INSTITUTUM IURIDICUM CLARETIANUM

LEGES ECCLESIAE

post Codicem iuris canonici editae

collegit, digessit notisque ornavit

Xaverius Ochoa

in Universitate Urbaniana Professor

Volumen IV

LEGES ANNIS 1969 - 1972 EDITAE

Editor

COMMENTARIUM PRO RELIGIOSIS

1974

http://www.obrascatolicas.com

BX
1939
2216
.033
1966
V.4

LEGES ECCLESIAE

post Codicem iuris canonici editae

http://www.obrascatolicas.com

© 1974 by Commentarium pro Religiosis
ISBN 84-400-7187-6

ALDUS, S. A. - Artes Gráficas - Castelló, 120 - Madrid

Depósito legal: M. 7.904.-1969
198893
SEP 04 1985

Il Cardinale Segretario di Stato 27 marzo 1973

Rev.mo Padre,

Non avrebbe potuto farmi piacere più grande che con Le offrirmi il terzo volume della sua opera, di considerevole ampiezza e di tanta precisione: "Leges Ecclesiae post Codicem editae".

Da quando ho cominciato a prendere familiarità con i primi due volumi, ho imparato ad apprezzarli sempre di più e mi sono diventati quasi indispensabili. Questo per dirle quanto ora sia felice di avere anche il terzo volume che arriva fino al 1968.

Mentre auguro ogni successo a questa sua opera ed a tutti i suoi studi, profitto della circostanza per confermarmi, con sensi di religioso ossequio,

suo dev.mo nel Signore.
G. Card. Villot

http://www.obrascatolicas.com

DECLARATIO

In limine Voluminis IV collectaneorum qui *Leges Ecclesiae post Codicem iuris canonici editae* inscribuntur haud quicquam aliud declarare existimo necessarium quam ea praenotata ac praemissa Volumini III.

Unus idemque remanet ac prosequitur disciplinae status Ecclesiae, immutatae constantesque repetuntur condiciones Pontificiae Commissionis Codici iuris canonici recognoscendo. Etiam nunc potest nemo certe praemonere vel praenuntiare huius rerum status extremum tempus.

Haec omnium summa condicionum me in eam necessitudinem adduxerunt ut opus inceptum, alacri sane indefessoque animo, at dubitato quoque ac incerto pede, protinus pergerem ac conducerem versus futurum terminum et conclusionem.

Magnas huius Voluminis partes adhuc occupat non intermissa vitae disciplinaris et liturgicae Ecclesiae renovatio, quae instaurandam definitive disciplinam praesentire quodammodo permittit.

Omnes in typica editione colligo Ordines liturgicos ex decreto Concilii Vaticani II instauratos et auctoritate Romani Pontificis promulgatos, una cum *Praenotandis* et Normis generalibus quae administrationem Sacramentorum, Sacramentalium, Missae, Liturgiae Horarum sub respectu haud uno rubricarum et rituum, sed doctrinali quoque, iuridico et disciplinari praeordinant, tangunt ac definiunt.

Signaturae Apostolicae decisiones, quarum ipsa ex tanto temporis intervallo intermiserat publicationem, coacervo omnes, alterius quoque Sectionis, modo ac textu quem publicum reddere ipsamet Signatura permisit.

Nec ullum praetermittere curavi documentun Synodi Episcoporum, Commissionis *Iustitia et Pax*, Commissionis decretis Concilii interpretandis, Secretariatus ad christianorum utitatem fovendam, Consilii instrumentis communicationis socialis praepositi, Consilii de Laicis, etc., quae haud leves, his decurrentibus annis, normas dederunt iuridico-pastorales.

Volumen igitur IV, nunc demum prolatum et usque ad totum annum 1972 extensum, haud leviter quis definiret *Leges Ecclesiae hodie vigentes*.

Scribebam Romae, die 24 mensis octobris anni 1973, in memoria S. Antonii Mariae Claret.

XAVERIUS OCHOA.

http://www.obrascatolicas.com

3707

1969 IAN 6.-SC RELIG., INSTR. AAS 61 (1969) 103-120

INSTRUCTIO DE ACCOMMODATA RENOVATIONE INSTITUTIONIS AD VITAM RELIGIOSAM DUCENDAM

Prooemium

Renovationis causam suscipiens, ut Ecclesia abundantiore spiritualium virium copia polleret, et ad nuntium salutis hominibus nostrae aetatis impertiendum evaderet paratior, Concilium Oecumenicum Vaticanum Secundum iis etiam curas non leves adhibuit, qui divinum vocationis religiosae donum persequuntur, eorumque vitae naturam, rationem, momentum in clariore luce collocavit [1]. Circa quorum condicionem in corpore Ecclesiae haec asseveravit: «Status... qui professione consiliorum evangelicorum constituitur, licet ad Ecclesiae structuram hierarchicam non spectet, ad eius tamen vitam et sanctitatem inconcusse pertinet» [2].

Praeterea «cum ecclesiasticae Hierarchiae munus sit Populum Dei pascere et ad pascua uberrima ducere (cfr. *Ez.* 34, 14), ad ipsam spectat evangelicorum consiliorum praxim, quibus perfectio caritatis erga Deum et proximum singulariter fovetur, legibus suis sapienter moderari. Ipsa etiam, Spiritus Sancti impulsus dociliter sequens, regulas a praeclaris viris et mulieribus propositas recipit et ulterius ordinatas authentice approbat, necnon Institutis ad aedificationem Corporis Christi passim erectis, ut secundum spiritum fundatorum crescant atque floreant, auctoritate sua invigilante et protegente adest» [3].

Verum nihilominus constat alacrem vigorem, praesertim renovationem vitae spiritualis, evangelicae et apostolicae, qua Religiones animentur oportet, dum indefatigato nisu ad caritatem in dies altiorem ipsis est contendendum, ex iis potissimum pendere, quibus munus concreditum est regendi, nomine quidem Ecclesiae et ope gratiae caelestis, eadem Instituta, simulque ex magnanima cunctorum sodalium cooperatione. In ipsa enim natura vitae religiosae, perinde ac in ipsa Eccle/siae natura, positum est, ut illa 104
eam secum ferat structuram, sine qua nulla societas, ne supernaturalis quidem, finem suum assequi possit, neque aptiora subsidia, quibus ad hunc perveniatur, valeat suppeditare.

Quam ob rem Ecclesia, per experientiam quoque edocta, quam saeculorum decursu hausit, permota est, ut corpus legum canonicarum paulatim conficeret, quae ad vitae religiosae firmitatem atque profectum ante actis temporibus non paulum contulerunt. Neminem autem latet accommodatam Institutorum renovationem, prout nostrae huius aetatis condiciones postulent, effici non posse nisi normae canonicae, ad structuram et subsidia vitae religiosae pertinentes, recognoscantur.

Quoniam autem «Institutorum accommodata renovatio a sodalium institutione maxime pendet» [4], multae Religiones virorum et mulierum, renovationi a Concilio expetitae operam dare cupientes, diligenti inquisitione peracta ac saepe opportunitate oblata praeparandi specialis Capituli generalis, quod per Litteras Apostolicas «Ecclesiae sanctae» motu proprio datas praescribitur [5], annisae sunt, ut accuratius condiciones definirent, quibus accommodata renovatio institutionis per gradus tradendae sodalibus, qui ad vitam religiosam informantur, ad effectum deduceretur.

Ita factum est, ut vota quaedam proferrentur ac Sacrae Congregationi pro Religiosis et Institutis Saecularibus, praesertim ab «Unione Superiorum Generalium», proponeren-

[1] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 43 ss. [LE 3232]; Decr. de accomm. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis* [LE 3333].
[2] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 44. [3] Ib., n. 45.
[4] Decr. de accomm. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 18.
[5] Cfr. Motu proprio *Ecclesiae sanctae*, II, n. 3 [LE 3457].

tur. Quae postulationes eo profecto spectabant, ut normae canonicae, quibus religiosorum institutio in praesenti regitur, ita relaxarentur, ut Societates secundum decreti «Perfectae caritatis» praescriptum [6], totum institutionis cursum aptius accommodarent mentis habitui hominum novae huius aetatis, vitae condicionibus nunc obtinentis, atque etiam apostolatus necessitatibus hodiernis, indole tamen et fine peculiari cuiusque Instituti fideliter servatis.

Liquet vero novas leges certa ac definita ratione ferri non posse, nisi respectu habito experimentorum, quae quidem intra fines satis amplos et per satis diuturnum temporis spatium fuerint capta, ut fieri possit iudicium rebus innixum. Quod sane verissimum est, cum implicatae rerum condiciones, earum pro locis varietas et celeriores cotidie mutationes eos, quorum est hac aetate iuvenes ad germanam vitam religiosam instituere, non sinant «a priori» affirmare, quae viae sint optimae. / 105

Qua de causa Sacrae Congregationi pro Religiosis et Institutis Saecularibus, postquam plures sibi datas sententias de diversis spatiis institutionis ad vitam religiosam ducendam mature excussit, expedire visum est quasdam leges canonicas relaxare, ut necessaria experimenta fieri possent. Verumtamen, si de iuridicis normis nonnihil detrahitur, plurimum interest, ne quid detrimenti primariis bonis inferatur, quae tueri iisdem vigentibus legibus merito est propositum. Iamvero «serio perpendendum est optimas accommodationes ad necessitates temporis nostri peractas effectum non sortiri, nisi animentur renovatione spirituali» [7].

Ut igitur recognitio subsidiorum normarumque vitae religiosae authentica sit, simul requiritur, ut iterum ea definiantur, quae in eadem vita religiosa sunt praecipua, quippe quorum tuitio sit finis ipsarum normarum. Propter hoc eoque consilio, ut novarum ordinationum vis, praesenti Instructione statutarum, melius intellegeretur, haec Sacra Congregatio non ab re esse censuit illis quaedam animadversione digna praeponere.

I. *De nonnullis rationibus et principiis*

1. Non solum implicatae condiciones, de quibus est supra mentio iniecta, sed etiam, ac quidem maxime, augescens Institutorum eorumque operum diversitas minus atque minus sinunt aptas normas sancire, quae eadem ratione ad omnia simul Instituta et ad cunctas regiones pertineant. Quocirca normae multo latius patentes, quae hac Instructione eduntur, singulis Societatibus facultatem dant illas prudenter sequendi vias, quae ipsis magis conveniant.

Peculiari vero modo monendum est, in institutione et educatione, optimas vias non esse prorsus easdem pro virorum atque mulierum Societatibus. Praeterea rationes et subsidia institutionis differant necesse est, prout de Religione uni contemplationi dedita agatur aut de Instituto operibus apostolicis addicto.

2. Quaestiones autem e facultate orientes, quae hac Instructione Institutis conceditur substituendi, si id opportunum putaverint, pro votis temporariis alius generis vincula, suadent, ut natura et momentum ipsius professionis religiosae in memoriam revocentur. Haec enim professio, qua sodales «per vota aut alia sacra ligamina, votis propria / 106
sua ratione assimilata» [8], ad tria consilia evangelica persequenda se obligant, consecrationem efficit, qua quis se Deo totum tradit, cui soli merito offertur donum tam absolutum personae humanae. Congruit autem magis naturae eiusmodi doni, ut perficiatur et significantissime exprimatur professione perpetua, sive simplex sit sive sollemnis. Re quidem vera «tanto... perfectior erit consecratio, quo per firmiora et stabiliora vincula magis repraesentatur Christus cum sponsa Ecclesia indissolubili vinculo coniunctus» [9]. Ita fit, ut professio religiosa sit actus religionis peculiarisque consecratio, qua quis Deo se devovet.

[6] Decr. de accomm. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 3 ss.
[7] Ib., n. 2 e). [8] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 44. [9] Ib.

http://www.obrascatolicas.com

Neque solum secundum Ecclesiae doctrinam, sed etiam ex ipsa huius consecrationis natura votum oboedientiae, quo religiosus plenam sui abdicationem consummat et una cum castitatis ac paupertatis perfectum veluti sacrificium immolat Deo, ad essentiam pertinet professionis religiosae [10].

Hoc modo Christo consecratus, religiosus simul servitio Ecclesiae mancipatur, atque secundum vocationem suam adducitur, ut perfectionem caritatis apostolicae exerceat, quae eum urgere et impellere debet, sive in vita contemplationi penitus dedita sive in variis operibus exsequendis. Est tamen animadvertendum, quamquam in Institutis apostolatui addictis «ad ipsam naturam vitae religiosae pertinet actio apostolica et benefica» [11], hanc non esse primarium professionis religiosae finem; atque, ceterum, eadem apostolatus opera plane posse obiri sine consecratione e statu religioso exorta, licet haec eum, qui iisdem se obligaverit, adiuvare queat ac debeat, ut se impensius det apostolatui.

Quodsi ergo vita religiosa quoad subsidia et formas, quibus ad usum deducitur, utiliter renovatur, nullatenus tamen licet asseverari ipsam professionis religiosae naturam esse immutandam vel ea deminuenda, quae eadem ut sibi propria postulet: siquidem iuvenes, a Deo ad statum religiosum vocati, nostris hisce temporibus non minus optant, immo percupiunt hanc vocationem quoad omnia perficere, quae ea secum fert, dummodo sint certa ac genuina.

3. Attamen, praeter vocationem religiosam vere proprieque dictam, Spiritus Sanctus in Ecclesia excitare non desinit, praesertim recenti aetate, multa Instituta, quorum sodales, aliquo sacro ligamine devincti aut non astricti,
107 vitam communem ducere et consilia evangelica sta/tunnt implere ea mente, ut variis apostolatus vel caritatis operibus sese addicant. Ecclesia authenticam variarum eiusmodi formarum vitae naturam sanxit quidem et approbavit; verum hae statum religiosum non efficiunt, quamquam huic, quod ad leges attinet canonicas, saepius aliquatenus similes redduntur. Normae igitur et praeceptiones, quae hac Instructione continentur, ad Instituta religiosa vere proprieque dicta proxime spectant. Alia vero Instituta illas, si voluerint, sequi poterunt in iis, quae ad sodalium suorum recte temperandam institutionem pertinent quaeque indoli operum, ad quae incumbunt, magis congruant.

4. Ut vero facultates hac Instructione concederentur, plures res cognitae atque compertae suaserunt, quas breviter attingere expedit.

Germana enim institutio ad vitam religiosam ducendam potius progressione quadam nostris hisce temporibus impertienda esse videtur atque ad longius spatium protrahenda; siquidem complecti debet tempus novitiatus et annos primum vinculum temporarium subsequentes. Quo in formationis cursu novitiatus suum pondus prorsus servare debet, utpote pro quo nihil substitui possit quique singulariter ad ipsa spectet vitae religiosae initia. Ad quem finem non pervenitur, nisi futurus novitius saltem aliqua praeparatione humana et spirituali sit instructus, quam non solum probare convenit, sed saepe etiam complere.

Novitiatus profecto unicuique candidato eo tempore est peragendus, quo is, conscius se a Deo esse vocatum, eam maturitatem humanam et spiritualem sit consecutus, qua sufficienti ac debita cum oneris cognitione et libertate statuere valeat huic vocationi respondere. Non est quidem ineunda vita religiosa nisi eiusmodi decisio libere capiatur et seiunctio ab hominibus et rebus, quam illa secum fert, accipiatur. Quae prior deliberatio necessario non postulat, ut candidatus statim ea omnia efficere valeat, quae vita religiosa et opera Instituti exigunt, sed ipse idoneus sane haberi debet, qui progressione quadam eo perducatur. Maior enim difficultatum pars, quae in novitiorum institutione hac aetate reperiuntur, inde solet oriri, quod hi, cum ad novitiatum admittuntur, satis maturitatis non sunt adepti.

Itaque praeparatio ad novitiatum inchoandum eo magis ac magis necessaria videtur, quo mundus christiana religione minus est imbutus. Iamvero plurimis in casibus aptatione spirituali et psychologica, per gradus procedente, prorsus opus esse apparet, ut animi ad illam componantur
108 separationem, qua a vita atque etiam ab ipsis consuetudinibus saecularibus receditur. Iuvenes autem, nostro quidem aevo, vita religiosa allecti, non vitam facilem quaerunt, immo id, quod est absolutum, magnopere sitiunt; attamen eorum vita fide alita saepe rudimentis tantum

[10] Cfr. Decr. de accomm. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 14.
[11] Ib., n. 8. [12] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 46.

doctrinae innititur, cum, ex contrario, profanis disciplinis sint magis eruditi.

Inde consequitur, ut cunctae Religiones, iis non exceptis, quae postulatum haud praescribunt, magnum momentum oporteat tribuant huic ad novitiatum praeparationi. In Institutis quidem, scholas apostolicas vel collegia vel seminaria habentibus, candidati ad vitam religiosam directe ad novitiatum solent transire. Expedit tamen recogitare, utrum hic agendi modus sit servandus, an praestet, quo melius animi ad decisionem de vita religiosa, plena cum oneris cognitione, capessenda praeparentur, admissioni ad novitiatum congruum probationis tempus praeponere, ut candidatus ad maturitatem humanam et affectivam assequendam adiuvetur. Ceterum, etsi agnosci oportet hasce quaestiones pro regionibus esse diversas, affirmetur tamen necesse est aetatem, admissioni ad novitiatum congruentem, diutius, quam antea contigit, esse prolatandam.

5. In Societatibus apostolatus operibus deditis, quod ad institutionem in novitiatu tradendam attinet, compertum est potiorem in ea rationem ducendam esse necessitatis novitios ab ipso initio et modo magis directo praeparandi ad vitae genus et ad opera, quae futuro tempore suscipient, eosque docendi in ipsa vita sua illam paulatim perficere cohaerentem unitatem, qua contemplatio et actio apostolica inter se copulentur; quae quidem unitas est e praecipuis ac primariis earundem Societatum bonis. Ad hanc vero unitatem comparandam requiritur, ut recte intellegantur ipsa ratio vitae spiritualis propria et viae, quibus ad arctiorem cum Domino coniunctionem perveniatur, uno eodemque movente amore erga Deum et homines, qui sive solitario eoque intimo commercio cum illo commonstratur sive magnanimo laboribus apostolicis se devovendi studio. Oportet vero iuvenes religiosi moneantur hanc tantopere expetitam unitatem, ad quam omnis nititur vita, ut perfecte se valeat explicare, non in ipso ordine operum effici, neque pro more ratione psychologica percipi, cum in ipsa divina insideat caritate, quae est vinculum perfectionis omnemque superat sensum.

Ad hanc autem unitatem adipiscendam, qua quis non potitur nisi abdicatione sui diu se exercuerit nec nisi assidue sit annisus intentionem in ipsa actione purificare, necesse profecto est, ut lex ipsi vitae spirituali inhaerens in memoratis Religionibus *fideliter* servetur, quae in eo posita est, ut apte inter se conveniant tempora solitudini, ubi Deo / vacetur, tributa ac tempora variis operibus et 109
necessitudinibus humanis, quas illa secum ferunt, dicata.

Ut igitur novitii, dum nonnullis operibus Instituti propriis exercentur, momentum huius legis habeant comprehensum eique assuescant, expedire videtur Societatibus, quae id sibi profuturum censuerint, facultatem concedere in cursum novitiatus inducendi actuositatem formativam seu tempora experimentorum faciendorum, quae cum operibus et vitae genere iisdem propriis congruant.

Est igitur animadvertendum eiusmodi actuositatem formativam, quae institutionem compleat novitiatus, non eo spectare, ut novitiis ea impertiatur formatio, artibus technicis exercendis muneribusque obeundis consentanea, quam nonnulla apostolica opera postulant et quae serius iis tradetur, sed ut eos adiuvet ad perspicienda, inter ipsam huiusmodi operositatem, ea, quae ipsorum ad vitam religiosam vocatio exigat, et quomodo ei fideles maneant oporteat.

Re quidem vera religiosi, in tanta operum apostolicorum diversitate, quae ipsis obversantur, meminerint se ipsos, aliter ac Instituta saecularia, quae in operibus sibi propriis exsequendis huius mundi utuntur instrumentis aut munera implent temporalia, prae primis, secundum ipsam Concilii doctrinam, esse debere, modo prorsus singulari, testes Christi in sinu Ecclesiae: «Sollicite attendant religiosi, ut per ipsos Ecclesia revera Christum in dies, sive fidelibus sive infidelibus, melius commonstret, vel in monte contemplantem, vel turbis Regnum Dei annuntiantem, vel aegros et saucios sanantem ac peccatores ad bonam frugem convertentem, vel pueris benedicentem, et omnibus benefacientem, semper autem voluntati Patris qui Eum misit oboedientem» [12].

Diversa sunt enim dona: qua de causa unusquisque vocationi sibimet ipsi attributae inhaereat; siquidem aliud est munus eorum, qui ad statum religiosum in Ecclesia sunt vocati, aliud munus Institutorum saecularium, aliud denique munus temporale et apostolicum laicorum, qui peculiari ratione in aliquo Instituto Deo dicati non sunt.

Haec profecto, ad vocationem propriam quod attinet,

prospiciens, is, qui a Deo ad statum religiosum amplectendum asciscitur, perspectam habeat vim et significationem institutionis, quae ei in novitiatu tradi incipiat.

Natura ergo et momentum, ad educationem pertinens,
110 huiusmodi / actuositatis, nec non opportunitas eam novitiatus cursui inserendi diversa omnino ratione debent aestimari, prout agatur de Institutis virorum aut feminarum, de religiosis Societatibus contemplationi deditis aut operibus apostolicis.

Ceterum efficacitas huius institutionis, quae impertitur, dum simul maior libertas ampliorque agilitas praebentur, multum etiam e firmitudine ac prudentia pendent, quibus in moderatione Magister novitiorum et ii cuncti utuntur, qui post novitiatum ad iuvenum religiosorum formationem operam conferunt. Est magnum etiam pondus attendendum, quod in huiusmodi institutionis causa tribuatur oportet communitati generosae, ferventi, concordi, cuius in gremio iuvenes religiosi experiendo condiscere valeant mutui auxilii fraterni momentum, vi cuius progressus facere et in vocatione sua perstare expeditius possint.

6. Ut igitur huic ipsi necessitati institutionis per gradus procedentis consuleretur, est posita quaestio de producendo temporis spatio, professionem votorum perpetuorum praecedente, quo, probationis causa, temporariis vinculis aliquis astringitur, atque de substituendis in locum votorum temporariorum vel de iisdem praeponendis alius generis ligaminibus.

Expedit quidem, ut religiosus, quo tempore vota perpetua emittit, ad eum spiritualis maturitatis gradum pervenerit, qui necessarius est, ut status religiosus, quo certum stabilemque in modum sese obstringit, sit ipsi revera subsidium ad perfectionem et maiorem caritatem facilius consequendam, non onus nimis grave ad portandum. Nihilominus, quibusdam in casibus, prorogatio probationis temporariae hanc maturitatem potest fovere, in aliis vero detrimenta afferre, quae non ab re est indicare. Re enim vera non semper maturitas adiuvatur, si quis per nimium tempus in dubitatione incertus versetur; qui status aliquibus causa esse potest cuiusdam ad inconstantiam proclivitatis. Accedit quod, si quis ad professionem perpetuam non admittitur, reditus ad laicorum vitam saepe necessitatem adducit se iterum aptandi, quae quidem res eo est gravior ac difficilior, quo longius fuit tempus in condicione vinculorum temporariorum transactum. Superiores igitur conscii sint oportet muneris sui et oneris hac in re, neque in postremum tempus decisionem religiosum in saeculum remittendi differant, quam maturius capere potuerunt ac debuerunt.

7. Quodlibet autem Institutum ne decernat facultate uti hac Instructione concessa, pro votis temporariis alius generis ligamina substituendi, nisi causam et naturam huius
111 mutationis plane perspexerit atque expen/derit. Neque dubitari licet, quantopere intersit, ut is, qua a Domino Iesu admoneri se sentit, ut omnia relinquat ipsumque sequatur, huic invitationi magnanimiter ac toto corde, ab ipso vitae religiosae initio, obtemperet; cui quidem sacro vinculo professio votorum temporariorum est prorsus consentanea. Etenim priorum votorum professio, quamvis, eo quod est temporaria, probationis notam prae se ferat, candidatum tamen consecrationis, status religiosi propriae, reapse participem reddit.

Verumtamen praeparatio ad vota perpetua etiam sine votorum temporariorum professione potest haberi. Re enim vera, ut saepius hac nostra quam ante actis aetatibus comperitur, quidam, novitiatum absolventes, nondum adepti sunt maturitatem religiosam, quae sufficiat, ut statim votis religiosis devinciantur, quamvis in dubitationem non sit vocanda generosa eorum indoles et ad statum religiosum vocationis authentica natura; scilicet animus eorum fluctuans, num vota sibi sint emittenda, saepe penitus simul conscius est postulatorum et gravis momenti professionis perpetuae, quam expetunt et ad quam se cupiunt praeparare. Hac de causa nonnullis Religionibus expedire videtur, ut novitii, post emensum novitiatum, alio temporario ligamine quam votis sese astringant, quo quidem duplex eorum desiderium expletur Deo et Instituto se tradendi atque ad professionem perpetuam plenius se praeparandi.

Quaecumque autem est temporarii huius ligaminis forma, fidelitati erga veram vocationem religiosam consentaneum est, ut illud ad ea aliquo modo referatur, quae tria postulant consilia evangelica, atque adeo iam ad unam professionem perpetuam plane dirigatur, cuius est veluti tirocinium et praeparatio.

8. Qui obligationem suscipit Dominum in vita religiosa sequendi, verborum eiusdem Domini memor quidem sit: «Nemo mittens manum suam ad aratrum et respiciens retro, aptus est regno Dei» (*Lc.* 9, 62). Verumtamen difficultates psychologicae et ad animi affectum spectantes, quibus nonnulli, dum vitae religiosae se paulatim accommodant, urgentur, non semper auferuntur, quo tempore iidem novitiatum absolvunt; quamvis non sit merito dubitandum, quin vocatio eorum possit authentica esse. Non paucis in casibus, Superiores absentiam permittentes, de qua in iure cautum est, eiusmodi sodalibus opportunitatem queunt praebere tempus extra domum Instituti agendi, ut difficultates facilius expedire possint. Sed in aliis casibus iisque difficilioribus, haec via non semper sufficit: Superiores tunc
poterunt sodalibus suadere, / ut ad saeculum revertantur, 112
ratione habita, si casus ferat, facultatis n. 38 huius Instructionis concessae.

9. Institutio demum religiosa, progressione magis procedens atque prudenti consilio in diversa vitae iuvenis religiosi spatia dispertita, seria votorum perpetuorum praeparatione ad absolutionem perducatur. Optandum est enim, ut huic actui unico et praecipuo, quo religiosus Deo in perpetuum consecratur, praeparatio satis diuturna proxime praeponatur, quam is in sacro recessu et oratione peragat, ita ut haec praeparatio quasi alter novitiatus possit haberi.

II. *De peculiaribus normis*

Itaque Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis Saecularibus, necessaria et utilia experimenta cupiens fovere, accommodatae institutionis religiosorum renovationi conducibilia, postquam haec omnia in Plenariis Coetibus diebus 25 et 26 mensis iunii, anno nuperrime elapso actis, mature perpendit, de speciali Summi Pontificis Pauli Pp. VI mandato, per hanc Instructionem, statuere atque edere has, quae sequuntur, normas sibi curae habuit.

10. I. Institutio ad vitam religiosam ducendam duo spatia praecipua et necessaria comprehendit, videlicet: novitiatum et tempus probationis, quod novitiatum subsequens Societatum indoli congruens tempus durat et quo sodales votis vel aliis ligaminibus temporariis sunt astricti.

II. Probatio autem praevia, cuius tempus varium est quodque, in nonnullis Institutis praescriptum, postulatus nomine venit, admissionem ad novitiatum ex more praecedit.

11. I. Huic praeviae probationi propositum est, ut non solum de aptitudine et vocatione candidati iudicium fiat, sed etiam ut comperiatur, quae sit eius doctrinarum religiosarum cognitio et, si opus sit, ea compleatur modo, qui necessarius visus fuerit; ac denique ut progressione quadam a vita in saeculo ad vitam novitiatus propriam transeatur.

II. Per huius probationis tempus singulari ratione explorandum est, num candidatus ad vitam religiosam necessariis praeditus sit qualitatibus maturitatis humanae et ad animi affectus pertinentis, ita ut spes affulgeat eundem capacem fore ad obligationem status religiosi rite suscipiendam et in hac, imprimis novitiatus tempore, ad plenio-
rem maturitatem continenter esse profecturum. / 113

III. Quodsi in quibusdam casibus difficilioribus Superior censuerit, consentiente eo, cuius interest, medicum psychologum, in arte sua vere peritum, prudentem et principiis moralibus commendatum, consulere, optandum est, ut, ad maiorem efficacitatem assequendam, hoc examen non nisi post satis diuturnum tempus probationis transactum fiat, ea mente, ut medicus speciali disciplina insignis post experimenta proferre possit iudicium.

12. I. In Societatibus, in quibus postulatus sive iure communi sive per Constitutiones praescribitur, Capitulum generale, normas huius Instructionis prae oculis habens, poterit tempus postulatus ita disponere, ut melliori ad novitiatum ineundum praeparationi congruat.

II. In aliis Institutis Capituli generalis est naturam ac tempus praeviae huius probationis praefinire, quae quidem pro candidatis diversa esse potest. Verumtamen, ut efficacitatem adipiscatur, haec probatio ne sit nimis brevis, neque ex more duos superet annos.

III. Optandum est, ne haec probatio in ipsa novitiatus domo peragatur. Expedire etiam poterit, ut tota vel ex parte extra Religionis domum fiat.

IV. Praeviae huius probationis tempore, etiamsi extra domum Instituti eam haberi contingat, candidati modera-

http://www.obrascatolicas.com

tioni religiosorum peritorum committantur, sitque inter hos et Magistrum novitiorum assidua cooperatio, ut continuitati institutionis prospiciatur.

13. I. Vita religiosa incipit a novitiatu. Huic, quicumque est finis peculiaris Religionis proprius, est propositum, ut novitius ea cognoscat, quae ut primaria et praecipua vita religiosa postulat, atque, ad caritatis perfectionem consequendam, consilia evangelica castitatis, paupertatis et oboedientiae, quae «per vota aut alia sacra ligamina, votis propria sua ratione assimilata» [13] suo tempore profitebitur, ad usum deducat.

II. In illis Societatibus, in quibus «ad ipsam naturam vitae religiosae pertinet actio apostolica et benefica» [14], novitii etiam per gradus instituantur, ut operibus fini Instituti consentaneis se dedant, illam cum Christo unionem efficientes, unde omnis ipsorum actio apostolica procedat oportet [15].

14. Superiores, quorum est candidatos ad novitiatum admittere, vigilanti cura ne eo accedere sinant nisi illos,
114 qui aptam indolem et / sufficientes maturitatis qualitates praebeant, quae necessariae putantur, ut vitam religiosam, Societatis propriam, valeant inire.

15. I. Novitiatus, ut validus sit, peragi debet in domo ad hoc rite designata.

II. Fiat vero in communitate vel coetu novitiorum, fraterna caritate inter se coniunctorum sub moderatione Magistri. Condiciones vitae atque genus operum et laborum novitiis credendorum ea statuantur mente, ut novitiorum institutionem adiuvent et provehant.

III. Haec autem formatio, secundum doctrinam a Domino in Evangelio traditam et secundum ea, quae finis particularis et spiritualis Societatis disciplina requirunt, eo praecipue pertinet, ut novitii paulatim discant iis omnibus se abdicare, quae ad regnum Dei non spectant, doceantur colere humilitatem, oboedientiam, paupertatem, orationi instare et coniunctionem servare cum Deo, una cum animo prompto ad motus Spiritus Sancti excipiendos, ac denique mutuum sibi praebere auxilium spirituale in caritate sincera et simplici.

IV. Novitiatus exigit quoque, ut studio et meditationi Sacrae Scripturae opera detur, institutio praeterea de rerum spiritualium doctrina et usu tradatur, quae necessaria est ad vitam supernaturalem, Deo coniunctam, promovendam et ad statum religiosum animo comprehendendum, atque vita liturgica et disciplina spirituali Societatis propria candidati initientur.

16. I. Ad novitiatus constitutionem non requiritur licentia Apostolicae Sedis; sed est supremi Religionis Moderatoris, de consensu eius Consilii, et secundum Constitutionum praescriptum, constitutionem novitiatus decernere aut permittere, eius rationes, quod ad peculiares vitae condiciones attinet, definire, atque eius sedem in aliqua Societatis domo collocare.

II. Quo aptius quibusdam necessitatibus institutionis novitiorum prospiciatur, supremus Religionis Moderator permittere potest, ut novitiorum coetus, per certa temporis spatia, in alia Instituti domo, a se designata, commorentur.

17. Supremus Religionis Moderator, si necessitas postulet, potest, de consensu sui Consilii et audito Superiore provinciali, cuius interest, permittere etiam plurium novitiatuum in eadem provincia constitutionem.

18. Quoniam vita communis ad novitiorum institutionem summam vim habet, supremus Religionis Moderator, si exiguus novitiorum numerus ad vitam communem pro-
115 movendam non aptus esse videatur, novi/tiatum apud Instituti communitatem, si fieri possit, collocet, quae ad formationem parvi eiusmodi coetus novitiorum fovendam adiuvandamque idonea sit.

19. In casibus particularibus et ad modum exceptionis, supremus Moderator facultate praeditus est concedendi, de consensu sui Consilii, ut candidatus novitiatum in alia suae Societatis domo, quae non sit novitiatus domus, sub moderatione alicuius probati religiosi, qui partibus Magistri novitiorum fungatur, valide peragat.

20. Superior maior ob causam, quam iustam existimaverit, potest indulgere, ut prima professio extra novitiatus domum emittatur.

[13] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 44.
[14] Decr. de accomm. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 8. [15] Cfr. ib.

21. Novitiatus ita descriptus, ut valide perficiatur, duodecim menses debet complecti.

22. I. Absentia a coetu et a domo novitiatus, quae tres menses, sive continuos sive intermissos, superet, ipsum novitiatum invalidum reddit.

II. Quod ad absentiam attinet tribus mensibus breviorem, Superiorum maiorum est, audito novitiorum Magistro et ratione habita absentiae causae, in singulis casibus decernere, utrum expediat necne eiusmodi absentiam explere, prorogationem novitiatus praecipiendo eiusdemque prorogationis tempus statuendo. Quod quidem etiam per Constitutiones potest definiri.

23. I. Capitulum generale, maioritate duarum saltem partium suffragiorum e tribus, decernere potest, experimenti causa, ut ad complendam novitiorum institutionem, unum vel plura temporis spatia actuositati formativae, cum indole Instituti congruenti, tribuenda extra novitiatus domum peragantur, prout, iudicio novitiorum Magistri et de consensu Superioris maioris, unum vel plura eiusmodi spatia formationi utilia visa fuerint.

II. Haec temporis spatia probationis formativae unum vel plures novitios aut etiam totum eorum coetum respicere possunt. Si fieri potest, novitii non singuli haec temporis spatia transigant.

III. Dum haec interiecta tempora actuositatis formativae traducunt, novitii moderationi Magistri novitiorum obnoxii manent.

24. I. Integrum spatium temporis, quod novitii actuositatis formativae causa extra novitiatus domum peragunt, additur duodecim mensibus, qui, tenore n. 21, ad validitatem novitiatus requiruntur; totius autem novitiatus sic amplificati tempus duos annos ne superet.

II. Huiusmodi vero actuositati formativae novitius ne se dedat, nisi postquam saltem tres menses in ipso novitiatu exegerit, eaque disponatur hoc ordine oportet, ut novitius minimum sex menses continuos in / novitiatu degat atque 116
eo revertatur saltem uno mense antequam primis votis vel temporariis ligaminibus sese astringat.

III. Quodsi ad institutionem futuri novitii Superiori necessarium visum fuerit, ut ad actuositatem formativam incumbat, antequam tres menses praescriptos in ipso novitiatus exordio ibidem degat, illa ut probatio fieri poterit, novitiatus autem nonnisi eadem peracta initium capiet.

25. I. Ratio huiusmodi actuositatis formativae, quae extra novitiatus domum suscipitur, diversa esse potest pro fine Instituti eiusque operum indole. Semper tamen animo est concipienda et ad usum deducenda respectu formationis novitiorum, aut, quibusdam in casibus, quo melius iudicari possit de eorum idoneitate ad vitae genus Religionis proprium. Praeterquam ad praeparationem, qua novitii gradatim ad opera apostolica perducuntur, haec actuositatis formativae tempora eo etiam possunt pertinere, ut in ipsis vitae adiunctis veras paupertatis laborisque formas conspiciant, indoles animi ingenique eorum formetur, melior hominum cognitio accipiatur, voluntas firmetur, cuiusque conscientia officii munerisque progressione augeatur, opportunitas denique praebeatur nitendi coniunctionem cum Deo in vita activa fideliter servare.

II. Haec temporis spatiorum vicissitudo, quae dantur actioni et quae in sacro recessu orationi, meditationi, studio, impenduntur, deinceps novitiorum institutionem proprie afficiens, hos incitet, ut eandem in cursu vitae religiosae fideliter teneant. Optandum est etiam, ut huiusmodi tempora recessui dicata, annis institutionis, quae professionem perpetuam praecedit, per stata intervalla disponantur.

26. Superior maior, iusta de causa, permittere potest, ut prima professio anticipetur, non tamen ultra quindecim dies.

27. In Societatibus, in quibus diversi sunt novitiatus pro diversa sodalium qualitate, novitiatus, nisi aliter in Constitutionibus caveatur, pro uno genere peractus pro altero valet. Condiciones quibus hic transitus fiat, per Constitutiones, si casus ferat, definiantur.

28. Peculiaris novitiatus indoles et finis simulque arcta necessitudo, quae inter novitios vigeat oportet, quandam seiunctionem novitiorum coetus a ceteris Instituti sodalibus profecto postulant. Novitiis tamen licet, Magistri novitiorum iudicio, cum aliis communitatibus vel religiosis professis commercium habere. Capituli generalis est, ratione ducta indolis et muneris Religionis atque particularium

117 adiunctorum, / harum necessitudinum modum statuere, quae inter novitios et alia Instituti membra intercedere possint.

29. I. Capitulum generale permittere potest aut etiam praecipere quaedam studia novitiatus tempore exercenda, quae meliori novitiorum institutioni sint utilia. Studia vero, quae in doctrinis vertuntur, ad Dei cognitionem cum amore coniunctam dirigi debent et ad vitam e fide haustam provehendam.

II. Vetantur autem per novitiatus tempus, de quo in n. 21, omnia studia, etiam theologica et philosophica, quae fiunt aut ad consequanda diplomata aut ad eam institutionem comparandam, qua quis ad munera obeunda componitur.

30. Omnia officia et labores novitiis iniuncta, sub moderatione et vigilantia Magistri novitiorum sunt exsequenda, qui aptos peritosque adiutores asciscere potest. In eiusmodi vero officiis gerendis quaeratur oportet novitiorum formatio, non Instituti emolumentum.

31. I. In novitiorum moderatione, maxime actuositatis formativae temporibus, Magister novitiorum haec verba a Concilio Vaticano Secundo dilucide enuntiata attendat: «Ut igitur sodales vocationi suae ad Christum sequendum imprimis respondeant, ac ipsi Christo in Eius membris deserviant, actio eorum apostolica ex intima cum Ipso unione procedat oportet» [16]. «Quapropter cuiuslibet instituti sodales, Deum prae omnibus et unice quaerentes, contemplationem, qua Ei mente et corde adhaereant cum amore apostolico, quo operi Redemptionis adsociari Regnumque Dei dilatare nitantur, coniungant oportet» [17].

II. Ad hunc finem assequendum, haec doceat novitios:
1) in cunctis rebus, in apostolatus operibus hominumque servitio, nec non temporibus, quibus orationi vel studio in silentio vacant, intentionis puritatem unitatemque caritatis erga Deum et proximum exquirant;

2) cum operibus apostolicis Religionis propriis adducuntur, ut negotiis humanis se implicent, discant uti hoc mundo tamquam non utantur;

3) limites agnoscant in actione sibi impositos neque hac de causa deficiant animo; propriam vero vitam recte dirigere nitantur, persuasum sibi habentes neminem se Deo eiusve fratribus sincere posse devovere, nisi sibi ipse cum humilitate dominetur;

4) voluntate firma et ad suscipienda incepta parata,
118 atque ratione / congruente iis, quae suorum Institutorum apostolatus operibus deditorum indoles munusque postulant, necessariam, in ordine humano et spirituali, aequilibritatem efficiant inter tempora apostolatui hominumque ministerio tribuenda, ac tempora, convenienter diuturna, danda orationi ac meditatae verbi Dei lectioni, in solitudine aut in communitate;

5) hunc cursum necessarium et praecipuum omnis vitae in eiusmodi Societatibus Deo consecratae fideliter servantes, cor in coniunctione cum Deo et in pace gradatim stabiliant, quae ex impleta divina voluntate oritur, cuius motus in officiis sui status et in iis, quae nominatim iustitia et caritas exigunt, discant percipere.

32. I. Inter Superiores, Magistrum novitiorum et ipsos novitios necessaria habeatur mentium et consiliorum conspiratio, qua unitate, e germana caritate trahente originem, omnino opus est in novitiorum institutione.

II. Superiores et Magister novitiorum his semper testimonium praebeant evangelicae simplicitatis, amicitiae cum benignitate sociatae, et respectus personae uniuscuisque eorum, ut mutua exsistat fiducia animique ipsorum sint dociles et aperti; ita enim Magister novitiorum magnanimitatem eorum ad donationem sui dirigere poterit, qua Deo se in fide prorsus tradant, et gradatim eos verbo et exemplo adducere, ut in mysterio Christi crucifixi ea deprehendant, quae vera oboedientia religiosa requirit.

Magister igitur novitios incitet, «ut in muneribus obeundis et in inceptis suscipiendis activa atque responsabili oboedientia cooperentur» [18].

33. Quod ad habitum novitiorum aliorumque ad vitam religiosam candidatorum attinet, Capituli generali est rem definire.

34. I. Capitulum generale, maioritate duarum suffragiorum partium e tribus, decernere potest, ut, loco votorum

[16] Decr. de accomm. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 8. [17] Ib., n. 5. [18] Ib., n. 14.

temporariorum, alius generis ligamina, veluti promissio Instituto facienda, in hoc inducantur.

II. Hoc autem ligamine aliquis in ipso novitiatus fine devincitur, et quidem ad tempus probationis, quod usque ad professionem perpetuam protrahitur aut usque ad sacra vincula, quae pro votis in nonnullis Institutis obtinent [19]. Eiusmodi vero temporario ligamine aliquis / in brevius 119
etiam tempus potest astringi; idem praeterea saepius quit renovari aut professionem votorum temporariorum praecedere.

35. I. Consentaneum quidem est, ut temporarium eiusmodi ligamen iam ad tria consilia evangelica exercenda referatur, ea mente ut vera perpetuae professionis habeatur praeparatio. Convenit, ut unitas institutionis ad vitam religiosam ducendam servetur; quae, licet per professionem perpetuam certum stabilemque in modum perficiatur, mature tamen agatur oportet et per satis diuturnum temporis spatium explicetur.

II. Cum igitur professio religiosa, unica et perpetua, totam vim suam obtineat, optandum est, ut eam tempus satis longum, praeparationi tribuendum, proxime praecedat, quod quasi alter novitiatus habeatur. Capituli autem generalis est eius tempus atque rationes definire.

36. Quaecumque est temporarii ligaminis natura, eius effectus huiusmodi est, ut is, qui eo se devinxerit, suae Religioni iungatur, atque officium secum ferat Regulam, Constitutiones aliasve normas observandi. Ad Capitulum generale pertinet alias huiusce ligaminis rationes et ea, quae inde consequuntur, sancire.

37. I. Capitulum generale, omnibus attente perpensis, tempus votorum vel ligaminum statuere debet, quod inter finem novitiatus et votorum perpetuorum professionem interponatur. Quod quidem probationis spatium tribus annis ne sit brevius neque novem annos continuos superet.

II. Firmum manet praescriptum, ex quo professio votorum perpetuorum fieri debet, antequam sacri ordines recipiantur.

38. I. Si sodalis, qui Institutum legitime deseruit sive post exactam professionem vel vinculum temporarium, sive postquam eiusmodi votis vel ligaminibus est exemptus, petit, ut ad religionem iterum admittatur, supremus Moderator, de consensu sui Consilii, eum recipere potest neque obligatione tenetur praescribendi, ut is novitiatum denuo peragat.

II. Moderator tamen supremus ei tempus probationis iniungere debet. Quo emenso, candidatus ad vota temporaria vel ad alius generis ligamina potest admitti in temnus, quod non sit brevius uno anno aut spatio probationis temporariae, quod, cum Religionem deseruit, ei ante professionem perpetuam erat traducendum. Licet autem Su- 120
periori probationis tempus praecipere. /

III. *De peculiarium normarum exsecutione*

Quod ad praesentes normas exsequendas spectat, haec serventur:

I. Praescripta iuris communis pergunt valere, nisi per huius Instructionis normas iis derogetur.

II. Facultates hac Instructione concessae delegari nullatenus possunt.

III. Nomine supremi Moderatoris seu Superioris generalis intellegitur etiam Abbas, qui Congregationi monasticae praeest.

IV. Supremo Religionis Moderatore deficiente vel legitime impedito, eaedem facultates ei competunt, qui ex probatis Constitutionibus eius partibus legitime fungitur.

V. Quod ad moniales uni vitae contemplativae deditas pertinet, peculiares normae Constitutionibus inserantur et ad approbationem proponantur. Normae autem huius Instructionis, quae nn. 22, 26, 27 continentur, iis possunt applicari.

VI. 1) Si speciale Capitulum generale, per Litteras «Ecclesiae sanctae» motu proprio datas praescriptum iam celebratum fuerit, supremi Religionis Moderatoris eiusque Consilii est, omnibus rerum adiunctis diligenter perpensis, in solidum statuere, utrum Capitulum generale convocari oporteat ad deliberandum de facultatibus ipsi concessis, an praestet rem ad proximum Capitulum generale differre.

[19] Cfr. *supra*, n. 3.

http://www.obrascatolicas.com

2) Quodsi Moderator generalis eiusque Consilium eadem ratione arbitrantur convocationem novi Capituli generalis esse nimis onerosam aut id cogi non posse, simul tamen usum earundem facultatum Capitulo generali attributarum urgere, ut bono Societatis prospiciatur, eidem Moderatori generali eiusque Consilio in solidum potestas est in usum adducendi, usque ad proximum Capitulum generale, omnes aut nonnullas facultates, dummodo antea ceteri Superiores maiores eorumque Consilia audiantur, et duae partes illorum e tribus consentiant. Hisce Superioribus maioribus cordi sit, ut religiosos professos a votis perpetuis in antecessum consulant. In Institutis vero in provincias non divisis supremus Moderatur professos a votis perpetuis oportet consulat et assensum duarum partium e tribus accipiat.

VII. Hae normae, experimenti causa editae, vigere incipiunt ex quo die praesens Instructio fuerit pervulgata.

Datum Romae, ex Aedibus Sacrae Congregationis pro Religiosis et Institutis Saecularibus, in festo Epiphaniae Domini, anno MCMLXIX.—H. Card. ANTONIUTTI, *Praef.* Antonius Mauro, Archiep. tit. Thagasten., *a Secr.*

Adn. J. de J. ANAYA in Vinculum 17 (1969) 97-105; S. ARA in Confer 14 (1969) 251-274 et in Laurentianum 10 (1969) 142-172; I. BEYER in PrM 59 (1970) 21-64; C. BROVETTO in Vita rel. 5 (1969) 113-122, 335-343; V. CAPRIOLI in Vita rel. 5 (1969) 139-150; T. J. CONNOLLY in Australasian Ecclesiastical Record 47 (1970) 19-33; F. DA TORINO in Vita rel. 5 (1969) 264-266; A. DIEZ in CpR 48 (1969) 131-164; W. J. DUFAULT in Studia canonica 3 (1969) 269-275, 319-323; E. FABREGAT in CpR 48 (1969) 165-173; J. FERNANDEZ in REDC 25 (1969) 403-423; I. FUERTES in CpR 48 (1969) 58-81; C. GALLACHER in Vie consacrée 43 (1970) 89-103; J. F. GALLEN in Review for Religious 28 (1969) 898-906; J. GALOT in PrM 59 (1970) 167-176; E. GAMBARI in Rivista delle religiose 18 (1969) 156-168, 409-415, 488-494; C. GORRICHO in CpR 48 (1969) 174-195 et in Vida rel. 26 (1969) 137-143, 172-182; A. GUTIERREZ in CpR 48 (1969) 28-55, 240-256; E. L. HESTON in Review for Religious 28 (1969) 373-378; A. LATTAQUE in Vie cons. 43 (1971) 229-235; I. LEE in CpR 48 (1969) 82-130; O. LESAGE in Studia canonica 3 (1969) 77-105; F. LONDOÑO in Vinculum 17 (1969) 89-96; S. LOPEZ in Vinculum 17 (1969) 89-96; E. MURA in Vita rel. 5 (1969) 134-138; XAV. OCHOA in CpR 48 (1969) 196-239; J. F. OGUETA in REDC 25 (1969) 403-423; A. PENADOR in Vida rel. 26 (1969) 183-190; B. PENNINGTON in Studia canonica 3 (1969) 107-124; L. RAVASI in Vita rel. 5 (1969) 103-122, 151-158, 237-259; E. F. REGATILLO in Sal terrae 57 (1969) 455-461, 524-535; G. RINALDI in Perfice munus 45 (1970) 18-33; G. SARAGGI in Pal. clero 48 (1969) 1077-1082, 1194-1201, 1325-1330; O. VAN DEN BROECK in RDC 20 (1970) 23-43, 308-329; R. ZAVALLONI in Vita rel. 5 (1969) 123-133; C. R. WILSON-K. HARGADON in Review for Religious 28 (1969) 595-603.

3708

1969 IAN 14.-SC RELIGIOSORUM, RESCRIPTUM. PART.*

FACULTAS DATUR ORDINI FRATRUM PRAEDICATORUM NONNULLAS INNOVATIONES INDUCENDI CONTRA IUS COMMUNE

PRECES.—*Beatissime Pater*, Patres Capitulares Capituli Generalis Ordinis Fratrum Praedicatorum humiliter postulant facultatem ad normam Decreti *Perfectae caritatis* [LE 3333] nonnullas innovationes faciendas contra ius commune:

1. can. 580, § 3, ut cessionem vel dispositionem de administratione propriorum bonorum frater professus a votis simplicibus mutare possit, non quidem proprio arbitrio, sed de Provincialis licentia, dummodo mutatio, saltem de notabili bonorum parte, non fiat in favorem Ordinis;

2. n. 14 Rescript. Pont., ut vota simplicia dispensatione Provincialis cum suo Consilio cessare valeant.

3. can. 2385, ut religiosus, apostata a religione, si redierit, fruatur voce activa post quinquennium, nisi Provincialis cum suo Consilio, perspectis conditionibus, tempus prorogaverit. Et Deus, etc.

RESCR.—Vigore facultatum a Summo Pontifice tributarum, Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis saecularibus attentis expositis:

ad primum: annuit iuxta preces usque ad proximum Capitulum Generale, servatis clausulis can. 580, § 3; *ad secundum*: non expedire; *ad tertium*: recurrant in singulis casibus.

Contrariis quibuslibet non obstantibus. Datum Romae, die 14 ianuarii 1969.—D. H. HUOT, *subs.* C. Addivinola, *Ad. a studiis.*

* Ordini Fratrum Praedicatorum, Prot. N. 5509/68: AOP 39 (1969-70) 3.

3709

1969 IAN 25.-CONS. LITURGIAE, INSTRUCTIO. PART.*

NORMAE PROPONUNTUR AD VERSIONES VERNACULAS TEXTUUM LITURGICORUM RECTE APPARANDAS

1. Comme le prévoit l'article 36 de la Constitution *Sacrosanctum Concilium* sur la Liturgie [LE 3141], un grand nombre de textes latins de la liturgie romaine peut être traduit dans les différentes langues modernes. Bien qu'une partie importante de ces textes soient déjà traduits, il sera nécessaire d'en traduire encore: de nouveaux textes liturgiques sont publiés ou préparés par la réforme en cours; d'autre part, les traductions déjà faites demandent à être révisées après un certain temps d'expérience.

2. D'après l'article 36 de la Constitution *Sacrosanctum Concilium*, et le numéro 40 de l'Instruction de la S. Congrégation des Rites, *Inter oecumenici* [LE 3217], ce qui concerne les traductions liturgiques est réglé de la manière suivante: il revient aux Conférences épiscopales de décider des textes à traduire, de préparer ou de revoir leurs traductions, de les approuver, puis de les promulguer, «en faisant agréer, c'est à dire, ratifier ses actes par le Siège Apostolique».

Lorsque plusieurs pays utilisent la même langue, afin de garder plus d'unité entre eux, on organisera des commissions mixtes pour préparer les traductions en liaison avec les différentes Conférences épiscopales de ce même groupe linguistique (*Lettre du Cardinal G. Lercaro aux Présidents des Conférences épiscopales*, 16 octobre 1964) [LE 3221].

3. Bien que les traductions liturgiques demeuren sous lat responsabilité des Conférences épiscopales, il paraît utile qu'une voie commune soit suivie dans la manière de traduire, spécialement pour les textes les plus importants. La ratification par le Siège Apostolique en sera facilitée, et la pratique liturgique de l'Eglise restera ainsi plus cohérente.

4. Pour toutes ces raisons, le «Consilium» a préparé la présente Instruction où sont formulés, —en langage courant plutôt que dans celui des spécialistes, — quelques grands principes auxquels puissent se référer tous ceux qui interviennent dans les traductions liturgiques, aussi bien pour les préparer que pour les examiner, les approuver ou les ratifier. Quelques normes pratiques complètent ensuite cette déclaration.

I. PRINCIPES GÉNÉRAUX

5. Le texte liturgique, en tant que document rituel, est un moyen de communication orale. Il est d'abord un signe sensible par lequel les hommes qui prient communiquent entre eux. Mais pour les croyants qui célèbrent la liturgie, la parole est en même temps mystère: à travers les mots prononcés, c'est le Christ lui-même qui parle à son peuple, et le peuple répond à son Seigneur; c'est l'Eglise qui parle au Seigneur et exprime la voix de l'Esprit qui l'anime.

6. Les traductions ont donc pour but, dans la liturgie, de servir à annoncer aux fidèles la Bonne Nouvelle du salut, puis d'exprimer la prière de l'Eglise au Seigneur: «Les traductions liturgiques sont devenues la voix de l'Eglise» (*Discours du Pape Paul VI aux participants du Congrès sur les traductions liturgiques*, 10 novembre 1965).

Pour atteindre ce but, il ne suffit pas, lorsqu'on fait une traduction destinée à la liturgie, d'exprimer dans une autre langue le contenu littéral et les idées du texte original. Mais il faut s'efforcer aussi de communiquer fidèlement à un peuple donné et dans son propre langage ce que l'Eglise a voulu communiquer par le texte original à un autre peuple et dans une autre langue. La fidélité d'une traduction ne peut donc être jugée seulement à partir de chaque mot ou de chaque phrase, mais elle doit l'être d'après le contexte exact de la communication liturgique en conformité avec sa nature et ses modes propres.

7. Dans l'acte de la communication liturgique, en effet il ne suffit pas de considérer *ce qui est dit* à la lettre dans l'original. Il faut aussi voir *qui* parle, à *qui* l'on parle et *comment* on parle. Ainsi donc, en préparant une traduction, il faut viser à assurer la fidélité du message sous ses multiples aspects, spécialement: *A)* Par rapport à ce qui doit être communiqué; *B)* Par rapport à ceux auxquels est adressée la communication; *C)* Par rapport au mode et à la forme de communication.

A) *Par rapport à ce qui doit être communiqué*

8. Bien qu'il soit impossible de séparer complètement, dans l'acte de communication orale, *ce qui* est dit de *la manière* dont cela est dit, il est pourtant nécessaire, quand on traduit un message d'une langue dans une autre, de dégager le contenu du message pour lui donner une nouvelle forme, exacte et heureuse.

Pour découvrir le vrai sens d'un texte, on appliquera les méthodes scientifiques d'étude textuelle et littéraire élaborées par les spécialistes. Cet aspect de la tâche commune à tout traducteur est désormais connu. Il suffit d'en signaler quelques applications pour les textes liturgiques.

10. *a)* On fera, s'il y a lieu, la critique textuelle du texte à traduire, pour que la traduction soit celle de la leçon originale ou, du moins, jugée la meilleure.

11. *b)* La signification des mots latins doit être cherchée en tenant compte de leurs usages historiques et culturels, chrétiens et liturgiques.

Par exemple, le mot «devotio» n'a pas nécessairement le même sens dans l'usage classique ancien, l'usage chrétien du 6ème siècle et celui de la fin du Moyen-Age.

En présence d'une image ou d'une figure de style, on doit se demander si elle est banale ou recherchée, expressive ou abusive.

Par exemple, le mot «refrigerium» n'implique pas toujours quelque chose de glacial; le mot «grex» n'évoque pas nécessairement des brebis.

12. *c)* On ne doit pas oublier que parfois l'unité sémantique (ce qui permet de saisir le sens) n'est pas le mot, mais la proposition complète. Il faut donc éviter d'obscurcir ou de gauchir le sens effectif du message par des traductions trop analytiques, qui donnent à chaque mot ou certains d'entre eux un relief exagéré.

Par exemple, l'accumulation des mots latins «ratam, rationabilem acceptabilemque» renforce le sens épiclétique de la prière. Mais, dans certaines langues, l'emploi de trois adjectifs peut aboutir à l'effet inverse et diminuer la force «oratoire» de cette invocation.

13. *d)* Beaucoup de mots ou d'expressions ne peuvent être compris correctement que s'ils sont replacés dans leur contexte historique, social et rituel.

Par exemple, dans les oraisons du Carême, le mot «jejunium» n'évoque pas seulement la privation de nourriture, mais peut évoquer parfois toute la discipline du Carême, à la fois liturgique et ascétique.

B) *Par rapport à ceux auxquels est adressée la communication*

14. Une traduction a plus ou moins de valeur suivant l'usage auquel elle est destinée. Etant donné la nature des assemblées liturgiques auxquelles sont destinées les traductions, on tiendra compte des points suivants:

15. 1) La langue employée sera usuelle, c'est à dire accessible à la majorité des fidèles parlant la même langue et se rassemblant habituellement pour le culte, y compris «les enfants et les gens simples» (PAUL VI, *Discours cité*). Il ne s'ensuit pas que cette langue doive être vulgaire, car elle doit toujours être «digne des réalités très hautes qu'elle exprime» *(ibidem)* et irréprochable au plan littéraire. D'autre part, l'emploi d'une langue usuelle ne supprime pas la nécessité d'assurer une catéchèse suffisante pour initier les fidèles au sens propre, biblique et chrétien, de certains mots ou de certaines phrases. On ne peut pourtant pas exiger habituellement des fidèles une culture littéraire spéciale pour que l'ensemble des textes liturgiques leur soit accessible. Il faut noter enfin que si la communication utilise souvent des textes de nature vraiment poétique, cela ne s'oppose nullement à l'emploi d'une langue usuelle.

16. 2) Pour que les auditeurs d'un texte en reçoivent le message dans le sens voulu par la liturgie, il faut encore veiller à certains points:

17. *a)* Lorsqu'on emploie des termes de la langue usuelle ayant une portée «religieuse», on vérifiera si leur usage correspond vraiment au sens chrétien visé, ou s'il peut s'y ajuster correctement. Ces termes peuvent, en effet, véhiculer un sens pré-chrétien, pseudo-chrétien, post-chrétien ou même antichrétien. On jugera donc si le mot ou l'expression est à même d'acquérir un sens chrétien exact, grâce à l'expérience du culte et à la foi de la communauté.

Exemple: En grec biblique, on a souvent évité le mot «hieros» (sacré), trop lié aux cultes païens, et on lui a préféré le mot plus rare «hagios» (saint).

Le sens biblique de «hesed —eleos— misericordia» n'est pas exactement rendu par les termes des langues modernes qui se réfèrent littéralement au latin «misericordia».

En latin classique, le verbe «mereri» signifie «être digne de quelque chose». Mais la langue liturgique a fait évoluer le sens primitif du verbe. Si l'on n'y prête pas attention, la traduction pourrait être fausse, par exemple dans des phrases comme «quia quem meruisti portare» (antienne *Regina caeli*).

18. *b)* Il arrive souvent qu'on ne trouve dans la langue usuelle aucun mot qui rejoigne exactement le sens biblique ou liturgique du terme à traduire (par exemple, la «justice» biblique). Il faut alors choisir le mot qui sera le plus susceptible, grâce à son usage répété sous divers contextes dans la catéchèse et la prière, d'être chargé du sens biblique et chrétien voulu par la liturgie.

C'est ainsi que les mots «doxa» en grec, ou «gloria» en latin, choisis pour traduire l'hébreu «kabôd», ont acquis un sens biblique qu'ils n'avaient pas à l'origine.

De même peut-il arriver que les langues modernes n'aient pas de termes capables de rendre la pleine signification liturgique d'un mot latin. Ainsi du mot «mysterium»: une traduction moderne serait inexacte, qui ne laisserait entendre, pour les fidèles moins avertis, que quelque chose de caché, sans évoquer la réalité surnaturelle qui est communiquée dans un signe sensible.

19. *c)* Dans la plupart des langues modernes qui sont devenues aujourd'hui moyen de communication liturgique, il sera nécessaire de façonner progressivement une langue biblique et liturgique adaptée. En général, on obtiendra un meilleur résultat en retenant des mots ordinaires et usuels qui se chargeront de sens chrétien, qu'en recourant à des mots rares et savants.

20. 3) La prière de l'Eglise est toujours celle d'un groupe particulier, rassemblé «hic et nunc». C'est pourquoi il sera souvent insuffisant, dans la liturgie, d'avoir traduit avec une exactitude purement verbale et matérielle des textes formulés à une autre époque et dans une autre culture. La communauté rassemblée doit pouvoir faire, du texte traduit, sa prière vivante et actuelle, et chacun de ses membres doit pouvoir s'y retrouver et s'y exprimer.

21. C'est pourquoi, en traduisant les textes liturgiques, il est souvent nécessaire de faire de prudentes adaptations. Plusieurs cas doivent être distingués:

22. *a)* La traduction mot-à-mot du texte est souvent celle qui assure la meilleure communication. Par exemple, quand on traduit dans une langue romane: «Pleni sunt caeli et terra gloria tua».

23. *b)* Parfois, au contraire, les images doivent être modifiées pour maintenir la vraie signification. Par exemple, «locus refrigerii» dans les pays nordiques.

24. *c)* Parfois, c'est la conception même des réalités exprimées qui est difficile à comprendre, soit parce qu'elle choque le sens chrétien actuel (ex. «terrena despicere», ou bien «ut inimicos sanctae Ecclesiae humiliare digneris»), soit parce qu'elle ne touche plus nos contemporains (par exemple, certaines expressions antiariennes), soit parce qu'elle ne se prête pas à la prière actuelle (par exemple, certaines allusions à des formes pénitentielles qui ne sont plus pratiquées). Dans ces cas, il ne suffit pas de supprimer ce qui ne va pas, il faut trouver comment exprimer en langage actuel des réalités évangéliques équivalentes.

Ces adaptations demandent une grande attention: car il ne suffit pas qu'elles répondent à la mentalité contemporaine et au goût esthétique, il faut qu'elle expriment une doctrine sûre et une spiritualité authentiquement chrétienne.

C) *Par rapport au mode et à la forme de la communication*

25. La manière de dire et de parler est partie intégrante de la communication orale. Lorsqu'on rédige un texte liturgique, la forme «oratoire» —ou, d'une manière improprement dite, mais plus usuelle, la forme «littéraire»— est de la plus grande importance. Plusieurs aspects méritent attention:

26. 1) Le genre littéraire de chaque texte dépend d'abord de la nature de l'acte rituel qui s'exprime en paroles. Une chose est acclamer, et autre chose supplier, proclamer ou méditer, lire au peuple ou chanter ensemble. A chaque action parlée convient sa manière de dire. D'autre part, une prière prendra une forme différente si elle doit être dite par un seul ou en commun, si elle est en prose ou de forme poétique, si elle est récitée ou chantée. Ces données influent non seulement sur la manière de parler, mais aussi sur la rédaction littéraire.

27. 2) Tout texte liturgique est un donné linguistique destiné à la célébration. Lorsqu'il est déjà écrit, comme c'est le cas habituel, il se présente aux traducteurs comme un donné littéraire. Il convient donc, pour chaque texte, de rechercher les éléments significatifs qui définissent son genre littéraire. Par exemple, dans les oraisons romaines, la structure formelle globale, le cursus, l'expression du respect, la concision, etc.

28. Parmi ces éléments, il importe de distinguer ceux qui sont essentiels au genre littéraire et ceux qui sont accessoires. Les premiers sont, autant que possible, à garder dans la traduction, soit tels quels, soit au prix d'équivalences. On peut ainsi respecter la structure générale des oraisons romaines: titulature divine, motivation de la demande, demande, conclusion. D'autres éléments devront être recrées selon le génie de chaque langue (cadence oratoire, harmonie du discours, etc.).

29. Il faut noter que lorsqu'une propriété est essentielle au genre littéraire (par exemple, l'intelligibilité à l'audition pour les prières présidentielles), elle l'emportera sur d'autres moins significatives (par exemple, une fidélité purement verbale).

II. QUELQUES CAS PARTICULIERS

30. Parmi les textes liturgiques, l'Ecriture Sainte a toujours occupé une place privilégiée, parce que l'Eglise reconnaît dans les Livres saints la Parole de Dieu consignée par écrit (cf. Constitution *Dei Verbum*, n. 9) [LE 3345]. Cette Parole de Dieu nous parvient historiquement sous des formes diverses, c'est à dire dans des genres littéraires particuliers. Or, la révélation qui nous est ainsi communiquée ne peut être complètement détachée de la forme littéraire dans laquelle elle nous est transmise. C'est la raison pour laquelle, dans les traductions de la Bible destinées à la liturgie, les caractéristiques oratoires ou littéraires des divers genres représentés dans l'Ecriture doivent être respectées d'une manière toute spéciale. Cela vaut, en particulier, pour la traduction des psaumes et des cantiques bibliques.

31. Les traductions bibliques doivent, dans la liturgie romaine, «être conformes au texte liturgique latin» *(Instruction* du 26 septembre 1964, n. 40 a) [LE 3217]. Elles ne doivent être aucunement une paraphrase du texte biblique, même s'il est difficile à comprendre. Elles ne doivent pas davantage intégrer, avec ou sans parenthèses, des expressions ou des phrases explicatives: tout cela ressort à la catéchèse et à l'homélie.

32. Il ne faut pourtant pas exclure, en certains cas, «des traductions appropriées et exactes faites dans les diverses langues, de préférence à partir des textes originaux des Livres saints. S'il se trouve que, pour raison d'opportunité et avec l'approbation des autorités ecclésiastiques, ces traductions soient le fruit d'une collaboration avec des frères séparés, elles pourront être utilisées par tous les chrétiens» (Constitution *Dei Verbum*, n. 22) [LE 3345]. Il est bon que les traductions approuvées pour la liturgie soient aussi proches que possible des meilleures versions bibliques en usage dans la même langue.

33. Certaines formules euchologiques et sacramentelles, —par exemple, les prières consécratoires, les anaphores, les préfaces, les exorcismes, celles qui accompagnent une action, comme l'imposition des mains, les onctions, les signes de croix, etc., — doivent être traduites *integre et fideliter*,— sans variantes, omissions ou insertions. Le texte, en effet, qu'il

http://www.obrascatolicas.com

soit ancien ou de composition récente, a une élaboration théologique et conceptuelle bien précise, étudiée en chacun de ses mots. Si le texte est ancien, certains termes latins présentent des difficultés de vocabulaire ou d'interprétation, à cause de leur usage ou de leur sens très différent du terme correspondant dans les langues modernes: la traduction demandera alors des éclaircissements, et parfois quelques paraphrases, pour bien exprimer le vrai sens original qui est, —le cas n'est pas rare, — intraduisible mot à mot. Pour un texte moderne, cette difficulté sera beaucoup moins grande, puisqu'il utilise une terminologie et un langage plus proches des conceptions de l'homme d'aujourd'hui.

34. Les «orationes» (collecte, prière sur les offrandes, post-communion, oraison sur le peuple) de l'ancien patrimoine romain, très concises et pleines d'idées, pourront être traduites plus librement: qu'on en conserve les idées, mais en amplifiant modérément, — si besoin est, — la formulation, pour mieux en «actualiser» le contenu à la célébration et aux exigences d'aujourd'hui. Qu'on évite, en tout cas, ce qui est superflu et toute forme ampoulée.

35. Les textes liturgiques dans lesquels l'expression orale revêt une importance spéciale doivent suivre les lois propres à leur mode d'expression et, s'il s'agit de textes écrits, à leur genre littéraire particulier. La chose importe surtout dans les acclamations, où l'action d'acclamer par la voix constitue un élément essentiel. Il serait insuffisant de ne traduire que les notions exprimées, si la forme verbale ne se prêtait pas phonétiquement et rythmiquement à la fonction de ces textes.

36. Les textes destinés, par nature, à être chantés demandent un soin particulier:

a) Que l'on conserve la forme de chant (antienne, antienne intercalée dans le psaume, refrain, etc.) propre à chaque action liturgique et à chacune de ses parties (cf. Instruction *Musicam sacram*, 5 mars 1967, nn. 6 et 9) [LE 3541].

b) Pour les psaumes, tout en maintenant la division en versets, telle qu'elle est donnée dans le texte latin, on peut suivre une division en strophes, si cela convient au chant et à la récitation en commun. Cela vaut surtout si l'on utilise un texte traditionnel, connu des fidèles et peut-être commun aussi à d'autres Eglises.

c) Lorsqu'ils sont utilisés pour un chant, les textes des répons et des antiennes, même lorsqu'ils sont extraits de l'Ecriture sainte, deviennent une partie de la liturgie et entrent dans un nouveau genre littéraire. C'est pourquoi, en les traduisant, on peut leur donner une forme verbale qui, tout en conservant pleinement le sens, soit adaptée au chant, s'harmonise avec le temps liturgique ou une fête spéciale, et soit facilement comprise des fidèles. Nombreux sont dans les anciens antiphonaires les exemples de ces adaptations qui ont légèrement retouché le texte original.

d) Si le contenu d'une antienne ou d'un psaume doit créer quelque difficulté, la Conférence épiscopale peut autoriser le choix d'un autre texte qui réponde aux mêmes exigences de la célébration liturgique et au sens propre à tel temps liturgique ou à telle fête.

e) En traduisant ces textes, on veillera à ce qu'ils soient utilisables aussi pour une récitation parlée, comme peut l'exiger parfois une forme spéciale de célébration.

37. Les hymnes liturgiques de forme poétique, à moins d'être rédigés dans un vrai genre poétique adapté au chant populaire, perdent leur fonction propre. Or, la plupart du temps, cette exigence chorale empêche d'en faire une traduction exacte. Les hymnes doivent donc le plus souvent faire l'objet d'une nouvelle élaboration, conforme aux lois musicales et chorales de la poésie populaire qui sont propres à chaque langue.

III. Les Commissions de traduction

38. Pour traduire les textes liturgiques, on formera des groupes de travail comprenant des hommes compétents dans les diverses disciplines intéressées, à savoir: biblique, théologique, pastorale, et spécialement linguistique et littéraire, — tant dans la langue à traduire que dans celle où l'on traduit, — et enfin, s'il y a lieu, musicale.
Si plusieurs groupes travaillent sur des secteurs différents de la liturgie, une coordination entre eux s'impose.

39. Avant de promulguer les traductions, on les soumettra, s'il y a lieu, à la vérification de l'expérience dans des communautés diverses et choisies ou dans des régions différentes. La traduction provisoire doit être approuvée par la Commission liturgique de la Conférence épiscopale.

40. Entre les commissions chargées des traductions et l'autorité (comme la Conférence épiscopale) qui doit les approuver, régnera une vraie collaboration, en sorte que: *a)* les mêmes experts soient normalement responsables de la traduction, du début à la fin du travail; *b)* lorsque l'autorité demande de corriger un projet de texte qui lui est soumis, celui-ci soit renvoyé à la commission qui présentera à nouveau un texte amendé; ou alors qu'elle en charge une nouvelle commission, plus capable et scientifiquement de même compétence.

41. Pour les pays de même langue, une commission mixte devra être chargée de préparer un texte commun. Une telle élaboration présente de nombreux avantages. Elle permet d'abord d'obtenir le concours des experts les plus compétents. Elle fournit ensuite un moyen de communication privilégié entre les peuples de même langue. Elle facilite enfin la participation des fidèles.

Il est cependant légitime de distinguer entre les textes dits par un seul, qu'on écoute, et ceux qui doivent être dits ou chantés par tous. Il est clair que l'uniformité est plus nécessaire dans ces derniers que dans les autres.

42. Lorsqu'on doit préparer un texte commun pour plusieurs pays, ce texte doit en même temps répondre aux exigences et à la mentalité propre de chacune d'elles (cf. *Lettre du Cardinal Lercaro*, 16 octobre 1964) [LE 3221]. C'est pourquoi:

1) Il convient que chaque Conférence épiscopale d'une même langue puisse examiner en temps opportun le projet de traduction ou le premier texte préparé.

2) Pour pourvoir entre temps aux besoins des prêtres et des fidèles, que le Secrétariat coordinateur de la Commission mixte prépare un texte provisoire qui, avec le consentement de l'autorité (cf. n. 39), pourra être publié et permis *ad interim* dans chaque pays. Il est bon que même ce texte provisoire soit, en tout et partout, identique: ainsi l'expérience sera vraiment fructueuse pour la rédaction du texte définitif.

3) Tous les pays intéressés recevront en même temps le texte définitif. Si une Conférence épiscopale veut y introduire quelques changements pour mieux répondre aux exigences locales, elle proposera ces changements à la Commission mixte qui devra tout d'abord donner son assentiment. Cela est nécessaire pour que la version officielle reste substantiellement une et inaltérée, sous la responsabilité de la Commission mixte.

4) Chaque pays peut publier les textes provisoires comme les textes définitifs approuvés par le Saint-Siège, mais il doit apporter sa quotepart à l'édition: paiement des frais, rétribution des experts et des évêques de la Commission mixte. Chaque Commission nationale se mettra d'accord à ce sujet avec le Secrétariat coordinateur de la Commission mixte.

5) Chaque édition devra indiquer clairement, en première page, l'origine du texte selon son caractère: «Texte provisoire préparé par la Commission mixte...» ou «Texte approuvé par la Commission mixte... et confirmé par le Consilium ad exsequendam Constitutionem de Sacra Liturgia».

Si des variantes ont été faites au texte de la Commission mixte (cf. supra, paragraphe 3), on ajoutera: «...avec les adaptations autorisées par la Conférence épiscopale de... et par la Commission mixte...».

43. Pour une liturgie pleinement rénovée, on ne pourra pas se contenter de textes traduits à partir d'autres langues. De nouvelles créations seront nécessaires. Il reste que la traduction des textes émanant de la tradition de l'Eglise constitue une excellente discipline et une nécessaire école à la rédaction de textes nouveaux, en sorte que «les formules nouvelles sortent des formes déjà existantes par un développement en quelque sorte organique» *(Const. sur la Liturgie*, art. 23) [LE 3141].

* Ad Praesides Conferentiarum episcopalium: Notit. 5 (1969) 3-12.

3710

1969 IAN 27.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 61 (1969) 174-178

Allocutio die 27 *Ianuarii* 1969 *habita ad Praelatos Auditores, Officiales et Advocatos Tribunalis Sacrae Romanae Rotae, novo litibus iudicandis ineunte anno coram admissos:*

De exercitio iurisdictionis iudicialis intra ambitum ecclesiologiae generalis

Signor Decano, Signori Uditori della Sacra Romana Rota,

Siamo lieti di vedervi raccolti intorno a Noi e di salutarvi tutti, ricambiando a voi ed agli altri Officiali di questo Nostro sacro Tribunale ed a quanti vi sono addetti, e vi prestano l'opera loro, i Nostri voti migliori per le vostre singole persone e per la vostra attività giudiziaria. Ringraziamo in modo particolare Lei, Signor Decano, per le parole ch'Ella Ci ha testé rivolte, per le notizie, ora esposte, riassumendo in brevi osservazioni ed in poche cifre il lavoro intenso ed accurato del medesimo insigne Tribunale.

Questa annuale Udienza, oltre il piacere d'un incontro così cordiale e istruttivo come quello presente, offre a Noi la felice occasione per ripensare e per onorare quella potestà giudiziaria, di cui è munita la Chiesa cattolica, ravvisando in tale potestà un'espressione nativa e precipua dell'autorità, onde il Fondatore ed il Capo unico e supremo della Chiesa stessa, che è Cristo, ha voluto investirla, dandole potestà non solo di effondere nel suo Corpo mistico i carismi vivificanti e santificanti dello Spirito, ma di governarlo altresì, in nome suo, quale compagine visibile, sociale, organica e gerarchica, con virtù giurisdizionale. Deriva infatti dalla potestà di giurisdizione l'ufficio giudiziario; ed entrambi risalgono all'autorità-principe, che nella Chiesa è quella della regalità spirituale di Cristo, a Lui dovuta non soltanto per la supremazia della sua divina persona e per la sua dignità di Capo della Chiesa, ma anche per averla conquistata e meritata con l'umiltà e la gene-

rosità della sua Passione redentrice [1]. E se anche dobbiamo riconoscere alla potestà giurisdizionale della Chiesa l'esercizio d'una causalità diversa da quella santificatrice, avendo questa Cristo come unica fonte ed essendo chi la dispensa soltanto ministro, soltanto strumento, mentre quella giurisdizionale, pur attingendo da Cristo la sua virtù e la sua
175 ragion d'essere, possiede un suo proprio procedimento / umano, che fa di chi n'è investito un esecutore responsabile, una causa seconda come dicono i teologi [2]; tuttavia essa pure rende gloria al Signore Gesù, perché lo rappresenta [3], ne adempie la missione, ne serve i seguaci, ne testimonia la presenza storica nel mondo.

È noto a tutti come il riconoscimento della potestà giurisdizionale si inserisce nel quadro di quella ecclesiologia integrale, che Noi riteniamo autentica, e che, senza nulla trascurare della realtà e della profondità del suo aspetto mistico e carismatico, ne considera insieme il suo aspetto visibile e sociale, che qualifica la Chiesa una società giuridicamente perfetta, non univocamente eguale a quella civile, ma originale e singolare, perché, a causa del fine suo proprio e dei mezzi dei quali si vale per conseguirlo, si definisce soprannaturale e spirituale, trovando in se stessa, per disposizione del suo divino Fondatore, le risorse alla sua esistenza e alla sua attività [4]. E che ciò valga anche della potestà giudiziaria è facile ricavarne le prove dalle fonti neotestamentarie, anch'esse da tutti conosciute [5], e da tutta la tradizione ecclesiastica [6], confermata dal recente Concilio Vaticano II, che, nella Costituzione dogmatica *Lumen gentium*, come ricorderete, dice che «i Vescovi hanno il sacro diritto, e davanti al Signore il dovere, di dare leggi ai loro sudditi, di giudicare *(iudicium faciendi)* e di fare tutto quanto appartiene al culto e all'apostolato» [7]. Questo è bene richiamare per il fatto che, essendo oggi giustamente ricondotto il concetto di autorità nella Chiesa alla sua ragion d'essere, ch'è quella del servizio, non si vorrebbe che fosse fraintesa l'origine dell'autorità stessa, quasi emanasse dalla comunità dei fedeli, e non derivasse la sua fonte superiore dal diritto divino, e si confondesse questo suo efficiente principio con lo scopo per cui Cristo l'ha stabilita, cioè per la guida e per la salvezza del Popolo di Dio: né si vorrebbe che fosse indebitamente inceppato l'esercizio stesso della legittima autorità della Chiesa nell'esplicazione delle sue funzioni, intese appunto al multiforme servizio dei bisogni sempre più vasti e complessi della vita ecclesiale. Sarebbe istruttivo, a questo riguardo e a titolo d'esempio, ricordare come il Papa San Gregorio
176 Magno, che / volle esplicitamente essere insignito del titolo della umiltà e del servizio, definendo se stesso *servus servorum Dei* [8], abbia sempre, non meno e ben più di altri Pontefici, rivendicato al ministero di Pietro *cura... totius Ecclesiae et principatus* [9].

Così che, volendo Noi onorare nell'organo giudiziario a cui voi appartenete e prestate la preziosa opera vostra il carattere ministeriale che lo giustifica e lo distingue, volentieri vediamo in cotesto Sacro Tribunale riflesse alcune di quelle virtù cristiane delle quali vogliamo, con l'aiuto di Dio, che sia rivestito il Nostro apostolico ufficio. Servizio innanzitutto di carità è il Nostro, se davvero ricordiamo il mandato, che risuona in tutto il Vangelo del Signore, e se ne ascoltiamo l'eco nell'esortazione di San Bernardo a Papa Eugenio: «Il tuo cuore è come una fontana pubblica, dove tutti hanno diritto di bere» [10]; e tale è anche il vostro servizio, che per la stessa sua competenza, aperta, secondo le norme stabilite [11], a tutta la Chiesa, allarga, com'è proprio della carità, la sua sollecitudine oltre ogni confine. Il crescente vostro lavoro, inoltre, lo dimostra.

Servizio poi pastorale di verità, di saggezza, di giustizia, di cristiana prudenza vuole essere parimente il Nostro; ed anche sotto questo aspetto, anzi sotto questo principalmente, esso si rispecchia nella vostra attività giudiziaria, se è vero come insegna San Tommaso [12], che ogni giudizio implica una rettitudine razionale, e che ogni giudice è come una giustizia personificata, *quandam iustitiam animatam*.

In questa apologia della vostra specifica funzione canonica e in questo accostamento della vostra attività giudiziaria alla Nostra missione apostolica si nasconde forse, potrà qualcuno dubitare, quell'atteggiamento ideale e pratico, tanto criticato dai promotori del risveglio evangelico e spirituale nella Chiesa, e tanto avversato dai fautori di libere correnti carismatiche, ovvero di quelle contrarie idealmente, ma praticamente cospiranti della secolarizzazione, atteggiamento che ha preso di nome ibrido di giuridismo? Non è questo il Nostro pensiero, né è questo il Nostro proposito: una Chiesa in cui un Diritto Canonico, esteriore e formalistico, prescindesse dallo spirito del Van-/ 177
gelo, o prevalesse sulla speculazione teologica, o soffocasse la formazione della coscienza illuminata all'autodeterminazione e ritardasse lo sviluppo della vita ascetica e propriamente religiosa, non risponderebbe agli orientamenti rinnovatori del Concilio, né perciò ai Nostri. Ma il Concilio non solo non ripudia il Diritto Canonico, la norma cioè che precisa i doveri e difende i diritti dei membri della Chiesa, ma la auspica e la vuole, come conseguenza delle potestà lasciate da Cristo alla sua Chiesa, come esigenza della sua natura sociale e visibile, comunitaria e gerarchica [13], come guida alla vita religiosa e alla perfezione cristiana [14], e come tutela giuridica della stessa libertà [15]. Perciò il Concilio ha decretato la revisione del Codice di Diritto Canonico [16], la quale è già fervorosamente in corso, come è noto, e secondo criteri più aderenti alla missione pastorale della Chiesa e alle legittime esigenze della vita moderna.

Non spirito di giuridismo perciò anima cotesto provvido e sapiente Tribunale, ministro del diritto, interprete della giustizia, sensibile all'equità e alla misericordia, come già dichiarava il Nostro Predecessore, di venerata memoria, Pio XII [17]; ma lo spirito della Chiesa cattolica, vigile tutrice della legge cristiana, e materna interprete della realtà umana: *Ex intima hominis natura haurienda est iuris disciplina* [18].

Perciò Noi volentieri onoriamo cotesta istituzione e la confortiamo, esprimendo a voi la Nostra riconoscenza, il Nostro incoraggiamento, il Nostro elogio.

E a questo punto il Nostro discorso dovrebbe appunto rivolgersi all'opera vostra. Ma voi potete ben immaginare quale sia il Nostro pensiero a tale riguardo, senza che Noi tratteniamo più oltre la vostra paziente attenzione.

In quest'ora, sotto molti aspetti grave e decisiva, di rinnovamento della vita della Chiesa, di inquietudine di alcuni suoi figli, di mutamento della mentalità contemporanea, di rilassamento del costume sociale, di accelerazione d'ogni operazione umana, di progresso delle discipline giuridiche e scientifiche, di bisogno di testimonianze di integrità, / 178
di fermezza, di bontà e di attesa che la Chiesa cattolica sia in ogni sua manifestazione più cosciente della sua missione, più libera dagli interessi temporali, più irradiante il Vangelo di salvezza che porta con sé, è ovvio che Noi attendiamo anche da voi, Figli, Fratelli e Signori del Nostro rinomato Tribunale della Sacra Romana Rota, un nuovo impegno di perfezionamento in ogni sua componente, personale, forense, funzionale, pronti Noi stessi a sostenerlo e a favorirlo, affinché esso meriti sempre più la pubblica fiducia, ed abbia per sé, con la Nostra Benedizione Apostolica, quella di Dio.

[1] Cfr. *S. Th.* III, 47, 2; 48, 1; 59, 3; Pio XI, Enc. *Quas primas: A. A. S.* 17, 1925, p. 593 ss. [LE 680].
[2] Cfr. *S. Th.* III, 8, 6; Journet, *L'Eglise*, I, p. 159, 3ª ed. [3] Cfr. *2 Cor.* 5, 20. [4] Cfr. Leone XIII, Enc. *Immortale Dei: A. S. S.* 18, p. 165. [5] Cfr. *Matth.* 18, 17; *1 Cor.* 6, 1 ss.; *1 Tim.* 5, 19. [6] Cfr. Wernz-Vidal, VI, p. 23 ss. [7] N. 27. [8] Cfr. Grisar, *San Gregorio*, pp. 74-75. 211. [9] Cfr. Batiffol, *San Gregorio*, p. 207. [10] *De cons.* I, V. [11] Can. 1599. [12] II[a]-II[ae], 60, 1.

[13] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 27 [LE 3232]. [14] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 45 [LE 3272]; e decr. de accomm. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis* [LE 3333]. [14] Cfr. Decl. de libertate religiosa *Dignitatis humanae*, n. 15 [LE 3363]. [14] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 44 [LE 3332]. [15] Cfr. *Discorsi e Radiomessaggi*, vol. II, p. 23 ss. [16] Cicerone, *De legibus* II.

Acta. Vide relationem activitatis Tribunalis S. R. Rotae decurrente anno 1968 apud Apoll. 42 (1968) 213-214.

3711

1969 IAN 30.-CONV. CUM BAVARIA. AAS 61 (1969) 168

Ratihabitio Conventionis inter Apostolicam Sedem et Bavaricam civitatem circa nonnullas mutationes inducendas in Concordatum diei 29 Martii 1924

Vide *textum* sub die 1968 Oct. 7: LE 3689.

3712

1969 IAN 30.-SC RELIGIOSORUM, LIT. CIRCUL. PART.*

Interdicitur participatio clericorum et religiosorum in activitatibus cuiusdam centri documentationis in civitate Cuernavacensi existentis

Roma, 30 Gennaio 1969

Reverendissimo Padre, In seguito a gravi preoccupazioni espresse da diverse parti circa l'influenza negativa del

http://www.obrascatolicas.com

Centri CIDOC e CIF (Centro Intercultural de Documentación-Center for Intercultural Formation) di Cuernavaca, una speciale Commissione si è riunita per esaminare l'insieme dell'organizzazione e i vari aspetti dell'attività da essa svolta.

Essendo risultato che le attività del CIDOC e del CIF hanno avuto dolorose ripercussioni e conseguenze nella disciplina ecclesiastica, la Commissione ha formulato l'unanime parere che venga vietata l'ulteriore partecipazione di Sacerdoti, di Chierici, di Religiosi e di Religiose ai detti Centri.

Questa Sacra Congregazione pertanto, in ossequio a superiori disposizioni, prega la Paternità Vostra Reverendissima di voler tempestivamente comunicare a tutti i Superiori Generali interessati che non è permesso ai Religiosi ed alle Religiose di prender parte ai corsi dei Centri summenzionati.

Profitto della circostanza per professarmi, con sensi di religioso ossequio, della Paternità Vostra Reverendissima devotissimo.—Ildebrando Card. Antoniutti, *Prefetto*. Antonio Mauro, *Segretario*.

* Praesidi Unionis Superiorum Generalium, Prot. N. S. R. 3173/69: AOFMCap 85 (1969) 60.

3713

1969 FEB 2.-SECRET. STATUS, LIT. CIRCULARES. PART.*

Sensus responsabilitatis Episcoporum urgetur circa quaestiones caelibatum sacerdotalem spectantes

Dal Vaticano, 2 février 1969

Vénérable Frère, L'année qui vient de s'écouler a vu se manifester en divers pays une certaine effervescence de recherches, d'initiatives et de contestations, portant sur le style de vie des prêtres, l'exercice du ministère pastoral auprès des hommes d'aujourd'hui, et parfois même sur la nature du sacerdoce ministériel.

Le Saint-Père, qui partage étroitement les sollicitudes de ses frères dans l'Episcopat, n'a cessé d'être attentif aux divers aspects de ce problème. Il s'en est exprimé à diverses reprises, notamment dans le message personnel qu'il adressait aux prêtres du monde entier, le 30 Juin dernier, à l'occasion de la clôture de l'Année de la foi, et où il leur témoignait sa confiance et sa profonde affection, en les invitant à approfondir dans la foi les dimensions essentielles de leur sacerdoce [LE 3671].

Etant donné les graves questions qui sont agitées, et auxquelles les moyens de communication sociale donnent un retentissement qui n'est pas toujours favorable à une étude sereine, le Saint-Père m'a chargé de dire à Votre Excellence toute l'importance qu'il attache au rôle des Conférences épiscopales, pour que cette étude se poursuive toujours dans la lumière des enseignements de l'Eglise et en esprit d'intime collaboration avec le Siège apostolique.

A cet égard, le fléchissement qui se manifeste aujourd'hui dans l'estime du célibat sacerdotal engage de façon grave et urgente la responsabilité de tous ceux que l'Esprit-Saint a placés pour régir son Eglise. (*Actes*, 20, 28.) Ils ne sauraient, en effet, laisser s'obscurcir le sens total et exclusif du service de Dieu et de son Royaume, pour rechercher dans les mutations de la société actuelle la loi de la vie sacerdotale. C'est pourquoi la mise en question du célibat sacerdotal, tel qu'il est observé dans l'Eglise latine, nous presse de rappeler sa valeur, en conformité avec la tradition vivante de cette Eglise et son enseignement constant, réaffirmés par le récent Concile oecuménique et explicités dans l'encyclique *Sacerdotalis caelibatus* [LE 3574].

Certes, le Saint-Père n'ignore pas les difficultés que peut rencontrer à notre époque la pratique du célibat sacerdotal. Il sait les raisons alléguées par ceux qui voudraient dissocier le sacerdoce du célibat, raisons dont certaines ne sont pas sans donner à réfléchir. Il est sensible à la souffrance de ces prêtres qui, dans des circonstances dont Dieu seul est juge, ont abandonné le célibat auquel ils s'étaient engagés, et aussi de ceux qui mettent en doute la valeur d'un engagement aussi sacré. Mais comment ne serait-il pas sensible également à l'inquiétude qu'éprouvent aujourd'hui tant de prêtres, fermement convaincus des impérieux motifs qui ont porté le magistère suprême à maintenir l'obligation du célibat —c'est, grâce à Dieu, l'immense majorité— et qui craignent pour le sacerdoce les graves conséquences que ne manquerait pas d'entraîner le fait d'en dissocier ce qu'ils ont librement accepté d'y associer, c'est-à-dire l'offrande totale d'eux-mêmes au Christ, «en vue du Royaume des cieux» (*Matth.*, 19, 12).

Il faut le dire aussi: s'il y a beaucoup de souffrance, s'il y a une véritable sincérité de propos, il y a aussi, on ne peut l'ignorer, une vue trop superficielle de ce problème, entraînant des jugements hâtifs et parfois légers, qui finissent même parfois par créer un certain complexe d'infériorité chez des prêtres profondément attachés à leur célibat. On se trouve aujourd'hui devant un courant d'opinion qui risque d'entraîner, à son corps défendant, plus d'un prêtre, plus d'un théologien, peut-être même quelque évêque. Devant une telle situation, en particulier devant cette littérature qui se déverse abondamment aujourd'hui sur certains épisodes de contestation du célibat sacerdotal, le Saint-Siège nous demande à tous de ne pas nous laisser impressionner ni suggestionner et, si besoin est, de nous poser devant Dieu, en notre âme et conscience, quelques questions.

Avons-nous pris clairement conscience de ce que représenterait pour l'Eglise la dissociation entre le sacerdoce et le célibat? Avons-nous vraiment mesuré l'ampleur du bouleversement que cela entraînerait, non seulement dans la vie sacerdotale, mais aussi dans la vie de la communauté ecclésiale tout entière? Avons-nous enfin réfléchi à toutes les conséquences qu'entraînerait dans tous les domaines une pareille dissociation, pour la vie de l'Eglise, pour sa spiritualité, et surtout sa pastorale, une pastorale qui réponde réellement aux exigences effectives du monde moderne? Avons-nous, en un mot, réfléchi à tout ce que représente le célibat du clergé, pour l'Eglise comme pour le monde?

Le ministère du prêtre étant centré sur les valeurs religieuses à promouvoir dans la vie des hommes, sur le Royaume de Dieu à établir dès ici-bas, il est plus que jamais nécessaire, à une époque où l'humanité se montre moins attentive aux réalités divines, de lui donner ce témoignage de fidélité et d'amour, qui ne saurait certes se réduire au respect d'une loi: le témoignage du prêtre qui, pour être pasteur avec le Christ et en son nom, pour être sans réserve au service de ses frères, se livre tout entier à Celui qui l'a choisi, à Celui qui peut et doit remplir sa vie.

Foncièrement attachés à cette mission qu'ils ont reçue de l'Eglise, nos prêtres le sont aussi, dans leur ensemble, à l'idéal comme à la pratique généreuse de la chasteté sacerdotale. Nous avons le devoir de soutenir et d'encourager en eux ces dispositions, comme aussi d'éclairer ceux qui ne les partagent pas, sous l'influence de mises en question qui engendrent une atmosphère d'incertitude si néfaste. Bien des voix autorisées se sont d'ailleurs fait entendre déjà, et le Saint-Père ne doute pas que chaque Conférence épiscopale saura s'exprimer sur ce point, comme plusieurs ont déjà eu à coeur de le faire, de la manière la plus opportune, avec sagesse, piété, et fermeté. L'attitude du Collège épiscopal est, en effet, d'une extrême importance. Elle est observée par tous les prêtres répandus sur la surface de la terre, et elle retient l'attention de tous les fidèles, et celle aussi de la société profane. Elle acquiert ainsi la valeur d'une leçon pour le monde entier et d'un témoignage pour l'histoire. Si nous ne faisions pas tout ce qui dépend de nous pour faire cesser les campagnes d'opinion actuelles contre le célibat sacerdotal, nous serions coupables devant Dieu de leurs funestes conséquences. Il faut donc que l'Episcopat engage sans hésiter toutes ses énergies, en étroite union avec le successeur de Pierre, pour un authentique renouveau du sacerdoce ministériel, qui soit pleinement conforme aux orientations du Concile oecuménique.

En vous transmettant ces pensées du Saint-Père et en vous demandant d'en faire part à tous les membres de la Conférence épiscopale que vous présidez, je vous communique aussi sa Bénédiction apostolique, qu'il étend à tous ses vénérables frères dans l'épiscopat. Et je vous assure, avec mes voeux fraternels, en ce début d'année nouvelle, de mon respectueux dévouement en Notre-Seigneur.—A. G. Card. Cicognani.

* Ad Praesides Conferentiarum episcopalium, Prot. N. 132222: Doc. Cath. 66 (1969) 513-514.

3714

1969 FEB 7-SC RELIGIOSORUM, RESCRIPTUM. PART.*

Facultas datur ut fratres laici eligi possint Delegati ad Capitulum Provinciale

Preces—*Beatissime Pater*, Procurator Generalis Ordinis Fratrum Minorum Capuccinorum a Sanctitate Tua humiliter implorat ut fratres laici qui professionem sollemnem iam emiserint, eligi valeant Delegati ad Capitula provincialia, quae decursu huius anni celebrabuntur, ob rationes allatas. Et Deus, etc.

Rescr.—Vigore facultatum a Summo Pontifice concessarum, Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis saecularibus, attentis expositis, benigne adnuit pro gratia iuxta preces, dummodo fratres laici non superent quartam partem omnium Delegatorum ad Capitula provincialia, servatis ceteris servandis. Contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, die 7 februarii 1969.—D. M. Huot, a. m. m., *subs.*

* Procuratori Gen. O. F. M. Cap., Prot. N. 11897/69: AOFMCap 85 (1969) 61. Adn. AOFMCap 85 (1969) 61-62.

3715

1969 FEB 8.-PAULUS VI, LIT. AP. AAS 61 (1969) 305-306

In Civitate vulgo Kuwait Nuntiatura Apostolica constituitur

PAULUS PP. VI

Ad perpetuam rei memoriam.—Sollicitudo illa cotidiana, qua, ut cunctis propius efficaciusque consulamus hominibus pro officio Nostro apostolico urgemur, Nos impellit, ut, opportune oblata a Nobisque maximopere expetita occasione, eas cum civilibus cuiusque nationis auctoritatibus consuetudines excitemus ac foveamus, quae, omnium consensu, non solum sanctae Christi Ecclesiae, verum etiam nationibus ipsis haud parvas afferunt utilitates. Cuiusmodi autem consuetudines quoniam Sacra Congregatio pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide proposuit etiam cum Civitate vulgo Kuwait instituerentur, Apostolica videlicet Nuntiatura condita, libenti Nos animo eius accedendum esse sententiae statuimus, id plurimum confisi ut, quae incepta in rerum sive religiosarum sive temporalium provincia inita ibi locorum fuerint, eadem magis in dies, Deo iuvante, florerent. Quae cum ita sint, Nos, motu proprio, certa scientia ac matura deliberatione, harum Litterarum vi, Nuntiaturam Apostolicam in Civitate quam diximus condimus, nomine *Kuwaitensem*, omnibus eidem delatis iuribus, privilegiis, honoribus, praerogativis, 306 indultis, quae huiusmodi Legationum propria sunt. / Haec statuimus, decernentes praesentes Litteras firmas, validas atque efficaces exstare ac permanere; suosque plenos atque integros effectus sortiri et obtinere; ipsique Nuntiaturae Apostolicae nunc et in posterum plenissime suffragari; sicque rite iudicandum esse ac definiendum; irritumque et inane fieri, si quidquam secus super his, a quovis, auctoritate qualibet, scienter vel ignoranter attentari contigerit. Contrariis quibusvis nihil obstantibus.

Datum Romae, apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die octavo mensis februarii, anno millesimo nongentesimo sexagesimo nono, Pontificatus Nostri sexto.—Aloisius Card. Traglia, *S. R. E. Cancellarius*. Franciscus Tinello, *Apostolicam Cancellariam Regens*. Iosephus Rossi, Ep. tit. Palmyrenus, *Proton. Apost.* Iosephus Del Ton, *Proton. Apost.*

3716

1969 FEB 10.-SECRET. STATUS, RESCRIPTUM. PART.*

Rescriptum Pontificium diei 16 Oct. 1954 suspenditur, et causae nullitatis matrimonii appellari possunt in Italia aut ad S. R. Rotam aut ad Tribunal Regionale Appellationis

Rescripto Summi Pontificis Pii PP. XII f. r. die 16 Octobris 1954 [LE 2455], suspensus fuit, petente Decano Sacrae Romanae Rotae, canon 1599, § 1, 1 C. J. C., dempta scilicet ad tempus facultas directe provocandi ad Sacram Romanam Rotam ex sententiis prolatis in prima instantia a Tribunalibus Ecclesiasticis Italiae in causis nullitatis matrimonii.

Nunc autem, re mature perpensa attentisque iis quae Sacrae Romanae Rotae Decanus nuperrime rettulit, Sanctissimus Dominus Noster Paulus Papa VI in Audientia huius diei 10 mensis Februarii 1969 infrascripto Secretario Status concessa, haec decernere dignatus est:

a) Praescriptum canonis 1599, § 1, 1 pro causis nullitatis matrimonii, quae a Tribunalibus regionalibus Italiae in primo gradu iudicatae fuerint, integre servetur ac fideliter custodiatur, dempta temporanea exclusione usque adhuc vigente.

Quapropter causae nullitatis matrimonii in prima instantia tractatae apud Tribunalia regionalia Italiae, in gradu appellationis deferri possunt aut ad Sacram Romanam Rotam aut ad Tribunalia designata per Apostolicas Litteras *Qua cura*, die 8 mensis Decembris anno 1938 Motu proprio datas [LE 1457].

b) Causae nullitatis matrimonii, in prima instantia tractatae apud Tribunal primi gradus Vicariatus Urbis, in gradu appellationis deferri possunt aut ad Sacram Romanam Rotam aut ad Tribunal secundi gradus eiusdem Vicariatus.

c) Causae nullitatis matrimonii, in prima instantia tractatae apud Tribunal Regionale Neapolitanum et Calaritanum, in gradu appellationis deferri possunt aut ad Sacram Romanam Rotam aut ad Tribunal secundae instantiae Vicariatus Urbis.

d) Pro iudicandis omnibus praedictis causis in tertia et ulteriore instantia servetur can. 1599, § 1, 2.

Haec omnia decreta, quae a memorato die vim suam exserunt Sanctissimus Dominus Noster Paulus Papa VI Decano Sacrae Romanae Rotae mandatum dedit communicandi cum Tribunalibus de quibus agitur.

E Secretaria Status, die 10 mensis Februarii, anno 1969.
H. J. Card. Cicognani

* E foliis privatim vulgatis.

3717

1969 FEB 14.-PAULUS VI, MOT. PR. AAS 61 (1969) 222-226

Normae universales de anno liturgico et novum Calendarium Romanum generale approbantur

PAULUS PP. VI

Mysterii paschalis celebrationem potissimum habere in religioso christianorum cultu momentum, eandemque per dierum, hebdomadarum totiusque anni explicari cursum, dilucide sacrosancto Concilio Vaticano II docemur. Ex quo sequitur, opus esse, ut idem paschale Christi mysterium in instauratione anni liturgici, cuius normae ab ipsa Sancta Synodo tradita sunt [1], in clariore luce ponatur, sive ad ordinationem Proprii, quod vocant, de Tempore ac de Sanctis, sive ad Calendarii Romani recognitionem quod 223 attinet. /

I

Re enim vera, progredientibus saeculis, factum est, ut tum ex auctis pervigiliis, religiosis festis, eorumque per octo dies celebrationibus, tum ex variis anni liturgici sensim intersertis partibus, ita non numquam peculiaribus pietatis exercitationibus christifideles uterentur, ut eorum mentes a praecipuis divinae Redemptionis mysteriis quadamtenus sevocari viderentur.

Sed neminem latet, a Decessoribus Nostris S. Pio X et ven. rec. Ioanne XXIII nonnulla data esse praecepta eo spectantia, ut pariter dies dominica, in suam pristinam dignitatem restituta, vere proprieque *primordialis dies festus* [2] ab omnibus haberetur, pariter liturgica sacrae quadragesimae celebratio instauraretur. Neque minus tenetur, Decessorem Nostrum ven. rec. Pium XII decreto facto [3]

[1] Constitutio de sacra liturgia *Sacrosanctum Concilium*, cap. V; *A. A. S.* 56, 1964, pp. 125-128 [LE 3141].
[2] *Ibid.*, n. 106, p. 126.
[3] S. R. C. Decretum *Dominicae Resurrectionis*, die 9 mensis Februarii anno 1951 datum; *A. A. S.* 43, 1951, pp. 128-129 [LE 2190].

http://www.obrascatolicas.com

mandavisse, ut apud Ecclesiam Occidentalem, inter Noctem Paschalem, sollemnis vigilia redintegraretur; in qua, dum Sacramenta christianae initiationis celebrarentur, populus Dei cum Christo Domino resurgente suum renovaret spirituale foedus.

Hi videlicet Summi Pontifices, Sanctorum Patrum institutionem firmiterque catholicae Ecclesiae traditam doctrinam secuti rectissime sentiebant, annali Liturgiae cursu non modo facta commemorari, quibus Christus Iesus salutem nobis moriendo attulit, aut praeteritarum rerum gestarum memoriam repeti, quam meditantes christifidelium animi, vel simpliciores, erudirentur et nutrirentur, verum etiam iidem edocebant anni liturgici celebrationem *peculiari sacramentali vi et efficacia pollere ad christianam vitam alendam* [4]. Quod quidem Nosmetipsi et sentimus et profitemur.

Recte igitur ac merito cum *Sacramentum Nativitatis Christi* [5] eiusque in mundo agimus manifestationem, illud
224 depre/camur, *ut per eum, quem similem nobis foris agnovimus, intus reformari mereamur* [6]; et cum eiusdem Christi Pascha renovamus, a summo Deo poscimus, ut, qui cum Christo sint renati, *sacramentum vivendo teneant, quod fide perceperunt* [7]. Nam, ut Concilii Oecumenici Vaticani II verbis utamur, Ecclesia *mysteria Redemptionis ita recolens, divitias virtutum atque meritorum Domini sui, adeo ut omni tempore quodammodo praesentia reddantur, fidelibus aperit, qui ea attingant et gratia salutis repleantur* [8].

Quam ob rem anni liturgici recognitio, normaeque eius instaurationem consequentes, ad nihil aliud pertinent, nisi ut fideles per fidem, spem, caritatem ardentius cum *toto... Christi mysterio per anni circulum explicato* [9] communicent.

II

A quo argumento illud haudquaquam dissidere existimamus, etiam festa Beatae Mariae Virginis, *quae indissolubili nexu cum Filii sui opere salutari coniungitur* [10], et memorias Sanctorum, quibus iure merito *dominorum nostrorum Martyrum et Victorum* [11] natalicia accensentur, nitida luminis claritate fulgere; cum *festa Sanctorum mirabilia... Christi in servis eius praedicent, et fidelibus opportuna praebeant exempla imitanda* [12]. Etenim hoc firmum certumque semper Ecclesiae catholicae fuit, Sanctorum festis paschale Christi mysterium nuntiari ac renovari [13].

Quapropter, cum infitias ire non liceat, labentibus saeculis, plura quam par esset Sanctorum festa inducta esse,
225 convenienter Sancta Synodus monuit: *Ne festa Sanctorum festis / ipsa mysteria salutis recolentibus praevaleant, plura ex his particulari cuique Ecclesiae vel Nationis vel Religiosae Familiae relinquantur celebranda, iis tantum ad Ecclesiam universam extensis, quae Sanctos memorant, momentum universale prae se ferentes* [14].

Iamvero haec Concilii Oecumenici decreta ad effectum adducendi causa, hinc nonnullorum Sanctorum nomina a Calendario generali sublata sunt, hinc facultas est concessa, ut aliorum Sanctorum memoriae, cum libet, agantur, eorumque cultus, in suis cuiusque regionibus tributus, congruenter restituatur. Ex quo natum est, ut quorundam Sanctorum non ubicumque terrarum notorum, a Calendario Romano expunctis nominibus, ibidem nomina recepta sint quorumdam Martyrum, in iis ortorum regionibus, ad quas Evangelii nuntium serius manavit; ita ut in eodem indice omnium gentium quidam quasi vicarii, vel profuso pro Christo sanguine, vel praestantissimis adhibitis virtutibus insignes, pari dignitate conspiciantur.

Has ob causas putamus, novum generale Calendarium, ad usum Latini ritus digestum, sive magis cum huius temporis pietatis rationibus et sensibus congruere, sive aptius eam Ecclesiae proprietatem, qua est universalis, referre; utpote quod praeclarissimorum Virorum nomina deinceps proponat, qui perspicua sanctitatis specimina, multiplicibus excultae modis, cuncto populo Dei apponant. Quod quantum ad spiritualem totius christianae multitudinis utilitatem conducat supervacaneum est dicere.

[4] S. R. C. Decretum generale *Maxima Redemptionis*, die 16 mensis Novembris anno 1955 datum; *A. A. S.* 47, 1955, p. 839 [LE 2526].
[5] S. Leo Magnus, *Sermo XXVII in Nativitate Domini*, 7, 1: *PL* 54, 216.
[6] Cfr. Missale Romanum, *Oratio de Epiphania*. [7] *Ibid.*, *Oratio feriae III infra octavam Paschae*.
[8] Constitutio de sacra Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 102; *A. A. S* 56, 1964, p. 125 [LE 3141]. [9] Cfr. *ibid.*
[10] *Ibid.*, n. 103.
[11] Cfr. *Breviarium Syriacum* (saec. v), ed. B. Mariani, Roma, 1956, p. 27.
[12] Cfr. Constitutio de sacra Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 111; *A. A. S.* 56, 1964, p. 127 [LE 3141]. [13] Cfr. *ibid.* n. 104; pp. 125 s. [14] *Ibid.*, n. 111; p. 127.

Huiusmodi ergo causis diligentissime coram Domino perpensis, novum Calendarium Romanum generale a Consilio ad exsequendam Constitutionem de Sacra Liturgia compositum, itemque normas universales ad ordinationem anni liturgici spectantes, Apostolica Nostra auctoritate approbamus, ut a die 1 mensis Ianuarii proximi anni MCMLXX vigere incipiant, iuxta decreta, quae Sacra Rituum Congregatio coniuncte cum Consilio, de quo mox diximus, fecerit, usque ad illud tempus valitura, quo Missale et Breviarium rite instaurata edita erunt.

Quaecumque vero Nostris hisce Litteris motu proprio datis / statuta sunt, ea omnia firma ac rata esse iubemus, 226
non obstantibus, quatenus opus sit, Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis mentione et derogatione dignis.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XIV mensis Februarii, anno MCMLXIX, Pontificatus Nostri sexto.—PAULUS PP. VI.

Acta. Notit. 5 (1969) 294-303; R. GAZEAU in EL 76 (1962) 389-417; A. DIRKS in Notit. 1 (1965) 150-152; V. RAFFA in ME 95 (1970) 41-45; O. STEVENS in EL 76 (1962) 418-422.

3718

1969 FEB 15.-VICARIATUS URBIS, INSTRUCTIO. PART.*

CRITERIA SERVANDA IN APPLICATIONE NORMARUM CIRCA MATRIMONII CELEBRATIONEM IN URBE

In conformità alle deliberazioni della Conferenza Episcopale Italiana, dalla IV Domenica di Quaresima 16 marzo p. v. nella Diocesi di Roma come in tutto il territorio nazionale nella celebrazione della S. Messa potranno usarsi le nuove Preci Eucaristiche e i nuovi Prefazi nella versione italiana approvata, secondo le norme e le indicazioni già rese note.

Sull'applicazione delle norme per la celebrazione dei matrimoni

Le norme ed indicazioni pastorali per la celebrazione dei matrimoni nella diocesi di Roma, emanate il 4 dicembre 1968 ed entrate in vigore il 1° gennaio c. a., mirano a stabilire in tale materia, piuttosto complessa, una disciplina più ordinata ed uniforme, meglio rispondente ad una esigenza largamente sentita e più in armonia con direttive e orientamenti del Concilio Ecumenico [LE 3701].

Le norme, pur attentamente ponderate non presumono di prevedere e risolvere tutte le possibili situazioni e difficoltà; comunque, proposte ad esperimento, sono suscettibili di quelle modifiche che appariranno opportune.

Perché esse abbiano regolare e concorde applicazione si danno qui alcune istruzioni e precisazioni: i numeri citati rimandano alle norme già rese note.

1. In adempimento delle norme nn. 6 e 9, per ogni cerimonia nuziale, indistintamente, che si celebri nella propria parrocchia o in altra chiesa, dovrà predisporsi, come minimo richiesto da esigenze di proprietà e di decoro: un inginocchiatoio per gli sposi, coperto da un drappo; due poltrone o poltroncine per gli sposi; quattro sedie o poltroncine per i testimoni; un tappeto normale; qualche vaso di fiori sull'altare; una conveniente illuminazione del presbiterio; paramenti festivi per il sacerdote; possibilmente, suono d'organo o di harmonium.

2. L'offerta indicata, nella sua espressione massima, dalla norma n. 9, si riferisce alla celebrazione nuziale nella forma sopra descritta.

3. Quando, in circostanze particolari, l'apparato superasse i limiti sopra definiti (al n. 1), fermo sempre l'obbligo rigoroso di bandire ostentazioni di lusso, di sfarzo e di profanità, le spese relative sono a carico degli sposi. E', tuttavia, in loro facoltà servirsi, per l'addobbo, quello floreale compresso, e per il canto, di persone di loro scelta, che, però, si attengano alle direttive del Parroco o del Rettore della chiesa.

4. La scelta del fotografo è parimenti lasciata alla libertà degli sposi, salva l'osservanza della norma n. 8.

5. Il congruo intervalo di tempo, da interporre tra l'inizio dell'una e dell'altra celebrazione nuziale, in conformità alla norma n. 5, non può essere inferiore ad un'ora e mezza.

6. In conformità alla norma n. 9, l'offerta per la celebrazione nuziale nella parrocchia è contenuta entro i limiti massimi di lire ventimila, a discrezione del Parroco, che valuterà le varie situazioni; l'offerta per la celebrazione fuori della propria parrocchia è fissata a lire quarantamila.

7. Ai fini della determinazione dell'offerta, di cui al numero precedente, per parrocchia propria si intende non solo quella della sposa (dove comunemente si svolgono le pratiche matrimoniali), ma anche quella dello sposo e quella del domicilio eletto dai nuovi coniugi.

8. Nell'offerta sopra indicata (al n. 6) devono intendersi compresi anche i contributi: del 10 % per le opere diocesane, al Vicariato; del 20 % alla parrocchia da cui fosse stata rilasciata la *licenza* di celebrare altrove il matrimonio; del 5 % alla parrocchia da cui fosse stata rilasciata la *delega*.

9. L'intera offerta viene rimessa al Parroco o al Rettore della chiesa dove si celebra il matrimonio.

10. I Parroci e i Rettori indicheranno in apposito modulo, fornito dal Vicariato, i matrimoni celebrati nella loro chiesa e i relativi dati richiesti; alla fine di ogni trimestre, essi consegneranno all'Amministrazione del Vicariato, insieme con il modulo debitamente compilato, le somme spettanti al Vicariato e, eventualmente, alle parrocchie che hanno rilasciato la licenza o la delega, alle quali il Vicariato stesso rimetterà le offerte dovute.

11. Le disposizioni di cui ai due numeri precedenti (9-10), saranno in vigore dal 1° marzo p. v.

12. Si vorrà spiegare ai fedeli che l'offerta, nel lieve margine residuo sulle spese occorrenti, rappresenta un adempimento, che si desidererebbe volenteroso, del precetto di sovvenire alle necessità della Chiesa.

13. Pur riconosciuta la prevalenza dell'impegno per la preparazione spirituale dei futuri sposi (cfr. norme nn. 1-2), anche la procedura d'ufficio deve essere diligentemente espletata.

14. Le pratiche matrimoniali si svolgono secondo la prassi attuale, con esclusione, però, di ogni tassa.

15. Quando la «posizione matrimoniale» è completa, il Parroco la porterà o la trasmetterà a mano al Vicariato, comunemente tramite i futuri sposi.

16. Nei casi in cui si domandasse al Vicariato l'applicazione degli artt. 12 o 13 o 14 della nota Legge del 27 maggio 1929, esecutiva del Concordato, i Parroci non prendano impegni prima che sia stata ottenuta la concessione richiesta.

17. Il cosiddetto modulo V, debitamente vistato dall'Ufficio competente del Vicariato e da questo restituito, sarà portato direttamente al Parroco o al Rettore della chiesa dove avverrà la celebrazione del matrimonio: soltanto dopo la presentazione del documento, in regola, si potrà procedere alla benedizione delle nozze.

18. Le norme in oggetto valgono per tutti i matrimoni da celebrare dal 1° gennaio c. a. in poi, anche per quelli prenotati anteriormente a tale data.

19. Per i casi che non rientrassero nei termini delle norme in esame o presentassero particolari difficoltà si interpelli il Vicariato.

20. Per le pratiche di stato libero e per quelle riguardanti i matrimoni da celebrare fuori della diocesi, rimangono immutate le norme vigenti.

Dal Vicariato di Roma, 15 febbraio 1969.—ANGELO Card. DELL'ACQUA, *Vicario Generale di Sua Santità.*

* Riv. dioc. Roma 10 (1969) 337-340. Vide **Normas** sub die 1968 Dec. 4: LE 3701 et **eas** sub die 1971 Nov. 14: LE 4004 datas.

3719

1969 FEB 18.-SC RELIGIOSORUM, DECRETUM. PART.*

NOVA STATUTA GENERALIA CONFERENTIAE HISPANAE RELIGIOSORUM APPROBATA PROMULGANTUR

Desde el año 1953, en que la Confederación de Superiores y Superioras Mayores de España fue legitimamente erigida por decreto de esta Sagrada Congregación bajo el titulo de «Confederación Española de Religiosos» (CONFER) y aprobados sus Estatutos «ad experimentum», han pasado tres lustros, durante los cuales la mencionada Confederación ha dado pruebas de su vitalidad clon as numerosas obras emprendidas y los frutos alcanzados mediante su diligente gestión, y al mismo tiempo se ha hecho posible la experimentación de los Estatutos.

Pero durante este tiempo han ocurrido algunos acontecimientos, y por cierto de gran trascendencia, que aconsejaban una revisión total de los Estatutos, como el Concilio Ecuménico Vaticano II, a tenor del cual convenia adaptar los dichos Estatutos, y al mismo tiempo la transformación de la Sección de los Institutos femeninos en Conferencia independiente.

La Conferencia de Superiores Mayores, considerando detenidamente estas cosas, en la Asamblea plenaria celebrada en el mes de enero próximo pasado, sancionó por su parte los Estatutos nuevamente elaborados y los envió a este Sagrado Dicasterio para su aprobación.

Por consiguiente, esta Sagrada Congregación para los Religiosos e Institutos Seculares, en virtud del presente decreto previo un diligente examen y hechas algunas observaciones, aprueba gustosamente «ad experimentum», por un quinquenio, estos Estatutos de la mencionada Confederación, que en adelante deberá llamarse «Conferencia Española de Religiosos». No obstando nada en contrario.

Roma, dia 18 de febrero de 1969.—I. Card. ANTONIUTTI, *Prefecto.* Ant. Mauro, *Secretario.*

* Confer 14 (1969) 401. Vide **textum Statutorum** apud **Confer** 14 (1969) 402-411.

3720

1969 FEB 24.-SC GENT. EV., INSTR. AAS 61 (1969) 276-281

DE ORDINANDA COOPERATIONE MISSIONALI EPISCOPORUM QUOAD PONTIFICALIA OPERA MISSIONALIA NECNON CIRCA INCEPTA PARTICULARIA DIOECESIUM PRO MISSIONIBUS

Quo aptius ad effectum deducantur quae ab Oecumenico Concilio Vaticano Secundo necnon a Summis Pontificibus decreta sunt ad fovendam ordinatam catholicorum cooperationem quoad missionalem Ecclesiae sollicitudinem, necesse est certa quaedam principia atque normas statuere.

Ideoque Sacra Congregatio pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide, approbante Summo Pontifice Paulo VI, censuit hoc magni momenti negotium tractandum esse in Congregatione Plenaria, quae, ob novam ordinis rationem eidem a Constitutione Apostolica «Regimini Ecclesiae Universae» [1] tributam, non modo aptissimum ac legitimum evasit instrumentum ad iudicium faciendum de antedictis negotiis, verum etiam sedes propria pro decisionibus ferendis ad dirigendam universam Ecclesiae missionalem activitatem.

Hunc igitur in finem eadem Sacra Congregatio, cum prius a Conferentiis Episcopalibus et a Pontificalium Operum Missionalium Directoribus Nationalibus propositiones ac suggestiones de hac re expostulasset, auditis insuper sententiis peculiaris coetus Consultorum, examini iudicioque primae Congregationis Plenariae, Romae habitae a die 25 ad diem 28 mensis Iunii 1968, has duas *Quaestiones* proposuit, scilicet:

A) *de definiendis relationibus quae intercedere debent inter Sacram Congregationem pro Gentium Evangelizatione et Conferentias Episcopales quod attinet ad Pontificalia Opera Missionalia;* / 277

B) *de moderandis quibusdam inceptis Dioecesium territorii iuris communis pro Missionibus.*

A) Patres vero Congregationis Plenariae, omnibus mature perpensis, quoad priorem quaestionem, in primis haec *Principia* recolenda atque confirmanda censuerunt:

1. Omnis cooperatio missionalis ordinatim componi debet, quippe quae pars est illius sollicitudinis qua Episcopi tamquam «membra Collegii episcopalis et legitimi Apostolorum successores», una cum Summo Pontifice, «pro universa Ecclesia ex Christi institutione et praecepto tenentur» [2].

2. Ad hanc autem cooperationem in Ecclesia universa obtinendam, pro suo munere, Summus Pontifex praesertim adhibet sua Opera Missionalia, id est: Pontificale Opus a Propagatione Fidei, Pontificale Opus a Sancto Petro Apostolo pro Clero indigena, Pontificale Opus a Sancta Infantia, Pontificalem Cleri Consociationem Missionalem.

Cum haec Opera sint Pontificalia, ipsis necessario illa competit praestantia quae ab eorundem Operum universalitate profluit, quaeque confirmata atque definita fuit propriis Statutis a Sancta Sede datis [3].

3. Ideoque ab Episcopis, in proprio exsequendo missionali munere, istis «Operibus iure primus locus tribui debet quippe quae media sunt tum ad catholicos inde ab infantia sensu vere universali et missionario imbuendos, tum ad

[1] Const. apost. *Regimini Ecclesiae Universae*, art. 83, § 2: *A. A. S.* 59 1967, p. 916 [LE 3588].
[2] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 23: *A. A. S.* 57, 1965, p. 27 [LE 3141].
[3] *Statuta generalia* Pii Operis a Propagatione Fidei (adiecta M. P. *Romanorum Pontificum*, diei 3 mali 1922): *A. A. S.* 14, 1922, pp. 326-328 [LE 414 et 415].
Statuta pro Consilio Superiore Generali eiusdem Operis: *A. A. S.* 14, 1922, pp. 328-330 [LE 416].
Statuta generalia Piae Unionis Cleri pro Missionibus (adiecta Decreto Sacrae Congregationis de Propaganda Fide, diei 4 aprilis 1926): *A. A. S.* 18, 1926, pp. 231-235 [LE 698].
Cfr. Motu proprio *Decessor Noster*, diei 24 iunii 1929, De Pontificiorum Operum Missionalium coordinatione: *A. A. S.* 21, 1929, pp. 342-345 [LE 910]; Motu proprio *Vix ad Summi Pontificatus*, diei 24 iunii 1929, quo Pontificium Opus «a S. Petro Apostolo» pro Cleri Indigenae institutione propriis et definitis *Statutis* donatur: *A. A. S.* 21, 1929, pp. 345-349 [LE 911].
Instructio data a Sacra Congregatione de Propaganda Fide die 9 martii 1937: De coordinatione Piae Unionis Cleri pro Missionibus cum Operibus Missionalibus: *A. A. S.* 29, 1937, pp. 476-477 [LE 1370]; De concessione tituli «Pontificiae» huic Unioni a Summo Pontifice Pio XII die 28 octobris a. 1956 facta: *Acta Pontificalium Operum*, 1957, p. 97.
Pontificium Opus a Sancta Infantia, *Ordinati Operis*, die 7 iunii 1950 recognita (Paris 1951).

http://www.obrascatolicas.com

excitandam efficacem collectionem subsidiorum in bonum
278 omnium Missionum pro cuiuscumque necessitate» [4]. /

4. Horum vero Operum directio a Summo Pontifice concredita fuit Sacrae Congregationi pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide, cui proinde proprio iure haec Opera subiiciuntur [5].

5. Apud Conferentias Episcopales adsit specialis Commissio Episcopalis pro Missionibus, tamquam potissimum et immediatum instrumentum in bonum earundem Missionum [6].

6. Praecipua munera huius Commissionis Episcopalis sunt:

a) Incepta fovere quibus excitentur in Populo Dei, praesertim in Clero, conscientia atque activitas missionalis.

b) Promovere Pontificalia Opera Missionalia in omnibus Dioecesibus atque curare ut eorundem Operum Statuta, maxime vero quoad transmissionem omnium subsidiorum, rite serventur [7].

c) Proponere Conferentiae Episcopali certam stipem propriis reditibus congruentem quam singulae Dioeceses, iuxta votum Concilii Oecumenici Vaticani Secundi, Sanctae Sedi, id est Congregationi pro Gentium Evangelizatione, quotannis dare tenentur, ab eadem Sancta Sede Missionibus distribuendam [8];

d) Curare ne peculiaria incepta missionalia Conferentiae Episcopalis damno evadant Pontificalibus Operibus et Institutis Missionalibus necnon aliis Operibus in Natione forte erectis pro Missionibus.

7. *a)* Quo melius autem in cooperatione missionali, sub quavis ratione considerata, unitas atque efficacitas obtineantur, Commissio Episcopalis pro Missionibus utatur Consilio Nationali Missionali hunc in finem erecto [9], quod regitur a Praeside eiusdem Commissionis. Pro sua cuiusque competentia in hoc Consilio partes habent Praeses Pontificalis Cleri Consociationis Missionalis, Directores Nationales Pontificalium Operum Missionalium, aliqui Sacerdotes necnon Delegati Dioecesani electi a Commissione Episcopali, Delegati Institutorum Missionalium in Natione existentium [10] atque Adsociationum Laicorum operam praestantium pro Missionibus.

b) Ubi constituta sunt Consilia Regionalia pro Missionibus, eorum agendi modus ad concordanda incepta dioe-
279 cesana cum Pontificalibus Operibus Missionalibus analoga ratione regitur ac Consilium Nationale pro Missionibus.

Consideratis autem Statutis Pontificalium Operum Missionalium, Patres has quae sequuntur *normas* pro structura atque agendi modo eorundem Operum in unaquaque Natione proposuerunt:

1. Pontificalia Opera Missionalia suum habeant in unaquaque Natione Directorem, cuius munus est ista Opera promovere ac regere.

Pontificalis vero Cleri Consociatio Missionalis, praeter Directorem Nationalem, habeat insuper Praesidem Episcopum.

2. Istorum Directorum atque supradicti Praesidis nominatio facienda est hoc modo:

Director Pontificalis Cleri Consociationis Missionalis nominatur ab eiusdem Consociationis Praeside;

Director Pontificalis Operis a Sancta Infantia nominatur a Praeside Consilii Superioris Generalis eiusdem Operis, de consensu Conferentiae Episcopalis;

Director vero Pontificalium Operum a Propagatione Fidei et a Sancto Petro Apostolo pro Clero indigena, necnon Praeses Episcopus Pontificalis Cleri Consociationis Missionalis, nominantur a Sacra Congregatione pro Gentium Evangelizatione ex tribus quidem, si possibile sit, candidatis quos Praeses Conferentiae Episcopalis, nomine eiusdem Conferentiae, Sacrae Congregationi praesentaverit.

3. Tam Directores Nationales Pontificalium Operum Missionalium quam Praeses Pontificalis Cleri Consociationis Missionalis nominantur ad quinquennium; possunt tamen confirmari ad aliud quinquennium.

4. Directores Nationales Pontificalium Operum Missionalium in omnibus muneribus quae officio sibi commisso connectuntur, Statuta aliasque normas in eundem finem a Sancta Sede data sedulo servare debent; ut vero quae praescribuntur in praedictis Statutis atque normis fideliter ad effectum deducantur, studiose curabunt; totam autem stipem pro Missionibus a Pontificalibus Operibus Missionalibus collectam ad suum quisque Consilium Generale fideliter transmittent.

Tandem, ad meliorem usque ordinationem obtinendam actuositatis Sanctae Sedis et Conferentiarum Episcopalium in eiusdem cooperatione missionali, Patres Congregationis Plenariae antedictis Conferentiis Episcopalibus haec in Domino magnopere commendant:

1. Ut ad rem diligenter deducant quod exponitur in n. 3° ex supra memoratis principiis, primum scilicet locum, inter media ad assequendam cooperationem missionalem, 280
Pontificalibus Operibus Missionalibus tribuendum esse.

2. Ut in munere fungendo faveant Praesidem Pontificalis Cleri Consociationis Missionalis atque Directores Nationales Pontificalium Operum Missionalium, quibus suam praebet fiduciam Sacra Congregatio pro Gentium Evangelizatione.

3. Ut in deliberationibus inceptisque Commissionis Episcopalis pro Missionibus sociam operam tribuere velint Directoribus Nationalibus Pontificalium Operum Missionalium; hac enim ratione ipsi efficacius suum munus explere valebunt, mentem Hierarchiae localis cognoscentes, ad promovendam conscientiam missionalem et ad congrua auxilia colligenda.

4. Ut dent operam ad deducendum in actum quod editur in 6° principio *c)*, id est ut, praeter oblationes a fidelibus sponte datas Pontificalibus Operibus Missionalibus, a singulis dioecesibus subsidium propriis reditibus congruens Sacrae Congregationi pro Gentium Evangelizatione quotannis tradatur.

B) Quoad *alteram quaestionem*, scilicet *de moderandis quibusdam inceptis Dioecesium territorii iuris communis pro Missionibus*.

Patres, rite perpendentes quam necessarium sit ut in hac quoque parte actuositatis missionalis omnia recte et ordinatim procedant, ad has quae infra exponuntur conclusiones devenerunt:

1. Peculiaris forma activitatis missionalis singularum Dioecesium territorii iuris communis vel etiam ipsius Conferentiae Episcopalis, qua presbyteri dioecesani atque, servatis servandis, religiosi quoque ac religiosae, necnon laici mittuntur ad aliquam Circumscriptionem Missionalem ut ibi collaborationem praestent sub iurisdictione Ordinarii loci, agnoscitur atque libenter recipitur [11].

2. Ad hanc peculiarem formam actuositatis seu sollicitudinis missionalis in actum traducendam, requiritur praevia consultatio tum Conferentiae Episcopalis ad quam pertinet Dioecesis territorii iuris communis, tum Conferentiae Episcopalis in cuius ambitu comprehenditur Circumscriptio Missionalis; de hac re autem certior quoque fiat Sacra Congregatio pro Gentium Evangelizatione.

3. Omnes formae huius directae collaborationis Dioecesium ter/ritorii iuris communis cum Circumscriptionibus 281
Missionalibus, sive agatur de personis mittendis ut in superiore n. 1 dictum est, sive de subsidiis oeconomicis atque de fundatione operum missionalem finem respicientium, plane commendantur, dummodo tamen ne detrimentum exinde capiant Pontificalia Opera atque Instituta Missionalia.

Quae omnia ab infrascripto huius Sacrae Congregationis Cardinali Praefecto in Audientia diei 6 vertentis mensis et anni Sanctissimo Domino Nostro Paulo Divina Providentia Papae VI relata, Ipse Summus Pontifex Instructionem de

[4] Decr. de activ. mission Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 38: *A. A. S.* 58, 1966, p. 985 [LE 3364]; cfr. Nuntius Summi Pontificis Pauli VI pro die missionali anni 1968: *A. A. S.* 60, 1968, pp. 399-403.
[5] Cfr. Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, III, 13, 2: *A. A. S.* 58, 1966, p. 785 [LE 3457].
[6] Cfr. Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, III, 9: *A. A. S.* 58, 1966, p. 784.
[7] Cfr. Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, III, 7: *A. A. S.* 58, 1966, p. 784.
[8] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 38: *A. A. S.* 58, 1966, p. 986; Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, III, 8: *A. A. S.* 58, 1966, p. 784.
[9] Cfr. Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, III, 11: *A. A. S.* 58, 1966, p. 784.
[10] Cfr. Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, III, 11: *A. A. S.* 58, 1966, p. 784.

[11] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 38, 41: *A. A. S.* 58, 1966, pp. 985-986; 988-989; Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, 6: *A. A. S.* 58, 1966, pp. 675-676; Nuntius Pauli VI *Africae Terrarum*, 26: *A. A. S.* 59, 1967, p. 1088 [LE 3606].

qua supra approbare dignatus est atque publici iuris fieri mandavit.

Datum Romae, ex Aedibus Sacrae Congregationis pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide, in Festo S. Matthiae Apostoli, die 24 mensis Februarii a. D. 1969.— Gregorius P. Card. Agagianian, *Praef.* Sergius Pignedoli, Archiep. tit. Icon., *a Secr.*

Adn. I. LEE in CpR 48 (1969) 361-369; S. PAVENTI in BM 32 (1968) 257-270.

3721

1969 FEB 24-SC GENT. EV., INSTR. AAS 61 (1969) 281-287

DE QUIBUSDAM PRINCIPIIS ATQUE NORMIS CIRCA RELATIONES IN TERRITORIIS MISSIONUM INTER ORDINARIOS LOCORUM ET INSTITUTA MISSIONALIA *

Relationes in territoriis missionum inter Ordinarios locorum et Instituta Missionalia, ea praesertim quibus demanata erat cura pastoralis horum territoriorum, pro locorum temporumque adiunctis aliquas nonnumquam suscitarunt difficultates, de quibus solvendis Sacra Congregatio pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide, pro munere sibi commisso, semper sollicita fuit.

Nemo sane ignorat praeeminentes atque haud raro unicas partes quas habuerunt praedicta Instituta in condendis atque evolvendis missionibus. Ideoque facile perspicitur tantummodo memoratarum relationum harmonicam compositionem possibiles reddere tum ordinatam atque efficacem navitatem evangelicae praedicationis in territoriis mis-
sionum, tum ipsam existentiam consolidationemque cir-
cumscriptionum ecclesiasticarum in his territoriis erec-
282 tarum. /

Haec autem rerum condicio bene ostendit probatque necessitatem interventuum eiusdem Sacrae Congregationis ut pro sua sollicitudine aptis normis consuleret novis in dies exigentiis ex mutata conformatione seu figura iuridica circumscriptionum missionalium promanantibus.

Istiusmodi normae decursu temporis auctae atque inter se aliquando diversae, veluti ad quandam organicam codificationem redactae sunt Instructione a Sacra Congregatione data die 8 Dec. 1929 [1]. Haec vero Instructio, ut in compertis est, cum a principio procederet sic dicti «iuris commissionis», quo nempe aliquod territorium missionum cuidam delecto Instituto evangelizandum committebatur, necessario versari seu sistere debuit in definienda habitudine Superioris illius Instituti dumtaxat ad Vicarium vel Praefectum Apostolicum vel etiam ad alium huiusmodi Ecclesiasticum Superiorem.

Hisce tamen postremis decenniis aliqua supervenerunt facta et mutationes quae saltem ex parte inefficacem reddiderunt praefatam Instructionem, uti verbi gratia: erectio ordinariae Hierarchiae Episcopalis fere ubique peracta in territoriis missionum, latior in dies curae Dioecesium Missionalium Clero saeculari autochtoni traditio, nuperrime vero Concilium Oecumenicum Vaticanum Secundum quod denuo asseruit sollemnique ratione confirmavit theologica atque iuridica principia supra quae condicio Episcopi residentialis in Ecclesia eiusque dioecesi arcte fundatur.

Itaque ex supradictis mutationibus patuit necessitas fundi-
tus recognoscendi, sub ductu principiorum conciliarium, relationes in Ordinarios locorum, plerumque Episcopos Dioecesanos, et Instituta Missionalia, quae, dum antea praecipuas partes habebant in opere missionali, postea autem interdum ad aliam modestiorem sed haud minoris momenti condicionem cooperatorum in ipso opere transierant.

Huic ergo necessitati respondens, Sacra Congregatio postquam positivas sententias obtinuit a potioribus Conferentiis Episcopalibus et Institutis Missionalibus, audito insuper speciali coetu Consultorum, de consensu Summi Pontificis examini iudicioque primae Congregationis Plenariae [2], Romae habitae a die 25 ad diem 28 Iunii a. 1968,
283 quaestionem proposuit. /

Post argumenti diligentem integramque considerationem, Patres Congregationsi Plenariae ita decernendum censuerunt:

1. Iuridicum systema Commissionis, de quo in memorata Instructione, abrogatur quoad Dioeceses territoriorum missionum. E contra ipsum adhuc vigere pergit in Circumscriptionibus Ecclesiasticis Missionalibus nondum in Dioeceses veri nominis erectis.

2. Novum systema iuridicum quod introducitur loco systematis commissionis in supradictis Dioecesibus, specialem formam habebit collaborationis Institutorum Missionalium cum Episcopis harum Dioecesium, quae Mandatum vocatur.

3. Istud vero Mandatum ita describitur:

Munus quod alicui Instituto, petente Episcopo et ipso Instituto audito, a Suprema Auctoritate Ecclesiae datur ad collaborandum in Dioecesi missionali cum et sub eodem Episcopo, secundum conventionem initam [3].

4. Mandatum tantummodo datur si quod Institutum, qua tale, sive curam determinati territorii sive definitum opus missionale maioris momenti in Dioecesi rite assumpserit.

5. Suprema Auctoritas Ecclesiae quae in praefata descriptione ut mandans indicatur, intellegi debet Sacra Congregatio pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide, quae, nomine ac iussu Summi Pontificis, omne opus missionale ubique terrarum dirigit atque ordinat [4].

6. Mandatarii nomine, e contra, venit Institutum clericale vel laicale, sive virorum sive mulierum, quod iuxta suam cuiusque indolem praedictum munus collaborationis acceptat.

Ad hoc mandatum suscipiendum unice competens est Instituti Moderator Supremus et quidem ad normam Constitutionum seu Regularum vel Statutorum pro Missionibus.

7. Finis mandati est tutela iurium atque officiorum tum Episcoporum Dioecesanorum in locis missionum, tum Institutorum quae collaborationis munus explent. Ope sane mandati facilior atque magis aequa efficitur distributio missionariorum et subsidiorum, dictorum Institutorum functio efficacior fit in Ecclesia ac stabilis ordinataque evadit in Missionibus evangelica activitas. / 284

8. Episcopus, antequam petat mandatum, tenetur:

a) mentem exquirere Conferentiae Episcopalis ad quam pertinet; siquidem Conferentiarum Episcopalium in Missionibus est, in connexione cum Sacra Congregatione pro Gentium Evangelizatione, «examinare modum aptiorem quo vires (sacerdotes, catechistae, Instituta, etc.) in territorio distribui possint» [5];

b) de hac mente Sanctam Sedem scripto certiorem facere.

9. Mandatum datur «Decreto» a Sacra Congregatione.

10. Mandatum exstinguitur unice explicita revocatione ex parte Sacrae Congregationis, quae tamen ad hanc revocationem non deveniet nisi prius audierit tam Episcopum quam Institutum.

11. Episcopus admittere potest in suam Dioecesim alia Instituta etiam absque mandato, quin teneatur prius audire Institutum cui antea mandatum datum fuerat, nisi aliud de hac re in conventione statutum fuerit. Cum novum Institutum admittitur absque mandato, Sacra Congregatio illam peculiarem responsabilitatem quae ex concessione mandati promanat sibi non assumet.

12. Cum Circumscriptiones Ecclesiasticae de quibus supra in Dioeceses evehuntur, cessat systema iuridicum commissionis. Attamen, ad difficultates vitandas, Episcopus et Institutum, quod iure commissionis fruebatur, inter se conveniant de modo prosequendi apostolatum missionalem in loco.

13. Circa iura et officia Episcoporum residentialium in territoriis missionum:

a) Romanus Pontifex habet in universam Ecclesiam potestatem plenam, supremam, universalem [6] et immedia-

* Nomine Institutorum Missionalium veniunt Ordines, Congregationes, Instituta et Adsociationes sive virorum sive mulierum quae in Missionibus laborant; cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 23, not. 2: *A. A. S.* 58, 1966, p. 974 [LE 3364].
[1] *A. A. S.* 22, 1930, pp. 111-115 [LE 935]. [2] Cfr. Const. Apost. *Regimini Ecclesiae universae*, art. 83, § 2: *A. A. S.* 59, 1967, p. 916 [LE 3588].

[3] De qua in n. 14 c). [4] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 29 *A. A. S.* 58, 1966, p. 980 [LE 3364]; Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* III 13, 1: *A. A. S.* 58, 1966, p. 785 [LE 3457]. [5] Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* III, 18, 4: *A. A. S.* 58,1966, p. 786. [6] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 22: *A. A. S.* 57, 1965, p. 26 [LE 3232].

http://www.obrascatolicas.com

tam [7]. Episcopi Ecclesias particulares sibi commissas regunt potestate propria, ordinaria et immediata [8]. Exercitium potestatis episcopalis a Romano Pontifice ultimatim regitur atque intuitu utilitatis Ecclesiae vel fidelium certis limitibus circumscribi potest [9]. Ad exercendam autem hanc potestatem supremam Romanus Pontifex utitur Dicasteriis Curiae Romanae [10]. Sic pro omnibus Missionibus et pro
285 tota activitate missionali unum / Dicasterium competens est, nempe Sacra Congregatio pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide, cuius est dirigere et ordinare omnem actuositatem missionalem, ideoque et missionarios distribuere secundum urgentiores necessitates in variis terrae regionibus [11].

b) Exercitium vero potestatis episcopalis in Dioecesibus Missionalibus tale esse debet ut Episcopus, qua rector et centrum unitatis in apostolatu dioecesano, missionalem activitatem promovere, moderari atque ordinare valeat, ita tamen ut spontanea navitas eorum qui in opere missionali partem habent, atque in primis Institutorum quae collaborationem praestant, servetur et foveatur [12].

14. Circa iura et Officia Institutorum Missionalium in territoriis missionum:

a) Instituta quae decursu saeculorum enixe operam dederunt Evangelii praedicationi atque Ecclesiae plantationi, adhuc agnosci debent ab Episcopis in territoriis missionum ut instrumentum magnae utilitatis hisce dioecesibus [13]; collaboratio revera ab istis Institutis praestita efficit ut Episcopi Missionarii evangelizandi operam validius absolvere valeant. Verumtamen etiam in territoriis missionum istis Institutis haud prohiberi potest exercitium iuris servandi suam peculiarem indolem debitamque autonomiam [14], nec non facultas condendi domos ad normam iuris atque fovendi vocationes proprias [15], ita ut singuli fideles libere suam ingredi valeant viam iuxta inspirationem a Domino receptam [16].

b) Eadem vero Instituta zelo atque experientia in servitium auxiliumque erunt Episcopis Missionariis, sub eorundem Episcoporum iurisdictione praestandum, quod veram atque efficacem collaborationem in evangelizatione constituat. Haec collaboratio, quae speciali modo absolvitur missis Instituti sodalibus necnon apte praestitis subsi-
286 diis, / perficienda est tam in cura animarum, quam in peculiaribus functionibus pro bono communi territorii missionalis [17].

c) Ad fructuosam autem collaborationem fovendam conventiones ineantur inter Ordinarios locorum et Instituta Missionalia ad mutuas relationes moderandas, quas Sacra Congregatio pro Gentium Evangelizatione in memorata Instructione iam commendavit [18] et Concilium Oecumenicum Vaticanum Secundum Summusque Pontifex nunc explicite edixerunt [19]. Per eas enim non solum concordia et pax, quae omni sacro ministerio sunt necessariae, facilius obtinentur, verum etiam stabilitas qua tum ipsae Missiones tum Instituta valde indigent. In his conventionibus, igitur, apte ac perspicue indicare oportet inter alia, munus ab Institutis susceptum et modum collaborationis cum Ordinariis locorum. Similiter, quod ad missionarios attinet, in eisdem definienda sunt, praeter numerum missionariorum, ius eosdem praesentandi atque nominandi pro variis officiis necnon omnia quae ipsorum translationem, amotionem et substitutionem respiciunt.

d) Tandem, sodales istorum Institutorum in sua praestanda actuositate illas normas aliaque praecepta observare tenentur quae data sunt ab Episcopo vel a Conferentia Episcopali quoad activitatem pastoralem et socialem necnon quoad disciplinam liturgicam et ecclesiasticam [20].

15. Circa vero habitudines inter Ordinarios locorum et Instituta Missionalia, quod attinet ad bona temporalia eorundemque bonorum administrationem, Patres Congregationis Plenariae, ob implicationem materiae diversitatemque condicionum in variis locis missionum, opportunum existimaverunt nonnulla principia generalia de hac re in mentem revocare, remisso Sacro Dicasterio pro Gentium Evangelizatione munere parandi specialem instructionem post absolutam investigationem huius quaestionis sub quavis ratione attente consideratae.

Interim vero sequentia principia prae oculis habeantur:

a) Circa bona ecclesiastica: Bona personarum moralium quae directe dependent ab Ordinario loci (ut bona dioece-
287 sis, paroeciarum, etc.) administrari debent ad normam iuris communis; bona vero personarum moralium quae dependent ab Instituto (ut bona domorum, provinciarum, etc.) administrantur ad normam iuris communis atque Constitutionum seu Regularum Instituti, necnon, iuxta Statuta pro Missionibus.

b) Circa eleemosynas: prae oculis in primis semper habeatur supremam normam hac in re esse sive explicitam sive implicitam voluntatem donatoris. Ideoque eleemosynae receptae pro definita Circumscriptione Missionali, vel pro missionibus determinati Instituti, tradendae sunt illi qui regit vel praefatam Circumscriptionem vel Institutum; eleemosynae vero quae missionariis datae fuerint intuitu personae, ipsi missionario vel Instituto pertinent secundum eiusdem Instituti Constitutiones seu Regulas vel Statuta pro Missionibus.

16. Quae in hac Instructione exposita sunt circa iura et officia tam Episcoporum aliorumque Ordinariorum locorum in territoriis missionum, quam Institutorum ibidem collaborationem praestantium, necnon circa cetera principia in hac ipsa Instructione definita, habenda sunt veluti caput et fundamentum pro illis conventionibus inter Ordinarios locorum et Instituta Missionalia ineundis, de quibus dictum est in n. 14 *c)*.

Sacra Congregatio, quo ordinatius procedatur in executione huius Instructionis, omnes quorum interest admonet nullam mutationem statim admittendam esse. Ordinarii vero locorum et Superiores Institutorum Missionalium curent ut intra annum a die promulgationis Instructionis mutuae relationes, de communi consilio, novis hisce normis adaptentur.

Quae omnia ab infrascripto huius Sacrae Congregationis Cardinali Praefecto in Audientia diei 6 vertentis mensis et anni Sanctissimo Domino Nostro Paulo Divina Providentia Papae VI relata, Ipse Summus Pontifex Instructionem de qua supra approbare et Apostolica Auctoritate munire dignatus est, contrariis quibuslibet, etiam speciali mentione dignis, minime obstantibus atque mandavit ut eadem Instructio rite promulgetur.

Datum Romae, ex Aedibus Sacrae Congregationis pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide, in Festo S. Matthiae Apostoli, die 24 mensis Februarii a. D. 1969.—Gregorius P. Card. Agagianian, *Praef.* Sergius Pignedoli, Archiep. tit. Icon., *a Secr.*

[7] Cfr. Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, 2: *A. A. S.* 58, 1966, p. 673 [LE 3332]. [8] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 27: *A. A. S.* 57, 1965, p. 32. [9] Cfr. ib. [10] Cfr. Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, 9: *A. A. S.* 58, 1966, p. 676. [11] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 29: *A. A. S.* 58, 1966, p. 980; Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* III, 13, 1: *A. A. S.* 58, 1966, p. 785; Const. apost. *Regimini Ecclesiae Universae*, art. 82: *A. A. S.* 59, 1967, p. 915 [LE 3588]. [12] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 30: *A. A. S.* 58, 1966, p. 981. [13] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 27: *A. A. S.* 58, 1966, p. 978. [14] Cfr. Decr. de accomm. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, 2 b): *A. A. S.* 58, 1966, p. 703 [LE 3333]; Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, 35, 2-5: *A. A. S.* 58, 1966, pp. 691-692. [15] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 18: *A. A. S.* 58, 1966, pp. 968-969. [16] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 43: *A. A. S.* 57, 1965, p. 50. [17] Cfr. Decr. de activ. missior. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 27: *A. A. S.* 58, 1966, p. 978. [18] *A. A. S.* 22, 1930, p. 113 [LE 935]. [19] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 32: *A. A. S.* 58, 1966, p. 982; Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, III, 17: *A. A. S.* 58, 1966, pp. 785-786. [20] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 30: *A. A. S.* 58, 1966, p. 981; Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, 25, 2: *A. A. S.* 58, 1966, p. 770.

APPENDIX *

SCHEMATA CONTRACTUUM INTER EPISCOPOS RESIDENTIALES VEL ALIOS ORDINARIOS LOCORUM, IN TERRITORIIS MISSIONUM, ET INSTITUTA MISSIONALIA

A—*Specimen conventionis sub novo systemate iuridico mandati, ad normam Instructionis S. C. pro G. E.* Relationes in territoriis missionum, diei 24 *februarii* 1969 [LE 3721].

NOTIONES PRAEVIAE

1. Mandatum, prout hic ponitur, est munus ad specialem formam collaborationis instaurandam in territoriis missionum, inter Episcopos Residentiales et Instituta Missionalia. Huiusmodi munus confertur quidem a S. C. pro G. E. *sed solummodo cum Episcopus id libere seu sua sponte petit.* Institutum vero, vi praedicti Mandati, collaborabit speciali ratione in Dioecesi missionali seu Ecclesia novella, cum et sub eodem Episcopo, «rectore et centro unitatis in apostolatu dioecesano», *secundum praesens conventionem mutuo consensu initam* (Cfr. nn. 3 et 5).

2. Mandatum dari potest cuilibet Instituto clericali vel laicali sive virorum sive mulierum, quod ad eiusmodi collaborationem aptum et paratum sit, dummodo Institutum,

* BIM 33 (1969) 186-196.

qua tale, ope Moderatoris Supremi, et quidem ad normam Constitutionum seu Regularum vel Statutorum pro Missionibus, sive curam determinati territorii sive definitum opus Missionale maioris momenti in Dioecesi rite assumpserit (Cfr. nn. 4 et 6).

3. Cum finis Mandati non tantum sit tuitio iurium atque officiorum utriusque partis contrahentis, sed etiam facilior atque magis aequa distributio missionariorum et subsidiorum, Episcopus, antequam petat Mandatum, mentem exquirere tenetur Conferentiae Episcopalis, ad quam pertinet, atque de eadem Sedem Apostolicam scripto certiorem facere (Cfr. nn. 7 et 8).

4. Mandatum quod Decreto apposito a S. Congregatione de Propaganda Fide datur, nonnisi explicita revocatione ex parte eiusdem S. Congregationis extinguitur, auditis Episcopo et Instituto (Cfr. nn. 9 et 10).

5. Episcopus pro diversis regionibus et operibus plura quoque Instituta missionalia cum Mandato et etiam sine Mandato in propriam Dioecesim admittere potest, quin teneatur prius audire Institutum, cui antea Mandatum datum fuerat, nisi aliud de hac re in conventione statutum fuerit (Cfr. n. 11).

6. In contractibus seu conventionibus sive generalibus sive particularibus ineundis ea prae primis attendere oportet, quae in praelaudata Instructione sub nn. 13, 14 et 16 indicata reperiuntur, eaque accurate ad casum de quo agitur applicare.

7. Ad fovendam unionem inter diversos cooperatores Episcopi, maxime iuvabit ut sodales Institutorum Missionalium partem habeant in Consiliis Presbyterali et Pastorali; numerus vero participantium in contractu definiatur.

8. Specimen autem conventionis, quod hic sequitur, nonnisi ad modum exempli et pro utilitate contrahentium proponitur, *quin ullo modo eos obligat.* Contrahentes igitur puncta, de quibus pacisci intendunt, vel sic vel aliter, prout ipsi malint, in contractu statuere possunt, salvis tamen praescriptis n. 14 citatae Instructionis.

CONVENTIO

Partes contrahentes.—Episcopus N. N., tamquam Ordinarius Dioecesis N., eiusque nomine, cum consensu consilii dioecesani et auditis iis quorum interest

et

P. N. N. Superior Provincialis Instituti N. in Natione N., a Superiore Generali rite delegatus, ad normam Constitutionum, sequentem conventionem mutuo consensu ineunt, quae tamen vim partes contrahentes obligandi non habebit, antequam ab ipso Superiore Generali Instituti signata et a S. Congregatione pro Gentium Evangelizatione Decreto Mandati sancita fuerit.

1. *Obiectum conventionis.* Episcopus Ordinarius hisce praesentibus Instituto negotium confert: curam animarum exercendi, operaque apostolatus vel missionalia promovendi sub regimine ipsius Episcopi in tota Dioecesi vel in parte determinata...

Nota. Munus pastorale hisce collatum praeter paroecias stationesque missionales curandas alia quoque officia compiecti potest, quae Episcopus sodalibus Instituti conferre decernat, ut sunt officia administrativa cuiusvis generis, etiam in ipsa Curia dioecesana, Seminarium dioecesanum, directio scholarum alumnorumque institutio, opera socialia et similia. Haec omnia clare et accurate in conventione describantur.

2. *Personae.* Institutum, quod praedicta munera et onera explenda assumit, numerum... sodalium (Sacerdotum vel aliorum) aptorum et qui examine medico idonei reperti sint, in Dioecesim mittet atque in eadem tenebit eosque, prout necessarium fuerit et ipsum praestare potuerit, etiam subsidiis materialibus adiuvabit, secundum normas separatim stabiliendas.

3. *Auctoritas.* Sodales Instituti, sive clerici sive laici, quoad omnia, quae ministerium in Dioecesi susceptum respiciunt, subsunt immediate omnimodae iurisdictioni, visitationi et correctioni Ordinarii loci, observantia regulari unice excepta; in iis vero, quae ad religiosam disciplinam attinent, proprio subsunt Superiori, qui proinde solus in eorum agendi rationem circa haec omnia inquirere eosque, si casus ferat, corrigere potest (Cfr. can. 630, par. 2).

4. Superiori Religioso competit sodales pro variis muneribus vel officiis in Dioecesi Episcopo proponere vel praesentare; Episcopus iterum ad ea officia nominat iurisdictionemque ad ipsa implenda confert. Notitia vero nominationis vel assumptionis ad munus determinatum ordinarie per Superiorem Religiosum sodali transmittitur.

Nota. a) Quod si de Instituto Missionali non religioso agatur, Episcopo Dioecesis maior facu.tas seu libertas de sodalibus disponendi eosque ad varia ministeria adhibendi in ipso contractu tribui vel concedi potest.

b) Cooperatio sodalium Instituti cum aliis sacerdotibus vel religiosis in variis muneribus Dioecesis ita ordinetur ut vitam communem secundum proprias Constitutiones non impediat. In specie determinetur utrum sodales una cum membris cleri saecularis vel aliorum Institutorum in eadem opera adhiberi possint (v. g. in eadem paroecia) vel, ubi casus ferat, cum eisdem cohabitare.

5. Translatio sodalium servitio Dioecesis addictorum, sive ad alium locum intra Dioecesim, sive extra Dioecesim, quantum fieri potest tempestive (v. g. sex mensibus ante) ab utraque auctoritate collatis consiliis decernitur, aequitate naturali servata etiam in eo quod ad ipsum sodalem transferendum attinet.

6. Remotio sodalium ab officio in Dioecesi commisso gravi de causa decerni potest tam ab Ordinario loci, monito Superiore, quam a Superiore, monito Ordinario, aequo iure, non requisito alterius consensu (c. 454); nec alter alteri causam iudicii sui aperire multoque minus probare tenetur, salvo recursu in devolutivo ad Apostolicam Sedem; sodali tamen, de quo agitur, aequa respondendi occasio praebenda est.

7. Servatis de iure servandis, Institutum in Dioecesi, pro qua Mandatum acceptat, domos quoque suas habere vel erigere potest propriaque opera pia peragere vel ministeria sacra exercere (Cfr. can. 497, par. 2). Quod modo speciali ad domos Instituti referendum est, quae vocationibus religiosis fovendis et educandis destinantur.

8. *Bona temporalia.* Possessio et administratio bonorum quae ad Dioecesim eiusve opera pertinent, reguntur normis canonicis necnon praescriptis particularibus, quae ab Episcopo vel a Conferentia Episcopali de hac re data fuerint. Ratio administrationis Curiae Episcopali semel saltem in anno reddenda est, salva semper vigilantia Superioris (Cfr. can. 630, par. 4). Possessio vero et administratio bonorum quae ad Institutum eiusque opera pertinent reguntur iure communi necnon iure particulari ipsius Instituti. Inventarium de bonis tam Instituti quam Dioecesis contractui adnexum habetur.

9. Ordinarius providebit necessitatibus operum Dioecesis necnon sodalium Instituti qui illis operibus incumbunt, sive directe sive indirecte, id est, aut ope paroeciarum vel missionum quae reditus sufficientes habeant et necessitatibus pastorum aliorumque ipsae per se occurrere possunt, aut ope aerarii dioecesani seu episcopalis.

10. Expensae pro exercitiis spiritualibus aliisque quae renovationi vel progressui sodalium Dioecesi addictorum inserviunt, (vel a solo Instituto, vel) ab utraque auctoritate ratione congrua sustinentur, dum expensae pro delegatis vel «repraesentantibus» propriis ab ea auctoritate solvuntur, sive dioecesana sit vel religiosa, quae eiusmodi delegationes mittere decernit.

11. Expensae pro curis medicis sodalium Instituti, qui Dioecesi addicti sunt, ab Ordinario solvuntur; quod si sodalis post duos saltem annos in servitio Dioecesis peractos incapax seu infirmus evaserit, cura pro ipso ab utraque auctoritate ratione congrua sustinetur.

Nota. Hoc fieri potest sive directe, sive etiam indirecte, ope scilicet «adsistentiae socialis» vel mutuae, secundum conditiones locales.

12. Expensae pro itineribus sive ad missionem sive in patriam vel in alias regiones, e. g. vacationis vel recreationis causa, solvuntur a...

Nota. Quando adsit concursus partium contrahentium stabiliatur ratio contributi inter easdem partes.

13. Stipendia Missarum per se ad Sacerdotem vel Institutum pertinent secundum Constitutiones. Iura stolae a sodalibus Instituti percepta pro eorum substentatione computantur.

14. Dona et subsidia oblata vel collecta pro determinato opere in Dioecesi ipsi operi obveniunt, dona vero et subsidia pro missionibus Dioecesis in genere bonis ipsius Dioecesis addicuntur.

15. Dona pro Instituto qua tali vel pro singulis eiusdem sodalibus in Dioecesi operam praestantibus, si «intuitu personae» data sunt, in possessionem Instituti vel sodalium transeunt, secundum proprias Constitutiones.

Nota. Ad stipendia quod attinet quae a Gubernio vel aliis Institutionibus solvuntur pro muneribus, quae sodales Instituti in Dioecesi explent, servetur aequitas naturalis, ratione quoque habita onerum Dioecesis vel Instituti.

16. *Generalia.* Interpretatio clausularum huius conventionis ex aequo et bono et secundum criteria pastoralia facienda est.

17. Conventio, postquam a S. Sede confirmata est, absque Beneplacito Apostolico substantialiter mutari vel rescindi non potest.

18. Conventio valida erit pro spatio... annorum et renovata censetur nisi tot... (v. g. sex) mensibus ante expirationem temporis alterutra pars recedere velit. Hac de re certior redditur Sacra Congregatio pro Gentium Evangelizatione.

In quorum fidem nomen subscribunt et sigillum apponunt:
Pro Dioecesi N. N. . *Episcopus Ordinarius loci* . . Pro Instituto Missionali . . *Superior Generalis.*

Nota. a) S. C. pro Gentium Evangelizatione praedictam conventionem ratam habet et confirmat ipsamque prae oculis habens praelaudato Instituto *Mandatum* confert, ab Episcopo petitum, ope quidem decreti.

b) Si *Mandatum* confertur pro activitate limitata, definita vel «speciali», ut sunt: ministerium scholarum catholicarum vel operum socialium aliorumve, articuli conventionis congruenter mutandi sunt.

B—*Specimen conventionis absque mandato.*

NOTIONES PRAEVIAE

1. Specimen conventionis quod hic sequitur pro utilitate contrahentium tantum proponitur, *quin ullo modo eos obligat:* unde partes contrahentes mutationes quaslibet inducere possunt, alias elausulas addere etc., dummodo sint ad normam iuris. Huiusmodi mutationes praesertim requiruntur si agatur de conventionibus cum Institutis laicalibus sive virorum sive mulierum.

2. Hoc specimen datur dumtaxat ut inserviat pro conventione inter Ordinarium loci (Episcopum, Vicarium vel Praefectum Apostolicum) et Superiorem Instituti Missionalis.

In ceteris conventionibus partes contrahentes formam stipulationis libere et mutuo consensu determinabunt.

3. De «conventionibus» iam sermo fit in Instructione S. C.

http://www.obrascatolicas.com

de P. F. diei 8 Decembris 1929 (A. A. S., XXII. 1930, p. 113) [LE 935].

Commendantur «conventiones» in Decreto Conc. Vat. II «Ad Gentes» n. 32; de iis sermo fit quoque in Litteris Apostolicis, Motu Proprio datis «Ecclesiae Sanctae» diei 6 Augusti 1966, I, n. 33 et III, n. 17. Quaedam principia generalia pro conventionibus dantur etiam in Instructione S. C. pro G. E. diei 24 Februarii 1969 [LE 3721].

4. Ad fovendam unionem inter diversos cooperatores Ordinarii loci, maxime iuvabit ut sodales Instituti Missionalium partem habeant in Consiliis Presbyterali et Pastorali ubi haec constituta sint; numerus vero participantium in contractu definiatur.

CONVENTIO

Partes contrahentes.—N. N. Ordinarius loci N... in Natione N., cum consensu sui consilii et auditis iis quorum interest, nomine eiusdem ditionis ecclesiasticae

et

P. N. N. Superior Provincialis Instituti N. in Natione N., a Superiore Generali rite delegatus, ad normam Constitutionum sequentem conventionem mutuo consensu ineunt.

1. *Obiectum conventionis.* Ordinarius Instituto confert opera sequentia: curam paroeciarum N. N. vel stationum missionalium N. N., directionem, administrationem scholarum... (et pro casu: nosocomii, orphanatrophii, etc.).

Nota. Hoc loco accurate et in particularibus describantur opera Instituto commissa.

2. Institutum ad tempus... annorum supradicta opera acceptat, ad normam iuris, sub auctoritate Ordinarii loci moderanda.

Ad haec opera explenda Institutum numerum... sodalium, pro posse suppeditabit.

Nota. Duratio conventionis nimis brevis ne sit, praesertim si sodales linguam difficilem addiscere debeant aut Institutum multis expensis pro aedificiis etc. gravetur. Opus, quod natura sua perpetuum est, etiam *in perpetuum Instituto committi potest*, immo expedit, praesertim si est opus proprium Instituti et Institutum habet sodales autocthonos.

3. *Auctoritas.* Clerici qui curam animarum exercent in paroeciis aut in stationibus missionalibus proponuntur vel praesentantur a Superiore Instituti, nominantur vero ab Ordinario loci.

5. Magistri religionis indigent approbatione saltem habituali Ordinarii loci.

6. Directio operis, (admissio alumnorum, horarium, studiorum ratio etc.) est penes Institutum, sub vigilantia tamen Ordinarii loci et ad normam iuris.

Nota. Pro varietate casuum dispositiones sub n. 6 differentes esse debent.

a) Opus quod mediante conventione committitur Instituto potest esse opus iam fundatum (vel adhuc fundandum) ab ipso Instituto, expensis eiusdem Instituti: in hoc casu expedit ut Institutum fruatur debita autonomia, salvo iure vigilantiae Ordinarii loci ad normam iuris.

b) Opus quod conventione inita committitur Instituto potest esse opus iam fundatum (vel adhuc fundandum) ab ipsa Dioecesi, expensis eiusdem Dioecesis: in hoc casu verus director operis est ipse Ordinarius, qui plerumque nominat directorem delegatum sodalem Instituti. In directione operis, Institutum non est autonomum, salva tamen independentia quoad regimen internum sodalium ipsius Instituti.

c) Opus fundatum est proprium Instituti sed indiget subsidiis Dioecesis, aut opus est proprium Dioecesis sed indiget subsidiis Instituti: in tali casu conventio clare indicare debet iura et onera utriusque partis.

7. Petente Ordinario et consentiente Superiore Instituti, sodales Instituti collaborare possunt etiam in operibus Dioecesis, Instituto non concreditis.

8. Institutum ius habet admittendi, ad normam Constitutionum, aspirantes, postulantes, novitios etiam ex Dioecesi oriundos.

9. *Bona temporalia.* In folio huic conventioni annexo enumerantur bona Dioecesis, quae Instituto in usum, usumfructum, administrationem committuntur necnon bona quae sunt propria Instituti.

10. Administratio bonorum Dioecesis de quibus supra regitur iure communi necnon praescriptis hac in re datis sive a Conferentia Episcopali sive ab ipso Ordinario; administratio vero bonorum Instituti regitur iure communi necnon Constitutionibus Iustituti.

11. *Reditus et expensae.* Reditus operum Instituti, quocumque titulo percepti, obveniunt Instituto.

Nota. Quoties opus est proprium Dioecesis (Cfr. Nota sub n. 6): «Reditus... obveniunt Dioecesi».

12. Reditus quos sodales Instituti industria propria acquirunt cedunt Instituto aut ipsis sodalibus ad normam Constitutionum.

13. Expensae omnes, tum pro promotione operum Instituti, tum pro sustentatione sodalium, solvuntur ab Instituto.

Nota. Quoties opus est proprium Dioecesis (Cfr. Nota sub n. 6): «Expensae omnes... solvuntur a Dioecesi».

In hoc casu iuvat addere articulum sequentis tenoris: Expensae pro sustentatione sodalium complectuntur: *a)* victum, vestitum, habitationem; *b)* sumptus pro curis medicis (pro quibus utiliter adhiberi potest systema «adsistentiae socialis» vel mutuae), pro relaxatione, itineribus etc.

In genere remuneratio, quae datur sodalibus Instituti pro servitio Dioecesi praestito talis sit ut revera sufficiat pro expensis ordinariis quas Institutum pro sodalibus sustinere debet. Itaque in concreto determinetur summa quae ab Ordinario singulis mensibus solvenda est.

Conclusio. Praesens conventio *mutuo consensu* mutari vel revocari potest etiam ante tempus expirationis.

Pariter mutuo consensu prorogari potest. Prorogata censetur ad alios... annos, nisi... annis (vel mensibus) ante eius expirationem alterutra vel utraque pars manifestaverit in scriptis suam voluntatem recedendi a conventione.

Nota. Non requiritur ut conventio proponatur S. Sedi pro approbatione; mutuo consensu mutari vel prorogari potest etiam sine interventu S. Sedis. Quando oritur conflictus patet recursus ad S. Sedem.

Pro Dioecesi N. N., *Ordinarius loci.* Pro Instituto N. N., *Superior Provincialis* (et - vel *Superior Generalis*).

Adn. M. CLEMENTI in BiM 32 (1968) 271-294; I. LEE in CpR 51 (1970) 34-54, 151-167, 238-258; 52 (1971) 43-59, 167-187; E. PECORAIO in ME 95 (1970) 507-534; AOFMCap 87 (1971) 110.

3722

1969 MAR 6.-PAULUS VI, CONST. AAS 61 (1969) 761-764

VICARIATUS CASTRENSIS AUSTRALIAE ERIGITUR

PAULUS EPISCOPUS

Servus servorum Dei - Ad perpetuam rei memoriam

Summi Pastoris qui munere fungimur, nihil hoc sanctius agitamus in mente quam ut omnibus populis sacratissimam Christi religionem tradamus et peculiares fidelium coetus opportunis instruamus spiritualibus auxiliis. Quam ob rem, cum Conferentia Episcopalis Australiana, instante venerabili Fratre Thoma McCabe, Episcopo Vollongensi et adhuc pro spirituali militum australianorum cura «Director» seu «Inspector», enixe postulaverit ut pro christifidelibus exercitus Australiae Vicariatus Castrensis constitueretur, Nos, de sententia Sacri Consilii Christiano Nomini Propagando, post auditum venerabilem Fratrem Dominicum Enrici, Archiepiscopum tit. Ancusensem atque in Australia et Papuasia-Nova Guinea Apostolicum Delegatum, deque suprema Nostra potestate haec quae sequuntur decernimus atque iubemus. Suppleto, quatenus opus sit, eorum interesse habentium vel habere praesumentium consensu, his praesentibus Nostris Litteris / *Vicariatum Castrensem Australiae* erigimus et constituimus; qui constabit: Vicario 762
Castrensi, tribus cappellanis maioribus pro copiis terrestribus et aëriae ac navalis classis, necnon cappellanis minoribus, qui militum cappellani nuncupabuntur. Sedes Vicariatus Castrensis eiusque Curiae Camberrae statuimus; quae ad instar Curiae dioecesanae efformabitur et ad eam pertinebunt: Vicarius Generalis, Cappellani maiores seu Vicarii quasi-episcopales, consultores ceterique administri qui, iudicio Vicarii Castrensis, necessarii videantur. A causis non ab Apostolica Sede reservatis et in prima instantia pertractatis coram iudicio Vicarii Castrensis, fiat appellatio ad Metropolitam seu Archiepiscopum, semel pro semper electum, praehabita S. C. de Propaganda Fide approbatione. Vicario autem Castrensi, a Nobis per decretum eiusdem Congregationis eligendo et episcopali seu archiepiscopali dignitate cohonestando, iurisdictio ordinaria erit, personalis, tum fori interni tum fori externi, specialis et cumulativa cum iurisdictione Ordinariorum locorum, ad normam Instructionis «Sollemne semper» seu de «Vicariis Castrensibus» a Sacra Congregatione Consistoriali, die vigesimo tertio mensis aprilis, anno Domini MCMLI editae [LE 2208]. In stationibus seu praesidiis militaribus primo et principaliter Vicarius Castrensis iurisdictionem exercet, secundo, quoties scilicet Vicarius Castrensis eiusque cappellani absint vel desint, etiam extra Australiam, semper autem iure proprio, Ordinarius loci atque parochus, initis, quatenus opus erit, consiliis cum Vicario Castrensi et militum ducibus. Eidem autem facultatem tribuimus constituendi Vicarium Delegatum seu pro-Vicarium Castrensem, cui, congrua congruis referendo, munia conferantur quibus C. I. C. Vicarium Generalem instruit. Vicarii Castrensis iurisdictioni subdantur; — Sacerdotes saeculares et regulares qui munus cappellani militum, in bonum animorum, apud Australiae copias legitime exerceant; — universi christifideles qui in copiis terrestribus seu aëriae et navalis classis, Australianae nationis, actu stipendia faciunt; omnes pariter fideles qui memoratis copiis addicantur, dummodo legibus pro iisdem latis adstringantur; — familiae eorum qui supra memorantur, seu uxores, liberi, famuli, propinqui et necessarii qui cum illis in stationibus militaribus cohabitent vel extra patriam

eosdem comitentur; — omnes utriusque sexus fideles qui in nosocomiis, eorumque accessionibus vel scholis militaribus addicti sint et ibidem cohabitent; — omnes tandem christifideles qui intra copiarum stationes habitent. Cappellanos
763 omnes constituet, servatis ser/vandis, Vicarius Castrensis; Cappellanos autem maiores necessariis et opportunis facultatibus pro copiis regendis, ad instar Vicariorum Episcopalium instruet. Militum cappellani animorum sibi commissorum curam gerent ad normam memoratae Instructionis «Sollemne semper». Cappellani militum sive maiores sive minores, quoad ecclesiasticam disciplinam Vicario Castrensi omnino subdantur, sed potestati quoque Ordinarii loci, in quo versari contingat, subiciantur. Huic ergo in casibus urgentioribus et quoties Vicarius Castrensis providere non possit, fas est in eos animadvertere etiam canonicis sanctionibus, si casus ferat, monito confestim Vicario Castrensi Quoad militum cappellanos religiosos, si forte adsint, adamussim servetur Instructio «de Cappellanis militum religiosis» a Sacra Congregatione Negotiis Religiosorum Sodalium praeposita, die secundo mensis februarii anno Domini MCMLV edita [LE 2478], nisi in casibus specialibus a S. C. pro Gentium Evangelizatione aliter provideatur. Cappellani valide et licite audire poterunt confessiones quorumlibet ad se accedentium in locis militibus reservatis, et etiam extra hos locos, nisi Ordinarius loci id iisdem expresse negaverit. Ad matrimonium quod attinet subditorum Vicariatus Castrensis districte servetur praescriptum canonis 1097, 2 C. I. C., id est «pro regula habeatur ut matrimonium coram sponsae parocho celebretur, nisi iusta causa excuset», et accurate expleantur actus qui, ad normam iuris, celebrationem matrimonii praecedere et subsequi solent. In conficienda Relatione de statu Vicariatus Castrensis quae singulis quinquennliis Apostolicae Sedi exhibenda est, Vicarius Castrensis quaesitis respondeat iuxta ea quae in «Formula servanda» praescripta sunt a S. C. Consistoriali die vigesima mensis octobris, anno Domini MCMLVI, statuta. [LE 2603] Vacante officio Vicarii Castrensis, nisi aliter ab Apostolica Sede provisum fuerit, eius munus devolvetur ad pro-Vicarium, si adfuerit; secus ad Cappellanum maiorem qui ad normam can. 106, 3 C. I. C. praecedit. Qui autem huiusmodi munus assumpserit facultatibus fruatur atque oneribus adstringatur quae ius commune, congrua congruis referendo, Vicario Capitulari tribuit. Eiusdem praesertim erit de assumpto officio S. C. de Propaganda Fide certiorem facere ab eaque instructiones impetrare. Ceterum haec omnia quae mandavimus ad exitum adducat venerabilis Frater Dominicus Enrici, cuius meminimus, vel quem ipse delegaverit. Rebus vero factis, documenta exarentur, quorum sincera exempla ad S. C. de Propaganda
764 Fide cito mittantur. /

Hanc autem Constitutionem nunc et in posterum efficacem esse volumus, contrariis minime obstantibus.

Datum Romae, apud S. Petrum, die sexto mensis martii, anno Domini millesimo nongentesimo sexagesimo nono, Pontificatus Nostri sexto.—Aloisius Card. TRAGLIA, *S. R. E. Cancellarius.* Gregorius P. Card. AGAGIANIAN, *S. Congr. pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide Praefectus.* Franciscus Tinello, *Apostolicam Cancellariam Regens.* Ioannes Calleri, *Proton. Apost.* Eugenius Sevi, *Proton. Apost.*

3723

1969 MAR 8.-PAULUS VI, LIT. AP. AAS 61 (1969) 306-307

INTERNUNTIATURA APOSTOLICA AETHIOPIAE AD DIGNITATEM ET GRADUM NUNTIATURAE EVEHITUR

PAULUS PP. VI

Ad perpetuam rei memoriam.—Ex quo tempore haud sine divino consilio in summum sumus christiani sacerdotii fastigium provecti, ex eo sane tempore, id quod cum officii Nostri natura maxime congruit, in nullam rem, in negotium nullum cogitationem curamque Nostram magis convertimus, quam in sanctissimam Christi religionem intendendam, propagandam, tuendam, utpote qua nihil carius, sanctius, sollemnius habeamus, nihil necessarium hominibus ad aeternae atque immortalis vitae bona comparanda. Quam ob rem, cum Internuntiaturam Apostolicam Aethiopiae ad gradum et dignitatem Nuntiaturae evehere visum sit, Nos, re bene reputata, proque certo habentes id nonnisi cum utilitate et decore Ecclesiae fieri, motu proprio, certa
307 scientia ac matura / deliberatione Nostra, harum Litterarum vi Nostraque item auctoritate, Internuntiaturam Apostolicam *Aethiopiae* in Nuntiaturam Apostolicam, sedem etiam eandem confirmantes, redigimus; cui profecto omnia iura, privilegia, honores, praerogativas, indulta deferimus, quae huiusmodi Legationum propria sunt, certa spe freti hanc animi Nostri testificationem religioni provehendae esse conducturam. Haec edicimus, statuimus, decernentes praesentes Litteras firmas, validas atque efficaces iugiter exstare ac permanere; suosque plenos atque integros effectus sortiri et obtinere; ipsique Apostolicae Nuntiaturae Aethiopiae, sic a Nobis erectae, nunc et in posterum plenissime suffragari; sicque rite iudicandum esse ac definiendum; irritumque ex nunc et inane fieri, si quidquam secus, super his, a quovis, auctoritate qualibet, scienter vel ignoranter attentari contigerit. Contrariis quibusvis nihil obstantibus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, sub anulo Piscatoris, die octavo mensis martii, anno Domini millesimo nongentesimo sexagesimo nono, Pontificatus Nostri sexto. Aloisius Card. TRAGLIA, *S. R. E. Cancellarius.* Franciscus Tinello, *Apostolicam Cancellariam Regens.* Iosephus Rossi, Ep. tit. Palmyrenus, *Proton. Apost.* Eugenius Sevi, *Proton. Apost.*

3724

1969 MAR 8.-SC GENTIUM EVANG., DECLARATIO. PART.*

INSTRUCTIO «RENOVATIONIS CAUSAM» AD INSTITUTA A S. C. PRO GENTIUM EVANGELIZATIONE DEPENDENTIA EXTENDITUR

Roma, 18 marzo 1969

Reverendissimo Padre, Mi reco a premura di significarLe che questo Sacro Dicastero ha fatto propria la recente Istruzione «Renovationis causam» della Sacra Congregazione per i Religiosi e gli Istituti Secolari.

Pertanto la suddetta Istruzione è pienamente valida anche per il Suo Istituto dipendente da Propaganda.

Nel rimetterLe, qui accluso, un esemplare in italiano del suddetto documento, profitto ben volentieri della circostanza per porgerLe distinti ossequi.—G. P. Card. AGAGIANIAN, *Praef.* Sergio Pignedoli, *Segr.*

* CpR 49 (1970) 83.

3725

1969 MAR 19.-PAULUS VI, MOT. PR. AAS 61 (1969) 149-153

PROCESSUS DE CAUSIS BEATIFICATIONIS ET CANONIZATIONIS APTIUS ORDINANTUR

PAULUS PP. VI

Sanctitas clarior in dies altiorque est mysterii Ecclesiae declaratio et significatio, donec haec, plenam in caelis compaginem assecuta, *in summa caritatis beatitudine adorabit Deum et Agnum qui occisus est* [1].

Ipse autem benignissimus Deus, qui est omnis sanctitatis et fons et corona et gloria, in Ecclesia semper nova instaurat exempla virtutum, atque in vita eorum qui, *humanitatis nostrae consortes, ad imaginem tamen Christi perfectius transformantur... praesentiam vultumque suum hominibus vivide manifestat* [2] praeclarumque in iis signum praebet Regni sui, ut ad illud adipiscendum, *magna imposita nube testium* [3], nos potenter alliciat.

Nihil ergo mirum, si Concilium Vaticanum II, de mysterio agens Ecclesiae, praestantissimam hanc sanctitatis notam, cui ceterae arcte conectuntur, in pleniore luce collocavit, cunctosque christifideles cuiusvis condicionis vel ordinis ad vitae / christianae plenitudinem et caritatis perfec- 150
tionem etiam atque etiam advocavit [4]; quae quidem ad sanctitatem invitatio peculiarissima habetur tamquam proprietas ipsius conciliaris magisterii eiusque veluti ultimus finis.

Dum vero sanctitatem omnium fidelium pro viribus Ecclesia fovere studet, iisdem vera sanctitatis exempla ante oculos proponere numquam intermittit, martyres scilicet aliosque viros et mulieres heroicarum, quas appellant, vir-

[1] Conc. Oecum. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 51. *A. A. S.* 57, 1965, p. 58 [LE 3232]. [2] *Ibid.*, n. 50, p. 56. [3] Cfr. *Hebr.* 12, 1. [4] Cfr. Conc. Oecum. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia, *Lumen gentium*,

http://www.obrascatolicas.com

tutum laude insignes, quorum ut *et conversationem exemplum, et communione consortium, et intercessione subsidium* [8] assequantur magnopere enititur.

Ut vero praeclara huiusmodi sanctitatis exempla probe dignoscantur, atque sua sincera luce plene resplendeant, canonicae pervestigationes necessariae sunt, summo quidem studio ac sedulitate, prouti rei gravitas postulat, peragendae, quas Decessores Nostri, in primis f. r. Benedictus XIV, sapientissimis, pro suorum temporum ratione, communierut inlegbus, in Codicem Iuris Canonici postea receptis. Sed mutatis moribus vitaeque adiunctis, congruum et consentaneum visum est inquisitionis, quam diximus, viam ac rationem recognoscere, atque ad nostri huius temporis necessitates accommodare, ut, suprema Summi Pontificis cum Episcoporum auctoritate efficaciter consociata, planius et expeditius fiat iter ad causas beatificationis et canonizationis Servorum Dei instruendas.

Quapropter, rebus diligentissime perpensis, motu proprio et auctoritate Nostra Apostolica, haec quae sequuntur statuimus atque decernimus.

I—De episcoporum cum summo pontifice consociata actione in processibus instruendis

1. In iure, hucusque vigenti, duplicis ordinis Processus quoad Beatificationem Servorum Dei servabantur: alii enim erant *Ordinarii*, ab Episcopis scilicet seu locorum Ordinariis / iure proprio, ex demandata in canonibus auctoritate, 151
instructi (cc. 1999, § 3; 2038, §§ 1 et 2, 1.-3.); alii *apostolici* (cc. 2087-2097), auctoritate nempe a Sancta Sede delegata et sub ipsius moderamine instructi (cc. 2088-2100).

In posterum vero, in Causis procedentibus per viam ordinariam *non cultus*, unicus instituetur Processus cognitionalis seu ad colligendas probationes, qui in duplici auctoritate consistet: in *ordinaria* nempe demandata, proprio iure exercita atque in pluribus aucta; et in *delegata* ab Apostolica Sede, quae priori addetur eamque confirmabit atque extollet.

2. Episcopis dioecesanis vel Hierarchis aliisque ipsis in iure aequiperatis, intra fines suae iurisdictionis (cc. 1999, § 3; 2038, § 2, 1.-3., 2039), sive ex officio, sive ad instantiam singulorum fidelium vel legitimorum fidelium coetuum (c. 2003, §§ 1-2) eorumdemve procuratorum (c. 2004), ius competit: inquirendi, atque, servatis praescriptis Iuris communis et peculiaribus Normis, a Sacra Rituum Congregatione ad hoc edendis, Causam aperiendi seu introducendi.

3. Antequam vero Episcopus vel Hierarcha, sive ex officio sive ad instantiam, Causam aperiat seu introducat (n. 2), Sancta Sedes consulenda est, validis idoneisque suppeditatis argumentis, quibus Causa ipsa legitimo solidoque fundamento innixa cognoscatur.

Postea Sancta Sedes, omnibus perpensis, decernet utrum nihil obsit Causae aperiendae seu introducendae.

II—De cursu processus

4. Venia Sanctae Sedis habita, Episcopus aut Hierarcha, lato Decreto, Causam valet aperire vel, si id in Domino expedire existimaverit, in opportunius tempus eam differre, aut etiam eadem supersedere.

Quidquid tamen statuerit, de consilio a se suscepto Sanctam Sedem certiorem facere ne omittat.

5. Processus complectitur inquisitionem: 1° super Servi
152 Dei scriptis; / 2° super eiusdem vita et virtutibus, vel martyrio, necnon super *non cultu*.

6. Processu absoluto, eiusdem Acta ad Sacram Rituum Congregationem mittantur.

7. Sacra Rituum Congregatio, Actis Processus diligenti examine cognitis, si quae addenda vel complenda videantur, vel ea ab Episcopo aut Hierarcha requirat, vel ex officio ipsa compleat (cf. Const. *Regimini Ecclesiae universae*, n. 62, § 2, 1)[LE 3588].

8. Quoad asserta miracula ad Beatificationem et Canonizationem iure requisita, Episcopus vel Hierarcha, antequam de iisdem inquirat, brevem et accuratam facti relationem mittat ad Sacram Rituum Congregationem, ut ab ea opportunam instructionem obtineat.

nn. 40-42: *A. A. S.* 57 (1965), pp. 44-47. [8] Ex *Praefatione*, quibusdam dioecesibus concessa.

Inquisitio de assertis miraculis ab inquisitione de virtutibus vel de martyrio separatim fiat.

III—De tribunalibus ad processum instruendum

9. Episcopus vel Hierarcha, ad normam Iuris competens, omnia potest agere quae ad instruendum Processum necessaria sunt. Ab eodem, vel ipsius nomine, pertractanda sunt quae ad Causam aperiendam, seu introducendam pertinent, Sede Apostolica annuente (cfr. nn. 2, 3).

10. § 1. Ad Processus aptius instruendos, Episcoporum Conferentia alicuius Nationis vel Regionis facultate fruitur, vi harum Litterarum Apostolicarum, erigendi Tribunalia territorialia specialia ad hoc constituta pro territoriis suae iurisdictioni subiectis; quae tamen Sedis Apostolicae recognitione indigent.

§ 2. Haec Tribunalia territorialia sunt Provincialia, vel Interprovincialia, vel Nationalia, prouti erecta fuerint pro aliqua tantum Provincia ecclesiastica, vel pro pluribus Provinciis ecclesiasticis alicuius regionis, vel pro toto territorio ecclesiastico alicuius Nationis.

§ 3. Constitutio Tribunalis territorialis est obligatoria,/ 153
si dioeceses territorii, de quo agitur, careant Officialibus ad proprium Tribunal dioecesanum apte constituendum.

11. Episcoporum Conferentiae erit: 1.° Tribunalia territorialia erigere, assignata unicuique Tribunali opportuna circumscriptione; 2.° Sedem Tribunalis territorialis determinare; 3.° Uniuscuiusque Tribunalis praesidem eligere, ad quinquennium.

12. Coetus Episcoporum Provinciae aut Regionis, de quibus agitur, erit: 1.° Erectionem Tribunalis territorialis Episcoporum Conferentiae proponere; 2.° Praesidis nomen eidem Conferentiae praesentare; 3.° Ceteros Officiales Tribunalis territorialis, ad quinquennium, eligere.

13. Tribunal territoriale legitime constitutum potestatem iudicialem obtinet in toto territorio sibi assignato, quoad omnes instruendos Processus, quos Episcopi, de quibus supra, eidem commiserint.

14. Licet cuilibet Episcopo dioecesano territorii, quod commemoravimus, instructionem omnium Processuum Causarum Beatificationis Servorum Dei et Canonizationis Beatorum suae dioecesis Tribunali territoriali, si libet, committere, tunc etiam cum in sua Curia Tribunal rite constituere potest.

15. Integrum tamen manet Episcopi ius, etiam Tribunali territoriali legitime constituto, eosdem Processus in propria Curia instruendi, dummodo proprium Tribunal idoneis Officialibus, etiam extra dioecesim quaesitis, constituere valeat.

Quae vero a Nobis hisce Litteris, motu proprio datis, statuta sunt, ea omnia firma ac rata esse iubemus, contrariis quibusvis, etiam specialissima mentione dignis, non obstantibus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XIX mensis Martii, in festo S. Ioseph, B. Mariae Virginis Sponsi, anno MCMLXIX, Pontificatus Nostri sexto.—Paulus PP. VI.

Adn. G.-F. ANTONELLI in **Doc. Cath.** 66 (1969) 408-409; E. F. REGATILLO in **Sal terrae** 57 (1969) 801-804. P. DE LETTER in **The Clergy Monthly** 33 (1969) 357-358.

3726

1969 MAR 19.-SC RITUUM, DECRETUM. PART.*

Ordo celebrandi matrimonium recognitus approbatur

I—DECRETUM APPROBATIONIS

Ordo celebrandi Matrimonium ad normam decretorum Constitutionis de sacra Liturgia recognitus, quo ditior fieret et clarius gratiam sacramenti significaret atque munera conlugum inculcaret, a Consilio ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia est apparatus. Summus autem Pontifex Paulus VI eundem ritum Auctoritate Sua Apostolica approbavit et evulgari iussit. Quapropter haec Sacra Rituum Congregatio, de speciali mandato Summi Pontificis, illum promulgat, statuens ut a die 1 Iulii 1969 adhibeatur. Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus S. Congregationis Rituum, die 19 martii 1969, in sollemnitate S. Joseph, Sponsi B. M. V.—Benno Card. Gut, *Praefectus S. Congr. Rituum et Consilii Praeses*. Ferdinandus Antonelli, Archiep. tit. Idicrensis, *S. C. R. a Secretis*.

II—PRAENOTANDA

De momento et dignitate sacramenti Matrimonii

1. Matrimonii Sacramento mysterium unitatis et fecundi amoris inter Christum et Ecclesiam coniuges christiani significant atque participant; [1] ideoque tum in vita coniugali amplectenda, tum in prole suscipienda atque educanda se invicem ad sanctitatem adiuvant, et in populo Dei suum et ipsi habent locum propriumque donum. [2]

2. Coniugii foedere, seu irrevocabili utriusque consensu, quo coniuges libere sese mutuo tradunt excipiuntque, Matrimonium instauratur. Plenam autem coniugum fidem necnon indissolubilem vinculi unitatem tum ipsa singularis viri mulierisque exigit unio, tum bonum expostulat liberorum. Quod ut Christus Dominus et clarius significaret et facilius redderet, indissolubilem coniugii pactionem, ad exemplar sui nuptialis cum Ecclesia foederis, ad Sacramenti dignitatem evexit. [3]

3. Coniuges ergo christiani, indivisa dilectione, quae e divino scatet caritatis fonte, coniugium suum nutrire satagant atque fovere, quatenus divina simul et humana sociantes, inter prospera et adversa, et corpore et mente fideles perseverent. [4]

4. Indole autem sua naturali, ipsum institutum Matrimonii amorque coniugalis ad procreationem et educationem prolis ordinantur, iisque veluti suo fastigio coronantur; filiique sane sunt praestantissimum Matrimonii donum et ad ipsorum parentum bonum maxime conferunt. Quare coniuges christiani, haud quidem posthabitis ceteris Matrimonii finibus, forti animo dispositi sint ad cooperandum cum amore Creatoris atque Salvatoris, qui per eos suam familiam in dies dilatat et ditat. [5]

5. Principia doctrinalia de quibus supra prae oculis habeant animarum pastores tum in catechesi ad nupturientes tradenda, tum in homilia infra celebrationem Matrimonii habenda, servata tamen connexione cum textu sacrae lectionis. [6]

Ad nupturientes, his fundamentalibus elementis doctrinae christianae pro opportunitate in mentem revocatis, fiat catechesis tum de doctrina circa Matrimonium et familiam, tum de Sacramento eiusque ritibus, precibus et lectionibus, ita ut sponsi illud conscie et fructuose celebrare queant.

6. Celebrationis Matrimonii (quae de more intra Missam habenda est) praecipua elementa eluceant, nempe liturgia verbi, in qua significatur momentum Matrimonii christiani in historia salutis eiusque munera et officia in coniugum et liberorum sanctificatione curanda; consensus contrahentium, quem requirit excipitque sacerdos assistens; veneranda illa oratio super sponsam, qua sacerdos benedictionem Dei invocat super coniugale foedus; Communio denique eucharistica utriusque sponsi ceterorumque adstantium, qua praesertim alitur caritas atque ad communionem cum Domino et inter nos elevamur. [7]

7. Imprimis pastores foveant nutriantque fidem nupturientium: Sacramentum enim Matrimonii fidem supponit atque expostulat.[8]

De ritu adhibendo

8. Si Matrimonium fit inter partem catholicam et partem baptizatam acatholicam, adhiberi debet ritus celebrandi Matrimonium sine Missa (nn. 39-54). Si autem casus ferat, et de consensu Ordinarii loci, adhiberi potest ritus celebrandi Matrimonium intra Missam (nn. 19-38), exclusa Communione eucharistica partis acatholicae lege generali non admissa.

Si Matrimonium fit inter partem catholicam et partem non baptizatam, adhiberi debet ritus qui infra (nn. 55-66) habetur.

9. Specialem insuper rationem habeant pastores de iis qui occasione Matrimonii liturgicis celebrationibus assistunt vel Evangelium audiunt, sive sunt acatholici sive catholici qui Eucharistiam numquam vel vix umquam participant, vel fidem amisisse videntur: sunt enim sacerdotes ministri Evangelii Christi pro omnibus.

10. In celebratione Matrimonii, praeter honores ad normam legum liturgicarum auctoritatibus civilibus debitos, nulla privatarum personarum aut condicionum, sive in caeremoniis, sive in exterioribus pompis habeatur acceptio.[9]

11. Quoties Matrimonium intra Missam celebratur, dicitur, cum sacris vestibus coloris albi, Missa «Pro Sponsis». Occurrente tamen dominica vel sollemnitate, dicitur Missa de die, retentis in ea benedictione super sponsam et sponsum atque, pro opportunitate, formula propria benedictionis finalis.

Cum tamen liturgia verbi celebrationi Matrimonii aptata magnam vim habeat in catechesi de ipso Sacramento et de muneribus coniugum tradenda, quando Missa «Pro Sponsis» prohibetur (nisi occurrant Triduum sacrum, sollemnitates Nativitatis Domini, Epiphaniae, Ascensionis, Pentecostes et SS.mi Corporis Christi, vel aliae sollemnitates de praecepto servandae), una e lectionibus sumi potest e textibus pro celebratione Matrimonii praevisis (nn. 67-105). In dominicis insuper temporis Nativitatis et «per annum» si missa in qua celebratur Matrimonium a communitate paroeciali non participatur, dici potest etiam integra Missa «Pro Sponsis».

Si Matrimonium celebratur tempore Adventus vel Quadragesimae aliisve diebus indolem paenitentialem praeseferentibus parochus sponsos moneat ut rationem habeant peculiaris naturae horum temporum liturgicorum.

De Ritualibus particularibus parandis

12. Firma manente facultate de qua infra, sub n. 17, in regionibus in quibus Rituale Romanum Matrimonii viget, Ritualia particularia singularum regionum consuetudinibus et necessitatibus aptata parentur, ad normam art. 63 b et 77 Constitutionis de sacra Liturgia, actis ab Apostolica Sede recognitis.

In aptationibus apparandis, prae oculis habeantur ea quae sequuntur:

13. Formulae Ritualis Romani aptari possunt vel, si casus fert, compleri (etiam quaestiones ante consensum et ipsa verba consensus).

Quando Rituale Romanum plures exhibet formulas ad libitum, Ritualia particularia possunt etiam alias formulas eiusdem generis adicere.

14. In ritu Sacramenti Matrimonii proprie dicto, ordo partium accommodari potest, omissis etiam, si opportunius videbitur, quaestionibus ante consensum, sed firma lege ut sacerdos assistens requirat excipiatque contrahentium consensum.

15. Traditione anulorum expleta, attentis locorum consuetudinibus, haberi potest vel coronatio sponsae, vel eius velatio.

Sicubi iunctio manuum vel benedictio vel traditio anulorum cum ingenio populorum componi nequeunt, possunt Conferentiae Episcopales statuere ut hi ritus omittantur, vel aliis ritibus suppleantur.

16. In usibus et modis celebrandi Matrimonium vigentibus apud populos, qui nunc primum Evangelium recipiunt, quidquid honestum est, nec indissolubili vinculo superstitionibus erroribusque adstipulatur, benevole perpendatur ac, si fieri potest, sartum tectumque servetur, immo in ipsam etiam Liturgiam admittatur, dummodo cum rationibus veri et authentici spiritus liturgici congruat.[10]

De facultate exarandi ritum proprium

17. Unaquaeque Conferentia Episcopalis facultatem habet exarandi ritum proprium Matrimonii, locorum et populorum usibus congruentem, actis ab Apostolica Sede probatis: firma tamen lege ut sacerdos assistens requirat excepiatque contrahentium consensum [11] et benedictionem nuptialem impertiatur.[12]

18. In populis apud quos caeremoniae Matrimonii ex consuetudine in domibus habentur, etiam per plures dies, oportet illas ad spiritum christianum ac liturgicum aptare. Quo in casu, potest Conferentia Episcopalis, iuxta necessitates pastorales populorum, statuere ut ipse ritus Sacramenti in domibus celebrari possit.

[*Sequuntur ritus liturgici et formulae deprecationum*].

[1] Cf. *Eph.* 5, 32. [2] Cf. 1 *Cor.* 7, 7; Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 11 [LE 3232]. [3] Cf. Conc. Vat. II, Const. pastoralis de Ecclesia in mundo huius temporis, *Gaudium et spes*, n. 48 [LE 3366]. [4] Cf. *Ibid.*, nn. 48, 49. [5] Cf. *Ibid.*, nn 48, 50. [6] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 52 [LE 3141]; S. Congr. Rituum, Instructio *Inter Oecumenici*, 26 sept. 1964, n. 54: *A. A. S.* 56 (1964) p. 890 [LE 3217]. [7] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de apostolatu laicorum, *Apostolicam actuositatem*, n. 3 [LE 3146]; Const. dogm. de Ecclesia, *Lumen gentium*, n. 12 [LE 3232]. [8] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 59 [LE 3141]. [9] Cf. *Ibid.*, n. 32.

[10] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 37 [LE 3141]. [11] Cf. *Ibid.*, n. 77. [12] Cf. *Ibid.*, n. 78.

* Prot. N. R. 23/969, **Ordo celebrandi matrimonium**, Typis Poliglottis Vaticanis 1969, p. 5-10. **Adn. Notit.** 5 (1969) 203-216; 6 (1970) 151-152; A. BUGNINI in **Perfice munus** 44 (1969) 269-274; B. FISCHER in **La Maison-Dieu** n° 99 (1969) 154-159; P.-M. GY in **La Maison-Dieu** n. 99 (1969) 124-143; B. NEWNS in **CR** 54 (1969) 895-900; 58 (1971) 535-540; S. MAZZARELLO in **EL** 83 (1969) 251-277; V. RAFFA in **ME** 95 (1970) 29-32.

3727

1969 MAR 21.-SC RITUUM, DECRETUM. PART.*

Ordinatio anni liturgici et novum Calendarium liturgicum approbantur

Anni liturgici ordinatione atque generali Calendario Romano a Summo Pontifice Paulo PP. VI approbatis, per Litteras Apostolicas *Mysterii paschalis celebrationem* die 14 Februarii 1969 motu proprio datas [LE 3717], Sacra haec Congregatio, de speciali mandato eiusdem Summi Pontificis ea promulgat, statuens ut a die 1 ianuarii proximi anni 1970 vigere incipiant.

Dum vero novum Breviarium novumque Missale, ad normam Constitutionis de sacra Liturgia instaurata exspectantur, novum Calendarium generale libris liturgicis in praesens vigentibus aptandum est prout sequitur:

a) Dies liturgici qui *Sollemnitates* inscribuntur tamquam festa I classis celebrentur; qui autem *Festa* nominantur tamquam festa II classis; qui *Memoriae* appellantur, tamquam festa III classis. Si vero hae Memoriae in feriis Adventus a die 17 ad diem 24 Decembris, diebus infra octavam Nativitatis et in feriis Quadragesimae occurrunt, eorum celebratio fiat ad libitum et tantummodo ad modum commemorationis in fine Laudum cum antiphona, versu et oratione. In ordinanda celebratione feriarum, normae serventur hactenus vigentes.

http://www.obrascatolicas.com

b) Festa Baptismatis Domini, et D. N. I. C. universorum Regis diebus noviter ipsis assignatis celebrentur; festum vero S. Familiae dominica infra octavam Navitatis, iam hoc anno recolatur.

c) Festa quae e Calendario generali sunt expuncta, in universo ritu romano amplius non celebrentur; retineantur tamen si ad Calendaria pertinent particularia;

d) Sancti, qui in novo Calendario memoria ad libitum recensentur, hac eadem ratione recolantur. Eorum autem celebratio fiat ad modum festorum III classis; si vero in feriis Adventus a die 17 ad diem 24 Decembris, diebus infra octavam Nativitatis et in feriis Quadragesimae occurrunt, fiat ad modum commemorationis in fine Laudum cum antiphona, versu et oratione.

e) Sancti, qui in Calendario generali instaurato alii diei ac nunc assignantur, eo celebrari pergant die quo, apud hodiernos libros liturgicos, recensentur;

f) Sancti, qui noviter in Calendario instaurato inscripti sunt, memoria ad libitum recolantur, adhibitis textibus e Communi vel Missa inter eas exstante, quae in Missali pro aliquibus locis assignantur.

Quapropter, Calendario generali instaurato additur schema eiusdem Calendarii generalis, ad interim, idest usque ad promulgationem novorum librorum liturgicorum, adhibendum.

Instaurato denique Calendario generali, consentaneum visum est etiam Litanias Sanctorum recognoscere. Duplex proinde evulgatur schema Litaniarum, longius alterum, in publicis supplicationibus et in processionibus adhibendum, alterum brevius, in ritibus usurpandum, qui in Missae celebrationem inseruntur.

Haec autem Litaniarum schemata, quae libere statim adhiberi possunt, a die 1 Ianuarii 1970 obligatoria erunt.

Omnes autem ad quos pertinet, Calendaria atque Officiorum et Missarum Propria, sive dioecesana sive religiosa, novo Calendario generali conformare studeant, prae oculis habitis normis ad ordinationem anni liturgici spectantibus. Huiusmodi vero Calendaria et Propria, ab Apostolica Sede probanda, tunc valere incipient, quando Missale et Breviarium instaurata vigorem habebunt.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus. Ex aedibus S. Congregationis Rituum, die 21 Martii 1969.—Benno Card. Gut, *S. C. R. Praefectus et «Consilii» Praeses.* Ferdinandus Antonelli, Archiep. tit. Idicrensis, *S. C. R. a Secretis.*

* Calendarium Romanum, Typis Poliglottis Vaticanis 1969, p. 5-8. Adn. in Calendarium Romanum, cit., p. 51-177; R. GAZEAU in EL (1963) 389-417; O. STEVENS in EL 76 (1962) 418-422.

3728

1969 MAR 21.-SC RITUUM, NORMAE. PART.*

Normae universales de Anno liturgico et de calendario

Caput. I—De anno liturgico

1. Christi opus salutiferum sancta Ecclesia, statis diebus per anni decursum, sacra recordatione celebrat. In unaquaque hebdomada, die quae dominica appellatur, memoriam agit Resurrectionis Domini, quam semel etiam in anno, maxima Paschae sollemnitate, una cum beata eius Passione frequentat. Per anni vero circulum Christi totum mysterium explicat natalitiaque Sanctorum commemorat.

Variis autem anni liturgici temporibus, iuxta traditas disciplinas, Ecclesia fidelium eruditionem perficit, per pias animi et corporis exercitationes, instructionem, precationem, paenitentiae et misericordiae opera.[1]

2. Principia quae sequuntur tum ad ritum romanum tum ad omnes alios ritus applicari possunt ac debent, normae tamen practicae solum ritum romanum spectare intellegendae sunt, nisi agatur de iis quae ex ipsa rei natura alios quoque ritus afficiant.[2]

Tit. I—De diebus liturgicis

I. *De die liturgico in genere*

3. Unusquisque dies sanctificatur liturgicis populi Dei celebrationibus, praesertim vero Sacrificio eucharistico et Officio divino.

Dies liturgicus decurrit a media nocte ad mediam noctem. Celebratio vero dominicae et sollemnitatum incipit iam vespere diei praecedentis.

[1] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, nn. 102-105; A. A. S. 56 (1964) pp. 125-126 [LE 3141]. [2] *Cf. ibid.*, n. 3: A. A. S. 56 (1964) p. 98.

II. *De dominica*

4. Primo uniuscuiusque hebdomadae die, quae dies Domini seu dies dominica nuncupatur, Ecclesia, ex traditione apostolica, quae originem ducit ab ipsa die Resurrectionis Christi, mysterium paschale celebrat. Itaque dominica uti primordialis dies festus haberi debet.[1]

5. Propter suum peculiare momentum, dominica suam cedit celebrationem solummodo sollemnitatibus, necnon festis Domini; dominicae vero Adventus, Quadragesimae et Paschae super omnia festa Domini et super omnes sollemnitates praecedentiam habent. Sollemnitates autem in his dominicis occurrentes, sabbato anticipantur.

6. Dominica excludit per se assignationem perpetuam alius celebrationis. Attamen: *a)* Dominica infra octavam Nativitatis Domini, fit festum S. Familiae; *b)* Dominica post diem 6 Ianuarii, fit festum Baptismatis Domini; *c)* Dominica post Pentecosten, fit sollemnitas Ss.mae Trinitatis; *d)* Dominica ultima «per annum», fit sollemnitas D. N. I. C. universorum Regis.

7. Ubi autem sollemnitates Epiphaniae, Ascensionis et Ss.mi Corporis et Sanguinis Christi non sunt de praecepto servandae, assignentur dominicae tamquam diei proprio, hac ratione: *a)* Epiphania, dominicae a die 2 ad diem 8 Ianuarii occurrenti; *b)* Ascensio, dominicae VII Paschae; *c)* Sollemnitas Ss.mi Corporis et Sanguinis Christi, dominicae post Ss.mam Trinitatem.

III. *De sollemnitatibus, festis et memoriis*

8. Anni circulo, Ecclesia, mysterium Christi celebrando, etiam beatam Dei Genetricem Mariam cum peculiari amore veneratur, memoriasque Martyrum aliorumque Sanctorum pietati fidelium proponit.[1]

9. Sancti qui momentum universale prae se ferunt in Ecclesia universa obligatorie celebrantur; ceteri, aut in calendario inscribuntur ad libitum tamen celebrandi, aut particulari cuique Ecclesiae, vel nationi, vel religiosae familiae, relinquuntur colendi.[2]

10. Celebrationes, iuxta momentum quod ipsis tribuitur, ita inter se distinguuntur et nominantur: sollemnitas, festum, memoria.

11. Sollemnitates inter dies praecipuos adnumerantur, quorum celebratio incipit a I Vesperis, die praecedenti. Nonnullae sollemnitates etiam Missa propria vigiliae ditantur, vespere diei praecedentis adhibenda, si Missa horis vespertinis celebratur.

12. Summarum sollemnitatum Paschae et Nativitatis celebratio per octo dies continuos protrahitur. Utraque octava legibus propriis ordinatur.

13. Festa intra fines diei naturalis celebrantur; proinde non habent I Vesperas, nisi de festis Domini agitur quae in dominicis «per annum» et temporis Nativitatis occurrunt et pro earum Officio substituuntur.

14. Memoriae sunt obligatoriae vel ad libitum; earum autem celebratio cum celebratione feriae occurrentis componitur secundum normas, quae in Institutionibus generalibus de Missa et de Officio divino exponuntur.

Memoriae vero obligatoriae, quae occurrunt in feriis Quadragesimae, solummodo tamquam memoriae ad libitum celebrari possunt.

Si eodem die plures inscribuntur in calendario memoriae ad libitum, una tantum celebrari potest, omissis ceteris.

15. In sabbatis «per annum», in quibus non occurrat memoria obligatoria, fieri potest memoria ad libitum de beata Maria Virgine.

IV. *De feriis*

16. Hebdomadae dies, qui post dominicam decurrunt, feriae nuncupantur; diversa tamen ratione celebrantur, iuxta momentum ipsis proprium:

a) Feria IV Cinerum et feriae Hebdomadae sanctae, a feria II ad feriam V inclusive, omnibus aliis celebrationibus praeferuntur.

b) Feriae Adventus, a die 17 ad diem 24 decembris inclusive, et omnes feriae Quadragesimae memoriis obligatoriis praeferuntur.

c) Ceterae feriae omnibus sollemnitatibus et festis cedunt et cum memoriis componuntur.

Tit. II—De anni circulo

17. Totum Christi mysterium per anni circulum ab Ecclesia recolitur, ab Incarnatione usque ad diem Pentecostes et ad exspectationem adventus Domini.[1]

I. *De Triduo paschali*

18. Cum vero humanae redemptionis et perfectae Dei glorificationis opus adimpleverit Christus praecipue per suum paschale mysterium, quo mortem nostram moriendo destruxit et vitam resurgendo reparavit, sacrum paschale Triduum Passionis et Resurrectionis Domini uti totius anni liturgici

[1] *Cf. ibid.*, n. 106: A. A. S. 56 (1964) p. 126.
[2] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, nn. 103-104: A. A. S. 56 (1964) pp. 125-126 [LE 3141]. [1] *Cf. ibid.*, n. 111: A. A. S. 56 (1964) p. 127.
[1] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*,

culmen effulget.[1] Fastigium igitur, quod dies dominica habet in hebdomada, sollemnitas Paschae habet in anno liturgico.[2]

19. Triduum paschale Passionis et Resurrectionis Domini incipit a Missa vespertina in Cena Domini, habet suum centrum in Vigilia paschali, et clauditur Vesperis dominicae Resurrectionis.

20. Feria VI in Passione Domini,[1] et, iuxta opportunitatem, etiam Sabbato Sancto usque ad Vigiliam paschalem,[2] ubique celebratur sacrum ieiunium paschale.

21. Vigilia paschalis, nocte sancta qua Dominus resurrexit, habetur ut «mater omnium sanctarum Vigiliarum»,[1] in qua Ecclesia Christi resurrectionem vigilando exspectat, eamque in sacramentis celebrat. Ergo tota huius sacrae Vigiliae celebratio nocte peragi debet, ita ut vel incipiatur post initium noctis vel finiatur ante diei dominicae diluculum.

II. *De tempore paschali*

22. Quinquaginta dies a dominica Resurrectionis ad dominicam Pentecostes in laetitia et exsultatione celebrantur sicut unus dies festus, immo «magna dominica».[1]

Hi sunt dies in quibus praecipue cantatur Alleluia.

23. Dominicae huius temporis veluti dominicae Paschae habentur et, post dominicam Resurrectionis, dominicae II, III, IV, V, VI, VII Paschae nuncupantur; concluditur autem hoc sacrum quinquaginta dierum tempus dominica Pentecostes.

24. Octo primi dies temporis paschalis constituunt octavam Paschae et uti sollemnitates Domini celebrantur.

25. Quadragesima die post Pascha celebratur Ascensio Domini, nisi, ubi non est de praecepto servanda, VII dominicae Paschae fuerit assignata (cf. n. 7).

26. Feriae post Ascensionem usque ad sabbatum ante Pentecosten inclusive ad adventum praeparant Spiritus Sancti Paracliti.

III. *De tempore Quadragesimae*

27. Tempus Quadragesimae ordinatur ad praeparationem celebrationis Paschae: liturgia enim quadragesimalis tam catechumenos, per diversos initiationis christianae gradus, quam fideles, memoriam Baptismi recolentes et paenitentiam agentes, componit ad celebrandum paschale mysterium.[1]

28. Tempus Quadragesimae decurrit a feria IV Cinerum ad Missam in Cena Domini exclusive.

Ab initio Quadragesimae usque ad Vigiliam paschalem non dicitur Alleluia.

29. Feria IV in capite Quadragesimae, quae ubique habetur ut dies ieiunii,[1] imponuntur cineres.

30. Dominicae huius temporis appellantur dominicae I, II, III, IV, V in Quadragesima. Dominica sexta, in qua initium sumit Hebdomada sancta, dicitur «Dominica in palmis de Passione Domini».

31. Hebdomada sancta ordinatur ad recolendam Passionem Christi ab eius ingressu messianico in Ierusalem.

Feria V Hebdomadae sanctae, mane, Episcopus, Missam cum suo presbyterio concelebrans, olea sancta benedicit et chrisma conficit.

IV. *De tempore Nativitatis*

32. Post annuam mysterii paschalis celebrationem, nihil antiquius habet Ecclesia quam memoriam Nativitatis Domini et primarum eius manifestationum recolere: quod fit tempore Nativitatis.

33. Tempus Nativitatis decurrit a I Vesperis Nativitatis Domini usque ad dominicam post Epiphaniam, seu post diem 6 Ianuarii, inclusive.

34. Missa in Vigilia Nativitatis adhibetur vespere diei 24 decembris sive ante sive post I Vesperas.

Die autem Nativitatis Domini, Missa ter celebrari potest, secundum antiquam traditionem romanam, scilicet in nocte, in aurora et in die.

35. Nativitas Domini suam habet octavam sic ordinatam: *a)* Dominica infra octavam, vel, ea deficiente, die 30 decembris, fit festum S. Familiae Iesu, Mariae et Ioseph. *b)* Die 26 decembris, fit festum S. Stephani, Protomartyris. *c)* Die 27 decembris, fit festum S. Ioannis, Apostoli et Evangelistae. *d)* Die 28 decembris, fit festum Ss. Innocentium. *e)* Dies 29, 30, 31 sunt dies infra octavam. *f)* Die 1 Ianuarii, in octava Nativitatis, fit Sollemnitas Sanctae Dei Genetricis Mariae, in qua commemoratur etiam impositio Ss.mi Nominis Iesu.

36. Dominica a die 2 ad diem 5 Ianuarii occurrens est Dominica II post Nativitatem.

37. Epiphania Domini celebratur die 6 Ianuarii, nisi, ubi non est de praecepto servanda, assignata sit dominicae a die 2 ad diem 8 Ianuarii occurrenti (cf. n. 7).

38. Dominica post diem 6 Ianuarii occurente, fit festum Baptismatis Domini.

n. 102: A. A. S. 56 (1964) p. 125. [1] Cf. Conc. Vat. II Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 5: A. A. S. 56 (1964) p. 99. [2] *Cf. ibid.*, n. 106: A. A. S. 56 (1964) p. 126. [1] Cf. Paulus VI, Const. Apost. *Paenitemini*, 17 febr. 1966, II § 3: A. A. S. 58 (1966) p. 184 LE 3412]. [1] Cf Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*. n. 110: A. A. S. 56 (1964) p. 127. [1] S. Augustinus, *Sermo* 219: PL 38, 1088. [2] S. Athanasius, *Epist. fest.* 1: PG 26, 1366. [1] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 109: A. A. S. 56 (1964) p. 127. [1] Cf. Paulus VI, Const. Apost. *Paenitemini*, 17 febr. 1966, II § 3: A. A. S. 58 (1966) p. 184. [LE 3412].

V. *De tempore Adventus*

39. Tempus Adventus duplicem habet indolem: est enim tempus praeparationis ad sollemnia Nativitatis, in quibus primus Dei Filii adventus ad homines recolitur, ac simul tempus quo per hanc recordationem mentes diriguntur ad exspectationem secundi Christi adventus in fine temporum. His duabus rationibus, tempus Adventus se praebet ut tempus devotae ac iucundae exspectationis.

40. Tempus Adventus incipit a I Vesperis dominicae quae incidit in diem 30 novembris vel est huic vicinior, et explicit ante I Vesperas Nativitatis Domini.

41. Dominicae huius temporis nuncupantur dominicae I, II, III, IV Adventus.

42. Feriae a die 17 ad diem 24 decembris inclusive modo magis directo ad praeparationem Nativitatis Domini ordinantur.

VI. *De tempore «per annum»*

43. Praeter tempora propriam indolem habentia, triginta tres vel triginta quattuor supersunt hebdomadae per anni circulum, in quibus non celebratur peculiaris mysterii Christi aspectus; sed potius ipsum mysterium Christi in sua plenitudine recolitur, praesertim vero diebus dominicis. Huiusmodi periodus, tempus «per annum» nuncupatur.

44. Tempus «per annum» incipit feria II quae sequitur dominicam post diem 6 Ianuarii occurrentem et protrahitur usque ad feriam III ante Quadragesimam inclusive; iterum incipit feria II post dominicam Pentecostes et explicit ante I Vesperas dominicae I Adventus.

Eadem ratione adhibetur series formulariorum, quae pro dominicis et feriis huius temporis invenitur tum in Breviario tum in Missali.

VII. *De Rogationibus et Quattuor anni Temporibus*

45. In Rogationibus et Quattuor anni Temporibus, Ecclesia solet pro variis hominum necessitatibus, imprimis vero pro fructibus terrae et hominum laboribus, Domimum exorare, eique publice gratias referre.

46. Ut Rogationes et Quattuor anni Tempora diversis locorum et fidelium necessitatibus aptari possint, quoad tempus et rationem illa celebrandi a Conferentiis Episcopalibus ordinentur oportet.

De eorum proinde amplitudine celebrationis, per unum vel plures dies protrahendae, de eorum iteratione per anni decursum, normae statuantur a competenti auctoritate, attentis necessitatibus localibus.

47. Missa pro singulis diebus harum celebrationum, inter votivas eligatur, quae sit magis accommodata supplicationum proposito.

Caput II—De calendario

Tit. I—De calendario et celebrationibus in eo inscribendis

48. Ordinatio celebrationis anni liturgici calendario regitur, quod est generale vel particulare, prouti statutum est in usum totius ritus romani, vel in usum alicuius Ecclesiae particularis vel familiae religiosae.

49. In calendario generali universus cyclus celebrationum inscribitur, tum mysterii salutis in Proprio de tempore, tum eorum Sanctorum qui momentum universale prae se ferunt, et ideo obligatorie ab omnibus celebrantur, tum aliorum qui universalitatem et continuitatem sanctitatis in populo Dei demonstrant.

Calendaria vero particularia celebrationes magis proprias continent congruenti ratione cum cyclo generali organice compositas. Singulae enim Ecclesiae vel familiae religiosae Sanctos, qui ipsis sunt peculiari ratione proprii, peculiari honore prosequantur oportet.

Calendaria tamen particularia, a competenti auctoritate componenda, ab Apostolica Sede sunt probanda.

50. In componendis calendariis particularibus, ad haec attendatur:

a) Proprium de tempore, seu cyclus temporum, sollemnitatum et festorum, quo mysterium Redemptionis in anno liturgico explicatur et colitur, integer semper servetur, et debita praeminentia gaudeat super celebrationes particulares.

b) Celebrationes propriae organice cum celebrationibus universalibus componantur, attentis ordine et praecedentia in tabula dierum liturgicorum pro singulis indicatis. Ne tamen calendaria particularia plus aequo onerentur, singuli Sancti unica celebratione in anno liturgico gaudeant, servata, ubi rationes pastorales id suadeant, altera celebratione in forma memoriae ad libitum pro translatione aut inventione sanctorum Patronorum aut Fundatorum Ecclesiarum vel familiarum religiosarum.

c) Celebrationes indultae ne sint duplicatio aliarum celebrationum in cyclo mysterii salutis iam occurrentium, neque numero plus aequo augeantur.

51. Quamvis conveniat ut quaevis dioecesis suum Calendarium et Proprium Officiorum atque Missarum habeat, nihil tamen obstat quominus Calendaria et Propria habeantur universae provinciae aut regioni aut nationi, vel etiam latiori dicioni, communia, ab iis quorum interest, mutua cooperatione paranda.

Quod principium, aequa ratione, servari potest etiam in

http://www.obrascatolicas.com

calendariis religiosis pro pluribus provinciis eiusdem dicionis civilis.

52. Calendarium particulare conficitur inserendo calendario generali sollemnitates, festa et memorias quae sunt propria, idest:

a) In calendario dioecesano, praeter celebrationes Patronorum, et Dedicationis ecclesiae cathedralis, Sancti et Beati, qui cum dioecesi peculiarem habent necessitudinem, ex. gr. originis, commorationis longioris, obitus.

b) In calendario religioso, praeter celebrationes Tituli, Fundatoris et Patroni, Sancti et Beati, qui illius familiae religiosae sodales fuerunt vel cum ea peculiarem relationem habuerunt.

c) In calendario singularum ecclesiarum, praeter celebrationes proprias dioecesis aut familiae religiosae, celebrationes ipsius ecclesiae propriae, quae in tabula dierum liturgicorum recensentur, necnon Sancti quorum corpus in eadem ecclesia asservatur. Sodales autem familiarum religiosarum cum communitate Ecclesiae localis iunguntur in celebrandis anniversario Dedicationis ecclesiae cathedralis et Patronis principalibus loci et amplioris dicionis ubi degunt.

53. Quando aliqua dioecesis vel aliqua familia religiosa pluribus Sanctis et Beatis decoratur, cavendum est ne calendarium universae dioecesis vel universi Instituti plus aequo gravetur. Proinde:

a) Haberi potest imprimis celebratio communis omnium Sanctorum et Beatorum dioecesis vel familiae religiosae, vel alicuius ordinis eorum;

b) Singulari celebratione inscribantur calendario tantummodo Sancti vel Beati, qui peculiare momentum prae se ferunt pro universa dioecesi vel familia religiosa;

c) Ceteri Sancti et Beati celebrentur tantum iis in locis cum quibus strictiores habent necessitudines, aut ubi eorum corpus asservatur.

54. Celebrationes propriae, nisi aliter pro aliquibus earum in tabula dierum liturgicorum praevideatur, aut peculiares rationes exstent historicae aut pastorales, ut memoriae obligatoriae vel ad libitum inscribantur. Nihil tamen impedit, quominus aliquae celebrationes pro certis locis modo sollemniore fiant quam in universa dioecesi vel familia religiosa.

55. Celebrationes calendario proprio inscriptae ab omnibus qui ad illud calendarium tenentur servari debent; et nonnisi approbante Apostolica Sede e calendario expungi vel gradu mutari possunt.

Tit. II—De celebrationum die proprio

56. Sanctos consuevit Ecclesia celebrare ipsorum die natalicio: quod opportune servetur etiam in propriis celebrationibus calendario particulari inscribendis.

Attamen, etsi celebrationes propriae peculiare momentum habent pro singulis Ecclesiis particularibus vel familiis religiosis, valde tamen expedit ut, in celebrandis sollemnitatibus, festis et memoriis obligatoriis, quae in calendario generali recensentur, unitas, quantum fieri potest, habeatur.

Proinde in celebrationibus propriis calendario particulari inscribendis haec serventur:

a) Celebrationes quae etiam in calendario generali recensentur, eodem die quo ibi inscriptae sunt, calendario proprio inscribantur, mutato, si necesse est, gradu celebrationis.

Idem servetur in inscribendis celebrationibus alicui tantum ecclesiae propriis, ad calendarium dioecesanum vel religiosum quod attinet.

b) Celebrationes Sanctorum, quae in calendario generali non inveniuntur, diei natalicio assignentur. Quando vero dies natalicius ignoratur, celebratio assignetur diei alia ratione eidem Sancto proprio, ex. g. diei ordinationis, inventionis, translationis; secus diei qui in calendario particulari liber sit ab aliis celebrationibus.

c) Si vero dies natalicius vel proprius impeditur alia celebratione obligatoria, etiam inferioris gradus, in calendario generali vel particulari, assignetur proximiori diei simili ter non impedito.

d) Attamen si agitur de celebrationibus quae ob rationes pastorales ad alium diem transferri nequeunt, transferatur celebratio impediens.

e) Aliae celebrationes, quae indultae vocantur, inscribantur die aptiore sub respectu pastorali.

f) Ut autem cyclus anni liturgici plena sua luce fulgeat, neque celebrationes Sanctorum perpetuo impediantur, dies quibus plerumque tempus Quadragesimae et octava Paschae occurrunt, necnon dies a 17 ad 31 decembris, a celebrationibus particularibus liberi maneant, nisi agatur de memoriis non obligatoriis vel de festis de quibus in tabula dierum liturgicorum, n. 8 a, b, c, d, aut de sollemnitatibus quae ad aliud tempus nequeunt transferri.

Sollemnitas S. Ioseph (die 19 martii), ad alium diem extra Quadragesimam a Conferentiis Episcopalibus transferri potest, nisi sit de praecepto servanda.

57. Si qui Sancti vel Beati una simul calendario inscribuntur, simul semper celebrantur, quoties eodem gradu sunt celebrandi, etsi unus aut aliqui eorum sunt magis proprii. Si vero unus aut aliqui ex his Sanctis vel Beatis gradu superiore sunt celebrandi, fiat Officium de his tantum, omissa celebratione ceterorum, nisi conveniat eos alii diei assignare ad modum memoriae obligatoriae.

58. Ad bonum pastorale fidelium procurandum, in dominicis «per annum», licet eas celebrationes agere, quae infra hebdomadam occurrunt, quaeque ipsorum fidelium pietati sunt acceptae, dummodo hae in tabula praecedentiae ipsi dominicae praeponantur. De his celebrationibus dici possunt omnes Missae, quae concurrente populo celebrantur.

59. Praecedentia inter dies liturgicos, quoad eorum celebrationem, unice regitur sequenti tabula.

Tabula dierum liturgicorum secundum ordinem praecedentiae disposita

I

1. Triduum paschale Passionis et Resurrectionis Domini.
2. Nativitas Domini, Epiphania, Ascensio et Pentecostes. Dominicae Adventus, Quadragesimae et Paschae. Feria IV Cinerum. Feriae Hebdomadae sanctae, a feria II ad feriam V inclusive. Dies infra octavam Paschae.
3. Sollemnitates Domini, beatae Mariae Virginis, et Sanctorum in calendario generali inscriptae. Commemoratio omnium fidelium defunctorum.
4. Sollemnitates propriae, nempe: *a)* Sollemnitas Patroni principalis loci seu oppidi aut civitatis. *b)* Sollemnitas Dedicationis et anniversarii Dedicationis ecclesiae propriae. *c)* Sollemnitas Tituli ecclesiae propriae. *d)* Sollemnitas aut Tituli, aut Fundatoris, aut Patroni principalis Ordinis seu Congregationis.

II

5. Festa Domini in calendario generali inscripta.
6. Dominicae temporis Nativitatis et dominicae «per annum».
7. Festa beatae Mariae Virginis et Sanctorum calendarii generalis.
8. Festa propria, nempe: *a)* Festum Patroni principalis dioecesis. *b)* Festum anniversarii Dedicationis ecclesiae cathedralis. *c)* Festum Patroni principalis regionis «ut provinciae, nationis, amplioris territorii. *d)* Festum Tituli, Fundatoris, Patroni principalis Ordinis seu Congregationis et provinciae religiosae, salvis praescriptis sub n. 4. *e)* Alia festa alicui ecclesiae propria. *f)* Alia festa inscripta in Calendario cuiusque dioecesis vel Ordinis seu Congregationis.
9. Feriae Adventus a die 17 ad 24 decembris inclusive. Dies infra octavam Nativitatis. Feriae Quadragesimae.

III

10. Memoriae obligatoriae calendarii generalis.
11. Memoriae obligatoriae propriae, nempe: *a)* Memoriae Patroni secundarii loci, dioecesis, regionis aut provinciae, nationis, amplioris territorii, Ordinis seu Congregationis et provinciae religiosae. *b)* Aliae memoriae obligatoriae alicui ecclesiae propriae. *c)* Aliae memoriae obligatoriae inscriptae in calendario cuiusque dioecesis, vel Ordinis seu Congregationis.
12. Memoriae ad libitum, quae tamen, modo quidem peculiari in Institutionibus de Missa et de Officio descripto, fieri possunt etiam diebus de quibus sub n. 9.

Hac eadem ratione, ut memoriae ad libitum celebrari possunt memoriae obligatoriae, quae accidentaliter occurrunt in feriis Quadragesimae.

13. Feriae Adventus usque ad diem 16 decembris inclusive.

Feriae temporis Nativitatis a die 2 ianuarii ad sabbatum post Epiphaniam.

Feriae temporis paschalis a feria II post octavam Paschae ad sabbatum ante Pentecosten inclusive.

Feriae «per annum»...

60. Si eodem die plures celebrationes occurrunt, fit de ea quae in tabula dierum liturgicorum superiorem obtinet locum. Attamen sollemnitas, quae impeditur a die liturgico, qui praecedentia gaudeat, ad proximiorem diem transferatur qui sit liber a diebus sub nn. 1-8 in tabula praecedentiae recensitis, servatis iis quae n. 5 statuuntur. Reliquae celebrationes eo anno omittuntur.

61. Si vero eodem die celebrandae sint Vesperae Officii currentis et I Vesperae diei sequentis, praevalent Vesperae celebrationis quae in tabula dierum liturgicorum superiorem obtinet locum; in casu autem paritatis, Vesperae diei currentis.

[*Sequitur Calendarium Romanum generale*].

* Calendarium Romanum. Typis Poliglottis Vaticanis 1969, p. 11-49. Adn. in Calendarium Romanum, cit., p. 51-177; EL 83 (1969) 163-182; C. BRAGA in EL 83 (1969) 150-162, 183-201; P. J. in EL 83 (1969) 231-234.

3729

1969 MAR 24.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

Signatura Apostolica competens est solummodo circa contentiones ortas ex actu potestatis administrativae ecclesiasticae eique delatas per recursum adversus decisionem competentis Dicasterii Curiae Romanae

Facti species.—Dominus X, expulsus a «Société de Saint Vincent de Paul», utpote modernismo infectus, die 25 octobris 1968 recursum interposuit apud Congregationem

pro Clericis. Haec autem libellum, ratione competentiae, ad Consilium de Laicis transmisit; sed Dominus X, recursu d. 19 Martii 1969 ad Signaturam Apostolicam misso, suspicionem movit adversus integritatem fidei membrorum Consilii de Laicis, simulque petiit ut Supremum Tribunal de sua quaestione videret.

Decisio.—Die 24 Martii 1969 Signatura Apostolica recurrenti respondit se competentem esse solummodo circa contentiones ortas ex actu potestatis administrativae ecclesiasticae, et ad eam, ob interpositum recursum adversus decisionem competentis Dicasterii, delatas, ut habet art. 106 Const. *Regimini Ecclesiae Universae* [LE 3588]. Quapropter, si recursus respicit disciplinam, debet adiri Consilium de Laicis; si, e contra, respicit doctrinam, debet adiri Congregationem pro Doctrina Fidei.

* Apoll. 43 (1970) 467.

3730

1969 MAR 25.-SECRETARIA STATUS, EPISTULA. PART.*

De proxime constituendo coetu notitiis circa Synodum episcoporum vulgandis

Rome, 25 Mars 1969

Monseigneur, Par une lettre du 5 de ce mois, vous aviez présenté au Saint-Père quelques observations et propositions concernant le problème de l'information de l'opinion publique à l'occasion de la prochaine Assemblée extraordinaire du Synode des Evêques.

Je suis chargé de vous faire savoir que cet exposé a fait l'objet d'un examen attentif. On a soigneusement pris note des réponses faites par certains représentants de la presse catholique à la consultation engagée à ce sujet par le Secrétaire Général de l'U.C.I.P.

C'est ainsi que je puis vous assurer dès maintenant que dans la révision de l'*Ordo Synodi* des normes sont prévues pour l'institution d'un Comité de Presse du Synode. C'est à cet organisme qu'il reviendra de déterminer en temps utile les modalités concrètes pour l'information de l'opinion publique sur les sujets traités dans les réunions du Synode.

«Veuillez agréer, Monseigneur, l'assurance de mes sentiments dévoués en N. S.—A. G. Card. Gicognani.

* Secretario Generali U. C. I. P.: G. CAPRILE, Il sinodo dei Vescovi 1969, Roma 1970, p. 359. Adn. G. CAPRILE, op. cit., p. 353-366.

3731

1969 MAR 27.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 61 (1969) 253-256

Allocutio die 27 *Martii* 1969 *habita Praesidibus Membrisque Commissionum Episcopalium ad Seminaria spectantium, qui Coetui interfuerunt de Ratione fundamentali institutionis sacerdotalis, iuxta placita Concilii Oecumenici Vaticani II:*

De recta institutione ad vitam sacerdotalem tradenda deque novis methodis aptanda

Venerabiles Fratres, Libenti fraternoque animo vos salvere iubemus, Praesides Commissionum Episcopalium ad Seminaria spectantium, gratiamque vobis habemus quod, pro munere vestro, huic conventui interesse voluistis, cui res non levis ponderis est proposita, scilicet ut de «Ratione fundamentali institutionis sacerdotalis» cognoscatis. In officio tam gravi atque difficili versantibus, vobis singulari prorsus modo cordi est, ut alumni ad sacerdotium rite instituantur; rem videlicet agitis, quacum ipsa fortuna Ecclesiae coniungitur maxime.

Etenim, si merito quaeritur: «Quid par illi arti quae dirigendae animae et efformandae iuvenis menti et indoli incumbit» [1], quid erit / dicendum de arte, quae eo pertinet, 254
ut homines, aetate plerumque florentes, ad munus celsissimum et sanctissimum et perarduum obeundum comparentur? Huius sane educationis causae summum momentum tribuatur oportet, et qui eam gerunt, noverint se Ecclesiae peculiari omnino ratione inservire.

Non necesse habemus, Venerabiles Fratres, de plurimis commemorare testimoniis, quibus comprobetur, quanta cum sollicitudine eadem Ecclesia hanc rem tractaverit et tractet. Viget memoria Concilii Oecumenici Vaticani Secundi, quod novae aetatis signa perspiciens, non modicum studium eo contulit. Proximi in apostolico munere Decessores Nostri hac cura uri videbantur; et Nosmet ipsi paucis mensibus postquam arcano Dei consilio ad ministerium universi dominici gregis pascendi sumus asciti, Epistulam Apostolicam edidimus, quarto exacto saeculo post constituta a Concilio Oecumenico Tridentino sacra Seminaria, ita ut iam in ipso Pontificii huius servitii exordio Nobis datum sit eandem curam cum Ecclesia communicare [LE 3144]

Vestra autem praesentia opportunitatem Nobis praebet de nonnullis rationibus huius argumenti breviter exponendi.

Neminem latet, quot et quantae difficultates his temporibus ortae sint, quod ad educationem attinet eorum, qui ad ineundum sacerdotium componuntur. Quae quidem difficultates latius patent, ut omnes novistis, atque adeo non solum ad hos candidatos pertinent, sed quoquoversus pervaserunt atque pervadunt: cuiusvis enim fere ordinis iuvenes moventur et concitantur; novus quidam mentis habitus inductus est, quem maturitatem vocant et ex quo illi cupiunt res, quae ad ipsos spectant, cognoscere suarumque actionum arbitri esse. Nolunt, ut ab iis tantum, qui praesunt, de se ipsis statuatur, sed exoptant hinc aliquam partem habere operis ad sui institutionem et profectum spectantis, illinc libertate frui suoque uti arbitrio. Haec duo propria sunt et peculiaria discriminis seu «crisis», uti appellant, qua iuventus nunc temporis urgetur.

Quemadmodum liquet, ex his consequitur, ut auctoritas ipsa in controversiam vocetur. Quod quidem est sedulo perpendendum. Quodsi primaria et probata institutionis praecepta non sunt abicienda, tamen etiam novae huius aetatis novique mentis habitus, quem diximus, ratio ducatur oportet. Etenim necessitudo inter educatorem et alumnum non amplius eiusmodi esse putatur, ut externo quodam mandato perficiatur, quatenus alter imperet sitque activus, alter passive, ut aiunt, obtemperet, sed illa mutua necessitudo in iis innitatur, quae ipsi iusso inhaerent atque adeo ex eius interiore veluti parte procedunt. / 255
Munus institutoris et, ut ita dicamus, monstratoris viae sine dubio semper est necessarium, attamen eius exercitatio aequis rationibus determinetur oportet, fiat considerate cogitateque, et sit ad persuadendum apta et accommodata.

Non negamus hoc modo difficilius praeceptoris partes impleri, sed affirmari debet novam hanc institutionis disciplinam, cum recta firmitate copulatam, mori christiano magis esse consentaneam; scilicet in hoc educationis opere iam magis causae respiciantur, quae efficiuntur sacra ipsius praeceptoris indole, siquidem etiam veteres, christianae religionis non participes, «paedagogos plurimum benevolentiae postulare, non neglegendos esse, sed alio quodam modo aestimandos» censuerunt [2]: quae causae praeterea efficiuntur ipsis finibus educationi propositis, quippe qui pertineant ad rem spiritualem, disciplinam, doctrinam, ministerium pastorale, ac denique exemplis institutoris, qui oportet sit vivendi magister eo quod in ipso vera virtus elucet, maxime humilitas et firmitas animi.

Institutio, praeterquam quod his rationibus seu causis suffulciatur oportet, secum ferre debet etiam sermocinationem seu colloquium, praesertim quatenus id praeceptor cum alumnis singillatim facit. Qua in re affabilitas, sincerus animi affectus, patientia non satis commendantur, scilicet superemineat caritas, «dulce ac salubre vinculum mentium» [3].

Hoc vero principium, quasi lux totum institutionis opus dirigens, studiose diligenterque attendatur: magister seu praeceptor, cuius officium necessarium quidem est, utpote cum ipse sit veluti artifex imprimens formam, paulatim se quodam modo subducat, ita ut eius opus non amplius sit expetendum; is enim virtutem ac doctrinam sic in animos alumnorum transfundere debet, ut horum ipsorum vires iam sufficiant et iidem libere et ex conscientiae officio agere sciant. Iter autem, quo ad hoc fastigium pervenitur, est caritas.

Nec timeat magister, si ita se gerat, virtutem educatoris propriam imminui, cum potius ea semper vigilans esse debeat et efficax; neque colloquia sua cum alumnis ad quaestiones tantum minores et vanas spectare velit, cum potius sermonem arripere debeat eorundem mentibus et cordibus inserendi altissimas illas notiones, in quibus vita sacerdotalis omnis nititur; idque agat sobrie quidem sed continenter, maxime has duas / notiones praecipuas inculcans: con- 256
sortium Sacerdotii Christi, cuius scilicet erunt participes, et munus pastorale, quod in medio Populo Dei obibunt.

[1] Cfr. Cic. *De amic.* 74. [2] S. Aug. *Sermo* 350, 3: *PL* 39, 1534. [3] *Matth.* 11, 29.

http://www.obrascatolicas.com

Quis neget hanc educandi rationem perdifficilem esse? Etenim ea postulat, ut impensius et apertius imitatione exprimatur usus Divini Magistri, qui, «mitis et humilis corde» [4], discipulos, olim rudes et imperitos, ad apostolicum munus, quo «faciem terrae renovarent», informavit.

Multum denique studii ac diligentiae positum esse videmus in apparanda «Ratione fundamentali institutionis sacerdotalis», quae ad normam Decreti «Optatam totius» Concilii Oecumenici Vaticani Secundi et ex consulto Synodi Episcoporum est composita sed nondum absoluta. Cui opportuno consilio propositum est, ut in hoc gravissimo educationis negotio cuidam unitati prospiciatur et simul varietati, pro regionum necessitatibus, locus detur. Non est quin momentum huius veluti primariae legis institutionis sacerdotalis videat et ponderet; ex ea enim efficacitas eiusdem educationis et ministerii, quod sacrorum alumni quondam gerent, non minima ex parte pendebit. Eadem ex caritate, cuius praeconium diximus, vim suam hauriat oportet, cum futura sit instrumentum illorum, quorum est potissimum caritate iuvenes ad altare Dei perducere.

Ceterum, quaecumque est forma huius «Rationis» eadem tum solum sufficiet, si rerum optimus magister, usus, quem experiendo estis consecuti, atque dilectio, qua alumnos non solum complectimini sed etiam educare studetis, accesserint.

Itaque Christum Dominum humili prece rogamus, ut labori vestro aspiret, isque in Ecclesiae bonum et profectum feliciter vertat. Haec vota, quae, magnitudinis huius causae consci, animo sollicito suscipimus, Apostolica Benedictio confirmet, quam vobis, Venerabiles Fratres, flagranti caritate impertimus.

3732

1969 MAR 27.-SECR. STATUS, LIT. AAS 61 (1969) 384

DIRECTORIUM GENERALE PRO MINISTERIO PASTORALI CIRCA «TURISMUM» A SUMMO PONTIFICE APPROBATUR

Vide *textum* sub die 1969 Aprilis 30: LE 3745.

3733

1969 MAR 29-PAULUS VI, ALLOC. AAS 61 (1969) 262-266

Allocutio die 29 Martii 1969 habita Sodalibus ex Ordine Cisterciensium Reformatorum, qui Romae speciali Coetui generali religiosae suae communitatis interfuerunt:

DE IIS QUAE ECCLESIA AB INSTITUTIS VITAE CONTEMPLATIVAE EXPECTAT HODIE

Dilectissimi filii, Libenti ac paterno animo vos salutamus, qui, incitam Familiam religiosam Cisterciensium Reformatorum seu Strictioris Observantiae repraesentantes, Romam convenistis ad speciale Capitulum Generale celebrandum.

Iamvero abhinc paucos menses Epistulam satis amplam ad Abbatem Generalem vestrum et ad universum Ordinem, cui praeest, dedimus; qua multa, quae animum Nostrum pulsabant circa ipsam vitam vestram et hoc Capitulum Generale caritate sincera ediximus.

Imprimis egregiam existimationem de Ordine vestro significavimus atque in sua luce ponere conati sumus magnum et praeclarum bonum vitae contemplativae, quae statum vitae christianae «perfectum» quendam efficiat et non solum monachis, Deo penitus adhaerentibus, maxime prodest, sed etiam Ecclesiae universae. Libet iterare haec verba, quae in eadem Epistula protulimus: «si hae animae (contemplativae) deficiant, si vita illarum tabescat ac debilitetur, necessario consequetur, ut vires totius Corporis Christi deminuantur». Vos hortati sumus, ut essetis tantum vosmet ipsi, monentes verum apostolatum vestrum esse vitam absconditam.

Ceterum non dubitamus, quin peculiaria consilia et hortamenta, quae de Capitulo Generali vobis adhibuimus, animo obsequenti acceperitis et ad effectum adducere studeatis.

Itaque non paucae res, quas in Epistula illa pertractavimus, Nobis forent nunc repetendae, sed ipse conspectus vester et hoc ipsum Capitulum Generale Nos impellunt, ut nonnulla, vobis certe nota, quae Ecclesia a vobis expectat, enuntiemus, fore confisi, ut post hunc magni momenti conventum, Capitulum dicimus Generale, nova animorum alacritate novoque vigore vitam vestram, uni Deo deditam, agatis.

1. Ordo vester, licet ipsa eius institutio ad prisca revocetur tempora, ortum habuit media aetate, qua vitae conditiones magis favebant monasticae disciplinae. Nunc vero positi estis in mundo, qui / febri quadam correptus esse 263
videtur, quae etiam in loca sacra et solitaria quodam modo pertingit. Clamore atque tumultu fere omnia personant. Potissimum vero hominum animi vix se colligere valent, alienis rebus distinentur, ex more evagantur multiplicibus rationibus hodierni cultus civilis: diaria, ephemerides, commentarii, libri, quasi colluvies quaedam, in domorum et mentium penetralia irrumpunt; maxima est vis instrumenti radiophonici ac televisifici; multo arctiores crebrioresque quam antea sunt necessitudines inter homines, qui facillime se attingunt, cum itinera etiam longa, congressiones, commune opus certi cuiusdam coetus hisque similia, iam ad cotidianum usum nostrum pertineant. Absit, ut veri nominis bona, quae progressio humani cultus secum tulit, negemus aut respuamus, sed fatendum est difficilius nunc inveniri recessum, ubi animus Deo ac sibi penitus possit vacare.

Vestrum igitur munus, dilecti filii, eo spectat, ut hac ipsa aetate vitam contemplativam integram et absolutam servetis, novum quoddam eius testimonium mundo exhibentes. Necesse est, ut ab illo rerum humanarum strepitu, quo mens nimis occupatur nec facile in Deum intenditur, vos abstrahatis. In solitudine, procul a negotiis et ineptiis mundi, viget et floret spiritualis vita Familiae Cisterciensis; etenim, ut ait Sanctus Bernardus, «quantam internae consolationis dulcedinem, et gratiam visitationis divinae praepedit huiusmodi nugarum vapor ad modicum parens» [1].

Hic facere non possumus, quin brevem mentionem de silentii disciplina faciamus, quae est sacra veluti hereditas Ordinis vestri et his etiam temporibus momentum suum prorsus retinet. Quod quidem silentium, ut probe novistis, non praecipue in eo positum est, ut quis verbis oris abstineat, sed potissimum et cunctas vires animi a rebus fluxis et vanis avertat et in unum Deum dirigat. Sed ipsum silentium externum, si ita fas est loqui, in monasteriis vestris signum sit interioris huius silentii.

Ad hoc meditatio accedat oportet, in qua an[i]mus suavi cum Deo commercio calescit. Huc maxime pertinet lectio meditata Sacrae Scripturae, qua monachus Verbum Dei quasi proxime contingit et sapide cognoscit. Cui opportune additur ipsum studium sacrorum Bibliorum, quae ope recentium inquisitionum altius possunt intellegi. Sine huiusmodi Scripturae lectione vita monastica vix illo pollet vigore, qui ei / proprius esse debet. Ita in rebus divinis cogi- 264
tatione defixus, filius Sancti Bernardi amore erga Christum Dominum crescit, siquidem tota eius vita ad perfectionem caritatis tendat oportet. Solum si hoc vero amore inflammatur, iucundum ei erit monasticum institutum, asperum quidem ac veluti cruce Christi signatum, ac solum hoc id fecundum redditur pro ipso, pro Ordine, cuius est sodalis, pro Ecclesia et hominum societate. Ubi haec vivida flamma caritatis ardet, omnia cetera inveniuntur, ubi languet vel exstincta est, cuncta desunt.

2. Haec precatio, meditatio, lectio vos habiliores etiam reddent ad fructuose participandam vitam liturgicam Ecclesiae, siquidem hic veluti concentus inter privatum opus singulorum atque sacros ritus publicasque preces est una e praeclarioribus traditionibus Ordinis vestri; satis est ex hac parte memorare «usus antiquiores Ordinis Cisterciensis» [2].

Sed quaestio non levis exsistit, qua quorundam animi moventur atque etiam turbantur, scilicet qui sit rectus mentis habitus, quod attinet ad mutationes in rem liturgicam post Concilium Vaticanum Secundum inductas. His sine dubio id propositum est, ut precatio melior et sanctior evadat et ut una cum Ecclesia animo magis conscio oretur; quodsi nonnulla in hisce precibus expeditiora sunt effecta, ea subsidia sunt et esse debent ad altius noscendas et veluti amplius gustandas ipsas Ecclesiae orationes, ad impensiorem assequendam participationem mysteriorum, quae celebrantur, et ad arctiorem reddendam communionem cum Populo Dei.

[1] *Ep.* 385, 4: *PL* 182, 589. [2] *PL* 166, 1383 ss. [3] *PL* 166, 1379. [4] *Sermo* 3 *in Ascens. Domini*, 9: *PL* 183, 313.

3. Id etiam blando alloquio vos hortamur, ut unitatem Familiae religiosae vestrae studiosa voluntate servetis. Libet ergo in memoriam revocare verba quae in «Charta Charitatis», a Sancto Stephano Harding composita, continentur: «In actibus nostris nulla sit discordia, sed una charitate, una regula similibusque vivamus moribus» [3]. Licet in praesenti quiddam peculiare ac diversum concedatur, tamen omnino oportet annitamini, ut unitatem mentium et finium, aequalem rationem regulae et observantiam disciplinae Benedictinae sectemini. Cavendum est vobis, ne ullo pacto rem asceticam, vobis propriam, et spiritualis vitae formam, qua estis insignes, amittatis. Quodsi nunc, ut quaedam exempla afferamus, vobis permittitur, ut unusquisque suam habeat cellam, tamen propter hoc propositum et dulcedo vitae communis ne quid detrimenti patiantur; 265
praeterea si austeriores quaedam / consuetudines temperatae sunt propter corporis valetudinem, locorum naturam vel aliam causam probandam, semper tamen memores estote vos elegisse vitam pauperem, humilem, cum paenitentia et in silentio agendam; liceatque Nobis verba Sancti Bernardi usurpare: «Obsecro vos, fratres mei, non graventur corda vestra in curis saecularibus» [4].

4. Vita autem spiritualis et liturgica vestra sedulo studio alatur, quod per vices opere manuum varietur secundum illud: «ora et labora». Quem quidem laborem plurimi aestimate, quippe cum sit proprietas vestri Instituti. Ceterum is est etiam exercitatio quaedam virtutis paupertatis, cum praesertim minus fortunati fabrilibus victum sibi quaerant oporteat. Ipsum vero Concilium Vaticanum Secundum dignitatem et utilitatem laboris laudibus efferre non dubitavit, haec proferens verba: «Labore suo homo ordinarie suam suorumque vitam sustentat, cum fratribus suis coniungitur eisque inservit, germanam caritatem exercere potest atque creationi divinae perficiendae sociam operam praebere. Immo, per laborem Deo oblatum, tenemus hominem ipsi redemptionis operi Iesu Christi consociari, qui praecellentem labori detulit dignitatem, cum in Nazareth propriis manibus operaretur» [5]. Itaque vita vestra, ad hoc quod attinet, est menti Ecclesiae et his temporibus maxime consentanea; iamvero, ut scitis, quidam sacerdotes, novas apostolatus vias ingressi, ut operarii inter operarios hac aetate vitam degere conantur.

Vos bene meruistis de re rustica; etenim sudore vestro salubres et feraces effecistis amplas regiones, veluti Langobardiae planitiem. Hic recordari Nosmet ipsos sinite opere vestro loca plana Mediolanensia —«bassa milanese» vulgo appellantur— in fertilium agrorum formam esse redacta, Nosque ecclesiam vestram, nunc refectam et restitutam, invisisse in oppido «Morimondo», quod ab abbatia quadam, quam Sanctus Bernardus condidit, nomen traxit. Recte quidem hic cadunt versus illi arguti, quibus labor vester quodam modo definitur: «Bernardus valles, montes Benedictus amabat; oppida Franciscus, magnas Ignatius urbes».

Opus autem vestrum, pertinens ad agrorum culturam, id etiam efficere potest, ut in regionibus ad humanum cultum et profectum nitentibus, novus finis missionalis monasteriis vestris proponatur ac nova tribuatur efficacitas. 266
Peropportune enim ibi, ut quondam in Oc/cidente evenit, centra vitae Cisterciensis erigentur, quae «cruce et aratro» maxima beneficia in gentem illis in partibus habitantem poterunt conferre.

5. Ecclesiam denique adiuvate spirituali disciplina vestra serena, tranquilla, constanti, quae simul in intimis animis haereat et austeritate commendetur. Conscii sitis oportet muneris, quod vobis in Ecclesia est implendum. Communicate eius necessitatibus atque doloribus, preces hac de causa fundite, paenitentiam agite et mundo exemplum praebete vitae vestrae singularis, quae illum excitet atque alliciat. Ut paucis dicamus, ad mundum loquimini silentio vestro! «Et pax Christi exsultet in cordibus vestris, in qua et vocati estis in uno corpore et grati estote» [6].

Unus e conditoribus vestris, Stephanus Harding, quem ut Sanctum colitis et qui Sanctum Bernardum Cistercium petentem recepit, traditur fuisse «sermone comis, facie iocundus, animo semper in Domino laetus» [7]. Ita et vos sitis oportet, ita prorsus! Sitque huius rei pignus et benevolentiae Nostrae testimonium Apostolica Benedictio, quam vobis amanti animo impertimus.

[1] Const. Past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes* n. 67: *A. A. S.* 58 (1966), p. 1088 [LE 3366].
[2] *Col.* 3, 15. [3] *Gesta Regum Anglorum*, 337: *PL*, 179, 1289.

3734

1969 MAR 31.-SECR. STAT., INST. AAS 61 (1969) 334-340

INSTRUCTIO CIRCA VESTES, TITULOS ET INSIGNIA GENERIS CARDINALIUM, EPISCOPORUM ET PRAELATORUM ORDINE MINORUM

Ut sive sollicite suum munus tueretur universae vigilandi Ecclesiae, sive Concilii Oecumenici Vaticani II indicia et consilia ad effectum adduceret, Summus Pontifex Paulus VI nihil praetermisit, quin considerationem suam etiam in quasdam vitae ecclesiasticae externas formas intenderet, ut pariter eas magis ad mutata temporum adiuncta componeret, pariter aptius ad summa animorum bona referret, quae iis formis et significari et foveri oportet.

De re videlicet agitur, qua mens hominum, qui nunc sunt, in primis commovetur, et in qua, extremis utriusque vitatis appetitionibus, proprietas et dignitas accommodentur opus est ad simplicitatem, ad utilitatem, ad demissionis denique et paupertatis spiritum, quo eos praesertim ornari decet, qui, cum ecclesiasticis officiis initiati sint, certum onus idcirco receperunt operam populo Dei navandi.

Quapropter his ductus rationibus Summus Pontifex superioribus hisce duobus annis primum nonnullas edendas normas curavit circa vestes et alios Cardinalium honores (cfr. Decretum a S. Congregatione Caerimoniali die 6 mensis Iunii anno 1967 datum et N. 3711 notatum); deinde die 28 mensis Martii anno 1968, Litteras Apostolicas a verbis *Pontificalis Domus* incipientes motu proprio dedit de nova Domus Pontificiae ordinatione [LE 3642]; praeterea die 21 mensis Iunii anno 1968 alias Apostolicas Litteras, quibus initium *Pontificalia insignia*, motu proprio de Pontificalibus insignibus emisit [LE 3668], quibus adiectum erat Decretum a S. Congregatione Rituum de eadem re, eodemque die factum, atque n. R. 32/968 notatum [LE 3669].

Cum autem haud ita pridem Summus Pontifex vellet planius immutare disciplinam de vestibus, de titulis deque insignibus generis sive Cardinalium, sive Episcoporum, sive Prae/latorum ordine minorum, peculiari Cardinalium Coe- 335
tui et Suae Secretariae Status mandavit, ut diligenter rei studerent, iustam rationem habentes et trdaiti moris, et nostrae huius aetatis usus, et summorum animi bonorum, cum hisce vitae formis, licet externis et adventiciis, quodammodo coniunctorum.

Ex quibus collatis consiliis haec Instructio provenit, quam Summus Pontifex coram me Cardinali a publicis Ecclesiae negotiis, die 28 mensis Martii hoc anno ad colloquium admisso, ratam habuit, iussitque, ut a die 13 mensis Aprilis huius anni, hoc est a Dominica *in Albis*, vigere incipiat.

Contrariis quibusvis, etiam speciali mentione dignis, non obstantibus.

Pars Prima—De vestimentis

A) *Pro S. R. E. Cardinalibus*:

1. In usu permanent sive talaris vestis e lana similive e panno rubri coloris, una cum zona, limbis, suturis et globulis e rubro serico, sive mozeta eiusdem textilis et coloris ac vestis, dempto tamen cucullo.

Pallium, seu manteletum, aboletur.

2. Item in usu permanet talaris vestis torulo exornata, una cum limbis, suturis, ocellis et globulis e rubro serico, dempto tamen reflexu in manicis.

Hanc supra vestem palliolum, torulo item exornatum, deferre licet.

3. Cum alterutra talari veste, sive rubri coloris, sive torulo exornata gestanda erit zona rubra e serico undulato cum lacinilis item sericis duas extremas partes exornantibus.

Zona autem cum flocculis aboletur.

4. Cum talaris vestis rubra gestatur, rubra etiam tibialia adhibentur. Usus vero tibialium rubrorum cum talari 336
veste torulo exornata prorsus liber est. /

5. Vestis communis, seu cotidiani usus, potest esse talaris torulo non exornata. Una cum talari veste nigra, tibialia nigra adhibentur. Rubrum collare et pileolum, e serico undulato rubri coloris una etiam cum talari veste torulo non exornata deferri possunt.

http://www.obrascatolicas.com

6. Biretum, ex undulato serico rubri coloris, una tantum cum chorali veste, non autem pro communi capitis tegumento, adhiberi potest.

7. Usus perampli talaris pallii ex serico undulato rubri coloris non amplius praescribitur in pontificalibus audientiis lisque caeremoniis, quae adstante Summo Pontifice peraguntur. Idem aliis in casibus liber est, veruntamen ad sollemniora adiuncta reservatur.

8. Peramplum talare pallium laneum rubri coloris aboletur, atque pro eo decorum nigri coloris pallium substitui potest, cui adicere palliolum licet.

9. Ruber galerus et petasus e rubro item gausapo abolentur. In usu autem permanet petasus e nigro gausapo, qui, si casus ferat, chordulis flocculisque rubri et flavi coloris exornari poterit.

10. Usus rubrorum calceorum atque fibularum, earum etiam quae argenteae super nigros calceos imponuntur, tollitur.

11. In usu permanet rochetum e lino simplive e textili. Eidem vero numquam superpelliceum imponetur.

12. Magna cappa sine pelle mustelina, scilicet sine hermellino, non amplius praescribitur, eademque tantum extra Urbem, in sollemnissimis quidem festivitatibus, adhiberi poterit.

13. Usus funiculi et catellae ad pectoralem Crucem sustinendam servatur. Funiculus autem tunc tantum gerendus est, cum talaris vestis rubri coloris aut sacrae vestes
337 adhibentur. /

B) *Pro Episcopis*:

14. Similiter ac de Cardinalium vestibus statutum est, Episcopi servant vestem talarem violacei coloris, mozetam sine cucullo, et vestem talarem nigram torulo, ocellis, globulis ac subsuto rubini coloris ornatam.

Mozeta ubique terrarum gestari poterit, etiam ab Episcopis titularibus.

Manteletum seu pallium violacei coloris aboletur.

Vestis talaris nigra cum torulo ceterisque ornamentis rubini coloris non amplius praecipitur, ut vestis communis. Supra hanc vestem palliolum gestari poterit.

15. Quod attinet ad zonam sericam violaceam, ad tibialia, ad vestem communem, ad collare, ad pileolum, ad biretum, ad peramplum talare ex serico violacei coloris pallium, ad talare laneum pallium eiusdem coloris, ad fibulas, ad rochetum, ad cappam magnam, ad funiculum et catellam Crucis pectoralis, serventur normae, quae nn. 3-8 et 10-13 statutae sunt.

16. Usus vigere pergit petasi gausapati chordula et floccis viridi coloris ornati, qui similis erit pro omnibus Episcopis, residentialibus et titularibus.

17. Episcopi ex Ordinibus vel Congregationibus religiosis delecti utentur veste talari violacei coloris, veste talari cum vel sine torulo, globulis, ocellis ac subsuto rubini coloris, haud secus ac ceteri Episcopi.

C) *Pro Praelatis ordine minoribus*:

18. Praelati Superiores Dicasteriorum Curiae Romanae dignitate episcopali non aucti, Auditores Sacrae Romanae Rotae, Promotor Generalis Iustitiae et Defensor Vinculi in Supremo Tribunali Apostolicae Signaturae, Protonotarii Apostolici de numero, Clerici Camerae Apostolicae et Praelati Pontificali Aulae addicti servant vestem talarem violacei coloris, manteletum seu pallium violaceum, rochetum, vestem talarem cum torulo ceterisque ornamentis rubini coloris sine palliolo, zonam violaceam cum lacinilis seri-
338 cis duas extremas partes exornanti/bus, peramplum talare pallium violacei coloris, quod tamen necessario adhibendum non est, et floccum rubrum supra biretum.

Zona serica cum floccullis, tibialia violacei coloris et fibulae supra calceos tolluntur.

19. Ad Protonotarios Apostolicos supra numerum et ad Praelatos Honorarios Sanctitatis Suae quod attinet, abolentur manteletum violacei coloris, zona serica cum floccullis, tibialia violacei coloris, fibulae supra calceos et floccum rubrum supra biretum.

Servantur autem vestis talaris violacei coloris, vestis talaris nigra cum torulo ceterisque ornamentis rubini coloris sine palliolo, et zona serica lacinilis ornata. Si opus fuerit, supra vestem talarem violacei coloris, loco rocheti, iidem induent superpelliceum non crispatum.

Pallium talare violacei coloris, etsi non praecipiatur, servant Protonotarii Apostolici supra numerum, non autem Praelati Honorarii Sanctitatis Suae.

20. Pro Cappellanis Sanctitatis Suae vigere pergit usus vestis talaris nigrae cum torulo ceterisque ornamentis, et serica zona violacei coloris, quae gestanda erit etiam in sacris caeremoniis.

Vestis talaris violacea, peramplum pallium eiusdem coloris binis caudis praeditum, zona flocculis ornata, et fibulae supra calceos abolentur.

Secunda Pars—Tituli atque insignia

21. Tituli, quos cognationis dicunt, a Summo Pontifice adhibiti erga Patres Cardinales, Episcopos aliosque ecclesiasticos viros, hi ex ordine tantummodo erunt, qui sequuntur: «Venerabilis Frater Noster», «Venerabilis Frater», «Dilectus Filius».

22. Pro Patribus Cardinalibus adhiberi poterit titulus «Eminentiae», pro Episcopis vero titulus «Excellentiae», 339
quibus adiungi etiam fas erit adiectivum nomen «Reverendissimum». /

23. Cum vero vel Pater Cardinalis vel Episcopus, aut scriptis aut oretenus compellatur, prior «Dominus Cardinalis», alter vero italica lingua *Monsignore* vocari poterit.

24. Titulus *Monsignore*, qui in rationibus habendis cum Episcopo adhibetur, coniunctum habere poterit adiectivum «Reverendissimum».

25. Etiam pro Praelatis, quorum mentio facta est ad n. 18, titulus *Monsignore* coniungi poterit cum adiectivo nomine «Reverendissimo».

Decanus Sacrae Romanae Rotae atque Secretarius Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae ornari poterunt titulo «Excellentiae», quin tamen eidem titulus «Reverendissimus» addatur. Quod quidem fieri potest etiam pro Vicario Camerarii Sanctae Romanae Ecclesiae.

26. Protonotarii Apostolici supra numerum, Praelati Honorarii, necnon Cappellani Sanctitatis Suae titulo *Monsignore* ornari poterunt, quem praecedere potest, si casus ferat, nomen adiectivum «Reverendum».

27. In officiosis litteris scribendis omitti poterunt verba «sacram osculatus purpuram» atque «sacrum anulum osculatus».

28. Sive Patribus Cardinalibus, sive Episcopis conceditur, ut generis insigne adhibere possint.

Huius vero insignis aspectus ad normam artis exarandorum insignium delineandus erit, idemque simplex atque perspicuus sit oportet. Ab huiusmodi autem insigni sive baculi pastorali sive infulae effigies tollantur.

29. Patribus Cardinalibus permittitur, ut proprium insigne in templi fronte, quod eorum Titulum vel Diaconiam efficiat, depictum suspendere curent.

Ab inferiore tamen templo Purpurati Patris, cuius est Titulus, removeatur imago. Venia autem conceditur ut, in memoratis templis, haud procul a primariis foribus, Patris Cardinalis, ad quem Titulus spectat, nomen legatur, accommo/data forma litteris inscribendum, quae cum sacri ae- 340
dificii structura apte conveniat.

Additamenta

30. Quod ad Patrum Cardinalium vel Patriarcharum ex Orientali Ritu vestes et titulos attinet, proprii cuiusque ritus usus serventur.

31. Patriarchae Latini Ritus, Romana Purpura non decorati, vestes induant, quibus ceteri Episcopi utuntur.

32. Pontificii Legati, qui episcopali dignitate sive conquae Episcopis supra praescripta sunt.

Iis tamen, in sua cuiusque sede, zonam, pileolum, biretum atque peramplum talare pallium ex undulato serico confectum induere licet. Horum tamen Legatorum ii tantum «Venerabilis Fratris» nomine vocabuntur, ut supra ad n. 21 scriptum est, qui episcopali dignitate ornati erunt.

33. Praelati atque Abbates «nullius», Apostolici Administratores, Vicarii ac Praelati Apostolici, qui Episcoporum dignitate careant, easdem vestes ac ceteri Episcopi induere poterunt.

34. Quod ad appellationes attinet, Episcoporum Con-

ferentiae opportunas leges edere queunt, quae singularum regionum usibus respondeant, habita tamen ratione normarum atque regularum, quae hac Instructione continentur.

35. Quod denique spectat ad Canonicorum, Beneficiariorum Parochorumque vestes et titulos, aptae praescriptiones a S. Congregatione pro Clero in posterum edentur, quae ad huius tamen Instructionis rationes accommodabuntur, scilicet ut in hac etiam materia omnia ad simpliciorem formam redigantur.

Datum ex Aedibus Vaticanis, die XXXI mensis Martii, anno MCMLXIX.—Hamletus I. Card. Cicognani, *a publicis Ecclesiae negotiis*.

3735

1969 APR 3.-PAULUS VI, CONST. AAS 61 (1969) 217-222

Missale Romanum ex decreto Concilii Oecumenici Vaticani II instauratum promulgatur

PAULUS EPISCOPUS

Servus servorum Dei - Ad perpetuam rei memoriam

Missale Romanum, ex decreto Concilii Tridentini a Decessore Nostro S. Pio V anno MDLXX promulgatum [1], nemo non suscipit in multis lisque mirificis utilitatis fructibus esse numerandum, qui ex eadem Sacrosancta Synodo in universam Christi Ecclesiam dilapsi sunt. Per quattuor enim saecula, non modo illud ritus Latini sacerdotes pro norma habuerunt, ad quam Eucharisticum Sacrificium facerent, sed sacri etiam Evangelii nuntii in omnes fere terras invexerunt. Innumeri praeterea sanctissimi viri animorum suorum erga Deum pietatem, haustis ex eo sive Sacrarum Scripturarum lectionibus sive precationibus, copiosius aluerunt, quarum praecipuam partem Sanctus Gregorius Magnus in certum digesserat ordinem.

Sed ex quo tempore latius in christiana plebe increbesce-
re et invalescere coepit sacrae fovendae liturgiae studium,
218 quod, / de Decessoris Nostri ven. rec. Pii XII sententia, ostendere visum est aeque providentis Dei erga huius aetatis homines propensissimae voluntatis indicium, aeque Sancti Spiritus per Ecclesiam suam salutiferum transitum [2], palam pariter eluxit, Missalis Romani formulas tum aliquatenus recognoscendas tum accessionibus esse locupletandas. Cuius rei faciendae initium idem Decessor Noster attulit Vigilia Paschali et Ordine Hebdomadae Sanctae instauratis [3], qui proinde primum quasi gradum posuit ad Missale Romanum novis huius temporis animi sensibus accommodandum.

Recens autem Concilium Oecumenicum Vaticanum II, edita Constitutione a verbis *Sacrosanctum Concilium* incipiente, generalis renovationis Missalis Romani fundamenta locavit: statuens, ut primum *textus et ritus ita ordinarentur, ut sancta, quae significarent, clarius exprimerent* [4]; deinde, ut *Ordo Missae ita recognosceretur, ut singularum partium propria ratio necnon mutua conexio clarius paterent, atque pia et actuosa fidelium participatio facilior redderetur* [5]; tum ut, *quo ditior mensa Verbi Dei pararetur fidelibus, thesauri biblici largius aperirentur* [6]; ut postremo *novus ritus concelebrationis conficeretur, Pontificali et Missali Romano inserendus* [7].

Attamen huiusmodi Missalis Romani renovatio nequaquam ex improviso inducta putanda est; cum ad eam haud dubie viam munierint progressiones in disciplinis liturgicis, proximis hisce quattuor saeculis, factae. Nam si, post Concilium Tridentinum celebratum, ad Missalis Romani recognitionem non parum adiuvarunt evoluti et inspecti *vetusti Bibliothecae Vaticanae aliique undique conquisiti codices*, uti confirmatur Constitutione Apostolica *Quo primum* a De-
219 cessore Nostro / S. Pio V data, posthaec nimirum hinc ve-

[1] Cfr. Const. Apost. *Quo primum*, die 13 mensis Iulii anno 1570 data.
[2] Cfr. Pius XII, Allocutio iis, qui primo Conventui ex omni natione de Liturgia pastorali, Assissi habito, interfuerunt, die 22 mensis Sept. anno 1956: *A. A. S.* 48, 1956, p. 712 [LE 2599].
[3] Cfr. S. Congr. Rituum, Decr. *Dominicae Resurrectionis*, die 9 mensis Febr. anno 1951 datum: *A. A. S.* 43, 1951, pp. 128 ss. [LE 2190]; Decr. *Maxima redemptionis nostrae mysteria*, die 16 mensis Nov., anno 1955 editum: *A. A. S.* 47, 1955, pp. 838 ss. [LE 2526].
[4] Cfr. Concilium Oecum. Vaticanum II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 21; *A. A. S.* 56, 1964, p. 106 [LE 3141]. [5] Cfr. *ibid.* n. 50, p. 114. [6] Cfr. *ibid.* n. 51, p. 114. [7] Cfr. *ibid.* n. 58, p. 115.

tustissimi liturgici fontes et reperti et foras emissi sunt, hinc liturgicae Orientalis Ecclesiae formulae altius sunt investigatae; ita ut optarent multi, ut huius generis cum doctrinae tum pietatis divitiae, non modo in tabulariorum tenebris non lacerent, sed e contrario in lucem prolatae christianorum mentes animosque illustrarent et pascerent.

Nunc vero, ut novam Missalis Romani compositionem, summis saltem lineamentis, quasi praefiniamus, in primis animadvertimus, *Institutione Generali*, qua in libro tamquam prooemio usi sumus, novas normas Eucharistici Sacrificii celebrandi proponi, sive quoad ritus persolvendos et officia uniuscuiusque astantis et participis propria, sive quoad supellectiles et loca rei divinae peragendae necessaria.

Praecipua instaurationis novitas in Precatione Eucharistica, quam vocant, versari existimanda est. Quamvis enim in Romano ritu prima eiusdem Precationis pars, hoc est Praefatio, varias, saeculis volventibus, susceperit formulas, altera tamen pars, quam Canonem Actionis appellabant, per illud tempus, quod a IV ad V saeculum actum est, immutabilen induit formam; cum, e contrario, Liturgiae Orientales in ipsas Anaphoras quandam varietatem reciperent. Hac autem in re praeterquam quod Precatio Eucharistica aucta est copia Praefationum, vel ex antiquiore Romanae Ecclesiae traditione sumptarum, vel nunc primum compositarum, quibus et peculiares partes mysterii salutis clarius patefierent, et plura uberioraque gratias agendi argumenta praeberentur, praeterea ut eidem Precationi tres novi Canones adderentur statuimus. Attamen sive ut pastoralibus, quas nominant, rationibus consuleretur, sive ut concelebratio expeditius procederet, iussimus verba Dominica in qualibet Canonis formula una eademque esse. Itaque in quavis Precatione Eucharistica illa sic proferri volumus: supra panem: Accipite et manducate ex hoc omnes: HOC EST ENIM CORPUS MEUM, QUOD PRO VOBIS TRADETUR; et supra calicem: Accipite et bibite ex eo omnes: HIC EST ENIM CALIX SANGUINIS MEI NOVI ET AETERNI TESTAMENTI, QUI PRO VOBIS ET PRO MULTIS EFFUNDETUR IN REMISSIONEM PECCATORUM. — Hoc facite in meam commemorationem. Verba autem Mysterium fidei, de / contextu verborum Christi Domini deducta, at- 220
que a sacerdote prolata, ad fidelium acclamationem veluti aditum aperiunt.

Quoad Ordinem Missae, *ritus, probe servata eorum substantia, simpliciores facti sunt* [8]. Ea namque praetermissa sunt, *quae temporum decursu duplicata fuerunt vel minus utiliter addita* [9], praesertim circa ritus oblationis panis et vini, et circa ritus fractionis panis et Communionis.

Huc accedit quod *restituuntur... ad pristinam Sanctorum Patrum normam nonnulla quae temporum iniuria deciderunt* [10]; cuius generis sunt Homilia [11], et Oratio universalis seu Oratio fidelium [12], et ritus paenitentialis, seu reconciliationis cum Deo et cum fratribus, initio Missae peragendus: cui, ut oportebat, suum redditum est momentum.

Ad haec, iuxta illud Concilii Vaticani II praescriptum, quo praecipiebatur *ut intra praestitutum annorum spatium, praestantior pars Scripturarum Sanctarum populo legeretur* [13], totum Lectionum corpus diebus dominicis legendarum in trium annorum ordinem tributum est. Praeterea diebus utcumque festis, lectioni Epistulae et Evangelii alia praeponitur, ex Veteri Testamento, vel, Tempore Paschali, ex Actibus Apostolorum sumpta. Hac enim adhibita ratione, enucleatius mysterii salutis continuus processus illustratur, verbis Dei revelatis demonstratus. Quae amplissima lectionum biblicarum copia, qua diebus festis praestantior Sacrarum Scripturarum pars fidelibus proponitur, accessione profecto completur reliquarum Librorum Sacrorum partium, quae diebus profestis recitantur.

Quae sane omnia hoc modo ordinata sunt, ut magis ac magis in christifidelibus ea verbi Dei fames [14] exstimuletur, qua, Spiritu Sancto duce, novi Foederis populus ad perfectam Ecclesiae unitatem veluti urgeri videatur. Hisce ita compositis, illud etiam vehementer fore confidimus, ut sacerdotes et fideles simul sanctius animum suum ad Cenam
Domini praepa/rent, simul, Sacras Scripturas altius me- 221
ditati, verbis Domini uberius in dies alantur. Exinde denique sequetur, ut, iuxta Concilii Vaticani II monita, Divinae Litterae sive quasi quidam spiritualis vitae fons perennis, sive praecipuum christianae doctrinae tradendae argumentum, sive demum cuiusvis theologicae institutionis medulla ab omnibus habeantur.

[8] Cfr. *ibid.* n. 50, p. 114. [9] *Ibid.* [10] Cfr. *ibid.* n. 52, p. 114. [11] Cfr. *ibid.* n. 53, p. 114. [12] Cfr. *ibid.* n. 51, p. 114. [13] Cfr. Amos 8, 11.

http://www.obrascatolicas.com

Verumtamen in hac Missalis Romani instauratione, non solum tres, de quibus adhuc diximus, partes, hoc est Precatio Eucharistica, Ordo Missae et Ordo Lectionum, mutatae sunt, sed ceterae etiam, in quibus idem constat, recognitae et valde variatae sunt, id est: Temporale, Sanctorale, Commune Sanctorum, Missae Rituales et Missae votivae, quae vocant. In quibus peculiaris quaedam diligentia ad Orationes adhibita est, quae non solum numero auctae sunt, ut novis horum temporum necessitatibus novae responderent, sed etiam vetustissimae ad antiquorum textuum fidem redditae. Ex quo factum est, ut singulis praecipuorum temporum liturgicorum feriis, scilicet Adventus, Nativitatis, Quadragesimae et Paschae, diversa cotidie adiceretur Oratio.

Quod reliquum est, licet textus Gradualis Romani, ad cantum saltem quod attinet, non fuerit mutatus, tamen, facilioris intellectus gratia, sive Psalmus ille Responsorius, de quo S. Augustinus et S. Leo Magnus saepe commemorant, sive Antiphonae ad Introitum et ad Communionem in Missis lectis adhibendae, pro opportunitate, instaurata sunt.

Ad extremum, ex iis quae hactenus de novo Missali Romano exposuimus quiddam nunc cogere et efficere placet. Cum Decessor Noster S. Pius V principem Missalis Romani editionem promulgavit, illud veluti quoddam unitatis liturgicae instrumentum idemque tamquam genuini religiosique cultus in Ecclesia monumentum christiano populo repraesentavit. Haud secus Nos, etsi, de praescripto Concilii Vaticani II, in novum Missale *legitimas varietates et aptationes* [13] ascivimus, nihilo tamen secius fore confidimus, ut hoc ipsum a christifidelibus quasi subsidium ad mutuam omnium unitatem testandam confirmandamque accipiatur,
222 utpote cuius ope, in tot varietate / linguarum, una eademque cunctorum precatio ad caelestem Patrem, per summum Pontificem nostrum Iesum Christum, in Spiritu Sancto, quovis ture fragantior ascendat.

Quae Constitutione hac Nostra praescripsimus vigere incipient a die XXX proximi mensis Novembris hoc anno, id est a Dominica I Adventus.

Nostra haec autem statuta et praescripta nunc et in posterum firma et efficacia esse et fore volumus, non obstantibus, quatenus opus sit, Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis a Decessoribus Nostris editis, ceterisque praescriptionibus etiam peculiari mentione et derogatione dignis.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die III mensis Aprilis, in Cena Domini N. I. C., anno MCMLXIX, Pontificatus Nostri sexto.—PAULUS PP. VI.

[13] Cfr. CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, Const. de sacra Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, nn. 38-40: *A. A. S.* 56, 1964, p. 110 [LE 3141].

Adn. EL 83 (1969) 357-374, Notit. 5 (1969) 148-158; C. BRAGA in EL 83 (1969) 375-385; L. BRANDOLINI in EL 83 (1969) 386-402; J. DUPUIS in **The Clergy Monthly** 33 (1969) 448-457, 490-496; S. FAMOSO in EL 83 (1969) 422-430; A. FRANQUESA in EL 83 (1969) 403-406; D. MOSSO in **Perfice munus** 44 (1969) 514-530; A. PISTOIA in EL 83 (1963) 409-421; V. RAFFA in ME 95 (1970) 11-24.

3736

1969 APR 4.-COM. INT. CONC., RESP. AAS 61 (1969) 348

RESPONSUM AD PROPOSITUM DUBIUM CIRCA DELEGATIONEM DIACONO FACTAM PRO ASSISTENDO MATRIMONIO

Patres Pontificiae Commissionis Decretis Concilii Vaticani II interpretandis, proposito in plenario coetu quod sequitur dubio, respondendum censuerunt ut infra:

D.—Utrum, iuxta Litteras Apostolicas *Sacrum Diaconatus ordinem*, diei 18 Iunii 1967, n. 22, 4 [LE 3571], collatas cum Constitutione dogmatica de Ecclesia *Lumen Gentium*, diei 21 Novembris 1964, n. 29 [LE 3232], clausula *ubi deest sacerdos* requiratur ad validitatem delegationis quae fit Diacono pro assistendo matrimonio.

R.—*Negative*, seu clausulam supradictam non esse ad validitatem requisitam.

Ssmus Dominus Noster Paulus Pp. VI in Audientia die 4 Aprilis 1969 infrascripto impertita supradictam decisionem ratam habuit, adprobavit et publicari iussit.—Pericles Card. FELICI, *Praeses*.

Adn. V. CARBONE in ME 96 (1972) 333-336.

3737

1969 APR 6.-SC RITUUM, DECRETUM. PART.*

ORDO MISSAE ET INSTITUTIO GENERALIS MISSALIS ROMANI PROMULGANTUR

Ordine Missae ad normam Constitutionis de sacra Liturgia instaurato, eodemque a Summo Pontifice Paulo VI per Constitutionem Apostolicam *Missale Romanum*, die 3 aprilis 1969 datam [LE 3735], approbato, haec Sacra Rituum Congregatio de speciali mandato eiusdem Summi Pontificis praedictum Ordinem Missae promulgat, statuens ut a die 30 novembris huius anni 1969, dominica prima Adventus, vigere incipiat.

Una vero cum Ordine Missae, evulgatur etiam Institutio generalis Missalis Romani, quae deinceps locum tenebit tractatuum: *Rubricae generales*, *Ritus servandus in celebratione* et *in concelebratione Missae*, et *De defectibus in celebratione Missae occurrentibus*, qui initio Missalis Romani nunc exstant. Statuitur praeterea ut haec *Institutio generalis Missalis Romani*, a Summo Pontifice pariter approbata, eodem die 30 novembris, una cum Ordine Missae instaurato, vigere incipiat. Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus S. Congregationis Rituum, in Dominica Paschae, die 6 aprilis 1969.—BENNO Card. GUT, *S. C. R. Praefectus et «Consilii» Praeses*. Ferdinandus Antonelli, Archiep. tit. Idicrensis, *S. C. R. a Secretis*.

* Prot. N. R. 22/969: Notit. 5 (1969) 147. Adn. vide sub die 1969 Apr. 3: LE 3735.

3738

1969 APR 14.-SECRET. STATUS, DECLARATIO. PART.*

COMPETENTIA COMMISSIONIS DECRETIS CONCILII VATICANI II INTERPRETANDIS EXTENDITUR AD DOCUMENTA S. SEDIS PRO EXSECUTIONE DECRETORUM IPSIUS CONCILII

14 Aprile 1969

Eminenza Reverendissima, Il Santo Padre —anche in considerazione del parere espresso dall'Eminenza Vostra Reverendissima con il venerato foglio n. 115/69 del 29 Marzo scorso— ha disposto che la competenza di cotesta Commissione sia estesa alla interpretazione dei Documenti emanati dalla Santa Sede per l'esecuzione dei Decreti Conciliari.

Tanto mi do premura di comunicare all'Eminenza Vostra per sua opportuna conoscenza e norma.

Profitto volentieri della circostanza per confermarmi con sensi di profonda venerazione di Vostra Eminenza Reverendissima dev.mo in Domino.— A. G. Card. CICOGNANI.

* Praesidi Pont. Commissionis Decretis Conc. Vaticani II interpretandis, Prot. N. 134834: **Communicationes** 2 (1970) 72.

3739

1969 APR 15.-PAULUS VI, MOT. PR. AAS 61 (1969) 226-227

IURIDICAE QUAEDAM PATRUM CARDINALIUM RATIONES DEFINIUNTUR QUOAD SUOS TITULOS VEL DIACONIAS IN URBE

PAULUS PP. VI

Ad hoc usque tempus, Patres Cardinales in sacris huius Urbis aedibus, quas vel uti Titulum vel uti Diaconiam habebant, eiusmodi facultatibus ad administrationem pertinentibus fruebantur, quarum causae vel in munere pastorali vel in recto regimine Nostrae Romanae dioecesis positae, nunc suadere videntur abrogationem.

Quod profecto congruere putamus sive cum iis quae Decessor Noster ven. mem. Ioannes XXIII, de titulis Sedium suburbicariarum edixit, Apostolicis Litteris *Suburbicariis Sedibus* motu proprio die XI mensis Aprilis anno MCMLXII datis [LE 3058], sive cum iis quae Nosmetipsi Apostolicis Litteris *Romanae dioecesis* die XXX mensis Iunii anno MCMLXVIII editis [LE 3672] praecepimus (cfr. n. 15, *b*), quae ad collationem spectabant beneficiorum in basilicis minoribus et in collegiatis, quas vocant, in Titulum Cardinalibus assignatis.

Quapropter Nostris hisce Litteris motu proprio emittendis, ea quae sequuntur decernimus.

I. Cardinalium est bonum ecclesiarum, in Titulum vel Diaconiam acceptarum, postquam in earum canonicam venerunt possessionem, consilio et patrocinio promovere. In eas vero nulla iurisdictione pollent, neque ullo modo possunt iis se interponere, quae vel ad bonorum administrationem, vel ad disciplinam, vel ad morum correctionem,
227 vel ad ecclesiae servitium spectant. /

II. Si quid Cardinales in suis Titulis vel Diaconiis, praeter fines supra statutos, agere in animo habeant, ea de re sive cum Cardinale in Urbe Vicario, sive, si de ecclesia agatur ad Religionem clericalem immunem pertinente, cum legitimo Moderatore religioso consilia conferant.

III. Quatenus opus est, abrogantur can. 240, § 2; can. 1414, § 4; can. 1432, § 1, Codicis Iuris Canonici.

IV. Ea quae per has Apostolicas Litteras decrevimus a die XXVIII huius mensis vigere incipient.

Quae vero a Nobis hisce Litteris motu proprio datis decreta sunt, ea omnia rata ac firma esse iubemus, contrariis quibuslibet, etiam specialissima mentione dignis, non obstantibus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, die XV mensis Aprilis anno MCMLXIX, Pontificatus Nostri sexto.—PAULUS PP. VI.

3740

1969 APR 16.-SECRETARIA STATUS, NOTIF. PART.*

PRIVILEGIUM IMPONENDI BIRETUM RUBRUM CARDINALIBUS NOVELLIS, OLIM CONCESSUM SUPREMIS MODERATORIBUS NONNULLARUM NATIONUM, CESSARE NOTIFICATUR

È noto che alcuni Sovrani ed altri Capi di Stato hanno goduto in passato del privilegio d'imporre la berretta cardinalizia a nuovi Cardinali, segnatamente a Nunzi Apostolici elevati alla dignità della porpora.

Pur consapevole delle circostanze che una volta hanno giustificato la concessione, da parte sua, di detto privilegio, la Santa Sede ha ora creduto proprio dovere fare rispettosamente presente ai Capi di Stato interessati, e cioè agli Ecc.mi Capi di Stato d'Italia, di Francia, di Portogallo e di Spagna, che, a motivo del carattere squisitamente sacro e spirituale dell'alto ufficio cardinalizio, ed anche nello spirito del Concilio Ecumenico Vaticano II, sembrava opportuno che anche il privilegio dell'imposizione della berretta cardinalizia venisse a cessare.

L'adesione che i menzionati Ecc.mi Capi di Stato hanno dato alla proposta della Santa Sede è stata cortesemente premurosa e lodevolmente unanime.

La Santa Sede ne ha preso atto con riconoscente e sincero compiacimento.

* **L'Osservatore Romano**, 109 n. 87 diei 16 aprilis 1969 p. 2.

3741

1969 APR 21.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 61 (1969) 316-320

Allocutio die 21 *Aprilis* 1969 *habita moderatoribus ac sodalibus Societatis Iesu, qui Romae Coetui interfuerunt de quaestionibus ad Instituti regimen spectantibus:*

DE VOCATIONE RELIGIOSA ET APOSTOLICA SODALIUM SOCIETATIS IESU IN PRAESENTIARUM RERUM ECCLESIAE ADIUNCTIS EXPLENDA

Dilectissimi Nobis filii, iidemque filii Societatis Iesu! Vobis, qui haud immerito, immo optimo iure «Patris» nomine appellamini [1] ob dignitatem sacerdotii Christi, qua ornati estis, ac religiosae professionis, quae vos praeclari exempli famulos et ductores efficit in Ecclesia Dei: iisque praesertim ex vobis, Patres Societatis Iesu, quibus Provincialis munus aut alia gravis momenti officia in Ordinis vestri regimine commissa sunt: de vestro adventu deque pietatis studio, quod praesentia vestra significat atque confirmat, gratias plurimas persolvimus.

Dum vobis peculiari hac data occasione gratum animum profitemur, facere non possumus quin permoveamur ad effusiorem plenioremque solvendam gratiarum actionem, quam universo Instituto vestro debemus. Siliccet Societati Iesu meritam debitamque gratiam referimus, quod quattuor amplius saecula actuosam sapientemque operam confert ad defendandam, promovendam illustrandamque Ecclesiam sanctam Dei, ac numquam cessavit strenuam filiisque dignam praestare fidelitatem erga servum servorum Dei, hoc est Romanum Pontificem, et erga hanc ipsius Apostolicam Sedem, in qua catholicae Ecclesiae unitatis et universalitatis centrum constitutum est. Item grati animi sensus proferimus de innumeris operibus et inceptis, quae Societas Iesu ad maiorem Dei gloriam suscepit promovit atque perfecit, in quovis navitatis campo, quae ad Ecclesiae munus spectat, praesertim quod attinet ad praedicationem verbi Dei, ad spiritualem animorum curam, ad ecclesiasticam profanamque mentis culturam, ad sacras missiones inter / gentes nondum Evangelii luce collustra- 317
tas, ad Christum Iesum extollendum atque defendendum per suorum exemplorum imitationem, ad testimonium denique verbis et exemplo eius nuntio salutis praestandum, quod quidem apud vos usque ad sanctitatis fastigium et sanguinis effusionem pertingit.

Hae autem laudes nostra quoque aetate inclitae strenuaeque Societati Iesu sane debentur; ac dum libenter hac utimur opportunitate, ut eas ex intimo animi sensu proferamus, enixe Deum rogamus, ut inaestimabilibus suis praemiis Institutum vestrum remuneret illudque singulari amore supernoque auxilio continenter prosequatur; itemque vota facimus, ut vos omnes vestrique sodales tam praeclarae traditionis digni sitis heredes, eamque religiose servare ac pergere valeatis.

Hoc autem grati animi Nostri testimonium singulari hoc tempore libentius impensioreque studio exhibere cupimus ob duplicem causam, quam operae pretium est nonnullis peculiaribus considerationibus explanare.

Prior causa ex eo petenda est, quod inter universam catholicam Ecclesiam vestrumque Institutum communis quaedam sors habetur, quae quidem labente tempore magis magisque firmata est. Vestra enim Societas in Ecclesia catholica locum obtinet, sine dubio circumscriptum sed egregium, ministerium quoddam implet, vitae institutionisque cuiusdam formam exhibet, laborem sustinet, qua de causa inter utramque peculiaris necessitudinis vinculum intercedit: scilicet fortuna vestra quodam modo fortunam totius familiae catholicae contingit, sive cum prosper status vester est, ut optamus, sive cum forte res vestrae dilabuntur, quod esset miserandum. Si autem ex eo quod corpori Ecclesiae militantis inseritur, Instituto vestro signum divinae benevolentiae obvenit et hoc eidem cedit honori, in quibus vobis licet gloriari [2], simul tamen illud vobis onus imponit atque officium, vosque impellit, ut conscientiam excitetis, qua ad summam omni ope nitamini fidelitatem.

Altera vero iam exponenda est causa: Ecclesia enim, ut probe nostis, nunc tempus transigit singularis momenti, sive quod ad eius attinet incrementa, quae effici iam possunt vehementi impulsu Concilii Oecumenici Vaticani Secundi, recens celebrati, et exspectatione illa hominum nostrae aetatis, novam manifestationem nuntii christiani exoptantium, sive quod spectat ad quandam perturbationem, quae non solum eius bono historice considerato, sed 318
etiam ac multo magis / gloriae nominis Christi et saluti multarum, immo plurimarum animarum detrimentum afferre potest. Est tempus, quo fortasse summo in discrimine versatur ipse vigor spiritualis et historicus Ecclesiae; etenim, quae sint hodie rerum condiciones in Ecclesia et extra eam, vos optime compertum habetis. Futurus eius status pendere potest e viis, quas in praesentibus rerum adiunctis inierint, cum onerum munerumque suorum conscientia, praecipui christifidelium coetus.

Sinite ergo, filii dilectissimi, Nos monere, quantum Ecclesia vestro opus habeat provido adiumento. Ecclesia indiget interiore animorum coniunctione, fraternitate recte disposita, consensu in dilectione innixo. Ecclesia requirit, ut caritas et oboedientia hanc suam compagem, qua in unitate componatur et institutis apte ordinetur, servent atque corroborent. Ecclesia oportet veris et vitalibus traditionibus suis, sibi constans, inhaereat, e quibus, quasi floridi rami, oriantur novae formae perennis eius vigoris. Ecclesia servet oportet germanam sacerdotii notionem eiusque propriam rem sacram et asceticam, praesertim ut integra firmaque sacri caelibatus excelsa norma colatur; pariterque oportet laicorum ordinem ad operositatem et fidelitatem incitet, qui, conscientia matura adducti, eius

[1] Cfr. *1 Cor.* 4, 15.

[2] Cfr. *2 Cor.* 8, 23; *Phil.* 3, 3.

http://www.obrascatolicas.com

evangelici nuntii disseminandi actionem confirment et amplificent intra eiusdem fines et extra. Ecclesia oportet nova comprobet ratione se idoneam esse ad hodiernae hominum societati serviendum in paupertate, cum sapientia et amore, neque temen in re sociali locum det ignaviae, qua facinora leviter permittantur, aut falso robori, quo ad seditionem et violentiam descendatur. Ecclesia, si alias umquam, hoc potissimum tempore opus habet in suae fidei professione atque studio firma perstare: illam dicimus fidem, perennem atque sinceram, quam magisterii charisma, ab ipso Christo Ecclesiae collatum, tutam securamque reddit. Ecclesia necesse habet suum afflatum, suum gaudium, suumque robur ex intima sua vita, e precationibus sive liturgicis sive privatis, atque ex divinae gratiae fontibus haurire. Ecclesiae necesse est suum ingens desiderium ad effectum deducere, quo flagrat, ut fracta christianae familiae unitas in recte compositam sibique cohaerentem caritatis conspirationem rursus instauretur, quin tamen fidei integritas per ambiguitates reticeatur neve praecipua veritatis capita corrumpantur. Ecclesia oportet recens celebrati Oecumenici Concilii Vaticani II doctrinis sincero adhaereat obsequio, easque ut normas quam fidelissime sequatur ad iuvenilem vigorem suum iterum acrius excitandum. Ecclesiae denique opus est, ne spes, ab ipso Concilio ortae, ad
319 irritum cadant; ut suscepta renova/tionis itinera non minus recta quam expedita sint; ut praesertim succrescens iuventa percipiat atque experiatur, quantopere Ecclesia eam profecto existimet, sustineat, amet.

O quae quantaeque sunt aliae etiam necessitates, quarum indicia Ecclesiae vita nostro hoc tempore praebet, instar crescentium gemmarum, e solo veluti erumpentium, vel dolorum, quae auxilium solaciumque imploranti Tempus prorsus deficiat, si has vobis numerare velimus, qui tamen eas tali rerum scientia et experientia novistis, quas unus amor vobis infudit. Quam ob rem, filii electi, strenui Nobisque carissimi, Ecclesiam iuvate. Eius necessitatibus opem auxiliumque ferte. Omnibus denuo nunc ostendite, hac scilicet temporum condicione, periculi plena sed animis fortiter accendendis aptissima, ad quaenam egregia facinora Ignatii filii adhuc valeant!

Vobis Sanctae Ecclesiae necessitates breviter commemoravimus: at vero nihil aliud addemus, ut viam rationemque vobis explicemus, qua spiritualem militiam vestram, sueta ac iuvenili semper alacritate, exerceatis? Omnia sane, quae ad vos attinent, satis diceremus, si vos id unum moneremus: scilicet ut recentis vestrae tricesimae primae Congregationis Decreta diligenter fideliterque servetis, in quae elaboranda tanto incubuistis studio. Nihilominus perplacet Nobis, ut sane addecet amantissimum ac sollicitum patrem, vestros ante oculos tria haec hortamenta ponere, quippe quae apta ac salutaria sint tum vobis tum iis omnibus, qui vobismetipsis ducibus in militia vestra sunt adscripti.

Horum primum hortamentorum hoc est, ut insignem illam Spiritualium Exercitiorum palaestram constanti existimatione atque fiducia prosequamini. Brevissima huiusmodi commemoratio satis esto ad eadem Exercitia enixe commendanda.

Alterum vero hortamentum tale est, ut duplex momentum vocationis vestrae, quae religiosa atque apostolica est, penitus perspicere studeatis: scilicet firma cum illa animi perseverantia, quae vobis propria est, meditandas observandasque curate vestras Constitutiones, sive vetustiores sive recentiores. Cavete ne umquam tentationi indulgeatis iisdem vos exsolvendi, speciosa causa impulsi quod ita paratiores ad hodierna tempora sitis atque adeo faciliorem ad nostrae aetatis homines aditum habeatis. Tali enim modo in id inciditis periculum, ut vos ipsi ad *naturalismum*, qui latissime nunc obtinet, convertamini, potius quam homines ad vitae ducendae rationem et ad supernaturalia mysteria convertatis, quae catholicae religionis propria sunt.

320 Tertium demum hortamentum est —neque admiremini, quod id/ ipsum Nostro profluat ab ore; hanc enim rem dicimus, ut Nobismetipsis dicamus itemque arctiore vobiscum ac firmiore communione coniungamur—: Iesum diligite; tamquam viventem Personam Eum diligite (siquidem Ipse revera vivit!), tamquam Magistrum verum, tamquam Amicum unicum a quo inenarrabili prorsus ratione diligimur, tamquam Salvatorem omnia donantem omniaque merentem; diligite Eum, dicimus, sicut nempe ab iis diligi debet, quibus praesenti hac vita et semper feliciter contigit, ut membris Societatis eius ascriberentur.

Haec quidem omnia vobis, cunctis vestris Sodalibus, vestraeque disciplinae alumnis et discipulis ex animo ominamur libenterque Apostolica Nostra Benedictione confirmamus.

3742

1969 APR 25.-PAULUS VI, LIT. AP. AAS 61 (1969) 610-611

IN THAILANDIA NUNTIATURA APOSTOLICA CONDITUR, NOMINE THAILANDENSIS

PAULUS PP. VI

Ad perpetuam rei memoriam.—Instans illa qua urgemur sollicitudo, ut cunctis pro munere consulamus hominibus, Nos impellit ut, opportuna oblata occasione, arctiores cum civilibus nationum auctoritatibus consuetudines foveamus, quae non solum sanctae Christi Ecclesiae, verum etiam nationibus ipsis magnas afferant utilitates. Cuiusmodi consuetudines cum in Thailandensi etiam natione instituendae viderentur, Apostolica scilicet Nuntiatura constituta, libenti Nos animo ad illud conficiendum negotium contendere statuimus, id plurimum confisi ut, quae incepta in religiosarum temporaliumque rerum provincia inita ibi locorum adhuc fuerint, vel maiora etiam, Deo iuvante, initum iri. Quae cum ita sint Nos, motu proprio, certa scientia ac matura deliberatione, harum Litterarum vi, Delegatio illa Apostolica quae in regionibus Thailandensi, Laosiensi, Malacensi et Singaporensi antea exstabat, ita in / posterum 611
mutabitur ut Nuntiatura Apostolica, nomine Thailandensis, habeatur, atque separatim Delegatio Apostolica in regionibus Laosiensi, Malacensi et Singaporensi, quarum sedes in urbe vulgo Bangkok esse pergat. Novae conditae Nuntiaturae omnia deferimus iura, privilegia, honores, praerogativas, indulta, quae huiusmodi legationum propria sunt, decernentes praesentes Litteras firmas, validas atque integros effectus sortiri et obtinere, ipsique nunc et in posterum plenissime suffragari; sicque rite iudicandum esse ac definiendum, irritumque et inane fieri si quidquam secus, super his, a quovis, auctoritate qualibet, scienter vel ignoranter attentari contigerit. Contrariis quibusvis nihil obstantibus.

Datum Romae, apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die quinto et vicesimo mensis aprilis, anno millesimo nongentesimo sexagesimo nono, Pontificatus Nostri sexto.—Aloisius Card. TRAGLIA, *S. R. E. Cancellarius*. Franciscus Tinello, *Apostolicam Cancellariam Regens*. Ioannes Calleri, *Proton. Apost.* Eugenius Sevi, *Proton. Apost.*

3743

1969 APR 25.-CONS. LITURGIAE, DECRETUM. PART.*

QUAEDAM APTATIONES GENIO ET CULTURAE INDIAE IN LITURGIAM INTRODUCENDAE APPROBANTUR

The Cardinal President of the «Consilium», His Eminence Benno Cardinal Gut, has accepted the proposals of the Catholic Bishop's Conference of India for certain adaptations in the liturgy, according to articles 37-40 of the Liturgical Constitution. In his name I would like to establish what follows:

1. The posture during Mass, both for the priests and the faithful, may be adapted to local usage, that is, sitting on the floor, standing and the like; footwear may be removed also.
2. Genuflections may be replaced by the profound bow with the anjali hasta.
3. A panchanga pranam by both priests and faithful can take place before the liturgy of the Word, as part of the penitential rite, and at the conclusion of the anaphora.
4. Kissing of objects may be adapted to local custom, that is, touching the object with one's fingers or palm of one's hand and bringing the hands to one's eyes or forehead.
5. The kiss of peace could be given by the exchange of the anjali hasta and, or the placing of the hands of the giver between the hands of the recipient.
6. Incense could be made more use of in liturgical services. The receptacle could be the simple incense bowl with handle or with agarbatti.
7. The vestments could be simplified. A single tunic-type chasuble with a stole (angavastra) could replace the traditional vestments of the Roman rite. Samples of this change are to be forwarded to the «Consilium».
8. The corporal could be replaced by a tray (thali or thamboola thattu) of fitting material.
9. Oil lamps could be used instead of candles.
10. The preparatory rite of the Mass may include: *a)* the presentation of gifts; *b)* the welcome of the celebrant in an Indian way, e.g. with a single arati, washing of hands, etc.; *c)* the lighting of the lamps; *d)* the greeting of peace among the faithful in sign of mutual reconciliation.
11. In the «Oratio fidelium» some spontaneity may be

permitted both with regard to its structure and the formulation of the intentions. The universal aspect of the Church, however, should not be left in oblivion.

12. In the Offertory rite, and at the conclusion of the Anaphora the Indian form of worship may be integrated, that is, double or triple «arati» of flowers, and/or incense, and/or light.

The above-mentioned adaptations can be put into effect by the Episcopal Conference and local hierarchies in places where they see fit and in the degree and measure that they think fitting for the faithful. A catechesis, however, should precede such changes, and if necessasy, a gradual implementation could be done.

* Ad Praesidem Conferentiae episcopalis Indiae, Prot. N. 802/69: Notit. 5 (1969) 365-366. Adn. Notit. 5 (1969) 366-374; 6 (1970) 89 et 282.

3744

1969 APR 29.-CONVENTIO SOLLEMNIS CUM RHENANIA-PALATINATO. AAS 62 (1970) 157-162

CONVENTIO INTER SANCTAM SEDEM ET RHENANIAM-PALATINATUM, CIRCA NONNULLAS MUTATIONES IN CONCORDATTUM INTRODUCENDAS

ACCORDO FRA LA SANTA SEDE ED IL LAND RENANIA-PALATINATO, CON CUI SI APPORTANO AGGIUNTE E MODIFICHE ALLE DISPOSIZIONI CONCORDATARIE VIGENTI NELLA RENANIA-PALATINATO

La Santa Sede, rappresentata dal suo Plenipotenziario Monsignor Corrado Bafile, Arcivescovo titolare di Antiochia di Pisidia, Nunzio Apostolico in Germania,

e il Land Renania-Palatinato, rappresentato dal Signor Dr. h. c. Peter Altmeier, Presidente dei Ministri, mossi dal desiderio di rafforzare e promuovere le amichevoli relazioni esistenti fra la Santa Sede ed il Land, partendo dalla considerazione che i Concordati con la Baviera del 29 Marzo 1924 (per il territorio già bavarese) [LE 586], con la Prussia del 14 Giugno 1929 (per il territorio già prussiano) [LE 905] e con il Reich Germanico del 20 Luglio 1933 [LE 1182] sono in vigore, hanno deciso di stipulare il seguente Accordo al fine di adeguare alla nuova situazione le dispozisioni concernenti la formazione dei maestri.

ARTICOLO 1

1) In ogni sezione dell'Alta Scuola scientifico-educativa del Land vengono istituite: 1. cattedre di Teologia cattolica, i cui titolari saranno nominati soltanto se dal competente Vescovo diocesano non saranno state sollevate obiezioni contro il candidato; 2. una cattedra per Pedagogia religiosa, il cui titolare sia in grado di svolgere il suo insegnamento nello spirito della dottrina cattolica.

2) I programmi e gli ordinamenti per gli esami nelle discipline Teologia cattolica e Didattica dell'insegnamento religioso vengono compilati d'intesa con l'Autorità diocesana. Nelle commissioni di esame, che sono competenti per il conferimento della idoneità all'insegnamento della Religione cattolica nelle *Grundschulen*, *Hauptschulen* e *Sonderschulen*, le Autorità diocesane saranno convenientemente rappresentate. Per impartire l'istruzione religiosa si richiede la *missio canonica* da parte del Vescovo diocesano.

ARTICOLO 2

1) Il Land garantisce l'istituzione ed il funzionamento di una Alta Scuola scientifico-educativa ecclesiastica. La partecipazione dello Stato alle spese relative sarà regolata in apposita convenzione.

2) Il Land curerà che all'Alta Scuola scientifico-educativa ecclesiastica siano riconosciuti gli stessi diritti accademici che alle corrispondenti Alte Scuole statali.

3) Gli studenti formati nell'Alta Scuola scientifico-educativa ecclesiastica verranno ammessi, a tenore delle prescrizioni generali, agli esami di Stato e verranno equiparati nell'impiego agli insegnanti formati nelle Alte Scuole statali.

ARTICOLO 3

Se in avvenire sorgesse qualche divergenza sulla interpretazione e sulla pratica applicazione di una disposizione del presente Accordo, la Santa Sede ed il Land Renania-Palatinato procederanno di comune intelligenza ad una amichevole soluzione.

VERTRAG ZWISCHEN DEM HEILIGEN STUHL UND DEM LAND RHEINLAND-PFALZ ZUR ERGÄNZUNG UND ÄNDERUNG DER KONKORDATÄREN BESTIMMUNGEN IM LAND RHEINLAND-PFALZ

Der Heilige Stuhl, vertreten durch dessen Bevollmächtigten, den Herrn Apostolischen Nuntius in Deutschland, Corrado Bafile, Titularerzbischof von Antiochen in Pisidien,

und das Land Rheinland-Pfalz, vertreten durch den Herrn Ministerpräsidenten, Dr. h. c. Peter Altmeier, haben, geleitet von dem Wunsch, das freundschaftliche Verhältnis zwischen dem Heiligen Stuhl und dem Lande zu festigen und zu fördern, ausgehend von der Tatsache, dass die Konkordate mit Bayern vom 29. März 1924 (im ehemals bayerischen Teil des Landes) [LE 586], mit Preussen vom 14. Juni 1929 (im ehemals preussischen Teil des Landes) [LE 905] und dem Deutschen Reich vom 20. Juli 1933 [1182] in Geltung stehen, beschlossen, in Anpassung / an 158
die Entwicklung auf dem Gebiet der Lehrerbildung den folgenden Vertrag zu schliessen:

ARTIKEL 1

1) An jeder Abteilung der Erziehungswissenschaftlichen Hochschule des Landes werden eingerichtet: 1. Lehrstühle für katholische Theologie, deren Inhaber erst dann ernannt werden, wenn von dem zuständigen Diözesanbischof gegen die in Aussicht Genommenen keine Erinnerung erhoben worden ist; 2. ein Lehrstuhl für Religionspädagogik, dessen Inhaber in der Lage ist, seinen Wissenschaftsbereich im Geiste der katholischen Lehre zu vertreten.

2) Die Studien- und Prüfungsordnungen für die Fächer katholische Theologie und Didaktik des Religiosunterrichts werden im Einvernehmen mit den kirchlichen Oberbehörden aufgestellt. In den Prüfungsausschüssen, die für die Erteilung der Lehrbefähigung für den katholischen Religionsunterricht an den Grund-, Haupt- und Sonderschulen zuständing sind, erhalten die kirchlichen Oberbehörden eine angemessene Vertretung. Die Erteilung des katholi-/ 159
schen Religionsunterrichts setzt die Missio canonica durch den Diözesanbischof voraus.

ARTIKEL 2

1) Das Land gewährleistet die Errichtung und den Betrieb einer kirchlichen Erziehungswissenschaftlichen Hochschule. Die Beteiligung des Landes am notwendigen Aufwand wird in einer besonderen Vereinbarung geregelt.

2) Das Land wird dafür Sorge tragen, dass der kirchlichen Erziehungswissenschaftlichen Hochschule die gleichen akademischen Rechte wie vergleichbaren staatlichen Hochschulen des Landes eingeräumt werden.

3) Die an der kirchlichen Erziehungswissenschaftlichen Hochschule ausgebildeten Studenten werden nach Massgabe der allgemeinen Bestimmungen zu den staatlichen Prüfungen zugelassen und in ihrer beruflichen Verwendung den an staatlichen Hochschulen des Landes ausgebildeten Lehrern gleichgestellt.

ARTIKEL 3

Sollte sich in Zukunft wegen der Auslegung oder praktischen Anwendung einer Bestimmung dieses Vertrages irgendeine Meinungs/ verschiedenheit ergeben, so werden 160
der Heilige Stuhl und das Land Rheinland-Pfalz im gemeinsamen Einvernehmen eine freundschaftliche Lösung herbeiführen.

http://www.obrascatolicas.com

ARTICOLO 4

Il presente Accordo, i cui testi italiano e tedesco fanno ugualmente fede, dovrà essere ratificato. Gli Istrumenti della ratificata verranno scambiati in Bad Godesberg. Esso entrerà in vigore il giorno dello scambio di detti Istrumenti.

In fede di che il presente Accordo è stato sottoscritto in doppio originale.

Magonza, 29 Aprile 1969.—CORRADO BAFILE, *Nunzio Apostolico.*

PROTOCOLLO FINALE

Nell'atto di sottoscrivere l'Accordo oggi concluso fra la Santa Sede ed il Land Renania-Palatinato, sono state fatte le seguenti concordi dichiarazioni che costituiscono parte integrante dell'Accordo stesso:

Circa l'Art. 1: Norme analoghe si applicheranno, in caso di modifica dell'interna struttura dell'Alta Scuola scientifico-educativa, alle nuove forme organizzative che subentreranno a quelle finora in vigore per la formazione dei maestri destinati alle *Grundschulen* e *Hauptschulen*.

Circa l'Art. 1 *comma* 1: I titolari delle cattedre di cui all'Art. 1 n. 1 estendono il loro insegnamento anche alla Didattica dell'insegnamento religioso ed alle questioni di confine fra la Teologia e le altre scienze. La dotazione minima per la disciplina Teologia cattolica comprende, oltre a dette cattedre, secondo il bisogno, incarichi di insegnamento, posti per collaboratori accademici, personale ausiliario e di segreteria, come pure una biblioteca, il tutto da integrarsi in una unità.

Le liste dei candidati alle cattedre di Teologia cattolica vengono compilate d'intesa con il competente Vescovo diocesano, il quale con ciò stesso fa conoscere che non solleva obiezioni contro le persone proposte. Per il conferimento di un incarico d'insegnamento si applica l'Art. 1 comma 1 n. 1.

I titolari delle cattedre di Pedagogia religiosa trattano il campo scientifico della Pedagogia con speciale riguardo alla formazione ed educazione religiosa. Il giudizio se i candidati presi in considerazione per le cattedre di cui all'Articolo 1 comma 1 n. 2 siano in grado di svolgere il proprio insegnamento nello spirito della dottrina cattolica spetta alla competente Autorità diocesana.

Nella configurazione dello studio pedagogico e nella compilazione dei programmi e degli ordinamenti per gli esami, il Land curerà che gli studenti, i quali scelgono le materie Teologia cattolica e Pedagogia religiosa, non vengano per questo gravati più che gli altri studenti.

Circa l'Art. 1 *comma* 2: Il Land favorirà l'aggiornamento dei maestri nell'insegnamento della Religione nello stesso modo che nelle altre discipline.

Circa l'Art. 2 *comma* 3: Il Land assicura agli studenti dell'Alta Scuola scientifico-educativa ecclesiastica possibilità di tirocinio pari a quelle degli studenti dell'Alta Scuola scientifico-educativa del Land.

Magonza, 29 Aprile 1969.—CORRADO BAFILE, *Nunzio Apostolico.*

ARTIKEL 4

Dieser Vertrag, dessen italienischer und deutscher Text gleiche Kraft haben, bedarf der Ratifikation. Die Ratifikationsurkunden werden in Bad Godesberg ausgetauscht. Er tritt mit dem Tage des Austausches in Kraft.

Zu Urkund dessen ist dieser Vertrag in doppelter Urschrift unterzeichnet worden.

Mainz, den 29. April 1969.—ALTMEIER, *Ministerpräsident.*

SCHLUSSPROTOKOLL

Bei der Unterzeichnung des am heutigen Tag geschlossenen Vertrages zwischen dem Heiligen Stuhl und dem Land Rheinland-Pfalz sind folgende übereinstimmende Erklärungen abgegeben worden, die einen integrierenden Bestandteil des Vertrages bilden:

Zu Artikel 1: Bei einer Änderung der inneren Struktur der Erziehungswissenschaftlichen Hochschule gilt für / neue Organisationsformen, die an die Stelle der bisherigen Organisationsformen zur Ausbildung der Lehrer an Grund- und Hauptschulen treten, Entsprechendes. 161

Zu Artikel 1 *Abs.* 1: Die Lehrstuhlinhaber gemäss Art. 1 Abs. 1 Ziff. 1 vertreten ihren Wissenschaftsbereich auch hinsichtlich der Didaktik des Religionsunterrichts und der theologischen Grenzfragen. Die Mindestausstattung für das Fach Katholische Theologie umfasst neben diesen Lehrstühlen nach Bedarf Lehraufträge, Stellen für akademische Mitarbeiter, Hilfs- und Schreibkräfte sowie eine Bibliothek; sie sollen zu einer Einheit zusammengefasst werden.

Die Vorschlagslisten für die Berufungen auf die Lehrstühle für katholische Theologie werden im Einvernehmen mit dem zuständigen Diözesanbischof erstellt, der damit gleichzeitig zum Ausdruck bringt, dass er gegen die Vorgeschlagenen keine Erinnerung erhebt. Für die Erteilung eines Lehrauftrages gilt Art. 1 Abs. 1 Ziff. 1 entsprechend.

1 Die Lehrstuhlinhaber für Religionspädagogik vertreten den pädagogischen Wissenschaftsbereich unter besonderer Berücksichtigung der religiösen Bildung und Erziehung. Die Beurteilung, ob die für die Besetzung der Lehrstühle gemäss Art. 1 Abs. 1 Ziff. 2 in Aus/sicht Genommenen in 162
der Lage sind, ihren Wissenschaftsbereich im Geiste der katholischen Lehre zu vertreten, trifft die zuständige kirchliche Oberbehörde.

Im Aufbau des Pädagogischen Studiums und in der Gestaltung der Studien- und Prüfungsordnungen wird das Land dafür Sorge tragen, dass die Studenten, die die Fächer Katholische Theologie und Religionspädagogik wählen, dadurch nicht mehr als andere Studenten belastet werden.

Zu Artikel 1 *Absatz* 2: Das Land wird die Fortbildung der Lehrer im Fach Religion in gleicher Weise fördern wie die Fortbildung in den anderen Fächern.

Zu Artikel 2 *Absatz* 3: Das Land wird die schulpraktische Ausbildung der Studenten der kirchlichen Erziehungswissenschaftlichen Hochschule in gleicher Weise sicherstellen wie diejenige der Studenten der Erziehungswissenschaftlichen Hochschule des Landes.

Mainz, den 29. April 1969.—ALTMEIER, *Ministerpräsident.*

Conventione inter Apostolicam Sedem et Rhenaniam-Palatinatum rata habita, die XXVII mensis Februarii anno MDCCCCLXX Ratihabitionis Instrumenta accepta et reddita mutuo fuerunt. Exinde, i. e. a die XXVII Februarii anno MDCCCCLXX, huiusmodi Conventio inter Apostolicam Sedem et Rhenaniam-Palatinatum icta vigere coepit ad normam articuli IV eiusdem Pactionis

3745

1969 APR 30.-SC CLERI, INSTR. AAS 61 (1969) 361-384

DIRECTORIUM GENERALE PRO MINISTERIO PASTORALI QUOAD «TURISMUM»

I. DE ECCLESIA ET TURISMO SEU DE HOMINUM PEREGRINATIONIBUS ANIMUM RELAXANDI CAUSA INITIS

Peregrinans in terra, Ecclesia ad Evangelium omni creaturae nuntiandum (cfr. *Mc.* 16, 15) missa, operi instans Christi, qui «non in mundum a Patre missus est ut iudicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum» (*Io.* 3, 17), vult ministerium suum seu servitium hominibus praestare in concretis realitatibus, in quibus reapse ipsi hodie versantur et quae hodiernae civilizationis propriae sunt [1]. Ad «novos modos sentiendi, agendi, otioque utendi» [2], qui de «novi humanismi» [3] instauratione testes nos reddunt, per-

[1] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 2 et 3 [LE 3366]; cfr. etiam Pauli VI, *Homilia* in IV Ss. Conc. Vat. II: *A. A. S.* 58 (1966), p. 57 [LE 3362].
[2] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 54 [LE 3356].
[3] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 55.

scrutandos intenta; in societatis, in qua ipsa vivit, transformatione, una cum eius «expectationibus, appetitionibus et indole» [4], occupata; ipsa «totius mundi varias et pugnantes significationes summa benevolentia ipsa prosequitur... et in ipsum sincera fertur admiratione sinceroque proposito movetur non ei dominandi sed serviendi, non eum contem- 362
nendi / sed dignitatem ipsius augendi, non eum damnandi, sed solacium et salutem ei afferendi» [5].

Inter has mundi mutationes grandiaque phaenomena socialia certe «Turismus» eminet, qui pluribus in nationibus turbarum hominum (de «masse») phaenomenon constituit; in ceterarum pluribus vel iam initium capit vel de die in diem succrescit. Ob formas vel modos quibus perficitur, Turismus amplitudines «fere immensas» [6] iam iam assumit, omnium hominum civilizationum et religionum mutuas fovendo coniunctiones.

1. *De novis pastoralis formis seu modis*

Ecclesiæ, huius novae formae temporis liberi usus, qui saepe hominum multitudines a propria habitatione movet sive intra suae nationis fines sive extra, non lucri aut laboris exclusiva causa, amplitudine complexitateque valde anxiatur [7]. Hac de causa ipsa, quatenus ex se est, operam suam praestare cupit, ut Turismus «a perfectorum rectorum numeris ac nobilibus intentionibus sustentus, validum in moderna formatione culturali elementum, benevolentiae inter populos pacisque internationalis vinculum, efficiens ad magis ac magis excelsiores ascensiones benedicente Dei aspectu prorsus dignas spiritum perducendi significatio, esse queat» [8].

Atque, conscia de multis problematibus quae hoc phaenomenon, «nostrorum temporum signum», in animarum cura exercet, Ecclesia respuit deprimentia examina (diagnoses) ac remedia proponere vult, ut hodiernae societatis aspirationes purificet ac benedicat «et Evangelii nuntium tradat... quodammodo eam prosequendo, quae velociter ac continenter mutatur» [9]. Ecclesia valores humanos christianosque non iudicat omderni Turismi causa periclitari, sed 363
non congruente spirituali / maturatione [10] non solum ipsius turistae (vel omnium qui industriae turisticae in eius permultis expressionibus inserviunt), sed etiam communitatum e quibus ipse exiit quibusque inseritur.

Ex hoc patet cur Ecclesia, prae oculis etiam certe habenda repugnantes discrepationes oeconomicas ac sociales, quae varios populos angunt, atque non paucis moderni Turismi turbidis formis sollicita, altos valores ac specifica perfectionabilitatis elementa, quae ipsemet promovere potest, ut novus humanarum relationum ordo instauretur, agnoscat. Ipsum Concilium Oecumenicum Vaticanum Secundum fideles ut sano Turismo fruantur, hortatus est: «Otia ad animum relaxandum et mentis ac corporis sanitatem roborandam rite insumantur, per liberas industrias et studia, versus alias regiones itinera (turismus), quibus ingenium hominis expolitur, sed et homines mutua cognitione locupletantur, per exercitationes quoque et manifestationes sportivas quae ad animi aequilibrium, etiam in communitate, servandum necnon ad fraternas relationes inter homines omnium condicionum, nationum, vel diversae stirpis statuendas, adiumentum praebent» [11].

Denique: succrescens Turismi extensio, sua dimensio internationalis, suus dynamismus vehemens, profundae transformationes quas movet, graves interrogationes quas ponit, Ecclesiam sollicitant stimulantque ne sistat «in positionibus traditionalibus, sed novas formas pastorales quaerat» [12] atque ut tempestiva opportunaque remedia paret tum pro peregrinantibus tum etiam pro iis, qui a Turismo vitae subsidia laborisque media hauriunt, ut nostrae homines aetatis, qui etiam huius phaenomeni causa «variis hodie vinculis socialibus, technicis, culturalibus arctius coniuncti, plenam etiam unitatem in Christo consequantur» [13].

Analysis enim linearum evolutionis humanae communitatis praevidere facit tempus liberum —ideoque Turis- 364
mum, qui eiusdem validum est elementum— quo magis solvi poterunt graviores praeoccupationes oeconomicae, sociales, politicae in variis regionibus, magnum futuri hominis problema constiturum esse, cum ipse, quamquam varia mensura, semper maiore libertate gaudebit: aut pro ampliore deflexionis ac donorum Dei fruitionis facultate, aut pro sua radicaliore dishumanizatione.

Pastores ac prudens christianus munus habent, pro sua quisque competentia, operam navandi ut tempus liberum fiat tempus superioris aestimationis affluentium copiarum oeconomicarum, culturalium, affectivarum, spiritualium, necnon pro Turismi temporis in salutis aeternae tempus promotione fovenda.

2. *De responsabilitate communitaria*

Huius «eventus socialis» [14] saeculi evangelizatio integro Populo Dei, Clero Laicisque, pro suo quisque munere, impendit atque novos caritatis limites [15] sollicitudinemque pro nova Communitatis christianae forma structuraque, ad quam Turismus dynamicizandam, dilatandam atque transformandam confert, manifestare debet.

Responsabilitates, quae ex hac situatione oriuntur, permultae sunt omnibusque patescunt si, omni praeludicio remoto, fundamentales mutationes observentur, quas haec forma modernae hominum peregrinationis promovet praesertim in iuvenilium generationum animo insidendo, necnon in locis qui Turismi «*terminus a quo* et *terminus ad quem*» sunt.

Concilium Vaticanum Secundum sacram Hierarchiam hortatus est ut particularem sollicitudinem pro fidelibus, qui «ob vitae condicionem ordinaria Parochorum cura pastorali non satis frui valent, aut eadem penitus carent, uti sunt quamplurimi migrantes... maritimi... aëronavigantes, nomades *aliique id genus*. Aptae methodi pastorales promoveantur ad vitam spiritualem fovendam *eorum qui relaxationis causa* ad tempus alias regiones petunt. Episcoporum Conferentiae, praesertim Nationales, urgentioribus quaestionibus ad praedictos spectantibus sedulo studeant et aptis instrumentis ac institutionibus spiritualibus / eo- 365
rum curae concordi voluntate viribusque unitis consulant atque faveant, attentis in primis normis ab Apostolica Sede statutis vel statuendis, temporum, locorum et personarum condicionibus apte accommodatis» [16].

Quatenus ipsimet pertinet, Communitas christiana suam responsabilitatem perpendere debet respectu omnium eorum qui in seipsa, Turismi causa, inseruntur, quamquam ad breve tempus, quaevis eorum cultura vel religio sit. Communitas ideo ad eos «actuosae hospitalitatis sensu» [17], excipiendos, necnon ad eos cohaerens fidei caritatisque testimonium praebendum, tenetur.

Concilium Vaticanum Secundum insuper ad laicorum mentem non solum revocavit eorum munus mundi animationem «spiritu christiano» [18] fovendi, sed etiam cum ipsimet solacii causa peregrinantur, munus sese gerendi quasi «praecones itinerantes Christi» [19].

Id quoque valet pro operatoribus turisticis, qui suis ac-

[4] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 4.
[5] Pauli VI, *Allocutio*, secunda Ss. Concilii Vat. II periodo ineunte: *A. A. S.* 55 (1963), p. 856 [LE 3130]. [6] Paulus VI: *A. A. S.* 59 (1967), p. 429.
[7] Praecipuae formae quibus Turismus manifestatur sunt: rusticatio, week-end, curae thermales, turismus religiosus, socialis, culturalis, technologicus, congressualis, sportivus, navigatio oblectationis causa, etc.
[8] Paulus VI: *A. A. S.* 55 (1963), p. 749.
[9] Decl. de educatione christina *Gravissimum educationis*, Prooemium [LE 3335]; cfr. etiam Litt. Encycl. *Mater et Magistra*: *A. A. S.* 53 (1961) p. 402 [LE 2984]; cfr. Pauli VI, *Homilia* in IV Ss. Conc. Vat. II: *A. A.* 58 (1966), pp. 54-56 [LE 3362].
[10] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 13: «Deum tamquam principium suum saepe agnoscere rennens, etiam debitum ordinem ad finem suum ultimum, simul ac totam suam sive erga seipsum, sive erga alios homines et omnes res creatas ordinationem disrupit».
[11] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 61; cfr. etiam Ioan. XXIII: *A. A. S.* 54 (1962), pp. 455-457.
[12] Paulus VI, *L'Osservatore Romano*, 7-6-1964.

[13] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 1; cfr. etiam Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 4: «... de vera sociali et culturali transformatione loqui possumus, quae etiam in vitam religiosam redundat»; ibid., n. 5: «... genus humanum a notione magis statica ordinis rerum ad notionem magis dynamicam atque evolutivam transit, unde quam maxime nascitur problematum nova complexio, quae ad novas analyses et syntheses provocat».
[14] Paulus VI, *L'Osservatore Romano*, 17-18-8-1963; cfr. etiam Pius XII, 30-3-1952 et 29-10-1952: *Discorsi e Radiomessaggi*, Ed. Pol. Vat., vol. XIV, pp. 375-378.
[15] Cfr. *Circulares Litterae* S. Congregationis Concilii, n. 104132, diei 19-3-1966 [LE 3123].
[16] Decr. de past. Episcopi munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 18; cfr. Paulus VI: «Singulae Auctoritates Ecclesiasticae, quibus a Deo gravis responsio est commissa curam fidelium spiritualem agendi, qui etiam tantum ad breve tempus in suis territoriis commorantur, eam instituendi formis magis idoneis a «complexus» Pastorali hodie requisitis». *L'Osservatore Romano*, 8-3-1964; cfr. etiam Pauli VI, *Allocutio* quarta Ss. Concilii periodo ineunte, 14-9-1965: *A. A. S.* 57 (1965), pp. 794-805 [LE 3317].
[17] Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, n. 12 [LE 3346].
[18] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 43; cfr. etiam Decl. de educatione christiana *Gravissimum educationis*, n. 2 [LE 3335].
[19] Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, n. 14; cfr. etiam Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 9 [LE 3232].

http://www.obrascatolicas.com

ttvitalibus explendis, forte magis quam turistae, cohaerentis fidei testimonii praebendi difficultatem experiuntur.

3. *De turismi valoribus*

Praedictae considerationes plene confirmantur iis quae sequuntur.

Populus Dei, etsi diversis mensuris modisque, directe vel indirecte particeps Turismi factus, edocendus est ut valores aestimet authenticos, quos phaenomenon secum fert non solum sub stricte spirituali respectu, sed etiam humano, quatenus ipse est, inter cetera, medium: — unitatis humanae familiae necnon transformationis elevationisque socialis; — hominis solidarietatis cetero cum universo; —
366 humanae personae restaurationis. /

Magis definite:

a) *Turismus, principium unitatis, transformationis elevationisque socialis fermentum.*

Turismus enim, si eo recte fruatur: — confert ad mutuam hominum cognitionem ac ad hospitalitatis sensum evolvenda; — discidia socialia et «ratialia», uti aiunt, minuit [20]; — populorum segregationem vincit, nocivorum praeiudiciorum victoriam fovendo, variarum civilizationum culturarumque occursu ope; — stipem oeconomicam conspicuam pro pluribus nationibus constituit fovetque novos laboris fontes, quibusdam in regionibus emigrationis phaenomenon perstringendo; — unificationis, ad quam Populus Dei ordinatur, cursum promovet [21].

His similibus modis potest itaque Turismus non solum pacis fraternae coniunctionisque inter populos instrumentum fieri, sed etiam facilem, realem validamque reddere conciliationem inter variarum religionum credentes, necnon inter non credentes, in occursu oecumenici dialogique instrumentum conversus, in caritatis ac spei spiritu [22].

b) *De hominis cum universo mundo solidarietate.*

Turismus, praesertim in quibusdam suis formis, fovet
367 hominis cum natura consuetudinem; ipsiusmet naturae copiarum aestimationem promovet; earum mutua ligamina, faciliter a technica discrimini exposita, removet; pulchritudines, in creato mirabiliter respersas, velut haereditatem toti humanitati communem, conspiciendas pandit [23].

Quae ligamina in Providentiae, quae creationis operam homini / commisit [24], ordine continentur. In ipso enim homine «ob... eius corporis condicionem ... mundi materialis elementa suum verticem pertingunt vocemque sumunt ad Creatorem *in libertate* laudandum (cfr. Dan. 3, 57-90)» [25].

Bona legitimaque est humana aspiratio ad rerum fruitionem creatarum, e quibus Turismus fulturam excipit quasque ipse favet. «A Christo enim redemptus et in Spiritu Sancto nova creatura effectus, homo ipsas res a Deo creatas amare potest et debet. A Deo enim illas accipit et quasi de manu Dei fluentes respicit et reveretur. Pro illis Benefactori gratias agens et in paupertate et libertate spiritus creaturis utens ac fruens, in veram mundi possessionem introducitur, tanquam nihil habens et omnia possidens (cfr. 2 *Cor.* 6, 10)» [26].

c) *De humanae personae restauratione.*

Turismus considerari quoque potest velut validum humanae personae restaurationis elementum. In ipso enim «soma et psychè», laboris ac rhytmici vitae cotidiani intertritura defatigata, reficiuntur: homo suam libertatis mo-

[20] Cfr. Ioannes XXIII: «In praesenti humanorum eventuum cursu, quo hominum societas novum rerum ordinem ingredi videtur, potius arcana Divinae Providentiae cor ullia agnoscenda sunt, quae per tempora succedentia, hominum opera, ac plerumque praeter eorum expectationem, suum exitum consequuntur, atque omnia, adversos etiam humanos casus, in Ecclesiae bonum sapienter disponunt». *Allocutio* in sollemni SS. Concilii Vat. II inauguratione, die 11-10-1962: *A. A. S.* 54 (1962), p. 789 [LE 3083]; cfr. etiam Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 1; Pius XII, 30-3-1952: *Discorsi e Radiomessaggi*, Ed. Pol. Vat., vol. XIV, pp. 39-45.

[21] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 5 et 24; Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 1; cfr. etiam Paulus VI: «Ecclesiae catholicae nemo extraneus, nemo exclusus, nemo longinquus est». *Homilia* in sollemni Ss. Concilii Vat. II conclusione (8-12-1965) *A. A. S.* 58 (1966), p. 6 [LE 3362].

[22] Cfr. Paulus VI, *L'Osservatore Romano*, 23-1-1965; cfr. etiam Pius XII, 5-6-1952: *Discorsi e Radiomessaggi*, Ed. Pol. Vat., vol. XIV, pp. 191-194.

[23] Cfr. Pius XII, 29-10-1953: id., vol. XV, p. 448.

[24] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 12: «... hominem ad imaginem Dei» creatum esse, capacem suum Creatorem cognoscendi et amandi, ab eo tanquam dominum super omnes creaturas terrenas constitutum (cfr. *Gen.* 1, 26; *Sap.* 2, 23) ut eas regeret eisque uteretur, glorificans Deum (cfr. *Eccli.* 17, 3-10)»; cfr. etiam nn. 14 et 57.

[25] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 14.

[26] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 37.

tusque anxietatem confirmat relationesque interpersonales in quodam particulari serenitatis contextu, maioris fiduciae necnon plenioris ad occursum dialogumque promptitudinis instaurat.

Turismus, si recte vivatur, etiam autoeducationis ac personalis suppletionis formam assumit, praesertim vi sui culturalis elementi; non est ergo ipse merum effugium vel simplex animi relaxatio tantummodo ad saepe extenuatoriam operosae vitae monotoniam, sed «pretiosum humanum pondus» [27] suppeditare potest.

Ipse autonomiae ac in alios reverentiae sensum promovet, admirationem ac centra, ad quae omnium studia diriguntur, excitat necnon, spiritus relaxationem fovendo, quaedam personalitatis elementa, quae secus forte laesa remanerent, excolit [28]. Ad hoc memoretur Concilium Vaticanum Secundum expressim commendasse ut laborantes «opportunitatem habeant vires ac potentias libere evol- 368
vendi, quas fortasse in labore professionali parum excolere valent» [29].

* * *

Plerumque Turismus suam formam a spirituali eorum qui illum prosequuntur formatione sumit.

Evolutionis fit elementum quando homo illum redimit vivitque, restaurationem Christi Domini Resurrectione inceptam prae oculis habendo [30].

Id procul dubio supponit ut christianus plene educetur ad in praxim deducendas suas responsabilitates liberis decisionibus atque ad proprium tempus personaliter ordinandum, praesertim in maioris autonomiae contextu, qua fruitur quando a suae consuetae commorationis loco abest.

Quando, e contra, homo sana formatione morali indiget, Turismum prosequendo, fieri potest diductus, vagus, adventicius festinus, mancipium multorum mediorum, quae eidem percrescens progressus praebet, superficialis humani dialogi incapax, neglegens naturae pulchritudinum humanaeque operae divitiarum spectator, inquisitior anhelus voluptatum malarum experientiarum usque ad hospitalitatis, quae eidem obtulitur, abusum [31].

II. Praxis pastoralis [32]

Efficax pastoralis organica phaenomeni turistici perdiligentem coordinationem sequentibus gradibus postulat: *a)* S. Congregationis pro Clericis (Sector pro Ministerio Pastorali quoad Turismum); / *b)* Conferentiarum Episco- 369
palium; *c)* Dioecesium.

1. *De S. Congregationis pro Clericis eiusque pro ministerio pastorali quoad turismum sectoris opera*

Constitutionis Apostolicae *Regimini Ecclesiae Universae* [LE 3588] vi, Turismi Pastoralis inter competentias, responsabilitates et actuositates definitas pro Sacra Congregatione pro Clericis, quae specialem Sectorem, Ufficio Secundo adnexum, pro Ministerio Pastorali quoad «Turismum» habet, adnumeratur.

Huius Sectoris praecipua sunt muner : — studere phaenomeni turistici consectariis in fidelium vitam spirituam [33] easque in contextu socisli generali considerare; — coordinare «apostolicos conatus ut aequa novis exigentiis tum turistarum, tum variarum personarum, quae iisdem servitium praebent, responsio tribuatur» [34]; — curare relationes cum S. Sedis organis, quorum pro particulari competentia interest, ut problematibus a Turismo po-

[27] Pius XII, 29-10-1953: *Discorsi e Radiomessaggi*, Ed. Pol. Vat., vol. XV: p. 449.

[28] Cfr. Pius XII, 30-3-1952 et 5-6-1952: id., vol. XIV, pp. 43-44 et pp. 193-194.

[29] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 67.

[30] n. 11; Decl. de educatione christiana *Gravissimum educationis*, n. 3; Litt. Encycl. *Populorum progressio*, n. 1 [LE 3546].

[31] Cfr. Pius XII: Nec desunt «qui in exteris regionibus ea sibi concedunt, quae conscientia in suis consuetae commorationis locis argueret», *Discorsi e Radiomessaggi*, Ed. Pol. Vat., vol. XV, p. 449; cfr. etiam Pius XII, 29-10-1952: id., vol. XIV, p. 378.

[32] Cum praesens Directorium Generale actionem pastoralem respiciat circa problemata Ecclesiae a Turismo proposita atque reservetur Episcopis quatenus animarum curae responsabiles sunt, manifestum est quod quae hic proponuntur, ad quaestiones circa apostolatum ab eisdem ordinatum essentialiter referuntur. In his variis normis directivis exarandis serio experientiae pastorales iam in multis diversorum Continentium regionibus peractae consideratae sunt.

[33] Cfr. Paulus VI: *A. A. S.* 59 (1967), p. 429. [34] Paulus VI: *ibidem*.

sitis in universo mundo studere [35], necnon cum Delegatis vel Commissionibus Conferentiarum Episcopalium pro Turismi Pastorali; — fovere congressus internationales ac nationales pro eiusdem Turismi renovanda Pastorali, quin negligantur opportuni occursus cum Organizationibus Internationalibus fratrum seiunctorum aut laicorum intuitu pacificae possibilisque collaborationis, ut Turismi valores spirituales, ad omnes bonae voluntatis homines movendos, diffundantur.

2. *De Conferentiarum Episcopalium opera*

Sicut praevisum est a Motu Proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 9 [LE 3457], et ad mentem Decr. *Christus Dominus*, n. 18 [LE 3332, necessarium omnino est ut singulae Con-
370 ferentiae Episcopales, quibus statuere competit / muneris pastoralis rationes vel condiciones concretas congruentesque, in suo sinu constituant Commissionem vel saltem Sacerdotem delegent ad perpendendas Turismi exigentias pastorales locales, statisticas reales prae oculis tenendo, ut conatus omnes Turismi Pastoralem respicientes prout reales necessitates requirunt, coordinantur. Hoc vero postulat:

a) studium «novarum praesentiae formarum ac Evangelii nuntiandi» [36], tum ut turistarum christianorum exigentiis spiritualibus provideatur, tum ut omnibus bonae voluntatis turistis opportunitas fraterni occursus dialogique praebeatur;

b) ordinatio, animatio, renovatio ac coordinatio Pastoralis Turismi in tota Natione, ope etiam conventuum pro Clero Laicisque, quin ulla forma propria Turismi negligatur;

c) selectio ac formatio quorundam Sacerdotum, extraneis non exclusis [37], ad dioecesium in quibus maxime Turismus evolvitur, servitium addictis;

d) promotio forte utilis quorundam congressuum internationalium variarum Conferentiarum Episcopalium, quarum Pastoralis Turismi interest.

Praedicta Commissio, vel Sacerdos delegatus, non solum Sacerdotibus recte paratis, sed etiam ac praesertim Laicis in re *peritis* utantur.

Hos inter novissimos opportunum erit cooptare peritos in re sociologica, in generali cultura ac in actuositatibus turisticis; praesertim repraesentantes auctoritate pollentes praecipuarum Societatum navigantium aëris marisque, magnarum itinerum procurationum (vulgo «Agenzie»), cauponum, operatorum turisticorum in genere, necnon eorum qui editiones turisticas curant.

Conferentiae Episcopales insuper invitantur consulere pro viribus ut praesertim frequentioris Turismi tempore, facultatem sacras confessiones fidelium excipiendi extendant Sacerdotibus omnibus iam in sua Dioecesi eadem gaudentes, dum in toto territorio nationali iter agunt, vel etiam, specificis in casibus, quando exteras regiones peragrant.

Similes normae praevideantur etiam pro sacra praedicatione ac Eucharistico cultu, salvis tamen Ordinarii loci iuribus.

Foveantur relationes contactusque etiam ope congres-
371 suum opportune / ordinatorum cum fratribus seiunctis, possibilis intuitu collaborationis in peramplo Turismi agro, iuxta normas a Secretariatu pro Christianorum unitate statutas.

3. *De Dioecesium opera*

A) Normae generales.

Cum problemata pastoralia Turismum modernum respicientia efficaciter solvi singulorum animarum curatorum initiativa nequeant, actio pastoralis in hoc sectore relinquenda non est singulis cuiusvis pastoris conatibus, neque exsequi potest nisi coordinata mutuaque actione.

Loci Ordinarius, praevia sui Consilii Pastoralis consultatione, actionis rationes (vulgo «programmi») concretas parare debebit, ut omnes vires utiles consocientur ad ministerium reapse efficax ordinandum dialogumque cum tu-

[35] Inde ab anno 1965 S. Sedes Membrum Effectivum est Unionis Internationalis «Organismes Officiels de Tourisme» (U.I.O.O.T.) habetque suum Delegatum apud tale Ens.

[36] Card. A. Cicognani, *Epistula ad LXXI Congressum «les Oeuvres Catholiques»*, Annecy 8-4-1965; cf. *La Documentation Catholique*, 1965, col. 891.

[37] Cfr. Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, nn. 22 et 30 [LE 3332].

ristiis in genere instaurandum. Turismi Pastoralis requirit quoque tum in Dioecesibus, quae sunt *terminus ad quem*, tum in illis, quae sunt *terminus a quo*, mediorum ac remediorum complexum atque eorum coordinationem, quae postulant munus communitarium «ut cura pastoralis in Dioecesi unitate non careat atque efficacior reddatur» [38], securam reddendo «concordem actionem» [39], atque efficacem. Turismus enim, ut supra memoratum est, influxum suum exercet in magna contextus socialis parte, eidemque se admiscet «in mentalitate ac moribus nostrae aetatis» [40]. Tale munus ex Dioecesis parte valorem suum servat etiam si non omnes paroeciae Turismi metae sunt [41].

Turismi Pastoralis igitur Pastoralis dioecesanae ordinaria ac essentialis consideranda est, praesertim quem respicit: *a)* initiativas pervulgantes valorum notitiam, quos Turismus forte pro omnibus exprimit; *b)* praeparationem ac formationem christianorum ad sanam Turismi fruitionem; *c)* fidelium educationem ut expensae quas pro Turismo sustinent, / non in paupertatis iniuriam vertantur, sed, e 372
contra, valorum quos ipse, si eodem recte utatur, producit pro singulis ac pro societate; *d)* spiritualem assistentiam turistis atque omnibus Turismi operatoribus, necnon omnibus personis ab eisdem dependentibus; *e)* laicorum apostolatus animationem quoad Turismum [42]; *f)* acta proposita ut cultus a fratrum seiunctorum parte, prout infra notabitur, exercitium foveatur.

Ergo:

1. Necessarium est suscitare, praesertim praedicationis et catechesis ope, conscientiam valorum positivorum, tum humanorum tum christianorum Turismi, ita ut eo ipso fruatur gaudiosa participatione ac cum Domini Paschate communione.

2. Ut christianus iuvetur magis personali actuosaque adhaesione ad sua munera adimplenda praedictorum valorum institutio commendetur velut pars integrans educationis scholasticae, necnon communicationis socialis usu. Id humanae christianaeque conscientiae magis idoneam formationem adiuvabit, ut «tot problemata moralia, quae tam in vita singulorum quam in sociali consortione exsurgunt, in veritate solventur» [43] etiam et tam saepe Turismi causa.

3. Clerus et Laici ita formentur ut, cognito phaenomeno eiusque influxu tam positivo quam negativo in animarum cura atque in Communitate, oppetere valeant efficientia ac mediorum copia exigentias spirituales hodie a Turismo impositas, ut intret —etiam hunc agrum— Ecclesia in humana consortione [44] servitii spiritu praedita.

4. Christianorum ad Turismum formatio celebratione completur Eucharistica, «totius vitae christianae fonte et culmine» [45]. In SS. Eucharistia turistae ac industriae turisticae ministri Deo Victimam Divinam offerunt atque una cum Ipsa seipsos [46] in sui ipsius particulari condicione gaudii, libertatis, dono creationis fruitionis specialis, aut pro fratribus servitii.

Ex Christi Corporis autem communione virtutem hauriunt, qua semper gratiae baptismali ideoque morali adhaerentes [47] idoneique sunt / ad apostolatum exercendum 373
quem eisdem Ecclesia committit ab eisdemque expectat. Turismus, velut *praenuntius unitatis et pacis*, axem suum invenit centralem in Eucharistia quae *signum unitatis est et vinculum caritatis* Populi Dei [48] causaque fontalis illius libertatis, quae tantum scit bonum operari.

Insuper Eucharistiae participatione, christianus, sicut peregrini Emmaus (cfr. *Lc.* 24, 13-32), facilius agnoscere sciet fratres in Christo homines sibi in Turismo consociatos, vel illos quibus occurrit in sua peregrinatione, vel quibus ipse inservit.

[38] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 30.

[39] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 17.

[40] Paulus VI, *L'Osservatore Romano*, 18-19-7-1966.

[41] Cfr. Decr. de past. Episcp. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 17; «... in eiusdem peculiaribus regionibus...».

[42] Cfr. Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, nn. 5; 13, 14.

[43] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 16.

[44] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 9; cfr. etiam Decl. de educatione christiana *Gravissimum educationis*, n. 3.

[45] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 11; cfr. etiam n. 3.

[46] Cfr. Const. dogm. de Eccles. *Lumen gentium*, n. 11.

[47] Cfr. *S. Thom.*, III, q. 79, aa 1 et 5.

[48] Cfr. S. August., In Ioannem, Tract. XXVI, n. 13; *PL* 35, 1613; cfr. etiam *1 Cor.* 10, 17; 12, 12; 12, 27; *Rom.* 12, 5; *S. Thom.*, III, q. 82, a. 7, ad 2; Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, nn. 3 et 11.

http://www.obrascatolicas.com

B) Normae particulares.

Hoc Directorium Generale, perspecta necessitate quod Ecclesia suam methodologiam pastoralem novis temporum exigentiis continuo aptet atque conspiret, ut «sedulo perfectior quaeratur temporalis ordinatio» [49] coram vitae hodiernae transformationibus utile iudicat quasdam animadversiones in concreto proponere aptandas utique in singulis Dioecesibus iuxta Ordinarii prudens iudicium ac iuxta pastorales characteristicas quae, logice, variantur —interdum etiam magnopere— in variis regionibus [50].

Ordinario loci cura est ut:

a) *Quod cleri formationem in genere*: — prividear lectiones orientativas circa Turismi Pastoralem, etiam opportunis exercitationibus [51] (v. g. itinera culturae acquirendae utilia promovenda), ut fere manuducantur futuri Sacerdotes ad realem in hoc sectore pastoralem [52]; / — faveat
374 linguarum extranearum inter Clerum studium [53]; — doceat quod dialogus omissus vel neglectus cum turistis et operatoribus turisticis — praesertim cum his qui minus religionem servant — minus grave non est quam mediocris hospitalitatis oblatio.

b) *Quoad ministerium sacerdotale*: —ordinentur cursus renovationis vel dies studii Pastoralis Turismi pro Clero, dioecesano ac regulari, etiam una cum laicis catholicis tum ut oportune experientiae comparentur, tum ut auxilia definiantur, quae Conferentia Episcopalis forte poterit pro apta assistentia spirituali turistarum etiam extraneorum destinare [54];

— quaerantur igitur, si opus fuerit, a Conferentia Episcopali Sacerdotes eiusdem nationis, vel extranei ad paroecias iuvandas in locis turisticis positas, «temporibus» peregrinationum, ne desint «Sacerdotes, numero et idoneitate saltem sufficientes, qui praesto sint pro rite pascendo Populo Dei» [55];

— reddatur secura effectiva praesentia Cleri localis temporibus maioris occursus turistici, concedendo tamen cuique Sacerdoti in alio anni tempore congruum requiei spatium [56];

— attentis phaenomeni turistici characteristicis internationalibus atque ut facilis Poenitentiae Sacramenti administratio reddatur, Parochis facultas concedatur Sacerdotes *pro tempore* in suis paroeciis commorantes, delegandi, dummodo iam regularibus facultatibus in propria Dioecesi gaudeant, ad Confessiones audiendas etiam turistarum extraneorum, statutis tamen horis;

— dirigantur Parochi ut faciliter accedant conditionibus pro Pastorali Turismi a Laicis propositis, sive ipsi paroeciani sint, sive turistae commorantes, qui per plures anni menses contextui paroeciali adhaerent;

— sollicitentur animarum curatores ut directe aut indi-
375 recte provi/deant ut opportune maiori quo potis est numero turistarum operatorumque turisticorum occurratur, quin qui fidem nostram non profitentur obliviscantur;

— Sacerdotibus itinerantibus memoretur ut Oleum Sanctum pro Infirmorum Unctione secumferant.

c) *Quoad cultum in locis turisticis*: — oblectatione, quam cultus locus decore servatus in omnes exercet, considerata, semper eiusdem dignitas secura reddatur;

— securae quoque reddantur celebrationes liturgicae in opportunis horis magnaque cum cura celebratae, necnon sacra praedicatio spiritualibus hospitum exigentiis apta [57];

— S. Missae in diebus festis celebratio necnon Poenitentiae Sacramenti administratio linguis turistis magis notis foveantur, nuntio opportuno, intelligentis indicationis (v. g. segnaletica, signalisation) ope, etiamque, si casus ferat, pluribus linguis vulgato [58];

— in diebus festis (eorumque vigiliis) SS. Missarum, quas «vespertinas» vocant, celebratio foveatur, et saltem una Missa ferialis vespertina in locorum turisticorum paroeciis celebretur. Etiam, dum talis cultus ferialis celebratur, opportunum erit, sicut experientia iam docet, brevem homiliam dicere;

— examinetur, effectivis statisticis attente consideratis, opportunitas S. Missam in diebus festis vel dominicis celebrandi inde a primis vesperis dominicae vel vigiliae [59].

— secura in diebus festis S. Missae celebratio reddatur in tentoriis (v. campeggi, camping) —opportune electo loco— atque, ubi potis est, «Sacellorum mobilium» (v. cappelle mobili, chapelles mobiles) ope, necnon coetuum selectorum, ut christianum turistis testimonium praebeant, praesentia foveatur;

— secura coordinatio ex parte parochorum, praesertim in diebus festis, reddatur, ut servitia religiosa Sacerdotibus transeuntibus, vel *pro tempore* in sua quisque paroecia commorantibus praebeantur;

— praescribatur in «oratione fidelium» ut, tempore quo Turismus agitur, mentio fiat tam illorum, qui Turismo fruuntur, ad eos sollicitan/dos ut christiana officia observent, quam eorum qui eodem Turismo frui nequeunt, quia 376
pauperes sunt, vel in ipsomet suam operam praestant;

— cultus loca ita disponantur ut integro die patescant ad fidelium pietatem fovendam atque ad operum arte insignium forte ibi servatarum visione fruendum;

— provideatur ut oblationum, quae in Ecclesia colliguntur, pars deferatur pro servitiis animarum curae necessariis, vel dialogo cum turisticis fovendo;

— hortentur monasteria contemplativa ut Ministerio Pastorali quoad Turismum suarum ferventium precum subsidium praebeant.

d) *Quoad turismum religiosum*: — cura habeatur ut magis aestimetur turismus religiosus (peregrinationes), eiusdem elementum spirituale vel sacrum dierum festorum traditionalium in loco characterem tutando;

— aestimatio Sanctuariorum in Dioecesi existentium promoveatur, tum magna contributione considerata, quam ipsa Sanctuaria administrationi Sacramentorum Poenitentiae ac Eucharistiae conferunt, tum incitamento perpenso, quod eadem etiam in turistas non observantes exercent.

e) *Quoad populum christianum*: — memoretur pastoralis actio defutura esse nisi efficax fidelium collaboratio adsit nisique eorum modus vitam ducendi personalem et familiarem atque per se ipsum solum validum testimonium constituat;

— non solum provideatur, praesertim in centris turisticis, actio ad praecavenda mala, sed etiam ad ea medenda ante et postea quam Turismus suos periodicos cursus incipiat, formando populationes, apud quas turistae diversantur, ad christianae vitae testimonium praebendum, ad hospitales esse in caritate atque coram mentalitatis morumque novitate prudentes;

— ubi possibile est, praesertim in Centris montanis thaermarumque, comparentur ac apparentur una cum Societatibus turisticis collaborando conferentiae aut occursus culturales-religiosi, etiam extra Ecclesiam, ad praesertim «longinquos» («lontani») in suo circulo vel loco captandos [60]; ad hunc finem consequendum pretiosa erit etiam in formatio/nis Institutis (Universitatibus, Seminariis, etc...) 377
Docentium collaboratio;

[49] Const. past de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 4; cfr. etiam Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, n. 14.

[50] Quaedam animadversiones *praeparationem remotam* ad Turismi Pastoralem, aliasque, *proximam* respiciunt. Sed cum etiam haec distinctio in concreto a diversis situationibus singularium Dioecesium propriis dependeat, hic non opportunum visum est earum tempora distinguere. Notetur insuper quod quae infra Pastoribus proponuntur —ut iam supra dictum est— experientiarum apostolicarum sunt fructus a multis Delegatis Nationalibus ac Dioecesanis pro Turismi Pastorali communicatarum respicientique praesertim Dioeceses, quae Turismi *sterminus ad quem* sunt.

[51] Cfr. Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 21 [LE 3334].

[52] Cfr. Card. A. Cicognani: «Summus Pontifex exoptat ut institutio theologica pastoralis Turismi suum debitum locum obtineat in formationis ecclesiticae religiosaeque Institutis, ad hunc finem etiam maiorem Professorum et Docentium in Universitatibus Seminariisque collaborationem fovendo». *Epistula* ad «Convegno Ital. per i Docenti di Teologia Pastorale», *L'Osservatore Romano*, 18-9-1966; cfr. etiam Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 8 et 19.

[53] Cfr. Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 23.

[54] Cfr. Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 16; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 19.

[55] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 23.

[56] Cfr. Card. A. Cicognani: *Epistula* ad «I Conv. Naz. Ital. per Curatori di Anime in località turistiche», *L'Osservatore Romano*, 24-25-10-1966.

[57] Cfr. *Instructio de Cultu Mysterii Eucharistici*, n. 19 [LE 3562]; cfr. etiam Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 44 [LE 3423]

[58] Cfr. *Litterae Circulares S. Congregationis Concilii*, n. 104132, 19-3-1966

[59] Cfr. *Instructio de Cultu Mysterii Eucharistici*, n. 28; cfr. analogia cum Decr. de Eccl. Orient. Cath. *Orientalium Ecclesiarum*, n. 15 [LE 3233].

[60] Cfr. Card. A. Cicognani: «Numquam satis laudari queunt initiativae culturales-religiosae, iam in quibusdam maioribus centris turisticis experitis quae mirum efficientium ad animabus remotis occurrendi Deo possibilitatem, quae mirum efficientium ad animabus remotis occurrendi Deo possibilitatem, obtinendam manifestaverunt». *Epistula* ad «I Conv. Ital. «Turismo e Pastorale»», *L'Osservatore Romano*, 6-2-1963; cfr. etiam Paulus VI, *L'Osservatore Romano*, 8-3-1964.

— excolatur Pastoralis Turismi elementum missionale, eorum praevia aequaque praeparatione, qui regiones non christianas neque credentes peragraturi sunt, ut validum fidei, caritatis virtutumque civilium testimonium, ipsa suae vitae ratione, praebeant;

— secure firmetur collatio apostolica Associationum laicalium catholicarum ad Turismi, praesertim iuvenilis, Pastoralem;

— foveatur *turismus socialis* ita ut iuvet evolutionem valorum constitutivorum personae atque verae authenticae vitae socialis [61];

— praebeatur directe vel indirecte, «etiam illis qui congruis carent mediis possibilitas inveniendi requiem et reficiendi vires in domibus pro feriis aptis, in peregrinationibus ordinatis, in «coloniis» pro pueris» [62];

— iuste aestimentur christianae artis monumenta in Dioecesi existentia, eorum religiosae significationis perspicuam praesentationem praebendo; ad hunc finem promoveatur formatio spiritualis ac culturalis mystagogorum vel «ductorum» (v. «Guide»), necnon perdiligens praeparatio mediorum technicorum utilium ad ea monumenta aestimanda, vel ad vitam christianam illustrandam [63];

— curetur ne in locis turisticis stipes fastidiose quaerantur;

— concurratur, etiam cuiusdam diei festi sacram praedicationem opportunam tradendo, ut recte fideles in christiana viarum disciplina doceantur ne aliorum vita in autovehicularum ductione periclitetur [64];

— foveatur in vehiculis signi S. O. S. diffusio, sicut iam quibusdam in regionibus utiliter fit, ut facilis, in gravibus variis casibus, spiritualis adsistentia reddatur.

f) *Quoad operatores turisticos*: — evolvatur dialogus in caritate cum omnibus operatoribus turisticis quamcumque
378 religionem colant; /

— curetur spiritualis eorum christianorum catholicorum formatio, qui in variis industriarum turisticarum sectionibus laborant (v. g. ductorum montanorum, ludimagistrorum vulgo «sci» nuncupati, ministrorum in thermarum institutis, etc. ...) atque debito tam cauponibus quam personis cauponicis spiritualis adsistentia foveatur [65];

— ubi potis, auxilium Sacerdotibus in Turismi apostolatu praestantibus praebeatur ad formationem ethico-professionalem in Turismi Institutis professionalibus;

— promoveantur occursus cum operatoribus turisticis, ut eorum labor spiritu evangelico imbuatur: eorum exigentias praesertim spirituales cognoscendo; eorum relationes frequentiores cum Ecclesia reddendo; eorum officiorum conscientiam quoad Turismi moralitatem illuminando [66];

— suadeatur cauponibus opportunitas in singulis diversorii cubiculis S. Bibliam, si potis in linguis praecipuarum turmarum turisticarum, idque fraterne consentientibus cultus ministris fratrum seiunctorum, sicuti iam variis in fregionibus fit.

g) *Quoad Fratres seiunctos*: — Praeter ea, quae in praecedentibus paginis iam memoratum est: *a)* praebeantur christianis non catholicis loca cultus iuxta Directorii Oecumenici normas [67]; *b)* invitentur animarum curatores ut christianos non catholicos ad suum ministrum vel locum
379 cultus, si ibi existant, dirigant, in praescriptionum / spiritu praedicti Directorii pro Orientalibus, in nn. 53 et 54 [68], pro ceteris christianis vero in nn. 62 et 63 [69].

Summatim: loci Ordinarius curet ut suus Clerus turistas, cuiuscumque nationis, condicionis, aetatis, religionis sint, velut ad Populum Dei ordinatos atque nunquam velut Communitati, cuius animarum curator est et pastor, extraneos consideret [70].

Ut Ordinarius firmare valeat quae supra [71] ad «idoneae curae spiritualis fines» [72], analogice uti debebit, sicut M. P. *Ecclesiae sanctae*, I, n. 9 (cfr. num. 15), praevidet, vel Sacerdote vel Commissione *ad hoc*, quae laicos in Turismo peritos comprehendet atque relationes regulares cum Delegato vel cum nationali Commissione pro Turismi Pastorali teneat.

Commendatur insuper ut quaedam membra praedictae Commissionis ac praesertim eiusdem Praeses (deficiente vero Commissione, Delegatus supradictus) membra quoque sicut effectiva Consilii tum Presbyteralis tum Pastoralis dioecesani sint.

Omnes tandem Communitates, et urgentiore modo, quarum Turismus interest, suum apostolatum perficere debent iuxta exigentias, quas / gentium (osmosis) peregrinatio gra- 380
datim magis magisque definit: id quod exigit spiritualem aperitionem formationemque, cuius evolutio et amplitudo fructus erunt caritatis mensurae, quae reapse eas vivificat debetque «tendere ut cor Ecclesiae dilatetur... usque ad universalem Christi propositi et caritatis mensuram» [73].

4. *De Religiosorum auxilio ad turismi pastoralem*

Religiosi, quatenus «bono totius Ecclesiae pro sua vocatione et gratia serviunt» [74], validam suam operam Turismi Pastorali praebere possunt vel preces fundendo (cfr. n. 23), vel pro sua competentia doctrinam proponendo, vel etiam sua communicationis socialis instrumenta commodando. Pastoralis Turismi insuper, qua «Pastoralis organicae» (Pastorale d'insieme, Pastorale d'ensemble) elementum, fidere debet religiosorum Sacerdotum cooperatione [75], sicut etiam illa Institutorum Saecularium Religiosarumque.

Praeterea, Sacerdotum religiosorum sicut etiam ceterorum Institutorum perfectionis apostolatus in coetibus turisticis exercendus legitime requiri potest non solum quia religiosi «Corpori Episcoporum coaptantur» [76], sicut omnes presbyteri, sed etiam quia eorum ipsa particularis «mobilitas», quam saepe Fundatores suis religiosis Communitatibus concessere, speciali modo idonea videtur ad hunc «Pastoralis complexus» laborem atque modo actuali vivoque ad apostolicae vocationis exigentias respondet. Omnes igitur religiosi, salvis cuiuscumque Instituti indole, fine specifico, sanis traditionibus, interna disciplina Superiorumque auctoritate, qua Episcoporum collaboratores vocantur ad Populi Dei exigentiis occurrendum, praesertim ubi multi fideles viis ministerii ordinariis prosequi nequeunt.

Superiores religiosi insuper invitentur: *a)* ut praeparent

[61] Cfr. *A. A. S.*, ibidem n. 53: «Curent moderatores scholarum et Institutorum catholicorum ut copia detur ministris orientalibus praestandi adiutorium, spirituale et sacramentale, fidelibus ipsorum qui Institura catholica frequentant. Quod adiutorium, pro rerum adiunctis et concessa licentia Ordinarii loci, etiam intra aedificium catholicum, templo non excluso, praeberi potest.»

N. 54: «In nosocomiis et aliis institutionibus similibus quae a catholicis reguntur, curent moderatores ut sacerdotem Ecclesiae Orientalis seiunctae tempestive certiorem faciant de praesentia fidelium eius atque facultas ei detur aegrotos visitandi necnon sacramenta digne et reverenter iis administrandi».

[62] Cfr. *A. A. S.*, ibidem n. 62: «Curent moderatores scholarum et Institutorum catholicorum ut facultas detur ministris aliarum Communionum praestandi adiutorium, spirituale et sacramentale, propriis fidelibus qui Instituta catholica frequentant. Quod adiutorium, pro rerum adiunctis, etiam intra aedificium catholicum dari potest ad normam numeri 61.

N. 63: «In nosocomiis et aliis institutionibus similibus quae a Catholicis reguntur, curent moderatores ut ministros Communionum seiunctarum tempestive certiores faciant de praesentia eorum fidelium atque facultas aegrotos visitandi necnon adiumentum spirituale et sacramentale praestandi iisdem detur».

[63] Cfr. Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 6: «Communitas ... localis non suorum dumtaxat fidelium curam fovere, sed etiam zelo missionali imbuta viam ad Christum omnibus hominibus parare debet».

[64] Cfr. Card. A. Cicognani: «Turismi Pastoralis, quatenus Pastoralis «organicae», quam vocant, pars est, a locorum Ordinariis dependet ab iisdemque providenda est». *(Epistula* ad II Congressum Italicum pro animarum Curatoribus in locis turisticis); *L'Osservatore Romano*, 24-25-10-1966.

[65] Cfr. Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 23.

[66] Paulus VI, *L'Osservatore Romano*, 20-1-1966.

[67] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28.

[68] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28; cfr. etiam Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 30.

[69] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28.

http://www.obrascatolicas.com

excolantque tales pretiosos collaboratores huius tam modernae animarum curae, vel aeque institutione in formationis Pastoralis Turismi Institutis, vel participatione ad Congressus ordinatos ut Cleri cultura circa tales apostolatus formas renovetur; / *b)* ut collocentur, in paroeciis 381
praesertim religiosis commissis, Sacerdoti religiosi omnimodo formati ad huius phaenomeni spirituales exigentias satisfaciendas.

Praecipuo modo perutile erit auxilium Institutorum Saecularium, sive ut «servitium», sive ut «christianum testimonium».

Domus religiosae denique, commodatae velut «convictus», vel ut diverticula in locis turisticis, optimum praebere exemplum debent, secura indicia quoad religiosa servitia communicando, in singulis cubiculis S. Bibliam, vel saltem Novum Testamentum collocando atque super omnia circulum vere fraternum, occursus pro omnibus obtulendo.

5. *De Diaconis in turismi pastorali*

Ubi Diaconatus permanens a Conferentiis Episcopalibus, Summo Pontifice assentiente (cfr. *Sacrum Diaconatus Ordinem*, I, 1) restitutus est, Diaconorum permanentium opera, sub eorum Superiorum ductu, etiam in Turismi Pastorali exercenda pretiosa erit. «Gratia etenim sacramentali reborati, in diaconia liturgiae, verbi et caritatis, ... in communione cum Episcopo eiusque presbyterio» [77], validi cooperatores sunt. Revera ut tales evadant, necesse prorsus est ut Dioeceses ad eorum specialem formationem etiam in hoc animarum curae sectore provideant.

6. *De laicis militantibus ac de turismi pastorali*

Laicorum apostolatus maximum interest in Turismi Pastorali Generali, sive quia praesertim laici sunt qui Turismo indulgent, sive quia industria ac organizatio turistica a laicis dependet [78].

Ecclesia igitur a Laicis militantibus non solum testimonium, sed etiam intellegentem ac fervidam collaborationem in variis apostolatus turistici gradibus expectat.

Evidenter haec collaboratio variabitur prout variae sunt possibilitates situationesque singularum personarum, necnon varia earum specifica erit praeparatio. «Laici vero, qui 382
in tota vita Ecclesiae actuosas / partes gerendas habent, non solum mundum spiritu christiano imbuere tenentur, sed etiam ad hoc vocantur ut in omnibus, in media quidem humana consortione, Christi sint testes» [79]. Magni quoque momenti sunt Concilii Vaticani Secundi sequentia verba: «Colant... sensum dioecesis... prompti semper, ad invitationem Pastoris sui, suas quoque vires inceptis dioecesanis adicere... eo magis quia crebrescens in dies migratio populorum, mutuae necessitudinis augmentatio et communicationum facilitas, iam non sinunt ullam partem societatis in se clausam manere. Ita de necessitatibus Populi Dei in toto orbe terrarum dispersi solliciti sint» [80]; eoque magis quam laici «in campo... otii fratribus adiuvandis aptiores exsistunt» [81]. Revera cum ipsi sive ad Populum Dei, sive ad societatem civilem pertineant [82], frequentiores obviaeque occasiones dialogum cum ceteris instaurandi habent.

Immo exoptandum est ut ipsi periti fiant vel ut Directores aut similes in diversis actuositatibus mansionis laborisque a Turismo oblatis, itaque bonum fermentum in farina reconditum evadant (cfr. *Mt.* 13, 33). Optanda quoque est Laicorum militantium insertio in organizationibus turisticis etiam in regionibus non christianis [83], quas etiam turistae catholici petunt.

Laicorum collaboratio praesertim consulitur ut foveatur: *a)* institutio in omnibus suis gradibus circa temporis liberi ideoque Turismi rationalem usum; *b)* diffusio cognitionum de Turismi valoribus positivis ope omnium instrumentorum communicationis socialis; *c)* profundior cognitio culturalis circa eiusdem functionem in hominis vita; *d)* institutio spiritualis coetuum professionalium. / 383

Insuper: Laici, praesertim militantes, sibi persuasum habeant sanum Turismum exigere coordinatum non solum singulorum, sed etiam coetuum conatum, quoniam impossibile evadit promovere singulis seiunctisque conatibus humanizationem, quam vocant, huius phaenomeni tam dynamici irreversibilisque sicuti Turismus est.

Tandem, si Hierarchiae munus est docere ac authentice interpretari principia hac in re tenenda atque promovere necessarias structurarum reformationes (postulatas a ministerio magis sollicito de Turismi multiplicibus influxibus in animarum curam) ad Laicos praesertim pertinet, libera sua initiativa, quin passive officia normasque expectent [84], spiritu christiano mentes et mores, Communitatis leges, habitudinesque imbuere, necnon Turismo habitu vere humano et christiano frui.

Revera, «Ecclesia non vere fundata est, non plene vivit, nec perfectum Christi signum est inter homines nisi, cum hierarchia, laicatus veri nominis exstet et laboret» [85].

Ideo, hoc Directorium Generale non neglexit commendare ut inter collaboratores Delegati nationalis vel dioecesani pro Ministerio Pastorali quoad Turismum (aut inter Commissionum pro dicta Pastorali membra) etiam laici bene praeparati cooptentur, similiter ac Concilium Vaticanum, Secundum pro Commissione Pastorali dioecesana praevidit [86].

CONCLUSIO

In superiore disceptatione perspicue probatum est Turismum, per se, non solum homini hodierno —magis magisque futuro— occasionem praebere cognoscendi invisendique totam terram, iam, quodam sensu, nimis angustam effectam pro eo, sed etiam et maxime ceteros homines fraterne obviandi.

Haec fundamentalis realitas Ecclesiam instat, ut christianos formet «adultos», qui semper et ubique vivant prout fides exigit.

Pastoralis ergo Turismi, considerata in sua multiplici evolutione suisque semper novis exigentiis, cum tandem intime «Pastorali motus» uniatur, supra descriptis normis exhauriri nequit. Quoniam vero hortamenta illa experientiarum iam longe lateque confirmatarum fructus / sunt: ... 384

— in communi agnitione «progressum humanum verae hominum felicitati inservire posse» [87]; — in admissione totius boni, quod in moderno dynamismo invenitur; — in praevisione percrebescentis diffusionis Turismi vis quoad loca, vis quoad varios humanae familiae coetus, dummodo odia bellaque ne sanguine mundum maculent; — in memorando, tandem, Turismum esse elevationis socialis perfectorem posseque etiam Oecumenismum necnon inter populos unionis causam, ... eadem auxilium praebere cupiunt Pastoribus, ut traditionalem animarum curam enovent integrantque quoad novum contextum socialem Turismi phaenomeno productum.

Huius Directorii Generalis normae, tandem, sibi proposuerunt fovendi ex fidelium parte, qui Turismo fruuntur vel in Turismo laborant, cum Deo Caritate communionem, «a Quo averti, cadere; in Quem converti, resurgere; in Quo manere, consistere est; a Quo exire, emori; in Quem redire, revivíscere; in Quo habitare, vivere est» [88].

Romae, in Festo S. Catharinae Senensis, 1969.—I. Car. VILLOT, *Praef.* P. Palazzini, *a Secr.*

Praesens Directorium Generale Summus Pontifex Paulus Papa VI Litteris suae Secretariae Status, n. 128984/SI, die 27 Martii 1969, approbavit et auctoritate sua confirmavit et publici iuris fieri iussit.

[77] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 29; cfr. etiam Motu Proprio *Sacrum Diaconatus Ordinem*, (18-6-1967), nn. 1 et 2 [LE 3571].
[78] De Laicorum muneribus iam pluries in praesentis Directorii cursu actum est, referendo etiam quaedam documenta conciliaria, Turismum etiam in hoc sectore, respicientia.
[79] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 43; cfr. etiam *1 Pt.* 2, 9-12; *Gal.* 4, 19; Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, nn. 7 et 9; Decl. de educatione christiana *Gravissimum educationis*, n. 2.
[80] Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, n. 10; cfr. etiam Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 5.
[81] Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, n. 13; cfr. etiam n. 29: «Ad bonas relationes humanas colendas oportet ut valores vere humani foveantur, imprimis ars fraternae convivendi atque cooperandi, necnon colloquium instituendi»; cfr. etiam Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 16 et 72; cfr. Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 12 [LE 3235]; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 41 [LE 3364].
[82] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 21.

[83] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 41.
[84] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 43.
[85] Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 21; cfr. etiam Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 30.
[86] Cfr. Decr. de past. Episcop. munere *Christus Dominus*, n. 27.
[87] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 37.
[88] S. Augustinus, Soliloquia, I, 1, 3: *PL* 32, 870.

Adn. Riv. dioc. Roma 10 (1969) 1051-1165; F. APPENDINO in Perfica munus 45 (1970) 404-410; G. ARRIGHI in ME 95 (1970) 110-113; J. C. PERISSET in ME 94 (1969) 367-378.

3746

1969 APR 30.-SC SACRAMENTORUM, INSTRUCT. PART.*

DE MINISTRIS EXTRAORDINARIIS SACRAE COMMUNIONIS EUCHARISTICAE ADMINISTRANDAE

Fidei custos, Ecclesia, cuius depositum per hominum aetates servat inviolatum, leges omnino canonicas, saeculorum decursu a se latas, quas diligenter tuetur, quandoque ob peculiares condiciones novasque subortas necessitates prudenter simul et magnanimiter immutat. Cum enim salus animarum sit finis Ecclesiae, canonicae praescriptiones ad hunc finem aptari debent, ut prout res et tempora poscunt, reapse efficaces sint et ad universam Ecclesiae navitatem recte temperandam pertineant.

Hac vero aetate, qua humanae vitae condiciones quam citissime demutantur, Ecclesia praeter alia nequit non animadvertere angustias et difficultates in quibus, ob sacrorum ministerium exiguum nonnullis in regionibus numerum, ipsa versatur cum animarum curae necessitates augescant et pastoralis ministerii multiplices labores et industriae expostulentur.

Quam ob rem visum est Beatissimo Patri Paulo VI pro Sua pastorali sollecitudine fidelium votis accedere caute derogando vigenti iuri, ita ut, praeter ministros de quibus in can. 845, huius aetatis necessitate comperta, extraordinarii constituantur ministri, qui sibi et fidelibus Sacram Communionem administrare possint.

Quod ut recte fiat hae, auctoritate Summi Pontificis, decernuntur normae circa administrationem Ssmae Communionis iuxta ritum latinum:

1. Episcopi residentiales, Coadiutores omnibus iuribus et officiis Episcopalibus praediti, Abbates de regimine, Praelati Ordinarii locorum, Vicarii Capitulares, Administratores Apostolici, Vicarii ac Praefecti Apostolici, etsi charactere episcopali carentes, quique in hoc Decreto Pastores vocantur, adire possunt Sacras Congregationes de Disciplina Sacramentorum ac pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide, pro suae potestati subiectis, ad assequendam facultatem, qua personae cuidam idoneae permittere valeant administrationem Sanctae Communionis sibi et fidelibus: *a)* quoties minister de quo in can. 845 C. J. C. deest; *b)* quoties idem minister Ssmam Communionem administrare nequeat sine incommodo ratione adversae valetudinis, provectae aetatis ac pastoralis ministerii; *c)* quoties numerus fidelium ad Ssmam Communionem accedentium ita notabilis sit ut Missae celebratio nimis protrahatur.

2. Praedicti Pastores hanc facultatem acceptam delegare possunt Episcopis Auxiliaribus, Vicariis Generalibus, Vicariis Episcopalibus et Delegatis.

3. Persona idonea, de qua in n. 1, designabitur iuxta hunc ordinem: subdiaconus, clericus in ordinibus minoribus constitutus, tonsuratus, religiosus, religiosa, catechista (nisi, prudenti Pastoris iudicio, catechista religiosae praeferendus sit) aut simplex fidelis: vir et mulier.

4. Re pressius determinata:

A. *In oratoriis Communitatum religiosorum utriusque sexus*, Pastores de quibus supra, facultatem assequi possunt permittendi ut, omni cautione adhibita, Superior ordine sacro carens vel Antistita, aut eorum substituti, Panem Eucharisticum distribuant sibi ac suis sodalibus, fidelibus forte adstantibus Eumque aegrotis in domo degentibus deferant.

B. *In Orphanotrophiis, Domibus hospitalibus, Collegiis et Institutis*, ampliore verbi significatione acceptis, quae moderantur Religiosi vel Religiosae, iidem pariter Pastores, de quibus in n. 1, facultate instrui possunt qua Superior seu Rector ordine sacro carens vel Antistita aut eorum substituti, aut etiam Christifidelis spectatae pietatis Sanctam Communionem distribuant sibi, alumnis propriae domus vel etiam ceteris fidelibus, quovis titulo adstantibus, Eamque aegrotis deferant.

5. Christifidelis minister extraordinarius Ssmae Communionis deligendus, vita christiana, fide moribusque excelleat et maturiore aetate commendetur oportet, necnon rite instructus ad tam nobile munus explendum. Mulier spectatae pietatis, in casibus necessitatis seligatur, quoties scilicet alia persona idonea inveniri nequeat.

6. Persona idonea ad Ssmam Communionem administrandam ab Episcopo nominatim selecta, mandatum ab eodem accipiat iuxta Ritum apparatum ad deputandum ministrum et distributionem Ssmae Communionis peragere debet iuxta liturgicas normas.

7. In administratione S. Synaxis quodlibet praecaveatur irreverentiae periculum adversum SS. Sacramentum, cui maximus est honor exhibendus.

8. Memorata facultas Pastoribus, de quibus supra in n. 1, iusta de causa petentibus a Sacris Congregationibus de Disciplina Sacramentorum et pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide ad triennium conceditur.

9. Praedicti Pastores, elapso triennio, ne omittant ad praefatas Congregationes referre de modo quo res processerint et utrum ad bonum animarum reapse contulerint.

Ex Aedibus Vaticanis, die 30 Aprilis 1969.

* E foliis ab ipsa S. C. de Sacramentis vulgatis.

3747

1969 APR .. -CONSILIUM LITURGIAE, DECL. PART.*

DECLARATIO CIRCA INTERPRETATIONES TEXTUUM LITURGICORUM «AD INTERIM» PARATAS

Circa Instructionem ad populares interpretationes liturgicas apparandas [LE 3709] in praecedenti fasciculo *Notitiae* publici iuris factam, et transmissam ad Praesides Conferentiarum Episcopalium, ad Praesides Commissionum liturgicarum nationalium necnon Commissionum mixtarum, quoddam ortum est dubium relate ad textus *ad interim*, nempe: Utrum textus ad interim transmittendi sint ad «Consilium» antequam promulgentur.

Praedicta «Instructio» de hac re loquitur bis in n. 42, ubi dicere *videretur* tales textus sub *una* responsabilitate Commissionis liturgicae vel Conferentiae Episcopalis promulgandos esse.

Textus Instructionis non est clarus: 1) nec quoad potestatem, quae videretur concedi Commissionibus liturgicis; 2) nec quoad confirmationem ex parte «Consilii» praedictorum textuum *ad interim*.

Quoad *primum*, dicendum est in vigore manere decisionem «Commissionis centralis... Concilii decretis interpretandis», quae relata est in *Notitiae*, 1968, p. 364 (Cfr. *Acta Ap. Sedis*, 60 [1968] 361) [LE 3625], nempe: Conferentia delegare non potest Commissioni liturgicae munus conficiendi interpretationes liturgicas populares et *illas approbandi*, ut adhibeantur ad interim. Proinde saltem Consilium Praesidentiae ipsius Conferentiae illas approbare debet.

Quoad *secundum*: in vigore manent quae statuta sunt et publici iuris facta in *Notitiae*, 1968, p. 365, id est: ad «Consilium» transmittendas esse pro confirmatione etiam interpretationes populares *ad interim*, postquam Commissio liturgica Nationalis *et* saltem Consilium Praesidentiae Conferentiae illas approbaverint.

Agitur enim de textibus et formulis, interdum summi momenti qui publice et officialiter adhiberi debent in celebratione liturgica, et maxime interest ut omnibus condicionibus requisitis perfectionis et fidelitatis praediti sint. Insuper, deficiente approbatione totius Conferentiae Episcopalis, «Consilii» confirmatio constituit unitatis et harmoniae sigillum et pignus.

* Ad Praesides Conferentiarum episcopalium: Notit. 5 (1969) 68.

3748

1969 MAI 8.-PAULUS VI, CONST. AAS 61 (1969) 297-305

SACRA RITUUM CONGREGATIO IN DUAS CONGREGATIONES DIVIDITUR, ALTERAM PRO CULTU DIVINO, ALTERAM PRO CAUSIS SANCTORUM

PAULUS PP. VI

Servus servorum Dei - Ad perpetuam rei memoriam

Sacra rituum congregatio, quam Decessor Noster f. r. Xystus V anno a reparata salute MDLXXXVIII condidit [1], iam a principio duplici illi vacavit muneri: ut hinc scilicet sacris Ecclesiae latinae ritibus praeesset ac moderaretur; illinc omnia quoad totam Ecclesiam perageret, quae ad Sanctorum canonizationem omni modo spectarent. Quod alterum munus eam ob rem Congregationi sacris ritibus

[1] Cfr. Constit. Apost. sub plumbo data *Immensa aeterni Dei*: in *Bullario Romano*, VIII, Augustae Taurinorum ed. an. 1863, p. 989.

http://www.obrascatolicas.com

praepositae creditum est, quia canonizationis causae eo semper pertinuerunt, ut Servi Dei in Sanctorum Caelitum album relati in Ecclesia universa publico honorarentur cultu.

Duplici hoc munere Sacra Rituum Congregatio per quattuor fere saecula ea rerum prudentia functa est, ut eam ob causam praeclaras laudes collegerit. Etenim ad sacram liturgiam quod attinet, mentionem inicere sufficiat, Sacram
298 Rituum Congregationem, praescripta sacrosancti Concilii Tridentini secutam [2], postquam Sanctus Pius V Breviarium et Missale Romanum providenter emendata in lucem protulerat [3], ceteros libros liturgicos instauravisse et edidisse, formulas ritusque liturgicos Ecclesiae latinae, expolitis partibus media, quam vocant, aetate deformatis, ad pristinam puritatem aptamque compressionem restituisse, eorumque nimia varietate sublata, ad quandam liturgicam unitatem redegisse, incolumem postea firmiter servatam [4].

Nostra vero aetate eadem Sacra Congregatio, mandata agens Decessoris Nostri S. Pii X, viam aperuit generali liturgiae instaurationi per illam Breviarii recognitionem [5], quae ab eodem Sancto Pontifice nomen accepit; quam postea prosecuta, iubente Decessore Nostro ven. rec. Pio XII, Vigiliam paschalem anno MCMLI restituit [6], atque anno MCMLV novum Ordinem Hebdomadae Sanctae edidit [7]. Ex quibus inceptis multisque aliis proficisci quodammodo visa est ea Constitutio, quam Concilium Oecumenicum Vaticanum II probavit [8].

Nec minoris aestimanda est Congregationis, de qua loquimur, opera ad Sanctorum causas apparandas et cognoscendas collata. Quod palam index Sanctorum testatur, qui ab anno MDLXXXVIII ad nostrum hoc tempus in Caelitum numerum ascripti sunt, vel virtutibus heroicis, quas appellant, vel martyrio accurate excussis.

Attamen nunc sive generalis liturgiae instauratio a Concilio Vaticano II decreta, sive legum causas Sanctorum respicientium ad nostri temporis sensum recognitio nova studia, novas curas sollecitudinesque in huiusmodi negotiis
299 pertractandis et expediendis requirere et exigere videntur./

Perspicuum praeterea est, si res ipsa penitus consideretur, aliam esse liturgiae materiam, aliam causarum Sanctorum, itemque in altera diversa quam in altera studium, ingenii cultum, viam rationemque procedendi postulari.

Hanc ob causam Nosmetipsi, eo Constitutionis Apostolicae *Regimini Ecclesiae* loco [9], ubi de Sacra Rituum Congregatione agebatur, eandem in duas tribui iussimus partes, quas Sectiones vocant, quarum altera circa divinum cultum, altera circa causas Sanctorum versaretur.

Nunc vero re diligentius perpensa, peritorumque virorum sententia petita, in illud venimus consilium, ut earum sectionum, ita aliam ab alia seiungamus, ut unaquaeque sui iuris omnino reddatur.

Quapropter Nostra hac Constitutione Apostolica, in locum Sacrae Rituum Congregationis, quae adhuc obtinuit, duas novas substituimus Congregationes, quarum prior *Sacra Congregatio pro Cultu Divino* appellabitur, altera vero *Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum*.

Congregatio autem pro cultu divino, praeter iura sibi propria, quae mox definientur, partes etiam sibi ascisceat Consilii ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia, quod proinde tamquam Corpus sui iuris finem capere volumus, atque in eadem Congregatione inesse tamquam peculiarem Commissionem statuimus, quae esse pergat quoadusque inchoatos libros liturgicos perfecerit.

Quare ordinationibus abrogatis, quae in Constitutione Apostolica *Regimini Ecclesiae* [10] habentur, sequentes servandas esse decernimus.

Sacra Congregatio pro Cultu Divino

1. Sacra haec Congregatio, cui praeest Cardinalis Praefectus, iuvantibus Secretario et Subsecretario, ius habet

[2] Cfr. *Canones et Decreta Sacrosancti Oecumenici et Generalis Concilii Tridentini*, Sessiones XXII, XXIV, XXV.
[3] Cfr. Const. Apost. *Quo primum*, die 13 mensis Iul. an. 1570 data.
[4] Quantopere Sacrum hoc Consilium de re liturgica meruerit satis ostendunt quinque ab eo edita volumina, quibus *Decreta authentica* continentur.
[5] Cfr. Const. Apost. *Divino afflatu*, data die 1 mensis Nov., an. 1911: *A. A. S.* 3 (1911), pp. 633-638.
[6] Cfr. S. Congr. Rituum, Decr. *Dominicae Resurrectionis*: *A. A. S.* 43 (1951), pp. 128 ss. [LE 2190].
[7] Cfr. S. Congr. Rituum, Decr. *Maxima Redemptionis nostrae mysteria*: *A. A. S.* 47 (1955), pp. 838 ss. [LE 2526].
[8] Cfr. Const. *Sacrosanctum Concilium*: *A. A. S.* 56 (1964) pp. 97-138 [LE 3142].
[9] Cfr. nn. 58-64: *A. A. S.* 59 (1967), pp. 904-908 [LE 3588]. [10] Cfr. *ibid.*

in omnia quae cultum divinum directe et proxime respiciunt in Ritu romano inque ceteris Ritibus latinis, salvo iure aliorum Dicasteriorum, quoad ea, quae vel fidei doctrinam, vel ecclesiasticam disciplinam attingunt, vel ordinem iudicialem requirunt./ 300

2. Sacra haec Congregatio in tria dispescitur Officia.

§ 1) *Officium primum* operam confert ad liturgicum Dei cultum, vel rituali vel pastorali ratione spectata; textibus liturgicis emendandis aut conficiendis vacat; recognoscit calendaria peculiaria, et Propria Missarum et Officiorum, sive dioecesium sive Ordinum Religiosorum; opportunas ab hisce rebus vacationes concedit; agit de vera legitimaque interpretatione cum normarum tum rubricarum, quae in libris liturgicis habentur; attendit ad cultum sacrarum reliquiarum, ad confirmandos Caelites tutelares, et ad concedendam appellationem basilicae minoris.

§ 2) *Officium secundum* rationem habet cum Conferentiis Episcopalibus, quarum Acta liturgica, ad normam art. 36 § 3 Constitutionis de sacra Liturgia [11], perpendit, probat seu confirmat; accommodationes, de quibus art. 40 eiusdem Constitutionis [12] significat, a Conferentiis Episcopalibus propositas, accurate considerat, spectatis sive legibus liturgicis generalibus, sive necessitatibus, traditionibus et ingenio singulorum populorum; denique versatur circa cultum extraliturgicum, hoc est circa populi christiani pietatis exercitationes, salvis facultatibus Sacrae Congregationis pro doctrina fidei.

§ 3) *Officium tertium* rationes habet cum Commissionibus, quas appellant, liturgicis, cum Commissionibus mixtis plurium nationum, cumque Institutis, uti vocant, quae vel apostolatum liturgicum, vel musicam, vel cantum, vel artem sacram promovent; non solum notitias de vita liturgica in Ecclesia conquirit, sed scriptiones etiam de hoc argumento agentes congerit, ex quibus rationaria conficit; reputat quo modo media, quae vocitant, communicationis socialis ad divinum cultum provehendum conferre possint; inceptis denique pastoralibus, Consociationibus ex omni natione, et conventibus apostolatus liturgici favet.

3. Haec sacra Congregatio iuvatur tum a suo Coetu Consultorum, e viris constante rei liturgicae peritissimis, a Summo Pontifice undique gentium eligendis, tum a Commissionibus ad quaestiones difficiliores investigandas constitutis [13]./ 301

4. Ad instaurationem liturgicam absolvendam sacra haec Congregatio ad tempus opera utitur membrorum et peritorum, qui ad Consilium ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia pertinebant; ea scilicet ratione quae hic definitur:

§ 1) Purpurati Patres qui Membra erant Consilii, eo ipso Membra fiunt Congregationis pro cultu divino. Ad quos alii, si visum fuerit, addi poterunt.

§ 2) Episcopi dioecesani, vi Litterarum Apostolicarum *Pro comperto sane* [14] uti Membra huic Congregationi assignandi, pro hac vice, ab iis qui veluti Membra ad Consilium, quod diximus, pertinebant, e suis Sodalibus eligentur.

§ 3) In coetibus, in quibus ultimae conclusiones circa edendos libros liturgicos approbandae sunt, partem habebunt tum Sodales peculiaris Commissionis, e desito Consilio ortae, tum Membra huius sacrae Congregationis.

Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum

5. Sacrae Congregationis pro Causis Sanctorum, cui praeest Cardinalis Praefectus, iuvantibus Secretario et Subsecretario, hoc est munus, ut omnia agat quae vel ad Beatificationem Servorum Dei, vel ad Canonizationem Beatorum, vel ad reliquiarum conservationem omni modo pertinent [15].

6. Sacra Congregatio, quae in Causis cognoscendis ad modum iudicii procedit, tribus officiis constat, quae sunt: Officium primum iudiciale, cui proxime moderatur Secretarius, adiuvante Subsecretario et congruo Officialium numero; Officium secundum, cui praeest Promotor Generalis Fidei, opem ei ferentibus Subpromotore Generali Fidei et consentaneo numero Officialium; tertium Officium Historicum Hagiographicum, cui praeficietur Relator Generalis.

[11] Cfr. Concil. Vat. II, Const. *Sacrosanctum Concilium*: *A. A. S.* 56 (1964), p. 109 s. [12] Cfr. *ibid.*, n. 40: l. c., p. 111.
[13] Cfr. Const. Apost. *Regimini Ecclesiae*, n. 61, § 3: *A. A. S.* 59 (1967), p. 905 [LE 3588]. [14] Cfr. *A. A. S.* 59 (1967), pp. 881-884 [LE 3584].
[15] Cfr. can. 253 § 3; et Const. Apost. *Regimini Ecclesiae*, n. 59: *A. A. S.* 59 (1967), p. 904.

7. *Primum Officium* haec praestat:

§ 1) Supplices libellos expendit ea de causa delatos, ut vel Causae introducantur, vel inquisitiones instruantur super as/serta miracula; scripta recognoscit, in quibus
302 supplices libelli nituntur; decernit num Causa introduci, vel processus de quodam miraculo instrui possit. Normas praeterea tradit ad processus instruendos; num hi valeant iudicat; acta ad inquisitionem necessaria, si casus ferat, per se ipsum vel per Episcopum loci complet vel supplet; de exceptionibus decernit [16].

In his agendis sequenti ratione procedit:

1.° Dubium num aliquid obsit Causae introductioni proponitur in peculiari Congressu, in quo, post acceptas tabulas —constantes ex documentis ab Episcopo missis, ex trium Consultorum votis, atque e voto Promotoris Generalis Fidei— suffragium pro rei veritate ferunt Secretarius, Subsecretarius, Promotor Generalis Fidei, Relator Generalis, Subpromotor Generalis Fidei, et tres Consultores, ab iis diversi qui scriptum votum de eadem re tulerunt. Postea de facto examine Relatio finalis componetur, quam omnes subscribent [17].

2.° Sententia ferenda est a peculiari Congregatione, quae constat ex Cardinali Praefecto, Cardinali Ponente, et ex tribus saltem aliis Cardinalibus, quibus cum prioribus tabulis ea etiam subicienda sunt suffragia in peculiari Congressu prolata, et Relatio finalis. Congregationi peculiari adest Secretarius [18].

3.° Iudicium de processuum auctoritate, post habitum votum Promotoris Generalis, pronuntiatur in ordinario Congregationis Congressu.

4.° Ad eundem ordinarium Congressum spectat de exceptionibus decernere [19].

§ 2) Videt de Servorum Dei scriptis, de martyrio, de virtutibus heroicis, de confirmatione antiqui cultus atque de Doctoris titulo Sanctis decernendo, sequenti modo:

1.° Examen scriptorum, post suffragium a duobus Censoribus theologis latum, fit in Congressu ordinario; si vero peculiares difficultates occurrant, quaestio ad Congregationem plenariam defertur.

303 2.° Disceptatio de martyrio, vel de virtutibus heroicis/ —parata Positione, constante e Summario, e Patroni Informatione, e trium Consultorum votis, ex animadversionibus Promotoris Generalis Fidei, atque e Patroni responsione— fit in peculiari Congressu, in quo iidem qui supra designati sunt n. 7 § 1, 1°, quasi iudicum munere fungentes [20], suffragium pro rei veritate ferunt. De peracta disceptatione Relatio finalis componitur, quam omnes suffragatores subscribunt [21].

3.° Sententia pronuntiatur in Congregatione plenaria Patrum Cardinalium, quibus cum priore Positione subicienda sunt suffragia in peculiari Congressu lata et Relatio finalis. Congregationi adest Secretarius [22].

4.° Ad excutiendum dubium de antiquo cultu confirmando vel de titulo Doctoris Ecclesiae Sanctis decernendo, paretur Positio constans ex Summario, Patroni Informatione, trium Consultorum votis, et Promotoris Generalis Fidei disquisitione vel declaratione. Disceptatio autem fiat primum in peculiari Congressu, deinde in Congregatione plenaria Patrum Cardinalium, uti indicavimus, in hac ipsa paragrapho ad nn. 2° et 3°.

§ 3) Cognoscit de assertis miraculis deprecationi Servi Dei tributis [23], sequenti ratione:

1.° Asserta miracula, de quibus duo Periti suum iudicium medico-legale aperuerint, expenduntur in coetu medicorum, quorum conclusiones accurata relatione exponuntur.

2.° Deinde paratur Positio, constans ex Summario, iudiciis medico-legalibus Peritorum, relatione coetus medicorum, informatione Patroni, votis trium Consultorum, animadversionibus Promotoris Generalis Fidei, et responsione Patroni. De quibus tabulis disceptatur primum in peculiari Congressu, deinde in Congregatione plenaria Patrum Cardinalium, uti supra significatum est n. 7 § 2, 2° et 3° [24].

[16] Cfr. Const. Apost. *Regimini Ecclesiae*, n. 62, § 2, 1°: l. c., p. 906; cfr. Litt. Apost. *Sanctitas clarior*, motu proprio datae die 19 mensis Mart. an. 1969, n. 7: *A. A. S.*, 61 (1969), p. 152 [LE 3725].
[17] Cfr. Const. Apost. *Regimini Ecclesiae* n. 62, § 2, 1°: l. c. p. 906. [18] Cfr. *ibid.* [19] Cfr. *ibid.*
[20] Cfr. *ibid.*, n. 62, § 2, 2°: l. c. [21] Cfr. *ibid.* [22] Cfr. *ibid.* [23] Cfr. *ibid.*, n. 62, § 2, 3°: l. c., p. 907. [24] Cfr. *ibid.*

8. § 1) Sententiae Patrum Cardinalium, de quibus ad n. 7 § 1, 2°; § 2, 3° et 4°; § 3, 2°, referuntur ad Summum Pontificem, iuxta praescripta cann. 2083 §§ 1 et 2; 2107; 2111; 2133 [25]./ 304

§ 2) Si Summus Pontifex decreverit ulterius esse procedendum, causa suum perget iter.

§ 3) Si vero Summus Pontifex decreverit dubium novae Congregationi Patrum Cardinalium esse subiciendum, Positio paretur, in qua ponantur sive difficultates non solutae, sive Patroni responsio, sive, si adsint, nova documenta.

§ 4) Si denique Summus Pontifex causam esse reponendam iusserit, de ea iam agere non licet, nisi, ob nova ac probabilia interposita documenta, venia ab ipso Summo Pontifice tribuatur.

9. *Officium secundum* est proprium *Promotoris Generalis Fidei*, cuius est ius tueri et animadversiones, vel disquisitiones aut suffragia edere, ut supra in singulis casibus statutum est [26].

10. *Officium Historicum Hagiographicum*, Causis historicis seu antiquis instruendis vacans, peculiari lege regitur, a Decessore Nostro f. r. Pio XI statuta Apostolicis Litteris *Già da qualche tempo* motu proprio die VI mensis Februarii anno MCMXXX editis [27].

11. Sacra haec Congregatio suam habet Cancellariam, quam appellant, proprio instituto administratam [28].

12. Item Congregatio in promptu habet album cum Advocatorum et Procuratorum, qui dotibus et titulis praeditis esse debent iure requisitis [29], tum collegium peritissimorum medicorum, ob suam scientiam et probitatem ad hoc electorum [30].

13. Quoad Servorum Dei Beatificationem et Beatorum Canonizationem, postquam haec in Consistorio decreta fuerit, ritus et sollemnia serventur a Curia Romana recepta [31].

14. Quae Constitutione hac Nostra praescripsimus ab/ 305 hoc ipso die vigere incipiunt.

Nostra haec autem statuta et praescripta nunc et in posterum firma et efficacia esse et fore volumus, non obstantibus, quatenus opus est, Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis a Decessoribus Nostris editis, ceterisque praescriptionibus etiam peculiari mentione et derogatione dignis.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die VIII mensis Maii, anno MCMLXIX, Pontificatus Nostri sexto.—PAULUS PP. VI.

[25] Cfr. *ibid.*, n. 62, § 3: l. c.
[26] Cfr. cann. 2079; 2080; 2106, 3, 4; 2109, 1, 2; 2010, § 1; et Const. Apost. *Regimini Ecclesiae*, n. 62, § 5: l. c., p. 907.
[27] Cfr. *A. A. S.* 22 (1930), pp. 87-88 [LE 956]; et Const. Apost. *Regimini Ecclesiae*, n. 63: *A. A. S.* 59 (1967), p. 908. [28] Cfr. *ibid.*, n. 62, § 6: l. c., p. 907. [29] Cfr. can. 2018. [30] Cfr. Const. Apost. *Regimini Ecclesiae*, n. 62, § 7: l. c. 907. [31] Cfr. can. 2111; et Const. Apost. *Regimini Ecclesiae*, n. 62, § 4: l. c., p. 907.

3749

1969 MAI 15.-SC CULTUS, DECR. AAS 61 (1969) 548

ORDO BAPTISMI PARVULORUM RECOGNITUS APPROBATUR

I—DECRETUM DE ORDINE BAPTISMI PARVULORUM RECOGNITO

Ordinem Baptismi parvulorum in Rituali Romano exstantem esse recognoscendum, Sacrosanctum Concilium Vaticanum II edixit, ut ritus condicioni infantium accommodaretur; parentum et patrinorum partes et officia magis paterent; opportunae statuerentur aptationes pro magno baptizandorum numero aut pro Baptismo a catechistis, in terris Missionum, vel ab aliis, absente ministro ordinario, celebrando; et Ordo conficeretur quo indiceretur infantem, ritu brevi baptizatum, iam receptum esse in Ecclesiam (*Const. de sacra Liturgia*, artt. 67-69) [LE 3141].

Haec recognitio a Consilio ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia peracta est. Summus autem Pontifex Paulus VI novum Ordinem Baptismi parvulorum in locum Ordinis in Rituali Romano exstantis in posterum adhibendum auctoritate Sua Apostolica approbavit et evulgari iussit.

http://www.obrascatolicas.com

Quapropter haec Sacra Congregatio, de speciali mandato eiusdem Summi Pontificis, illum promulgat, statuens ut a die 8 Septembris 1969 adhibeatur. Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus S. Congregationis pro Cultu Divino, die 15 Maii 1969, Sollemnitate Ascensionis Domini.—Benno Card. Gut, *Praef.* H. Bugnini, *a Secr.*

II—DE INITIATIONE CHRISTIANA [a]

Praenotanda generalia

1. Per initiationis christianae sacramenta homines liberati a potestate tenebrarum, Christo commortui, consepulti et conresuscitati, Spiritum accipiunt adoptionis filiorum, et memoriale mortis et resurrectionis Domini cum cuncto populo Dei celebrant.[1]

2. Per Baptismum enim Christo incorporati, constituuntur in populum Dei, acceptaque omnium peccatorum remissione, a nativa hominum condicione in statum adoptionis filiorum [2] transferuntur, nova creatura ex aqua et Spiritu Sancto effecti: unde filii Dei nominantur et sunt.[3] Donatione autem eiusdem Spiritus in Confirmatione signati, ita perfectius Domino configurantur et Spiritu Sancto implentur, ut, testimonium eius coram mundo perferentes, corpus Christi quamprimum ad plenitudinem adducant.[4] Synaxim denique eucharisticam participantes, carnem Filii hominis manducant eiusque sanguinem bibunt, ut vitam aeternam accipiant[5] unitatemque populi Dei exprimant; seipsos autem cum Christo offerentes, partem habent in universali sacrificio, quod est tota ipsa redempta civitas,[6] Deo per sacerdotem magnum oblata; et impetrant ut, pleniore facta Spiritus Sancti effusione, in unitatem familiae Dei totum genus humanum perveniat.[7] Tria igitur initiationis christianae sacramenta ita inter se coalescunt, ut ad plenam staturam perducant christifideles, qui missionem totius populi christiani in Ecclesia et in mundo exercent.[8]

I. De Baptismi dignitate

3. Baptismus, vitae et regni ianua, primum est novae legis sacramentum, quod Christus omnibus proposuit ut haberent vitam aeternam [9] et quod postea Ecclesiae suae cum Evangelio concredidit, cum Apostolis mandavit: «Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti».[10] Quare Baptismus est in primis sacramentum illius fidei, qua homines, gratia Sancti Spiritus illuminati, respondent Evangelio Christi. Ecclesia igitur nihil antiquius nihilque sibi magis proprium habet quam ut omnes, sive catechumeni sive parentes infantium baptizandorum sive patrini, excitentur ad illam veram et actuosam fidem, qua, Christo adhaerentes, pactum foederis novi ineant vel confirment. Ad quod revera ordinantur tum pastoralis catechumenorum institutio parentumque praeparatio, tum celebratio verbi Dei atque professio fidei baptismalis.

4. Baptismus praeterea est sacramentum quo homines Ecclesiae incorporantur, coedificati in habitaculum Dei in Spiritu [11] atque in regale sacerdotium et gentem sanctam; [12] necnon vinculum unitatis sacramentale vigens inter omnes qui eo signantur. [13] Propter illum immutabilem effectum, quem ipsa celebratio sacramenti in liturgia latina declarat, dum adstante populo Dei baptizati chrismate liniuntur, ritus Baptismi summo honore ab omnibus christianis habetur, ac nemini illum iterare licet, quando valide, etiam a fratribus separatis, celebratus est.

5. Lavacrum autem aquae in verbo vitae,[14] quod est Baptismus, homines efficit divinae consortes naturae [15] et adoptionis filiorum.[16] Baptismus enim, sicut in orationibus benedictionis aquae proclamatur, est lavacrum regenerationis [17] filiorum Dei nativitatisque ex alto. Invocatio SS. Trinitatis super baptizandos id efficit ut hi, nomine eius signati, ei consecrentur societatemque ineant cum Patre et Filio et Spiritu Sancto. Ad quod fastigium praeparant atque adducunt biblicae lectiones, supplicatio communitatis, et triplex fidei professio.

6. Prioris autem legis purificationibus longe praestans, Baptismus hos effectus operatur virtute mysterii Passionis et Resurrectionis Domini. Qui enim baptizantur, complantati similitudini mortis Christi, consepulti cum illo in mortem,[18] convivificantur etiam in ipso et conresuscitantur.[19] Baptismo enim nihil aliud quam mysterium paschale recolitur et exercetur, quatenus in eo homines transeunt de morte peccati ad vitam. Ideo in eius celebratione, maxime cum fit in Vigilia paschali aut die dominica, laetitia resurrectionis refulgeat oportet.

II. De officiis et ministeriis in celebratione Baptismi

7. Ad populum Dei, hoc est Ecclesiam, quae fidem ab Apostolis acceptam tradit et nutrit, praeparatio Baptismi et christiana institutio summopere pertinet. Per ministerium Ecclesiae adulti a Spiritu Sancto vocantur ad Evangelium et infantes in fide illius baptizantur et educantur. Magni igitur refert ut, iam in Baptismo praeparando, catechistae aliique laici sacerdotibus et diaconis cooperationem praestent. Oportet insuper ut in celebratione Baptismi populus Dei, non a solis patrinis et parentibus atque propinquis, sed etiam, quantum fieri poterit, ab amicis familiaribusque, vicinis et nonnullis Ecclesiae localis membris repraesentatus, partem actuosam habeat, ut communis manifestetur fides atque commune exprimatur gaudium quo noviter baptizati in Ecclesiam recipiuntur.

8. Ex antiquissimo Ecclesiae more, adultus ad Baptismum non admittitur sine patrino, e communitate christiana assumpto, qui eum saltem in ultima praeparatione ad sacramentum susciendum iam adiuverit et post Baptismum perseverantiae eius in fide et in christiana vita operam dabit.

In Baptismo etiam parvuli adsit patrinus, qui tum ipsam baptizandi familiam spiritualiter ampliatam tum Ecclesia Matris partes repraesentet, et, pro opportunitate, parentes adiuvet ut infans ad fidem profitendam perveniat eamque vivendo exprimat.

9. Saltem in ultimus ritibus catechumenatus et in ipsa celebratione Baptismi patrinus intervenit sive ut fidem baptizandi adulti testificetur sive ut Ecclesiae fidem, in qua infans baptizatur, una cum parentibus profiteatur.

10. Propterea, de iudicio animarum pastoris, patrinus, a catechumeno vel familia electus, opportet his dotibus sit praeditus, ut actus liturgicos sibi proprios, de quibus sub n. 9, peragere queat: 1) ad hoc munus implendum sit satis maturus; 2) tribus sacramentis Baptismi, Confirmationis et Eucharistiae sit initiatus; 3) ad Ecclesiam catholicam pertineat, neque ab hoc officio implendo iure prohibeatur. Baptizatus autem, ex ecclesia vel communitate seiuncta ortus et Christi fide imbutus, simul cum patrino catholico (vel cum matrina catholica) admitti potest ut patrinus vel testis christianus Baptismi, si id optaverint parentes, ratione habita normarum in re oecumenica pro variis casibus statutarum.

11. Ministri ordinarii Baptismi sunt Episcopi, presbyteri et diaconi. In qualibet celebratione huius sacramenti memores sint se in Ecclesia agere nomine Christi et virtute Spiritus Sancti. Diligentes ergo sint in Dei verbo administrando et mysterio peragendo. Caveant etiam ab omni actione, quae a fidelibus recte censeri possit acceptio personarum. [20]

12. Episcopi, quippe qui praecipui dispensatores mysteriorum Dei, sicut et totius vitae liturgicae in Ecclesia sibi commissa moderatores, [21] regunt collationem Baptismi, quo regalis sacerdotii Christi participatio conceditur, [22] ne praetermittant, praesertim in Vigilia paschali, Baptismum et ipsi celebrare. Peculiariter eis adultorum Baptismus eorumque praeparationis cura commendatur.

13. Pastorum est in instituendis ac baptizandis adultis sibi commissis auxilium afferre Episcopo, nisi hic rem aliter ordinaverit. Eorundem insuper est tum parentes et patrinos parvolorum baptizandorum apto subsidio pastorali praeparare et adiuvare, auxiliantibus catechistis aliisque laicis idoneis, tum denique infantibus sacramentum conferre.

14. Ceteri presbyteri necnon diaconi, utpote qui sint ministerii Episcopi et parochorum cooperatores, ad Baptismum praeparant eumque, vocante vel assentiente Episcopo aut parocho, conferunt.

15. Celebrans ab aliis presbyteris vel diaconis, necnon a laicis in iis partibus quae ad eos spectant, praesertim si permulti sunt baptizandi, adiuvari potest, uti in respectivis partibus ritus providetur.

16. Absente sacerdote vel diacono, imminente periculo et praesertim articulo mortis, quilibet fidelis, quin etiam quilibet homo debita intentione motus, potest, immo aliquando debet, Baptismum ministrare. Si vero agitur de solo periculo mortis, sacramentum ministretur, quantum fieri poterit, a fideli, et secundum Ordinem breviorem, de quo infra (nn. 157-164). Praestat vero ut, etiam in hoc casu, congregetur parva communitas; aut saltem habeatur, quantum fieri poterit, unus vel alter testis.

17. Cordi habeant laici omnes, quippe qui membra sint populi sacerdotalis, praesertim autem parentes, et, ratione officii, catechistae, obstetrices, mulieres operibus assistentiae familiaris et socialis vel infirmorum curae addictae, necnon et medici et chirurgi, probe cognoscere, pro captu suo, rectum bap tizandi modum in casu necessitatis. Edoceantur a parochis, diaconis et catechistis; et intra dioecesim provideant Episcopi media apta ad illorum institutionem.

[a] Ordo baptismi parvulorum, Typis Poliglottis Vaticanis 1969, p. 7-22.

[1] Conc. Vat. II, Decr. de activitate missionali Ecclesiae, *Ad gentes*, n. 14 [LE 3364]. [2] *Rom* 8, 15; *Gal* 4, 5; cf. Conc. Trid., Sess. VI, Decr. *de iustificatione* cap. 4: *Denz.* 796 (1524). [3] Cf. *1 Io* 3, 1. [4] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de activitate missionali Ecclesiae, *Ad gentes* n. 36. [5] Cf. *Io* 6, 55.

[6] S. Augustinus, *De Civitate Dei*, X, 6: PL 41, 284; Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia, *Lumen gentium*, n. 11 [LE 3232]; Decr. de presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, n. 2 [LE 3365]. [7] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia, *Lumen gentium*, n. 28, b. 32. [8] Cf. *Io* 3, 5. [9] *Mt.* 28, 19.

[10] *Eph.* 2, 22. [11] *1 Pt* 2, 9. [12] Conc. Vat. II, Decr. de Oecumenismo, *Unitatis redintegratio*, n. 22 [LE 3235]. [13] *Eph.* 5, 26. [14] *2 Pt* 1, 4. [15] Cf. *Rom* 8, 15; *Gal* 4, 5. [16] Cf. *Tit.* 3, 5. [17] *Rom* 6, 4-5. [18] Cf. *Eph* 2, 6.

III. De iis quae ad Baptismum celebrandum requiruntur

18. Aqua Baptismi sit naturalis et munda, tum ad signi veritatem ostendendam, tum sanitatis causa.

19. Fons baptisterii, vel vas in quo, pro opportunitate, praeparatur aqua ad celebrationem in presbyterio agendam, munditie splendeat atque decore.

20. Provideatur insuper ut, iuxta regionum necessitates, aqua opportune calefieri possit.

21. Extra casum necessitatis ne baptizet sacerdos vel diaconus nisi cum aqua ad hoc benedicta. Si consecratio aquae in Vigilia paschali facta est, aqua benedicta per totum tempus paschale, quantum fieri poterit, servetur atque adhibeatur ad sacramenti nexum cum mysterio paschali pressius affirmandum. Optandum vero est ut, extra tempus Paschae, aqua pro singulis celebrationibus benedictione donetur, ut ipsis consecrationis verbis clare significetur salutis mysterium, quod Ecclesia recolit atque proclamat. Si baptisterium ita instructum est ut aqua scaturiat, fons scaturiens benedicetur.

22. Tum ritus immersionis, qui aptior est ad participationem mortis et resurrectionis Christi significandam, tum ritus infusionis iure adhiberi possunt.

23. Verba quibus Baptismus in Ecclesia latina confertur, sunt haec: «Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti».

24. Pro celebratione verbi Dei locus aptus in baptisterio vel in ecclesia praeparetur.

25. Baptisterium, seu locus ubi fons baptismalis scaturit vel positus est, sit sacramento Baptismi reservatum et prorsus dignum, ut ibi ex aqua et Spiritu Sancto renascantur christiani. Sive sit in aliqua cappella intra vel extra ecclesiam sita, sive in aliqua parte ecclesiae in conspectu fidelium, ita instructum sit oportet, ut multorum participationi congruat. Absoluto Paschae tempore, intra baptisterium cereum paschalem honorifice servari decet, ut ex eo, in Baptismatis celebratione accenso, cerei baptizandorum facile illuminari possint.

26. In celebrando Baptismate ritus, qui extra baptisterium agendi sunt, fient in diversis ecclesiae locis, quae opportunius respondeant tum numero adstantium tum variis partibus liturgiae baptismalis. Pro iis autem partibus, quae in baptisterio peragi solent, alia etiam loca aptiora in ecclesia seligere licet, si cappella baptisterii omnes catechumenos vel omnes praesentes continere nequit.

27. Pro omnibus nuper natis communis sit, eadem die, quantum fieri potest, Baptismi celebratio. In eadem autem ecclesia eademque die sacramentum bis ne celebretur, nisi iusta de causa.

28. De tempore Baptismi tum adultorum tum parvulorum pressius suo loco dicetur. Ceterum celebratio sacramenti semper prae se ferat indolem paschalem.

29. Parochi debent nomina baptizatorum, mentione facta de ministro, parentibus ac patrinis, de loco ac die collati Baptismi, in libro baptismali sedulo et sine mora referre.

IV. De aptationibus quae Conferentiis Episcopalibus competunt

30. Conferentiis Episcopalibus competit, vi Constitutionis de sacra Liturgia (art. 63 b), in Ritualibus particularibus parare titulum, qui huic Ritualis Romani titulo respondeat, accommodatum singularum regionum necessitatibus, ut, actis ab Apostolica Sede recognitis, in regionibus ad quas pertinet adhibeatur.

Qua in re, Conferentiarum Episcopalium erit: 1) Aptationes definire, de quibus in art. 39 Constitutionis de sacra Liturgia. 2) Sedulo et prudenter considerare quid ex traditionibus ingenioque singulorum populorum opportune admitti possit; ideoque alias aptationes, quae utiles vel necessariae existimantur, Apostolicae Sedi proponere, de ipsius consensu introducendas. 3) Propria autem Ritualium particularium iam exstantium elementa, si quae habentur, retinere, dummodo cum Constitutione de sacra Liturgia et necessitatibus hodiernis componi queant; vel ea aptare. 4) Versiones textuum parare, ita ut ingenio variarum linguarum atque culturarum vere sint accommodatae, additis, quoties opportunum fuerit, melodiis cantui aptis. 5) Praenotanda, quae in Rituali Romano habentur, aptare et complere, ita ut ministri significationem rituum plene intellegant et effectu compleant. 6) In editionibus librorum liturgicorum cura Conferentiarum Episcopalium parandis, materiam ordinare modo qui ad usum pastoralem aptissimus videatur.

31. Attentis praesertim normis in nn. 37-40 et 65 Constitutionis de sacra Liturgia, in terris Missionum, Conferentiarum Episcopalium est iudicare an elementa initiationis, quae apud aliquos populos in usu esse reperiuntur, ritui Baptismatis christiani accommodari possint, et decernere an sint in eo admittenda.

32. Quando Rituale Romanum Baptismi plures exhibet formulas ad libitum, Ritualia particularia possunt alias formulas eiusdem generis adicere.

33. Cum Baptismi celebratio plurimum adiumenti a cantu accipiat, sive ad excitandam adstantium unanimitatem, sive ad orationem eorum communem fovendam, sive denique ad paschalem laetitiam manifestandam, qua ritum resonare oportet, studeant Conferentiae Episcopales peritos musicos incitare et iuvare ut melodiis ornent liturgicos textus, qui digni censentur ut a fidelibus cantentur.

V. De accommodationibus quae ministro competunt

34. Minister, prae oculis habens adiuncta aliasque necessitates necnon vota fidelium, variis facultatibus in ritu concessis libenter utatur.

35. Praeter eas aptationes, quae in dialogo atque benedictionibus ab ipso Rituali Romano praevidentur, pertinet ad ministrum, attentis diversis rerum adiunctis, aliquas accommodationes inducere, de quibus in Praenotandis ad Baptismum tum adultorum tum parvulorum pressius dicetur.

[*Sequuntur ritus liturgici.*]

III—DE BAPTISMO PARVULORUM

Praenotanda

I. De momento Baptismi parvulorum

1. Nomine parvulorum seu infantium ii intelleguntur qui, cum ad aetatem discretionis nondum pervenerint, fidem propriam habere et profiteri nequeunt.

2. Ecclesia, cui data est missio evangelizandi et baptizandi, iam a primis saeculis, non tantum adultos sed etiam infantes baptizavit. Nam in verbo Domini: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei, [1] semper intellexit parvulos Baptismate non esse privandos, utpote qui in fide ipsius Ecclesiae baptizentur, quae a parentibus et patrinis ceterisque adstantibus proclamatur. Ab his enim repraesentatur tum Ecclesia loci, tum universa societas sanctorum atque fidelium: mater Ecclesia, quae tota omnes, tota singulos parit. [2]

3. Ad veritatem autem sacramenti complendam, oportet ut parvuli postea in illa fide instituantur, in qua baptizati sunt: cuius rei fundamentum erit sacramentum ipsum antea acceptum. Institutio enim christiana, quae parvulis iure debetur, ad nihil aliud contendit nisi ut paulatim eos adducat ad consilium Dei in Christo ediscendum ut ipsi denique fidem, in qua baptizati sunt, ratam habere queant.

II. De ministeriis et officiis in celebratione Baptismi

4. Populus Dei, hoc est Ecclesia, communitate locali repraesentata, sicut in adultorum, ita in parvulorum Baptismate magnas partes habet.

Infans enim, tum ante tum post celebrationem sacramenti, ius habet ad communitatis dilectionem et adiumentum. Intra ritum autem, praeter ea, quae in n. 7 Praenotandorum generalium a coetu congregato praestanda enumerata sunt, communitas munus suum exercet, post fidei professionem parentum et patrinorum, assensum suum una cum celebrante proferendo. Hoc modo apparet fidem, in qua baptizantur parvuli, non esse solius familiae, sed totius Ecclesiae Christi thesaurum.

5. Ex ipsius creationis ordine, ministerium officiumque parentum in Baptismo infantium potiorem partem super officium patrinorum obtinent.

1) Ante celebrationem sacramenti multum interest ut parentes, vel propria fide ducti, vel amicorum aliorumve membrorum communitatis subsidio adiuti, ad consciam celebrationem se praeparent, mediis aptis adhibitis, culusmodi sunt libri, epistolae, catechismi familiis destinati. Parochus autem studeat, per se vel per alios, eos visitare, immo plures simul familias adunare easque pastoralibus monitionibus precationeque communi ad proximam celebrationem praeparare.

2) Magni refert, ut parentes parvuli baptizandi celebrationi intersint in qua eorum filius ex aqua et Spiritu Sancto renascetur.

3) Parvuli parentes in celebratione Baptismi partes revera proprias exercent. Praeter monitiones enim celebrantis quas audiunt, et orationem quam cum universo coetu fidelium agunt, verum praestant ministerium, cum *a*) publice petunt ut baptizetur parvulus; *b*) eum post celebrantem in fronte signant; *c*) abrenuntiationem Satanae et professionem fidei proferunt; *d*) infantem ad fontem portant (in primis autem mater); *e*) cereum accensum tenent; *f*) benedicuntur formulis speciali modo matribus patribusque destinatis.

4) Si quis forte eorum professionem fidei emittere nequeat, ex, gr. quia catholicus non est, tacere potest: ab eo tantum postulatur ut, cum Baptismum parvuli petierit, provideat vel saltem permittat ut hic in fide baptismali instituatur.

5) Post collatum autem Baptismum, parentes, Deo grati susceptoque muneri fideles, parvulum adducere tenentur ad cognoscendum Deum, cuius filius adoptionis factus est, necnon ad Confirmationem suscipiendam et SS. Eucharistiam participandam praeparare. In quo officio iterum a parocho mediis aptis iuventur.

6. Pro unoquoque infante licet admittere patrinum et

[1] *Io* 3, 5. [2] S. Augustinus, *Epist.* 98, 5: PL 33, 362.

http://www.obrascatolicas.com

matrinam: uterque autem in Ordine ipsius ritus sub nomine «patrini» indicatur.

7. Praeter ea, quae in Praenotandis generalibus de ministro ordinario dicta sunt (nn. 11-15), notanda veniunt ea quae sequuntur:

1) Pastorum est familias ad Baptismum parvulorum praeparare easque adiuvare in implendo educationis munere, quod exinde susceperunt. Episcopi autem est pastoralia huiusmodi incepta in sua dioecesi, auxiliantibus etiam diaconis et laicis, coordinare.

2) Pastorum praeterea est operam dare ut quaevis Baptismi celebratio debita fiat cum dignitate sitque condicionibus et votis familiarum, quantum fieri poterit, accommodata. Quicumque baptizat, ritum accurate religioseque exsequatur; studeat insuper se humanum affabilemque omnibus exhibere.

III. De tempore et loco Baptismi parvulorum

8. Ad tempus conferendi Baptismum quod attinet, ratio habeatur in primis salutis parvuli, ne hic beneficio sacramenti privetur; deinde valetudinis matris, ut, quantum fieri potest, et ipsa adesse possit; demum, dummodo hoc praestantiori bono infantis non obsit, necessitatis pastoralis, idest temporis sufficientis ad praeparandos parentes et ad ipsam celebrationem ita congrue ordinandam, ut indoles ritus apte manifestetur.

Itaque: 1) Si parvulus in periculo mortis versatur, sine mora baptizetur modo infra statuto (n. 21). 2) In ceteris casibus, parentes quamprimum, immo, si casus fert, ante ipsam nativitatem parvuli, de futuro Baptismo parochum commonefaciant, ut celebratio sacramenti apte praeparari possit. 3) Celebratio autem Baptismi fiat infra priores hebdomadas post nativitatem parvuli. Conferentia Episcopalis tamen propter graviores ordinis pastoralis rationes, longius temporis intervallum statuere potest. 4) Parochi est, ratione habita ordinationum Conferentiae Episcopalis, statuere de tempore quo baptizandi sint parvuli, quorum parentes nondum sint praeparati ad profitendam fidem neque ad suscipiendum munus ipsos parvulos in fide christiana educandi.

9. Ad illustrandam Baptismi indolem paschalem, commendatur ut sacramentum in Vigilia paschali celebretur aut die dominica in qua Ecclesia resurrectionem Domini commemorat. Die autem dominica Baptismus celebrari poterit etiam intra Missam ut tota communitas ritui interesse queat clariusque necessitudo Baptismi et SS. Eucharistiae eluceat. Quod tamen ne nimis frequenter fiat. Ceterum normae de Baptismate celebrando in Vigilia paschali aut in Missa dominicali infra proponentur.

10. Quo clarius pateat Baptismum sacramentum esse fidei Ecclesiae necnon aggregationis ad populum Dei, de more celebretur in ecclesia paroeciali, quae fontem baptismalem habere debet.

11. Episcopi autem est, audito parocho loci, permittere vel iubere ut fons baptismalis habeatur etiam in alia ecclesia vel publico oratorio intra eiusdem paroeciae fines. Ad parochum de more pertinet etiam in his locis Baptismum celebrare.

12. In domibus privatis, extra mortis periculum, Baptismus ne celebretur.

13. In valetudinariis autem, nisi Episcopus aliter statuerit (cf. n. 11), Baptismus ne celebretur, nisi in casu necessitatis, vel alia ratione pastorali cogente. Semper tamen caveatur ut parochus commoneatur et opportuna parentum praeparatio praemittatur.

14. Dum liturgia verbi celebratur, expedit ut parvuli in locum separatum deferantur. Curandum tamen est ut matres vel matrinae liturgiam verbi frequentent; parvuli proinde aliis mulieribus committantur.

IV. De structura ritus baptizandi parvulos

A. *Ordo Baptismi a ministro ordinario celebrandi*

15. Sive de uno, sive de pluribus, sive etiam de multis baptizandis agatur, et mortis periculum non immineat, celebrans integrum ritum, prout hic describitur, exsequatur.

16. Incipit ritus parvulorum receptione, in qua parentum patrinorumque voluntas et Ecclesiae propositum de Baptismi sacramento celebrando significantur, et a parentibus et a celebrante exprimuntur parvulorum signatione in fronte.

17. Sacra verbi Dei celebratio eo spectat ut, ante actionem mysterii, fides parentum patrinorumque et adstantium excitetur et fructus sacramenti precatione communi impetrentur. Constat autem haec verbi Dei celebratio lectione unius vel plurium sacrae Scripturae locorum; homilia, addito tempore silentii; oratione fidelium, concludenda oratione ad modum exorcismi instructa, quae unctionem cum oleo catechumenorum vel impositionem manus introducit.

18. Sacramenti autem celebratio 1) proxime praeparatur: *a)* tum celebrantis sollemni oratione quae, Deum invocando riusque salutis consilium recolendo, aquam Baptismi vel eenedicit vel eius benedictionem commemorat; *b)* tum pabentum patrinorumque abrenuntiatione Satanae, et fidei professione, cui additur assensus celebrantis et communitatis; et ultima interrogatione parentum et patrinorum;

2) peragitur autem aquae ablutione, quae fieri potest per immersionem vel per infusionem, secundum locorum consuetudines, et invocatione SS. Trinitatis;

3) completur demum imprimis chrismatis unctione, qua significantur baptizati sacerdotium regale eiusque in populi Dei consortium ascriptio; perficitur deinde ritibus vestis candidae, cerei accensi et «Ephphetha» (qui ultimus ad libitum proponitur).

19. Post celebrantis monitionem, ad praesignandam futuram Eucharistiae participationem, ante altare dicitur oratio dominica, qua filii Dei Patrem qui est in caelis deprecantur. Deinde, ut in omnes gratia Dei redundet, benedicuntur matres et patres necnon omnes adstantes.

B. *Ordo brevior Baptismi*

20. In Ordine breviore Baptismi pro catechistis [1] fiunt ritus recipiendi parvulos, celebratio verbi Dei, vel monitio ministri, et oratio fidelium. Ante fontem, minister orationem profert ad Deum invocandum et historiam salutis Baptismum respicientem recolendam. Ablutione baptismali peracta, omissa chrismatione, dicitur formula aptata, et universus ritus perficitur conclusione ordinaria. Omittuntur proinde exorcismus et unctio cum oleo catechumenorum, chrismatio et «Ephphetha».

21. Ordo autem brevior ad baptizandum parvulum in periculo mortis versantem, absente ministro ordinario, duplicem structuram exhibet:

1) In articulo mortis seu, morte imminente, quando tempus urget, minister, ' omissis ceteris, aquam, etsi non benedictam, sed naturalem, in caput parvuli infundit, formulam consuetam dicens. '

2) Si autem, prudenti iudicio, sufficiens tempus habetur, congregatis nonnullis fidelibus, si quis inter eos capax est dirigendi brevem orationem, adhibeatur sequens ritus: fit monitio ministri et brevis oratio universalis, professio fidei parentum vel unius patrini, infusio aquae cum verbis consuetis. Si vero praesentes rudiores sunt, minister, postquam alta voce symbolum fidei recitaverit, baptizet secundum ritum in articulo mortis adhibendum.

22. Etiam sacerdos et diaconus, urgente periculo mortis, adhibere possunt, pro necessitate, ordinem breviorem. Parochus autem vel alius sacerdos eadem facultate pollens, si prae manibus habeat sanctum chrisma tempusque supersit, ne praetermittat, post Baptismum, conferre Confirmationem, omissa in casu chrismatione postbaptismali.

V. De aptationibus quas Conferentiae Episcopales et Episcopi facere possunt

23. Praeter aptationes in Praenotandis generalibus (nn. 30-33) praevisas, ritus baptizandi infantes alias accommodationes ab Episcopalibus Conferentiis definiendas admittit.

24. Prout in ipso Rituali Romano indicatur, ad placitum illarum Conferentiarum haec statui possunt: 1) Iuxta locorum consuetudines, interrogatio de nomine parvuli baptizandi diversimode ordinari potest, prouti agitur de ipso nomine iam imposito vel in actu Baptismi imponendo. 2) Unctio catechumenorum omitti potest (nn. 50, 87). 3) Formula abrenuntiationis pressior et ditior fieri potest (nn. 57, 94, 121). 4) Si permulti simul baptizantur, unctio chrismatis omitti potest (n. 125). 5) Ritus «Ephphetha» servari potest (nn. 65, 101).

25. Cum in pluribus regionibus parentes aliquando ad Baptismi celebrationem nondum sint parati, vel etiam petant ut ipsorum baptizentur parvuli, qui postea christiane non educabuntur immo fidem amittent, neque sufficiat ut in ipso ritu parentes moneantur ac de fide sua interrogentur, Conferentiae Episcopales, ad iuvandos parochos, ordinationes pastorales edere possunt, quibus longius temporis intervallum statuatur ante sacramenti celebrationem.

26. Ad Episcopum praeterea pertinet, pro sua dioecesi, iudicare utrum catechistae homiliam possint facere modo libero an scriptum textum legendo.

VI. De accommodationibus quae ministro competunt

27. In adunationibus quibus parentes ad Baptismum parvulorum praeparantur, magni refert ut instructiones precibus et ritibus fuliantur. Ad hoc uti iuvabit variis elementis, quae in Ordine Baptismi pro celebratione verbi Dei praevidentur.

28. Cum parvulorum Baptismus intra Vigiliam paschalem celebratur, ritus sic componatur: 1) Ante celebrationem Vigiliae paschalis, tempore et loco opportuno, fit ritus recipiendi parvulos, cuius in fine, omissa, pro opportunitate, liturgia verbi, habetur oratio exorcismi et unctio cum oleo catechumenorum. 2) Celebratio ipsius sacramenti (nn. 56-58, 60-63) locum habet post benedictionem aquae, ut in ipso Ordine Vigiliae paschalis indicatur. 3) Omittitur assensus celebrantis et communitatis (n. 59), traditio cerei accensi (n. 64) et ritus «Ephphetha» (n. 65). 4) Omittitur conclusio ritus (nn. 67-71).

29. Si Baptismus intra Missam dominicalem confertur, dicitur Missa de dominica et celebratio hoc modo ordinatur: 1) Ritus recipiendi parvulum (nn. 33-43) fit initio Missae, in qua proinde salutatio et actus paenitentialis omittuntur.

[1] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 68. [2] Cf. *Praenotanda generalia*, n. 16. [3] Cf. *ibid.*, n. 23.

2) In liturgia verbi: *a)* Lectiones sumuntur e Missa dominicae, aut, si speciales rationes adsunt, ex iis quae in Ordine Baptismi proponuntur. *b)* Homilia e textu sacro fiat; rationem autem habeat Baptismi celebrandi. *c)* Symbolum non dicitur, eo quod eius locum tenet professio fidei, quae ab universa communitate fit ante Baptismum. *d)* Oratio universalis ex iis quae habentur in Ordine Baptismi sumitur (nn. 47-48, 217-220). In fine autem, antequam invocentur Sancti, additur deprecatio pro Ecclesia universali et necessitatibus mundi.

3) Celebratio Baptismi prosequitur oratione exorcismi et unctione aliisque ritibus in Ordine descriptis (nn. 49-66).

4) Expleta celebratione Baptismi, Missa continuatur de more cum offertorio.

5) Ad benedictionem in fine Missae impertiendam, sacerdos adhibere potest unam ex formulis quae pro ritu Baptismi proponuntur (nn. 70, 247-249).

30. Diebus infra hebdomadam, si Baptismus intra Missam celebratur, ordo est in genere idem ac in dominica; in liturgia tamen verbi lectiones desumere licet ex iis quae pro ritu Baptismi proponuntur (nn. 44 et 186-194, 204-215).

31. Ad normam eorum quae in n. 34 Praenotandorum generalium dicuntur, ministri est aliquas accommodationes in ritum inducere, quae ab ipsis rerum adiunctis postulantur, cuiusmodi sunt:

1) si parvuli mater in partu est, illius rei ratio habeatur in monitione initiali (n. 36), in oratione communi (nn. 47, 217-220) et in benedictione ultima (nn. 70, 247-248);

2) in dialogo cum parentibus (nn. 37-38, 76-77) ratio habeatur responsionis eorum: si non dixerunt *Baptismum*, sed *Fidem* vel *Gratiam Christi* vel *Ingressum in Ecclesiam* vel *Vitam aeternam*, non incipiet minister a verbis *Baptismum* pro infantibus, sed congruenter: *Fidem vel Gratiam Christi* etc.;

3) Ordo ad ecclesiam deferendi infantem iam baptizatum (nn. 165-185), qui pro solo casu parvuli in periculo mortis baptizati instructus est, ad alias etiam necessitates accommodetur, v. g. si parvuli baptizati sunt tempore persecutionis religiosae vel temporanei dissensus inter parentes.

[*Sequuntur ritus liturgici*].

Adn. EL 84 (1970) 17-37; Notit. 5 (1969) 229; C. BRAGA in EL 84 (1970) 43-55; L. BRANDOLINI in EL 84 (1970) 62-75; A. BUGNINI in Perfice munus 44 (1969) 458-464; B. FISCHER in Notit. 3 (1976) 55-70; 4 (1968) 235-245; G. GILLEMAN in The Clergy Monthly 34 (1970) 293-303; L. LIGIER in La Maison-Dieu n. 98 (1969) 7-31; B. NEWNS in CR 54 (1969) 703-710; A. PISTOIA in EL 84 (1970) 56-61; V. RAFFA in ME 95 (1970) 25-29; P. THON in NrT 91 (1969) 643-655.

3750

1969 MAI 15.-SC CULTUS, INSTR. AAS 61 (1969) 806-811

Instructio de Missis pro coetibus particularibus

Actio pastoralis Ecclesiae inter praecipuos fines sibi proponit fidelium institutionem, quo arctius communitati ecclesiali intersint, ita ut celebrationibus, praesertim liturgicis, sedulo consocietur unusquisque cum fratribus in Ecclesiae, tum universalis tum localis, communione.

Coetus enim liturgicus, cui praeest qui populum Dei potestate convocandi, regendi, docendi ac sanctificandi fruitur, signum et instrumentum est totius generis humani unitatis, imprimis quidem Ecclesiae cum Christo [1].

Quod vere in communi Eucharistiae celebratione efficitur et exprimitur, potissimum diebus dominicis et festis, cum circa Episcopum tum in coetu paroeciali, cuius pastor
807 vices gerit Episcopi [2]. /

Pastoralis vero cura etiam ad coetus particulares ordinatur et dirigitur, non ad fovendam quandam separationem, neque ad *parvas ecclesias* et privilegia constituenda, sed ut peculiaribus fidelium necessitatibus faveatur vel christiana vita altius perspiciatur iuxta eorum coetuum sodalium necessitates et formationem, omnibus cum beneficiis quae ex eodem peculiari vinculo spirituali vel apostolico atque ex mutuae aedificationis studio procedunt.

Quam efficaciter his coetibus peculiares huiusmodi celebrationes prodesse queant, actio pastoralis experientia satis docet. Nam cum debite ac sapienter ordinantur et diriguntur, unitati paroeciae non obsunt, sed eius actioni missionariae favent, quatenus nonnulli fideles propius attingvalent, quidam vero penitius formari.

Insuper vitalis eorum coetuum vigor ex eo oritur quod studium christianae veritatis communiter peractum itemque communis animi intentio propriam vitae rationem ei conformandi, in conventibus orationis, qui dicuntur, inter se copulantur, qui modis et formulis ipsis coetui magis consentaneis agantur, ac praesertim Dei Verbi lectione et meditatione; saepe denique celebratione Eucharistiae, quae ipsos conventus complet et quasi coronat.

Vehemens est nostris diebus in his coetibus desiderium Eucharisticam celebrationem participandi. Qua de causa opportunum visum est quasdam praebere normas quae hanc celebrationem ordinent, ita ut semper composite, accurate et graviter peragatur spirituali participantium cum beneficio, atque ratione habita naturae religiosi cultus propriae.

1. Diligenter consideretur num, omnibus perpensis, in singulis casibus celebratio eucharistica actioni pastorali revera prosit, an sit potius alius generis religiosa celebratio suadenda.

2. Inter coetus particulares, in quorum bonum Eucharistia celebrari potest, hos recensere licet:

a) Coetus congregatos ad exercitia spiritualia peragenda, ad studia religiosa vel pastoralia per unum vel plures dies colenda, ad apostolatus laicorum aliusve generis consociationum conventus agendos.

b) Conventus, actionis pastoralis gratia, alicuius partis paroeciae.

c) Coetus fidelium, qui in locis ab ecclesia paroeciali dissitis commorantur, et statutis temporibus conveniunt ad religiosam formationem suam curandam. / 808

d) Coetus fidelium unius condicionis, qui certis temporibus inter se conveniunt propter institutionem vel religiosam formationem ipsis magis congruentem.

e) Coetus familiares circa infirmos aut aetate provectos congregatos, qui domo egredi non valent quique numquam celebrationem eucharisticam possunt participare. Quibus autem sociantur propinqui aliique curam eorum gerentes.

f) Coetus familiares, occasione data vigiliae pro defuncto aliusve singularis religiosae occasionis.

3. Eucharistica celebratio pro coetibus particularibus peragatur, plerumque, in loco sacro.

4. Facultas autem concedendi ut eucharistica celebratio pro coetibus particularibus peragatur extra locum sacrum reservatur Ordinario loci et, pro suis domibus, Ordinario religioso; qui tamen hanc facultatem, praesertim cum agitur de celebrationibus in domibus privatis aut institutis, concedant solummodo si locus sit aptus et honestus [3], exclusis tamen semper cubiculis [4].

Caveatur insuper ne postulatio loci amplioris ac dignioris eo ducat, ut quibusdam prae ceteris familiis consulto faveatur, et ita privilegia, quae in Constitutione de sacra Liturgia [5] improbantur, nova quadam ratione reviviscant.

5. Principia vero primaria, quae Instructione *Eucharisticum Mysterium* [6] traduntur, prae oculis habeantur; haec praesertim:

a) Sacrificium eucharisticum et sacrum Convivium ita ad idem pertinent mysterium, ut artissimo vinculo theologico ac sacramentali alterum cum altero cohaereat.

b) Nulla Missa habeatur actio coetus particularis exclusive propria, sed Ecclesiae celebratio, in qua Sacerdos munere suo fungens toti actioni liturgicae, ut ipsius Ecclesiae minister, praeest.

c) Omnia ita curentur, ut, tum in loci congrua dispositione, tum in rerum personarumque habitu, latriae cultus, qui vero Deo debetur, sanctissimo Eucharistiae Sacramento 809
venerando exhibeatur./

6. Quo facilius Eucharistica celebratio evadat rerum personarumque adiunctis vere consentanea, singulae eius partes apte componantur, attentis normis generalibus, et, quae sequuntur, principiis:

a) Participatio fidelium quam maxime foveatur, attentis peculiaribus adiunctis in quibus fit celebratio et facultate id facilius obtinendi.

b) Tempus aliquod vel meditationi Sacrae Scripturae vel spirituali instructioni tribuendum, pro cuiusque coetus qualitate, celebrationem praecedere poterit.

[1] Cf. Conc. Oec. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 1: *A. A. S.* 57 (1965), p. 5 [LE 3232]; Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 83: *A. A. S.* 56 (1964), p. 121 [LE 3141].

[2] Cf. Conc. Oec. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, nn. 26, 28: *A. A. S.* 57 (1965), pp. 31-32 et 33-36; Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, nn. 41-42: *A. A. S.* 56 (1964), pp. 111-112; S. C. Rituum Instruct. *Eucharisticum Mysterium*, nn. 26-27: *A. A. S.* 59 (1967), pp. 555-556 [LE 3562].

[3] Cf. *Institutio Generalis Missalis Romani*, n. 253 [LE 3840].

[4] Cfr. Litt. Apost. motu proprio datae *Pastorale munus*, n. 7: *A. A. S.* 56 (1964), pp. 5-12 [LE 3139]; Rescriptum Pontificium *Cum admotae*, 6 nov. 1964, n. 4 [LE 3230]. [5] N. 32: *A. A. S.* 56 (1964), p. 108. [6] N. 3: *A. A. S.* 1964, n. 4 [LE 3230].

http://www.obrascatolicas.com

c) Praeter initialem monitionem, celebrans de Liturgia verbi ante quam lectiones recitentur, breviter disserere potest atque de Liturgia eucharistica ante praefationem; deinde etiam aliquid dicere potest ante quam fideles dimittat. Ab hoc tamen abstineat durante Prece Eucharistica.

d) Firmo praescripto litteris *f* et *h*, quae sequuntur, notato et his exceptis quae ab aliquo «commentatore» aguntur, fideles sese abstineant considerationibus, adhortationibus hisque rebus similibus in ipsa celebratione.

e) In Liturgia verbi, pro variis rerum adiunctis, textus peculiari celebrationi aptiores seligi possunt, dummodo ex approbati Lectionarii textibus seligantur.

f) Lectiones, quae fiunt ante Evangelium, aliquis ex adstantibus (vir vel mulier) legere valet; Evangelium autem a Sacerdote tantum aut, occasione data, a diacono pronuntietur.

g) In homilia Sacerdos mentionem habeat huius particularis celebrationis et rationes illustret inter coetum, qui actu congregatur, et Ecclesiam localem atque universalem intercedentes.

h) Oratio fidelium peculiaribus adiunctis aptari potest, servata semper sua religiosa proprietate. Caveatur tamen ne intentiones generales pro Ecclesia, pro mundo, pro fratribus qui necessitates patiuntur et pro adstante coetu penitus omittantur. Nihil obstat quo minus ritui qui intersunt, aliquam specialem intentionem, quam ipsi antea debite paraverint, adiciant.

7. Perfectior et absolutior participatio eucharisticae celebrationis sacramentali Communione efficitur.

Quoad vero modum S. Communionis distribuendae usus adhibeatur, qui in singulis dioecesibus legitime viget. Ad Communionem autem sub utraque specie quod attinet, ea
810 serventur quae Institutione Generali / Missalis Romani [7] statuuntur. Huiusmodi tamen S. Communionis forma non permittitur in Missis, quae domi celebrantur, nisi agitur de administrando Viatico [8].

8. Ad fovendam fidelium participationem quaedam percipi poterit utilitas, in quibusdam maxime rerum adiunctis, etiam ex cantu sacro, quippe qui unanimitatem augeat. Tamen, hac quoque in re serventur normae de cantu et musica in sacris celebrationibus, iis omnibus remotis quae ritus sanctitati atque fidelium pietati obsistant.

9. Caveatur insuper ne eaedem aptationes, quae pro his tantum casibus permittuntur, in celebrationes, quae fiunt in ecclesia pro universa fidelium congregatione, inducantur.

10. Ad condiciones autem praevias requisitas quod attinet, ut Eucharistia pro his particularibus coetibus extra locum sacrum, praesertim vero in domibus privatis, celebrari possit, haec serventur:

a) Facultas de qua in n. 4, exceptis casibus particularibus, non detur pro dominicis et diebus festis de praecepto, ne coetus liturgicus paroecialis privetur ministerio sacerdotum et fidelium participatione ad vitam et unitatem communitatis fovendam.

b) Si sacerdos celebrans non sit ipse parochus, parochum semper praemoneat. Qui relationem faciat Episcopo de celebrationibus peractis.

c) Normae circa ieiunium eucharisticum serventur, ita ut numquam S. Missam aliqua cena vel convivium immediate praecedat. Si vero haec sequantur, ne eadem mensa in qua Eucharistia celebrata est, quantum fieri potest, adhibeatur.

d) Panis pro Eucharistia sit azymus, qui solus in Ecclesia latina permittitur, eadem forma confectus, quae ex consuetudine in ceteris Missis adhibetur.

e) Tempus celebrationis non sit nox velde producta.

f) Si agitur de coetibus familiaribus, ne excludantur, qui rationabiliter petant ut celebrationem participent.

11. Ad certiorem denique effectum harum celebrationum assequendum earumque spiritualem efficacitatem plenius procurandam, in iisdem tum parandis tum peragendis
811 dignitas totius actionis sacrae / semper religiose curetur, eius forma nec non elementa magis apta, salva liturgiae praeceptorum ratione, opportune seligantur. Quapropter:

a) Textus in S. Missa adhibendi tantummodo e Missali vel ex approbatis supplementis sumantur. Reprobatur, ut arbitraria, quaevis commutatio, salvo praescripto sub n. 6, *e)*.

b) Altaris supellex, vasa sacra et vestimenta numero, forma et qualitate praesentibus legibus congruant *.

59 (1967), pp. 540-543. [7] Cf. nn. 240-243.
[8] Cf. S. C. Rituum, Instructio *Eucharisticum Mysterium*, nn. 32, 6 et 41: *A. A. S.* 59 (1967), pp. 559 et 563.
[*] Cf. *Institutio Generalis Missalis Romani*, nn. 268-270; 290-296; 297-310 [LE 3840].

c) Ad celebrantis gestus et caeremonias, nec non ad adstantium habitum quod attinet, valent ea, quae pro ordinaria eucharistica celebratione praescribuntur.

Animarum igitur pastores enixe invitantur ut harum celebrationum efficaciam spiritualem ad animos formandos altius perpendant. Tantummodo enim vim suam habent si participantes per eas ad penitius christianum mysterium cognoscendum, ad divinum cultum fovendum, ad sese in communitatem ecclesialem inserendos atque fructuosius inter fratres apostolatum caritatemque exercenda adducantur.

Quamvis his diebus nonnulli sint qui ex *rebus novis* quandoque insanis, quas ostendunt, vel ex liturgicarum celebrationum arbitrariis formis, quas excogitant, sese existimant esse *renovatos*, tamen sacerdotes, saeculares et regulares, vere de fidelium bono solliciti, compertum habeant actionis pastoralis mansurae et sanctificantis viam in constanti et magnanima fidelitate erga Ecclesiae voluntatem inveniri, quae eius praeceptis, normis et structuris exprimitur.

Quod autem ab huiusmodi ratione abducit, quamvis specie alliciat, fidelium mentes perturbat atque sacerdotale ministerium languidum infructuosumque reddit.

Haec Instructio, quam de mandato Summi Pontificis, Sacra Congregatio pro Cultu Divino confecit, et ipse Summus Pontifex approbavit, omnes Ss. Missarum celebrationes pro coetibus particularibus posthac ordinabit.

E Civitate Vaticana, die 15 Maii 1969, in Ascensione Domini.—Benno Card. Gut, *Praef.* H. Bugnini, *a Secr.*

Adn. EL 48 (1970) 191; Notit. 6 (1970) 49; B. NEWNS in CR 55 (1970 375-382.

3751

1969 MAI 22.-SC DOCTRINA FIDEI, RESCRIPTUM. PART.*

IMPEDIMENTUM DIRIMENS MIXTAE RELIGIONIS A CANONE 72 CONCILII TRULLANI SANCITUM, ADHUC VIM SUAM TENET POST MOTU PROPRIO «CREBRAE ALLATAE»

CASUS—M., nato il 4 settembre 1935, battezzato nella Chiesa ortodossa, sposò il 31 marzo 1956 davanti a un ministro protestante, N. M., nata il 18 settembre 1937, battezzata nella Chiesa metodista. Dopo un periodo di convivenza coniugale, le parti divorziarono il 20 marzo 1957 e in seguito sono passate a seconde nozze. L'Ordinario del luogo prospetta la nullità del matrimonio a causa del can. 72 del Concilio Trullano, essendo l'uomo greco ortodosso e la donna acattolica.

SOLUTIO—Feria IV, die 30 aprilis 1969. Emmi ac Revmi Patres hoc tulerunt decretum: *Omnes*: «Constare de invaliditate matrimonii in casu» et ad mentem: «*Si ritiene ancora in vigore il canone 72 del Concilio Trullano.*»

N. B. La Congregazione per la Dottrina della Fede si regoli in avvenire secondo questa «Mente». Il Santo Padre, nell'Udienza concessa al Card. Prefetto, il 9 maggio 1969, ha approvato la decisione: *Omnium* [Rescriptum datum die 22 Maii 1969 cum hac decisione]: «Constare de invaliditate matrimonii in casu ex canone 72 Concilii Trullani *quod adhuc suam vim tenet.*»

* Ordinario Chicagiensi. Prot. N. 2911/59m: Jurist 29 (1969) 387 not. 13. Adn. J. A. ABBO in Jurist 31 (1971) 392-402 et in PrM 58 (1969) 595-612; W. W. BASSET in Jurist 29 (1969) 363-415; 31 (1971) 402-405; A. COUSSA in Appol. 32 (1959) 170-181.

3752

1969 MAI 25.-SECRET. STATUS, DECLARATIO. PART.*

NORMAE INTERNAE TRIBUNALIS SACRAE ROMANAE ROTAE ET FACULTATES DECANO EIUSDEM TRIBUNALIS CONCESSAE

I—Approbatio Pontificia

Nell'Udienza concessa all'Emo Card. Segretario di Stato il 25 maggio 1969, il Santo Padre ha approvato «Ad experimentum et ad triennium» le «*Nuove Norme del Tribunale della Sacra Romana Rota*». Roma, 27 maggio.-1969.—Boleslao FILIPIAK, *Decano.*

II—Novae Normae Tribunalis Sacrae Romanae Rotae

TITOLO I

STRUTTURA ED ORGANICO DELLA SACRA ROMANA ROTA

CAPO I. *Struttura e funzioni.*

Art. 1. § 1. La Sacra Romana Rota è il Tribunale Collegiale ordinario della Sede Apostolica, costituito da un adeguato numero di Prelati Uditori, la cui elezione è riservata al Sommo Pontefice, ed è presieduto dal Decano, *primus inter pares.*

§ 2. Nella Sacra Romana Rota le funzioni del Prelato Superiore, di cui al Regolamento Generale della Curia Romana, sono esercitate dal Decano e, quando questi è impedito, dall'Uditore che lo segue immediatamente nell'ordine di Decananza. I provvedimenti straordinari sono demandati al Collegio degli Uditori.

§ 3. Il Decano ha la direzione dello Studio Rotale, e nomina il Vice-Direttore ed i Docenti.

Art. 2. § 1. I Prelati Uditori devono essere Sacerdoti, di matura età, laureati almeno in *utroque iure*, distinti per buoni costumi, onestà di vita, prudenza ed esperienza del diritto.

§ 2. I medesimi, appena iniziano il 75° anno di età, diventano Emeriti e cessano dalle funzioni di Giudice.

Art. 3. § 1. Dopo il Decano, la precedenza tra gli Uditori è determinata dalla data di nomina, in pari data di nomina secondo la data dell'ordinazione sacerdotale, ed in pari data di nomina ed ordinazione sacerdotale, secondo l'età.

§ 2. Cessando il Decano dalle sue funzioni, gli succede *ipso iure* l'Uditore che lo segue immediatamente nell'ordine di Decananza.

Art. 4. Fermi restando i cann. 1598, 1599 e 1557 § 2, la competenza della Sacra Romana Rota per tutte le cause di nullità di matrimonio, legittimamente deferite alla Sede Apostolica, si estende anche alle cause in cui una parte è cattolica e l'altra acattolica, oppure tutte e due acattoliche sia che ambedue od una sola appartenga al rito latino od orientale, rimettendo però alla Sacra Congregazione per la Dottrina della Fede tutte le questioni dottrinali che toccano la Fede, a tenore dei nn. 29 e 31 della Costituzione Apostolica *Regimini Ecclesiae Universae* [LE 3588].

CAPO II. *Organico e distribuzione del personale*

Art. 5. § 1. Per la tutela del bene pubblico, nei modi previsti dal Codice di Diritto Canonico e dalle *Normae S. R. Rotae Tribunalis* [LE 1233], è costituito l'Ufficio della Promozione della Giustizia, affidato ad un Promotore di Giustizia e ad un Promotore di Giustizia Sostituto, il quale si occupa precipuamente delle cause dei fedeli di rito orientale.

Ambedue saranno Sacerdoti, laureati in *utroque iure*, oppure in Diritto Canonico e Giurisprudenza Civile, Avvocati Rotali, di matura età, buoni costumi, prudenza, esperienza e pratica pluriennale fatta presso la S. R. Rota come Officiale Minore, o, almeno, presso un altro Tribunale Ecclesiastico.

§ 2. Il Promotore di Giustizia è Officiale Maggiore di I classe ed il Promotore di Giustizia Sostituto è Officiale Maggiore di II classe.

§ 3. Il Promotore di Giustizia Sostituto verrà scelto, preferibilmente, fra i Sacerdoti di rito orientale.

Art. 6. § 1. Alla difesa del vincolo matrimoniale sono stabilmente addetti un certo numero di Difensori del vincolo, entro i limiti previsti dall'organico, i quali devono essere Sacerdoti, laureati in Diritto Canonico, Avvocati Rotali, di matura età, buoni costumi, prudenza, esperienza, e non potranno essere nominati se non dopo un adeguato tirocinio fatto presso il Tribunale della Rota come Officiale Minore, o presso altro Tribunale Ecclesiastico.

§ 2. In sostituzione dei Difensori del vincolo Titolari, possono essere nominati uno o più Difensori del vincolo Sostituti *ad tempus* i quali dovranno però avere tutti i titoli e le qualità dei Difensori del vincolo Titolari.

§ 3. Il Difensore del Vincolo è Officiale Maggiore di I classe, il Difensore del vincolo Sostituto è Officiale Maggiore di II classe.

§ 4. Il Promotore di Giustizia Sostituto per le cause orientali può essere designato Difensore del vincolo nelle medesime ed anche in altre cause ove non debba intervenire come Promotore di Giustizia.

§ 5. Per la stesura delle Animadversiones nelle singole cause, il Decano può incaricare un Difensore di vincolo Deputato che sia Sacerdote, laureato in Diritto Canonico ed Avvocato Rotale, il quale verrà retribuito, di volta in volta, con un onorario fissato dal Turno Giudicante ed approvato successivamente dal Decano.

Art. 7. § 1. Alla direzione della Cancelleria è preposto un Capo Ufficio, o Capo della Cancelleria, il quale deve essere Sacerdote, laureato in Diritto Canonico, Avvocato Rotale, di matura età, esperienza e, per la peculiarità delle sue funzioni, scelto tra i Notari del Tribunale che abbiano già ricoperto la maggior parte degli uffici nei vari settori della Cancelleria.

§ 2. Il Capo Ufficio conserva i diritti e le attribuzioni di Notaio agli effetti della procedura.

§ 3. Il Capo Ufficio è Officiale Maggiore di II classe.

Art. 8. § 1. Al disbrigo delle pratiche interne della Cancelleria sono addetti tre Notai, Sacerdoti, laureati in Diritto Canonico, Avvocati Rotali, dotati di esperienza e pratica di questioni giudiziarie ed a tal fine saranno prescelti tra gli Officiali Minori della Cancelleria della Rota.

§ 2. I tre Notai sono Officiali Minori di I grado, II classe e pari tra di loro, ma uno di essi, a scelta del Decano e sentito il parere dei due Uditori più anziani, e concorrendo quanto previsto dal Regolamento Generale della Curia Romana, sarà nominato Notaio di I classe.

§ 3. In ragione dei compiti a cui sono assegnati e della anzianità di nomina, i Notai avranno la denominazione di I-II-III Notaio e ciò solamente ad uso interno.

§ 4. Uno dei tre Notai avrà anche le funzioni di Bibliotecario, ed un altro curerà la compilazione di un Massimario di Giurisprudenza Rotale.

§ 5. Qualora lo esiga la molteplicità delle istruttorie o la conoscenza di qualche particolare lingua, per l'assistenza agli interrogatori, il Decano convocherà altri Sacerdoti come Notai Deputati, i quali saranno retribuiti ad ore ed assunti —di solito— per le cause che non godono del patrocinio gratuito.

Art. 9. § 1. Alla custodia e conservazione dell'Archivio delle cause in corso è addetto un Sacerdote con la qualifica di Archivista, il quale, se non provvisto di laurea in Diritto Canonico, dovrà avere il diploma di specializzazione in Archivistica.

§ 2. Per il disbrigo delle pratiche di carattere amministrativo provvedono due Addetti di Amministrazione, uno dei quali avrà l'incarico di Cassiere e l'altro di Computista. Il Computista ha anche le funzioni di Distributore, ed il Cassiere di Spedizioniere. Ambedue saranno Sacerdoti, e se non provvisti di laurea in una disciplina ecclesiastica o civile, dovranno avere un diploma di specializzazione.

§ 3. L'Archivista e gli Addetti di Amministrazione sono Officiali Minori di II grado, II classe.

§ 4. A scelta del Decano, e sentito il parere dei due Uditori più anziani, uno degli Officiali Minori di II grado può essere nominato di I classe concorrendo quanto previsto dal *Regolamento Generale della Curia Romana* [LE 3629].

Art. 10. § 1. Gli Scrittori saranno scelti tra coloro che hanno una buona conoscenza del latino ed il diploma di dattilografia. Potranno essere nominati sia gli ecclesiastici sia i laici, secondo l'opportunità.

§ 2. Qualora venga assunto come Scrittore un Sacerdote munito di laurea in una disciplina ecclesiastica o civile, non si richiede il diploma di dattilografia. In tal caso però, prima della nomina, dovrà svolgere una prova pratica di dattilografia alla presenza del Decano e del Capo della Cancelleria.

§ 3. Gli Scrittori sono Officiali Minori di III grado, II classe, ma, a scelta del Decano, uno di loro, purché si verifichino le condizioni richieste dal *Regolamento Generale della Curia Romana* [LE 3629], potrà essere nominato Officiale Minore di III grado, I classe, ed avrà la responsabilità immediata dell'ufficio degli Scrittori.

§ 4. Alla Cancelleria della Rota è stabilmente addetto un Aiutante di Cancelleria, il quale avrà il rango ed il ruolo dello Scrittore, ma fungerà da aiutante nei vari uffici della Cancelleria, a seconda della necessità a giudizio del Capo della Cancelleria, e con l'approvazione del Decano.

Art. 11. § 1. Per la custodia e la pulizia dei locali del Tribunale sono addetti quattro laici —secondo quanto previsto dalla Tabella Organica del Personale— con la qualifica di Usciere, forniti dei requisiti richiesti dal *Regolamento Generale della Curia Romana*; essi avranno anche le funzioni di Cursori per la notifica a domicilio degli atti giudiziari.

§ 2. Due degli Uscieri avranno anche l'incarico di custodire, ordinare, classificare le stampe delle cause in corso e le posizioni delle cause finite negli Archivi deposito della Rota, siti sia al Palazzo della Cancelleria che al Palazzo San Callisto.

§ 3. In ragione della loro qualifica di Cursore, gli Uscieri del Tribunale della Rota dovranno avere tutti la licenza della III media e la patente di guida per autoveicoli.

§ 4. Gli Uscieri-Cursori sono Subalterni di II grado, ma il più anziano potrà essere nominato Commesso.

CAPO III. *Assunzioni e nomine*

Art. 12. § 1. Il Promotore di Giustizia ed il suo Sostituto, i Difensori del Vincolo ed i Sostituti, il Capo della Cancelleria, sono nominati direttamente dal Sommo Pontefice.

§ 2. Gli Officiali Minori sono assunti dal Decano, sentito il parere dei due Uditori più anziani e dopo aver ottenuto l'approvazione del Sommo Pontefice.

§ 3. I Subalterni sono assunti dal Decano, di intesa con l'Amministrazione competente.

§ 4. Per qualsiasi nomina sono indispensabili anche i requisiti previsti dall'art. 8 del *Regolamento Generale della Curia Romana* e devono essere rispettati i limiti dell'organico

http://www.obrascatolicas.com

previsto per il Tribunale della S. R. Rota ed approvato dal Santo Padre.

Art. 13. La precedenza tra gli Officiali Maggiori è data al Promotore di Giustizia, per gli altri Officiali Maggiori o Minori vige la norma indicata all'art. 25 del *Regolamento Generale della Curia Romana*.

TITOLO II—Attribuzioni e doveri

Capo I. *Dei Prelati Uditori*

Art. 14. § 1. I Turni vengono costituiti dal Decano come segue: il primo Turno è composto dal Decano e dal secondo e terzo Uditore; il secondo Turno, dal secondo, terzo e quarto Uditore; il terzo Turno, dal terzo, quarto e quinto Uditore e così di seguito in modo che il Turno seguente sia sempre costituito dal secondo Uditore del Turno precedente e dai due Uditori successivi. Il Decano può entrare nel Turno anche con i due ultimi Uditori oppure coll'ultimo Uditore assieme al secondo.

§ 2. Quando si tratta invece di un appello contro una Sentenza Rotale, il Turno *ad quem* è costituito dai tre Uditori che immediatamente precedono quelli del Turno *a quo*.

§ 3. Nel Decreto, col quale il Decano costituisce il Turno, designa anche il Ponente della causa che normalmente è il più anziano.

§ 4. Se un Uditore, compreso il Ponente, per malattia o altra giusta causa, non può far parte del Turno, viene sostituito dal Decano con un altro Uditore.

Art. 15. Il Ponente, quale Presidente del Turno, guida l'intero processo, avendo cura di favorire la concordia tra la parti qualora ne veda l'opportunità e la possibilità, di supplire d'ufficio alle deficienze della causa quando si tratta del bene pubblico o della salvezza delle anime, di accelerare al massimo lo svolgimento del processo.

Art. 16. § 1. Quando gli Uditori trattano una causa con potestà ordinaria, questa non cessa colla vacanza della Sede Apostolica.

§ 2. Quando è una causa da trattarsi per Commissione Pontificia, se la Commissione è stata già firmata da chi di competenza, si intende già acquisita alla S. R. Rota, né cessa colla vacanza della Sede Apostolica; ciò vale anche nel caso che la Commissione non sia stata ancora trasmessa alla S. R. Rota.

Capo II. *Del Promotore di Giustizia e Difensore del Vincolo*

Art. 17. § 1. La attribuzioni ed i compiti del Promotore di Giustizia, del Difensore del Vincolo e dei loro Sostituti, sono quelli propri della Magistratura inquirente e saranno esercitati nei modi e nei limiti previsti dal Codice di Diritto Canonico e dalle Norme Rotali, e che pertanto non vengono contemplati nel presente Regolamento interno.

§ 2. Per la natura stessa del loro lavoro il Promotore di Giustizia, il Difensore del Vincolo ed i loro equiparati, non sono tenuti all'orario di ufficio; benché lavorino a casa, sono tuttavia obbligati a stare in Tribunale a turno, nelle ore di ufficio, di modo ché si abbia sempre la presenza quotidiana di un Promotore di Giustizia e di un Difensore del Vincolo.

§ 3. All'entrata in vigore del presente Regolamento, il Promotore di Giustizia ed il Sostituto, i Difensori del Vincolo ed i Sostituti, compileranno una tabella dei turni di presenza che, dopo l'approvazione del Decano, verrà portata a conoscenza degli Uditori.

§ 4. Il Promotore di Giustizia ed il Sostituto, i Difensori del Vincolo ed i Sostituti saranno presenti in Tribunale —secondo la prassi vigente— oltre i giorni e le ore fissate nelle tabelle di cui al § 3, ogni qualvolta siano convocati o citati nelle causa loro assegnate.

§ 5. Per i giorni di vacanza dall'ufficio, per le ferie annuali, il Promotore di Giustizia, il Difensore del Vincolo ed i Sostituti sono invece tenuti ad osservare le norme comuni.

Capo III. *Del Capo della Cancelleria*

Art. 18. § 1. Il Capo della Cancelleria, sotto la vigilanza del Decano, ha la direzione e la responsabilità immediata degli uffici della Cancelleria, coordinando l'attività dei singoli Officiali, e curando la esecuzione del lavoro secondo la consuetudine e la prassi del Tribunale.

§ 2. Data la particolare struttura della Cancelleria, come ufficio giudiziario, e le particolari attribuzioni appresso riportate, il Capo della Cancelleria conserva anche le funzioni di Notaio.

§ 3. Dal Capo della Cancelleria dipendono direttamente anche i Subalterni, per la disciplina e l'esecuzione dei compiti loro propri.

Art. 19. Il Capo della Cancelleria ha in particolare l'incarico di:

1) curare la corrispondenza ufficiale del Decano e del Tribunale, e sottoscrivere quegli atti o la corrispondenza stessa che secondo la prassi, non richiedano la firma del Decano o dell'Uditore Ponente. Provvedere direttamente e firmare sotto la sua responsabilità le lettere e gli atti che vengono redatti a nome della Cancelleria;

2) preparare un breve sommario delle nuove cause o questioni che giungono al Tribunale e che poi sottoporrà al Decano per le decisioni del caso o per l'assegnazione del Turno Giudicante;

3) ricevere dagli Uditori rescritti, decreti, decisioni di cui cura l'esecuzione per mezzo dei Notai;

4) custodire i sigilli ufficiali della Cancelleria, che non possono essere usati da nessuno senza il suo espresso consenso;

5) controfirmare le sentenze originali, il diploma di Avvocato Rotale e le tessere annuali di riconoscimento degli Avvocati;

6) disporre l'emissione di mandati di pagamento o di incasso a sua firma od a firma del I Notaio;

7) assegnare, per la versione, ai traduttori ufficiali approvati dal Decano, gli atti di causa o altri documenti del Tribunale;

8) ricevere il pubblico per la richiesta di notizie od informazioni.

Capo IV. *Degli Officiali Minori e dei Subalterni*

Art. 20. I compiti di tutti i Notai del Tribunale —oltre gli incarichi particolari loro assegnati nell'ambito della Cancelleria— sono i seguenti:

1) preparare le minute delle lettere che gli Uditori, *ratione muneris* e per le cause loro affidate, intendano inviare, curandone personalmente la redazione definitiva da sottomettere alla approvazione;

2) mandare in esecuzione i Decreti, evolvendo, chiarendo, specificando quanto nei medesimi è brevemente indicato, redigendo e firmando le apposite lettere di accompagno o di notifica, a meno che nei singoli casi, e secondo le persone a cui sono dirette, il Ponente non preferisca firmare personalmente le lettere di accompagno;

3) essere presente tutte le volte che si presta un giuramento previsto dalla legge e compilare il relativo verbale da conservare negli atti, autenticare le firme, ecc.;

4) firmare le citazioni, comunicare alle parti od agli Avvocati quanto è stato ordinato dal Ponente, ed annotare negli appositi registri o schede le citazioni eseguite o le comunicazioni fatte;

5) assistere alle istruttorie dei processi ed alle discussioni che si svolgono davanti al Turno *pro tribunali sedente*;

6) comunicare —anche per iscritto— ai legittimi richiedenti la parte dispositiva della sentenza, a meno che il Tribunale non abbia stabilito di tenerla sotto segreto fino alla formale pubblicazione della sentenza.

Art. 21. In particolare i compiti del primo Notaio sono i seguenti:

1) curare subito la registrazione nel protocollo di tutti gli atti e documenti inviati al Tribunale —per posta o a mezzo degli Avvocati— timbrando i singoli documenti e numerandoli se necessario, prima di inviarli al Ponente;

2) dichiarare, dietro legittima richiesta, la conformità degli esemplari con l'originale restituendo i documenti esibiti; in ogni caso però è necessario il permesso del Ponente se l'autentica degli atti è richiesta in ordine alla causa in corso; se la richiesta ha un altro scopo, è necessario il permesso del Decano.

3) richiedere al Promotore di Giustizia o al Difensore del Vincolo, su segnalazione dell'Archivista, gli atti loro inviati, qualora non siano stati restituiti all'Archivio entro il termine di quindici giorni;

4) redigere, d'intesa col Capo della Cancelleria, i mandati di pagamento o di incasso che poi trasmette al Cassiere;

5) controllare alla fine di ogni mese i consuntivi particolari ed i rendiconti generali stesi dal Computista per quanto dovuto alla Cassa della Santa Sede e preparare poi, dopo l'approvazione del Capo della Cancelleria, i mandati di incasso o di pagamento;

6) ricevere gli Avvocati —nelle ore dovute— allo sportello della Cancelleria, per informazioni sullo stato delle cause o per la esibizione di istanze;

7) sostituire il Capo della Cancelleria assente o impedito.

Art. 22. § 1. Il secondo Notaio ha l'incarico di: 1) tenere il libro o le schede delle cause —numerate progressivamente in ordine di protocollo— nelle quali annoterà la esecuzione e la spedizione di tutti gli atti, notifiche, citazioni ecc.; 2) annotare su apposita agenda i giorni stabiliti per la concordanza del dubbio, l'escussione dei testi o dei periti, i Turni per la decisione della causa e per le distribuzioni da farsi quando ciò sia stato ordinato con un Decreto del Ponente; 3) segnalare al Ponente i nominativi degli Avvocati che —previo accertamento del Distributore— risultino inadempienti ai termini loro fissati per le distribuzioni degli atti.

§ 2. Il secondo Notaio disbriga inoltre e precipuamente quanto disposto all'art. 20, 2°.

§ 3. Il secondo Notaio ha normalmente l'incarico di curare la redazione di un «Massimario» annuale della Giurisprudenza Rotale.

Art. 23. Il terzo Notaio in particolare:

1) ha cura del libro del Repertorio ove opportunamente vengono registrate con numero progressivo annuale le singole petizioni che giungono al Tribunale, previo accertamento dei precedenti di archivio;

2) redige il libro ufficiale delle cause o Protocollo nel quale registra le cause messe a Turno dal Decano con le indicazioni fondamentali dei decreti o decisioni adottate, lettere trasmesse o ricevute, ecc.;

3) tiene i registri per le Archiviazioni, i Decreti Incidentali e le Sentenze, dando loro un numero con ordine progressivo annuale secondo la data di emissione;

4) funge da Attuario negli interrogatori, a meno che, secondo la quantità del lavoro della giornata, il Capo della Cancelleria non disponga diversamente;

5) è responsabile della custodia e dell'ordine dei fascicoli delle *Segrette* registrando opportunamente negli appositi spazi dei fascicoli medesimi le rogatorie inviate o ricevute;

6) ha anche le funzioni de Bibliotecario, avendo l'avvertenza di tenere in perfetto ordine lo schedario dei libri, servendosi, se necessario, dell'aiuto di uno degli Uscieri-Cursori addetti all'Archivio, e di segnalare al Capo della Cancelleria i libri da acquistare per l'aggiornamento della Biblioteca.

Art. 24. § 1. L'Archivista ha in consegna l'Archivio delle cause in corso, tiene in ordine il fascicolo degli atti o ponenza, dando a ciascun atto inserito un numero d'ordine progressivo secondo la data in cui è stato esibito e descrivendolo brevemente nell'indice del fascicolo stesso.

§ 2. L'Archivista tiene costantemente aggiornati i tre schedari di cui è dotato l'Archivio: lo schedario per nomi, lo schedario per Diocesi, e lo schedario per cause assegnate a ciascun Ponente.

In ciascuna scheda riporterà i dati di identificazione di ciascuna causa, la decisione finale che è stata presa nella medesima e la sua collocazione nell'Archivio delle cause finite.

§ 3. Per ordine del Ponente, l'Archivista trasmette gli atti al Promotore di Giustizia o al Difensore del Vincolo registrandone l'uscita ed il rientro in Archivio nelle apposite schede e nel libretto personale di consegna per ciascun Promotore di Giustizia o Difensore del Vincolo.

Trascorsi quindici giorni dall'uscita della causa dall'Archivio, ne avviserà il I Notaio, il quale provvederà a richiedere gli atti a tenore dell'art. 21, 3°.

§ 4. Nei giorni stabiliti dalle ore 10 alle ore 12,30 potrà consegnare le posizioni per lo studio ai legittimi Patroni che ne faranno richiesta scritta, da conservare sempre negli atti, controllando poi che le posizioni siano restituite in ordine e che nulla manchi o resti fuori posto.

L'Archivista vigili perché gli Avvocati, contrariamente al divieto ad essi fatto, non ritirino alcun documento dalla posizione, e, solamente per le cause di Gratuito Patrocinio potrà consentire, in casi particolari e col consenso del Capo della Cancelleria, che portino a casa le posizioni per lo studio.

Esiga però in ogni caso che vengano restituite all'Archivio nel termine massimo di cinque giorni.

§ 5. L'Archivista dovrà riscontrare la fedeltà e la corrispondenza degli atti stampati con le posizioni originali conservate in Archivio.

Art. 25. Degli Addetti di Amministrazione, uno avrà le funzioni di Computista e Distributore, l'altro invece avrà i compiti di Cassiere e Spedizioniere.

Art. 26. § 1. Il Computista tiene in ordine i seguenti registri contabili:

1) «Registro Generale di Cassa» nel quale vengono riportate tutte le entrate e le uscite, addebitando o accreditando contemporaneamente le singole partite alla «Cassa Depositi» se si tratta di cause di fiducia, o alla «Cassa Santa Sede» se si tratta di cause di Gratuito Patrocinio o di spese correnti di Cancelleria;

2) schede dei «Conti Correnti», nelle quali, per le singole cause di fiducia e di gratuito patrocinio —ordinate secondo il numero di protocollo— si registrano le entrate e le uscite, e dalle quali, a fine causa, si compilerà l'estratto conto da consegnarsi all'Avvocato od alla parte che ne faccia esplicita richiesta.

In ogni registrazione si dovrà riportare, oltre la data, il numero del mandato di incasso o di pagamento firmato del Capo della Cancelleria o dal I Notaio;

3) «Registro dei Depositi Bancari», nel quale viene riportata, quotidianamente, ogni variazione in base alle ricevute allegate dal Cassiere in ogni foglio di Cassa. Per ogni prelievo si devono annotare nel medesimo Registro gli estremi dell'avviso inviato direttamente dalla Banca al Tribunale;

4) «Registro della Biblioteca» nel quale si annotano sia le spese per l'acquisto di libri o riviste, sia i contributi versati dagli studenti che hanno conseguito il titolo di Avvocato Rotale. Ogni acquisto di libri, a meno che non sia richiesto direttamente dal Decano o dal Direttore dello Studio Rotale, dovrà avere l'approvazione del Capo della Cancelleria;

5) Registro del «Fondo Funeri», istituito con Chirografo di Sua Santità Papa Benedetto XIV di f. m. Per il funzionamento del fondo funeri, valgono le norme contenute nel medesimo Chirografo.

§ 2. Alla fine di ogni mese il Computista prepara un estratto conto delle entrate e delle uscite della Cassa Santa Sede che, dopo l'approvazione del Decano, trasmette all'Amministrazione del Patrimonio della Sede Apostolica; a fine anno, invece, prepara un consuntivo generale delle entrate e delle uscite per le cause di fiducia, per le cause di gratuito patrocinio e per le spese generali di Cancelleria.

§ 3. Il Computista conserverà con ogni cura qualsiasi documento, reversale o mandato che comprova la regolarità di ogni operazione contabile.

§ 4. Come Distributore, il Computista ha il compito di consegnare agli Uditori, Officiali, Avvocati, gli atti di causa, le difese, ecc., registrando l'avvenuta distribuzione nell'apposito schedario.

§ 5. Fermo restando quanto stabilito nel Capo V delle *Normae S. R. Rotae Tribunalis* [LE 1233], nelle distribuzioni si osserveranno anche questi criteri generali:

1) Prima della distribuzione, nelle cause di fiducia, il Distributore accerterà che il Sommario e le difese siano scritte a caratteri nitidi e moltiplicate con mezzi idonei a garantirne la perfetta leggibilità, qualora l'Avvocato abbia ottenuto dal Ponente il permesso di non stamparle. In tal caso il Sommario deve essere esibito in numero di almeno 40 copie e le difese in numero di almeno 25 copie.

2) Accerterà inoltre, d'accordo con l'Archivista, che non sia stato omesso alcun atto o documento conservato nella Posizione.

3) Salva diversa disposizione del Ponente, il Distributore effettuerà la distribuzione completa agli Uditori, agli Officiali, agli Avvocati, al momento della presentazione delle copie del Restrictus, e, qualora ciascuna parte in causa abbia il proprio avvocato, alla commutazione del medesimo. Anche nel caso che esista un Collegio di difesa con più Avvocati e col mandato di difendere la parte sia congiuntamente ohe disgiuntamente, il Restrictus, il Restrictus Responsionis o il Memoriale deve essere sempre unico, controfirmato da tutti gli Avvocati che fanno parte del Collegio di Difesa.

Art. 27. § 1. Il Cassiere custodisce, a suo rischio e pericolo, il denaro (liquido o in assegni) ed i documenti conservati nella Cassaforte, di cui egli ha le chiavi assieme al Decano. In ogni caso però, la consistenza liquida di cassa non dovrà superare abitualmente la somma di lire 1.000.000.

§ 2. Con le dovute cautele riceve i depositi per le cause di fiducia, o le oblazioni per le cause di Gratuito Patrocinio, e paga quanto è dovuto dal Tribunale, esigendo sempre il previo mandato firmato dal Capo della Cancelleria o dal I Notaio. In assenza del mandato di cui sopra potrà pagare solamente su ordine scritto del Decano.

§ 3. Compila quotidianamente il foglio di Cassa —da consegnare al Computista per la registrazione nel libro generale di Cassa— e nel quale è tenuto ad elencare tutte le operazioni della giornata, dando contemporaneamente la consistenza liquida di Cassa.

§ 4. Per ogni prelievo dai depositi bancari, che superi la cifra di lire 500.000, richieda l'autorizzazione previa del Decano o del Capo della Cancelleria specificando la destinazione della somma prelevata.

§ 5. Il Decano o il Capo della Cancelleria, su sua delega, potrà richiedere in qualsiasi ora e giorno una verifica di Cassa.

§ 6. Il Cassiere conserva e distribuisce la carta bollata del Tribunale, ne registra la vendita e ne passa la nota al Computista per l'accredito alla Cassa della Santa Sede.

§ 7. Il Cassiere pagherà ogni mese gli stipendi dovuti a tutti i componenti il Tribunale, secondo i ruoli predisposti dall'Amministrazione del Patrimonio della Sede Apostolica e verserà parimente alla Santa Sede quanto ad Essa è dovuto secondo il rendiconto preparato dal Computista.

§ 8. Il Cassiere, come spedizioniere, ha il compito di:

1) provvedere alla spedizione delle citazioni, compilando la relativa notifica;

2) vigilare affinché le lettere ed i fascicoli degli atti che per mezzo dei Cursori vengono distribuiti in città, siano mandati e consegnati a chi di dovere;

3) curare che quanto deve essere inviato fuori città, sia spedito a mezzo della Posta Vaticana o della Posta Italiana, a seconda della necessità, registrandone la spedizione;

4) preparare gli indirizzi completi e curare la chiusura delle buste per quelle comunicazioni o decreti che devono essere spediti, accertandosi in pari tempo che ogni cosa sia debitamente firmata e timbrata secondo le norme del Tribunale.

5) A fine mese preparerà la nota delle notifiche consegnate dai Cursori, per il pagamento secondo le tariffe approvate dal Decano, ed, assieme al Computista, riscontrerà le spese postali per l'addebito alla Cassa Depositi ed alla Cassa Santa Sede.

Art. 28. § 1. Il compito principale degli Scrittori è di scrivere le lettere, i decreti, i rescritti, sviluppando e mettendo in buona forma ciò che, secondo lo stile giuridico, viene formulato con poche parole.

§ 2. Gli Scrittori sono tenuti a conservare il più rigoroso

http://www.obrascatolicas.com

segreto, anche con tutti gli Officiali del Tribunale, qualora loro venga affidato il compito di dattiloscrivere lettere o Decreti riservati del Decano.

§ 3. Gli Scrittori avranno ogni cura affinché gli scritti siano senza errori; pertanto non li mandino mai alla firma prima di averli riletti attentamente.

Art. 29. L'Aiutante di Cancelleria, pur avendo abitualmente l'incarico di Scrittore, viene periodicamente incaricato di assistere i Notai, l'Archivista o altri Officiali del Tribunale, allo scopo di impratichirsi in tutti i settori del lavoro di Cancelleria.

Art. 30. § 1. I Cursori, che hanno anche le mansioni di Uscieri, devono: 1) notificare a domicilio le citazioni e gli altri atti del Tribunale, compilando la relazione di notifica con l'indicazione della persona a cui è stata effettuata, del tempo e del luogo; 2) portare a chi di dovere lettere o fascicoli, oppure provvedere alla loro spedizione a mezzo della posta; 3) curare la pulizia e l'ordine in ogni ufficio del Tribunale e fare tutte le commissioni loro affidate per le esigenze dell'ufficio. In ogni caso però non potranno assentarsi dall'ufficio, anche per l'esecuzione dei compiti loro propri, senza l'esplicito permesso del Capo della Cancelleria.

§ 2.—1) Due dei Cursori avranno anche in consegna le stampe delle cause e l'Archivio delle cause finite che dovranno essere ordinate e sistemate nelle apposite cartelle di custodia, dopo avervi inserito tre copie della sentenza o decreto definitivo.

2) Sono inoltre tenuti ad osservare il più rigoroso segreto, sui nomi delle persone e sui fatti di cui sono venuti a conoscenza nell'esercizio delle proprie funzioni.

3) Non possono consentire l'accesso ai locali dell'Archivio a persone estranee al Tribunale, e non possono consegnare alcuna delle posizioni loro affidate in custodia se non col permesso esplicito del Decano dato personalmente o a mezzo del Capo della Cancelleria, a meno che non si tratti del Ponente della causa o del Difensore del Vincolo o Promotore di Giustizia che vi è intervenuto.

4) Il Cursore che viola queste norme o il rigoroso segreto impostogli sarà punito con le sanzioni previste dal *Regolamento Generale della Curia Romana* al Tit. IX [LE 3629].

CAPO V. *Norme disciplinari*

Art. 31. § 1. Gli Uditori, gli Officiali sono tenuti sempre al segreto d'ufficio nei giudizi criminali, nei giudizi contenziosi qualora dalla divulgazione di un qualsiasi atto ne possa derivare un danno alle parti, o quando dallo stesso Tribunale sia stato imposto il segreto.

§ 2. Si deve osservare il più assoluto segreto circa la discussione avvenuta in sede di decisione della causa prima di emettere la sentenza, e circa le opinioni espresse od i voti riportati.

Art. 32. § 1. Ogni Uditore, appena nominato, prima di assumere l'Ufficio di Giudice, davanti a tutto il Collegio degli Uditori, presente il Capo della Cancelleria che ne stenderà il verbale, presterà il giuramento di adempiere fedelmente al propio dovere e di conservare il segreto secondo l'articolo precedente.

§ 2. Parimente presteranno il prescritto giuramento davanti al Decano, presente il Capo della Cancelleria, gli Officiali Maggiori e Minori prima di assumere il loro incarico.

Art. 33. § 1. Gli Uditori che avessero violato il segreto d'ufficio, e per negligenza grave o dolo avessero arrecato un notevole danno alle parti in causa, sono tenuti al risarcimento del danni, e, ad istanza della parte lesa o anche d'ufficio, possono essere puniti con decisione della Segnatura Apostolica approvata dal Sommo Pontefice.

§ 2. Gli Officiali che, come sopra, avessero violato il segreto d'ufficio e per negligenza grave o dolo avessero recato un danno notevole alle parti in causa sono tenuti al risarcimento dei danni e, ad istanza della parte lesa o anche d'ufficio, possono essere puniti con decisione del Collegio dei Prelati Uditori.

Art. 34. È severamente vietato a tutti di sollecitare anche indirettamente o ricevere doni ed offerte, dalle parti in causa o intermediari di esse, sia pure a fine di bene, come per es. per favorire opere di beneficenza, pie istituzioni, per sovvenire a necessità di poveri e simili.

Art. 35. Fermi restando i compiti stabiliti per ogni Officiale, vige il principio che ciascuno deve aiutare o sostituire un collega temporaneamente assente o impedito, nel modo che il Decano crederà opportuno, senza pretendere alcun compenso speciale.

Questo criterio si applica pure quando il Decano designa un Officiale come facente funzioni per un ufficio vacante in attesa della nomina del titolare.

Art. 36. A tutti gli addetti del Tribunale (Officiali e Subalterni) è vietato ammettere estranei negli Uffici della Cancelleria, non esclusi gli Avvocati, i Procuratori, i Difensori del Vincolo Deputati, i Periti ed i Traduttori.

Art. 37. Per l'orario ed assenze dall'ufficio valgono gli articoli 42, 43, 45 e 47 del Regolamento Generale della Curia Romana.

Art. 38. Attesa la peculiare struttura ed organizzazione del Tribunale della S. R. Rota le ferie per gli Uditori, gli Officiali, i Subalterni, avranno luogo, come di consueto, contemporaneamente, con la chiusura degli Uffici per trenta giorni consecutivi, ferme restando le particolari disposizioni date dal *Regolamento Generale della Curia Romana* negli art. 50, 51, 52, 54 [LE 3629].

CAPO VI. *Degli Avvocati e Procuratori*

Art. 39. Valgono gli articoli 54-58 delle *Normae S. R. Rotae Tribunalis* [LE 1233] e quanto disposto dal *Regolamento Generale della Curia Romana* [LE 3629] Appendice I, nn. 5-6-7.

TITOLO III. PROCEDURA

Art. 40. Fino a che non saranno rivedute ed armonizzate al futuro nuovo Codice di Diritto Canonico, si applicano le *Normae S. R. Rotae Tribunalis*, Tit. III *De ordine iudiciario*, articoli 59-185 [LE 1233].

Appendice I

TABELLA ORGANICA DEL PERSONALE DEL TRIBUNALE DELLA SACRA ROMANA ROTA

I—*Ufficio della Promozione della Giustizia e Difesa del Vincolo*: Promotore della Giustizia N. 1. Difensori del Vincolo N. 3. Promotore della Giustizia Sostituto e Difensore del Vincolo Cause Orientali N. 1.

II—*Ufficio della Cancelleria*: Capo della Cancelleria (Capo Ufficio) N. 1. Notari N. 3. Archivista N. 1. Scrittori N. 3. Addetti Amministrazione N. 2. Aiutante di Cancelleria N. 1. Subalterni N. 4. Totale: N. 20.

Appendice II

FACOLTÀ STRAORDINARIE DI S. E. IL DECANO DELLA SACRA ROMANA ROTA

Sua Santità Paolo PP. VI, nell'udienza del 5 luglio 1963, si è degnata rinnovare e confermare a S. E. il Decano di q. Tribunale Apostolico, le seguenti facoltà straordinarie nei limiti e modalità qui appresso descritte:

1) Aggiungere nuovi dubbi a quelli già discussi nelle precedenti istanze, di modo che la S. R. Rota, Tribunale di Appello, sia competente a giudicare anche in prima istanza;

2) Vedere subordinatamente *super matrimonio rato et non consummato*, nel senso cioè che, se non constasse della nullità del matrimonio, ma constasse, invece, della inconsumazione, il Turno possa dare il consiglio al Santo Padre di concedere la dispensa, la quale evidentemente è riservata alla Santità Sua;

3) Dispensare dalle leggi canoniche di procedura e sanare gli atti nei quali le predette leggi fossero state violate dai Tribunali inferiori: omettere la citazione della parte convenuta, la quale, già a conoscenza del processo, non può essere canonicamente citata, perché residente in un territorio difficilmente accessibile per ragioni politiche; sanare atti di procedura, nulli perché assenti il Difensore del Vincolo e il Notaro per ragioni delle distanze, per mancanza di clero o per altre cause;

4) Avocare al giudizio della S. Romana Rota una causa già pendente presso i Tribunali Ordinari, quando, avendo la medesima S. Rota apposte le mani in questioni incidentali riguardanti la causa stessa, fossero emerse irregolarità così gravi da fare ritenere pregiudicato il successivo giudizio di merito se pronunciato dai Tribunali inferiori.

Tali facoltà, che saranno applicate sentito il parere favorevole del Turno Giudicante, in caso d'impedimento dell'Ecc.mo Decano sono ipso iure, negli stessi limiti e modalità, devolute al Prelato Uditore più anziano.

* Typis Poliglottis Vaticanis, 1969.

3753

1969 MAI 25.-SC CULTUS, DECR. AAS 61 (1969) 548-549

DE ORDINE LECTIONUM SCRIPTURAE SACRAE IN MISSA ADHIBENDO

Ordinem lectionum Scripturae Sacrae in Missa adhibendum, ad normam Constitutionis de sacra Liturgia, quo ditior mensa verbi Dei pararetur fidelibus, thesauri biblici largius aperirentur, et, intra praestitutum annorum spatium, praestantior pars Scripturarum Sanctarum populo legeretur (art. 51), Consilium ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia apparavit, et Summus Pontifex Paulus VI per Constitutionem / Apostolicam «Missale Romanum», die 3 Aprilis 1969 datam [LE 3735], approbavit. 549

Sacra igitur haec Congregatio pro Cultu Divino, de speciali mandato Summi Pontificis, eundem Ordinem lectionum Missae promulgat, statuens ut a die 30 Novembris, dominica prima Adventus, huius anni 1969 vigere incipiat. Adhibebitur autem proximo anno liturgico, series B lectionum dominicalium et series II prioris lectionis in feriis «per annum».

Cum autem in praesenti Ordine indicationes tantummodo praebeantur pro singulis lectionibus, curae Conferentiarum Episcopalium committitur ut textus integri apparentur in linguis vernaculis, servatis normis quae statutae sunt per Institutionem de popularibus interpretationibus conficiendis, datam a Consilio ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia, die 25 Ianuarii 1969 [LE 3709]. Textus vero populares aut sumantur e Sacrae Scripturae interpretationibus pro singulis regionibus iam legitime approbatis et ab Apostolica Sede confirmatis, aut, si ex novo conficiuntur, confirmationi huius Sacrae Congregationis proponantur. Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus S. Congregationis pro Cultu Divino, die 25 Maii 1969, dominica Pentecostes.—Benno Card. GUT, *Praefectus*. H. Bugnini, *a Secr.*

Adn. B. NEWNS in CR 54 (1969) 981-987.

3754

1969 MAI 26.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO.PART.*

ACATHOLICI OCCIDENTALES VALIDE BAPTIZATI SUBIICIUNTUR LEGIBUS CODICIS IURIS CANONICI ET EORUM CAUSAE NULLITATIS MATRIMONII TRACTARI POSSUNT UT CASUS EXCEPTI AD NORMAM CAN. 1990-1992 SOLVENDAE

FACTI SPECIES.—Ioannes, die 24 Septembris 1940 natus et in Communitate ecclesiali occidentali baptizatus, matrimonium inivit die 24 Augusti 1956 coram magistratu civili cum Anna, dubie baptizata. Sed post duos annos Ioannes, obtento civili divortio, matrimonium civile contraxit cum Gabriella, muliere catholica. Modo, cum vellet hoc alterum matrimonium coram Ecclesia celebrare, a Tribunali ecclesiastico dioecesis E petiit declarationem nullitatis sui matrimonii cum Anna ob defectum aetatis in viro, quia, adepta aetate canonica, nunquam consensum matrimonialem renovavit. Ordinarius autem petit facultatem, ut dictum matrimonium ad normam cann. 1990-1992 nullum declarari possit.

ANIMADVERSIONES.—Ex canone 12, collato cum can. 87, sequitur quod acatholici occidentales, valide baptizati, subiiciuntur legibus seu praescriptis Codicis iuris canonici, nisi aliud expresse caveatur. Porro, in can. 1067 de impedimento aetatis. et in can. 1133 de obligatione renovandi consensum matrimonialem, sublato impedimento, haec exceptio non habetur. Idem tenet doctrina, sive de impedimento aetatis (cfr. CAPPELLO F., *De matrimonio*, Romae 1961, n. 336, 8°), sive de obligatione renovandi consensum (cfr. DAMIZIA G., *Convalidazione dei matrimonii nulli contratti da acattolici*, in *Apollinaris* 1966, p. 93-98). Ergo canon 1067 de impedimento aetatis, et canon 1133 de obligatione renovandi consensum matrimonialem, sublato quomodocumque impedimento, afficiunt etiam acatholicos valide baptizatos alicui communitati ecclesiali occidentali adscriptos.

Quod vero attinet ad casus exceptos, canon 1990 expressam facit mentionem de septem tantum impedimentis. Haec enumeratio, ut declaravit Pontificia Commissio d. 6 dec. 1943, [LE 1779] est quidem taxativa, quatenus comprehendit omnia et singula impedimenta recensita, sed non est exclusiva, quatenus haberi possunt alii casus iuridice conformes et fere identici, qui interdum probari possint «ex certo et authentico documento, quod nulli contradictioni vel exceptioni obnoxium sit», ideoque magis conforme est fini legis et generalibus iuris principiis ut resolvantur secundum formam de qua in canone 1990 ss. (Cfr. CAPPELLO, *o. c.*, n. 891, 7°).

DECISIO.—In Congressu die 26 Maii 1969 decretum est: Causa nullitatis matrimonii ex capite defectus aetatis pertractari et resolvi potest ad normam canonum 1990-1992.

* Apoll. 43 (1970) 453-454. Adn. O. ROBLEDA in PrM 61 (1972) 87-88.

3755

1969 MAI 28.-SC RELIGIOSORUM, MONITUM PART.*

NORMAE CIRCA ADMINISTRATIONEM ET ACTIVITATEM OECONOMICAM RELIGIOSORUM CONFIRMANTUR ET PRUDENTIAE COMMITTUNTOR ANTISTITUM RELIGIOSARUM

Roma, 28 Maggio 1969

Reverendissimo Padre, Sono qui giunte fondate notizie a riguardo di qualche dichiarazione rilasciata da Superiore di Istituti Religiosi femminili a persone estranee agli Istituti medesimi, secondo cui dette Superiore s'impegnerebbero in termini generici e per cifre anche rilevanti, lasciando alle menzionate persone estranee di fissare le modalità degli impegni accennati.

In tali dichiarazioni gli Istituti assumono inoltre qualifiche non rispondenti a verità, mettendosi nel rischio di violare precise norme penali.

Al fine di evitare che gli Istituti Religiosi, anche in buona fede, abbiano a trovarsi in situazioni estremamente pericolose, prego la paternità Vostra Reverendissima di voler inserire ne Bollettino dell'U.S.M.I. la diffida sotto riportata, al fine di rendere edotti gli Istituti Religiosi del serio pericolo cui andrebbero incontro nel compiere siffatte operazioni.

Questo Sacro Dicastero è venuto a conoscenza che parecchi Istituti religiosi, in prevalenza femminili, sono stati invitati a concludere operazioni finanziarie di rilevante entità o comunque a prestare garanzie per il buon esito di tali operazioni compiute da altri, e a rilasciare ampio mandato a terze persone per la stipulazione dei relativi atti. Si ritiene pertanto opportuno rammentare che simili operazioni finanziarie sono in genere da sconsigliare, e comunque non possono essere concluse senza la debita autorizzazione di questa Sacra Congregazione.

Si invitano quindi le Revv. Madri Superiore di tutti gli Istituti Religiosi a non sottoscrivere o rilasciare a chicchessia nessuno dichiarazione e nessun incarico o procura che possa comunque avere per oggetto la stipulazione di operazioni o garanzie finanziarie di tal genere, senza una specifica preventiva autorizzazione, rammentando che l'inosservanza a questa precisa norma potrebbe dar luogo a gravi sanzioni disciplinari.

Grato di quanto vorrà fare, con sensi di religioso ossequio mi professo della Paternità Vostra Reverendissima devotissimo in Domino.—I. Card. ANTONIUTTI, *Prefetto*.

* Assistenti generali Unionis Superiorissarum Maiorum Italiae, Prot. N. 12398/68: Rivista delle religiose 18 (1969) 427-428.

3756

1969 MAI 29.-SC CULTUS, INSTR. AAS 61 (1969) 541-547

I. INSTRUCTIO DE MODO SANCTAM COMMUNIONEM MINISTRANDI

Instructio, quae sequitur, ad Conferentias Episcopales transmissa, ut eam profundiore et attento examine perpenderent, publici iuris fit, quo evidentius omnibus pateat fundamentum et adiuncta quibus nititur ratio agendi Apostolicae Sedis.

Memoriale Domini celebrans, Ecclesia ipso ritu testatur fidem et adorationem Christi qui in sacrificio praesens est et iis, qui mensam Eucharisticam participant, ut cibus datur.

Hac de causa multum interest ipsius, ut Eucharistia modo quam dignissimo maximeque frugifero celebretur ac participetur, inviolate servando illam ad nos progressione quadem pertingentem traditionem, cuius divitiae in usum et vitam Ecclesiae sunt transfusae. Historiae enim documentis probatur modum celebrandi et sumendi Sacram Eu/charistiam multiformem fuisse. His etiam temporibus 542
nostris in celebrationem eiusdem Eucharistiae mutationes nec paucae nec leves, quoad ritum, sunt inductae, quo magis congrueret hominum nunc viventium spiritualibus et psychologicis necessitatibus; atque in ipsam disciplinam, quae fidelium rationem divini Sacramenti participandi moderatur, iterum, ob quaedam rerum adiuncta, invecta est Communio sub utraque specie panis et vini, quae olim ritui quoque Latino communis paulatim in desuetudinem abiit. Qui quidem sic exortus status iam ubique invaluit tempore Concilii Tridentini, quod eum dogmatica doctrina comprobavit atque defendit ut condicionibus illius aetatis consentaneum [1].

His vero ipsis modis renovatis signum Convivii Eucharistici et omnimoda adimpletio mandati Christi magis perspicua et vivida sunt effecta, simul tamen plenior participatio celebrationis Eucharisticae, per sacramentalem Communionem significata, hic et illic, per hos proximos annos desiderium excitavit ad illum redeundi usum, ex quo panis Eucharisticus in fidelis manu deponitur, qui eum ipse ori suo, communicando, ingerat.

Quin etiam, in quibusdam communitatibus et locis, eiusmodi ritus est peractus, quamquam approbatio Sedis Apostolicae antea impetrata non erat, atque interdum ita, ut fidelibus opportuna praeparatio deesset.

[1] Cfr. Conc. Trid., Sess. XXI, Doctrina de communione sub utraque specie et parvulorum: Denz. 1726-1727 [930]; Sess. XXII, Decretum super petitionem concessionis calicis: Denz. 1760.

http://www.obrascatolicas.com

Est quidem verum ex vetere usu fidelibus quondam licuisse divinam hanc alimoniam in manum accipere atque per se ipsos ori inferre, atque etiam, aetate antiquissima, e loco, ubi sacra fiebant, Sanctissimum secum portare, propterea potissimum ut, si forte pro Fidei confessione iis esset dimicandum, eo tamquam viatico uterentur.

Verumtamen praescripta Ecclesiae Patrumque documenta copiose testantur maximam reverentiam summamque prudentiam erga sacram Eucharistiam adhibitam. Etenim memo... illam carnem manducat, nisi prius adoraverit [2], atque in ea sumenda quisque admonetur: «... illud percipe; advigilans ne quid ex ea tibi depereat»: [3] «Corpus enim est Christi» [4].

Praeterea cura et ministerium Corporis et Sanguinis Domini peculiari prorsus modo sacrorum administris vel hominibus ad hoc ipsum / ascitis committebantur: «Postquam 543
vero is, qui praeest, preces absolvit, et populus omnis acclamavit, qui apud nos dicuntur diaconi panem et vinum et aquam, in quibus gratiae actae sunt uniculque praesentium participanda distribuunt, et ad absentes perferunt» [5].

Quare mox sacram Eucharistiam absentibus deferendi munus solis sacris administris concreditum est, hanc ob causam, ut reverentiae Corpori Christi debitae, simul ac fidelium necessitati, cautius consuleretur. Insequenti tempore, postquam eucharistici mysterii veritas, eius virtus ac praesentia Christi in eo altius explorata sunt, urgente sensu sive reverentiae erga hoc Sanctissimum Sacramentum sive humilitatis qua illud sumatur oportet, consuetudo inducta est, ut per se minister panis consecrati particulam in lingua Communionem suscipientium deponeret.

Hic sanctam Communionem distribuendi modus, hodierno Ecclesiae statu in universum considerato, servari debet, non solum quia in tradito piurium saeculorum more innititur, sed praesertim quia Christifidelium reverentiam erga Eucharistiam significat. Huiusmodi autem usus nihil de dignitate personae detrahit iis, qui ad tantum Sacramentum accedunt, atque ad eam praeparationem pertinet, quae requiritur, ut Corpus Domini modo maxime frugifero percipiatur [6].

Haec reverentia non «panis et potus communis» [7], sed Corporis et Sanguinis Domini communionem significat, vi cuius «populus Dei bona sacrificii paschalis participat, renovat novum foedus semel in sanguine Christi a Deo cum hominibus factum, ac in fide et spe convivium eschatologicum in regno Patris praefigurat et praevenit» [8].

Praeterea hac agendi ratione, quae translaticia iam censenda est, efficacius cavetur, ut sacra Communio qua par est reverentia, decore atque dignitate distribuatur, ut quodvis periculum arceatur speciei eucharisticas profanandi, in quibus «modo singulari, adest totus et integer Christus, Deus et homo, substantialiter et continenter» [9], ut denique diligenter cura servetur, quam de ipsis panis consecrati fragmentis Ecclesia semper commendavit: «Quod enim intercidere patieris, id tibi tamquam ex propriis membris
544 deminutum puta» [10]. /

Quapropter, cum paucae quaedam Conferentiae Episcopales atque nonnulli singulares Episcopi postulassent, ut in suis territoriis usus admitteretur consecratum panem in christifidelium manibus ponendi, Summus Pontifex statuit ut singuli universi Ecclesiae latinae Episcopi rogarentur quid censerent de opportunitate huiusmodi ritum introducendi. Mutatio enim in re tanti momenti, quae antiquissima et veneranda traditione innititur, praeterquam quod disciplinam pertingit, pericula etiam secumferre potest, quae timentur forte oritura ex novo modo sacram Communionem ministrandi, ne scilicet perveniatur sive ad minorem erga Augustum altaris Sacramentum reverentiam, sive ad eiusdem Sacramenti profanationem, sive ad rectae doctrinae adulterationem.

Quam ob rem Episcopis tres quaestiones propositae sunt, quibus usque ad diem 12 superioris mensis Martii hoc, qui sequitur, modo responsum est:

1. Videturne exaudiendum votum, ut praeter modum traditum, etiam ritus recipiendi sacram Communionem in manu permittatur? Placet: 567. Non placet: 1.233. Pl. iuxta modum: 315. Suffragia invalida: 20.

2. Placetne ut experimenta huius novi ritus in parvis communitatibus prius fiant, assentiente Ordinario loci? Placet: 571. Non placet: 1.215. Suffragia invalida: 70.

3. Putasne fideles, post praeparationem catecheticam bene ordinatam, hunc novum ritum libenter esse acceptu-ros? Placet: 835. Non placet: 1.185. Suffragia invalida: 128.

Ex redditis igitur responsis patet Episcopos longe plurimos censere hodiernam disciplinam haudquaquam esse immutandam; quae immo si immutetur, id tum sensui tum spirituali cultui eorundem Episcoporum plurimorumque fidelium offensioni fore.

Itaque, attentis animadversionibus consiliisque eorum, quos «Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere» Ecclesias [11], pro rei gravitate / et allatorum argumentorum mo- 545
mento, Summo Pontifici non est visum modum iamdiu receptum sacrae Communionis fidelibus ministrandae immutare.

Quapropter Apostolica Sedes Episcopos et sacerdotes et fideles vehementer hortatur, ut validae iterumque confirmatae legi studiose obsequantur, sive ed iudicium a maiore catholici Episcopatus parte latum, sive ad formam qua hodiernus sacrae Liturgiae ritus utitur, sive denique ad commune ipsius Ecclesiae bonum respicientes.

Sicubi vero contrarius usus, sanctam nempe Communionem in manibus ponendi, iam invaluerit, eadem Apostolica Sedes, ut Episcopales adiuvet Conferentias ad pastorale officium impiendum, pro hodierno rerum statu saepe difficilius, iisdem Conferentiis committit onus ac munus peculiaria adiuncta, si quae sunt, expendendi, dummodo tamen et quodvis praecaveatur periculum, ne reverentiae defectus vel falsae de Ssma Eucharistia opiniones irrepant in animos, et alia etiam incommoda sedulo tollantur.

Porro hisce in casibus, ad eiusmodi usum recte ordinandum, Episcopales Conferentiae opportunas, prudenti praemisso examine, deliberationes capient, quae secretis suffragiis duabusque e tribus partibus suffragiorum faventibus ferendae sunt; quas quidem deliberationes deinde Sanctae Sedi, necessariae confirmationis causa [12], proponent, adiecta accurata expositione causarum, quibus ad eas capiendas impulsi sunt. Sancta Sedes singulos casus accurate perpendet, illius haud oblita confunctionis, quae variis locorum Ecclesiis inter se vel earum unicuique cum Ecclesia universa intercedit, ad provehendum commune bonum communemque aedificationem, atque ad fidei pietatisque incrementum, quod mutuo ab exemplo profluit.

Haec Instructio, quae de speciali mandato Summi Pontificis Pauli VI composita est, Apostolicae vi auctoritatis die XXVIII mensis Maii, anno MCMLXIX, ab Eo est rite approbata, Qui etiam statuit, ut in sacrorum Antistitum notitiam per Praesides Conferentiarum Episcopalium perferretur. Contrariis quibusvis nihil obstantibus.

Romae, die XXIX mensis Maii, anno MCMLXIX.—Benno Card. GUT, *Praef.* H. Bugnini, *a Secr.* / 546

II. EPISTULA PASTORALIS CIRCA USUM INDULTI DISTRIBUENDI FIDELIBUS SACRAM COMMUNIONEM IN MANU*

Instructio completur, in re pastorali, Epistola qua conceditur Conferentiis Episcopalibus indultum distribuendi fidelibus sacram Communionem in manu, cum omnes condiciones requisitae habeantur.

Révérendissime, en réponse à la demande présentée par Votre Conférence Episcopale sur la permission de distribuer la Communion en déposant l'hostie dans la main des fidèles, je suis en mesure de vous transmettre la communication suivante:

Tout en rappellant ce qui fait l'objet de l'Instruction ci-jointe, en date du 29 Mai 1969, sur le maintien en vigueur de l'usage traditionnel, le Saint-Père a pris en considération les motifs invoqués à l'appui de Votre demande et les résultats du vote qui est intervenu à ce sujet. Il accorde que, sur le territoire de Votre Conférence Episcopale, chaque Evêque, selon sa prudence et sa conscience, puisse autoriser dans son diocèse l'introduction du nouveau rite pour distribuer la Communion, à condition que soient évi-

[1] Augustini, *Enarrationes in Psalmos*, 98, 9: *PL* 37, 1264. [2] Cyrilli Hieros., *Catecheses Mystagogicae*, V, 21. *PG* 33, 1126. [3] Hippolyti, *Traditio Apostolica*, n. 37: ed. B. Botte, 1963, p. 84. [4] Iustini, *Apologia* I, 65: *PG* 6, 427. [5] Cfr. Augustini, *Enarrationes in Psalmos*, 98, 9: *PL* 37, 1264-1265. [6] Cfr. Iustini, *Apologia* I, 66: *PG* 6, 427; Cfr. Irenaei, *Adversus Haereses*, l. 4, c. 18, n. 5: *PG* 7, 1028-1029. [7] Sacra Congregatio Rituum, Instructio *Eucharisticum Mysterium*, n. 3c: *A. A. S.* 59 (1967), p. 541 [LE 3562]. [8] Cfr. *ibid.* n. 9, p. 547. [9] Cyrilli Hieros., *Catecheses Mystagogicae*, V. 21: *PG* 33, 1126.

tés toute occasion de surprise de la part des fidèles et tout danger d'irrévérence envers l'Eucharistie.

Pour cela, on tiendra compte des normes suivantes:

1. La nouvelle manière de communier ne devra pas être imposée d'une manière qui exclurait l'usage traditionnel. Il importe notamment que chaque fidèle ait la possibilité de recevoir la Communion sur la langue, là où sera concédé légitimement le nouvel usage et lorsque viendront communier en même temps d'autres personnes qui recevront l'hostie dans la main. En effet, les deux manières de communier peuvent coexister sans difficulté dans la même action liturgique. Cela, pour que personne ne trouve dans le nouveau rite une cause de trouble à sa propre sensibilité spirituelle envers l'Eucharistie et pour que ce Sacrement, de sa nature source et cause d'unité, ne devienne pas une occasion de désaccord entre les fidèles.

2. Le rite de la Communion donnée dans la main du fidèle ne doit pas être appliqué sans discrétion. En effet, puisqu'il s'agit d'une attitude humaine, elle est liée à la sensibilité et à la préparation de celui qui la prend. Il convient donc de l'introduire graduellement, en commençant par des groupes et des milieux qualifiés et plus préparés. Il est nécessaire surtout de faire précéder cette introduction
547 par une catéchèse adéquate, afin que les fidèles comprennct exactement la signification du geste et accomplissent celui-ci avec le respect dû au Sacrement. Le résultat de cette catéchèse doit être d'exclure quelque apparence que ce soit de fléchissement dans la conscience de l'Eglise sur la foi en la présence eucharistique, et aussi quelque danger que ce soit ou simplement apparence de danger de profanation.

3. La possibilité offerte au fidèle de recevoir dans la main et de porter à la bouche le pain eucharistique ne doit pas lui offrir l'occasion de le considérer comme un pain ordinaire ou une chose sacrée quelconque; elle doit, au contraire, augmenter en lui le sens de sa dignité de membre du Corps Mystique du Christ, dans lequel il est inséré par le Baptême et par la grâce de l'Eucharistie, et aussi accroître sa foi en la grande réalité du Corps et du Sang du Seigneur qu'il touche de ses mains. Son attitude de respect sera proportionnée à ce qu'il accomplit.

4. Quant à la manière de faire, on pourra suivre les indications de la tradition ancienne, qui mettait en relief la fonction ministérielle du prêtre et du diacre, en faisant déposer l'hostie par ceux-ci dans la main du communiant. On pourra cependant adopter aussi une manière plus simple, en laissant le fidèle prendre directement l'hostie dans le vase sacré. En tout cas, le fidèle devra consommer l'hostie avant de retourner à sa place, et l'assistance du ministre sera soulignée par la formule habituelle: «Le Corps du Christ», à laquelle le fidèle répondra: «Amen».

5. Quelle que soit la forme adoptée, qu'on fasse attention à ne pas laisser tomber ni se disperser des fragments du pain eucharistique, comme aussi à la propreté convenable des mains et à la bonne tenue des gestes selon les usages des divers peuples.

6. Dans le cas de la Communion sous les deux espèces distribuée par intinction, il n'est jamais permis de déposer dans la main du fidèle l'hostie trempée dans le Sang du Seigneur.

7. Les Evêques qui auront permis l'introduction du nouveau mode de communion sont priés d'envoyer à cette Sacrée Congrégation, d'ici six mois, un rapport sur le résultat de cette concession.

Je profite de l'occasion pour Vous exprimer, Révérendissime, mes sentiments de profonde estime.—Benno Card. GUT, *Préfet.* A. Bugnini, *Secrétaire.*

[10] Cfr. *Act.* 20, 28.
[11] Cfr. Conc. Oecum. Vat. II, Decr. *Christus Dominus*, n. 38, 4: *A. A. S.* 58 (1966), p. 693 [LE 3232].
[12] Hanc Epistulam S. Congregatio pro Cultu Divino sua cuiusque lingua exaratam Indultum petentibus misit.

3757

1969 MAI 31.-SC RELIGIOSORUM, NOTIFICATIO. PART.*

FACULTATES DANTUR ORDINIBUS MENDICANTIBUS INTRODUCENDI RECITATIONEM COMMUNEM LOCO RECITATIONIS CHORALIS

Roma, 31 Maggio 1969.

Reverendissimo Padre, Questa Sacra Congregazione, in seguito alle non poche richieste di facoltà da parte di Ordini Mendicanti, circa la recita corale dell'Ufficio divino, ha sottoposto la questione, com'è noto alla Paternità Vostra Reverendissima, allo studio di un'apposita Commissione composta da cinque Superiori Generali o loro delegati.

In possesso delle conclusioni di tale studio e delle relative proposte, questo Sacro Dicastero si è fatto premura di considerarle con ogni diligenza ed attenzione e di sottometterle, quindi, all'augusta approvazione del Santo Padre.

Sua Santità, nell'Udienza concessa il 13 corr. mese al sottoscritto Cardinale Prefetto di questa Sacra Congregazione, Si è degnato di approvare in proposito quanto segue:

1. La Sacra Congregazione per i Religiosi e gli Istituti secolari concede agli Ordini Mendicanti che l'Ufficio divino possa essere recitato in comune, anziché in coro, qualora fosse così deciso dal rispettivo Capitolo Generale Speciale;

2. *a)* Il medesimo Sacro Dicastero autorizza inoltre il Capitolo Generale degli Ordini Mendicanti, che desiderano mantenere l'obbligo della recita corale dell'Ufficio divino, a permettere qualche eccezione, determinando in tal caso quale Ora si possa recitare in comune anziché in coro, nonchè a stabilire il luogo della recita fuori del coro stesso;

b) Quando per circostanze particolari e per seri motivi, riconosciuti dall'anzidetto Capitolo, una Comunità non potesse attenersi alla recita in coro o in comune dell'intero Ufficio divino, i Superiori Generali con il rispettivo Consiglio dovranno stabilire le Ore canoniche da recitarsi in comune o in coro. Resta comunque inteso che i singoli Religiosi saranno obbligati a supplire privatamente le parti dell'Ufficio, che non avessero recitato in coro o in comune;

3. Non è consentito di sostituire l'Ufficio divino con altre formule, quantunque debitamente scelte dalla Comunità, perché tale sostituzione è contraria a quanto stabilito dal Concilio Ecumenico Vaticano II e la Santa Sede non intende concedere dispense in merito.

Tanto viene comunicato alla Paternità Vostra per Sua opportuna conoscenza e norma.

Colgo volentieri l'occasione per porgerLe i sensi del mio religioso ossequio e confermarmi, della Paternità Vostra Reverendissima devotissimo in Domino.—I. Card. ANTONIUTI, *Pref.* E. Heston, C. S. S., *Segr.*

* Moderatoribus Supremis Ordinum Mendicantium. Prot. N. S. R. 1508/69: AOFM 88 (1969) 148-149. Adn. AOFMCap 85 (1969) 171-172; ANASTASIUS AB UTRECHT in Laurentianum 11 (1970) 308-356. Vita rel. 5 (1969) 388.

3758

1969 IUN 6.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

DE QUERELA NULLITATIS ET NOVA CAUSAE PROPOSITIONE

FACTI SPECIES.—Die 14 Decembris 1958, Maria et Antonius Dioecesis X matrimonium contraxerunt in ecclesia paroeciali S. Francisci.

Octo vix elapsis mensibus a die celebrationis matrimonii, vir Tribunali Regionali, competenti ob rationem domicilii partis conventae, supplicem exhibuit libellum quo petiit, ut suum matrimonium nullum declaretur «ex sui ipsius defectu consensus». Porro, pater actoris filii curator legitime constitutus, eodem Tribunali, die 19 Decembris 1958, proposuit libellum quo declarationem nullitatis matrimonii sui filii petebat «ob huius morbum mentis tempore contractus».

Praeterea, etiam Promotor Iustitiae sustinuit accusationem nullitatis matrimonii de quo agitur «extante bono publico tutando et notorietate nullitatis connubii iuxta suam sententiam».

Die 26 Aprilis 1963 Tribunal primae instantiae edidit sententiam qua pronuntiavit «non constare de nullitate matrimonii in casu». Contra hanc sententiam appellavit Procurator actoris ad Tribunal Vicariatus Urbis secundae instantiae, quod definivit: «*constare de nullitate matrimonii in casu*».

Defensor Vinculi pro munere suo appellavit ad S. R. Rotam, quod Tribunal sententiam 2ae instantiae confirmavit. Mulier autem conventa, validitatem sui matrimonii retinens, die 3 Novembris 1969 supplices S. Pontifici misit preces, quibus a Signatura Apostolica petiit querelam nullitatis adversus sententiam rotalem: *a)* ad normam canonis 1892 § 3 C. I. C. propter «defectus processuales»; *b)* propter defectum legitimae et sufficientis iuris defensionis, quatenus nempe eius instantia ad obtinendum gratuitum patrocinium fuisset iniuste relecta et advocatus ex officio ei datus non esset, et, praeterea, aliqui testes, ab ipsa rite inducti, excussi non fuissent.

ANIMADVERSIONES IN IURE—Querela nullitatis, contra sententiam vitio insanabilis nullitatis laborantem, proponi potest per modum exceptionis in perpetuum cum quis nomine alterius egit sine legitimo mandato (cf. can. 1892).

http://www.obrascatolicas.com

Iuxta art. 19 § 1 Normarum Specialium Supremi Tribunalis, querela nullitatis contra sententiam rotalem proponi potest apud eiusdem Sectionem Primam in casibus enumeratis in cann. 1892 et 1894, dummodo vitia ibidem recensita manifeste appareant.

In dubio, recursus fundamento destitutus habendus est.

Quod autem, ad novum causae examen spectat, siquidem ad normam can. 1903 «numquam transeunt in rem iudicatam causae de statu personarum», causae matrimoniales iterum retractari possunt, dummodo nova et gravia argumenta sive documenta praesto sint (cc. 1903, 1989; «*Provida Mater*», art. 217) [LE 1347].

ANIMADVERSIONES IN FACTO—Iuxta Clàum Patronum partis recurrentis defectus processuales consisterent in illegitima constitutione curatoris actoris. Nimirum, sententia in casu esset nulla nullitate insanabili, quia curator actoris egisset sine legitimo mandato (c. 1892 § 3). Et quidem, si nulla est sententia secundi gradus, tamquam nulla consideranda est etiam sententia rotalis. At idem Patronus, postquam examinavit omnia acta causae quae conservantur in Archivio S. R. Rotae, declaravit se nihil habere obiciendum circa constitutionem curatoris, agnoscens validitatem eiusdem mandati. Praeterea affirmat instaurationem contradictorii non esse regularem inde a secundo iudicii gradu «perchè nel caso non ha accusato la nullità del matrimonio il curatore, bensì il Promotore di Giustizia. La causa infatti di prima istanza si noti bene, era intestata: Promotor Iustitiae = Maria-Antonio. Presso il Tribunale di Appello del Vicariato, invece, il Promotore di Giustizia, parte in causa non è stato mai citato, non ha mai preso parte alla causa, né esiste un decreto di estromissione. Insomma, si è instaurato e trattato il giudizio di Appello senza la parte che aveva accusato la nullità del matrimonio. Di conseguenza, la Rota sarebbe stata tratta in errore, per cui, neppure il Promotore di Giustizia è stato mai citato in Rota, o intervenuto in causa come parte».

Quapropter, concludit Clàus Patronus partis recurrentis, «se la sentenza del Vicariato è nulla... è ovvio che è nulla di riflesso anche la sentenza rotale, perchè da sentenza nulla non si dà Appello».

Adsertae irregularitates processuales nullam videntur habere validam rationem iuridicam propter quam sententia rotalis considerari debeat tamquam nulla, vitio insanabilis nullitatis laborans. Ratio est, quia in primo iudicii gradu matrimonium, de quo agitur, reapse accusavit curator actoris legitime constitutus, et hic — non vero Promotor Iustitiae — egit in secundo gradu per Patronum.

Cum sit agnoscenda tamquam valida institutio curatoris, recognoscenda est tamquam valida appellatio in secundo iudicii gradu cum omnibus iuris effectibus, et proinde validi habendi sunt etiam actus processuales et ipsa sententia a S. R. Rota lata.

Recte igitur Patronus partis conventae in suis animadversionibus contra recursum instat, ut querela nullitatis contra sententiam rotalem tamquam fundamento destituta declaretur, cui petitioni accedit et ipse Defensor Vinculi huius S. Tribunalis, animadverters: «querela nullitatis contra sententiam rotalem firmo fundamento niti non videtur, in casu».

Quod novam autem causae propositionem, Patronus partis recurrentis petiit ut concedatur beneficium novae audientiae, affirmans exsistere in casu gravia et sufficientia argumenta pro admissione ad novum causae examen, «per mancanza di legittima e sufficiente difesa, in quanto una sua istanza per avere un avvocato di ufficio sarebbe stata rigettata, ed in quanto non sarebbero stati escussi alcuni testi da essa regolarmente indicati».

Recursus proinde non carere videtur validis rationibus pro nova causae propositione.

DECISIO.—Die 6 Iunii 1969 in Congressu habito coram Exho Cardinali Praefecto, proposito recursu partis conventae in causa de qua supra adversus sententiam a S. R. Rota latam, quo nempe proponitur querela nullitatis adversus praefatam sententiam rotalem, vel, subordinate, petitur nova causae propositio, decretum est:

1) *Recursum circa querelam nullitatis reiciendum esse utpote fundamento destitutum;*

2) *Concedendam esse novam causae propositionem.*

* Apoll. 43 (1970) 509-511. Adn. O. ROBLEDA in PrM 61 (1969) 89-91.

3759

1969 IUN 10.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 61 (1969) 491-502

Allocutio die 10 Iunii 1969 a Beatissimo Patre habita Genavae, in Aedibus Nationum, ad Delegatos e variis Civitatibus, qui Coetui interfuerunt quinquagesimo anno volvente a condito Instituto quem v. «Organisation Internationale du Travail» appellant:

DE MUTUIS RELATIONIBUS INTER OFFICIA ECCLESIAE ET ORGANIZATIONIS INTERNATIONALIS LABORIS

Monsieur le Président, Monsieur le Directeur général, Messieurs,

1. C'est pour Nous un honneur et une joie de participer officiellement à cette Assemblée, à l'heure solennelle où l'Organisation internationale du travail célèbre le cinquantième anniversaire de sa fondation. Pourquoi sommes-Nous ici? Nous n'appartenons pas à cet organisme international. Nous sommes étranger aux questions spécifiques, qui trouvent ici leurs bureaux d'étude et leurs salles de délibération, et notre mission spirituelle n'entend pas intervenir en dehors de son domaine propre. Si Nous sommes ici, c'est, Monsieur le Directeur, pour répondre à l'invitation que vous Nous avez si aimablement adressée. Et / Nous 492
sommes heureux de vous en remercier publiquement, de vous dire combien Nous avons apprécié cette démarche si courtoise, combien Nous en mesurons l'importance, et de quel prix Nous apparaît sa signification.

I. *Nullement étranger à la grande cause du travail-Mais ami*

2. Sans compétence particulière dans les discussions techniques sur la défense et la promotion du travail humain, Nous ne sommes pourtant nullement étranger à cette grande cause du travail, qui constitue votre raison d'être, et à laquelle vous consacrez vos énergies.

3. Dès sa première page, la Bible dont Nous sommes le messager nous présente la création comme issue du travail du Créateur [1] et livrée au travail de la créature, dont l'effort intelligent doit la mettre en valeur, la parachever pour ainsi dire en l'humanisant, à son service [2]. Aussi le travail est-il selon la pensée divine, l'activité normale de l'homme [3], et se réjouir et jouir de ses fruits un don de Dieu [4], puisque chacun est tout naturellement rétribué selon ses oeuvres [5].

4. A travers toutes ces pages de la Bible, le travail apparaît comme une donnée fondamentale de la condition humaine, au point que, devenu l'un de nous [6], le Fils de Dieu est devenu aussi en même temps un travailleur, qu'on désignait tout naturellement dans son entourage par la profession des siens: Jésus est connu comme «le fils du charpentier» [7]. Le travail de l'homme acquérait par là les plus hautes lettres de noblesse que l'on pût imaginer, et vous les avez voulu présentes à la place d'honneur, au siège de votre Organisation, par cette admirable fresque de Maurice Denis consacrée à la dignité du travail, où le Christ apporte la Bonne Nouvelle aux travailleurs qui l'entourent, fils de Dieu eux aussi et tous frères.

5. S'il ne Nous appartient pas d'évoquer l'histoire, qui a vu naître et s'affermir votre Organisation, Nous ne pouvons du moins passer sous silence, en ce pays hospitalier, l'oeuvre de pionniers tels que Mgr Mermillod et l'Union de Fribourg, l'admirable exemple donné / par l'industriel 493
protestant Daniel Le Grand, et la féconde initiative du catholique Gaspard Decurtins, premier germe d'une Conférence internationale sur le travail: Comment pourrions-Nous aussi oublier, Messieurs, que votre premier directeur avait à coeur, pour le 40ème anniversaire de l'encyclique de Léon XIII sur les conditions du travail, de rendre hommage aux «ouvriers tenaces de la justice sociale, entre autres ceux qui se réclament de l'encyclique *Rerum Novarum*» [8]. Et, dressant le bilan de *Dix ans d'Organisation Internationale du Travail*, les fonctionnaires du *Bureau International du Travail*, n'hésitaient pas à le reconnaître: «Le grand mouvement issu, au sein de l'Eglise catholique, de l'encyclique *Rerum Novarum*, a prouvé sa fécondité» [9].

6. La sympathie de l'Eglise pour votre Organisation, comme pour le monde du travail, ne cessait dès lors de se manifester, et tout particulièrement dans l'encyclique *Quadragesimo anno* de Pie XI [10], dans l'allocution de Pie XII au Conseil d'administration du Bureau International du Travail [11], dans l'encyclique *Mater et Magistra* de Jean XXIII exprimant sa «cordiale estime envers l'O. I. T.... pour sa contribution valide et précieuse à l'instauration dans le monde, d'un ordre économique et social imprégné de justice et d'humanité, où les requêtes légitimes des travailleurs trouvent aussi leur expression» [12], que du Vatican, de promulguer la Constitution pastorale *Gaudium et spes* élaborée par les évêques du monde entier. L'Eglise y réaffirme la valeur du «gigantesque effort de

[1] Cf. *Genèse*, 2, 7. [2] Cf. *Genèse*, 1, 29 et *Populorum progressio*, 22 [LE 3546]. [3] Cf. *Psaume*, 104, 23 et *Ecclésiastique* 7, 15. [4] Cf. *Ecclésiaste* 5, 18. [5] Cf. *Psaume* 62, 13 et 128, 2; *Matthieu* 16, 27; *1 Corinthiens* 15, 58; *2 Thessaloniciens* 3, 10. [6] Cf. *Jean* 1, 14.

[7] *Matthieu* 13, 55.

[8] Cité par A. Le Roy, *Catholicisme social et Organisation Internationale du Travail*, Paris, Spes, 1937, p. 16.

[9] *Dix ans d'Organisation Internationale du Travail*, Genève, B. I. T., 1931, p. 461.

[10] Encyclique *Quadragesimo anno*, 15 mai 1931, n. 24 [LE 1027]. [11] Allocution du 19 novembre 1954. [12] Encyclique *Mater et Magistra*, 15 mai

l'activité humaine individuelle et collective», tout comme la prévalence du travail des hommes sur «les autres éléments de la vie économique, qui n'ont valeur que d'instruments», avec les droits imprescriptibles et les devoirs que requiert un tel principe [13]. Notre encyclique *Populorum Progressio*, enfin, s'est employée à faire prendre conscience de ce que «la question sociale est devenue mondiale», avec les conséquences qui en découlent pour le développement intégral et solidaire des peuples, le développement qui est 494
«le nouveau nom de la paix» [14]. /

7. C'est vous le dire: Nous sommes un observateur attentif de l'oeuvre que vous accomplissez ici, bien plus, un admirateur fervent de l'activité que vous déployez, un collaborateur aussi, heureux d'être invité à célébrer avec vous l'existence, les fonctions, les réalisations et les mérites de cette institution mondiale, et de le faire en ami. Et Nous n'avons garde d'oublier, en cette circonstance solennelle, les autres institutions internationales génevoises, à commencer par la Croix-Rouge, toutes institutions méritantes et bien dignes d'éloges, auxquelles Nous aimons étendre nos salutations respectueuses et nos voeux fervents.

8. Pour Nous qui appartenons à une institution affrontée depuis deux millénaires à l'usure du temps, ces cinquante années inlassablement vouées à l'Organisation Internationale du Travail sont la source de fécondes réflexions. Chacun sait qu'une telle durée est un fait vraiment singulier dans l'histoire de notre siècle. La fatale précarité des choses humaines, que l'accélération de la civilisation moderne a rendue plus évidente et plus dévorante, n'a pas ébranlé votre institution, à l'idéal de laquelle Nous voulons rendre hommage: «une paix universelle et durable, fondée sur la justice sociale» [15]. L'épreuve subie du fait de la disparition de la Société des Nations, à laquelle elle était liée organiquement, du fait aussi de la naissance de l'Organisation des Nations Unies sur un autre continent, bien loin de lui enlever ses raisons d'être, lui a au contraire fourni l'occasion, par la célèbre Déclaration de Philadelphie, voici 25 ans, de les confirmer et de les préciser, en les enracinant profondément dans la réalité du progrès de la société. «Tous les êtres humains, quels que soient leur race, leur croyance ou leur sexe, ont le droit de poursuivre leur progrès matériel et leur développement spirituel dans la liberté et la dignité, dans la sécurité économique et avec des chances égales» [16].

9. De tout coeur Nous Nous réjouissons avec vous de la vitalité de votre cinquantenaire, mais toujours jeune institution, depuis sa naissance en 1919 avec le traité de paix de Versailles. Qui dira les travaux, les fatigues, les veilles génératrices de tant de décisions courageuses et bénéfiques pour tous les travailleurs, comme pour la vie de l'humanité, de tous ceux qui, non sans mérite, lui ont consacré avec talent leur activité? Entre tous, Nous ne pouvons omettre de nommer son premier directeur, Albert 495
Thomas, et son actuel successeur, David Morse. / Nous ne pouvons non plus passer sous silence le fait qu'à leur demande, et presque depuis les origines,un prêtre a toujours été au milieu de ceux qui ont constitué, construit, soutenu et servi cette insigne institution. Nous sommes reconnaissant envers tous de l'oeuvre accomplie, et Nous souhaitons qu'elle poursuive heureusement sa mission aussi complexe que difficile, mais vraiment providentielle, pour le plus grand bien de la société moderne.

II. *L'O. I. T. au service des travailleurs*

10. Des voix mieux informées que la nôtre diront quelle somme d'activités l'Organisation Internationale du Travail a réalisée en cinquante années d'existence, et quels résultats elle a atteints avec ses 128 conventions et ses 132 recommandations.

11. Mais comment ne pas souligner le fait primordial et d'une importance capitale que manifeste cette impressionnante documentation? Ici —et c'est un fait décisif dans l'histoire de la civilisation—, ici le travail de l'homme est considéré comme digne d'un intérêt fondamental. Il n'en fut pas toujours ainsi, on le sait, dans l'histoire déjà longue de l'humanité. Que l'on songe à la conception antique du travail [17], au discrédit qui l'entourait, à l'esclavage qu'il entraînait, cette horrible plaie, dont il faut hélas reconnaître qu'elle n'a pas encore entièrement disparu de la face du monde. La conception moderne, dont vous êtes les hérauts et les défenseurs, est tout autre. Elle est fondée sur un principe fondamental que le christianisme pour sa part a singulièrement mis en lumière: *dans le travail, c'est l'homme qui est premier*. Qu'il soit artiste ou artisan, entrepeneur, ouvrier ou paysan, manuel ou intellectuel, c'est l'homme qui travaille, et c'est pour l'homme qu'il travaille. C'en est donc fini de la priorité du travail sur le travailleur, et de la suprématie des exigences techniques et économiques sur les besoins humains. *Jamais plus le travail au-dessus du travailleur, jamais plus le travail contre le travailleur, mais toujours le travail pour le travailleur, le travail au service de l'homme, de tout homme et de tout l'homme.*

12. Comment l'observateur ne serait-il pas impressionné de voir que cette conception s'est précisée au moment théoriquement le moins favorable à cette affirmation du primat du facteur humain sur le produit du travail, le moment même de l'introduction progressive de / la ma- 496
chine, qui multiplie jusqu'à la démesure le rendement du travail, et tend à le remplacer? Selon une vision abstraite des choses, le travail accompli désormais par la machine et ses énergies, fournies non plus par les bras de l'homme, mais par les formidables forces secrètes d'une nature domestiquée, aurait dû prévaloir, dans l'estimation du monde moderne, jusqu'à faire oublier le travailleur, souvent libéré du poids exténuant et humiliant d'un effort physique disproportionné avec son trop faible rendement. Or il n'en est rien. A l'heure même du trionphe de la technique et de ses effets gigantesques sur la production économique, c'est l'homme qui concentre sur lui l'attention du philosophe, du sociologue et du politique. Car il n'est en définitive de vraie richesse que de l'homme. Or, qui ne le voit, l'insertion de la technique dans le processus de l'activité humaine se ferait au détriment de l'homme, si celui-ci n'en demeurait toujours le maître, et s'il n'en dominait l'évolution. S'il «faut en toute justice reconnaître l'apport irremplaçable de l'organisation du travail et du progrès industriel à l'oeuvre du développement» [18], vous savez mieux que quiconque les méfaits de ce qu'on a pu appeler la parcellisation du travail dans la société industrielle contemporaine [19]. Au lieu d'aider l'homme à devenir plus homme, il le déshumanise; au lieu de l'épanouir, il l'étouffe sous une chape d'ennui pesant. Le travail demeure ambivalent, et son organisation risque de dépersonnaliser celui qui l'accomplit, si ce dernier, devenu son esclave, y abdique intelligence et liberté, jusqu'à y perdre sa dignité [20]. Qui ne le sait, le travail, source de fruits merveilleux quand il est véritablement créateur, peut au contraire [21], emporté dans le cycle de l'arbitraire, de l'injustice, de la rapacité et de la violence, devenir un véritable fléau social, comme l'attestent ces camps de travail érigés en institutions, qui ont été la honte du monde civilisé.

13. Qui dira le drame parfois terrible du travailleur moderne, écartelé entre son double destin de grandiose réalisateur, en proie trop souvent aux intolérables souffrances d'une condition misérable et prolétarienne, où le manque de pain se conjugue avec la dégradation sociale pour créer un état de véritable insécurité personnelle et / 497
familiale? Vous l'avez compris. C'est le travail, en tant que fait humain, premier et fondamental, qui constitue la racine vitale de votre Organisation, et en fait un arbre magnifique, un arbre qui étend ses rameaux dans le monde entier, par son caractère international, un arbre qui est un honneur pour notre temps, un arbre dont la racine toujours fertile le sollicite à une activité continue et organique. C'est cette même racine qui vous interdit de favoriser des intérêts particuliers, mais vous met au service du bien commun. C'est elle qui constitue votre génie propre et sa fécondité; intervenir partout et toujours pour porter remède aux conflits du travail, les prévenir si possible, secourir spontanément les accidentés, élaborer de nouvelles protections contre de nouveaux dangers, améliorer le sort des travailleurs, en respectant l'équilibre objectif des réelles possibilités économiques, lutter contre toute ségrégation génératrice d'infériorité, pour quelque motif que ce soit —esclavage, caste, race, religion, classe—, en un mot défendre, envers et contre tous, la liberté de tous les travailleurs, faire prévaloir inlassablement l'idéal de la fraternité entre les hommes, tous égaux en dignité.

14. Telle est votre vocation. Votre action ne repose, ni sur la fatalité d'une implacable lutte entre ceux qui fournissent le travail et ceux qui l'exécutent, ni sur la partia-

1961, n. 103 [LE 2984]. [13] Constitution pastorale *Gaudium et spes*, 7 décembre 1965, n. 34 et 67-68 [LE 3366]. [14] Encyclique *Populorum progressio*, 26 mars 1967, n. 3 et 76 [LE 3546]. [15] Constitution de l'O.I.T., Genève, B.I.T., 1968, Préambule, p. 5. [16] *Ibid.*, art. 2, p. 24. [17] Cf., par exemple, Cicerón, *De Officiis* 1, 42. [18] Encyclique *Populorum progressio*, n. 26. [19] Cf., par exemple, G. Friedmann, *Où va le travail humain?*; et *Le travail en miettes*, Paris, Gallimard, 1950 et 1956. [20] Cf. Encycliques *Mater et Magistra*, n. 83, et *Populorum progressio*, n. 28. [21] Cf. *Ex.* 1, 8-14.

http://www.obrascatolicas.com

lité de défensurs d'intérêts ou de fonctions. C'est au contraire une participation organique librement organisée et socialement disciplinée aux responsabilités et aux profits du travail. Un seul but: ni l'argent, ni le pouvoir, mais le bien de l'homme. Plus qu'une conception économique, mieux qu'une conception politique, c'est une conception morale, humaine, qui vous inspire: la justice sociale à instaurer, jour après jour, librement et d'un commun accord. Découvrant toujours mieux tout ce que requiert le bien des travailleurs, vous en faites prendre peu à peu conscience et vous le proposez comme idéal. Bien plus, vous le traduisez en de nouvelles règles de comportement social, qui s'imposent comme des normes de droit. Vous assurez ainsi le passage permanent de l'ordre idéal des principes à l'ordre juridique, c'est-à-dire au droit positif. En un mot vous affinez peu à peu, vous faites progresser la conscience morale de l'humanité. Tâche ardue et délicate certes, mais si haute et si nécessaire, qui appelle la collaboration de tous les vrais amis de l'homme. Comment ne lui apporterions-Nous pas notre adhésion et notre appui?

15. Sur votre route, les obstacles à écarter et les difficultés à surmonter ne manquent pas. Mais vous l'aviez
498 prévu, et c'est pour y / faire face que vous avez recours à un instrument et à une méthode qui pourraient suffire à eux seuls pour l'apologie de votre institution. Votre instrument original et organique, c'est de faire conspirer les trois forces qui sont à l'oeuvre dans la dynamique humaine du travail moderne: les hommes de gouvernement, les employeurs et les travailleurs. Et votre méthode —désormais typique paradigme—, c'est d'harmoniser ces trois forces, de les faire non plus s'opposer, mais concourir «dans une collaboration courageuse et féconde» [22], par un constant dialogue pour l'étude et la solution de problèmes toujours renaissants et sans cesse renouvelés.

16. Cette conception moderne et excellente est bien digne de remplacer définitivement celle qui a malheureusement dominé notre époque: conception dominée par l'efficacité recherchée à travers des agitations trop souvent génératrices de nouvelles souffrances et de nouvelles ruines, risquant ainsi d'annuler, au lieu de les consolider, les résultats obtenus au prix de luttes plus d'une fois dramatiques. Il faut le proclamer solennellement: les conflits du travail ne sauraient trouver leur remède dans des dispositions artificiellement imposées, qui privent frauduleusement le travailleur et toute la communauté sociale de leur première et inaliénable prérogative humaine, la liberté. Ils ne sauraient pas plus le trouver du reste en des situations qui résultent du seul et libre jeu —comme on dit— du déterminisme des facteurs économiques. De tels remèdes peuvent bien avoir les apparences de la justice, ils n'en ont point l'humaine réalité. C'est seulement en comprenant les raisons profondes de ces conflits, et en satisfaisant aux justes revendications qu'ils expriment, que vous en prévenez l'explosion dramatique et que vous en évitez les conséquences ruineuses. Avec Albert Thomas, redisons-le: «Le 'social' devra vaincre l'économique'. Il devra le régler et le conduire, pour mieux satisfaire à la justice» [23]. C'est pourquoi l'Organisation Internationale du Travail apparaît aujourd'hui, dans le champ clos du monde moderne où s'affrontent dangereusement les intérêts et les idéologies, comme une voie ouverte vers un meilleur avenir de l'humanité. Plus que nulle autre institution peut-être, vous pouvez y contribuer, tout simplement en étant activement
499 et inventivement fidèles à votre idéal: *la paix universelle par la justice sociale.* /

III. *Vers l'avenir*

17. C'est pour cela que Nous sommes venu ici vous donner notre encouragement et notre accord, vous inviter aussi à persévérer avec ténacité dans votre mission de justice et de paix, et vous assurer de notre humble, mais sincère solidarité. Car c'est la paix du monde qui est en jeu, l'avenir de l'humanité. Cet avenir ne peut se construire que dans la paix entre toutes les familles humaines au travail, entre les classes et entre les peuples, une paix qui repose sur une justice toujours plus parfaite entre tous les hommes [24].

18. En cette heure contrastée de l'histoire de l'humanité, pleine de périls, mais remplie d'espérance, c'est à vous qu'il appartient, pour une large part, de construire la justice, et par là d'assurer la paix. Non, Messieurs, ne croyez pas votre oeuvre achevée, elle devient au contraire chaque jour plus urgente. Que de maux —et quels maux!— que de déficiences, d'abus, d'injustices, de souffrances, que de plaintes s'élèvent encore du monde du travail. Permettez-Nous d'être devant vous l'interprète de tous ceux qui souffrent injustement, qui sont indignement exploités, outrageusement bafoués dans leur corps et dans leur âme, avilis par un travail dégradant systématiquement voulu, organisé, imposé. *Entendez ce cri de douleur qui continue à monter de l'humanité souffrante!*

19. Courageusement, inlassablement, luttez contre les abus toujours renaissants et les injustices sans cesse renouvelées, contraignez les intérêts particuliers à se soumettre à la vision plus large du bien commun, adaptez les anciennes dispositions aux besoins nouveaux, suscitez-en de nouvelles, engagez les nations à les ratifier, et prenez les moyens de les faire respecter, car il faut le redire: «il serait vain de proclamer des droits, si l'on ne mettait en même temps tout en oeuvre pour assurer le devoir de les respecter, *par tous, partout, et pour tous*» [25].

20. Osons l'ajouter: *c'est contre lui-même qu'il vous faut défendre l'homme*, l'homme menace de n'être plus qu'une partie de lui-même, réduit, comme on l'a dit, à une seule dimension [26]. Il faut à tout prix / l'empêcher de n'être 500
que le pourvoyeur mécanisé d'une machine aveugle, dévoreuse du meilleur de lui-même, ou d'un Etat tenté d'asservir toutes les énergies à son seul service. C'est l'homme qu'il vous faut protéger, un homme emporté par les forces formidables qu'il met en oeuvre et comme englouti par le progrès gigantesque de son travail, un homme entraîné par l'élan irrésistible de ses inventions, et comme étourdi par le contraste croissant entre la prodigieuse augmentation des biens mis à sa disposition, et leur répartition si facilement injuste entre les hommes et entre les peuples. Le mythe de Prométhée projette son ombre inquiétante sur le drame de notre temps, où la conscience de l'homme n'arrive pas à se hausser au niveau de son activité et à assumer ses graves responsabilités, dans la fidélité au dessein d'amour de Dieu sur le monde. Aurions-nous perdu la leçon de la tragique histoire de la tour de Babel, où la conquête de la nature par l'homme oublieux de Dieu s'accompagne d'une désintégration de la société humaine? [27].

21. Dominant toutes les forces dissolvantes de contestation et de babélisation, c'est la cité des hommes qu'il faut construire, une cité dont le seul ciment durable est l'amour fraternel, entre les races et les peuples, comme entre les classes et les générations. A travers les conflits qui déchirent notre temps, c'est, plus qu'une revendication d'avoir, un désir légitime d'être qui s'affirme toujours davantage [28]. Vous avez depuis cinquante ans tissé une trame toujours plus serrée de dispositions juridiques qui protègent le travail des hommes, des femmes, des jeunes, et lui assurent une rétribution convenable. Il vous faut maintenant prendre les moyens d'assurer la participation organique de tous les travailleurs, non seulement aux fruits de leur travail, mais encore aux responsabilités économiques et sociales dont dépend leur avenir et celui de leurs enfants [29].

22. Il vous faut aussi assurer la participation de tous les peuples à la construction du monde, et vous préoccuper dès aujourd'hui des moins favorisés, tout comme vous aviez hier pour premier souci les catégories sociales les plus défavorisées. C'est dire que *votre oeuvre législative doit se poursuivre hardiment, et s'engager sur des chemins résolument nouveaux*, qui assurent le droit solidaire des peuples à leur développement intégral, qui permettent singulièrement «à tous les peuples de devenir eux-mêmes les artisans de leur destin» [30]. C'est un défi qui vous est aujourd'hui 501
lancé à l'aube de la seconde décennie du développement. Il vous appartient de la relever. Il vous revient de prendre les décisions qui éviteront la retombée de tant d'espoirs et jugueront les tentations de la violence destructrice. *Il vous faut exprimer dans des règles de droit la solidarité qui s'affirme toujours plus dans la conscience des hommes.* Tout comme hier vous avez assuré par votre législation la pro-

[22] Allocution de Pie XII au Conseil d'administration du B.I.T., le 19 novembre 1954.
[23] *Dix ans d'Organisation Internationale du Travail*, Genève, B.I.T., 1931. Préface, p. XIV.
[24] Cf. Encyclique *Pacem in terris*, et *Populorum progressio*, n. 76.

[25] Message à la Conférence internationale des droits de l'homme à Téhéran le 15 avril 1968.
[26] Cf., par exemple, H. Marcuse, *L'homme unidimensionnel*, traduit de l'anglais par M. Wittig et l'auteur, Paris, Editions de Minuit, 1968.
[27] Cf. *Genèse* 11, 1-9. [28] Cf. Encyclique *Populorum progressio*, n. 1 et 8.
[29] Const. past. de Ecclesia in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 68.
[30] Encyclique *Populorum progressio*, n. 65.

tection et la survie du faible contre la puissance du fort —Lacordaire le disait déjà: «Entre le fort et le faible, c'est la liberté qui opprime, et la loi qui affranchit»— [31], il vous faut désormais maîtriser les droits des peuples forts, et favoriser le développement des peuples faibles en créant les conditions, non seulement théoriques, mais pratiques *d'un véritable droit international du travail, à l'échelle des peuples.* Comme chaque homme, chaque peuple doit pouvoir en effet, par son travail, se développer, grandir en humanité, passer de conditions moins humaines à des conditions plus humaines [32]. Il y faut des conditions et des moyens adaptés, une volonté commune, dont vos conventions librement élaborées entre gouvernements, travailleurs et employeurs, pourraient et devraient fournir progressivement l'expression. Plusieurs organisations spécialisées travaillent déjà à construire ce grand' oeuvre. C'est sur cette voie qu'il vous faut progresser.

23. C'est dire que, si les aménagements techniques sont indispensables, ils ne sauraient porter leurs fruits sans cette conscience du bien commun universel qui anime et inspire la recherche, et qui soutient l'effort, sans cet idéal qui porte les uns et les autres à se dépasser dans la construction d'un monde fraternel. Ce monde de demain, c'est aux jeunes d'aujourd'hui qu'il appartiendra de le bâtir, mais c'est à vous qu'il revient de les y préparer. Beaucoup reçoivent une formation insuffisante, n'ont pas la possibilité réelle d'apprendre un métier et de trouver un travail. Beaucoup aussi remplissent des tâches pour eux sans signification, dont la répétition monotone peut bien leur procurer un profit, mais ne suffit pas pour leur donner une *raison de vivre* et satisfaire leur légiti-
502 me aspiration à prendre, en hommes, leur place dans la société./

Qui ne saisit, dans les pays riches, leur angoisse devant la technocratie envahissante, leur refus d'une société qui ne réussit pas à les intégrer, et dans les pays pauvres, leur plainte de ne pouvoir, faute de préparation suffisante et de moyens adaptés, apporter leur concours généreux aux tâches qui les sollicitent? Dans l'actuelle mutation du monde, leur protestation retentit comme un signal de souffrance et comme un appel de justice. Au sein de la crise qui ébranle la civilisation moderne, l'attente des jeunes est anxieuse et impatiente: sachons leur ouvrir les chemins de l'avenir, leur proposer des tâches utiles et les y préparer. Il y a tant à faire en ce domaine. Vous êtes bien conscients, d'ailleurs, et Nous vous félicitons d'avoir inscrit à l'ordre du jour de votre 53ème session l'étude de programmes spéciaux d'emploi et de formation de la jeunesse en vue du développement [33].

24. Vaste programme, Messieurs, bien digne de susciter votre enthousiasme et de galvaniser toutes vos énergies, dans le service de la grande cause qui est la vôtre —qui est aussi la nôtre—, celle de l'homme. A ce combat pacifique, les disciples du Christ entendent participer de tout coeur. Car s'il importe que toutes les forces humaines collaborent pour cette promotion de l'homme, il faut mettre l'esprit à la place qui est la sienne, la première, car l'Esprit est Amour. Qui ne le voit? Cette construction dépasse les seules forces de l'homme. Mais, le chrétien le sait, il n'est pas seul avec ses frères dans cette oeuvre d'amour, de justice et de paix, où il voit la préparation et le gage de la cité éternelle qu'il attend de la grâce de Dieu. L'homme n'est pas livré à lui-même dans une foule solitaire. La cité des hommes qu'il construit est celle d'une famille de frères, d'enfants du même Père, soutenus dans leur effort par une force qui les anime et les soutient, la force de l'Esprit, force mystérieuse, mais réelle, ni magique, ni totalement étrangère à notre expérience historique et personnelle, car elle s'est exprimée en paroles humaines. Et sa voix retentit plus qu'ailleurs dans cette maison ouverte aux souffrances et aux angoisses des travailleurs, comme à ses conquêtes et à ses réalisations prestigieuses, une voix dont l'écho ineffable, aujourd'hui comme hier, ne cesse et ne cessera jamais de susciter l'espérance des hommes au travail: «Venez à moi, vous tous qui peinez et ployez sous le fardeau, et moi je vous soulagerai». «Heureux ceux qui ont faim et soif de la justice, car ils seront rassasiés» [34].

[31] 55ème Conférence de Notre-Dame, Carême 1848, dans *Oeuvres* du R. P Lacordaire, t. IV, Paris, Poussielque, 1872, p. 494.
[32] Cf. Encyclique *Populorum progressio*, n. 15 et 20.
[33] Organisation Internationale du Travail, Rapport VIII (I), Genève, B.I.T., 1968.
[34] *Matthieu*, 11, 28 et 5, 10.

3760

1969 IUN 10.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 61 (1969) 503-506

Allocutio die 10 *Iunii* 1969 *in Aedibus Consilii Oecumenici Genavae habita:*

SPEM ET VOTUM PANDIT DE REDINTEGRANDA INTER CHRISTIANOS UNITATE

Monsieur le Secrétaire Général, chers Frères dans le Christ, Nous apprécions beaucoup vos paroles de bienvenue et Nous rendons grâces à Dieu de Nous donner de faire une visite de fraternité chrétienne au centre du Conseil oecuménique des Eglises. Qu'est-ce, en effet, que ce Conseil oecuménique, sinon un merveilleux mouvement de chrétiens, de «fils de Dieu qui étaient dispersés» [1] et qui sont maintenant à la recherche d'une recomposition dans l'unité? Et quel est le sens de notre venue ici, sur le seuil de votre maison, sinon celui d'une joyeuse obéissance à l'impulsion secrète qui qualifie, par précepte et miséricorde du Christ, notre ministère et notre mission? Heureuse rencontre, en vérité, moment prophétique, aurore d'un jour futur et attendu depuis des siècles!

Nous voici donc parmi vous. Notre nom est Pierre. Et l'Ecriture nous dit quel sens le Christ a voulu attribuer à ce nom, quels devoirs il Nous impose: les responsabilités de l'apôtre et de ses successeurs. Mais laissez-Nous vous rappeler aussi d'autres noms que le Seigneur a voulu donner à Pierre pour signifier d'autres charismes. Pierre est pêcheur d'hommes. Pierre est pasteur. En ce qui Nous concerne, Nous sommes convaincu que le Seigneur Nous a donné, sans aucun mérite de Notre part, un ministère de communion. Et certes ce n'est pas pour Nous isoler de vous qu'il Nous a donné ce charisme, ni pour exclure entre nous la compréhension, la collaboration, la fraternité et finalement la recomposition de l'unité, mais bien pour Nous laisser le précepte et le don de l'amour, dans la vérité et l'humilité [2]. Et le nom que Nous avons pris, celui de Paul, indique assez l'orientation que Nous avons voulu donner à notre ministère apostolique.

Vous avez situé la rencontre de cet après-midi dans l'histoire de nos relations: Nous aussi Nous voyons dans ce geste un signe manifeste de la fraternité chrétienne qui existe déjà entre tous les baptisés et, pour autant, entre les Eglises membres du Conseil oecuménique et l'Eglise catholique. La communion existant actuellement entre les Eglises et communautés chrétiennes n'est, hélas, qu'imparfaite; mais, / comme nous le croyons tous, c'est le Père des 504
miséricordes qui, par son Esprit, nous conduit et nous inspire. Il guide tous les chrétiens dans la recherche de la plénitude de l'unité que le Christ veut pour son Eglise une et unique, afin qu'elle puisse mieux refléter l'ineffable union du Père et du Fils [3] et mieux accomplir sa mission dans ce monde dont Jésus est le Seigneur: «afin que le monde croie» [4].

C'est ce désir suprême du Christ, c'est l'exigence profonde de l'humanité croyante et rachetée par lui, qui tiennent notre âme dans une constante tension d'humilité et de regret pour les divisions qui existent entre les disciples du Christ; de désir et d'espérance pour le rétablissement de l'unité entre tous les chrétiens; de prière et de réflexion sur le mystère de l'Eglise, engagée, pour elle-même et pour le monde, à refléter et témoigner la révélation faite par Dieu le Père, par le Fils et dans l'Esprit-Saint. Vous comprendrez comment cette tension atteint pour nous, en ce moment-ci, un haut degré d'émotion, qui loin de nous troubler, rend au contraire plus lucide que jamais notre conscience.

Vous avez aussi mentionné la visite qu'a faite à ce centre, en février 1965, le bien-aimé cardinal Bea, et la mise sur pied d'un groupe mixte de travail. Depuis la création de cette équipe, Nous avons suivi avec intérêt son activité et Nous désirons dire, sans hésitation, combien Nous apprécions le développement de ces relations entre l'Eglise catholique et le Conseil oecuménique, deux organismes très différents par nature, certes, mais dont la collaboration s'est avérée fructueuse.

D'un commun accord avec notre Secrétariat pour l'unité, des personnalités catholiques compétentes ont été invitées à participer à votre activité à des titres divers. La

[1] *Jn* 11, 52. [2] Cf. *Eph* 4, 15; *Jn* 13, 14.
[3] *Jn* 17, 21. [4] *Ibid.*

http://www.obrascatolicas.com

réflexion théologique sur l'unité de l'Eglise, la recherche d'une meilleure compréhension de la signification du culte chrétien, la formation profonde du laïcat, la prise de conscience de nos communes responsabilités et la coordination de nos efforts pour le développement social et économique et pour la paix entre les nations, voilà quelques exemples des domaines où cette collaboration a commencé à prendre corps. Les possibilités d'une approche chrétienne commune du phénomène de l'incroyance, des tensions entre les générations, et des relations avec les religions non chrétiennes ont été également envisagées.

Ces relations témoignent de notre désir de voir progresser les entrepri/ses actuelles, selon que le permettront nos 505
possibilités en hommes et en ressources. Un tel développement suppose qu'au niveau local le peuple chrétien soit préparé au dialogue et à la collaboration oecuménique. N'est-ce pas pour cela que, dans l'Eglise catholique, la promotion de l'effort oecuménique a été confiée aux soins diligents et à la prudente direction des évêques [5], selon les normes établies par le Concile du Vatican et précisées dans le Directoire oecuménique?

Certes, Notre première préoccupation est davantage la qualité de cette coopération multiforme que la simple multiplication des activités. «Il n'y a pas de véritable oecuménisme, dit le Décret Conciliaire, sans conversion intérieure. Car c'est du renouveau de l'âme [6], du renoncement à soi-même et d'une libre effusion de la charité que partent et mûrissent les désirs d'unité [7]. La fidélité au Christ et à sa parole, l'humilité en face du travail de son Esprit en nous, le service de tous et de chacun, voilà en effet les vertus qui donneront à notre réflexion et à notre travail sa qualité chrétienne.

Alors seulement la collaboration de tous les chrétiens exprimera vivement l'union déjà existante entre eux et elle mettra en plus lumineuse évidence le visage du Christ serviteur [8].

A cause de cette collaboration croissante en de si nombreux domaines d'intérêt commun, on pose parfois la question: l'Eglise catholique doit-elle devenir membre du Conseil oecuménique? Que pourrions-Nous, en ce moment, répondre à cette question? En toute franchise fraternelle, Nous ne considérons pas que la question de la participation de l'Eglise catholique au Conseil oecuménique soit mûre au point que l'on puisse ou doive donner une réponse positive. La question reste encore dans le domaine de l'hypothèse. Elle comporte de graves implications théologiques et pastorales; elle exige par conséquent des études approfondies, et engage dans un cheminement dont l'honnêteté oblige à reconnaître qu'il pourrait être long et difficile. Mais cela ne Nous empêche pas de vous assurer que Nous regardons vers vous avec grand respect et profonde affection. La volonté qui nous anime et le principe qui nous dirige seront toujours la poursuite pleine d'espérance et de réalisme pastoral de l'unité voulue par le Christ.

Monsieur le Secrétaire Général! Nous prions le Seigneur
506 de nous / faire progresser dans notre effort d'accomplir ensemble notre commune vocation à la gloire du Dieu unique, Père, Fils et Saint Esprit. Laissez-Nous terminer par les paroles mêmes de Jésus qui seront notre conclusion et notre prière: «Que tous soient un. Comme toi, Père, tu es en moi et moi en toi, qu'eux aussi soient un en nous, afin que le monde croie que tu m'as envoyé. Je leur ai donné la gloire que tu m'as donnée, pour qu'ils soient un comme nous sommes un: moi en eux et toi en moi, pour qu'ils soient parfaitement un, et que le monde sache que tu m'as envoyé et que je les ai aimés comme tu m'as aimé... Je leur ai révélé ton nom et le leur révélerai, pour que l'amour dont tu m'as aimé soit en eux et moi en eux» [9].

[5] Cf. Decr. sur l'oecuménisme *Unitatis redintegratio*, n. 4 [LE 3235]. [6] Cf. *Ephésiens* 4, 24. [7] Decr. sur l'oecuménisme *Unitatis redintegratio*, n. 7. [8] Cf. *ibid.*, n. 12. [9] *Jn.* 17, 21-23, 26.

3761

1969 IUN 24.-PAULUS VI, MOT. PR. AAS 61 (1969) 473-484

DE MUNERIBUS LEGATORUM ROMANI PONTIFICIS

PAULUS PP. VI

Sollicitudo omnium Ecclesiarum, ad quam gerendam arcano Dei consilio vocati sumus, eiusdem rationem aliquando reddituri, id exigit ut, pro Christi legatione, qua universaliter fungimur, in variis orbis partibus congruo modo praesentes adsimus et statum ac adiuncta uniuscuiusque Ecclesiae comperta habeamus.

Revera, Episcopus Romanus, vi sui muneris, *habet in Ecclesia plenam, supremam et universalem potestatem, quam semper libere exercere valet* [1], cum sit ordinaria et immediata [2]; praeterea, *ut successor Petri, est unitatis, tum Episcoporum tum fidelium multitudinis, perpetuum ac visibile principium et fundamentum* [3]: has proinde inter praecipuas in Ecclesia habet partes, *ut Episcopatum ipsum unum et indivisum reddat* [4]. Pastor / aeternus enim, Vicario suo claves 474
Regni caelorum tradens, eumque petram ac fundamentum Ecclesiae constituens [5], eidem mandavit ut *fratres suos confirmaret* [6], seu moderaretur et ad unum quoddam, in suo nomine, rediget, sed et adiuvaret et solaretur, verbo quidem et ipsa quodammodo praesentia.

Neque silentio praeterire licet officium quo devincimur erga Pastorem bonum, ad se compellantem oves, suas quidem, licet non sint adhuc ex hoc ovili: in eas quoque mentem et pastoralem curam intendimus, ut tandem, secundum Domini optatum, fiat *unum ovile et unus Pastor* [7]. Sane vero *Iesus Christus per Apostolorum eorumque successorum, nempe Episcoporum cum Petri Successore Capite, fidelem Evangelii praedicationem sacramentorumque administrationem, et per gubernationem in dilectione, Spiritu Sancto operante, populum suum crescere vult eiusque communionem perficit in unitate* [8]. Sed et caritas Christi urget Nos, urget divinitus collatum officium *propagandi fidem salutemque Christi* [9]: debemus quippe *annuntiare indesinenter Christum, qui est via et veritas et vita* [10].

Ut autem multiplici hoc munere apte perfungamur, oportet inter Nos et Fratres Nostros in Episcopatu atque Ecclesias iisdem concreditas crebrae intercedant necessitudinis rationes, quae non solum per epistolarum commercium haberi possunt, sed etiam per adventum Episcoporum *ad limina Apostolorum* atque per legationem illorum ecclesiasticorum virorum, quos, personam Nostram gerentes, mittimus, aut peculiare munus exsecuturos, aut penes variarum Nationum Episcopos stabiliter mansuros.

Est quidem asseverandum horum temporum progressiones Nobis provida suppeditare subsidia, quibus Nosmet Ipsos in longinquas continentes terras conferamus, ut filios et Fratres Nostros invisamus, atque adeo operi Nostro apostolico novus / quidam agendi modus praebeatur. Sed 475
cum plurima eademque gravia negotia, quibus in Sede Apostolica detinemur, non ita saepe concedant Nobis usum hunc praestantissimum, Nobis propterea persuasum est, summum momentum illis agendi rationibus tribuendum esse, quas Decessores Nostri adhibuerunt quasque modo commemoravimus.

Ipsum Concilium Oecumenicum Vaticanum II vim et utilitatem eiusdem consuetudinis perspiciens, eam duplici-ter confirmavit, cum hinc optaret ut sive Episcopi sive Sacerdotes sive Laici e variis Nationibus oriundi plures in Romana Curia adessent, illinc vero posceret, ut officium et partes Nostrorum Legatorum pressius definirentur [11].

Itaque, huic postulationi Ecclesiae satisfacere volentes, Synodum Episcoporum constituimus, qui, invitationi Nostrae obsecundantes, Nobis consiliis suis et Fratrum, quorum vice funguntur, opitularentur, Nosque de statu et adiunctis uniuscuiusque Ecclesiae certiores facerent [12]; hinc exspectationem Concilii optantes explere, Constitutionem Apostolicam edidimus, ex qua Episcopi variarum orbis terrarum partium stabili modo participarent consilia Dicasteriorum Officiorumque Nostrae Romanae Curiae [13].

[1] Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 22: *A. A. S.* 57 (1965) p. 26 [LE 3232].
[2] Cfr. Conc. Vat. I, Const. dogm. de Ecclesia Christi *Pastor Aeternus* Denz. 1822 (3050 s).
[3] Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 23: *A. A. S.* 57 (1965), p. 27.
[4] Cfr. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 18: *A. A. S.* 57 (1965), p. 22.
[5] Cfr. *Matth.* 16, 18. [6] Cfr. *Lc.* 22, 32. [7] *Io.* 10, 16.
[8] Conc. Vat. II, Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 2: *A. A. S.* 57 (1965), p. 92 [LE 3235].
[9] Conc. Vat. II, Decr. de activitate missionali Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 5: *A. A. S.* 58 (1966), p. 952 [LE 3364].
[10] Conc. Vat. II, Decl. de Ecclesiae habitudine ad religiones non-christianas *Nostra aetate*, n. 2: *A. A. S.* 58 (1966), p. 741 [LE 3336].
[11] Cfr. Conc. Vat. II, Decr. de pastorali Episcoporum munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 9: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 676-677 [LE 3332].
[12] Cfr. Litterae Apostolicae motu proprio datae *Apostolica sollicitudo*: *A. A. S.* 57 (1965), pp. 775-780 [LE 3318].
[13] Cfr. Litterae Apostolicae motu proprio datae *Pro comperto sane*: *A. A. S.* 59 (1967), pp. 881-884 [LE 3384].

Arbitramur ergo, ad haec quod attinet, Nos spem merito conceptam a Fratribus Nostris in Episcopatu implere, hasce Litteras edendo de muneribus Legatorum Nostrorum apud Ecclesias variis locis constitutas et apud Civitates, quae sunt in cunctis orbis partibus. Liquet enim motui ad centrum ac veluti ad cor Ecclesiae respondere opus esse alium motum, qui a medio ad extrema feratur atque quadam ratione omnes et singulas Ecclesias, cunctos et singulos Pastores ac fideles attingat, ita ut ille significetur et ostendatur thesaurus veritatis, gratiae et unitatis, cuius Christus Dominus ac Redemptor Nos effecit participes, custodes ac dispensatores.

Per Legatos vero Nostros, qui apud varias degunt Na-
476 tiones, / vitam ipsam filiorum Nostrorum participamus eique veluti inserimur, atque facilius securius Nobis innotescunt illorum necessitates et intima desideria.

Revera, officium Pontificii Legati adiumento in primis est Episcopis, Sacerdotibus, Religiosis et universis christifidelibus, qui in eodem officio nanciscuntur praesidium et tutelam, propterea quod Legatus Pontificius personam gerit superioris Auctoritatis, ad omnium bonum procurandum natae. Etenim Legati munus nec superimponitur potestati episcopali, neque pro illa substituitur, neque eam praepedit; cum e contrario eam tueatur, ac fraterno prudentique consilio foveat ac roboret. Nam Apostolicae Sedi sollemne semper fuit in Ecclesiae regimine illud Decessoris Nostri Sancti Gregorii Magni servare: *Si sua unicuique Episcopo iurisdictio non servetur, quid aliud agitur nisi ut per Nos' per quos ecclesiasticus custodiri debuit ordo, confundatur?* [14].

Attamen Legatorum Nostrorum partes huiusmodi officio, quamvis perampio, apud singulas Ecclesias exsequendo, nequaquam totae explentur. Re enim vera, ob ius inhaerens in ipso Nostro spirituali munere, faventibus etiam per saeculorum decursum quibusdam historiae eventibus, Legatos Nostros mittimus ad supremas Auctoritates Rerum Publicarum, in quibus Catholica Ecclesia quasi radices egit aut aliquo saltem modo praesens adest.

Neque est infitiandum finem Ecclesiae et Rebus Publicis propositum diversi esse ordinis, atque Ecclesiam et Civitatem, in suo cuiusque ordine, esse societates perfectas, ac propriis inde pollere iuribus et mediis, suisque uti legibus, quacumque uniuscuiusque patet provincia. At verum est etiam utramque ad communis subiecti utilitatem agere, scilicet hominis, a Deo vocati ad salutem adipiscendam aeternam, et in terra collocati ut illam, divina adiutus gratia, sibi comparet opere suo, quo etiam suae suorumque similium prosperitati consulat in pacifico omnium convictu.

Ex quo consequitur, ut Ecclesia et Civitas eodem quan-
doque concurrant, utque ad procurandum bonum sive sin-
gulorum hominum, sive communitatum populorum, opus
477 sit illis / apertum conserere sermonem et sinceram inire consensionem, ut scilicet rationes mutuae necessitudinis, consociati operis et mutuo nexu dispositi efficiantur, foveantur, confirmentur, atque, e contrario, vitentur et componantur discidia quae oriri forsitan contingat; eo quidem consilio ut magna spes hominum ad pacem inter Nationes, ad quietem singularum Rerum Publicarum, ad progressionem denique pertinens, tandem impleatur [15].

Huiusmodi igitur colloquium, dum spectat ad tuendum liberum exercitium actionis Ecclesiae ita ut ipsa muneri sibi a Deo credito par evadat, simul certiores Civitatum moderatores facit de pacificis fructuosisque Ecclesiae propositis, atque efficit, ut ad commune adipiscendum societatis bonum adhiberi possit illud magni pretii subsidium, quod suis spiritualibus viribus suaque ordinatione atque institutis Ecclesia offert. Colloquium autem, mutua fiducia innixum, quod instituitur per illas publicas rationes inter utramque societatem, quas iuris gentium usus et consuetudines invexerunt, id profecto dat, ut consilia utilitatis plena iniri possint et incepta vere omnibus salutaria suscipiantur.

Optatum autem omnium hominum bonae voluntatis, ut Nationum sit pacificus convictus et populorum progressio foveatur, nostris hisce diebus declarant etiam Instituta Internationalia, quae vocantur, quorum scientia, rerum usus, dignitas in promptu sunt omnibus, nulli cum parcant labori ut pax et progressio populorum in tuto ponantur. Rationes autem inter Sanctam Sedem et Consilia Internationalia multiplices sunt, diversamque induunt iuridicam formam. Ad quaedam ex illis Legatos stabiliter constitutos misimus, ut omnibus demonstrent sollicitudinem, qua Catholica Ecclesia prosequitur universaliora civilis convictus argumenta, atque libentissime eisdem impensum praestat auxilium.

Quare, eo ducti consilio, ut in sua luce poneretur locus, quem obtinent Legatorum Nostrorum munera inter varia officia ad Ecclesiae regimen spectantia, utque eorumdem officiorum ordinatio aptius nostrorum temporum necessitatibus responderet, ratione habita etiam muneris pastoralis Epis-
copo/rum proprii [16], has quae sequuntur normas de muneri- 478
bus Legatorum Pontificiorum edere statuimus, simul abrogantes praescripta vigentia iisdem normis quomodocumque contraria.

I

1. Nomine Legatorum Romani Pontificis hic appellantur viri ecclesiastici, plerumque Episcopali Ordine insignes, quibus Romanus Pontifex officium committit suam stabili modo gerendi personam in variis terrarum orbis Nationibus vel Regionibus.

2. Iidem pontificiam legationem exercent vel apud Ecclesias locales tantum, vel apud Ecclesias simul et Res Publicas atque civilia Gubernia. Qui legatione funguntur tantum apud Ecclesias locales, vocantur Delegati Apostolici; si vero ad hanc legationem, indolis religiosae atque ecclesialis, accedit etiam munus publicas fovendi rationes cum Civitatibus et civilibus Guberniis, tunc Legati proprio titulo nuncupantur vel Nuntii, vel Pro Nuntii, vel Internuntii, prouti vel ad ordinem pertinent «Publicorum Legatorum» cum iure partes gerendi Decani in Legatorum coetu, vel hoc iure carent, vel recensentur inter «Legatos extraordinarios et Administros liberis cum mandatis».

3. Ob peculiaria adiuncta loci vel temporis, Legatus Pontificius aliis nominibus appellari potest, uti, verbi gratia, «Delegatus Apostolicus et Missus Sanctae Sedis ad Gubernium». Fit etiam ut, stabiliter quidem, sed ad Legati munus supplendum, Legationi Pontificiae praeponatur «Regens», aut «Curam Agens ad Negotia publicis litteris instructus».

II

1. Personam gerunt Sanctae Sedis li quoque ecclesiastici et laici viri, qui, ut praepositi vel membra, in Pontificiam Missionem cooptantur apud Consilia Internationalia, aut apud Conferentias et Congressus. Hi vocantur Delegati vel Observatores, prout Sancta Sedes recensetur aut non re-
cen/setur inter membra Consiliorum Internationalium, et 479
partem habet in aliqua Conferentia cum aut sine iure suffragii.

2. Similiter personam Sanctae Sedis gerunt membra illa Pontificiae Legationis quae, sive deest sive abest ad tempus eiusdem Legationis praepositus, eius vices supplent tum erga Ecclesiam localem, tum erga Civitatis Gubernium, appellanturque «Curam Agentes ad negotia ad interim».

3. Normae, quae hoc documento continentur, non respiciunt Delegatos et Observatores Sanctae Sedis, neque «Curam Agentes ad negotia ad interim», nisi de iisdem expressa mentio fiat.

III

1. Romano Pontifici ius nativum et independens competit Legatos suos libere nominandi, mittendi, transferendi et revocandi, servatis normis iuris internationalis, quod attinet ad missionem et revocationem Legatorum apud Res Publicas constitutorum.

2. Munus Legati Pontificii non exspirat vacante Sede Apostolica; cessat autem expleto mandato, revocatione eidem intimata, renuntiatione a Romano Pontifice acceptata.

3. Salvo contrario praescripto Summi Pontificis, pertinet etiam ad Pontificium Legatum norma statuta in Ordinatione Generali Romanae Curiae, qua scilicet ad septuagesimum quintum aetatis annum decernitur eius officium finem habere.

IV

1. Praecipuum ac proprium munus Pontificii Legati est ut firmiora atque efficaciora in dies reddat unitatis vincula, quae inter Apostolicam Sedem et Ecclesias locales intercedunt.

[14] S. GREGORII M., Registrum Epistolarum, II, 285.
[15] Cfr. Conc. Vat. II, Const. past. de Ecclesia in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 1-3: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 1025-1027 [LE 3366].
[16] Cfr. Conc. Vat. II, Decr. de pastorali Episcoporum munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 9: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 676-677 [LE 3332].

http://www.obrascatolicas.com

2. Ipse praeterea quasi interpres fit sollicitudinis Romani Pontificis de bono Nationis, in qua legatione fungitur, eique peculiari modo cordi esse oportet quaestiones ad pacem, ad progressum et ad consociatam populorum operam spectantes, eo quidem consilio, ut totius hominum familiae spirituale, morale atque oeconomicum bonum promoveatur. /

480

3. Pontificii Legati est etiam apud moderatores Civitatis, in qua officio suo fungitur, ea quae pertinent ad Ecclesiae et Apostolicae Sedis missionem, consociata cum Episcopis actione, tueri. Quod quidem munus spectat insuper ad illos Legatos, qui non sunt missi ad Civitatum moderatores: iidem igitur contendant fructuosas necessitudines cum civilibus moderatoribus fovere.

4. Quatenus personam gerit Supremi Pastoris animorum, Legatus Pontificius, iuxta mandata et instructiones quae accipit a competentibus Apostolicae Sedis Officiis, et collatis consiliis cum Episcopis loci in quo munere suo fungitur, in regionibus quidem orientalibus praesertim cum Patriarchis, foveat opportuna commercia inter Catholicam Ecclesiam et alios coetus christianos, foveatque rationibus caritate innixis erga Religiones non christianas.

5. Multiplici munere suo Pontificius Legatus fungitur sub ductu et iuxta mandata Cardinalis Secretarii Status eiusdemque Praefecti Consilii pro publicis Ecclesiae negotiis, cui quidem directe rationem reddere debet de perfunctione muneris sibi a Romano Pontifice collati.

V

1. Pontificius Legatus, pro suo ordinario munere, debet Apostolicam Sedem certo tempore, ex veritate et aequitate certiorem facere de condicionibus in quibus versantur Ecclesiae ad quas missus est, deque omnibus illis quae ipsam vitam Ecclesiae et bonum animorum contingunt.

2. Legatus Pontificius, hinc quidem Apostolicae Sedi nuntiat Episcoporum, Cleri, Religiosorum laicorumque fidelium sui territorii consilia et vota; inde vero actorum, documentorum, notitiarum mandatorumque, quae ab Apostolica Sede procedunt, interpres fit apud illos ad quos eadem spectant.

3. Quare singula Dicasteria atque Officia Curiae Romanae Pontificio Legato captas deliberationes significare non omittent ac plerumque ipsius opera utentur, ut deliberationes ad eos, quorum interest, perveniant; itidem etiam Legatum Pontificium consulent circa ea negotia ac decreta, quae ad territorium attinent, in quo ipse degit. /

481

VI

1. Quoad Episcoporum aliorumque Ordinariorum cum Episcopis aequiparatorum nominationem, Legati Pontificii officium est instruere, de more, processum informativum de promovendis, itemque indicem candidatorum vel singula nomina candidatorum idoneorum competentibus Dicasteriis Romanae Curiae proponere una cum accurata relatione, significatis coram Domino propria sententia ac voto, quis nempe ex candidatis sibi magis idoneus videatur.

2. In hoc officio expiendo Legatus Pontificius: *a)* libere ac debita cum cautela viros Ecclesiasticos, immo et prudentes Laicos sententiam rogabit, qui magis idonei videantur ad utiles fideque dignas notitias praebendas, iisdem officio iniuncto secreti servandi, quod iubent, uti patet, sive honor iis debitus qui consuluntur, vel de quibus consultatio fit, sive ipsa natura huius consultationis; *b)* aget iuxta normas ab Apostolica Sede statutas de proponendis ad episcopale ministerium in Ecclesia, et Conferentiae Episcopalis competentiam prae oculis habebit; *c)* servabit legitima privilegia concessa vel iure quaesita, nec non quemlibet specialem procedendi modum, ab Apostolica Sede approbatum.

3. Semper integram suam vim retinent tum ius vigens apud Ecclesias Orientales, quoad Episcoporum electionem, tum praxis proponendi candidatos pro iis circumscriptionibus ecclesiasticis, quae religiosis sodalitatibus sunt concreditae et auctoritati Sacrae Congregationis pro Gentium Evangelizatione sunt obnoxiae.

VII

Firmis manentibus partibus Conferentiarum Episcopalium quoad expromenda vota et consilia de erectione, dismembratione et suppressione dioecesium vel provinciarum ecclesiasticarum, et salva Ecclesiarum Orientalium disciplina, Legatus Pontificius harum quaestionum studium, ubi opus sit, ipse promoveat et quid Conferentia Episcopalis de hac re proponat, una cum proprio voto, competenti Apostolicae Sedis Dicasterio significet. / 482

VIII

1. Quod attinet ad rationes habendas cum Episcopis, quibus ex divino mandato animorum cura in singulis dioecesibus commissa est, Legatus Pontificius, integrum relinquens Episcopis eorum iurisdictionis exercitium, iis opem ferre, consilia dare, prompte generoseque suam operam praestare debet, fraterno consociatae operae spiritu permotus.

2. Ad rationes cum Conferentiis Episcopalibus quod spectat, Legatus Pontificius meminerit earum munera et officia summi esse momenti, ac propterea crebras cum illis relationes esse fovendas, et omnimodam opem praestandam. Quamvis ex iure membrum Conferentiae non sit, nihilominus ipse primo coetui cuiusvis sessionis generalis interesse, salvo iure participandi alios Conferentiae coetus ex ipsorum Episcoporum invitatione aut ex expresso Apostolicae Sedis mandato; praeterea ipsi notae fient tempore utili quaestiones in sessione tractandae, atque exemplar actorum mittetur, ut ipse de his certior reddatur eademque ad Apostolicam Sedem transmittat.

IX

1. Attenta natura iuridica Communitatum Religiosarum iuris pontificii, atque opportunitate roborandi internam earum unitatem earumque coniunctionem intra atque extra fines Nationis, ad Legatum Romani Pontificis spectat consilio et opera adesse Superioribus Maioribus, qui in legationis suae territorio commorantur; eo quidem proposito, ut Religiosorum Religiosarumque Conferentiae promoveantur et confirmentur, atque ut apto inter se ordine conectantur varia Institutorum Religiosorum opera ad actionem pastoralem, ad educationem, ad auxilia egenis praebenda et ad rem socialem spectantia, plene servatis tum normis ab Apostolica Sede latis, tum rationibus cum loci Conferentiis Episcopalibus.

2. Quapropter Legatus Pontificius intererit primo coetui Conferentiarum Religiosorum Religiosarumque, itemque iis actibus qui, inito consilio cum Superioribus Maioribus, ipsius praesentiam postulare videantur; tempore autem utili ipse de / quaestionibus in sessione tractandis 483
certior fiet, eidemque exemplar actorum mittetur, ut ea cognoscat atque ad competens Romanae Curiae Dicasterium transmittat.

3. Votum Legati Pontificii necessarium est, una cum voto Episcoporum, quorum interest, quotiescumque Congregatio religiosa, cuius Domus Princeps in territorio legationis sita sit, sibi proponit Apostolicae Sedis approbationem et titulum «iuris pontificii» consequi.

4. Ad Instituta Saecularia quod attinet, Legatus Pontificius iisdem muneribus fungitur de quibus in nn. 1, 2, 3, congrua congruis referendo.

X

1. Rationes, quae inter Ecclesiam et Civitatem intercedunt, foventur regulariter a Pontificio Legato, cui munus proprium ac peculiare committitur agendi nomine et auctoritate Apostolicae Sedis: *a)* ut promoveat ac foveat necessitudines inter Apostolicam Sedem et Gubernium Nationis apud quam legationem suam exercet; *b)* ut quaestiones pertractet quae ad rationes inter Ecclesiam et Civitatem pertinent; *c)* ut, denique, peculiari modo tractet de stipulationibus quae «modus vivendi» appellantur, de pactis et concordatis, nec non de conventionibus, quae de negotiis agunt ad ius publicum pertinentibus.

2. In his negotiis expediendis, modo ac ratione, quae rerum adiuncta suadeant, Legatus Pontificius utiliter sententiam et consilium Episcoporum exquiret, eosque certiores faciet de negotiorum cursu.

XI

1. Ubi desit Delegatus vel Observator Sanctae Sedis apud Consilia Internationalia, Legati Pontificii est diligenter persequi agendorum negotiorum rationes ab iisdem Consiliis statutas. Ipsi praeterea curae erit: *a)* de his Apostolicam Sedem statis temporibus certiorem facere; *b)* collatis consiliis cum Episcopis frugiferam mutuamque operam fovere inter Instituta ad auxilium et educationem spectantia ab Ecclesia condita ac cetera similia Instituta,

sive his Gubernia intersunt sive non / intersunt; *c)* navitatem Consiliorum Internationalium Catholicorum sustinere ac promovere. 484

2. Delegati et Observatores Sanctae Sedis apud Consilia Internationalia munus sibi concreditum absolvant, consiliis initis cum Legato Pontificio Nationis, in qua commorantur.

XII

1. Sedes Legationis pontificiae a iurisdictione Ordinarii loci exempta est.

2. Legatus Pontificius in Oratorio suae sedis, potest sacerdotibus concedere facultatem excipiendi confessiones, facultates proprias exercere, ibique actus divini cultus et sacras caerimonias peragere, semper tamen congruenter cum normis in territorio vigentibus et, ubi expediat, certiore facta auctoritate ecclesiastica, cuius intersit.

3. Legato Pontificio fas est, praemonitis, quantum fieri poterit, locorum Ordinariis, in omnibus ecclesiis intra fines suae legationis populo benedicere et officia divina etiam in pontificalibus peragere.

4. Intra suae legationis fines, Legatus Romani Pontificis praecedit Archiepiscopos et Episcopos, non autem Sacri Collegii Membra, neque Patriarchas Ecclesiarum Orientalium, vel in proprio territorio degentes, vel alibi sacra proprio ritu peragentes.

5. Iura et privilegia sive personae sive sedi Pontificii Legati inhaerentia eo consilio concessa sunt, ut ipse Legatus, iis moderate et prudenter utendo, propriam indolem suae legationis clarius manifestet et adimplendum sibi ministerium facilius perficiat.

Quae vero a Nobis hisce Litteris, motu proprio datis, decreta sunt, ea omnia rata ac firma esse iubemus, contrariis quibuslibet, etiam specialissima mentione dignis, non obstantibus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XXIV mensis Iunii, anno MCMLXIX, Pontificatus Nostri septimo.—PAULUS PP. VI.

Adn. L. ECHEVERRIA in REDC 25 (1969) 581-636; I. MARTIN in Concilium 6 (1970) 94-103; W. M. PLOECHL in Oesterreichischs Archiv f. Kirchenrecht 21 (1970) 115-129; K. WOLF, in AKKR 138 (1969) 113-125.

3762

1969 IUN 24.-CONS. EC. NEG., RESC. AAS 61 (1969) 525-539

RESCRIPTUM EX AUDIENTIA SANCTISSIMI QUO ORDO SYNODI EPISCOPORUM CELEBRANDAE RECOGNITUS ET AUCTUS APPROBATUR

Ut consilia et optata plurium Conferentiarum Episcopalium de ordinandis rectius coetibus Synodi Episcoporum exciperentur et suum obtinerent locum, Summus Pontifex peculiari Commissioni munus attribuit recognoscendi et aptis additis normis perficiendi «Ordinem Synodi celebrandae» editum die 8 Decembris 1966 [LE 3504]. *Huius vero Commissionis nunc conclusiones ratas habere Beatissimus Pater dignatus est et iussit praesentem «Ordinem Synodi Episcoporum celebrandae recognitum et auctum» edi et ab omnibus, quorum interest, religiose servari.*

Datum Romae, die 24 *mensis Iunii anno Domini* 1969.—J. Card. VILLOT, *a publicis Ecclesiae negotiis.*

ORDO SYNODI EPISCOPORUM CELEBRANDAE RECOGNITUS ET AUCTUS

Pars Prima

De Suprema Potestate deque personis in Synodo Episcoporum partem habentibus

CAP. I—DE SUMMO PONTIFICE

Art. 1 *(De Summi Pontificis potestate).*—Summi Pontificis unice est: 1.° Convocare Synodum Episcoporum, quotiescumque id ipsi opportunum visum erit, loco etiam designato ubi coetus habendi erunt; 2.° Ratam habere Membrorum seu Sodalium electionem; 3.° Statuere argumenta
526 quaestionum pertractandarum; / 4.° Decernere ut materia rerum pertractandarum iis mittatur, qui harum quaestionum tractationi interesse debeant; 5.° Statuere ordinem rerum agendarum; 6.° Praeesse Synodo per se vel per alios; 7.° Synodum ipsam transferre, suspendere, dissolvere, circa eiusdem vota deliberare.

CAP. II—DE PRAESIDE DELEGATO

Art. 2 *(De Praesidis Delegati nominatione).*—§ 1. Praeses Delegatus nomine et auctoritate Summi Pontificis coetui Synodi Episcoporum praeest.

§ 2. Praeses Delegatus a Summo Pontifice nominatur, eiusque munus cessat post absolutum coetum, pro quo nominatus est.

§ 3. Si Summus Pontifex plures deputaverit, qui coetui praesint, hi officio fungentur sibi inter se succedentes, ordine ab ipso Summo Pontifice statuto.

Art. 3 *(De Praesidis Delegati muneribus).*—Praesidis Delegati est:

1.° Moderari Synodi labores, iuxta facultates sibi in litteris delegationis tributas, secundum ordinem rerum agendarum statutum, necnon servatis normis procedendi in hoc Ordine praescriptis.

2.° Quibusdam Sodalibus, cum opportunitas id suadeat, peculiaria munera tribuere, ut coetus aptiore ratione suis vacet laboribus.

3.° Acta coetus subsignare. Quod si Praesides Delegati plures sint, omnes acta conclusiva coetus subsignant.

CAP. III—DE SYNODI COETIBUS

Art. 4 *(De singulis Synodi coetibus).*—Synodus Episcoporum congregatur:

1.° In coetum generalem, si res tractandae, suapte natura ac momento, doctrinam, prudentiam atque vota totius Catholici orbis Episcopatus exquirenda suadeant; / 527

2.° In coetum extraordinarium, si res, ad bonum quidem Ecclesiae universae spectantes, expeditam definitionem requirant;

3.° In coetum specialem, si maioris momenti negotia respiciant Ecclesiae bonum, quod ad unam vel plures regiones praesertim pertineat.

CAP. IV—DE MEMBRIS SEU SODALIBUS

Art. 5 *(De Synodi participibus).*—§ 1. Coetui generali Synodi intersunt:

1.° *a)* Patriarchae, Archiepiscopi Maiores et Metropolitae extra Patriarchatus Ecclesiarum Catholicarum ritus Orientalis; *b)* Episcopi electi a singulis Conferentiis Episcopalibus Nationalibus, iuxta art. 6, § 1, 3.°; *c)* Episcopi electi a Conferentiis Episcopalibus plurium Nationum, constitutis scilicet pro iis Nationibus, quae propriam Conferentiam non habent, ad normam art. 6, § 1, 4.°; *d)* Decem viri religiosi qui partes agunt Institutorum Religiosorum Clericalium, electi ab Unione Superiorum Generalium;

2.° Patres Cardinales Dicasteriis Curiae Romanae praepositi.

§ 2. Coetui extraordinario intersunt:

1.° *a)* Patriarchae, Archiepiscopi Maiores et Metropolitae extra Patriarchatus Ecclesiarum Catholicarum ritus Orientalis; *b)* Praesides Conferentiarum Episcopalium Nationalium; *c)* Praesides Conferentiarum Episcopalium plurium Nationum, pro iis Nationibus constitutarum, quae propriam Conferentiam Episcopalem non habent; *d)* Tres viri religiosi qui partes agunt Institutorum Religiosorum Clericalium, electi ab Unione Superiorum Generalium;

2.° Patres Cardinales Dicasteriis Curiae Romanae praepositi.

§ 3.° 1.° Coetui speciali intersunt Patriarchae, Archiepiscopi Maiores, Metropolitae extra Patriarchatus Ecclesiarum Catholicarum ritus Orientalis, necnon illi qui partes agunt sive Conferentiarum Episcopalium unius vel plurium Nationum, sive Institutorum Religiosorum, ut in hoc articulo § 1, in art. 6, § 1, 4.° et quoad numerum Religiosorum, in art. 6, § 2, 4.°, statutum est: qui tamen omnes ad regiones pertineant, pro quibus Synodus Episcoporum convocata est. / 528

2.° Coetui speciali intersunt etiam Patres Cardinales Dicasteriis Curiae Romanae praepositi, quae cum materiis tractandis rationem habent.

§ 4. Singulis coetibus intersunt quoque Sodales, electi

http://www.obrascatolicas.com

a Summo Pontifice, ad normam n. X Litt. Apost. *Apostolica sollicitudo*, d. 15 Sept. 1965 [LE 3318].

Art. 6 *(De Sodalibus eligendis).*—§ 1. 1.° Episcopi a Conferentiis Episcoporum unius vel plurium Nationum deputati il habendi sunt, qui electi fuerint per secreta suffragia a sua quisque Conferentia in plenaria sessione coadunata.

2.° Hae electiones fiunt ad normam C. I. C. can. 101 § 1, 1.°. Si plures eligendi sint, pro singulis electionibus proprium habeatur scrutinium ita ut alter non eligatur nisi postquam prior electus fuerit.

3.° Episcopi qui partes agunt singularum Conferentiarum Episcopalium, ita eliguntur: *a)* unus pro unaquaque Conferentia Episcopali Nationali, quae constet non plus quam 25 membris; *b)* duo pro unaquaque Conferentia Episcopali Nationali, quae constet non plus quam 50 membris; *c)* tres pro unaquaque Conferentia Episcopali Nationali, quae constet non plus quam 100 membris; *d)* quattuor pro unaquaque Conferentia Episcopali Nationali, quae constet plus quam 100 membris.

4.° Conferentiae Episcopales plurium Nationum eligunt eos, qui ipsarum partes agunt, secundum easdem normas.

5.° In eligendis Episcopis summopere ratio habenda est non solum ipsorum scientiae et prudentiae generatim, sed etiam cognitionis, ad theoriam et praxim quod attinet, materiae de qua Synodus pertractabit.

6.° Electorum nomina Praesides Conferentiarum Episcopalium communicabunt Secretario Generali per Summi Pontificis Legatum suae Nationis, idque saltem duobus mensibus ante inchoandum coetum.

§ 2. 1.° Electio virorum religiosorum, de quibus in art. 5 huius Ordinis, fit, congrua congruis referendo, ad normam § 1, 2.° huius articuli.

2.° In eligendis viris religiosis ratio habeatur non solum psorum scientiae et prudentiae generatim, sed etiam cognitionis, ad theoriam et praxim quod attinet, materiae de qua Synodus pertractabit.

3.° Electorum nomina Praeses Unionis Superiorum Generalium / communicabit Secretario Generali saltem duo- 529
bus mensibus ante inchoandum Synodi coetum.

4.° Religiosi Sodales, nec plures quidem quam duo, ad partes agendas Institutorum Religiosorum in coetu synodali speciali ab Unione Superiorum Generalium eligentur inter viros peritos, qui sive materiam rerum agendarum sive Regiones, etsi e loco non sint, cognoscunt, pro quibus coetus convocatus est.

§ 3. Episcoporum et Religiosorum, qui electi sint, nomina publici iuris ne fiant, donec ipsorum electionem Summus Pontifex ratam habuerit.

Art. 7 *(De instrumento deputationis exhibendo).*—Ineunte quolibet Synodi coetu Sodales electi exhibebunt Summo Pontifici, per Secretarium Generalem, authenticum suae deputationis instrumentum a Praeside necnon a Secretario uniuscuiusque Conferentiae, vel, si de Religiosis agatur, a Praeside et a Secretario Unionis Superiorum Generalium subsignatum.

Cap. V—De Commissionibus studiorum

Art. 8 *(De Commissionibus studiorum constituendis).*—§ 1. 1.° Si res quae in Synodo agitur ulteriore enucleatione indigeat, Praesidis Delegati est, de consensu Summi Pontificis, peculiares inter Sodales Commissiones studiorum constituere.

2.° Uniuscuiusque propterea Commissionis est tantummodo studere textui argumenti melius forte redigendo aut difficultati propositae solvendae.

§ 2. Nisi aliter statutum fuerit a Summo Pontifice, singulae Commissiones constant ex duodecim membris, in materia peritis, quorum octo a Coetu eliguntur, quattuor vero nominantur a Summo Pontifice.

Art. 9 *(De Sodalibus Commissionum studiorum eligendis).* 1.° Electiones Sodalium Commissionum studiorum ad normam C. I. C. can. 101, § 1, 1.° fiunt.

2.° Inter electos vel nominatos Summus Pontifex Prae- 530
sidem eligit. /

3.° In Sodales uniuscuiusque Commissionis eligi potest quilibet e Patribus, exceptis Praeside Delegato, Secretario Generali et, pro argumento, pro quo constituitur Commissio, eius Relatore.

4.° Secretarius Commissionis erit unus ex eius Sodalibus, ab iisdem Sodalibus electus.

5.° Commissionibus studiorum intererit Secretarius Specialis qui praesto fuit in discussione argumenti, pro quo Commissio statuta est.

Cap. VI—De Commissione querelarum

Art. 10 *(De Commissionis querelarum constitutione et munere).*—Initio uniuscuiusque coetus constituitur a Summo Pontifice Commissio trium Sodalium cuius est porrectas querelas rite examinare et ad Summum Pontificem deferre.

Cap. VII—De Secretario Perpetuo seu Generali

Art. 11 *(De Secretarii Generalis nominatione).*—Secretarius Perpetuus seu Generalis a Summo Pontifice nominatur, ad Eiusque nutum munus suum exercet.

Art. 12 *(De Secretarii Generalis muneribus).*—§ 1. Secretarii Generalis est iussa seu mandata Summi Pontificis exsequi Eique communicare omnia quae ad Synodum Episcoporum spectant.

§ 2. Secretarius Generalis coetus Synodi participat, Secretariam generalem moderatur eiusque acta subsignat.

§ 3. Ad Secretarium Generalem quoque pertinet:

1.° Mittere, de mandato Summi Pontificis, epistulas convocationis et ordinem rerum agendarum uniuscuiusque coetus Synodi Episcoporum, necnon documenta, instructiones et notitias ad eundem coetum spectantia; / 531

2.° Communicare omnibus, quorum interest, nomina Membrorum seu Sodalium libere a Summo Pontifice designatorum, ad normam N. X Litt. Apost. *Apostolica sollicitudo*, d. 15 Sept. 1965 [LE 3318]; communicare item nominationem Secretarii Specialis uniuscuiusque coetus, a Summo Pontifice factam;

3.° Ordinem uniuscuiusque coetus praeparare, Summo Pontifici subiciendo res in eo agendas et elenchum Membrorum, quae ratihabitione indigent;

4.° Transmittere processum verbalem uniuscuiusque coetus Patribus Cardinalibus Dicasteriis Curiae Romanae praepositis, Patriarchis, Archiepiscopis Maioribus et Metropolitis extra Patriarchatus Ecclesiarum Catholicarum ritus Orientalis, Praesidibus Conferentiarum Episcopalium, necnon Praesidi Unionis Superiorum Generalium;

5.° Exsequi ea quae synodus Episcoporum ipsi mandaverit;

6.° Colligere, in ordinem disponere et asservare acta et documenta.

Art. 13 *(De Secretarii Generalis adiutoribus).*—§ 1. Adiutores Secretarii Generalis nominantur, approbante Summo Pontifice, a Secretario Generali ab eoque dependent.

§ 2. Iidem Adiutores eliguntur inter ecclesiasticos viros idoneos et aptos, scientia et prudentia praeditos.

§ 3. Si res postulet, periti in rebus technicis a Secretario Generali, approbante Summo Pontifice, eligi possunt.

Cap. VIII—De Secretario Speciali

Art. 14 *(De Secretarii Specialis nominatione).*—§ 1. Secretarius Specialis nominatur a Summo Pontifice pro unoquoque coetu, in quo res tractatur, cuius ipse sit peritus.

§ 2. Si argumenta in coetu tractanda diversa sunt, pro unoquoque argumento Secretarius Specialis nominatur.

§ 3. Si casus ferat, nominantur a Summo Pontifice adiutores Secretarii Specialis.

§ 4. Coetu absoluto, Secretarii Specialis munus cessat./ 532

Art. 15 *(De Secretarii Specialis muneribus).*—§ 1. Secretarius Specialis praesto est Praesidi Delegato, ipsi coetui et Secretario Generali pro apparandis documentis et relationibus; pro explanationibus et notitiis, iis praebendis, qui illas forte petent; denique pro actis conficiendis.

§ 2. In discussione argumenti fas est cuilibet Patri, de consensu Praesidis Delegati et ordine ab eo statuto, explicationes et notitias petere sive a Relatore sive praesertim a Secretario Speciali.

Cap. IX—De notitiis circa Synodum vulgandis

Art. 16 *(De coetu notitiis circa Synodum vulgandis).*—§ 1. Ad dandas notitias de Synodi conventibus et actuositate constituitur peculiaris coetus, constans ex Secretario Generali, Praeside Pontificiae Commissionis de Communicationibus Socialibus, duobus Patribus Synodalibus, a Praeside Delegato designatis, et Secretario Speciali.

§ 2. Coetus Secretarius erit Officialis, qui notitiis S. Sedis tradendis praepositus est (Direttore della Sala Stampa della Santa Sede).

§ 3. Coetui competit, approbante Praeside Delegato, determinare rationes et modos, quibus notitiae vulgentur.

§ 4. Per Patres Synodales, a Praeside Delegato designatos, fient identidem, de singulis argumentis, collationes cum diurnariis.

Pars Secunda

Normae Generales

Cap. I—De Synodo Episcoporum convocanda

Art. 17 *(De ratione Synodi convocandae).*—§ 1. Synodus Episcoporum a Summo Pontifice opportuno tempore opportunisque modis convocatur.

§ 2. Praesidis est proximae congregationis diem et horam necnon materiam tractandam, iuxta praestitutum or- 533
dinem, indicare. /

§ 3. Intimatio singulorum tunc tantum locum habet, cum id Praeses necessarium iudicaverit.

§ 4. Si contingat Summum Pontificem e vita decedere post convocationem coetus Synodi aut durante eius celebratione, coetus eo ipso suspenditur, donec novus Pontifex ipsum continuari decreverit aut novum coetum convocaverit.

Cap. II—De vestibus adhibendis

Art. 18 *(De vestibus in coetu adhibendis).*—In coetus congregationibus Sodales, ad quos pertinet, habitum planum induunt sine lacerna; ceteri proprium publicum.

Cap. III—De praecedentia

Art. 19 *(De praecedentiae ordine).*—§ 1. Servetur, pro praecedentia, praescriptum C. I. C. can. 106, 3.°, et C. I. O., De personis, can. 37, 3.°.

§ 2. Si qui Sodalis forte extra ordinem sedeat, sententiam proferat vel alios actus faciat, nullum ius acquirit, ac nemini praeiudicium affert.

Cap. IV—De secreto servando

Art. 20 *(De obligatione secreti servandi).*—Salvo praescripto art. 16, omnes qui in Synodo partem habent vinciuntur secreto quod attinet sive ad actus praeparatorios sive ad labores ipsius coetus, praesertim quod spectat ad singulorum sententias et suffragia et coetus decisiones et 534
conclusiones. /

Cap. V—De lingua in Synodo adhibenda

Art. 21 *(De lingua in coetibus et actis adhibenda).*—In congregationibus Synodi et in actis conficiendis lingua latina adhibetur.

Cap. VI—De colligendis ac distribuendis actis et documentis

Art. 22 *(De ratione colligendi ac distribuendi acta et documenta).*—§ 1. Omnia acta et documenta colliguntur et distribuuntur per Secretarium Generalem.

§ 2. Argumenta, de quibus in coetu Synodi agendum est, transmittuntur sex mensibus, si fieri potest, antequam coetus initium capiat, ita ut tempus detur ad convocandas Conferentias Episcopales, exquirendae sententiae causa.

Cap. VII—De sententia exquirenda a Conferentiis Episcopalibus

Art. 23 *(De ratione sententiae exquirendae).*—§ 1. Res, quas pertractandas Summus Pontifex in Synodi convocatione statuerit, ab unaquaque Episcoporum Conferentia vel coetu Episcoporum ritus Orientalis, studiose antea perspiciantur oportet.

§ 2. De earundem rerum definitione unusquisque Episcopatus suam communem sententiam exprimit aptiore, quae ipsi videbitur, ratione.

§ 3. Huiusmodi sententia a singulis Sodalibus pro Synodo deputatis in Synodi coetu exprimitur.

Cap. VIII—De suffragiis

Art. 24 *(De suffragiis ferendis).*—Postquam Sodales sententiam, de qua in art. 23, § 3, expresserint, si Summus Pontifex id constituerit, ad ferenda suffragia proceditur. / 535

Art. 25 *(De formula et modo ferendi suffragia).*—§ 1. Suffragia in Synodo feruntur formula: *placet, non placet, placet iuxta modum*, si agitur de schemate approbando, sive integro sive per partes diviso; feruntur vero formula: *placet, non placet*, in emendationibus seu modis approbandis et in aliis suffragationibus.

§ 2. Qui suffragium dederit formula: *placet iuxta modum*, tenetur modum clare et concinne scripto tradere.

§ 3. Suffragia exprimuntur aptis schedulis, nisi Praeses alium modum praeceperit, v. gr. surgendo vel sedendo, manum elevando vel minus.

Art. 26 *(De suffragiorum maioritate).*—§ 1. Ad maioritatem suffragiorum constituendam, si agitur de re approbanda, requiruntur duae tertiae partes suffragiorum Sodalium, qui suffragia ferunt; si vero de reicienda, eorundem Sodalium maioritas absoluta.

§ 2. Praescriptum § 1 servetur sive consilium praestandum est Summo Pontifici, sive, obtenta eiusdem Summi Pontificis licentia, est de re decernendum.

§ 3. Quoties de ratione procedendi quaestio movetur, ea per maioritatem absolutam Sodalium, qui, suffragium ferunt, solvitur.

Cap. IX—De sodalium absentia

Art. 27 *(De obligatione significandi absentiam).*—Qui coetus congregationi interesse nequit, is Praesidi, per Secretarium Generalem, absentiae rationem significare debet.

Cap. X—De dispensatione ab obligatione residentiae

Art. 28 *(De beneficiorum fructuum perceptione).*—Omnes, qui Synodo interesse tenentur vel eidem operam quovis titulo legitime impendunt, coetu perdurante et donec eidem adsunt vel inserviunt, ab obligatione residentiae eximuntur et quoslibet suorum / beneficiorum reditus ac distribu- 536
tiones quotidianas percipere valent, iis tantum exceptis, quae inter praesentes fieri dicuntur.

Pars Tertia

De ratione procedendi

Cap. I—De ritibus sacris

Art. 29 *(De coetu inaugurando et absolvendo).*—§ 1. Coetus Synodi inauguratur celebratione Sacri et cantu solemni hymni *Veni Creator Spiritus*.

§ 2. Idem coetus absolvitur celebratione Sacri et solemni cantu hymni *Te Deum*.

Cap. II—De Relatione conficienda

Art. 30 *(De Relatione paranda).*—§ 1. Relatio, qua quaestio in Synodo agenda exponitur, collustratur et enucleatur, ab illo Episcopo paratur, cui Summus Pontifex, cum coetus quilibet convocatur, hoc munus contulerit.

§ 2. Relatori praesto esse debet Secretarius Specialis.

Art. 31 *(De Relatione transmittenda).*—Textus Relationis, in Synodo dein legendae, saltem triginta diebus ante inchoandum coetum, perveniat ad Secretarium Generalem, qui curat exemplaria pro Sodalibus paranda.

Cap. III—De officii possessione a Praeside Delegato capienda

Art. 32 *(De ratione possessionis capiendae a Praeside Delegato).*—Ineunte Synodo in coetum congregata, si casus ferat, Secretarius Generalis perlegit pontificium documentum quo deputatur Praeses Delegatus; iste dein statim officium capit suum. / 537

Cap. IV—De ratione procedendi in coetibus Synodi

Art. 33 *(De argumenti propositione et illustratione).*—Praeses argumentum disceptandum nuntiat et Relatorem

http://www.obrascatolicas.com

vocat, qui Relationem iam apparatam et Patribus distributam summatim exponit et explicat, adiutorio usus, si necesse sit, Secretarii Specialis.

Art. 34 *(De coetibus minoribus).*—Relatione absoluta, Praeses, si hoc opportunum iudicaverit, potest promovere discussionem argumenti in coetibus minoribus. In hisce coetibus, secundum varias linguas distinguendis, Patres Synodales moderatorem eligant, et, discussione argumenti absoluta, committant uni alterive Patri, ut nomine aliorum sententiam proferat in congregatione generali.

Art. 35 *(De argumenti discussione).*—§ 1. 1.° Praeses, iuxta indicem a Secretario Generali confectum, ex ordine ad loquendum vocat Sodales, qui pridie nomina sua ad hunc finem significaverint.

2.° Patres, qui loqui postulaverunt, hoc ordine sese succedunt: primo loquuntur, iuxta ordinem praecedentiae (art. 19), qui nomine Conferentiarum Episcopalium orationem habent, deinde alii, ex eodem ordine.

3.° Qui Conferentias Episcopales repraesentant, iuxta facultates sibi tributas, illarum nomine loquantur.

4.° De uno eodemque argumento, nomine Conferentiae, unus tantum Pater loquetur.

§ 2. 1.° Si multi sint, qui disserendi veniam petierint, rogantur Patres ne repetant quae alii iam exposuerunt, sed ad ea, quae iam dicta sint, paucis se referant.

2.° Eodem in casu Praesidis Delegati est coadunare, vel per seipsum vel per Patrem a se deputatum (art. 3, 2.°), in separatis conventibus Patres oratores ad concordandum, salva omnium libertate, ut pauci nomine omnium, iuxta diversitatem sententiarum, loquantur.

§ 3. 1.° Omnes qui facultatem disserendi petierunt, etsi non loquantur, suas animadversiones Secretariae Ge-
538 nerali scripto dabunt. /

2.° Qui autem loquuntur orationes suas, spatio temporis, a Praeside statuto, contineant.

Art. 36 *(De responsionibus).*—§ 1. Si qui Sodalis, auditis Sodalium animadversionibus, respondere seu aliquid obicere intendit, hanc facultatem a Praeside petere potest.

§ 2. Praesidis est facultatem respondendi concedere, et diem statuere, qua responsio fiat.

§ 3. Die statuta, Praeses, iuxta indicem a Secretario Generali confectum, vocat Patres, qui respondere petierunt.

§ 4. Oratores, nisi tempus ad respondendum Praeses definierit, brevissimo sermone suas responsiones contineant.

§ 5. Possunt Oratores nomine plurium Sodalium respondere; quod si faciunt, eos indicare debent, quorum nomine loquuntur.

§ 6. Responsiones scripto Secretario Generali dein tradendae sunt.

Art. 37 *(De Commissionibus studiorum).*—§ 1. Si ex habita disceptatione constet argumentum ulteriore enucleatione indigere, potest Praeses Delegatus, de consensu Summi Pontificis et modis ab eodem Summo Pontifice statutis (cfr. art. 8), peculiarem Commissionem constituere, quae in hoc opus incumbat.

§ 2. Interea ad subsequentis argumenti examen proceditur.

§ 3. 1.° Cum Commissio studiorum suas conclusiones exhibuerit, eae a Relatore, per Commissionem designato, Sodalibus illustrantur.

2.° Si Sodales postulant, potest Praeses brevissimam disceptationem circa has conclusiones concedere; quae disceptatio fit iuxta art. 35.

Art. 38 *(De voto exprimendo).*—§ 1. Expleta disceptatione, singuli Sodales mentem suam iuxta sententiam, de qua in art. 23, § 2, pandunt per votum scripto deinde Secretario Generali tradendum.

§ 2. Si, ex voluntate Summi Pontificis, suffragatio fa-
539 cienda sit, haec peragitur ad normam artt. 24-26. /

Art. 39 *(De modis examinandis).*—§ 1. Secretarius Specialis expensos modos colligit, in ordinem disponit, et cum Secretario Generali typis imprimendos curat.

§ 2. Statuto tempore, Sodales, audita Relatione, ad exprimenda suffragia de singulis modis procedunt.

§ 3. Suffragatio modorum fit formula: *Placet, non placet.*

§ 4. Modi, qui maioritatem suffragiorum assecuti fuerint, probati a Patribus habentur.

CAP. V—DE RELATIONE CIRCA PERACTOS LABORES

Art. 40 *(De Relatione facienda).*—Omnibus absolutis, fit per Secretarium Generalem, cui operam praestat Secretarius Specialis, Relatio in qua describuntur labores circa argumentum vel argumenta examinata peracti, et conclusiones a Sodalibus deductae exhibentur.

Art. 41 *(De Relatione Summo Pontifici exhibenda).*—Relationem, de qua in art. 40, Summo Pontifici exhibent Praeses Delegatus et Secretarius Generalis.

Adn. V. FAGIOLO in Ephem. iuris can. 25 (1969) 9-64.

3763

1969 IUN 25.-SC SACRAMENTORUM, RESCRIPT. PART.*

FACULTAS DATUR PERMITTENDI PERSONIS IDONEIS DISTRIBUTIONEM SSMAE COMMUNIONIS IN AUXILIUM SACERDOTIS, NE MISSA NIMIS PROTRAHATUR

PRECES—Episcopus Duluthensis, ad pedes S. V. provolutus, humiliter postulat facultatem permittendi personis idoneis, in ecclesiis vel publicis oratoriis suae dioecesis, distributionem Ssmae Communionis in auxilium sacerdotis, ne Missa nimis protrahatur.

RESCR.—Die 25 Junii 1969 Sacra Congregatio de Sacramentis, vigore specialium facultatum a Ssmo D. N. Paulo Papa VI tributarum, attentis expositis, Oratori singularem facultatem indulget iuxta preces, dummodo personae idoneae ab Episcopo nominatim seligantur et ab eodem, iuxta ritum, mandatum accipiant, secluso quolibet irreventiae periculo erga Ssmam Eucharistiam, omnibus adhibitis cautelis in huius facultatis exercitio ac servata quoad cetera Instructione *Fidei Custos* H. S. C. diei 30 Aprilis 1969 [LE 3746]. Contrariis quibuslibet minime obstantibus. Praesentibus valituris *ad triennium.*

* Ordinario Duluthensi, Prot. N. 1220/69: Jurist 29 (1969) 464. Adn. Jurist, loc. cit.

3764

1969 IUN 28.-SC EPISCOPORUM, RESCRIPTUM. PART.*

FACULTAS DATUR CONFERENTIAE EPISCOPALI HISPANAE ERIGENDI ASSOCIATIONES FIDELIUM PRO TOTO NATIONIS TERRITORIO

PRECES—*Beatissime Pater,* Hispaniae Episcoporum Coetus, in plenario conventu diebus 18-27 mensis Novembris anno 1968 habito, communi sententia decrevit de postulanda ab Apostolica Sede facultate associationes fidelium atque instituta, ad pietatis vel caritatis opera in tota Natione exercenda, per formale decretum erigendi vel approbandi.

RESCR.—*Ex audientia Summi Pontificis diei* 28 *Iunii* 1969.—Summus Pontifex Paulus, Divina Providentia Papa VI, audita relatione infrascripti Cardinalis Sacrae Congregationis pro Episcopis Praefecti, petitionem benigne excipiens, gratiam iuxta preces, condicionibus quae sequuntur, ad quinquennium concedit:

— facultas ab ipsa Conferentia, quavis vetita delegatione, exerceatur, per decisiones in plenario conventu proferendas per duas saltem ex tribus partibus suffragiorum Praesulum qui, voto deliberativo fruentes, ad Conferentiam pertinent;

— salvis in re Ordinariorum locorum iuribus ad normam iuris communis, limitationibus per sacros canones statutis ac quomodolibet exclusa erectione Congregationum religiosarum et Institutorum Saecularium;

— Conferentiae insuper curae erit, in fine quinquennii, relationem mittere de usu facultatis, ad Apostolicae Sedis Sacra Dicasteria, iuxta eorundem competentiam in fidelium associationes vel instituta, per normas a Supremo Tribunali Signaturae Apostolicae editas, statutam [LE 3699].

Contrariis quibusvis minime obstantibus.—C. Card. CONFALONIERI, *Praef.* Ernestus Civardi, Archiep. tit. Serdicensis, *Secretarius.*

* Conferentiae episcopali Hispaniarum. Prot. N. 1047/64: Sal terrae 59 (1971) 62-63. Adn. F. LODOS in Sal terrae 59 (1971) 64-71.

3765

1969 IUN 29.-SC CULTUS, INSTRUCTIO. PART.*

INSTRUCTIO DE CALENDARIIS PARTICULARIBUS «AD INTERIM» ACCOMMODANDIS

Decreto Sacrae Congregationis Rituum, quo novum Calendarium Romanum generale promulgatur, statuitur Calendaria et Propria officiorum atque Missarum esse recognoscenda «prae oculis habitis normis ad ordinationem anni liturgici spectantibus» [LE 3727]. Ad hoc opus facilius et securius reddendum, haec Sacra Congregatio pro Cultu divino opportunas tradet indicationes et normas.

Interim, *pro anno* 1970 et donec editio typica librorum liturgicorum completa sit, haec serventur:

1. Celebrationes, quae etiam in Calendario generali inscribuntur, eadem ratione, qua in eo recensentur, peragantur.

2. Celebrationes propriae usque adhuc in Calendariis particularibus inscriptae, retineantur, et recolantur eadem ratione ac celebrationes in Calendario generali retentae, nempe: *a)* Festa I classis, quae tamquam sollemnitates retinentur in nova tabula dierum liturgicorum, fiant sollemnitates; *b)* Festa II classis, quae tamquam festa retinentur in nova tabula dierum liturgicorum, tamquam festa celebrentur; *c)* Festa III classis habeantur tamquam memoriae obligatoriae. In occurrentia cum memoria obligatoria Calendarii generalis, pro anno 1970 una vel alia eligi potest ad libitum celebrantis; *d)* Commemorationes fiant memoriae ad libitum, si occurrunt diebus quibus celebrari possint; secus, idest si hae commemorationes in diem incidant in quo habetur Sollemnitas, Festum vel Memoria obligatoria, omittantur.

3. Festis *Beatorum,* qui forte habentur in calendariis particularibus, eaedem applicentur normae supra recensitae.

E Civitate Vaticana, die 29 iunii 1969. In Sollemnitate SS. Apostolorum Petri et Pauli. De mandato Emmi Cardinalis Praefecti—A. Bugnini, *a Secretis.*

* Prot. N. 532/69: Notit. 5 (1969) 283.

3766

1969 IUL 1.-SC CULTUS, RESPONSUM. PART.*

FESTUM ET CULTUS S. CHRISTOPHORI POTEST LEGITIME CELEBRARI

Rome, le 1 juillet 1969

Cher M. l'Abbé, Son Eminence le Cardinal Préfet a reçu la lettre et le dossier que vous avez envoyés récemment au Saint-Père, et me prie de vous répondre à ce sujet.

Le culte et la dévotion populaire envers saint Christophe ne sont nullement atteints par la décision prise par le calendrier général au sujet de sa fête; celle-ci reste légitime partout où existe le culte du saint. La Sacrée Congrégation pour le culte divin vous invite à déterminer une date pour la fête annuelle du saint patron de l'archiconfrérie que vous dirigez et des confréries affiliées: cette détermination sera conforme aux normes de l'année liturgique, nn. 59 et 60 a. Une traduction française de ces normes a paru dans la *Documentation catholique,* n° 1541 du 1er juin 1969.

Veuillez croire, cher M. l'Abbé, à mon religieux respect.—A. Bugnini, *secrétaire.*

* Sacerdoti Directori Archiconfraternitatis Sancti Christophori: Doc. Cath. 67 (1970) 132.

3767

1969 IUL 3.-PAULUS VI, LIT. AP. AAS 62 (1970) 90-91

IN REGIONIBUS MARIS RUBRI DELEGATIO APOSTOLICA CONSTITUITUR

PAULUS PP. VI

Ad perpetuam rei memoriam.—Sollicitudo omnium Ecclesiarum, ad quam arcano Dei consilio vocati sumus, id exigit ut non solum eis aptos praeficiamus Pastores qui sapienti moderatione oves ad salutaria pascua deducant, sed
91 etiam ut Legatos / Nostros ad varias mittamus gentes, qui Nostram gerant personam eamque quodam modo aspectabilem reddant. Quod quidem eo consilio fit ut Nos Ipsi, omnium filiorum Nostrorum vitam participantes, eorum necessitates atque intima desideria magis comperta habeamus et praesidium ac tutelam Episcopis et Sacerdotibus praebeamus. Hac ducti mente Delegationem Apostolicam in regionibus Maris Rubri instituere decrevimus, quae territoria Sudan, Littoris Gallici gentium Afars et Issas, Reipublicae Somalae atque partis Arabicae paeninsulae, usque adhuc infra limites Delegationis Apostolicae Africae Orientalis posita, complectuntur. Quae cum ita sint, Nos e consulto Sacrae Congregationis pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide, motu proprio, certa scientia et matura deliberatione Nostra deque Apostolicae potestatis plenitudine, harum Litterarum vi perpetuumque in modum Delegationem Apostolicam *Regionum Maris Rubri* nomine appellandam erigimus eiusque sedem in urbe Khartumensi collocamus; quae quidem Delegatio praedicta territoria comprehendat. Eidem ergo omnia et singula deferimus officia, privilegia atque indulta, quae huiusmodi Delegationum propria sunt. Contrariis quibusvis non obstantibus. Haec edicimus, statuimus, decernentes praesentes Litteras, firmas, validas atque efficaces iugiter exstare ac permanere; suosque plenos atque integros effectus sortiri et obtinere; enuntiataeque Delegationi ita constitutae nunc et in posterum plenissime suffragari; sicque rite iudicandum esse ac definiendum; irritumque ex nunc et inane fieri, si quidquam secus, super his, a quovis, auctoritate qualibet, scienter sive ignoranter attentari contigerit.

Datum Romae, apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die tertio mensis Iulii, anno Domini millesimo nongentesimo sexagesimo nono, Pontificatus Nostri septimo.—Aloisius Card. TRAGLIA, *S. R. E. Cancellarius.* Franciscus Tinello, *Apostolicam Cancellariam Regens.* Iosephus Rossi, Ep. tit. Palmyrenus, *Proton. Apost.* Iosephus Del Ton, *Proton. Apost.*

3768

1969 IUL 3.-COM. INT. CONC., RESP. AAS 61 (1969) 551

RESPONSUM AD PROPOSITUM DUBIUM CIRCA AUCTORITATEM COMPETENTEM AD PAROECIAS ERIGENDAS, SUPPRIMENDAS AUT INNOVANDAS

Patres Pontificiae Commissionis Decretis Concilii Vaticani II interpretandis, proposito in plenario coetu quod sequitur dubio, respondendum censuerunt ut infra:

D.—Quaenam sit *Auctoritas competens,* de qua in Litteris Apostolicis *Ecclesiae Sanctae,* diei 6 Augusti 1966, I, n. 21, § 3 [LE 3457].

R.—Auctoritatem competentem esse, in casu Sanctam Sedem, per Consilium pro Publicis Ecclesiae Negotiis, si agatur de conventionibus initis inter Apostolicam Sedem et Gubernium civile: esse vero Episcopum vel, in gradu superiori, Sanctam Sedem, per Dicasterium competens ad normam Constitutionis Apostolicae *Regimini Ecclesiae Universae,* diei 15 Augusti 1967 [LE 3588], si agatur de conventionibus initis, vel iuribus aliis personis physicis vel moralibus quaesitis.

Ssmus Dominus Noster Paulus Pp. VI in Audientia die 3 Iunii 1969 infrascripto impertita supradictam decisionem ratam habuit, adprobavit et publicari iussit.—Pericles Card. FELICI, *Praeses.*

Adn. V. CARBONE in ME 96 (1972) 337-338.

3769

1969 IUL 5.-SC GENTIUM EVANG., RESCRIPTUM. PART.*

FACULTAS DATUR INSTITUENDI DIACONATUM PERMANENTEM APUD SOCIETATEM MISSIONARIORUM AFRICAE

Rome, le 5 juillet 1969

Très Révérend Père, Vous avez bien voulu, en son temps, présenter ici une demande, tendant à obtenir qu'en conformité avec la Lettre Apostolique *Sacrum Diaconatus Ordinem* [LE 3571], cette S. C. «pro Gentium Evangelizatione» approuve le voeu, unanime, exprimé par le Chapitre Général de votre Société «constituendi diaconatum permanentem in eadem Societate».

A cet égard, je suis heureux de vous faire savoir que cette S. C. «de Propaganda Fide», après avoir considéré très attentivement ce désir exprimé par le Chapitre Général de votre Institut, a jugé valables les motifs adoptés et en considération aussi du Décret *Ad Gentes Divinitus,* n. 16 [LE 3364], accorde donc bien volontiers, par la présente lettre, l'autorisation demandée, «servatis de iure servandis».

En vous communicant cette décision, j'attire votre attention sur les deux points suivants: 1) Il convient que le diaconat ne soit conféré qu'à ceux qui ont déjà pris leurs engagements définitifs dans la Société. 2) Pour les jeunes diacres déjà entrés dans la Société comme frères, la période de formation spéciale au diaconat peut être raccourcie, en tenant

http://www.obrascatolicas.com

compte de la formation déjà reçue au noviciat et dans les années de probation ou les premières années de vie religieuse.

Pour ceux qui entrent dans la Société avec l'intention, dès le début, de devenir diacres, la période de formation globale ne peut pas être de moins de trois ans (cfr. *Sacrum Diaconatus Ordinem*, art. 9).

Pour les frères déjà avancés en âge, ayant plus de 35 ans, on leur procurera une formation spécifique au diaconat en conformité avec les directives de la Lettre Apostolique *Sacrum Diaconatus Ordinem* (art. 14 et 15) et selon les besoins et les possibilités de chacun.

Veuillez agréer, Très Révérend Père, l'expression de ma considération distinguée et l'assurance de mes sentiments dévoués, accompagnés des meilleurs voeux pour les futurs diacres avec l'espérance qu'ils seront de bons instruments de l'oeuvre d'évangélisation.—G. P. Card. Agagianian, *Préfet.* T. Scalzotto, *Min.*

* Moderatori Generali Missionariorum Africae, Prot. N. 4201/69: BM 33 (1969) 184-185.

3770

1969 IUL 7.-SECRETARIA STATUS, NOTIF. PART.*

Religiosi Urbis tradere debent Vicariatui dimidiam summam eleemosynae quae pro Missis bis aut ter litatis acceptantur

Vide *textum* sub die 30 Ian. 1971: LE 3950.

* Card. Vicario Urbis, Prot. N. 133471: Riv. dioc. Roma 12 (1971) 95.

3771

1969 IUL 10.-SC CULTUS, DECR. AAS 61 (1969) 549-550

De legis vacatione pro novo Ordine Baptismi parvulorum ulterius proroganda

Petentibus nonnullis Conferentiis Episcoporum, ut vacatio legis pro novo Ordine Baptismi parvulorum, ad diem 8 septembris huius anni statuta, ulterius prorogaretur, quo populares interpretationes maiore cum tranquillitate confici possent et actio pastoralis opportunius disponi, haec Sacra Congregatio pro Cultu Divino, de mandato Summi Pontificis Pauli VI, statuit ut novus Ordo Baptismi parvulorum, die 15 mali 1969 [LE 3749] promulgatus, a die 29 martii proximi
550 anni 1970, hoc est/ a Dominica Resurrectionis D. N. I. Ch., vigere incipiat, ita tamen ut, a die 8 septembris huius anni, aut novus Ordo aut qui in Rituali vel Pontificali Romano exstat, ad arbitrium usurpari possit; a die vero 29 martii 1970 novus dumtaxat ritus adhibeatur.

Singulis tamen Conferentiis Episcoporum, postquam popularem interpretationem paraverint, et ab Sacra Congregatione confirmationem acceperint, facultas fit alium diem ante 29 martii 1970, pro opportunitate, statuendi, quo novus Ordo Baptismi parvulorum vigere incipiat.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus. E Civitate Vaticana, die 10 iulii 1969.—Benno Card. Gut, *Praef.* H. Bugnini, *a Secretis.*

3772

1969 IUL 12.-SC DOCT. FID., NOR. AAS 61 (1969) 540-541

Statuta «ad experimentum» commissionis theologicae

1. Commissio Theologica penes Sacram Congregationem pro Doctrina Fidei instituitur, cuius munus est Sanctae Sedi et praecipuum in modum eidem Sacrae Congregationi auxilium praestare in quaestionibus doctrinalibus maioris momenti perpendendis.

2. Munere Praesidis Commissionis Theologicae fungitur Cardinalis Sacrae Congregationis pro Doctrina Fidei Praefectus, qui pro singulis sessionibus unum e Cardinalibus Membris eiusdem Sacrae Congregationis delegare potest.

3. Cardinalis Praeses secretarium pro laboribus technicis Commissionis designat.

4. Commissio Theologica constat theologis e diversis scholis ac Nationibus, qui scientia theologica et fidelitate erga Ecclesiae Magisterium praestant.

5. Commissionis Theologicae Membra a Summo Pontifice, cuius iudicio proponuntur a Cardinali Sacrae Congregationis pro Doctrina Fidei Praefecto post consultationem Conferentiarum Episcopalium, ad quinquennium nominantur, quo expleto iterum confirmari possunt. Summa Membrorum numerum triginta non superabit.

6. Coetus Plenarius Commissionis Theologicae saltem semel in anno convocatur.

7. Si studium particularium quaestionum id exigat, Cardinalis Praeses speciales Commissiones e Membris materia peculiariter peritis instituere potest, quae, studio expleto, munere suo cessant.

8. Commissionis Theologicae Membra etiam scripto consultari possunt.

9. Quaestiones et argumenta studio subicienda a Commissione quoque Theologica aut a singulis Membris proponi possunt Sacrae Congregationi pro Doctrina Fidei, quae de opportunitate rei tractandae decernit.

10. Conclusiones, ad quas Commissio Theologica in Conventu Plena/rio aut in Commissionibus specialibus pervenerit, necnon singula Membrorum vota, Summo Pontifici subiciantur atque Sacrae Congregationi pro Doctrina Fidei usui tradentur. 541

11. Membra Commissionis Theologicae, ratione habita de collaborationis necessitudinibus cum Sacra Congregatione pro Doctrina Fidei, res Commissionis tractandas ad normam *Ordinis servandi* Curiae Romanae sub secreto pontificio continebunt.

Sathus Dominus Noster Paulus Papa VI in Audientia infrascripto Praefecto Sacrae Congregationis pro Doctrina Fidei die 11 *Aprilis* 1969 *concessa, necnon per litteras Secretariae Status N.* 134829, *diei* 24 *Aprilis* 1969 [LE 3741], *Commissionis Theologicae statuta «ad experimentum» adprobavit.*

Romae, die 12 Iulii 1969.—Franciscus Card. Seper, *Praefectus.*

Adn. Doc. Cath. 66 (1969) 814.

3773

1969 IUL 17.-SC RELIGIOSORUM, RESCRIPTUM. PART.*

Facultas datur faciendi aliqua experimenta quoad novitiatum, professionem, Officium, etc. in Tertio Ordine saeculari S. Francisci

Roma, 19 Giugno 1969

Preces—*Beatissimo Padre*, I Supremi Moderatori delle Quattro Famiglie Francescane, prostrati ai piedi di Vostra Santità, chiedono umilmente di poter godere dell'analoga concessione fatta nel M. P. *Ecclesiae Sanctae*, II, 6-7 [LE 3417], al Capitolo Generale e al Supremo Consiglio di ogni Istituto Religioso, cioè permettere, per i motivi sotto elencati, certe modifiche, a titolo di esperimento, delle prescrizioni della Regola, delle Costituzioni e del Cerimoniale del Terz'Ordine Secolare Francescano, sempre sotto il comune controllo dei Moderatori Generali o dei loro Delegati Generali del Terz'Ordine Francescano, fin al tempo in cui vi sarà la nuova legislazione. E che Dio ecc...

Le ragioni per chiedere la suddetta concessione sono le seguenti:

1) In ordine a rinnovare la Regola, Costituzioni e Cerimoniale del T. O. F. sono in corso ovunque sondaggi per sapere esattamente che cosa desiderano i terziari e i loro direttori a riguardo dell'aggiornamento della legislazione del T. O. F.; aggiornamento voluto dalla Chiesa stessa e desiderato da moltissimi terziari. Però, per poter raccogliere risultati di tali deliberazioni e consultazioni, occorrerà del tempo.

2) La Regola e le Costituzioni ora in vigore non fanno accenno a un Capitolo Generale, che potrebbe decidere adattamenti e aggiornamenti della legislazione, dopo aver consultato i terziari.

3) Di conseguenza si dovrebbe aspettare a lungo per introdurre certe innovazioni ed esperimenti. Anzi, siccome non esiste un Capitolo Generale, si dovrebbe pubblicare una nuova Regola e nuove Costituzioni senza poter compiere i dovuti esperimenti.

4) Per rimediare a queste medesime difficoltà la S. Sede ha concesso agli Istituti Religiosi la facoltà di poter esperimentare. Il motivo per cui fu concesso agli Istituti Religiosi tale facoltà dovrebbe valere molto più anche per il T. O. F. in considerazione del grandissimo numero di appartenenti e della sua larghissima diffusione nel mondo. (M. P. *Ecclesiae Sanctae* II, 6). [LE 3417]

5) Già da molte parti sono arrivate richieste di poter fare delle prove per es. a riguardo della vestizione, della professione, della durata della professione. Queste domande furono inoltrate con una certa urgenza allo scopo di introdurre al più presto talune innovazioni per modo di esperimento.

Aspettare una nuova legislazione, la quale sarà pronta soltanto dopo molto tempo, non soddisferà molti terziari.

6) Poiché la facoltà è chiesta per i Superiori Generali e per i loro Delegati, cioè i Commissari Generali del T. O. F., è assai facile il controllo di tali esperienze.

7) La stessa collaborazione tra i Superiori Generali e i loro Delegati, per quanto riguarda il T. O. F., e la elaborazione in comune di una Nuova Regola, Costituzioni e Cerimoniale, garantisce dal pericolo di certi inconvenienti, concedendo la facoltà. La facoltà sarà usata sempre di comune accordo.

8) In questo modo si potrebbe più facilmente evitare che i terziari o i loro direttori diano inizio ad esperimenti per conto proprio, senza nessuna autorizzazione.—Fr. Angelico Lazzeri, O. F. M., *Vic. Gen.* per Fr. Costantino Koser, O. F. M., *Min. Gen.* Fr. Basilio Heiser, O. F. M. Conv., *Min. Gen.* Fr. Clementino da Vlissingen, O. F. M. Cap., *Min. Gen.* Fr. Francesco Provenzano, T. O. R., *Vicario Gen.*

Rescr.—*Reverendo Padre*, È qui pervenuta la domanda per l'aggiornamento della Regola, delle Costituzioni e del Cerimoniale del Terz'Ordine secolare, nella quale le quattro Famiglie Francescane chiedevano di poter procedere ad esperimenti, secondo le norme e nei limiti fissati dal Motu Proprio *Ecclesiae Sanctae* (II, 6-7), non essendo previsto un Capitolo Generale del predetto Terzo Ordine secolare francescano.

Nell'udienza benignamente concessami il 5 luglio scorso ho esposto le ragioni della domanda al Santo Padre il quale volentieri concede la facoltà richiesta per quanto riguarda lo studio delle questioni elencate, desiderando però che le conclusioni alle quali saranno pervenuti i singoli Ordini vengano sottoposte all'approvazione della Santa Sede.

Rimetto la presente comunicazione alla Paternità Vostra dato che il Consiglio Generale interobbedienziale del Terz'Ordine secolare di S. Francesco d'Assisi ha la sua sede presso la Curia Generale dei PP. Cappuccini, con preghiera di informarne gli altri tre Ministri Generali delle Famiglie Francescane.

Tanto era mio dovere comunicarLe ed approfitto della circostanza per confermarmi, con religiosa stima della Paternità Vostra Reverenda devotissimo.—E. Heston, C. S. C., *Secr.* D. M. Huot, S. M. M., *Subsecr.*

* Ministro Gen. O. F. M. Cap., Prot. N. 02116/57: AOFMCap 86 (1970) 238-241.

3774

1969 IUL 25.-SC CULTUS, INSTRUCTIO. PART.*

Instructio de editionibus apparandis et de usu novi ordinis lectionum Missae

Decreto, quo novus Ordo Lectionum Missae promulgatur, statuitur ut a die 30 novembris 1969,[LE 3752] dominica prima Adventus, hic vigere incipiat. Conferentiis Episcopalibus insuper committitur eiusdem Ordinis Lectionum editiones apparare cum textibus lingua vernacula exaratis.

Attentis autem difficultatibus, quas harum editionum praeparatio secum certo feret, Sacra haec Congregatio pro Cultu divino, approbante Summo Pontifice, opportunum ducit sequentes indicationes praebere, quibus labor Conferentiarum Episcopalium dirigatur et facilior reddatur.

1. Dominica prima Adventus 1969 tamquam prima dies habenda est, qua novus ordo Lectionum Missae adhiberi poterit. Hac enim die vigere incipiet etiam novus Ordo Missae: quod facultatem praebebit habendi corpus organicum textuum liturgicorum et rituum pro celebratione eucharistica ditiore forma, sub aspectu pastorali, ordinanda. Attamen novi Lectionarii usus per gradus introduci potest.

2. Multiplex numerus lectionum exiget ut novum Lectionarium pluribus voluminibus distinctum edatur. Cura de materia in singulis voluminibus disponenda relinquitur Conferentiis Episcopalibus, quae prae oculis habebunt faciliorem usum in celebratione liturgica.

Hinc facultas oritur opportunioris ordinationis laboris pro apparandis editionibus.

3. Cura imprimis impendatur edendis voluminibus Ordinis Lectionum pro dominicis et festis diebus. Immo expedit ut statim paretur volumen aut saltem eius pars, continens seriem B lectionum dominicalium, quae erunt adhibendae proximo anno liturgico: quod sperandum est fore ut etiam brevi temporis intervallo, quod usque ad diem 30 novembris superest, effici possit. Tempore autem sequenti, et maiore cum tranquillitate, parari poterunt alia volumina pro annis sequentibus.

4. Ad Ordinem lectionum pro feriis quod attinet, cum fere ubique in usu iam habeantur schemata ad experimentum, res minus urget, et schemata quae nunc adhibentur ad tempus servari possunt, usque dum editio novi Lectionarii ferialis in promptu sit.

5. Hac eadem ratione, etiam partes Lectionarii quae ad Proprium et Commune Sanctorum et ad Missas votivas aut defunctorum spectant, ad tempus servari possunt quae in Missali Romano exstant. Expedit enim ut lectiones huiusmodi una cum Lectionario feriali edantur.

6. In apparandis editionibus novi Ordinis lectionum, principia serventur statuta in Instructione *De popularibus interpretationibus conficiendis*, data a «Consilio ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia» die 25 ianuarii 1969 [LE 3709]. Textus populares si sumuntur e Sacrae Scripturae interpretationibus iam legitime approbatis et ab *Apostolica Sede ad usum liturgicum confirmatis*, nova confirmatione non indigent. Si vero sumuntur e Sacrae Scripturae interpretationibus ad usum liturgicum non approbatis vel ex novo conficiuntur, ad Sacram Congregationem pro Cultu divino transmittendi sunt pro confirmatione *etiam si agatur de interpretationibus ad interim paratis* (cf. declarationem circa interpretationes textuum liturgicorum «ad interim» paratas, editam in *Notitiae* 5, 1969, p. 69) [LE 3747].

7. His attentis, statuitur ut novus Ordo lectionum Missae, a die 30 novembris 1969, iuxta ea quae Conferentiae Episcopales statuerint vigere incipiat. Iisdem proinde Conferentiis Episcopalibus, postquam editiones populares eiusdem Ordinis paraverint et ab hac Congregatione confirmationem forte necessariam acceperint, facultas fit opportuniorem diem definiendi, quo novus Ordo lectionum Missae adhiberi debeat aut possit.

E Civitate Vaticana, die 25 iulii 1969.—Benno Card. Gut, *Praef.* A. Bugnini, *a Secretis.*

* Prot. N. 838/69: Notit. 5 (1969) 238-239. Adn. Notit. 3 (1967) 9-14; G. Fontaine in EL 83 (1969) 438-451 et in Notit. 5 (1969) 256-282.

3775

1969 AUG 8.-PAULUS VI, MOT. PR. AAS 61 (1969) 553-555

Cardinalis Legatus Patriarchali Basilicae a S. Francisco in urbe Asisio assignatur

PAULUS PP. VI

Inclita toto terrarum orbe fama celebratur Patriarchalis Basilicae a S. Francisco in urbe Asisio, quae religione loci, ingenti molis amplitudine operibusque exquisita arte perfectis, cetera sacra monumenta, in honorem Legiferi Patris Asisinatis exstructa, facile antecellit. Cuius Basilicae praestantia atque dignitas non ex eo tantum petenda est, quod mortales S. Francisci exuvias tuetur ac servat, verum etiam quod Romani Pontifices saeculorum decursu hoc templum singulari cura atque sollicitudine semper prosecuti sunt, idemque immediatae Apostolicae Sedis iurisdictioni obnoxium voluerunt. Re enim vera Decessor Noster fel. rec. Gregorius IX anno MCCXXX statuit, ut *ecclesia ipsa nulli nisi Romano Pontifici esset subiecta, et (Franciscalis Ordinis) Caput haberetur et Mater, ac in ea per Fratres eiusdem Ordinis perpetuo serviretur* [1]. Quod / privilegium saeculis 554
insequentibus haud semel apostolica Romanorum Pontificum auctoritate aperte confirmatum est [2].

E quibus propensae voluntatis testimonils erga mirabile hoc templum a Decessoribus Nostris prolatis, memoratu digna sane est Apostolica Constitutio a verbis *Fidelis Dominus* incipiens, qua Benedictus XIV sacras has aedes ad Patriarchalis Basilicae et Pontificiae Cappellae honorem evexit, statuitque pariter ut Purpurati Patres, qui pro tempore Basilicarum XII Apostolorum et SS. Marcellini et Petri titulo decorarentur, simulque Generalis Auditor Causarum ad Curiam Camerae Apostolicae spectantium, eorumque successores, Protectores atque Summi Pontificis Delegati pro hac Basilica et adiecto Coenobio nominarentur.

Progressu temporis, cum duo Patres Cardinales, memoratarum Basilicarum titulo aucti, saepe officio Archiepiscopi fungerentur in sedibus, quae nimis dissitae essent, idemque propterea prohiberentur quominus munus sibi concreditum apud Asisinatem Basilicam expedite obire possent, Apostolicae huic Sedi visum est, ut in eorum locum duo e Romana Curia Cardinales substituerentur, qui, utpote a Sancta Sede Delegati, in eandem Basilicam ad normam Constitutionis a Benedicto XIV editae, suas curas impenderent.

Attamen, cum haec agendi norma recentioribus hisce temporibus intermissa sit, hinc haud paucae ortae sunt difficultates, ad quas removendas necessarium prorsus est, ut quae ad exercendam in Basilica S. Francisci iurisdictionem pontificiam pertineant, rite a Nobis definiantur.

Rebus igitur mature perpensis, Nos, exempla imitati Decessorum Nostrorum, qui sive dignitati et decori venerandi huius templi, sive spirituali bono piarum peregrinantium

[1] Const. Apost. *Is qui Ecclesiam*, d. 22 Aprilis a. 1230, sub plumbo data.
[2] Cfr. Const. Apost. *Fidelis Dominus*, d. 25 Martii a. 1754, sub plumbo data; Epistula *Seraphici Patriarchae* a PIO XII ad Rev.mum Ministrum Generalem Ordinis Fratrum Minorum Conventualium d. 25 Martii, a. 1954, data: *A. A. S.* 46 (1954), p. 318.

http://www.obrascatolicas.com

multitudinum sollicite semper prospexerunt, motu proprio decernimus ac statuimus quae sequuntur:

I. Cardinalis in Urbe commorans, a Nobis deligendus, tamquam Noster Legatus assignatur Patriarchali Basilicae
555 a / S. Francisco in urbe Asisio, qui nomine Nostro ordinariam et immediatam iurisdictionem exerceat.

II. Cardinali Legato conceditur ut iurisdictionem sibi datam demandare possit Custodi Sacri Coenobii Basilicae adiecti, qui proinde hac in re Vicarius posthac erit Cardinalis Legati, salvo et incolumi iure Ministri Generalis Ordinis Fratrum Minorum Conventualium, qui quidem eadem potestate gaudebit, exercenda tamen per se vel per alium etiam stabiliter constitutum, absente Custode.

III. In Basilica vero et in Sacro Coenobio nec non in locis immediate adiacentibus iurisdictio exercenda praesertim complectitur facultatem verbi Dei praedicandi, assistendi matrimoniis et confessiones excipiendi, itemque curam de disciplina ecclesiastica secundum normas Apostolicae Sedis, peculiari modo quod attinet ad rem liturgicam et ad licentiam Missae celebrandae sacerdotibus advenis dandam.

IV. Patris Custodis Vicarii erit annuam relationem Cardinali Legato exhibere de concessarum facultatum usu, itemque matrimonia in Basilica celebrata significare tum Episcopo Asisinati, tum aliis locorum Ordinariis, quorum potestati nubentes sint obnoxii.

Quae autem hic statuta sunt, ea rata ac firma semper fore iubemus, contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, apud S. Petrum, die VIII mensis Augusti, anno MDCCCCLXIX, Pontificatus Nostri septimo.—PAULUS PP. VI.

3776

1969 AUG 10.-SC DOCTRINA FIDEI, NOTIFICATIO. PART.*

CONTUMAX DECLARATUR M. L'ABBÉ DE NANTES IN DOCTRINIS SUSTINENDIS CONTRA HIERARCHIAM ECCLESIAE

A la requête de M. l'abbé de Nantes, la S. Congrégation pour la Doctrine de la foi a examiné ses écrits et, après l'avoir entendu par deux fois, le 6 juillet 1968 et le 23 mai 1969, a jugé devoir lui demander de souscrire une formule de rétractation de ses erreurs et de ses graves accusations d'hérésie portés contre le Pape Paul VI et le Concile. Après les deux premiers refus opposés par l'abbé de Nantes à cette demande, la S. Congrégation pour la Doctrine de la foi a tenté une dernière fois, le 11 juillet 1969, de le convaincre de se soumettre à la décision officielle du dicastère romain compétent auque. il avait été le premier à faire appel.

A cette demande solennelle qui lui était adressée, l'abbé de Nantes a répondu, en date du 16 juillet 1969, par un refus catégorique. Il y récuse le droit de la S. Congrégation pour la Doctrine de la foi d'exiger de lui une soumission, et il confirme ses positions antérieures concernant le Concile, l'*aggiornamento* de l'Eglise, l'épiscopat de sa nation, les «hérésies» de Paul VI et l'appel adressé au clergé romain en vue de sa déposition canonique. La S. Congrégation pour la Doctrine de la foi ne peut que prendre acte de ce refus opposé à sa légitime autorité en constatant avec une extrême tristesse qu'en se révoltant de la sorte contre le Magistère et la hiérarchie catholique, M. l'abbé de Nantes disqualifie l'ensemble de ses écrits et de ses activités, par lesquels il prétend servir l'Eglise tout en donnant l'exemple de la révolte contre l'épiscopat de son pays et contre le Pontife romain lui-même.

Réunis en congrégation ordinaire, les cardinaux de la S. Congrégation pour la Doctrine de la foi ont donc décidé de rendre publique la présente notification, et le Saint-Père a daigné approuver cette décision.

Formule de rétractation demandée à M. l'abbé de Nantes par la S. Congrégation de la Foi et qu'il a refusé de signer

1. Je déclare me soumettre à tous les actes doctrinaux et disciplinaires de S. S. le Pape Paul VI et du Concile oecuménique Vatican II. J'adhère à tous les enseignements du Pape et du Concile selon que le requiert la nature de ces enseignements et compte tenu de l'intention du Pape et du Concile (cf. *Lumen gentium*, n° 25) [LE 3232].

2. Je rétracte les graves accusations que je n'ai pas craint de propager contre les actes du Souverain Pontife et du Concile. J'exprime mon sincère regret pour ces imputations. Mais je tiens spécialement à désavouer l'accusation d'hérésie portée contre le Pape Paul VI et la conclusion aberrante que j'en ai tirée sur l'opportunité de sa déposition par les cardinaux.

3. A mon évêque et à l'épiscopat de ma nation, je promets d'obéir selon les normes canoniques.

4. Je m'engage à parler et à écrire toujours avec respect des actes et des enseignements du Pape, du Concile et des évêques.

* Doc. Cath. 66 (1969) 794 et 796. Adn. Doc. Cath. 66 (1969) 794.

3777

1969 AUG 11.-SC RELIGIOSORUM, RESCRIPTUM. PART.*

NONNULLA EXPERIMENTA CONTRA IUS COMMUNE PERMITTUNTUR IN ORDINE FRATRUM MINORUM CAPUCCINORUM

PRECES—*Beatissime Pater*, Fratres Capitulares Ordinis Minorum Capuccinorum humillime a Sanctitate Vestra implorant, ut infrascriptae normae ad experimentum traduci possint:

1) Admittere ad postulatum, noviciatum et professionem, praeter Ministrum Generalem, in unaquaque Provincia solius Ministri Provincialis est, qui hanc facultatem Vicario provinciali, Custodi et Superiori regulari etiam habitualiter delegare potest.

Qui Superiores antequam candidatos ad noviciatum admittant, proprium Consilium aut tres vel quattuor fratres ab eodem Consilio nominatos consulant; ut autem ad primam et ad solemnem professionem admittere possint, consensu sui Consilii egent.

Si casus fert, consulantur etiam ii, qui in re competentiam specialem habent.

In extraordinariis rerum adiunctis, dummodo cum Ministro provinciali communicare nequeat, Superior Fraternitatis localis, in qua candidati vivunt, iisdem facultatibus pollet de quibus supra, servatis harum Constitutionum praescriptis.

2) Tempus initiationis in vitam nostram incipit a die quo quis, a Ministro provinciali admissus, Fraternitatem ingreditur. Ex eo die candidatus, sive quoad institutionem sive quoad vitam et laborem, ut membrum Fraternitatis habendus est. Documentum conficiatur de hoc ingressu.

Postulatus est prima periodus, in qua candidati formationem humanam complent, profundiorem sensum vitae christianae acquirunt atque gradatim introducuntur in vitam nostram fraternam.

Noviciatus, minimum per annum protractus, seu periodus profundioris reflexionis et intentioris exercitii vitae nostrae, fit tempore et modo a Definitorio provinciali determinando.

Specialis fratrum institutio, decursu temporis initiationis, ordinetur iuxta diversa munia ab eisdem exercenda et secundum peculiaria Provinciarum adiuncta et statuta.

Omnes initiationis periodi peragi debent in Fraternitatibus ad vitam nostram ducendam et ad institutionem impertiendam peculiariter idoneis, atque a Definitorio provinciali ad hunc finem designatis.

3) Professio solemnis emittitur tempore, quod a Ministro provinciali et ipso profitente determinatur, non autem ante sextum nec ultra decimum annum ab incepta initiationis periodo transactum.

Tempore tamen pro susceptione sacrorum Ordinum adveniente, Minister provincialis, de consensu Definitorii, potest periodum initiationis uno vel duobus annis imminuere.

Professio tamen solemnis nunquam fiat ante vigesimum tertium aetatis annum completum. Per eam candidatus definitive incorporatur Fraternitati cum omnibus iuribus et obligationibus, ad normam praesentium Constitutionum.

Expleto noviciatu, emittatur professio simplex, ad tempus a Ministro provinciali cum profitente determinandum, usque ad professionem solemnem renovanda.

Si autem candidatus iam in fine noviciatus polleat condicionibus supra indicatis, potest, de consensu Ministri provincialis eiusque Definitorii, professionem solemnem immediate emittere. Similiter determinetur tempus ad Ordinum susceptionem.

4) *a)* Vicario provinciali, Custodi et Superiori regulari, quibus ex mandato speciali facultas est iuxta 1.um admittendi ad postulatum, noviciatum et professionem, facultas est dimittendi postulantem vel novicium, quem ad vitam nostram ineptum iudicent; *b)* Ex gravi causa, quae dilationem non patiatur, eandem facultatem habent magister noviciorum et director postulantium, tamen cum consensu Consilii Fraternitatis. De qua re statim certior fiat Superior Maior; *c)* Ministri provincialis cum consensu

Definitorii est a votis temporariis dispensare fratrem, qui talem dispensationem petit et, gravi de causa, eum dimittere.

5) Fratres memores vestitum religiosum esse signum et consecrationis Deo factae et nostrae fraternitatis, eum deferant tum intra tum extra domum.

Vestitus noster iuxta Regulam et usum Ordinis, constat tunica cum caputio castanei coloris, cingulo et sandaliis, vel, iusta de causa, calceamentis.

Ubi iuxta diversa loca et tempora alius vestitus magis congruus fuerit, Superiores maiores cum suo Consilio vel Conferentiae Superiorum maiorum, prout eis iuxta Deum videbitur, aliter provideant, attentis normis ab auctoritate ecclesiastica datis.

6) Ecclesia non tantum Eucharistiam celebrando, sed etiam aliis modis, praesertim officium divinum persolvendo, se ipsam in carmine laudis et precatione intercessionis Christi consociat et nos ad idem faciendum invitat.

Itaque tota Fraternitas, Christi nomine, cotidie ad officium divinum in communi celebrandum, praesertim ad laudes et vesperas, congregetur.

Insuper suadetur ut idem faciant fratres ubicumque sint aut se invenerint; ac iuxta locorum adiuncta, officium cum fidelibus communiter celebretur.

Capitulum locale, approbante Superiore maiore, sic disponat horarium domus et laboris, ut cursus diei per laudem Dei consecretur, rite ratione habita etiam specialium adiunctorum personarum, temporum et culturarum.

Qui officium divinum in communi recitare nequeunt, memores sint se etiam in recitatione privata spiritualiter cum tota Ecclesia et praesertim cum fratribus coniungi; hac eadem profunda intentione orent illi fratres, qui privatim officium orationis dominicae dicunt iuxta Regulam.

7) Superiores maiores eligi non possunt nisi fratres sacerdotes solemniter professi qui studia rite expleverint.

Ad alia autem officia seu munera omnes fratres solemniter professi, post institutionis tempus peractum, promoveri possunt.

8) Superiores locales a Ministro provinciali eiusque Definitorio ne constituantur ad tempus ultra triennium; sed nominari poterunt ad secundum vel, in casu manifestae necessitatis, ad tertium triennium et quidem, si adsint iustae causae, etiam in eadem domo.

9) Superioris maioris est clausurae fines accurate praescribere aut legitimis de causis mutare, eam ad tempus auferre et ab ea in singulis casibus dispensare. Et Deus, etc.

RESCR.—Vigore facultatum a Summo Pontifice tributarum, Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis saecularibus, attentis expositis, quae sequuntur decernere censuit:

Ad 1.*um:* pro gratia in omnibus iuxta preces;

Ad 2.*um et* 3.*um:* normae serventur Instructionis *Renovationis causam* [LE 3707];

Ad 4.*um:* a) et b) pro gratia item iuxta preces; c) pro gratia rursus iuxta preces quoad dimissionem professi a votis temporariis, monito Ministro Generali. Ad dispensationem vero quod spectat eiusdem professi, rescriptum *Cum admotae* [LE 3230] retineatur;

Ad 5.*um:* pro gratia eo tamen sensu, ut ubi loca et tempora id postulent, Superiores maiores cum suo Consilio et audita Conferentia Superiorum maiorum Ordinis, prout eis coram Deo videbitur, alium habitum simplicem et moderatum permittere possint, servatis insuper normis ab auctoritate ecclesiastica ad rem traditis;

Ad 6.*um:* normae custodiantur, quae in litteris sub die 31 elapsi m. Mali datis, Prot. n. S. R. 1506/69, continentur; [LE 3757].

Ad 7.*um:* pro gratia, ita tamen ut Fratres conversi sollemniter professi minime Superiores locales vel Magistri Novitiorum nominari possint ac insuper neque deliberationibus interesse queant neque suffragia ferre quoad negotia, quae clericalem naturam Ordinis attingunt vel ecclesiasticam iurisdictionem postulant;

Ad 8.*um:* pro gratia, quin idcirco consilia antea conferantur cum Ordinario loci;

Ad 9.*um:* dilata, eo quoad argumentum studio interea pertractatur.

In omnibus autem cetera serventur de iure servanda. Contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, die 11 Augusti 1969.—E. Heston, C. S. C., *Secretarius*. I. Cicconardi, *A. a studiis*.

* Capitulo Gen. O. F. M. Cap., Prot. N. 4734/68: AOFMCap 85 (1969) 240-243. Adn. AOFMCap 85 (1969) 240; ANASTASIUS AB UTRECHT in Laurentianum 11 (1970) 308-358.

3778

1969 AUG 15.-PAULUS VI, MOT. PR. AAS 61 (1969) 601-603

NOVAE NORMAE DE PASTORALI MIGRATORUM CURA STATUUNTUR

PAULUS PP. VI

Pastoralis migratorum cura semper ad se convertit maternas catholicae Ecclesiae sollicitudines, quae quidem, saeculorum decursu, numquam destitit omni ope eos iuvare, qui, sicut Christus in Aegypto exsul cum Nazarethana Familia, procul a patria migrare coacti sunt.

Quarum sollicitudinum Ecclesiae testimonium praeclarum exstat Constitutio Apostolica, cui index est *Exsul Familia* [1], a Decessore Nostro ven. rec. Pio XII, die 1 mensis Augusti, anno MCMLII edita, quae recentioribus hisce temporibus praecipuum Romanorum Pontificum documentum habendum est, ad huiusmodi quaestiones quod attinet.

Huius rei gravitas atque momentum minime effugit Patres Concilii Oecumenici Vaticani II, qui consilio permoti aptius atque efficacius ordinandi spiritualem migratorum curam, hanc quaestionem omni ex parte expenderunt, praesertim autem quod spectat ad eius religiosam rationem, utpote quae arcte / conectatur cum proprio Ecclesiae 602
fine, qui ad procurandam animorum salutem praecipue tendit.

Ac revera Concilium Oecumenicum, postquam peculiarem sollicitudinem commendavit pro fidelibus *qui ob vitae condicionem communi ordinaria cura pastorali non satis frui valent aut eadem penitus carent, uti sunt quam plurimi migrantes, exsules et profugi*, enixe hortatur Episcoporum Conferentias, praesertim nationales, ut *urgentioribus quaestionibus ad praedictos spectantibus sedulo studeant, et aptis instrumentis ac institutionibus spirituali eorum curae, concordi voluntate viribusque unitis consulant atque faveant* [2]. Idem Sacrosanctum Concilium praeterea haec alia hortamenta Episcopis adhibet: *Erga omnes sollicitos se praebeant cuiuscumque sunt aetatis, condicionis vel nationis, tum incolas, tum advenas et peregrinos* [3].

Facile intellegitur, pastoralem hanc curam efficaciter peragi non posse, nisi congrua habeatur ratio patrimonii spiritualis nec non animi culturae quae migratorum propria sunt; qua in re magnum habet momentum patria lingua, cuius ope migratores cogitata sua, suae mentis habitum, suamque religiosam exprimant vitam. Cavendum tamen est, uti patet, ne huiusmodi diversitates atque ad variarum nationum coetus accommodationes, etsi legitimae, in detrimentum vertant illius unitatis, ad quam omnes in Ecclesia advocantur, secundum S. Pauli monita: *Etenim in uno Spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus, sive Iudaei sive Gentiles, sive servi sive liberi* [4]; *Omnes enim vos unum estis in Christo* [5].

Necessarium igitur erat ut Apostolica Sedes, has Concilii Oecumenici sollicitudines suas faciens, Episcopis et Conferentiis Episcopalibus opportunitatem praeberet aptius consulendi spirituali coetuum migratorum curae, qui quidem non solum ipsorum ministerio pastorali concrediti sunt sicut ceteri fideles, sed etiam, propter singularem eorum vitae statum, sedulitatem postulant, quae suis necessitatibus respondeat. / 603

Ex altera vero parte, valde immutatae condiciones, in quibus migrationes hodie fieri contingunt, effecerunt, ut magis in dies necessitas urgeat recognoscendi normas, quae ab hac Apostolica Sede iam de hac re impertitae sunt, easdemque ad nova temporum adiuncta accommodandi, scilicet opus est, ut in novam melioremque rationem redigatur ordinatio atque structura, quibus innititur opus consulendi spirituali migratorum curae, ita quidem, ut ad ipsum opus multiplices iam habitae experientiae et consociata omnium opera utiliter adhibeantur. Quam ad rem Episcopi, pro variis temporum locorumque adiunctis, uti poterunt nonnullis peculiaribus apostolatus formis, quas rerum usus iam comprobaverit. Quoniam vero latissimus pro migratoribus apostolatus campus recta omnium aestimatione actuosaque virium omnium coniunctione indiget, necessarium omnino est ut, praeter sacerdotes, qui in huiusmodi ministerium data opera incumbunt, etiam religiosi ac laici homines in hoc opus consociatis nisibus adlaborent.

[1] *A. A. S.* XLIV (1952), pp. 649 ss. [LE 2304].
[2] Decr. *Christus Dominus*, n. 18 [LE 3332]. [3] *Ibid.*, n. 16. [4] *1 Cor.* 12, 13-14. [5] *Gal.* 3, 28.

http://www.obrascatolicas.com

Itaque, omnibus mature perpensis, postquam attento animo vota consideravimus sive variarum Conferentiarum Episcopalium sive Membrorum Sacrae Congregationis pro Episcopis, motu proprio atque Nostra Apostolica auctoritate statuimus, ut normae pastorales de spirituali migratorum cura, quae Apostolica Constitutione *Exsul Familia* continentur, opportune recognoscantur a Sacra Congregatione pro Episcopis, cui propterea munus demandamus easdem normas per peculiarem Instructionem promulgandi.

Contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, in festo Assumptionis B. M. V., die XV mensis Augusti, anno MCMLXIX, Pontificatus Nostri septimo.—PAULUS PP. VI.

Adn. S. M. TOMASI in Jurist 31 (1971) 332-341; A. PEROTTI in ME 95 (1970) 46-80; H. M. O'LEARY in Australasian Catholic Record 48 (1971) 127-151.

3779

1969 AUG 15.-SC REL., INSTR. AAS 61 (1969) 674-690

INSTRUCTIO DE VITA CONTEMPLATIVA ET DE MONIALIUM CLAUSURA

«Venite seorsum in desertum locum» *(Mc.* 6, 31). Multi quidem huiusmodi audierunt invitationem et secuti sunt Christum, in solitudinem abeuntes, ut Patrem ibi adorarent.

Quo agebantur Spiritus instinctu [1], ad instituta ordinata ducti sunt uni contemplationi dedita, in quibus monasteria monialium praeclarum obtinent locum.

Vigiles maternasque curas Ecclesia semper ei adhibuit, quae «illustrior portio gregis Christi» a S. Cypriano est appellata [2], eo praesertim quod eiusdem a saeculi negotiis seiunctionem, pluribus de clausura editis praescriptionibus, est tutata [3]. Concilium quoque Vaticanum II eodem animum intendit [4]; cuius opus persequi huic Instructioni est propositum, normas definiendo, quibus clansura monialium contemplationi prorsus addictarum in posterum regatur, quibusdam clausurae primariis rationibus antea expensis.

I

Recessus a mundo ad impensiorem in solitudine orationis vitam agendam nihil aliud est quam modus quidam peculiaris vivendi et exprimendi paschale Christi mysterium, quod mors est propter resurrectionem. /

675 Quod quidem mysterium in Sacra Scriptura exhibetur ut transitus seu exodus; transitus scilicet eventus historiae Israelis potior est effectus, qui fundamentum est fidei eiusdem [5] vitaeque coniunctioris cum Deo [6], quemque Ecclesia praefigurationem quandam christianae salutis esse profitetur [7]. Neminem profecto latet, quantum sacra Liturgia et Patrum traditio —ut iam Apostoli ipsique Evangelistae fecerant— biblicis Exodi argumentis usae sint in mysterio christiano intellegendo et enuntiando [8]. Iam in exordio historiae Populi Dei, Abraham invitari perhibetur, ut egrediatur de terra sua et de cognatione sua (cfr. *Gen.* 12, 1), atque Apostolus docet eandem invitationem fuisse initium longi itineris mystici ad patriam, quae non est terrestris [9]. / 676

Quod in Antiquo Testamento hoc modo erat praefiguratum, id in Novo Testamento est reapse factum. A Patre exiens et in mundum veniens (cfr. *Io.* 16, 28) ad populum erigendum, «qui ambulabat in tenebris» *(Is.* 9, 2; cfr. *Mt,* 4, 16), Verbum Dei eripuit nos de hac potestate tenebrarum (cfr. *Col.* 1, 13), id est a peccato, et per mortem suam (cfr. *Io.* 13, 1; 16, 28 et *Hebr.* 9, 11-12; 10, 19-20) nos traxit in motum reditus ad Patrem, qui «nos in Christo conresuscitavit et consedere fecit in caelestibus in Christo Iesu» *(Eph.* 2, 6; cfr. *Col.* 2, 12-13; 3, 1), qua in re paschale Christi et Ecclesiae mysterium vere proprieque consistit.

Huiusmodi autem Christi mors veram solitudinis rationem postulat, quemadmodum una cum ipso Apostolo [10] nonnulli Ecclesiae Patres vel Doctores persuasum sibi habuerunt. [11] Hanc enim significationem iidem quibusdam Christi vitae factis tribuerunt, cum eum contemplabantur in solitudinem vel in desertum se recipientem ad pugnandum cum «principe huius mundi» (cfr. *Mt.* 4, 1; *Io.* 12, 31; 14, 30) [12], praecipue vero ad orandum Patrem suum, cuius voluntati se plane subiciebat [13]. Hoc modo solitudinem Passionis suae praesignificavit [14], quam veluti novam Exodum Evangelistae nobis proponunt [15].

Pro Christifidelibus igitur in desertum abire idem est ac sese altius cum Christi Passione coniungere et ratione quadam peculiari paschale / mysterium ac Domini transi- 677
tum ex hoc mundo ad patriam caelestem participare. Hac quippe de causa monasteria fuerunt constituta, quae in ipso christiani mysterii sinu sunt posita.

Fidelis quidem ad sequendum Christum in eius Evangelii salutis praedicatione pariter vocatur, debetque ad terrestris civitatis aedificationem simul conferre, ut quasi fermentum sit, quo haec in Dei familiam transformetur [16]; quo sensu Christifidelis in mundo manere dicitur (cfr. *Io.* 17, 15). Eiusmodi tamen munere totum Ecclesiae mysterium non profertur: Ecclesia enim, quae in servitium Dei et hominum est constituta [17], eadem etiam, ac quidem po-

«Universa enim quae ex Aegypto profectio fiebat populi a Deo, typus et imago fuit profectionis Ecclesiae quae erat futura ex gentibus» (*Adv. haer.*, 4, 30. - *Sources chrét.* 100, p. 784).

[5] Iuxta Novum Testamentum: A) Christus ad effectum deducit novam exodum: *Mt.* 2, 15; 4, 4 (cfr. *Ex.* 16); 4, 7 (cfr. *Ex.* 17); 4, 10 (cfr. *Deut,* 32, 48-53); 5, 21-22 ss.; 11, 10 (cfr. *Mal.* 3, 1-2 et *Ex.* 23, 20); 26, 28 (cfr. *Mc.* 10, 38; *Ex.* 24, 8; *Hebr.* 9, 18-28). - *Lc.* 9, 31; 12, 50 (*Mc.* 10, 38; cfr. *1 Cor.* 10, 2). - *Io.* 1, 17; 3, 14; 6, 31-33, 49-50, 58; 7, 37-39 (cfr. *Ex.* 17, 1-7); 19, 36 B) Vita christiana quatenus nova exodus: *1 Cor.* 10, 1-11; *2 Cor.* 3, 6-18; *Hebr.* 4, 1-9; 8, 1-13; 9, 13, 18-24; *1 Pt.* 1, 16; 2, 9; *Apoc.* 1, 6; 2, 17; 15, 3; 21, 2-3 (cfr. *Os.* 2, 16-25; *Ex.* 25, 8). Pro testimoniis Patrum et Liturgiae cfr. R. Le Deaut et J. Lecuyer, *Exode,* in Dict. de spirit. 4, 1973-1995.

[6] *Hebr.* 11, 13-16: «iuxta fidem defuncti sunt omnes isti, non acceptis repromissionibus, sed a longe eas aspicientes et salutantes et confitentes quia peregrini et hospites sunt super terram. Qui enim haec dicunt, significant se patriam inquirere. Et si quidem ipsius meminissent de qua exierunt, habebant utique tempus revertendi; nunc autem meliorem appetunt, id est coelestem».

[7] *Hebr.* 13, 12-14: «Iesus ... extra portam passus est. Exeamus igitur ad eum extra castra, impeoperium ipsius portantes. Non enim habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus».

[8] «Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?» (*Mt.* 27, 46). «Vere Crux Christi dicitur eremus, quia a pancis habitatur, et verus eremita Christus Deus a quo crux baiulatur» (Auctor saec. XIII ineuntis, in *Arch. d'hist. doct. et litt. du Moyen Age* 31 [1964] 41).

[9] Cfr. Origenes, *In Matth.* 12, 8-9, *GCS* 10, 200.

[10] Cfr. *Mt.* 14, 23 (*Mc.* 6, 46); *Mc.* 1, 35; *Lc.* 5, 16; 6, 12; 9, 18. 28 (*Mt.* 17, 1); 11, 1; praesertim *Lc.* 22, 41-44: «Et ipse avulsus est ab eis quantum iactus est lapidis; et positis genibus, orabat dicens: Pater, si vis, transfer calicem istum a me; verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat... Et factus in agonia, prolixius orabat». - Oratio Mysis in monte, seiuncti a pugna quae in planitie fiebat (*Ex.* 17, 8-13), est, iuxta Patres, imago Christi in Cruce, extra portas Iersualem. Cfr. *Epist. Barnabae* 12, 2-4 (Hemmer 74); Justinus, *Dial. cum Tryph.* 90, 4-5; 91, 3; 97, 1; 111, 1-2; 112, 2; Irenaeus, *Demonstrat.* 46.

[11] Cfr. Hilarius: «Quod vespere solus est, solitudinem suam in tempore passionis ostendit», *In Matth.* 14, 23, *ML* 9, 1001.

[12] Cfr. supra ad n. 8.

[13] Conc. Vat. II, Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 40 [LE 3366]: «Ecclesia ... tamquam fermentum et veluti anima societatis humanae in Christo renovandae et in familiam Dei transformandae exsistit» (cfr. et n. 3).

[14] In servitium hominum in suis terrestribus muneribus: Conc. Vat. II, Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 3 et 40-45; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 12 [LE 3364]: «Nullam aliam auctoritatem sibi vindicat nisi ut, Deo adiuvante, caritate et fideli servitio hominibus ministret». - Sed praesertim in servitium salutis aeternae: Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 48 [LE 3232]: «Christus ... Corpus suum quod est Ecclesia ut universale salutis sacramentum constituit». Cfr. n. 5.

tissimum, est redemptorum omnium coadunatio, eorum videlicet, qui per Baptismum aliaque Sacramenta iam ex hoc mundo ad Patrem transierunt [18]. «Actione fervens» est quidem, simul tamen etiam «contemplationi vacans», ea ratione, ut «quod humanum est ordinetur ad divinum eique subordinetur, quod visibile ad invisibile, quod actionis ad contemplationem» [19]. Licet ergo atque oportet quosdam Christifideles hanc contemplativam Ecclesiae notam peculiariter vivendo exprimere in solitudinem reapse se recipientes, utpote eiusmodi gratia a Spiritu Sancto donatos [20], ut «in assidua prece et alacri paenitentia soli Deo vacent» *(Perfectae caritatis*, n. 7) [21]. /

678 Ceterum perspectum habeatur quendam a mundo recessum quandamque contemplationem inveniri necesse esse in qualibet christianae vitae forma, quemadmodum Concilium Vaticanum II, quod attinet ad presbyteros et religiosos apostolicis operibus deditos, asseruit [22]. Re quidem vera etiam extra monasteria non desunt, qui, Spiritus Sancti gratia operante, ad contemplationem evehantur, sed hoc de quolibet Christifideli dici potest eadem ratione, qua cuivis Christi discipulo (cfr. *Lc.* 14, 25-27 et 33) aliqua a rebus huius mundi seiunctio necessaria est, quamvis eandem formam in desertum secedendi non sequatur. Monachi tamen et moniales in claustra se recipiendo perfectius magisque typice elementum primarium cuiusvis vitae christianae ad usum deducunt: «Reliquum est, ut ... et qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur; praeterit enim
679 figura huius mundi» *(1 Cor.* 7, 29, 31) [23]. /

II

Ad ea, quae in paschali Christi mysterio, prout ab Ecclesia participatur, innituntur, argumentum addatur oportet momenti recollectionis et quietis ad occursum cum Deo in oratione tutiorem faciliioremque reddendum [24]. Vitae ratio hominum contemplationi prorsus deditorum, cum eo contendat, ut cuncta removeantur, quae animum aliquomodo possint dividere, facultatem tribuere nititur attingendi plenitudinem personae, unitatis nota insignis, se Deo, quem inquirit, melius dicandi [25], perfectius Deo vacandi.

Illa vero Dei inquisitio, ex qua omnibus quae possidet homo renuntiare debet (cf. *Luc.* 14, 33), divinarum Scripturarum lectione et meditatione (cfr. *Perfectae caritatis*, n. 6) quam maxime exercetur. Ideoque orationem comitari debet Sacrae Scripturae lectio «ut fiat colloquium inter Deum et hominem; nam «illum alloquimur, cum oramus; illum audimus, cum divina legimus oracula'» (cfr. Const. *Dei Verbum*, n. 25; Ambrosius, *De officiis ministrorum*, I, 20, 88: *ML* 16, 50).

Studio vero Sacrae Scripturae, quae est «veluti speculum... in quo Ecclesia in terris peregrinans contemplatur Deum, a quo omnia accipit» *(Dei Verbum*, n. 7), unusquisque «ex dilectione Dei, inardescit ad eius pulchritudinem conspiciendam» (S. Thom. Aqu., II, II, Q. 180, art. 1, in corpore). / 680

Ita dilectio et contemplatio sibi mutuo opitulantur. «Amor quippe Dei ipse intellectus eius est: qui non nisi amatus intelligitur, nec nisi intellectus amatur, et utique tantum intelligitur quantum amatur, tantumque amatur quantum intelligitur» (Guillelmus Abbas S. Theodorici, *Expositio in Cant.*, c. I: *ML* 180, 499, C).

Sic in silentio et solitudine «viris strenuis tam redire in se licet quam libet et habitare secum, virtutumque germina instanter excolere atque de paradisi feliciter fructibus vesci. Hic oculus ille conquiritur, cuius sereno intuitu vulneratur sponsus amore, quo mundo et puro conspicitur Deus. Hic otium celebratur negotiosum et in quieta pausatur actione. Hic pro certaminis labore repensat Deus athletis suis mercedem optatam, pacem videlicet quam mundus ignorat et gaudium in Spiritu Sancto... Haec est pars illa optima quam Maria elegit, quae non auferetur» [26].

III

Non tamen monachi et moniales, eo quod a ceteris hominibus seiuncti sunt, quasi seclusi et abscissi esse a mundo et Ecclesia sunt putandi; quibus, contra, «profundiore modo in visceribus Christi» [27] praesentes adsunt, quandoquidem omnes unum in Christo sumus (cfr. 1 *Cor.* 10, 17; *Io.* 17, 20-22) [28]. / 681

Praetermisso munere, a maioribus recepto, monasteriorum, quod ad civilem et socialem pertinet cultum, firmissimis testimoniis constat, quanto amore homines uni contemplationi dediti anxietates et dolores omnium hominum suis in cordibus gerant.

Ceterum desertum vel mons seductus fuerunt loca, in, quibus Deus hominibus abscondita revelavit (cfr. *Gn.* 32; 25-31; *Ex.* 3; 24, 1-8; 34, 5-9; 1 *Rg.* 19, 8-13; *Lc.* 2, 7-9-

que no ocupasen mucho los sentidos (para darnos ejemplo), sino que levantasen el alma, como eran los montes que se levantaban de la tierra» (*Subida* III, 39, 2; cf. *Cántico* B, 35, 1).

[15] Cfr. Paulus VI, All. d. 24 oct. 1964: «San Benedetto ritorni per aiutarci a ricuperare la vita personale, di cui oggi abbiamo brama e affanno, e che lo sviluppo della vita moderna, a cui si deve il desiderio esasperato dell'esser noi stessi, soffoca mentre lo risveglia, delude mentre lo fa cosciente ... L'eccitazione, il frastuono, la febbrilità, l'esteriorità, la moltitudine minacciano l'interiorità dell'uomo; gli manca il silenzio con la sua genuina parola interiore, gli manca l'ordine, gli manca la preghiera, gli manca la pace, gli manca se stesso» (*A. A. S.* 56 [1964], p. 987).

[16] Bruno, *Ad Radulphum* 6 (*Sources chrét.* 88, pp. 70-72).

[17] Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 46. - Cfr. Evagrius: «Monachus est qui ab omnibus est seiunctus et cum omnibus coniunctus» (*De oratione* 124, text. gall. ap. I. Hausherr, *Les leçons d'un contemplatif*, p. 158); Petrus Damianus: «Licet remoti procul ab Ecclesia videamur per solitudinem corporum, in ea tamen praesentissimi semper assistimus per unitatis inviolabile sacramentum» (*Opusc. XI, L. qui appellatur Dominus vobiscum*, 10, *ML* 145, 239). Teresa de Jesús: «Oh hermanas mías en Christo! ayudadme a suplicar esto al Señor, que para esto os juntó aquí [orar por la paz de las naciones y las necesidades de la Iglesia]! éste es vuestro llamamiento; éstos han de ser vuestros negocios, éstos han de ser vuestros deseos; aquí vuestras lágrimas; éstas vuestras peticiones...» *Camino* 1, 5).

[18] Cfr. Petrus Damianus: «Si ergo credentes in Christo unum sunt, ubicumque videatur esse per corporalem speciem membrum, ibi etiam per sacramenti mysterium totum est corpus ... Si ergo omnes unum Christi corpus sumus, et licet per corporalem speciem videamur abiungi, spiritu tamen ab invicem separari non possumus, qui in eo manemus» (*Opusc. XI, L. qui appellatur Dominus vobiscum*, 6, *ML* 145, 236-238); Paulus Pp. VI: «Non siete separate dalla grande comunione della famiglia di Cristo, siete specializzate; e la vostra specialità è ogni, non meno di ieri, provvida e edificante per tutta la Chiesa, anzi per tutta la società» (All. ad sacrarum virginum Benedictinarum Antistitas, 28-X-1966, *A. A. S.* 58 [1966], pp. 1159-1160).

http://www.obrascatolicas.com

Mt. 17, 1-8). Loca scilicet sunt, ubi caelum et terra quasi inter se occurrunt, ubi, per Christi praesentiam, mundus e terra arida iterum efficitur paradisus (cfr. *Mc.* 1, 13) [29]. Quomodo ergo ab hominum finibus secludantur, si ipsi suam assequuntur plenitudinem?

Quodsi ergo homines contemplativi quasi in corde sunt mundi, multo magis in corde sunt Ecclesiae [30]. Eorum precatio, praesertim Sacrificii Christi in Eucharistia participatio et Officii divini celebratio, muneris est praecellentissimi exsecutio illius orantium communitatis, quae est Ecclesia, Dei nempe glorificatio. Precatio illa cultus est, quo Patri per Filium in Spiritu Sancto redditur «eximium sacrificium laudis» [31]; quo quidem ii, qui huic se dedunt, inducuntur in mysterium ineffabilis illius colloquii, quod Christus Dominus continenter habet cum Patre caelesti et in sinu Patris infinitam dilectionem suam ei profert. Est denique precatio, quo, quasi ad culmen, universa / actio 682
Ecclesiae tendit [32]. Sic intimam Ecclesiae vitam manifestantes contemplativi ad illius praesentiae plenitudinem requiruntur [33].

Praeterea eiusdem Ecclesiae gradum vitae spiritualis adaugent, cum totum Corpus Mysticum fervore caritatis suae vivificent, omne genus incepta apostolica excitando quae nihil sunt sine caritate (cfr. 1 *Cor.* 13, 1-3). «In corde Ecclesiae, matris meae, ego Amor ero»: ita exclamavit illa, quae quamquam numquam monasterii sui saepta est transgressa, tamen a Pio Pp. XI Missionum omnium fuit renuntiata Patrona [34]. Nonne Deus per caritatem suam, quae oblatione Filii, usque ad mortem in Cruce ducta, manifestata est, homines a peccatis liberavit? Cum quis ergo in hoc summi amoris Dei et hominum paschale mysterium (cfr. *Io.* 13, 1; 15, 13) penetrat, salutiferum opus Christi Passionis, omnis apostolatus principium, necessario participat [35].

Religiosi denique in una versantes contemplatione per orationem suam missionale opus Ecclesiae adiuvant, «cum sit Deus qui rogatus mittit operarios in messem suam, animos non-christianorum ad audiendum Evangelium aperit 683
et verbum salutis in eorum cordibus fecundat» [36]. / In solitudine, ubi orationi vacant, iidem fratrum suorum nequaquam obliviscuntur. Si a crebro eorum commercio se amoverunt, hoc non fecerunt ad quietem, sui commodi causa, exquirendam, sed ad illorum labores, cruciatus, spes universaliore modo participanda [37].

IV

Tantum igitur est vitae contemplativae mysterium, cuius praeclarus in oeconomia salutis locus ex iis, quae supra dicta sunt, elucet, quodque titulo omni ex parte peculiari apud moniales in claustris degentes viget. Hae enim feminae, natura sua, mysterium Ecclesiae, «Sponsae Immaculatae Agni Immaculati» [38], significantius repraesentant, atque, sedentes secus pedes Domini ad audiendum verbum illius (cfr. *Lc.* 10, 39) in silentio et recessu, quae sursum sunt sapiunt / et quaerunt, ubi vita earum est abscondita 684
cum Christo in Deo, donec cum Sponso suo appareant in gloria [39]. Mulieris est verbum excipere potius quam ad extremos terrae fines perferre, quamvis etiam ad hoc possit, felici cum exitu, vocari; illius videlicet est verbum intra se pernoscere et fructuosum reddere ratione quadam vivida, dilucida ipsique propria. Plenam etiam maturitatem adepta, mulier magis persentit id quo alius indiget eiusque necessitates experitur; apertius Ecclesiae erga Sponsum suum fidelitatem [40] exprimit ac simul altiore quodam praedita est sensu fecunditatis vitae contemplativae. Hac de causa Ecclesia —ut eius testatur Liturgia [41]— peculiari quadam ratione virginem christianam semper respexit. Divinam aemulationem circa eam significans [42], eadem Ecclesia ipsius a mundi seiunctionem monasteriorumque clausuram maiore cum sollicitudine est tutata [43].

Fieri non potest quin hic de Beata MariaVirgine commemoretur, quae Verbum Dei in semetipsa suscepit, «fide plena, et Christum prius mente quam ventre» concipiens [44], hortus conclusus, fons signatus, porta clausa (cfr. *Cant.* 4, 12; *Ez.* 44, 1-2), «in fide et caritate typus et exemplar spectantissimum» Ecclesiae exstat [45]. Virgo sanctissima praeclarum vitae contemplativae est exemplum, iureque e venerabili quadam traditione, sive in Oriente sive in Occidente, ad ipsam haec verba Evangelii in sacra Liturgia accommodantur: «Maria optimam partem elegit» (*Lc.* 10, 38-42) [46]. / 685

[29] Cfr. *Is.* 11, 6-9; contra *Gen.* 9, 2.—Quoad claustrum-paradisum, cf. Hieronymus: «Habeto cellulam pro paradiso, varia Scripturarum poma decerpe» (*Ep.* 125 *ad Rusticum* 7, *ML* 22, 1075; *CSEL* 56, 125); Anselmus, *Ep.* 3 102, *ML* 159, 140; Petrus Damianus, *Ep.* 6, 3, *ML* 144, 374; Willelmus Malmesburiensis, *De gestis Pont. Anglor.* 4, *ML* 179, 1612-1613; Bernardus, *Sermo de Assr.* 42, 4, *ML* 183, 663; Guillelmus Abbas S. Theodorici, *De natura et dignitate amoris* 25, *ML* 184, 396; Petrus Cellensis, *Ep.* 75, *ML* 202, 521. Cfr. J. Leclerq, *La vie parfaite*, Turnhout 1948; G. M. Colombás, *Paraíso y vida angélica*, Montserrat 1958.

[30] Cfr. Paulus VI: «Vogliamo che queste isole di nascondimento, di penitenza e di meditazione sappiano ... che esse non sono ne dimenticate, né staccate dalla comunione della Chiesa di Dio, che anzi ne costituiscono il cuore, ne alimentano la ricchezza spirituale, ne sublimano la preghiera, ne sostengono la carità, ne condividono le sofferenze, le fatiche, l'apostolato, le speranze, ne accrescono i meriti» (All. d. 2-2-1966, *Insegnamenti di Paolo VI*, VI [1966], p. 56).

[31] Conc. Vat. II, Decr. de accom. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 7. Juan de la Cruz: «Es más precioso delante de El y del alma un poquito de este amor puro y más provecho hace a la Iglesia... que todas esas obras juntas. Que por eso María Magdalena... se escondió en el desierto 30 años para entregarse de veras a este amor ... por lo mucho que aprovecha e importa a la Iglesia un poquito de este amor ... Al fin, para este fin de amor fuimos criados» (*Cántico* B, 28, 2-3).

[32] Cfr. Conc. Vat. II, Constitutio de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 10: «Dei glorificatio, ad quam, uti ad finem, omnia alia Ecclesiae opera contendunt»; cfr. et Const. past. de Ecclesia in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 76; Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, n. 2 [LE 3346].

[33] Cfr. Conc. Vat. II, Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 18: «Cum enim vita contemplativa ad plenitudinem praesentiae Ecclesiae pertineat, ubique instauretur». Cfr. Ioannes XXIII: «La vie contemplative ... Elle constitue une des structures fondamentales de la Sainte Eglise, elle a été présente à toutes les phases de son histoire bimillénaire» (All. ad Cistere. strict. obs. 20-X-1960, *A. A. S.* 52 [1960], p. 896).

[34] «La Charité me donna la clef de ma vocation. Je compris que si l'Eglise avait un corps, composé de différents membres, le plus nécessaire, le plus noble de tous ne lui manquait pas, je compris que l'Eglise avait un Coeur et ce Coeur était brûlant d'Amour. Je compris que l'Amour seul faisait agir les membres de l'Eglise, que si l'Amour venait à s'éteindre, les Apôtres n'annonceraient plus l'Evangile, les Martyrs refuseraient de verser leur sang ... Ont j'ai trouvé ma place dans l'Eglise ... dans le Coeur de l'Eglise, ma Mère, Je serai l'Amour» (*Manuscrits autobiographiques*, ms B, Lisieux 1957, p. 229).

[35] Cfr. Ioannes XXIII: «Apostolatus enim, qui vere proprieque dicitur, in eo positus est, ut quis salutiferum opus Christi participet, quod fieri nequit nisi precandi sequae devovendi studio; siquidem Salvator praecipue peccis ad Patrem fundendo sesuque immolando genus humanum noxiis vinctum et oppressum redemit. Unde fit, ut qui intimam hanc rationem salvifici muneris Christi sequi conetur, etiamsi externa abstineat actione, praecellenti tamen ratione apostolatum exercet» (Ep. *Causa praeclara*, 16-VII-1962, *A. A. S.* 54 [1962], p. 568).

[36] Conc. Vat. II, Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 40. Cfr. Const. *Umbratilem* (*A. A. S.* 16 [1924], p. 389), et Decr. S. R. C. *super lutis* pro canonic. b. Teresiae Margaritae Redi, 18-II-1934: «... supremo

cordis martyrio anima vere cum Christo confixa cruci, sibi ceterisque uberiores redemptionis fructus acquirit. Porro hae sunt purissimae atque altissimae in Ecclesia animae, quae patiendo, amando atque orando, tacito apostolatu omnibus prae primis prosunt» (*A. A. S.* 26 [1934], p. 106).

[37] Cfr. Paulus VI: «Questa reclusione materiale, esteriore, sociale, vi separa dalla Chiesa? Io vengo a dirvi: guardate che la Chiesa pensa a voi, non siete dimenticate, e quindi la separazione che sarebbe la più grave (quella spirituale) non esiste. Perché? perché siete oggetto di una particolare attenzione, d'un ricordo, vogliamo dire di più? La Chiesa guarda voi, che vi siete dete a questo genere di vita per essere a continuo colloquio col Signore, per essere idonee a capire di più la sua voce, a esprimere questa nostra povera voce umana con maggior purezza e con maggior intensità: avete fatto di questo rapporto fra cielo e terra l'unico programma della vostra vita. Voi contemplative vi siete dedicate a questo assorbimento di Dio sopra la vostra anima. Ebbene, la Chiesa vede in voi l'espressione la più alta di se stessa: voi siete, in una certa maniera, al vertice» (All. ad moniales Camaldulenses Aventini, 23-II-1966, in *Vita monastica*, n. 85, p. 68); «Non solo un posto vi è concesso nella Chiesa cattolica, ma una funzione, come dice il Concilio; non siete separate dalla grande comunione della famiglia di Cristo, siete specializzate ...» (All. ad virginum Benedictinarum Antistitas, 28-X-1966, *A. A. S.* 58 [1966], pp. 1159-1160). Et Concilium Vat. II aite asseruit: «Nec quisquam aestimet religiosos consecratione sua aut ab hominibus alienos aut inutiles in civitate terrestri fieri. Nam etsi quandoque coaetaneis suis non directe adsistunt, profundiore tamen modo eos in visceribus Christi praesentes habent atque cum eis spiritualiter cooperantur, ut aedificatio terrenae civitatis semper in Domino fundetur ad ipsumque dirigatur, ne forte in vanum laboraverint qui aedificant eam» (Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 46). Teresa de Jesús: «Persuade a las Hermanas a que se ocupen siempre en suplicar a Dios favorezca a los que trabajan por la Iglesia» (*Camino*, titulo del c. 3). «Si en esto podemos algo con Dios, estando encerradas, peleamos por El ... por esto que he dicho, pensad que no hacéis ni cumplís el fin para que aquí os juntó el Señor» (ibid., nn. 5.10).

[38] Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 6. [39] *Ibid.*

[40] Cfr. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 6: «Ecclesia ... quam (Christus) sibi foedere indissolubili sociavit ... et quam mundatam sibi voluit coniunctam et in dilectione ac fidelitate subditam».

[41] Liturgia occidentalis solum sanctis feminis imagines nuptiales accommodat et applicat, earum commostrans sanctitatem veluti effusionem earum nuptiarum spiritualium quas cum suo Sponso et Domino inierunt. E contra numquam pro illis — ut pro viris facit — argumentis utitur novi hominis significantibus. Item, inde a saec. IV, feminarum religiosa professio caere-monia habetur specialis, ab ea quae a monachis peragitur distincta: *velatio virginalis*, erim, quae translata esse putanda est a *relatione* coniugali puellarum, quae ad nuptias transibant, formam praebet cuiusdam matrimonii-desponsi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo».

[42] Cfr. locos n. 3 allatos. [43] Cfr. Augustinus, *Serm.* 215, 4, *ML* 38, 1074.

[44] Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 53.

[45] Huiusmodi pericopa evangelica ut textus evangelii pro quibusdam

V

In hoc vitae contemplativae mysterio etiam aliud extollendum occurrit, scilicet momentum signi ac testimonii, quo contemplativi, a Deo orationi specialiter deputati, quovis «ministerio verbi» [47] non privantur, licet de directae praedicationis ministerio non agatur.

In hominum consortione, quae nunc est et quae tam facile Deum respuit et negat, virorum et mulierum vita divinis contemplandis rebus dedita eius exsistentiam et praesentiam aperte profitetur, quandoquidem eadem necessitudinem illam amicalem cum Deo requirit, quae «testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filii Dei» (*Rom.* 8, 16). Qui ergo ita vivunt, illos confirmare possunt, qui fide temptantur quique per errorem in discrimen queunt adducere quamlibet facultatem homini oblatam colloquium cum Deo ineffabili habendi [48].

Quo mirabili cum Deo colloquio, in silentio et solitudine, viri et mulieres, contemplationi et exercitationi caritatis ceterarumque christianarum virtutum prorsus dediti, mortem Domini annuntiant, donec veniat. Hanc quidem etiam eo magis annuntiant, quod tota eorum vita, propter inquisitionem Dei solam prorsus ac totam, nihil aliud est quam iter ad caelestem Ierusalem et anticipatio Ecclesiae eschatologicae in possidendo et contemplando Deo defixae. Attamen non solum metam attingendam, id est vitam venturi saeculi, homines contemplativi mundo praedicant, sed etiam viam, quae eo ducit, demonstrant. Si spiritus beatitudinum, qui sequelam Christi vivificat, quamlibet vitae christianae formam debet animare [49], contemplativorum vita testatur hoc ad usum deduci posse iam in hac terrestri vita. Quod quidem testimonium etiam vehementius hominis nostrae aetatis afficiet, quod testimonium collectivum, seu potius sociale, erit. Non enim homines, qui nunc sunt, testimonium trahit singulare, sed testimonium alicuius communitatis, a vita, quae communiter agitur, profectum, immo testimonium alicuius societatis constitutae, quae continuitate et vigore suo vim principiorum, quibus innititur, comprobat. Huiusmodi sane est testimonium com-
686 munitatis contemplativae, / quam Paulus Pp. VI in Monte Casino adumbravit, de «societate parva et perfecti exempli» locutus, «in qua amor, obedientia, innocentia, libertas a rebus creatis et ars iis recte utendi vigent, ubi spiritus praeponderat, ut paucis dicamus, ubi pax et Evangelium dominantur» [50].

VI

Facile tamen intellegitur certam ac definitam vitae claustralis obligationem, qua quis se devinciat, non oriri licere et inveniri quodam fervore, cito transeunte, sed provenire debere e firma et stabili maturitate, qua quis socialibus quibusdam bonis, quamvis maximi habeantur et fiant, renuntiare valeat, ut plena libertate spirituali eligat vitae formam, ex qua Christo tantum et rebus, quae sursum sunt, in vitae usu adhaereat. Hac de causa diuturno diligentique studio probandae sunt vocationes, quae monasteriis monialium offeruntur, ad ea recte discernenda, quibus moveantur, ut opportune illae arceantur, quae, fortasse inscie, rationibus non ita supernaturalibus atque claris ducantur, quae plenam progressionem spiritualem et humanam possint praepedire [51]. Cautiones utiles, quae singulorum Institutorum iure constitutae sunt, non solum ante postulantium in monasterium ingressum erunt perpendendae, sed etiam, antequam sodales votis perpetuis obstringantur, considerandae.

Quae in hac Instructione sunt exposita, ad cuncta Instituta pertinent, quae contemplationi omni ex parte sunt dedita. Quaelibet tamen familia religiosa notam sibi pro-

sollemnitatibus B. Mariae Virginis adhibetur inde a saec. VI, v. g. pro festo Dormitionis vel Assumptionis, sive in Oriente, sive in Occidente (cfr. B. Capelle, *La fête de l'Assomption dans l'histoire liturgique*, in *Ephemer. theol. Lovan.* 3 [1926], pp. 33-45).

[47] Cfr. *Act.* 6, 2.4: «Non est aequum nos derelinquere verbum Dei et ministrare mensis... Nos vero orationi et ministerio verbi instantes erimus».

[48] Cfr. Message des moines contemplatifs primaes Episcoporum Synodo, *L'Osservatore Romano*, 12-X-1967.

[49] Cfr. Conc. Vat. II. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 72.

[50] «Una piccola società ideale, dove finalmente regna l'amore, l'obbedienza, l'innocenza, la libertà dalle cose e l'arte di bene usarle, la prevalenza dello spirito, la pace, in una parola, il Vangelo» (*A. A. S.* 56 [1964], p. 987).

[51] Cfr. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 46: «Omnes tandem perspectum habeant, consiliorum evangelicorum professionem, quamvis renuntiationem secumferat bonorum quae indubie magni aestimanda veniunt, tamen personae humanae vero profectui non obstare, sed natura sua ei summopere prodesse». Cfr. et Decr. de accomm. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 12.

priam suamque indolem habet, saepe a Fundatore praefinitas, quae fideliter erunt servandae. Neque negatur novas vitae contemplativae formas Spiritus Sancti instinctu in Ecclesia posse oriri.

Quo quidem legitime ea agnoscuntur, quibus Instituta, quasi mira quadam varietate, inter se differunt, varietate videlicet, quae praecipue ex momento pendet, quod cuiusvis unius orationi tribuitur aut precationi liturgicae, quod vitae communiter agendae datur vel vitae eremi/ticae ele- 687
mentis, quae compagi monastici Instituti facilius inseruntur. Hoc sine dubio vim habet etiam ad rationem, qua singula Instituta materialem a mundo per clausuram seiunctionem intellegunt atque efficiunt.

VII

Dum igitur Concilii Oecumenici Vaticani II confirmantur praescripta de clausura servanda et accommodanda, quippe quae vitae contemplativae sit probatissimum subsidium, Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis saecularibus has normas, a Paulo Pp. VI die 12 mensis Iulii 1969 probatas, pro monasteriis monialium contemplationi prorsus addictarum edere curae habuit.

NORMAE DE CLAUSURA PAPALI MONIALIUM

«Clausura papalis monasteriorum consideranda est tanquam institutum asceticum quod cum monialium peculiari vocatione singulariter cohaeret, quippe quae signum, protectio et peculiaris forma exstet earum secessus a mundo» (Litt. Ap. m. p. dat. *Ecclesiae sanctae*, II, n. 30). [LE 3457].

1. Clausura, quae monialibus vitae unice contemplativae reservatur (*Perfectae caritatis*, n. 16), ideo papalis dicitur quia normae, quibus regitur, apostolica auctoritate sanciri debent, licet agatur de normis iure particulari statutis vel statuendis, quibus propria Institutorum indoles apte exprimitur.

2. Lege clausurae papalis afficitur tota domus quam moniales inhabitant, cum hortis et viridariis accessui monialium reservatis.

3. Saepta monasterii legi clausurae obnoxia ita constituantur ut materialem separationem efficiant (Litt. Ap. m. p. dat. *Ecclesiae sanctae*, II, n. 31), quae scilicet ingressus et egressus impediat (v. g. muro, sive alio efficaci modo, veluti tabulis ligneis, ferreo reti, densa firmaque saepe). Ingressus vero et egressus fiant per portas quae clavibus obserantur.

4. Modus huius efficacis separationis, praesertim quoad chorum et collocutorium, definiatur in Constitutionibus et in codicibus additiciis, attenta diversitate sive traditionum singulorum Institutorum, / sive temporum locorumque 688
condicionum (v. g. cratibus, cancellis, stabili mensa, etc.); ad normam vero articuli 1, praedictus separationis modus praeviae approbationi S. Congregationis pro Religiosis et Institutis saecularibus proponatur.

5. Vi legis clausurae moniales, novitiae et postulantes intra monasterii saepta clausura circumscripta vivere debent, neque ex iis egredi licet, exceptis casibus de quibus iure cautum est (cfr. art. 7).

6. Item lex clausurae vetat ne intra saepta monasterii clausurae obnoxia, ullus cuiusvis condicionis, sexus et aetatis ingrediatur, exceptis casibus de quibus iure cautum est (cfr. art. 8 et 9).

7. Praeter indulta particularia Sanctae Sedis, egressus e clausura iis, de quibus in art. 5, permittitur:

a) in casu gravissimi et imminentis periculi;

b) ex licentia Antistitae cum consensu saltem habituali Ordinarii loci et, si habeatur, Superioris regularis: 1. ad medicos adeundos vel salutem curandam dummodo fiat in proprio commorationis loco vel in vicinia; 2. ad comitandam, si vera necessitas id postulet, monialem infirmam; 3. ad opus manuale faciendum vel necessariam vigilantiam exercendam in locis extra clausuram sed intra saepta monasterii sitis; 4. ad iura civilia exercenda; 5. ad actus administrationis faciendos, qui aliter fieri non possint.

Praeter casus saluti consulendi, si absentia a clausura ultra hebdomadam protrahi debeat, Antistita praevium consensum Ordinarii loci et, si habeatur, Superioris regularis obtinere debet.

http://www.obrascatolicas.com

c) Extra casus sub littera *b)* descriptos, Antistita licentiam Ordinarii loci et, si habeatur, Superioris regularis petere debet, quae nonnisi vere gravi de causa necnon ad tempus vere necessarium concedi potest;

d) Egressus omnes ad normam *a)*, *b)* et *c)* huius articuli concessi protrahi non possunt ultra tres menses sine licentia Sanctae Sedis.

8. Praeter indulta particularia Sanctae Sedis, ingressus in clausuram permittitur:

a) S. R. E. Cardinalibus, qui aliquot comites sibi assumere possunt; Nuntiis et Delegatis Apostolicis in locis
689 propriae iurisdictionis; /

b) iis, qui supremum actu tenent populorum principatum, eorumque uxoribus cum comitatu;

c) Ordinario loci et Superiori regulari, iusta de causa;

d) Visitatoribus canonicis in actu visitationis, dumtaxat inspectionis causa, quos tamen socius comitari debet;

e) Sacerdoti, una cum ministris, ad sacramenta infirmis administranda, vel ad funera exsequenda. Ingressus permittitur etiam sacerdoti ad assistendum eis quae diuturno vel gravi morbo laborant;

f) item sacerdoti, una cum ministris, ad processiones liturgicas celebrandas, si requiratur ab Antistita;

g) ex licentia Antistitae, sub vigilantia Ordinarii loci et si habeatur, Superioris regularis, medicis ceterisque, quorum opera vel industria necessaria est ad providendum utilitatibus monasterii;

h) sororibus externo servitio monasterii addictis, iuxta propria statuta.

9. Ius particulare ad normam art. 1 a Sancta Sede probatum, potest iuxta spiritum et indolem singulorum Institutorum sive severiores normas clausurae statuere sive de aliis casibus legitimi ingressus et egressus sancire, quibus monasteriorum necessitatibus vel monialium bono prospiciatur.

10. Usus radiophonii et televisionis, in monasteriis monialium vitae unice contemplativae nonnisi in peculiaribus rerum adiunctis indolem religiosam habentibus permitti potest.

11. Oportet ut diaria, commentarii periodici et cetera subsidia communicationis neque numero nimia sint, neque indistincte admittantur (cfr. *Inter mirifica*, n. 4). Etenim per illa subsidia spiritus huius mundi etiam optimas communitates pervadere et perturbare potest.

12. Sessiones seu coetus cuiuscumque generis, quae cum vita claustrali vix, vel ne vix quidem, componi possunt, prudenter vitentur. Si tamen praesentes rerum conditiones id suadere videantur, tunc cum debita licentia, poterit quandoque permitti monialibus ut illis coetibus intersint, qui vere vitam claustralem fovent, dummodo ne huiusmodi egressus e claustro nimis crebro fieri contingat. Meminerint Superiores puritatem et fervorem vitae claustralis e stricta observantia legum clausurae multum pen-
690 dere. Ideo exitus e saeptis monasterii exceptio maneat. /

13. Lex clausurae obligationem gravem conscientiae secumfert, sive pro monialibus sive pro extraneis.

14. In visitatione canonica Visitator materialem clausuram inspicere debet; Antistita vero debet de normarum clausurae observantia eidem rationem reddere necnon librum ubi fideliter egressus et ingressus adnotantur, inspectioni subicere.

15. Ecclesia, cum vitam contemplativam claustralem magni faciat, valde laudat moniales quae, in modo aptandi clausuram huic vitae contemplativae magis consentaneo, secessum a mundo sanctissime servant (cfr. *Perfectae caritatis*, n. 7); eos vero qui ius et officium habent invigilandi custodiae clausurae, Ordinarium scilicet loci et, si habeatur, Superiorem regularem, enixe adhortatur, ut omni sollicitudine eam tueantur et Antistitam, ad quam proxime pertinet huius clausurae custodia, pro suo munere efficaciter adiurvent.

16. Poenae in clausuram monialium violantes statutae usque ad novi Codicis Iuris Canonici promulgationem vigore carent.

17. Modus procedendi in renovatione, per Litteras Apostolicas *Ecclesiae sanctae* motu proprio datas statutus, II, nn. 9, 10, 11, fideliter servetur. Ad mentem vero n. 6 earundem Litterarum, experimenta contra praescripta praesentium normarum, quae ius commune constituunt, induci nequeunt nisi obtenta praevia Sanctae Sedis licentia.

Ea vero monasteria, quae in aptanda clausura papali iam quasdam innovationes ad effectum deduxerunt, obligatione tenentur eas proponendi iudicio Sacrae Congregationis pro Religiosis et Institutis saecularibus intra sex menses a die editionis praesentis Instructionis.

Datum Romae, die 15 mensis Augusti 1969, in festo B. M. V. in caelum assumptae.—H. Card. Antoniutti, *Praef.* Eduardus Heston, C. S. C., *a Secr.*

Adn. ANASTASIUS AB UTRECHT in Laurentianum 11 (1970) 308-358; C. BROVETTO in Vita rel. 5 (1969) 445-451; M. CABREROS in Vida rel. 28 (1970) 403-413; 29 (1970) 18-24; A. DE B. et L. R. in Vie consacrée 41 (1969) 340-363; G. DELLA CROCE in Vita rel. 5 (1969) 497-505; C. GORRICHO in Vida rel. 28 (1970) 30-41; B. PENNINGTON in Vie consacrée 43 (1971) 213-228 et Studia canonica 5 (1971) 245-257.

3780

1969 AUG 15.-SC CULTUS DIVINI, DECRETUM. PART.*

Novus Ordo exsequiarum approbatur

I—DECRETUM APPROBATIONIS

Ritibus exsequiarum consuevit pia Mater Ecclesia non solum defunctos Deo commendare, sed et filiorum suorum spem erigere fidemque suam testari in futuram cum Christo baptizatorum resurrectionem.

Quapropter Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum II in Constitutione de sacra Liturgia mandavit ritus exsequiarum ita esse recognoscendos, ut paschalem mortis christianae indolem manifestius exprimerent, et ut ritus sepeliendi parvulos etiam propria Missa donarentur (artt. 81-82).

Huiusmodi ritus Consilium ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia apparavit et, diversis in regionibus, opportunis experimentationibus subiecit. Summus autem Pontifex Paulus VI, Auctoritate Sua Apostolica, eosdem ritus tandem approbavit et evulgari iussit, ab omnibus qui Rituali Romano utuntur in posterum adhibendos.

Sacra vero haec Congregatio pro Cultu Divino, de mandato eiusdem Summi Pontificis, Ordinem Exsequiarum promulgat, statuens ut a die 1 Iunii 1970 vigere incipiat.

Statuitur insuper ut, usque ad diem 1 mensis Iunii proximi anni, si in exsequiis celebrandis lingua latina adhibetur, aut hic Ordo aut ritus qui in Rituali Romano habentur, usurpari ad arbitrium possint; ab eo autem die tantum hic novus Ordo Exsequiarum adhibeatur.

Singulis autem Conferentiis Episcoporum, postquam popularem interpretationem paraverint, et ab hac Sacra Congregatione confirmationem eiusdem acceperint, facultas fit alium diem ante 1 Iunii 1970, pro opportunitate, statuendi, quo novus Ordo Exsequiarum vigere incipiat.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus S. Congregationis pro Cultu Divino, die 15 Augusti 1969, in sollemnitate Assumptionis B. Mariae Virginis.—Benno Card. Gut, *Praef.* A. Bugnini, *a Secr.*

II—NORMAE GENERALES ORDINIS EXSEQUIARUM

Praenotanda

1. Paschale Christi mysterium in filorum suorum exsequiis fideuter celebrat Ecclesia, ut illi, qui Christi mortui et suscitati per Baptismum concorporales facti sunt, cum ipso per mortem transeant ad vitam, in anima quidem purificandi et cum sanctis et electis in caelum assumendi, in corpore vero exspectantes beatam spem adventus Christi et resurrectionem mortuorum.

Ideo sacrificium eucharisticum Paschatis Christi pro dfunectis offert Ecclesia, precesque atque suffragia pro illis effundit ut, inter se communicantibus omnibus Christi membris, quae aliis impetrent spiritualem opem, aliis offerant spei solacium.

2. In fratrum suorum exsequiis celebrandis spem vitae aeternae christiani utique affirmare satagant, ita tamen ut mentem modumque agendi hominum suae aetatis suaeque regionis circa defunctos nec ignorare nec neglegere videantur. Sive ergo de familiarum traditionibus agitur, sive de locorum consuetudinibus, sive de societatibus ad funera curanda constitutis, quidquid bonum invenerint, libenter probent, quidquid vero Evangelio contradicere videatur, ita transformare nitantur, ut, quae exsequiae pro christianis celebrentur, et fidem paschalem ostendant et evangelicum spiritum vere demonstrent.

3. Remota sane vanae pompae ostensione, fidelium defunctorum corpora, quae Spiritus Sancti templum exstiterunt, decet honorari; quare praestat, potioribus saltem momentis

inter mortem et sepulturam, fidem in vitam aeternam affirmari et suffragiorum preces fundi.

Potiore autem momenta, iuxta locorum consuetudines, haec numerari possunt: vigilia in domo defuncti, corporis depositio in feretro et ipsius translatio ad sepulcrum, praemissa tum propinquorum tum, si fieri potest, totius etiam communitatis adunatione ad audiendam in liturgia verbi consolationem spei, ad sacrificium eucharisticum offerendum et ad defunctum ultima valedictione consalutandum.

4. Ut omnium regionum condiciones perspectae quodammodo habeantur, Ordo exsequiarum pro adultis hic propositus iuxta tres typos distinguitur, quorum *a)* primus typus tres stationes praevidet, nempe in domo defuncti, in ecclesia et in coemeterio; *b)* secundus typus duas tantum stationes considerat, idest in sacello coemeterii et ad sepulcrum; *c)* tertius typus unicam stationem habet, et quidem in ipsa domo defuncti.

5. Primus typus exsequiarum idem prorsus est ac qui antea habebatur in Rituali Romano. Typus ille de more, saltem ruri, tres stationes complectitur, scilicet in domo defuncti, in ecclesia et in coemeterio, cum duabus processionibus intermediis. Processiones tamen, praesertim in magnis civitatibus, vel haud frequenter sunt in usu vel variis ex rationibus minus conveniunt; ex alia parte, propter angustum clericorum numerum et coemeteriorum longinquitatem ab ecclesiis, stationes in domo et in coemeterio sacerdotes interdum peragere nequeunt. His consideratis, suadendum est fideilibus ut, deficiente sacerdote vel diacono, ipsi orationes et psalmos consuetos dicant; quod si fieri non possit, stationes in domo defuncti et in coemeterio omittantur.

6. Iuxta hunc primum typum, statio in ecclesia complectitur de more celebrationem Missae exsequialis, quae prohibetur tantummodo in Triduo sacro, in sollemnitatibus et in dominicis Adventus, Quadragesimae et Paschae. Si vero, rationibus pastoralibus suadentibus, exsequiae in ecclesia celebrentur sine Missa (quae tamen alia die, quantum fieri potest, opportune celebranda erit), liturgia verbi omnino praescribitur, ita ut statio in ecclesia semper complectatur hanc liturgiam verbi, cum vel sine sacrificio eucharistico, atque ritum qui olim vocabatur «absolutio» defuncti et in posterum «ultima commendatio et valedictio» appellabitur.

7. Secundus typus exsequiarum duas tantum complectitur stationes, et quidem in coemeterio, in sacello nempe coemeteriali, et apud sepulcrum. Non praevidetur in hoc typo exsequiarum celebratio eucharistica, quae tamen locum habebit, absente cadavere, ante vel post ipsas exsequias.

8. Ritus exsequialis iuxta typum tertium, in domo defuncti celebrandus, qui fortasse alicubi omnino inutilis censebitur, necessarius tamen videtur in nonnullis regionibus. De rebus singulis, diversis adiunctis prae oculis habitis, consulto non agitur. Attamen convenire visum est ut quaedam saltem indicationes proponerentur, ita ut et in hoc casu haberi possent elementa communia cum ceteris typis, v. gr. in liturgia verbi et in ritu ultimae commendationis seu valedictionis. Ceterum, Conferentiae Episcopales poterunt providere.

9. Quando Ritualia particularia iuxta novum Rituale Romanum praeparabuntur, Conferentiae Episcopalis erit sive tres typos exsequiarum retinere, sive ordinem mutare, sive unum typum alterumve omittere. Nam fieri potest ut in aliqua natione unus typus, e. gr. typus primus cum tribus stationibus, sit exclusive in usu et qua talis, ceteris exclusis, retinendus; in alia vero omnes tres sint necessarii. Ideo Conferentia Episcopalis, attentis necessitatibus particularibus, opportune providebit.

10. Post Missam exsequialem ritus ultimae commendationis et valedictionis defuncti habetur.

Quo tamen ritu non quaedam defuncti intelligitur purificatio —quae quidem sacrificio eucharistico potius efficitur— sed extrema exhibetur valedictio, qua communitas christiana membrum suum consalutat, antequam corpus efferatur vel sepeliatur. Etsi enim quaedam semper habetur in morte separatio, tamen christiani, qui tamquam membra Christi unum sunt in Christo, nec ipsa morte umquam separari possunt. [1]

Huiusmodi ritum invitatio sacerdotis introducat atque declaret; sequantur deinde quaedam momenta silentii, gestus aspersionis et incensationis, atque cantus valedictionis, quem, et idoneo textu compositum et apta melodia ornatum, non solum praestat ab omnibus cantari, sed totius ritus omnes sentiant esse fastigium.

Etiam aspersio, qua recolitur inscriptio per Baptismum in vitam aeternam, et incensatio, qua honoratur corpus defuncti, templum scilicet Spiritus Sancti, ut gestus valedictionis haberi possunt.

Ritus ultimae commendationis et valedictionis haberi nequit nisi in ipsa tantum actione exsequiali seu praesente cadavere.

11. In quavis pro defunctis celebratione, tum exsequiali tum etiam communi, magnum in ritu tribuitur momentum lectionibus verbi Dei. Ipsae enim mysterium paschale proclamant, spem afferunt iterum in Dei regnum simul conveniendi, pietatem edocent erga defunctos et ad christianae vitae testimonium passim exhortantur.

12. Cum in officiis pro defunctis exhibendis Ecclesia, ad dolorem exprimendum et ad fiduciam efficaciter fovendam, ad orationem psalmorum potissimum recurrat, sedulo curent

[1] Cf. Simeon Thessalonic., *De ordine sepulturae*: P. G. 155, 685 B.

pastores ut apta catechesi communitates suas manuducant ad quosdam saltem psalmos, inter eos qui pro liturgia exsequiali proponuntur, clarius altiusque intellegendos. In ceteris autem cantibus, quorum usus ratione pastorali frequenter in ritu indicatur, tum «suavis et vivus sacrae Scripturae affectus» [2] tum Liturgiae afflatus apprime curentur.

13. Etiam in orationibus communitas christiana fidem suam profitetur, atque pro defunctis adultis pie intercedit, ut beatitudinem apud Deum consequantur, ad quam parvuli defuncti, per Baptismum filii adoptionis effecti, iam pervenisse creduntur. Pro horum vero infantium parentibus, sicut et pro omnium defunctorum propinquis, preces effunduntur, ut in dolore suo fidei consolationem accipiant.

14. Ubi, sive ex lege particulari, sive ex fundatione, sive etiam ex consuetudine, Officium defunctorum, tum in exsequiis tum etiam extra exsequias dici solebat, hoc Officium servari potest, digne quidem et pie celebrandum. Attentis autem vitae hodiernae et rei pastoralis condicionibus, loco Officii defunctorum, vigilia seu celebratio verbi Dei (nn. 27-29) haberi potest.

15. Iis qui elegerint proprii cadaveris cremationem, ritus exsequiarum christianarum concedendi sunt, nisi constet ipsos talem electionem fecisse rationibus ductos christianae vitae adversis, iuxta ea quae statuta sunt per Instructionem Sacrae Congregationis S. Officii, diei 8 maii 1963, *de cadaverum crematione*, nn. 2-3. [3]

Exsequiae celebrentur iuxta typum qui in regione adhibetur, ita tamen ut non lateat Ecclesiam anteponere consuetudinem sepeliendi corpora, sicut Dominus ipse voluit sepeliri, et vitato periculo scandali vel admirationis ex parte fidelium.

Ritus qui fiunt ad sacellum vel ad sepulcrum in hoc casu peragi possunt in ipsa aede crematorii; immo, deficiente alio loco apto, et in ipsa aula crematorii, vitato prudenti periculo scandali vel indifferentismi religiosi.

De officiis et ministeriis circa defunctos

16. In exsequiis celebrandis suum cuique munus atque officium meminerint esse concreditum omnes qui ad populum Dei pertinent: parentes nempe vel propinqui, funeribus curandis addicti, communitas ipsa christiana, sacerdos demum, qui, fidei educator et consolationis minister, actioni liturgicae praeest et Eucharistiam celebrat.

17. Meminerint etiam omnes, praesertim vero sacerdotes, cum in liturgia exsequiali defunctos Deo commendant, suum insuper esse officium ut spem astantium erigant, fidemque foveant in mysterium paschale et in resurrectionem mortuorum, ita tamen ut, pium affectum Matris Ecclesiae et fidei consolationem afferendo, credentes quidem allevent, maerentes tamen non offendant.

18. In praeparanda ordinandaque celebratione exsequiarum, sacerdotes non solum uniuscuiusque defuncti personam eiusque mortis adiuncta, sed domesticorum quoque dolorem eorumque christianae vitae necessitates sollicita humanitate considerent. Peculiarem insuper rationem habeant eorum qui occasione exsequiarum liturgicis celebrationibus assistunt vel Evangelium audiunt, sive sunt acatholici sive catholici qui Eucharistiam vel numquam vel vix unquam participant, vel etiam fidem amisisse videntur: pro omnibus enim sacerdotes ministri sunt Evangelii Christi.

19. Exsequiae, sola Missa excepta, peragi possunt a diacono. Necessitate pastorali id exigente, Conferentia Episcopalis, de licentia Apostolicae Sedis, etiam laicum deputare potest.

Deficiente vero sacerdote vel diacono, suadendum est ut in exsequiis primi typi stationes in domo defuncti et in coemeterio, atque in genere vigilia pro defuncto a laicis peragantur.

20. In celebratione exsequiarum, praeter distinctionem ex munere liturgico et Ordine sacro manantem, et praeter honores ad normam legum liturgicarum auctoritatibus civilibus debitos, nulla privatarum personarum aut condicionum, sive in caeremoniis, sive in exterioribus pompis, habeatur acceptio. [4]

De aptationibus Conferentiarum Episcopalium cura parandis

21. Conferentiis Episcopalibus competit, vi Constitutionis de sacra Liturgia (art. 63b), in Ritualibus particularibus parare titulum, qui huic titulo Ritualis Romani respondeat, singularum tamen regionum necessitatibus accommodatum, ut, actis ab Apostolica Sede recognitis, in regionibus ad quas pertinet adhibeatur.

Qua in aptatione, Conferentiarum Episcopalium erit: 1) Aptationes definire, intra limites in hoc titulo statutos. 2) Sedulo et prudenter considerare quid ex traditionibus ingenioque singulorum populorum opportune admitti possit, ideoque alias aptationes, quae utiles vel necessariae existimentur, Apostolicae Sedi proponere, de ipsius consensu introducendas. 3) Propria autem Ritualium particularium iam exstantium elementa, si quae habeantur, retinere, dummodo cum Constitutione de sacra Liturgia et necessitatibus hodiernis componi possint, vel ea aptare. 4) Versiones textuum parare, ita ut ingenio variarum linguarum culturarumque vere sint accommodatae, additis, quotiescumque opportunum fuerit,

[2] Conc. Vati. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 24 [LE 3142].
[3] Cf. *A. A. S.* 56 (1964) 822-823 [LE 3130].
[4] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 32 [LE 3141].

http://www.obrascatolicas.com

melodiis cantui aptis. 5) Praenotanda, quae in Rituali Romano habentur, aptare atque complere, ita ut ministri significationem rituum plene intellegant et effectu compleant. 6) In editionibus librorum liturgicorum cura Conferentiarum Episcopalium parandis, materiam ordinare modo qui ad usum pastoralem aptissimus videatur ita, tamen, ut de materia, quae in hac editione typica continetur, nihil omittatur.

Si quae vero rubricas vel textus adicere opportunum videatur, congruo signo vel charactere typographico distinguantur a rubricis et textibus Ritualis Romani.

22. In parandis Ritualibus particularibus de exsequiis, Conferentiarum Episcopalium erit: 1) Ritum ordinare iuxta unum vel plures typos, prout indicatum est supra, n. 9. 2) Pro formulis in ipso ritu principali propositis, alias, si opportunum visum fuerit, substituere ex iis quae in capite VI habentur. 3) Quoties Rituale Romanum plures exhibet formulas ad libitum eligendas, alias etiam formulas eiusdem generis adicere (ad normam n. 21, 6). 4) Iudicare an laici deputandi sint ad celebrandas exsequias (cf. supra, n. 19). 5) Sicubi ratio pastoralis id suadeat, statuere ut aspersio et incensatio omitti possint, vel alio ritu suppleri. 6) Colorem illum liturgicum pro exsequiis statuere, qui aptus sit ingenio populorum, quique et dolorem humanum non offendat et spem christianam ostendat mysterio paschali illuminatam.

De munere sacerdotis in praeparanda ordinandaque celebratione

23. Sacerdos, variis diversisque consideratis adiunctis, votis etiam familiae et communitatis auditis, facultatibus in ritu concessis libenter utatur.

24. Ritus pro quolibet typo propositus ita describitur ut cum simplicitate peragi possit; magna tamen textuum copia pro opportunitate praebetur. Ita, ex. gr.: 1) Omnes textus in genere cum aliis commutari possunt, ipsa communitate vel familia cooperante, ad maiorem veritatem habendam, iuxta cuiusque celebrationis adiuncta. 2) Quaedam elementa non obligatorie determinantur, sed ad libitum addi possunt pro opportunitate, ut v. gr. oratio pro dolentibus in domo detuneti. 3) Iuxta traditionem liturgicam, magna datur electionis libertas in textibus ad processiones propositis. 4) Quoties psalmus qui ratione liturgica indicatur vel suadetur aliquam difficultatem pastoralem praebere potest, alius additur ad libitum, loco praecedentis assumendus. Immo in psalmis ipsis unus alterve versus qui sub aspectu pastorali minus aptus videatur, omitti potest. 5) Textus orationum semper numero singulari proponitur, pro uno nempe defuncto: proinde singulis in casibus, sive quoad genus sive quoad numerum, textus ipse erit aptandus. Ita, ex. gr. verba *famulus tuus* fient, pro opportunitate, *famula tua* vel *famuli tui* vel *famulae tuae*, etc. 6) In orationibus, lineae quae intra parenthesim continentur, omitti possunt.

25. Apta eaque digna exsequiarum celebratio, sicut et totum sacerdotis ministerium erga defunctos, considerationem organicam mysterii christiani et pastoralis officii supponit.

Inter alia, sacerdotis est: 1) Aegrotis et moribundis adesse, sicut in proprio titulo Ritualis Romani indicatur. 2) Catechesim tradere de significatione mortis christianae. 3) Defuncti familiam blande reficere, in doloris anxietate fovere et, quantum potest, benigne adiuvare atque cum illa celebrationem aptam exsequiarum parare, adhibitis facultatibus in ipso ritu propositis atque concessis. 4) Liturgiam denique defunctorum cum tota vita liturgica paroeciali et cum ministerio pastorali apte componere.

* Prot. N. 725/69. Ordo exsequiarum. Typis Poliglottis Vaticanis 1969, p. 5-14. Ads. C. BRAGA in EL 84 (1970) 160-169; L. BRANDOLINI in EL 84 (1970) 129-148; P. OY in Not. 2 (1966) 353-383 et in La Maison-Dieu n. 101 (1970) 15-32; S. MAZZARELLO in Not. 5 (1969) 431-435; G. OURY in L'ami du clergé 80 (1970) 337-341; 82 (1972) 169-172; A. PISTOIA in EL 84 (1970) 149-159; V. RAFFA in ME 95 (1970) 32-35; A. TURCK in La maison-Dieu n. 101 (1970) 113-118; Not. 3 (1967) 195-164.

3781

1969 AUG 22.-SC EPISC., INSTR. AAS 61 (1969) 614-643

Instructio de pastorali migratorum cura

Sacra Congregatio pro Episcopis, ex consilio ducta, ut Sacerdotum Antistibus et animarum Pastoribus agendi rationes describerentur, quae cum normis pontificiis, Constitutionibus et Decretis Concilii Oecumenici Vaticani II, necnon migrationum huius temporis necessitatibus aptius consenirent, Constitutionem Apostolicam Exsul Familia[1] iisdem accommodandam esse censuit.

Ideo, post collata iterum iterumque consilia cum variis Conferentiis Episcopalibus, hanc Instructionem exaravit, quae a Patribus Sacrae Congregationis pro Episcopis, in coetu plenario diei 21 novembris 1968 habito, favorabili voto perpensa est.

Summus Pontifex Paulus Pp. VI, audito Cardinali Sacrae Congregationis pro Episcopis Praefecto, praesentem Instructionem Litteris Apostolicis Pastoralis migratorum cura die XV mensis augusti anni MCMLXIX motu proprio datis [LE 3778] probavit, et publici iuris fieri iussit, pariter statuens, ut normae eiusdem Instructionis die prima proximi mensis octobris vigere inciperent.

[1] *A. A. S.* 44 (1952), pp. 649 et ss. [LE 3304].

Cap. I—De principiis generalibus

1. *Novae migrationum formae.*—Nemo est, qui ignoret facultatem hominum in varias nationes se conferendi facilliorem atque frequentiorem nostris hisce temporibus, pluribus de causis, evasisse. Citus enim rerum oeconomicarum technicus progressus, mutuae civium et nationum necessitudines, interdependentiae, quas vocant, iugiter ampliores et frequentiores, effusum in civili consortione studium fovendi iuridicam et politicam humanae familiae unitatem, ingens, tandem, communicationis instrumentorum allatum in / praesens incrementum, haec omnia latiora reddiderunt 615
spatia et novas antiquis addiderunt rationes inceptis [2].

Ac sane non desunt, qui politicis vel oeconomicis compulsi adiunctis, exteras expetunt plagas: indesinenter tamen plures homines domum et patriam derelinquunt alibi commoraturi vel industriae acti incremento et urbanae vitae cupiditate moti: quibus omnibus oeconomica cooperatio inter nationes instaurata necnon facilior reddita facultas aliis in locis laborem quaerendi favent; addantur oportet feliciter consociata opera in scientiis et in technicis artibus apud gentes ad progressum praesertim intentas, et frequentiores effectae ipsius culturae mutuae rationes, late conditis internationalibus institutis et exteras Studiorum Universitates adeundi oblata facultate.

2. *Humanae familiae unitas.*—Ex hoc populorum motu nova exsurgit latiorque causa «conformationis» sive populorum omnium, sive orbis terrarum universi, in qua *Spiritus Dei, qui mirabili providentia temporum cursum dirigit et faciem terrae renovat* [3], facile conspicitur.

Migrationes etenim, quippe quae mutuam omnium cognitionem ac cooperationem foveant et promoveant, humanae familiae unitatem testantur excoluntque, et inter populos fraternitatis commercium, *in quo utraque pars dat simul et accipiet* [4], lucide confirmant.

3. *Problemata migrationibus inhaerentia.*—Quod si opportunae nunc prolatae agnoscuntur rationes migratoriis motibus faventes, non est tamen infitiandum multa simul adesse discrimina ac difficultates ipsa rei amplitudine persaepe aucta vel saltem nullo modo imminuta. Augentur quidem hodie frequentes sociales necessitudines, quin tamen congruentem personae maturitatem et rationes vere personales semper promoveant. Inde oriuntur difficultates et aerumnae multae, *quarum ipse homo simul causa est et victima* [5].

Recolantur praesertim animorum curae ob oeconomicas inaequalitates, conflictationes ex ingeniorum et traditionum diversitate procedentes, *omnis discriminandi modus in iuribus personae fundamentalibus, sive socialis sive culturalis, ob sexum, stirpem, colorem, socialem conditionem, linguam aut religionem* [6], quaeque historica praeiudicia respiciunt ac politicam vel ideologicam intolerantiam [7]. 616

4. *Influxus in religiosam vitam.*—Quae omnia dum universae societatis ac ipsius familiae structuram et humanam ipsam personam funditus attingunt, vitae quoque religiosae haud leve detrimentum afferre solent: iis enim in adiunctis versantes ob ineptam fortasse fidei «interiorizationem», quam vocant, christifideles, experientia teste, periculo subliciuntur vitae christianae praxim relaxandi et gradatim relinquendi; amitti contingit hactenus excultae fidei magnum thesaurum: quod vero eo facilius evenire consuescit, quo magis humanum et culturale patrimonium, quocum religiosa migratorum fides arcte consociari solet, in discrimen advocatur. Ac propterea Sancta Mater Ecclesia, ad hoc constituta, *ut... omnes homines salutaris Redemptionis participes efficiat* [8], etiam *cum genere humano eiusque historia se re vera intime coniunctam experitur* [9], peculiarem iugiter sollicitudinem gerit erga filios, qui ista vel illa de causa, domum relinquunt aliasque expetunt regiones, ac superno accepto mandato fideliter perfungens, non solum religionis solacia migratoribus omnibus praebere enititur, sed etiam alacriter contendit, ut humanae personae iura vitaeque etiam spiritualis fundamenta sanciantur ac serventur [10].

[1] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 4, 5, 6, 25, 26 [LE 3356]; Litt. Encycl. *Pacem in terris: A. A. S.* 55 (1963), p. 291 [LE 3110].
[2] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 26. 3346). [3] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, III, n. 14 [LE n. 8. [4] *Ibid.*, n. 29. [5] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 4; Litt. Encycl. *Populorum progressio: A. A. S.* 59 (1967), p. 349, n. 76 [LE 3546].
[6] Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, Cap. I, n. 2.
[7] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 1.
[8] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 3

5. *De observantia iurium fundamentalium humanae personae.*—Porro homo *et quidem unus ac totus, cum corpore et anima* [11] pastoralis sollicitudinis Ecclesiae est finis proprius. Cum vero temporum necessitatibus animorum cura accommodetur oporteat, peropportunum videtur summa ac fundamentalia humanae personae iura iterum iterumque recolere sive ut supremi populorum Moderatores eadem agnoscant et agnita tutentur, sive ut in civium et communitatis officia migratores cuncti se sciant insertos
617 et adimplenda munera diligenter considerent. /

6. *Ius patriae fruendae.*—Ex sociali hominis natura consequitur, ut alicuius Reipublicae ac Patriae homo sit civis, cui praeterquam stirpis et sanguinis iure, vinculis pariter spiritualibus ac culturalibus devincitur [12].

Summa autem ac fundamentalia hominum iura tum profecto violantur, cum sive singuli homines sive ethnici coetus, quoniam vel stirpe dissimiles vel religione dispares vel alia de causa, sua domo patriaque privantur.

7. *Ius migrandi.*—Nativum asseritur hominis ius materialibus ac spiritualibus bonis utendi, quibus *propriam perfectionem plenius atque expeditius consequatur* [13]. Ubi vero civitas, quae rerum inopia et magna civium frequentia laboret, nequeat incolis talium bonorum usum suppeditare, aut condiciones ponat humanam dignitatem laedentes, migrandi iure homo perfruitur et novam domum in exteris terris seligendi vitaeque condiciones homine dignas quaerendi [14].

Neque tantum singulis personis, sed familiis universis hoc plenum pertinet ius. Ac propterea *in migrationibus ordinandis convictus domesticus omnino in tuto ponatur* [15], ratione habita earundem familiarum necessitatum quoad habitationem praesertim, puerorum educationem, laboris condicionem, socialem securitatem et tributa [16].

Publicae Auctoritates ius humanae personae immerito negent si vel emigrationi vel immigrationi obstent aut impedimenta adducant [17], praeterquam si gravi boni communis ratione ex veritate considerata id requiratur [18].

8. *De servitio boni communis.*—Etsi iure migrandi instructi, tenentur *cives meminisse suum esse ius et officium*
618 *ad verum propriae communitatis progressum pro sua /possibilitate conferre. Praesertim in regionibus oeconomice minus progressis, ubi omnes opes urgenter adhibendae sunt, bonum commune graviter in discrimen vocant* [19] qui, si praecipue mentis viribus polleant et facultatibus sint praediti, migrandi cupiditate et tentatione alliciantur: ipsi enim *communitatem suam subsidiis sive materialibus sive spiritualibus privant, quibus illa eget* [20]. Huiusmodi boni communis promotionem in regionibus minus progressis considerare ne omittant regiones technice evolutae: hac de re praeparationem et restitutionem in patriam foveant artificum et iuvenum studiis incumbentium postquam peritiam in sua quisque disciplina sunt adepti et congruo diplomate forte sint ornati.

9. *De officio auctoritatis publicae opportunitatem operis parandi.*—Tali civium officio congruenter, civitatum Moderatores studeant oportet, ut in propriis regionibus fontes laboris creentur [21]. *In huiusmodi causis peropportune fieri censemus ut, quoad possit, res operam, non autem opera rem quaerat* [22]; migrationes exinde non coactionem, at liberam humanae personae electionem consequentur.

10. *De officiis erga communitatem excipientem.*—*Quicumque alium populum aditurus est, magni aestimet eius patrimonium et linguas et mores* [23]: ideoque excipienti communitati libenter semetipsos accommodent migratores et sermonem ediscere festinent ita ut, si longior producatur vel definitiva evadat commoratio, in novam societatem facilius inseri valeant: quod tamen valide et efficaciter fiet, si quacumque coactione vel impedimento seclusis, sponte ac gradatim evenerit.

Magno animi affectu sunt hac in re prosequendi, qui ob ideologica discidia vel politicas partes patrium locum coacti sunt relinquere, ac extorres cuncti domo depulsi alioque deportati: hi novae, cui adiunguntur, societati neque facile neque sollicite ex ipsis rerum adiunctis aptari et conformari assolent. / 619

11. *Ius nativi sermonis et patrimonii spiritualis servandi.*—Suum mentis habitum secum afferunt migratores, suum sermonem, suam culturam, suamque religionem: quae omnia spirituale quoddam sententiarum, traditionum ac culturae constituunt patrimonium extra patriam adhuc permansurum: ubique ergo permagni aestimetur.

Non ultimas in re sibi vindicat considerationis partes patrius migratorum sermo, cuius ope mentis habitum, cogitationum et culturae formas vitaeque spiritualis ipsi proferunt rationem [24].

Quae cum naturale sint medium et via ad hominis intima cognoscenda et aperienda, migratorum cura uberiores sane afferet fructus, si ab iis praestetur, qui haec omnia bene noverint, quique migratorum linguam, sensu pleniori, recte calleant: patet exinde ac confirmatur opportunitas curam migratorum exercendi per eiusdem sermonis sacerdotes et quidem per totum tempus, quod utilitas requirat [25].

12. *Religiosae curae rationes.*—Rationes, iuridicae formae ac utilitas temporum, quibus migratorum curae consulatur oportet, in omnibus et singulis casibus apprime considerentur et ad rerum adiuncta accommodentur.

Quae inter adiuncta nonnulla placet recensere, nempe migrationis diuturnitatem, accommodationis processum (primae vel sequentium generationis), civilis cultus differentias (sermonis ac ritus), ipsius migrationis modum, prout scilicet vel periodica vel stabilis, vel ad tempus, vel parvo aut magno peregrinante coetu peracta, vel geographice conglobata, vel disposita sit; quamobrem neminem effugere potest, quae sit praecipua ratio servitii animis ab Ecclesia praestandi: ut veris nempe migratorum necessitatibus congrua iugiter evadat et accommodata perseveret.

13. *De «pluralismo», quem vocant, in novo mundo.*—Quae omnia ubi ab animarum Pastoribus diligenter animadvertantur et fideliter observentur, non modo suae condicionis pericula et damna facilius vitabunt migratores, sed suas conferendi partes in optata regni Dei dilatatione felix dabitur ac frequens occasio. Ex ipsa enim vitae consuetudine, 620
sive cum aliarum confessionum fidelibus, sive / cum non christianis, sive demum cum non credentibus necessitudines multae et adiuncta procedere solent; ac praeterea accidere potest, ut in eadem societate catholicae vel christianae professionis crebriores inserantur alterius religionis sectatores, opifices et iuvenes litterarum vel inventorum studio dediti, dum ex alia parte, vi mutuae cooperationis inter nationes, *crescit in dies eorum (catholicorum) numerus, qui arte periti sive a consociationibus vel generalibus vel mutuis, sive a quibusdam privatorum consiliis peregre mittuntur, ut terrarum illarum progressiones incitent* [26]. Fausta proinde dabitur Ecclesiae facultas —iuxta Concilii Vaticani Secundi mentem— tum christianorum unitatem promovendi [27], tum si agatur de non christianis et de non credentibus, efficiendi *ut testimonio vitae singulorum fidelium et totius communitatis signum sit Christum eis indicans* [28].

14. *Universi populi Dei missio.*—Implexa quaestionum ac problematum varietas, plures difficultates exstantes et locorum ac adiunctorum diversitas diuturnam sedulamque obtinent Episcoporum et Episcopalium Coetuum operam, et populi Dei fraternam requirunt erga migratores, sive intra, sive extra patriae fines commorantur, actuositatem. Minime sane dubitandum, quin omnes, qui humana cohonestantur dignitate, qui praecipue christiano ditantur nomine, *socia compositaque opera id magis magisque moliri velint, ut omnibus viae patefiant humanioris vitae, in qua unusquisque sicut frater a fratribus diligatur atque adiuvetur* [29].

15. *Notio pastoralis migratorum.*—Hodiernae migrationes valde celeres per terrarum orbem effectae variis elementis componuntur: eae enim tam ex operariis quam e conductorum moderatoribus, tam e iuvenibus studiis addictis quam e technicae artis peritis, tam e voluntariis generosis quam e profugis vel e patria depulsis constant. Licet huiusmodi hominum ordines haud parum inter se differant, ii tamen omnes in peculiaribus vitae condicionibus versantur, quae multum dissimiles sunt ab iis, quibus in patria assueverant, ita ut adiumento parochorum loci

et 63; Litt. Encycl. *Pacem in terris*, l. c., p. 301 [LE 3110]. [11] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 3. [12] Cfr. Litt. Encycl. *Pacem in terris*, l. c., p. 263.
[13] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 26.
[14] Cfr. Const. Apost. *Exsul Familia*, *A. A. S.* 44 (1952), Tit. I, p. 682; Litt. Encycl. *Pacem in terris*, l. c., pp. 263, 265; Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 65, 69.
[15] Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, Cap. III, n. 11.
[16] *Ibid.* [17] Cfr. *Discorsi e Radiomessaggi di Pio XII*, Ed. Vat., vol. VII, pp. 391-393; *A. A. S.* 38 (1946) p. 146 ss.
[18] Cfr. ibid., vol. IX, p. 317; Litt. Encycl. *Pacem in terris*, l. c., p. 285.
[19] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 65.
[20] *Ibid.* [21] *Ibid.*, n. 66. [22] Litt. Encycl. *Pacem in terris*, l. c., p. 285.
[23] Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 26 [LE 3364].

[24] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 29.
[25] Cfr. Const. Apost. *Exsul Familia*, l. c., Tit. II, Cap. I, n. 5. 1°; Cap. IV, nn. 33, 34, 39. [26] Litt. Encycl. *Populorum progressio*, l. c., p. 291, n. 72.
[27] Cfr. Decr. de oecumenismo *Unitatis redintegratio*, Cap. II, nn. 9, 10. [LE 3235]. [28] Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 20.
[29] Litt. Encycl. *Populorum progressio*, l. c., p. 297, n. 28 [LE 3546].

http://www.obrascatolicas.com

frui haud valeant: quapropter Ecclesia materna sollicitu-
621 dine contendit, ut ipsis opportunam / pastoralem curam adhibeat. Proinde sub hac ratione pastorali, de qua in praesens agitur, in migratorum numero omnes recensentur, qui quavis de causa extra patriam ant propriam ethnicam communitatem degunt et ob veras necessitates peculiari curatione indigent.

Ut huiusmodi curatio provehatur ac facilior reddatur, in capitibus, quae sequuntur, ipsae normae exhibentur.

Cap. II—De Sacra Congregatione pro Episcopis

16. § 1. Sacrae Congregationis pro Episcopis est ea omnia moderari, providere, inter se componere atque provehere, quae ad christifidelium latini ritus, quocumque migrantium, spiritualem adsistentiam pertinent, collatis tamen consiliis cum Sacra Congregatione pro Orientalibus Ecclesiis, vel cum Sacra Congregatione pro Gentium Evangelizatione, si de territoriis agatur alterutri subiectis, et firmis pariter locorum Ordinarii officiis atque auctoritate in iis, quae animorum curam spectant [30].

§ 2. Itemque Sacrae Congregationis pro Episcopis munus est, eadem promovere ad migratorum utilitatem ex orientalibus ritibus, initis pariter rationibus cum Sacra Congregatione pro Ecclesiis Orientalibus, quotiescumque fideles singulorum orientalium rituum loca petant, eidem Sacrae Congregationi non obnoxia, ubi aliquis proprii ritus sacerdos desit.

§ 3. Ad normas pariter Litterarum motu proprio datarum, a verbis *Ecclesiae Sanctae* incipientium, commemorata Congregatio, auditis Episcoporum Conferentiis, quarum intersit, aut si aliqua Episcopalis Conferentia id petierit, ad spiritualem curam praestandam quibusdam socialibus coetibus, numero frequentibus, *erigere potest Praelaturas, quae constant presbyteris cleri saecularis, peculiari formatione donatis, quaeque sunt sub regimine proprii Praelati et propriis gaudent statutis* [31].

§ 4. Cum vero Sacrae Congregationi pro Episcopis adnectantur Consilia et Secretariatus de Migratione, de Operibus Apostolatus Maris, Aëris et Nomadum, secundum
622 statuta Apostolicae Constitutionis *Regimini Ecclesiae universae* [32], munera, quae in paragrapho prima explicata sunt, in eandem Congregationem implenda recidunt, ad eorum utilitatem, qui ad memorata Opera Apostolatus Maris, Aëris et Nomadum pertinent [33].

§ 5. Eidem Sacrae Congregationi, ratione peculiaris finis, Religiosa Instituta subiciuntur, quae hac ratione condita sunt, ut migratoribus spiritualis cura adhiberetur; quam ob rem, legitimam potestatem in ea dumtaxat obtinet, quae sodales horum Institutorum, utpote migratorum Cappellanos seu Missionales, sive singulos sive simul sumptos, respiciunt, firmo tamen iure Sacrae Congregationis pro Religiosis et Institutis Saecularibus in ea, quae ad religiosam vitam observandam attinent.

§ 6. Concilii Vaticani Secundi menti obsecundans, Sacra Congregatio pro Episcopis curam impendet ut, una cum Secretariatibus ad Christianorum Unitatem fovendam, pro non christianis et pro non credentibus, iis communibus inceptis intersit, quae cuiusvis fidei migratorum coetui favorabilia videantur.

17. Ad ea omnia perficienda, quae migrationum intersunt, Sacra Congregatio pro Episcopis ad adiutricem operam adhibet Officium pro Migrationibus et Consilium Superius pro Migrationibus.

18. § 1. Officio pro Migrationibus, apud Sacram Congregationem pro Episcopis iam pridem condito, praeest Delegatus ad Opera pro Migrationibus, qui congruenti Officialium numero adiuvatur.

§ 2. Huius Officii est, iis studere in eaque incumbere, quae potissimum spirituale provehunt incrementum christifidelium migratorum, e quovis sermone, stirpe, natione atque —servatis servandis— ritu; Superiori Consilio pro Migrationibus adesse eiusque apparare coetus; mutuas necessitudines cum Episcoporum Commissionibus fovere; col-

[30] Cfr. Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 18 [LE 3332]. [31] Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 4 [LE 3457].
[32] Cfr. art. 52.
[33] Ipsa Const. Apost. *Regimini Ecclesiae universae* (art. 69, 1°) compe-tentiam tribuit quaestionum cum peregrinationibus relaxationis causa conflexarum (vulgo «turismo») S. Congregationi pro Clericis, quamvis huic etiam peregrino adsistentiam spiritualem praebere potest ipse Cappellanus seu Missionalis migratorum, si in territorio sibi assignato degat vel eodem transeat [LE 3588].

loquia inire et prosequi cum Sodalitatibus ex omnibus gentibus, quarum aliquomodo migratorum cura intersit, ceteraque omnia provehere incepta, quae utilia aptata videantur. / 623

19. Superius Consilium pro Migrationibus constat ex:

§ 1. Praeside, cuius munere fungitur Secretarius pro tempore Sacrae Congregationis pro Episcopis;

§ 2. Secretario, ad cuius officium eligitur Delegatus ad Opera pro Migrationibus, Apostolatus Maris, Aëris et Nomadum.

§ 3. Ad idem Consilium pertinent:

a) Praesides et Secretarii [34] Episcopalium Commissionum pro Migrationibus in singulis nationibus constituti vel, ubi desint, Episcopi Promotores nationales, Officiales Dicasteriorum Romanae Curiae, quorum aliquomodo migratorum cura interest, nempe Consilii pro Publicis Ecclesiae Negotiis, Sacrarum Congregationum pro Ecclesiis Orientalibus, pro Clericis, pro Religiosis et Institutis Saecularibus, pro Institutione Catholica, pro Gentium Evangelizatione, Secretariatuum ad Unitatem Christianorum fovendam, pro non christianis et non credentibus, itemque Consilii de Laicis et Pontificiae Commissionis Studiorum «Iustitia et Pax», Delegati e Caritate Internationali, e Commissione Catholica Internationali pro Migrantibus, e Foederatione Superiorum Institutorum religiosorum virorum ac mulierum ac demum Superiores generales religiosarum Congregationum pro migratoribus;

b) alii periti ac bene meriti viri, sive ex ecclesiastico sive e laicorum ordine, a Sacra Congregatione pro Episcopis selecti ac nominati.

§ 4. Praeses, audito Secretario, aliquos viros e commemorato Consilio deligit, quorum nomina Sacrae Congregationi pro Episcopis probanda subicit, ut inde «Commissio studiorum» constituatur.

20. Consilium Superius pro Migrationibus, utpote Coetus eo spectans, ut consilia capiantur de agendis componendisque rebus, sibi proponit ut:

§ 1. colligat, perscribat atque perpendat omnium Episcopatuum vota, et ea pariter, quae per eorum delegatos, veluti eiusdem Superioris Consilii sodales, suggerentur atque proponantur;

§ 2. penitus perspiciat ea, quae ad migrationes utcumque pertinent iuxta Oecumenici Concilii Vaticani Secundi decreta, simulque istiusmodi hominum necessitates consideret, quae semper mutant atque volvuntur;

§ 3. vota ad Sacram Congregationem pro Episcopis transmittat, / quibus cognitis haec Episcoporum Conferen- 624
tiis normas proponere queat, quo opera migratoribus tuendis magis efficienter et accommode provehantur.

§ 4. Memoratum Consilium certis temporibus in plenarios coetus vel, ubi necessitas id postulaverit, in extraordinarios coetus convenit.

21. Studiorum Commissio haec curat:

§ 1. res maioris momenti vel instantioris necessitatis pertractare;

§ 2. opportuna consilia Sacrae Congregationi pro Episcopis ad hasce solvendas quaestiones proponere.

§ 3. Haec vero Commissio bis in anno in coetus congregatur.

Cap. III—De Episcoporum Conferentiis Nationalibus

Episcoporum Conferentiae, praesertim Nationales, urgentioribus quaestionibus ad praedictos (scilicet migratores, exsules et profugos etc.) spectantibus, sedulo studeant, et aptis instrumentis ac institutionibus spirituali eorum curae, concordi voluntate viribusque unitis consulant atque faveant, attentis in primis normis ab Apostolica Sede statutis vel statuendis, temporum, locorum et personarum condicionibus apte accommodatis [35].

Rogantur Episcoporum Conferentiae ut, attento magno hodie migrantium et peregrinantium numero, omnia quae ad studium et moderationem eorumdem curae spiritualis spectant, committant sacerdoti ad hoc delegato, aut speciali Commissioni ad hoc constituitae [36].

[34] Huiusmodi Secretarii munere Directoris nationalis plerumque simul fungntur.
[35] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, Cap. II, n. 18. [36] Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, n. 9.

Cum necessitates pastorales magis magisque requirant ut quaedam pastoralia munia concorditer regantur et promoveantur, expedit ut in servitium omnium vel plurium dioecesium alicuius determinatae regionis aut nationis nonnulla constituantur officia, quae etiam Episcopis committi possunt [37].

Ad Conferentias Episcopales pariter pertinet opera instituere et promovere quibus illi qui laboris et studii causa ex terris missionum immigrant, fraterne excipiantur et congruenti pastorali cura adiuventur. Per eos enim populi longinqui vicini quodammodo fiunt et communitatibus antiquitus christianis optima occasio offertur cum nationibus, quae Evangelium nondum audierunt, colloquendi et eis in proprio officio amoris et adiumenti genuinum Christi vultum ostendendi [38].
625

Ut immigrantes ex terris missionum debite excipiantur et congruenti pastorali cura ab Episcopis nationum antiquitus christianarum adiuventur, necessaria est cooperatio cum Episcopis missionalibus [39].

22. § 1. In nationibus, ubi numero frequentiores migratores habentur, Episcoporum Conferentiae propriam Episcopalem Commissionem migrationibus curandis constituant. Haec suum habebit Secretarium, qui Nationalis Directoris munere plerumque perfungatur [40], idemque propterea in Superius Consilium pro Migrationibus poterit cooptari.

§ 2. Valde convenit, ut in hanc Commissionem etiam sacerdotes, Religiosi utriusque sexus Sodales —et illi praesertim, de quibus in art. 53, § 1 agetur— pariterque laici viri, quaestionum de migratione periti, cooptentur.

§ 3. In aliis vero nationibus, ubi minor est migratorum numerus, Episcoporum Conferentiae quendam saltem Promotorem Episcopum, ad illorum spiritualem curam provehendam designent.

23. Ad ea perficienda, quae ab Apostolica Sede vel a Sacrosancti Concilii Decretis in hac rerum provincia statuta sunt, Episcoporum Conferentiae Nationales, per se ipsae, vel per Nationalem Directorem, vel per aliam Institutionem, cordi habeant:

§ 1. praecipuis migrationum quaestionibus studere, et, attentis praesertim gentium locorumque adiunctis, accommoda pastoralia inire consilia, quibus migratorum animi ad novam vitae condicionem subeundam parentur, fidemque sive in singulis suae patriae regionibus sive in nationibus, quas petunt, rite excipiantur [41]. Impensam quoque operam coetibus hominum non christianorum provehendis navent, qui omnibus saepe vel animi vel corporis adiumentis destituti videntur;

§ 2. sacerdotes deligere atque ad peculiare hoc ministerium instruere et Episcoporum Conferentiis aliarum nationum, quarum interest, vel earum Institutionibus commendare, ut ab ipsis, ad normam art. 36, § 2 veluti migratorum Cappellani vel Missionales accipiantur;

§ 3. si res ferat, Collegium sacerdotum migrantionibus
626 destinan/dorum instituere, aut saltem quaedam eligere Instituta, sacrorum Seminariorum ope collata, si quae adsint, ad sacerdotii candidatos e peculiari sermone formandos; quibus in institutionibus sacerdotes, sive antequam ad exteras nationes proficiscuntur sive cum in iis iam deversantur, peropportunas scholas statis temporibus rite frequentent et insuper, si res id suaserit, novas apostolatus rationes cognoscere et condicionum ad oeconomicam socialemque vitam et ad civilem cultum spectantium notitias sibi comparare contendant;

§ 4. Religiosos utriusque sexus sodales pariterque laicos fideles exstimulare ad huiusmodi incepta participanda, iisdemque sapienter uti, ut ordinata ratione pastorali, huic causae spirituale atque sociale adiumentum quam maximum afferant [42];

§ 5. conventus certis temporibus, collatis consiliis cum Sacra Congregatione pro Episcopis, per nationes, immo per continentes terras promovere, eo spectantes, ut pastoralis migratorum cura apte efficienterque componatur et ad unam veluti rationem ubique reducatur, donec ipsa peculiaribus cuiusque gentis rerum adiunctis accommodetur;

§ 6. opportuna promovere colloquia cum Sodalitatibus vel ex omnibus gentibus vel singularum nationum, cum Rerum Publicarum Institutis et Consociationibus, quo ap-

[37] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, Cap. III, n. 42. [38] Decr. de activ mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, Cap. IV. n. 38. [39] Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, III, n. 23. [40] Cfr. nota 34.
[41] Cfr. Litt. Encycl. *Populorum progressio*, l. c., n. 69. [42] Cfr. Cap. VI et VII.

tiore modo migratorum iura, in re quoque sociali, foveantur, et eorum institutioni scite consulatur, praesertim in sua addiscenda arte, quae praesentis temporis necessitatibus sit quam maxime consentanea [43].

§ 7. generalem actorum summam ad Sacram Congregationem pro Episcopis quotannis mittere, additis etiam nuntiis ad rationaria / conficienda utilibus, si quae collecta 627
sint, quo difficultates, consilia et etiam optata plenius cognoscantur iisque facilius respondeatur.

24. § 1. Migrationes omne genus atque coetus omnes hominum, qui nostro hoc tempore cum frequentioribus per terrarum orbem itineribus aliquo modo conectuntur, ut ii sunt nautarum, aëronavigantium, nomadum, non modo novas pastorales praebent difficultates, sed etiam inusitatas secum ferunt rationes, ad spiritualem vitam, ad psychologiam, ad rem nummariam atque ad aptam rerum temperationem pertinentes, praesertim cum agitur de exsulibus, de domo profugis, vel de migratoribus, qui regiones relinquunt nimia incolarum frequentia laborantes et de meliore statu progressioneque adipiscendis adhuc annitentes.

§ 2. Ad auxilia eo consilio comparanda, ut graves hae quaestiones, prout vires sinant, aptius solvantur, admodum convenit, ut Episcoporum Conferentiae locorumque Ordinarii aliquem «Diem migratoris» quotannis indicant [44].

§ 3. Cuius diei celebratio ad haec praecipue intendit: ut scilicet Populi Dei filii, pro sua quisque condicione, divinum considerantes aeternae salutis consilium, propria officia penitus noverint, suasque partes impleant, ipsis agendas in migrationis rebus fovendis; tum ut omnes christifideles, precibus ad Deum fusis, superna implorent auxilia ad aptas vocationes impetrandas; deinde ut alacer sacerdotum apostolatus roboretur, ac denique christiana migratorum fides secura maneat et viva incrementa suscipiat.

§ 4. Quod vero ad indolis animique difficultates spectat, quas psychologicas vocant, communis labor et opera a christianis hominibus requiritur, ut cunctae praeiudicatae opiniones atque separationes, e nationis, stirpis religionisve diversitate manantes, collatis viribus, superentur, apertiores melioresque necessitudines atque veram inter populos fraterni animi coniunctionem instaurando [45].

§ 5. Cum Cappellanorum seu Missionalium, socialium adiutorum omniumque Institutionum migratoribus favendis innumera providaque incepta, novas easdemque haud leves difficultates Episcoporum Conferentiis singulisque locorum Ordinariis afferant —nempe ad rem nummariam atque ad aptam rerum ordinationem pertinentes— «Dies / 628
migratoris» eo quoque spectat, ut christifideles partes sedulo considerent, quibus tenentur subsidia comparare ad migratorum fratrum necessitates sublevandas. Quam ob rem Episcoporum Conferentiae datam huius celebrandi diei facultatem nancisci possunt ad fidelium studium hac de re magis magisque excitandum, atque ad eos exstimulandos, ut liberalem stipem pro necessariis operibus dent.

§ 6. «Dies migratoris» tempore et ratione celebretur, prout locorum adiuncta et civilis societatis postulata suaserint.

Cap. IV—De locorum Ordinariis

Peculiaris sollicitudo habeatur fidelium, qui ob vitae condicionem communi ordinaria parochorum cura pastorali non satis frui valent aut eadem penitus carent, uti sunt quam plurimi migrantes, exsules et profugi, maritimi sicut aëronavigantes, nomades aliique id genus. Aptae methodi pastorales promoveantur ad vitam spiritualem fovendam eorum, qui relaxationis causa ad tempus alias regiones petunt [46].

Item, in similibus circumstantiis, diversi sermonis fidelibus provideatur sive per sacerdotes aut paroecias eiusdem

[43] Quod attinet ad migratorum technicam et socialem curam neminem profecto latet S. P. Pium XII v. m. *Commissionem Catholicam Internationalem pro Emigratione* in Genevensi civitate constituisse, *cuius est ubique exstantium consociationum vel profugis hominibus coepta consilia et opera fovere, confirmare atque componere* (Motu proprio *Exsul Familia*, l. c., Tit. I, p. 676).
Impensa ergo Internationalis istius Commissionis opera uti possunt Episcopales Conferentiae non modo in quaestionibus inter Nationes forte exsistentibus, sed etiam in rebus cuiusque Nationis, eo proposito, ut nationalium ordinationum, migrationem respicientium, coepta et labores perficiantur.
Episcoporum Conferentiis adesse quoque potest Sodalitas, quam vocant *Caritas Internationalis*, in quam variae nationiales sectiones confluunt ut migratoribus praesto sint in rebus praesertim temporalibus.
[44] Cfr. Const. Apost. *Exsul Familia*, Tit. II, art. 49.
[45] Cfr. Litt. Encycl. *Populorum progressio*, l. c., 287-289, nn. 62-64.
[46] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 18.

http://www.obrascatolicas.com

sermonis, sive per Vicarium Episcopalem, sermonem bene callentem et etiam, si casus ferat, charactere episcopali ornatum, sive denique alia opportuniore ratione [47].

Vicarii Episcopales in determinata dioecesis parte aut in certo negotiorum genere aut quoad fideles determinati ritus seu coetus personarum, iuxta Episcopi dioecesani nominationem, potestate ordinaria vicaria gaudent, quam ius commune Vicario Generali tribuit [48].

Quod igitur attinet ad varias, quas diuturnus usus probavit, formas ac rationes spiritualis migratorum institutionis congruenter accurandae, locorum Ordinarii haec, quae sequuntur, prae oculis habeant.

A) *Ordinarii locorum, unde fit discessus:*

25. Si necessarium vel saltem opportunum videtur, in dioecesana Curia peculiare Officium pro migratoribus con-
629 stituatur recteque ordi/netur, quod et eorum quaestiones vel negotia pertractet, et alia etiam coepta, sive ante sive post eorum discessum, provehat.

26. Ordinarii parochos commoneant de gravi, quo tenentur, officio eam christifidelibus omnibus religiosam institutionem tradendi, qua facilius, si quando casus ferat, difficultatibus et periculis discedendi occurrant, novasque necessitudines cum aliis hominibus inire valeant, sive aliam in sua patria sedem petunt, sive ad exteram perveniunt nationem, ubi incolae diversam vel mixtam religionem profitentur. Ita enim fit, ut migratores, si quando vel ad certum tempus vel perpetuo domum repetant, pro explorato habeant parochum semper sibi tamquam patrem esse adfuturum.

27. Locorum Ordinarii sacerdotes sive dioecesanos sive religiosos, qui difficiliori huiusmodi ministerio idonei paresque sint, agnoscendos et conquirendos curent, eosdemque Episcopalibus Conferentiis rogantibus libenter committant.

28. Unusquisque Ordinarius cum Episcopali Conferentia Nationali vel cum eius Institutis necessitudinis habere rationes ne omittat, ut inde auxilia suae dioecesi expetat ipseque vicissim aliis dioecesibus afferat ad ea exsequenda, quae ab eodem Episcoporum coetu de pastorali migratorum cura statuta sunt.

B) *Ordinarii locorum, quo fit migratio:*

29. Si res necessaria videtur, etiam in dioecesibus, quo migratio fit, peculiare Officium pro migratoribus exstet apud Curiam Episcopalem constitutum, cui regendo Vicarius Episcopalis [49] aliusve sacerdos idoneus praeficiatur.

30. § 1. Omnes christifideles, sive clerici sive laici, sive religiosi sive religiosae, recte moneantur, ut benevolo animo migratores excipiant iisque in magnis necessitatibus, quae vel ab initio obveniunt, opitulari studeant.

§ 2. Ceteris etiam christianis benigne libenterque succurrant, qui plena cum catholica Ecclesia communione non fruuntur, quique sacris ministris suae Ecclesiae vel communitatis carent; neque vero opem auxiliumque hominibus
630 non christianis, si qui adveniunt, denegent, / iis servatis normis, ad sacrorum communicationem quod attinet, quae tum Decreto Oecumenici Concilii Vaticani Secundi *Unitatis Redintegratio*, tum *Directorio Oecumenico* editae sunt.

§ 3. Spiritualis cura omnium christifidelium, atque adeo migratorum, in parociae finibus degentium, in parochos potissimum recidit, qui expleti mandati rationem Deo sunt aliquando reddituri; tantum igitur onus cum Cappellano seu Missionali, si adest, sociare et communicare velint.

31. § 1. Collatis consiliis cum Episcopali Conferentia Nationali vel cum eius Institutis, operi migrationis praeponsitis, sacerdotes conquirantur, qui eiusdem sermonis vel nationis ac migratores sunt.

§ 2. Si vero peculiaria rerum adiuncta, veluti horum sacerdotum impar numerus, aliter suadent, Ordinarii opera aliorum sacerdotum, qui migratorum sermonis sunt peritti, utantur atque pro viribus contendant, ut novi sui filii quaevis discrimina et pericula in christiana vita profitenda effugere possint.

§ 3. Quodsi consulendum est spirituali curae migratorum, quibus diversus in sacris est ritus, servatis eorum Hierarchiae iuribus, ratio etiam habeatur Decretorum ad eosdem spectantium [50].

[47] *Ibid.*, n. 23. [48] Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 14, § 2.
[49] Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 14, § 2.
[50] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 23; cfr. Decr. de Eccl. Orient. Cath. *Orientalium Ecclesiarum*, nn. 4, 12 et ss.

§ 4. Item, si necesse est, spiritualis habeatur cura christianorum, qui plena communione cum catholica Ecclesia carent, collatis etiam consiliis cum eorum Praepositis vel ministris secundum legitimarum Congregationum Apostolicae Sedis praescripta.

32. Ne recusent locorum Ordinarii, iuxta Concilii Vaticani Secundi normas [51], quin in sacram liturgiam usum sermonis, migratorum proprii, pro quavis eorum natione, admittant.

33. In pastorali cura migratorum agenda, hae, quae sequuntur, rationes ac viae, accommodandae sane ad locorum adiuncta seu circumstantias, ad consuetudines et necessitates eorundem fidelium, plane experientia et usu comprobantur:

§ 1. Ubi magnus est numerus migratorum, eodem utentium ser/mone, qui illic vel stabiles incolunt vel continuo 631
mutantur, opportuna potest esse paroeciae personalis erectio, ab Ordinario loci apte praefinienda [52].

§ 2. Etiam missio cum cura animarum, cuius fines sunt recte circumscribendi, ab Episcopo erigi poterit [53] iis praesertim locis, ubi nondum migratores stabiliter incolunt; huiusmodi missio ad peculiares hominum coetus pertinet, qui per cuiusvis temporis spatium, quavis de causa, ibidem commorantur.

§ 3. Pro rerum opportunitate missio cum cura animarum, intra unius paroeciae pluriumve etiam paroeciarum fines erecta, alicui paroeciae territoriali annecti potest, praesertim cum haec ab eiusdem religiosae Congregationis sodalibus, qui spiritualem migratorum curam agunt, regatur.

§ 4. Quoties neque paroeciae personalis neque missionis cum cura animarum, sive sui iuris sive alicui paroeciae annexae, erectio opportuna esse videtur, tum spirituali migratorum curae consulatur per Cappellanum seu Missionalem eiusdem sermonis, territorio ad ministerium exercendum praefinito.

§ 5. Ubi sat amplus adest migratorum numerus, ut eorum curae spirituali consulatur, Cappellanus seu Missionalis tamquam Vicarius cooperator unius paroeciae pluriumve paroeciarum constitui poterit.

§ 6. Denique pro novis Institutis, nostra hac aetate ad plures nationes pertinentibus, ne earum sodales, diversis sermonibus utentes, spirituali cura careant, sacerdotes eligantur, qui et eosdem sermones noscant et in eorum fidelium bonum ministerium obeant.

34. § 1. Unicuique migratorum Cappellano seu Missionali aliqua ecclesia aut cappella vel publicum vel semipublicum oratorium, quatenus fieri possit, ad sacrum ministerium perfungendum attribuatur. / 632

§ 2. Sin aliter, loci Ordinarius eas normas edat, quibus eidem migratorum Cappellano seu Missionali in alia ecclesia, paroeciali non excepta [54], sacrum munus libere cumulateque explere liceat.

§ 3. Opportunum praeterea videtur exstructas apparari domus, quas tamquam suas migratores adire possint, ut ibi sui ingenii bona ac dotes excolant, merita quiete ac relaxatione fruantur, salutaria subsidia reperiant.

Cap. V—De migratorum Cappellanis seu Missionalibus horumque delegatis

Diversi sermonis fidelibus provideatur sive per sacerdotes aut paroecias eiusdem sermonis, sive per Vicarium Episcopalem sermonem bene callentem et etiam, si casus ferat, charactere episcopali ornatum, sive denique alia opportuniore ratione [55].

A. A. S. 57 (1965), p. 76 ss. [LE 3233]; *Ad totam Ecclesiam* (Directorium Oecumenicum), *A. A. S.* 59 (1967), pp. 574-592 [LE 3558].
[51] Cfr. Constitutio de S. Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 38 [LE 3141]; Instructio de cultu mysterii eucharistici, *Eucharisticum mysterium*, n. 19 [LE 3562].
[52] Cfr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 32; Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, n. 21, § 3, ubi haec leguntur: *Paroecias erigere aut supprimere vel eas quoquo modo innovare Episcopus dioecesanus propria auctoritate, audito Consilio Presbyterali, potest, ita tamen ut, si sint conventiones inter Apostolicam Sedem et Gubernium civile vel iura aliis personis physocis vel moralibus quaesita, cum iisdem a competenti Auctoritate res apte componantur.*
[53] Hoc vides in Declaratione a Sacra Congregatione Consistoriali die 21 novembris 1966 edita: *Episcopus dioecesanus propria auctoritate in sua dioecesi erigere potest non solum paroeciam personalem, sed etiam missionem cum cura animarum pro christifidelibus diversi sermonis seu nationis, ea tamen ratione, ut fines eiusdem missionis certo appleque statuantur atque cura animarum fidelium migratorum Missionario migrantium eiusdem sermonis committatur.* [54] Const. Apost. *Exsul Familia*, Tit. II, art. 37.
[55] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, 23, § 3;

A) *Cappellani seu Missionales*

35. Qui sacerdotes ab ecclesiastica auctoritate mandatum agendi spiritualem curam migratorum, suo utentium sermone, legitime acceperunt, ii migratorum Cappellani seu Missionales appellantur.

36. § 1. Sacerdotes spiritualem de migratoribus curam suscipere cupientes antea debitam ab Ordinariis suis facultatem consequantur; postea vero suae Episcopali Conferentiae vel Institutis, operi migrationis praepositis, ad nutum praesto sint.

§ 2. Excepto quod peculiaria adiuncta suadeant, ut nominationis Rescriptum a Sacra Congregatione pro Episcopis conficiatur, Conferentiae Episcopalis nationis, unde sacerdotes discedunt, est eos certo designationis documento munire atque Conferentiae illius nationis, quo ipsi se conferunt, praesentare. Quae altera Conferentia Cappellanos seu Missionales admissos locorum Ordinariis concredit, qui eosdem spirituali migratorum curae praeficit.

§ 3. Quod vero ad religiosos sodales attinet, qui huiusmodi migratorum curae inserviunt, peculiares normae
633 Cap. VI traduntur. /

§ 4. Spiritualis migratorum cura, quantum fieri potest, sacerdoti committatur, qui per congruum temporis spatium sit rite institutus atque virtute, doctrina, sermonum peritia aliisque animi dotibus tanto muneri par esse videatur [56].

37. § 1. Cappellanus seu Missionalis migratorum suae dioecesi incardinatus manet, quam ideo repetere ei licebit, accedente Moderatorum, quorum interest, iudicio et consensu. Hanc redeundi facultatem adeptus, Cappellanus omnibus iuribus gaudet, quae haberet, si in dioecesi sacro ministerio addictus fuisset [57].

§ 2. Cappellanus seu Missionalis migratorum durante munere, tum in sacro ministerio exercendo, tum in disciplina servanda, Ordinarii loci iurisdictioni est obnoxius.

§ 3. Quod ad temporalium bonorum administrationem attinet, Cappellani seu Missionales migratorum, antecedente Nationalis Directoris assensu, obligatione tenentur sibi comparandae Ordinarii loci licentiae ad quodvis oeconomicum inceptum exsequendum, cuius fidelem rationem anno exeunte reddent.

38. Cappellanus seu Missionalis, cui paroecia personalis collata est [58], paroeciali fruitur potestate una cum omnibus facultatibus et oneribus, quae ad normam iuris communis parochis propria sunt. Idem praeterea, quamvis territoriali iurisdictione careat, facultatem habet Confirmationis Sacramentum administrandi subditis, in articulo mortis constitutis [59].

39. § 1. Cappellanus seu Missionalis, cui missio cum cura animarum concredita est [60], propria fruitur potestate atque, congrua congruis referendo, parocho aequiparatur.

§ 2. Huiusmodi potestas est personalis, in personas nempe migratorum eiusdem sermonis, atque intra fines missionis tantummodo exercenda.

§ 3. Eadem vero cum parochi loci potestate aequo iure cumulata est [61]. Quapropter quivis migrator libera fruitur
634 facultate adeundi in / Sacramentorum celebratione, Matrimonio non excepto, aut Cappellanum seu Missionalem sui sermonis, aut Parochum loci [62].

§ 4. Denique, praeter ea omnia, quae iure communi parochis tribuuntur, alia etiam iura aliaque onera ad Cappellanum seu Missionalem migratorum spectant.

Quod ad iura attinet, haec sunt recensenda:
a) potestas administrandi subditis, idest fidelibus eiusdem sermonis, in articulo mortis constitutis, Confirmationis Sacramentum ad normam Decreti *Spiritus Sancti munera* [LE 1881];
b) potestas valide assistendi matrimoniis nupturientium, quorum alteruter eodem sermone utatur, intra fines commissi territorii, servatis ceteris de iure servandis, etiam in praescripto C. I. C. circa liceitatem [63] et in normis ad investigationes super statu nupturientium peragendas [64].

Quod ad onera attinet, haec sunt recensenda:
a) eadem officia in exercendo sacro ministerio pro fide-

cfr. huius Istructionis n. 24. [56] Cfr. Const. Apost. *Exsul Familia*, Tit. II, art. 54. [57] Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 3, § 4. [58] Cfr. huius Instructionis art. 33, § 1. [59] Ex Audientia S. P., diei 30 aprilis 1968.
[60] Cfr. Const. Apost. *Exsul Familia*, Tit. II, art. 34, 35. [61] Cfr. Const. Apost. *Exsul Familia*, Tit. II, art. 36. [62] *Ibid.*, art. 39. [63] *C. I. C.*, can. 1097.
[64] Cf. Instructio S. C. de disciplina Sacramentorum, *A. A. S.* 33 (1941),

libus eius sermonis, quae cuiusque Parochi ad normam C. I. C. propia sunt [65];
b) praesertim obligatio: 1) residendi in assignato territorio ad normam sacrorum canonum [66]; 2) conficiendi secundum normas Codicis Iuris Canonici libros paroeciales, quorum authenticum exemplar in fine cuiuslibet anni ad Parochum loci transmittet [67];
c) non tenetur vero obligatione Missae pro populo ad normam iuris communis celebrandae [68].

§ 5. Sacerdotes ut adiutores assignati Cappellano vel Missionali, cui concredita est missio cum cura animarum, officium et facultates, quae Vicarii cooperatoris Parochi sunt propria, congrua congruis referendo, obtinent.

40. § 1. Ordinarius loci, ubi missionem cum cura animarum non possit constituere, Cappellano seu Missionali
opportunas concedat / facultates, ut migratores eiusdem 635
sermonis, atque in certo quodam degentes territorio [69], sacri ministerii auxiliis valeant frui [70].

§ 2. In huiusmodi rerum adiunctis Episcopi curent, ut iura et munera Cappellani seu Missionalis migratorum accurate definiantur et cum Parochorum loci officio componantur.

41. Cappellano seu Missionali migratorum in una vel in pluribus paroeciis Vicarii cooperatoris munere legitime fungenti [71], ut exoptati uberes fructus e ministerio ipsis migratoribus obveniant, congrua concedantur et temporis spatia et auxilia.

42. Cappellani seu Missionales migratorum, quemcumque obtinent condicionem iuridicam et quodcumque adiutorium loci Ordinarii mandato migratoribus praebent, dioecesi, in qua sacrum ministerium obeunt, animo et opere adhaerere nitantur seseque accommodare contendant; donec ibi commorantur, loci Ordinarium tamquam in proprii Ordinarii loco habeant et colant [72]; pastorales normas dioecesanas sedulo observent; sacerdotibus in dioecesi degentibus, ac maxime Parochis, fraterna concordia consociati, animarum saluti incumbant; dioecesanos coetus adeant; collationes de re morali ac liturgia assidue frequentent. Huiusmodi animorum operumque consensio migratoribus quoque praeclarum aptationis et cooperationis praebeat exemplum.

43. § 1. Cappellanos seu Missionales migratorum summa caritate prosequantur Ordinarii locorum et Parochi, eosque arduum sane exercentes ministerium, quod animabus sibi creditis prosit, libenter adiuvent; curent vero, ut in eorum commodum eae condiciones concedantur, quibus ceteri dioecesis sacerdotes fruuntur, eademque iis tribuantur iura et cautiones ad rem oeconomicam quod attinet.

§ 2. Aequum est quosdam e Cappellanis seu Missionalibus migratorum etiam Consilii Presbyteralis participes esse.

§ 3. Expedit privilegia et facultates, quae Ordinarii locorum secun/dum Litteras Apostolicas *Pastorale munus* [73] 636
[LE 3139] suae quisque dioecesis sacerdotibus concedere possunt, etiam Cappellanis seu Missionalibus migratorum, si rerum adiuncta id suadeant, pariter impertiri.

§ 4. Cappellanis seu Missionalibus permittitur per unum mensem intra annum a missione abesse, dummodo, per sacerdotem ab Ordinario loci approbatum, animarum necessitatibus consulatur.

B) *Delegati pro Cappellanis seu Missionalibus*

44. § 1. In nationibus, in quibus plures sunt Cappellani seu Missionales migratorum eiusdem sermonis, optandum est, ut unus Delegatus pro Cappellanis seu Missionalibus constituatur.

pp. 297-307. [65] *C. I. C.*, cann. 467-469. [66] *C. I. C.*, can. 463, § 1. [67] *C. I. C.*, can. 470; Const. Apost. *Exsul Familia*, Tit. II, art. 35, § 2. [68] *C. I. C.*, can. 466. [69] Cfr. huius Instructionis n. 33, § 4.
[70] Hoc in casu, ad errores dubiaque quod attinet circa matrimoniorum delegationem, prae oculis omnino teneatur praescriptum *C. I. C.*, can. 1096, iuxta quod parochus et loci Ordinarius generales delegationes ad matrimonia concedere nequeunt, sed tantum ad determinatum matrimonium delegare possunt. [71] Cfr. n. 33, § 5.
[72] Decr. S. C. Concilii *Cum plures locorum Ordinarii*, *A. A. S.* 19 (1927), p. 99 [LE 743].
[73] Cfr. *A. A. S.* 56 (1964), pp. 6-12. Pro migratis a Sancta Sede concessae sunt facultates quarum vi per integrum anni tempus ipsis possunt praecepto paschalis communionis satisfacere et, datis conditionibus generalibus per novas normas de Indulgentiis statutis (sacramentalis confessio, communio eucharistica et oratio ad mentem Summi Pontificis), Indulgentiam plenariam die festo titulari et die 2 augusti vel aliis duobus diebus ab Ordinario statuendis consequi possunt, si Oratorium seu Cappellam missionis — cum vel sine cura animarum — pie visitaverint ibique ad mentem Summi Pontificis orationem dominicam et fidei symbolum recitaverint.

http://www.obrascatolicas.com

§ 2. Delegatus pro Cappellanis seu Missionalibus eligitur, collatis cum Conferentiis Episcopalibus, quarum interest, consiliis, a Conferentia nationis, in qua Delegatus ipse ministerio fungatur.

45. Delegatus pro Cappellanis seu Missionalibus, vi muneris, nulla iurisdictionis potestate, sive territoriali sive personali pollet.

46. Delegati pro Cappellanis seu Missionalibus migratorum, Ordinariis locorum, ad quos pertinet, consultis, est:

1) Rationes inire cum Episcopis nationis vel dicionis, ubi Cappellani seu Missionales migratorum stabili modo commorantur, et cum aliis, quos vi muneris adeat oportet, circa ea omnia, quae bonum spirituale migratorum suae nationis seu sermonis respiciant.

2) Cappellanos seu Missionales, salvo Ordinariorum et Superiorum religiosorum iure, moderari [74].

47. § 1. Debet igitur Delegatus curare:

a) ut Cappellani seu Missionales vitam ducant ad normam sacrorum canonum suisque officiis diligenter satisfaciant;

b) ut decor et nitor ecclesiarum vel cappellarum vel
637 oratoriorum / et sacrae supellectilis, maxime in custodia Sanctissimi Sacramenti et in Missae celebratione, accurate serventur;

c) ut iidem decreta a Conferentiis Episcopalibus vel ab Ordinariis loci lata rite exsequantur;

d) ut sacrae functiones secundum praescripta legum liturgicarum ac Decreta Sacrae Congregationis pro Cultu Divino peragantur; bona ecclesiastica diligenter administrentur adnexaque iis onera, in primis Missarum, rite impleantur; recte conscribantur et asserventur libri paroeciales, de quibus ad n. 39, § 4, *b* 2) agitur.

§ 2. De iis omnibus ut certior reddatur, Delegatus debet missiones crebro invisere.

§ 3. Delegati etiam est Cappellanum seu Missionalem aegrotum visitare atque operam conferre ne spiritualibus et materialibus auxiliis et, si de vita decesserit, honesto funere careat; atque curare ne, eo aegrotante aut decedente, libri, documenta aliaque ad missionem pertinentia, depereant vel asportentur.

§ 4. Munera in §§ 1-3 recensita cum potestate competentis Auctoritatis loci cumulantur.

48. Delegatus, concordi Auctoritatis competentis consilio, Cappellanos seu Missionales, congruis oblatis occasionibus, convocare poterit, ut una simul, praesertim spiritualibus exercitiis vacare ac de aptioribus ministerii rationibus ineundis inter se colloqui queant. Quaevis tamen optata et consilia, antequam ad effectum deducantur, eidem Auctoritati significentur, ut rite probentur.

49. Expedit ut quoties de nominatione, translatione aut amotione Cappellanorum seu Missionalium ac de novarum missionum erectione agatur, Delegati consulantur [75].

50. Conferentiae Episcopales loci et ipsi Episcopi, pro suae dioecesis territorio, ampliores facultates Delegato poterunt conferre, prouti rerum adiuncta vel necessitates postulare videantur.

51. Delegatus semel saltem in anno Conferentiae Episcopali tam loci quam suae nationis per Directorem Nationalem rationem reddat de apostolatu pro migratoribus, de
638 progressionibus et de impedimentis referens. /

Cap. VI—Religiosi ac Religiosae

Praesertim, attentis urgentibus animarum necessitatibus atque cleri dioecesani penuria, Instituta religiosa, quae vitae mere contemplativae non addicuntur, ab Episcopis advocari possunt ut in variis ministeriis pastoralibus operam adiutricem impendant, inspecta tamen propria cuiusque Instituti indole; quam operam ut praestent, in paroeciis quoque suscipiendis etiam ad tempus, Superiores pro viribus faveant [76].

52. Cum Institutis vitae communis sodales persaepe praesto sint e diversis nationibus et dissitis apostolatus sedibus provenientes, qui itemque dissimili formatione instructi sunt, cumque propterea sacerdotibus vel cooperatoribus peculiari aptaque institutione praeditis frui possint, ut eos huc vel illuc facilius transferant, pastorali migratorum curae maximum possunt afferre adiumentum.

[74] Cfr. Const. Apost. *Exsul Familia*, Tit. II, art. 19-23.
[75] Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 19, § 2.
[76] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 35.

53. § 1. Magni sane momenti hac in re censendum est opus ab Institutis praestitum, quae, evangelicis devincta consiliis, apostolatum pro migratoribus ut finem proprium et peculiarem persequuntur, veluti Congregatio Missionariorum a Sancto Carolo, qui Scalabriniani nuncupantur, Societas Christi pro migratoribus Poloniae, Pia Societas Sancti Pauli pro migrantibus Melitensibus [77].

§ 2. Cetera autem Instituta, licet apostolatum pro migratoribus ut finem proprium sibi non proponant, tamen id genus fidelibus peropportune ac laudabiliter spirituales curas adhibebunt, iis peculiari ratione vacando operibus, quae cuiusque naturae et fini aptius conveniant.

§ 3. Si migratorum curam Ordinarius loci cuidam Instituto committere velit, servatis ceteris de iure servandis, ineatur oportet conventio scripta inter ipsum et Instituti Moderatorem [78], tractata re simul cum Episcopali Conferentia vel cum Institutis episcopalibus, quae in natione, unde discessus fit, apostolicam migratorum curam promovent.

§ 4. Licet de Institutis agatur, quae migratorum curam ut peculiarem finem sibi proponunt, tamen opera cuncta et incepta in migra/torum commodum Ordinarii loci auctori- 639
tati et moderationi obnoxia sunt, firmo iure Superiorum religiosorum invigilandi sodalium vitae atque etiam, cumulative cum Ordinario loci, munerum ipsis commissorum adimpletioni [79].

§ 5. Quodsi munus pastoralis migratorum curae viro cuidam religioso committitur, semper praevius habeatur consensus Superioris praeviaeque fiant scripto conventiones, eadem scilicet ratione, congruis congrua referendo, qua de sacerdotibus dioecesanis statutum est in art. 36.

54. § 1. Multimoda beneficentiae opera et caritatis plurimae actiones cum apostolatu inter migratores saepe conectuntur: valde quidem commendandum hac in re magnique aestimandum est adiutorium a religiosis mulierum Institutis allatum, ab iis praesertim, quae eiusmodi ministerium ut peculiarem finem sibi proponunt. Quo autem uberior colligatur fructuum messis, nec spiritualis cura talibus Institutis, plene eorum iure servato et ratione habita indolis, nec par materialium subsidiorum copia ullo modo desit.

§ 2. Optandum est, ut in religiosis mulierum Institutis peculiaris hic apostolatus amplius in dies cognoscatur et promoveatur.

55. § 1. Ad Concilii Vaticani Secundi mentem indeficiens cooperatio et fraterna concordia, Episcopis et religiosis Superioribus faventibus, inter religiosa virorum et mulierum Instituta, clerum ac dioecesanas et interdioecesanas pias laicorum consociationes promoveantur et foveantur [80].

§ 2. Ad apostolatum inter migratores ceterosque christifideles exercendum quod attinet, religiosi omnes normis Ordinarii loci obtemperare debent [81].

§ 3. Si quid, in hoc apostolatu, domus ac religiosae communitatis ordinem directe vel indirecte respiciat, rationes inter religiosos et Ordinarios loci ceteraque Instituta operi migrationis praeposita per competentes Superiores ineantur [82]. /

610

Cap. VII—De laicorum participatione

Laicos autem oportet ordinis temporalis instaurationem tamquam proprium munus assumere et in eo, lumine Evangelii ac mente Ecclesiae ductos et caritate christiana actos, directo et modo definito agere; qua cives cum civibus, specifica peritia et propria responsabilitate cooperari; ubique et in omnibus iustitiam regni Dei quaerere [83].

Inter signa nostri temporis speciali notatu dignus est crebrescens ille et ineluctabilis sensus solidarietatis omnium populorum, quem sollicite promovere et in sincerum et verum fraternitatis affectum convertere apostolatus laicorum munus

[77] Quod ad migratorum curam spectat meminisse placet etiam Instituta religiosa huic finem prosequentia praestare posse, quae requiruntur ad erectionem Praelaturae pro variis coetibus socialibus, de quibus in Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 4.
[78] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 35; Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, nn. 30, 31. [79] Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 29, § 2. [80] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 35; Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, n. 23; Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 28. [81] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, nn. 33-35; Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, nn. 25, 26. [82] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 35, 5-6; Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, nn. 24, 30-36, 39. [83] Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, n. 7.

est. Insuper laici conscii esse debent campi internationalis et quaestionum ac solutionum, sive doctrinalium sive practicarum, quae in illo oriuntur, praesertim quoad gentes ad progressum nitentes [84].

56. Haud exigua pars quaestionum, ex populorum mobilitate proficiscens, sine laicorum cooperatione solvi nequit. Ecclesia igitur, dum pastoralibus migratorum necessitatibus occurrere studet, universum populum Dei, ac praesertim fideles laicos ad apostolatum propensos, enixe adhortatur, ut suscepti a se officii partes implentes impigro animo allaborent ad universum mundum renovandum et ad ea, quae veritas, iustitia, caritas postulant, efficienda [85].

57. Migrationes, sive homines considerantur, qui patriam deserunt, sive qui alienigenas in patriam recipiunt, novam vivendi cum ignotis antea civibus rationem inducunt; iam inde munus laicorum exordium sumit: uti fratres accepti, migratores non *mera productionis instrumenta* [86], sed humana dignitate praediti agnoscantur et amplioris novae humanae consortionis aedificatores.

Cum praeterea aliae cum migratoribus coniungantur quaestiones, de habitatione nempe, de opere, de sociali securitate, et eae, quae e generis, linguae, humani cultus diversitate oriuntur, laici curent, ut eae secundum caritatis et simul iustitiae et aequitatis rationes solvan/tur, ne, 641
progredientibus cum populorum mobilitate oeconomicis rebus, *vita hominum singulorum eorumque familiarum incerta et precaria fiat* [87]. Laicorum est insuper operam dare, ut haec iura, praesertim quod familiae attinet unitatem [88], etiam in civili legislatione sarta tecta serventur, et quodvis discrimen in hac re sedulo vitetur [89].

58. Nec minus necessaria ad migratorum evangelizationem fovendam est laicorum opera adiutrix: Cappellanis seu Missionalibus opitulentur, ut eorum commercia cum longinquis vel dispersis migratoribus faciliora reddantur, liturgiam actuose participent, ita ut cultus divinus alliciat animos; oblata autem occasione verbum Dei cum variis coetibus ethnicis, secundum modum laicis proprium, communicare ne neglegant. Quod etiam magis urget, ubi ob longinquam vel dispersam commorationem aut ob cleri suae nationis vel loci penuriam, migratores quavis carent cura religiosa; quo in casu eos sedulo quaerere studeant, comiter recipere, solari et ad ecclesiam localem adducere [90].

Apostolicum hoc munus peculiari modo ad eos pertinet laicos, qui in migrationibus, in officiis vel in locis, ubi opus faciunt, coniunctissime vivunt cum non catholicis, cum non christianis vel cum non credentibus; iuvenibus vero, qui studiorum Universitates frequentant, potiores sollicitudinis partes serventur. Aptiora enim adiuncta rerum iis offeruntur, quae Cappellanum seu Missionalem migratorum saepe fugiunt: vitam scilicet vere catholicam agentes et ipsum profitentes apostolicum spiritum, *qua cives cum civibus, specifica peritia et propria responsabilitate* [91] id quod fratribus in sacerdotio deest [92], efficaciter possunt supplere.

59. Laici, qui gravioribus officiis publicis funguntur, conscii beneficiorum, quae diversa migratorum ingenii cultura afferantur, operam dent, ut Respublicae earumque Moderatores ea omnia agnoscant et sedulo promoveant, quae ad mutuam operam et una simul existendi rationem inter ethnicos coetus requiruntur.

642 Laici vero, quo maiorem vim habent ad communem cogitandi ac / sentiendi modum, curent ut talis eaque communis conscientia hominum formetur, quae ad hunc finem assequendum postulatur.

60. Ubi migratores frequentiores numero sunt, facultate praesertim donentur participandi consilia pastoralia dioecesana vel paroecialia, ita ut localis Ecclesiae compagi reapse inserantur.

61. Eadem profecto ratione atque etiam magis quam singuli homines, consociationes catholicae impensam curam migratoribus adhibeant, qui habitatione, opere, institutione et rebus ad vitam necessariis indigent. Potissimum animadvertatur, quantum referat migratoribus opportunitatem praebere, praesertim collata ope cum Institutis, quae iam habeantur, artis formationem perficiendi vel novam consequendi peritiam. Catholicae consociationes adiutricem

[84] Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, n. 14. [85] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 26. [86] *Ibid.*, n. 66. [87] *Ibid.* [88] Cfr. Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, n. 11. [89] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 66. [90] Cfr. Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, nn. 10, 17. [91] *Ibid.*, n. 7. [92] Cfr. *ibid.*, n. 10.

operam navent Officiis pro migratoribus in Curia dioecesana vel in paroeciis constitutis.

Migratores omnes invitentur, ut alicui coetui vel consociationi apostolatus laicorum nomen dent, cooperantibus in re illis, qui alicuius consociationis sodales in patria fuerunt.

Quamvis autem migratores proprias consociationes habere liceat, tamen quibusdam earum sodalibus opportunitas praebeatur nomen dandi consociationibus (vel opificum collegiis) illius regionis: inter varios ethnicos coetus hoc modo veluti pons efficitur utrasque partes coniungens. Verumtamen non solum singulorum migratorum participatio est promovenda in locorum consociationibus, sed opportunum etiam videtur, ut cooperatio coetuum foveatur, qui laicorum apostolatum, in regionibus sive originis sive migrationis, provehunt.

Hisce expositis —recognitionem disciplinae migrationes sacerdotum ad exteras transmarinas regiones [93] eorumque incardinationem in harum regionum dioecesibus respicientis [94], necnon munerum Cappellanorum navigantium eorumque Moderatorum [95] et status Pontificii Collegii Sacerdotum pro Italis ad externa migrantibus [96] peculiaribus / 643
reservantes Instructionibus— bona firmaque spe adducimur fore, ut spiritualis migratorum adsistentia satius per praesentem Instructionem ordinata et temporis adiunctis accommodata, uberiora in dies, Deo largiente, animabus afferat commoda et inter homines, unius Patris filios dilectissimos, ubique concordiae et fraternitatis sensus feliciter promoveat.

Datum Romae, ex Aedibus Sacrae Congregationis pro Episcopis, die 22 Augusti 1969.—Carolus Card. Confalonieri, *Praef.* Ernestus Civardi, Archiep. tit. Serdicen., *a Secretis*. Iosephus Zágon, *Delegatus ad Opera pro Migrationibus*.

[93] Cfr. Const. Apost. *Exsul Familia*, Tit. II, Cap. I, art. 3. [94] *Ibid.* [95] *Ibid.*, art. 5, 8. [96] *Ibid.*, Cap. VI.

Adn. H. M. O'LERY in **Australasian Catholic Record** 48 (1971) 127-151; P. PEROTTI in **ME** 95 (1970) 46-60; S. M. TOMASI in **Jurist** 31 (1971) 332-341; **Doc. Cath.** 67 (1970) 71.

3782

1969 AUG .. -SC CULTUS DIVINI, RESPONSUM. PART.*

Responsa ad proposita dubia: 1—Ad institutionem generalem Missalis Romani. 2—Ad Ordinem Missae. 3—Ad Calendarium. 4—Ad diversa

I—Ad Institutionem Generalem Missalis Romani

1. *Quandonam quaedam praefatio habenda est «propria»?* Resp.: Difficultas venit praesertim ex possibilitate adhibendi precem eucharisticam IV, quae praefationem fixam habet, et ideo statutum est ea uti non licere quando Missa propria praefatione ditatur (n. 322 *d*). Cum autem praeter festa, tempora quoque habeantur, et quidem sat longa, in quibus dicitur praefatio de tempore, quaestio exsurgit quo sensu intelligenda sit praefatio «propria».

Praefatio consideratur «propria» stricto sensu, in Missis quae celebrantur *in ipso die festo* vel in eius *octava*. In Proprio de tempore adhibetur praefatio illi respondens sed haec non considerantur stricte propria, et eo durante adhiberi possunt prex eucharistica IV et prex eucharistica II cum sua praefatione.

In Missis autem votivis seligi potest aut praefatio Missae respondens aut praefatio propria alicuius precis eucharisticae.

2. *In feriis temporis Nativitatis et Paschae possunt dici Missae ad diversa vel votivae?* Resp.: N. 316 Institutionis generalis Missalis Romani loquitur tantum de feriis temporis «per annum» minime vero de feriis temporis Nativitatis et Paschae.

Ex eadem autem *Institutione*, collata cum *Normis de Anno liturgico et de Calendario* haec interpretatio erui potest:

1) Missae ad diversa vel votivae prohibentur in sollemnitatibus, in dominicis Adventus, Quadragesimae et Paschae, in feriis IV Cinerum et Hebdomadae Sanctae «quae omnibus aliis celebrationibus praeferuntur» (Cf. *Normae de Anno liturgico et de Calendario*, n. 16) [LE 3728].

2) In dominicis, praeter eas quae supra recensitae sunt, in festis, in feriis temporis Adventus a die 17 ad diem 24 decembris et Quadragesimae, hae Missae dici possunt, «occurrente aliqua graviore necessitate, de mandato vel licentia Ordinarii loci» (Cf. *Inst. gen.*, n. 332) [LE 3735].

3) In feriis temporis Adventus, usque ad diem 16 decembris inclusive, tempore Nativitatis, a die 2 Ianuarii ad sabbatum post Epiphaniam, tempore paschali, a feria II post octavam Paschae ad sabbatum ante Pentecostem et in memoriis obligatoriis, «in Missis cum populo si qua vera necessitas id postulet», potest dici Missa huic necessitati respondens, «de iudicio rectoris ecclesiae vel ipsius sacerdotis celebrantis» (Cf. *Inst. gen.*, n. 333). Necessitas intellegenda est ratione pastorali, v. gr., si frequens populus occurrit pro aliqua celebratione, uti, aliquibus in locis, prima feria VI mensis.

http://www.obrascatolicas.com

Extra hos casus Missae ad diversa vel votivae non permittuntur. Nam Officium de feria, his temporibus quadam praeeminentia gaudet, ut mysterium salutis debito modo recolatur super cetera alia festa vel commemorationes (Cf. *Const. de sacra Liturgia*, n. 108). Hoc valet praesertim pro quinquaginta diebus a dominica Resurrectionis ad Pentecosten, quae celebrantur «sicut unus dies festus, immo magna dominica» (Cf. *Normae de Anno liturgico et de Calendario*, n. 22) [LE 3728].

4) Tempore «per annum», quando fit officium de feria vel occurrat memoria ad libitum, licet celebrare quamlibet Missam ad diversa vel votivam.

5) Eadem ratione ordinandae sunt Missae defunctorum, scilicet: *a)* Missa exsequialis dici potest omnibus diebus, exceptis Triduo sacro, dominicis Adventus, Quadragesimae et Paschae, atque sollemnitatibus. *b)* Missa defunctorum post acceptum nuntium mortis, in ultima sepultura defuncti, vel in primo anniversario die, ut in n. 3 et 4 (Cf. *Inst. gen.* n. 337). *c)* Missae cotidianae in feriis temporis per annum et quando occurrat memoria ad libitum, ut in n. 4.

II—Ad Ordinem Missae

3. *Quando nullus fidelis habetur qui acclamationem post consecrationem peragere valeat, debetne sacerdos dicere «Mysterium fidei»?* Resp.: *Negative.* Verba *Mysterium fidei*, quae e contextu verborum Domini deducta sunt et post consecrationem posita, «ad fidelium acclamationem veluti aditum aperiunt» (Cf. Const. *Missale Romanum*) [LE 3735]. Quando autem peculiaribus in adiunctis nemo respondere valet, sacerdos illa verba omittit, sicut fit in Missa quae, ex gravi necessitate, celebratur sine ullo ministro, in qua salutationes et benedictio in fine Missae omittuntur (*Inst. gen.*, n. 211).

Idem valet pro concelebratione sacerdotum in qua nullus fidelis praesens est.

4. *In precibus eucharisticis II et III, peculiaris formula pro defuncto quando adhiberi potest?* Resp.: Dubium ortum est quia rubrica tertiae precis eucharisticae sic sonabat: «Quando haec prex in *Missis defunctorum* adhibetur, dicitur...» (Cf. *Preces eucharisticae et praefationes*, Typis Polyglottis Vaticanis 1967, p. 35). Quae rubrica clarior facta est in novo Ordine Missae (n. 322 b), et dicitur simpliciter: «Quando Missa *pro aliquo defuncto* celebratur». Ergo peculiaris embolismus pro defunctis adhiberi potest in quacumque Missa, quae pro aliquo defuncto celebratur vel in qua de eo peculiaris memoria fit. Finis legis est faciliorem reddere exsecutionem n. 316 Institutionis generalis de «moderate» sumendis Missis defunctorum.

III—Ad Calendarium

5. *Utrum celebrandae sint I Vesperae festorum Sanctae Familiae et Baptismatis Domini?* Resp.: *Affirmative* (cf. *Normae de Anno lit. et de Cal.* n. 13). Nam, uti apparet ex tabula praecedentiae (*ibid.*, n. 59, 6), Dominicae temporis Nativitatis aequantur dominicis per annum, et festa Domini quae in eis occurrunt, I Vesperas habent.

6. *Quae Missa celebranda est dominica II post Nativitatem?* Resp.: Missa quam dabit Missale Romanum instauratum; secus Missa quae in hodierno Missali habetur pro dominica post Nativitatem.

7. *Abolita Vigilia Ascensionis, quaenam sunt Missa et officium huius diei?* Resp.: Missa dicitur de dominica praecedenti et Officium, pro anno 1970, ut in Breviario, scilicet de Vigilia.

8. *Quomodo ordinanda est celebratio Missae et Officii divini in regionibus ubi sollemnitates Epiphaniae et Ascensionis Domini ac Corporis Christi in dominicam transferuntur?* Resp.: Attenta declaratione anno praeterito facta a Sacra Congregatione Rituum (Cf. *Notitiae*, vol. IV, 1968, p. 279), adveniente anno 1970, ubi supradictae sollemnitates in dominicam transferuntur, celebrentur secundum Calendarium quod sequitur:

Die 4 ianuarii, Dominica: in Epiphania Domini, *Sollemnitas* (I Cl).
Die 5 ianuarii, feria II: De ea
Die 6 ianuarii, feria III: De ea.
Die 11 ianuarii: Dominica: Festum Baptismatis Domini, *Festum* (II cl.).
Die 12 ianuarii, feria II: De ea (Hebdomada I post Epiphaniam, I per annum).

Lectiones e Sacra Scriptura pro diebus 5 et 6 ianuarii sumuntur respective quae in Breviario Romano assignantur diei 4 (diei 5) et 5 (die 6) ianuarii, cum responsoriis et antiphonis ad *Benedictus* et ad *Magnificat* e diebus 11 et 12 ianuarii.

In festo Baptismatis Domini, Lectiones e Sacra Scriptura in I Nocturno sumuntur e die 12 ianuarii.

Diebus 12 et 13 ianuarii f.t Officium de feria hebdomadae I per annum, cum responsoriis assignatis pro diebus post diem 13 ianuarii.

Die 6 mali, feria IV, de ea.
Die 7 mali, feria V, de ea. *Ad libitum S. Stanislai Ep. et Martyris.*
Die 8 mali, feria VI, de ea.
Die 9 mali, Sabbato: S. Gregorii Nazianzeni, Ep et Eccl. doct. *Memoria* (III cl.).
Die 10 mali, Dominica: In Ascensione Domini, *Sollemnitas* (I cl.).

Lectiones e Sacra Scriptura pro diebus 6, 7, 8 et 9 mali sumuntur respective quae in Breviario assignantur feriae VI (die 6), sabbato (die 7), dominicae post festum Ascensionis (die 8), cum responsoriis hebdomadae praecedentis. Die 6 mali antiphonae ad *Benedictus* et ad *Magnificat* sumuntur e dominica praecedenti. Die autem 9, pro anno 1970, ad Matutinum leguntur Lectiones Vigiliae Ascensionis et lectio agiographica de S. Gregorio Nazianzeno.

Die 28 mali, feria V, de ea. *Ad libitum S. Augustini Cantuariensis, Episcopi.*
Die 29 mali, feria VI, de ea. *Ad libitum S. Mariae Magdalenae de Pazzi, virginis.*
Die 30 mali, sabbato, de eo. *Ad libitum S. Mariae in Sabbato.*
Die 31 mali, Dominica: SS.mi Corporis Christi, Sollemnitas (I cl.).

Lectiones e Sacra Scriptura cum suis responsoriis, pro diebus 28, 29, 30 mali sumuntur respective quae in Breviario Romano assignantur feriae VI (die 28), sabbato post dominicam I post Pentecosten (die 29), et dominicae III post Pentecosten (die 30).

IV—Ad Diversa

9. *Quomodo peragenda est Ordinatio subdiaconorum?* Resp.: Cum ritus Ordinationis subdiaconi adhuc recognitus non sit, huius Ordinis collatio conferenda est iuxta ritum in Pontificali Romano exstantem, etiamsi in unica actione liturgica una cum subdiaconis ordinandi sint etiam diaconi et presbyteri. Ergo Ordinatio subdiaconi peragenda est post orationem Missae; Litaniae autem Sanctorum canuntur iuxta novum schema; *intimatio*, quae habetur in Pontificali Romano ante Ordinationes, omitti potest. Quando in eadem actione liturgica etiam diaconi vel presbyteri ordinantur, «pensum» nocturnum recitandi subdiaconis potest non committi.

10. *Ad benedictionem cum pyxide impertiendam, sacerdos debetne cum velo humerali eam cooperire?* Resp.: Iuxta morem antiquum et receptum, in signum reverentiae sacerdos pyxidem vel ostensorium manibus velo humerali coopertis accipit. Haec ratio autem non valet pro *cooperienda* pyxide, quae potius ostendenda est fidelibus, dum benedictio datur, sicut fit quando ostensorium adhibetur. Ideo conformius esse videtur veritati rei si etiam pyxis, in benedictione eucharistica, velo humerali accipiatur sed non cooperiatur.

* Notit. 5 (1969) 323-327 et 402.

3783

1969 SEP 29.-CONVENTIO SOLLEMNIS CUM AUSTRIA. AAS 62 (1970) 163-164

CONVENTIO INTER SANCTAM SEDEM ET REMPUBLICAM AUSTRIACAM DE RE PATRIMONIALI ET OECONOMICA

Accordo addizionale fra la Santa Sede e la Repubblica Austriaca alla Convenzione fra la Santa Sede e la Repubblica Austriaca per il Regolamento di Rapporti Patrimoniali del 23 Giugno 1960

Fra la Santa Sede rappresentata dal suo Plenipotenziario Sua Eccellenza Rev.ma Mons. Dr. Opilio Rossi, Arcivescovo tit. di Ancira e Nunzio Apostolico in Austria,

e la Repubblica Austriaca rappresentata dai suoi Plenipotenziari il Signor Dr. Wilfried Platzer, Ambasciatore Straordinario e Plenipotenziario, Segretario Generale del Ministero degli Affari Esteri, e il Signor Dr. Alois Mock, Ministro Federale per l'Istruzione,

Zusatzvertrag zwischen dem Heiligen Stuhl und der Republik Österreich zum Vertrag zwischen dem Heiligen Stuhl und der Republik Österreich zur Regelung von vermögensrechtlichen Beziehungen vom 23. Juni 1960

Zwischen dem Heiligen Stuhl, vertreten durch dessen Bevollmächtigten, Seine Exzellenz, den Herrn Apostolischen Nuntius in Österreich, Titularerzbischof von Ancyra, Msgr. Dr. Opilio Rossi,

und der Republik Oesterreich, vertreten durch deren Bevollmächtigte, Herrn Dr. Wilfried Platzer, ausserordentlicher und bevollmächtigter Botschafter, Generalsekretär für Auswärtige Angelegenheiten, und Herrn Dr. Alois Mock, Bundesminister für Unterricht,

viene concluso, a complemento della Convenzione fra la Santa Sede e la Repubblica Austriaca per il Regolamento di Rapporti Patrimoniali del 23 Giugno 1960 [LE 2916], il seguente Accordo Addizionale.

Articolo I

La somma di 50 milioni di scellini, di cui all'Articolo II, Capov. 1, lettera *a* della Convenzione fra la Santa Sede e la Repubblica Austriaca per il Regolamento di Rapporti Patrimoniali del 23 Giugno 1960, verrà elevata a partire dall'anno 1970 a 67 milioni di scellini.

Articolo II

L'Articolo XXII del Concordato del 5 Giugno 1933 vale, per analogia, per la soluzione di difficoltà concernenti l'interpretazione del presente Accordo Addizionale.

Articolo III

Questo Accordo Addizionale, il cui testo italiano e tedesco sono ugualmente autentici, dev'essere ratificato e gli istrumenti di ratifica devono essere scambiati al più presto in Roma. Esso entra in vigore il giorno dello scambio degli istrumenti di ratifica.

In fede di che i Plenipotenziari hanno firmato il presente Accordo in doppio originale.

Fatto a Vienna, il 29 Settembre 1969. Per la Santa Sede: Für den Heiligen Stuhl: Opilio Rossi.

wird in Ergänzung des Vertrages zwischen dem Heiligen Stuhl und der Republik Österreich zur Regelung von vermögensrechtlichen Beziehungen vom 23. Juni 1960 [LE 2916] nachstehender Zusatzvertrag geschlossen:

Artikel I

Der in Artikel II Absatz 1 lit. a des Vertrages zwischen dem Heiligen / Stuhl und der Republik Österreich zur Re- 164
gelung von vermögensrechtlichen Beziehungen vom 23. Juni 1960 genannte Betrag von 50 Millionen Schilling wird beginnend mit dem Jahr 1970 auf 67 Millionen Schilling erhöht.

Artikel II

Artikel XXII Absatz 2 des Konkordates vom 5. Juni 1933 gilt für die Regelung von Schwierigkeiten bezüglich der Auslegung dieses Zusatzvertrages sinngemäss.

Artikel III

Dieser Zusatzvertrag, dessen deutscher und italienischer Text authentisch ist, wird ratifiziert; die Ratifikationsurkunden werden sobald wie möglich in Rom ausgetauscht werden. Er tritt mit dem Tag des Austausches der Ratifikationsurkunden in Kraft.

Zu Urkund dessen haben die Bevollmächtigten diesen Zusatzvertrag in doppelter Urschrift unterzeichnet.

Geschehen zu Wien, am 29. September 1969. Für die Republik Österreich: Per la Repubblica Austriaca: Dr. Alois Mock-Platzer.

Conventione inter Apostolicam Sedem et Rempublicam Austriacam rata habita, die XXIII mensis Februarii anno MDCCCCLXX Ratihabitionis Instrumenta accepta et reddita mutuo fuerunt. Exinde, i. e. a die XXIII Februarii anno MDCCCCLXX, huiusmodi Conventio inter Apostolicam Sedem et Rempublicam Austriacam icta vigere coepit ad normam articuli III eiusdem Pactionis.

3784

1969 OCT 4.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 61 (1969) 709-713

Allocutio diei 4 Oct. 1969 iuris peritis, qui interfuerunt coetui decimo internationali de iure poenarum, Romae habito:

De momento iuris poenalis ad progressionem iuris, ad tuenda hominis iura, ad concordiam et pacem inter nationes provehendam

Chers Messieurs, Il Nous est très agréable de répondre au désir exprimé par les organisateurs du dixième Congrès international de droit pénal, et de vous souhaiter à tous une cordiale bienvenue. En vous recevant dans notre demeure, Nous voulons vous témoigner notre estime pour vos personnes et vous assurer en même temps du vif et profond intérêt que Nous portons à vos travaux.

Si tout ce qui se rapporte à l'ordre juridique international retient en effet notre attention, l'objet de votre rencontre romaine, bien qu'il déborde notre compétence propre, attire particulièrement notre réflexion. Vos préoccupations ne rejoignent-elles pas, par plus d'un aspect, ce qui constitue l'une des tâches de l'Eglise: le relèvement de l'homme tombé et son amendement en vue de sa progressive réintégration dans une société accueillante où il puisse retrouver sa pleine dignité?

Au reste, notre prédécesseur Pie XII ne vous exprimait-il pas, dans une rencontre mémorable à laquelle plusieurs d'entre vous ont sans doute participé, tout l'intérêt que porte l'Eglise à vos travaux, et aux questions fondamentales qu'ils soulèvent: les bases métaphysiques du droit, et son importance pour la vie pacifique et ordonnée des sociétés —y compris, en son ordre, l'Eglise— et de la communauté des peuples? [1]. Quant à Nous, en présence de personnalités si hautement qualifiées, et devant des rapports complexes si techniquement élaborés, Nous voudrions seulement partager avec vous quelques réflexions qui Nous paraissent particulièrement actuelles dans le monde d'aujourd'hui.

[1] Discours au VIème Congrès international de droit pénal, *A. A. S.* 45 (1953), pp. 730-744 [LE 2372].

I. Tout d'abord, vous contribuez au progrès des sciences juridiques, et par là vous participez d'une manière irremplaçable à l'instauration de ce monde plus juste et plus fraternel que nous appelons tous de nos voeux. N'est-il pas vrai que, dans toutes les civilisations, cette / lente éla- 710
boration d'un droit pénal égal pour tous, à la fois de plus en plus précis et de plus en plus souple, pour tenir compte de tous les aspects des dommages causés aux personnes comme à l'ordre public, ainsi que d'une culpabilité personnelle cernée aussi exactement que possible, n'est-il pas vrai qu'un tel effort est toujours le signe et le gage d'une progressive maturation humaine, qu'il témoigne en un mot de plus d'humanité?

Cette oeuvre, certes, vous le savez mieux que quiconque, demeure fragile et vulnérable, et demande toujours à être reprise et perfectionnée, dans une plus grande adaptation requise à la fois par l'affinement des consciences et par les transformations de la société. Qui ne saisit l'enjeu de ce travail séculaire, devant la tentation toujours renaissante, et aujourd'hui plus insidieuse que jamais, de jauger la moralité à l'aune des moeurs, et d'établir un passage aussi indu que périlleux du fait au droit? De plus grandes possibilités d'action apparaissent par ailleurs, et par là même hélas deviennent aussi possibles de nouveaux délits qui font peser des menaces plus graves sur les personnes comme sur la société. Il faut y faire face résolument, si l'on ne veut pas qu'un prodigieux progrès technique ne soit l'occasion d'une effrayante régression morale. Ne notait-on pas récemment la terrible progression de la criminalité en milieu urbain, et ceci dans les sociétés considérées comme les plus évoluées? [1].

Tant de questions se posent quant à l'administration même de la justice, le déroulement des procès, les garanties de la vérité, les modes d'application des peines. Nous Nous rejouissons de les voir réétudiées, ne doutant pas qu'un tel réexamen ne favorise plus de justice dans l'exercice de «La Justice». L'Eglise elle-même n'essaie-t-elle pas de faire le même effort dans la réforme de sa législation canonique, comme dans la procédure de ses tribunaux?

Certes, nous le savons tous, Dieu seul «sonde les reins et les coeurs», et Lui seul est capable de «rendre à chacun

[1] *Cfr. Chronique sociale de France*, juillet 1969, *Urbanisation et criminalité.*

http://www.obrascatolicas.com

selon ses oeuvres»[2], Lui, «le juste Juge, le défenseur du pauvre, de la veuve, et de l'orphelin», comme le proclament à l'envi tant de pages de la sainte Ecriture[4], qui nous le montrent aussi intraitable pour qui poursuit le mal ou lui demeure indifférent, que miséricordieux pour
711 qui / regrette sa faute et s'amende, «plein de tendresse et de pitié»[5] pour le pécheur repentant. Plus modeste certes, votre rôle n'en est pas moins indispensable. Il s'agit, pour la justice humaine, de prévenir le mal, de protéger la société contre toutes les atteintes au bien commun, et de redresser aussi le coupable, pour autant que faire se peut. Ce pouvoir de coercition lui-même, exercé à l'encontre d'un frère au nom de la communauté, comme le pouvoir législatif qui lui correspond, expriment en effet les exigences d'un droit fondamental.

II. Il est dans votre oeuvre un autre point capital. C'est la souvegarde des droits sacrés de la personne humaine, des *droits de l'homme* selon l'expression consacrée, que vous assurez par la protection de l'ordre public. Et là votre responsabilité est double, et aussi délicate et grave dans l'une et l'autre de ses composantes: assurer les droits du coupable, comme ceux de l'innocent.

Nous le disions solennellement dans notre message adressé à la Conférence organisée par les Nations-Unies à Téhéran, à l'occasion du 20ème anniversaire de la déclaration des droits de l'homme: «Il serait vain de proclamer les droits si l'on ne mettait en même temps tout en oeuvre pour assurer le devoir de les respecter, par tous, partout, et pour tous[6]. Et le Concile oecuménique, dans sa Déclaration *Dignitatis Humanae*, le déclarait sans ambages: «A l'égard de tous, il faut agir avec justice et humanité..., selon des normes juridiques conformes à l'ordre moral objectif, requises par l'efficace sauvegarde des droits de tous les citoyens et de leur pacifique accord, et par un souci adéquat de cette authentique paix publique qui consiste dans une vie vécue en commun sur la base d'une vraie justice ainsi que par le maintien, qui se doit, de la moralité publique»[7].

Cette triple exigence marque bien l'ampleur, comme les limites, de toute législation pénale, dans l'irremplaçable service du bien commun qu'elle assure. Le délinquant —et à combien plus forte raison le présumé délinquant— conservent toujours une dignité et des droits qu'il faut absolument garantir contre tout arbitraire. Bien plus, le jugement et la peine doivent tendre aussi à la rééducation et à la réintégration du coupable dans la société, avec son
712 entière dignité / d'homme. Nous vous félicitons de tendre toujours mieux vers cet objectif humain si important, qui est bien digne de retenir toute votre attention.

III. Un autre aspect de vos travaux est lui aussi à relever, en raison de ses incidences sur le bien commun de toute la communauté des peuples: c'est l'harmonisation des diverses législations nationales, dans la poursuite des délits, et l'obstacle ainsi porté contre les criminels dans leur recherche de l'impunité par le moyen de la fuite à l'étranger. Certes les lois pénales, sans être arbitraires, demeurent nécessairement liées à certaines contingences locales, et ne peuvent pas ne pas refléter dans leur expression des degrés bien divers selon l'état des différentes sociétés dont elles cherchent à assurer la sauvegarde. Et il est, de fait, difficile d'en harmoniser les dispositions par-delà les frontières.

Mais il vous appartient de chercher à déjouer les impudents calculs des criminels, et de réfléchir aux saines conditions de l'extradition, en ce qui concerne les crimes de droit commun. Le problème est en effet bien différent, quand il s'agit de délits d'ordre politique, avec les contingences qu'il connotent: dans de certaines limites, le droit d'asile a toujours été reconnu comme un bienfait pour l'humanité. Au reste, par-delà la punition de tout délit, qu'il faut assurer, c'est la prévention de la criminalité qu'il importe de rechercher par les moyens les plus adaptés.

IV. Enfin, chers Messieurs, il Nous plaît de penser que la mise en commun de vos réflexions et de vos suggestions, à partir de vos diverses expériences, comme la confrontation pacifique des différents systèmes juridiques dont vous avez la connaissance, favoriseront et renforceront entre les nations des rapports juridiques plus étroits, qui seront une source féconde de progrès dans la justice, et par là-même de paix entre les peuples. Car la paix, Nous ne cessons de le répéter, «se construit jour après jour, dans la poursuite d'un ordre voulu de Dieu, qui comporte une justice plus parfaite entre les hommes»[8].

Il n'est de vraie paix que dans la justice. Et la vraie justice n'est pas dans un juridisme imposé par les uns ou les autres en raison de leur position de force dans la so-
713 ciété, mais dans le souci d'assurer / toujours mieux la protection de ces droits naturels qui ont été inscrits par le Créateur dans la conscience des hommes. Selon le mot du prophète: «Pour magistrature, j'instituerai la paix, et comme gouvernement la justice»[9]. Nul doute qu'avec la grâce du Dieu de justice et de paix, des dialogues sincères comme ceux que vous menez ne contribuent grandement au progrès de toute la société, dans cette recherche si importante pour tous le hommes.

Aussi est-ce de grand coeur qu'en formant les meilleurs voeux pour la fécondité de vos travaux Nous vous accordons, pour vous-mêmes, et pour tous ceux qui vous sont chers, notre Bénédiction Apostolique.

[1] Litt. Encycl. *Populorum progressio*, n. 76 [LE 3546]; Cfr. Litt. Encycl. *Pacem in terris* [LE 3110]. [2] *Isaïe* 60, 17.

[3] *Jérémie* 17, 10. [4] Cfr. *Ps.* 7, 9-12; 11, 7; 26, 1; 58, 12; 75, 8; 81, 8. [5] *Exode* 34, 6. [6] *A. A. S.* 55 (1968), p. 285. [7] N. 7.

3785

1969 OCT 10.-PAULUS VI, LITTERA APOSTOLICA. PART.*

NOVA STATUTA ACTIONIS CATHOLICAE ITALIAE APPROBANTUR

I.—Aprobatio pontificia

Le incoraggianti prospettive aperte dal Concilio Vaticano II all'apostolato dei Laici e la lodevole preoccupazione di aggiornarsi in conformità alle vaste ed urgenti esigenze del mondo presente hanno indotto l'Azione Cattolica Italiana ad approfondire, su scala nazionale, lo studio delle sue finalità istituzionali, del carattere della sua collaborazione con la Gerarchia, delle responsabilità di un laicato maturo; e tutto ciò le ha fatto vedere l'utilità e la necessità di apportare qualche riforma alle proprie strutture organizzative.

È stato un impegno ampio e grave che ha richiesto serietà di riflessione circa i principi, analisi attenta di situazioni e di ambienti, genialità e coraggio per dare una risposta adeguata ai problemi che ne scaturivano.

Portata ora felicemente a termine tale iniziativa, della quale è particolarmente benemerita la Giunta Centrale, ed in un momento tanto importante e delicato per l'avvenire dell'Azione Cattolica Italiana, desideriamo manifestare ai dirigenti e a tutti i membri dell'Associazione il Nostro paterno interesse, il Nostro sincero compiacimento e la Nostra viva speranza, ed anche rivolgere ad essi una parola di apostolica esortazione, che li aiuti a portare avanti il lavoro intrapreso con illuminata e indefettibile generosità di propositi.

Lo speciale interesse con cui, nella linea dei Nostri Predecessori, seguiamo da vicino la valorosa e diletta Istituzione, si fonda sui singolari rapporti di fedeltà, di lealtà e di devozione che sempre, sin dalle sue origini, hanno unito l'Azione Cattolica alla Cattedra di Pietro.

Il compiacimento, poi, nasce in Noi per la buona prova di validità data dall'Associazione: se essa, com'è naturale, può risentire del peso degli anni, trova tuttavia nella sua stessa esperienza centenaria la ragione di una presenza e di una testimonianza, nella vita della Chiesa, che giustamente si considera tuttora come esemplare di un peculiare tipo di apostolato, egregiamente qualificato e specificamente contraddistinto, tra l'altro, dalla fedele e responsabile collaborazione con la Gerarchia.

Amiamo, inoltre, riattestare la Nostra speranza, fondata e fiduciosa, nei confronti di un'organizzazione che nel corso della lunga esistenza ha sempre saputo mantenersi identica a se stessa in talune sue note essenziali, e insieme corrispondere alle particolari necessità del momento, opportunamente interpretando i segni dei tempi e trovando le soluzioni più adatte alle mutevoli istanze della evoluzione storica.

È con soddisfazione che dalla lettura del nuovo Statuto abbiamo rilevato la ferma determinazione dell'Azione Cattolica Italiana di mantenere saggiamente quelle caratteristiche che garantiscono la sua autenticità, perché ne costituiscono la stessa ragion d'essere e la differenziano da altre pur legittime forme di apostolato: cioè, l'ispirazione spirituale-religiosa, la finalità formativa, e i particolari rapporti di diretta collaborazione con la Gerarchia (cfr. Decr. *Apostolicam actuositatem*, 20) [LE 3346].Queste caratteristiche vogliamo Noi stessi ribadire.

Anzitutto l'Azione Cattolica non deve perdere di vista la sua originale vocazione spirituale-religiosa. Il momento che viviamo è assai ricco di fermenti. L'attrattiva dell'impegno temporale è forte e allettante. Tutto ciò che è concreto, immediato, realizzabile a breve scadenza; tutto ciò che ha visibili riflessi esteriori e sociali sembra più desiderabile ed efficace che non una solida formazione religiosa, la quale richiede costante e difficile impegno personale.

Ma se è vero che il Concilio Vaticano II ha indicato nell'animazione cristiana dell'ordine temporale il compito specifico dei Laici (Decr. cit., 7), esso ha peraltro chiaramente stabilito le imprescindibili basi soprannaturali per tale azione. E l'Azione Cattolica, in questo quadro generale, assume perciò la precipua missione di mobilitare le energie spirituali dei suoi membri in un impegno morale e religioso completo, interiormente ed esternamente coerente; di rendere concreta testimonianza alla forza trasformatrice sempre viva ed operante della Parola di Dio intimamente assimilata e vissuta; di diffondere così, con una dedizione generosa, illuminata e confortata dalla grazia divina, il messaggio evangelico a tutti i livelli della società umana.

In secondo luogo, perché l'Azione Cattolica sia veramente tale, deve proporsi di conservare, secondo la felice espressione della nota illustrativa del nuovo Statuto, «rapporti di diretta collaborazione con la Gerarchia, che è promotrice, guida e garante della realizzazione del fine apostolico generale della comunità ecclesiale». Alla Gerarchia l'Azione Cattolica si affida con offerta libera, generosa e totale di collaborazione apostolica; della Gerarchia l'Azione Cattolica si mette a disposizione per condividerne, nella forma e nella misura ad essa appropriate, le sollecitudini pastorali al servizio dell'intero Popolo di Dio.

Ecco i principi fondamentali che devono caratterizzare l'apostolato dell'Azione Cattolica. Nello spazio molto ampio da essi delineato, esiste una legittima libertà di iniziative, di movimenti, di esperimenti e di nuovi ordinamenti, a dimostrare visibilmente che lo Spirito Santo suscita nei fedelissimi alla Chiesa, con varietà meravigliosa, idee sempre nuove e uomini capaci di realizzarle. Sarà compito dei Pastori distinguere le forme valide di collaborazione apostolica dei Laici da quelle che non lo fossero. E sarà un compito pastorale, che, come ha sottolineato il Concilio (cfr. Cost. *Lumen gentium*, 37 [LE 3232]; Decr.cit., 24-25), esige riflessione e insieme comprensione e convinzione dell'apporto sostanziale dei Laici alla missione apostolica di tutta la Chiesa.

Rinnoviamo pertanto la Nostra soddisfazione, ringraziando quanti hanno dedicato la loro opera, nobile e meritoria, a dare un volto di rinnovata freschezza all'Azione Cattolica Italiana. Essi hanno dimostrato un buono spirito, ed hanno compiuto un buon lavoro. I risultati a cui sono pervenuti contengono la promessa di successivi progressi.

Approviamo perciò «ad experimentum», per un triennio, il nuovo Statuto dell'Azione Cattolica Italiana, secondo il testo proposto unanimamente dalla Giunta Centrale della medesima A. C. I., esaminato dalla Conferenza Episcopale Italiana, e da essa accettato. Stabiliamo inoltre che il nuovo Statuto vada in vigore il 1. novembre 1969, festa di tutti i Santi. E affinché la sua entrata in vigore segni l'inizio dell'auspicata vigorosa ripresa dell'Associazione tanto benemerita della Chiesa e dell'Italia, invochiamo abbondanti lumi dal Signore su codesta grande e operosa famiglia di cattolici attivi, ai quali tutti, come ai loro Assistenti ecclesiastici, inviamo di cuore la Nostra particolare Benedizione Apostolica.

Dal Vaticano, 10 ottobre dell'anno 1969, settimo del nostro Pontificato.—PAULUS PP. VI.

II.—Statuta Actionis Catholicae Italiae

Premessa

L'Azione Cattolica Italiana, sorta per iniziativa di un gruppo di giovani, benedetta poi e raccomandata dai Papi e dai Vescovi, ha avuto nella sua storia trasformazioni profonde, in correlazione con le vicende della Chiesa e della società italiana. Essa è stata, durante l'intero arco della sua vita, un annuncio di quella corresponsabilità dei laici nella costruzione e missione della Chiesa che il Concilio Vaticano II ha poi solennemente affermato. Il suo compito è oggi quello di contribuire a realizzare questa pienezza di corresponsabilità di tutti i membri del Popolo di Dio per l'attuazione del Concilio.

Il Concilio Vaticano II ha indicato la strada di un rinnovamento della Chiesa come «un popolo adunato nell'unità del Padre, del Figlio e dello Spirito Santo» (L. G. 4), come «comunità di fede, di speranza e di carità», quale organismo visibile fondato da Gesù Cristo attraverso il quale Egli diffonde su tutti la verità e la grazia. «Questo Popolo di Dio, governato dal successore di Pietro e dai Vescovi in comunione con Lui» (L. G. 8) cammina nella storia della umanità per trasformarla in storia di salvezza, proclamando la morte e la resurrezione del Signore finché Egli venga (cfr. acclamazioni durante la nuova preghiera eucaristica e L. G. 8). La Chiesa è una comunione che ogni giorno cresce nell'ascolto della Parola, nella celebrazione eucaristica, nella vita di carità.

All'edificazione della Chiesa, a questa crescita nella comunione in Cristo e, per il suo Spirito, con il Padre e con i fratelli, tutti sono chiamati a contribuire. Tutti infatti sono destinati dal Signore all'apostolato per mezzo del Battesimo, della Cresima e dell'Eucaristia. I laici vi portano la ricchezza comune di fede e di grazia vissuta nella esperienza specifica della concreta partecipazione alla quotidiana vicenda della società umana [1].

[1] «I laici, radunati nel Popolo di Dio e costituiti nell'unico Corpo di Cristo sotto un solo capo, chiunque essi siano, sono chiamati come membri vivi a contribuire con tutte le loro forze, ricevute dalla bontà del Creatore, e dalla grazia del Redentore, all'incremento della Chiesa e alla sua continua ascesa nella santità.

L'apostolato dei laici è quindi partecipazione alla stessa salvifica missione della Chiesa, e a questo apostolato sono tutti destinati dal Signore stesso per mezzo del battesimo e della confermazione. Dai Sacramenti poi, e specialmente dalla sacra Eucaristia, viene comunicata ed alimentata quella carità verso Dio e gli uomini, che è l'anima di tutto l'apostolato.

Ma i laici sono soprattutto chiamati a rendere presente ed operosa la Chiesa in quei luoghi e in quelle circostanze in cui essa non può diventare sale della terra se non per loro mezzo. Così ogni laico, per ragione degli stessi doni ricevuti, è testimonio e insieme vivo strumento della stessa missione della Chiesa «secondo la misura con cui Cristo gli ha dato il suo dono» (*Ef.* 4, 7).

Oltre a questo apostolato, che spetta a tutti assolutamente i fedeli, i laici possono anche essere chiamati in diversi modi a collaborare più immediatamente con l'apostolato della Gerarchia, a somiglianza di quegli uomini e donne che aiutavano l'apostolo Paolo nell'evangelizzazione, faticando molto per il Signore (*cfr. Fil.* 4, 3; *Rom.* 16, 3 *ss*). Hanno inoltre la capacità per essere assunti dalla Gerarchia ad esercitare, per un fine spirituale, alcuni uffici ecclesiastici. Grava quindi su tutti i laici il glorioso peso di lavorare, perché il divino disegno di salvezza raggiunga ogni giorno più tutti gli uomini di tutti i tempi e di tutta la terra. Sia perciò loro aperta qualunque via affinché, secondo le loro forze e le necessità dei tempi, anche essi attivamente partecipino all'opera salvifica della Chiesa» (*L. G.* 33).

[1] «L'apostolato associato corrisponde felicemente alle esigenze umane e cristiane dei fedeli e al tempo stesso si mostra come segno della comunione e dell'unità della Chiesa in Cristo che disse: «Dove sono due o tre riuniti in mio nome, io sono in mezzo a loro» (*Matth.* 18, 20)» (*A. A.* 18).

[2] «a) fine immediato di tali organizzazioni è il fine apostolico della Chiesa, cioè l'evangelizzazione e la santificazione degli uomini e la formazione cristiana della loro coscienza, in modo che riescano ad impregnare dello spirito evangelico le varie comunità e i vari ambienti;

b) i laici collaborando con la Gerarchia secondo il modo loro proprio portano la loro esperienza e assumono la loro responsabilità nel dirigere tali organizzazioni, nel ponderare le circostanze in cui si deve esercitare l'azione pastorale della Chiesa e nella elaborazione ed esecuzione del piano di attività;

c) i laici agiscono uniti a guisa di un corpo organico affinché sia meglio espressa la comunità della Chiesa e l'apostolato riesca efficace;

d) i laici, sia che si offrano spontaneamente o siano invitati all'azione e alla collaborazione diretta con l'apostolato gerarchico, agiscono sotto la superiore direzione della Gerarchia medesima, la quale può sancire tale cooperazione anche per mezzo di un «mandato» esplicito» (*A. A.* 20).

http://www.obrascatolicas.com

Per essere in questo senso servizio e fermento nella comunità ecclesiale, l'Azione Cattolica dovrà anche saper vivere in comunione e collaborare in fraternità con tutte le espressioni antiche e nuove della comunità della Chiesa, ed essere attenta alla esigenze dei diversi ambienti e delle diverse mentalità perché, con l'apporto di ognuno e la reciproca comprensione, i cristiani siano tutti una cosa sola e il mondo li riconosca e creda.

In questa prospettiva si pone quella diretta collaborazione con la Gerarchia che pure caratterizza l'Azione Cattolica e la fa pienamente disponibile al ministero e alla guida della Gerarchia. Essa è immediata collaborazione con il Vescovo «visibile principio e fondamento di unità» nella comunità della Chiesa locale (L. G. 23, 1; 33, 3), con l'azione pastorale dell'Episcopato italiano riunito nella C. E. I. (C. D. 37 e sg.) e con il Papa che presiede alla comunione universale di carità (L. G. 13).

Anche la presenza del Sacerdote Assistente fra i laici di Azione Cattolica, nel suo ufficio ministeriale ed ecclesiale, ha un suo valore e significato profondo, ed ha promosso nella Chiesa una collaborazione fraterna nell'apostolato fra sacerdoti e laici, nello scambio dei reciproci doni e nel comune impegno a servizio di tutti i fratelli.

L'Azione Cattolica nasce e si sviluppa come consapevoli corresponsabilità nella Chiesa e come impegno missionario: per questo fa suo il compito di evangelizzazione e di santificazione e quello di formazione cristiana delle coscienze degli uomini, perché lo spirito evangelico viva nel cuore di ciascuno e nelle varie comunità e nei vari ambienti. Essa intende l'apostolato come servizio di una carità che partecipa ai fratelli il dono del Vangelo che ha ricevuto e promuove nei suoi aderenti una coerenza tra fede, carità e vita. A questo fine pone come essenziale l'impegno della risposta personale e comunitaria all'universale vocazione alla santità, punto centrale dell'insegnamento del Concilio (L. G. 40) e momento indispensabile per ogni rinnovamento della Chiesa e della sua missione.

Il carattere essenzialmente religioso e apostolico dell'Azione Cattolica Italiana la impegna ad una costante attenzione alla realtà quotidiana della società in cui vive ed in particolare al mondo del lavoro e al mondo della cultura; e le richiede lo sforzo di leggervi, con i «segni dei tempi», i bisogni e le speranze religiose, e di aiutare tutti i cristiani a vivere con pienezza accanto ai fratelli la realtà in cui la Provvidenza li ha posti.

La profonda trasformazione della Chiesa per realizzare il rinnovamento richiesto dal Concilio e il rapido mutamento della società italiana chiedono oggi all'Azione Cattolica Italiana una ancor più accentuata disponibilità. Per questo pure la sua organizzazione deve poter rispondere alle esigenze reali delle diverse diocesi e agli adeguamenti resi via via necessari da nuove situazioni, anche attraverso una più agevole modificazione delle relative norme. Ciò potrà anche richiedere una verifica a scadenza non lontana dell'intero Statuto.

L'Azione Cattolica Italiana vuole essere un gruppo di cristiani che, raccogliendo il rinnovato invito dei Pastori (4), si dà attivamente carico della missione della Chiesa e dei suoi grandi problemi, e che sceglie per affrontarli la strada di un servizio nella carità e di una stretta unione con i Vescovi e con il Papa. Per questo i laici aderenti all'Azione Cattolica liberamente si associano e, ben consapevoli del loro limite e della loro povertà, si sforzano tuttavia di offrire alla Chiesa che si rinnova il contributo di formazione, di preghiera, di carità, di esperienza, di riflessione, di proposta, di organico servizio, di impegno apostolico, che l'associazione consente e promuove, e che si pone accanto agli altri doni che lo Spirito distribuisce e suscita nel Popolo di Dio.

L'Azione Cattolica Italiana

1. L'Azione Cattolica Italiana è una Associazione di laici che si impegnano liberamente, in forma comunitaria ed organica ed in diretta collaborazione con la Gerarchia, per la realizzazione del fine generale apostolico della Chiesa.

2. L'impegno dell'A.C.I., essenzialmente religioso apostolico, comprende la evangelizzazione, la santificazione degli uomini, la formazione cristiana delle loro coscienze in modo che riescano ad impregnare dello spirito evangelico le varie comunità ed i vari ambienti.

3. I laici che aderiscono all'A.C.I.: *a)* si impegnano a una formazione personale e comunitaria che li aiuti a corrispondere alla universale vocazione alla santità e all'apostolato nella loro specifica condizione di vita; *b)* collaborano alla missione della Chiesa secondo il modo loro proprio portando la loro esperienza ed assumendo la loro responsabilità nella vita dell'Associazione per contribuire alla elaborazione e alla esecuzione dell'Azione pastorale della Chiesa, con costante attenzione alla mentalità, alle esigenze ed ai problemi delle persone, delle famiglie e degli ambienti; *c)* si impegnano a testimoniare nella loro vita l'unione con Cristo e ad informare allo spirito cristiano le scelte da loro compiute, con propria personale responsabilità, nell'ambito delle realtà temporali.

4. L'Azione Cattolica Italiana intende realizzare nella vita associativa un segno della unità della Chiesa in Cristo. Si organizza in modo da favorire la comunione fra i soci e con tutti i membri del Popolo di Dio, e da rendere organico ed efficace il comune servizio apostolico.

5. L'A.C.I., per realizzare il proprio servizio alla costruzione e missione del Popolo di Dio, collabora direttamente con la Gerarchia, posta dal Signore a reggere la Chiesa, in un rapporto di piena comunione e fiducia. Accoglie con aperta disponibilità la sua guida e le offre con responsabile iniziativa il proprio organico e sistematico contributo per l'unica pastorale della Chiesa. Collabora alla crescita della comunione fra laici, clero e Vescovi.

6. L'esperienza associativa e l'attività apostolica dell'Azione Cattolica Italiana hanno come primo impegno la presenza e il servizio nella Chiesa locale e si svolgono in costante solidarietà con le sue esigenze e con le sue scelte pastorali. A tal fine l'A.C.I. offre il suo contributo agli organismi pastorali della diocesi.

Presta analogamente il suo servizio agli organismi pastorali parrocchiali, regionali e nazionali.

L'A.C.I. promuove l'impegno alla corresponsabilità nella missione della Chiesa universale; collabora alla crescita dello spirito ecumenico.

7. L'A.C.I. collabora in fraternità e reciproco servizio con le diverse associazioni, opere e gruppi di apostolato cattolico e partecipa insieme con essi ai comuni organismi di collegamento.

8. L'A.C.I., nelle sue diverse articolazioni, partecipa all'attività delle organizzazioni internazionali cattoliche.

9. L'A.C.I. collabora al pieno sviluppo della famiglia, in cui si incontrano la naturale esperienza umana e la grazia del sacramento del matrimonio, e favorisce la promozione del suo ruolo attivo e responsabile nella pastorale, anche offrendole la possibilità di partecipare alla propria attività apostolica.

10. Nell'Azione Cattolica Italiana i Sacerdoti Assistenti partecipano alla vita dell'Associazione e delle sue articolazioni, per contribuire ad alimentarne la vita spirituale ed il senso apostolico ed a promuoverne l'unità. Il Sacerdote Assistente esercita il suo servizio ministeriale quale partecipe della missione del Vescovo, segno della sua presenza e membro del presbiterio, in modo che la collaborazione nell'apostolato di sacerdoti e laici renda più piena la comunione ecclesiale dell'Associazione.

Il Sacerdote Assistente è nominato per ciascuna associazione diocesana, parrocchiale e nazionale, dall'Autorità ecclesiastica competente; partecipa alle riunioni dell'associazione e dei rispettivi Consigli e Presidenze. Per assicurare la presenza sacerdotale in ciascuna articolazione associativa, il Sacerdote Assistente può chiedere che l'Autorità ecclesiastica nomini altri sacerdoti che possano coadiuvarlo e siano scelti in conformità alla natura e alle esigenze di ciascuna articolazione (settore, A.C.R., movimento o gruppo).

Partecipazione all'A.C.I.

11. Possono aderire all'A.C.I. quei laici che, accettandone la natura ed i fini, intendono partecipare alla vita di una delle sue associazioni esistenti nella propria diocesi.

12. L'adesione è personale; si manifesta ed è accolta nelle forme stabilite dal Consiglio nazionale dell'A.C.I.

[4] «La vostra presenza, Figli carissimi, già risponde che voi siete convinti della necessità del vostro apostolato compaginato nella comunità ecclesiale e che siete pronti a riprendere il cammino verso il nuovo servizio che la Chiesa vi affida e che le condizioni del nostro tempo, lungi dal dimostrarlo superato e superfluo, sembrano ancora più urgentemente invocare. Occorrerà certamente, anche nelle vostre strutture organizzative, un qualche opportuno aggiornamento; rimarrà certo in esse l'impronta fondamentale della fedeltà e del servizio, sarà loro accordata una maggiore autonomia nell'esercizio delle responsabilità che la fiducia può consentire ad un laicato oggi maturo, e potrà essere al tempo stesso meglio qualificata la collaborazione con la Gerarchia nelle funzioni proprie del laico. L'Azione Cattolica ritornerà giovane, e tale si conserverà superando con l'evolversi dei tempi quelle forme cristallizzate della sua organizzazione e della sua attività, le quali mancassero della genialità e della efficacia che il carattere sperimentale, proprio dell'apostolato, reclama.

Ma ricordate sempre l'autenticità religiosa e spirituale del vostro Movimento. Non allontanatevi mai dalla sorgente dell'Azione Cattolica, da una vita cioè profondamente inbevuta della Parola e della grazia di Cristo; ritornate continuamente ai principii interiori che vi assicurano una lucida e forte coscienza della vostra personalità cattolica, e rettificate continuamente la vostra direzione di marcia, che ha da essere costante e diritta sui sentieri della Chiesa a servizio del prossimo, che dentro e fuori di essa ha bisogno della verità cristiana e del pane benedetto per ogni legittima fame dell'uomo fratello». *(Dall'Omelia di S. S. Paolo VI in occasione del Centenario dell'Azione Cattolica Italiana, 8 dicembre 1968).*

«I Vescovi, nell'apprezzare il generoso impegno dei laici italiani nelle varie forme di apostolato, individuale ed organizzato, nei piccoli gruppi e nelle organizzazioni nazionali, vi riconoscono un segno della vitalità della comunità cristiana e la volontà di una più matura e responsabile partecipazione alla missione della Chiesa.

In questa prospettiva si considera in modo particolare l'Azione Cattolica per il suo più importante ed essenziale servizio che ha svolto ed è chiamata a svolgere nella Chiesa italiana con una tipica assunzione di responsabilità laicale, in collaborazione più intima con la Gerarchia.

In conformità alle indicazioni del Concilio e del Magistero Pontificio e alle necessità dell'apostolato della Chiesa nel nostro Paese, l'Episcopato italiano rinnova in proposito la sua scelta pastorale riconoscendo l'attualità e la fondamentale funzione dell'Azione Cattolica nella collaborazione all'azione apostolica della Chiesa, quale scuola di formazione alla santità e all'apostolato, lievito nel Popolo di Dio, forza di azione missionaria: le riconferma perciò la sua fiducia e la raccomanda ai laici, come generoso volontariato per un indispensabile servizio al rinnovamento della Chiesa voluto dal Concilio. Chiede ai clero, ai religiosi e alle religiose l'impegno particolare nel collaborare alla promozione dell'Azione Cattolica e nell'offrirle assistenza e amicizia». *(Dalla Dichiarazione finale della III Assemblea dei Vescovi italiani, febbraio 1968).*

13. L'adesione all'A.C.I. comporta per il socio il dovere di contribuire — con la preghiera e con il sacrificio, con lo studio e con l'azione — alla realizzazione delle finalità dell'Associazione; comporta anche il dovere di contribuire finanziariamente alla vita e all'attività dell'Associazione.

L'adesione all'A.C.I. attribuisce al socio il diritto di partecipare, direttamente a livello di base e attraverso rappresentanti agli altri livelli, alla determinazione delle scelte fondamentali dell'Associazione.

14. Salvo quanto stabilito all'art. 38, i soci, a livello di base, od i loro rappresentanti, agli altri livelli, eleggono, ogni tre anni, i membri degli organi collegiali dell'Associazione (Consigli).

15. I Presidenti sono nominati ai vari livelli dall'Autorità ecclesiastica competente su proposta dei rispettivi Consigli.

16. Gli incarichi direttivi dell'A.C.I. di regola hanno la durata di un triennio e possono essere rinnovati per un secondo triennio.

17. Gli incarichi direttivi degli organi collegiali sono di regola affidati tenendo conto della opportunità che siano presenti uomini e donne, giovani e adulti.

L'associazione diocesana

18. *L'associazione diocesana* di Azione Cattolica riunisce tutti coloro che nella diocesi aderiscono all'A.C. Collabora col Vescovo ed offre il suo contributo al Consiglio pastorale per la costruzione e missione della Chiesa locale. Si articola in associazioni parrocchiali e, secondo le esigenze e le situazioni, in gruppi interparrocchiali e diocesani. All'interno dell'associazione diocesana possono costituirsi dei movimenti che collegano i gruppi parrocchiali, interparrocchiali e diocesani che abbiano caratteristiche comuni.

19. *L'associazione parrocchiale* di Azione Cattolica è formata da tutti i laici della parrocchia che aderiscono all'A.C. Cura la formazione e coordina l'impegno apostolico dei soci e dei gruppi collaborando col Parroco per la crescita e l'impegno missionario della comunità parrocchiale.

Nell'associazione parrocchiale possono costituirsi dei *gruppi* come prima elementare e vitale esperienza associativa; la costituzione dei gruppi è approvata o promossa dal Consiglio dell'associazione e intende favorire la formazione degli aderenti, la loro testimonianza nei propri ambienti di vita e la loro partecipazione organica al servizio pastorale comune della parrocchia.

Per corrispondere ad esigenze formative e pastorali specifiche, l'associazione parrocchiale riunisce i giovani e gli adulti in due *settori*. All'interno dei settori si prevedono momenti formativi distinti per gli uomini e le donne, i giovani e le giovani.

Nell'associazione parrocchiale, l'Azione Cattolica dei ragazzi ha una sua particolare struttura, secondo le linee stabilite negli artt. da 34 a 38.

20. Organi dell'associazione parrocchiale sono: — l'*Assemblea* composta di tutti i laici della parrocchia che aderiscono all'A.C.I.; — il *Consiglio* eletto in modo da essere rappresentativo delle componenti della associazione. Del Consiglio fanno parte i responsabili della Azione Cattolica dei ragazzi; — il *Presidente* nominato dal Vescovo su proposta del Consiglio.

L'Assemblea e il Consiglio si riuniscono anche per settori (giovani ed adulti).

La composizione, le attribuzioni e il funzionamento degli organi e la procedura di elezione sono stabiliti con Regolamento diocesano.

21. Tenuto conto delle diverse realtà e necessità della Chiesa locale specie in relazione a piccole parrocchie, possono costituirsi *associazioni interparrocchiali*, che riuniscano i soci di più parrocchie. Esse hanno la stessa natura e struttura delle associazioni parrocchiali.

22. Per finalità pastorali e in relazione a particolari ambienti, possono costituirsi *gruppi interparrocchiali o diocesani*. Gli aderenti a questi gruppi partecipano alle Assemblee dell'Azione Cattolica delle loro rispettive parrocchie.

23. Secondo le necessità della diocesi, possono essere stabiliti collegamenti dell'A.C. a livello intermedio tra la parrocchia e la diocesi (vicarie, foranie, vallate e simili).

24. Nei *movimenti*, di cui all'art. 18, si collegano i gruppi parrocchiali, interparrocchiali e diocesani che mirano a realizzare i comuni obiettivi pastorali dell'A.C.I. in rapporto ad esperienze di vita od ambienti specifici tra loro simili. La costituzione e la struttura dei movimenti sono approvate dal Consiglio diocesano.

Un Segretario ed una Segretaria diocesani sono eletti dal Congresso diocesano di movimento e ratificati dal Consiglio dell'associazione diocesana.

25. Organi dell'associazione diocesana sono: — l'*Assemblea* formata dai rappresentanti delle associazioni parrocchiali (ed interparrocchiali) e dei gruppi interparrocchiali e diocesani e dai membri del Consiglio diocesano; — il *Consiglio* eletto dall'Assemblea in modo da essere rappresentativo delle componenti della associazione; ne fanno parte di diritto i responsabili dell'A.C.R., i Segretari di movimento ed i membri della Presidenza diocesana; assume la responsabilità della vita e dell'attività dell'associazione diocesana di fronte all'Assemblea e al Vescovo; — la *Presidenza* eletta dal Consiglio. Il Presidente è nominato dal Vescovo su proposta del Consiglio. Della Presidenza fanno parte due Vice Presidenti per ciascun settore, il Segretario e l'Amministratore.

L'Assemblea e il Consiglio si riuniscono anche per settori.

Le ulteriori norme circa la composizione, le attribuzioni e il funzionamento dell'Assemblea, del Consiglio e della Presidenza e le procedure di elezione sono stabilite con Regolamento approvato dal Consiglio nazionale.

26. *Consiglio regionale.* In ciascuna regione conciliare funziona un Consiglio regionale dell'A.C.I. al fine di favorire il coordinamento dell'attività delle associazioni diocesane della regione. Il Consiglio collabora all'azione pastorale della Conferenza Episcopale regionale e degli organi di pastorale regionali.

Il Consiglio regionale è composto dai Presidenti e dai Vice Presidenti delle associazioni diocesane della regione e dai responsabili dei movimenti esistenti nella regione.

Il Consiglio elegge nel suo ambito il *Delegato regionale* che presiede il Consiglio stesso e lo rappresenta nel Consiglio nazionale dell'A.C.I. Nell'espletamento delle sue funzioni il Delegato regionale può essere coadiuvato da membri del Consiglio regionale.

Partecipa alle riunioni del Consiglio regionale un Sacerdote Assistente nominato dalla Conferenza Episcopale regionale.

L'Associazione nazionale

27. *L'Associazione nazionale* di Azione Cattolica riunisce i laici che nelle diocesi italiane aderiscono all'A.C.I. Esprime e favorisce l'incontro delle associazioni diocesane e il confronto e coordinamento delle rispettive esperienze; contribuisce con il suo servizio alla vita delle associazioni diocesane; studia e delibera gli impegni comuni per l'attuazione dei fini dell'A.C.I. in ordine ai problemi che hanno dimensioni nazionali ed internazionali. Collabora all'azione pastorale della Conferenza Episcopale Italiana e degli organi di pastorale nazionale.

28. Organi dell'Associazione nazionale sono: — *l'Assemblea nazionale*; — *il Consiglio nazionale*; — *la Presidenza nazionale*.

29. Nell'ambito dell'Associazione nazionale i movimenti diocesani tra loro simili si collegano in movimenti nazionali. La costituzione e la struttura del movimento sono approvate dal Consiglio nazionale.

Un Segretario ed una Segretaria nazionali sono eletti dal Congresso nazionale del movimento e ratificati dal Consiglio nazionale dell'Associazione.

30. *L'Assemblea nazionale* è composta dai Presidenti delle associazioni diocesane, da uno o più rappresentanti eletti dalle Assemblee diocesane a seconda della consistenza numerica di ciascuna associazione diocesana — e, all'interno di questa, delle sue componenti — secondo i criteri stabiliti nel Regolamento, e dai membri del Consiglio nazionale.

Decide le linee generali del programma dell'Associazione nazionale di A.C.I. Elegge il Consiglio dell'Associazione nazionale.

L'Assemblea si riunisce anche separatamente per settori.

31. *Il Consiglio nazionale* è composto da 20 membri eletti dall'Assemblea, dai Delegati regionali, dai responsabili nazionali della Azione Cattolica dei ragazzi, dai Segretari dei movimenti nazionali e dai membri della Presidenza nazionale. Il Consiglio assume la responsabilità della vita e dell'attività dell'Associazione nazionale di fronte alla Assemblea e all'Episcopato italiano. Delibera nel quadro degli indirizzi dell'Assemblea nazionale, studia e cura le iniziative dell'Associazione nazionale, approva i programmi dei movimenti e ne promuove e coordina le attività. Il Consiglio propone la nomina del Presidente dell'Associazione nazionale. Elegge la Presidenza nazionale.

I componenti del Consiglio nazionale si riuniscono anche separatamente per settore.

32. *La Presidenza nazionale* è composta dal Presidente, da quattro Vice Presidenti, due per il settore giovanile e due per il settore adulto, dal Segretario e dall'Amministratore. Il Presidente è nominato dalla C.E.I. su proposta del Consiglio nazionale dell'Associazione.

La Presidenza ha funzioni esecutive delle decisioni dell'Assemblea e del Consiglio nazionali. Garantisce l'unità. Assicura la stabile collaborazione dell'A.C.I. agli organismi nazionali di coordinamento dell'apostolato dei laici.

Il Presidente presiede il Consiglio e l'Assemblea nazionali e rappresenta l'Associazione nazionale.

33. Possono essere costituiti dal Consiglio nazionale o dalla Presidenza nazionale *commissioni* unitarie e *servizi* comuni.

Azione Cattolica dei ragazzi

34. All'interno delle associazioni parrocchiali, diocesane e nazionale l'Azione Cattolica dei ragazzi è aperta ai fanciulli e ai preadolescenti dai 6 ai 14 anni circa.

35. L'Azione Cattolica dei ragazzi ha il fine di offrire ai fanciulli ed ai preadolescenti che vi aderiscono l'organica esperienza di vita ecclesiale e di impegno missionario propria dell'A.C.I. realizzata a misura delle varie età.

36. L'Azione Cattolica dei ragazzi si articola in varie sezioni secondo le esigenze (età, sesso, ecc.).

37. L'Azione Cattolica dei ragazzi attua il suo compito formativo e missionario nelle diverse sezioni attraverso la

http://www.obrascatolicas.com

vita di gruppo — per una più consapevole partecipazione alla comunità ecclesiale — caratterizzata da tre momenti tra loro complementari: catechesi, vita liturgica sacramentale, servizio di carità. A tal fine i gruppi sono aiutati e guidati da educatori specificamente preparati che collaborano con le famiglie alla educazione umana e cristiana dei ragazzi. Alla vita del gruppo vengono interessate le famiglie.

38. Gli organi diocesani dell'A.C.R. curano la preparazione e formulano proposte per la scelta degli educatori. Gli educatori ed i responsabili delle sezioni dell'Azione Cattolica dei ragazzi sono nominati dal Consiglio dell'associazione parrocchiale secondo norme stabilite dal Regolamento. Gli educatori ed i responsabili dell'A.C.R. parrocchiale la rappresentano nella Assemblea parrocchiale dell'A.C. Nel Consiglio dell'associazione parrocchiale l'A.C.R. è rappresentata dai responsabili delle sue sezioni.

I responsabili diocesani dell'A.C.R. sono eletti dai responsabili parrocchiali della stessa A.C.R. e ratificati dal Consiglio dell'associazione diocesana. Analoga procedura è prevista per responsabili nazionali.

Un rappresentante dell'A.C.R. fa parte della Presidenza dell'associazione a tutti i livelli.

Norme di carattere amministrativo

39. I soci dell'A.C.I. contribuiscono personalmente, nei modi stabiliti dal Regolamento e secondo le proprie possibilità al finanziamento delle attività dell'associazione locale, diocesana e nazionale. La misura dei contributi associativi è fissata annualmente dal Consiglio diocesano sulla base della quota associativa nazionale stabilita dal Consiglio nazionale.

40. La responsabilità dell'amministrazione unificata di ciascuna associazione — ai vari livelli — spetta alla Presidenza dell'associazione medesima che ne affida la cura al proprio Amministratore e ne è responsabile di fronte al proprio Consiglio. Il Consiglio stabilirà le quote di spesa destinate alle attività comuni ed a quelle di ciascuna articolazione (settori, A.C.R. e movimenti).

41. Il Segretario generale assicura il funzionamento degli uffici e dei servizi dell'Associazione nazionale nelle sue varie articolazioni (settori, A.C.R. e movimenti) e ne è responsabile nei confronti della Presidenza.

Disposizioni generali

42. Ogni eventuale modifica al presente Statuto deve essere approvata dall'Assemblea nazionale e diventa operativa dopo la ratifica della C.E.I.

43. I Regolamenti dell'Associazione nazionale e delle sue articolazioni sono approvati dal Consiglio nazionale. Anche le modifiche al Regolamento di attuazione del presente Statuto sono di competenza del Consiglio nazionale.

Norme transitorie

I. All'entrata in vigore del presente Statuto, al fine di realizzarne l'attuazione organizzativa entro un anno, per lo stesso periodo gli attuali organi continueranno a funzionare ai vari livelli avviandosi all'unificazione sotto la responsabilità di una Presidenza unitaria costituita dal Presidente di Giunta e dai Presidenti dei Rami e Movimenti.

La Giunta ai vari livelli sarà allargata con voto consultivo ai rappresentanti dei movimenti e delle sezioni esistenti all'interno dei Rami. I Consigli dei Rami giovanili e quelli dei Rami adulti si riuniranno periodicamente in forma congiunta.

II. Entro l'anno sarà pure realizzata l'unificazione amministrativa degli uffici e dei servizi a livello centrale.

Nel presente Statuto la F.U.C.I., il Movimento Laureati e il Movimento Maestri mantengono le loro fondamentali strutture attuali. Il raccordo con le norme e il collegamento con gli organi previsti dal presente Statuto saranno fissati con Regolamento.

III. La situazione delle opere dell'A.C.I. dovrà essere esaminata e definita caso per caso, entro due anni dall'entrata in vigore del nuovo Statuto.

IV. La situazione e le funzioni degli Enti e Segretariati previsti dal precedente Statuto saranno riesaminati caso per caso d'intesa con la Consulta generale per l'apostolato dei laici e con la C.F.I., entro due anni dall'entrata in vigore del nuovo Statuto.

* Assistenti ecclesiastico Generali Actionis Catholicae Italiae: e folliis Romae 1969 editis.

3786

1969 OCT 10.-SC CLERI, LITTERAE CIRCULARES. PART.*

NATURA, OFFICIA ET ORDINATIO CONSILII PRESBYTERALIS TANQUAM SENATUS EPISCOPI IN REGIMINE DIOECESEOS

Premessa

1. I sacerdoti, in virtù dell'Ordinazione sacra e della missione che ricevono dai Vescovi, sono promossi al servizio di Cristo Maestro, Sacerdote e Re, partecipando al suo ministero, per il quale la Chiesa qui in terra è incessantemente edificata in Popolo di Dio, Corpo di Cristo e Tempio dello Spirito Santo» [1]. Pertanto, poiché il ministero sacerdotale non può essere realizzato se non nella comunione gerarchica di tutta la Chiesa [2], «nessun sacerdote può adempiere in pieno la sua missione se agisce da solo e per proprio conto, ma solo se unisce le proprie forze a quelle degli altri presbiteri, sotto la guida di coloro che governano la Chiesa» [3].

I Vescovi, infatti, ricevuta la missione canonica, «reggono le chiese particolari loro affidate, come vicari e legati di Cristo» [4] e per poter rettamente svolgere il loro compito di pascere la porzione del popolo di Dio, assumono come loro necessari collaboratori [5] i sacerdoti, i quali da essi dipendono nell'esercizio del loro ministero e con essi sono congiunti per l'onore sacerdotale [6].

I sacerdoti chiamati a servire il Popolo di Dio costituiscono con il loro Vescovo un *presbiterio unico*, sebbene destinato a diversi uffici [7]. Pertanto in ogni diocesi tra il Vescovo e tutti i sacerdoti esiste una comunione gerarchica [8] che li unisce strettamente e li rende membri di un'unica famiglia, nella quale il Vescovo è Padre [9].

2. Il Concilio Ecumenico Vaticano II ha spiegato e illustrato in vari documenti questa intima comunione, rendendosi così interprete dei segni dei tempi. Nelle presenti circostanze infatti, in cui le attività apostoliche esigono l'azione concorde e l'unità di tutti i fedeli e tanto gravi sono le preoccupazioni della Chiesa, a nessuno può sfuggire quanto sia profondamente auspicabile l'unione dei sacri ministri. Da questa unione, che ha un fondamento sacramentale, deve nascere l'unione dei cuori, basata sulla mutua carità [10]. Soltanto così si può ottenere un'azione pastorale comune che riguardi la diocesi intera e tutti i suoi problemi. Se e nella misura in cui tali cose saranno realizzate, è da sperare che i sacerdoti uniranno la propria volontà con la volontà del Vescovo, rendendo più fruttuosa ed efficace l'azione.

Il nuovo organo consultivo del Vescovo

3. La legislazione canonica riguardante il governo delle chiese particolari assegnava sempre al Vescovi un qualche organo consultivo, costituito soprattutto da sacerdoti, che i Vescovi dovevano sentire o del quale dovevano ottenere il consenso prima di decidere su questioni di particolare importanza. Attualmente nel Codice di diritto canonico per le varie necessità del governo della diocesi sono previsti diversi organi che hanno il compito di aiutare il Vescovo, come, ad esempio, il sinodo diocesano, gli esaminatori sinodali, i parroci consultori, il Capitolo cattedrale o il Ceto dei Consultori, il Consiglio amministrativo diocesano, ecc.

Ciò che nei secoli passati sembrava un semplice postulato o requisito di retto e saggio governo, è stato ora anche teologicamente illustrato dal Concilio Vaticano II, che più profondamente ha studiato la natura della Chiesa. Il Concilio Ecumenico, infatti, ci ha insegnato che nella chiesa particolare tra il Vescovo e i suoi sacerdoti esiste una comunione gerarchica, in virtù della quale il Vescovo e i sacerdoti partecipano di un medesimo sacerdozio e di un medesimo ministero, anche se in grado diverso [11], secondo l'ordine ricevuto e la missione canonica. Ciò premesso, lo stesso Concilio Ecumenico, nella sua natura pastorale, ha voluto che questa unità di missione venisse attuata per il bene della diocesi, per mezzo di un nuovo organo consultivo, con queste parole: «è bene che esista, nel modo più confacente alle circostanze e al bisogni di oggi, nella forma e secondo norme giuridiche da stabilire, un corpo o senato di sacerdoti in rappresentanza del Presbiterio, il quale con i suoi consigli possa aiutare efficacemente il Vescovo nel governo della diocesi» [12].

Al fine di attuare tale voto, il Sommo Pontefice Paolo VI, con la Lettera Apostolica *Ecclesiae Sanctae* dispose che in ciascuna diocesi fosse istituito il su indicato organo, denominato Consiglio Presbiterale [13]. Questa legge esecutiva, emanata *ad experimentum*, ha determinato solo poche cose circa il modo di comporre il Consiglio Presbiterale, la sua competenza e la sua funzione, e ciò al fine di lasciare un doveroso margine per l'ulteriore sviluppo del nuovo organo consultivo.

[1] Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n. 1 [LE 3365]. [2] *Ivi*, n. 15. [3] *Ivi*, n. 7. [4] Cost. *Lumen gentium*, n. 27 [LE 3332]. [5] Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n. 7. [6] Cost. *Lumen gentium*, n. 28. [7] Cost. *Lumen gentium*, n. 28; Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n. 8. [8] Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n. 7. [9] Decr. *Christus Dominus*, n. 28 [LE 3332]. [10] Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n. 7. [11] Decr. *Christus Dominus*, n. 28; Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n. 7. [12] *A. A. S.* LVIII, 1966, p. 776 sq. [LE 3457]; Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n. 7.

Congregazione Plenaria

4. Mentre decorreva il terzo anno dalla promulgazione della suddetta legge, la Sacra Congregazione per il Clero, che ha il compito di vigilare sui Consigli Presbiterali [14], il 15 Gennaio 1969 inviò una Circolare ai Presidenti delle Conferenze Episcopali, nella quale, interpretando il pensiero della stessa legge [15], pregava i Vescovi che si compiacessero di far conoscere le proprie osservazioni e note circa gli esperimenti riguardanti il nuovo organo. Ricevute, insieme agli Statuti dei Consigli Presbiterali, le risposte di quasi tutte le province ecclesiastiche di diritto comune, la Sacra Congregazione per il Clero, uditi i suoi Consultori, il 10 Ottobre 1969, tenne una Congregazione Plenaria per esaminare le principali questioni relative ai Consigli Presbiterali, le cui conclusioni vengono qui brevemente riferite.

Obbligo di costituire il Consiglio Presbiterale

5. Il fine e il compito dei Consigli Presbiterali provengono necessariamente dalla comunione gerarchica tra il Vescovo e i sacerdoti e in qualche modo la esprimono istituzionalmente. Perciò l'istituzione del Consiglio Presbiterale, per i principi già illustrati, viene resa coerentemente obbligatoria dal M. P. *Ecclesiae Sanctae*.

Questo obbligo inoltre è del tutto consono ai tempi. Oggi infatti è sommamente opportuno e utile che tra il Vescovo e i sacerdoti sia istituito un organo di comune colloquio o dialogo. L'utilità dei Consigli Presbiterali già appare da numerosissime risposte inviate dai Vescovi alla Sacra Congregazione. Infatti per mezzo di tali Consigli diviene più facile il contatto con i sacerdoti; si conoscono meglio i loro pareri e i loro desideri; si possono ottenere più accurate informazioni sullo stato della diocesi; si possono scambiare più facilmente le varie esperienze; le necessità di Pastori e del Popolo di Dio vengono più evidenziate; le iniziative di apostolato più adatte alle odierne contingenze possono essere concepite con maggiore coerenza; infine, attraverso un comune lavoro, le difficoltà possono essere adeguatamente risolte o almeno meglio studiate.

Composizione del Consiglio Presbiterale

6. E' necessario che il Consiglio presbiterale sia espressione di tutto il Presbiterio diocesano.

Questo requisito, secondo l'opinione dei Vescovi e dei Padri della Plenaria, tanto più si ottiene quanto maggiormente si mettono a confronto le opinioni e le esperienze dei presbiteri. Perciò l'indole rappresentativa del Consiglio si verifica quando esso, per quanto possibile, rappresenta: *a)* i vari ministeri (parroci, cooperatori, cappellani, ecc.); *b)* le regioni o zone pastorali della diocesi; *c)* le differenti età e generazioni dei sacerdoti. Nel caso in cui a una tale composizione si opponessero delle difficoltà sembra da preferirsi una rappresentanza proporzionata dei principali ministeri dei sacerdoti.

Anche i religiosi che esercitano la cura d'anime o si dedicano alle opere di apostolato in diocesi, sotto la giurisdizione del Vescovo, potranno essere cooptati tra i membri del Consiglio [16].

7. Il criterio per la designazione dei membri del Consiglio è rimesso ai Vescovi [17]. Essi però, come appare dalle loro risposte, hanno quasi unanimemente stabilito che una notevole parte dei membri fosse eletta mediante il libero suffragio dei sacerdoti. Piacque così ai Padri della Plenaria di proporre che la maggior parte dei membri sia scelta attraverso il suffragio di tutti i sacerdoti [18].

Gli altri membri o sono designati direttamente dal Vescovo o diventano tali *ipso facto* per rappresentare nel Consiglio l'ufficio che esercitano (ad es.: il Vicario generale, il Rettore del Seminario, ecc.).

Tale composizione, risultante di membri eletti dai sacerdoti, nominati dai Vescovi, e di membri nati o designati *ratione officii*, mentre da una parte alimenta la fiducia dei sacerdoti che si sentono così presenti nel Consiglio, dall'altra offre al Vescovo un modo sicuro per conservare l'equilibrio e la possibilità di meglio esprimere, in alcuni casi, l'indole rappresentativa del Consiglio stesso.

[14] Cost. Apost. *Regimini Ecclesiae Universae*, n. 63: *A. A. S.* LIX, 1967, p. 68 [LE 3588]. [15] Mp. *Ecclesiae Sanctae*, proemio. [16] Mp. *Ecclesiae Sanctae* I, 15, par. 2. [17] *Ibidem* I, 15, par. 1.

[18] E' necessario che gli Statuti del Consiglio da approvarsi dal Vescovo prescrivano il modo di procedere per le elezioni analogicamente ai canoni 160 e seguenti e del can. 2294 del Codice di diritto canonico.

Competenza del Consiglio Presbiterale

8. Il Consiglio Presbiterale è competente ad assistere il Vescovo nel regime della diocesi. Per cui vengono trattate dal Consiglio le questioni più importanti che si riferiscono alla santificazione dei fedeli, alla dottrina e, in genere, al governo della diocesi sempreché il Vescovo ne proponga o almeno ne ammetta la trattazione. Nel proporre o nell'ammettere una questione il Vescovo curerà che siano rispettate le leggi universali della Chiesa.

Il Consiglio, in quanto rappresenta tutto il Presbiterio della diocesi, è istuito per promuovere il bene della diocesi stessa. Possono perciò essere trattate dal Consiglio tutte le questioni, e non solo quelle che riguardano la vita dei sacerdoti, in quanto si riferiscono al ministero sacerdotale che i sacerdoti stessi svolgono in favore della comunità ecclesiastica.

E' in genere compito del Consiglio suggerire le norme eventualmente da emanare e proporre le questioni di principio; non quello di trattare le questioni che per loro natura esigono discrezione nel modo di procedere, come avviene nella designazione degli offici.

Indole consultiva del Consiglio Presbiterale

9. Il Consiglio presbiterale è un organo consultivo di natura particolare. E' detto consultivo perché non possiede voto deliberativo; per cui non può emettere decisioni che obblighino il Vescovo a meno che il diritto della Chiesa universale o il Vescovo, in casi singoli, gli attribuiscano voce deliberativa. Si chiama poi organo consultivo di natura peculiare perché per sua natura e per il modo di procedere occupa un posto eminente tra gli altri organi dello stesso genere.

Infatti detto Consiglio, segno della comunione gerarchica, esige, per natura sua propria, che le deliberazioni, per il bene della diocesi, siano prese in unione con il Vescovo e mai senza di Lui, attraverso cioè il comune esame del Vescovo con i membri. Questo stile è richiesto dal Vaticano II e richiamato dal Motu Proprio *Ecclesiae Sanctae* con le parole: «In questo Consiglio il Vescovo ascolti i suoi sacerdoti, li consulti e discuta con essi di quanto si riferisce alle necessità del lavoro pastorale e al bene della diocesi» [19].

Questo studio comune, attraverso il quale si comunicano notizie ed opinioni sulle questioni, si espongono le necessità pastorali, si pesano gli argomenti e si propongono soluzioni esige che da ambo le parti gli animi siano preparati e ornati, attraverso una intima conversione, di umiltà e pazienza.

Dopo svolto questo lavoro in comune, la decisione spetta al Vescovo che è personalmente responsabile nei confronti della porzione del Popolo di Dio a Lui affidata [20]. L'opera del Consiglio infatti aiuta, ma in nessun modo sostituisce la responsabilità del Vescovo.

10. Ciò posto, i Padri della Plenaria espressero l'opinione che il titolo e la funzione di «Senato del Vescovo nel governo della Diocesi» spetti unicamente al Consiglio Presbiterale [21].

Quanto invece all'antico Senato del Vescovo, cioè al Capitolo cattedrale e al Ceto dei Consultori, dove essi esistono, i medesimi Padri si sono attenuti alla disposizione del Motu Proprio *Ecclesiae Sanctae* dove è prescritta l'opportunità che tali istituti conservino la propria competenza, fino a che non siano stati riformati [22].

Siccome, peraltro, le circostanze che si riferiscono alla evoluzione storica dei Capitoli cattedrali sono diverse a seconda delle varie regioni della Chiesa, toccherà alle Conferenze Episcopali esprimere il loro pensiero circa l'aggiornamento del Capitolo cattedrale e la riforma o la conferma del Ceto dei Consultori.

Nel frattempo, fino a che il Codice di diritto canonico non sia stato riformato, il Consiglio Presbiterale cessa con la vacanza della Sede vescovile [23].

Pertanto il Capitolo cattedrale o il Ceto dei Consultori, a meno che la Santa Sede provveda diversamente, elegge il Vicario Capitolare a norma dei canoni 429-444 e 427 del Codice di Diritto Canonico che rimangono in vigore.

[19] Decr. *Christus Dominus*, n. 28; Mp. *Ecclesiae Sanctae* I, 15, par. 1. [20] Cfr. Decr. *Christus Dominus*, n. 11; Cost. Ap. *Lumen gentium*, n. 23. [21] Cfr. Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n. 7; Mp. *Ecclesiae Sanctae*, I, 15, par. 1. [22] I, 17, par. 2. [23] Mp. *Ecclesiae Sanctae*, I, 15, par. 4: «A meno che in particolari circostanze, da riconoscere dalla Santa Sede, il Vicario Capitolare o l'Amministratore Apostolico lo confermino».

http://www.obrascatolicas.com

Conclusioni

I. Tutto questo considerato, questa Sacra Congregazione per il Clero vivamente prega e insiste:

a) dove ancora non è stato fatto si istituisca quanto prima il Consiglio presbiterale al quale competa il titolo e la funzione di Senato del Vescovo;

b) ogni Consiglio presbiterale prepari i propri Statuti da sottoporre all'approvazione del Vescovo, tenendo conto di quanto è indicato nella presente lettera circolare.

II. Poiché è opportuno che in ordine ai Consigli Presbiterali, i Vescovi prendano decisioni in comune in seno alle Conferenze Episcopali [24], questa Sacra Congregazione per il Clero chiede rispettosamente: *a)* le Conferenze Episcopali suggeriscano le questioni più importanti che devono essere trattate nei Consigli presbiterali; *b)* le stesse Conferenze propongano anche le norme che devono regolare il modo di procedere, la periodicità delle riunioni, la cooperazione con gli altri organismi consultivi, e favorire i rapporti del Consiglio con tutti i sacerdoti della diocesi.

III. Insiste infine questa Sacra Congregazione affinché ogni Conferenza Episcopale, entro il 31 Dicembre del 1970, favorisca inviare il suo voto circa il Capitolo Cattedrale e il Ceto dei Consultori, di cui al superiore n. 10.

Con la presente Lettera questo Sacro Dicastero intende indicare i principi e i criteri più generali che sono emersi dalla consultazione delle Conferenze Episcopali e dalla discussione dei Padri allo scopo di offrire un aiuto ai Vescovi nell'adempimento del grave compito che ad essi spetta in ordine alla istituzione e al funzionamento dei Consigli presbiterali.

Si confida che le Conferenze Episcopali vorranno informare questa Sacra Congregazione sulle esperienze da esse fatte in materia, in modo che se ne possa tener conto in una eventuale seconda Plenaria che si ritenesse di convocare prima della promulgazione del Codice di diritto canonico.

[24] Mp. *Ecclesiae Sanctae*, 1, 17, par. 1.

* Ad Praesides Conferentiarum episcopalium: Riv. dioc. Roma 11 (1970) 610-615; Adn. F. ALONSO in Sal terrae 60 (1972) 429-440; G. CARRETTO in ME 97 (1972) 307-319.

3787

1969 OCT 11.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 61 (1969) 716-721

Allocutio diei 11 Oct. 1969 in Aede Sixtina habita a Beatissimo Patre Sacrum concelebrante, ineunte extraordinaria Episcoporum Synodo:

DE VARIIS MODIS QUIBUS SEDES APOSTOLICA EXERCITIUM COLLEGIALITATIS EPISCOPALIS FOVET DEQUE NORMIS AD ILLAM EXERCENDAM

Venerabiles Fratres, Quemadmodum nostis, Concilium recens celebratum clariore in luce posuit Ecclesiae indolem socialem communemque, quasi quandam eius rationem
717 constitutivam atque primariam. Quae quidem ratio, si / seorsim ac sola spectetur, plenam notionem Ecclesiae non exhaurit, utpote quae, si accuratius attenditur, exhibeatur ut Corpus Christi Mysticum, compaginatum unitate ac distinctis institutis et ministeriis. Verumtamen in hanc communionem, quae gemino modo accipitur ut communio in Christo cum Deo et ut communio in Christo cum credentibus in eum simulque, vi et virtute, cum toto genere humano, Concilium singularem in modum considerationem intendit, idque praesertim cum animadverteret communionem in Episcopatu vigentem. Cum igitur in mentem revocaret Episcopos legitime Apostolis succedere hosque peculiare corpus effecisse, a Christo electum et conditum, recte visum est notionem et verbum collegialis naturae eiusmodi resumere, quatenus ad ordinem episcopalem pertineret; ait enim Concilium: «sicut, statuente Domino, sanctus Petrus et ceteri Apostoli unum Collegium apostolicum constituunt, pari ratione Romanus Pontifex, successor Petri, et Episcopi, successores Apostolorum, inter se coniunguntur» [1].

Itaque commemoratum hoc divinum consilium super munus apostolicum, ex quo ad Populum Dei nuntius fidei defertur, ei mysteria gratiae impertiuntur, idemque in peregrinatione terrestri ac temporali dirigitur, gratum officium in Nos transfundit ampliorem et efficaciorem vim tribuendi collegiali indoli Episcopatus; qua in re primaria illa notione fraternitatis ducimur, quae omnes Christi sectatores communione coagmentat et quae maiorem plenitudinem consequitur in Episcopis, utpote qui quasi hereditario iure iis insignes sint nominibus, quae Christus ipse electis a se discipulis indidit; quos scilicet vocavit Apostolos [2], noscentes mysterium regni Dei [3], amicos suos [4], testes suos [5], et quibus praecelsum munus mandavit Evangelium annuntiandi et ad effectum deducendi [6] in spiritu humilitatis [7] et famulatus [8], «in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi» [9].

Nosmet iam demonstravisse putamus quantum cuperemus hanc Episcoporum collegialitatem in re ipsa actioneque vitae provehere, sive ipsam Episcoporum Synodum instituendo, sive Conferentias Episco/pales approbando, 718
sive in propria Curiae Nostrae Romanae ministeria adlegendo nonnullos in episcopatu Fratres atque animarum Pastores, in suarum dioecesium finibus degentes. Quodsi opitulabitur Nobis superna gratia et fraterna concordia Nostras mutuas necessitudines faciliores reddet, aliis sub formis canonicis huiusce collegialitatis exercitatio latius prorogari poterit. Dum ergo Synodus extraordinaria naturam circumscribet ac definiet potestates Conferentiarum Episcopalium earumque tam cum hac Apostolica Sede quam inter sese coniunctionem, illuminare etiam valebit consentaneis regulis canonicis quae sit et quomodo augescat Episcoporum collegialitas, eodemque tempore poterit instituta quoque Concilii Vaticani Primi et Secundi corroborare de Beati Petri Successoris potestate ipsiusque collegii Episcoporum cum capite Summo Pontifice.

Verumtamen, priusquam instantis suscipiamus labores Synodi, consistamus parumper, Fratres carissimi, in Eucharistici Sacrificii celebratione, quod culmen Corporis Mystici unitatis est, ut non modo ante oculos constituamus iuridicam collegialitatis indolem, vel multiplices rationes quibus ea prolabente tempore effecta est, ac vel etiam —quod pluris interest, at iam mentibus infixum esse scimus— voluntatem ipsius Christi, auctoris eiusdem collegialitatis et conditoris: sed ut potius cogitemus pondus et momentum morale atque spirituale, quod unicuique nostrum simulque universis nobis collegialitas habere debet.

Agendum, reputemus animo: exstat inter nos, qui in locum sumus Apostolorum suffecti, vinculum prorsus singulare, vinculum nempe collegialitatis. Quid autem aliud est collegialitas, nisi communio quaedam, et animorum coniunctio, et fraternitas, et caritas longe uberior magisque nos devinciens, quam ipsa illa christiani amoris necessitudo inter fideles vel inter Christi sectatores, qui aliis in coetibus congregantur? Collegialitas caritas est. Si participatio Mystici Christi Corporis Sanctum Paulum ita loquentem inducit: *Si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra; sive gloriatur unum membrum, congaudent omnia membra* [10], quantopere intimis sensibus permoveri decet eos, qui maioribus in Ecclesia et gravioribus astringantur officiis, reminiscentes communem inter se hanc sollicitudinem esse de prosperitate deque universali vel particulari Ecclesiae utilitate? Collegialitas est conscia munerum susceptio. Et quod aliud distinctius verorum discipulorum documentum poposcit Dominus ab illis / Apostolis, novis- 719
simae salutationis Cenae adstantibus, quam mutuum amorem: *in hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem?* [11]. Collegialitas est perspicua promptaque dilectio, quam mutuam inter se Episcopi alere debent. Et quoniam ipsa collegialitas unumquemque nostrum collocat in compagine quadam apostolica, ad aedificationem Ecclesiae in mundo destinata, nos eadem ad amoris universalis officium impellit. Caritas collegialis nullis concluditur finibus. Quibus tandem aliis nisi fidelibus Apostolis Christus Dominus extrema illa monita convertit, sublime precatus in novissimae Cenae sermone: *Ut unum sint* [12]. Collegialitas unitas est.

Et ita —ut Nobis persuasum habemus— cum de mutuis agitur rationibus inter Episcopos, in novis hisce sodalitatibus pro unoquoque territorio congregatos, quae Conferentiae Episcopales appellantur, itemque de mutuis rationibus, quae iisdem Conferentiis sive cum Apostolica Sede sive inter sese intercedunt, id unum sane nostris occurrit mentibus, primarium veluti caput considerandum: caritatem dicimus, qua hierarchica Ecclesiae communio, in fidei unitate, penitus conformari oportet.

Quapropter ad duo huiusmodi principia, nempe caritatis et unitatis, praecipuae dirigantur normae, quibus progrediens ecclesiastica communio, post Concilium Vaticanum Secundum, summum illud fastigium assequatur, Episcoporum collegialitate designatum. Quas vero diximus normae, duae Nobis esse videntur. Altera enim debito honore fidueiaque episcopalem Ordinem prosequi studet; atque Nos diligenter curabimus, ut Nostris in episcopatu Fratribus aequiore ratione agnoscamus eam privilegiorum et facultatum summam, quam iis tribuunt hinc sacramentalis character, quo ad pastoralia perfungenda munia in Ecclesia sunt vocati, hinc eorum germana cum hac Sede Apostolica communio. Neque huiusmodi norma coërceri vel interscindi poterit, si pertinens ad ipsam principium «subsidiarietatis», cum in usum deducitur, recte humili ac sapienti prudentia temperabitur, adeo ut nihil detrimenti commune totius Ecclesiae bonum capiat ex multiplicibus nimiisve particularis autonomiae formis, quae quidem unitati et caritati obsunt, qua Ecclesia fieri debet *cor unum et anima una* [13], et favent ambitiosis aemulandi cupiditatibus et immodera-
720 tis suarum / tantum utilitatum studiis. Neque memorata norma ulla refutabitur negatione, siquidem alterum principium, cui a «pluralismo» nomen, ita praefiniri oportebit, ut neque fidem offendat, quae ipsum recipere nequit, neque generalem Ecclesiae disciplinam, quae sane licentiam et perturbationem respuit, utpote cum necessarium sensum morumque concentum in societate Populi Dei, ipsamque collegialitatem, rem nempe tanti oneris, laedant.

Altera agendi norma —nobis pari studio fideliter sequenda, utpote quae ex magna existimatione procedat, qua prosequi oportet agnitam collegialem episcopalis muneris naturam— eo spectat, ut Episcopi universi aptius partes habeant et arctius inter se coniuncti communia obire valeant munera in universalis Ecclesiae regimine. Fore confidimus, ut id reapse contingat, quod cum gaudio ac spe audimus multorum in optatis esse, ad commune bonum, ad levamen et subsidium Nostrorum apostolicorum laborum, quorum pondus gravius factum est, et ad manifestius testimonium exhibendum unicae fidei sinceraeque caritatis: quae quidem in supremo ecclesiasticae hierarchiae vertice hodie quam maxime novo splendore maioreque vi refulgere debent. Hanc viam, ut supra diximus, iam ingressi sumus eademque, opitulante Deo vobisque faventibus, Venerabiles Fratres, pergere studebimus. Attamen, ad rem quod attinet, exploratum omnibus sit, regimen Ecclesiae nullo modo sumere posse rationes ac normas, quae humanorum regiminum propriae sunt, quaeque nostra aetate vel popularibus institutis constant, quae quandoque immoderatius se gerunt, vel in tyrannico imperio innituntur, quod personae humanae dignitati prorsus repugnat. Regimen vero Ecclesiae propriam suam formam ac rationem habet, eoque spectat ut omnibus suis formis sapientiam exprimat voluntatemque sui Divini Conditoris. Id Nos impellit, ut in memoriam revocemus supremas officii Nostri partes, Nobis voluntate Christi concrediti eo quod Christus Petro tradidit claves regni caelorum eumque ecclesiastici aedificii fundamentum constituit; ac praeterea ipsi gravissimum charisma commisit confirmandi Fratres [14]; ab eo celsissimam firmissimamque professionem fidei excepit [15]; ab eoque denique quaesivit illam omnino singularem ac triplicem amoris confessionem, quae in primariam cari-
721 tatis pastoralis virtutem convertenda erat [16]. /

Has gravissimas Nostri officii partes, sive Sacra Traditio sive Oecumenica Concilia ministerio attribuunt, quod ad Nos proprie spectat ut Christi Vicarium, Apostolici Collegii Caput, universorum hominum Pastorem atque Servum servorum Dei, eademque circumscribi non poterunt a vel summa eiusdem Episcopalis Collegii auctoritate, quam Nos ipsi honore afficere, tueri atque promovere primi percupimus, quaeque tamen talis minime esset, ubi Nostro destitueretur suffragio.

Caritas atque unitas: hae profecto nobis meditandi materiem suppeditaverunt, ineunte Extraordinaria Synodo, super quam, Eucharisticum Sacrificium simul celebrantes, Spiritus Sancti lumen atque patrocinium invocamus.

Nonne hoc peculiare temporis momentum, collegiali Episcopatus naturae recogitandae atque confirmandae dicatum, quo die Divina Mariae Virginis Maternitas festivo ritu recolitur, opportunitatem nobis praebet, penitus commoto attentoque animo commemorandi Apostolos, in illo cenaculo congregatos, qui, Divino praestolantes Paracleto-
«erant perseverantes unanimiter in oratione cum... Maria, Matre Iesu»? [17]. Itemque, hoc peculiaris temporis momento, nonne Romanae Liturgiae acclamationes ad nos, tali mentium conspiratione simul coniunctos, referre licet?

«Ubi caritas et amor, Deus ibi est. Congregavit nos in unum Christi amor. Exsultemus et in Ipso iucundemur. Timeamus et amemus Deum vivum, et ex corde diligamus nos sincero.» Amen. Amen.

3788

1969 OCT 16.-PAULUS VI, LIT. AP. AAS. 62 (1970) 96-97

IN DICIONE CANADENSI NUNTIATURA APOSTOLICA CONSTITUITUR

PAULUS PP. VI

Ad perpetuam rei memoriam—Quam multum afferat commodi iustas cum populo necessitudines constituere, is plane intellegit qui vel hoc consideret, omnem amicitiae coniunctionem, cum pacem, ordinis tranquillitatem, concordiamque civium promoveat, Ecclesiae simul favere rebus, cui maior proferendae religionis facultas permittitur, simul Rerum Publicarum bono conducere, aucta profecto animorum unitate, atque idcirco etiam civium virtute. Quam ob rem, cum inter hanc Apostolicam Sedem atque Canadensem Dicionem publica officiorum vincula constricta sint, ad necessitudines mutuas sancte colendas bene visum est in eadem Natione *Apostolicam Nuntiaturam* condere atque constituere, cuius Sedes esset in urbe Octava. Quod quidem per has ipsas Litteras fieri placet. Sedi huius Nuntiaturae iura omnia tribuimus, quae talium propria sunt, ad normam Litterarum Apostolicarum die undetricesimo mensis iunii, anno MDCCCCLXIX, motu proprio datarum, de muneribus Legatorum / Romani Pontificis, quae initium 97
ducunt a verbis *Sollicitudo omnium Ecclesiarum* [LE 3761].

Has vero Litteras firmas esse statuimus, suosque effectus sive nunc sive in posterum obtinere. Contrariis minime obstantibus.

Datum Romae, apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die sexto decimo mensis Octobris, anno Domini millesimo nongentesimo sexagesimo nono, Pontificatus Nostri septimo.—Aloisius Card. TRAGLIA, *S. R. E. Cancellarius*. Franciscus Tinello, *Apostolicam Cancellariam Regens*. Iosephus Rossi, Ep. tit. Palmyremus, *Proton. Apost.* Ioannes Calleri, *Proton. Apost.*

3789

1969 OCT 20.-SC CULT., INSTR. AAS 61 (1969) 749-753

DE CONSTITUTIONE APOSTOLICA «MISSALE ROMANUM» GRADATIM AD EFFECTUM DEDUCENDA

Constitutione Apostolica «*Missale Romanum*» [LE 3735], a Summo Pontifice Paulo Pp. VI die 3 aprilis huius anni emissa, approbatum est novum Missale Romanum ex decreto Concilii Vaticani II instauratum. Tres deinde partes eiusdem Missalis usque adhuc prodierunt, nempe «*Institutio generalis Missalis Romani*», atque «*Ordo Missae*», decreto diei 6 aprilis 1969 a S. Rituum Congregatione promulgata [LE 3737]; necnon «*Ordo lectionum Missae*» ab hac Sacra Congregatione die 25 maii 1969 [LE 3752] editus. Ceterae Missalis Romani partes proxime foras dabuntur.

Praefatis autem documentis, statuitur ut a die 30 novembris, prima dominica Adventus, huius anni, novi ritus novique textus adhibeantur. Re quidem vera huius partis instauratae Missae exsecutio non paucas neque parvas difficultates prae se fert: hinc enim ingens opus requiritur tum ad populares interpretationes tum ad novas librorum editiones apparandas; hinc accurata et apta institutio est tradenda; hinc sacerdotum et fidelium consuetudines sunt congrua ratione mutandae.

Quapropter, plurium Episcoporum atque Episcopalium Conferentiarum petitionibus respondens, Sacra haec Congregatio pro Cultu Divino, approbante Summo Pontifice, eas quae sequuntur statuit normas, quibus Constitutio Apostolica «Missale Romanum» paulatim ad rem adducatur. Hae autem normae eas complent, quae ab hac Sacra Congregatione editae sunt die 25 iulii 1969, de editionibus et de usu novi Ordinis Lectionum Missae.[1]

I. *De Ordine Missae*

1. A die 30 novembris 1969 adhiberi potest textus latinus Ordinis Missae instaurati.

[1] *A. A. S.* 61 (1969), pp. 548-549 [LE 3774].

[1] Mp. *Ecclesiae Sanctae*, 1, 17, par. 1.

[2] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 22 [LE 3232].

[3] *Luc.* 6, 13. [4] *Marc.* 4, 11. [5] *Io.* 15, 14 et 15. [6] *Act.* 1, 8. [7] Cfr. *Matth.* 28, 19. [8] *Io.* 13, 14. [9] *Luc.* 22, 26. [10] *Eph.* 4, 12. [11] *I Cor.* 12, 26. [12] *Io.* 13, 35. [13] *Io.* 17, 23.

[14] *Act.* 4, 32. [15] *Lc.* 22, 32. [16] *Matth.* 16, 17; *Io.* 6, 68. [17] *Io.* 21, 15 ss.

http://www.obrascatolicas.com

2. Conferentiae autem Episcopales diem statuant a quo idem Ordo Missae cum textibus lingua vernacula exaratis adhiberi possit. Expedit / tamen populares interpretationes textuum novi Ordinis Missae quamprimum confici et, rite approbatas in usum deduci, iam antequam ceteri textus Missalis Romani in linguam vernaculam convertantur.

3. Populares interpretationes novi Ordinis Missae saltem «ad interim» approbandae erunt a Conferentia Episcopali (aut a Commissione liturgica nationali et saltem Consilio, quod praeest Conferentiae Episcopali); itemque erunt confirmationi huius Sacrae Congregationis proponendae.[3]

4. Textuum Ordinis Missae una sit popularis interpretatio pro omnibus regionibus quae eadem lingua utuntur.[3] Idem valet in aliis partes quae directam participationem populi requirunt.

5. Ad Conferentias Episcopales pertinet novos modos approbare musicos pro partibus lingua vernacula a celebrante et a ministris canendis.[4]

6. Antequam vero ritus et textus novi Ordinis Missae in usum deducantur, opportuna catechesis, operam in hanc rem conferentibus et Instituto liturgico nationali et Commissionibus liturgicis dioecesanis, suppeditetur atque instrumentis aptioribus (v. g. studiorum coetibus, congressionibus, scriptis in actis diurnis aut commentariis aliave ratione vulgandis, commentationibus ope radiophonica et televisifica edendis, etc.) tradatur, qua sacerdotes et fideles spiritualem vim novarum normarum percipere et penetrare valeant.

7. Singulae autem Conferentiae Episcopales diem quoque constituant a quo Ordinem Missae, praeter casus infra, nn. 19-20 recensitos, necesse erit usurpare. Ille autem dies ultra diem 28 novembris 1971 reiciendus non erit.

8. Ad Conferentias Episcopales insuper spectat, auxilium ferentibus Commissionibus Episcopalibus competentibus atque Institutis liturgicis, necessaria decernere, circa ea elementa, quae in Institutione generali Missalis Romani ipsis committuntur statuenda, nempe: *a)* gestus et corporis habitus fidelium tempore Missae;[4] / *b)* gestus venerationis altaris et libri Evangeliorum;[4] *c)* gestus ad pacem dandam;[4] *d)* facultas habendi duas tantum lectiones in Missa diebus dominicis et festis de praecepto;[4] *e)* facultas qua mulieres lectiones biblicas ante Evangelium occurrentes proferre valeant.[4]

751

II. *De aliis textibus Missalis Romani*

9. Textus latinus Missalis Romani, simul atque hoc fuerit in lucem editum, adhiberi poterit.

10. Singulae autem Conferentiae Episcopales diem statuant a quo interpretationes populares textuum novi Missalis adhiberi possint. In hac autem re per gradus procedi potest, interpretationes textuum, ut primum fuerint approbatae, in usum inducendo successive, nec necessario exspectandum erit donec omnes textus in linguam vernaculam sint conversi. Hac ratione, in usum induci poterant, ex. gr. textus ad Proprium de tempore spectantes, etsi textus Proprii de Sanctis aut Communium aut Missarum ad diversa vel votivarum mondum sunt parati. Expedit tamen huiusmodi novorum textuum partes in liturgiam induci initio alicuius temporis anni liturgici (ex. gr. Adventus, Quadragesimae, temporis paschalis).

11. Etiam populares interpretationes novorum textuum Missalis Romani approbandae erunt, saltem «ad interim», Conferentiae Episcopali (aut Commissioni liturgicae nationali et saltem Consilio Praesidentiae Conferentiae Episcopalis); itemque confirmationi huius Sacrae Congregationis erunt subiciendae.[3]

12. Conferentiarum Episcopalium est repertorium textuum lingua vernacula exaratorum apparare, qui pro cantu ad introitum, ad offertorium et ad communionem adhibeantur.[11] Huiusmodi autem repertorium dum approbabit, Conferentia Episcopalis viros peritos simul enixe cohortabitur ut eum augeant atque perficiant, prae oculis habitis textibus in novo Missali propositis, atque indole et notis peculiaribus uniuscuiusque linguae. /

752

13. Cum novus Ordo Missae adhibetur, antequam novum Missale Romanum est evulgatum, textus antiphonarum et orationum e Missali nunc vigente sumentur, iis quae sequuntur animadversis: *a)* si antiphona ad introitum absque cantu profertur, semel tantum dicitur, absque versu psalmi et absque *Gloria Patri*;[12] *b)* antiphona ad offertorium si non cantatur omittitur;[12] *c)* orationes super oblata et post communionem conclusionem obtinent breviorem.[13]

14. Singulae Conferentiae Episcopales diem decernant a quo textus novi Missalis Romani, exceptis casibus infra, nn. 20-21 recensitis, adhiberi iubebuntur. Praestat huiusmodi temporis spatium non ultra diem 28 novembris 1971 produci.

III. *De Ordine lectionum Missae*

15. Singulae Conferentiae Episcopales diem statuant a quo novus Ordo lectionum Missae adhiberi possit aut debeat.

[1] Cfr. Declaratio circa interpretationes textuum liturgicorum «ad interim» paratas: *Notitiae* 5 (1969), p. 68 [LE 3747].

[2] Epistula ad Praesides Conferentiarum Episcopalium «*De unica interpretatione liturgica populari in linguis pluribus ex locis utilitatis*», die 16 octobris 1964, *Notitiae* 1 (1965), p. 195 [LE 3221]; Instructio sur la traduction des textes liturgiques pour la célébration avec le peuple, die 25 ianuarii 1969, nn. 42-42: *Notitiae* 5 (1969) pp. 11-12 [LE 3709].

[3] Instructio *Inter Oecumenici*, die 25 septembris 1964, n. 42 [LE 3217]; Instructio *Musicam Sacram*, die 5 martii 1967, n. 57 [LE 3541].

[4] Cfr. *I. G.*, n. 21. [5] Cfr. *I. G.*, n. 232. [6] Cfr. *I. G.*, n. 56 b. [7] Cfr. *I. G.*, n. 318. [8] Cfr. *I. G.*, n. 66. [9] Cfr. supra n. 3. [10] Cfr. *I. G.*, nn. 26, 50, 56 e. [11] Cfr. *I. G.*, n. 26. [12] Cfr. *I. G.*, n. 50. [13] Cfr. *I. G.*, n. 32.

16. Donec exspectatur interpretatio atque confirmatio ex parte huius Sacrae Congregationis textus novarum lectionum, Conferentiae Episcopales facultatem concedere possunt ut interim una vel plures usurpentur interpretationes sacrorum Bibliorum rite approbatae. Hoc autem in casu curabunt, ut prae manibus sint sacerdotibus indicationes biblicae necessariae (idest numeri capitum et versiculorum, «incipit», divisiones pericoparum) quae in Ordine lectionum Missae inveniuntur; quod valet praesertim pro lectionibus seriei B cycli dominicalis, a die 30 novembris 1969 usurpandi.

17. Donec habeantur textus novi lectionarii, retineantur lectiones hodierni Missalis Romani pro singulis partibus. Item «ad interim» servari possunt lectionum ordines ad experimentum approbati, qui nunc in usu habentur pro feriis, pro Missis quae cum aliquorum Sacramentorum celebratione conectuntur, pro Missis defunctorum, pro quibusdam Missis votivis, etc.[14]

18. Ad momentum liturgicum et pastorale psalmi responsorii servandum, Commissiones nationales competentes indicem ad tempus vigentem psalmorum et versuum conficiant, eos eligendo e repertorio, / quod nunc in usu habetur, qui 753
textibus Ordinis lectionum aptius respondeant.[15]

Ne omittant tamen eaedem Commissiones viros peritos impense hortari ut thesaurum traditum horum textuum earumque melodiarum augeant atque perficiant, prae oculis habentes textus in novo Ordine lectionum Missae propositos, atque indolem et notas peculiares uniuscuiusque linguae.

Eiusdem generis thesaurus componatur etiam pro versibus ante Evangelium.

IV. *De quibusdam casibus peculiaribus*

19. Sacerdotes aetate provecti qui Missam sine populo celebrant, quique graviores forsitan experiantur difficultates in novo Ordine Missae et novis textibus Missalis Romani et Ordinis lectionum Missae in usum assumendis, possunt, de consensu sui Ordinarii, ritus et textus qui nunc sunt in usu retinere.

20. Casus vero peculiares, videlicet sacerdotum infirmorum, aut aegritudine vel aliis difficultatibus laborantium, huic Sacrae Congregationi proponantur.

Praesentem Instructionem Summus Pontifex Paulus Pp. VI die 18 mensis octobris 1969 approbavit, et publici iuris fieri iussit, ut ab omnibus ad quos spectat accurate servetur.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus. E Civitate Vaticana, die 20 octobris 1969.—Benno Card. Gut, *Praefectus*. H. Bugnini, *a Secretis*.

[14] Instructio «De editionibus apparandis et de usu novi Ordinis lectionum Missae», die 25 iulii 1969, nn. 4-5. [LE 3774].

[15] Cfr. etiam textus communes pro cantu psalmi responsorii, nn. 174-175 Ordinis lectionum Missae.

Adn. EL 83 (1969) 425-426

3790

1969 OCT 22.-COMM. IUST.-PAX, DECLARATIO. PART.*

De mutuis officiis, activitate et collaboratione inter Pontificiam Commissionem «Iustitia et Pax» et Conferentias Episcopales in bonum familiae humanae, praesertim pauperum Christi

1. Selon le voeu du IIe Concile du Vatican, exprimé dans la Constitution pastorale *Gaudium et spes* [LE 3366], S. S. le Pape Paul VI, par le *Motu proprio «Catholicam Christi Ecclesiam»* du 6 janvier 1967 [LE 3515], a créé la Commission pontificale Justice et Paix, avec le mandat général «d'éveiller l'ensemble du peuple de Dieu à une pleine intelligence de son rôle à l'heure actuelle, d'une part pour promouvoir le progrès des peuples pauvres et encourager la justice sociale entre les nations et, d'autre part, pour aider les nations sous-développées à travailler elles-mêmes à leur développement». Quelques semaines plus tard, paraissait l'encyclique *Populorum progressio* [LE 3546], charte de travail du nouvel organisme.

2. Le 12 mars 1969, au cours de l'audience publique, Sa Sainteté a annoncé la création, au sein de cette Commission Justice et Paix, d'un *Comité promotion humaine*. Le Saint-Père a tenu à faire ainsi lui-même solennellement cette annonce, pour souligner l'importance essentielle qu'il attache à l'aspect «humain» du développement.

Ce Comité pourrait spécialement intéresser les Conférences épiscopales, puisqu'il est un champ ouvert pour la pastorale et l'apostolat au service du monde, comme cela a tant été demandé par le IIe Concile du Vatican.

Ce nouveau Comité a pour tâche de promouvoir, animer et coordonner les multiples aspects du travail direct des organismes d'Eglise pour l'éducation de base et le développement intégral de l'homme, tel que le définit *Populorum progressio*: «Libérer l'homme de ses servitudes, le rendre capable d'être lui- même l'agent responsable de son mieux-être matériel, de son progrès moral et de son épanouissement spirituel.» (Par. 34) [LE 3546].

Dans le cadre de ce travail, le Comité aura entre autres à promouvoir et à coordonner la contribution que l'Eglise s'est engagée à donner à la campagne mondiale d'alphabétisation de l'UNESCO.

3. Ce Comité promotion humaine, dont le cardinal Eugenio de Araujo Sales, du Brésil, est président, est le quatrième Comité établi au sein de la Commission pontificale Justice et

Paix, pour articuler son travail suivant les quatre principales orientations de son programme global.

Les trois premiers aspects sont:

I.—Comité «Réflexion théologique et enseignement social».

Il s'agit là de stimuler et de coordonner, à travers le monde, l'élaboration et le développement de la réflexion théologique sur tous ces problèmes de justice internationale, de développement et de paix, et d'intégrer cette doctrine dans la formation des prêtres, des religieux et religieuses et des laïcs, ainsi que dans l'éducation catholique, la catéchèse, la prédication, etc. Ces efforts devront s'insérer dans le programme pour l'Année internationale de l'Education, prévue par les Nations Unies pour 1970.

Tout ce travail se poursuit en étroite collaboration avec les dicastères appropriés, spécialement avec la Congrégation pour l'Education catholique et avec la nouvelle Commission internationale théologique.

II.—Comité «Coopération mondiale pour le développement».

Selon la ligne des campagnes prioritaires établies par *Populorum progressio*, vers un ordre économique global plus juste, au service de toute la famille humaine: augmentation de l'assistance internationale, restructuration du commerce mondial et des systèmes monétaire et d'investissement, etc., particulièrement en vue de la seconde décennie du développement des Nations Unies, dans les années 1970-1980.

Tous ces efforts poursuivent le dépassement de la justice sociale *nationale* de *Quadragesimo anno* [LE 1027] vers la justice sociale *internationale* de *Gaudium et spes* [LE 3366] et de *Populorum progressio* [LE 3546].

III.—Comité «Paix et communauté internationale».

Il s'agit d'approfondir, de faire mieux connaître et d'appliquer l'enseignement de l'Evangile sur la paix. Là encore, pour animer l'Eglise dans son rôle d' «éducatrice à la paix», la coopération des Conférences épiscopales est instamment souhaitée, par exemple pour leur participation à la Journée mondiale de la paix, chaque année en janvier, et sa mise en pratique tout au long de l'année. Sont incluses aussi les questions du racisme, des minorités et des droits de l'homme, du totalitarisme et du nationalisme, de l'objection de conscience, de la théorie dite de la «guerre juste» et du désarmement dans notre ère d'armes nucléaires et de missiles, etc.

Ainsi, les étapes vers l'organisation juridico-politique de la communauté mondiale, envisagée par *Pacem in terris* (par. 142-145) [LE 3110], doivent être amorcées et appuyées par l'Eglise à tous les niveaux.

4. La *collaboration oecuménique* est nécessaire avec toutes les Eglises et communautés chrétiennes, avec les autres religions et avec les hommes de bonne volonté, afin de chercher des solutions aux problèmes pressants de la justice, de la paix et du développement dans le monde. La visite du Saint-Père à Genève souligne l'importance de cette collaboration et la facilite.

Ensemble avec le Conseil oecuménique des Eglises, la Commission pontificale Justice et Paix a formé le Comité sur la Société, le développement et la paix (SODEPAX), dans le but de promouvoir cette collaboration parmi les Eglises chrétiennes — et avec d'autres religions et idéologies — su service du monde. Le Secrétariat mixte de SODEPAX a ses bureaux à Genève, au Centre oecuménique.

5. Dès le début de son existence, la Commission pontificale a sollicité des Conférences épiscopales la création de *Commissions nationales* (ou *régionales*) Justice et Paix, selon des formules très souples et suivant les situations locales. Elles doivent être, à partir des Conférences épiscopales, les signes et les instruments de l'engagement de toute l'Eglise locale, du Peuple de Dieu dans son ensemble — hiérarchie, clergé, religieux et religieuses et, particulièrement, laïcat, — au service du développement, de la justice et de la paix. Dans la situation actuelle où la jeunesse, à travers le monde entier, se montre si sensible aux problèmes de justice internationale et de paix, et de plus en plus cherche à participer à ce monde en développement, il s'impose évidemment de l'associer pleinement à ce travail dans les Commissions nationales et régionales.

Ces initiatives des Conférences épiscopales semblent particulièrement nécessaires pour le Comité promotion humaine, puisqu'il s'adresse directement à la vie pastorale des diocèses et des paroisses et au travail des organisations des laïcs, pour faire de toute l'Eglise locale une communauté de service évangélique *«ad extra Ecclesiam»*. Pendant sa visite en Afrique, le Saint-Père a souligné cet aspect de l'évangélisation et de l'apostolat dans le monde d'aujourd'hui.

A ce jour, les Conférences épiscopales ont créé ou autorisé une quarantaine de ces Commissions nationales, et désigné des correspondants dans une vingtaine d'autres pays.

6. La Commission pontificale Justice et Paix coopère aussi avec les Conférences épiscopales pour organiser des *rencontres régionales*, afin de permettre à plusieurs Commissions nationales d'unir leurs talents et leurs ressources, pour mettre en train une action et une politique communes, qui soient ajustées aux projets de gouvernements et des agences des Nations Unies...

La Commission pontificale espère que les Conférences épiscopales pourront établir des *secrétariats régionaux*, pour donner suite concrète à ces initiatives et pour aider le peuple de Dieu à accomplir sa tâche au sein de chaque nation, ainsi qu'au niveau régional et continental.

7. Pour aider les Conférences épiscopales à ces différentes tâches, et conformément au mandat donné par le Saint-Père de «contribuer à l'approfondissement, particulièrement sous l'aspect doctrinal, pastoral et apostolique, des problèmes du développement et de la paix» (*Motu Proprio*, du 6 janvier 1967) la Commission entreprend une série d'études...

8. Pour aider à harmoniser l'activité des divers organismes et centres internationaux catholiques qui travaillent dans le domaine de la charité, de l'assistance, de la promotion de la justice sociale entre les peuples, pour éviter la dispersion ou le double emploi de l'aide, et pour arriver à une meilleure coopération dans l'apostolat social de l'Eglise, la Commission pontificale — à la demande de la Secrétairerie d'Etat — convoque une *Table ronde* formée par *Caritas internationalis*, CIUSE (Coopération internationale pour le développement socio-économique, organisme fédératif des grandes collectes de fonds, type Misereor, Vastenactie, etc., dépendant des Conférences épiscopales), les Unions de supérieurs généraux des ordres religieux, hommes et femmes, et particulièrement des Instituts missionnaires, les Organisations internationales catholiques, les Sociétés pour la propagation de la foi, etc.

Les Secrétariats régionaux souhaités ci-dessus (par. 6) seraient un canal pour faciliter l'indispensable participation des «Eglises locales» des régions en voie de développement dans ce long processus commencé pour aller vers une stratégie de l'aide au développement. Ces Secrétariats pourraient devenir eux-mêmes centres de telles Tables rondes, pour l'harmonisation de l'aide (financière, matérielle ou en personnes), et pour le planning de l'apostolat social au niveau régional et national.

Au niveau qui est le sien, la Commission pontificale tiendra une troisième consultation de la Table ronde, à Rome, du 29 au 31 octobre prochain.

9. Dans tout ce vaste programme, retracé ci-dessus, le plus important doit toujours rester le rôle effectif et l'engagement convaincu du peuple de Dieu tout entier. La Commission pontificale est très consciente que les initiatives locales prises par les diocèses, les paroisses et les groupes de laïcs, doivent être animées et soutenues par les Conférences épiscopales; autrement, les magnifiques paroles sur «l'Eglise dans le monde d'aujourd'hui» restent dans la stratosphère, sans racines dans la vie réelle.

C'est pourquoi nous nous réjouissons de voir les présidents des Conférences épiscopales, réunis ici pour le Synode, témoigner leur intérêt au travail encore bien jeune de la Commission Justice et Paix, qui attend vos suggestions et votre coopération.

Selon l'esprit de *Gaudium et spes*, notre tâche commune est de servir tous les citoyens du monde, spécialement les innombrables familles pauvres et les groupes opprimés, qui attendent le pain quotidien — et souvent le travail pour le gagner, — qui ont soif de dignité humaine et de l'espérance de la parole et de l'amour du Christ vivant aujourd'hui dans son Eglise. 22 octobre 1969, Cité du Vatican.—Cardinal Maurice Roy.

* Ad Praesides Conferentiarum episcopalium: **Doc. Cath.** 66 (1969) 1110-1112. **Adn. Doc. Cath.** 66 (1969) 1112-1117.

3791

1969 OCT 22.-SYNODUS EPISCOPORUM, DECLAR. PART.*

Relatio doctrinalis circa collegialitatem episcoporum in Ecclesia

Introductio

De momento et actualitate argumenti

Elapso Oecumenico Concilio Vaticano II principium collegialitatis fortasse theologorum attentionem, immo et christifidelium oculos ad se magis convertit quam aliae quaestiones, quia haec «collegialis unio etiam in mutuis relationibus singulorum Episcoporum cum particularibus Ecclesiis Ecclesiaque universali apparet»[1].

Actualitas et momentum huius argumenti magis magisque in dies elucescunt. Maior enim in dies «corresponsabilitas» suscitatur tum apud pastores locales tum apud totam christifidelium multitudinem circa operosam participationem in mutuo expendendis et solvendis gravioribus quaestionibus, quae hodie Ecclesiae vitam magnopere agitant. Agitur de quadam vera quasi hereditate Concilii Vaticani II, quam in exercenda sua auctoritate tum Supremus Ecclesiae Pastor tum Episcopi maxime prae oculis habere debent, ut omnium membrorum Ecclesiae vera virium conspiratio in bonum commune stabiliatur. Quodsi hanc mutuam relationem Episcoporum cum Romano Pontifice cum ceteris Episcopis novis postulatis nostri temporis respondere volumus, opportunum videtur, ut novae etiam aperiantur viae, quibus sollicitudo Episcoporum de universa Ecclesia eorumque affectus collegialis ad concretam applicationem perducantur. Ipsum Concilium Vaticanum II huius hodierni postulati vere conscium institutionem Sy-

[1] Cfr. Const. *Lumen gentium*, III, 23: *A. A. S.* 57, 1965, 27 [LE 3232].

http://www.obrascatolicas.com

nodi Episcoporum suasit [2] atque institutionem Episcoporum Conferentiarum maxime promovit [3], exoptans ut unitas membrorum Collegii Episcoporum cum Romano Pontifice, Collegii Capite, in exercenda sollicitudine pastorali Ecclesiae efficacior redderetur.

Praeclara etiam exempla maioris in dies Episcoporum participationis curae pastoralis universalis Ecclesiae in lucem iam edidit etiam novissima Curiae Romanae renovatio eiusque in dies magis collegialis modus operandi cum Episcopis dispersis per orbem et cum variis Commissionibus episcopalibus nationalibus necnon ipsa institutio Episcoporum Synodi, de cuius adiutrice opera in bonum Ecclesiae universae ex experientia primi Generalis Coetus celebrati iam constat.

Signa proinde temporum perscrutans Romanus Pontifex hoc tam magni momenti argumentum communi disceptationi in hoc Coetu Extraordinario Synodi Episcoporum congregatae praestituit, de quo tempestive ipsae etiam Episcoporum Conferentiae suam mentem iam manifestarunt [4]. Ductu igitur doctrinae ecclesiologicae Concilii Vaticani II de hac operosa unione collegiali, qua omnes Episcopi cum Collegii Capite et inter se coniunguntur, in hac Synodo Episcoporum «ad confirmanda arctiusque astringenda fidei, caritatis sollertiaeque pastoralis vincula» [5] est disceptandum.

Quoniam hoc argumentum, quod Summus Pontifex in Synodi convocatione pertractandum statuit et ab unaquaque Episcoporum Conferentia studiose iam fuit perspectum, finem potius practicum-pastoralem habet ac de eo potissimum inter Sodales agetur, brevem quandam introductionem doctrinalem praemitti oportet.

I—De christifidelium communione

1. *De Ecclesia ut communione.*—Concilium Vaticanum II sibi proposuit, ut veritatem circa Ecclesiam Christi magis magisque exploraret eamque accuratiore enuntiatione exprimeret. Talis enim est intima natura Ecclesiae, qualem Christus condidit et Apostoli aedificare coeperunt, mysterium scilicet seu arcana res, quae Dei praesentia penitus perfunditur, quaeque novas semper altioresque sui ipsius explorationes admittit [6]. Haec quidem novae de Ecclesia explorationes, quas Concilium Vaticanum II peregit, eam esse «in Christo veluti sacramentum seu signum et instrumentum intimae cum Deo unionis totiusque generis humani unitatis» [7] primum affirmant, atque hac via ecclesiologiam sic dictam communionis altius inquirere ac aptius promovere conatae sunt. Notio enim communionis conscientiam Ecclesiae necnon doctrinam ecclesiologicam per primum millenium pervasit atque in traditione Ecclesiarum Orientalium ad nostrum usque tempus maxime fecunda exstitit. Cum igitur Concilium Vaticanum II suam de Ecclesiae mysterio doctrinam super hanc notionem communionis fundet, perennem cogitationem in traditione christiana reviviscere fecit, cuius tamen intima res interna et socialis ab utroque Concilio Vaticano accuratius descripta est.

Ecclesia qua communio uti totum quid organicum et vivens, quemadmodum «de unitate Patris et Filii et Spiritus Sancti plebs adunata» [8], apparet. Huius enim Populi Dei unitas est sacrum mysterium, quod in ipso Dei Unius et Trini mysterio fundatur atque in Eo suum «supremum exemplar et principium» habet [9]. Ecclesia itaque orta est e consilio aeterno et universali salutis Patris, qui per Filium suum incarnatum, in Spiritu Sancto, opus redemptionis ad effectum perduxit, quod nunc in Ecclesia perenne redditur usque ad consummationem eschatologicam, ut Deus sit omnia in omnibus (cfr. 1 *Cor.* 15, 28).

Ecclesia igitur ut communio et in communione exsistens testimonium Dei Unius et Trini praebet, ac «sacramentum visibile huius salutiferae unitatis» [10]. Ad Ecclesiam proinde spectat hanc fidelium unionem, quam ipsi in Christo Domino coram Deo constituunt, repraesentare et promovere.

Haec communio fidelium unitatem organicam et viventem constituit, quae omnibus illis elementis internis (uti donis Spiritus Sancti, virtutibus fidei, spei et caritatis) et externis (uti fidei professione, sacramentis et ministerio hierarchico) constat, a quibus indivisibiliter unitis Populus Dei aedificatur atque animatur. Quorum bonorum possessio christifideles in vera et dynamica communione ecclesiastica coniungit atque Ecclesiam Dei Patris in Christo Domino efficit, in qua «cuncti... per orbem sparsi fideles cum ceteris in Spiritu Sancto communicant» [11].

Concilium Vaticanum II unitati indissolubili utriusque elementi constitutivi Ecclesiae merito insistit, quae non mere mutuo iuxtaponuntur, sed aliquod unum et totum efformant. Elementa igitur externa internis non mere extrinsecus superadduntur, sed in illis extra ponuntur ac manifestantur ita ut, externis communionis elementis deficientibus, haec socialiter inter homines actuari non possit. Unum itaque et alterum elementum simul sumptum —et quidem utrumque tamquam essentialiter constitutivum— hanc unitatem vitae communionis formant, ita ut externa Ecclesiae elementa uti signum sacramentale habeantur, quibus elementa interna, tamquam res significata, exprimuntur atque operantur. Cum igitur haec communio fidelium utroque simul humano et divino elemento coalescat cumque eius vitae unitatem utrumque efforment, iure affirmatur Ecclesiam esse sacramentum seu instrumentum internae hominum unionis cum Deo totiusque generis humani unitatis [12].

2. *De christifidelium communione in sua totalitate.*—Constitutio dogmatica de Ecclesia *Lumen gentium* ipsum mysterium Ecclesiae plenius enodans, huius communionis totalitatem, sive Pastorum sive fidelium, in Populo Dei inesse intelligit. In hoc novo Populo Dei, qui etiam Christi Ecclesia nuncupatur, «quippe quam Ipse sanguine suo acquisivit (cfr. *Act.* 20, 28), suo Spiritu replevit, aptisque mediis unionis visibilis et socialis instruxit» [13], Christus ministerium hierarchicum posuit, ut omnes «qui de Populo Dei sunt, ideoque vera dignitate christiana gaudent, ad eundem finem libere et ordinatim conspirantes, ad salutem perveniant» [14]. Cum tamen Constitutio de Ecclesia considerationem universi Populi Dei praeponat ministerii hierarchici considerationi, eo ipso illa elementa communia omnibus christifidelibus, Supremo Pastori scilicet, Episcopis ac ceteris ministris et laicis in lumine collocat, quae nempe sunt «unus Dominus, una fides, unum baptisma (*Eph.* 4, 5), communis filiorum gratia, communis ad perfectionem vocatio, una salus, una spes indivisaque caritas» [15], quae cunctos fideles Dei filios atque fratres in Christo et in Spiritu Sancto constituunt. Haec quidem prior consideratio totalitatis christifidelium communionis a Concilio Vaticano II merito illustrata, nonnullas consecutiones ordinis practico-pastoralis sive in concipiendis mutuis relationibus inter cunctam communitatem et ministros sacros, sive in concreto exercitio auctoritatis in Ecclesia habendo secum fert. Si enim ministri, ratione ordinis, fideles praecedunt, quos ad fidem et ad vitam supernaturalem verbi et sacramentorum ministerio generant, ipse unus populus, ad quem tum fideles tum Pastores pertinent, in Dei salutis consilio prioritatem finis servat.

Integra proinde huius Populi Dei membrorum diversitate manente ratione officii, Pastores tamen, vi sacerdotii ministerialis seu hierarchici, qua membra etiam huius communionis ecclesiasticae atque intra ipsam communionem in bonum fratrum suorum munere suo funguntur, quibus instrumenta salutis praebent, verbum Christi annuntiantes atque gratiam Christi, celebratione praesertim Cenae eucharisticae aliorumque sacramentorum, cum fidelibus communicantes. Si ministerium hierarchicum in tam arcta coniunctione cum omnibus christifidelibus hoc modo intelligitur, inde nonnullae applicationes ad concretum potestatis sacrae exercitium in bonum Populi Dei trahi possunt. Etenim clarius patet communis vocatio et obligatio omnium membrorum Populi Dei ad activam et consociatam operam praestandi aedificationi ipsius Ecclesiae et exercitio suae universalis missionis in mundo.

Distinctio ergo, quae, Christi voluntate, inter huius communionis sacros ministros et fideles viget, hanc veram aequalitatem quoad dignitatem et actionem cunctis fidelibus communem circa aedificationem Corporis Christi non destruit [16]. Immo ministri sacri et fideles in hoc Populo Dei multiplici ac mutua necessitudine devinciuntur, cum Pastorum sit sibi invicem et ceteris fidelibus ministrare, Christifidelium autem sociam operam Pastoribus praestare [17].

Deductis proinde ex hac consideratione totalitatis communionis Christifidelium omnibus consecutionibus, quae deducendae fuerunt quoad naturam et exercitium auctoritatis in Ecclesia, clarius exprimitur eius indoles servitii erga Populum Dei, cum Pastores a Christo per Apostolos mandatum acceperint praedicandi Evangelium omnibus gentibus, «ut homines universi, per fidem, per baptismum et adimpletionem mandatorum salutem consequantur» [18].

Par igitur erit iudicium, quod in totalitatem huius communionis Christifidelium hierarchice ordinatae veram aequalitatem regeneratorum in Christo et missionem propriam Pastoribus a Christo concreditam includat. Hac enim ratione, simul omnium Christifidelium operosae partes, quae in ipsos recidunt ad aedificationem communionis ecclesiasticae, satis confirmantur, simul structura hierarchica Ecclesiae, quam ipse Conditor voluit, servatur.

II—De Episcoporum Communione

1. *De sacri ministerii summa in Episcopatu.*—Ipse Dominus Ecclesiae potestatem sacram tradidit, qua non omnia membra communitatis pollent, sed illi tantum qui ad Populum Dei pascendum semperque augendum a Christo Domino vocati et positi sunt in sacro ministerio. Inter varia tamen sacra ministeria, «quae ad bonum totius Corporis tendunt» [19], «praecipuum locum tenet munus illorum qui, in episcopatum constituti, per successionem ab initio decurrentem, apostolici seminis traduces habent» [20]. Sacri ministerii summa plenitudo sacerdotii hierarchici in episcopatu invenitur. Munus proinde episcopale summa participatione in sacerdotio Christi Domini, nempe in officio ac munere eius sanctificandi, docendi ac regendi constituitur.

Episcopis ergo competit hoc sacrum ministerium in tota eius plenitudine exercere.

2. *De Episcoporum Collegio Apostolorum Collegio succedente.*—Christus Dominus ut suum munus per Ecclesiam in mundo perenniter continuaret, Apostolis unum Collegium cum Petro ut Capite constituentibus concredidit, qui Novum Dei Populum Evangelii Christi proclamatione atque sacramentorum ministerio pascerent.

Haec Apostolorum coniunctio collegialis cum Petro Capite, in communione Episcoporum cum Romano Pontifice tamquam eorum Capite nunc in Ecclesia continuatur, quippe qui ut Petri successor «unitatis, tum Episcoporum tum fidelium multitudinis, perpetuum ac visibile principium et fundamentum» sit [21].

Episcopi ergo cum Romano Pontifice atque inter se pari ratione coniunguntur, qua Apostoli cum Petro unum Collegium constituebant [22]. Inde etiam deducitur Romanum Pontificem tum Episcoporum tum fidelium multitudinis perpetuum ac visibile principium et fundamentum esse, Episcopos autem singulos visibile etiam principium unitatis in suis Ecclesiis particularibus esse [23].

3. *De Episcoporum communione.*—Episcopi itaque, cum Capite successore Petri veram communionem constituunt, quae supra fundamentum sacramentale exstruitur, quatenus per legitimam consecrationem episcopalem semper nova membra in hoc collegium Episcoporum alleguntur. In consecratione enim episcopali Episcopi illam specificam participationem unius Christi sacerdotii tamquam donum Spiritus Sancti collatam recipiunt qua Christo Domino particulari modo ac per Ipsum inter se uniuntur atque Domino ita consecrati et configurati Eius muneris Gregem Dominicum pascendi participes fiunt. Haec proinde Episcoporum sacramentalis communio, cum in se interna sit, fundamentum permanens cuiusvis Episcoporum operis constituitur atque ipsa Episcoporum arctam coniunctionem cum Supremo Ecclesiae Pastore atque inter se continuo fovet.

Episcopus ergo legitime ordinatus, cum participationem in Christi potestate sacramentaliter collata recipit, eo ipso ad repraesentandum Dominum Magistrum et Sacerdotem in Ecclesia seu ad Gregem Domini pascendum ontologice sua ipsius natura informatur. Ut tamen talis potestas in Episcopo consecrato concrete et ad actum expedita constituatur, cum ipse eam ut membrum communionis episcopalis habeat eamque exercere debeat, quadam approbatione sociali auctoritatis hierarchicae indiget ac proinde debita coordinatione cum potestate Capitis et aliorum Episcoporum in actumdeducitur.

4. *De communione hierarchica.*—Episcopi ergo in hanc communionem modo praedicto inserti, etsi Ecclesias particulares sibi commissas ut vicarii et legati Christi pascunt [24], tamen sua munera sanctificandi, docendi et regendi in consecratione collata ex eorum ipsa natura nonnisi in hierarchica communione cum Collegii Capite et membris exercere possunt [25].

Ecclesiae proinde particulares concreditae sunt Episcopis pascendae, quatenus ipsi membra sunt huius Collegii episcopalis et qua membra eiusdem seu in debita communione cum Capite et ceteris membris Dominum in eis repraesentant et unitatem in eis promovent, etsi unusquisque tamquam vicarius Christi ac proinde nomine et potestate Christi suam Ecclesiam regit.

Haec proinde hierarchica communio, quae in se tamquam elementum constitutivum Christi Ecclesiae inde ab Apostolis in ea exsistit, in decursu tamen saeculorum diversimode in Ecclesia efficiebatur. Salvo enim principio huius hierarchicae communionis in Ecclesia, necessitudines mutuae inter munus primatiale Summi Pontificis et munus aliorum Episcoporum in suo exercitio concreto tum respectu Ecclesiae universalis tum respectu Ecclesiarum particularium labentibus saeculis magnas subierunt mutationes. Oportet igitur ut data occasione exercitatio concreta huius communionis hierarchicae pro determinata aetate historica communi Pastorum examini subiciatur. Sic «integre manente potestate Primatus in omnes sive Pastores sive fideles» [26] apta distinctio stabiliatur inter elementa essentialia et alia historice superaddita, ut illa notio authentice evangelica purificetur, quae, peculiaribus adiunctis nostri temporis melius respondens, ad concretam applicationem perducatur. Haud tamen facile est opus tam in ordine doctrinali quam in ordine disciplinae sacramentorum et regiminis pastoralis praedictae communionis hierarchicae mutabilia ab immutabilibus discernere, cum periculum illa nimis extendendi vel haec nimis restringendi ex utraque parte aequo reale sit. Inde opportunitas ac utilitas huius Synodi in Coetum Extraordinarium congregatae, in qua de argumento tanti momenti in vita Ecclesiae disceptabitur.

III—De collegiali episcoporum opere

1. *De peculiari munere Collegii et sui Capitis.*—Christus Dominus Ecclesiam suam et Petro et ceteris Apostolis diversimode sed indissolubiliter unitis pascendam concredidit. In hac mutua relatione Petri et ceterorum Apostolorum, utraque pars suum proprium munus implendum habet.

Tum Supremo Pastori tum Episcopis cunctis munus visibiliter firmandi Ecclesiae unitatem competit, sed modo cuique proprio vi peculiaris missionis, ab ipso Domino ipsis concreditae. Cum haec unitas, cuius Principium ipse Spiritus Sanctus est [27], agnoscitur, alia etiam elementa constitutiva a Domino, tamquam dona Spiritus hierarchica et charismatica, iam ab Apostolis secumfert, qualia sunt Sacrae Scripturae, authentica revelationis et fidei christianae documenta, oeconomia sacramentorum, totum ministerium ecclesiasticum et gratiae speciales, quas Spiritus inter omnis ordinis fideles ad renovationem et ampliorem aedificationem Ecclesiae distribuit. Officium muneris primatialis et episcopalis tamquam fundamentum unitatis in hoc ordine ministerii sacri exercetur.

Quod eo aptius fiet, quo arctior erit etiam coniunctio Summi Pontificis cum Episcopis, suis Fratribus, in exercitio proprii muneris, id est quo magis et alacrius totus catholici orbis Episcopatus pastoralem sollicitudinem pro universali Ecclesia participabit.

2. *De natura et exercitio potestatis supremae Ecclesiae.*—Cum Episcopi «omnes simul cum Papa totam Ecclesiam repraesentent in vinculo pacis, amoris et unitatis» [28], iis incumbit missionem unius et universalis Ecclesiae unitatem et diversitatem simul includentem, ita recte efficere, ut vitetur ne una tantum excolatur, altera exclusa. Quinimmo neque unitas ita est reapse fovenda, ut legitima diversitas grave detrimentum patiatur; neque talis diversitas propugnetur ac exerceatur, qua unitas Ecclesiae periclitetur.

Aptior itaque modus exercendi supremam potestatem in Ecclesia, quo eius unitas ac diversitas penitius actuentur et exprimantur, erit exercitium huius potestatis per Supremum Pastorem una cum Collegio Episcoporum —in quo tamen Supremus Pastor suum munus Vicarii Christi et Pastoris Ecclesiae universalis integrum servat— quia tali in casu communio sacramentalis Episcoporum inter se et cum Romano Pontifice in hoc Collegio episcopali hierarchice constituto etiam sub eius aspectu visibili luculentius demonstratur.

---

[1] Cfr. Decret. *Christus Dominus*, I, 5: *A. A. S.* 58, 1966, 675 [LE 3332]
[2] *Ibidem*, III, 37-38: *ibidem*, 692-694.
[3] Cfr. *Ordo Synodi Episcoporum celebrandae recognitus et auctus*, IV, art 22 ; § 2 [LE 3762].
[4] Cfr. Alloc. Pauli VI habita ad Em.mos Purpuratos Patres et Exc.mos Praesules e Synodo Episcoporum, primo coacto coetui operam navantes, die 30 sept. 1967: *A. A. S.*, 59, 1967, 969.
[5] Cfr. Alloc. Pauli VI altera Concilii Oecumenici Vaticani II inchoata periodo, die 29 sept. 1963: *A. A. S.*, 55, 1963, 848 [LE 3130].
[6] Const. *Lumen gentium*, I, 1: *A. A. S.*, 57, 1965, 5 [LE 3232].
[7] Const. *Lumen gentium*, I, 4; S. *Iren.*, Haer. III, 24, 1: *P. G.* 7, 966 B; *Harvey*, 2, 131: ed. Sagnard, Sources Chr., p. 398.
[8] Decret. *Unitatis redintegratio*, I, 2: *A. A. S.*, 57, 1965, 5 [LE 3235].
[9] Const. *Lumen gentium*, II, 9: *A. A. S.*, 57, 1965, 14 [LE 3232].

[10] Const. *Lumen gentium*, II, 13: *A. A. S.*, 57, 1965, 17. [11] Cfr. Const. *Lumen gentium*, I, 1: *A. A. S.*, 57, 1965, 5. [12] Const. *Lumen gentium*, III, 9: *A. A. S.*, 57, 1965, 14. [13] Const. *Lumen gentium*, III, 18: *A. A. S.*, 57, 1965, 21-22. [14] Const. *Lumen gentium*, III, 18: *A. A. S.*, 57, 1965; *Lumen gentium*, IV, 32: *A. A. S.*, 57, 1965, 38. [15] Cfr. Const. *Lumen gentium*, IV, 32: *A. A. S.*, 57 1965, 38. [16] Cfr. Const. *Lumen gentium*, IV, 32: *A. A. S.*, 57, 1965, 38.

[17] Cfr. Const. *Lumen gentium*, III, 24: *A. A. S.*, 57, 1965, 29. [18] Const. *Lumen gentium*, III, 18: *A. A. S.*, 57, 1965, 21. [19] Const. *Lumen gentium*, III, 23: *A. A. S.*, 57, 1965, 27. [20] Cfr. Const. *Lumen gentium*, III, 23: *A. A. S.*, 57, 1965, 27. [21] Cfr. Const. *Lumen gentium*, III, 27: *A. A. S.*, 57, 1965, 24-27.

[22] Cfr. Const. *Lumen gentium*, III, 21, 22: *A. A. S.*, 57,1965, 24-27. [23] Const. *Lumen gentium*, III, 22: *A. A. S.*, 57, 1965, 26. [24] Cfr. Decret. *Unitatis redintegratio*, I, 2: *A. A. S.*, 57, 1965, 14. [25] Const. *Lumen gentium*, III, 23: *A. A. S.*, 57, 1965, 27.

http://www.obrascatolicas.com

Sed Romanus Pontifex hanc supremam in Ecclesiam potestatem, vi muneris sui, possidet eamque semper libere exercere valet [29]. Ad eius proinde iudicium spectat praefinire modum, quo «secundum necessitates Ecclesiae, decursu temporum variantes» atque «intuitu boni Ecclesiae» [30], hanc sollicitudinem pastoralem in actum deduci conveniat, scilicet sive modo personali sive modo collegiali.

Ex hac itaque doctrina false deducitur Romanum Pontificem seorsum operantem atque ipsum solum illos actus exclusive proprios exercentem —quales sunt Episcopos ad actionem collegialem vocare vel eorum coniunctam actionem approbare [31]—, eo ipso ab Episcoporum Collegio dissociatum et seiunctum agere, veluti si distinctio inter haec duo subiecta auctoritatis supremae in Ecclesia mutua et adaequata esse posset. Munus profecto primatiale ex ipsa Conditoris voluntate ad bonum totius Ecclesiae, scilicet Pastorum et fidelium, ordinatur atque adeo non ab extrinseco, sed Summus Pontifex intra ipsam Christi Ecclesiam suum ministerium Capitis Episcoporum et christifidelium semper exercet, ita tamen ut Ipse Ecclesiam universalem non nomine et potestate aliorum Episcoporum, sed nomine et potestate Christi pascat, neque tamquam delegatus vel vicarius Episcoporum Collegii, sed directe et immediate Christi Vicarius constitutus sit.

Ex altera vero parte, si Supremus Ecclesiae Pastor suam potestatem «omni tempore ad placitum» [32] seu «semper libere exercere» [33] posse dicitur, id profecto significare nequit exercitium muneris primatialis normis mere subiectivis et arbitrariis dirigi. Eius enim ministerium primatiale obiectivis normis fidelitatis, quae ad Dei verbum revelatum, ad primariam Ecclesiae constitutionem Traditionemque ecclesiasticam pertinent, subicitur. Tales igitur normae obiectivae, attentis necessitatibus totius Ecclesiae in et ex multis Ecclesiis particularibus exsistentis, quae quidem decursu temporis variant, ad maius bonum Ecclesiae sociatam catholici Episcopatus participationem in cura universalis Ecclesiae agenda definiunt. Aequa et iusta relatio inter Collegium et Caput suum huiusmodi proinde liberum exercitium muneris primatialis semper agnoscet, quod ultimo norma obiectiva verbi Domini et communis boni totius Populi Dei, in concretis rerum condicionibus assequendi, moderatur.

3. *De Episcoporum collegiali activitate in Ecclesia.*— Plures prorsus fuerunt modi, quibus Episcopi suam participationem in moderamine pastorali Ecclesiae universae una cum Romano Pontifice in actum deduxerunt. Ex una parte, totius orbis antistites, nunc singuli, nunc in Synodis congregati, praecipuas de fide et actione pastorali ortas quaestiones ad Apostolicam Sedem retulerunt. Haec solidalis Episcoporum cooperatio in sollicitudine pastorali Ecclesiae magnum influxum super exercitium muneris primatialis semper exercuit. Ex altera tamen parte Romani Pontifices, sive per Oecumenica Concilia, aut explorata Ecclesiae per orbem dispersae sententia, sive per Synodos particulares, sive tandem aliis adhibitis auxiliis Ecclesiarum Pastorum opera adiutrici usi sunt ad Dei Verbum scriptum vel traditum authentice interpretandum et ad efficaciores opportunioresque reperiendos modos exsequendi curam pastoralem erga universam Ecclesiam.

Clarum est etiam diversos dari modos unionis collegialis Episcoporum cum Supremo Ecclesiae Pastore ac Collegii Capite. Datur imprimis illa actio stricte collegialis totius Corporis Episcoporum, quae in Concilio Oecumenico exercetur, quod a Petri successore et Collegii Capite qua tali saltem confirmetur vel recipiatur, admissa profecto eius praerogativa ad haec Concilia convocanda et moderanda [34] seu actionem collegialem provocandam, dirigendam et approbandam [35].

Quod attinet ad exercitium huius actionis etiam stricte collegialis Episcoporum per orbem dispersorum, consensus et actio Capitis intra ambitum sat amplum libertatis moventur, scilicet, ab ipsa Collegii invitatione, ut actum collegialiter ponat, ad meram approbationem vel liberam receptionem actionis unitae Episcoporum in orbe degentium, ita tamen ut sive ad primas partes in actione collegiali ponendas, sive ad actionem coadunatam Episcoporum approbandam vel recipiendam quod spectat, nulli humanae auctoritati Collegii Caput sit subditum.

Quaestio, tamen, exercitio huius praedictae actionis vere collegialis nullatenus exhauritur. Exercitium actionis affectus collegialis multo latius quam activitas stricte collegialis patet [36].

Episcoporum Synodi institutio novam aliam viam activitatis collegialis Episcoporum pro tota Ecclesia in exercitio eorum sollicitudinis pastoralis erga Christi Gregem apparuit, quia hoc modo vincula communionis inter Supremum Ecclesiae Pastorem et Episcopos per mutuam cooperationem et coordinationem curae pastoralis arctius astringuntur atque luculentius demonstrantur. A die 15 mensis Septembris anni 1965 per Litt. Apost. Motu Proprio datas *Apostolica sollicitudo* Synodus Episcoporum ut institutum stabile et natura sua perpetuum in Ecclesia exsistit, vi cuius via ad activitatem quandam collegialem Episcoporum panditur, quae maxime accedit ad actionem collegialem sensu stricto.

Repraesentatio enim episcopalis Collegii in Episcoporum Synodo —praesertim in Coetum Generalem congregata— vera esse videtur. Revera de hoc Episcoporum Coetu ex Episcopis totius orbis catholici coacto agens, memoratum «Motu Proprio» affirmat eumdem «partes agere totius Catholici Episcopatus».

Praeterea ad «Synodum Episcoporum suapte natura munus pertinet edocendi et consilia dandi» [37], immo «poterit etiam potestate deliberativa gaudere, ubi haec ei collata fuerit a Romano Pontifice, cuius erit in hoc casu decisiones Synodi ratas habere» [38]. Hanc etiam normam confirmans atque Episcopis primo coacto Coetui operam navantibus suam fiduciam manifestans, Paulus VI hunc tanti momenti aspectum structurae Synodi Episcoporum ulterius enodavit: «Quare, Venerabiles Fratres, si officium a vobis in hac Synodo Episcoporum explendum suapte natura est consultivum, illud tamen magnum pondus et momentum habet, sive apud Nos, qui ad hanc consultationem vos advocavimus, quippe in quibusdam casibus suffragiis vestris vim deliberativam tribuemus, sive etiam apud Ecclesiam universam, quae vos agnoscit magistros, testes et pastores populi Dei in gravissimis et peculiaribus adiunctis celsissimi vestri ministerii» [39].

Si talis est structura per Litt. Apost. *Apostolica sollicitudo* Synodo Episcoporum data, haec tamen permittit, ut «successu temporis, perfectiorem usque formam assequi poterit» [40].

Episcopi praeterea secundum varias regionum et temporum condiciones in quosdam etiam coetus inter se coaluerunt, cuius generis sunt Synodi Patriarchales, Concilia regionalia et provincialia hodieque Episcoporum Conferentiae a Concilio Vaticano II summopere commendatae ac fere in omnibus terrarum orbis nationibus iure iam institutae. De activitate collegiali harum Conferentiarum episcopalium deque earum coniunctione cum Sede Apostolica et inter se sequentes *Relationes* in hoc nostro conventu agent.

Haec ergo Concilii Vaticani II fundamentalis doctrina in nostra *Relatione* enodata de communione omnium christifidelium et de unione Episcoporum cum et sub Supremo Ecclesiae Pastore seu de sic dicta communione hierarchica, necnon doctrina de aequo et harmonico exercitio muneris primatialis et episcopalis qua principio unitatis et diversitatis in Ecclesia, ad hunc tantum scopum spectat, ut scilicet fundamentum doctrinale praemittat, in quo innixa nostra coniuncta et aperta disceptatio de argumento huius Synodi aptius procedat.

[29] Cfr. Const. *Lumen gentium*, III, 23: *A. A. S.*, 57, 1965, 27-29. [30] Motu Proprio *Apostolica sollicitudo*, II: *A. A. S.*, 57, 1965, 776 [LE 331*]. [31] *Ibidem*. [32] Alloc. Pauli VI Emmis Purpuratis Patribus et Exc.mis Praesulibus e Synodo Episcoporum, primo coacto coetui operam navantibus, die 30-9-1967: *A. A. S.*, 59, 1967, 971. [33] Motu Proprio *Apostolica sollicitudo*, Procem.: *A. A. S.*, 57, 1965, 776.

* **Relatio de parte doctrinali**, Typis Poliglottis Vaticanis 1969. Haec relatio lecta fuit die 13 Oct. 1969 coram Synodo extraordinaria Episcoporum et ab eadem Synodo die 22 Oct. 1969 probata. Adn. G. CAPRILE, *Il Sinodo dei Vescovi 1969*, Roma 1970, p. 69-155.

3792

1969 OCT 24.-SC RELIGIOSORUM, RESCRIPTUM. PART.*

CONSILIUM CUI COMPETIT VOTUM DELIBERATIVUM IN ADMISSIONE AD PROFESSIONEM SOLLEMNEM DETERMINATUR EX COMMORATIONE CANDIDATI IN CONVENTU PROPRIAE PROVINCIAE

PRECES—*Beatissime Pater*, Procurator Generalis Ordinis Praedicatorum, nomine Capituli Generalis Specialis, humillime a Sanctitate Vestra implorat ut, ob causas allatas, in admissione ad professionem sollemnem:

1) votum non favorabile Capituli et Consilii conventus decisivum sit seu deliberativum, quando frater in conventu

propriae Provinciae per annum immediate praecedentem commoratus est;

2) quando vero frater extra Provinciam commoratus est, votum requiratur decisivum seu deliberativum Consilii Provinciae affiliationis. Et Deus, etc.

RESCR.—Vigore facultatum a Summo Pontifice tributarum, Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis saecularibus, attentis expositis, pro gratia annuit iuxta preces, servatis in reliquo de iure servandis. Contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, die 24 Octobris 1969.—E. HESTON, C.S.C., *Secr.* I. Cicconardi, *adiut. a studiis*.

* Procuratori Gen. O. P., Prot. N. 12585/69: AOP 39 (1969-70) 282.

3793

1969 OCT 25.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 61 (1969) 723-726

Allocutio die 25 *Oct.* 1969 *habita in Basilica Liberiana, cum coetus haberentur extraordinariae Episcoporum Synodi:*

DE RELATIONIBUS INTER MARIAM ET ECCLESIAM

Venerati Fratelli e figli tutti carissimi in Cristo, Nessuno di noi, certamente, si stupirà di questa nostra «statio», durante il Sinodo Straordinario dei Vescovi, alla Basilica di Santa Maria Maggiore, a questo storico e venerato Santuario della pietà mariana, tanto caro alla Chiesa di Roma; e ciascuno di noi sentirà piuttosto rinascere dentro di sé uno spontaneo bisogno di effondere in pienezza la propria devozione alla Madonna, in un momento nel quale la nostra riflessione sulla nostra vocazione all'appartenenza al Corpo mistico di Cristo, che è la Chiesa, c'invita alla memoria e alla venerazione di Colei che fu del Corpo fisico del Figlio di Dio, fattosi Figlio dell'uomo, la beatissima Madre [1].

Può avvenire talora che anche noi rivestiti del sacerdozio di Cristo, assorbiti nell'intento di giustificare il culto dovuto a Maria, nella controversia e nell'apologia verso coloro che ne impugnano la legittimità, o ne attenuano le ragioni, siamo solleciti di addurre i titoli biblici, teologici, tradizionali, affettivi, con i quali si configura la devozione alla Vergine, e lasciamo qualche poco languire l'espressione vissuta e filiale della nostra pietà verso di lei, trovando forse oggi meno facile di un tempo la conversazione pia e cordiale con Maria, che per essere Madre di Cristo secondo la carne è pure spiritualmente Madre nostra, Madre della Chiesa. Ma ecco che noi, radunati nel Sinodo, o attratti interno alla sua celebrazione e ai temi che lo rendono di comune interesse, abbiamo sentito nei nostri animi un impulso felice, che ora ci guida a concludere l'assemblea sinodale vicino a Maria, sotto lo sguardo materno di lei.

Perciò, raggionando noi ancora sulla Chiesa, sulla sua essenza di comunione gerarchica, sul fatto e sul mistero della potestà generatrice conferita ad alcuni eletti e ministri del Popolo di Dio, abbiamo anche questa volta avvertito il rapporto che corre fra Maria e la Chiesa, e specialmente fra quelle membra della Chiesa, che nella Chiesa hanno le funzioni particolari di esprimere col ministero
724 della parola il Verbo / di Dio, di effondere per via sacramentale lo Spirito vivificante e santificante, di esercitare autorevolmente il servizio della guida pastorale dei fedeli nel pellegrinaggio temporale ed escatologico, cioè fra noi, Sacerdoti e Pastori, e Maria Santissima. A causa di questo rapporto siamo qui questa sera adunati.

Un rapporto di analogia: Maria è la Madre di Cristo, la Chiesa è la Madre dei cristiani; e quanto più questo aspetto della Chiesa si fa evidente, quanto più il mistero dell'Incarnazione dal suo momento epifanico, Betlemme, si riflette, nella sua estensione storica, in ogni Chiesa locale e in questa Chiesa Romana, specialmente in questa Basilica, chiamata «la Betlemme di Roma» [2], allora tanto più facile e tanto più doveroso diventa l'accostamento fra Maria e la Chiesa, il confronto, la parentela. Qui ricordiamo tutti un pensiero basilare della teologia e della devozione mariana, un pensiero antico, che il Concilio ci ha richiamato [3], quello di S. Ambrogio, che definisce Maria il «typus Ecclesiae» [4] e ancora: «figura Ecclesiae» [5], a cui S. Agostino fa eco: «Ipsa (Maria) figuram in se sanctae Ecclesiae demonstravit» [6]; perchè la generazione virginale di Gesù è misticamente riprodotta in quella materna e soprannaturale della Chiesa rispetto ai fedeli. Parallelismo questo che ancor più ci avvicina a Maria: tutta la pienezza di grazia che fece di Maria la *tota pulchra*, la santissima, l'immacolata, non ha qualche riscontro nella ricchezza di grazia, ch'è stata versata sopra di noi, quando la sacra ordinazione ci ha assimilati a Cristo nei carismi della santità e della potestà ministeriale? Sarà sempre bello se noi faremo di Maria il nostro specchio sacerdotale, *speculum iustitiae*...

La meditazione si prolunga senza fine, e dalla sfera mistica passa a quella morale. Maria è il modello della Chiesa [7]. Ella «racchiude in eminenza tute le grazie e le perfezioni» della Chiesa [8]; quelle che noi dovremmo e vorremmo avere. Maria è maestra. È maestra a noi, che abbiamo l'ufficio d'essere, con la dottrina e con l'esempio, maestri del Popolo di Dio. E che cosa c'insegna Maria? Oh! lo sappiamo: tutto il Vangelo. / 725

Ma a noi, specialmente? oggi?

Lo studio si fa preghiera. Maria! insegna a noi l'amore; Maria ottiene l'amore; Maria, che ha concepito Cristo per opera dello Spirito Santo, l'Amore-Dio vivente, presiede alla nascita della Chiesa nel giorno della Pentecoste, quando il medesimo Spirito Santo invade il gruppo dei discepoli, primi fra questi gli Apostoli, e vivifica nell'unità e nella carità il corpo mistico e storico dei cristiani, l'umanità redenta. Siamo qua venuti per implorare, mediante l'intercessione di Maria, la perenne continuazione dello stesso miracolo, ad attingere da lei, come da sorgente, un fiume nuovo di Spirito Santo. Perché abbiamo riscoperto la comunione ecclesiale, che al livello apostolico chiamiamo collegialità, cioè un'intercomunione di carità e di efficienza apostolica, che noi vogliamo in questa fatidica età del mondo e della Chiesa meglio onorare e rendere meglio operante nel sentimento e nell'azione, mediante l'amore; quell'Amore che diede a Maria la virtù di generare Cristo, e che imploriamo per noi affinché siamo capaci di compiere la nostra missione generatrice di Cristo nel mondo. E innanzi tutto per noi lo domandiamo questo Amore, che in noi discendendo grazia si chiama e da noi risalendo in un «fiat», che fa eco a quello di Maria, è la nostra oblazione, è quella carità che speriamo non mai si estingua negli anni della vita mortale affinché arda per sempre in quella immortale.

Maria, l'amore chiediamo, l'amore a Cristo, l'amore unico, l'amore sommo, l'amore totale, l'amore dono, l'amore sacrificio; insegna a noi, ciò che già conosciamo e già umilmente e fedelmente professiamo: ad essere immacolati, come Tu lo sei; ad essere casti, cioè fedeli a quel temendo e sublime impegno, ch'è il nostro sacro celibato; oggi, ch'è così discusso da molti e incompreso da alcuni. Sappiamo che cos'è: è, ancor più che uno stato, un atto continuo, una fiamma sempre ardente; è virtù sovrumana, e perciò bisognosa di soprannaturale sostegno. Tu, o Maria, sempre Vergine, facci ora comprendere non solo la paradossale essenza di questo stato, proprio del Sacerdozio latino, e per l'ordine episcopale e lo stato religioso anche delle Chiese d'Oriente, ma il valore: l'eroicità, la bellezza, la letizia, la forza: la forza e l'onore d'un ministero senza riserva, tutto teso alla dedizione e all'immolazione nel servizio degli uomini; la crocifissione della carne [9], l'assoluta milizia del regno di Dio; Maria, aiutaci a capire di nuovo 726
questo misteriosa / chiamata all'indivisibile sequela di Cristo [10]. Aiutaci ad amore così.

E la preghiera continua. Abbiamo notato come le pagine del Concilio, a Te dedicate, o *Virgo fidelis*, riconoscono in Te una prima virtù; la prima virtù, che a Dio ci unisce, la fede. Chi penetra nel profondo della diagnosi dei bisogni di quest'ora tempestosa nella società, e per riflesso nella Chiesa di Dio, vede che ciò che più occorre alla Chiesa per essere in comunione con Cristo, e quindi con Dio e con gli uomini, prima d'ogni altra cosa è la fede, la fede soprannaturale, la fede semplice, piena e forte, la fede sincera, attinta alla sua fonte verace, la Parola di Dio, e al suo canale indefettibile, il magistero istituito e garantito da Cristo, la fede viva. O Tu, «beata che hai creduto» [11], confortaci col tuo esempio, ottienici questo carisma. Come saremmo seguaci di Cristo, se il dubbio, se la negazione mortificasse la nostra certezza? [12]. Come potremmo essere testimoni, come apostoli, se la verità della fede si oscurasse nei nostri spiriti?

E poi, o Maria, chiederemo al tuo esempio e alla tua intercessione la speranza. *Spes nostra, salve!* Anche di speranza abbiamo bisogno, e quanta! Tu sei, Maria, come conclude il Concilio la sua grande lezione sulla Chiesa di Dio [13] immagine e inizio della Chiesa, la quale dovrà avere il suo compimento nell'età futura, così sulla terra, risplendi ora innanzi al Popolo di Dio quale segno di certa speranza e di consolazione, o *Mater Ecclesiae!*

[1] Cfr. S. Agostino, *PL* 40, 399. [2] Grisar. [3] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium* n. 63 [LE 323*]. [4] *PL* 15, 1555. [5] *PL* 16, 326. [6] *PL* 40, 661.

[7] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 53. [8] Oliet. [9] *Gal.* 5, 24. [10] Cfr. *Mt.* 19, 12. [11] *Lc.* 1, 45. [12] Cfr. *Io.* 6, 67. [13] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 68.

http://www.obrascatolicas.com

3794

1969 OCT 27.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 61 (1969) 726-730

Allocutio die 27 Oct. 1969 habita Emis Patribus Cardinalibus et Exemis Praesulibus e Synodo episcoporum, laboribus iam ad finem vergentibus:

DE SYNODI CELEBRATIONE SINGULIS BIENNIS DEQUE SECRETARIAE SYNODI AMPLIORE EFFICIENTIA DONANDA

Honorati Fratres, Synodum hanc extraordinariam iamiamque absolventes, pauca Nos, conclusionis causa, vobismet significare decet.

Gratias imprimis agimus vobis, quod ipsi interfuistis: haud enim parum Ecclesiae universali prodest, quod hunc tales viri, ut vos estis, congressi sunt, maximis nempe onerati et gravissimis muneribus curationis pastoralis; quodque
727 ipsi adeo intenta ac seria cura in conventus / huius negotia una simul incubuistis. Praeter vero gratiarum actionem, laeti fatemur tantopere Nos esse delectatos assiduitate cotidiana vestra, mentis animique studio, opera atque diligentia alacriter tributa huius Synodi ponderosis et frugiferis disceptationibus.

Persuasum insuper habemus unam certe remunerationem huius frequentiae vestrae, veluti fratrum esse hisce diebus inter vos colloquium, atque mutuam experimentorum, difficultatum, expectationumque fraternarum communicationem; nec dubitamus quin magnum ceperit incrementum caritas ecclesialis, cum iterum omnes simus experti quam esset «bonum et iucundum habitare fratres in unum» [1].

«In limine expeditionis», ut ita dicamus, efferre quoque debemus naturam omnino peculiarem huius extraordinariae Synodi: etenim idcirco extraordinaria nuncupatur, quod praevlis destinata est expediendis quaestionibus de futura regiminis ecclesiastici exsecutione, rationibus videlicet canonicis constituendis quae ex duobus recentis Concilii Vaticani Secundi institutis exstiterunt, collegialitate episcoporum, ab eo tam distincte enuntiata, atque Conferentiis Episcoporum variis in gentibus et locis ab eo studiosius commendatis. Haec autem indoles peculiaris proinde definitum propositum huius Synodi extraordinariae suapte natura demonstrat alias quoque generales Synodos posthac congregari oportere, quibus alia argumenta summi momenti, quae vitam tangant ipsam Ecclesiae, pervestigentur atque pertractentur.

Ad rem quod attinet, significandum vobis censemus, Nostram fore sedulam curam —quam quidem rem gratam potius quam manifestum officium putamus— ut maxima habeatur ratio «manifestationum sententiarum», hoc est suffragiorum, quae vos, Venerabiles Fratres, hodie mane tulistis et Praesidentiae Synodi tradidistis. Si autem pars horum suffragiorum «iuxta modum» lata erit, id postulabit a Nobis diligentem considerationem, cuius conclusio Nobis mature perpendenda erit coram Christo, in intimo conscientiae Nostrae sacrario, prout munus requirit Nobis concreditum Pastoris Supremi Ecclesiae Sanctae Dei: deinde Nostra de hac re sententia vobiscum quam primum communicabitur.

Attamen iam nunc Nobis videtur vos certiores fieri posse de Nostro proposito congruenti cum vestris votis, quod
728 attinet ad convocationem Synodorum Episcopalium certis temporibus faciendam, modis ac formis iure statutis, nempe coetuum generalium vel extraordinariorum, non / exclusa etiam convocatione Synodorum specialium, si id opportunum videbitur. Placet etiam Nobis consilium vestrum, amplissimis huius coetus suffragiis comprobatum, eo spectans, ut inde ab hoc anno celebratio Synodorum Episcopalium ordinarie fiat singulis biennlis, nisi rerum adiuncta aliud suaserint.

Pariter iam nunc vobis significare possumus Nostrum esse propositum, ut Secretaria Synodi ampliore efficientia donetur. Hanc ad rem maxima habebitur ratio votorum a vobis prolatorum, quod attinet ad auxiliatricem operam —quam Nos profecto utilem arbitramur— legitimis formis opportune statuendam et a Sacris Pastoribus praestandam, qui Episcopatus in toto terrarum orbe diffusi personam gerant; per ipsos etiam argumenta significari poterunt, quorum tractatio in Synodo necessaria visa erit.

Hinc vobis pateat fiducia, quam Nos in hoc instituto collocamus, quod quidem a doctrina et spiritu Concilii Oecumenici recens celebrato suam originem duxit; hoc autem institutum non eo spectat ut potestatum aemulationem gignat vel difficultates paret efficaci atque recte ordinato Ecclesiae regimini; spectat vero ut in rem deducatur mutua Romani Pontificis et Episcoporum propensio ad fovendam arctiorem communionem et sociam operam apte ordinandam.

Haec omnia, quod ad Nos spectat, efficienda Nobis proponimus, maxima sane et humanissima observantia prosequendo munera atque graves partes, in Nostros in episcopatu Fratres recidentia, sive cum singuli cogitantur, sive cum in legitimos canonicos coetus congregati sunt; neque tamen, id agentes —ut clare patet— illa vicissim munera Nostra atque graves easque proprias in Nos recidentes partes in animo habemus Nobis abiudicare; quae munera partesque sive illud Primatus carisma ab ipso Christo in suam Ecclesiam Petro concreditum, cuius humillimi sed veri sumus successores, sive officium, potius quam ius, eiusdem Primatus fideliter exercendi Nobis iniungunt. Etenim Summus Pontifex in universa Ecclesia veluti cordi assimulandus est, cuius munus eo spectat, ut caritas, a corde proficiscens et in cor ipsum rediens, sicuti per venas diffundatur; Ipse pariter aliquod viarum compitum dicendus est caritatis, quae omnes complectitur omnesque diligit: Petrum, enim, ut Sanctus Ambrosius scribit, Christus «elevandus in caelum amoris sui nobis velut vicarium relinquebat» [2].

Itemque animo promptissimo sumus ad omnia legitima optata, quae / patefiant, ut locorum Ecclesiis pleniorem 729
in modum concedantur ac probentur propriae notae peculiaresque necessitates et postulata, bene apteque in rem deducto principio illo «subsidiarietatis», uti aiunt: quod sane principium postulat procul dubio ut cogitatione et re penitus usque intellegatur atque illustretur, Nosque idem in sua praecipua significatione prorsus admittimus. Attamen haudquaquam fieri potest, ut hoc principium cum quadam illius «pluralismi» postulatione confundatur, qui Fidem, morum legem et primarias Sacramentorum, necnon liturgiae et canonicae disciplinae formas laedat, eo potissimum spectantes ut necessaria unitas in universa Ecclesia servetur.

Nunc autem, iam ad finem vergentibus his diebus, quos precationi studioque omnes simul dicavimus, Nobis est cordi —neque dubitamus quin vestrum quoque omnium animum interpretemur— maxima cum reverentia omnes Episcopos, per terrarum orbem adlaborantes, et universam Ecclesiam consalutare; qua in re praecipue recogitamus sacrum clerum, cuius opera summi pretii aestimanda est ad totius christiani populi utilitatem, immo indeclinabilis momenti, ut prorsus asseveramus, censenda —ubi sedulo flagrans, ubi fidelis, ubi ordine composita fuerit— tum ad difficultates evincendas, in quas Ecclesia in hoc mundo nunc incurrit, tum ad Christi regnum in praesenti aetate confirmandum atque prolatandum. Sciant profecto dilectissimi sacerdotes nostri, se a nobis ex imo pectore intellegi, amari, fulciri, benedictione donari; sciant nos secura cum spe eorum validam adiutricem operam in christianae salutis ministerio exspectare.

Neque silentio praeterire volumus religiosorum sodalium sacrarumque virginum Familias, itemque universos alumnos, qui se praeparant ad vitam suam Dei et Ecclesiae servitio devovendam, nec non quotquot e catholicorum laicorum ordine testes et apostolos causae Christi se gerunt. At in primis sodales quoque utriusque sexus missionales hic memorare cupimus; atque, hac temporis occasione, qua corda nostra in caritate dilatantur, Christianos Fratres, adhuc a nobis seiunctos, omittere nolumus, continenter orantes atque ominantes, ut dies tandem, neque sero, illucescat, quo perfecta etiam cum illis communio in unicae Christi Ecclesiae fide caritateque instauretur.

Ad alios quoque hominum coetus nunc cogitatio Nostra convolat: ad eos, scilicet, qui in variis humani laboris campis operam praestant, ad iuvenes, ad pauperes, ad aegros: hisce omnibus, ad quos Nostrum Evangelii ministerium pertinere exoptamus, Nos ex hac Synodo amanter salutem dicimus beneque precamur. Placet etiam vota proferre Nostra / pro mundi pace Nostraque confirmare proposita eam 730
tutandi ac promovendi in iustitia et concordi incremento communis prosperitatis.

Ita sermonis Nostri sit exitus, in nomine Domini!

Sed antea volumus gratias publice etiam referre istius extraordinariae Synodi sive bene meritissimis Praesidibus, qui tam multum contulerunt ad labores ordine recteque dirigendos, sive diligenti seduloque Secretario eiusque coadiutoribus; neque, ut aequum est, aliquod saltem laudis verbum iis omnibus deesse patimur, qui diurnariis scriptoribus praesto fuerunt, et, ut ita dicamus, aliquem effecerunt pontem, per quem notitiae inter hos reconditos coetus et publicam hominum opinionem pertransierunt; quorum propterea laude admodum digna opera fuit.

Dum etiam atque etiam vos singulos universos, hic praesentes, gratulatione Nostra prosequimur, affluentia Dei munera precibus invocamus, ut bonum semen, hos dies abunde sparsum, largiter fecundetur; atque caelestis huius dignationis pignus, simulque Nostrae semper impensae amantisque voluntatis testem, Apostolicam Benedictionem vobis ac vestris cuiusque Nationibus impertimus.

[1] *Ps. 132, 1.*

[2] *Exp. sec. Luc.* X 175; *PL* 15, 1942.

3795

1969 OCT 27.-SYNODUS EPISCOPORUM, DECL. PART.*

RELATIO DE ARCTIORE CONIUNCTIONE INTER IPSAS EPISCOPORUM CONFERENTIAS

Venerabiles Patres Synodales, Nunc nobis explicite ac directe de arctiore coniunctione inter ipsas Episcopales Conferentias agendum est. Scopus huius nostrae relationis modestus est: omnes nos fatemur Conferentias Episcopales arctiore coniunctione nec non coordinatione indigere. Adsunt experientiae nostra attentione dignae, adsunt et suggestiones Secretariatui Synodi missae. Oportet ergo de utrisque vobis breviter referam.

Prius tamen consideranda est ratio coniunctionis inter ipsas nostras Conferentias. Bene scimus vitam Ecclesiae referri non posse simpliciter ad methodos hodiernas magnarum rerum moliendarum *(entreprises)*, neque ad immeditam efficaciam eiusdem operositatis, sive in campo religioso sive a fortiori in campo temporali. Recte labores nostri initium sumpserunt a theologica disceptatione circa collegialitatis fundamenta. In nostra quoque materia opus est ut prae oculis habeamus valores humanos ac religiosos qui frequenter nobis occurrunt.

I. *Communio Fidelium et Communio Episcoporum*

Schema disceptationum huius Synodi, lineamenta Constitutionis Dogmaticae *Lumen gentium* sequens, ad doctrinam circa collegialitatem pervenit post institutam considerationem de communione omnium fidelium. Collegialis communio Episcoporum ordinatur in servitium communionis fidelium quae ab illa gignitur, sustentatur, in tuto collocatur ac promovetur [1].

Ecclesiae particulares non sunt habendae quasi coetus ex quorum additione vel foederatione universalis Ecclesia constituatur. Neque habendae sunt veluti merae «partes» universalis Ecclesiae, ad instar cuiusdam administrativae divisionis, ut fieri contingit e. gr. in politica nationum ordinatione. Neque ergo sunt coetuum foederatio, neque partes tantummodo universalis unitatis. Quid ergo? Unaquaeque particularis Ecclesia, e contra, «est» Ecclesia Christi quatenus in determinato loco adest, mediis omnibus salutis certe instructa [2].

Singuli Episcopi suam Ecclesiam et omnes cum Episcopo Romano universalem Ecclesiam repraesentant, non quidem ad instar alicuius delegationis populi potestatis, sed prorsus quatenus pastores sunt. Et hoc ad Episcopos pertinet quia, per sacramentalem ordinationem, realem configurationem cum Christo, qui Caput est Corporis Ecclesiae, acceperunt.

Haec nostrorum populorum repraesentatio fundamentum est propter quod eorum sortium participes efficimur. Quod sane ad praxim deducendum erit conditiones concretas assumendo, easque interpretando vel exprimendo.

Episcopus, ex una parte, suum evangelizandi, liturgiam celebrandi nec non populum ducendi munus utiliter exercere nequit nisi assumendo et adaequate exprimendo concretam et multiplicem realitatem suae communitatis, quam ipse participat. Altera ex parte ipse princeps remanet unitatis sponsor suae dioeceseos. Unitas tamen extruitur ex reali diversitate charismatum, pastoralium navitatum vel etiam temporalium optionum. Aliquid supprimere in alterius beneficium, aut differentias ignorare —nisi quantum rectus ordo boni communis expostulet— esset certe libramentum *(nivellement)* sumere pro unitate, populum authenticis divitiis destituere, quod sine dubio in detrimentum cederet totius communitatis christianae quae iure merito ab Episcopis testimonium expectat.

Episcopus sive in propria dioecesi sive in sua Episcopali Conferentia, haec in Conventibus regionalibus vel internationalibus, Romanus Pontifex vel, cum ipso, Episcoporum coetus, quoad universalem Ecclesiam, munere potiuntur huius discretionis, assumptionis et expressionis valorum nec non diversitatum Populi Dei [3]. Hoc tantum modo extruitur unitas in multiplicitate, ope libertatis et caritatis, quod sane minime excludit exercitium ministerii auctoritatis pastoralis, immo ei potius favet. Hoc valet, etiamsi frequenter hae divitiae et emolumenta videantur exaggerationibus, inaequalitatibus etiam violentis aut discrimina involuta vel etiam dissimulata.

Ex his considerationibus oriri debet persuasio de natura relationum inter Ecclesias particulares ipsas nec non inter Conferentias Episcopales: ad hunc scilicet finem ut eae relationes sint revera authenticae et proficuae Ecclesiae universali, neque mere occasionales esse, neque ad pulchram comitatem redigi possunt. Opus est ut communicationes inter Conferentias habeantur, mutuae visitationes fiant, adsint vincula coordinationis nec non incepta pro egentibus Ecclesiis. Sed mutua relatio profundior ac stabilior esse debet quam adiutorium in rebus adversis concessum vel receptum, aut quam epistolare commercium inter Episcopos: pervenire debemus ad verum concursum *(rencontre réelle)* Ecclesiarum particularium. Hic concursus in actum deducitur operositate omnium membrorum earum et quidem iuxta illorum membrorum munera ac conditionem, praecipue tamen ope Episcoporum, prout personam gerentes suarum Ecclesiarum sunt. Inde consequitur ut Concilium insistat actuosae participationi cleri, religiosorum et laicorum ad Ecclesiam particularem quod attinet, et quidem ope presbyterii [4], senatus seu consilii presbyterii [5] nec non consilii pastoralis dioecesani et paroecialis [6]. Nisi haec corresponsabilitas in particulari Ecclesia revera habeatur, conventus Episcoporum concursum suarum Ecclesiarum adaequate exprimere nequeunt.

Nemo melius quam Episcopus dioecesanus scit quam difficile sit haec optata ad praxim deducere. Frequenter «indifferentia» et «individualismus» cum aliorum tum etiam noster nos praepediunt. Videtur elapsorum saeculorum «liberalismi individualistici» contagio non tantum in nationum vitam oeconomicam sed etiam in vitam nostram religiosam fortiter irrepsisse. Tamen non omnino defuit communitarius sensus in sinu particularium Ecclesiarum, et hodie pluribus in locis valde augetur.

Corollarium quod manat ex supra dictis patet: in plano ampliori relationum inter Conferentias pari modo multiplicitas in unitate consideranda est. Accurate quidem rationem habere debemus differentiarum circa expressiones sociales ac religiosas nostrarum Ecclesiarum, sive agatur de dioecesibus, sive de Episcopalibus Conferenttis. Etenim adiuncta, indoles nec non cogitandi modus valde inter se differunt, ideoque etiam paedagogica applicatio Concilii diversis conditionibus aptanda est.

Haec tamen diversitas, in quantum ad unitatem ordinata est, exigit ut contactus ac mutua cognitio augeantur atque in rebus maioris momenti Conferentiae, praecipue vicinlores vel quae similia problemata aggrediuntur, collatis consiliis agant, ut plures earum notaverunt. Nisi hoc fiat, prae oculis habitis tum mira celeritate notitiarum, tum instrumentorum communicationis non aequa sed partium studiosa ratione, timendum est ne incepta pastoralia alicuius Ecclesiae graviter alias perturbare possint, quod non est natura sua necessarium. Haec consideratio suum pondus habet quia Conferentia Episcopalis penes populum christianum talem auctoritatem pastoralem nec non doctrinalem habet ut nemini Episcoporum seorsim sumptorum, cuiuslibet auctoritatis sit vel opinionis, par agnoscatur.

II. *Collegialitas et totius generis humani unitas*

Quando in Constitutione dogmatica *Lumen gentium* universalis missio salvifica Ecclesiae iterum affirmatur, id conscie et explicite fit habita consideratione ineluctabilis propensionis mundi huius temporis versus unitatem, quod sane sensum «actualitatis» huic missioni tribuit [7]. Revera haec propensio culmen suum attingere nequit nisi in lumine oeconomiae salutis in Christo Iesu. Quapropter omnibus christianis onus incumbit maiorem religiosam unitatem fovendi in omnium hominum fraternitatis servitium. Omnino in rem cadunt verba a Summo Pontifice Paulo VI coram legatis Unitarum Nationum prolata: «Nous serions

[1] *Lumen gentium* 33 [LE 3232]. [2] *Christus Dominus* 11 [LE 3332].
[3] Concilium loquitur de Ecclesia locali in *Lumen gentium* 26 et *Sacrosanctum Concilium* 41 [LE 3141], et de Ecclesia particulari in *Lumen gentium* 23. Pro notione magis propria «Ecclesiae particularis» apud Orientales, cfr. *Orientalium Ecclesiarum* 2-4 [LE 3233]. Notio communitatis ecclesialis localis pastoraliter pluries consideratur sub voce «communitatis basis» Cfr. *Segunda Conferencia del Episcopado latinoamericano* (Medellín), II, Conclusiones, 3ª ed., Celam, Bogotá, 1969, p. 149.
[4] *Lumen gentium* 28; *Presbyterorum ordinis* 8 [LE 3365].
[5] *Christus Dominus* 17; *Presbyterorum ordinis* 7; *Ecclesiae Sanctae* I, 15-17 [LE 3457].
[6] *Christus Dominus* 17; *Ecclesiae Sanctae* I, 15-17; *Christus Dominus* 30; *Presbyterorum ordinis* 9.
[7] *Lumen gentium* 1.

http://www.obrascatolicas.com

tenté de dire que votre caractéristique reflète en quelque sorte dans l'ordre temporel ce que nostre Eglise catholique veut être dans l'ordre spirituel: unique et universelle» [8].

Haec aucta «interdependentia» magis in dies facit ut omnia magna hominum problemata quasi communia evadant, sive sub aspectu conflictionis, sive ad solutiones quaerendas quod attinet. Concilium ipsum hoc magnum signum passim commemorat [9].

Assueti hucusque eramus imagini uniuscuiusque Episcopi ordinarii, sub Romani Pontificis auctoritate constituti, et fere unice de propria dioecesi responsabilis. Omnes nos conscii sumus quam difficulter his novissimis annis necessitatem Episcoporum Conferentiarum accepérimus. Periculum nobis imminebat interventus in nostra propria locali competentia. Rerum tamen adiuncta nec non practica emolumenta huiusmodi institutorum nobis persuaserunt; multiplices enim ac permanentes mutuae relationes fidelium intra fines nationis luculenter commonstrarunt impossibile esse magnis problematibus pastoralibus nostrarum Ecclesiarum occurrere nisi consociatis viribus omnium fidelium eiusdem ditionis, sub ductu Pastorum.

Haec tamen persuasio nondum sufficienter attingit campum internationalem et totius mundi. Nondum plane intelligimus quam vim habeat ad nostram episcopalem navitatem factum aliunde evidens, id est accelerata progressio totius mundi versus unitatem. Zelus noster pastoralis adhuc nimis sistit in aedificatione nostrae dioecesis, considerata quasi missio omnino definita et exclusiva nobis a Deo mandata. Aliquid simile mutatis mutandis accidit parochis nec non religiosis familiis. Quae explicari poterant quando unusquisque pro rerum adiunctis vitam agebat segregem, vel etiam quod «individualismo» illo ducebatur.

Hae tamen agendi rationes si adhuc protraherentur, lumen Ecclesiae tamquam signum universalis unitatis obnubilare possent, et proprie quidem cum hoc signum necessarium agnoscitur. Testimonium nostrum apud fideles magnum pondus habet. Sumamus exemplum. Concilium, Ecclesiae Patres, Romani Pontifices et praesertim Paulus VI, qui edidit Encyclicas Litteras *Populorum progressio*, omnes christianos vocant ut faciant ingentes conatus ad iustitiam socialem in nostris nationibus stabiliendam, et ad internationalem iustitiam inter egentes et ditiores nationes inducendam. Catholici vero non raro indifferentes sese praebent. In campo internationali factum mirandum invenimus: fideles nempe ditiorum nationum generose adiuvant incepta ordinis religiosi Ecclesiarum sic dicti «tertii mundi», quia traditio pertinens ad cooperandum in opere missionario apud eos vivida remanet, simul tamen indifferentes immo hostiles sese praebent quod attinet ad consilia seu «programmata» suorum civilium moderatorum spectantia ad progressum ipsorum populorum «tertii mundi», sicut etiam quod attinet ad ipsa internationalia instituta progressionis a Romano Pontifice et a Concilio Oecumenico tantopere commendata. Quaerere possumus num haec et similia ab ipsis nostris agendi rationibus procedant, vel saltem nostro silentio fulciantur. Quam solliciti revera sumus omnium Ecclesiarum, nec non omnium mundi populorum?

Concilium tamen, nostris quidem suffragationibus, nos ad exercitium universale Episcopatus vocat. Effectus eteenim consecrationis episcopalis prorsus est incorporatio in Collegium [10]. Maius tamen pondus tributum prioritati collegialis muneris episcopalis et quidem vi sacramenti, nihil detrahit de iis quae supra dicta sunt de Episcopo tamquam principio unitatis in Ecclesia particulari. Natura ipsa vitae ecclesialis, quae concretionem expostulat in communitate ac loco determinatis, ratione praecipue Eucharistiae, hanc praesentiam collegii per Episcopum unitatem inducentem requirit. Concilium Vaticanum II docet nos quanti pretii sit significatio Ecclesiarum particularium «in quibus et ex quibus Ecclesia exsistit» [11].

Manifestum est aliquos Episcopos sese devovere ex integro posse suo muneri episcopali pro universali Ecclesia neque cuidam dioecesi specifice destinari. Sic quoque intelligere possumus quomodo nos Episcopos, licet simus cuidam particulari Ecclesiae addicti, non hac de causa ad istam tantum coarctari: munus enim accepimus quod natura sua ad bonum Ecclesiae universalis ordinatur. Sed ipsa nostra pro assignato grege navitas informari debet conditione membrorum collegii, qua induimur. Unde consequitur ut pastoralis activitas in dioecesi necessario respicere debeat totam Ecclesiam, et positive quidem. Communio hierarchica non tantum postulat communionem cum collegii capite, sed etiam cum ceteris membris eiusdem. Ad hoc munus rite implendum opus est ut habeamus verum affectum collegialitatis, conscientiam scilicet lucidam circa hoc quod Ecclesia particularis non nisi manca est et imperfecta, nisi vivam communionem cum aliis Ecclesiis particularibus ineat, sic ad vitam universalis Ecclesiae conferendo, quod praecipue in hodiernis adiunctis magnum momentum habet.

Nec dicta sufficiunt. Laborare debemus ut clerus ac laici ad eamdem persuasionem perveniant, nec mirentur si Episcopus hac de causa quandoque extra dioecesim in servitium magis universale Ecclesiae versatur, quippe qui et ipsi in eumdem servitium assumpti vel eius participes effecti sint. Concilium hanc persuasionem sacerdotibus inculcat nam «donum spirituale quod... in ordinatione acceperunt, illos non ad limitatam quandam et coarctatam missionem praeparat, sed ad amplissimam et universalem missionem salutis «usque ad ultimum terrae», nam quodlibet sacerdotale ministerium participat ipsam universalem amplitudinem missionis a Christo Apostolis concreditae» [12]. Simili modo docet Concilium de toto Populo Dei [13] et specialiter de laicis [14].

III. *Orientationes Concilii: obligationes*

Immediate postquam Constitutio *Lumen gentium* munus circa unitatem, tum Romani Pontificis tum Episcoporum, sive ad universalem Ecclesiam quod attinet, sive ad particularem inculcavit, doctrinale fundamentum exponit responsabilitatis omnium Praesulum circa totam Ecclesiam:

«Singuli Episcopi qui particularibus Ecclesiis praeficiuntur, regimen suum pastorale super portionem Populi Dei sibi commissam, non super alias Ecclesias neque super Ecclesiam universalem exercent. Sed qua membra Collegii episcopalis et legitimi Apostolorum successores singuli ea sollicitudine pro universa Ecclesia ex Christi institutione et praecepto tenentur, quae, etiamsi per actum iurisdictionis non exerceatur, summopere tamen confert ad Ecclesiae universalis emolumentum. Debent enim omnes Episcopi promovere et tueri unitatem fidei et disciplinam cunctae Ecclesiae communem, fideles edocere ad amorem totius Corporis mystici Christi, praesertim membrorum pauperum, dolentium et eorum qui persecutionem patiuntur propter iustitiam (cfr. *Mt.* 5, 10), tandem promovere omnem actuositatem quae toti Ecclesiae communis est, praesertim ut fides incrementum capiat et lux plenae veritatis omnibus hominibus oriatur. Ceterum hoc sanctum est quod, bene regendo propriam Ecclesiam ut portionem Ecclesiae universalis, ipsi efficaciter conferunt ad bonum totius mystici Corporis, quod est etiam corpus Ecclesiarum» [15].

Prima et ultima sententia obligationem Episcopi incul cant propriam dioecesim curandi: eius responsabilitates extra dioecesim eidem nocumentum afferre non debent. Haec ipsa tamen pastoralis cura ad totalem communionem tendere debet. Si bene suam dioecesim gubernat «ut portionem Ecclesiae universalis», bene, inquam, quia et eam in seipsa considerat et veluti partem magnae Ecclesiae, tunc valde proderit et ipsi et omnibus.

Iam vidimus superiorem numerum Constitutionis declarare Collegium, scilicet Episcoporum coetum cum Papa, «subiectum quoque supremae ac plenae potestatis in universam Ecclesiam» esse, atque addere omnes Episcopos «propria potestate in bonum fidelium suorum immo totius Ecclesiae» fungi. Suprema potestas qua in totam Ecclesiam Collegium pollet, exerceri nequit nisi in hierarchica communione cum Romano Pontifice, cuius est Concilium convocare nec non consociata incepta Episcoporum etiam dispersorum, ut veri actus collegialis evadant, approbare vel recipere.

Actuale iurisdictionis exercitium Episcopi locum habere nequit nisi ubi et quatenus ad hoc «canonicam missionem» acceperit, ut legitur in fine numeri vigesimi quarti. Attamen collegialis responsabilitas fundamentum praebet numero vigesimo tertio ad inculcandam uniuscuiusque Episcopi obligationem cooperandi cum Romano Pontifice aliisque in Episcopatu fratribus in communi officio annuntiandi evangelium ubique terrarum, atque subveniendi omnibus Ecclesiis, praecipue vicinioribus et egentioribus.

Haec fundamentalis declaratio, adhuc generalis, in aliis documentis conciliaribus iteratur atque singillatim explicatur. En quaedam exempla:

Circa Sacram Liturgiam: Episcopi eiusdem ditionis vel linguae, consociatis viribus S. Liturgiam promovere et ordinare debent [16].

Circa auxilium inter Ecclesias: Omnis generis adiutorium pro evangelizatione et apostolatu, etiam bonorum propriorum abnegatione nec non personali deditione in favorem missionum et regionum cleri penuria laborantium [17]. Fraterna cura Episcoporum qui persecutionem patiuntur [18]. Aptior cleri secundum necessitates distributio [19].

Circa Missiones: Episcopi, in bonum totius Ecclesiae consecrati, missionibus favere debent, sensum missionarium nec non vocationes excitando, sive seorsim sive in Conferentiis coadunati [20].

Circa oecumenismum: Actio oecumenica »... Episcopis ubique terrarum commendat, ut eadem promoveatur sollerter, et prudenter ab ipsis dirigatur» [21].

Circa pacem in mundo stabiliendam: «... totius populi Dei est, Episcopis verbo et exemplo praeeuntibus, miserias huius temporis pro viribus sublevare, idque, ut antiquus mos ferebat Ecclesiae, non ex superfluis tantum, sed etiam ex substantia» [22]. Ipsis speciali modo competit unitatis humanae promotio illustratione valoris rerum terrestrium illarumque recti usus ac fraternae distributionis [23].

His et aliis explicitis verbis addendae sunt ad clerum, ad religiosos, ad laicos nec non ad omnes bonae voluntatis homines exhortationes, quae, ut merito aestimatur, sunt a nobis Episcopis, qui Concilio interfuimus, sollerter transmissae et incessanter iteratae.

Supposita theologia Ecclesiae particularis nec non collegialis responsabilitatis erga universalem Ecclesiam, omnia haec nostra munera duplicem induunt aspectum: et particularem Ecclesiam in servitium totius Populi Dei informandi et cum ceteris Episcopis in eodem ministerio cooperandi.

IV. *Orientationes Concilii: suggestiones ad affectum collegialem exercendum*

Modus quo affectus collegialis inter particulares Ecclesias exerceri potest secundum temporum locorumque varia adiuncta, non parva diversitate est praeditus. Constitutio *Lumen gentium* institutum orientalium Patriarchatuum prae oculis habet, nec non Episcopales Conferentias, quae «hodie multiplicem atque fecundam opem conferre possunt, ut collegialis affectus ad concretam applicationem perducatur», valde commendat [24].

Decretum *De pastorali Episcoporum munere in Ecclesia*, cui accedunt Litterae *Ecclesiae Sanctae*, post Concilium motu proprio datae, aliqua emolumenta Conferentiarum Episcopalium iam experientia comprobata in memoriam revocant, lineamenta generalia pro earumdem constitutione praebent, nec non vim ac limites iuridicae earum potestatis saltem aliquo modo definiunt [25]. Nostra praesertim interest id quod dicitur de mutuis relationibus inter ipsas Conferentias. Concilium duas res breviter enuntiat: «Ubi peculiaria adiuncta id postulent, Episcopi plurium nationum, Apostolica Sede approbante, unam poterunt Conferentiam constituere. Foveantur insuper relationes inter Conferentias Episcopales diversarum nationum ad maius bonum promovendum ac tuendum» [26].

Litterae *Ecclesiae Sanctae* motu proprio datae, ad magis particulares res descendunt [27]. Omnis Episcopalis Conferentia varias nationes complectens indiget Apostolicae Sedis approbatione, cuius est etiam peculiares normas pro iis statuere. Si Conferentiae internationales actiones inire velint, oportet ut Apostolica Sedes praemoneatur. Forsitan quis hos limites aegre ferat. Si vero obiective considerentur, bene exprimunt theologicam communionis structuram, qua scilicet particulares Ecclesiae Romanam Sedem agnoscunt ut eam «in qua semper apostolicae cathedrae viguit principatus» [28]. Perspicue observatum fuit claram affirmationem pontificalis primatus in Concilio Vaticano I, pericula «separatismi» temporum anteactorum (veluti «gallicanismum», «iosephinismum», «febronianismum»), quorum memoria adhuc in mentibus Patrum Concilii haerebat, expulisse, et sic Ecclesiarum particularium novam aestimationem et vim possibiles reddidisse [29].

In schemate praeparatorio huius Synodi commendationes afferuntur quae in motu proprio *Ecclesiae Sanctae* continentur. En textus:

«Rationes inter Conferentias Episcopales praesertim finitimarum nationum opportunis et congruentibus modis haberi poterunt per earumdem Conferentiarum Secretariatus. Inter alia, haec praesertim spectare poterunt:

a) communicare praecipuas agendi rationes praesertim in re et actione pastorali;

b) transmittere scripta vel folia, quae decisiones Conferentiae referant vel acta seu documenta, quae ab Episcopis communi consilio edantur;

c) significare varia apostolatus incepta, a Conferentia Episcopali proposita vel commendata, quaeque utilia esse possint in casibus similibus;

d) proponere graviores quaestiones quae, hodiernis temporibus et in particularibus adiunctis, maximi momenti esse videantur;

e) indicare pericula vel errores in propria natione serpentia, quae in alios etiam populos irrepere possint, ita ut apta et opportuna subsidia adhibeantur ad illa praecavenda vel auferenda, vel coarctanda, et his similia» [30].

Decretum *Christus Dominus* mentionem quoque facit de opportunitate commitendi aliquibus Episcopis institutiones quasdam actionis pastoralis pro pluribus dioecesibus vel etiam pro tota natione. Hoc significare videtur Episcopos designari posse ad ea munera obeunda, quibus se ex parte vel etiam ex toto dant [31].

Ipsum pariter Decretum, posito fundamento quod numero vigesimo tertio Constitutionis *Lumen gentium* praebetur, de Synodo Episcoporum loquitur in qua «Episcopi e diversis orbis regionibus selecti... Supremo Ecclesiae Pastori validiorem adiutricem praestant operam in Consilio», quod «... utpote totius catholici Episcopatus partes agens, simul significat omnes Episcopos in hierarchica communione sollicitudinis universae Ecclesiae participes esse» [32].

V. *Experientiae circa relationes inter Episcopales Conferentias*

Novissimis temporibus, praesertim inde a Concilii celebratione, hae relationes auctae sunt nec non arctiores evaserunt. Earum natura non parva varietate exprimitur, quae scilicet ab occasionalibus contactibus, ad institutionem Consiliorum vel immo Foederationum Conferentiarum nationalium, et denique Internationalium Conferentiarum perducitur. Quae sequuntur, exempla quaedam exhibent harum experientiarum, non tamen audemus ea tamquam rem exhaurientia proponere. A Secretariatu Synodi elenchum expectamus ubi certe notitiae inveniantur circa iam conditas Conferentias nec non earum consociationis formas.

A) *Contactus occasionales inter Conferentias.*

1. Necessitas versiones ad usum liturgicum conficiendi occasionem praebuit ut Conferentiae eiusdem linguae Commissiones communes constituerent [33].

2. In quibusdam nationibus finitimis, e. gr. in Statibus Foederatis Americae Septentrionalis et Canadia, praxis inducta est conventus periodicos habendi aliquorum Episcoporum Conferentias repraesentantium, ad communia themata ponderanda.

3. Ubi problemata prorsus communia oriuntur, periodicae consultationes inter Commissiones analogas diversarum Conferentiarum habentur, ut fit e. gr. circa quaestiones de migrationibus penes Episcopales Conferentias Europae.

4. Adiutorium ecclesiale, sive destinatione personarum, sive pecuniaria sollicitudine, opportunitatem praebet conventuum utriusque partis, ut plerumque fit in casu Americae Latinae. Commissiones Episcoporum ex Europa frequenter ad programmata coordinanda convenerunt. Pontificia Commissio pro America Latina (CAL), anno 1958 instituta, inde ab anno 1964 Generale Consilium habet quo quotannis conveniunt Episcopi ex Europa, America Septentrionali nec non ex America Latina. Inde ab anno 1967 bis in anno Episcopi ex America Septentrionali et America Latina conveniunt. Hi omnes conventus, quorum primum et nativum munus promotio auxilii fuit, paulatim instrumenta communicationis experientiarum circa vitam, relationes nec non Ecclesiarum mutua officia evaserunt.

5. Notandi quoque sunt conatus Ecclesiarum particu-

[8] Cfr *Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum II, Constitutiones, Decreta, Declarationes*, Typis Polyglottis Vaticanis, 1966, p. 1021.
[9] Cfr Speciali modo *Gaudium et spes*: pro visione generali, n. 4, par. 2 et 4; et passim pro adspectibus particularibus, v. g., pro vinculo sociali, n. 25, par. 2; pro vinculo culturali, n. 54; etc. [LE 3366].
[10] Cfr *Lumen gentium* 22: «Membrum Corporis episcopalis aliquis constituitur vi sacramentalis consecrationis et hierarchica communione cum Collegii Capite atque membris». [11] *Lumen gentium* 23.

[12] *Presbyterorum ordinis* 10. [13] *Lumen gentium* 11, 3. [14] *Apostolicam actuositatem* 14 [LE 3346]. [15] *Lumen gentium* 23, 2.

[16] *Sacrosanctum Concilium* 22 et 39; *Inter Oecumenici* 23 [LE 3217].
[17] *Christus Dominus* 7. [18] *Christus Dominus* 7.
[19] *Presbyterorum ordinis* 10. [20] *Ad gentes* 38. [21] *Unitatis redintegratio* 4.
[22] *Gaudium et spes* 88 [LE 3366]. [23] *Christus Dominus* 12; cfr *Lumen gentium* 13. [24] *Lumen gentium* 23, 4; Cfr. *Christus Dominus* 11. [25] *Christus Dominus* 37-38; *Ecclesiae Sanctae*, I, 41-42 [LE 3457]. [26] *Christus Dominus* 38, 5. [27] *Ecclesiae Sanctae*, I, 41. [28] S. Augustinus, *Ep.* 43, 3, 7, C. S. E. L. 34, pp. 90, 91s. [29] Cfr *Lumen gentium* 13, 2. [30] *Ecclesiae Sanctae*, I, 41, 3. [31] *Christus Dominus* 38, 3; 42; 43. [32] Cfr *Inter Oecumenici* 40, c.

larium et nationalium ad sua incepta coordinanda in campo beneficentiae nec non socialis promotionis, e. gr. ope institutionum, e quarum genere sunt, *Caritas Internationalis* et *Cooperation Internationale pour le développement socio-economique*, in urbe Bruxellis recens condita, quae varias non parvi momenti institutiones catholicas pro «tertii mundi» progressione consociat.

6. Sive institutionum catholicarum internationalium multiplicitas, sive necessitas praesentiae christianorum in pluribus «organizationibus intergubernamentalibus» ac privatis, indolis internationalis, inter Episcopales Conferentias consultationes exigunt et contactus ad hoc ut communes fiant voluntatum operumque directiones, collatis consiliis cum Apostolica Sede eiusdemque legatis apud internationales coetus.

B) *Conferentiae Episcopales Internationales.*

Ad mentem Decreti *Christus Dominus* [34], Episcopi nonnullarum nationum finitimarum vel quorum conditiones similes sunt, Episcopales Conferentias omnibus communes constituerunt. Exempla exhibentur in elencho Praesidum Conferentiarum in hac Synodo praesentium.

C) *Aliae formae Conventuum internationalium: Consilium, Symposium, Foederatio.*

Omnino notanda est differentia quae inter Conferentias et Consilia plurium nationum intercedit.

Conferentia proprie dicta omnes territorii Episcopos saltem residentiales complectitur, nec non Commissiones statuit in servitium omnium nationum, qua in re non opus est ut in unaquaque natione eaedem instituantur. Pariter decisiones edere potest quibus dioeceses omnes adstringuntur, praevia approbatione S. Sedis, secundum actualem ordinationem Conferentiarum Episcopalium [35].

Consilium Episcopale internationale vero, tantummodo ex uno vel duobus Episcopis uniusciusque Conferentiae vices gerentibus constat, et est tantum organum servitii et coordinationis absque iuridica potestate super Conferentias quae eiusdem sunt membra, neque super dioeceses in illis Conferentiis collectas. Consilium, ipsius membrorum approbatione, qui sane vota suarum Conferentiarum exprimere debent, condere potest Commissiones vel Instituta in servitium omnium Conferentiarum in ipso coadunatarum; in unaquaque Conferentia Commissiones pro respectiva ratione remanere solent.

Consilium Episcopale Latinoamericanum (C. E. L. A. M. anno 1955 conditum, experimentum praebet magis notum in hac re. Ratione eius momenti, nam 23 Episcopales Conferentias complectitur, intra quarum limites tertia pars catholicorum totius orbis degunt, «appendicem» fusiorem huic relationi annexam invenire potestis. Est alia associatio Conferentiarum episcopalium (CEDAC), iam ante viginti quinque annos fundata, sex nationes isthmi Americae Centralis complectens. Hae autem Conferentiae omnes ad C. E. L. A. M. pertinent.

Variis in regionibus Conferentiae nationales ita consociatae sunt ut quiddam amplius quam Consilium constituere videantur, nec tamen proprie attingunt conditionem internationalis Conferentiae. Huiusmodi sunt Associatio Conferentiarum Episcopalium Africae Centralis et Cameruniae (Camerunia, Congus Brazzaville, Respublica Centralis Africana et Ciadus) nec non Conferentia internationalis Episcopatus Africae Occidentalis (complectens Litus Eburneum, Dahomeyam, Guineam, Voltam Superiorem, Mali, Mauritaniam, Nigeriam, Senegaliam ac Togo).

Duo symposia Episcoporum Europae, in Neerlandia et Helvetia habita annis respective 1967 et 1969, conventus fuerunt occasionales et «informales», omni Episcopo ex Europa patentes. Videtur evidens generale votum iter arripuisse, aliqua tamen organizatione inducta, prosequendi, simul vero utendi maxima prudentia in structuris «interconferentialibus» inducendis.

Cum hoc anno Summus Pontifex Ugandam viseret, primum symposium totius Africae habitum est, ubi mens contactum aliquem permanentem inter Conferentias illius Continentis statuendi a nonnullis, ut videtur, significata est.

[33] *Cfr Inter Oecumenici* 40, c. [34] *Christus Dominus* 38, 5. [35] *Christus Dominus* 38, 4.

* **Relatio de arctiore coniunctione inter ipsas Episcoporum Conferentias**, Typis Polyglottis Vaticanis 1969. Haec relatio lecta fuit die 22 Oct. 1969 in Synodo extraordinaria Episcoporum atque die 27 Oct. 1969 adprobata. Adn. G. CAPRILE, Il sinodo dei Vescovi 1969, Roma 1970, p. 231-279; P. HAUBTMANN in *An. Can.* 15 (1971) 317-385.

3796

1969 OCT 27.-SYNODUS EPISCOPORUM, DECL. PART.*

RELATIO DE ARCTIORE CONIUNCTIONE EPISCOPORUM CONFERENTIAS INTER ET SEDEM APOSTOLICAM

«Pastor aeternus et episcopus animarum nostrarum (*1 Petr.* 2, 25), ut salutiferum redemptionis opus perenne redderet, sanctam aedificare Ecclesiam decrevit, in qua veluti in domo Dei viventis fideles omnes unius fidei et caritatis vinculo continerentur.» Ab his verbis incipit Constitutio dogmatica de Ecclesia, quam edidit Concilium Vaticanum I [1], eaque confirmat declaratio Constitutionis dogmaticae *Lumen gentium* Concilii Vaticani II [2]. In fide autem et caritate omnes Christifideles ut unum sint, imprimis in iisdem indesinenter unum sint oportet qui a Christo, ad populum suum pascendum semperque augendum, instituti sunt ministri, scilicet Apostoli, eorumque successores, Episcopi, quibus praeposuit Petrum, eiusque successorem, Summum Pontificem.

In schemate propter hunc Coetum Extraordinarium Synodi Episcoporum composito, principia praeprimis exponuntur theologica, ex doctrina Concilii Vaticani II praesertim deprompta, quibus inconcusse probantur tum necessaria inter Apostolicam Sedem et Episcopos sicuti et Episcoporum inter se in fide et communione unitas, tum summopere petita arctior inter eosdem in una, quam ad salutem hominum Christus eis concredidit, missione adimplenda coniunctio.

Principia, quae necessitudines Episcopos Episcoporumque Conferentias inter et Sanctam Sedem regunt, certa sunt; rationes vero quibus ad effectum adducenda sunt, haud raro aliqua incertitudine laborant et ansam quandoque praebent difficultatibus. Ut coniunctio Apostolicam Sedem inter et Episcoporum Conferentias efficacior obtineatur, structurae Ecclesiae etiam considerentur, atque ita ordinentur oportet, ut bono Ecclesiae universae Ecclesiarumque particularium aptius inservire valeant. Haec enim etiam de structuris disquisitio necessaria est ad hominum evangelizationem, ad missionem scilicet Ecclesiae, ad quam, uti ab aliquibus Episcoporum Conferentiis notatum est, ipsa hominum vita ipsique qui occurrunt eventus provocant.

Unica est Christi Ecclesia, eamque Salvator noster Petro ac ceteris Apostolis diffundendam et regendam commisit (*Mt.* 28, 18 ss.) et, post resurrectionem suam pascendam tradidit Petro (*Jo.* 21, 17), cui iniunxit ut fratres confirmaret (*Lc.* 22, 32) [3]. Supremae et plenae potestatis subiectum in eadem exsistit Collegium Episcoporum, sed una semper cum Capite suo, Romano Pontifice, quocum ex divina institutione coniungitur et sine quo ne cogitari quidem potest. Supremam et plenam in eadem potestatem, vi muneris sui, Vicarii scilicet Christi et totius Ecclesiae pastoris, habet quoque Summus Pontifex, qui licet libere semper hanc suam potestatem exercere valeat, ut Collegii Episcoporum Caput, coniunctus semper exsistit cum hoc Collegio; huius quidem Collegii unitatis principium [4] est, atque inde divinae Ecclesiae constitutionis, ideoque et iurium, quae Episcopis et Christifidelibus sunt propria, sponsor est et defensor.

Unica autem Ecclesia *in Ecclesiis particularibus et ex iisdem exsistit*, ita ut etiam Corpus Ecclesiarum dici possit [5]; in iisdem enim inest, operatur et crescit una Ecclesia Christi [6]. Ideoque Summus Pontifex super omnes particulares Ecclesias ordinariae potestatis habet principatum [7]. Episcopi autem, quibus alicuius Ecclesiae particularis cura commissa est, eidem ut vicarii et legati Christi praesunt et, sub auctoritate Romani Pontificis, eam ut proprii, ordinarii et immediati eius pastores regunt [8]. Varii itaque Ecclesiarum particularium coetus, ab Ecclesiae primordiis constituti, Patriarchatus nempe, et provinciae ecclesiasticae, et, qui nuper inducti sunt, scilicet regiones ecclesiasticae [9], una ex parte propria disciplina propriisque usibus quibus gaudent, Populi Dei diversitatem in unitate demonstrant, altera autem ex parte, corpora cum sint Ecclesiarum in quibus inest Christi Ecclesia universa, unitatem in diversitate ostendant oportet.

His summis principiis, quae breviter in memoriam revo-

[1] Const. dogmatica I *De Ecclesia Christi*: Denz., n. 1821. [2] Const. dogmatica *Lumen gentium*, n. 18 [LE 3232]. [3] Cfr Const. dogmatica *Lumen gentium*, n. 8. [4] *Ibidem*, n. 23. [5] *Ibidem*. [6] Cfr Decretum *Christus Dominus*, n. 11 [LE 3332]. [7] Cfr Const. dogmatica *Lumen gentium*, n. 22; Decr. *Christus Dominus*, n. 2. [8] Cfr Const. dogmatica *Lumen gentium*, n. 22; Decr. *Christus Dominus*, n. 2. [9] Cfr Decr. *Christus Dominus*, n. 41.

care necesse visum est, nituntur relationes quae intercedant oportet auctoritatem quae in Ecclesia universa supremum exercet potestatis ministerium inter et Episcopos qui Ecclesiis particularibus praesunt ut pastores, et quidem sive Episcopi propriam suam potestatem episcopalem exerceant singuli in Ecclesia sibi commissa, sive eandem suam potestatem exerceant plures coniunctim necessitatibus quibusdam communibus diversarum Ecclesiarum particularium actionibus collectivis providentes, ut fieri contingit in Episcoporum Conferentiis [10].

Principia quidem certa sunt, rationes vero quibus ad effectum adducenda sunt haud raro incertae, ut ipsae quaestiones huic Synodo positae aperte demonstrant.

I. Inter vota e variis Episcoporum Conferentiis in ordine ad hunc Synodi Coetum oblata, non pauca exoptant ut, servata quidem responsabilitate immediata Episcopi in propria dioecesi, Episcoporum Conferentiis ampliores tribuantur vel relinquantur competentiae, ut aptius, secundum adiuncta, reddatur ministerium Populi Dei.

Principium dictum «subsidiaritatis» a Pio XI [11], quod extollitur ut necessarium ad praestantius et efficacius in quacumque societate auctoritatis exercitium, quodque pluries in Concilio Vaticano II expetitum atque in primo Coetu Generali Synodi Episcoporum iterum affirmatum est [12], revera requirit, ne, quae ab Episcopis peragi possint, ipsorum detrahantur potestati, et ut, quae ab Episcoporum Conferentiis perfici valeant, ipsarum agnoscatur esse competentiae. Ecclesiarum enim particularium pastores proprii sunt Episcopi. Potestate autem propria, qua gaudent ut debite prospiciant illius, cuius cura ipsis commissa est, Ecclesiae particularis bono, eam coniunctam semper sciunt cum aliis Ecclesiis particularibus atque in eadem exstare ipsam Ecclesiam universam sunt memores. Hac ratione, ipsius Ecclesiae particularis sibi commissae curae providentes, insimul sollicitudinis omnium Ecclesiarum atque Ecclesiae universae sunt participes. Principium itaque «subsidiaritatis» recte intellectum, ipsius Ecclesiae naturae ratione, principium «solidaritatis» secumfert. Dici igitur potest Episcoporum responsabilitatem in bono Ecclesiae tam universae quam Ecclesiarum particularium procurando, per recte applicatum principium «subsidiaritatis» magis ad effectum adduci.

Meminisse iuvat normam, quae a Concilio Vaticano II, in Decreto *Christus Dominus* enuntiata est, n. 8, sub littera a), quae vero in praxi ut valeat, non iam est confirmata: «Episcopis, ut Apostolorum successoribus, in dioecesibus ipsis commissis per se omnis competit potestas ordinaria, propria ac immediata, quae ad exercitium eorum muneris pastoralis requiritur, firma semper in omnibus potestate quam, vi muneris sui, Romanus Pontifex habet sibi vel alii Auctoritati causas reservandi». Episcopi igitur per se omnem potestatem possident, quam requirit exercitium eorum muneris pastoralis in dioecesibus ipsis concreditis, et, ut iterum rem dicamus, si plerumque potestatem suam episcopalem exercent singuli pro dioecesi sibi commissa, in certis tamen casibus hanc eandem potestatem suam exercent aliqui Episcopi coniunctim pro diversis simul Ecclesiis particularibus. Coniunctim ita suam potestatem propriam exercent in Synodis particularibus, in Episcoporum Conferentiis, in quibus nempe communi consilio illis diversarum Ecclesiarum particularium prospiciunt necessitatibus, quae aequalem pro iisdem Ecclesiis requirunt ordinationem. Talis necessitatis iudicium spectat etiam ad Supremam Ecclesiae Auctoritatem, cuius quidem generali moderamini subest episcopalis potestatis exercitium.

Munus profecto Supremi Pastoris Ecclesiae universae, qui in omnes Ecclesias particulares quoque ordinariae potestatis habet principatum, requirere potest ut, si necessitas vel evidens utilitas Ecclesiae id postulet, in regimine alicuius Ecclesiae particularis aut Ecclesiarum particularium alicuius regionis interveniat certasque causas ad se trahat. Dici autem si non potest ad talem interventum requiri extraordinaria adiuncta [13], nec dicendus videtur idem habituali ratione posse usu venire. Id enim imprimis inducit principii «subsidiaritatis» applicatio ut, fide facta inferioris communitatis auctoritati, ipsi in eiusdem regimine debita relinquatur autonomia.

Sane, ut magis in specie de Episcoporum Conferentiis loquamur, cavendum est ne si eisdem ampliores potestates agnoscantur, ad distractionem unitatis in Ecclesia id perducere possit. Ast, hac unitate omnino integra servata, non paucae competentiae, ad aptius reddendum servitium Populi Dei, tribui possent Episcoporum Conferentiis, quae quidem, secundum conditiones unicuique populo proprias, eiusdem populi necessitatibus providere valeant. Novi Codicis profecto erit in hac provincia praesertim certas tradere normas, quibus revera principium «subsidiaritatis» ad effectum deducatur. Attamen, cum compositio huius Codicis post certum annorum numerum tantum compleri possit, opportunum videri potest ut iam nunc sive Episcopis singulis sive, ubi aequalis pro universa regione suadeatur disciplina, Episcoporum Conferentiis agnoscatur competentia ad ordinandas causas, quae universam Ecclesiam directe non respiciunt nec ideo unam eandemque pro universa Ecclesia ordinationem requirunt. In memoriam hic vocari possunt quae Paulus Pp. VI in allocutione, secunde Concilii periodo ineunte, de unitatis redintegratione sermonem faciens, enuntiavit principia: «Ecclesiam Christi unam esse et unam esse debere; et arcanam hanc et aspectabilem unitatem in rem deduci non posse nisi una fide, nisi participatione eorundem sacramentorum, nisi apta cohaerentia unici ecclesiastici regiminis, quamvis admitti possint alibi alii sermones, sacri ritus et a maioribus accepti mores, locorum propriae praerogativae, investigationes de rebus spiritualibus, legitima instituta, actionis vitae normae, quas quis praeoptet» [14].

Unitas Ecclesiae Christi, unitas in fide et communione, omni ope tuta reddatur atque manifeste appareat oportet.

II. Ad hanc unitatem in fide et communione firmandam, multum valent rationes quoque quibus intimior inter Summum Pontificem et Episcopos Episcoporumque Conferentias coniunctio promoveri possit. Quae rationes, uti ipsae Episcoporum Conferentiae in votis Secretariae Synodi oblatis easdem exponunt, in altera parte Schematis ab eadem Secretaria propositi indicantur sub titulo: De aptioribus formis intimae necessitudinis et appositae cooperationis inter Episcoporum Conferentias et Romanum Pontificem. Necesse non est ut de omnibus et singulis earum iterum sermo fiat, sed in iis tantum immorari intendimus quae, hodiernis in adiunctis, maioris momenti esse apparent.

1. Imprimis multum arctiori Summum Pontificem inter et Episcoporum Conferentias coniunctioni prodesse videntur relationes personales ipsum Supremum Pastorem inter et Conferentias eorumve Praesides aut delegatos. Conventus, sine sollemnitate acti, «informales», quos hodie dicunt, in quibus una cum Summo Pontifice convenirent sive omnium Episcoporum Conferentiarum Praesides, sive, certis in adiunctis, omnes alicuius Conferentiae Episcopi, non possent quin coniunctionem Episcoporum cum Supremo Pastore, atque cum iis qui eidem in sua propria missione explenda directe adiutorio sunt, firmiorem redderent. Iisdem conventibus Supremus Pastor directe pleniorem cognitionem acquireret de statu Ecclesiarum particularium deque quaestionibus quibus anguntur earum praesules; qui insuper ab eodem Supremo Pastore consilia recipere valerent. Proponunt aliquae Episcoporum Conferentiae ut semel in anno Conferentiarum Praesides apud Summum Pontificem conveniant, aliae exoptant ut quandoque, veluti post generalem Episcoporum Conferentiae congregationem, singularum Conferentiarum aut diversarum simul Conferentiarum delegati apud Summum Pontificem convocentur. Neminem fugit, quantum laboris tales conventus Summo Pontifici inferant, sed neminem quoque latet conventus huiusmodi idoneos esse, qui uberrimos pro actione pastorali communi fructus afferant quique coniunctionem Episcoporum cum Supremo Pastore magnopere firment.

2. Eadem sollicitudine ductae, exoptant non paucae Episcoporum Conferentiae ut conventibus Synodi Episcoporum quantum id fieri possit intersit ipse Summus Pontifex, non necessario quidem ut in iisdem membra Synodi alloquatur nec ut causas dirimat, sed ut propria praesentia praesertim ligamen Ecclesiae universae Caput inter et Ecclesiarum particularium praesules affirmet atque confirmet. Exoptant pariter ut per stata intervalla Coetus Synodi celebrentur, et non desunt qui petunt ut singulis annis, alii ut alternis annis, habeantur. Merito, ut videtur, aestimant celebrationes Synodi, in quibus quaestiones tractandae ab ipsis Episcoporum Conferentiis quoque proponi possint, immo in quibus «varia» quaedam proponi possint problemata, multum coniunctioni favere inter Collegii Ca-

[10] Cfr Decr. *Christus Dominus*, n. 3. [11] Pius XI, Litt. Enc. *Quadragesimo anno*: *A. A. S.* 23, 1931, 203 [LE 1027]. [12] Cfr Oratio a D. P. Card. Felici habita in primo Generali Coetu Synodi Episcoporum: Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici recognoscendo, *Principia quae Codicis Iuris Canonici recognitionem dirigant*, Civitas Vaticana 1967, p. 22-23 [LE 3601]. [13] Cfr dicta Zinelli, in *Conc. Vat. I: Mansi*, t. 52, col. 1105.

[14] Summi Pontificis Pauli VI allocutio, secunda Ss. Concilii periodo ineunte, d. 29 sept. 1963, habita: Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum II, *Constitutiones, Decreta, Declarationes*, Civitas Vaticana 1966, p. 915. [LE 3130]

http://www.obrascatolicas.com

put et membra. Sane, celebratio Synodi Episcoporum proprie actus Collegii Episcoporum dici nequit, sed, cum una cum Petri successore congreget Episcopos qui a diversis Episcoporum Conferentiis deputantur, formam induit actionis in qua collegialis omnium Episcoporum affectus, de quo in Constitutione *Lumen gentium* [15], ad concretam deducitur applicationem.

3. Ut omnium Episcoporum sollicitudo de bono universae Christi Ecclesiae magis in dies ad effectum adducatur, utque communio inter Supremum Ecclesiae Pastorem et Episcopos in unitate fidei tutanda ecclesiasticaque disciplina tuenda sit arctior, necesse praesertim est ut prae aliis, de iis quae ad doctrinam fidei pertinent plena habeatur inter eos consensio, immo ut ipsa quidem dissensionis species vitetur. In votis ideo est multorum ut in causis maioris momenti tractandis, vera, quantum adiuncta id sinant, habeatur inter Supremum Pastorem et Episcopos cooperatio, ut nempe, priusquam de talibus causis edatur declaratio aut decretum, Summus Pontifex eorum sententiam exquirere dignetur, sive Episcoporum Conferentias de iis interrogando, sive eorundem delegatos in Synodo audiendo, sive allo modo eos ad cooperandum vocando. Sane, agnoscunt omnes atque profitentur plenam qua gaudet Supremus Pastor in iis causis dirimendis libertatem, sed humiliter aestimant collectivam omnium Episcoporum responsabilitatem, quam Concilium Vaticanum II pluries affirmavit, hac ratione plenius affirmari atque insimul obstringi. Hac insuper cooperatione perfectior haberi potest personarum ac rerum cognitio, ad quam obtinendam Episcopi diversarum regionum Supremo Pastori magno auxilio esse possunt. Denique participes cum fuerint documentorum praeparationis, aptiores sunt Episcopi ad eadem Christifidelibus suae Ecclesiae particularis declaranda.

4. Altera ex parte, eadem sollicitudine communionis pastoralis praediti, ipsi Episcopi, et in specie Episcoporum Conferentiae, quae, munus quidem suum docendi exercentes, de gravi aliqua quaestione, quae praesertim ad doctrinam pertinet, declarationem proferre intendant, praecipue quae eiusmodi sit, ut etiam extra proprium territorium vim exserat, coniuncti etiam cum Apostolica Sede sint atque ita agant, ut ad communem cum eadem deveniant mentem communeque propositum.

5. Efficacior coniunctio inter Sedem Apostolicam et Episcoporum Conferentias ulterius, ut in schemate declaratur, varia Romanae Curiae Dicasteria respicit. Dicasteria enim Romanae Curiae ad id vocantur ut Supremae Ecclesiae auctoritati auxilium praebeant, in specie ut quae a Summo Pontifice, sed etiam ut quae ab Episcoporum Collegio, declarata vel decreta sunt, ad effectum deducant, in bonum Ecclesiae universae atque singularum Ecclesiarum particularium.

Ipsa haec eorum natura, ipse item finis ad quem instituta sunt, expetere videntur ut frequentius in eorum congregationibus generalibus partem habeant aliqui Episcopi qui dioecesibus sunt praepositi, et quidem etiam aliqui ab ipsis Episcoporum Conferentiis deputati. Hoc quidem exoptant Episcoporum Conferentiae, minime id intendentes ut propriam augeant potestatem maioremque vindicent libertatem, sed de hoc solliciti ut aptiore modo conferre valeant ad bonum Ecclesiae universae, cuius et ipsi sponsores se sciunt [16].

Ad maius Ecclesiae bonum, veram cum Dicasteriis Romanae Curiae cooperationem magnopere expetunt, et magni aestimant incepta quibus S. Congregatio pro doctrina fidei, S. Congregatio pro clericis, S. Congregatio pro institutione Catholica, S. Congregatio pro gentium evangelizatione aliaeque, sicuti et Commissiones quaedam, hanc cooperationem fovere coeperunt.

In votis etiam est multarum Episcoporum Conferentiarum ut, ubi id fieri possit, a Conferentiis instituantur Commissiones quae, ad competentiam quod attinet, Dicasteriis Romanis respondeant, utque earundem Commissionum praesides vel delegati, ubi id expediat, ad cooperationem cum iisdem Dicasteriis vocentur. Insuper, ut patet, expedit omnino ut permutatio notitiarum inter Dicasteria et Episcoporum Conferentias, cum omni sinceritate, et in mutuam sibi praestandi operam spiritu, regularis atque expedita habeatur.

Non desunt qui aestiment apud S. Congregationem pro Episcopis instituendam esse specialem Commissionem specialeve Officium, compositum praesertim ex membris ab ipsis Conferentiis electis, cuius sit de coniunctione inter Sanctam Sedem et Episcoporum Conferentias curare, colligendo nempe omnes Conferentiarum declarationes, instructiones aliaque documenta, solutiones quoque proponendo variis quae ab iisdem poni possunt quaestionibus.

A non paucis item petitur ut normae edantur quibus partes determinentur quas habent Episcoporum Conferentiae proponendis presbyteris qui ad episcopatus officium in proprio territorio aptiores videantur. Exoptant ut ita, in bonum Ecclesiarum particularium sui territorii necnon Ecclesiae universae, directe cum Sede Apostolica cooperari possint, non tantum intermedilis Legatis Apostolicis, quorum quidem partes aliunde definitae sunt.

Quae vero a permultis instanter rogantur sunt haec quae sequuntur:

1) ut nulla de causis quae vitam internam dioecesium regionumve ecclesiasticarum respiciunt, decreta ferantur, nisi auditis illarum dioecesium regionumve delegatis, immo ut, si res tractanda maximi momenti sit, ipsa provinciae aut regionis ecclesiasticae Hierarchia invitetur ad colloquium Romae habendum;

2) ut declarationes, instructiones vel decreta, quaecumque sunt, quae a Dicasteriis Romanis eduntur, ante omnem communicationem quae publicis ephemeridibus fit, mittantur ad Episcoporum Conferentias, ita ut singuli Episcopi, ope Conferentiarum, ante omnes alios, certiores reddantur de illis decisionibus et habiles efficiantur qui quaestionibus de iisdem positis, re cognita et perspecta, respondeant.

Denique ad hanc quaestionem etiam spectat aptior, quae desideratur, ordinatio Commentarii *Acta Apostolicae Sedis* aut publicatio alius Commentarii officialis, quo quidem cum Episcopis per stata intervalla communicentur documenta Summi Pontificis et Dicasteriorum Romanorum, sed et acta maioris momenti quae a variis eduntur Episcoporum Conferentiis, ea saltem quae plurimum valere possunt in aliis regionibus, in quo tandem problemata quoque delineentur quibus diversae Ecclesiae particulares obstringuntur. Omnes enim Episcopi de variarum Ecclesiarum statu certiores fieri debent, quia omnes earundem una cum propriis earum pastoribus sunt sponsores.

Huius responsabilitatis omnes conscii sumus, et ideo convenimus in hunc Coetum Synodi, quia diligimus Christi Ecclesiam, et quam maxime conferre intendimus ad bonum Ecclesiae universae et particularium, in quibus exstat, Ecclesiarum, quae hodie non raro magnis difficultatibus urgentur. Sed difficultates quae nos premunt nimis nos terrere non debent, quia vitalem quoque motum probant Ecclesiae, quam aliunde novimus divino semper fuisse sustentam patrocinio, et cuius itinerum etiam hodie Spiritum Sanctum ducem scimus.

Venerabiles Patres, In hoc Coetu Synodi, ita proponente Supremo Pastore, quaestiones moventur quae ad structuram pertinent Ecclesiae, cooperationem nempe inter diversas Episcoporum Conferentias earumque cum Apostolica Sede coniunctionem. Aestimarunt quidem aliqui magis hodie urgere quaestiones quae ipsam respiciunt fidem, cuius integritati quibusdam doctrinis detrimenta inferri scimus. Quae tamen ad Ecclesiae structuram attinent quaestiones et ipsa moveri debent, cum Ecclesia, cui Dominus depositum fidei servandum concredidit dispensationemque subsidiorum salutarium commisit, his in terris sit societas constituta et ordinata, a Petri successore et Episcopis in eius communione gubernata [17]. Sane, quae structuram Ecclesiae respiciunt, momentum habent tantum quod attinet ad fidem servandam et diffundendam, et eo pertinent ut homines cuncti aptius in dies divinum noscent salutis nuntium ex eoque plenius reapse vivant.

Ad hanc Christi vitam in omnibus hominibus dilatandam plane sese impendere intendunt omnes qui in Eius Ecclesia ministeria persolvunt; qui igitur munere suo proprio fungi potestateque cum eodem cohaerente uti debent, in eadem fide profitenda unanimi, in caritate Christi semper uniti, atque in uno opere divino perficiendo sibi invicem fraterne inservientes et inter se coniuncti.

[15] Cfr Const. dogmatica *Lumen gentium*, n. 23. [16] Cfr Decretum *Christus Dominus*, n. 6.

[17] Cfr Const. dogmatica *Lumen gentium*, n. 8.

* Relatio de arctiore coniunctione Episcoporum Conferentias inter et Sedem Apostolicam, Typis Poliglottis Vaticanis 1969. Haec relatio lecta fuit die 17 Oct. 1969 in Synodo extraordinaria Episcoporum atque die 27 Oct. 1969 adprobata. Adn. G. CAPRILE, Il sinodo dei Vescovi 1969, Roma 1970, p. 183-225; P. HAUBTMANN in An. Can. 15 (1971) 317-365.

3797

1969 OCT .. -SC CULTUS, DECLARATIO. PART.*

DECLARATIO CIRCA TEXTUS LITURGICOS INTEGRE REFERENDOS ET VERTENDOS IN VERNACULIS INTERPRETATIONIBUS CONFICIENDIS

Plures liturgicae Commissiones, quibus popularis interpretatio textuum liturgicorum commissa est, ab hac Sacra Congregatione petierunt an textus rituum instauratorum, typice editi vel edendi, debeant integre referri vel possint breviari in popularibus interpretationibus conficiendis.

Responsio ad hanc quaestionem clare continetur, saltem pro ritibus Sacramentorum, in Constitutione de sacra Liturgia, n. 63b: «In... Ritualibus vel peculiaribus Collectionibus rituum conficiendis, ne omittantur instructiones, in Rituali Romano singulis ritibus praepositae, sive pastorales et rubricales, sive quae peculiare momentum sociale habent».

Idem valet pro aliis libris: editiones officiales, nempe ad usum sacerdotis vel competentis ministri omnia continere debent quae in textu typico latino habentur; ab hac lege eximuntur libelli vel tabellae ad usum fidelium destinatae.

Huius normae ratio praesertim in eo consistit quod auctae spirituales divitiae praesentis liturgicae instaurationis praecipue inveniuntur: 1) in instructionibus pastoralibus ritibus praemissis vel interiectis; 2) in textuum biblicorum vel formularum, vel orationum ingenti copia ad libitum proposita.

Si haec omittuntur frustratur tota liturgica renovatio, et brevi fieret reditus ad illum formalismum ritualem, cui Constitutio liturgica concilialris primo medere voluit.

Quaenam sunt, tunc, facultates Conferentiarum Episcopalium?

Plures iam indicantur in singulis locis. Modo generali dici potest laborem Conferentiarum esse:

1) servare et augere divitas biblicas et euchologicas propositas a ritibus instauratis. Addere possunt proinde formulas quasdam, forsan menti et ingenio proprii populi magis accommodatas. Et tunc nova formula peculiari signo distinctivo munienda est, ut clare appareat ipsam propriam esse Ritualis talis Nationis;

2) determinare ritus, qui a rubricis committuntur definiendis Conferentiis Episcopalibus;

3) attente et benevole perpendere an aliquis ritus minus congruat cum usibus et mente populi; vel in consuetudinibus vel traditionibus localibus aliquid adsit, quod opportune «in cultum divinum admitti possit», dummodo ne ligetur cum superstitionibus et erroribus paganis et cum rationibus veri et authentici spiritus liturgici congruat (Cf. Const. de S. Lit. nn. 37 et 40) [LE 3141].

* Ad Praesides Conferentiarum episcopalium: Notit. 5 (1969) 333-334.

3798

1969 OCT .. -SC CULTUS DIVINI, RESP. PART.*

RESPONSA AD PROPOSITA DUBIA: 1—AD INSTITUTIONEM GENERALEM MISSALIS ROMANI. 2—AD ORDINEM MISSAE. 3—AD CALENDARIUM. 4—AD DIVERSA

I. AD INSTITUTIONEM GENERALEM MISSALIS ROMANI

1. *Utrum adhuc maneat ritus «Asperges»?* RESP.: *Affirmative.* Est enim ritus qui die dominica utiliter in mentem revocat lavacrum baptismatis. Attamen res melius determinabitur in novo Missali, ita ut ritus *Asperges* organice componatur cum actu paenitentiali Missae.

2. *Utrum color ruber in dominica Passionis adhibeatur tantum in processione palmarum?* RESP.: *Negative.* Toto die liturgico dominicae Passionis seu in palmis, scilicet a primis ad secundas Vesperas, semper adhibetur color ruber, in Missa et in Officio. Hoc valet etiam pro feria VI in Passione Domini, in qua color est ruber sive pro Officio sive pro Actione liturgica.

3. *Utrum facultas concessa religiosis bis celebrandi aut concelebrandi quando cum proprio Ordinario concelebrant, valeat etiam pro eius delegato?* RESP.: *Affirmative.* Sicut concessum est pro presbyteris qui concelebrant cum Episcopo dioecesano vel eius delegato (cf. *Inst. gen.* n. 158*d*).

II. AD ORDINEM MISSAE

4. *Quaenam est formula benedictionis finalis Missae ab Episcopo adhibenda?* RESP.: Quamvis in novo Ordine Missae nihil dicatur de hac re, Episcopi populo benedicunt in fine Missae aut formula sollemniore quae invenietur in Missali Romano, aut formula usque nunc consueta, nempe: «Sit nomen Domini benedictum... Adiutorium nostrum... (quin se signent)... Benedicat vos...» cum triplici signo crucis.

5. *Suntne adhuc servandae peculiares formulae Canonis Romani pro Missa in Cena Domini?* RESP.: *Affirmative.* In novo Ordine Missae non inveniuntur quia habentur iam suo loco, scilicet in Missali Romano ad Missam in Cena Domini, feria V Hebdomadae Sanctae.

III. AD CALENDARIUM

6. *Utrum anniversarium Dedicationis ecclesiae et sollemnitas patroni aut tituli ecclesiae in dominicam transferri possint?* RESP.: *Affirmative*, si agitur de dominica per annum vel temporis Nativitatis et de anniversario Dedicationis ecclesiae *propriae* vel de patrono *principali loci* aut de titulo ecclesiae *propriae*, quae celebrantur tanquam sollemnitates. De his celebrationibus dici possunt omnes Missae, quae concurrente populo celebrantur (cf. «*Normae de Anno lit. et de Cal.*», n. 58) [LE 3728].

Negative. Si translatio facienda est in dominicas Adventus, Quadragesimae et paschae, vel in dominicas in quibus occurrat aliqua sollemnitas Domini, B. Mariae Virginis et Sanctorum in calendario generali inscripta, vel si agitur de anniversario dedicationis ecclesiae *Cathedralis*, de patrono regionis vel nationis, de patrono secundario.

7. *Utrum Missae votivae de Iesu Christo Summo et Aeterno Sacerdote, de Sanctissimo Corde Iesu et de Corde Immaculato B. M. V., celebrari possint respective prima feria V, VI, et primo sabbato mensis, etsi occurrat memoria obligatoria?* RESP.: Possunt celebrari ad normam n. 333 Institutionis generalis Missalis romani «si qua vera necessitas id postulet in celebratione cum populo». Vera necessitas indicatur prae oculis habendo sensibilitatem et devotionem fidelium.

8. *Utrum mutandi sint tituli qui aliquam difficultatem historicam praebent aut qui in Calendario generali amplius non habentur?* RESP.: *Negative.* Unaquaeque ecclesia suum titulum servat et festum proprii titularis celebrat, etsi amplius non consideratur in Calendario generali. Quando examen instituetur pro revisione Calendariorum propriorum, tunc forsan denuo quaestio moveri posset attentis non solum critica historica, sed etiam rationibus ordinis pastoralis et spiritualis fidelium.

9. *Utrum in sollemnitatibus quae tempore Adventus et Quadragesimae occurrunt facienda sit commemoratio feriae?* RESP.: *Negative.* Nulla fit commemoratio neque in Missa neque in Officio.

10. *Quid faciendum pro Rogationibus et Quatuor Temporibus?* RESP.: Standum est ad ordinationes Conferentiarum Episcopalium aut singulorum Episcoporum sive quoad tempus sive quoad modum. Diebus quibus antea habebantur rogationes vel quattuor tempora Missa et Officium fiunt de feria aut de sanctis. Episcopus autem vel Conferentia Episcopalis praecipere valent illis diebus peculiares celebrationes quae diversae esse possunt, v. gr. ruri vel in civitatibus, et quae varia themata attingere possunt, fructus terrae, pacem, unitatem Ecclesiae, propagationem fidei, etc. Hoc in casu dicitur Missa votiva apta.

11. *Utrum mane diei 24 decembris celebrari possit Missa de vigilia Nativitatis?* RESP.: *Negative.* Dicitur Missa de feria. Notio vigiliarum penitus mutatus est. Amplius non habentur vigiliae sicuti antea intelligebantur. Nunc vespere diei praecedentis quarumdam sollemnitatum dicitur Missa propria de vigilia, quae iam pertinet ad sollemnitatem: est ergo Missa festiva.

IV. AD DIVERSA

12. *In communitatibus monasticis potestne organaedus sacerdos qui Missam concelebrare cupit, stare ad organum pro liturgia verbi?* RESP.: *Affirmative.* Valde expedit ut Missa conventualis, quae magnum momentum habet in vita spirituali communitatis, congrua sollemnitate celebretur, cum plena participatione omnium sodalium, ab unoquoque secundum Ordinem receptum (cf. *Inst. gen.*, n. 76). Organaedus verum ministerium liturgicum exercet (ibid., n. 63), quod, in casu monaci presbyteri, culmen attingit in concelebratione. His attentis, quando cartibulum (*consolle*) organi est prope scamna chori, organaedus concelebrans potest stare ad organum usque ad orationem super oblata vel usque ad *Sanctus*, postea vero circa altare consistit usque ad communionem.

13. *Utrum ope radiophonica vel televisifica transmitti possit Missa momento vel die diverso quo celebrata est.* RESP.: Hae transmissiones per se fiunt, ut hi qui Missam participare non possunt, mente et animo uniantur cum celebratione quae eodem momento peragitur. Si ob difficultates omnino graves Missam per radiophonicum vel televisificum instrumentum auscultant vel contemplant monendi sunt de huiusmodi re.

* Notit. 5 (1969) 403-406.

3799

1969 NOV 4.-SC CLERI, LIT. CIRC. AAS 62 (1970) 123-134

LITTERAE CIRCULARES AD CONFERENTIARUM EPISCOPALIUM PRAESIDES DE PERMANENTI CLERI, MAXIME IUNIORIS, INSTITUTIONE ET FORMATIONE SECUNDUM PLACITA CONGREGATIONIS PLENARIAE DIE 18 OCTOBRIS ANNO 1968 HABITAE

1. Inter ea, quae ad Sacram Congregationem pro Clericis pertinent, Constitutione Apostolica *Regimini Ecclesiae universae* hoc statuitur: «Congregatio media et subsidia quaerit, proponit et urget quibus sacerdotes ad sanctitatem assequendam contendant; studia ne intermittant, adeo ut iidem praesertim in divina revelatione, scientia theologica,

http://www.obrascatolicas.com

artibus liturgicis necnon in humanis disciplinis magis magisque edocti, fructuosius exerceant sacerdotale ministerium; instituta pastoralia promovet; curat erigendas bibliothecas pro clero; instituendos ubique statis temporibus cursus, quos vocant, pro sacerdotibus, praesertim novensilibus, ut iidem pastorales cognitiones et methodum perficiant atque amplificent, experientias apostolicas mutuo communicent, activitates pastorales coordinent». [1].

2. Quod officium ut recte impleret, Sacra Congregatio pro Clericis necessarium esse duxit peculiari examine expendere quaestionem de permanenti clericorum, potissimum iuniorum, formatione, quo efficacius ad usum deducerentur statuta hac de re a Concilio Vaticano II edita [2].

Hunc in finem, ampla quaestionum series ad Conferentias Episcopales missa est, unde cognosci possent, modo quidem vivido ac definito, cum verae et germanae quaestiones, quae ex illa permanenti formatione in variis orbis terrarum partibus oriuntur, tum ea, quae hac in re expe-
124 riendo usque adhuc sunt comperta. /

Postquam omnia responsa mature considerata sunt atque perpensa, eorum summarium propositum est, ut de eo inquireret, Coetui plenario Sacrae Congregationis pro Clericis, die 18 mensis Octobris anno 1968 acto. Ea, quae eiusdem coetus Sodales concluserunt, per has litteras cum Conferentiis Episcoporum communicantur, ut Episcopi, sive singuli sive plures coniunctim, ad eiusmodi institutionem et formationem efficiendam ordinandamque iuventur.

Considerationes generales

3. Neminem sane latet totius *Ecclesiae renovationem*, quam Concilium Vaticanum II et exoptavit et promovit, magnam partem pendere e *sacerdotali ministerio* [3], atque adeo e formatione sacerdotibus tradita, ex eiusque continuitate ac perfectione post susceptam sacerdotalem ordinationem, maxime per priores vitae pastoralis annos. Ad potiores vero partes ministerii Episcoporum pertinet, ut haec formatio tuta reddatur et excolatur altius: «Cum sacerdotalis institutio, ob recentioris potissimum societatis rerum adiuncta, etiam studiorum in Seminariis curriculo absoluto prosequenda atque perficienda sit, Conferentiarum Episcoporum erit in singulis nationibus aptiora media adhibere, cuiusmodi sunt pastoralia Instituta cum paroeciis opportune selectis cooperantia, conventus statis temporibus cogendi et accommodatae exercitationes quarum ope iunior clerus sub aspectu spirituali, intellectuali et pastorali in sacerdotalem vitam atque apostolicam operositatem gradatim introducatur easque in dies magis renovare ac fovere valeat» [4].

4. Hi tres *aspectus sacerdotalis formationis* —*spiritualis*, *intellectualis*, *pastoralis*— intime, et apte convenienterque inter se componantur oportet: est enim omnino necessarium, ut recta vigeat congruentia inter fines, quos assequi permanenti formationi est propositum, inter doctrinam nempe theologicam, praxim pastoralem et vitam spiritualem, ac quidem arcta quadam coniunctione mutuaque cooperatione. Periculum modum excedendi in for-
125 matione spirituali, saltem his ipsis temporibus, minus frequens atque remotius esse videtur. / Haec vita spiritualis ceterorum duorum *aspectum* est veluti fundamentum habenda, cum pastoralis actio sit quasi eius fructus et scientia theologica merito dici possit eius criterium dirigens.

5. Sub respectu *intellectuali*, sacerdotum formatio, ordine rationeque composita, complecti debet non solum iteratam tractationem sed etiam confirmationem primariarum disciplinarum, quarum studio ipsi iam diu operam dederunt, praesertim quod ad eas doctrinae sacrae quaestiones attinet, quae maius momentum habent ad vitam spiritualem pastoralemque operositatem; considerentur quoque oportet doctrinae theologicae *progressio* ac *novae quaestiones pastorales*, maxime vero quatenus hae a vivo Ecclesiae Magisterio elucidatae sunt; demum curandum est, ut omnia, quae circa rem pastoralem experiendo sunt comperta, cum *solida doctrinae summa* conectantur.

Quapropter, inter studia sacram ordinationem subsequentia haec recensenda esse videntur: quae scilicet pertinent ad Sacram Scripturam, Ecclesiae Patres ac Doctores, traditionis documenta —in quibus peculiarem locum obtinent Decreta Magisterii Conciliorum ac Summorum Pontificum—, Liturgiam, probata theologorum opera, necnon practicas exercitationes de re pastorali, catechetica, homiletica ac paedagogica et quaestiones de doctrina sociali Ecclesiae. Prae oculis quidem habeantur oportet haec verba Decreti *Presbyterorum ordinis*: «Presbyteri ab Episcopo in sacro ritu ordinationis admonentur ut sint *maturi in scientia* et sit doctrina eorum *spiritualis medicina populo Dei*. Scientia autem ministri sacri sacra esse debet, quia e sacro fonte desumpta et ad sacrum finem directa» [5].

6. *Determinatio* autem *materiae* huius studii pro sacerdotum formatione non videtur esse remittenda singulorum arbitrio vel optatis. Hanc enim materiam non licet determinari placitis quibusdam hac aetate vigentibus neque schola quadam theologica. Semper quidem considerandum et attendendum est id, quod sacerdotes cupiunt, non ita tamen, ut eiusmodi optatum fiat ratio et norma materiae pro theologica formatione seligendae.

7. Expedit hic nonnullas exponere considerationes circa quasdam *difficultates*, quae *his temporibus* non raro contingunt, cum haec iunio/rum sacerdotum institutio ad usum 126
deducitur. Nostra enim aetate fere quoad omnia, etiam quoad fidei veritates, dubitationes exceptionesque proponuntur, unde etiam consequitur, ut apud multos sacerdotes personalis certitudo circa germanam doctrinam catholicam iam non habeatur, ita ut ipsa principia, quae vitam christianam et sacerdotalem regunt ac moderantur, in dubium vel saltem in controversiam vocentur.

Hic mentis habitus spiritui supernaturali nullatenus favet, qui omnino necessarius est ad sacerdotum vitam et ministerium, sed eos potius ad illam «saecularizationem», quae dicitur, inducit, quaeque non solum reapse invenitur, sed etiam interdum aperte intenditur. Si enim catholicae doctrinae veluti patrimonium, quod quisque certe ac personali ratione possidet, ita ut eius vitam et operationem efficaciter dirigat, amittitur, subsidia deficiunt, quorum ope resisti possit naturalismo et materialismo practico, quibus vita socialis nostra aetate in toto circuitu suo inficitur.

8. Iuniores sacerdotes non raro difficultates experiuntur in *fidei depositio integre retinendo*, quod a Iesu Christo est Ecclesiae traditum. Cuius rei multiplices causae sunt: etenim partim ex aucta voluntate oritur contra dicendi, adeo ut non dubitetur etiam ipsas traditas veritates fidei improbare, praesertim quod ad modum attinet eas enuntiandi; quae quidem ad improbandum propensio imprimis authentici Magisterii ecclesiastici dicta respicit, eo progrediens, ut oboedientia in discrimen vocetur; partim vero causa huius animorum turbationis ponenda etiam esse videtur in aucto momento disciplinarum empiricarum, quarum conclusiones theologi modo fidei non congruenti interdum interpretantur; quam interpretationem ne ipsi quidem harum disciplinarum cultores probant, saltem ii qui non imbuti sint ideologia aliqua religioni christianae infensa. Demum memoranda est rei socialis mutatio, quae magnam vim habet ad ea, quae ad socialem sacerdotis vitam spectant.

9. Vita vero *spiritualis* vividam *fidem personalem* postulat, ex qua illa oritur, in qua innititur, ex qua incrementa capit. Mutua est autem haec ratio: etenim vita spiritualis, quantum ad ipsam pertinet, fidem roborat Ideoque tutum efficit modum theologalem in studia incumbendi, cogitandi ac statuendi, quid sit agendum, atque ita facIliorem etiam reddit comprobationem doctrinae a Magisterio propositae, quod quidem est norma proxima laboris theologici. / 127

Supremo enim Ecclesiae Pastori et Episcopis cum Eo coniunctis ex divina institutione competit munus docendi ea, quae ad fidem spectant; quae potestas neque laicis neque presbyteris tribuitur. Ea igitur, quae a Magisterio proponuntur, sincere accipiantur oportet: quae omnia nisi accipiantur ac quidem sine ullis ambagibus vel exceptione, propter auxilium Spiritus Sancti Ecclesiae Magisterio promissum, *suppositis* quidem *supponendis*, «religiosum voluntatis et intellectus obsequium... praestandum est Romani

[1] Paulli VI, Const. Apost. *Regimini Ecclesiae universae*, n. 67, 1: *A. A. S.* 59 (1967), pp. 908-909 [LE 3358].
[2] Cfr. Conc. Oec. Vat. II, Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 16: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 680-681 [LE 3332]; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 19: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 1019-1020 [LE 3365]; Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 22: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 726-727 [LE 3334].
[3] Cfr. Conc. Oec. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 1: *A. A. S.* 58 (1966), p. 991; Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, Proœmium: *A. A. S.* 58 (1966), p. 713.
[4] Conc. Oec. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 22: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 726-727; cfr. etiam Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 19: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 1019-1020; Paulli VI, Litt. Apost. motu proprio datae *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 7: *A. A. S.* 58 (1966), p. 761 [LE 3437].

[5] Conc. Oec. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 19: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 1019-1020.

Pontificis authentico magisterio etiam cum non ex cathedra loquitur», immo vero supremi Magisterii «definitionibus fidei obsequio adhereridum» [6].

Ad confirmandam hanc vitam spiritualem et conscientiam sacerdotii, optandum est, ut Feria V Hebdomadae Sanctae mane quisque presbyter —sive Missae chrismatis intersit sive non intersit— renovet actum, quo se Christo devovit, quo officia sacerdotalia se exsecuturum, maxime sacrum caelibatum servaturum et oboedientiam Episcopo (aut Moderatori Religioso) praestiturum esse promisit, atque in animo suo celebret munus sacro Ordine sancitum, quo vocatus est ad servitium Ecclesiae.

10. Idcirco theologica institutio imprimis catholicam doctrinam ab Ecclesiae Magisterio propositam plene omnibusque partibus tutari atque explicare debet atque subtilius explanare, adiumentis subsidiisque adhibitis, quae disciplinae Bibliorum sacrorum, Ecclesiae Patrum necnon et «patrimonii philosophici perenniter validi» [7] importaverunt. Neque omitti licet catholicam doctrinam de ipsius Magisterii Ecclesiae auctoritate eodem modo tuenda. Haec omnia praestanda sunt ratione quoque habita difficultatum, quae circa sacram doctrinam e quaestionibus, hodie acriter motis, oriuntur ac quibus responsio vere christiana danda est.

11. Solida vita spiritualis atque recta scientia theologica excitant foventque impulsionem et operositatem *pastoralem*, fructuosam Sacramentorum administrationem, verbi Dei praedicationem vi persuadendi praeditam, et omnimo-
128 dam caritatem pastoralem, ad quod munus ex/sequendum sacerdotes ordinationem receperunt [8]: ita quidem, ut Dei caritas fundamentum semper sit caritatis erga proximum, et illi fidei doctrinam exponant omnino congruenter Ecclesiae Magisterio apteque distinguant sacerdotalem operam ab actione politica et sociali, quae ad laicos propria ratione pertinet [9]. Necessarius est habitus animi inducens ad vitam agendam pietate ac disciplina conformatam, cum sacerdotale ministerium, cuius sunt presbyteri participes, omnino postulet modum ac rationem vitae congruentem donis in sacramentali ordinatione susceptis et muneribus in vita pastorali cuique exercendis: «ut, aptis adhibitis mediis ab Ecclesia commendatis, ad illam semper maiorem sanctitatem nitantur, qua evadant in dies aptiora instrumenta in servitium totius Populi Dei» [10].

Beatus Paulus Apostolus praeterea hortatur: «Admoneo te ut resuscites gratiam Dei, quae est in te per impositionem manuum mearum. Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis, et dilectionis et sobrietatis» [11].

Sacerdotes, si haec in ipsis inveniantur et vigeant, numquam obliviscentur, cur se olim Deo eiusque gregi devoverint in sacerdotio, neque periculum erit, ne ignorent, quid fidelibus praestare possint ad salutem procurandam neve pro caritate proximi substituatur merus humanismus naturalis.

12. Qua de causa Episcopus instanter curet oportet, ne docentes, quibus munus instituendi sacerdotes credatur, casu designentur. Ratio seligendi eiusmodi docentes sana mens ecclesiastica esse debet. Illud enim *sentire cum Ecclesia*, quod iterum iterumque excitari debet, postulat sane theologum Ecclesiae fidelem. In universum autem, ut vita sacerdotalis eiusque vis persuabilis foveantur, arctior coniunctio inter scientiam theologicam et spiritualitatem sa-
129 cerdotum propriam efficienda est. /

Itaque ii magistri ad hoc opus praestandum apti possunt haberi, qui propositas sibi quaestiones solvunt, non autem qui dubitationes ingerunt et augent. Nominis famæ, qua palam fruuntur, novitatis studium in quaestionibus proponendis et explanandis vel enuntiandi modus, qui animos quidem allicit, non tamen erudit neque iis persuadet, nequeunt esse rationes, ob quas designentur. Mos ille impugnandi traditiones, institutiones auctoritatemque Ecclesiae, non idoneum quemquam reddunt ad hoc munus exsequendum. Sed ut magister, qui discipulos instruat, sacerdos asciscatur, qui sincero animo cum Ecclesia sentit, ac de hac via neque in hanc neque in illam partem deflectit. Magistri sacerdotum, attento animo et corde sincero germana bona nostrae aetatis et ea, quae haec vere postulat, inspicientes, atque penitus inhaerentes, quoad vitam ac doctrinam, traditionibus Ecclesiae, mente et opere componere studeant ea, quae haec tempora nostra exigunt et in quae inclinant atque propendent, prout eadem sunt legitima, cum Ecclesiae traditione. «Facile cernitur quam opportunum ac prorsus necessarium sit optimos habere duces ac magistros, qui eis non tam doctrinae praeceptis, quam sacerdotalis ministerii exercitatione in exemplum praeluceant» [12].

13. Ut autem sacerdotum formatio ordine rationeque progrediatur, accurate est praeparanda ac disposite exsequenda. «Quam doctrinalem de re apostolica institutionem et formationem, ut usu et experientia firmetur, practica quoque, quae dicitur, per gradus sapienter progrediens prudenterque moderanda exercitatio comitetur oportet, quam peculiari deinde post adeptum sacerdotium tirocinio peritissimis viris sive doctrina sive consilio et exemplo moderantibus, exercendam et perficiendam esse volumus, et studiis sacris numquam intermissis, continuo solidandam» [13]. Cui necessitati optime occurri videtur, si Episcopus cuidam sacerdoti tamquam *Directori studiorum* vel parvo cuidam coetui, qui non e pluribus quam tribus sacerdotibus constet, sacerdotum institutionem consulto committat [14]. Propter
130 rei momen/tum valde expedit, ut Episcopus arctam habeat necessitudinem cum *Directore* vel *Directoribus* formationis sacerdotalis.

Foveatur, quatenus fieri potest, per speciales disciplinarum cursus congrua illorum sacerdotum praeparatio, qui permanenti ceterorum formationi atque institutioni erunt addicti.

Subsidia proponenda

14. Cura rerum gerendarum, ratione atque exsecutione, quoad sacerdotalem formationem, primo *spectat ad loci Ordinarium*, idque hinc quia presbyteri munera et sollicitudinem Episcoporum pro sua quisque parte in se recipiunt et cotidiano studio gerunt: si igitur Episcopus «integrum opus pastorale totius dioecesis promovere» studet, etiam continuae formationi sacerdotum prospiciat necesse est [15]; illinc vero, quia necessitates et possibilitates formationis sacerdotum tantopere differunt pro populorum ac regionum diversitate, ut seria formatio haberi possit solummodo, si condicionum uniuscuiusque loci ratio habeatur. Patet tamen interdum hanc quaestionem melius solvi posse intra fines latiores, ex. gr. Conferentiarum Episcopalium.

15. Quapropter, inter subsidia quae hoc in documento recensentur, quaeque sunt etiam fructus multarum rerum, quae experiendo variis in locis compertae sunt, ea Episcopi vel Conferentiae Episcopales seligant, pro proprio quidem cuiusque territorio, quae *secundum rerum adiuncta* ac possibilitates opportuniora videantur. Nec quidquam obstat quominus, communi consensu eorum quorum intersit, *incepta interdioecesana* constituantur, praesertim ubi cleri penuria id suadeat.

1. *Annus pastoralis*

16. In Litteris Apostolicis *Ecclesiae Sanctae*, die 6 mensis Augusti anno 1966 motu proprio datis ad exsequenda ea, quae in Decreto *Christus Dominus*, n. 16, et Decreto *Presbyterorum Ordinis*, nn. 19-21, statuta sunt, hoc decernitur: «Curent Episcopi aut singuli aut inter se coniuncti ut omnes Presbyteri, etiam si ministerio addicti sunt, seriem praelectionum pastoralium statim post ordinationem per annum / perficiant» [16]. Nonnullis in dioecesibus huic 131
pastorali anno usque adhuc per diaconatum plus minusve protractum provisum est.

Huic pastorali anno haec, quae sequuntur, sunt propo-

[6] Conc. Oec. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 25: *A. A. S.* 57 (1965), pp. 29-31 [LE 3232].
[7] Conc. Lec. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 15: *A. A. S.* 58 (1966), p. 722; cfr. etiam Decl. *Dignitatis humanae*, n. 14: *A. A. S.* 58 (1966), p. 940 [LE 3363].
[8] Cfr. *Pont. Rom.*, De Ordinatione Presbyt.; Conc. Oec. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28: *A. A. S.* 57 (1965), pp. 33-36.
[9] Cfr. Conc. Oec. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 32: *A. A. S.* 57 (1965), pp. 38-39; Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, n. 7: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 833-844 [LE 3316]; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 6: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 999-1001; Const. Past. *Gaudium et spes*, nn. 43 et 76: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 1061-1064 et 1099-1100 [LE 3366].
[10] Conc. Oec. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 12: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 1009-1011. [11] 2 *Tim.* 1, 6-7.
[12] Pii XII, Litt. Apost. motu proprio datae *Quandoquidem*: *A. A. S.* 41 (1949), p. 166 [LE 2038].

[13] Pii XII, Const. Apost. *Sedes Sapientiae*: *A. A. S.* 48 (1956), p. 364 [LE 2579].
[14] Paulli VI, Litt. Apost. motu proprio datae *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 7: *A. A. S.* 58 (1966), p. 761: «Curent etiam Episcopi vel Conferentiae Episcopales, iuxta cuiusque territorii condiciones, ut eligantur unus vel plures Presbyteri probatae scientiae et virtutis, qui tamquam studiorum moderatores, promoveant et ordinent praelectiones pastorales ceteraque subsidia, quae necessaria existimantur ad fovendam formationem scientificam et pastoralem Presbyterorum proprii territorii» [LE 3437].
[15] Conc. Oec. Vat. II, Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 16: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 680-681. [16] I, n. 7: *A. A. S.* 58 (1966),

http://www.obrascatolicas.com

sita: *a)* facilior transitus a vita Seminarii ad exercitium ministerii pastoralis; *b)* accessus per gradus faciendus ad opera pastoralia ita ut cognitio hominum consortionis, in qua sacerdotes vivere et agere debeant, et ars exercendi varia ministeria atque communicandi cum variis personarum coetibus gradatim procedant, sine improvisis inceptis; *c)* absolutior maturitas humana et sacerdotalis, probante experientia pastorali.

Necessitas haec in omnium memoriam revocata iam fuit a Summo Pontifice Pio XII, fel. rec., in Adhortatione Apostolica *Menti Nostrae*, ubi suadebatur etiam, tamquam subsidium opportunissimum, communis vita iuniorum sacerdotum: «Vos adhortamur, Venerabiles Fratres, ut, quantum fieri potest, inexpertos adhuc sacerdotes in medias ne ingeratis operas, neve eos assignetis locis, vel ab urbe Dioecesis principe vel a celebrioribus eius oppidis remotis. In huiusmodi enim vitae statu si versarentur, segreges, imperiti, periculis oppositi, a magistris prudentibus inopes, incommoda procul dubio ipsi capere eorumque alacritas possent. Probatur quoque admodum Nobis, Venerabiles Fratres, hos novellos sacerdotes una cum loci curione maxime eiusque administris vivere; propterea quod facilius ita, senioribus praeeuntibus, ad sacra munera iidem poterunt informari, atque pietatis studio ardentius imbui... Quod in votum iam venerat Ecclesiae id Nos et nunc comprobamus et commendamus vehementer, iniri scilicet ab unius curiae vel a plurium vicinarum curiarum clero communis vitae consuetudinem» [17].

17. Annus pastoralis peragi potest sive in instituto aut domo ad hoc destinatis sive in paroeciis aliisve actionis pastoralis sedibus. Tempus ita componatur, ut sive doctrinae sive praxi pastorali debite prospiciatur.

In hoc anno pastorali introducendo sequentes prae ceteris *condiciones* serventur necesse est:

a) parochi et paroeciae, quo mittuntur diaconi vel iu-
132 niores sacerdotes inducendi in ministerium curae animarum, sedulo et accurate seligi debent;

b) quoad sacerdotum a presbyteratu suscepto recentium pastoralem operam, condiciones clare definitae statuantur quod ad laboris magnitudinem attinet; iunior enim sacerdos, cum considerandus non sit veluti cooperator, licet nondum plene exercitatus, ad eos sacerdotes mittendus est, qui vere parati sint tempus et laborem impendere in formationem iuvenis sodalis;

c) per annum pastoralem, sacerdotibus novensilibus sufficiens occasio danda est in conventibus cum aequalibus ea, quae experiendo cognoverunt, mutuo communicandi, complendi et, si casus ferat, corrigendi;

d) speciatim per annum pastoralem fovendum est alacre colloquium sacerdotum cum Episcopo, cum Vicario Generali vel Episcopali, etc.;

e) solummodo post expletum annum pastoralem sacerdotes novensiles in paroecia aliqua certam nominationem accipiant.

2. *Examina triennalia et paroecialia*

18. Normae canonis 130 Codicis Iuris Canonici de examinibus triennalibus, quae dicuntur, pergunt vigere. Remanet etiam examen paroeciale, quo candidatus suam idoneitatem ostendat, etsi abrogati sunt concursus praescripto Litterarum Apostolicarum *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 18, § 1.

Opportuna tamen accommodatio huiusmodi subsidiorum traditione receptorum, necnon examinum ordinatio, materiarum distributio ac quaestionum particularium determinatio fieri possunt ab Episcopo vel a Conferentia Episcopali.

Haec examina verti debent non solum in doctrina, verum etiam in praxi, neque quidquam obstat, quominus forma colloquii adhibeatur aut pensi alicuius peculiaris, quod fiat de materia definita sub ductu magistri periti.

3. *Cursus disciplinarum sacerdotibus destinati*

19. Decretum *Presbyterorum Ordinis* ante omnia postulat, ut sacerdotibus, paucos post annos ab eorum ordina-
133 tione, copia detur frequentandi «cursum, quo ipsis praebeatur occasio cum ad pleniorem / methodorum pastoralium et scientiae theologicae cognitionem acquirendam, tum ad vitam spiritualem roborandam et ad mutuo experientias apostolicas cum fratribus communicandas» [18]. Ex-

[16] *A. A. S.* 42 (1950), pp. 692-693 [LE 2151].
[17] Conc. Oec. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 19: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 1019-1020.

pedit, ut initium huius cursus destinetur recessui spirituali per sufficiens tempus protrahendo.

Agitur ergo de cursu diverso ab anno pastorali, qui dicitur, et fortasse in hoc cursu speciatim opera dari potest, ut «iuvenes a sacerdotio recentes opportunis illis disciplinis ac rebus exerceantur, quibus iisdem opus sit ut novas etiam apostolatus formas, quas nostra induxerit aetas, expedite, apte alacriterque tractare valeant» [19].

Eiusmodi disciplinarum cursus per aliquot annos imponi ac praescribi possunt; libere tamen pateant etiam ceteris sacerdotibus.

4. *Sessiones studii causa agendae*

20. Expedit ut S. Theologiae Facultates universo clero offerant opportunas *sessiones studii* causa agendas (ex. gr. per hebdomadam in anno, vel semel in mense), quibus ipsis praebeatur utile complementum formationis theologicae. Cursus hebdomadales fieri possunt per seriem lectionum quae litteris mittendis accipiendisque peraguntur.

Post 10 et 25 a recepto sacerdotio annos imperari possunt huiusmodi *studiorum sessiones*.

5. *Sacerdotum conventus*

21. Conferentiae *decanales*, de quibus in can. 131 C.I.C. opportune ad hodiernas rationes accommodentur; foveantur sacerdotum sive eiusdem aetatis sive eiusdem regionis conventus ad mutuam fovendam caritatem, ad ea, quae experientia cognoverunt, inter se communicanda, ad differentias ex aetate ortas superandas.

6. *Institutio bibliothecarum*

22. Convenit ut, per *decanatus* vel saltem per regiones, bibliothecae instituantur, libris probatae doctrinae instructae, quibus sacerdotes indigere possunt ad confirmandam augendamque cognitionem rei theologicae, spiritualis ac pastoralis, ita ut ipsis libri facile et sine expensis praesto sint. /

134

7. *Feriae studiorum causa habitae*

23. Libenter vacationes concedantur sacerdotibus, qui eas desiderent ad sua studia theologica amplificanda.

8. *Aliae opportunitates formationis sacerdotum*

24. Singulis in dioecesibus vel in regione interdioecesana, prout unoquoque in casu fieri potest, *Institutum Pastorale*, sub ductu Commissionis opportune nominatae, condi potest, quod faciliorem etiam reddat progressum in cognitione theologiae pastoralis, per breves cursus, commentarios per intervalla editos, acroases aliaque id genus, quae universis sacerdotibus destinentur.

25. Expedit, ut foveatur —cum opportunis cautelis, quas singulis in casibus prudentia suggerat— libera formatio coetuum de re theologica, atque, generatim, provehantur institutiones, quae sacerdotibus adiutorium praebeant ad eorum vitam spiritualem, actionem pastoralem et formationem *intellectualem*: constat enim multis in locis uberes fructus percipi, quoad sacerdotum sanctitatem ac ministerium, ex eiusmodi institutionum alacritate.

Conclusio

26. Sacra haec Congregatio, Cleri servitio addicta, mutuas cum Conferentiis Episcopalibus et cum earundem particularibus Commissionibus pro Clero necessitudines quam maxime fovere intendit, sibi proponens notitias de inceptis atque rebus experientia cognitis colligere easdemque cum omnibus, quorum interest, communicare.

Pergrata itaque erit Episcopis atque Conferentiis Episcopalibus, si referre voluerint ea, quae experientia comperint, suggestiones ac propositiones, quibus dirigatur et in tuto collocetur permanens sacerdotum formatio, quae tanti momenti est pro universae Ecclesiae vita.

Confidit hoc Sacrum Dicasterium fore ut colloquium, his litteris de permanenti sacerdotum institutione atque formatione inchoatum, futuro tempore melius usque perficiatur ad communem, in sacerdotum servitio, utilitatem.

Datum Romae, die 4 mensis Novembris anno 1969 in festo S. Caroli Borromaei.—Ioannes Card. Wright, *Praefectus*. Petrus Palazzini, Archiep. tit. Caesarien. in Cappadocia, *a Secretis*.

[18] Pii XII, Litt. Apost. motu proprio datae *Quandoquidem*: *A. A. S.* 41 (1949), p. 165 [LE 2038].

Adn. Notit. 6 (1970) 88-89; E. F. REGATILLO in Sal terrae 60 (972) 218-223.

3800

1969 NOV 10.-SC CULTUS, NORMAE. PART.*

In editionibus Missalis Romani addatur Appendix cum Ordine Missae et nonnullis formulariis in lingua latina

Romae, die 10 *novembris* 1969

Excellentissime Domine, Cum nonnullae Conferentiae Episcopales, de novis editionibus Missalis Romani cum textu lingua vernacula exarato curantes, quaesierint num interpretationi populari textus latinus esset praeceptive addendus, Sacra haec Congregatio, re attente perpensa, ea quae sequuntur, approbante Summo Pontifice, statuit:

1. In editionibus Missalis Romani usui liturgico destinatis, quae textum popularem exhibent, textus latinus non erit necessario imprimendus.

2. Ad faciliorem autem reddendam celebrationem sacerdotibus qui linguam loci ignorant, loco aptiore (ex. gr. in Appendice) omnia Missalia cum textu populari *exhibeant oportet lingua latina*: *a)* Integrum Ordinem Missae cum nonnullis praefationibus et quattuor Precibus Eucharisticis; *b)* Quaedam formularia Missarum, quae iuxta diversitatem dierum aut temporum liturgicorum adhiberi valeant.

Textus hac ratione addendi in adnexo fasciculo continentur.

3. Curent tamen Episcopi ut in omnibus ecclesiis praesto sit exemplar Missalis Romani lingua latina; item ut in Sanctuariis facile haberi possit textus Missae propriae.

Hac autem occasione, placet etiam ea quae sequuntur Tecum, Eme Domine, communicare: *a)* Officina typographica Vaticana curat de apparanda editione typica latina Missalis Romani quae, praeter Ordinem Missae, exhibebit textus antiphonarum, orationum et praefationum pro universo cyclo anni liturgici. *b)* Item paratur editio Ordinis lectionum Missae, non tantum cum indicationibus biblicis, sed cum integro ipsarum textu latino.

Huiusmodi editiones praesto erunt proximis mensibus.

Dum haec, Eme Domine, Tecum communico, gratum mihi est me profiteri Tibi in Domino add.mum.—Benno Card. Gut, *Praef.* A. Bugnini, *a Secretis*.

* Ad Praesides Conferentiarum episcopalium, Prot. N. 1560/69: Notit. 5 (1969) 442-443.

3801

1969 NOV 11.-SIGNATURA APOST., DECISIO. PART.*

De remotione a paroecia, in qua, ad validam translationem parochi renuentis, normae Codicis hucusque vigentis servari debent

Facti Species.—Episcopus Dioecesis X, parochum Antonium, praeter adsertam malam rerum temporalium paroeciae administrationem, etiam propter praesumptam eiusdem mentis et corporis infirmitatem a paroecia removit et ad aliam transtulit.

Antonius vero, causas in Decreto remotionis adductas veras non esse iudicans ideoque se iniuste gravatum esse, ad S. Congregationem pro Clericis adversus Decretum suae remotionis recursum proposuit.

Haec S. Congregatio Decreto diei 18 Ianuarii 1967, decisionem Ordinarii ratam habuit confirmavitque simulque eidem consuluit, ut dictum parochum in quoddam sanatorium recipere curet.

Hanc S. Congregationis decisionem Ordinarius parocho notam fecit ipsique intimavit ut domum paroecialem statim desereret.

Cum vero parochus intimationi Ordinarii obtemperare recusaverit, Ordinarius parochum renuentem, opera etiam brachii saecularis adhibita, in carcerem detrudi iussit.

Rebus sic stantibus, Antonius contra decisionem S. Congregationis pro Clericis et Ordinarii Decretum remotionis, die 20 Septembris 1969 apud Sectionem Alteram S. T. Signaturae Apostolicae recursum interposuit.

In Iure—Ex n. 106 Constitutionis Apostolicae «*Regimini Ecclesiae Universae*» diei 15 augusti 1967 [LE 3588], et art. 96, n. 1 *Normarum Specialium Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae* [LE 3636], sat clare apparet delimitatio recursus apud Sectionem Alteram Signaturae Apostolicae, apud quam admittitur recursus: *a)* non adversus quemcumque actum, sed solum contra actus provenientes ex exercitio potestatis administrativae ecclesiasticae; *b)* non contra quemcumque actum cuiusvis potestatis administrativae, sed adversus decisionem competentis Dicasterii, praevio recursu ad competens Dicasterium ob contentiones ortas ex actu potestatis administrativae ecclesiasticae inferioris; *c)* quoties contendatur actum ipsum violasse legem aliquam.

In his casibus Signatura Apostolica videt non solum de admissione recursus, sed etiam de illegitimitate actus impugnati.

Notasse iuvat huiusmodi recursus iure meritoque vocari posse recursus hierarchicos.

Quod autem ad modum procedendi spectat, verum quidem est Ordinarium posse parochum transferre, a sua paroecia quam utiliter regit, ad aliam paroeciam aut ad quodlibet aliud officium ecclesiasticum, si bonum spirituale vel Ecclesiae necessitas aut utilitas id postulet.

Parocho autem renuente, Episcopus debet, ut translatio valide decernatur, in omnibus servare rationem procedendi — usque ad Codicem recognitum — in can 2157 - 2161 C.I.C. statutam (cfr. M. P. «*Ecclesiae Sanctae*» diei 6 augusti 1966, I, 20) [LE 3457].

Etsi Concilium Vaticanum II (cfr. Decretum «*Christus Dominus*» n. 31) [LE 3332] modum procedendi in remotione parochorum propter rationes pastorales facilirem expeditioremque reddat, nihilominus dici non potest ad coactam translationem sufficere quamcumque causam ordinis pastoralis, nempe ad arbitrium Episcopi, eo quod in N. 20 par. 2 lis, nempe ad arbitrium Episcopi, eo quod in N. 20 par. 2 citati M. P. statuitur, ad validam translationem parochi renuentis, normas codicis, usque ad codicem recognitum, servandas esse (cfr. 2157 - 2161).

Decisio.—In Congressu habito coram Emo Cardinali Praefecto die 11 Novembris 1969, proposita quaestione utrum recursus a parocho Antonio interpositus adversus decisionem a S. Congregatione pro Clericis die 18 Ianuarii 1969 latam, admittendus sit ad disceptationem an reiciendus utpote manifeste carens fundamento, decretum est: *Recursum in casu admittendum esse ad disceptationem.*

* Apoll. 43 (1970) 522-524.

3802

1969 NOV 12.-CONVENTIO CUM SAARLAND. AAS 62 (1970) 499-504

CONVENTIO INTER APOSTOLICAM SEDEM ET FOEDERATAM CIVITATEM SARAVICAM CIRCA INSTITUTIONEM MAGISTRORUM IN DISCIPLINIS RELIGIOSIS

Accordo fra la Santa Sede e il Saarland sulla formazione dei maestri

Fra la Santa Sede rappresentata dal suo Plenipotenziario, Monsignor Corrado Bafile, Arcivescovo titolare di Antiochia di Pisidia, Nunzio Apostolico in Germania.

E *il Saarland*, rappresentato dal Ministro della Giustizia, Signor Alois Becker, quale Plenipotenziario del Signor Presidente dei Ministri, viene concluso il seguente Accordo:

La situazione determinatasi riguardo alla formazione dei maestri ha indotto il Saarland ad introdurre riforme che richiedono un'intesa con la Santa Sede, trattandosi di materia regolata dall'art. 24 del Concordato del 20 Luglio 1933 fra la Santa Sede ed il Reich Germanico [LE 1182].

Vertrag zwischen dem Heiligen Stuhl und dem Saarland über die Lehrerbildung

Zwischen dem Heiligen Stuhl, vertreten durch dessen Bevollmächtigten, den Apostolischen Nuntius in Deutschland, Msgr. Corrado Bafile, Titularerzbischof von Antiochien in Pisidien,

und dem Saarland, vertreten durch den Minister der Justiz» Herrn Alois Becker, als Bevollmächtigten des Herrn Ministerpräsidenten, wird folgender Vertrag geschlossen:

Die Entwicklung auf dem Gebiet der Lehrerbildung hat das Saarland veranlasst, Reformen einzuführen, die eine Verständigung mit dem Heiligen Stuhl verlangen, da es sich um eine Materie handelt, die durch Artikel 24 des Konkordates zwischen dem Heiligen Stuhl und dem Deutschen Reich vom 20. Juli 1933 geregelt ist [LE 1182].

http://www.obrascatolicas.com

Per raggiungere tale intesa il Governo del Saarland ha preso contatto con la Santa Sede, e sono state svolte trattative.

Nel desiderio di promuovere nel campo anzidetto un'amichevole collaborazione e specialmente per assicurare una formazione di insegnanti cattolici che corrisponda alle esigenze dell'istruzione e dell'educazione degli scolari cattolici, la Santa Sede ed il Saarland hanno convenuto quanto segue:

ARTICOLO 1

1. Con riferimento all'art. 24 comma 2 del Concordato con il Reich, nell'Alta Scuola scientifico-pedagogica del Saarland vengono istituite cattedre di Teologia cattolica, i cui titolari nell'ambito della propria disciplina includono anche la Didattica dell'insegnamento religioso e le questioni di confine fra la Teologia e le altre scienze. I titolari di dette cattedre saranno nominati soltanto se dalla competente Autorità diocesana non saranno state sollevate obiezioni contro il candidato. Le cattedre ricevono una conveniente dotazione quanto alle persone e alle cose, e vengono collegate in una unità.

2. Il Saarland curerà, inoltre, che gli studenti, i quali, nel determinare le materie a scelta, si decidano per la Teologia cattolica e la Didattica dell'Insegnamento religioso, abbiano nell'Alta Scuola scientifico-pedagogica la possibilità di frequentare la Pedagogia religiosa presso un titolare di cattedra, che tratti la disciplina pedagogica con particolare riguardo alla istruzione ed educazione religiosa.

ARTICOLO 2

Gli ordinamenti degli studi e degli esami nelle discipline Teologia cattolica e Didattica dell'insegnamento religioso vengono compilati d'intesa con la competente Autorità diocesana. Nelle commissioni di esame, che sono competenti per il conferimento dell'idoneità all'insegnamento della Religione cattolica nelle *Grundschulen*, *Hauptschulen* e *Sonderschulen*, l'Autorità diocesana competente sarà convenientemente rappresentata.

ARTICOLO 3

Per impartire l'istruzione religiosa si richede la *missio canonica* da parte del competente Vescovo diocesano.

ARTICOLO 4

Se in avvenire sorgesse qualche divergenza sulla interpretazione e sulla pratica applicazione di una disposizione del presente Accordo, la Santa Sede ed il Saarland procederanno di comune intelligenza ad una amichevole soluzione.

ARTICOLO 5

Il presente Accordo, i cui testi italiano e tedesco fanno ugualmente fede, dovrà essere ratificato e gli Istrumenti della ratifica dovranno essere scambiati quanto prima in Bonn-Bad Godesberg.

Esso entra in vigore il giorno dello scambio di detti Istrumenti.

In fede di che è stato sottoscritto il presente Accordo in doppio originale.

Bonn, 12 Novembre 1969.—CORRADO BAFILE.

PROTOCOLLO ADDIZIONALE

Le Parti contraenti sono d'accordo su quanto segue:

1) L'Alta Scuola scientifico-pedagogica del Saarland, nel preparare le liste di nomi per la chiamata alle cattedre di Teologia cattolica prenderà consiglio dalla Facoltà teologica di Treviri. Lo stesso vale per gli incarichi che vengono conferiti su proposta dei titolari di dette cattedre.

2) Il giudizio se la persona proposta per la cattedra di cui all'art. 1 comma 2 sia in grado di trattare la disciplina pedagogica nello spirito della dottrina cattolica spetta al competente Ordinario diocesano.

5681

Um eine solche Verständigung herbeizuführen, hat die saarländische / Landesregierung mit dem Heiligen Stuhl 500
Fühlung aufgenommen, und Verhandlungen darüber haben stattgefunden.

In dem Wunsche, auf diesem Gebiet eine freundschaftliche Zusammenarbeit zu pflegen und vornehmlich, um eine Ausbildung katholischer Lehrer zu sichern, die den Erfordernissen des Unterrichts und der Erziehung von katholischen Schülern entspricht, sind der Heilige Stuhl und das Saarland über folgende Bestimmungen übereingekommen:

ARTIKEL 1

1. Unter Bezugnahme auf Artikel 24 Abs. 2 des Reichskonkordates werden an der Wissenschaftlichen Pädagogischen Hochschule des Saarlandes Lehrstühle für Theologie eingerichtet, deren Inhaber ihren Wissenschaftsbereich auch hinsichtlich der Didaktik des Religionsunterrichts und der theologischen Grenzfragen vertreten. Die Lehrstuhlinhaber werden erst dann ernannt, wenn von der zuständigen kirchlichen Oberbehörde gegen die in Aussicht Genommenen keine Erinnerung erhoben worden ist. Die Lehrstühle werden personell und sachlich angemessen ausgestattet und zu einer Einheit zusammengefasst. / 501

2. Das Saarland wird darüber hinaus dafür Sorge tragen, dass die studenten, die sich für katholische Theologie und Didaktik des Religionsunterrichts als Wahlfach entscheiden, an der Wissenschaftlichen Pädagogischen Hochschule des Saarlandes Gelegenheit erhalten, das Fach Religionspädagogik bei einem Lehrstuhlinhaber zu belegen, der den pädagogischen Wissenschaftsbereich unter besonderer Berücksichtigung der religiösen Bildung und Erziehung vertritt.

ARTIKEL 2

Die Studien- und Prüfungsordnungen für die Fächer katholische Theologie und Didaktik des Religionsunterrichts werden im Einvernehmen mit der zuständigen kirchlichen Oberbehörde aufgestellt. In den Prüfungsausschüss n, die für die Erteilung der Lehrbefähigung für den katholischen Religionsunterricht an den Grund-, Haupt- und Sonderschulen zuständig sind, erhält die zuständige kirchliche Oberbehörde eine angemessene Vertretung.

ARTIKEL 3

Die Erteilung des Religionsunterrichts setzt die Missio canonica durch den zuständigen Diözesanbischof voraus. / 502

ARTIKEL 4

Sollten sich in Zukunft wegen der Auslegung oder praktischen Anwendung einer Bestimmung dieses Vertrages irgendwelche Meinungsverschiedenheiten ergeben, so werden der Heilige Stuhl und das Saarland im gemeinsamen Einvernehmen eine freudschaftliche Lösung herbeiführen.

ARTIKEL 5

Dieser Vertrag, dessen italienischer und deutscher Text gleiche Kraft haben, soll ratifiziert und die Ratifikationsurkunden sollen möglichst bald in Bonn-Bad Godesberg ausgetauscht werden.

Er tritt mit dem Tage des Austausches der Ratifikationsurkunden in Kraft.

Zu Urkund dessen ist dieser Vertrag in doppelter Urschrift unterzeichnet.

Bonn, den 12 November 1969.—AL. BECKER.

ZUSATZPROTOKOLL

Die vertragschliessenden Teile sind sich über folgendes einig:

1) Die Wissenschaftliche Pädagogische Hochschule des Saarlandes wird beim Erstellen der Vorschläge / für die 503
Berufung auf die Lehrstühle für katholische Theologie den Rat der Theologischen Fakultät zu Trier einholen. Das gleiche gilt für die von den Inhabern dieser Lehrstühle beantragten lehraufträge.

2) Die Beurteilung, ob der für die Besetzung des Lehrstuhls gemäss Artikel 1 Abs. 2 in Aussicht Genommene in der Lage ist, den pädagogischen Wissenschaftsbereich im Geiste der katholischen Lehre zu vertreten, trifft die zuständige kirchliche Oberbehörde.

5682

3) L'Autorità diocesana competente ai sensi del presente Accordo è il Vescovo di Treviri.

4) Il Land riconosce i gradi accademici concessi da un'Alta Scuola scientifico-educativa in gestione ecclesiastica eretta in un altro Land della Germania Federale ed ivi riconosciuta. Nel caso che le Diocesi di Treviri o di Spira erigano un'Alta Scuola del genere o partecipino all'erezione o al funzionamento di essa, per un'eventuale partecipazione firnanziaria da parte del Land dovrebbe concludersi un Accordo a parte.

5) Studenti che intendano frequentare un'Alta Scuola scientifico-educativa ecclesiastica, ricevono borse di studio nella stessa misura che gli studenti delle Alte Scuole scientifiche dello Stato.

6) Gli studenti formati in un'Alta Scuola scientifico-educativa ecclesiastica verranno ammessi, a tenore delle prescrizioni generali agli esami di Stato e verranno equiparati nell'impiego agli insegnanti formati nelle Alte Scuole statali.

Bonn, 12 Novembre 1969.—CORRADO BAFILE.

3) Die zuständige kirchliche Oberbehörde im Sinne des Vertrages ist die der Diözese Trier.

4) Das Land anerkennt die akademischen Rechte, die von einer in einem anderen Bundesland errichteten und dort anerkannten Erziehungswissenschaftlichen Hochschule kirchlicher Trägerschaft verliehen werden. Für den Fall, dass die Bistümer Trier oder Speyer eine solche Hochschule errichten oder sich an der Errichtung, bzw. Unterhaltung beteiligen, wäre über eine eventuelle finanzielle Beteiligung des Landes eine besondere Vereinbarung abzuschliessen.

5) Studenten, die an einer Erziehungswissenschaftlichen Hochschule kirchlicher Trägerschaft studieren wollen, erhalten Stipendien in / dem Ausmass, wie die Studenten an 504
staatlichen Wissenschaftlichen Hochschulen.

6) Die an einer Erziehungswissenschaftlichen Hochschule kirchlicher Trägerschaft ausgebildeten Studenten werden nach Massgabe der allgemeinen Bestimmungen zu den staatlichen Prüfungen zugelassen und in ihrer beruflichen Verwendung den an staatlichen Hochschulen des Landes ausgebildeten Lehrern gleichgestellt.

Bonn, den 12. November 1969.—AL. BECKER.

Conventione inter Apostolicam Sedem et Civitatem Foederatam Saravicam rata habita, die III mensis Junii anno MCMLXX Ratihabitionis Instrumenta accepta et reddita mutuo fuerunt. Exinde, i. e, a die III mensis Iunii anno MCMLXX, huiusmodi Conventio inter Apostolicam Sedem et Civitatem Saravicam icta vigere coepit ad normam articuli V eiusdem Pactionis.

3803

1969 NOV 12.-SC CULTUS DIVINI, DECRETUM. PART.*

QUAEDAM APTATIONES ORDINIS MISSAE CONCEDUNTUR PRO IAPONIA, QUAE MELIUS INDOLI ET CULTURAE ILLIUS REGIONIS CONVENIUNT

Una cum Novo Ordine Missae (*cf.* Prot. n. 1589-69) approbatae sunt pro Iaponia accommodationes, quae sequuntur:

1. *Ad nn.* 7 *et* 9 *Ordinis Missae*: Post lectionem loco dicendi «Verbum Domini», lector reverentiam facit erga librum sacrum et minister respondet «Deo gratias».
Ratio: Illa verba post lectionem proferenda non bene concordant cum modo dicendi ordinario iaponensium.

2. *Ad n.* 13: Post evangelium loco dicendi «Verbum Domini», sacerdos vel diaconus dicit «Laus tibi, Christe» et populus acclamat iisdem verbis «Laus tibi, Christe».
Ratio: omittendi «Verbum Domini» est eadem ac supra indicata. Conveniens autem videtur ut post evangelium, sacerdote intonante, totus populus acclamationem faciat.

3. *Ad n.* 15: Loco recitandi symbolum Nicaeno-Constantinopolitanum adhiberi potest etiam symbolum in novo Ordine Baptismi praescriptum, ea tamen lege ut utrumque in missali imprimatur.
Ratio: Cum in Iaponia sint in adulta aetate baptizati, perutile est sub respectu pastorali, ut ipsi in Missa recitent illud symbolum in Baptismo adhibitum, quod continet in forma simpliciori praecipuas veritates fidei christianae. Symbolum in Baptismo adhibitum est facilius ad memoriam et bene indicat relationem ad Sacramenta initiationis christianae.

4. *Ad n.* 25: Post invitationem «Orate, fratres», loco dicendi «Suscipiat Dominus» haberi potest oratio in silentio.
Ratio: Propter structuram et grammaticam linguae iaponicae versio huius responsi ad intellectum fidelium accommodata difficile obtineri potest. Alia ex parte oratio in silentio bene respondere videtur invitationi.

5. *Ad n.* 104: Ante Communionem, loco dicendi «Domine, non sum dignus» adhibeatur textus ad hunc finem selectus ex evangelio Ioanneo: «Domine, ad quem ibimus? Verba vitae aeternae habes. Tu es Christus Filius Dei» (*cf. Ioann* 6, 68-69).
Ratio: Versio verborum *Matth* 8, 8 in linguam iaponicam speciales secum fert difficultates et varia versionis tentamina sine fructu manserunt. Textus propositus qui ex evangelio Ioanneo desumptus est, apte corda fidelium ad sacram Communionem disponere videtur.

6. *Ad n.* 107: Ad Communionem fidelium sub utraque specie sacerdos dicit tantummodo «Corpus Christi» omissis verbis «Sanguis Christi».
Ratio: «Sanguis Christi» in lingua iaponica nimis crude sonat in momento Communionis.

* Ordinariis Iaponiae, [Prot. N. 1589/69, iuxta summarium oblatum a Notit. 6 (1970) 66-67.

5683

3804

1969 NOV 18.-SC CULTUS DIVINI, DECLARATIO. PART.*

DECLARATIO CIRCA VALOREM DOCTRINALEM INSTITUTIONIS GENERALIS MISSALIS ROMANI

Institutio Generalis Missalis Romani, quae tamquam Prooemium Missali Romano instaurato ex Decreto Concilii Vaticani II adhibebitur, quaeque nunc Ordini Missae praemittitur, exarata est a «Consilio ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia», operam in hac re praestantibus viris doctrina theologica et pastorali apprime peritis, et, post accuratum examen, approbata est ab ipsius «Consilii» Patribus Cardinalibus et Episcopis, in idem «Consilium» a Romano Pontifice «ex diversis orbis regionibus» (cfr. *Const. de sacra Liturgia*, art. 25) [LE 3141] cooptatis.

Eadem vero Institutio fideliter resumit et ad rem adducit principia doctrinalia atque practicas normas, quae de cultu mysterii eucharistici continentur tum in ipsa Conciliari Constitutione *Sacrosanctum Concilium* (4 Dec. 1963) [LE 3141], tum in Encyclicis Litteris *Mysterium Fidei* (3 Sept. 1965) [LE 3316], a Summo Pontifice Paulo VI datis, tum in S. Rituum Congregationis Instructione *Eucharisticum Mysterium* (25 Maii 1967) [LE 3562].

Haec tamen Institutio censenda non est documentum doctrinale seu dogmaticum, sed instrutio pastoralis atque ritualis, qua celebratio eiusque partes describuntur, habita quidem ratione principiorum doctrinalium in documentis supra recensitis exstantium. Ritus enim ex ipsa doctrina profluunt eamdemque palam faciunt.

Proinde Institutio lineamenta exhibere contendit instructionis catecheticae fidelibus tradendae, atque praecipuas praebere normas pro celebratione eucharistica ad usum eorum qui ipsi celebrationi, iuxta diversitatem ordinis et gradus, intersunt.

Hac de causa, cum editio typica Missalis Romani evulgabitur, in qua, loco tractatuum rubricalium et ritualium in Missali Romano usque adhuc exstantium, Institutio Generalis ad modum Prooemii praemittetur, si quae locutiones clariores erunt faciendae, quibus aptius intelligentiae pastorali et catecheticae atque perfectioni rubricali prospiciatur, id Apostolica Sedes exsequendum curabit.

E Civitate Vaticana, die 18 Novembris 1969, in festo dedicationis Basilicarum Petri et Pauli Apostolorum.—Benno Card. GUT, *Praef.* H. Bugnini, *a Secr.*

* Notit. 5 (1969) 417-418. Adn. Doc. Cath. 67 (1970) 215-216; Notit. 5 (1969) 417.

5684

http://www.obrascatolicas.com

3805

1969 NOV 21.-VICARIATUS URBIS, NORMAE. PART.*

NORMAE PRO RECTA APPLICATIONE INSTAURATIONIS LITURGICAE IN URBE

Il Santo Padre in occasione delle giornate di studio sul nuovo Ordo Missae formulava l'augurio che la diletta diocesi di Roma possa essere di esempio anche nella obbediente e fedele applicazione delle riforme liturgiche, ricavandone quei frutti di spirituale rinnovamento, che sono stati auspicati dal Concilio Vaticano Secondo' [1].

Affinché tale voto del Vescovo di Roma trovi tutti i fedeli, sacerdoti e laici, pronti a favorire un ordinato aggiornamento pastorale e liturgico, si ritiene doveroso comunicare ai sacerdoti, ai religiosi, ai laici, alcune indicazioni per la attuazione della riforma liturgica nella Diocesi di Roma:

I. tutti i sacerdoti sentano la grave responsabilità pastorale di assicurare ai fedeli una conveniente catechesi, già ripetutamente insegnata nei recenti documenti del magistero [2], sulla natura [3], sulla struttura [4] e sul valore della Messa per la Chiesa e per la vita cristiana [5] e sulla necessità di una partecipazione interiore ed attiva [6].

Questa catechesi appare indispensabile perché dal nuovo Rito della Messa si possa sviluppare una comprensione del mistero Eucaristico capace di facilitare ai fedeli tutti una partecipazione alla celebrazione consapevole «piena, attiva e comunitaria»:

II. nella Diocesi di Roma in conformità alle decisioni della Conferenza Episcopale Italiana rese note con il Comunicato del 30 ottobre u.s.:

1. con la 1ª Domenica di Avvento, 30 novembre 1969, entrerà in vigore l'uso del nuovo «Rito della Messa»;

2. per la medesima data ogni parrocchia, chiesa, oratorio pubblico o semipubblico dovrà provvedersi di almeno una copia della edizione «tipica» del testo per la lingua italiana;

3. si seguiranno le indicazioni dell'*Institutio Generalis* per quanto riguarda i gesti e gli atteggiamenti dei fedeli [7], il segno di venerazione dell'altare e del libro del Vangelo [8], la materia dell'altare [9], la materia e la forma delle sacre suppellettili [10], la materia, il colore e la forma delle sacre vesti [11], la facoltà alle donne di esercitare l'ufficio di lettore [12];

4. fino a quando non sarà pubblicata l'edizione tipica per la lingua italiana del «Missale Romanum» si desumeranno dal Messale ora vigente i testi delle antifone e delle orazioni con le seguenti avvertenze contenute nella «Instructio» della Sacra Congregazione per il Culto Divino del 20 ottobre 1969: *a)* se l'antifona all'introito si dirà senza canto, si leggerà una volta sola, senza il versetto e senza il «Gloria Patri» [13]; *b)* l'antifona dell'offertorio, se non si canterà, si ometterà [14]; *c)* l'orazione «sulle offerte» e «dopo la comunione» avranno la conclusione breve [15];

5. in attesa che l'Autorità competente dia più precise direttive per i canti durante la celebrazione, si continuerà, con il repertorio in uso [16];

6. per i giorni festivi si desumeranno le letture dal lezionario festivo (ciclo B) edito a cura del C.A.L.;

7. per i giorni feriali si desumeranno le letture dal lezionario feriale già in uso: per le messe dei defunti dal «Rito dei funerali»; per le messe degli sposi dal «Rito del Matrimonio»;

8. per favorire la partecipazione di tutta l'assemblea alla celebrazione, saranno affidati a persone diverse i vari uffici dei sacri ministri, riservando possibilmente agli adulti i compiti di lettore e salmista ed eventualmente anche ai fanciulli i compiti di cantori e ministranti [17];

9. nelle letture [18] e nei canti [19] si avrà particolare attenzione per i generi propri dei vari testi, e se ne curerà una esecuzione tale da favorire una vera comunicazione all'interno dell'assemblea. La intelligibilità dei testi è la condizione prima per una partecipazione consapevole e per una risposta convinta da parte dei fedeli. Eguale cura si avrà per i gesti [20], sia dei ministri che della assemblea, in modo che, nella loro semplice spontaneità, risultino significativi del mistero che si celebra;

10. gli interventi del sacerdote presidente descritti nelle rubriche del nuovo rito, saranno precedentemente preparati, per evitare improvvisazioni talvolta poco felici e forse anche prolisse. Alcuni di questi interventi potranno essere fatti anche da un collaboratore laico [21];

11. si valorizzerà adeguatamente il rito penitenziale all'inizio della messa, sia spiegandone il significato anche in ordine ad una partecipazione più frequente alla comunione [22], sia con un uso intelligente delle varie possibilità rituali;

12. tenendo sempre conto delle circostanze e della preparazione dei fedeli, si darà conveniente rilievo alla partecipazione degli stessi fedeli ai riti di preparazione e presentazione dei doni: il pane e il vino per il sacrificio ed altri doni per la necessità dei fratelli [23];

13. si cureranno i silenzi previsti dalle rubriche in modo che ogni volta assumano il loro proprio valore: — di revisione personale della propria vita nell'atto penitenziale; — di raccoglimento e preghiera intima all'invito: «preghiamo»; — di riflessione dopo le letture e la omelia; — di fede, ringraziamento, supplica, dopo la comunione [24];

III. i sacerdoti di età avanzata che celebrano la Messa *senza il popolo*, potranno, *con il consenso dell'Ordinario*, continuare ad osservare i riti e servirsi dei testi attualmente in uso [25];

IV. viene richiamata l'attenzione dei parroci, dei rettori, dei cappellani degli Istituti religiosi, delle cliniche, degli ospedali, sul dovere di studiare, con senso di responsabilità pastorale il problema della sistemazione del presbiterio «perché la conveniente disposizione del luogo sacro, contribuisce molto ad una celebrazione esatta e alla partecipazione attiva dei fedeli» [26].

Tale problema di primaria importanza non potrà essere risolto secondo il gusto personale, ma tenendo conto dei principi generali esposti nell'I.G. al cap. V e del particolare carattere artistico di molte chiese di Roma. Nessun mutamento andrà quindi fatto arbitrariamente, ma con senso di responsabilità dovrà essere sottoposta allo studio ogni singola soluzione interpellando sempre le Commissioni diocesane di Liturgia e di Arte Sacra e avvalendosi della consulenza dei tecnici.

In particolare: *a)* il tabernacolo per la conservazione della SS.ma Eucaristia sarà sempre unico e preferibilmente posto in una cappella appositamente preparata «adatta all'orazione privata si che i fedeli non cessino di onorare il Signore nel Sacramento agevolmente e con frutto, anche con culto privato» [27]. Dove e quando questo non sarà possibile, sarà scelto un altare od un luogo della chiesa sempre particolarmente nobile e debitamente ornato; *b)* l'altare apparirà nella sua nobile semplicità di mensa del Signore per la celebrazione del Sacrificio eucaristico [28]; *c)* la sede del celebrante sarà sempre collocata in modo che appaia chiaro l'ufficio presidenziale del sacerdote [29]; *d)* l'ambone avrà il suo posto giusto e stabile. Si terrà sempre presente che dall'ambone si proclama la Parola di Dio ed il preconio pasquale ed inoltre si tiene l'omelia e si guida la preghiera dei fedeli [30].

Pertanto si dispone che, sotto la guida dei competenti uffici del Vicariato: 1) le parrocchie che hanno luoghi di culto provvisori, procedano, al più presto, ad una sistemazione decorosa e semplice, rispondente comunque ai principi sopra esposti; 2) i progetti delle chiese in costruzione o da costruirsi siano opportunamente riesaminati secondo tali principi; 3) le chiese che non presentano problemi di carattere artistico procedano ad una decorosa sistemazione definitiva; 4) per le chiese di alto valore artistico non si proceda a soluzioni provvisorie ed in contrasto con la nobiltà del luogo.

Si studieranno con molta attenzione i singoli casi, tenendo comunque presenti anche le esigenze pastorali. Dove non sarà possibile trovare alcuna soluzione (almeno per i giorni festivi) si lasceranno le cose come sono, supplendo con una catechesi più approfondita. Il «segno» della mensa per il Sacrificio eucaristico sarà sempre messo in evidenza, esigendo sobrietà nell'ornato dell'altare [31].

Roma, dalla sede del Vicariato nel Palazzo Apostolico Lateranense, il giorno 21 novembre 1969.—ANGELO Card. DELL'ACQUA, *Vicario Generale di Sua Santità.*

[1] Lettera del 28 ottobre 1969 del Sostituto della Segreteria di Stato a Mons. Ugo Poletti, Vicegerente di Roma.
[2] *Sacrosanctum Concilium* [LE 3141], *Mysterium Fidei* [LE 3316], *Eucharisticum Mysterium* [LE 3562].
[3] Cfr. nn. 1, 2 I. G. [4] Cfr. nn. 7, 8 I. G. [5] Cfr. nn. 74, 75 I. G. [6] Cfr. nn. 3, 5 e cap. III I. G. [7] Cfr. n. 21 I. G. [8] Cfr. n. 232 I. G. [9] Cfr. n. 263 I. G. [10] Cfr. n. 288 I. G. [11] Cfr. nn. 304, 305, 308 I. G. [12] Cfr. n. 66 I. G. [13] Cfr. n. 26 I. G. [14] Cfr. n. 50 I. G. [15] Cfr. n. 32 I. G.
[16] Poiché «l'azione liturgica riveste una forma più nobile quando è celebrata in canto» (cfr. Instructio *Musicam Sacram*, 5 marzo 1967, n. 5 [LE 3541]; n. 19 I.G.)
[17] Cfr. nn. dal 65 al 73 I. G. [18] Cfr. nn. 14, 15, 16, 17, 18 I. G. [19] Cfr. n. 19 I. G. [20] Cfr. nn. 20, 21, 22 I. G. [21] Cfr. n. 11 I. G.
[22] Cfr. n. 12 *Eucharisticum Mysterium* [LE 3562] e n. 63 Direttorio liturgico-pastorale della C. E. I.

[23] Cfr. n. 49 I. G. [24] Cfr. n. 23 I. G. [25] Cfr. n. 19 Instructio *Constitutione Apostolica Missale Romanum*, 20 ottobre 1969 [LE 3735]. [26] Cfr. n. 258 I.G. [27] Cfr. n. 53 *Eucharisticum Mysterium* e nn. 276, 277 I. G. [28] Cfr. n. 24 *Eucharisticum Mysterium* e nn. 259, 268, 269, 270 I. G. [29] Cfr. n. 271 I. G.
[30] Cfr. n. 272 I. G.
[31] «Nella restaurazione delle chiese bisognerà evitare che vadano dispersi i tesori dell'arte sacra. Se, poi, per il rinnovamento liturgico a giudizio dell'Ordinario del luogo, sentito il parere degli esperti e — se è il caso — con il consenso di coloro cui spetta — si giudicasse necessario rimuovere tali tesori dal luogo in cui si trovano, si provveda a ciò con prudenza e sicuri che, anche nelle nuove sedi, le opere siano sistemate in modo conveniente e degno» (cfr. n. 24 *Eucharisticum Mysterium*).

* Riv. dioc. Roma 10 (1969) 1281-1285.

3806

1969 NOV 25.-SC RELIGIOSORUM, NORMAE. PART.*

APPROBATUR NOVUS MODUS PROCEDENDI IN DIMISSIONE RELIGIOSORUM A VOTIS SOLLEMNIBUS IN ORDINE FRATRUM MINORUM

I—*Approbatio Pontificia*

Reverendissime Pater, Textus circa modum procedendi in dimissione religiosorum a votis sollemnibus a Capitulo Generali tui Instituti redactum et approbatum, haec Sacra Congregatio attento examini studio subiecit.

Omnibus mature perpensis hoc Sacrum Dicasterium, cum sibi compertum esset novam hanc legislationem, quae praecedentem penitus emendat, rei legitima iura sarta tecta relinquere, ad experimentum et ad decennium allatum textum approbat et confirmat, non obstantibus contrariis praescriptionibus Iuris canonici.

Dum haec omnia Tibi communico, meam in Te observantiam profiteor ac permaneo Paternitati Tuae Reverendissimae addictissimus.—H. Card. ANTONIUTTI, *Praefectus*. E. Heston, C. S. C., *Secr.*

II—*Modus procedendi in dimissione religiosorum a votis sollemnibus*

Art. 1—§ 1. Frater sollemniter professus ipso facto habendus est dimissus ob delicta pro quibus iure communi dimissio statuta est. Insuper tanquam legitime dimissi habendi sunt apostatae a religione qui post binam invitationem a Superiore maiore factam non redierint vel responsum renuerint vel se redire nolle declaraverint, tribus expletis mensibus a die quo Ordinem sine debita licentia dereliquerunt.

§ 2. In casibus de quibus supra, si de factis quae sunt dimissionis causa certo constiterit, sufficiet ut Superior maior cum suis definitoribus declarationem facti emittat; curet tamen declarationem huiusmodi fratri dimisso notificare et collectas probationes in archivio provinciae conservare. Haec notificatio cum summula documentorum Curiae generali transmittenda est.

Art. 2—Firmo praescripto art. 1, frater sollemniter professus ab Ordine dimitti nequit nisi instituto processu iuxta normas articulorum qui sequuntur.

Art. 3—§ 1. Ad decretum dimissionis ferendum competens est Superior maior cum suo Definitorio, quod quatuor saltem fratribus constet; si qui deficiant, eorum loco totidem fratres Superior eligat de consensu aliorum qui cum ipso Commissionem necessariam constituant.

§ 2. Superior maior cum consensu sui Definitorii potest dimittendi facultatem demandare Commissioni quae saltem tribus fratribus probis et prudentibus constet. Huiusmodi Commissio institui potest sive habitualiter sive ad singulos tantum casus, prouti Superiori maiori cum Definitorio melius expedire videatur. Praeses Commissionis designet unum ex eiusdem Commissionis membris relatorem, cuius est documenta examinare, testes advocare et audire, in sessionibus Commissionis de omnibus referre et decretum in scriptis redigere.

§ 3. Ministri provinciales duarum vel plurium provinciarum, consentientibus respectivis Definitoriis, constituere possunt Commissiones regionales pro tractandis et definiendis causis dimissionis fratrum earundem provinciarum.

§ 4. In articulis qui sequuntur nomine Commissionis intelliguntur tum Superior maior cum suo Definitorio, tum Commissiones de quibus in praecedentibus paragraphis.

Art. 4—§ 1. In processu dimissionis interveniat necesse est promotor iustitiae, a praeside Commissionis de quo in art. 3 nominandus, cuius est probationes colligere, documenta exhibere, testes inducere, inquisitiones de reo, quas opportunas iudicaverit, peragere, et petitionem pro dimissione proponere.

§ 2. Praeter promotorem iustitiae, praeses Commissionis nominare debet notarium, cuius est testium examini assistere et acta conscribere, sessionibus Commissionis adesse eiusque acta et decisiones in scriptis redigere et subscribere.

§ 3. Frater de cuius dimissione agitur, potest sibi defensorem seu advocatum assumere eiusque opere pro sua defensione uti. Praeses Commissionis potest, at non debet, defensorem nominare, si reus ipsum assumere noluerit.

Art. 5—Salvo casu gravis scandali exterioris vel gravissimi documenti communitati ob fratris actionem imminentis, ad decretum dimissionis ferendum deveniri nequit nisi praecesserint: 1. gravia delicta externa contra ius commune vel particulare ius religiosorum, aut aliae, moraliter imputabiles et habituales violationes iuris disciplinaris religiosorum etsi non poenalis; 2. monitiones; 3. defectus emendationis.

Art. 6—§ 1. Delicta debent esse saltem tria eiusdem speciei, vel, si diversae, talia ut simul sumpta manifestent perversam voluntatem in malo pervicacem, aut unum tantum permanens, quod ex repetitis monitionibus virtualiter triplex fiat.

§ 2. Si agitur de violationibus iuris disciplinaris, eae habituales esse debent et tales ut defectum voluntatis ad vitam religiosam recte agendam manifestent eoque grave damnum communitati inferatur.

Art. 7—§ 1. Ad monitionem faciendam necesse est ut aut delictum sit notorium, respective ut habituales violationes legum disciplinarium sint notoriae, aut de eisdem constet ex rei confessione vel ex aliis probationibus sufficientibus, quas praevia inquisitio suppeditaverit.

§ 2. In inquisitione, a fratre qui ad Commissionem non pertinet peragenda, serventur normae iuris communis.

Art. 8—§ 1. Ad monitiones, quae fieri debent ab immediato Superiore maiore per se vel per alium de eius mandato, ne deveniatur nisi prius de factis constiterit ad normam art. 7.

§ 2. Monitiones debent esse duae, scil. pro singulis duobus primis delictis; in delictis autem continuatis vel in violationibus habitualibus iuris disciplinaris, necesse est intercedat inter primam et alteram monitionem saltem trium dierum integrum spatium.

§ 3. Monitionibus Superior addere debet exhortationes opportunas et correctiones; tenetur praeterea reum ab occasione relabendi removere, etiam per translationem, si opus fuerit, in aliam domum ubi facilior sit vigilantia et remotior relabendi occasio. Singulis monitionibus semper adiicienda est dimissionis comminatio.

§ 4. In casu gravis scandali exterioris vel gravissimi nocumenti communitati ex actione fratris imminentis, monitiones necessariae non sunt ut ad reliqua procedi possit.

Art. 9—§ 1. Decretum dimissionis ferri nequit antequam ex probationibus, iuxta praescripta articulorum qui sequuntur, prolatis constet de delictis aut de violationibus habitualibus de quibus in art. 6 § 2, et, praeter in casibus de quibus in art. 8 § 4, de duplici monitione, ac denique de defectu emendationis.

§ 2. Frater non se emendasse censetur, si post secundam monitionem novum delictum commiserit vel in eodem permanenter perstiterit, aut, ubi agitur de violationibus habitualibus iuris disciplinaris, si eandem ac antea vitae rationem ulterius agere continuaverit. Ad ulteriora tamen procedendum non est nisi sex saltem diebus ab ultima monitione elapsis.

Art. 10—Postquam monitiones et correctiones incassum cesserint, Superior maior acta omnia et documenta, praeviae scil. inquisitionis, monitionum aliaque ad rem spectantia, promotori iustitiae tradat, qui ea examinet et ulteriores inquisitiones, quas opportunas iudicaverit, peragat, et accusationem cum petitione dimissionis Commissioni proponat.

Art. 11—§ 1. Spectat ad promotorem iustitiae Commissioni probationes proponere ex quibus constare debet de delictis vel transgressionibus habitualibus, de dunlici monitione et de defectu emendationis; quae probationes desumendae sunt vel ex documentis vel ex depositione accusati dimittendi vel ex testium declarationibus. Pro testibus interrogandis promotor iustitiae Commissioni exhibere debet positiones seu articulos argumentorum super quibus testes erunt interrogandi.

§ 2. Pro definitiva dimissione fratris, iam ad normam iuris communis in casu gravis scandali exterioris vel gravissimi nocumenti communitati imminentis ad saeculum remissi, constare debet respectivum fratrem grave causasse scandalum externum vel gravissimum nocumentum communitati imminens.

§ 3. Ad eruendam veritatem frater, de cuius dimissione agitur, audiri debet, data eius plena libertate respondendi, sese defendendi et probationes contra ipsum prolatas impugnandi, documenta pro sua defensione exhibendi nec non testes pro sua parte inducendi. Ad quem finem eidem omnes probationes contra ipsum collectae manifestandae sunt, ut de eis respondere easque impugnare possit.

Art. 12—Expletis omnibus quae ad probationes producendas pertinent, cum promotor iustitiae et frater accusatus declarant se nihil aliud adducendum habere, promotor iustitiae suas deductiones scripto redigat et Commissioni exhibeat. Praeses Commissionis aut praedictas deductiones fratri accusato tradat ut eas impugnare suasque defensiones exhibere possit, dato eidem congruo temporis spatio; si accusatus hoc iure uti noluerit vel tempus eidem praestitum inutiliter elapsum fuerit, ad ulteriora procedatur.

Art. 13—§ 1. Absolutis iis de quibus in art. praece-

http://www.obrascatolicas.com

denti, singula Commissionis membra probationes omnes examinent, ut iudicium sibi effornare possint.

§ 2. Ad pronuntiandum proprium iudicium membra Commissionis debent sibi moralem certitudinem acquirere circa rem definiendam, quam haurire debent ex actis et probatis. In hoc iudicio ferendo prae oculis habenda sunt non solum delicta aut habituales violationes legum disciplinarum in se spectata, sed etiam aliae circumstantiae, uti damnum pro communitate, imputabilitas, scandalum causatum, itemque circumstantiae imputabilitatem aggravantes vel minuentes.

Art. 14—§ 1. Die a Praeside Commissionis statuta singula Commissionis membra conveniunt et scriptas adferunt proprias conclusiones in merito causae, et rationes quibus ad suum iudicium pervenerint. Prolatis deinde singulorum membrorum conclusionibus, fit moderata discussio in qua tamen fas sit uniciuique membro a sua pristina conclusione recedere. Deinde fit decisio per maioritatem votorum.

§ 2. Decisione prolata, relator decretum redigit in quo exprimenda sunt nomina membrorum Commissionis, promotoris iustitiae et fratris accusati, et si casus ferat, eius defensoris; sequitur deinde pars dispositiva et rationes quibus innititur decisio. Decretum clauditur indicatione diei et loci in quibus exaratum est, cum subscriptione membrorum Commissionis et notarii.

§ 3. Decretum, in praescripta forma redactum et subscriptum, intimandum est fratri accusato et promotori iustitiae, addita monitione de iure recurrendi.

Art. 15—Contra dimissionis decretum frater dimissus ius habet intra decem dies ab intimatione decreti supputandos, recursum ad Ministrum generalem eiusque Definitorium instituendi, qui tamen proponendus est coram Commissione quae decretum tulit. Idem ius promotori iustitiae competit contra decretum quo frater accusatus absolvitur.

Art. 16—§ 1. Si nullus recursus tempore utili interpositus fuerit, praeses Commissionis decretum dimissionis cum omnibus actis et documentis per Procuram generalem Ordinis S. Congregationi pro Religiosis transmittere curet.

§ 2. Si, intra tempus utile, ab accusato fratre recursus fuerit institutus contra decretum quo dimissio statuitur, aut a promotore iustitiae contra decretum quo accusatus frater absolvitur praeses, Commissionis acta omnia et documenta ad Ministrum generalem transmittere curet.

§ 3. Si decreto statuta fuerit absolutio fratris accusati et promotor iustitiae censuerit non esse recurrendum, acta omnia in archivio provinciae reponantur.

Art. 17—Decretum dimissionis exsecutioni mandari nequit, nisi a S. Congregatione pro Religiosis et Institutis Saecularibus confirmatum fuerit.

* Ministro Gen. O. F. M., Prot. N. 5993-69. AOFM 89 (1970) 17-20. Adn. F. FERNANDEZ in REDC 26 (1970) 582-592.

3807

1969 NOV 27.-SC RELIG., DECR. AAS 61 (1969) 738-739

DE FACULTATE SUPREMIS MODERATORIBUS RELIGIONUM LAICALIUM DELEGATA SODALIUM VOTORUM TEMPORARIORUM SAECULARIZATIONEM CONCEDENDI

Cum Superiores Generales Religionum laicalium nonnullas difficultates movissent circa usum facultatis n. 3 Decreti «Religionum laicalium» diei 31 Maii 1966 [LE 3440] pro saecularizatione religiosorum sodalium a votis temporariis, Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis saecularibus, re studio Consultorum commissa votoque Superiorum et Superiorissarum Generalium exquisito, quaestionem in Coetu Plenario diebus 8 et 9 Octobris nuper elapsi
739 celebrato examinandam curavit. /

Effi ac Revihi Patres deliberaverunt sodales vinculo votorum temporariorum in Institutis laicalibus virorum vel mulierum obstrictos, id libere petentes, in condicionem saecularem redigi posse, votis ipso facto solutis.

Summus vero Pontifex, in Audientia infrascripto Cardinali Praefecto die 13 Novembris 1969 concessa, Congregationis Plenariae deliberationem approbavit et publici iuris fieri iussit.

Quapropter, praesentis Decreti tenore, Supremis Moderatoribus Religionum laicalium virorum et mulierum facultas tribuitur, de consensu proprii Consilii, sodales vota temporaria professos, id petentes, in saecularem condicionem restituendi. Quo in casu vota temporaria ipso facto cessabunt. Contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, die 27 Novembris 1969.—H. Card. ANTONIUTTI, *Praef.* E. Heston, C. S. C., *a Secr.*

Adn. ANASTASIUS AB UTRECHT in Laurentianum 11 (1970) 308-358; A. GUTIERREZ in CpR 51 (1970) 8-19, 97-114.

3808

1969 NOV 27.-SC RELIG., DECR. AAS 61 (1969) 739-740

DE RATIONE QUA SODALES LAICI REGIMEN INSTITUTORUM RELIGIOSORUM CLERICALIUM PARTICIPARE POSSINT

Clericalia Instituta religiosa, quae fratres conversos, cooperatores aliove nomine vocatos complectuntur, a Concilio Oecumenico Vaticano II monentur ut eos vitae et communitatis operibus arcte coniungant, eo consilio ut inter omnes sodales intimius sit fraternitatis vinculum (cfr. *Perfectae caritatis*, n. 15) [LE 3333].

Summus vero Pontifex Paulus VI per Litteras Apostolicas *Ecclesiae Sanctae* Motu Proprio datas, statuit ut Capitula Generalia modum explorent quo iidem sodales non clerici «gradatim in determinatis actibus communitatis et in electionibus votum obtineant activum, et in quibusdam muneribus etiam passivum» *(Ecclesiae Sanctae*, II, n. 27) [LE 3457].

Cum autem in nonnullis clericalibus Institutis quaestio orta esset de muneribus quae —salva Instituti natura et indole clericali quam Capitula specialia mutare vetantur (cfr. *Ecclesiae Sanctae*, II, n. 6)— / praedicti fratres obire 740
possent, Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis saecularibus, postquam votum exquisivit sive Consultorum, sive Unionis Superiorum Generalium, quaestionem in Coetu Plenario diebus 8 et 9 Octobris nuper elapsi celebrato, examinandam curavit.

Omnibus mature perpensis Emi ac Revihi Patres deliberaverunt

1. Capitula Generalia Institutorum religiosorum clericalium statuere possunt ut religiosi laici admitti valeant ad munera exercenda mere administrativa, veluti oeconomi, moderatoris officinae librariae aliorumque huiusmodi, quae cum ministerio proprie sacerdotali relationem directam non habeant.

2. Possunt pariter eisdem concedere vocem activam et passivam ad Capitula cuiusque gradus, atque ad electiones negotiorumque tractationem in iisdem Capitulis habendas, secundum mensuram et condiciones tum ipsa rerum natura impositas tum a Capitulo Generali statuendas.

3. Praeterea statuere possunt ut, iisdem limitibus servatis, sodales non clerici fungi valeant munere consiliariorum cuiusque gradus.

4. Sodales non clerici vero non poterunt munus Superioris vel Vicarii gerere sive generalis, sive provincialis, sive localis.

Summus Pontifex, in Audientia infrascripto Cardinali Praefecto die 13 Novembris 1969 concessa, Congregationis Plenariae deliberationes approbavit et publici iuris fieri iussit.

Quapropter Sacra Congregatio, praesentis Decreti tenore, Coetus Plenarii dierum 8 et 9 Octobris 1969 praefatas deliberationes promulgandas curavit.

Quae ergo a Capitulis Generalibus intra definitos limites, de quibus supra, concessa sunt, haec eadem Sacra Congregatio rata habet et approbat.

Praesens Decretum applicari potest etiam Societatibus vitae communis. Nullatenus tamen afficit Instituta «non mere laicalia» de quibus sermo est in n. 15 Decreti «Perfectae caritatis»; neque quidquam derogat iuri particulari quorumdam Institutorum, licet clericalium, quae, peculiari ratione sibi propria, condicioni sodalium non clericorum, probante Apostolica Sede, consuluerunt.

Contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, die 27 Novembris 1969.—H. Card. ANTONIUTTI, *Praef.* E. Heston, C. S. C., *a Secr.*

Adn. E. CAMBARI in Vita rel. 6 (1970) 229-233; A. GUTIERREZ in CpR 51 (1970) 97-114.

3809

1969 NOV 30.-VICARIATUS URBIS, NORMAE. PART.*

NORMAE PRO SACRAMENTORUM PASTORALI CELEBRATIONE IN URBE

I sacramenti, da Cristo istituiti, sono inseriti profondamente nella storia della salvezza e quindi nel mistero della Chiesa.

La Chiesa, fatta ad imagine di Cristo, riflette il suo modo di essere principalmente nella liturgia. Essa stessa è mistero, sacramento universale di salvezza.

Nella nuova economia la salvezza avviene in un «regime» di segni. E i sacramenti sono segni che ricordano le azioni salvifiche di Cristo, e prima di tutto il mistero della sua morte e della sua resurrezione; esprimono e manifestano la fede, la grazia e il culto.

La Chiesa è la depositaria e la custode dei sacramenti: essa infatti ha il compito di stabilire le norme per la loro celebrazione, spiegarne il significato e interpretarne la natura e l'efficacia. I sacramenti sono parte essenziale della liturgia, momenti concreti della vita e dell'azione della Chiesa. La ecclesialità dei sacramenti significa che essi concorrono alla edificazione del corpo mistico, della Chiesa, alla sua espressione e dilatazione, al suo affermarsi e realizzarsi come comunità di salvezza. Il rito sacramentale è un avvenimento che santifica gli uomini, edifica la Chiesa e rende a Dio il culto dovuto.

Lo ricorda il Direttorio liturgico-pastorale del 1967 [1]: «I sacramenti sono celebrazioni sacre ordinate alla santificazione degli uomini, alla edificazione del corpo di Cristo e, infine, a rendere culto a Dio [2]. In queste celebrazioni perciò si realizza il fine proprio della liturgia: il culto santificante, che rende gloria a Dio, mentre edifica la Chiesa» [3].

In virtù di questa finalità ecclesiale, l'azione sacramentaria, per una molteplicità di ragioni, è di natura comunitaria [4].

La rimessa in valore della dimensione comunitaria postula una celebrazione, con la partecipazione attiva dei fedeli, quindi comunitaria. E' sempre il Direttorio ad affermarlo: «La liturgia dei riti sacramentali è strutturalmente dialogica: alla azione del ministro sacro corrispondono, anche sul piano rituale, la risposta, la ratifica, la collaborazione dei fedeli nell'assemblea. Quindi la celebrazione comunitaria, caratterizzata dalla presenza e dalla partecipazione attiva dei fedeli è da preferirsi» [5] [6].

Il luogo preminente, e quindi preferenziale, per la celebrazione comunitaria dei sacramenti, è la parrocchia. Il Vaticano II, nella Costituzione sulla Sacra Liturgia, mette in evidenza l'importanza della vita liturgica intorno al vescovo ed anche intorno al parroco, che ne fa le veci, prescrivendo che «la vita liturgica della parrocchia e il suo legame con il vescovo devono essere coltivati nell'animo e nell'azione dei fedeli e del clero» [7]. La prescrizione non si referisce solo alla celebrazione comunitaria della messa domenicale, ma comprende anche la celebrazione dei riti sacramentali, che costituisce la vita liturgica della comunità parrocchiale. L'Eucarestia, infatti, è il centro intorno al quale devono gravitare tutti gli altri sacramenti, essendo ad essa ordinati.

L'evoluzione sociale, l'organizzazione della comunità, se reclamano altre forme e altri centri di apostolato, non hanno reso superato — almeno fino ad oggi — l'istituto parrocchiale.

La parrocchia resta ancora il centro precipuo, sebbene non esclusivo, della pastorale sacramentaria, destinata a svolgere una missione indispensabile: la edificazione della «comunità cristiana» locale, cellula ed immagine viva della Chiesa Universale.

Nella parrocchia i cristiani nascono alla vita della grazia, confermano la loro appartenenza a Cristo, irrobustiscono la loro fede, celebrano il mistero pasquale, consacrano la loro unione di amore, ricevono la liturgia dell'estremo congedo.

E', perciò, dovere primario del parroco ordinare così la predicazione e la catechesi da far comprendere ai suoi fedeli il carattere ecclesiale, cioè comunitario, dei sacramenti.

Questo vivamente raccomandiamo: a questo, con animo di pastore, altamente esortiamo.

Solo mossi dal desiderio di mettere sempre più in evidenza questa ricchezza di grazie, riteniamo utile fissare, in proposito, alcune direttive.

1. I sacramenti del Battesimo, della Eucarestia (Prima Comunione) e della Cresima siano celebrati nelle rispettive chiese parrocchiali, attenendosi, per quanto riguarda il tempo della Prima Comunione e della Cresima, alle norme a suo tempo emanate e alle disposizioni che saranno impartite.

2. Qualora, per plausibili ragioni, si decidesse diversamente, i parroci siano preventivamente informati.

3. Soltanto in casi eccezionali il Battesimo può essere celebrato nelle case private, tempestivamente informando il parroco.

4. In conformità alle disposizioni, contenute nel nuovo «Ordo baptismi parvulorum» del 15 maggio 1969 [LE 3749] e che entrerà in vigore alla Pasqua del 1970, è bene educare le famiglie perché il Battesimo sia celebrato, anche per più bambini simultaneamente, in forma solenne e comunitaria, nella Chiesa Parrocchiale, davanti a tutta la comunità, o almeno ad un certo gruppo di persone: familiari, parenti ed amici che vi prenderanno parte attivamente, e, possibilmente, di domenica, giorno della Risurrezione del Signore; evitando, però, ogni deplorevole ritardo nelle celebrazioni dello stesso Battesimo.

5. Per la celebrazione del Matrimonio si seguano le norme date il 4 dicembre 1968 [LE 3701] e le nuove disposizioni contenute nell «Ordo celebrandi matrimonium» [LE 3762], secondo la edizione tipica italiana, entrata in vigore il 1° luglio 1969.

6. Siano il parroco o i suoi diretti collaboratori ad amministrare, ordinariamente, l'Unzione degli infermi.

7. La Chiesa parrocchiale sia il luogo ordinario per la celebrazione dei riti esequiali, tenendo sempre presente che questi conservino la loro indole «pasquale».

Pertanto riteniamo opportuno per tutta la diocesi l'uso del colore violaceo dei paramenti in tutti i riti esequiali, raccomandando inoltre la fedele applicazione di quanto disposto dall' «Institutio Generalis Missalis Romani» in tale materia [8].

Sembra superfluo ricordare che la celebrazione dei sacramenti deve essere fatta secondo le norme e lo spirito della riforma liturgia instaurata dal Concilio Vaticano II e opportunamente definita dalle successive disposizioni delle competenti Sacre Congregazioni.

Se l'aspetto comunitario significa un appello a tutta la comunità cristiana perché partecipi attivamente alla liturgia dei sacramenti e la fine di ogni isolazionismo e particolarismo, esso comporta pure un più accentuato impegno nei sacerdoti sia nella conoscenza delle nuove norme, sia nella esatta applicazione di esse.

Solo in questo spirito e con questa piena disponibilità si santificano gli uomini, si rende culto a Dio e si edifica la Chiesa.

Affidiamo l'esecuzione delle anzidette direttive alla sperimentata volenterosa collaborazione dei Parroci, i quali vorranno opportunamente illustrarle ai fedeli.

Nella Prima Domenica di Avvento 1969.—ANGELO Card. DELL'ACQUA, *Vicario Generale di Sua Santità.*

[1] I. G. dal n. 335 al n. 341.

* Riv. dioc. Roma 10 (1969) 1286-1288.

3810

1969 DEC 6.-SC EPISC., DECR. AAS 62 (1970) 120-122

DE FACULTATIBUS ET GRATIIS PRO AMERICA LATINA ET PRO INSULIS PHILIPPINIS

Romani Pontifices, quemadmodum de universali Ecclesiae prosperitate ita et de particularium Ecclesiarum utilitate aprime solliciti, diligenter consuluerunt, ut Sacrorum Antistitibus aequiore ratione ea privilegiorum et facultatum summa agnosceretur, quibus pastoralia munia efficacius expeditiusque obire valerent.

Hac sane ratione ductus, Leo XIII, fel. rec., iam anno 1897 Ordinariis locorum Americae Latinae, in utilitatem tum sacerdotum tum christifidelium, peculiaria privilegia et gratias concessit, quae, in Indicem redacta, eiusdem in Petri cathedra Successores, ad Insulas quoque Philippinas extensa, usque ad integrum annum 1969 benigne prorogarunt.

Cum autem hoc anno exeunte, Ordinarii locorum quos supra commemoravimus postulaverint, ut, prioribus manentibus adiunctis, eadem privilegia adhuc prorogarentur, Summus Pontifex Paulus Divina Providentia Pp. VI, consultis Emis Patribus Romanae Curiae Dicasteriis praepositis, pro rebus et causis ad unumquodque spectantibus, de consilio infrascripti Cardinalis Sacrae Congregationis pro Episcopis Praefecti, oblatis precibus annuendum censuit. / 121

Quandoquidem nonnulla privilegia in superiore Indice contenta, ex Litteris Apostolicis *Pastorale Munus* [LE 3139] atque *De Episcoporum muneribus* [LE 3449] Motu Proprio datis, universis dioecesanis Episcopis collata sunt, ut tamen ceteri etiam locorum Ordinarii charactere episcopali non pollentes iisdem fruantur, hic opportune referuntur.

Quapropter hoc Decreto idem Summus Pontifex omnibus et singulis locorum Ordinariis, Sacerdotibus et Christifidelibus dioecesium et ditionum Americae Latinae et Insularum Philippinarum facultates et gratias quae infra edicuntur confirmat atque elargitur usque ad diem 31 mensis Decembris anni 1979.

http://www.obrascatolicas.com

1. Ordinarii locorum, seclusо Vicario Generali sine Episcopi speciali mandato, deputare possunt, ad Sacramentum Confirmationis administrandum, sacerdotes, quatenus fieri potest in aliqua dignitate ecclesiastica constitutos, vel munere Vicarii foranei fungentes, numquam vero simplices sacerdotes commorantes illis in locis in quibus praedictum Sacramentum administrandum erit; servata Sacrae Congregationis de disciplina Sacramentorum Instructione pro simplici sacerdote, ex Sedis Apostolicae delegatione, Sacramentum Confirmationis administrante (*A. A. S.*, XXVII, 11 seq.) [LE 1224].

N. B. Declaratio: *Vi huius concessionis, facultas administrandi Sacramentum Confirmationis competit etiam Vicariis Capitularibus et Administratoribus Apostolicis, licet charactere episcopali careant.*

2. Iidem Ordinarii locorum ad assistendum nuptiis iuxta formam a iure statutam delegare possunt sacerdotes qui Missionum causa ad evangelizandos fideles vel ad aliud exercitium pietatis implendum in longinquas regiones, a parochiali sede dissitas, pergunt, iisdem Missionibus perdurantibus, atque iis servatis, quae, prouti res ferat et loci ac temporis conditiones observare permittant, matrimonii celebrationi, ad normam canonis 1019 et seq. Codicis Iuris Canonici, praemitti debent; facta tamen huius Apostolici Indulti expressa mentione in unoquoque casu et semper firmis sacrorum canonum praescriptionibus tum de iuribus parochi servandis tum de inscriptione in libris paroecialibus facienda.

3. Ordinarii locorum pariter dispensare valent tantummodo super matrimonialibus impedimentis, de quibus in Litteris Apostolicis *De Episcoporum muneribus*, Motu Pro-
122 prio datis die 30 Iulii 1966, *cum* Litteris Apostolicis *Pastorale Munus* diei 30 Novembris 1963 collatis; exceptis tamen mixtae religionis et cultus disparitatis impedimentis, nisi speciales facultates a Sacra Congregatione pro Doctrina Fidei obtentae fuerint.

Insuper venia iisdem conceditur decernendi atque declarandi legitimam prolem nunturientium, dummodo ipsa in adulterio ne sit concepta; facta in unoquoque casu, etiam in concedendis dispensationibus, huius Apostolici Indulti expressa mentione.

4. Conceditur pariter ut Sacra Olea etiam antiqua, non ultra duos annos, adhiberi possint, dummodo ne sint corrupta et nova vel recentiora Sacra Olea, peracta omni diligentia, haberi nequeant.

5. Ordinarii locorum permittere possunt ut sacerdotes celebrent extra locum sacrum, tantum tamen in fidelium bonum et dummodo celebrationis locus sit decens atque honestus (cfr. *Pastorale Munus* n. 7 et *Institutio generalis Missalis Romani*, n. 260). [LE 3840].

6. Ordinarii locorum concedere possunt sacerdotibus facultates celebrandi in navi sacrosanctum Missae Sacrificium, durante duntaxat tempore itineris, dummodo locus, in quo Missa litanda est, nihil indecens aut indecorum praeseferat, mare aut flumen sit adeo tranquillum, ut quodcumque e Calice effusionis Sacrarum Specierum periculum absit; atque sacerdos, superpelliceo indutus, si adsit, celebranti presbytero adsistat.

7. Omnibus autem Americae Latinae Christifidelibus permittitur ut a festo in Praesentatione Domini usque ad diem 18 mensis Iulii, in Commemoratione B. M. V. de Monte Carmelo, praecepto annuae paschalis Communionis satisfacere possint.

Contrariis quibusvis non obstantibus, etiam speciali mentione dignis.

Datum Romae, ex Aedibus Sacrae Congregationis pro Episcopis, die 6 mensis Decembris anno 1969.—Carolus Card. Confalonieri, *Praef.* Ernestus Civardi, Archiep. tit. Serdicen., *a Secr.*

Ada. E. F. REGATILLO in Sal terrae 60 (1972) 143-144.

3811

1969 DEC 7.-SC INST. CAT., DECR. AAS 62 (1970) 560-562

Interregionalis Facultas Theologica Mediolanensis erigitur

Superioris Italiae regiones Pedemontana, Lombarda et Triveneta iam a Medio Aevo et deinceps suas praecipuas studiorum profanorum sacrorumque sedes Taurini, Ticini et Patavii habuerunt. Quarum regionum Episcopi post

decretum Tridentini Concilii «de seminariis», praeeunte Sancto Carolo Borromaeo, totis viribus satagerunt huiusmodi necessaria instrumenta clero apte formando instituere et pro temporum necessitatibus accommodare. Iidem nunc Episcopi, ex mente Concilii Vaticani II, peroportunum esse censuerunt communem sedem ad altiora studia perficienda constituere.

Auctae enim praesentis vitae necessitates, culturales et pastorales, postulare omnino videntur novas partim disciplinas, reconditiorem doctrinam, accuratiores investigationes, aptum auctumque numero corpus professorum: quae omnia cum praestare singula Seminaria non possint et, ceterum, aptius pro indole et necessitatibus regionum sint praestanda, peropportune praedictae Superioris Italiae Episcopi, longa consiliorum perpensione habita, deliberaverunt Facultatem Theologicam suis regionibus communem esse condendam quae, maiore docentium alumnorum/que 561
numero instructa, theologica studia consociatis viribus impensius excoleret, investigaret, proveheret.

Commune hoc Episcoporum propositum cum praescripta Concilii Vaticani II explet tum votis respondet Pauli VI, fel. regn., qui iam Mediolanensem agens Archiepiscopum valde exoptavit, ut vigens in Seminario Mediolanensi Facultas Theologica amplificaretur et latius pateret. Sacra igitur Congregatio pro Institutione Catholica hoc Episcoporum propositum probat et laudat. Facultas quidem Theologica, cuius praecipuus finis est disciplinas sacras et cum sacris connexas impense excolere iisque auditores probe informare, efficaces quoque ineat oportet rationes cum scientiis quae «hominem» et «maturam» propius respiciunt, ut hac via, mutuo beneficio, quaestionibus christiana mente solvendis occurratur, quae hac nostra aetate de mundo et vita et homine agitantur. Merito hic referenda videntur verba Constitutionis pastoralis *Gaudium et spes* [LE 3366] Concilii Vaticani II (n. 62): «Qui theologicis disciplinis in Seminariis et studiorum Universitatibus incumbunt, cum hominibus qui in aliis scientiis excellunt, collatis viribus atque consiliis, cooperari studeant. Theologica investigatio insimul profundam veritatis revelatae cognitionem prosequatur et coniunctionem cum proprio tempore ne negligat, ut homines variis disciplinis excultos ad pleniorem fidei scientiam iuvare possit. Haec socia opera plurimum proderit institutioni sacrorum ministrorum, qui Ecclesiae doctrinam de Deo, de hom'ne et de mundo aptius coaevis explanare poterunt, ita ut verbum illud etiam libentius ab eis suscipiatur.» Quo autem utilius haec proposita assequatur, Mediolanensis Facultas Theologica assiduas sibi ineundas statuit rationes praecipue cum Mediolanensi Universitate Catholica S. Cordis, utraque tamen plene distincta suique iuris manente. Praeterea vero vigilantem assiduamque operam impendet in inquisitiones accurata ratione scientifica agendas, in deligendos formandosque insignes magistros, in bibliothecam quoad singulas disciplinas ante ditandam et in commentarios periodicos doctosque tractatus ac libros edendos, ut valide possit vim suam exercere in theologicam renovationem a Concilio Vaticano II exoptatam.

His omnibus consideratis, Sacra Congregatio pro Institutione Catholica delatam sibi a dictarum regionum Episcopis petitionem festinavit Summo Pontifici exhibere, qui pro sua paterna sollicitudine benigne concessit ut optata Facultas canonice erigeretur. Quapropter Sacra eadem Congregatio, potestate sibi a Paulo div. Prov. Pp. VI collata, in Dei gloriam atque Ecclesiae decus et incrementum, hoc Decreto in perpetuum erigit erectamque declarat *Interregionalem Facultatem Theologicam Mediolanensem* / cum 562
iure conferendi *Baccalaureatus* gradum iis, qui saltem per quinquennium philosophico-theologicum generali institutione recepta, quandam quoque primariam initiationem methodo scientifica habuerint; *Licentiae* vero iis, qui per alium biennium in aliqua peculiari theologiae parte exculti sint et in scientificam inquisitionem perfectius ratione et usu introduci, lidemque ampliorem quamdam dissertationem scripto confecerint; denique *Doctoratus* gradum iis qui, post congruum temporis intervallum, peculiaribus requisitis ad eum normis satisfecerint, quarum praecipua est ut dissertationem typis ediderint quae «ad scientiae profectum vere conferat»; plene semper servatis praescriptionibus in documento «Normae quaedam» a S. Congregatione edictis [LE 3652] atque propriis Facultatis Statutis ab eadem Sacra Congregatione probatis, ceterisque de iure servandis; contrariis quibuscumque non obstantibus.

Datum Romae, ex aedibus Sacrae Congregationis pro Institutione Catholica, die VII Decembris, in Festo S. Ambrosii Mediolanensis Episcopi Ecclesiaeque Doctoris, a. D. MCMLXIX.—Gabriel Maria Card. Garrone, *Praef.* Josephus Schröffer, *a Secr.*

3812

1969 DEC 8.-VICARIATUS URBIS, DECRETUM. PART.*

Novum Consilium Presbyterale dioeceseos romanae constituitur novaeque normae pro membrorum electione proponuntur

I—Decreto per la rinnovazione del Consiglio Presbiterale Diocesano

Animati dal sincero desiderio e dal fermo proposito di attuare nella diletta Diocesi di Roma gli ammaestramenti, i consigli, le direttive del Concilio Ecumenico Vaticano II per l'incremento della vita cristiana e l'aggiornamento delle strutture, abbiamo sempre considerato l'istituzione del Consiglio Presbiterale Diocesano come uno degli strumenti più idonei e concreti allo scopo, secondo le esigenze dei tempi.

Esso, previsto per ogni Diocesi dall'art. 27 del Decreto Conciliare «*Christus Dominus*» [LE 3332] e dall'art. 7 del Decreto «*Presbyterorum Ordinis*» [LE 3365], è regolato dall'art. 15 del *Motu Proprio* «*Ecclesiae Sanctae*» di S. S. Paolo VI, del 6 agosto 1966 [LE 3457], per l'applicazione dei medesimi decreti.

Come è noto, il Consiglio Presbiterale costituisce «un gruppo o senato di sacerdoti, rappresentanti il *Presbyterium*, che possono efficacemente aiutare col loro consiglio il Vescovo nel governo della Diocesi. In questo Consiglio, il Vescovo ascolterà i suoi Sacerdoti, li consulterà e si intratterrà con essi su ciò che riguarda le necessità dell'opera pastorale per il bene della Diocesi».

Al termine dei tre anni di esperimento del Primo Consiglio Presbiterale della Diocesi di Roma costituito con Decreto dell'11 febbraio 1967, è sembrato opportuno procedere ad un totale rinnovamento, utilizzando i suggerimenti della prima esperienza.

Pertanto, col presente Nostro Decreto, a norma dei citati Documenti conciliari e pontifici, dichiariamo sciolto il precedente Consiglio Presbiterale e ne costituiamo uno nuovo che ci assista fraternamente ed efficacemente nel governo della Diocesi.

Desideriamo che esso, composto nella massima parte da membri elettivi, sia costituito possibilmente entro il prossimo mese di gennaio 1970 secondo le «norme» qui sotto riportate, che saranno tempestivamente comunicate al Clero tramite l'Ufficio Pastorale del Vicariato ed attuate per mezzo dei Prefetti e degli Ecc.mi Vescovi dei Settori.

Comprendiamo che, in una situazione ecclesiastica tanto complessa come quella di Roma, nessuna norma può essere così perfetta da soddisfare i desideri di tutti; lo stesso nuovo Consiglio potrà gradualmente elaborare direttive e norme più precise per le edizioni future.

Le presenti norme, in ogni caso, furono elaborate, con lungo e diligente studio sulle osservazioni raccolte dal Clero stesso e da persone competenti.

Ci siamo preoccupati di mettere in rilievo soprattutto tre caratteristiche fondamentali del Consiglio Presbiterale: *la rappresentatività* di tutto il Presbiterio, *la libertà* della scelta dei membri, perché ne scaturisca una sincera ed efficace *corresponsabilità* nel governo della Diocesi.

Nutriamo fiducia che tutto il Presbiterio di Roma voglia partecipare responsabilmente e cordialmente alla costituzione del nuovo Consiglio, perché solo dalla collaborazione di tutti potrà trarre primo vantaggio il bene comune della Diocesi e dei singoli sacerdoti.

Il Consiglio Presbiterale, della durata di un triennio, sarà convocato e presieduto o personalmente dal Cardinale Vicario o da un Vicegerente da Lui incaricato.

Nella sua prima adunanza, dopo l'elezione e proclamazione dei membri, sarà cura del Consiglio elaborare un Regolamento, che dovrà essere da Noi approvato; in esso saranno fissati i criteri operativi del medesimo Consiglio per lo studio dei problemi di vita diocesana, di volta in volta da Noi stessi proposti o anche suggeriti dal Presbiterio.

Infine, in relazione alla nuova fisionomia del Consiglio Presbiterale e ai suoi compiti ci sembra opportuno riconsiderare insieme al Nostro Presbiterio anche la natura, le funzioni, la composizione tanto del Consiglio Pastorale, quanto delle Commissioni Diocesane, che dovranno essere ristrutturate. Queste ultime tuttavia continueranno la loro normale attività fino alla nomina delle nuove Commissioni.

Lo Spirito Santo, anima della Chiesa, luce delle menti e vincolo di carità, ausiliatrice la Beata Vergine Maria, tutti ci assista e guidi nell'incremento di una Comunità diocesana viva ed esemplare.

Dal Vicariato di Roma, 8 dicembre 1969.—Angelo Card Dell'Acqua, *Vicario Generale di Sua Santità.*

II—Norme orientative per la elezione del nuovo Consiglio Presbiterale della diocesi di Roma

Come è noto, il Consiglio Presbiterale diocesano, suggerito dai documenti conciliari e, in particolare, dal Motu Proprio

«Ecclesiae Sanctae» del 6 agosto 1966 (art. 15), è una delle felici istituzioni del Concilio per una pastorale più attiva e completa nella Diocesi.

1. Esso è l'organo rappresentativo dell'*unum Presbyterium*, coadunato vitalmente intorno al suo Vescovo; è lo strumento abituale del dialogo operoso e costruttivo del Clero col Vescovo; è pure uno strumento non solo di consultazione e di studio dei principali problemi diocesani; ma dovrebbe essere anche di corresponsabilità attiva nel governo della Diocesi.

2. Tuttavia il Consiglio Presbiterale non assorbe tutti i compiti della pastorale diocesana, ma si inserisce in un più ampio completo ordinamento della Diocesi collocandosi a fianco del Consiglio Episcopale, del Consiglio Pastorale, del Consiglio dei Vicari delle zone pastorali (in Roma, dei Prefetti), del Consiglio dei Laici, ciascuno dei quali ha competenze sue proprie o nell'ambito della consultazione od in quello dell'esecuzione.

3. Il Consiglio Presbiterale deve essere rappresentativo di tutto il Presbiterio. Perciò i suoi componenti, per rappresentare globalmente il Clero non devono essere eletti da gruppi di Presbiteri a sé stanti, ma devono essere nominati indistintamente da tutti i sacerdoti componenti il Presbiterio.

4. Non sembra opportuno dividere i sacerdoti aventi cura d'anime in Clero secolare e Clero religioso; tutti coloro che sono al servizio della Diocesi costituiscono l'*unum Presbyterium*. Un doveroso equilibrio viene già stabilito dal fatto che, mentre tutti i sacerdoti secolari della Diocesi hanno diritto al voto, dei Religiosi in cura d'anime possono averlo solo il Parroco ed i Viceparroci, come tali riconosciuti. Per i Religiosi che non hanno cura d'anime, affinché siano essi pure rappresentati nel Consiglio, nella morale impossibilità di una elezione a suffragio dei singoli, provvederà il Comitato Diocesano degli Ordini e Congregazioni Religiose, nominando 5 suoi rappresentanti.

5. Ai fini di favorire quanto più possibile l'unità del Clero, oltre ai sacerdoti incardinati nella Diocesi, sembra necessario farvi partecipare, tanto come elettori quanto come eleggibili, anche i sacerdoti dimoranti stabilmente in Roma e annoverati tra i collaboratori, secondo le norme in vigore presso l'Ufficio Pastorale del Vicariato.

6. Tuttavia debbono anche essere poste in giusta evidenza le principali categorie del Clero diocesano: parroci, collaboratori, residenti, anche se i loro rappresentanti non saranno eletti dai gruppi, bensì simultaneamente da tutti gli elettori.

7. Il Consiglio Presbiterale dovrà avere necessariamente alcuni membri di diritto, ossia coloro che col Cardinale Vicario, il quale, assistito dal suo Consiglio Episcopale, è capo del Presbiterio, condividono per tutta la Diocesi l'autorità ordinaria, ossia i Vicegerenti al fine di assicurare la perfetta e competente informazione su tutte le situazioni diocesane.

8. L'Em.mo Cardinale Vicario nominerà solo un sesto dei membri del Consiglio, lasciando gli altri cinque alla libera scelta del Clero. Ciò al fine di poter inserire validi collaboratori che, o per la loro esperienza in particolari settori o per la loro rappresentatività, completino la fisionomia morale e la capacità operativa dell'*unum Presbyterium*.

9. Il Consiglio Presbiterale, nuovamente eletto, si darà liberamente e responsabilmente un preciso Regolamento operativo, che sarà poi approvato dal Cardinale Vicario. Per rendere più agile ed efficace la sua opera, si dividerà pure in un opportuno numero di Commissioni, secondo i settori più attuali ed importanti della vita e della pastorale diocesana.

10. In considerazione dell'elevatissimo numero dei membri del Presbiterio Romano, secondo i criteri sopra esposti, e dell'impossibilità che i singoli elettori dei cinque settori si conoscano sufficientemente per una scelta veramente adatta e responsabile, le elezioni del Presbiterio dovranno necessariamente articolarsi in due tempi, uno iniziale a livello di prefettura, l'altro definitivo a livello di settore. Ogni settore infatti dovrà fornire al Consiglio Presbiterale dieci membri effettivi elettivi, cioè: quattro parroci, tre vice-parroci e tre residenti e rappresentanti de attività religiose, morali, sociali della Diocesi nell'ambito del settore, cosicché risultino in totale cinquanta eletti.

11. Perché sia possibile raggiungere con più precisa conoscenza ciascun sacerdote ed ogni prefettura abbia la possibilità di esprimere le persone più adatte che la rappresentino, perché poi i candidati per ogni categoria possano essere nominati simultaneamente ed a ragion veduta da tutti gli elettori del Settore, si dovrà procedere così:

a) entro il 20 dicembre, *sugli elenchi forniti dall'Ufficio Pastorale del Vicariato* ed eventualmente integrati da opportuni suggerimenti locali, ogni Prefetto radunerà i sacerdoti della prefettura, aventi diritto a voto, i quali sceglieranno tra loro, con suffragio segreto di tutti, 4 Parroci, 3 Viceparroci, 3 residenti nella Prefettura. Questa «rosa di nomi» sarà poi trasmessa al Vescovo Ausiliare del Settore per costituire una lista di candidati, comprendenti 3 gruppi: Parroci, Viceparroci, residenti, per l'elezione di secondo grado. Evidentemente gli elettori nella scelta dei sacerdoti residenti, dovrebbero aver cura ed impegno di preferire coloro che possono contribuire più efficacemente e con maggior responsabilità alla vita pastorale della Diocesi, sia per le mansioni che già svolgono, sia per una marcata disponibilità di servizio;

b) entro il 30 dicembre, ogni Vescovo Ausiliare radunerà sacerdoti eletti del suo Settore, perché sulla base della lista

http://www.obrascatolicas.com

compilata come sopra, eleggano con suffragi segreti i 10 membri per il Consiglio Presbiterale e cioè: 4 Parroci, 3 Viceparroci, 3 residenti;

c) entro il 15 gennaio, il Consiglio Presbiterale, così eletto ed integrato con i membri nominati dall'Em.mo Cardinal Vicario, si radunerà per la compilazione del proprio regolamento e per la costituzione delle Commissioni ritenute necessarie.

III—*Regolamento del Consiglio Presbiterale*

PREMESSA

FONDAMENTI TEOLOGICI CIRCA LA NATURA DEL CONSIGLIO PRESBITERALE

a) «La diocesi è una porzione del popolo di Dio affidata alle cure pastorali del Vescovo coadiuvato dal suo presbiterio» (CD 11). In virtù del sacramento dell'Ordine e dell'esercizio del sacro ministero, i presbiteri — partecipi assieme al Vescovo dello stesso ed unico sacerdozio di Cristo — costituiscono con lui un unico corpo sacerdotale, un unico presbiterio (PO 7; LG 28).

Ne deriva di conseguenza per tutti i sacerdoti, sia secolari che religiosi, della diocesi, nei riguardi del proprio Vescovo, non soltanto un rapporto di «obbedienza, pervasa da spirito di collaborazione», ma anche una vera e propria «partecipazione al ministero episcopale» (PO 7): «causa communis existit» (Pont. Rom.).

b) Vescovo e sacerdoti sono perciò «corresponsabili del bene spirituale di tutta la diocesi» (CD 28): ogni sacerdote deve quindi coadiuvare «efficacemente» il proprio Vescovo non soltanto curando la porzione di gregge di cui è stato fatto direttamente responsabile, o assolvendo il compito che comunque gli è affidato, ma «portando il proprio contributo all'azione pastorale, al governo di tutta la diocesi» (LG 28; CD 27), unitamente agli altri organi di consiglio che esprimono la corresponsabilità di tutto il Popolo di Dio nella vita diocesana.

c) I modi concreti con cui si realizzano tale partecipazione e tale corresponsabilità, divengono manifestazione del mistero della Chiesa, che si compie nella «comunione», nella «edificazione del Corpo di Cristo», nella mutua carità, attraverso la convergenza di funzioni diverse nell'unità. Di fronte al mondo l'intima collaborazione tra Vescovo e presbiteri assume in modo del tutto particolare funzione di segno.

SCOPO E COMPITI

a) Scopo del Consiglio Presbiterale è quello di rendere «praticamente possibile al Vescovo di esaminare assieme (ai suoi sacerdoti) i problemi riguardanti le necessità dell'azione pastorale ed il bene della diocesi» (PO 7), soprattutto per ciò che concerne la santificazione delle anime, la purezza della Fede e il governo del Popolo di Dio. Né i singoli sacerdoti, infatti, né il presbiterio nel suo insieme, né il Vescovo per proprio conto, sono in condizione di realizzare a fondo la propria missione se agiscono da soli» (PO 7; cfr. LG 28). Essi, d'altra parte, non possono agire assieme in modo veramente efficace se non organizzandosi in modo adeguato: da questa esigenza nasce il Consiglio Presbiterale (cfr. PO 7).

b) E' urgente compito del Consiglio Presbiterale aiutare il Vescovo ad individuare i problemi più gravi ed urgenti e stimolarne lo studio e la soluzione da parte degli organi diocesani competenti.

c) Poiché il Consiglio Presbiterale deve agire in quanto «rappresentante di tutto il presbiterio» (PO 7, ES 15), è suo compito essenziale assicurarne l'ascolto nel modo più idoneo.

d) Il Consiglio Presbiterale aiuta il Vescovo, con funzione consultiva, nel governo della diocesi. Il Vescovo può, tuttavia, chiedere al Consiglio Presbiterale anche un voto deliberativo.

COMPOSIZIONE

1) Il Consiglio Presbiterale della Diocesi di Roma, secondo le norme approvate dal Cardinale Vicario, è composto da: a) *membri eletti*: 20 Parroci, 15 Viceparroci, 15 sacerdoti residenti, 5 Religiosi eletti dal Comitato Romano del C.I.S.M.; b) *membri nominati*: 12 sacerdoti scelti dal Cardinale Vicario.

2) *Presidente*: il Cardinale Vicario.

3) *Segretario*: viene eletto a maggioranza semplice dal Consiglio Presbiterale ed ha il compito di: a) diramare gli inviti di convocazione del Consiglio; b) registrare le presenze; c) redigere i verbali delle sedute; d) presentare al comitato di coordinamento le proposte ricevute circa i temi da trattare; e) diffondere eventuali comunicati al clero e alla stampa, con l'approvazione del comitato di coordinamento; f) il Segretario è tenuto a comunicare la convocazione del Consiglio ed il relativo ordine del giorno almeno 15 giorni prima.

4) *Comitato di coordinamento*: è costituito da 5 membri del Consiglio Presbiterale, eletti a maggioranza semplice e dal Segretario del Consiglio stesso.

Esso ha il compito: *a)* di esaminare gli elementi recepiti nella fase d'ascolto dell'intero Presbiterio e nei gruppi di lavoro; *b)* di provvedere alla convocazione del Consiglio.

Si riunisce sotto la presidenza del Cardinale Vicario.

5) *Gruppi di lavoro*: si possono istituire, in seno al Consiglio, gruppi di consiglieri incaricati di individuare nella complessità dei vari problemi della vita diocesana gli aspetti più urgenti e stimolarne la riflessione e le soluzioni, con opportuni fogli di lavoro. Ciascun gruppo di lavoro designerà uno dei suoi membri per i rapporti con il Comitato di coordinamento.

6) *Funzionamento dell'Assemblea Consiliare*: l'Assemblea plenaria del Consiglio si riunisce abitualmente ogni 2 mesi, da ottobre a giugno. Eventuali sessioni straordinarie possono essere indette: *a)* per decisione del Cardinale Vicario; *b)* su richiesta di almeno un terzo dei membri del Consiglio; *c)* quando nei gruppi di ascolto di cui al n. 12 si manifestasse una convergenza su un problema indicato come particolarmente urgente.

7) Eventuali proposte e mozioni attinenti all'ordine del giorno devono essere inviate per iscritto al Segretario almeno 5 giorni prima dell'Assemblea.

8) In sede di Assemblea la discussione sull'ordine del giorno inizia normalmente con una relazione scritta sui vari punti proposti. Gli interventi, presentati possibilmente in iscritto, non dovrebbero mai superare i 5 minuti.

9) *Moderatore dell'Assemblea*: è un membro a turno del Comitato di coordinamento sulla base della anzianità di ordinazione sacerdotale.

10) Le votazioni si fanno con alzata di mano, a meno che il Consiglio ritenga opportuno lo scrutinio segreto.

11) Il Consiglio può invitare degli esperti qualora determinati temi in discussione lo consiglino.

12) *Rapporti del Consiglio con il Presbiterio*: esso può svolgersi nei modi seguenti: o su piano di Settore o su piano di Prefettura o per zone pastorali o per categorie di persone e di problemi. I consiglieri presenti, o per diritto o per invito alla rispettive adunanze, possono raccogliere voti e suggerimenti; possono proporre quesiti in merito ai problemi trattati dal Consiglio Presbiterale, per trasmetterne poi le deduzioni alla Segreteria del Consiglio stesso. Ogni membro del Presbiterio sia a titolo personale, sia a nome di un gruppo di confratelli o di laici può far pervenire alla Segreteria voti, consigli, proposte.

13) Eventuali proposte di modifiche o aggiunte al presente Regolamento devono essere discusse ed approvate dal Consiglio, a istanza di almeno un terzo dei membri.

N.B. Norme transitorie relative ai modi di elezione, cessazione, decadimento dei consiglieri e ad altri particolari del funzionamento del Consiglio, saranno ulteriormente elaborate e aggiunte in appendice, *valide ad experimentum*.

* Riv. dioc. Roma 10 (1969) 1238bis-1238 quinter, et 11 (1970) 863-865.

3813

1969 DEC 24.-PAULUS VI, EPIST. AAS 62 (1970) 66-69

*Nuntius scripto datus Emo P. D. Bernardo Ioanni S. R. E. Cardinali Alfrink, Archiepiscopo Ultraiectensi, ceterisque Exc*mis Hollandiae Ordinariis, Pastoralem Coetum celebraturos:*

DE RENOVATIONE OFFICII MINISTERIALIS, DE RELIGIOSIS DEQUE SACRO CAELIBATU

En Novembre 1966, Nous vous adressions, Monsieur le Cardinal, ainsi qu'aux autres Evêques, au clergé, aux religieux et aux catholiques des Pays Bas, un message vous assurant que Nous étions très proche de vous par la prière en une heure particulièrement importante pour la vie de l'Eglise dans votre Patrie. C'était en effet le moment où les représentants des catholiques hollandais «invités par leurs Evêques et sous leur direction, se réunirent pour une étude approfondie des délibérations conciliaires, afin d'en pénétrer l'esprit, de trouver les voies les plus appropriées pour les appliquer à leur vie spirituelle et religieuse et à leurs oeuvres d'apostolat, en vue de les rendre plus vivantes et plus fécondes».

Nous vous disions dans ce message combien l'initiative des catholiques hollandais Nous paraissait «grave et délicate, à cause de son caractère nouveau et unique», mais aussi combien Nous avions confiance en vous, Vénérables Frères, placés par le Saint-Esprit pour gouverner l'Eglise de Dieu [1]. Nous pouvions espérer en effet qu'à travers cette difficile entreprise et grâce à votre patient labeur, le dépôt de la foi serait fidèlement gardé et qu'on saurait trouver, par surcroît, le moyen de le présenter de façon plus efficace et mieux adaptée à la mentalité des hommes de notre temps.

Quant aux projets de réforme et d'adaptation des structures locales / aux nouvelles circonstances historiques, Nous 67
pensions que des propositions concrètes auraient été formulées, à la suite de l'analyse attentive des institutions existantes, conduite avec l'aide de personnes expertes dans les différents domaines, guidées par le «sensus Ecclesiae» et sensibles aux besoins de l'heure présente.

[1] Cfr. *Act. Ap.*, 20, 28.

Depuis lors quatre sessions plénières du «Pastoraal Concilie» ont déjà été tenues, une cinquiéme est annoncée pour le mois de janvier prochain. Et, si aucune délibération n'a été encore, à Notre connaissance, définitivement approuvée par l'Autorité légitime, en revanche, Nous avons eu connaissance des «projets-rapports» admis par l'Episcopat comme base de discussion, et Nous ne pouvons vous cacher que certaines des affirmations doctrinales qui y figurent Nous laissent perplexe et Nous semblent mériter de sérieuses réserves.

Des réserves d'un autre genre —mais qui ne semblent pas non plus dénuées de fondement— ont été exprimées dans la presse touchant le critère de représentativité des catholiques de Hollande à ces assemblées plénières. Enfin, pour qui considère les intentions et les buts qui ont été à l'origine de ces assemblées, une considération s'impose, qui Nous fait une profonde impression: dans les projets-rapports, les citations des Documents du Deuxième Concile Oecuménique du Vatican ou d'autres actes plus récents du Magistère ecclésiastique sont extrêmement rares. Bien plus: les réflexions et recommandations contenues dans ces projets n'apparaissent guère en harmonie avec les Documents et les Actes en question.

Nous songeons en particulier aux deux projets admis comme base de discussion pour la prochaine session: 1) «pour un fonctionnement fructueux et renouvelé de l'office ministériel» et 2) «les Religieux». Vous en avez déjà vous-mêmes, Vénérables Frères, critiqué quelques affirmations erronées ou équivoques, et relevé certaines orientations périlleuses. Permettez qu'à Notre tour Nous en soumettions quelques unes à votre attention pastorale.

1) En ce qui concerne l'office ministériel: *a)* la description du but et des tâches de l'Eglise est présentée comme si la mission de celle-ci était purement terrestre; *b)* le ministère sacerdotal est considéré comme une charge conférée par la communauté chrétienne; *c)* on propose —et parfois de façon impérative— la dissociation du sacerdoce et du célibat; *d)* on critique la thèse que l'homme seul puisse devenir prêtre; *e)* on ne parle du Pape que pour minimiser sa charge et les pouvoirs qui lui ont été conférés par le
68 Christ lui-même, etc... 2) quant au projet-rapport / qui traite du problème des Religieux, on ne peut manquer d'y relever certaines ambiguïtés et déficiences doctrinales qui risquent de conduire dans l'application pratique à des conséquences déplorables.

Nous comprenons bien, Vénérables Frères, la situation difficile dans laquelle vous vous trouvez, en présence de tendances nouvelles, qui se manifestent de façon particulièrement aiguë en Hollande depuis quelques années. Il est trop évident que ce n'est pas la Hiérarchie qui crée ces difficultés: elle les trouve sur son chemin et doit les affronter. De même il est bien loin de Notre pensée de minimiser tout le bien qui se réalise dans vos diocèses en tant de domaines. Mais devant le danger de déviations qui pourraient être gravement dommageables pour la foi du peuple catholique des Pays-Bas, la conscience de Notre responsabilité de Pasteur de l'Eglise Universelle Nous oblige à vous demander en toute franchise: que pensez-vous que Nous puissions faire pour vous venir en aide, pour renforcer votre autorité, pour vous permettre de mieux surmonter les difficultés présentes de l'Eglise en Hollande?

Dans l'attente de votre réponse sur ce point, et étant donnée l'imminence de la prochaine session plénière du «Pastoraal Concilie», permettez-Nous de vous suggérer dès maintenant une double directive.

Il Nous semble qu'en présence des courants mentionnés ci-dessus, et tout en ayant bien présente à l'esprit la distinction fondamentale entre le dépôt de la foi et la façon de l'exprimer [2], votre attention devrait se porter avant tout sur ce qu'implique votre charge de maîtres de la doctrine chrétienne: le devoir de transmettre dans son intégrité le contenu de la Révélation dont l'Eglise est dépositaire [3].

[1] Cfr. Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, II, 6 [LE 3235]; Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 62 [LE 3366].

[2] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, nn. 25, 26 [LE 3232]; Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 2 et 12 [LE 3332]; Allocution de Jean XXIII à l'ouverture du Concile, 11 octobre 1962 [LE 3083].

En second lieu, sur le point précis du célibat consacré à Dieu, le devoir de la Hiérarchie catholique dans les difficultés présentes de l'Eglise Nous semble clairement tracé: en harmonie avec les décisions du Deuxième Concile du Vatican [4] inspirer à tous le respect et l'estime de cet incomparable trésor de l'Eglise latine; enseigner avec clarté et fermeté que la pratique généreuse de la chasteté parfaite non seulement est possible, mais qu'elle est source de 69
joie et de sainteté; faire connaître et favoriser partout les conditions indispensables à son exercice.

Nous avons Nous-même, plus d'une fois manifesté Notre pensée sur ce thème du célibat sacerdotal. Nous lui avons consacré, vous le savez, une encyclique particulière, «Sacerdotalis coelibatus», dans laquelle Nous donnons réponse aux objections formulées à ce sujet. Nous y sommes revenu dans l'une ou l'autre des lettres que Nous vous adressions ces derniers temps, Monsieur le Cardinal, et encore tout récemment dans Notre allocution du 15 Décembre au Sacré Collège des Cardinaux.

Cette attitude, dans laquelle Nous Nous sentons corroboré par l'appui de tant de Nos Frères dans l'Episcopat, Nous est dictée avant tout par la conscience de Notre responsabilité vis-à-vis de l'Eglise dans l'application des décrets du Concile; par la conscience également de Notre responsabilité vis-à-vis des hommes de bonne volonté, qui comprennent quel haut exemple et quel encouragement constitue, surtout en un moment où tant de forces s'emploient à la dégradation de la moralité publique et privée, le témoignage séculaire rendu, dans l'Eglise latine, par les prêtres et par les âmes consacrées à Dieu dans la vie religieuse.

Qu'il s'agisse de doctrine ou de discipline, Nous sommes sûr, Vénérables Frères, que le meilleur service que vous puissiez rendre à vos prêtres et à vos fidèles dans le moment présent —et en particulier lors des prochaines assises du «Pastoraal Concilie»— sera d'affirmer sereinement votre accord total et sans réticence avec l'Eglise universelle sur les points contestés. Les âmes droites vous seront reconnaissantes de les avoir confirmées dans leur foi et et dans leur amour de l'Eglise. Et le Suprême Pasteur, *Episcopus animarum vestrarum* [5], témoin de vos peines et de vos mérites vous réservera la récompense promise à ses bons et fidèles serviteurs.

Dans ces sentiments Nous vous accordons à tous de grand coeur, ainsi qu'à Nos chers Fils les catholiques de Hollande, une particulière et affectueuse Bénédiction Apostolique.

Du Vatican, le 24 Décembre 1969.—PAULUS PP. VI.

[4] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 42-3; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 16 [LE 3365]; Decr. de accomm. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 12 [LE 3333].

[5] *1 Pt.* 2, 25.

Adn. NrT 92 (1970) 304-305.

3814

1969 . . . . -SC GENTIUM EVANG. INSTRUCTIO PART.

SCHEMATA CONTRACTUUM INTER EPISCOPOS RESIDENTIALES ET ALIOS ORDINARIOS LOCORUM IN TERRITORIIS MISSIONUM, ET INSTITUTA MISSIONALIA

Vide *textum* sub 1969 Feb 24: LE 3721.

* BiM 33 (1969) 186-196. Adn. vide supra: LE 3721.

3815

1969 . . . . -SC CULTUS, EPIST. AAS 61 (1969) 546-547

EPISTULA QUAM S. CONG. CULTUS MITTERE SOLET INDULTUM PETENTIBUS DISTRIBUENDI SACRAM COMMUNIONEM IN MANU

Vide *textum* sub die 1969 Mail 29: LE 3756.

http://www.obrascatolicas.com

ANNUS 1970

3816

1970 IAN 2.-SC RELIGIOSORUM, DECLARATIO. PART.*

DECLARATIO CIRCA VALOREM INSTRUCTIONIS «VENITE SEORSUM» ET DE POTESTATE EPISCOPORUM DISPENSANDI A CLAUSURA MONIALIUM

Romae, die 2 Ian. 1970.

Excellentissime Domine, Cum, post editam ab hac Sacra Congregatione Instructionem de vita contemplativa et de Monialium clausura *Venite seorsum* [LE 3779], ab Episcopis, sacerdotibus et religiosis, dubia quaedam de eiusdem Instructionis valore proposita fuerint, ad Monialium animos pacificandos et Moniales ipsas in suo proposito firmandas, quae sequuntur Tecum communicanda opus esse mihi videntur:

1. Instructio *Venite seorsum*, iussu Pauli VI parata fuit, adiectaeque normae ab eodem Summo Pontifice, die 12 Iulii 1969, approbatae, ita ut eaedem normae ius vigens pro Monialium clausura constituant.

2. Huiusmodi normae, optatis prae oculis habitis Monialium, statutae, iisdem Monialibus acceptissimae plerumque evaserunt, uti epistolis innumeris probari potest ad Summum Pontificem et ad hanc Sacram Congregationem toto ex orbe sponte et ultro missis.

3. Monasteria non desunt quae petierint ut normae ad definitas locorum et temporum circumstantias accommodarentur. Huius optati ratio habebitur cum Constitutiones Sedi Apostolicae approbandas subiectae fuerint.

4. Monasteria nonnulla —pauca profecto— obsistentem quoad clausuram animum in Instructionem patefecerunt. Huiusmodi Monasteria, omnibus mature perpensis, ex voluntate Summi Pontificis, ad aliud religiosae vitae genus adduci poterunt, primaeva sua canonica condicione clausurae papalis relicta.

5. Normae Instructioni *Venite seorsum* adiectae, a Summo Pontifice approbatae, nullatenus facultatibus derogant motu proprio *Pastorale munus* [LE 3139] concessis. Hae enim facultates iuxta expressam interpretationem ab eodem Summo Pontifice, in Audientia diei 7 Martii 1967, factam accipiendae sunt, scilicet: «1) Episcopi, iusta et gravi de causa Monialium ex clausura egressum permittere possunt, nullatenus vero imponere; 2) rationes ad egressum e clausura permittendum eaedem esse debent quae in Instructione *Inter cetera*, n. 24 (*A. A. S.*, 38 (1956), pagg. 516-517) [LE 2569] proponuntur, hac una diversitate accedente: quod vi eiusdem Instructionis ad Sanctam Sedem prius recurrendum erat, nunc vero illae exeundi permissiones ab Episcopis dari possunt». Quam interpretationem Summus Pontifex Paulus VI, die 13 Novembris 1969, in Audientia mihi concessa, iterum approbare et confirmare dignatus est.

Haec dum significo, Excellentissimis Ordinariis monasteriisque omnibus in Tua Dicione existentibus comunicanda, Excellentiam Tuam rogo, ut qua possis auctoritate, vitae contemplativae Monialium progressioni faveas, easdem Moniales in suo sancto proposito sustinendo ac defendendo.

Occasionem naetus, meam in Te observantiam profiteor ac libenter permaneo Excellentiae Tuae Reverendissimae addictissimus.—H. Card. ANTONIUTTI, *Praef.* E. Heston, C. S. C., *Secr.*

* Ordinariis locorum, Prot. S. R. 1466/66: CpR 49 (1970) 180-181.

3817

1970 IAN 6.-SC INST. CAT., NOR. AAS 62 (1970) 321-384

RATIO FUNDAMENTALIS INSTITUTIONIS SACERDOTALIS

NOTAE PRAELIMINARES

In Synodo Episcopali, mense Octobri 1967 Romae celebrata, sequens Quaesitum, a Cardinali Praefecto S. Congregationis pro Institutione Catholica propositum, a Patribus approbatum est:

«An opportunum videatur ut, enumeratis thematibus quae cunctis Rationibus Institutionis sacerdotalis inserantur oportet, praeparetur, una cum Conferentiis, Ratio quaedam Fundamentalis, ad normam Decreti *Optatam totius* [LE 3334] ceterorumque documentorum conciliarium, quae in proxima Congregatione Plenaria S. Dicasterii pro Institutione Catholica examinetur atque definiatur, ita ut norma fiat omnibus Rationibus conficiendis, ad unitatem servandam simulque sanam varietatem admittendam.»

Quod autem attinet ad memoratam thematum enumerationem, Sacra Congregatio peculiarem indicem —cui titulus *De Ratione Institutionis sacerdotalis iuxta documenta Concilii Vaticani II renovanda*— apparandum curavit atque singulis Conferentiis Episcopalibus misit, quo in laboribus suis opportune adiuvarentur. / 322

Quoad alterum munus, Fundamentalem nempe Rationem conficiendi, huius textus Conferentiis Episcopalibus hic proponitur tamquam necessaria via ad unitatem in varietate servandam.

Quo clarius vero eius momentum et finis pateant, haec quae sequuntur prae oculis habenda sunt:

1. Documentum hoc ita concipitur ut Conferentiis Episcopalibus, quarum est Rationes Institutionis sacerdotalis unicuique Nationi proprias conficere, solida fundamenta indicentur ad grave hoc munus facilius exsequendum vel perficiendum, atque S. Congregationi pro Institutione Catholica certa criteria suppeditentur in singulis Rationibus ad normam Decreti *Optatam totius*, n. 1 examinandis et approbandis.

2. Huiusmodi Documentum, cum a Conferentiarum Episcopalium delegatis pertractatum atque a Sancta Sede approbatum sit, quoad praecipua capita (quae inferius accuratius circumscribuntur) obligans habendum est, ita ut, iuxta Primae Synodi Episcopalis vota, norma fiat omnibus et singulis Rationibus conficiendis*. / 323

* Ut essentialia ideoque necessario servanda ab iis quae talia habenda non sunt facilius distingui possint, haec notare oportet:

a) Magna ex parte ex natura rei elucent quae ad rectam futurorum sacerdotum efformationem omnino necessario ubique requiruntur.

b) In aliquibus paragraphis aperte indicantur quae, licet tamquam essentialia requirantur, pro locorum tamen adiunctis variare possunt; cf. v. gr. nn.: 60 (universa studiorum coordinatio), 75, 80, 81 (rationes studiorum, indices disciplinarum conficiendi), 93 examina, 84, 101 (ratio qua studiis specialibus et formationi post Seminarium perficiendae consulatur).

c) Quaedam proinde nonnisi ad modum exempli vel consilii practici adducuntur ad affirmata principia facilius applicanda: cf. v. gr. nn.: 9 (varietas mediorum ad vocationes fovendas), 39, 40, 41 (inculcatur necessitas serie probationis sed tantum consiliantur quaedam media quibus ipsa obtineri potest), 48, 49, 50, 51 (inculcantur virtutes et praerogativae sacerdoti propriae, nonnulla vero media et modi tantum proponuntur ad eas excolendas), 52, 53, 54, 56 (affirmatur necessitas quorundam subsidiorum vitae spiritualis, quae tamen non tamquam exhaustiva habenda sunt), 91 (inculcatur quidem necessitas sed non modus methodos didacticas recognoscendi);

d) (elenchus variorum Moderatorum), 29 (ratio agendi et vivendi Moderatorum, v. gr. vita communis), 31, 36 (varietas mediorum ad paedagogicam et scientificam idoneitatem perficiendam), 38 (ea quae de consociata opera Professorum concreta dicuntur, v. gr. saltem semel in mense con-

Quod si in aliquibus Nationibus vel Regionibus rerum condiciones eiusmodi sint, quae etiam in rebus praecipuis peculiares quasdam sacerdotalis formationis accommodationes postulent, ambitum excedentes huius Fundamentalis Rationis, res inter Sacram Congregationem pro Institutione Catholica et eorum locorum Conferentias Episcopales pertractanda est.

3. Sicuti ex natura rei elucet, Documentum quaedam generaliora tantum fundamenta indicat, quibus Conferentiae Episcopales in propriis normis definiendis inniti debent. Eius est aptas indicare vias, quibus variis institutionis sacerdotalis necessitatibus opportune occurratur, atque certos fines designare, intra quos Seminariorum vita tuto progredi possit.

Quare, pro variorum argumentorum natura, saepe Documentum diversas prospectat condiciones inter quas singulae Conferentiae viam eligere poterunt propriam et magis cuiusque loci condicionibus congruentem (cfr. nn. 17, 18, 19, 42, 60, 63, 83, 84, 85, 97, 98, 99, 101). Itaque, maius uniuscuiusque Nationis bonum appetens, eius industriam atque incepta non cohibet, sed extimulat.

4. Inter normas in Documento propositas, aliae iam ad instar articulorum redactae sunt, ita ut, si placuerit, integre in nationales Institutionis sacerdotalis Rationes inseri possint (v. gr. nn.: 5-7, 11-14, 16, 20-26, 28-41, 44-58, 67-74, 76-79, 82, 86-89, 94-95, 99); aliae, contra, nonnisi principia tradunt ad ulteriorem requisitam elaborationem dirigendam (v. gr. nn.: 9, 15, 19, 27, 42, 43, 61-66, 75, 80, 93, 98, 99, 101).

5. In Documento conficiendo opus erat ante omnia tribus hisce necessitatibus pro viribus consulere: *claritati*, ut variae quae hodie hic illic divulgantur ambiguae opiniones circa formationem sacerdotalem dissiparentur; *universalitati*, ut pro varietate condicionum, opportunae suppeditarentur normae ad constituendas leges diversis locis accommodatas; *actualitati*, ut nostrae aetatis quaestionibus in sacerdotali formatione ante omnia consideratis, insurgentibus periculis remedia adhiberentur.

6. Documentum penitus imbutum est spiritu Concilii Vaticani II, atque ipsa eius verba alicubi refert. Experientia enim docet non esse superfluum aliquas obligatorias Concilii normas et principia iterum atque iterum in medium proferre, ne forte neglegantur, eo quod in Ratione Fundamentali expresse non nominentur (v. gr. nn.: 11, 13, 324 20, 29, 30, 44, 45, etc.). /

7. Has igitur normas Documentum admisit, ut Conferentiis Episcopalibus in praeparanda vel recognoscenda Ratione Institutionis sacerdotalis quam maximo adiumento esset; nihil omittere quod utile videretur; nihil superflui addere; nihil umquam inculcare nisi quod universaliter valet; ad praesentem rerum statum semper attendere. Hoc posito multiplici fine, non poterat non adesse aliquis defectus in partium proportione, cum hic fusius, illic autem brevius, hic ad modum codicis, illic ad modum directorii agendum esset: decus enim necessitati cedat oportet.

INTRODUCTIO

Hodierni conatus ad Seminaria renovanda, quibus Concilium Vaticanum II per decretum *De institutione sacerdotali* praecipuas et generaliores normas praestituit ut tuto procederent ac salutare pietatis, scientiae et pastoralis fervoris incrementum in candidatis ad sacerdotium producerent, ulteriores quasdam determinationes exigunt, ut peculiaribus singularum nationum necessitatibus quam optima ratione accommodentur atque illa catholici sacerdotii unitas et figura servetur, quam ipsa rei natura postulat et idem Concilium enixe inculcavit [1]. Hac igitur duplici necessitate prae oculis habita, Fundamentalis, quae hic proponitur, Ratio Institutionis sacerdotalis a Sacra Congregatione pro Institutione Catholica et a Delegatis Conferentiarum Episcopalium communi nisu consilioque elaborata est, nec sine constanti sollicitudine sincerisque votis ut et genuinus Concilii Vaticani II spiritus et pastoralis finis fideliter in hoc documento significarentur atque, definitiore forma expressi, efficacius conferre possent ad educationis operam in Seminariis novis temporum necessitatibus aptandam.

veniant»), 67, 68 (ratio qua alumnorum institutio uberius perfici potest), 89 (lectio communis librorum ad sensum criticum acuendum), 90 (coordinator studiorum), 94, 95, 97, 98, 99 (exercitationum pastoralium obiecta, loca et tempora nonnisi ad modum exempli adducuntur).

[1] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, Prooem. [LE 3334]; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, nn. 1, 2, 7 et passim [LE 3365].

1. *Quo sensu Concilium Vaticanum II Seminarii institutionem confirmet.*—Suam de Seminariis experientiam, iam pluribus comprobatam saeculis, Ecclesia in Concilio Vaticano II ut validam retinendam decrevit, asserens *Seminaria necessaria esse* tamquam institutiones ad sacerdotes efformandos ordinatas et potioribus illis educationis elementis praeditas, quae coniunctim cum aliis ad integram futurorum presbyterorum formationem / possunt efficaciter con- 325
ferre [2]. Probatam vero hanc ad sacerdotium viam denuo confirmando, minime silentio praeterire voluit varias et multiplices necessitates, ex vetustate instrumentorum vel ex mutatis condicionibus decursu temporum exortas, admisitque, vel etiam praescripsit immutationes non paucas, quibus huius utilissimae institutionis vis et paedagogica efficacia augerentur.

Etsi diverso modo Concilium locutum est de Seminariis quae *Maiora* et de iis quae *Minora* dicuntur, quaedam tamen definivit quae de utrisque valent [3]. Antequam vero peculiaria utriusque problemata in medium proferantur, necesse est ut primum ea bene considerentur, quae omnibus infra dicendis quodammodo praesupponenda sunt: Seminarium, utpote iuvenum communitatem [4], primam vim aptitudinemque suam ad futuros sacerdotes formandos ex ipsis condicionibus moribusque loci derivare, in quo iuvenes vivere solent, cuius veluti aërem respirant, in quo definiendo et in melius immutando ipsi partem habent. Agitur de variis concurrentibus elementis, cum internis tum externis; de totius communitatis structura deque eius spiritu, qui meliora sive inhibere sive provehere potest, cuiusque influxus vario gradu in omnibus manifestatur [5].

Hac igitur in re, primum Moderatorum munus in hoc consistit, ut consociatam omnium operam ad spirituales has condiciones inducendas perficiendasque obtineant. Eiusmodi enim sint oportet, ut quicumque Seminarium ingreditur, necessaria in eo inveniat auxilia ad propriam vocationem excolendam atque integre exsequendam Dei voluntatem [6]. Neque ad finem hunc assequendum parvi aestimentur quae ad rerum materialium dispositionem pertinent: loci scilicet, aedium, supellectilis et ceterarum rerum sobria et digna compositio, cum iuvenum vita congruens.

2. *De condicione iuvenum nostrae aetatis circa educationem.*—Praeterea, in quavis sana Seminariorum renovatione, oportet omnino consideretur praesentis quoque tem- 326
poris adiuncta earumque peculiares / necessitates circa educationem [7]. Iuvenes enim, qui a divina Providentia ad munus sacerdotale inter nostrae aetatis homines exercendum vocantur, *peculiares animorum habitus referunt*, cum mente ingenioque hodiernorum hominum congruentes. Sic, percipitur in eis ardens sinceritatis desiderium et veritatis in variis animi sui manifestationibus; percipitur magna propensio ad omnia nova et insolita amplectenda; aestimatio mundi eiusque progressus technici et scientifici; voluntas inserendi se penitius in mundum ut ei serviat; sensus «solidarietatis» praesertim cum hominibus humilioris condicionis et oppressis; spiritus communitatis. Sed, praeter haec omnia, animadvertitur in eis etiam diffidentia erga omnia vetera antiquo usu recepta, mobilitas in consiliis capiendis, inconstantia in propositis ad effectum deducendis, defectus docilitatis ad verum progressum spiritualem pernecessariae, animus difficilis et censorius erga auctoritatem et varias institutiones societatis civilis et ecclesialis, etc. [8]. Omnes has peculiares qualitates educator in sua opera paedagogica non solum non neglegit, sed etiam intellegere studet et, quantum potest, cooperantibus ipsis futuris sacerdotibus, ad suum formationis finem vertere, semper tamen bene distinguens quae inter eas plus vel minus vel nullo modo conferant ad aptiorem conformationem sacerdotalem, immo eidem educationi officiant. Omnibus consideratis,

[2] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, nn. 4-6.

[3] Ibid., n. 3. [4] Accuratior Seminarii descriptio refertur in p. 342 [AAS 62 (1970) 342; infra LE col. 5713] nota 74.

[5] Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 685 [LE 2151]; Paulus VI, Alloc. *Non è senza*, habita occasione inaugurationis novarum aedium Pont. Collegii Longobardici Romae, 12 nov. 1965: *Insegnamenti di Paolo VI*, III, pp. 604-605, Typis Polyglottis Vaticanis 1965.

[6] Ioannes XXIII, Alloc. *E' grande*, I° Conventui Romae habito ex universa Italia vocationibus sacris fovendis, 21 apr. 1961: *A. A. S.* 53 (1961), p. 311.

[7] Cf. Conc. Vat. II, Decl. de educatione christiana *Gravissimum educationis*, Introd. [LE 3335]; Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, cap. II [LE 3366]; Paulus VI, Alloc. *Salutiamo con viva simpatia*, moderatoribus consociationis v. d. «Movimento Adulti Scouts Cattolici Italiani», 5 nov. 1966: *Insegnamenti*, IV, pp. 538 ss.

[8] Cf. Paulus VI, Nuntius radiophon. *La ricorrenza*, occasione festi Nativitatis Domini, 22 dec. 1964: *Insegnamenti*, II, p. 761; Alloc. *Le parole*, ad sodales Confoederationis Universitariae Catholicae Italicae (FUCI), 6 dec. 1966: *Insegnamenti*, IV, p. 611; Alloc. *Noi sappiamo*, Christifidelibus coram admissis, 25 sept. 1968: *Insegnamenti*, VI, pp. 927 ss.

http://www.obrascatolicas.com

ignorari non potest nonnullas difficultates, praesertim hisce postremis annis, exortas esse sive ex iuventute sive ex hodierna societate, quae in totam formationis operam vim suam exercent et ideo maiores nisus ab educatoribus postulant.

Duo autem in nostrae aetatis iuvenibus praesertim animadvertenda sunt: eos impensius sentire tum propriae personae dignitatem tum res hominesque huius mundi sive quoad eius indubia bona, sive etiam quoad eius peculiarem statum spiritualem, qui neglegentiam religionis magis in dies redolet[9]. Duo haec et alia etiam elementa in animis commixta, mentem quamdam veluti communem creant, quae
327 exigit ut in Seminariis, / praeter alia adhibita remedia, maior personae aestimatio habeatur, tollatur quidquid habet iniustificatae «conventionis» rationem, omnia ad veritatem et caritatem fiant, inter omnes dialogus veri nominis instituatur, rationes cum mundo, pro iusta rectae formationis necessitate, frequentiores foveantur, denique omnia, quae praecipiuntur et postulantur, veram qua nituntur rationem ostendant et liberis animis fiant[10].

Si haec exigunt ut quaedam formationis elementa antiquo usu recepta recognoscantur, paedagogicam etiam veri nominis operam requirunt, quae, in mutua fiducia et intellegentia innixa, rectam libertatis notionem habeat et sciat praesertim probe discernere educationis media et fines. Si enim circa media utilis dialogus et fructuosa inquisitio una cum alumnis institui potest, finis Seminarii et universae educationis iam ab initio est semper prae oculis bene retinendus tamquam omnium considerationum fundamentum[11], ad quod quaevis huiusmodi disputatio se referre debet. Quo clarius enim sublimis formationis finis iuvenibus proponetur, eo libentius illi aptiora media ad eum adipiscendum communi consilio quaerent, atque ducti proposito boni communis et voluntate Dei verum libertatis et auctoritatis sensum assequentur.

3. *De notione sacerdotii catholici tamquam fine sacerdotalis educationis proprio.*—Proprius sacerdotalis educationis finis nititur notione sacerdotii catholici, qualis oritur ex revelatione divina, constanti Ecclesiae traditione et magisterio illustrata. Haec doctrina, quae omnem Rationem Institutionis sacerdotalis informare debet, propriam vim et sensum ei infundendo, ex ipsis Concilii Vaticani II verbis erui potest:

Omnis sacerdotalis potestas et ministerium in Ecclesia Catholica originem suam trahit ab unico et aeterno sacerdotio Christi, qui a Patre sanctificatus et missus in mundum (cfr. *Io.* 10, 36), eiusdem sacerdotii sui apostolos imprimis et eorum successores, episcopos, participes fecit. De uno eodemque sacerdotio Christi varia Ecclesiae membra varia ratione participant: Simplicem quemdam huiusmodi participationis gradum constituit sacerdotium commune fidelium, qui, per baptismum et Spiritus Sancti unctionem
328 «consecrantur in donum spirituale et sacerdotium / sanctum, ut per omnia opera hominis christiani spirituales offerant hostias»[12]. Diverso modo quam fideles sacerdotium Christi participant Presbyteri, qui, «quamvis pontificatus apicem non habeant et in exercenda sua potestate ab Episcopis pendeant, cum eis tamen sacerdotali honore coniuncti sunt et vi sacramenti Ordinis ad imaginem Christi summi atque aeterni sacerdotis (cfr. *Hebr.* 5, 1-10; 7, 24; 9, 11-28) ad Evangelium praedicandum fidelesque pascendos et ad divinum cultum celebrandum consecrantur, ut veri sacerdotes Novi Testamenti»[13]. Hac ratione igitur presbyterorum *sacerdotium ministeriale* superat commune fidelium sacerdotium, cum per illud aliqui in corpore Ecclesiae Christo Capiti assimilentur atque promoveantur «ad inserviendum Christo Magistro, Sacerdoti et Regi, cuius participant ministerium, quo Ecclesia in populum Dei, Corpus Christi et Templum Spiritus Sancti, hic in terris indesinenter aedificatur»[14].

«Sacerdotium autem commune fidelium et sacerdotium ministeriale seu hierarchicum, licet essentia et non gradu tantum differant, ad invicem tamen ordinantur; unum enim et alterum suo peculiari modo de uno Christi sacerdotio participant»[15].

Sacerdotio aucti, Presbyteri multiplices ineunt *relationes cum proprio Episcopo*, cum ceteris sacerdotibus et cum

[9] Cf. Conc. Vat. II, Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 15, 26, 41; Paulus VI, Alloc. *Salutiamo con riverenza*, cf. nota 7.
[10] Cf. Conc. Vat. II, Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 31.
[11] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, passim.
[12] Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 10 [LE 3132].
[13] *Ibid.*, n. 28.
[14] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 1.
[15] Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 10.

populo Dei[16]. Etenim «presbyteri omnes, una cum Episcopis, unum idemque sacerdotium et ministerium Christi ita participant, ut ipsa unitas consecrationis missionisque requirat hierarchicam eorum communionem cum Ordine Episcoporum... Episcopi igitur... illos habent ut necessarios adiutores et consiliarios in ministerio et munere docendi, sanctificandi et pascendi plebem Dei»[17]. Ipsi cum suo Episcopo «unum presbyterium constituunt, diversis quidem officiis mancipatum. In singulis localibus fidelium congregationibus Episcopum, quocum fidenti et magno animo consociantur, quodammodo praesentem reddunt eiusque munera et sollicitudinem pro parte suscipiunt et cura quotidiana exercent»[18].

Vera haec in uno eodemque presbyterio dioecesano participatio in/tima et multiplicia ligamina constituit *inter* 329
ipsos quoque sacerdotes. «Presbyteri, per Ordinationem in Ordine presbyteratus constituti, omnes inter se intima fraternitate sacramentali nectuntur»[19], «quae sponte ac libenter sese manifestat in mutuo auxilio, tam spirituali quam materiali, tam pastorali quam personali, in conventibus et communione vitae, laboris et caritatis»[20], «ita ut manifestetur illa unitas qua Christus voluit suos in unum esse consummatos, ut agnoscat mundus Filium missum esse a Patre»[21].

Omnis tamen presbyter ex populo Dei sumitur ut pro eodem *populo* constituatur. Sed licet vi sacramenti Ordinis munus patris et magistri presbyteri exerceant, «tamen simul cum omnibus christifidelibus sunt discipuli Domini, Dei vocantis gratia Eius Regni participes facti. Cum omnibus enim in fonte baptismi regeneratis Presbyteri sunt fratres inter fratres, utpote membra unius eiusdemque Christi Corporis, cuius aedificatio omnibus demandata est»[22]. Quapropter «fidelium, quos spiritualiter baptismate et doctrina genuerunt (cfr. 1 *Cor.* 4, 15; 1 *Pt.* 2, 23), curam tamquam patres in Christo agant. Forma facti gregis ex animo (cfr. 1 *Pt.* 5, 3), suae communitati locali ita praesint et inserviant, ut ista digne vocari possit illo nomine, quo unus et totus Populus Dei insignitur, Ecclesiae scilicet Dei (cfr. 1 *Cor.* 1, 2; 2 *Cor.* 1, 1). Memores sint se sua cotidiana conversatione et sollicitudine fidelibus et infidelibus, catholicis et non catholicis, *faciem ministerii vere sacerdotalis et pastoralis* exhibere, omnibusque testimonium veritatis et vitae reddere debere, et ut boni pastores illos quoque quaerere (cfr. *Lc.* 15, 4-7), qui baptizati quidem in Ecclesia catholica a praxi sacramentorum, vel immo a fide defecerunt»[23], ita ut per indefessam eorum operam «Ecclesia ut universale salutis sacramentum»[24] coram omnibus eluceat et signum fiat praesentiae Dei in mundo»[25]. «Vita et verbo, una cum religiosis atque suis fidelibus, demonstrent Ecclesiam sola sua praesentia, cum omnibus quae continet donis, inexhaustum fontem esse illarum virtutum, quibus mundus hodiernus maxime indiget»[26]. «Munus vero Pastoris non ad fidelium singillatim curam habendam coarc-/ 330
tatur, sed etiam ad genuinam communitatem christianam efformandam proprie extenditur»[27], quae genuino spiritu missionali et catholicae universalitatis imbuta esse debet.

Ministerium presbyterale, quale a Concilio Vaticano II exponitur, absolvitur praecipue in *ministerio verbi et opere sanctificationis*. «Cum enim nemo salvari possit, qui prius non crediderit, Presbyteri, utpote Episcoporum cooperatores, primum habent officium Evangelium Dei omnibus evangelizandi»[28], mandatum exsequentes Domini: *Euntes in mundum universum praedicate evangelium omni creaturae* (*Mc.* 16, 16). Quod tunc explent, quando «sive... conversationem inter gentes habentes bonam, ad Deum glorificandum eas adducunt, sive, aperte praedicantes, mysterium Christi non credentibus annuntiant, sive catechesim christianam tradunt vel Ecclesiae doctrinam explanant, sive sui temporis quaestiones sub luce Christi tractare student»[29].

At ministerium verbi eo tendit, ut homines ad fidem et sacramentum salutis adducantur, culmenque suum attingit in Eucharistiae celebratione: «Suum vero munus sacrum (presbyteri) maxime exercent in eucharistico cultu vel synaxi, qua in persona Christi agentes Eiusque mysterium

de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 10.
[16] Quod quidem praesertim in spirituali et pastorali alumnorum formatione prae oculis habendum est (cf. cap. VIII et XVI).
[17] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 7.
[18] Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28.
[19] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 8.
[20] Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28.
[21] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 8.
[22] *Ibid.*, n. 9.
[23] Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28.
[24] *Ibid.*, n. 48.
[25] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de activ. mission. past. de Ecclesia in mundo huius temporis *Ad gentes divinitus*, n. 15 [LE 3364].
[26] Conc. Vat. II, Const. past. de Ecclesia in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 43.
[27] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 6.
[28] Ibid., n. 4; Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28.

proclamantes, vota fidelium sacrificio Capitis ipsorum conjungunt, et unicum sacrificium Novi Testamenti, Christi scilicet Sese Patri immaculatam hostiam semel offerentis (cfr. *Hebr.* 9, 11-28), in sacrificio Missae usque ad adventum Domini (cfr. 1 *Cor.* 11, 26) repraesentant et applicant. Pro fidelibus autem poenitentibus vel aegrotantibus ministerio reconciliationis et alleviationis summe funguntur, et necessitates ac preces fidelium ad Deum Patrem afferunt (cfr. *Hebr.* 5, 1-3)»[30]. Itaque munus praedicationis id habet proprium, ut munere sanctificationis compleatur, quo sacerdos, Christi personam gerens, in Ecclesia aedificanda cooperatur.

Populo autem Dei per evangelicam praedicationem atque sacramenta et praecipue per Eucharistiae celebrationem congregato *praeest Presbyter*. Talis ideo esse debet, qui ab omnibus pariter agnosci possit ut Christi Capitis vices gerens: nam «munus Christi Capitis et Pastoris pro sua parte auctoritate exercentes, Presbyteri, nomine Episcopi, familiam Dei, ut fraternitatem in unum animatam colligunt, et per Christum in Spiritu ad Deum Patrem adducunt. Ad
331 hoc autem ministerium exercendum, sicut / ad cetera munera Presbyteri, confertur *potestas spiritualis*»[31]. Hac potestate sacerdotium ministeriale seu hierarchicum a sacerdotio communi fidelium non gradu tantum sed essentia differt[32]. Nam, etiamsi fideles aliquam partem habere possint et debeant in munere evangelico et pastorali[33], solus is qui sacrum presbyteratus ordinem accepit, ministerium sacramentale, et praecipue eucharisticum, a quo alia ministeria derivantur et ad quod tendunt, plene exercere potest. Ideoque *segregatus in evangelium Dei (Rom.* 1, 1), totam suam vitam Dei et hominum servitio devovere, animam immo suam pro ovibus ponere non dubitet[34].

4. *De sacerdotis actione et vita in praesentibus rerum adiunctis.*—*Munus sacerdotale*, quale ab Ecclesia essentialiter definitum est, exercetur hodie *in condicione rerum omnino nova*, quae ex novis hominum necessitatibus et ex natura civilis cultus hodierni manifestatur[35].

Necessitates hominum hodie determinantur potissimum sive a nobilitata persona humana, sive a progrediente immutatione sensus religiosi. Si non semper re et expresse, saltem virtualiter cuivis homini sua agnoscitur dignitas humana, ius progrediendi, manifestandi mentem suam libere, et partem habendi in suipsius et rerum progressu. Et prout plenior dominatio hominis in mundo instauratur, cum magnis mutationibus socialibus coniuncta, minus spatii conceditur antiquitus receptis formis vitae christianae. Dum enim, in hac generali rerum conversione, christiani quidam coetus formam vitae religiosae exhibent magis per-
332 sonalem, quae / manifestatur ex peculiari reverentia erga verbum Dei et Sacram Liturgiam et ex maturiore acquisita conscientia, magis etiam in dies eorum numerus percrebrescit, qui debitam cum Ecclesia consuetudinem partim vel omnino amittunt, et in naturalem quamdam religionem et ethicam propendent. Immo, saepius eo usque pervenitur ut atheismus —quondam potius philosophis reservatus— communior in dies evadat ac plurium mentes lente imbuat. Hi autem varii aspectus civilis cultus nostrae aetatis prae oculis constanter habendi sunt, cum ad eos respiciat oportet vita actioque sacerdotis eiusque ad munus suum praeparatio[36].

Iuvenes enim qui Seminarium hodie ingrediuntur, in huiusmodi civili consortio inserti sunt per varias communicationis socialis rationes, et in animis suis afficiuntur

Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 4.
[29] Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28.
[30] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 6.
[31] Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 10.
[32] *Ibid.*, nn. 11, 12.
[33] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 13.
[34] Nova haec rerum condicio in qua apostolica sacerdotis opera exercetur in Concilii Vat. II et recentioribus Summorum Pontificum documentis accuratius describitur, v. gr.: Conc. Vat. II, Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*; Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Pacem in terris*, 11 apr. 1963: *A. A. S.* 55 (1963), pp. 257 ss. [LE 3110]; Litt. Encycl. *Mater et Magistra*, 15 maii 1961: *A. A. S.* (1961), pp. 401 ss. [LE 2984]; Paulus VI, Litt. Encycl. *Ecclesiam suam*, 6 aug. 1964: *A. A. S.* 56 (1964), pp. 609 ss. [LE 3211]; Litt. Encycl. *Populorum progressio*, 26 mart. 1967: *A. A. S.* 59 (1967), pp. 257 ss. [LE 3546]; Alloc. *Potrebbe bastare*, iis qui interfuerunt Conventui Romae habito de pastorali animarum cura hodiernis necessitatibus accommodanda, 9 sept. 1966: *Insegnamenti*, IV, pp. 388-392; Alloc. *Benedicamus Domino*, ad Exc.mos Praesules ex Americae Latinae regionibus secundo Generali Coetui Medellii interfuturos, 24 aug. 1968: *Insegnamenti*, VI, pp. 403 ss.; Alloc. *Questo annuale incontro*, ad Concionatores quadrages. et Parochos Romae, 17 febr. 1969: *L'Osservatore Romano*, 17-18 febr. 1969, p. 1; Alloc. *Il Sig. Cardinale*, ad Sacrum Collegium, 15 dec. 1969: *L'Osservatore Romano*, 15-16 dec. 1969, pp. 1 s.
[35] Conc. Vat. II, Const. past. de Ecclesia in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 4-10; Paulus VI, Homilia *Hodie Concilium*, in IX Concilii Vat. II Sessione, 7 dec. 1965: *Insegnamenti*, III, pp. 720 ss [LE 3362].

quaestionibus, quae religionem et praesertim sacerdotalem actionem et vitam respiciunt. Saepe ad theologica studia accedunt sincera quidem voluntate serviendi Deo et hominibus in vita sacerdotali, quin tamen, ut olim mos erat, certa perspectaque habeant bona religionis, quorum praecones et administri aliquando fieri debent. Haec autem et graves quandoque in Seminario difficultates suscitant, et verum ac praecipuum obiectum educationis constituunt, ad quod moderatores peculiari sollicitudine attendant oportet. In sua formandi ratione conentur imprimis non tam subitaneo et radicali interventu varia huiusmodi obstacula removere, sed potius gradatim animos intentionesque purgare et praesertim uti prudenti iudicio ac moderatione, ut quidquid sani est in iis quae iuvenes appetunt, magis in dies progrediatur et roboretur, atque ita possit in posterum sacerdotalis eorum vita et opera fructus ferre uberiores.

Ad hoc autem auxilio esse poterit non solum eorum magnus alacerque animus et ardens studium subveniendi societati humanae, sed quandoque etiam ipsa ab iis superanda dubia et critica fidei perscrutatio, cum homines, ad quos sacerdotes mittentur, incerta et ambigua religione imbuti, magisterium sacerdotis haud inertes facilesque accipiant, nec sine praeiudicatis opinionibus credant teneantque doctrinam, quam eos sacerdos ex officio edocere contendit.

Iuvenes igitur ita educandi sunt, ut peculiaris haec condicio, quam hodie una cum tota Ecclesia experiuntur, nedum eos in periculum cadendi animis adducat, eos ad nova experienda auxilia novasque vias temp/tandas, spe fideque 333
in Deum erectos, extimulet, quibus cum nostrorum temporum hominibus facilius communicare valeant. Mundum enim «qualis hodie dilectioni et ministerio Pastorum Ecclesiae concreditur, sic Deus dilexit, ut Filium suum Unigenitum pro ipso daret (cfr. *Io.* 3, 16). Revera, mundus hic, multis quidem peccatis detentus sed non parvis etiam facultatibus praeditus, Ecclesiae lapides vivos (cfr. 1 *Pt.* 2, 5) praebet, qui coaedificantur in habitaculum Dei in Spiritu (cfr. *Eph.* 2, 22). Idem Spiritus Sanctus, dum Ecclesiam impellit ut ad mundum huius temporis adeundum novas vias aperiat, congruas quoque ministerii sacerdotalis accommodationes suggerit ac fovet»[37].

Haec nova sacerdotalis actionis et vitae accommodatio plurimorum animos nostra aetate inquietat et occupat et ubique varii generis quaestiones suscitat. Hinc quoque fit ut de sacerdote ipso, de eius natura, de proprio eius loco in sinu societatis, de eius vitae condicione et de eius aptiore praeparatione ad munus suum efficacius exercendum, multa ore et scripto agitata sunt atque proposita[38]. Haec Seminarium, uti patet, debebit numquam ignorare vel neglegere sed, contra, sollicite tueri ac servare quae sacerdotii certa et perennia bona sunt. Huius *Rationis Fundamentalis* erit haec acquisita bona in tuto collocare; cetera vero contingentia elementa necessitatibus locorum et temporum accommodanda curabunt Conferentiae Episcopales plena libertate.

I. Normae Generales[39]

1. Ratio Institutionis sacerdotalis a Conferentia Episcopali ad normam n. 1 Decreti *Optatam totius* statuta, a Sacra Congregatione pro Institutione Catholica prius «ad experimentum» approbatur.

Quod si intra tempus experimenti aliqua urgens necessitas oriatur Rationem aliqua parte novis adiunctis accommodandi, huiusmodi mutationes non excluduntur, dummodo tempestive admoneatur Sancta Sedes.

Ante expletum experimenti tempus Ratio a Conferentia Episcopali ex acquisita experientia recognoscenda erit, Commissione Episcopali de / Seminariis[40] et viris peritis 334
adiuvantibus, atque novae approbationi eiusdem Sacrae Congregationis subicietur.

Eiusmodi recognitio et approbatio postea certis temporibus repetentur, prout singulis Conferentiis Episcopalibus necessarium vel utile visum fuerit.

[36] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 22.
[37] Paulus VI, cf. Alloc. *Questo annuale incontro*, l. c.; cf. Alloc. *Il Sig. Cardinale*, l. c., cf. nota 35.
[38] His normis generaliora quaedam capita Conferentiis Episcopalibus proponuntur, quibus proprias cuiusque Nationis Rationes Institutionis sacerdotalis conficiant.
[39] Vel a Commissione aut Secretariatu, cui Seminariorum cura concredita est. Quae Commissiones vel Secretariatus, sicuti etiam sic dictae Commissiones *technicae* peritorum, a Synodo Episcopali a. 1967 maxime commendatae sunt; earum autem compositio, munus atque competentia a Conferentia Episcopali accuratius determinanda sunt.

http://www.obrascatolicas.com

Solis Conferentiis Episcopalibus, non autem singulis Episcopis, ius et officium competit statuendi Rationem Institutionis sacerdotalis in propria natione vel regione et approbandi peculiaria experimenta, si quae opportune introducenda videantur.

2. Normae Rationis sic elaboratae servandae erunt in omnibus cleri dioecesani Seminariis sive regionalibus sive nationalibus; earum autem particulares accommodationes ab Episcopis competentibus determinandae erunt in Ordinationibus (règlement, regolamento, Lebensordnung, Rule of Life, reglamento) unicuique Seminario propriis.

His normis etiam Rationes Institutorum Religiosorum, congrua congruis referendo, accommodandae sunt [41].

Ubi Seminarii alumni studia philosophica et theologica apud Facultates vel alia Superiorum studiorum Instituta peragunt, quoad studia respiciendum erit ad ea quae in documento, cui titulus *Normae quaedam* [42], sub n. 33 a Sacra Congregatione pro Institutione Catholica statuta sunt.

3. Ratio fundamentalem institutionem sacerdotalem complectitur, nempe humanam, spiritualem, intellectualem et pastoralem; quae partes apte componi debent, ut sacerdos Christi pro nostrorum temporum necessitatibus praeparetur.

4. Tota institutio sacerdotalis, ratione habita documentorum Sanctae Sedis quae formationem alumnorum respiciunt, informetur oportet im/primis spiritu et normis Concilii Vaticani II, prout elucent ex Decreto *Optatam totius* atque ex aliis Constitutionibus et Decretis, quae clericorum educationem attingunt [43].

335

II. De pastorali cura vocationum

5. Vocatio ad sacerdotium in ampliorem inseritur ambitum vocationis christianae, in sacramento baptismi radicatae, qua Populus Dei «a Christo in communionem vitae, caritatis et veritatis constitutus, ab Eo etiam ut instrumentum redemptionis omnium adsumitur et tamquam lux mundi et sal terrae (cfr. *Mt.* 5, 13.16) ad universum mundum emittitur» [44]. Haec vocatio, suscitata a Spiritu Sancto, «qui varia sua dona, secundum divitias suas atque ministeriorum necessitates ad utilitatem Ecclesiae dispertit (cfr. 1 Cor. 12, 1-11)» [45], ordinatur ad aedificationem Corporis Christi, in qua «diversitas viget membrorum et officiorum» [46].

6. Omnes vocationes tamquam manifestationes investigabilium divitiarum Christi (cfr. *Eph.* 3, 8) in Ecclesia magni aestimandae sunt, ideoque omni cura et sollicitudine excolendae ut maturescant et augeantur. Ad totam igitur christianam communitatem [47], sed peculiari modo «ad sacerdotes, qua in fide educatores, pertinet curare sive per se sive per alios, ut singuli fideles ad suam propriam vocationem secundum Evangelium excolendam, ad sinceram operosamque caritatem, et ad libertatem, qua Christus nos liberavit, in Spiritu Sancto adducentur» [48], ita ut suam
336 «maturitatem christianam consequantur» [49].

7. Inter multiplices vocationes a Spiritu Sancto in Populo Dei incessanter excitatas peculiare momentum habet vocatio ad statum perfectionis et praesertim ad sacerdotium, qua homo christianus ad Christi Sacerdotium hierarchicum participandum divinitus eligitur [50] «ad Ecclesiam verbo et gratia Dei pascendam» [51]. Haec vocatio in variis vitae humanae aetatibus varia ratione manifestatur: apud adolescentes, apud aetate provectiores, atque etiam, sicuti constans Ecclesiae experientia testatur, apud pueros, in quibus, ad instar cuiusdam «germinis», non raro sociata exhibetur cum singulari pietate, cum ardenti amore erga Deum et proximum, cum animi inclinatione ad apostolatum [52].

8. Magnis Christifidelium necessitatibus inspectis atque bene percepta voce Divini Salvatoris qui omnes invitat: *Rogate Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam* (*Mt.* 9, 38; *Lc.* 10, 2), summopere oportet ut tota communitas christiana assidue ac fideliter curet religiosas et sacerdotales vocationes praesertim fovere. Ideoque in singulis dioecesibus, regionibus vel nationibus Opus Vocationum, secundum pontificia de re documenta, instituatur et augeatur, ut omnia quae pertinent ad pastoralem fovendarum vocationum actionem, nullis neglectis opportunis auxiliis, apta cohaerentique ratione ordinet atque pari prudentia et studio promoveat [53].

«Haec actuosa ad vocationes fovendas universi populi Dei conspiratio Divinae Providentiae actioni respondet, 337
quae hominibus ad Christi Sacerdotium hierarchicum participandum divinitus electis congruas dotes tribuit eosque sua gratia adiuvat, dum legitimis Ecclesiae ministris committit ut idoneitate agnita, candidatos qui tantum munus recta intentione et plena libertate petierint, comprobatos vocent et Sancti Spiritus sigillo Dei cultui et Ecclesiae servitio consecrent» [54].

Ad Opus provehendum et vocationes fovendas, Episcopi enixe curent uti consociata opera sacerdotum, religiosorum et laicorum, imprimis parentum et magistrorum [55], atque etiam Consociationum catholicarum, iuxta rationem generalis curae pastoralis organice coordinatae.

9. Omnia promovere oportet quae ad vocationes a Deo obtinendas requiruntur, imprimis precationes ab ipso Christo postulatas (cfr. *Mt.* 9, 39; *Lc.* 10, 2). Quod quidem fieri debet tam privatim quam in communi certis opportunis anni liturgici temporibus sollemnioribusque occasionibus ab auctoritate ecclesiastica definiendis. Finem hunc praecipue spectat *Dies mundialis pro vocationibus*, a Sancta Sede statutus et ubique terrarum ab Ecclesia quotannis celebrandus [56]. Omnia etiam promoveantur oportet quae animos excitare et aperire valent ad vocationem divinam discernen/dam et excipiendam. Quare exemplum sacerdo- 338

[41] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 11; Pius XII, Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 maii 1956: *A. A. S.* 48 (1956), pp. 357 ss. [LE 2579]; Paulus VI, Epist. Apost. *Summi Dei Verbum*, 4 nov. 1963: *A. A. S.* 55 (1963), pp. 984 ss.; cf. Alloc. *Il grande rito*, quarto exacto saeculo post constituta a Concilio Trid. Seminaria, 4 nov. 1963: *Insegnamenti*, I, pp. 288-290; Alloc. *Il Nostro desiderio*, l. c., nota 44; Alloc. *Vous nous offrez*, ad «Iuvenes ministrantes» ex universa Europa, 30 mart. 1967: *Insegnamenti*, V, pp. 126-127.

[42] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 2; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 11; Decr. de accom. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 24; Decr. de past. Episc. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 15; Decr. de activ. missione Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, nn. 16, 39; cf. etiam Pius XII, Motu proprio *Cum nobis*, «de Pont. Opere Vocationum Sacerdotalium apud S. Congregationem Seminariis et studiorum Universitatibus praepositam constituendo», 4 nov. 1941: *A. A. S.* 33 (1941), p. 479 [LE 1646]; cum adnexis *Statutis et Normis* ab eadem S. Congregatione promulgatis d. 8 sept. 1943 [LE 1768 et 1769]; Motu proprio *Cum supremae*, «de Pont. Opere primario religiosarum vocationum», 11 febr. 1955: *A. A. S.* 47 (1955), p. 266 [LE 2482]; cum adnexis *Statutis et Normis* a S. Congregatione de Religiosis promulgatis (*Ibid.* pp. 298-301) [LE 2483 et 2484].

[43] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 2; Pius XII, Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 maii 1956: *A. A. S.* 48 (1956), p. 357; Paulus VI, Epist. Apost. *Summi Dei Verbum*, 4 nov. 1963: *A. A. S.* 55 (1963), pp. 984 ss.

[44] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 2; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 11; Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 11; Decr. de accomm. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 24; Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, n. 11; Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 15; Const. past. de Ecclesia in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 52; Decr. de activ. missione Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 39; cf. etiam Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 683 [LE 2151]; Alloc. *Una parola*, ad sponsos novellos, 25 mart. 1942: *Discorsi e Radiomessaggi*, IV, pp. 11-17; Ioannes XXIII, Alloc. *E' grande*, I Conventui Romae habito ex universa Italia pro vocationibus fovendis, 21 apr. 1961: *A. A. S.* 53 (1961), pp. 308-314; Alloc. *Quel spettacolo*, ad eos, qui primo Conventui internat. pro vocationibus eccl. interfuerunt, 26 mali 1962: *A. A. S.* 54 (1962), pp. 451-453; Paulus VI, Litt. Apost. *Summi Dei Verbum*, 4 nov. 1963: *A. A. S.* 55 (1963), pp. 985 ss.; Nuntii Radiophon. habiti occasione celebrationis «*Dies mundialis pro vocationibus*», *Pregate il Padrone*, 11 apr. 1964: *Insegnamenti*, II, pp. 240-242; *Quest'anno*, 5 mart. 1967: *Insegnamenti*, V, pp. 699-702; *La quinta Giornata*, 19 apr. 1968: *Insegnamenti*, VI pp. 133-136; Nuntius scripto datus *La celebrazione*, 19 mart. 1969: *A. A. S.* 61 (1969), pp. 330-333; S. Congr. Sem. et Stud. Univ., *La preminente*, Instructio de opera Actionis Catholicae vocationibus sacerd. fovendis, 1 oct. 1960 [LE 2937].

[45] Litt. D. Hamletti I. Card. Cicognani, Secr. Status, ad D. Iosephum Card. Pizzardo, Praef. S. Congr. Sem. et Stud. Univ., 23 ian. 1964.

tum, «verum gaudium paschale aperte manifestantium» [57], pastoralis iuventutis cura in dioecesibus bene ordinata, sacrae conciones et catechesis vocationem ipsam tractantes, praeparatio spiritualis, v. gr. per exercitia spiritualia; quae omnia tamquam prima ac praecipua ratio huius pastoralis operae habenda sunt.

Quae actio, servatis sanae psychologiae et paedagogiae legibus, ad variarum aetatum homines dirigi debet; at urget in praesens novus labor ad vocationes —quas plures in maturiore aetate manifestant (quandoque post exercitam aliquam professionem)— propriis institutis et rationibus inveniendas, excolendas, formandas [58].

10. Liberali animo vocationes foveantur non tantum pro sua cuiusque dioecesi et natione, sed etiam pro aliis dioecesibus et nationibus, ratione habita necessitatum universae Ecclesiae et divinae actionis, quae singulos ad diversa munera vocat, sive ad sacerdotium saeculare, sive ad laborem missionalem, sive ad instituta religiosa. Ad quem finem facilius assequendum Centra unica peroptanda sunt in singulis dioecesibus, quae veluti exprimant cooperationem et unitatem inter utrumque clerum, dioecesanum et religiosum, pro omnibus vocationibus [59].

III. De Seminariis Minoribus [60] et aliis institutis ad eundem finem erectis

11. Proprius Seminarii Minoris finis est adulescentes, qui vocationis germina exhibere videntur, adiuvare quo facilius vocationem suam dignoscant eique respondere va- 339
leant. In re tantae prudentiae et consilii, quae / perfici nequit nisi luce ductuque Spiritus Sancti, qui dona sua dividit prout vult (cfr. 1 *Cor.* 12, 11), manuducantur candidati a Moderatoribus, parentibus, communitate paroeciali et aliis ad quos pertinet, ut, divinae Providentiae intentionibus fideliter respondentes, baptismalem suam consecrationem plenius in dies vivant et impleant, apostolico spiritu progrediantur, atque ita paratiores evadant ad sublime sacrae vocationis donum in sua vera natura percipiendum et, si legitimae auctoritatis comprobatio accesserit, libero et laeto animo amplectendum [61].

Cum autem vocatio ad sacerdotium, quamvis donum supernaturale sit et omnino gratuitum, in naturae quoque dotibus necessario innitatur ita ut, si earum aliqua desit, vocationem adesse recte dubitandum sit, alumni accurate examinentur circa eorum familias, qualitates physicas, psychicas, morales et intellectuales, ut certa iudicii elementa de eorum idoneitate tempestive haberi possint [62].

12. Debitum momentum tribuatur oportet Seminario Minori in vite dioecesis, cui prudenter apertum sit et quasi membrum vitaliter insertum, ut non solum alacrem fidelium et cleri cooperationem alliciat, verum etiam —tamquam fulcrum pastoralis curae vocationum— beneficam efficacemque vim in iuventutem exerceat atque ad spiritualem eius progressum conferat. Ex hoc convenienti cum mundo externo contactu discant alumni potiora Ecclesiae et humanae vitae problemata pro sua in/genii facultate 340
cognoscere atque christiano spiritu interpretari, et sic vero ecclesiali et missionali spiritu magis in dies progredientur [63].

Congruens et necessaria etiam servetur alumnorum consuetudo cum propriis familiis et aetate aequalibus, qua indigent ad sanam evolutionem psychologicam, praesertim affectivam. Opportuno spirituali auxilio familiis praestito provideatur ut eaedem ad ecclesiasticarum vocationum curam efficacius in dies una cum Seminario adlaborare valeant [64].

13. In Seminario vitam ducant alumni quae eorum aetati et progressioni conveniat ac sanis psychologiae et paedagogiae normis sit aptata; sedulo autem vitentur omnia quae liberam electionem status quocumque modo minuere possint, ac semper prae oculis habeatur inter alumnos inveniri alios qui sacerdotium aperte spectent, alios qui illud tamquam possibile admittant, denique alios qui se haesitantes quidem dubiosque circa vocationem manifestent, sed bene dotibus instructi sunt nec spem omnem adimunt posse eos ad sacerdotium pervenire [65].

Haec omnia requirunt ut in Seminario Minore vigeat familiaris confidentia erga Superiores et fraterna inter alumnos amicitia, ita ut omnes in unam familiam coalescentes, satis facile possint naturam sibi propriam convenienter et apte atque iuxta divinae Providentiae dispositiones excolere [66].

14. Alumni in spirituali cuiusque conformatione apta moderatione adiuventur, ut omnes suas facultates physicas, morales, intellectuales et affectivas harmonice excolant et magis in dies sensu iustitiae, sinceritatis, amicitiae fraternae, veritatis, iustae libertatis et conscientiae officii im/buantur ita ut, omnibus elementis etiam naturalibus 341
debita cura excultis [67], ad Christum Redemptorem magno et puro animo sequendum eique in apostolica vita serviendum facilius disponi possint [68].

Praecipuum ac necessarium spiritualis huius conformationis elementum est vita liturgica, pleniore in dies conscientia participanda pro alumnorum progrediente aetate, et pariter alia pietatis exercitia sive cotidiana sive certis temporibus in singulorum Seminariorum Ordinationibus determinanda. Haec iuvenibus christianis conveniant eaque omnes laeto et volenti animo peragant [69].

15. Seminarium etiam in aliis suae vitae partibus propias normas habeat, quibus varia alumnorum officia et activitates per diem totumque annum apte disponantur [70].

16. Curriculum studiorum alumni perficiant quod in propria natione ad studia academica inchoanda requiritur; quantum vero studiorum ratio permittit, ea studia praeterea colant quae candidatis ad sacerdotium necessaria vel utilia sunt. Communiter vero curent civilem studiorum titulum consequi, ut pares sint aliis iuvenibus, ac libertate

[46] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 11; Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 2.

[47] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 2; cf. Documenta in nota 55 relata; quoad vocationes adultorum, cf. Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 684 [LE 2151].

[48] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 2; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, nn. 10, 11.

[49] De praeparatione ad Seminarium *Maius*, quod est institutio immediate ad sacerdotium ordinata et habita ut necessaria, Concilium Vaticanum II sententiam suam protulit, spectabatque institutionem hucusque communem, quae sub Seminarii Minoris nomine venit. Eam Concilium censuit esse quidem integre renovandam, sed nostris etiam temporibus permanere validam atque aptam ad vocationis germina excolenda. Ut autem Seminarium Minus huic magni momenti proposito in praesentibus rerum adiunctis melius respondeat illudque assequatur, paucae quidem sed aptissimae normae a Concilio editae sunt ut haec institutio suam propriam structuram habeat, suae naturae suoque fini consonam, nec figuram exhibeat alicuius Seminarii Maioris in minorem formam redacti, in quo neque studio neque verae libertati vocationum convenienter consuli possit.

Concilium vero dum illud commendat, non negat ut alias vias simul experiri aliquis possit, immo opportune experiatur ad sacerdotales vocationes fovendas, dummodo ipsa institutio Seminarii Minoris inde detrimentum non patiatur, et ipsae novae experientiae sint prudenter serieque ordinatae ad suum finem, nec meram abdicationem dissimulent. Ecclesia enim censet — sicuti ex eius doctrina, experientia usuque constat — iam inde a pueritia signa quaedam vocationis divinae discerni posse, quae sollertem et accommodatam curam requirunt.

[50] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 3; Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 685; Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 maii 1956: *A. A. S.* 48 (1956), pp. 358 ss.; Alloc. *C'est une grande joie*, alumnis e Seminariis Minoribus Galliae peregrinationis causa Romae coadunatis, 5 sept. 1957: *A. A. S.* 49 (1957), pp. 845-849.

[51] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 6; Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 684; Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 maii 1956: *A. A. S.* 48 (1956), p. 357; Paulus VI, Litt. Apost. *Summi Dei Verbum*, 4 nov. 1963: *A. A. S.* 55 (1963), pp. 990 ss. Cf. infra notas ad nn. 39-40.

[52] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 9; Const. past. de Ecclesia in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 25; Decr. de activ. missione Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 39; Paulus VI, Litt. Encycl. *Ecclesiam suam*, 6 aug. 1964: *A. A. S.* 56 (1964), pp. 627, 638; Alloc. *L'odierna udienza*, Christifidelibus coram admissis, 2 sept. 1964: *Insegnamenti*, II, pp. 517-519.

[53] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 3; Declar. de educatione christiana *Gravissimum educationis*, n. 3; cf. Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 685.

[54] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 1; Declar. de educatione christiana *Gravissimum educationis*, n. 1: Pius XII, Declar. de educatione christiana *Gravissimum educationis*, n. 1; Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 687; Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 maii 1956: *A. A. S.* 48 (1956), p. 357; Paulus VI, Nuntius Radiophon. *La quinta giornata*, habita occasione V diei mundialis pro vocationibus, 19 apr. 1968: *Insegnamenti*, VI, pp. 134-135.

[55] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 3; Declar. de educatione christiana *Gravissimum educationis*, n. 1; cf. Pius XII, Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 maii 1956: *A. A. S.* 48 (1956), pp. 359-360.

[56] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 8; Decr. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, nn. 13, 14, 17; cf. Declar. de educatione christiana *Gravissimum educationis*, nn. 2, 4; Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), pp. 671, 689; Paulus VI, Alloc. *Il Concilio*, ad Episcopos Italiae, 6 dec. 1965: *Insegnamenti*, III, p. 710; S. Congr. de Sacr., Instructio *Postquam Pius*, ad Episcopatum de Communione quotidiana in Seminariis et aliis Institutis eccles., 8 dec. 1938 [LE 1458]; S. Congr. Rit., Instructio *Inter Oecumenici*, ad exsecutionem Constitutionis de Sacra Liturgia recte ordinandam, 26 sept. 1964, nn. 14, 15, 17, 18: *A. A. S.* 56 (1964), pp. 880-881 [LE 3217]; Instructio *De cultu mysterii Eucharistici*, 25 mali 1967: *A. A. S.* 59 (1967), pp. 539-573 [LE 3362].

[57] Ioannes XXIII, Alloc. *Questo incontro*, ad Moderatores spiritus Romae coadunatos, 9 sept. 1962: *A. A. S.* 54 (1962), p. 676.

http://www.obrascatolicas.com

et facultate gaudeant alium statum vitae amplectendi, si ad sacerdotium vocati non inveniantur [71].

17. Haec studia perficiantur in scholis propriis Seminarii vel etiam, si Episcopi id melius iudicaverint pro pe-
342 culiaribus locorum adiunctis et / si ita prudenter fieri potest, apud externas catholicas scholas peragantur, aut etiam apud alias.

18. Eidem proposito inserviunt Instituta quoque in variis regionibus erecta, nempe Collegia, Scholae etc., in quibus simul cum aliis vocationis quoque sacerdotalis germina curantur et excoluntur. Similes pro his Institutis normae statuantur, quibus provideatur tum solidae institutioni christianae alumnorum, tum congruae institutioni ad altiora studia requisitae tum eorum apostolicae actuositati per varias consociationes aliaque subsidia [72].

19. Pro cuiusque nationis necessitatibus erigantur ac foveantur Instituta iis efformandis destinata, qui provectiore aetate ad sacerdotium vocantur. Hae autem peculiares institutionis sacerdotalis domus, auxilio Episcoporum regionis vel etiam nationis ita conformentur et instruantur ut sibi praestituto fini omnino respondeant [73].

Huiusmodi Instituta propriam pietatis, disciplinae atque studiorum Ordinationem habeant oportet, ut aetate maturiores, ratione habita praecedentis uniuscuiusque formationis, apta ratione paedagogica et didactica, eam qua indigent formationem spiritualem et scientificam accipiant, quae necessaria videatur ad studia ecclesiastica inchoanda.

Attentis locorum adiunctis, videndum etiam erit utrum alumni, post absoluta per congruum tempus studia media, aggregandi sint ordinariis Seminariorum curriculis, an peculiaribus addicendi sint scholis philosophicis et theologicis.

IV. De Seminariis Maioribus [74]

20. Seminarium Maius alumnos excipit qui, actis studiis quae media dicuntur, institutionem stricte sacerdotalem exoptant. Seminarium enim eo spectat, ut vocatio candidatorum clarius pleniusque excolatur atque, ad exemplum D. N. Iesu Christi, Magistri, Sacerdotis et Pastoris,
343 veri / animarum pastores formentur ac parentur ad ministerium docendi, sanctificandi et regendi populum Dei [75].

21. Seminarium Maius erigi et servari nequit nisi habeantur tum congruus alumnorum numerus, tum moderatores ad munus suum probe parati atque consociata fraterne opera coniuncti, tum etiam, ubi Institutum scholam philosophico-theologicam simul includit, professores numero et qualitate sufficientes, apta praeterea sedes, bibliotheca atque eis aliis subsidiis instructa, quae pro institutionis gradu et natura requiruntur [76].

Ubi vero hae condiciones in una dioecesi haberi nequeunt, necessaria est Seminarii interdioecesani (Regionalis, Centralis vel Nationalis) erectio et, pro locorum adiunctis, fraterna dioecesani et religiosi cleri cooperatio ut, coniunctis viribus opibusque atque servatis convenienter utriusque cleri iuribus et officiis, facilius constitui possint aptae ecclesiasticorum studiorum sedes, ab alumnis utriusque cleri

[71] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 3; cf. Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 687; Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 maii 1956: *A. A. S.* 48 (1956), pp. 361-362.

[72] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 3; cf. n. 13. [73] *Ibid.*, n. 3.

[74] Seminarii Maioris necessitatem Concilium Vaticanum II affirmat (Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 4), ac plures normas praescribit ad hanc institutionem in variis suis partibus renovandam. Ut igitur apertae huic voluntati satisfiat et novis insurgentibus necessitatibus in institutione sacerdotali opportune occurratur, requiritur prorsus ut perspectum sit quid ad essentiam huius institutionis ex Ecclesiae sententia pertineat, quid non.

Ut veri nominis Seminarium habeatur, prout ex documentis et constanti Ecclesiae mente erui potest, haec prorsus requiruntur: communitas vero caritatis spiritu imbuta, ad hodierni mundi necessitates aperta atque ad modum corporis composita, in qua nempe auctoritas legitimi moderatoris ex animo et iuxta exemplum Christi efficaciter exerceatur et, omnibus iuvantibus, alumnorum maturitas humana et christiana vere foveatur; facultas inchoandae experientiae condicionis sacerdotalis per relationes tum fraternitatis tum dependentiae hierarchicae; illustratio doctrinae sacerdotii a moderatoribus facta ab ipso Episcopo delegatis, ac simul vitae sacerdotis et condicionum omnium quae in sacerdote requiruntur, quas alumni paulatim cognoscere et recipere debent, sive fidem doctrinamque spectant, sive vivendi rationem; opportunitas probandae vocationis sacerdotalis certisque signis et qualitatibus confirmandae, ut de idoneitate candidati ad sacerdotium possit certum iudicium Episcopo praeberi.

[75] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 4.

[76] Cf. *Ibid.*, nn. 5, 9.

frequentatae, qui suis in domibus spiritualem pastoralemque formationem accipiunt [77].

22. Cum Seminarii institutio et educatio eo spectet ut candidati, unius eiusdemque sacerdotii et ministerii Christi aliquando participes effecti, communionem hierarchicam cum proprio Episcopo ceterisque in sacerdotio fratribus ineant, unicum dioecesis Presbyterium componentes, valde expedit ut inter alumnos et proprios Episcopos atque dioecesanum clerum, iam ab annis Seminarii arcta vincula nectantur, in / mutua caritate et frequenti sermonis com- 344
mercio et omnis generis cooperatione innixa [78].

23. Ratione habita numeri alumnorum, ut propria cuiusque formatio magis promoveatur, coetus distincti utiliter constitui possunt in eodem aedificio vel in aedibus propinquis, ne assiduitas mutui commercii impediatur. Retinenda tamen est efficiens unitas regiminis, directionis spiritualis et scientificae institutionis [79].

Singuli coetus proprium sacerdotem moderatorem habeant, ad munus suum probe paratum, qui arctam constantemque coniunctionem servet cum Seminarii Rectore, cum alumnis proprii coetus et cum aliorum coetuum moderatoribus, ut per consociatam sic operam omnia promoveantur, quae ad meliorem alumnorum institutionem conducant.

24. Ad Seminarii vitam ordinandam perficiendamque, atque ad industriam conscientiamque officii in alumnis fovendam, curetur eorundem cooperatio cum Superioribus, quae progrediente alumnorum maturitate paulatim quoad extensionem et qualitatem augeatur, ita tamen ut in hac communi agendi ratione, diversa Superiorum alumnorumque responsabilitas clare definita et servata remaneat.

Quare, inter educatores et alumnos mutua fiducia omnibus modis foveatur ad verum et efficacem dialogum instaurandum, ita ut decisiones, quae ad Superiores iure spectant, post aequam boni communis inquisitionem habeantur (cfr. n. 49) [80].

25. In unoquoque Seminario disciplinae Ordinatio (*règlement, Lebensordnung, regolamento, Rule of Life, reglamento*) habeatur, ab Episcopo (vel, si de Seminario interdioecesano agatur, a coetu Episcoporum) approbata, qua indicentur potiora disciplinae capita quae ad alumnorum cotidianam vitam et totius Instituti ordinem spectant [81]. / 345

26. Quae sive in Seminarii Ordinatione sive in aliis deliberationibus statuta sunt, omnes magno et alacri animo servent, sibi persuasum habentes quantum hoc necessarium sit tum ad veram vitam communitatis habendam tum ad proprium cuiusque ingenium explicandum et roborandum. Ideo normae vitae communis vel privatae —iustum quoddam libertatis spatium servantes— non ex inertia et coactione subeundae sunt, sed sponte et alacriter, ex intima persuasione et caritate. Temporis autem decursu, prout nempe creverit alumnorum maturitas et officii conscientia, gradatim attenuandae sunt, ita ut ii sibimetipsis moderari pedetemptim addiscant [82].

V. De Moderatoribus

27. Secundum regionis consuetudinem in singulis Seminariis adsint qui de eorum moderatione spondeant, ut sunt Rector, Vice-Rector, Director vel Directores Spirituales, Praefectus studiorum, Moderator exercitationum pastoralium, Praefectus vitae communis Seminarii ordinandae, Oeconomus, Bibliothecarius; quorum singulorum munera, obligationes, iura atque iusta retributio clare definiantur.

In Seminariis modestioris condicionis, cum minore numero alumnorum, non requiritur stricte ut singulis his muneribus totidem homines tribuantur.

[77] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 7; cf. Pius XI, Epist. Apost. *Officiorum omnium*, 1 aug. 1922: *A. A. S.* 14 (1922), pp. 456-457 [LE 443]; Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii*, 20 dec. 1935: *A. A. S.* 28 (1936), pp. 38-39 [LE 1302].

[78] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum Ordinis*, n. 8; Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28; Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 690.

[79] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 7.

[80] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 11; Paulus VI, Litt. Encycl. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967: *A. A. S.* 59 (1967), p. 684, n. 68 [LE 3574]; Alloc. *Libenti fraternoque animo*, ad Delegatos Commissionum Episcopalium pro Seminariis Romae coadunatos ad Rationem Fundamentalem elaborandam, 27 mart. 1969: *A. A. S.* 61 (1969), pp. 253-256. [81] Cf. p. 341 [AAS 62 (1970) 341; supra Col. 5712], nota 70.

[82] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 11; cf. Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 686; Ioannes XXIII, Alloc. *Questo incontro*, ad Moderatores spiritus Romae coadunatos, 9 sept. 1962: *A. A. S.* 54 (1962), p. 676; Paulus VI, Litt. Encycl. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967: *A. A. S.* 59 (1967), p. 684, n. 67 [LE 3574].

28. Moderatores nominantur ab Episcopo —nisi Seminarii statuta aliud decernant— diligenti praehabita consultatione. Sint omnes de Seminarii progressu vere solliciti ac frequentem dialogum cum Episcopo et alumnis foveant ad maius commune bonum quaerendum atque ad paedagogicam suam operam magis in dies perficiendam [83].

29. Rector, qui praecipuum graviusque in Seminarii regimine onus suscipit, sit Moderatorum coordinator atque fraterna caritate arctam cum ipsis foveat cooperationem,
346 conscientiae foro semper religiose ser/vato, ut concordi opera alumnorum institutio promoveatur. Ad hoc quam maxime conferre potest Moderatorum vita communis. Saepe, v. gr. saltem semel in mense, conveniant ad communem actionem suam componendam, ad Seminarii difficultates et negotia expendenda et congruas inveniendas solutiones [84].

30. Maxima cura seligantur Moderatores, qui viri sint spiritu sacerdotali et apostolico imbuti, ad mutuam fraternamque cooperationem in communi educationis opera praestandam idonei, ad percipiendas necessitates communitatis ecclesialis et civilis alacres et aperti, pastorali experientia instructi in paroeciali ministerio vel in aliis, atque iuvenilium animorum perspicacia praestantes [85].

Cum Superiorum munus in Seminario sit ars omnium praecellentissima, quae extemporalem fortuitamque agendi rationem non patiatur, praeter naturales et supernaturales dotes necessario habere debent, pro cuiusque muneris natura, debitam praeparationem spiritualem, paedagogicam vel technicam, quam sibi acquisiverint praecipue in peculiaribus Institutis ad hunc finem sive in propria sive in aliis regionibus erectis vel erigendis [86].

31. Curandum quoque est ut Moderatorum praeparatio ex inductis cotidie innovationibus (*aggiornamento*) perficiatur, frequentando conventus vel cursus, qui institui solent ad spiritualium et paedagogicarum scientiarum pro-
347 gressus cognoscendos ac novas methodos novasque expe- / rientias addiscendas. Nec neglegantur varia experimenta et incepta, quibus Moderatores quaestiones —iuvenum praesertim— quae nunc agitantur, melius cognoscere atque ex luce fidei solvere possint [87].

VI. De Professoribus

32. Congruus habeatur numerus Professorum, ratione habita disciplinarum tradendarum, rationis docendi et numeri alumnorum; pro unoquoque Seminario, ubi institutio philosophico-theologica traditur, elenchus habeatur Professorum qui requiruntur in diversis curriculis et disciplinis.

33. Pro disciplinis sacris Professores sint communiter sacerdotes; omnes autem ex animo operam suam cum aliis fraterne consocient, et tales sint ut pro sua condicione, vel christianae vel sacerdotalis vitae exemplum alumnis praebeant. Nominantur ab Episcopo, nisi aliter cautum sit, vel si de Seminariis Regionalibus agitur, ab Episcopis qui eorundem Seminariorum curam habent, consulto tamen Rectore et collegio Professorum, qui idoneos candidatos proponere possunt [88].

[83] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 5; Pius XI, Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii*, 20 dec. 1935: *A. A. S.* 28 (1936), p. 37; Paulus VI, Epist. Apost. *Summi Dei Verbum*, 4 nov. 1963: *A. A. S.* 55 (1963), p. 984.

[84] Cf. Ioannes XXIII, Alloc. *L'incontro odierno*, ad Seminariorum Rectores qui ex universa Italia interfuerunt Conventui de alumnis ad praesentis aetatis rationem instituendis, 29 iul. 1961: *A. A. S.* 53 (1961), p. 562; Alloc. *Questo incontro*, ad Moderatores spiritus Romae coadunatos, 9 sept. 1962: *A. A. S.* 54 (1962) p. 673.

[85] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 5; cf. Decr. de accom. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 18; Pius XI, Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii*, 20 dec. 1935: *A. A. S.* 28 (1936), p. 37; cf. Ioannes XXIII, Alloc. *E' grande*, ad eos qui Conventui interfuerunt Romae habito ex universa Italia pro vocationibus sacerdot. fovendis, 21 apr. 1961: *A. A. S.* 53 (1961), p. 311.

[86] Cf. *Quaesitum n. IV in Synodo Episcopali* a Card. Praefecto S. Congregationis pro Institutione Catholica propositum: «An praecipere oporteat, ut Educatores futuri Cleri specifica praeparatione polleant, acquisita per regularem frequentiam alicuius Instituti vel Scholae Superioris a Conferentia Episcopali erecta aut approbata, vel saltem per participationem aliquorum Cursuum apposite institutorum». In quaesitum istud Patres haec vota emiserunt: 120 placet, 8 non placet, 51 placet iuxta modum, 3 abstensiones. Cf. Ioannes XXIII, Alloc. *Questo incontro*, ad Moderatores spiritus Romae coadunatos, 9 sept. 1962: *A. A. S.* 54 (1962), p. 674.

[87] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 16; Ioannes XXIII, Alloc. *L'incontro odierno*, ad Seminariorum Rectores qui ex universa Italia interfuerunt Conventui de alumnis ad praesentis aetatis rationem instituendis, 29 iul. 1961: *A. A. S.* 53 (1961), p. 560; Alloc. *La vostra vibrante*, ad Magistros catholicos Romae coadunatos, 22 sept. 1962: *A. A. S.* 54 (1962), pp. 713-714; Paulus VI, Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, 6 aug. 1966: *A. A. S.* 58 (1966), p. 786; III, n. 3 [LE 3457].

[88] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 5;

34. Professores in sua quisque disciplina vere periti esse debent et convenientem disciplinarum affinium cognitionem habere [89]. Quare debitam praeparationem habuerint oportet et sint congruis gradibus academicis ornati: ad scientias sacras et philosophiam docendas saltem Licentiam vel aequivalentem qualificationem, ad ceteras vero disciplinas idoneas qualificationes academicas habere debent.

35. Dotibus quoque paedagogicis ornati sint oportet, ideoque curandum est ut idoneam praeparationem etiam in hac re habeant et instituantur methodis didacticis activis, quibus alumnos per cooperationem et dialogum aptius docere valeant [90]. / 348

36. Curent Professores propriam praeparationem scientificam constanter perficere (*aggiornare*) lectione periodicorum et novorum librorum, frequenti cum viris doctis commercio partemque habendo in conventibus scientificis [91].

37. Professores officia ne sibi sumant, quibus a suo munere rite implendo impediantur; ideo etiam aequa remuneratione donari debent, ut proprio gravi muneri totos se dedere possint. Laudabiliter tamen quaedam ministeria moderate exercebunt ut experientia pastorali iuventur in problematibus nostri temporis, praesertim iuventutis, plenius cognoscendis tradendisque suis disciplinis ad futuros animarum pastores aptius formandos.

38. In munere explendo vere educatores se reputent, et ideo prae oculis habeant normas de doctrina tradenda et de ratione docendi, quae infra indicantur; curent singulorum alumnorum institutionem et universam sacerdotalem formationem, ut illi in scientiis et in spirituali vita vere proficiant; frequenter, v. gr. saltem semel in mense, congregentur ad res scholasticas coniunctim examinandas, ut sedula concordique opera alumnorum institutionem formationemque promoveant.

Arctam assiduamque foveant cooperationem etiam cum Seminarii Moderatoribus, ut non solum ad scientificam, sed etiam ad integram sacerdotalem alumnorum formationem efficacius possint conferre. Denique, moderatores et professores unam constituant educatorum communitatem, ita ut una cum alumnis vere imaginem praebeant unius familiae, quae Domini votum expleat: «ut unum sint» (*Io.* 17, 11) [92].

VII. De Alumnis

39. Ad aptam alumnorum institutionem requiritur non tantum prudens eorum selectio, sed etiam singulorum iuvenum seria probatio inter studiorum decursum, consilio peritorum facienda ut de voluntate Dei / circa eorum voca- 349
tionem certo constet. In hac sincera voluntatis Dei inquisitione ipsorum candidatorum probandorum participatio libenter requiratur, ad eorum maius spirituale bonum citius et securius procurandum.

Qua in re considerandae sunt iuvenum dotes humanae et morales (v. gr. animi sinceritas, maturitas affectiva, urbanitas, promissis servata fides, assidua iustitiae cura, sensus amicitiae et iustae libertatis ac responsabilitatis, industrius animus, voluntas cooperandi cum aliis, etc.), spirituales (v. gr. amor erga Deum et proximum, studium fraternitatis et abnegationis, docilitas, probata castitas, sensus fidei et Ecclesiae, sollicitudo apostolica et missionalis), et intellectuales (v. gr. rectum et sanum iudicium, ingenium sufficiens ad studia ecclesiastica perficienda, recta sacerdotii notio eiusque condicionum, etc.), ut iudicari possit utrum apti necne sint ad ministerium sacerdotale.

Pariter a peritis medicis et aliis, qui scientiam psychologicam callent, generatim examinanda est eorum valetudo physica et psychica, consideratis quoque habitibus a familia forte hereditate transmissis [93].

Imprimis autem iuvandi sunt alumni ut serio et sincere

cf. Decr. de accom. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 18. [89] Pius XII, Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 maii 1956: *A. A. S.* 48 (1956), p. 362. [90] Cf. superius, nota 88. [91] Cf. Paulus VI, Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, 6 aug. 1966: *A. A. S.* 58 (1966), p. 786; III, n. 3.

[92] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 5; cf. Pius XII, Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 maii 1956: *A. A. S.* 48 (1956), pp. 362-363; Ioannes XXIII, Alloc. *E' grande*, I Conventui Romae habito ex universa Italia pro vocationibus fovendis, 21 apr. 1961: *A. A. S.* 53 (1961), p. 311.

[93] S. Congr. S. Officii, Monitum *Cum compertum*, de falsis quibusdam opinionibus circa peccata contra VI praeceptum et de examinibus psychoanalyticis, 15 iul. 1961: *A. A. S.* 53 (1961), p. 571 [LE 2999]; S. Congr. pro Relig. et Inst. Saec., Instructio *Renovationis causam*, de accommodata renovatione institutionis ad vitam religiosam ducendam, 6 ian. 1969: *A. A. S.* 61 (1969), p. 113, n. 11 [LE 3707].

http://www.obrascatolicas.com

coram Deo recogitent an revera vocari se ad sacerdotium credere possint, et rationes, quibus ad illud contendunt, discernere valeant ut, si Deo placuerit, recta et libera voluntate ad officium sacerdotis accedant [94].

40. Certis temporibus una cum singulis alumnis, de quibus probatio fit, propria cuiusque condicio examinetur, ita ut qui a Rectore eiusque consiliariis non idonei inveniantur, ad alium vitae statum amplectendum benigne invitentur atque etiam adiuvertur in Ecclesiae et ipsius
350 alumni / bonum. Haec autem certa status vitae electio tempestive et quam primum obtinenda est, ne nimia et inutilis dilatio in candidati damnum vertatur [95].

41. Peculiare autem momentum tribuendum est scrutinii ante sacros Ordines suscipiendos praescriptis. Quare Rector, ex muneris sui conscientia accuratas notitias de singulis candidatis colligat per se et per alios qui eos bene noverint, imprimis ex parochis, sacerdotibus et selectis laicis (conscientiae foro semper religiose servato) easque Episcopo transmittat ut de candidatorum vocatione tuto iudicare possit. Si vero dubium perstet, tutior sententia sequenda est [96].

42. Ad meliorem alumnorum institutionem et maturiorem ad Ordines sacros praeparationem, Conferentiae Episcopales perpendant utrum opportunum sit in propria regione peculiaria experimenta seu probationes introducantur, sive pro omnibus alumnis, sive pro aliquibus singulis, iuxta proprii Ordinarii iudicium [97].

Inter varias probationes quae fieri possunt hae, exempli causa, proponuntur:

a) Ineunte curriculo philosophico-theologico, peculiare temporis spatium tribui potest perpendendis sacerdotalis vocationis excellentiae et naturae atque obligationibus cum ipsa connexis, ut accuratiore consideratione impensioreque oratione maturae deliberationi alumni initientur.

Haec initiatio, quae vario temporis spatio produci potest, generatim apte coniungitur cum introductione in mysterium Christi et historiam salutis, quae ineunte curriculo philosophico-theologico iuxta Concilium habenda est.

b) Inter curriculum philosophico-theologicum, interruptio haberi potest commorationis in Seminario, v. gr. per annum aut semestre, quo tempore alumnus interrumpit vel studia vitamque in Seminario, vel solummodo vitam
351 in Seminario, studia autem philosophico-theologica alibi / prosequitur. Inter huiusmodi interruptionem alumnus, ductus a perito sacerdote, pastorali ministerio auxilium praestat, homines quaestionesque et difficultates cognoscit in quibus erit ei operandum, atque propriam aptitudinem ad sacerdotalem vitam et ad ministerium experitur. Nec excluduntur experimenta vitae saecularis in opera manuali vel in militia ubi ea est obligatoria.

Vel etiam, post primum Seminarii Maioris annum, alumnis facultas detur ut aut secundum ineant, aut studiis profanis in Universitate vacent, aut studia cuiusdam peculiaris disciplinae extra Seminarium peragant; hoc modo, primis experientiis in Seminario expletis, candidato spatium verae libertatis interioris et exterioris offeretur ad suam propriam vocationem solidius diligentiusque excolendam.

c) Expleto curriculo philosophico-theologico, poterunt per unum vel plures annos officia diaconalia exercere ut, sub periti sacerdotis moderatione, plenior vocationis maturatio et confirmatio obtineatur, atque disciplinae pastorales, quas iuvenes in Seminario didicerunt, melius assimilentur et transitus ad ministerium sacerdotale convenientius faciliusque fiat.

[94] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 6; Pius XI, Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii*, 20 dec. 1935: *A. A. S.* 28 (1936), p. 42; Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 684; S. Congr. de Sacram., Litt. circulares *Magna equidem*, ad locorum Ordinarios, 27 dec. 1955, n. 10 [LE 2542]; pro religiosis cf. *Statuta Generalia* adnexa Constitutioni Apost. *Sedes sapientiae*, 31 maii 1956, art. 33 [LE 2591]; Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Princeps Pastorum*, 28 nov. 1959: *A. A. S.* 51 (1959), pp. 842-843 [LE 2851]; Alloc. *Ad nobilissimam*, in secunda Synodi Romanae sessione habita, 26 ian. 1960: *A. A. S.* 52 (1960), pp. 224 ss.; Paulus VI, Epist. Apost. *Summi Dei Verbum*, 4 nov. 1963: *A. A. S.* 55 (1963), pp. 987 s.; Litt. Encycl. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967: *A. A. S.* 59 (1967), pp. 682 s. [LE 3374].

[95] S. Congr. de Sacram., Litt. circulares *Magna equidem*, ad locorum Ordinarios, 27 dec. 1955, nn. 4 ss. [LE 2542]. [96] Cf. *C. I. C.*, can. 994, 1006; Pius XI, Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii*, 20 dec. 1935: *A. A. S.* 28 (1936), pp. 39 ss.

[97] Conf. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 12; Paulus VI, Litt. Encycl. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967: *A. A. S.* 59 (1967), p. 685, n. 71; cf. S. Congr. pro Relig. et Inst. Saec., Instructio *Renovationis causam*, de accommodata renovatione institutionis ad vitam religiosam ducendam, 6 ian. 1969: *A. A. S.* 61 (1969), pp. 109, 115 s.; nn. 3, 23, 24.

Experimentorum, de quibus sub *b)* et *c)*, congruae definiantur condiciones ad feliciorem exitum tutum reddendum.

43. Conferentia Episcopalis consideret quoque an, attentis condicionibus regionis, protrahenda sit aetas a iure communi pro sacris Ordinibus requisita [98].

VIII. De Institutione Spirituali [99]

44. Institutio spiritualis quae ad perfectionem caritatis ordinatur, eo praesertim tendere debet ut sacrorum alumnus non tantum vi sacrae ordinationis, sed ex intima totius vitae consortione, peculiari ratione alter / fiat Christus et, 352
Eius spiritu imbutus, in *mortis Dominicae mysterio* celebrando vere agnoscat quod agit, imitetur quod tractat, Eum sequatur qui *non venit ministrari sed ministrare* (cfr. *Mt.* 20, 28) [100].

45. Prae oculis constanter habito fine pastorali totius formationis sacerdotalis, spiritualis vita alumnorum, auxilio Directoris spiritus [101], in variis suis partibus ordinate evolvatur [102], ita ut simul cum iis virtutibus, quae inter homines pluris fiunt [103] iuvenes gratiam suam baptismalem ad perfectionem excolere studeant, clarius in dies certiusque sentiant peculiarem suam vocationem sacerdotalem et sic aptius se disponant ad virtutes habitusque presbyteralis vitae sibi acquirendos. / 353

46. Debitum pondus in spirituali formatione tribuendum est etiam communitati, in qua alumni inserti assuescant propriam voluntatem deponere et communi consilio et nisu quaerere maius proximi bonum, sic pro viribus conferentes ad propriam cuiusque et communem totius Seminarii vitam perficiendam, ad exemplum primaevae Ecclesiae, in qua multitudo credentium erat cor unum et anima una (cfr. *Act.* 4, 32). Per caritatem enim communitas fruitur praesentia Dei, plene legem observat, vinculum perfectionis assequitur et magnam exercet virtutem apostolicam [104].

47. Per vitam in Seminario communem candidati ad sacerdotium praeparentur, ut tandem aliquando Ordine sacro aucti, «sacramentali fraternitate», uniantur ampliori

[98] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 12; cf. S. Congr. pro Relig. et Inst. Saec., Instructio *Renovationis causam*, 6 ian. 1969: *A. A. S.* 61 (1969), p. 110, n. 6 (ad vota sollemnia quod attinet).

[99] Hoc capite traduntur aliqua lineamenta spiritualis vitae sacerdotalis, ab alumnis pedetemptim acquirendae. Sic autem perstringi possunt:

Spiritualis alumnorum vita praecipuam suam formam a Christo Sacerdote accipit, cui futuri sacerdotes per vocationem suam peculiari modo sociantur. Cum enim deboant eumdem idemque sacerdotium et ministerium Christi» (Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 7) participare, necesse est ut Ei non solum per sacram Ordinationem, sed toto prorsus animo configurentur, evangelicam vitae formam per conatus cotidianos paulatim assumendo. Peculiari modo se Christo devoveant Eumque sequantur ejoi virgo et pauper (cf. *Mt.* 8, 20; *Lc.* 9, 58) per obedientiam suam usque ad mortem Crucis (cf. *Phil.* 2, 8) homines redemit et sanctificavit» (Decr. de accom. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 1).

In fide, spe et caritate magis in dies radicati, luci Spiritus Sancti suos aperiant animos atque studeant habitum orationis praesertim ex Liturgia et verbi Dei contemplatione acquirere et, assiduo sacramentorum usu vitam nutriendo, omnes virtutes harmonice excolere, ita ut digni «ministri Capitis» (Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 12) in mystico Christi Corpore fieri possint. Ita ad sensum Ecclesiae et futurum munus apostolicum edoceantur, ut valeant, sub Episcopi auctoritate et in spiritu servitii, modestam et fraternam cooperationem suam in Clero dioecesano praestare. Pastorali caritate moti addiscant mutationes humanae societatis prompto apertoque animo percipere, temporum signa interpretari et in voluntatis Dei lumine (cf. Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 14) interiorem suam vitam cum actione externa unire, ita ut per fidele apostolatus exercitium sancti fiant et quamvis his in terris vivant, semper tamen ostendant non esse ex hoc mundo (cf. Const. dogm., de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 41).

[100] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, nn. 4 & 8; Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum Ordinis*, nn. 4, 5, 6; Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), pp. 660 ss.; Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri primordia*, 1 aug. 1959: *A. A. S.* 51 (1959), pp. 545 ss.; Paulus VI, Epist. Apost. *Summi Dei Verbum*, 4 nov. 1963: *A. A. S.* 55 (1963), pp. 979 ss.

[101] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 8; cf. Ioannes XXIII, Epist. Apost. *Pater misericordiarum*, 22 aug. 1961: *A. A. S.* 53 (1961), p. 677; Alloc. *Questo incontro*, ad Magistros pietatis Romae coadunatos, 9 sept. 1962: *A. A. S.* 54 (1962), pp. 673-674.

[102] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 8.

[103] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 11; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 3; Cf. Pius XII, Alloc. *Magis quam*, ad Ord. Carmel. Disc. sodales, 23 sept. 1951: *Discorsi e Radiomessaggi*, XIII, p. 256; Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 maii 1956: *A. A. S.* 48 (1956), pp. 358-360; Paulus VI, Alloc. *Il 12 dicembre*, habita occasione inaugurationis novae sedis Pont. Collegii P. Lat. Amer. Romae, 30 nov. 1963: *Insegnamenti*, I, p. 352; Litt. Encycl. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967: *A. A. S.* 59 (1967), pp. 683-684, nn. 65-67.

[104] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de accomm. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 15. [105] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 8.

communitati dioecesani Presbyterii «vinculo caritatis, orationis et omnimodae cooperationis... ad aedificationem Corporis Christi, quae praesertim nostris temporibus multiplicia officia necnon novas accommodationes requirit» [105]. Introducantur igitur alumni pedetemptim in veram dioecesis condicionem (cfr. supra n. 22), ut cleri fideliumque res et necessitates spirituales cognoscant et futurum munus pastorale maiore cum fructu explere possint [106].

48. Ecclesia ritus latini normam sibi statuit, venerando usu commendatam, eos tantum ad sacerdotium eligendi qui ex Dei gratia libere propter Regnum caelorum caelibatum amplecti velint [107]. Quae forma vitae in evangelica doctrina et genuina Ecclesiae traditione radicata, multimodam convenientiam cum sacerdotio habet. Missio enim sacerdotis integra dedicatur servitio novae humanitatis, quam Christus, victor mortis, per Spiritum suum in mundo suscitat; est status quo presbyteri Christo «facilius indiviso corde adhaerent, liberius... servitio Dei et hominum se dedicant... et sic aptiores fiunt qui paternitatem in Christo latius accipiant...». Hoc igitur modo, statum nempe virginalem propter Regnum caelorum (*Mt.* 19, 12) eligentes, 354
«signum vivum efficiuntur illius mundi / futuri, per fidem et caritatem praesentis», «in quo filii resurrectionis neque nubent neque ducent uxores» (cfr. *Lc.* 20, 35-36) [108].

Qui ideo ad sacerdotium se praeparant, caelibatum tamquam peculiare donum Dei agnoscant et acceptent; per vitam impense deditam orationi et unioni cum Christo atque sincerae caritati fraternae necessarias creent condiciones, quibus illum integre et laeto animo servare possint, constanter solliciti de sinceritate factae suipsius donationis [109].

Ut autem electio caelibatus vere libera sit, requiritur ut iuvenis evangelicam huius doni vim luce fidei perspicere possit, idemque bona status matrimonialis recte aestimet [110]. Plena etiam gaudeat libertate psychologica interna et externa, atque necessarium gradum maturitatis affectivae possideat, ita ut caelibatum tamquam suae personae completionem sentire atque vivere possit [111].

Ad hoc congrua educatio sexualis requiritur [112], quae in alumnis qui maturiorem adolescentiam iam assecuti sint, magis in formatione ad castum personarum amorem consistit quam in sollicitudine, aliquando molestissima, vitandi peccata; eos enim ad futurum pastoralis ministerii commercium praeparare debet. Quare gradatim, sana ac spirituali discretione invitentur iuvenes et adducantur, ut in coetibus ac diversis apostolatus et cooperationis socialis partibus amorem experiantur ac manifestent sincerum, humanum, fraternum, personalem atque immolatum in exemplum Christi, erga omnes ac singulos, praesertim vero pauperes, afflictos, aequales; hac ratione solitudinem cordis superabunt. Hunc amorem aperte ac fidenter manifestatum Magistris spiritus et Superioribus, cum iis in Domino dijudicare addiscant; devitent autem relationes singulares, praesertim solitarias et productas, cum personis alterius sexus, sed potius amorem omnibus apertum, ideoque vere castum, exercere studeant et tamquam donum a Deo impetrare assuescant.

Inspecta igitur peculiari huius doni natura, quod *desursum est, descendens a Patre luminum* (*Ic.* 1, 17), oportet
355 ut candidati ad sacerdotium au/xilio Dei nixi et propriis viribus non nimis confidentes, «mortificationem sensuumque custodiam adhibeant. Media quoque naturalia ne omittant, quae mentis et corporis sanitati favent. Ita fit ut falsis doctrinis, quae continentiam perfectam tamquam impossibilem vel humano profectui nocivam ostentant, non moveantur, et omnia quae castitatem in periculum adducunt, instinctu quodam spirituali, respuant» [113].

49. Arcta et amica necessitudo quam alumnus appetere debet cum persona et missione Christi, qui suum opus in humili obsequio erga voluntatem Patris confecit (cfr. *Io.* 4, 34), necessario requirit ut sacerdotii candidatus «voluntatem propriam per oboedientiam servitio Dei et fratrum» [114] sincera fide dedicare sciat. Maxime enim oportet ut is, qui una cum Christo crucifixo in Corpore Eius aedificando partem habere cupiat, crucem non solum acceptare discat, sed etiam amare atque libenti et pastorali animo omnia onera sibi assumat, quae ad apostolicam missionem agendam requiruntur.

Ad Moderatores igitur spectat iuvenes ad veram maturamque oboedientiam instituere, Christo confisos, qui oboedientiam a suis quidem quaesivit, sed prius sese exemplar eiusdem virtutis exhibuit, idemque gratia sua semetipsum in nobis oboedientiae principium fecit. Oportet proinde ut auctoritatem cum prudentia et respectu personarum exerceant. Iuvenes autem sociam suam operam hac in re profecto praestabunt, dummodo eis oboedientia in vera luce proponatur, ostendendo nempe quomodo oporteat ut omnes ad communis boni assecutionem concurrant et ut auctoritas ad hoc sit ordinata (cfr. n. 24).

Quam oboedientiam, plenam et sinceram, imprimis Summo Pontifici, Christi Vicario, humili obsequio et filiorum pietate praestare debent, atque proprio Episcopo eodem spiritu, ut per sacerdotium fiant eius fidi cooperatores, sociam cum aliis Presbyterii sacerdotibus operam magno ac liberali animo praestando [115]. / 356

50. Spiritum paupertatis, utpote quae tantopere hisce diebus ab Ecclesia expostulatur et ad opus apostolicum implendum est necessaria, non tantum verbis sed factis fovere discant, ita ut fide innixi Patris providentiae, aequo animo ad instar Apostoli *abundare et deficere* (*Phil.* 4, 12) sciant. Quamvis, aliter ac religiosi, plene abdicare se bonis materialibus non teneantur, studeant tamen ut homines spirituales veram libertatem et docilitatem filiorum Dei acquirere atque ad eam spiritualem moderationem pervenire, quae necessaria est ad rectam habitudinem ad mundum et bona terrestria invenienda [116]. Immo, exemplum Christi secuti, qui *egenus pro nobis factus est, cum esset dives* (*2 Cor.* 8, 9), peculiari modo commendatos sibi habeant pauperes et tenuiores [117] atque simplicitate et austeritate vitae testimonium paupertatis praebere valeant, iam a rebus superfluis liberaliter se abstinere assueti [118].

51. Formatio spiritualis totum hominem complecti debet (cfr. nn. 14, 45). Cum enim gratia naturam non tollat sed elevet, et nullus verus christianus esse possit, nisi virtutes possideat et exerceat homini congruentes et ab ipsa caritate requisitas, ut eas animet eisque utatur, futurus sacerdos exercere discat animi sinceritatem, assiduam iustitiae curam, in agendo urbanitatem, in promissis fidem, in colloquiis modestiam cum caritate coniunctam [119], spiritum
357 fraterni servitii, operositatis, facultatem coope/randi cum aliis, etc., ut ad illam harmonicam conciliationem inter bona humana et supernaturalia perveniat, quae necessaria est ad verum christianae vitae testimonium in hodierna societate exhibendum.

Cum autem sacerdos omnes homines evangelizare debeat,

[106] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 15.

[107] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, nn. 9, 11; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, nn. 7, 15; Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28; cf. Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 690; Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri primordia*, 1 aug. 1959: *A. A. S.* 51 (1959), pp. 556-558; Paulus VI, Alloc. *A voi, che siete qui*, Christifidelibus coram admissis, 5 oct. 1966: *Insegnamenti*, IV, pp. 863-866; Alloc. *Il Concilio*, Christifidelibus coram admissis, 9 oct. 1968: *Insegnamenti*, VI, pp. 959-963; Alloc. *Libenti fraternoque*, ad Delegatos Commissionum Ep. pro Seminariis coadunatos Romae ad Rationem Fundamentalem elaborandam, 27 mart. 1969: *A. A. S.* 61 (1969), pp. 253-256.

[108] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 17. [109] *Ibid.*, n. 6.

[110] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 9; cf. Ioannes XXIII Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri primordia* 1 aug. 1959: *A. A. S.* 51 (1959), pp. 551-554; Paulus VI, Alloc. *Siamo particolarmente*, ad sacerdotes qui interfuerunt Conventui habito a Sodalitate v.d. «Federazione Associazioni del Clero Italiano», 30 ian. 1955: *Insegnamenti*, III, pp. 385-386; Alloc. *Benedicamus Domino*, ad Praesules ex America Lat. secundo generali Coetui Medellii interfuturos, 24 aug. 1968: *Insegnamenti*, VI, pp. 411-412; Alloc. *Se reputiamo*, Christifidelibus coram admissis, 2 oct. 1968: *Insegnamenti*, VI, pp. 943 ss.

[111] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 11; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 16; Declar. de educatione christiana *Gravissimum educationis*, n. 1; cf. Pius XII, Alloc. *Magis quam*, ad Ordinis Carm. Disc. sodales, 23 sept. 1951: *Discorsi e Radiomessaggi*, XIII, p. 257; Litt. Encycl. *Sacra Virginitas*, 25 mart. 1954: *A. A. S.* 46 (1954), pp. 184-186 [LE 2421].

[112] Conc. Vat. II, Decr. de accom. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 12; cf. Ioannes XXIII, Litt. Enc. *Sacerdotii Nostri primordia*, 1 aug. 1959: *A. A. S.* 51 (1959), pp. 554-556; Alloc. *Questo incontro*, ad alumnos ex quibusdam Italicis Seminariis, 22 nov. 1959: *A. A. S.* 51 (1959), pp. 904-905; Paulus VI, Litt. Encycl. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967: *A. A. S.* 59 (1967), pp. 684-685, n. 70 [supra col. 5712].

[113] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, nn. 7, 15; Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28; cf. Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 690; Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri primordia*, 1 aug. 1959: *A. A. S.* 51 (1959), pp. 556-558; Paulus VI, Alloc. *A voi, che siete qui*, Christifidelibus coram admissis, 5 oct. 1966: *Insegnamenti*, IV, pp. 863-866; Alloc. *Il Concilio*, Christifidelibus coram admissis, 9 oct. 1968: *Insegnamenti*, VI, pp. 959-963; Alloc. *Libenti fraternoque*, ad Delegatos Commissionum Ep. pro Seminariis coadunatos Romae ad Rationem Fundamentalem elaborandam, 27 mart. 1969: *A. A. S.* 61 (1969), pp. 253-256.

[114] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, nn. 9, 11; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, nn. 7, 15; Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28; cf. Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 690; Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri primordia*, 1 aug. 1959: *A. A. S.* 51 (1959), pp. 556-558; Paulus VI, Alloc. *A voi, che siete qui*, Christifidelibus coram admissis, 5 oct. 1966: *Insegnamenti*, IV, pp. 863-866; Alloc. *Il Concilio*, Christifidelibus coram admissis, 9 oct. 1968: *Insegnamenti*, VI, pp. 959-963; Alloc. *Libenti fraternoque*, ad Delegatos Commissionum Ep. pro Seminariis coadunatos Romae ad Rationem Fundamentalem elaborandam, 27 mart. 1969: *A. A. S.* 61 (1969), pp. 253-256.

[115] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 17. [116] *Ibid.*, n. 6.

[117] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 9; cf. Ioannes XXIII Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri primordia* 1 aug. 1959: *A. A. S.* 51 (1959), pp. 551-554; Paulus VI, Alloc. *Siamo particolarmente*, ad sacerdotes qui interfuerunt Conventui habito a Sodalitate v.d. «Federazione Associazioni del Clero Italiano», 30 ian. 1955: *Insegnamenti*, III, pp. 385-386; Alloc. *Benedicamus Domino*, ad Praesules ex America Lat. secundo generali Coetui Medellii interfuturos, 24 aug. 1968: *Insegnamenti*, VI, pp. 411-412; Alloc. *Se reputiamo*, Christifidelibus coram admissis, 2 oct. 1968: *Insegnamenti*, VI, pp. 943 ss.

[118] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 11; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 16; Declar. de educatione christiana *Gravissimum educationis*, n. 1; cf. Pius XII, Alloc. *Magis quam*, ad Ordinis Carm. Disc. sodales, 23 sept. 1951: *Discorsi e Radiomessaggi*, XIII, p. 257; Litt. Encycl. *Sacra Virginitas*, 25 mart. 1954: *A. A. S.* 46 (1954), pp. 184-186 [LE 2421].

[119] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de accom. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 12; cf. Pius XII, Declar. de educatione christiana *Gravissimum educationis*, n. 1; cf. Pius XII, Alloc. *Sull'esempio*, praeparata occasione quinquagesimi anni a condito Seminario Rec. Apulico, oct. 1958: *Discorsi e Radiomessaggi*, XX, pp. 446-447; Paulus VI, Epist. Apost. *Summi Dei Verbum*, 4 nov. 1963: *A. A. S.*, 55 (1963), p. 991; cf. etiam notam 103, p. 352 [AAS 62 (1970) 352; supra col. 5718].

http://www.obrascatolicas.com

satagat sacerdotii candidatus facultatem suam profundius excolere ad congruas relationes cum hominibus varie condicionis ineundas. Discat praesertim artem alios alloquendi congruo modo, patienter audiendi atque cum eis communicandi magna cum reverentia erga omnis generis homines spiritu imbutos humilis caritatis, ut mysterium Christi in Ecclesia viventis aliis revelare possit [120].

52. Celebratio cotidiana Eucharistiae quae communione sacramentali, plena quidem libertate et digne suscepta, consummatur, centrum sit totius vitae Seminarii, eique alumni devote intersint. Alumni enim Sacrificium Missae, «totius vitae christianae fontem et culmen» [121], participantes, caritatem participant Christi, supernaturalem vim pro sua spirituali vita et apostolico labore ex hoc ditissimo fonte hauriendo.

Sacrificium igitur eucharisticum atque adeo tota Sacra Liturgia, ad mentem Const. *Sacrosanctum Concilium*, talem in Seminario locum obtineat, ut appareat vere esse «culmen ad quod actio Ecclesiae tendit et simul fons unde eius virtus emanat» [122].

Procuretur etiam sana varietas in modo Sacram Liturgiam participandi, ita ut alumni non solum maiorem profectum spiritualem exinde percipiant, sed etiam inde a Seminarii annis ad futurum ministerium et apostolatum li-
358 turgicum practice praeparentur [123]. /

53. Formationi ad cultum Eucharisticum stricte iungatur formatio ad divinum Officium, quo sacerdotes «nomine Ecclesiae pro toto populo sibi commisso, immo pro universo mundo, Deum deprecentur» [124]. Modum igitur orandi Ecclesiae discant alumni per convenientem introductionem in Sacram Scripturam, Psalmos et alias preces S. Scriptura imbutas, per frequentem recitationem communem alicuius partis Officii (v. gr. *Laudum vel Horarum vespertinarum)*, ut Verbum Dei in Psalmis et in tota Liturgia loquens maiore intellegentia reverentiaque percipiant, simulque educentur ad obligationem Divini Officii in sacerdotali vita fideliter observandam [125].

Haec tamen institutio liturgica perfecta dici non poterit, si alumnis non detegat arctam connexionem inter Sacram Liturgiam et cotidianam laboris vitam, cum eius necessitatibus apostolatus et veri testimonii vivae fidei, per caritatem operantis [126].

54. Ad vitam sacerdotalem recte et fideliter gerendam, alumni pedetemptim acquirant oportet, pro sua quisque aetate et maturitate, firmam formam vitae, solidis virtutibus munitam, sine qua Christo et Ecclesiae vere et perseveranter adhaerere non valebunt.

Oportet enim ut sacerdos: *a)* «cum Patre per Filium Eius Iesum Christum in Spiritu Sancto familiari et assidua societate vivere» [127] discat; *b)* Christum invenire possit habitualiter in familiari communione orationis; *c)* verbum Dei in Scriptura Sacra didicerit amanter in fide prae manibus tenere et aliis dein tradere; *d)* Christum in Eucharistia sacramentaliter praesentem visitare et adorare cupiat
359 et gaudeat; / *e)* Virginem Mariam, Matrem Christi, in opere redemptionis peculiari modo sociam, secundum Ecclesiae sensum, ardenti amore prosequatur; *f)* libenter sacrae traditionis documenta et opera Patrum Sanctorumque exempla consulturus adeat; *g)* sciat seipsum, scilicet conscientiam suam eiusque rationes recto sinceroque animo scrutari et discernere.

Quae omnia tunc modo sacerdos servabit, si alumnus in Seminario piis exercitiis, venerando usu commendatis et Ordinatione Seminarii sanctis, fideliter incubuerit et eorum momentum et vim recte intellexerit. Quod si necessitas detur unum vel alterum horum exercitiorum novis exigentiis accommodandi, provideatur ut essentiales fines huic pio exercitio inhaerentes semper firmi in animo perstent, atque ut alio apto modo attingi queant [128].

55. Cum conversio animi quotidiana ad sequelam Christi et spiritum evangelicum prorsus requiratur, virtus poenitentiae futuris sacerdotibus inculcanda est etiam per poenitentiales actus communes sive ad propriam sui formationem sive aliorum educationem. Studium vitae crucifixae et cordis purificationem ex amore Christi constanter assequi contendant. Ad hoc igitur auxilium gratiae necessariae ferventer requirant, et imprimis ad Poenitentiae sacramentum, in quo cuiusque labor quodammodo consecratur, frequenter accedere assuescant; atque ideo unusquisque suum habeat directorem spiritualem, cui humiliter et confidenter conscientiam suam aperiat, ut in via Domini tutius dirigatur [129]. /
360

Moderator spiritus et Confessarius ab alumnis plena libertate sibi eligantur inter eos, qui ad hoc munus idonei ab Episcopo deputati sunt [130].

56. Ad sacerdotium nonnisi per gradus acceditur; quos gradus etiam significat institutio Ordinum minorum ad determinatas functiones ecclesiasticas disponentium, paedagogica spiritualique initiatione rite peracta. Spiritualis vero alumnorum institutio per gradus procedit atque opportunas accommodationes requirit pro singulorum aetate, experientia et ingenii facultate. Ad eam autem efficacius promovendam multum iuvant statuta quaedam tempora impensioris tirocinii, ut v. gr. occasione ingressus in Seminarium, initio curriculi theologici, vel occasione proximae ordinationis sacerdotalis, etc. Ut autem iuvenum labor in spirituali vita novos semper impulsus accipiat atque ratione ordinetur ad veram et maturam spiritualitatem sacerdotalem acquirendam ad sensum Ecclesiae, praeter singulorum conscientiae directionem, certis temporibus, pro cuiusque Seminarii Ordinationibus, tradatur alumnis instructio seu collatio spiritualis, ad res mentesque iuvenum nostrae aetatis accommodata; habeantur insuper recognitio vitae, periodica animorum recollectio et alia huiusmodi; singulis vero annis omnes per aliquot dies exercitiis spiritualibus vacent.

57. Iuxta exemplum et consilia Christi (cfr. *Mt.* 6, 6; 14, 13; *Mc.* 6, 30, 46), qui inter quotidianos labores libenter solitudinem quaerebat, ut animo intento orationi ad Patrem vacaret, fovere studeant alumni «vitam absconditam cum Christo in Deo (cfr. *Col.* 3, 3), unde profluit et urgetur proximi dilectio in salutem mundi Ecclesiaeque aedificationem» [131]. Solliciti proinde sint de silentio externo servando, quod requiritur ad animi silentium internum, ad cogitandum atque ad laborem et quietem totius communitatis [132].

58. Congruens cum hominibus commercium, inter quos Salvator caritate Patris missus (cfr. *Io.* 4, 9), suum redemptionis opus explevit, permittet ut alumnus educetur

[120] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 19; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, nn. 6, 9. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28; Paulus VI, Litt. Encycl. *Ecclesiam Suam*, 6 aug. 1964: *A. A. S.* 56 (1964), pp. 640 ss. [LE 3211]; Alloc. *II Concilio*, Christifidelibus coram admissis, 9 oct. 1968: *Insegnamenti* VI, pp. 959 ss.

[121] Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia, *Lumen gentium*, n. 11.

[122] Conc. Vat. II, Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 10; cf. S. Congr. Rit., Instructio *De cultu mysterii Eucharistici*, 25 mali 1967: *A. A. S.* 59 (1967), pp. 539-573 [LE 3562].

[123] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 8; Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, nn. 17, 18, 19; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 5; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 19; S. Congr. Rit., Instructio *Inter Oecumenici*, ad exsecutionem Constitutionis de S. Liturgia recte ordinandam, 26 sept. 1964: *A. A. S.* 56 (1964), pp. 880-881; nn. 14, 15; cf. etiam Pius XII, Litt. Encycl. *Mediator Dei*, 20 nov. 1947: *A. A. S.* 39 (1947), pp. 547 ss. [LE 1963]; Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), pp. 666 ss., 691 [LE 3151]; Joannes XXIII, Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri primordia*, 1 aug. 1959: *A. A. S.* 51 (1959), pp. 561 ss.; Paulus VI, Alloc. *Vos ante*, ad eos qui interfuerunt Coetui v. d. «XIII Settimana Nazionale di Orientamento Pastorale» habito Romae, 6 sept. 1963: *Insegnamenti*, I, pp. 121-123; Litt. Encycl. *Mysterium Fidei*, 3 sept. 1965: *A. A. S.* 57 (1965), pp. 770 ss. [LE 3316].

[124] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum Ordinis*, n. 5.

[125] Conc. Vat. II, Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, nn. 17, 90; S. Congr. Rit., Instructio *Inter Oecumenici*, l. c., nn. 14-17; cf. Pius XII, Litt. Encycl. *Mediator Dei*, l. c., pp. 547 ss., 572 s.; Joannes XXIII, Adhort. Apost. *Sacrae Laudis*, 6 ian. 1962: *A. A. S.* 54 (1962), p. 69; Alloc. *Flagrantissima voluntas*, ad alumnos Romae studiorum causa commorantes, 28 ian. 1960: *A. A. S.* 52 (1960), pp. 275 s.

[126] Conc. Vat. II, Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 10.

[127] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 8.

[128] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 8; Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, nn. 12, 13; Decr. de accom. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 6.

Quoad potiora haec spiritualis vitae media, cf. Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri primordia*, 1 aug. 1959: *A. A. S.* 51 (1959), p. 560: «Iamvero hanc assiduam cum Deo coniunctionem efficiunt maxime ac tuentur variae sacerdotalis pietatis exercitia, quorum plura, quae gravioris sunt momenti Ecclesia sapientissimis normis praescripsit, uti sunt praesertim sacra cotidie habenda meditatio, piae ad divina Tabernacula salutationes, Marialis Rosarii recitatio, diligens sui ipsius recognitio (*C. I. C.*, can. 125). Ad horarias preces quod attinet, sacerdotes gravi officio erga Ecclesiam suscepto eas recitare tenentur (ibid., can. 135). Ex eo fortasse quod aliqua ex hisce normis neglecta est, saepe ratio est petenda, cur ecclesiastici viri ac tandem, pro dolor, terrenae huius vitae illecebris allecti, gravi in discrimine versentur, cum iam sint quovis spirituali praesidio destituti».

[129] Pius XII, Litt. Encycl. *Mystici Corporis*, 29 iun. 1943: *A. A. S.* 35 (1943), p. 235 [LE 1759]; Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 674; Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri primordia*, l. c., pp. 574-575; Paulus VI, Const. Apost. *Paenitemini*, 17 nov. 1966: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 177 ss. [LE 3412].

[130] *C. I. C.*, can. 1358, 1361; Conc. Vat. II, Decr. de accom. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 18.

[131] Conc. Vat. II, Decr. de accom. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 6.

[132] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 11; Paulus VI, Alloc. *Il grande rito*, habita quarto exacto saecuo post constituta a Conc. Trid. Seminaria, 4 nov. 1963: *A. A. S.* 55 (1963), p. 1034 [LE 3134].

[133] Conc. Vat. II, Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 1-4.

[134] Conc. Vat. II, Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 11.

[135] *Ibid.*

[136] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 11; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 3; cf. Ioannes XXIII, Alloc. *Questo incontro*, ad Magistros pietatis Romae coadunatos, 9 sept. 1962: *A. A. S.* 54 (1962), pp. 675-676; Paulus VI, Litt. Encycl. *Ecclesiam suam*, 6 aug. 1964: *A. A. S.* 56 (1964). pp. 627, 638.

[137] Cf. Conc. Vat. II, Decr. *Optatam totius*, nn. 13-17; Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 58, 62; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 16; Pius XII, Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 maii 1956: *A. A. S.* 48 (1956), pp. 786; III, n. 2. proprio *Ecclesiae Sanctae*, 6 aug. 1966: *A. A. S.* 58 (1966), p. 786; III, n. 2.

[138] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 14.

[139] *Ibid.* [140] *C. I. C.*, can. 1365; Paulus VI, Motu proprio *De Episcoporum*

361 ad recte discernenda signa temporum [133], ad / iudicium de eventibus ferendum ad lumen evangelii, ad rectam interpretationem variarum condicionum et necessitatum humanae vitae, quae vera «semina Verbi in se latentia» [134] continent, eaedemque postulant ut «luce evangelica collustrentur, liberentur et in Dei Salvatoris dominium reducantur» [135].

In hoc commercio cum mundo probe animadvertendum est, ut omnes huiusmodi experientiae ad pastoralem Seminarii finem ordinentur atque alumni ita spiritualiter praeparentur, ut futura actuositas non impedimento sit, sed potius auxilio ad propriam vitam spiritualem fovendam et roborandam [136].

IX. De Institutione doctrinali in genere

59. Finis institutionis doctrinalis est ut alumni, una cum cultura generali necessitatibus nostrorum temporum accommodata, acquirant amplam atque solidam doctrinam in scientiis sacris, ita ut, sua fide inde fundata et nutrita, evangelii doctrinam hominibus nostri temporis apte nuntiare atque in eorum culturam inserere valeant [137].

Haec doctrinalis institutio complectitur: *a)* complementum, quatenus opus sit —expleto curriculo de quo in n. 16— formationis in litteris et scientiis; *b)* formationem philosophicam; *c)* formationem theologicam.

60. Varia ratio qua haec studia coordinari possunt, ad
362 tria praecipua exempla reducitur: /

A) Periodis distinctis et successivis fiunt: studia in litteris et scientiis (quatenus opus sit) —studia philosophica— studia theologica.

B) Studia in litteris et scientiis peraguntur cum studiis philosophicis (cfr. *American College)*; dein fiunt studia theologica.

C) Post studia in litteris et scientiis, studia philosophica componuntur cum studiis theologicis ita ut philosophia simul cum theologia doceatur; attamen attendendum est ut philosophia tradatur distinctis disciplinis et propria methodo, nec philosophiae studium reducatur ad fragmentariam et dispersam problematum tractationem occasione quaestionum theologicarum.

Quae vero hic ad modum exempli adducuntur, alias rationes studia ordinandi non excludunt. In unaquaque Ratione Institutionis sacerdotalis indicentur modi a Conferentia Episcopali selecti et approbati, ratione habita adiunctorum regionum.

61. Quocumque modo studia ordinentur, haec sedulo notanda sunt:

a) semper initium fiat a cursu introductorio in mysterium Christi, de quo in numero sequenti agitur [138];

b) quod si philosophia et theologia distinctis temporum periodis doceantur, coordinatio procuranda est inter disciplinas philosophicas et theologicas, praesertim inter theologiam naturalem et tractatum dogmaticum de Deo, inter ethicam et theologiam moralem, inter historiam philosophiae, Ecclesiae, dogmatum, etc. [139];

c) temporis spatium consecratum studiis praecipue philosophicis saltem biennium aequet (vel, secundum systema studiorum apud aliquas nationes vigens, congruentem numerum sic dictarum *horarum semestralium)*; temporis spatium consecratum studiis theologicis saltem quadriennium comprehendat (vel congruentem numerum *horarum semestralium)*, ita ut complexive studia philosophica et theologica saltem sexennium complectantur (vel, secundum alios modos studia computandi, eam copiam materiae quae sexennio pertractari solet) [140].

62. Introductio in mysterium Christi et historiam salutis, quae initio cursus philosophici et theologici tradenda est, eo tendit ut alumni studiorum ecclesiasticorum sensum et ordinem et finem apostolicum percipere / possint, simul 363
vero iuventur ad propriam fidem fundandam atque ad vocationem sacerdotalem penitius intellegendam et prudentius amplectendam.

Duratio et programma cursus in unaquaque Ratione Institutionis sacerdotalis determinanda sunt, ratione habita experientiarum in propria Natione vel universa Ecclesia, atque curandum est ut bene cohaereat cum ceteris studiis theologicis et continuetur postea, praesertim per Sacrae Scripturae lectionem sub professorum ductu [141].

63. Magistri in suis disciplinis tradendis de interna totius doctrinae fidei unitate et harmonia iugiter solliciti esse debent (cfr. n. 90), salvificum eius aspectum in clariore luce ponendo. Sed ad hoc opus perficiendum, vertente studiorum curriculo vel, si ita Conferentiae episcopales melius iudicaverint, post aliquot annos experientiae pastoralis, opportune reservabitur congruum tempus, etiam aliquamdiu protractum, quo alumni, propria et apta methodo, integro disciplinarum cursu peracto, verbum Dei, ductu magistrorum et ope doctrinae acquisitae, melius percipere et veluti contemplari et experiri possint in simplici eius unitate, qua fidelibus ad salutem tradendum est, convergentibus in unamquamque partem luminibus omnium disciplinarum, quae hucusque separatim docebantur. Hoc summariae collectionis tempus quam maxime commendatur, ut notiones acquisitae nedum disiectae et veluti una ab altera avulsae remaneant, apte componantur ad spiritualem profectum fidelium et ipsorum sacerdotum, qui, percepta scientiae acquisitae utilitate, maiore amore erga disciplinas sacras exardescent.

Quod si Episcopi —vel singuli vel ex communi Conferentiae Episcopalis instituto— opportune decreverint exercitium Diaconatus post expletum studiorum curriculum per unum vel plures annos instaurare (cfr. n. 42 c.), huiusmodi omnium disciplinarum collectio, seu simplex et cohaerens disciplinarum compositio, utilius transferenda erit ad tempus quo Diaconi ad Seminarium revertentur ut se ad sacerdotium praeparent. Huius autem temporis spatium satis producendum erit, ut proxima ad sacerdotium praeparatio vere efficax habeatur.

64. In tota formatione doctrinali sedulo curanda est
364 eius accommodatio ad diversas culturas, ut alumni nutium Christi secundum formam / unicuique culturae propriam intellegere et exprimere valeant atque inde vitam christianam ingenio indolique cuiusque culturae aptare possint.

Quare professores philosophiae et theologiae ne omittant in suis praelectionibus doctrinam christianam cum intimis notionibus, quas populi secundum sacras sibi traditiones de Deo, de mundo, de homine efformaverunt, comparare et, in quantum fieri potest, his sapientiam philosophicam et intellectum fidei ditare [142].

X. De studiis litterarum et scientiarum

65. Antequam alumni ad studia proprie sacerdotalia accedant, oportet ut studiorum mediorum curriculum perfecerint (cfr. n. 16) prout in unaquaque natione requiritur ad studia academica inchoanda, et convenienter titulum civilem obtinuerint [143].

66. Si peracto studiorum curriculo, quaedam adhuc desint candidatis ad sacerdotium necessaria, v. gr. congrua linguae latinae cognitio ad mentem permanentis instanlinguae latinae cognitio ad mentem permanentis instantisque Ecclesiae voluntatis [144], ea supplenda sunt sive ante

muneribus, 15 maii 1966: *A. A. S.* 58 (1966), p. 470 [LE 3449]. [141] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 14; cf. Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 16; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 16.

[142] Conc. Vat. II, Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, nn. 16, 19. 22; Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 44, 58, 62; Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, nn. 4, 5, 6 [LE 3235]; Decr. de Eccl. Orient. Cath. *Orientalium Ecclesiarum*, nn. 4. [LE 3233]; cf. Pius XII, Litt. Encycl. *Evangelii Praecones*, 2 iun. 1951: *A. A. S.* 43 (1951), pp. 521 ss. [LE 2218]; Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Princeps Pastorum*, 28 nov. 1959: *A. A. S.* 51 (1959), pp. 843 ss.; Paulus VI, Homil. *Hi amicti sunt*, habita occasione canonizationis Martyrum Ugandensium, 18 oct. 1964: *Insegnamenti*, II, pp. 588-589; Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, 6 aug. 1966: *A. A. S.* 58 (1966), p. 786, III, n. 2.

[143] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 13; cf. n. 3; Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 687; Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 maii 1956: *A. A. S.* 48 (1956), pp. 361-362.

[144] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 13; Paulus VI, Epist. Apost. *Summi Dei Verbum*, 4 nov. 1963: *A. A. S.* 55 (1963), p. 993; Litt. Apost. *Studia Latinitatis*, 22 febr. 1964: *A. A. S.* 56 (1964), pp. 225 ss. [LE 3168].

http://www.obrascatolicas.com

curriculum philosophicum sive cum studiis philosophicis, prout in n. 60 indicatum est. Harum autem disciplinarum index et programma in Ratione Institutionis sacerdotalis indicanda sunt.

67. Addiscant alumni etiam linguas quae, praeter nationalem, ratione habita programmatum civilium, necessariae vel utiles sint ad futurum ministerium pastorale. Ratio quoque sese exprimendi, hominibus aetatis / nostrae accommodata, tradatur, ut ars dicendi et scribendi atque penetrandi naturam quaestionum, quae ars sacerdoti est omnino necessaria. Conveniens quoque impertiatur alumnis institutio qua artem et musicam sacram ac profanam intellegere possint [145].

68. Cum in hodierno vitae cultu non tantum per libros et magistros, sed largius in dies per audiovisiva instrumenta informentur et moveantur homines, maxime oportet ut sacerdotes his instrumentis uti valeant, et quidem recte, non inertes ad ipsa se habentes sed ad iudicandum semper parati. Quod fieri nequit nisi ad hoc in Seminario, debita tamen servata prudentia et mensura, usu et doctrina per apta experimenta, atque a viris peritis educentur, ita ut, quoad huiusmodi instrumenta, possint et seipsos regere et fideles efformare, et etiam in apostolatu iis efficaciter uti [146].

69. Alumni inde a primis Seminarii annis, uberius vero aetate institutioneque progrediente, vitae socialis necessitatibus praesertim suae nationis ita initientur, ut ex variis in quas incumbunt disciplinis et ex rerum hominumque usu eventibusque cotidianis probe discant quaestiones controversiasque sociales cognoscere, earum naturam, mutuas relationes, difficultates et consectaria perpendere, atque solutiones in legis naturalis praeceptorumque evangelicorum lumine aeque iusteque perspicere [147]. /

XI. De studiis philosophiae et scientiarum affinium [148]

70. Studia philosophiae et scientiarum affinium quae —utcumque disciplinae per annos distribuantur (cf. n. 60)— integrum biennium aequare debent, eo tendunt ut iuvenum formationem humanam perficiant, sensum in eis acuendo intellectualis discretionis atque exquisitiorem cognitionem antiquae et recentis sapientiae suppeditando, qua familia humana saeculorum decursu ditata est. Ita simul tradantur ut alumnum / iuvent ad propriam fidem penitius penetrandam et vivendam, et pariter ut eum ad studia theologica praeparent, ad ministeria apostolica rite obeunda ita disponant, ut dialogus cum hominibus nostri temporis aptius institui possit [149].

71. Peculiaris momenti sit *philosophia systematica*, cum omnibus suis partibus, quae ad solidam et cohaerentem hominis, mundi et Dei cognitionem acquirendam perducit.

Haec philosophica institutio inniti debet patrimonio philosophico perenniter valido [150], cuius testes sunt maximi philosophi christiani, qui prima philosophica principia, perenni vi praedita utpote in ipsa natura fundata, tradiderunt.

Firmo hoc fundamento posito, ratio habenda est philosophicarum investigationum progredientis aetatis, praecipue earum quae in propria natione maiorem vim exercent, atque etiam progressus recentiorum scientiarum ita ut alumni, hodiernae aetatis indole recte percepta, ad colloquium cum hominibus accommodate praeparentur [151].

72. *Historia philosophiae* pari cura tradenda est, ut et maximorum problematum origo et progressio appareat, et alumni, ex diversis solutionibus decursu temporum propositis, vera discernere elementa, falsa detegere et refellere valeant [152].

73. *Scientiae affines* quoque tradantur, quales sunt scientiae naturales et mathematica quoad quaestiones cum philosophia connexas, debita tamen proportione servata, ita ut disciplinis principalibus utile complementum praebeant, et vitetur encyclopaedica et superficialis eruditio [153]. / 368

74. In omnium disciplinarum expositione ratio habenda est tum intrinseci momenti singularum quaestionum tum praesentis necessitatis ipsarum pro discipulorum et regionum adiunctis [154].

75. In Ratione Institutionis sacerdotalis (vel in eius Appendice) referatur conspectus omnium disciplinarum quae ad curriculum philosophicum pertinent, breviter indicando singularum disciplinarum programma, numerum annorum vel semestrium et horarum in hebdomada, quibus traduntur in scholis.

Si vero hoc ob varia rerum adiuncta (sicuti v. gr. in magnis latissimisque Nationibus accidere potest, ubi variorum systematum diversitas viget) vel summa difficultate fieri potest vel omnino non potest, indicentur saltem aliqua exempla programmatum, quae secura indicia in omnium utilitatem praestare possint.

XII. De studiis theologicis

76. Studia theologica, quae saltem integro quadriennio respondere debent [155], eo spectant ut alumni doctrinam ex Divina Revelatione in lumine fidei et sub ductu auctoritatis magisterii accurate haustam, penitius penetrent, in alimentum propriae vitae spiritualis convertant, atque in ministerio sacerdotali eam tueri et ad spiritualem fidelium utilitatem nuntiare et exponere valeant [156].

c) Munus philosophiae docendae *professores vere paratos* exigit. Nonnumquam enim accidit ut, cum peculiaris haec peritia in docendo desit, iuvenes nec disciplinas discant nec inter diversas sententias recte eligere sciant, et philosophicas sententias admodum cuiusdam iudi habeant.

d) Ut philosophica institutio efficax utilisque evadat, requiritur pariter ut studeat *ardam connexionem servare cum quaestionibus quae nostra aetate moventur*. Quapropter respiciat oportet v. gr. ad hodiernam ingravescentem propensionem ad atheismum et ad conatus disiungendi fidem a religione; vel ad posita principia philosophica quae veram interpretationem verbi Dei in discrimen adducunt, vel ad momentum quod psychologia, sociologia et scientiae humanae apud hodiernos homines habent.

[148] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 15; cf. Const. past. de Ecel. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 44, 59; Decl. de educatione christiana *Gravissimum educationis*, n. 10; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 16; cf. Paulus VI, Litt. Encycl. *Ecclesiam Suam*, 6 aug. 1964: *A. A. S.* 56 (1964), pp. 637 ss.

[149] Cf. Pius XII, Litt. Encycl. *Humani generis*, 12 aug. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), pp. 571-575 [LE 2147]; Paulus VI, Alloc. *Nous sommes*, ad eos qui VI Conventui Internationali Thomistico interfuerunt, 10 sept. 1965: *Insegnamenti*, III, pp. 445 ss. [150] Cone. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 15; [151] *Ibid.*

[152] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 15; Const. past. de Ecel. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 44, 62; Pius XII, Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 mali 1956: *A. A. S.* 48 (1956), p. 362; Paulus VI, Alloc. *Siate i benvenuti*, ad eos qui XXXVI Conventui Italico Stomathologiae interfuerunt, 24 oct. 1963: *Insegnamenti*, I, pp. 256-257.

[153] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 15; cf. Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Princeps Pastorum*, 28 nov. 1959: *A. A. S.* 51 (1959), pp. 843 s. [154] *C. I. C.*, can. 1366; cf. Paulus VI, Motu proprio *De Episcoporum muneribus*, 15 iun. 1966: *A. A. S.* 58 (1966), p. 470 [LE 3449]; cf. Pius XII, Litt. Encycl. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 16; pp. 567-569; Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 mali 1956: *A. A. S.* 48 (1956), pp. 361-363; Paulus VI, Alloc. *Incensissimo desiderio*, ad Senatum academicum et alumnos Pont. Univ. Gregorianae Romae, 12 mart. 1964: *Insegnamenti*, II, pp. 178 ss.; Alloc. *Libentissimo sane*, ad eos qui interfuerunt Conventui Internat. de Theologia Concilii Vat. II Romae, 1 oct. 1966: *Insegnamenti*, IV, pp. 443 ss.; Alloc. *Gratia Domini*, ad Commissionem Theologicam Internat., 6 oct. 1969: *L'Osservatore Romano*, 6-7 oct. 1969, p. 1.

[147] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 4, 5, 6, 10, 17; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 39; Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 16; Decr. de Ecel. Orient. Cath. *Orientalium Ecclesiarum*, nn. 4, 6.

[148] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 17; Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 16; cf. Pius XII, Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 mali 1956: *A. A. S.* 48 (1956), p. 363.

[149] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 16; Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 8 et passim; Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 2; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 16; cf. Paulus VI, Alloc. *Salvete, Fratres*, secunda Conc. Vat. II periodo ineunte, 29 sept. 1963: *Insegnamenti*, I, pp. 172 ss. [LE 3130].

[150] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, nn. 14, 16; Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 16; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 16; cf. Paulus VI, Alloc. *Nous sommes profondément*, ad Observatores Delegatos ad Conc. Vat. II, 17 oct. 1963: *Insegnamenti*, I, pp. 232, 235.

[151] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 16; Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei verbum*, n. 24; cf. Leo XIII, Litt. Encycl. *Providentissimus Deus*, 18 nov. 1893: *A. S. S.* 26 (1893-1894), p. 283.

[152] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 16; Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei verbum*, n. 23; cf. Pius XII, Litt. Encycl. *Divino afflante Spiritu*, 30 sept. 1943: *A. A. S.* 35 (1943), pp. 310 ss. [LE 1774]; cf. Pont. Comm. Biblica, *Instructio de S. Scriptura recte docenda*, 13 mai. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), pp. 502 s. [LE 2127]; Ioannes XXIII, Alloc. *La diciassettesima Settimana*, iis qui interfuturi erant decimo septimo Coetui ab Italica Sodalitate Sacris explanandis Litteris Romae habito, 24 sept. 1962: *A. A. S.* 54 (1962), pp. 716-719; Paulus VI, Alloc. *Noi desideriamo esprimere*, iis qui interfuerunt undevicesimae Hebdomadae Biblicae exegetarum Italicorum, 23 sept. 1966: *Insegnamenti*, IV, pp. 414 ss.; Alloc. *Nous remercions*, ad eos qui interfuerunt VI Conventui Internat. exegetarum Vet. Test., 19 apr. 1968: *Insegnamenti* VI, pp. 138 ss.

[153] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 16; cf. Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, nn. 2, 10, 14, 15, 16; Decr. de Ecel. Orient. Cath. *Orientalium Ecclesiarum*, n. 4.

[154] Conc. Vat. II, Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 23; cf. S. C. Rituum, Instructio *Inter Oecumenici*, ad exsecutionem Constitutionis de S. Liturgia recte ordinandam, 26 sept. 1964: *A. A. S.* 56 (1964), pp. 879 s., nn. 11, 12; cf. Paulus VI, Alloc. *Facile concere*, ad XI sessionem plenariam Consilii ad exsequendam Const. de S. Liturgia, 14 oct. 1968: *Insegnamenti*, VI, pp. 535 ss.

[155] De humano civilique cultu cum christiana institutione componendo cf. Conc. Vat. II, Const. past. de Ecel. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 59, 62.

De arte et musica sacra: Conc. Vat. II, Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, nn. 115, 119; S. Congr. Rit., Instructio *Musicam sacram*, de musica in S. Liturgia, 5 mart. 1967: *A. A. S.* 59 (1967), pp. 300 ss.; cf. n. 52 [LE 3541].

[156] Conc. Vat. II, Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, n. 16 [LE 4243]; Const. past. de Ecel. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 61; Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 13; cf. Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 20; Paulus VI, Nuntius Radiophon. *Ci rivolgiamo*, occasione I diei mundialis pro rectoinstrumentorum communicationis socialis usu provehendo, 2 mali 1967: *Insegnamenti*, V, pp. 205-206.

[157] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 20; cf. Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), pp. 687, 696-697; Ioannes XXIII, Lit. Encycl. *Mater et Magistra*, 15 mali 1961: *A. A. S.* 53 (1961), p. 453; Paulus VI, Alloc. *The visit of so many*, ad invenes catholicos Britannicos, 30 iul. 1963: *Insegnamenti*, I, p. 94.

[158] Praesentes rerum condiciones varia ratione postulant ut vera formatio philosophica habeatur. Etenim:

a) Sive ex fine studiorum philosophicorum, sive ex circumstantiis quae hodie accuratam formationem requirunt, satis apparet haec studia a fide quaerenda et communicanda non solum non esse aliena, sed imprimis ad hoc ipsum adiuvare. Relationem autem hanc in semper clariorem lucem ponere oportet sive in modo docendi, sive in *connciata opera inter professores* philosophiae et theologiae, sive in *ordinata distributione tractatuum* utriusque scientiae, ita ut per studia philosophica futuri sacerdotes nedum a veritate et amore Christi quasi per vim abstrahantur, in eis se proficere experiantur. Ipsum Concilium Vaticanum II variis in documentis, praesertim autem in Constitutione pastorali *Gaudium et spes*, luculenter demonstrat quomodo sanae philosophiae principia conferant ad vera bona christiana in hodierna vita sociali et culturali servanda, fruenda atque altius provehenda in totius humanitatis bonum (cf. nn. 23 ss., 53 ss.).

b) Praeter necessarium determinationem methodorum et disciplinarum tradendarum, *finis quoque ultimus* formationis philosophicae clare perciendus est atque, sicuti ex operis exitu probatur, iterum atque iterum considerandus. Ministros enim fidei acquirere oportet tum sensum eius quod est verum, qui permittat affirmationis solidítatem; sed praeterea discernendae veritatis, percipiendae et acceptandae a quocumque veniat. Pariter necessarium est ut pervere iudicium sibi ipsi acquirant, ita ut cotidianae vitae problemata et condiciones recte percipere et iudicare possint. Haec igitur assequenda sunt ut futuri sacerdotes magis idonei evadant ad docendum, ad efficacem dialogum fovendum, nec omni vento doctrinae iactentur cum gravi numeris sui detrimento. Inde sollicitudo Ecclesiae de aptis viis debita cum prudentia quaerendis experiendisque ad institutionem philosophicam in Seminariis effiaciorem reddendam.

[159] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 16; cf. Decl. de educatione christiana *Gravissimum educationis*, n. 10; cf. Pius XII, Litt. Encycl. *Humani generis*, 12 aug. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), pp. 568-569; Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 mali 1956: *A. A. S.* 48 (1956), pp. 362 s.; Ioannes XXIII, Alloc. *Gaudet Mater Ecclesia*, qua Conc. Vat. II sollemniter inchoatum est, 11 oct. 1962: *A. A. S.* 54 (1962), pp. 791 ss. [LE 3083]; Paulus VI, Alloc. *Siamo particolarmente lieti*, ad eos qui interfuerunt Coetui de mysterio peccati originalis Romae, 11 iul. 1966: *Insegnamenti*, IV, pp. 364 ss.; Alloc. *Incensissimo desiderio*, ad Senatum academicum et alumnos Pont. Univ. Gregorianae Romae, 12 mart. 1964: *Insegnamenti*, II, pp. 178 ss.

[160] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei verbum*, nn. 8, 9 [LE 3345].

[161] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei verbum*.

[162] Cf. Conc. Vat. II, Const. past. de Ecel. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 62; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 22.

[163] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 16; Const. past. de Ecel. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 52, 62; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 22; cf. Pius XII, Alloc. *Animus Noster*, ad Senatum academicum et alumnos Pont. Univ. Gregorianae Romae, 17 oct. 1953: *A. A. S.* 45 (1953), p. 688; Paulus VI, Alloc. *Praesentia vestra*, ad Capitulum gen. Congr. Ss.mi Redemptoris, 22 sept. 1967: *Insegnamenti*, V, p. 444.

[164] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 19; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, nn. 5, 6; Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 15.

[165] De speciali peritia pastorali in Cap. XVI fusius tractatur.

[166] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 20; cf. Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Mater et Magistra*, 15 mali 1961: *A. A. S.* 53 (1961), p. 453; Pius XII, Alloc. *Animus Noster*, ad Senatum academicum et alumnos Pont. Univ. Gregorianae Romae: *l. c.*, pp. 688 s.

[167] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, nn. 9, 16; Pius XII, Alloc. *Sollemnis conventus*, ad sacrorum alumnos studia Romae celebrantes, 24 iun. 1939: *A. A. S.* 31 (1939), p. 248; Alloc. *Animus Noster*, ad Senatum academicum et alumnos Pont. Univ. Gregorianae Romae, 17 oct. 1953: *A. A. S.* 45 (1953), p. 689.

77. Disciplinae theologicae variis attentis aspectibus (oecumenico, missionali, etc.) [157] ita tradantur, ut intima connexio inter eas vigens clare / appareat [158], mysterium Ecclesiae debita in luce ponatur [159], atque omnes —suo quaeque modo— harmonice in finem conspirent explicandi historiam salutis, quae in vita Ecclesiae et mundi vicissitudinibus perpetuo agitur [160]. 369

78. Universae Theologiae veluti anima est *Sacra Scriptura*, quae omnes disciplinas theologicas informare debet [161].

Quam ob rem debitum institutioni biblicae pondus tribuatur. Congrua introductione praemissa, alumni, auxiliaribus disciplinis suffulti, exegeseos methodis accurate initientur. Apte a professoribus edoceantur de potiorum problematum natura et solutione, atque efficaciter adiuventur ut *totius* Sacrae Scripturae conspectum acquirant, et principaliora historiae salutis capita penitus perspiciant. Contendant pariter professores theologicam divinae Revelationis synthesim sacrorum alumnis praebere ad spiritualem eorum vitam et futuram praedicationem solidis fundamentis muniendam [162]. / 370

79. *Sacra Liturgia* nunc inter principales disciplinas habenda est; neque ideo sub uno aspectu iuridico, sed praecipue theologico et historico atque etiam spirituali et pastorali in connexione cum aliis disciplinis tradatur, ut alumni agnoscant imprimis quomodo mysteria salutis in actionibus liturgicis praesentia sint et operentur. Praeterea, explanatis textibus ritibusque tam Orientis quam Occidentis, illustretur Sacra Liturgia ut praecipuus locus theologicus, quo Ecclesiae fides et vita spiritualis significatur [163].

Denique alumnis exponendae sunt normae de instauratione liturgica, quo melius intellegant accommodationes seu mutationes ab Ecclesia decretas; discernere quoque valeant et alias quae legitime optari possint, atque, inter graviores et difficiliores quaestiones hodie passim agitatas, distinguant partem Liturgiae immutabilem, utpote divinitus institutam, ab aliis partibus mutationi obnoxiis [164].

Theologia dogmatica integre et ordinate ita tradatur, ut ipsi textus biblici primum exponantur, dein ostendatur quid Patres Ecclesiae Orientis et Occidentis ad veritates revelatas transmittendas et enucleandas contulerint, quomodo progressa sit dogmatum historia, ac tandem ope speculationis, S. Thoma magistro, mysteria salutis plenius penetrare eorumque nexum perspicere alumni addiscant; eadem semper in actionibus liturgicis praesentia et operantia agnoscere doceantur; discant praeterea humanorum problematum solutiones ope Revelationis quaerere, aeternas veritates in mutabili rerum humanarum condicione insertas cernere easque cum hominibus accommodate communicare [165]. / 371

Nihil tamen impedit, quominus dogmatum expositio sic dicta *methodo regressiva* a definitionibus conciliaribus incipiatur, ascendendo per doctrinam Patrum ad Sacram Scripturam, quae hoc modo in luce vivae traditionis Ecclesiae legi atque intellegi possit [166].

Apposite et iam initio institutionis theologicae firma tradatur de fontibus theologicis doctrina [167]; nec omittatur, spiritu oecumenico et forma hodiernis circumstantiis accommodata, illa tradere quae sub nomine *Apologeticae* veniebant, et quae praeparationem ad fidem fideique fundationem rationalem et vitalem respiciunt, ratione habita etiam elementorum ordinis sociologici, quae in christianam vitam peculiari modo vim exercent [168].

Theologia moralis pariter S. Scripturae nutriatur, vocationem christianam fidelium in caritate fundatam illustret eorumque obligationes ratione scientifica exponat; curet humanorum problematum solutionem sub Revelationis luce invenire et aeternas veritates in varias rerum humanarum condiciones transferre. Studeat etiam conferre ad sensum virtutis et peccati in conscientiis hominum restaurandum, non omissis ad hoc sanae anthropologiae recentioribus inventis [169]. Haec doctrina moralis completur in *Theologia Spirituali*, quae, praeter alia, studium quoque complecti debet theologiae et spiritualitatis sacerdotii et vitae consecratae per sequelam consiliorum evangelicorum, ut homines pro suo quisque statu in via perfectionis dirigi possint [170].

Theologia pastoralis principia theologica illustret actionis, qua salvifica voluntas Dei in Ecclesia hodierna per varia ministeria et institutiones ad effectum deducatur [171]. / 372

Cum vero ad feliciorem muneris pastoralis exitum haud parum conferat solida in re sociali institutio, curandum est ut saltem certus ac sufficiens praelectionum numerus *Doctrinae sociali Ecclesiae* addiscendae tribuatur, ut edoceantur alumni qua ratione doctrina Evangelii et principiorum accommodanda sit ad vitam socialem [172].

Historia ecclesiastica originem et progressionem Ecclesiae tamquam Populi Dei tempore et spatio se expandentis illustret, historicos fontes scientifice expendendo. In materiae expositione attendatur oportet tum ad doctrinarum theologicarum progressum tum ad veram condicionem rei socialis, oeconomicae et politicae necnon ad sententias et doctrinas quae maximam vim exercuerunt, earum mutua dependentia, connexione et evolutione perspecta; tum denique ad mirum actionis divinae et humanae concursum, atque ad verum Ecclesiae et traditionis sensum [173] in alumnis fovendum. Debita attentio tribuatur oportet etiam historiae propriae regionis.

Ius canonicum doceatur ratione habita mysterii Ecclesiae, in Concilio Vaticano II penitus explorati. In princi-

[168] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 16; cf. Decl. de educatione christiana *Gravissimum educationis*, n. 10; cf. Pius XII, Litt. Encycl. *Humani generis*, 12 aug. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), pp. 568-569; Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 mali 1956: *A. A. S.* 48 (1956), pp. 362 s.; Ioannes XXIII, Alloc. *Gaudet Mater Ecclesia*, qua Conc. Vat. II sollemniter inchoatum est, 11 oct. 1962: *A. A. S.* 54 (1962), pp. 791 ss. [LE 3083]; Paulus VI, Alloc. *Siamo particolarmente lieti*, ad eos qui interfuerunt Coetui de mysterio peccati originalis Romae, 11 iul. 1966: *Insegnamenti*, IV, pp. 364 ss.; Alloc. *Incensissimo desiderio*, ad Senatum academicum et alumnos Pont. Univ. Gregorianae Romae, 12 mart. 1964: *Insegnamenti*, II, pp. 178 ss.

[169] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei verbum*, nn. 8, 9 [LE 3345].

[170] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei verbum*.

[171] Cf. Conc. Vat. II, Const. past. de Ecel. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 62; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 22.

[172] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 16; Const. past. de Ecel. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 52, 62; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 22; cf. Pius XII, Alloc. *Animus Noster*, ad Senatum academicum et alumnos Pont. Univ. Gregorianae Romae, 17 oct. 1953: *A. A. S.* 45 (1953), p. 688; Paulus VI, Alloc. *Praesentia vestra*, ad Capitulum gen. Congr. Ss.mi Redemptoris, 22 sept. 1967: *Insegnamenti*, V, p. 444.

[173] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 19; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, nn. 5, 6; Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 15.

[174] De speciali peritia pastorali in Cap. XVI fusius tractatur.

[175] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 20; cf. Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Mater et Magistra*, 15 mali 1961: *A. A. S.* 53 (1961), p. 453; Pius XII, Alloc. *Animus Noster*, ad Senatum academicum et alumnos Pont. Univ. Gregorianae Romae: *l. c.*, pp. 688 s.

[176] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, nn. 9, 16; Pius XII, Alloc. *Sollemnis conventus*, ad sacrorum alumnos studia Romae celebrantes, 24 iun. 1939: *A. A. S.* 31 (1939), p. 248; Alloc. *Animus Noster*, ad Senatum academicum et alumnos Pont. Univ. Gregorianae Romae, 17 oct. 1953: *A. A. S.* 45 (1953), p. 689.

http://www.obrascatolicas.com

piorum et legum expositione, praeter alia ostendatur quomodo universa ecclesiastica ordinatio et disciplina debeat cum salvifica voluntate Dei congruere, animarum salutem in omnibus quaerendo [174].

80. Determinentur quoque disciplinae auxiliares et cursus speciales, et quinam necessario vel libere eligendi sint. Alumnis pariter opportunitas detur linguas hebraicam et graeco-biblicam addiscendi [175], quibus textus primigenios
373 biblicos adire, intellegere et explicare possint. /

Curandum vero est ut, potius quam multiplicentur disciplinae, in disciplinis iam statutis novae quaestiones vel novi aspectus apta ratione inserantur [176].

Sic modus procuretur quo alumni manuducantur ad plenius cognoscendas Ecclesias et communitates ecclesiales a Sede Apostolica seiunctas ut unitatis redintegratio promoveatur [177], prae oculis habitis Decreto *De Oecumenismo* et *Directorio Oecumenico* a Sancta Sede edito [178]; pari modo providendum est quomodo alumni introducantur ad alias religiones cognoscendas in singulis regionibus magis vulgatas, ut quae bona et vera sunt in iis agnoscantur, errores refellantur, et plenum veritatis lumen cum non habentibus communicari possit [179].

Nec minor cura tribuenda est etiam quaestionibus hodierni atheismi variis sub aspectibus tractandis, ut futuri sacerdotes aptiores evadant ad gravia, quae exinde oriuntur, pastoralia munera facilius solvenda [180].

81. In Ratione Institutionis sacerdotalis (vel in eius Appendice) referatur conspectus omnium disciplinarum quae ad curriculum theologicum pertinent, breviter indicando singularum disciplinarum programma, numerum annorum vel semestrium necnon horarum in hebdomada, quibus unaquaeque in scholis traditur.

Si hoc vel valde difficile evadat vel fieri omnino non possit in maioribus Nationibus, territorio nimis extensis, ubi legitima varietas rationum studiorum viget a Conferentia Episcopali approbata, indicentur ad modum exempli saltem aliqua programmata, ad quaedam generaliora stu-
374 diorum capita determinanda. /

XIII. De studiis specialibus ad peculiaria munera praeparantibus

82. Hodiernus apostolatus magis in dies postulat ut, praeter generalem institutionem omnibus communem, de qua supra, aliqua specialis praeparatio habeatur, quae propria et accommodata sit pro varietate munerum, quae a singulis exercenda erunt [181].

83. In tuto autem posita solida formatione generali philosophico-theologica pro omnibus, huiusmodi praeparatio, duplex esse potest:

A) Altera quae ad pastoralem actionem perutilis sacerdotibus est et iam in Seminario, praesertim ultimo anno, sine peculiarium Institutorum frequentia acquiri potest; v. gr. praeparatio ad apostolatum exercendum cum aliquo hominum ordine (cum operariis, ruricolis, etc.).

B) Altera iis sacerdotibus necessaria qui destinati sunt ad ea munera exercenda, quae propriam praeparationem requirunt in specialibus Institutis; v. gr. praeparatio ad scientias sacras vel profanas docendas.

[174] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 16; Pius XII, Alloc. *Animus Noster*, l. c., p. 688; Paulus VI, Alloc. *Singulari cum*, ad Pont. Commissionem Codici Iuris Can. recognoscendo, 20 nov. 1965; *Insegnamenti*, III, pp. 640 ss.; Alloc. *Saluere libenter*, ad eos qui interfuerunt II Conventui Internat. de Iure Canonico, 25 maii 1968: *Insegnamenti*, VI, pp. 205 ss. [LE 3659]. [175] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 13. [176] *Ibid.*, n. 17. [177] Conc. Vat. II, Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 9; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 16. [178] *A. A. S.* 59 (1967), pp. 574 ss. [LE 3558]; pars Seminariorum alumnos directe respiciens in eo est ut promulgetur [cf. infra LE 3847].

[179] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 16; Decl. de Ecclesiae habitud. ad relig. non Christ. *Nostra aetate*, n. 2; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 16.

[180] Conc. Vat. II, Const. past. de Ecclesia in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 21; Paulus VI, Litt. Encycl. *Ecclesiam Suam*, 6 aug. 1964: *A. A. S.* 56 (1964), pp. 650 ss.; Alloc. *Nous sommes*, ad eos qui VI Conventui Internationali Thomistico interfuerunt, 10 sept. 1965: *Insegnamenti*, III, pp. 445 ss.; Secretariatus pro non Credentibus, *Documentum de dialogo*, 28 aug. 1968: *A. A. S.* 60 (1968), pp. 692-704 [LE 3683].

[181] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, nn. 18, 19, 20; cf. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 16; Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, n. 25; Pius XII, Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 maii 1956: *A. A. S.* 48 (1956), p. 364; Paulus VI, Alloc. *Voi avete*, ad eos qui interfuerunt Conventui v. d. «XIII Settimana Nazionale di Orientamento Pastorale», 6 sept. 1963: *Insegnamenti*, I, pp. 118-119.

84. Quoad *A)* curandum est ut ea inter sexennium philosophicum et theologicum fiat; quod ex. gr. hac ratione obtineri potest:

a) per speciales disciplinas quae, sive inter annum scholasticum (praesertim ultimis annis) sive inter ferias, modo ordinato et servata debita proportione cum disciplinis principalibus, proponantur apta et convenienti cohaesione cum formatione generali;

b) disponendo in primo quinquennio omnes, vel fere omnes disciplinas communes, et sexto anno copiam dando formationis specialis per peculiares cursus et disciplinas.

His et aliis rationibus, quae haberi poterunt, varii coetus alumnorum variam formationem specialem accipient secundum singulorum aptitudines et praesertim secundum peculiares dioecesis necessitates, de quibus Episcopus iu-
375 dicabit. /

In Ratione Institutionis sacerdotalis indicetur quid Conferentiae Episcopales pro singulis regionibus et Seminariorum possibilitatibus definierint.

85. Quoad *B)* oportet ut, absoluta generali formatione et facta quoque aliqua experientia pastorali, candidati ad altiora Instituta vel Facultates mittantur ubi haec peculiaris institutio, una cum congruentibus diplomatibus vel gradibus academicis, obtineri possit.

Ad hunc finem seligendi sunt qui indole, virtute et ingenio vere apti sint; et sedulo curandum est ut eorum institutio spiritualis et pastoralis, maxime si nondum sacerdotes sint, plene compleatur [182].

In singulis regionibus Conferentiae Episcopales de re opportunas normas statuant [183], et ubi Seminaria Maiora habentur cum studiis theologicis scientifica ratione ordinatis, videant utrum haberi possit affiliatio ad aliquam Facultatem theologicam ut, sub ipsius Facultatis ductu, plures alumni Seminarii primum gradum academicum in Theologia (Baccalaureatum) consequi valeant.

Considerato peculiari momento Collegiorum Romanorum [184], utpote quae magnam studiorum peculiarium copiam offerre possunt, arcta inter Conferentias Episcopales et haec sua cuiusque Collegia serventur vincula, ut eorum peculiare munus communi nisu promoveatur atque ad novas necessitates Nationum et universae Ecclesiae accommodetur.

XIV. De doctrina tradenda

86. Primum fundamentum et verus totius formationis sacerdotalis ambitus est divina Revelatio, cuius devoti fidique ministri alumni fieri debent. Ideoque tam professores quam alumni verbo Dei scripto et tradito fideliter inhaereant, illudque ament, assidue scrutentur atque spirituale alimentum sibi reddant [185]. Traditionis —quae cum Sacra Scriptura / unum verbi Dei sacrum depositum constituit Ecclesiae commissum [186]— vivum sensum imprimis ex SS. Patrum operibus hauriant, magni facientes doctrinam eorum aliorumque Doctorum, quorum laus est in Ecclesia [187]. Sanctum Thomam Aquinatem tamquam unum e maximis Ecclesiae magistris habeant, lidemque debitum momentum tribuant auctoribus recentioris aetatis [188].

[182] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 18; cf. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 16. [183] Valde optandum est ut ad peculiares normas, a singulis Conferentiis hac de re statuendas, Religiosi quoque accedant.

[184] Cf. Pius XII, Alloc. *Le centenaire*, ad Moderatores et alumnos Pont. Seminarii Gallici Romae, 16 apr. 1953: *A. A. S.* 45 (1953), pp. 287 s.; Paulus VI, Alloc. *Due fatti*, habita in Basilica Vaticana in S. Missa concelebrata cum Moderatoribus Romanorum Collegiorum, 6 iun. 1965: *Insegnamenti*, III, p. 330.

[185] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 16; Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei verbum*, nn. 24-26; cf. Pius XII, Litt. Encycl. *Divino afflante Spiritu*, 30 sept. 1943: *A. A. S.* 35 (1943), p. 321 [LE 1774].

[186] Conc. Vat. II, Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei verbum*, n. 10.

[187] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 16; Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei verbum*, nn. 8, 23; Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 17; cf. Pius XII, Litt. Encycl. *Divino afflante Spiritu*, 30 sept. 1943: *A. A. S.* 35 (1943), p. 312.

[188] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 16; Declar. de educatione christiana *Gravissimum educationis*, n. 10; Pius XII, Alloc. *Sollemnis conventus*, ad Collegiorum alumnos studia eccles. Romae celebrantes, 24 iun. 1939: *A. A. S.* 31 (1939), p. 247; Alloc. *Animus Noster*, ad Senatum academicum et alumnos Pont. Univ. Gregorianae Romae, 17 oct. 1953: *A. A. S.* 45 (1953), pp. 684 ss.; Ioannes XXIII, Alloc. *L'incontro odierno*, ad Seminariorum Rectores ex universa Italia, 29 iul. 1961: *A. A. S.* 53 (1961), pp. 564 s.; Paulus VI, Alloc. *Incomitissimo desiderio*, ad Senatum academicum et alumnos Pont. Univ. Gregorianae Romae, 12 mart. 1964: *Insegnamenti*, II, pp. 178 ss.; Alloc. *Nous sommes*, coram VI Congressu Thomistico Internationali, 10 sept. 1965: *Insegnamenti*, III, pp. 446 s.

87. Professores scientiarum ecclesiasticarum, honorificum quidem munus sed officii plenum in Ecclesia habentes, non proprio sed Ecclesiae nomine docent, a qua missionem acceperunt. Peculiarem igitur condicionem suam in Corpore Christi prae oculis habentes, Ecclesiae sensum semper manifestent docili obsequio erga ipsius magisterium ita ut ad aedificandos in fide tum alumnos tum omnes fideles conferre possint [189].

88. Professores de praesenti statu deque progressu doctrinae curam habeant; iusta libertate utantur inquirendi necnon mentem suam aperiendi, semper tamen, prout sinceri «cooperatores veritatis» [190], in novis quaestionibus ea prudentia gravitateque procedentes, quae a dignitate sui
377 muneris et ipsius veritatis revelatae postulatur. /

Spectatis diversis certitudinis theologicae gradibus, distincte doceant professores ea quae tamquam doctrina fidei et ea quae consensu doctorum probantur; quod quidem efficaciter fieri nequit nisi adhibito quodam fundamentali et valido textu. Doctrina certa imprimis in tuto posita, probabiles, novas et proprias explicationes modeste proponant [191].

89. Simul cum Ecclesiae doctrina magis recondite excolenda, curandum est ut alumni recte et moderate aperti sint ad modernam culturam. Magistri igitur hoc propositum spectantes, ad debitum aequilibrium atque sanum discretionis sensum sacerdotii candidatos formare contendant [192], ita ut in hodierna cultura dijudicanda et legendis auctoribus critice procedere discant, retinentes quae probanda sunt, quae vero improbanda reicientes. Ad hoc quam maxime conferre poterit communis cum Professoribus lectio ephemeridum et librorum, quam sequatur critica discussio.

XV. De ratione docendi [193]

90. Disciplinarum ratio statis temporibus recognoscatur, ut quaestiones obsoletae omittantur, quae autem pergunt vim exercere suam melius et fusius tractentur.

Novae disciplinae —ut iam dictum est (cfr. n. 80)— ne facile introducantur, sed potius novae quaestiones in disciplinas tradi solitas apto loco inserantur.

Professores sciant et velint unum corpus constituere: exoptata enim unitas in doctrina proponenda solum tunc obtinebitur, si simul aderit in ipsis magistris. De mutuis relationibus disciplinarum ac de earundem unitate solliciti sint, ita tamen ut non plures sed unam scientiam —nempe
378 fidei et Evangelii— iuvenes se discere experiantur [194]. /

Quod ut facilius obtineatur, adsit in Seminario qui integrae ordinationi studiorum moderetur.

91. Rationes quoque didacticae recognoscendae sunt; ad quod assequendum haec prae oculis habeantur:

a) In institutionalibus omnium disciplinarum cursibus certus praelectionum numerus, iuxta commune professorum consilium, habendus est ad praecipua doctrinae capita proponenda et enucleanda, ad normas generales pro privato alumnorum studio tradendas et bibliographiam apte indicandam.

b) Instituantur *seminaria* et exercitationes ad activam alumnorum participationem promovendam; professores vero qui exercitationibus moderari debent, conscii sint de gravitate huius muneris, quod non minore diligentia explendum est quam ipsae praelectiones.

c) Labor quoque in parvis coetibus factus praeside magistro foveatur, et pariter studium privatum moderantibus per frequentia colloquia professoribus, ut alumni etiam personalem laboris intellectualis methodum addiscant.

d) Denique, candidati ad sacerdotium aptis investigationibus initientur ad varia dioecesis pastoralia problemata scientifica methodo examinanda [195], ut, per commune eventuum factorumque studium theologicum, intimus nexus inter vitam ipsam pietatemque atque doctrinam ex praelectionibus haustam clarius appareat, et ad pleniorem alumnorum theologicam praeparationem conferat.

Ut autem omnibus his methodorum et personalis studii postulatis revera satisfieri possit, professores et numero sufficientes et ad munera sua rite parati sint oportet.

92. Instrumentum necessarium pro studiis tum professorum tum alumnorum est Bibliotheca, quae propterea in unoquoque Seminario, magna cura a bibliothecario idoneo et ad hoc parato est ordinanda, conservanda et, adiuvantibus quorum interest, continenter augenda per annuam pecuniae summam, quae ad hunc finem liberali animo statuenda est.

De usu bibliothecae edoceantur alumni secundum me-
379 thodologiam recentem. /

93. De profectu in studiis alumni statis temporibus rationem reddant per colloquia, scriptas dissertationes et examina, quorum certa ratio a Conferentiis Episcopalibus determinanda est.

XVI. De institutione stricte pastorali [196]

94. Tota sacerdotalis institutio spiritu pastorali informari debet, cum finis Seminarii sit animarum pastores formare (cfr. n. 20), et propterea / aspectus pastoralis in om-
380 nibus disciplinis sit in peculiari luce ponendus [197].

Impertienda vero est et institutio stricte pastoralis, accommodata diversis regionum condicionibus, cum in aliquibus ferveat vita christiana, aliae notentur vel neglecta vel nulla religione aliae in diversas confessiones vel religiones sint divisae. Haec institutio respicere debet imprimis artem catecheticam et homileticam, sacramentorum celebrationem, directionem spiritualem pro variis statibus vitae, administrationem paroeciae, pastorale commercium

[189] Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 25; Pius XII, Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 maii 1956: *A. A. S.* 48 (1956), p. 362; Paulus VI, Alloc. *Libentissimo sane*, ad eos qui Conventui de theologia Concilii Vat. II Romae interfuerunt, 1 oct. 1966: *Insegnamenti*, IV, pp. 443 s.; Alloc. *Benedicamus Domino*, Praesulibus ex universa America Lat. secundo Coetui Plenario Medellii interfuturis, 24 aug. 1968: *Insegnamenti*, VI, pp. 405; Alloc. *Gratia Domini*, ad Commissionem Theol. Internat., 6 oct. 1969: *L'Osservatore Romano*, 6-7 oct. 1969, p. 1.

[190] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 8. Cf. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 62.

[191] Pius XII, Litt. Encycl. *Humani generis*, 12 aug. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 572; Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 maii 1956: *A. A. S.* 48 (1956), p. 362; Paulus VI, Alloc. *Siamo particolarmente lieti*, ad eos qui Coetui Theologorum de mysterio peccati origin. Romae interfuerunt, 11 iul. 1966: *Insegnamenti*, IV, p. 365; Alloc. *Incomitissimo desiderio*, ad Senatum academicum Pont. Univ. Gregorianae Romae, 12 mart. 1964: *Insegnamenti*, II, pp. 177 s.

[192] Ioannes XXIII, Alloc. *L'incontro odierno*, ad Seminariorum Rectores ex universa Italia, 21 iul. 1961: *A. A. S.* 53 (1961), p. 564; Paulus VI, Alloc. *En vous accueillant*, ad Pont. Academiam Scientiarum, 23 apr. 1966: *Insegnamenti*, IV, pp. 297 ss. [193] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 17. [194] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, nn. 5, 17; cf. Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 16. [195] Conc. Vat. II, Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 17; cf. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus* n. 16.

[196] Haec institutio requirit, ut hoc capite accuratius indicabitur, ut alumni studiorum decursu non solum amore apostolico Christo Redemptori adhaereant, sed etiam «in rebus divinis et humanis ita instituantur ut revera fermentum in mundo sint ad robur et incrementum Corporis Christi» (Decr. de accom. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 11). Itaque, alumni pastoralem animum pedetemptim acquirant atque, perceptis doctrinae normis, illas aptitudines per opportunas exercitationes in se explicare studeant, quibus Christi gratiam et doctrinam possint variarum condicionum bominibus apto modo afferre.

Quae omnia requirunt ut inter Seminarium atque societatem ecclesialem et civilem, quae proprium apostolicae actionis campum constituunt, congruae contactus rationes stabiliantur. Seminarium enim non ita reclusum concipiendum est, ut alumni a vera condicione hominum et rerum, quasi contra quod exoptant, abstractos se sentiant; nec tamen ita apertum, ut iuvenes quaslibet experientias sibi licere putent. Omnia in veritate fieri oportet, in lumine scilicet futurae vitae sacerdotalis, recte intellectae et acceptae.

Ut uberiores ex huiusmodi institutione fructus capiantur, Superiores solliciti sint opportunas normas proponere, quae studiorum orationisque vitae necessitatibus respondeant et rectam hierarchiam rerum servent. Hoc imprimis spectent, ut futurum sacerdotem ad rectum suae libertatis usum efformet et nonnisi ea experimenta admittant, quae ad proprium pastoralis formationis finem revera conferre possunt. Quae omnia libenter a sacerdotii candidatis accipientur, dummodo communium nisuum finis, ardentius in dies quaesitus, clare semper prae oculis appareat, a Superioribus apte colloquiis illustratus.

In huiusmodi practica ad apostolatum praeparatione ulterius requiritur, ut alumni fructuosae cooperationi non solum cum dioecesis presbyteris, sed etiam cum laicis initientur, ut pastoralem dioecesis condicionem melius in dies perspiciant. Ad Concilii Vaticani II doctrinam respicientes, quae laicorum in Ecclesia condicionem exponit (Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, cap. 4) atque propias activitatis partes illustrat (Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, cap. 3), congruos contactus, sub peritorum moderatorum ductu, cum apostolicis laicorum coetibus paulatim capiant, atque peculiare et distinctum eorum munus in Corpore Christi in sua vera natura considerent. Necessitatem apostolici laboris laicorum merito aestimantes (Decr. de presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 9; Decr. de Apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, n. 25), discant tum excelsum eorum munus quod in Ecclesia explent, in vera luce eis proponere, tum officium sacerdoti proprium in servitium laicorum ita exercere, ut vera utriusque status dignitas et complementaria natura clare percipiantur.

[197] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, nn. 4, 19. Perfectam pastoris formam varia Summorum Pont. documenta illustrant, v. gr.: S. Pius X, Exhort. ad Clerum *Haerent animo*; Pius XI, Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii*; Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*; Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri primordia*; Paulus VI, in plurimis alloc., v. gr. *Voi avete*, 3 sept. 1963; *Questo annuale incontro*, 17 febr. 1969.

http://www.obrascatolicas.com

cum acatholicis et non credentibus, et alia ad aedificationem Corporis Christi necessaria [198].

Simul tamen cum hac instructione alumni aptitudinem acquirere studeant, ut in vita christifidelium vera cum attentione et animo pastorali praesentes esse sciant. Ad hanc plenioremhominum rerumque cognitionem haud parum adiuvari poterunt disciplinis psychologicis, paedagogicis et sociologicis, quibus tamen edocendi sunt iuxta rectas methodos et Auctoritatis ecclesiasticae normas [199].

95. Instituendi etiam sunt alumni de variis formis moderni apostolatus: de actione catholica aliisque consociationibus, de cooperatione cum diaconis, de ratione agendi cum laicis ad eorum propriam apostolicam actuositatem excitandam ac fovendam atque eorum consociatam operam / magis in dies promovendam [200], de modo subve- 381
niendi omnibus hominibus pro variis adiunctis locorum et variis vitae condicionibus atque de arte fructuosum dialogum cum eis instituendi [201].

Debitum momentum quoque tribuendum est praeparationi alumnorum ad rectas et sanas relationes cum mulieribus, ut sane edocti de peculiari earum indole et psychologia pro vario earum vitae statu et aetate, in ministerio pastorali expiendo possint et efficaciorem spiritualem curam eis praestare et cum ea sobrietate et prudentia se gerere, quae Christi ministros decet [202].

96. Spiritus vere catholico imbuantur alumni, quo propriae dioecesis, nationis vel ritus fines transcendere valeant et disponantur ad alios dilatato corde iuvandos. Proinde edoceantur de totius Ecclesiae necessitatibus, ut sunt problemata oecumenica, missionalia aliaque in variis terrarum partibus urgentiora [203]. Peculiari cura praeparentur alumni
382 etiam ad dialogum cum non credentibus instituendum [204]. /

97. Apostolicae exercitationes, quae in institutione stricte pastorali necessario habentur pro alumnorum aetate ac locorum condicione, inducantur prudenti Episcoporum iudicio, toto studiorum curriculo tum inter annum scholasticum tum inter vacationes [205].

Cum hodie saepe contingat, ut alumni vacationum tempore exteras nationes adeant ad experientias pastorales acquirendas, valde expedit ut Conferentiae Episcopales, ad quas pertinet, communi consilio aptas normas constituant, quibus proprius huiusmodi experientiarum finis efficacius obtineatur.

98. Inter annum scholasticum, attentis Seminarii situ, alumnorum numero ceterisque adiunctis, illae exercitationes seligendae sunt quae aptiores videantur, quales sunt: catechesim tradere, diebus festis activam partem habere in liturgicis paroeciae ritibus, visitare infirmos, pauperes et captivos, auxilium praestare sacerdotibus qui iuvenibus et opificibus spiritualem operam navant, etc.

Spatium vero temporis huiusmodi exercitationibus tribuendum cum studiorum necessitatibus recte componatur; praeterea agantur ad lumen principiorum theologicorum et considerate, moderantibus vere peritis et prudentibus sacerdotibus, qui partem singulis assignent, eos edoceant de ratione agendi, in agendo adsint, recognitionem cum alumnis instituant, ita ut factae experientiae expendantur atque eius dentur apta consilia. Sic fiet ut haec exercitia nedum institutioni spirituali et doctrinali noceant, eas efficaciter iuvent.

99. Huiusmodi exercitationes vacationum tempore facilius peragi poterunt, iuxta rationem a Seminarii Superioribus statuendam, sive sacerdotes iuvando in ministerio pastorali, sive operam praestando operariis etc., semper sub peritorum ductu, ut in numero praecedenti dictum est.

XVII. De institutione post Seminarium perficienda

100. Institutio sacerdotalis natura sua talis est, ut per totam vitam, praesertim autem primis post sacram ordinationem annis, continuari atque magis magisque perfici debeat [206]. Quam ob rem decretum *Optatam totius* n. 22 383
praescribit sacerdotalem institutionem post Seminarium prosequendam et perficiendam esse quoad partem spiritualem, intellectualem et maxime pastoralem, ut novi sacerdotes apostolicum munus melius inire et prosequi valeant. Hac in re foveatur inter sacerdotes labor manipulatim factus *(équipe, teamwork)* qui plura commoda ministerio pastorali praesertim hodie afferre potest [207].

101. Ad formationem post Seminarium perficiendam, in Ratione Institutionis sacerdotalis indicentur industriae quas Conferentia Episcopalis pro regionis adiunctis selegit et commendat. Ad modum exempli nonnullae usitatiores proponuntur [208]:

a) annus pastoralis vel biennium, quo novi sacerdotes simul degunt et singulis hebdomadis per aliquot dies scholae et studio pastorali vacant, per alios dies in paroeciis ministerium exercent;

b) institutio pastoralis per aliquot annos protracta, quibus annis iuvenes sacerdotes, iam ministerio addicti, singulis hebdomadis per unum duosve dies conveniunt ad scholam et studium pastorale;

c) cursus inter vacationes vel alio opportuno tempore habendi, quibus iuniores sacerdotes quaestiones pastorales scrutantur et expendunt atque examina quoque triennalia praeparant;

d) mensis sacerdotalis post 5 circiter annos ministerii sacerdotalis, quo iuvenes sacerdotes per exercitia spiritualia spiritualiter renovantur, et ulterius perficiuntur tum in doctrina per peculiares cursus *(aggiornamento)* tum in re pastorali per problematum pastoralium tractationem adiuti opera peritorum.

Attamen haec omnia exoptatam efficaciam non attingent, nisi coordinatio inter Seminarium et *Post-Seminarii* cursus habeatur atque eorundem directio sacerdoti concredatur tam scientia quam virtute experientiaque vere emi- 384
nenti. /

Denique, in omnibus his inceptis habeatur oportet fraterna parochorum et sacerdotum maturioris aetatis et ex-

[198] Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 19; Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 16; Decr. de accom. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 18; Decr. de Eccl. Orient. Cath. *Orientalium Ecclesiarum*, n. 4; cf. Pius XII, Motu proprio *Quandoquidem templum*, 2 apr. 1949: *A. A. S.* 41 (1949), p. 165; Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 692-692; Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 mali 1956: *A. A. S.* 48 (1956), p. 364; Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Princeps Pastorum*, 28 nov. 1959: *A. A. S.* 51 (1959), p. 842; Litt. Encycl. *Mater et Magistra*, 15 mali 1961: *A. A. S.* 53 (1961), pp. 401 ss.; Paulus VI, Litt. Encycl. *Ecclesiam Suam*, 6 aug. 1964: *A. A. S.* 56 (1964), passim; Alloc. *Beneditamus Domino*, Episcopis ex universa America Lat. II Coetui plenario Medellin interfuturis, 24 aug. 1968: *Insegnamenti*, VI, pp. 403 ss.

[199] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 20; Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, n. 29; Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 17; Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 33; cf. Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae* 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), pp. 676 s.; Paulus VI, Alloc. *Salutiamo i Delegati*, Episcoporum Delegatis et Sacerdotibus consiliorum Sodalitatis ab Actione Catholica, 9 iul. 1966: *Insegnamenti*, IV, pp. 355 ss.

[200] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 18; S. Congr. pro Clericis, Directorium *De peregrinantibus*, 30 apr. 1969: *A. A. S.* 61 (1969), pp. 362 ss., n. 21 [LE 3745]; Paulus VI, Motu proprio *Pastoralis Migratorum cura*, 15 aug. 1969: *A. A. S.* 61 (1969), pp. 603-605 [LE 3778]; cf. S. Congr. pro Episcopis, Instructio *De pastorali migratorum cura*, 22 aug. 1969: *A. A. S.* 61 (1969), pp. 614-643 [LE 3781]; cf. etiam Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, nn. 5, 9.

[201] Cf. Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 664; cf. supra pp. 335 s., n. 48.

[202] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 20; Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, nn. 17, 23; Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 6; Decr. de accom. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 20; Decr. de Eccl. Orient. Cath. *Orientalium Ecclesiarum*, n. 4; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 39; cf. Paulus VI, Litt. Encycl. *Populorum progressio*, 2 apr. 1967: *A. A. S.* 59 (1967), pp. 257 ss.; Alloc. *L'ultima udienza*, ad alumnos studiorum missionalium causa conadunatos, 2 sept. 1964: *Insegnamenti*, II, pp. 517-518; Alloc. ad Conventum plenarium Secretariatus ad Christianorum unitatem fovendam, 28 apr. 1967: *Insegnamenti*, V, pp. 187-193; Alloc. *Ai we loeb Christifidelibus qui in civ. Bombayensi interfuerunt Liturgiae Syriaco-Malankarensi*, 4 dec. 1964: *Insegnamenti*, II, pp. 712 ss.

[203] Secr. pro non Credentibus, *Documentum de dialogo*, 28 aug. 1968: *A. A. S.* 60 (1968), pp. 692-704 [LE 3685].

[204] Conc. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 21; cf. Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: *A. A. S.* 42 (1950), p. 676; Const. Apost. *Sedes sapientiae*, 31 mali 1956: *A. A. S.* 48 (1956), p. 364;

perientiae cooperatio, quae dum formationem pastoralem iuvenum sacerdotum perficit, illam fraternitatem fovet quae a decreto *Presbyterorum Ordinis* (n. 8) commendatur et fructuram praecavet inter novas veteresque sacerdotum generationes.

Fundamentalem hanc Rationem Institutionis Sacerdotalis Summus Pontifex Paulus div. Prov. Pp. VI ratam habuit, confirmavit atque evulgari iussit.

Datum Romae, ex aedibus SS. Congregationum, die VI mensis Ianuarii, in festo Epiphaniae Domini a. D. MCMLXX.
—Gabriel M. Card. Garrone, *Praef.* Josephus Schröffer, Archiep. tit. Volturnensis, *a Secretis.*

Adn. J. F. ARRIGHI in **Seminarium** 22 (1970) 796-809; J. BRUNON in **Seminarium** 22 (1970) 686-697; P. DEZZA in **Seminarium** 22 (1970) 698-719 et in **NrT** 92 (1970) 536-538; G. M. GARRONE in **Seminarium** 22 (1970) 880-896; J. HOEFFNER in **Seminarium** 22 (1970) 597-618; G. MARTIL in **Seminarium** 22 (1970) 661-685; G. NIBIOLO in **Seminarium** 22 (1970) 619-660; F. PAVANELLO in **Seminarium** 22 (1970) 781-797; F. RYPAR in **Seminarium** 22 (1970) 720-763 et in **ME** 96 (1971) 171-188; J. SCHROEFFER in **Seminarium** 22 (1970) 831-857; J. WRIGHT in **Seminarium** 22 (1970) 810-830.

3818

1970 IAN 7.-SECR. CHR. UN., DECL. AAS 62 (1970) 184-188

Declaratio circa doctrinam et praxim Ecclesiae catholicae in materia participationis communis S. Eucharistiae inter fideles diversas confessiones christianas profitentes

Déclaration sur la position de l'Eglise Catholique en matière d'Eucharistie commune entre chrétiens de diverses confessions.

1. Dans ces derniers temps, en diverses parties du monde, des initiatives ont été prises au sujet de la participation commune à l'eucharistie, engageant d'une part fidèles et clergé de l'Eglise catholique et d'autre part chrétiens et pasteurs d'autres Eglises et communautés ecclésiales. Il s'agit tantôt d'admission de fidèles catholiques à la communion eucharistique protestante ou anglicane, tantôt de participation de protestants et d'anglicans à la communion eucharistique dans l'Eglise catholique, tantôt encore de célébration eucharistique commune célébrée conjointement par des ministres appartenant à des Eglises et communautés ecclésiales encore séparées et à laquelle participent des fidèles de ces communautés.

Sur ce sujet de grande importance théologique, pastorale et surtout oecuménique, nous voulons rappeler les normes de l'Eglise telles qu'elles ont été récemment formulées.

2. Le deuxième Concile du Vatican s'est prononcé à ce sujet dans le décret sur l'oecuménisme, *Unitatis Redintegratio* [LE 3235]. Après avoir rappelé que les prières communes pour l'unité sont un moyen efficace de demander la grâce de l'unité et constituent une expression authentique des liens par lesquels les catholiques demeurent unis avec les autres chrétiens, le décret continue:

«Cependant il n'est pas permis de considérer la *'communicatio in sacris'* comme un moyen à employer sans réserve pour rétablir l'unité des chrétiens. Une telle 'communion' dépend surtout de deux principes: unité de l'Eglise qu'elle doit exprimer, participation aux moyens de grâce. L'expression de l'unité empêche la plupart du temps cette 'communion'. La grâce à procurer la recommande quelquefois. Sur la façon pratique d'agir, eu regard aux circonstances de temps, de lieux et de personnes, c'est l'autorité épiscopale locale qui doit prudemment donner des instructions, à moins qu'il n'y ait en d'autres dispositions de la conférence épiscopale selon ses propres statuts, ou du Saint-
185 Siège» *(Unitatis Redintegratio,* 8). /

3. Dans la mise en oeuvre de ces principes généraux, le Concile nous invite à bien considérer la «condition particulière des Eglises d'Orient» *(Unitatis Redintegratio,* 14) et d'en tirer les conséquences appropriées:

«Puisque ces Eglises, bien que séparées, ont de vrais sacrements, surtout en vertu de la succession apostolique: le sacerdoce et l'eucharistie, qui les unissent intimement à nous, une certaine 'communicatio in sacris', dans des circonstances favorables, et avec l'approbation de l'autorité ecclésiastique, est non seulement possible, mais même recommandable» *(Unitatis Redintegratio,* 15).

Le décret sur les Eglises orientales catholiques, *Orientalium Ecclesiarum* [LE 3233], entrant dans des précisions, permet l'accès aux sacrements de pénitence, d'eucharistie et onction des malades aux orientaux qui ne sont pas en pleine communion avec le siège apostolique de Rome, qui se trouvent dans les conditions requises. Il autorise également les catholiques à demander ces mêmes sacrements aux prêtres orientaux chaque fois que la nécessité ou une véritable utilité spirituelle le demande et que l'accès à un prêtre catholique s'avère matériellement ou moralement impossible. Il reccomande en outre les contacts à ce sujet entre autorités ecclésiastiques des Eglises en cause (cfr. *Orientalium Ecclesiarum,* 27, 29).

4. Dans la section du décret sur l'oecuménisme *(Unitatis Redintegratio)* consacrée aux «Eglises et communautés ecclésiales séparées en Occident», qui groupe des confessions chrétiennes très diverses, le Concile a abordé le problème théologique sous-jacent aux relations sacramentelles eucharistiques avec les communautés chrétiennes dans lesquelles ne se réalisent pas les mêmes conditions que dans les Eglises d'Orient:

«Certes, les communautés ecclésiales séparées de nous n'ont pas avec nous la pleine unité dérivant du baptême, et nous croyons, surtout par suite du défaut du sacrement de l'ordre, qu'elles n'ont pas conservé la substance propre et intégrale du Mystère eucharistique. Néanmoins, en célébrant à la Sainte Cène le mémorial de la mort et la résurrection du Seigneur, elles professent que la vie consiste dans la communion au Christ et elles attendent son retour glorieux. Il faut donc que la doctrine sur la Cène du Seigneur, les autres sacraments, le culte et les ministères de l'Eglise, fassent l'objet du dialogue» *(Unitatis Redintegratio,* 22).

On remarquera que l'appréciation doctrinale sur l'eu- 186
charistie de / ces communautés est liée à un appel à un dialogue sur l'eucharistie et toute la vie sacramentelle, avec une mention spéciale des ministères de l'Eglise. On sait l'importance décisive que l'Eglise catholique accorde à l'enseignement traditionnel sur la nécessité et les conditions d'existence du sacerdoce ministériel de succession apostolique».

5. Les dispositions prises par le deuxième Concile du Vatican ont été appliquées par le Directoire oecuménique approuvé par le Saint-Père le 27 Avril 1967 (publié dans les *A. A. S.* le 5 Juillet de la même année) [LE 3558].

En ce qui concerne les relations eucharistiques avec les orientaux qui ne sont pas en pleine communion avec le siège apostolique de Rome, le Directoire reproduit les dispositions du Concile, avec certaines précisions utiles notamment en matière de réciprocité et d'accord préalable entre les autorités ecclésiastiques des Eglises concernées *(Directoire oecumenique,* 39-47).

6. Le Directoire est entré dans plus de détails pour les communautés chrétiennes, avec lesquelles nous n'avons pas le fondement ecclésiologique et sacramentel qui nous unit notamment aux Eglises d'Orient. Voici comment il formule ses normes après les avoir justifiées doctrinalement:

«La célébration des sacraments est une action de la communauté qui célèbre, réalisée dans cette communauté, dont elle manifeste l'unité dans la foi, le culte et la vie. Là donc où cette unité de foi concernant les sacraments fait défaut, la participation des frères séparés avec des catholiques, particulièrement dans les sacraments d'eucharistie, de pénitence et d'onction des malades, n'est pas permise. Cependant, comme les sacraments sont à la fois des signes d'unité et des sources qui procurent la grâce (cfr. *Unitatis redintegratio,* 8), l'Eglise peut, pour des raisons suffisantes, permettre à un frère séparé d'accéder à ces sacrements. Cet accès peut être permis à un frère séparé en danger de mort ou en situation d'urgente nécessité (pendant une persécution, en prison), si le frère séparé ne peut pas accéder au ministre de sa propre confession et s'il demande spontanément des sacraments à un prêtre catholique, à condition qu'il professe sur ces sacrements une foi conforme à celle de l'Eglise catholique et qu'il soit convenablement disposé. Dans d'autres cas de semblable urgente nécessité, la décision appartiendra à l'ordinaire du lieu ou à la conférence épiscopale.

Le catholique, dans des circonstances semblables, ne 187
peut demander / ces sacrements, si ce n'est à un ministre qui a reçu validement le sacrement de l'ordre» *(Directoire,* 55).

http://www.obrascatolicas.com

7. Commentant ce passage, Son Eminence le cardinal Bea, président du Secrétariat pour l'unité des chrétiens, un mois avant sa mort, tint à en mettre en lumière le sens exact:

«Ces textes bien précis déterminent les conditions requises pour admettre un anglican ou un protestant à la communion eucharistique dans l'Eglise catholique. Il ne suffit donc pas qu'un de ces chrétiens soit spirituellement bien disposé et qu'il demande spontanément la communion à un ministre catholique, il faut avant tout que se vérifient deux autres conditions: qu'il tienne sur l'eucharistie la foi que professe l'Eglise catholique elle-même et qu'il ne puisse accéder à un ministre de sa propre confession.

Le Directoire cite en exemple trois cas de force majeure où ces conditions peuvent se vérifier: le péril de mort, la persécution, l'emprisonnement. Dans les autres cas, l'ordinaire du lieu ou la conférence épiscopale pourront donner la permission, si celle-ci est sollicitée, à condition toutefois qu'il s'agisse de cas d'urgente nécessité semblables à ceux cités en exemple et où donc se vérifient les mêmes conditions. Quand l'une de ces conditions fait défaut, l'admission à la communion eucharistique dans l'Eglise catholique n'est pas possible» *(Note sur l'application du Directoire oecuménique*, publiée dans l'Osservatore Romano du 6 Octobre 1968).

8. A propos du rôle que le Directoire est appelé à jouer dans l'action pastorale de l'Eglise, il nous paraît indiqué de rappeler ici les paroles que le Saint-Père adressait le 13 Novembre 1968 aux membres du Secrétariat pour l'unité des chrétiens:

«Nous n'avons pas besoin de vous dire que, pour promouvoir efficacement l'oecuménisme, il faut aussi le guider, en soumettre la mise en ouvre à des règles bien précises. Dans notre pensée, le Directoire oecuménique n'est pas un recueil de conseils qu'il serait loisible d'accueillir ou d'ignorer. C'est une véritable instruction, un exposé de la discipline à laquelle doivent se soumettre ceux qui veulent vraiment servir l'oecuménisme» *(L'Osservatore Romano*, 14 Novembre 1968).

9. Le Secrétariat pour l'unité des chrétiens suit ce problème de très près. Il a pris lui-même diverses initiatives en ce domaine. Récemment, au cours de son assemblée plénière *(Congregatio plenaria* dont les membres sont quarante évêques du monde entier), tenue à Rome du 18 au 28 Novembre dernier, il s'en est occupé avec grande at-
188 tention. / Il se réjouit également des travaux qui sont effectués dans le monde entier pour approfondir la théologie de l'Eglise, du ministère et de l'eucharistie, comme sacrement et comme sacrifice, dans le contexte historique de la division des chrétiens. Il prend connaissance avec intérêt et profit des efforts faits pour clarifier la problématique et pour préciser le vocabulaire. Il est heureux surtout du dialogue interconfessionnel sur ce sujet qui se poursuit actuellement soit au plan local soit à l'échelle mondiale. Il manifeste l'espoir que ces entretiens serviront à rapprocher les positions. Toutefois il constate que jusqu'à présent ces dialogues n'ont pas encore abouti à des résultats capables d'être adoptés de part et d'autre par ceux qui ont la responsabilité des Eglises et communautés ecclésiales en cause.

Pour l'Eglise catholique, il n'y a donc pas lieu de modifier actuellement les normes du *Directoire oecuménique* rappelé plus haut. La ligne de conduite qui y est tracée résulte de la réflexion de l'Eglise sur sa propre foi et de la considération des besoins pastoraux du peuple fidèle. Avant d'envisager un autre comportement en matière d'eucharistie commune, il faudra clairement établir qu'un éventuel changement restera rigoureusement conforme à la profession de foi de l'Eglise et qu'il servira à la vie spirituelle de ses membres.

10. An moment où va se commencer la semaine de prière pour l'unité, nous mesurons combien le désir d'une eucharistie commune est un puissant stimulant de la recherche de la parfaite unité ecclésiale de tous les chrétiens, telle que le Christ l'a voulue. Cette aspiration peut être très opportunément exprimée dans les célébrations qui prendront place durant cette semaine d'imploration. Celles-ci pourraient en effet comporter, outre la lecture et la méditation de l'Ecriture, des éléments qui orientent vers l'eucharistie commune espérée: notre reconnaissance pour l'unité partielle déjà obtenue, notre regret des divisions qui demeurent et notre ferme propos de tout mettre en oeuvre pour les surmonter, enfin notre supplication au Seigneur de hâter le jour où nous pourrons célébrer ensemble le mystère du Corps et du Sang du Christ.

Rome, le 7 Janvier 1970.—Cardinal JEAN WILLEBRANDS, *Président*. Fr. Jérôme Hamer, O. P., *Secrétaire*.

Adn. M. BREYDY in REDC 27 (1971) 113-123; L. RENWART in NrT 102 (1970) 28-55.

3819

1970 IAN 20.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 62 (1970) 106-111

Allocutio diei 20 *Ian.* 1970 *ad clarissimum virum Romanae Studiorum Universitatis Rectorem ceterosque iuris Canonici peritos, qui coetui internationali interfuerunt Romae habito:*

DE NATURA ET CONSTITUTIONE ECCLESIAE RECTE PERPENDENDA IN IURE CANONICO RECOGNOSCENDO

Chiarissimo Signor Professore e Magnifico Rettore dell'Università degli Studi di Roma, La ringraziamo delle alte, franche e amiche parole, che Ella ha testè pronunciate, nelle quali già risuonano alcune di quelle che per questa straordinaria occasione vorremmo rivolgere agli illustri visitatori qua da Lei ora guidati.

E ringraziamo insieme questi stessi visitatori, che con la loro presenza, la loro qualifica ed il loro numero ci attestano l'importanza, l'esito e lo spirito del Congresso Internazionale di Diritto Canonico, celebrato in questi giorni a Roma, domicilio quant'altri mai celebre e fecondo del Diritto, sia civile che ecclesiastico. Tutti li salutiamo, e onoriamo in tutti un titolo da noi grandemente apprezzato, quello della scienza giuridica relativa alla vita sociale della Chiesa, il Diritto Canonico. /
107

Dobbiamo subito manifestare la nostra compiacenza per la celebrazione d'un tale Congresso, e per la sede che lo ha degnamente ospitato: l'Ateneo civile romano. Questo fatto è già di per se stesso un riconoscimento d'un aspetto, sia pur esso esteriore e storico della Chiesa, di innegabile rilievo nella vita spirituale e nel progresso civile dell'umanità; e, se ciò è per noi argomento di soddisfazione, è per voi, per l'Università Romana e per quanti altri Istituti scientifici sono qui rappresentati, un segno di nobile cultura e di aperta intelligenza.

E tanto più siamo lieti dell'avvenimento, di cui voi siete protagonisti, per il tema, che lo definisce, e per il momento storico, in cui esso è collocato: «La Chiesa dopo il Concilio». Chiesa e Concilio assorbono, come tutti possono comprendere, la nostra attenzione, il nostro interesse, la nostra passione. Possiamo noi pensare ad altro, per l'impegno del nostro ufficio apostolico e per l'ora critica che stiamo passando, che alla Chiesa ed al Concilio or ora celebrato? Vedere che studiosi di chiarissima fama, quali voi siete, si riuniscono a Congresso, per studiare con la competenza loro propria e con l'intensità d'una riflessione tesa dalla vostra vicendevole conversazione, e sempre —non possiamo dubitare— con libera e onesta probità scientifica, ci edifica e ci consola, e suscita in noi l'obbligo di renderci edotti dei risultati dei vostri studi: corrisponderemo volentieri a questo obbligo, riputandoci fortunati se le tante e troppe cure del nostro ministero ce ne concederanno il tempo dovuto ed ambito.

A tanto c'invitano i temi del vostro vasto e vario programma, e ci attrae l'autorità dei vostri nomi. Le poche, ma rilevanti notizie, date dalla stampa circa le trattazioni e le discussioni del vostro Congresso, già ce ne dicono la serietà e il valore; così che noi ci asteniamo dall'entrare con queste nostre occasionali parole nel merito delle materie studiate. Tralasciamo perfino dal farvi commento. Qualcuno sarebbe forse necessario da parte nostra, qualche approfondimento, qualche riserva. Notiamo soltanto le felici formulazioni dei temi, scaturiti dal grande ripensamento che la Chiesa cattolica, riunita in Concilio, ha fatto di se stessa, quali sono principalmente quelli circa la tradizione e l'innovazione nel Diritto Canonico (dottamente trattato dal Prof. Orio Giacchi), circa il Diritto divino e il Diritto umano nella Chiesa, circa il Diritto Canonico nei principi conciliari, circa la potestà nella Chiesa (nella chiara esposizione del Prof. Mario Petroncelli); e così via.

Noi ci limitiamo ora a raccogliere la testimonianza, che risulta in tal modo dal vostro Congresso sopra un duplice ordine di principi, quello che riguarda le verità fondamentali relative alla natura e alla costituzione / della Chiesa,
108 e quello che riguarda il rinnovamento del Diritto Canonico

secondo gli insegnamenti e i voti del Concilio. Dalle autorevoli parole stesse del Prof. Pietro Agostino D'Avack noi abbiamo ora ascoltata la testimonianza che voi date, innanzi tutto, alla legittimità e alla necessità dell'esistenza d'un Diritto Canonico nella Chiesa. Voi avete riconosciuto che la Chiesa, fondata da Christo, è una società visibile; che la Chiesa possa essere invisibile, com'è stato affermato da studiosi e da correnti d'un'interpretazione puramente spiritualista e liberale del cristianesimo in altri tempi, si dimostra utopistica, per non dire addirittura contraddittoria nei termini: così la tendenza, oggi alquanto diffusa nelle persone e nelle file cristiane, ad attestare una loro propria voce carismatica, libera o autorevole che dir si voglia, per affrancare la propria e l'altrui coscienza, la propria e l'altrui condotta dalla potestà normativa della Chiesa, si dimostra aliena dalla genuina concezione comunitaria e gerarchica della Chiesa stessa, e ci ricorda l'energico ragionamento di San Paolo, dispensatore, sì, dei misteri di Dio [1], ma nello stesso tempo organizzatore delle prime comunità cristiane, come nuclei ben distinti, governati dall'autorità apostolica e appartenenti ad un unico medesimo corpo sociale, il corpo mistico di Cristo; ad un certo punto, quasi polemizzando, egli scrive: «La parola di Dio è forse uscita da voi, o a voi soli è pervenuta? Se qualcuno si ritiene per profeta, o per uomo ispirato, sappia che le cose che io scrivo a voi, sono precetti del Signore» [2]. La Chiesa è un Popolo costituito corpo sociale organico, in virtù d'un disegno e di un'azione divina, mediante un ministero di servizio pastorale, che promuove, dirige, ammaestra, educa e santifica in Cristo l'umanità, che a Lui aderisce nella fede e nella carità [3].

È ciò che risulta dal Concilio. Esso ha approfondito la dottrina della Chiesa, ha messo in rilievo l'aspetto mistico che le è proprio, ed ha perciò obbligato il Canonista a ricercare più profondamente nella Sacra Scrittura e nella teologia le ragioni della propria dottrina. Questo fatto lo ha scosso nella sua abitudine, solita per lo più a fondare in una secolare e indiscussa tradizione il suo insegnamento, e a confortarlo con il confronto e con l'apporto, dapprima del Diritto Romano («quod ratio scripta est merito nuncupatum», come dicevano i Canonisti), poi con quello dei Popoli verso i quali la Chiesa ha rivolto la sua missione
109 evangelizzatrice; ciò che per / troppo ovvi motivi ella continuerà a fare nel suo pensiero e nella sua storia; ma, fedele, in quest'ora post-conciliare, all'impulso dottrinale e disciplinare del grande Sinodo, ella cercherà in se stessa, nella sua intima e misteriosa costituzione, il perché ed il come della sua antica e rinnovata disciplina canonica [4].

Questa sembra a noi la novità, che entra oggi nello studio e nella formulazione del Diritto Canonico; novità dalla quale germina la revisione del Codice vigente; e non già, come quasi sempre sono nate nella storia del Diritto le grandi compilazioni giuridiche, per uno scopo principalmente pratico, «*ad communem et maxime studentium utilitatem*» [5], o, come fa dire Dante a Giustiniano: «*d'entro le leggi trassi il troppo e il vano*» [6], ma per derivare la legge canonica dall'essenza della Chiesa di Dio, per la quale la legge nuova e originale, quella evangelica, è l'amore, è la «*gratia Spiritus Sancti, quae datur per fidem Christi*» [7]; così che, se questo è il principio interiore che guida la Chiesa nel suo operare, esso dovrà manifestarsi sempre più nella sua disciplina visibile, esteriore e sociale, con quali conseguenze è più facile ora intravedere che dire. Vedremo sorgere innanzi tutto da questa introspezione mistico-etica della Chiesa un bisogno, quello della Chiesa stessa di definirsi in una «Lex fundamentalis», che la Teologia ancor più che il Diritto va approfondendo, e che, qualora fosse formulata in canoni espliciti, risolverebbe, fors'anche susciterebbe, molte e gravi questioni circa la vita cattolica nel nostro tempo.

Questa più stretta parentela fra la Teologia e il Diritto Canonico infonderà in quest'ultimo caratteristiche nuove, alle quali certamente il vostro Congresso ha già rivolto lo sguardo, riconoscendo nel Diritto Canonico non tanto una legge dominante, un'espressione di potere autocentrico, un «iussum» dispotico e arbitrario, ma piuttosto una norma che tende massimamente a interpretare una duplice legge, quella superiore, divina, e quella interiore, morale, della coscienza, e perciò norma promovente e proteggente, equilibratrice, quanto meglio è possibile alla nostra condizione umana, dei diritti e dei correlativi doveri, della libertà e della responsabilità, della dignità della persona e nel contempo della sovrana esigenza del bene comune, e —ciò
110 ch'è proprio della Chiesa— dell'immutabile sua costituzione unitaria e comunitaria e della sua versatile adattabilità nelle attività contingenti di lingua e di costume alle peculiari esigenze / delle varie civiltà e delle peculiari condizioni storiche dell'umano consorzio. La Tradizione avrà, come sempre, ma ora con rinnovato prestigio, nel Diritto Canonico, una voce sommamente autorevole e gradita, un titolo di sapienza e di autenticità, ed il suo alimento altresì che sollecita la comunità ecclesiale a inverarsi nella perenne e non mai del tutto raggiunta perfezione della vocazione cristiana.

Quante, quante cose suggerirebbe anche ad un semplice discorso, come questo, un tema di tale ampiezza e di tale importanza!

Ma noi lo concluderemo con l'espressione del nostro plauso e con la nostra esortazione per la continuazione dei vostri studi sul Diritto Canonico e su quello ecclesiastico, tanto più degni del vostro impegno quanto maggiore il Concilio ne dimostra la nuova fecondità e le nuove referenze alla vita della Chiesa e a quella, in non piccola parte, della società moderna.

Lasciate che noi, messi dalla Provvidenza, con nostra confusione, ma con immenso (vorremmo poter dire: incomparabile) [8] amore a capo visibile della Chiesa, della quale Cristo è il solo e sommo Capo generatore ed eterno, lasciate che vi invitiamo a guardare la Chiesa, anche nel suo aspetto esterno, temporale e giuridico, per ciò ch'ella realmente è, e per ciò a cui è realmente destinata. Il Concilio vi aiuta, quasi vi obbliga, a questa nuova visione, più profonda e più realistica. Se di giuridismo e di formalismo non dovrebbero più essere colpevoli gli uomini di Chiesa, anche quando devono legiferare e governare, vedete che queste accuse ricadono su quegli studi canonici che si attengono alle vecchie posizioni del positivismo giuridico, o dello storicismo giuridico. Sappiate anche voi vedere nella Chiesa, oltre lo schermo della sua profanità, la «societas spiritus» [9]; non crediate che, venendo ella a confronto con la società civile, da questa si separi o a questa si opponga [10], o in questa infonda la sua animazione per dominarla [11], o accordandosi con essa, la Chiesa voglia ancor oggi concedere, o chiedere privilegi, e non piuttosto, priva ormai di temporale potenza, né ambiziosa di ricuperarne il peso e il vantaggio, che ella altro desideri se non che effettivamente le sia assicurato il libero esercizio della sua spirituale e morale missione, mediante eque, leali e stabili delimitazioni delle rispettive competenze. Non temetela; anche voi, amatela piuttosto.
111 Vi diremo con S. Agostino: «*Amate hanc Ecclesiam, / estote in tali Ecclesia, estote talis Ecclesia!*» [12]. E abbiate anche voi la percezione del riferimento unico, personale e vitale, che questa misteriosa istituzione, la quale possiamo, sì, chiamare il sacramento della salvezza [13], ha con ciascuno di noi come tramite obbligato e risolutivo della questione centrale e inevitabile del nostro destino, la questione religiosa; perché è sempre vera e urgente la parola di Cipriano: «Affinché uno possa avere Dio come Padre, deve prima avere la Chiesa come madre» [14].

A tanto, o Signori e Figli, vi sia propizia la nostra Apostolica Benedizione.

[1] Cfr. *Io.* 21, 15. [2] *Phil.* 2, 1; S. Agostino, Serm. 71, *PL* 38, 462. [3] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes* [LE 3366]. [4] Cfr. Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 16 [LE 3334]. [5] Cfr. Decret. Gregorii IX. [6] Par. 6, 12. [7] S. Th. I-II, 106, 1; e 108, 1. [8] *Cor.* 4, 1. [9] *1 Cor.* 14, 36-37. [10] Cfr. De Lubac, *Méditations sur l'Eglise*, p. 203. [11] Cfr. Ep. ad Diognetum, V-VI. [12] Serm. 138, PL 38,769. [13] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 48 [LE 3232] [14] *De cath. Unitate*, c. 6, PL 4, 503.

3820

1970 IAN 29.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 62 (1970) 111-118

Allocutio diei 29 *Ian.* 1970 *ad Praelatos Auditores et Officiales Tribunalis Sacrae Romanae Rotae, a Beatissimo Patre novo litibus iudicandis ineunte anno coram admissos:*

DE OFFICIO IUDICIS IN ECCLESIA, IN QUA NEC IUS, NEC AUCTORITAS, NEC EXERCITIUM POTESTATIS IUDICIALIS OPPONUNTUR VERAE LIBERTATI FILIORUM DEI

Siamo lieti di corrispondere con tutto il cuore alle parole del venerato Decano della Sacra Romana Rota, Monsignor Boleslao Filipiak, che bene ha interpretato i vostri sentimenti e il vostro animo in questa particolare circostanza, diletti e venerati Uditori e Ufficiali di quel Tribunale. Dalle sue parole è balzata viva alla nostra mente l'immagine del Giudice nella Chiesa di oggi, la sua coscienza, le doti che debbono sorreggerlo nel compimento delle sue funzioni,

http://www.obrascatolicas.com

con umiltà, col senso del dovere e della responsabilità che gli incombe, con discrezione, con clemenza unita al rigore pur doveroso, per essere sempre l'interprete sereno e imparziale della legge nell'applicazione ai casi concreti, che gli offre la mobilità della vita.

Di qui l'importanza della vostra missione. Il servizio che voi prestate alla Chiesa è di una importanza fondamentale, così che per esso non possiamo non avere parole di sincero encomio, di viva riconoscenza, e di paterno incoraggiamento. E ci piace ancor oggi ripetere [1], a conforto della vostra delicata missione, quelle scarne, ma significative espressioni, con le quali un insigne giurista del passato qualificava, per il tempo presente e per la vita futura, l'attività del maestro e del giureconsulto canonico: «Quicumque ergo ecclesiasticus doctor ecclesiasticas regulas ita interpretatur aut moderatur, ut ad regnum charitatis cuncta quae docuerit / vel exposuerit referat, nec peccat, nec errat; cum saluti proximorum consulens, ad finem sacris institutionibus debitum pervenire intendat» [2].

Con la retta applicazione della norma ai casi concreti, voi completate l'opera del legislatore e contribuite allo sviluppo vitale dell'ordinamento ecclesiale. Ma ciò che più rifulge nella vostra missione è appunto la *caritas christiana*, che rende ancor più nobile e ancor più proficua quell'*aequitas* dei giudizi, da cui tanto onore trasse il diritto romano, e che è diventata per voi, in virtù dello spirito evangelico, la «sacerdotale moderazione», secondo la bella espressione di San Gregorio Magno.

E mentre vi diciamo il nostro apprezzamento per la sensibilità morale che ci dimostrate, vogliamo rivolgervi altresì il nostro incoraggiamento per l'esercizio sempre coerente e generoso delle vostre funzioni pratiche.

1. Lodiamo la vostra sensibilità morale, che è altissima e indispensabile prerogativa del Giudice. Ci pare di poter qui cogliere il tratto essenziale, che deve distinguervi, e ci rallegra intimamente constatare come ne siate profondamente compresi. Di fatto, il Giudice, come tutti sanno, è l'interprete dello *ius* obbiettivo, cioè della legge, mediante l'uso del proprio *ius* soggettivo —cioè di quella *potestas et libertas* di cui egli deve poter disporre nel massimo grado—; ne consegue che egli deve possedere una grande obbiettività nel giudizio, e insieme una grande equità, per poter valutare tutti gli elementi di cui è venuto pazientemente e tenacemente in possesso, e per giudicare di conseguenza con imperturbabile, imparziale equidistanza. Sarebbe assai utile, a questo fine, approfondire il concetto già accennato di *aequitas*, sia nel progresso del diritto romano, sia nel complesso del diritto canonico: tale concetto implica una rigorosa valutazione del soggetto sottoposto al giudizio; di qui il processo moderno, canonico o civile, che tiene conto della psicologia delle parti in causa e degli elementi soggettivi, valutando altresì le circostanze ambientali, familiari, sociologiche, ecc. Evidentemente, nell'applicazione di questa obbiettività, di questa *aequitas*, il Giudice non verrà mai meno ai criteri fondamentali del diritto naturale, cioè umano, giusto, né all'osservanza della legge vigente, dello *ius scriptum*, che si suppone espressione della ragione e della necessità del bene comune. Ma per tener conto di tutti questi elementi, si richiede nel Giudice una integra dirittura morale, che invano si cercherebbe di instaurare se egli per primo ne fosse privo; e ci conforta sapere che da cotesta nobile corona di servitori della Chiesa
113 tale istanza è avvertita in tutta la sua urgenza e serietà. /

2. Vi esortiamo quindi, diletti figli, al retto e fervoroso esercizio della vostra funzione pratica di Giudici. Quali virtù si richiedono, e quante! Voi ben lo sapete, che vivete a quotidiano contatto con le realtà e le difficoltà della vostra funzione. È necessaria l'imparzialità, dicevamo, che suppone profonda e irremovibile onestà; è necessario il disinteresse, per il pericolo che intorno ai Tribunali premano interessi estranei al giudizio, venalità, politica, favoritismo, ecc.; è necessaria la sollecitudine, che si prende a cuore la causa della giustizia, nella consapevolezza che essa è alto servizio a Colui che è giusto e misericordioso, *misericors et miserator et iustus* [3], *iustus iudex* [4], *fidelis et iustus* [5].

Fate sempre onore al vostro ufficio, esercitando sempre così la vostra altissima missione, che in tal modo deve adeguarsi, sublimandosi, alla stessa giustizia di Dio, di cui si rende specchio, e fedele strumento.

3. Ma qui siamo obbligati a fermarci, per esaminare una questione di fondo. Queste considerazioni che abbiamo fatto, questa, diciamo così, apologia del Giudice, sembrano implicare un bisogno di difesa della sua funzione, cioè dell'esercizio della potestà giudiziaria, oggi criticata, specialmente nella Chiesa, quasi che essa fosse una «struttura» sovrapposta alla spiritualità e alla libertà del messaggio evangelico. Nessuno ignora oggi l'accentuata tendenza a svalutare l'autorità in nome della libertà: lo ha sottolineato il Concilio in un documento molto significativo, quello appunto sulla libertà religiosa, quando ha osservato che «non sembrano pochi coloro che, sotto pretesto della libertà, respingono ogni dipendenza e apprezzano poco la dovuta obbedienza» [6]. È la diffusa tendenza cosiddetta carismatica, che diventa antigerarchica: si sottolinea esclusivamente la difficilmente definibile funzione dello spirito a scapito della autorità. In tal modo, si diffonde una mentalità, che vorrebbe presentare come legittima e giustificata la disobbedienza, a tutela della libertà di cui debbono godere i figli di Dio.

Le ragioni di tale atteggiamento offrirebbero l'occasione ad una lunga disamina, perché si tratta di tema amplissimo. Ma, sia pure per semplici accenni, come purtroppo ci è imposto dalla limitatezza del tempo a disposizione, possiamo ridurre a tre le obbiezioni che ne stanno alla base.

a) Anzitutto ci si appella alla *libertà* contro *la legge*, contro qualsiasi / legge. E, per questo, ci si richiama al 114
Vangelo. Effettivamente, il Vangelo è un richiamo alla preminente libertà dello spirito. Non si possono dimenticare le severe condanne del legalismo farisaico, pronunziate da Gesù in favore dell'amore e della libertà dei figli di Dio: *Auditis quia dictum est... Ego autem dico vobis* [7]. Tutta la sua predicazione, del resto, fu orientata alla interiore spiritualità, alla carità che libera dal giogo della costrizione. Le parole e l'esempio di Gesù sono rivolte qui: «Infatti —come ha sottolineato il Concilio nel citato Decreto— Cristo che è Maestro e Signore nostro, mite e umile di cuore, ha invitato e attratto i discepoli pazientemente. Certo ha sostenuto e confermato la sua predicazione con i miracoli per suscitare e confortare la fede negli uditori, ma senza esercitare su di essi alcuna coercizione... Conoscendo che la zizzania è stata seminata con il grano, comandò di lasciarli crescere tutti e due fino alla messe che avverrà alla fine del tempo. Non volendo essere un Messia politico e dominatore con la forza, preferì essere chiamato Figlio dell'Uomo che viene per servire e dare la sua vita in redenzione di molti [7]; ed ha finalmente ultimato la sua rivelazione compiendo sulla croce l'opera della redenzione, con cui ha acquistato agli esseri umani la salvezza e la vera libertà» [8]. Di qui le scultorie dichiarazioni di San Paolo nelle lettere ai Romani e ai Galati e la sua dottrina polemica sulla libertà, quando, in contrasto con il legalismo giudaizzante, scriveva: «Si spiritu ducimini, non estis sub lege», o quando dettava il Codice dell'amore, alieno da ogni imposizione: «Omnis lex in uno sermone impletur: diliges proximum tuum sicut teipsum» [10].

Tutto questo è verissimo. Ma è anche vero che l'insegnamento evangelico e apostolico non si ferma a questo punto. Lo stesso Gesù che predicò l'amore e proclamò l'interiorità e la libertà, ha dato prescrizioni morali e pratiche obbligando i suoi discepoli a fedele osservanza, e voluto, come ancora diremo, una autorità fornita di determinati poteri, al servizio dell'uomo.

A coloro che si appellano al Vangelo per difendere la libertà contro la legge, occorrerà dunque ricordare il significato polivalente del termine «legge»: quella mosaica è stata abrogata; quella naturale rimane in tutto il suo innato vigore, ed è supposta dal Nuovo Testamento; e come essa non priva l'uomo della sua libertà, ma ne è la guida intrinsecamente giusta, / così la legge positiva, sempre sor- 115
retta o suggerita da quella naturale, tutela i beni umani, dispone e promuove il bene comune, garantisce, contro ogni eventuale interferenza ed abuso, quella inviolabile e responsabile autonomia dell'individuo, in forza della quale ciascun essere umano è capace di attuare fruttuosamente la sua personalità. Libertà e autorità non sono termini che si contrastano, ma valori che si integrano; ed il loro mutuo concorso favorisce ad un tempo la crescita della comunità e le capacità d'iniziativa e di arricchimento dei singoli membri.

Con il richiamo del principio di autorità e della necessità dell'ordinamento giuridico, nulla si sottrae al valore della libertà ed alla stima in cui essa deve essere tenuta; si sottolineano bensì le esigenze di una sicura ed efficace tutela

[1] Cfr. Discorso al Convegno internazionale dei canonisti: *A. A. S.* 60 (1968), p. 341 [LE 3659]. [2] Ivo di Chartres, Prol. in Decretum: *PL* 161, 47-48. [3] *Ps.* 111, 4. [4] *2 Tim.* 4, 8. [5] *1 Io.* 1, 9.

[6] Decl. de libertate religiosa *Dignitatis humanae*, 8 [LE 3363]. [7] Cfr. *Matth.* 5, 21 ss. [8] *Mc.* 10, 45. [9] Decl. de libertate religiosa *Dignitatis humanae*, 11. [10] *Gal.* 5, 18, 14.

dei beni comuni, tra i quali quello fondamentale dell'esercizio della stessa libertà, che solo una convivenza bene ordinata può adeguatamente garantire. La libertà, infatti, che cosa varrebbe all'individuo, se non fosse protetta da norme sapienti e opportune? Con ragione affermava il grande Arpinate: «Legum ministri magistratus, legum interpretes iudices, legum denique idcirco omnes servi sumus ut liberi esse possimus» [11].

La legge evangelica, infine, si riduce all'amore di Dio e del prossimo, ma si ramifica in tre direzioni: nella coscienza, che diventa più sviluppata e operante nella libertà vincolata dalla verità; nei molti precetti e virtù, che non coartano, ma esaltano la libertà personale nel rispetto di Dio, di se stessi, del prossimo; e nei carismi dello Spirito nel fedele, docile sempre tuttavia alla potestà pastorale e al suo servizio per l'edificazione dell'intero corpo nella carità [12].

b) Una seconda obiezione, che vorrebbe giustificare l'odierno atteggiamento antigerarchico, fa appello alla libertà contro l'*autorità*. Anche qui ci si richiama al Vangelo. Ma il Vangelo non solo non abolisce l'autorità, ma la istituisce, la stabilisce. La pone al servizio, sì, del bene altrui, ma non perché e in quanto sia derivata dalla comunità, quasi come sua serva, ma perché derivata dall'alto per governare e giudicare, originata da un positivo intervento della volontà del Signore. Infatti, Gesù ha voluto che il suo insegnamento non fosse soggetto alla libera interpretazione del singolo, ma affidato ad un potere qualificato [13]; ha voluto che la sua comunità fosse strutturata e compaginata in unità, costituita di organi gerarchici; che
116 fosse organismo sociale, spirituale e visibile, una sola com- / plessa realtà risultante di un duplice elemento, umano e divino [14]. E perché fatto anche sociale, la Chiesa esige e postula delle strutture e delle norme esterne, con i caratteri propri del diritto: *ubi societas, ibi ius*.

Se, quindi, il primato è dello spirito e dell'interiorità, l'inserimento organico nel corpo ecclesiale e la sottomissione all'autorità resta pur sempre un elemento insopprimibile, voluto dallo stesso Fondatore della Chiesa. Ce lo ha ricordato il Concilio: «la Chiesa, ... che il Salvatore nostro, dopo la sua resurrezione, diede da pascere a Pietro, affidandone a lui e agli altri Apostoli la diffusione e la guida, e costituì per sempre colonna e sostegno della verità...» [15]. In questo modo costituita e organizzata come società, sussiste nella Chiesa cattolica, governata dal Successore di Pietro e dai Vescovi in comunione con lui...» [16]. Il Diritto Canonico consacra sì il primato dello spirito quale sua propria «*suprema lex*», ma parimente risponde alla necessità inerente alla Chiesa come comunità organizzata. Esso gravita attorno ai valori spirituali; protegge e tutela scrupolosamente l'amministrazione dei Sacramenti, che sono al centro delle sue norme; vieta di amministrare il battesimo all'adulto che non sia «sciens et volens» [17]; non vuole che entri e che neppure resti tra i ministri sacri chi non abbia liberamente scelto lo stato sacerdotale [18]; non considera valido il sacramento del matrimonio contratto senza il libero consenso. [19]Ma insieme non tollera che sia alterato il deposito della Rivelazione [20]; che i poteri nella Chiesa cadano nella confusione, senza distinzione di ordini e di funzioni ministeriali [21]; che la libera iniziativa del singolo sconvolga l'ordine costituito dal Cristo e che le regole della *communio fidei, sacramentorum et disciplinae* siano retaggio ed oggetto di contrattazioni umane, promosse da sole iniziative di gruppi non rivestiti di responsabilità qualificate [22]. Il Diritto Canonico ubbidisce ad un precetto di fondo, che, come si esprime San Clemente nella sua prima lettera ai Corinti, parte da Dio e, tramite Gesù Cristo, è affidato agli Apostoli, i quali «poi fissarono la norma di
117 successione, cosicché alla loro morte altri uomini / provati ne raccogliessero il ministero» [23]. La struttura organica e gerarchica contraddistingue quindi l'ordinamento canonico come legge costituzionale della Chiesa, così voluta da Cristo per il bene e la salvezza degli uomini, che, «*liberati a peccato, servi autem facti Deo*» [24], sono chiamati a vivere in pienezza la vita dello spirito.

c) Una terza obiezione si appella alla libertà contro certe forme antiquate o troppo discrezionali, o troppo severe dell'*esercizio della potestà giudiziaria*. La discussione, in sede di revisione del Codice di Diritto Canonico, è aperta. Tutto quanto, ad esempio, si riferisce a messe in guardia,

[11] Cicerone, *Pro Cluentio*, 146. [12] *Cfr. Eph.* 4, 16. [13] *Cfr. Matth.* 28, 16-20; *Mc.* 16, 15; *Lc.* 24, 45-48; *Io.* 20, 21-23. [14] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 8. [LE 3232]. [15] *1 Tim.* 3, 15. [16] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 8. [17] Can. 752. [18] Canoni 214 § 1, 1994 § 2. [19] Can. 1087 § 1. [20] Canoni 1322-1323. [21] Canoni 108 §§ 1-3; 948. [22] Canoni 109, 218, 329. [23] *1 Cor.* XLII-XLIV, 2. [24] *Rom.* 6, 22.

a condanne, a scomuniche porta la gelosa sensibilità odierna a pensare in termini di rifiuto, come di fronte a vestigia di un potere assolutistico ormai tramontato. Eppure non bisogna dimenticare che la potestà coercitiva è anch'essa fondata nell'esperienza della Chiesa primitiva, e già San Paolo ne fece uso nella comunità cristiana di Corinto [25]: basta la prospettiva di questa citazione, per far comprendere il significato pastorale di un provvedimento tanto severo, preso unicamente in vista della integrità spirituale e morale dell'intera Chiesa, e per il bene dello stesso colpevole: *ut spiritus salvus sit in die Domini nostri Iesu Christi* [26].

Tale esercizio, nella forma e nella misura convenienti, è perciò al servizio del diritto della persona, come dell'ordine della comunità; esso rientra quindi nell'ambito della carità, e in questa luce va considerato e presentato, qualora circostanze gravi e proporzionate lo esigano per il bene comune, sia pure con la massima delicatezza e comprensione verso gli erranti. La sua applicazione pratica è allo studio, allo scopo di perfezionarlo sempre di più, per adattarla alle esigenze del rispetto della persona umana, divenute oggi più severe e attente, e per inserirla così più armonicamente nel contesto della moderna realtà sociologica. Nessuno però vorrà contestare la necessità, l'opportunità e l'efficacia di tale esercizio, inerente all'essenza stessa della potestà giudiziaria, perché, come abbiamo detto, è anch'esso espressione di quella carità, che è suprema legge nella Chiesa, e come dalla carità è mosso per la salvaguardia della comunità ecclesiale, così la carità ne fa comprendere la necessità a chi ne fosse oggetto, facendone a lui accettare con fruttuosa umiltà le penose conseguenze medicinali.

Vorremmo perciò non solo a voi, insigni estimatori della
Legge e saggi / interpreti delle sue regole, ma anche a tutti 118
i nostri figli ripetere l'invito del Concilio, nel citato Decreto sulla libertà religiosa, «ad adoperarsi per formare esseri umani i quali, nel pieno riconoscimento dell'ordine morale, sappiano obbedire alla legittima autorità e siano amanti della genuina libertà» [27]. E siamo assai lieti che l'odierno incontro ci abbia permesso di intrattenervi, sia pure frammentariamente, su di un problema tanto importante e sentito.

A voi ripetiamo, col nostro vivo compiacimento, l'esortazione paterna che ci sgorga dal cuore, in questa circostanza solenne e a noi sempre tanto gradita: esercitate con alta coscienza cristiana il vostro ufficio; fate onore alla Chiesa, rispondendo con assoluta dedizione alla fiducia che essa ripone in voi; servite le anime, con umiltà, con amore e con disinteresse. La grazia del Signore vi accompagni sempre, e vi sia di luce quotidiana, vi infonda la forza necessaria, vi dia pace profonda.

È il nostro augurio, che vi facciamo di tutto cuore in occasione dell'inaugurazione dell'Anno giudiziario: e lo accompagniamo con la nostra Apostolica Benedizione.

[25] *1 Cor.* 5. [26] Ib. 5, 5. [27] Decl. de libertate religiosa *Dignitatis humanae*, 8.

Adn. Vide relationem **activitatis** Tribunalis S. R. Rotae percurrente anno 1969 apud **Apoll.** 43 (1970) 225-228.

3821

1970 IAN 30.-CONS. PUBL. ECCL. NEG., NOTIF. PART.*

ADMISSIO DIVORTII IN LEGISLATIONE ITALIANA CONSTITUIT VIOLATIONEM UNILATERALEM CONCORDATI VIGENTIS

Il Consiglio per gli Affari Pubblici della Chiesa ossequia l'Ambasciata d'Italia presso la Santa Sede ed ha l'onore di significarle quanto segue:

1. Con Nota N. 1180.67, in data 16 febbraio 1967 [LE 3533], la Segreteria di Stato, riferendosi ad un parere espresso dalla Commissione per gli Affari Costituzionali della Camera dei Deputati che una legge ordinaria intesa a introdurre il divorzio in Italia non sarebbe in contrasto con il Concordato tra Santa Sede e Italia, faceva presente che tale parere costituiva una interpretazione unilaterale, oltrechè infondata, di una norma concordataria.

2. A tale Nota non fu data che una risposta interlocutoria con Nota Verbale N. 111.631, in data 15 aprile 1967, diretta alla Nunziatura Apostolica in Roma. In essa il Ministero degli Affari Esteri assicurava che la questione sarebbe stata tenuta nella più attenta considerazione da parte del Governo Italiano, il quale l'avrebbe sottoposta ad uno studio approfondito, riservandosi di far pervenire alla Nunziatura Apostolica ulteriori comunicazioni in proposito.

3. Da allora, proposte di legge su «Casi di scioglimento del matrimonio» e «Disciplina dei casi di divorzio», procedendo nel loro iter hanno ottenuto l'approvazione della Camera dei Deputati e si trovano presentemente al previo esame della competente Commissione del Senato della Repubblica.

http://www.obrascatolicas.com

4. Sarebbe vivo desiderio della Santa Sede poter evitare che con l'eventuale definitiva approvazione di tali proposte da parte del Parlamento Italiano si giungesse a dare un'interpretazione all'art. 34 del Concordato tra Santa Sede e Italia teralmente all'art. 34 del Concordato tra Santa Sede e Italia un'interpretazione che sarebbe in stridente antitesi con quella già fatta conoscere dalla Santa Sede con la su menzionata Nota.

5. Tale fatto costituirebbe per la Santa Sede evidente violazione di una solenne Convenzione Internazionale, resa ancor più grave dal non essere stata per nulla attesa l'altra Parte, e tra l'altro porrebbe la Santa Sede stessa nella dolorosa necessità di elevare formale protesta.

6. Per prevenire tale dolorosa situazione la Santa Sede si permette istantemente di richiamare alla cortese attenzione delle Autorità Italiane l'art. 44 del Concordato, che stabilisce: «Se in avvenire sorgesse qualche difficoltà sulla interpretazione del presente Concordato, la Santa Sede e l'Italia procederanno di comune intelligenza ad una amichevole soluzione»; e di chiedere in quale modo il Governo Italiano intenda dare attuazione, nel caso presente, a tale norma, mentre essa da parte sua si dichiara disposta ad aprire conversazioni in proposito.

7. La Santa Sede nel suo insegnamento ha sempre considerato e continua a considerare indissolubile ogni matrimonio valido. Oggetto del presente passo e delle auspicate conversazioni, tuttavia, sono ovviamente i matrimoni regolati dall'art. 34 del Concordato tra Santa Sede e Italia.

Il Consiglio per agli Affari Pubblici della Chiesa profitta volentieri della circostanza per rinnovare all'Ambasciata d'Italia presso la Santa Sede i sensi della sua più alta considerazione.

Dal Vaticano, 30 gennaio 1970.

* Ad Legatum Italiae penes Sedem Ap.: Il diritto ecclesiastico 81 (1970) 182-183.

3822

1970 IAN .. -SC CULTUS DIVINI, RESPONSUM. PART.*

RESPONSA AD PROPOSITA DUBIA: 1—AD INSTITUTIONEM GENERALEM MISSALIS ROMANI. 2—AD ORDINEM MISSAE

I—AD INSTITUTIONEM GENERALEM MISSALIS ROMANI

1. *Quid intelligitur nomine «panis eucharisticus» in n.* 283 *Institutionis generalis Missalis Romani*? RESP.: Nihil aliud intelligitur quam *hostia* seu particula hucusque usitata, amplioris tamen mensurae. Expressio enim secundae lineae («panis eucharisticus») explicatur per quartam lineam: «sacerdos... revera *hostiam* frangere possit in diversas partes». Ita in secunda linea agitur de *genere* elementi eucharistici; in quarta linea de *forma*.

Inepte proinde expressio «panis eucharisticus» secundae lineae intellecta fuit pro *forma* elementi eucharistici, quasi innueretur loco hostiae formae traditae induci possit panis forma usibus familiaribus accommodati.

Institutio nullo modo mutare voluit *formam* hostiae et particularum, sed tantum, facultative, *mensuram*, *spissitatem* et *colorem*, ita ut sit et appareat vere *panis*, quoad *substantiam* inter plures divisus.

2. *Quaenam est vera significatio ritus offertorii*? Dicitur in descriptione offertorii Missae loqui tantummodo de *praeparatione* donorum, eorumque depositione in altare, de oblatis a fidelibus latis pro Ecclesia et panperibus, nihil vero de *oblatione* sacrificii. RESP.: Ipsa historia ritum offertorii esse actionem sacrilli praeparatoriam docet, in qua a sacerdote celebrante et ministris dona colliguntur a fidelibus oblata. Haec sunt elementa celebrationis (panis et vinum) et alia dona Ecclesiae atque panperibus destinata. Talis significatio «praeparationis» semper peculiaritas propria offertorii habita est, etsi formulae minus apte hoc ostendebant et magis de sacrificio loquebantur. Novus ritus hanc peculiarem notam in splendidiorem lucem ponit, sive mediante activa participatione fidelium in praesentatione donorum sive mediantibus formulis quae a celebrante proferuntur in depositione supra altare elementorum celebrationis eucharisticae.

3. *Offertorialis ritus ob suppressionem orationum, quae oblationem panis ac vini comitabantur, nonne videtur pauper factum esse*? RESP.: *Nullo modo*. Preces antiquae: «Suscipe, sancte Pater...»; «Offerimus tibi, Domine» genuinam significationem rituum «offertorialium» minime exprimebant, sed tantummodo anticipabant conceptum verae ac propriae oblationis sacrificii, quae in prece eucharistica post consecrationem proprie habetur, quando Christus uti victima supra altare praesens fit. Novae formulae modo simplici et clariore ostendunt glorificationem Dei, qui est fons omnium rerum et omnium donorum, quae hominibus dantur; aperte inducunt significationem actionis, quae illic agitur; bene valorem humani laboris, qui omnis humana comprehendit, immittit in Christi mysterium. Et ideo offertorialis ritus tali explicita doctrina refertus est et luce clariore splendescit.

II—AD ORDINEM MISSAE

4. *Utrum in Missae celebratione ritus «Lavabo» omitti possit*? RESP.: *Nullo modo*. Nam:

a) Sive *Institutio generalis* (nn. 52; 106; 222) sive *Ordo Missae* (cum populo, n. 24; sine populo, n. 18) tanquam unum e ritibus normativis praeparationis donorum «Lavabo» ostendunt. Agitur, evidenter, de ritu non maioris dignitatis, tamen non omittendus ob eius significationem, quae ita indicatur: «quo ritu desiderium internae purificationis exprimitur» (I. G., n. 52). In decursu laborum «Consilii» pro Ordine Missae disceptationes haud paucae de valore, et loco «Lavabo» collocandi, de silentio servando vel de textu forsitan ritum comitante factae sunt; sed quoad eius conservationem omnes unanimes fuerunt. Etsi actio ipsa lotionis manuum inde a media aetate scopum practicum non habeat, eiusdem symbolismus clarus est ac facile ab omnibus intelligitur (cf. Const. de Liturgia, n. 34). In omnibus liturgiis occidentalibus ritus in usu est.

b) Constitutio de sacra Liturgia (nn. 37-40) praevidet rituales aptationes a Conferentiis Episcopalibus eventualiter proponendas atque Sanctae Sedis approbationi subiciendas. Tales aptationes oportet seriis fundari argumentis, ex. gr. particulare populi ingenium vel peculiaris animus, habitudines contrariae et inexstirpabiles, impossibilitas practica novum aliquem ritum, genio populi extraneum, aptandi, et ita porro.

c) Praeter libertates a rubricis praevisas necnon varias textuum populares interpretationes (*cf. Instructio «Consilii» diei* 25-1-1969[[LE 3709], Ordo Missae proponitur ut quid unicum, cuius generalis structura necnon varia constitutiva elementa adamussim retinenda sunt. Rituum arbitraria selectio ex parte sive individui sive cuiusdam communitatis, brevi ad ruinam aedificii tam patienter ac graviter constructi verteret.

5. *In quibusdam versionibus popularibus formulae consecrationis vini in Missa, verba «pro multis» sic vertuntur: anglice* for all men; *hispanice* por todos; *italice* per tutti. *Quaeritur*: a) *an adsit et quaenam sit ratio sufficiens pro hac variatione inducenda*? b) *an doctrina tradita circa hanc rem in «Catechismo Romano ex Decreto Concilii Tridentini iussu S. Pii V edito» habenda sit ut superata*? c) *an etiam minus aptae tenendae sint omnes versiones huius supradicti biblici textus*? d) *an re vera in approbatione danda huic vernaculari variationi in textu liturgico aliquid minus rectum irrepserit, quod correctionem seu emendationem expostulet*?

RESP.: Variatio de qua supra plene iustificatur:

a) secundum exegetas verbum aramaicum, quod lingua latina versum est «pro multis», significationem habet «pro omnibus»: multitudo pro qua Christus mortuus est, sine ulla limitatione est, quod idem valet ac dicere: Christus pro omnibus mortuus est. Illud S. Augustini meminisse iuvabit: «Videte quid dederit, et invenietis quid emerit. Sanguis Christi pretium est. Tanti quid valet? Quid, nisi totus orbis? Quid, nisi omnes gentes? Valde ingrati sunt pretio suo, aut multum superbi sunt qui dicunt, aut illud tam parum esse ut solum Afros emerit, aut se tam magnos esse pro quibus solis illud sit datum» (*Enarr. in Ps.* 95, n. 5).

b) nullo modo habenda est ut superata doctrina «Catechismi Romani» distinctio circa mortem Christi sufficientem pro omnibus, efficacem solum pro multis, valorem suum retinet.

c) in adprobatione data huic vernaculari variationi in textu liturgico nihil minus rectum irrepsit, quod correctionem seu emendationem expostulet.

* Notit. 6 (1970) 37-40.

3823

1970 IAN .. -SC CULTUS DIVINI, RESPONSUM. PART.*

SOLVITUR DUBIUM CIRCA APPROBATIONEM TEXTUUM LITURGICORUM IN NEERLANDIA

Sacerdos quidam neerlandicus has quaestiones nobis proposuit:

I. In periodico *Analecta voor het bisdom Haarlem* (Analecta dioecesis Harlemensis), a. 1969, pp. 217-228, invenitur versio neerlandica novi Ordinis Missae, praeparata, ut dicitur, p. 199, a Commissione Neerlandica de sacra Liturgia.

Quaeritur: 1. *Estne haec versio, uti ibi iacet, iam a Congregatione pro Cultu Divino approbata*? 2. *Liceatne hanc versionem in Missae celebratione adhiberi*?

RESP.: *ad primum*: nulla versio neerlandica novi Ordinis Missae ab hac Congregatione usque adhuc confirmata est.

ad secundum: versionem non confirmatam a Sede Apostolica in celebratione Missae adhibere non licet (cf. Instructionem S. Congr. Rituum, 26 sept. 1964, n. 31; *A.A.S.*, 56, 1964, p. 880) [LE 3217].

II. In eodem periodico, in fine alicuius commentarii, ab eadem Commissione Neerlandica de sacra Liturgia confecti, legitur (p. 216): «Voor de alternatieven op de romeinse Ordo Missae, die in ons land door de bisschoppen zijn toegelaten, en de verantwoording daarvan verwijzen wij naar het Directorium van de Nederlandse Kerkprovincie voor het jaar 1970». (Quoad alios Ordines, qui in locum Ordinis Missae romani in regione nostra ab Episcopis permittuntur, remittimus ad Directorium Provinciae ecclesiasticae Neerlandiae pro anno 1970, ubi ratio quoque huius permissionis redditur).

Quaeritur: 1. *Habenine Episcopi facultatem permittendi alios Ordines ac Ordinem Missae a Paulo Papa VI approbatum*?

2. *Si negative ad primum, suntne alii Ordines Missae pro Provincia ecclesiastica Neerlandiae specialiter approbati*?

RESP.: Negative ad utrumque.

III. In commentario, de quo sub II, haec leguntur (p. 209): «De verantwoordelijke commissie heeft zich steeds door deze principen laten leiden; indien deze editio typica ervan blijk geeft dat zij niet altijd voldoende zijn toegepast, moet dit toegeschreven worden aan diverse factoren waaraan deze Ordo op de weg naar zijn promulgatie onderhevig is geweest (bijv. de ondeskundigheid inzake liturgie van de bisschoppen en de andere romeinse instanties).

Dit verklaart ook enkele verschillen met de in het Directorium voor de Nederlandse Kerkprovincie voor 1969 afgedrukte Ordo Missae, die in grote lijnen op een eerder projekt van genoemde commissie teruggaat». (Commissio cui munus Ordinem Missae instauratum praeparandi demandatum fuit, semper principiis pro hac instauratione in Constitutione de sacra Liturgia enunciatis (art. 50) obtemperavit. Si haec principia in editione typica Ordinis Missae non sufficienter applicata apparent, hoc diversis rerum adiunctis attribuendum est, quibus Ordo in via ad suam promulgationem subiectus fuit (v. g. imperitiae Episcoporum et aliarum auctoritatum romanarum in materia liturgica). Hinc explicatur quare novus Ordo Missae in nonnullis discrepat ab Ordine Missae, in Directorio Provinciae ecclesiasticae Neerlandiae pro anno 1969 typis edito, qui magna ex parte concordat cum aliqua adumbratione Ordinis Missae anteriore illius Commissionis).

Quaeritur: *Fuitne Ordo Missae, in Directorio Provinciae ecclesiasticae Neerlandiae pro a.* 1969 *typis editus, unquam a «Consilio ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia» approbatus*?

RESP.: Ante omnia miramur in periodico officiali, ut ita dicamus, dioecesano, quippe quod sub auctoritate ipsius Episcopi dioecesani edatur, aliis Episcopis (patet agi de membris «Consilii ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia») imperitiam in materia liturgica obici. Hoc nobis saltem defectus observantiae, ne modestiae dicamus, apparet.

Notandum insuper, ex Episcopis Consilii alios, ab ipsis Patribus conciliaribus electos, iam membra fuisse Commissionis Conciliaris de sacra Liturgia, alios, a propriis Conferentiis Episcopalibus praesentatos, nominatos fuisse, utpote iam praesides Commissionum nationalium de sacra Liturgia.

Deinde Commissio de qua agitur in periodico dioecesano, coetus a studiis erat cui solum munus incumbebat Ordinem Missae instauratum praeparandi, in ipso «Consilio» a membris, seu Cardinalibus et Episcopis, discutiendum, et demum Summo Pontifici proponendum, cui ius manebat rem, sive factis mutationibus sive non, approbandi vel reiciendi.

Denique, ad Ordinem Missae in Directorio Provinciae ecclesiasticae Neerlandiae pro anno 1969 typis editum quod attinet, numquam a «Consilio ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia» approbatus est et omni auctoritate carebat.

* Cuidam sacerdoti neerlandico: Notit. 6 (1970) 41-43.

3824

1970 FEB 2.-PAULUS VI, EPIST. AAS 62 (1970) 98-103

Epistula apostolica ad E.mum P. D. Ioannem S. R. E. Cardinalem Villot, a publicis Ecclesiae negotiis:

DE SACRO ECCLESIASTICO CAELIBATU

Signor Cardinale, Le dichiarazioni rese pubbliche in questi giorni in Olanda sopra il celibato ecclesiastico Ci hanno profondamente addolorato ed hanno sollevato tante questioni nel Nostro spirito: per i motivi di così grave atteggiamento, contrario alla sacrosanta norma vigente nella nostra Chiesa Latina; per le ripercussioni in tutto il Popolo
99 di Dio, specialmente nel / clero e nei giovani che si preparano al sacerdozio; per le conseguenze perturbatrici nella vita dell'intera Chiesa, e per le risonanze che essa provoca presso tutti i cristiani, ed anche tra gli altri membri della famiglia umana.

Davanti a questi interrogativi, Noi sentiamo il bisogno di aprire il Nostro animo a Lei, Signor Cardinale, che così da vicino condivide le sollecitudini del Nostro Apostolico ufficio.

Noi Ci domandiamo innanzitutto con umile ed assoluta sincerità interiore se non vi fosse da parte Nostra qualche responsabilità al riguardo di così infelici risoluzioni, tanto difformi dall'atteggiamento Nostro e da quello, crediamo, dell'insieme della Chiesa.

Il Signore Ci è testimone dei sentimenti di stima, d'affetto, di fiducia, che abbiamo sempre nutrito verso una porzione tanto benemerita del Corpo Mistico di Cristo come quella di Olanda. Ed Ella ben conosce, Signor Cardinale, l'azione sempre deferente ed amica, da Noi svolta, sia nelle personali conversazioni, sia nella corrispondenza epistolare, sia mediante l'interessamento degli Organi di questa Sede Apostolica per prevenire le dichiarazioni in questione.

Tali dichiarazioni portano a molte incertezze e turbamenti.

Di conseguenza è per Noi un dovere grave e impellente di precisare con ogni chiarezza l'atteggiamento Nostro: di colui, cioè, al quale un misterioso disegno della Divina Provvidenza ha affidato, in quest'ora difficile, la «sollicitudo omnium Ecclesiarum» [1].

I motivi addotti per giustificare un cambiamento così radicale della norma secolare della Chiesa Latina, apportatrice di tanti frutti di grazia, di santità e di apostolato missionario, sono ben conosciuti. Ma questi motivi, Noi dobbiamo precisarlo senza equivoco, non Ci appariscono convincenti. Essi sembrano trascurare in realtà una considerazione fondamentale ed essenziale che non va in nessun modo dimenticata e che è di ordine soprannaturale; sembrano cioè rappresentare un cedimento nel genuino concetto del sacerdozio.

La sola prospettiva che debba essere tenuta presente è, in effetti, quella della missione evangelica, di cui noi con fede, e nella speranza del Regno, siamo araldi e testimoni. Il Vescovo e il prete hanno missione di annunciare l'Evangelo della grazia e della verità [2], portare il messaggio della salvezza al mondo, fargli prendere nello stesso tempo coscienza del suo peccato e della sua redenzione, invitarlo
100 alla speranza, strapparlo agli / idoli sempre rinascenti, convertirlo al Cristo Salvatore. I valori evangelici non possono essere compresi e vissuti se non nella fede, nella preghiera, nella penitenza, nella carità e non senza lotte né mortificazioni, né senza suscitare ancora, talvolta, come il Cristo e gli Apostoli, lo scherno e il disprezzo del mondo, l'incomprensione e perfino la persecuzione. Il dono totale al Cristo giunge fino alla follia della Croce.

È la sempre più profonda comprensione di queste considerazioni, maturata provvidenzialemente nel corso d'una storia che ha conosciuto tanti sforzi e tante lotte per affermare l'ideale cristiano, che ha condotto la Chiesa Latina a fare della rinuncia al diritto di fondare una propria famiglia —già spontaneamente compiuta da tanti servitori dell'Evangelo— condizione per l'ammissione dei candidati al sacerdozio. Le accennate considerazioni sono valide tuttora, ed oggi forse più che in altri tempi. E noi, chiamati al seguito di Gesù, saremmo divenuti forse incapaci di accettare una legge comprovata da così lunga esperienza, e abbandonare tutto, famiglia e reti, per seguire Lui e portare la Buona Novella del Salvatore? [3]. Chi potrà trasmettere con pienezza di grazia e di forza [4], agli uomini dei nostri giorni, questo messaggio liberatore, meglio di pastori che sappiano consacrarsi irrevocabilmente e senza riserve al servizio esclusivo del Vangelo?

Di conseguenza, considerando tutto davanti a Dio, davanti al Cristo e alla Chiesa, davanti al mondo, Ci sentiamo in dovere di riaffermare chiaramente ciò che Noi abbiamo già dichiarato e più volte ripetuto, cioè che il legame tra sacerdozio e celibato, stabilito da secoli dalla Chiesa Latina, costituisce per essa un bene sommamente prezioso e insostituibile. Sarebbe grave temerità sottovalutare o addirittura lasciar cadere in desuetudine questo legame consacrato dalla tradizione, segno incomparabile di una dedizione totale all'amore del Cristo [5], che manifesta così luminosamente l'esigenza missionaria essenziale ad ogni vita sacerdotale, nel servizio del Cristo risuscitato, sempre vivente, al Quale il sacerdote si è consacrato, in una disponibilità totale per il Regno di Dio.

Quanto ai preti che, per ragioni riconosciute valide fossero venuti a trovarsi, malauguratamente, nella impossibilità radicale di perseverarvi —Noi sappiamo che si tratta solo di un piccolo numero, mentre la grande maggioranza
101 vuole restare fedele, con l'aiuto della grazia, agli impegni / sacri assunti davanti a Dio e alla Chiesa—, è con grande dolore che Noi Ci induciamo ad accogliere la loro istante preghiera di essere prosciolti dalle loro promesse e dispensati dai loro obblighi, dopo un attento esame di ogni singolo caso. Però la profonda comprensione che, in uno spirito di paterna carità, Noi vogliamo avere per le persone, non deve impedirCi di deplorare un atteggiamento così poco conforme a ciò che la Chiesa legittimamente attende da coloro che si sono definitivamente consacrati al suo esclusivo servizio.

La Chiesa, pertanto, continuerà domani come ieri ad affidare il divino ministero della parola, della fede e dei sacramenti della grazia ai soli sacerdoti che restino fedeli ai loro obblighi.

[1] *Cfr. 2 Cor.* 11, 28. [2] *Cfr. Io.* 1, 14. [3] *Cfr. Mc.* 1. [4] *Cfr. Act.* 6, 8. [5] *Cfr.*

http://www.obrascatolicas.com

La stessa contestazione multiforme che si manifesta oggi nei riguardi di una istituzione così santa qual è il sacro celibato, rende ancor più imperioso il Nostro dovere di sostenere e di incoraggiare in ogni modo la innumerevole schiera dei sacerdoti rimasti leali al loro impegni, ai quali va con specialissimo affetto il Nostro pensiero benedicente.

Per questo, con decisione presa dopo maturo esame, Noi affermiamo chiaramente il Nostro dovere di non ammettere che il ministero sacerdotale possa essere esercitato da coloro che dopo aver messo mano all'aratro si sono voltati indietro [6].

Non è questa d'altronde la tradizione costante anche delle venerabili Chiese Orientali, alle quali si ama far riferimento a questo proposito?

Del resto, appena osiamo pensare alle conseguenze incalcolabili che una diversa decisione comporterebbe per il Popolo di Dio sul piano spirituale e pastorale.

Mentre Ci sentiamo in dovere di riaffermare così, con tanta chiarezza, la norma del sacro celibato, non dimentichiamo una questione che Ci è proposta con insistenza da alcuni Vescovi, dei quali Noi conosciamo lo zelo, l'attaccamento alla venerabile tradizione del sacerdozio nella Chiesa Latina ed ai valori tanto eminenti che esso esprime, ma anche le ansie pastorali di fronte a certe necessità, del tutto particolari, del loro ministero apostolico. In una situazione di estrema carenza di sacerdoti —essi Ci domandano— e limitatamente alle regioni che si trovino in simile situazione; non si potrebbe forse considerare l'eventualità di ordinare per il sacro ministero uomini di età già avanzata, che abbiano dato nel loro ambiente la buona testi-
102 monianza di una vita familiare e professionale esemplare? /

Non possiamo dissimulare che una tale eventualità solleva da parte Nostra gravi riserve. Non sarebbe, infatti, tra l'altro, un'illusione molto pericolosa il credere che un tale cambiamento della disciplina tradizionale potrebbe, nella pratica, limitarsi a casi locali di vera ed estrema necessità? Non sarebbe poi una tentazione, per altri, di cercarvi una risposta apparentemente più facile all'insufficienza attuale di vocazioni?

In ogni caso, le conseguenze sarebbero così gravi e porrebbero delle questioni talmente nuove per la vita della Chiesa, che dovrebbero, semmai, essere previamente e attentamente esaminate, in unione con Noi, dai Nostri Fratelli nell'Episcopato, tenendo conto davanti a Dio del bene della Chiesa universale, che non si potrebbe disgiungere da quello delle Chiese locali.

Questi problemi, che si pongono alla Nostra responsabilità pastorale, sono veramente gravi e Noi, Signor Cardinale, abbiamo voluto a Lei confidarli.

Con Noi Ella è testimone degli appelli che da ogni parte Ci pervengono: numerosi Nostri Fratelli e Figli Ci supplicano di nulla cambiare in una così venerabile tradizione, ed insieme essi auspicano con Noi che i Nostri Venerati Fratelli Vescovi di Olanda intraprendano con la Sede Apostolica, in un contatto fiducioso e fraterno, una nuova riflessione, la quale dovrà maturare nella preghiera e nella carità.

Più che mai, per parte Nostra, Noi desideriamo di ricercare con i Pastori delle diocesi dei Paesi Bassi i mezzi per risolvere in modo conveniente i loro problemi, nella comune considerazione del bene di tutta la Chiesa. E perciò stimiamo necessario innanzi tutto, Signor Cardinale, di assicurare i Vescovi, i sacerdoti e tutti i membri della Comunità cattolica olandese della Nostra affezione costante, ma nello stesso tempo del Nostro convincimento che è indispensabile di riconsiderare, alla luce delle riflessioni sopra esposte e nello spirito di una autentica comunione ecclesiale, i voti espressi e l'atteggiamento assunto in una questione di così grave portata per la Chiesa universale.

Nel lavoro che, a questo scopo, sarà da svolgersi dalla Santa Sede, Noi contiamo particolarmente, Signor Cardinale, sulla sua valida collaborazione.

Il suo aiuto Ci sarà prezioso, anche per i contatti che saranno da prendere con i Vescovi del mondo intero affinché tutte le Conferenze Episcopali, mantenendosi in perfetta comunione con Noi e con la Chiesa universale nell'assoluto rispetto delle sue sante leggi, vogliano assicurare i sacerdoti, Nostri collaboratori, che seguiamo e continueremo a seguire / con affetto paterno le loro ansie d'apostolato e i loro problemi, e ricordare loro, insieme, la bellezza della grazia che il Signore ha ad essi accordato, i loro im-
103 pegni sacri, le esigenze missionarie del loro ministero. Né, in questa circonstanza, il Nostro cordialissimo pensiero potrebbe non andare ai giovani che con la generosità del loro slancio apostolico si preparano a servire di tutto cuore, nel Sacerdozio, Cristo e i loro fratelli. Essi, infatti, sono la speranza della Chiesa per l'evangelizzazione del mondo di domani: sempre che si impegnino irrevocabilmente e senza riserve nella forma di vita che la Chiesa loro propone.

Bisognerà finalmente, Signor Cardinale, chiedere insistentemente alla moltitudine delle anime fedeli, che restano silenziose, ma non per questo soffrono meno in quest'ora di prova, generose preghiere.

Che il Signore conceda a tutti, Pastori e fedeli, la fermezza della fede, la forza della speranza e l'ardore della carità: «la grazia sia con tutti quelli che amano Nostro Signore Gesù Cristo di un amore immutabile» [7].

Con questi sentimenti Noi Le impartiamo, Signor Cardinale, la Nostra Benedizione Apostolica.

Dal Vaticano, 2 Febbraio 1970, nel giorno della Presentazione di Gesù al Tempio.—PAULUS PP. VI

Adn. A. M. ERBURU in Confer 15 (1970) 237-259; J. M. HENNAUX in Vie cons. 7 (1971) 351-368; J. E. LYNCH in Jurist 32 (1972) 14-38, 189-212; NrT 92 (1970) 311.

Mal. 1, 29. [6] *Cfr. Lc.* 9,62.

3825

1970 FEB 2.-SC RELIGIOSORUM, DECLARATIO. PART.*

NORMAE PARTICULARES IN NOVIS CONSTITUTIONIBUS O.F.M. NON RECEPTAE DECLARANTUR ABROGATAE, ET NONNULLA EXPERIMENTA PERMITTUNTUR IN MATERIA PAUPERTATIS FRANCISCANAE

Romae die 2 febr. 1970

Reverendissime Pater, Litteris dierum 15 Iunii et 17 Decembris 1969, huic transmissis, preces Ordinis Fratrum Minorum delatae sunt, scilicet:

1. Ut anteriores pontificiae declarationes in Regulam S. Francisci quatenus in Fratrum Minorum Constitutionibus receptae non sint, penitus abrogatae declarentur;

2. ut ipsius Regulae elementa, quoad vim dumtaxat praeceptivam, eatenus vigere dicenda sint, quatenus in praedictis Constitutionibus expresse reportentur et definiantur;

3. ut facultas agnoscatur Capitulis Generalibus easdem Constitutiones cum Regula interpretandi easque novis temporum adiunctis opportune accommodandi, sub suprema tamen Apostolicae Sedis auctoritate, quae in casu praesertim in approbandis Constitutionibus exercetur».

Insuper petebatur ut placita Capituli Generalis Specialis circa paupertatem franciscanam probarentur:

«Cum hodie pecunia sit medium necessarium commutationis etiam pro pauperibus, Fratribus quoque licet eiusdem usus.

In usu autem pecuniae Fratres omnes a Superioribus omnino dependeant, sive licentiam impetrando, sive de acceptis fidelem reddendo rationem.

Rei oeconomicae peritus, sive Frater, sive alia persona designetur a Definitorio generali vel provinciali qui munus gerat oeconomi sive generalis sive provincialis sive conventualis sub dependentia Superiorum, et ipsi competunt omnia iura et functiones syndici apostolici ad normam Constitutionum generalium vigentium.»

His omnibus iterum atque iterum examinatis, haec Tibi nota reddere propero:

a) In Audientia, die 5 Iulii 1969, Secretario huius Sacrae Congregationis concessa, Summus Pontifex instanter affirmare dignatus est authenticam eximii Sancti Francisci Regulae interpretationem Sanctae Sedi reservandam esse, facultate tamen facta Capitulis Generalibus Tui Ordinis Regulam ipsam novis temporum adiunctis opportune accommodandi, quae tamen accommodatio vel Regulae interpretatio ab iisdem Capitulis Generalibus facta, vigorem legis habere nequibunt, nisi prius ab ipsa Sancta Sede approbatio obtenta fuerit.

b) Quoad vero paupertatem franciscanam, cum agatur de decisionibus quae aliquid de Sancti Francisci Regula immutent, cuius authentica interpretatio Sanctae Sedi re-

servatur, petitio Summo Pontifici submissa est, qui, in Audientia diei 22 Ianuarii, mihi concessa, benigne adnuit ut quae a Capitulo Generali statuta sunt et supra referuntur circa paupertatem religiosam, experimento usque ad proximum Capitulum Generale subici posse. Attamen cum haec paupertas franciscana dicatur, eo quod beatus Franciscus non modo pauper re et spiritu ipse fuerit, sed, tempora praecurrens, paupertatem ipsam «movis etiam formis» (decr. Perfectae caritatis, 13) suis asseclis praescripserit, Summus Pontifex enixe cupit ut tam Patris vestri pretiosum donum religiose custodiatis. Paupertas enim, nostris praesertim temporibus, signum praeclarum Regni caelestis «quod multum existimatur» (decr. Perfectae caritatis, 13) exstat. Ne igitur haec franciscana paupertas paulatim elabatur, uti etiam a recenti Capitulo Generali asseveratur, haec semper meminisse iuvabit:

Superiores quamlibet coacervationem ac negotiationem studiose vitantes, pecunia utantur tantum ad necessaria vitae et ad opera caritatis sustinenda.

De falsi nominis pauperum numero, qui pauperes quidem esse cupiunt, sed eo pacto ut nihil eis desit, esse nolite.

In usu omnium rerum condicionis vestrae paupertatis memores estote, ita ut iste usus vos re et spiritu pauperes esse ab omnibus dignosci valeatis et testimonium evangelicum paupertatis sive personalis sive communitariae in Ecclesia semper praebere possitis.

c) Quoad demum anteriores Declarationes Pontificias in Sancti Francisci Regulam, hoc Sacrum Dicasterium haec decernere opportunum putat:

Anteriores Pontificiae Declarationes in S. Francisci Regulam, quoad earum dumtaxat vim praeceptivam, abrogatae declarantur, exceptis earundem Declarationum dispositionibus quae in vigenti iure communi et in Constitutionibus continentur, firma manente circa haec praescripta specifica obligatione authenticae interpretationis pontificiae uti exigitur pro ipsa Sancti Francisci Regula. His exceptis, in reliquo, Constitutiones Ordinis iuris communis normis subsunt.

Meam in Te observantiam profiteor ac permaneo Paternitati Tuae Reverendissimae addictissimus.—I. Card. ANTONIUTTI, *Praef.* E. Heston, C. S. C., *Secr.*

* Ministro Gen. O. F. M., Prot. N. 6130/68: AOFM 89 (1970) 25-28 Adn. J. A. MARTIN in REDG 28 (1970) 549-576.

3826

1970 FEB 2.-SC CULTUS, DECRET. AAS 62 (1970) 553

NOVUS PROFESSIONIS RELIGIOSORUM RITUS INSTAURATUS PROMULGATUR

I—Decretum approbationis

Professionis ritus, quo religiosi, consilia evangelica amplectentes, Deo se devovent, instauratus est ad mentem Constitutionis de sacra liturgia. Vita Deo sacrata religionis vinculis, magno in honore semper fuit apud Ecclesiam, quae professionem religiosam usque a primis saeculis sacris ritibus exornavit. Concilii Vaticani II Patres in Constitutione de sacra liturgia praeceperunt ut conficeretur ritus professionis religiosae et renovationis votorum, qui ad maiorem unitatem, sobrietatem dignitatemque conferret et ab iis qui professionem vel votorum renovationem intra Missam peragerent, salvo iure particulari, assumeretur (art. 80).

Cui praecepto obsecutum, Consilium ad exsequendam Constitutionem de sacra liturgia hunc Ordinem professionis religiosae apparavit, quem Summus Pontifex Paulus VI Auctoritate Sua Apostolica approbavit, Rituali Romano inseruit evulgarique iussit. Quapropter haec Sacra Congregatio pro Cultu Divino, de speciali mandato eiusdem Summi Pontificis illum promulgat.

Conferentiae Episcopales, si casus fert per Commissiones Mixtas plurium Nationum eiusdem linguae, collatis consiliis cum Coetibus Superiorum, qui in singulis Nationibus religiosorum incepta ordinant atque componunt, curent ut huius ritus interpretationes populares diligenter fiant.

Instituta religiosa autem, cum professionis ritus unius cuiusque familiae religiosae naturam atque spiritum exprimere debeat, hunc Ordinem ita aptent ut indolem suam perspicue ostendat et ad hanc Sacram Congregationem confirmandum quam primum mittant.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 2 Februarii 1970, in festo Praesentationis Domini.—Benno Card. GUT, *Praef.* H. Bugnini, *a Secr.*

II—Ordo Professionis religiosorum

PRAENOTANDA*

I. DE PROFESSIONIS RELIGIOSAE NATURA ET VI

1. Sacris religionis vinculis, multi fideles, a Deo vocati, Domini servitio hominumque bono consecrantur et Christum Iesum pressius sequi nituntur, evangelica observantes consilia. [1] Quo fit ut Baptismi gratia uberiores in eis afferat fructus.[2]

2. Pia Mater Ecclesia magno in honore semper habuit vitam religiosam quae, Spiritu Sancto duce, saeculorum decursu varias induit formas; [3] ad dignitatem status canonici eam erexit; complures familias religiosas probavit, quas prudentibus custodit legibus.[4]

Ipsa enim Ecclesia professionis votorum suscipit, prece sua publica eis auxilia et gratiam a Deo impetrat, eos Deo commendat eisque spiritualem benedictionem impertitur, oblationem eorum Sacrificio eucharistico adsocians.[5]

II. DE RITIBUS QUI VITAE RELIGIOSAE GRADUS COMITANTUR

3. Gradus per quos religiosi Deo et Ecclesiae se devovent, sunt: novitiatus, prima professio vel alia sacra ligamina, professio perpetua. Quibus, secundum Institutorum constitutiones, adnectitur renovatio votorum.

4. Novitiatus, a quo vita religiosa incipit, [6] experimenti tempus est tum novitio cum eius familiae religiosae. Initio novitiatus ritum peragere praestat, quo Dei gratia impetretur ut eius finis peculiaris attingatur. Hic ritus, sua ipsius natura, sobrius esse debet atque expeditus, sodalium coetui reservatus. Fieri autem debet extra Missam.

5. Sequitur prima professio, qua novitius votis temporalibus coram Deo et Ecclesia se consilia evangelica secuturum promittit. Votorum temporalium emissio fieri potest intra Missam, nulla tamen peculiari sollemnitate. Primae professionis ritus cum allorum vitae religiosae insignium tum habitus traditionem providet, secundum antiquissimam consuetudinem habitus tradendi expleto probationis tempore: habitus enim signum est consecrationis. [7]

Sicubi promissio vel alius generis vincula professionis locum tenent,[8] ritus opportune fit in congrua actione liturgica veluti in liturgia verbi aut in hora divini Officii, Laudibus et Vesperis praesertim aut, si adiuncta expostulant, in ipso Sacrificio eucharistico.

6. Legitimo temporis spatio exacto, emittitur professio perpetua, qua religiosus Dei et Ecclesiae servitio in perpetuum mancipatur. Professione autem perpetua repraesentatur Christus cum sponsa Ecclesia indissolubili vinculo coniunctus.[9]

Professionis perpetuae ritus convenienti sollemnitate, sodalium religiosorum populique concursu intra Missam peroportune persolvitur.[10] Hae sunt eius partes: *a)* Professuorum appellatio aut postulatio, quae tamen pro opportunitate omitti potest. *b)* Homilia seu allocutio, qua populus et professuri de vitae religiosae bono admonentur. *c)* Interrogationes, quibus Celebrans aut Superior ex professuris quaerit num ad Deo se devovendos et perfectam sectandam caritatem, secundum regulam suae familiae religiosae, sint parati. *d)* Supplicatio litanica, qua oratio ad Deum Patrem dirigitur et sanctissimae Virginis Mariae omniumque Sanctorum intercessio exquiritur. *e)* Professionis emissio, quae fit coram Ecclesia, legitimo Instituti Superiore, testibus populoque. *f)* Solemnis benedictio seu consecratio professorum, qua Mater Ecclesia professionem religiosam consecratione liturgica confirmat, Patrem caelestem exorans ut Sancti Spiritus dona super professos abundanter effundat. *g)* Professionis insignium traditio, si familiae religiosae consuetudo expostulat, quibus perpetua Deo dicatio exterius significatur.

7. Apud quasdam familias religiosas, statutis temporibus, secundum constitutiones vota renovantur.

Haec renovatio intra Missam fieri potest, absque tamen sollemnitate, praesertim si vota saepius vel quotannis renovantur.

Ad illam tantum renovationem votorum, cui iuris vis inest,

* Rituale Romanum ex decreto sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli Pp. VI promulgatum: Ordo professionis religiosae, editio typica, Typis Poliglottis Vaticanis 1970 pag. 7-10, 97, 111.

[1] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 43 [LE 3232]; Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 1 [LE 3333]. [2] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 43. [3] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 43; Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 1. [4] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 45; Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 1. [5] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 45. [6] Cf. S. Congr. pro Religiosis et Institutis saecularibus, Instructio *Renovationis causam*, 6 Ianuarii 1969, n. 13 [LE 3707]. [7] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae *Perfectae caritatis*, n. 17. [8] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 44; S. Congr. pro Religiosis et Institutis saecularibus, Instructio *Renovationis causam*, 6 Ianuarii 1969, nn. 2, 7. [9] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 44. [10] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra liturgia *Sacrosanctum*

http://www.obrascatolicas.com

ritus liturgicus pertinet. Tamen, apud nonnullas familias religiosas mos invaluit vota renovandi pietatis causa. Multis modis hoc peragi potest; verum haud commendanda est consuetudo intra Missam publice agendi quod privatae devotionis est. Si autem opportunum videtur vota publice renovare peculiaribus diebus anniversariis, exempli gratia XXV vel L anno religionis, adhiberi potest ritus renovationis votorum, aptatis aptandis.

8. Hi ritus, cum uti alia sit indoles, suam quisque celebrationem requirunt ideoque rituum coacervatio in eadem actione liturgica omnino vitanda est.

III. De Missa in ritu professionis religiosae adhibenda

9. Quoties professio religiosa, perpetua praesertim, intra Missam celebratur, convenienter dicitur una ex Missis ritualibus in die professionis religiosorum, quae sunt in Missali Romano aut in Propriis Missarum legitime probatis. Occurrente vero sollemnitate vel dominica temporis Adventus, Quadragesimae, Paschae dicitur Missa de die, servatis, pro opportunitate, formulis propriis in prece eucharistica et in benedictione finali.

10. Cum autem liturgia verbi celebrationi professionis aptata magnam vim habeat ad vitae religiosae naturam et munera illustranda, quando Missa «in die professionis religiosorum» prohibetur, unam lectionem sumere licet ex iis quae in peculiari lectionario recensentur; praeterquam in Triduo sacro, in sollemnitatibus Nativitatis Domini, Epiphaniae, Ascensionis, Pentecostes et Ss.mi Corporis et Sanguinis Christi vel in aliis sollemnitatibus de praecepto servandis.

11. Ad Missam ritualem «in die professionis religiosorum» celebrandam, sacrae vestes coloris albi adhibentur.

IV. De aptationibus quae singulis Institutis competunt

12. Normae ad initiationis ritum peragendum (nn. 1-13) obligatoriae non sunt, nisi contrarium aperte dicatur (ex. gr. de ritu semper extra Missam persolvendo, n. 2) aut res ad intimam ritus naturam pertinet (ex gr. norma ut ritus sit simplex atque expeditus, n. 3).

13. Ritibus professionis temporalis, professionis perpetuae, renovationis votorum uti debent omnes qui professionem religiosam intra Missam emittunt vel renovant, nisi iure particulari fruantur.[11]

14. Praestat tamen ut familiae religiosae ritum convenienter aptent, quo uniuscuiusque Instituti naturam et spiritum melius referat ac reddat. Ad hoc singulis Institutis facultas datur ritum aptandi, actis ab Apostolica Sede recognoscendis.

In professionis ritu aptando haec praesertim serventur: *a)* Ritus collocetur immediate post evangelium. *b)* Partium distributio minime perturbetur. Nihil vero obstat quominus quaedam partes omittantur vel aliae similis naturae in earum locum substituantur. *c)* Discrimen liturgicum inter professionem perpetuam et professionem temporalem vel renovatam accurate servetur, nullam alterius peculiarem partem in alteram inducendo. *d)* Ut suo loco dicitur, multae formulae ritus professionis commutari possunt, immo debent ut natura et spiritus Instituti ex illis emineat. Cum Rituale Romanum plures exhibet formulas ad libitum, Ritualia particularia possunt alias formulas eiusdem generis adicere.

15. Quoniam professio «coram sanctissimo Sacramento» ante ipsam Communionem cum recto liturgiae sensu minus congruit, hic ritus prohibetur quominus posthac a novis familiis religiosis assumatur. Institutis autem quae, iure particulari, eum adhibent suadetur ut eo uti desinant.

Item religiosi omnes qui particulari ritu utuntur, admonentur ut, sepositis iis quae principiis instauratae liturgiae aperte contradicunt, purioribus liturgiae formis adhaereant easque sectentur. Hac ratione sobrietas illa obtinebitur necnon dignitas et maior unitas hac in re tantopere commendatae.[12]

[*Sequitur ritus liturgicus*].

III—Ritus promissionis religiosorum

Normae Generales

1. Quibusdam Religionibus opportunum videtur novitios, exacto novitiatus canonici anno, vota temporaria non emittere, sed sive per aliquot annos sive usque ad tempus professionis perpetuae, Instituto tantum devinciri peculiari promissione vel aliis ligaminibus temporariis.[1]

2. Quamquam promissio aut alia temporaria ligamina, sua ipsorum natura, a votis religiosis differunt, tamen ad tria consilia evangelica referuntur et quodammodo professionem praeparant.[2] Quare valde praestat ut haec fiant ferventi comitante oratione; immo pia Mater Ecclesia sinere non dubitat promissionem emitti in congrua actione liturgica veluti in celebratione verbi Dei vel divini Officii, Laudum et Vesperarum praesertim, aut, si adiuncta expostulant, in ipso Sacrificio eucharistico.

3. In disponendo promissionis ritu, maxima adhibeatur cura, ut eius peculiaris indoles servetur neque ei inserantur quae professionis religiosae sunt. Itaque in formulis componendis, in lectionibus deligendis, in signis liturgicis statuendis vitentur ea quae vi iuris aut ex antiquo more ad professionis religiosae ritum pertinent.

4. Promissionis emissio actus est communitati praesertim servatus; nam promissio eo in primis spectat ut candidatus diutius vitam religiosam experiatur et Instituto probetur. Ideoque ritus congrua sobrietate est persolvendus.

[*Sequitur ritus liturgicus*].

IV—Exemplar Formulae Professionis

Unicuique familiae religiosae est facultas componendi formulam professionis a S. Congregatione de Religiosis et Institutis saecularibus probandam. Ad utilitatem vero Institutorum religiosorum, hoc exemplar proponitur.

I. Qui vota profitetur: *Ego N. N. ad Dei honórem, firma voluntáte impúlsus intímius Ei me consecrándi Christámque prǽsius tóta vita sequéndi, coram frátribus adstántibus, in mánibus tuis N. N.* perpétuam** castitátem, paupertátem, obœdiéntiam vóveo secúndum (Régulam et) Constitutiónes N. *** et huic famíliae me toto corde trado, ut Sancti Spíritus grátia, beáta Maria Vírgine adiuvánte, in Dei Ecclesiǽque servítio perfectam pérsequar caritátem.*

II. Qui vota recipit, apto ritus loco (cf. Pars I, n. 70, p. 33; Pars II, n. 77, p. 76), dicere potest: *Et ego potestáte mihi tradita, nómine Ecclésiae, vota a vobis (te) in N. *** emíssa, súscipio, vosque (teque) Deo instánter commendo, ut oblatiónem vestram (tuam), Sacrifício eucharístico adsociátam, perficere valeátis (váleas).*

* Dicitur nomen et manus Superioris, qui professionem recipit.
** Vel dicatur tempus ad quod professio extenditur.
*** Dicitur nomen familiae religiosae.

Adn. I. M. CALASUIG in Notit. 6 (1970) 118-120; J. E. ENOUT in LE 78 (1962) 3-38; PrM 59 (1970) 65-70.

3827

1970 FEB 2.-SC CULTUS DIVINI, RESCRIPTUM. PART.*

Facultas datur transferendi sollemnitatem Omnium Sanctorum et Commemorationem defunctorum ob aptationem liturgicam usibus popularibus regionis Laotiae et Cambogiae in honorem mortuorum

Exc.mus D. E. Loosdregt, Vicarius Apostolicus Vientianensis, Praeses Conferentiae Episcopalis Laotiae et Cambogiae, die 20 ianuarii 1970 petiit a Sacra Congregatione pro Cultu divino confirmationem decisionis eiusdem Conferentiae transferendi sollemnitatem Omnium Sanctorum et Commemorationem omnium fidelium defunctorum diebus inter 15 septembris et 15 octobris, quibus quotannis in Cambogia ex saeculari populi consuetudine festivitates celebrantur in honorem mortuorum («Prachum Ben»). Petitionem sequentibus corroborabat rationibus:

A) Description des fêtes traditionnelles en l'honneur des morts au Cambodge

1. *Temps*: au mois dit de «Photrobot» (du cycle lunaire), à partir de la lune décroissante (entre le 15 septembre et le 15 octobre) ont lieu des fêtes solennelles, traditionnelles en l'honneur des défunts de la famille, de la nation.

Fêtes, dites du «Prachum Ben»: fêtes de l'offrande des gâteaux de riz aux âmes des défunts.

2. *Heures*: les cérémonies débutent à la tombée de la nuit et durent jusqu'à l'aube.

3. *Lieu*: elles ont lieu soit à la pagode bouddhiste, soit à la maison familiale.

4. *Rites*: à la pagode ou à la maison: les rites se déroulent en présence d'un ou de plusieurs moines bouddhistes: *a)* une prédication par un moine sur la vie, la mort, les liens de parenté entre les vivants et les morts; *b)* une récitation de prières: 1) demande aux morts d'agréer les offrandes, de protéger les membres de la famille; 2) souhaits de repos et de félicité aux défunts; 3) offrande des mérites des vivants aux morts.

5. *Croyances*: *a)* les âmes des morts sortent de «L'Ombre» pour rendre visite à leur lieu d'origine et à la parenté encore en vie; *b)* l'existence effective de liens de parenté entre les morts et les vivants; *c)* les vivants doivent du respect aux défunts: reconnaissance et déférence exprimées par des offrandes (gâteaux de riz) aux âmes des morts; *d)* les vivants ne croient pas que les âmes des défunts *mangent* ces offrandes, mais invitent tout de même, par déférence, les morts à manger avec eux ces offrandes (communion au même repas); *e)* les vivants croient à la protection possible des défunts (le culte des saints), invoquent leur protection à cette occasion sur tous les vivants, les membres de la famille, de toute la nation; *f)* les vivants offrent des mérites (acquis au cours de l'année) aux défunts de la famille et leur souhaitent repos et félicité, au cours d'une prière solennelle.

B) Convenance pour les chrétiens du Cambodge de célébrer, à cette occasion, les fêtes de la Toussaint et de la commémoraison de tous les fidèles défunts.

1. Le contenu des fêtes traditionnelles peuvent acquérir un sens chrétien: offrandes avec demande de protection des défunts (saints) et souhaits de repos et de félicité pour les

autres défunts (non encore parvenus au bonheur du ciel), étant bien entendu que l'honneur rendu aux saints est une action de grâces à Dieu «qui, en couronnant leurs mérites, couronne ses propres dons», et les souhaits de félicité deviennent prière chrétienne.

2. Les fêtes traditionnelles durent trois jours, qui sont fériés dans tout le Cambodge:

a) les parents se rendent à leur ville et village d'origine pour célébrer avec tous les autres membres de la famille ces fêtes en l'honneur des défunts;

b) les chrétiens, pour la plupart, ont des parents non-chrétiens et amis non-chrétiens et se sentent parfois gênés de rester étrangers à ces fêtes familiales traditionnelles. Ils devraient pouvoir célébrer les fêtes des défunts, *en même temps* que les autres membres de la famille;

c) cela éviterait aux chrétiens d'être éventuellement taxés de négligence à l'égard des défunts ou du reproche de célébrer des cérémonies à des dates différentes (1er et 2 novembre);

d) les 1er et 2 novembre ne sont pas jours fériés au Cambodge et bien des chrétiens ont du mal à célébrer la Toussaint et la Commémoraison des Défunts ces jours-là;

e) la possibilité de christianiser les fêtes traditionnelles tout en permettant aux chrétiens et non-chrétiens de s'unir dans une même célébration, à la même date, nous paraît intéressante;

f) la possibilité d'organiser une pastorale à cette occasion unique où chrétiens et non-chrétiens se retrouvent *ensemble* soit à l'église, soit au cimetière;

g) en effet, il faut noter que les non-chrétiens viennent nombreux, pendant les trois jours de fêtes traditionnelles, prier dans les cimetières chrétiens pour les membres chrétiens de leur famille, et certains passent même à l'église avant de s'en aller.

Rescr.—[Sacra Congregatio pro Cultu divino petitam confirmationem dedit die 26 ianuarii 1970].

* Ad Praesidem Conferentiae episcopalis Laotiae et Cambogiae, Prot. N. 240/70: Notit. 6 (1970) 97 et 133.

3828

1970 FEB 6.-SC CULTUS DIVINI, INSTRUCTIO. PART.*

De unica versione vernacula textuum liturgicorum pro nonnullis tantum textibus servanda

In confirmandis Actis Conferentiarum Episcopalium, in iis quae linguam vernaculam respiciunt, Apostolica Sedes sedulo attendit ut in regionibus ubi una eademque lingua viget, unitas textuum liturgicorum haberetur; et proinde promovit institutionem Commissionum «mixtarum» pluribus Conferentiis Episcopalibus communium, ut unica interpretatio popularis textuum liturgicorum praepararetur (cfr. Epistolam Em.mi Card. Lercaro, diei 16 oct. 1964: *Notitiae* 1, 1965, p. 195 [LE 3221]; Allocutionem Summi Pontificis Pauli VI ad paticipantes Conventum de interpretationibus popularibus textuum liturgicorum, die 10 nov. 1965: *Notitiae* 1, 1965, p. 380).

Quae, ingenti labore, a Commissionibus mixtis parata sunt, ostendunt beneficia et utilitatem huius cooperationis (cfr. «*Instruction sur la traduction des textes liturgiques pour la célébration avec le peuple*», 25 janv. 1969, n. 41: *Notitiae* 5, 1969, p. 11) [LE 3709]. Attamen difficultates quaedam negari non possunt, ad interpretationes a Commissionibus mixtis apparatas, diversorum populorum exigentiis aptandas, praesertim ex eo quod documenta supra relata postulabant *unicam* interpretationem popularem *omnium* textuum liturgicorum.

Attentis proinde iteratis petitionibus nonnullarum Conferentiarum Episcopalium, Summus Pontifex statuit uniformitatem servandam esse solummodo in textu *Ordinis Missae*, et in partibus quae *directam participationem populi requirunt*.

Quae nova norma significata directo Conferentiis Episcopalibus linguae lusitanae (die 12 nov. 1968, Prot. n. 2578-68), linguae hispanicae (die 5 augusti 1969, Prot. n. 905-69), ceteris proposita est in Instructione de Constitutione Apostolica «*Missale Romanum*» gradatim ad effectum deducenda, diei 20 oct. 1969, n. 4 (*Notitiae* 5, 1969, p. 420) [LE 3789].

Ut autem relationes inter Commissiones mixtas et Conferentias Episcopales clariores sint et faciliores evadant, praeter ea quae in supra memorata «Instructione de populari interpretatione textuum liturgicorum pro celebratione cum populo», n. 4, edicta sunt, quae sequuntur definitive statuuntur:

1. Unica habeatur interpretatio: *a)* pro omnibus liturgiae partibus, prouti sunt acclamationes, responsiones, dialogi, quae directam populi participationem requirunt; *b)* in Missa, pro partibus ad Ordinem Missae pertinentibus; *c)* in Officio divino, pro psalmis, hymnis, et precibus ad Laudes et ad Vesperas.

2. Pro aliis textibus liturgicis, unica interpretatio commendatur; attamen, ubi vera necessitas exstet, singulae Conferentiae Episcopales poterunt aut communem interpretationem aptare, aut novam interpretationem conficere.

3. Textus de quibus supra, n. 1, ab omnibus Conferentiis Episcopalibus, quae iis uti debent, approbandi sunt, antequam eorumdem textuum confirmatio ab Apostolica Sede concedatur. De huiusmodi autem Conferentiarum Episcopalium approbatione constabit ex relatione Praesidis Commissionis mixtae ad hanc Sacram Congregationem.

Haec nova ordinatio non minuit opportunitatem et utilitatem communis laboris Commissionum mixtarum, quinimmo faciliorem reddere intendit consensionem inter Conferentias Episcopales circa textum liturgicum eadem lingua exaratum. Haec Sacra Congregatio valde exoptat ut actuositas Commissionum mixtarum pergat uberiore cum fructu.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu divino, die 6 februarii 1970.—Benno Card. Gut, *Praef.* H. Bugnini, *a Secretis*.

* Ad Praesides Conferentiarum episcopalium, Prot. N. 284/70: Notit. 6 (1970) 84-85.

3829

1970 FEB 14.-SC EPISCOPORUM, DECRETUM. PART.*

Statuta de modo celebrandi Synodum communem omnium dioecesium Germaniae approbantur

Germaniae Ditionis Sacrorum Antistites quo efficacius in singulis dioecesibus decisiones Concilii Oecumenici Vaticani II ad effectum perducerentur et vita christiana maiora accipiat incrementa virtutum consilium inierunt Synodum communem suarum Ecclesiarum, iuxta peculiaria Statuta celebrandam, convocandi.

Cum vero eadem Statuta ad Apostolicam Sedem relata fuerint ut adprobationem assequerentur, Summus Pontifex Paulus, Divina Providentia PP. VI, referente infrascripto Cardinali Sacrae Congregationis pro Episcopis Praefecto, in Audientia diei 14 februarii anno 1970, Statuta supra commemorata rata habuit et adprobavit, firmis tamen manentibus iis quae in Decreto Concilii Oecumenici Vaticani II «De pastorali Episcoporum munere in Ecclesia» n. 38, 4 et in art. 12 Statutorum Conferentiae Episcopalis Germaniae praescribuntur.

Datum Romae, ex Aedibus Sacrae Congregationis pro Episcopis, die 14 Februarii Anno 1970.—C. Card. Confalonieri, *Praef.* Ernestus Civardi, *a secretis*.

* Ordinariis locorum Germaniae, Prot. N. 122/69: AKKR 139 (1970) 150-151. Vide textum Statutorum in AKKR 138 (1969) 544-549. Adn. AKKR 138 (1969) 550-556; W. AYMANS in AKKR 139 (1970) 405-427.

3830

1970 FEB 23.-CONV. CUM AUSTRIA. AAS 62 (1970) 164

Ratihabitio Conventionis inter Sanctam Sedem et Rempublicam Austriacam in re patrimoniali et oeconomica

Vide *textum* sub die 1969 Sept. 29: LE 3783.

3831

1970 FEB 27.-CONV. c. RHEN.-PALAT. AAS 62 (1970) 162

Ratihabitio Conventionis inter Sanctam Sedem et Rhenaniam-Palatinatum circa nonnullas mutationes in Concordatum introducendas

Vide *textum* sub die 1969 Apr. 29: LE 3744.

3832

1970 MAR 8.-SC RELIGIOSORUM, DECLARATIO. PART*

Supprimitur clausura papalis pro Regularibus, exceptis monachis

Roma, 8 marzo 1970

Reverendo Padre, Sono pervenute a questa Sacra Congregazione specialmente negli ultimi anni, molte ripetute richieste da parte di vari Ordini (Canonici Regolari, Mendicanti, Chierici Regolari), intese ad ottenere la dispensa dalla clausura papale.

Allo scopo di assecondare in maniera più consona alle esigenze dei tempi le eventuali richieste dei Superiori Generali, è stata presentata al Santo Padre una petizione per poter autorizzare i suddetti Ordini, con esclusione dei Monaci, a regolare la loro clausura in conformità al can. 604 del Codice di Diritto Canonico.

A tale riguardo, mi pregio comunicarLe che, nella udienza

http://www.obrascatolicas.com

concessami il 23 corr. mese, il Sommo Pontefice, accogliendo favorevolmente la domanda, ha accordato la grazia richiesta.

La prego pertanto di voler portare a conoscenza dei Superiori Generali interessati che essi, se lo desiderano, potranno far uso della concessione pontificia.

Colgo l'occasione per professarmi con sensi di religiosa stima della Paternità Vostra devotissimo in Domino.—Ildebrando Card. Antoniutti, *Prefetto*. Edoardo Heston, C.S.C., *Segr.*

* Praesidi Unionis Superiorum Generalium, Prot. N. S. R. 20/70: AOFMCap 86 (1970) 47-48. Vide Decretum diei 4 Ian. 1970: LE 3860 et Adn. ibi appositas.

3833

1970 MAR 9.-PAULUS VI, LIT. AP. AAS 62 (1970) 760-761

In Mauritio Apostolica Nuntiatura constituitur

PAULUS PP. VI

Ad perpetuam rei memoriam.—Nulli non cognitum est quantopere amicitias firmare et augere, itemque necessitudines constringere, quae inter Sanctam hanc Sedem atque civiles populorum nationes intercedant, tum causam Ecclesiae, tum gentium ipsarum iuvent: nam ubi haec florent sive catholica res diuturna quiete ac satis firma pace usa, 761 suis / proficit institutis in immortalis Numinis gloriam aeternamque hominum salutem, sive gentes, ablatis discordiis, quibus civitates pereunt, atque simul civibus christianae veritatis stimulis additis, magnos inde usus percipiunt. Quae cum ita sint, cum Sacrae Congregationi pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide visum sit in Insula Mauritio Nuntiaturam Apostolicam condere, quae id spectet et animadvertat in regione dioecesis Portus Ludovici quae adumbravimus, atque in universum religionis progressionem ibi loci tueatur, Nos, omnibus qua opus est consideratione reputatis, ea quae Sacra Congregatio illa censuit esse facienda probamus ac rata habemus. Motu ergo proprio *Apostolicam Nuntiaturam* in Mauritio constituimus, cum iuribus et privilegiis debitis, ut iure describuntur, Sede in urbe Tananarive collocata. Contrariis nihil obstantibus. Ceterum, haec quae iussimus, firma tum in praesens tum in posterum esse volumus, suosque effectus habere.

Datum Romae, apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die nono mensis martii, anno Domini millesimo nongentesimo septuagesimo, Pontificatus Nostri septimo.—Aloisius Card. Traglia, *S. R. E. Cancellarius.*

3834

1970 MAR 10.-SC SACRAMENT., RESCRIPTUM. PART.*

Facultas datur celebrandi Missam in Cena Domini horis vespertinis et etiam matutinis, cum facultate concelebrandi postea in Missa principali vespertina

Diligenti examini subiectis plurium Ordinariorum precibus, qui ab hac Sacra Congregatione petierunt ut facilior redderetur participatio Celebrationi eucharisticae, feria V in Cena Domini, ad Communionem paschalem eo die sumendam, haec Sacra Congregatio, de mandato Sñi Domini Nostri Pauli Papae VI, ea quae sequuntur statuit:

1. Ubi ratio pastoralis id postulet, loci Ordinarius permittere poterit ut, praeter Missam principalem «In Cena Domini», altera Missa celebrari valeat, horis vespertinis, in ecclesiis aut oratoriis publicis et semipublicis. In casu autem verae necessitatis, concedere poterit ut haec Missa etiam horis matutinis celebretur sed tantummodo pro fidelibus, qui nullo modo Missam vespertinam participare valeant; caveatur tamen ne huiusmodi celebrationes in bonum privatorum fiant, et ne praeiudicio sint Missae vespertinae principali.

2. Sacerdotes, qui in Missa chrismatis aut ad utilitatem fidelium iam celebraverint, denuo concelebrare valent in Missa vespertina.

Datum Romae, die 10 Martii 1970.

* AAKR 139 (1970) 181.

3835

1970 MAR 12.-SC RELIGIOSORUM, NOTIFICATIO. PART.*

Dies et modus liturgicus determinatur celebrandi Diem universalem pro vocationibus sacerdotalibus et religiosis

Roma, 12 marzo 1970

Reverendo Padre, Facendo seguito alla lettera pari numero del 2 febbraio scorso sulla «Giornata Mondiale di preghiera per le Vocazioni», da celebrarsi quest'anno il prossimo 12 aprile, mi faccio premura di parteciparLe quanto segue sullo spostamento della riferita «Giornata» alla successiva domenica, 19 aprile.

D'accordo con questo Sacro Dicastero, la Sacra Congregazione per l'Educazione Cattolica si è indirizzata al Sacro Dicastero per il Culto Divino in richiesta di alcuni chiarimenti circa i testi liturgici da adottare nella celebrazione della Santa Messa in occasione della riferita «Giornata».

In proposito mi è gradito trascriverLe la risposta della Sacra Congregazione per il Culto Divino ai quesiti sull'argomento:

«1) Sembra bene mantenere la connessione tra questa giornata di preghiere e la domenica del periodo pasquale, detta del Buon Pastore.

Nel nuovo ordinamento dell'anno liturgico tale domenica risulta spostata di una settimana, coincide quindi, con la quarta domenica di Pasqua (terza dopo Pasqua secondo la denominazione precedente). Sembrerebbe opportuno, perciò, spostare di una settimana anche la celebrazione della Giornata per le vocazioni.

2) Attuando lo spostamento predetto, si possono utilizzare molto bene i testi liturgici della domenica corrente. Infatti il Vangelo in tutti e tre gli anni del ciclo di letture, presenta la figura del Buon Pastore. E anche le orazioni della Messa, nel nuovo Messale, faranno riferimento a tal idea. L'omelia e la preghiera universale potranno assai bene completare l'insieme dello spirito che deve animare la celebrazione di questa giornata.

3) Una comunicazione tempestiva potrebbe permettere di effettuare questo spostamento di data, già da quest'anno. Per quanti usano il nuovo Lezionario non si presentano problemi di sorta; per coloro che ancora seguono il lezionario esistente nel Messale Romano ora in uso, si presenterebbe solo la leggera difficoltà di non avere testi specifici nella Messa: ma la stessa cosa si verifica per altre giornate mondiali di preghiera ormai tradizionali; e poi serebbe solo per quest'anno o al più l'anno prossimo. In seguito tutto si armonizzerà con l'adozione universale dei nuovi libri liturgici.

4) Sembra meno conveniente concedere la celebrazione di una Messa votiva in queste domeniche di Pasqua. Il loro carattere di prosecuzione e di completamento della catechesi quaresimale è importante, e sarebbe male interromperla; tanto più che i testi attuali delle Messe votive per le vocazioni esulano completamente dal tema pasquale».

Dato che la Sacra Congregazione per l'Educazione Cattolica sta provvedendo a comunicare quanto sopra agli Episcopati delle diverse Nazioni, allo scopo di evitare ogni disorientamento in materia, La prego di voler informare della presente i Padri Generali, affinché provvedano con sollecitudine a farlo sapere ai Superiori Maggiori dei loro rispettivi Istituti.

Profitto volentieri dell'incontro per professarmi con sensi di religioso ossequio di Lei devotissimo in Domino.—E. Heston, C. S. C., *Segretario.*

* Praesidi Unionis Superiorum Generalium, Prot. N. 2000/63: CpR 49 (1970) 184-185.

3836

1970 MAR 17.-SC RELIGIOSORUM, RESPONSUM. PART.*

Interpretatio authentica Regulae Sancti Francisci reservata manet Sedi Apostolicae

Romae, die 17 Martii 1970

Reverendissime Pater, Litteris diei 17 Iunii 1969, huic Sacrae Congregationi notum reddebas Capitulum generale speciale Ordinis Fratrum Minorum Conventualium, post congruam disceptationem, decrevisse: «Sedis Apostolicae est, sive motu proprio, sive ad instantiam nostrae Familiae Franciscalis, Regulam Sancti Francisci authentice interpretaris.

Cum haec quaestio pluries apud omnes Fratres Minores agitata sit, tota res Augustae decisioni Summi Pontificis submissa est, Qui in Audientia diei 5 Iulii, huius Sacri Dicasterii Secretario concessa, affirmare dignatus est authenticam Sancti Francisci Regulae interpretationem Apostolicae Sedi reservandam esse, uti Capitulum vestrum generale laudabiliter iam statuerat, salva tamen facultate eorundem Capitulorum Generalium Regulam ipsam novis temporum adiunctis opportune accommodandi, quae tamen accommodatio, vigorem legis habere nequibit, nisi prius ab ipsa Sancta Sede approbatio obtenta fuerit.

Quae dum Tecum communico, occasionem nactus, meam in Te observantiam profiteor ac permaneo Paternitati Tuae Reverendissimae addictissimus.—H. Card. Antoniutti, *Praef.* E. Heston, *Secr.*

* Ministro Gen. O. F. M. Conv., Prot. N. 12495/69-C. 86: COFMConv. 87 (1970) 65.

3837

1970 MAR 19.-PAULUS VI, MOT. P. AAS 62 (1970) 193-197

Pontificia Commissio de spirituali migratorum atque itinerantium cura constituitur

PAULUS PP. VI

Apostolicae caritatis impulsu Catholica Mater Ecclesia curas sollicitudinesque in eo ponere consuevit, ut filiis suis illa subsidia, praesertim spiritualia, suppeditentur, quae peculiaria hominum, rerum, temporum adiuncta postulare videantur.

Campus vero, quo eius salutifera excurrit industria, fere immensum est amplificatus hac ipsa aetate, qua, mirabili technicae artis progressione, facillima sunt reddita cuiusvis generis itinera atque mutuae civium et nationum necessitudines hominumque congressiones perquam increbruerunt. Pastorale igitur studium non solum ad eos est convertendum, qui statutis finibus paroeciarum, consociationum aliorumque hoc genus institutorum continentur, sed ad eos etiam, qui sponte vel ob aliquam necessitatem e sedibus suis se movent. Praeterea, ad altioris doctrinae rationem, inquirendum est, collatis etiam consiliis, quae huiusce rei sint causae earumque consecutiones, atque pervidendum, quomodo huiusmodi peregrinatores ad progressionem humanam et religiosam faciendam possint adiuvari 194 et a quibus avertendi sint periculis. Ecclesia ergo salutaria / incepta debet excitare, suscipere aptoque nexu inter se coniungere, ut iisdem ipsa, quantum fieri possit, opituletur, simul vero sententiam suam ostendere de quaestionibus socialibus, oeconomicis, ad animi culturam et similia pertinentibus, quae has migrationes saepe solent inferre.

Re quidem vera Romani Pontifices, Decessores Nostri, eiusmodi intuentes necessitates, his pro viribus conati sunt occurrere, operam adiutricem praebentibus Coetibus Episcoporum, nonnullis plurium gentium institutis, christianis singulis vel consociatis. Satis est memorare opus Pii XII, qui anno MCMLII, cum post immane bellum commigrationes plurimum auctae essent Constitutionem Apostolicam a verbis *Exsul Familia* incipientem provide edidit [1], quam Nos horum temporum condicioni accommodavimus [2]. Ille praeterea apud Sacram Congregationem Consistorialem, nunc pro Episcopis appellatam, «Consilium Superius de Emigrantibus» instituit [3] et ibidem «Secretariatum Generalem Internationalem ad moderandum Opus Apostolatus Maris» in commodum maritimorum, qui scilicet nauticis rebus sunt addicti, condidit [4]. Denique, novas attendens necessitates, idem Decessor Noster anno MCMLIII Congregationi Consistoriali munus mandavit spirituale ministerium impendendi fidelibus, qui in aëroportibus vel ipsis aëronavibus officia exercent vel opus faciunt, atque etiam vectoribus in aërio itinere versantibus; cui instituto nomen datum «Opus Apostolatus Caeli» vel «Aëris».

Ipsum deinde Concilium Vaticanum II sollertes curas in homines sese moventes intendit, cuius modi sunt «quam plurimi migrantes, exsules et profugi, maritimi sicut et 195 aëronavigantes, nomades» [5]. /

Huic hortationi, cum animi Nostri sententia plane convenienti, obsecuti, anno MCMLXV apud praedictam Sacram Congregationem instituimus «Secretariatum Internationalem ad moderandum Opus Apostolatus Nomadum», quo nempe spiritualis levatio afferretur genti sine sede vaganti, atque etiam similis sortis hominibus, veluti iis, qui, circensibus ludis vel operi per certa anni tempora addicti, peregrinantur.

Recens demum Sacra Congregatio pro Clericis Officio est adaucta, cuius est religionis subsidia ad eos perferre, qui ob rusticationem, curationes, pietatem, ingenii cultum, ludicras corporum exercitationes, animi oblectationem aliasque his similes causas iter faciunt. Quae quidem multiplex res, nomine vulgato «tourisme» comprehensa, permagnas hominum turbas respicit atque in sociali regione novum quiddam efficit ac singulare [6].

Ad impensius vero procurandam spiritualem salutem eorum, qui procul a sedibus propriis morantur, iam expedire videtur, ut huiusmodi operositates apto, fecundo efficacique nexu inter se copulentur atque uni subiciantur moderationi. Visum est igitur Pontificiam Commissionem de spirituali migratorum atque itinerantium cura, Sacrae Congregationi pro Episcopis obnoxiam, constituere, complectentem ea, quae supra recensita sunt, Opera: curam emigrantium, Apostolatum Maris, Apostolatum Aëris, Apostolatum Nomadum, curam peregrinatorum, qui «touristes» vulgo dicuntur et de quibus pastoralis sollicitudo per Constitutionem Apostolicam *Regimini Ecclesiae Universae* provinciae Congregationis pro Clericis fuit attributa [7].

Huius autem Commissionis haec erit ordinatio:

1. Munere Praesidis fungitur Cardinalis Praefectus Sacrae Congregationis pro Episcopis eique adest Pro-Praeses, episcopali dignitate auctus, qui scilicet illius vices gerit, 196 opem ferente Secretario. Praeterea eiusdem Commissionis Membra sunt Substitutus Secretariae Status seu Papalis, Secretarius Consilii pro Publicis Ecclesiae Negotiis, Secretarii Sacrarum Congregationum pro Episcopis, pro Clericis, pro Religiosis et Institutis saecularibus, pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide, pro Institutione Catholica, Consilii «de Laicis», Pontificiae Commissionis a «Iustitia et Pace» atque quinque Episcopi Dioecesani a Nobis nominati. Cardinalis Praefectus Sacrae Congregationis pro Episcopis, Substitutus Secretariae Status et Secretarii ut Membra recensiti, proprio munere durante, officium in hac Commissione gerunt; ceterorum munus, expleto quinquennio, cessat, integrum tamen est Apostolicae Sedi his iisdem munus, exacto quinquennio, prorogare.

2. Commissio, quamquam, ut supra dictum est, e Sacra Congregatione pro Episcopis pendet, tamen certa autonomia in gerendis suis muneribus fruitur. Eius imprimis est de cura pastorali hominum praedicto modo se moventium agere cum Coetibus Episcopalibus Nationum, qui secundum regionum necessitates et opportunitates rem ad effectum deducere studebunt.

3. In certum ac definitum numerum Consultorum, ad quinquennium, ascribuntur delecti homines, sive ex clero sive ex ordine laicorum, qui, ad migrationes quod attinet, peculiari peritia commendantur.

4. Quoniam harum Litterarum vi iura quinque praedictis institutis concessa desinunt, Nostrum erit eas novae huic Commissioni tribuere facultates, quae necessariae et opportunae videantur. Per specialem vero «Ordinem servandum» rationes, quae inter Sacram Congregationem pro Episcopis et hanc Commissionem ita a Nobis constitutam, intercedant, accuratius describantur.

Spem igitur fovemus bonam fore, ut ex hac Commissione, quippe cui novae singularesque apostolatus formae sint mandatae, fructus pastorales oriantur nec pauci nec leves, 197 atque ut / materna sollicitudo Ecclesiae, signa et necessitates temporum perspicientis, magis clarescat eademque testimonium ipsius evadat animos blande alliciens.

Volumus ut hae Litterae ab hoc ipso die, quo datae sunt, valere incipiant.

Quaecumque vero a Nobis hisce Litteris motu proprio datis decreta sunt, ea omnia firma ac rata esse iubemus, contrariis quibusvis non obstantibus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XIX mensis Martii, in festo Sancti Ioseph, B. V. Mariae Sponsi, anno MCMLXX, Pontificatus Nostri septimo.—Paulus Pp. VI.

[1] *A. A. S.* 44 (1952), pp. 649 ss. [LE 2304]. [2] Litt. Apost. *Pastorali migratorum cura*, motu proprio datae: *A. A. S.* 61 (1969), pp. 692 ss. [LE 3778]. [3] *A. A. S.* 44 (1952), pp. 692 ss. [LE 2304]. [4] *Ibid.*, p. 695. [5] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, 18; cfr. ibid. 16; cfr. *A. A. S.* 58 (1966), pp. 682, 680 s. [LE 3332]. [6] Codex nocmarum, seu «Directorium Generale», de ministerio pastorali in utilitatem eorundem peregrinatorum obeundo, anno MCMLXIX editus est; *A. A. S.* 61 (1969), pp. 361 ss. [LE 3745]. [7] 69, 1°; *A. A. S.* 59 (1967), p. 910 [LE 3588].

3838

1970 MAR 25.-SC ECCL. OR., DECL. AAS 62 (1970) 179

Declaratio de Hierarchis extra fines territorii patriarchalis constitutis

Apostolica Sedes, de tuitione atque incremento Ecclesiarum catholicarum orientalium sollicita, ad magis firmandos nexus inter Patriarchatus et proprii ritus Hierarchas extra

http://www.obrascatolicas.com

fines territorii patriarchalis constitutos atque ad bonum fidelium orientalium extra patriarchatus commorantium efficacius fovendum, normas quasdam statuendas esse censuit.

Quapropter Sacra Congregatio pro Ecclesiis Orientalibus, votis annuens ut praescriptum commatis tertii n. 7 Decreti Concilaris *Orientalium Ecclesiarum* [LE 3233] in praxim deduceretur, ea quae sequuntur de mandato Summi Pontificis declarat.

1. Hierarchae Orientales extra fines territorii patriarchalis constituti, in Synodis patriarchalibus proprii ritus, sive electionum sive negotiorum, cum suffragio deliberativo partem habere possunt.

2. Patriarcha et, Sede vacante vel impedita, Administrator Patriarchalis convocare tenetur ad Synodos, de quibus in n. 1, omnes et singulos Hierarchas sui ritus extra fines territorii patriarchalis constitutos.

3. Designationem Hierarcharum proprii ritus pro fidelibus orientalibus extra patriarchatus commorantibus quod attinet, Patriarcha cum sua Synodo electionum elenchum saltem trium idoneorum candidatorum Sedi Apostolicae, opportuno tempore, proponere valet, firmo iure Romani Pontificis nominandi ad huiusmodi officium quem Ipse maluerit.

Super statutae normae valebunt ad interim donec disciplina canonica orientalis iuxta Decreta et ad mentem Concilii Oecumenici Vaticani II organice recognoscatur, abrogatis, quatenus opus sit, praescriptionibus iuris canonici orientalis vigentis, quin exinde potestas iurisdictionis Patriarchae extra fines sui patriarchatus extendatur.

Quibuscumque, etiam speciali mentione dignis, in contrarium non obstantibus.

Datum Romae, die 25 mensis Martii anno 1970.-M. Card. DE FÜNSTENBERG, *Praef.* Marius Brini, Archiep. tit. Algizen., *a Secr.*

Adn. Doc. Cath. 67 (1970) 995; D. FALTIN in Apoll. 43 (1970) 548-554; C. FUIOL in REDC 26 (1970) 398-404 et in PrM 59 (1970) 344-354; 60 (1971) 251-271.

1970 MAR 26.-SC CULTUS, DECR. AAS 62 (1970) 554

NOVA EDITIO MISSALIS ROMANI PROMULGATUR ET TYPICA DECLARATUR

Celebrationis eucharisticae Ordine statuto, atque approbatis textibus ad Missale Romanum pertinentibus per Constitutionem Apostolicam *Missale Romanum* [LE 3735] a Summo Pontifice Paulo VI die 3 Aprilis 1969 datam, haec Sacra Congregatio pro Cultu Divino, de mandato eiusdem Summi Pontificis, novam hanc editionem Missalis Romani ad normam decretorum Concilii Vaticani II confectam promulgat et uti typicam declarat.

Ad usum autem novi Missalis Romani quod attinet, permittitur ut editio latina, statim ac in lucem edita fuerit, in usum assumi possit, opportunis adhibitis accommodationibus quae dies celebrationum Sanctorum respiciunt, donec Calendarium instauratum definitive in praxim adducatur; curae autem Conferentiarum Episcopalium committitur editiones lingua vernacula apparare, atque diem statuere, quo eaedem editiones, ab Apostolica Sede rite confirmatae, vigere incipiant.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 26 Martii anni 1970, Feria V in Cena Domini.—Benno Card. GUT, *Praef.* H. Bugnini, *a Secr.*

Adn. vide sub die 1970 Mar. 26: LE 3840.

3840

1970 MAR 26.-SC CULTUS DIVINI, NORMAE. PART.*

INSTITUTIO GENERALIS MISSALIS ROMANI

Prooemium

1. Cenam paschalem cum discipulis celebraturus, in qua Sacrificium sui Corporis et Sanguinis instituit, Christus Dominus cenaculum magnum, stratum (Lc 22, 12) parari mandavit. Quod quidem iussum etiam ad se pertinere Ecclesia semper est arbitrata, cum de iis statuebat, quae, in dispo-

nendis hominum animis, locis, ritibus, textibus, ad sanctissimae Eucharistiae celebrationem spectarent. Normae quoque hodiernae, quae, voluntate Concilii Oecumenici Vaticani II innixae, praescriptae sunt, atque novum Missale, quo Ecclesia ritus Romani in Missa celebranda posthac utetur, iterum sunt argumentum huius sollicitudinis Ecclesiae, eius fidei immutatique amoris erga summum mysterium eucharisticum, atque continuam contextamque eius traditionem, quamquam res novae quaedam inductae sunt, testantur.

Testimonium fidei immutatae

2. Missae natura sacrificalis, a Concilio Tridentino, quod universae traditioni Ecclesiae congruebat, sollemniter asserta,[1] rursus enuntiata est a Concilio Vaticano II, quod circa Missam haec significantia protulit verba: «Salvator noster in Cena novissima Sacrificium eucharisticum Corporis et Sanguinis sui instituit, quo Sacrificium Crucis in saecula, donec veniret, perpetuaret, atque adeo Ecclesiae dilectae Sponsae memoriale concrederet Mortis et Resurrectionis suae».[2]

Quod sic a Concilio docetur, id formulis Missae continenter exprimitur. Etenim doctrina, quae hac sententia Sacramentarii Leoniani presse significatur: «quoties huius hostiae commemoratio celebratur, opus nostrae redemptionis exercetur»,[3] apte accurateque explicatur in Precibus Eucharisticis; in his enim sacerdos, dum anamnesin peragit, ad Deum nomine etiam totius populi conversus, ei gratias persolvit, et sacrificium offert vivum et sanctum, oblationem scilicet Ecclesiae et hostiam, cuius immolatione ipse Deus voluit placari,[4] atque orat, ut Corpus et Sanguis Christi sint Patri sacrificium acceptabile et toti mundo salutare.[5]

Ita in novo Missali lex orandi Ecclesiae respondet perenni legi credendi, qua nempe monemur unum et idem esse, excepta diversa offerendi ratione, Crucis Sacrificium eiusque in Missa sacramentalem renovationem, quam in Cena novissima Christus Dominus instituit Apostolisque faciendam mandavit in sui memoriam, atque proinde Missam simul esse sacrificium laudis, gratiarum actionis, propitiatorium et satisfactorium.

3. Mirabile etiam mysterium praesentiae realis Domini sub speciebus eucharisticis, a Concilio Vaticano II[6] allisque Ecclesiae Magisterii documentis[7] eodem sensu eademque sententia, quibus Concilium Tridentinum id credendum proposuerat,[8] confirmatum, in Missae celebratione declaratur non solum ipsis verbis consecrationis, quibus Christus per transubstantiationem praesens redditur, sed etiam sensu et exhibitione summae reverentiae et adorationis, quae in liturgia eucharistica fieri contingit. Eadem de causa populus christianus adducitur, ut Feria V in Cena Domini et in sollemnitate Ssmi Corporis et Sanguinis Christi hoc admirabile Sacramentum peculiarem in modum excolat adorando.

4. Natura vero sacerdotii ministerialis, quod presbyteri proprium est, qui in persona Christi sacrificium offert coetuique populi sancti praesidet, in ipsius ritus forma, e praestantiore loco et munere eiusdem sacerdotis elucet. Huius vero muneris rationes edicuntur et perspicuae ac fusius explanantur in gratiarum actione Missae Chrismatis, Feria V in Cena Domini; quo videlicet die institutio sacerdotii commemoratur. In illa enim collatio potestatis sacerdotalis per manuum impositionem facta illustratur; atque ipsa potestas, singulis officiis recensitis, describitur, quae est continuatio potestatis Christi, Summi Pontificis Novi Testamenti.

5. Sed hac sacerdotii ministerialis natura etiam aliud quiddam, magni sane faciendum, in sua luce collocatur, id est regale sacerdotium fidelium, quorum sacrificium spirituale per presbyterorum ministerium in unione cum sacrificio Christi, unici Mediatoris, consummatur.[9] Namque celebratio Eucharistiae est actio Ecclesiae universae; in qua unusquisque solum et totum id agat, quod ad ipsum pertinet, respectu habito gradus eius in populo Dei. Quo efficitur, ut etiam rationes quaedam celebrationis magis attendantur, quibus saeculorum decursu interdum est minor cura adhibita. Hic enim populus est populus Dei, sanguine Christi acquisitus, a Domino congregatus, eius verbo nutritus, populus ad id vocatus, ut preces totius familiae humanae ad Deum admoveat, populus, qui pro mysterio salutis gratias in Christo agit eius Sacrificium offerendo, populus denique, qui per communionem Corporis et Sanguinis Christi in unum coalescit. Qui populus, licet origine sua sit sanctus, tamen per ipsam participationem consciam, actuosam et fructuosam mysterii eucharistici in sanctitate continenter crescit.[10]

Traditio non intermissa declaratur

6. Cum praecepta enuntiaret, quibus Ordo Missae recognosceretur, Concilium Vaticanum II praeter alia mandavit

[1] Sessio XXII, 17 sept. 1562.
[2] Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 47 [LE 3141]; cf. Const. dogm. de Ecclesia, *Lumen Gentium*, nn. 3, 28 [LE 3232]. Decr. de Presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, nn. 2, 4, 5 [LE 3365]. [3] Cf. Sacram. Veronense, ed. Mohlberg, n. 93. [4] Cf. Prex Eucharistica III. [5] Cf. Prex Eucharistica IV. [6] Const. de Sacra Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, nn. 7, 47; Decr. de Presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, nn. 5, 18. [7] Cf. Pius XII, Litt. Enc. *Humani generis*, *A. A. S.* 42 (1950) pp. 570-571 [LE 2147]; Paulus VI, Litt. Enc. *Mysterium Fidei*, *A. A. S.* 57 (1965) pp. 762-769 [LE 3316]; *Sollemnis Professio Fidei*, *A. A. S.* 60 (1968) pp. 442-443 [LE 3671]; S. Congr. Rituum, Instr. *Eucharisticum mysterium*, 25 mail 1967, nn. 3 f, 9: *A. A. S.* 59 (1967) pp. 543; 547 [LE 3362]. [8] Cf. Sessio XIII, 11 oct. 1551. [9] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de Presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, n. 2. [10] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 11.

quoque, ut ritus nonnulli restituerentur «ad pristinam sanctorum Patrum normam»,[11] iisdem videlicet usum verbis ac S. Pius V in Apostolicis Litteris «Quo primum» inscriptis, quibus anno 1570 Missale Tridentinum est promulgatum. Ob hanc vero ipsam verborum convenientiam notari potest, qua ratione ambo Missalia Romana, quamvis intercesserint quattuor saecula, aequalem et parem complectantur traditionem. Si autem huius traditionis ponderentur interiora elementa, intelligitur etiam, quam egregie ac feliciter prius perficiatur altero.

7. Temporibus sane difficilibus, quibus catholica fides de indole sacrificali Missae, de ministeriali sacerdotio, de reali et perpetua Christi sub eucharisticis speciebus praesentia in discrimen fuerat adducta, id S. Pii V imprimis intererat, ut recentiorem traditionem, immerito oppugnatam, servaret, minimis tantummodo ritus sacri mutationibus inductis. Re quidem vera Missale illud anni 1570 paulum admodum distat a primo omnium anno 1474 typis edito Missali, quod vicissim fideliter quidem repetit Missale temporis Innocentii PP. III. Codices insuper Bibliothecae Vaticanae, quamquam aliquot intulerant locutionum emendationes, haud tamen permiserunt, ut in illa pervestigatione «veterum et probatorum auctorum» plus quam liturgici commentarii mediae aetatis inquirerentur.

8. Hodie, contra, illa «sactorum Patrum norma», quam secutabantur Missalis S. Pii V emendatores, locupletata est innumerabilibus eruditorum scriptis. Postquam enim Sacramentarium Gregorianum anno 1571 primum editum est, vetera Sacramentaria Romana et Ambrosiana critica arte saepe typis sunt divulgata, perinde ac vetusti libri liturgici Hispani et Gallicani, qui plurimas preces non levis praestantiae spiritualis, eo usque ignoratas, in conspectum produxerunt. Traditiones pariter priscorum saeculorum, antequam ritus Orientis et Occidentis constituerentur, nunc idcirco melius cognoscuntur, quod tot reperta sunt documenta liturgica. Praeterea progredientia sanctorum Patrum studia theologiam mysterii eucharistici lumine perfuderunt doctrinae Patrum in antiquitate christiana excellentissimorum, uti S. Irenaei, S. Ambrosii, S. Cyrilli Hierosolymitani, S. Ioannis Chrysostomi.

9. Quapropter «sanctorum Patrum norma» non postulat solum, ut conserventur ea, quae maiores nostri proximi tradiderint, sed ut comprehendantur altiusque perpendantur cuncta praeterita Ecclesiae tempora ac modi universi, quibus unica eius fides declarata est in humani civilisque cultus formis tam inter se differentibus, quippe quae vigerent in regionibus Semiticis, Graecis, Latinis. Amplior autem hic prospectus cernere nos sinit, quemadmodum Spiritus Sanctus praestet populo Dei mirandam fidelitatem in conservando immutabili fidei deposito, licet permagna sit precum rituumque varietas.

Ad novas rerum condiciones accommodatio

10. Novum igitur Missale, dum testificatur legem orandi Ecclesiae Romanae, fideique depositum a Conciliis recentioribus traditum tutatur, ipsum vicissim magni momenti gradum designat in liturgica traditione.

Cum enim Patres Concilii Vaticani II asseverationes dogmaticas Concilii Tridentini iterarunt, in longe alia mundi aetate sunt locuti; qua de causa in re pastorali valuerunt afferre proposita et consilia, quae ante quattuor saecula ne praevideri quidem potuerunt.

11. Agnoverat iam Tridentinum Concilium magnam utilitatem catecheticam, quae in Missae celebratione contineretur; unde tamen colligere omnia consectaria, ad vitae usum quod attinet, nequibat. A multis reapse flagitabatur, ut sermonem vulgarem in Sacrificio eucharistico peragendo usurpari liceret. Ad talem quidem postulationem, Concilium, rationem ducens adiunctorum illa aetate obtinentium, sui officii esse arbitratur doctrinam Ecclesiae tralaticiam denuo inculcare, secundum quam Sacrificium eucharisticum imprimis Christi ipsius est actio, cuius proinde efficacitas propria eo modo non afficitur, quo fideles eiusdem fiunt participes. Idcirco firmis hisce simulque moderatis verbis edictum est: «Etsi Missa magnam continet populi fidelis eruditionem, non tamen expedire visum est Patribus, ut vulgari passim lingua celebraretur».[12] Atque condemnandum esse pronuntiavit eum, qui censeret «Ecclesiae Romanae ritum, quo submissa voce pars Canonis et verba consecrationis proferuntur, damnandum esse; aut lingua vulgari Missam celebrari debere».[13] Nihilominus, dum hinc vetuit in Missa linguae vernaculae usum, illine animarum pastores eius in locum congruentem substituere catechesim iussit: «Ne oves Christi esuriant... mandat sancta Synodus pastoribus et singulis curam animarum gerentibus, ut frequenter inter Missarum celebrationem vel per se vel per alios, ex his, quae in Missa leguntur, aliquid exponant atque inter cetera sanctissimi huius sacrificii mysterium aliquod declarent, diebus praesertim dominicis et festis».[14]

12. Propterea congregatum, ut Ecclesiam aptaret ad proprii muneris apostolici necessitates hisce ipsis temporibus, Concilium Vaticanum II funditus perspexit, quemadmodum Tridentinum, didascalicam et pastoralem indolem sacrae Liturgiae.[15] Et, cum nemo catholicorum esset, qui legitimum efficacemque ritum sacrum negaret lingua Latina peractum, concedere etiam valuit: «Haud raro linguae vernaculae usuri patio valde utilis apud populum exsistere possit», eiusque adhibendae facultatem dedit.[16] Flagrans illud studium, quo hoc consultum ubivis est susceptum, profecto effecit ut, ducibus Episcopis atque ipsa Apostolica Sede, universae liturgicae celebrationes quas populus participaret, exsequi liceret vulgari sermone, quo plenius intellegeretur mysterium, quod celebraretur.

13. Verumtamen, cum linguae vernaculae usus in sacra Liturgia instrumentum sit, quamvis magni momenti, quo apertius exprimeretur catechesis mysterii, quae in celebratione continetur, Concilium Vaticanum II admonuit praeterea, ut aliqua Tridentini praescripta, quibus non omnibus locis erat obtemperatum, ad exitum deducerentur, veluti homilia diebus dominicis et festis habenda[17] et facultas inter ipsos sacros ritus quasdam monitiones interiiciendi.[18]

Potissimum vero Concilium Vaticanum II, a quo suadebatur «illa perfectior Missae participatio, qua fideles post communionem sacerdotis ex eodem sacrificio corpus dominicum sumunt»,[19] incitavit, ut aliud optatum Patrum Tridentinorum in rem transferretur, ut scilicet ad sacram Eucharistiam plenius participandam «in singulis Missis fideles adstantes non solum spiritali affectu, sed sacramentali etiam Eucharistiae perceptione communicarent».[20]

14. Eodem quidem animo ac studio pastorali permotum, Concilium Vaticanum II nova ratione expendere potuit institutum Tridentinum de communione sub utraque specie. Etenim, quoniam hodie in dubium minime revocantur doctrinae principia de plenissima vi communionis, qua Eucharistia sub una specie panis suscipitur, permisit interdum communionem sub utraque specie, cum scilicet, per declarationem signi sacramentalis formam, opportunitas peculiaris offerretur altius intellegendi mysterii, quod fideles participarent.[21]

15. Hoc pacto, dum fida permanet Ecclesia suo muneri ut magistrae veritatis, custodiens «vetera», id est depositum traditionis, officium quoque explet considerandi prudenterque adhibendi «nova» (cfr. Mt 13, 52).

Pars enim quaedam novi Missalis preces Ecclesiae apertius ordinat ad temporis nostri necessitates; cuius generis sunt potissimum Missae rituales et «ad diversa», in quibus traditio et novitas opportune inter se sociantur. Itaque, dum complures dictiones integrae manserunt ex antiquissima haustae Ecclesiae traditione, per ipsum saepius editum Missale Romanum patefactа, aliae plures ad hodierna requisita et condiciones accommodatae sunt, aliae, contra, uti orationes pro Ecclesia, laicis, operis humani sanctificatione, omnium gentium communitate, necessitatibus quibusdam nostrae aetatis propriis, ex integro sunt contextae, sumptis cogitationibus ac saepe ipsis locutionibus ex recentibus Concilii documentis.

Ob eandem porro aestimationem novi status mundi, qui nunc est, in vetustissimae traditionis textuum usu, nulla prorsus videbatur inferri iniuria tam venerando thesauro, si quaedam sententiae immutarentur, quo convenientius sermo ipse cum hodiernae theologiae lingua concineret referretque ex veritate condicionem disciplinae Ecclesiae praesentem. Hinc dicta nonnulla, ad existimationem et usum bonorum terrestrium attinentia, sunt mutata, haud secus ac nonnulla, quae exterioris quandam paenitentiae formam prodebant aliarum Ecclesiae aetatum propriam.

Hoc denique modo normae liturgicae Concilii Tridentini pluribus sane in partibus completae et perfectae sunt normis Concilii Vaticani II, quod ad exitum perduxit conatus ad sacram Liturgiam fideles propius admovendi, qui per haec quattuor saecula sunt suscepti, praesertim vero recentiore aetate, maxime studio rei liturgicae a S. Pio X eiusque Successoribus promoto.

Cap. I—De Celebrationis Eucharisticae momento et dignitate

1. Celebratio Missae, ut actio Christi et populi Dei hierarchice ordinati, centrum est totius vitae christianae pro Ecclesia tum universa tum locali, ac pro singulis fidelibus.[1] In ea enim culmen habetur et actionis qua Deus in Christo mundum sanctificat, et cultus quem homines exhibent Patri, eum per Christum Dei Filium adorantes.[2] In ea insuper mysteria Redemptionis ita per anni circulum recoluntur, ut quodammodo praesentia reddantur.[3] Ceterae autem actiones sacrae et omnia opera christianae vitae cum ea cohaerent, ex ea profluunt et ad eam ordinantur.[4]

2. Maxime proinde interest ut celebratio Missae seu Cenae Dominicae ita ordinetur, ut ministri atque fideles, illam pro sua condicione participantes, eos fructus plenius exinde capiant,[5] ad quos obtinendos Christus Dominus sacrificium eucharisticum sui Corporis et sui Sanguinis instituit illudque,

[11] Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 50. [12] Sessio XXII, Doctr. de SS. Missae Sacrificio, cap. 8. [13] Conc. Trid., Sessio XXII, Doctr. de SS. Missae Sacrificio, cap. 9. [14] *Ibid.*, cap. 8. [15] Cf. Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 33. [16] *Ibid.* n. 36. [17] *Ibid.* n. 52. [18] *Ibid.* n. 35, 2. [19] Cf. Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 55. [20] Cf. Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 55. [21] Sessio XXII, Doctr. de SS. Missae Sacrificio, cap. 6.

[1] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 11; Decr. de Presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, nn. 2, 5, 6; Const. dogm. de Ecclesia, *Lumen gentium*, n. 41; Decr. de pastorali Episcoporum munere, *Christus Dominus*, n. 30; Decr. de Oecumenismo, *Unitatis redintegratio*, n. 15 [LE 3235]; S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 mail 1967, nn. 3 e, 6; *A. A. S.* 59 (1967) pp. 542, 544-545 [LE 3562]. [2] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 10. [3] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de Presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, n. 5; Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 102. [4] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 10. [5] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia,

http://www.obrascatolicas.com

velut memoriale passionis et resurrectionis suae, Ecclesiae dilectae sponsae concredidit.[4]

Quod apte fiet si, attentis natura aliisque adiunctis uniuscuiusque coetus universa celebratio ita disponatur, ut conscium illum, actuosam atque plenam participationem fidelium inducat, corporis nempe et animi, fide, spe et caritate ferventem, quae ab Ecclesia exoptatur et ab ipsa celebrationis natura postulatur, et ad quam populus christianus vi baptismatis ius habet et officium.[5]

4. Quamvis fidelium praesentia et actuosa participatio, quae ecclesialem celebrationis naturam apertius manifestant,[6] aliquando non possint haberi, eucharistica celebratio sua efficacia et dignitate semper est praedita, quippe quae sit actus Christi et Ecclesiae,[7] in quo sacerdos semper agit pro salute populi.

5. Cum autem Eucharistiae celebratio, sicut et universa Liturgia, fiat per signa sensibilia, quibus fides alitur, roboratur et exprimitur,[8] maxime curandum est eas formas et elementa ab Ecclesia proposita seligi et ordinari, quae, attentis personarum et locorum adiunctis, actuosam et plenam participationem intensius foveant et fidelium utilitati spirituali aptius respondeant.

6. Haec itaque Institutio eo spectat ut tum lineamenta generalia praebeat, quibus Eucharistiae celebratio apte ordinetur, tum regulas exponat, quibus singulae celebrationis formae disponantur. Conferentiae autem Episcopales, iuxta Constitutionem de sacra Liturgia, normas pro sua dictione statuere possunt, quae ad traditiones et ingenium populorum, regionum et diversorum coetuum attendant.[11]

Cap. II—De structura Missae eiusque elementis et partibus

I. De generali structura Missae

7. In Missa seu Cena dominica populus Dei in unum convocatur, sacerdote praeside personamque Christi gerente, ad memoriale Domini seu sacrificium eucharisticum celebrandum.[12] Quare de huiusmodi sanctae Ecclesiae coadunatione locali eminenter valet promissio Christi: «Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum» (Mt 18, 20). In Missae enim celebratione, in qua sacrificium Crucis perpetuatur,[13] Christus realiter praesens adest in ipso coetu in suo nomine congregato, in persona ministri, in verbo suo, et quidem substantialiter et continenter sub speciebus eucharisticis.[14]

8. Missa duabus partibus quodammodo constat, liturgia nempe verbi et eucharistica, quae tam arcte inter se coniunguntur, ut unum actum cultus efficiant.[15] Siquidem in Missa mensa tam verbi Dei quam Corporis Christi paratur e qua fideles instituantur et reficiantur.[16] Quidam autem ritus celebrationem aperiunt et concludunt.

II. De diversis elementis Missae

De lectione verbi Dei eiusque explanatione

9. Cum sacrae Scripturae in Ecclesia leguntur, Deus ipse ad populum suum loquitur et Christus, praesens in verbo suo, Evangelium annuntiat.

Ideoque lectiones verbi Dei, quae elementum maximi momenti liturgiae praebent, cum veneratione ab omnibus sunt audiendae. Quamvis autem verbum divinum in lectionibus sacrae Scripturae ad omnes homines cuiusque temporis dirigatur iisque intelligibile sit, eius tamen efficacitas expositione viva, idest homilia, utpote parte actionis liturgicae,[17] augetur.

De orationibus aliisque partibus ad sacerdotem pertinentibus

10. Inter ea quae sacerdoti tribuuntur, primum locum obtinet prex eucharistica, quae culmen est totius celebrationis. Accedunt deinde orationes, idest collecta, oratio super oblata et oratio post communionem. Hae preces a sacerdote, qui coetui personam Christi gerens praeest, ad Deum diriguntur nomine totius plebis sanctae et omnium circumstantium.[18] Merito igitur «orationes praesidentiales» nominantur.

11. Item ad sacerdotem, munere praesidis coetus congregati fungentem, spectat proferre quasdam monitiones atque formulas introductionis et conclusionis in ipso ritu praevisas, verbum Dei nuntiare, necnon benedictionem finalem impertire. Ipsi insuper licet, brevissimis verbis, introducere fideles in Missam diei, antequam celebratio inchoetur; in liturgiam verbi, ante lectiones; in Precem eucharisticam, ante praefationem; necnon universam actionem sacram, ante dimissionem, concludere.

12. Natura partium «praesidentialium» exigit ut clara et elata voce proferantur et ab omnibus cum attentione auscultentur.[19] Proinde dum sacerdos eas profert aliae orationes vel cantus non habeantur, atque organum vel alia instrumenta musica sileant.

13. Sacerdos vero non solum tamquam praeses nomine totius communitatis preces effundit, sed etiam aliquando nomine dumtaxat suo, ut ministerium suum maiore cum animi attentione et pietate adimpleat. Huiusmodi preces secreto proferuntur.

De aliis formulis in celebratione occurrentibus

14. Cum Missae celebratio natura sua indolem «communitariam» habeat,[20] dialogis inter celebrantem et coetum fidelium necnon acclamationibus magna vis inhaeret,[21] etenim non sunt tantum signa externa celebrationis communis, sed communionem inter sacerdotem et populum fovent et efficiunt.

15. Acclamationes et responsiones fidelium salutationibus sacerdotis et orationibus illum participationis actuosae gradum contituunt, qui in omni Missae forma a fidelibus congregatis praestandus est, ut actio totius communitatis clare exprimatur et foveatur.[22]

16. Aliae partes, ad actuosam fidelium participationem manifestandam et fovendam valde utiles, quae universo coetui tribuuntur, sunt praesertim actus paenitentialis, professio fidei, oratio universalis et oratio dominica.

17. Demum ex aliis formulis: *a)* nonnullae ritum seu actum per se stantem, uti hymnus *Gloria*, psalmus responsorius, *Sanctus*, acclamatio anamneseos, cantus post communionem, constituunt; *b)* nonnullae vero, uti cantus ad introitum, ad offertorium, ad fractionem (*Agnus Dei*) et ad communionem, ritum aliquem comitantur.

De modis proferendi varios textus

18. In textibus clara et elata voce proferendis sive a sacerdote sive a ministris sive ab omnibus, vox respondeat generi ipsius textus, prout hic est lectio, oratio, admonitio, acclamatio, cantus; necnon formae celebrationis et sollemnitati coetus. Ratio insuper habeatur indolis diversarum linguarum et ingenii populorum.

In rubricis ergo et in normis quae sequuntur verba «dicere» vel «proferre» intellegi debent sive de cantu sive de recitatione, servatis principiis supra propositis.

De momento cantus

19. Ab Apostolo monentur christifideles qui in unum conveniunt exspectantes adventum Domini sui, ut una simul cantent psalmis, hymnis et canticis spiritualibus (cf. Col 3, 16). Cantus enim est signum exsultationis cordis (cf. Act 2, 46). Unde S. Augustinus recte dicit: «cantare amantis est»,[23] et iam antiquitus in proverbium venit: «bis orat qui bene cantat».

Magni igitur fiat usus cantus in celebrationibus, attentis ingenio populorum et facultatibus cuiuslibet coetus, ita tamen ut non necessarium semper sit omnes textus cantu proferre qui per se cantui destinantur.

In seligendis tamen partibus quae revera canantur eae praeferendae sunt quae maioris sunt momenti, et praesertim quae a sacerdote vel ministris, populo respondente, canendae sunt, aut a sacerdote et populo simul proferendae.[24]

Cum autem frequentius in dies fideles ex diversis nationibus inter se conveniant, expedit ut iidem fideles aliquas saltem partes Ordinarii Missae, praesertim vero symbolum fidei et orationem dominicam, modulis adhibitis facilioribus, lingua latina simul cantare sciant.[25]

De gestibus et corporis habitibus

20. Communis corporis habitus, ab omnibus participantibus servandus, signum est communitatis et unitatis coetus: mentem enim et sensus animi participantium exprimit eosdemque fovet.[26]

21. Ad uniformitatem in gestibus et corporis habitibus obtinendam, fideles monitionibus obtemperent, quas diaconus, vel sacerdos vel alius minister, durante celebratione proferunt. Insuper in omnibus Missis, nisi aliter caveatur, stent ab initio cantus ad introitum, vel dum sacerdos accedit ad altare, usque ad collectam inclusive; ad cantum *Alleluia* ante Evangelium; dum ipsum Evangelium proclamatur; necnon dum professio fidei et oratio universalis fiunt; atque ab ora-

[4] *Sacrosanctum Concilium*, nn. 14, 19, 26, 28, 30. [5] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 47. [6] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 14. [7] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 41. [8] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de Presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, n. 13.

[9] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 59. [11] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, nn. 37-40. [12] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de Presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, n. 5; Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 33. [13] Cf. Conc. Trid., Sess. XXII, cap. I; cf. Paulus VI, Sollemnis professio fidei, 30 iunii 1968, n. 24: A. A. S. 60 (1968) p. 442 [LE 3671]. [14] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 7; Paulus VI, Litt. Enc. *Mysterium Fidei*, 3 sept. 1965: A. A. S. 57 (1965) p. 764 [LE 3316]; S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 9: A. A. S. 59 (1967) p. 547 [LE 3562]. [15] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 56; S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum Mysterium*, 25 maii 1967, n. 3c: A. A. S. 59 (1967) p. 547. [16] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, nn. 48, 51; Const. dogm. de divina Revelatione, *Dei Verbum*, n. 21; Decr. de Presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, n. 4.

[17] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, nn. 7, 33, 52. [18] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum*

Concilium, n. 33. [19] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Musicam sacram*, 5 martii 1967, n. 14: A. A. S. 59 (1967) p. 304 [LE 3541]. [20] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, nn. 26, 27; S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 3 *d*: A. A. S. 59 (1967) p. 542. [21] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 30. [22] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Musicam sacram*, 5 martii 1967, n. 16 *a*: A. A. S. 59 (1967) p. 305. [23] Sermo 336, 1: PL 38, 1472. [24] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Musicam sacram*, 5 martii 1967, nn. 7, 16: A. A. S. 59 (1967) pp. 302, 305. [25] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 54; S. Congr. Rituum, Instructio *Musicam sacram*, 5 martii 1967, n. 59: A.A.S. 56 (1964) p. 891 [LE 3217]; actio *Inter Oecumenici*, 26 sept. 1964, n. 59: A.A.S. 56 (1964) p. 891 [LE 3217].

[26] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*,

tione super oblata usque ad finem Missae, praeter ea quae infra dicuntur. Sedeant autem dum proferuntur lectiones ante Evangelium et psalmus responsorius; ad homiliam et dum fit praeparatio donorum ad offertorium; atque, pro opportunitate, dum sacrum silentium post Communionem servatur. Genuflectant vero, nisi ob angustiam loci vel frequentiorem numerum adstantium aliasve rationabiles causas impediantur, ad consecrationem.

Est tamen Conferentiae Episcopalis gestus et corporis habitus in Ordine Missae romanae descriptos ingerio populorum aptare.[27] Attendendum tamen erit, ut sensui et indoli cuiusque partis celebrationis respondeant.

22. In gestibus numerantur etiam actiones, quibus sacerdos altare adit, dona afferuntur, atque fideles ad communionem accedunt. Convenit ut huiusmodi actionis decore peragantur, dum cantus ipsis proprii fiunt, iuxta normas pro singulis statutas.

De silentio

23. Sacrum quoque silentium, tamquam pars celebrationis, suo tempore est servandum.[28] Eius autem natura a tempore pendet, quo in singulis celebrationibus occurrit. In actu enim paenitentiali et post invitationem ad orandum singuli ad seipsos convertuntur; lectione autem vel homilia peracta, ea quae audierunt breviter meditantur; post communionem vero in corde suo Deum laudant et orant.

III. De singulis Missae partibus

A) *RITUS INITIALES*

24. Ea quae liturgiam verbi praecedunt, scilicet introitus, salutatio, actus paenitentialis, *Kyrie*, *Glória* et collecta, charakterem habent exordii, introductionis et praeparationis.

Finis horum rituum est, ut fideles in unum convenientes communionem constituant et recte ad verbum Dei audiendum digneque Eucharistiam celebrandam sese disponant.

Introitus

25. Populo congregato, dum ingreditur sacerdos cum ministris, cantus ad introitum incipitur. Finis huius cantus est celebrationem aperire, unionem congregatorum fovere, eorumque mentem in mysterium temporis liturgici vel festivitatis introducere atque processionem sacerdotis ministrorumque comitari.

26. Peragitur autem a schola et populo alternatim, vel simili modo a cantore et populo, vel totus a populo vel a schola sola. Adhiberi potest sive antiphona cum suo psalmo in Graduali romano vel in Graduali simplici exstans, sive alius cantus, actioni sacrae, diei vel temporis indoli congruus, cuius textus a Conferentia Episcopali sit approbatus.

Si ad introitum non habetur cantus, antiphona in Missali proposita recitatur sive a fidelibus, sive ab aliquibus ex ipsis, sive a lectore, sin aliter ab ipso sacerdote post salutationem.

Salutatio altaris et populi congregati

27. Cum ad presbyterium pervenerint, sacerdos et ministri altare salutant. Venerationis autem significandae causa, sacerdos et ministri sacri ipsum altare osculantur; et sacerdos, pro opportunitate, illud incensat.

28. Expleto cantu ad introitum, sacerdos et universus coetus signant se signo crucis. Deinde sacerdos communitati congregatae praesentiam Domini per salutationem significat. Qua salutatione et populi responsione manifestatur Ecclesiae congregatae mysterium.

Actus paenitentialis

29. Salutatione populi facta, sacerdos vel alius minister idoneus potest brevissimis verbis introducere fideles in Missam illius diei. Postea sacerdos invitat ad actum paenitentialem, qui a tota communitate confessione generali perficitur, absolutioneque sacerdotis concluditur.

Kyrie, eléison

30. Post actum paenitentialem incipitur *Kyrie, eléison*, nisi forte locum iam habuerit in ipso actu paenitentiali. Cum sit cantus quo fideles Dominum acclamant eiusque misericordiam implorant, de more peragitur ab omnibus, partem nempe in eo habentibus populo atque schola vel cantore.

Acclamatio quaeque de more bis dicitur, non tamen excluso, ratione ingenii diversarum linguarum necnon musicae artis vel rerum adiunctorum maiore numero, vel brevi «tropo» intercalato. Si *Kyrie* non cantatur, recitetur.

Glória in excélsis

31. *Glória* est antiquissimus et venerabilis hymnus, quo Ecclesia, in Spiritu Sancto congregata, Deum Patrem atque Agnum glorificat eique supplicat. Canatur vel a coetu fidelium, vel a populo alternatim cum schola, vel ab ipsa schola. Si non cantatur, recitandum est ab omnibus simul aut alternatim.

Cantatur autem vel dicitur diebus dominicis extra tempus Adventus et Quadragesimae, necnon in sollemnitatibus et festis, et in peculiaribus celebrationibus sollemnioribus.

n. 30. [27] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 39. [28] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 30; S. Congr. Rituum, Instructio *Musicam sacram*, 5 martii 1967, n. 17:

Collecta

32. Deinde sacerdos populum ad orandum invitat; et omnes una cum sacerdote parumper silent, ut conscii fiant se in conspectu Dei stare, et vota sua in animo possint nuncupare. Tunc sacerdos profert orationem, quae solet «collecta» nominari. Per eam indoles celebrationis exprimitur et precatio verbis sacerdotis ad Deum Patrem, per Christum in Spiritu Sancto, dirigitur.

Populus precationi se coniungens, illique assentiens, acclamatione *Amen* suam facit orationem.

In Missa unica dicitur oratio; quod valet etiam de oratione super oblata et post Communionem.

Collecta concluditur conclusione longiore, idest: si dirigitur ad Patrem: *Per Dóminum nostrum Iesum Christum Fílium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitáte Spíritus Sancti, Deus, per ómnia saécula saeculórum*; si dirigitur ad Patrem, sed in fine ipsius fit mentio Filii: *Qui tecum vivit et regnat in unitáte Spíritus Sancti, Deus, per ómnia saécula saeculórum*; si dirigitur ad Filium: *Qui vivis et regnas cum Deo Patre in unitáte Spíritus Sancti, Deus, per ómnia saécula saeculórum.*

Orationes vero super oblata et post Communionem concluduntur conclusione breviore, idest: si diriguntur ad Patrem: *Per Christum Dóminum nostrum*; si diriguntur ad Patrem, sed in fine ipsarum fit mentio Filii: *Qui vivit et regnat in sáecula saeculórum*; si diriguntur ad Filium: *Qui vivis et regnas in sáecula saeculórum.*

B) *LITURGIA VERBI*

33. Partem praecipuam liturgiae verbi constituunt lectiones e sacra Scriptura desumptae cum cantibus inter eas occurrentibus; homilia autem, professio fidei et oratio universalis seu oratio fidelium illam evolvunt et concludunt. Nam in lectionibus, quas homilia exponit, Deus populum suum alloquitur,[29] mysterium redemptionis et salutis patefacit, atque nutrimentum spirituale offert; et ipse Christus per verbum suum in medio fidelium praesens adest.[30] Hoc verbum divinum populus suum facit cantibus, et ipsi adhaeret professione fidei; eo autem nutritus, oratione universali pro necessitatibus totius Ecclesiae et pro totius mundi salute preces fundit.

Lectiones biblicae

34. In lectionibus mensa verbi Dei paratur fidelibus et thesauri biblici iis aperiuntur.[31] Cum ex traditione officium legendi lectiones non sit munus praesidentiale sed ministeriale, convenit ut, de more, diaconus vel, eo deficiente, alter presbyter legat Evangelium; subdiaconus vero vel lector legat alias lectiones. Deficiente tamen diacono vel alio presbytero, Evangelium a celebrante legatur.[32].

35. Lectioni evangelicae maximam venerationem esse tribuendam, ipsa Liturgia docet, cum eam prae ceteris lectionibus speciali honore insigniat, sive ex parte ministri ad eam annuntiandam deputati et per benedictionem vel orationem sese praeparantis; sive ex parte fidelium, qui per acclamationes Christum praesentem sibique loquentem agnoscunt et profitentur, et lectionem ipsam stantes auscultant; sive ex ipsis signis venerationis libro Evangeliorum tributis.

Cantus inter lectiones occurrentes

36. Post primam lectionem sequitur psalmus responsorius, seu *graduale*, quae est pars integralis liturgiae verbi. Psalmus de more sumitur e lectionario, eo quod singuli eius textus directo conectuntur cum singulis lectionibus: electio igitur psalmi e lectionibus pendet. Attamen, ut populus responsum psalmodicum facilius proferre valeat, textus aliqui responsorum et psalmorum pro diversis temporibus anni aut pro diversis ordinibus Sanctorum selecti sunt, qui adhiberi valent, loco textus lectioni respondentis, quoties psalmus cantu profertur.

Cantor psalmi, seu psalmista, in ambone vel alio loco apto profert versus psalmi, tota congregatione sedente et auscultante, immo de more per responsum participante, nisi psalmus modo directo, id est sine responso, proferatur.

Si canitur, praeter psalmum in lectionario assignatum, sumi potest vel graduale e Graduali romano, vel psalmus responsorius aut alleluiaticus e Graduali simplici, sicut in his libris describuntur.

37. Secundam lectionem sequitur *Allelúia* vel alter cantus, prouti tempus liturgicum postulat.

a) Allelúia cantatur omni tempore extra Quadragesimam. Inchoatur sive ab omnibus sive a schola aut a cantore, et, si casus fert, repetitur. Versus sumuntur e lectionario vel e Graduali.

b) Alter cantus consistit in versu ante Evangelium aut in altero psalmo seu tractu, prout inveniuntur in lectionario vel in Graduali.

38. Quando una tantum habetur lectio ante Evangelium: *a)* tempore quo dicendum est *Allelúia*, haberi potest aut psalmus alleluiaticus, aut psalmus et *Allelúia* cum suo versu, aut tantum psalmus vel *Allelúia*; *b)* tempore quo *Allelúia* non est dicendum, haberi potest aut psalmus aut versus ante Evangelium.

39. Psalmus post lectionem occurrens, si non cantatur, recitetur; *Allelúia* vero vel versus ante Evangelium, si non cantantur, omitti possunt.

A. A. S. 59 (1967) p. 305. [29] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 33. [30] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 7. [31] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 51. [32] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio

http://www.obrascatolicas.com

40. Sequentiae, praeter quam diebus Paschae et Pentecostes, sunt ad libitum.

Homilia

41. Homilia est pars liturgiae et valde commendatur:[39] est enim ad nutrimentum vitae christianae necessaria. Sit oportet explicatio aut alicuius aspectus lectionum sacrae Scripturae aut alterius textus ex Ordinario vel Proprio Missae diei, ratione habita sive mysterii, quod celebratur, sive peculiarium necessitatum auditorum.[40]

42. Diebus dominicis et festis de praecepto homilia habeatur in omnibus Missis, quae concurrente populo celebrantur; ceteris vero diebus commendatur, praesertim in feriis Adventus, Quadragesimae et temporis paschalis, necnon in aliis festis et occasionibus, in quibus populus frequentior ad ecclesiam convenit.[41]

Homilia de more ab ipso celebrante habeatur.

Professio fidei

43. Symbolum, seu professio fidei, in celebratione Missae eo tendit ut populus verbo Dei, in lectionibus et per homiliam audito, assentiat et respondeat, et regulam fidei sibi revocet in mentem antequam Eucharistiam celebrare incipiat.

44. Symbolum autem dicendum est a sacerdote cum populo diebus dominicis et in sollemnitatibus; dici potest etiam in peculiaribus celebrationibus sollemnioribus.

Si vero in cantu profertur, de more ab omnibus aut alternatim cantetur.

Oratio universalis

45. In oratione universali, seu oratione fidelium, populus, sui sacerdotii munus exercens, deprecatur pro omnibus hominibus. Expedit ut huiusmodi oratio in Missis cum populo de more habeatur, ita ut obsecrationes fiant pro sancta Ecclesia, pro iis qui in potestate nos regunt, pro iis qui variis premuntur necessitatibus, ac pro omnibus hominibus totiusque mundi salute.[42]

46. Intentionum series de more sint: *a)* pro necessitatibus Ecclesiae, *b)* pro rem publicam moderantibus et salute totius mundi, *c)* pro oppressis quacumque difficultate, *d)* pro communitate locali.

Attamen in celebratione aliqua particulari, uti Confirmatione, Matrimonio, Exsequiis, ordo intentionum pressius respicere potest particularem occasionem.

47. Est sacerdotis celebrantis precationem moderari, brevi monitione fideles ad orandum invitare ipsamque oratione concludere. Expedit ut intentiones a diacono vel a cantore vel ab alio proferantur, "Totus coetus vero precationem suam exprimit sive invocatione communi post intentiones prolatas, sive oratione sub silentio.

C) *LITURGIA EUCHARISTICA*

48. In Cena novissima, Christus sacrificium et convivium paschale instituit, quo sacrificium crucis in Ecclesia continue praesens efficitur, cum sacerdos, Christum Dominum repraesentans, idem perficit quod ipse Dominus egit atque discipulis in sui memoriam faciendum tradidit.[43]

Christus enim accepit panem et calicem, gratias egit, fregit deditque discipulis suis, dicens: Accipite, manducate, bibite; hoc est Corpus meum; hic est calix Sanguinis mei. Hoc facite in meam commemorationem. Proinde Ecclesia totam celebrationem liturgiae eucharisticae partibus hisce Christi verbis et actibus respondentibus ordinavit. Siquidem:

1) In praeparatione donorum, ad altare afferuntur panis et vinum cum aqua, ea nempe elementa, quae Christus in manus suas accepit.

2) In prece eucharistica Deo pro toto opere salutis gratiae aguntur, et oblata Christi Corpus et Sanguis fiunt.

3) Per fractionem unius panis unitas fidelium manifestatur, et per communionem fideles accipiunt Corpus et Sanguinem Domini eodem modo ac Apostoli de manibus ipsius Christi.

Praeparatio donorum

49. Initio liturgiae eucharisticae dona, quae Corpus et Sanguis Christi efficientur, ad altare afferuntur.

Imprimis altare, seu mensa dominica, quae centrum est totius liturgiae eucharisticae,[44] praeparatur, cum corporale, purificatorium, calix et missale in eo collocantur.

Oblationes deinde afferuntur: panis et vinum laudabiliter a fidelibus praesentantur, a sacerdote autem vel a diacono loco opportuno accipiuntur et super altare deponuntur comitantibus formulis statutis. Quamvis fideles panem et vinum ad liturgiam destinata non iam de suis proferant sicut olim, ritus tamen illa deferendi vim et significationem spiritualem servat

Inter Oecumenici, 26 sept. 1964, n. 50: A. A. S. 56 (1964) p. 889 [LE 3217].
[39] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 52. [40] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Inter Oecumenici*, 26 sept. 1964, n. 54: A. A. S. 56 (1964) p. 890. [41] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Inter Oecumenici*, 26 sept. 1964, n. 53: A. A. S. 56 (1964) p. 890. [42] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 53. [43] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Inter Oecumenici*, 26 sept. 1964, n. 56: A. A. S. 56 (1964) p. 890. [44] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 47; S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum Mysterium*, 25 mail 1967, n. 3, *a*; A. A. S. 59 (1967) pp. 540-541 [LE 3562]. [45] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Inter Oecumenici*, 26 sept. 1964, n. 31: A. A. S. 56 (1964) p. 898; Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 mail 1967, n. 24,

Etiam pecunia vel alia dona pro pauperibus vel pro ecclesia a fidelibus allata vel in ecclesia collecta accepta habentur; quapropter loco apto extra mensam eucharisticam collocantur.

50. Processionem, qua dona afferuntur, cantus ad offertorium comitatur, qui protrahitur saltem usquedum dona super altare deposita sunt. Normae de modo cantandi eaedem sunt ac pro introitu (n. 26). Si non cantatur, antiphona ad offertorium omittitur.

51. Dona in altari collocata, et ipsum altare, incensari possunt, ut oblatio Ecclesiae eiusque oratio sicut incensum in conspectum Dei ascendere significentur. Etiam sacerdos et populus incensari possunt a diacono vel alio ministro, post incensata oblata et altare.

52. Deinde sacerdos manus lavat, quo ritu desiderium internae purificationis exprimitur.

53. Depositione oblatorum facta et ritibus qui eam comitantur perfectis, per invitationem ad orandum una cum sacerdote et per orationem super oblata praeparatio donorum concluditur et Prex eucharistica praeparatur.

Prex eucharistica

54. Nunc centrum et culmen totius celebrationis initium habet, ipsa nempe *Prex eucharistica*, prex scilicet gratiarum actionis et sanctificationis. Sacerdos populum ad corda versus Dominum in oratione et gratiarum actione elevanda invitat eumque sibi sociat in oratione, quam nomine totius communitatis per Iesum Christum ad Deum Patrem dirigit. Sensus autem huius orationis est, ut tota congregatio fidelium se cum Christo coniungat in confessione magnalium Dei et in oblatione sacrificii.

55. Praecipua elementa e quibus *Prex eucharistica* constat, hoc modo distingui possunt:

a) Gratiarum actio (quae praesertim in *praefatione* exprimitur), in qua sacerdos nomine totius populi sancti Deum Patrem glorificat et ei gratias agit pro toto opere salutis vel aliqua eius ratione particulari, secundum diversitatem diei, festi vel temporis.

b) Acclamatio: qua tota congregatio, caelestibus virtutibus se iungens, cantat vel recitat *Sanctus*. Haec acclamatio, quae partem ipsius Precis eucharisticae constituit, ab omni populo cum sacerdote profertur.

c) Epiclesis: qua per invocationes peculiares Ecclesia virtutem divinam implorat, ut dona ab hominibus oblata consecrentur, seu Corpus et Sanguis Christi fiant, et ut hostia immaculata, in Communione sumenda, sit in salutem eorum qui illam participaturi sunt.

d) Narratio institutionis et consecratio: verbis et actionibus Christi sacrificium peragitur, quod ipse Christus in Cena novissima instituit, cum suum Corpus et Sanguinem sub speciebus panis et vini obtulit, Apostolisque manducandum et bibendum dedit et iis mandatum reliquit idem mysterium perpetuandi.

e) Anamnesis: per quam, mandatum adimplens, quod a Christo Domino per Apostolos accepit, Ecclesia memoriam ipsius Christi agit, recolens praecipue eius beatam Passionem, gloriosam Resurrectionem et ad caelos Ascensionem.

f) Oblatio: per quam in ipsa hac memoria Ecclesia, eaque praesertim hic et nunc congregata, in Spiritu Sancto hostiam immaculatam Patri offert. Intendit vero Ecclesia ut fideles non solummodo immaculatam hostiam offerant sed etiam seipsos offerre discant, et de die in diem consummentur, Christo mediatore, in unitatem cum Deo et inter se, ut sit tandem Deus omnia in omnibus."

g) Intercessiones: per quas exprimitur Eucharistiam celebrari in communione cum tota Ecclesia tam caelesti quam terrestri, oblationemque fieri pro ipsa et omnibus eius membris vivis atque defunctis, quae ad participandam redemptionem et salutem per Christi Corpus et Sanguinem acquisitam vocata sunt.

h) Doxologia finalis: qua glorificatio Dei exprimitur, quaeque acclamatione populi confirmatur et concluditur.

Prex eucharistica exigit, ut omnes reverentia et silentio eam auscultent, eandem vero participent per acclamationes in ipso ritu praevisas.

Ritus Communionis

56. Cum celebratio eucharistica convivium paschale sit, expedit ut, iuxta mandatum Domini, Corpus et Sanguis eius a fidelibus rite dispositis ut cibus spiritualis accipiantur.[45] Ad hoc tendunt tractio aliique ritus praeparatorii, quibus fideles ad Communionem immediate adducuntur:

a) Oratio dominica: In ea panis cotidianus petitur, quo christianis etiam Panis eucharisticus innuitur, atque purificatio a peccatis imploratur, ita ut sancta revera sanctis dentur. Sacerdos invitationem ad orationem profert, omnes vero fideles orationem una cum sacerdote dicunt, et sacerdos solus embolismum adiungit, quem populus doxologia concludit. Embolismus, ultimam petitionem ipsius orationis dominicae evolvens, liberationem a potestate mali pro tota communitate fidelium expetit. Invitatio, oratio ipsa, embolismus et doxologia qua populus haec concludit, cantu vel clara voce proferuntur.

A. A. S. 59 (1967) p. 554. [46] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia: *Sacrosanctum Concilium*, n. 48; Decr. de Presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, n. 5; S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 mail 1967, n. 12: A. A. S. 59 (1967) pp. 548-549. [47] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 mail 1967, nn. 12, 33 *a*: A. A. S. 59 (1967) pp. 549, 559. [48] Cf. *ibid.*, nn. 31, 32: A. A. S. 59 (1967) pp. 558-559.

b) Sequitur deinde *ritus pacis*, quo fideles pacem et unitatem pro Ecclesia et universa hominum familia implorant et mutuam caritatem sibi exprimunt, priusquam unum panem participent.

Ad ipsum ritum pacis quod attinet, modus a Conferentiis Episcopalibus, secundum ingenium et mores populorum, statuatur.

c) Gestus fractionis a Christo in ultima cena peractus, tempore apostolico toti actioni eucharisticae nomen dedit. Hic ritus non habet tantum rationem effectivam, sed significat nos multos in Communione ex uno pane vitae, qui est Christus, unum corpus effici (1 Cor. 10, 17).

d) Immixtio: Celebrans partem hostiae in calicem immittit.

e) Agnus Dei: Dum fractio panis et immixtio peraguntur, invocatio *Agnus Dei* a schola vel a cantore, populo respondente, de more cantatur, vel elata voce dicitur. Haec invocatio repeti potest quoties necesse est ad fractionem panis comitandam. Ultima vice concluditur verbis *dona nobis pacem*.

f) Praeparatio privata sacerdotis: Sacerdos oratione secreta se praeparat, ut Corpus et Sanguinem Christi fructuose accipiat. Fideles idem faciunt silentio orantes.

g) Deinde sacerdos panem eucharisticum in Communione suscipiendum fidelibus ostendit eosque ad Christi convivium invitat; simul autem cum fidelibus actum humilitatis, verbis utens evangelicis, elicit.

h) Valde optandum est, ut fideles ex hostiis, in eadem Missa consecratis, Corpus Dominicum sumant et in casibus praevisis calicem participent, quo etiam per signa Communio melius appareat participatio Sacrificii, quod actu celebratur."

i) Dum Sacramentum a sacerdote et fidelibus sumitur, fit *cantus ad Communionem*, cuius est spiritualem unionem communicantium per unitatem vocum exprimere, gaudium cordis demonstrare et processionem ad Corpus Christi suscipiendum magis fraternam reddere. Cantus inchoatur cum sacerdos se communicat, et protrahitur, dum fideles Corpus Christi sumunt, quousque videtur opportunum. Si tamen hymnus post Communionem habetur, *cantus ad Communionem* tempestive claudatur.

Adhiberi autem potest aut antiphona ex Graduali romano sive cum psalmo sive sola, aut antiphona cum psalmo e Graduali simplici, aut alius cantus congruus a Conferentia Episcopali approbatus. Cantatur sive a schola solo, sive a schola vel cantore cum populo.

Si autem non habetur cantus, antiphona in Missali proposita recitatur sive a fidelibus, sive ab aliquibus ex ipsis, sive a lectore, sin aliter ab ipso sacerdote postquam ipse communicavit, antequam Communionem distribuat fidelibus.

j) Distributione Communionis expleta, pro opportunitate sacerdos et fideles per aliquod temporis spatium in corde suo orant. Si placet, etiam hymnus vel psalmus vel alius cantus laudis a tota congregatione persolvi potest.

e) In *oratione post Communionem*, sacerdos pro fructibus mysterii celebrati deprecatur. Populus acclamatione Amen orationem facit suam.

D) *RITUS CONCLUSIONIS*

57. Ritus conclusionis constat: *a) Salutatione et benedictione* sacerdotis, quae quibusdam diebus et occasionibus oratione super populum vel alia sollemniore formula ditatur et exprimitur. *b) Dimissione ipsa*, qua coetus dimittitur, ut unusquisque ad opera sua bona revertatur, collaudans et benedicens Dominum.

Cap. III—De officiis et ministeriis in Missa

58. In coetu, qui ad Missam congregatur, unusquisque ius habet et officium participationem suam afferendi diverso modo pro diversitate ordinis et muneris.[46] Omnes itaque sive ministri sive fideles, munere suo fungentes, solum et totum id agant, quod ad ipsos pertinet, " ita ut ex ipsa celebrationis ordinatione appareat Ecclesia in suis diversis ordinibus et ministeriis constituta.

I. De officiis et ministeriis Ordinis sacri

59. Omnis legitima Eucharistiae celebratio dirigitur ab Episcopo, sive per seipsum, sive per presbyteros adiutores ipsius."

Cum Episcopus Missae interest, ubi populus est congregatus decet ipsum coetui praesidere, et presbyteros sibi in celebratione consociare, quantum fieri potest cum ipsis concelebrando.

Quod fit non ad sollemnitatem exteriorem ritus augendam, sed ad significandum vividiore luce mysterium Ecclesiae, quae est unitatis sacramentum."

Si vero Episcopus Eucharistiam non celebrat, sed alii hoc faciendum attribuit, tunc convenienter ipse liturgiam verbi moderatur, et Missam concludit ritu dimissionis.

60. Etiam presbyter, qui in societate fidelium sacra Ordinis potestate pollet sacrificium in persona Christi offerendi,[47] exinde coetui congregato praeest, eius orationi praesidet, illi nuntium salutis proclamat, populum sibi sociat in offerendo

[46] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, nn. 14, 26. [47] Cf. *ibid.*, n. 28. [48] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia, *Lumen gentium*, nn. 26, 28; Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 42. [49] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 26. [50] Cf. Conc. Vat. II, Decretum de presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum Ordinis*, n. 2; Const. dogm. de Ecclesia, *Lumen*

sacrificio per Christum in Spiritu Sancto Deo Patri, fratribus suis panem vitae aeternae dat, ipsumque cum illis participat. Cum igitur Eucharistiam celebrat, debet Deo et populo cum dignitate et humilitate servire, et in modo se gerendi et verba divina proferendi praesentiam vivam Christi fidelibus insinuare.

61. Inter ministros primum locum obtinet *diaconus*, cuius ordo iam ab initio Ecclesiae in magno honore habitus est. In Missa enim diaconus proprias habet partes in Evangelio nuntiando et quandoque verbo Dei praedicando, in oratione universali fidelibus praeeundo, in ministrando sacerdoti, in Eucharistia fidelibus distribuenda, praecipue sub specie vini, et in gestibus et corporis habitibus totius coetus aliquando innuendis.

II. De officio et munere plebis Dei

62. In celebratione Missae fideles efficiunt plebem sanctam, populum acquisitionis et sacerdotium regale, ut gratias Deo agant et immaculatam hostiam, non tantum per sacerdotis manus, sed etiam una cum ipso offerant et seipsos offerre discant." Curent autem id manifestare per profundum sensum religiosum et per caritatem erga fratres, qui eandem celebrationem participant.

Vitent proinde omnes species vel singulariae vitae vel divisionis, prae oculis habentes se unicum Patrem habere in caelis, omnesque propterea esse inter se fratres.

Unum autem corpus efficiant sive verbum Dei audiendo, sive in orationibus et in cantu partem habendo, sive praesertim in communi oblatione sacrificii et in communi participatione mensae Domini. Haec unitas pulchre apparet ex gestibus et corporis habitibus a fidelibus communiter servatis.

Ne renuant autem fideles populo Dei cum gaudio servire, quoties rogantur, ut aliquod peculiare ministerium in celebratione praestent.

63. Inter fideles suum munus liturgicum exercet *schola cantorum* vel *chorus*, cuius est de partibus sibi propriis, iuxta diversa genera cantuum, debite exsequendis, curare, et actuosam fidelium participationem in cantu fovere." Quae de schola cantorum dicuntur, valent, servatis servandis, pro aliis etiam musicis, praesertim vero pro *organario*.

64. Decet adesse *cantorem* vel *magistrum chori* ad cantum populi dirigendum et sustentandum. Immo, cum deficit schola, cantori competit diversos cantus moderari, populo pro sua parte participante."

III. De ministeriis peculiaribus

65. *Subdiaconus* ad servitium altaris et ad adiutorium sacerdotis et diaconi est ordinatus. Ipsi praecipue committitur altare atque vasa sacra parare et Epistolam legere.

66. *Lector*, etsi laicus, proprium munus in celebratione eucharistica habet, quod ipse per se exercere debet, quamvis adsint ministri ordinis superioris. Ad ipsum pertinet omnes lectiones e sacra Scriptura proferre, exceptis Evangelio et, si subdiaconus adest, Epistola. Deficiente psalmista, potest etiam psalmum inter lectiones proferre.

Ut fideles ex auditione lectionum divinarum suavem ac vivum sacrae Scripturae affectum[51] in corde concipiant, necesse est ut lectores ad tale munus delegati revera apti sint et sedulo praeparati.

Conferentia Episcopalis permittere potest ut, quando vir aptus ad exercendum munus lectoris non adsit, mulier idonea, extra presbyterium consistens, lectiones quae praecedunt Evangelium proferat.

67. *Psalmistae* est psalmum vel aliud canticum biblicum, quod inter lectiones invenitur, proferre. Ad suum munus recte implendum necesse est, ut psalmista et arte psallendi et facultate recte pronuntiandi et dicendi polleat.

68. E ceteris ministris, alii diversa munera in presbyterio exercent, alii extra presbyterium.

Primis annumerantur qui missale, crucem, cereos, panem, vinum, aquam, thuribulum deferunt.

Aliis autem: *a) Commentator*, qui explicationes et admoniones proponit fidelibus, ut in celebrationem introducantur et ad eius intellegentiam melius disponantur. Oportet monitiones commentatoris sint adamussim praeparatae et sobrietate perspicuae. In suo munere adimplendo, commentator stat loco apto coram fidelibus, sed non ascendit ad ambonem. *b)* Ii qui, aliquibus in regionibus, fideles ad portas ecclesiae recipiunt eosque in locis ipsis convenientibus disponunt, et eorum processiones ordinant. *c)* Qui collectas in ecclesia faciunt.

69. Expedit ut, praesertim in maioribus ecclesiis et communitatibus, aliquis designetur qui curet de actionibus sacris congrue disponendis et cum decore, ordine et pietate per ministros exercendis.

70. Omnia ministeria infra ea quae propria sunt subdiaconi etiam a viris laicis exerceri possunt. Ministeria quae extra presbyterium peraguntur etiam mulieribus committi possunt, iuxta prudens iudicium rectoris ecclesiae.

71. Si plures adsunt qui idem ministerium exercere possunt, nihil vetat, quominus diversas partes eiusdem ministerii inter se distribuant et peragant. Ex. gr., alius diaconus adhiberi potest pro partibus in cantu proferendis, et alius pro ministerio altaris; si plures lectiones habentur, inter plures lectores eas distribuere iuvat, et sic de ceteris.

gentium, n. 28. [51] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 48; S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 mail 1967, n. 12: A. A. S. 59 (1967) pp. 548-549. [52] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Musicam sacram*, 5 martii 1967, n. 19: A. A. S. 59 (1967) p. 306 [LE 3541]. [53] Cf. *ibid.*, n. 21: A. A. S. 59 (1967), pp. 306-307. [54] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 24.

http://www.obrascatolicas.com

72. Si in Missa cum populo unus tantum minister adest, ipse diversa munera exercere potest.

73. Effectiva cuiusque celebrationis liturgicae praeparatio concordi animo fiat inter omnes quorum interest sive quoad ritus, sive quoad rem pastoralem et musicam, rectore ecclesiae moderante et auditis quoque fidelibus pro iis quae ad ipsos directe pertinent.

Cap. IV—De diversis formis Missam celebrandi

74. In Ecclesia locali primus sane locus tribuatur, propter eius significationem, Missae cui praeest Episcopus a suo presbyterio et ministris circumdatus [14] et in qua plebs sancta Dei plene et actuose participat. Ibi enim habetur praecipua manifestatio Ecclesiae.

75. Magni etiam habeatur Missa quae cum aliqua communitate, praesertim vero paroeciali, celebratur, utpote quae Ecclesiam universalem repraesentet tempore et loco statutis, praecipue vero in communi celebratione dominicali.[15]

76. Inter Missas autem ab aliquibus communitatibus celebratas peculiarem locum obtinet Missa conventualis, quae pars est Officii cotidiani, aut Missa, quae «*Communitatis*» dicitur. Et quamvis hae Missae nullam specialem formam celebrationis prae se ferant, maxime tamen decet eas cum cantu fieri, praecipue cum plena participatione omnium sodalium communitatis sive religiosorum sive canonicorum. In iis proinde ministerium suum exerceant singuli iuxta Ordinem receptum. Expedit vero ut omnes presbyteri qui pro utilitate pastorali fidelium singulariter celebrare non tenentur, in iis, quantum fieri potest, concelebrent.[16] Omnes insuper ad eam communitatem pertinentes, sive sacerdotes qui in bonum pastorale fidelium singulariter celebrare tenentur, sive non sacerdotes, sub utraque specie communicare possunt.

I. DE MISSA CUM POPULO

77. Missa cum populo ea intellegitur quae cum fidelium participatione celebratur. Convenit autem ut, quantum fieri potest, praesertim vero diebus dominicis et festis de praecepto, cum cantu et congruo numero ministrorum celebratio peragatur;[17] attamen etiam sine cantu et cum uno ministro perfici potest.

78. Expedit autem ut sacerdoti celebranti de more adsint lector, cantor, atque unus saltem minister: quae forma in sequentibus «typica» appellabitur. Ritus vero qui infra describitur facultatem praevidet amplioris etiam numeri ministrorum.

In qualibet celebrationis forma adesse potest diaconus suo munere fungens.

Praeparanda

79. Altare una saltem tobalea cooperiatur. Super ipsum vero aut circa ipsum duo saltem, vel etiam quattuor, aut sex, vel, si Episcopus dioecesis celebrat, septem candelabra cum cereis accensis ponantur. Item super altare vel prope ipsum habeatur crux. Candelabra autem et crux in processione ad introitum afferri possunt. Super ipsum altare poni potest, nisi in processione ad introitum deferatur, liber Evangeliorum, a libro aliarum lectionum distinctus.

80. In presbyterio parentur: *a)* iuxta sedem sacerdotis: missale et, pro opportunitate, libellus cantuum; *b)* in ambone: liber lectionum; *c)* in abaco: calix, corporale, purificatorium et, pro opportunitate, palla; patena et pyxides, si necessariae sunt, cum pane pro Communione sacerdotis, ministrorum, et pupuli; urceoli cum vino et aqua, nisi haec omnia a fidelibus ad offertorium praesententur; patina pro communione fidelium; et ea quae necessaria sunt ad manus lavandas. Calix cooperiatur velo, quod potest esse semper coloris albi.

81. In sacrario, pro diversis formis celebrationis, parentur sacrae vestes sacerdotis et ministrorum; *a)* Pro sacerdote: alba, stola et planeta. *b)* Pro diacono: alba, stola et dalmatica, quae tamen, ob necessitatem vel minorem gradum solemnitatis, omitti potest. *c)* Pro subdiacono: alba et tunica, quae pariter, ob necessitatem vel minorem gradum sollemnitatis, omitti potest. *d)* Pro ceteris ministris: albae vel superpellicea.

Omnes qui albam induunt, cingulum adhibeant et amictu utantur, nisi aliter provideatur.

A) Forma typica

Ritus initiales

82. Populo congregato, sacerdos et ministri, sacris vestibus induti, ad altare procedunt hoc ordine: *a)* Minister cum thuribulo fumigante, si incensum adhibetur. *b)* Ministri qui, pro opportunitate, deferunt cereos, et inter eos, si ea sus fert, alius minister cum cruce; et alii ministri qui adsunt. *c)* Lector, qui potest librum Evangeliorum deferre. *d)* Sacerdos Missam celebraturus.

[14] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 41.
[15] Cf. *ibid.*, n. 42; S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum mysterium*, n. 26: A. A. S. 59 (1967) p. 555; Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28; Decr. de Presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, n. 5. [16] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 47: A. A. S. 59 (1967) p. 565. [17] Cf. *ibid.*, n. 26: A. A. S. 59 (1967) p. 555; Instructio *Musicam sacram*, 5 martii 1967, nn. 16, 27: A. A. S. 59 (1967) pp. 305, 308.

Si incensum adhibetur, sacerdos antequam procedatur, incensum in thuribulo imponit.

83. Dum fit processio ad altare, cantus ad introitum peragitur (cf. nn. 25-26).

84. Cum ad altare pervenerint, sacerdos et ministri, faciunt debitam reverentiam, id est profundam inclinationem, vel, si adest tabernaculum cum Ssmo Sacramento, genuflexionem.

Crux forte in processione delata iuxta altare, vel alio loco opportuno, ponitur; candelabra vero a ministris portata iuxta altare, vel super abacum, collocantur; liber Evangeliorum super altare ponitur.

85. Sacerdos ad altare ascendit ipsumque veneratur osculo. Deinde, pro opportunitate, altare incensat, illud circumeundo.

86. His peractis, sacerdos sedem petit. Cantu ad introitum expleto, omnibus stantibus, sacerdos et fideles signant se. Sacerdos dicit: *In nómine Patris, et Fílii, et Spíritus Sancti.* Populus respondet: *Amen.*

Deinde, ad populum conversus, et manus extendens, sacerdos eum salutat, una adhibita e formulis propositis. Potest etiam, ipse vel alius minister idoneus, brevissimis verbis introducere fideles in Missam illius diei.

87. Post actum paenitentialem, dicuntur *Kyrie* et *Glória*, iuxta rubricas (nn. 30-31). *Glória* inchoari potest aut ab ipso sacerdote, aut a cantoribus aut etiam ab omnibus simul.

88. Deinde sacerdos populum ad orandum invitat, manibus iunctis, dicens: *Orémus.* Et omnes una cum sacerdote ad breve tempus silentes orant. Tunc sacerdos, manibus extensis, dicit orationem, qua expleta, populus acclamat: *Amen.*

Liturgia verbi

89. Oratione finita, lector ad ambonem pergit, et recitat primam lectionem, quam omnes sedentes auscultant, et in fine acclamationem proferunt.

90. Psalmista vero, seu cantor, vel ipse lector, lectione finita, psalmum dicit, populo responsum proferente (cf. n. 36).

91. Postea, si habenda sit secunda lectio ante Evangelium, lector eam in ambone recitat, ut supra, omnibus sedentibus et auscultantibus, atque in fine acclamantibus.

92. Sequitur *Allelúia* vel alter cantus, prout tempus liturgicum postulat (cf. nn. nn. 37-39).

93. Dum canitur *Allelúia* vel alter cantus, sacerdos incensum, si adhibetur, imponit. Deinde, manibus iunctis, et inclinatus ante altare, dicit secreto: *Munda cor meum.*

94. Tunc librum Evangeliorum, si est in altari, accipit et, praecedentibus ministris, qui incensum et cereos deferre possunt, ad ambonem accedit.

95. In ambone sacerdos aperit librum et dicit: *Dóminus vobíscum*, et deinde *Léctio sancti Evangélii*, pollice signans librum et seipsum in fronte, ore et pectore. Deinde librum, si incensum adhibetur, thurificat. Post acclamationem populi, proclamat Evangelium, eoque finito, librum osculatur, dicens secreto: *Per evangélica dicta deleántur nostra delicta.* Post Evangelium fit acclamatio populi, iuxta consuetudinem regionum.

96. Si non adest lector, sacerdos ipse omnes lectiones et, pro necessitate, etiam cantus post ipsas occurrentes profert, stans in ambone. Ibidem, si adhibetur, incensum imponit et, inclinatus, dicit: *Munda cor meum.*

97. Homilia fit ad sedem vel in ipso ambone.

98. Symbolum dicitur a sacerdote una cum populo (cf. n. 44). Ad verba *Et incarnátus est*, etc. omnes se inclinant; in festis vero Annuntiationis et Nativitatis Domini genua flectunt.

99. Deinde, populo pro sua parte participante, fit oratio universalis seu oratio fidelium, quam sacerdos moderatur a sede aut ex ambone (cf. nn. 45-47).

Liturgia eucharistica

100. Oratione universali absoluta, incipit cantus ad offertorium (cf. n. 50). Ministri corporale, purificatorium, calicem et missale in altari collocant.

101. Expedit ut participatio fidelium manifestetur per oblationem sive panis et vini ad Eucharistiae celebrationem, sive aliorum donorum, quibus necessitatibus ecclesiae et pauperum subveniatur.

Oblationes fidelium a sacerdote opportune accipiuntur, adiuvantibus ministris, et apto loco collocantur; panis autem et vinum pro Eucharistia ad altare deferuntur.

102. Sacerdos, ad altare, accipit a ministro patenam cum pane, eamque ambabus manibus aliquantulum elevatam super altare tenet, dicens formulam appositam. Deinde patenam cum pane super corporale deponit.

103. Postea, stans ad latus altaris, infundit vinum et parum aquae in calicem, dicens secreto formulam praescriptam, ministro urceolos porrigente. Reversus autem ad medium altaris, acceptum calicem ambabus manibus parum elevatum tenet, dicens formulam statutam; et deinde calicem super corporale deponit, et palla pro opportunitate cooperit.

104. Calice in altari deposito, sacerdos, inclinatus, dicit secreto: *In spíritu humilitátis.*

105. Pro opportunitate deinde sacerdos incensat oblata et altare; minister vero sacerdotem et populum.

106. Post orationem *In spíritu humilitátis* vel post incensationem, sacerdos, stans ad latus altaris, manus lavat, formulam statutam secreto dicens, ministro aquam fundente.

107. Ad medium altaris deinde reversus, stans ad populum conversus, extendens et iungens manus, populum ad orandum invitat, dicens: *Oráte, fratres*, etc. Post responsionem autem populi, manibus extensis, dicit orationem super oblata. In fine populus acclamat: *Amen.*

108. Tunc sacerdos incipit Precem eucharisticam. Manus

extendens dicit: *Dóminus vobíscum.* Cum prosequitur: *Sursum corda*, manus elevat; ac, manibus extensis, subdit: *Grátias agámus Dómino Deo nostro.* Postquam populus respondit: *Dignum et iustum est*, sacerdos prosequitur praefationem; eaque finita, iunctis manibus, una cum ministris et populo, cantat vel clara voce dicit: *Sanctus-Benedictus* (cf. n. 55 b).

109. Sacerdos prosequitur Precem eucharisticam iuxta rubricas, quae in singulis Precibus continentur.

Paulo ante consecrationem, minister, pro opportunitate, campanulae signo fideles monet. Item pulsat campanulam ad unamquamque elevationem, iuxta cuiusque loci consuetudinem.

110. Expleta doxologia, quae post Precem eucharisticam habetur, sacerdos, manibus iunctis, dicit monitionem ante orationem dominicam, quam deinde una cum populo profert, manibus extensis.

111. Oratione dominica finita, sacerdos, manibus extensis, solus dicit embolismum *Libera nos*, quo completo, populus acclamat: *Quia tuum est regnum.*

112. Deinde sacerdos, clara voce, dicit orationem *Dómine Iesu Christe, qui dixísti*; eaque finita, extendens et iungens manus, pacem annuntiat, dicens: *Pax Dómini sit semper vobíscum.* Populus respondet: *Et cum spíritu tuo.* Postea, pro opportunitate, sacerdos subiungit: *Offerte vobis pacem.* Et omnes, iuxta locorum consuetudines, pacem et caritatem sibi invicem significant. Sacerdos pacem potest dare ministris.

113. Postea sacerdos accipit hostiam, eamque super patenam frangit, et particulam immittit in calicem, dicens secreto: *Haec commíxtio.* Interim a choro et a populo cantatur vel dicitur *Agnus Dei* (cf. n. 56 e).

114. Tunc sacerdos dicit secreto orationem: *Dómine Iesu Christe, Fili Dei vivi* vel *Percéptio Córporis et Sanguinis.*

115. Oratione finita, sacerdos genuflectit, accipit hostiam, eamque aliquantulum elevatam super patenam tenens, versus ad populum, dicit: *Ecce Agnus Dei*, et una cum populo semel subdit: *Dómine, non sum dignus.*

116. Postea, stans ad altare conversus, sacerdos secreto dicit: *Corpus Christi custódiat me in vitam aetérnam*, et reverenter sumit Corpus Christi. Deinde accipit calicem, dicit: *Sanguis Christi custódiat me in vitam aetérnam*, et reverenter sumit Sanguinem Christi.

117. Accipit deinde patenam vel pyxidem, et accedit ad communicandos, atque hostiam parum elevatam unicuique ostendit dicens: *Corpus Christi.* Communicandus respondet: *Amen*, et, tenens patinam sub ore, Sacramentum accipit.

118. Pro Communione sub utraque specie, servetur ritus suo loco descriptus (cf. nn. 240-252).

119. Dum sacerdos sumit Sacramentum, inchoatur cantus ad Communionem (cf. n. 56 i).

120. Distributione Communionis expleta, sacerdos, ad altare reversus, colligit fragmenta, si quae sint; deinde, stans ad latus altaris, vel ad abacum, purificat patenam vel pyxidem super calicem, postea purificat calicem, et calicem purificatorio extergit. Si vasa purificata sunt ad altare, a ministro deferuntur ad abacum. Licet tamen vasa purificanda, praesertim si sint plura, opportune cooperta, in altari vel in abaco super corporale relinquere eaque post Missam, populo dimisso, purificare.

121. Purificationibus peractis, sacerdos ad sedem redire potest. Sacrum silentium, omnibus sedentibus, per aliquod temporis spatium, servari, vel canticum laudis aut psalmus proferri potest (cf. n. 56 j).

122. Postea, stans ad sedem vel ad altare, sacerdos versus ad populum, dicit: *Orémus* et, extensis manibus, orationem post Communionem recitat, cui praemitti potest breve spatium silentii, nisi iam praecesserit statim post Communionem. In fine orationis populus acclamat: *Amen.*

Ritus conclusionis

123. Expleta oratione post Communionem, fiant, si habendae sunt, breves annuntiationes ad populum.

124. Deinde sacerdos, extendens manus, salutat populum, dicens: *Dóminus vobíscum*, cui respondetur a populo: *Et cum spíritu tuo.* Et statim sacerdos subdit: *Benedícat vos omnípotens Deus* et, benedicens, prosequitur: *Pater, et Fílius, et Spíritus Sanctus.* ℟ *Amen.* Quibusdam diebus et occasionibus, huic formulae benedictionis praemittitur, iuxta rubricas, alia formula sollemnior, vel oratio super populum.

Statim post benedictionem, sacerdos, manibus iunctis subiungit: *Ite, missa est*; et omnes respondent: *Deo grátias.*

125. Tunc sacerdos altare de more osculo veneratur. Facta deinde debita reverentia cum ministris, recedit.

126. Si vero Missam sequitur aliqua actio liturgica, ritus conclusionis, idest salutatio, benedictio et dimissio, omittuntur.

B) De muneribus diaconi

127. Quando adest diaconus, ministerio suo fungens, servantur normae in superiore capite descriptae, his exceptis, quae sequuntur.

In genere diaconus: *a)* sacerdoti assistit, et ad eius latus procedit; *b)* ad altare, sive ad calicem sive ad librum ministrat; *c)* si nullus alius minister adsit, ipse aliorum munera, pro necessitate, adimplet.

Ritus initiales

128. Vestibus sacris indutus, diaconus, si librum Evangeliorum portat, sacerdotem accedentem ad altare praecedit, secus ad eius latus incedit.

129. Facta una cum sacerdote debita reverentia altari, diaconus una cum ipso ad altare ascendit atque Evangeliario si illud defert, super altare deposito, simul cum sacerdote altare osculo veneratur. Sacerdoti deinde, si adhibetur incensum, assistit ad incensum imponendum et altare thurificandum.

130. Altari incensato, sedem una cum sacerdote petit, ibique ad latus sacerdotis consistit eique pro necessitate ministrat.

Liturgia verbi

131. Dum *Allelúia* vel alter cantus profertur, si adhibetur incensum, ad impositionem thuris sacerdoti ministrat, deinde, ante sacerdotem inclinatus, benedictionem petit, submissa voce dicens: *Iube, domne, benedícere.* Sacerdos eum benedicit, dicens: *Dóminus sit in corde tuo*, etc. Diaconus respondet: *Amen.* Deinde librum Evangeliorum, si est in altari, sumit et ad ambonem pergit, ministris, si adsunt, cum candelabris et incenso pro opportunitate eum praecedentibus. Ibi populum salutat, librum incensat et proclamat Evangelium. Quo finito, librum osculo veneratur, secreto dicens: *Per evangélica dicta*, etc. et ad celebrantem redit. Si vero homilia non fit neque symbolum dicitur, potest manere in ambone pro oratione universali, recedentibus ministris.

132. Intentiones orationis fidelium, post introductionem sacerdotis, ipse diaconus sive ex ambone sive ex alio loco conveniente profert.

Liturgia eucharistica

133. Ad offertorium, sacerdote ad sedem remanente, diaconus altare praeparat, aliis ministris adiuvantibus; ipsius tamen est sacrorum vasorum curam gerere. Assistit etiam sacerdoti ad dona populi recipienda. Tradit deinde sacerdoti patenam cum pane consecrando; infundit vinum et parum aquae in calicem, quem poste» sacerdoti praesentat. Praeparationem tamen calicis, seu infusionem vini et aquae, ad abacum peragere potest. Si incensum adhibetur, in thurificandis oblatis et altari sacerdoti ministrat, et postea ipse, vel alius minister, sacerdotem et populum incensat.

134. Durante Prece eucharistica, diaconus stat prope sacerdotem, aliquanto tamen post ipsum, ut, quando opus sit, ad calicem vel ad missale ministret.

135. Ad doxologiam finalem Precis eucharisticae, stans ad latus sacerdotis, calicem elevatum tenet, dum sacerdos patenam cum hostia elevat, usquedum populus *Amen* acclamaverit.

136. Postquam sacerdos dixit orationem ad pacem et: *Pax Dómini sit semper vobíscum*, et populus respondit: *Et cum spíritu tuo*, diaconus, pro opportunitate, invitationem facit ad pacem, dicens: *Offérte vobis pacem.* Ipse vero pacem a sacerdote recipit, aliisque ministris sibi propioribus potest offerre.

137. Communione a sacerdote facta, ipse Communionem sub utraque specie accipit, et sacerdotem deinde adiuvat in Communione populo distribuenda. Quod si Communio sub utraque specie fit, ipse calicem sumentibus ministrat, et ultimus de calice sumit.

138. Distributione Communionis expleta, diaconus cum sacerdote ad altare revertitur, colligit fragmenta, si quae sint, deinde portat calicem et alia vasa sacra ad abacum, ibique ea purificat et de more componit, dum sacerdos ad sedem redit. Licet tamen vasa purificanda, opportune cooperta, in abaco super corporale relinquere, eaque post Missam, populo dimisso, purificare.

Ritus conclusionis

139. Dicta oratione post Communionem, diaconus facit breves annuntiationes populo, quae forte faciendae sunt, nisi ipse sacerdos malit eas facere.

140. Data benedictione a sacerdote, diaconus populum dimittit dicens: *Ite, missa est.*

141. Deinde, una cum sacerdote, altare de more osculo veneratur, et, facta debita reverentia, simili modo quo processerat, recedit.

C) De muneribus subdiaconi

142. Si subdiaconus in Missa suo munere fungitur, ea quae sequuntur servat. Generatim subdiaconus: *a)* diacono vel sacerdoti, quando opus est, ministrat; *b)* Epistolam, seu lectionem ante Evangelium, profert; *c)* si nullus alius minister adest, ipse etiam alias lectiones ante Evangelium occurrentes legit; et, pro necessitate, etiam aliorum ministrorum munera adimplet.

Ritus initiales

143. Vestibus sacris indutus, in accessu ad altare, subdiaconus librum Evangeliorum deferre potest: tunc ante sacerdotem vel diaconum incedit; secus vel ad latus sacerdotis procedit, vel crucem, medius inter duos ministros cum cereis accensis, portat.

144. Facta altari debita reverentia, una cum sacerdote et diacono ad altare ascendit, librum Evangeliorum super altare deponit, ipsumque altare, una cum diacono et sacerdote, osculo veneratur et, si incensum adhibetur, sacerdoti in thurificatione altaris assistit. Deinde sedem una cum sacerdote et diacono petit; ibique, pro necessitate, sacerdoti ministrat.

Liturgia verbi

145. Epistolam vel aliam lectionem ante Evangelium in ambone legit, eaque finita ad sacerdotem redit.

http://www.obrascatolicas.com

146. Assistit sacerdoti ad incensum ante Evangelium imponendum, et diaconum ad ambonem pro Evangelii proclamatione comitatur, ibique ministrat. Finito Evangelio, una cum diacono, debito ordine, ad sacerdotem redit.

Liturgia eucharistica

147. Oratione universali absoluta, dum cantus ad offertorium peragitur, subdiaconus, aliis ministris adiuvantibus, altare praeparat. Interea sacerdos et diaconus ad sedem manent. Altare parato, subdiaconus diacono et sacerdoti assistit ad dona populi forte recipienda. Deinde una cum ipsis ad altare procedit, ubi aquam in calicem infundit. Si adhibetur incensum, sacerdoti assistit in thuribulandis oblatis et altari.

148. Durante Prece eucharistica, subdiaconus stat prope sacerdotem aliquanto tamen post ipsum, ut, quando opus sit, ad missale ministret.

149. Facta a diacono invitatione ad pacem, subdiaconus pacem post diaconum a sacerdote recipit aliisque ministris sibi propioribus offerre potest.

150. Post diaconum, communicat et ipse subdiaconus sub utraque specie.

151. Post Communionem, dum sacerdos ad sedem redit, diaconum in vasis purificandis et componendis adiuvat. Postea una cum diacono ad sacerdotem redit.

Ritus conclusionis

152. Populo a diacono dimisso, subdiaconus una cum sacerdote et diacono altare de more osculo veneratur, et, simul cum aliis ministris, facta debita reverentia, ordine quo venit, recedit.

II. DE MISSIS CONCELEBRATIS

Praenotanda

153. Concelebratio qua unitas sacerdotii et sacrificii necnon totius populi Dei opportune manifestatur, praeterquam in casibus quibus ipso ritu praecipitur, permittitur:

1.° *a)* Feria V Hebdomadae sanctae, tum ad Missam chrismatis, tum ad Missam vespertinam; *b)* ad Missam in Concilio, Conventibus Episcoporum et Synodis; *c)* ad Missam in Benedictione Abbatis.

2.° Praeterea, accedente licentia Ordinarii, cuius est de opportunitate concelebrationis iudicare: *a)* ad Missam conventualem et ad Missam principalem in ecclesiis et oratoriis, cum utilitas christifidelium singularem celebrationem omnium sacerdotum praesentium non postulat; *b)* ad Missas in conventibus cuiusvis generis sacerdotum tum saecularium tum religiosorum.[*]

154. Ubi magnus habetur numerus sacerdotum, superior competens concedere potest ut concelebratio etiam pluries eodem die fiat, sed temporibus subsequentibus, vel in locis sacris diversis.[**]

155. Episcopi est, ad normam iuris, concelebrationis disciplinam in sua dioecesi moderari, etiam in exemptorum ecclesiis et oratoriis semipublicis. De opportunitate vero concelebrationis iudicare atque licentiam in suis ecclesiis et oratoriis dare est cuiusvis Ordinarii et etiam Superioris maioris Religionum clericalium non exemptarum et Societatum clericorum in communi viventium sine votis.[***]

156. Nemo umquam ad concelebrandum admittatur Missa iam incepta.[****]

157. In singulari honore illa concelebratio habenda est, qua sacerdotes alicuius dioeceseos cum proprio Episcopo concelebrant, praecipue vero in Missa chrismatis feria V Hebdomadae sanctae, et occasione Synodi vel visitationis pastoralis. Eadem ratione concelebratio commendatur quoties sacerdotes cum proprio Episcopo conveniunt, sive occasione exercitiorum spiritualium, sive alicuius conventus. In his casibus illud signum unitatis sacerdotii, necnon Ecclesiae, omni concelebrationi proprium, magis perspicuo modo manifestatur.[*****]

158. Ob peculiarem causam, sive significationis ritus sive festivitatis, facultas fit pluries celebrandi vel concelebrandi eodem die, sequentibus in casibus:

a) Qui, feria V Hebdomadae sanctae, Missam chrismatis celebravit aut concelebravit, etiam Missam vespertinam celebrare aut concelebrare potest.

c) In Nativitate Domini omnes sacerdotes tres Missas celebrare vel concelebrare possunt, dummodo hae suo tempore celebrentur.

d) Qui in Synodo, in visitatione pastorali aut in coetibus sacerdotum cum Episcopo vel eius delegato concelebrat, Missam ad utilitatem fidelium, de iudicio eiusdem Episcopi, iterum celebrare potest.[******] Idem valet, servatis servandis, pro coetibus religiosorum cum proprio Ordinario, vel eius delegato.

159. Missa concelebrata ordinatur, pro qualibet forma, iuxta normas Missae singulariter celebratae, iis tamen servatis aut mutatis quae infra indicabuntur.

160. Si in Missa concelebrata neque diaconus neque alii ministri assistant, munera ipsis propria ab aliquibus concelebrantibus perficiuntur.

[*] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 57. [**] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 47: A. A. S. 59 (1967) p. 566 [LE 3562]. [***] Cf. *Ritus servandus in concelebratione Missae*, n. 3 [LE 3270]. [****] Cf. *ibid.*, n. 8. [*****] Cf. S. Congr. Rituum, Decretum *generale Ecclesiae semper*, 7 martii 1965: A. A. S. 57 (1965) pp. 410-412 [LE 3270]. Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 47: A. A. S. 59 (1967) p. 565. [******] Cf. *Ritus servandus in concelebratione Missae*, n. 9.

Ritus initiales

161. Concelebrantes in sacrario, vel alio loco apto, sacras vestes induunt, quas sumere solent cum Missam singuli celebrant. Accedente tamen iusta causa, v. gr. frequentiore concelebrantium numero et deficientia paramentorum, concelebrantes, excepto semper celebrante principali, omittere possunt planetam, adhibita stola super albam.

162. Omnibus rite dispositis, fit de more processio per ecclesiam ad altare. Presbyteri concelebrantes incedunt ante celebrantem principalem.

163. Cum ad altare pervenerint, concelebrantes et celebrans principalis, facta debita reverentia, altare osculo venerantur, deinde sedem sibi assignatam petunt. Celebrans vero principalis altare, pro opportunitate, incensat, ac deinde sedem petit.

Liturgia verbi

164. Durante liturgia verbi concelebrantes locum suum occupant et sedent et surgunt eadem ratione ac celebrans principalis.

165. Homiliam habet de more celebrans principalis, vel unus e concelebrantibus.

Liturgia eucharistica

166. Ritus offertorii perficiuntur a celebrante principali, aliis concelebrantibus suis locis manentibus.

167. Ritibus offertorii peractis, concelebrantes ad altare accedunt et circa altare consistunt, ita tamen ut impedimento non sint in ritibus peragendis, et sacer ritus a fidelibus bene conspiciatur, neque impedimento sint diacono et subdiacono quando ad altare, ratione sui ministerii, accedere debent.

168. Praefatio dicitur a solo celebrante principali; *Sanctus* vero ab omnibus una cum populo et schola cantatur vel recitatur.

169. *Sanctus* expleto, concelebrantes Precem eucharisticam modo infra descripto prosequuntur. Solus celebrans principalis gestus facit, nisi aliter notetur.

De modo proferendi Precem eucharisticam

170. Partes quae ab omnibus concelebrantibus simul proferuntur, in recitatione ita dicendae sunt, ut eas concelebrantes submissa voce proferant et vox celebrantis principalis clare audiatur. Hac ratione textus a populo facilius percipitur.

A) Prex eucharistica I, seu Canon Romanus

171. *Te igitur* a solo celebrante principali, extensis manibus, dicitur.

172. *Meménto* vivorum et *Communicántes* uni alterive e concelebrantibus committi possunt, qui solus has preces manibus extensis et elata voce dicit.

173. *Hanc igitur* a solo celebrante principali iterum dicitur, manibus extensis.

174. A *Quam oblatiónem* usque ad *Súpplices*, omnes concelebrantes omnia simul proferunt, hoc modo: *a) Quam oblatiónem*, manibus ad oblata extensis; *b) Qui pridie, Simili modo*, manibus iunctis; *c)* Verba Domini, manu dextera, si opportunum videtur, ad panem et ad calicem extensa; ad elevationem autem hostiam et calicem aspicientes ac postea profunde se inclinantes; *d) Unde et mémores* et *Supra quae*, manibus extensis; *e) Súpplices*, inclinati et manibus iunctis usque ad verba *ex hac altáris participatióne*, ac deinde erecti et se signantes ad verba *omni benedictione caelésti et grátia repleámur*.

175. *Meménto* mortuorum et *Nobis quoque peccatóribus* uni alterive e concelebrantibus committi possunt, qui solus ea manibus extensis et elata voce dicit.

176. Ad verba *Nobis quoque peccatóribus* omnes concelebrantes pectus sibi percutiunt.

177. *Per quem haec ómnia* a solo celebrante principali dicitur.

178. In hac Prece eucharistica, partes a *Quam oblationem* usque ad *Súpplices* necnon doxologia finalis cantu proferri possunt.

B) Prex eucharistica II

179. *Vere Sánctus* a solo celebrante principali, extensis manibus, profertur.

180. Ab *Haec ergo dona* usque ad *Et súpplices* omnes concelebrantes omnia simul proferunt, hoc modo: *a) Haec ergo dona*, manibus ad oblata extensis; *b) Qui cum passioni et Simili modo*, manibus iunctis; *c)* Verba Domini, manu dextera, si opportunum videtur, ad panem et ad calicem extensa; ad elevationem autem hostiam et calicem aspicientes ac postea profunde se inclinantes; *d) Mémores igitur* atque *Et súpplices*, manibus extensis.

181. Intercessiones pro vivis: *Recordáre, Dómine*, et pro defunctis: *Meménto etiam fratrum nostrórum*, uni alterive e concelebrantibus committi possunt, qui solus eas manibus extensis profert.

182. Huius Precis eucharisticae partes quae sequuntur: *Qui cum passióni, Simili modo, Mémores igitur*, necnon doxologia finalis cantu proferri possunt.

C) Prex eucharistica III

183. *Vere sanctus* a solo celebrante principali, extensis manibus, profertur.

184. A *Súpplices ergo te, Dómine*, usque ad *Réspice, quáesumus*, omnes concelebrantes omnia simul proferunt hoc modo: *a) Súpplices ergo te, Dómine*, manibus ad oblata extensis; *b) Ipse enim in qua nocte tradebátur* et *Simili modo*, manibus iunctis; *c)* Verba Domini, manu dextera, si opportunum videtur, ad panem et ad calicem extensa; ad elevationem autem hostiam et calicem aspicientes ac postea profunde se inclinantes; *d) Mémores igitur* et *Réspice, quáesumus*, manibus extensis.

185. Intercessiones: *Ipse nos* et *Haec hóstia nostrae reconciliatiónis* uni alterive e concelebrantibus committi possunt, qui solus has preces manibus extensis profert.

186. Huius Precis eucharisticae partes quae sequuntur: *Ipse enim, Simili modo, Mémores igitur*, necnon doxologia finalis cantu proferri possunt.

D) Prex eucharistica IV

187. *Confitémur tibi, Pater sancte*, usque ad *omnem sanctificatiónem compléret*, a solo celebrante principali, extensis manibus, profertur.

188. A *Quáesumus igitur, Dómine*, usque ad *Réspice, Dómine*, omnes concelebrantes omnia simul proferunt, hoc modo: *a) Quáesumus igitur, Dómine*, manibus ad oblata extensis; *b) Ipse enim, cum hora venisset* et *Simili modo*, manibus iunctis; *c)* Verba Domini, manu dextera, si opportunum videtur, ad panem et ad calicem extensa; ad elevationem autem hostiam et calicem aspicientes ac postea profunde se inclinantes; *d) Unde et nos*, et *Réspice, Dómine*, manibus extensis.

189. Intercessiones: *Nunc ergo, Dómine, ómnium recordáre*, uni e concelebrantibus committi possunt, qui solus eas manibus extensis profert.

190. Huius Precis eucharisticae partes quae sequuntur: *Ipse enim, Simili modo, Unde et nos*, necnon doxologia finalis cantu proferri possunt.

191. Doxologia finalis Precis eucharisticae a solo celebrante principali aut ab omnibus concelebrantibus una cum celebrante principali profertur.

Ritus Communionis

192. Deinde celebrans principalis, iunctis manibus, dicit monitionem ante orationem dominicam ac deinde, manibus extensis, una cum ceteris concelebrantibus et cum populo ipsam orationem dominicam.

193. *Libera nos* dicitur a solo celebrante principali, manibus extensis. Omnes concelebrantes, una cum populo, acclamationem finalem proferunt: *Quia tuum est regnum.*

194. Post monitionem diaconi vel unius e concelebrantibus: *Offérte vobis pacem*, omnes sibi invicem pacem tradunt. Qui propiores sunt celebranti principali pacem ab ipso recipiunt ante diaconum.

195. Dum *Agnus Dei* profertur, aliqui e concelebrantibus celebrantem principalem adiuvare possunt ad hostias frangendas, sive pro concelebrantium sive pro populi Communione.

196. Immixtione peracta, solus celebrans principalis dicit secreto orationem *Dómine Iesu Christe, Fili Dei vivi* vel *Percéptio*.

197. Oratione ante Communionem expleta, celebrans principalis genuflectit et paulum recedit. Concelebrantes vero unus post alium ad medium altaris accedunt, genuflectunt et Corpus Christi reverenter ex altari accipiunt, atque manu dextera illud tenentes, eique manum sinistram supponentes, ad loca sua recedunt. Possunt tamen concelebrantes suis locis remanere et Corpus Christi e patena sumere, quam celebrans principalis aut unus vel plures e concelebrantibus tenent, ante ipsos transeundo, vel tradendo patenam sequenti et ita usque ad ultimum.

198. Deinde celebrans principalis accipit hostiam, eamque aliquantulum elevatam super patenam tenens, versus ad populum dicit: *Ecce Agnus Dei*, et prosequitur cum concelebrantibus et pupulo, dicens: *Dómine, non sum dignus.*

199. Deinde celebrans principalis, ad altare conversus, secreto dicit: *Corpus Christi custódiat me in vitam aetérnam*, et Corpus Christi reverenter sumit. Similiter faciunt concelebrantes. Post eos vero diaconus et subdiaconus a celebrante principali Corpus Domini accipiunt.

200. Sanguis Domini sumi potest vel ex ipso calice directe bibendo, vel cum calamo, vel cum cochleari, vel etiam per intinctionem.

201. Si Communio fit bibendo directe ex calice, unus ex his modis potest adhiberi:

a) Celebrans principalis accipit calicem et secreto dicit: *Sanguis Christi custódiat me in vitam aetérnam*, et paulum Sanguinis sumit et calicem diacono vel concelebranti tradit. Communionem fidelibus deinde distribuit vel ad sedem recedit. Concelebrantes unus post alium, vel bini et bini si duo calices adhibentur, ad altare accedunt, Sanguinem sumunt et ad suam sedem redeunt. Diaconus vel concelebrans calicem abstergit purificatorio post cuiusque concelebrantis Communionem.

b) Celebrans principalis Sanguinem Domini sumit de more stans in medio altaris.

Concelebrantes vero Sanguinem Domini sumere possunt locis suis manendo et ex calice ipsis a diacono, vel ab uno concelebrante oblato, bibendo; aut etiam tradendo sibi deinceps calicem. Calix semper abstergitur vel ab eo qui bibit vel ab illo qui calicem praesentat. Singuli, cum communicaverint, ad suam sedem redeunt.

202. Si Communio fit cum calamo, proceditur hoc modo: Celebrans principalis calamum accipit et secreto dicit: *Sanguis Christi custódiat* me *in vitam aetérnam*, paulum Sanguinis haurit et statim calamum purificat paulum aquae sumens e vase super altare opportune collocato, et eum deponit in apposita patena. Diaconus deinde, vel unus e concelebrantibus, calicem aut in medio altaris aut ad latus ipsius dexterum, super aliud corporale, opportune disponit. Prope ipsum calicem ponitur etiam vas cum aqua ad calamos abluendos, et patena in qua postea calami deponantur.

Concelebrantes unus post alium accedunt, calamum accipiunt et paulum Sanguinis hauriunt, deinde calamum purificant, paulum aquae sumentes, et ipsum calamum in apposito vase deponunt.

203. Si Communio ad calicem fit cum cochleari, eodem modo ac in Communione cum calamo agitur; caveatur tamen ut, post Communionem, cochlear deponatur in aliquo vase cum aqua, quod, Communione expleta, subdiaconus ad appositam mensam transfert, ut cochlearia purificet et abstergeat.

204. Ultimi accedunt diaconus et subdiaconus. Subdiaconus Christi Sanguinem sumit e calice sibi praesentato a diacono, et ipsi diacono dicenti: *Sanguis Christi*, respondet: *Amen*. Deinde diaconus postquam Christi Sanguinem sibi hausit, totum Sanguinem qui remansit sumit, calicem ad abacum transfert, ibique purificat; subdiaconus vero calicem de more absterget et componit.

205. Communio concelebrantium ita etiam potest ordinari, ut singuli super altare Corpori et, statim postea, Sanguini Domini communicent.

Hoc in casu, celebrans principalis sub utraque specie Communionem accipit sicut cum solus Missam celebrat, servato tamen ritu pro Communione calicis singulis in casibus electo, quem ceteri concelebrantes sequantur.

Communione autem celebrantis principalis peracta, calix ad latus dexterum altaris super aliud corporale deponitur. Concelebrantes unus post alium ad medium altaris accedunt, genuflectunt et Corpori Domini communicant; transeunt deinde ad latus dexterum altaris, et Sanguinem Domini sumunt, iuxta ritum pro Communione calicis electum, ut supra dictum est.

Eodem modo ac supra fiunt et Communio ministrorum et purificatio calicis.

206. Si Communio concelebrantium fit per intinctionem, celebrans principalis more solito Corpus et Sanguinem Domini sumit, attendens tamen ut in calice satis Sanguinis remaneat ad Communionem concelebrantium. Diaconus deinde vel unus e concelebrantibus, calicem aut in medio altaris, aut ad latus eius dexterum super aliud corporale, una cum patena continente particulas hostiae, opportune disponit. Concelebrantes, unus post alium, ad altare accedunt, genuflectunt, particulam accipiunt, eam partim in calicem intingunt et, patenam ori submittentes, intinctam particulam sumunt, ac deinde ad loca sua recedunt ut initio Missae.

Per intinctionem Communionem accipiunt etiam diaconus et subdiaconus, qui *Amen* respondent concelebranti sibi dicenti: *Corpus* et *Sanguis Christi*. Diaconus autem ad altare totum Sanguinem qui remansit sumit, calicem ad abacum transfert, ibique purificat; subdiaconus autem eum absterget et de more componit.

Ritus conclusionis

207. Cetera usque ad finem Missae fiunt de more a celebrante principali, concelebrantibus suis sedibus remanentibus.

208. Antequam ab altari discedant, altari debitam reverentiam faciunt. Celebrans vero principalis altare de more osculo veneratur.

III. DE MISSA SINE POPULO

Praenotanda

209. Agitur de Missa celebrata a sacerdote, cui unus tantum minister assistit et respondet.

210. Huiusmodi Missa sequitur generatim ritum Missae cum populo, ministro, pro opportunitate, partes populi proferente.

211. Celebratio sine ministro non fiat nisi ex gravi necessitate. Hoc in casu salutationes et benedictio in fine Missae omittuntur.

212. Calix ante Missam paratur sive in abaco iuxta altare, sive super altare; Missale vero ad latus sinistrum altaris collocatur.

Ritus initiales

213. Sacerdos, facta altari reverentia, signat se signo crucis, dicens: *In nómine Patris*, etc.; conversus ad ministrum, eum salutat, unam e formulis propositis eligendo; et, stans ad pedes altaris, peragit actum paenitentialem.

214. Deinde ascendit altare idque osculo veneratur; accedit deinde ad missale in latere sinistro altaris, ubi remanet usque ad expletam orationem universalem.

215. Tunc legit antiphonam ad introitum; et dicit *Kyrie* et *Glória*, iuxta rubricas.

216. Deinde, manibus iunctis, dicit *Orémus* et, interposita mora convenienti, manibus extensis profert orationem, in fine minister acclamat: *Amen.*

Liturgia verbi

217. Dicta oratione, minister vel ipse sacerdos legit primam lectionem et psalmum, et, quando dicenda est, secundam lectionem atque versum ad *Allelúia* vel alterum cantum.

218. Deinde, manens in eodem loco, sacerdos, inclinatus, dicit *Munda cor meum*, et legit Evangelium. In fine librum

http://www.obrascatolicas.com

osculo veneratur, secreto dicens: *Per evangélica dicta*, etc. Minister autem acclamationem profert.

219. Sacerdos postea symbolum, iuxta rubricas, una cum ministro recitat.

220. Sequitur oratio universalis, quae etiam in hac Missa dici potest, sacerdote intentiones proferente, ministro respondente.

Liturgia eucharistica

221. Antiphona ad offertorium omittitur. Minister corporale, purificatorium et calicem super altare deponit, nisi iam initio Missae ibidem sint posita.

222. Depositio panis ac vini et aquae infusio fiunt sicut in Missa cum populo, formulis adhibitis in Ordine Missae assignatis. Post depositionem panis et vini sacerdos lavat manus, stans ad latus altaris, ministro aquam fundente.

223. Orationem super oblata et Precem eucharisticam sacerdos profert, servato ritu pro Missa cum populo descripto.

224. Oratio dominica cum suo embolismo dicitur sicut in Missa cum populo.

225. Expleta acclamatione in fine embolismi, sacerdos dicit orationem *Dómine Iesu Christe, qui dixísti*; ac deinde subiungit: *Pax Dómini sit semper vobíscum*, cui minister respondet: *Et cum spíritu tuo*. Pro opportunitate autem sacerdos dat pacem ministro.

226. Deinde, dum dicit *Agnus Dei* cum ministro, sacerdos frangit hostiam super patenam. Expleto *Agnus Dei*, facit immixtionem, dicens secreto: *Haec commixtio*.

227. Post immixtionem, sacerdos dicit secreto orationem *Dómine Iesu Christe, Fili Dei vivi* vel *Percéptio*; deinde genuflectit, hostiam accipit et, si minister Communionem recipit, versus ad eum et hostiam aliquantulum elevatam super patenam tenens, dicit: *Ecce Agnus Dei* et cum ipso semel subdit: *Dómine, non sum dignus*. Deinde, ad altare conversus, Corpus Christi sumit. Si vero minister Corpus Christi non participat, facta genuflexione, sacerdos hostiam accipit et, ad altare conversus, semel dicit secreto: *Dómine, non sum dignus*, et Corpus Christi sumit. Sumptio Sanguinis Christi fit ut in Ordine Missae cum populo describitur.

228. Antequam Communionem det ministro, celebrans dicit antiphonam ad Communionem.

229. Purificatio calicis fit ad latus altaris. Deinde calix potest aut ad abacum a ministro deferri, aut in altari, ut initio, poni.

230. Purificatione calicis expleta, sacerdos aliquam pausam silentii servare potest; postea vero dicit orationem post Communionem.

Ritus conclusionis

231. Ritus conclusionis perficiuntur sicut in Missa cum populo, omisso tamen *Ite, missa est*.

IV. QUAEDAM NORMAE GENERALIORES PRO OMNIBUS FORMIS MISSAE

De veneratione altaris et libri Evangeliorum

232. Iuxta morem in liturgia traditum, veneratio altaris et libri Evangeliorum osculo perficitur. Attamen, ubi huiusmodi signum plene non congruit cum traditionibus aut ingenio alicuius regionis, ibi est Conferentiae Episcopalis aliud signum statuere in vicem illius adhibendum, hac de re certiore facta Sede Apostolica.

De genuflexione et inclinatione

233. Tres genuflexiones fiunt in Missa, hoc est: post elevationem hostiae, post elevationem calicis, et ante Communionem.

Si vero tabernaculum cum Sanctissimo Sacramento sit in presbyterio, genuflectitur etiam ante et post Missam, et quoties quis ante Sacramentum transit.

234. Duae species inclinationum habentur: capitis et corporis:

a) Inclinatio capitis fit cum tres Divinae Personae simul nominantur, et ad nomen Iesu, B. Mariae Virginis et Sancti in cuius honorem dicitur Missa.

b) Inclinatio corporis, seu inclinatio profunda, fit: ad altare, si tabernaculum cum SS. Sacramento non adsit; ad orationes *Munda cor meum* et *In spíritu humilitátis*; in symbolo ad verba *Et incarnatus est*; in Canone romano ad verba *Súpplices te rogámus*. Eadem inclinatio fit a diacono, cum petit benedictionem ante proclamationem Evangelii. Sacerdos insuper parum se inclinat cum, in consecratione, verba Domini profert.

De incensatione

235. Incensum ad libitum adhiberi potest in qualibet forma Missae: *a)* durante processione ingressus; *b)* initio Missae, ad altare thurificeandum; *c)* ad processionem et ad proclamationem Evangelii; *d)* ad offertorium, ad thurificanda oblata, altare, sacerdotem et populum; *e)* ad elevationem hostiae et calicis post consecrationem.

236. Sacerdos incensum in thuribulum imponit, illudque benedicit signo crucis, nihil dicens.

Incensatio altaris fit hoc modo: *a)* Si altare est a pariete seiunctum, sacerdos illud circumeundo incensat. *b)* Si altare non est a pariete seiunctum, sacerdos transeundo incensat primo partem dexteram, deinde partem sinistram altaris.

Crux si est super altare vel apud ipsum, thurificatur ante altare; si vero est post altare, sacerdos eam incensat cum transit ante ipsam.

De purificatione

237. Quoties aliquod fragmentum hostiae digitis adhaeserit, praecipue post fractionem vel fidelium Communionem, sacerdos digitos super patenam abstergeat vel pro necessitate abluat. Similiter fragmenta, si quae extra patenam sint, colligat.

238. Vasa sacra purificantur a sacerdote vel a diacono post Communionem vel post Missam, quantum fieri potest ad abacum. Purificatio calicis fit cum vino et aqua, vel cum aqua tantum, quae ab ipso sacerdote vel diacono sumitur. Patena de more purificatorio detergeatur.

239. Si hostia vel aliqua particula dilabatur, reverenter accipiatur; si quid vero Sanguinis fundatur, locus ubi cecidit aqua lavetur, et haec aqua postea in sacrarium mittatur.

De comunione sub utraque specie

240. Formam ratione signi pleniorem habet sacra Communio cum fit sub utraque specie. In ea enim forma signum eucharistici convivii perfectius elucet, et clarius exprimitur voluntas qua novum et aeternum testamentum in Sanguine Domini ratum habetur, necnon ratio inter convivium eucharisticum et convivium eschatologicum in regno Patris.[44]

241. Curent sacri pastores fidelibus, qui ritum participant vel ei intersunt, aptiore quo fieri potest modo doctrinam catholicam de forma sacrae Communionis in mentem revocare iuxta Concilium Tridentinum. In primis christifideles moneant fidem catholicam docere etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum verumque sacramentum sumi, ac propterea, quod ad fructum attinet, nulla gratia necessaria ad salutem eos defraudari qui unam speciem solam recipiant.[45]

Doceant insuper, Ecclesiam potestatem habere in Sacramentorum dispensatione, salva eorum substantia, statuendi vel mutandi quae ipsorum venerationi vel suscipientium utilitati pro rerum, temporum et locorum varietate magis expedire iudicaverit.[46] Simul tamen fideles moneantur ut sacrum ritum, quo signum eucharistici convivii plenius elucet, impensius participare velint.

242. De iudicio Episcopi, et debita catechesi praemissa, communio calicis permittitur in sequentibus casibus:[47]

1) neophytis adultis in Missa quae Baptismum subsequitur; confirmatis adultis in Missa suae Confirmationis; baptizatis qui in Ecclesiae communionem recipiuntur;

2) sponsis in Missa sui Matrimonii;

3) ordinatis in Missa suae Ordinationis;

4) abbatissae, in Missa suae benedictionis; virginibus, in Missa suae consecrationis; professis eorumque parentibus, propinquis et confratribus, in Missa primae, renovatae aut perpetuae religiosae professionis, dummodo vota intra Missam emittant aut renovent;

5) coadiutoribus missionariis laicis, in Missa qua modo publico mittuntur; necnon aliis, in Missa in qua missionem ecclesiasticam accipiunt;

6) in administratione Viatici, infirmo et omnibus astantibus, cum Missa ad normam iuris in domo infirmi celebratur;

7) diacono, subdiacono et ministris, officium suum implentibus in Missa cum cantu;

8) cum concelebratio fit: *a)* omnibus qui in eadem concelebratione vero ministerio liturgico funguntur, etiam laicis, necnon omnibus seminariorum alumnis qui ei intersunt; *b)* in suis autem ecclesiis vel oratoriis, etiam omnibus membris Institutorum consilia evangelica profitentium atque aliarum Societatum in quibus per religiosa vota aut oblationem aut promissionem Deo se devovent; praeterea omnibus qui in domo sodalium illorum Institutorum et Societatum die noctuque commorantur;

9) sacerdotibus, qui magnis celebrationibus intersunt et celebrare vel concelebrare non possunt;

10) omnibus qui exercitiis spiritualibus vacant, in Missa quae, inter haec exercitia, specialiter pro eiusmodi coetu actuose participante celebratur; iis omnibus qui participant conventum alicuius coetus pastoralis, in Missa quam in communi celebrant;

11) iis qui sub numeris 2 et 4 recensentur, in Missa suorum iubilaeorum;

12) patrino, matrinae, parentibus et coniugi necnon catechistis laicis baptizati adulti in Missa initiationis ipsius;

13) parentibus, familiaribus, necnon insignibus benefactoribus qui Missam sacerdotis novensilis participant;

14) sodalibus Communitatum, in Missa conventuali vel «Communitatis», ad normam n. 76 huius Institutionis.

243. Ad communionem sub utraque specie distribuendam, parentur:

a) Si Communio calicis fit cum calamo, calami argentei pro celebrante et pro singulis communicandis, atque vas cum aqua ad calamos purificandos, et patena in qua calami deponantur.

b) Si cum cochleari Sanguis administratur, unum cochlear.

c) Si Communio sub utraque specie per intinctionem distribuitur, cavendum est ne hostiae sint nimis tenues neque nimis parvae, sed paulum spissiores solito, ut, Sanguine partim intinctae, possint commode distribui.

[44] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 32: A. A. S. 59 (1967) p. 558. [LE 3562]. [45] Cf. Conc. Trid., Sess. XXI, Decr. de Communione eucharistica, c. 1-3: *Denz.* 929-932 (1725-1729). [46] Cf. *ibid.*, c. 2: *Denz.* 931 (1728). [47] S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 32: A. A. S. 59 (1967) pp. 558-559.

1. Ritus Communionis sub utraque specie quando Communionem suscipientes directo e calice bibunt.

244. Si adest diaconus vel alius sacerdos assistens:

a) Celebrans sumit de more Corpus et Sanguinem Domini, cavens ut in calice satis Sanguinis remaneat pro Communionem suscepturis; et partem externam calicis purificatorio absterget.

b) Celebrans diacono calicem cum purificatorio tradit, ipse vero sumit patenam vel pyxidem cum hostiis; deinde celebrans et diaconus se sistunt ubi magis commode possint fidelibus Communionem praebere.

c) Singuli communicantes accedunt, debitam reverentiam faciunt, et stant coram celebrante. Celebrans hostiam elevando dicit: *Corpus Christi*, communicandus autem respondet: *Amen*, et a celebrante Corpus Christi accipit.

d) Communicandus deinde transit ad diaconum et stat coram eo. Diaconus dicit: *Sanguis Christi*, communicandus respondet: *Amen* et diaconus porrigit ei purificatorium et calicem, quem communicandus ipse, pro opportunitate, manibus suis ori admovet. Communicandus, tenens manu sinistra purificatorium sub ore, attendens ne quid Sanguinis defluat, paulum e calice bibit, et postea recedit; diaconus autem partem externam calicis purificatorio absterget.

e) Si alii adsunt sub una tantum specie Sacramentum suscepturi, diaconus, postquam omnes qui sub utraque specie communicandi erant e calice biberunt, calicem super altare deponit. Celebrans vero fideles communicat ac postea redit ad altare. Quod de Sanguine remansit ipse, vel diaconus, sumit et purificationes de more peragit.

245. Si non adest diaconus neque alius sacerdos assistens:

a) Celebrans sumit de more Corpus et Sanguinem Domini, cavens ut in calice satis Sanguinis pro Communionem suscepturis remaneat; et partem externam calicis purificatorio absterget.

b) Celebrans deinde se sistit ubi magis commode possit Communionem praebere et Corpus Domini distribuit, more consueto, singulis sub utraque specie communicandis, qui accedunt, debitam reverentiam faciunt et stant coram celebrante, atque, Corpore Domini accepto, aliquantulum recedunt.

c) Postquam singuli Corpus Domini sumpserunt, celebrans pyxidem super altare deponit et calicem cum purificatorio accipit. Singuli calicem participaturi iterum ad celebrantem accedunt, et stant coram eo. Celebrans dicit: *Sanguis Christi*; communicandus respondet: *Amen*, et celebrans porrigit ei calicem cum purificatorio. Communicandus purificatorium tenens manu sinistra sub ore, attendens ne quid Sanguinis defluat, paulum e calice bibit et postea recedit. Celebrans partem externam calicis purificatorio absterget.

d) Communione calicis expleta, celebrans eum super altare deponit, et, si alii sunt sub una tantum specie communicandi, eos more consueto communicat, ac postea redit ad altare, quod de Sanguine remansit sumit et purificationes de more peragit.

2. Ritus Communionis sub utraque specie per intinctionem

246. Si adest diaconus vel alius sacerdos assistens:

a) Celebrans huic tradit calicem cum purificatorio, ipse vero sumit patenam vel pyxidem cum hostiis; deinde celebrans cum diacono se sistit ubi magis commode possit Communionem praebere.

b) Singuli communicandi accedunt, debitam reverentiam faciunt et stant coram celebrante tenentes patinam sub ore. Celebrans partem hostiae in calicem intingit et eam elevando dicit: *Corpus et Sanguis Christi*; communicandus autem respondet: *Amen*, et a celebrante Sacramentum recipit, ac postea recedit.

c) Communio aliorum qui sub una tantum specie Sacramentum suscipiunt, sumptio Sanguinis qui remansit et purificationes fiunt ut supra dictum est.

247. Si non adest diaconus neque alius sacerdos assistens:

a) Celebrans, postquam Sanguinem Domini sumpsit, accipit pyxidem vel patenam cum hostiis inter digitos indicem et medium manus sinistrae, et calicem inter pollicem et indicem eiusdem manus, et se sistit ubi magis commode possit Communionem praebere.

b) Singuli communicandi accedunt, debitam reverentiam faciunt et stant coram celebrante, tenentes patinam sub ore. Celebrans partem hostiae in calicem intingit et eam elevando dicit: *Corpus et Sanguis Christi*; communicandus autem respondet: *Amen*, a celebrante Sacramentum recipit, et recedit.

c) Licet etiam parvam mensam tobalea et corporali ornatam apud infimum gradum altaris vel apud cancellos apponere, super qua celebrans calicem deponat, ad distributionem Communionis faciliorem reddendam.

d) Communio aliorum qui sub una tantum specie Sacramentum suscipiunt, sumptio Sanguinis qui remansit et purificationes fiunt ut supra dictum est.

3. Ritus Communionis sub utraque specie cum calamo

248. Etiam celebrans utitur calamo ad Sanguinem Domini sumendum.

249. Si adest diaconus vel alius sacerdos assistens:

a) Ad communionem Corporis Domini distribuendam, omnia fiunt, ut supra n. 244 *b* et *c* dictum est.

b) Deinde communicandus accedit ad diaconum et stat coram eo. Diaconus dicit: *Sanguis Christi*; communicandus respondet: *Amen* et calamum a ministro accipit, in calicem immittit atque paulum Sanguinis sumit. Extrahit postea calamum, attendens ne quid Sanguinis defluat et mimittit in vas cum aqua, quod minister, apud diaconum stans, in manibus tenet, atque paulum aquae hauriens calamum purificat, et eum in vase ab ipso ministro porrecto deponit.

250. Si non adest diaconus neque alius sacerdos assistens, ipse celebrans calicem singulis communicandis offert, ordine supra, pro Communione calicis, descripto (n. 245), et minister apud eum tenet vas cum aqua ad calamum purificandum.

4. Ritus Communionis sub utraque specie cum cochleari

251. Si adest diaconus vel alius sacerdos assistens, hic calicem manu sinistra sustentat et cochleari singulis communicandis, qui patinam sub ore tenent, Sanguinem Domini distribuit, dicens: *Sanguis Christi*, et attendens ne eorum labia aut linguam cochleari tangat.

252. Si non adest diaconus neque alius sacerdos assistens, ipse celebrans, postquam omnes sub utraque specie communicandi Corpus Domini receperunt, singulis etiam Sanguinem distribuit.

Cap. V—De ecclesiarum dispositione et ornatu ad Eucharistiam celebrandam

I. Principia generalia

253. Ad Eucharistiam celebrandam, populus Dei plerumque in ecclesiam congregatur vel, ea deficiente, in alium locum honestum qui sit tanto mysterio dignus. Ecclesiae igitur, aliave loca, ad sacram actionem exsequendam et ad fidelium actuosam participationem obtinendam apta sint. Aedes sacrae insuper et res ad cultum divinum pertinentes vere sint dignae, pulchrae, atque rerum supernarum signa et symbola.[48]

254. Proinde, Ecclesia nobile ministerium artium continenter quaerit, et omnium gentium atque regionum artis significationes admittit.[49] Immo, sicut studet artis opera atque thesauros a saeculis anteactis tradita servare[50] et, quatenus opus est, novis necessitatibus aptare, nova cuiusque aetatis indoli consona promovere contendit.[51]

Quapropter in instituendis artificibus necnon in seligendis operibus in ecclesiam admittendis, vera artis praestantia exquiratur, quae fidem et pietatem alat et cum veritate significationis et finis cui destinatur congruat.[52]

255. Praestat ecclesias sollemniter consecrari. Fideles autem ecclesiam cathedralem suae dioeceseos et suam ecclesiam debito honore prosequantur, et eas veluti signum spiritualis illius Ecclesiae habeant, ad quam aedificandam et dilatandam ex professione sua christiana destinantur.

256. Ad sacras aedes recte exstruendas, reficiendas atque disponendas, omnes quorum interest Commissionem dioecesanam de sacra Liturgia et de Arte sacra consulant. Ordinarius autem loci eiusdem Commissionis consilio et adiutorio utatur, quando agitur de normis in hac re tradendis, aut de novarum aedium adumbrationibus approbandis aut de quibusdam quaestionibus nonnullius momenti diiudicandis.[53]

II. De ecclesiae ordinatione ad sacram synaxim

257. Populus Dei, qui ad Missam congregatur, cohaerentem et hierarchicam habet ordinationem, quae diversis ministeriis diversaque actione pro singulis celebrationis partibus exprimitur. Generalis itaque dispositio aedis sacrae ea sit oportet quae coetus congregati imaginem quodammodo prae se ferat, atque congruam omnium ordinationem permittat necnon rectam muneris exsecutionem uniuscuiusque foveat.

Fideles atque schola cantorum locum obtinebunt, qui ipsorum actuosam participationem facillorem reddat.[54]

Sacerdos autem eiusque ministri locum capient in presbyterio, seu in ea parte ecclesiae, quae ipsorum munus hierarchicum ostendat, in quo quisque respective orationi praesideat, verbum Dei annuntiet et altari ministret.

Haec omnia, quamvis hierarchicam dispositionem et munerum diversitatem exprimere debeant, intimam tamen et cohaerentem unitatem efficiant, qua unitas totius plebis sanctae clare eluceat. Natura vero et pulchritudo loci universae que supellectilis pietatem foveant et sanctitatem mysteriorum quae celebrantur ostendant.

III. De presbyterio

258. Presbyterium ab aula ecclesiae opportune distinguatur aut per aliquam elevationem, aut per peculiarem structuram et ornatum. Talis autem amplitudinis sit, ut sacri ritus commode peragi possint.[55]

[48] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, nn. 122-124 [LE 3141]; Decr. de Presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, n. 5 [LE 3365]; S. Congr. Rituum, Instructio *Inter Oecumenici*, 26 sept. 1964, n. 90: A. A. S. 56 (1964) p. 897 [LE 3217]. Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 24: A. A. S. 59 (1967) p. 554 [LE 3562]. [49] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 123. [50] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 24: A. A. S. 59 (1967) p. 554. [51] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, nn. 123, 129; S. Congr. Rituum, Instructio *Inter Oecumenici*, 26 sept. 1964, n. 13 *c*: A. A. S. 56 (1964) p. 880. [52] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 123. [53] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 126. [54] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Inter Oecumenici*, 26 sept. 1964, nn. 97-98: A. A. S. 56 (1964) p. 899. [55] Cf. *ibid.*, n. 91:

http://www.obrascatolicas.com

IV. De altari

259. Altare, in quo sacrificium crucis sub signis sacramentalibus praesens efficitur, est etiam mensa Domini, ad quam participandam in Missa populus Dei convocatur; atque centrum gratiarum actionis, quae per Eucharistiam perficitur.[74]

260. Celebratio Eucharistiae, in loco sacro, peragenda est super altare sive fixum sive mobile; extra locum sacrum vero, praesertim si ad modum actus fiat, etiam super mensam convenientem, peragi potest, retentis semper tobalea et corporali.

261. Altare fixum dicitur, si ita exstruatur ut cum pavimento cohaereat ideoque amoveri nequeat; mobile vero si transferri possit.

262. Altare malus exstruatur a pariete seiunctum, ut facile circumiri et in eo celebratio versus populum peragi possit. Eum autem occupet locum, ut revera centrum sit ad quod totius congregationis fidelium attentio sponte convertatur.[75]

Altare malus de more sit fixum et consecratum.

263. Iuxta traditum Ecclesiae morem et significationem, mensa altaris fixi sit lapidea, et quidem ex lapide naturali. Attamen etiam alia materia digna, solida et affabre effecta, de iudicio Conferentiae Episcopalis, adhiberi potest.

Stipites vero aut basis ad mensam sustentandam ex quolibet materia, dummodo sit digna et solida, confici possunt.

264. Altare mobile ex quibuslibet materiis nobilibus et solidis, atque usui liturgico, iuxta diversarum regionum traditiones et mores, convenientibus, exstrui potest.

265. Altaria tum fixa tum mobilia iuxta ritum Pontificalis Romani consecrantur; altaria tamen mobilia benedici tantum possunt. Nulla vero fit obligatio habendi petram consecratam in altari mobili aut in mensa, supra quam extra locum sacrum celebratio peragatur (*cf.* n. 260).

266. Usus includendi in altari consecrando, vel deponendi sub altari, reliquias Sanctorum, etsi non Martyrum, opportune servetur. Caveatur tamen ut de huiusmodi reliquiarum veritate certo constet.

267. Altaria minora numero sint pauciora et, in novis ecclesiis, in sacellis ab ecclesiae aula aliquomodo seiunctis collocentur.[76]

V. De ornatu altaris

268. Ob reverentiam erga celebrationem memorialis Domini et erga convivium in quo Corpus et Sanguis Domini praebentur, super altare saltem una tobalea ponatur, quae ad formam, mensuram et ornatum quod attinet cum ipsius altaris structura conveniat.

269. Candelabra, quae pro singulis actionibus liturgicis, venerationis et festivae celebrationis causa, requiruntur, aut super altare, aut circa ipsum, attenta structura tum altaris tum presbyterii, opportune collocentur, ita ut totum concinne componatur, neque fideles impediantur ab iis facile conspiciendis, quae super altare aguntur vel deponuntur.

270. Item super altare vel prope ipsum crux habeatur, quae a coetu congregato bene conspiciatur.

VI. De sede pro celebrante et ministris, seu de loco praesidentiae

271. Sedes celebrantis debet munus eius praesidendi coetui atque orationem dirigendi significare. Proinde locus eius magis congruus est versus ad populum in vertice presbyterii, nisi aedis structura vel alia adiuncta id impediant, ex. gr. si propter nimiam distantiam communicatio inter sacerdotem et coetum fidelium difficilis evadat. Omnis species throni vitetur. Sedes autem pro ministris loco magis apto in presbyterio collocentur, ut ipsi munus sibi concreditum facile implere possint."

VII. De ambone, seu de loco e quo verbum Dei annuntiatur

272. Dignitas verbi Dei requirit ut in ecclesia locus congruus exsistat e quo annuntietur, et ad quem, inter liturgiam verbi, attentio fidelium sponte convertatur."

Convenit ut generatim locus huiusmodi sit ambo stabilis et non simplex pluteus mobilis. Ambo, pro cuiusque ecclesiae structura, ita dispositus esse debet, ut ministri a fidelibus bene conspici et audiri possint.

Ex ambone proferuntur lectiones, psalmus responsorius atque praeconium paschale; item proferri possunt homilia et oratio universalis seu oratio fidelium.

Minus vero congruit ad ambonem ascendere commentatorem, cantorem aut moderatorem chori.

VIII. De locis fidelium

273. Loca fidelium congrua cura disponantur, ut ipsi oculis et animo sacras celebrationes debite participare possint. Expedit ut de more scamna seu sedilia ad eorum usum ponantur. Consuetudo tamen personis quibusdam privatis sedes reservandi reprobanda est." Sedilia autem seu scamna ita disponantur, ut fideles corporis habitus a diversis celebrationis partibus requisitos facile sumere possint et expedite ad sacram Communionem recipiendam accedere valeant.

Caveatur ut fideles sive sacerdotem sive alios ministros non tantum videre, sed etiam, hodiernis instrumentis technicis adhibitis, commode audire valeant.

IX. De loco scholae et organi vel aliorum instrumentorum musicorum

274. Schola cantorum, attenta cuiusque ecclesiae dispositione, ita collocetur, ut clare appareat eius natura, eam nempe fidelium communitatis congregatae partem esse, et peculiare munus agere; eius ministerii liturgici exsecutio facilior evadat; singulis eius sodalibus plena in Missa participatio, idest participatio sacramentalis, commode permittatur."

275. Organum autem aliaque instrumenta musica legitime probata apto loco collocentur, ut tum scholae tum populo cantanti subsidio esse possint, atque, si sola pulsentur, commode ab omnibus audiri queant.

X. De sanctissima Eucharistia asservanda

276. Illud valde commendandum est, locum sanctissimae Eucharistiae asservandae exstare in sacello ad privatam fidelium adorationem et precationem idoneo.[83] Quod si hoc fieri non potest, pro cuiusque ecclesiae structura et iuxta legitimas locorum consuetudines, Sacramentum ponatur aut in aliquo altari aut extra altare in parte ecclesiae pernobili et rite ornata."

277. Sanctissima Eucharistia asservetur in unico tabernaculo solido atque inviolabili. Quare, de more, in singulis ecclesiis, unicum tabernaculum habeatur."

XI. De imaginibus fidelium venerationi propositis

278. Domini, B. Mariae Virginis et Sanctorum imagines, iuxta antiquissimam Ecclesiae traditionem, in aedibus sacris fidelium venerationi legitime proponuntur. Caveatur tamen, hinc ne eorum numerus nimis augeatur, hinc ut earum dispositivo debito ordine fiat, ne fidelium attentionem ab ipsa celebratione avocent.[84] Unius autem eiusdemque Sancti plus quam una imago ne habeatur. Generatim in ornamento et dispositione ecclesiae pietati totius communitatis prospiciatur.

XII. De generali loci sacri dispositione

279. Ornatus ecclesiae ad nobilem ipsius simplicitatem conferat, potius quam ad pompam. In elementis autem seligendis quae ad ornatum pertinent, rerum veritas curetur, atque eo contendatur, ut ad fidelium institutionem conferat et ad dignitatem totius loci sacri.

280. Apta ecclesiae eiusque adiunctorum dispositio, quae necessitatibus nostrae aetatis opportune respondeat, requirit ut non ea solummodo curentur quae ad sacras actiones celebrandas directius pertineant, sed ut ea quoque praevideantur, quae ad fidelium convenientem commoditatem tendunt, quaeque in locis ubi coetus congregantur habitualiter praevideri solent.

Cap. VI—De iis quae ad Missae celebrationem requiruntur

I. De pane et vino ad Eucharistiam celebrandam

281. Exemplum Christi secuta, Ecclesia panem et vinum cum aqua ad celebrandum dominicum convivium semper adhibuit.

282. Panis ad Eucharistiam celebrandam debet esse triticeus, iuxta traditionem totius Ecclesiae, et azymus iuxta traditionem Ecclesiae latinae.

283. Ratio signi postulat ut materia celebrationis eucharisticae revera ut cibus appareat. Expedit ergo ut panis eucharisticus, quamvis azymus et forma tradita confectus, tali modo efficiatur, ut sacerdos in Missa cum populo celebrata revera hostiam frangere possit in diversas partes, easque saltem aliquibus fidelibus distribuere. Parvae tamem hostiae minime excluduntur, quando numerus sacram Communionem sumentium aliaeque rationes pastorales id exigunt. Gestus autem fractionis panis, quo simpliciter Eucharistia designabatur tempore apostolico, apertius manifestabit vim et momentum signi unitatis omnium in uno pane, et caritatis ex eo quod unus panis inter fratres distribuitur.

284. Vinum pro celebratione eucharistica debet esse ex genimine vitis (cf. Lc 22, 18), naturale et merum, idest extraneis substantiis non admixtum.

285. Sedula cura caveatur ut panis et vinum ad Eucharistiam destinata perfecto statu conserventur, id est, caveatur ne vinum acescat, neve panis corrumpatur vel nimis durus fiat, ita ut difficulter frangi possit.

[74] A. A. S. 56 (1964) p. 898. [75] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 24: A. A. S. 59 (1967) p. 554. [76] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Inter Oecumenici*, 26 sept. 1964, n. 91: A. A. S. 56 (1964) p. 898. [77] Cf. *ibid.*, n. 93: A. A. S. 56 (1964) p. 898. [78] *Ibid.*, n. 92: A. A. S. 56 (1964) p. 898. [79] Cf. *ibid.*, n. 96: A. A. S. 56 (1964) p. 899. [80] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 32; S. Congr. Rituum, Instructio *Inter Oecumenici*, 26 sept. 1964, n. 98: A. A. S. 56 (1964) p. 899. [81] S. Congr. Rituum, Instructio *Musicam sacram*, 5 martii 1967, n. 23: A. A. S. 59 (1967) p. 307. [82] S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 53: A. A. S. 59 (1967) p. 568. [83] Cf. *ibid.*, n. 54: A. A. S. 59 (1967) p. 568; Instructio *Inter Oecumenici*, 26 sept. 1964, n. 95: A. A. S. 56 (1964) p. 898. [84] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 52: A. A. S. 59 (1967) p. 568; Instructio *Inter Oecumenici*, 26 sept. 1964, n. 95: A. A. S. 56 (1964) p. 898; S. Congr. de Sacramentis, Instructio *Nullo umquam tempore*, 28 maii 1938, n. 4: A. A. S. 30 (1968) pp. 199-200 [LE 1433]. [85] Cfr. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 125.

286. Si post consecrationem aut cum Communionem sumit, sacerdos animadvertat vinum non fuisse infusum, sed aquam, deposita aqua in aliquo vase, vinum cum aqua infundat in calicem, illud consecret, partem narrationis dicens quae ad consecrationem calicis pertinet, quin tamen teneatur iterum panem consecrare.

II. De sacra supellectile in genere

287. Sicut pro ecclesiis aedificandis, ita et pro sacra supellectile universa, Ecclesia genus artis cuiusque regionis admittit, et eas aptationes recipit, quae cum singularum gentium ingenio et traditionibus congruat, dummodo omnia usui ad quem ipsa sacra supellex destinatur apte respondeant.[85] Etiam in hac parte sedulo curetur nobilis illa simplicitas, quae cum arte vera optime copulatur.

288. In seligendis materiis pro sacra supellectile, praeter eas quae usu traditae sunt, eae quoque admitti possunt quae, iuxta mentem nostrae aetatis, nobiles aestimantur, durabiles sunt et usui sacro bene accommodantur. Qua de re iudex erit Conferentia Episcopalis pro singulis regionibus.

III. De vasis sacris

289. Inter ea quae ad Missam celebrandam requiruntur, speciali honore habentur vasa sacra, et inter haec calix et patena, quibus vinum et panis offeruntur, consecrantur et sumuntur.

290. Vasa sacra ex materiis solidis et, secundum communem aestimationem cuiusque regionis, nobilibus conficiantur. De qua re iudicabit Conferentia Episcopalis. Praeferantur tamen materiae quae facile non frangantur neque corrumpantur.

291. Calices aliaque vasa, quae ad recipiendum Sanguinem Domini destinata sunt, cuppam habeant ex tali materia confectam, quae liquida non absorbeat. Pes vero ex aliis materiis solidis et dignis confici potest.

292. Vasa sacra, ad hostias recipiendas destinata, uti patena, pyxis, theca, ostensorium et alia huiusmodi, etiam ex aliis materiis, in qualibet regione magis aestimatis, ex. gr. ebure aut aliquibus lignis duriboribus, confici possunt, dummodo usui sacro aptae sint.

293. Ad hostias consecrandas unica patena amplior convenienter adhiberi potest, in qua ponatur panis tum pro celebrante tum pro ministris et fidelibus.

294. Vasa sacra ex metallo confecta interius plerumque inaurentur, si ex metallo confiata sint quod robiginem producat; si vero sint ex metallo robigine immuni et auro nobiliore confiata, inauratura non est necessaria.

295. Ad formam vasorum sacrorum quod attinet, artifici est ea opportuniore modo conficere, qui moribus respondeat singularum regionum, dummodo ad usum liturgicum, ad quem destinantur, singula vasa sint apta.

296. Quoad vasorum sacrorum benedictionem vel consecrationem, serventur ritus in libris liturgicis praescripti.

IV. De sacris vestibus

297. In Ecclesia, quae est Corpus Christi, non omnia membra eodem munere funguntur. Haec diversitas ministeriorum in cultu sacro peragendo exterius manifestatur diversitate sacrarum vestium, quae proinde signum exstare debent muneris cuique ministro proprii. Eaedem tamen sacrae vestes ad decorem quoque ipsius actionis sacrae conferant oportet.

298. Vestis sacra omnibus ministris cuiusvis gradus communis est alba, circa lumbos cingulo astringenda, nisi tali modo confecta sit, ut corpori adhaereat etiam sine cingulo. Antequam vero alba assumatur, si haec habitum communem circa collum perfecte non cooperit, amictus adhibeatur. Alba cum superpelliceo commutari potest; non tamen quando planeta, dalmatica vel tunica induendae sunt, aut quando stola adhibetur loco planetae vel dalmaticae.

299. Sacerdotis celebrantis vestis propria, in Missa aliisque sacris actionibus quae cum Missa directo conectuntur, est planeta seu casula, nisi aliud caveatur, super albam et stolam induenda.

300. Diaconi vestis propria est dalmatica, super albam et stolam induenda.

301. Subdiaconus tunicam defert, quae super albam indultur.

302. Stola defertur a sacerdote circa collum et ante pectus pendens; a diacono vero ab humero sinistro per transversum super pectus ducitur ad partem dexteram corporis, ibique retinetur.

303. Pluviale, seu cappa pluvialis, assumitur a sacerdote in processionibus aliisque actionibus sacris, iuxta rubricas proprias singulorum rituum.

304. Ad formam sacrarum vestium quod attinet, Conferentiae Episcopales possunt definire et proponere Apostolicae Sedi aptationes, quae necessitatibus et moribus singularum regionum respondeant."

305. Ad sacras vestes conficiendas, praeter traditas materias, fibrae naturales cuiusque loci propriae adhiberi possunt, necnon aliquae fibrae artificiales, quae respondeant dignitati actionis sacrae et personae. De qua re iudicabit Conferentia Episcopalis."

306. Decet pulchritudinem et nobilitatem cuiusque vestis non ex abundantia ornamentorum quae superadduntur exquiri, sed e materia quae adhibeatur et a forma. Ornamenta autem figuras seu imagines vel symbola praebeant, quae usum sacrum indicent, remotis iis quae usum sacrum dedeceant.

307. Diversitas colorum in sacris vestibus eo contendit, ut hinc proprietas mysteriorum fidei celebrandorum, hinc sensus progredientis vitae christianae, decursu anni liturgici efficacius etiam exterius exprimatur.

308. Ad colorem sacrarum vestium quod attinet, servetur usus traditus, nempe:

a) Color albus adhibetur in Officiis et Missis temporis paschalis et Nativitatis Domini; insuper in festis et memoriis Domini, quae non sint de eius Passione, in festis et memoriis beatae Mariae Virginis, SS. Angelorum, Sanctorum non Martyrum, in festo Omnium Sanctorum (1 nov.), S. Ioannis Baptistae (24 iunii), S. Ioannis Evangelistae (27 dec.), Cathedrae S. Petri (22 febr.) et Conversionis S. Pauli (25 ian.).

b) Color ruber adhibetur in dominica Passionis et feria VI Hebdomadae sanctae, in dominica Pentecostes, in celebrationibus Passionis Domini, in festis nataliciis Apostolorum et Evangelistarum et in celebrationibus Sanctorum Martyrum.

c) Color viridis adhibetur in Officiis et Missis temporis «per annum».

d) Color violaceus adhibetur tempore Adventus et Quadragesimae. Assumi potest etiam in Officiis et Missis defunctorum.

e) Color niger adhiberi potest in Missis defunctorum.

f) Color rosaceus adhiberi potest in dominicis *Gaudete* (III Adventus) et *Laetare* (IV in Quadragesima).

Conferentiae tamen Episcopales possunt definire et proponere Apostolicae Sedi aptationes, quae necessitatibus et ingenio populorum respondeant.

309. Diebus sollemnioribus adhiberi possunt sacrae vestes nobiliores, etsi non sint coloris diei.

310. Missae votivae dicuntur cum colore convenienti Missae quae celebratur aut etiam cum colore diei vel temporis proprio; Missae autem ad diversa cum colore proprio vel diei vel temporis.

V. De aliis rebus ad usum ecclesiae destinatis

311. Praeter vasa sacra aut vestes sacras, pro quibus aliqua peculiaris materia statuitur, alia supellex, quae aut ipsi usui liturgico destinatur aut quolibet alio modo in ecclesiam admittitur, digna sit atque respondens fini cui unaquaeque res destinatur.

312. Sedulo contendatur ut etiam in rebus minoris momenti artis postulata opportune serventur, et nobilis semper simplicitas cum munditie societur.

Cap. VII—De Missa eiusque partibus eligendis

313. Efficacitas pastoralis celebrationis profecto augebitur, si textus lectionum, orationum et cantuum necessitatibus et praeparationi animi et ingenio participantium apte, quantum fieri potest, respondebunt. Quod obtinetur congrue adhibita multiplici facultate electionis, quae infra describitur.

Sacerdos proinde, in ordinanda Missa, ad commune bonum spirituale coetus, potius quam ad suum ingenium attendet. Memor sit insuper huiusmodi electionem partium concordi ratione esse faciendam cum ministris aliisque partem aliquam in celebratione exercentibus, fidelibus minime exclusis, in iis quae ad ipsos magis directo spectant.

Cum vero multiplex afferatur facultas seligendi diversas Missae partes, necesse est ut ante celebrationem diaconus, lectores, psalmista, cantor, commentator, schola, unusquisque pro sua parte, probe sciant quinam textus ad se spectans adhibeatur, nihilque ex tempore quadommodo eveniat. Harmonica enim ordinatio et exsecutio rituum multum confert ad componendos fidelium animos ad Eucharistiam participandam.

314. In sollemnitatibus, sacerdos sequi tenetur calendarium ecclesiae in qua celebrat.

315. In dominicis, in feriis Adventus, Nativitatis, Quadragesimae et Paschae, in festis et memoriis obligatoriis:

a) si Missa celebratur cum populo, sacerdos sequatur calendarium ecclesiae in qua celebrat;

b) si Missa celebratur sine populo, sacerdos eligere potest aut calendarium ecclesiae aut calendarium proprium.

316. In memoriis ad libitum:

a) In feriis Adventus a die 17 ad 24 decembris, infra octavam Nativitatis et in feriis Quadragesimae, exceptis feriis IV Cinerum et Hebdomadae sanctae, sacerdos dicit Missam de die liturgico occurrente; de memoria autem in calendario generali eo die forte inscripta sumere potest collectam, dummodo non occurrat feria IV Cinerum aut feria Hebdomadae sanctae.

b) In feriis Adventus ante diem 17 decembris, in feriis temporis Nativitatis et Paschae, sacerdos eligere potest aut Missam de feria, aut Missam de Sancto, vel de uno e Sanctis quorum fiat memoria, aut Missam de aliquo Sancto eo die in Martyrologio inscripto.

c) In feriis per annum, sacerdos eligere potest aut Missam de feria, aut Missam de memoria ad libitum forte occurrente, aut Missam de aliquo Sancto eo die in Martyrologio inscripto, aut Missam ad diversa vel votivam.

Si celebrat cum populo, sacerdos imprimis bono spirituali fidelium studebit, et cavebit ne iis suam propensionem imponat. Curabit praecipue ne frequentius et sine sufficienti causa lectiones omittat singulis diebus in lectionario feriali

[85] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 128; S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967 n. 24: A. A. S. 59 (1967) p. 554. [86] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 128. [87] Cf. *ibid.*

http://www.obrascatolicas.com

assignatas: Ecclesia enim cupit ut ditior mensa verbi Dei paretur fidelibus."

Ob eandem causam moderate sumet Missas defunctorum: quaelibet enim Missa tam pro vivis quam pro defunctis offertur, et in omni Prece eucharistica memoria defunctorum habetur.

Ubi autem fidelibus cordi sunt memoriae ad libitum beatae Mariae Virginis vel Sanctorum, una saltem Missa de his celebretur, ut satisfiat legitimae eorum pietati.

Cum vero facultas datur eligendi inter memoriam calendario generali inscriptam et memoriam calendario dioecesano aut religioso insertam, praeoptetur, ceteris paribus et iuxta traditionem, memoria particularis.

II. De Missae partibus eligendis

317. In seligendis textibus diversarum partium Missae tum de Tempore tum de Sanctis, serventur normae quae sequuntur.

De lectionibus

318. Diebus dominicis et festivis assignantur tres lectiones, sc. Prophetae, Apostoli et Evangelii, quibus populus christianus ad perennitatem operis salutis, secundum mirabilem disciplinam divinam, educatur.

Valde ergo optandum est ut tres lectiones revera fiant; attamen, propter rationes ordinis pastoralis et ex decreto Conferentiae Episcopalis, alicubi permittitur usus duarum tantum lectionum. Quando tamen electio facienda est inter duas priores lectiones, normae prae oculis habeantur in lectionario propositae, necnon consilium ducendi fideles ad altiorem cognitionem Scripturarum; minime vero attendendum erit tantummodo ad electionem textus brevioris aut facilioris.

319. In lectionario feriali, lectiones proponuntur pro singulis diebus cuiusque hebdomadae per universum cursum anni: proinde hae lectiones plerumque sumentur, diebus quibus sunt assignatae, nisi occurrat sollemnitas vel festum.

Si tamen aliquando lectio continua in hebdomada intermittitur ob aliquod festum vel aliquam peculiarem celebrationem, sacerdoti licebit, prae oculis habita ordinatione lectionum totius hebdomadae, aut partes omittendas una cum aliis componere aut statuere quinam textus aliis praeferendi sint.

In Missis pro peculiaribus coetibus, sacerdoti licebit textus peculiari celebrationi aptiores eligere, dummodo ex approbati lectionarii textibus seligantur.

320. Peculiaris insuper selectio textuum sacrae Scripturae datur pro Missis, in quas aliqua Sacramenta vel Sacramentalia inserantur, aut quae pro quibusdam specialibus rerum adiunctis celebrantur.

Huiusmodi lectionaria ideo statuta sunt, ut per aptiorem verbi Dei auditionem fideles ad mysterium quod participant plenius percipiendum ducantur, et ad incensiorem amorem verbi Dei instituantur.

Textus proinde, qui in coetu liturgico proferuntur, determinandi sunt prae oculis habitis tum congrua ratione pastorali tum eligendi facultate in hac re facta.

De orationibus

321. Plurimae praefationes, quibus Missale Romanum ditatur, eo spectant ut argumentum gratiarum actionis in Prece eucharistica variis modis explicetur, et variae rationes mysterii salutis pleniore luce proponantur.

322. Electio inter Preces eucharisticas his normis opportune regitur:

a) Prex eucharistica prima, seu Canon Romanus, qui semper adhiberi potest, opportunius dicitur diebus quibus assignantur *Communicantes* propria, aut in Missis quae *Hanc igitur* propriis ditantur, necnon in festis Apostolorum et Sanctorum, quorum mentio fit in ipsa Prece; itemque diebus dominicis, nisi, ob rationes pastorales, praeferatur alia Prex eucharistica.

b) Prex eucharistica secunda, ob peculiares ipsius notas, opportunius sumitur diebus infra hebdomadam, vel in peculiaribus rerum adiunctis.

Quamvis praefatione propria instructa sit, adhiberi potest etiam cum aliis praefationibus, cum iis praesertim quae mysterium salutis compendiose repraesentant, v. gr. cum praefationibus de dominicis per annum aut cum praefationibus communibus.

Quando Missa pro aliquo defuncto celebratur, adhiberi potest peculiaris formula, suo loco, nempe ante *Meménto étiam* proposita.

c) Prex eucharistica tertia cum qualibet praefatione dici potest. Eius usus praeferatur diebus dominicis et festis.

In hac Prece adhiberi potest peculiaris formula pro defuncto, suo loco inserenda, nempe post verba: *Omnes filios tuos ubique dispérsos, tibi, clemens Pater, miserátus contánge.*

d) Prex eucharistica quarta praefationem immutabilem habet et summarium plenius historiae salutis praebet. Adhiberi potest quando Missa praefatione propria caret, et opportunius dicitur in coetu fidelium, qui cognitione altiore sacrae Scripturae pollent.

In hanc Precem, ratione structurae, inseri nequit peculiaris formula pro defuncto.

e) Prex eucharistica praefatione propria instructa adhiberi potest, eadem praefatione retenta, etiam quando in Missa sumenda est praefatio de tempore.

323. In qualibet Missa, nisi aliter notetur, dicuntur orationes ipsi Missae propriae.

[**] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 51.

In Missis tamen de memoriis, dicitur collecta vel propria vel de Communi; orationes vero super oblata et post Communionem, nisi sint propriae, sumi possunt aut e Communi aut e feriis temporis currentis.

In feriis autem per annum, praeter orationes dominicae praecedentis, sumi possunt vel orationes alius dominicae per annum, vel una ex orationibus ad diversa, quae in missali recensentur. Semper tamen licebit ex iisdem Missis etiam solam collectam adhibere.

Hoc modo amplior copia praebetur textuum, quibus non tantum facultas fit renovandi continue argumenta precationis coetus liturgici, sed etiam eandem precationem opportune aptandi necessitatibus fidelium, Ecclesiae et mundi. In potioribus tamen anni temporibus, haec accommodatio iam fit per orationes iisdem temporibus proprias, in missali, pro singulis feriis, exstantes.

De cantibus

324. In eligendis cantibus inter lectiones occurrentibus, necnon cantibus ad introitum, ad offertorium et ad communionem, normae serventur, quae suis locis statuuntur.

De peculiaribus facultatibus

325. Praeter facultates eligendi quosdam textus aptiores, de quibus in numeris praecedentibus, facultas fit Conferentiis Episcopalibus, in peculiaribus adiunctis, aliquas aptationes indicandi ad lectiones quod attinet, ea tamen lege, ut textus seligantur e lectionario rite approbato.

Cap. VIII—De Missis et orationibus ad diversa et votivis, et de Missis defunctorum

I. De Missis et orationibus ad diversa et votivis

326. Quoniam liturgia Sacramentorum et Sacramentalium id efficit ut fidelibus bene dispositis omnis fere eventus vitae sanctificetur gratia divina manante ex mysterio paschali," et quoniam Eucharistia est sacramentum sacramentorum, missale suppeditat exempla Missarum et orationum, quae in diversis occasionibus vitae christianae adhiberi possunt pro necessitatibus totius mundi aut Ecclesiae universae vel localis.

327. Perspecta ampliore facultate eligendi lectiones et orationes, expedit ut Missae ad diversa moderate, idest quando opportunitas id exigit, adhibeantur.

328. In omnibus Missis ad diversa, nisi aliter expresse caveatur, licet adhibere lectiones feriales, necnon cantus inter ipsas occurrentes, si cum celebratione conveniant.

329. Missae ad diversa triplicis sunt generis: *a)* Missae rituales, quae cum celebratione quorundam Sacramentorum vel Sacramentalium conectuntur. *b)* Missae pro variis necessitatibus, quae assumuntur quibusdam in rerum adiunctis, sive interdum sive statis temporibus occurrentibus. *c)* Missae votivae, pro fidelium pietate libere eligendae, de mysteriis Domini aut in honorem B. Mariae Virginis et Sanctorum.

330. Missae rituales prohibentur in dominicis Adventus, Quadragesimae et Paschae, in sollemnitatibus et in feriis IV Cinerum et Hebdomadae sanctae, servatis insuper normis quae in libris ritualibus vel in ipsis Missis exponuntur.

331. E Missis pro variis necessitatibus, ab auctoritate competenti seligi possunt Missae pro supplicationibus, quae decursu anni a Conferentia Episcopali statuentur.

332. Occurrente aliqua graviore necessitate vel utilitate pastorali, Missa ipsis conveniens celebrari potest, de mandato vel licentia Ordinarii loci, omnibus diebus, exceptis sollemnitatibus, dominicis Adventus, Quadragesimae et Paschae, et feriis IV Cinerum et Hebdomadae sanctae.

333. Diebus quibus occurrit memoria obligatoria aut feria Adventus, Nativitatis et Paschae, in quibus Missae votivae prohibentur, si qua vera necessitas vel utilitas pastoralis id postulet, in celebratione cum populo adhiberi possunt Missae huic necessitati vel utilitati respondentes, de iudicio rectoris ecclesiae vel ipsius sacerdotis celebrantis.

334. In feriis per annum in quibus occurrunt memoriae ad libitum vel fit Officium de feria, licet celebrare quamlibet Missam vel adhibere quamlibet orationem ad diversa, exceptis tamen Missis ritualibus.

II. De Missis defunctorum

335. Sacrificium eucharisticum Paschatis Christi pro defunctis offert Ecclesia ut, inter se communicantibus omnibus Christi membris, quae aliis impetrent spiritualem opem, aliis afferant spei solacium.

336. Inter Missas defunctorum primum locum tenet Missa exsequialis, quae celebrari potest omnibus diebus, exceptis sollemnitatibus de praecepto et dominicis Adventus, Quadragesimae et Paschae.

337. Missa defunctorum post acceptum mortis nuntium, vel in ultima sepultura defuncti, vel in primo anniversario die, celebrari potest etiam diebus quibus occurrit memoria obligatoria aut feria quae non sit IV Cinerum aut Hebdomadae sanctae.

Aliae Missae defunctorum, seu Missae «otidianae» iisdem diebus celebrari possunt, quibus permittuntur Missae votivae, dummodo pro defunctis revera applicentur.

338. In Missis exsequialibus habeatur de more brevis homilia, secluso tamen quovis genere laudationis funebris. Homilia etiam in ceteris Missis defunctorum cum populo suadetur.

339. Incitentur fideles, praesertim e familia defuncti, ut per sacram Communionem sacrificium eucharisticum pro defuncto oblatum participent.

340. Si Missa exsequialis directo conectitur cum ritu exsequiarum, dicta oratione post Commissionem, et omisso ritu conclusionis, fit ritus ultimae commendationis seu valedictionis; qui ritus nonnisi praesente cadavere celebratur.

341. In ordinandis ac seligendis iis partibus Missae pro defunctis, praesertim Missae exsequialis, quae variari possunt (e. gr. orationibus, lectionibus, oratione universali), prae oculis habeantur, ut par est, rationes pastorales, quoad defunctum, eius familiam, et astantes.

Specialem insuper rationem habeant pastores de iis qui, per occasionem exsequiarum, liturgicis celebrationibus adsunt vel Evangelium audiunt, sive sunt acatholici sive catholici qui Eucharistiam numquam vel vix umquam participant, vel fidem etiam amisisse videntur: sunt enim sacerdotes ministri Evangelii Christi pro omnibus.

Adn. H. ASHWORTH in EL 85 (1971) 3-15; M. AUGE in EL 84 (1970) 278-298; C. BRAGA in EL 84 (1970) 249-274, 401-431; L. BRADOLINI in EL 84 (1970) 342-350; A. DUMAS in EL 85 (1971) 18-23 et in Notit. 6 (1970) 194-213; W. FERRETTI in EL 84 (1970) 323-341; A. FRANQUESA in Notit. 6 (1970) 213-221; G. PASQUALETTI - S. BIANCHI in Notit. 6 (1970) 177-193; A. PISTOIA in EL 84 (1970) 241-248, 432-446 V. RAFFA in EL 84 (1970) 299-322.

3841

1970 MAR 31.-PAULUS VI, MOT. PR. AAS 62 (1970) 257-263

Normae de matrimoniis mixtis statuuntur

PAULUS PP. VI

Matrimonia mixta, id est matrimonia inita a parte catholica cum parte non catholica sive baptizata sive non baptizata, Ecclesia pro suo munere magna semper sollicitudine prosecuta est. Quam quidem sollicitudinem ipsa instantius hodie praestare urgetur ob peculiares huius aetatis condiciones. Cum enim superiore tempore catholici ab asseclis aliarum confessionum christianarum atque a non christianis loco quoque et finibus essent seiuncti, recentioribus tamen his temporibus non solum eiusmodi separatio est valde imminuta, sed etiam commercium inter homines variarum regionum religionumque magnopere increbruit; quo factum est, ut mixta coniugia valde multiplicarentur. Ad hoc etiam vim habuerunt incrementum atque propagatio humanae civilisque culturae et quaestuosae industriae, densatus urbium incolatus cum vitae rusticae detrimento, commigrationes et amplificatus omne genus exsulum numerus.

Novit quidem Ecclesia matrimonia mixta, quippe quae et religionis diversitatem et christianorum divisionem consequantur, unitati omnium christianorum redintegrandae, quibusdam exceptis casibus, non prodesse. Plurimae enim difficultates ipsi matrimonio mixto insitae sunt, cum di-
258 vis/o quaedam in cellulam viventem Ecclesiae, uti familia chri/stiana merito dicitur, inferatur, et in ipsa familia evangelicorum praeceptorum obtemperatio magis ardua reddatur ob rerum religiosarum diversitatem, imprimis quod attinet ad Ecclesiae cultus participationem prolisque educationem.

Has ob causas Ecclesia, sui officii conscia, dissuadet matrimonia contrahi mixta, quia valde exoptat, ut catholici in coniugio perfectam animorum concordiam atque plenam vitae communionem assequi possint. Quoniam vero ius est homini a natura datum, inire matrimonium prolemque procreare, Ecclesia suis legibus, quae sollicitudinem eius pastoralem plane ostendunt, ita res curat disponendas, ut hinc iuris divini praescripta religiose serventur, illinc autem praedictum ius matrimonii contrahendi in tuto collocetur.

Vigilanter profecto ipsa respicit sive iuvenum institutionem eorumque habilitatem ad onera cum officii conscientia suscipienda et ad munera sua in Ecclesia obeunda, sive praeparationem nupturientium, qui matrimonium mixtum inire intendunt, sive curam iis adhibendam, qui mixtum matrimonium iam contraxerunt. Et quamquam in hominibus baptizatis variae fidei professionis minus metuendum est, ne circa religionem fiant indifferentes, nihilominus id facilius praecaveri poterit, si, quamvis mixto matrimonio coniuncti, ambo coniuges indolem christianam maritalis societatis exploratam habeant, et si ecclesiasticae auctoritates, ad quas pertinet, iis congrua ratione auxilientur. Ipsae etiam difficultates, quae inter coniugem catholicum et non baptizatum forte coortae sint, vigilantia et sollertia pastorali queunt evinci.

Ecclesia aequam non habet rationem, neque in doctrina neque in legibus, matrimonii a coniuge catholico cum non catholico homine baptizato initi, et matrimonii, quo conlux catholicus sibi iunxit hominem non baptizatum. Nam, ut Concilium Vaticanum II declaravit, il qui, etsi non catholici, *in Christum credunt et baptismum rite receperunt, in quadam cum Ecclesia catholica communione, etsi non perfecta, constituuntur* [1]. Fideles autem orientales, extra Ecclesiam catholicam sacro fonte abluti, quamquam a nostra communione seiuncti, vera sacramenta in propriis Ecclesiis possident, praecipue Sacerdotium et Eucharistiam, per quae arctissima necessitudine nobiscum coniunguntur [2]. Viget nimi/rum in coniugio inter baptizatos —quod verum 259
est sacramentum— quaedam spiritualium bonorum communio, quae in matrimonio deest, a coniugibus inito, quorum alter est baptizatus, alter expers baptismi.

Nihilominus non sunt praetereundae difficultates, quae in ipsis matrimoniis mixtis inter baptizatos insunt. Saepe enim differunt inter se opiniones de sacramentali natura matrimonii, de significatione propria connubii in Ecclesia celebrati, de interpretatione quorundam principiorum moralium ad matrimonium et familiam pertinentium, de finibus, quibus oboedientia Ecclesiae catholicae debita continetur, de provincia, quae auctoritati ecclesiasticae competat. Ex quibus liquet solum in redintegrata christianorum unitate huiusmodi difficiles quaestiones plane posse expediri.

Edoceantur ergo fideles Ecclesiam, quamvis in particularibus casibus vinculum ecclesiasticae disciplinae aliquantum relaxet, numquam tamen posse partis catholicae obligationem auferre, quae lege divina, ipso videlicet ordine salutis per Christum instituto, pro variis casuum adiunctis imponitur.

Ideo fideles commoneantur officium esse penes catholicum coniugem propriae fidei conservandae, ac propterea ipsi numquam licere proximo illam amittendi periculo sese offerre.

Praeterea in matrimonio mixto pars catholica obligatione tenetur non solum perstandi in fide, sed etiam, quantum fieri potest, curandi, ut proles baptizetur et in eadem fide educetur atque omnia salutis aeternae accipiat subsidia, quae Ecclesia catholica filiis suis suppeditat.

Ad liberos autem quod spectat educandos, cum ambo coniuges hoc munere obstringantur illudque, una cum omnibus conexis obligationibus, ipsis minime fas sit ignorare, res difficultate non caret: cui tamen, quemadmodum ceteris, Ecclesia legibus suis et cura pastorali occurrere studet.

Hisce prae oculis habitis, nemo profecto mirabitur, si etiam disciplina canonica matrimoniorum uniformis esse nequeat, eaque ad varia casuum adiuncta accommodanda sit, quod attinet sive ad formam iuridicam contrahendi matrimonii, sive ad eiusdem liturgicam celebrationem, sive denique ad curam pastoralem praestandam coniugibus filiisque in matrimonio susceptis, secundum varias coniugum condiciones vel diversos ipsorum gradus communionis ecclesiasticae.

Consentaneum omnino erat, ut ad tam gravis momenti quaestionem Concilii Oecumenici Vaticani II sollicitudines converterentur. Quod reapse, occasione data, pluries con-
260 tigit; immo votum a Patribus ipsius / Concilii in tertia periodo prolatum est, quo tota quaestio Nobis est demandata.

Ut huic satisfieret voto, die 18 mensis Martii anno MCMLXVI, a S. Congregatione pro Doctrina Fidei Instructio de matrimoniis mixtis promulgata est, a verbis incipiens *Matrimonii sacramentum* [3], qua cautum est, ut normae ibidem statutae, si experientia comprobatae essent, in Codicem Iuris Canonici, qui nunc recognoscitur, certa ac definita ratione insererentur [4].

Cum autem in primo Coetu generali Synodi Episcoporum, mense Octobri anni MCMLXVII celebrato, quaestiones quaedam de matrimoniis mixtis propositae essent, de quibus Patres multas easque opportunas animadversiones protulerunt [5], Nobis visum est eas examinandas tradere pe-

[1] Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, 3, *A. A. S.* 57 (1965), p. 93 [LE 3235]; cfr. Const. Dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, *A. A. S.* 57 (1965), pp. 19-20 [LE 3232]. [2] Cfr. Conc. Vat. II, Decl. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, 13-18, *l. c.*, pp. 100-104. [3] Cfr. *A. A. S.* 58 (1966), pp. 235-239 [LE 3422]. [4] Cfr. *ibid.*, *l. c.*, p. 237. [5] Cfr. *Argumenta de quibus disceptabitur in primo generali coetu Synodi Episcoporum*. Pars altera, Typis

http://www.obrascatolicas.com

culiari Patrum Cardinalium Commissioni, quae magna cum sedulitate conclusiones suas Nobis exhibuit.

Nunc igitur id primum praeponimus, normis has per Litteras statuendis obnoxios non esse catholicos orientales, qui cum baptizatis acatholicis vel cum non baptizatis matrimonium contrahant. Ad matrimonia vero catholicorum cuiuslibet ritus cum christianis orientalibus non catholicis quod attinet, Ecclesia iam nonnullas normas recentiore tempore impertivit[6], quas quidem normas vim suam retinere volumus.

Itaque Nos, eo consilio permoti, ut ecclesiastica disciplina de matrimoniis mixtis perficiatur utque, salvis divinae legis praescriptis, canonicae leges variis coniugum conditionibus consulant, iuxta mentem a Concilio Vaticano II significatam, praesertim in Decreto, cui index *Unitatis redintegratio*[7] et in Declaratione, a verbis incipiente *Dignitatis humanae*[8]; itemque optata considerantes, quae in Synodo Episcoporum sunt proiata, auctoritate Nostra et post maturam deliberationem normas statuimus ac decernimus, quae sequuntur.

1) Matrimonium inter duas personas baptizatas, quarum altera sit catholica, altera vero non catholica, cum
261 natura sua plenae spirituali / coniugum communioni obstet, sine praevia Ordinarii loci dispensatione, contrahi non licet.

2) Matrimonium inter duas personas, quarum altera sit baptizata in Ecclesia catholica, vel in eandem recepta, et altera non baptizata, initum sine praevia Ordinarii loci dispensatione, est invalidum.

3) Ab utroque impedimento Ecclesia pro temporum, locorum personarumque rationibus et adiunctis, dispensationem non recusat, dummodo iusta causa habeatur.

4) Ad impetrandam ab Ordinario loci dispensationem impedimenti, pars catholica declaret se paratam esse pericula a fide deficiendi removere. Eadem insuper gravi obligatione tenetur promissionem sinceram praestandi, se omnia pro viribus facturam esse, ut universa proles in Ecclesia catholica baptizetur et educetur.

5) De his promissionibus a parte catholica faciendis, pars non catholica tempestive certior fiat, adeo ut constet ipsam vere consciam esse promissionis et obligationis partis catholicae.

6) Ambae partes edoceantur de finibus et proprietatibus essentialibus matrimonii, a neutro contrahente excludendis.

7) Conferentiae Episcoporum est, secundum propriam territorii competentiam, statuere modum quo hae declarationes et promissiones, quae semper requiruntur, faciendae sint, sive ore tantum, sive etiam scriptis, sive coram testibus; tum rationem definire qua de ipsis et in foro externo constet et pars acatholica certior reddatur; itemque edicere quae alia sint, pro opportunitate, postulanda.

8) Mixtae nuptiae forma canonica contrahendae sunt, quae forma ad validitatem matrimonii requiritur, salvo praescripto Decreti *Crescens matrimoniorum*, a S. Congregatione pro Ecclesiis Orientalibus die 22 mensis Februarii anno 1967 editi[9].

9) Si graves difficultates formae canonicae servandae obstent, Ordinariis locorum ius est dispensandi a forma canonica matrimonii mixti; Conferentiae autem Episcoporum est normas statuere, quibus praedicta dispensatio in sua regione vel in suo territorio concordi ratione ac licite, salva tamen aliqua publica forma celebrationis, concedatur.

10) Curandum est, ut omnia matrimonia valide contracta in libris, a iure canonico praescriptis, sedulo adno-
262 tentur. Pastores animarum / curent, ut ministri quoque non catholici operam praestent ad adnotationem nuptiarum cum parte catholica in libris inserendam.

Conferentiae vero Episcopales normas edant, quibus in earum regione vel territorio modus communi ratione determinetur, quo de matrimonio, post obtentam dispensationem a forma canonica, publice contracto, in libris iure canonico praescriptis constet.

11) Quoad formam liturgicam celebrandi matrimonia mixta, si ea desumenda sit ex Rituali Romano, ritus adhiberi debent ex Ordine celebrandi Matrimonium, auctori-

Polyglottis Vaticanis, MCMLXVII, pp. 27-37. [6] Cfr. Conc. Vat. II, Decr. de Ecclesiis Orientalibus Catholicis *Orientalium Ecclesiarum*, 18, *A. A. S.* 57 (1965), p. 82 [LE 3233]; S. Congr. pro Ecclesiis Orientalibus Decr. *Crescens matrimoniorum*, *A. A. S.* 59 (1967), pp. 165-166 [LE 3534]. [7] *A. A. S.* 57 (1965), pp. 90-112 [LE 3235]. [8] *A. A. S.* 58 (1966), pp. 929-946 [LE 3363]. [9] Cfr. *A. A. S.* 59 (1967), p. 166. [10] Cfr. 1 *Pt.* 3, 16.

tate Nostra promulgato, sive Matrimonium fit inter partem catholicam et partem baptizatam non catholicam (nn. 39-54), sive matrimonium fit inter partem catholicam et partem non baptizatam (nn. 55-66). Si autem casus ferat, in matrimonio inter partem catholicam et partem baptizatam non catholicam adhiberi possunt, de consensu Ordinarii loci, ritus celebrandi matrimonium intra Missam (nn. 19-38), servato legis generalis praescripto quoad Communionem Eucharisticam.

12) Conferentiae Episcopales Apostolicam Sedem certiorem reddant de iis, quae circa matrimonia mixta pro sua competentia decreverint.

13) Matrimonii celebratio coram sacerdote vel diacono catholico et ministro non catholico, qui simul suum quisque ritum peragant, vetatur; neque admittitur, ante vel post catholicam celebrationem, alia matrimonii celebratio religiosa ad matrimonialem consensum praestandum vel renovandum.

14) Ordinarii locorum et parochi curent, ne coniugi catholico et filiis, e matrimonio mixto natis, auxilium spirituale desit ad eorum officia conscientiae adimplenda; eundemque hortentur coniugem, ut memor sit semper doni divini fidei catholicae eiusque testimonium reddat *cum modestia et timore, conscientiam habens bonam*[10]; coniuges adiuvent ad vitae coniugalis et familiaris fovendam unitatem, quae, si de christianis agatur, in illorum quoque baptismo innititur. Qua de re, optandum est, ut iidem Pastores relationes instituant cum ministris aliarum communitatum religiosarum, easque sincera probitate et sapienti fiducia conforment.

15) Poenae, quae in *C. I. C.* can. 2319 statutae sunt, omnes abrogantur; pro iis autem qui tales poenas iam contraxerint, earundem poenarum effectus cessant, salvis tamen obligationibus, de quibus in n. 4 harum normarum
263 sermo est. /

16) Ordinarius loci sanationem in radice matrimonii mixti concedere potest, impletis condicionibus, de quibus in nn. 4 et 5 harum normarum, et servatis ceteris de iure servandis.

17) In casu peculiaris difficultatis vel dubii quoad applicationem harum normarum, recurrendum est ad Sanctam Sedem.

Quaecumque a Nobis hisce Litteris motu proprio datis decreta sunt, ea omnia firma ac rata esse iubemus suosque integros effectus obtinere a die 1 mensis Octobris huius anni, contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XXXI mensis anno MCMLXX, Pontificatus Nostri septimo.—PAULUS PAPA VI.

Adn. W. F. ALLEN in **Pastoral Life** n. 9 (1970) 48-55; F. BERSINI in **Pal. clero** 49 (1970) 1030-1039; W. L. BOELENS in **Theologie en pastoraat** 66 (1970) 249-259; A. COQUART in **An. can.** 15 (1971) 145-154; W. DANIEL in **Australasian Catholic Record** 48 (1971) 196-210; A. DE BONHOME in **NrT** 92 (1970) 853-884; L. DE NAUROIS in **RDC** 20 (1970) 193-219; J. FEGHALI in **An. can.** 15 (1971) 215-232; B. FILIPIAK in **Ephem. iuris can.** 26 (1970) 348-351; J. FUNK in **REDC** 26 (1970) 384-395; J. G. GERHARTZ in **Theologie und Philosophie** 45 (1970) 481-525; J. A. HARDON in **Eglise et Theologie** 1 (1970) 229-260; P. HOCKEN in **CR** 56 (1971) 262-273, 358-372; J. HOTCHKIN in **Homiletic and Pastoral Review** 71 (1971) 334-347; G. LUF in **Oesterreichisches Archiv für Kirchenrecht** 21 (1970) 233-266; K. MOERSDORF in **AKKR** 139 (1970) 349-404; U. NAVARRETE in **PrM** 59 (1970) 423-469; M. PESENDORFER in **Oesterreichisches Archiv für Kirchenrecht** 23 (1972) 16-23; P. PICOZZA in **Dir. eccl.** 81 (1970-I) 350-387; J. TOMKO in **ME** 94 (1970) 171-187; G. WILLEBRANDS et P. FELICE in **Dir. eccl.** 81 (1970-I) 350-387; **Doc. Cath.** 67 (1970) 453, 1031-1040; **Jurist** 31 (1971) 377-391.

3842

1970 MAR .. -SC CULTUS DIVINI, RESPONSUM. PART.*

RESPONSA AD PROPOSITA DUBIA: 1.—AD INSTITUTIONEM GENERALEM MISSALIS ROMANI. 2—AD DIVERSA

I—AD INSTITUTIONEM GENERALEM MISSALIS ROMANI

1. *Quaenam germana significatio terminorum «ministris et «ministri sacris* in n. 27 *Institutionis generalis Missalis romani*? RESP.: «Ministris» seu «Ministri sacri» iuxta locutionem n. 27 *Institutionis generalis Missalis romani*, qui «cum ad presbyterium pervenerint... altare salutant» et «venerationis significandae causa ipsum altare osculantur...», sunt revera diaconus et subdiaconus. De ipsis expresse hoc dicitur in nn. 129 et 144 eiusdem *Institutionis generalis*.

2. *Utrum sacerdos possit stolam omittere e sacris vestibus*

induendis? RESP.: *Negative*. Quaestio ponitur ex interpretatione eorum quae habentur in n. 299 *Institutionis generalis Missalis romani*. Nam quae dicuntur in praedicto numero: «Sacerdotis celebrantis vestis propria, in Missa aliisque sacris actionibus... est planeta seu casula...», intelligenda sunt ad normam nn. 81 et 302, ubi clare apparet stolam constituere sacerdotale indumentum numquam derelinquendum in Missa aliisque sacris actionibus quae cum Missa directo conectuntur.

II—AD DIVERSA

3. *Quinam sunt casus, a lege praevisi, in quibus lingua latina adhiberi potest in Missa, quae concurrente populo celebratur*? RESP.: Hi casus praevisi et statuti sunt ab Ordinariis locorum pro ipsorum dioecesibus et aliquibus in circumstantiis. Vicariatus almae urbis, verbi gratia, statuit ut, pro bono spirituali peregrinorum, aliquae Missae, certis in ecclesiis, lingua latina celebrentur.

4. *Habetne Episcopus facultatem concedendi ut sorores exponere valeant Sanctissimum Sacramentum in Ostensorio pro adoratione*? RESP.: *Negative*. Haec facultas pertinet ad S. Congregationem pro Cultu divino.

* Notit. 6 (1970) 104.

3843

1970 APR 3.-SC CA. SANCT., DECR. AAS 62 (1970) 554-555

NOVAE DE ACTORUM SCRIPTIONE NORMAE

Ne ob diuturnum temporis decursum Acta processualia in Causis Sanctorum detrimentum paterentur, cautum erat ut tam archetypum in Archivo Curiae ecclesiasticae custodiendum, quam eiusdem exemplar seu transumptum Ro-
555 mam mittendum manu scriberentur. /

Quo autem et celerius et clarius eorundem Actorum scriptio fieret, Sacra Rituum Congregatio, Summis annuentibus Pontificibus, iampridem, singulis instantibus Causarum Postulatoribus, facultatem concedebat eadem Acta scribendi ope dactylographicae machinulae.

Cum vero crebriores in dies huiusmodi Postulatorum instantiae exhiberentur, Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum, vigore facultatum sibi a Summo Pontifice Paulo VI tributarum, in Ordinario diei 3 Aprilis anno 1970 Congressu, re mature perpensa, quae sequuntur rata est decernere, nimirum:

I. Transumptum cuiusvis processus Romam mittendum confici posse ope machinulae dactylographicae, dummodo eadem machinula instructa sit fasciola indelebili atramento tincta, et charta adhibenda sit densa.

II. Exemplar vero —quod Copia Publica vulgo dicitur— a Cancellario Sacrae ipsius Congregationis conficiendum et ad iuris normam recognoscendum atque Postulatori tradendum, arte photographica apparari posse.

Contrariis non obstantibus quibuslibet. Die 3 Aprilis 1970.—Paulus Card. BERTOLI, *Praef.* F. Antonelli, Archiep. Idicren., *a Secr.*

3844

1970 APR 9.-SECRETARIA STATUS, DECLARATIO. PART.*

ORDINES MILITARES QUI A SANCTA SEDE RECOGNOSCUNTUR

In seguito ad una solenne funzione per l'investitura di nuovi Cavalieri dell'Ordine Cavalleresco di S. Brigida di Svezia, avvenuta di recente in una chiesa parrocchiale di Roma, vari lettori ci hanno chiesto informazioni circa l'atteggiamento della Santa Sede di fronte ad Ordini Cavallereschi aventi intitolazioni sacre o dedicati a Santi.

Siamo ora in grado di confermare quanto già pubblicato in proposito, in passato, dal nostro giornale: la Santa Sede, oltre ai propri Ordini Equestri, riconosciuti dal Diritto Internazionale, considera come cattolici — e tutela — due soli Ordini Cavallereschi: il Sovrano Militare Ordine di San Giovanni di Gerusalemme, detto di Malta, e l'Ordine Equestre del Santo Sepolcro di Gerusalemme.

Tutti gli altri Ordini — di nuova istituzione o fatti derivare da quelli medievali — come, per esempio, il su nominato Ordine di Santa Brigida, quelli di Nostra Signora di Betlemme e di S. Giovanni d'Acri, ecc., non sono riconosciuti dalla Santa Sede, non potendosi questa far garante della loro legittimità storica e giuridica, della loro finalità e dei loro sistemi organizzativi.

* L'Osservatore Romano diei 9 aprilis 1970.

3845

1970 APR 9.-SC RELIGIOSORUM, RESCRIPTUM. PART.*

FACULTAS DATUR INTRODUCENDI NONNULLA EXPERIMENTA CONTRA IUS COMMUNE CIRCA: ERECTIONEM PROVINCIARUM ET DOMORUM, ADMISSIONEM AD ORDINES ET AD PROFESSIONEM, DIMISSIONEM ET DISPENSATIONEM A VOTIS TEMPORARIIS, FREQUENTIAM CONFESSIONIS, DISPENSATIONEM CLAUSURAE, PRAECEDENTIAM, VOCEM ACTIVAM ET PASSIVAM, MODUM EXQUIRENDI CONSENSUM VEL CONSILIUM, QUALITATES MINISTRI PROVINCIALIS ELIGENDI

PRECES—*Beatissime Pater*, Minister Generalis Ordinis Fratrum Minorum Conventualium, nomine Capituli Generalis Specialis, humillime implorat a Sanctitate Vestra ut infrascriptae normae ad proximum usque Capitulum Generale ordinarium ad experimentum servari queant:

1. Erectio, divisio, unio et suppressio Provinciae vel Custodiae generalis Capitulo Generali, Custodiae provincialis vero Capitulo provinciali reservatur, auditis quorum interest et ad normam iuris (n. 28, § 1).

2. Erectio et suppressio conventus Capitulo provinciali reservatur; urgenti vero de causa Definitorio provinciali, servatis semper normis iuris communis (n. 29, § 1);

3. Si ob extraordinarias causas Superior competens impediatur quominus intra mensem per se vel per delegatum candidatos ad Ordinem admittere possit, Guardianus, servatis ceteris servandis, facultatem habet eos admittendi (n. 34, § 3);

4. *a)* Admissio ad professionem simplicem Guardiano quoque competit ad normam n. 34, § 3; *b)* Idem Guardianus vel qui eius vices gerit, facultatem habet admittendi ad professionem sollemnem tantum sede impedita ad normam iuris et servatis de iure servandis (n. 39, § 1);

5. Facultas dimittendi a probatione vel a votis temporaneis dispensandi, servatis de iure servandis, Superioribus maioribus de consensu Definitorii competit (n. 44, § 1);

6. Fratres frequenter ad sacramentum Poenitentiae accedant ut in puritate cordis et in conversione ad Patrem crescant (n. 82);

7. Guardianus de consensu Capituli conventualis potest clausuram per modum actus suspendere (n. 96, § 2);

8. Praecedentia inter fratres eiusdem officii aut status iuxta prioritatem professionis sollemnis et deinde aetatis determinetur (n. 101, § 3);

9. Voce activa et passiva carent: *a)* exclaustratus, quacumque de causa, usque ad sex menses a reditu in claustra; *b)* qui petivit reductionem ad statum laicalem vel saecularizationem a Definitorio provinciali et generali, pendente petitione apud Superiores ecclesiasticos; *c)* qui, postquam illegitime Ordinem deseruit, in Ordinem iterum receptus fuerit, usque ad tres annos a reditu (n. 121, § 1);

10. Consensus et consilium in communi exquirantur, nisi aliter ferant Statuta particularia. Semper vero de consilio aut consensu rite exquisito constare debet (n. 158, § 2);

11. Eligendi in Ministrum provincialem et in Custodem generalem sint saltem a quinque annis sollemniter professi (nn. 196 et 204). Et Deus, etc...

RESCR.—Vigore facultatum a Summo Pontifice tributarum, Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis saecularibus, attentis expositis, quae sequuntur decernere statuit.

Ad 1.*um* et 2.*um*: dilata, eo quod argumenta studio interea pertractantur;

Ad 3.*um*, 8.*um et* 9.*um*: pro gratia iuxta preces;

Ad 4.*um*: *a)* pro gratia item iuxta preces; *b)* gratia pariter conceditur, ita tamen ut qui Guardiani vices gerit, eadem facultate uti possit tantummodo si Guardianus sit impeditus;

Ad 5.*um*: quoad professi a votis temporariis dispensationem Rescriptum «Cum admotae», n. 14, retineatur;

Ad 6.*um*: pro gratia iuxta preces, ita tamen ut saltem sexto decimo quoque die ad praefatum Sacramentum fratres accedant;

Ad 7.*um*: clausura, iuxta recentem Summi Pontificis concessionem, ad normam can. 604 ab Ordinibus, si placuerit, admitti potest ac proinde de re iudicent il quorum interest; secus, clausura servetur iuxta praescripta cc. 597-599;

http://www.obrascatolicas.com

Ad 10.*um*: pro gratia iuxta proposita, dummodo vera et realis adsit difficultas eos, quorum interest, simul convocandi;

Ad 11.*um*: gratia indulgetur, quae vero valet etiam pro Custode provinciali, cum et ipse iure particulari inter Superiores Maiores censeatur;

Ad n. 21, § 2 *textus Actorum* (seu Constitutionum) quod spectat, aptius dicatur: «Capituli Generalis est Sedi Apostolicae proponere sive vigentes normas Constitutionum Ordinis ut abrogentur sive novas ut approbentur».

In omnibus autem servatis ceteris de iure servandis. Contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, die 9 Aprilis 1970.—E. Heston, C. S. C., *Secretarius*. I. Cicconardi, *Ad. a Studiis*.

* Ministro Gen. O. F. M. Conv., Prot. N. 12495/69-C. 86: COFMConv 57 (1970) 63-65.

3846

1970 APR 11.-SC CLERI, LITT. CIRC. AAS 62 (1970) 459-465

Litterae Circulares ad Praesides Conferentiarum Episcopalium de Consiliis Presbyteralibus iuxta placita Congregationis Plenariae die 10 Octobris 1969 habitae

Prooemium

1. Presbyteri sacra Ordinatione atque missione, quam ab Episcopis recipiunt, «promoventur ad inserviendum Christo Magistro, Sacerdoti et Regi, cuius participant ministerium, quo Ecclesia in Populum Dei, Corpus Christi et Templum Spiritus Sancti, hic in terris, indesinenter aedificatur» [1]. Cum igitur sacerdotale ministerium nonnisi in hierarchica totius Ecclesiae communione adimpleri possit [2], «nullus presbyter seorsum ac veluti singillatim suam missionem satis adimplere valet, sed tantum viribus unitis cum aliis Presbyteris, sub ductu eorum, qui Ecclesiae praesunt» [3].

Episcopi vero qui, recepta missione canonica, «ecclesias particulares sibi commissas ut vicarii et legati Christi regunt» [4], ut munus suum portionem Populi Dei pascendi recte obire valeant, sibi assumunt sacerdotes uti adiutores necessarios [5], qui in exercendo ministerio ab Episcopis pendent cum quibus ipsi sacerdotali honore sunt coniuncti [6].

Presbyteri ad populo inserviendum vocati *unum presbyterium* cum suo Episcopo constituunt, diversis quidem officiis mancipatum [7]. Proinde in qualibet dioecesi inter
460 Episcopum et omnes presbyteros communio / hierarchica exstat [8], quae eos arcte coniungit eosque efficit unam familiam, in qua pater est Episcopus [9].

2. Intimam hanc communionem Concilium Oecumenicum Vaticanum II in diversis documentis explicavit ac illustravit atque ita signa temporum est interpretatum. In praesenti, enim, quandoquidem et incepta apostolica omnium christifidelium vires integras atque unitas exquirunt, et tot tantaeque sunt aerumnae, quibus Ecclesia premitur, nemo est qui non videat sacrorum ministrorum unionem magnopere expostulari. Ex hac unione, sacramentaliter fundata, oriri debet unio cordium, quae nempe mutua innititur caritate [10]. Solummodo ita nasci potest communis pastoralis actio, quae totam amplectitur dioecesim cunctaque eius problemata. Si et quatenus haec ad rem deducantur, sperare licet fore ut sacerdotes suam voluntatem consocient cum voluntate Episcopi, uberiorem et efficaciorem reddendo operam.

De novo coetu consultivo Episcopi

3. Legislatio canonica, particularium ecclesiarum gubernium respiciens, Episcopis semper assignabat quoddam organum consultivum, praecipue e presbyteris constans, quod audire aut cuius consensum excipere in quibusdam negotiis maioris momenti Episcopi ipsi tenebantur. Nunc in Codice Iuris Canonici pro variis gubernii dioecesani necessitatibus varia exstant organa in adiutorium Episcopi, uti e. gr. dioecesana synodus, examinatores synodales, parochi consultores, Capitulum cathedrale seu Coetus Consultorum, Consilium administrationis dioecesanum etc.

Quod in superioribus saeculis simplex videbatur postulatum seu requisitum recti et sapientis gubernii, a Concilio Vaticano II, quod Ecclesiae naturam altius investigavit, theologice quoque illustratur. Edocemur nempe a SS. Synodo, inter Episcopum et suos presbyteros adesse in ecclesia particulari communionem hierarchicam, vi cuius Episcopus et presbyteri unum idemque sacerdotium, unum idemque ministerium participant diverso utique gradu [11], qui determinatur per receptum Ordinem et per missionem canonicam. Hisce suppositis, eadem Synodus, pro sua indole pastorali, voluit ut haec unitas missionis in bonum verteretur dioecesis / per quoddam novum organum con- 461
sultivum his verbis: «habeatur, modo hodiernis adiunctis ac necessitatibus accommodato, forma ac normis iure determinandis, coetus seu senatus sacerdotum, Presbyterium repraesentantium, qui Episcopum in regimine dioeceseos suis consiliis efficaciter adiuvare possit» [12].

Quod Concilii Vaticani II votum prosequutus Summus Pontifex Paulus Pp. VI, per Litteras Ap. *Ecclesiae Sanctae*, iussit ut in unaquaque dioecesi constitueretur memoratus coetus, qui Consilium Presbyterale nuncupatur [13]. Huiusmodi lex exsecutiva, ad experimentum lata, quoad modum Consilium componendi, eius competentiam et functionem pauca tantum statuit, eo nempe fine, ut evolutioni novi organi consultivi necessarium relinqueretur spatium.

Celebratio S. Congregationis Plenariae

4. A praefatae legis promulgatione tertio labente anno, S. Congregatio pro Clericis, cuius est invigilare Consiliis Presbyteralibus [14], circulares litteras die 15 Ianuarii 1969 misit ad Praesides Conferentiarum Episcopalium ad mentem ipsius legis [15], rogans ut Episcopi suas animadversiones adnotationesque de experimentis ad hoc novum organum quod spectat eidem S. Congregationi exhiberent. Cum vero responsiones, una cum Statutis Consiliorum, e provinciis ecclesiasticis iuris communis fere omnibus ad S. Congregationem pervenissent, idem S. Dicasterium, auditis suis Consultoribus, die 10 Octobris 1969 Plenariam Congregationem habuit, ut de maioribus quaestionibus dicti coetus consultivi disceptaretur, cuius placita heic breviter enucleantur.

De obligatione Consilium Presbyterale constituendi

5. Ex communione hierarchica, quae exstat inter Episcopum et presbyteros, necessario sequitur scopus et munus Consilii Presbyteralis quod quidem ipsam communionem aliquo modo institutionaliter manifestat. Quare institutio huiusmodi Consilii per Mp. *Ecclesiae Sanctae* in qualibet dioecesi peragenda obligatorie praescribitur.

Haec obligatio insuper temporibus est consentanea. Maxime enim est opportunum hodie atque utile, ut inter Episcopum et presbyteros insti/tuatur organum communis 462
colloquii seu dialogi. Quae utilitas iam apparet ex permultis responsionibus Episcoporum ad S. Congregationem missis: nam contactus cum sacerdotibus fit facilior; melius cognoscuntur eorundem mentes et optata; accuratiores dein hauriri possunt informatio/es de statu rerum in dioecesi; mutuae experientiae opportunius communicantur; necessitudines pastorum et gregis Dei evidentius apparent; cohaerenter suscipiuntur incepta apostolica adiunctis hodiernis accommodata; in communi labore demum adaequate solvuntur vel, saltem, explicantur difficultates.

De Consilii Presbyteralis compositione

6. Consilium Presbyterale totum dioecesis Presbyterium exprimat oportet. Quod requisitum, iuxta Episcoporum et Plenariae Patrum sententiam, eo perfectius obtinetur quo plenius prebyterorum opiniones et experimenta

[1] Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 1. [LE 3365]. [2] *Ibidem*, n. 15. [3] *Ibidem*, n. 7. [4] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 27 [LE 3232]. [5] Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 7. [6] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28; [7] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 8. [8] Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 7. [9] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 28 [LE 3332]. [10] Decr. de Presbyt. ministerio et vita

Presbyterorum ordinis, n. 8. [11] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 28; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 7. [12] Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 7. [13] *A. A. S.* 58 (1966), pp. 776 sq [LE 3457]. [14] Const. Ap. *Regimini Ecclesiae Universae*, n. 68; *A. A. S.* 59 (1967), p. 68 [LE 3588]. [15] Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, Prooemium [LE 3457].

conferantur. Quare indoles repraesentativa Consilii efficitur, si in sinu eiusdem, quantum fieri potest, repraesentantur: *a)* varia ministeria (parochi, cooperatores, cappellani, etc.); *b)* regiones seu pastorales dioecesis zonae; *c)* variae sacerdotum aetates seu generationes. Si quaedam in Consilio ita componendo difficultas exoriatur, praeferenda videtur repraesentatio proportionata per praecipua sacerdotum ministeria.

Religiosi quoque, qui curam animarum in dioecesi exercent vel operibus apostolatus sese dedicant sub iurisdictione Episcopi, inter membra Consilii cooptari poterunt [16].

7. Consilii sodales designandi ratio commissa est Episcopis [17]. Il vero, uti ex ipsorum responsionibus patet, consensu fere unanimo statuerunt ut notabilis sodalium pars eligeretur libero sacerdotum suffragio. Patribus autem Plenariae placuit propositum ut maior pars sodalium seligeretur per suffragium omnium sacerdotum [18].

Ceteri autem sodales designantur directe ab Episcopo aut ipso facto declarantur sodales ut officium quod gerunt (e. gr. Vicarius Generalis, Rector Seminarii etc.) repraesentent in Consilio.

Haec compositio ex membris nempe electis a sacerdotibus, nominatis ab Episcopo, natis seu designatis ratione
463 officii, dum una ex parte fidu/ciam alit sacerdotum qui sese praesentes sentiunt in Consilio, alia ex parte securitatem tribuit Episcopo ad servandum aequilibrium et possibilitatem praebet indolem repraesentativam eiusdem Consilii aliquando melius exprimendi.

De Competentia consilii Presbyteralis

8. Competentia Consilii Presbyteralis est Episcopo adsistere consiliis in regimine dioecesis. Quare quaestiones maioris momenti, quae sive ad sanctificationem fidelium sive ad doctrinam ipsis tradendam, sive ad moderamen dioecesis in genere spectant, pertractantur a Consilio, si nempe Episcopus eas proponat vel saltem admittat pertractandas. In proponenda aut admittenda quaestione Episcopus sollicitus erit de observandis Ecclesiae legibus universalibus.

Consilium, quatenus totum repraesentat dioecesis Presbyterium, ad bonum eiusdem dioecesis promovendum institutum est; omnes igitur quaestiones, et non solum quae ad vitam presbyterorum spectant, rite admissae tractari possunt a Consilio, et quidem uti argumenta ministerii sacerdotalis, quod nempe ipsi in favorem communitatis ecclesiasticae impendunt.

Consilii est, in genere, normas forte condendas suadere, quaestiones principii proponere; non vero de illis quaestionibus agere, quae natura sua modum procedendi discretum exigunt, ut accidit e. gr. in officiorum collationibus.

De indole consultiva Consilii Presbyteralis

9. Consilium Presbyterale est organum consultivum peculiare. Consultivum dicitur, quia voto deliberativo non gaudet; ideoque eidem non competit decisiones ferre quae Episcopum obstringant, nisi ius universale Ecclesiae aliter proviserit vel Episcopus in singulis casibus vocem deliberativam Consilio tribuere opportunum censuerit. Affirmatur vero organum consultivum peculiare, quia natura sua et suo procedendi modo inter alia organa eiusdem generis eminet.

Consilium enim nostrum, communionis hierarchicae signum, natura sua exigit ut consilia pro bono dioecesis ineantur, una cum Episcopo et numquam sine eo, scilicet communi Episcopi et sodalium labore. Hic enim modus requiritur a Vaticano II [19] et inculcatur verbis Mp. *Eccle-*
464 *siae / Sanctae*: «In hoc Consilio Episcopus sacerdotes suos audiat, consulat et cum eis colloquatur de iis quae ad necessitates operis pastoralis et bonum dioecesis spectant» [20].

Commune hoc studium, quo nempe de quaestionibus communicantur opiniones et notitiae, exponuntur necessitates pastorales, perpenduntur argumenta et proponuntur vota, ab utraque parte postulat ut animi apte parati sint atque intima conversione in humilitate et patientia exornati.

Quo labore communi peracto, decisio iam spectat ad Episcopum qui responsabilitate personali tenetur erga portionem Populi Dei sibi commissam [21], ideoque responsabilitas Episcopi navitate Consilii adiuvatur, minime substituitur.

10. Hisce considerationibus permoti Patres Congregationis Plenariae hanc manifestarunt sententiam titulum nempe et munus «senatus Episcopi in regimine dioecesis» uni Consilio Presbyterali competere.

Relate vero ad antiquum senatum Episcopi, id est ad Capitulum cathedrale ubi exsistit, et Coetum Consultorum ubi habetur, iidem Patres normae steterunt Mp. *Ecclesiae Sanctae* quo scilicet praescribitur ut eadem instituta proprium munus propriamque competentiam servent, donec recognoscantur [22].

Cum autem rerum adiuncta, quae evolutionem historicam Capitulorum cathedralium respiciunt, varia sint secundum varias Ecclesiae regiones, quoad recognitionem Capituli cathedralis et quoad reformationem vel confirmationem Coetus Consultorum singulae Conferentiae Episcopales sua parabunt vota.

Interea, donec Codex Iuris Canonici recognoscatur, Consilium Presbyterale vacante Episcopi sede cessat [23]. Ideo Capitulum cathedrale aut Coetus Consultorum, nisi Sancta Sedes aliter proviserit, Vicarium Capitularem constituit ad normam canonum 429-444 et 427 Codicis Iuris Canonici, qui in vigore manent. / 465

Conclusiones

I. Quibus omnibus praehabitis, Sacra haec Congregatio pro Clericis enixe rogat et urget: *a)* ubi adhuc desideratur quamprimum instituatur Consilium Presbyterale eique titulus ac munus competant Senatus Episcopi; *b)* quodlibet Consilium Presbyterale propria paret statuta ab Episcopo approbanda, ratione habita eorum, quae praesentibus litteris indicata sunt.

II. Cum vero expediat ut Episcopi in Conferentiis adunati in quaestionibus Consilium Prebyterale spectantibus communia capiant consilia [24] eadem S. Congregatio humaniter petit: *a)* quaestiones maioris momenti in Consilio Presbyterali tractandae a Conferentia Episcopali suggerantur; *b)* item normae de modo procedendi in Consiliis Presbyteralibus, de periodicitate coetuum, de cooperatione cum aliis coetibus consultivis habenda, de relatione Consilii cum universis dioecesis sacerdotibus fovenda, a Conferentia Episcopali opportune proponantur.

III. Demum instat Sacra haec Congregatio ut quaelibet Conferentia Episcopalis votum suum ad Capitulum cathedrale et ad Coetum Consultorum quod attinet, uti supra in n. 10, eidem S. Congregationi exhibere faveat infra diem 31 Decembris 1970.

Per praesentes litteras hoc Sacrum Dicasterium indicare intendit principia ac criteria generaliora, quae ex consultatione Conferentiarum Episcopalium et Patrum disceptatione profluxerunt quaeque Episcopos adiuvare poterunt in eorum gravi munere exsequendo, quod ad constitutionem et agendi rationem Consiliorum Presbyteralium attinet. Confiditur igitur Conferentias Episcopales de experientiis his super rebus hanc Sacram Congregationem certiorem reddere velle, ut earundem experientiarum debita ratio habeatur in altera Congregatione Plenaria forte celebranda antequam novus Codex Iuris Canonici edatur.

Datum Romae, die 11 aprilis 1970 in memoria S. Leonis Magni, Papae et Ecclesiae Doctoris. —Ioannes Card. Wright, *Praef.* Petrus Palazzini, *a Secr.*

[16] Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, 15, § 2. [17] *Ibidem*, I, 15, § 1. [18] Statuta Consilii ab Episcopo approbanda praescribant oportet modum procedendi in electione, ad analogiam canonum 160 et sq. necnon can. 2394 Codicis Iuris Canonici. [19] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 28. [20] Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, 15, § 1. [21] Cfr. Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 11; Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 23. [22] I, 17, § 2.

[23] Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, 15, § 4: «nisi in peculiaribus adiunctis a Sancta Sede recognoscendis Vicarius Capitularis vel Administrator Apostolicus illud confirmet». Cfr. quoque Const. Ap. *Regimini Ecclesiae Universae*, n. 68, § 4. [24] Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, 17, § 1.

Adn. J. BEYER in PrM 80(1971) 29-101; 81 (1972) 31-48; A. BOCQUET, L. DE NAUROIS, P. EYT et J. PASSICOS in RDC 20 (1970) 97-183; G. CARRETTO in Pal. clero 49 (1970) 1098-1102; 50 (1971) 220-289; J. DENIS in Studia canonica I (1967) 179-190; M. MARCHESI in PrM 81 (1972) 423-429; R. D. MOTTE in Doc. Cath. 65 (1968) 1969-1980; M. PAQUETTE in PrM 81 (1972) 431-437; H. SCHMITZ in AKKR 139 (1970) 125-131; A. VILELA in NrT 104 (1972) 586-603.

http://www.obrascatolicas.com

3847

1970 APR 16.-SEC. CHR. UN., NOR. AAS 62 (1970) 705-724

DIRECTORIUM AD EA QUAE A CONCILIO VATICANO SECUNDO DE RE OECUMENICA PROMULGATA SUNT EXSEQUENDA

PARS ALTERA

De re Oecumenica in institutione superiore

PROOEMIUM

(64)*. Spiritus Domini in hodierno motu oecumenico operatur, ut «superatis obstaculis perfectam communionem ecclesiasticam impedientibus» [1], tandem omnium Christianorum unitas restauretur atque eluceat [2]; cunctae enim gentes in unum populum novum vocantur in confessione unius Iesu Salvatoris et Domini, in unius fidei professione necnon in unius mysterii eucharistici celebratione [3]; «ut credat mundus», quemadmodum ait Dominus, «quia Tu me misisti» (*Io.* 17, 21).

Christiani omnes mente oecumenica animentur oportet, ii praesertim, quibus peculiare munus atque officium in mundo et societate est creditum: quapropter oecumenismi principia, decretis Concilii Vaticani Secundi sancita, in cunctis institutis superioris educationis [4] congruenter sunt inducenda. Immo, ut omnium vires in commune bonum Ecclesiae Catholicae et ceterarum Ecclesiarum Communitatumque ecclesialium utiliter conspirent, quaedam principia et agendi rationes a pluribus expostulantur.

(65). Ecclesiae pastoribus peculiaris cura incumbit mo-
706 tum oecumenicum / promovendi, eorundemque est debitas hac de re normas statuere. Ob magnam tamen diversitatem institutorum superioris educationis, haud facile eiusmodi normae perscribuntur; res enim diverse se habent secundum diversas nationes ac regiones, secundum diversam personarum maturitatem et peritiam, atque etiam secundum diversum statum necessitudinum vigentium tum in ordine ecclesiologico tum in cooperatione inter Catholicam Ecclesiam ceterasque Ecclesias vel Communitates ecclesiales. Episcoporum et Conferentiarum episcopalium proinde erit tum principia generalia ad usum deducere [5], tum proposita incepta ad hominum rerumque condiciones accommodare atque etiam, oblata occasione, nova suscipere. Ad hoc vero opus exsequendum, impense suadetur, ut auctoritates episcopales sibi congruenti numero socient superiores religiosorum ac religiosarum, rectores administratoresque institutorum, in religiosa educatione peritos, professores in ipso docendi munere versantes, auditis etiam, si casus ferat, alumnorum nomine agentibus.

(66). Cum vero omnia incepta oecumenica abnormi illa condicione contineantur, ex qua Ecclesiae et Communitates ecclesiales inter se sunt seiunctae atque conatus gressusque ad unitatem redintegrandam inferant, principia, quae infra proponuntur, quandoque mutatis rerum adiunctis, a competenti auctoritate noviter ad usum applicabuntur, et normae ita accommodabuntur, ut fini, propter quem editae sunt, constanter pergant congruere.

CAPUT I—PRINCIPIA GENERALIA ET SUBSIDIA CIRCA INSTITUTIONEM DE RE OECUMENICA

(67) 1. Etsi quaedam incepta ad institutionem oecumenicam fovendam potius facultates respiciunt et sedes studiorum theologicorum, de quibus infra sermo erit, sunt tamen variae formae actionis oecumenicae, quae superiori institutioni in universum accommodari possunt. Discipuli simul ac professores, qui huiusmodi incepta participant, monentur, ut animo alacri et generoso illam sibi comparent solidam religiosam institutionem, illam mentis maturitatem necnon veram peritiam, quae naturae ipsius actionis
707 respondeant. /

(68) 2. *De oecumenicorum inceptorum fine.* Hisce inceptis propositum est, ut sive in alumnis sive in magistris augeatur altior cognitio fidei, rei spiritualis et universae vitae et doctrinae ipsius Ecclesiae Catholicae, ita ut maiore cum sagacitate et fructu partem habeant dialogi oecumenici, secundum propriam cuiusque virtutem [6]; ut attentio ad illam internam ipsius Ecclesiae Catholicae renovationem dirigatur, quae unitati inter Christianos promovendae magno est adiumento, necnon ad ea, quae, sive in ipsorum sive in Ecclesiae vita, progressum ad unitatem impediunt, vel retardant [7]; ut magistri et alumni amplius edoceantur de aliis Ecclesiis vel Communitatibus, ita ut melius intellegant rectiusque aestiment ea, quae Christianos inter se coniungant, et simul ea, quae eos separent [8]; ut denique, cum haec incepta indolem dumtaxat intellectualem non prae se ferant, ea participantes magis conscii fiant obligationis unitatis inter Christianos fovendae et ad efficacem operositatem ad hunc finem assequendum incitentur, itemque ad commune testimonium Christianorum mundo hodierno pro viribus praebendum adducantur.

(69) 3. *De subsidiis ad hunc finem adipiscendum.* *a)* Cum variae disciplinae academicae et oecumenismus necessitudine quadam inter se coniungi possunt, ea, quae sequuntur, praeter alia, sunt perpendenda:

Ubi cursus seu lectiones de religione varia forma alumnis traduntur, sive ex statuto ordine, sive ex occasione, expedit, ut ii, qui eiusmodi cursus vel collationes habent, ad ea attendant, quae infra de ratione oecumenica in disciplinis theologicis dicentur [9].

In cursibus, qui de philosophia agunt, valida et cohaerente hominis, mundi et Dei cognitione, ex patrimonio philosophico perpetuo vigente hausta, ratio quoque habeatur philosophicarum investigationum progredientis aetatis necnon discipuli opportune conscii reddantur illorum principiorum [10]. Expedit enim, ut noscant recteque perpendant principia philosophica, quae saepe fundamentum praebent placitis / theologicis et exegeticis apud varias Ec- 708
clesias et Communitates christianas exsistentibus.

Modi et viae historiam docendi recognoscantur ita ut, cum de christiana societate agitur, debite considerentur variae Communitates christianae, tota earum vita mente comprehensa. Tractatus vero de eventibus et personis, quae occurrunt in historia variorum discidiorum, fiat cum aequitate nec plures conatus ad unitatem redintegrandam renovationemque Ecclesiae efficiendam neglegantur.

In ceteris disciplinis attendi possunt ea elementa spiritualia, quae, e communi patrimonio christiano hausta, v. g. per humanitatis litteras, artem, musicam, apud varias Communitates christianas inveniuntur.

b) Quantum fieri potest, Catholici convenienter instructi impellantur, ut opportunum praebeant adiumentum illis inceptis, quae a studiorum universitatibus, certae fidei confessioni non addictis, de re religiosa proponuntur, catholicae religionis patrimonio firmiter servato.

c) Inter varias operositatis formas, quae cum institutione academica coniungi solent, nonnullae aptiores sunt ad motum oecumenicum promovendum. Quas inter hae, quae sequuntur, exempli causa possunt recenseri:

Colloquia vel dies studio destinati, quae argumentis de oecumenismo, data opera, tribuuntur.

Conventus vel coetus, sive pro studio sive pro opere communi vel navitate sociali constituti, in quibus locus dari potest disceptationibus de re oecumenica vel investigationibus principiorum christianorum in actione sociali necnon subsidiorum, quibus eadem principia ad usum deducantur. Huiusmodi conventus et coetus, qui sive Catholicos tantum sive Catholicos simul et alios Christianos complecti possunt, cum aliis alumnorum institutis iam exsistentibus pro viribus cooperari nitantur.

In convictus domibus, quae academicorum studiorum sedibus sunt sociatae, varia rerum adiuncta suadere possunt commercium inter Catholicos, testimonium propriae religionis fideliter exhibentes, et alios alumnos christianos, quo ipsi, sub idoneis moderatoribus, profundiore mente oecumenica ducti, inter se vivere valeant.

In ephemeridibus et commentariis, ad studiorum universitatem pertinentibus, locus chronicae narrationi eventuum ad oecumenismum spectantium tribui potest, quin etiam, 709
saltem interdum, gravioribus studiis circa idem argumentum.

d) Inter incepta, quae peculiari modo attendantur oportet, iure recensenda est oratio pro unitate, non solum

* Numeri intra parentheses in margine positi subsequuntur numeros primae partis Directorii, publici iuris factae die 14 mail 1967. *A. A. S.* 59 (1967), pp. 574-592 [LE 3558].

[1] Conc. Vat. II, Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 4 [LE 3235]. [2] Cf. *Ibid.*, n. 1. [3] Cf. *Ibid.*, n. 4. [4] Per «instituta superioris educationis» intelleguntur in hoc documento universim facultates universitatum, instituta academica, seminaria cleri dioecesani, instituta seu centra vel domus formationis religiosorum vel religiosarum, exclusis ergo lyceis necnon institutis gradus secundarii. [5] Secundum normas in *Directorio Oecumenico*, Parte I[a], nn. 2, 6-8, stabilitas [LE 3558].

tempore Hebdomadae precationibus pro unitate Christianorum dicatae, sed aliis etiam opportunitatibus per annum facienda [11]. Secundum locorum personarumque adiuncta necnon normas de communicatione in sacris statutas, fieri etiam potest, ut sub ductu fidei magistri quaedam habeantur spiritualia exercitia, quae per unum vel plures dies in communi peragantur [12].

e) Amplior veluti campus ad commune testimonium exhibendum patet praesertim in operibus indolis socialis vel humanae beneficentiae. Ad quas cooperationis formas alumni praeparentur et incitentur. Hoc vero peculiari et maiore cum efficacitate fiet, si alumni non solum facultatis theologicae sed etiam aliarum facultatum (v. g. iuris prudentiae, sociologiae, oeconomiae politicae) ad talia incepta fovenda et exsequenda sociam operam praebeant.

f) Sacerdotes, sacrum aliquod ministerium in variis eiusmodi institutis exercentes (veluti cappellani, professores, discipulorum consiliarii) speciali officio tenentur circa mutuas in re oecumenica inter homines rationes. Hoc officium ab iis postulat sive profundiorem cognitionem doctrinae Ecclesiae, sive peculiarem idoneitatem et experientiam in academicis disciplinis, necnon firmam prudentiam moderationemque, ita ut alumnis opitulentur, qui componere nituntur plenam sinceramque fidelitatem erga propriam Communitatem christianam cum modo positivo et aperto condiscipulos attingendi.

CAPUT II—DE RATIONE OECUMENICA INSTITUTIONIS RELIGIOSAE ET THEOLOGICAE

(70) 1. *De institutione spirituali.* Cum censendum sit Spiritum Sanctum in motu oecumenico operari, in institutione oecumenica imprimis ad cordis conversionem et ad vitam spiritualem elusque renovationem attendatur
710 oportet; scili/cet «ex novitate mentis, ex sui ipsius abnegatione atque ex caritatis liberrima effusione proficiscuntur et maturescunt desideria unitatis» [13]. Quae quidem renovatio radicitus fundari debet in vita ipsius Ecclesiae, in eiusque liturgia et sacramentis; eademque complectatur oportet orationem pro unitate omnium Christianorum et ad munus Ecclesiae in mundo implendum dirigatur. Catholicorum vita spiritualis germana esse debet: quae quidem, quasi centrum habens ipsum Christum Salvatorem et ad gloriam Dei Patris spectans, variis religiosis actibus et exercitationibus consentaneum debitumque momentum tribuet.

Ut Ecclesiae nota catholica et apostolica satius patescat [14], oecumenica Catholicorum spiritualis vita alatur etiam thesauris multarum traditionum, temporis acti vel praesentis, quae in aliis Ecclesiis vel Communitatibus ecclesialibus vigent: veluti thesauris, qui inveniuntur in liturgia et in monastico instituto necnon in mystica traditione Orientis christiani; in cultu ac pietate anglicana; in evangelica oratione et re spirituali protestantica.

Haec vero necessitudo cum aliis traditionibus spiritualibus, ne in theoretica tantum regione versetur, practica quoque, peculiaribus rerum adiunctis faventibus, cognitione aliarum spiritualium traditionum perficiatur. Quam ob rem, quaedam oratio in communi necnon communicatio in publico cultu fovendae sunt, servatis normis a competenti auctoritate sancitis [15].

(71) 2. *De institutione doctrinali.* Oecumenismus vim exercere debet ad omnem theologicam disciplinam ut una ex necessariis eius rationibus [16], auxilium praebendo ad uberiorem manifestationem plenitudinis Christi. Nihilominus, singularis quaestio de oecumenismo materiam peculiarem alicuius cursus lectionum, data opportunitate, ef-
711 ficiat, vel saltem argumentum quorundam lectionum, in praecipuos de dogmate tractatus inserendarum. /

(72) 3. *De aspectu oecumenico in omni disciplina theologica.* Oecumenismus hos aspectus complecti debet:
a) elementa christiani patrimonii tum veritatis tum sanctitatis quae in omnibus Ecclesiis et Communitatibus

[11] Cf. *Directorium Oecumenicum*, Pars I, nn. 22, 32-34. [12] Secundum normas a competenti auctoritate stabilitas, cf. supra, Proemium, n. (65).

[13] Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 7. [14] Cf. *Ibid.*, n. 3. [15] Cf. *Directorium Oecumenicum*, Pars I, nn. 25-63. Cf. etiam «Una dichiarazione del Segretariato per l'unione dei cristiani circa la posizione della Chiesa cattolica in materia di Eucaristia comune tra cristiani di diverse confessioni», *L'Osservatore Romano*, 12-13 gennaio 1970, p. 3 [LE 3318]. [16] Cf. Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, nn. 9, 10. [17] Cf.

christianis communiter inveniuntur [17] etsi, quandoque, diversa theologica enuntiatione declarata [18];

b) spiritualem thesaurum ac doctrinae divitias, quae variis christianis Communionibus propria sunt et ad altius intellegendam naturam Ecclesiae omnes Christianos perducere possunt [19];

c) ea, quae in rebus fidei causa sunt dissensionis et discidii, sed ad altius pervestigandum Verbum Dei incitare possunt, ut manifesto appareat, quae in veritate enuntianda verae sint contradictiones et quae tales esse tantum videantur.

(73) 4. *De aspectu oecumenico in singulis theologicis disciplinis.* In omni theologica disciplina aspectus oecumenicus faciat, ut vinculum inter illam et mysterium unitatis Ecclesiae exsistens consideretur. Praeterea, in disciplinae expositione, discipulis ingerendus est sensus plenitudinis christianae traditionis in doctrina, re spirituali ac disciplina ecclesiastica. Cuius plenitudinis conscii discipuli tunc fieri possunt, cum propria traditio refertur ad divitias variarum christianarum traditionum Orientis et Occidentis, quod attinet tum ad antiquas illarum formas tum ad hodiernas easdem exprimendi rationes.

Hic modus ad patrimonium aliarum christianarum Ecclesiarum et Communitatum ecclesialium attendendi reapse magni momenti est: in studio Sacrae Scripturae, fontis communis fidei omnium Christianorum; in studio apostolicae traditionis, qualis exstat in operibus sanctorum Patrum et ecclesiasticorum scriptorum Ecclesiae Orientis et Occidentis; in institutione liturgica, in qua variae formae cultus divini necnon earum momentum doctrinale et spirituale inter se scientifica ratione comparantur; in expositione theologiae dogmaticae et moralis, peculiari modo quod pertinet ad quaestiones ex oecumenismi motu exortas; in historia Ecclesiae, cum unitas ipsius Ecclesiae in vicissitu/dinibus temporum, et causae discidiorum inter 712
Christianos accurate pervestigantur; in docendo iure canonico, ubi elementa iuris divini diligenter distinguenda sunt ab elementis iuris tantum ecclesiastici, quae, ratione ducta temporis, ingenii cultus vel traditionis, mutationi esse possunt obnoxia [20]; denique in institutione pastorali et missionaria atque etiam in studiis rei socialis, in quibus peculiari cura attendi debet communis status omnium Christianorum quod attinet ad hodierni mundi requisita. Sic plenius meliusque plenitudo divinae revelationis exprimitur atque sic impletur munus circa mundum implendum, quod Christus Ecclesiae suae concredidit [21].

(74) 5. *De condicionibus germanae mentis oecumenicae in theologia.* Actio oecumenica «non potest esse nisi plene sincereque catholica, fidelis nempe veritati, quam ab Apostolis et Patribus accepimus, et consentanea fidei quam Ecclesia Catholica semper professa est» [22]. Semper vero servetur sensus ordinis per gradus constituti, seu «hierarchiae» in veritatibus doctrinae catholicae, quae, etsi omnes debitum assensum fidei requirunt, non universae tamen aequalem et praecipuum, quasi centri, locum in mysterio revelato in Iesu Christo obtinent, cum diversus sit earum nexus cum fundamento fidei christianae [23].

Alumni inter veritates revelatas, quae cunctae eundem assensum fidei expostulant, ac doctrinas theologicas discernere condiscant. Edoceantur igitur distinguere inter «ipsum depositum fidei seu veritates quae veneranda doctrina nostra continentur», et modum, quo eaedem enuntiantur [24], inter veritatem enuntiandam et modos varios eam percipiendi et in meliore luce ponendi [25], inter traditionem apostolicam et traditiones mere ecclesiasticas. Iam inde a tempore philosophicae suae institutionis alumni componendi sunt ad intellegendam legitimam rationem diversae / 713
alicuius enuntiationis etiam in sacra theologia, propter diversitatem methodorum seu viarum, quibus apud theologos res divinae intelleguntur ac proferuntur; quo fit, ut variae illae theologicae formulae non raro inter se potius compleri quam opponi dicantur oporteat [26].

(75) 6. *De oecumenismo ut peculiari disciplina.* Eo quod oecumenicus aspectus totam institutionem theologi-

Ibid., n. 3. [17] Cf. *Ibid.*, n. 17. [18] Cf. *Ibid.*, n. 4; cf. etiam Litteras Encyclicas Ss. Dom. Pauli VI *Ecclesiam suam*, *A. A. S.* 56 (1964), pp. 609 ss. [LE 3211]. [19] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 13 [LE 3232]; cf. Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, nn. 4 et 16 [LE 3235]. [20] Cf. Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 12; cf. Conc. Vat. II, Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, nn. 12 et 36 [LE 3364]. [21] Cf. *Ibid.*, n. 24. [22] Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 11. [23] Cf. Allocutio Summi Pontificis Ioannis XXIII ad Concilium Vaticanum Secundum die 11 octobris 1962 habita, in *Constitutiones, Decreta etc.*, Ed. Polyglotta Vaticana, p. 865 [LE 3083]; Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 6; Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 62 [LE 3366]. [24] Cf. Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 17. [25] Cf. *Ibid.*, n. 17.

http://www.obrascatolicas.com

cam complectitur, non supervacaneus redditur cursus de oecumenismo. Qua in re haec, quae sequuntur, considerari possunt elementa, pro diversis rerum adiunctis ac temporis spatio concesso:

a) Notiones «oecumene», «oecumenismus» earumque historica origo et praesens significatio.

b) Fundamenta doctrinalia oecumenismi, peculiari habito respectu vinculorum communionis adhuc vigentis inter Ecclesias vel Communitates ecclesiales.

c) Finis et methodus oecumenismi, variae formae unionis et cooperationis, spes unitatis redintegrandae, conditiones unitatis, plena et perfecta unitas, exercitium oecumenismi praesertim in re sociali.

d) Historia oecumenismi, praesertim varii conatus ad unitatem instaurandam saeculorum decursu suscepti, positivis et negativis eorum aspectibus consideratis.

e) Expositio aspectus «institutionalis» et vitae praesentis variarum christianarum Communionum: propensiones, in doctrinis, verae causae dissensionum, missionales conatus, res spirituales, formae cultus divini.

f) Multiplices de oecumenismo quaestiones: peculiares videlicet quaestiones e motu oecumenico ortae quoad hermeneuticam, ministerium, cultum divinum, «intercommunionem», traditionem, pravum conquisitionem proselytorum et veram evangelizationem, falsum irenismum, laicos, ministeria mulierum in Ecclesia hisque similia.

g) Spiritualis accessus ad oecumenismum, praesertim significatio orationis pro unitate et variae formae spiritualis oecumenismi.

h) Rationes, quae nunc intercedunt inter Ecclesiam Catholicam et alias Ecclesias Communitatesque ecclesiales vel earum foederationes necnon rationes, quibus hae inter
714 se continentur. /

i) Momentum peculiaris partis motus oecumenici, quam Oecumenicum Ecclesiarum Consilium habet, et status rationum, quae inter Ecclesiam Catholicam Romanam et Oecumenicum Ecclesiarum Consilium vigent.

Caput III—Normae particulares de institutione oecumenica

(76) 1. *De dialogo inter Christianos in superiore educatione.* Ex accurata investigatione principiorum generalium quae ad dialogum inter Christianos spectant omnino manifestum est seminaria, facultates theologiae ceterasque instituta superioris educationis peculiarem partem habere dialogi oecumenici atque ipsum dialogum in eiusmodi institutis adiumento esse ad suum munus, iuventutis educationem respiciens, implendum.

Dialogus vero, ut elementum educationis, postulat:

a) erga propriam fidem sinceram firmamque fidelitatem, sine qua dialogus ad colloquium redigitur, quod utriusque partis vera participatione caret;

b) animum apertum et pronum ad altius in propria fide fundandam vitam ob pleniorem cognitionem haustam e dialogo cum aliis, qui et ipsi, veri nominis christiani consortes sunt aestimandi;

c) investigationem viarum et subsidiorum ad mutuas ineundas necessitudines et unitatem restituendam, quae non in animo indifferenti vel in falso irenismo vel in modo illo facili ad requisita saeculi se accommodandi innititur, sed in maiore fidelitate erga Evangelium et in authentica christianae religionis professione, quae et veritati et caritati congruat;

d) commercium et cooperationem cum pastoribus Ecclesiae necnon debitam obtemperationem praeceptis et consiliis eorum; dialogus enim numquam est merum colloquium inter personas vel instituta, sed suapte natura officium totius Ecclesiae [17];

e) voluntatem agnoscendi eos, qui variarum Ecclesiarum vel Communitatum ecclesialium membra sint, pleraque plurimum conferre / posse ad rectam expositionem
715 doctrinae vitaeque propriarum Communionum;

f) reverentiam erga conscientiam et cuiusque persuasionem in exponendo aspectu ac doctrina propriae Ecclesiae vel proprio modo divinam Revelationem intellegendi;

g) voluntatem agnoscendi non omnes ad dialogum plane faciendum esse aequaliter praeparatos propter diversitatem institutionis intellectualis, animi maturitatis necnon spiritualis progressus; qua de causa academici ordines disciplinarum tractandarum earumque, ad discipulos quod attinet, auditio ita sunt recognoscenda, ut rerum statui vere sint consentanea.

(77) 2. *De illis ad quos munus oecumenicae actionis singulatim pertinet.* Ecclesia, ut oecumenicum officium, quo tenetur, implere possit, in promptu habeat oportet congruum numerum peritorum in re oecumenica, clericorum et religiosorum necnon utriusque sexus laicorum. Qui quidem ubique desiderantur, etiam in regionibus, ubi Catholici maiorem partem incolarum efficiunt.

Inter munera iis mandata haec possunt recenseri: oportet scilicet eos episcopum et clerum loci necnon regionis auctoritates adiuvare ad praeparandos fideles, ut hi sibi mentem vere oecumenicam comparent; iuvare vel moderari varias dioecesanas vel regionales de re oecumenica commissiones; apto nexu disponere necessitudines cum aliis christianis Communitatibus; speciales lectiones de oecumenismo in seminariis aliisque institutis educationis impertire; actionem oecumenicam catholicarum scholarum et institutorum apto nexu disponere, fovere formationem missionariorum ad peculiare suum opus oecumenicum suscipiendum [18].

Praeter solidam generalem institutionem theologicam, optandum est ut periti:

a) peculiarem formationem ordinis superioris in aliqua disciplina academica sint adepti, veluti in theologia, exegesi, historia, philosophia, sociologia religiosa;

b) proprie sint instructi in principiis, quaestionibus, rebus actis et agendis, quae ad hodiernum motum oecumenicum pertinent. Praeter ea, quae ad hanc cognitionem 716
per lectiones vel studium fontium spectant, enixe iis suadetur, ut, pro viribus, in oecumenica hominum consortione ipsimet necessitudines ineant, quod contingere potest per conventus, collationes, «centra» seu instituta oecumenicorum studiorum etc.;

c) proprie sint instructi in traditionibus Christianorum, regionem, ubi opus suum faciunt, incolentium. Quae studia, quantum fieri potest, exerceantur commercio habendo cum iis, qui harum traditionum sunt cognitores fautoresque.

(78) 3. *De iis qui iam in pastorali ministerio collocant operam suam.* Cum constitutam rationem institutionis pastoralis clericorum exsequuntur, per congressus cleri, instituta peculiaria, exercitationes spirituales, dies ad meditationem interiorem vel argumenta pastoralia pertractanda destinatos, episcopi superioresque religiosorum studiose admonentur, ut solliciti incumbant in oecumenismum debita diligentia considerandum atque ut sequentia doctrinae capita perpendant [19].

Pro oblata opportunitate, peculiares praeparentur instructiones, quibus sacerdotes, religiosi, laici doceantur de statu hodierno motus oecumenici ut in contiones, cultum divinum, catechismum, vitam christianam universum inserere discant aspectum oecumenicum. Insuper, prout fieri poterit, prudentia adhibita, minister alius Ecclesiae vel Communitatis rogetur, ut propriam traditionem explicet vel de rebus pastoralibus loquatur, quae saepius communes sint omnibus ministris christianis.

Ubi id opportunum videbitur et Ordinarius consentiet, clerus catholicus invitetur, ut simul cum ministris aliarum Ecclesiarum vel Communitatum assistant peculiaribus conventibus, quibus propositum sit mutuam cognitionem reddere meliorem atque, communi Christianorum opera, pastorales quaestiones resolvere. Haec vero incepta saepius revera provehuntur, cum instituuntur consociationes, uti sunt consilia cleri, localia vel regionalia, sodalitates ministrorum, etc., vel cum talibus sodaliciis iam constitutis nomen datur.

Sacrae theologiae facultates, seminaria aliaeque institutionis sedes plurimum conferre possunt ad conatus oecu-
menicos, tam conficiendis / studiorum curriculis pro clero, 717
qui iam versatur in ministerio pastorali, quam incitandis praeceptoribus propriis ut ii alacriter operam navent disciplinis et studiis ab aliis ordinatis.

(79) 4. *De moderatoribus et magistris in institutis theologicae educationis.* Principia universalia in capite II enumerata conformare, gubernare, instimulare debent institutionem eorum omnium, qui ad theologiam tradendam cum eaque coniunctas disciplinas destinantur, ut rite eruditur et comparentur ad officium iuniores sacerdotes, sacrorum alumnos, religiosos, laicos educandi.

Ut magistri ad oecumenico officio satisfaciendum adiuventur, episcopi sive in propria dioecesi, sive una cum aliis episcopis eiusdem regionis vel nationis, religiosorum superiores, et ii, qui seminarium aliquod regunt vel studiorum universitatem, vel institutum simile, motum oecumenicum promovere studeant omnibusque viribus con-

[17] Cf. *Directorium Oecumenicum, Pars* I, nn. 3-8 [LE 3558].
[18] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 16 [LE 3332]; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 9 [LE 3365].

tendant, ut iis, qui in illis docent, innotescant progressus quilibet facti in cogitatione et actione oecumenica. Praeterea vigilanti studio efficiendum est, ut iisdem debita copia sit praesto librorum, commentariorum, ephemeridum ac similium scriptorum tam a Catholicis quam a non Catholicis editorum.

Cum studiorum rationes componuntur, haec maxime suadentur:

a) Consentaneum videtur disciplinam specialem tradere de oecumenismo paulo postquam coepta sunt studia theologica, ut latam cognitionem rei oecumenicae assequantur alumni sicque altius comprehendant peculiares disciplinas.

b) Ut rei oecumenicae studium semper ferveat vigeatque familiaritas cum toto motu oecumenico, subinde utiliter haberi poterit, oblata occasione, collatio pro discipulis. Utiliter etiam poterunt magistri singularum scholarum assignare auditoribus argumenta vel alias exercitationes de re oecumenica.

c) Debita cum cura eligendi sunt vel scribendi libri scholastici et quidquid adiumento esse potest alumnorum institutioni. Oportet enim haec eruditionis subsidia fideliter exponant sententias aliorum Christianorum de re theologica, historica, spirituali, quae quidem res minime existimandae sunt tamquam a vita ipsa seiunctae sed in homi-
718 num viva traditione infixae. /

d) Maximi interest ut alumni, qui ad sacerdotium vel vitam religiosam instituantur, plene discant, quomodo se gerere debeant in futuro pastorali commercio cum aliis Christianis; v. g. quomodo in necessitate quadam spirituali iis subveniant, simul tamen eorum conscientiae libertatem observent necnon gratiam Spiritus Sancti in iisdem.

e) Seminariorum et aliorum educationis superioris institutorum bibliothecae diligenter locupletentur libris et ephemeridibus, quae et oecumenismum generatim pertractant et quaestiones particulatim explanant, quae momentum oecumenicum prae se ferunt pro regione ubi illa sita sunt, vel peculiari proposito talium institutorum.

Caput IV—De cooperatione cum institutionali tum personali inter catholicos et ceteros christianos

(80) 1. Secundum condiciones alias aliis in locis atque superius commemorata principia [20], cooperatio inter superioris educationis instituta et commercium, in diversis gradibus, inter doctores et alumnos diversarum Ecclesiarum vel Communitatum, maxime prodesse possunt non solum ipsi motui oecumenico universim, verum etiam eruditioni oecumenicae tam praeceptorum quam auditorum particulatim.

(81) 2. Talis cooperatio inter Christianos in superioris educationis regione proficere multum institutis potest, quae eius partem habent; confert nempe:

ad pleniorem theologiae cognitionem, praesertim ad subsidia quod attinet, utilia ad disciplinam exegeticam, et simul aliarum disciplinarum, quae in superioris educationis institutis excoluntur;

ad succurrendum ipsi academicae facultati, communi usu librorum et bibliothecarum, maiore praeceptorum numero congrua eruditione praestantium, deminutione quorundam curriculorum inutilium vel geminatorum, ad normas deinde tradendas;

ad opes materiales augendas, ubi necesse est, v. g. per communem aedificiorum, praesertim bibliothecarum, et
719 auditoriorum scholasticorum usum; /

ad auxilium multiplicandum, quod illud institutum toti societati afferre valet; homines enim libentius obsequuntur auctoritati et impulsui alicuius actionis communis christianae, quam singulorum institutorum seorsum agentium;

ad corroborandum testimonium, quod aliis Christianis exhiberi poterit de probata quadam institutionis ratione quodque homines petunt ab illa formatione, praeter doctrinae praestantiam solummodo academicam.

(82) 3. Haec cooperatio atque necessitudinum consuetudo cum aliarum Communitatum christianarum collegiis novas cotidie vias aperiunt magistris ad scientiarum investigationes eosque adiuvant ad docendi munus melius obeundum. Alumni denique, iam per totum institutionis tempus, ad futura oecumenica incepta aliquo modo praeparari possunt, atque, auxiliantibus catholicis praeceptoribus vere peritis, aptius discere difficultates intellectuales vel spirituales naturae superare, quae ex huiusmodi mutuis rationibus forsitan exortae fuerint.

(83) 4. In hac cooperatione duo hominum ordines distinguitur: eorum, 1) qui academicos gradus iam sunt assecuti vel institutionem generalem sacrae theologiae; 2) qui curriculum educationis generalis nondum absolverunt.

(84) 5. Episcopales conferentiae, in paranda Ratione Institutionis Sacerdotalis iuxta Decretum *Optatam totius*, normas generales secundum ea quae mox sancientur, edant de casibus peculiaribus cooperationis inter seminaria catholica et ceterorum Christianorum. Cum vero instituta quoque educandis religiosis sodalibus talis cooperationis partem habere valeant, superiores maiores ipsi vel eorum legati, sociam praestare operam debent ad eas normas conficiendas secundum Decretum *Christus Dominus*, n. 35, art. 5 et 6. Si peculiares inciderint quaestiones ad aliquod seminarium vel institutum spectantes, Ordinarius in illud iurisdictionem exercens constituat oportebit, secundum rationes a conferentia Episcopali statutas, quaenam incepta suam ipsius approbationem requirant et quae in eos ipsos
720 recidant, qui seminario praesint. /

(85) 6. *Academicos gradus consecuti et ceteri institutionem generalem theologiae adepti.* Oecumenicus dialogus et actio provehantur oportet erigendis oecumenicis institutis vel sedibus primariis in variis locis et nationibus, legitima approbante auctoritate, prout adiuncta et res id postulant. Haec instituta seu «centra», quae appellantur, vel separatim conduntur, vel uti partes alicuius facultatis, vel cooperatione inter facultates vel universitates iam exsistentes. Structura et fines harum sedium diversa esse possunt. Attamen, dum ipsa ordinantur et disponuntur, valde expedit totum et integrum negotium oecumenicum considerari secundum omnes suos aspectus.

(86) 7. Haec quidem genera talium institutorum distingui possunt:

A) Sedes oecumenicae investigationis, in quibus quaestiones theologicae in certo quodam argumento penitus perquiruntur, et ad dialogum oecumenicum diriguntur per fontium inquisitionem, commercium scientificum, scripta edita.

B) Oecumenica instituta theologica, in quibus studiosi post generalem theologicam institutionem peractam seorsum ac data opera elaborant in theologia oecumenica per cursus speciales et peculiares coetus (Seminarwork, Seminar) etc. Talia instituta aut ad universalem oecumenicam institutionem destinantur —et tunc totum negotium oecumenicum amplectuntur— aut cuidam studio speciali in certa quodam disciplina se dicant (v. g. Theologiae Orientalium Ecclesiarum, Protestantium vel Anglicanorum etc.); at tum minime neglegenda est integra contemplatio totius argumenti oecumenici.

C) Associationes pro studio theologicarum et pastoralium quaestionum inter ministros diversarum Ecclesiarum vel Communitatum, qui conveniunt ad colloquendum de theoreticis et practicis aspectibus sui ministerii inter proprios fideles, ac de communi suo testimonio in mundo.

D) Foederationes studiorum universitatum et aliorum institutorum ad usum communem expediendum bibliothecarum aliorumve instrumentorum et arctiorem coniunctionem efficiendam inter magistros et discipulos, quoad ipsum studiorum ordinem.

(87) 8. *De institutis «interconfessionalibus».* Secundum temporum locorumque condiciones, instituta et «centra» modo commemorata sint sub moderamine vel Catholicorum
721 vel / plurium confessionum simul. Talia instituta commu-
nia ibi praesertim utilia sunt, ubi Ecclesiae vel Communitates ecclesiales coniunctim ponderare debent certas quaestates ecclesiales coniunctim ponderare debent certas quasdam quaestiones (v. g. opus missionale, commercium cum religionibus non christianis, quaestiones de atheismo et infidelitate, usum instrumentorum communicationis socialis, architecturam artemque sacram et, in provincia theologica, explicationem Sacrae Scripturae, doctrinam Historiae Salutis, theologiam pastoralem, etc.), quae si recte solvuntur, Christianorum unitati valde prodesse possunt. Constitutio et administratio horum institutorum, illis ex solito concredi debent, qui ibidem partes sustinent, servatis iuribus competentis auctoritatis ecclesiasticae.

(88) 9. Ubi opportunum visum fuerit, catholica instituta nomen dare possunt, ad normam n. 5 huius capitis, sodalitatibus quibus fovere propositum est: perfectiores rationes educationis theologicae, accuratiorem institutionem eorum qui pastorali ministerio addicentur, atque maiorem cooperationem inter sedes religiosas superioris institutionis. Si autem coniunctio ineatur cum talibus sodaliciis, curandum est ut intacta custodiatur propria catholici instituti autonomia in iis, quae ad rationem studiorum, ad doc-

[20] Cf. supra, Caput III, n. 1.

http://www.obrascatolicas.com

trinam ipsam disciplinarum tradendarum atque ad spiritualem et sacerdotalem institutionem alumnorum spectant, quatenus haec determinantur tam proprio fine illius instituti quam normis a legitima ecclesiastica auctoritate sanctis.

(89) 10. *De illis omnibus qui institutionem generalem theologiae nondum absolverunt.* Animus praecipue attendendus est ad principia in cap. III, n. 1 enuntiata, quotiescumque in formatione intellectuali alumnorum catholicorum de cooperatione agitur inter ipsos et alios discipulos christianos, per totum tempus generalis eorum in theologia institutionis. Etenim hae mutuae rationes (e studio communi, oratione, actione sociali etc. procedentes) eo fructuosiores sunt, quo magis singuli nituntur fundamento propriae fidei et traditionis necnon conscii sunt propositorum oecumenismi et necessitatum dialogi oecumenici.

(90) 11. Seminaria catholica, scholae theologiae, domus et sedes formationis religiosorum et religiosarum, ut talia, operam conferre possunt cum ceteris christianis institutis paris generis. Pro variis locorum adiunctis / et indole 722
propria institutorum, haec cooperatio varias formas induere potest, quales sunt permutatio nonnumquam magistrorum, agnitio mutua quorundam curriculorum, foederationes multiplicis generis, consociatio cum aliqua universitate. In his autem omnibus, curandum est, ut nativa indoles instituti catholici conservetur eiusque ius instituendi proprios alumnos et doctrinae catholicae exponendae, ratione eorum habita quae in numero 13 infra dicentur.

(91) 12. Quicumque aliis in Communitatibus christianis rei oecumenicae periti sunt, a legitima auctoritate invitari possunt, ut in catholicis institutis collationes habeant, immo et aliquas explicent scholas, dummodo respiciatur indoles propria uniuscuiusque instituti. Etiam catholici professores omnino parati sint ad idem officium aliis praestandum, si rogentur.

(92) 13. Alumnis catholicis permitti potest, ut lectionibus intersint quae apud instituta, etiam seminaria, ceterorum Christianorum traduntur iuxta normas sequentes. Prae oculis habeantur: *a)* utilitas eiusmodi cursus et solidum adiutorium ad integram alumnorum institutionem; *b)* publica probitas atque scientiae peritia necnon mens oecumenica ipsius magistri; *c)* praevia praeparatio alumnorum; *d)* maturitas eorum spiritualis et psychologica; potissimum vero *e)* natura ipsa disciplinarum; nam eo cautius discipuli astare sinentur, quo maiorem locum obtinebit aspectus doctrinalis materiae. Dum igitur institutio communis seu systematica a magistris catholicis impertienda est, praesertim quatenus de exegesi, theologia dogmatica et morali agitur, alumni catholici frequentare valent scholas, quae in disciplinis practicis versantur, uti sunt linguae biblicae, instrumenta communicationis, sociologia religiosa quantum haec nova scientia adnititur ad rerum observationem, etc. Aliquibus etiam lectionibus disciplinarum, quae communem utilitatem inferunt, quamvis etiam aspectum doctrinalem prae se ferant, velut historia Ecclesiae, patrologia, etc., alumni interesse possunt secundum iudicium superiorum, qui eorum statum praeparationis scientificae et spiritualis, ut superius dictum est, expendere debent. Decernere haec omnia superiorum est, consiliis cum alumnis collatis, secundum ordinariam seminarii disciplinam et normas ab Ordinario editas, qui 723
iurisdictionem in illud habet [21]. /

Ut exsecutio talium curriculorum veros fructus afferat, multum proderit, si magistri catholici copiosiorem habuerint cognitionem scriptorum, sententiarum, oecumenicae mentis illorum ex aliis christianis Communitatibus praeceptorum, quorum ut frequentent scholas catholicis alumnis concedetur. Hoc facilius effici poterit, si crebro cum eis convenient et in eorum versabuntur institutis. Praeterea, magnopere suadetur, ut seminarii superiores, statis temporibus, colloquantur cum magistris atque moderatoribus spiritualibus eiusdem seminarii, ut simul rationes studiorum recenseant, mutationes proponant, difficultates fortasse exortas evincant. Similes congressiones et collocutiones etiam cum collegiis aliorum Christianorum seminariorum commendantur.

(93) 14. In variis mundi partibus, ordo et formae superioris educationis graviorem hodie patiuntur vicissitudinem, et multiplicia suadentur incepta ad consociandа diversa instituta «de religione» in universitatibus publicis vel nullius religionis propriis. Episcopalibus conferentiis competit, per aptas personas et instrumenta, iudicare quam partem in talibus inceptis sacrorum alumnis capere liceat. Hoc diligenter examinantes curam peculiarem collocent in recta ac debita sacrorum alumnorum vel etiam aliorum discipulorum intellectuali et spirituali educatione, sub ductu catholicae auctoritatis, et simul in actuosa participatione professorum catholicorum in iisdem studiis, ac denique in tota firmaque magisterii Ecclesiae libertate, qua genuinas doctrinas traditionesque catholicas statuat.

Quo uberiores fructus pariant haec sociata incepta, optandum est, ut in ipsum collegium moderatorum universitatis vel facultatis quidam cooptentur Catholici (laici, clerici, religiosi), qui proprii muneris atque dialogi oecumenici revera sint periti.

(94) 15. Alia catholica instituta, quae religiosam institutionem suppeditant cum alumnis ad gradus in theologia adlaborantibus, tum etiam iis qui ex aliis advenerunt facultatibus, secundum haec eadem principia regantur, verum accommodata ad ea, quae indoles instituti ac peculiaris status utilitasque studiosorum alumnorum exposcunt. Quae iam sunt dicta de praevia educatione religiosa et mentis maturitate discipulorum, sicut et de muneris peritia universaque habilitate praeceptorum, aequaliter ad has studiorum sedes erunt applicanda. / 724

Praesens Directorium Summus Pontifex Paulus Pp. VI in Audientia, die 16 *mensis aprilis anno* 1970, *Ioanni S. R. E. Card. Willebrands, Secretariatus ad Christianorum unitatem fovendam Praesidi, concessa, approbavit et auctoritate Sua confirmavit et publici iuris fieri iussit. Contrariis quibuslibet minime obstantibus.*

Romae, die 16 *aprilis anno* 1970. —Ioannes Card. Willebrands, *Praeses Secretariatus ad Christianorum unitatem fovendam.* Hieronymus Hamer, o. p., *a Secr.*

[21] Cf. supra, Caput IV, n. 5.

3848

1970 APR 28.-CONS. PUBL. ECCL. NEG., RESCR. PART.*

NOVUS MODUS PROCEDENDI IN CAUSIS NULLITATIS MATRIMONII APPROBATUR PRO STATIBUS FOEDERATIS AMERICAE SEPTEMTRIONALIS

I—DECRETUM APPROBATIONIS

Attentis precibus Conferentiae Episcopalis Statuum Foederatorum Americae Septemtrionalis, quibus petitur, ut consideratis peculiaribus sui territorii necessitatibus, normis quibusdam, quae precibus adnectuntur, ad expeditiorem reddendum causarum de nullitate matrimonii cursum, in eodem territorio, tribunalia utantur, Ssmus Dominus Noster Paulus Papa VI supradictis precibus annuere dignatus est, ad triennium et experimenti causa, concedendo facultates omnes necessarias et opportunas et derogando, quatenus opus est, iuri vigenti; cauto tamen ut de cetero, cum praedicits normis totus processus non exhauriatur, serventur iuris canonici praescripta. Idem Summus Pontifex statuit ut supradictae normae a die 1 julii 1970 valere incipiant.

Velit autem Praeses Conferentiae expostulantis mittere quotannis Supremo Tribunali Signaturae Apostolicae relationem de causis in unoquoque Tribunali propositis, vel desertis, vel appellatis.

Ex Aedibus Vaticanis, die 28 Aprilis a.D. MCMLXX.—J. Card. Villot, *Praefectus Consilii pro Publicis Ecclesiae Negotiis.*

II—NORMAE PROCESSUALES

Procedural Norms

Norm 1—The Diocesan Tribunal will consist of judges, a defender of the bond, a promoter of justice and notaries and all will be appointed to their offices by the Ordinary. The judges, defenders of the bond and promoter of justice shall be priests; all, however, shall be endowed with those qualities required by law.

Norm 2—The Ordinary will appoint a chief judge who will direct the work of the Tribunal and assign judges and defenders of the bond for individual cases.

Norm 3—A collegiate Tribunal must be constituted for each case. The Episcopal Conference, in accordance with faculties to be sought from the Holy See, may permit the competent ecclesiastical Tribunal to derogate from this norm for a specified period of time so that a case may be handled by a single judge.

The conditions are that: 1) there be a grave reason for granting the derogation; and 2) no formal opposition be expressed prior to the definitive sentence by either the judge, the defender of the bond, the promoter of justice or either of the parties.

Norm 4—If both parties are desirous of a declaration of nullity, one advocate may represent both. Unless a party decides otherwise, the advocate in first instance will also be the advocate in second instance. Advocates representing the parties will be those approved to work with marriage cases by the Ordinary or his delegate.

Norm 5—The notary for the Tribunal will preserve a written record of all procedural and substantive acts, with special regard to names, dates and places as well as the authenticity of documents and depositions. While acts not authenticated by the notary are null, it suffices that copies of these acts be authenticated by a single statement of the notary at the termination of the case.

Norm 6—The Ordinary will provide sufficient judges, defenders and advocates so that all petitions for declaration of nullity may be accepted or rejected promptly and decisions given within six months following acceptance of the petition

Norm 7—The first competent Tribunal to which a party presents a petition has an obligation to accept or reject the petition. The competence of a Tribunal of first instance shall be determined by the residency of either party to the marriage, the place of the marriage or the decree of the judge to whom the petition is presented that his Tribunal is better able to judge the case than any other Tribunal. In this last instance, however, the judge may not issue such a decree without first obtaining the consent of his own Ordinary and the consent of the petitioner's Ordinary and chief judge.

Norm 8—Any spouse, without qualification, may seek a declaration of nullity of his marriage. To do so, he will employ the services of an advocate. The petition for the declaration of nullity indicating the basis or bases for nullity and the sources of proof is to be accepted or rejected by the judge within the thirty days following the presentation and after consultation with the advocate and defender. Recourse against the rejection of a petition may be made to the Tribunal of second instance. Within thirty days of recourse, rejection of the petition is to be sustained or the case is to be remanded for prompt instruction by the Tribunal of first instance.

Norm 9—The promoter of justice may petition that a marriage be declared null when he decides this will be for the public good.

Norm 10—If he is available and cooperative, the respondent will be given the opportunity to choose an advocate prior to the determination of the precise basis for nullity. If the respondent is not available and cooperative, the judge will proceed to this determination in accordance with the following rule.

Norm 11—Within a month after the acceptance of the petition, the judge, after consultation with the advocate and defender, will determine the precise basis or bases for the nullity of the marriage, the documents to be obtained, and the witnesses to be heard. During the course of the trial the judge may add an additional basis or bases for nullity.

Norm 12—At any time in the course of the trial, the petitioner may request that the case be transferred from one competent tribunal to another competent tribunal. This permission will be granted provided that a grave reason warrants it, that the defender of the bond has been heard and that it is agreeable to the other party, the Ordinary *a quo* and the chief judges of both tribunals.

Norm 13—The testimony of the principals and the witnesses will be taken by the judge as soon as available, either at the Tribunal or elsewhere. A person will be asked to take an oath before testifying unless the judge determines otherwise. The advocate (unless the judge determines otherwise) and the defender have the right to be present at the hearing of the principals and witnesses. In the event that the advocate is present, the defender of the bond must always at least be cited. The questions proposed by the judge will be based upon the information and questions supplied by the advocate and the defender. The principals and witnesses may also be questioned directly by the advocate and the defender under the direction of the judge. When a judge is personally unable to take the testimony of a witness, he will appoint a competent delegate to do so.

Norm 14—Following consultation with the advocate and defender, the judge will determine the significance of the unwillingness of a principal and/or witnesses to testify and will, if necessary, proceed to the conclusion of the base without their testimony.

Norm 15—The advocate and the defender may examine the acts of the case at any stage of the process unless in particular cases the judge decides otherwise.

Norm 16—The judge will carefully weigh the depositions of each witness. Testimonials concerning the credibility of the principals and witnesses will be required if, in the opinion of the judge, they seem necessary or useful.

Norm 17—In cases involving physical or psychic impotence and lack of consensual capacity, the judge, after consultation with the advocate and the defender shall designate one or more experts to study the acts of the case and submit a written report thereon. When advisable, this expert will examine the party or parties to the case and will include in his report the results of his examination. The oral testimony of the expert is to be taken only if his report requires clarification or implementation. Following consultation with the advocate and the defender, the judge may appoint additional experts.

Norm 18—When, after consultation with the advocate and the defender, the judge has decided that all necessary and available evidence has been obtained, the principals will be permitted to read the acts unless, in the opinion of the judge, there is danger of violation of the rights of privacy. The judge will consider the requests by the principals for further instruction before bringing the case to a conclusion.

Norm 19—The advocate and the defender will submit written briefs independently within one month after all evidence has been presented and will be given the opportunity of a rejoinder to be made within two weeks.

Norm 20—Following whatever consultation with the advocate and the defender which is allowed by law and which he deems necessary, the judge will render a decision within one month after the presentation of the briefs and rejoinders.

Norm 21—The judge will render his decision according to moral certitude generated by the prevailing weight of that evidence having a recognized value in law and jurisprudence.

Norm 22—Any instance of nullity as defined in positive law with regard to acts or processes is considered sanated by the sentence itself provided that it was not previously challenged.

A sentence is irremediably null only when: 1. Its presuppositions were lacking grounds; 2. the right of defense has been denied; 3. the judge was coerced either by violence or grave fear to render his decision; 4. the sentence fails to address itself to the controversy in question.

The nullity described in the paragraph above may be perpetually proposed either as an action or as an exception.

Norm 23—I. Once an appeal has been made to a higher Tribunal and the Tribunal itself has been constitued in accord with Norm 3, the citation of the parties and the joining of issues shall take place within one month.

At the time of the joining of issues, if further investigations are requested either by the parties or the defender of the bond or the Tribunal itself *ex officio*, the case shall be heard in the ordinary manner of second instance. This instance, however, should not if possible exceed the limit of six months.

If further investigations are not required, the judge will immediately decree the case concluded. Within a month from the date of this decree, the Tribunal, taking into account the briefs and animadversions of the advocate and defender of the bond, shall issue a new sentence according to the norm of the law.

II. In those exceptional cases where in the judgment of the defender of the bond and his Ordinary an appeal against an affirmative decision would clearly be superfluous, the Ordinary may himself request of the Episcopal Conference that in these individual cases the defender of the bond be dispensed from the obligation to appeal so that the sentence of the first instance may be executed immediately.

* Praesidi Conferentiae Episcopalis Statuum Foederatorum Americae Septemtrionalis: **Jurist** 30 (1970) 363-368. **Adn.** J. B. CASTAÑO in **Teologia y Vida** 11 (1970) 251-255; F. HERMAN in **PrM** 61 (1972) 379-393; C. LEFEBVRE in **PrM** 59 (1970) 583-592; L. G. WRENN in **Am. Eccl. Rev.** Nov. (1971) 175-186; **Jurist** 31 (1971) 406-422.

3849

1970 APR . . -SC GENTIUM EVANG., DECLARATIO. PART.*

DE FIGURA, MISSIONE ET QUALITATIBUS CATECHISTARUM DEQUE MEDIIS AD EORUM MINISTERIUM IMPLENDUM

I. Le catechiste

1. *Définition.* Le catéchiste est une personne laïque spécialement chargée par l'Eglise, selon les nécessités locales, de faire connaître, aimer et suivre le Christ par ceux qui ne le connaissent pas encore et par les fidèles; il lui appartient aussi d'aider à l'édification de la communauté chrétienne en y manifestant la présence du Christ [1].

2. *Vocation.* L'Eglise, guidée par le Saint-Esprit, appelle certains de ses fidèles comme coopérateurs, dans la fonction spéciale de catéchistes. Inspirés par l'Esprit-Saint, ils répondent à cet appel et reçoivent alors de Dieu un charisme spécial, reconnu par l'Eglise, leur permettant de rendre témoignage au Christ.

3. *Importance.* Non seulement, comme le déclare le Concile, «de nos jours, du fait du petit nombre de clercs pour évangéliser de si grandes multitudes et accomplir le ministère pastoral, l'office des catéchistes a une très grande importance» (*Ad gentes*, n. 17) [LE 3364], mais surtout l'Eglise étant «de sa nature, missionnaire» (*Ad gentes*, n. 2), le catéchiste, qui en fait partie, a un rôle indispensable à jouer dans le travail d'évangélisation, en aidant à établir et à faire croître la communauté chrétienne: il vient de la communauté elle-même et, par son charisme spécial, il en devient l'animateur.

[1] «Sous le nom de laïcs, on entend... l'ensemble des chrétiens qui ne sont pas membres de l'ordre sacré et de l'état religieux.» (*Lumen gentium*, n. 31.)

http://www.obrascatolicas.com

Le développement historique du rôle du catéchiste indique sa grande importance partout à l'intérieur de la mission de l'Eglise: depuis les temps apostoliques, des communautés chrétiennes sont nées, dans toutes les nations, grâce au service dévoué des catéchistes.

4. *Rôle.* Le catéchiste n'a pas pour rôle d'être un simple suppléant du prêtre, mais il est, de droit propre, un témoin du Christ dans la communauté à laquelle il appartient.

Toutefois, en plus de son rôle propre, le catéchiste peut parfois suppléer le prêtre, sans se substituer à lui. En son absence, le catéchiste peut le remplacer, mais dans les limites qui sont les siennes.

La manière par laquelle le catéchiste s'acquitte de son rôle est à décider au plan des Eglises particulières.

Bien que n'étant pas catéchistes, certains chrétiens (exemple: écrivains, publicistes, enseignants, dirigeants de mouvements ouvriers ou ruraux, éducateurs religieux, membres de la «Confraternité de la doctrine chrétienne»...) peuvent jouer parfois un rôle analogue à celui des catéchistes par leur parole, leurs écrits et l'exemple de leur vie.

II. Formation des catechistes

1. *Formation à la vie spirituelle.* Pour être fidèle au Christ et à son Eglise, le catéchiste intensifiera sa vie spirituelle: il sera homme de la prière et de la communauté.

Sa prière sera, tout à la fois, personnelle et liturgique.

Dans la communauté, il vivra l'Evangile qu'il a à transmettre, en se mettant au service de ses frères par amour du Christ.

2. *Eléments de la formation doctrinale.* Le catéchiste se nourrira de la parole de Dieu, assimilée par la méditation de l'Ecriture sainte et à travers la liturgie et le magistère de l'Eglise.

Chargé de faire connaître et aimer la personne de Notre-Seigneur Jésus-Christ, Dieu et Homme, il en fera l'objet constant et central de sa formation doctrinale axée sur l'histoire du salut.

Chargé de faire connaître et aimer l'Eglise, il sera familier de sa Tradition, de son histoire, en particulier de celle des saints.

Chargé de faire vivre chrétiennement la communauté, il connaîtra les principes de l'éthique chrétienne, en particulier la doctrine sociale de l'Eglise.

Chargé d'annoncer l'Evangile parmi les non-chrétiens, il aura à coeur de connaître les religions pratiquées dans son milieu de vie.

3. *Conditions d'efficacité.* Avec insistance, il invitera ses auditeurs à la prière pour qu'ils obtiennent le don de la foi et la grâce de la vie chrétienne.

La formation du catéchiste sera donnée en tenant compte du milieu auquel il sera destiné, dont il aura à coeur de connaître le langage, la mentalité, les aspirations, les tendances et les problèmes, de manière à répondre aux besoins de ses auditeurs. On lui donnera à cet effet une formation pédagogique adéquate.

L'insertion du catéchiste dans sa communauté et dans son milieu de vie le rendra apte à dialoguer fraternellement avec tous, chrétiens ou non-chrétiens.

III. Financement des catechistes

1. L'Assemblée plénière de la S. Congrégation de *Propaganda Fide* prescrit aux Oeuvres pontificales missionnaires (Oeuvres de la Propagation de la Foi, de la Sainte Enfance et de Saint-Pierre-Apôtre) de continuer à accorder des subsides pour les catéchistes en s'inspirant des principes suivants:

a) Là où c'est possible, on favorisera, en priorité, la création et aussi le fonctionnement (bourses) des moyens de formation, notamment les écoles catéchétiques régionales, nationales et internationales approuvées par les Conférences épiscopales — auxquelles il appartient de déterminer une pastorale d'ensemble dans ce domaine — et délivrant des titres officiellement reconnus par elles.

b) Les circonscriptions missionnaires doivent tendre à subvenir complètement à l'entretien de leurs catéchistes; néanmoins, une aide continuera à être accordée surtout pour la rétribution d'un nombre limité de catéchistes à plein temps ayant reçu une formation qualifiée.

c) Les subsides pour les catéchistes continueront à être transmis par l'intermédiaire des Ordinaires des lieux et non pas des Conférences épiscopales.

2. On recommande à la Secrétairerie de la Congrégation de *Propaganda Fide* d'envoyer une note à la Commission pontificale *Justitia et Pax* en vue d'obtenir pour les catéchistes quelque subside du fonds créé pour le développement, car ils rendent d'appréciables services dans ce domaine.

On écrira dans le même sens et pour les mêmes raisons à *Misereor*.

Conclusion

1. On ne publiera pas d'instruction à la suite de la Congrégation plénière d'avril 1970, mais les évêques et les supérieurs des Instituts missionnaires et religieux, par le moyen d'une lettre, qui reprendra les points relatifs à la définition, à la formation et au financement des catéchistes, seront tenus informés des conclusions tirées de l'abondante documentation qu'ils ont pris la peine d'envoyer. On leur enverra, en même temps, le rapport de base de la Congrégation plénière.

2. L'Assemblée plénière recommande l'institution, à l'intérieur de la S. Congrégation *pro Gentium Evangelizatione* d'une Commission temporaire pour un examen plus complet, en liaison avec les Conférences épiscopales, des problèmes et des requêtes concernant les catéchistes, en vue notamment de directives à donner aux Oeuvres pontificales missionnaires.

Pour le choix des membres de cette Commission, on consultera les Conférences épiscopales nationales et régionales.

3. Pour l'Assemblée de 1971, la Congrégation plénière propose de traiter ensemble les deux thèmes suivants: — Rapports en Eglise universelle et Eglises particulières; — Relation entre la S. Congrégation *de Propaganda Fide* et les Conférences épiscopales de tous les pays à propos de l'évangélisation.

Les conclusions pourraient ensuite être portées, si c'est nécessaire, au Synode des evêques.

* Conclusiones Congregationis plenariae S. C. pro Gentium evangelizatione diebus 14-16 aprilis 1970 Romae habitae: BIM 34 (1970) 213-216 et Doc. Cath. 67 (1970) 817-819.

3850

1970 MAI 4.-VICARIATUS URBIS, LIT. CIRCULAR. PART.*

Supellex sacra et liturgica non debet arbitrarie alienari aut manumitti sub praetextu accommodatae renovationis liturgicae

Cari sacerdoti, ben conoscendo la vostra seria e leale dedizione al grave compito di dare alla diocesi un volto autenticamente cristiano, desidero fermare la vostra attenzione su di un fatto di costume che ha assunto ormai proporzioni notevoli anche nella nostra città.

Il 16 u.s. l'*Osservatore Romano* pubblicava la lettera di un fedele romano che, con garbo, ma con sincera amarezza proponeva alla nostra considerazione: «il mercato degli arredi e della suppellettile sacra».

E' ormai noto a tutti come il gusto attuale spinga l'uomo di oggi alla ricerca di «cose vecchie», di oggetti di «antiquariato».

In questo contesto a noi, sacerdoti e laici, è motivo di dolorosa sorpresa vedere «lo scempio cui sono state sottoposte le suppellettili sacre. Carte gloria trasformate in specchiere e reliquiari in porta orologi, corone d'argento che servirono per incoronare immagini sacre adibite a coperchi di caffettiere o navicelle usate come zuccheriere, perfino calici, pissidi, ostensori e tabernacoli sono stati adattati agli usi più profani».

Tutto questo, molte volte, giustificato dal fatto che la sensibilità religiosa oggi esige la più grande semplicità ed austerità nei luoghi di culto e nelle celebrazioni liturgiche.

Questo principio, del resto ribadito autorevolmente nell'*Institutio generalis Missalis Romani* [LE 3840] ai nn. 278, 279, va certamente accettato ed attuato, ma non giustifica, in nessun modo le conclusioni alle quali alcuni, con sorprendente superficialità, sono addivenuti.

«La suppellettile liturgica deve rimanere un ornamento della Casa di Dio, e ai sacerdoti che l'hanno avuta in consegna, incombe il sacrosanto dovere di non manometterla, alienarla o disperderla».

Questo principio non può essere assolutamente dimenticato. Nel caso di una necessaria semplificazione della suppellettile o dell'arredamento si dovrà sempre, consultato il competente Ufficio del Vicariato, adottare il criterio di una adeguata e degna sistemazione di ogni oggetto che comunque rimarrà a testimonianza della fede e della carità di coloro che ci hanno preceduto.

La Chiesa è sempre giovane nella misura con cui non rinnega il suo passato ma lo rinnova con gioia sempre più grande nell'attesa della Sua venuta.

Con la certezza di trovare in tutti voi i migliori interpreti di questo impegno della diocesi «caput et mater omnium ecclesiarum» vi auguro di continuare con rinnovato zelo sacerdotale il vostro lavoro.

Dal Vicariato, 4 maggio 1970. Dev.mo.—Angelo Card. Dell'Acqua, *Vicario.*

* Ad parochos, rectores ecclesiarum ceterosque sacerdotes ac religiosos Urbis: Riv. dioc. Roma 11 (1970) 646-647.

3851

1970 MAI 12.-PAULUS VI, DECL. AAS 62 (1970) 416-417

Declaratio communis a Summo Pontifice Paulo Pp. VI et Vasken I Catholicos, Patriarcha Supremo Armeniorum, subscripta:

Circa media unitatis christianorum procurandae

Paul VI, Evêque de Rome, Pape de l'Eglise catholique, et Vasken I, Catholicos-Patriarche Suprême de tous les Arméniens, rendent grâces au Seigneur de leur avoir permis de prier ensemble, de se rencontrer, et d'échanger le saint baiser de paix, surtout en cette période de préparation à la grande fête célébrant la descente du Saint-Esprit sur les apôtres.

Conscients de leurs devoirs de pasteurs, ils invitent tous les chrétiens, et surtout ceux de l'Eglise catholique et de l'Eglise apostolique arménienne, à répondre avec encore plus de fidélité à l'appel du Saint-Esprit les incitant à une unité plus profonde qui accomplira la volonté de notre commun Sauveur, et qui rendra plus fécond le service du monde par les chrétiens.

Cette unité ne peut se réaliser que si tous, pasteurs et fidèles, cherchent à se connaître vraiment les uns les autres. A cette fin, ils exhortent les théologiens à s'adonner à une étude commune tendant à approfondir leur connaissance du mystère de notre Seigneur Jésus-Christ et de la révélation faite en Lui. Fidèles à la tradition transmise par les apôtres et les Pères, et, en même temps, conscients des exigences d'un monde qui cherche Dieu dans les nouveaux développements de notre époque, ils pourront ouvrir de nouvelles voies qui permettront de surmonter les divergences existant encore et amèneront leurs Eglises à une unité plus parfaite dans la profession de leur foi en face du monde. De leur part, le Pape et le Catholicos essayeront de faire tout le possible pour appuyer ces efforts et leur donner leur bénédiction de pasteurs.

Cependant la recherche risque elle-même de rester stérile si elle n'est pas enracinée dans toute la vie de toute l'Eglise. C'est pourquoi ils souhaitent que se développe une collaboration plus étroite dans tous les domaines possibles de la vie chrétienne. La prière commune, l'aide spirituelle réciproque, des efforts conjoints en vue de trouver aux problèmes du monde d'aujourd'hui des principes de solutions vraiment chrétiennes, seront des moyens précieux au service de cette recherche de la pleine unité tellement désirée.

Cette recherche accomplie ensemble, cette collaboration
417 doivent être fondées sur la reconnaissance réciproque de la foi chrétienne et de la vie sacramentelle communes, sur le respect mutuel des personnes et de leurs / Eglises. Si les efforts désintéressés que de tout coeur ils voudraient promouvoir, sont inspirés par cet esprit et sont mis en oeuvre de cette manière, ils ont confiance que l'Esprit de vérité et d'amour donnera aux membres de l'Eglise catholique et de l'Eglise apostolique arménienne cette fraternité véritablement chrétienne qui est le fruit de son action en eux.

C'est au nom de cette fraternité que le Pape Paul VI et le Catholicos Vasken I élèvent leur voix dans un appel solennel à tous ceux qui ont une influence sur la vie des nations et des peuples afin qu'ils s'efforcent de chercher et de trouver tous les moyens possibles pour mettre fin aux guerres, à la haine, à la violence physique et morale, à n'importe quelle oppression de l'homme par l'homme. Que Celui qui est notre paix fasse que cet appel soit entendu.

Du Vatican, le 12 Mai 1970.

3852

1970 MAI 17.-SC GENTIUM EVANG., LIT. CIRC. PART.*

De valore adspectus missionarii pro institutione sacerdotali perficienda

Puisque la «*Ratio institutionis sacerdotalis*» doit être élaborée par les Conférences épiscopales pour leur territoire respectif [1], et que celles-ci disposent maintenant de la «*Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*» qui doit servir de base et de guide dans cette élaboration [2], cette S. Congrégation pour l'Evangélisation, bien consciente de ce que la coopération missionnaire de tout le Peuple de Dieu dépend en grande partie de l'esprit missionnaire du clergé [3], croit de son devoir d'intervenir auprès des Conférences épiscopales pour rappeler à leur bienveillante attention la nécessité qu'il y a de développer au mieux la dimension missionnaire de la formation sacerdotale partout dans l'Eglise.

Dans les séminaires, il faut éveiller chez les futurs prêtres une spiritualité sacerdotale ouverte à l'universalité de l'Eglise, à la mission rédemptrice du Christ qui doit se réaliser sur la terre entière. Saint Augustin avait dit: «Si tu veux aimer le Christ, que ta charité embrasse le monde entier» [4]; et ce que doit se vérifier chez tous les chrétiens doit particulièrement briller dans le clergé qui, comme l'avait souligné saint Pierre, doit se faire «modèle du troupeau.» (1 *Pt* 5, 3.)

Et comme c'est la sollicitude pour les «brebis égarées» (*Mt* 18, 11-3; *Lc* 15, 4-7) qui doit prédominer chez tous ceux qui sont consacrés au ministère ou qui s'y préparent, il faut donc former le clergé à une spiritualité apostolique tendue aussi vers les horizons missionnaires où se jouent les grands destins du plan rédempteur de l'humanité.

C'est selon ces perspectives que le Concile Vatican II a déclaré au sujet de la formation des séminaristes: «On les pénétrera de ce véritable esprit catholique qui les habituera à dépasser les limites de leur propre diocèse, nation et rite, pour s'intéresser aux grandes causes de l'Eglise entière, prêts dans l'intime d'eux-mêmes à proclamer l'Evangile en tout lieu [5].» Et ce même Concile engagea vivement tous les prêtres à développer leur vie spirituelle en sorte d'être des instruments dociles de la grâce «dans le renouveau interne de l'Eglise comme dans la diffusion de l'Evangile à travers le monde entier [6]». Cette dimension missionnaire de la spiritualité sacerdotale ne pourra qu'élargir les perspectives chrétiennes à la mesure du monde et constituera pour le prêtre un excellent facteur d'équilibre humain, d'animation vitale de sa consécration au Christ et de dynamisme dans son service du Peuple de Dieu.

Cette spiritualité apostolique où les perspectives missionnaires auront leur juste place sera inculquée aux séminaristes par un enseignement théologique de qualité qui tienne compte des aspects missionnaires des divers exposés relatifs aux science sacrées. C'est ce qu'entrevoyait le décret *Ad gentes* pour l'enseignement à donner dans les séminaires, en vue de former la conscience missionnaire des futurs prêtres et les hausser à leurs futurs devoirs dans la coopération missionnaire du Peuple de Dieu: «Dans l'enseignement des disciplines dogmatiques, bibliques, morales et historiques, on devra mettre en lumière les aspects missionnaires qui y sont impliqués afin qu'ainsi la conscience missionnaire soit formée chez les futurs prêtres [7].» Cette norme du décret missionnaire du Concile ne faisait, en fait, que mettre en évidence la dimension universelle du mystère du salut de l'humanité dans le Christ, sur lequel, selon le décret *Optatam totius*, toutes les disciplines philosophiques et théologiques doivent être centrées [8].

Il ne peut être, sans doute, question pour les séminaires ordinaires d'offrir une formation proprement missiologique que le décret *Ad gentes* prescrit uniquement pour la formation des futurs prêtres destinés à l'activité missionnaire [9]; il convient toutefois de réserver à tous les séminaristes destinés au ministère dans les régions où l'Eglise est implantée, souvent de longue date, soit une certaine missiographie [10], soit une introduction dans les questions fondamentales de théologie missionnaire [11]: ceci comme programme missionnaire minimum dans l'enseignement du séminaire.

Le récent Concile a évoqué aussi pour le clergé, après les années du séminaire, une «formation sacerdotale continuée» dont les Conférences épiscopales [12] en plus des évêques résí-

[1] *Optatam totius*, n. 1 [LE 3334]. [2] S. Congrégation pour l'Education catholique, «Normes fondamentales pour la formation des futurs prêtres» [LE 3817].

[3] «Dans leur charge pastorale, les prêtres stimuleront et entretiendront parmi les fidèles le zèle pour l'évangélisation du monde.» (*Ad gentes*, n. 39 *b*) [LE 3364]. «La fonction de pasteur ne se limite pas au soutien individuel des chrétiens... La communauté locale ne doit pas seulement s'occuper de ses propres fidèles; elle doit avoir l'esprit missionnaire et frayer la route de tous les hommes vers le Christ.» (*Presbyterorum ordinis*, n. 6 *d*) [LE 3365].

[4] «*Extende caritatem per totum orbem, si vis Christum amare.*» Augustin, *in Ep. Ioannis*, 10, 8; *PL* 35, 2060.

[5] *Optatam totius*, 20. Ce fut repris dans les normes d'application en ces termes: «Les clercs seront formés dans les séminaires de telle sorte qu'ils aient le souci également de l'Eglise universelle, et non seulement du diocèse...» (*Motu proprio* «*Ecclesiae sanctae*», n. 17, 3. § 1) [LE 3457]. Et la «*Ratio fundamentalis*» signale, à bon droit, à propos de la spiritualité des séminaristes: «Le sens de l'Eglise, le zèle apostolique et missionnaire», (n. 39): «L'amour du prochain en vue du salut du monde et de l'edification de l'Eglise» (n. 57) [LE 3817]. [6] *Presbyterorum ordinis*, n. 12 *d*.

[7] *Ad gentes*, n. 39 *c*. [LE 3364]. Ce point fut traduit concrètement dans une conclusion du Congrès international sur la théologie du Concile Vatican II, tenu à Rome du 26 septembre au 1er octobre 1966: «Il est souhaité que la dimension missionnaire et oecuménique de l'Eglise figure dans la théologie postconciliaire non pas comme une note marginale, mais comme une propriété en quelque sorte partout presente.» (*Acta Congressus Internationalis de Theologia Concilii Vaticani II*, Polyglotte Vaticane, 1968, p. 66.) Cette conclusion fut reprise dans la «*Ratio fundamentalis*», n. 77 [LE 3817].

[8] «La révision des études ecclésiastiques doit avant tout viser à ce que les disciplines philosophiques et théologiques soient mieux articulées ensemble et concourent harmonieusement à ouvrir toujours plus grand l'esprit des séminaristes au mystère du Christ, lequel marque toute l'histoire de l'humanité, ne cesse d'influer sur l'Eglise et agit principalement par le ministère des prêtres.» (*Optatam totius*, n. 14 *a*) [LE 3334].

[9] *Ad gentes*, n. 16 et 26.

[10] «Les professeurs des seminaires et des universités enseigneront aux jeunes la véritable situation du monde et de l'Eglise pour que la nécessité d'une évangelisation plus poussée des non-chretiens ressorte mieux à leurs yeux et nourrisse leur zèle.» (*Ad gentes*, n. 39 *c*). «Que les élèves... soient donc bien instruits des nécessités de l'Eglise tout entière: problèmes oecuménique, missionnaire, questions particulièrement urgentes en telle ou telle partie du monde.» (*Ratio fundamentalis*, n. 96).

[11] «La chéologie de la mission s'insérera dans l'enseignement et le progrès de la théologie afin que la nature missionnaire de l'Eglise soit mise pleinement en lumière. De plus, on prendra en considération les voies du Seigneur pour la propagation de l'Evangile, ainsi que la possibilité de salut pour ceux qui ne sont pas évangélisés, et on inculquera la nécessité de l'évangélisation et de l'incorporation dans l'Eglise. Il sera tenu compte de tout cela lorsqu'on procédera à la réorganisation des études dans les séminaires et universités.» *Ecclesiae sanctae*, n. 3, art. 1) [LE 3457]. [12] *Optatam totius*, n. 22 [LE 3334].

http://www.obrascatolicas.com

dentiels [13] ont à s'occuper pour en concrétiser au mieux les formes et les méthodes; et la S. Congrégation pour le Clergé est intervenue récemment sur ce sujet [14].

En tant que responsable de tout le mouvement de coopération missionnaire des fidèles, qui dépend pour une large part de l'animation spirituelle du clergé paroissial, cette S. Congrégation pour l'Evangélisation se permet de rappeler, à ce sujet, aux Conférences épiscopales, le rôle assigné par les récents Papes à l'Union pontificale missionnaire du clergé, en vue d'alimenter et de développer la spiritualité missionnaire et l'orientation largement ecclésiale du zèle au service du Christ, auprès du clergé, en même temps que chez les séminaristes, les religieux et les religieuses. Qu'il suffise ici de citer la lettre apostolique *Graves et increscentes* publiée à l'occasion du 50e anniversaire de la fondation de cette Oeuvre missionnaire pontificale, où le Pape Paul VI fit l'éloge de l'Union missionnaire du clergé comme grand moyen de formation aidant les prêtres à vivre en plénitude le sacerdoce du Christ, c'est-à-dire de le vivre dans ses dimensions également apostolique et missionnaire, et la recommanda vivement comme objet d'un devoir de conscience pour les évêques et le clergé [15].

Rome, Pentecôte 1970.—G. P. Card. AGAGIANIAN, *Préfet.* Sergio Pignedoli, *Secrétaire.*

[13] *Christus Dominus*, n. 15 *d* [LE 3332]. [14] S. Congrégation du Clergé, circulaire aux présidents des Conférences épiscopales sur la formation permanente du clergé, 4 novembre 1969 [LE 3799]. [15] PAUL VI: *«Graves et increscentes»*, 5 septembre 1966 (*A. A. S.* 1966, n. 750-756) [LE 3468].

* Ad Praesides Conferentiarum episcopalium: BiM 34 (1970) 217-219.

3853

1970 MAI 17.-SC GENT. EVANG., LITT. CIRC. PART.*

DE MOMENTO ET OFFICIIS LAICORUM IN ACTIVITATE MISSIONARIA ECCLESIAE

Introduction

Notre temps, a-t-on dit, est celui des laïcs, soulignat par là à juste titre, l'importance et l'urgence accrue de leur action.

Le IIe Concile du Vatican le reconnaît parlant souvent de la dignité du laïcat, de son rôle, de ses droits et de ses devoirs.

Or, dans l'Eglise, les situations et les charges n'ont pas pour objet l'honneur ou l'avantage personnel de celui qui les détient, mais tous les charismes distribués par le Saint-Esprit sont ordonnés à l'édification du Corps du Christ: c'est pour cela qu'ils sont reçus et doivent être exercés. Chacun doit donc envisager sa condition sacerdotale, religieuse ou laïque comme un don spécial et très précieux, comme un talent dont il aura à rendre compte au Maître du champ et de la moisson.

En particulier, il appartient aux chrétiens, qui suivent le Christ mort et ressuscité, Seigneur des hommes et du monde, d'offrir, autant qu'ils le peuvent, aux hommes de leur temps les lumières de l'Evangile et les sacrements de l'Eglise.

Toujours nécessaire, cet effort missionnaire des laïcs, actuellement, peut et doit s'exercer partout.

Le monde moderne s'est tellement transformé qu'on trouve désormais partout des hommes et des groupes humains qui ne croient pas encore ou qui ne croient plus en Jésus-Christ.

L'Eglise leur est à peine présente ou même ne l'est pas du tout.

Cependant, pour des motifs de tourisme, de travail ou d'apostolat, des chrétiens séjournent parmi des populations non chrétiennes et, réciproquement, des non-chrétiens, étudiants et ouvriers surtout, résident dans des pays de tradition chrétienne, y constituant un problème social et religieux important.

C'est donc dans tous les pays que se réalise désormais la rencontre entre chrétiens et non-chrétiens, bien qu'en des proportions et dans des conditions fort diverses. En conséquence, tous les chrétiens, notamment les laïcs, où qu'ils se trouvent, sont concernés par l'activité missionnaire qui requiert la participation de tous.

Que dans une société donnée, la communauté chrétienne soit majoritaire, minoritaire ou même minime, il convient toujours que les laïcs y exercent leur rôle de sanctification (*Lumen gentium*, n. 31 [LE 3232], *Apostolicam Actuositatem*, n. 16) [LE 3346] et de consécration du monde (*Lumen gentium*, n. 34) en y répandant l'esprit de l'Evangile.

Beaucoup le feront dans leur propre patrie. D'autres par vocation spéciale ou à cause des nécessités de la vie et de leur profession travailleront à l'étranger. Mais aux uns comme aux autres s'impose avec urgence le devoir d'une action apostolique générale envers tous les hommes et d'un rayonnement missionnaire vers les non-chrétiens, surtout en notre temps où une sécularisation croissante, qui peut avoir des aspects bénéfiques, risque de dégénérer en matérialisme areligieux ou antireligieux. Conscients de cette situation, la Congrégation pour l'évangélisation, reconnaissant la valeur irremplaçable du laïcat et soucieuse d'aider son action, lui propose les orientations suivantes, qui pourront faciliter sa réflexion sur ses différents engagements.

I. Principes théologiques

Comme le souligne vigoureusement le Décret conciliaire sur l'activité missionnaire de l'Eglise: «Toute l'Eglise est missionnaire et l'activité évangélisatrice est un devoir fondamental du peuple de Dieu.» (*Ad Gentes*, n. 35) [LE 3364]. Aussi tous les chrétiens doivent-ils prêter leur aide à la diffusion de l'Evangile «chacun selon ses possibilités, ses talents, son charisme et son ministère dans l'Eglise» (*Ad gentes*, 28). Donc, «cette Eglise ne sera pas le signe parfait du Christ aussi longtemps qu'un laïcat authentique n'y sera pas à l'oeuvre avec la hiérarchie» (*Ad gentes*, n. 21).

Lumen gentium définit les laïcs de la façon suivante: «Par le terme de laïcs on entend tous les fidèles, à l'exception des membres de l'ordre sacré ou de l'état religieux reconnu par l'Eglise, c'est-à-dire ces fidèles qui, incorporés au Christ par le baptême, constitués en peuple de Dieu et rendus participants, à leur manière, de la fonction prophétique, sacerdotale et royale du Christ, réalisent pour leur part, dans l'Eglise et dans le monde, la mission qui est celle de tout le peuple chrétien.» (*Lumen gentium*, n. 31) [LE 3232].

«Il appartient aux laïcs, de par leur vocation propre, de rechercher le Royaume de Dieu en prenant en main les réalités temporelles pour les ordonner selon Dieu.» (*Lumen gentium*, n. 31.)

«Exerçant leur fonction propre dans un esprit évangélique, ils agissent dans le monde comme un ferment afin de le sanctifier; par le témoignage de leur vie, par le rayonnement de leur foi, de leur espérance, de leur charité, ils manifestent le Christ aux hommes.» (*Lumen gentium*, n. 31.)

Pour l'activité missionnaire notamment, le travail des laïcs est absolument nécessaire: «Sans la présence active des laïcs, l'Evangile ne peut profondément pénétrer et se fixer dans l'esprit, la vie et le travail d'un peuple.» (*Ad gentes*, n. 21.)

Cette action des laïcs pour étendre au monde entier l'annonce de l'Evangile peut s'exercer de diverses façons.

Déjà, en restant dans leur propre communauté chrétienne, tous peuvent coopérer, d'une manière ou d'une autre, à l'activité missionnaire; ainsi ils remplissent un rôle précieux et indispensable.

Plus directement, en prenant contact avec les non-chrétiens dans leur vie sociale et professionnelle, ils peuvent leur donner le témoignage chrétien de la vie et de la parole, et collaborer de plus près à l'activité missionnaire.

Certains d'entre eux, enfin, qu'ils soient autochtones ou étrangers, pourront être explicitement envoyés par l'Eglise vers «ceux qui ne croient pas encore au Christ» (décret *Ad gentes*, n. 6), ils consacreront toute leur activité à l'annonce de l'Evangile, réalisant ainsi la vocation missionnaire que propose le décret *Ad gentes*, n. 23.

A travers ces différents engagements, c'est un même vouloir fondamental qui poussera tous les laïcs à «être témoins de Jésus-Christ» pour le salut du monde.

Ce témoignage, les laïcs le porteront selon une juste conception de leur vocation propre. Ils sont tout à la fois membres du Peuple de Dieu et de la cité terrestre, et ils le sont à part entière. C'est donc envers et dans ces deux communautés, auxquelles ils appartiennent également, qu'il leur revient d'exercer, avec pleine conscience de leur responsabilité, un service tout pénétré de foi et de charité.

Selon cette vocation humaine et chrétienne, soutenus par les grâces de leur état, ils collaborent au progrès terrestre temporel en même temps qu'au destin éternel des hommes dans l'harmonie d'une pensée et d'une vie unifiées.

Entre l'effort de progrès humain et l'effort d'évangelisation, s'ils sont bien compris, il n'y a pas, en effet, opposition ni même séparation, mais convergence et harmonie.

Le progrès intégral, à partir du développement matériel indispensable, moyennant l'avance culturelle, doit aboutir à une élévation de la conduite morale: la précarité des choses des individus tend à être dépassée par l'élan vers un terme suprême, afin d'acquérir une signification et une valeur durables, mieux encore: éternelles, pour l'humanité entière (encyclique *Populorum progressio*, 16 et 17) [LE 3546].

Réciproquement, l'évangélisation, apportant la lumière et la grâce de Dieu et du Christ, peut et veut en étendre les effets, par la transformation des coeurs et des moeurs, jusqu'au progrès pratique. Pour que le monde sache que le Fils de l'homme remet les péchés, et pour signifier la venue du Royaume de Dieu (*Ad gentes*, 12), le Peuple de Dieu doit tellement transformer les hommes paralysés par tant de passions et de maux, qu'ils se lèvent et marchent dans la fraternité, la paix et le mieux-être (cf. *Matth.*, 9, 5-6).

Refusant donc un dilemme, qui voudrait le forcer à choisir entre le développement et l'évangélisation, et rejetant une confusion qui prendrait l'un pour l'autre, le chrétien unira le progrès et le service pour le salut.

II. Action missionnaire de tous les laïcs

A. SERVICE POUR LE PROGRÈS

C'est proprement un signe de notre temps que l'aspiration à la fraternité et à l'entraide universelles (*Apostolicam actuositatem*, 14) [LE 3346], sans distinction de race, de condition sociale ou de religion. Le chrétien y participe avec une spéciale intensité car, pour lui, ce service, comme tout autre, s'alimente à la charité surnaturelle de Dieu-Père, répandue dans les coeurs et en laquelle il aime les autres hommes comme lui-même: «la joie et l'espoir, la peine et l'angoisse des hommes de ce temps, surtout des pauvres et des éprouvés, sont aussi la joie et l'espoir, la peine et l'angoisse des disciples du Christ et il n'est rien de vraiment humain qui ne trouve écho en leur coeur» (*Gaudium et spes*, 1) [LE 3366].

Le service pour le progrès s'exercera de diverses manières dont beaucoup ont été signalées par le second Concile du Vatican.

— Dans les sociétés en voie de développement où ils vivent, les laïcs chrétiens doivent se reconnaître et s'affirmer pleinement *membres*; ils ont à prendre part à la vie culturelle et sociale à la faveur des diverses rencontres et affaires de la vie courante (*Ad gentes*, 11), ouvrant ainsi leur propre communauté sur le monde.

— Les *traditions* de ces sociétés, même non chrétiennes, doivent leur être connues (*Ad gentes*, 11); s'ils sont étrangers, ils auront à en apprendre la langue.

— Par l'exercice de leur *profession*, ils coopèrent déjà au progrès général de la cité terrestre (*Ad gentes*, 21).

— Ils auront à coeur d'y ajouter des *initiatives* particulières en vue du développement économico-social (*Ad gentes*, 21), du progrès de l'éducation et de la culture.

— Ils chercheront à instaurer dans leur propre milieu un *ordre moral* de justice et de charité, orienté déjà vers les appels de l'Evangile (*Ad gentes*, 19).

— Ils participeront aux *grandes institutions de progrès*, nationales et internationales, catholiques, interconfessionnelles et mondiales, abandonnant ainsi tout esprit de particularisme (*Ad gentes*, 12); réciproquement, ils feront, le cas échéant, appel à ces institutions et profiteront de leurs services.

— Ils prendront part aux *mouvements d'opinion* en faveur de la paix et de l'entraide généreuse entre les peuples.

— Dans l'exercice de ces diverses activités, les laïcs auront avantage à recourir aux lumières de personnes compétentes, selon le domaine où ils travaillent; il sera aussi très utile, dans un esprit de sain pluralisme, de faire appel aux conseils, voire à la collaboration, de personnes et groupes émanant de régions diverses.

Le service pour le progrès n'aura pas seulement à s'exercer dans les pays en voie de développement mais aussi *dans les pays techniquement avancés*. En effet, ceux-ci renferment des millions d'immigrés, souvent non chrétiens du reste, qui y font leurs études ou y trouvent du travail. Ces personnes, particulièrement au début de leur séjour, sont souvent accablées par l'indifférence ou même le désolant ostracisme du milieu. Elles souffrent de la solitude en même temps que de la pauvreté; elles sont privées des secours moraux et souvent aucun cadre social nouveau ne vient remplacer celui qu'elles ont dû quitter.

A côté du ministère de prêtres bien choisis à cette fin, il y a place, parmi ces immigrés, pour une action multiforme des laïcs chrétiens.

C'est à eux, pour une grande part, qu'il revient de sensibiliser l'opinion à ce problème dont les dimensions et l'urgence sont trop ignorées, afin que les étrangers ne soient pas exploités, ni même oubliés, mais fraternellement et respectueusement reconnus, accueillis et aidés.

En particulier:

— Des laïcs bien informés des pays d'accueil doivent se tenir au contact des autorités civiles et religieuses du pays d'envoi pour leur préciser les possibilités et les difficultés d'une telle immigration.

— Des personnes dévouées et techniquement capables ont à organiser des services de premier accueil et d'insertion dans le nouveau milieu, afin que soient résolus les problèmes vitaux (logement, nourriture...), les problèmes professionnels (embauche, salaire, garanties sociales), les problèmes académiques (inscription, scolarité, participation à la vie étudiante).

— Des laïcs du pays d'accueil formeront avec les arrivants des groupes d'amitié et de rencontre, basés sur les affinités naturelles: langues, professions, résidences, loisirs.

— Souvent, il sera utile de mettre à la disposition des immigrés des centres où ils se retrouveront entre eux et avec des laïcs locaux.

Il n'y aura là aucun calcul mais, dans la foi, l'exercice d'une fraternité simple qui voit en tous les hommes des fils de Dieu et des frères du Christ (*Ad gentes*, 38), et qui communie spontanément à leurs besoins et à leurs problèmes.

Toutefois, les démarches particulières, si généreuses soient-elles, auraient peu de résultat si l'on n'affrontait décidément une réforme profonde de l'ensemble des structures temporelles, et donc aussi des hommes qui les créent, les maintiennent ou les changent selon leurs préférences.

Que les nations riches se refusent à donner aux nations pauvres 1 % de leur revenue, que les dépenses militaires non seulement bloquent mais fassent même décroître les crédits d'entraide internationale, voilà qui démontre les effets nocifs du nationalisme et du racisme, du capitalisme, bref: de l'égoïsme des hommes (*Gaudium et spes*, 25, 37, 49 [LE 3366] et encyclique *Populorum progressio*) [LE 3546].

Ainsi, le vrai service pour le progrès doit-il, pour réussir dans son ensemble, atteindre et «convertir» en profondeur les attitudes de l'homme, l'amener à aimer son prochain autant que lui-même, pour l'amour de Dieu qui aime tous les hommes. Service pour le progrès et service pour le salut s'appellent et se répondent.

B. SERVICE POUR LE SALUT

Tout service pour le progrès de l'homme, parce qu'il en proclame en fait la dignité, est déjà une préparation à l'annonce du salut en Jésus-Christ; mais il ne remplace pas cette annonce et il n'en dispense pas.

Aidant de toutes leurs forces le progrès temporel de l'humanité, les laïcs auront toujours à coeur, comme leur intention la plus haute, de pénétrer ce progrès de l'esprit de l'Evangile (*Ad gentes*, 12). A cette fonction ils se savent destinés et tenus par leur baptême et par leur confirmation; ces sacrements, avec les grâces qu'ils confèrent, les constituent témoins du Christ: tous donc ont le devoir d'y correspondre fidèlement.

Dans la foi, les laïcs chrétiens savent qu'ils ne peuvent finalement rien apporter de plus précieux aux hommes que le Christ, modèle de l'homme parfait (*Ad gentes*, 8), l'Eglise, signe et instrument de l'union intime avec Dieu et de l'unité du genre humain (*Lumen gentium*, 1), la grâce qui, transformant l'homme «dans la justice et la sainteté de la vérité» (*Ephés.*, 4, 24), le rend capable des vertus requises par le progrès, «pour tout l'homme et tous les hommes», en un «développement intégral». (Encyclique *Populorum progressio)* [LE 3546].

Selon le décret conciliaire sur l'activité missionnaire de l'Eglise, ce but admirable sera poursuivi et atteint plus ou moins pleinement «par l'exemple de la vie et le témoignage de la parole». On y tendra tout à la fois dans la communauté chrétienne elle-même et par un rayonnement en dehors d'elle vers les nonchrétiens.

a) *La coopération missionnaire dans la communauté même.*

Etant donné que «l'Eglise entière est en état de mission» (*Ad gentes*, 35), le soutien de l'action missionnaire doit être fourni par tous ses membres, dans chacune des communautés, que celles-ci se trouvent encore en voie de formation (*Ad gentes*, 21), ou qu'elles soient déjà pleinement formées. Dans toutes les parties du monde, par conséquent, les laïcs sont appelés à la coopération missionnaire, selon des formes déterminées par les circonstances et les directives de l'Eglise, après considération des forces et courants qui la traversent.

Le second Concile du Vatican a fait notamment les recommandations suivantes:

— Les laïcs développeront en eux-mêmes et dans les autres *la connaissance et l'amour* des missions (*Ad gentes*, 41); à cette fin ils s'informeront régulièrement et exactement à leur sujet.

— Ils auront à coeur de leur procurer *des secours*: la prière, le sacrifice, l'appui financier, éventuellement une partie de leur temps. Il convient ici de se rappeler que plusieurs des plus grandes oeuvres de soutien aux missions, comme l'Oeuvre de la Propagation de la Foi ou celle de Saint-Pierre Apôtre, doivent leur origine au zèle de deux laïques: Pauline Jaricot et Jeanne Bigard, et leur immense développement aux efforts de dizaines de milliers de laïcs. Les oeuvres pontificales missionnaires, parce qu'elles font appel sans discrimination à tous les chrétiens et sont destinées à aider toute l'activité missionnaire dans le monde, revêtent un caractère d'universalité qui les recommande particulièrement; pour leur efficacité, l'effort des laïcs reste déterminant (*Ad gentes*, 41).

— Dans leur famille et dans tout leur milieu, les laïcs peuvent aider à *l'efflorescence des vocations*, en rappelant l'idéal missionnaire et en soutenant les jeunes que Dieu appelle, afin qu'ils répondent généreusement (*Ad gentes*, 41).

— Dans les *instituts scientifiques et les universités*, les professeurs et les étudiants ont l'occasion de promouvoir la connaissance des populations et des religions non chrétiennes, aidant ainsi les missionnaires dans leurs études et les préparant au dialogue avec les non-chrétiens (*Ad gentes*, 41).

b) *La collaboration à l'activité missionnaire proprement dite à l'égard des non-chrétiens.*

Ainsi qu'on l'a déjà signalé, les mouvements de populations qui caractérisent le monde moderne font en sorte que les non-chrétiens — ouvriers, étudiants, touristes — se rencontrent de façon occasionnelle ou stable même dans les pays de tradition chrétienne. Ainsi, l'activité missionnaire trouve-t-elle à s'exercer partout dans le monde. C'est donc aussi partout dans le monde que les laïcs ont l'occasion d'y collaborer explicitement et directement.

Parfois, la communauté chrétienne se trouvera en face d'une minorité de non-chrétiens; parfois, c'est elle-même qui sera la minorité dans une société en majorité non chrétienne. La différence de ces deux situations ne modifie cependant pas l'essentiel du devoir des laïcs; sans eux, l'Evangile ne pourra pénétrer profondément dans la vie du milieu non chrétien (*Ad gentes*, 21); avec eux, l'Eglise ne sera pas étrangère à ce milieu mais commencera à le transformer (*Ad gentes*, 21).

Ce travail d'insertion et de témoignage devra d'ailleurs se réaliser dans un grand respect de la liberté religieuse des nonchrétiens et selon leur optique culturelle et sociale, sans liaison indue avec des influences étrangères profanes. Dans ces conditions, l'intégration de l'Eglise au milieu non chrétien permettra de parvenir plus aisément et mieux à la présentation explicite de l'Evangile.

1. Témoignage de la vie.

Ce témoignage fondamental est et reste toujours possible. Il implique d'abord que le chrétien remplisse excellemment ses tâches temporelles dans la société humaine.

Dans la famille, la profession et les autres fonctions sociales, les laïcs chrétiens auront à coeur de montrer, autant qu'ils le peuvent, une telle qualification technique, une conscience si poussée, un tel dévouement pour les autres, qu'ils apparaissent comme la manifestation, d'une humanité évoluée, pacifique et heureuse, à l'exemple du Christ, leur Maître (*Ad gentes*, 8, 9). Ainsi arrivera-t-il que «voyant l'excellence de leurs ouvres, d'autres en viendront à s'interroger et à les interroger sur la source de celles-ci.

http://www.obrascatolicas.com

En toutes circonstances, les chrétiens devront veiller à donner le bon exemple à ceux qui ne partagent pas leur foi, par leur façon de se comporter, de parler et d'agir, chez eux ou à l'étranger, surtout devant des populations plus pauvres ou de mentalité différente.

2. Témoignage de la parole.

Les laïcs chrétiens, mûs par le zèle missionnaire qui leur est propre (*Ad gentes*, 35) ne pourront ni ne voudront se taire chaque fois qu'il leur sera possible d'annoncer le Christ.

— Il s'agira parfois de colloques privés en un dialogue sincère et persévérant» (*Ad gentes*, 11), au gré des amitiés et des affinités.

— Parfois, il y aura proclamation ordonnée et explicite du Message chrétien par l'enseignement dans les écoles, ou l'utilisation des moyens de communication sociale.

— Certains chrétiens bien préparés pourront recevoir et assurer une charge spéciale d'annonce du Christ; ainsi en est-il des catéchistes et d'autres personnes appelés par l'Eglise au service direct de la Parole (*Ad gentes*, 21).

La transmission du Message présente de réelles difficultés à cause de la différence des langues, des cultures, des présupposés idéologiques. Elle requiert sérieuse étude et réflexion préalables, tant pour connaître le contenu esentiel du message à transmettre que pour les transpositions nécessaires à réaliser dans le mode d'expression.

3. Participation à l'effort du sacerdoce ministériel.

En beaucoup de communautés s'offriront aux laïcs d'autres occasions encore de servir la conservation et la propagation de la foi, selon toutes les possibilités de leur propre charisme. De concert avec les prêtres, les religieux, les religieuses, ils pourront donner la formation catéchétique aux enfants et aux catéchumènes, assumer dans la liturgie la proclamation et, le cas échéant, l'explication de la Sainte Ecriture. Ils participeront au ministère de l'Eucharistie, conservant le corps du Christ au tabernacle et le distribuant aux fidèles et aux malades, selon les directives de la hiérarchie locale.

On ne peut que gagner à confier aux laïcs les meilleurs et les plus disponibles une large part de la responsabilité évangélisatrice, que ces laïcs proviennent du pays même ou qu'ils soient venus du dehors.

III. Engagement missionnaire propre a certains laïcs

Ainsi qu'on l'a dit plus haut, certains laïcs consacrent l'ensemble de leur activité au rayonnement de l'Evangile; dans les situations les plus diverses, ce rayonnement est leur première intention et la règle de leurs options, selon l'idéal du missionnaire proposé par le décret *Ad gentes*, 23.

Qu'ils soient autochtones et travaillent dans leur propre pays, ou qu'ils viennent d'une autre région, c'est vers les non-chrétiens qu'ils se dirigent pour leur annoncer le Christ.

Il faut préciser les exigences spéciales, qui s'imposent en pareil cas, pour le choix et la formation des candidats ainsi que pour leur insertion dans le milieu.

A. Sélection

L'attention a déjà été attirée (*Motu proprio «Ecclesiae Sanctae»*, III, 2) [LE 3457], compte tenu de l'expérience sur les critères de sélection suivants:

— D'abord et avant tout l'*intention sincère* de servir, sous des formes diverses mais dans une intention de plus en plus claire et vigoureuse, la mission rédemptrice du Christ et de l'Eglise, dans le monde et avec le monde, pour le salut des hommes et la gloire de Dieu (*Apostolicam actuositatem*). Un sentiment humanitaire, même généreux ne suffirait pas.

— Une *santé* suffisante; une *maturité* de caractère où se rejoignent bon sens et jugement, fermeté et persévérance, ouverture aux autres et souple disponibilité au travail, esprit d'initiative et coopération.

— Une *capacité professionnelle*, non seulement acquise théoriquement mais vérifiée concrètement, autant que possible, au contact de la réalité vécue.

— S'il s'agit d'une personne étrangère au pays où elle travaille, la volonté d'accomplir en ce pays *un séjour* suffisamment long, compte tenu de la nature et des exigences du service envisagé.

B. Formation

«La formation à l'apostolat suppose une certaine formation humaine intégrale, selon la nature et les situations de chacun» (*Apostolicam actuositatem*, 29) afin que les candidats à l'activité missionnaire puissent porter dignement et fructueusement la charge qui leur sera confiée, en des circonstances qui ne seront pas toujours faciles.

Il y faut donc avant la mise à l'oeuvre, une préparation soignée; à celle-ci participeront, avec l'appui de la hiérarchie, des formateurs laïcs expérimentés, des prêtres adaptés choisis à cette fin, et toute la communauté chrétienne; celle-ci doit se sentir responsable de ceux de ses membres qu'elle envoie vers les non-chrétiens.

a) *Aspects spirituel et moral*

Le fondement de tout l'édifice spirituel consiste dans un esprit de vive foi. C'est cette foi qui soutiendra une charité toujours prête à se dépenser au service de Dieu et de l'homme, et maintiendra une espérance qui ne se démentira jamais. A cause de la difficulté des communications, de la différence des mentalités et des caractères, le succès peut souvent se faire attendre et, même plus d'une fois, le missionnaire devra persévérer malgré l'insuccès et conserver l'espoir malgré les apparences contraires. «L'espérance eschatologique du chrétien ne diminue pas la valeur des tâches terrestres; au contraire, par de nouveaux motifs, elle en soutient l'accomplissement.» (*Gaudium et spes*, 21).

Ces vertus théologales, reçues de Dieu comme un don gratuit, doivent être cultivées et consciemment rapportées à la vie et à l'action de chacun. Parmi les moyens à employer dans ce but, on citera la fréquentation des sacrements, et notamment de l'Eucharistie; la vie liturgique principalement par la participation au sacrifice divin; l'esprit de prière maintenu dans la vie courante; l'esprit de sacrifice et de renoncement, pour le service assumé.

La persévérance des laïcs dans leur idéal et dans leur tâche missionnaires constitue un des témoignages les plus éloquents qui soient; l'exemple de leur espérance qui ne peut être confondue, est une réponse à l'universelle recherche humaine de «joie et d'espoir». (*Gaudium et spes*, n. 1.)

b) *Aspect scientifique et technique*

«Outre la formation spirituelle, une solide préparation doctrinale et technique est requise, selon la diversité des âges, des conditions et des capacités.» (*Apostolicam actuositatem*, 29.)

Cela est déjà vrai des laïcs missionnaires qui ont à annoncer le Christ aux non-chrétiens de leur propre pays. Ce l'est encore beaucoup plus pour ceux qui cherchent à le faire connaître dans une contrée et un peuple auxquels ils n'appartiennent pas par la naissance.

A ceux-là, le décret *Ad gentes* demande d'acquérir une connaissance suffisante de l'histoire, des structures sociales, des coutumes, de la mentalité, des traditions morales et religieuses de leur nouveau milieu (*Ad gentes*, 26). Il leur faut aussi apprendre suffisamment la langue pour s'en servir correctement et facilement (*Ad gentes*, 26).

C. Insertion du laïc étranger en son nouveau milieu

Aux laïcs missionnaires qui viennent du dehors est demandé un effort particulier d'insertion dans le milieu.

L'effort d'adaptation, naissant d'une profonde sympathie et d'un incessant désir d'apprendre, est la condition *sine qua non* de leur apostolat qui, sans cela, ne pourra s'exercer aisément et efficacement, en des peuples légitimement fiers de leur culture et attachés à leur indépendance.

a) *Insertion culturelle*

Il faut donc tendre de plus en plus à l'intégration culturelle, tant par les efforts de préparation signalés plus haut, que par la recherche d'une consciente et incessante identification avec le peuple, ses moeurs, ses besoins, ses problèmes, ses initiatives, dans les domaines économique, social, culturel proprement dit. En tous ces domaines, l'option des laïcs chrétiens doit se faire avec une liberté et une responsabilité adultes. Les laïcs étrangers doivent certes s'abstenir de toute immixtion dans les situations politiques des pays où ils travaillent, mais coopérer à l'établissement de la justice et du progrès social pour tous est un de leurs devoirs.

L'adaptation psychologique et celle des façons de vivre permettront d'entamer plus facilement le dialogue avec les non-chrétiens, ainsi, également, évitera-t-on mieux le péril de transporter dans le nouveau milieu les moeurs et les oeuvres chrétiennes du pays d'origine sans tenir compte des particularités locales, ce qui ferait tort à l'apostolat.

b) *Insertion ecclésiale*

Cette insertion requiert du laïc qu'il se sente, se veuille et se montre vraiment membre et fils de l'Eglise locale: remplissant fidèlement ses devoirs religieux, maintenant le contact avec les pasteurs et les fidèles de cette Eglise, participant dans la mesure voulue aux oeuvres proprement religieuses et chrétiennes.

Puisque l'Eglise locale représente l'Eglise universelle dans la région en question, l'activité du laïc doit s'insérer entièrement dans le plan d'ensemble établi par la hiérarchie locale. Le laïc en activité missionnaire dans un diocèse doit être en communion avec l'évêque qui en est le chef et le centre d'unité. (Décret *Ad gentes*, n. 30.)

Les groupements, même internationaux, veilleront eux aussi à s'insérer dans la pastorale d'ensemble du diocèse et de la Conférence épiscopale du lieu. (*Apostolicam actuositatem*, 26; *Ad gentes*, 30, 31, 38.)

La forme concrète de relation entre le laïc et la hiérarchie peut varier selon la nature de l'apostolat qu'il exerce. On pourrait en gros distinguer deux cas principaux:

— Sur le plan purement temporel, les laïcs sont indépendants et la hiérarchie se limite à rappeler, éventuellement, les principes chrétiens en ce domaine ou encore, si l'occasion le demande, à déclarer, après mûre consultation et réflexion, que telle institution ou action répond ou non à ces principes.

— «De plus, l'autorité ecclésiastique, pour le bien commun de l'Eglise, peut, parmi les associations et entreprises qui poursuivent une fin directement spirituelle, choisir certaines d'entre elles, y prendre une responsabilité spéciale et les promouvoir de façon particulière. Ainsi la hiérarchie, organisant de façons diverses l'apostolat selon les circonstances, en unit

plus particulièrement telle forme à sa charge apostolique, tout en respectant, du reste, la nature diverse des deux activités, et sans enlever aux laïcs l'indispensable faculté d'agir librement. Cette façon d'agir de la hiérarchie est appelée, en différents documents ecclésiastiques: le mandat...» (*Apostolicam actuositatem*, 24.)

c) *Coordination des laïcs entre eux*

Pour leur formation comme pour leur action, il est en général très utile que les laïcs se groupent entre eux en associations. C'est leur droit d'en fonder, de leur donner un nom, de leur attribuer des formes diverses selon les circonstances, de les administrer, d'en adapter l'action aux différentes nations. (*Apostolicam actuositatem*, 19.)

Toutefois, la prolifération d'associations identiques en leur but et leur style menacerait le rendement des forces et la clarté des actions; au contraire, des unions nationales et internationales, réalisées entre plusieurs associations, pourront créer et utiliser en commun des bureaux de sélection, d'enquête et de planification. (*Motu proprio «Ecclesiae sanctae»*, 3, 24) [LE 3457].

IV. Appui de L'Eglise à l'action missionnaire des laïcs

C'est un grave devoir des communautés chrétiennes, locales, diocésaines et nationales, de promouvoir et de soutenir l'activité missionaire des laïcs; ils sont les signes et les instruments de la catholicité de leur communauté.

Les communautés d'origine, prises dans leur ensemble, établiront des oeuvres en faveur de ces laïcs, garderont avec eux un contact étroit, les aideront spirituellement et matériellement.

Pour le cas où ces laïcs se rendent à l'étranger, soit par choix personnel soit en remplacement du service militaire, l'aide en question se manifestera non seulement avant et pendant ce séjour, mais aussi au retour, afin d'assurer le reclassement équitable et harmonieux des laïcs rentrant dans leur pays.

Dans les pays mêmes où les laïcs collaborent à l'activité missionnaire, les prêtres, les religieux et les religieuses, bien loin de nourrir à leur égard un esprit de supériorité ou une attitude distante, voudront les rejoindre fraternellement, les introduire au plus tôt et au mieux dans l'effort commun, en un travail spécifique conforme à la formation de chacun. Comme il s'agit de personnes adultes, et qui souvent possèdent déjà une réelle expérience, elles ont le désir et le droit de se voir confier des charges avec toute la mesure voulue de liberté et de décision, surtout dans l'accomplissement de leur activité professionnelle. Réciproquement, les laïcs veilleront à établir et à développer des relations ouvertes et constructives avec les prêtres, les religieux, les religieuses, et toute la communauté.

Selon la demande pressante et répétée des laïcs, la communauté leur apportera un authentique soutien spirituel. Des prêtres aptes, désignés à cet effet, leur consacreront le temps et l'effort fraternel que méritent des personnes désireuses d'un service vraiment chrétien, les aidant à persévérer dans le souci d'une vie évangélique et d'un travail généreux.

Les personnes consacrées qui, de par leur vocation, n'ont pas et ne peuvent avoir de responsabilités directes d'ordre temporel, se souviendront que les laïcs, pour leur part, sont pleinement insérés dans le monde: c'est leur droit et leur devoir. Ils doivent pouvoir, eux et leur famille, vivre décemment de l'emploi qu'ils remplissent; si ce sont des expatriés temporaires, ils doivent pouvoir compter, lors de leur retour au pays, sur la possibilité d'un reclassement convenable.

Ainsi les laïcs au service de la mission doivent-ils recevoir, selon les possibilités, et dans les termes d'un contrat, une rétribution convenable et être couverts, par un système d'assurances, contre les risques divers, la maladie, la vieillesse. (*Motu proprio «Ecclesiae sanctae»*, 3, 24, 4) [LE 3457].

Plus encore que des possibilités économiques, ce que souhaitent légitiment les laïcs, c'est un esprit de fraternité qui respecte leur état propre et leur tâche évangélique.

Au plan des structures, une place convenable doit être donnée aux laïcs dans les conseils pastoraux des paroisses et du diocèse, ainsi que dans les Commissions des Conférences épiscopales, afin que ces assemblées profitent de leurs expériences et de leurs avis, et prennent leurs décisions dans la charité et la concorde. (*Christus Dominus*, 27 [LE 3332]; *Apostolicam actuositatem*, 26 [LE 3346]; *Motu proprio «Ecclesiae sanctae»*, 1, 15-17 et 2, 20) [LE 3457].

Cette unité des coeurs et des vies, au plan privé comme au plan des institutions, représentera, parmi les non-chrétiens, une des meilleures formes de témoignage.

Conclusion

Par la foi, les chrétiens savent que l'humanité et le monde sont aimés par Dieu et promis par lui au plus sublime destin. Ils croient que tout homme, qu'il le sache ou non, est appelé à s'achever finalement dans le Christ; celui donc qui refuserait l'homme, refuserait aussi le Christ et Dieu.

C'est dans la lumière de cet appel que les chrétiens cherchent sincèrement et pleinement la promotion humaine, sous tous les aspects et à tous les niveaux, et c'est pourquoi, de tout coeur, ils prennent part aux grandes tâches actuelles de l'humanité: chaque laïc est par là, devant les hommes, signe du Dieu vivant et témoin du Christ ressuscité.

La Lettre à Diognète (n. 6), d'une seule phrase, fixait déjà à ce propos, un programme valable pour tous les temps: «Ce que l'âme est dans le corps, les chrétiens doivent l'être dans le monde.»

Rome, Pentecôte 1970.—G. P. Card. Agagianian, *Préfet.*
Sergio Pignedoli, *Secrétaire.*

* Ordinariis locorum: BIM 34 (1970) 197-212.

3854

1970 MAI 17.-SC GENTIUM EVANG., LIT. CIRCUL. PART.*

De sensu et valore vocationis missionariae deque speciali institutione eorum qui ad gentes evangelizandas praeparantur.[1]

1.—Nello studio di rinnovamento che accomuna gli sforzi di quanti si preoccupano dell'odierna crisi di vocazioni, questa S. C. per l'Evangelizzazione desidera sottoporre ai Vescovi e ai Superiori alcune riflessioni su alcuni aspetti della vocazione missionaria e sulla necessità di formazione speciale per quanti vanno come missionari.

2.—Attraverso le molte trasformazioni di struttura e di costume che distinguono la società odierna, la generosità dei giovani emerge come elemento persistente ed è motivo di serena speranza. Esso si manifesta nella prontezza al servizio degli infelici colpiti da calamità improvvise o nella dedizione ai popoli impediti da condizioni insufficienti di sviluppo come avviene nei paesi del Terzo Mondo. Sempre più i problemi dell'umanità bisognosa vengono considerati problemi comuni d'impegno personale. I giovani che così si offrono occasionalmente o che si vincolano a un servizio prolungato, sono mossi in gran parte da motivazioni di fratellanza umana ma anche, talora, da autentica ispirazione cristiana.

3.—Il rilevare questo elemento sembra sufficiente per affermare che la crisi delle vocazioni, particolarmente delle vocazioni missionarie, non è dovuta tanto alla mancanza di generosità dei giovani d'oggi, quanto alla insufficiente chiarezza della ragione missionaria. Molti giovani, purtroppo, non vedono più le motivazioni specifiche e precise per una scelta netta dell'evangelizzazione. Eppure il comando del Signore urge sempre: «Andate, fate discepoli» (*Mt.* 28, 18). Eppure la maggioranza dell'umanità non è ancora cristiana.

4.—Non c'è dubbio che il comando del Signore si riferisca a tutta la Chiesa. Anzi, costituisce per essa una comune vocazione missionaria. Ma sarebbe illusorio e vano argomentare che l'attività missionaria, appunto perché tutta la Chiesa è missionaria, si esaurisce nell'attività ecclesiale locale e che, quindi, non è necessario «andare».

In realtà, ogni Chiesa Particolare appartiene alla Chiesa Universale, partecipa della sua natura e della sua vocazione missionaria. Essa «deve riprodurre alla perfezione l'immagine della Chiesa Universale» (*AG* 20) [LE 3364], e perciò deve essere pronta ad «andare».

Evidentemente un obbligo del genere non può essere attuato da tutti, ma è anche evidente che ogni Chiesa Particolare deve formare i suoi membri in maniera tale da rendere possibile e facile l'«andare» a quanti, tra essi, per doni e carismi personali, vi si sentono chiamati.

5.—In questo senso non c'è differenza alcuna tra Chiese giovani e Chiese antiche, qualunque sia la loro situazione di sviluppo. Per questa ragione il Concilio non ha temuto di affermare che «le giovani Chiese partecipino, quanto prima e di fatto, alla missione universale della Chiesa, inviando esse missionari a predicare dappertutto nel mondo il Vangelo, anche se soffrono per scarsità di clero» (*AG* 20).

6.—E'necessario, quindi, rinnovare lo spirito di fede che ci fa accogliere il comando del Signore. E' necessario chiarire ai nostri giovani l'autenticità evangelica dell'andare missionario nonostante che le situazioni locali presentino problemi pressanti o anche di urgenza immediata.

La generosità dei giovani per i fratelli nel bisogno può costituire un autentico germe di vocazione missionaria. Non sarà difficile far loro comprendere che il vero aiuto deve tenere in conto la persona umana nella sua integrità e quindi nelle sue esigenze spirituali e che, pertanto, una partecipazione piena ai problemi dello sviluppo porta necessariamente alla evangelizzazione.

7.—Il comando del Signore precisa anche lo scopo dell'andare missionario: «fate discepoli». Ma tale precisazione sembra per taluni perdere il suo valore di fronte a certe argomentazioni odierne. Alcuni interpretano i valori spirituali e morali delle religioni non-cristiane, solennemente riconosciuti dal Concilio, mettendoli in relazione alla salvezza promessa e acquistata dal Signore, in maniera tale da negare il bisogno

[1] Questo documento, nella sua stesura definitiva, è il frutto delle discussioni svoltesi nella Congregazione Plenaria del 1970 (14-16 Aprile), ed è stato trasmesso per opportuna conoscenza a tutti i singoli membri della S. Congregazione, a tutte le Conferenze Episcopali dei territori di Missioni ed ai Superiori degli Istituti Missionari.

http://www.obrascatolicas.com

dell'«andare»; annullano il significato del comando suo e affermano che non vale la pena di muoversi per fare cristiani dei popoli che hanno già a loro disposizione la salvezza.

In realtà, il riconoscimento del Concilio costituisce un invito ad approfondire la fede nel mistero della salvezza. La conclusione negativa dell'argomentazione su riportata potrà così essere superata considerando l'esempio della incarnazione del Signore Gesù. Da tutta la storia, infatti, le religioni umane, come ricerca di Dio, hanno espresso autentici valori spirituali e morali, e tuttavia il Signore si è fatto uomo, ha sofferto annientando sé stesso, ed è stato esaltato per la salvezza di tutti (Cfr. *Filip.* 2, 6-11). La vocazione missionaria, nel suo senso più pieno, costituisce un impegno a continuare nel tempo e fra tutti i popoli l'opera dell'incarnazione e della redenzione. Ad imitazione del Signore, lo spirito di sacrificio, nell'obbedienza e nella dedizione, che ha distinto i missionari di tutti i tempi, deve continuare ad essere la loro caratteristica.

La conoscenza approfondita delle religioni e delle culture umane rende l'impegno missionario più esigente. Nel passato le difficoltà dei viaggi e i disagi della vita in regioni lontane e sconosciute rendevano la missione quasi un'avventura, talora eroica, degna di essere vissuta per Cristo. Oggi l'aspetto di disagio e di avventura è in gran parte scomparso. Ai missionari, tuttavia, si chiede una disponibilità più intima e forse più difficile per l'incontro fraterno con genti di altra cultura e religione. Si esige da essi profonda simpatia, studio continuato della mentalità e generosità nel servizio subordinato. Ovviamente tale disponibilità e tale incontro non sono fini a sé stessi ma devono essere ordinati a rendere effettiva la presenza di Cristo.

8.—«Fare discepoli» significa mettere gli uomini in rapporto diretto e personale con Gesù Cristo. Un tale rapporto non implica la rinuncia ai valori spirituali e morali della propria tradizione e cultura, consente anzi di approfondire e perfezionare tali valori riconoscendo in Dio il Padre comune che «ha tanto amato gli uomini da dare il suo figlio unigenito» per la salvezza di tutti (*Giov.* 3, 16).

Di conseguenza, chiunque porta quest'annuncio non può imporre, come parte di esso, la propria cultura. Anche se da questa egli è necessariamente condizionato, dovrà come svestirsi di essa per trasmettere ai popoli solo la «parola» di Dio. Come Gesù, egli deve sempre poter asserire «la parola che voi ascoltate non è mia, è del Padre che mi ha mandato» (*Giov.* 14, 24). Nella misura in cui il missionario saprà farsi accettare come portatore di una parola non sua ma di Dio, riuscirà a dare efficacia di fermento alla sua azione, nel rispetto pieno della cultura locale.

La formazione specifica deve così rendere il missionario pronto al vero adattamento che è inserimento nella cultura locale nello stesso modo con cui Gesù si incarnò partecipando alla cultura e alla vita della gente del suo tempo per rinnovarle e perfezionarle con il fermento della sua presenza.

9.—Queste considerazioni di principio vanno approfondite e applicate alle situazioni specifiche e di fatto. La dinamica culturale è viva e porta a trasformazioni continue, come possiamo renderci conto in rapporto alla cultura di cui ognuno di noi è parte.

Sono necessari, pertanto, lo studio e la verifica costante delle situazioni in cui l'attività missionaria si svolge. Ma perché questo possa essere fatto con efficacia si presuppone e si richiede una formazione di fondo, di carattere generale, capace di mettere ogni missionario, sacerdote, religioso, religiosa, laico, pur nella diversità dei ministeri e dei carismi personali, in grado di rendersi conto della realtà culturale in cui si dovrà svolgere il suo lavoro.

I giovani hanno bisogno di sapere che, affidandosi a un Istituto o partecipando a una iniziativa, saranno guidati e preparati in maniera da rendere la loro opera veramente utile al conseguimento dell'ideale missionario che li muove.

Forse non si è considerato abbastanza che la giustificata insoddisfazione della formazione ricevuta o prospettata è una delle cause più serie della crisi di vocazioni missionarie.

10.—E' vero, come afferma il Concilio, che gli Istituti restano necessari (*AG* 27) per dare garanzia e continuità all'azione missionaria, ma è altrettanto vero che la loro struttura e la formazione che essi prospettano ai giovani devono rispondere alle necessità reali del nostro tempo e alle situazioni particolari in cui si svolge il lavoro dei loro membri.

Attualmente gli Istituti, rispondendo all'invito del Concilio, hanno già svolto i loro Capitoli Speciali. Questa Sacra Congregazione conosce il lavoro compiuto e lo spirito che l'ha animato. Essa si compiace di questo lavoro e fa sua la speranza di ogni Istituto che l'auspicato rinnovamento si traduca presto in nuovo fervore e nuove energie. Proprio per questa attesa, è necessario condurre innanzi l'opera avviata con tanta sincerità di propositi e con tanto coraggio apostolico; è necessario, fidando in Dio, applicare le direttive approvate, con senso di apertura e di realismo.

11.—Occorre, tuttavia, molto equilibrio di giudizio e di atteggiamento. L'interesse di studio, anche al di fuori degli ambienti missionari, e il ripensamento dei metodi di attività portano spesso a porre l'accento sulle insufficienze del passato in maniera sterile e negativa. Il rinoscere i limiti dei metodi di un tempo al confronto delle situazioni e delle esigenze odierne non significa certo condannare l'attività missionaria e tanto meno biasimare i missionari che la svolsero. Un giudizio oggettivo e storico esige che tali limiti siano visti nelle circostanze di tempo in cui i missionari agirono, e siano valutati in rapporto all'ampiezza, alla singolarità ed alla efficacia culturale dell'azione da essi svolta. Lo studio e il raffronto con i metodi passati, se fatti con intenti sinceri, sono assai utili e positivi perché danno la posibilità di trarre insegnamento dalle esperienze passate per adeguare i metodi d'azione alle situazioni presenti.

12.—E' certamente utile, se non necessario, completare la normale formazione teologica e spirituale dei missionari, anche sacerdoti, con una specializzazione professionale, soprattutto nelle cosiddette scienze umane. Nella scelta delle professioni si sia aperti, con prospettiva dinamica, sapendo prevedere e anche preordinare le necessità del domani. Il campo è vastissimo: dall'etnologia alla letteratura, dalla psicologia alla medicina. In realtà, non ci possono essere esclusioni. Bisognerà tener conto delle inclinazioni individuali, ma sarà sempre necessario ordinare queste e la specializzazione professionale allo scopo dell'evangelizzazione e all'esercizio del ministero sacerdotale; ogni sacerdote deve essere sempre e soprattutto sacerdote.

13.—L'urgenza dei problemi dello sviluppo umano, specialmente nei paesi del Terzo Mondo, induce, talora, a dare eccessiva importanza agli aspetti umani dello sviluppo a scapito del valore spirituale dell'evangelizzazione.

E' certamente vero che lo sviluppo integrale dell'uomo non consente divisioni tra l'ambito spirituale e le necessità corporali della sua vita. L'esempio del Signore ci insegna a considerare con generosità il bisogno di nutrimento, di benessere, di libertà che accompagna l'uomo di tutti i tempi. Ma lo stesso insegnamento ci avverte che l'uomo non vive solo di pane e che il fare il bene, il curare i malati, il sostenere i diritti civili, ha per scopo di condurre l'uomo a riconoscere la bontà del Padre nostro che è nei cieli e ad amare gli altri uomini come fratelli.

In realtà, per quanto limitata sia la partecipazione di ogni singolo missionario allo sviluppo materiale del paese in cui si trova, l'esperienza mostra che egli è accettato e ben voluto dalla gente appunto perché si avverte in lui la preoccupazione del benessere duraturo e totale che include l'aspetto spirituale e l'attenzione per la persona umana.

14.—L'argomento della vocazione missionaria e di una corrispondente formazione specifica va affrontato anche in rapporto ai sacerdoti inviati direttamente dalle Chiese particolari. Il loro «andare» costituisce un'espressione autentica della vocazione missionaria di tali Chiese. Essi sono missionari a pieno titolo. La loro vocazione missionaria esprime una forma speciale del ministero sacerdotale e richiede di conseguenza una speciale formazione. Bisogna riconoscere che, almeno finora, la preparazione normale di un sacerdote diocesano non è sufficiente per l'andare missionario. E' necessaria una preparazione immediata in relazione alla problematica generale della evangelizzazione di una cultura non-cristiana e alla situazione particolare del luogo in cui un tale sacerdote dovrà svolgere la sua attività.

15.—Per dare ai sacerdoti diocesani una preparazione adeguata converrà provvedere alla loro formazione, anche con corsi individuali, tenendo conto della loro condizione. Essi, infatti, non appartengono a Istituti con vita di comunità, ma rappresentano, in maniera individuale, il segno della comunione fraterna tra Chiese Particolari. D'altra parte, essi si troveranno a contatto con i missionari dei vari Istituti e con questi, unitamente ai sacerdoti autoctoni, dovranno formare un presbiterio unico con il Vescovo locale. Non è, quindi, fuori luogo pensare alla convenienza di servirsi per la loro formazione dei centri intercomunitari, provvidenzialmente sorti negli ultimi anni per l'iniziativa di vari Istituti Missionari. In questi centri l'insegnamento e la vita sono ordinati sistematicamente all'attività missionaria. I loro programmi potranno essere opportunamente adattati alle esigenze dei vari candidati. Mentre, infatti, i centri intercomunitari rappresentano una manifestazione promettente della collaborazione tra gli Istituti Missionari dopo il Concilio che va cordialmente incoraggiata, non c'è dubbio che essi risponderanno tanto meglio allo scopo per cui sono sorti quanto più terranno presenti i molteplici aspetti odierni della attività missionaria aprendosi anche a sacerdoti diocesani e a laici.

16.—Ai laici che desiderano dedicarsi all'attività missionaria bisogna chiedere, innanzitutto, una piena formazione professionale. Conviene essere severi in questa prima chiarificazione, affinché non si illudano né deludano nella loro opera di collaborazione. E' necessario, inoltre, dare loro una soda formazione ascetica e teologica, affinché la loro prestazione sia autenticamente missionaria. Nello stesso modo occorre prepararli all'incontro culturale con genti nuove, affinché il loro contatto professionale sia consapevole e responsabile e la loro azione d'incontro positiva ed efficace.

Per questa ragione non è fuor di luogo, anzi per tanti aspetti può risultare utilissimo, prevedere nei debiti modi, come già avviene in alcuni posti, l'ammissione di laici ai corsi di formazione dei centri missionari intercomunitari.

17.—Il prospettare ai giovani, sacerdoti, religiosi, religiose, laici, un programma efficiente di preparazione all'attività missionaria non costituisce un motivo di scoraggiamento che li allontani; se così fosse, bisognerebbe ritenerlo un mezzo efficace di scelta. I giovani desiderano chiarezza e preparazione per essere efficienti. Soprattutto i giovani di oggi che desiderano dedicarsi al servizio missionario vogliono rendersi conto della complessità dei problemi che tale servizio importa.

Noi riteniamo che il dare prova di serietà e di responsabilità nella formazione dei giovani missionari rappresenti un mezzo efficace per superare la crisi delle vocazioni. In ogni caso si offre ai giovani la opportunità di chiarire a sé e agli altri la ragione missionaria e certamente si asseconda l'azione dello Spirito che li guida a porre la loro generosità al servizio dell'attività missionaria andando ad altri popoli.

18.—La Sacra Congregazione per l'Evangelizzazione, nell'affidare queste riflessioni alla considerazione dei Vescovi e dei Superiori, desidera rinnovare con essi la fede nella parola del Signore ed esprimere, nello stesso tempo, la fiducia nei giovani di oggi, con il proposito di assecondarne la vocazione e l'esigenza di preparazione adeguata per attuare il comando missionario del Signore in corrispondenza alle situazioni così singolari del nostro tempo.

Roma, Pentecoste 1970.—G. P. Card. AGAGIANIAN, *Pref.*
Sergio Pignedoli, *Segr.*

* Ad Ordinarios locorum Missionum et ad Superiores Institutorum Missionalium: BIM 34 (1970) 190-196.

3855

1970 MAI 17.-SC CULTUS DIVINI, NOTIFICATIO. PART.*

CALENDARIUM «AD INTERIM» RETINEATUR PRO ANNO 1971

In decreto, quo publici iuris factum est Calendarium liturgicum generale, praevidebatur hoc ipsum, in sua definitiva formulatione, vim legis esse accepturum post edita Breviarium et Missale, ex decreto Concilii Vaticani II instaurata.

Missale Romanum, nova editione typica latina, promulgatum est ab hac Sacra Congregatione die 26 martii 1970, dum praeparatio editionum linguis vernaculis commissa est Conferentiis Episcopalibus, quae diem statuent, quo eadem editiones vigere incipient.

Ad Breviarium Romanum quod attinet, labor praeparatorius pergit ad finem.

Cum autem praevideatur fore impossibile ut intra finem huius anni editiones Missalis Romani linguis vernaculis apparentur, statuitur ut Calendarium generale necnon Calendaria particularia «ad interim» in usu retineantur etiam durante anno 1971.

Romae, die 17 maii 1970.—A. BUGNINI, *a secretis.*

* Ordinariis locorum: Notit. 6 (1970) 193.

3856

1970 MAI 27.-VICARIATUS URBIS, INSTRUCTIO. PART.*

NORMAE CIRCA EXPOSITIONEM ANNUALEM SOLLEMNEM S. EUCHARISTIAE, HUCUSQUE XL HORARUM DICTAM, IN URBE FACIENDAM

I principi dottrinali e le disposizioni pratiche dell'Istruzione *Eucharisticum Mysterium* (S. Congr. dei Riti: 25 maggio 1967) [LE 3562], hanno richiesto un ripensamento e un rinnovamento della pratica delle «quarantore» (che l'Istruzione chiama: *Esposizione solenne annuale del Santissimo Sacramento*), anche per adeguare riti liturgici e forme devozionali alle sensibilità spirituali e alle esigenze pastorali suscitate dalla riforma liturgica. Negli ultimi anni infatti, in gran parte delle parrocchie, la frequenza e la solennità delle cosiddette «quarantore» sono scadute a motivo, sì, di difficoltà derivate da orari, numero di fedeli, coincidenze improvvise di altre celebrazioni, ecc., ma soprattutto perché, per le mutate condizioni di vita, certi modi non sono più atti ad esprimere adeguatamente contenuti di fede.

I. *Finalità*

Alla luce della *Eucharisticum Mysterium* è anzitutto necessario precisare le finalità che deve avere la Esposizione solenne annuale.

Prima della Istruzione essa era detta delle «quarantore». E' bene ricordare che questa «devozione» ha cambiato, nel corso della storia, le sue ragioni e motivazioni. Originariamente essa indicava il periodo nel quale i fedeli si trattenevano in meditazione e preghiera davanti al Santissimo Sacramento esposto, ricordando la permanenza del Signore nel sepolcro (da cui il nome di «quarantore»). Poi, poco per volta, si è trasformata in giornate eucaristiche di implorazione ed espiazione, motivate dalle calamità temporali e dai pericoli spirituali. Finalmente, il movimento eucaristico del secolo scorso l'ha trasformata in manifestazioni solenni di fede e di adorazione al Santissimo Sacramento.

L'attuale «Esposizione solenne annuale» dovrebbe realizzarsi in «giornate eucaristiche» con le seguenti finalità:

1. approfondimento della fede nel totale mistero eucaristico, con forme straordinarie di predicazione, di riflessione personale, di preghiera comune, in un contesto di riti e di catechesi appropriate che favoriscono una viva esperienza personale e comunitaria di ciò che l'Eucaristia è per la vita cristiana e per la Chiesa (*Euch. Myst.*, nn. 6, 7, 11);
2. più larga partecipazione dei fedeli alla comunione sacramentale nella Messa, per una più intima unione con il Signore e con i fratelli, scopo ultimo di ogni devozione eucaristica: la comunione sacramentale, infatti, è la forma normale di ogni piena partecipazione alla Messa (*Euch. Myst.*, n. 12);
3. perfezionamento delle forme di partecipazione alla Messa, rendendole più interiormente consapevoli, ma anche esternamente più espressive (*Euch. Myst.*, n. 12);
4. incontro vivo con il Signore, meglio conosciuto amato e adorato, per essere seguito ed imitato in più intima familiarità nella vita abituale (*Euch. Myst.*, n. 13);
5. altre concrete ed immediate finalità in rapporto a situazioni contingenti, purché subordinate alle precedenti, proposte, nelle singole comunità, dal gruppo responsabile della pastorale liturgica.

II. *Tempi*

1. Ogni singola comunità di fedeli studi il tempo più adatto alla realizzazione dell' «Esposizione solenne annuale», pensando, se possibile, ad un coordinamento di Prefettura. Nell'ambito della stessa Prefettura (con rispetto delle singole parrocchie e rettorie) si può, dove e quando lo si crede opportuno, anche realizzare annualmente la convergenza su una parrocchia e rettoria, magari facendo un turno delle chiese, di anno in anno. E ciò sia per motivi pratici, e sia per esprimere anche in modo visibile l'unità della fede e la comunione di carità, almeno in una porzione della diocesi, quale è la zona, la Prefettura o la parrocchia.
2. E' da evitare che l'Esposizione solenne cada in periodi liturgicamente forti, come ad esempio: Avvento-Natale, Quaresima-Pasqua, Pentecoste, domeniche, solennità infrasettimanali. Si consigliano altri tempi, purché siano favorevoli alla presenza di gruppi omogenei: settembre-novembre; gennaio-febbraio; maggio-giugno. Sembra logico pertanto escludere i mesi estivi a meno che, come ad Ostia Lido, il fenomeno turistico non permetta il realizzarsi di quelle condizioni indispensabili sopra esaminate: sarà la Prefettura locale a decidere. Così pure ci si potrebbe orientare —sempre per la scelta dei giorni— a quelli precedenti la festa del Corpus Domini, ed anche ad alcuni giorni dell'Ottavario per l'Unità dei Cristiani.
3. Nella scelta e durata giornaliera delle ore di esposizione si tenga presente il periodo adatto, in cui, assicurando un'adeguata affluenza di fedeli, è favorito e reso possibile l'incontro spontaneo e l'adorazione: *a)* ai gruppi omogenei di fedeli (*al mattino*: gruppi di mamme; *al pomeriggio*: gruppi dell'oratorio, gruppi di religiosi e religiose; *nelle ore serali* [19-20] o *notturne* [21-23]: gruppi di giovani e di uomini); *b)* ai componenti dei gruppi familiari ed ai singoli.

La durata di ciascuna «adorazione comune» sia tale da permettere la realizzazione di: *a)* una catechesi sul mistero eucaristico con meditazioni, letture e canti; *b)* una preghiera comunitaria solenne; *c)* una preghiera personale silenziosa.

Per quanto riguarda i giorni di durata dell'Esposizione solenne, ciò dipenderà dall'efficienza della parrocchia o prefettura. Minimo: un solo giorno; massimo: cinque giorni, tenendo tuttavia presente che non si tratta necessariamente di giornate intere, potento usufruire delle sole ore pomeridiane o serali.

III. *Indicazioni pastorali*

1. «Perché il mistero eucaristico permei a poco a poco l'animo e la vita dei fedeli, è necessaria una conveniente catechesi» (*Euch. Myst.* n. 3, 5) che educhi all'adorazione eucaristica come prolungamento della Messa in modo che i fedeli individualmente o in gruppi si ritrovino più spesso davanti al tabernacolo.

Là dove esistono, possono coadiuvare con particolare testimonianza i gruppi dei fedeli formati nelle associazioni eucaristiche, come la Confraternita dell'Adorazione notturna, le Lampade viventi, le Guardie d'onore del SS. Sacramento.

2. Durante le «giornate eucaristiche» occorre non dimenticare i malati o le persone anziane impedite a venire in chiesa. Si può pensare ad un gruppo «malati» presente in chiesa per un'adorazione comune sul tema: «Eucarestia e sofferenza cristiana»; oppure, mentre in chiesa si svolge una adorazione comune, impegnare nella medesima ora i malati in casa perché, con l'aiuto di sussidi, realizzino una veglia eucaristica assieme ai propri familiari riuniti in preghiera: tutto questo per valorizzare il dato «unitivo» della vita cristiana: i malati sono parte integrante e vitale della comunità.
3. Se la chiesa nella eucaristia, quando prende coscienza di sé, è missionaria, non può isolarsi o chiudersi, durante le giornate dell'esposizione. In questo periodo la comunità prende meglio coscienza dei suoi compiti e:
   — prega per i lontani dalla fede o in cerca di essa;
   — tenta di avvicinare i lontani, con un'azione collaterale all'esposizione solenne, favorendo incontri familiari.

IV. *Programmi*

1. L'Esposizione solenne deve, per sua natura, partire dalla Messa (meglio se concelebrata) svolta con solennità, cioè con partecipazione numerosa e attiva del popolo: naturalmente non deve omettersi l'omelia. In questo senso l'Esposizione

http://www.obrascatolicas.com

solenne dovrebbe intendersi come il «prolungamento» del tempo del «sacro silenzio» raccomandato dopo la Comunione (*Istituzione generale del Messale* n. 56, *j*) [LE 3840]. Pertanto per il luogo dell'esposizione si preferisca l'altare.

Nei giorni dell'esposizione, ma non davanti al SS. Sacramento esposto possono essere celebrate messe votive dell'Eucarestia, della Pace, di Gesù, Sommo Sacerdote, ecc., purché corrispondano all'indirizzo dato alla giornata eucaristica. Meglio però sarebbe, se lo stesso scopo si raggiungesse valorizzando la liturgia del giorno o del «tempo». E' pure consigliabile che al termine di una giornata di esposizione sia celebrata una Messa, naturalmente se il numero e la comodità dei fedeli lo permettano. Solo in casi eccezionali, invece, si dovrebbe dare la Comunione al termine di una «adorazione comunes, prima della benedizione eucaristica.

La Benedizione solenne deve chiudere l'Esposizione.

3. Si consiglia un tema dottrinale o spirituale unitario, ciò per raggiungere meglio lo scopo poiché fine dei giorni dell'Esposizione solenne è anche quello catechetico.

Il tema unitario può essere diverso nelle singole giornate; ciò dipende dalle esigenze dei gruppi (per es.: fanciulli, mamme, malati).

A titolo di esempio per una esposizione solenne di tre giorni:

— L'Eucarestia: Cena del Signore (messa) - Il banchetto del popolo di Dio (adorazione).

— L'Eucarestia: Mistero pasquale (messa) - la memoria della Pasqua di Gesù (adorazione).

— L'Eucarestia: Sacramento di unità (messa) - l'unità del popolo di Dio (adorazione).

4. Per quanto riguarda le «adorazioni»: occorre favorire al massimo quelle «comuni» per gruppi omogenei, lasciando però il margine per le adorazioni private. A titolo di esempio: messa di inizio, adorazione privata (mezz'ora), adorazione comune, al termine benedizione eucaristica.

Un'adorazione comune potrebbe così articolarsi: — lettura della Bibbia con brevi commenti alla Parola di Dio; — pause prolungate di silenzio per la riflessione sulla Parola ascoltata; — canti, preferibilmente, di salmi; — preghiere litaniche per le varie intenzioni che devono riguardare prevalentemente i grandi bisogni della Chiesa.

Per valorizzare, nel senso di «aiutare» il rapporto personale, il colloquio con il Signore si dovrà distinguere tra «adorazione comune» e «adorazione privata»: nel primo caso: lasciando momenti per la preghiera silenziosa e personale; nel secondo caso, mettendo a disposizione sussidi, per es.: raccolta di preghiere eucaristiche, di riflessioni eucaristiche, di letture bibliche appropriate.

Ciò che conta è un uso intelligente della Bibbia per far intendere che Colui che è presente e operante nell'Eucarestia, è il Messia atteso e prefigurato, è il Cristo che ora continua l'opera affidatagli dal Padre mediante lo Spirito Santo, è il Capo di cui la Chiesa è corpo e ciascuno di noi le membra, è il Vivente cui è legata la speranza di ogni creatura, è il «principio e la fine» di tutta la storia umana.

Nel quadro biblico-liturgico le «giornate eucaristiche» debbono avere una schietta finalità cristocentrica.

A conclusione di queste direttive pastorali tutti i sacerdoti ricordino che «per assolvere rettamente questo compito, debbono, in primo luogo, non solo avere presente l'insieme della dottrina della fede contenuta nei documenti del magistero, ma anche penetrare più profondamente con il cuore e con la vita nello spirito della Chiesa su questo argomento. Solo allora potranno agevolmente discernere quali aspetti di questo mistero saranno più convenienti ai fedeli nelle varie circostanze» (*Euch. Myst.* n. 5).

Dal Vicariato, 27 maggio 1970.—Angelo Card. Dell'Acqua, *Vicario.*

* Riv. dioc. Roma 11 (1970) 639-643.

3857

1970 MAI 31.-SC CULTUS, DECRET. AAS 62 (1970) 650

Novus consecrationis virginum ritus promulgatur

I.—Decretum

Consecrationis virginum ritus in pretiosissimis liturgiae romanae thesauris adnumeratur. Sacram enim virginitatem, donum in primis excelsum, Christus Iesus quasi hereditate Sponsae suae reliquit. Ex quo factum est ut, ab Apostolorum temporibus, virgines suam castitatem Deo dicarent, mysticum Christi corpus exornantes ac mirabili ditantes fecunditate. Provida Mater Ecclesia, inde a prisca aetate —ut Sancti Patres testantur— plum arduumque virginum propositum sollemni consecrationis prece confirmare consuevit. Quae, saeculorum decursu, aliis sacris caerimoniis adaucta, quo clarius significaretur sacras virgines imaginem gerere Ecclesiae Christo desponsatae, Pontificali Romano recepta est.

Concilium autem Vaticanum II statuit ut etiam consecrationis virginum ritus recognitioni subiceretur (cf. Const.

des sacra liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, art. 80) [LE 3141]. Cui praecepto obsecutum, Consilium ad exsequendam Constitutionem de sacra liturgia hunc ritum apparavit, quem Summus Pontifex Paulus VI Auctoritate Sua Apostolica approbavit evulgarique iussit. Quapropter haec Sacra Congregatio pro Cultu Divino, de speciali mandato elusdem Summi Pontificis, illum promulgat, statuens ut, opportune aptatum, si casus fert, pro illis monialibus quae iure eo utuntur, a die 6 ianuarii 1971 vigere incipiat.

Interpretationes populares a Conferentiis Episcopalibus apparatae necnon ritus aptationes ad hanc Sacram Congregationem confirmandae quam primum mittantur.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex Aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 31 maii 1970, in festo Visitationis B. Mariae Virginis.—Benno Card. Gut, *Praef.* H. Bugnini, *a Secr.*

II.—Normae Generales

Praenotanda *

I. *De virginum consecrationis natura et vi*

1. Mos virgines consecrandi, qui et in prisca viguit christianorum Ecclesia, effecit ut conderetur sollemnis ritus, quo virgo constitueretur persona sacrata, signum trascendens amoris Ecclesiae erga Christum, imago eschatologica Sponsae caelestis vitaeque futurae. Consecrationis ritu Ecclesia suum erga virginitatem amorem patefacit, supernam Dei gratiam in virgines implorat Sanctique Spiritus effusionem instanter rogat.

II. *De praecipuis virginum muneribus*

2. Ut constat, virgines sacrae, Spiritu Sancto impulsae, suam castitatem devovent quo Christum ardentius diligant fratribusque expeditius deserviant.

Virginis christianae enim, paenitentiae et misericordiae operibus, apostolicae actuositati sanctaeque orationi, pro suo quaeque statu suisque charismatibus, debent vacare.

Ad orationis munus explendum, virginibus sacratis vehementer suadetur ut Officium divinum, Laudes et Vesperas praesertim, cotidie recitent; ita, vocem suam cum Christo summo Sacerdote sanctaque consociantes Ecclesia, caelestem Patrem sine intermissione laudabunt et pro totius mundi salute intercedent.

III. *Quibus mulieribus consecratio virginalis impertiri possit*

3. Ad consecrationem virginalem admitti possunt sive moniales sive mulieres vitam saecularem agentes.

4. Pro monialibus requiritur: *a)* ut numquam nuptias celebraverint neque publice seu manifeste in statu castitati contrario vixerint; *b)* ut professionem perpetuam aut in eodem ritu aut antea emiserint; *c)* ut familia religiosa hoc ritu utatur ex antiqua consuetudine aut nova competentis Auctoritatis permissione.

5. Pro virginibus vitam saecularem agentibus requiritur; *a)* ut numquam nuptias celebraverint neque publice seu manifeste in statu castitati contrario vixerint; *b)* ut aetate, prudentia, moribus omnium consensu probatis, fidem praebeant in vita casta atque Ecclesiae proximique servitio dicata se perseveraturas; *c)* ut ab Episcopo loci Ordinario ad consecrationem admittantur.

Episcopi autem est statuere quo modo ac ratione virgines vitam saecularem agentes se obligent ad vitam virginalem perpetuo amplectendam.

IV. *De ritus ministro*

6. Minister ritus consecrationis virginum est Episcopus Ordinarius loci.

V. *De ritus forma*

7. Ad consecrandas virgines vitam saecularem agentes adhibendus est ritus, qui in capite I describitur.

Ad consecrandas vero moniales sequendus est ritus, qui in capite II proponitur, in quo professio religiosa et consecratio virginalis congrue miscentur. Iusta tamen de causa, ritus seiungi possunt; ex. gr. ubi hoc fit ex antiqua consuetudine. Sed caveatur ne quaedam ritus partes duplicentur; sed duae actiones liturgicae ita disponantur ut, in professionis ritu, quavis consecrationis prece omissa, tantum ea quae ad professionem pertinent peragantur; prex vero *Deus, castorum corporum* et cetera quae sponsalem indolem exhibent, ex. gr. anuli traditio, consecrationis ritui serventur.

Ritus partes sunt: *a)* Virginum appellatio. *b)* Homilia seu allocutio, qua populus et virgines de virginitatis dono admonentur. *c)* Interrogationes, quibus Episcopus ex virginibus quaerit num in virginitatis proposito perseverare et consecrationem recipere velint. *d)* Supplicatio litanica, qua oratio ad Deum Patrem dirigitur et santissimae Virginis Mariae omniumque Sanctorum intercessio exquiritur. *e)* Propositi castitatis renovatio (aut professionis religiosae emissio). *f)* Sollemnis consecratio virginum, qua Mater Ecclesia Patrem

* Pontificale Romanum ex decreto sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli Pp. VI promulgatum: Ordo consecrationis virginum, editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1970, p. 7-9.

caelestem exorat ut Sancti Spiritus dona super virgines abundanter effundat. *g)* Insignium consecrationis traditio, quibus interna consecratio exterius significatur.

VI. *De Missa in ritu consecrationis virginum adhibenda*

8. Convenienter dicitur Missa ritualis «In die consecrationis virginum». Occurrente vero sollemnitate vel dominica temporis Adventus, Quadragesimae aut Paschae dicitur Missa de die, servatis, pro opportunitate, formulis propriis in prece eucharistica et in benedictione finali.

9. Cum autem liturgia verbi, celebrationi consecrationis virginum aptata, magnam vim habeat ad virginitatis bonum eiusque munus in Ecclesia illustranda, quando Missa «In die consecrationis virginum» prohibetur, unam lectionem sumere licet ex iis quae in peculiari lectionario recensentur, praeterquam in Triduo sacro, in sollemnitatibus Nativitatis Domini, Epiphaniae, Ascensionis, Pentecostes et Ssmi Corporis et Sanguinis Christi, vel in aliis sollemnitatibus de praecepto servandis.

10. Ad Missam ritualem «In die consecrationis virginum» celebrandam, sacrae vestes coloris albi adhibentur.

(Sequitur ritus liturgicus.)

Adn. M.-M. CROISET in La Maison-Dieu n. 110 (1972) 116-128; J. E. ENOUT in LE 78 (1962) 3-33; R. METZ in EL 80 (1966) 285-293 et in La Maison-Dieu n. 110 (1972) 88-115.

3858

1970 MAI .. -SC CULTUS DIVINI, DECLARATIO. PART.*

Versiones vernaculae textuum liturgicorum debent semper anonymae manere

Nonnullae Commissiones nationales de sacra Liturgia petierunt: 1. utrum in versionibus lingua vernacula edendis inscribi possit nomen auctoris vel auctorum, qui illas produxerunt, an anonymae manere debeant; 2. utrum iura editionis (*Copyright*) possint uni alterive personae privatae vel editori adscribi aut necesse sit ea permanere penes Conferentiam Episcopalem vel Commissionem liturgicam nationalem.

Omnibus mature perpensis, auditis etiam peritis plurium nationum, Sacra Congregatio pro Cultu divino haec declarat:

ad primum: omnes versiones populares cuiuscumque documenti vel textus liturgici sint omnino anonymae, uti fit pro textibus lingua latina ex officio emanatis, sub nomine et auctoritate huius Congregationis: nomen auctorum in libris liturgicis, a celebrante vel sacris ministris ad altare adhibendis, indicari non debet, nec in textu nec in praefatione;

ad secundum: iura editionis pro omnibus versionibus manere debent penes Conferentiam Episcopalem vel Commissionem liturgicam nationalem.

* Ad Praesides Conferentiarum episcopalium: Notit. 6 (1970) 153.

3859

1970 IUN 3.-CONV. CUM. SAARLAND. AAS 62 (1970) 504

Ratihabitio conventionis inter Apostolicam Sedem et Foederatam Civitatem Saravicam circa institutionem magistrorum in disciplinis religiosis

Vide *textum* sub die 1969 nov. 12: LE 3802.

3860

1970 IUN 4.-SC RELIG., DECL. AAS 62 (1970) 548-549

De clausura papali Ordinum religiosorum

Clausuram papalem Ordinum religiosorum ut magis idonee nostris temporibus accommodaret, Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis Saecularibus, desideriis favens plurimorum Superiorum, Summo Pontifici petitionem sub-
549 lecit, qua Moderatores Generales Canonicorum Re/gularium, Mendicantium et Clericorum Regularium suam clausuram moderarentur secundum can. 604 Codicis iuris canonici definitiones.

Cum Summus Pontifex, die 23 Februarii 1970, postulationem admiserit, Supremi Moderatores Ordinum religiosorum —Monachis exceptis — propriam clausuram temperare possunt ad normam praefati canonis.

Romae, die 4 Iunii 1970.—I. Card. Antoniutti, *Praef.* E. Heston, C. S. C., *a Secr.*

Adn. COFMConv 67 (1970) 66-67; ANASTASIUS AB UTRECHT in Laurentianum 11 (1970) 308-356; E. F. REGATILLO in Sal terrae 60 (1972) 547-48.

3861

1970 IUN 4.-SC RELIG., DECR. AAS 62 (1970) 549-550

Decretum quo nonnullae facultates Religiosis Institutis conceduntur

Ad instituenda experimenta, iuxta M. P. *Ecclesiae sanctae* [LE 3457], a Sacra Congregatione pro Religiosis et Institutis Saecularibus frequentes expostulantur a iure communi dispensationes.

Cum vero rationes quarundam petitionum communes sint omnibusque in universum Institutis aequo iure congruentes, Sacra Congregatio in Ordinario Coetu diei 24 Aprilis 1970 opportunitatem expendit nonnullos canones suspendendi vel immutandi.

Omnibus debite ponderatis, Patribus, in praefato Coetu, haec statuenda visum est:

1. Cuiusque Instituti religiosi juris pontificii erit, ad normam juris particularis, constitutas jam provincias coniungere vel aliter circumscribere, novas condere conditasve supprimere, firma manente pro prima divisione in provincias aut pro totali earumdem suppressione, obligatione recurrendi ad Sanctam Sedem (cfr. can. 494, § 1). Capitulum generale statuat normas servandas in erectione et innovatione provinciarum Constitutionibus inserendas.

2. Obligatio suspenditur Sedis Apostolicae beneplacitum petendi ad domum religiosam exemptam erigendam, vel supprimendam vi can. 497, § 1 et 498, exceptis tamen Monialium Monasteriis sui iuris salvisque iis quae ad normam iuris Ordinariis locorum competunt (cfr. can. 497, § 1 et M. P. *Ecclesiae sanctae*, I, 34, § 1) [LE 3457].

3. Firmis propriae cuiusvis religionis Constitutionibus, quae potiorem aetatem aliaque potiora requisita exigant, ad munus Supremi religionis Moderatoris inhabiles sunt qui eandem religionem perpetuo pro/fessi non sint et annos 550
triginta quinque non expleverint. Pro aliis omnibus Superioribus maioribus (cfr. can. 488, 8), praeter professionem perpetuam, sufficiunt triginta anni. Pro ceteris vero officiis ius particulare requisitum aetatis determinare valet, ita tamen ut pro Magistro Novitiorum saltem aetas triginta annorum requiratur.

4. Suspenditur norma qua testimoniales litterae pro adspirantibus viris petendae sunt iuxta canones 544 § 2 et 545, salva semper obligatione, ex natura rei exorta, omnes utiles notitias quaerendi circa candidatos, qui admittendi sint.

5. Ordinationibus particularibus cuiusque Instituti relinquitur exercitiorum spiritualium temporis determinatio antequam candidati novitiatum incipiant vel novitii vota temporaria nuncupent, de qua in can. 541 et 571 § 3, cauto tamen ut minimum quinque dierum integrorum statuatur et eadem spiritualia exercitia modo convenienti et aptiore peragantur.

6. Testamenti condendi obligatio, quae nunc can. 569 § 3 statuitur circa novitios in Congregatione religiosa ante votorum temporariorum professionem, ad tempus quod immediate vota perpetua praecedit transferri potest.

7. Voluntatis explorationis obligatio, de qua in can. 552, suspenditur.

8. Praescriptum can. 607, quo Antistitae et Ordinarii locorum serio advigilare debent ne religiosae, citra casum necessitatis, singulae extra domum pergant, suspenditur, firmo tamen manente vigilandi onere ne incommoda oriantur.

Summus Pontifex Paulus Pp. VI, in Audientia infrascripto Cardinali Praefecto, die 1 Iulii 1970, concessa, Ordinarii Coetus sententias approbare dignatus est.

Quapropter Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis Saecularibus, praesentis Decreti tenore, praedictas deliberationes publici iuris fieri decernit.

http://www.obrascatolicas.com

Haec autem quae decreta sunt statim vigere incipiunt, neque formula indigent quam executoriam appellant.

Praesentibus valituris donec iuris canonici Codex recognitus vim obtineat.

Contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, die 4 Iunii 1970. –I Card. ANTONIUTTI *Praef.* E. Heston, C. S. C., *a Secr.*

Adn. ANASTASIUS AB UTRECHT in Laurentianum 11 (1970) 308-358; M. CABREROS in Vida rel. 30 (1971) 358-366; J. F. GALLEN in Review for Religious 30 (1971) 420-425; XAV. OCHOA in CpR 52 (1971) 121-148, 211-232; E. F. REGATILLO in Sal terrae 60 (1972) 544-548.

3862

1970 IUN 6.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

ROMANA - NULLITATIS MATRIMONII
BENEFICIUM NOVAE CAUSAE PROPOSITIONIS CONCEDITUR

FACTI SPECIES. 1. Partes in causa, matrimonium canonicum contraxerunt die 16 iunii 1956, ac octo circiter annis elapsis, vir petiit declarationem nullitatis sui matrimonii, ob exclusum ab ipsomet *bonum sacramenti*, a Tribunali primae instantiae, quod sententiam *negativam tulit* die 3 februarii 1965.

Interposita legitima appellatione, in hoc alterum iurisdictionis gradu, novum caput nullitatis additum est, scilicet, *condicio de suscipienda prole a viro apposita et non verificata*. Quapropter dubium, in secunda instantia, ita fuit concordatum: «An constet de matrimonii nullitate in casu ex capite *exclusionis boni sacramenti* ex parte viri, et, tamquam *in prima instantia*, ex capite *conditionis de prole* a viro appositae et non verificatae, seu an sententia Tribunalis primi gradus diei 3 februarii 1965, quoad primum, confirmanda vel infirmanda sit».

Verum etiam in secundo gradu actori data est *negativa* responsio quoad utrumque caput, per iudicialem sententiam diei 10 ianuarii 1967.

Ex primo capite proinde, seu *ob exclusum bonum sacramenti* habetur duplex sententia conformis; ex secundo autem, *ob conditionem de suscipienda prole a viro appositam et non verificatam*, una tantum. Quapropter actor appellavit ad tribunal alterius instantiae, non pro primo capite, sed pro secundo, semel tantum iudicato, et lis concordata fuit sub sueta formula: «An constet de matrimonii nullitate in casu».

Attamen, peracta instructione suppletiva, cl.mi actoris patroni petierunt, propter nova elementa exorta, ut suppletivum dubium concordaretur, quod revera factum est hoc modo: «An concedenda sit *nova causae propositio* quoad conditionem resolutivam a viro appositam; et quatenus affirmative: An constet de nullitate matrimonii ex eodem capite; vel ex capite (iam concordato) conditionis licitae ab actore appositae de capacitate mulieris habendi prolem».

Tribunal vero per sententiam diei 11 iulii 1969, mutata aliquo modo formula praedictae contestationis litis, responsionem *negativam* dedit omnibus concordatis dubiis; et actor, die 3 aprilis 1970, per suum cl.mum patronum recursum interposuit ad H. S. T., expostulans *beneficium novae causae propositionis*.

DECISIO. -Die 6 iunii 1970, in Congressu habito coram Emmo Cardinali Praefecto, proposito recursu a parte actrice in causa de qua supra, interposito ad obtinendam novam causae propositionem post sententiam a S. R. Rota die 11 iulii 1969 latam, decretum est: Novam causae propositionem in casu concedendam esse sive quoad caput exclusionis boni sacramenti ex parte viri, sive quoad caput conditionis de praesenti ab eodem viro appositae.

ADNOTATIONES IN IURE. 2. Sententiae, in causis matrimonialibus, numquam transeunt in rem iudicatam; ideoque ipsae semper retractari poterunt coram tribunali superiori.

Attamen ex duplici sententia conformi in his causis consequitur ut ulterior seu nova propositio haud debeat admitti, nisi novis prolatis iisdemque gravibus argumentis vel documentis. Talia argumenta vel documenta non requiritur ut sint gravissima multoque minus decretoria, hoc est quod peremptorie exigant contrariam decisionem (cfr. cc. 1903, 1989; Instruct. 1936, art. 217) [LE 1347].

Quapropter pro admissione ad novum causae examen, motiva esse debent: a) *praesto*, i.e. in re, in exhibitione recurrentis et non modo in spe; b) *nova*, ita ut nondum fuerint exhibita, aut non examinata, aut minus recte et iuste aestimata; c) *gravia*, quatenus nempe praebeant *fundatam possibilitatem* reformationis sententiarum, quin necessario seu decretorio modo id exigant.

«Inter haec (argumenta nova et gravia) — legimus in una coram Mattioli, diei 13-3-53 — recensentur non modo quae a partibus novissime afferuntur ad roborandas probationes iam allatas seu ad lacunas complendas, v.g. documenta nuper reperta, vel testes praecedentes non inventi, vel quorum scientia antea ignorabatur, etc.; sed et laesiones iuris a tribunalibus hucusque invocatis etiamsi bona fide forte perpetratae in damnum veritatis et iustitiae. Quae quidem laesiones vel rerum substantiam spectare possunt, ubi iudices falsa acceptaverint, vera reiecerint, incongrua seu inepta admiserint, vel simpliciter proceduram, vel utrumque. Nec oportet ad iurisprudentiae normam, ut huiusmodi... reformationem sententiarum quoad meritum omnimoda certitudine exigant. Sufficit e contra *fundata probabilitas denunciati erroris, seu ut non temerarie suspicio exurgat de iustitia non recte administranda*».

ADNOTATIONES IN FACTO. 3. Cl.mus patronus actoris, attenta diversa formula dubiorum in sessione pro litis contestatione et in ipsa novissima sententia, asserit quod «pare sommessamente che ci si trovi di fronte ad un *grosso equivoco*» (p. 6). Et postea prosequitur: «Absit omnino iniuria verbis, ma dalla lettura della sentenza si ha l'impressione che *si sia confuso la conditio de futuro con la intentio adversus bonum sacramenti*» (p. 7).

Claritatis gratia transcribimus, prout ipse patronus facit has diversas formulas.

Formula nel verbale

«An concedenda sit nova causae propositio *quoad conditionem resolutivam a viro appositam*: et quatenus affirmative: An constet de nullitate matrimonii ex eodem capite; vel ex capite (iam concordato) conditionis licitae ab actore appositae de capacitate mulieris habendi prolem».

Formula nella sentenza

«An concedenda sit nova causae propositio *quoad exclusionem boni sacramenti*; et quatenus affirmative: An constet de matrimonii nullitate in casu ob conditionem contra matrimonii indissolubilitatem; vel ob conditionem licitam ab actore positi tam de capacitate mulieris habendi prolem et non verificatam».

Nos autem, hisce in diversis formulis, non invenimus «*un grosso equivoco*». Nec videtur quod in praedicta sententia «si sia confuso la conditio de futuro con la intentio adversus bonum sacramenti».

Difficultas iuxta cl.mum patronum haberetur non in secunda parte formularum sed in prima. Verum iudicio nostro, in prima parte utriusque formulae agitur de eadem re, i.e. *de concedenda vel minus nova causae propositione*, et quidem quoad caput bis iudicatum, scilicet, *ob exclusum bonum sacramenti*. Et non potest esse confusio cum altero capite *ex conditione de futuro* ab actore apposita de capacitate mulieris habendi prolem, nam quaestio est an concedenda sit nova causae propositio; ideo unice ex primo capite, *ob exclusum bonum sacramenti*, iam per duplicem sententiam iudicatum, et non ex secundo capite, quia semel tantum iudicatum, ideo non indigebat beneficio novae propositionis.

Si in prima parte formularum, cum sermo est de capite *ob exclusum bonum sacramenti*, fit sermo etiam de conditione, est quia ipsa exclusio fieri potest etiam per modum conditionis, et tunc, prout iurisprudentia docet, facilius est probatio. In prima parte utriusque formulae agitur proinde *de exclusione boni sacramenti*, forsitan per modum conditionis; in altera vero *de conditione propria de futuro*.

Hoc enim clare apparet ex modo loquendi ipsius sententiae, quae in expositione iuris iam bene distinguit haec duo capita. Primo toto n.4 loquitur de «*exclusione indissolubilitatis* (boni sacramenti) *per conditionem*» quae «irritum facit matrimonium». Et deinde in n. 5 *de matrimonio conditionato*, quod «regitur praescriptis can. 1092».

Similiter IN FACTO, sententia primo considerat caput *exclusionis indissolubilitatis seu boni sacramenti*, respondendo videlicet ad duplex dubium, circa novam propositionem causae et circa meritum (nn. 7 et 8); postea vero examinat alterum caput, *ob conditionem nempe ab actore appositam de capacitate mulieris habendi prolem et non verificatam* (nn. 9, 10, 11).

Nulla ergo confusio, ex hac parte, in supradicta sententia.

4. Verum confusio aliqua quae inveniri potest in ipsa sententia, esset relata ad modum procedendi et solvendi dubia circa concessionem vel minus novae propositionis causae et meritum ipsius.

Evidens est quod prius investigandum est an praesto sint nova et gravia argumenta; et si affirmative, postea proceditur ad novum examen causae. Et hoc ordine in sententia dubia concordata sunt. Sed deinde, in examine horum dubiorum, videtur quod *primo disceptatur de merito causae*, attentis novis argumentis allatis, seu an sententiae praecedentes reformari debeant, vel an constet de nullitate matrimonii; et quia non constat, argumenta allata non sunt nova et gravia pro concedenda nova propositione causae.

Siquidem, in novissima sententia, cum sermo est adhuc de primo dubio, seu an concedenda sit nova causae propositio, legitur: «Fatemur argumenta a cl.mis patronis congesta (pro obtinendo beneficio novae audientiae seu propositionis), *nobis haud paria visa fuisse ad binas conformes sententias* infringendas *contra boni sacramenti exclusionem*. Et *in hanc opinandi atque iudicandi rationem* Patres decreverunt postquam *nova et vetera expenderunt* atque sedula cura inter se contulerunt» (n. 7).

Attamen ut concedatur nova causae propositio, non requiritur quod vis argumentorum novorum talis appareat ut *infringere* valeat binas sententias conformes, seu ut exigat iam ab initio contrariam decisionem, sed sufficit ut praebeat *fundatam possibilitatem* seu *probabilitatem* reformationis sententiarum (cfr. supra n. 2). Si haec possibilitas seu probabilitas adest, propositio novae causae concedenda est; et postea in novo examine causae, disceptatur de valore argumentorum in ordine ad reformationem sententiarum, cuius exitus potest esse negativus; non necessario consequitur, quod admissa causa ad novum examen, binae sententiae conformes reformari debeant.

Ipsa vero sententia videtur loqui, in sensu supra indicato, etiam aliis expressionibus, v.g.: «Neque novi testes vel noviter excussi *valeni destruere* argumenta quae desumuntur e testimoniis conventae eiusque testibus. Illa et isti omnino contradicunt actori quoad conditionem contra matrimonii indissolubilitatem... Haec sunt satis concludentia atque sufficienter demonstrant *sententiam prioris et alterius gradus iure merito respuisse actoris assumptum*» (n. 7). Sed hoc est iam disceptare de merito causae, cum adhuc quaestio sit de argumentis pro admittenda causa ad novam disceptationem.

Sententia proinde videtur confundere argumenta nova et gravia quae requiruntur pro nova propositione causae, cum argumentis seu probationibus requisitis pro reformatione sententiarum; et est res valde diversa, nam possunt esse sufficientia pro concedendo beneficio novae propositionis, minime autem pro reformatione sententiarum. Hoc apparebit ex disceptatione de merito causae postquam ad novum examen admissa fuerit.

5. Relate ad aestimationem argumentorum seu declarationum testium, ex parte sententiae, sequentia animadvertenda sunt.

In Actis certe inveniuntur elementa seu assertiones viri actoris, quae, si vera essent, suum matrimonium redderent nullum. Sed ex altera parte mulier conventa aperte et tenaciter contradicit actori.

Nec desunt testes qui favent intentioni actoris, alii autem potius confirmant assertiones mulieris conventae.

Sententia vero maius pondus tribuit assertionibus conventae et testium ipsi faventibus, quam testibus contrariis et ipsi viro actori. Inter alia, sententia, post citationem horum actoris verborum: «si diceva allora tra noi, che se l'una o l'altra cosa, l'assenza dei figli o la infelicità coniugale si fosse verificata tra noi, si sarebbe cercato di rompere il matrimonio, annullandolo - divorziando», scribit: «Adsunt, utique, testes qui cum depositione actoris *quadrare videntur, sed graviores sunt testes contrarii*» (n. 7).

Non pertinet ad nos ample disserere de valore testium unius vel alterius partis. Certe plures sunt testes qui modo positivo deponunt secundum intentionem actoris (Cfr. Sum. p. 38 ad 6-8; p. 146 2-3; p. 42 ad 6-8; p. 139 ad 2; p. 48 ad 6-12; p. 144 ad 3-5; p. 52 ad 14-16; p. 142 ad 4-6; p. 54 ad 6-12; p. 143 ad 2-3; p. 134 ad 6-12; p. 138 ad 4-5).

Sed pro sententia «graviores sunt testes contrarii», et inter ipsos ab ipsa sententia citantur quatuor. Videamus ergo quid deponant huiusmodi testes. Primus fatetur: «Nelle conversazioni che avvenivano tra noi amici, l'elemento che emergeva più facilmente era il desiderio di prole da parte dell'attore... Era tanta la convinzione di lui che un matrimonio dovesse servire solo allo scopo di avere dei figli, che a volte lasciò intendere che un matrimonio senza prole non fosse da considerare neppure valido». Hoc in loco citato a sententia; et verum est quod huiusmodi verba non manifestant actum positivum voluntatis in matrimonio ineundo, sed nec etiam excludunt, imo illum bene explicare possunt. Non videtur proinde testis contrarius gravis, eo vel magis si consideretur quod in altera declaratione, non citata a sententia, idem testis affirmat: «Il matrimonio non poteva essere senza figli, tanto che egli (actor) riteneva ciò una possibile causa di annullamento. Che pensasse così e così ritenesse, io l'ho appreso da lui stesso... non solo dopo il matrimonio, ma anche prima e con intensità di preoccupazione da parte sua» (Sum. p. 148 ad 4).

Alter testis gravis actori contrarius, tantummodo ait in loco a sententia citato: «Per nessuno dei due giovani tuttavia *a me risultava* (est proinde quaedam opinio) sussistessero motivi che facessero dubitare sulla loro efficienza sessuale in ordine alla procreazione... Il matrimonio quindi scaturì per unanime e pacifica decisione» (Sum. p. 44 ad 9-12). Verum in altera depositione modo magis positivo affirmat: «L'attore diceva... che avrebbe lasciato la donna che non gli avesse dato figli nel matrimonio, perchè per lui un matrimonio simile non aveva senso... Confermo le parole già da me deposte secondo cui l'attore si sarebbe creata la possibilità di formarsi una nuova famiglia... Queste parole riflettono esattamente il pensiero dell'attore il quale diceva chiaramente che per lui un matrimonio senza figli non era valido... Difatti parlava di annullamento nel caso che non avesse avuto figli dal suo matrimonio, e diceva che per questo sarebbe ricorso anche all'estero... Queste idee, l'attore, le esprimeva correntemente ed anche in presenza della attrice, anche prima del matrimonio» (p. 138 s. ad 4-5). Quomodo ergo haec depositio dici potest actori contraria?

Tertius testis actori contrarius iuxta sententiam, ad rem ait: «Il fidanzamento trascorse in modo del tutto normale e i due ragazzi apparivano felici. Pur restando l'attore nelle opinioni già dette sul matrimonio, *non credo* avesse motivo di prevedere che dal suo non dovessero nascere figli. *Io non seppi* di sofferenze di G. negli organi genitali, prima del matrimonio... Il matrimonio fu quindi deciso e preparato in atmosfera di pieno accordo» (p. 51 ad 9-12). Testis ergo in hac re suam opinionem vel ignorantiam manifestat. Postea vero, in altera depositione, in favorem actoris fatetur: «Mio fratello ha contratto matrimonio con G., con la volontà, intenzione e desiderio di avere da lei bambini; se non ne avesse avuti, avrebbe annullato il matrimonio perchè così non lo riteneva valido» (Sum. p. 142 ad 6).

Denique actoris mater, etiam inter testes graviores, actori contrarios, recensitos, deponit: «*Ignoro* tuttavia se queste cose fossero interpretate fin da allora dai due fidanzati come argomento che rendesse incerta una futura maternità di G. Neppure mio figlio mi disse questo, pur continuando a sostenere la sua opinione che un matrimonio senza figli non è un vero matrimonio. Data la facilità con cui mio figlio diceva queste cose, sono certa che gli capitò di riparterle anche davanti a G., così come poterono ascoltarlo gli amici che frequentarono più spesso» (p. 54 ad 9-12). Et in altera depositione, a sententia non citata, testis haec addit: «Confermo che mio figlio ha sempre detto che un matrimonio senza figli era nullo... Le intenzioni di P. dinanzi all'eventualità che gli fossero mancati figli nel matrimonio, erano chiare, e cioè avrebbe fatto l'annullamento di questo matrimonio» (p. 143 ad 2-3).

Non apparet proinde quod huiusmodi testes, et quidem graviores, sint intentioni actoris contrarii.

6. Ipsa declaratio Exc.mi Dñi T. M. diei 15 novembris 1967, suum momentum habet et attente est ponderanda. Ait enim: «sono a conoscenza della causa di nullità di matrimonio, da quando questa era stata *appena iniziata*... Egli (actor) ha sempre insistito nella risposta che per lui il matrimonio non aveva valore né senso senza figli, che voleva figli, aveva bisogno dei figli, e che quella di avere figli *era stata la condizione apposta al suo matrimonio*... So, da quanto ebbe a dimostrarmi il dott. N. (actor), che il sig T. (conventae pater) ha assunto fin da principio e tiene tuttora un atteggiamento persecutorio e di ricatto nei confronti del medesimo dott. N. Tali notizie mi sono state confermate anche da altre persone.

Per quanto concerne la sig.ra V. (conventa), penso che essa sia fondamentalmente buona, ma subisce le ire del padre. Ignoro i motivi dell'atteggiamento del sig. T.: penso peraltro che siano suggeriti soprattutto dall'interesse materiale, in quanto persone degne di fede che mi hanno descritto la posizione lo presentano come uomo venale... Ritengo il dott. N. (actor) di ineccepibile condotta morale e ciò malgrado calunnie sparse ad arte sul conto suo. Lo ritengo inoltre, del tutto degno di fede e immune da contraddizioni o sottintesi mentali. Anche altre persone di notevole elevatura sociale mi hanno parlato sempre ugualmente bene del dott. N., che peraltro, gode ampia stima nell'ambiente della sua professione. Detto questo, ritengo il dott. N. assolutamente incapace di giurare il falso». (Resp. ad 3, 4, 6, 7, 9).

7. Nova ergo inquisitio seu novum causae examen ad investigandum ubinam in casu veritas inveniatur, prae oculis habitis his omnibus quae supra dicta sunt, abs dubio suum influxum habere potest in meritum causae; ideo existimamus in casu obtentam fuisse illam *probabilitatem* seu *fundatam possibilitatem*, quae *sufficiens est ad novam causae propositionem admittendam*, saltem quoad caput *ob exclusum bonum sacramenti*.

Dicimus saltem quoad exclusum bonum sacramenti, nam licet ea quae dicta sunt magis directe respiciant hoc primum caput, nonnulla applicari quoque possunt ad alterum de conditione ab actore apposita et non verificata, nunc iam bis iudicatum.

Deinde argumentum pro concessione beneficii novae propositionis causae, etiam quoad alterum caput, haberi potest ex eo quod sententia magnam vim tribuit, pro responsione *negativa*, facto quod scilicet actor «fundatum dubium de incapacitate conventae generandae prolis non habuit». Ideo «quomodo actor potuisset consensum coartare per conditionem, si abfuerit causa sufficiens assertae conditionis?» (n. 11).

Verum hoc certe tenendum est: virum actorem quam maxime desiderare, et in magna aestimatione habere procreationem prolis, adeo ut semel atque iterum iam ante matrimonium ipse curavit de examine mulieris ex parte medicorum: «Fui io stesso a spingere i suoi genitori a farla visitare per sottrarla a quelle sofferenze, ma anche perchè *a me premeva moltissimo sapere se la ragazza fosse in regola nell'apparato genitale*. Temevo infatti che le sue sofferenze, potessero essere inizio di sterilità» (Sum. p. 16 ad 6). Assertiones vero medicorum etiam si sensu positivo factae — non tamen omne dubium absolute exclusum, nam unus ait: «non facile raggiungibile una maternità da parte di G.» — eidem viro actori, non dabant quamdam «*serena certezza*», tutt'al più può passare se intesa «*una buona speranza*», ma nulla più» (Sum. p. 121 ad 12).

De cetero, pro probatione defectus huius dubii ex parte actoris, excepta confessione mulieris conventae, testes in sententia citati utuntur verbis: «che io sappia», «non lo ascoltai», «a mio avviso», «non credo», «ignoro tuttavia», quae quidem non sunt depositiones categoricae, sed potius opinionem manifestant.

* Apoll. 43 (1970) 456-465.

3863

1970 IUN 6.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

ROMANA - NULLITATIS MATRIMONII
NOVAE CAUSAE PROPOSITIONIS

FACTI SPECIES. - Paula, actrix in causa, a tribunali Ecclesiastico Regionali petiit declarationem nullitatis sui ma-

http://www.obrascatolicas.com

trimonii, contracti cum Alexandro ob vim et metum sibi a parentibus iniuste incussum, quod Tribunal, lite concordata sub formula dubii «an constet de nullitate matrimonii ob vim et metum a parentibus actrici iniuste incussum, in casu», sententiam tulit negativam, seu non constare de nullitate matrimonii in casu. Quam sententiam Tribunal Appellationis Vicariatus Urbis confirmavit.

Nihilominus mulier petiit a Decano S. R. Rotae novam causae propositionem, asserens nonnullos testes precedenter numquam excussos fuisse et adducens documenta valida ex quibus constat unum saltem testem in primo iudicorum gradu plenam veritatem non dixisse.

S. R. Rota instantiam pro nova causae propositione relecit eo quod argumenta ab eadem muliere adducta nova non essent.

Contra hoc Decretum rotale Patronus actricis recursum interposuit apud Sectionem Primam S. T. Signaturae Apostolicae quo petiit «che il Decreto rotale sia riformato e che codesto S. Tribunale si compiaccia di concedere il 'beneficium novi examinis' trattenendo, possibilmente, la causa anche per l'esame del merito». Insuper idem Patronus rogavit «che siano interrogati alcuni testi, riferendosi a quanto esposto nel suo sopracitato ricorso per quanto concerne il merito della causa».

Signatura Apostolica instantiam actricis parti conventae notam fecit eamque rogavit ut sibi Procuratorem eligeret, intra mensem, et insimul ut scripto diceret «se sta per la nullità o per la validità del matrimonio in questione e, nel caso che non possa o non voglia scegliersi un Procuratore, se preferisce rimettersi alla giustizia del Tribunale».

Pars conventa declaravit: «Il sottoscritto rimette per iscritto che non intende nominare Procuratore; dò un parere favorevole per la nullità del matrimonio e mi rimetto alla giustizia del Tribunale quanto la Paola (actrix in causa) chiede per la nullità del matrimonio».

ANIMADVERSIO—In recursu Signaturae Apostolicae a Patrono actricis exhibito iure meritoque affirmatur exitum negativum causae adscribendum esse:

a) «da un lato, al comportamento processuale dell'Alessandro (pars conventa), dettato solo da un manifesto senso di orgoglio e da un profondo rancore per Paola (pars actrix)»;

b) «d'altra parte, ad una non felice verbalizzazione delle deposizioni dei testi, persone tutte di scarsissima cultura ed estremamente semplici»;

c) et quidem maxime, «d'altro canto, ha certo nociuto all'infelice esito della causa, la mancata deposizione dei testi particolarmente importanti, che a suo tempo non furono citati o rifiutarono di deporre».

Ex supplemento instructoriae rursus peracto constat depositiones testium, iterum excussorum, continere argumenta nova et gravissima quae probant gravitatem vis et metus actrici a parentibus iniuste incussi, praesertim a patre, qui omnino voluit celebrationem huius matrimonii, et quidem contra explicitam voluntatem filiae.

DECISIO. - Die 6 iunii 1970 in Congressu habito coram Emo Cardinali Praefecto, proposito recursu ab actrice, in causa de qua supra, interposito adversus Decretum a S. R. Rota die 16 octobris 1969 latum, quo nempe denegabatur nova causae propositio, decretum est: *Novam causae propositionem concedendam esse in casu.*

* Apoll. 43 (1970) 511-513. Adn. O. ROBLEDA in PrM 81 (1972) 91-92.

3864

1970 IUN 8.-SC RELIGIOSORUM, NORMAE. PART.*

NORMAE CIRCA HABITUM A NOVITIIS ALIISQUE AD VITAM RELIGIOSAM CANDIDATIS INDUENDUM, ET CIRCA TEMPUS RITUMQUE EIUSDEM VESTITIONIS

Roma, 8 junio 1970

Reverendísimo Padre: Llegó su carta del 9 de mayo pasado en la cual suplicaba a esta Sagrada Congregación orientaciones sobre el hábito que han de vestir las novicias.

Sobre este asunto le puedo asegurar que:

1. El nuevo *Ordo professionis religiosae* [LE 3826] no podía señalar —y en efecto, no ha señalado— normas sobre el gobierno y la disciplina de los Institutos religiosos porque todo ello es exclusiva competencia de este Sagrado Dicasterio. Por lo que atañe al hábito, el susodicho *Ordo* se limita a afirmar que el comienzo del noviciado se efectúa de manera sencilla y privadamente, y que el hábito religioso se viste durante el rito que acompaña a la primera emisión de los votos religiosos.

2. La Sagrada Congregación para los Religiosos e Institutos Seculares —única competente en esta materia— ha especificado sobre el n. 33 de la Instrucción *Renovationis causam* [LE 3707], que pertenece al Capítulo General de cada Instituto Religioso determinar el hábito que deberán vestir los novicios y los demás candidatos a la vida religiosa.

Aunque, sin embargo, sea aconsejable para las novicias un hábito distinto, todavía no existe ninguna obligación en tal sentido, puesto que pertenece a los Capítulos Generales legislar sobre esta materia.

Aprovecho gustoso la ocasión para confirmarme con sentimientos de religioso obsequio, de V. R. devotísimo en el Señor.—E. HESTON, C. S. C., *Secretario.* D. M. HUOT, S. M. M., *Subsecretario.*

* Asistenti ecclesiastico pro Monialibus in Hispania, Prot. N. S. R. 5893/69: Vida rel. 29 (1970) 100.

3865

1970 IUN 9.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

DE ERECTIONE TRIBUNALIS INTERRITUALIS SECUNDAE INSTANTIAE

STATUS QUAESTIONIS. - Vir conventus in causa separationis a muliere promota, intendit appellare contra sententiam Tribunalis interritualis primae instantiae in Iran ad superius tribunal. Quod cum desit, Pro-Nuntius Apostolicus, commendante Praeside praedicti Tribunalis Interritualis, a Sacra Congregatione pro Ecclesiis Orientalibus petiit ut nominare velit tres iudices ad praesentem causam in gradu appellationis cognoscendam, indicans «ad hoc» nomina presbyterorum qui munere iudicum Tribunalis fungi possint.

Sacra autem Congregatio pro Ecclesiis Orientalibus petitionem ratione competentiae huic S. Tribunali transmisit, atque declaravit se exceptionem adversus praedictos clericos ad tribunal constituendum propositos nullam habere.

ANNOTATIONES IN IURE.—1. *De competentia Signaturae Apostolicae.* Constitutio Ap. «*Regimini Ecclesiae Universae*» [LE 3588] diei 15 augusti 1967 integrum tribuit Supremo Tribunali Signaturae Apostolicae invigilandi munus in cuncta Tribunalia Ecclesiastica sive dioecesana sive regionalia aut interregionalia necnon interritualia, idque pro munere suo consulendi, ad normam legum, rectae administrationi iustitiae. Idcirco plurima quae ab Officio Vigilantiae, olim apud S. C. de disciplina Sacramentorum erecto, exercebantur circa Tribunalia regionalia de causis matrimonialibus, Signaturae Apostolicae competentiam ingrediuntur (Const. cit. n. 105). Ideo, vi potestatis administrativae, forum iudiciale respicientis, ad Sectionem Primam Signaturae Apostolicae etiam pertinet erectionem curare Tribunalium regionalium vel interregionalium aut interritualium (cf. art. 18, n. 6 Normae Speciales).

2. *De institutione tribunalis interritualis.* A) Litterae Apostolicae «*Sollicitudinem Nostram*» Motu Proprio datae «*De iudiciis*» pro Ecclesiis Orientalibus [LE 2098] canone 39 statuunt normas *de constituendo tribunali interrituali ordinario primae instantiae.*

B) Quoad vero tribunal *ordinarium secundae et tertiae instantiae*, eaedem Litterae Apostolicae haec praescribunt: «A tribunali unico plurium rituum, de quo in can. 39 *appellatio fieri debet ad tribunal designatum a Patriarchis* partium diversi ritus in causa» (*Sollicit. Nostram*, c. 72 § 1, 6).

Ratio praescripti huius canonis est quod causae, quae huic tribunali subiiciuntur, ad diversos ritus pertinere ac proinde mixti ritus esse possunt.

Cum autem Sedes Apostolica unica sit super-ritualis auctoritas, Patriarcharum diversi ritus, quorum interest, est tribunal interrituale appellationis concorditer designare.

Si vero propter rationes practicas constitutio tribunalis inter-ritualis ordinarii appellationis difficilis evadat, *extraordinarium ad hoc*, scil. ad determinatam causam cognoscendam, a Patriarchis quorum interest vel etiam, si casus ferat, ab ipsa Signatura Apostolica designandum est, uti supra, sub n. 1, dictum est.

3. *De constitutione tribunalis in causis matrimonialibus.* A) Iuxta *CIC* de re matrimoniali, tribunal in causis de vinculi validitate constituitur tribus iudicibus collegialiter procedentibus (c. 1576, § 1, 1), *unico vero iudice*, si agitur de *separatione* coniugum vel declaratione status liberi (c. 1966).

In iure autem canonico *orientali* (CICO), «reprobata contraria consuetudine, tribunali collegiali *trium iudicum* reservantur: *a)* causae contentiosae; *b)* de vinculo matrimonii, coniugum; *d)* de statu personarum...» (*Sollicitudinem Nostram*, c. 46 § 1, 1).

B) «Tribunal appellationis eodem modo quo tribunal primae instantiae constitui debet...» (ibid. c. 75).

C) Litterae Apostolicae «*Sollicitudinem Nostram*» *omittunt consilium* canonis 1578 CIC, qui edicit Ordinarium semper

posse tribunali per se ipsum praesse (exceptis causis de quibus in can. 37 § 2 CICO; CIC 1572 § 2), sed eidem *commendat* ut iudicium Officiali relinquat.

DECISIO. - In Congressu habito die 9 iunii 1970, propositis precibus a Praeside Tribunalis Iraniani interritualis primae instantiae ad obtinendam constitutionem Tribunalis secundae instantiae, quod iudicare possit appellationem a viro interpositam adversus sententiam Tribunalis primae instantiae in causa de qua supra, decretum est: «*Consulendum SSmo pro constitutione Tribunalis secundae instantiae in casu.* Ad Tribunal constituendum proponuntur: Excmus Dños T., Praeses, et RR. DD. P. et S. uti Iudices. Promotor Iustitiae ac ceteri ministri Tribunalis a Praeside eligantur».

SSmus autem D. N. Paulus divina providentia PP. VI, in audientia Emo Cardinali Praefecto H. S. T., die 3 iulii 1970 facta, gratiam concedere dignatus est iuxta votum Signaturae Apostolicae.

* Apoll. 43 (1970) 513-516. Adn. O. ROBLEDA in PrM 81 (1973) 93-94.

3866

1970 IUN 9.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

CURIEN. — NULLITATIS MATRIMONII — DE RECURSU CONTRA ADVOCATUM IMMODICUM HONORARIUM EXIGENTEM

DECISIO—Die 9 iunii 1970 in Congressu habito coram Emo Cardinali Praefecto propositus est recursus a Dña A., actrice in causa de qua supra, die 8 decembris 1969 missus adversus suum patronum, Dñum Adv. N. N.

Perpensis omnibus informationibus in casu collectis, decretum est:

1. Adv. N. N., attenta eiusdem gravi responsabilitate, restituat actrici summam lib. it. X quam illegitime sibi tribuit.
2. Tribunal determinet honoraria debita Patrono N. N. pro impenso labore.
3. Idem adv. N. N., suspendatur ab exercito professionis suae apud Tribunalia ecclesiastica ad tres menses (can. 1665-1666).

Praesens decretum publicetur ad valvas Tribunalis.

* Apoll. 43 (1970) 520. Adn. O. ROBLEDA in PrM 81 (1972) 94-95.

3867

1970 IUN 9.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

DIOECESIS A. - IURIUM
DE PROVISIONE PAROCHI RENUNTIANTIS

FACTI SPECIES - Litteris diei 16 iulii 1965 Ordinarius dioecesis A. Sempronium parochum paterne invitavit ut paroeciae renuntiaret. Iisdem litteris eum certiorem fecit de futura provisione circa eum facta: «Je sais que vous ne vous attendez pas à la proposition d'une autre paroisse; je vous assure plutôt le versement mensuel de prestations équivalentes à celles qui seront votées cet automne par les prêtres lors de la constitution des règlements de la Caisse Ecclésiastique. Le diocèse vous commencera ces versements à partir de la fin de votre mandat».

Sempronius statim invitationi obsecundavit, gratias pro futura provisione persolvit, die 15 augusti 1965 paroeciam dimisit et pensionem statutam primo a dioecesi, deinde ab Instituto dioecesano «Caisse Ecclésiastique» accepit. At mense sept. 1966, Consilium administrationis Instituti audivit Sempronium cappellaniam cum lauto stipendio in aliena dioecesi iam obtinuisse; ideo, attento Regulamenti praescripto, finem fecit solvendae pensioni. Sed post tres menses, amisso munere cappellani, Institutum iterum ei pensionem erogavit.

Interim tamen Sempronius Ordinario loci declaravit se nullam cum Instituto dioecesano necessitudinem habere, quod dioecesis debeat ei ex pacto et convento pensionem continuam seu perpetuam usque ad mortem dare, nulla habita ratione suae condicionis oeconomicae vel officiorum seu munerum bene compensatorum, quae in aliena dioecesi obtinere potuerit. «C'est un contract entre nous deux, qui me donne un droit naturel au versement de $ 100 mensuel».

Haud semel Ordinarius loci rationes uno vel alio modo expositas examinavit ac relecit. Ideo Sempronius die 20 augusti 1968 recursum interposuit ad Congr. pro Clericis. Attente perpensis rationibus ab utraque parte adductis, Congr. pro Clericis suas fecit rationes ab Ordinario loci allatas, et die 30 nov. 1968 recursum reicit. Adversus hanc decisionem Sempronius recursum interposuit ad Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal, et quidem ob triplicem legis violationem: quod nempe Ordinarius loci iniuste transcripsisset onus reddendae pensionis a dioecesi in Institutum «Caisse Ecclésiastique» pro sustentatione presbyterorum qui nullam operam in dioecesi praestant; iniuste pensionis erogationem per tres menses intermisisset et, denique, pactum seu contractum cum ipso initum violasset.

ANIMADVERSIONES IN IURE—Attento praescripto can. 2161 § 2, qui remittit ad praescriptum can. 2154, parocho renuntianti post iuridicam invitationem, Ordinarius loci debet pro viribus consulere «sive translatione ad aliam paroeciam, vel assignatione alius officii aut beneficii, si ad haec idoneus sit, sive pensione, prout casus ferat et adiuncta permittant»; aliis verbis Ordinarius loci prae oculis habere debet sive indolem causarum invitationis ad renuntiandum, sive condicionem moralem et oeconomicam ipsius renuntiantis et media de quibus dioecesis actu disponere potest.

Parochus renuntians strictum ius non habet ut sibi determinato modo provideatur, vel distincto a modo quo aliis sacerdotibus eiusdem condicionis in dioecesi providetur, quia ad Ordinarium pertinet determinare modum provisionis. Immo, si parochus renuntians aliunde sibi sufficienter providere potest, Ordinarius stricte non tenetur pensionem in eius favorem constituere, vel alio modo providere cum gravi incommodo (Cfr. SUAREZ E., *De parochorum remotione*, Neapoli 1959, n. 73; M. A CORONATA, *Institutiones iuris canonici, III De processibus*, Taurini 1962, n. 1593).

Si provisio fiat per pensionem, haec constitui potest ex diversis fontibus, veluti ex aliis beneficiis vel ex massa bonorum communi, qua valeat Episcopus huic obligationi satisfacere, vel ex cumulo aliquo in dioecesi pro similibus necessitatibus constituto. Conc. Vaticanum II proponit ut, attentis legibus ecclesiasticis et civilibus, habeantur Instituta dioecesana, quibus, sub vigilantia Hierarchiae, satis provideatur debitae sustentationi presbyterorum qui infirmitate, invaliditate, senectute laborent, vel quolibet alio impedimento detineantur, vel non idonei ab Ordinario habeantur ad officia vel alia munera in dioecesi explenda (Decretum *Presbyterorum Ordinis*, n. 21) [LE 3365].

Ordinarius loci potest parochum invitare ut renuntiet et postea, facta et acceptata renuntiatione, de congrua sustentatione agere; sed in ipsa invitatione ad renuntiandum potest novam provisionem parocho concedendam proponere et indicare, si expediens iudicaverit (can. 2155). Si enim ab initio proponitur futura provisio, «facile fieri poterit ut parochus, de sua culpa vel inidoneitate conscius, statim invitationi consentiat et sine ulteriore processu renuntiet» (WERNZ-VIDAL, *Ius canonicum*, VI *De processibus*, Romae 1927, n. 761). Hoc in casu tamen, ut scite cavebat Decretum Congr. Consistorialis *Maxima cura* d. 20 augusti 1910, can. 28 § 3, quaestio de futura provisione non debet commisceri cum quaestione praesenti de renuntiatione; licet enim parochus statim paroeciae renuntiet et propositam provisionem acceptet, agitur semper de duabus quaestionibus omnino distinctis et independentibus.

Consequenter, si in ipsa invitatione ad renuntiandum Ordinarius proponat pensionem, hoc non habet rationem premii seu liberalitatis, sed rationem medii necessarii ad congruam renuntiantis sustentationem. Nec potest parochus renuntiare sub condicione, quia Summus Pontifex abrogavit canonem 2150 § 3 (MP *Ecclesiae Sanctae*, n. 20 § 1). Quam ob rem pactum seu contractus inter Ordinarium et parochum renuntiantem hac de re ex iuris praescripto excluditur. Nec potest Ordinarius loci dioecesim vel Institutum dioecesanum obligare ut parocho renuntianti solvat usque ad mortem determinatam pensionem quae erogatur solummodo sacerdotibus a quolibet munere solutis, etiamsi renuntians aliunde habeat media necessaria ad congruam sustentationem.

ANIMADVERSIONES IN FACTO—Ordinarius dioecesis N. praescripta cann. 2154 et 2161 § 3 adamussim servavit. Plures et graves causae exigebant remotionem Sempronii, qui semel atque iterum remotus fuerat ab aliis paroeciis. Ideo Ordinarius non poterat in casu providere per translationem ad aliam paroeciam aut per assignationem alius officii vel muneris ecclesiastici in sua dioecesi; proposuit pensionem, secundum mensuram a Consilio presbyterali statutam pro omnibus sacerdotibus dioecesis, qui vacationem muneris accipiebant ratione aetatis, infirmitatis vel alius impedimenti, nec poterant aliunde sibi providere pro congrua sustentatione, et membra Instituti «Caisse Ecclésiastique» *de facto* declarabantur.

Ex alia parte parochus Sempronius probe conoscebat quod, usque ad constitutionem Instituti dioecesani et approbationem Regulamenti, ipsa dioecesis pensiones erogavisset. Hoc haud obscure etiam Ordinarius declaravit in litteris, quibus eum ad renuntiandum invitavit et pensionem proposuit. Ideo actum est de praetenta prima legis violatione.

Praeterea Sempronius sciebat pensionis erogationem esse conditionatam, idest dependentem a condicione oeconomica eorum qui de facto erant membra Instituti. Quoties unus vel alius sacerdos, a muneribus dioecesanis solutus, aliunde media pro sua sustentatione obtinuisset, Institutum iuste pensionis erogationem intermittebat. Ideo etiam secunda legis violatio evanescit.

http://www.obrascatolicas.com

Verum est quod nomine legis non solum Codicis praescriptum intellegatur, sed etiam pacta conventa seu contractus, ut habet Regula Iuris 185 in VI: «Contractus ex conventione legem accipere dignoscuntur»; quod et Signatura Apostolica admisit (Dec. d. 6 aprilis 1920. AAS. 1920, p. 257) [LE 265]. Sed ex una parte in casu non poterat inter Ordinarium loci et parochum Sempronium contractus iniri, vi cuius dioecesis deberet solvere pensionem continuam usque ad mortem Sempronii, non quidem pro eius congrua sustentatione, sed pro ipsa renuntiatione; ex alia parte, invitatio ad renuntiandum et quaestio de provisione futura, ut in iure dictum est, non possunt commisceri neque considerari ut duorum in idem placitum consensus contra Iuris praescripta; eo vel magis quod, in casu, laederet iura ab aliis membris de facto acquisita. Quam ob rem etiam tertia legis violatio admitti nequit.

Decisio. - In Congressu diei 9 Iunii 1970 decretum est: *Recursum non esse admittendum ad disceptationem.*

* Ap oll. 43 (1970) 528-530.

3868

1970 IUN 11.-SC CULTUS DIVINI, RESPONSUM. PART.*

Circa obligationem sequendi normas Conferentiae episcopalis in materia liturgica

Dubia—1. Un prêtre peut-il célébrer la messe en latin pour les fidèles qui le demandent, en vertu des «règles pratiques» rappelées par le Saint-Père dans son discours à l'audience générale du 26 novembre 1969, quelles que soient les dispositions générales de la Conférence épiscopale ou de l'Ordinaire du lieu?

2. La faculté concédée par le Saint-Père d'utiliser jusqu'au 28 novembre 1971 l'ancien Ordo dit de saint Pie V, est-elle applicable directement, sans qu'il soit nécessaire de demander la permission à l'ordinaire du lieu?

Resp.—*Révérend Père*, Nous avons examiné vos questions et nous vous répondons de la manière suivante:

A la première question: un prêtre, quand il célèbre la messe «cum populo», doit se conformer aux dispositions de la Conférence épiscopale et de l'Ordinaire du lieu.

A la deuxième question: la faculté accordée par le Saint-Père d'utiliser l'ancien «Ordo» dit de saint Pie V est applicable sans qu'il soit nécessaire de demander la permission, seulement pour les messes «sine populo», jusqu'au 28 novembre 1971.

Veuillez croire, Révérend Père, à mes sentiments respectueux. Rome, 11 Juin 1970.—A. Bugnini, *secrétaire*.

* Cuidam monacho O. S. B.: Doc. Cath. 67 (1970) 716.

3869

1970 IUN 13.-SECRETARIA STATUS, NOTIFICATIO. PART.*

Auctoritas civilis nequit introducere divortium in Italia quoad matrimonia canonica, inviolato manente Concordato cum Sede Apostolica

Con nota datata il 30 maggio 1970 il Governo Italiano, in risposta alle Note della Santa Sede nn. 5902-66 del 22 agosto 1966 [LE 3460], 1180-67 del 16 febbraio 1967 [LE 3533], e 735 del 30 gennaio 1970 [LE 3821], ha ampiamente esposto la tesi che deve ritenersi alla base della posizione assunta dalla maggioranza della Camera dei Deputati italiana in merito alla questione se il progetto di legge per l'introduzione di alcuni casi di scioglimento di matrimonio, estendendo, con l'art. 2, la possibilità di togliere, nei casi indicati, gli effetti civili al matrimonio celebrato dinanzi al sacerdote cattolico e trascritto a norma del Concordato, sia o no incompatibile con il disposto dell'art. 34 del Concordato medesimo: posizione che, in contrasto con quella esposta e confermata dalla Santa Sede nelle Note su ricordate, nega tale incompatibilità.

Converrà in proposito osservare che l'atteggiamento della Santa Sede non ha certo potuto mai dar luogo a dubbi o incertezze, sia quanto al merito della questione, sia quanto alle attese di una esauriente risposta da parte dello Stato Italiano. Se essa, infatti, per diverso tempo si astenne dall'insistere nelle sue richieste, fu perchè nel frattempo era intervenuta, da parte italiana, una iniziativa tendente ad avviare contatti con la Santa Sede in vista della possibile revisione di talune clausole del Concordato: iniziativa che aveva trovato consenziente la Santa Sede stessa, come fu ufficialmente da essa comunicato al Governo Italiano. Stante tale iniziativa, concretatasi poi, da parte italiana, nella costituzione di una Commissione ministeriale incaricata di un previo esame dell'intera materia, nella quale era difficile supporre che non fosse compresa anche quella matrimoniale, la Santa Sede poteva fondatamente ritenere che, nel frattempo, non sarebbero intervenute decisioni dirette a disporre unilateralmente su di un punto di tanta importanza e in merito al quale la Santa Sede, come Parte contraente del Concordato, aveva già fatto ufficialmente conoscere la propria contraria posizione.

Avutosi il voto della Camera dei Deputati, e iniziatosi il corrispondente *iter* presso il Senato, la Santa Sede si trovò invece nella necessità di compiere un altro passo formale presso il Governo.

La nota del Governo Italiano distingue appropriatamente i due aspetti della controversia. Il primo di essi è «quello precisamente sul quale verte la divergenza di vedute tra le due Parti» e concerne la interpretazione dell'art. 34 del Concordato. Il secondo riguarda l'applicazione del disposto dell'art. 44 del Concordato medesimo, ai fini di procedere «di comune intelligenza ad una amichevole soluzione» della difficoltà sorta dall'accennata divergenza di vedute.

È appunto in applicazione del citato art. 44 che si sono concordati gli incontri fra le due Parti.

La Santa Sede non può che prenderne atto con compiacimento, vedendo riconosciuto — con il riconoscimento dell'invocabilità dell'articolo in questione — innanzi tutto il legittimo fondamento dei suoi interventi, con i quali Essa non ha mai inteso interferire, in alcun modo, in cosa che spetti esclusivamente alla sovranità italiana, ma solo fare debitamente presente allo Stato Italiano la sua ferma convinzione, basata su argomenti che alla Santa Sede sono apparsi incontrovertibili sin dall'inizio, che la disposizione dell'art. 2 del menzionato progetto di legge avrebbe, se approvata, leso una norma del Concordato. Il che avrebbe posto la Santa Sede di fronte al doloroso dovere di elevare la propria protesta: tanto più che trattasi, nel caso, di materia che essa ha sempre considerato fra le più importanti e fondamentali di quel Patto.

Della riconosciuta applicabilità dell'art. 44 nel caso presente, la Santa Sede ha preso atto con compiacimento anche perchè confida che il leale e volonteroso sforzo che esso suppone e richiede possa realmente far superare le diversità di interpretazione circa l'art. 34, mettendo in debita luce l'esatto significato e la vera portata di quest'ultimo.

Con particolare attenzione, e con intento di piena oggettività, la Santa Sede ha per tale motivo fatto oggetto del suo esame l'esposto presentato dal Governo Italiano.

Essa si fa ora dovere di manifestare a sua volta con l'acclusa contromemoria, conformemente alle intese stabilite e nello spirito del ricordato art. 44, il proprio pensiero al riguardo. E lo fa, in primo luogo, cercando di enucleare le ragioni che già ha addotte a sostegno della propria interpretazione dell'art. 34 del Concordato (ragioni sulle quali il carattere stesso delle Note inviate in precedenza non aveva consentito di diffondersi), e prendendo poi in esame quelle avanzate nella nota italiana.

Lo scrupolo di non lasciare, possibilmente, senza considerazione nessuno degli argomenti in essa addotti spiega l'ampiezza, della presente contromemoria. La quale intende mantenersi strettamente — come ha fatto la nota italiana — sul piano delle enunciazioni e valutazioni giuridiche, nel riaffermato pieno rispetto della sovranità dello Stato Italiano, ma insieme nel convincimento di rendere omaggio proprio a questa sovranità, oltre che di tutelare il buon diritto della Santa Sede, procurando di mettere in esatta luce quanto lo Stato Italiano ha con sovrana volontà accettato e stabilito nel Concordato stipulato con la Santa Sede e solennemente confermato poi, per proprio conto, nella sua Costituzione.

Prima di passare ad esporre le proprie argomentazioni, la Santa Sede vorrebbe sottolineare che queste si riferiranno esclusivamente al problema dell'esatta interpretazione dell'art. 34 del Concordato, in relazione al menzionato progetto di legge in discussione presso il Parlamento Italiano. Esula pertanto completamente dall'oggetto della presente nota ogni accenno al problema del divorzio in se stesso: in merito al quale sono ben note la dottrina della Chiesa Cattolica e la posizione della Santa Sede. Essa anche in questa occasione non può che confermarle.

Dal Vaticano, 13 giugno 1970.

* Ad Legatum Italiae penes Sedem Apostolicam: Il Dir. eccl. 81 (1970) 193-194. «Pro-memoria» a Secretaria Status allegatam vide apud Il Dir. eccl. 81 (1970) 194-206.

3870

1970 IUN 13.-SC RELIGIOSORUM, RESPONSUM. PART.*

Moniales novas formas vitae contemplativae introducere volentes, quae clausuram Instructionis «Venite seorsum» contradicunt, suadentur ut vota solemnia derelinquant

Rom, 13 June, 1970.

Your Eminence, It is in a spirit of deep gratitude that I reply to your letter of June 5, thanking Your Eminence not only for your correspondence of that date and the information accompanying it, but particularly for the dedicated spirit with which you are so splendidly serving and

supporting the interests of contemplative nuns in the Unites States.

The letters of request and inquiry being received by Your Eminence from contemplatives is clearly indicative of the great confidence these good sisters are placing in you.

This Sacred Congregation also appreciates your delicate position, particularly at this time, when certain difficult situations are developing in some monasteries due to the fact that a few nuns are opposed to the cloister in the sense of the Instruction *Venite seorsum* [LE 3779].

In order that there may be no misinterpretation of the statement of the Cardinal Prefect of this Sacred Congregation in his letter of January 2, that those in opposition to the Norms attached to the Instructions «... may develop another kind of religious life, leaving their traditional canonical form of papal cloister», we wish to clarify briefly for Your Eminence the three questions which you raised in your recent letter.

a) The development of some other form of contemplative life not in conformity with the ideals and norms set forth in *Venite seorsum* may not be done within any presently existing community.

b) If a new form of the contemplative life is desired and sought, the establishment of a totally new community without any relationship whatever to any existing contemplative community is expected and required.

c) The proper procedure to be followed by nuns who wish to experiment with new forms of contemplative life not in conformity with the Instruction *Venite seorsum* and its norms is to petition the Sacred Congregation for Religious for dispensation from their vows and subsequently, to request of the Ordinary in whose diocese they would hope to initiate their experiment permission to establish themselves in his diocese and under his jurisdiction, launching their new foundation as a Pious Union.

It is the mind of this Sacred Congregation that authentic contemplative life, the glory of the Church for centuries, can be maintained at it holiest only with such prudent and careful precautions. At the same time we are confident that, in this same way, what might be prompted by the Spirit of God in these times will thereby not be suppressed or lost.

Availingimyself of this opportunity to express to Your Eminence my deepest gratitude and prayerful good wishes, I remain Faithfully yours in Christ.—E. Heston, *Secr.*

* Ordinario S. Ludovici, Prot. N. S. R. 4821/68; e documento originali. Adn. Vie consacrée 43 (1971) 218.

3871

1970 IUN 17.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

Impedimentum cognationis spiritualis datur inter baptizatum in secta anglicana et eiusdem matrinam etiam anglicanam; et causa nullitatis ex hoc capite proposita ad modum casus excepti definiri potest

Casus—Carol C., a baptized Anglican, and Ronald B., then unbaptized, presented themselves to an Anglican clergyman to arrange a marriage. The clergyman invited Ronald B. to receive Baptism before the marriage. Approximately one month prior to the marriage, Ronald B. received Baptism at the hands of the Anglican clergyman, and Carol C. acted as sponsor. Subsequently, Carol C. and Ronald B. were married according to the rite of the Anglican Communion.

In time, Ronald B. and Carol C. were divorced. Presently, Ronald B. wishes to marry, according to due canonical form if this be possible, a Catholic girl, Barbara E. The matter has come to the attention of this Tribunal. The question has arisen whether the diriment impediment of spiritual relationship may have impugned the validity of the marriage between Ronald B. and Carol C.

On 17 January 1957, a dubium was proposed by the Most Reverend Ordinary of this Diocese of Fall River to the (then) Holy Office involving a matrimonial case with similar circumstances of fact. On 28 May 1958, the (then) Holy Office responded, in Protocol Number 225-57m, that the marriage then in question could not be declared null under the heading of spiritual relationship.

Inquiry is now respectfully made whether the principles and interpretation of law upon which the *dubium* in the previous parallel cause was resolved presently retain their force, or, whether this Tribunal may conscientiously and competently pursue an investigation of the instant case according to the summary procedure outlined in Canon 1990 whith a view to the possible declaration that the marriage of Carol C. and Ronald B. was null on account of the existence of the diriment impediment of spiritual relationship.

Decisio—Congressus habitus coram Emo Cardinali Praefecto, proposito quaesito a Tribunali Riveroromensis proposito, nempe: An matrimonium de quo supra inter duos acatholicos initum in Ecclesia Anglicana impugnari possit, et quidem processu summario, ex capite cognationis spiritualis, cum mulier functa sit munere matrinae in baptismate anglicano viri, respondit: «*Matrimonium in casu impugnari posse ex capite impedimenti cognationis spiritualis et causam pertractari servato canone* 1990.».—Joannes M. Pinna, *Secretarius*.

* Riveroromen, Nullitatis matrimonii, dec. 17 iun 1970, Prot. N. 357/70 V. T.: Jurist 31 (1971) 524. Adn. TH. J. HARRINGTON in Jurist 31 (1971) 522-525.

3872

1970 IUN 19.-S. PAENITENTIARIA, RESCRIPTUM. PART.*

Facultas datur delegandi confessarios ad absolvendum pro utroque foro a censuris propter apostasiam, haeresim et schisma incursis

Preces —*Beatissime Pater*, Julius Card. Döpfner, Archiepiscopus Monacensis et Praeses Conferentiae Episcoporum Germaniae, petit prorogationem Indulti Sacrae Paenitentiariae Apostolicae postremo die 7 martii 1965 (Prot. N. 232/65) ad quinquennium prorogati, quo licet Ordinariis locorum Germaniae confessarios delegare ad absolvendum paenitentes pro utroque foro a censuris propter apostasiam, haeresim et schisma incursis sub clausulis solitis. Et Deus...

Rescr. —Sacra Paenitentiaria, de speciali et expressa Apostolica Auctoritate, benigne annuit ut Germaniae Episcopi delegare possint omnes confessarios in sua dioecesi rite adprobatos, ut proprios paenitentes, etiam alieno civili dominio forte subiectos, absolvere valeant pro utroque foro, omissa abiuratione iuridice peracta, praemissa tamen abiuratione saltem secreta coram confessario, a censuris incursis ob peccata apostasiae, haereseos et schismatis: iniunctis de iure iniungendis; fortiter tamen et suaviter eosdem paenitentes monendo ut apostasiam, si forte coram magistratu civili declarata fuerit, quatenus absque gravi incommodo fieri possit, ad scandali remotionem retractent. Praesentibus ad quinquennium valituris.

Datum Romae, ex S. Paenitentiaria, die 19 Iunii 1970. — Josephus Card. Ferretto, *Paen. Maior.* G. Sessolo, *Regens*.

* Praesidi Conferentiae Episcopalis Germaniae, Prot. N. 318/70. AKKR 139 (1970) 176.

3873

1970 IUN 20.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

De habilitate ad accusandum, seu cuinam competat concedere facultatem standi in iudicio et de valore huius concessionis pro ceteris instantiis

Status quaestionis. - Litterae ab Episcopo X die 14 aprilis 1970 ad S. Congregationem Pro Doctrina Fidei missae, quibus nempe quaedam quaesita proponebantur circa art. 35 § 1 Instr. *Provida Mater* [LE 1347], transmissae sunt ad S. T. Signaturae Apostolicae, ratione competentiae (cf. Const. Ap. *Regimini Ecclesiae Universae*, n. 105) [LE 3588].

Cum per rescriptum diei 2 decembris 1966 Episcopo Dioecesis G., S. Congregatio pro Doctrina Fidei decreverit in casibus Articuli 35 1 n. 1 et § 3 Instr. *Provida Mater*: «Ordinarium cui competit processum in Prima Instantia instituere, concedere posse facultatem parti oratrici standi in iudicio de causa nullitatis» quaesitum est:

D. I - Utrum sub verbis *Ordinarius cui competit processum in prima instantia instruere* veniat tantum Ordinarius primae instantiae, an etiam Ordinarius secundae vel tertiae instantiae, si facultas parti oratrici standi in iudicio ab Ordinario prioris instantiae non concessa aut denegata sit;

http://www.obrascatolicas.com

D. II - Utrum facultas standi in iudicio concessa valeat etiam in gradu appellationis, an facultas ab Ordinario superioris instantiae denuo concedenda sit.

Decisio. - In Congressu S. Tribunalis Signaturae Apostolicae habito die 20 iunii 1970, ad praefata quaesita responsum est:

Ad I: Ordinario primae instantiae competere decisionem circa habilitatem partis actricis ad accusandum matrimonium; contra eiusdem decisionem patere recursum ad Signaturam Apostolicam.

Ad II: Affirmative ad primam partem; negative ad alteram; nempe facultatem standi in iudicio concessam in prima instantia valere etiam in gradu appellationis, quin requiratur ulterior concessio ex parte Ordinarii superioris instantiae.

* Apoll. 43 (1970) 520-521.

3874

1970 IUN 22.-SC RELIGIOSORUM, RESCRIPTUM. PART.*

Facultas datur monialibus Ordinis Cisterciensis ordinandi collocutorium sine cratibus

Preces.—*Beatísimo Padre:* El Abad Procurador General de la Orden cisterciense humildemente implora de Vuestra Santidad la facultad de que las Monjas de la mencionada Orden, en España, en aquellos Monasterios en que así se desee, pueda haber un locutorio sin rejas, conservando una cierta separación mediante un muro, una baranda o una mesa fija.—Y Dios...

Rescr.—La Sagrada Congregación para los Religiosos e Institutos seculares, usando de las facultades concedidas por el Sumo Pontífice, y después de considerar cuanto se ha expuesto, concede benignamente lo que se pide con tal que se mantenga una material y eficaz separación y observando cuanto se deba observar. Sin que obste nada en contra.

Dado en Roma el 22 de junio de 1970.—D. M. Huot, s. m. m. *subs.* Fr. Isidorus a S. Elia, o. c. d., *Ad. a studiis.*

* Abbati Procuratori Gen. S. O. Cist., Prot. N. 4960/70: Vida rel. 29 (1970) 484 Adn. Vida rel. 29 (1970) 481-484.

3875

1970 IUN 22.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

De iure retrocessionis proprietatis

Inter dominationem napoleonicam (1805-1815) tres Religiosorum suppressiones factae sunt, quorum bona tunc publicata, alia vendita sunt privatis, alia autem ad dominium publicum transierunt. Sic res perstiterunt donec reges borbonici reversi sunt.

Vi Concordati inter duas Sicilias et Sanctam Sedem, Terracinae a. 1818 initi, quoad bona privatis vendita subsanatio «completa» facta est a Summo Pontifice; quoad vero reliqua, in publicum redacta, alia, quae quidem non essent loca religiosa, debita proportione distributa sunt inter domos diversas diversorum Religiosorum, et quidem «senza avere riguardo ai titoli delle antiche proprietà (art. 14); alia, «loca» nimirum «religiosa», distributa non sunt sicut praecedentia sed quaedam restituta statim fuerunt antiquis dominis, quando, quidem ipsi domum sive «locum religiosum» respectivum instaurare potuerunt seu ibi vitam religiosam resumere; alia non sunt restituta, sed in massam quandam sic dictam «patrimonium regulare», ingressa sunt.

Iam, quoad bona huius «patrimonii regularis» (verbum «regulare» originem horum patrimonii signat) Memorandum V, additum memorato Concordatui terracinensi, praescripsit ut inde desumi possent quae necessaria forent ad compiendam dotationem Sedium Episcopalium et paroeciarum: hac tamen condicione ut si Religiosi, quibus olim fuerat proprietas locorum, sic in supradotationem concessorum, possent etiam post talem destinationem vitam religiosam in eis instaurare, ea obtinere valerent per retrocessionem proprietatis, dummodo illis sedibus sufficiens compensatio fieret («rimpiazzo»). Huiusmodi retrocessiones saepe habitae sunt, quod sciatur, per decennium et dimidium, plus minusve (dein haud amplius); operante quidem retrocessione Commissione Concordataria, quae etiam destinationes illas peregerat.

Huc spectat casus de quo quaestio hic est: de aedibus nempe cum adnexo hortu, quae, quorumdam Religiosorum olim propriae, contentae prius fuerant in illo «patrimonio regulari», dein a. 1820, sub ratione complementi dotationis, datae paroeciae X. Porro, retrocessio hoc in casu locum non habuit nec postulata est primis decenniis post concessionem factam, dum adhuc stabat Commissio Concordataria, quae retrocessiones operabatur, sed primum repetita est h.e. anno 1948. Nimirum, Religiosi antiqui domini domus, censuerunt se posse obtinere adhuc retrocessionem, eamque a Sancta Sede postularunt, oblata compensatione (in rimpiazzo). Postulatio exaudita est; indeque S. C. Conc. decretum emisit (21-11-1962) in favorem retrocessionis. Sed pars contraria non acquievit, iudicans non esse iam tempus utile pro retrocessione, allegatis rationibus. Ideirco ad Summum Pontificem etiam ipsa recursum fecit contra Decretum. Iterum igitur examinata quaestione ab eadem S.C.C. et interrogatis de re iterum Religiosis circa suam petitionem, die 14-VII-1965 decisionem fecit denuo sensu concessivo, restricto tamen obiecto petito. Decretum hoc, ob adiuncta quae in causae documentis referuntur, parocho seu parti contrariae notificatum non est ad normam iuris ante finem martii a. 1969, cum S. Congr. tunc pro Clero, Decretum quoque emisit executivum retrocessionis (27-III-1969).

Nunc vero, ob retardationem notificationis Decreti a. 1965 parocho factae patere potuit recursus contra illud ad Alteram S. T. Signaturae Apostolicae Sectionem, ab 1-1-1968 stantem et vigentem; eumque interposuit intra terminos iuris (art. 105 § 1 *Norm. S. T. Sign. Apost.* die 23-III-1968) [LE 3636].

Notare bene iuvat non obstare recursui in casu Decisionem huius ipsius S. Tribunalis datam die 21 maii 1968 (*Decisio* 2 (7) - *De facultate exercendi medicinam)* [LE 3655], cuius tenor est sequens: «Recursus admitti nequit, cum decisio impugnata pluribus annis antecessarit vigentem competentiam Signaturae Apostolicae circa contentiones ortas ex actu potestatis administrativae ecclesiasticae» (nec desunt aliae similes). Equidem, non obstare dicimus quia in casu de quo ibi agitur, antecesserat et decisio impugnata et eiusdem notificatio parti recurrenti. Porro, post notificationem tunc factam res tractata definitive habebatur. In casu nostro, contra, non sic. Decisio impugnata completa non erat ante vigentem competentiam Signaturae Apostolicae, cum defuerit notificatio ante id tempus facta; notificatio autem respondet elemento promulgationis in lege.

Cum igitur rationes iuridicae allatae a parte recurrente, fundamento serio discussionis praebere visae sint, attenta Const. *Regimini Ecclesiae Universae*, art. 106 [LE 3588] (cf. et *Norm. Spec. S. T. Signaturae Apost.* art. 91 n. 1) et ex alia parte praeiudiciales rationes solidae contra admissionem recursus allegari non potuerint, ita decidendum visum est:

Decisio.—Die 22 iunii 1970 in Congressu habito coram Cardinali Praefecto, proposito recursu a parocho ecclesiae paroecialis X adversus decisionem a S.C.C. die 14 iulii 1965 latam, recurrenti notificatam inter dies 27 martii 1969 et 15 aprilis eiusdem anni, ac perpensis actis causae, decretum est: *Recursum admittendum esse ad disceptationem* (art. 116 Norm. Spec. Sign. Apost.).

Patronus partis conventae adversus hanc admissionem causae ad disceptationem recursum ad Collegium iudicans interposuit.

Die 28 iulii 1970 in Congressu habito coram Emo Cardinali Praefecto, proposito recursu ab advocato N.N. interposito adversus admissionem causae de qua supra ad disceptationem (art. 116 Norm. Spec. Signaturae Apost.) decretum est: *Recursum ad Collegium iudicans admitti non posse.*

* Apoll. 44 (1971) 25-27.

3876

1970 IUN 24.-SC CULTUS, INSTR. AAS 62 (1970) 651-663

De Calendariis particularibus atque Officiorum et Missarum Propriis recognoscendis

Calendaria particularia atque Officiorum et Missarum Propria recognoscenda hoc tempore videntur, ut principia et normae, quae novo Calendario generali necnon Missali [1] et Breviario renovandis adhibita sunt, ad Calendaria quoque particularia atque Officiorum et Missarum Propria traducantur.

Edito enim novo Calendario generali [2], annus liturgicus ita est ordinatus, ut cyclus quo mysteria Domini recoluntur atque cyclus quo Sancti celebrantur aptius inter se cohaererent. E Sanctis vero, iuxta mandatum Concilii Vaticani II, ii tantum Calendario generali inserti sunt, qui momentum revera universale prae se ferre videbantur.

Restat proinde ut eiusdem mandati altera pars impleatur, qua nempe praecipitur, ut alii Sancti congrua celebratione donentur iis in locis, ubi peculiares causae ipsorum cultum suadent, id est in singulis nationibus, dioecesibus, familiis religiosis, quibus iidem Sancti sunt magis proprii [3].

[1] Cfr. *Normae universales de anno liturgico et de calendario* [LE 3728] *Missale Romanum*, editio typica, *Institutio Generalis*, Prooemium [LE 3840]
[2] Cfr. Paulus VI, Litt. Apost. *Mysterii paschalis*, 14 febr. 1969 [LE 3717]
[3] Cfr. Conc. Oecum. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 111 [LE 3141].

Quem ad finem, atque etiam ut pluribus iam sibi propositis quaestionibus respondeat, Sacra haec Congregatio pro Cultu Divino opportunum censet hanc emittere Instructionem, qua opus huiusmodi recognitionis tutius et facilius perficiatur.

Caput I—Normae Generales

1. Cum singulae Ecclesiae et familiae religiosae Sanctos, qui sibi sint magis proprii, peculiari honore prosequantur oporteat, Calendariorum particularium est huiusmodi celebrationes, congruenti ratione cum cyclo generali organice componere [4]. /

652

2. Proprium de tempore, seu cyclus temporum, sollemnitatum et festorum, quo nempe totum redemptionis mysterium in anno liturgico explicatur et colitur, integer semper servetur, et congruenter anteponatur celebrationibus particularibus [5]. Proinde:

a) Diebus dominicis per se prohibetur quaevis perpetua celebratio particularis [6].

b) Dies in quos plerumque tempus Quadragesimae et octava Paschae incidit, necnon dies a 17 ad 31 decembris, celebrationibus particularibus vacui sint, nisi agitur de memoriis ad libitum vel de festis, de quibus in tabula dierum liturgicorum, n. 8, *a*, *b*, *c*, *d*, vel de sollemnitatibus quae in aliud tempus nequeunt transferri [7].

c) Celebrationes indultae, id est celebrationes, quibus cum Calendario particulari rationes stricte propriae non intercedunt, iterare non debent alias celebrationes in cyclo mysterii salutis iam occurrentes, neque plus aequo multiplicari [8]. Ut antiquae serventur vel novae introducantur, peculiares rationes subesse oportet.

3. Singuli Sancti unica celebratione in anno liturgico percolantur; permittitur tamen, ubi rationes pastorales id suadeant, altera celebratio instar memoriae ad libitum pro translatione vel inventione sanctorum Patronorum aut Fundatorum Ecclesiarum particularium vel familiarum religiosarum, vel pro eventu peculiari (ex. gr. conversione) ad vitam eorundem Sanctorum spectante [9]. Eiusdem Mysterii vel Sancti recordationes statis temporibus obeundae (ex gr. statuto die cuiusque mensis vel hebdomadae), si quae exstent, supprimantur.

4. Cum Calendariorum et Propriorum recognitioni accuratam investigationem theologicam, historicam, pastoralem anteire oporteat [10], curabunt Ordinarii vel aliae auctoritates legitimae, ut Commissionem constituant virorum in his disciplinis versatorum.

Calendaria autem redigantur consilio habito etiam cum clero et populo vel familiae religiosae sodalibus, ad quos spectat, atque a competenti auctoritate approbentur et huius Sacrae Congregationis pro Cultu Divino confirmationi proponantur *intra quinquennium* a novo Missali novoque Breviario evulgatis. /

653

Calendarium hac ratione approbatum ab omnibus, qui eo tenentur, servari debet, et, nisi assenserit Apostolica Sedes, mutari non poterit.

5. Calendario et Proprio dioecesis aut familiae religiosae rite recognito, curent Ordinarii ut etiam Calendaria, Propria et indulta ac privilegia singularum ecclesiarum et provinciarum religiosarum, quae ab ipsorum iurisdictione pendent, opportune recognoscantur, iisdem adhibitis principiis ac normis, quae in hac Instructione exponuntur.

6. Calendaria particularia et Officiorum ac Missarum Propria ad hanc Sacram Congregationem, *tribus* exemplaribus dactilographice exaratis, mittantur, addito uno exemplari Calendarii et Proprii praecedentis. In universo opere transmittendo:

a) breviter sed perspicue rationes exponantur, ob quas singulae mutationes inductae sunt, praesertim si a normis, quae in hac Instructione exponuntur, discrepant;

b) indicetur quoque, cum agitur de Officiis vel Missis novis, quaenam partes ex aliis Officiis vel Missis iam approbatis sumantur, quaenam vero sint ab integro confectae.

Caput II—De celebrationibus et de Calendario propriis

A) *De celebrationibus particularibus.*

7. In Calendariis particularibus inscribuntur celebrationes propriae, quae ipso iure fieri debent vel indulto concessae sunt.

8. Celebrationes propriae cuiusque regionis, aut nationis aut amplioris territorii sunt: festum Patroni principalis, quod tamen, rationibus pastoralibus suadentibus, fieri potest sollemnitas; memoria Patroni secundarii; aliae celebrationes Sanctorum vel Beatorum, qui in Martyrologio vel eius Appendice rite sunt inscripti, et ad regionem, nationem vel amplius territorium potissimum attinent.

9. Celebrationes propriae cuiusque dioecesis sunt: festum Patroni principalis, quod tamen, rationibus pastoralibus suadentibus, fieri potest sollemnitas; festum anniversarii Dedicationis ecclesiae cathedralis; memoria Patroni secundarii; celebrationes Sanctorum et Beatorum, qui in Martyrologio vel eius Appendice rite sunt inscripti, qui ad dioecesim peculiaribus modis / pertinent, ut sunt origo, commoratio longior, obitus, cultus ab immemorabili traditus et adhuc perseverans. 654

10. Celebrationes propriae cuiusque loci seu oppidi aut civitatis sunt: sollemnitas Patroni principalis; memoria Patroni secundarii.

11. Celebrationes propriae cuiusque ecclesiae sunt: sollemnitas anniversarii Dedicationis, si est consecrata; sollemnitas Tituli; memoria Sancti aut Beati, in Martyrologio vel eius Appendice descripti, cuius corpus ibi asservatur.

12. Celebrationes propriae cuiusvis familiae religiosae sunt:

a) Pro universa familia religiosa: sollemnitas vel festum Tituli; sollemnitas vel festum Fundatoris inter Sanctos relati; sollemnitas vel festum Patroni principalis Ordinis vel Congregationis; festum Fundatoris in Beatorum album adscripti; memoria Patroni secundarii; celebrationes Sanctorum et Beatorum, qui Ordinis vel Congregationis sodales fuerunt, ad normam n. 17 *a*;

b) Pro singulis Provinciis: festum Tituli vel Patroni principalis; memoria Patroni secundarii; celebrationes Sanctorum et Beatorum, qui cum Provincia praecipue coniuncti sunt, ad normam n. 17 *b*.

Ad celebrationes autem Tituli, Fundatoris canonizati, et Patroni principalis quod attinet, meminerint unam tantum ex his ad modum sollemnitatis posse Calendario inscribi, alias vero ut festa agendas esse. Electio autem ad supremam familiae religiosae auctoritatem spectat, eadem ratione atque Calendarii particularis recognitio.

B) *De Calendario particulari et de celebrationibus in illud referendis*

13. Calendarium particulare conficitur, cum in Calendarium generale celebrationes particulares inseruntur. Potest autem esse nationale vel regionale, dioecesanum, aut religiosum.

14. Calendarium nationale vel regionale pro opportunitate conficitur pro universa natione vel regione, et in eo celebrationes inscribuntur illi propriae et indultae, quae in Calendario generali non inveniuntur aut gradu superiore in Calendario proprio sunt recolendae. / 655

Hoc modo congrua celebratione donari possunt, singulis in nationibus vel regionibus, Sancti qui magnum momentum in earum religiosa historia habuerunt, praesertim ob doctrinam vel apostolicam actuositatem.

15. *a)* Calendarium dioecesanum habet quaeque dioecesis et territorium ecclesiasticum dioecesi aequiparatum (cfr. C. I. C. can. 293, 1 et 319).

b) Calendarium dioecesanum conficitur inferendis Calendario generali: celebrationibus universae nationi et regioni necnon ampliori territorio propriis et indultis; celebrationibus universae dioecesi propriis et indultis.

c) Secundum huiusmodi Calendarium dioecesanum conficiuntur Calendaria cuiusque loci, cuiusque ecclesiae vel oratorii, necnon Congregationum religiosarum et Institutorum, quae Calendario religioso carent, addictis celebrationibus propriis et indultis.

16. *a)* Calendarium religiosum habent: Ordines virorum, quorum Calendarium adhibere debent etiam moniales et sorores eiusdem Ordinis, si quae sunt, necnon tertiarii aggregati in communi viventes et vota simplicia emittentes. Congregationes religiosae, Societates et Instituta iuris pontificii, si celebratione divini Officii, quovis modo, tenentur.

b) Calendarium religiosum conficitur inferendis Calendario generali celebrationibus propriis et ipsi Ordini vel Congregationi indultis.

c) Secundum huiusmodi Calendarium religiosum conficiuntur Calendaria cuiusque provinciae religiosae, cuius-

[4] Cfr. *Normae universales de anno liturgico et de calendario*, n. 49. [5] *Ibidem*, n. 50. [6] *Ibidem*, n. 6. [7] *Ibidem*, n. 56 f. [8] *Ibidem*, n. 50 c. [9] *Ibidem*, n. 50 b.
[10] Cfr. Conc. Oecum. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 23 [LE 3141].

http://www.obrascatolicas.com

que ecclesiae aut oratorii Ordinis vel Congregationis, additis celebrationibus propriis et indultis.

d) Sodales autem familiarum religiosarum cum Ecclesia locali iunguntur in celebrandis die anniversario Dedicationis ecclesiae cathedralis et Patronis principalibus loci et amplioris dicionis ubi degunt [11].

17. Quando aliqua dioecesis vel aliqua familia religiosa pluribus Sanctis et Beatis decoratur, cavendum est ne Calendarium universae dioecesis vel Instituti plus aequo gravetur. Proinde:

a) Singularis celebratio in Calendario destinatur tantummodo Sanctis vel Beatis, qui peculiare momentum praese ferunt pro universa dioecesi (ex. gr. qui Ecclesiam locum fundaverunt aut suo sanguine vel praeclaris meritis illustraverunt), aut pro universa familia religiosa (ex. gr. praecipui martyres, aut Sancti vel Beati qui familiam religiosam praeclaris meritis ornaverunt). /

656

b) Ceteri Sancti et Beati celebrentur tantum iis in locis, quibuscum arctiores habent necessitudines, aut ubi eorum corpus asservatur [12], addita, pro opportunitate, in Calendario dioecesis vel familiae religiosae, celebratione communi vel omnium Sanctorum et Beatorum vel alicuius ordinis eorum (ex. gr. martyrum, episcoporum, etc.).

Quae supra statuuntur, serventur etiam, debitis inductis mutationibus, in conficiendis Calendariis nationalibus aut ad amplius territorium pertinentibus.

18. De singulis Sanctis et Beatis Calendario inscribendis criticum examen instituatur, ita ut eorum vita et acta necnon cultus origo et diffusio fide historica comprobentur. Quem ad finem consulantur viri quaestionum ad hagiographiam loci pertinentium periti, atque collectiones hagiographicae critico studio recentius editae. Si quae dubia nihilominus supererunt, tota res poterit huic Sacrae Congregationi remitti.

19. In Calendariis particularibus recognoscendis expungantur nomina Sanctorum de quibus, praeter nomen, parum vel nihil historice constat. Insuper eorum Sanctorum nomina expungantur, quae ratione peculiarium circumstantiarum olim in calendario inscripta, nunc ad dioecesim vel familiam religiosam nullo pacto vel levissime solum pertinent.

20. Cum vero recentiore aetate dioecesium fines saepius mutati sint, ne serventur in Calendario omnium Sanctorum nomina cuiusque territorii e quibus nova dioecesis constat, nisi hi Sancti momentum universale habent pro universa nova dioecesi.

C) *De celebrationum die proprio*

21. Sanctis proprius dies natalis, quantum fieri potest, assignetur. Si vero dies natalis ignoratur, celebratio indicatur in diem alia ratione eiusdem Sancti proprium, ex. gr. diem inventionis, elevationis aut translationis corporis, vel etiam diem canonizationis; secus diem qui in Calendario particulari liber fuerit ab aliis celebrationibus [13].

Si tamen Sanctus iam est Calendario inscriptus et eius dies celebrationis cum devotione fidelium, traditionibus popularibus aut consuetudinibus civilibus adeo arcte est conexus, ut absque incommodo mutari nequeat, servetur dies translaticius.

22. Celebrationes, quae indultae vocantur, instituantur
657 die ad rationem pastoralem aptiore. /

23. Quotiescumque celebrationes propriae cum universalibus composite sunt iungendae, haec serventur:

a) sollemnitates Calendario generali inscriptae eodem die retinentur etiam in Calendariis particularibus, nisi aliter cavetur (c. n. 36).

b) Festa in Calendario generali inscripta eodem die retineantur etiam in Calendariis particularibus, festo proprio in eundem diem forte incidente ad proximum diem liberum translato, nisi dies festi proprii ita cum more loci aut cultu populari conectitur, ut nequeat absque gravi incommodo transferri.

c) Memoria propria praeferatur memoriae generali, quae non est obligatoria. Aliquando tamen etiam memoriae generali obligatoriae praeferri poterit, aut hac in memoriam non obligatoriam mutanda et cum memoria particulari eiusdem generis eodem die in Calendario coniungenda, aut ipsa pro opportunitate in alium diem differenda.

D) *De celebrationum gradu*

24. Celebrationes in Calendariis particularibus ut sollemnitates vel festa ipso iure inscribendae, in tabula die-

[11] *Normae universales de anno liturgico et de calendario*, n. 52 c. [12] *Ibidem*, n. 53 c. [13] *Ibidem*, n. 56 c. [14] *Ibidem*, n. 54. [15] *Ibidem*, n. 54. [16] *Ibidem*, n. 57.

rum liturgicorum expresse designantur. De iisdem supra, nn. 8-12, iam actum est.

Aliae celebrationes propriae, nisi peculiares rationes obstent historicae aut pastorales, ut memoriae obligatoriae vel memoriae ad libitum inscribantur [14].

Memoria enim ad libitum, cum facultatem praebeat eligendi Officii et Missae aut de feria aut de Sancto, minime impedit celebrationem Sanctorum, sed permittit ut ordinatio celebrationis diei liturgici ad necessitates spirituales, pietatem, praeparationem et ingenium participantium aptius accommodetur. Eius usus proinde magnam utilitatem afferet componendis calendariis, praesertim si plurimi Sancti sunt in ea referendi.

25. Nihil impedit quin aliquae celebrationes alicubi modo sollemniore fiant quam in universa dioecesi vel familia religiosa [15]. Hac prudenter adhibita distinctione, Calendaria peculiaribus necessitatibus et opportunitatibus magis convenient.

26. Si qui Sancti vel Beati una simul in Calendario commemorantur simul semper celebrantur, quoties eodem gradu sunt celebrandi, etsi unus aut aliqui eorum sunt magis proprii. Si vero unus aut aliqui ex his Sanctis vel Beatis gradu superiore sunt celebrandi, fit Officium de his tantum, / omissa celebratione ceterorum, nisi expedit eis 658
alium diem assignare, ad modum memoriae obligatoriae [16].

E) *De titulis Sanctorum*

27. Demptis titulis qui sequuntur: «Confessor Pontifex», «Confessor non Pontifex», «Nec Virgo nec Martyr», «Vidua», nominibus Sanctorum hi tituli apponantur, ut in Calendario generali: *a)* Tituli usu recepti: Apostolus (Evangelista), Martyr, Virgo. *b)* Tituli gradum in hierarchia sacra habitum indicantes: Episcopus (Papa), Presbyter, Diaconus. *c)* Tituli qui Sanctum indicant familiae religiosae ascriptum fuisse: Abbas (Monachus), Religiosus, Religiosa.

Titulus *Abbas* tribuitur omnibus Sanctis qui ad Ordinem religiosum pertinuerunt, abbatiale munus habentem etiamsi presbyteri fuerunt, ex. gr. S. Bernardus; titulus *Religiosus* religiosis non presbyteris assignatur; titulus *Religiosa* datur ei quae ante ingressum in religionem vitam matrimonialem duxerat; ceterae religiosae titulo traditionali *Virginis* nominantur.

Etsi in Calendario generali nomina sanctorum laicorum qui non sunt martyres aut virgines nullus peculiaris titulus sequitur, nihil tamen impedit quin in Calendariis particularibus appellationes serventur, quae conditionem eius vitae quodammodo in mentem revocant (ex. gr. rex, paterfamilias, materfamilias, etc.).

Caput III – De quibusdam Celebrationibus singillatim

A) *De Patronis et Titulis*

28. In Patronos nationum, regionum, dioecesium, locorum, familiarum religiosarum, sodalitatum, et moralium personarum Sancti solummodo, id est qui hoc titulo rite coluntur, eligi possunt; non vero Beati, absque Apostolicae Sedis indulto [17]. Semper tamen excluduntur divinae Personae.

29. Ad celebrationem liturgicam quod attinet, haec competit solummodo Patronis secundum antiquum usum electis ac constitutis, vel ex / immemorabili traditione ac- 659
ceptis. Ceteris vero, qui Patroni, sensu latiore dicuntur, merae pietatis causa propositi, nullum competit peculiare ius liturgicum.

30. Patroni eligendi sunt a clero et populo, et Episcopo vel alii competenti auctoritati ecclesiasticae sunt approbandi. Electio autem et approbatio Sacrae Congregationi pro Cultu Divino confirmandae sunt [18].

Si vero agitur de Patronis Ordinis vel Congregationis vel Instituti religiosi eiusve Provinciae, electio ab iis facta ad quos spectat necnon approbatio a competente auctoritate familiae religiosae data eidem Sacrae Congregationi pro Cultu Divino confirmandae sunt.

31. Patronus principalis posthac unus tantum sit. Ob peculiares rationes, alius, tamquam secundarius, addi potest. Idem servetur, quantum fieri potest, pro Patronis iam constitutis, attentis iis quae nn. 32 et 33 statuuntur.

Licebit tamen duos vel plures Sanctos in Patronos principales eligere, si idem Sanctus una simul calendario inscribantur.

[17] C. I. C. can. 1278; cf. S. Rituum Congregatio, *Decreta authentica*, n. 526, diei 23 martii 1630, n. 1. [18] Cfr. *Ibidem*, nn. 2-3.

32. Patroni, sive principales sive secundarii, olim constituti propter peculiares circumstantias historicas, itemque Patroni olim propter extraordinaria rerum adiuncta, v. gr. pestem, bellum, aliamve calamitatem, vel propter cultum specialem nunc remissum electi, in posterum uti patroni amplius ne colantur.

33. Sicubi vero cultus et pietas erga Patronum rite constitutum vel ab immemorabili acceptum decursu temporis nulla evaserunt, aut de eodem Sancto nil certum agnoscitur, minime impeditur quin, re mature perpensa, auditis iis ad quos spectat, novus constituatur Patronus, servatis iis quae n. 30 statuuntur.

34. Ecclesiae in Titulum habere possunt SSmam Trinitatem, Dominum nostrum Iesum Christum sub invocatione mysterii vitae eius aut nominis in sacram liturgiam iam inducti; vel Spiritum Sanctum; vel B. M. V. item sub aliqua appellatione in sacram liturgiam iam assumpta; vel sanctos Angelos; vel demum Sanctum in Martyrologio Romano inscriptum aut rite canonizatum, non vero Beatos, sine Apostolicae Sedis indulto [19].

Titulus ecclesiae, eadem ratione ac Patronus principalis posthac unus tantum sit, nisi agitur de Sanctis qui una
660 simul Calendario inscribuntur. /

Sicubi visum fuerit Titulum ecclesiae mutare, ea servetur quae supra, n. 33, de Patronis edicuntur.

35. Sollemnitas Titulorum B. Mariae Virginis, qui in Calendario generali vel particulari non inveniuntur, fiat aut die 15 augusti, aut alio die quo in iisdem Calendariis habetur celebratio ad honorem B. Mariae Virginis, quae cum titulo particulari aptius componitur, ex. gr. ob tempus frequentiorum peregrinationum fidelium, ob populares traditiones, etc.

Eadem ratione, eligatur dies sollemnitatis Titulorum Domini, qui in Calendario generali vel particulari non recensentur.

B) *De sollemnitatibus quarum praeceptum festivum ablatum est*

36. Sollemnitates quae iure generali secum ferunt praecepti festivi obligationem, etsi huiusmodi praeceptum fuerit amotum ab Apostolica Sede, die celebrantur quo in Calendario generali inscribuntur, nisi, iuxta normas generales de anno liturgico et de Calendario in alium diem trasferri debent aut possunt [20].

Si qua vero Conferentia Episcopalis opportunius iudicet alicui ex his sollemnitatibus, ex. gr. sollemnitati Omnium Sanctorum, alium diem assignare, qui melius congruat traditionibus localibus aut populi ingenio, poterit rem Apostolicae Sedi proponere.

37. Cum ad sollemnitates, quarum praeceptum festivum est abrogatum, alius dies atque in Calendario generali, tamquam proprius, fuerit destinatus, illae eo ipso die in Calendario particulari indicari debent.

C) *De Rogationibus et Quattuor anni temporibus*

38. Conferentiae Episcopalis est statuere pro universa sua dicione quomodo eae celebrationes agantur quae respondent Rogationibus et Quattuor anni Temporibus. Statuat proinde quando et per quot dies Rogationes sint habendae; itemque quando et quot diebus peragendae sint celebrationes Quattuor Temporibus respondentes, et quod propositum illis tribuatur.

Pariter statuat quaenam Missae, ex his quae in nova editione Missalis Romani reperiuntur inter Missas ad di-
661 versa, sint his diebus adhibendae [21]. /

Caput IV – De recognoscendis Missarum atque Officiorum Propriis

A) *De Propriis Missarum*

39. In textibus propriis Missarum recognoscendis, opportune distinguantur textus ad Missale pertinentes ab aliis ad Lectionarium spectantibus.

40. Ad Missale pertinet: antiphona ad introitum, collecta, oratio super oblata, praefatio, antiphona ad communionem, oratio post communionem. His addi possunt benedictio sollemnis aut oratio super populum.

a) Antiphonae ad introitum est congregatorum mentes in significationem celebrationis introducere [22]. Talis debet esse textus, ut etiam recitari possit quoties non cantetur, immo talis ut a sacerdote aptari possit tamquam fundamentum admonitionis praeviae. Antiphona vero ad communionem debet nexum cum mysterio eucharistico aliquo modo significare.

b) Ex orationibus, solummodo collecta rationem directam habet cum Sancto qui celebratur; expedit ipsam in lucem proferre indolem propriam ipsius Sancti, aspectum ipsius vitae spiritualis vel actuositatis apostolicae, vitatis tamen locutionibus quae semper eadem inculcant, ex. gr. miracula aut familiae religiosae institutionem. Contra, orationes super oblata et post communionem, directo ad mysterium eucharisticum referuntur; si in his mentio de Sancto inicitur, hoc fiat forma indirecta tantum. In novo Missali Romano exempla inveniuntur etiam orationum super populum et benedictionum sollemnium, quae ordinariae benedictioni postremae, quibusdam diebus vel occasionibus, praeponi possunt.

c) Praefatio exprimere debet argumentum proprium gratiarum actionis, quod Eucharistiam pervadit diebus aut temporibus, quibus ipsa praefatio adhibetur. Eius forma litteraria non est supplicatio, sed glorificatio Dei per Christum Dominum ob peculiarem aliquem aspectum mysterii salutis.

Si qua praefatio propria habeatur, inseratur Missae ad quam pertinet.

41. Ad lectiones quod attinet, diligenter animadvertatur: sollemnitates tres lectiones habere; Vetus Testamentum non legi tempore paschali; lectiones proprias, quoties hae statuantur, requirere etiam proprium / psalmum cum 662
populi responso, atque propriam acclamationem seu versum ante Evangelium [23].

42. Missale atque Lectionarium, nuper instaurata, plures formulas exhibent in Communibus, quae opportune usurpari poterunt in Propriis recognoscendis, praesertim cum haec non continent textus qui, ob suum momentum spirituale aut pastorale vel ipsam antiquitatem, sunt servandi.

B) *De Officiorum Propriis*

43. Elementum summi ponderis notaque propria Officii divini est lectio hagiographica vel de scriptoribus ecclesiasticis, quae conficienda vel eligenda est pro singulis sollemnitatibus, festis et memoriis. Haec autem lectio depromi potest vel e scriptis Patrum aut scriptorum ecclesiasticorum; si vero agitur de Sanctis vel Beatis, esse potest vel excerptum ex eorum scriptis, vel declaratio notarum eorum vitae spiritualis aut apostolicae actuositatis. Lectioni autem praeponatur brevis narratio biographica, quae tamen in Officii celebratione non est legenda.

Cum parantur autem vel recognoscuntur lectiones hagiographicae, provideatur ut breves et sobriae sint (ex. gr. centum et viginti verba plerumque ne excedant); loci communes vitentur; falsa aut minus apta demantur vel emendentur.

Lectioni demum aptum apponatur responsorium, proprium vel de Communi, quod meditationem textus in lectione prolati opportune foveat.

44. Alia elementa, quae indolem propriam Officio valent afferre, imprimis autem in sollemnitatibus et in festis, sunt invitatorium, antiphonae, praesertim vero in Laudibus et in Vesperis, et preces. Hymni proprii, si qui sint, retineri possunt, cum emendationibus quae forte postulantur. Oratio autem semper eadem sit atque in Missa.

Ad has partes recognoscendas vel ex integro componendas, complures textus in Breviario instaurato inveniri poterunt, quibus uti fas erit.

C) *De Officiis et Missis disponendis*

45. In disponendis Propriis Officiorum atque Missarum, sive quoad generalem ordinationem sive quoad rationem scribendi textus et titulos atque modum indicandi libros Sacrae Scripturae vel operum Patrum, prae oculis habeatur usus quem sequuntur editiones typicae Breviarii et Missalis tum lingua latina tum lingua vernacula exaratae.

46. Convenit, ut in Missali et Breviario imprimendis pro aliqua na/tione vel ampliore dicione, celebrationes quae 663
universae nationi vel ampliori dicioni sunt propriae suo

[19] *Pontificale Romanum* (ed. 1961), *Ordo ad ecclesiam dedicandam et consecrandam*, n. 1.
[20] *Normae universales de anno liturgico et de calendario*, nn. 7 et 56 f in fine. [21] *Ibidem*, nn. 46-47.

[22] Cfr. *Missale Romanum*, *Institutio Generalis*, nn. 25, 26, 29. [23] *Ibidem*, nn. 37-38.

http://www.obrascatolicas.com

loco celebrationibus Calendarii generalis inserantur; quae vero alicui tantum earum parti, ex. gr. regioni vel dioecesi sunt propriae, in Appendice particulari locum habeant.

47. Ut textus, qui in Missa et in Officio canendi sunt apte peragi valeant, opportunae melodiae indicentur, quae usurpari possint, attentis normis quae rationem exsequendi cuiusque cantus regunt, et facultatibus aliquos textus pro aliis substituendi. Ad Missam autem quod attinet, indicentur psalmus adhibendus ad introitum et ad communionem, atque antiphona et psalmus canendi ad offertorium.

CAPUT V—DE PRIVILEGIIS ET INDULTIS IN RE LITURGICA

48. Privilegia et indulta, quae novis normis liturgicis obstant, ut revocata sunt existimanda. Si quis tamen Ordinarius necessarium censuerit unum alterumve ex his privilegiis et indultis iterum renovare, convenienter illud petat, rationibus adductis, quae id suaserunt.

Privilegia autem et indulta quae iisdem normis non obstant, in suo robore perseverant; attamen necesse erit ut et ipsa recognoscantur, quo certius servari possint.

49. Proinde curae sit unicuique Ordinario elenchum privilegiorum de re liturgica, una cum Calendario et Officiorum atque Missarum Proprio, ad hanc Sacram Congregationem transmittere, ut congruenter recognoscantur aut renoventur, addito quoque exemplari praecedentis concessionis.

50. In Propriis typis imprimendis, addatur elenchus privilegiorum liturgicorum, ut prae manibus sit cuique eodem Proprio utenti.

* * *

Summus vero Pontifex Paulus VI, die 23 iunii 1970, hanc Instructionem in omnibus et singulis approbare dignatus est, atque sanxit ut eam omnes ad quos spectavisset diligenter exsequerentur.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Romae, ex Aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 24 iunii 1970. –Benno Card. GUT, *Praef.* H. Bugnini, *a Secr.*

Adn. C. BRAGA in EL (1970) 366-379; Notit. 6 (1970) 348-368.

3877

1970 IUN 24.-VICARIATUS URBIS, NORMAE. PART.*

NORMAE DANTUR CIRCA ADMINISTRATIONEM BAPTISMATIS IN URBE IUXTA NOVUM RITUM PROMULGATUM

Il 29 giugno entra in vigore, per tutte le diocesi italiane, il nuovo rito del battesimo dei bambini. Se si pensa che il rito sino ad ora in uso era stato preparato con elementi presi dalla liturgia battesimale per adulti, si avverte l'importanza di questo altro passo della riforma liturgica, che ci dona una celebrazione battesimale adatta alla situazione dei battezzandi bambini, secondo le disposizioni del Vaticano II (*Sacrosanctum Concilium* n. 67) [LE 3141].

I genitori vengono ora ad acquistare nella celebrazione il posto conveniente che loro compete per l'impegno che si assumono nella educazione cristiana del figlio battezzato. Si comprende subito il grande aiuto che questo rito offre ad una azione pastorale, che voglia valorizzare adeguatamente il primo sacramento della iniziazione cristiana per dare alla comunità ecclesiale e alle famiglie il senso della loro responsabilità nella educazione alla fede di coloro che sono battezzati in tenera età.

Perché nella diocesi di Roma venga orientata pastoralmente l'applicazione delle norme premesse al rito (*Rito del Battesimo dei bambini*) [LE 3749] e perché si curi la celebrazione in modo da renderla partecipata attivamente e consapevolmente, si danno le seguenti disposizioni.

1. Fra la richiesta del battesimo da parte dei genitori e la celebrazione vi sia un congruo tempo in modo da poter curare una vera preparazione. Questa si compia nei modi che verranno sperimentati secondo le situazioni delle varie parrocchie, tenendo conto di quanto detto al n. 1 del paragrafo 5 [LE 3749].

2. Per il tempo del battesimo si considerino i paragrafi 8-9, in modo da trovare il giusto equilibrio fra la doverosa premura di battezzare un neonato e la necessità di una conveniente preparazione e di una dignitosa celebrazione. Si raccomanda vivamente la proposta di fare una celebrazione comune di più battesimi alla domenica, in orario conveniente.

3. Il luogo del battesimo sia normalmente la chiesa parrocchiale (cfr. paragrafo 10), a meglio significare che il battezzato entra a far parte della comunità ecclesiale, e che la famiglia accetta e vuole che un suo figlio diventi membro della famiglia dei figli di Dio. Perciò non si celebrino battesimi nelle case private (paragrafo 12) e nelle cliniche, se non in caso di necessità o per altra ragione pastorale davvero impellente. Si riveda la prassi vigente nelle cliniche e negli ospedali; i parroci avvertano di ciò i cappellani e le superiore delle comunità religiose presso le cliniche, chiedendo anche la loro collaborazione per spiegare ai genitori i motivi delle nuove disposizioni.

4. Nello svolgimento della celebrazione si curi la liturgia della parola nel suo aspetto catechetico: i presenti siano fatti sedere in modo da poter ascoltare tranquillamente; si scelga la lettura biblica più adatta; si faccia una breve omelia catechetica per introdurre l'assemblea a comprendere nella fede il significato del sacramento celebrato. Dalle parole dette dal sacerdote, ciascuno dovrebbe essere aiutato a comprendere meglio la propria esistenza cristiana fondata sul battesimo e la responsabilità ecclesiale che ne deriva verso il nuovo battezzato.

5. I momenti del rito che prevedono una maggior spontaneità di dialogo fra celebrante e genitori-padrini siano convenientemente usati per dare alla celebrazione un aspetto meno artificioso e per aiutare i presenti ad una partecipazione veramente personale. Comunque il sacerdote non pretenda mai di improvvisare senza una adeguata preparazione.

6. In alcune domeniche dell'anno, specialmente del tempo pasquale, è pastoralmente conveniente inserire il battesimo nelle Messe delle varie assemblee, per offrire di volta in volta a tutti i fedeli praticanti la possibilità di comprendere la loro responsabilità nei confronti dei nuovi battezzati. Si cerchi di offrire ad ogni assemblea domenicale almeno una di queste celebrazioni battesimali all'anno. Si eviti però di portare troppi battesimi sempre in una stessa assemblea domenicale.

Roma, dalla sede del Vicariato nel Palazzo Apostolico Lateranense, nella Solennità di San Giovanni Battista 1970.—ANGELO Card. DELL'ACQUA, *Vicario.*

* Riv. dioc. Roma 11 (1970) 853-854.

3878

1970 IUN 26.-SIGNATURA APOSTOLICA, RESPONS. PART.*

SOLVITUR DUBIUM CIRCA COMPETENTIAM TRIBUNALIS REGIONALIS SECUNDAE INSTANTIAE, ET CIRCA CUMULATIONEM MUNERIS NOTARII IN EADEM PERSONA ET CAUSA PRO DIVERSIS INSTANTIIS, VEL CUM DEFENSORE VINCULI AUT ADVOCATO PARTIS PRO DISTINCTIS CAUSIS

STATUS QUAESTIONIS.—Decreto S. T. Signaturae Apostolicae diei 8 novembris 1968 [LE 3697], constituta sunt apud Curiam Lugdunensem duo Tribunalia Ecclesiastica Regionalia, quorum unum in prima, alterum vero in secunda instantia pertractant causas separationis coniugum necnon causas contentiosas et criminales, pro dioecesibus Lugdunen., Camberien., Anicien., Annecien., Augustodunen., Bellicien., Claramontan., Gratianopolitan., et Valentinen.

Cum Tribunal Divionense hucusque habuerit tamquam Tribunal Appellationis Tribunal Lugdunense, quamquam non sit pars regionis Lugdunensis primae instantiae, sequentia quaesita proposita sunt:

Q.—I. Utrum nempe Tribunalibus Regionalibus Lugdunensibus competat munus iudicandi appellationes et recursus adversus decisiones a Tribunali Divionensi in prima instantia latas?

Q.—II. An notarius primae instantiae, ob penuriam sacerdotum idoneorum, fungi possit eodem munere etiam in secunda instantia?

Q.—III. An notarius secundae instantiae, item ob penuriam sacerdotum idoneorum, fungi possit munere Defensoris Vinculi in causis in quibus partes non habuerit uti notarius?

Q.—IV. An notarius primae instantiae, ob eandem rationem, munus advocati suscipere possit in casibus in quibus partes non habuerit uti notarius?

DECISIO.—In Congressu diei 26 iunii 1970, quaesitis a dicto Officiali Lugdunensi litteris diei 9 maii 1970 propositis, S. Signaturae Apostolicae Tribunal respondendum esse censuit:

Ad I.—Hoc munus competere Tribunali Lugdunensi secundae instantiae, incolumi semper manente facultate recurrendi ad S. R. Rotam ad normam can. 1599 § 1 n. 1.

Ad II.—Affirmative, seu notarium primae instantiae fungi posse eodem munere etiam in secunda instantia.

Ad III.—Cuilibet notario sive primae sive secundae instantiae committi posse in singulis casibus munus exarandi animadversiones pro vinculo, dummodo idoneus et capax sit.

Ad IV.—In nulla causa expedire ut notarius, sive primae sive secundae instantiae, munus advocati suscipiat, etiamsi partes in causa non habeat uti notarius.

* Officiali Tribunalis regionalis Lugdunensis primae instantiae: Apoll. 43 (1970) 519-520.

3879

1970 IUN 29.-SC CULTUS, INSTR. AAS 62 (1970) 664-666

DE AMPLIORE FACULTATE SACRAE COMMUNIONIS SUB UTRAQUE SPECIE ADMINISTRANDAE

Sacramentali Communione fideles perfectius inseri in celebrationem eucharisticam universa traditio Ecclesiae docet. Hoc enim modo Sacrificii eucharistici plene fiunt participes, id est non tantum fide et externa precatione, neque Christo super altare oblato sese spirituali tantummodo affectu iungentes, sed etiam Eum ipsum sacramentaliter sumendo, ut sibi sanctissimi huius Sacrificii fructum comparent uberiorem.

Quo autem clarius plenitudo signi in convivio eucharistico fidelibus pateret [1], firmis principiis dogmaticis a Concilio Tridentino statutis, quibus docetur etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum verumque sacramentum sumi [2], Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum II censuit ut, quibusdam in casibus ab Apostolica Sede definiendis, fideles sacram Communionem sub utraque specie recipere possent [3].

Haec autem Concilii voluntas gradatim ad effectum deducta est [4], progrediente fidelium praeparatione, quo uberiores pietatis et spiritualis emolumenti fructus ex immutata Eucharistiae disciplina securius evenirent.

Exinde vero magis magisque optatum est, ut casus, cum sub utraque specie Communionem ministrari licet, ulterius multiplicarentur pro diversis tum regionum tum personarum adiunctis.

Haec porro Sacra Congregatio pro Cultu Divino, attentis petitionibus plurium Episcoporum, immo et Conferentiarum Episcopalium, necnon Superiorum familiarum religiosarum, de mandato Summi Pontificis, circa facultatem sacrae Communionis sub utraque specie ministrandae ea quae sequuntur decernit:

665 1. Communio sub utraque specie distribui potest, secundum iudicium / Ordinarii, in casibus ab Apostolica Sede definitis, prout in adnexo elencho recensentur.

2. Insuper Conferentiae Episcopales statuere possunt quatenus quibusque iudiciis et condicionibus Ordinarii Communionem sub utraque specie concedere valeant in aliis casibus, qui magnum momentum habent in vita spirituali alicuius communitatis vel coetus fidelium.

3. Intra hos fines, Ordinarii casus particulares indicare possunt, ea tamen lege ne facultas indiscriminatim concedatur, sed ut celebrationes bene definiantur, atque res cavendae indicentur; vitentur praeterea occasiones cum magnus est communicantium numerus. Coetus quoque, quibus haec facultas conceditur, sint bene circumscripti, ordinati et eiusdem naturae.

4. Has facultates tribuere potest Ordinarius loci pro omnibus ecclesiis et oratoriis in suo territorio; Ordinarius vero religiosus pro suis domibus.

Ipsorum autem est curare ut normae ab Apostolica Sede vel a Conferentia Episcopali statutae serventur. Antequam vero facultatem concedant, ipsis constare debet omnia ita reapse peragi posse, ut sanctitas sacramenti in tuto collocetur.

5. Antequam vero fideles ad sacram Communionem sub utraque specie admittantur, semper debita catechesis praecedat, quae huius ritus significationem plane eos edoceat.

6. Ut autem Communio sub utraque specie congruenter ministretur, sedulo curare oportet omnia debita cum reverentia agenda ritumque servandum, qui in Institutione generali Missalis romani nn. 244-251, describitur.

Modus eligatur, quo praevidetur ipsam cum dignitate, pietate et decore ministrari posse atque minoris reverentiae pericula vitari, attentis indole cuiusque coetus liturgici et aetate et condicionibus ac praeparatione suscipientium.

[1] Cfr. *Institutio generalis Missalis romani*, n. 240 [LE 3840]. [2] Cfr. Conc. Trid., Sess. XXI, *Decr. de Communione eucharistica*, c. 1-3: Denz. 929-932 (1725-1729). [3] Cfr. Const. de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 55 [LE 3141]. [4] S. Congr. Rituum, Decretum generale quo ritus concelebrationis et Communionis sub utraque specie promulgatur, *Ecclesiae semper*, 7 martii 1965: *A. A. S.* 57 (1965), pp. 411-412 [LE 3270]; Instructio de cultu Mysterii eucharistici, *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 32: *A. A. S.* 59 (1967) [LE 3562]; *Institutio generalis Missalis romani*, nn. 76-242 [LE 3840].

Inter modos Institutione generali Missalis romani praestitutos, Communio quae sumitur ex ipso calice primum locum obtinet; attamen haec eligenda est tunc solummodo cum omnia consentaneo ordine neque ullo cum periculo irreverentiae erga Sanguinem Christi fieri possunt. Eligantur igitur, cum praesto sunt, alii sacerdotes vel diaconi, aut acolythi, qui calicem porrigant. Probanda contra non videtur ratio agendi, qua ita fit ut calicem alter alteri tradat, aut communicantes directe ad calicem accedant Sanguinem sumpturi.

Quotiescumque ministri, de quibus supra, haberi nequeant, si pauci / sunt communicandi, et sacra Communio 666
sub utraque specie fit bibendo directe e calice, sacerdos ipse Communionem distribuat antea sub specie panis ac postea sub altera specie.

Aliter praeferatur ritus Communionis sub utraque specie quae fit per intinctionem, quo melius occurri poterit difficultatibus practicis et aptius reverentiae Sacramento debitae consulatur. Hoc modo facilior et tutior redditur accessus ad Communionem sub utraque specie fidelibus cuiusvis aetatis et condicionis, et simul servatur veritas signi plenioris.

Praesentem Instructionem Summus Pontifex Paulus VI, die 26 mensis Iunii anno 1970, ratam habuit et confirmavit, atque foras dari iussit.

Ex Aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 29 iunii 1970, in sollemnitate Ss. Petri et Pauli, Apostolorum. —Benno Card. GUT, *Praef.* H. Bugnini, *a Secr.*

Adn. Notit. 6 (1970) 328-333; C. BRAGA in EL 84 (1970) 383-387; E. F. REGATILLO in Sal terrae 59 (1971) 133-147. Vide «Casus Institutione generali Missalis Romani definitos (n. 242), quibus Communio sub utraque specie administrari potest» apud AAS 62 (1970) 666-667 vel apud LE 3840 col 5782.

3880

1970 IUN .. -SC CULTUS DIVINI, RESPONSUM. PART.*

RESPONSA AD PROPOSITA DUBIA: 1 –AD INSTITUTIONEM GENERALEM MISSALIS ROMANI. 2 –AD ORDINEM MISSAE. 3 –AD DIVERSA

1. AD INSTITUTIONEM GENERALEM MISSALIS ROMANI

1. *Quid intelligendum sit sub nomine «peculiaris celebratio sollemnior», in qua* Gloria *cantari debet*? RESP. «Peculiaris celebratio sollemnior», iuxta locutionem n. 31 *Institutionis generalis* [LE 3840] in qua *Gloria* cantari debet, intelligenda est celebratio, quae fit cum sollemnitate vel cum concursu populi.

2. *Utrum facienda sit consecratio alicuius altaris, cuius mensa e materia lignea vel ferrea conficiatur*? RESP. *Affirmative.* In n. 263 *Inst. gen.* dicitur: «Iuxta traditum Ecclesiae morem et significationem, mensa altaris fixi sit lapidea... Attamen etiam alia materia digna, solida et affabre effecta, de iudicio Conferentiae Episcopalis, adhiberi potest». Consecratio peragenda est secundum morem acceptum, donec novus ritus promptus sit.

3. *Utrum formula benedictionis altarium mobilium parata sit et ubinam inveniatur*? RESP. Ad normam n. 265 *Inst. gen.* altaria mobilia benedici tantum possunt. Formula benedictionis nondum parata est.

4. *Num in consecratione vasorum sacrorum, quae non e materia aurea sint confecta, adhiberi debeant formulae Pontificalis Romani*? RESP. *Affirmative.* Vasa sacra, e quacumque materia confecta, dummodo sit solida et nobili, de iudicio Conferentiae Episcopalis, sunt benedicenda vel consecranda iuxta ritus in libris liturgicis receptos (cfr. *Inst. gen.* n. 296). Formulae adhibendae sunt adhuc e Pontificali Romano, adiuncta unctione chrismatis pro consecratione.

5. *Utrum Missa exsequialis celebrari possit in octava Nativitatis et Paschatis*? RESP. *Affirmative.* Ad normam n. 336 *Inst. gen.* inter Missas defunctorum Missa exsequialis celebrari potest omnibus diebus, exceptis sollemnitatibus de praecepto et dominicis Adventus, Quadragesimae et Paschae. Ergo etiam in octavis Nativitatis et Paschatis.

6. *Num Missae pro defunctis, de quibus in n.* 337 *a* Inst. gen., *celebrari possint etiam in feriis Quadragesimae*? RESP. *Affirmative.* Nam Missae defunctorum, de quibus in supradicto numero (post acceptum mortis nuntium, vel in ultima sepultura defuncti, vel in primo anniversario die), possunt celebrari in *omnibus* feriis, exceptis tantummodo Feria IV Cinerum et feriis Hebdomadae sanctae.

2. AD ORDINEM MISSAE

7. *An in ecclesiis, ubi altare versus populum non habetur, sacerdos in Missae celebratione dicens: «Pax Domini sit semper vobiscum» et «Offerte vobis pacem», se vertere debeat ad populum*? RESP. *Affirmative.* Rubrica, quae habetur in n. 128 *Ordinis Missae cum populo* [LE 3840] in novo Missali, statuit ut locutiones illae, populum respicientes, versus populum fiant.

http://www.obrascatolicas.com

3. AD DIVERSA

8. *Num formulae adhibendae in Communione extra Missam (p. gr. «Confiteor»; «Ecce Agnus Dei»...) sint variatae?* RESP. *Negative.* In distribuenda Communione extra Missam adhiberi debent formulae, quae inveniuntur in *Ordine Missae* (nn. 133-135), «*Confiteor*» et absolutione non omissis (*Ordo Missae*, n. 3), usque dum aliter provideatur.

* Notit. 6 (1970) 283-284.

3881

1970 IUL 7.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

DIOECESIS P. - IURIUM - MASSAE CAPITULARIS: VIGOR STATUTORUM USQUE DUM EORUM RECOGNITIO APPROBETUR

FACTI SPECIES. - Pius Pp. IX, anno 1855, Dioecesim X erigens, Capitulum Collegiale, inde iam ab anno 1660 ibidem exsistens, suppressit et in eius locum Capitulum Cathedrale constituit. Cui Capitulo attributa sunt omnia iura, quibus olim Capitulum Collegiale, iuxta systema massae communis capitularis, fruebatur. Secundum hoc systema praebendae aequali modo inter Membra Capituli, i. e. inter Dignitates et simplices Canonicos, dividebantur.

At, cum vi legum civilium dd. 15 februarii 1867 et 11 augusti 1870 omnia bona Capituli Cathedralis publicata seu usurpata fuerint ex parte Status civilis, in locum singularum praebendarum sic dictum supplementum congruae institutum est. Quae substitutio naturam ipsam massae communis capitularis nullo modo mutavit. Permansit, igitur, systema massae communis, non autem systema singularum praebendarum. Quare, Dignitates et Officiales eiusdem Capituli Cathedralis nullam aliam differentiationis summam, dignitatis causa, percipiebant, praeter supplementum congruae.

Huiusmodi systema confirmarunt etiam Capituli Cathedralis Statuta, ab Ordinario loci die 4 aprilis 1900 approbata.

Etiam postquam Gubernium Italicum auxit congruam Dignitatum et Officialium, et post decreta a S. C. Concilii diebus 16 mali et 4 iulii 1925 lata (*A. A. S.* 17, 1925, p. 382) [LE 651 et 665], usque ad diem 31 decembris 1963 viguit systema massae communis capitularis, cum integratione specialis aliquotae, quam Dignitates et Officiales Capituli recipiebant.

Anno 1967 Ordinarius loci edidit hoc Decretum: «... *decretiamo* che nel Capitolo di X sia ripristinata la massa comune alla quale i singoli Beneficiati devono versare il proprio supplemento di congrua e che la medesima sia distribuita ai singoli in qualità differenziate in proporzione alle quote di immissione. *Annulliamo* qualsiasi consuetudine contraria perchè non è ammissibile che la differenza tra semplici canonici, dignità ed offici, sia solo differenza 'honoris causa'».

Contra hoc Decretum nonnulli canonici, die 9 novembris 1967, ad S. Congregationem Concilii recursum fecerunt, additis congruentibus documentis, deductionibus et animadversionibus.

Sacra Congregatio pro Clericis litteris die 29 novembris 1968 datis Decretum Ordinarii loci confirmavit atque edixit, ut supra allata Statuta Capituli Cathedralis reformentur ad mentem Decretorum Concilii *Christus Dominus* [LE 3332], n. 27, *Presbyterorum Ordinis* [LE 3365], n. 20 et M. P. *Ecclesiae Sanctae* [LE 3457], nn. 8, 15-18, ita ut ab Ordinario ad experimentum et ad tempus usque ad reformationem C. I. C. confirmari possint.

Episcopus, acceptis supracitatis litteris S. Congregationis pro Clericis, die 1 iunii alterum dedit Decretum, quo decisionem eiusdem Congregationis exsecutioni mandavit.

Tandem die 1 iulii 1969 canonicus D. F. recursum interposuit apud Sectionem Alteram Signaturae Apostolicae adversus Decretum episcopale diei 1 iunii 1969.

Patronus recurrentis die 17 iulii 1969 a Signatura Apostolica petiit suspensionem exsecutionis impugnatae decisionis. In Congressu diei 23 iulii 1969, Signatura Apostolica decrevit: «*Instantiam pro suspensione exsecutionis impugnatae decisionis non esse a limine reiciendam*».

IN IURE ET IN FACTO. 1. Unumquodque Capitulum sua statuta habere debet. Quae statuta condenda sunt per legitimum actum capitularem, ad normam can. 101 § 1, 397, n. 4, et approbationi Episcopi subiicienda. Immo si, post mandatum Episcopi, Capitulum statuta non conficiat, exacto sexto ab intimatione mense, Episcopus eadem conficiat Capituloque imponat. Statuta iam condita et approbata, sine auctoritate Episcopi nec abrogari nec mutari possunt (can. 410).

Ipsa autem statuta de rebus ad Capitulum spectatibus agunt secundum et praeter, non vero contra ius commune. Itaque statuta, quae post Codicem emendata non sunt nec eiusdem praescriptionibus sunt contraria, abrogata dici non possunt.

Proinde si Capitulum X de quo agitur, propria statuta, praesertim circa distributiones capitulares, non mutavit, eadem statuta abrogata dici non possunt. Immo ipsa S. Congregatio pro Clericis litteris diei 28 novembris 1968 expresse ceclarat: «Il Capitolo X si regge ancora con gli statuti del 1900».

2. Mutatio autem, quae a die 1 ianuarii 1964 systema distributionum capitularium adfecit, ex eo tantum manat, quod Canonicus Archidiaconus hac in causa resistens una cum ceteris Dignitatibus et Officialibus Capituli, ab illa die recusavit supplementum auctae congruae ab Italico Gubernio tributum in massam communem immittere.

Idem vero Canonicus mense octobris 1963 propositionem hoc sensu Episcopo exhibuerat; sed non constat huiusmodi propositionem per decisionem actus capitularis nec ab Episcopo approbatam fuisse. Ipsa igitur normas statutorum Capituli ad illud tempus vigentes mutare non valuit.

4. Decreta quoque tum S. Congregationis pro Clericis tum Episcopi intenderunt, normas peculiares statutorum Capituli X mutare, quin tamen via iuris ordinaria, canone 410 praescripta atque indicata Litteris Circularibus diei 25 iulii 1923 (AAS, 1923, p. 453) [LE 532] ab eodem S. Dicastero edictis, adiretur, h.e. quin ageretur per actum capitularem ab Episcopo approbatum vel per nova statuta in forma iuris condita.

Praeterea, id quod declaratum est ab illo S. Dicastero: «Il Capitolo X si regge ancora con gli statuti del 1900», ab ipso Episcopo confirmatur: «Un giurista sta preparando la revisione dello statuto del Capitolo e appena sarà pronta verrà approvata ad experimentum. Intanto resta in vigore, per quanto è possibile il vecchio statuto».

Donec igitur nova statuta emendata et approbata vigere inceperint, status quo veterum statutorum, non exclusis distributionibus, in Capitolo X sustinendus est.

DECISIO. - Die 7 iulii 1970, in Congressu habito coram Emo Cardinali Praefecto, de recursu a canonico D. F. interposito adversus decisionem a S. C. pro Clericis die 28 novembris 1968 latam, decretum est: *Recursum esse admittendum ad disceptationem.*

* Apoll. 43 (1970) 524-526.

3882

1970 IUL 10.-SECR. NON-CREDENTIBUS, INSTR. PART.*

NOTA CIRCA STUDIUM ATHEISMI ET INSTITUTIONEM AD DIALOGUM CUM NON CREDENTIBUS HABENDUM, CANDIDATIS SACERDOTII IMPERTIENDAM

Prooemium

1. Ampliores rationes suscipiens de studiis ecclesiasticis novo aptioreque modo ex integro ordinandis ac de magis congrua formatione candidatis sacerdotii impertienda, Sacra Congregatio pro Institutione Catholica, in Instructione cui titulus «*Ratio Fundamentalis Institutionis sacerdotalis*» [LE 3817], peculiare quoque momentum tribuit urgenti necessitati iuvenes mature informandi ad dialogum cum non credentibus atque diligentius considerandi, quod attinet sive ad docentes sive ad alumnos, progredientem atheismi vim et saecularizationem, quae in hominum nostrae aetatis consortionem inducuntur.

2. Secretariatus pro non Credentibus cum Sacra Congregatione pro Institutione Catholica plane conspirat in hunc finem renovandi studia ecclesiastica, quem postulationi et exspectationi hodiernae societatis plene congruere arbitratur; potissimum vero assentitur illi parti documenti eiusdem Sacrae Congregationis pro Institutione Catholica, ubi speciali modo de atheismo et dialogo agitur.

3. Rationem ipsam attingere nolens, qua statutum studiorum programma ad ipsum usum deducatur —hoc enim dumtaxat ad competentiam Sacrae Congregationis pro Institutione Catholica et Conferentiarum Episcopalium pertinet— idem Secretariatus maxime expedire aestimat, ut momento insistat, quod, in studiis ecclesiasticis renovandis et clero formando, inest altius cognoscendis formis saecularizationi faventibus et atheis hodierni cultus humani, atque admodum responsabili praeparationi cleri ad dialogum cum non credentibus ineundum. Quapropter vehementer exoptat, ut Commissiones, quae a Conferentiis Episcopalibus instituentur ad conficiendam et necessitatibus dioecesium accommodandam Rationem Studiorum, ad suasiones respiciant, quae circa studium atheismi et formationem ad dialogum habendum, infra praebentur, singulis in casibus expendentes, quomodo ea

consilia in regionibus propriis utilia evadant, atque ut diligenter ponderent alios aspectus, qui, utpote magis consentanei postulatis cuiusque regionum, in componenda Ratione Studiorum prae oculis sint habendi.

I. *De exsistentia atheismi et saecularizationis.*

4. Ad hoc quod attinet, expedit imprimis recogitare saecularizationem et atheismi propagationem esse his temporibus factum quoddam *reale* in societate, quod paulatim vigescat non solum apud delectos homines doctrina ornatos, sed etiam in vulgo latissime pervageturr.

Atheismus, e multiplicibus variisque causis promanans, magis in dies diffunditur, altius agit radices, pugnacior redditur. In regionibus orientalibus, ubi ideologiis politicis ac socialibus alitur et imponitur, ipse ad immensam hominum multitudinem, multo maiorem centies centenis milibus, pertinet atque populos et nationes amplius in dies subigit. In partibus vero occidentalibus, ubi eius fons maxime infectus neopositivismus et pragmatismus sunt, quaedam forma mentis evasit in dies validior et hodiernae culturae insita. Apud populos ad civilem cultum nitentes eodem modo apparere videtur, qui apud gentes occidentales et orientales viget, prout illi ad cultus humani gradum paulatim ascendunt, nationum proprium ad hunc iam pridem evectarum.

5. Atheismus et saecularizatio universam hominum consortionem potentialiter permovent, illa parte non excepta, quae se magis proprie et ex traditione christiana profitetur.

Exsistentiam huius facti non amplius licet ignorari. Eam Concilium Vaticanum II illustravit quidem, ostendens eius causas, varias formas, remedia, quae adhiberi possunt ad christianam fidem animique culturam tuendam. Omnia etiam documenta pontificia et ecclesiastica, quae praeclarum illum eventum sunt subsecuta, non omiserunt, quominus mentes eo lugiter revocarent, eo consilio ut cunctos admonerent de gravi momento, quod ad futuram sortem totius generis humani haberet.

II. *De necessitate congruam notitiam huius facti tradendi.*

6. Quodsi eiusmodi consideratio vera est, quemadmodum videtur, sacri ordinis alumnis facultas detur oportet hoc factum penitus cognoscendi, ut instructi sint paratique ad occurrendum necessitatibus mundi, qui a Deo magis magisque licet abalienetur, nihilominus Deum ipsum sitit.

Definiri profecto nequit in omne tempus et modo pro omnibus pari, qua ratione haec candidatorum praeparatio peragatur. Genus enim saecularizationis et atheismi pervagantis variatur pro populorum diversis cultus civilis formis ac temporibus. Quapropter varia methodologia sit oportet, quae usurpari debet ad apta comparanda instrumenta, quibus huic rei repugnetur, et ad clerum componendum, ut munera peculiaria, hac aetate sibi suscipienda, rite exsequi valeat.

Qui enim destinatur ad operandum inter homines civili cultu minus praeditos, non eadem ratione informandus est, quae in eo requiritur, qui inter opifices vel homines Studiorum Universitati addictos ideoque doctrinis excultos ministerium obibit. Sed uterque postulationes et interrogationes debet cognoscere, quae animum eius exagitant, quem alloquitur.

7. Conferentiarum Episcopalium et Organorum institutioni praepositorum erit programmata studiorum dirigere et apparare secundum varia requisita regionum, suum cultum civilem habentium, et communitatum, in quibus munere suo funguntur. Praedictorum pariter Organorum erit, pro variis rerum adiunctis, statuere, utrum consideratio altiorque cognitio atheismi et saecularizationis hauriri expediat e peculiaribus doctrinae cursibus, an usitatis cursibus historiae, philosophiae, theologiae inserere.

Liquet tamen adulescentem clerum penitus conscium fieri debere gravitatis huius rei, atque congrue praeparari ad causas intellegendas, quae hominum genus ad atheismi formam magis magisque induendam adducant, ne quasi inermis inveniatur respectu huiusce facti, sed potius ut operam conferre valeat ad fidem christianam in mundo purificandam confirmandamque.

Ad haec quod spectat, sive cursus speciales de atheismo et saecularizatione, sive tractatus eorundem in varias disciplinas inserti, propria efficacia pollere possunt aut ea carere: omnia enim e studio ac diligentia pendent, quae, sive docentes sive alumni, in iis collocant, et ex ratione, qua speciales vel non speciales cursus cum postulatis et vitae humanae rebus congruunt, in quibus candidatus sacerdotii versabitur et operabitur. Paucis, in intellegenti iudicio docentium potius quam in studiorum programmate speciali vel generali positum est, ut praeparatio illa temporibus conveniens, quae in sacri ministerii tironibus hodie requiritur, feliciter eveniat aut parum prospere procedat [1].

8. Affirmari quoque potest minoris momenti esse quaestionem de speciali tractatu atheismi et saecularizationis, necne. Id enim revera agitur, ut novus mentis habitus effingatur et sive studentes sive docentes vehementius conscii fiant huius causae humanae tam amplae, quae ad atheismum et saecularizationem in dies fit proclivior. Necessaria est formatio *humanistica*, ut aiunt, temporibus novis accommodatior, quae efficiat, ut sacerdos propius contingat hominem huius aetatis, qui, ut talis, semper gravioribus difficultatibus praepeditur, ne fidem accipiat.

Utilis hic cadit in rem consideratio quaedam. Videtur enim, post Concilium, propensio, saltem nonnullis in regionibus, invalescere, ex qua institutio philosophica candidatorum sacerdotii deminuatur ea mente, ut plus temporis et amplior locus tribuantur studiis theologicis et personali inquisitioni *scientificae*. Quae propensio perquam periculosa esse videtur. Etenim ex formatione candidatorum sacerdotii, secundum hoc principium disposita, consequi potest, ut futuri sacerdotes ad disputandum cum credentibus dissidentibus, praesertim cum protestantibus, sint capaces, tamen inhabiles ad dialogum cum hominibus nostrae aetatis instituendum, qui non credunt.

Non solum itaque non minuenda est eruditio philosophica, sed etiam curandum, ut programma et institutio philosophica ad hominem potissimum dirigantur ad eiusque extremum problema, quo nempe quaeritur, utrum is rebus sensum transcendentibus pateat, necne. Hae igitur sunt quaestiones fundamentales, in quibus studia philosophica futuri sacerdotis vertantur oportet: Homo (anthropologia philosophica) et rationes humanae exsistentiae, in quibus indicia rerum sensum transcendentium appareant (in his maius in dies momentum obtinet historia). Notitia cultus humani hodie necessario postulatur, ut quis hominem ipsum possit cognoscere.

III. *De marxismo.*

9. Ad Marxismum nominatim quod spectat, separatim est tractandum, non solum quia genus humanum late pervasit, ut supra significatum est, sed etiam quia peculiarem prorsus indolem prae se fert, sive quoad ipsam doctrinalem materiam philosophicam, politicam, socialem, sive quoad methodum, qua cultui humano et societati se inserere solet.

Formatio igitur candidatorum sacerdotii complecti debet notitiam quam fieri potest amplissimam et accuratissimam Marxismi. Quae quidem institutio comprehendat oportet non solum cognitionem satis plenam sententiarum conditorum Marxismi, Henrici C. Marx et Friderici Engels, ac seminum earum, quae in philosophia Georgi V. F. Hegel ac potissimum Ludocivi A. Feuerbach continentur, sed etiam eas doctrinae illorum mutationes, quae hac quidem aetate peculiare obtinent momentum: imprimis Marxismum-Leninismum, fundamentum scilicet doctrinale omnium motuum communisticorum, cum iis, quae ex illo manarunt, rationibus (velut *Maotsmo* et *Castrismo*), varia placita et incepta *revisionismi* nomine insignia (hoc est communismum Iugoslavicum, conatus anno 1968 in Cecoslovachia susceptos, homines studiosos, ut Rogerum Garaudy, Georgium Lukacs, Ernestum Bloch...), ac demum motus neomarxisticos, velut Marxismum *structuralisticum* Ludovici Althusser, «scholam Francofurtensem» et Heribertum Marcuse, unde multa hauserunt motus iuveniles «novarum partium sinistrarum», quorum ideologia non est certis finibus circumscripta.

Quae quidem cognitio non ita coartanda est, ut solum atheismum comprehendat, qui in Marxiana doctrina continetur, eiusque philosophiam materialismo infectam, sed latius excurrens totum corpus doctrinarum Marxismi-Leninismi, etiam eas, quae ad rem socialem et politicam pertinent, attingat. Ipsarum enim cognitio doctrinarum politicarum summopere necessaria est ad dialogum cum communistis instituendum. Dialogus autem, praecipue publicus et qui de socianda opera agit [2], iillis semper est causa quaedam politica;

Ad ea igitur quod attinet, hic quaestionum ordo, tantummodo exempli causa, proponitur:

— *Origo historica atheismi horum temporum.*

— *Atheismus in philosophia hodierna* (id est in idealismo, marxismo, existentialismo, neopositivismo...).

— *Atheismus in litteris et artibus.*

— *Atheismus et problema de cognitione Dei.*

— *Atheismus et disciplinae naturales* (problema de origine mundi, de vita et homine).

— *Atheismus et problema de humanis valoribus* (huc pertinent: res morales, ius, vita oeconomica et socialis, problema de malo et morte...).

— *Atheismus ut problema theologicum* (theologia atheismi, possibilitas atheismi, religiositas implicita, incredulitas credentium...).

— *Historia religionum respectu problematis de atheismo* (problema de atheismo primitivo, de populis atheis...).

— *Sociologia, psychologia et paedagogia respectu problematis de atheismo.*

— *Atheismus ut ratio credendi et pseudoreligio.*

— *Atheismus militans.*

— *Actio christiana in mundo, quem atheismus pervagatur* (problema de dialogo, cooperatio inter christianos et atheos, oecumenismus et atheismus, institutio sacerdotalis ad occurrendum mundo atheo...).

Quod autem hasce quaestiones contingit, intra fines studiorum programmatum apte inserendas, iisdem locus quasi naturalis tribui posse videtur in his tradendis disciplinis: Historia philosophiae, Philosophia religionis, Philosophia moralis, Philosophia cultus humani, Sociologia, Anthropologia philosophica et theologica, et, quoad Theologiam, in Theologia fundamentali (de Revelatione) et in tractatibus de Deo Uno, de Fide, de Gratia.

In formatione *specializata*, sive indolis pastoralis sive indolis scientificae, peculiares cursus institui possunt, quemadmodum in «Ratione Fundamentali Institutionis sacerdotalis», nn. 83 et 85, cavetur [LE 3817].

[1] Cum vero aliquis reapse definire velit, qui cursus de atheismo sint instituendi aut cui disciplinae, quae tradatur, nectendi, titubatio quaedam profecto suboritur. Fieri enim non potest, ut una solutio, ad omnes casus pertinens, statuatur. Quacumque autem solutio accipitur, in ea semper aliquid positivum et negativum quippe invenitur.

[2] Cfr. Doc. *De dialogo cum non credentibus*, Typis Polyglottis Vaticanis 1968 [LE 3685].

http://www.obrascatolicas.com

cum igitur huiusmodi sit, dialogus a communistis semper cuidam *Systemati* doctrinarum politicarum inseritur et magnae illi dimicandi rationi inservit, a Lenin inductae, quae ad dominationem adipiscendam contendit, foedere cum aliis partibus politicis inito. Ut vero iudicari possit de opportunitate socium se praebendi, atque ut vitetur, ne quis socius fiat quin id velit vel sciat, omnino opus est pugnandi artem et singularia consilia communistarum pernoscere. Haec necessitas aetate nostra etiam magis urgetur, quae e dialogo peculiarem indolem accepit.

IV. *De saecularizatione.*

10. Quod ad implicatam quaestionem de saecularizatione pertinet et ad eam in studiorum curriculum candidatorum sacerdotii includendam, revocari possunt, ex parte, ea quae de atheismo universe ac de Marxismo specialiter sunt dicta. Quaestio de saecularizatione differt quidem a quaestione de atheismi introductione, sed cum problemate ad atheismum spectante quodammodo coniungitur.

Veruntamen est animadvertendum in saecularizatione duplicem vim inesse, quatenus, una cum nonnullis aspectibus negativis, etiam aspectus positivos exhibeat, qui momentum possint habere ad rem pastoralem novis temporibus accommodandam; praeterea distinguendum sane est congruenter inter saecularizationem, prout est factum, et *saecularismum*, prout est ideologia.

Sunt autem potius perspicienda multiplicia elementa saecularizationis eorumque per postrema quattuor saecula gradatim factus processus in sua luce collocandus, quam annitendum, ut *theoria* de ea condatur ac proponatur.

Imparem institutionem ad historiam et humanum cultum esse in clero quandoque animadvertitur. Hoc ipsum causa esse videtur, cur inferiorem ipse se quodammodo sentiat respectu hodiernae hominum consortionis. Differentia inter copiosam institutionem historicam, quae in laicorum Universitatibus studentibus traditur, et exiguitatem, qua eruditio sacri ordinis alumnorum nonnumquam in Seminariis ex hac parte laborat, efficit, ut hi animo haud paululum se demittant. Candidati sacerdotii mundum nostrae aetatis intellegere profecto non valent, nisi probe norint quomodo ipse historico progressu sit conformatus. Unumquodque cogitatum in vitam transfertur, vita vero in historia instauratur. Ipsae Ecclesiae praeceptiones ad rem socialem attinentes non intelleguntur, nisi ad tempora et experientias referuntur, in quibus enuntiatae sunt.

V. *De dialogo.*

11. Ad institutionem demum dialogi faciendi quod spectat, non quidem peculiares cursus sunt necessario instituendi, sed potius et imprimis assuefaciendi alumni in mentis habitum apertum et promptum cuivis collocutori; agitur enim de forma vel genere vitae, quod oportet vivere et perfectius reddere in quolibet ordine et quovis tempore humanae experientiae.

Est autem schola sedes aptissima, ubi necessitudo inter magistrum ac discipulos, etiam, ac quidem potissimum, extra praelectiones, augescere et perfici potest. Sacri ministerii candidati, una cum docentibus, officio se teneri sciant veritatem diligentissime inquirendi, opiniones aliter sentientium reverenter aestimandi, de collocutorum doctrinae placitis censuram faciendi potius ex interna critica ratione, proprias sententias cum aliorum opinationibus animo sereno et sine sui studio conferendi, quamvis hae secundum cogitandi modum personalem vel ex Revelatione haustum paulum vel nullatenus videantur posse probari.

Haec vero forma mentis in candidatis institutione tantum doctrinali et *theoretica* imprimi profecto nequit, licet fatendum sit cursum specialem de hac re utilissimum evadere posse. Ea enim potissimum e continua experientia, vivendo comparata, exoritur.

Dialogus difficultates et pericula non levia, uti patet, secum fert. Quas quidem candidatus noscere debet, praevenire, devitare. Oportet fugiatur mediocritas atque subita et fortuita rei tractatio. Necesse autem est candidatus solido fundamento doctrinae theologicae et imprimis philosophicae praeditus sit, ne quasi inermis mundo saecularizato et in atheismum delapso occurrat.

Dignoscatur oportet, utrum dialogus revera fieri possit, an, e contrario, rei politicae dumtaxat inserviat, utpote effectus aperte vel occulte instrumentum ad consequendos fines, qui prorsus alieni sint ab inquisitione veritatis et a mutuae necessitudinis studio. Hoc peculiari modo prae oculis est habendum, cum de publico agitur dialogo, qui cum hominibus communismum profitentibus instauratur, sive sit *theoreticus* sive practicus, id est ad operam sociandam spectans.

Dialogus ne fiat quidam, uti dicunt, «mythos», quatenus falsa fovetur opinio, ex qua quis arbitretur eiusdem ope se expeditam facultatem habere omnia comprehendendi, omnia solvendi, sive problemata extenuando sive responsiones aptas antea concinnando. Procul dubio solutiones omnium quaestionum nequeunt semper et ubique esse in promptu, neque dialogus eas ex integro suppeditare valet.

Datum Romae, ex aedibus Secretariatus pro non Credentibus, die X mensis Iulii, anno MCMLXX.

* L'Osservatore romano, ann. 110 n. 273 diei 25 nov. 1970. Adn. I. MARAFINI in ME 95 (1970) 541-548.

3883

1970 IUL 11-SC RELIGIOSORUM, RESPONSUM. PART.*

DUBIA SOLVUNTUR CIRCA APPLICATIONEM EXPERIMENTORUM IN INSTITUTIS PERFECTIONIS ET CIRCA VIGOREM REGULAE, EXPERIMENTORUM TEMPORE PERDURANTE

Romae, die 11 Iulii 1970

Reverende Pater, Die 10 vertentis mensis Directrix negotiorum et laborum Consociationis Tertii Ordinis saecularis S. Francisci totius Austriae huic Sacrae Congregationi sequentia dubia proposuit:

1. Licetne verba v. d. *procedere ad experimenta* Rescripti Sacrae Congregationis diei 17 Iulii 1969 (prot. n. 02116/57) explicari et applicari posse pro tota regione iurisdictionis absque limitatione loci vel temporis?

2. Regulae et Constitutiones a Sancta Sede approbatae amittuntne suum vigorem suamque auctoritatem tempore quo innovationes seu emendationes inchoentur?

3. Gaudetne quaedam auctoritas Sanctae Sedi subdita facultate vigentes Regulas et Constitutiones abrogandi seu derogandi atque loco abrogatarum authenticarum normarum sua sponte alias Regulas vel normas praescribendi?

Quibus omnibus dubiis, postquam praefatas quaestiones attento examini subiecit, hoc Sacrum Dicasterium ita respondendum censuit:

Ad 1.um: Quoad obiectum experimentorum, confer Motu Proprio *Ecclesiae Sanctae*, II, 6 [LE 3457]; item quoad tempus. Quod vero attinet ad loca, certum est experimenta de quibus agitur, in tota regione iurisdictionis applicari posse.

Ad 2.um: Regulae et Constitutiones approbatae, vim et vigorem servant donec a Sancta Sede alii earumdem textus approbati fuerint, exceptis sane mutationibus ad experimentum legitime inductis ad normam Motu Proprio *Ecclesiae Sanctae*, II, 6, toto tempore experimentorum.

Ad 3.um: Facultas experimenta permittendi solummodo Ministris Generalibus concessa est cum facultate suos delegandi Commissarios Generales Tertii Ordinis Franciscani, qui tamen iure subdelegandi carent (cfr. Litt. diei 17 Iulii 1969, prot. n. 02116/57) [LE 3773].

Quae dum Tecum communico ita ut haec nota reddere cures omnibus interesse habentibus, meam in Te observantiam profiteor ac libenter permaneo addictissimus in Domino. –I. Card. ANTONIUTTI, *Praef.* D. M. Huot, S. M. M., *Subs.*

* Moderatori Gen. Consilii Tertii Ordinis Regularis S. Francisci, Prot. N. 02116/57: AOFM 90 (1971) 51-62; AOFMCap 86 (1970) 244-245.

3884

1970 IUL 13.-SC DOCTRINAE FIDEI, RESPONSUM. PART.*

DE ADMINISTRATIONE BAPTISMATIS FILIIS PARENTUM NON CATHOLICORUM

Monseigneur, Dans la lettre qu'elle vous adressait le 15 février 1967 en réponse à votre proposition concernant l'instauration d'un catéchuménat pour enfants, la S. Congrégation pour la Doctrine de la Foi vous faisait part de son intention de poursuivre l'étude de la question, tout en maintenant la pratique traditionnelle et en soulignant la nécessité d'insister sur la responsabilité des parents.

Je puis vous communiquer à présent les conclusions de la commission désignée pour l'étude de cette question –conclusions approuvées par les cardinaux de la dite Congrégation et ratifiées par le Saint-Père en date du 19 juin 1970. Voici donc ce qui a été établi:

1. *Dans le cas d'«infantes»*

1. *De parents chrétiens «réguliers»*: *a)* On se réglera sur les *praenotanda* du nouvel *Ordo Baptismi* [LE 3749], surtout pour ce qui touche à la préparation des parents. *b)* Il est normal que les parents fervents desirent que leur enfant naisse «quam primum» à la vie d'enfants de Dieu.

2. *De parents non chrétiens ou chrétiens «irréguliers»*; *N. B.* Par chrétiens «irréguliers», il faut entendre ici les chrétiens polygames, concubinaires, époux légitimes ayant abandonné toute pratique régulière de leur foi, ou qui demandent le baptême de l'enfant pour de pures raisons de convenance sociale.

a) Il importe de leur faire prendre conscience de leurs responsabilités.

b) Il importe en outre de juger de la suffisance des garanties concernant l'éducation catholique des enfants –garanties données par quelque membre de la famille, ou par le parrain ou la marraine, ou par l'appui de la communauté des fidèles (Par garanties, nous entendons qu'il y ait espoir fondé d'éducation catholique).

c) Si les conditions sont suffisantes au jugement des pasteurs, l'Eglise peut procéder au baptême, car les enfants sont baptisés dans la foi de l'Eglise.

d) Si elles ne le sont pas, on pourra proposer aux parents: l'inscription de l'enfant en vue d'un baptême ultérieur; le maintien de contacts pastoraux avec eux, permettant de préparer l'accueil ultérieur en vue du baptême.

II. *Dans le cas d'adultes et de «pueri» ad normam can.* 745 § 1-2

Instauration d'un catéchuménat, selon le voeu du Concile Vatican II, et selon des modalités qu'auront à préciser les conférences épiscopales.

En espérant répondre de la sorte au souci pastoral dont vous nous faisiez part, je vous prie d'agréer, Monseigneur, l'expression de mon bien fraternel dévouement. Franjo Card. SEPER, *Préfet.*

* Ordinario Dapangoensi: Notit. 7 (1971) 69-70. Adn. B. HANRION in Notit. 7 (1971) 64-69; L. LIGIER in Notit. 7 (1971) 70-73; Ch. LEFEBVRE in Ann. can. 16 (1972) 20-21.

3885

1970 IUL 15.-SC RELIGIOSORUM, DECLARATIO. PART.*

MONIALES ORDINIS CISTERCIENSIUM STRICTIORIS OBSERVANTIAE NEQUEUNT PARTEM DIRECTAM HABERE IN CAPITULO GENERALI ABBATUM, SED PROPRIA GAUDENT AUTONOMIA SUB AUCTORITATE ABBATIS GENERALIS TOTIUS ORDINIS

Rome, le 15 juillet 1970

Mon Très Révérend Père, La Sacrée Congrégation pour les Religieux et les Instituts séculiers a examiné avec soin la requête présentée par le Procureur de votre Ordre en vue d'obtenir que les Moniales Cisterciennes puissent participer aux réunions des Abbés.

Après une étude attentive des différents aspects du problème, la Sacrée Congrégation a soumis la question au Souverain Pontife lui-même. Celui-ci, dans l'Audience accordée au Cardinal Préfet (le 22 janvier dernier), a répondu qu'il n'est pas opportun que les Moniales assistent aux assemblées des Religieux. Elles pourront cependant se réunir entre elles, si elles le désirent et célébrer leurs propres assemblées particulièrement en vue de l'adaptation de leurs Constitutions selon les directives du Concile.

Un fort mouvement insiste de plus en plus sur la maturité de la femme dans notre monde moderne. Il importe d'en tenir compte et de laisser aux Moniales l'autonomie qui leur revient. C'est à elles, et non au chapitre des Moines, qu'il appartient d'étudier, de discuter et, dans la mesure où cela n'est pas réservé au Saint-Siège, de décider leur propre législation.

Cette disposition n'entend pas scinder l'Ordre des Cisterciens réformés en deux Ordres distincts mais attribue aux Moniales une juste et nécessaire autonomie, et confie personnellement à l'Abbé général, qui garde toute son autorité sur les branches masculine et féminine selon les Constitutions approuvées par le Saint-Siège, le soin de maintenir l'unité qui s'impose. Les Pères immédiats, en continuant leur oeuvre bienfaisante selon les saines traditions de l'Ordre, sauront également y contribuer de toutes leurs forces.

Veuillez agréer, mon Très Révérend Père, l'expression renouvelée de mon religieux dévouement en Notre-Seigneur.—I. Card. ANTONIUTTI, *Préf.* E. Heston, C. S. C., *Secr.*

* Abbati Generali O. C. S. O., Prot. N. 1788/64: e documento originali.

3886

1970 IUL 15.-SC CULTUS DIVINI, LIT. CIRCUL. PART.*

CIRCA INTERPRETATIONES VERNACULAS NOVI ORDINIS PROFESSIONIS RELIGIOSAE

Die 15 iulii 1970

Exctae Domine, Die 2 februarii 1970, haec Sacra Congregatio pro Cultu Divino, de speciali mandato Summi Pontificis Pauli PP. VI, promulgavit, ut inter omnes constat, editionem typicam *Ordinis professionis religiosae* [LE 3826].

Ordo professionis, ad obtemperandum praecepto Concilii Vaticani II compositus (cf. Const. *Sacrosanctum Concilium*, n. 80) [LE 3141], insertus est «*Rituali Romano ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II auctoritate Pauli PP. VI promulgato*» et inter liturgiae romanae libros iure meritoque adnumeratur. Quare Conferentiarum Episcopalium est curare ut *Ordo professionis religiosae* in vernaculos sermones vertatur, ut in Decreto promulgationis admonetur: «Conferentiae Episcopales, si casus fert per Commissiones Mixtas plurium Nationum eiusdem linguae, collatis consiliis cum Coetibus Superiorum, qui in singulis Nationibus religiosorum incepta ordinant atque componunt, curent ut huius ritus interpretationes populares diligenter fiant» (Decr. 2.II.1970; Prot. n. 200-70).

Me vero non praeterit in quot quantisque operibus Commissiones liturgicae occupatae sint, praesertim cum novum Missale Romanum feliciter editum sit. Cum tamen complura Instituta religiosa expectent dum fiant interpretationes populares ut *Ordinem professionis religiosae* sibi aptent, te rogare audeo ut quam primum *Ordo* in vernaculos sermones accurate vertatur.

Volo autem scias hanc Sacram Congregationem, ob debitam observantiam erga Conferentias Episcopales eorumque peritos, nullam interpretationem probavisse aut in posterum probaturam, ne «ad experimentum» quidem, quae ex toto vel ex parte privato consilio apparata esset.

Magna operum mole, ut supra dixi, Conferentiae Episcopales his temporibus laborant; tamen *Ordinis professionis religiosae* vertendi munus paulo expeditius fit: interpretatio enim integra et fidelis et accurata tantum a Conferentiis Episcopalibus exquiritur; singula Instituta vero, pro opportunitate, *Ordinem* sibi aptabunt.

Gratum mihi erit si quid de laborum processu mihi scripseris; spero autem textum confirmandum ad hanc Sacram Congregationem mox perventurum. Interea...

* Ad Praesides Conferentiarum episcopalium, Prot. N. 2355/70: Notit. 6 (1970) 317-318. Adn. Notit. 6 (1970) 316-317.

3887

1970 IUL 15.-SC CULTUS DIVINI, LIT. CIRC. PART.*

NORMAE SERVANDAE IN ADAPTANDO CAEREMONIALI PROPRII RITUS PROFESSIONIS

Die 15 iulii 1970

I. LITTERAE CIRCULARES

Très Révérend Père, Très Révérende Mère, Le 2 février 1970, cette S. Congrégation pour le Culte Divin, par ordre du Pape Paul VI, a promulgué l'édition typique de l'*Ordo professionis religiosae* [LE 3826].

Comme vous le savez, cet *Ordo professionis* répond à une prescription du Concile Vatican II: «On établira... un rite de la profession religieuse et de la rénovation des voeux qui puisse contribuer à plus d'unité, de sobriété et de dignité. Devront l'utiliser, sauf droit particulier, ceux qui font la profession ou la rénovation des voeux durant la Messe» (Constitution *Sacrosanctum Concilium*, n. 80) [LE 3141].

Pour sa part, le Saint-Siège, en insérant cet *Ordo* dans un livre liturgique officiel, le Rituel, a eu l'intention d'en faire — sauf toujours un éventuel droit particulier — le rite commun pour tous ceux qui émettent ou désirent émettre la profession au cours de la Messe.

L'*Ordo professionis* a été composé de manière à unir harmonieusement une indispensable unité de structure avec une large possibilité d'adaptation aux diverses situations des différents Instituts. Ces caractéristiques, jointes au fait que l'*Ordo professionis* est le fruit d'une collaboration prolongée entre le Consilium, la S. Congrégation pour les Religieux et de nombreuses familles religieuses (auxquelles le projet de l'*Ordo* fut soumis en 1968), font espérer que cet *Ordo* sera effectivement l'instrument efficace pour obtenir cette «plus grande unité» souhaitée par le Concile en cette matière.

Certaines familles religieuses ont déjà envoyé leur rite de profession révisé et opportunément adapté selon le nouvel *Ordo professionis*. Cependant, soit de la part des Instituts qui l'ont présenté, soit de la part des experts de cette S. Congrégation, quelques doutes sur les principes et la méthode à suivre dans le travail d'adaptation se sont manifestés. Il a donc paru opportun de fournir quelques indications pour faciliter ce travail.

Cette S. Congrégation a confiance que votre Institut voudra bien consacrer un soin attentif à l'adaptation de l'*Ordo professionis*, de manière que soit respectée l'unité de structure du rite romain et mise en lumière, comme il est juste, la spiritualité propre de votre famille religieuse.

En Vous transmettant, par mandat et au nom de Son Eminence le Cardinal Benno GUT, notre Préfet, toutes ces indications...

II. NORMAE SERVANDAE IN ADAPTATIONIBUS PERAGENDIS

Indications pour l'adaptation de l'«Ordo professionis religiosae»

Les principales indications pour l'adaptation de l'*Ordo Professionis religiosae* sont établies dans les *Praenotanda* de

http://www.obrascatolicas.com

cet Ordo (ch. IV: Des adaptations propres à chaque Institut, nn. 12-15). Ces indications, qui ont valeur normative, sont assez claires et n'ont pas besoin d'autres explications, sinon de quelques notes complémentaires.

1. Du point de vue méthodologique, il est important de noter que le travail doit consister dans une adaptation de l'*Ordo professionis religiosae*, de manière à exprimer adéquatement la spiritualité propre de l'Institut. Ce travail doit donc être conduit en partant de l'*Ordo professionis religiosae* et en y insérant, à la place qui convient, les éléments de l'Institut.
Ce serait donc une erreur de prendre comme base de travail les anciens Cérémoniaux et d'y insérer çà et là quelques éléments de l'*Ordo professionis*.

2. Les Instituts qui, en raison de leur diffusion ou pour tout autre motif, désirent faire l'adaptation sur l'édition typique latine peuvent évidemment la faire immédiatement en latin.
Par contre, les Instituts qui désirent faire l'adaptation directement en langue moderne doivent la faire sur les versions *officielles* de l'*Ordo professionis*. Aux Conférences Episcopales appartiennent le droit et le devoir de préparer, avec la collaboration des Confédérations de Religieux, de telles versions officielles, la Congrégation pour le Culte divin devant donner la confirmation et l'approbation de ces versions (cf. Décret de la S. C. pour le Culte divin, 2.II.1970) [LE 3826].

3. Chaque Institut, avant d'insérer dans l'*Ordo professionis* ses éléments propres, doit opérer une révision critique de ces éléments, c'est-à-dire vérifier s'ils sont en harmonie avec les principes généraux du renoveau liturgique (Constitution *Sacrosanctum Concilium*) [LE 3141], de la vie religieuse (Constitution *Lumen gentium* [LE 3232], Décret *Perfectae caritatis)* [LE 3333], des rapports avec le monde contemporain (Constitution *Gaudium et spes)* [LE 3366]. En fait, certains concepts qui reviennent souvent dans les Cérémoniaux sont difficilement conciliables avec la théologie de la vie religieuse exposée dans les grands documents du Concile.[1]

4. Les endroits les mieux adaptés pour insérer les éléments propres dans l'*Ordo professionis* sont nombreux, et généralement signalés par la formule: «his vel similibus verbis», «hac vel simile prece», etc. En remplaçant une formule de l'*Ordo* par une formule propre, on veillera à ce que celle-ci soit du même genre littéraire. On veillera surtout à respecter dans les prières le style et les règles propres de l'euchologie romaine, ainsi que le contenu doctrinal.

5. Les formules «his vel similibus verbis», «hoc vel alio modo», visent soit à faciliter le travail de l'adaptation de la part de chaque Institut, soit à favoriser une diversité convenable. C'est pourquoi dans de nombreux cas, surtout là où les textes expriment des sentiments personnels, il sera utile que les Instituts conservent de telles expressions.

6. En aucun cas, l'adaptation ne doit appauvrir l'*Ordo professionis*. Par conséquent:
a) en ce qui concerne les textes bibliques, on ne doit pas en retenir deux ou trois en éliminant radicalement tous les autres. Que chaque Institut considère plutôt si ce n'est pas le cas d'en ajouter d'autres, mettant en lumière sa propre spiritualité ou activité (missionnaire, éducatrice, hospitalière, etc.);
b) de même, quand l'*Ordo professionis* propose deux prières au choix, par exemple pour la prière solennelle de consécration, ce choix doit être compris en fonction de la célébration concrète, et non pas en fonction d'un choix fait une fois pour toutes, avec l'élimination définitive de l'une d'elles. Dans ce cas, comme dans les cas semblables, on aura plutôt en vue le principe général: «Lorsque le Rituel Romain offre plusieurs formules au choix, les Rituels particuliers peuvent ajouter d'autres formules du même genre» (*Praenotanda*, n. 14 d).

7. Du point de vue liturgique, du fait que l'habit est remis *pendant la Messe* (cf. *Ordo* I, n. 31 et n. 137), avec l'intention qu'il devient le signe expressif de l'état religieux, cet habit devient sacré et n'a pas besoin de bénédiction particulière.
Toutefois, si on désire bénir l'habit, on le fera *en dehors de la Messe*, comme d'ailleurs le suggère l'*Ordo* pour les religieuses (cf. *Ordo* II, nn. 15-16).

8. Bien qu'il soit composé de pièces différentes, l'habit doit être considéré comme *un tout*. Il est donc préférable de le donner par un geste unique avec une formule unique.
Par conséquent, on doit déconseiller l'usage de remettre chaque pièce avec sa formule propre.
Quant à la formule de la remise de l'habit, on doit éviter certaines expressions qui reviennent souvent dans les Cérémoniaux et qui aujourd'hui paraissent dépassées, excessives, ou usant de la Sainte Ecriture d'une manière fautive.

9. Dans les Litanies, les Instituts se garderont d'introduire un nombre excessif de Saints de leur Institut, ou de les grouper en premier lieu. L'insertion des Saints devra se limiter aux plus représentatifs, placés en leur lieu respectif, selon l'ordonnance des Litanies des Saints.

10. Il est nécessaire que chaque Institut présente à cette S. Congrégation pour le Culte divin (Piazza Pio XII 10, Roma) son travail d'adaptation de l'*Ordo professionis: a)* de manière complète et organique, c'est-à-dire contenant tous les rites, depuis l'entrée au Noviciat jusqu'à la Profession perpétuelle; *b)* intégralement, en évitant les renvois trop nombreux; *c)* puisque les étapes que parcourent les Religieux depuis le Noviciat jusqu'à la Profession perpétuelle varient d'un Institut à l'autre, il est clair qu'en adaptant l'*Ordo professionis* au propre «curriculum» de formation, on ne pourra pas toujours conserver l'ordre de numérotation de l'*Ordo*. Par exemple, plusieurs Instituts préfèrent placer le rite de la promesse, qui figure dans l'*Ordo* à l'Appendice, immédiatement après le rite de l'initiation. L'important est que l'ensemble soit organique et cohérent. Pour la commodité des réviseurs, on aimerait avoir un renvoi à la numérotation de l'*Ordo*, en marge ou en bas de page, en adoptant par exemple les sigles suivants: Pr = Praenotanda; OP I = Ordo Professionis, Pars Prior; OP II = Ordo Professionis, Pars Altera; RP = Ritus Promissionis; Ap = Appendice; suivis du chiffre arabe de la numérotation; *d)* en quatre exemplaires, convenablement présentés; *e)* avec une relation qui donne les raisons des adaptations et des changements éventuels.

* Ad Moderatores Institutorum perfectionis. Prot. N. 2384/70: **Notit.** 6 (1970) 318-322. **Adn. Notit.** 6 (1970) 316-317.

[1] Haec revisio scritica intelligenda est eo sensu ut singulae Communitates eam peragant iuxta finalitatem, spiritum, traditionem propriï Instituti, qui diversi sunt, prout agitur de familia religiosa vitae apostolicae, vel vitae contemplativae, vel una simul vitae apostolicae et contemplativae.

3888

1970 IUL 16.-SC RELIGIOSORUM, RESPONSUM. PART.*

FACULTAS DATUR UT SORORES EXTERNAE MONASTERIORUM CISTERCIENSIUM S. O. GAUDEANT VOCE ACTIVA AC VOTA SOLLEMNIA EMITTANT, ET UT SERVITIUM EXTERNUM MONASTERII PER MONIALES ORDINETUR

Romae, die 16 iulii 1970

Reverende Pater, Sacra haec Congregatio mature consideravit ac attento examini iterum atque iterum subiecit vota ab Abbatissis O. C. S. O. expressa circa Sorores externo Monasteriorum servitio addictas itemque earum proposita ut facultate generali polleant ad servitium externum ordinandum sive per Moniales sive per Sorores externas.

Ad rem quod attinet, Sacra Congregatio quae sequuntur respondendum censet: 1) Sorores externae in Capitulo electionis Abbatissae voce tantum activa gaudere queant; 2) vota sollemnia emittere valeant Sorores externae quae ad classem Monialium transire cupiant quaeque aptae sint ad munera Monialium adimplenda; dictae Sorores non amplius externae servitio addictae reputentur sed, legi clausurae obnoxiae, iura et officia Monialium consequantur; 3) Abbatissae mandare possunt aliquibus Monialibus ut munera externa exerceant, dummodo: *a)* Sorores externo servitio addictae desint; *b)* Moniales sint stabiliter designatae, aut per congruum tempus, et libere acceptantes. Quae facultas ad quinquennium conceditur et experimenti causa.

Quae dum communico cum Paternitate Tua, omnia fausta Tibi a Domino apprecor ac permaneo Paternitati Tuae Reverendae addictissimus.—E. HESTON, C. S. C., *Secr.* D. M. Huot, S. M. M., *Subsecr.*

* Procuratori Generali O. C. S. O., Prot. N. 11224/69: e documento originali.

3889

1970 IUL 18.-SANCTA SEDES, NOTIFICATIO. PART.*

RESTAURATIO PRIVATA ORDINIS MILITARIS TEMPLARIORUM DECLARATUR ILLEGITIMA

In questi ultimi tempi e con accresciuta insistenza, la Sede Apostolica, tanto al centro, cioè nella Segreteria di Stato, quanto alla periferia, cioè presso alcune Rappresentanze Pontificie, è stata fatta oggetto di insistenze da parte di emissari di un certo *Ordine Cavalleresco*, che si attribuisce i titoli di *Sovrano e Militare del Tempio di Gerusalemme*.

Di fronte a questo atteggiamento inqualificabile, siamo autorizzati a mettere in guardia quanti appartengono alla Gerarchia, in Italia e all'Estero, ricordando che la Santa Sede riconosce soltanto il Sovrano Militare Ordine Gerosolimitano detto di Malta e quello Equestre del Santo Sepolcro.

Nel caso specifico di cui ora ci occupiamo, sono troppo note le vicende storiche dell'antico Ordine del Tempio (dei Templari), che fu soppresso dal Pontefice Clemente V (1305-1314) e non fu mai restaurato da alcun altro successore.

Quindi questa moderna sua restaurazione, aggravata dalla pretesa denominazione di «Sovrano», non può che apparire un abuso e quindi illegittima.

* L'Osservatore Romano diei 18 iul. 1970.

3890

1970 IUL 19.-COM. VAT. II INT., RESP. AAS 62 (1970) 571

RESPONSA AD PROPOSITA DUBIA: 1—DE DELEGATIONE GENERALI DIACONO CONFERENDA PRO ASSISTENDO MATRIMONIO. 2—DE FACULTATE EPISCOPI DISPENSANDI A DEFECTU AETATIS ORDINANDOS DIACONOS PERMANENTES UXORATOS

Patres Pontificiae Commissionis Decretis Concilii Vaticani II interpretandis, propositis in plenario coetu quae sequuntur dubiis, respondendum esse censuerunt ut infra ad singula:

I. *(De delegatione generali Diacono conferenda pro assistendo matrimonio)*

D.—Utrum Diaconus, qui alicui paroeciae stabiliter et legitime addictus est, aequiparari possit vicariis cooperatoribus, pro paroecia cui sunt addicti, iuxta mentem canonis 1096, § 1, ad delegationem generalem seu licentiam quod attinet assistendi matrimonio ad normam canonis 1095, § 2.
R. - *Affirmative.*

II. *(De facultate Episcopi dispensandi a defectu aetatis ordinandos diaconos permanentes uxoratos)*

D.—Utrum facultas Episcopi dispensandi ordinandos a defectu aetatis non ultra annum, de qua in Litteris Apostolicis *De Episcoporum muneribus* diei 15 iunii 1966, IX, 6 [LE 3449], valeat etiam pro ordinandis diaconis permanentibus uxoratis, de quibus in III, n. 12 Litterarum Apostolicarum *Sacrum Diaconatus ordinem*, diei 18 iunii 1967 [LE 3571].
R. - *Affirmative.*

SSmus Dominus Noster Paulus Pp. VI in Audientia die 19 iulii 1970 infrascripto impertita supradictas decisiones ratas habuit, adprobavit et publicari iussit. -Pericles Card. FELICI, *Praeses.*

Adn. V. CARBONE in **ME** 96 (1972) 339-343; C. GORRICHO in **CpR** 51 (1970) 377-378.

3891

1970 IUL 23.-SC RELIGIOSORUM, MONITUM. PART.*

MONENTUR RELIGIOSI DE PRUDENTIA ADHIBENDA IN PUBLICANDIS GRATIIS QUAE PER SANCTORUM INTERCESSIONEM ASSERUNTUR ACCEPTAE

Roma, 23 luglio 1970

Reverendo Padre, Sono giunte da più parti a questo Sacro Dicastero lamentele su pubblicazioni curate da Religiosi, in cui, sotto alcune rubriche intitolate «per grazia ricevuta» o simili, si chiedono offerte ai lettori in favore di opere religiose, degli orfanelli, ecc.
La stampa laica ha dedicato all'argomento ampi servizi (vedasi di recente l'Espresso» del 19 aprile 1970), citando numerose pubblicazioni e gettando il discredito sulle Istituzioni Religiose, peraltro benemerite nel campo dell'educazione e dell'assistenza all'infanzia ed alle categorie più bisognose di aiuto.
Voglia Ella, nel modo che riterrà più opportuno, portare a conoscenza dei Superiori Maggiori quanto sopra, raccomandando una maggiore cautela e discrezione in materia, evitando espressioni incaute, atte a suscitare malevoli commenti nei confronti della Chiesa.
Mi valgo volentieri della circostanza per professarmi con sensi di religioso ossequio di Lei devotissimo in Domino.—E. HESTON, C.S.C., *Segr.*

* Praeside Conferentiae Italiae Superiorum Maiorum, Prot. Num. 13142/67: **Rivista delle religiose** 19 (1970) 114.

3892

1970 IUL 25.-SC CLERI, DECR. AAS 63 (1971) 943-944

DECRETUM DE OBLIGATIONE SACRUM LITANDI PRO POPULO, POST NOVUM CALENDARIUM ROMANUM GENERALE

Litteris Apostolicis *Mysterii Paschalis*, a Summo Pontifice Paulo VI, Motu Proprio datis die 15 februarii 1969 (*A. A. S.*, vol. LXI, 1969, p. 222) [LE 3717], a die 1 ianuarii vertentis anni 1970, vigere coepit novum Calendarium Romanum Generale.
Cum vero graves rationes suasissent non pauca, quae usque nunc in Calendario habebantur, immutare vel expungere, uti in Commen/tario de novo Calendario exponi- 944
tur, haec Sacra Congregatio pro Clericis, praesentibus attentis circumstantiis, et voto Conferentiarum Episcoporum expetito, de obligatione pro populo litandi, ex mandato Summi Pontificis, ea quae sequuntur statuit:
Obligatio Sacrum litandi pro populo, qua animarum rectores tenentur, statuitur omnibus et singulis diebus dominicis et insuper diebus festis de praecepto vigentibus in loco, firmis rescriptis hac minorem obligationem continentibus huc usque concessis usque ad eorundem exspirationem.
Praesentibus valituris a die 1 Ianuarii 1971. Romae, die 25 Iulii 1970. -J. Card. WRIGHT, *Praef.* P. Palazzini, *a Secretis.*

Adn. F. ROMITA in **ME** 96 (1972) 489-497; **CpR** 52 (1971) 76-77; **Notit.** 6 (1970) 381.

3893

1970 AUG 15.-SECR. UNIT. CHRIST., INSTRUCTIO. PART.*

PRINCIPIA ET CRITERIA PROPONUNTUR CIRCA APPLICATIONEM DIALOGI OECUMENICI IN ECCLESIA

Réflexions et suggestions concernant le dialogue oecuménique - Document de travail à la disposition des autorités ecclésiastiques pour l'application concrète du Décret sur l'oecuménisme.

I. NOTA EXPLICATIVA PRAEVIA

15 août 1970

En mars 1966, S. Em. le cardinal Bea, président du Secrétariat pour l'Unité des chrétiens, écrivait aux Conférences épiscopales pour les informer que le Secrétariat préparait le Directoire oecuménique demandé par le second Concile du Vatican. Parmi les sujets qui pourraient y être traités figurait le «Dialogue oecuménique». Dans leurs réponses, les évêques proposèrent nombre de suggestions utiles concernant cet aspect très important de tout le mouvement pour l'unité chrétienne.

Sur la base de ces premières indications, le Secrétariat organisa, en février 1967, une consultation à laquelle furent invités des experts de diverses parties du monde engagés dans le dialogue oecuménique. Le résultat de leurs délibérations fut communiqué, en avril 1967, à la session plénière (Plenaria) des évêques membres du Secrétariat pour élaboration plus complète et pour révision.

Entre-temps, le groupe mixte de travail entre l'Eglise catholique romaine et le Conseil oecuménique des Eglises avait chargé une petite équipe interconfessionnelle d'étudier la question du dialogue oecuménique et de préparer un document de travail sur ce sujet. Ce document, publié en 1967, n'avait pas la prétention de fixer des règles. Il avait cependant le mérite de se présenter comme un effort commun, écrit en un langage non confessionnel mais intelligible pour tous les chrétiens. Son intention était de stimuler la réflexion personnelle et d'inviter à l'analyse, à la discussion et à la critique.

Lors de sa session de novembre 1968, la Plenaria du Secrétariat révisa entièrement son premier projet de Directoire sur le dialogue oecuménique. En cette discussion jouèrent un rôle de particulière importance les commentaires faits de ce projet par un bon nombre d'experts consultés, ainsi que les réactions suscitées par le document publié sous la responsabilité du groupe mixte de travail.

A l'issue de la large discussion du document proposé concernant le dialogue oecuménique, la question se trouva posée de savoir si un tel document devait bien faire partie intégrante du Directoire oecuménique publié par le Secrétariat. Le Directoire est un texte normatif revêtu de la plus haute approbation. Pour certaines situations (telles, par exemple, que l'organisation du travail oecuménique, le culte en commun, la formation à l'oecuménisme), un document situé à ce niveau est de toute manière indiqué. Mais étant donné la grande variété de ce que peut recouvrir l'expression «dialogue oecuménique», que l'on considère le niveau des personnes qui y prennent part, les conditions dans lesquelles il se réalise ou les sujets qu'on y peut traiter, etc., on s'est demandé si, pour encourager, développer et guider ce type de dialogue, des normes analogues à celles qui sont données dans les deux premières parties du Directoire seraient bien le moyen le mieux approprié. Un instrument de travail, guide qualifié et sûr, ayant du poids sans cependant reposer sur aucune autorité au sens juridique du mot, parut devoir être plus utile. Un tel document aiderait en particulier les autorités ecclé-

http://www.obrascatolicas.com

siastiques à appliquer le décret sur l'oecuménisme d'une manière adaptée aux circonstances et aux possibilités concrètes.

Lors de la Plenaria de novembre 1969, les cardinaux et évêques membres du Secrétariat décidèrent donc que le document approuvé par la Plenaria *ne serait pas publié comme une partie du Directoire oecuménique* mais serait envoyé aux Conférences épiscopales accompagné d'une introduction explicative écrite par le cardinal-président. Le Saint-Père, après sérieux examen, approuva la résolution de la Plenaria du Secrétariat.

Le document présenté ici n'a pas d'autorité strictement juridique. Intitulé «Réflexions et suggestions concernant le dialogue oecuménique», son autorité réside uniquement dans le fait qu'il est le résultat d'une longue réflexion faite à différents niveaux par des personnes engagées dans le dialogue oecuménique.

Bien que composé sous les auspices du Secrétariat pour l'Unité et envoyé aux pasteurs de l'Eglise catholique romaine, il a bénéficié de larges discussions et d'expériences faites avec des membres d'autres Eglises chrétiennes et communautés ecclésiales. Il a été soigneusement revu par les cardinaux et évêques du Secrétariat et a reçu l'approbation de la Plenaria de novembre 1969.

Ce document est maintenant présenté aux Conférences épiscopales de l'Eglise catholique romaine. Il veut offrir quelques orientations relatives à un phénomène moderne important (le développement du dialogue dans le monde moderne, spécialement entre chrétiens), à la lumière de divers documents conciliaires, de déclarations du Saint-Père et d'une expérience acquise durant ces dernières années, tant au sein de l'Eglise catholique romaine que dans les relations croissantes qu'ont désormais entre eux tous les chrétiens. Il cherche à donner des orientations pastorales doctrinalement fondées. Il reconnaît la complexité provenant des différents types de dialogue oecuménique et des éléments requis pour un dialogue sincère en quête de vérité dans la charité. Il offre des recommandations reposant sur une réflexion théorique et une expérience pratique. Il espère donc aider tous les catholiques qui, conformément au Concile, sont appelés à travailler à la restauration de l'unité chrétienne (cf. Décret sur l'oecuménisme, n° 5); en tout lieu, il espère rendre un service particulier aux évêques à qui le second Concile du Vatican a recommandé de veiller à promouvoir ce travail et à l'orienter avec prudence (cf. *Ibid.*, n° 4).—Cardinal Jean WILLEBRANDS, *Président du Secrétariat pour l'Unité des chrétiens.*

II. PRINCIPIA ET CRITERIA

Du Vatican, le 15 août 1970

I. *Introduction*

Ce document concerne seulement le dialogue oecuménique, c'est-à-dire celui qui s'instaure entre les «chrétiens de diverses Eglises ou Communautés [1]». Les principes sur lesquels il repose et les thèmes qu'il aborde sont en partie différents de ceux qui caractérisent le dialogue que l'Eglise catholique veut nouer et noue avec le judaïsme, avec les grandes religions, avec les non-croyants et avec le monde. En effet, «conduit par le seul amour de la vérité, et aussi avec la prudence requise, le dialogue n'exclut personne [2]». Ces divers dialogues ne peuvent être dissociés les uns des autres; celui dont il est traité ici n'est pas sans rapport avec ceux dont se préoccupent les Secrétariats pour les religions non chrétiennes et pour les non-croyants.

Malgré certaines manifestations contraires, l'homme moderne cherche le dialogue comme un moyen privilégié d'établir ou de développer, entre les groupes comme entre les individus, la compréhension, l'estime, le respect et l'amour réciproques; c'est pourquoi il désire l'employer toujours davantage à tous les niveaux de sa vie: politiques, sociaux, économiques, éducatifs, religieux.

Il en va de même lorsque des chrétiens et des Eglises ou Communautés ecclésiales s'ouvrent au souci oecuménique: le dialogue est pour eux l'instrument indispensable de leur rencontre et de leur témoignage, soit au plan de la pensée, soit au plan de l'action. Ainsi ont surgi des groupes interconfessionnels de compositions les plus variées et aux préoccupations les plus diverses, et la nécessité s'est fait sentir d'instituer des structures de dialogue, comme le sont les Commissions locales et régionales d'oecuménisme, le Conseil oecuménique des Eglises et le Secrétariat pour l'Unité des chrétiens.

Conscient de ces données, le IIe Concile du Vatican a souligné l'importance du dialogue entre l'Eglise catholique et les autres Eglises et Communautés ecclésiales [3]. S'inspirant des préoccupations, des orientations et des impulsions conciliaires, le Secrétariat pour l'Unité se propose d'indiquer la nature et le but de ce dialogue oecuménique, ses fondements, ses conditions, sa méthode, ses thèmes et ses formes, afin de le favoriser et de le développer dans la situation présente.

[1] Second Concile du Vatican, décret sur l'oecuménisme, *Unitatis Redintegratio*, 4 [LE 3235].
[2] Second Concile du Vatican, Constitution pastorale sur l'Eglise dans le monde d'aujourd'hui, *Gaudium et Spes*, 92 [LE 3366].
[3] Cf. *Unitatis Redintegratio*, 4, 9, 11, 18-23; *Gaudium et Spes*, 92; Second Concile du Vatican, décret sur l'activité missionnaire de l'Eglise, *Ad gentes*, 15 [LE 3364].

Si le soin de rétablir l'unité chrétienne regarde tous les membres de l'Eglise, fidèles et pasteurs, chacun selon sa propre condition, il appartient aux évêques d'être les promoteurs et les guides du dialogue oecuménique [4]. A ce titre, leur souci pastoral veillera entre autres à maintenir l'orientation exacte que le IIème Concile du Vatican, dans son décret sur l'oecuménisme, a tracée pour ce dialogue.

Cette vigilance pastorale tiendra compte du double aspect de l'action oecuménique envisagée par le Concile. Car si l'action oecuménique doit rester «fidèle à la vérité reçue des apôtres et des Pères et conforme à la foi que l'Eglise catholique a toujours professée, toute tendue vers cette plénitude que le Seigneur veut que son Corps acquière au cours des siècles» [5], néanmoins le Concile souhaite que «des initiatives des fils de l'Eglise catholique progressent en union avec celles des frères séparés, sans mettre aucun obstacle aux voies de la Providence et sans préjuger des impulsions futures de l'Esprit-Saint [6]».

II. *Nature et but du dialogue oecuménique*

1. Envisagé dans sa généralité, le dialogue existe, entre personnes ou entre groupes, dès lors que chaque participant à la fois écoute et répond, cherche à comprendre et à se faire comprendre, interroge et se laisse interroger, se livre soi-même et accueille l'autre, à propos d'une situation, d'une recherche, d'une action, afin d'avancer ensemble vers une plus grande communauté de vie, de vue, de réalisation. Chacun des interlocuteurs est disposé à mettre toujours plus au poin ses idées, ses manières d'être et d'agir, s'il apparaît que la vérité l'y conduit. Ainsi la réciprocité et l'engagement commun sont des éléments essentiels du dialogue [7].

2. Le dialogue oecuménique exige tous ces éléments, auxquels le but poursuivi donnera leur spécificité. Ce but revêt de multiples aspects:

a) Par le dialogue, les chrétiens doivent apprendre à progresser ensemble dans la participation à la realité du mystère du Christ et de son Eglise; par là, ils pourront dégager des convergences entre leurs diverses manières d'aborder le mystère révélé et de le traduire dans leur pensée, leur vie et leur témoignage.

b) Par le dialogue, les chrétiens doivent apprendre à témoigner ensemble de la mission que Jésus-Christ a confiée à son Eglise, en sorte que tous, «face à l'ensemble des nations, confessent leur foi en Dieu un et trine, dans le Fils de Dieu incarné, notre Rédempteur et Seigneur [8]», et qu'ainsi le monde croie.

c) Parce que le monde pose les mêmes questions à toutes les Eglises et Communautés ecclésiales, celles-ci, en les écoutant ensemble et en les comprenant par le dialogue, attentives au Saint-Esprit, chercheront ensemble la réponse que le Seigneur attend d'elles pour servir le monde, surtout là où l'Evangile n'est pas annoncé [9].

d) Au plan de leur vie interne, un grand nombre de communions chrétiennes sont affrontées aux mêmes questions qui toutefois peuvent se poser à des niveaux différents chez les unes et chez les autres: par exemple, celles concernant le laïcat, le ministère, la liturgie, la catéchèse, la famille chrétienne, etc. L'Esprit-Saint n'appelle-t-il pas les chrétiens à les aborder aussi ensemble?

Ainsi il apparaît que le dialogue oecuménique ne se limite pas à un niveau académique ou purement conceptuel; mais poursuivant une plus complète communion entre les Communautés chrétiennes, un service commun de l'Evangile, une collaboration plus étroite au plan de la pensée et de l'action, il contribue à transformer les mentalités, les comportements, la vie quotidienne de ces Communautés. Par là, il vise à préparer leur unité dans la confession de la foi au sein d'une Eglise une et visible: ainsi «les obstacles qui s'opposent à la parfaite communion ecclésiale étant peu à peu surmontés, tous les chrétiens pourront se trouver rassemblés, en une même célébration eucharistique, dans l'unité de l'Eglise une et unique: unité dont le Christ a doté son Eglise dès l'origine et qui subsiste, nous le croyons, de façons inamissible dans l'Eglise catholique et qui, nous l'espérons, doit s'accroître sans cesse jusqu'à la consommation des siècles [10]».

Certes, le dialogue, par lui-même, ne suffit pas à réaliser la plénitude de l'unité voulue par le Christ; toutefois, celle-ci demeure le terme ultime des pensées et des désirs des interlocuteurs qui se préparent à l'accueillir comme le grand don que Dieu seul accordera, de la manière et à l'heure qu'il voudra [11].

III. *Fondements du dialogue*

Le dialogue oecuménique s'enracine en quelques réalités doctrinales et pastorales.

1. Tout d'abord, parce que «ceux qui croient au Christ sont des disciples du Christ, régénérés par le baptême, co-participants à de très nombreux biens du Peuple de Dieu [12]», parce que ces biens tels que «la parole de Dieu écrite, la vie

[4] Cf. *Unitatis Redintegratio*, 4, 5, 9; *Ad gentes*, 15. [5] *Unitatis Redintegratio*, 24. [6] *Ibid.* [7] Cf. *Le dialogue avec les non-croyants*, I, 1: *A. A. S.* LX (1968), p. 695-696 [LE 3685]. [8] *Unitatis Redintegratio*, 12. [9] Cf. *Ad gentes*, 15, § 4; 29, § 4. [10] *Unitatis Redintegratio*, 4.
[11] Cf. *Document sur le dialogue oecuménique*, préparé par le groupe mixte de travail entre l'Eglise catholique et le Conseil oecuménique des Eglises, 1: *The Secretariat for Promoting Christian Unity «Information Services»* 1967-3: édition française, p. 27-28.
[12] *Ad gentes*, 15.

de la grâce, la foi, l'espérance et la charité, ainsi que d'autres dons intérieurs du Saint-Esprit et d'autres éléments visibles [13]», sont accessibles à tous les baptisés, les chrétiens sont à même de se communiquer les uns aux autres les richesses que l'Esprit-Saint développe en eux. Cette communauté de biens spirituels est la base première sur laquelle repose le dialogue oecuménique.

2. Cependant c'est dans leurs Eglises et Communautés ecclésiales que les chrétiens vivent de ces biens spirituels; les Eglises et Communautés séparées de l'Eglise catholique jouissent «d'une signification et d'une valeur dans le mystère du salut... Beaucoup d'actes sacrés» qu'elles posent sont à reconnaître comme «aptes à donner accès à la communion du salut [14]». Il y a donc déjà entre elles et l'Eglise catholique une certaine communion, à partir de laquelle le dialogue doit s'instaurer: celui-ci tendra vers une participation plus parfaite de chaque Eglise et Communauté ecclésiale au mystère du Christ et de son Eglise[15], mystère qui est le fondement de leur communion.

3. «Notre commune référence est la Révélation telle qu'elle s'exprime dans le témoignage des Saintes Ecritures... Ce témoignage est centré en Jésus-Christ et a son sens par rapport à lui [16].» Le Saint-Esprit agit en effet toujours pour conduire le peuple chrétien à en vivre et à la comprendre davantage et à accomplir ainsi sa fonction prophétique. Le dialogue oecuménique permet donc à chacun de communiquer à ces frères les richesses du Christ dont il vit et d'accueillir celles dont vivent les autres.

4. «Toute rénovation de l'Eglise consistant essentiellement en une fidélité plus grande à sa vocation, c'est à coup sûr dans cette rénovation que se trouve le ressort du mouvement vers l'unité [17].» De même toutes les Communautés, en cherchant à se rénover, sont conduites normalement à dialoguer pour s'interroger sur «leur fidélité à la volonté du Christ [18]».

IV. *Conditions du dialogue*

1. Tout dialogue suppose, pour être entrepris, qu'une attitude de sympathie et de disponibilité chez les éventuels interlocuteurs s'est créée grâce à des contacts et échanges plus ou moins spontanés, à travers les détails de la vie courante. C'est dans un tel contexte de relations humaines, qui peuvent être fort variées, que le dialogue, quel qu'il soit, prend, la plupart du temps, naissance et forme.

2. Le dialogue oecuménique sera conduit entre les partenaires «d'égal à égal [19]». Tout ce qui a été dit de la nature, du but et des fondements de ce dialogue, et notamment de la réciprocité et de l'engagement commun, fonde ce comportement d'égalité.

a) Dans le dialogue oecuménique, les interlocuteurs reconnaissent loyalement qu'à cause des divergences existantes il y a une inégalité entre les diverses communions chrétiennes. En conséquence, d'une part, ils se refusent à cet indifférentisme doctrinal qui affirmerait que, devant le mystère du Christ et de l'Eglise, toutes les positions seraient équivalentes; et, d'autre part, ils ne formulent aucun jugement sur la volonté de fidélité des uns et des autres à l'égard de l'Evangile. Le partenaire catholique, qui croit que le Seigneur a confié à l'Eglise catholique la plénitude des moyens de salut ainsi que toute la vérité révélée par Dieu, sera prêt à rendre compte de sa foi [20].

b) Dans le dialogue oecuménique, les interlocuteurs se reconnaissent réciproquement comme incorporés au Christ, parce que baptisés en lui, «engendrés de nouveau d'un germe non point corruptible, mais incorruptible: la parole de Dieu vivant et éternel» (1 *Pierre*, 1, 23), et mis par l'Esprit-Saint en état d'écouter leurs frères leur raconter les merveilles de Dieu.

Dans ce dialogue, ils reconnaissent ensemble qu'une certaine communion existe entre les Communautés chrétiennes; toutefois, ils tiennent à ne pas se cacher les uns aux autres que, dans le contenu, le développement et l'expression de la foi des Eglises, existent certaines différenciations qui doivent devenir l'objet de leur dialogue en vue d'une communion plus parfaite.

Chacun des interlocuteurs donnera aux autres, sous une forme qui leur sera vraiment accessible et de la manière la plus authentique, le témoignage de l'Evangile du Christ, tel que son Eglise veut le porter; et en réciprocité, il écoutera le témoignage exprimé par les autres.

Dans une émulation fraternelle, les interlocuteurs perçoivent que Dieu les appelle à une fidélité toujours plus profonde à lui-même et à sa Révélation.

3. Tout dialogue demande, pour être authentique et fécond, la compétence de ceux qui le conduisent, sinon de tous les participants. Selon ses formes et ses thèmes, les compétences exigées varieront, étant toujours sauvegardée la formation religieuse que réclame tout dialogue finalisé par l'unité des chrétiens. Ainsi la compétence en matière théologique ne saurait être la seule; toute compétence pratique en matière soit professionnelle, soit technique, soit apostolique, soit spirituelle, selon les cas, aura une place.

Sans prétendre tout exprimer sur la formation au dialogue oecuménique, il convient de rappeler les considérations suivantes:

a) S'il n'est pas requis que tous les participants catholiques aient une égale préparation à un tel dialogue, il est éminemment opportun que quelques-uns d'entre eux — qu'ils soient clercs ou laïcs — aient reçu à cet égard une formation suffisante. A ceci pourront efficacement contribuer entre autres des sessions de formation oecuménique, des lectures dirigées, des cours par correspondance, les centres oecuméniques, les chaires d'oecuménisme dans les facultés de théologie. Par ces moyens et à côté d'eux, on se préoccupera de s'initier à l'art du dialogue, à l'intelligence de la pensée des autres et à l'expérience de leur vie spirituelle [21].

Dans la perspective de cette formation, il serait bon que les catholiques qui participent à des rencontres oecuméniques réfléchissent ensemble sur le dialogue auquel ils prennent part, soit avant pour s'y préparer, soit après pour apprécier la manière dont il s'est déroulé.

b) Etant donné que l'Eglise «a toujours considéré et considère les Ecritures, conjointement avec la sainte Tradition, comme la règle suprême de sa foi, il s'ensuit que toute la prédication de l'Eglise, comme la religion chrétienne elle-même, soit nourrie et régie par la Sainte Ecriture [22]». On se préoccupera donc d'acquérir une culture, une théologie et une spiritualité d'inspiration biblique. On n'oubliera pas que «les Saintes Ecritures sont dans le dialogue lui-même des instruments insignes entre les mains puissantes de Dieu [23]».

c) Les occasions de rencontre entre chrétiens se multiplient par suite des circonstances de la vie moderne. Il est nécessaire que les fidèles et leurs pasteurs mesurent leur responsabilité en ce domaine et se soucient d'une information, d'une culture théologique et spirituelle toujours en éveil.

4. En ce qui concerne la présentation de la doctrine, quelques remarques s'imposent:

a) D'une part, le dialogue achemine vers une connaissance plus exacte de nos frères [24], à laquelle habituellement ceux-ci pourront nous ouvrir. D'autre part, l'interlocuteur catholique doit s'informer avec soin du contenu de la foi de son Eglise, sans le majorer, sans le minimiser, sachant que la rencontre oecuménique n'est pas seulement une oeuvre individuelle, mais aussi une tâche d'Eglise qui l'emporte sur toute opinion particulière.

b) On se rappellera «qu'il y a un ordre ou une «hiérarchie» des vérités de la doctrine catholique en raison de leur rapport différent avec le fondement de la foi chrétienne [25]». Tout ne se présente pas sur le même plan tant dans la vie de toute l'Eglise que dans son enseignement; certes toutes les vérités révélées exigent la même adhésion de foi; mais selon la plus ou moins grande proximité qu'elles ont à l'égard du mystère révélé, elles sont dans des situations diverses les unes vis-à-vis des autres et en des rapports différents entre elles. Par exemple, le dogme de l'Immaculée Conception de Marie, qui ne doit pas être isolé de ce que le Concile d'Ephèse déclare sur Marie, Mère de Dieu, suppose, pour être saisi avec justesse, dans une authentique vie de foi, le dogme de la grâce auquel il est lié et qui prend nécessairement appui sur l'incarnation rédemptrice du Verbe.

c) Dans la commune référence au mystère du Christ, on découvre la difficulté de parler un même langage chrétien. Par langage, on entend non seulement le vocabulaire, mais surtout la mentalité, le génie culturel, l'outil philosophique, es traditions et le style de vie.

Chacun parlant selon son langage confessionnel, les mêmes mots, d'une Eglise à l'autre, peuvent recouvrir des réalités fort différentes, tandis que des mots différents peuvent parfois exprimer la même réalité. Puisqu'il s'agit de créer une réelle et complète communication, d'écarter le risque de malentendus, et de ne pas cheminer inconsciemment sur des voies parallèles, il est indispensable que les participants au dialogue, même formés par l'esprit des saintes Ecritures et s'exprimant en un langage inspiré d'elles, soumettent à une herméneuthique, c'est-à-dire à une étude critique, le langage dont ils se servent.

5. Pour développer en eux un esprit de vrai dialogue et pour se préparer à l'instituer avec leurs frères chrétiens, les catholiques seront attentifs à la légitime diversité au sein de l'unité de l'Eglise. Qu'ils y fassent «progresser l'estime, le respect et la concorde mutuels, dans la reconnaissance de toute diversité légitime, et en vue d'établir un dialogue sans cesse plus fécond entre tous ceux qui constituent l'unique peuple de Dieu, qu'il s'agisse des pasteurs ou des autres fidèles. Ce qui unit en effet les fidèles est plus fort que ce qui les divise: unité dans le nécessaire, liberté dans le doute, en toutes choses la charité [26]».

Si le dialogue oecuménique se prépare pour les chrétiens au sein de leurs propres communautés, celles-ci, à leur tour, peuvent recevoir les fruits d'un dialogue interconfessionnel. Il importe que ceux qui y participent se considèrent comme

[13] Second Concile du Vatican, Constitution dogmatique sur la Révélation divine, *Dei Verbum*, 21 [LE 3343].
[14] *Unitatis Redintegratio*, 21. [15] Cf. *Unitatis Redintegratio*, 9. [16] *Unitatis Redintegratio*, 11. [17] *Gaudium et Spes*, 92 [LE 3366]; cf. *Unitatis Redintegratio*, 4.

http://www.obrascatolicas.com

la voix qui doit transmettre à leur propre communauté les bienfaits qu'ils auront reçus pour elle dans ce dialogue.

6. Le catholique aura soin de vérifier la qualité de son comportement dans le dialogue oecuménique: notamment, il examinera comment il le conduit selon les directives et les orientations données par les pasteurs de l'Eglise à propos soit de la tâche oecuménique dans son ensemble, soit du dialogue en particulier. La plupart du temps ce sera par la Commission territoriale des questions oecuméniques ou la Commission diocésaine qu'il les connaîtra.

En outre, le dialogue oecuménique exigeant une fidélité très attentive à la vie et à la foi de son Eglise, il doit être soucieux de participer pour cette raison aussi aux authentiques renouveaux qui s'y développent, les considérant «comme autant de gages et de signes heureux avant-coureurs des futurs progrès de l'oecuménisme [10]».

Son engagement dans le dialogue ne peut être vécu que dans le dépouillement, non seulement de toute recherche d'avantage personnel, mais aussi de tout triomphe ou apparence de triomphe confessionnel. Cela exige un climat spirituel qui dispose le coeur et l'esprit à demeurer, dans le Christ, à l'écoute de Dieu et des impulsions de son Esprit; la pureté d'intention, la recherche de la sainteté, l'attitude d'humilité et de repentance, surtout la prière sont ici essentielles.

Grâce à cette atmosphère, se fortifie «la confiance dans la possibilité de surmonter les désaccords, dans un climat de patience active qui admet les délais nécessaires à la maturation et au cheminement des idées, et cependant garde un sens aigu de l'urgence du dialogue et de son efficience [11]».

V. *Méthode du dialogue*

1. En général. Que le dialogue porte ou non sur les questions de l'oecuménisme, sa méthode comporte plusieurs éléments, qui se rencontrent soit successivement, soit concurremment:

a) L'échange des idées, par lequel chaque participant expose son point de vue sur le sujet de rencontre. Cet échange a un aspect d'information, qui exige la compétence des interlocuteurs et leur désir d'apprendre des autres, et un aspect de témoignage lorsque les faits ou idées rapportés évoquent chez ceux qui parlent une attitude religieuse de foi et de piété. Il exige de part et d'autre une décision de franchise vis-à-vis de la vérité que l'on expose et d'accueil vis-à-vis de celle que l'on écoute;

b) La comparaison des idées, par laquelle les participants s'efforcent de mettre en lumière les points de divergence, de similitude et de convergence des idées exposées. Ceci exige la sympathie attentive aux personnes et aux idées, sans laquelle on ne peut comprendre les positions des autres;

c) La recherche, par la réflexion et la discussion, de positions communes; ce que tout dialogue, même élémentaire, envisage toujours comme un but à poursuivre et à atteindre;

d) La mise en lumière d'aspects encore inaperçus; en effet, à mesure que le dialogue se déroule, les positions communes auxquelles il conduit deviennent le point de départ pour des recherches et des avancées nouvelles.

2. De façon plus précise, à propos du dialogue oecuménique, l'attention est attirée sur les points que voici;

a) Que chacun des partenaires, à partir de l'intelligence qu'il a du mystère révélé, cherche à découvrir, évaluer, prendre en sérieuse considération tout ce qui, chez l'autre, lui paraît prévêtir une valeur authentique. Cet inventaire peut aller très loin. Voici, à titre d'indication, quelques orientations de recherche: Vérités confessées en commun; Vérités laissées en sommeil en telle communauté par suite des ruptures et des circonstances historiques et qui peuvent être mieux conservées et parfois mieux développées en telle autre; Intuitions religieuses justes, intentions théologiques valables jusque dans les zones de divergence, formes particulières de culte, accents placés sur certains aspects de la vie chrétienne, etc.

b) Que chacun des partenaires cherche à exposer la doctrine de sa communauté de façon constructive, en abandonnant la tendance à se définir par opposition, ce qui conduit généralement à majorer ou à durcir indûment certaines positions. C'est là une opération purificatrice; les gauchissements dont souffrent nos théologies respectives ne peuvent être corrigés qu'à ce prix.

c) Les partenaires poursuivront ensemble un travail de synthèse constructive, de telle manière que soit utilisé tout apport légitime dans une recherche commune qui tend vers l'assimilation en plénitude du donné révélé. Cette recherche implique un effort de ressourcement qui remonte vers les origines chrétiennes antérieurement aux désaccords survenus dans la suite, et un effort de découverte attendant de l'avenir la résolution des divergences au-delà des différences historiques actuelles.

d) A mesure qu'il se déroule, le dialogue oecuménique ouvre aux interlocuteurs de nouvelles perspectives, les conduit à une recherche de plus en plus approfondie à partir des points d'accord qu'ils ont reconnus, les aide à prendre conscience des révisions qui apparaîtraient nécessaires dans les comportements et les pensées. «Chercher pour trouver, et trouver pour chercher encore»: cette phrase de saint Augustin [12] les concerne. Ainsi, grâce à cette «émulation fraternelle» que crée le dialogue, «ils seront conduits à une connaissance plus profonde et à une manifestation plus évidente des insondables richesses du Christ [13]».

VI. *Thèmes du dialogue*

1. Le dialogue oecuménique peut porter sur le contenu de la foi, sur des questions théologiques, des sujets se rapportant à la vie liturgique et spirituelle, à l'histoire, à la psychologie religieuse, de même que sur tout ce qui a trait à la présence, au témoignage et à la mission des chrétiens dans le monde.

2. Les thèmes seront choisis par les participants en fonction des situations locales, des compétences sur lesquelles on peut effectivement compter, de la qualification des participants et de leurs engagements dans le monde, en tenant compte de leur appartenance confessionnelle et des vraies questions qui se posent différemment selon les pays, les régions, les contextes historiques, économiques et sociologiques, etc. Si le dialogue veut être efficient au plan du peuple chrétien, une place doit être accordée, à côté du théologien, au sociologue, au psychologue religieux, à l'anthropologue, à l'historien et surtout au pasteur.

3. Puisque le dialogue n'est pas une fin en lui-même, les groupes encore peu expérimentés devront veiller à ne pas choisir des sujets trop techniques. Le dialogue doit partir d'un désir légitime de connaissance mutuelle, d'un événement ou d'une situation. Ce n'est pas une discussion purement académique. Pour de tels sujets, on devra faire appel à des experts qui apporteront l'information nécessaire. Mais si les thèmes étaient trop techniques pour un groupe qui n'y est pas préparé, ou si l'on faisait habituellement appel à des spécialistes, on risquerait d'arrêter le dialogue parce que les participants n'auraient plus la possibilité de s'exprimer entre eux.

4. L'attention à la vie est primordiale pour guider le choix des thèmes et la manière de les aborder. Quelques thèmes proposés dans le décret sur l'oecuménisme seront l'objet d'une attention spéciale: par exemple, l'étude de l'Ecriture, la vie sacramentelle et liturgique, notamment à l'occasion de prières communes ou d'une présence à des célébrations liturgiques des Eglises [14].

On envisagera aussi des thèmes traités en d'autres documents du Concile et du Conseil oecuménique des Eglises: Révélation, Eglise, Mission, Eglise dans le monde, etc., ou des thèmes en rapport avec les questions soulevées par la vie moderne: problème de la paix, surpopulation, mariage et natalité, etc., ou par certains courants de la pensée contemporaine: philosophie de la «mort de Dieu», marxisme, rencontre des religions non chrétiennes, phénomène de la sécularisation, etc. Quels qu'ils soient, les thèmes seront abordés, sous la lumière de l'Evangile, avec toutes les incidences et les exigences qu'ils comportent dans la vie actuelle des chrétiens.

5. En certains pays, les questions soulevées lors des crises des XIe et XVIe siècles ne font plus problème aujourd'hui de la même façon qu'autrefois. Sans en oublier les origines historiques, ces problèmes seront abordés dans le dialogue en tenant compte de la façon dont ils se posent aujourd'hui. Spécialement lorsque le dialogue est axé sur un sujet relevant de la foi, il sera fructueux de partir du témoignage ecclésial des participants afin de mieux voir comment cette foi est vécue aujourd'hui par eux dans leurs communautés.

6. Cependant, le dialogue, en tant qu'il est effort humain, a ses limites. Entre les Eglises, certaines différences reposent sur des données d'ordre historique, psychologique, sociologique; elles sont ressenties comme encore irréductibles. D'autres, plus profondes, dépendent de la manière dont on conçoit sa propre foi et la vit. Le dialogue apparaît ici impuissant. Les interlocuteurs perçoivent que Dieu les appelle à s'en remettre à lui dans la prière, leur apprenant à placer leur confiance dans la seule puissance de l'Esprit-Saint.

VII. *Formes du dialogue*

1. La forme la plus fréquente du dialogue est celle qui naît spontanément de la rencontre des chrétiens entre eux. C'est là que prend forme le désir d'une connaissance plus approfondie des autres et que s'établissent les contacts nécessaires à des rencontres plus organisées. On ne peut régler de tels contacts qui font partie intégrante du style de la vie d'aujourd'hui. Mais on devra aider les chrétiens à en prendre occasion pour mieux connaître les situations, les problèmes et les positions doctrinales les uns des autres.

2. En particulier, le dialogue se pratique spontanément et de façon non structurée dans bien des centres d'éducation et d'études. C'est un moyen d'éducation qui permet aux participants de mieux connaître et mieux comprendre les opinions et les convictions des autres, de percevoir plus exactement leur style de vie et de comparer les diverses options qui

[10] *Unitatis Redintegratio*, 6.
[11] *Document sur le dialogue oecuménique*, préparé par le Groupe mixte de travail entre l'Eglise catholique et le Conseil oecuménique des Eglises, 6, b: *The Secretariat for Promoting Christian Unity «Information Service»*, 1967-3: édition française, p. 30. [12] *De Trinitate*, XV, II, *PL* 42, 1057: «Et quaeritur ut inveniatur dulcius et invenitur ut quaeratur avidius.» [13] *Unitatis Redintegratio*, 11.
[14] Cf. *Unitatis Redintegratio*, chap. III; *Directorium oecumenicum*, Pars Prima, 50 et 59: *A. A. S.* LIX (1967), p. 589 et 591 [LE 3558].

s'offrent au choix des hommes. Il convient donc d'encourager les jeunes catholiques, tout en les formant et les soutenant, à prendre part à de telles rencontres, afin de s'y enrichir au contact des autres et d'y porter leur témoignage.

3. Des groupes de laïcs se rencontreront aussi pour envisager, à la lumière de la foi chrétienne, les questions soulevées par la vie de leur profession et de leur métier: problème du droit, de la médecine, de la politique, des affaires, de la technologie, de la recherche scientifique, des sciences sociales, des questions syndicales, etc. L'initiative de telle rencontre relève de la responsabilité propre des laïcs. Ceux-ci feront volontiers appel à des experts pour les questions qui dépasseraient la compétence des participants non spécialisés.

4. Dans ces différents groupes, les chrétiens, sensibles aux problèmes de l'actualité, en font souvent le sujet des conversations, selon le pays, le moment ou la profession des participants, v. g., la paix, la justice sociale, la faim, les problèmes des pays en voie de développement, l'aménagement de la cité, les difficultés des jeunes foyers, etc. S'ils sont attentifs à une commune recherche en vue d'une commune action dans et pour le monde; ce sera l'occasion pour les chrétiens et pour les communautés chrétiennes de porter un témoignage commun.

5. A la suite de ces rencontres, le légitime désir de mieux connaître les autres chrétiens dans leur foi, leur vie ecclésiale et liturgique, peut conduire certains à former des groupes plus spécifiquement oecuméniques ou à participer à ceux déjà existants. Il est à souhaiter que ces groupes naissent de contacts personnels amicaux et fraternels entre chrétiens des diverses communions. Les catholiques auront le souci d'approfondir leur foi et de demeurer en communion de pensée et de vouloir avec leur Eglise. On n'oubliera pas que le Saint-Esprit peut susciter chez les fidèles des charismes par lesquels il entend agir pour le bien de l'Eglise et du monde. L'organisation et la conduite de telles réunions peuvent être, bien entendu, confiées à des laïcs plus spécialement formés qui, éventuellement, feront appel à des théologiens.

6. Dans les foyers mixtes, le dialogue oecuménique peut avoir sa place avec le concour éventuel des pasteurs des communautés concernées. Un tel dialogue peut servir à raffermir la vie religieuse des conjoints tout en offrant un exemple de charité oecuménique.

7. Il est normal que le clergé des diverses Eglises et communautés ecclésiales désire se rencontrer pour des échanges de vues sur les problèmes pastoraux auxquels il a à faire face, afin de connaître les expériences des autres, de rechercher les meilleures solutions, d'adopter autant que possible, selon les circonstances et la nature du problème, des attitudes communes et de déterminer, à l'occasion, une action pratique à entreprendre ensemble. Les évêques tiendront à prendre part de temps à autre à ces rencontres et les recommanderont à leurs prêtres; elles contribuent en effet à créer une atmosphère favorable à la fraternité de tous les chrétiens et à remplacer les rivalités de jadis par des liens d'entraide et de collaboration. En certains pays, ces rencontres ont souvent lieu à l'intérieur d'organismes reconnus: Conseils d'Eglises («Councils of Churches»), Associations de membres du clergé («Ministerial Associations»).

8. Le dialogue oecuménique peut avoir lieu entre théologiens, membres, par exemple, d'instituts oecuméniques, d'Universités, de Facultés de théologie, de séminaires. Il va de soi qu'un tel dialogue requiert de la part des participants catholiques une préparation spécifique très sérieuse aux questions figurant à l'ordre du jour. On prendra soin de marquer les différences nécessaires entre le dogme de l'Eglise, les grandes traditions spirituelles, liturgiques, les options légitimes en matière de libre discussion et de recherche.

9. Les dialogues peuvent être bilatéraux ou multilatéraux. Selon les thèmes étudiés et les possibilités locales, on décidera du nombre et de l'appartenance confessionnelle des participants; de toute façon, que dans le dialogue ceux-ci tiennent compte des traditions chrétiennes qui ne seraient pas représentées parmi eux. Il sera souvent opportun de mettre au courant de la tenue de ces rencontres les organismes oecuméniques locaux, et dans le cas de rencontres plus internationales, le Secrétariat pour l'unité des chrétiens.

10. Dans certains dialogues théologiques, les participants sont mandatés par la hiérarchie pour y prendre part non à titre personnel, mais comme représentants délégués de leur Eglise. De tels mandats peuvent être donnés par l'Ordinaire du lieu, par la Conférence épiscopale dans son territoire ou par le Saint-Siège. En ce cas, les participants catholiques portent une responsabilité spéciale vis-à-vis de l'autorité qui les envoie.

11. Les rencontres oecuméniques à tous les échelons tiendront compte de l'existence de toute une littérature dont l'ensemble constitue, pour ainsi dire, une forme écrite du dialogue entre les chrétiens. Ce dialogue écrit est particulièrement fructueux lorsque les publications sont interconfessionnelles. Les évêques encourageront les publications catholiques qui, relatives aux autres confessions, sont empreintes des qualités de compréhension et d'estime, avec un sens aigu de la vérité, qui doivent marquer toute démarche oecuménique.

12. Puisque les participants doivent faire profiter les membres de l'Eglise de l'expérience acquise en ces rencontres, ils auront soin de s'en entretenir avec les pasteurs de l'Eglise en informant de leurs activités les diverses Commissions pour l'oecuménisme (Secrétariat pour l'unité des chrétiens, Commissions nationales, régionales ou diocésaines). Ils prendront une part active aux initiatives d'intérêt oecuménique: cercles, bibliothèques, revues, publications, etc., ayant à coeur de leur assurer, par leur collaboration, une aide et un plus large rayonnement. Card. Jean Willebrands, *Président*. F. Jérome Hamer, O. P., *Secrétaire*.

* Ad Praesides Conferentiarum episcopalium: L'Osservatore Romano anno 110 n. 218 d/ei 21-22 Sept. 1970.

3894

1970 AUG 19.-SC CULTUS DIVINI, RESPONSUM. PART.*

BAPTISMUS PARVULORUM ADMINISTRATUR IN PAROECIA; IN VALETUDINARIIS, NON NISI EX NECESSITATE ALIAVE GRAVI CAUSA.

Città del Vaticano, 19 agosto 1970

Signor Cardinale, È giunta a questa Sacra Congregazione la venerata lettera del 7 luglio 1970 (Prot. n. 9289-70), con la quale Vostra Eminenza chiede di conoscere la mente di questa Sacra Congregazione nell'applicazione della nuova legislazione relativa al conferimento del Battesimo dei bambini nella diocesi di Roma.

In particolare Ella si riferisce alla «*Notificazione*» del 24 giugno 1970 [LE 3877], nella quale si esortano i fedeli a celebrare normalmente il Battesimo in parrocchia, escludendo le cliniche «se non in caso di necessità o per altra ragione pastorale davvero impellente». Ciò è sembrato a qualcuno in contrasto con l'art. 154 del Sinodo Romano, promulgato il 29 giugno 1960.

Al riguardo, essendo stata fatta relazione di tutto il problema al Santo Padre, per venerato incarico, sono in dovere di comunicarLe quanto segue:

1. La recente «*Notificazione*» non pare sia in contrasto, con il Sinodo Romano.

Anzitutto perché si tratta di materia completamente nuova in situazione diversa da quella del Sinodo Romano. L'*Ordo Baptismi parvulorum* costituisce un «riordinamento» delle disposizioni disciplinari, liturgiche e rituali circa il Battesimo dei bambini. Si tratta di un nuovo atto legislativo, che sostituisce il precedente. E, logicamente, trattandosi di legge per tutta la Chiesa, essa promana da un atto pontificio, con il quale viene abrogata la legislazione anteriore. La espressa approvazione del Santo Padre e l'ordine di promulgazione «nomine Summi Pontificis», sono chiaramente indicati nel Decreto, premesso all'*Ordo*.

Ma anche prescindendo dal lato giuridico, la nuova disposizione non è in opposizione con il Sinodo Romano. Questo, infatti, dava facoltà al Cardinale Vicario di concedere («concedere poterit»), che il Battesimo venga amministrato anche nelle cliniche. Nello stesso senso si esprimono i nn. 11 e 13 del «Praenotanda» dell'*Ordo Baptismi parvulorum*, ove è detto che «spetta al Vescovo... *permettere* o *disporre* che vi sia il fonte battesimale anche in altra chiesa o pubblico oratorio entro il territorio della parrocchia» (n. 11). In certo senso, la nuova disciplina estende a tutta la Chiesa quella che era una disposizione particolare per Roma.

Se, nello spirito dell'*Ordo Baptismi parvulorum*, il Cardinale Vicario ha creduto bene modificare precedenti disposizioni, ha usato di uno stesso diritto, in forza del Sinodo e dei «Praenotanda» del nuovo *Ordo*.

2. Questa Congregazione apprezza lo sforzo compiuto per ridare valore al senso della «parrocchialità» e allo spirito comunitario, su cui tanto insiste l'*Ordo Baptismi*. La parrocchia dovrebbe sempre più essere vista come centro di vita spirituale e sacramentale, e la comunità parrocchiale ambiente naturale e fraterno per la iniziazione sacramentale, per l'educazione nella fede e lo sviluppo della personalità cristiana.

3. Dal punto di vista pastorale, considerata la situazione delle grandi città, e di Roma nel caso concreto, sembrerebbe che la recente disposizione possa venire applicata con una prudente e illuminata gradualità.

a) Quanti, cappellani e suore, hanno più diretto contatto con i genitori, asseconderanno di buon grado l'invito di orientare gli interessati verso la parrocchia, perché in seno alla prima naturale comunità ecclesiale siano rigenerati alla vita della grazia i nuovi germogli della famiglia cristiana.

b) Occorrerà, quindi, fare in modo che i genitori, rivolgendosi in parrocchia, trovino l'ambiente adatto per un'accoglienza, una preparazione e una celebrazione che soddisfi a quanto è richiesto dal nuovo *Ordo Baptismi*, e il contatto con la parrocchia stessa non sia una semplice formalità che poteva anche essere sbrigata nella clinica. Ciò vale soprattutto per quanto riguarda la preparazione pastorale dei genitori, da iniziare, per quanto possibile, prima della nascita del bambino.

c) Tuttavia, in alcuni casi la chiesa o la cappella dell'ospedale o della clinica potrà diventare un valido sussidio alla pastorale della parrocchia riguardo al Battesimo, non tanto in ragione del numero materiale dei battesimi che vi si amministrano, quanto perché la presenza stabile di un cappellano zelante, debitamente coadiuvato, potrà organizzare una con-

http://www.obrascatolicas.com

veniente preparazione dei genitori al Battesimo del bambino, in responsabile collaborazione con i rispettivi parroci.

d) La scelta degli ospedali o delle cliniche a cui concedere la facoltà di avere il fonte battesimale dovrà essere fatta caso per caso dal Cardinale Vicario, tenendo presente le condizioni di coloro che abitualmente li frequentano, e le loro necessità spirituali. Sarà poi necessario dare delle precise norme e fissare condizioni ben determinate riguardo all'ordinamento dell'opera pastorale, alla disposizione del luogo sacro, allo svolgimento del rito con tutti gli accorgimenti richiesti per una realizzazione veramente degna. E la facoltà dovrà essere negata con decisione ogni volta che si prevede non possano realizzarsi tali condizioni. La loro esistenza o meno dovrà essere verificata dai competenti Uffici del Vicariato.

e) Si dovrà evitare, *per quanto possibile*, il conferimento del Battesimo singolo, favorendo la celebrazione comunitaria, che mette più in luce il senso della famiglia di Dio. Per questo saranno fissati giorni e orari, nei quali il Battesimo possa essere conferito comodamente a tutti i bambini nati di recente.

f) Le indicazioni di carattere rituale e pastorale dovranno essere attuate ovunque, per diritto o privilegio, si amministri il Battesimo, comprese le venerabili Basiliche Patriarcali.

Voglia gradire l'espressione del mio più distinto ossequio, con il quale mi confermo di Vostra Eminenza devotissimo.— Benno Card. Gut, *Prefetto*. A. Bugnini, *Segretario*.

* Card. Vicario in Urbe: Notit. 7 (1971) 53-63. Vide documenta sub diebus 24 iun. et 29 sept. 1970 posita: LE 3877, 3901. Adn. Notit. 7 (1971) 59.

3895

1970 AUG 31.-CONS. PUBL. ECCL. NEG., RESCR. PART.*

Novus modus procedendi in causis nullitatis matrimonii approbatur pro Conferentiae Episcopalis Australiae territorio

Attentis precibus Conferentiae Episcopalis Australiae, quibus petitur ut, consideratis peculiaribus sui territorii necessitatibus, normis quibusdam, quae precibus adnectuntur, ad expeditiorem reddendum causarum de nullitate matrimonii cursum, in eodem territorio, tribunalia utantur, Ssmus Dominus Noster Paulus Papa VI supradictis precibus annuere dignatus est, ad triennium et experimenti causa, concedendo facultates omnes necessarias et opportunas et derogando, quatenus opus est, iuri vigenti; cauto tamen ut de cetero, cum praedictis normis totus processus non exhauriatur, servantur iuris canonici praescripta. Idem Summus Pontifex statuit ut supradictae normae a die 1 novembris 1970 valere incipiant.

Velit autem Praeses Conferentiae expostulantis mittere quotannis Supremo Tribunali Signaturae Apostolicae relationem de causis in unoquoque Tribunali propositis, vel desertis, vel appellatis.

Ex Aedibus Vaticanis, die 31 augusti a D. MCMLXX.— J. Card. Villot, *Praefectus Consilii pro Publicis Ecclesiae Negotiis*.

* Conferentiae Episcopali Australiae, Prot. N. 5899/70: C. Lefebvre, Il motu proprio 'Causas matrimoniales', Roma 1972, p. 73. Adn. Normae sunt easdem ac illae approbatae pro territorio Conferentiae Episcopalis Statuum Foederatorum Americae Septentrionalis die 22 Apr. 1970: LE 3648.

3896

1970 SEP 5.-SC CULTUS, INSTR. AAS 62 (1970) 692-704

Instructio tertia ad Constitutionem de Sacra Liturgia recte exsequendam

Liturgicae instaurationes, quae ad exsequendam Concilii Vaticani II Constitutionem de sacra Liturgia antehac sunt effectae, Mysterii Eucharistici celebrationem potissimum spectant. In eo enim «totum bonum spirituale Ecclesiae continetur, ipse scilicet Christus, Pascha nostrum panisque vivus, per Carnem suam Spiritu Sancto vivificam et vivificantem vitam praestans hominibus, qui ita
693 invitantur et adducuntur ad / seipsos, suos labores cunctasque res creatas una cum Ipso offerendos»[1]. Itemque renovata Missae sacrificii celebratio in coetibus liturgicis declarat id esse totius Ecclesiae vitae tamquam centrum, ad quod cetera opera ordinentur, atque adeo rituum instauratorum finem esse illam actionem pastoralem excitare, quae Liturgiam veluti culmen et fontem habeat, et paschale Christi mysterium vivere[2].

Opus autem renovationis, per sexennium gradatim productum, transitum apparavit a praecedenti Liturgia ad eam quae nunc, edito Missali romano cum Ordine Missae et Institutione generali eidem adiecta, ita descriptiore ac pleniore forma proponitur, ut dici possit actioni pastorali-liturgicae novum iter, res magnas promittens, iam esse expeditum. Praeterea Ordo Lectionum Missae, nuper editus, atque formularum magna copia, quae Missali romano continetur, in Eucharistia celebranda ostium magnum aperiurt pluribus agendi potestatibus.

Etenim facultas aliquos textus eligendi et flexibiles rubricae sane celebrationi actuosae, acceptae ac spiritualiter salutari favent, cum eam ad locorum condiciones fideliumque ingenium et cultum accommodent, ideoque nihil erit opus inventis et arbitriis propriis uti, quibus celebratio ipsa extenuatur.

Gradatim autem factus transitus ad novas recentesque formas, qui tum universi operis instaurandi, tum magnae loci condicionum varietatis rationem habuit, benigne a maiore clericorum fideliumque parte exceptus est[3], licet hic atque illic in quasdam recusationes et festinationes inciderit. Alii enim, veteris servandae traditionis causa, huiusmodi reformationes aegre acceperunt; alii vero, instante pastorali necessitate, nihil esse exspectandum censuerunt, dum ultimae instaurationes promulgarentur. Ex quo factum est, ut quidam ad privata incepta, ad festinatas compositiones, quandoque inconsultas, ad inventiones et additiones vel ad ritus simpliciores devenerint, quae haud raro praecipuis Liturgiae normis essent contraria; itemque fidelium conscientiam perturbarent atque ipsi rectae renovationis causae obessent vel eam difficiliorem redderent.

Quibus de causis, haud pauci Episcopi et sacerdotes atque laici homines, ut Apostolica Sedes suam auctoritatem interponeret, expetiverunt ad eum servandum et augendum in Liturgia fecundum exspectatumque concentum, qui christianae familiae, coram Deo congregatae, proprius peculiarisque est. 694

Quapropter quod fieri visum non est, dum «Consilium» Liturgiae instaurationem efficiebat ac navabat, in praesenti fieri potest, iis omnibus attentis, quae firme ac definite statuuntur.

Ac primum ad singulorum auctoritatem Episcoporum est appellandum, quos Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam Dei[4], quippe qui sint «praecipui dispensatores mysteriorum Dei, sicut et totius vitae liturgicae in Ecclesia sibi commissa moderatores, promotores atque custodes»[5]. Ipsorum enim est moderari, dirigere, instimulare, quandoque etiam arguere, semper vero illustrare rectae renovationis exsecutionem, pariterque consulere, ut universum Ecclesiae corpus eadem mente, in unitate caritatis, procedere valeat in dioecesi, in natione, in mundo. Quae Episcoporum opera hac in re necessaria et urgentior est ob intimas, quae Liturgiam inter et Fidem intercedunt, necessitudines, adeo ut, quod obsequium alteri exhibetur, in alteram redundet.

Hi igitur, liturgicis Commissionibus auxiliantibus, diligenter edoceantur de religiosa et sociali condicione fidelium, suis curis creditorum, de spiritualibus eorum necessitatibus, deque aptiore via illos adiuvandi, omnibusque utantur facultatibus quas novi dant ritus. Hac ratione expendere valent ea quae verae renovationi conveniunt vel adversantur, et ita caute ac sapienter agenda proponere et moderari, ut, iustis agnitis necessitatibus, integrum tamen opus secundum normas, novis legibus liturgicis editas, fiat.

Congrua enim rerum cognitio, quam Episcopi habent, non parvo auxilio est sacerdotibus in ministerio, quod sane in communione hierarchica est exsequendum[6], eaque debitam reddit oboedientiam faciliorem, quae ad perfectionem cultus significationem atque ad animarum sanctificationem postulatur.

Itaque, quo expeditior Episcoporum evadat munus apte exsequendi normas liturgicas, illas praesertim quae Institutione generali Missalis romani traduntur, utque in Eucharistia celebranda, quae Ecclesiae vitae momentum ob- 695

38 (1966), pp. 997 [LE 3365]. [1] Cfr. S. Congr. Rituum, Instr. *Inter Oecumenici*, 26 sept. 1964, nn. 5-6: *A. A. S.* 56 (1964), p. 878 [LE 3217]. [2] Cfr. Paulus VI, Allocutio in Audientia generali, habita die 26 aug. 1969: *L'Osservatore Romano*, 27 agosto 1969. [3] Cfr. *Act.* 20, 28. [4] Decr. de Episcoporum muneris *Christus Dominus*, n. 15: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 679-680 [LE 3332]; Constitutio de sacra Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 22: *A. A. S.* 56 (1964), p. 106 [LE 3141]. [5] Cf. Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 5: *A. A. S.*

tinet, veluti «signum unitatis, vinculum caritatis»[7], et disciplina et ordo restituantur, opportunum visum est hasce regulas et hortationes, quae sequuntur, commemorare:

1. Normae recenter latae formulas, gestus, actus liturgicos simpliciores effecerunt, secundum principium illud in Constitutione de sacra Liturgia statutum: «Ritus nobili simplicitate fulgeant, sint brevitate perspicui et repetitiones inutiles evitent, sint fidelium captui accommodati, neque generatim multis indigeant explanationibus»[8]. Sed ne in huiusmodi quidem provincia praefiniti limites sunt transgrediendi: hoc enim qui faciant, Liturgiam sacris signis propriaque venustate exuunt, quae necessaria sunt ut in christianorum communitate salutis mysterium revera perficiatur, idemque sub velamine rerum visibilium, apta accedente catechesi, recte comprehendatur.

Sacrorum enim rituum instauratio nullo prorsus modo spectat ad *desacralizationem*, quam vocitant, nulloque vult esse argumento illi eventui, quem *mundi saecularizationem* appellant. Ideoque rituum dignitas et gravitas et sacra indoles serventur oportet.

Actionum liturgicarum vis non continetur in ritibus frequenter experiendis renovandisque vel etiam ad simpliciorem usque formam redigendis, verum tantum in verbo Dei et in mysterio, quod celebratur, altius perscrutandis, quorum praesentia rituum Ecclesiae observantia confirmatur, non vero iis, quae aliquis sacerdos, suo indulgens ingenio, statuat.

Prae oculis dein habeatur, privatas sacrorum rituum restitutiones, a sacerdote inductas, fidelium dignitatem laedere viamque patefacere ad individuales ac personales formas in sacris celebrandis, quae directe ad totam Ecclesiam pertinent.

Nam sacerdotis ministerium, universae Ecclesiae ministerium est. Ideoque exerceri nequit nisi per oboedientiam et communionem cum hierarchia atque studio inserviendi Deo et fratribus. Indoles hierarchica Liturgiae, eius sacramentalis vis, et observantia fidelium communitati debita sane postulant, ut sacerdos suum in cultu munus expleat tamquam «fidelis minister et dispensator mysteriorum Dei»,[9] nullum inducens ritum quin libris liturgicis statuatur et approbetur.

2. Inter sacros textus, qui in coetu liturgico recitantur,
696 divinae Scrip/turae libri peculiari pollent dignitate: ibi enim Deus populum suum alloquitur, et Christus, suo in verbo praesens, Evangelium nuntiat[10]. Quapropter:

a) Liturgia verbi summa cura excolenda est. Numquam licet pro ea alias lectiones substituere, sive a sacris sive a profanis auctoribus, veteribus vel recentioribus, depromptas. Homiliae finis est nuntiatum Dei verbum fidelibus explanare et ad huius aetatis sensum accommodare. Ipsa proinde ad sacerdotem spectat; christifideles vero notationibus, dialogis, hisque similibus sese abstineant. Non licet unam tantummodo lectionem proferre.

b) Liturgia verbi eucharisticam liturgiam praeparat et ad eam ducit, quacum unum actum cultus efficit[11]. Quapropter alteram ab altera separare non licet, easque diverso tempore et loco celebrare.

Ad aliquam vero actionem liturgicam vel divini Officii partem, quae Missam praecedit, cum liturgia verbi apte coniungendam, peculiares normae, libris liturgicis statutae quatenus opus sit, consulent.

3. Etiam textus liturgici, qui ab Ecclesia compositi sunt, maximo cum honore sunt adhibendi: nemini igitur licet in iis proprio marte quidquam immutare, substituere, demere vel addere[12].

a) Ordo Missae peculiari ratione est servandus. Formulae, quas continet, in publicis translationibus, nullo prorsus pacto, ne sub praetextu quidem Missae in cantu, immutari possunt. Quaedam autem eius partes, nempe actus paenitentialis, preces eucharisticae, acclamationes, benedictio in fine Missae, ex variis diversisque formulis seligi possunt, prout suo loco in singulis ritibus notatur.

b) Antiphonae ad introitum et ad communionem ex Graduali romano, ex Graduali simplici, ex Missali romano, atque ex textibus collectis, ab Episcoporum quidem Conferentiis approbatis, sumi possunt. Hae autem Conferentiae, in cantibus ad Missae celebrationem seligendis, praeoculis habeant non solum eorum congruentiam cum temporibus variisque adiunctis actionis liturgicae, verum etiam necessitatem fidelium, qui iisdem utantur.

c) Cantus populi omnibus viribus est fovendus, etiam novis adhibitis formis, ingenio populorum et hodierno hominis animo accommodatis. Episcoporum Conferentiae statuant aliquem cantuum indicem, qui / in Missis pro coetibus particularibus, v. gr. iuvenum et puerorum, adhibeantur, quique non solum verbis, verum etiam melodia, rhythmo et instrumentorum usu, loci ac divini cultus dignitati et sanctitati respondeant. 697

Nam, quamvis Ecclesia nullum genus musicae sacrae ab actionibus liturgicis arceat[13], attamen non quaevis musica vel cantus aut instrumentorum sonitus, ad alendam orationem Christique mysterium exprimendum, eodem gradu apta sunt habenda. Horum enim munus ad cultum divinum celebrandum ordinatur, ideoque sanctitate et bonitate formarum praedita sint oportet[14], spiritui actionis liturgicae et naturae singularum eius partium respondeant, totius coetus actuosam participationem non impediant[15], atque attentionem mentis et affectum cordis ad sacra quae aguntur dirigant.

Res pressius determinare ad Conferentias Episcopales vel, normis generalibus deficientibus, ad Episcopos in propriae dioecesis finibus spectat[16]. Omni cura insuper seligantur instrumenta musica, numero circumscripta, loco et indoli communitatis congruentia, quae pietatem foveant neque nimium strepitum edant.

d) Magna conceditur facultas orationes eligendi, quae, praesertim feriis infra hebdomadas *per annum*, sumi possunt aut ex una qualibet de triginta quattuor hebdomadibus aut ex Missis *ad diversa*[17] vel votivis.

Praeterea, in convertendis textibus, Episcoporum Conferentiae uti valent peculiaribus normis, hac in re traditis per Instructionem de textibus liturgicis vulgariter convertendis quod ad celebrationem una cum populo attinet, quam die 25 ianuarii 1969, n. 34, *Consilium* edidit[18].

e) Quod autem ad lectiones spectat, praeter illas quae cuique dominicae, festo et feriae attribuuntur, nonnullae habentur, quae in Sacramentis celebrandis vel in particularibus rerum adiunctis usurpari possunt. In Missis vero pro coetibus particularibus, licet textus peculiares cele/brationi aptiores seligere, dummodo ex approbati Lectionarii textibus seligantur[19]. 698

f) Inter Missae celebrationem sacerdos quam brevissime populum alloqui potest, scilicet in ipso initio, ante lectiones, ante praefationem et antequam populum dimittat[20]. Attamen in liturgia eucharistica a monitionibus includendis abstineat. Verba autem, de quibus supra, brevia sint atque efficacia, quippe quae antea sint cogitata. Quodsi aliae adhuc admonitiones necessariae sint, eae moderatori sacri coetus committantur, dummodo quaevis vitetur nimietas idque tantum ab eo dicatur, quod revera necessarium est.

g) In oratione universali seu oratione fidelium opportunum est peculiarem aliquam intentionem, ad loci communitatem pertinentem, iis addere, quae pro Ecclesia, mundo et egentibus dicuntur. Caveatur igitur, ne aliae intentiones in Canonem romanum pro *Memento* vivorum et mortuorum inserantur. Illae autem intentiones sint antea et paratae et scriptae, atque huic generi dicendi consentaneae[21]. Earum publica lectio comitti potest uni vel pluribus eorum, qui coetui liturgico intersunt.

Hae facultates, si cognitae sapienter adhibeantur, sat amplam copiam praebent, ita ut nullo modo ad inventiones, cuiusvis proprias personae, sit deveniendum. Proinde sacerdotes instituantur, ut suam celebrationem praeparent, rationem habentes tum rerum condicionum tum spiritualium fidelium necessitatum et intra limites, ab *Institutione* statutos, fidenti animo agentes.

4. Prex Eucharistica, prae ceteris Missae partibus, ad sacerdotem tantum, pro eius munere, pertinet[22]. Vetatur

terorum ordinis, n. 15: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 1014-1015 [LE 3365]. [7] Constitutio de sacra Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 47: *A. A. S.* 56 (1964), p. 113. [8] *Ibid.*, n. 34: *A. A. S.* 56 (1964), p. 109. [9] Cfr. 1 *Cor.* 4, 1. [10] Cfr. Constitutio de sacra Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, nn. 7, 33: *A. A. S.* 56 (1964), pp. 100-101, 108. [11] Cfr. *Ibid.*, n. 56: *A. A. S.* 56 (1964) p. 113. [12] Cfr. *Ibid.*, n. 22, 3: *A. A. S.* 56 (1964), p. 106.

[13] Cfr. S. Congr. Rituum, Instr. de Musica sacra *Musicam sacram*, 5 martii 1967, n. 9: *A. A. S.* 59 (1967), p. 303 [LE 3541]; Constitutio de sacra Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 116: *A. A. S.* 56 (1964), p. 131. [14] Cfr. S. Congr. Rituum, Instr. de Musica sacra *Musicam sacram*, n. 4: *A. A. S.* 59 (1967), p. 301. [15] Cfr. Constitutio de sacra Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, nn. 119-120: *A. A. S.* 56 (1964), p. 130. [16] Cfr. S. Congr. Rituum, Instr. de Musica sacra *Musicam sacram*, n. 9: *A. A. S.* 59 (1967), p. 303. [17] Cfr. *Institutio generalis Missalis romani*, n. 323 [LE 3840]. [18] Cfr. *Notitiae* 5 (1969), pp. 9-10; cfr. etiam nn. 21-24: *ibid.*, pp. 7-8 [LE 3709]. [19] Cfr. S. Congr. pro Cultu Divino, Instr. de Missis pro Coetibus particularibus *Actio pastoralis*, 15 maii 1969, n. 6, *a*: *A. A. S.* 61 (1969), p. 809 [LE 3750]. [20] Cfr. *Institutio generalis Missalis romani*, n. 11. [21] Cfr. *Ibid.*, nn. 45-46. [22] Cfr. *Ibid.*, n. 10.

http://www.obrascatolicas.com

proinde aliqua eius pars a ministro inferiore, a coetu aut ab aliquo fideli recitari. Id enim est a natura hierarchica liturgiae alienum, in qua quisque solum et totum id agat oportet, quod ad ipsum pertinet [23]. Prex igitur Eucharistica a solo sacerdote est ex toto recitanda.

5. Panis ad Eucharistiam celebrandam triticeus et, iuxta perantiquum Ecclesiae latinae morem, azymus est [24].

Quamvis veritas signi postulet ut tamquam verus cibus
699 appareat, / qui frangitur et dividitur inter fratres, tamen *semper* forma tradita conficiendus est, iuxta normam Institutionis generalis Missalis romani [25], sive agatur de parvis hostiis pro fidelium Communione sive de hostiis maioris formae, in partes deinde frangendis.

Maior veritatis necessitas refertur potius ad colorem, saporem, spissitatem, quam ad formam. Ob reverentiam Sacramento debitam in conficiendo pane pro Eucharistia omnis cura ac diligentia adhibenda est, ut cum decore frangi possit neque, in manducatione, sensus fidelium offendantur. Panis, qui incoctam farinam sapiat, qui mature obdurescat nec iam comedi possit, omnino vitetur.

Insuper panis consecrati fractio, eiusdemque panis necnon vini consecrati consummatio, sive in Communione peragenda sive in iis sumendis quae post Communionem forte supersint, fiant maxima reverentia quae Sacramentum decet [26].

6. Sacri signi ratione perfectior fidelium participatio per Communionem sub utraque specie exprimitur [27]. Huiusmodi Communio conceditur solum intra fines Institutionis generalis Missalis romani (n. 242) statutos, et ad normam Instructionis S. Congregationis pro Cultu Divino de ampliore facultate sacrae Communionis sub utraque specie administrandae, *Sacramentali Communione*, die 29 iunii 1970 editae [LE 3879].

Proinde:

a) Ordinarii facultatem indiscriminatim ne concedant, sed casus et celebrationem, intra fines a Conferentia Episcopali statutos, plane definiant. Vitentur occasiones in quibus magnus adest communicantium numerus. Immo coetus sint bene circumscripti, ordinati et eiusdem naturae.

b) Fideles, antequam ad sacram Communionem sub utraque specie suscipiendam admittantur, sedulo edoceantur, ut eius sensum intime percipiant.

c) Cum Communio sumitur ex ipso calice, praesto sint sacerdotes vel diaconi aut acolythi, in ordine acolythatus constituti, qui calicem communicantibus porrigant. Quodsi ministri deficiant, celebrandi ritus, in Institutione generali Missalis romani, sub n. 245, descriptus, servandus est.

Probanda non videtur ratio agendi, qua fit ut calicem
700 alter tra/dat, aut communicantes directe ad calicem accedant, Sanguinem sumpturi. In huiusmodi casibus praeferatur Communio per intinctionem.

d) Est imprimis sacerdotis celebrantis Communionem ministrare, deinde diaconi, et, quibusdam in casibus a competenti Auctoritate statuendis, acolythi. Sancta Sedes concedere potest ut aliae quoque cognitae et probae personae, quae mandatum habuerint, ad hoc destinentur. Non licet autem Communionem ab iis qui hoc mandatum non habeant distribui, aut vasa sacra cum SS. Sacramento deferri.

Quoad vero modum S. Communionem distribuendi, ea serventur, quae Institutione generali Missalis romani (nn. 244-252) et praedicta Instructione die 29 iunii 1970 ab hac S. Congregatione edita statuuntur. Si vero modus S. Communionem distribuendi a tradito more alienus conceditur, condiciones ab Apostolica Sede statutae serventur.

e) Ubi deficientibus presbyteris, aliae personae, veluti praesertim in missionibus, catechistae, ab Episcopo, de venia Apostolicae Sedis, ad liturgiam verbi celebrandam et sacram Communionem distribuendam deputantur, a proferenda Prece eucharistica omnino abstineant. Si forte narrationem institutionis Eucharistiae legere opportunum duxerint, eam adhibeant uti lectionem in liturgia verbi. Proinde in supradictis coetibus fidelium, liturgia verbi celebrata, dicatur *Pater noster* et sacra Communio distribuatur ritu praescripto.

[23] Cfr. Constitutio de sacra Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 28; *A. A. S.* 56 (1964), p. 107. [24] Cfr. *Institutio generalis Missalis romani*, n. 282.
[25] Cfr. *Ibid.*, n. 283.
[26] Cfr. S. Congr. Rituum, Instr. de Cultu Mysterii eucharistici *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 48; *A. A. S.* 59 (1967), p. 566 [LE 3562].
[27] Cfr. *Institutio generalis Missalis romani*, n. 240.

f) Quicumque modus eligitur, curetur, ut S. Communio cum dignitate, pietate et decore ministretur atque minoris reverentiae pericula vitentur, attentis indole cuiusque coetus liturgici et aetate et condicionibus ac praeparatione suscipientium [28].

7. Iuxta liturgicas normas in Ecclesia traditas, vetantur mulieres (puellae, nuptae, religiosae), ne in ecclesiis quidem, domibus, conventibus, collegiis, institutis mulieribus, ad altare sacerdoti inservire.

Mulieribus autem licet secundum normas de his rebus latas:

a) lectiones proferre, Evangelio excepto. Munus obeant hodiernis instrumentis technicis adhibitis, ita ut commode ab omnibus audiri valeant. Conferentiae Episcopales pressius determinare possunt locum congruum, e quo verbum Dei mulieres in coetu liturgico annuntient;

b) intentiones orationis universalis proferre;

c) liturgici coetus cantum moderari et organum aut
701 instrumenta permissa pulsare; /

d) monitiones (seu didascalias) legere, quae fideles adiuvent ad ritum melius intellegendum;

e) munera quaedam obire in servitium congregationis fidelium, quae alicubi etiam mulieribus committi solent, ex. gr. fideles ad portas ecclesiae recipere eosque in locis ipsis convenientibus disponere, atque eorum processiones ordinare, aut stipes in ecclesia collegere [29].

8. Vasa sacra, paramenta et sacra supellex in peculiari honore et cura habeantur. Quodsi maior libertas tribuitur quod attinet ad eorum materiam et formam, id propterea fit, ut variae gentes atque artifices amplissima donentur facultate ingenii sui optimas vires sacro cultui impendendi.

Haec tamen prae oculis habeantur:

a) Res ad cultum pertinentes esse debent semper «mobiles, durabiles, usui sacro bene accommodatae» [30]. Non licet proinde usitatas et vulgares supellectiles adhibere.

b) Calices et patenae, antequam usurpentur, ab Episcopo consecranda sunt, qui iudicabit an ad usum, cui destinantur, sint idonea.

c) «Vestis sacra, omnibus ministris cuiusvis gradus communis, est alba» [31]. Reprobatur abusus Missam celebrandi vel etiam concelebrandi cum stola super «cucullam» monasticam, vel super vestem ordinariam clericalem, nedum civilem. Non licet pariter sacras alias actiones peragere, veluti manus imponere in Ordinibus conferendis, vel alia Sacramenta administrare, aut benedictiones impertire, sola adhibita stola super vestes, ut aiunt, civiles.

d) Ad Conferentias Episcopales pertinet decernere an oporteat seligere materias sacrae supellectilis, praeter eas quae usu sunt traditae. De his autem deliberationibus Apostolicam Sedem certiorem faciant [32].

Ad formam sacrarum vestium quod attinet, Conferentiae Episcopales possunt definire et proponere Apostolicae Sedi aptationes, quae necessitatibus et moribus singularum regionum respondeant [33].

9. Eucharistia celebratur, pro more, in loco sacro [34]. Non licet sine vera necessitate, quam Ordinarius pro sua urisdictione diiudicabit, extra ecclesiam celebrare. Si autem id Ordinarius permittat, curetur ut dignus locus eligatur atque ut actio sacra supra convenientem mensam peragatur. / Non celebretur, quantum fieri potest, in ce- 702
nationibus, aut supra mensam cibariam.

10. In exsequenda instaurata Liturgia, maxime curent Episcopi de stabili et digna loci sacri, praesertim presbyterii, dispositione, iuxta normas Institutione generali Missalis romani [35] et Instructione *Eucharisticum mysterium* [36] significatas.

Dispositiones, his proximis annis ad tempus inductae, eo interdum tendunt, ut stabilem formam induant. Quarum nonnullae, quas *Consilium* improbavit, adhuc permanent, etsi sensui liturgico, elegantiae et ipsarum sacrarum celebrationum facilitati et dignitati repugnant [37].

[28] Cfr. S. Congr. pro Cultu Divino, Instr. de ampliore facultate sacrae Communionis sub utraque specie administrandae *Sacramentali Communione*, 29 iunii 1970, n. 6; *A. A. S.* 62 (1970), p. 665 [LE 3879].
[29] Cfr. *Institutio generalis Missalis romani*, n. 68. [30] Cfr. *Ibid.*, n. 288
[31] *Ibid.*, n. 298. [32] Cfr. Constitutio de sacra Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 128; *A. A. S.* 56 (1964), pp. 132-133. [33] Cfr. *Institutio generalis Missalis romani*, n. 304. [34] Cfr. *Ibid.*, n. 260. [35] Cfr. nn. 253-280. [36] Cfr. nn. 52-57; *A. A. S.* 59 (1967), pp. 567-569.
[37] Cfr. Epistola Em.mi Card. I. Lercaro, Praesidis «Consilii ad exsequendam

Commissionibus dioecesanis pro Liturgia et Arte sacra elaborantibus, necnon, si necesse est, viris peritis et publicae rei Auctoritatibus consultis, novorum operum delineata exemplaria atque temporariae dispositiones recognoscantur, ita ut in omnibus ecclesiis stabilis dispositio obtineatur, quae vetera monumenta, si forte adsint, conservet et, quantum fieri potest, novis necessitatibus congruat.

11. Ad intellegendam instauratam Liturgiam magnum adhuc exigitur studium, ut libri liturgici recogniti accurate in sermones vulgares convertantur atque edantur. Ex integro ipsi transferendi sunt, atque ceteros peculiares rituales libros, qui prius in usu erant, abrogare debent.

Si Conferentia Episcopalis alias formulas addi necessarium opportunumque duxerit, aut quasdam accommodationes afferre, hae post Sanctae Sedis approbationem inducantur, et a primigeno textu latino peculiaribus notis distinguantur.

In hoc genere opportunum erit non festinanter procedere, adiutrice multorum opera, non solum theologorum et rei liturgicae peritorum, verum etiam disertorum et litteratorum hominum, ut translationes sint probatae pulchritudinis documenta, quae decore, numero, elegantia, orationis et sermonis copia, diuturnum usum promittere possint, penitus cum interiore sententiarum copia congruentia [38].

In libris autem liturgicis lingua vernacula apparandis, norma tradita servetur textus edendi, ita tamen ut interpretum aut auctorum nomina non cognoscantur. Libri enim
703 liturgici communitati christianae desti/nantur et solum mandato et auctoritate Hierarchiae parantur et evulgantur; neque haec consentioni privatorum, quovis nomine, est obnoxia: quod libertatem auctoritatis et dignitatem Liturgiae offenderet.

12. Experimenta in re liturgica, si quae necessaria vel opportuna visa fuerint, ab hac Sacra Congregatione unice conceduntur, et quidem scripto, certis ac definitis normis, et sub responsabilitate competentis auctoritatis localis.

Ad Missam vero quod attinet, omnes facultates experimenta exsequendi, intuitu instaurationis peragendae concessae, vim suam amisisse censendae sunt. Edito enim novo Missali romano, normae et forma celebrationis eucharisticae eae sunt, quae per Institutionem generalem et Ordinem Missae traduntur.

Aptationes, de quibus in libris liturgicis agitur, ipsae Conferentiae Episcopales pressius definiant et Apostolicae Sedis confirmationi subiciant.

Si adhuc amplioribus aptationibus, ad normam n. 40 Constitutionis *Sacrosanctum Concilium*, opus fuerit, Episcoporum Conferentia rem penitus perspiciat, ingenium et traditiones cuiusque gentis ac peculiares necessitates pastorales expendens. Si opportunum videtur ut quaedam experimenta fiant, eorum limites accurate definiantur; in coetibus ad id aptis fiant, per prudentes viros speciali mandato designatos. In magnis celebrationibus ne peragantur, neque eorum notitia divulgetur; sint numero arctius circumscripta, neque ultra annum protrahantur. Postea res ad Apostolicam Sedem deferatur. Nor licet, dum Apostolicae Sedis responsum exspectatur, petitas accommodationes in usum inducere. Cum autem agitur de structura rituum vel partium ordine, quae in libris liturgicis statuta sunt immutandis, aut de aliqua re a tradito more aliena vel de novis textibus inducendis, antequam cuiusvis generis experimenta inchoentur, schema, omnibus punctis definitum, Apostolicae Sedi proponatur.

Haec est agendi ratio, quae tum a Constitutione *Sacrosanctum Concilium* [39], tum rei momento requiritur ac postulatur.

13. Denique reminiscendum est universam Ecclesiam instauratione liturgica, quam Concilium statuit, attingi: sed haec postulat ut in pastoralibus conventibus simul ratione et usu consideretur, ad christianam populi institutionem, ut Liturgia fiat vivida, animi sensus percellens iisdemque accommodata.

Praesens instauratio liturgicam precem proferre contendit, e viva et vetustissima spirituali traditione exortam.
704 Et cum profertur, ipsa mani/festanda est ut opus totius populi Dei, in suis diversis ordinibus et ministeriis constituti [40]. Tantummodo enim in hac totius compaginis ecclesialis unitate certa servatur vis et authenticitas.

Constitutionem de sacra Liturgia», ad Praesides Conferentiarum Episcopalium, data die 30 iunii 1965: *Notitiae* 1 (1965), pp. 261-262 [LE 3296].
[38] Paulus VI, Allocutio ad Commissiones liturgicas Italiae, die 7 februarii 1969: *L'Osservatore Romano*, 8 febbraio 1969. [39] Cfr. n. 40: *A. A. S.* 56 (1964), p. 111 [LE 3141]. [40] Cfr. *Institutio generalis Missalis romani*, n. 55 [LE 3540].

Pastores igitur potissimum, alacri observantia legum et praeceptorum Ecclesiae et spiritu fidei moti, atque propensiones peculiares et placita singularia deponentes, sint ministri Liturgiae communis proprio exemplo, pervestigatione atque intellegenti et perseveranti docendi officio, illud florens ver parantes, quod ex ea instauratione liturgica desideratur, quae nostri temporis necessitates respiciat, et a formis saecularibus et arbitriis, quae graviter eam imminuant, sit aliena.

Hanc Instructionem, quae de mandato Summi Pontificis a Sacra Congregatione pro Cultu Divino composita est, ipse Summus Pontifex Paulus VI, die 3 mensis septembris huiusce anni approbavit et auctoritate Sua confirmavit, mandans ut in vulgus emitteretur, atque ab omnibus, ad quos spectat, servaretur.

Ex Aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 5 mensis septembris anno 1970. –Benno Card. Gut, *Praef.* H. Bugnini, *a Secr.*

Adn. C. BRAGA in EL 84 (1970) 460-463; ab in Notit. 7 (1971) 49-52; A. INIESTA in Notit. 7 (1971) 114-117; G. OURY in Notit. 7 (1971) 247-253; qp in Notit. 7 (1971) 85-88, 294-298; S. MAGGIOLINI in Notit. 7 (1971) 27-31; F. ROMITA in ME 96 (1971) 323-332; Notit. 7 (1971) 9-25.

3897

1970 SEP 14.-PAULUS VI, EPIST. AAS 62 (1970) 587-588

EPISTULA AD EM.UM P. D. IOANNEM S. R. E. CARDINALEM VILLOT, A PUBLICIS ECCLESIAE NEGOTIIS, CUM PONTIFICIAE COHORTES, HELVETICA EXCEPTA, DIMITTERENTUR

Signor Cardinale, Nella sua qualità di Nostro primo collaboratore, Ella non ignora la Nostra volontà di far sì che tutto ciò che circonda il Successore di Pietro manifesti con chiarezza il carattere religioso della sua missione, sempre più sinceramente ispirata ad una linea di schietta semplicità evangelica. È stato questo uno degli orientamenti che abbiamo raccolto dal Concilio Vaticano II e che Ci sforziamo di portare a compimento. È stato, fin dall'inizio, l'oggetto di varie disposizioni che si sono già concretate nella riforma della Casa e della Famiglia Pontificia.

In questo contesto, che si è maturato per un processo storico e psicologico, Noi comprendiamo bene come, fra l'altro, i Nostri pur tanto benemeriti Corpi militari tuttora esistenti al servizio della Santa Sede non corrispondano più alle necessità per le quali essi erano stati istituiti.

Le diciamo, pertanto, Signor Cardinale, che si è venuta maturando in Noi, dopo attenta riflessione, e pur con grande rammarico, la decisione di sciogliere i Corpi militari Pontifici, ad eccezione dell'antichissima Guardia Svizzera, 588
la quale continuerà ad assicurare, insieme ad uno speciale Ufficio, da costituirsi presso il Governatorato dello Stato della Città del Vaticano, il servizio d'ordine e di vigilanza. Glie la comunichiamo perché Ella se ne renda interprete presso gli alti responsabili sia della Guardia d'Onore, sia della Guardia Palatina d'Onore, sia della Gendarmeria Pontificia e, per il loro tramite, agli Ufficiali e a tutti gli appartenenti dei Corpi rispettivi. Quanto poi alla Gendarmeria, occorrerà fissare la data entro la quale la presente decisione verrà portata ad esecuzione e le funzioni attualmente da essa svolte saranno assunte dal su menzionato speciale Ufficio del Governatorato.

Nell'annunciare la Nostra determinazione, e i motivi che l'hanno suggerita, Noi desideriamo fin d'ora esprimere la Nostra gratitudine –che Ci farà restare loro perennemente obbligati – a quanti hanno finora fatto motivo della loro vita servire il Papa e la Sede Apostolica e sono stati attorno a Noi, come ai Nostri Predecessori in tante indimenticabili occasioni.

Siamo certi che i sentimenti che li hanno spinti a scegliere di far parte dei Corpi Pontifici, continueranno ad animarli anche in avvenire, In una forma che, pur spoglia di ogni esteriorità –come vuole la mentalità del nostro tempo – risponde agli ideali che li hanno sorretti nel loro servizio: l'amore a Cristo e alla Chiesa, la fedeltà alla Santa Sede, la pratica generosa e coraggiosa della Fede. Anzi non dubitiamo che essi saranno sempre esemplari animatori delle comunità ecclesiali, testimoni di Cristo e della Chiesa nel mondo.

http://www.obrascatolicas.com

A tutti i dilettissimi membri dei disciolti Corpi militari Pontifici e alle loro Famiglie, che tanto si distinguono nella Nostra diocesi di Roma, in pegno di particolare conforto divino, e a conferma di una benevolenza che resterà per sempre immutata, di cuore impartiamo la Nostra propiziatrice Benedizione Apostolica, che stendiamo a Lei, Signor Cardinale, con l'incarico di portare a termine la Nostra deliberazione.

Dato a Roma, dal Palazzo Apostolico Vaticano, il 14 Settembre dell'anno 1970, ottavo del Nostro Pontificato. — Paulus Pp. VI.

3898

1970 SEP 17.-CONVENTIO SOLLEMNIS CUM BAVARIA. AAS 62 (1970) 821-825

CONVENTIO INTER APOSTOLICAM SEDEM ET BAVARICAM CIVITATEM CIRCA SECTIONEM THEOLOGIAE CATHOLICAE IN UNIVERSITATE STUDIORUM AUGUSTANA

Accordo fra la Santa Sede e lo Stato Bavarese circa il Dipartimento di Teologia cattolica dell'Università di Augusta

Fra la Santa Sede, rappresentata dal suo Plenipotenziario, Mons. Dr. Corrado Bafile, Arcivescovo titolare di Antiochia di Pisidia, Nunzio Apostolico in Germania,

e lo Stato Bavarese, rappresentato dal suo Plenipotenziario il Signor Dr. Ludwig Huber, Ministro dello Stato Bavarese per Istruzione e Culto viene concluso il seguente Accordo.

Articolo 1. La Santa Sede consente all'erezione di un Dipartimento (propriamente *Fachbereich*) di Teologia cattolica dell'Università di Augusta ed alla conseguente soppressione dell'Alta Scuola teologica di Dillingen.

Articolo 2. Per quanto riguarda la sua autonomia all'interno dell'Università, il Dipartimento di Teologia cattolica dell'Università di Augusta ottiene uno stato giuridico non inferiore a quello che posseggono le Facoltà di Teologia cattolica delle altre Università dello Stato Bavarese. Al Dipartimento di Teologia cattolica dell'Università di Augusta si applicano le relative disposizioni del Concordato con la Baviera del 29 marzo 1924 [LE 586] e complementarmente quelle del Concordato col Reich del 20 luglio 1933 [LE 1182].

Articolo 3. In luogo delle cattedre nominate nell'articolo 4 § 2 del Concordato con la Baviera del 29 marzo 1924, nel Dipartimento di Teologia cattolica dell'Università di Augusta verranno erette una cattedra di Filosofia sistematica, una di Storia della Filosofia ed una per Questioni-limite fra la Teologia e le Scienze naturali.

Articolo 4. Lo Stato Bavarese provvederà a che per i professori dell'Alta Scuola filosofico-teologica di Dillingen, che non vengano assunti nel Dipartimento di Teologia cattolica dell'Università di Augusta attraverso un normale procedimento di chiamata, venga garantita un'attività di insegnamento e di ricerca in questo Dipartimento mediante la creazione di cattedre non permanenti.

Articolo 5. In caso di trasferimento del Seminario presbiterale da Dillingen ad Augusta, lo Stato Bavarese si dichiara pronto a concedere un conveniente contributo per le spese che ne risultino, in particolare per quelle di erezione di un nuovo edificio.

Articolo 6. Le divergenze di opinione, che sorgessero in avvenire fra le Alte Parti contraenti circa l'interpretazione di qualche disposto del presente Accordo, saranno eliminate a norma dell'art. 15 § 1 del Concordato con la Baviera del 29 marzo 1924.

Articolo 7. Questo Accordo, i cui testi italiano e tedesco fanno egualmente fede, dovrà essere ratificato e gli Istrumenti della ratifica dovranno essere scambiati quanto prima in Monaco di Baviera.

Esso entra in vigore il giorno dello scambio di detti Istrumenti.

In fede di che i Plenipotenziari hanno firmato il presente Accordo.

Fatto in doppio originale.

Bonn-Bad Godesberg, 17 settembre 1970. –Corrado Bafile, *Nunzio Apostolico.*

Vertrag zwischen dem Heiligen Stuhl und dem Freistaat Bayern über den katholisch-theologischen Fachbereich der Universität Augsburg

Zwischen dem Heiligen Stuhl, vertreten durch dessen Bevollmächtigten, den Herrn Apostolischen Nuntius in Deutschland, Dr. Corrado Bafile, Titularerzbischof von Antiochien in Pisidien,

und dem Freistaat Bayern, vertreten durch dessen Bevollmächtigten, den Herrn Bayerischen Staatsminister für Unterricht und Kultus, Dr. Ludwig Huber, wird nachstehender Vertrag geschlossen:

Artikel 1. Der Heilige Stuhl stimmt der Errichtung eines katholisch-theologischen Fachbereichs der Universität Augsburg und der damit verbundenen Auflösung der Philosophisch-theologischen Hochschule Dillingen zu. / 822

Artikel 2. Der katholisch-theologische Fachbereich der Universität Augsburg erhält hinsichtlich seiner Selbständigkeit innerhalb der Hochschule keinen geringeren Rechtsstatus, als ihn die katholisch-theologischen Fakultäten der anderen bayerischen Landesuniversitäten besitzen. Die einschlägigen Bestimmungen des Bayerischen Konkordates vom 29. März 1924 [LE 586] und ergänzend die einschlägigen Bestimmungen des Reichskonkordates vom 20. Juli 1933 [LE 1182] finden auf den katholisch-theologischen Fachbereich der Universität Augsburg Anwendung.

Artikel 3. Anstelle der in Art. 4 § 2 des Bayerischen Konkordates vom 29. März 1924 genannten Professuren wird je eine Professur für Systematische Philosophie, für Geschichte der Philosophie und für Grenzfragen der Theologie und der Naturwissenschaft im katholisch-theologischen Fachbereich der Universität Augsburg geschaffen werden.

Artikel 4. Der Freistaat Bayern wird dafür Sorge tragen, dass für die Professoren der Philosophisch-theologischen Hochschule Dillingen, die nicht im / Wege des üblichen Berufungsverfahrens an den katholisch-theologischen Fachbereich der Universität Augsburg berufen werden, durch Schaffung von sogenannten k. w. –Professuren eine Lehr – und Forschungstätigkeit in diesem Fachbereich gewährleistet wird. 823

Artikel 5. Der Freistaat Bayern erklärt sich bereit, bei einer Verlegung des Priesterseminars von Dillingen nach Augsburg zu den hierdurch entstehenden Kosten, insbesondere zu denjenigen der Errichtung eines Neubaus, einen angemessenen Zuschuss zu leisten.

Artikel 6. Eine in Zukunft etwa zwischen den Hohen Vertragschliessenden entstehende Meinungsverschiedenheit über die Auslegung einer Bestimmung dieses Vertrages wird nach Art. 15 § 1 des Bayerischen Konkordates vom 29. März 1924 beseitigt werden.

Artikel 7. Dieser Vertrag, dessen italienischer und deutscher Text gleiche Kraft haben, soll ratifiziert und die Ratifikationsurkunden sollen möglichst bald in München ausgetauscht werden. / 824

Er tritt mit dem Tage des Austausches in Kraft.

Zu Urkund dessen haben die Bevollmächtigten diesen Vertrag unterzeichnet.

Geschehen in doppelter Urschrift.

Bonn-Bad Godesberg, 17. September 1970. –Dr. Ludwig Huber, Staatsminister für Unterricht und Kultus.

Protocollo finale

Le Parti contraenti sono d'accordo su quanto segue:

1. La Parti contraenti convengono nell'affermare che le norme dell'Accordo hanno egualmente valore nel caso che, in luogo di un Dipartimento di Teologia cattolica, venga eretta una Facoltà di Teologia cattolica.

2. Inoltre esse convengono nel ritenere che alle norme ecclesiastiche, di cui all'articolo 4 § 1 del Concordato con la Baviera del 29 marzo 1924 ed all'articolo 19 del Concordato col Reich del 20 luglio 1933, attualmente appartengono anche le «Normae quaedam ad Constitutionem Apostolicam *Deus scientiarum Dominus* de studiis academicis ecclesiasticis recognoscendam» in vigore dal 20 maggio 1968.

Bonn-Bad Godesberg, 17 Settembre 1970. –Corrado Bafile, *Nunzio Apostolico.*

Schlussprotokoll

Die Vertragspartner sind sich über folgendes einig:

1. Zwischen den Vertragspartnern besteht darüber Einigkeit, dass die Bestimmungen des Vertrages in gleicher Weise für eine katholisch-theologische Fakultät gelten, wenn eine solche anstelle eines Fachbereiches errichtet werden sollte.

2. Weiter besteht Einigkeit darüber, dass zu den kirchlichen Vorschriften gemäss Art. 4 § 1 des Bayerischen Konkordates vom 29. März 1924 und Art. 19 des Reichskonkordates vom 20. Juli 1933 auch die seit dem 20. Mai / 825 1968 geltenden «Normae quaedam ad Constitutionem Apostolicam *Deus scientiarum Dominus* de studiis academicis ecclesiasticis recognoscendam» [LE 3652] gehören.

Bonn-Bad Godesberg, 17. September 1970. –Dr. Ludwig Huber, Staatsminister für Unterricht und Kultus.

Conventione inter Apostolicam Sedem et Bavariam rata habita, die III mensis novembris anno MDCCCCLXX Ratihabitionis Instr. accepta et reddita mutuo fuerunt. Exinde, i. e. a die III mensis nov. anno MDCCCCLXX, huiusmodi Conventio inter Apostolicam Sedem et Bavariam icta coepit ad normam articuli VII eiusdem Pactionis.

3899

1970 SEP 23.-SC CULTUS DIVINI, RESCRIPTUM. PART.*

Conceditur ad experimentum celebratio communis Unctionis infirmorum

Instante Excmo Domino Arturo J. O'Neill, Episcopo Rockfordiensi, litteris die 2 septembris 1970 datis, vigore facultatum huic Sacrae Congregationi a Summo Pontifice Paulo VI tributarum, «ad experimentum» concedimus ut in dioecesi Rockfordiensi peragi possit, de iudicio Ordinarii loci, celebratio communis Unctionis infirmorum, sive intra, sive extra Missam.

Celebratio ordinetur iuxta schema et normas, quae inveniuntur in *Notitiae*, n. 50 (1970), pp. 13-24.

Experimentum eo usque protrahi valet, donec aliter ab Apostolica Sede sit provisum. Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu divino, die 23 septembris 1970. –Benno Card. Gut, *Praef.* A. Bugnini, *a Secretis.*

* Ordinario Rockfordiensi, Prot. N. 3002/70: e documento originali. Eadem celebratio communis concessa fuerat die 10 junii 1969 Episcopo Tarbensi et Lapurdensi, prout referunt **Notitiae**:

Excmus DD. Petrus Maria Théas, Episcopus Tarbensis et Lapurdensis, facultatem petiit experimentum peragendi circa celebrationem sacramenti Unctionis infirmorum occasione peregrinationum aegrotorum ad Sanctuarium Lapurdense. Sacra Congregatio pro Cultu divino facultatem concedens experimentum peragendi sub ductu quorundam peritorum (10 junii 1969, Prot. N. 109/69), communicavit elenchum pericoparum biblicarum pro celebratione sacramenti. Huiusmodi seriem publici iuris facimus una cum ritu adhibito et relatione ab Excmo Théas facta, qua indicantur etiam modus quo celebratio facta est necnon animadversiones et suggestiones eorum qui experimentum fecerunt.

Vide **ritum celebrationis** descriptum apud **Notit.** 6 (1970) 13-24 et **relationem** Episcopi Tarbensis in **Notit.** 6 (1970) 24-33.

3900

1970 SEP 26.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 62 (1970) 619-624

Allocutio die 26 sept. 1970 in aede Clementina habita Institutorum saecularium sodalibus qui e plurimis nationibus primo Coetui interfuerunt:

De consecratione rationeque saeculari sodalium Institutorum saecularium propriis in Ecclesia

Diletti Figli e Figlie nel Signore! Siate i benvenuti! Noi accogliamo la vostra visita con particolare considerazione pensando alla qualifica, che vi distingue nella Chiesa di Dio, senza che il mondo ne scorga i segni esteriori, quella di Rappresentanti, riuniti a Congresso, degli Istituti Secolari, e avvertendo le intenzioni ispiratrici di cotesta visita: voi vi presentate a noi in un duplice atteggiamento: di confidenza, che si apre manifestando l'essere vostro di persone consacrate a Cristo, nella secolarità della vostra vita: di offerta, che si dichiara fedele e generosa alla Chiesa interpretandone le finalità primarie, quella di celebrare l'unione misteriosa e soprannaturale degli uomini con Dio il Padre celeste, instaurata da Cristo Maestro e Salvatore, mediante l'effusione dello Spirito Santo, e quella di instaurare l'unione fra gli uomini servendoli in ogni maniera, in ordine al loro benessere naturale e al loro fine superiore, la salvezza eterna.

Quanto ci interessa e quanto ci commuove questo incontro! Esso ci fa pensare ai prodigi della grazia, alle ricchezze nascoste del Regno di Dio, alle risorse incalcolabili di virtù e di santità, di cui ancor oggi dispone la Chiesa, immersa, come sapete, in una umanità profana e talora profanatrice, esaltata dalle sue conquiste temporali e altrettanto schiva quanto bisognosa d'incontrarsi con Cristo; la Chiesa, diciamo, attraversata da/ tante correnti, non tutte 620 positive per il suo incremento nell'unità e nella verità, delle quali Cristo vorrebbe che i suoi figli fossero sempre avidi e gelosi; la Chiesa, questo secolare olivo, dal tronco storico martoriato e contorto, il quale potrebbe sembrare immagine di vecchiaia e di sofferenza, piuttosto che di primaverile vitalità; la Chiesa di questo tempo, capace, invece, voi lo dimostrate, di verdeggiare vigorosa e fresca in nuove fronde e in nuove promesse di frutti impensati e copiosi. Voi rappresentate un fenomeno caratteristico e consolantissimo nella Chiesa contemporanea; e come tale noi vi salutiamo e vi incoraggiamo.

Ci sarebbe facile e caro esporre a voi la descrizione di voi stessi, quali la Chiesa vi vede e, in questi ultimi anni, vi riconosce: la vostra realtà teologica, secondo la linea definita dal Concilio Ecumenico Vaticano II [1], la descrizione cioè canonica delle forme istituzionali, che cotesti organismi di cristiani consacrati al Signore e secolari vengono assumendo, l'identificazione del posto e della funzione che essi vanno prendendo nella compagine del Popolo di Dio, i caratteri distintivi che li qualificano, le dimensioni e le forme, con cui essi si attestano. Ma tutto questo voi conoscete benissimo. Noi abbiamo notizie delle sollecitudini, che il Dicastero della Curia Romana, incaricato di guidarvi e di assistervi, spende per voi, e conosciamo abbastanza le relazioni, molto accurate e approfondite, che sono state svolte durante il vostro Congresso; non vorremmo ripetere ciò che con tanta competenza è già stato trattato. Piuttosto che delineare ancora una volta cotesto quadro canonico, se una parola dobbiamo dirvi in questa circostanza, preferiamo osservare, con discrezione e sobrietà, l'aspetto psicologico e spirituale della vostra peculiare dedizione alla sequela di Cristo.

Fermiamo per un istante lo sguardo su l'origine di cotesto fenomeno, l'origine interiore, la origine personale e spirituale, su la vostra vocazione, la quale se presenta molti caratteri comuni con le altre vocazioni che fioriscono nella Chiesa di Dio, alcuni caratteri propri la distinguono e le meritano specifica considerazione.

Noi vogliamo innanzi tutto notare l'importanza degli atti riflessi nella vita dell'uomo; atti riflessi molto apprezzati nella vita cristiana, e assai interessanti, specialmente in certi periodi dell'età giovanile, perché determinanti. Chiamiamo *coscienza* questi atti riflessi; e che cosa signi-

[1] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 44 e *P. C.* n. 11 [LE 3232].

http://www.obrascatolicas.com

fichi e valga la coscienza ciascuno ben sa. Su la coscienza il discorso è lungo nella conversazione moderna, a cominciare dal continuo richiamo al suo/ lontano albeggiare
621 socratico, poi dal suo risveglio, dovuto principalmente al cristianesimo, sotto l'influsso del quale, dice uno storico, «il fondo dell'anima è cambiato» [2]. Noi qui fermiamo l'attenzione a quel momento peculiare noto a tutti voi, nel quale la coscienza psicologica, cioè la percezione interiore che l'uomo ha di se stesso, diventa coscienza morale [3], nell'atto in cui la coscienza psicologica avverte l'esigenza d'agire secondo una legge, pronunciata dentro l'uomo, scritta nel suo cuore, ma obbligante di fuori, nella vita vissuta, con responsabilità trascendente, e, al vertice, in rapporto con Dio, per cui si fa coscienza religiosa. Ne parla il Concilio: «Nell'intimo della coscienza l'uomo scopre una legge, che non è lui a darsi, ma alla quale l'uomo deve obbedire, e la cui voce lo chiama sempre ad amare e a fare del bene agli altri e a fuggire il male... L'uomo ha in realtà una legge scritta da Dio dentro il suo cuore, obbedire alla quale costituisce la dignità stessa dell'uomo e secondo la quale egli sarà giudicato [4]. La coscienza è il nucleo più segreto e il sacrario dell'uomo, dove egli è solo con Dio» [5].

In questa prima fase dell'atto riflesso, che chiamiamo coscienza, sorge nell'uomo il senso di responsabilità e di personalità, l'avvertenza dei principii esistenziali e il loro sviluppo logico. Questo sviluppo logico nel cristiano, che ripensa al proprio carattere battesimale, genera i concetti fondamentali della teologia sull'uomo, che si sa e si sente figlio di Dio, membro di Cristo, incorporato nella Chiesa, insignito di quel sacerdozio comune dei fedeli, di cui il Concilio ha richiamato la feconda dottrina [6], e da cui nasce l'impegno d'ogni cristiano alla santità [7], alla pienezza della vita cristiana, alla perfezione della carità.

Questa coscienza, questo impegno, in un dato momento, non senza un raggio folgorante di grazia, si illumina interiormente, e si fa vocazione. Vocazione ad una risposta totale. Vocazione ad una vera e completa professione dei consigli evangelici per alcuni, vocazione sacerdotale per altri. Vocazione alla perfezione per chiunque ne avverta il fascino interiore; vocazione ad una consacrazione, mediante la quale l'anima si concede a Dio, con un atto supremo di volontà e di abbandono insieme, di dono di sé.
622 La coscienza si erige in altare di immolazione: «*sit ara tua conscientia mea*,/ prega S. Agostino [8]; è come il «fiat» della Madonna all'annuncio dell'Angelo.

Siamo ancora nell'ambito degli atti riflessi, quest'ambito che ora chiamiamo vita interiore, la quale, a questo punto, ormai si svolge a dialogo: il Signore è presente: «*sedes est (Dei) conscientia piorum*», dice ancora S. Agostino [9]. La conversazione si rivolge al Signore, ma in cerca di determinazioni pratiche. Come S. Paolo a Damasco: «Signore, che cosa vuoi ch'io faccia?» [10]. Allora la consacrazione battesimale della grazia si fa cosciente e si esprime in consacrazione morale, voluta, allargata ai consigli evangelici, tesa alla perfezione cristiana; e questa è la prima decisione, quella capitale, quella che qualificherà tutta la vita.

La seconda? qui è la novità, qui è la vostra originalità. Quale sarà in pratica la seconda decisione? quale la scelta del modo di vivere cotesta consacrazione? lasceremo o potremo conservare la nostra forma secolare di vita? questa è stata la vostra domanda; la Chiesa ha risposto: siete liberi di scegliere; potete rimanere secolari. Voi avete scelto, guidati da tanti motivi, certamente bene ponderati, e avete deciso: rimaniamo secolari, cioè nella forma a tutti comune, nella vita temporale; e con scelta successiva nell'ambito del pluralismo consentito agli Istituti secolari, ciascuno si è determinato secondo la preferenza sua propria. I vostri Istituti si chiamano perciò secolari per distinguerli da quelli religiosi.

E non è detto che la vostra scelta, in rapporto al fine di perfezione cristiana che anch'essa si propone, sia facile, perché non vi separa dal mondo, da quella profanità di vita, in cui i valori preferiti sono quelli temporali, ed in cui tanto spesso la norma morale è esposta a continue e formidabili tentazioni. La vostra disciplina morale dovrà essere perciò sempre in stato di vigilanza e d'iniziativa personale, e dovrà attingere ad ogni ora dal senso della vostra consacrazione la rettitudine del vostro operare: l'*abstine et sustines* dei moralisti dovrà giocare un continuo esercizio nella vostra spiritualità. Ecco un nuovo e abituale riflesso, uno stato perciò di interiorità personale, che accompagna lo svolgersi della vita esteriore.

E avrete così un campo vostro ed immenso, nel quale svolgere la duplice opera vostra; la vostra santificazione personale, la vostra anima, e quella «*consecratio mundi*», di cui conoscete il delicato e attraente impegno; e cioè il campo del mondo; del mondo umano, qual è, nella sua in-/ 623
quieta e abbagliante attualità, nelle sue virtù e nelle sue passioni, nelle sue possibilità di bene e nella sua gravitazione verso il male, nelle sue magnifiche realizzazioni moderne e nelle sue segrete deficienze e immancabili sofferenze: il mondo. Voi camminate sul fianco d'un piano inclinato, che tenta il passo alla facilità della discesa e che lo stimola alla fatica della ascesa.

È un camminare difficile, da alpinisti dello spirito.

Ma in questo vostro ardito programma di vita ricordate tre cose; la consacrazione vostra non sarà soltanto un impegno, sarà un aiuto, sarà un sostegno, sarà un amore, sarà una beatitudine, a cui potrete sempre ricorrere; una pienezza, che compenserà ogni rinuncia e che vi abiliterà a quel meraviglioso paradosso della carità: dare agli altri, dare al prossimo per avere in Cristo. Ed ecco la seconda cosa da ricordare: siete nel mondo e non del mondo, ma per il mondo. Il Signore ci ha insegnato a scoprire sotto questa formula, che sembra un gioco di parole, la sua e la nostra missione di salvezza. Ricordate che voi, proprio come appartenenti ad Istituti secolari, avete una missione di salvezza da compiere per gli uomini del nostro tempo; oggi il mondo ha bisogno di voi, viventi nel mondo, per aprire al mondo i sentieri della salvezza cristiana.

E vi diremo allora la terza cosa da ricordare: la Chiesa. Anch'essa viene a far parte di quella riflessione, a cui abbiamo accennato; diventa il tema d'una continua abituale meditazione, che possiamo chiamare il «*sensus Ecclesiae*», in voi presente come un'atmosfera di respiro interiore. Voi certamente avete già provato l'ebbrezza di questo respiro, la sua inesauribile ispirazione, nella quale i motivi della teologia e della spiritualità, dopo il Concilio specialmente, infondono il loro soffio tonificante. Uno di questi motivi sempre vi sia presente: voi appartenete alla Chiesa a titolo speciale, il vostro titolo di consacrati secolari; ebbene sappiate che la Chiesa ha fiducia in voi. La Chiesa vi segue, vi sostiene, vi considera suoi, quali figli di elezione, quali membra attive e consapevoli, fermamente aderenti per un verso, agilmente allenate all'apostolato per un altro, disposte alla silenziosa testimonianza, al servizio e, se occorre, al sacrificio. Siete Laici, che della propria professione cristiana fanno un'energia costruttrice, disposta a sostenere la missione e le strutture della Chiesa, le diocesi, le parrocchie, le istituzioni cattoliche specialmente, e ad animarne la spiritualità e la carità. Siete Laici, che per diretta esperienza potete meglio conoscere i bisogni della Chiesa terrena, e fors'anche siete in condizioni di scoprirne i difetti; voi non ne fate argomento di critica corrosiva e ingenerosa; voi non ne traete pretesto per separarvi e per stare egoistica/mente e sdegnosamente 624
appartati; ma ne traete stimolo a più umile e filiale soccorso, a più grande amore. Voi, Istituti secolari della Chiesa d'oggi! Ebbene, portate il nostro incoraggiante saluto ai vostri Fratelli e alle vostre Sorelle; e abbiate tutti la nostra Benedizione Apostolica.

3901

1970 SEP 26.-SC RELIGIOSORUM, RESCRIPTUM. PART.*

FACULTAS DATUR PERCIPIENDI ET RETINENDI STIPENDIUM PRO MISSIS BIS AUT TER ITERATIS

PRECES. –*Beatissime Pater*, Procurator Generalis Ordinis Fratrum Minorum Capuccinorum a Sanctitate Tua humiliter implorat indultum quo Minister Generalis sacerdotibus totius Ordinis facultatem concedere valeat percipiendi eleemosynam Missarum binatarum ac trinatarum, ad subveniendum necessitatibus Provinciarum et Missionum, praesertim ob graves expensas in candidatorum formatione sustinendas. Et Deus, etc...

RESCR. –Vigore facultatum a Summo Pontifice tributarum, Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis Saecularibus, attentis expositis, annuit pro gratia ad quinquennium, exceptis parocho et vice-parocho (stricte dicto), si Ordinarius loci id exegerit, salvo iure particulari, cetera servatis servandis. Contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, die 26 Septembris 1970. –E. HESTON, C. S. C., *Secr.*

* Ministro Gen. O. F. M. Cap., Prot. N. 20943/70: AOFMCap 86 (1970) 237-238. Adn. AOFMCap 86 (1970) 238.

[1] Cfr. *Taine*, III, 125. [2] Cfr. *S. Th.* 1, 79, 13. [3] Cfr. *Rom.* 2, 14-16. [4] Cfr. discorso di Papa Pio XII, del 23 marzo 1952, *Discorsi e Radiomessaggi*, vol. XIV, pp. 19 ss. [5] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, nn. 10-11, 16. [6] Cfr. ib., nn. 39-40. [7] *Ep.* in *Ps.* 49: *PL* 36, 578. [8] *En.* in *Ps.* 45: *PL* 36, 510. [9] *Act.* 9, 5.

3902

1970 SEP 27.-PAULUS VI, LIT. APT. AAS 63 (1971) 185-192

S. TERESIA A IESU, VIRGO ABULENSIS, DOCTOR ECCLESIAE UNIVERSALIS RENUNTIATUR

PAULUS PP. VI

Ad perpetuam rei memoriam.—Multiformis Sapientia Dei apertius quandoque dilectis Christi discipulis innotescit, quibus arcano consilio atque singulari liberalitate datur, ut intellegant, quae sit «latitudo et longitudo et sublimitas et profundum: scire etiam supereminentem scientiae caritatem Christi» (*Eph.* 3, 18). Etenim «Spiritus Sanctus non tantum per sacramenta et ministeria populum Dei sanctificat et ducit eumque virtutibus ornat, sed, dona sua dividens prout vult (1 *Cor.* 12, 11), inter omnis ordinis fideles distribuit gratias quoque speciales, quibus illos aptos et promptos reddit ad suscipienda varia opera vel officia pro renovatione et ampliore aedificatione Ecclesiae proficua» (Conc. Vat. II, *Lum. Gent.* 12).

Divina hac sacrorum charismatum copia affluenter est cumulata Teresia a Iesu, clarissima illa ac nobilissima virgo eademque Ordinis Beatae Mariae Virginis de Monte Carmelo reformatrix, quae, simplex cum esset moribus humanarumque litterarum imperita, dicendo et scribendo tantopere emicuit, ut ad eam referri possint haec verba: «In medio Ecclesiae aperuit os eius» (*Eccl.* 15, 5), ac iure merito sit a sanctis viris sancta praedicata, verum etiam et dux certissima et magistra a sacrarum disciplinarum doctoribus exculta; nimiis quamvis implicata peculiaris officii sui negotiis, meliorem nihilominus, id est caelestem, patriam continenter est visa appetere; aegra plerumque corpore et aerumnosa, fortissima quaeque pro Dei gloria Christique Ecclesiae utilitate sibi animosa proposuit.

Quapropter cum haec famula Dei, sive eximiis vitae factis sive animi virtutibus egregiis sive ingenii acie sit per omne tempus celebrata, id profecto iustam et magnam causam habemus, cur, quem ad modum Gregorius XV, decessor Noster, ei caelitum honores decreverit, ut universi Christi fideles intellegerent, quam abunde in ancillam suam Deus effudisset de Spiritu Sancto (cf. Litt. Decr. *Omnipotens sermo*), ita Nos, ob eius praecipue rerum divinarum cognitionem et praeceptionem, Ecclesiae doctorem, mulierum primam, eam 186
pronuntiandam esse non dubi/temus. Spe enim ducimur ac fore confidimus, ut Teresia a Iesu, sollemni decreto christianae vitae magistra declarata, hodierni etiam temporis homines vehementer excitet, ut ea in primis colant, quae ad fovendam animi pietatem ad supernarumque rerum contemplationem et adeptionem conducant.

Teresia nata est Abulae, in Hispaniarum finibus, die XXVIII mensis Martii, anno MDXV. Quae vero esset aliquando futura, parvula praenuntiavit, cum in domus hortulis abditam vitam agere conaretur, consilio sibi proposito ea ad exitum perducendi, quae de priscae Ecclesiae martyribus saepe legebat. Matre immature mortua, ipsam Dei Genetricem in auxilium sibi ac praesidium comparavit. Aequum ei igitur fuit, ut ab ineunte adulescentia Deo se totam vovere optaret seque in Carmelitidum mulierum coenobium conferret, viginti annos nata. Quae multis haud dubiis indiciis quamquam in virtutes colendas studium impendebat, de pristino tamen animi fervore aliquantulum remittere coepit a suoque proposito declinare. Feliciter vero ei cessit, ut, Petro Alcantarensi, Ludovico Bertrando, Francisco Borgia, Ioanne Abulensi aliisque sanctis viris cohortantibus, ad caelestium rerum considerationem vehementer alliceretur et ad perfectiora Deoque acceptiora semper agenda. Quod consilium alto animo fovit ac perfecit, testibus tam eius spiritus moderatoribus quam iis, qui cum ea vitae operumque consuetudine coniuncti fuerunt.

Ad peculiaria tamen capessenda munia vocari videbatur, ad quae suopte ingenio ac naturali quadam voluntatis propensione inclinabat. Constanti enim mente et firma movebatur sui Ordinis coenobium condendi, quod altiore ratione, quam suetus mos ferebat, regeretur; idque Sede Apostolica probante absolvit, septem cum esset et quadraginta annorum, doctis usa sanctisque consiliariis. Obortas autem undique difficultates tam intrepide superavit coeptumque iter tam constanter institit, ut brevi annorum spatio alia in Hispaniae regionibus non pauca coenobia constituerit. Quo aptius praeterea renovatis sororum coenobiis prospiceret atque ad Ecclesiae incrementum apostolicis operibus prodesset, religiosos etiam viros, Carmeli Ordini addictos, ad altiorem vitae disciplinam restituere cogitavit suumque propositum ad effectum deduxit, maxime favente et adiutricem operam praebente sancto Ioanne a Cruce.

Sic ergo instaurata et aucta sodalitate, ad id mentem intendit, ut pias, quas frequentiores sibi in dies asciverat, mu-
187 lieres ad sanctae vitae rationem informaret; ut videlicet abditae et solae cum Deo viverent, / assiduas pro Ecclesia preces ei adhiberent, corpus suum crebris et voluntariis cruciatibus afflictarent, studiosa inter se affabilitate caritateque jungerentur, Christi praecipuo parentes mandato. Illa autem in omnium virtutum exercitatione spectatissimo erat incitamento et exemplo. Anteibat enim prudentia et evangelica simplicitate, animi demissione, erga praepositos in rebus etiam arduis oboedientia, sui contemptu aliorumque utilitatis studio singulari, quibus iuvandis se suaque impendere non dubitabat. Austeram praeterea et asperam vitam ducebat, in adversis patiens, in prosperis maximopere Deo grata. Praeludebat quoque flagranti in Deum pietate, eius amore penitus devincta. In vicem innumerabilibus a Deo gratiis aucta, ad Ecclesiae tamen prorsus monita adhaerescebat, cum pluris admodum faceret fidelem et humilem Dei ministris obtemperationem quam visiones, revelationes et exstases. Cuiusmodi ob assiduum cum Domino commercium, luminosum quiddam, ut ferunt, eius in vultu nitere videbatur, summae cunctis admirationis et laetitiae causa.

Huc addendum humanas, quae dicuntur, Teresiam coluisse virtutes, utpote quae valde contenderet, ut verum diceret, fidem servaret, staret promissis, familiarem usque sermonem sereret laetitiae atque humanitatis plenum. In rebus vero agendis ac sustinendis animi magnitudine praestabat, simul vero comitate et aequa in unumquemque existimatione et observantia. Neque est obliviscendum eam suas inter curas continentesque labores tempus etiam invenisse et vires ad praeclara opera conscribenda, quae totam vel operosissimi hominis vitam omnino requirere ac detinere viderentur, altissimarum de Deo deque supernis rebus quaestionum subtilem et acutam disceptatricem.

Tam diu denique tamque actuose laborantem brevis et letalis morbus in urbe Alba corripuit et, ut alia incepta aggredi desisteret, coegit. Suum erga Christi Ecclesiam amantissimae filiae obsequium iterum iterumque obstentans, magna mater piissime obiit die IV mensis Octobris, anno MDLXXXII.

Quae vivens est propter singulares virtutes undique dilaudata, ea luculentius mortua emicuit estque exculta. Merito ergo factum, ut a Paulo V ei beatorum Caelitum, a Gregorio vero XV sanctorum decernerentur honores eaque in christianae religiosaeque vitae proponeretur exemplum, in quod omnes respicerent. Quodsi huius Dei famulae sanctitate ad imitandum trahimur, eius doctrinae excellentia in summam movemur admirationem. Suam enim et intellegendi et docendi imperitiam etsi pluries est testata, res tamen altissimas et percipere et docere et scriptis mandare, Deo affiante, valuit, Christum arbitrata unum esse / sibi sapientiae fontem et 188
quasi librum vivum. Ad hoc quod attinet, mirum censendum in primis est sanctam Teresiam tanta subtilitate tantaque sollertia in mysterium Christi inque animi humani cognitionem penetrasse, ut eius doctrina haud dubiam praesentiam vimque singularis charismatis Spiritus demonstraret. In hac siquidem doctrina excellunt altissimi rerum sensus, mysterii Dei viventis, Christi Salvatoris et Ecclesiae intima comprehensio, acris experientia gratiae, quae naturam, tot dotibus exornatam, nobilitat atque dilatat. Inde summa efficacitas perennisque doctrinae eius auctoritas, quae ultra fines Ecclesiae catholicae protenditur ipsosque non credentes attingit.

Eius magisterium non solum ad vitam fidelium momentum habuit, verum etiam, et quidem efficienter, ad illam magni ponderis electamque cognitionis theologicae provinciam, quae theologiae spiritualis nomine hodie appellatur. Teresiae enim scripta uberrimus fons sunt multiplicis experientiae, testificationis, perspicientiae spiritualis, unde copiose omnes huius theologiae cultores hauserunt. Eadem scripta, etsi varias ob causas rerumque adiuncta neque secundum praestitutam rationem exarata, concors tamen et solidum doctrinae spiritualis corpus efficiunt. Sic in volumine, quod *Libro de su vida* inscribitur, summa eorum, quae in ipsa misericors Deus operatus est, enarrat, eorum aperit sensum eademque ante lentium oculos instar mirabilis cuiusdam «historiae salutis» proponit. In commentario autem, cuius est titulus *Camino de Perfección*, ascetica vitae theologalis fundamenta, scilicet primarias virtutes, itidem necessitatem et gradus orationis, etiam contemplativae, exquisita educandi arte persequitur. In libro deinde, cui *Castillo Interior* est index, plenam perfectamque progressionem vitae divinae in homine rimatur, qui ad altissimos usque gradus experientiae mysticae, particeps esse potest mysterii Trinitatis et Christi. In opere, vulgo *Libro de las Fundaciones* appellato, apostolica coepta sua Teresia describit laboresque, quos ad Ordinis sui reformationem pro Christi Ecclesia exantlavit. Eius praeterea Epistulae, humanitatis plenae, versatile eius ingenium animumque ostendunt, quippe quae constitutam sibi vitam contemplativam actuose vivere nitatur ac simul cum suae aetatis hominibus religiosas humanasque vicissitudines participare. In commentariis denique *Relaciones* inscriptis eminent eius studium et religio, ut dona sua superna Ecclesiae auctoritati omnino subiciat. Veluti centrum spiritualis Teresiae doctrinae est Christus, qui Patrem revelat eique nos coniungit sibique consociat; eiusdem vero doctrinae potiora capita sunt oratio christiana ut vita amoris, et Ecclesia, qua regnum Dei in nobis efficitur. Con- 189
iunctio nostra cum Christo insti/tuitur in mensa verbi Dei, per continuam Evangelii meditationem, et in mensa Corporis ac Sanguinis eius, per convivium sacrificiale Eucharistiae; in utraque hac mensa humanitas Christi Iesu hominem, qui eidem se totum committit, intime assumit in mysterium mortis ipsius, resurrectionis et gloriosae vitae apud Patrem. Eam ob causam sacratissima Christi humanitas omne bonum nostrum continet et salutem. Quam doctrinam Teresia in libro de vita sua his exprimit verbis: «nos Deo placere non possumus, nec Deus solet sua dona nobis impertire, nisi per sacratissimam humanitatem Christi, in quo ipsemet sibi complacet» (22, 6). Summam enim perfectionem homo tunc tantum attinget, cum ei dicere licebit cum Christo: *mihi vivere Christus est* (cf. *Mansiones*, VII, 2, 5). Vita autem orationis, quae a Teresia in eodem vitae suae libro docetur (8, 5), existimari potest vita amoris, quatenus oratio ea est amicitiae necessitudo, qua diu solique cum Deo loquimur, a quo scimus nos amari. Deus hominem invitat nec desinit sollicitare, ut suam amicitiam amplectatur atque in dies artiorem secum habeat communionem. Huiusmodi autem amicitiae cum Patre, per Christum, in Spiritu Sancto, respondere eaque dignus invenitur per gratiam nititur. Magnitudo autem orationis et contemplationis hominem nedum ab iis, quae regnum Dei Ecclesiamque

http://www.obrascatolicas.com

respiciunt, alienet, in eadem maiore consortione et ardore eum compellit. Hoc quidem demonstratur tum vita mirisque factis, quae Teresia, ipsius contemplationis plenitudine acta, in utilitatem Ecclesiae peregit, tum eius testificatione, quam veluti doctrinae suae fundamentum edixit, quamque sincera veritate et cordis laetitia moriens his verbis iteravit: «gratias tibi ago, Domine, quod ut Ecclesiae filia morior».

Quae cum ita sint, iam die XV mensis Octobris, anno MCMLXVII, propositum palam significavimus in albo Ecclesiae doctorum sanctam Teresiam a Iesu scribendi. Quae sententia, non solum Nostra consuetudine cum eiusdem sanctae mulieris doctrina, sed magna etiam nitebatur aestimatione, quam Nostri in Romano Pontificatu decessores iterum iterumque de eius doctrinae excellentia verbis declararunt, qui profecto esset, anno MDCLVII palam scripserunt: «habet autem doctricis aureolam matriarcha nostra beata Teresia, cuius singularem doctrinam... tamquam e caelo emanatam recipit et approbat Ecclesia».

Quapropter, valde cupientibus, ut tantae mulieris sanctitas et doctrina in omnium magis utilitatem cederent, visum est, Nobis posse doctoris Ecclesiae titulum atque cultum eidem tribui, qui sanctis tantum viris usque adhuc praestiti sunt. Hoc tamen de negotio ut quam diligentissime disceptaret
191 Sacrae Rituum Congregationi mandavimus. Quae, peritissimorum virorum opera et sententia antea usa, in ordinario coetu, die XX mensis Decembris, anno MDCCCCLXVII habito, id dubium excutiendum proposuit, an titulus et cultus doctoris Ecclesiae praeterquam viris, tribui etiam mulieribus posset, quae, iuxta Benedicti XIV Pont. Max. normas et decreta, sanctitate et eximia doctrina ad commune fidelium bonum contulissent. Sententiam autem eorum, qui aderant, Patrum Cardinalium Praelatorumque Officialium, id fieri posse asseverantem, ratam Nos habuimus et confirmavimus, die XXI mensis Martii, anno MCMLXVIII. Cumque dilectus Filius Michael Angelus a Sancto Ioseph, Ordinis Carmelitarum Discalceatorum Praepositus Generalis, sua ipsius suique Ordinis vota declarans, enixe a Nobis postulavisset, ut Teresiam a Iesu doctorem Ecclesiae pronuntiaremus, idque plurimi etiam petivissent S. R. E. Cardinales, Archiepiscopi, Episcopi, Moderatores Religiosorum Ordinum, Congregationum Institutorumque saecularium aliique doctissimi e Studiorum Universitatibus et altioris ordinis Institutis viri, huiusmodi preces et vota Sacrae Rituum Congregationi perpendenda misimus, quae peculiarem positionem, ut dicunt, eandemque magni ponderis, paravit, totum negotium explorate accurateque pertractantem. Quae cum S. R. E. Cardinales Sacrae Congregationi pro Causis Sanctorum, interea constitutae, praepositi diligentissime recognovissent, sententiam suam in ordinario eiusdem Congregationis coetu, in Vaticanis Aedibus habito die XV mensis Iulii, anno MCMLXIX, significaverunt, post auditam sive relationem Venerabilis Fratris Nostri Arcadii S. R. E. Cardinalis Larraona, huius causae Ponentis, sive Praelatorum Officialium iudicia; omnesque uno ore affirmaverunt sanctam Teresiam a Iesu dignam omnino esse, quae in doctorum Ecclesiae album asscriberetur. De his denique die XXI mensis Iulii, superiore anno, certiores facti, omnibus attente perpensis, eiusdem Sacrae Congregationis consultum approbavimus et confirmavimus, statuentes, ut sollemni id ritu conficeretur.

Quod hodie, Deo iuvante cunctaque plaudente Ecclesia, factum est. In Petriano enim templo, undique gentium maximeque ex Hispania fidelium turmis confluentibus, plurimis astantibus S. R. E. Cardinalibus sacrisque et Romanae Curiae et catholicae Ecclesiae Praesulibus, acta omnia confirmantes expostulationibusque concedentes sodalium Ordinis Carmelitarum Discalceatorum ceterorumque petitorum vota perlibenter implentes, haec inter divinum sacrificium pronuntiavimus verba: *«certa scientia ac matura deliberatione deque Apostolicae potestatis plenitudine Sanctam Teresiam a Iesu, Virginem Abulensem, Ecclesiae universalis Doctorem declaramus».* /

192

Quibus verbis prolatis Deoque una cum astantibus gratias actis, de mira huius Ecclesiae doctoris sanctitate et doctrina sermonem habuimus, ad aramque templi maximam caelesti victima litavimus.

Hac autem super re decernimus, ut haec Litterae Nostrae religiose serventur suosque effectus sive nunc sive in posterum plene habeant; atque praeterea sic sit rite iudicandum ac definiendum, irritumque et inane fiat, si quidquam secus super his a quovis, auctoritate qualibet, scienter vel ignoranter attentari contigerit.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, sub anulo Piscatoris, die septimo et vicesimo mensis Septembris, anno Domini millesimo nongentesimo septuagesimo, Pontificatus Nostri octavo.—PAULUS PP. VI.

3903

1970 SEP 29.-VICARIATUS URBIS, NORMAE. PART.*

NORMAE CONFIRMANTUR ET APPLICANTUR CIRCA ADMINISTRATIONEM BAPTISMATIS IN URBE IUXTA NOVUM RITUM

Facendo seguito alla nostra Notificazione del 24 giugno ultimo scorso [LE 3877] sul nuovo rito del Battesimo ed alla lettera della S. Congregazione per il Culto Divino in data 19 agosto 1970 [LE 3894], affinché in tutta la Diocesi di Roma vengano applicate con più sollecita attenzione le norme pastorali circa la preparazione e la celebrazione del Sacramento del Battesimo per i bambini:

1. Concediamo il fonte battesimale alle chiese dei seguenti luoghi di ricovero e cura della Diocesi: Policlinico Umberto I; Policlinico A. Gemelli; S. Camillo de Lellis; SS.mo Salvatore in S. Giovanni in Laterano - Villa Irma; S. Giacomo; S. Filippo - Villa Verde; Istituto Provinciale per l'Assistenza all'Infanzia (Brefotrofio); Istituto Materno Regina Elena; Regina Margherita dell'I.R.A.O.; Villa S. Pietro; S. Anna.
2. Confermiamo che nelle Cliniche il Battesimo potrà celebrarsi in caso di necessità o per altra ragione pastorale impellente;
3. Confermiamo che nelle case private il Battesimo potrà celebrarsi soltanto in caso di vera necessità;
4. Disponiamo che per i casi cui ai nn. 2-3 i Parroci siano opportunamente e tempestivamente informati;
5. Raccomandiamo ai Cappellani degli Ospedali di curare con diligenza la preparazione dei genitori alla celebrazione del Sacramento in «responsabile collaborazione con i rispettivi Parroci»; in tale modo la loro azione pastorale risulterà più efficace;
6. Ricordiamo a tutti i Parroci, ai Cappellani degli Ospedali e delle Case di cura ed ai sacerdoti il compito di istruire convenientemente i laici — in particolare i genitori, i catechisti, le ostetriche, le assistenti familiari e sociali, le infermiere, i medici ed i chirurghi — sul modo esatto di dare il Battesimo nei casi di necessità (il pericolo o il momento della morte).

Dal Vicariato di Roma, 29 settembre 1970.—ANGELO Card. DELL'ACQUA, *Vicario Generale di Sua Santità.*

* Riv. dioc. Roma 11 (1970) 1101-1102. Vide documenta sub diebus 24 iun. et 19 aug. 1970 posita: LE 3877, 3894.

3904

1970 SEP 30.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 62 (1970) 627-632

Allocutio die 30 sept. 1970 habita Rev.mis Abbatibus et Prioribus Conventualibus universae Confoederationis Congregationum Ordinis S. Benedicti, ad communia consilia habenda Romae congregatis:

DE SENSU NOTISQUE PROPRIIS VOCATIONIS BENEDICTINAE

Vi siamo assai grati della vostra presenza, carissimi e venerati Abati della Confederazione Benedettina. In occasione della celebrazione del Congresso, svoltosi nei giorni

scorsi, vi siete fraternamente uniti in preghiera e in studio su particolari problemi della vostra vita monastica; e avete voluto coronare queste feconde giornate con la visita al Successore di Pietro. Salutiamo voi, e, in ciascuno di voi, tutte le vostre famiglie religiose, che nei vetusti monasteri di ogni parte del mondo, nel diligente, attento, raccolto servizio divino, nella carità operosa, nel lavoro ordinato e faticoso, secondo le linee maestre della Regola del vostro grande Patriarca San Benedetto, continuano ad offrire al mondo, agitato e inquieto e febbrile, l'esempio della «vita nella pace» [1], l'invito alla piena autenticità umana e spirituale, l'oasi refrigerante, adatta alle indagini interiori, al raccoglimento fruttuoso, alla coraggiosa revisione di vita.

Salutiamo voi, dunque, con la immutata grandissima gioia che proviamo ogniqualvolta ci è dato di incontrarci con membri dell'Ordine Benedettino; salutiamo altresì gli osservatori di diversa denominazione cristiana, che avete invitato al Congresso, avendo trattato, tra gli altri problemi, anche quello dell'ecumenismo; e ci fa piacere che abbiate così messo in pratica l'augurio che a voi rivolgemmo, nell'incontro del 30 settembre di quattro anni fa, di «studiare il colloquio con i Fratelli separati» [2].

Vi siete riuniti per considerare assieme, con l'apporto formidabile della vostra dottrina ed esperienza, alcuni problemi che, oltre a quello accennato e all'incremento delle missioni, si possono tutti riassumere nel significato, nelle prerogative, nei doveri della vita monastica, in ordine all'aggiornamento voluto dal Concilio nei vari settori in cui essa si dispiega. Mancheremmo ad un nostro preciso dovere, come alla vostra legittima attesa, se non ribadissimo qui, davanti a voi, la nostra fiducia, la nostra speranza, diciamo la nostra certezza che tutti voi siete fermamente decisi a salvaguardare la concezione benedettina della vita religiosa. Ne tracciammo i capisaldi nella splendida giornata,
628 tuttora per noi indimentica/bile, quando salimmo a Montecassino, sul monte sacro alle vostre memorie, e per le spoglie mortali di San Benedetto e di Santa Scolastica, e per le orme lasciate dal Fondatore, e per la ricchezza di vita religiosa, spirituale, culturale, artistica che sempre rifiorì, nonostante le ingiurie sanguinose degli eventi, passati come un turbine, nel corso dei secoli, su quel famoso Cenobio, vero faro che illumina il vostro Ordine, suo cardine e fulcro inconcusso. Confidammo a voi, in quell'occasione, il nostro desiderio «di avere sempre nella nobile e santa Famiglia benedettina la custodia fedele e gelosa dei tesori della tradizione cattolica, l'officina degli studi ecclesiastici più pazienti e severi, la palestra delle virtù religiose, e soprattutto la scuola e l'esempio della preghiera liturgica, che amiamo sapere da voi, Benedettini di tutto il mondo, tenuta sempre in altissimo onore, e che speriamo sempre lo sarà, come a voi si conviene, nelle sue forme più pure, nel suo canto sacro e genuino, e per il vostro divino officio nella sua lingua tradizionale, il nobile latino (se è possibile), e specialmente nel suo spirito lirico e mistico» [3].

Quibus dictis nunc expedire nobis videtur paucis verbis praecipua capita vocationis vestrae religiosae in memoriam revocare, ut vos, nova et vetera inter se coniungere nitentes, felices exitus assequi valeatis.

1) Imprimis loquendum est de auctoritate Abbatis, qui in monasterio Pater appellatur, cum auctoritatem, bonitatem, discretionem, exemplum Christi monachis repraesentet: «Abbas... Christi agere vices in monasterio creditur» [4]. «Abbas, quia vices Christi agere videtur, et sic se exhibeat ut dignus sit tali honore» [5]. Ipse enim suavi cum caritate, quae firmae voluntati ac menti perspicaci iungatur oportet, filios suos ducere sciat per semitas obscuras ac difficiles, sed etiam laetificantes et pacificantes, quibus Deum in humilitate, silentio, oboedientia exquirant. Circa haec Regula Legiferi Patris vestri multa tradit praecepta: id est Abbatem monet, ut pressius «Pastoris boni plum imitetur exemplum» [6]; ab eo postulat sapientiam: «Oportet... eum esse doctum lege divina, ut sciat et sit unde proferat nova et vetera» [7]; exigit «meritum vitae», eumque difficilem artem iubet exercere cuncta moderandi ac tem-
629 perandi [8] praescriptionibus, amabilitate et sapientia plenis, per quas, ut eximius vitae eius scriptor, / Sanctus Gregorius, affirmat, non aliter docuit, quam ipse vixit [9]. Qua in re Sanctus Benedictus probe meminit necessarium auctoritatis ministerium secum ferre asperrimam abnegationem; ait enim: «Sciatque quam difficilem et arduam rem suscipit, regere animas et multorum servire moribus» [10].

Hae profecto virtutes firmiter sunt memorandae, ac quidem hac praesertim aetate, qua fere ubique circa oboedientiam, opiniones ad indulgentiam eo procliviores, faciliores, levioresque serpunt, quo severius, superbius, arrogantius auctoritati ipsi refragantur; nam vita religiosa in quavis Communitate integra minime servatur, nisi adsit munus moderans et vigil, sapiens et patiens, Abbatis, qui egregiam illam vivendi formam a Sancto Benedicto propositam perfecte absoluteque exprimat oportet.

2) Alterum elementum, quo spiritualis disciplina Ordinis Sancti Benedicti constituitur, est ratio eius coenobialis seu, ut aiunt, communitaria; vita scilicet multorum fratrum, qui, sub ductu Superioris, sui officii conscii, simul Deum eiusque voluntatem quaerunt et simul hanc ad vitae usum deducunt in fraternitate, cum sinceritate, cum mutuo inter se auxilio, cum alterna aedificatione, in caritate Christi, quam exercent eius definitionem a Sancto Paulo prolatam omnino amplectentes: «Caritas patiens est, benigna est; caritas non aemulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quaerit quae sua sunt, non irritatur, non cogitat malum... omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet» [11]. Ad hoc quod attinet in Regula vestra nonnulla humanissime significantur, quibus res a praecelso Patriarcha vestro in vita praeclarissime gestae respondent; qui quidem paterno amore erga monachos suos ducebatur iisque eundem hunc animi habitum, obsequentissimum, modestissimum, in agendo generosum, inculcare cupiebat; «nullus» inquit, «quod sibi utile iudicat sequatur, sed quod magis alii; caritatem fraternitatis caste impendant» [12]. Ipsa professio votorum evangelicorum, severitas studiorum, labor manuum nova quadam fragrantia perfunduntur, singulari dulcedine delectant, novum vigorem virilem ad tolerandum accipiunt, cum huic concordi vitae fratrum inserantur, quam singuli monachi sincero animo et ascetico nisu perficiunt.

3) Oratio vero liturgica est praecipuum quoddam bonum, pro quo nihil substitui potest et quo vita interior continenter quasi contexitur et indesinenter alitur; ad
630 hanc orationem, quae quasi centro nititur celebratione / Sacrificii Eucharistici et recitatione divini Officii, id est laudis divinae, quam opus Dei per excellentiam vocant, monachus Benedictinus incumbit, quasi agatur de re praestantissima et optatissima, in qua speciali prorsus ratione versetur. Quodsi unusquisque homo Deo consecratus oportet sit, si vulgari licet vocabulo uti, «specialista Dei», hoc imprimis ad vos pertinet, dilectissimi nobis sodales Ordinis Sancti Benedicti, qui per longas horas, divino Officio impensas, vos ita exercere debetis, ut animo, a fluxis rebus libero, tacito, austero, ad divinam Maiestatem accedatis et cum ea sponte, laetantes et adorantes colloquamini, quasi ipsius Christi precationem, vos trahentem, secuti. Quemadmodum enim Pius XII, Decessor noster recolendae memoriae, in Encyclicis Litteris, a verbis *Mediator Dei* incipientibus, dixit, «Verbum Dei, humanam naturam assumens, terrestri huic exsilio hymnum illum invexit, qui in supernis sedibus per omne aevum canitur. Universam hominum communitatem ipse sibi coagmentat, eamdemque in divino hoc concinendo laudis carmine secum consociat. «Quid oremus, sicut oportet, nescimus», sicut nobis humiliter confitendum est, 'sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus' [13]. Ac Christus quoque per Spiritum suum in nobis Patrem effligitat... Excelsae dignitatis eiusmodi Ecclesiae precationis intenta animi nostri pietas respondeat oportet...». In iisdem Encyclicis Litteris haec verba sequuntur de vestra Regula deprompta: «'Sic stemus ad psallendum ut mens nostra concordet voci nostrae' [14]. Non igitur de recitatione tantum agitur vel de cantu, qui, quamvis ex musicae artis sacrorumque rituum normis sit perfectissimus, aures tamen solummodo attingat, sed potissimum de ascensu mentis animique nostri ad Deum, ut eidem nosmet ipsos, omnesque actiones nostras, Iesu Christo coniuncti, penitus addicamus» [15].

4) Hic vero mentis animique ascensus ad Deum, quem precatio liturgica praestat, numquam congruenter efficietur, nisi adiungatur cotidiano ac familiari cuidam usui Sacrae Scripturae, cuius gustus sive in enixo cuiusque vestrum studio sive in actibus Communitatis capiatur. Lectio enim divina est officium, solacium, refugium monachi Ordinis Sancti Benedicti, eademque alimonia, nervi viresque spiritualis eius disciplinae. E Sacris Scripturis consuetudinem haurit vitam suam ad Christum referendi, significationem, quae in consecratione Deo ab ipso facta inest, rationem, ad quam totum opus suum dirigat. Ad eum re-
631 vera haec monitoria verba / Sancti Ambrosii spectant: «Bibe Christum, ut bibas sermones eius; sermo eius testamentum est vetus, sermo eius testamentum est novum,

1 D. Idelbaldo van Houtryve, OSB. 2 *Cfr. Insegnamenti di Paolo VI*, 4, 1966, p. 438. 3 24 ottobre 1964; *Insegnamenti di Paolo VI*, 2, 1964, p. 605. 4 C. 2. 5 C. 63. 6 C. 27. 7 C. 64. 8 «Omnia temperet», ibid. 9 Cfr. Dial. 6 36. 10 C. 2.

11 *1 Cor.* 13, 4-5, 7. 12 Cfr. cc. 72, 71. 13 *Rom.* 8, 26. 14 C. 19. 15 *A. A. S.* 39 (1947), pp. 573-574 [LE 1963].

http://www.obrascatolicas.com

bibitur scriptura divina et devoratur scriptura divina, cum in venas mentis ac vires animae sucus Verbi descendit aeterni»[16].

5) Haec celebris est sententiola vestra: «Ora et labora». Ex illo veluti principatu precationis, id est illius voculae «ora», oriri debet et manare id, quod verbo «labora» significatur, non quidem ita, ut utraque inter se seiungantur aut hoc illi opponatur, sed sic, ut plures quidem sint formae. Hoc diversae singulorum personae congruit et vitam communem roborat et efficit, ut egregio illi proposito vitae Benedictinae penitus inhaereatur et fratres intra unius familiae fines concorditer operentur. In variis hisce formis externae navitatis —sive agitur de studiis, sive de munere docendi, sive de labore manuum, sive de apostolatu inter iuvenes, in paroeciis, in missionibus exercendo— spiritus interior semper et solummodo per communem fontem vitae, id est per orationem consequetur, ut, fecundum se praebens apud Deum et apud homines, ad unum contendat et conservetur.

Nel dipingere davanti ai nostri sguardi, sia pure a brevi pennellate, gli elementi principali della spiritualità del vostro Ordine, non è chi non veda quale fecondità esso sia chiamato ad esercitare davanti al mondo moderno. Ne abbiamo parlato nel nostro citato discorso a Montecassino, e non è il caso di ripeterci: ma —come avvenne al tempo di San Benedetto, sia pure in circostanze tanto dissimili, ora che il mondo è tanto perfezionato e orgoglioso di sé— quale campo di salutare efficacia e di profondo influsso non potrà ancora e sempre non esercitare il vostro esempio, la vostra vita che è chiamata alla perfezione, al «culmina virtutum»[17], come li chiama ancora la vostra Regola, facendo ben capire che l'Ordine è fatto per le anime forti, vittoriose, risolute, ardenti. Il mondo odierno ha bisogno di questi «culmina virtutis», perché ha bisogno di essere salutarmente scosso e turbato da esempi che lo trascinino e lo facciano pensare. Di fronte alle contestazioni dell'autorità, all'isolamento e all'egoismo che raggela i rapporti umani, alla negazione di Dio, o per lo meno alla freddezza davanti a Lui, nel sospetto che la sua affermazione significhi menomazione dell'uomo, quanto dice oggi la vostra vita, come l'abbiamo più sopra descritta! Come potete aiutare quest'uomo odierno, ribelle e incomprensibile e sfuggente, è vero, ma anche tanto desideroso di fraternità, di verità, di luce, di pace; dire a lui che solo in Dio, in
632 Cristo, è la risposta ai suoi problemi. /

A tanto noi vi incoraggiamo; vi dicemmo, nell'incontro del 1966, che molto ci aspettavamo da voi; vi tracciammo un piano di azione, che dalla vita liturgica, impostata secondo le direttive della nostra Lettera «*Sacrificium Laudis*», andava agli studi, biblici e storici specialmente, alle pubblicazioni di qualche bel libro di spiritualità cattolica, all'ospitalità, all'ecumenismo, alla costituzione delle Congregazioni Nazionali, all'aiuto reciproco nella carità e nell'obbedienza, in rapporto filiale con l'autorità dell'Abate Primate[18]. Nel lasciarvi, vorremmo chiedere a voi tutti, perché a vostra volta ne interroghiate i vostri figli: a che punto stiamo? Che fanno di bello e di buono i carissimi Monaci benedettini? Muovono speditamente il passo nella direzione tracciata? Sono fedeli alle indicazioni conciliari e alle direttive della Chiesa? Siamo sicuri che voi ci darete sempre piena assicurazione a queste nostre speranze, e che saprete sempre guidare le vostre famiglie religiose in quella via maestra, tuttora valida e necessaria, sia pure con gli opportuni aggiornamenti, che è quella di amore divino e di civiltà umana, segnata dal solco profondo del vostro Santo Patrono e Fondatore.

A Lui vi affidiamo; ed a Lui chiediamo la forza dell'intercessione perché a questi voti corrisponda sempre la realtà. Con la nostra particolare Benedizione Apostolica.

[16] *Esp.* pt. 1, 33. [17] C. 73. [18] Cfr. *Insegnamenti di Paolo VI*, 4, 1966, p. 438.

3905

1970 SEP 30.-SC CULTUS, DECR. AAS 63 (1971) 710

LATINA EDITIO LECTIONARII MISSALIS ROMANI EVULGATUR ET TYPICA DECLARATUR NOVUSQUE ORDO LECTIONUM MISSAE CUM NORMIS PROPRIIS STATUITUR

I—Decretum

Ordine lectionum Missae approbato per Constitutionem Apostolicam *Missale Romanum*, a Summo Pontifice Paulo VI die 3 aprilis 1969 datam, Sacra haec Congregatio pro Cultu Divino, quae decreto diei 25 mali 1969 elenchum lectionum biblicarum iam evulgaverat, curavit ut Lectionarium quoque conficeretur, quod omnium lectionum integrum textum lingua latina exhiberet.

Praesentem nunc editionem latinam Lectionarii Missalis Romani haec Sacra Congregatio evulgat, eandemque typicam esse declarat.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 30 septembris 1970, in festo S. Hieronymi.—Benno Card. Gut, *Praef.* H. Bugnini, *a Secr.*

II—De Ordine Lectionum Missae
Praenotanda generalia *

I. DE LECTIONARII MISSAE ORDINATIONE GENERALI

1. *Principia generalia*

1. Sacrae Scripturae affectum, quo Ecclesia studet e sacris textibus profundiorem agnitionem veritatis et uberius suae vitae nutrimentum haurire, haud semel Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum II quasi fontem innuit interioris renovationis populi Dei. Quapropter statuit ut in celebrationibus liturgicis recognoscendis «abundantior, varior et aptior lectio Sacrae Scripturae instauretur».[1] Et de Missa pressius edixit: «Quo ditior mensa verbi Dei paretur fidelibus, thesauri biblici largius aperiantur, ita ut, intra praestitutum annorum spatium, praestantior pars Scripturarum Sanctarum populo legatur».[2]

Nec quidem mirum est Sacrosanctum Concilium huiusmodi principia statuisse. In lectione enim Sacrae Scripturae, quae in liturgia verbi recitatur et per homiliam exponitur, «Deus populum suum alloquitur, mysterium redemptionis et salutis patefacit, atque spirituale nutrimentum affert; et ipse Christus per verbum suum in medio fidelium praesens adest».[3] Unde fit, ut in Missa Ecclesia «non desinat ex mensa tam verbi Dei quam Corporis Christi panem vitae sumere atque fidelibus porrigere».[4]

2. Quae Concilii mandata nunc servanda veniunt per praesentem Ordinem Lectionum, a «Consilio ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia» apparatum, quibus textus praebentur legendi in dominicis et festis diebus, in feriis per totum anni decursum, necnon in celebrationibus Sanctorum atque in aliis peculiaribus rerum adiunctis.

Mens in hac textuum ordinatione conficienda ea fuit, ut diebus dominicis et festis, quibus nempe populus christianus tenetur eucharisticam celebrationem participare, proponerentur loci maioris momenti, quo adstantes fideles possent partes praestantiores verbi Dei revelati, intra congruum temporis spatium, audire. Altera deinde series textuum Sacrae Scripturae, quae praecedentem quodammodo complet, proponitur pro feriis. Neutra tamen pars lectionarii ab altera pendet; unde lectionarium dominicale-festivum independens procedit a lectionario feriali, et vicissim.

Cursus quoque lectionum pro celebrationibus Sanctorum aut pro Missis ritualibus, votivis vel ad diversa propositus propriis legibus regitur.

2. *De ordinatione Lectionarii pro dominicis et festis diebus*

3. Notae Ordinis Lectionum pro dominicis et festis diebus sunt hae:

a) Quaelibet Missa tres exhibet lectiones: primam ex Antiquo Testamento, alteram ex Apostolo (idest aut ex Epistolis, aut ex Apocalypsi, iuxta diversa tempora anni), tertiam ex Evangelio. Hac ratione optime illustratur unitas utriusque Testamenti et historiae salutis, cuius centrum est Christus in suo paschali mysterio recolendus: quod unum ex praecipuis obiectis catecheseos esse debet. Ceterum, haec distributio respondet antiquae traditioni, quae diu etiam in Occidente servata fuit.

b) Varior et abundantior Sacrae Scripturae lectio in dominicis et festis diebus ex eo etiam provenit quod pro his diebus cyclus trium annorum proponitur, ita ut lidem textus solummodo quarto quoque anno legantur.

Singuli anni notantur litteris A, B, C. Ad statuendum autem quinam sit annus A, vel B, vel C, hoc modo proceditur. Per litteram C designatur annus cuius numerus in tres partes aequales dividi potest, quasi cyclus ab anno primo computi christiani initium sumpsisset. Sic annus 1 fuisset annus A, annus 2 annus B, annus 3 annus C, et anni 6, 9, 12... iterum annus C. Ita v. g. annus 1968 est annus C, annus vero sequens scilicet annus 1969, est annus A, annus vero 1970 est annus B, et annus 1971 est iterum annus C. Et sic deinceps.

Patet tamen singulos cyclos decurrere iuxta dispositionem anni liturgici, nempe a prima hebdomada Adventus, quae cadit in anno civili praecedente.

[1] Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 35: *A. A. S.* 56 (1964), p. 109 [LE 3141]. [2] *Ibidem*, n. 51, p. 114. [3] *Institutio generalis Missalis Romani*, n. 33 [LE 3540].
[4] Conc. Vat. II, Const. dogm. de divina Revelatione, *Dei verbum*, n. 21: *A. A. S.* 58 (1966), p. 827 [LE 3345].

* Missale Romanum ex decreto sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli Pp. VI promulgatum: Lectionarium, ed. typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1970, p. 5-23.

c) Principia quae regunt ordinem lectionum pro diebus dominicis et festis ea sunt quae «harmonisationis ex themate» vel «lectionis semi-continuae» vocantur. Unum vel aliud principium adhibetur, secundum diversa anni tempora et cuiusque temporis liturgici notas peculiares.

Optima compositio harmonica inter lectiones Veteris et Novi Testamenti tunc habetur, quando eadem ab ipsa Scriptura innuitur, quatenus scilicet doctrina et facta quae exponuntur in textibus Novi Testamenti ralationem plus minusve explicitam habent ad doctrinam et facta Veteris Testamenti. In praesenti Ordine Lectionum, textus Veteris Testamenti seliguntur imprimis ob eorum respondentiam ad textus Novi Testamenti, praesertim vero ad Evangelium, qui in eadem Missa leguntur.

Alterius generis compositio inter textus lectionum singularum Missarum, idest «ex themate», invenitur tempore Adventus, Quadragesimae et Paschae, idest iis temporibus, quae colore vel nota peculiari pollent.

E contra, in dominicis «per annum», quae notam peculiarem prae se non ferunt, textus tum Epistolarum tum Evangeliorum iuxta ordinem lectionis semi-continuae disponuntur, dum lectio e Vetere Testamento harmonice componitur cum Evangelio.

3. *De ordinatione Lectionarii feralis*

4. Lectionum ordinatio pro feriis hac ratione facta est:

a) Cyclus pro tempore Quadragesimae principiis peculiaribus ordinatur, quae rationem habent notarum ipsius temporis, eius nempe indolis baptismalis et paenitentialis.

b) Pro feriis aliorum temporum, lectiones evangelicae unico disponuntur cyclo, qui singulis annis resumitur. Prima vero lectio, in triginta-quattuor hebdomadis «per annum» duplici cyclo ordinatur, alternis annis legenda. Annus I adhibetur annis imparibus (ex. gr. 1969, 1971, etc.); annus II vero annis paribus (ex gr. 1970, 1972, etc.).

c) Principia compositionis harmonicae aut lectionis semi-continuae eadem ratione ac in lectionario dominicali usurpantur, prout agitur de temporibus notas peculiares prae se ferentibus vel non.

4. *De Lectionario pro celebrationibus Sanctorum*

5. Pro celebrationibus Sanctorum duplex proponitur series lectionum:

a) Altera in Proprio, pro sollemnitatibus, festis vel memoriis, praesertim si pro unoquoque ex iis textus proprii inveniuntur. Aliquando tamen aliquis textus, qui magis congruit, ex iis qui in Communi ponuntur, indicatur ut aliis praeferendus.

b) Altera vero, et quidem amplior, continetur in Communi Sanctorum. In hac parte, prius proponuntur textus magis proprii pro diversis ordinibus Sanctorum (Martyrum, Pastorum, Virginum), deinde vero plurimi textus qui de sanctitate in genere agunt, quique ad libitum valent, quoties, remittitur ad Commune pro lectionibus seligendis.

Ad ordinem textuum quod attinet in hac parte, notare iuvabit, eos omnes una simul inveniri, secundum ordinem quo recitandi sunt. Prius igitur inveniuntur textus ex Antiquo Testamento, deinde textus ex Apostolo, postea psalmi et versus inter lectiones occurrentes, denique, textus ex Evangelio. Ea autem ratione ita disponuntur, quod inter eos selectio fit ad libitum celebrantis, prae oculis habitis necessitatibus pastoralibus coetus qui celebrationem participat, nisi aliter expresse notetur.

5. *De Lectionario pro Missis ritualibus, ad diversa et votivis*

6. Eadem dispositio textuum lectionum invenitur pro Missis ritualibus, ad diversa et votivis. Plures nempe textus simul proponuntur, sicut in Communi Sanctorum, facta celebranti facultate lectiones inter eos eligendi, ratione habita omnium adiunctorum et praesertim necessitatis pastoralis coetus qui participat.

6. *De potioribus criteriis in seligendis et ordinandis lectionibus adhibitis*

7. Praeter haec principia, quae ordinationem lectionum in singulis partibus Lectionarii regunt, alia ordinis magis generalis habentur quae sic possunt enunciari:

a) Ex momento intrinseco ipsius rei et ex traditione liturgica in praesenti Ordine *quidam libri Scripturae Sacrae reservantur certis temporibus liturgicis*. Servatur, ex. gr., traditio tam occidentalis (ambrosiana et hispanica) quam orientalis legendi *Actus Apostolorum* tempore paschali. Exinde optime illustratur totam vitam Ecclesiae a mysterio paschali initium sumere. Servatur pariter traditio sive occidentalis sive orientalis de legendo Evangelio Ioannis ultimis hebdomadis Quadragesimae et tempore paschali: est Evangelium «spirituale» quo mysterium Christi altius exponitur.

Lectio Isaiae, praesertim primae partis, ex traditione assignatur tempori Adventus. Quidam tamen textus eiusdem prophetae leguntur tempore Nativitatis. Etiam prima Epistola Ioannis eidem tempori assignatur.

b) Circa *longitudinem textuum* via media servatur. Distinctio facta est inter narrationes, quae aliqua extensione textus indigent et de more a fidelibus attente audiuntur, et textus quo, propter doctrinae altitudinem, in longum protrahere non licet.

Pro quibusdam vero textibus satis longis, duplex forma praevidetur, longior et brevior, pro opportunitate. In huiusmodi breviationibus faciendis magna cautela adhibita est. In ipso textu impresso versiculi qui omitti possunt opportunis signis typographicis indicari debent.

c) Ex ratione pastorali vitantur in lectionibus diebus dominicis et sollemnitatibus *textus biblici qui revera difficiliores sunt*, sive obiective eo quod altiora problemata litteraria, critica aut exegetica movent, sive etiam, quadamtenus saltem, eo quod a fidelibus difficilius intellegi possunt. Attamen divitias spirituales textuum non licuit fidelibus abscondere, ex specie quod ab eis difficilius capiantur, quando haec difficultas provenit sive ex insufficienti institutione christiana, qua nullus bonus fidelis carere potest, sive ex insufficienti institutione biblica, qua omnis bonus pastor animarum pollere debet. Non raro aliqua lectio difficilior redditur facilior ex harmonia cum alia lectione eiusdem Missae.

d) Traditio multarum liturgiarum, ipsa liturgia romana minime exclusa, aliquando consuevit in lectionibus Scripturae *quosdam versiculos omittere*. Ultro fatendum est huiusmodi omissiones non leviter fieri posse, ne sensus textus aut mens et quasi stilus Scripturae mutilentur. Attamen, cauto quod sensus revera in sua essentia integer maneat, visum est, ex ratione pastorali, etiam in praesenti Ordine praedictam traditionem servare. Secus enim quidam textus plus aequo protraherentur, aut lectiones quae pro fidelibus non parvae, immo quandoque magnae utilitatis spiritualis existunt, integre omitti debuissent, eo quod contineant unum alterumve versiculum qui, sub aspectu pastorali, est minoris utilitatis aut quaestiones revera nimis difficiles implicat.

7. *De facultate seligendi quosdam textus*

8. In Lectionario facultas quandoque relinquitur celebranti seligendi unum vel alterum textum legendum, vel seligendi unum textum e pluribus qui simul pro eadem lectione proponuntur. Quod raro evenit in dominicis, in sollemnitatibus et festis, ne color proprius alicuius temporis liturgici evanescat, aut lectio semi-continua alicuius libri indebite abrumpatur e contra, huiusmodi facultas facilius datur in celebrationibus Sanctorum et in Missis ritualibus, ad diversa, vel votivis.

Ut omnia debito ordine procedant, attendatur oportet ad ea quae sequuntur:

a) In Missis in quibus tres lectiones proponuntur, valde optandum est ut tres lectiones revera fiant. Attamen, si Conferentia Episcopalis, ob rationes pastorales, permiserit ut duae tantum lectiones habeantur, electio inter duas priores tali ratione fiat, ne consilium plenius docendi fideles mysterium salutis evacuetur. Quapropter, nisi aliter suo loco caveatur, praeferenda est e duabus prioribus lectionibus ea quae magis harmonice componitur cum Evangelio, vel ea quae, iuxta praefatum consilium, magis adiuvat ad organicam catechesim per aliquod tempus tradendam, vel ea quae potest lectionem semi-continuam alicuius libri permittere.

Ex. gr., tempore Quadragesimae, continuitas lectionum Veteris Testamenti proponitur secundum evolutionem historiae salutis; vel in dominicis «per annum», proponitur lectio semi-continua alicuius Epistolae. Tunc expedit ut pastor animarum seligat unam vel alteram lectionem modo systematico per plures dominicas subsequentes, ut rationem harmonicam catecheseos statuat; minime vero decet ut sine ordine nunc e Vetere Testamento nunc ex Epistola legat, absque harmonica ordinatione textuum subsequentium.

b) Criterium item pastorale ducere debet ad electionem inter duas formas, quibus idem textus praebetur. Datur enim aliquando forma longior et forma brevior eiusdem textus. Tunc attendatur oportet ad facultatem audientium auscultandi cum fructu lectionem magis vel minus longam; ad eorum facultatem bene intellegendi aliquos textus difficiliores; ad eorum facultatem audiendi textum magis completum, per homiliam explicandum.

Quando huiusmodi licentia tribuitur, singulis in casibu notatur, per opportunam indicationem ex modo imprimend textum.

c) Quando autem facultas tribuitur seligendi inter unum vel alium textum iam definitum, attendendum erit ad utilitatem participantium, prout nempe agitur de adhibendo textu, qui facilior est vel magis conveniens coetui congregato, vel de textu iterando vel reponendo, qui alicui celebrationi tamquam proprius assignatur, alteri vero tamquam ad libitum adhibendus, quoties utilitas pastoralis id suadeat.

Quod evenire potest aut quando timeatur ne aliquis textus quasdam gignat difficultates in aliquo coetu, aut quando idem textus diebus proximioribus iterum legi debeat die dominica et in feria subsequenti.

d) In Lectionario feriali adhibendo, animadvertere oportet utrum ex aliqua celebratione ea hebdomada occurrente, una alterave lectio eiusdem libri sit omittenda. Tunc praevideat sacerdos, prae oculis habita ordinatione lectionum totius hebdomadae, aut partes omittendas utpote minoris momenti, aut opportuniorem modum easdem partes cum aliis componendis, quando ipsae utilitatis sint ad integrum conspectum totius argumenti praebendum.

e) Pro celebrationibus Sanctorum proponuntur, quando revera adsunt, *lectiones propriae*, idest quae de ipsa persona Sancti agunt, vel de mysterio de quo Missa celebratur: quod accidit, ex gr., in festo Conversionis S. Pauli, in memoria S. Mariae Magdalenae. Hae lectiones, etsi agatur de memoria, dici debent loco lectionum in lectionario feriali occurrentium.

Dantur aliquando *lectiones appropriatae*, quae, scilicet, aut peculiarem aspectum vitae spiritualis aut actuositatis Sancti in lucem produnt. Quibus in casibus, usus harum lectionum non videtur urgendus, nisi ratio pastoralis id revera suadeat. Plerumque enim praeferenda videtur lectio semi-continua alicuius libri, singulis temporibus liturgicis assignata.

Dantur praeterea *lectiones communes*, idest quae ponuntur in Communi aut pro determinato aliquo ordine Sanctorum

http://www.obrascatolicas.com

(ex. gr. Martyrum, Pastorum, Virginum) aut pro Sanctis in genere. Cum, his in casibus, plures textus pro eadem lectione proponantur, sacerdotis celebrantis erit illum seligere, qui audientibus magis conveniat. Attamen:

1) in sollemnitatibus, quando nempe tres lectiones proponuntur, prima seligi debet e textibus Veteris Testamenti, altera ex Apostolo, tertia ex Evangelio, nisi Conferentia Episcopalis statuerit duas tantum esse habendas lectiones.

2) In festis et in memoriis, quando nempe duae tantum habentur lectiones, prior lectio eligi potest aut e Vetere Testamento aut ex Apostolo; altera vero ex Evangelio. Attamen tempore paschali, iuxta traditum in Ecclesia morem, prior lectio seligatur ex Apostolo, altera, quantum fieri potest, ex Evangelio Ioannis.

f) In Missis ritualibus, ad diversa et votivis, cum plures proponantur textus pro eadem lectione, electio fit iisdem criteriis supra relatis pro eligendis lectionibus e Communi Sanctorum.

8. *De cantibus inter lectiones occurrentibus*

9. Post singulas lectiones cantus profertur, iuxta normas in Institutione generali Missalis Romani (nn. 36-40) propositas.

Magni momenti est, inter hos cantus, psalmus, qui primam lectionem sequitur. De more sumatur psalmus qui lectioni assignatur, nisi agatur de lectionibus pro Communi Sanctorum, pro Missis ritualibus, ad diversa et votivis, in quibus electio committitur ipsi sacerdoti celebranti, qui principio utilitatis pastoralis adstantium utetur.

Attamen, ut populus responsum psalmodicum facilius proferre valeat, textus aliqui psalmorum et responsorum pro diversis temporibus anni aut pro diversis Sanctorum ordinibus electi sunt, qui adhiberi valent loco textus lectioni respondentis, quoties psalmus cantu profertur.

Alter cantus, post secundam lectionem ante Evangelium proferendus, aut in unaquaque Missa statuitur et componitur cum Evangelio, aut relinquitur eligendis intra seriem communem alicuius temporis vel Communis.

In Quadragesima, ante et post Versum ante Evangelium, pro opportunitate adhiberi potest una ex his acclamationibus, aut alia his similis: *Laus tibi, Christe, Rex aeternae gloriae; Laus et honor tibi, Domine Iesu; Gloria et laus tibi, Christe; Gloria tibi, Christe, Verbo Dei.*

9. *In quem finem Ordo lectionum redactus sit*

10. Finis in quem redactus est Ordo Lectionum, ex ipsa mente Concilii Vaticani II, est imprimis pastoralis. Ad quem finem attingendum non solum principia quibus novus Ordo inaitur, sed ipsi quoque elenchi textuum qui infra ponuntur, iterum iterumque discussa et perpolita sunt cooperantibus ex toto orbe terrarum permagno numero virorum in re exegetica, pastorali, catechetica et liturgica peritorum. Ordo est fructus huius communis laboris.

Spes arridet ut diuturna lectio et explanatio Sacrae Scripturae populo christiano in celebratione eucharistica ex novo Ordine Lectionum facienda, magna cum efficacia conferat ad finem obtinendum a Concilio Vaticano II iterum atque iterum propositum, et a Summo Pontifice Paulo VI his verbis expressum: «Quae sane omnia hoc modo ordinata sunt, qua, magis ac magis in christifidelibus ea verbi Dei fames excitemuletur, qua, Spiritu Sancto duce, novi foederis populus ad perfectam Ecclesiae unitatem veluti urgeri videatur. Hisce ita compositis, illud etiam vehementer fore confidimus, ut sacerdotes et fideles simul sanctius animum suum ad Cenam Domini praeparent, simul, Sacras Scripturas altius meditati, verbis Domini uberius in dies alantur. Exinde denique sequatur, ut, iuxta Concilii Vaticani II monita, divinae Litterae quasi quidam spiritualis vitae fons perennis, sive praecipuum christianae doctrinae tradendae argumentum, sive demum cuiusvis theologicae institutionis medulla ab omnibus habeantur.»[1]

II. Descriptio Ordinis lectionum

Quo autem clarior appareat ordinatio totius lectionarii eiusque compositio cum anno liturgico, en descriptio ipsius Ordinis lectionum in diversis anni temporibus.

1. *Tempus Adventus*

11. 1. *In dominicis.* Lectiones Evangelii notam propriam habent: referuntur ad Adventum Domini in fine temporum (dominica prima), ad Ioannem Baptistam (dominicae secunda et tertia), ad eventus qui Nativitatem Domini proxime praeparaverunt (dominica quarta).

Lectiones Veteris Testamenti sunt prophetiae de Messia et tempore messianico, praesertim ex libro Isaiae.

Lectiones Apostoli exhortationes et praeconia secundum diversas notas huius temporis praebent.

2. *In feriis.* Duplex praebetur series lectionum, altera ab initio usque ad diem 16 decembris adhibenda, altera a die 17 ad diem 24.

In priore parte Adventus habetur lectio libri Isaiae, secundum ordinem libri distributa, haud exclusis textibus maioris momenti qui etiam in dominicis occurrunt. Evangelia horum dierum respectu habito ad primam lectionem selecta sunt.

A feria quinta hebdomadae secundae incipiunt lectiones Evangelii de Ioanne Baptista; prima vero lectio est sive continuatio libri Isaiae, sive textus selectus respectu habito ad Evangelium.

Hebdomada ultima ante Nativitatem Domini, ex Evangelio Matthaei (cap. 1) et Lucae (cap. 1) proponuntur eventus qui Nativitatem Domini immediate praeparaverunt. In prima lectione, selecti sunt respectu habito ad Evangelium textus ex diversis libris Veteris Testamenti, inter quos habentur aliqua vaticinia messianica magni momenti.

2. *Tempus Nativitatis*

12. 1. *In sollemnitatibus, festis et dominicis.* Pro vigilia et tribus Missis in Nativitate Domini, lectio prophetica desumpta est ex Isaia propheta: hi textus selecti sunt e traditione romana et usque adhuc in pluribus ritibus particularibus permanent. Aliae lectiones, duabus exceptis, e Missali Romano derivantur.

Dominica infra octavam Nativitatis, pro festo Sanctae Familiae, Evangelium spectat ad infantiam Iesu, aliae lectiones ad vitam domesticam.

In Octava Nativitatis et Sollemnitate Sanctae Dei Genetricis Mariae lectiones agunt et de Virgine Dei Genetrice (Evangelium et secunda lectio) et de impositione Ssmi Nominis Iesu, quod festum non iam habetur in calendario (Evangelium et prima lectio).

Dominica secunda post Nativitatem, lectiones tractant de mysterio Incarnationis.

In Epiphania Domini, pro lectione apostolica, textus legitur de vocatione gentium ad salutem.

Dominica post Epiphaniam, in festo Baptismatis Domini, textus selecti sunt de hoc mysterio.

2. *In feriis.* A die 29 decembris, fit lectio continua totius Epistolae I Ioannis, quae legi iam coepit die 27 decembris, in festo ipsius S. Ioannis et die sequenti in festo Ss. Innocentium.

Evangelia spectant ad manifestationes Domini. Leguntur enim eventus infantiae Iesu ex Evangelio Lucae (diebus 29 et 30 decembris), caput primum Evangelii Ioannis (31 dec.-5 ian.), et praecipuae manifestationes Domini, e tribus Synopticis (7-12 ian.).

3. *Tempus Quadragesimae*

13. 1. *In dominicis.* Lectiones Evangelii sic dispositae sunt:

In dominicis prima et secunda, servantur narrationes de Tentatione et de Transfiguratione Domini, quae tamen secundum tres synopticos leguntur.

In tribus dominicis sequentibus restituta sunt, pro anno A, Evangelia de Samaritana, de caeco nato et de Lazaro; quae Evangelia, cum sint maioris momenti, respectu ad initiationem christianam, adhiberi possunt etiam anno B et C, praesertim ubi catechumeni habentur.

Attamen, iuxta votum plurimorum pastorum anno B et C praebentur etiam alii textus, scilicet: anno B, textus Ioannis de futura glorificatione Christi per Crucem et Resurrectionem; anno C, textus Lucae de conversione.

Lectiones Veteris Testamenti ad historiam salutis referuntur, quae est unum ex obiectis propriis catecheseos quadragesimalis. Singulis annis habentur series textuum quibus praebentur praecipua elementa illius historiae ab initio usque ad promissionem novi foederis; praesertim vero lectiones de Abraham (dominica secunda) et de exitu populi ex Aegypto (dominica tertia).

Lectiones Apostoli ita selectae sunt, ut lectionibus Evangelii ac Veteris Testamenti respondeant et, quantum fieri potest, inter eas aptior connexus habeatur.

2. *In feriis.* Lectiones ex Evangelio et Vetere Testamento cum mutua relatione ad invicem selectae sunt, ac diversa «themata» catecheseos quadragesimalis tractant. Maior pars lectionum Missalis Romani servata est, quoties fieri potuit. Opportunum etiam visum est ordinem magis congruentem restituere inter lectiones Evangelii Ioannis, cuius pars magna, sed sine ordine, hucusque legebatur. Ideo proponitur, inde a feria secunda hebdomadae quartae, lectio semi-continua Ioannis, in qua habentur textus huius Evangelii qui notis Quadragesimae plenius respondent.

Cum lectiones de Samaritana, de caeco nato et de Lazaro nunc in dominicis legantur, sed tantum anno A (et ceteris annis ad libitum tantum), provisum est ut et in feriis resumi possint: ideo, initio hebdomadarum tertiae, quartae et quintae, «Missae ad libitum» cum illis textibus insertae sunt; quae lectiones, loco lectionum diei, quavis feria illius hebdomadae adhiberi possunt.

4. *Tempus paschale*

14. 1. *In dominicis.* Usque ad dominicam tertiam Paschae, lectiones Evangelii apparitiones Christi suscitati referunt. Ne series narrationum de Domini apparitionibus abrumpatur, lectiones de Bono Pastore, quae hucusque dominicae secundae post Pascha occurrebant, nunc dominicae quartae Paschae (idest tertiae post Pascha) assignantur. In dominicis quinta, sexta et septima Paschae, excerpta e sermone et oratione Domini post ultimam cenam habentur.

Prima lectio desumitur ex Actibus Apostolorum, in cyclo trium annorum, modo parallelo et progressivo: ita quaedam de primaevae Ecclesiae vita, testimonio et progressu singulis annis praebentur.

Pro lectione apostolica, anno A Epistola I Petri legitur, anno B Epistola I Ioannis, anno C Apocalypsis: hi textus cum laetae fidei et firmae spei spiritu, qui huic tempori prius est, maxime consonare videntur.

[1] Paulus VI, Constitutio Apostolica *Missale Romanum*, die 3 aprilis 1969 data: *A. A. S.* 61 (1969), pp. 220-221 [LE 3735].

2. *In feriis.* Lectio prima ex Actibus Apostolorum desumitur ut in dominicis, modo semi-continuo.

Pro Evangelio, infra octavam Paschae, narrationes apparitionum Domini leguntur, servatis tamen conclusionibus Synopticorum in sollemnitate Ascensionis. Deinde lectio semi-continua Evangelii Ioannis, de quo nunc textus indolis potius paschalis sumuntur, ut lectio tempore Quadragesimae iam habita compleatur. In hac lectione paschali, sermo et oratio Domini post cenam magnam partem habent.

5. *Tempus «per annum»*

A. De ordinatione et electione textuum

15. Tempus «per annum» complectitur 33 vel 34 hebdomadas, quae extra tempora iam memorata occurrunt. Incipit feria secunda quae sequitur dominicam post diem 6 ianuarii occurrentem, et protrahitur usque ad feriam tertiam ante Quadragesimam inclusive; iterum incipit feria secunda post Dominicam Pentecostes et explicit ante I Vesperas dominicae primae Adventus.

Lectionarium exhibet lectiones pro 34 dominicis et subsequentibus hebdomadis. Attamen aliquando hebdomadae «per annum» sunt tantum 33. Praeterea aliquae dominicae aut ad aliud tempus pertinent (dominica in qua fit festum Baptismatis Domini et Dominica Pentecostes), vel ab occurrente sollemnitate impediuntur (ex. gr. Ssma Trinitate, D. N. I. C. universorum Rege).

1. Dominica in qua fit festum Baptismatis Domini locum tenet dominicae I «per annum»; proinde, lectiones hebdomadae I inchoantur feria secunda post dominicam quae post diem 6 ianuarii occurrit.

2. Dominica quae sequitur festum Baptismatis Domini est secunda «per annum». Reliquae ordine progressivo numerantur, usque ad dominicam quae praecedit initium Quadragesimae. Lectiones hebdomadae in qua occurrit feria quarta Cinerum, post diem quae illam praecedit intermittuntur.

3. Quando lectiones temporis «per annum» post Dominicam Pentecostes resumuntur, ordinantur hoc modo:

a) Si dominicae «per annum» sunt 34, ea sumitur hebdomada quae immediate sequitur hebdomadam cuius lectiones ultimo loco adhibitae sunt ante Quadragesimam. Ita, ex. gr., si hebdomadae ante Quadragesimam fuerunt sex, feria secunda post Pentecosten incipitur ab hebdomada septima. Sollemnitas Ssmae Trinitatis locum tenet dominicae «per annum».

b) Si dominicae «per annum» sunt 33, omittitur prima hebdomada quae sumenda esset post Pentecosten, ut retineantur in fine anni textus eschatologici qui ultimis duabus hebdomadis assignantur. Ita, ex. gr. si hebdomadae ante Quadragesimam fuerunt quinque, feria secunda post Pentecosten, omissa hebdomada sexta, incipitur ab hebdomada septima.

B. De lectionibus pro diebus dominicis

16. 1. *Lectiones Evangelii*: Dominica II «per annum» Evangelium adhuc refertur ad manifestationem Domini, quam celebravit sollemnitas Epiphaniae, per pericopam traditionalem de nuptiis in Cana et duas alias item ex Evangelio Ioannis desumptas.

A dominica III incipit *lectio semi-continua* trium Evangeliorum synopticorum; haec lectio ita ordinatur ut praebeat doctrinam unicuique Evangelio propriam dum evolvitur vita et praedicatio Domini.

Insuper obtinetur ex hac distributione aliqua harmonia inter sensum cuiusque Evangelii et evolutionem anni liturgici. Nam post Epiphaniam leguntur initia praedicationis Domini, quae optime cohaerent cum Baptismate et primis manifestationibus Christi, uti habebatur in lectionibus Epiphaniae et dominicarum sequentium. In fine autem anni liturgici sponte devenitur ad thema eschatologicum ultimis dominicis proprium: capitula enim Evangeliorum quae praecedunt narrationem Passionis de hoc themate modo plus minusve extenso tractant.

In anno B inseruntur, post dominicam XVI, quinque lectiones ex capitulo 6 Ioannis («sermo de pane vitae»); haec insertio fit modo connaturali, quia multiplicatio panum ex Evangelio Ioannis locum sumit eiusdem narrationis in Marco. In lectione semi-continua Lucae anno C primo textui (i. e., dom. III) praemissus est prologus Evangelii, qui auctoris intentionem pulcherrime manifestat, nec alibi locum invenire videbatur.

2. *Lectiones Veteris Testamenti* in relatione cum singulis pericopis evangelicis selectae sunt, ad vitandam nimiam diversitatem inter lectiones singularum Missarum ac praesertim ad manifestandam unitatem utriusque Testamenti. Relatio autem inter lectiones eiusdem Missae ostenditur per accuratam selectionem titulorum qui singulis lectionibus praeponuntur.

Selectio, in quantum fieri potuit, ita facta est ut lectiones sint breves et faciles. Sed provisum est etiam ut legantur in dominicis quamplurimi ex textibus Veteris Testamenti qui sunt maximi momenti. Qui quidem secundum opportunitatem lectionis evangelicae, i. e. sine logico ordine, distribuuntur; attamen thesaurus verbi Dei ita aperietur ut paginae Veteris Testamenti notae fiant.

3. *Pro Epistolis* proponitur lectio semi-continua Epistolarum Pauli et Iacobi (Epistolae Petri et Ioannis leguntur tempore paschali et tempore Nativitatis Domini).

Epistola I ad Corinthios, cum sit sat longa, et de quaestionibus diversis tractet, distributa est inter tres annos cycli, initio huius temporis «per annum». Item opportunum visum est dividere Epistolam ad Hebraeos in duas partes, quarum prior anno B, altera anno C legatur.

Notetur selectas esse tantum lectiones sat breves et haud nimis difficiles ut a fidelibus intellegantur.

Tabella II infra posita indicat distributionem Epistolarum inter dominicas «per annum» pro tribus annis cycli.

4. Lectiones dominicae XXXIV et ultimae celebrant Christum universorum Regem, typo Davidis adumbratum, inter humiliationes Passionis et Crucis proclamatum, in Ecclesia regnantem, et in fine temporum rediturum.

C. De lectionibus pro feriis

17. 1. *Evangelia* sic ordinantur ut legatur primo Marcus (hebd. I-IX), deinde Matthaeus (hebd. X-XXI), denique Lucas (hebd. XXII-XXXIV). Capitula autem 1-12 Marci integre leguntur, praetermissis tantum illis duabus pericopis capituli sexti quae aliis temporibus in feriis leguntur. De Matthaeo et Luca leguntur omnia quae in Marco non habentur. Bis vel ter leguntur ea omnia quae sive in diversis Evangeliis colorem omnino proprium habent, sive necessaria sunt ad decursum Evangelii bene intellegendum. Sermo eschatologicus habetur totus in Luca, et sic legitur in fine anni liturgici.

2. *Lectio prima* sic fit ut habeatur per aliquot hebdomadas alterum Testamentum, deinde alterum, secundum longitudinem librorum qui leguntur.

a) Ex libris *Novi Testamenti* leguntur partes sat amplae, ut detur quasi substantia singularum Epistolarum. Attamen omittuntur loci in quibus tractantur quaestiones minus utiles sub aspectu pastorali pro nostra aetate, ex gr.: de glossolalia vel de antiquiore disciplina Ecclesiae.

b) De *Vetere Testamento* haberi non possunt nisi loci selecti qui singulorum librorum indolem, quantum fieri potest, manifestent. Textus historici sic selecti sunt ut habeatur conspectus historiae salutis ante Incarnationem Domini. Narrationes vero nimis longae vix dari poterant: aliquando selecti sunt versus qui lectionem non nimis longam efficerent. Insuper significatio religiosa eventuum historicorum aliquoties illustratur per quosdam textus ex libris Sapientialibus usurpatos, ad modum prooemii vel conclusionis cuidam seriei historicae insertos.

Paene omnes libri Veteris Testamenti in Lectionario feriali Proprii de Tempore locum invenerunt. Praetermissi sunt tantum libri prophetici brevissimi (Abdias, Sophonias) et liber poeticus qui lectioni parum aptatur (Canticum). Inter narrationes ad aedificationem scriptas quae lectionem sat longam exigerent ut intellegantur, leguntur Tobias et Ruth, omissis ceteris (Esther, Iudith). Ex quibus tamen habentur textus in dominicis aut feriis aliorum temporum.

Tabella III infra posita indicat distributionem librorum utriusque testamenti inter ferias per annum pro duobus annis.

c) In fine anni liturgici leguntur libri qui respondent colori eschatologico huius temporis, i. e., Daniel et Apocalypsis.

III. De singularum lectionum apparatu

In hoc volumine dantur pro singulis lectionibus indicatio textus, titulus et «incipit»; de quibus sequentia sunt animadvertenda:

18. A. *Indicatio textus* (i.e., capituli et versuum) datur semper secundum Vulgatam editionem, addita tamen altera indicatione secundum textum originalem (hebraicum vel aramaeum vel graecum) quoties adest discrepantia. In versionibus popularibus dari poterit sive prior sive altera numeratio, secundum decreta Auctoritatum pro singulis linguis competentium. Oportet vero ut habeatur semper accurata indicatio capitulorum et versuum, quae etiam in ipso textu vel ipsius margine opportune referatur.

Ex hac indicatione fit ut in libris liturgicis habeatur «inscriptio» textus in celebratione legenda, quae in hoc volumine omittitur. Fiet vero secundum normas sequentes, quae tamen immutari poterunt ex decreto Auctoritatum competentium iuxta locorum aut linguarum consuetudines et opportunitates:

1. Dicatur semper «*Lectio* libri», vel Epistolae, vel Evangelii, non autem «Initium» (nisi forte in casibus peculiaribus opportunum videatur) aut «Sequentia».

2. *Nomina librorum* serventur quae hucusque in Missali Romano habebantur, praeter sequentia:

a) ubi sunt duo libri eiusdem nominis, dicatur «Liber primus» et «Liber secundus» (v. g. Regum, Macchabaeorum), vel «Epistola prima», «Epistola secunda»;

b) nomen hodie magis usuale adhibeatur pro sequentibus libris: «Libri I et II Samuelis», pro Libris I et II Regum, «Libri I et II Regum», pro Libris III et IV Regum. «Libri I et II Chronicorum», pro Libris I et II Paralipomenon, «Libri Esdrae et Nehemiae», pro Libris I et II Esdrae;

c) distinguantur libri sapientiales, hucusque sub uno nomine «Libri Sapientiae» designati, cum sequentibus nominibus: Liber Iob, Proverbiorum, Qohelet (idest Ecclesiastae), Cantici Canticorum, Sapientiae, Siracidae (idest Ecclesiastici);

d) pro omnibus libris qui in Vulgata inter Prophetas numerantur dicatur «Lectio libri Isaiae, Ieremiae... prophetae», etiam pro illis qui a quibusdam non habentur ut vere prophetici;

e) dicatur «Liber Lamentationum» et «Epistola ad Hebraeos», sine mentione Ieremiae vel Pauli, cum hodie omnes consentiant Ieremiam et Paulum non esse auctores illorum librorum.

http://www.obrascatolicas.com

19. B. *Titulus* datur pro singulis textibus attente selectus (plerumque ex ipsis verbis textus) ut et praecipuum thema lectionis indicetur et, ubi necessarium est, nexus inter lectiones eiusdem Missae ex ipsis titulis appareat.

In versionibus popularibus textus ne dentur sine titulis. Auctoritatis competentis erit decernere utrum tituli huius voluminis vertendi sint an alii conficiendi singulorum populorum ingenio aptiores. Titulo addatur etiam, ubi opportunum videbitur, monitio qua sensus generalis pericopae apertius explicetur.

20. C. «*Incipit*» habet primum *verba introductoria* consueta: «In illo tempore», «In diebus illis», «Fratres», «Carissimi», «Haec dicit Dominus», quae tamen omittuntur ubi in ipso textu adest sufficiens indicatio temporis aut personarum, vel ubi ex natura textus talia verba non sunt opportuna. Pro singulis linguis popularibus, tales formulae mutari vel omitti possunt ex decreto Auctoritatum competentium.

Post illa verba datur proprium *initium lectionis*, demptis vel additis aliquibus verbis prout fert necessitas intellegendi textus a suo contextu separati. Item dantur congruae indicationes ubi textus ex versibus non continuis constat, si propter hoc mutationes faciendae sunt.

21. D. In fine lectionum, ad faciliorem reddendam acclamationem populi, ponantur verba, a lectore proferenda: *Verbum Domini*, vel alia locutio eiusdem generis, iuxta locorum consuetudines.

IV. De interpretationibus popularibus lectionarii conficiendis

22. Praeter ea quae supra dicta sunt, praesertim nn. 18-20, serventur pro editione interpretationum popularium Lectionarii normae sequentes:

In omnibus editionibus habeantur textus quibus explicatur *structura et finis* Lectionarii, id est saltem caput I horum «Praenotanda».

23. Propter molem Lectionarii editiones necessario *pluribus voluminibus* constabunt, pro quibus nulla praescribitur divisio.

Non excluditur antiqua consuetudo edendi librum separatim pro Evangeliis et alterum pro Epistolis, i. e. lectionibus Veteris Testamenti et Apostoli.

Sed melius videtur habere separatim Lectionarium dominicale — in quo includi poterunt opportuna excerpta ex Sanctorali — et Lectionarium feriale. Dominicale autem congrue dividi poterit secundum cyclum trium annorum ut pro singulis annis omnia modo continuo praebeantur.

At aliae dispositiones quae forte invenientur ad libitum adhiberi poterunt.

24. Textus *cantuum* semper adiungantur lectionibus, praesertim pro celebratione Missarum lectarum; fieri tamen poterunt libri separati in quibus cantus tantum habeantur. Commendatur ut textus imprimatur, in strophas divisus.

Quoties lectio diversis partibus constat, clare manifestetur haec *structura textus* in dispositione typographica. Item commendatur ut textus, etiam non poëtici, imprimantur in stichos divisi, ut proclamatio lectionum facilior fiat, praesertim pro lectoribus parum peritis.

Ubi *longior et brevior* adsunt formae, dentur separatim ut facile legi possit utraque; ubi vero talis separatio non videbitur opportuna, inveniatur modus quo uterque textus sine errore proclamari valeat.

In omnibus libris detur *index biblicus* pericoparum ad instar illius qui in volumine *Ordinis Lectionum Missae* habetur.

25. Principia, quae regunt opus interpretationis popularis lectionum biblicarum et cantuum inter eas occurrentium, reperiuntur in Instructione die 25 ianuarii 1969, *De popularibus interpretationibus conficiendis*, data a «Consilio ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia» Praesidibus Conferentiarum Episcopalium et Commissionum liturgicarum nationalium [LE 5799], et explicata per Declarationem *circa interpretationes lectuum liturgicorum ad interim paratas*, edita in *Notitiae* 5 (1969), p. 69 [LE 3747], quoad obligationem ad Sacram Congregationem pro Cultu Divino transmittendi pro confirmatione etiam interpretationes populares ad *interim* approbatas pro usu liturgico.

3906

1970 OCT 1.-VICARIATUS URBIS, DECRETUM. PART.*

Constitutur Consilium Administrationis bonorum temporalium Dioeceseos Romanae, et eiusdem Statuta promulgantur

I—*Decretum constitutivum*

La sollecitudine per il maggior bene spirituale del popolo di Dio e per lo sviluppo religioso, morale e sociale della Diocesi, configurata ad immagine e somiglianza della Chiesa Universale, e in intima partecipazione della sua vita cattolica, non Ci dispensa dalle responsabilità e dalla vigilanza sulla retta amministrazione dei beni ecclesiastici, che abbiamo ricevuto in custodia dall'Augusto Pastore di questa Diocesi.

Ce lo ricorda anche il Concilio Vaticano II nei Decreti *Christus Dominus* e *Presbyterorum Ordinis*.

Inoltre le nuove condizioni sociali del mondo, nella cui realtà si svolgono la vita e l'azione delle comunità sia diocesana che parrocchiali, esigono più vigile attenzione, più accurata precisione, agilità di metodi, revisioni di sistemi amministrativi e, in particolare, maggior collaborazione tra i diversi Enti ecclesiastici sia per l'utilità di ciascuno, sia per il bene di tutti, sia anche per la carità verso le altre Chiese sorelle.

Né si può dimenticare, come insegna il recente Concilio Ecumenico, che anche i laici possono e devono, nell'ambito delle loro specifiche competenze, contribuire alla retta amministrazione dei beni ecclesiastici.

Ci è sembrato perciò necessario e doveroso rivedere tanto la funzione e i compiti, quanto la composizione dell'attuale Consiglio Diocesano di Amministrazione, che affianca con la consulenza gli Uffici Amministrattivi del Vicariato, cosicché ne possa risultare un organismo più agile e nello stesso tempo più rappresentativo della Comunità Diocesana.

Pertanto mentre vivamente ringraziamo i membri del precedente Consiglio per la loro apprezzata collaborazione, col presente Decreto costituiamo il nuovo *Consiglio Amministrativo Diocesano*, la cui composizione, natura e competenze risultano dall'allegato Statuto.

Dal Vicariato di Roma, 1° ottobre 1970.

II. *Statuta Consilii administrativi*

1. Con decreto dell'Eminentissimo Cardinale Vicario di Sua Santità, Angelo Dell'Acqua, in data 1° ottobre 1970, si è costituito il nuovo *Consiglio Amministrativo Diocesano*, in sostituzione del precedente Consiglio Diocesano di Amministrazione.

2. Il Consiglio Amministrativo Diocesano assiste con funzioni di consulenza tecnica l'Amministrazione del Vicariato di Roma nello svolgimento dei suoi compiti specifici per la custodia, la gestione, e l'incremento tanto dei beni diocesani quanto dei beni parrocchiali.

Per disposizione superiore dell'Eminentissimo Cardinale Vicario, in casi particolari, tanto al Consiglio, quanto a singoli suoi membri possono essere affidati, con speciale mandato, anche compiti esecutivi.

3. Il Consiglio Amministrativo Diocesano presieduto dal Cardinale Vicario o dal Vicegerente si compone di membri di diritto e di esperti, ecclesiastici e laici, alcuni nominati dal Cardinale Vicario e alcuni scelti da organismi diocesani qualificati.

4. Sono *membri di diritto*, oltre l'Em.mo Presidente: *a)* il Segretario o il Sostituto degli Uffici I e II del Vicariato; *b)* il Segretario della Pontificia Opera della Preservazione della Fede; *c)* l'Economo del Vicariato, che svolge anche le funzioni di Segretario del Consiglio.

5. Sono *membri designati da organismi qualificati* della Diocesi; *a)* un membro del Consiglio Episcopale Diocesano; *b)* tre sacerdoti designati dal Consiglio Presbiterale Diocesano, anche all'infuori dei suoi membri, e precisamente: un Prefetto, un Parroco, un Vice-parroco; *c)* un rappresentante del Comitato Romano dei Superiori Religiosi.

6. Sono *membri scelti dal Cardinale Vicario*: *a)* un sacerdote scelto tra il Clero romano; *b)* tre laici esperti in materie economiche ed amministrative.

7. Il Consiglio Amministrativo Diocesano si riunisce d'ordinario una volta al mese in riunione collettiva, per esaminare, salve sempre le competenze dell'Autorità Superiore, *le pratiche di amministrazione straordinaria* pendenti, relative ai beni immobili e mobili gestiti dal Vicariato stesso, o gestiti dalle Parrocchie e dagli Enti Ecclesiastici dipendenti dal Vicariato; come pure le pratiche amministrative di interesse comune (assicurazioni, convenzioni ecc. ...). Le singole pratiche sono presentate al Consiglio dall'Economo del Vicariato, dopo essere state debitamente istruite dai competenti uffici finanziari, tecnici e legali del Vicariato stesso. Il voto è sempre consultivo, salvo diverse disposizioni dell'Em.mo Cardinale Presidente.

8. Il Consiglio può anche operare per Commissioni tanto permanenti, come temporanee e per casi particolari. Le Commissioni dovranno sempre essere presiedute dal Vicegerente con l'assistenza dell'Economo del Vicariato.

a) Una Commissione permanente sarà formata da tre membri del Consiglio, uno scelto dal Cardinale Vicario e due scelti dal Consiglio stesso per la *revisione annuale del Bilancio consuntivo e preventivo* dell'Amministrazione del Vicariato prima della loro trasmissione ai competenti Organi Superiori, e per la consultazione nei casi più gravi ed urgenti, a giudizio dell'Economo del Vicariato.

b) Una Commissione permanente sarà composta nel medesimo modo per la costituzione, sviluppo e gestione di un *Fondo speciale per l'assistenza del Clero anziano e bisognoso.*

c) Le Commissioni temporanee, per casi particolari, possono essere nominate di volta in volta dal Cardinale Vicario su suggerimento dell'Economo del Vicariato.

9. A ciascuno o a più membri del Consiglio, possono essere affidate dal Consiglio stesso singole pratiche, come a consultori, per un più approfondito esame, con l'impegno di riferire nell'adunanza successiva.

10. I membri del Consiglio Amministrativo Diocesano durano in carica per un triennio alla cui scadenza possono anche essere riconfermati.

Se durante il triennio un Consigliere venisse a mancare, sarà sostituito da altra persona col medesimo criterio, usato per la sua aggregazione al Consiglio.—Angelo Card. Dell'Acqua, *Vicario di Sua Santità.*

* Riv. dioc. Roma 11 (1970) 1103-1105.

3907

1970 OCT 5.-SC. RELIGIOSORUM, RESCRIPTUM. PART.*

Facultas datur percipiendi eleemosynam pro Missis bis aut ter litatis

Preces.—*Beatissime Pater*, Magister Generalis Ordinis Fratrum Praedicatorum a Sanctitate Tua humillime petit indultum quo sacerdotibus totius Ordinis facultatem concedere valeat percipiendi eleemosynam Missarum binarum ac trinatarum, ad subveniendum necessitatibus Provinciarum et Missionum, praesertim ad graves expensas in candidatorum formatione sustinendas. Et Deus, etc. . .

Resch.—Vigore facultatum a Summo Pontifice tributarum, Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis saecularibus, attentis expositis, annuit pro gratia ad quinquennium, exceptis parocho et vice-parocho (stricte dicto) si Ordinarius loci id exegerit, salvo iure particulari, ceterisque servatis servandis. Contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, die 5 octobris 1970.—E. Heston, C. S. C., *a Secretis.*

* Magistro Generali O. P., Prot N. 30975/70: AOP 39 (1969-70) 645.

3908

1970 OCT 12.-SC RELIGIOSORUM, NOTIFICATIO. PART.*

Circa facultatem administrandi baptismum ex parte religiosorum laicalium et religiosarum

Roma, 12 ottobre 1970

Reverendo Padre, Mi pregio informare la Paternità Vostra che il Santo Padre si è degnato di approvare, che fuori dei territori di Missione, nell'assenza abituale del ministro ordinario del Battesimo, religiosi laici e religiose possano amministrare il detto Sacramento, seguendo il «ritus a catechistis adhibendus», contenuto nell'*Ordo Baptismi Parvulorum*, promulgato dalla Sacra Congregazione per il Culto Divino il 15 maggio 1969 [LE 3749].

L'indulto è concesso previa richiesta degli Ordinari del luogo, i quali dovranno inviare la relativa istanza alla Sacra Congregazione per i Sacramenti. La concessione della facoltà è subordinata alle seguenti condizioni:

a) che nel luogo vi sia assenza del ministro ordinario (sacerdote o diacono) del Battesimo. Il giudizio sul verificarsi dell'assenza abituale (fisica o morale) del ministro ordinario in tutto od in parte del territorio nazionale è domandato alla Conferenza Episcopale Nazionale;

b) che i religiosi laici e le religiose abbiano raggiunto il 18° anno di età ed abbiano emesso la prima professione religiosa od abbiano assunto un equivalente obbligo, ed inoltre abbiano ricevuto un'adeguata istruzione catechistica.

Nella concessione dell'indulto viene ricordato che la Conferenza Episcopale Nazionale ed i singoli Ordinari del luogo dovranno richiamare l'osservanza delle vigenti norme del Codice di Diritto Canonico circa i padrini, il luogo, il tempo e la registrazione del Battesimo che non siano state espressamente abrogate dall'*Ordo Baptismi Parvulorum* [LE 3749].

Infine è fatto obbligo al religioso laico o alla religiosa, che ha amministrato il Battesimo di registrare opportunamente e premurosamente il relativo atto a norma del C. I. C. e dell'Istruzione *Sacrosanctum* della Sacra Congregazione per i Sacramenti [LE 1626].

Prego la Paternità Vostra di voler notificare la predetta sovrana concessione ai Superiori Generali interessati.

Profitto della circostanza per professarmi con sensi di religiosa stima devotissimo in Domino.—Edoardo Heston, C. S. C., *Segretario.*

* Praesidi Unionis Superiorum Generalium: CpR 52 (1971) 188-189.

3909

1970 OCT 22.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECL. PART.*

Competentia determinatur S. Congr. de disciplina Sacramentorum et Signaturae Apostolicae circa «quaestiones» de validitate matrimonii

Ante Constitutionem Apostolicam *Regimini Ecclesiae Universae* [LE 3588], ad S. Congregationem de disciplina Sacramentorum, vi can. 249 § 3 poterant deferri «quaestiones de validitate matrimonii, quas tamen, si accuratiorem disquisitionem aut investigationem exigant, ad tribunal competens remittat».

Interpretatio extensiva huius canonis a S. Congregatione de disciplina Sacramentorum data, cum praevalentem haberet iurisdictionem super causis de nullitate matrimonii, gravem inter ipsam et S. R. Rotam provocavit controversiam.

Quam ob rem quaestio proposita fuit Pontificiae Commissioni ad Codicis canones authentice interpretandos, quae die 8 iulii 1940, assertam iurisdictionis praevalentiam exclusit, atque competentiam Sacrae Congregationis circumscripsit ad «ius dirimendi quaestiones de validitate matrimonii, quae ad eam deferuntur, dummodo eaedem accuratiorem disquisitionem aut investigationem non exigant ad normam canonis 249 § 3» [LE 1551].

Constitutio autem *Regimini Ecclesiae Universae* voluit in unum colligere competentias circa nullitatis matrimonii declarationem, quam ad illud tempus poterant pronuntiare S. C. de disciplina Sacramentorum via administrativa, S. C. Sancti Officii, S. C. pro Ecclesiis Orientalibus, S. C. de Propaganda Fide.

Constitutio igitur statuit exclusivam competentiam S. R. Rotae «in causis nullitatis matrimonii ad Sedem Apostolicam rite delatis», et quaestiones mere doctrinales Fidem attingentes Sacrae Congregationi pro Doctrina Fidei commisit (*Const.* cit., n. 109). Ceterum etiam in *Praeambolo* idem dicitur: «... quod pertinet ad Sacram Romanam Rotam, cuius potestatem seu competentiam extendimus in omnes causas ad Sanctam Sedem rite delatas seu deferendas de nullitate matrimonii».

Quodnam ergo Dicasterium cognoscere debet «quaestiones de validitate matrimonii», de quibus loquitur can. 429 § 3?.

Constitutio *Regimini Ecclesiae Universae*, quae in definienda singulorum Dicasterium competentia «totam de integro ordinavit legis prioris materiam» (can. 22), nullam facit mentionem de competentia S. Congregationis de disciplina Sacramentorum quoad huiusmodi quaestiones, dum *ad verbum* refert ultimam partem canonis 249, § 3, de competentia seu munere examinandi «quaestiones de validitate sacrae ordinationis».

Decanus S. R. Rotae, in sua epistula die 4 augusti 1970 (Rep. N. 273/70) Secretariae Status missa, asserit quod obiectum causae alienum est omnino a competentia et praxi iudiciaria illius Tribunalis. Et merito quidem, quia S. R. Rota iudicialiter procedit.

Ergo iustitia, ad casus similes quod attinet, in quibus matrimonii nullitas evidens videtur, non debet recte administrari quando recursus fit ad Sanctam Sedem?

Huic quaestioni responsum praebet n. 105 Const. *Regimini Ecclesiae Universae*, qui Signaturae Apostolicae tribuit munus vigilandi «pro munere suo» rectae administrationi iustitiae. Ex his igitur normis ad Supremum Tribunal translatae sunt omnes functiones administrativae, quae cum munere vigilandi conectuntur; functiones autem connexae cum dispensatione super matrimonio rato et non consummato, pertinent exclusive ad competentiam S. C. de disciplina Sacramentorum.

His super rebus Signatura Apostolica et supradicta S. Congregatio plane consentiunt.

Superfluum videtur addere quod Signatura Apostolica, attente perpensis casibus ad eam delatis, videbit an sufficiat praescribere ut processus summarius servetur, vel, attenta quaestionis evidentia, alio modo definiatur.

In utroque casu suas resolutiones approbationi Summi Pontificis subicit. Unde vere dici potest quod extrema decisio ab Ipso promanat.

* Apoll. 44 (1971) 17-19. Adn. O. ROBLEDA in PrM 61 (1972) 104-106.

3910

1970 OCT 25.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

Dioecesis R. - Nullitatis matrimonii ex capite metus utrique nupturienti incussi

Facti species. - Anna, duodeviginti annos nata, apud matrem amplius vivere non valens, urbem petiit ubi pater munere officialis exercitus fungebatur. Ne onere filiae sustentandae plus quam optabat gravaretur, pater officium ei procuravit in quadam societate commerciali. Huius societatis vices moderatoris gerens erat Petrus, iuvenis viginti quattuor annorum, qui praestantia captus Annae, eam assidue colere coepit.

Sola cum esset, et a patre in diversorio derelicta, quia

http://www.obrascatolicas.com

frequenter ipse aberat, ut vias in deserto extrueret, libenter puella amicales relationes a suo superiore sibi oblatas acceptavit.

De iisdem certior factus pater, institit primum ut Petrus vel relationes abrumperet vel filiam in uxorem duceret; postea nuptias minitanter imposuit. Ad has minas vitandas, acceptavit vir matrimonium. Anna matrimonio in illis circumstantiis reluctans, declaravit se nolle viro nubere, at pater, certam summam pecuniae ei proiciens, minatus est eam esse se derelicturum, ita ut ea summa in posterum sibi providere cogeretur.

Tum iuvenis tum puella aegro animo obtemperaverunt patri, qui omnia celeriter ad matrimonium paravit. Nuptiae celebratae sunt, at vita communis, statim instaurata, ab initio fuit infelix et, biennio nondum exacto, definitive cessavit.

Separatio coniugum a Tribunali civili declarata fuit, et coram Tribunali ecclesiastico matrimonium accusatum fuit nullitatis ob vim et metum a patre utrique coniugi incussum. Edictum est autem constare de nullitate matrimonii, at S. R. Rota negative respondit.

Non quievit actrix, quae a Summo Pontifice petivit ut causa deferretur N. S. T. - Hac de re interrogata, Signatura Apostolica votum protulit oratrici favorabile. SSmus Pater causam proinde commisit N. S. T., quod suppletivam instructoriam concessit.

In Iure—Sicut duplex est praesuppositum consensus ex metu praestiti, duplex est medium probationis: indirectum ex aversione, directum ex malo comminato, quorum unum alterum perficit, et quorum unum sine altero non sufficit. Cum coactio consentientis ne intelligatur quidem (cfr. e. g. I. De Lugo, *De iustitia et iure*, Disput. XXII, n. 150; I. D'Annibale, *Summula Theologiae Moralis*, ed. 4, vol. I, n. 138. nota 16), ideoque praesupponat reluctantiam in patiente metum, logice probatio incipitur ab aversione. Haec aversio debet esse erga matrimonium, non contra personam tantum alterius contrahentis, quia in casu agitur de probando consensu coacto, et obiectum consensus est vinculum.

Non requiritur tamen probatio contrarietatis perpetuae in nuptias, sed sufficit gravis aversatio, quae nonnisi gravi et iniusta coactione superari potuit tempore quo matrimonium celebratum est. Vinculum enim perficitur libero consensu eo momento praestito, et ideo si tunc voluntas graviter et iniuste coacta erat, libere consensum non dedit, sed ex metu.

Metus potest esse iniustus sive *ratione medii* (id est mali imminentis), sive *ratione finis*, (quia medium aliquod potest quidem esse iustum respectu finis ad quem a lege ordinatur vel permittitur, at vero iniustum respectu alterius finis ad quem a lege neque ordinatur neque permittitur).

Respectu matrimonii, metus est iniustus sive si malum imminens sit ab iure prohibitum; sive si malum imminens sit a lege permissum, sed ab agente ordinatur ad matrimonii celebrationem, seu ad finem diversum ab illo, quem ex iure quis consequi potest; sive si malum imminens sit actus iuridicus proprie dictus (e. gr. denuntiatio ad Iudicem), quoties actus ipse iuridicus falso fundamento nitatur, vel a minitante ordinetur ad finem diversum ab illo ad quem ordinatur a iure. Etenim «metum, qui iuste incutitur ob unum finem, non semper licite incutitur ob alium. Aliquis habet ius accusandi Titium ob iniuriam sibi illatam per contumeliam, vel per furtum, vel per homicidium; iste potest metum accusationis incutere Titio, ut ab eo extorqueat debitam sibi satisfactionem, et in hoc casu dicitur metum iuste incutere, non tamen potest ob iniuriam sibi illatam per contumeliam e.g. minari accusationem, ut extorqueat consensum matrimonii. Unde si minetur accusationem, ut extorqueat consensum matrimonii, dicitur metum iniuste incutere, nam metus repugnat libertati matrimonii, et est iniuriosus Sacramento; quamvis igitur ille metus accusationis possit esse iustus ob altos fines, nihilominus ob finem extorquendi matrimonium est iniustus» (M. Bonacina, *De Matrimonio*, quaest. III, punct. VIII, n. 10. Cfr. etiam B. Pontius, *De matrimonio*, l. IV, c. XIX, n. 12 ss., etc.).

In facto—In primis constare videtur de aversione actricis a nuptiis. Aversio a nuptiis idem non est ac aversio ab altero nupturiente, et ad probandam aversionem, ac propterea metum, sufficit aversio a matrimonio et quidem a matrimonio celebrando eo momento, quo de facto celebratum est.

Si quis enim ita graviter infensus est nuptiis nunc celebrandis, ut necessarius sit metus gravis ad hanc contrarietatem superandam, matrimonium dicendum est meticolosum, etsi qui metum patitur, esset animo dispositus ad illud celebrandum tempore posteriore.

Ita videtur evenisse actrici, quae relationes amicales cum Petro acceptavit et forte propositum fovit eidem nubere. Possumus quidem admittere quae in altera depositione fassus est testis, ulterius quam alii progrediens in hac parte: «Un giorno — ipse narrat — li trovai ambedue sulla spiaggia e, domandando loro cosa facessero, mi risposero che avevano una vaga idea di sposarsi».

Haec tamen non impediunt aversionem actricis a matri, monio cum Petro. Cum enim vir, minitante actricis patre, matrimonium acceptavit, propositum iam antea expressum iterum confirmavit excludendi prolem.

Anna, sicut iam dixerat, repetivit: «Io protestai davanti a mio padre e a Pietro che non intendevo sposarlo e che con quelle sue idee poteva andarsi a trovare un'altra donna».

Hanc animi sui aversionem, factis Anna confirmavit, Petrum evitando et per aliquot dies officium deserendo, ne ei occurreret.

Depositionem actricis non modo vir conventus confirmat, qui etiam de absentia temporanea illius ab officio testatur, sed et actricis pater ac testes Paulus et Josephus.

Filiae contrarietatem in nuptias superavit pater minis eam derelinquendo: «Mio padre — ait ipsa — indignato per la mia dichiarazione, gettò infuriato sul tavolo un libretto di banca in cui era depositata la somma di cinque o seimila lire e mi disse: «Ebbene giacchè non vuoi ubbidire e vuoi fare di tua testa, ecco quello che ti appartiene. Da oggi in avanti non sarò più tuo padre, perchè mi disinteresserò di te e tu ti arrangerai».

Eadem enarrant pater, qui metum incussit, et testes Paulus et Josephus.

Circumstantiae subsequentes cum his plene concordant. Nuptiae paratae sunt non ab actrice, sed a patre; et dum agebatur caeremonia nuptialis, sponsa visa est tristis et flens; vita coniugalis numquam pacifica fuit.

Anna tunc erat puella undeviginti annorum, in urbe sibi ignota, tempore belli, nec in Italiam redire poterat apud matrem, quae, a marito seiuncta, rebus non erat praedita quibus filiam sustentaret.

Minae ergo a matre eidem illatae graves dicendae sunt et quidem iniustae. Nihil enim filia commiserat, quod honorem suum poneret in discrimen. Quod si etiam egisset, non poterat pater eam graviterre luctantem ad nuptias his minis impellere.

Videtur proinde matrimonium ab ea initum esse nullum ob metum gravem et iniustum; item nullum esse hoc vinculum ratione metus illati viro convento.

Quamquam enim Petrus puellae amorem, ob eius physicam praestantiam, cuperet et forte eam mutatis circumstantiis ducturus fuisset uxorem, nonnisi tamen metu compulsus matrimonium contraxit, cum illud celebravit: «era questo — ipse ait — un matrimonio impostomi e in un tempo in cui non avrei potuto provvedere a due famiglie». Item actrix: «Pietro ...dichiarandomi che non avrebbe potuto fino a quando le condizioni della sua famiglia non glielo avessero consentito».

Haec viri contrarietas nonnisi gravi metu superata est.

«Mio padre — ait actrix — preoccupatissimo e adiratissimo ... abbordò prima Pietro e, non credendo alle dichiarazioni di questi essere stata la nostra amicizia e relazione del tutto innocente, giordin ò di provvedere al mio onore sposandomi, diversamente l'avrebbe danneggiato provocando il suo richiamo alle armi».

Graviora refert vir conventus: «Nel fervore della discussione uscì in minacce che mi spaventarono. Mi avrebbe denunziato alla Società, provocando il mio licenziamento... e mi avrebbe fatto richiamare sotto le armi».

Eadem testatur, praeter patrem actricis. Maria R. Marius paulo aliter rem narrat: «In seguito a questa azione di coercizione e nel timore di dover perdere il posto, in quanto il padre di Anna, ufficiale dell'esercito, comunque persona molto autoritaria, minacciava denuncia contro Pietro, qualora non si fosse deciso a sposare la figliola... Queste minacce durarono fino al tempo del matrimonio. In considerazione dello stato della famiglia di Pietro e del carattere violento del padre della signorina, capace di tutto, occorreva da parte di Pietro una forza di volontà superiore che non possedeva».

Josephus deponit: «I due protestavano la loro innocenza, asserendo che i reciproci rapporti si erano limitati a qualche passeggiata sia pure in luoghi non molto frequentati. Ma il militare era irremovibile nel suo sdegno e fece capire chiaramente, ove il giovane non avesse riparato col matrimonio, che egli avrebbe preso nei suoi riguardi delle misure che, a quanto potei capire, consistevano nel farlo inviare al fronte di combattimento».

Vir qui metum incussit a testibus praedicatur irascibilis et imperiosus, capax nempe exsequendi minas illatas quae, cum in amissione officii consisterent et iussu eundi in aciem tempore belli, graves absque dubio dicendae sunt; itemque iniustae.

Ius enim erat patri suadendi viro nuptias, et filiae, si periculum eidem imminere putabat, suadendi dimissionem officii et consequenter vitandi occasionem cotidie videndi et loquendi cum Petro, non autem hunc minis tam gravibus compellere ad nuptias.

Propterea: «Il giorno delle nozze — refert viri conventi soror — i due sposi non apparivano contenti»; immo «dopo il pranzo — ait viri conventi frater — mio fratello si chiuse nel suo studio fino a sera»; «Pietro — ait pater actricis — quel giorno presentava il volto di un uomo insoddisfatto».

Decisio. - Emi Patres Cardinales membra S. T. Signaturae Apostolicae, in eiusdem S. Tribunalis sede, die 25 octobris 1970, congregati ad decidendam causam nullitatis matrimonii de qua agitur, proposito dubio responderunt: *Affirmative*, seu *constare de nullitate matrimonii in casu ex capite metus utrique nupturienti incussi*.

* Apoll. 43 (1970) 504-508. Adn. O. Robleda in PrM 61 (1972) 96-98.

3911

1970 OCT 30.-SC CLERI, LIT. CIRC. AAS 63 (1971) 314-315

De reformatione vestium choralium ad simpliciorem formam redigendarum

Per Instructionem *Ut sive sollicite* [LE 3734], a Cardinali a publicis Ecclesiae negotiis die 31 mensis Martii anno 1969, Summi Pontificis iussu, emissam, huic Sacrae Con-

gregationi pro clericis mandatum est [1], ut aptas ederet praescriptiones, quae tamen ad eiusdem Instructionis rationes accommodarentur, quod attinet ad canonicorum, beneficiariorum et parochorum vestes chorales ac titulos.

Quapropter haec Sacra Congregatio, auditis Conferentiis Episcoporum ritus Latini, quarum interest, earumque votis comparatis atque Secretariae Papalis consideratione propositis, iisdem Conferentiis Episcoporum per praesentes Litteras Circulares committit, ut vestes chorales ad simpliciorem formam redigant, prae oculis habentes rationes generales, quae sequuntur:

1) Omnia privilegia, etiam centenaria et ab immemorabili, praesentibus Litteris abolentur iuxta statuta, quae in Litteris Apostolicis *Pontificalia insignia* die 21 mensis Iunii anno 1968 [2], motu proprio datis et in Instructione *Ut sive sollicite* die 31 mensis Martii anno 1969 [3] edita, continentur.

2) Usus mozetae violacei coloris tantum canonicis charactere episcopali praeditis permittitur. Ceteri canonici utantur mozeta nigra vel cineracea cum torulo violaceo; beneficiarii deferant mozetam nigram vel cineraceam, parochi autem solum stolam adhibeant.

3) Interdicantur praeterea canonicis, beneficiariis et parochis omnia insignia, quae adhuc vigent in aliquibus locis, scilicet: mantelletum, zona cum flocculis, tibialia rubra, calcei cum fibulis, pallium talare violacei coloris, rochetum, mitra, baculum, anulus, crux pectoralis.

4) Quae in praedictis documentis Apostolicae Sedis de Cardinalibus atque Episcopis dicta sunt, vim habent, congrua congruis referendo, etiam ad ceteros coetus ecclesiasticorum virorum. /

315

Singulis Conferentiis Episcoporum facultas committitur agendi, ut, servatis servandis, gradatim ea ad usum deducant, quae in memoratis documentis Apostolicae Sedis et praesentibus Litteris statuuntur.

Datum Romae, die 30 mensis Octobris anno 1970.—Ioannes Card. Wright, *Praef.* Petrus Palazzini, *a Secr.*

[1] N. 35. [2] *A. A. S.* 60 (1968), pp. 374-377 [LE 3668]. [3] *A. A. S.* 61 (1969) pp. 334-340 [LE 3734].

3912

1970 OCT 31.-SC EPISCOPORUM, DECLARATIO. PART.*

Episcopi dimissionarii ritus latini non amplius transferuntur in ecclesias titulares, sed titulum retinent dioeceseos residentialis dimissae

Madrid, 24 Nov. 1970

Excelencia Reverendísima: Por venerado encargo de la S. Congregación para los Obispos, me honro en comunicar a Vuestra Excelencia Reverendísima que, en la Audiencia del 31 de octubre último, el Santo Padre, habida cuenta de las conclusiones de la Congregación plenaria del referido Sagrado Dicasterio, celebrada los días 22-23 del mes antedicho, se ha dignado disponer que los Obispos diocesanos dimisionarios de rito latino no sean *en lo sucesivo* transferidos a una iglesia titular, continuando, en vez de ello, llamándose de la Sede a la cual han renunciado (con la que conservan todavía cierto vínculo de espiritual afecto), permitiéndoseles la expresión: «*olim*», «*quondam*» (retirado, antiguo, u otras equivalentes).

Vuestra Excelencia, al tener la bondad de informar a la Excelentísima Conferencia de cuanto precede, puede asegurar a todos los Rvdmos. Obispos que el Anuario Pontificio continuará consignando los nombres y datos de los Obispos Diocesanos dimisionarios bajo el nombre de su última Sede (confróntese «Anuario Pontificio para 1970», p. 461, en la palabra «Strasbourg»).

Con afectuoso saludo, me reitero gustoso de Vuestra Excelencia Reverendísima, atto. s. s.—Luigi Dadaglio, *Nuncio Apostólico.*

* Textus datur iuxta notificationem Nuntii Ap. in Hispania datam die 24 nov. 1970 Praesidi Conferentiae Episcopalis Hispaniae: Boletín del Arzobispado de Barcelona, ann. 1971 p. 102-103.

3913

1970 OCT 31.-COM. INTERP. CON., RESP. AAS 62 (1970) 793

Responsum ad propositum dubium circa participationem presbyterorum, religiosorum et laicorum in Conferentiis episcopalibus

Patres Pontificiae Commissionis Decretis Concilii Vaticani II interpretandis, proposito in plenario coetu quod sequitur dubio, respondendum esse censuerunt ut infra:

D.—Utrum praeter Episcopos alii quoque, presbyteri, religiosi et laici, Conferentiam Episcopalem participare possint.

R.—Cum Conferentiae Episcopales sint coetus Episcoporum, eaedem ex Episcopis et viris ecclesiasticis in iure ipsis aequiparatis tantum constant, iuxta praescriptum Decreti de pastorali episcoporum munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 38, 2: alii vero, presbyteri, religiosi et laici invitari possunt a Conferentia Episcopali, ad normam statutorum, singulis tamen in rebus et causis et cum voto consultivo tantum.

SSmus Dominus Noster Paulus Pp. VI in Audientia die 31 Octobris 1970 infrascripto impertita supradictam decisionem ratam habuit, adprobavit et publicari iussit.—Pericles Card. Felici, *Praeses.*

Adn. V. Carbone in ME 96 (1972) 344-350.

3914

1970 NOV 1.-PAULUS VI, CONST. AP. AAS 63 (1971) 527-535

Officium divinum ex decreto Concilii Oecumenici Vaticani II instauratum, promulgatur

PAULUS EPISCOPUS

Servus servorum Dei - Ad perpetuam rei memoriam

Laudis canticum, quod in supernis sedibus omne per aevum concinitur, quodque Summus Sacerdos Christus Iesus huic exsilio invexit, Ecclesia per tot saeculorum decursum mira formarum varietate praeditum constanter fipeliterque est prosecuta.

Liturgia igitur Horarum paulatim ita processit, ut Ecclesiae localis evaderet oratio, quae statutis temporibus et locis, sacerdote praesidente, fiebat quasi necessarium quoddam complementum, quo illa divini cultus summa, quae in Eucharistico Sacrificio continetur, ad horas vitae humanae redundaret et extenderetur.

Liber autem divini Officii, qui pluribus additamentis sensim decursu temporum crevit, effectus est instrumentum aptum sacrae illi actioni, cui destinatur. Quoniam vero per hominum aetates in modum celebrationis mutationes satis amplae sunt inductae, in quibus etiam singularis divini Officii celebratio numeratur, mirum non est, si idem liber, Breviarium aliquando appellatus, ad multimodas formas est accommodatus, quae ipsas compositionis rationes interdum afficiebant.

Concilium Tridentinum, cum propter angustias temporis reformationem Breviarii absolvere non potuisset, eam rem ad Sedem Apostolicam detulit. Breviarium Romanum, quod a Decessore Nostro Sancto Pio V anno MDLXVIII promulgatum est, ante omnia, ut vehementer postulabatur, uniformitatem orationis canonicae in Ecclesia Latina importavit, quae tunc temporis erat dilapsa./ 528

Subsequentibus saeculis plura a Summis Pontificibus Xysto V, Clemente VIII, Urbano VIII, Clemente XI aliisque recognita sunt.

Sanctus Pius X novum Breviarium suo iussu apparatum anno MCMXI edidit. Instaurato antiquo more CL psalmos unaquaque hebdomada recitandi, tota Psalterii dispositio est innovata, quod omnes amotae sunt repetitiones atque facultas data componendi Psalterium feriale necnon cursum lectionis biblicae cum Officiis Sanctorum. Praeterea Officium diei dominicae ita elatum est et auctum, ut festis Sanctorum plerumque anteponeretur.

Totum rursus liturgicae instaurationis opus susceptum est a Pio XII, qui, ut nova Psalterii interpretatio a Pontificio Instituto Biblico confecta tam in privata quam in publica recitatione adhiberetur, concessit, itemque peculiari coetui, a se anno MCMXLVII constituto, mandavit, ut hanc Breviarii quaestionem expenderet. Eadem de re ab anno MCMLV universi per orbem Episcopi interrogati sunt. Huius operae et sollertiae fructus coepti sunt percipi ex Decreto de rubricis ad simpliciorem formam redigendis, die XXIII mensis martii anno MCMLV edito, atque ex normis, quas de Breviario Ioannes XXIII in Codice Rubricarum anno MCMLX emisit.

At cum partem tantum renovationis liturgicae sanciret,

http://www.obrascatolicas.com

idem Summus Pontifex Ioannes XXIII perspiciebat altiora principia, quibus res liturgica inniteretur, maiore investigatione egere; quod quidem opus Concilio Oecumenico Vaticano II mandavit, quod interea convocaverat. Sic factum est, ut illa Synodus de Liturgia universim ac de precibus horariis particulatim tam copiose ac diserte, tam religiose et valide ageret, ut vix simile quicquam in tota Ecclesiae historia inveniatur.

Dum Concilium Vaticanum adhuc celebrabatur, Nobis curae fuit, ut statim, post promulgatam Constitutionem
529 de sacra Liturgia, eius statuta ad effectum deducerentur/

Qua de causa in ipso Consilio ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia, a Nobis condito, peculiaris coetus est institutus, qui, viris doctis peritisque disciplina liturgica, theologica, spirituali, pastorali adiutricem operam praebentibus, septem annos summa cum diligentia et navitate in novo libro Liturgiae Horarum conficiendo elaboravit.

Principia totiusque operis contexendi ratio necnon singulae eius partes a praedicto Consilio atque etiam a Synodo Episcoporum, anno MCMLXVII coacta, sunt probata, consultis totius Ecclesiae Episcopis et permultis animarum pastoribus, religiosis et laicis.

Iuvat igitur ea, quae ad novam Liturgiae Horarum rationem ordinationemque pertinent, singillatim exponere.

1. Quemadmodum Constitutione a verbis *Sacrosanctum Concilium* incipiente postulatur, ratio est habita condicionum, in quibus hac aetate sacerdotes operibus apostolicis addicti versantur.

Ita autem Officium est concinnatum et instructum, ut idem, cum sit oratio totius populi Dei, participare possint non solum clerici, sed etiam religiosi, quin etiam laici. Diversi ordinis et gradus hominibus ac peculiaribus eorum postulatis eo consultum est, quod variae formae celebrationis sunt inductae, quibus oratio accommodari potest variis coetibus ad Horarum Liturgiam incumbentibus, secundum eorum condicionem atque vocationem.

2. Cum vero Liturgia Horarum sit sanctificatio diei, ordo orationis sic est recognitus, ut Horae canonicae facilius componi possent cum horis diei naturalibus, iis rerum adiunctis attentis, in quibus vita hominum nostris temporibus degitur.

Quapropter Hora Prima abolita est; Laudes vero matutinae et Vesperae, utpote quasi quidam cardines totius Officii, maximum acceperunt momentum, siquidem iis inest
530 indoles verae / orationis matutinae et vespertinae; Officium lectionis, dum pro iis, qui vigilias celebrant, indolem nocturnam servat, cuilibet tamen horae diei accommodatur; quoad ceteras, Hora media ita disposita est, ut qui ex Tertia, Sexta, Nona unam tantum eligant Horam, hanc diei tempori, quo eam celebrent, aptent ac de cursu Psalterii per hebdomadas distributo nihil omittant.

3. Ut in Officio celebrando mens voci facilius concordet et Liturgia Horarum vere fiat *fons pietatis et orationis perennalis nutrimentum* [1], in novo libro Horarum onus cotidianum est nonnihil deminutum, textuum autem varietas insigniter aucta, plura adiumenta ad psalmorum meditationem praebentur, cuiusmodi sunt tituli, antiphonae, orationes psalmicae, atque tempora silentii pro opportunitate servandi proponuntur.

4. Secundum ordinationem Concilii [2], Psalterium, hebdomadario cyclo ablato, in quattuor hebdomadas distribuitur, nova recepta interpretatione latina, quam Commissio pro nova Vulgata Bibliorum editione a Nobis condita apparavit. Qua in nova psalmorum distributione pauci quidam psalmi et versiculi asperiores omissi sunt, ratione ducta praesertim difficultatum, quae in celebratione lingua vulgari peragenda inde essent orturae. Praeterea nova quaedam cantica, ex libris Veteris Testamenti deprompta, Laudibus matutinis, ad earum spiritualem ubertatem augendam, addita sunt; in Vesperas etiam cantica sunt inducta ex Novo Testamento, quibus veluti margaritis ornantur.

5. Verbi divini thesaurus copiosior effunditur in novo ordine lectionum e sacra Scriptura sumptarum, qui ita compositus est, ut cum ordine lectionum, quae in Missa fiunt, congruat.

Pericopae quandam unitatem argumenti universe prae
531 se / ferunt et ita selectae sunt, ut praecipua historiae salutis momenta per anni cursum repraesentent.

[1] Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 90, *A. A. S.* 56 (1964) p. 122 [LE 3141]. [2] *Ibid.*, n. 91, pp. 122-123.

6. Secundum normas a Concilio oecumenico statutas, lectio cotidiana ex operibus sanctorum Patrum et Scriptorum ecclesiasticorum peragenda ita instaurata est, ut optima quaeque e scriptis christianorum auctorum, maxime sanctorum Patrum, proponantur. Praeterea, ut spirituales divitiae horum Scriptorum abundantius suppeditentur, alterum parabitur Lectionarium ad libitum, unde uberiores fructus percipi possint.

7. E textu libri Liturgiae Horarum ea omnia ablata sunt, quae cum fide historiae non conveniunt, atque adeo lectiones praesertim hagiographicae ita recognitae, ut singulorum Sanctorum imprimis effigies spiritualis et momentum, quod ad vitam Ecclesiae habuerunt, exponantur in suaque luce collocentur.

8. Ad Laudes matutinas additae sunt Preces, quibus consecratio diei et supplicationes pro inchoando opere enuntientur. Ad Vesperas vero brevis fit supplicatio, in modum orationis universalis concinnata.

In fine autem huiusmodi precum resumpta est Oratio dominica; quo fit, ut, cum eadem in Missa etiam dicatur, nostris tandem temporibus mos redeat Christianitatis primaevae orationem illam ter in die proferendi.

Renovata igitur atque ex integro instaurata sanctae Ecclesiae oratione secundum perantiquam eius traditionem et ratione habita necessitatum huius temporis, summopere optandum esse videtur, ut ea totam precationem christianam penitus pervadat, vivificet, regat, exprimat atque vitam spiritualem populi Dei efficaciter alat.

Prorsus ergo fore confidimus, ut sensus illius orationis *sine / intermissione* faciendae [3], quam Dominus noster Iesus 532
Christus Ecclesiae suae mandavit, reviviscat, siquidem liber Liturgiae Horarum, apta per tempora partitus, eam iugiter fulcit et adiuvat, ipsa vero actio, praesertim cum aliqua communitas eius causa est congregata, veram Ecclesiae orantis naturam exprimit eiusque admirabile signum apparet.

Oratio christiana est imprimis precatio universae hominum communitatis, quam Christus sibi coagmentat [4]; hanc scilicet orationem singuli participant estque haec unius corporis propria, dum preces funduntur, quae ideo vocem dilectae Sponsae Christi, optata et vota totius populi christiani, supplicationes et imprecationes pro omnium hominum necessitatibus significant.

Ex corde autem Christi haec oratio accipit unitatem. Voluit enim Redemptor noster, *ut quam in mortali corpore supplicationibus suis suoque sacrificio inierat vitam, eadem per saeculorum decursum non intermitteretur in Corpore suo mystico, quod est Ecclesia* [5]; ita fit, ut oratio Ecclesiae sit simul *oratio Christi cum ipsius Corpore ad Patrem* [6]. Agnoscamus igitur oportet, dum Officium persolvimus, in Christo resonantes voces nostras et voces eius in nobis [7].

Quo autem apertius haec orationis nostrae indoles eluceat, necesse est, ut *ille suavis et vivus sacrae Scripturae affectus* [8], quem Liturgia Horarum aspirat, in omnibus reviviscat, ita ut sacra Scriptura fons praecipuus totius orationis christianae reapse evadat. Oratio praesertim psalmorum, quae actionem Dei in historia salutis iugiter prosequitur ac praedicat, novo affectu comprehendatur oportet a populo Dei; quod facilius / eveniet, si psalmorum altior 533
intellectus, secundum eum sensum, quo in sacra Liturgia canuntur, diligentius apud clerum promovebitur et apta catechesi omnibus fidelibus impertietur. Haec vero sacrae Scripturae ditior lectio non solum in Missa, sed etiam in nova Liturgia Horarum efficiet, ut historia salutis indesinenter recolatur eiusque continuatio in vita hominum efficaciter annuntietur.

Cum vero vita Christi in eius Corpore Mystico vitam etiam cuiusque fidelis propriam seu personalem perficiat et elevet, quaevis repugnantia inter orationem Ecclesiae et orationem personalem prorsus est reiicienda; atque rationes, quae inter utramque intercedunt, maiorem vim accipiant magisque dilatentur oportet. Oratio mentalis ex lectionibus, psalmis ceterisque Liturgiae Horarum partibus indeficiens hauriat alimentum. Ipsa Officii recitatio necessitatibus orationis vivae et personalis, quantum fieri potest, accommodetur oportet, eo quod, prout in Institutione generali cavetur, rhythmi et modi adhibentur atque cele-

[3] Cf. *Lc.* 18, 1; 21, 36; 1 *Th.* 5, 17; *Eph.* 6, 18.
[4] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 83; *A. A. S.* 56 (1964) p. 121. [5] Pius XII, Litt. Encycl. *Mediator Dei*, 20 nov. 1947, n. 2; *A. A. S.* 39 (1947) p. 522 [LE 1963]. [6] Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 85; *A. A. S.* 56 (1964) p. 122. [7] Cf. S. Augustinus, *Enarrationes in ps.* 85, n. 1. [8] Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 24; *A. A. S.* 56 (1964) pp. 106-107.

brationis formae seliguntur, quae orantium spirituali condicioni magis congruant. Quodsi oratio divini Officii vera efficitur oratio personalis, nexus etiam illi magis patescunt, quibus Liturgia ac tota vita christiana inter se coniunguntur. Est enim universa fidelium vita, per singulas diei ac noctis horas, quasi quaedam *leitourgia*, qua illi se ipsos in ministerium amoris erga Deum et homines tradunt, actioni Christi inhaerentes, qui cunctorum hominum vitam conversatione et oblatione sua sanctificavit.

Hanc altissimam veritatem, quae in vita christiana inest, Liturgia Horarum plane significat et efficaciter confirmat.

Qua de causa horariae preces omnibus christifidelibus proponuntur, iis etiam, qui eas recitandi lege non tenentur.

Il vero, qui mandatum ab Ecclesia acceperunt Liturgiam Horarum celebrandi, integrum eius cursum cotidie religiose persolvant, horarum veritate, quantum fieri potest, ser-
534 vata; / ac debitum imprimis momentum tribuant Laudibus matutinis et Vesperis.

Ad hoc autem peragendum ii, qui, Ordine sacro aucti, signum Christi Sacerdotis speciali modo prae se ferunt, aut qui per vota religiosae professionis Dei et Ecclesiae servitio peculiariter consecrati sunt, non sola legis observantia adducantur, sed perspecta rei intima praestantia necnon convenientia pastorali et ascetica impelli se sentiant. Est enim valde optandum, ut apud omnes oratio publica Ecclesiae ex renovatione spiritus procedat atque ex agnita necessitate interna totius corporis Ecclesiae, quae ad imaginem Capitis sui aliter describi nequit quam ut Ecclesia orans.

Resonet ergo, ope novi libri Liturgiae Horarum, quem nunc Apostolica auctoritate Nostra sancimus, approbamus et promulgamus, magnificentior et pulchrior laus Dei in Ecclesia huius aetatis; societur ei, quae a Sanctis et Angelis in aula caelesti canitur, et per dignos progressus diebus huius terrestris exsilii celerior occurrat illi laudi plenae, quae per omne aevum tribuetur *Sedenti in throno, et Agno* [9].

Statuimus autem, ut novus hic Liturgiae Horarum liber statim usurpari possit atque in lucem editus fuerit. Episcopales interea Conferentiae editiones eiusdem liturgici operis lingua vernacula apparandas curent atque, post datam a Sancta Sede approbationem seu confirmationem, diem definiant, quo eaedem, sive ex toto sive ex parte, in usum recipi possint vel debeant. A die autem quo populares huiusmodi interpretationes in celebrationes, lingua vernacula peragendas, assumi debebunt, iis etiam qui lingua Latina uti pergunt, instaurata tantum Liturgiae Horarum forma adhibenda erit.

Iis vero, qui, ob provectam aetatem vel ob peculiares causas, graves experiuntur difficultates in novo Ordine servando, licet, de consensu sui Ordinarii ac tantummodo
535 in recitatione a solo / peragenda, Breviarium Romanum, quod antea in usu erat, sive ex toto sive ex parte retinere.

Nostra vero haec statuta et praescripta nunc et in posterum firma et efficacia esse et fore volumus, non obstantibus, quatenus opus sit, Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis a Decessoribus Nostris editis, ceterisque praescriptionibus etiam peculiari mentione et derogatione dignis.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die 1 mensis novembris, in sollemnitate Omnium Sanctorum, anno MCMLXX, Pontificatus Nostri octavo.

[9] Cf. *Ap.* 5, 13.

Adn. Vide sub die 1971 Apr. 11: LE 3967.

3915

1970 NOV 1.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

DE RECURSU CONTRA DECRETUM REMOTIONIS A PAROECIA ET DE PRINCIPIO «LITE PENDENTE, NIHIL INNOVETUR» IN PROCESSU ADMINISTRATIVO CORAM SIGNATURA AP.

Pendente recursu apud Signaturam Apostolicam contra decretum remotionis a paroecia, Episcopus parochi recurrentis, iuxta praxim apud H. S. Tribunal vigentem, paroeciam alii stabiliter valide conferre nequit (can. 2146, § 3).

Analogice enim cum processu iudiciali, etiam in processu administrativo servandum est principium: «*Lite pendente, nihil innovetur*» (can. 1725, 5°). «Cum iura enim in controversiam veniunt, in eo statu servanda sunt, quo condicio veri domini non minuatur» (VERMEERSCH-CREUSEN, *Epitome iuris canonici*, t. III, n. 147).

Siquidem «a definitivo decreto» Ordinarii, «recursus ad Sedem Apostolicam» ut «unicum datur iuris remedium» (can. 2146, § 1), hoc remedium effectum in processu administrativo similem illi, quem recursus seu appellatio in processu iudiciali, obtinet, nempe in suspensivo quoad attributionem iuris quod in controversia est.

Verum est quod haec vis suspensiva recursus parochi amoti solummodo partialis est, sed radicalis quatenus suspendit ipsam stabilem alii clerico collationem paroeciae, quae proinde iure vacans considerari non potest.

* Apoll. 43 (1970) 521-522.

3916

1970 NOV 3.-CONV. CUM BAVARIA. AAS 62 (1970) 825

RATIHABITIO CONVENTIONIS INTER APOSTOLICAM SEDEM ET BAVARICAM CIVITATEM CIRCA SECTIONEM THEOLOGIAE CATHOLICAE IN UNIVERSITATE STUDIORUM AUGUSTANA

Vide *textum* sub die 1970 sep. 17: LE 3898.

3917

1970 NOV 7.-SC SACRAMENTORUM, RESCRIPTUM. PART.*

FACULTAS DATUR ORDINARIO LOCI INSTRUENDI IMMEDIATE CAUSAM DE MATRIMONIO RATO ET NON CONSUMMATO, SINE PRAEVIO RECURSU AD S. C. DE DISCIPLINA SACRAMENTORUM

Vide *textum* infra sub die 1970 Nov 10: LE 3920.

* Conferentiae Episcopali Belgicae: C. LEFEBVRE, Il motu proprio 'Causas matrimoniales', Roma 1972, p. 74.

3918

1970 NOV 9.-SC CULTUS, DECR. AAS 63 (1971) 710-711

BENEDICTIONIS ABBATIS ET ABBATISSAE RITUS RECENS INSTAURATUS PROMULGATUR, UNA CUM NOVI ORDINIS NORMIS GENERALIBUS

I—DECRETUM

Abbatem et Abbatissam monasterii, post eorum electionem canonice factam, benedicere, traditum est in usu liturgico Ecclesiae, ut hac ratione manifestum sit universam religiosam familiam supernam gratiam invocare super eum, quem ducem sibi elegit in via perfectionis percurrenda. Volventibus autem saeculis ritus Benedictionis Abbatis et Abbatissae saepius formas singulis temporibus et locis proprias induit. Nostris ergo diebus opportunum visum est traditas formas recognoscere, ut ritus munus spiritale in clariore luce collocaret illius, qui religiosae familiae praeest, iis demptis partibus, quae ingenio hominum nostrae
711 aetatis minus congruerent. /

Praesentem igitur ritum Benedictionis Abbatis et Abbatissae, instauratum, et a Summo Pontifice Paulo VI die 19 octobris huius anni 1970 approbatum, haec Sacra Congregatio pro Cultu Divino promulgat, ut pro ritu in Pontificali Romano nunc exstante adhibeatur.

Permittitur autem, ut editio latina statim ac in lucem edita fuerit in usum assumi possit.

Conferentiae Episcopales curent, ut editiones lingua vernacula apparentur atque diem statuant, quo eaedem editiones, ab Apostolica Sede rite confirmatae, vigere incipiant.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 9 novembris 1970.—Benno Card. GUT, *Praef.* H. Bugnini, *a Secretis*.

II—ORDO BENEDICTIONIS ABBATIS

PRAENOTANDA *

1. Benedictio Abbatis fiat cum religiosorum et fidelium, si casus fert, frequentia, die dominico vel festivo, nisi rationes pastorales aliud suadeant.

* Pontificale Romanum ex decreto sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli Pp. VI promulgatum: Ordo benedictionis Abbatis et Abbatissae, Editio typica Typis Polyglottis Vaticanis 1970, p. 5-8 et 20.

http://www.obrascatolicas.com

2. Benedictio Abbatis de more celebratur ab Episcopo loci in quo exstat monasterium. Sed, iusta interveniente causa et Episcopo loci consentiente, ab alio Episcopo, vel ab alio Abbate, Electus benedictionem recipere potest.

3. Electo assistant duo religiosi sui monasterii.

4. Expedit ut religiosi Electo assistentes, Abbates et religiosi sacerdotes et etiam alii sacerdotes praesentes cum Praelato qui benedictionem confert et cum Electo Missam concelebrent.

5. Si Electus in sua Abbatia et ab alio Abbate benedicitur, hic Electum modo benedictum invitare potest ut praesideat concelebrationi in liturgia eucharistica; secus Praelatus qui benedictionem contulit praesidet concelebrationi; quo in casu Abbas modo benedictus primum locum tenet inter ceteros concelebrantes.

6. Praelatus qui benedictionem confert necnon omnes concelebrantes sacras vestes induunt quae ad Missae celebrationem requiruntur. Electus induit omnia paramenta sacerdotalia necnon crucem pectoralem et dalmaticam. Religiosi Electo assistentes, si non concelebrant, induunt vestem choralem vel superpelliceum.

7. Benedictio anuli, baculi pastoralis et mitrae, tempore opportuno, ante ipsam benedictionem Electi de more peraguntur.

8. Praeter ea quae ad Missae concelebrationem et ad communionem sub utraque specie ministrandam necessaria sunt, parentur: *a)* Pontificale Romanum; *b)* Regula; *c)* baculus pastoralis; *d)* anulus et mitra pro Electo, si ipsi sunt tradenda.

9. In liturgia verbi Praelatus qui benedictionem confert sedeat in cathedra; Electus vero inter religiosos sibi assistentes in presbyterio, loco aptiore.

10. Benedictio Electi fit de more ad cathedram. Si autem propter participationem fidelium opus est, paretur sedes pro Praelato qui benedictionem confert ante altare vel loco aptiore; sedes autem pro Electo et religiosis ei assistentibus sic parentur, ut actio liturgica a religiosis et fidelibus bene conspici possit. [*Sequitur ritus liturgicus*].

III—ORDO BENEDICTIONIS ABBATISSAE

PRAENOTANDA

1. Benedictio Abbatissae fiat cum religiosarum et fidelium, si casus fert, frequentia, die dominico vel festivo, nisi rationes pastorales aliud suadeant.

2. Benedictio Abbatissae de more celebratur ab Episcopo loci in quo exstat monasterium. Sed, iusta interveniente causa et Episcopo loci consentiente, ab alio Episcopo, vel ab aliquo Abbate, Electa benedictionem recipere potest.

3. Electa, cui assistunt duae religiosae sui monasterii, locum obtinet in presbyterio, extra clausuram, ita ut facile ad Episcopum vel Praelatum, qui benedictionem confert, accedere possit, et sacra celebratio ab omnibus, monialibus et fidelibus, videri et participari possit.

4. Praeter ea quae ad Missae celebrationem necessaria sunt, parentur: *a)* Pontificale Romanum; *b)* Regula et anulus, si hic est tradendus; *c)* calix aut calices sufficientis magnitudinis pro communione sub utraque specie ministranda.

5. Benedictio Electae fit de more ad cathedram. Si autem propter participationem fidelium opus est, paretur sedes pro Episcopo vel Praelato qui benedictionem confert ante altare vel loco aptiore; sedes autem pro Electa et religiosis ei assistentibus sic parentur, ut actio liturgica a monialibus et fidelibus bene conspici possit.

DE BENEDICTIONE ABBATISSAE

Liturgia verbi

6. Antequam incipiat celebratio, Praelatus cum ministris et clero accedit ad portam clausurae. Electa, cum duabus monialibus sibi assistentibus, exit et locum obtinet in processione ad ecclesiam immediate ante Praelatum.

7. Ritus initiales et liturgia verbi peraguntur ad normam rubricarum.

8. Lectiones sumi possunt sive ex toto sive ex parte vel e Missa diei vel e Missa rituali pro benedictione Abbatissae, iuxta rubricas. [*Sequitur ritus liturgicus*].

Acta S. S. in Notit. 7. (1971) 35-36.

3919

1970 NOV 9.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECL. PART.*

DECLARATIO DE RECURSU ADVERSUS DECISIONEM DICASTERII CURIAE ROMANAE DEQUE MODO PROCEDENDI IN RECURSIBUS SOLVENDIS APUD SIGNATURAM APOSTOLICAM

Quicumque putat se iniuste gravatum actu aliquo administrativo proprii Ordinarii vel Superioris, potest recursum interponere ad competens Dicasterium Curiae Romanae.

Contra decretum quo Dicasterium recursum relicit, pars novum potest interponere recursum ad Sectionem Alteram Signaturae Apostolicae, «quoties allegetur legis violatio» (*Normae Speciales*, art. 96, n. 1) [LE 3636]. Recursus fit ad normam art. 106 Const. *Regimini Ecclesiae Universae* [LE 3588], et sequitur iter quod *Normae Speciales*, art. 96-123, determinant. Has enim Normas in Supremo Tribunali Signaturae Apostolicae servandas, ipse Summus Pontifex ad experimentum adprobavit.

Attamen, ex hoc non sequitur quaestionem modo solvendam esse inter Signaturam Apostolicam et Dicasterium quod recursum ipsi exhibitum relecit. Verum est recursum duas supponere partes: recurrentem et resistentem. Pars vero resistens, in casu, non est Dicasterium quod impugnatam decisionem tulit, sed Ordinarius vel Superior qui actum administrativum posuit, ex quo *contentio* orta est.

Recursus Signaturae Apostolicae factus semper communicatur cum Dicasterio quod decisionem dedit, et a quo exigitur ut acta omnia et documenta spectantia ad casum, de quo controvertitur, transmittere indulgeat (*Normae Speciales*, art. 112) [LE 3636].

Recurrens et altera pars possunt in iudicio stare coram Sectione Altera Tribunalis «solummodo per Patronum» (*Normae Speciales*, art. 99, § 1). Si alterutra pars, quavis de causa non constituerit sibi Patronum, «ipse Secretarius ex officio ad nominationem procedit» (*Normae Speciales*, art. 99, § 3). Omnibus adiunctis consideratis, nominatur Patronus persona quae magis idonea ad causam defendendam censetur, eiusque nomen cum parte communicatur.

Perpensis ergo argumentis, quae *hinc inde* a Patrono utriusque partis illustrantur, recursus vel a limine reicitur, si manifesto careat fundamento, vel ad disceptationem admittitur, si fundatus appareat.

Cum ratio pastoralis numquam seiungatur ab iustitiae administratione, Supremum Tribunal saepe nititur ut partes de compositione agant. Ad hunc finem assequendum potest novas exigere informationes ab Ordinario vel a Superiore qui actum administrativum posuit; huiusmodi vero informationes, attento fine pro quo exquiruntur, ad Supremum Tribunal transmitti debent.

In quolibet casu Signatura Apostolica exitum quaestionis statim communicat non modo cum partibus quarum interest, verum etiam cum Dicasterio quod impugnatam decisionem tulit.

* Apoll. 44 (1971) 28-29.

3920

1970 NOV 10.-SIGNATURA APOSTOLICA, RESCR. PART.*

NONNULLAE FACULTATES TRIBUUNTUR CONFERENTIAE EPISCOPALI BELGICAE QUOAD MODUM PROCEDENDI IN CAUSIS MATRIMONIALIBUS RELATE AD NUMERUM TESTIUM, AD PERITOS ET AD PROCESSUM IN GRADU APPELLATIONIS

1) Ad certitudinem moralem acquirendam, iudiciali depositioni concordi partium fide dignarum, omni specie collusionis absente, vis probativa contra valorem matrimonii deneganda non est, *dummodo saltem unus testis omni exceptione maior habeatur* atque praesumptiones, indicia aliaque adminicula concurrant.

2) Iudex, audito defensore vinculi, de necessitate interrogationis iuratae peritorum iudicat, si eorundem relationes scriptae concordes apertaeque sint, *et dummodo constet de authenticitate subscriptionis peritalis relationis.*

3) Ad mulieris inspectionem corporalem duo gynaecologi vel duae obstetrices ex officio designentur. Quae inspectio, servatis christianae modestiae regulis, peragatur, *praesente aliqua honesta muliere si id, attentis conditionibus loci et moribus populorum, vel iudex prudenter existimaverit vel mulier inspicienda petierit.*

4) Appellatione a defensore vinculi prioris instantiae interposita, iudices secundae instantiae, post debitum examen, interveniente defensore vinculi secundae instantiae, pro natura causae, *aut intra brevissimum terminum, collegialiter sententiam ferant, allatis, saltem summario modo, motivis decidendi,* aut iuxta praxim communem *procedant.*

5) Servatur ius commune canonum 1768, 1769, 1780.

Praeter has immutationes iuris processualis, sequens petitio facta est a Conferentia Episcopali Belgica: «Permittatur Ordinario loci ut, sine praevio recursu ad S. Congregationem, causa inconsummationis immediate instruatur in Curia episcopali ac dein omnia acta et documenta huius causae S. Congregationi transmittantur». S. Congregatio de disciplina Sacramentorum, rescripto diei 7 novembris 1970, gratiam concessit.

Ex sede Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, die 10 novembris 1970.—Dinus Card. STAFFA, *Praefectus.* Joannes M. Pinna, *Secr.*

* Conferentiae Episcopali Belgicae, Prot. N. 805/70 V. Tr. C. LEFEVRE, «Il motu proprio 'Causas matrimoniales'», Roma 1972, p. 74. Acta, vide sub die 1971 martii 28: LE 3980.

3921

1970 NOV 16.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 62 (1970) 830-838

Allocutio a Beatissimo Patre, die 16 nov. 1970 Romae habita, in aede Consilii v. d. «Food and Agriculture Organization» (F. A. O.), vigesimo quinto volvente anno ab illo instituto condito, in qua:

LAUDAT FINES ET ACTIVITATEM HUIUS INSTITUTIONIS ET CRITERIA MORALIA IN ILLIS OBTINENDIS ET EXPLICANDIS PROPONIT SEQUENDA

Monsieur le Président, Monsieur le Directeur général, Messieurs:

1. C'est pour Nous une joie profonde —un honneur aussi— de venir porter à notre tour à cette tribune la dette de gratitude et le cri d'angoisse et d'espérance de millions d'hommes, en ce vingt-cinquième anniversaire de la FAO. Quel chemin parcouru depuis ce lointain 16 octobre 1945 où les représentants de quarante-quatre Etats étaient invités à signer l'acte constitutif de l'Organisation des Nations Unies pour l'alimentation et l'agriculture. Les historiens relèveront les réalisations remarquables accomplies par la FAO, son rayonnement progressif, son dynamisme constant, la hardiesse de ses vues, la variété et l'ampleur de son action —car «elle est avant tout une institution faite pour agir»— [1] le courage de ses pionniers, l'amour de l'homme enfin et le sens de la fraternité universelle qui sont les moteurs de ses entreprises. Ils souligneront aussi l'extraordinaire défi qui vous est lancé aujourd'hui: au fur et à mesure que vos efforts progressent et s'organisent, les hommes se multiplient, la misère de beaucoup s'accroît, et, tandis qu'un petit nombre regorge de ressources sans cesse croissantes et diversifiées, une portion toujours plus considérable de l'humanité continue d'avoir faim de pain et d'éducation, d'avoir soif de dignité. La première décennie du développement, il serait vain de se le dissimuler, a été marquée par un certain désenchantement de l'opinion publique devant des espérances frustrées: faudrait-il donc, comme Sisyphe, se fatiguer de
831 rouler le rocher et se laisser aller au désespoir? /

2. Un tel mot ne saurait être prononcé dans cette enceinte, en cette réunion d'hommes tournés vers l'avenir pour l'aménager au service des hommes, quels que soient les obstacles qui se dressent sur le chemin. Notre prédécesseur le Pape Pie XII, au reste, dès sa première rencontre avec la FAO, louait hautement l'ampleur de vues «de votre institution spécialisée pour l'alimentation et l'agriculture, la largeur d'âme qui en caractérise l'économie et l'application, la sagesse enfin et la méthode avisée qui président à sa réalisation» [2]. Son successeur le bon Pape Jean XXIII saisirait à son tour chaque occasion de vous exprimer sa sincère estime [3]. Quant à Nous, Nous avons d'abord connu l'Institut international d'agriculture dans sa modeste résidence de la villa Borghese, avant de voir la FAO «parcourir tout le chemin qui l'a conduite aux magnifiques développements qu'elle connaît aujourd'hui» [4]. Nous n'avons cessé depuis lors de suivre avec sympathie vos initiatives généreuses et désintéressées, en particulier la campagne contre la faim, de rendre hommage à votre activité polyvalente et d'appeler les catholiques du monde entier à y collaborer généreusement, en union avec tous les hommes de bonne volonté [5]. Aujourd'hui, Nous sommes heureux de venir au siège de votre Organisation, sur le territoire même de notre diocèse de Rome, et de rendre ainsi à la FAO les si nombreuses visites faites au Vatican par les participants à vos sessions de travail.

Comment l'Eglise, soucieuse du véritable bien des hommes, pourrait-elle en effet se désintéresser d'une action aussi visiblement dirigée comme la vôtre vers le soulagement des plus grandes détresses et engagée dans un combat sans merci pour donner à chaque homme de quoi manger pour vivre, ce qui s'appelle vivre une véritable vie d'homme, capable, par son travail, d'assurer la subsistance des siens, et apte, par son intelligence, à participer au bien commun de la société, par un engagement librement consenti et une activité volontairement assumée? [6]. C'est à ce plan supérieur que l'Eglise entend vous apporter son 832
adhésion désintéressée pour l'oeuvre grandiose et complexe que vous réalisez: stimuler une action internationale pour fournir à chacun les aliments dont il a besoin, tant en quantité qu'en qualité, et faire ainsi progressivement reculer, avec la famine, la sous-alimentation et la malnutrition [7], éliminer la cause de mainte épidémie, préparer une main-d'oeuvre qualifiée et lui procurer les emplois nécessaires, afin que la croissance économique s'accompagne de ce progrès social sans lequel il n'est pas de véritable développement.

3. Ces buts que Nous approuvons de tout coeur, par quelles méthodes entendez-vous les atteindre? L'étude passionnante, Nous pouvons bien le dire, des nombreux dossiers qui Nous ont été remis sur votre activité multiforme, Nous a révélé la prodigieuse et croissante complexité de votre effort organisé à l'échelle du monde entier. Une utilisation plus rationnelle des ressources physiques de base, une exploitation mieux conçue des terres et des eaux, des forêts et des océans, une productivité accrue des cultures, de l'élevage, de la pêche, fournissent certes des denrées en plus grande quantité et de meilleure qualité. Mais tout aussitôt les besoins alimentaires augmentent, sous la double pression d'une montée démographique parfois galopante et d'une consommation dont la courbe suit la progression des revenus. L'amélioration de la fertilité des sols, l'aménagement rationnel de l'irrigation, le remembrement des parcelles de terrain, la mise en valeur des marécages, l'effort de sélection végétale, l'introduction de variétés de céréales à haut rendement semblent presque accomplir la prévision de l'ancien prophète des temps agraires: «Le désert refleurira» [8]. Mais la mise en oeuvre de ces possibilités techniques à un rythme accéléré ne va pas sans retentir dangereusement sur l'équilibre de notre milieu naturel, et la détérioration progressive de ce qu'il est convenu d'appeler l'environnement risque, sous l'effet des retombées de la civilisation industrielle, de conduire à une véritable catastrophe écologique. Déjà nous voyons se vicier l'air que nous respirons, se dégrader l'eau que nous buvons, se polluer les rivières, les lacs, voire les océans, jusqu'à faire craindre une véritable «mort biologique» dans un avenir rapproché, si des mesures énergiques ne sont sans retard courageusement adoptées et sévèrement mises en oeuvre. Perspective redoutable qu'il vous appartient d'explorer avec soin, pour éviter l'engloutissement du fruit de 833
mil/lions d'années de sélection naturelle et humaine [9]. Bref, tout se tient, et il vous faut être attentifs aux conséquences à grande échelle qu'entraîne toute intervention de l'homme dans l'équilibre de la nature mise dans sa richesse harmonieuse à la disposition de l'homme, selon le dessein d'amour du Créateur [10].

4. Ces problèmes vous sont certes familiers, Nous n'avons voulu les évoquer brièvement devant vous que pour mieux souligner l'urgence et la nécessité d'un changement presque radical dans le comportement de l'humanité, si elle veut assurer sa survie. Il a fallu des millénaires à l'homme pour apprendre à dominer la nature, «à soumettre la terre» selon le mot inspiré du premier livre de la Bible [11]. L'heure est maintenant venue pour lui de dominer sa domination, et cette entreprise nécessaire ne lui demande pas moins de courage et d'intrépidité que la conquête de la nature. La prodigieuse maîtrise progressive de la vie végétale, animale, humaine, la découverte des secrets même de la matière aboutiraient-elles à l'antimatière, et à l'explosion de la mort? En cette heure décisive de son histoire, l'humanité oscille, incertaine, entre la crainte et l'espoir. Qui ne le voit désormais? Les progrès scientifiques les plus extraordinaires, les prouesses techniques les plus étonnantes, la croissance économique la plus prodigieuse, si elles ne s'accompagnent d'un authentique progrès social et moral, se retournent en définitive contre l'homme.

5. Le bonheur est entre nos mains, mais il faut vouloir le construire ensemble, les uns pour les autres, les uns avec les autres, et jamais plus les uns contre les autres. Par delà les réalisations magnifiques de ces vingt-cinq années d'activités, n'est-ce pas l'acquisition essentielle de

[1] FAO, son rôle, sa structure, ses activités, Rome, Pub. FAO, 1970.
[2] Allocution du 21 février 1948, *Discorsi e Radiomessaggi di S. S. Pio XII*, t. IX, Tipografia Poliglotta Vaticana, p. 461.
[3] Cf., en particulier, Encyclique *Mater et Magistra*, 15 mai 1961, *A. A. S.* 53 (1961), p. 439 [LE 2984].
[4] Allocution du 23 novembre 1963 à la 12e Conférence internationale de la FAO; *Insegnamenti di Paolo VI*, t. I, Tipografia Poliglotta Vaticana, 1963, p. 343; cf. *Documentation catholique*, t. 61, Paris, 1964, col. 19.
[5] Cf., en particulier, Encyclique *Populorum Progressio*, 26 mars 1967, n. 46 *A. A. S.* 59 (1967), p. 280 [LE 3546].
[6] Cf., par exemple, R. P. L.-J. Lebret, O. P., *Développement - Révolution solidaire*, Paris, Ed. Ouvrières, 1967.
[7] Cf., par exemple, Josué de Castro, *La faim dans le monde*, Paris, Ed. Ouvrières, 1961.
[8] Cf. *Is.* 35, 1.
[9] Cf. *Cérès*, Revue FAO, vol. 3, n. 3, Rome, mai-juin 1970: *Environnement: les raisons de l'alarme.*
[10] Cf., par exemple, *Ps.* 64, 10-14. [11] *Gen.* 1, 28.

http://www.obrascatolicas.com

votre Organisation: la prise de conscience, par les peuples et leurs gouvernements, de la solidarité internationale? N'êtes-vous pas, parfois sans le savoir, les héritiers de la compassion du Christ devant l'humanité en détresse: «J'ai pitié de cette foule» [12]. Ne constituez-vous pas, par votre seule existence, un puissant démenti à la pensée désabusée de la sagesse antique: «Homo homini lupus» [13]. Non, l'homme n'est pas un loup pour l'homme, il est son frère, son frère compatissant et bienfaisant. Jamais, au long des mil-
834 lénaires de'émouvante aventure humaine, tant de peuples,/ tant d'hommes n'avaient délégué tant de représentants, avec une seule mission: aider les hommes, tous les hommes, à vivre, à survivre. C'est là pour Nous, au milieu de tant de menaces qui dèsent sur le monde, un des meilleurs motifs d'espoir. Ceux qui porteront en l'an 2000 la responsabilité du destin de la grande famille humaire, naissent dans un monde qui a, tant bien que mal, découvert son interdépendance, sa solidarité dans le bien comme dans le mal, son devoir de s'unir, pour ne pas périr, bref «d'oeuvrer ensemble pour édifier l'avenir commun de l humanité» [14]. Puisse un jour prochain votre cercle de famille s'élargir, et les peuples qui manquent encore au rendez-vous s'asseoir eux aussi à votre table, pour que les hommes, enfin, contribuent, tous ensemble, à ce même but désintéressé.

6. Certes la tentation est grande, devant les difficultés à surmonter, de s'employer avec autorité à diminuer le nombre des convives plutôt qu'à multiplier le pain partagé. Nous n'ignorons rien des opinions qui, dans les organismes internationaux, prônent un contrôle des naissances planifié, de nature, croit-on, à apporter une solution radicale aux problèmes des pays en voie de développement.

Nous le répetons aujourd'hui: l'Eglise, pour sa part, en tout domaine de l'agir humain, invite au progrès scientifique et technique, mais en revendiquant toujours le respect des droits inviolables de la personne humaine, dont les pouvoirs publics sont au premier chef les garants. Fermement opposée à un contrôle des naissances qui, selon la juste expression de notre vénéré prédécesseur, le pape Jean XXIII, se ferait par «des méthodes et des moyens qui sont indignes de l'homme» [15], l'Eglise appelle tous les responsables à oeuvrer avec audace et générosité pour un développement intégral et solidaire, qui, parmi d'autres effets, favorisera sans nul doute une maîtrise raisonnée de la natalité par des couples devenus capables d'assumer librement leur destin [16]. Quant à vous, c'est l'homme que
835 vous secourez, c'est l'homme que vous soutenez. Comment pourriez-vous jamais agir contre lui, puisque vous n'existez que par lui et pour lui, et ne pouvez réussir qu'avec lui? /

7. C'est en effet l'une des constantes les mieux assurées de votre action: les plus belles réalisations techniques comme les plus grands progrès économiques sont impuissants à provoquer par eux-mêmes le développement d'un peuple. Pour nécessaires qu'ils soient, le plan et l'argent ne suffisent pas. Leur apport indispensable, comme celui des techniques qu'ils mettent en oeuvre, demeurerait stérile, s'il n'était fécondé par la confiance des hommes, et leur conviction progressivement établie qu'ils peuvent peu à peu sortir de leur condition misérable par un travail dont la possibilité leur est fournie, avec des moyens à leur portée: l'évidence immédiate des résultats suscite, avec une légitime satisfaction, l'engagement décisif dans la grande oeuvre du développement. En définitive, si l'on ne peut à long terme rien faire sans l'homme, on peut, avec lui, tout entreprendre et tout réussir, tant il est vrai que ce sont d'abord l'esprit et le coeur qui remportent les vraies victoires. Dès lors que les intéressés ont la volonté d'améliorer leur sort, qu'ils ne doutent pas de leur capacité d'y parvenir, ils se donnent à cette grande cause, avec tous les trésors d'intelligence et de courage, toutes les vertus d'abnégation et de sacrifice, tous les efforts de persévérance et d'entraide dont ils sont capables.

8. Les jeunes en particulier sont les premiers à se donner avec tout l'enthousiasme et l'ardeur de leur âge à une entreprise qui est à la mesure de leurs forces et de leur générosité. Jeunes des pays riches qui s'ennulent faute d'un idéal digne de susciter leur adhésion et de galvaniser leurs énergies, jeunes des pays pauvres qui désespèrent de ne pouvoir oeuvrer d'une manière utile, faute de connaissances adaptées et de la formation professionnelle requise: nul doute que la conjonction de ces forces juvéniles ne soit de nature à changer l'avenir du monde, si les adultes que nous sommes savent les préparer à ce grand oeuvre, leur en montrer l'enjeu, leur fournir les moyens de s'y consacrer avec succès. N'y a-t-il pas là un projet de nature à susciter l'adhésion unanime de tous les jeunes, riches et pauvres, à transformer leurs mentalités, à surmonter les antagonismes entre les peuples, à remédier aux divisions stériles, à réaliser enfin l'instauration d'un monde nouveau, fraternel, solidaire dans l'effort, parce qu'uni dans la poursuite d'un même idéal: une terre féconde pour tous les hommes?

9. Il y faudrait, certes, beaucoup d'argent. Mais le monde comprendra-t-il, enfin, qu'il y va de son avenir? «Quand tant de peuples ont faim, quand tant de foyers souffrent de la misère, quand tant d'hommes demeurent plongés dans l'ignorance, quand tant d'écoles, d'hôpitaux, d'habitations dignes de ce nom demeurent à construire, tout gaspillage public ou privé, toute dépense d'ostentation nationale ou personnelle, toute course / épuisante aux arme- 836
ments devient un scandale intolérable. Nous Nous devons de le dénoncer. Veuillent les responsables Nous entendre avant qu'il ne soit trop tard» [17]. Comment se défendre en effet d'un sentiment de profonde tristesse devant la tragique absurdité qui pousse les hommes —des nations entières – à consacrer des sommes fabuleuses à des armes de guerre, à entretenir des foyers de discorde et de rivalité, à réaliser des opérations de pur prestige, alors que les sommes d'argent prodigieuses ainsi gaspillées auraient, bien employées, suffi à tirer nombre de pays de la misère? Triste fatalité qui dèse si lourdement sur la race humaine, pauvres et riches pour une fois engagés sur un même chemin! Nationalisme exacerbé, racisme fauteur de haine, appétit de puissance illimité, soif de domination intempérante: qui convaincra les hommes de sortir de pareils errements? Qui osera le premier rompre le cycle de la course aux armements, toujours plus ruineuse, toujours plus inutile? Qui aura la sagesse de mettre un terme à des pratiques aussi aberrantes que le frein apporté parfois à certaines productions agricoles, à cause du manque d'organisation des transports et des marchés? L'homme qui a su domestiquer l'atome et vaincre l'espace saura-t-il enfin maîtriser son égoïsme? L'UNCTAD –Nous voulons l'espérer – réussira à faire cesser ce scandale de l'achat, à des prix minimes, de la production des pays pauvres par les pays riches, qui vendent eux-mêmes bien cher leurs produits à ces mêmes pays pauvres. C'est toute une économie, trop souvent marquée par la puissance, la gaspillage et la peur, qu'il faut convertir en une économie de service et de fraternité.

10. Devant les dimensions mondiales du problème, il ne peut y avoir de solution adaptée qu'au plan international. Ce disant, Nous n'entendons nullement bannir le nombreuses et généreuses initiatives privées et publiques —qu'il nous suffise de citer notre inlassable *Caritas internationalis*— dont l'éclosion spontanée tient en éveil et stimule tant de bonnes volontés désintéressées, bien au contraire. Mais, Nous le disions déjà à New York, avec la même conviction que notre vénéré prédécesseur Jean XXIII dans son encyclique *Pacem in terris*: «Qui ne voit la nécessité d'arriver ainsi progressivement à instaurer une autorité mondiale en mesure d'agir efficacement sur le plan juridique et politique?» [18] Vous l'avez du reste compris, en vous engageant dans ce Plan indicatif mondial pour le développement agricole (PIM) dont le projet intègre l'ensemble des pers/pectives en ce domaine dans une prospective 837
aux dimensions mondiales. [19] Nul doute que des accords librement consentis entre Etats n'en favorisent la mise en oeuvre. Nul doute aussi que le passage d'économies de profit égoïstement cloisonnées à une économie solidaire des besoins volontairement asumés ne requière l'adoption d'un droit international de justice et d'équité, au service d'un ordre universel vraiment humain [20].

Il faut donc oser, avec audace et persévérance, hardiesse et alacrité. Tant de terres sont encore en friche, tant de possibilités inexplorées, tant de bras inoccupés, tant de jeunes désoeuvrés, tant d'énergies gaspillées. Votre tâche,

[12] *Matth.* 15, 32. [13] Plaute, *Asinaria*, II, 4, 88.
[14] Cf. appel à Bombay, le 3 décembre 1964, *A. A. S.* 57 (1965), p. 132, repris par l'Encyclique *Populorum Progressio*, n. 43, *A. A. S.* 59 (1967), pp. 278-279 [LE 3345].
[15] Encyclique *Mater et Magistra*, *A. A. S.* 53 (1961), p. 447.
[16] Cf., par exemple, J.-M. Albertini, *Famine, contrôle des naissances et responsabilités internationales*, dans *Economie et Humanisme*, n. 172, Lyon, 1966, p. 1-10; P. Pravreland, *Les Pays nantis et la limitation des naissances dans le Tiers-Monde*, dans *Développement et Civilisation*, n. 39-40, Paris, 1970, pp. 1-40.

[17] Encyclique *Populorum Progressio*, n. 53, *A. A. S.* 59 (1967), p. 283.
[18] Allocution à l'Assemblée générale de l'ONU, le 4 octobre 1965, *A. A. S.* 57 (1965), p. 880 [LE 3322].
[19] Cf. *Une stratégie de l'abondance*, Collection FAO, L'alimentation mondiale, Cahier n. 11, Rome, 1970.
[20] Cf. M. F. Perroux, *De l'usurpe des nations à une économie du genre humain*, dans 39e Semaine Sociale de France, *Richesse et Misère*, Paris, Gabalda, 1952, pp. 195-212.

votre responsabilité, votre honneur, seront de féconder ces forces latentes, de réveiller leur dynamisme et de l'orienter au service du bien commun. C'est dire l'ampleur de votre rôle et sa grandeur, c'est dire son urgence et sa nécessité. Auprès des hommes d'Etat responsables, des publicistes, des éducateurs, des hommes de science comme des fonctionnaires, auprès de tous, il vous faut inlassablement promouvoir l'étude et l'action, à l'échelle du monde, cependant que tous les croyants y ajoutent la prière à «Celui qui donne la croissance, Dieu» [21]. Déjà d'importants résultats apparaissent, hier encore inespérés, mais aujourd'hui garants d'un solide expoir: qui, ces derniers jours, n'a salué comme un symbole l'attribution du prix Nobel de la paix à Norman Borlaug, «le père de la révolution verte», comme on l'appelle? Ah certes, si toutes les bonnes volontés se mobilisaient à travers le monde dans une pacifique conspiration, la tentation tragique de la violence pourrait alors être surmontée!

11. Plus d'un, peut-être, hochera la tête devant pareilles perspectives. Permettez-Nous pourtant de le dire sans ambages, au plan humain, moral et spirituel qui est le nôtre: aucune stratégie, d'ordre mercantile ou idéologique, n'apaisera la plainte qui monte, de tous ceux qui souffrent «d'une misère imméritée» [22], comme des jeunes dont «la protestation retentit comme un signal de souffrance et comme un appel de justice» [23]. Si la nécessité, si l'intérêt sont pour les hommes des mobiles d'action puissants, souvent déterminants, la crise actuelle ne saurat être surmontée que par l'amour. Car, si «la justice sociale nous
838 fait respecter le bien commun, / la charité sociale nous le fait aimer» [24]. «La charité, c'est-à-dire l'amour fraternel, est le moteur de tout le progrès social» [25]. Jamais des préoccupations d'ordre militaire ni des motivations d'ordre économique ne permettront de satisfaire aux graves requêtes des hommes de notre temps. Il y faut l'amour de l'homme: l'homme se dévoue pour l'homme, parce qu'il le reconnaît comme son frère, comme le fils d'un même Père, —le chrétien ajoute: comme une image du Christ souffrant, dont la parole ébranle l'homme en ses profondeurs les plus secrètes: «J'ai eu faim et vous m'avez donné à manger...» [26]. Cette parole d'amour est la nôtre. Nous vous la livrons humblement comme notre trésor le plus cher, la rampe de la charité dont le feu brûlant dévore les coeurs, dont la flamme ardente éclaire le chemin de la fraternité et guide nos pas sur les sentiers de la justice et de la paix [27].

[21] 1 *Cor.* 3, 6-7. [22] Encyclique *Populorum Progressio*, n. 9, *A. A. S.* 59 (1967), p. 261.
[23] Discours prononcé à Genève, pour le 50e anniversaire de l'OIT, le 10 juin 1969, *A. A. S.* 61 (1969), p. 502 [LE 3759].
[24] R. P. J.-T. Delos, O. P., *Le bien commun international*, dans 24e Semaine Sociale de France, *Le désordre de l'économie internationale et la pensée chrétienne*, Paris, Gabalda, 1932, p. 210.
[25] Cardinal P.-E. Léger, dans *Le pauvre Lazare est à notre porte*, Paris Montréal, SOS-Fides, 1967, p. 13. [26] *Matth.* 25, 35. [27] *Ps.* 85, 11-14.

3922

1970 NOV 17.-SIGNATURA APOST., DECISIO. PART.*

NULLITATIS MATRIMONII - INDICENTIS: DE IURE APPELLANDI A PRONUNCIATIONE CIRCA EXPENSAS ET, SUBORDINATE, DE CAUSAE COMMISSIONE AD S. R. ROTAM

FACTI SPECIES.—Titius, actor in causa, nullitatem sui matrimonii accusavit; sed mulier conventa sese opposuit intentioni viri.

Tribunal primae instantiae sententiam *affirmativam* tulit. Adversus hanc sententiam tum conventae Patronus, tum vinculi Defensor ligitimam interposuerunt appellationem apud Tribunal diocesanum secundae instantiae.

Interim actor quoque per suum Patronum appellavit ad S. R. Rotam *a pronuntiatione circa expensas*, simulque petiit ut Apostolicum Tribunal *etiam de merito* seu de nullitate sui matrimonii in secundo gradu cognosceret, confirmando sententiam primi gradus.

Tribunal vero S. R. Rotae decreto diei 5 martii 1970 reiecit actoris petitionem; consequenter appellatio prosequenda est ad Tribunal dioecesanum secundae instantiae.

Adversus hoc decretum actoris Patronus recursum interposuit ad Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae, petens «ut, considerata violatione legis, Decretum illud informetur et declaretur totam causam, sive *de merito* sive *de expensis*, pertractadam esse apud Tribunal R. S. Rotae.

Nihilominus, ex copia, ut vocatur, tutiorismi, infrascriptus exponit petitionem subordinatam *ex gratia*».

Promotor Iustitiae-vinculi Defensor Supremi Tribunalis votum exaravit, et quidem sensu *negativo*, quoad utrumque. Actoris Patronus tamen respondit insistendo in sua petitione, idest de iure appellandi a pronuntiatione circa expensas et, subordinate, de causae commissione ad S. R. Rotam.

IN IURE ET IN FACTO.—Actoris Patronus asserit recursum ab ipso factum duplicem habere respectum: unum *iuris processualis*, alterum subordinatum *gratiae* seu commissionis ad S. R. Rotam.

I. Sub respectu *iuris* argumenta Patroni ad haec reducuntur:

a) In causis matrimonialibus ius appellandi non modo vinculi Defensori seu parti succumbenti competit, verum etiam *actori*, qui in prima instantia obtinuit sententiam sibi favorabilem seu declarationem nullitatis, quia prima sententia affirmativa non habet plenum effectum nisi per alteram sententiam confirmetur. Ideo non est deneganda actori vincenti facultas prosequendi ius suum in iudicio.

b) Actor, victor in causa principali, qui putat se gravatum esse decisione circa expensas, potest appellare adversus hanc decisionem; sed haec *appellatio partialis* secumfert appellationem etiam adversus *causam principalem* seu de nullitate vel minus matrimonii. Consequenter, appellatio in casu ad S. R. Rotam adversus decisionem de expensis, praevalere debet super appellationem factam ad Tribunal dioecesanum circa causam principalem; aliis verbis, S. R. Rota etiam causam principalem in secundo gradu cognoscere debet.

Nec obstat can. 1913 et art. 236 Instructionis *Provida Mater* [LE 1347], qui dicunt: «A pronuntiatione circa expensas non datur *distincta appellatio*; sed pars quae se gravatam putat, *oppositionem* intra decem dies facere potest coram eodem iudice... Appellatio a sententia circa causam principalem secumfert appellationem a pronuntiatione circa expensas»; nam huiusmodi normae valent quando decisio transit in rem iudicatam vel quasi iudicatam, non autem quando sententia nondum est definitiva quoad meritum. In hoc postremo casu, appellatio contra expensas sequitur normas communes de appellatione, et necessario secumfert appellationem etiam adversus causam principalem; secus, iudex primi gradus cognosceret et decerneret de expensis, iudex autem alterius gradus de merito causae videret, quod iuridice esset aliquid «monstruosum».

Nec dicatur appellationem de expensis esse quid accessorium respectu appellationis de merito causae, eiusque sedem sequi debere. Hoc valet pro parte quae appellat de merito causae, non vero pro altera parte, nisi haec suam propriam appellationem proponat. Actor victor in casu, ut remedium seu favorem appellationis de expensis obtinere possit, debet ipse appellationem interponere, quod fecit in forma appellationis principalis apud S. R. Rotam, et non incidenter (sicut quoque poterat), apud Tribunal dioecesanum.

Immo, etiam si incidenter solummodo proposuisset appellationem contra decisionem de expensis coram S. R. Rota, cum haec suapte natura sit vera appellatio in causis matrimonialibus, vi privilegii huius Tribunalis, actor ius habet petendi ut omnes appellationes devolvantur S. R. Rotae.

Praeterea, inter appellationem de expensis et appellationem circa meritum causae adest conexio causarum; porro, ad normam can. 1567 causae inter se conexae «ab uno eodemque iudice cognoscendae sunt». Iam autem, in casu, iste *unus idemque iudex* debet esse S. R. Rota, et non iudex dioecesanus secundi gradus, sive ratione praeventionis, sive et praesertim ratione dignitatis et naturae Tribunalium.

Hisce tamen non obstantibus. Turnus rotalis reiecit actoris petitionem. Re quidem vera:

1. Appellatio est remedium ordinarium *contra sententiam*, illi parti concessum, quae se *gravatam* putat ex ipsa sententia; ideoque appellatio interponitur non ad confirmandam sententiam — quod esset contra instituti appellationis naturam —, sed ad illam *infirmandam* vel *reformandam*, et praecise ad vitandum gravamen. Ideo pars quae obtinuit sententiam favorabilem, non potest remedio appellationis uti petendo sententiae reformationem, nam ageret contra seipsam (cfr. can. 1879 et art. 212 Instr. *Provida Mater*).

Verum est quod actoris victoria, post unam sententiam favorabilem, est partialis tantum, quia in causis matrimonialibus duplex sententia conformis pro effectu pleno requiritur; sed ex hoc minime sequitur actorem habere facultatem prosequendi ius suum in iudicio, quia lex ipsa obligationem appellandi vinculi Defensori imponit, qui, si suum officium negligat, auctoritate iudicis compellendus est (can. 1968 et art. 212, § 2 Instructionis). Immo etiam actor victor exigere potest ut vinculi Defensor appellationem interponat, sic ius suum continuatum in iudicio vindicans.

Ex art. 216, § 3 Instructionis sat clare apparet quod in causis matrimonialibus *appellatus* petere nequit ut causa extans apud Tribunal secundae instantiae ob interpositam appellationem a parte succumbente, transmittatur ad aliud Tribunal appellationis et praecise ad S. R. Rotam. Equidem, solummodo «*parti*, quae ad tribunal appellationis dioecesanum tempore utili provocavit, ius est petendi ut de sua appellatione videat S. R. Rota... nisi tamen a tribunali appellationis dioecesano citationes iam legitimae factae fuerint. Itidem dicendum de vinculi defensore». Unde transmissio causae (quae

http://www.obrascatolicas.com

legitime extat apud aliquod tribunal appellationis) ad aliud tribunal appellationis non conceditur parti *appellatae*.

2. Quod actor victor in casu non habeat ius appellandi ad S. R. Rotam adversus decisionem de expensis, nec possit petere ut etiam appellatio circa causam principalem huic Tribunali devolvatur, sat clare eruitur e praescripto can. 1913 et art. 236 Instructionis, quod applicationem habet etiam quando sententiam nondum est definitiva quoad meritum; canon enim et articulus citati nullam faciunt distinctionem, et ideo admittunt appellationem adversus sententiam principalem, qua haec nondum transiit in rem iudicatam vel quasi iudicatam: seu «a pronuntiatione circa expensas non datur distincta appellatio»; ergo praescriptum canonis *valet* quando sententia nondum est definitiva quoad meritum (Cfr. J. Noval, *De processibus*, p. 452, n. 693; F. Roberti, *Codicis I. C. Schemata*, Lib. IV, p. 460-461).

Consequenter non est iuridice «monstruosum», si iudex «ad quem» agit de appellatione, iudex vero «a quo» suam reconsiderat pronuntiationem circa expensas, quia agitur de quaestione incidente, a qua non admittitur distincta appellatio. Causa de expensis non potest considerari a iudice appellationis, nisi appellatio de expensis facta fuerit una simul cum appellatione a sententia circa causam principalem, sed non independenter ab ista. Ex altera parte, appellatio circa expensas facta a reo, propter appellationem circa causam principalem, prodest quoque actori (cfr. can. 1887, § 1), ita ut «iura quae actor expertus est et est prosecutus in prima instantia, eadem experitur et prosequitur in altera sive sit appellans sive sit appellatus» (Lega-Bartocetti, *Commentarius in iudicia ecclesiastica*, vol. II, p. 999, n. 1).

3. Ex supradictis sequitur argumentum ex conexione causarum desumptum, non habere fundamentum, cum appellatio circa expensas, distincta ab appellatione circa causam principalem, non admittatur. Quam ob rem, si actor victor non potest appellare ad S. R. Rotam circa expensas, logice non potest hanc appellationem invocare pro delatione *causae principalis* ad idem Tribunal. Obstaret etiam principium quod «appellatio incidentalis semper sequitur substantialem et, ideo in eadem sede pertractanda, non autem apud aliud Tribunal, licet superius» (I. Torre, *Processus matrimonialis*, p. 419).

Cum ergo in casu non constet legis praescriptum evidenter neglectum fuisse (can. 1905, § 4), recursus adversus Decretum rotale sub aspectu iuris processualis admitti nequit.

II. Sub respectu *gratiae*, actoris Patronus putat quod «non ob mera motiva opportunitatis seu convenientiae, sed quasi ex iustitia» causae commissio ad R. S. Rotam admitti debeat, eo quod Tribunal Apostolicum, si non in littera et praescripto legis, saltem in eius spiritu et merito praevalere debet Tribunali dioecesano ratione hierarchiae.

Haec tamen ratio non est nimis urgenda, cum semper Tribunalium ordo servandus sit. Ideo, si appellatio ab aliqua sententia legitime interposita fuerit ad Tribunal dioecesanum, non sufficit invocare dignitatem alterius Tribunalis, eo quod sit Apostolicum, ut causa ab illo auferatur et huic committatur.

Instat actoris Patronus quod ambae partes non videntur fidere Tribunalibus inferioribus; attentis praeterea sive moris quibus causae apud Tribunal dioecesanum pertractantur, sive iure Tribunalium Sedis Apostolicae videndi in omnibus quaestionibus in secunda instantia, sufficiens ratio haberetur ut petita Commissio concedatur.

Sed mulier conventa credit Tribunali dioecesano, ideoque sese opponit delationi causae. Tribunal dioecesanum moneri potest, ut expeditius procedat. S. R. Rota ius habet videndi de omnibus quaestionibus in secunda instantia, interposita tamen legitima appellatione, et de hoc in casu disputatur, quia mulier conventa ad Tribunal appellationis dioecesanum tempore utili provocavit, et modo declarat: «Io non intendo per nulla rinunciare al Tribunale diocesano, anche per le seguenti ragioni», idest: desiderat ut testes magni momenti directe, non per rogatorias, audiantur; ipsa autem, paupertatis causa, non potest Romam adire et matrimonii validitatem defendere.

Ideo, rationes ab actoris Patrono allatae pro causae commissione ad S. R. Rotam non videntur sufficientes.

Decisio.—In Congressu habito coram Emo Cardinali Praefecto die 17 novembris 1970, proposito recursu a patrono partis actricis in causa de qua supra, adversus decretum a S. R. Rota die 5 martii 1970 latum circa appellationem in eadem causa necnon subordinata petitione ab eoden patrono exhibita ad causae Commissionem S. R. Rotae obtinendam, decretum est: *Recursum reiciendum esse et Commissionem concedendum non esse.*

* Apoll. 44 (1971) 19-24.

3923

1970 NOV 21.-PAULUS VI, MOT. PR. AAS 62 (1970) 810-813

Patrum Cardinalium aetas ad maioris momenti munera exercenda statuitur

PAULUS PP. VI

Ingravescentem aetatem inter et aptitudinem ad quaedam maioris momenti officia, veluti Episcopi dioecesani

et parochi, implenda naturalis ratio intercedens a Concilio Oecumenico Vaticano II tractata est in Decreto a verbis *Christus Dominus* incipiente [1]; atque Nosmet ipsi, vota Patrum Concilii ad effectum deducentes, per Apostolicas Litteras *Ecclesiae Sanctae*, die vi mensis Augusti anno mcmlxvi motu proprio datas Episcopos et parochos invitavimus, ut munere regendae dioecesis aut paroeciae *non ultra expletum septuagesimum quintum annum* sponte se abdicarent [2].

Eadem res ad aetatis annos spectans in Generali Ratione Romanae Curiae administrandae, vulgo *Regolamento Generale della Curia Romana* appellata, attingitur, quam die xxii mensis Februarii anno mcmlxviii approbavimus edique iussimus, ubi statuitur, ut Officiales maiores et minores septuagesimo anno expleto, Praelati vero Superiores septuagesimo quinto anno inito de munere decedant [3].

Nunc vero supremum Ecclesiae bonum videtur Nobis exposcere, ut ingravescens aetas consideretur etiam quod ad praeclarum officium Cardinalium attinet, cui non semel peculiares curas impendimus. Re quidem vera est officium, cuius partes sunt speciali modo graves multumque prudentiae postulantes, sive propter singularem omnino coniunctionem cum summo Nostro munere ad totius Ecclesiae servitium pertinente, sive propter gravissimum momentum, quod, Sede Apostolica vacante, eidem officio pro universa Ecclesia accedit.

Itaque, omnibus diu et mature perpensis, semperque con/siliis et precibus cunctorum, sine discrimine, Patrum 811
Cardinalium in posterum etiam fidentes, haec, quae sequuntur, statuimus:

I. Patres Cardinales sive Dicasteriis Curiae Romanae (de quibus in art. 1 Rationis Generalis Romanae Curiae seu *Regolamento Generale della Curia Romana* agitur) sive ceteris permanentibus Apostolicae Sedis et Civitatis Vaticanae Institutis praepositi rogantur, ut, cum septuagesimum quintum aetatis annum expleant, renuntiationem ab officio sua sponte Summo Pontifici exhibeant, qui, omnibus in unoquoque casu rite consideratis, iudicabit, num renuntiationem statim accipere conveniat.

II. Patres Cardinales, cum octogesimum aetatis annum conficiunt:

1) desinunt esse Membra Dicasteriorum Romanae Curiae ceterorumque Institutorum, quae in superiore articulo memorantur;

2) ius amittunt Romanum Pontificem eligendi atque adeo etiam ius in Conclave ingrediendi. Si quis vero Cardinalis inter Conclave octogesimum aetatis annum compleat, iure Romanum Pontificem eligendi frui hac vice pergit.

III. Quae superioribus articulis I et II, n. 1) statuuntur, vim obtinent etiam, cum quinquennium, de quo in art. 2, § 5 Constitutionis Apostolicae *Regimini Ecclesiae universae* agitur [4], nondum est absolutum.

IV. Praescriptum art. II, qui supra dictus est, iis pariter Patribus Cardinalibus applicatur, qui, expleto octogesimo aetatis anno, pergant, in modum exceptionis, dioecesi alicui praeesse aut solum eius titulum, absque regendi munere, servare.

V. Patres Cardinales, licet octogesimum aetatis annum confecerint, Membra manent Sacri Collegii, ad ceteros omnes effectus quod attinet, et cuncta cetera iura et praerogativas / cum Cardinalis officio coniuncta retinent, 812
non excepta facultate participandi generales vel particulares Congregationes, quas, Sede Apostolica vacante, ante Conclavis initium haberi contingit.

VI. Quodsi propter extraordinaria rerum adiuncta accidit, ut Cardinalis S. R. E. Camerarius et Cardinalis Paenitentiarius Maior usque ad octogesimum aetatis annum in munere suo pergant versari, haec statuuntur:

1) si octogesimus annus completur tempore mortem Romani Pontificis praecedente, quo tamen utriusque successor nondum sit nominatus, aut tempore mortem eiusdem Romani Pontificis insequente et ante Conclavis initium, Sacrum Collegium, Sede Apostolica vacante rite congregatum, successorem per suffragia eligit, qui in munere manebit usque ad electionem novi Summi Pontificis;

2) si autem octogesimus annus expletur inter Conclave, munus ipso iure usque ad electionem novi Summi Pontificis prorogatur.

VII. Si Decanus Sacri Collegii Conclavi non interest eo quod octogesimum aetatis annum confecit, eius muneris

[1] Cf. nn. 21 et 31: *A. A. S.* 58 (1966), p. 683 et p. 690 [LE 3332].
[2] Cf. nn. 11 et 20, § 3: *A. A. S.* 58 (1966), p. 763 et pp. 768-769 [LE 3457].
[3] Cf. art. 101, § 1: *A. A. S.* 60 (1968), p. 161 [LE 3629].
[4] Cf. *A. A. S.* 59 (9671), p. 891 [LE 3588].

partibus in Conclavi fungitur Subdecanus aut, si hic etiam abest, alius ex antiquioribus Cardinalibus secundum generalem ordinem praecedendi.

VIII. Ratio similis ei, quae praecedente art. VII continetur, sequenda erit, si casus ferat, in exercendis muneribus, quae tribus Cardinalibus Ordinum Capitibus in Conclavi iure tribuuntur.

Norma temporaria. Iis, qui nunc sunt Membra Sacri Collegii et octogesimum aetatis annum iam compleverunt quo die hae Litterae Apostolicae vigere incipient, pergere licebit, si id cupiant, interesse cum iure suffragii, Congregationibus plenariis et ordinariis Romanae Curiae Dicasteriorum.

Ea autem, quae per has Apostolicas Litteras decrevimus, a Kalendis Ianuariis anno mcmlxxi vigere incipient.

Quae igitur a Nobis hisce Litteris motu proprio datis
813 de/creta sunt, ea omnia rata ac firma esse iubemus, contrariis quibusvis, etiam specialissima mentione dignis, non obstantibus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die xxi mensis Novembris, anno mcmlxx, Pontificatus Nostri octavo.—Paulus PP. VI.

3924

1970 NOV 28.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

Nullitas matrimonii inter Orthodoxos absque ritu sacro initi declaratur, et modus procedendi in iisdem similibusque causis statuitur

Decisio.—Paulo Papa VI feliciter regnante, Pontificatus Dominationis Suae anno viii, die 28 novembris 1970, Patres Cardinales membra Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, in eiusdem sede legitime congregati ad decidendam causam nullitatis matrimonii inter D.num N. N. et D.nam N. N., ambo orthodoxos ritus byzantini-romeni, coram magistratu civili tantum initi, proposito dubio: *An constet de nullitate matrimonii ob defectum formae seu ritus sacri, in casu*, respondendum decreverunt atque respondent: *Affirmative*, seu *constare de nullitate matrimonii ob defectum formae* seu *ritus sacri, in casu.*

SSmus autem D. N. Paulus, Divina Providentia Papa VI, in audientia diei 28 decembris 1970 Cardinali Praefecto Supremi Tribunalis concessa nihil obstare declaravit quominus publicetur decisio a Signatura Plenaria die 28 novembris 1970 lata, iuxta quam invalida habenda sunt matrimonia inter orthodoxos inita absque interventu ministri sacri adsistentis ac benedicentis.

Quoad autem applicationem huius decisionis perpendendae sunt uniuscuiusque casus circumstantiae, praesertim an revera defuerit benedictio sacerdotis et, quatenus defuerit, an defectus benedictionis sacerdotis tribuendus sit impossibilitati inveniendi sacerdotem.

Cum Supremo Tribunali plures Excmi Ordinarii de ratione procedendi in similibus casibus instructiones petierint, eisdem responsum fuerat exspectandam esse decisionem supra relatam. Qua obtenta Supremum Tribunal litteras misit quae infra referuntur.

«Hisce adiunctum litteris mitto Excellentiae Tuae exemplar huius decisionis, quam istud Tribunal sequi potest in causa de qua supra definienda, prae oculis tamen habens quae SSmus in audientia infrascripto die 28 decembris 1970 impertita, statuere ad rem dignatus est.

«Animadvertatur insuper oportet huiusmodi causas processu ordinario pertractandas esse: i.e. praevia citatione partium et dubii concordatione, excutiantur eaedem partes, audiantur testes si qui sint, colligantur documenta. In causa instruenda inquiratur praesertim an matrimonium celebrari potuisset coram sacerdote citra grave incommodum. Expleta instructoria, causa discutiatur inter partium patronos et defensorem vinculi, dein ad sententiam deveniatur, quae si pro nullitate matrimonii feratur, executioni ne mandetur, nisi antea obtenta fuerit approbatio Signaturae Apostolicae. Hunc in finem, post latam sententiam pro nullitate matrimonii, praevio voto defensoris vinculi, exemplar authenticum actorum et sententiae ad hoc Supremum Tribunal quam citius mittatur.—Dinus Card. Staffa, *Praef.* Ioannes M. Pinna, *a secretis.*

* Apoll. 44 (1971) 24-25. Adn. J. Weitzel in AKKR 139 (1970) 482-492; O. Robleda in PrM 61 (1972) 98-102.

3925

1970 DEC 1.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

Crediti et damnorum:
De commissione causae Sacrae Romanae Rotae

Facti species.—Domina E. C. affirmat se esse creditricem Ordinis X pro summa X, prout haeredem defuncti sui patris, qui «olim» mutuum concessit sodali M. istius Ordinis, titulo activitatis missionariae quam explebat qua commissarius Provinciae L. V. sui Ordinis. Idem sodalis M., elevatus ad dignitatem Vicarii Apostolici et Episcopi, post breve tempus, officio renuntians, dicitur admisisse summam initialem, non restitutam, integrandam fuisse cum calculo anatocistico proventuum maturatorum a die concessi mutui, et pro tempore, interesse annuum 10 % concedendum esse pro nova summa concordata. Idem Episcopus M. asseritur plures tentavisse vias ut obtineret a Suo Ordine restitutionem summae pro qua agnoscebat E. C. esse creditricem. Quibus tentaminibus frustra peractis, Episcopus M. interpellavit S. C. de Religiosis. Ordo nolebat agnoscere debitum, et, ad summum, considerabat tamquam onere obligatum Vicariatum Apostolicum, in cuius favorem mutuum dicebatur contractum. Agnita difficultate solvendi casum, S. C. de Religiosis concessit Episcopo M. licentiam conveniendi Ordinem suum coram S. Romana Rota. Episcopus M. mortuus est antequam istam actionem incipere potuerit. Unde E. C. convenit Ordinem X, coram S. R. Rota in persona Supremi Moderatoris. S. R. Rota autem in limine litis reiecit actionem «ob certam N. S. T. incompetentiam» quia «si assertum ius probaretur, pars conventa non esset Supremus Ordinis X Moderator» et «actio instituenda esset coram P. Provinciali Provinciae L. V.»

Contra decisionem rotalem E. C. fecit recursum ad Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae petens «aperitionem oris» vel Commissionem Pontificiam, ut liceat convenire Ordinem X apud S. R. Rotam.

In Iure et in Facto.—Casus solvendas praebet duas quaestiones arcte inter se conexas, prima refertur ad succesiva negotia iuridica quae primum pater actricis et postea ipsa contraxissent cum sodali, postea Episcopo M., altera respicit competentiam ad diiudicandum casum.

a) Iuxta normam can. 1529 C.I.C., condiciones validitatis et probatio contractus de mutuo reguntur legislatione civili loci in quo contractus stipulatur, salvis dispositionibus canonicis quae exigunt tutelas particulares pro personis moralibus et praevident tutelam aequitativam tertii.

In specie, lex loci quae regit actum, constituitur complexu normarum civilium italicarum circa materiam et peculiaribus dispositionibus statutis in vigente legislatione concordataria. Codex civilis italicus definit mutuum: «un contratto col quale una parte consegna all'altra una determinata quantità di danaro o di altre cose fungibili, e l'altra si obbliga a restituire altrettante cose della stessa specie» (art. 1813, 1814).

Talis contractus, in genere, non requirit formam iuridicam particularem quoad validitatem et quoad probationem, implicat tantum certitudinem de re fungibili realiter concredita cum animo hanc dandi pro mutuo (Fragali, *Del Mutuo*, in *Commentario del Codice Civile*, Scialoja - Branca, Bologna-Roma 1967, pp. 168, 171).

Forma scripta in re contractus de mutuo vel aliae sollemnitates possent requiri tantum ob motiva suae naturae extrinseca et quae ad contractum pertinent ob rationes mere formales, sicut, v.g., specialis qualificatio iuridica subiectorum contrahentium et modus determinatarum obligationum pecuniariarum (Fragali, *o.c.*, p. 168 s).

Specialis qualificatio subiecti urget quando unus vel ambo contrahentes sunt personae morales canonicae qua tales admissae in regimine civili Italiae. Re vera, quia autonomia administrativa talium subiacet disciplinae concordatariae (art. 30 Concordati, art. 9 s. Legge 27-5-1919 n. 848 art. 18 ss. R. D. 2-12-1929 n. 2262), personae morales canonicae obligatione tenentur servandi, in stipulando tali genere contractuum, iuridicas sollemnitates quae deducuntur ex composita littera citatorum articulorum legislationis concordatariae et canonum: 100 § 3, 532, 534, 1527, 1531 s., 1543 C.I.C.

In praxi requiritur saltem documentum scriptum, sive privatum sive publicum, redactum modo apte descripto et delimitato, ut valeat constituere titulum certum et inoppugnabilem, quo constet declarationem negotii in eo contenti vere esse imputabilem enti, cuius nomine fuit expressa et subsignata. Peculiaris tutela publica qua gaudent personae morales canonicae in virtute classici principii: «minoribus aequiparantur» (can. 100, § 3, 1687, 1688 C.I.C.), exigit debitum gradum certitudinis circa obligationes, eorum nomine contractas; quae certitudo in tuto ponitur sollemnitatibus iuridicis quae modo et institutionali et statutario (can. 531, 532, 534, 536, 1527, 1531, 38, 56 C.I.C.) in tuto ponunt «interesse» personae moralis et quoad proprios administratores et quoad tertios extraneos, quibus simul procurant medium certum, idoneum ad exigendum a persona morali executio-

http://www.obrascatolicas.com

nem obligationum suo nomine contractarum. Insuper, ad tuenda iura personae moralis canonicae agnitae in Italiae ordine civili, qualecumque documentum successivum, suppletivum documenti originalis stipulantis contractum, ut valeat constituere recognitionem debiti, omnino redigendum est iuxta compositas clausulas art. 1988 et 2720 cod. civ. ital. et can. 1817 C. I. C.; et, qua constituit veram declarationem negotialem (Messineo F., *Manuale di Diritto Civile e Commerciale*, Milano 1957, I, parag. 48, p. 645), subscribendum est a persona verificante condiciones de quibus in art. 2431 cod. civ. ital., ut agnitio istarum obligationum imputabilis sit ipsi personae morali. Quae formalitates semper necessariae, strictius adhuc urgent, si admissioni debiti adiungitur modificatio substantialis contractus originarii, sicut v.g. *pactum calculi anatocistici* proventuum maturatorum non solutorum (art. 1283 cod. civ. ital.) et calculus proventuum relativorum novae summae capitalis statutorum cum taxa superante taxam legalem (art. 1284, cod. civ. ital.); talis enim actio constituit novam *dispositionem negotialem*.

Attamen, habita ratione principii aequitatis (can. 20, 1529 C.I.C.), defectus formalitatum iuridicarum necessariarum, etiam si excindit imputabilitatem personae morali *declarationis negotialis* illegitime nomine suo expressae, non tamen praejudicat, in damnum tertii, obligationem forte exortam in eadem persona morali propter realia beneficia quae ipsi procuravit haec eadem *declaratio negotialis*. Tertius nempe semper invocare potest beneficium «actionis de in rem verso» contra personam moralem (can 536 § 4 e 1527 § 2 C.I.C.) duplici titulo sive negotiorum gestionis (art. 2028 s. cod. civ. ital.; Lega, *Commentarias in iudicia ecclesiastica*, I, Romae 1950, p. 314 s) sive divitiarum augmenti sine causa (art. 2041 s. cod. civ. ital.; Lega, *op. cit.*, p. 313; Reg. iuris 48 in VI).

b) Ad mentem can. 1609, § 1, iudex non potest «in limine litis» declarare propriam incompetentiam, si talis declaratio involvit, etiam si solum implicite, iudicium de merito et si, in omni casu, subsistit dubium, etiam si solum modo praeliminari et per incidens, solubile unice per contradictorium inter partes. Quod obtinet: 1) ubi, etsi subsistit sufficiens fumus boni iuris, qualificatio litis indicatur in libello modo nimis generico (can. 1708 § 2 C.I.C.); 2) ubi, forsan hypothetice tantum, valere posset competentia peculiaris, diversa ab ea invocata in libello introductorio (can. 1708 § 1 C.I.C.), qualis est competentia tribunalium religiosorum (can. 1579 § 3 C.I.C.; Roberti, *De processibus* I, in Civitate Vaticana 1956 pp. 198, 199: «Tribunalia religiosorum inniturntur in exceptione personali, ideo possunt cognoscere tantum actiones taxative definitas»); 3) ubi demonstratio legitimationis passivae solummodo ab ipsa parte conventa dari potest; qui casus valet pro personis moralibus religiosis in temporalibus (can. 531 C.I.C.: «Non modo religio, sed etiam provincia et domus sunt capaces adquirendi et possidendi bona temporalia cum reditibus stabilibus seu fundatis, nisi earum capacitas in regulis et constitutionibus excludatur aut coarctetur»);

aa) Actrix E. C. non possidet scriptum originale quocum stipulatus fuit contractus inter patrem suum et religiosum M. postea factum Episcopum. Neque possidet qualemcumque probationem contemporaneam traditioni pecuniae, quae confirmet hanc traditionem et indicare valeat titulum negotii. Neque E. C. exhibet documentum circa restitutionem alicuius partis capitalis vel circa «interesse» sibi misso ab Episcopo M. nomine Ordinis X, vel directe ab ipso Episcopo.

E. C. e contra exhibet: 1) scriptum successivum in quo invenitur recognitio debiti initialis ex parte Ep. M. (ast, sine mentione praecisa diei); 2) *integrationem negotialem* quacum M. se obligat ad restituendam summam parem sorti initiali, integratae proventibus maturatis *anatocistice calculandis*. Episcopus M. se obligat ad correspondendum interesse annui 10 % pro nova summa. Ad confirmandum hoc scriptum, E. C. exhibet *effectus cambiarios* datos ab Ep. M. in authenticitatem negotii. Ast neque documentum scriptum neque *effectus cambiaris* subsignantur ab Ep. M. nomine Ordinis X. Quando M. subsignabat citata documenta nullum ius habebat ad faciendam *declarationem negotialem* imputabilem Ordini X.

Quare deest principalis probatio qua certo constet E. C. exigere posse ab Ordine X. summam circa quam huius causae.

Attamen, quamquam desit probatio de qua supra, concurrunt quaedam circumstantiae quae inducunt ad concedendum valorem indiciarium confessioni scriptae ab M. Tali modo concurrunt et tenor confessionis Episc. M. et interventus personalitatem qualificatarum S. Sedis faventium solutioni *transactionis* casus, et praecipue, declarationes factae ab auctoritatibus responsabilibus ipsius Ordinis. Quae auctoritates, dum indicant tamquam beneficiarium crediti, Vicariatum Apostolicum in cuius favorem summa accepta fuisset adhibita, ex altera parte, non probant adaequatam distinctionem inter «interesse» Vicariatus Apostolici et «interesse» Provinciae L. V. Ordinis, neque quoad aspectum subiectivationis iuridicae neque quoad aspectum administrativum. Insuper admittunt mutuum ab ipso recenter factum Episcopo M, ut M. posset tacitam reddere E. C.; asserunt tamen hoc negotium repraesentantis Provinciae fuisse exclusive personale et nullo modo intendisse illigare neque Provinciam neque Ordinem. Ultimatim, dum auctoritates Ordinis conqueruntur quod Episc. M., relicto suo officio, negotia egerit contra praescripta can. 629, § 1 C.I.C., ipse Ep. M. obtinet a S. C. de religiosis scriptam licentiam adeundi S. R. Rotam.

bb) Admitti non potest decisio quacum S. R. Rota relecit in *limine litis* libellum introductorium praesentatum ab E. C. Primum, motivum relectionis, etsi per se refertur ad competentiam, tamen implicat iudicium de merito propter intimam conexionem inter aspectum substantivum et processualem hulus casus; quare tantum procedere licebat cum contradictorio inter partes. Contra, iudices rotales non solum affirmaverunt via hypothetica «si assertum ius probaretur, pars conventa non esset Supremus Ordinis X. Moderator», sed addunt: «actio instituenda esset coram Rev.mo P. Provinciali Provinciae L. V.» qua decisione elegerunt practice extra disceptationem iudicialem tanquam unicam viam possibilem in casu reductionem controversiae ad conflictum personalem inter Ep. M. et E. C. Etenim excludunt pro E. C., possibilitatem tentandi contra Ordinem saltem actionem de *in rem verso* quam ipsa modo subordinato proposuerat; non enim licet supponere iudices rotales, in difformitate a statuto «ex analogia» in can. 1572, § 2, et contra can. 1579, § 3, C.I.C. opinatos esse Provincialem posse agere iudicem in causa involvente conflictum inter ipsam Provinciam et tertium extraneum. Neque iudices rotales minime examini subiecerunt hypothesim legitimationis passivae ipsius Vicariatus Apostolici pro ista actione. Iudices rotales non poterant cum tali firmitate decidere circa propriam competentiam, quando nondum praesto erant probationes relativae factis quae potuissent constituere in sensu positivo vel negativo fundamentum pro «actione de in rem verso».

Aliunde etiam notandum est, ratione habita limitum et significationum competentiae de quibus in can. 1579 C.I.C., admitti non posse affirmationem categoricam iudicum rotalium, secundum quam competentia attribuenda est Superiori Provinciae L. V. Considerata taxativitate casuum quibus alludit iste canon, talis affirmatio non erat possibilis quando adhuc dubia erat individuatio subiectiva et obiectiva litis.

Ultimum: iudices rotales non explicant cur et quomodo in casu Ordinis X, non posset valere hypothesis nominata in can. 531 C.I.C. circa confusionem subiectivam inter Ordinem et suam Provinciam L. V., saltem ubi respicitur capacitas acquirendi et possidendi bona temporalia et, propterea, hoc titulo, non posset subsistere legitimatio passiva Superioris Generalis (can. 1557, par. 2, n. 2 C.I.C.); tantum in contradictorio cum actrice superior Generalis potuisset contendere et demonstrare contrarium.

Decisio.—Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae, precibus perpensis, consideratis peculiaribus circumstantiis in casu occurrentibus necnon informationibus habitis et voto competentium in re administrativa, in Congressu diei 1 Decembris 1970 decrevit: «*Consulendum SSmo pro commissione causae S. Romanae Rotae*».

* Apoll. 44 (1971) 29-34.

3926

1970 DEC 1.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART*

De factorum iuridicorum declaratione per decisionem iudicialem deque damnis ex actibus administrativis secutis

Facti species.—1. Consilium permanens Episcopatus nationis W., die 23 iunii 1966 exaravit *Communicationem* quandam, in qua primo commemorabat esse aliquam fidelium minoritatem, quae, appellans se ad tempus ante actum et sumens ansas ex quibusdam erroneis assertis —quae quidem ipsi Episcopi necnon ceteri catholici condemnant—, conqueritur contra Episcopatum et sacerdotes, quasi deviarent; dein monebat fideles ut sibi caverent a quibusdam articulis, qui praesertim in ephemeridibus X, Y et Z editi fuerant; ac denique optabat ut haec monitio illas personas illuminaret, quae praefatorum articulorum erant responsabiles.

Membra Consilii permanentis statuerunt ut textus Communicationis tempestive cum Moderatoribus ephemeridum X, Y et Z communicaretur; sed ob negligentiam (sic saltem in actis asseritur) Revmi Dñi A, Secretarii Generalis Episcopatus, Communicatio prius publici iuris facta est, quam Moderatores eiusdem textum recepissent. Immo, praedictus Secretarius in adiuncta textui epistola asserebat plures Episcopos repetitis vicibus dialogum cum auctoribus articulorum, de quibus supra, frustra instaurare voluisse.

Communicationis publicatio facta est mane diei 27 eiusdem mensis in quadam «conferenza stampa» habita a Revmo Dño B, Directore Secretariatus pro opinione publica et mediis communicationis, qui in documenti praesentatione asseruit Episcopos: 1.° inutiliter tentasse dialogum cum praefatis auctoribus habere, 2.° ideoque decrevisse supra indicatam Communicationem publici iuris facere, cuius textus tamen antecedenter cum Moderatoribus ephemeridum X, Y et Z communicatus fuerat.

Diebus subsequentibus nonnullae ephemerides civiles et dioecesanae (*Bollettini diocesani*) Communicationem sive

solam, sive additis notitiis, a Secretario pro publica opinione datis, aliisque commentariis divulgarunt.

2. *Actio iudicialis coram Tribunalibus dioecesanis.* Moderatores ephemeridum X, Y et Z, cum se iniuste gravatos sentirent ob Communicationem Episcopatus et ob rationem agendi assertaque Secretarii eiusdem Episcopatus et Directoris Secretariatus pro publica opinione, sub finem anni 1966 et initio sequentis libellos exhibuerunt —quisque unum vel plures— coram octo Tribunalibus ecclesiasticis primae instantiae nationis W., in quibus petebant ut declarentur plura *facta iuridica*, in elencho ad calcem addito recensita, inter quae inveniuntur asserta posita sive a Consilio permanente Episcopatus in sua Communicatione, sive a Revmis Dñis A et B, quae omnia asserta alias falsa et damnosa dicuntur.

Actores adiungebant se ad hanc petitionem faciendam ius habere fundatum in can. 1552, § 2, 1.°; rationem autem cur declarationem ab his octo Tribunalibus dioecesanis peterent, esse quia earumdem dioecesium ephemerides Communicationem saltem ediderant.

Verumtamen octo illa Tribunalia unanimiter libellos per totidem decreta reiecerunt, praesertim quia agebatur de actibus administrativis Episcoporum, quae, ad normam can. 1601, Tribunalibus nequaquam subici possunt.

3. *Recursus ad S. R. Rotam et ad S. T. Signaturae Apostolicae.* Adversus haec decreta, libellos reicientia, praedicti Moderatores ephemeridum X, Y et Z, exeunte adhuc anno 1966 vel ineunte 1967, totidem recursus ad S. R. Rotam fecerunt, asserentes Decretorum nullitatem, tum propter violatum can. 1587, tum ob rationum defectum.

Turnus rotalis constitutus fuit die 2 augusti 1968, et die 22 ianuarii anni 1970 decrevit recursus contra Decreta Tribunalium octo dioecesanorum non esse admittendos.

Contra hoc Decretum rotale Advocatus Moderatorum ephemeridum X, Y et Z, die 9 martii 1969 fecit recursum ad hoc S. T. Signaturae Apostolicae, proponens querelam nullitatis simul cum appellatione. Rationes hae afferuntur, quae praesertim nullitatem comprobare intendunt: 1.ª Decretum mutavit obiectum iudicii; 2.ª pronuntiavit «extra petita»; 3.ª violavit can. 1891 et incidit in nullitates can. 1855, § 1, et 1892, 2.°; 4.ª mutavit facti speciem; et 5.ª nequaquam solvit argumenta propter quae Decreta, libellos reicientia, ut nulla habenda sunt.

In iure.—1. *De actibus administrativis Tribunali non subiciendis. a)* Actus administrativi canonici intelliguntur illi, qui ad ecclesiasticam gubernationem spectant, ideoque ponuntur a legitimis in Ecclesia Superioribus, sive sint personae physicae, sicut Romanus Pontifex, Episcopi eorumque vicarii ac delegati, sive sint personae morales, sicut Conferentiae Episcopales aut Consilium permanens Episcopatus eorumve organa, v. g., Secretarius Generalis Episcopatus, qua talis agens.

Actus administrativi bene dicuntur pastorales, quia per illos exercetur ministerium pascendi gregem Dei, auctoritatis ecclesiasticae proprium (cf. *Christus Dominus*, n. 11 [LE 3332]; *Presbyterorum Ordinis*, n. 7) [LE 3365].

b) Principium sollemne est in Iure Canonico actus administrativos non esse Tribunalibus iudicialibus subiciendos. Haec norma, quod attinet ad Episcoporum actus administrativos (ut Congregationes Romanas praetermittamus), expressa fuit in lege, quam S. Pius X Tribunalibus S. R. Rotae et Signaturae Apostolicae noviter instauratis dedit: «Contra dispositiones Ordinariorum, quae non sint sententiae forma iudiciali latae, non datur appellatio seu recursus ad Sacram Rotam; sed eorum cognitio Sacris Congregationibus reservatur (can. 16, *A.A.S.* 1 [1909] 24), et hinc transivit in can. 1601 vigentis Codicis I. C.

Ratio huius prohibitionis nititur praesertim in natura publica et in indole ut plurimum discretionali actus administrativi, cuius cognitio proinde subducenda erat Tribunali et procedurae pro cognitione actuum privatorum institutis.

c) Nihilominus hoc principium impugnatum est indirecte, quia dicebatur per citatum canonem non prohiberi quominus Tribunalia iudicialia cognoscant de damnis quae fortasse ab his decretis causata sunt. Atque in confirmationem huius opinionis adducebatur ipsa iurisprudentia S. R. Rotae, quae de eiusmodi damnis semel et iterum cognovisset.

Cui obiectioni respondetur: 1° In comperto esse quam facile fiat transitus ex cognitione damnorum, quae illata asseruntur, ad ipsam decretorum seu actuum administrativorum cognitionem contra prohibitionem can. 1601. Ideo interrogatus Praeses Commissionis Interpretum Codicis I. C., respondit die 22 maii 1923: «exclusive competere SS. Congregationibus cognitionem tum eiusmodi decretorum, actuum, dispositionum [Episcoporum], tum damnorum quae quis praetendat ex iis sibi illata esse» (*A.A.S.* 16 [1924] 251) [LE 518].

Atque idem a fortiori respondendum est si quis, subtiliter distinguendo genus remotum a differentia specifica in unica entitate actus administrativi, assereret hunc actum, quatenus est «factum iuridicum» (seu secundum genus remotum), subici posse Tribunali iudiciali, ea tamen cautela adhibita ut idem actus, quatenus habet indolem «pastoralem seu administrativam» (seu secundum differentiam specificam), ab eodem Tribunali iudiciali substrahatur.

De cetero, confirmatio supra allata ex iurisprudentia rotali nihil efficit, siquidem, ut animadverit Card. Roberti, Rota illas causas cognovit vigore specialis commissionis pontificiae (*De processibus*, in Civitate Vaticana 1956, vol. I, p. 115 et nota 6), idque ut plurimum ex ipso decisionum rotalium textu luculenter constat.

2° Efficacius adhuc respondetur obiectionis supra indicatae ex const. *Regimini*, diei 15 augusti 1967 [LE 3588], in qua Paulus VI, inhaerens principio supra exposito ac canonicae traditioni, statuit ut actus administrativi Ordinariorum, postquam cogniti sunt *via hierarchica* a Sacris Congregationibus, possint adhuc cognosci a Signatura Apostolica *via contentiosa*, verumtamen non in Tribunali iudiciali seu in 1ª Sectione, sed in Tribunali administrativo, quod simul cum 2ª Sectione per hanc suam constitutionem creavit (n. 106).

Similiter prima Synodus Episcoporum approbavit principium propositum a Commissione Codici I. C. recognoscendo, vi cuius pro tutela iurium subiectivorum fidelium contra actus administrationis ecclesiasticae creanda sunt *Tribunalia administrativa* (cf. *Principia*, n. 7).

2. *De prohibitis in gradu appellationis. a)* Principium statuitur in can. 1891. § 1, vi cuius litis contestatio et totum iudicium «in eo tantum versari potest ut prior sententia vel confirmetur vel reformetur sive ex toto sive ex parte». Hoc principium proinde laederetur, v.g., quando admitteretur in gradu appellationis «nova petendi causa» seu titulus, aut adderetur novum obiectum.

Ratio prohibitionis est illa indicata a Card. Roberti: «quia semper haberetur nova petitio, quae careret primo gradu iurisdictionis» (*De processibus*, Romae 1926, vol. II, p. 217, n. 480).

b) Mutatio alicuius elementi subiectivi, sc., actoris vel rei, pariter in gradu appellationis fieri non potest, quia ageretur de nova causa, et quidem manifeste; ac fortasse propter casus claritatem, ne mentio quidem de illo fit in can. 1891.

A mutatione elementi subiectivi totaliter differt ulterior determinatio rei conventi, a iudice appellationis facta, propterea quod persona physica vel moralis hanc partem sustinens, aliquatenus incerta ab actore et a Tribunali primi gradus relicta est.

3. *De necessitate partium in iudicio. a)* De essentia iudicii est controversia saltem implicita ideoque partes, sine quibus conflictus esse non potest (can. 1552, § 1). Verum est aliquando non esse facile determinare quaenam persona in concreto sit pars; quod praesertim evenire potest in iudiciis declaratoriis relate ad reum, cum actor nempe declarationem petit, non contra quamdam definitam personam sed contra quasdam personas in genere, quae ius in facto declarando fundatum impugnare possent (Card. Roberti, *De processibus*, in Civitate Vaticana 1956, vol. I, nn. 211, III; 212).

In his casibus accidere potest ut reus vel pars implicite indicata reddatur quasi explicita in persona Promotoris iustitiae, si bonum publicum, Ordinarii iudicio, in discrimen vocaretur (can. 1586), v. g., propter defectum rei conventi, qui *de facto* petitioni actoris se opponat.

b) Ex dictis sustineri non potest opinio quae asserat in iudicio declaratorio non haberi, praeter iudicem, partes duas, seu in hoc iudicio instaurari «simplicem relationem inter duos, sc., inter petitorem declarationis et iudicem», exclusa quavis tertia persona (nisi forte Promotor iustitiae intervenire debeat). Atque ad firmandam hanc opinionem frustra affertur una c. Massimi, diei 18 augusti 1921. Nam etsi in hac decisione mentio de reo non fit explicite, fit tamen implicite. Recurrens enim petit declarationem propriae immunitatis ab excommunicatione contra illos a quibus «haud semel [...], uti ipse affirmat, pro excommunicato habitus est» (S. *R. Rotae decisiones*, vol. 13, p. 257, n. 4).

4. *De carentia «personae standi in iudicio» ac de incompetentia.* Hi duo conceptus, etsi valde affines, non sunt correlativi. Incompetentia Iudicis universalis non est (secus nullus Iudex); nam etsi restringitur ad determinatas causas ratione sive subiecti sive obiecti sive gradus cognitionis, tamen supponit eiusdem Iudicis competentiam. E converso, qui caret «persona standi in iudicio», caret ea universaliter, seu coram nullo tribunali sistere se potest, neque ut actor neque ut reus, v. g., minores vel ii qui rationis usu sunt destituti, ad normam can. 1648.

Ideo dici non potest illos viros esse orbatos «persona standi in iudicio», quorum aliquae saltem causae, propter eorumdem dignitatem, Summo Pontifici vel eius Tribunalibus reservantur (can. 1557); unde sequitur quod aliqua saltem Tribunalia in certis vel in omnibus eorum causis sint absolute incompetentia (can. 1558), saltem si ipsi ut rei interveniant. Quamobrem si quoddam Tribunal aliquem ex praefatis viris indebite citet atque ad dandam sententiam in causa perveniat, sententia quidem erit nulla, at non quia reus careat «persona standi in iudicio» (can. 1892, 2°), sed quia Tribunal in casu est absolute incompetens (ib., 1°).

Propter similem rationem dici nequit Ordinarios locorum carere «persona standi in iudicio» ex eo quod omnia Tribunalia iudicialia sunt incompetentia ad eorum actus administrativos cognoscendos (cf. supra, *In iure*, n. 1). Ordinarii enim, ut obvium est, pollent plena capacitate processuali, sed eorum actus administrativi, propter rationes supra allatas (ib., b), a competentia cuiuslibet Tribunalis iudicialis substracti sunt.

http://www.obrascatolicas.com

IN FACTO.—Nunc examinandae veniunt rationes propter quas Decretum rotale dicitur nullum esse vel saltem appellationi obnoxium.

1. Decretum dicitur nullum primo et principaliter quia in ipso substituitur vel mutatur obiectum causae proprium. Libelli enim petunt ut quaedam facta iuridica declarentur, et quidem abstrahendo ab eorumdem qualitate administrativa seu pastorali. Nam evidens est quod haec facta iuridica, «qua pastoralia, huic substrahuntur sedi iudiciali». Tamen Decretum rotale, sicut prius fecerant Decreta Tribunalium dioecesanorum, considerat facta iuridica praecise ut pastoralia. Ita Advocatus.

Agnoscendum est tum Decreta appellata tum Decretum rotale considerare facta iuridica, quorum declaratio petitur, *secundum id quod sunt*. Iudices enim adquiescere non poterant artificiosae distinctioni ab Advocato propositae, quin agerent contra absolutam prohibitionem can. 1601 et contra claram mentem legislatoris, quam Praeses Commissionis interpretum Codicis I. C. clarius in luce posuit (cf. supra, *In iure*, n. 1, c, 1°).

2. Addit Advocatus Decretum pronuntiare extra petita, Aula nullam habuit rationem reductionis obiecti ab eodem qdvocato in suis scriptis factae. Institerat enim Advocatus apud Turnum rotalem ut petitio in libellis exhibita circa fere 50 *facta iuridica* declaranda, ad quattuor tantum reduceretur.

Sed contra est Decretum rotale de «ferme 50 factis iuridicis» verba facere solummodo in facti specie, non autem in parte quae dicitur «in iure et in facto». Immo, etiamsi Decretum ne in hac parte quidem rationem habuisset de reductione ab Advocato inducta, cum facta iuridica in casu sint omnia eiusdem naturae, sc. administrativae, indifferens est ad validitatem vel nullitatem Decretorum appellatorum quod fuerint ferme quinquaginta aut quattuor tantum. Constat igitur rationem allatam Decreti rotalis validitati minime officere.

3. Asseritur etiam nullitas quia, cum in libellis nulla mentio fiat de reo convento (siquidem haec pars, iuxta opinionem Advocati, ab iudicio declarativo exulat), tamen Decretum rotale Ordinarios locorum octo tamquam reos inducit, ideoque aliquid addidit in altera instantia contra praescriptum can. 1891; immo haec additio est attentatum ad normam can. 1854, et insuper inducit tanquam reos Ordinarios locorum, sc., viros qui carent «persona standi in iudicio». Consequenter Decretum est nullum saltem propter has duas ultimas rationes, ad normam can. 1855, § 1 et 1892, 2°.

Singulis assertis respondere oportet: *a)* Et imprimis dicendum est duas partes esse de essentia iudicii etiam declaratorii, prout supra expositum est contra opinionem Advocati (*In iure*, n. 3). Tamen ex hac erronea opinione hoc consecutum est, ut personae sustinentes partem rei incertae manerent. Bene igitur Turnus rotalis, praesumptione hominis usus est ad reddendum certum conventum, sc., confectando ex libellis quaenam essent personae contra quas declaratio factorum iuridicorum probabiliter peteretur. Sane persona rei omnino una ex his tribus esse debet: aut octo Ordinarii locorum, prout aestimavit Turnus rotalis; aut Moderatores ephemeridum dioecesanorum (in quos inclinat Advocatus, si tamen reus in casu esset indicandus, quod ipse negat); aut auctores factorum iuridicorum, quod videtur magis veritati consonum. Sed certo certius Decretum rotale, propter praesumptionem quae fit in eius inscriptione: «Directores ephemeridum - Exmi Ordinarii», ad auferendam incertitudinem rei conventi ab Advocato productam, non mutavit naturam causae, nec multo minus violavit can. 1891 (cf. *In iure*, n. 2, b).

b) Neque dici potest Decretum per illam maiorem rei conventi determinationem induxisse talem innovationem quae naturam attentati induat ad normam can. 1854, prout ex eius textu sufficienter constat.

Iostat Advocatus attentatum saltem commissum fuisse tum a Praeside Turni rotalis invitando Ordinarios ad Patronum sibi constituendum, tum ab ipso Turno et a Decano S. R. Rotae eiusdem Patronum ex officio nominando. Sed respondetur quod, dato et non concesso quod illi actus attentata constituerint, exinde sequeretur tum invitationem tum subsequentem constitutionem fuisse nullas iuxta praescriptum can. 1855, § 1; non tamen ipsum Decretum rotale, de quo tantum nunc est quaestio.

c) Quoad assertam nullitatem Decreti rotalis ex can. 1892, 2°, liceat imprimis animadvertere sententiam vel decretum latum a Tribunali iudiciali in causa circa actus administrativi Episcopi esse quidem semper nullum, non tamen quia Episcopus careat «persona standi in iudicio», sed quia Tribunal est absolute incompetens in casu (cf. can. 1892, 1°, coll. cum can. 1601; et supra, *In iure*, n. 4).

Datur tamen unica exceptio, sc., decretum quo Iudex vel Tribunal se in tali causa absolute incompetentem declarat, necnon confirmatio huius decreti a Tribunali superiori per novum decretum facta. Utrumque decretum, sed praesertim prius, licite et valide, ut obvium est, editur, immo edi debet, tum cum libellus offertur (can. 1709, § 1), tum etiam deinde, in quovis stadio causae, sc., vix Iudex se absolute incompetentem agnoscat (can. 1611).

Itaque de valore Decreti rotalis, sive propter indolem rei conventi sive propter competentiam Rotae, dubitari nequit.

4. Additur Decretum esse nullum quia mutavit facti speciem plura omittendo, quae Advocatus in suo Memoriali pro appellantibus indicaverat.

Verum est Decretum haec omisisse, sicut etiam alia quae in libellis reperiuntur. Sed satis est in facti specie ea narrare, quae ad illustrandum tum decisionem hic et tunc dandam tum eius rationes spectant; quod certo certius Decretum facit. Immo, dummodo constet de causa in qua fertur decisio, tota quanta facti species omitti potest, quin ideo sententia vel decretum nullitate laboret. Hanc enim nullitatem nec ius naturae postulat, nec ulla lex afferri potest, quae illam expresse vel aequivalenter statuat.

5. Ultimo asseritur Decreti rotalis nullitas, quia non solvit argumenta propter quae Decreta, libellos reicientia, ut nulla impugnata sunt.

Sed etiamsi rationes a Decreto rotali allatae non essent efficaces ad solvenda Advocati argumenta, exinde sequeretur quidem Decretum esse appellabile, non autem nullitate laborare.

De facto tamen Decretum bene solvit argumenta quibus Advocatus contendit ostendere nullitatem Decretorum dioecesanorum. Etenim *primum* argumentum desumit ex eo quod in reiectione libellorum inauditus mansisset Promotor Iustitiae contra praescriptum can. 1587. Sed frustra, nam prout bene animadvertit Decretum, citatus canon respicit «stadium 'citationis', non vero stadium antecedens seu 'admissionis libelli'»; quod assertum ex ipso textu can. 1587 constat. Reponitur Promotorem Iustitiae in applicanda lege *quaque vice* audiendum esse, qua natum legis tutorem, idque haberi ex can. 1586. Sed eiusmodi assertum in citato canone non continetur; immo, si res se haberet sicut asseritur, esset otiosa praescriptio can. 1709, § 3, iubens nempe ut in appellatione contra reiectionem libelli audiatur Promotor Iustitiae.

Discrimen imprimis habetur quia tum reiectio libelli tum appellatio contra reiectionem dici solent quaestiones incidentes. At in casu sermo esse potest saltem de negotio seu quaestione antecedente et subsequente. Iam vero, iuxta maximam rotalem, si Promotor Iustitiae interfuit negotio antecedenti, interesse quoque debet subsequenti; quod est omnino contrarium intento Advocati, qui, ex eo quod Promotor interesse debeat negotio subsequenti (can. 1790, § 3), concludere vult ad necessarium eius interventum etiam in antecedente.

Alterum argumentum nititur in eo quod Decreta considerarent facta iuridica *qua pastoralia*, nulla ratione habita substractionis huius qualitatis ab actoribus factae. Sed inanitatem huius argumenti — quod iterum affertur ad ostendendam nullitatem Decreti rotalis —, iam supra ostendimus (*In iure*, n. 1, c).

Ex expositis igitur constat Decretum rotale ex una parte esse validum, et ex altera efficaciter diluisse rationes allatas pro nullitate Decretorum dioecesanorum adstruenda. Consequenter contra illud nec querela nullitatis consistit, nec possibilitas appellationis datur.

DECISIO.—Die prima decembris 1970, in Congressu habito coram Emo Cardinali Praefecto, proposito dubio: utrum recursus adversus Decretum a S. R. Rota in causa latum die 22 ianuarii 1970, admittendus sit necne ad disceptationem, decretum est: *Negative, seu recursum in casu non esse admittendum ad disceptationem.*

* Apoll. 44 (1971) 610-619.

3927

1970 DEC 1.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

DE QUERELA NULLITATIS CONTRA DECRETUM DECANI S. R. ROTAE NEGANTIS CONNEXIONEM CAUSARUM ET DAMNA INDE SECUTA

FACTI SPECIES.—Moderatores ephemeridum X, Y et Z, decem mensibus postquam recursus contra decreta dioecesana ad S. R. Rotam detulerant (cf. supra [LE 3926] A, *Facti species*, 3), novum et unicum libellum eidem Apostolico Tribunali die 9 novembris 1967 exhibuerunt, quo: 1.° instaurabant causam contra Consilium permanens Episcopatus nationis W., quippe responsabile dammorum, quae eius organa, sc., Revmi DD. Secretarii tum Episcopatus tum opinionis publicae actoribus intulerant, 2.° petebant ut, ratione connexionis, haec nova causa (B) coniungeretur cum praecedentibus (A) [sc. LE 3926] in novo et unico Turno rotali quinque Iudicum (propter rei momentum) et sub nova inscriptione *(intestazione)* processuali, ita ut tanquam causa principalis haberetur causa tunc proposita (B).

Ab hoc tempore instantiae ac decreta ita se interserunt, ut, nisi singula distincte persequantur, via ad exitum inveniendum impervia evadat.

1. Decanus S. R. Rotae die 2 augusti 1968, nullam rationem habens de petita causarum coniunctione in unico Turno quinque Iudicum, designavit Turnum M, trium sc. Auditorum, pro *sola* causa A.

2. Advocatus autem, qui sibi psychologice persuaserat de acceptatione quam eius petitio habitura esset, vix notitiam turni alicuius constituti accepit, in tres errores vel luti sua sponte incidit: 1.° Existimavit utramque causam A et B unitam fuisse in Turno M; 2.° ideoque libellum causae B implicite acceptatum fuisse; 3.° tamen Advocaot

non placuit inscriptio causarum, propterea quod silebat de causa B, et consequenter videbatur causa principalis (B) incidenti (A) indebite subordinari.

Itaque die 11 octobris 1968 Decano instantiam obtulit, quae fere tota versabatur in exponendo errores inscriptionis et in petendo ut corrigerentur. In fine ac paucis verbis (vel sibi contradicens, vel ostendens superius exposita non esse sibi adeo certa) rogabat Decanum ut emitteret Decretum, quo tandem causam B aut acceptaret, Turnum eidem constituendo, aut reiceret.

3. Decanus, die 21 eiusdem mensis, Decretum edidit, quo libellum causae B reiecit ob indubiam Rotae incompetentiam in casu.

4. Denique Advocatus, die 28 octobris, querelam nullitatis contra illud Decretum proposuit coram 1.ª sectione H. S. T. Signaturae Apostolicae.

IN IURE ET IN FACTO.—Querela nullitatis contra Decretum Decani exhibita nititur tribus rationibus, quarum duae primae habent ut fundamentum erroneas illas suppositiones Advocati, quae supra (n. 2) indicatae sunt. De singulis nunc agendum est.

1. Prima ratio asserit Decretum extra thema decidendum pronuntiasse. Nam, iuxta Advocatum, Decanus intendit respondere instantiae exhibitae ab ipso die 11 octobris 1968, qua nempe petebat ut reformaretur causarum inscriptio *(intestazione)*, ita ut clare appareret utriusque causae sive unio sive debita subordinatio; et tamen Decretum, praetermissa hac quaestione, reiecit libellum causae B.

Sed animadvertere oportet Decanum voluisse responsum dare solummodo alteri petitioni, quam in fine suae instantiae proposuerat Advocatus cum dixit: «Voglia V. E. emettere il Decreto di costituzione del Turno [per la causa] B, o di rifiuto». Iam vero, haec petitio coincidit re cum petitione in libello facta, prout ex textu ipsius Decreti constat. Consequenter Decanus, reiciendo libellum, nequaquam extra thema decidendum pronuntiavit.

2. Altera ratio petitur ex incompetentia qua laboraret Decanus ad Decretum reiectionis ferendum. Nam Decanus, coniungendo causam B cum causa A in Turno rotali M, huic Turno totam iurisdictionem super causa B transmisit, cuius libellum proinde ipse reicere iam non potest.

Ruit tamen tota argumentatio, quia in falso supposito nititur. Iam enim supra diximus Decanum talem causarum coniunctionem numquam fecisse (n. 1).

3. Tertia denique ratio affertur quod canones in Decreto allegati (sc., 1601, una cum interpretatione authentica diei 22 maii 1923; 1599, § 1, 1°; 1557, § 1, 3°, coll. cum 1558) neque ad instantiam neque ad libellum reiciendum pertinent.

Tamen contrarium dicendum est, seu canones omnino pertinere ad ostendendum quomodo petitio contenta sive in libello, sive in fine instantiae, extra competentiam S. R. Rotae indubie vagetur.

Nam petitur a Rota: 1° ut declaret actus administrativos et iudicet circa damna ex ipsis secuta; quod certo certius prohibetur per can. 1601 et per allegatam authenticam interpretationem, prout supra iam ostensum est (A. [LE 3926] *In iure*, 1, b et c);

2° ut iudicet in 1° instantia causam B; quod est extra eius competentiam ordinariam, cum Rota sit Tribunal appellationis, prout constat ex allegato can. 1599, § 1, 1°;

3° ut conveniat Consilium permanens Episcopatus ratione falsitatum, quas eius organa protulerunt; cum aperte constet ex can. 1557, § 1, 3°, coll. cum can. 1558 Rotam hac in re esse omnino incompetentem.

Ex dictis igitur apparet rationes allatas ad ostendendam creditam nullitatem Decreti Decani S. R. Rotae nullatenus consistere. Inde tamen non sequitur quod petitio de sarcindis damnis fumo boni iuris careat, ideoque actores, si velint, possunt via hierarchica ad S. C. pro Episcopis recurrere, ac dein, si casus id ferat, ad Sectionem alteram H. S. T. Signaturae Apostolicae, iuxta normas datas in const. *Regimini* (cf. supra, A. [LE 3926], *In iure*, 1, c, 2°) [LE 3588].

DECISIO.—Die prima decembris 1970, in Congressu habito coram Emo Cardinali Praefecto, proposito dubio: «utrum recursus adversus decretum a Decano S. R. Rotae, die 21 octobris in causa latum, admittendus sit necne ad disceptationem», decretum est: *Negative, seu recursum in casu non esse admittendum ad disceptationem.*

* Apoll. 44 (1971) 619-622.

3928

1970 DEC 3.-SC CULTUS DIVINI, DECR. AAS 63 (1971) 711

RECOGNITUS ORDO BENEDICENDI OLEUM CATECHUMENORUM ET INFIRMORUM ET CONFICIENDI CHRISMA PROMULGATUR, UNA CUM NOVI ORDINIS NORMIS GENERALIBUS

I—DECRETUM PROMULGATIONIS

Ritibus Hebdomadae sanctae in Missali romano opportune recognitis, congruum visum est, ut etiam Ordo benedicendi oleum catechumenorum et infirmorum et conficiendi chrisma, qui exstat in Pontificali romano, in Missa chrismatis adhibendus, necessariis accommodationibus subiceretur.

Praefatum ergo Ordinem Sacra haec Congregatio pro Cultu Divino recognovit, eundemque, a Summo Pontifice Paulo VI Auctoritate Sua Apostolica approbatum, promulgat, statuens ut pro Ordine in Pontificali romano exstante posthac adhibeatur.

Curae autem Conferentiarum Episcopalium committitur editiones lingua vernacula apparare et huius Sacrae Congregationis confirmationi subicere.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 3 decembris 1970.—BENNO Card. GUT, *Praef.* H. BUGNINI, *a Secretis.*

II—NORMAE GENERALES*

PRAENOTANDA

1. Episcopus ut sacerdos magnus sui gregis est habendus, a quo vita suorum fidelium in Christo quodammodo derivatur et pendet.[1]

Missa chrismatis, quam ipse cum presbyteris e diversis regionibus dioecesis concelebrat et intra quam sanctum chrisma consecrat aliaque olea benedicit, inter praecipuas manifestationes plenitudinis sacerdotii Episcopi et signum arctae coniunctionis presbyterorum cum ipso existimatur. Nam sacro chrismate ab Episcopo consecrato, noviter baptizati liniuntur iique confirmandi consignantur. Oleo autem catechumenorum ad Baptismum praeparantur et disponuntur ipsi catechumeni. Oleo denique infirmorum aegroti suis in infirmitatibus alevantur.

2. Liturgia christiana usum Veteris Testamenti sibi ascivit, cum reges, sacerdotes et prophetae oleo consecrationis ungerentur, quoniam ipsi Christum praefigurabant, cuius nomen Unctum Domini significat.

Similiter autem sacro chrismate demonstratur christianos per Baptismum paschali Christi mysterio insertos, commortuos, consepultos et conresuscitatos,[2] eius regalis et prophetici sacerdotii esse participes atque per Confirmationem recipere spiritualem unctionem Spiritus Sancti, qui eis datur.

Oleo catechumenorum effectus exorcismorum extenditur, dum baptizandi roborantur ut diabolo et peccato renuntiare valeant, antequam ad fontem vitae accedant et renascantur.

Oleum infirmorum, cuius usum S. Iacobus testificatur,[3] aegrotis remedium praestat infirmitatis animae et corporis, ut mala fortiter tolerare et impugnare possint veniamque peccatorum consequantur.

I. *De materia*

3. Materia apta sacramenti est oleum olivarum, aut, pro opportunitate, aliud oleum e plantis.

4. Chrisma conficitur oleo et aromatibus, seu materia odorifera.

5. Praeparatio chrismatis fieri potest sive privatim ante consecrationem, sive ab Episcopo in ipsa actione liturgica.

II. *De Ministro*

6. Consecratio chrismatis soli Episcopo competit.

7. Oleum catechumenorum, si eius usus de iudicio Conferentiae Episcopalis retinetur, ab Episcopo una cum aliis oleis, in Missa chrismatis benedicitur.

Attamen, facultas tribuitur sacerdotibus oleum catechumenorum benedicendi, quando agitur de baptismate adultorum, ante unctionem in gradu respectivo catechumenatus.

8. Oleum in Unctione infirmorum adhibendum debet esse ad hoc benedictum ab Episcopo aut a presbytero qui vi ipsius iuris aut peculiaris concessionis Sanctae Sedis hac facultate gaudet.

Ipso iure oleum adhibendum in Unctione infirmorum benedicere possunt: *a)* qui iure Episcopo dioecesano aequiparatur; *b)* in casu verae necessitatis, quilibet presbyter.

III. *De die benedictionis*

9. Beneditio olei infirmorum et olei catechumenorum, et consecratio chrismatis de more fit ab Episcopo feria V Hebdomadae sanctae, in Missa propria horis matutinis celebranda.

10. Si vero eo die clerus et populus difficilius congregari possunt cum Episcopo, haec benedictio anticipari potest alio die, sed prope Pascha, Missa propria semper adhibita.

IV. *De loco benedictionis in ipsa actione liturgica*

11. Iuxta morem in liturgia latina traditum, benedictio olei infirmorum fit ante finem Precis eucharisticae, benedictio autem olei catechumenorum et consecratio chrismatis post Communionem.

12. Attamen, propter rationes pastorales, licet universum ritum benedictionis post liturgicam verbi peragi, servato ordine infra descripto. [*Sequitur ritus liturgicus*].

[1] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 42 [LE 3142]. [2] *Ibid.*, n. 6. [3] *Iac.* 5, 14.

* Pontificale Romanum ex decreto sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, autoritate Pauli Pp. VI promulgatum: Ordo benedicendi Oleum catechumenorum et infirmorum et conficiendi chrisma, Editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1971, p. 5-8. Adn. P. JOUNEL in La maison-Dieu n. 112 (1972) 70-83.

http://www.obrascatolicas.com

3929

1970 DEC 3.-SECR. CHRIST. UNITAT., RESP. PART.*

DE PATRINIS CHRISTIANIS NON CATHOLICIS ADMITTENDIS IN BAPTISMO CATHOLICORUM

Roma, 3 dicembre 1970

Eccellenza Reverendissima, La Sacra Congregazione per il Culto Divino ha trasmesso, per competenza, a questo Segretariato la Sua lettera del 12 settembre, indirizzata al Cardinale Benno Gut, in cui Vostra Eccellenza scrive che il N. 10 delle premesse al rito del battesimo nel nuovo rituale «sobrepasa las normas de la «Instrucción sobre Ecumenismo» que prevén la posibilidad de ser padrino para un hermano de Iglesia oriental, pero lo descarta en caso de hermanos separados de otros grupos, con la razón poderosa de que «el padrino se hace responsable de la fe del neófito en calidad de representante de la comunidad de fe» (n. 57); por ello lo más que llega a tolerar es que sea «testigo cristiano» del bautismo».

L'obiezione sollevata da Vostra Eccellenza è stata attentamente esaminata. Ma il N. 10, 3 delle premesse del nuovo rituale in effetti afferma:

«Baptizatus autem, ex ecclesia vel communitate seiuncta ortus et Christi fide imbutus, simul cum patrino catholico (vel cum matrina catholica) admitti potest ut patrinus vel testis christianus Baptismi, si id optaverint parentes, ratione habita normarum in re oecumenica pro variis casibus statutarum».

Come Vostra Eccellenza potrà notare, vengono espressamente richiamate «pro variis casibus» le norme del Direttorio Ecumenico. Queste norme si trovano nel N. 48 [1] del Direttorio per quanto riguarda la possibilità di ammettere «un fedele *orientale* come *padrino* assieme con padrino cattolico» e nel N. 57 [2] per quanto concerne la possibilità di ammettere un fedele delle altre Chiese e Comunità ecclesiali come *testimone* del battesimo, «assieme al padrino cattolico». Pertanto il N. 10 delle premesse del nuovo rituale del battesimo non va al di là delle norme del Direttorio. Anche se l'espressione sintetica del N. 10 delle premesse del nuovo rituale potrebbe non sembrare chiara, viene tuttavia esplicitamente richiamato il Direttorio, che dà le norme in modo preciso e chiaro, e in maniera diversificata a seconda che si tratti di un membro delle Chiese d'Oriente o delle altre Chiese e Comunità ecclesiali, che si vuole ammettere assieme al padrino cattolico come padrino (nel primo caso) o come testimone (nel secondo caso).

Lieto per averLe potuto dare queste delucidazioni e facendo voti che la retta applicazione di queste norme possa contribuire ad una migliore comprensione tra Cristiani di diverse confessioni, Le porgo le espressioni del mio profondo ossequio e mi confermo. Suo devotissimo nel Signore.—G. HAMMER, O. P., *Segretario*.

[1] *Directorium de re quae a Concilio Vaticano Secundo de re oecumenica promulgata sunt exsequenda*, *A. S. A.* 59, 1967, pp. 588-589, n. 58 [LE 3558]: Propter arctam communionem, in n. 40 expressam, inter Ecclesiam catholicam et Ecclesias orientales a nobis seiunctas, iusta de causa licet admittere fidelem orientalem ad munus patrini, simul cum catholico (vel matrina catholica), in baptismate catholici infantis vel adulti, dummodo de educatione catholica baptizati satis provisum sit et de idoneitate patrini constet. Catholicus munere patrini ad baptisma in ecclesia orientali collatum non prohibeatur, si ad id invitatus est. His in casibus educationi christianae vigilandi obligatio pertinet imprimis ad patrinum (vel matrinam) fidelem Ecclesiae in qua infans baptizatus est.

[2] *Ibidem*, p. 591, N. 57: Patrini munus, sensu liturgico et canonico accepto, in Baptismatis et Confirmationis sacramentis exerceri non licet a Christiano Communionis seiunctae, salvo praescripto numeri 48. Patrinus enim non solum ut familiae cognatus vel ut amicus baptizandi vel confirmandi eius christianae educationis curam agit, sed etiam communitatem fidei representantes neophyti fidei sponsor est. Pariter Catholicus hoc munere, quod attinet ad membrum Communitatis seiunctae, fungi nequit. Attamen, propter cognationis vel amicitiae rationes, Christianus diversae Communionis, Christi fide imbutus, cum patrino catholico (vel matrina catholica) admitti potest ut testis christianus huius baptismatis. Similibus in rerum adiunctis, Catholicus hoc munere fungi potest erga membrum Communitatis seiunctae. His in casibus educationi christianae vigilandi obligatio per se pertinet ad patrinum (vel matrinam) fidelem Ecclesiae vel Communitatis ecclesialis in qua infans baptizatus est. Sedulo curent pastores ut fideles de ratione evangelica et oecumenica huius normae edoceantur, ad omnem interpretationem minus rectam vitandam.

* Ordinario Garronensi in Columbia: Notit. 7 (1971) 92-93.

3930

1970 DEC 8.-PAULUS VI, EPISTULA APOST. PART.*

OPUS ECCLESIAE IN EDUCATIONE ET CULTURA UNIVERSAE CONSORTIONIS HUMANAE CURANDA ET OBTINENDA

I. EPISTULA PONTIFICIA

A maintes reprises nous avons eu l'occasion de vous exprimer toute notre sympathie pour l'action entreprise par l'UNESCO au service de l'éducation, de la science et de la culture.

L'heureuse initiative d'une Année internationale de l'éducation a été accueillie avec satisfaction par le Saint-Siège, et les catholiques entendent pour leur part collaborer généreusement aux grands objectifs de cette campagne, convaincus que toute oeuvre éducative est génératrice de développement et source de paix entre les hommes et entre les peuples.

En cette circonstance, le Saint-Siège a estimé opportun de souligner quelques orientations majeures en la matière, et nous espérons vous être agréable en vous les transmettant, dans la seule préoccupation d'apporter une utile contribution à cette grande cause.

De grand coeur nous formons le voeu de voir l'UNESCO, dans la fidélité à ses nobles orientations, développer son oeuvre pacifique de promotion de l'homme, capitale pour l'avenir du monde.

Du Vatican, le 8 décembre 1970.—PAULUS PP. VI.

II. DOCTRINA ECCLESIAE DE HUMANA EDUCATIONE

1. Tous les hommes et tous les peuples ont toujours eu le souci de transmettre aux générations montantes, avec la vie et des moyens d'existence, des modes de vivre. Aussi, l'éducation a-t-elle toujours été considérée comme une oeuvre de première importance, assurant la transmission du savoir et du faire, et «tendant à rendre l'homme plus humain en le faisant participer à tout ce qui peut l'enrichir dans la nature et dans l'histoire..., et à faire des forces du monde physique des instruments de sa liberté [1]».

2. Cette tâche primordiale s'exerce aujourd'hui de mille manières, chez les peuples anciens comme chez les nations jeunes. Mais la mutation profonde qui ébranle notre temps rend plus difficile la communication entre les générations, cependant qu'elle exige ce qu'on a pu appeler une formation permanente, pour aider les adultes à mettre à jour leurs connaissances et à profiter du progrès du savoir et des techniques, dans leur vie quotidienne aussi bien que dans leur activité professionnelle.

3. Alors que s'accroît la distorsion entre riches et pauvres dans un univers rétréci par les moyens modernes de communication sociale, le déséquilibre s'accentue devant «l'hypertrophie des moyens et l'atrophie des fins [2]». Entre la peur et l'espoir, l'humanité oscille, inquiète, dans la sourde conscience qu'une brillante réussite matérielle et technique peut aller de pair avec une sorte d'échec moral [3], et les adultes paraissent bien souvent désemparés devant «l'attente anxieuse et impatiente des jeunes: qui ne saisit, dans les pays riches, leur angoisse devant la technocratie envaissante, leur refus d'une société qui ne réussit pas à les intégrer, et, dans les pays pauvres, leur plainte de ne pouvoir, faute de préparation suffisante et adaptée, apporter leur concours généreux aux tâches qui les sollicitent [4]»

4. «La faim d'instruction n'est pas moins déprimante que la faim d'aliments [5]». Aussi la création, par l'Organisation des Nations Unies, de l'UNESCO, agence spécialisée pour l'éducation, la science et la culture, a-t-elle fait naître de légitimes espoirs, et l'Eglise, pour sa part, n'a cessé de collaborer avec cette méritante institution, tout particulièrement en cette Année internationale de l'éducation. C'est ainsi, par exemple, qu'en plus des activités traditionnelles d'enseignement, en étroit accord avec les pouvoirs publics, auxquels il convient de rendre hommage, on a vu se développer, dans de jeunes chrétientés, l'alphabétisation fonctionnelle et l'emploi des moyens modernes de communication sociale au service de plus larges secteurs de la population rurale. Les progrès techniques sont du reste constants en ce domaine, et rendront possible demain ce qui, hier encore, apparaissait chimérique: qui ne voit, par exemple, les possibilités immenses offertes aux éducateurs par les satellites de transmission et les vidéocassettes?

[1] J. MARITAIN, *l'Humanisme intégral*, Paris, Aubier, 1936, p. 10-11.

[2] Allocution de Paul VI au Séminaire international de périodiques catholiques européens et de la Société africaine de culture, *Osservatore Romano*, 2 octobre 1969, ou *Documentation Catholique* 66 (1969), Paris, Bayard-Presse, p. 1059.

[3] Cf. Allocution de Paul VI à la FAO, le 16 novembre 1970, n. 4, dans *l'Osservatore Romano*, 17 novembre 1970 [LE 3921].

[4] Allocution de Paul VI à l'OIT, à Genève, le 10 juin 1969, n. 23, dans *A. A. S.* 61 (1969), p. 502 [LE 3759].

[5] Encyclique *Populorum progressio*, 26 mars 1967, n. 35 [LE 3546].

5. C'est dire que l'actuelle mutation scientifique et technique et ses répercussions en chaîne sur la vie quotidienne appellent une recherche incessante de formes d'éducation toujours mieux adaptées aux nécessités changeantes d'un monde en perpétuelle évolution. Le savoir n'est plus un acquis constitué une fois pour toutes. La quantité des informations disponibles s'accroît sans cesse, cependant que méthodes et techniques se transforment continûment. Et l'étudiant d'aujour-d'hui sait qu'il sera demain affronté à des nouveautés dont ses maîtres soupçonnent à peine l'émergence. En plus de la nécessaire transmission d'un savoir, l'éducation doit tout mettre en oeuvre pour développer les facultés de jugement et de discernement, et donner aux intéressés le goût et les moyens de poursuivre par eux-mêmes plus tard leur propre éducation: en un mot, apprendre à apprendre.

6. Dans cette heure si importante pour l'avenir de l'humanité, l'Eglise entend, pour sa part, à sa manière propre, et sans jamais perdre de vue sa raison d'être qui est l'annonce de la Bonne Nouvelle du Christ Sauveur [6], poursuivre sa tâche de «mère et éducatrice» [7] dans les pays où elle s'est enracinée depuis ses origines: c'est là une exigence de «la foi qui agit avec amour [8]». Soucieux de venir en aide aux jeunes et aux adultes, aussi bien dans les nécessités de leur vie physique et intellectuelle que dans celles de leur vie morale et spirituelle, «ses missionnaires ont construit, avec des églises, des hospices et des hôpitaux, des écoles et des universités [9]». Bien loin du reste de se limiter aux établissements d'enseignement, l'Eglise a fondé de nombreuses communautés éducatives —qu'il suffise de rappeler, à des titres divers, l'oeuvre d'un don Bosco ou d'un cardinal Cardijn, à côté de celle d'un saint Jean-Baptiste de la Salle— destinées à aider les jeunes à épanouir leur personnalité en s'intégrant librement dans la vie sociale.

7. Cet effort éducatif, très diversifié à travers le temps et l'histoire, s'est particulièrement appliqué aux pauvres de tous ordres, tout spécialement aujourd'hui aux déficients physiques et mentaux et aux inadaptés. De nombreux éducateurs —religieux et religieuses en tout premier lieu— ont largement contribué pour leur part, en maints pays, à la promotion des plus défavorisés, et notamment de la femme. Ainsi, de mille manières, la tâche éducatrice de l'Eglise se poursuit à travers le monde, où elle contribue au «vral développement qui est le passage, pour chacun et pour tous, de conditions moins humaines à des conditions plus humaines [10]». Ce faisant, comme le déclarait le Pape Paul VI lors de la clôture à Rome du récent Concile oecuménique, elle ne vise qu'un seul but: «Servir l'homme [11]».

8. S'il est vrai, selon le mot fameux d'un grand philosophe, «que le corps agrandi attend un supplément d'âme, et que la mécanique exigerait une mystique [12]», l'Eglise estime que son apport éducatif, dans ce qu'il a de spécifique [13], peut aider les hommes de ce temps à réaliser en plénitude leurs meilleures aspirations: construire un monde fraternel où tous les membres de la grande famille humaine, des plus jeunes aux plus anciens, communiant avec enthousiasme à la réalisation de ce projet bien digne de galvaniser les énergies, parviennent à maîtriser progressivement les forces de la nature, à développer harmonieusement les possibilités de la culture et, dans le respect des légitimes diversités, à promouvoir une civilisation de l'universel où tous les enfants des hommes puissent vivre, libres et responsables, à l'image du Dieu d'amour qui est leur Père.

9. «C'est un humanisme plénier qu'il faut promouvoir. Qu'est-ce à dire, sinon le développement intégral de tout l'homme et de tous les hommes?... Il n'est d'humarisme vrai qu'ouvert à l'Absolu, dans la reconnaissance d'une vocation, qui donne l'idée vraie de la vie humaine... L'homme ne se réalise lui-même qu'en se dépassant [14].» Ces affirmations de l'encyclique *Populorum progressio* marquent clairement les objectifs fondamentaux de l'action éducatrice de l'Eglise, soucieuse de respecter l'équilibre de la nature et de la grâce, et d'aider les hommes à se reconnaître comme frères dans une humanité en marche vers son plein accomplissement.

10. «Conduisez-vous en enfants de lumière [15]»: cette recommandation de l'Apôtre Paul engage les chrétiens dans une quête ardente de la vérité. Bien loin de les en détourner, la foi stimule leur recherche dans tous les domaines. Ils y découvrent l'action multiforme de l'homme dans le prolongement de celle du Créateur. Celui-ci ne peut en effet apparaître comme un gênant concurrent pour sa créature, puisque les prouesses scientifiques et techniques de cette dernière se réalisent en conformité avec ses desseins [16]. L'emprise croissante de l'homme sur les forces de la nature n'est-elle pas dans le droit fil de sa vocation, tout comme la maîtrise de l'économie et l'aménagement politique de la société? N'est-ce pas l'une des tâches primordiales de l'éducation que de communiquer cet enthousiasme créateur, de partager «ce patrimoine de civilisation acquis au prix d'immenses sacrifices [17]», et d'ouvrir ainsi généreusement les chemins de l'avenir?

11. Une telle découverte des manifestations culturelles et des progrès techniques qui ont marqué la vie de l'humanité ouvre l'esprit, enrichit le coeur, forme au respect et à l'admiration raisonnée, et devient école de liberté responsable. Dans ce processus vers la conquête du vrai, la personnalité de l'éducateur est irremplaçable, car il ne s'agit plus seulement de savoir à transmettre, mais de valeur à communiquer et de vérité à découvrir, ce domaine infini dont la saisie progressive dilate l'intelligence et épanouit la personne en quête de plénitude.

12. Assoiffée d'authenticité et soupçonneuse devant toute autorité, souvent rebelle aux leçons du passé, surtout le plus proche, la génération montante en quête de vérité ne recherche-t-elle pas, plus qu'un avoir en perpétuelle évolution dont elle perçoit les limites avec acuité, une sagesse qui soit maîtresse de vie? Qui demeurerait indifférent devant cette requête? Il ne suffit pas pour y répondre des meilleures réformes pédagogiques, par ailleurs indispensables, il y faut un témoignage de vie. Toujours prêts, selon la recommandation de l'apôtre Pierre, «à répondre à quiconque vous demande raison de l'espérance qui est en vous [18]», les maîtres feront avec joie l'expérience de la parole du Christ à Nicodème: «Qui fait la vérité vient à la lumière [19]».

13. Enracinée dans une expérience vivante qui se communique, l'éducation poursuit inlassablement son but: former des hommes, leur apprendre à vivre, leur faire découvrir qu'il serait certes imprudent d'agir sans savoir, mais que savoir sans agir serait une lâcheté. Car l'acquisition du savoir et l'apprentissage du vouloir sont directement tournés vers l'agir personnel et social. Il n'est pas de véritable éducation sans mise en oeuvre de toutes les facultés humaines, de l'intelligence à la sensibilité, ni sans développement harmonieux de l'esprit et du corps. Au reste, son premier bénéficiaire n'est-il pas son agent principal, dont il s'agit d'éveiller, d'alimenter et d'orienter le dynamisme intérieur? Loin de le cantonner dans une situation de passivité, il faut donc l'initier sans tarder aux responsabilités, en lui confiant progressivement des tâches à exercer et des décisions à prendre.

14. Il n'y a donc pas d'éducation pour soi, mais un effort entrepris par des hommes concrets pour aider d'autres hommes à prendre la place qui leur revient dans leur communauté de vie, et à y exercer à leur tour leur action libre et responsable. Eduquer n'est pas transmettre une culture abstraite, mais enraciner un projet de vie dans une civilisation déterminée, en donnant les moyens de le réaliser: alphabétiser certes, mais pour ouvrir les voies à une formation adaptée, qui permettra d'apprendre un métier, d'accomplir une tâche professionnelle utile, d'oeuvrer en citoyen. Il ne saurait donc y avoir d'éducateurs figés dans un savoir sans prise sur la vie et des recettes stéréotypées, mais des maîtres habités par un constant souci de recherche et d'adaptation, préoccupés de préparer un avenir, et toujours disponibles aux requêtes des

[6] Cf. Constitution dogmatique *Lumen gentium*, 21 novembre 1964, n. 1 et 8 [LE 3232].

[7] Expression familière aux Pères de l'Eglise et reprise par Jean XXIII comme titre de l'encyclique *Mater et Magistra*, 15 mai 1961, dans *A. A. S.* 53 (1961), p. 401-464 [LE 2984].

[8] Gal. 5, 6. [9] *Populorum progressio*, n. 12. [10] *Ibid.*, n. 20. [11] *A. A. S.* 58 (1966), p. 55-59 [LE 3362].

[12] H. BERGSON, *Les Deux Sources de la morale et de la religion*, Paris, Alcan, 17e éd., 1934, p. 325.

[13] Parmi les documents de référence en la matière: BENOIT XV, lettre apostolique *Communes litteras*, 10 avril 1919, dans *A. A. S.* 11 (1919), p. 172 s.; PIE XI, lettre encyclique *Divini Illius Magistri*, 31 décembre 1929, dans *A. A. S.* 22 (1930), p. 49 s. [LE 939]; PIE XII, nombreux documents dont les plus importants sont dans *A. A. S.* (1939-1958) et commodément réunis jusqu'en 1954 dans *les Enseignements pontificaux*, *l'Education*, Paris, Desclée, 1955, ou PIE XII, *l'Education, la science et la culture*, Paris, Fleurus, 1956; JEAN XXIII, Message pour le 30e anniversaire de *Divini Illius Magistri*, 30 décembre 1959, dans *A. A. S.* 52 (1960), p. 57 s.; Concile du Vatican, Déclaration *Gravissimum educationis*, 28 octobre 1965, dans *A. A. S.* 58 (1966), p. 728 s. [LE 3333]; PAUL VI, nombreux textes dans *A. A. S.* 55 s. (1963 s.).

[14] *Populorum progressio*, n. 42.

[15] Ep. 5, 8. [16] Cf. Gn. 1, 8. [17] PAUL VI, Message de Noël 1968, dans *A. A. S.* 61 (1969), p. 56.

[18] 1 P 3, 15. [19] Jn 3, 21.

http://www.obrascatolicas.com

événements: inventions, initiatives, contestations même, pour leur donner une issue positive, sans leur enlever leur fonction stimulatrice.

15. Pour remplir convenablement leur tâche, les éducateurs ont donc besoin de s'insérer profondément dans la communauté, pour se pénétrer «de ses traditions, de ses besoins, de son niveau de culture, de l'orientation de ses tendances... et de ses exigences... interprétées, au niveau de l'école, par des individus, des groupes organisés, des institutions culturelles ou religieuses, qui se proposent précisément, comme fin propre, la formation des jeunes gens à leurs tâches futures [20]». Un certain individualisme intellectualiste a opéré trop de ravages pour qu'on ne sente impérieusement le besoin d'ouvrir largement l'éducation sur le monde [21].

16. Plus que jamais, l'éducation est en effet une oeuvre commune qui doit mobiliser à son profit toutes les forces vives de la grande communauté des hommes: la famille, certes, au premier chef, les enseignants de tous ordres avec leur apport spécifique, les groupements socioculturels et les associations professionnelles, les communautés ecclésiales enfin, toutes oeuvrant avec générosité et désintéressement pour la poursuite de ce grand oeuvre au service du bien commun dont les pouvoirs publics sont le garant [22].

17. Premiers éducateurs de leurs enfants [23], les parents ne peuvent être tenus à l'écart des orientations maîtresses données à l'enseignement. Capitale et irremplaçable, leur influence doit se conjuguer harmonieusement avec celles des spécialistes pour assurer le succès de cette tâche ardue et difficile qu'est l'éducation d'un petit d'homme et sa préparation à affronter les tâches de demain. Car l'éducation, pour réussir, doit se concevoir non comme une substitution, mais comme un complément de celle de la famille. N'est-ce pas le rôle pratiquement unique des parents d'assurer l'épanouissement harmonieux des facultés affectives de l'enfant? L'intégrité morale dont il a été le témoin chez les siens n'imprime-t-elle pas chez l'homme, pour la vie, une marque indélébile en même temps qu'un point de référence auquel il ne cesse de recourir? Dans le désarroi croissant des adultes devant les revendications impérieuses et parfois contradictoires des générations montantes, il faut que parents et enseignants définissent ensemble un projet commun, capable d'assurer l'indispensable transmission du patrimoine culturel, apte à assumer l'acquis sans cesse croissant des sciences et des techniques, en mesure enfin de préparer l'enseigné d'aujourd'hui à prendre demain en adulte responsable ses tâches professionnelles et son engagement civique dans le monde qui se construit [24].

18. Les cloisonnements qui, trop souvent, séparent les hommes, sont le fruit d'une histoire marquée par l'égoïsme, l'ambition, l'esprit de domination, le péché personnel et collectif. L'enfant et l'adolescent ne demandent qu'à vivre en symbiose avec leurs semblables, quelles que soient leur race et leur origine sociale, par-delà les différences dues à toutes les ségrégations de l'avoir et du pouvoir. Il est donc de première importance que toute ségrégation soit bannie du milieu éducatif et que celui-ci épanouisse les meilleures virtualités d'un chacun, dans une fervente atmosphère d'émulation fraternelle et de féconde amitié.

19. L'enracinement dans une culture propre va ainsi de pair avec le respect qui est dû aux autres. En se découvrant différents, les hommes prennent conscience d'être complémentaires, et leur ouverture sur l'universel est une composante essentielle de leur formation, tant il est vrai que la maîtrise du jugement et la capacité d'adaptation sont des marques propres de la vraie culture [25]. D'un bout du monde à l'autre les échanges se multiplient, des relations se nouent, des solidarités se créent, et des univers étrangers hier encore se découvrent soudain familiers. Du même coup se révèlent des inégalités blessantes et des injustices criantes qui suscitent la tentation de répondre aux carences des institutions par la révolte. Ne voit-on pas en effet des personnes et des groupes sociaux, voire des peuples entiers, continuer égoïstement à s'enrichir cependant que d'autres —le plus grand nombre— se trouvent condamnés à la stagnation ou même à la régression?

20. L'année internationale de l'éducation, conjugué avec le lancement de la deuxième décennie du développement, fournit l'occasion providentielle d'une prise de conscience responsable de ce phénomène indigne d'une humanité civilisée. Au moment où le développement de l'éducation mobilise des forces de plus en plus grandes, celles-ci manqueraient à leur tâche si elles ne favorisaient par tous les moyens en leur pouvoir l'éducation au développement. L'indifférence et la passivité ne sont plus de mise devant ce drame de notre temps dénoncé avec angoisse par l'encyclique *Populorum progressio*. Une «conscientisation», comme on l'a dit à bon droit, s'avère indispensable, et l'on peut espérer qu'elle jaillisse à travers ce monde assoiffé de justice comme une source irrépressible d'espérance.

21. En fécondant les intelligences et en forgeant les volontés, l'éducation éveille en même temps les consciences et appelle à l'action. Un tel effort requiert l'harmonieuse conjugaison des diverses communautés humaines. L'Eglise pour sa part n'a d'autre ambition que de continuer à y contribuer. Ne revendiquant rien d'autre que la liberté de servir [26], les éducateurs catholiques souhaitent travailler en symbiose étroite avec tous les éducateurs, dans une loyale collaboration avec les responsables du bien commun de la cité. Et ils s'efforcent de bannir de leur action toute tentation de particularisme étroit ou de rivalité agressive. Il n'est pas de trop de toutes les bonnes volontés pour réussir la tâche éducative qui impose son urgence aux hommes d'aujourd'hui, s'ils veulent assurer l'harmonieusepro motion de l'humain dansl'ho mme et dans la société.

22. A une heure où l'on aspire de toutes parts à un renouveau du projet éducatif et à un renouvellement des méthodes pédagogiques, l'Eglise, dans la fidelité aux exigences spirituelles qui l'animent, exhorte tous ses fils à oeuvrer avec compétence et discernement, chacun avec la responsabilité qui lui revient —parents, éducateurs, animateurs, responsables civiques, —a une authentique formation humaine. Dans ses propres centres d'éducation, elle s'efforce, tout en donnant les connaissances nécessaires et en développant les aptitudes socio-professionnelles, d'inculquer une juste notion des vraies valeurs, de former aux vertus personnelles et sociales, et de transmettre, avec la foi au Christ, l'amour de l'homme. Partout où les catholiques sont employés dans des tâches éducatives, elle leur demande de ne se distinguer que par leur généreuse contribution à l'oeuvre commune, leur désintéressement, leur souci de susciter des communautés ouvertes et fraternelles, leur préoccupation d'épanouir harmonieusement toutes les virtualités des personnes qui leur sont confiées, dans le respect des vocations propres, et la promotion des vraies valeurs.

23. Une immense tâche sollicite les hommes d'aujourd'hui. Ce n'est pas dans le désenchantement qu'ils pourraient l'accomplir. En prenant une vue plus exacte des besoins d'un avenir dont la prospective permet de discerner les orientations majeures, et en recherchant les moyens d'y répondre, l'année internationale de l'éducation est une occasion, pour tous les responsables, d'approfondir leurs convictions et de repartir de l'avant avec enthousiasme. Par-delà les légitimes différences de conviction qui habitent les hommes, il leur faut s'accorder sur un projet commun: bâtir ensemble une société d'hommes libres et responsables, tant il est vrai que le problème le plus crucial auquel notre système éducationnel a affaire n'est pas un problème d'éducation, mais un problème de civilisation [27]. Le terme ultime de toute éducation authentique est la sagesse, faite de science et de conscience. Par la science, l'homme, dernier venu sur la terre mais seul être doué d'intelligence, pénètre les secrets de la nature et, par la conquête humaine; constitué gérant de la création, il découvre, dans sa collaboration à l'oeuvre divine et dans la domination de la matière, sa dignité de personne humaine, fondement d'une société vraiment fraternelle. Quelle tâche exaltante pour tous les éducateurs: mettre les hommes en mesure d'accomplir, en hommes, leur merveilleuse destinée!

[20] Lettre de la Secrétairerie d'Etat à la 43e Semaine sociale de France sur «L'enseignement, problème social», dans le compte rendu de la Semaine, Lyon, *Chronique sociale de France*, 1958, p. 6.
[21] Cf. Message de René Maheu, directeur général de l'UNESCO, pour l'Année internationale de l'éducation.
[22] Cf. JEAN XXIII, encyclique *Pacem in terris*, 11 avril 1963, dans *A. A. S.* 55 (1963), p. 301 s. [LE 3128].
[23] PAUL VI, Discours aux Equipes Notre-Dame, 4 mai 1970, n. 10-11, dans *A. A. S.* 62 (1970), p. 432-433.
[24] Cf. JEAN XXIII, encyclique *Mater et magistra*, 15 mai 1961, dans *A. A. S.* 53 (1961), p. 450 s. [LE 3984].
[25] Cf. Constitution pastorale *Gaudium et spes*, 7 décembre 1965, n. 53-62 [LE 3366].
[26] Déclaration *Dignitatis humanae*, 7 décembre 1965, n. 13 [LE 3363].
[27] J. MARITAIN, *Pour une philosophie de l'éducation*. Paris, Fayard, 1969, p. 155.

* Directori Generali sUnesco: Doc. Cath. 68 (1971) 213-217.

3931

1970 DEC 8.-SC RELIG., DECR. AAS 63 (1971) 318-319

NOVAE NORMAE CIRCA USUM ET ADMINISTRATIONEM SACRAMENTI PAENITENTIAE, PRAESERTIM APUD RELIGIOSAS, ET CIRCA EXCLUSIONEM A PROFESSIONE PERPETUA EMITTENDA OB INFIRMITATIS CAUSAM

Dum canonicarum legum recognitio perficitur, Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis Saecularibus opportunum duxit, ob non paucas instantes causas, in Plenario Coetu suo examini subicere quaestiones quasdam circa usum et administrationem Sacramenti Paenitentiae, praesertim apud Religiosas, necnon circa idoneitatem ad professionem religiosam in quodam casu peculiari.

Omnibus igitur mature perpensis, Patres in Coetu Plenario, diebus 26 et 27 Octobris 1970 celebrato, haec statuenda censuerunt:

1. Religiosi, utpote speciali ratione cum Ecclesia coniuncti, quae «paenitentiam et renovationem continuo prosequitur» (Const. *Lumen gentium*, n. 8) [LE 3232], magni faciant Sacramentum Paenitentiae, quo primarium donum «metanoiae» seu conversionis ad Christi regnum per baptismum olim receptum, in membris Ecclesiae peccantibus restauratur et roboratur (Cfr. Const. Ap. *Paenitemini*, *A. A. S.* 58 [1966], pp. 179-180) [LE 3412], venia offensionis Deo illatae ab eius misericordia obtinetur et simul reconciliatio fit cum Ecclesia, quam peccando vulneramus (Cfr. Const. *Lumen gentium*, n. 11).

2. Inde pariter magni faciant huius Sacramenti crebrum usum, quo recta sui ipsius cognitio augetur, christiana crescit humilitas, salutaris animarum moderatio procuratur atque gratia uberior efficitur; hi et alii mirabiles fructus non solum ad alacriorem cotidie per virtutis iter progressionem faciendam maxime adiuvant, sed etiam ad commune bonum totius communitatis afferunt incrementum (Cfr. Litt. Encycl. *Mystici Corporis*, *A. A. S.* 35 [1943], p. 235) [LE 1759].

3. Religiosi igitur, de propria coniunctione cum Deo fovenda solliciti, frequenter, i. e. bis in mense ad Paenitentiae Sacramentum accedere satagant; Superiores vero frequentiam huiusmodi promovere studeant atque provideant ut sodales alternis saltem hebdomadis ac etiam saepius, si id cupiunt, sacramentalem confessionem peragere possint.

4. Quod ad confessiones Religiosarum nominatim attinet, statuitur:

a) Religiosae omnes atque novitiae, ut in hac re debita libertate/ fruantur, confessionem sacramentalem valide et licite instituere possunt apud quemcumque sacerdotem ad confessiones audiendas in loco approbatum, neque ad hoc specialis iurisdictio (c. 876) vel designatio requiritur. 319

b) Tamen, quo melius communitatum bono consulatur, monasteriis vitae contemplativae, domibus formationis et communitatibus numerosioribus confessarius ordinarius detur; et saltem monasteriis praedictis necnon domibus formationis etiam extraordinarius, nulla vero facta obligatione ad illos accedendi.

c) Pro aliis communitatibus confessarius ordinarius nominari potest, si adiuncta peculiaria id suadeant, iudicio Ordinarii, ac de praevia communitatis instantia vel consultatione.

d) Ordinarius loci confessarios accurate seligat, qui congruenti maturitate aliisque necessariis qualitatibus polleant; ipse iudicet de numero, aetate et duratione in munere, necnon ad illos nominandos vel ulterius confirmandos procedat collatis consiliis cum communitate cuius interest.

e) Praescripta canonum, quae praecedentibus determinationibus contraria sunt, vel quae cum illis componi nequeunt, vel quae, illis perspectis, ratione et applicatione carent, suspensa manent.

5. Quae praecedenti numero statuuntur, valent quoque pro communitatibus laicalibus virorum quatenus ipsis applicari possunt.

Quoad clausulam finalem can. 637 C. I. C., ea ita intelligenda est, ut a votis renovandis vel a professione perpetua emittenda excludi possit a Superiore competenti de consensu sui Consilii professus a votis temporariis qui, praevio medicorum vel aliorum peritorum iudicio, ob infirmitatem physicam vel mentalem, etiam post professionem contractam, non idoneus comperitur ad vitam religiosam ducendam absque damno sive ipsius religiosi, sive Instituti ad quod pertinet. In his casibus diiudicandis caritate atque aequitate uti oportet.

Has dispositiones Summus Pontifex Paulus PP. VI in audientia die 20 Novembris huius Sacrae Congregationis Secretario concessa, dignatus est approbare, easdemque statim in usum deduci iussit absque ulla exsecutionis formula et donec iuris canonici Codex recognitus vim obtinebit.

Contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, die 8 Decembris 1970.—HILDEBRANDUS Card. ANTONIUTTI, *Praef.* Eduardus Heston, *Secretarius*.

* **Adn. Vie cons.** 43 (1971) 248; C. BROVETTO in **Vita cons.** 8 (1971) 197-206; M. CABREROS in **Vida rel.** 30 (1970) 358-366; J. M. CILLER in **Vida rel.** 31 (1971) 309-315; J. F. GALLEN in **Review for Religious** 30 (1971) 943-950; E. GAMBARI in **Vita cons.** 8 (1971) 277-289, 359-364; C. GORRICHO in **Vida rel.** 31 (1971) 180-186; J. DE J. ANAYA in **Vinculum** 19 (1971) 182-186; A. PEINADOR in **Vida rel.** 31 (1971) 8-15; E. F. REGATILLO in **Confer** 10 (1971) 701-707 et in **Sal terrae** 60 (1972) 293-301; **Vida rel.** 30 (1970) 358-366; F. TIMMERMANS in **The Clergy Monthly** 35 (1971) 213-215.

3932

1970 DEC 12.-SC PRO CAUSIS SANCT., INSTR. PART.*

INSTRUCTIO SERVANDA IN RECOGNITIONE CANONICA ET TUMULATIONE EXUVIARUM SERVORUM DEI

Receptis Sacrae Congregationis pro Causis Sanctorum Litteris et hac mea Instructione, Ordinarius Sublacensis accerset Promotorem Iustitiae Curiae, qui in hoc expediendo negotio Subpromotoris Fidei vices gerat, et Notarium ecclesiasticum, etiam ad hoc tantum deputandum, eisque negotium hoc pandet, ac rationem constituet, qua omnia religiose impleantur.

Hoc autem opus, quemadmodum et rem totam Ordinarius si lubeat, perficiat per Sacerdotem ad hoc Delegatum.

Die et hora opportune designatis, Ordinarius sublacensis eiusve Delegatus, una cum Subpromotore Fidei et Notario, locum adibit in quo Servorum Dei Francisci a Ghisone et Mariani ab Arce Casali exuviae tumulatae sunt, nempe ecclesiam S. Francisci Bellegrae, Sublacen.

Adstabunt fabri quos opus postulet, qui iuramentum de munere fideliter adimplendo coram Ordinario eiusve Delegato emittent.

Possunt actui assistere sacerdotes, religiosi, religiosae et laici quos Ordinarius vel eius Delegatus, pro sua prudentia, adesse censuerit quorum saltem duo uti testes Acta subscribant, excluso tamen quovis populi concursu.

Emissis praedictis iuramentis, Ordinarius vel eius Delegatus, si aliqui adsunt testes qui ultimae exuviarum Servorum Dei humationi praesentes fuerint et opportunum duxerit eos audire ad sepulcrorum et urnarum exuviarum identitatem in tuto collocandam, eos sub iuramento religionis secreto audiat, et postea Acta postremae repositionis exuviarum, si asserventur, a Notario, coram omnibus, clara voce perlegi iubeat.

Identitate sepulcrorum, etiam testium excussione et Actorum lectione ut supra, in tuto collocata, e tumulo extrahantur exuviarum arcae et Ordinarius vel eius Delegatus cum Subpromotore Fidei diligenter easdem inspiciat ut constet de identitate sigillorum et de omnium congruentia cum iis quae in Actis et a testibus descripta sunt.

Si autem desit Instrumentum ultimae repositionis vel sigilla ipsaeque capsae exuviarum effracta appareant, inspectiones omnesque possibiles industriae adhibeantur, in Actis sedulo inserendae, ut certe constet oblatas exuvias revera esse Servorum Dei de quibus agitur.

Si autem gravis suspicio subsit de identitate exuviarum, rem intermittere oportet, et Ordinarius vel eius Delegatus Sacram Congregationem pro Causis Sanctorum certiorem faciat, rationibus dubii allatis.

Mox aperiantur arcae Servorum Dei exuvias complectentes et exuviae collocentur super duabus mensis, mappa albi coloris coopertis, ut a Peritis a pulvere aliisque sordibus mundentur, adhibita si oportet aliorum Peritorum opera, quibus antea iuramentum deferatur.

http://www.obrascatolicas.com

Quibus peractis, Periti anatomici exuvias Servorum Dei sedulo inspiciant earumque statum describant, praeterea omnes corporis partes quae supersint, religiose determinent in relatione ab ipsis exaranda et subsignanda, quae Actis addenda est.

Si in unica sessione exuviarum recognitio perfici nequeat, locus in quo fit, ita claudatur ac prudentes cautelae adhibeantur ut quodlibet furti aut profanationis periculum vitari possit.

Dein, peractis omnibus necessariis ut exuviarum conservationi consulatur, atque compositis in iisdem urnis vel in novis (si lubeat) Servorum Dei exuviis, in iis reponatur quidquid in veteribus repertum fuerit.

Ordinarius elusve Delegatus, curabit ut nemo aliquid ex urnis subtrahat vel aliquid furtim in ipsas inferat.

Quod si novis vestibus exuviae induantur caveatur ut novae vestes cum repertis, quantum fieri possit, cohaereant.

Mox urnae claudantur et obligentur vittis sigillo Ordinarii Sublacensis obfirmatis.

Tandem exuviarum urnae eorumdem Servorum Dei ad novum locum designatum eiusdem ecclesiae S. Francisci Bellegrae deducantur ibique condantur, dummodo eaedem urnae exuvias complectentes, *e pavimento vel pariete non promineant, atque ab altari quolibet unius metri saltem spatio distent.*

Serventur tamen normae liturgicae, videlicet translatio privata ratione fiat, ulla absque pompa et ullo absque publici cultus indicio vel signo.

Totius vero recognitionis, translationis et novae repositionis adiuncta, pariterque urnarum mensuram ac formam necnon novorum sepulcrorum formam et inscriptiones iisdem appositas, Notarius in Instrumento ab ipso conficiendo referat, cui suam subsignationem apponant Ordinarius elusve Delegatus, Subpromotor Fidei, testes ac ipse Notarius qui et sigillo Curiae Sublacen. signabit.

In Relatione omnium quae gesta sunt a Notario conficiendа, inserantur Rescriptum eiusdem Sacrae Congregationis pro Causis Sanctorum, haec Instructio necnon praecedentis repositionis exuviarum eorumdem Servorum Dei Acta, si asserventur, et authenticum omnium Actorum exemplar, prius cum authographo collatum, ad Sacram Congregationem pro Causis Sanctorum transmittatur.

Cetera vero, si quae occurrunt, pro re nata, commendantur Ordinarii Sublacen. elusve Delegati atque etiam Subpromotoris Fidei religioni, prudentiae et in omnibus gerendis dexteritati, quibus Sanctissimus Dominus Noster Paulus Papa VI et Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum plurimum confidunt.

Romae, die 12 decembris 1970.—Fr. Raphael Pérez, O. S. A., *Fidei Promotor generalis.*

* Pro Excmo Ordinario Sublacensi sive pro eius Vicario, vel alio sacerdote, ab eodem Ordinario deputando, qui exuviae Servorum Dei Francisci a Obisono et Mariani ab Arce Casali, clerici professi et laici professi O. F. M., peracta canonica recognitione, in novum locum ecclesiae S. Francisci Bellegrae, ubi hucusque easdem adservantur, tumulari valeant, Prot. N. Var. N. 272/970: AOFM 90 (1971) 48-49.

3933

1970 DEC 15.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

De recursu ad sectionem alteram Signaturae Apostolicae et de remediis contra decisiones Congressus ipsius Signaturae

Facti Species.—Titius sacerdos, officialis Dicasterii Curiae Romanae, cum 62 suae aetatis annum ageret, postulavit ut suo officio renuntiaret, et in pensionem, uti aiunt, mitteretur.

Iuxta normas eiusdem Dicasterii pro integra pensione officiali dimissionario tribuenda, requirebantur 35 anni in munere acti atque aetas 65 annorum. Quum vero Titio deessent 26 menses ad aetatem requisitam, ipsi tribuenda erat pensio minor. Nihilominus, perpensa officialis condicione, Dicasterium integram ei tribuit pensionem.

At Titius maiorem desiderabat pensionem. Ideo, reputans suum officium, ob peculiaria munera ab ipso exepleta, maioris gradus esse quam aliorum officialium gradus eiusdem nominis, petiit ut ascriberetur inter Officiales Maiores primae classis, non autem secundae, prouti caeteri collegae.

Instantia fuit quidem in Congressu disceptata, sed non definita. Cardinalis Praefectus suis litteris notum fecit Titio se non posse ipsius instantiae accedere, quia munus ei commissum non videbatur accensendum illis reservatis Officialibus maioribus primae classis. Ceterum solummodo Romanus Pontifex poterat definire quales Officiales accensendi sint primae classi.

Contra hanc declarationem Titius, praetermisso quovis gravamine apud idem Dicasterium, recursum interposuit ad Sectionem Alteram Signaturae Apostolicae, Servatis de iure servandis, in Congressu coram Cardinali Praefecto, proposito recursu adversus decisionem Dicasterii, qua Titio denegabatur gradus Officialis Maioris primae classis, decretum est: «*cum ius adquisitum non adsit, petita a Rev.do Sacerdote ex iustitia debita non sunt*».

Adversus hanc decisionem Patronus Titii recursum fecit ad Collegium Cardinalium Iudicum; sed Congressus, recepto actu interpositionis recursus, non transmissit illum ad Collegium, sed decretum edidit: «*recursum ad Collegium Iudicans non esse admittendum cum nullo solido fundamento nitatur*».

Contra hanc alteram decisionem Titii Patronus proposuit *querelam nullitatis*, affirmans decretum fuisse a Congressu latum «nemine petente», nam ipse Collegium Iudicans adiverat, non autem Congressum. Ideo iterum institutit ut Collegium Iudicans de admissione recursus decerneret. Audita altera parte, modo quaeritur: utrum Titius recursus et querelam nullitatis ad normam iuris interposuerit, et utrum Congressus Alterius Sectionis Signaturae Apostolicae hos recursus pariter ad normam iuris reiecerit.

In Iure et in Facto.—1. Attento praescripto art. 106 Const. «*Regimini Ecclesiae Universae*» [LE 3588], «per Alteram Sectionem Signatura Apostolica contentiones dirimit ortas ex actu potestatis administrativae ecclesiasticae, et ad eam, ob interpositam appellationem seu recursum adversus decisionem competentis Dicasterii, delatas, quoties contenditur actum ipsum legem aliquam violasse. In his casibus videt sive de admissione recursus sive de illegitimitate actus impugnati».

Recurrens, nec in suo recursu nec postea determinavit quales essent in casu leges violatae. Non demonstravit S. Dicasterium errorem iuris in procedendo vel in decidendo commisisse. Ipse quidem asserit se altiore munere functum esse et consequenter se habere ius acquisitum, ut inter Officiales Maiores primi gradus adscribatur; sed quo iure id teneat, nunquam patefecit; deest enim lex quae dicat Officialem Maiorem secundae classis, qui *de facto* munera quaedam in quaestionibus diversae naturae expleverit, ius acquisitum habere ut adscribatur inter Officiales Maiores primae classis. Ceteroqui, solummodo Romanus Pontifex potest definire quales Officiales accensendi sint primae classi, attentis muneribus iisdem commissis; ideoque, ex una parte evidens est incompetentia S. Dicasterii in subiecta materia, ex alia parte non habetur definitio Summi Pontificis in casu.

Nec allegari potest «*Regolamento Generale della Curia Romana*» [LE 3629], quod admittit recursum, in devolutivo tantum, ad Signaturam Apostolicam adversus decisiones definitivas SS. Congregationum; nam hoc in duobus casibus tantum admittitur, in casibus scilicet de quibus mentio habetur in art. 70 et in art. 95; sed neuter casus est ad rem.

Consequenter, cum in casu non habeatur lex seu aliqua norma iuridica, recurrens non potest allegare legis violationem, et merito Altera Sectio decrevit recursum non esse admittendum ad disceptationem.

2. Comma alterum art. 116 *Normarum Specialium* [LE 3636] statuit: «Contra decretum reiectionis, datur recursus ad Collegium Iudicans, intra terminos iure canonico statutos».

Collegium vero Iudicans non debet videre de ipsa legis violatione seu de merito quaestionis, sed tantummodo de illegitimitate actus impugnati: an scilicet recursus sit non destitutus quolibet legitimo fundamento, quolibet fumo boni iuris. Quam ob rem recursus non potest fieri *cum iisdem*, id est nullo adducto novo argumento vel elemento.

Re quidem vera: admissio recursus *cum iisdem*, ex una parte videretur quaedam capitis diminutio Congressus, qui de facto impar semper fieret ad definitive decernendum super simplici fumo boni iuris recursus, seu super admissione vel reiectione recursus. Ex altera parte decisio definitiva super hac quaestione semper deferenda esset Collegio Iudicanti quinque vel minus: Cardinalis Praefectus deberet Collegium constituere, Cardinalem Ponentem designare, Collegium convocare etc.; similiter deberet fieri quaedam disceptatio ad arbitrium partis sese reputantis gravatam propter admissionem recursus disceptationis super admissione recursus, quae diuturnum expostularet tempus pro sua tractatione, quod minime congruit naturae iustitiae administrativae ac spiritui *Normarum Specialium*, quae omnes sunt ordinatae ad sollicitandum curriculum processualem seu ad vitandas moras processuales, quae regimini Ecclesiae frequenter officerent.

Verum est quod ius conditum, id est art. 116 *Normarum Specialium* non determinat, in fine alterius commatis, requisita appellationis, non excludit explicite recursum *cum iisdem*, non exigit expresse rationes suppletivas, quae valeant recursum sustinere. At norma non est in se et per se interpretanda, sed comparanda cum aliis normis; nec omnia exprimit, quae sensus communis requirit. Ex eo autem quod decisiones Signaturae Apostolicae motivis sint destitutae, non sequitur quod sit impossibile nova adducere argumenta et probationes in appellatione, nam pars recurrens, quae iam in curriculo administrativo coram S. Dicasterio peracto sua argumenta et probationes praestitit, optime scit ob quales rationes sua instantia reiecta fuit. Si revera argumenta nova in casu particulari desint, cognitio motivorum locum dare potest iuris disceptationi, non autem ulterioribus probationibus.

Ergo, cum adversus reiectionem recursus, decretam a Congressu, Patronus recurrentis appellaverit *cum iisdem* ad Collegium Iudicans, eius appellatio non est admittenda.

3. An Congressus potuerit praevie iudicare de admissione vel reiectione appellationis ad Collegium Iudicans.

Iuxta opinionem Patroni partis recurrentis, cum ipse appellationem interposuit ad Collegium Iudicans, altera Congressus decisio, quae appellationem reiecit et iterum confirmavit recursum non esse admittendum, lata est *nemine petente*. Ergo Patronus censet appellationem, in casu, interponendam esse *directe* coram Collegio Cardinalium.

Sed haec opinio sustineri non videtur. Non *in facto*, quia ipse interposuit appellationem coram Congressu *a quo*; secus appellatio nullius valoris censenda esset. Non *in iure*, nam in iure canonico omnes appellationes proponendae sunt coram Iudice *a quo* (can. 1881). In S. Romana Rota, ex. gr., appellatio interponitur coram Turno a quo, atque Ponens vel Turnus, si casus ferat, potest eandem admittere vel reiicere. (*Normae S. R. Rotae Tribunalis*, art. 155) [LE 1223].

Ideo Congressus, perpensis novis argumentis a recurrente allatis, potest: *a)* vel admittere recursum ad Collegium Iudicans contra suum reiectionis decretum, agnoscens non esse amplius manifestum defectum fundamenti; *b)* vel iterum reiicere recursum, declarando ipsum adhuc carere manifesto fundamento; *c)* vel, in dubio, remittere recursum ad Collegium Iudicans, quod in eadem sessione decernere debet de illegitimitate vel minus decisionis impugnatae, nisi probationes causae videantur ulteriorem instructionem expostulare.

Consequenter, alterum Congressus decretum nullo modo dici potest «latum a iudice absolute incompetente»; sed censendum est latum a iudice, qui solus erat competens in casu, nempe pollet fundamento.

Sed, cum irritantes et inhabilitantes eae tantum leges habendae sint quibus aut actum esse nullum, aut inhabilem esse personam expresse vel aequivalenter statuitur (can. 11); cum art. 116 *Normarum Specialium* non statuat appellationem ad Collegium Iudicans cum iisdem seu sine novis argumentis vel elementis esse invalidam, Collegio Iudicanti competit solvere dubium: An constet de iure appellandi in casu, et consequenter de illegitimitate actus impugnati.

Decisio.—In Congressu habito coram Emo Cardinali Praefecto die 15 decembris 1970, propositis recursu et querela nullitatis a Patrono recurrentis adversus decretum Congressus Signaturae Apostolicae die 17 novembris 1970 interpositis, ad obtinendum ut quaestio de admissione vel reiectione causae principalis definiatur a Collegio Iudicante ad normam commatis II art. 116 *Normarum* huius Supremi Tribunalis, decretum est: *Ad Collegium iudicans, si et quatenus.*

* Apoll. 44 (1971) 34-38.

3934

1970 DEC 19.-SC EPISCOPORUM, DECRETUM. PART.*

Statuta Conferentiae Episcopalis Statuum Foederatorum Americae Septemtrionalis approbantur ad quinquennium

Art. I—The National Conference of Catholic Bishops is an assembly of the Hierarchy of the United States and its territories. The purpose of the Conference is to foster the collegial concern of these bishops for the Church and society both in the United States and throughout the world.

Art. II—*a)* The *de iure* members of the Conference are: 1) Local Ordinaries (vicars general excluded), Coadjutors and Auxiliaries of any rite who are in the service of the local diocesan Churches in the United States or its territories; 2) Bishops who are performing a special work entrusted to them by the Episcopal Conference or by the Holy See in the service of the Church in the United States or its territories.

b) Upon retirement, the above mentioned members, whil not considered *de iure* members according to the norms o *Christus Dominus* [LE 3332], retain membership in the Conference. This shall include the right to speak on all issues. The right to vote, however, shall extend to all matters except those which by law are binding when approved by two-thirds of the membership (cf. *Article* XIV) and those involving the acceptance of financial obligations (cf. *Article* XV).

Art. III—Persons enumerated in Article 2 who belong to other episcopal conferences are not eligible for membership in the National Conference of Catholic Bishops.

Art. IV—The Conference shall have as elected officers, a President, Vice President, Treasurer and Secretary; it shall function through a Plenary Assembly, an Administrative Committee, an Executive Committee, other standing and *ad hoc* committees deemed necessary by the Conference, and a General Secretariat.

Art. V—All members of the Conference have the right to vote in Conference elections. Subject to conditions to be established in the bylaws, all *de iure* members of the Conference are eligible for election to any office provided they do not already hold an elected office. Occupancy of an elective office shall not make a member ineligible for the office of President.

Art. VI—A Plenary Assembly of the Conference is to be held at least once a year. Additional sessions may, with approval of the Administrative Committee, be convened by the President when such are deemed necessary or opportune. The President of the Conference presides at the Plenary Assemblies. When in session, this Assembly possesses the full authority of the Conference. All officers and committees of the Conference, therefore, are answerable to it.

Art. VII—In a spirit of collegial concern for the needs of the Church, especially in the United States, all members of the Conference have a responsibility to attend Plenary Assemblies unless impeded for serious reasons.

Art. VIII—Non-members of the Conference may be permitted to attend a Plenary Assembly as observers with the right to speak provided this meets with the express approval of the Administrative Committee of the Conference.

Art. IX—The Apostolic Delegate shall be invited by the President to meet with the general membership during the course of each Plenary Assembly.

Art. X—It is the duty of the Administrative Committee to carry on the work of the Conference between Plenary Sessions, to prepare the programs for these sessions, to review actions taken by the Executive Committee and to moderate the woork of the General Secretariat of the Conference.

Art. XI—It is the duty of the Executive Committee to deal with urgent Conference matters when the Administrative Committee is not in session, to prepare and present for approval by the general membership the actual agenda of the Plenary Assembly, and to make recommendations to the Administrative Committee and the general membership concerning the issuance of Conference statements.

Art. XII—All administrative matters proper to the Conference and its activity shall be coordinated through the NCCB General Secretariat. The Office of the General Secretary will follow closely the work of the Conference committees and will be responsible for the coordination of their activities and staff. The General Secretariat is algo responsible for the preparation and arrangements for meetings of the Administrative Committee and of the general membership and for the maintenance of the Conference files and archives.

Art. XIII—Decisions of the Conference are normally devoid of juridical binding force. Nonetheless, when passed by a two-thirds majority of those voting, they should be observed by all members as an expression of collegial co-responsibility.

Art. XIV—Decisions of the Conference possessing juridical binding force are only those passed by a two-thirds majority of the *de iure* membership (cf. Art. II-a) and clearly called for in general canonical legislation or in special mandates issued by the Holy See either *motu proprio* or at the request of two-thirds of the *de iure* membership.

Art. XV—In the determination of diocesan quotas or of special assessments on individual dioceses, only the local Ordinaries (vicars general excluded) shall have a deliberative vote.

Art. XVI—Two-thirds of the general membership shall constitute a quorum in the Conference.

Art. XVII—The statutes of the National Conference of Catholic Bishops require recognition by the Holy See. Modification and amendments likewise call for similar recognition.

* Jurist 32 (1972) 109-112. Alias Normas addititias huius Conferentiae Episcopalis vide apud Jurist 32 (1972) 112-128.

3935

1970 DEC 26.-PAULUS VI, LIT. AAS 63 (1971) 362-363

Apostolicae Nuntiaturae in Liberiana Republica quaedam territoria aggregantur

PAULUS PP. VI

Ad perpetuam rei memoriam.—Christi amor, quem Petrus ad mare Tiberiadis apertissime professus est, quique undantium aquarum instar, labentibus saeculis, per prae-

http://www.obrascatolicas.com

decessores Nostros Nobis transmissus est, tam urget in pectore, ut quidquid intellexerimus posse pro Ecclesia aliquid utilitatis habere aut alicui Sedi seu regioni pubblica commoda afferre, id, quantum possumus maxime, sive rebus omnibus anteferamus, sive praecipua et antiquissima cura comparare studeamus.

Quam ob rem, cum Sacra Congregatio Christiano Nomini Propagando, rebus quo par est studio perpensis, auditisque venerabilibus Fratribus Amelio Poggi, Archiepiscopo titulo Cercinitano et in Africa Media-Occidentali apostolico Delegato; item Ioanne Mariani, Archiepiscopo titulo Missuensi et Africae Occidentalis apostolico Delegato; Francisco Carroll, Archiepiscopo titulo Gabulensi et in Liberia apostolico Pronuntio; Consilio Publicis Ecclesiae Negotiis explicandis; Ordinariis denique quorum interest, declaraverit atque statuerit ut ab apostolica Delegatione Africae/
363 Mediae-Occidentalis distraheretur regio vulgo Sierra Leone, archidioecesim metropolitanam Liberae Urbis et Boënsem, et dioeceses suffraganeas Makenensem et Kenemaënsem complectens, simulque a Delegatione apostolica Africae Occidentalis detraheretur regio vulgo Gambia, quae dioecesim Barthurstensem in Gambia comprehendit, atque Nuntiaturae apostolicae Liberianae Reipublicae aggregarentur, Nos haec omnia probamus rataque habemus, prout descripta sunt.

Qua re Pronuntius in urbe Monrovia commorans postea apostolici Delegati munere pro iis territoriis fungetur.

Quae vero statuimus, sive in posterum firma esse volumus suosque effectus habere.

Datum Romae, apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die sexto et vicesimo mensis decembris, anno Domini millesimo nongentesimo septuagesimo, Pontificatus Nostri octavo.—Aloisius Card. Traglia, *S. R. E. Cancellarius.*

3936

1970 DEC 28.-SIGNAT. AP., NORM. AAS 63 (1971) 486-492

Normae pro tribunalibus interdioecesanis vel regionalibus aut interregionalibus erigendis et ordinandis

Cap. I—*De tribunalium erectione decernenda*

Art. 1. § 1. Ut causarum iudicialium, praesertim matrimonialium, accuratior et celerior pertractatio evadat, in Ecclesia habeantur Tribunalia interdioecesana, regionalia vel interregionalia; horum erectio a Supremo Signa-
487 turae Apostolicae Tribunali curatur[1], sive ad Episcoporum,/ etiam Ecclesiarum Orientalium, quorum interest, petitionem, sive etiam, si casus ferat, ad eiusdem Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae decisionem.

§ 2. Erectio, constitutio et ratio procedendi horum Tribunalium reguntur normis quae sequuntur, salvo iure Ecclesiarum Orientalium.

Art. 2. § 1. Si erectio fiat petentibus Episcopis, oportet ut Episcopi quorum interest, petito et accepto «nihil obstat» Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, decretum erectionis ferant, quod tamen vim non habebit nisi post Sanctae Sedis approbationem.

§ 2. Ad «nihil obstat» petendum oportet ut Episcopi quorum interest, in respectivo coetu adunati, conveniant inter se et ad Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae referant:

1) De rationibus propter quas Tribunalia erigenda statuerunt.

2) De iudiciis seu causis pro quibus haec Tribunalia eriguntur, sc., utrum pro solis causis matrimonialibus, sive nullitatis sive separationis, an etiam pro causis iurium et criminalibus.

3) De numero Tribunalium primae et secundae instantiae erigendorum, clare indicatis dioecesibus (proprio suo nomine «de Curia») pro quarum territorio commune Tribunal primae et secundae instantiae sit constituendum.

4) De sede ac territorio uniuscuiusque Tribunalis, adiecta tabula geographica, in qua petita sub art. 2, § 2, n. 3, describantur.

[1] «Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae tribunalium regionalium vel interregionalium erectionem curat» (Paulus VI, Const. Apost. *Regimini Ecclesiae Universae*, 15 aug. 1967, n. 105, in *A. A. S.* 59 [1967], p. 921 [LE 3588]). [2] *A. A. S.* 58 (1966), p. 693 [LE 3332].

§ 3. Quoties agitur de Tribunalibus regionalibus, *coetus*, de quo in § 2, est respectiva Conferentia Episcopalis, ac decisio ferenda est per duas saltem ex tribus partibus suffragiorum, ad normam decr. *Christus Dominus*, n. 38, 4;[2] si vero agitur de Tribunalibus interdioecesanis, quae regionalia non sunt, *coetus* intelligitur conventus Episcoporum quorum interest, qui quidem unanimes quoad singula puncta supra indicata esse debent.

§ 4. In litteris exsecutoriis decreti erectionis, de quo in art. 2, § 1, mentio fiat de Sanctae Sedis approbatione/. 488

Art. 3. Si erectio fiat promovente ac decidente Signatura Apostolica, haec secundum suum stylum et praxim procedit.

Cap. II. *De tribunalium moderatore, Iudicibus et administris*

Art. 4. Tribunal interdioecesanum, regionale, interregionale subest auctoritati Episcopi Dioecesani loci in quo situm est, vel, si sedes episcopalis vacet, Episcopi senioris respectivae circumscriptionis. Qui Episcopus, utpote Moderator Tribunalis, idem regit nomine omnium Episcoporum pro quorum territorio est constitutum, eique omnia iura et officia attribuuntur quae Ordinariis locorum circa proprium tribunal competunt ad normam sacrorum canonum, necnon ad causas nullitatis matrimonii quos attinet, ad normam Instructionis Sacrae Congregationis de disciplina Sacramentorum, *Provida Mater*, diei 15 augusti 1936 [LE 1347], nisi aliud peculiariter cautum sit, vel subiecta materia aperte exigat.

Art. 5. § 1. Officialis, Iudices, Promotor Iustitiae, Defensor Vinculi, necnon eorum Substituti, constituuntur ad maiorem partem absolutam suffragiorum, quae conferantur oportet in coetu communi Episcoporum respectivae circumscriptionis territorii, pro quo tribunal est erectum.

§ 2. Ceteri ministri a Moderatore Tribunalis constituuntur ad normam iuris communis.

§ 3. Officialis, Iudicum, Promotoris Iustitiae et Defensoris Vinculi nominatio nota fiat Supremo Tribunali Signaturae Apostolicae.

Art. 6. Omnes praedicti:

1. sint ordinarie dignitate sacerdotali aucti, integritate morum praestantes et, saltem ad Iudices quod attinet, laurea in iure canonico praediti; / 489

2. scientia et experientia iudiciali vere polleant;

3. debitum tempus impendere valeant muneri sibi collato rite obeundo.

Art. 7. Ildem iusiurandum de officio rite fideliterque implendo praestare tenentur coram Moderatore vel eius delegato.

Art. 8. § 1. Officialis, Iudices, Promotor Iustitiae, Defensor Vinculi (necnon eorum Substituti, nisi per modum actus sint deputati) removeri nequeunt ab officio nisi gravi de causa et a respectivo coetu communi Episcoporum, eodem modo quo constituti sunt.

§ 2. In casu tamen urgentis necessitatis ipse Moderator Tribunalis eos suspendere potest, sed de eorundem remotione ac substitutione provideatur iuxta art. 5, § 1, harum Normarum.

§ 3. De remotione autem semper edocenda est Signatura Apostolica.

Art. 9. § 1. Nemo iudicis munere fungi poterit qui advocati vel procuratoris munus in eodem Tribunali exercuerit aut in quolibet Tribunali actu exerceat, sive directe sive per interpositam personam.

§ 2. Idem valet quoque de Promotore Iustitiae et Defensore Vinculi.

§ 3. Omnes de quibus in art. 8 districte vetantur in quaslibet causas extra munus suum se quomodolibet ingerere.

Art. 10. Moderator Tribunalis, collatis consiliis cum ceteris Episcopis respectivae circumscriptionis territorii, album conficiat advocatorum et procuratorum; de quibus servanda sunt praescripta can. 1655-1666, itemque si iidem munus exercere debeant in causis nullitatis matrimonii, praescripta art. 47, § 4; 48, §§ 2-4; 53, § 2 praefatae Instructionis *Provida Mater.*/ 490

Cap. III. *De modo procedendi in causis pertractandis*

Art. 11. In causis pertractandis accurate serventur iuris praescripta, his tamen additis vel mutatis quae infra statuuntur.

Art. 12. Libellus porrigatur Moderatori Tribunalis competentis.

Art. 13. Causae ita inscribantur: primum ponatur nomen Tribunalis, videlicet regionalis vel interdioecesani vel interregionalis, dein nomen dioecesis a cuius Tribunali causa pertractanda fuisset in prima instantia ad normam iuris communis; postremo titulus causae; ex. gr. Florentina seu Pistorien. Nullitatis matrimonii (N. N.); Lugdunen. seu Gratianopolitan. Nullitatis matrimonii (N. N.).

Art. 14. § 1. Moderatoris Tribunalis erit tutorem vel curatorem admittere aut designare ad normam can. 1648 et 1651 et salvo praescripto art. 78, § 3, praefatae Instructionis *Provida Mater.*

§ 2. Quoad procuratorem, autem, minorum servetur praescriptum can. 1648, § 3.

§ 3. Idem tamen Moderator de his decernet collatis consiliis cum Ordinario partis cui tutor vel curator vel procurator constituendus est.

Art. 15. Ordinarius loci de quo fit sermo in art. 37-41 Intructionis *Provida Mater* intelligendus est Ordinarius domicilii coniugum; qui quidem antequam proprium iudicium ferat, opportune cum moderatore tribunalis aget.

Art. 16. § 1. In casibus exceptis, de quibus can. 1990-1992, quaelibet petitio remittatur ad Moderatorem
491 Tribunalis, qui, praehabito voto Episcopi / domicilii coniugum, de eadem videat ad normam art. 226-231 superius citatae Instructionis *Provida Mater.*

§ 2. Itemque, Officialis de quo in art. 228 est Officialis eiusdem tribunalis.

Cap. IV. *De ministrorum tribunalium et advocatorum ac procuratorum remuneratione, necnon de taxis et expensis iudicialibus*

Art. 17. Iudicum et ministrorum remuneratio determinetur in coetu Episcoporum respectivae circumscriptionis territorialis, probe consideratis munerum, locorum temporumque adiunctis et causarum numero.

Art. 18. § 1. Eodem modo et iuxta eandem normam praestituatur notula cum taxarum et expensarum iudicialium, tum emolumentorum ad advocatos et procuratores spectantium.

§ 2. Eiusmodi autem notula litigantibus distincte notificari debet inde ab exhibito libello litis introductorio.

Art. 19. Quoties gratuitum vel semigratuitum patrocinium concessum fuerit, onus solvendi expensas devolvitur ad fundum constituendum a respectivo coetu Episcoporum.

Art. 20. In eodem coetu decidendum erit qua mensura seu proportione unaquaeque dioecesis relativis Tribunalibus primae et secundae instantiae opem feret, tum idoneos sacerdotes ad munera Iudicum et administrorum suppeditando, tum pecuniariam contributionem solvendo, ex qua
492 et ex Tribunalium introitibus stipendia personarum ac uniuscuiusque Tribunalis sumptus solvi possint./

Cap. V—*Normae temporaneae seu transitoriae*

Art. 21. Decretum, quo constituuntur Tribunalia interdioecesana vel regionalia aut interregionalia, sive primae sive secundae instantiae, a Sancta Sede approbatum, per Praesidem Conferentiae Episcopalis exsecutioni quamprimum mandetur, die ab eodem statuenda.

Art. 22. Quod attinet ad causas die executionis decreti pendentes apud Tribunalia dioecesana ordinaria respectivae circumscriptionis territorialis, haec serventur:

1. Causae quae agitantur in prima instantia, deferantur ad novum Tribunal primae instantiae si dubia nondum fuerint concordata ad normam iuris communis; deferri vero eidem possunt quae nullitatem matrimonii respiciunt et in phasi instructoria versantur, accedente consensu utriusque coniugis et Defensoris vinculi.

Sin autem iam editum sit praefatum decretum conclusionis in causa, sententia definitiva proferri debet a Tribunali apud quod causa introducta est.

In utroque casu appellatio interponatur apud novum Tribunal appellationis, salva tamen facultate de qua in can. 1599, § 1, n. 1.

2. Idem fiat, congrua congruis referendo, in causis quae agitantur in gradu appellationis.

Praesentes Normae suos plenarios et integros effectus obtinebunt a festo Annuntiationis B. M. V., id est a die xxv martii anni mcmlxxi.

Datum Romae, in Sede Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, die xxviii decembris mcmlxx.—Dinus Card. Staffa, *Praef.* Ioannes M. Pinna, *a Secretis.*

Adn. G. DELGADO in Ius can. 12 (1972) 21-29; L. DEL AMO in REDC 27 (1971) 351-428.

3937

1970 DEC 28.-SIGNAT. AP., CIRC. AAS 63 (1971) 480-486

Litterae Circulares ad Praesides Conferentiarum Episcopalium de Tribunalium Ecclesiasticorum statu et activitate

Inter cetera novae competentiae capita Supremo huic Tribunali concredita vi Constitutionis *Regimini Ecclesiae Universae*, qua, die 15 augusti 1967 [LE 3528], Summus Pontifex Paulus VI Curiam Romanam reformavit, non ultimum locum tenet munus consulendi «rectae administrationi iustitiae» circa omnes causas, non exclusis matrimonialibus, ac propterea curandi Tribunalium regionalium vel interregionalium [1] vel interritualium erectionem [2].

Usque ad Curiae reformationem, Sacra Congregatio de disciplina Sacramentorum [3] tum vigilantiam Tribunalium quoad causas matrimoniales, tum novam eorum ordinationem et pro necessitate aptatam circumstantiis diligenter exegit. Haec autem sollicitudo nunc huic Supremo Tribunali tributa est, quia et muneri suo et competentiae unificandae congruere sapienter visum est. Quae quidem unificatio una fuit ex praecipuis normis in Romanae Curiae reformatione adhibitis, iuxta Concilii Oecumenici Vaticani II optata [4].

I

1. Sacra Congregatio de disciplina Sacramentorum, Litteris *In Plenariis*, die 1 iulii 1932 datis [5], Tribunalium «vigilantiam» primum/ ordinavit, ita ut locorum Ordinarii 481
«tenerentur quotannis mittere eidem Sacrae Congregationi relationes de proprii Tribunalis statu et activitate.

2. Sollicitudo et activitas Sacrae Congregationis adeo excrevit ut, die 24 maii 1939 constitueretur «Officium Vigilantiae», cuius praecipuum munus erat expendere relationes atque examinare sententias omnes, quae a singulis Tribunalibus quotannis ferebantur.

3. Constitutioni autem huius Officii praeiverant Pii XI Litterae *Qua cura* Motu proprio datae die 8 decembris 1938 [6], quibus tribunalia ecclesiastica pro causis nullitatis matrimonii in Italia ordinabantur, promovente —ut ipse Romanus Pontifex fatebatur— Sacra Congregatione de disciplina Sacramentorum, quae plurium annorum labore notitias circa causas ac Tribunalia accurate collegerat [7].

Hanc autem primam ordinationem aliae complures in diversis nationibus, per decreta praesertim eiusdem Sacrae Congregationis, subsecutae sunt. Quibus inceptis complementum adiecit Sacra Congregatio Consistorialis, extendendo quaedam decreta Sacrae Congregationis de disciplina Sacramentorum ad ceteras causas sive contentiosas sive criminales [8].

4. Inde patet quod, ubi agitur de Iustitiae administratione provehenda, intime inter se conexae sunt Iugis vigilantia et nova accurata Tribunalium ordinatio, prout sapienter indicavit Paulus VI, cum hoc utrumque munus per modum unius assignavit competentiae huius Supremi Tribunalis: «[Signaturae Apostolicae] integrum confirma-

[1] *A. A. S.* 59 (1967), p. 921, n. 105.
[2] Motu proprio *Sollicitudinem nostram*, can. 38 in *A. A. S.* 42 (1950), pp. 13-14 [LE 2098].
[3] Cui competebat et competit quidquid decerni concedique solet in disciplina matrimonii (cfr. C. I. C., can. 249, § 2, Const. Apost. *Regimini Ecclesiae Universae*, n. 55, in *A. A. S.* 59 [1967], pp. 903-904) [LE 3558].
[4] Decr. *Christus Dominus*, n. 9, 1 nA. *A. S.* 58 (1966), p. 676 [LE 3332].
[5] *A. A. S.* 24 (1932) pp. 272-274. Iterum editae sunt hae Litterae *A. A. S.* 28 (1936) pp. 368-370 [LE 1105]. [6] *A. A. S.* 30 (1938) pp. 410-413 [LE 1457]. [7] *A. A. S.* 30 (1938) p. 411 [LE 1457].
[8] Prima extensio facta est in favorem aliquorum Tribunalium Regionalium in Gallia per Decretum diei 18 maii 1965, in *A.A.S.* 57 (1965) pp. 100-107 [LE 3284].

http://www.obrascatolicas.com

mus invigilandi munus itemque constituendi, necessitate postulante, nova Tribunalia Regionalia vel Interregionalia, quemadmodum multis iam in regionibus providentissime actum est»[9].

II

5. Hoc Supremum Tribunal suscipiens utrumque munus sibi concreditum, dum novam Tribunalium ordinationem, litteris ad Conferentias Episcopales missis, iam curare incepit; alterum munus per praesentes litteras circulares,
482 pariter Conferentiis auditis, aggreditur,/ vigilantiam exercere volens, non ea mente ut omnia ad se unum deferat, sed ut fraternum auxilium Tribunalibus Episcoporum offerat, et eisdem, per orbem terrarum dispersis, in bonum animarum servitium praestet per rectam Iustitiae administrationem.

Huiusmodi igitur spiritu hoc Supremum Tribunal occasionem hanc arripit enixe iterum hortandi locorum Ordinarios, ut considerent an illa Tribunalium unificatio, quae iuxta Summi Pontificis verba, multis iam in regionibus «providentissime» inducta est, in propria regione etiam introduci oporteat (sacerdotibus ad diversa tribunalium munera obeunda ex ceteris quoque regionibus, si necesse sit, accitis), ut Iustitiae in universa Ecclesia administratio, praesertim quoad rem matrimonialem, celerior atque accuratior evadat, pro salute animarum, quae in gravissimo interdum versantur periculo, nisi status personalis quam citissime ac recte definiatur.

6. Ad optatae cooperationis incrementum et efficax auxilium praestandum in gravi administrandae Iustitiae officio, magnopere conferent relationes de statu et activitate quorumlibet Tribunalium ecclesiasticorum, etiam religiosorum vel in locis missionum, conficiendae a singulis eorum moderatoribus sive ad Ecclesiam Latinam sive ad Ecclesias Orientales pertineant, ratione habita tum Iuris communis tum Iurium seu normarum particularium.

7. Praedictae relationes ad hoc Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal transmittantur vel per Generale Ecclesiae Rationarium *(Ufficio Centrale di Statistica della Chiesa)* vel per Nuntios aut Delegatos Apostolicos, nisi pro aliquibus nationibus aliter expresse cautum fuerit.

III

8. In relatione, *quotannis* transmittenda, quae omnes cuiuslibet Tribunalis causas spectare debet, tum pertractatas et diiudicatas in processu formali aut in processu summario, tum solummodo introductas, responsiones dentur, quatenus res ferat, ad singula quaesita tum quae in hisce adnexa tabella proponuntur tum quae sequuntur:

9. 1) An nominatio Officialis, Vice-Officialium, ceterorumque Iudicum, Promotoris Iustitiae, Defensoris Vinculi
483 ac Notarii fiat iuxta praescripta Iuris tum quoad eorum qualitates tum quoad auctoritatem eos nominantem./

2) An ea serventur quae in iure statuta sunt de advocatis et procuratoribus, de testibus et peritis deligendis vel admittendis, et de eorum munere fideliter exsequendo.

3) An in Tribunali collegiali procedatur collegialiter necnon singuli iudices ad deliberandum convenientes, suas afferant scriptas conclusiones ad meritum causae quod attinet, additis rationibus tum in iure tum in facto, quibus ad eas conclusiones venerint.

4) An termini iudiciales et conventionales serventur, et causae quam citius absolvantur sive in prima sive in secunda instantia.

5) An taxarum iudicialium notula ad normam Iuris sit statuta, in qua praefiniatur quid partes debeant pro expensis iudicialibus, necnon quae sit retributio a partibus solvenda pro praestita advocatorum et procuratorum opera.

6) An adhibita sit debita vigilantia ne advocati et procuratores immodicum emolumentum paciscantur; et, si id fecerint, an congrua remedia in eos adhibita sint.

7) An sententia exarata fuerit non ultra mensem, eiusque publicatio facta sit non ultra bimestre a die decisionis.

8) Quibus rationibus innitatur querela nullitatis contra aliquam sententiam forte propositam.

9) Si in anno nulla sententia lata fuerit, rationes huius silentii indicentur.

10) Quibusnam ex capitibus nullitatis singulae sententiae fuerint pronuntiatae.

11) Quo ex capite casus excepti contigerint, in quibus Ordinarius nullitatem declaraverit ad normam canonum 1990-1992 C. I. C., vel Motu proprio *Sollicitudinem Nostram*, nn. 498-500[10].

[9] Const. *Regimini Ecclesiae Universae*, in *A. A. S.* 59 (1967) p. 889 [LE 3588]. [10] *A. A. S.* 42 (1950) p. 106 [LE 2098].

10. Quaesita de quibus in n. 9 et in schedulis adnexis nihil detrahunt indultis vel legibus particularibus auctoritate apostolica latis et adhuc vigentibus, et firmo iure Ecclesiarum Orientalium. Proinde relationes et responsiones eo tendere debent ut fidelis observantiae respectivarum legum processualium notitia praebeatur./ 484

IV

11. *Singulis quinquenniis*, mense ianuario, incipiendo ab anno 1972, mittatur una cum relatione de statu dioecesis, sed in separato folio, relatio de statu Tribunalis, in qua indicari debent:

1) Utrum dioecesis suum habeat Tribunal primae instantiae rite constitutum, an praesertim quod attinet ad causas de nullitate matrimoniorum, tribunali interdioecesano, et quonam, uti debeat.

2) An in dioecesi iudicia secundae instantiae haberi possint; et, quatenus affirmative, quaenam sint dioecesana Tribunalia a quorum sententiis primae instantiae ad huiusce dioecesis Tribunal appellari debeat.

3) Nomina Officialis ceterorumque Iudicum, Promotoris Iustitiae, Defensoris Vinculi, atque etiam tituli academici, quibus quisque praeditus est.

4) An saltem Officialis seu Praeses Tribunalis et Iudices laurea doctorali in iure canonico ornati sint. An iidem ceterique, de quibus sub n. 3, liberi sint ab aliis muneribus.

5) Nomina Cancellarii Tribunalis et eorum qui actuarii munere funguntur, necnon tituli academici quibus ornati sunt.

6) Advocatorum nomina et tituli academici, peculiari mentione facta eorum qui sacerdotes sunt. Ad procuratores et advocatos quod attinet, significetur an pro causis nullitatis matrimonii servata sint praescripta Iuris.

7) Index taxarum quae propter expensas Tribunalis solvendae sunt; qua mensura Curia concurrat ad expensas Tribunalis sive dioecesani aut interdioecesani sive regionalis; ratio qua iusta retributio iudicum et administrorum Tribunalis ordinatur; emolumenta quae advocatis et, ubi casus fert, peritis persolvi debent; utrum haec emolumenta solvantur directe a partibus an per Tribunalis Cancellariam; quomodo consultum sit gratuito pauperum patrocinio, et qua proportione uterque modus patrocinii statistice se habeat.

12. Non iam omnes sententiae, sed tantum eae mittendae erunt ad hoc Supremum Tribunal quae explicite requirentur, et quidem generatim sine actis, nisi interdum ipsa quoque acta expetantur./ 485

13. Hoc Supremum Tribunal certius fiat tum de nominatione Praesidum et Iudicum omnium Tribunalium, etiam Regionalium et Appellationis, adiecto brevi curriculo vitae, tum de eorundem amotione ab officio.

V

14. Quo sollertiore cura invigiletur observantiae legum processualium, quas unus Romanus Pontifex innovare potest[11], haec statuuntur:

1) Si contingat ut aliquae normae processuales alicubi praetereantur nec alia suppetat via ad earum legum observantiam obtinendam, patet recursus ad hoc Supremum Tribunal, quod providebit iuxta art. 93 Normarum Specialium Signaturae Apostolicae.

2) Remittitur Conferentiae Episcopali prudens iudicium de opportunitate vel etiam necessitate instituendi Commissionem, in qua non desint selecti Praesides tribunalium, cuius munus sit ad Apostolicam Signaturam, scripto vel ore, de tribunalium propriae regionis activitate et legum processualium observantia referre.

Quatenus specialis Commissio institui non possit, referat saltem Moderator Tribunalis.

15. Denique iuvat haec Excmis Ordinariis locorum necnon Supremis Institutorum Religiosorum Moderatoribus commendare: in primis ut, attentis normis Apostolicae Sedis[12] et recenti allocutione Summi Pontificis ad S. R.

[11] Cfr. Litteras Apostolicas Motu proprio datas die 15 iunii 1966, *De Episcoporum muneribus*, in *A. A. S.* 58 (1966) p. 469, n. IV [LE 3449]. [12] Cfr., v. g., Instr. *Provida Mater*: «... S. Sedis mens est, ut hoc Revmi locorum Ordinarii probe noscant, ut electi iuvenes, doctorali laurea saltem in iure canonico in hac Alma Urbe decorati, praesertim apud Studium S. R. Rotae, ad processus rite conficiendos atque ad recte iudicandum eruditantur, institia ac veritate ducibus» (S. C. de disciplina Sacramentorum, Instr. *Provida Mater Ecclesia*, diei 15 augusti 1936, in *A. A. S.* 28 [1936] p. 314).

486 Rotae Tribunal[13], quibus studia canonica nomi/natim pro futuris iudicibus urgentur, efformationem selectorum iuvenum ad gravissimum iudicandi munus diligenter curent, quibusvis superatis difficultatibus.

Foveant praeterea conventus vel cursus de re canonica quibus tum Iudices tum Tribunalis administri necnon advocati, propriam scientiam canonicam ac iurisprudentiae cognitionem augeant, perfectiorem reddant ac hodiernis necessitatibus aptent.

Tandem magni faciant munus iudicandi, propterea quod, etsi speciem minus gratam et allicientem fortasse prae se ferat, utpote sine delectatione et strepitu, immo in abscondito exercendum, indole vere pastorali pollet cum necessitati prospiciat animarum, ideoque in bonum Ecclesiae conferat.

Praesentes Litterae Circulares suos plenarios et integros effectus sortiantur a festo Annuntiationis B. M. V., id est a die XXV martii anni MCMLXXI.

Datum Romae, in Sede Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, die XXVIII decembris MCMLXX.—DINUS Card. STAFFA, *Praef.* Ioannes M. Pinna, *a Secretis*.

[13] «Ma tutto questo ingente sforzo di revisione del Codice risulterebbe in buona parte sterile se contemporaneamente non si provvedesse anche a rinnovare lo studio dello stesso diritto e ad accrescere il numero di coloro che si dedicano agli studi giuridici specializzati, e che contribuiranno domani, in diversi modi e a vari livelli, ad attuare le rinnovate leggi della Chiesa... Noi ci auguriamo che il vostro Collegio presti anche ad esso un efficace contributo... continuando a svolgere un autentico lavoro di formazione canonistica mediante il vostro «Studio Rotale», che, pur essendo di recente erezione, ha già acquistato indubbi meriti dinanzi alla scienza» (Paulus VI, *Allocutio ad Praelatos Auditores, Officiales et Advocatos Tribunalis S. R. Rotae, novo litibus iudicandis ineunte anno coram admissos, die 12 februarii 1968*, in *A. A. S.* 60 [1968] p. 206) [LE 3628].

* Ada. vide sub documento anteriori: LE 3937.

3938

1970 .. ..-SC RELIGIOSORUM, NORMAE. PART.*

DOCUMENTA REMITTENDA AD NIHIL OBSTAT OBTINENDUM PRO ERECTIONE CONGREGATIONIS IURIS DIOECESANI VEL AD DECRETUM LAUDIS IMPETRANDUM

1. Nomen, cognomen in saeculo, in religione, Fundatoris vel Fundatricis, necnon primi Superioris vel primae Superiorissae generalis, cum brevi eorum curriculo vitae.
2. Relatio historico-iuridica Sodalitii ab exordio.
3. Duo exemplaria libri precum, cerimonialis et consuetudinarii (libro delle usanze, coutumier, book of customs), si in usu sint apud Sodalitium.
4. Imagines (v. photogr.) religiosi habitus pro novitiis et professis.
5. N. 6 textus Constitutionum pro Instituto Iuris dioecesani aptati vel pro Instituto Iuris pontificii.
6. Prospectus numericus (statistica) sodalium et domorum Sodalitii; si in plures dioeceses diffusae, earum Ordinarii edoceantur testimoniales ad hanc S. Congregationem directe remittendas esse.
7. Declarationes de sequentibus: *a)* an in fundatione vel progressu temporis, locum habuerint facta extraordinaria, uti visiones et similia; *b)* quae devotiones peculiares et quae specialia pietatis exercitia praeferantur; *c)* an in dioecesi aliud Institutum sit eiusdem nominis et cum eodem fine speciali.

Insuper remittatur huic S. Dicasterio summa U. S. Doll. 150 pro necessariis expensis quae, rebus absolutis, apte definientur.

* CpR 52 (1971) 191.

3939

1970 . . ..-SC CUSTUS DIVINI, RESPONSUM. PART.*

RESPONSA AD PROPOSITA DUBIA LITURGICA: 1.—AD INSTITUTIONEM GENERALEM MISSALIS ROMANI. 2.—AD CALENDARIUM ROMANUM

I. AD INSTITUTIONEM GENERALEM MISSALIS ROMANI

1. *Quando in fine Missae adhibetur formula benedictionis sollemnior vel oratio super populum, quomodo inserenda est in ritibus conclusionis?* RESP. In n. 124 *Inst. gen.* dicitur quod quibusdam diebus et occasionibus formulae benedictionis *praemittitur*, iuxta rubricas, alia formula sollemnior vel oratio super populum. Tunc ritus ita componitur. Post salutationem «*Dominus vobiscum*», diaconus vel, eo deficiente, monitionem his vel similibus verbis: Deinde sacerdos, manibus super populum extensis, dicit benedictionem, vel orationem super populum cui sequitur benedictio, omnibus respondentibus «Amen».

2. *In n. 26 Institutionis generalis verba «actioni sacrae» referenda sunt ad processionem sacerdotis et ministrorum vel ad totam celebrationem eucharisticam?* RESP. Verba de quibus supra referenda sunt ad processionem, quia in contextu agitur de cantu ad introitum. Tamen ipsa norma induit valorem generaliorem: qualiscumque cantus in Missa aptari debet indoli temporis et actionis, quae hic et nunc peragitur.

3. *Si panis et vinum a fidelibus offeruntur, quomodo componitur praesentatio patenae cum pane, iuxta* n. 102 *Inst. gen.?* RESP. Nulla habetur difficultas. Nam oblationes quas sacerdos a fidelibus accipit, adiuvantibus ministris, super apta mensa ponuntur et panis ac vinum ad altare deferuntur (cf. n. 101), et deinde fiunt ritus offertorii. Si autem celebrans ultimo accipit a fidelibus patenam aut pyxidem cum hostiis potest directe ad altare pergere et statim formulam oblationis panis dicere.

II. AD CALENDARIUM

4. *Quomodo transferendae sunt sollemnitates quae impediuntur a die liturgico qui praecedentia gaudet?* RESP. Generatim sollemnitates, quae impediuntur, ad proximiorem diem transferuntur (cf. *Normae de Anno liturgico et de Calendario* n. 60) [LE 3727]. Attamen sollemnitates quae in dominicis Adventus et Quadragesimae forte incidant ad diem sequentem aliquando transferri nequeunt, v. g. cum Sollemnitas S. Ioseph vel Annuntiationis Domini, dominica in Psalmis de passione Domini occurrant, et celebrari deberent post duas hebdomadas. Ideo ad difficultates minuendas, n. 5 supradictarum Normarum statuit ut in his temporibus sollemnitates forte die dominica occurrentes, sabbato praecedenti, de more, celebrentur. Si autem sabbatum liber non sit a celebrationibus sub nn. 1-8 in tabula praecedentiae recensitis, tunc servari potest principium generale, n. 60.

* Notit. 6 (1970) 404-406.

ANNUS 1971

3940

1971 IAN 1.-SC GENT. EVANG., FACULTATES. PART.*

FORMULA FACULTATUM DECENNALIUM ORDINARIIS LOCORUM IN TERRITORIIS MISSIONUM TRIBUTARUM

Firmis manentibus facultatibus ac privilegiis quae ex Lit. Ap. Motu Proprio datis Pastorale Munus [LE 3139] *ceterisque concessionibus omnibus locorum Ordinariis competunt, opportunum visum est largiri Ordinariis locorum in territoriis missionum, sicut et in praeteritum, nonnullas ampliores facultates quae ad eorum officium efficacius expediusque reddendum adhuc multum conferunt.*

Quamobrem Sacra Congregatio pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide, vi potestatis sibi a Summo Pontifice Paulo Divina Providentia Papa VI tributae, Ordinario N. N. facultates quae in hac Formula continentur quaeque Concilii Oecumenici Vaticani II ordinationibus et subsequenti legislationi sunt accommodatae, concedit ad decennium, quod decurrit a die 1 mensis Januarii anni 1971 ad diem 31 mensis Decembris anni 1980.

Datum Romae, ex Aedibus Sacrae Congregationis pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide, die... mensis ... anno Domini.

Formula Facultatum decennalium

1. Concedendi facultatem administrandi Confirmationis Sacramentum nonnullis sacerdotibus, absente tamen

http://www.obrascatolicas.com

aut longinque residente vel impedito quocumque Episcopo, servato ritu in Rituali Romano contento [1].

2. Concedendi facultatem sacerdotibus, qui baptismum adultis ministrant, ut, absente Episcopo, eosdem confirmare possint, antequam ad S. Eucharistiam admittantur.

3. Conferendi sacerdotibus facultatem consecrandi calices et patenas, iuxta formam in Rituali Romano praescriptam.

4. Permittendi ut Missa celebrari possit cum lumine cuiusvis generis; necnon permittendi ut Missa absque luminibus celebrari possit, in casu necessitatis.

5. Concedendi ut, iusta de causa, in celebrando S. Sacrificio et in aliis celebrationibus liturgicis adhiberi queant sacrae vestes cuiusvis coloris liturgici.

6. Concedendi sacerdotibus ut ter, diebus quoque ferialibus, Missam celebrare possint, si vera necessitas pastoralis id postulet.

7. Permittendi ut in commodum fidelium tres Missae statim post mediam noctem Nativitatis Domini celebrari possint, cauto tamen ut omnia cum debita praeparatione ac reverentia fiant.

8. Permittendi ut functiones feriae V et VI Hebdomadae Sanctae necnon Vigiliae Paschalis bis celebrari queant hora postmeridiana, prudenti Ordinarii iudicio statuta, in locis quoque ubi Missa pro fidelibus celebrari solet.

9. Concedendi ut toto anni tempore Missa de Dominica celebrari possit diebus infra hebdomadam, modo ne solemnitas occurrat.

10. Permittendi ut, iusta de causa, Sanctissimum Sacramentum cum duobus luminibus cuiusvis generis exponi possit.

11. Permittendi ut, in locis ubi nulla prorsus materia apta ad lampades nutriendas haberi potest, Sanctissimum Sacramentum etiam sine lumine asservari queat.

12. Permittendi, si sit periculum irreverentiae vel sacrilegii, ut Sanctissimum Sacramentum in loco non sacro, tuto tamen et decenti, retineri possit, etiam sine lumine.

13. Permittendi ut Sanctissima Eucharistia asservari possit ad normam can. 1265, etiamsi sacerdos bis tantum in mense Missam in sacro loco celebret.

14. Anticipandi vel prorogandi, prout bonum fidelium id exigit, tempus utile pro communione annua quae Paschalis vocatur.

15. Dispensandi, ex iusta et rationabili causa, habita etiam ratione gravitatis impedimenti, super omnibus impedimentis matrimonialibus iuris ecclesiastici, exceptis impedimentis provenientibus ex sacro Presbyteratus ordine, ex affinitate in linea recta, consummato matrimonio, et ex defectu aetatis, qui biennium excedat *(Subdelegabilis)*.

In concedenda dispensatione ab impedimentis mixtae religionis vel disparitatis cultus, observentur Litterae Apostolicae, M. P. datae die 31 Martii 1970, *Matrimonia Mixta* [LE 3841].

16. Sanandi in radice, dummodo consensus perseveret, matrimonia ob aliquod impedimentum, de quo supra (n. 15) vel ob defectum formae, nulliter contracta vel more civili attentata. Quod vero attinet ad prolis legitimationem, Ordinarius prae oculis habeat canones 1051, 1138 *(Subdelegabilis)*.

Facultas sanandi in radice non extenditur ad casus in quibus supervenerit amentia unius vel utriusque partis.

In singulis hisce casibus ad S. Sedem recurrendum erit.

17. Dispensandi super interpellatione coniugis in infidelitate relicti, siquidem certo constiterit ex processu sallem summario et extraiudicialiter interpellationem fieri non posse sine evidenti gravis damni aut coniugi iam ad Fidem converso (etsi nondum baptizato), aut christianis inferendi periculo *(Subdelegabilis)*.

18. Permittendi gravi de causa infidelibus plures uxores habentibus ut post baptismum, sine ulla interpellatione primae uxoris, ex illis retineant quam maluerint, si et ipsa baptizata sit, renovato tamen matrimoniali consensu [2].

19. Concedendi, etiam in dioecesibus, sacerdotibus vel diaconis delegationem generalem matrimonii celebrationi adsistendi, iis servatis quae, prouti res ferat et loci ac temporis conditiones observare permittant, matrimonii celebrationi, ad normam canonis 1019 et sequentium, praemitti debent; et semper firmis sacrorum canonum praescriptionibus tum de iuribus parochi servandis tum de adnotatione in libris paroecialibus facienda.

20. Reducendi, ob penuriam officialium, numerum ministrorum tribunalis primae instantiae, ita ut tribunal constituatur tribus administris, scilicet iudice unico, defensore vinculi et notario.

21. Permittendi erectionem domus religiosae in proprio territorio, dummodo pro monasterio monialium obtentum fuerit Beneplacitum Sedis Apostolicae ad normam can. 497 par. 1.

22. Confirmandi ad tertium triennium Antistitam, legitime postulatam, monasterii monialium Episcopo dioecesano subiecti.

23. Dispensandi —praehabito voto Antistitae— religiosas mulieres monasterii Episcopo dioecesano subiecti, id petentes, a vinculo votorum temporariorum.

24. Absolvendi ab omnibus censuris, sive simpliciter sive speciali modo Romano Pontifici reservatis, iuxta canonem 2250 par. 3 *(Subdelegabilis)*.

25. Dispensandi vel commutandi, iusta de causa, vota privata, Sedi Apostolicae reservata, de quibus in can. 1309 *(Subdelegabilis)*.

26. Erigendi unica formula benedictionis stationes Viae Crucis cum Indulgentiis, quae huiusmodi pium exercitium peragentibus concessae sunt; item concedendi sacerdotibus facultatem easdem erigendi, servatis tamen ritibus ab Ecclesia praescriptis.

27. Erigendi illas etiam confraternitates a S. Sede approbatas quarum instituendarum ius apostolico ex privilegio aliis reservatum est (can. 686 par. 2) iisque adscribendi fideles.

28. Concedendi sacerdotibus facultatem fideles adscribendi omnibus confraternitatibus et imponendi omnia scapularia a Sede Apostolica approbata, sine onere inscriptionis.

29. Permittendi clericis et religiosis, ut caritatis causa, medicinam et chirurgiam exercere valeant, dummodo in istis artibus revera periti sint et in curandis infirmis omnia quae clericum et religiosum dedecent, vel scandalo esse possint, diligenter vitent, atque pro ipso exercitio artis suae nihil postulent.

30. Dispensandi cum fidelibus ut serviliter laborare valeant diebus dominicis vel festis de praecepto, exceptis Nativitate Domini, Paschate et Pentecoste, firma tamen lege Sanctae Missae participandi *(Subdelegabilis)*.

31. Permittendi suo in territorio, ut fideles die sabbati vel in vigilia festi de praecepto satisfacere valeant obligationi participandi Missae diei dominicae vel festi de praecepto subsequentis.

32. Permittendi ut, servatis rubricis, in dominicam aut etiam in alium diem ab Ordinario loci determinandum, transferatur solemnitas festorum, quae secundum can. 1247 sunt feriandа, sed legitime abolita.

33. Pro Praefectis Apostolicis, asservandi in sacello domus stabilis suae residentiae actualis Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum.

34. Pro iisdem Praefectis Apostolicis, utendi, durante munere, insignibus et privilegiis ipsis concessis, etiam extra proprium territorium, praehabito, quoad exercitium Pontificalium, consensu Ordinarii loci.

Animadversiones

I. Memoratae facultates ea lege conceduntur, ut illae tantum subdelegari possint, quae ita explicite notantur per verbum *Subdelegabilis*. Qui autem subdelegationem ab Ordinario obtinuerit, de ea mentionem facere tenetur.

II. Ordinarius, inclusis Vicario Generali et Delegato, uti potest, in iisdem tamen adiunctis facultatibus seu permissionibus, quas, intra limites in praecedentibus articulis expressos, concedere potest.

III. Ordinarius supradictis facultatibus uti tantum valeat easque subdelegare intra fines suae iurisdictionis; easdem facultates gratis et sine ulla mercede exerceat (praeterquam pro expensis Cancellariae et cursus postalis ab iis qui pares sunt ad eas solvendas exigendis).

IV. Facultates praedictae in suo robore perseverant usquedum Ordinarius novas facultates decennales receperit.

[1] Cfr. S. Congr. de Prop. Fide, *Dandum de Confirmatione administranda iis qui in periculo mortis sunt constituti*, A. A. S. 40 (1948), p. 41 [LE 1969]; Const. *Sacrosanctum Concilium* n. 71 «... renovatio promissionum Baptismi convenienter ipsum Sacramenti susceptionem praecedet. Confirmatio, pro opportunitate, intra Missam conferri potest...» [LE 3141].

[2] Ordinarii in singulis casibus prae oculis habeant conditionem moralem, socialem, oeconomicam primae uxoris et curent ut eiusdem necessitatibus satis provisum sit, iuxta normas Iustitiae, christianae caritatis et naturalis aequitatis.

V. Facultates omnes in Litteris Apostolicis *Pastorale Munus* [LE 3139] diei 30 Novembris 1963 concessae Episcopis residentialibus atque aliis iisdem in iure aequiparatis, in territoriis dependentibus a Sacra Congregatione pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide concedentur ceteris Ordinariis locorum, tum Interinis tum Vicariis, nisi quoad Vicarios ipse Ordinarius aliquid sibi reservaverit.

VI. Ipse Ordinarius omnes praedictas facultates, tam in Litteris Apostolicis *Pastorale Munus* quam in praesenti Formula contentas, servatis de iure servandis, Vicariis Episcopalibus delegare aut subdelegare potest.

* Ordinariis locorum in territoriis missionum. Prot. N. 1130/71; e foliis a S. C. pro Gentium evangelizatione editis. Adn. A. AB UTR. in AOFMCAp. 87 (1971) 125-127; 88 (1972) 86-95, 140-150, et in Laurentianum 12 (1971) 289-324; Ign. LEE in CpR 52 (1971) 245-266, 234-249; 53 (1972) 24-51, 137-161, 206-223; F. TIMMERMANS in The Clergy Monthly 36 (1972) 119-126; African Ecclesiastical Review 13 (1971) 369-375.

3941

1971 IAN 1.-SC GENT. EVANG., FACULTATES. PART.*

INDEX FACULTATUM NUNTIIS, PRO-NUNTIIS ET DELEGATIS APOSTOLICIS IN TERRITORIIS MISSIONUM TRIBUTARUM

Sacra Congregatio pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide, vi potestatis sibi a Summo Pontifice Paulo, Divina Providentia Papa VI, tributae, Exc. N. N. facultates quae in hoc Indice continentur concedit.

Datum Romae, ex Aedibus Sacrae Congregationis pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide, die ... mensis ... anno Domini...

Facultates

1. Permittendi ingressum in Seminarium filiorum illegitimorum necnon dispensandi promovendos ad Sacros Ordines ab irregularitate ex defectu natalium, de qua in can. 984 n. 1 C. I. C.; exceptis sacrilegis.

2. Permittendi instructionem processuum super matrimonio rato et non consummato. Acta tamen processuum mittenda erunt ad hanc Sacram Congregationem, quae ea Dicasterio competenti tradere curabit.

3. Permittendi ut pro Missis binatis atque trinatis, suo in territorio celebratis, Ordinarii eleemosynas recipiant, in bonum Seminarii vel operum Missionis erogandas.

4. Visitandi sive per se sive per ecclesiasticum virum, personas, loca et res de quibus in can. 344, 512, 1382 C. I. C., in casibus tamen particularibus et non per modum generalis visitationis; dummodo visitatio ipsa necessaria et urgens videatur, Ordinarius impeditus sit vel negligens, et tempus non suppetat recurrendi ad S. Sedem.

5. Absolvendi, iniunctis de iure iniungendis, tum in foro conscientiae, tum etiam in foro externo, pro casuum diversitate, ab omnibus censuris a iure sive simpliciter sive speciali modo Romano Pontifici reservatis, aut Ordinario a iure pariter reservatis.

6. Indulgendi, paupertatis causa, iis qui Missarum sive manualium sive fundatarum applicationem omiserint ut, quoad praeteritum tempus, obligationi suae paulatim satisfacere valeant, celebrando per se vel per alium aliquot Missas a concedente, vel, in casibus occultis, a confessario, ad numerum quod spectat, aeque determinandas.

Admoneantur autem commemoratarum omissionum rei ipsis Missarum onera quae adimplenda supersint condonata existimanda, si forte, ante plenam eorundem satisfactionem, pie in Domino obierint, nulla relicta pecuniae summa oneribus sive in toto sive aliqua ex parte implendis, supplente in reliquis Sanctitate Sua de thesauro Ecclesiae.

Item concedendi, si in aliquo casu ob peculiaria omnino rerum adiuncta expedire in Domino videatur, ut ad certum numerum iuxta vires petentis, Missae, quoad praeteritum pariter tempus, reducantur, dummodo ne agatur de recidivis, supplente pariter Sanctitate Sua reliquarum Missarum defectum de Ecclesiae thesauro.

7. Remittendi seu condonandi, «pro foro conscientiae tantum», delinquentibus pauperibus partem aliquam male ablatorum, aut retentorum, quando domini incerti sunt et casus occulti; ita tamen ut residuum, si quod adsit, vel aliqua summa vel pars pro viribus taxanda pauperibus loci vel in pia opera eiusdem loci, si fieri possit, distribuatur.

8. Recipiendi, aut delegandi in singulis casibus idoneum ecclesiasticum virum ut recipiat denunciationes de crimine sollicitationis, servatis in omnibus forma et tenore Instructionis quae a Sacra Congregatione pro Doctrina Fidei in iis casibus danda erit.

9. Prorogandi ad breve aliquod tempus facultates et indulta a S. Sede concessa, quae expiraverint, quin tempestive postulatio pro eorum prorogatione ad Sanctam Sedem missa fuerit, facta tamen obligatione statim recurrendi ad eandem S. Sedem pro gratia aut (si petitio iam facta fuerit) pro responsione obtinenda.

10. Vacante aliqua dioecesi, et rogante eiusdem Vicario Capitulari vel Administratore Apostolico, concedendi quoties res urgeat, et pro singulis casibus, facultates quae sunt in potestate ordinaria Episcopi.

11. Permittendi ut Episcopalis ordinatio, rationabili de causa, fieri possit extra dies statutos (can. 1006).

12. Permittendi ut Episcopus ordinari possit atque dioecesis possessionem capiat antequam Apostolicae sub plumbo Litterae pervenerint.

13. Concedendi ut Metropolita actus iurisdictionis metropolitanae et ordinis episcopalis ponere possit ante S. Pallii impositionem.

14. Quoties urgeat necessitas, evidens sit utilitas et periculum adsit in mora, permittendi singulis quorum interest ad normam canonum 534 par. 1 et 1532 par. 1 n. 2 C. I. C., ut bona ecclesiastica alienari, oppignorari, hypothecae nomine obligari, locari, emphyteusi redimi possint, usque ad duplum illius pecuniae summae, quam nationalis aut regionalis Conferentia Episcoporum proposuerit et Apostolica Sedes adprobaverit.

De peracta alienatione, intra annum, S. Congregatio competens edoceatur.

15. Impertiendi secundum praescriptam formulam ter in anno et non in eodem loco, diebus ab ipso eligendis, Benedictionem Papalem cum indulgentia plenaria ab iis acquirenda qui, confessi, Sacra Communione refecti et ad mentem Summi Pontificis semel *Pater* et *Ave* vel quamlibet aliam orationem pro sua pietate recitantes, eandem Benedictionem acceperint.

16. Concedendi indulgentiam partialem omnibus fidelibus praesentibus sacris functionibus a se peractis.

17. Erigendi pia sodalitia Rosarii, B. M. V. de monte Carmelo et Septem Dolorum, cum potestate communicandi huiusmodi facultatem cum ecclesiasticis viris pro suo prudenti arbitrio; sub lege tamen et condicione ut haec facultas non exerceatur ubi coenobia adsint religiosorum, qui ex apostolica concessione eiusmodi privilegiis gaudent.

Item ecclesiasticis viris concedendi facultatem, sub eadem lege et condicione, benedicendi scapularia praedictarum sodalitatum.

18. Deputandi simplices sacerdotes pro administrando sacramento Confirmationis, in iis regionibus in quibus, ob extraordinaria rerum et personarum adiuncta, servari nequit ius commune, servatis praescriptis can. 781 par. 1, 782 par. 4 et 784 C. I. C.; idque ad tempus aliquod determinatum.

19. Consecrandi ecclesias et benedicendi campanas, monito tamen loci Ordinario eoque non renuente.

20. Cognoscendi, in casibus extraordinariis et urgente necessitate, super statu alicuius domus Religionis cuiuslibet, conferendo cum Superioribus consilium et operam ut opportuna abusibus remedia adhibeantur, et Religiosi ad sui status perfectionem reducantur, certiore tamen facta quam primum Apostolica Sede, si quid novi in utilitatem claustralium Communitatum decernendum esse videatur.

21. Permittendi transitum ad aliam religionem, servatis servandis (can. 632).

22. Concedendi, consentientibus Superioribus quorum interest, indultum temporarium manendi extra claustra, seu exclaustrationis, non ultra triennium, sodalibus Institutorum iuris pontificii (can. 638).

23. Concedendi sodalibus Religionis clericalis exemptae dispensationes a legibus generalibus Ecclesiae quae Litteris Apostolicis Motu Proprio datis die 15 Iunii 1966 *De Episcoporum muneribus* IX, n. 4 [LE 3449], Romano Pontifici reservatae sunt.

Animadversiones

I. Nuntio, Pro-Nuntio et Delegato Apostolico pariter conceduntur facultates omnes in Litteris Apostolicis Motu

http://www.obrascatolicas.com

Proprio datis *Pastorale Munus* [LE 3139] contentae necnon Facultates Decennales Sacrae Congregationis pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide.

II. Omnes facultates Nuntio, Pro-Nuntio, Delegato Apostolico tribuuntur durante munere et cum potestate easdem subdelegandi digniori administro Pontificiae Missionis, quoties Nuntius, Pro-Nuntius et Delegatus Apostolicus quacumque de causa a Sede absit.

Subdelegatio vero non extenditur ad facultates quarum exercitium characterem episcopalem requirit.

III. Negotiorum Gestor, qui vacanti Nuntiaturae et Delegationi Apostolicae praeest, facultatibus Nuntio, Pro-Nuntio et Delegato Apostolico tributis uti potest, iis exceptis quarum exercitium characterem episcopalem requirit et tantum si res urgeat.

IV. Indulta quae Pontificius Administer ad tempus largiri potest, ultra quinquennium ne concesserit.

V. Pontificius Administer facultatibus quae in hoc Indice recensentur nonnisi a receptis Apostolicis Litteris in forma Brevis uti valet.

Facultates pro ipso Nuntio, Pro-Nuntio vel Delegato Apostolico

1. Sacellum domus stabilis Nuntii, Pro-Nuntii et Delegati Apostolici, ex Indulto Summi Pontificis, qua semipublicum censendum.

2. Administrandi sacramentum Confirmationis in territorio universo sibi assignato, necnon durante maritimo itinere tam in accessu quam in recessu a loco missionis suae.

3. Recitandi divinum Officium et Missam celebrandi iuxta kalendarium Romanum pro clero Urbis; idque concedendi sacerdotibus secum commorantibus sibique subiectis.

* Legatis Apostolicis, Prot. N. 1099/71 e follis ab ipsa S. C. pro Gentium evangelizatione editis. Adn. A. REUTER in BiM 35 (1971) 211-213.

3942

1971 IAN 1.-SC INST. CATH., DEC. AAS 63 (1971) 320-321

FACULTAS THEOLOGICA «MARIANUM» IN URBE «PONTIFICIO» TITULO AUGETUR

Theologicas Collegii S. Alexii Falconerii scholas ad normas Constitutionis Apostolicae *Deus scientiarum Dominus* [LE 1030] institutas Pius XII, fel. rec., litteris S. Congregationis de Seminariis et Studiorum Universitatibus die 30 novembris anni iubilaris 1950 datis, ad Facultatis Theologicae dignitatem, alumnis tamen totius Ordinis Fratrum Servorum Mariae reservatae, benigne evehere dignatus est. Expleto feliciter praescripto quinque annorum experimento, Summus idem Pontifex, Decreto eiusdem S. Congregationis *Caelesti honorandae Reginae* die 8 decembris 1955 [LE 2536] Theologicam Facultatem, titulo «Marianum» decoratam auctamque adiecto Biennio philosophico, in perpetuum erexit, eiusque Statuta rata probataque habuit. Inceptum dein Mariologiae Institutum, post praelectionum triennium prospere transactum, Sacra eadem Congregatio die 7 martii 1960 per Decretum *Excelsam Matrem* [LE 2894] in perpetuum constituit iusque concessit conferendi peculiare Diploma in Mariologia alumnis utriusque Cleri ac laicis. Decreto tandem *Multa sane* eiusdem S. Congregationis die 7 martii 1965 dato [LE 3272], Facultati Theologicae «Marianum» potestas facta est per Institutum concedendi Doctoris insignia in S. Theologia cum specializatione in Mariologia.

His proxime superioribus annis ac praecipue per occasionem Concilii Oecumenici Vaticani II, Facultas eiusque Institutum Mariologiae hoc sibi potissimum proposuerunt, ut penitius mariologicam doctrinam scientifice investigarent, traderent indesinenterque proveherent, cum sibi magno esse honori ducerent inter ceteras Theologicas Facultates hac peculiari nota distingui. Dum enim aptis servatis methodis catholicam doctrinam ex Divina Revelatione haurit eandemque ope speculationis penetrat ac illustrat (spiritu etiam oecumenico, atque progressu philosophico scientificisque inventis minime neglectis), Facultas rem mariologicam peculiari sibi studio prosequendam impigre contendit; imprimis vero, ad normas Concilii Vaticani II, tractationem de Beata Virgine instituendo, utique per Christi et Ecclesiae mysterii investigationem. Quae eiusdem Facultatis specialis de B. Virgine institutio atque inquisitio in / catholico orbe singularis videtur eademque 321
cum Ordinis Servorum Mariae munere in Ecclesiae explendo prorsus composita. Ad hoc autem propositum efficacius assequendum, Facultas peculiari instructa est bibliotheca, recentissimis operibus technicisque adiumentis continenter aucta augendaque; commentarios periodicos «Marianum», unde et nomen accepit, in lucem tertio quoque mense edendos curat; congruoque docentium numero, rei mariologicae vere peritorum, magis in dies ditari conatur.

Cum autem a S. Congregatione pro Institutione Catholica novae leges *Normae quaedam* [LE 3652] inscriptae datae sint, quibus Ecclesiasticae omnes Facultates ad scientificam «specializationem» haerentius persequendam severiores iubentur sibi constituere structuras, Sacra eadem Congregatio proprium Instituti finem, continenter utique amplificandum, Facultati nunc attribuit, eique libenter ius confirmat gradus academicos «cum specializatione in Mariologia» exinde conferendi, adeo ut post Baccalaureatus gradum iis alumnis collatum, qui curriculum philosophico-theologicum per quinquennium rite emensi fuerint, Licentiam iis concedat, qui ulterius per biennium in studiis mariologicis specialius exculti fuerint, aptamque ad id conscripserint dissertationem; Doctoratum vero iis qui, post congruum temporis intervallum, requisitas expleverint condiciones, atque imprimis dissertationem exaraverint quae «ad scientiae profectum vere conferat», eiusque saltem partem typis ediderint; peculiare denique Diploma iis alumnis, qui idonea studia saltem per biennium peregerint; accurate servatis tum praescriptionibus in documento *Normae quaedam* contentis tum propriis Facultatis Statutis, ab eadem S. Congregatione pro Institutione Catholica probatis.

Cum igitur haec Facultas vigesimum suum annum feliciter nuper expleverit septimumque incidat saeculum ab Ordine Servorum Mariae fauste condito, Sacra eadem Congregatio, Revmi Prioris Generalis, Magni Cancellarii, petitionem benevole excipiens, potestate a Paulo div. Prov. Pp. VI sibi peculiariter collata, Facultatem Theologicam «Marianum» Pontificio titulo hoc Decreto exornat atque decorat, omnibus ipsi agnitis tributisque iuribus privilegiis honoribus atque officiis, quibus studiorum Universitates vel Facultates, hoc auctae titulo, fruuntur vel frui poterunt, contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Datum Romae, ex aedibus S. Congregationis Pro Institutione Catholica, die 1 mensis ianuarii, in Sollemnitate B. M. V. Matris Domini, anno a reparata salute 1971.—Gabriel Maria Card. GARRONE, *Praef.* Franciscus Marchisano, *Subsecr.*

3943

1971 IAN 2.-SIGNATURA APOSTOLICA, RESCR. PART.*

NONNULLAE FACULTATES TRIBUUNTUR CIRCA MODUM PROCEDENDI IN CAUSIS MATRIMONIALIBUS PERTRACTANDIS PRO CONFERENTIAE EPISCOPALIS ANGLIAE ET VALLIAE TERRITORIO

Precibus diei 15 octobris 1970 E.mus Cardinalis Archiepiscopus Vestmonasteriensis, nomine Ordinariorum Angliae et Valliae (v. England and Wales), petiit ad experimentum et ad triennium facultates quae sequuntur in causis matrimonialibus petractandis ac definiendis:

1) Ut capitibus competentiae in can. 1964 statutis addatur caput domicilii partis actricis etiamsi haec acatholica sit;

2) Ut, praevio consensu Ordinarii dioecesis competentis, eiusdem nationis, fas sit transferre competentiam ad quodlibet aliud Tribunal, intra fines Angliae et Valliae, quod paratum sit ad causam acceptandam, quotiescumque valide adsint graves rationes, praesertim rationes iustitiam celerius administrandi;

3) Si Defensor vinculi, post accuratam considerationem alicuius sententiae in prima instantia pro nullitate matrimonii latae, scripto declaret se pro sua conscientia ratione non habere ad appellationem interponendam contra eandem sententiam, dispensentur praescripta can. 1986 C. I. C., ita ut fas sit partibus statim ad novas nuptias transire.

Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal, mature perpensis praefatis precibus, decrevit: Consulendum SSmo pro concessione facultatum primae et secundae. Quoad tertiam, consulendum SSmo pro eadem concessione ac pro Tribunalibus Belgicis nuper facta, nempe: «Appellatione a defensore vinculi prioris instantiae interposita, iudices secundae instan-

tiae, post debitum examen, interveniente defensore vinculi secundae instantiae, *intra brevissimum terminum, collegialiter sententiam ferunt, aliatis, saltem summario modo, motivis decidendi*».

Insuper decretum fuit: Consulendum SSmo pro concedendis Tribunalibus Angliae et Valliae facultatibus nn. 1) 2) et 3) Tribunalibus belgicis concessis, nempe:

1) Ad certitudinem moralem acquirendam, iudiciali depositioni concordi partium fide dignarum, omni specie collusionis absente, vis probativa contra valorem matrimonii deneganda non est, *dummodo saltem unus testis omni exceptione maior habeatur* atque praesumptiones, indicia aliaque admincula concurrant.

2) Iudex, audito defensore vinculi, *de necessitate interrogationis iuratae peritorum iudicat*, si eorundem relatione scriptae concordes apertaeque sint, *et dummodo constet de authentia subscriptionis peritalis relationis*.

3) Ad mulieris inspectionem corporalem duo gynaecologi vel duae obstetrices ex officio designentur. Quae inspectio, servatis christianae modestiae regulis, peragatur, *praesente aliqua honesta muliere si id, attentis conditionibus loci et moribus populorum, vel iudex prudenter existimaverit vel mulier inspicienda petierit*».

SSmus autem D. N. Paulus Divina Providentia Papa VI, in audientia infrascripto die 28 decembris 1970 impertita, praefatas omnes facultates concedere dignatus est iuxta votum Signaturae Apostolicae.

Ex sede Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, die 2 ianuarii 1971.—Dinus Card. STAFFA, *Praefectus*. Joannes M. Pinna, *Secret.*

* Conferentiae Episcopali Angliae et Valliae, Prot. N. 945/70 V. T.: C. LEFEBVRE, **Il motu proprio 'Causas matrimoniales'**, Roma 1972, p. 75-76. Adn. vide sub die 1971 Martii 28: LE 3960.

3944

1971 IAN 2.-SIGNATURA APOSTOLICA, RESCR. PART.*

FACULTAS DATUR CONSTITUENDI ALTERUM TRIBUNAL PRIMAE ET SECUNDAE INSTANTIAE IN EADEM DIOECESI PRO CAUSIS MATRIMONIALIBUS PERTRACTANDIS

Precibus diei 11 decembris 1969 Emus Archiepiscopus Paderbornensis exposuit difficultates quas suum Tribunal experitur in pertractandis ac definiendis causis matrimonialibus in territorio suae Archidioecesis intra fines Germaniae Orientalis posito, et petiit erectionem alterius Tribunalis in urbe Magdeburgensi quod competens sit ad huiusmodi causas videndas pro fidelibus in praefato territorio degentibus.

Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal, mature perpensis omnibus circumstantiis in casu concurrentibus, decrevit: «Consulendum SSmo pro gratia erectionis Tribunalis Magdeburgensis iuxta petita et pro commissione muneris secundae instantiae, in casu, Tribunali Misniensi, incolumi semper manente iure fidelium recurrendi in secunda instantia ad S. R. Rotam ad normam can. 1599 par. 1 n. 1».

SSmus autem D. N. Paulus Divina Providentia PP. VI, in audientia infrascripto die 28 decembris 1970 impertita, utramque gratiam concessit iuxta votum Signaturae Apostolicae.

Ex sede Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, die 2 ianuarii 1971.—Dinus Card. STAFFA, *Praef.* Ioannes M. Pinna, *Secr.*

* Ordinario Paderbornensi. Prot. N. 1127/69 V. T.: AKKR 140 (1971) 199.

3945

1971 IAN 11.-COM. INT. CONC., RESP. AAS 63(1971) 329-330

RESPONSA AD PROPOSITA DUBIA: 1—CIRCA EOS QUI HOMILIAM IN SACRA LITURGIA HABERE POSSUNT. 2—CIRCA COMPETENTIAM ET MODUM PROCEDENDI SIGNATURAE APOSTOLICAE

Patres Pontificiae Commissionis Decretis Concilii Vaticani II interpretandis, propositis in plenario coetu quae sequuntur dubiis, respondendum esse censuerunt ut infra ad singula:

I. D.—Utrum verba *Homilia de more ab ipso celebrante habeatur*, n. 42 Institutionis Generalis Missalis Romani [LE 3840] quibus in rem deducuntur praescripta Constitutionis *Sacrosanctum Concilium*, n. 52 [LE 3141], et Constitutionis dogmaticae *Dei Verbum*, n. 24 (cfr. etiam Litt. Ap. *Sacram Liturgiam* d. 29 ian. 1964, III [LE 3160]; Instr. S. R. C. *Inter oecumenici* d. 26 sept. 1964, nn. 53-55 [LE 3217], et Instr. Sacrae Congregationis pro Cultu Divino *Liturgicae instaurationes* d. 5 sept. 1970, n. 2) [LE 3896], ita interpretanda sint ut ii quoque, qui nec sacerdotes nec diaconi sint, viri aut mulieres, qui tamen Sacram Liturgiam participant, homiliam habere possint.

R.—*Negative.*

II. 1) D.—Utrum recurri possit ad Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal —Sectionem Alteram— adversus decisionem competentis Dicasterii, quoties defuerit decisio ex parte auctoritatis ecclesiasticae inferioris. R.—*Affirmative.*

2) D.—Utrum admissio ad disceptationem illico communicanda sit parti dumtaxat ex adverso interesse habenti, an etiam competenti Dicasterio, quod impugnatam decisionem tulit.

R.—*Negative* ad I^um^; *affirmative* ad II^um^; seu admissionem ad disceptationem illico communicandam esse, praeter quam parti ex adverso interesse habenti, etiam competenti Dicasterio, quod impugnatam decisionemt ulit./ 330

3) D.—Quid intelligendum sit per comma *quoties contendatur actum ipsum legem aliquam violasse*, de quo in n. 106 Constitutionis Apostolicae *Regimini Ecclesiae Universae* [LE 3588].

R.—Pro violatione legis intelligi errorem iuris sive in procedendo sive in decernendo.

4) D.—Utrum in casu de quo in dubio tertio, Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal —Sectio Altera— videat tantummodo de illegitimitate actus impugnati an etiam de merito causae.

R.—*Affirmative* ad I^um^; *negative* ad II^um^; seu Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal —Sectionem Alteram— videre tantum de illegitimitate actus impugnati.

SSmus Dominus Noster Paulus Pp. VI in Audientia die 11 ianuarii 1971 infrascripto impertita supradictas decisiones ratas habuit, adprobavit et publicari iussit.—Pericles Card. FELICI, *Praeses.*

Adn. G. DELGADO in Ius can. 12 (1972) 67-82; P. GARCIA in Ius can. 12 (1972) 83-88; E. F. REGATILLO in Sal terrae 60 (1972) 147-148; V. CARBONE in ME 97 (1972) 324-334.

3946

1971 IAN 13.-SC DOCT. FIDEI, CIRC. AAS 63 (1971) 309-312

Litterae circulares omnibus locorum Ordinariis et Moderatoribus Generalibus Religionum clericalium:

CIRCA REDUCTIONEM SACERDOTUM AD STATUM LAICALEM CUM DISPENSATIONE A LEGE CAELIBATUS

Litteris Encyclicis *Sacerdotalis caelibatus* die 24 iunii 1967 datis Summus Pontifex Paulus VI alloquebatur «paterno amore, magna trepidatione ac dolore... infelices illos... in sacerdotio fratres, sed semper dilectissimos ac desideratissimos, qui, cum in animo impressum gerant sacrum signum per Presbyteratus Ordinem collatum, nihilominus ab officiis in sacerdotali consecratione susceptis misere desciverunt» [LE 3574].

Quo quidem in documento, Summus Pontifex, memoratis rationibus ob quas Ecclesia quibusdam sacerdotibus concedere censet reductionem ad statum laicalem cum dispensatione ab onere servandi caelibatum, admonet «nihil non esse temptandum, ut vacillans labansque frater persuasione possit ad animi tranquillitatem, ad fiduciam, ad paenitentiam atque ad pristinam resumendam alacritatem revocari. Atque tunc tantum cum visum fuerit fieri non posse ut sacerdos ad bonam frugem compellatur, tum demum infelicem Dei ministrum a sibi concredito munere exsequendo esse eximendum». Addit vero Beatissimus Pater «quodsi aliquando fiat ut, quamvis is reduci non possit ad sacerdotii partes rursus sustinendas, sinceram tamen bonamque ostendat voluntatem christianae vitae ducendae, ut laicum decet, Apostolica Sedes, omnibus diligentissime perpensis, collatisque cum loci Ordinario vel cum Superiore religioso consiliis, potiorem habens amorem quam dolorem, postulatam dispensationem interdum concedit...» (*A. A. S.* 59 [1967], pp. 690-692) [LE 3574].

Sane vero, Summi Pontifices Pius XII et Iohannes XXIII f. r. et Paulus VI Supremae tunc Sacrae Congregationis Sancti Officii examinandas commiserant supplices preces pro reductione ad statum laicalem cum dispensatione ab onere servandi caelibatum, ut casus favorabili iudicio dignos Pontificiae Audientiae exhiberet.

http://www.obrascatolicas.com

Quapropter hoc Sacrum Dicasterium, die 2 februarii 1964, «omnibus Emis et Excmis Locorum Ordinariis atque Familiarum Religiosarum Moderatoribus Generalibus» litteras misit quibus nuntiabatur constitutam esse specialem Commissionem, penes ipsam Sacram Congregationem, cui id muneris incumberet ut postulationes pro reductione ad statum laicalem cum dispensatione ab onere servandi caelibatum perpenderet. / Quibus quidem litteris adnexae erant
310 *Normae ad causas parandas de S. Ordinatione eiusque oneribus*, iuxta quas Ordinarius loci habitualis commorationis oratoris (qui etiam «actor» vocabatur) Tribunal constituere debet, constans Iudice, Defensore Vinculi Sacrae Ordinationis et Actuario, ad conficiendum processum ritu iudiciali. Interrogatorium oratoris 27 articulos continet, «Iudiciale examen» vero parentum et testium 22 et 32 respective [LE 3162].

Inde vero a diuturno tempore, plurimi Emi et Excmi Episcopi et Religiosorum Moderatores Generales petiverunt ut regulae servandae ad simpliciorem formam redigerentur ac consequenter contraheretur tempus solutioni causarum impendendum, sive in Curiis dioecesanis sive in hac Sacra Congregatione.

Haec considerans, Plenarius Coetus huius S. Congregationis die 3 Decembris 1969 habitus, decrevit normas hic memoratas esse abrogandas et iis novas simpliciores esse sufficiendas. Beatissimus Pater autem relatam Sibi Emorum et Excmorum Patrum decisionem ratam habuit.

Itaque haec Sacra Congregatio ea quae Episcopi et Generales Moderatores suggesserant per ordinem digessit, et contulit cum conclusionibus quas experiendo deprompserat ex milibus casuum ex omnibus fere orbis terrarum partibus ad se delatorum. Inde deductae sunt Normae hae novae, quas Beatissimus Pater Sibi suppositas die 14 Decembris 1970 approbare dignatus est.

Hisce nunc Litteris novae Normae cum singulis locorum Ordinariis et Religiosorum Institutorum clericalium Moderatoribus Generalibus communicantur; Generales autem Moderatores rogantur ut illas notas faciant omnibus suae Religionis Superioribus Maioribus (Provincialibus et Provincialibus assimilatis).

Potissima discrimina inter Normas anno 1964 latas et has praesentes nunc illustranda veniunt.

1) Loco «processus iudicialis» in Tribunali instructi nunc fit simplex investigatio, cui propositum est detegere utrum motiva in petitione dispensationis ab onere caelibatus allata valeant et utrum ea quae orator asserit veritate nitantur. Huiusmodi investigatio igitur minus habet rigoris iuridici et magis regitur pastoralibus rationibus, simplicioreque via procedit: id tamen semper sanctum esto ut ad obiectivae veritatis cognitionem investigatio ducat.

2) Normae anno 1964 latae totum processum Ordinario
311 loci commorationis habitualis oratoris committebant, qui quidem poterat non esse proprius Ordinarius oratoris sacerdotis saecularis et numquam erat proprius Superior maior oratoris religiosi. Novae vero Normae munus peragendae investigationis committunt proprio Ordinario oratoris, sive dioecesano sive religioso.

Quod si orator longe absit a propria dioecesi vel a sede sui Superioris maioris religiosi, Normae mandant praedictis competentibus auctoritatibus, seu praelatis, ut Ordinarium loci in quo orator degit datis litteris rogent pro peragenda investigatione.

3) In hac Sacra Congregatione examen actorum a competente Praelato missorum ad simpliciorem regulam accomodabitur. Supposita igitur integritate actorum, examen solvendo casui peragendum intra breve temporis spatium continebitur. Si votum competentis Praelati erit favorabile et votum huius S. Congregationis illud prius ratum habebit, statim dispensatio ab onere servandi caelibatum a Beatissimo Patre petetur; quae si concessa fuerit, eiusdem Rescriptum brevi mittetur eidem illi Praelato qui casum proposuit.

4) Hactenus Rescriptum reductionis ad statum laicalem cum dispensatione ab onere caelibatus servandi mittebatur adnexum litteris Ordinario loci commorationis oratoris, ipsa vero Sacra Congregatio certiorem faciebat Ordinarium proprium incardinationis oratoris vel Superiorem maiorem religiosum. Deinceps vero ille idem Praelatus cui vi incardinationis vel professionis religiosae orator suberat quique casus investigationem peregit, Rescriptum cum oratore communicabit, vel per se vel per Ordinarium loci commorationis ipsius oratoris.

5) Novae Normae competenti Praelato (Ordinario incardinationis, Superiori maiori religioso, Ordinario loci in quo orator commoratur) concedunt facultatem dispensandi, pro eorum prudentia et quatenus opus sit, oratorem ab obligatione, hactenus valde stricta, servandi secretum circa dispensationem et canonicam matrimonii celebrationem.

6) Ad Normas quae n. VI habentur, post crebras consultationes et diligens examen peractum in coetu mixto huius S. Congregationis et aliorum competentium Dicasteriorum deventum est; ipsas vero peculiari ratione Beatissimus Pater ratas habuit.

Haec quidem in Normis nunc editis potiore aliqua ratione immutant et complent Normas anno 1964 latas. At ipsis Normis praesupponendum est, Normarumque usum regere debet praegrave officium, omnibus Episcopis Superioribusque religiosis incumbens, quo etiam se obstrictam / per- 312
sentit haec S. Congregatio, cui in primis Summus Pontifex satisfacere intendit, omnia experiendi (antequam recursus instituatur ad Supremam Ecclesiae Auctoritatem pro solvendis casibus misericordia dignis, quos memorant Encyclicae Litterae *Sacerdotalis caelibatus*) ut sacerdotes qui discedendi temptatione laborant suas difficultates vincant.

Porro hae Litterae Normaeque adnexae Sacrae Congregationis Pro Doctrina Fidei firmum vivaxque desiderium testantur Episcopis Superioribusque Maioribus religiosis opem ferendi ut periclitantes sacerdotes ad bonam frugem revocentur.

Haec dum pro munere nostro communicamus, impensos obsequii nostri sensus libenter pandimus nosque profitemur in Domino addictissimos.

Romae, die 13 Ianuarii 1971.—Franciscus Card. Seper, *Praef.* Paulus Philippe, *a Secr.*

Adn. E. F. REGATILLO in Sal terrae 59 (1971) 783-800.

3947

1971 IAN 13.-SC DOCT. FID., NOR. AAS 63 (1971) 303-308

NORMAE AD APPARANDAS IN CURIIS DIOECESANIS ET RELIGIOSIS CAUSAS REDUCTIONIS AD STATUM LAICALEM CUM DISPENSATIONE AB OBLIGATIONIBUS CUM SACRA ORDINATIONE CONEXIS

I—*De iis quae sunt experienda ante propositionem casuum ad Sanctam Sedem ut quis a proposito valedicendi sacerdotio resiliat*

1. Antequam causam reductionis ad statum laicalem cum dispensatione ab oneribus cum sacra ordinatione conexis ad Sacram Congregationem pro Doctrina Fidei proponant, Ordinarii quorum interest, nimirum Ordinarii dioecesani pro sacerdotibus saecularibus, Superiores maiores pro religiosis, per congruum tempus omnia experiri debent ut orator ad difficultates quas patitur superandas adiuvetur (Cfr. Paulus VI, Litt. Enc. *Sacerdotalis caelibatus*, n. 87) [LE 3574], exempli gratia translatione a loco ubi periculis est obnoxius, opem ferentibus, pro casuum natura, confratribus et amicis oratoris, consanguineis, medicis et psychologis.

2. Quod si his omnibus incassum cedentibus, orator pergat dispensationem postulare, locus erit colligendis informationibus ad rem necessariis.

II—*De natura investigationis ad informationes colligendas*

1. Ut Sacra Congregatio pro Doctrina Fidei ex cognitione causae iudicet an reductio ad statum laicalem cum dispensatione ab oneribus proponi possit Summo Pontifici, non sufficiunt supplices preces oratoris, sed omnino necesse est ut his precibus suffragentur informationes a competente acutoritate ecclesiastica collectae, ratione quae infra n. III indicatur. Quae quidem investigatio ad hoc instituitur ut pro rei veritate pateant argumenta vi quorum orator postulat reductionem ad statum laicalem cum dispensatione ab oneribus, ut nempe interrogationibus, documentis, testium depositionibus, peritorum in re medica iudicio aliisque huiusmodi, detegatur an preces oratoris veritate nitantur. / 304

2. Haec tamen investigatio non praesefert notas processus iudicialis. Ipsa non spectat ad demonstrandam, ad normam canonum 1993-1998, invaliditatem sacrae ordinationis vel susceptionis onerum, sed tantum ad dispensationem ab oneribus concedendam, si casus ferat, sacerdoti qui simul ad statum laicalem reducitur. Hac de causa com-

petens auctoritas non debet constituere proprie dictum tribunal, sed, sive per se sive per delegatum sacerdotem, investigationem peragere quae potius pertinet ad officium pastorale. At haec investigatio iuxta definitas regulas est peragenda, propositis nempe definitis quaestionibus et definitis acceptis responsionibus, et finale votum ipsius auctoritatis pro rei veritate est promendum.

3. Investigatio spectat praesertim ad ea quae sequuntur:

a) Generalia oratoris: tempus et locus nativitatis, «praecedentia» quae vocant, seu «anamnesis», et adiuncta familiae ex qua orator ortus est, conformatio morum, studia, scrutinia de ipso lata pro suscipiendis sacris ordinibus, et si orator est religiosus etiam pro nuncupandis votis, tempus et locus sacrae ordinationis, curriculum ministerii sacerdotalis, condicio iuridica in qua nunc versatur, sive in foro Ecclesiae sive in foro civitatis, et his similia.

b) Causae et adiuncta, seu circumstantiae, difficultatum quibus orator premitur, vel defectionis: ante ordinationem, ut morbi, immaturitas sive in ordine physico sive in ordine psychico, lapsus quoad VI praeceptum Decalogi tempore formationis in Seminario vel religioso Instituto, impulsus ex parte familiae, errores Superiorum, sive fori interni (dummodo accedat oratoris licentia) sive fori externi, in iudicando de vocatione; post ordinationem, defectus accommodationis sacro ministerio, angustiae seu crisis in vita spiritus vel in ipsa Fide, errores circa caelibatum et sacerdotium, mores dissoluti, et alia huiusmodi.

c) Fides quam orator meretur: an scilicet ea quae in precibus eius habentur rei veritati respondeant.

d) Interrogatio testium ad rem facientium, ut sunt parentes, fratres et sorores, superiores et condiscipuli in Seminario vel Novitiatu, Superiores et confratres in ministerio, quatenus expediat.

e) Pro casuum natura, et quatenus conferre possint, examina peritorum ex officio in re medica, psychologica, psychiatrica.

Auctoritas cui munus incumbit peragendae investigationis illa omnia addere potest quae utilia noverit ad casus pleniorem intellegentiam. Omnia quae praecedunt sub iu-
305 ramento pro posse proferantur et secreto tegantur. /

4. Orator, postquam preces suo Ordinario porrexerit et donec responsio S. Congregationis pervenerit, est ad cautelam ab exercitio ordinum prohibendus (Cfr. can. 1997).

III—*De auctoritate competente cui munus incumbit peragendae investigationis*

1. Per se officium proponendi Summo Pontifici, per Sacram Congregationem pro Doctrina Fidei, casum reductionis ad statum laicalem, cum dispensatione ab oneribus, pertinet ad proprium oratoris Praelatum, id est ad Ordinarium loci incardinationis quoad sacerdotes dioecesanos, ad Superiorem maiorem quoad sacerdotes religiosos.

2. Ordinarius incardinationis vel Superior maior religiosus ad peragendam investigationem iuxta praesentes Normas praevia licentia Sacrae Congregationis pro Doctrina Fidei non indiget, sed illam in genere peragit iure et officio suo.

Investigatione completa, competens auctoritas acta mittet ad Sacram Congregationem pro Doctrina Fidei.

Hoc vero Sacrum Dicasterium casum quam primum perpendet et, si censuerit postulationi favendum esse, proponet Beatissimo Patri, Cui uni pertinet decernere an reductio cum dispensatione concedenda sit necne.

3. Quando sacerdos orator longe abest a proprio dioecesi vel a sede proprii Superioris maioris,

a) Si quidem ad proprium Ordinarium, sive dioecesanum sive religiosum, recurrerit, curae erit ipsi Ordinario rogare Ordinarium loci, in quo habitualiter orator degit, ut investigationem instituat, et ad hoc omnia scitu utilia cum isto Ordinario communicare.

b) Si recurrerit ad Ordinarium loci, in quo habitualiter degit, curae erit huic Ordinario certiorem facere proprium Praelatum, sive dioecesanum sive religiosum, oratoris, ab eoque requirere ea quae pro instituenda investigatione necessaria sunt.

In utroque casu, Ordinarius loci, in quo orator habitualiter degit, acta interrogatorii transmittet ad Praelatum proprium oratoris, sive dioecesanum sive religiosum, addito suo voto.

4. Ex proportionata causa, sacerdos orator petere potest a Sacra Congregatione pro Doctrina Fidei ut casus, praeter nunc recensitam regulam, alii auctoritati committatur ac proprio Ordinario, sive dioecesano sive religioso. Sed etiam in hoc casu, Ordinarius cui Sacra Congregatio pro Doctrina Fidei commiserit investigationem faciendam, requirere debet sub secreto ab Ordinario dioecesano vel religioso proprio oratoris opportuna informationes et votum; 306
acta vero in hoc casu directe transmittet ad Sacram Congregationem pro Doctrina Fidei.

5. Semper cum agitur de oratore religioso et quoties orator sacerdos saecularis in propria dioecesi non degit, Ordinarius loci, in quo ipse commoratur, a competente auctoritate rogabitur quid sentiat de timendo vel non timendo scandalo orituro ex dispensationis concessione et ex canonico oratoris matrimonio.

IV—*Acta transmittenda ad S. Congregationem pro Doctrina Fidei*

Expleta investigatione, Ordinarius proprius oratoris, sive dioecesanus sive religiosus, ad Sacram Congregationem pro Doctrina Fidei haec quae hic recensentur transmittere debet: 1) supplices preces scripto ab oratore exaratas; 2) acta ipsius investigationis (Cfr. n. II, 3°); 3) votum suum, in quo agere debet etiam de iis quae expertus est ad iuvandum oratorem pro superandis difficultatibus, deque iis quae adhibere intendit ad vitandum scandalum ex dispensationis concessione forte oriturum inter fideles; 4) in casibus recensitis sub n. III, 5°) votum Ordinarii loci commorationis oratoris de scandalo timendo vel non timendo in illo loco.

Curent omnino competentes auctoritates ut acta completa transmittantur; ita causae cito expedientur; si enim deest necessarium aliquod documentum, casus solutio protrahitur.

V—*Rescriptum reductionis ad statum laicalem cum dispensatione ab oneribus cum Sacra Ordinatione conexis*

1. Rescriptum complectitur inseparabiliter reductionem ad statum laicalem et dispensationem ab oneribus ex sacris ordinibus manantibus. Numquam oratori fas est duo illa elementa selungere, seu alterum accipere et prius recusare. Si orator est religiosus, Rescriptum continet etiam dispensationem a votis.

Ipsum insuper, quatenus opus sit, secumfert absolutionem a contractis censuris et legitimationem prolis.

Rescriptum vim suam exserit a momento notificationis a competenti Praelato oratori factae.

2. Rescriptum mittitur ad Praelatum proprium oratoris, videlicet ad Ordinarium dioecesanum pro sacerdotibus saecularibus, ad Superiorem / maiorem pro religiosis, ut cum 307
oratore communicetur, excepto casu de quo n. III, 4°).

3. Si orator est sacerdos dioecesanus extra propriam dioecesim versans, vel religiosus, Ordinarius loci incardinationis vel Superior religiosus maior Ordinarium loci commorationis habitualis oratoris certiorem faciet de pontificia dispensatione, eumque, si casus ferat, rogabit ut Rescriptum eum oratore communicet et necessariam delegationem pro matrimonii canonici celebratione concedat. Si vero peculiares circumstantiae aliud suadeant, praedictus Ordinarius ad Sacram Congregationem recurrat.

4. In Libris baptizatorum paroeciae sive oratoris sive compartis adnotetur consulendum esse Ordinarium loci si quando notitia vel documenta exquirantur.

VI—*Condiciones servandae sacerdoti dispensato*

1. Per se sacerdos ad statum laicalem redactus et ab oneribus cum sacerdotio conexis dispensatus, et a fortiori sacerdos matrimonio iunctus, abesse debet a locis in quibus notus est eius status sacerdotalis. Ordinarius loci commorationis oratoris, de communi consilio, quatenus opus sit, cum Ordinario proprio incardinationis vel cum Superiore maiore religioso, dispensare poterit ab ista clausula Rescriptum afficiente, si oratoris dispensati praesentia scandalum paritura non praevidetur.

2. Quod attinet ad celebrationem canonici matrimonii, per se Ordinarius curet ut a quacumque pompa vel adparatu abstineatur et coram sacerdote probato ac sine testibus vel, si opus fuerit, cum duobus testibus, illud peragatur, cuius acta in secreto Curiae tabulario adserventur.

Ad Ordinarium loci commorationis una cum Praelato proprio oratoris, sive dioecesano sive religioso, pertinet determinare quomodo dispensatio, et pariter celebratio matrimonii, secreto sit tegenda vel communicari possit, debitis sub cautionibus, cum oratoris propinquis, amicis et

http://www.obrascatolicas.com

conductoribus (datore di lavoro, employeur, employer), ut bonae famae ipsius oratoris consultum sit iuribusque oeconomico-socialibus ex novo statu laici et uxorati manantibus.

3. Si vero sacerdos ad statum laicalem redactus et ab oneribus cum sacra ordinatione conexis dispensatus fidem datam de vitando scandalo non servat, immo etiam casum suum publici iuris facit ad scandalum provocandum (adhibitis proelo, radio-televisificis instrumentis aliisque id genus), impellente mala voluntate spernendi sacrum caelibatum, Ordinariis quorum interest, etiam Superiori religioso in casu religiosorum, vulgare fas erit sacerdotem de
308 quo agitur redactum esse ad statum laicalem et / ab oneribus dispensatum eo quod Ecclesia illum sacerdotii exercitio non idoneum censuit.

4. Ordinarius, ad quem spectat Rescriptum cum oratore communicare, hunc enixe hortetur, ut vitam Populi Dei, ratione congruente cum nova eius vivendi condicione, participet, aedificationem praestet, et ita amantissimum Ecclesiae filium se exhibeat. Simul autem eidem notum faciat cuilibet sacerdoti ad statum laicalem redacto et ab oneribus dispensato vetitum esse ne: *a)* ullam ordinis sacri functionem peragat, salvis iis quae habentur can. 882 et 892 § 2; *b)* ullam partem liturgicam agat in celebrationibus cum populo, ubi eius condicio est nota, neve umquam homiliam habeat; *c)* ullum officium pastorale gerat; *d)* munere Rectoris (vel alio munere directivo), Directoris spiritualis et Docentis fungatur in Seminariis, Facultatibus Theologicis et similibus Institutis; *e)* itemque ne munere Directoris scholae catholicae neve munere magistri religionis in quibuslibet scholis, catholicis aut secus, fungatur. Attamen Ordinarius loci, pro suo prudenti iudicio, potest in casibus particularibus permittere ut sacerdos ad statum laicalem redactus et ab oneribus cum sacra ordinatione conexis dispensatus, religionem doceat in scholis publicis, ex exceptione etiam in scholis catholicis, dummodo ne scandalum aut admiratio sit timendum.

5. Ordinarii quorum interest, inter quos Superior maior religiosorum, paterna et pastorali caritate prosequantur sacerdotes redactos ad statum laicalem et dispensatos ab oneribus cum sacra ordinatione conexis, et pro posse in necessariis ad vitam honeste sustentandam subveniant.

VII—*De casibus in quibus ex officio est procedendum*

Congrua congruis referendo, ea quae in his regulis statuta sunt pro casibus in quibus sacerdotes sponte petunt reductionem ad statum laicalem cum dispensatione ab oneribus manantibus, applicanda sunt etiam in casibus in quibus aliquis sacerdos, vel ob pravam vitam, vel ob errores in doctrina, vel ob aliam gravem causam, videtur post necessariam investigationem reducendus ad statum laicalem et simul ex misericordia dispensandus ne periculum aeternae damnationis incurrat *.

[* *Rescriptum dabur sub hac formula*:
Reverendissime Pater, NN... petiit reductionem ad statum laicalem cum dispensatione ab omnibus oneribus e sacris Ordinibus (et a religiosa Professione) manantibus, non exempto onere servandi legem sacri coelibatus.
Sedtus D. N. Paulus, Divina Providentia Papa VI, die..., habita relatione de casu a Sacra Congregatione Pro Doctrina Fidei, adnuere dignatus est pro gratia iuxta sequentes Normas:
1. Rescriptum exsplicitur inseparabiliter reductionem ad statum laicalem et dispensationem ab oneribus ex sacris ordinibus manantibus. Numquam oratori fas est duo illa elementa seiungere, seu alterum accipere et prius recusare. Si orator est religiosus, Rescriptum continet etiam dispensationem a votis.
Ipsemi insuper, quatenus opus sit, secumferi absolutionem contractis censuris et legitimationem prolis.
Rescriptum vim suam exserit a momento notificationis a competenti Praelato oratori factae.
2. Si orator est sacerdos dioecesanus extra propriam dioecesim versans, vel religiosus, Ordinarius loci incardinationis vel Superior religiosus maior Ordinarium loci enumerationis habitualis oratoris certiorem faciet de postulata dispensatione, eumque, si causa ferat, rogabit ut Rescriptum cum oratore communicet et necessariam delegationem pro matrimonii canonici celebratione concedat. Si vero peculiares circumstantiae aliud suadeant, praedictus Ordinarius ad Sacram Congregationem recurrat.
3. Per se sacerdos ad statum laicalem redactus et ab oneribus cum sacerdotio conexis dispensatus, et a fortiori sacerdos matrimonio junctus, abesse debet a locis in quibus notus est eius status sacerdotalis. Ordinarius loci commorationis oratoris, de communi consilio, quatenus opus sit, cum Ordinario proprio incardinationis vel cum Superiore maiore religioso, dispensare poterit ab ista clausula Rescriptum afficiente, si oratoris dispensati praesentia scandalum paritura non praevidetur.
4. Quod attinet ad celebrationem canonici matrimonii, per se Ordinarius curet ut quaecumque pompa vel adparatu abstineatur et coram sacerdote probato et secreti tenaci ac sine testibus vel, si opus fuerit, cum duobus testibus,illud peragatur, cuius acta in secreto Curiae tabularii adserventur.
Ad Ordinarium loci enumerationis una cum Praelato proprio oratoris, sive dioecesano sive religioso, pertinet determinare quomodo dispensatio, et pariter celebratio matrimonii, secreto sit tegenda vel communicari possit,

debitis sub cautionibus, cum oratoris propinquis, amicis et conductoribus (datore di lavoro, employeur, employer), ut bonae famae ipsius oratoris consultum sit iuribusque oeconomico-socialibus ex novo statu laici et uxorati manantibus.

5. In Libris baptizatorum paroeciae sive oratoris sive compartis adnotetur consulendum esse Ordinarium loci si quando notitia vel documenta exquirantur.

6. Ordinarius, ad quem spectat Rescriptum cum oratore communicare, hunc enixe hortetur, ut vitam Populi Dei, ratione congruente cum nova eius vivendi condicione, participet, aedificationem praestet, et ita amantissimum Ecclesiae filium se exhibeat. Simul autem eidem notum faciat cuilibet sacerdoti ad statum laicalem redacto et ab oneribus dispensato vetitum esse ne: *a)* ullam ordinis sacri functionem peragat, salvis iis quae habentur can. 882 et 892 par. 2; *b)* ullam partem liturgicam agat in celebrationibus cum populo, ubi eius condicio est nota, neve umquam homiliam habeat; *c)* ullum officium pastorale gerat; *d)* munere Rectoris (vel alio munere directivo), Directoris spiritualis et Docentis fungatur in Seminariis, Facultatibus Theologicis et similibus Institutis; *e)* itemque ne munere Directoris scholae catholicae neve munere magistri religionis in quibuslibet scholis, catholicis aut secus, fungatur. Attamen Ordinarius loci, pro suo prudenti iudicio, potest in casibus particularibus permittere ut sacerdos ad statum laicalem redactus et ab oneribus cum sacra ordinatione conexis dispensatus religionem doceat in scholis publicis, ex exceptione etiam in scholis catholicis, dummodo ne scandalum aut admiratio sit timendum.

Denique Ordinarius ei aliquod opus pietatis vel caritatis imponat. Tempore autem opportuno curet brevius referre ad Sacram Congregationem de peracta executione, et si qua tandem fidelium admiratio exoriatur prudenti explicatione providere. Contrariis quibuscumque minime obstantibus. Ex Aedibus S. C. Pro Doctrina Fidei, die...

Adn. E. F. REGATILLO in Sal terrae 59 (1971) 800.

3948

1971 IAN 15.-SC DOCTR. FID., NOR. AAS 63 (1971) 234-236

NOVA AGENDI RATIO IN DOCTRINARUM EXAMINE

Sacra Congregatio pro Doctrina Fidei ad normam n. 12 Litterarum Apostolicarum motu proprio datarum, *Integrae servandae*, diei 7 Decembris 1965 [LE 3359], sequentem «Agendi rationem in doctrinarum examine» statuit et publici iuris facit:

1. Libri aliaque scripta typis edita vel sermones habiti, quorum argumentum ad Sacram Congregationem pro Doctrina Fidei spectat, ad Congressum referuntur, qui Superioribus et Officialibus constat et singulis sabbatis coadunatur. Si opinio examini subiecta clare et certo errorem in fide contineat simulque ex eius divulgatione damnum proximum pro fidelibus immineat vel iam adsit, Congressus statuere potest, ut more extraordinario procedatur, scilicet ut Ordinarius vel Ordinarii quorum interest statim de re certiores fiant et auctor per proprium Ordinarium ad errorem corrigendum invitetur. Habita Ordinarii vel Ordinariorum responsione Congregatio Ordinaria ad normam subsequentium art. 16, 17, 18 opportuna consilia inibit.

2. Congressus item statuit num necesse sit scripta quaedam vel sermones habitos accuratius more ordinario pervestigare; quodsi ita visum fuerit, duos peritos ipse designabit, qui vota praeparent, atque simul Relatorem «pro auctore». Congressus etiam decernet, utrum Ordinarium vel Ordinarios, ad quos pertinet, oporteat statim certiores fieri an post exactam dumtaxat investigationem.

3. Ii, quibus munus commissum est «vota» conficiendi, idcirco in authenticum auctoris opus inquirunt, ut videant, num illud cum Divina Revelatione Ecclesiaeque Magisterio congruat; atque iudicium faciunt de traditis illic doctrinis, suadentes, si casus ferat, quae sint agenda.

4. Cardinalis Praefectus, Secretarius et, si hi absunt, Subsecretarius facultate praediti sunt concredendi, si res urgeat, votum alicui e Consultoribus; at Congressus solus peritum «ex commissione speciali» designat. /
235

5. Vota typis excuduntur una cum Relatione Officii, qua omnia indicia continentur ad aestimationem rei proprie utilia et acta priora, eodem pertinentia, recensentur; documenta denique typis imprimuntur idonea ad altius perquirendum argumentum, praesertim considerato contextu theologico quaestionis, de qua tractatur.

6. Relatio cum votis, de quibus est dictum, Relatori «pro auctore» committitur; eidem praeterea licet omnia inspicere documenta quae apud S. Congregationem de hac re exstant. Relatoris «pro auctore» est: in spiritu veritatis aspectus positivos doctrinae et merita auctoris indicare; ad sensum genuinum opinionum eiusdem auctoris in contextu theologico et generali recte interpretandum cooperare; animadversionibus Relatorum et Consultorum respondere; de influxu opinionum auctoris iudicium exprimere.

7. Eadem Relatio una cum votis allisque documentis

Consultoribus traditur una saltem hebdomada antequam de ea in Consultorum Consilio disceptetur.

8. Discussio in Consilio initium capit ab expositione Relatoris «pro auctore». Post quem quisque Consultor voce vel etiam scripto sententiam profert de iis, quae in textu examinato continentur; deinde Relator «pro auctore» loquendi petere potest facultatem, ut animadversionibus respondeat vel res ipsas clarius explanet; ac demum ex auditorio discedat, dum Consultores sua pronuntiant vota. Quae vota postremo, expleta disceptatione, perleguntur et ab ipsis Consultoribus approbantur.

9. Tota deinde Relatio una cum votis Consultorum, relatione «pro auctore», ac disceptationis summa, distribuitur Congregationi Ordinariae Cardinalium Sacrae Congregationis pro Doctrina Fidei una saltem hebdomada antequam ab illius sodalibus de ea disseratur; in Congregatione Ordinaria pleno iure partem habere potest unusquisque ex septem Episcopis membris extra Urbem degentibus.

10. Congregationi Ordinariae praeest Cardinalis Praefectus, qui quaestionem ipsam exponit suamque mentem aperit; ceteri ex ordine subsequuntur. Quorum vota a Subsecretario excipiuntur scriptisque mandantur, ut post peractam disceptationem et suffragiorum manifestationem legantur et approbentur.

11. Cardinalis Praefectus aut Secretarius, cum proxime alteruter a Summo Pontifice coram admittitur, Ei has
236 decisiones proponit ad approbandum. /

12. Cum in examine nullae deprehenduntur opiniones erratae vel periculosae quo sensu in superiori articulo 3 definitur, huiusmodi exitus ad notitiam Ordinarii perfertur, si de eiusmodi examine sit antea certior factus. Si contra, in decursu examinis opiniones falsae vel periculosae inveniuntur, id Ordinario auctoris vel Ordinariis, ad quos spectat, nuntiatur.

13. Propositiones enunciatae, quae erratae vel periculosae habitae sunt, ipsi auctori significantur, ut, intra unum mensem utilem, scriptam suam responsionem transmittere possit. Quodsi insuper opus esset colloquio, auctor invitabitur, ut cum viris a Sacra Congregatione deputatis conveniat et conferat.

14. Iidem viri delegati debent saltem summatim colloquium habitum perscribere et una cum auctore chartam, in qua id exaratum est, obsignare.

15. Tam responsio scripta auctoris quam summa illa colloquii, si forte habitum est, exhibebuntur Congregationi Ordinariae, ut ipsa rem decernat. Si vero ex illa scripta responsione auctoris vel ex colloquio habito nova appareant doctrinae capita, quae subtilius perscrutari oporteat, illa responsio vel colloquii summa prius Consultorum Consilio exponuntur.

16. Si autem auctor non responderit aut ad colloquium vocatus non advenerit, Congregatio Ordinaria opportuna consilia inibit.

17. Congregatio Ordinaria etiam decernit, utrum et qua ratione examinis exitus pervulgetur.

18. Decisiones Congregationis Ordinariae approbationi Summi Pontificis submittuntur ac deinde cum Ordinario auctoris communicantur.

Summus Pontifex Paulus VI, in Audientia infrascripto huius Sacrae Congregationis Cardinali Praefecto die 8 Ianuarii 1971 concessa, has Regulas confirmavit, adprobavit et publici iuris fieri iussit.

Romae, die 15 Ianuarii 1971.—Franciscus Card. SEPER, *Praef.* Paulus Philippe, *a Secr.*

Adn. C. ALCAINA in REDC 28 (1972) 61-91; J. TOMKO in ME 96 (1971) 163-170.

3949

1971 IAN 28.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 63 (1971) 135-142

Allocutio diei 28 ian. 1971 ad Praelatos Auditores, Officiales et Advocatos Tribunalis Sacrae Romanae Rotae, novo litibus iudicandis ineunte anno coram admissos:

DE EXERCITIO AUCTORITATIS SEU POTESTATIS, PRAECIPUE IUDICIALIS, ECCLESIAE IN PRAESENTIBUS TEMPORUM ADIUNCTIS

Come ogni anno, la solenne inaugurazione della attività giudiziaria del Tribunale della Sacra Romana Rota ci offre la soddisfazione di riceverne i degni componenti, tanto benemeriti della Santa Sede: Monsignor Decano, che ringraziamo per il suo nobile indirizzo, il Collegio dei Prelati Uditori, gli Officiali del Tribunale e lo Studio Rotale. A tutti il nostro saluto, il nostro elogio, il nostro incoraggiamento.

Voi vi attendete una nostra parola, all'inizio del vostro anno: e siamo lieti di riflettere un istante insieme con voi, su alcuni punti a cui ci richiama la vostra presenza. Molto semplicemente del resto, e senza alcuna pretesa cattedratica, anche se le controversie odierne relative a questi punti meriterebbero qualche precisazione dottrinale.

1. Anzitutto, l'esercizio dell'autorità nella Chiesa, con i precisi poteri che le derivano dalla volontà stessa di Cristo, nel quadro di quell'amore evangelico per cui ogni manifestazione di autorità è un impegno verso il volere di Cristo e una responsabilità di servizio nella comunità. Effettivamente, l'ordine della carità comporta che ognuno ami il suo prossimo —e tutti sono prossimo, secondo il comandamento nuovo di Gesù—; cioè che ognuno «serva» gli altri, sia utile agli altri. Gli altri sono l'oggetto, non l'origine dell'autorità stabilita *per* il loro servizio, non *al* loro servizio.

Alcuni, nella comunità, com'è noto, hanno un dovere e un diritto di rendersi utili agli altri in determinate forme, per determinati fini; sono i «ministri» della carità, del Vangelo, della Chiesa; sono la gerarchia. Il concetto di autorità-servizio si realizza in essa in misura e in maniera più piena; e ciò per un mandato che viene dalla carità di Dio, si fa carità umana, perché è derivato da Cristo e da Dio, e perciò per certe operazioni riveste il carattere funzionale di superiorità sociale, e perché sempre si realizza mediante la dedizione di sé nel fine e nello spirito di servizio, con carattere di esclusività fondata sulla chiamata divina [1].

La Costituzione *Lumen gentium* ha ben rilevato questo carattere di preminenza, nella ricchezza e diversità delle potestà e dei doni, di cui / l'unico Spirito abbellisce la sua 136
Chiesa: «Fra questi doni —ha detto il Concilio Vaticano II [2]— eccelle la grazia degli Apostoli, alla cui autorità lo stesso Spirito sottomette anche i carismatici [3]. Lo Spirito, unificando Egli stesso il corpo con la sua virtù e con l'interna connessione dei membri, produce e stimola la carità tra i fedeli». Anche il complesso delle leggi stabilite dall'autorità della Chiesa rientra pertanto in questa visuale del bene supremo della società ecclesiale e dei suoi membri, perché tutto parte dalla concezione di Chiesa e dal principio —Dio—, e dal fine —il prossimo—, dell'autorità che la regge.

Tale concezione è stata esaminata e approfondita dal Concilio, che ha messo in luce il carattere mistico della Chiesa (aspetto carismatico) e il suo aspetto visibile, l'uno e l'altro gerarchico e comunitario, accentuando lo scopo di «servizio» dell'autorità della Chiesa, della quale autorità peraltro ha dichiarato i caratteri peculiari e insostituibili, quando ha detto: «I vescovi reggono le Chiese particolari a loro affidate, come vicari e legati di Cristo, col consiglio, la persuasione, l'esempio, ma anche con l'autorità e la sacra potestà... Questa potestà, che personalmente esercitano in nome di Cristo, è propria, ordinaria e immediata, quantunque il suo esercizio sia in ultima istanza sottoposto alla suprema autorità della Chiesa, e, in vista dell'utilità della Chiesa e dei fedeli, possa essere circoscritta entro certi limiti. In virtù della medesima potestà, i vescovi hanno il *sacro diritto e, davanti al Signore, il dovere di dare leggi ai loro sudditi, di giudicare e di regolare tutto quanto appartiene al culto e all'apostolato*... I fedeli, da parte loro, devono aderire al vescovo come la Chiesa a Gesù Cristo, e come Gesù Cristo al Padre, affinché tutte le cose siano d'accordo nell'unità e crescano per la gloria di Dio» [4].

È ben vero che, da parte di alcuni, si è oggi tanto accentuato il carattere di «servizio» dell'autorità della Chiesa, che si possono avere due pericolose conseguenze nella concezione costitutiva della Chiesa stessa: quella di assegnare una priorità alla comunità, riconoscendole poteri carismatici efficienti e propri, e quella di trascurare l'aspetto potestativo nella Chiesa, con accentuato discredito delle funzioni canoniche nella società ecclesiale; donde è derivata l'opinione d'una libertà indiscriminata, di un pluralismo autonomo, e un'accusa di «giuridismo» alla tradizione e alla prassi normativa della Gerarchia. / 137

Davanti a queste interpretazioni, che non corrispondono fondamentalmente al pensiero di Cristo e della Chiesa, vorremmo ancora oggi ricordare che l'autorità, cioè il potere di coordinare i mezzi idonei per il raggiungimento del fine

[1] Cfr. *Hebr.* 5, 4. [2] *Ibidem* 7. [3] Cfr. *1 Cor.* 14. [4] Const. dogm. de Ecclesia

http://www.obrascatolicas.com

della società ecclesiale, non è contraria all'effusione dello Spirito nel Popolo di Dio, sì bene veicolo e custodia; essa è stata attribuita a Pietro ed agli Apostoli, come ai loro legittimi successori, da Cristo stesso: «Mi è stato dato ogni potere in cielo ed in terra. Andate dunque, fate che tutti i popoli diventino miei discepoli... insegnando loro ad osservare tutto quello che vi ho comandato» [5]; «Tutto quello che avrete legato sulla terra sarà legato nel cielo e tutto quello che avrete sciolto sulla terra sarà sciolto nei cieli [6]; «Chi ascolta voi, ascolta me e chi respinge voi respinge me, e chi respinge me, respinge colui che mi ha mandato» [7]. A Pietro, poi, l'ufficio di legare e di sciogliere è stato dato anche personalmente [8], mentre dell'edificio ecclesiale egli è costituito «pietra» [9], cioè «principio e fondamento dell'unità» [10], e della Chiesa dichiarato Pastore per eccellenza [11]. Sono sempre vere e solenni le proposizioni del nostro umile catechismo: vi è una trasmissione di potestà da Cristo agli Apostoli, con a capo Pietro, e dagli Apostoli ai Vescovi, loro successori con a capo il Vescovo Romano, successore di Pietro; trasmissione di potestà che, come abbiamo visto, il Concilio Vaticano II riassume nel diritto e nel dovere davanti al Signore di «dare leggi, di giudicare e di regolare» ciò che riguarda il culto e l'apostolato [12]. Pertanto, oltre le funzioni di *ministerium* e di *magisterium*, il Concilio ha considerato su di un piano squisitamente pastorale, dandone i fondamenti dogmatici, anche il triplice potere di giurisdizione e di governo *(regimen)*, che i Vescovi hanno il diritto e il dovere, come dicevamo, di esercitare: e cioè il potere legislativo, giudiziario e coattivo [13].

2. Soffermiamoci un istante su quello giudiziario, che ora più ci interessa, quello cioè di dirimere cause sorte tra i fedeli o di giudicare un fatto che si pretende esser com-
138 messo contro la legge, e ciò al fine di porvi rimedio; esso è talmente collegato col potere di dare leggi che, senza di esso, neppure il potere legislativo avrebbe il suo vigore. Invano infatti si attribuirebbe al superiore l'autorità di dettare leggi, se egli poi non avesse il potere di farle osservare, anche ove trattasi di punirne la trasgressione, oppure di dirimere liti e controversie, nelle quali si tratta di definire equamente il diritto. L'autorità legislativa che non avesse anche il potere esecutivo e giudiziario sarebbe socialmente inane, non avendo modo di provvedere a se stessa ed alla propria stabilità, cioè all'efficacia dell'ordine, per il bene comune, contro l'arbitrio, il dispotismo e la violenza, altrimenti inevitabili [14].

Orbene non si può negare alla Chiesa, per divina istituzione dotata d'una vera e propria potestà di giurisdizione, anche se solo analogicamente simile a quelle di origine umana, quel che si deve concedere a qualunque società ben compaginata. Il concetto rimane sostanzialmente valido, anche se nella società civile i tre poteri vengono esercitati da organi distinti, e la magistratura, alla quale è attribuito il potere giudiziario, gode di una particolare indipendenza dagli altri organi.

Nella Chiesa l'unità del triplice potere è salvaguardata dalle persone a cui Cristo lo ha affidato (Papa e Vescovi): l'esercizio di esso, tuttavia, com'è noto, viene affidato ordinariamente a persone od organi diversi (ad es. SS. Congregazioni, Tribunali: Vicario Generale-Officiali).

3. S. Paolo, che da alcuni viene esaltato come il fautore dei carismi contro l'istituzionalismo nella Chiesa, ci dà cospicui esempi di esercizio di potere giudiziario e coercitivo. In linea di principio S. Paolo riserva il potere di giudicare ai «santi», cioè agli appartenenti alla comunità cristiana, tanto più che ad essi spetta giudicare il mondo [15]. Ma da parte sua S. Paolo esercita con vigore il potere di giudicare e di punire. Non vogliamo ricordare qui le parole con cui egli giudica e condanna un fedele di Corinto, reo di incesto [16]. Basta poi leggere la seconda lettera ai Corinti e quella ai Galati, che fu scritta subito dopo, per comprendere come l'apostolo delle genti, il cantore ispirato della carità [17], esercitasse il potere che egli sentiva essergli dato da Cristo.

Gli esempi potrebbero moltiplicarsi. Ma vale la pena ve-
139 dere come l'Apostolo Paolo esercitì il suo potere di giudizio riguardo ai carismi ed ai carismatici. È ben vero che lo Spirito è pienamente libero nella sua / azione e San Paolo, prendendo posizione contro i Tessalonicesi, raccomanda di non estinguere lo Spirito [18]. Ma è anche vero che i carismi sono per utilità della comunità, che non tutti hanno gli stessi carismi e che per la debolezza umana i carismi possono essere confusi con le proprie idee ed inclinazioni, non sempre ordinate. È pertanto necessario giudicare e distinguere i carismi per controllarne l'autenticità, per coordinarli con criteri desunti dalla dottrina del Signore e secondo l'ordine che deve essere osservato nella comunità ecclesiale. Tale ufficio spetta alla sacra gerarchia, costituita anch'essa con carisma singolare, tanto che San Paolo non riconosce valido alcun carisma che non obbedisca al suo ufficio apostolico [19].

4. Occorre distinguere il potere giudiziario dal modo di esercitarlo. È evidente che, attesa la singolare natura della comunità ecclesiale, il modo di esercitare tale potere in essa è diverso sotto molti aspetti da quello con cui lo si esercita nella società civile. Saranno utili a tal proposito le seguenti semplici osservazioni:

a) Non si può negare che la Chiesa, nel corso della sua storia, abbia preso da altre culture, per citare un esempio a tutti noto, ma non è l'unico, dal diritto romano, alcune norme anche per l'esercizio del suo potere giudiziario.

È vero, purtroppo, che la Chiesa ha derivato dalle legislazioni civili nei secoli passati anche gravi imperfezioni, anzi veri e propri metodi ingiusti, almeno «obiective», nell'esercizio del potere sia giudiziario (processuale) sia coattivo (penale) [20]. Mentre c'è da rallegrarsi per il grande progresso fatto in merito, quanto a sensibilità e a metodi, bisogna riconoscere che la Chiesa —per ciò che riguarda il diritto di Roma— bene ha fatto ad ispirarsene, quando quel *jus* si imponeva per sapienza, equilibrio e giusta stima delle cose umane, scoprendo nel corpo dell'antico diritto civile positivo, più che l'arbitrio dell'abile legislatore, quella *«recta ratio naturae congruens»* [21], che conferisce alla legge il prestigio della razionalità giusta ed umana. Né è da dimenticare che le stesse norme del diritto romano e civile subirono nel corso del tempo profonde modificazioni non solo per l'influsso di altre culture e legislazioni, ma anche e, forse, soprattutto per l'animazione che ne fece la dottrina cristiana, mediante quel fenomeno interessantis/simo 140
del *diritto comune*, che tanto influsso ha poi avuto nelle successive legislazioni canoniche e civili, fino ai codici dei tempi moderni, nella formulazione dei diritti dell'uomo, oggi universalmente proclamati. Non fa quindi meraviglia che i codificatori del primo codice canonico si siano in qualche modo ispirati, anche nella parte che riguarda i giudizi, alla sapienza del diritto antico e profano.

b) I principi direttivi per la nuova codificazione canonica, approvati dalla prima Assemblea Generale del Sinodo dei Vescovi, danno un sicuro orientamento anche per la revisione del diritto processuale e penale, raccomandando uno *stile* più consono allo spirito pastorale del Concilio Vaticano II. La Commissione per la riforma del Codice sta lavorando in tale senso e possiamo dire che gran parte del lavoro in questo settore è già compiuto in seno ai gruppi di studio. Gli schemi già preparati contemplano, oltre ad un notevole snellimento del processo canonico, una più manifesta tutela dei diritti personali dei fedeli.

c) Nel giudizio canonico v'è certamente un sano formalismo giuridico da seguire: altrimenti regnerebbe l'arbitrio, con danno gravissimo degli interessi delle anime; ma il giudizio dipende anche e soprattutto dalla equilibrata estimazione delle prove e degli indizi da parte del giudice, la cui coscienza, quindi, è particolarmente impegnata. Il giudice ecclesiastico è, per essenza, quella *quaedam iustitia animata*, di cui parla S. Tommaso, citando Aristotele [22]; egli deve perciò sentire e compiere la sua missione con animo sacerdotale, acquistando, insieme con la scienza (giuridica, teologica, psicologica, sociale, ecc.), una grande ed abituale padronanza di sé, con uno studio riflesso di crescere nella virtù, sì da non offuscare eventualmente con lo schermo di una personalità difettosa e distorta i superni raggi di giustizia, di cui il Signore gli fa dono per un retto esercizio del suo ministero. Sarà così, anche nel pronunziare il giudizio, un sacerdote ed un pastore di anime, *solum Deum prae oculis habens*.

Lo stile pastorale, l'afflato di carità, lo spirito di comprensione mirano precisamente a questo. Non la legge per la legge, dunque, non il giudizio per il giudizio, ma legge e giudizio a servizio della verità, della giustizia, della pazienza e della carità, virtù che formano l'essenza del Van-

Lumen Gentium, 27 [LE 3252]. [5] *Mt.* 28, 18-19. [6] *Mt.* 18, 18. [7] *Lc.* 10, 16. [8] *Mt.* 16, 19; cfr. *Mt.* 18, 18; *Io.* 20, 23. [9] *Mt.* 16, 18. [10] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 23 [LE 3232]. [11] *Io.* 21, 15-17. [12] *Loc. cit.* [13] Cfr. Encycl. *Immortale Dei* di Leone XIII, 1885, in *Acta S. Sedis*, 18, p. 165. [14] Cfr. *C. I. C.*, can. 2214. [15] Cfr. *1 Cor.* 6. [16] Cfr. *1 Cor.* 5. [17] Cfr. *1 Cor.* 13.

[18] Cfr. *1 Thess.* 9, 19. [19] Cfr. *1 Cor.* 4, 21; 12, 4 s.; *Gal.* 1, 8; *Col.* 2, 1-23. [20] Cfr. Journet, *L'Eglise*, 1, p. 332 ss.; J. Maritain, *De l'Eglise du Christ La personne de l'Eglise et son personnel*, 1970, p. 237 ss. [21] Cfr. Cicerone, *De Rep.* III, 22. [22] II-IIae, 60, 1.

gelo, e che devono caratterizzare oggi quant'altro mai la figura del Giudice ecclesiastico.

Con queste elementari osservazioni noi abbiamo inteso riaffermare e onorare in questa fausta circostanza, che ci
141 offre occasione di salutare / all'annuale ripresa della sua attività il Sacro Tribunale della Romana Rota e quanti altri Tribunali ecclesiastici adempiono analoga missione, la funzione giudiziaria della Chiesa cattolica, e ne abbiamo delineato, quasi senza avvedercene, il processo evolutivo, rivendicandone la sorgente dalla natura e dalle origini della Chiesa stessa, stabilita da Cristo come società umana e visibile, strutturata organicamente, come corpo animato dallo Spirito Santo e avente Cristo per capo, in via di compiere, come dice S. Paolo, «il suo sviluppo per l'edificazione di se stesso nella carità» [22], e identificandone il traguardo storico per l'ora presente, post-conciliare, nel senso pastorale, che deve più profondamente informare l'esercizio della funzione giudiziaria stessa. Si aprirebbe così davanti al nostro sguardo, quale presagio augurale, la visione dell'amministrazione della giustizia ecclesiastica permeata da questo stile pastorale, caratterizzato, sì, dalle esigenze intime e imprescindibili dell'ordine, ma insieme da quella progressiva scoperta della dignità della persona umana, alla quale la Chiesa, madre e maestra, oggi ci conduce, e alla quale essa ha dedicato la ormai celebre Costituzione del recente Concilio «Gaudium et Spes», appunto «detta pastorale, perché sulla base dei principii dottrinali, intende esporre l'atteggiamento della Chiesa in rapporto al mondo e agli uomini d'oggi» [24].

Ma non spingeremo nel futuro il nostro occhio, felici come siamo di poterlo fermare oggi sul presente. Le parole, testè pronunciate dal venerato Decano della Sacra Romana Rota, a tanto ci obbligano, e pertanto ci autorizzano a compiacerci con lui e con i valenti e zelanti Uditori e Officiali dello stesso sacro Tribunale. Lo possiamo infatti e lo vediamo adempiere il compito suo con l'alta coscienza dei suoi diritti e dei suoi doveri, con assoluta integrità nell'interpretazione e nell'applicazione della legge canonica, con sapiente comprensione delle necessità della Chiesa e degli uomini d'oggi, con limpido disinteresse nell'offerta dei suoi servizi, anzi con larga sollecitudine affinché a tutti, ai meno abbienti non meno che a chiunque altro, sia accessibile il suffragio della giustizia. È questa, oltre che una doverosa osservanza delle norme giudiziarie, proprie della Chiesa, una esemplare testimonianza della sua luminosa romana tradizione e della consapevolezza della sua presente vocazione di fedeltà a Cristo e allo Spirito, che da
142 Lui deve fluire nelle membra del suo mistico Corpo. /

Ecco, venerati e dotti Prelati, quanto abbiamo desiderato di comunicarvi, con semplicità di riflessioni, in questa circostanza tanto a noi gradita; non dubitiamo che continuerete nella vostra azione, al servizio della Chiesa, con quella coscienza di altissima responsabilità e di totale dedizione, che debbono distinguere fedeli collaboratori del Papa e della Santa Sede, quali voi siete. Invochiamo su di voi i doni dello Spirito Santo, che stamane avete fervorosamente pregato: e, in pegno della sua continua assistenza, di cuore vi impartiamo la nostra Apostolica Benedizione.

[22] *Eph.* 4, 16. [24] *Ib.* nota iniziale.

3950

1971 IAN 30.-VICARIATUS URBIS, NORMAE. PART.*

NORMAE CIRCA USUM FACULTATIS BIS AUT TER MISSAM CELEBRANDI ET CIRCA APPLICATIONEM HARUM MISSARUM

Sulle binazioni o trinazioni di Messe si stabilisce o si conferma quanto segue:

1. La facoltà abituale di binare o trinare è locale, non personale e resta sospesa quando vi sia un sacerdote che possa celebrare senza far uso della facoltà medesima.

2. La facoltà di trinare si intende concessa, in ogni caso, solo per i giorni festivi e subordinatamente ad una vera esigenza pastorale.

3. Alle chiese parrocchiali è concessa: la facoltà abituale di binare nei giorni festivi e feriali, per giusta causa; la facoltà abituale di trinare nei giorni festivi dei mesi di luglio, agosto e settembre.

4. L'estensione ai mesi non estivi della predetta facoltà di trinare deve essere richiesta in iscritto al Vicariato.

5. Le chiese non parrocchiali, dietro domanda scritta al Vicariato, potranno ottenere, per un periodo determinato, eventualmente prorogabile, la facoltà abituale di binare e trinare.

6. La facoltà abituale di binare o trinare negli oratorii degli ospedali, delle cliniche e case di cura deve essere richiesta al Vicariato tramite il Vescovo Delegato per la assistenza religiosa nei luoghi suddetti.

7. La facoltà, «ad modum actus», di binare o trinare può essere richiesta al Vicariato oppure al rispettivo Ausiliare o Delegato.

8. Le chiese in possesso della facoltà abituale di binare o trinare devono avere, disponibile in sagrestia, il libro per la regolare registrazione.

9. Le Messe binate o trinate si applicano secondo l'intenzione del Cardinale Vicario oppure dell'offerente: in questo secondo caso, l'elemosina relativa è di spettanza del Vicariato, che la devolve a fini caritativi e assistenziali.

10. Alla fine di ogni semestre, entro i mesi di giugno e di dicembre, i parroci e rettori di chiese presenteranno al Vicariato, su moduli da esso appositamente preparati, l'esatta nota delle Messe binate o trinate, applicate «ad mentem Cardinalis Vicarii» o ad altre intenzioni, e consegneranno allo stesso Vicariato l'importo delle elemosine percepite.

11. Le Messe binate o trinate per facoltà personale concessa «ad modum actus» o sono registrate nell'apposito libro di cui al n. 4, con annotazione della eventuale elemosina depositata presso il parroco o rettore della chiesa oppure lo stesso celebrante provvede a trasmettere con sollecitudine al Vicariato la comunicazione dell'avvenuta celebrazione e, nel caso, la relativa elemosina.

12. Per concessione del Santo Padre, partecipata con lettera della Segreteria di Stato del 7 luglio 1969 (prot. n. 133471) e valevole nella sola diocesi di Roma «ad triennium», i religiosi possono trattenere, in favore delle loro opere, metà dell'importo delle elemosine di Messe binate o trinate, celebrate nelle loro chiese parrocchiali e non parrocchiali, fermo l'obbligo di cedere l'altra metà al Vicariato. Non si potranno riconoscere più ampli privilegi in materia, se non validamente concessi dalla Superiore Autorità.

Dal Vicariato di Roma, 30 gennaio 1971.—ANGELO Card. DELL'ACQUA, *Vicario Generale di Sua Santità*.

* Riv. dioc. Roma 12 (1971) 94-95.

3951

1971 FEB 1.-SC INST. CATH., DECL. AAS 63 (1971) 250-251

DECLARATIO DE COËDUCATIONE IN SCHOLIS SECUNDI ORDINIS SUB RELIGIOSORUM MODERATIONE

Instructio a Sacra Congregatione pro Religiosis et Institutis Saecularibus, die octava mensis Decembris anno 1957 data, post Conventum mixtum Summi Pontificis iussu habitum, quae sequuntur decrevit: «Religiosi non nisi raro et extrema compellente necessitate, et utique antea obtento ab hac Sacra Congregatione indulto Apostolico, scholas secundi ordinis promiscuas sinantur moderari» *(A.A.S.* 50 (1958), p. 100) [LE 2714].

Nunc vero, cum quidam Ordinarii et Superiores Religiosi a Sancta Sede quaesiverint an praefata dispositio adhuc vigeat, etiam post declarationes Concilii Vaticani II, res delata est, collatis consiliis cum Sacra Congregatione pro Religiosis et Institutis Saecularibus, ad Conventum plenarium Sacrae Congregationis pro Institutione Catholica, quae, in Congressu diebus 16-17 mensis Octobris anno 1970 celebrato, hanc protulit responsionem, postea a Summo Pontifice adprobatam.

1. Iuxta Decretum *Christus Dominus*, «omnes Religiosi, exempti et non exempti, Ordinariorum locorum potestati subsunt in iis quae (...) ad christifidelium, praesertim puerorum, religiosam et moralem educationem, catecheticam institutionem (...) spectant. Religiosorum quoque scholae catholicae Ordinariis locorum subsunt ad earum generalem ordinationem et vigilantiam quod attinet, firmo tamen iure Religiosorum quoad earumdem moderamen» (n. 35/4: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 691-692) [LE 3332].

2. Hisce Decreti verbis a Motu Proprio *Ecclesiae Sanctae* haec exsecutiva interpretatio data est: «Ad normam n. 35, 4 Decreti *Christus Dominus*, generalis ordinatio scholarum catholicarum Institutorum religiosorum secumfert, firmo quidem ipsorum iure quoad earumdem moderamen, et servatis normis ibidem (n. 35, 5) circa praevia consilia mutuo inter Episcopos et Superiores religiosos ineunda stabilitis, generalem omnium scholarum catholicarum in dioecesi distributionem, earum inter se cooperationem atque earumdem vigilantiam, ut non minus quam aliae / scholae 251

http://www.obrascatolicas.com

ad fines culturales et sociales prosequendos aptatae sint» (*A. A. S.* 58 (1966), p. 773) [LE 3457].

3. Igitur, si propter rationes in Motu Proprio *Ecclesiae Sanctae* recensitas vel propter alias iustas causas, Institutum quoddam secundi ordinis a Religiosis moderatum, inducatur ad scholas promiscuas aperiendas, non amplius quidem ad Sanctam Sedem recurrere debet, sed sequatur oportet et sufficit, sicut ceterae catholicae scholae, instructiones ad hoc datas ab Ordinario loci vel a Conferentia Episcopali.

Datum Romae, die 1 mensis Februarii a. D. MCMLXXI.—Gabriel Maria Card. GARRONE, *Praef.* Franciscus Marchisano, *Subsecretarius.*

3952

1971 FEB 2.-SC CULTUS DIVINI, DECRETUM. PART.*

INSTITUTIO GENERALIS DE LITURGIA HORARUM DIVULGATUR ANTEQUAM EDITIO TYPICA PROMULGETUR

Cum editio voluminum Officii Divini seu *Liturgiae Horarum* ob ipsius operis magnitudinem eique adnexas difficultates aliquod adhuc postulet temporis spatium, ut perficiatur, haec Sacra Congregatio, de speciali mandato Summi Pontificis Pauli VI, curavit, ut antea ac separatim publici iuris fieret *Institutio generalis de Liturgia Horarum*, quae deinde in ipsum primi voluminis initium inseretur [LE 3967].

Hoc modo sacerdotes, religiosi viri atque christifideles, sive singuli, sive in coetibus communis studii vel precationis causa congregati, opportune ediscere poterunt intimam vim novi huiusce orantis Ecclesiae libri, structuram Liturgiae Horarum propriam ac normas, quibus ipsa celebranda erit, necnon spirituales divitias, quae inde populo Dei obvenient.

Ex aedibus S. Congregationis pro Cultu Divino, die 2 februarii 1971, in Praesentatione Domini.—A. Bugnini, *a Secretis.*

* Prot. N. 185/71: AOFMCap 87 (1971) 127.

3953

1971 FEB 10.-SIGNATURA APOST., DECISIO. PART.*

NULLITATIS MATRIMONII ET CONFORMITATIS SENTENTIARUM AFFIRMATIVARUM, QUARUM PRIMA EX CAPITE METUS, ALTERA VERO EX CAPITE SIMULATIONIS

SPECIES FACTI. - Post consuetudinem fere decem annorum, die 12 septembris anno 1960 in ecclesia paroeciali X matrimonium celebrarunt A. et B. Ab inita conversatione, A sincera affectione et amore prosequutus est sponsam B; haec, contra, inde saltem a certo tempore, studium atque propensionem amoris erga alium iuvenem, C, fovere incepit; quam sustinuit dein iam usque ad ipsam celebrationem matrimonii cum A, immo, et post matrimonium celebratum; habitis quidem etiam relationibus sexualibus inter eos, cum ante tum post matrimonium cum A.

Post certum tempus separatio legalis coniugum effecta est, expostulante viro. Dein, autem, die 12 decembris anno 1967, penes Tribunal Vicariatus Urbis libellum exhibuit ipse etiam vir, nullitatis accusans suum matrimonium ob simulationem totalem sin minus partialem, seu propter exclusionem quidem bonorum fidei et sacramenti ex parte mulieris, necnon ob metum reverentialem a parentibus eidem mulieri incussum.

Primi gradus sententia pronuntiata est die 9 ianuarii anno 1969 sensu affirmativo ex capite metus reverentialis. Ab hac appellavit Defensor vinculi ad Tribunal S. R. Rotae. Hoc pariter die 17 oct. a. 1970 sententiam protulit affirmativam, seu: *constare de nullitate matrimonii in casu*, non autem ex capite metus, quod visum est non sufficienter probatum, sed ex capite simulationis partialis ob relectum bonum fidei.

Prout facile videre est, surgit statim quaestio de conformitate necne duarum sententiarum ad effectus cc. 1902 n. 1 et 1987; ipsum quoque Tribunal appellationis S. R. Rotae illam vidit et praeoccupavit, inclinans in affirmativam partem, seu in conformitatis favorem.

IN IURE ET IN FACTO.—Graves sunt rationes contra conformitatem duarum sententiarum in casu, ad normam citatorum canonum.

Argumentatio procedit ex ratione intima «rei iudicatae», aut, si agatur de statu personarum, ubi res iudicata non habetur, ut in praesenti casu, ex analogo iure, ut hic, ad effectus nimirum c. 1987.

Porro, necessitas duarum sententiarum (in hodierno iure canonico) conformium pro «re iudicata» —quod valet, ut dictum est, pro iure analogo causarum de statu personarum— postulatur ut securitas habeatur, *terminative* quidem, circa praesumptionem veritatis ipsius obiecti, sive iuris, de quo agitur, saltem in hodierna doctrina canonica nostra —in aliis theoriis, aut saltem certis temporibus historiae iuris originis romanae, «res iudicata» non generat aut generavit praesumptionem veritatis, sed «loco veritatis» seu «sicut veritas» habetur aut habita est— *immediate* autem, circa praesumptionem veritatis tituli seu rationis petendi, in qua obiectum sive ius litigiosum nititur.

In casu, ergo, nostro agitur de obtinenda securitate circa praesumptionem veritatis scilicet, et nullitatis matrimonii et respectivorum titulorum in quibus innititur: metus, scilicet, et simulationis *boni fidei*, immo, immediate, circa titulos, et solum consequentialiter, etsi principaliter, circa nullitatem ipsam matrimonii. Profecto, tenetur ut certo nullum ad effectus c. 1987, quia metus aut simulatio certa similiter fuerunt, et non aliter. Quando, ergo, dicitur: «res iudicata pro veritate habetur», (aut aliquid analogum), *veritas* refertur ad rem seu ad ius obiectum litis una cum titulo a quo dependet. Non datur altera veritas sine altera.

Iam igitur quaeritur: num detur in casu nostro praefata securitas circa nullitatem matrimonii et circa titulos aut titulum aliquem (rationem petendi) ex illis duobus, seu circa capita nullitatis, necne. Responsio est negativa. Non circa titulos (rationes petendi), ut patet; quia ex illis nonnisi unum tribunal edixit sententiam, cum, ex supposito, nonnisi post duas sententias conformes haberi possit illa securitas: nec circa ipsam matrimonii nullitatem, quia haec nititur non in utroque titulo, sed in alterutro. Sane, pro tribunali primae sententiae non apparuit probata simulatio, ac consequenter non apparuit probata nullitas matrimonii ex hoc titulo. En textus huius sententiae ad n. 19: «Ex tabulis processualibus colligitur, in primis, assertam simulationem totalem, vel partialem ob exclusa bona fidei et sacramenti, vera probatione carere... Neque id probat reassumpta relatio B cum C; nam casu hoc accidit, nempe ex casuali occursu, post mensem, ab initis nuptiis». Contra vero, pro Tribunali, quod secundam emisit sententiam, non probatur exsistentia metus, indeque nec nullitas matrimonii ob istum titulum; sic enim ait secundum tribunal: «Procul dubio ex actis perpensis colligitur conventam aegre matrimonium contraxisse cum actore, sed ad id praestandum non fuisse adactam gravi metu, etsi reverentiali. Difficulter etenim probata sunt in casu gravitas et iniustitia metus. Conventa ponitur timida seu timens indignationem parentum. Sed tempore quo res gestae sunt, ipsa aetatem iam adepta erat maiorem...». Uno igitur verbo, cum pro uniuscuiusque tituli veritate non exstet nisi una sententia, pro nullitate ipsa matrimonii una pariter habetur sententia, etsi duae exstiterint. Aliis verbis, certitudo circa nullitatem matrimonii non augetur ex duabus sententiis in casu, cum non nitantur ambae eodem fundamento, dum nullitas sententiae a suo dependet fundamento.

Sed dicitur: «Nullitas consensus iisdem factis nititur in utraque decisione; per istam, igitur, factorum identitatem substantialis conformitas habenda est duarum sententiarum. Aliis verbis, ratio habenda est factorum quae partes attulerint atque comprobaverint, non nominum iuris quae eiusdem tribuerint... Igitur substantialis conformitas quoque verificatur quoties iisdem nisi factis iudices unius tribunalis pro metu matrimonium invalidante concludunt, cum iudices alterius instantiae pro matrimonii nullitate quidem decernunt, sed ob simulationem quae causam habuit metum simulanti incussum» (Sent. app. n. 18); ibique et allusio fit ad similia dicta in aliquibus aliis (ceterum notis) decisionibus iurisprudentialibus.

Ad haec non deest efficax responsio. Si enim facta conduxissent revera ad nullitatem etiam ex metu, iudicio obiter expresso tribunalis secundae instantiae, ita ut selectio alius capitis (simulationis) facta fuisset ex sola praevalentia evidentiorum rationum, dictum illud sustineri fortasse posset; sed tunc nullitas esset saltem aequivalenter ex duplici capite; cum vero, ita non fuerit, nullatenus sustinetur. Immo, deducitur exinde, facta non esse reapse eadem. Etenim alia fuerunt elementa facti quae comprobarunt exsistentiam simulationis, alia vero, quae comprobarunt exsistentiam metus. Quare haberi potuit metus sine simulatione, immo, ita evenit in casu nostro, iudicio primi tribunalis; et dari potest simulatio sine metu, aut saltem sine metu gravi, sicuti in nostro etiam accidit casu, prout iudicavit tribunal secundae instantiae.

Verum igitur esse non videtur quod nonnisi eisdem factis iudices unius tribunalis concluserunt pro metu (seu pro nullitate ex metu), iudices vero alterius, pro nullitate ex simulatione; adeo ut, exstantibus seu consideratis dumtaxat factis comprobantibus simulationem, primi iudices ducti non fuissent ad decernendum pro nullitate, siquidem ea habuerunt ut insufficientia, et pariter, consideratis solummodo factis existentiam metus comprobantibus, iudices secundae instantiae non decrevissent, in casu, pro nullitate ex simulatione ob parallelam rationem. Ceterum, perpenso textu ambarum sententiarum quoad expositionem «in facto», facile quis persuadebitur facta, unde probationes desumuntur, esse diversa, cum alia probent metum, alia vero, simulationem. Utcumque res se habet, si capita nullitatis (seu rationes petendi) sunt diversa, difficili pacto intellegi potest facta esse eadem.

Si instetur adhuc quod tandem aliquando metus, etsi levis, provocavit in casu simulationem, et ideo facta comprobantia metus, quantumvis mediate, contulerunt utique ipsa ad nullitatem ex simulatione probandam, respondemus faciliter, repetentes adhuc nuperrime dicta, scilicet: quod metus potuit provocare, immo et provocavit in casu, simulationem, at haec ulterius debuit aliunde, i.e., aliis et quidem *propriis* factis sive argumentis probari. Quod idem est ac dicere assertum non posse sustineri *iisdem* nimirum factis: alios iudices pro metu, alios vero pro simulatione decrevisse. Iuvat igitur concludere: siquidem verum est quod causa matrimonialis habetur «eadem» tantum cum propter idem matrimonium et ob idem caput instituitur («...eadem causa hoc est, propter idem matrimonium et ob idem nullitatis caput», ait *Provida Mater*, art. 218 § 2) [LE 1347], conformitas sententiarum, quae intelligitur habita circa aut supra «eamdem causam», *semper*, ac sine possibili exceptione, habebitur si et quando sententiae quoad idem matrimonium idemque caput uno vel alio modo habeantur.

Si dicatur quod, tandem aliquando, conformitas sententiarum refertur de se ad nullitatem ipsius matrimonii, prout sonat canon citatus 1987: «Post secundam sententiam, quae matrimonii nullitatem confirmaverit, si defensor vinculi...», et non ad identitatem etiam capitis, perveniretur utique iam ad principium *generale* falsum in doctrina et in iure actuali; affirmaretur equidem, ut patet, aliquid alienum a recta interpretatione praefati canonis, prae oculis habita supra dicta notione figurae: *eadem causa*», recepta etiam, prout vidimus, in cit. art. 218 § 2 *Provida Mater*. Sane, recta interpretatio, praeter superius dicta, exprimitur sequentibus quoque verbis: Dune sententiae dicuntur conformes si eadem est causa petendi, eadem res petita et eaedem personae quae petunt et a quibus petitur. Omnia sunt elementa essentialia notionis quae proinde non patiuntur exceptionem, secus, ipsa notio subverteretur.

DECISIO. - In Congressu habito coram Emo Cardinali Praefecto, die 10 februarii 1971, proposita sententia a S. R. Rota in causa de qua supra die 17 octobris 1970 lata et Signaturae Apostolicae exhibita ad effectus civiles consequendos, quae contenditur conformis sententiae in prima instantia a Tribunali Vicariatus Urbis die 9 ianuarii 1969 latae, decretum est: *Cum sententia primae instantiae nitatur capite metus, sententia vero Rotalis secundae instantiae fundetur capite exclusi a muliere boni fidei, non constare de conformitate sententiarum in casu.*

* Apol. 44 (1971) 13-17. Adn. O. ROBLEDA in PrM 61 1 (972) 102-104.

3954

1971 FEB 25.-SECRETARIA STATUS, CONVENTIO. PART.*

SEDES APOSTOLICA ADHAERET CONVENTIONI INTERNATIONALI DE NON USU VIS NUCLEARIS IN ARMIS BELLICIS

Le Cardinal soussigné, secrétaire d'Etat et préfet du Conseil pour les affaires publiques de l'Eglise, a l'honneur de certifier par les présentes que le Saint-Siège adhère au traité de non-prolifération des armes nucléaires, ouvert à la signature le 1er juillet 1968 et entré en vigueur le 5 mars 1970.

Par cet acte, dicté par la conviction que les objectifs de désarmement et de détente internationale qui inspirent le traité correspondent à sa propre mission de paix, le Saint-Siège veut apporter son appui et son encouragement moral aux dispositions du traité, considérant qu'il constitue un important pas en avant vers l'instauration souhaitée d'un système de désarmement général et complet sous contrôle international effectif en vue de garantir la sécurité et d'affermir la confiance dans les relations entre Etats, ainsi que de promouvoir la paix et la coopération entre les peuples sur des bases justes et stables.

En foi de quoi, le Cardinal secrétaire d'Etat soussigné a apposé sa signature et son sceau sur ce document.

Du Vatican, le 25 février 1971.—Cardinal JEAN VILLOT.

Déclaration additionnelle a l'instrument d'adhésion

I. La présente adhésion du Saint-Siège au traité sur la non-prolifération des armes nucléaires s'inspire du désir qu'il nourrit constamment —à la lumière des enseignements de fraternité universelle, comme de justice et de paix entre les hommes et les peuples, contenus dans le message évangélique— d'apporter sa propre contribution aux initiatives qui, par le moyen aussi du désarmement, tendent à promouvoir la sécurité, la confiance mutuelle, la coopération pacifique dans les rapports entre les peuples

Dans une telle perspective, le Saint-Siège juge —comme il est dit dans le document officiel d'adhésion— que les finalités de désarmement et de détente dont s'inspire le traité correspondent à sa mission de paix, et que le même traité —certes, dans ses limites intrinsèques— constitue un pas en avant notable sur la voie du désarmement. Ce traité, en effet, dans la mesure où il se propose d'arrêter la diffusion de telles armes —en attendant que se réalise la cessation de la course aux armements nucléaires et que l'on en arrive à des mesures efficaces tendant à assurer le désarmement complet dans ce domaine— entend diminuer les dangers d'une destruction terrible et totale qui menace l'humanité entière, et constituer les prémices d'accords futurs plus étendus, aptes à promouvoir un système de désarmement général et complet sous un contrôle international efficace.

II. C'est pourquoi, en premier lieu, le Saint-Siège apprécie et partage les considérations et intentions suivantes que les parties au traité ont exprimées ou déclarées dans les considérants du traité lui-même:

1. La prise de conscience des dévastations «qu'une guerre nucléaire ferait subir à l'humanité entière et la nécessité qui en résulte de ne ménager aucun effort pour écarter le risque d'une telle guerre et de prendre des mesures en vue de sauvegarder la sécurité des peuples»;

2. La réaffirmation du principe que «conformément à la Charte des Nations Unies, les Etats doivent s'abstenir, dans leurs relations internationales, de recourir à la menace ou à l'emploi de la force, soit contre l'intégrité territoriale ou l'indépendance politique de tout Etat, soit de toute autre manière incompatible avec les buts des Nations Unies, et qu'il faut favoriser l'établissement et le maintien de la paix et de la sécurité internationales»;

3. L'intention «de parvenir au plus tôt à la cessation de la course aux armements nucléaires et de prendre des mesures efficaces dans la voie du désarmement nucléaire»;

4. L'intention «de promouvoir la détente internationale et le renforcement de la confiance entre Etats afin de faciliter la cessation de la fabrication d'armes nucléaires, la liquidation de tous les stocks existants desdites armes, et l'élimination des armes nucléaires et de leurs vecteurs des arsenaux nationaux en vertu d'un traité sur le désarmement général et complet sous un contrôle international strict et efficace»;

III. Le Saint-Siège est convaincu, en outre, que le traité sur la non-prolifération des armes nucléaires ne pourra atteindre pleinement les nobles objectifs de sécurité et de paix qui constituent les raisons de sa stipulation et justifient les limitations auxquelles les parties au traité se soumettent, que s'il est totalement exécuté dans chacune de ses clauses et dans toute son étendue.

Une telle exécution concerne, à son avis, non seulement les obligations d'application immédiate, mais également celles qui prévoient un processus d'engagements ultérieurs, parmi lesquels le Saint-Siège juge opportun de souligner les suivants:

a) L'adoption de mesures appropriées pour assurer, sur une base d'égalité, à tous les Etats militairement non nucléaires qui sont parties au traité, les avantages dérivant des applications pacifiques de la technologie nucléaire, dans l'esprit des alinéas 4, 5, 6 et 7 des considérants, et aux termes des articles 4 et 5 du traité lui-même.

b) Le déroulement, de bonne foi, de négociations «sur des mesures efficaces relatives à la cessation de la course aux armements nucléaires à une date rapprochée et au désarmement nucléaire, et sur un traité de désarmement général et complet sous un contrôle international strict et efficace», conformément à l'engagement contenu dans l'article 6.

Le Saint-Siège exprime donc le souhait que lesdits engagements soient exécutés par toutes les parties au traité. Il marque en particulier son intérêt spécial en formant très vivement le voeu que:

1. Les conversations en cours entre l'URSS et les Etats-Unis d'Amérique pour la limitation des armements stratégiques puissent aboutir à brève échéance à une entente satisfaisante qui permette d'arrêter, d'une façon efficace et durable, la préoccupante course aux armements dans le secteur dispendieux et meurtrier des préparatifs de guerre, qu'ils soient offensifs ou défensifs;

2. Les propositions et les projets d'accord, qui se font depuis un certain temps et de divers côtés, spécialement dans le cadre de la Conférence du Comité des Nations Unies pour le désarmement, et qui concernent le désarmement nucléaire complet, l'interdiction des armes bactériologiques et chimiques, la limitation et le contrôle des armements conventionnels, de même que le projet d'un traité pour le désarmement général et complet sous un contrôle international rigoureux et efficace, puissent aboutir à des résultats rapides et concrets, conformément aux résolutions répétées de l'ONU et en réponse à l'attente justifiée et anxieuse des hommes et des peuples de tous les continents.

IV. Dans l'esprit des considérations exprimées ci-dessus, qui motivent et accompagnent sa présente adhésion au traité, le Saint-Siège est convaincu que les buts de sécurité et de paix, qui sont ceux du traité, seront réalisés d'autant plus pleinement et efficacement que son application sera plus large et universelle.

Du Vatican, le 25 février 1971.

* Doc. Cath. 68 (1971) 256-258.

3955

1971 FEB 26.-CONV. CUM HELVETIA. AAS 63 (1971) 213

RATIHABITIO CONVENTIONIS INTER APOSTOLICAM SEDEM ET CONSILIUM FOEDERATARUM HELVETIAE CIVITATUM DE SEPARATIONE ADMINISTRATIONIS APOSTOLICAE TICINENSIS A DIOECESI BASILEENSI EIUSDEMQUE IN DIOECESIM ERECTIONE

Vide *textum* sub die 1968 Iul. 24: LE 3675.

http://www.obrascatolicas.com

3956

1971 MAR 2.-SC RELIGIOSORUM, RESCRIPTUM. PART.*

NONNULLA EXPERIMENTA CONTRA IUS COMMUNE PERMITTUNTUR ORDINI F. M. CAP., PRAESERTIM QUOAD INSTITUTIONEM CANDIDATORUM ANTE PROFESSIONEM SOLLEMNEM

PRECES—*Beatissime Pater*, Capitulares Ordinis Fratrum Minorum Capuccinorum humillime a Sanctitate Tua implorant, ut infrascriptae normae ad experimentum traduci possint:

1. Expleto noviciatu, emittatur professio simplex votorum vel fiat promissio Ordini, *ad tempus a Ministro Provinciali cum novicio determinandum*, usque ad professionem sollemnem renovanda.

2. Rationes quae videntur necessariae circa ligamina temporaria, quae non sunt vota publica, eaque quae inde consequuntur, *a Capitulo Provinciali sanciantur*.

3. In casu ligaminum istius generis ante professionem sollemnem fratres peragant quoddam tempus praeparationis specialis, quod quasi alter noviciatus habeatur, *cuius duratio et rationes a Capitulo Provinciali definiantur*.

4. Si autem candidatus iam in fine noviciatus polleat condicionibus supra indicatis, potest, de consensu Ministri Provincialis eiusque Definitorii, professionem sollemnem immediate emittere.

5. Ministri Provincialis cum suo Definitorio est *dispensare a ligaminibus quae non sunt vota publica* ac, gravi de causa, fratrem sive votis temporariis sive alius generis ligaminibus obstrictum dimittere.

6. Superiores Maiores eligi non possunt nisi fratres sacerdotes sollemniter professi qui studia rite expleverint. *Ad alia autem officia seu munera omnes Fratres sollemniter professi, post institutionis tempus peractum, promoveri possunt.* Et Deus, etc...

RESCR.—Vigore facultatum a Summo Pontifice tributarum, Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis saecularibus, attentis, quae sequuntur decernere censuit:

Ad 1.um: Pro gratia iuxta, preces, dummodo servetur norma *Renovationis causam* n. 37, I. [LE 3707].

Ad 2.um: Pro gratia, ita tamen ut quae a Capitulo Provinciali sancientur, a Definitorio Generali approbari debeant.

Ad 3.um: Pro gratia iuxta preces, dummodo a Definitorio Generali approbentur.

Ad 4.um: Prout petitur, non expedire: praescriptum teneatur «*Renovationis causam*» n. 37, I[LE 3707].

Ad 5.um: *a)* Si agitur de dispensandis vel dimittendis iis qui votis publicis non obstringuntur: utantur iure suo; *b)* si agitur vero de dimittendis fratribus a votis temporariis, iam responsum est Rescripto prot. n. 4734-68 diei 11 augusti 1969 [LE 3777].

Ad 6.um: Prout petitur, non expedire: observentur normae quae in Decreto *Clericalia Institutia* continentur, a Summo Pontifice die 24 septembris 1970 [LE 3808] denuo confirmatae.

In omnibus autem cetera serventur de iure servanda. Contrariis quibuslibet non obstantibus. Datum Romae, die 2 Martii 1971.—E. Heston, C. S. C., *Secr.* G. Bolduc, C. S. V., *Officialis*.

* Ordini Fratrum Minorum Cap., Prot. N. 31093/70: AOFMCap 87 (1971) 72-74. Adn. AOFMCap 87 (1971) 68-72, 74-75.

3957

1971 MAR 12.-SC INSTITUTIONIS CATH., DECR. PART.*

STUDIUM THEOLOGICUM HIEROSOLYMITANUM ORDINIS FRATRUM MINORUM AFFILIATUR FACULTATI S. THEOLOGIAE PONTIFICII ATHENAEI ANTONIANI IN URBE

Sacra Congregatio pro Institutione Catholica, attentis litteris Revmi Rectoris Pontificii Athenaei Antoniani in Urbe, perpensa approbataque Conventione die XXII februarii a. D. MCMLXXI inita inter eundem Rectorem et Revmum Custodem Terrae Sanctae, cum compererit sacrarum disciplinarum studia in Studio Theologico SS. Salvatoris Custodiae Terrae Sanctae in Jerusalem, electo professorum coetu stabiliter adlaborante, omni cum diligentia promoveri atque ad normam cann. 1363-66 C. I. C. ordinata esse, petitionem eiusdem Rectoris libenter excipiens, *Studiorum Theologicum Ierosolymitanum* Ordinis Fratrum Minorum Facultati *Sacrae Theologiae Pontificii Athenaei Antoniani* pro munere *affiliatum ad quadriennium et ad experimentum* constituit declaratque, collata Facultati potestate academicum Sacrae Theologiae *Baccalaureatus* gradum iis alumnis conferendi, qui curriculum philosophico-theologicum feliciter emensi, specialia periculaque sub ducta et auctoritate eiusdem Facultatis in aedibus Pontificii Athenaei vel Studii affiliati bene superaverint, servatis ceteris de iure servandis, in primis peculiaribus *Normis* ad Conventionem applicandam, ab utraque parte d. XXII m. februarii a. D. MCMLXXI subsignatis et ab eadem S. Congregatione approbatis; contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Romae, ex aedibus S. Congregationis, d. d. XII m. martii a. D. MCMLXXI.—Gabriel Maria Card. GARRONE, *Praef.* F. Marchisano, *Subsecretarius*.

* Prot. N. 303/71: AOFM 90 (1971) 42. Adn. vide «Convenzione tra la Custodia Francescana di Terra Santa e il Pontificio Ateneo Antoniano di Roma per l'affiliazione dello Studio Teologico di San Salvatore in Gerusalemme» die 2 martii 1971 inita, apud AOFM 90 (1971) 42-43.

3958

1971 MAR 17.-SC CAUSARUM SANCT., RESCR. PART*.

FACULTAS DATUR UT ETHUS CARDINALIS, TESTIS INDUCTUS, DEPOSITIONEM SUAM SCRIPTO FACERE VALEAT, ET NORMAE PROPONUNTUR IN DEPOSITIONIBUS SCRIPTIS SERVANDAE

I—*Rescriptum*

Instante Rev.mo P. Antonio Cairoli, Ordinis Fratrum Minorum atque legitime constituto Postulatore in Causa beatificationis et canonizationis Servi Dei Ioannis Papae XXIII, Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum, vigore facultatum sibi a Summo Pontifice Paulo Papa VI tributarum, attentis peculiaribus in supplici libello expositis adiunctis, benigne indulget ut Ethus Dñus Card. Areadius M. Larraona, uti testis inductus seu vocatus in Processu Ordinario Informativo praedicti Servi Dei, apud Urbis Vicariatum instruendo, suam depositionem scripto facere valeat, servatis tamen peculiaribus normis in folio huic Rescripto adnexo expositis, ceterisque de iure servandis. Contrariis non obstantibus quibuslibet.

Die 17 martii 1971.—PAULUS Card. BERTOLI, *Praef.* F. Antonelli, Archiep. Idicren., *a Secretis*.

II—*Normae servandae*

1. Tribunal, per Iudicem, Promotorem fidei vel Actuarium in manus Ethi testis tradat plicum, exemplar Interrogatoriorum Promotoris Fidei continens, clausum et obsignatum, una cum sufficienti copia foliorum, quae depositionibus testis scripto consignandis inservient.

2. Ethus testis relationem scriptam conficiat, ordini et numeris Interrogatoriorum Promotoris Fidei, in quantum fieri potest, sese accommodans, maximamque curam adhibeat ut tum Interrogatoria tum relatio a se scripta sub secreto serventur.

3. Absoluta relatione scripta eaque una cum exemplari Interrogatoriorum Promotoris Fidei in plico clausa, Ethus testis tribunal monebit ut per Iudicem, Promotorem vel Actuarium, plicus ad tribunal deferatur.

4. Tribunal scriptam relationem sibimet ab Actuario elata voce praelegi faciat, ut de contentis certius reddatur et videat num aliquid aut obscurum aut omissum sit, oretenus ab Ethо teste complendum.

5. Die et hora de communi consensu statutis, Iudex, Promotor Fidei et Actuarius ad locum ab Ethо teste designatum se conferant et ibidem tribunali legitime constituto, Iudex, etiam Promotore postulante, interrogationes quas necessarias vel utiles iudicaverit, ex officio Ethо testi faciat super quaestionibus non clare expressis vel omissis, et Actuarius ad calcem ipsius relationis scriptae, uti de more, responsiones referat.

6. Examine absoluto, Ethus testis interrogetur, postquam suam depositionem oralem audierit, num aliquid supprimendum, corrigendum, addendum habeat et, responso accepto, suam relationem scriptam et depositionem oralem approbet, iuramento de veritate dictorum confirmet et subsignet una cum Promotore Fidei et Actuario, additis loco, die, mense et anno.

7. Plicus continens relationem scriptam ac depositionem oralem coram omnibus clausus et obsignatus, ad tribunal deferatur ut testimonium integrum, seu tam relatio scripta quam oralis suo ordine inter depositiones testium Actis Processus inseratur, una cum relatione Actuarii hac de re confecta et praesenti Rescripto S. Congregationis pro Causis Sanctorum.

Die 17 martii 1971.—F. ANTONELLI, Archiep. Idicren., *S. Congr. pro Causis Sanctorum Secretarius*.

* Postulatori Generali O. F. M. in causa Romana, Beatificationis et Canonizationis Servi Dei Ioannis Papae XXIII, Prot. N. 1090-25/971: AOFM 90 (1971) 49-50.

3959

1971 MAR 17.-SC CAUSARUM SANCT., RESCR. PART.*

FACULTAS DATUR INSTRUENDI PROCESSUS SUPER VIRTUTIBUS SERVI DEI UBI OMNES FERE TESTES DE VISU COMMORANTUR, ET EXTRA LOCUM VI IURIS COMMUNIS COMPETENTEM

Rev. P. Antonius Cairoli, Ordinis Fratrum Minorum Postulator generalis necnon Causae Servi Dei Aegidii Bullesi, viri laici ex Tertio Ordine S. Francisci, Sanctitati Suae exposuit

esse in votis tum Rev.mi Ordinarii Tergestin. et Iustinopolitan. et eiusdem dioeceseos cleri ac fidelium, cum Sodalium Tertii Ordinis saecularis S. Francisci, ut instruatur processus super virtutibus praedicti Servi Dei, qui die 24 aprilis a. 1929 Polae supremum obiit diem ibidemque sepultus est.

Cum autem eiusmodi processus utilius instrui posse videatur in dioecesi Tergestina et Iustinopolitana, ubi omnes fere testes de visu in praesens domicilium habent, idem Rev. Postulator, de consensu tam Ordinarii Parentin. Polen., quam et Ordinarii Tergestin. et Iustinopolitan., Sanctitatem Suam rogavit ut, dispensando a praescripto canonis 2039 § 1 C. I. C., dictus processus construi valeat in Curia Tergestina et Iustinopolitana.

Et Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum, vigore facultatum sibi a Summo Pontifice Paulo VI tributarum, attentis expositis, benigne annuit pro gratia iuxta preces; servatis de cetero omnibus de iure servandis. Contrariis non obstantibus quibuslibet.

Die 17 martii 1971.—PAULUS Card. BERTOLI, *Praef.* F. Antonelli, Archiep. Idicren., *a Secretis*.

* Postulatori Generali O. F. M. in causa Tergestina et Iustinopolitana, N. Var. 325/971: AOFM 90 (1971) 125.

3960

1971 MAR 28.-PAULUS VI, MOT. PR. AAS 63 (1971) 441-446

NORMAE QUAEDAM STATUUNTUR AD PROCESSUS MATRIMONIALES EXPEDITIUS ABSOLVENDOS

PAULUS PP. VI

Causas matrimoniales peculiari semper cura sancta Mater Ecclesia prosecuta est, quae quidem per eas sanctitatem germanamque naturam sacri vinculi matrimonii nititur tueri. Ecclesiasticorum enim iudicum ministerium aperte ostendit —etsi modo sibi proprio— pastoralem caritatem Ecclesiae, quae probe novit, quantopere in iudiciis matrimonialibus animarum saluti consulatur.

Cum autem huiusmodi causarum numerus temporibus nostris magis in dies augeatur, Ecclesia facere non potest, quin hac de re sit valde sollicita. Hic enim causarum auctus, quemadmodum ad Praelatos Auditores Tribunalis Sacrae Romanae Rotae diximus, «signum est peculiare imminuti sensus sacrae, quae legi inest naturae, qua ut in fundamento familia christiana innititur; signum inquietae
442 perturbataeque vitae / hodiernae; signum incertarum condicionum socialium et oeconomicarum, in quibus illa degitur, ideoque periculi, quod firmitati, vigori, felicitati instituti familiae impendere potest» [1].

Mater Ecclesia fore quidem confidit, ut studium, a novissimo Oecumenico Concilio in matrimonii spirituali bono pastoralique cura illustrandis atque promovendis collocatum, fructus suos gignat, etiam quod ad firmitatem matrimonialis vinculi attinet; verumtamen ipsa vitare simul, opportunis statutis normis, exoptat, ne nimia iudiciorum matrimonialium diuturnitas plurium filiorum suorum spiritualem statum reddat graviorem.

Dum igitur plenior exspectatur processus matrimonialis reformatio, quam Commissio Nostra Codici Iuris Canonici recognoscendo parat, visum est Nobis quasdam edere normas de constitutione Tribunalium ecclesiasticorum deque processu iudiciario, quibus expeditior fiat ipse matrimonialis processus.

Firmis itaque manentibus reliquis normis canonicis circa processus, motu proprio et auctoritate Nostra Apostolica has, quae sequuntur, normas decernimus ac statuimus, a die 1 mensis Octobris anno MCMLXXI in omnibus Tribunalibus, etiam Apostolicis, fideliter servandas, donec novus Codex Iuris Canonici promulgetur.

De Foro competenti

I. Causae matrimoniales baptizatorum iure proprio ad iudicem ecclesiasticum spectant.

II. Causae de effectibus matrimonii mere civilibus pertinent ad civilem magistratum, nisi ius particulare statuat easdem causas, si incidenter et accessorie agantur, posse a iudice ecclesiastico cognosci ac definiri.

III. Omnes causas matrimoniales, ad eos spectantes, de quibus in C. I. C., can. 1557, § 1, n. 1°, illa Congregatio vel Tribunal aut specialis Commissio exclusive cognoscit, cui eas Summus Pontifex in singulis casibus commiserit. 443

IV. § 1. In ceteris causis nullitatis matrimonii competens est:

a) Tribunal loci in quo matrimonium celebratum est, vel;

b) Tribunal loci in quo pars conventa commorationem non precariam habeat, quae ex aliquo ecclesiastico documento vel alio legitimo modo probari possit, vel;

c) Tribunal loci in quo de facto colligendae sint pleraeque depositiones seu probationes, dummodo accedat consensus tum Ordinarii loci commorationis habitualis partis conventae, tum Ordinarii loci et praesidis Tribunalis aditi.

§ 2. Si casus accidat de quo in praecedenti § 1, *c)*, Tribunal, antequam causam admittat, exquirat a parte conventa, num quid excipiendum habeat contra forum aditum a parte actrice.

§ 3. Mutatis substantialiter circumstantiis aut locorum aut personarum de quibus in § 1, instantia ante conclusionem in causa potest transferri in casibus particularibus de uno ad aliud Tribunal aeque competens, si accedat consensus partium et utriusque Tribunalis.

De Constitutione Tribunalium

V. § 1. Si nec in Tribunali dioecesano nec in Tribunali regionali, ubi erectum sit, collegium trium iudicum clericorum efformari possit, Conferentia Episcopalis facultate instruitur permittendi in primo et secundo gradu constitutionem collegii ex duobus clericis et uno viro laico.

§ 2. In primo gradu, cum nec per aggregationem viri laici collegium de quo in § 1 efformari possit, singulis in casibus causae nullitatis matrimonii clerico tamquam iudici unico per eandem Episcopalem Conferentiam demandari possunt. Qui iudex, ubi fieri possit, assessorem et 444
auditorem in iudicio sibi asciscat. /

§ 3. Conferentia Episcopalis facultates, de quibus supra, concedere valet iuxta propria statuta, vel per membrorum coetum, vel saltem per membrum Conferentiae quae ad id eligantur.

VI. Ad munus assessoris et auditoris in Tribunalibus cuiusvis gradus, viri laici vocari possunt; munus autem notarii sive viri sive mulieres suscipere possunt.

VII. Laici ad huiusmodi munera assumendi fulgeant catholica fide et bonis moribus ac simul iuris canonici scientia. Cum autem agitur de munere iudicis viro laico conferendo, de quo in n. V, § 1, ii praeferantur qui etiam consuetudinem fori habeant.

De Appellationibus

VIII. § 1. A prima sententia, matrimonii nullitatem declarante, vinculi defensor ad superius Tribunal provocare tenetur intra legitimum tempus: quod si facere neglegat, auctoritate praesidis vel iudicis unici compellendus est.

§ 2. Apud Tribunal secundae instantiae vinculi defensor suas animadversiones exhibeat ut dicat utrum contra decisionem latam in primo gradu aliquid opponendum habeat necne. Contra quas animadversiones collegium, si opportunum censuerit, partium earumve patronorum animadversiones exquirat.

§ 3. Visa sententia et perpensis animadversionibus defensoris vinculi necnon, si exquisitae et datae fuerint, partium earumve patronorum, collegium suo decreto vel decisionem primi gradus ratam habet, vel ad ordinarium examen secundi gradus causam admittit. In priore casu, nemine recurrente, ius est coniugibus, qui alioquin non impediantur, decem diebus a decreti publicatione elapsis, 445
novas nuptias contrahere. /

IX. § 1. Adversus decretum collegii, sententiam primi gradus ratam habens, defensor vinculi vel pars, quae se gravatam putet, ius habent recurrendi, intra decem dies a die publicationis decreti, ad superius Tribunal, sed tantummodo prolatis novis et gravibus argumentis, quae tamen praesto sint. Huiusmodi argumenta debent exhiberi Tribunali tertii gradus intra mensem ab interposito recursu.

§ 2. Defensor vinculi tertii gradus, audito praeside Tribunalis, potest a recursu recedere: quo in casu Tribunal declarat litem finitam. Si autem pars recurrat, Tribunal,

[1] Cfr. *A. A. S.* 58 (1966) p. 154. [LE 3394].

http://www.obrascatolicas.com

perpensis argumentis allatis, intra mensem ab interposito recursu vel recursum reicit per decretum, vel causam admittit ad ordinarium tertii gradus examen.

De Regulis in casibus specialibus

X. Cum ex certo et authentico documento, quod nulli contradictioni vel exceptioni obnoxium sit, constiterit de existentia impedimenti dirimentis, simulque pari certitudine patuerit dispensationem super his impedimentis datam non esse, hisce in casibus, praetermissis sollemnitatibus in iure recensitis, poterit Ordinarius, citatis partibus et interveniente defensore vinculi, matrimonii nullitatem declarare.

XI. Item sub iisdem clausulis et eodem modo, de quibus in n. X, Ordinarius matrimonii nullitatem declarare tunc etiam poterit, cum causa instituta est ex defectu formae canonicae vel ex defectu validi mandati procuratoris.

XII. Adversus hanc declarationem defensor vinculi, si prudenter existimaverit impedimenta aut defectus, de quibus in nn. X et XI, non esse certa aut dispensationem super eisdem probabiliter intercessisse, provocare tenetur ad iudicem secundae instantiae, ad quem acta transmittenda
446 sunt, quique scripto monendus est agi de casu speciali./

XIII. Iudex alterius instantiae, interveniente tantum defensore vinculi, decernet eodem modo, de quo in n. X, utrum sententia sit confirmanda, an potius procedendum in causa sit ad ordinarium tramitem iuris; quo in casu eam remittit ad Tribunal primae instantiae.

Normae temporariae

1. Die quo praesentes Litterae Apostolicae vigere incipient, causa matrimonialis, quae, post primam sententiam matrimonii nullitatem declarantem, apud superius Tribunal ex appellatione legitima prosequitur, interim suspendatur.

2. Vinculi defensor Tribunalis secundae instantiae animadversiones suas exhibeat super omnia, quae sive decisionem latam in primo gradu respiciunt, sive actis in altero gradu eo usque expletis continentur, ut dicat utrum contra decisionem latam in primo gradu aliquid opponendum habeat necne. Contra quas animadversiones collegium, si opportunum censuerit, partium earumve patronorum animadversiones exquirat.

3. Perpensis animadversionibus defensoris vinculi necnon, si exquisitae et datae fuerint, partium earumve patronorum et visa sententia primi gradus, collegium suo decreto vel decisionem primi gradus ratam habet, vel causam in ordinario examine secundi gradus prosequendam esse decernit. In priore casu, nemine recurrente, ius est coniugibus, qui alioquin non impediantur, decem diebus a decreti publicatione elapsis, novas contrahendi nuptias. In altero vero casu instantia prosequenda erit usque ad definitivam sententiam.

Quae igitur a Nobis hisce Litteris motu proprio datis decreta sunt, ea omnia rata ac firma esse iubemus, contrariis quibusvis, etiam specialissima mentione dignis, non obstantibus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XXVIII mensis Martii, anno MCMLXXI, Pontificatus Nostri octavo.—PAULUS PP. VI.

Adn. F. BERSINI in Pal. clero 51 (1972) 80-89, 153-173; R. BIDAGOR in Communicationes 3 (1971) 95-101; M. CABREROS DE ANTA in Ius can. 12 (1972) 225-279; O. CAPRILE in La Civiltà Cattolica 122 (1971-III) 72-79; C. DE DIEGO-LORA in Ius can. 12 (1972) 107-188, 289-279; I. DEL AMO, in REDC 27 (1971) 430-433 et Nueva tramitación de las causas matrimoniales, Salamanca 1971; O. DI JORIO, De motu p. Pauli Pp. VI «Causas matrimoniales» quibusdam adnotationibus instructo, Roma 1971; P. FEDELE in Ephem. Iuris can. 27 (1971) 439-442; B. FILIPIAK in Ephem. Iuris can. 27 (1971) 443-448; E. FRANCA in Revista ecclesiástica Brasileira 31 (1971) 667-693; J. M. GONZALEZ DEL VALLE in Ius can. 12 (1972) 339-355; Ch. LEFEBVRE in Studia canonica 5 (1971) 213-266 et in PrM 71 (1972) 395-422; E. F. REGATILLO in Sal terrae 59 (1971) 630-641; J. A. SOUTO in Ius can. 12 (1972) 93-100; Communicationes 3 (1971) 101-109; Ius can. 12 (1972) 191-236.

3961

1971 MAR .. -SC CULTUS DIVINI, RESPONSUM. PART.*

RESPONSA AD PROPOSITA DUBIA LITURGICA CIRCA NOVUM ORDINEM CONSECRATIONIS VIRGINUM

DUBIA.—1. È vero che l' *Ordo Consecrationis virginum* [LE 3857] è riservato alla monache di voti solenni, ai membri degli Istituti secolari femminili, a donne vergini viventi nel

mondo, mentre l' *Ordo Professionis religiosae* [LE 3826] è il solo rito che può essere usato per le religiose di voti semplici?

2. Se le religiose di voti semplici usano l'*Ordo Professionis religiosae* [LE 3826] possono considerarsi consacrate allo stesso modo delle donne che ricevono la «consecratio virginum»? Si può dire che vi è una graduatoria nella consacrazione? E in caso positivo, che cos'è che costituisce l'ultimo o più alto grado, il rito usato o la natura dei voti?

3. Il voto è necessario alla consacrazione, o basta qualunque impegno accettato dalla Chiesa, come la promessa?

4. La consacrazione avviene con la professione temporanea o con quella perpetua?

5. Il rito della «consecratio» è limitato alle donne, o può anche essere usato per gli uomini appartenenti ad Istituti secolari? Se è solo riservato alle donne, perché questo? Per ragioni storiche, culturali o è nella natura della donna che si basa questa possibilità di consacrazione?

6. Nell'articolo apparso su *L'Osservatore Romano* a proposito del nuovo rito della professione religiosa, è detto che questo rito è una vera e propria «consacrazione». Come si spiega, dal momento che nei nuovi riti non si usa l'olio, che è adoperato nelle consacrazioni in senso stretto?

7. La preghiera di benedizione dell' *Ordo professionis religiosae* ha lo stesso valore, quanto all'essenza, di quella dell' *Ordo Consecrationis virginum*»?

RESP.—*Ad.* 1. L'*Ordo Consecrationis Virginum* (= OCV) è effettivamente riservato alle monache *(moniales)*, alle donne degli Istituti secolari ed anche ad altre donne laiche. Ciò risulta da una corretta lettura del n. 3 dei *Praenotanda* di OCV. Può destare sorpresa il fatto che, nel nostro tempo, una categoria di religiose (le monache) sia ammessa alla *Consecratio Virginum* ed un'altra (le suore) sia esclusa, mentre ad essa vengono ammessi i membri degli Istituti secolari e donne laiche. La proposta che anche alle suore degli Istituti di voti perpetui fosse data la possibilità di scegliere, secondo la loro sensibilità, l'*Ordo professionis religiosae* (= OPR) o l'OCV non fu accolta.

Il provvedimento è certamente basato su ragioni valide e ben ponderate, che non consigliavano l'accettazione della proposta nel momento attuale. Però sembra giusto e ragionevole che si possa prospettare per il futuro una evoluzione dell'attuale disposizione. Trattandosi di una legge ecclesiastica, espressa per ora soltanto nel nuovo Pontificale, essa potrà subire eccezioni in seguito a richieste di singoli Istituti.

Ciò nonostante è da considerare un notevole progresso il fatto che l'OCV, privilegio rarissimo fino a poco tempo fa, sia stato esteso anche alle donne laiche.

Riguardo alla seconda parte della domanda, le cose dovrebbero vedersi in una prospettiva diversa: l'OPR è l'*Ordo* base per *tutte* le religiose (difatti molte *moniales* di voti *solenni* preferiscono seguire OPR). D'altra parte i periti del «Consilium» furono avvertiti dalla S. C. dei Religiosi che molto probabilmente nel futuro Codice di Diritto Canonico scomparirà la distinzione tra voti semplici e voti solenni. L'OPR è stato redatto, quindi, prescindendo completamente da tale distinzione. L'OPR attende alla *perpetuità* ed alla *totalità* del dono.

Ad 2. Certamente sì. Le religiose che, avendo voti perpetui, adoperano OPR, sono, secondo l'intenzione della Chiesa e le parole del rito, veramente *consacrate*.

Quanto alla seconda parte della domanda: non pare ci siano gradi maggiori o minori di consacrazione determinati dal diverso rito adoperato. La terminologia consacratoria di OPR, cap. III, non è meno «forte» di quella di OCV, cap. II.

Ad 3. Strettamente parlando, non è necessario un «voto», nel senso tecnico che questo termine ha acquisito negli ultimi secoli, per determinare la consacrazione. È invece indispensabile che il soggetto abbia la volontà di offrirsi a Dio in modo totale e perpetuo, e che tale volontà sia accettata dalla Chiesa. Tale è il criterio cui pare ispirarsi il n. 5c dei *Praenotanda* OCV.

Ad 4. Una persona viene consacrata dalla professione *perpetua* e dalla concomitante azione liturgica della Chiesa *(prex consecratoria)*. Lo richiede la natura stessa della consacrazione, che presuppone totalità e perpetuità. Su questo sono concordi oggi liturgisti e canonisti. Nel cap. II di OPR (professione temporanea) non si adoperano mai termini quali «consecratio», «consecrari» ...che sono riservati esclusivamente al cap. III (professione perpetua).

Ad 5. C'è un progresso in OPR per quanto riguarda gli uomini. Anche su di essi, se hanno abbracciato la vita religiosa, la Chiesa pronuncia nel giorno della loro professione perpetua, una solenne prece di consacrazione, e li considera poi uomini consacrati (su questo la Cost. *Lumen gentium*, cap. IV, offre un buon fondamento dottrinale) [LE 3232].

Non è stato creato invece per gli uomini *laici* un rito parallelo a quello della *Consecratio Virginum*, che possono ricevere le donne laiche. Indubbiamente ciò si deve in gran parte a motivi storici, culturali, ad una tradizione che risale quasi alla età sub-apostolica.

Il futuro non lo conosciamo. Può darsi che in seguito la mentalità dei fedeli evolva e si arrivi ad una consacrazione degli uomini laici simile a quella delle vergini. Per il momento non pare che esistano i presupposti per questo. Probabilmente così pensa anche la Chiesa, sia i pastori che i fedeli. Non consta che sia stata mai avanzata una richiesta in proposito.

Ad 6. Effettivamente i riti OPR e OCV hanno la natura di vere consacrazioni. Non si dovrebbe riservare il termine di consacrazione ai riti in cui vengono adoperati gli oli.

Per giudicare se un rito contenga o no una consacrazione, bisogna guardare innanzi tutto alla intenzione della Chiesa e

vedere se esistono nella cosa o nella persona i requisiti che sono necessari al concetto di consacrazione (dedicazione a Dio totale e permanente...). Perciò il fatto che venga adoperato o meno l'olio, è di per sé secondario. L'uso dell'olio nella maggior parte delle consacrazioni, si spiega perché la Chiesa ritiene la unzione un rito eloquente, dimostrativo della sua intenzione. Infatti, nella liturgia gli oli sono spesso segni espressivi di una consacrazione già avvenuta in virtù di altre azioni liturgiche. Nei riti del Battesimo e dell'Ordinazione sacerdotale, ad esempio, la vera consacrazione precede l'unzione rispettivamente della testa del neo-battezzato e delle mani del neo-presbitero, le quali unzioni peraltro manifestano molto bene gli effetti interiori prodotti dalla discesa dello Spirito. L'*unica unzione* neo-testamentaria, di istituzione certamente divino-apostolica, l'unzione degli infermi, non avviene nel quadro di un rito propriamente consecratorio.

La *Consecratio Virginum* è stata sempre ritenuta una vera consacrazione, anche dal punto di vista canonico, eppure in essa di regola non si sono mai adoperati gli oli. Parimenti, nell'ordinazione del diacono, alla quale non pare si possa negare il carattere di consacrazione, non si adopera l'olio.

Ad 7. Tale è stata sempre l'intenzione dei responsabili della liturgia in questo settore.

* Notit. 7 (1971) 107-110.

3962

1971 MAR ..-SC CULTUS DIVINI, RESPONSUM. PART.*

RESPONSA AD PROPOSITA DUBIA: 1—CIRCA ORATIONES IN MISSIS DE MEMORIIS. 2—CIRCA SYMBOLUM IN OCTAVA PASCHAE

DUBIUM 1. Utrum in Missis de memoriis, orationes super oblata et post Communionem, nisi sint propriae, sumi possint etiam e Missis votivis vel ex orationibus votivis ad diversa?

RESP. In n. 323 *Institutionis Generalis Missalis Romani* [LE 3840] legitur: «In Missis tamen de memoriis... orationes super oblata et post Communionem, nisi sint propriae, sumi possunt *aut* e Communi *aut* e feriis temporis currentis». Nam celebratio memoriae componitur cum celebratione feriae currentis. E contra excluditur compositio inter Missas de sanctis et Missas ad diversa.

DUBIUM 2. Utrum Symbolum fidei in octava Paschae sit dicendum, necne? Ratio huius dubii in eo sistit quod *Institutio Generalis Missalis Romani* (n. 44) et *Normae de anno liturgico* (n. 24) testantur Symbolum fidei dicendum esse «in sollemnitatibus». At omnes feriae octavae Paschae decorantur gradu «sollemnitatis»; ergo Symbolum dicendum videretur.

RESP. Octavae Paschatis et Nativitatis Domini «legibus propriis ordinantur» (cf. *Normas universales de anno liturgico et de Calendario*, n. 12) [LE 3728]. Missale Romanum, feriis infra octavam Paschae, habet rubricam: «Non dicitur Credo». Ergo Symbolum per se locum non habet. Tamen Symbolum etiam his feriis dici potest, ad normam *Institutionis Generalis Missalis Romani* n. 44, cum habetur «sollemnior» celebratio.

* Notit. 7 (1971) 112.

3963

1971 APR 6.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

DE IURE PARTIS CONVENTAE COGNOSCENDI LIBELLUM

FACTI SPECIES. - Martha, anno nondum elapso a matrimonii celebratione, virum deseruit et a Tribunali Vicariatus Urbis declarationem nullitatis sui matrimonii petiit «ex capite vis et metus actrici incussi, necnon ex capite exclusionis boni prolis et sacramenti ex parte actricis».

Libello admisso et Collegio Iudicum constituto, Mauritius, vir eius conventus, citationem recepit ad dubium concordandum sub hac formula: «An constet de nullitate matrimonii, in casu». Patronus tamen viri conventi statim petiit ut «anteriormente alla contestazione della lite, sia autorizzato ad esaminare gli atti della causa e principalmente il libello della parte attrice», cum ipse petitum et causam petendi ignoret.

Tribunal denegavit partem conventam habere ius cognoscendi libellum ante litis contestationem, ideoque iteravit citationem. Sed conventi patronus citationis schedam accusavit nullitatis, quia non indicat ob quam causam conveniatur, ut praescribit can. 1715, § 1.

Tunc Iudex Instructor dubii concordantiam suspendit et omnia acta Collegio Iudicum tradidit, ut quaestionem praeiudicialem definiret. Actis attente inspectis, die 8 septembris 1969 Collegium decretum tulit, quo denegat conventum ius cognoscendi libellum ante litis contestationem, ideoque validam declaravit citationem ad dubium concordandum.

Conventus non acquievit, sed provocavit ad Tribunal Appellationis Vicariatus Urbis. Die 19 ianuarii 1970 «ex officio» concordatum est dubium sub sequenti formula: «*An decretum Tribunalis primae instantiae Vicariatus Urbis diei* 8 *septembris* 1969 *confirmandum vel infirmandum sit*».

Peracto instructoriae supplemento, die 4 maii 1970 Collegium Iudicum edixit decretum appellatum interlocutorium esse et vim definitivae nec substantialiter nec processualiter habere, ideoque interpositam appellationem contra illud admitti non posse ad normam can. 1880, n. 6° C. I. C., salvo tamen iure cumulandi appellationem adversus decretum interlocutorium cum appellatione a sententia definitiva.

Tertia igitur viri conventi citatione facta, qua petitum et causa petendi sat clare exprimuntur, comparuit quidem eius patronus, at litis contestationi sese opposuit, eamque subsignare recusavit, cum nondum vidisset actricis libellum. Citatus sub comminatione declarationis contumaciae ad examen subeundum, vir conventus recusavit se coram iudice instructore sistere, «donec suis iuribus restitutus fuerit, et certior factus actionis contra ipsum propositae».

Interim, die 17 iulii 1970 patronus viri conventi recursum interposuit ad Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal ad normam art. 93 *Normarum specialium* [LE 3636], asserens «ex denegata cognitione libelli convento facta, funditus deleri contradictorium et iura defensionis quae, ipsa lege naturali dictante, sunt ad substantiam processus».

Quaeritur ergo: «*An in causis matrimonialibus pars conventa ius habeat per se vel per suum procuratorem cognoscendi libellum partis actricis ante vel saltem in sessione pro litis contestatione*».

IN IURE ET IN FACTO.—Libellus, quo causa matrimonialis introducitur, praeter alia, haec tria exprimere debet: 1) *petitum*, idest, ut iudex matrimonii nullitatem declaret; 2) *causam petendi*, idest caput nullitatis, quod potest esse impedimentum dirimens non dispensatum, vitium ex parte consensus vel defectus ex parte formae; 3) *probationes*, generatim saltem expositas, quibus caput nullitatis sustinetur; immo, «si proponatur probatio per instrumenta seu documenta, haec una cum libello tradantur, quantum fieri potest; si per testes, eorum nomina et domicilium indicentur; et si per praesumptiones, innumina et domicilium indicentur; et si per praesumptiones, indicentur saltem in genere facta seu indicia unde illae eruantur» (Cfr. cann. 1706 et 1708, 1°-2°; Instructio *Provida Mater*, art. 57, 2°-3°, et art. 59) [LE 1347].

Porro, duo priora elementa, idest petitum et causa petendi, sunt essentialia, et debent notificari etiam parti conventae simul cum scheda citatoria, ut iam a limine iudicii aequalitas inter partes servetur et ut pars conventa contradictorium instituere possit; tertium vero elementum, idest probationes generatim expositae, exigitur solummodo ut Collegium Iudicum iudicium ferre possit super admissione vel reiectione libelli, prout libellus bono iure fulcitus vel quovis fundamento manifeste destitutus apparet (Cfr. Instructio *Provida Mater*, art. 57, 5°).

Quam ob rem rationes in libello allatae, «ut appareat haud temere fuisse petitionem exhibitam», necnon instrumenta seu documenta, facta seu iudicia ab actore una cum libello producta, ut conserventur, non debent communicari cum parte conventa nec una cum citatione, nec in sede litis contestationis. In causis contentiosis «citatio libello litis inscribitur aut adiungitur» (can. 1712, § 1). In causis autem matrimonialibus citatio fit per schedam, quae debet exprimere petitum et causam petendi, idest «ob quam causam saltem verbis generalibus indicatam» (Instructio *Provida Mater*, art. 76, § 1). Unde excluduntur non modo libelli notificatio, verum etiam peculiaria adiuncta ipsius libelli, nempe instrumenta seu documenta, facta seu iudicia ab actore una cum libello tradita vel indicata. Nec potest iudex concedere eoque minus imponere, ut in sede contestationis litis periegatur libellus ab actore oblatus, ne facultate quidem a patrono partis actricis praehabita, quia haec lectio evadere potest perniciosa suggestio.

Perperam patronus partis conventae asserit quod, si non notificatur libellus et alia acta per citationem vel saltem in sede litis contestationis, funditus deleretur contradictorium et ius defensionis, quae, ipsa lege naturali dictante, sunt ad substantiam processus. Etenim, ut supra dictum est, rationes generatim in libello expositae requiruntur ut Collegium Iudicum possit libellum admittere vel reicere; aliae autem probationes per instrumenta seu documenta vel per praesumptiones exiguntur, ut in tuto ponantur.

Ceterum, ut pars conventa possit contradictorium exercere seu petitioni actoris et processui sese opponere, sufficit ut cognoscat petitum et causam petendi seu caput aut capita nullitatis matrimonii, quae ab actore indicantur. Ius autem defensionis, quod procul dubio supponit cognitionem omnium probationum ex parte actoris, non potest exerceri in sede litis contestationis, quia libellus non probat, sed probandus est,

http://www.obrascatolicas.com

probatio autem locum habet in periodo instructoriae, quae incipit post litis contestationem. Ideo Instructio *Provida Mater* animadvertit (art. 57, 3°) quod in libello «non est necesse, nec expedit, ut conficiatur accurata et longa argumentorum enucleatio, nam haec pertinent ad probationis et defensionis periodos». Periodus probationis, in qua libellus etiam parti conventae perlegitur, usque ad conclusionem in causa pertingit; nam decreto, quo publicatur processus, praeses Collegii partibus earumque advocatis concedit facultatem inspiciendi omnes probationes et acta quae forte secreta hucusque permanserunt, et praestituit tempus utile intra quod possint exhibere documenta et exponere argumenta, quibus allatae ab ipsis probationes et impugnationes roborentur, explicentur, compleantur (Instructio *Provida Mater*, art. 113 § 1, et 175). Periodus autem defensionis incipit post conclusionem in causa, quando Collegii praeses terminum praefinit partibus vel earum patronis ad defensiones suas tradendas, quod antea facere non poterant (Ibid. art. 179).

DECISIO. - In Congressu diei 6 aprilis 1971, proposito dubio: «An jus habeat pars conventa, per procuratorem legitime in iudicio iam constitutum, cognoscendi libellum partis actricis ante litis contestationem», Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae respondendum censuit: «*Negative*, id est, *pars conventa non habet ius cognoscendi libellum partis actricis nec quando accipit citationem, nec in ipsa sede litis contestationis*».

* Apoll. 44 (1971) 586-589.

3964

1971 APR 11.-SC CLERI, LIT. CIRC. AAS 63 (1971) 315-317

DE CURA PATRIMONII HISTORICO-ARTISTICI ECCLESIAE, AD PRAESIDES CONFERENTIARUM EPISCOPALIUM

Opera artis, utpote praestantissimi spiritus humani fructus, magis magisque homines Divino Artifici propinquos faciunt [1], et non immerito patrimonium totius generis humani existimantur [2].

Ecclesia artium ministerium semper nobilissimum consideravit continenterque quaesivit ut «res ad sacrum cultum pertinentes vere essent dignae, decorae et pulchrae, rerum supernarum signa et symbola» [3], ac per decursum saeculorum thesaurum artis sibi proprium omni cura servavit [4].

Ideo praesenti quoque tempore, animarum Pastoribus, licet multis graventur muneribus, cordi esse debet cura aedificiorum rerumque sacrarum, quippe quae praeclarum sint testimonium pietatis populi erga Deum, etiam ob eorum valorem historicum vel artisticum.

Dolent, autem, Christifideles quod cernuntur magis quam praeteritis temporibus tot indebitae alienationes, furta, usurpationes, destructiones patrimonii historico-artistici Ecclesiae.

Multi, immo, immemores monitionum et dispositionum, quae Sancta Sedes impertita est [5], ex ipsa restaurationis 316
liturgicae executione praetex/tum sumpserunt peragendi incongruas mutationes in locis sacris, pessumdandi et dispergendi opera inaestimabilis valoris.

In nonnullis regionibus, quaedam aedificia ecclesiastica, non amplius ad finem originarium destinata, ita negleguntur, ut grave praeiudicium patrimonio ecclesiastico et operibus artis sacrae illarum regionum afferatur.

His gravibus rationibus consideratis et memoratis circumstantiis prae oculis habitis, haec Sacra Congregatio, ad quam spectat moderari administrationem patrimonii artistici Ecclesiae [6], Conferentias Episcopales hortatur ut normas ferant ad moderandam hanc magni momenti materiam.

Interim, liceat quae sequuntur in memoriam revocare et statuere:

1) «In instituendis artificibus nec non in seligendis operibus in ecclesiam admittendis, vera artis praestantia exquiratur, quae fidem et pietatem alat et cum veritate significationis et finis cui destinatur congruat» [7].

2) Antiqua opera artis sacrae semper et ubique custodiantur ut cultui divino altius inserviant et populi Dei activam participationem in sacra liturgia coadiuvent [8].

3) Cuiuscumque Curiae dioecesanae officium est vigilare et inspicere ut iuxta normas ab Ordinario latas, conficiatur a rectoribus ecclesiarum, collatis consiliis cum viris peritis, inventarium aedificiorum sacrorum, necnon rerum, arte vel historia praestantium, in quo ipsa singillatim describantur eorumque valor indicetur. Huiusmodi inventarii duo exemplaria exarentur, quorum alterum apud ecclesiam retineatur et alterum in Curia dioecesana asservetur. Perutile esset ut aliud exemplar ab ipsa Curia dioecesana transmittatur ad Bibliothecam Apostolicam Vaticanam. Neque omittantur adnotationes mutationum, quae interim forte intervenerint.

4) Episcopi, memores dispositionum Concilii Vaticani II [9] et illarum, quae circa hanc materiam in documentis Sanctae Sedis continentur [10], indesinenter vigilent ut mutationes in locis sacris inducendae, reformationis liturgicae occasione, omni cautela fiant, et semper iuxta normas in- 317
staura/tionis liturgicae, neque ipsas ad effectum adducant absque voto Commissionum de Arte Sacra, de Sacra Liturgia, ac, si opus sit, de Musica Sacra et absque consilio virorum peritorum. Praeterea ratio etiam habeatur legum, quae in variis Nationibus fortasse a civilibus auctoritatibus statutae sint ad praestantiora artis monumenta tutanda.

5) Locorum Ordinarii, perpensis normis Directorii *Peregrinans in terra* pro ministerio pastorali quoad «turistas» [11], curent ut loci et res sacrae, arte notabilia, qua testimonia vitae et historiae Ecclesiae magis magisque omnibus patefaciant. Attamen, cum aedes sacrae, etiam valore artistico praeditae, loci cultus sint, nullo modo functiones liturgicae, quae in illis celebrantur, a «turistis» turbari debent.

6) Si opus fuerit artis opera atque thesauros a saeculis traditos novis legibus liturgicis aptare [12], Episcopi curam adhibeant ne id fiat sine vera necessitate et cum eorundem operum detrimento; semper praeterea serventur normae et criteria de quibus sub n. 4. Quae si nullo modo cultui divino amplius idonea existimentur, numquam profanis usibus destinentur, sed in apto loco collocentur, scilicet in musaeo dioecesano vel interdioecesano, quo omnes, qui illa visitare cupiant, accedere possint. Item, aedificia ecclesiastica, artis decore instructa, ne sint neglecta, etiam quando ad finem originarium iam non inserviant; quae si cedi debeant, ementes praeferantur qui eadem curare valeant (Cfr. can. 1187).

7) Res pretiosae, peculiariter dona votiva, minime alienentur absque licentia Sanctae Sedis, iuxta can. 1532, firmis poenis in cann. 2347-2349 statutis contra male alienantes, qui vero ne absolvantur nisi prius damna illata reparaverint. In remittendis petitionibus ad praedictam licentiam obtinendam clare indicetur votum Commissionis de Arte Sacra necnon de Sacra Liturgia, et, si casus ferat, etiam de Musica Sacra, virorumque peritorum, et pro unoquoque casu attendatur ad leges civiles de hac re vigentes.

Haec Sacra Congregatio probe confidit fore ut sacra opera artis sancte ubique tractentur et custodiantur, et Episcopi, nova cuiusque aetatis indoli consona promovere contendentes, illis operibus sapienter utantur ad veram, activam et efficacem participationem fidelium in sacra liturgia adiuvandam.

Datum Romae, die 11 mensis Aprilis anno 1971.—Ioannes Card. WRIGHT, *Praef.* Petrus Palazzini, *a Secr.*

[1] Cfr. Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 122, *A. A. S.* 56 (1964), pp. 130-131 [LE 3141].
[2] Cfr. Pii XII, *Discorsi e Radiomessaggi*, Ed. Pol. Vat., Vol. XV, p. 448; *Directorium ministerio pastorali quoad turistas*, *A. A. S.* 61 (1969), p. 366 [LE 3745].
[3] Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 122, *A. A. S.* 56 (1964), p. 131 [LE 3141].
[4] Cfr. *La Legislazione ecclesiastica sull'Arte*, curante E.mo Card. Celso Constantini, «Fede e Arte» V (1957), pp. 359 ss.; Sacrae Congregationis Concilii plures litteras circulares de hac re, praesertim illam quae data fuit die 30 Decembris 1952, *A. A. S.* 45 (1953), pp. 101-102 [LE 2325]; *Regolamento relativo al prestito di opere d'arte di proprietà delle Santa Sede*, *A. A. S.* 57 (1965), pp. 577 ss. [LE 3301]; *Institutio Generalis Missalis Romani*, Cap. V «De ecclesiarum dispositione et ornatu ad Eucharistiam celebrandam» [LE 3840].
[5] Cfr. Edict Praesidis Consilii ad exsequendam constitutionem de sacra Liturgia, *Epistola ad Praesides Coetuum Episcoporum* diei 30 Iunii 1964, *Notitiae* 9-X-1965, n. 8, p. 363 [LE 3296]; Instr. *Inter Oecumenici*, Cap. V, nn. 90-95, *A. A. S.* 56 (1964), pp. 897 ss. [LE 3217]; *Institutio Generalis Missalis Romani*, n. 257 ss. [LE 3840].

3965

1971 APR 11.-SC CLERI, NORMAE. AAS 64 (1972) 97-176

DIRECTORIUM CATECHISTICUM GENERALE

Prooemium

Ad normam Decreti *Christus Dominus*, n. 44 [LE 3332], hoc Directorium Catechisticum Generale in lucem prodit.

In hoc documento apparando haud breve temporis spatium insumptum est, non solum ob difficultates quae huiusmodi operi inerant, sed etiam ob methodum quae ad id conficiendum adhibita est.

Scilicet, postquam specialis commissio constituta est ex viris in re catechetica vere peritis —qui ad varias Nationes pertinebant quique collatis consiliis cum quibusdam Episcopatibus delecti fuerant— primum consilia et sententiae variorum Episcopatuum exquisita sunt.

Prae oculis habitis his consiliis et sententiis, primum schema Directorii, summis tantum lineamentis adumbratum, exaratum est, idemque examini subiectum est in Congregatione Plenaria extraordinaria Sacrae Congregationis pro Clericis. Postea longius schema confectum est, de eoque rursus Conferentiae Episcopales interrogatae sunt, ut mentem suam aperirent. Secundum consilia et animadversiones, quae Episcopi in hac altera consultatione significaverunt, apparatum est schema Directorii definitivum, quod tamen, antequam publici iuris fieret, a speciali commissione theologica et a Sacra Congregatione pro Doctrina Fidei recognitum est.

Hoc Directorium eo spectat, ut principia fundamentalia theologico-pastoralia suppeditet, a Magisterio Ecclesiae pecu- liarique modo a Concilio Oecumenico Vaticano II sumpta, 98
quibus quidem aptius dirigi / atque ordinari possit actio pastoralis ministerii verbi. Hinc ratio elucet, cur in hoc Directorio praevaleat aspectus theoreticus, quamquam, uti patet, etiam aspectus practicus minime deest. Huiusmodi via et ratio adhibita est hanc praesertim ob causam: scilicet tantummodo si initium sumatur a recto modo intelligendi naturam et fines catecheseos itemque veritates quae per eam tradendae sunt —debita habita ratione eorum ad quos catechesis dirigitur, et condicionum in quibus ipsi versantur— vitari poterunt ii defectus et errores, qui haud raro in re catechetica hodie deprehenduntur. Praeterea, quod attinet ad concretam applicationem principiorum et enuntiationum quae in Directorio continentur, hoc proprie est munus specificum variorum Episcopatuum, qui illud absolvunt per Directoria nationalia et regionalia, per catechismos ceteraque subsidia quae idonea sunt ad opus ministerii verbi efficaciter promovendum.

Patet non omnes Directorii partes eiusdem esse momenti. Quae dicuntur de divina revelatione, de natura catecheseos, de criteriis quibus nuntius christianus exponendus est ac de eiusdem praestantioribus elementis, ab omnibus retinenda sunt. Quae vero dicuntur de praesenti condicione, de methodologia ac de specimine catecheseos iuxta aetates, cum plura necessario desumantur e scientiis humanis tum theoreticis tum practicis, quae quidem aliquali evolutioni sunt obnoxia, accipienda sunt potius veluti suggestiones atque indicationes.

Il quibus praecipue Directorium destinatur, sunt Episcopi, Conferentiae Episcopales et generatim quotquot, sub eorum ducta ac moderamine, responsabilitatem habent in campo catechistico. Finis, quem Directorium immediate sibi proponit, est auxilium praestare ad directoria catechistica et catechismos conficienda. Hac quidem de causa, scilicet ut adiuvetur praeparatio horum instrumentorum, proposita sunt quaedam lineamenta fundamentalia condicionum quae hodie sunt, idcirco ut in variis Ecclesiae partibus investigationes excitentur attento diligentique studio peragendae circa condiciones et pastorales necessitates locorum; praeterea indicata sunt quaedam principia generalia methodologiae et catecheseos secundum varias aetates, ut in lucem poneretur quantopere necessarium sit educandi artem et sapientiam addiscere; denique peculiaris cura posita est in tertia parte exaranda, in qua criteria exponuntur, ad quorum normam oportet proponere veritates per catechesim tradendas, ac simul conspectus praebetur elementorum essentialium fidei christianae, ita ut manifesta in 99
luce appareat meta, quam catechesis necessario tenere debet, nempe nuntium christianum integre proponere. /

Quoniam Directorium ad Nationes dirigitur, quarum conditiones et pastorales necessitates valde inter se differunt, patet in eo nonnisi condiciones communes seu medias, ut aiunt, considerari potuisse. Quare in Directorio iudicando atque aestimando debita ratio habenda est huius peculiaris indolis atque structurae. Idem dicendum est de descriptione laboris pastoralis, qui in sexta parte proponitur. Agitur de ratione actionis pastoralis promovendae, quae summis tantum lineamentis describitur; haec fortasse haud sufficiet in iis regionibus, ubi catechesis iam magnos fecit progressus, nimium vero forsan requirere videbitur iis in locis, ubi catechesis parum adhuc progressa est.

Dum in lucem editur documentum, quo Ecclesia novo testimonio sollicitudinem suam testatur erga ministerium muneri suo in mundo rite adimpiendo prorsus necessarium, in votis est ut illud excipiatur, diligentique studio consideretur atque perpendatur, ratione habita necessitatum pastoralium singularum communitatum ecclesialium; item, ut ulterius instimulare possit alacriores pervestigationes, quae necessitatibus ministerii verbi et ecclesiastici Magisterii normis fideliter respondeant.

PARS I. De actualitate problematis

1. *Natura et finis huius partis*—Cum essentiale Ecclesiae propositum in eo sit, ut fidem annuntiet ac promoveat inter nostri temporis hominum societatem maximis mutationibus socio-culturalibus exagitatam, oportet, prae oculis habitis iis quae a Concilio Vaticano II exposita sunt, quaedam actualis situationis lineamenta vel characteres delineare, indicando eorum spirituales repercussiones novaque officia, quae Ecclesiae proponuntur. Ex hoc exhaurire non intenditur argumentum, quod in variis Ecclesiae partibus elementa singularia ac saepe valde diversa praebet. Munus erit directoriorum nationalium haec lineamenta complere et applicare ad singularum nationum aut regionum adiuncta.

EX PARTE MUNDI

2. *De mundo hodierno sese continuo evolvente*—«Hodie genus humanum in nova historiae suae aetate versatur in qua profundae et celeres mutationes ad universum orbem gradatim / extenduntur... Ita iam de vera sociali et culturali 100
transformatione loqui possumus, quae etiam in vitam religiosam redundat» [1].

Ad modum exempli, duae in vitam fidei repercussiones, quae pressius ad catechesim pertinent, indicari possunt:

a) Praeteritis temporibus traditio culturalis magis quam hodie favebat transmissioni fidei; nostris autem temporibus non parum immutata est, ita ut minus minusve quis in illa continuitate culturali traditionali niti possit. Ideo ad eandem novis generationibus transmittendam fidem renovata quaedam evangelizatio exigitur.

b) Attendatur oportet fidem christianam, ut in omnibus culturis subsequentibus radices agat, enodationes novasque expressionis formas requirere. Etiamsi aspirationes et postulata profunda, quae humanae naturae et condicionis sunt propria, fundamentaliter eadem permaneant, tamen homines nostrae aetatis novas quaestiones circa vitae significationem ac momentum ponunt.

Homines credentes huius temporis certo credentibus praeteritae aetatis omnino similes non sunt. Inde exurgit necessitas firmandi perennitatem fidei, necnon renovatis modis salutis nuntium proponendi.

Hodie prae oculis etiam habenda est maxima diffusio instrumentorum communicationum socialium, quorum efficacitas limites Nationum excedit et singulos quasi cives efficit totius consortionis humanae [1].

Huiusmodi instrumenta maxima vi agunt in christifidelium vita, sive ob ea quae docentur, sive ob mentalitatem agendique mores, qui in eosdem christifideles inducuntur. Debita qua par est diligentia rei rationem habere necesse est.

3. *De hodierno pluralismo*—«Eo ipso communitates locales traditionales, uti sunt familiae patriarchales, «clans», tribus, pagi, varii coetus et consortionis socialis necessitudines, pleniores in dies immutationes experiuntur» [2].

In antiqua christianitate religio habebatur quasi praecipuum populorum unitatis principium. Aliter nunc se res habent: populorum cohaesio, quae originem ducit a democratizationis phaenomeno, concordiam variarum familiarum spiritualium promovet; «pluralismus», quem vocant, iam non sicut malum 101
expellendum aestimatur, sed uti / factum, cuius ratio habenda est; quivis suas decisiones ferre potest, quin societati extraneus evadat vel censeatur.

Il igitur qui ministerio verbi dant operam, numquam obliviscantur fidem esse liberam responsionem gratiae Dei revelantis. Ac magis adhuc quam anteactis temporibus bonum nuntium Christi proponant in sua mirabili indole tum clavis mysteriosae qua tota humana condicio explicatur, tum doni gratuiti Dei quod in confessione propriae insufficientiae a gratia caelesti suscipiendum est [3].

4. *De dynamismo nostrae aetatis*—Civitatis humanae aedificatio, humanus progressus ac progrediens propositorum humanorum exsecutio, sollicitudinem hominum nostrae aetatis exstimulant [4]. Fides minime se habere debet quasi extra hunc hominum progressum, qui sane etiam cum gravibus deviationibus coniungitur. Proinde evangelii nuntius hanc rerum condicionem diludicare eiusque significationem hominibus praebere debet.

Ministerium verbi, per altiorem usque explorationem divinae humanaeque vocationis hominis, sinere debet ut evangelium sua vitalia genuinae libertatis et progressus germina diffundat [5], et desiderium excitet promovendi profectum personae humanae obluctandique contra illam agendi atque cogitandi rationem quae fatalismo indulget.

[1] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 4 [LE 3366]. [2] Cfr. Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, 22 [LE 3143]. [3] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 6. [4] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 10. [5] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 4. [6] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 8,

http://www.obrascatolicas.com

Quae supra notata sunt manifestare tantum volunt quomodo hodiernum ministerium verbi ad hunc mundum suam actionem dirigere debeat: «... ab Ecclesia nunc requiritur, ut virtutem perennem, vitalem, divinam Evangelii in venas iniciat eius, quae hodie est, humanae communitatis» [7].

5. *Sensus religiosi condicio*—Illa civilizationis forma, quae scientifica, technica, industrialis ac urbana vocatur, hominum attentionem haud raro a rebus divinis avertit, atque eorum de re religiosa interiores sollicitudines difficiliores reddit. Deus haud paucis minus praesens, minus necessarius percipitur, minus validus ad explicandas res videtur in vita tam personali quam sociali; hinc crisis religiosa facile oritur [8].

Fides christiana huiusmodi crisim, haud secus ac ceterae religiosae / confessiones, apud asseclas suas experitur. Eius 102
igitur officium urgens est veram naturam suam, qua omnem culturae progressum transcendit, demonstrare ac suam novitatem pandere in culturis saecularizatis et desacralizatis.

Ad munus ministerii verbi pertinet detegere, ab impuris elementis liberare atque evolvere illa veri nominis bona, quae inveniuntur in spirituali patrimonio earum humanarum culturarum, apud quas sensus religiosus vivus adhuc ac vigens permanet atque totam humanae vitae existentiam penitus pervadit.

Olim opiniones deviae atque errores circa fidem et christianam vivendi rationem saepius pauciorem hominum numerum pertingebant ac magis quam hodie intra coetus intellectuales circumscribebantur. Nunc vero progressus humanus atque communicationum socialium instrumenta efficiunt ut hae opiniones maiore cum celeritate circumferantur atque ampliorem in dies influxum exerceant in christifideles, iuvenes praesertim, qui magna discrimina patiuntur nec raro impelluntur ad suscipiendas agendi cogitandique rationes religioni infensas. Haec rerum adiuncta apta sane remedia pastoralia requirunt.

Ex parte Ecclesiae

Peculiares notae, quibus spiritualis mundi condicio distinguitur, ipsius Ecclesiae vitae intersunt.

6. *Fides traditionalis*—Fides christiana apud multos in grave discrimen adducta est iis in locis, ubi religio videbatur nimis favere quarundam classium socialium praerogativis, vel ubi plus aequo innitebatur in avitis consuetudinibus atque in unanimi regionis professione religiosa.

Turbae paulatim in religiosum indifferentismum labuntur vel versantur in periculo fidem servandi sine necessario dynamismo, sine efficaci in realem vitam influxu. Potius quam de religiosis traditis consuetudinibus tantummodo servandis, nunc agitur insuper de fovenda apta re-evangelizatione hominum, de obtinenda eorum re-conversione, de profundiore ac maturiore in fide educatione eisdem impertienda.

Hoc tamen minime ita intelligendum, ut neglegatur genuina fides quae in coetibus culturae ex instituto christianae servatur aut ut sensus religiosus popularis parvi fiat. Sensus religiosus, non obstante saecularizationis progressu, in diversis Ecclesiae partibus vigere pergit. Nemo illum neglegere potest, cum 103
plerumque sincero atque authentico / modo a permagna hominum multitudine in vitae consuetudine exprimatur. Immo sensus religiosus popularis occasionem vel initium fidei nuntiandae constituit. Agitur tantum, ut patet, de eo purificando ac de recte aestimandis eius validis elementis, ne quis contentus sit formis actionis pastoralis, quae hodie impares, minime aptae et fortasse etiam non ad rem pertinentes factae sunt.

7. *Indifferentismus religiosus et atheismus*—Multi baptizati a religione ita recesserunt, ut indifferentismum quemdam aut fere atheismum profiteantur. «Multi tamen ex coaevis nostris hanc intimam et vitalem cum Deo coniunctionem nequaquam perspiciunt aut explicite reiciunt, ita ut atheismus inter gravissimas huius temporis res adnumerandus sit ac diligentiori examini subiiciendus» [9].

Concilium Vaticanum II rem attente consideravit [10] ac de remediis afferendis expresse egit: «Remedium autem atheismo afferendum, cum a doctrina apte exposita, tum ab integra Ecclesia eiusque membrorum vita exspectandum est. Ecclesiae enim est Deum Patrem eiusque Filium incarnatum praesentem et quasi visibilem reddere, ductu Spiritus Sancti sese indesinenter renovando et purificando. Id imprimis obtinetur testimonio fidei vivae et maturae, ad hoc scilicet educatae ut difficultates inde perspicere valeat easque superare» [11].

Dantur etiam casus, in quibus fides christiana inventur inquinata nova quadam paganismi forma, etsi adhuc permaneant quidam religiosus sensus et quaedam fides in Ens supremum. Mentis habitus religiosus potest procul esse ab influxu verbi Dei et a consuetudine sacramentorum, alimentum vero suscipere a praxi superstitionis atque magiae; vita moralis recedere potest in ethicam prae-christianam. In christianam religionem aliquando introducuntur elementa quae pertinent ad naturismum, ad animismum, ad divinationem, et ita in quibusdam locis lapsus in syncretismum haberi potest. Accidit etiam ut sectae religiosae propagentur quae christiana mysteria cum elementis fabulosae antiquitatis permiscent.

In his casibus quam maxime requiritur, ut ministerium verbi, praesertim evangelizatio ac catechesis, ad normam Decreti *Ad Gentes divinitus*, n. 13, 14, 21, 22 [LE 3364] re- 104
noventur. /

[7] [LE 3364]. [8] Ioannis XXIII, Const. Apost. *Humanae salutis*, *A. A. S.* 54 (1962), p. 6. [9] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 5, 7. [10] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 19 [LE 3366]. [11] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 19-22. [12] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis

8. *Fides et culturae diversae*—Non desunt christifideles, excellentiore christiana educatione praediti, qui difficultatem experiuntur circa modum loquendi de fide, quem putant vel perantiquis atque obsoletis formulis nimis adstrictum vel nimis ligatum culturae occidentali. Iidem ergo novum religiosas veritates exprimendi modum quaerunt, qui cum hodierna humana condicione congruat, quique permittat ut fides suam lucem effundat in realitates, quae hodie homines premunt, atque evangelium traduci possit in diversas culturas. Ecclesiae certo officium est quam maxima consideratione hanc hominum aspirationem perpendere.

Quod ecclesiis nuper conditis in Decreto *Ad Gentes divinitus* indicatur, valet etiam pro omnibus qui in ministerium verbi incumbunt: «... e suorum populorum consuetudinibus et traditionibus, sapientia et doctrina, artibus et disciplinis, ea omnia mutuantur quae ad gloriam Creatoris confitendam, ad gratiam Salvatoris illustrandam et ad vitam christianam rite ordinandam conferre possunt» [12].

Qua de causa «nuntium evangelicum renovato modo hominibus proponendo, ministerium verbi divini consilii salutis unitatem manifestare debet. Confusionibus ac agnitionibus nimia facilitate redolentibus vitatis, ipsum semper manifestare debet profundam atque intimam congruentiam existentem inter Dei propositum salvificum, in Christo Domino completum, et hominum aspirationes, inter historiam salutis ac historiam humanam, inter Ecclesiam, populum Dei, et communitates humanas, inter actionem Dei revelatricem et hominis experientiam, inter dona ac supernaturalia charismata et humanos valores» [14].

9. *Renovationis opus*—Hac in nova rerum condicione, fieri potest ut quis putet ardorem apostolicum, quem nunc Ecclesia promovere contendit, praepediri. Profecto, neque pastorum neque fidelium zelum, qui vere magnus est, accusare licet. Impedimenta vero provenire videntur vel ex nimis diffuso defectu congruae praeparationis ad nova et ardua officia obeunda, vel a quadam reflexione adhuc imperfecta, quae interdum theoriis exprimitur actioni evangelizandi potius obstantibus quam faventibus.

Hisce rite perpensis, Sacrosancta Synodus Vaticana II sua incitamenta ad ministerii verbi in Ecclesia renovationem multiplicavit. Haec renovatio hodie in discrimen adduci videtur praesertim: / 105

—*ab iis qui profunditatem propositae renovationis videre non valent*, quasi hic tantum ageretur de tollenda doctrinae edocendae ignorantia. Remedium esset, ad eorum mentem, crebriorem reddere catecheticam institutionem. Re ita considerata, immediate intelligitur remedium necessitatibus inferius omnino esse. Revera catechetica propositio intime renovanda est, et haec renovatio non solum puerorum sed etiam adultorum permanentem fidei educationem respicit;

—*ab iis qui inclinant ad reducendum nuntium evangelicum ad suas consequentias in temporali hominum existentia.*

Postulat sane Evangelium eiusque lex amoris ut christifideles pro viribus collaborent —officia ac munera saecularia obeuntes— ad iustitiam et fraternitatem inter homines magis magisque instaurandas. Hoc tamen nequaquam sufficit ut debite testimonium reddatur Iesu Christo, Filio Dei et Salvatori Nostro, cuius mysterium, quod ineffabilem dilectionem Dei patefecit [15] aperte et integre evangelizandis annuntiandum et ab iisdem recognoscendum est.

Doctrina Constitutionis *Gaudium et spes* vel Declarationis *Dignitatis humanae* nulli «minimismo» favet, ad fidei servitium directum per ministerium verbi explicandum. Utrumque documentum sollicitudinem ostendit ut rerum condicionibus supra relatis remedium afferatur. Utcumque renovatio in ministerio verbi, praesertim in catechesi, a renovatione pastorali universa seiungi nequit.

Media operosa et maximi quidem momenti ad bonum exitum perducenda sunt: promovere formarum ministerii verbi consuetarum progressum novasque excitare; evangelizare et catechizare homines minore culturae gradu praeditos; virorum doctorum classibus occurrere eorumque necessitatibus consulere; praesentiae christianae formas traditionales in melius emendare novosque modos invenire; omnia Ecclesiae subsidia actualia conglobare simulque formas evangelio minus consentaneas vitare.

Hoc in munere exequendo, Ecclesia spem suam in omnibus populi Dei membris reponit. Unusquisque —episcopi, sacerdotes, religiosi religiosaeque, laici— pro munere suo, missionem utique explere debet. Et quidem hanc missionem expleat, attenta mundi condicione quae profunde vitam fidei permovet. 106

Ut his operariis evangelicis efficax auxilium feratur, renovatio catechetica auxiliis uti debet, quae afferre possunt scientiae sacrae, theologia, studia biblica, reflexio pastoralis atque scientiae humanae, necnon instrumenta, quibus hodie ideae et opiniones evulgantur, praesertim media communicationis socialis.

Pars II. De ministerio verbi

Caput I. De ministerio verbi et revelatione

10. *Revelatio: donum Dei*—In Constitutione *Dei Verbum*, Concilium Oecumenicum revelationem respexit tamquam actum quo Deus se personaliter communicat: «Placuit Deo in

Gaudium et spes, 21. [13] N. 22; cfr. n. 21; Pauli VI, Alloc. diei 6 augusti 1969. [14] Comm. 5-a comm. 2 Conf. Gener. Episcopatus Latino-Americani, 1968. [15] Cfr. *1 Io.* 4, 9.

sua bonitate et sapientia Seipsum revelare et nuotm facere sacramentum voluntatis suae... ut eos ad societatem secum invitet in eamque suscipiat» [1]. Deus ibi apparet veluti qui Seipsum communicare velit, consilium exsequens quod ab amore proficiscitur.

Catechesis igitur exordium sumere debet ab hoc divini amoris dono. Fides est acceptatio et fructificatio doni divini in nobis. Haec nota, qua fides tamquam donum censenda est, totam prorsus ministerii verbi materiam afficit.

11. *Revelatio: facta et verba*—Hoc modo Deus operatur ut homines ad cognitionem sui consilii perveniant, scilicet eventibus historiae salutis et verbis divinitus inspiratis, quae hos eventus comitantur et declarant: «Haec revelationis oeconomia fit gestis verbisque intrinsece inter se connexis, ita ut opera, in historia salutis a Deo patrata, doctrinam et res verbis significatas manifestent ac corroborent, verba autem opera proclament et mysterium in eis contentum elucident» [2].

Revelatio igitur constat ex factis et verbis, sese mutuo illuminantibus. Ministerium verbi ea annuntiare debet, ita ut altissima mysteria, quae in iis continentur, ulterius explanet ac communicet. Hoc modo ministerium verbi non solum recolit revelationem mirabilium Dei in tempore peractam et in 107
Christo ad perfectionem adductam sed insimul / sub lumine huius revelationis, vitam humanam nostrae aetatis, signa temporum ac res huius mundi interpretatur, cum in iis consilium Dei ad salutem hominum operetur.

12. *Iesus Christus, mediator et plenitudo totius revelationis*—«Intima autem per hanc revelationem... veritas nobis in Christo illucescit, qui mediator simul et plenitudo totius revelationis exsistit» [3].

Christus non est solum maximus prophetarum, qui doctrina sua complevit ea quae anteactis temporibus a Deo dicta et facta sunt. Ipse est aeternus Dei Filius, factus homo, ideoque eventus novissimus, quem omnes historiae salutis eventus respiciunt et qui postrema Dei consilia complet ac manifestat. «Quapropter Ipse... revelationem complendo perfecit...» [4].

Ministerium verbi in luce ponere debet hanc admirabilem notam, quam oeconomia revelationis propriam habet. Dei Filius Sese inserit in hominum historiam, hominis vitam et mortem assumit, in hac historia suum foederis consilium adimplet.

Haud secus ac Lucas Evangelista, ministerium verbi primum credentibus eventum Iesu commemorare debet, eius significationem manifestando, magis magisque hoc factum unicum atque irreversibile exquirendo: «Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem, quae in nobis completae sunt, rerum... visum est et mihi, assecuto omnia a principio diligenter, ex ordine tibi scribere» [5].

Itaque ministerium verbi innitatur oportet in commentario divinitus inspirato, quod de Incarnatione Redemptrice nobis praebuerunt Iesus ipse, primi discipuli ac potissimum apostoli, qui testes factorum fuerunt. «Neminem fugit inter omnes, ... Evangelia merito excellere, quippe quae praecipuum testimonium sint de Verbi Incarnati, Salvatoris Nostri, vita atque doctrina» [6].

Praeterea recolendum est Iesum Messiam ac Dominum, per Spiritum suum semper Ecclesiae suae praesentem adesse [7]. Ministerium verbi proinde praebet Christum non solum ut obiectum sed etiam ut Illum qui corda audientium ad divinum 108
praeconium accipiendum et intelligendum aperit [8]. /

13. *Ministerium verbi seu praedicatio verbi Dei: actus vivae traditionis*—«Quod vero ab apostolis traditum est, ea omnia complectitur quae ad populi Dei vitam sancte ducendam fidemque augendam conferunt, sicque Ecclesia, in sua doctrina, vita et cultu, perpetuat cunctisque generationibus transmittit omne quod ipsa est, omne quod credit» [9].

Haec traditio alligatur dictis, at latius patet et profundior est quam haec dicta. Ipsa est traditio viva, qua per eam Deus colloquium suum pergit. «Sicque Deus, qui olim locutus est, sine intermissione cum dilecti Filii sui Sponsa colloquitur, et Spiritus Sanctus, per quem viva vox Evangelii in Ecclesia et per ipsam in mundo resonat...» [10].

Quare ministerium verbi censeri potest veluti id quod vocem praestat huic vivae traditioni, in ambitu totius traditionis. «Haec quae est ab Apostolis Traditio sub assistentia Spiritus Sancti in Ecclesia proficit: crescit enim tam rerum quam verborum traditorum perceptio, tum ex contemplatione et studio credentium, qui ea conferunt in corde suo, tum ex intima spiritualium rerum quam experiuntur intelligentia, tum ex praeconio eorum qui cum episcopatus successione charisma veritatis certum acceperunt» [11].

Ex una parte divina revelatio obiectum fidei catholicae constituens, quae peracta est tempore Apostolorum, aperte distinguenda est a gratia Spiritus Sancti sine cuius inspiratione et illuminatione nemo credere potest. Ex altera parte Deus, qui olim per facta divina una cum nuntio prophetarum, Christi et Apostolorum, Sese revelando humano generi locutus est, nunc adhuc per Spiritum Sanctum in Sacra Traditione lumine sensuque fidei Ecclesiam Sponsam suam secrete dirigit et cum ea colloquitur, ut populus Dei sub ductu Magisterii pleniorem revelationis intelligentiam consequatur.

Ecclesiae Pastores depositum fidei ipsis commissum non solum proclamant directeque populo Dei explicant, sed insuper expressiones eius et explicationes quas christifideles quaerunt et offerunt authentice diiudicant ita ut «in tradita fide tenenda, exercenda profitendaque singularis fiat Antistitum et fidelium conspiratio» [12].

Exinde sequitur necessarium esse ut ministerium verbi divinam revelationem referat, qualis a Magisterio docetur, necnon qualis sub Magisterii vigilantia in viva populi Dei conscientia fideque sese exprimit. / Hoc modo ministerium 109
verbi non est mera repetitio doctrinae antiquae, sed reproductio fidelis eius cum novis problematibus adaptatione et eum crescenti eius intelligentia.

14. *Scriptura Sacra*—Divina revelatio sub speciali Spiritus Sancti inspiratione, scriptis quoque expressa est, hoc est libris sacris Antiqui et Novi Testamenti, qui continent et exhibent veritatem divinitus revelatam [13].

Ecclesia Sacrarum Scripturarum custos et interpres, ab eis docetur, assidue meditando et magis magisque penetrando earum doctrinam. Perstans fidele in traditione, ministerium verbi in Sacra Scriptura nutrimentum et regulam invenit [14]. Nam in Libris sacris Pater, qui est in caelis, filiis suis peramanter occurrit et cum eis sermonem confert [15].

At si a Sacra Scriptura cogitandi normam sumit, Ecclesia Spiritu animata ipsam interpretatur: «ipsaeque Sacrae Litterae in ea penitus intelliguntur et indesinenter actuosae reduntur» [16].

Ministerium verbi, igitur, exordium sumit a Sacris Litteris et a praedicatione Apostolorum, quatenus ista ab Ecclesia intelliguntur, explicantur atque concretis adiunctis applicantur.

15. *Fides: responsio ad Dei verbum*—Fide homo revelationem accipit et per eam conscio modo Dei doni particeps fit.

Deo revelanti praestanda est oboedientia fidei, qua pleno intellectus et voluntatis obsequio homo libere assentit evangelio gratiae Dei [17]. Fide instructus, homo per Spiritus donum pervenit ad contemplandum et gustandum Deum dilectionis, qui notas fecit divitias gloriae suae in Christo; [18] immo fides viva est in nobis inchoatio vitae aeternae, in qua profunda Dei [19] tandem aliquando sine velo cognoscentur. Fides, de consilio salutari Dei edocta, hominem perducit ad plenam discernendam voluntatem divinam erga nos in hoc mundo et ad cooperandum Eius gratiae. «Fides enim omnia novo lumine illustrat 110
et divinum propo / situm de integra hominis vocatione manifestat, ideoque ad solutiones plene humanas mentem dirigit» [20].

16. *Munus ministerii verbi*—Ut rem totam paucis verbis complectamur, minister verbi probe conscius esse debet muneris sibi commissi, quod eo spectat, ut vividam fidem excitet, quae mentem ad Deum convertat, ad obtemperandum Eius actioni impellat, ad vivam cognitionem traditionis expressionum perducat, veram mundi et humanae existentiae significationem dicat ac manifestet.

Ministerium verbi est communicatio nuntii salutis: hominibus evangelium affert. Mysterium nuntiatum atque traditum penitus afficit eam vivendi voluntatem, illud intimum plenitudinis adipiscendae desiderium eamque futurae felicitatis exspectationem, quam Deus in cuiuslibet hominis corde inseruit et per suam gratiam ad supernaturalem ordinem evexit.

Veritates credendae secumferunt amorem Dei, qui omnia propter Christum creavit nosque in Christo Iesu resuscitavit. Varii mysterii aspectus ita exponendi sunt, ut factum centrale Iesus, quatenus est maximum donum Dei hominibus datum, primum obtineat locum, atque ab eo ceterae catholicae doctrinae veritates suum ordinem suamque hierarchiam paedagogice spectatam ducant [21].

Caput II. Catechesis in missione pastorali Ecclesiae (Natura, finis, efficacitas)

17. *Ministerium verbi in Ecclesia*—Ministerium verbi multiplices suscipit formas, inter quas catechesis connumeratur, secundum diversas eius exercitii condiciones et fines quos assequi contendit.

Habetur forma quae evangelizatio nuncupatur, seu praedicatio missionaria, quae finem habet fidem initialiter excitandi [22], ita ut ab hominibus adhaesio verbo Dei habeatur. / 111

Sequitur forma catechetica, «quae eo tendit ut in hominibus fides, per doctrinam illustrata, viva fiat atque explicita et operosa» [23].

Accedit forma liturgica, intra ambitum celebrationis liturgicae, praesertim eucharisticae (v. g. homilia) [24].

Est denique forma theologica, scilicet pertractatio systematica et investigatio scientifica veritatum fidei.

Ad nostrum propositum quod attinet, momentum habet distinctio harum formarum, quae propriis reguntur legibus. Eaedem tamen, in concreta ministerii pastoralis realitate, inter se arcte colligantur.

Proinde omnia, quae hucusque de ministerio verbi generali ratione spectato dicta sunt, ad catechesim quoque applicanda sunt.

Verbum, 8. [1] Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, 2 [LE 3345]. [2] Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, 2. [3] Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, 2. [4] Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, 4; cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 9 [LE 3232]. [5] *Lc.* 1, 1-3. [6] Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, 18. [7] Cfr. *Io.* 14, 26; 15, 26; 16, 13; *Ap.* 2, 7. [8] Cfr. *Acta* 16, 14. [9] Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, 8 [LE 3345]. [10] Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, 8. [11] Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei*

Verbum, 8. [12] Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, 10. [13] Cfr. Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, 11. [14] Cfr. Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, 21, 24, 25. [15] Cfr. Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, 21. [16] Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, 21. [17] Cfr. *Col.* 1, 26. [18] Cfr. *1 Cor.* 2, 10. [19] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 11 [LE 3366]. [20] Cfr. nn. 43 et 39. [21] Cfr. Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, 11, 13 [LE 3332]; Decr. de activ. missionibus *Ad gentes divinitus*, 6, 13, 14 [LE 3364]. [22] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, 14. [23] Cfr. Const. de S. Liturgia

http://www.obrascatolicas.com

18. *Catechesis et evangelizatio*—Catechesis per se supponit adhaesionem globalem evangelio Christi, ab Ecclesia proposito. Saepe tamen ad homines dirigitur, qui, etsi ad Ecclesiam pertineant, de facto numquam veram adhaesionem personalem revelationis nuntio praestiterunt.

Id ostendit evangelizationem praecedere vel comitari posse, iuxta rerum adiuncta, opus catecheseos proprie dictae. In quolibet casu autem prae oculis habendum est, conversionem elementum esse semper praesens in dynamismo fidei, ac propterea quamlibet catecheseos formam absolvere debere etiam partes, quae evangelizationem spectant.

19. *Catecheseos formae*—Pro variis rerum adiunctis et pro necessitatum multiplicitate activitas catechistica varias necessario suscipit formas.

In regionibus ab antiquo christianis catechesis saepe praesefert formam institutionis religiosae pueris et adulescentibus impertiendae in scholis vel extra scholarum ambitum. Ibi etiam inveniuntur incepta varia pro catechesi adultorum et habentur quoque incepta catechumenalia pro iis qui se ad suscipiendum baptismum praeparant, vel pro ils, qui etsi baptizati, tamen debita initiatione christiana carent. Saepissime realis condicio, in qua ingens fidelium numerus versatur, necessario postulat quamdam baptizatorum evangelizationis formam, quae catechesim praecedit.

In ecclesiis nuper conditis peculiare momentum tribuitur operi evangelizationis stricto sensu acceptae et proinde ha-
112 betur notissima / forma catechumenatus pro iis qui fidei initiantur ut ad susciplendum baptismum se praeparent [21].

Paucis verbis, actio catechistica formas ac structuras suscipere potest valde varias: systematicas scilicet et occasionales, individuales et communitarias, organizatas et spontaneas, etc.

20. Pastores prae oculis semper habeant officium quo obstringuntur, ut christianae existentiae illuminatio per verbum Dei in omnibus vitae aetatibus atque historicis adiunctis in tuto ponatur atque promoveatur [22], ita ut quicumque, sive singulus sive communitas, attingi possit in spirituali statu, in quo versatur.

Item meminerint catechesim adultorum, cum homines spectet adhaesionis plene responsabilis capaces, habendam esse formam praecipuam catecheseos, ad quam ceterae omnes, semper quidem necessariae, quodammodo ordinantur. Satagant etiam summa cura, normis Concilii Vaticani II obtemperantes, ut institutio catechumenorum adultorum restituatur aut melius adaptetur‹ [23].

21. *Catecheseos munera*—Intra activitatis pastoralis ambitum, catechesis ea ecclesialis actionis forma dicenda est quae sive communitates sive christifideles singulos ad maturitatem fidei perducit.

Ope catecheseos christianorum communitates altiorem sibi comparant vivam cognitionem Dei eiusque consilii salvifici, quod in Christo, Verbo Dei Incarnato, centrum habet, seseque aedificant contendendo ut suam fidem efficiant maturam et illuminatam, atque huius maturae fidei participes reddant homines, qui eam assequi cupiunt.

Pro quolibet homine, cuius animus ad evangelii nuntium pateat, catechesis est medium peculiariter aptum ad intelligendum in propia vita consilium Dei et ad exquirendam supremam significationem existentiae atque historiae, ita ut vita singulorum hominum atque societatis luce Regni Dei illuminetur eiusque exigentiis obtemperet, cognosci possit mysterium Ecclesiae, utpote communitatis eorum qui in evangelium credunt.

113 Haec omnia munera propria catecheseos determinant. /

22. *Catechesis et gratia fidei*—Fides est Dei donum, quod provocat hominis conversionem. ‹Quae fides ut praebeatur, opus est praeveniente et adiuvante gratia Dei et internis Spiritus Sancti auxiliis, qui cor moveat et in Deum convertat, mentis oculos aperiat, et det omnibus suavitatem in consentiendo et credendo veritati› [24].

Communitas christiana in fide matura vivit Dei verbum religiose audiens, ad conversionem et renovationem iugi studio nititur, diligenter auscultat quid Spiritus dicat Ecclesiae.

Catechesis munere fungitur (per verbum, quod simul testimonium vitae et praecationem conlunecta habeat) disponendi homines ad excipiendam actionem Spiritus Sancti et ad se ultro convertendum.

23. *Catechesis et munerum fidei perfunctio*—Homo in fide maturas plene invitationi adhaeret, quae in nuntio evangelico continetur, vi cuius ad communionem cum Deo et cum tribus habendam impellitur; idem in suam vitam etiam traducit officia cum hac invitatione connexa [25].

Catechesis muneribus fungitur homines adiuvandi ad hanc communionem cum Deo reapse efficiendam, proponendi christianum nuntium ut apparent per eum in tuto poni supremum vitae humanae valorem, quae omnia postulant ut catechesis prae oculis habeat legitimas animorum adspirationes, progressus et bonos exitus valorum qui in iisdem continentur.

Communio cum Deo Eique adhaesio secumferunt tamquam effectum necessarium perfunctionem humanorum munerum et officium solidaritatis, cum haec omnia Dei Salvatoris voluntati respondeant [26].

Quare catechesis fovere atque illuminare debet incrementum caritatis theologalis tum in singulis fidelibus tum in communitatibus, necnon eiusdem virtutis manifestationes, quod attinet ad munera quae singulos et communitatem spectant.

24. *Catechesis et cognitio fidei*—Homo in fide maturus cognoscit mysterium salutis in Christo revelatum et signa operaque divina, quae hoc mysterium perfici in humana historia testantur. Quare satis non est, ut catechesis tantum-/ 114
modo excitet experientiam quamdam religiosam, etsi veram; eadem vero conducere debet ad percipiendam paulatim totam consilii divini veritatem, instruendo christifideles ad lectionem Sacrarum Scripturarum et ad cognitionem Traditionis.

25. *Catechesis et vita orationis liturgicae ac privatae*—‹Omnis liturgica celebratio, utpote opus Christi sacerdotis eiusque Corporis, quod est Ecclesia, est actio sacra praecellenter, cuius efficacitatem eodem titulo eodemque gradu nulla alia actio Ecclesiae adaequat› [27]. Communitas autem christiana, quo magis matura fit in fide, in celebrationibus liturgicis, praesertim eucharisticis, vivit cultum in spiritu et veritate [28].

Itaque catechesis adiuvare debet participationem actuosam, conscíam, genuinam liturgiae Ecclesiae, non tantummodo ‹ignificationem rituum illustrando, sed etiam fidelium animos educando ad orationem, ad gratiarum actionem, ad paenitentiam, ad preces cum fiducia fundendas, ad sensum communitarium, ad significationem symbolorum recte capiendam: quae omnia necessaria sunt, ut vera vita liturgica habeatur.

‹Vita tamen spiritualis non unius sacrae Liturgiae participatione continetur. Christianus enim ad communiter orandum vocatus, nihilominus debet etiam intrare in cubiculum suum ut Patrem in abscondito oret [29], immo, docente Apostolo [30], sine intermissione orare› [31].

Itaque catechesis educare quoque debet christifideles ad verbum Dei meditandum precesque privatas effundendas.

26. *Catechesis et christiana illuminatio humanae existentiae.* Homo in fide maturus agnoscere valet in variis adiunctis occursibusque cum proximo invitationem Dei, qui ad salutiferum Suum consilium adimplendum ipsum vocat.

Ad catechesim igitur spectat in lucem ponere hoc munus, fideles instruendo ad christianam interpretationem rerum humanarum, praesertim signorum temporum, ita quidem ut omnes ‹valeant res omnes integro christiano sensu probare 115
atque interpretari› [32]. /

27. *Catechesis et unitas christianorum*—Christifidelium communitates, pro adiunctis in quibus versantur, participare debent dialogum oecumenicum ceteraque incepta quae ad restaurandam christianorum unitatem spectant [33].

Quare catechesis auxilium afferat oportet ad hanc causam [34], integram Ecclesiae doctrinam lucide exponendo [35], aptam cognitionem aliarum confessionum fovendo tum in iis quibus cum fide catholica conveniunt tum quoque in iis quibus ab ea differunt; in quo negotio vitentur verba vel doctrinae exponendae modi qui ‹fratres seiunctos vel alios quoscumque in errorem circa veram Ecclesiae doctrinam inducere› [36] possint; ordo seu hierarchia veritatum doctrinae catholicae servetur [37]. Argumenta vero pro doctrina catholica cum caritate simul ac debita firmitate proponantur.

28. *Catechesis et missio Ecclesiae in mundo*—Ecclesia est in Christo veluti sacramentum seu signum et instrumentum salutis totiusque humani generis unitatis [38]. Ut talis autem eo magis innotescit quo singulae fidelium communitates maturiores in fide fiunt.

Catechesis iuvare debet has communitates ad propagandam Evangelii lucem et ad dialogum frugiferum instituendum cum hominibus et culturis non christianis, servata libertate religiosa recto modo intellecta [39].

29. *Catechesis et spes eschatologica*—Homo maturus in fide dirigit cogitationes et desideria sua ad plenam in vita aeterna Regni consummationem.

Catechesis ideo munere fungitur dirigendi hominum spem imprimis ad futura bona quae in caelesti Ierusalem habentur, eos simul / invitans, ut sociam praestare velint operam suorum 116
proximorum et humani generis inceptis ad societatem humanam meliorem efficiendam [40].

30. *Catechesis et progressus vitae fidei*—Apud fideles unica fides plus minusve intensa invenitur secundum gratiam unicuique a Spiritu Sancto datam constanterque oratione impetrandam [41] et secundum responsum quod huic gratiae unusquisque praebet. Insuper, vita fidei condiciones induit varias prout hominis existentia evolvitur, dum ipse ad maturitatem pervenit et suae vitae munera suscipit. Proinde vita fidei varios gradus admittit tum in globali acceptatione totius verbi Dei, tum in eius explicatione et applicatione ad diversa vitae humanae munera, iuxta maturitatem unicuique propriam et diversitates singulorum hominum [42]. Scilicet huiusmodi ac-

mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 4. [31] Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, 7 [LE 3141]. [32] Cfr. *Io.* 4, 23. [33] Cfr. *Mt.* 6, 6. [34] Cfr. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 62. [35] Cfr. Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, 5 [LE 3235]. [36] Cfr. Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, 11. [37] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 67 [LE 3358]. [38] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 1. [39] Cfr. Decl. de libertate religiosa *Dignitatis humanae* [LE 3561]; Decr. de activ. missionis Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 12. [40] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 39, 40-43. [41] Cfr. *Mc.* 9, 23. [42] Cfr. n. 38.

ceptatio necnon explicatio et applicatio ad vitam hominis diversa sunt, prout agitur de parvulis, de pueris, de adulescentibus, de iuvenibus vel de adultis. Catechesis munus habet adiuvandi ortum et progressum huius vitae fidei per totum hominis exsistentiae decursum usque ad plenam revelatae veritatis explicationem eiusque ad vitam hominis applicationem.

31. *Ubertas actus catechistici*—Catechesis ad communitatem spectat, quin singulos fideles neglegat. Colligatur cum ceteris muneribus pastoralibus Ecclesiae, suam tamen specificam indolem non amittit. Eodem tempore munera absolvit initiationis, educationis et institutionis.

Magnopere interest catechesim hanc variorum aspectuum ubertatem servare ita quidem ut unus aspectus a ceteris non separetur, cum aliorum detrimento.

32. *Efficacitas verbi Dei in catechesi*—Etiam ad catechesim pertinet illa Sacrarum Scripturarum sententia: ‹Vivus est enim sermo Dei et efficax› [43].

Verbum divinum fit praesens in catechesi per verbum humanum. Ut autem fructum ferat in homine atque interiores motus gignat qui indifferentiam aut incertitudinem expellant et eum ad fidem amplectendam inducant, catechesis debet
117 fideliter exprimere et apta ratione / praebere verbum Dei. Praeterea ad efficaciam catecheseos maxime confert testimonium vitae et catechistae et communitatis ecclesialis [44].

Catechesis, igitur, transferre debet verbum Dei, prout ab Ecclesia proponitur, in loquendi modo hominum ad quos dirigitur [45]. Deus, cum Se humano generi revelavit, verbum suum humano verbo consignavit, illud exprimens sermone qui ad peculiarem culturam pertinebat [46]. Ecclesia, cui Christus revelationis depositum concredidit, usque ad consummationem saeculorum conatur illud modo vivo ad populos cuiusvis culturae et ad homines cuiusvis condicionis transmittere eisque explicare ac interpretari.

33. *Paedagogia Dei in revelando et Ecclesiae in catechizando*—Deus in historia revelationis ea ratione paedagogia usus est, ut suum consilium salutis in antiquo Foedere prophetice ac mediantibus figuris nuntiaret et ita adventum praepararet Filii sui, auctoris novi Foederis atque consummatoris fidei [47].

Nunc vero, post revelationis consummationem, Ecclesia integrum mysterium salutis nostrae in Christo cum catechizandis communicare debet. Memor autem paedagogiae a Deo adhibitae, ipsa quoque paedagogia utitur, nova tamen quae novis sui nuntii requisitis respondeat. Curat nempe ut, hoc nuntio sine adulteratione aut mutilatione proposito, ipsum accommodet catechizandorum ingenio.

Ex una parte igitur ut exiguo quorumdam ingenio parcat, simplicius breviusque res exponit, adhibitis etiam summariis formulis aptis quae postea magis explicentur. Ex altera parte vero vividiorum aut valentiorum ingeniorum exigentiis satisfacere satagit profundioribus adhibitis explicationibus.

34. *Fidelitas Deo servanda et ratio habenda hominis*—Ecclesia huiusmodi munus praecipue absolvit ope catecheseos [48]. Veritatem hauriens e verbo Dei et fideliter inhaerens securae expressioni huius verbi, catechesis contendit plena fidelitate hoc Dei verbum docere; attamen eius munus restringi nequit
118 ad traditas formulas repetendas, sed postulat ut eaedem formulae intellegantur et, ubi res / ferat, etiam novis modis, fideliter exprimantur sermone audientium captui accommodato. Hic autem sermo diversus erit pro diversis aetatibus, socialibus hominum condicionibus, humanis culturis atque civilitatis formis [49].

35. *Testimonii ecclesialis necessitas*—Catechesis denique sive a catechistis sive a tota communitate ecclesiali postulat testimonium fidei, quod coniunctum habeat authenticum christianae vitae exemplum, et ad sacrificium aptitudinem [50].

Occursus enim hominis cum Christo non solum per sacrum ministerium evenit, sed etiam per singulos fideles eorumque communitates [51], quibus proinde officium incumbit testimonium exhibendi. Si testimonium huiusmodi deest, impedimentum acceptationi verbi Dei in auditoribus gignitur.

Catechesis fulciri debet testimonio communitatis ecclesialis. Nam catechesis efficacius loquitur de iis quae revera existunt in vita etiam externa communitatis. Catechista est quodammodo interpres Ecclesiae apud eos qui catechizandi sunt. Ipse legit et legere docet signa fidei, quorum praecipuum est ipsa Ecclesia [52].

Hinc patet quam necessarium sit ut, ad mentem Ecclesiae et ducentibus Pastoribus eius, communitas ecclesialis removeat aut corrigat quae deturpent vultum Ecclesiae et impedimentum hominibus constituant ad fidem amplectendam [53].

Catechistae itaque officium habent non solummodo directe impertiendi catechesim, sed etiam auxilium suum praestandi ad communitatem ecclesialem animandam, ita ut ipsa testimonium genuine christianum praebere valeat.

Actio catechistica, igitur, inseritur in illam generalem actionem pastoralem, in qua apto ordine disponuntur et inter se
119 colligantur omnia elementa vitae ecclesialis [54]. /

[43] *Hb.* 4, 12. [44] Cfr. n. 35. [45] Cfr. Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, 13 [LE 3345]; Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, 16 [LE 3334]. [46] Cfr. Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, 12. [47] Cfr. *Hb.* 1, 2. [48] Cfr. Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, 24. [49] Cfr. Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, 8; Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, 14. [50] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 12, 27; Decl. *Nostra aetate*, 2 [LE 3335]. [51] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 35. [52] Cfr. Conc. Vat. I, Const. *Dei Filius*, Dz.-Sch. 3014. [53] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 19. [54] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 4, 7, 43.

Pars III. De Nuntio christiano

36. *Significatio ac finis huius partis*—Fides, cuius maturatio per catechesim promovenda est [1], duplici modo considerari potest: vel tamquam plena hominis adhaesio Deo Sese revelanti sub influxu gratiae praestita *(fides qua)*, vel tamquam materia revelationis et nuntii christiani *(fides quae)*. Hi duo aspectus nequeunt separari natura sua et normalis maturatio fidei eorum cohaerentem progressionem supponit, tamen inter se distingui possunt ob rationes methodologicas.

In hac tertia parte sermo est de materia fidei, et quidem hoc modo: in priore capite indicantur normae seu criteria quae catechesis servare debet in invenienda et exponenda propria materia. In altero autem capite sermo erit de materia in se ipsa. Quod tamen minime ad hoc tendit ut singulas quasque christianas veritates exponat, quae fidei ac catecheseos obiectum constituunt; neque enumerationem quandam proponere cupit praecipuorum huius nostrae aetatis errorum aut illarum fidei veritatum quae hodie acrius negantur vel neglguntur. Ad hanc enim rem ordinarium et extraordinarium Ecclesiae Magisterium cum auctoritate providet suis publicis communicationibus.

Eoque minus in hoc capite ostendere praesumitur aptam viam ad componendas fidei veritates secundum organicam rationem in quadam synthesi quae aeque pendat obiectivam earundem hierarchiam vel quod summopere huius aetatis homines vehementius postulant; qui homines sive in eo quod ipsorum aetatem attinet, sive in eo quod institutionem socialem et culturalem respicit perspiciuntur. Hoc ad scientiam theologicam et ad varia christianae doctrinae expositionis genera pertinet.

In hoc altero capite e contra exponere opportunum visum est —illis globalibus formulationibus adhibitis quae ulteriores explanationes includant— quaedam praestantiora quae in nuntio salvifico continentur, organice sane inter se connexa, in iis potissimum peculiaribus lineamentis quae clarius manifestanda sunt in nova accommodata catechesi, fideliter suum
120 finem persequente. /

Caput I. Normae seu criteria

37. *Catecheseos materia relate ad varias vitae ecclesialis formas, relate ad dissimiles culturas atque dissonas hominum elocutiones*—Revelatio est mysterii Dei eiusque salvificae actionis in historia manifestatio, quae per communicationem personalem ex parte Dei homini fit, et huius communicationis materia salutis nuntium omnibus hominibus praedicandum constituit.

Summum itaque et omnino necessarium prophetici Ecclesiae ministerii munus est huius nuntii materiam intelligibilem reddere hominibus omnium temporum, ut ad Deum per Christum convertantur, totam ipsorum vitam lumine fidei interpretentur, considerata peculiari rerum temporumque condicione in qua eadem vita evolvitur, et vivere valeant congruenter illi dignitati, quam nuntius salutis eis attulit atque fides eisdem revelavit.

Ad hunc finem assequendum catechesis, velut tempus sane praestantissimum prophetici Ecclesiae ministerii, non solum magnam assiduamque coniunctionem colere debet cum variis vitae rationibus ecclesialis communitatis, sed fovere quoque studet arctiorem appropinquationem inter possibiles formulationes divini nuntii et varias culturas et diversas gentium locutiones.

38. *Meta catecheseos est ut tota materia proponatur*—Materia nuntii salutis constat ex partibus quae inter se arcte cohaerent, etsi eius revelatio gradatim a Deo data est, olim per prophetas, novissime in Filio [2]. Cum finis catecheseos, ut dictum est, in eo sit ut tum singulos christifideles tum quoque communitates ad maturam fidem perducat, ipsa diligenter curare debet ut integrum thesaurum nuntii christiani fideliter proponat. Quod sane fieri debet iuxta exemplum paedagogiae divinae [3], sed ratione habita plenitudinis revelationis divinitus communicatae, ut populus Dei ea nutriatur et ex ea vivat.

Catechesis igitur initium capit a simpliciore propositione structurae integrae christiani nuntii (formulis etiam summariis seu globalibus adhibitis), eamque proponit modo congruo cum variis condicionibus culturalibus et spiritualibus catechi- 121
zandorum. Minime tamen ipsa haerere / potest in hac proposizione initiali, sed id quoque cordi habeat oportet ut materiam modo semper fusiore atque explicitiore proponat, ita ut singuli fideles et christiana communitas ad profundiorem semper atque vitalem christiani nuntii agnitionem perveniant atque concretas vitae humanae condiciones aut praxes sub lumine revelationis diiudicent.

Hoc non facile catecheseos officium fiat necesse est sub ductu Ecclesiae magisterii, cuius est in tuto semper collocare nuntii divini veritatem praetereaque invigilare ut ministerium verbi debitis rationibus dicendi utatur prudenterque rationem habeat auxilii, quod inquisitio theologica et humanae scientiae afferre possunt.

39. *Materia catecheseos corpus quoddam organicum ac vitale constituit*—Obiectum fidei complectitur materiam sua natura complexam, scilicet: Deum in suo mysterio Eiusque salvificum interventum in historia; quae omnia nota sunt per ea quae ipse Deus de se suisque operibus revelavit. Momentum centrale sive in salvifico Dei interventu sive in Eiusdem hominibus manifestatione Christus obtinet. Propterea obiectum catecheseos sunt mysterium et opera Dei, scilicet opera quae

[1] Cfr. n. 21. [2] Cfr. *Hb.* 1, 1. [3] Cfr. n. 33.

http://www.obrascatolicas.com

Deus fecit, facit et facturus est propter nos homines et propter nostram salutem. Haec omnia apte atque arcte inter se cohaerent et oeconomiam salutis constituunt.

Catechesis quae talem materiae connexionem atque harmoniam neglegat, impar omnino evadere potest ad finem suum consequendum.

40. *Christocentrismus catecheseos*—Christus Iesus, Dei Verbum Incarnatum, cum suprema sit ratio qua Deus in mundo intervenit et Sese hominibus manifestat, est centrum nuntii evangelici in historiae salutis ambitu.

Ipse est «imago Dei invisibilis, primogenitus omnis creaturae; quoniam in Ipso condita sunt universa» [1]. Ipse enim re et veritate unus potens mediator extat per quem Deus ad hominem accedit et homo ad Deum perducitur [2]. In Ipso Ecclesia suum fundamentum habet. In Ipso omnia instaurantur [3]. Res creatae itaque, hominum conscientia, genuini valores qui in ceteris religionibus inveniuntur, diversa temporum signa censenda viae et gradus sunt —etsi non uni-
122 voce— quibus, sub gratiae / influxu nec sine ordinatione ad Christi Ecclesiam, ad Deum accedi potest [4].

Quare catechesis christocentrica necessario esse debet.

41. *Theocentrismus trinitarius catecheseos*—Sicut Christus est centrum historiae salutis, ita mysterium Dei est centrum a quo haec historia originem ducit et in quod velut in finem ultimum ordinatur. Christus crucifixus et resuscitatus ducit homines ad Patrem mittendo Spiritum Sanctum in populum Dei. Quare structura totius materiae catecheseos theocentrico-trinitaria esse debet: per Christum, ad Patrem, in Spiritu.

Per Christum: Tota oeconomia salutis suum sensum accipit a Verbo Incarnato, cuius adventum praeparavit, cuius regnum in terris, post Eius mortem et resurrectionem, exhibet atque extendit usque ad secundum gloriosum Eius adventum, qui opus Dei consummabit. Sic fit ut mysterium Christi universam catecheseos materiam illuminet. Diversa elementa —biblica, evangelica, ecclesialia, humana immo et cosmica— quae institutio catechetica assumere et explicare debet, ad Filium Dei Incarnatum referenda sunt.

Ad Patrem: Finis supremus Incarnationis Verbi et totius oeconomiae salutis in eo est, ut omnes homines ad Patrem perducantur. Quare catechesis, cum auxilium ferre debeat ad magis magisque intelligendum hoc consilium amoris Patris Caelestis, eo spectare debet, ut ostendat supremum vitae humanae sensum hunc esse: Deum agnoscere, glorificare, ipsius voluntatem faciendo, sicut Christus nos docuit verbis et exemplo vitae suae, et ita ad vitam aeternam pervenire.

In Spiritu: Cognitio mysterii Christi et iter ad Patrem fiunt in Spiritu Sancto. Catechesis igitur in exponenda materia nuntii christiani semper in lucem ponere debet hanc Spiritus Sancti praesentiam, qua homines iugiter permoventur ad communionem cum Deo et hominibus habendam et ad sua munera explenda.

Si catechesis caret tribus hisce elementis aut negligit arctam eorum coniunctionem, profecto nuntius christianus propriam suam indolem amittere potest.

42. *Propter nos homines et propter nostram salutem*—Fines theocentrico-trinitarius oeconomiae salutis separari nequit a suo obiecto, quod in eo est, ut homines, a peccato eiusque
123 consectariis / liberati, quantum fieri potest Christo configurentur [5]. Sicut Incarnatio Verbi, ita omnis veritas revelata est propter nos homines et propter nostram salutem. Diversarum christianarum veritatum prospectus in relatione cum ultimo hominis fine est una ex condicionibus ad earum fructuosissimam intellegentiam [6].

Catechesis igitur clare ostendere debet arctissimam connexionem mysterii Dei et Christi cum existentia et fine ultimo hominis. Hac procedendi ratione minime contemnuntur fines terreni, ad quos privato aut communi conatu consequendos homines divinitus vocantur; sed aperte docetur finem hominis ultimum non contineri his temporalibus finibus, quin potius eos superare supra omnem expectationem, modo quem solus amor Dei erga homines excogitare potuit.

43. *Hierarchia veritatum in catechesi servanda*—In salutis nuntio adest quaedam hierarchia veritatum [7], quam Ecclesia semper agnovit, cum symbola vel compendia veritatum fidei confecit. Quae hierarchis non significat quasdam veritates minus quam alias ad ipsam fidem pertinere, sed quasdam veritates aliis tamquam principalioribus inniti et ab iis illuminari.

Catechesis in omnibus suis gradibus rationem habeat huius hierarchiae veritatum fidei.

Hae veritates colligi possunt secundum quattuor capita fundamentalia: mysterium Dei, Patris Filii et Spiritus Sancti, omnium creatoris; mysterium Christi, Verbi Incarnati, qui ex Maria Virgine natus, pro nostra salute passus et mortuus est atque resurrexit; mysterium Spiritus Sancti, praesentis in Ecclesia eamque sanctificantis et dirigentis usque ad gloriosum adventum Christi, Salvatoris et Iudicis nostri; mysterium Ecclesiae, quae Christi Corpus mysticum est, in qua Virgo Maria praestantissimum locum obtinet.

44. *Mysterii salutis indoles historica*—Salutis oeconomia perficitur in tempore: nam in tempore praeterito incepit, profecit ac in Christo apicem attigit, in tempore praesenti suam vim explicat, et consummationem in futurum expectat. Proinde praeteriti memoria, praesentis conscientia et futurae vitae spes in expositione materiae catecheseos omnino appareant oportet.

Quapropter catechesis recolit eventum supremum totius historiae / salutis, cum quo christifideles fide coniunguntur, 124
scilicet Incarnationem, Passionem, Mortem et Resurrectionem Christi.

Praeterea catechesis christifideles aptos reddit ad cognoscendum quomodo mysterium Christi salvificum per Spiritum Sanctum et Ecclesiae ministerium hodie et in saecula operetur atque eos ducit ad agnoscenda eorum officia erga Deum, erga seipsos et erga proximum.

Catechesis denique corda rite disponit ad spem vitae futurae, quae est totius salutis historiae consummatio, in quam christifideles cum filiali fiducia, non tamen sine sancto iudicii divini timore, tendere debent. Per quam spem christifidelium communitas intima exspectatione eschatologica perfunditur, quae eidem facultatem praebet ut de humanis terrestribusque bonis recte sentiat, eadem ad suam proportionem revocando, quin tamen ea ut irrita despiciat.

Hi tres praecipui prospectus assidue efficienterque in catecheseos materiae expositione intuendi sunt.

45. *Catecheseos fontes*—Catecheseos materia invenitur in verbo Dei scripto vel tradito; profundius intelligitur et explicatur a populo credente sub ductu Magisterii, quod solum authentice docet; celebratur in Liturgia; elucescit in vita Ecclesiae, praesertim in iustis et Sanctis; necnon aliquo modo innotescit ex ipsis genuinis valoribus moralibus, qui Deo providente existunt in hominum societate.

Haec omnia sunt catecheseos fontes, sive principales, sive subsidiariae. Quae igitur minime sensu univoco accipienda sunt. In horum usu catechista imprimis et semper respicere debet indubiam revelationis scriptae vel traditae praestantiam necnon Ecclesiae magisterii auctoritatem in rebus cum fide connexis.

Praeterea quod attinet ad quamlibet partem materiae fidei exponendam, catechista bene notare debet quomodo mysterium Christi sit centrum huius partis exponendae; quomodo Ecclesia hanc partem interpretetur atque definitam declaret, et quomodo eam celebret, ad effectum deducat ac participet in Liturgia et in praxi vitae christianae. Denique catechista bene perpendere debet quomodo, auxiliante Spiritu Sancto, consilium Dei in hodierna aetate adimpleri possit.

46. *Principium generale methodologiae catechisticae*—Normae supraindicatae, quae pertinent ad expositionem materiae catecheseos, applicari debent in variis catecheseos formis: sci/licet in catechesi biblica et liturgica, in compendio doctri- 125
nali, in interpretatione condicionum existentiae humanae, etc.

Ex eis tamen deduci nequit ordo servandus in materia exponenda. Fas est exordium sumere a Deo ut perveniatur ad Christum et e converso; item licet initium capere ab homine ut perveniatur ad Deum et e converso, etc. Methodus paedagogica seligenda est ratione habita circumstantiarum in quibus versantur communitas ecclesialis vel singuli fideles ad quos catechesis dirigitur. Hinc oritur necessitas sedula cum diligentia 'nvest'gandi ac reperiendi vias et rationes, quae variis rerum condicionibus aptius respondere possint.

Conferentiarum Episcopalium munus est in hac re normas pressius impertire ipsasque applicare ope directoriorum catechismorum pro diversa aetate et condicione culturali, necnon ceterorum subsidiorum quae ad rem opportuna videantur [11].

Caput II. Nuntii christiani praestantiora elementa

47. *Mysterium unius Dei: Patris, Filii, Spiritus Sancti*—Historia salutis idem est ac historia viae ac rationis qua Deus verus et unus: Pater, Filius, Spiritus Sanctus, Sese hominibus revelat eosque a peccato aversos sibi reconciliat et coniungit.

Vetus Testamentum, dum unitatem Dei in mundo polytheistico praeclare affirmat, iam quaedam mysterii Trinitarii praenuntia adumbrat, quae tamen plene explicantur in persona, in operibus et in verbis Iesu Christi. Qui quidem, dum se Filium Dei revelat, simul etiam Patrem et Spiritum Sanctum revelat. Intima Dei veri cognitio totum afficit animum divini Magistri, qui eam cum suis asseclis communicat, ipsos vocans ut filii Dei fiant per donum sui Spiritus filialis, quod iisdem dilargitur [12].

In catechesi igitur occursus cum Deo Uno et Trino, primo et principaliter contingit cum Pater, Filius, Spiritus agnoscuntur tamquam auctores illius salutis consilii, quod suum culmen habet in morte et resurrectione Iesu [13]. Hoc modo, revelationi mysterii, ab Ecclesia transmissae, respondet augescens con- 126
scientia fidelium, qui in fide intelligunt suam vitam inde a baptismo consistere in intimiore familiaritate conse/quenda cum tribus Personis divinis, quatenus ad earumdem divinam naturam participandam vocati sunt. Deum christiani oculis fidei per donum Spiritus Sancti iam contemplari et filiali amore prosequi possunt SS.mam Personarum Trinitatem, qualem in intima Dei vita ex aeternitate est.

48. *Genuinus Dei cultus in mundo saecularizato*—«Deus et Pater Domini nostri Iesu Christi» [14] est «Deus vivens»: [15] est Deus sanctus, iustus, misericors, est Deus auctor foederis cum hominibus, Deus qui videt, liberat, salvat, Deus qui amat ut pater, ut sponsus. Catechesis laetanter hunc Deum annuntiat, qui omnis spei nostrae fons est [16].

Catechesis autem ignorare nequit haud paucos homines nostrae aetatis vehementer sentire longinquitatem, immo

[1] *Col.* 1, 15. [2] *Cfr. 1 Tim.* 2, 5. [3] *Cfr. Eph.* 1, 10. [4] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 16 [LE 3212]. [5] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 39. [6] Cfr. Concilio Vat. I, Const. *Dei Filius*, Dz.-Sch., 3016. [7] Cfr. Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, 11 [LE 3235].

vitae spes in expositione materiae catecheseos omnino appareant oportet.

[11] Cfr. infra partem VI. [12] Cfr. *Io.* 1, 12; *Rom.* 8, 15. [13] Cfr. Irenaei, *Demonst. praedic. apost.*, n. 6, S. Chr., 26, p. 39 ss. [14] *Eph.* 1, 3. [15] *Mt.* 16, 16. [16] Cfr. *1 Petr.* 1, 3-4.

absentiam Dei. Hoc factum, quod pertinet ad eum saecularizationis processum, fidei sane periculum constituit, sed etiam nos impellit ut habeamus fidem magis puram atque magis humiles efficiamur coram Dei mysterio, ut oportet: «Vere tu es Deus absconditus, Deus Israel salvator» [17]. Sub hac luce fas est etiam facilius intellegere veram naturam cultus, quem Deus requirit et qui eum glorificat: cultus scilicet qui coniunctum habet propositum adimplendi Eius voluntatem in quolibet activitatis campo, et fideliter multiplicandi in caritate talenta a Domino tradita [18]. In sacra Liturgia fideles afferunt fructus cuiusvis actus caritatis, iustitiae et pacis, ut Deo eos humiliter offerant, atque exinde verba vitae et gratias percipiunt, quibus indigent ut in saeculo veritatem in caritate facere valeant [19] in communione cum Christo, qui suum Corpus et Sanguinem pro hominibus offert.

49. *Cognitio Dei et caritatis testimonium*—Id quo christifideles maxime adiuvare valent mundum atheum ut ad Deum accedat est testimonium eorum vitae conformis nuntio caritatis Christi atque fidei vivae et naturae, quae iustitiae et
127 caritatis operibus manifestetur [20]. /

Ne tamen negligatur usus rectus humanae rationis, quae, ut Ecclesia tenet ac docet [21], Deum rerum omnium principium et finem e rebus creatis cognoscere potest. Quae Dei agnitio nedum humanae dignitati officiat, eam potius fundat et firmat.

Etsi finis Ecclesiae sit hominum salus aeterna, nihilominus fides in Deum vivum secumfert urgens officium auxilium praestandi etiam ad quaestiones humanas solvendas [22]: hoc in campo christifideles de valore nuntii Domini suis operibus testimonium reddant oportet.

50. *Iesus Christus, Filius Dei, primogenitus omnis creaturae et Salvator*—Supremum fastigium operum Dei est Incarnatio Filii sui Iesu Christi. Primogenitus omnis creaturae, Ipse est ante omnes et omnia in Ipso constant [23]. In Ipso, per Ipsum et ad Ipsum condita sunt universa [24].

Factus oboediens usque ad mortem, superexaltatus est ut Dominus omnium, manifestatus est nobis ex resurrectione Filius Dei in virtute [25]. Primogenitus ex mortuis, omnes vivificat [26]: in Ipso creati sumus homines novi; [27] per Ipsum universa creatura liberabitur a servitute corruptionis [28]. «Non est in alio aliquo salus» [29].

51. *Creatio, initium oeconomiae salutis*—Universus mundus ex nihilo creatus, est mundus in quo reapse perficitur salus et redemptio per Iesum Christum.

Iam in Vetere Testamento, veritas actionis creatricis Dei non proponitur veluti principium philosophicum abstractum; sed intrat in animos Israelitarum, ope notionis unitatis Dei, tamquam nuntium potentiae et victoriae Jahwe, tamquam argumentum quo demonstratur Dominum semper cum suo populo permanere [30]. Omnipotentia Dei creatoris eximie etiam manifestatur in resurrectione Christi, in qua revelatur «su-
128 pereminens magnitudo virtutis eius» [31].

Quare veritas creationis non est simpliciter proponenda velut veritas / per se stans a ceteris avulsa, sed tamquam aliquid quod de facto ordinatur ad salutem a Iesu Christo patratam. Creatio visibilium et invisibilium, mundi et angelorum, est exordium historiae salutis [32]; creatio hominis [33] habenda est primum donum et prima vocatio quae ad glorificationem in Christo perducit [34]. Dum explanationem doctrinae circa creationem audit, christianus, praeterquam consideret primum actum quo Deus «creavit caelum et terram» [35], mentem etiam convertat oportet ad omnia incepta salvifica Dei. Haec semper praesentia sunt in historia hominis et mundi et elucescent praesertim in historia Israel et ad supremum eventum resurrectionis Christi ducunt, et denique tandem consummabuntur in fine mundi cum caeli novi et terrae novae erunt [36].

52. *Iesus Christus, centrum totius oeconomiae salutis*—In Iesu Christo fidelis sese coniunctum agnoscit cum tota historia et in communione cum omnibus hominibus. Media in historia mundi perficitur historia salutis, qua Deus suum consilium adimplet, ut populus Dei seu «Christus totalis» in tempore perficiatur. Christianus homo, cum simplicitate et sinceritate, agnoscat se partem habere in huiusmodi opere, quod Iesu Salvatoris virtute eo spectat, ut creatio quam maxime Deum glorificet [37].

53. *Iesus Christus, ut verus homo et verus Deus, in unitate Personae divinae existens*—Hoc magnum mysterium, nempe Christus Caput et Dominus rerum universarum, «manifestatum est in carne» [38] hominibus. Homo Christus Iesus, qui inter homines habitavit, suis manibus ut homo laborans, mente humana cogitans, humana voluntate agens, corde humano diligens, est vere Verbum et Filius Dei, qui per Incarnationem quodammodo cum singulis hominibus sese coniunxit [39].

Catechesis praedicare debet Iesum in sua existentia concreta
129 et in suo nuntio; scilicet hominibus ita aditum patefacere debet ad mirabilem / Eius humanitatis perfectionem, ut ipsi mysterium Eius divinitatis agnoscere possint. Revera, Christus Iesus, assidua ac singulari precandi consuetudine cum Patre coniunctus, in arcta semper communione cum hominibus vixit. Bonitate sua omnes complexus est, iustos et peccatores, pau-

[17] *Is.* 45, 15. [18] Cfr. *Mt.* 25, 14 ss. [19] Cfr. *Eph.* 4, 15. [20] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 21 [LE 3366]. [21] Cfr. Conc. Vat. I, in Const. *Dei Filius*, Dz.-Sch. 3004-3005, 3026. [22] Cfr. *1 Io.* 4, 20-21; [23] Cfr. *Col.* 1, 15-17. [24] Cfr. *Col.* 1, 15 ss. [25] Cfr. *Rom.* 1, 4. [26] Cfr. *1 Cor.* 15, 22. [27] Cfr. *Eph.* 2, 10. [28] Cfr. *Rom.* 8, 19-21. [29] *Acta* 4, 12. [30] Cfr. *Is.* 40, 27-28; 51, 9-13. [31] *Eph.* 1, 19. [32] Cfr. Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, 3 [LE 3345]. [33] Cfr. Pii XII, Enc. *Humani generis*, *A. A. S.* 42 (1950), p. 575 [LE 2147]; Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 12, 14 [LE 3366]. [34] Cfr. *Rom.* 8, 29-30. [35] *Gen.* 1, 1. [36] Cfr. *2 Pet.* 3, 13. [37] Cfr. *1 Cor.* 15, 28. [38] *1 Tim.* 3, 16. [39] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 22. [40] Cfr. *Io.* 1, 18. [41] Dz.-Sch. 150. [42] *RJ.* 39. [43] Cfr. *2 Cor.* 5, 19. [44] Cfr. *Rom.* 8, 29. [45] Cfr. *Hb.* 7, 26. [46] Cfr. *Phil.* 2, 8. [47] Cfr. *Rom.* 6, 23; Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 18 [LE 3366]. [48] Cfr. Conc. Tridentinum, *Decretum de sacramentis*, Dz.-Sch., 1601. [49] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 1 [LE 3232]. [50] Cfr. Conc. Trid., *Doctrina de sacrificio Missae*, Dz.-Sch., 1743. [51] Cfr. *1 Petr.* 2, 9; Const. dogm. de Ecclesia

peres et divites, cives et alienigenas; si quosdam prae ceteris dilexit, huiusmodi praedilectio aegrotos, pauperes, humiles spectavit. Erga personam humanam tali se gessit reverentia atque sollicitudine, qualem nemo umquam ante ipsum manifestavit.

Catechesis debet cotidie defendere et corroborare fidem in divinitatem Iesu Christi, ut Ipse non tantummodo excipiatur propter admirabilem suam vitam humanam, sed Eum homines ex eius verbis et signis agnoscant Filium Dei unigenitum [40], «Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum, consubstantialem Patri» [41]. Recta interpretatio mysterii Incarnationis in traditione christiana progressa est: per assiduam intelligentiam fidei, Patres et concilia nisus suos direxerunt ad notiones pressius determinandas, ad indolem propriam mysterii Christi altius exponendam, ad arcanas exquirendas necessitudines, quae Ipsi cum Patre caelesti atque hominibus intercedunt. Accessit vitae christianae de hac veritate testimonium, quod Ecclesia, decursu saeculorum, exhibuit: communio Dei cum hominibus, quae in Christo obtinetur, fons exstitit gaudii et inexhaustae spei. In Christo adest omnis plenitudo divinitatis, per Ipsum amor Dei erga homines manifestatur.

S. Ignatius ad Ephesios scribebat: «Medicus unus est, et carnalis et spiritualis, genitus et ingenitus, in carne existens Deus, in morte vita vera, et ex Maria et ex Deo, primum mpassibilis et tunc passibilis, Iesus Christus Dominus noster» [42]

54. *Iesus Christus Salvator et Redemptor mundi*—Mysterium Christi apparet in hominum et mundi historia, peccato subiecta, non tantum ut Incarnationis sed etiam ut Salutis et Redemptionis mysterium.

Deus ita homines peccatores dilexit, ut Filium suum daret mundum sibi reconcilians [43]. Iesus igitur, tamquam primogenitus in multis fratribus [44], sanctus, innocens, immaculatus [45]
130 libere et filiali amore Patri / suo oboediens [46], pro fratribus suis peccatoribus et tamquam eorum Mediator mortem, quae eis stipendium peccati est, suscepit [47]. Hac sua sanctissima morte genus humanum a servitute peccati et diaboli redemit et in ipsum Spiritum adoptionis effudit, novam humanitatem in Seipso condens.

55. *Sacramenta, actiones Christi in Ecclesia, quae est sacramentum primordiale*—Mysterium Christi continuatur in Ecclesia, quae Eius praesentia iugiter gaudet atque Ipsi ministratur, in specie signis illis, a Christo institutis, quae donum gratiae significant et producunt ac sacramentorum nomine proprie designantur [48].

Ipsa autem Ecclesia, cum non sit tantum populus Dei, sed etiam in Christo veluti «signum et instrumentum intimae cum Deo unionis totiusque generis humani unitatis» [49], consideranda est quodammodo tanquam sacramentum primordiale.

Sacramenta sunt actiones praecipuae et fundamentales, quibus Iesus Christus iugiter dilargitur fidelibus suum Spiritum, eos efficiens populum sanctum, qui, in Ipso et cum Ipso, sese praebet oblationem Patri acceptam. Sacramenta profecto habenda sunt bona inaestimabilia Ecclesiae, ad quam potestas ea administrandi pertinet; eadem tamen semper referenda sunt Christo, a quo suam efficaciam accipiunt. Revera Christus est qui baptizat. Non est tam homo qui Eucharistiam celebrat, quam ipse Christus; Ipse enim ministerio sacerdotum in sacrificio Missae Sese offert [50]. Actio sacramentalis est, imprimis, actio Christi, cuius ministri Ecclesiae sunt veluti instrumenta.

56. *Sacramenta iuxta eorum integram rationem*—Catechesi curae erit septem sacramenta exhibere secundum eorum integram rationem.

Primo, exhibenda sunt tanquam fidei sacramenta. Ipsa certe efficacem Christi Salvatoris voluntatem ex sese exprimunt; homines vero, pro sua parte, sinceram voluntatem
131 respondendi Dei amori et misericordiae manifestare debent. Quapropter catechesis consulere debet in / deb'tis dispositionibus procurandis, in sinceritate et generositate excitanda ad dignam sacramentorum receptionem.

Secundo, sacramenta exhibenda sunt, certe unumquodque secundum suam naturam et finem, non solum tamquam remedia peccato eiusque consectariis, sed praesertim tamquam fontes gratiae in singulis et in communitatibus, ita ut tota dispensatio gratiae in fidelium vita ad oeconomiam sacramentalem quodammodo pertineat.

57. *Catechesis de Sacramentis*—Baptismus hominem a culpa originali et ab omnibus peccatis personalibus abstergit, eum in filium Dei regenerat, Ecclesiae incorporat atque Sancto Spiritus donis sanctificat, charactere indelebili in anima impresso eum initiali modo Christi muneris sacerdotalis, prophetici et regalis participem facit [51].

Confirmatio christianum perfectius Ecclesiae vinculat ac speciali Spiritus Sancti robore ditat, ut tamquam testis Christi in mundo vivat.

Cum autem christianorum vita, quae militia est super terram, tentationibus et peccatis sit obnoxia, via paenitentiae sacramenti eis aperitur, ut veniam a Deo misericordi consequantur atque cum Ecclesia sese reconcilient.

Ordo quosdam de populo Dei peculiari modo Christo Mediatori configurat eis sacram potestatem conferens, ut Ecclesiam pascant, verbo Dei fideles nutriant eosque sanctificent,

http://www.obrascatolicas.com

atque in primis sacrificium Missae Christi personam agentes offerant convivioque eucharistico praesint.

«Sacra Unctione infirmorum atque oratione presbyterorum Ecclesia tota aegrotantes Domino patienti et glorificato commendat, ut eos alleviet et salvet» [47].

In catechesi de sacramentis magnum momentum tribuatur explicationi signorum. Catechesis per signa visibilia christifideles perducat ad scrutanda invisibilia Dei salutaria mysteria.

58. *Eucharistia, centrum totius vitae sacramentalis*—Indubius est primatus Eucharistiae supra omnia sacramenta, nec non eius supereminens efficacia in Ecclesia aedificanda [48].

In Eucharistia enim, prolatis verbis consecrationis, realitas profunda (non phaenomenalis) panis et vini convertitur in
132 corpus et sanguinem Christi; quae mirabilis conversio in Ecclesia nomen suscepit «transubstantiationis». Proinde sub apparentiis (seu phaenomenali realitate) panis et vini, ipsa humanitas Christi, non tantum per suam virtutem sed per seipsam (id est substantialiter), coniuncta cum Eius divina Persona, ratione prorsus mysteriosa latet [49].

Hoc autem sacrificium non est tantum ritus commemorativus praeteriti sacrificii. In ipso enim Christus, decursu saeculorum, sacrificium Crucis ministerio sacerdotum incruento modo perpetuat [50] atque fideles Seipso, pane vitae, nutrit ut amore Dei amoreque proximi imbuti magis magisque efficiantur populus Deo acceptabilis.

Victima sacrificii Crucis nutriti, fideles genuino et activo amore praeiudicia removeant quibus aliquando arguuntur de cultu sterili, qui eos a fraternitate et collaboratione humana avertit. Convivium eucharisticum natum est ad efficiendum ut fideles in frequenti oratione magis in dies cor suum Deo coniungant atque exinde alios homines fratres Christi filiosque Dei Patris agnoscant et ament.

59. *Sacramentum matrimonii*—Hodie —servata praestantia quam nuntius christianus virginitati consecratae addicit— [51] peculiare momentum tribuendum est institutioni catechisticae de matrimonio, ab ipso Creatore instituto atque variis bonis, finibus et legibus praedito [52].

Innixa verbis fidei et lege naturali, sub ductu magisterii Ecclesiae, cuius est et legem moralem et naturalem authentice interpretari [53], simulque debitam habens rationem hodiernorum progressuum scientiarum anthropologicarum, catechesis in matrimonio fundamentum vitae familiaris ponere debet, quod attinet ad eius valores et divinam legem unitatis et indissolubilitatis, ad eius officia amoris, indole sua naturali, ad prolis procreationem et educationem ordinati. In procreatione regulanda castitas coniugalis iuxta doctrinam Ecclesiae servanda est [54].

Cum Christus matrimonium, pro baptizatis, ad sacramenti dignitatem evexerit, coniuges, sacramenti administri in perso-
133 nali et irrevocabili consensu eligendo, in gratia Christi vivantes imitantur et quodammodo repraesentant amorem ipsius Christi erga suam Ecclesiam [55]. Coniuges christiani ad sui status officia obeunda et dignitatem servandam hoc peculiari sacramento roborantur et veluti consecrantur [56].

Demum ad familiae vocationem pertinet ut communitas evadat quae etiam Ecclesiae et mundo pateat.

60. *Homo novus*—Homo, cum accipit Spiritum Christi, vitae rationem cum Deo instituit prorsum novam atque gratuitam.

Spiritus Sanctus, in anima christiani praesens, eum divinae naturae participem efficit, eumque Patri et Christo intime unit in communione vitae, quam ne mors quidem frangere potest [57]. Spiritus Sanctus hominem sanat quoad debilitates et infirmitates spirituales; eum a servitute passionum et immoderati amoris sui liberat, virtutem ei donando ad legem divinam servandam; spe et fortitudine roborat: illuminat in bono prosequendo; fructus caritatis, gaudii, pacis, patientiae, benignitatis, bonitatis, longanimitatis, mansuetudinis, fidei, modestiae, continentiae, castitatis infundit [58]. Ex hoc fit ut Spiritus Sanctus invocetur hospes animae.

Iustificatio a peccato et inhabitatio Dei in anima est gratia. Cum homo peccator dicitur iustificari a Deo, vivificari a Spiritu Dei, possidere in se vitam Christi, vel habere gratiam, utimur locutionibus quae, mutatis verbis, unam eamdemque rem significant, nempe: mori peccato, per spiritum adoptionis consortes fieri divinitatis Filii, in intimam vitae communionem cum SS.ma Trinitate ingredi.

Homo historiae salutis est homo ad gratiam adoptionis filialis atque ad vitam aeternam ordinatus. Anthropologia christiana indolem suam propriam in gratia Christi Salvatoris invenit.

61. *Libertas humana et christiana*—Divina vocatio hominis postulat ab eo liberum responsionem in Iesu Christo diandam.

Homo non potest liber non esse. Ad eius dignitatem et officium maxime pertinet, ut actionum suarum dominium habens, legem morum ordinis naturae et ordinis gratiae obser-
134 vet, itaque adhaereat Deo qui / sese in Christo revelavit. Hominis lapsi libertas ita vulnerata est, ut ne legis naturae

Lumen gentium, 32. [44] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 11; cfr. *Ia.* 5, 14-16. [45] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 11; cfr. Instr. *Eucharisticum mysterium*, nn. 5-15 [LE 3562]. [46] Cfr. Pauli VI, Litt. Encycl. *Mysterium fidei*, *A. A. S.* 57 (1965), p. 766 [LE 3316]. [47] Cfr. Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, 47 [LE 3141]. [48] Cfr. *1 Cor.* 7, 38; Concilium Tridentinum, *Canones de sacramento matrimonii*, De.-Sch., 1820. [49] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 48 [LE 3366]. [50] Cfr. Litt. Encycl. *Humanae vitae*, n. 4, *A. A. S.* 60 (1968), p. 483 [LE 3676]. [51] Cfr. Litt. Encycl. *Humanae vitae*, n. 4, *A. A. S.* 60 (1968), p. 490. [52] Cfr. *Eph.* 5, 25. [53] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 48. [54] Cfr. *Io.* 14, 23. [55] Cfr. *Gal.* 5, 22-23.

quidem officia diu servare valeat sine auxilio gratiae Dei, sed accepta gratia eius libertas ita elevatur et roboratur ut quod vivit in carne, hoc sancte vivere valeat in fide Iesu Christi [59].

Ecclesiae est defendere et promovere verum libertatis sensum eiusque rectum usum contra cuiusvis generis iniustam coactionem. Ipsa insuper tuetur eam contra eius negatores, qui hominis operositatem simpliciter submissam censent determinismo psychologico et conditionibus oeconomicis, socialibus, culturalibus aliisque huiusmodi.

Minime tamen ignorat Ecclesia libertatem, etiam divina gratia adiutam, obnoxiam esse gravibus difficultatibus psychologicis necnon influxui condicionum externarum in quibus unusquisque vivit, ita ut humana responsabilitas non raro imminuatur, immo in quibusdam casibus vix aut ne vix quidem servetur. Rationem quoque habet investigationum et hodierni progressus scientiarum anthropologicarum circa libertatis humanae usum et limites. Quare sollicita est tum de educanda et excolenda genuina libertate, tum etiam de procurandis, in campo psychologico, sociali, oeconomico, politico et religioso, condicionibus idoneis ut libertas vere et iuste exerceri possit. Christiani, igitur, sedulo ac sincere operam praestare debent in rerum temporalium ordine, ut, quantum fieri potest, condiciones optimae pro recto exercitio libertatis instaurentur. Ipsi hoc officium quidem commune habent cum universis hominibus bonae voluntatis, sciunt tamen se eodem officio obstringi validiore et urgentiore ratione; agitur, enim, non tantum de promovendo bono quod ad hanc terrenam vitam pertinet, sed de officio quod tandem ad inaestimabile gratiae et salutis aeternae bonum adipiscendum inservit.

62. *Peccatum hominis*—Condiciones historiae atque vitae non sunt tamen habendae praecipuum impedimentum libertati hominis; homo, cum libere adhaeret operi salutis, maximum impedimentum invenit in peccato.

«In iustitia a Deo constitutus, homo tamen, suadente Maligno, inde ab exordio historiae, libertate sua abusus est, seipsum contra Deum erigens et finem suum extra Deum attingere cupiens» [60]. «Per unum hominem peccatum in*travit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt» [61]. «Na/tura humana 135
sic lapsa, gratiae munere destituta, quo antea erat ornata, in ipsis suis naturalibus viribus sauciata atque mortis imperio subiecta, omnibus hominibus traditur, qua quidem ratione omnis homo nascitur in peccato» [62]. Proinde peccatorum multitudo facta est dolenda hominum experientia et causa exstat etiam multiformis doloris et ruinae. Neque praetereunda est doctrina de natura et effectibus peccati personalis, quo homo, scienter et deliberate agens, actu legem moralem violat atque in re gravi etiam graviter Deum offendit.

Historia salutis est etiam historia liberationis a peccato. Omnes Dei interventus, sive in Vetere sive in Novo Testamento, eo quoque spectant ut homines in certamine contra vires peccati dirigantur; munus, quod in historia salutis Christo concreditum est, ad peccatum delendum refertur et per mysterium crucis absolvitur. Profundae considerationes, quae apud S. Paulum habentur [63] de realitate peccati et de consequenti «opere iustitiae» Christi, inter capita praecipua fidei christianae sunt recensendae, quae fas non est silentio praeterire in catechesi.

Attamen, salus a Christo allata multo magis excellit quam redemptio a peccato, cum per eam adimpleatur consilium a Deo initum, ut in Iesu Sese communicet tali plenitudine, quae hominis captum prorsus transcendat; de consilio agitur, quod non cessat propter hominum delicta, sed confert gratiam superabundantem relate ad mortem a peccato allatam [64]. Hoc consilium ex amore profectum, vi cuius homines vocantur ad participandam vitam ipsam divinam per Spiritum Sanctum, semper vim habet et ad omnia pertinet tempora. Homo, etiamsi est peccator, semper permanet in unico ordine quem voluit Deus, in eo scilicet ordine in quo Deus Sese clementer cum nobis communicat in Iesu Christo, ac proinde, gratia motus, potest per paenitentiam salutem attingere.

63. *Vita moralis christianorum*—Christus suis apostolis commisit ut docerent servare omnia quaecumque Ipse mandaverat [65]. Catechesis igitur complecti debet non tantum ea quae credenda, sed etiam ea quae agenda sunt.

Vita moralis christianorum, quae est ratio agendi homine necnon / filio Dei adoptivo digna, officio respondet vivendi et 136
crescendi sub ductu Spiritus Sancti in nova vita per Iesum Christum communicata.

Vita moralis christianorum gratia et donis Spiritus Sancti ducitur: «caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis» [66].

Docilitas, qua Spiritu Sancto obtemperandum est, secumfert etiam fidelem observantiam mandatorum Dei necnon legum Ecclesiae et iustarum legum civilium.

Libertas christiana adhuc necesse habet ut regatur et dirigatur in concretis vitae humanae condicionibus. Proinde consubici Ecclesiae magisterio, cuius est totam legem moralem scientia fidelium, etiam virtute prudentiae informata, debet auctoritative declarare, ut ordinem moralem obiectivum recte vereque exprimat.

Edoceri insuper debet ipsa christianorum conscientia normas etiam adesse absolutas, seu in omni casu et pro omnibus obligantes. Hae de causa, sancti per exercitium heroicarum virtutum Christum confessi sunt, immo martyres, ne Eum denegarent, etiam tormenta et mortem passi sunt.

[56] Cfr. *Gal.* 2, 20. [57] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 13. [58] *Rom.* 5, 12. [59] Pauli VI, *Professio Fidei*, n. 16, *A. A. S.* 60 (1968), p. 439 [LE 3671]. [60] Cfr. *Rom.* 5. [61] Cfr. *Rom.* 5, 15-17. [62] Cfr.

64. *Perfectio caritatis*—Actio Spiritus Christi tunc bene illustratur, cum in luce ponitur nota propria doctrinae moralis christianae, cuius universa praecepta et consilia, tamquam ad animam suam, reducuntur ad fidem quae per caritatem operatur [67].

Homo vocatur ad libere in omnibus adhaerendum voluntati Dei: haec est «oboeditio fidei, qua homo se totum libere Deo committit» [68]. Iamvero, cum Deus caritas sit Eiusque consilium eo spectet, ut in Iesu Christo Ipsius amor communicetur et homines ad mutuum convocentur amorem, inde consequitur quod libere et perfecte adhaerere Deo Eiusque consilio idem est ac talem vivendi rationem inire, quae, in observantia mandatorum, amore regatur: scilicet idem est ac amplecti et in vitae actionem traducere, tamquam novum mandatum, praeceptum caritatis.

Homo igitur vocatur ad amplectendam, in fide, vitam caritatis erga Deum et alios homines; in hoc posita est maxima eius responsabilitas eiusque excelsa dignitas moralis. Hominis sanctitas, quaecumque sint eius vocatio et status vitae, nihil
137 aliud est quam perfectio caritatis [69]. /

65. *Ecclesia, populus Dei et institutio salvifica*—Ecclesia, a Christo instituta, e morte et resurrectione Eius orta est. Ipsa est: novus populus Dei, praeparatus decursu historiae Israel, populus, quem Christus vivificat et amplificat per Spiritus effusionem atque suis donis hierarchicis et charismaticis perpetuo renovat ac dirigit; «de unitate Patris et Filii et Spiritus Sancti plebs adunata» [70].

Ecclesia, igitur, quatenus populus Dei, societas fidelium, communio hominum in Christo, opus est amoris salvifici Dei in Christo.

Principia, vero, quae christifideles generant et efformant ipsosque ut communitatem constituunt, nempe: depositum fidei, sacramenta, apostolica ministeria, in Ecclesia Catholica exstant, eidem commissa sunt, activitates ecclesiales gignunt. Aliis verbis, in Ecclesia sunt universa instrumenta necessaria ad ipsam congregandam et ad maturitatem perducendam qua communionem hominum in Christo. Opus hoc est fructus non solum actus transcendentis Dei, operationis Christi invisibilis Eiusque Spiritus, sed etiam Ecclesiae institutionum, munerum et actionum salvificarum. Ecclesia, ergo, praeterquam fidelium societas, est etiam, sua opera ministeriali et salutari, fidelium mater.

Ecclesia est populus Dei sanctus, qui de munere prophetico Christi participat [71] atque congregatus per verbum Dei, accipit et testificatur ipsum in universo mundo. Est populus sacerdotalis: «Christus Dominus, Pontifex ex hominibus assumptus, novum populum «fecit... regnum, et sacerdotes Deo et Patri suo» [72]. Baptizati enim, per regenerationem et Spiritus Sancti unctionem consecrantur in domum spiritualem et sacerdotium sanctum, ut per omnia opera hominis christiani spirituales offerant hostias, et virtutes annuntient Eius qui de tenebris eos vocavit in admirabile lumen suum» [73]. Ecclesia autem est essentialiter societas hierarchica: populus ductus a Pastoribus suis coniunctis cum Summo Pontifice, Christi Vicario, et sub ipsius moderamine [74], ad quos christifideles respiciunt cum filiali amore et oboedienti obsequio. Est populus peregrinans ad plenitudinem mysterii Christi.

Praesentia Spiritus Sancti in Ecclesia, dum ex una parte in ipsa modo quidem indefectibili in tuto ponit condiciones obiectivas quae requiruntur ad ipsius sanctificantem occursum
138 cum Christo, ex alia / parte efficit ut ipsa in suis membris et propter sua membra ac in suis contingentibus structuris ad continuam purificationem et renovationem contendat.

66. *Ecclesia ut communio*—Ecclesia est communio: cuius veritatis ipsa pleniorem conscientiam adepta est in Concilio Vaticano II.

Ipsa est populus a Deo congregatus et arctis vinculis spiritualibus unitus. Structura eius postulat quidem diversitatem donorum et munerum; in ea tamen haec distinctio, licet possit esse non solum gradus sed etiam essentiae ut contingit inter sacerdotium ministeriale et sacerdotium commune fidelium, minime tollit radicalem et constitutivam aequalitatem personarum. «Unus est ergo populus Dei electus: «unus Dominus, una fides, unum baptisma» [75]; communis dignitas membrorum ex eorum in Christo regeneratione, communis filiorum gratia, communis ad perfectionem vocatio, una salus, una spes indivisaque caritas... Etsi quidam ex voluntate Christi ut doctores, mysteriorum dispensatores et pastores pro aliis constituuntur, vera tamen inter omnes viget aequalitas quoad dignitatem et actionem cunctis fidelibus communem circa aedificationem Corporis Christi» [76].

In Ecclesia, igitur, quaelibet vocatio honore digna est et ad plenitudinem amoris, id est ad sanctitatem, appellat; quaelibet persona supernaturali sua excellentia gaudet, cui reverentia debetur; quaelibet munera et quaelibet charismata, etsi aliqua aliis obiective praestantiora [77], conspirant ad bonum universorum membrorum provida quadam multiplicitate formarum, quas munus apostolicum discernere et coordinare debet [78]. Hoc dicendum est etiam de singulis ecclesiis particularibus; in unaquaque, enim, licet exigua et paupere vel in dispersione degenti, «praesens est Christus, cuius virtute consociatur una, sancta, catholica et apostolica Ecclesia» [79].

Mt. 28, 20. [71] *Rom.* 5, 5. [72] Cfr. *Gal.* 5, 6. [73] Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, 5 [LE 3345]. [74] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 39-42 [LE 3232]. [75] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 4. [76] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 12. [77] *Ap.* 1, 6. [78] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 10. [79] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 22. [80] *Eph.* 4, 5. [81] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 32. [82] Cfr. *1 Cor.* 12, 31; 7, 38. [83] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 12. [84] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 26.

Fideles catholici de christianis seiunctis, qui in communione non plena cum Ecclesia catholica vivunt, solliciti sint oportet pro illis orando, de rebus Ecclesiae cum illis communicando, primos gressus ad illos movendo. In primis vero, pro sua cuiusque condicione, sincero attentoque animo ea perpendere
139 debent, quae in ipsa familia catholica / renovanda et efficienda sunt, ut eius vita fidelius et clarius testimonium reddat de doctrina institutisque a Christo per apostolos traditis [85].

67. *Ecclesia ut institutio salvifica*—Ecclesia non solum est communio inter fratres, quorum caput est Christus, sed «ese exhibet etiam ut institutionem, cui missio salvifica universalis concredita est. Populus Dei, a Christo «in communionem vitae, caritatis et veritatis constitutus, ab Eo etiam ut instrumentum redemptionis omnium adsumitur, et tamquam lux mundi et sal terrae, ad universum mundum emittitur» [86].

Hac de causa Ecclesia a Concilio Vaticano II exhibetur tamquam realitas, quae universam amplectitur historiam, omnes eius diversas culturas accipit et in Deum ordinat, et vi actionis Spiritus Christi constituta est «sacramentum universale salutis». Item ipsa exhibetur tamquam Ecclesia quae dialogum cum mundo instituit; signa autem temporum observans detegit ea quae apud homines momentum habent et de quibus cum eis convenit; praeterea curat ut intelligatur et agnoscatur a mundo, studens a se removere eas externas formas, quae minus evangelicae videntur et in quibus nimis manifesta apparent vestigia aetatum, quae iam conclusae sunt.

Ecclesia non est quidem de hoc mundo, «nulla ambitione terrestri movetur» [87], et perfecta erit tantum in caelis, ad quos aspicit atque iter facit; nihilominus connectitur cum mundo et eius historia. Tamen «impensa sollicitudo, qua Ecclesia, Christi Sponsa, hominum necessitates prosequitur, hoc est eorum gaudia et exspectationes, dolores et labores, nihil aliud est nisi studium, quo ipsa vehementer impellitur, ut iis praesens adsit, eo quidem consilio, ut Christi luce homines illuminet, universosque in Illum, qui ipsorum unus Salvator est, congreget atque coniungat. Nunquam vero haec sollicitudo ita accipienda est, quasi Ecclesia ad res huius mundi se conformet, aut deferveat ardor, quo ipsa Dominum suum Regnumque aeternum exspectat» [88].

68. *Maria, Dei genitrix, mater et exemplar Ecclesiae*—Ineffabili modo cum Domino coniungitur Maria, semper virgo Eius Mater, quae «in Sancta Ecclesia locum occupat post
140 Christum altissimum nobisque maxime propinquum» [89]. /

Donum Spiritus Christi in ipsa modo prorsus singulari manifestatur, quia Maria est «gratia plena» [90] et est «Ecclesiae typus» [91]. In ipsa, praeservata ab omni peccati originalis labe, libere et totaliter fideli erga Dominum, corpore et anima ad caelestem gloriam assumpta, Spiritus Sanctus plene munus suum iam manifestavit. Ipsa, enim, plene conformatur «Filio suo, Domino dominantium, ac peccati mortisque victori» [92]. Cum sit Mater Dei et «mater nobis in ordine gratiae» [93], figura virginitatis et maternitatis totius Ecclesiae [94], signum certae spei et solacii pro peregrinanti populo Dei [95], Maria «maxima fidei placita in se quodammodo unit et reverberat» et «ad Filium suum Eiusque sacrificium atque ad amorem Patris credentes advocat» [96]. Quare Ecclesia, quae in honore habet fideles et Sanctos, qui iam apud Dominum sunt et pro nobis intercedunt [97], Matrem Christi matrem quoque suam peculiarissimo modo veneratur.

69. *Finalis communio cum Deo*—In Christo Iesus et per Eius mysterium, fideles iam in hac terrestri vita sperantes exspectant «Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae» [98]. Novissimae tamen realitates manifestae atque perfectae tunc tantummodo erunt, cum Christus adveniet cum potestate, iudex vivorum et mortuorum, ad historiam concludendam et populum suum Patri tradendum, ita ut «Deus sit omnia in omnibus» [99]. Donec «Dominus venerit in maiestate sua et omnes Angeli cum eo et, destructa morte, Illi subiecta fuerint omnia, alii e discipulis Eius in terris peregrinan*tur, alii hac vita functi purificantur, alii vero glorificantur intuentes 141
clare ipsum Deum trinum et unum, «icuti est» [100].

Tota Ecclesia, in die adventus Domini, ad suam perfectionem perveniet et in plenitudinem Dei ingredietur: in hoc posi-
tum est obiectum fundamentale spei et orationis christianorum («adveniat regnum / tuum»). Catechesis, quae de novissimis agit, dum ex una parte tradenda est sub signo consolationis, spei et salutaris timoris [101], quibus homines nostrae aetatis tantopere indigent, ex alia parte ita est impertienda ut plena veritas observetur. Fas enim non est immiuere gravem responsabilitatem, quam unusquisque habet quod attinet ad suam futuram sortem. Catecheis silentio praeterire nequit nec iudicium singulorum hominum post mortem, nec poenas piaculares Purgatorii, nec tristem ac luctuosam realitatem mortis aeternae, nec finale iudicium. In die illo quilibet homo plene suam ipsius sortem assequetur, quia omnes nos manifestabimur «ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria

[85] Cfr. Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, 4.5 [LE 3235]. [86] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 9 [LE 3232]. [87] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 3 [LE 3366]. [88] Pauli VI, *Professio fidei*, n. 27, *A. A. S.* 60 (1968), p. 444 [LE 3671]. [89] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 54. [90] *Lc.* 1, 28. [91] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 59. *tium*, 63 [LE 3232].

[92] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 61. [93] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 63-65. [94] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 69. [95] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 65. [96] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 49, 50. [97] *Ph.* 3, 21; cfr. *1 Cor.* 15. [98] *1 Cor.* 15, 24-28. [99] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 49. [100] Cfr., *1 Th.* 4. 18.

http://www.obrascatolicas.com

corporis, prout gessit sive bonum sive malum» [139], et «procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vitae, qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicii» [140].

Pars IV. Elementa methodologiae

70. *Natura et finis huius partis*—Nostro hoc saeculo catechistae penitus investigaverunt quaestiones methodologicas propositas a scientiis psychologicis, didacticis et paedagogicis. Etenim studia suscepta sunt circa methodum in lectione catechismi adhibendam; indicatae sunt partes quae ad methodos activas spectant in catechesi tradenda; in omnibus suis partibus actus catecheseos investigatus est secundum leges quae artem discendi moderantur (experientia, imaginatio, memoria, intelligentia); denique elaborata est methodologia differentialis, quae scilicet varia est secundum aetatem, condiciones sociales et gradum maturitatis psychicae catechizandorum.

Hic non omnia huiusmodi problemata considerantur sed exponuntur tantummodo quaedam puncta, quibus hodie magnum momentum tribuitur. Aggredi haec problemata modo convenienti ac specifico apud singulas Nationes opus erit variorum Directoriorum ceterorumque laboris instrumen-
142 torum. /

71. *Catechistae munus*—Nulla methodus, quamvis usu valde comprobata, catechistam eximit a personali labore assimilandi et diiudicandi concretas circumstantias et a quadam accommodatione ad easdem. Optimae enim humanae et christianae qualitates catechistarum magis quam methodi selectae poterunt successus gignere.

Catechistae opus maioris momenti habendum est quam textuum aliorumque instrumentorum selectio [1].

Praestantia autem atque magnitudo operae a catechistis praestandae non impedit quominus limites statuendi sint, qui partes catechistarum circumscribant. Ad ipsos cura spectat eligendi et creandi condiciones opportunas, quae necessariae sunt ut nuntius christianus quaeratur, accipiatur et profundius investigetur. Eo usque pervenit actio catechistarum, atque hic sistit. Nam adhaesio catechizandorum, quae est fructus gratiae et libertatis, a catechista ultimatim non pendet; et ideo actionem catecheticam oratio comitetur oportet. Haec adnotatio, quamvis per se pateat, nihilominus utiliter recolitur in hodiernis condicionibus, quia hodie multum requiritur ab ingenio et a genuino spiritu christiano catechistae, ac simul ipse urgetur ut quam maximam observantiam habeat erga libertatem et «creativitatem» catechizandorum.

72. *Methodus inductiva et deductiva*—Methodus, quae inductiva vocatur, magnas utilitates praebet.

Eius munus consistit in praesentatione factorum (cuiusmodi sunt eventus biblici, actus liturgici, vita Ecclesiae et vita cotidiana) atque in eorum contemplatione et examine, eum quidem in finem, ut in iisdem agnoscatur significatio, quam in mysterio christiano habent. Haec methodus congruit cum oeconomia revelationis atque cum illo, inter alios, fundamentali processu spiritus humani, qui a rebus visibilibus ad intelligibilia pervenit; necnon cum nota propria cognitionis fidei, quae est cognitio per signa.

Methodus inductiva non excludit, immo postulat quoque methodum deductivam, cuius est facta explicare et describere procedendo ab eorum causis. Sed Synthesis deductiva ut plu-
143 rimum suam plenam vim ostendit, cum processus inductivus iam peractus fuit. /

73. *Formulae*—Commoda methodi inductivae, quorum praecipua sunt actuosum spiritualium facultatum exercitium et iugis relatio ad res concretas in explicandis conceptibus intellectualibus, nullo modo perducere debent ad oblivionem necessitatis et utilitatis formularum.

Formulae sinunt ut mentis cogitata accurate exprimantur, aptae ad rectam fidei expositionem et, memoriae mandatae, stabili veritatis possessioni favent. Denique efficiunt ut inter christifideles communis loquendi modus adhiberi possit.

Plerumque formulae tunc proponuntur atque explicantur, cum lectio aut investigatio ad synthesim pervenit.

Illae formulae prae ceteris sunt eligendae, quae, veritatem fidei fideliter exprimentes, captui audientium accommodantur. Obliviscendum non est formulas dogmaticas veram professionem doctrinae catholicae esse et proinde qua tales, sensu quo intellexit ac intelligit Ecclesia, a fidelibus accipiendas esse [2]. Formulae traditionales ad fidem profitendam atque ad orandum, ut Symbolum Apostolorum, oratio dominica, salutatio angelica aliaeque huiusmodi, sedulo docendae sunt.

74. *Experientia—a)* Experientia gignit sollicitudines atque quaestiones, spes atque anxitudines, reflexiones et iudicia, quae confluunt in quoddam studium moderandi humanam vivendi rationem.

Quare catechesis curam habere debet ut homines attentos reddat ad suas maioris momenti experientias, tam personales quam sociales; itemque eius munus est sub luce Evangelii ponere quaestiones quae exinde oriuntur, ita ut in ipsis hominibus rectum excitetur desiderium transformandi propriam vitae rationem.

Haec ratione, experientia etiam efficit ut homo modo activo se gerat erga Deum donum.

b) Experientia favere potest christiani nuntii intelligibilitati.

[139] 2 Cor. 5, 10. [140] Io. 5, 29; cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 48.

[1] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 17 [LE 3364].

[2] Cfr. Conc. Vat. I, Const. *Dei Filius*, De Sch. 3020, 3043.

Ipse Christus praedicavit Regnum Dei, illustrando eius naturam cum parabolis ex humanae vitae experientia desumptis. In mentem revocavit quasdam humanas situationes (mercatorem qui bonum negotium gerit, servos qui data sibi talenta plus vel minus fructificant, etc.), ut realitates eschatologicas et transcendentes explicaret et exinde vivendi rationem
144 doceret, quam realitates illae a nobis postulant. /

Ita fit ut experientia inserviat ad explorandas et assimilandas veritates quae in deposito revelationis continentur.

c) Experientia, in se ipsa considerata, lumine revelationis illustranda est. Catechesis homines iuvare debet ad suas experientias explorandas, interpretandas, iudicandas, itemque ad sensum christianum propriae existentiae tribuendum, in mentem revocando actionem Dei qui nostram salutem operatur.

Sub hoc aspectu experientia se habet velut obiectum a catechista interpretandum et illuminandum. Hoc munus, etsi difficultatibus non careat, praetermittere non licet.

75. *De activitate vel creativitate catechizandorum excitanda*—Quaelibet hominis institutio et quaelibet vera communicatio hoc primum postulant, ut possibilis reddatur et excitetur interior actio in eo ad quem diriguntur. In catechesi igitur suscitanda est activitas fidei (spei quoque et caritatis); nam rectitudo et vigor iudicii, quae per activam institutionem excitanda sunt, hic inserviunt ad verbum Dei accipiendum. Fiducia, quae activam educationem inspirat, numquam inducere debet ad obliviscendum actum fidei conversionem subiecti necessario involvere.

His praemissis, patet hanc activam rationem catecheseos plene congruere cum oeconomia revelationis et salutis. Ars paedagogica quae faveat activae responsioni catechizandorum, congruit cum generali statu vitae christianae, in qua christifideles activo modo respondent dono Dei per preces, per sacramentorum et sacrae Liturgiae participationem, per munerum susceptionem in Ecclesia et in vita sociali, per caritatis exercitium.

Catechizandi, praesertim si adulti sint, activo modo operam conferre possunt ad progressum catecheseos. Quare ab iis quaeratur quo modo christianum nuntium intellegant et quo modo suis ipsorum verbis illud valeant explicare. Deinde comparatio fiat inter exitum huius inquisitionis et ea quae a Magisterio ecclesiastico docentur; atque ea tantum accipiantur, quae cum fide concordant. Hoc modo valida subsidia inveniri poterunt ad unicum et verum christianum nuntium efficaci expositione tradendum.

76. *Coetus*—Momentum coetus in catechesi magis magisque invalescit

In catechesi puerorum, coetus munus habet favendi ipsorum edu/cationi ad vitam socialem, sive agatur de pueris qui si- 145
mul frequentant catechismi lectiones, sive agatur de iis, qui parvo numero adunati, nonnullis dedicantur activitatibus.

Pro adulescentibus et iuvenibus, coetus considerandus est tamquam vitalis necessitas. In coetu adulescens et iuvenis se agnoscunt, sustinentur, exstimulantur.

Si agitur de adultis, coetus hodie considerari potest tamquam condicio pro catechesi quae sibi proponat sensum christianae corresponsabilitatis fovendi.

Cum agitur de coetu qui complectitur adulescentes vel adultos, tunc catechesis indolem sumit investigationi communi propriam.

Huiusmodi investigatio communis eo spectat, ut explorentur mutuae relationes et necessitudines quae intercedunt inter materiam nuntii christiani, qui est semper norma credendi et experientias coetus.

Catechista partem habere debet in communi investigatione, ita tamen ut in coetu peculiarem locum obtineat. Nomine Ecclesiae se gerit tamquam testem christiani nuntii, qui aliis ministrat, fructus propriae fidei maturae cum eis communicat communemque inquisitionem in finem consequendum sapienter ordinat.

Hoc munus testis nuntii non necessario postulat ut catechista coetui praeponatur tamquam director.

Coetus, qui in suo munere absolvendo ad altum perfectionis gradum perveneriit, suis membris praebere poterit non solum occasionem institutionis religiosae, sed etiam optimam vitae ecclesialis experientiam.

Catechesis hoc modo peracta iuvenibus ostendere poterit Ecclesiam minime esse aliquid suae ipsorum existentiae extrinsecum, sed potius magnam realitatem de qua omnes, secundum vocationem suumque ministerium, quamdam responsabilitatem habent.

Pars V. Catechesis secundum aetates

77. *Natura et finis huius Partis*—Multiplices sunt viae ac rationes, quibus nuntius christianus diversis hominum necessitatibus accommodatur.

Si actio missionaria consideratur, habetur via evangelizationis, initiationis catechumenorum et neophytarum. /

Si consideratur evolutio physica et psychica hominum catechizandorum, habetur catechesis secundum aetates. 146

Si considerantur condiciones sociologicae et culturales, in quibus homines vivunt, habetur catechesis secundum varios mentis habitus (catechesis ad opifices, technicos, etc.).

Si denique considerantur agendi modi, quibus baptizati sese gerere poterunt erga fidem, tunc habetur catechesis pro credentibus qui pleniorem et profundiorem notitiam de fidei veritatibus sibi comparare volunt, vel catechesis pro iis qui adhuc requirunt vera fidei fundamenta.

Ad Directoria Catechistica nationalia vel regionalia pertinet hac in re normas specificas et definitas impertire, iuxta

nebit hac in re normas specificas et definitas impertire, iuxta concretas locorum condiciones et necessitates.

Hic, ad modum exempli, proponuntur tantum nonnulla elementa generalia, quae vim et momentum catecheseos secundum aetatem ostendere contendunt.

78. *De infantiae condicione et momento*—Initia vitae religiosae et moralis inde ab ipsis vitae humanae exordiis panduntur. In credentium familiis, primi vitae menses et anni, qui maximi sunt momenti ad futuri hominis aequilibrium, iam christianae personalitatis condiciones praebere possunt. Parvulorum baptisma integrum suum sensum sumit, quando christiana vita parentum, matris praesertim et non exclusive, praebet gratiae baptismali possibilitatem fructus gignendi. Parvulus enim, velut per «osmosis» processum, agendi modos sensusque suorum familiarium in se recipit. Itaque in eo quasi congloballur cumulus experientiarum, qui quoddam fundamentum erit illius vitae fidei, quae deinde paulatim explicabitur ac manifestabitur.

Animi fidentis dispositio initio innititur in bona relatione inter parvulum et matrem, deinde etiam inter ipsum et patrem: nutritur communicatione laetitiae atque experientia peramantis auctoritatis. Virtutum theologalium expedita evolutio partim pendet a nascente illa dispositione, dum eodem tempore ipsae ad eamdem roborandam conferunt. Hoc enim tempore inchoatur affirmatio personalitatis, seu autonomia, quae requiritur ad virtutes morales acquirendas et ad vitam in communitate degendam. Ipsamet aequilibrium exigit inter firmitatem et tolerantiam. Deinde, paulatim oriri poterit apti-
147 tudo ad sponte agen/dum, quae maxime necessaria erit ad vitam socialem ineundam necnon ad Dei Ecclesiaeque servitium promovendum et firmandum.

Hae acquisitiones coniunctam habere debent educationem ad precandum, ita ut infans addiscat invocare Deum qui nos diligit et servat; Iesum, Filium Dei et fratrem nostrum, qui nos ad Patrem ducit; Spiritum Sanctum, qui in cordibus nostris inhabitat; ita ut preces fiduciosas etiam dirigat ad Mariam, Matrem Iesu et Matrem nostram.

Si haec fundamenta desint, necesse est ut catechesis discernat an et quaenam insufficientiae inde exortae sint et quomodo compensari possint. Apti interventus parentum christianorum iuvandi sunt ope congruae formationis eis impertiendae: quae formatio, etsi simplex et accommodata ad eorum gradum culturalem, a competentibus educatoribus tradi debet. Neque hoc munus pastorum supererogatorium est; nam Ecclesia aedificatur, cum parentes adiuvantur ad sua munera recte exercenda. Id efficit ut etiam optima occasio detur catechizandi adultos.

79. *De pueritiae condicione et momento*—Cum scholas adit, puer ampliorem quam familiam societatem ingreditur et quidem modo intenso, qui magnam partem suarum virium ac sollicitudinum absorbet, initiatur societati adultorum. Sub scholae forma primam experientiam laboris facit [1].

Antea familia pro puero mediationem ad Dei populum constituebat. Nunc vero ipse ad Ecclesiae vitae directam participationem ineundam iam idoneus est, et ad sacramenta admitti potest.

Pueri intelligentia gradatim evolvitur. Catechesis huic mentis progressui sese accommodare debet. Puer de adultorum vita religiosa sibi rationem reddere quaerit. Proinde vita genuine christiana communitatis adultae optimum quoddam auxilium praebet ad profundam efformationem pueris proponendam, et quidem modo vere didactico, cum vita religiosa adultorum ac populi Dei activitates sub lumine historiae salutis apte explicantur.

Initialis laboris experientia non est consideranda quasi extranea a fine catecheseos. Laetitia agendi et quidem recte agendi, cum aliis cooperatio, disciplina perspicua ac rationalis quae exinde oritur: en permultae experientiae quae compa-
148 rantur et quae utiles sunt non solum ad insertionem in societatem, sed etiam ad activam participationem vitae Ecclesiae. /

His prae oculis habitis, paedagogia catechetica, quamcumque sequatur methodum, puerorum activitatem suscitare debet. Si in hoc deficiat, catechesis suum officium absolvere non poterit educandi credentem ad responsionem magis magisque personalem dandam verbo et dono Dei. Talis paedagogia activa non tantum in expressionibus exterioribus, quantumvis utilibus, inhaereat, sed ad responsum cordis, ad orationis gustum educere contendat. Haec vero interior educatio difficilior, sed magis necessaria, efficitur ob indolem civilizationis nostri temporis, quae dispersioni favet.

Cooperatio inter catechistas et parentes (mutua communicatio propriae sententiae circa programmata, methodos, difficultates quae occurrunt) necessaria est ut educatio puerorum apta et concordia ratione procedat. Huiusmodi cooperatio utilis est etiam utrisque, qui exinde auxilium accipiunt in specificis suis muneribus exercendis.

80. *Pueri qui scholas non frequentant*—Adsunt etiam regiones extensae ac nonnumquam incolis redundantes, ubi scholae non sufficiunt. In his casibus oportet ut impensa actio pastoralis dirigatur ad ipsas familias et, quantum fieri poterit, promoveantur variae associationes quae de pueris curam habeant, et quae opportuna ratione instructae sint, ita ut locorum condicionibus et spiritualibus puerorum necessitatibus respondere valeant.

81. *De pueris qui in familiis indifferentia religiosa laborantibus crescunt*—Magis magisque animadvertitur difficultas impertiendi catechesim pueris, qui in familiis et locis vivunt ubi praxis religiosa deest vel prorsus insufficiens est. Quandoque dubia moventur circa ipsam possibilitatem et convenientiam catecheseos impertiendae.

Profecto, omittenda non est huiusmodi puerorum catechesis, sed potius ita concipienda et perficienda est, ut congruat cum rerum adiunctis et condicionibus. In his casibus requiritur ut instituantur relationes cum familiis, earum mentes et consuetudines investigentur, ita ut inveniri possint media quae viam ad dialogum aperiant. Requiritur etiam ut catechesis ea ratione materiam proponat, quae vere accommodata sit ad concretas puerorum possibilitates.

82. *De adulescentiae ac iuventutis condicione et momento*—Adulescentiae periodus et, largiore sensu, «iuventutis phaenomenon» ut aiunt, maximum momentum habent [2]. In societa- 149
tibus prae/industrialibus quae parvo tantummodo scholarum numero fruuntur, transitus a pueritia ad communitatem adultorum fit quasi directe. Hac nostra aetate magis magisque consuetudo invalescit extendendi tempus institutionis scholasticae pro adulescentibus et haec consuetudo creat in societate generationem labori directe fructuoso non insertam, quae, etsi vigore physico et intellectuali iam gaudeat, nullam aliam activitatem exercet extra studium et acquisitionem futurae professionis. Haec classis socialis magnum pondus in adultorum societate habet; quod haud leve problema secumfert.

Hoc problema etiam in Ecclesia invenitur et quamquam sub formis diversis nihilominus non minus grave evadit. Adulescentes et iuvenes minus subiacent periculo sese violenter opponendi Ecclesiae quam tentationi eamdem relinquendi. Hoc est in catechesi gravissimum problema, etiam ex eo quod saepe adultis difficile est agnoscere quid validum adulescentes iuvenesque afferre queant.

Iuvenes vero eo minus diffidentes erunt, quo maius catechistae capacitatem eorum partes comprehendendi et acceptandi demostrabunt.

83. *De praeadulescentiae et iuventutis condicione et momento*—Expedit ut Directoria Nationalia praeadulescentiam, adulescentiam et iuventutem distinguant.

Hic quidem tantum animadverti potest, in regionibus humanitate excultis ubi quaestio ponitur, difficultates propriae praeadulescentiae in praxi non satis nec semper agnosci. Educator in tentationem incidere potest considerandi praeadulescentes eadem ratione ac pueros atque ideo timendum est ne eorum attentionem sibi non conciliet; vel etiam eos considerare potest tamquam adulescentes, quo in casu eisdem themata laborique methodos proponit, quae supponunt maturitatem personalitatis et experientiae nondum ab eis adeptam.

Praeadulescentiae aetas tamquam notam propriam habet laboriosum ortum subiectivitatis. Quare necesse est ne hac aetate pergat institutio simplex et obiectiva, quae puerorum propria est; sed etiam cavendum est ne proponantur problemata et themata quae ad adulescentiam pertinent.

Institutio concreta, quae vitam et opera Sanctorum hominumque bene meritorum illustret, necnon consideratio vitae actualis Ecclesiae catechizandis huius aetatis validum alimentum suppeditare possunt.

Iuventus stricte dicta, adulescentiam sequitur, est quoque vitae periodus parum adhuc studiis investigata, eiusque 150
peculiares notae nondum satis cognoscuntur. /

Quidam putant hac aetate inchoandam esse institutionem theologicam. Alii putant proponendas esse quaestiones humanas et sociales, additis explicationibus theologicis simplicibus et quibusdam hortationibus ad christiane agendum. Via, quae optanda videtur, est agere de problematibus fundamentalibus ac typicis huius aetatis seria cum documentatione theologica atque humana et simul apta cum methodologia discussionis collectivae.

84. *De vitae sensus inquisitione*—Adulescens profundas immutationes physicas et psychicas in seipso animadvertit. Ipse suum munus in societate quaerit. Suae infantiae religiositate non amplius contentus, nondum fidei maturitatem adulti propriam assecutus est; ideoque orientationem fundamentalem quaerit, qua denuo suam vitam ad unitatem reducere possit. Haec inquisitio tamen saepe ad crisim religiosam perducit.

Praecipuum munus catecheseos adulescentiae erit vitae sensum genuine christianum promovere. Ipsa christiani nuntii lucem effundere debet in realitates, quae magis adulescentem commovent, ut sunt corporalis existentiae sensus, amor et familia, norma in vitae cursu sequenda, labor et tempus liberum, iustitia et pax, etc.

85. *De attentione convertenda ad genuinos valores*—Adulescens suae vitae visionem, suum existentiae cursum secundum quosdam valores praecipuos ac primarios ordinare conatur. Iamvero hodie adulescens inter «valores» invicem oppositos sese immersum persentit. Hoc factum conflictum acuit in adulescente inter varios valores quos inquirit sibique persuadet ut illos valores reiciat, qui in vitae ratione adultorum non exprimuntur.

Catechesis illum iuvare debet ad genuinos valores magis magisque detegendos et ordinandos.

86. *De personalitatis autonomia*—Ut autonomiam, quam exoptat, adulescens attingat, sui ipsius affirmationem saepe exaggerat et ordinem vitae ab adultis acceptum nonnumquam reprehendit.

Adulti animadvertere debent adulescentes fidei adhaerere seseque in ipsa confirmare non vi cuiusdam identificationis cum adultis, sed ex propriis persuasionibus, gradatim exploratis.

Ex huiusmodi autonomia oritur illa, quae dici potest «tentatio naturalismi», qua adulescentes tendunt ad agendum et

[1] Cfr. Decl. de educatione sacerdotali *Gravissimum educationis*, 5 [LE 3335].

[2] Cfr. Decr. de apostolatu Laicorum *Apostolicam Actuositatem*, 12

http://www.obrascatolicas.com

ad salutem/ comparandam suis ipsorum viribus. Huiusmodi inclinatio eo fortior erit, quo magis personalitas prorumpit.
Catecheseos ideo est efficere ut adulescens ad illam personalem maturitatem perveniat, quae eum sinat, subiectivismo devicto, novam spem detegere in Dei fortitudine et sapientia.

87. *Adulescentium coetus*—Adulescentes, ad suam autonomiam obtinendam, consociationes inter se habere quaerunt, et quidem hac de causa, quo facilius suas ideas suamque indolem persequi possint et suam autonomiam ab adultorum coetibus protegant. In ambitu pariter horum coetuum, adulescens variis vitae valoribus impellitur et ad vivendum iuxta eos movetur. In cotidiana vitae praxi, adulescentes facilius cum iuvenibus eiusdem aetatis communicant quam cum adultis.
Catechesis munus habet agendi in his adulescentium consociationibus, quae medias se gerere possunt inter iuvenes et totam Ecclesiae communitatem [1].
Adulescentium consociationes non semper valores positivos continent. Quare urget necessitas promovendi relationes inter ipsas et communitates christianas, ita ut harum valores humani et christiani ab adulescentibus debite agnoscantur et aestimentur [2].

88. *Exigentiae intellectuales*—Adulescens ratiocinii usum «formalem» per se possidet. Ipse addiscit quomodo intellectu recte utendum sit, ac detegit culturam sibi propositam considerationem postulare et in sua vita applicandam esse.
Catechesis, ut experientiam vitae fidei suscitare possit, nullo modo neglegere potest efformationem religiosi modi cogitandi, qui connexionem mysteriorum inter se et cum hominis fine ultimo ostendat [3]. Ad interiorem huiusmodi religiosi cogitatus cohaerentiam firmam reddendam, testimonium non sufficit. Hodie ubique severitas scientifica postulatur; catechesis proinde omni cum cura etiam fundamenta rationabilia fidei praebere debet.
Structura intellectualis fidei adulescentium nullo modo quasi quoddam complementum, sed ut essentialis necessitas vitae fidei haberi debet. Peculiare momentum habet modus
152 docendi: catechista mentem adulescentis excitare debet, cum eo colloquens./

89. *Actio*—Actio necessaria est progressui personalitatis adulescentis. Liberatio ab egocentrismo et subiectivismo exigit commercium cum rerum realitate, sive cum successu sive cum adversa fortuna.
Catechesis, quae favere debet personali experientiae fidei simulque ordinatae reflexioni de rebus religiosis, tunc perficitur, cum ad absolvenda christiana munera perducit. Catechesis christiana debet adulescentes educare ad fidei responsabilitates assumendas eosque gradatim idoneos reddere ad christianam professionem coram omnibus sustinendam.

90. *Adulescentes qui scholas non frequentant*—Iuvenes, numero vere ingentes, qui manuales vel professionales artes exercent, ad properatum suae personalitatis progressionem trahuntur. Haec personalitatis properata progressio modo fausto vel infausto, integro vel imperfecto evenire potest.
Necessitas inde consequitur ut peculiaris catechesis pro huiusmodi adulescentibus instituatur. Haec debebit immediata cotidianae vitae problemata considerare, iuvenes sustinere dum suum quisque laborem incipit, eosque adiuvare ut, pro sua cuiusque facultate, activitatem exerceat, collaborando cum catholicis consociationibus.
Praeterea, prout in iuvene operario permanent characteristicae et exigentiae quae adulescentium sunt propriae, catecheseos erit non tantum illuminare eius concretam activitatem, sed eum adducere ad amplectendum totum Dei consilium.

91. *Pueri et adulescentes vitae condicionibus non aptati*—Munus hoc ut secundarium vel vicarium censeri nequit. Pueri et adulescentes non aptati non exiguam civium partem constituunt. Hodiernae societatis condiciones non raro difficilem reddunt consonam iuvenum vitae progressionem atque eorum congruam societati accommodationem.
Catechesis his possibilitatem vivendi vitam fidei iuxta suum statum praebere debet. Hoc est munus eminenter evangelicum ac magni momenti testimonium, quod Ecclesia omni tempore prosecuta est.
Educatio horum iuvenum in fide valorem pastoralem habet, et quidem magni momenti etiam ex eo quod possibilitatem offert attingendi perplures familias.
Tandem, peculiaris difficultas huius muneris absolvendi ac
153 necessitas impertiendi huiusmodi iuvenibus elementa tantummodo essentialia, catechesi universae beneficium afferre possunt fruendi methodis et viis quas pro his iuvenibus investigatio paedagogica detegit et offert.

92. *Actus adultus*—Hoc Directorium Generale instanter affirmat necessitatem catecheseos adultorum has ob causas:
a) Susceptio munerum in vita sociali, responsabilitates familiares, professionales, civiles, politicae postulant ab adultis, ut peculiari idoneaque ratione suam formationem christianam perficiant ad verbi Dei normam [4]. Opus est ut concors actio promoveatur inter eos qui in catechesim adultorum incumbunt et eos qui variis apostolatus laicorum formis dant operam.
b) Aptitudines et habilitates, quae perfectionem attingunt in adulta aetate, cuiusmodi sunt experientia vitae, maturitas personalitatis etc., per verbum Dei excolendae atque illuminandae sunt.
c) Adultus, praeterea, certa aetatis momenta discriminibus plena superare debet, quae etsi minus appareant quam quae adulescentes experiuntur, non minus tamen periculosa censenda sunt aut minus profunda; istis temporibus eius fides sine intermissione illuminari, evolvi atque muniri debet.

93. *Notae dynamicae adultae aetatis - Communio et solitudo.* Cum homo ad adultam aetatem pervenit, ordinarie magis capax evadit communionem et mutuas rationes cum aliis habendi.
Huiusmodi aptitudo atque communionis necessitas exercentur intra ambitum officiorum familiarium et in relationibus vitae socialis; quae omnia interdum huius communionis instrumentum simul et impedimentum exstant.
Revera homines saepe nimis, praesertim in hodierna societate, solitudinem experiuntur.
Catechesis ostendere debet Deum, qui caritas est, auctorem revera esse communitatis fidei, Ecclesiae scilicet, ac simul desiderium accendere communionis cum quovis homine instituendae. Coniugibus commemorat intimam eorum unionem, virtute matrimonii sacramenti, mysterium unitatis et fecundi amoris inter Christum et Ecclesiam significare et participare [5]./ 154
Intra ambitum parvorum christifidelium coetum, catechesis auxilium adultis praebebit ad christianam caritatem plene vivendam; quae quidem caritas, ut signum communis cuiusdam experientiae, efficit ut alter alterum in fide adiuvet.

94. *Perfectio personalitatis*—Aetas adulta praecipue distinguitur ob conscientiam integrae adeptae personalitatis.
Homo qui feliciter superavit singulos gradus suae evolutionis quique communionem cum aliis inire et creatricem activitatem exercere potuit, cum ad adultam aetatem pervenit, tunc conatur ad unitatem redigere omnes experientias suae vitae personalis, socialis atque spiritualis. Periculum in eo positum est, quod adultus, praesertim si pertinet ad societatem industrialem, putat se consequi posse hanc unitatem per meram sui ipsius adaptationem ad societatem, in qua versatur. Iamvero perfecta adeptio personalitatis non consistit in quodam tantum exteriore aequilibrio intra vitam personalem et ambitum socialem, sed praesertim spectat ad christianam sapientiam adipiscendam.
Quare catechesis eo contendere debet, ut hominem conducat ad servandum ordinem finium, id est ad plenius percipiendam veram significationem vitae et mortis, sub luce mortis et resurrectionis Christi.

95. *De senectute*—Senectutis momentum in ministerio pastorali non adhuc satis agnoscitur.
Nostris temporibus numerus senum magis magisque augescit. Ipsi vero ab hodierna societate non raro negleguntur; idque bene animadvertendum est, ad pastoralem activitatem quod attinet.
Iamvero senes haud parva commoda communitati praestare poterunt tum operositate sua, cuius aequa aestimatio non semper habetur, tum suae experientiae testimonio.
Praeterea officium iustitiae est adiuvare ope catecheseos senes relate ad mortem, quae biologice proxima est, socialiter quadantenus iam est in actu, quia fere nihil iam expectatur ex eorum activitate.
Catechesis senes educare debet ad spem supernaturalem, vi cuius mors consideratur tamquam transitus ad veram vitam et occursus cum divino Salvatore. Senectus hoc modo fieri potest signum praesentiae Dei, immortalis vitae et futurae resurrectionis. Quod quidem testimonium eschatologicum erit, quod senes praebere poterunt per patientiam erga se ipsos et erga alios, per benevolentiam, per preces effusas ad/ laudan- 155
dum Deum, per paupertatis spiritum et fiduciam in Deo collocatam.
Procul dubio gravis esset Ecclesiae iactura, si multitudo senum baptizatorum non ostenderet suam christianam fidem clariore luce resplendere, morte appropinquante.

96. *Peculiares formae catecheseos pro adultis*—Dantur rerum adiuncta atque circumstantiae quae peculiares formas catecheseos postulant.
a) Adest catechesis initiationis christianae vel catechumenatus adultorum.
b) Adest catechesis pro iis qui peculiari modo apostolatui laicorum addicti sunt. Patet in his casibus catechesim curare debere profundius studium nuntii christiani.
c) Adest catechesis quae impertienda est occasione praecipuorum vitae eventuum, quae sunt matrimonium, filiorum baptisma, prima communio et confirmatio, periodi difficiliores in filiorum educatione, aliculus infirmitas, etc. Haec sunt momenta in quibus homines quam maxime impelluntur ad veram vitae significationem quaerendam.
d) Adest catechesis quae impertienda est occasione alicuius mutationis in vitae condicionibus, scilicet occasione ingressus in laborem, vitae militaris, migrationis, mutationis professionis vel status socialis. Hae mutationes possunt quidem bona animi augere, sed possunt etiam animos perturbare et spem eripere. Communitatis christianae munus est necessaria subsidia fraterno amore eis suppeditare. Verbum Dei, quod in his casibus quandoque promptiore animo excipitur, lux et auxilium esse debet.
e) Adest catechesis quae spectat ad christianum temporis liberi usum, necnon quae tempore itinerum recreationis causa susceptorum facienda est [6].
f) Adest catechesis quae facienda est occasione eventuum peculiarium qui vitam Ecclesiae vel societatis respiciunt.
Hae speciales formae catecheseos nullo modo imminuunt necessitatem instituendi cyclos catecheseos, in quibus opera

[LE 3345]. [2] Cfr. Decl. de apostolatu Laicorum *Apostolicam Actuositatem*, 12. [3] Cfr. Decl. de apostolatu Laicorum *Apostolicam Actuositatem*, 12. [4] Cfr. Const. Vat. I, Const. *Dei Filius*, c. IV, De Sch. 3015-1020. [5] Cfr. Decr. de apostolatu Laicorum *Apostolicam Actuositatem*, 29-32. [6] Cfr. *Eph.* 5, 32. [7] Cfr. *Directorium Generale pro ministerio pastorali quoad iturismum*.

datur systematico studio totius nuntii christiani. Haec formatio organica atque ordinata non est profecto reducenda ad
156 simplicem seriem conferentiarum atque sermonum./

97. *Munera peculiaria catecheseos pro adultis*—Catechesis pro adultis ut semper idonea evadat ad respoudendum urgentioribus necessitatibus nostri temporis debet:
a) Educare ad mutationes sociologicas atque culturales hodiernae societatis sub lumine fidei recte aestimandas. Christianus populus magis magisque animadvertit necessitatem perscrutandi quonam perducere possit hodiernus progressus societatis et discernendi sive vera bona sive pericula praesentis humanae civilitatis. Ipse exoptat ut adiuvetur in aestimandis mutationibus quae continuo fiunt et vult illuminari circa agendi modos, quos potest ac debet suos facere.
b) Explanare hodierna quaestia de rebus religiosis atque moralibus. Catechesis sua facere debet nova quaesita, quae homines huius aetatis sibi proponunt. Exempli gratia, hodie magnum momentum tribuitur quaestionibus, quae ad relationes sociales spectant. Homo desiderat novam formam imprimere societati, in qua vivit. Huiusmodi renovationis conatus, in quo manifesto patent responsabilitates atque limites hominis [8], sollicitudinem catecheseos effugere nullo modo potest.
c) Illustrare relationes, quae inter actionem temporalem et actionem ecclesialem intercedunt. Ad catechesim pertinet christianos educare ad percipiendas mutuas relationes, quae inter munera temporalia et munera ecclesialia intercedunt. Catechesis clara in luce ponere debet perfunctionem munerum temporalium utiliter influere posse in ipsam ecclesialem communitatem, cum ipsam magis consciam reddat sui finis transcendentis et suae in mundo missionis, ac perfunctionem munerum ecclesialium vertere in commodum ipsius humanae societatis [9].
d) Evolvere fundamenta rationalia fidei. Ecclesia semper tuita est rationalia fidei fundamenta contra fideismum. Catechesis magis magisque evolvere debet rectam intelligentiam fidei, qua ostendatur actum fidei et veritates credendas cum exigentiis humanae rationis conformes esse. Catechesis monstrare debet Evangelium semper actuale et pertinens esse. Promovenda est igitur actio pastoralis de doctrina et de
157 cultura christiana./

Pars VI. De actione pastorali Ministerii Verbi

98. *Actio pastoralis*—Ex iis quae exposita sunt circa actum catechisticum et materiam catecheseos, ortum habet iter actionis pastoralis, cuius summa capita in hac parte considerantur.
Huiusmodi actio postulat organa idonea in ambitu nationali a Conferentiis Episcopalibus statuenda, quae sive deliberationem, sive investigationem et executionem spectent. Generatim haec organa complectuntur: *a)* commissionem episcopalem pro catechesi, in qua operam praestant membra ex officio cooptata et peritis; *b)* organum executivum permanens (officium, centrum, etc.).
Ut actio pastoralis ministerii verbi, ope horum organorum, modo efficaci ac coordinato peragi possit, necessarium est ut: 1) apparetur relatio circa reales rerum et loci condiciones et circa ea quae possibilia sunt in his condicionibus, ad ministerium verbi quod attinet; 2) in vulgus edatur programma actionis peragendae; 3) cura ponatur in efformandis atque instruendis iis qui de hac re responsabilitatem habent; 4) recte dirigantur et apparentur apta instrumenta laboris; 5) promoveantur aptae catecheseos structurae; 6) coordinetur actio pastoralis catechetica cum ceteris pastoralis laboris campis; 7) curetur investigatio; 8) faveatur cooperationi internationali.
Indicationes et suggestiones in hac parte propositae non semper et simul adimpleri possunt in omnibus Ecclesiae partibus. In iis nationibus aut regionibus, ubi actio catechetica nondum satis progressa est, huiusmodi suggestiones et indicationes metas gradatim assequendas indicare volunt.

Caput I. Analisis situationis

99. *Finis*—Necessarium est ut, intra Conferentiae ambitum, cognitio clara habeatur situationis, in qua ministerium
158 verbi exercetur./

Haec analysis eo spectat, ut appareat quanam mensura Ecclesiae actio evangelizationis propositum sibi finem assequatur. Quare attenta consideratione investigandum est, qua ratione ministerium verbi exercitum sit et quinam effectus —quantum humana cognitione percipi possunt—obtinendi sint per catechesim vel per alias formas quibus nuntium christianum proponitur. Examini subiciendi sunt incepta Ecclesiae, quomodo recepta sint, ubi et a quibus personis, quibus fructibus, etc.

100. *Obiectum*—Obiectum huius investigationis multiplex est; complectitur enim examen actionis pastoralis et analysim situationis religiosae necnon condicionum sociologicarum, culturalium et oeconomicarum, quatenus haec facta vitae collectivae magnum influxum habere possunt in processum evangelizationis.

101. *Modi*—Quoniam agitur de opere satis arduo, necessarium est ut duo pericula vitentur, scilicet cavendum est: *a)* ne tamquam certa habeantur elementa et iudicia quae non satis explorata vel comprobata sint; *b)* ne exigatur studium tali perfectione scientifica peractum, quae attingi nequit.

n. 19, 25 [LE 3745]. [8] Cfr. Litt. Encycl. *Populorum Progressio*, *A. A. S.* 59 (1967), pp. 257-299 [LE 3546]. [9] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 40-45 [LE 3366].

Probe etiam animadvertendum est investigationes technicas, per modum quaestionum vel consultationum institutas, parum prodesse, nisi praevia habeatur diligens consideratio circa varias formas pastoralis actionis, quae eligi possint. Quod ergo pro Conferentiis Episcopalibus videtur necessarium, est situationis integra visio, quae acquiri potest consulendo peritos vere doctos in documentorum existentium perscrutatione atque conclusiones ex eadem actione pastorali iam inchoata. Ad hoc studia monographica auxilium valde utile afferre poterunt.
Ad studium situationis tota communitas christiana operam conferre debet, ut conscia fiat quaestionum et ad agendum disponatur.

102. *Effectus*—Huiusmodi investigatio non est sibimet finis, sed in lucem ponere activitates validiores et ad eas suscipiendas viam sternere debet, tum incrementum dando operibus et inceptis quorum efficacia iam com/probata sit, 159
tum alia promovendo. Agitur enim de praevisione et de praeparatione earum rerum, quae necessario agenda sunt tempore futuro.
Huiusmodi investigatio persuadere etiam debet iis, qui in ministerium verbi dant operam, situationes humanas ambivalentes esse, quod attinet ad actionem pastoralem. Quare Evangelii operarii oportet ut discant possibilitates detegere, quae suae actioni in nova ac diversa situatione panduntur. Periculum adest, ne cognitio difficultatum ad concludendum inducat actionem pastoralem impossibilem esse. E contra, persuasum sibi quisque habeat realitates culturales non esse elementa inertia, immutabilia, univoca, ita ut circa eas gratia et activitas pastoralis quasi ad impotentiam redigantur. Semper enim transformationis processus possibilis est, qui aditum ad fidem patefacere valeat.

Caput II. Programma actionis

103. *Programma actionis*—Postquam diligenter explorata est situatio, necesse est ut procedatur ad evulgandum programma actionis, ope potissimum Directorii Catechistici. Hoc programma proposita, instrumenta actionis pastoralis catecheticae et normas, quae eamdem actionem dirigunt, determinat, ita quidem ut, cum propositis et normis Ecclesiae universalis omnino consona, loci necessitatibus plene respondeant.
In programmate actionis proponendo, bene prae oculis habeantur munera quae exercere possunt instituta stricte ecclesialia, cuiusmodi sunt: paroeciae, peculiares fidelium communitates, consociationes apostolatui addictae; institutum familiae; instituta educativa, ut schola tum christiana tum neutra; ac quaelibet alia forma coetuum socialium vel culturalium.
Metae assequendae et media adhibenda habeantur veluti cardo cuiusvis programmatis actionis.

104. *Metae assequendae*—Metae assequendae in campo pastoralis actionis gradus et modos varios suscipere possunt, secundum locorum et necessitatum diversitatem. Omnes tamen spectare debent ad progressum fidei et morum apud christifideles et ad incrementum relationum, quas ipsi habent cum Deo/ et cum proximo. Ut exempla afferantur, spectare 160
debent ut adulti fidei maturitatem adipiscantur, ut christiana doctrina ad scientificos et technicos coetus perveniat, ut familia sua christiana munera exercere possit, ut praesentia christiana vim habeat in opere transformationis socialis.
Quoniam vero metae generatim multiplices sunt, expedit omnino ut opportuno tempore eaedem decernantur, et quidem secundum ordinem prioritatis propositorum, quae sunt assequenda.
Opportunum etiam est, ut metae pastorales statutae pro quadam regione, opportune comparentur cum illis, quae statutae sunt a Conferentiis Episcopalibus magis proximis ratione territorii vel culturae.

105. *Media adhibenda*—Media adhibenda in primis sunt: instituta catechistica promovenda vel sustentanda, programmata, textus [1], instrumenta laboris, instructiones circa methodos [2], etc. Ambitus investigationis circa media, practice circumscribi nequit. Attamen bene semper id est attendendum, ut media quae proponuntur semper apte respondeant finibus spiritualibus, qui assequendi sunt.

106. *Normae*—Normae, quae de catechesi tradi possunt, multiplices sunt, et variant iuxta fines consequendos. Prae ceteris peculiare momentum habent normae quae respiciunt catechesim pro fidelibus ad sacramenta praeparandis, cuiusmodi sunt: normae spectantes catechumenatum adultorum, initiationem sacramentalem puerorum, praeparationem familiarum ad baptismum infantium.
Ut huiusmodi normae efficaces evadant, expedit ut paucae ac simplices sint et criteria externa potius quam interna definiant.
Uti patet, nulla norma particularis, sine Apostolicae Sedis beneplacito, legibus generalibus Ecclesiae et praxi communi derogare potest.

107. *Distributio et Promotio responsabilitatum*—In primis opera danda est ut perspicua atque efficax munerum et responsabilitatum distributio habeatur. Magni momenti est, verbi gratia, ut illustrentur et in sua luce ponantur responsabilitates familiarum christianarum, communitatum fidelium, 161
cleri, catechistarum./ Attamen satis non est ut in virium iam existentium distributione sistatur; necessarium etiam est, ut prorsus omnium christifidelium opera ut communitas christiana in dies conscia fiat sui muneris, quod in eo positum est,

[1] Cfr. caput 5 huius partis. [2] Cfr. Partem IV.

http://www.obrascatolicas.com

ut ipsa sit signum sapientiae et dilectionis Dei, nobis in Christo manifestatae. Quam ad rem expedit ut tum tota communitas tum singuli christifideles, quantum fieri potest, tempestive semper certiores fiant de iis, quae agenda sunt, itemque omnes invitentur ad activam partem habendam in inceptis suscipiendis, in decisionibus capiendis et in iis exsequendis quae statuta sunt.

In apparandis activitatis catechisticae programmatibus, id bene recolendum est, quod varia incepta quandoque incommoda et contentiones gignere possunt. Difficultates, verbi gratia, oriri possunt e mutationibus quae habentur in loquendi modo necnon in novis sententiis circa relationem educativam et apostolicam. In his casibus, omnibus viribus vitanda sunt ea omnia, quae animos indebite conturbare possunt.

Denique necessarium est ut omnes activitates catechisticae praeditae sint opportunis subsidiis oeconomicis.

Caput III. Formatio catechistica

108. *Formatio catechistica*—Quaelibet activitas pastoralis, ad quam absolvendam praesto non sint personae vera formatione ac praeparatione praeditae, necessario in irritum cadet. Ipsa laboris instrumenta efficacia esse nequeunt, nisi adhibeantur a catechistis rite formatis. Quare congrua catechistarum formatio antecedere debet renovationem textuum et solidiorem catecheseos tradendae organizationem.

In primis necessarium est ut cura habeatur de iis formandis, qui in campo nationali activitates catechisticas absolvunt. Hoc munus proprium est Conferentiarum Episcopalium. Formatio, tamen, eorum qui in campo nationali activitatibus catechisticis praesunt, coniunctam habere debet, tamquam suum naturale complementum atque continuationem, formationem catechistarum qui in ambitu regionali ac dioecesano hanc activitatem peragunt. Hoc alterum munus pertinet ad Conferentias Episcopales regionales, ubi exsistunt, et ad singulos
162 Episcopos./

109. *Instituta superiora et scholae catechisticae*—Fovenda vel condenda sunt instituta superiora pastoralis catechisticae, hac de causa, ut catechistae praeparentur idonei ad moderandam catechesim in campo dioecesano vel intra ambitum activitatum, quibus addictae sunt Congregationes religiosae. Haec superiora instituta esse poterunt nationalia, vel etiam internationalia. Ipsa similitudinem prae se ferre debent studiorum universitatum, quod attinet ad curriculum studiorum, ad tempus assignatum cursibus peragendis et ad condiciones admissionis.

Condantur etiam scholae catechisticae intra fines singularum dioecesium vel saltem Conferentiarum regionalium, quae eo spectent, ut, per curriculum studiorum inferioris quidem gradus sed tamen efficax, personae praeparentur quorum activitas officio catechizandi pleno tempore dedicetur.

110. *Formatio permanens*—Formatio permanens complectitur modos et gradus diversos. Ea profrahatur necesse est per totum temporis spatium, quo catechistae addicti manent suis muneribus. Quare respicit tum moderatores catecheseos tum communes catechistas.

Formatio permanens demandari non potest unice officiis centralibus; sed de ea curam gerere debent etiam minores communitates christianae, hanc quoque ab causam, quod condiciones et necessitates catecheseos variare possunt pro locorum diversitate. Clerus lique omnes, ad quos pertinent responsabilitates in catechesi moderanda ac dirigenda, officium habent curandi formationem permanentem suorum in catechesi cooperatorum.

111. *Finis formationis catechisticae*—Formationis catechisticae culmen et centrum positum est in aptitudine et habilitate nuntium evangelicum communicandi. Ipsa igitur postulat formationem theologico-doctrinalem, anthropologicam et methodologicam accuratam, pro gradu scientiae attingendo. Cognitiones doctrinales tamen non sunt terminus formationis. Nam formatio est completa cum catechista idoneus evadit ad seligendam rationem aptiorem nuntii evangelici communicandi coetibus et personis, qui versantur in condicionibus semper
163 diversis et singularibus./

112. *Formatio theologico-doctrinalis, anthropologica, methodologica*—a) *Doctrina*. Per se patet necessitas adipiscendi validum patrimonium doctrinale, quod semper complecti debet adaequatam cognitionem doctrinae catholicae et gradum theologiae scientificae attingere debet apud instituta catechistica superiora. Totius hulus formationis Sacra Scriptura sit veluti anima.

Utcumque sit, doctrina tali modo possideri debet, ut catechista valeat non solum nuntium evangelicum exacte tradere, sed etiam ipsos catechizandos capaces reddere ad recipiendum idem nuntium activo modo necnon discernendi in itinere spirituali catechizandorum id quod cum fide concordat.

b) *Scientiae humanae*. Nostra aetas permagno scientiarum de homine incremento signatur et distinguitur. Eaedem iam non solum viris doctis et peritis reservantur; ipsaemet hominis moderni consecntiam, quam de se ipso habet, penetrant. Eaedem afficiunt relationes sociales atque veluti texturam culturalem hodiernae humanitatis etiam mediocriter excultae efformant.

Magisterium scientiarum humanarum gignit arduas quaestiones quoad earum selectionem et methodum eas docendi, cum amplissimus sit numerus et diversitas harum disciplinarum. Quoniam agitur de instruendis non viris peritis in psychologia, sed catechistis, norma sequenda haec est, ut secernatur et deligatur id quod directe eos iuvare potest ad sibi comparandam communicandi capacitatem.

c) *Formatio methodologica*. Suapte natura methodologia nihil aliud est nisi attenta consideratio mediorum, quae experientia comprobata sunt. Quare maius momentum tribuendum est exercitiis practicis quam institutioni theoricae paedagogiae. Nihilominus institutio theorica necessaria est ad iuvandum catechistam, ut ipse variis situationibus apte obveniat, ad vitandam formam empiricam tradendi catechesim, ad percipiendas mutationes quae habentur in relationibus educativis, ad recte dirigendum futurum laborem.

Bene animadvertendum est, quod attinet ad formationem catechistarum communium (qui nempe prima catecheseos elementa tradunt), supra memoratas cognitiones melius acquiri posse, si tradantur eodem tempore quo labor absolvitur (v.g. tempore sessionum, in quibus parantur et ad trutinam
164 revocantur lectiones catecheseos)./

113. *Modus artem catechetícam discendi*—Requiritur talis catechistae praeparatio ut bene interpretari queat reactiones alicuius coetus vel personae, ut valeat eorum capacitates spirituales discernere et modum eligere, quo nuntius evangelicus fructuose et efficaciter recipi possit. Quam ad rem plures dari possunt methodi: exercitia practica, labores absolvendi in communi, analysis casuum, etc. Cardo totius quaestionis in eo est, ut bene perpendatur et percipiatur capacitas communicativa nuntii christiani. Catechesis, quae est praxis Ecclesiae, non addiscitur modo mere theorico. Ex experientia, e magistrorum peritorum ductu, ex ipso muneris exercitio acquiritur ars catechesis impertiendae, ad quam efformandam simul conferunt aptitudo ad apostolatum, cognitio fidei, hominum et legum quae dirigunt progressus sive singulorum hominum sive communitatum.

114. *Vita spiritualis catechistarum*—Munus catechistae concreditum ab eo postulat intensam vitam sacramentalem et spiritualem, orationis consuetudinem, sensum profundum praestantiae nuntii christiani eiusque efficaciae ad vitam transformandam, ac studium caritatis, humilitatis et prudentiae, quae sinant ut Spiritus Sanctus in catechizandis fecundam suam operam perficiat.

115. *Formatio catechistarum*—Necessprium est ut auctoritates ecclesiasticae aestiment formationem entechistarum tamquam munus maximi momenti.

Haec formatio dirigitur ad omnes catechistas [8], tum laicos tum religiosos, et etiam ad parentes christianos, qui exinde validum auxilium sumere possunt ad peragendam catechesim initialem et occasionalem, quae ad ipsos pertinet. Dirigitur diaconis et, peculiari modo, presbyteris. Ii, enim, vi sacramenti Ordinis, ad imaginem Christi, summi atque aeterni Sacerdotis [9] ad Evangelium praedicandum fidelesque pascendos et ad divinum cultum celebrandum consecrantur, ut veri sacerdotes Novi Testamenti [10]. Revera in singulis paroeciis verbi Dei praedicatio maxime committitur coetui sacerdotum, qui tenentur thesauros sacrae scripturae christifidelibus aperire atque, per anni litur/gici cursum, fidei mysteria et nor-
165 mas vitae christianae homiliis exponere [11]. Quare magni momenti est ut accurata praeparatio catechetica in seminariis et scholasticatibus alumnis impertiatur, eademque postea praefata formatione permanenti [12] perficiatur.

Denique dirigitur ad religionis magistros in scholis publicis, quae tum ad Ecclesiam tum ad Rempublicam pertinent. Ad obeundum tam gravis momenti munus seligendi ii tantummodo sunt, qui ingenio, doctrina et spirituali vita praestent [13].

Valde optandum est ut in hac formationis provincia vera cooperatio habeatur inter varias activitates apostolicas et catechesim, quippe quae, etsi sub aspectu diverso, commune absolvunt munus nuntium christianum communicandi.

Caput IV. Instrumenta laboris

116. *Instrumenta laboris*—Inter praecipua catecheseos instrumenta haec recensentur: —directoria Conferentiarum Episcopalium; —programmata; —catechismi; —textus didactici; —media audiovisiva.

117. *Directoria Catechistica*—Directoria eo spectant ut promoveatur et coordinetur actio catechistica in territorio alicuius regionis vel nationis, vel etiam plurium nationum quae ad eamdem aream socio-culturalem pertinent. Antequam promulgentur, audiantur singuli locorum Ordinarii eaque approbationi Sedis Apostolicae subiciantur [14].

118. *Programmata*—Programmata statuunt iuxta aetates vel loca vel tempora determinata fines educativos attingendos, criteria methodologica adhibenda et materiam in catechesi tradendam. Curandum omnino est ut mysteria / fidei, a fide-
166 puerorum et adulescentium modo eorum aetati adaptato iam indicentur [15].

119. *Catechismi*—Summum momentum tribuendum est catechismis ab auctoritate ecclesiastica publicatis. Eorum finis est praebere per compendium et modo practico documenta revelationis traditionisque christianae et elementa quae inservire debent ad actuositatem catechistiaestimatione habeantur documenta traditionis et maxima diligentia cavendum est ne proponantur tamquam doctrina fidei peculiares interpretationes, quae nonnisi opiniones pri-

[8] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 17, 26 [LE 3364]. [9] Cfr. *Hb.* 5, 1-10; 7, 24; 9, 11-28. [10] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 28 [LE 3232]. [11] Cfr. Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, 51, 52 [LE 3141]. [12] Cfr. n. 110. [13] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo hnius tempora *Gaudium et spes*, 5 [LE 3366]. [14] Cfr. n. 134. [15] Cfr. n. 134.

vatae vel sententiae alicuius scholae theologicae sunt. Ecclesiae doctrina fideliter referenda est. Hoc in loco applicandae sunt normae expositae in capite I tertiae partis.

Attentis gravibus redactionis difficultatibus necnon peculiari horum documentorum momento, summe expedit ut: *a)* adhibeatur socia opera plurium in re tum catechetica tum etiam theologica peritorum; *b)* consulantur viri periti in aliis disciplinis tum religiosis tum humanis necnon ceterae pastorales organizationes; *c)* singuli locorum Ordinarii consulantur et de eorum sententiis ratio attente habeatur; *d)* experimenta particularia praecedant definitivam publicationem; *e)* certo temporis spatio transacto, hi libri debite recognoscantur.

Hi catechismi, antequam promulgentur, examini et approbationi Sedis Apostolicae subiciendi sunt [16].

120. *Textus didactici*—Textus didactici sunt subsidia oblata communitati christianae, quae in catechesim incumbit. Nullus textus substituere potest vivam nuntii christiani communicationem. Nihilominus textus magnum momentum habent, quia inserviunt ad diffusiorem explicationem documentorum traditionis christianae et elementorum quae favent catecheticae actuositati. Pro redactione quoque horum textuum requiritur ut adhibeatur socia opera plurium in re
167 catechetica peritorum atque consulantur alii viri periti./

121. *Libri ad usum catechistarum*—Hi libri complecti debent: —explanationem nuntii salutis (iugis relatio fieri debet ad fontes, et bene distinguendum est inter ea quae ad fidem et ad doctrinam tenendam pertinent et ea quae sunt merae opiniones theologorum); —consilia psychologica et paedagogica; —suggestiones ad methodum spectantes.

Praevideantur etiam libri seu scripta pro exercenda inquisitione et activitate catechizandorum. Haec scripta poterunt inseri in ipsis libris ad usum catechizandorum vel evulgari ut libelli distincti.

Cura denique habeatur ut libri in usum parentum edantur, i agitur de catechesi pueris impertienda.

122. *Media audiovisiva*—Media audiovisiva adhibentur praesertim: *a)* ut documenta ad institutionem catechisticam elementis obiectivis ditandam; hoc in casu excellere debent veracitate, diligenti notitiarum selectione et perspicuitate didactica; *b)* ut imagines ad sensibilitatem et imaginationem recte educandas; hoc in casu prae se ferre debent notas pulchritudinis et efficaciae in animis commovendis.

Haec sunt munera necessaria quoad haec media: —promovere studia circa criteria quae dirigere debent creationem et selectionem horum mediorum, congruenter ad peculiares aspectus nuntii christiani qui proponendi sunt et ad peculiares coetus hominum quibus destinantur; — instruere catechistas ad rectum usum horum mediorum (saepe enim contingit ut catechistae nesciant naturam propriam locutionis per imagines; multo saepius fit etiam ut media audiovisiva male adhibita perducant ad se gerendum non active sed passive; etc.).

123. «*Mass media*»—«Mass media» quae dicuntur, inter alia id efficiunt, ut notas realitatis et actualitatis tribuant factis, institutis et ideis, de quibus loquuntur, et, e contra, imminuant in communi aestimatione momentum earum rerum, de quibus tacent.

Nuntius ergo salutis locum habere debet inter media com-
168 municationis socialis. [17] Quare satis non est ut perficiantur media, quibus Ecclesia / iam gaudet in hoc campo, sed necessarium etiam est ut promoveatur cooperatio inter productores, scriptores et scaenicos artifices qui in hunc finem operam praestant. Huiusmodi cooperatio postulat ut in ambitu nationali et internationali instituantur coetus virorum peritorum, qui veram utilitatem afferre possint, si consulantur circa programmata activitatum, quae religionem respiciant.

Item munus catecheseos est educare christifideles ad discernendam naturam atque valorem earum rerum, quae per «mass media» proponuntur. Hoc tamen, uti patet, requirit praeviam cognitionem technicam locutionis propriae horum mediorum.

124. «*Instructio iuxta programmata*»—In ambitu mediorum audiovisivorum, quae catechesis adhibere potest ac debet ut suum finem melius consequi possit, neglegenda non est illa nova ac hodie magis magisque invalescens methodus, quam in rei didacticae campo «instructionem iuxta programmata» («Istruzione programmata») appellant.

Hac in re, tamen, debita ratione habita difficultatum quae oriuntur tum ex veritatibus docendis tum ex fine ipsius catecheseos, caveantur extemporales explicationes; sed tum in apparandis programmatibus tum etiam in veritatibus ope imaginum exprimendis, coniuncta advocetur opera hominum peritorum in sacra theologia, in catechesi, in arte didactica audiovisiva.

Caput V. Catecheseos organizatio

125. *Catecheseos organizatio*—Intra ambitum cuiusvis Conferentiae Episcopalis, organizatio catecheseos potissimum complectitur structuras dioecesanas, regionales, nationales.

Fines praecipui harum structurarum sunt: *a)* promovere activitates catechisticas; *b)* cooperari cum ceteris inceptis et operibus apostolicis (v.g. cum commissione liturgica, consolationibus apostolatus laicorum, commissione oecumenica,
169 etc.), quia hae omnes activitates Ecclesiae partem habent, etsi modo diverso, in ministerio verbi./

126. *Structurae dioecesanae*—Decreto *Provido sane* [18] statutum est Officium Catechisticum dioecesanum, cuius munus est totam organizationem catechisticam moderari. Huiusmodi Officium dioecesanum complecti debet coetum personarum, quae specifica competentia praeditae sint. Amplitudo et diversitas quaestionum, de quibus est agendum, postulant ut responsabilitates distribuantur inter plures, qui vere sint periti.

Officium dioecesanum promovere quoque debet ac dirigere laborem earum organizationum (uti sunt centrum catechisticum paroeciale, confraternitas doctrinae christianae, etc.), quae sunt veluti cellulae fundamentales actionis catechisticae.

Centra permanentia ad catechistas formandos condenda sunt a communitatibus localibus. Hoc modo manifeste patet apud populum christianum opus evangelizationis et actionem docendi nuntium salutis ad omnes pertinere.

Officium Catechisticum igitur, quod ad Curiam dioecesanam pertinet, est instrumentum quo Episcopus, caput communitatis et magister doctrinae, utitur ad universas activitates catechisticas dioeceseos dirigendas ac moderandas.

Nulla dioecesis proprio Officio Catechistico carere potest.

127. *Structurae regionales*—Expedit ut variae dioeceses propriam actionem coniungant, in communem utilitatem conferentes experimenta et incepta, officia et subsidia; ut dioeceses melius instructae auxilium afferant ceteris et ut programma communis actionis apparetur quod universam regionem attingat.

128. *Structurae nationales*—Necessarium omnino est ut Conferentia Episcopalis, ac magis directe Commissio Episcopalis pro catechesi, organo quodam permanenti instruatur.

Hoc Officium vel Centrum Catechisticum Nationale sibi duplex munus proponit: — inservire necessitatibus catechisticis quae ad totam Nationem pertinent. Huc spectant scripta typis edita quae momentum habeant in tota Natione, congressus nationales, relationes cum «mass media»,/ et ge- 170
neratim ea omnia opera et incepta quae facultates singularum dioecesium vel regionum excedunt; — inservire dioecesibus et regionibus ut evulgentur notitiae et incepta catechistica, actio coordinetur et auxilium afferatur dioecesibus minus in re catechetica maturis.

Praeterea pertinet ad Officium vel Centrum Nationale etiam coordinare propriam actionem cum actione ceterorum institutorum pastoralium nationalium, itemque cooperari cum universo motu catechistico internationali.

Caput VI. Coordinatio actionis pastoralis catechisticae cum universa actione pastorali

129. *Catechesis et actio pastoralis*—Cum quilibet actus, qui momentum habeat in Ecclesia, ministerium verbi participet, et cum catechesis semper relationem habeat cum universa vita ecclesiali, hinc sequitur actionem catechisticam necessario coordinationem postulare cum generali actione pastorali. Finis huius cooperationis in eo positus est, ut communitas christiana congrua ordinataque ratione crescat atque evolvatur, quippe quae, etsi variis specificis muneribus distinguatur, nihilominus ad unicam fundamentalem metam contendit.

Necessarium igitur est, ut catechesis cum ceteris activitatibus pastoralibus consocietur [19], hoc est cum motu biblico, liturgico, oecumenico, cum apostolatu laicorum, cum actione sociali, etc. Praeterea prae oculis habendum est hanc cooperationem necessariam esse inde ab initio, hoc est inde a tempore, quo studia et rationes organizationis laboris pastoralis inchoantur.

130. *Catechumenatus adultorum*—Catechumenatus adultorum, qui simul est catechesis, participatio liturgica et vita communitaria, praeclarum exhibet exemplum talis instituti, quod gignitur e cooperatione diversorum munerum pastoralium. Eius finis enim est dirigere iter spirituale hominum, qui ad baptismatis receptionem sese praeparant, eorum mentis habitus et morum mutationem moderari. Est schola praepa-
171 ratoria vitae christia/nae, introductio ad vitam religiosam, liturgicam, caritativam et apostolicam populi Dei [20]. Universa communitas christiana per patrinos, qui eius vicem gerunt, non autem solum sacerdotes vel catechistae, in hoc opus incumbit.

Caput VII. Necessitas promovendi investigationem scientificam

131. *Investigatio scientifica*—Attenta celeri evolutione culturae hodiernae, motus catechisticus, investigatione scientifica destitutus, progredi nullo modo poterit.

Quare necessarium est ut organa nationalia Conferentiarum Episcopalium investigationes consociatas promoveant. Opus scilicet est ut decernatur programma quaestionum investigandarum; ut cognitio habeatur quaestionum, quarum studium iam in cursu est, et opportunae ineantur rationes cum viris peritis qui in eas incumbunt; ut studium instituatur quaestionum nondum investigatarum, collatis hanc ad rem necessariis subsidiis oeconomicis.

Occurrere possunt argumenta investigationum, quorum momentum universale est: v. g. relationes quae intercedunt catechesim inter et exegesim hodiernam, catechesim et an-

[16] Cfr. n. 134. [17] Cfr. Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, 3 [LE 3143].

[18] Cfr. *A. A. S.* 27 (1935), pp. 151 ss. [LE 1254]. [19] Cfr. Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, 17 [LE 3457]. [20] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 13-14 [LE 3364]; Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, 65 [LE 3141]; Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia

http://www.obrascatolicas.com

ethropologiam, catechesim et «mass media», etc. Natura atque difficultates harum investigationum saepe cooperationem internationalem suadent.

Caput VIII. Cooperatio internationalis et relationes cum Sede apostolica

132. *Cooperatio internationalis*—Collegium Apostolicum modo solidali munere suo fungitur [14]. Pluries in hac Directorii parte considerata sunt consectaria, quae orta ex hac solidarietate catechesim attingunt (v.g.: caput II: comparatio metarum pastoralium inter nationes magis proximas; caput III: erectio institutorum superiorum; caput IV: elaboratio instrumentorum communium laboris; caput VII: inquisitio scien-
172 tifica)./

Cooperatio internationalis requiritur etiam in iis quae pertinent ad ministerium verbi directum ad emigrantes.

Munus absolvendum duplex est. Ex una parte necessarium est ut migrantibus verbum Dei praebeatur. Cum diversa sint lingua, cultura, consuetudines, id postulat mutuum commercium sive notitiarum sive personarum inter ecclesias nationum unde migrantes proveniunt et ecclesias nationum quae eos excipiunt. Ex altera parte necessarium est ut ministerium verbi valeat reddere christianos nationum, quae hospitium dant, conscios problematum quibus migrantes premuntur, et promptos ad eos fraterno amore excipiendos.

Cooperatio internationalis requiritur etiam pro catechesi «turistarum». Constat enim «turismum», quem vocant, magis magisque inter omnes nationes propagari [15].

Cooperatio internationalis observantiam ostendere debet erga munera et condiciones ecclesiarum localium. Quare nationes quae magis progressae sunt quoad personas, bona oeconomica et investigationem scientificam, auxilium afferant ceteris nationibus minus progressis, neque exigant ut suae cogitandi agendique rationes suaeque methodi adhibeantur.

133. *Sancta Sedes*—Sicut Petrus constitutus est caput Collegii Apostolorum et fundamentum super quod aedificatur Ecclesia, ita Successor Petri, Romanus nempe Pontifex [16], est caput visibile Collegii Episcoporum totiusque populi Dei. Ipse suum universale munus docendi atque regendi adimplet ut Vicarius Christi et totius Ecclesiae Pastor [18] semper ad utilitatem spiritualemque progressionem populi Dei. Potest autem hoc suum munus secundum necessitates Ecclesiae libere adimplere, sive modo personali, sive modo proprie collegiali, una scilicet cum Ecclesiae universae Episcopis. Modum autem personalem exercet vel propriis actis vel per acta ministerialia, in primis Dicasteriorum suae Romanae Curiae.

134. *Sacra Congregatio pro Clericis*—Responsabilitas centralis catecheseos territoriorum iuris sic dicti communis Sacrae Congregationi pro Clericis (Officio Secundo) commissa est. Ipsa munere fungitur adlaborandi, coordinandi et moderandi in iis fovendis quae spectant praedicationem verbi Dei et
173 apostolatus/ opera; notitias evulgandi collaborationemque inter varias nationes, prout fieri potest, promovendi.

Operam impendit in incrementum et moderamen officiorum quae catechesi praeficiuntur.

Recognoscit et approbat directoria de catechesi, catechismos atque programmata praedicationis verbi Dei a Conferentiis Episcoporum confecta. Congressus catechisticos nationales fovet vel internationales probat aut cogit [20].

Addendum. De primo accessu ad Sacramenta Paenitentiae et Eucharistiae

Inter alia catecheseos munera praeparatio puerorum ad sacramenta paenitentiae et Eucharistiae magnum momentum habet. Ad rem quod attinet opportunum retinetur quaedam principia in memoriam revocare et quaedam animadvertere de quibusdam experientiis, quae in aliquibus Ecclesiae regionibus aut locis novissimis his temporibus peractae sunt.

1. *De aetate discretionis*—Aetas apta ad horum sacramentorum receptionis initium faciendum, censetur aetas quae in Ecclesiae documentis appellatur rationis seu discretionis. Haec aetas «tum ad confessionem tum ad communionem ea est in qua puer incipit ratiocinari, hoc est circa septimum annum, sive supra, sive infra. Ex hoc tempore incipit obligatio satisfaciendi utrique praecepto confessionis et communionis» [1]. Laudabile est hanc aetatem, quae per gradus se evolvit, quae variis condicionibus submittitur et quae in singulis pueris propriam indolem praebet, investigationibus psychologiae pastoralis scrutari atque describere. Caveatur tamen ne tempus in quo praeceptum confessionis et communionis per se obligare incipit extra praedictos limites, ceterum non rigidos, extendatur.

2. *De conscientiae moralis puerorum formatione et incremento*—In puero, dum pedetentim ratiocinandi capacitas evolvitur, etiam conscientia moralis excolitur, id est facultas actiones suas relate ad normam moralem diiudicandi. Ad hanc

Christus Dominus, 14 [LE 3332]. [15] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 22-23 [LE 3232]; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 38; Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, 2, 4. [17] Cfr. *Directorium Generale pro ministerio pastorali quoad turismum* [LE 3745], passim. [18] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 22 [LE 3232]. [19] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 22.
[20] Cfr. Const. Apost. *Regimini Ecclesiae universae*, 69 [LE 3457]; Litteras Secretariae Status diei 20 augusti 1969, n. 143741.
[1] Decr. *Quam singulari*, 1, *A. A. S.* 2 (1910), p. 582.

conscientiam moralem pueri/ efformandam varia concurrunt 174
elementa et adiuncta: familia eiusque indoles et disciplina, quae in primis vitae pueri annis inter alias educationis causas eminet; cum aliis consuetudo necnon opera et testimonium communitatis ecclesialis. Catechesis, vero, munus suum institutionis et efformationis fidei christianae exsequens, haec varia educationis elementa ordinat, eisque favet et coniunctim cum eis agit. Hoc tantum modo ipsa poterit iter pueri ad coelestem Patrem opportune dirigere atque deflectiones aut non rectas orientationes vitae, quae evenire poterunt, corrigere. Absque dubio hac aetate pueris loquendum est modo quantum fieri potest simplici: de Deo ut Domino et Patre nostro, de Eius erga nos amore, de Iesu, Filio Dei, qui pro nobis factus est homo, mortuus est et resurrexit. Dilectionem Dei considerans, puer poterit gradatim percipere malitiam peccati, quod semper Deum Patrem Iesumque offendit, quodque adversatur caritati qua proximum et nosmetipsos diligere debemus.

3. *De momento sacramenti paenitentiae pueris explicando*—Puer, qui incipit Deum peccato offendere, incipit quoque affici desiderio veniae assequendae non tantum a parentibus aut propinquis sed etiam a Deo. Catechesis illum adiuvet in hoc eius desiderio salubriter colendo eique inculcet sanctam aversionem a peccato necnon necessitatem emendationis et potissimum amoris in Deum. Peculiare munus catecheseos, ad hoc quod attinet, in eo est ut idoneo modo explicet confessionem sacramentalem esse medium veniae suscipiendae Ecclesiae filiis oblatum, immo per se et necessarium, cum quis in grave peccatum inciderit. Profecto parentes christiani et educatores religiosi ita puerum instituant oportet, ut in primis satagat progredi in intimiorem Domini Iesu dilectionem et genuinum proximi amorem. Doctrina de sacramento paenitentiae proponenda est in amplo ambitu purificationis et profectus spiritualis conquirendi cum magna fiducia in Dei amore et misericordia. Hoc modo pueri non solum paulatim exquisitum conscientiae sensum acquirere possunt, sed nec animum demittunt, cum in quid minus rectum inciderint.

Eucharistia est apex et centrum totius vitae christianae. Ad communionem recipiendam, praeterquam quod status gratiae requiritur, magna animae puritas plane convenit. Sedulo tamen cavendum est ne pueris videatur necessariam esse confessionem ante susceptionem Eucharistiae, etiam cum quis, Deum sincere diligens, a via divinorum mandatorum
non graviter discessit./ 175

4. *De quibusdam novis experientiis*—Novissimis his temporibus in quibusdam Ecclesiae regionibus, ad primum accessum ad sacramenta paenitentiae et Eucharistiae quod attinet, experimenta facta sunt, quae tamen dubium et perplexitatem movent.

Ad apte anticipandam puerorum communionem, ad vitandas futurae vitae christianae psychologicas perturbationes quae ex festinato confessionis usu provenire possunt, ad fovendam denique meliorem educationem spiritus paenitentiae necnon validiorem praeparationem catecheticam ad ipsam confessionem, visum est nonnullis pueros admittendos esse ad primam communionem absque praevia susceptione sacramenti paenitentiae.

Verumtamen accessus ad sacramentum paenitentiae inde ab initiis aetatis discretionis, dummodo, ut par est, benignam prudentemque praeparationem catecheticam sequatur, per se animos puerorum non laedit. Spiritus autem paenitentiae, institutione catechetica etiam post primam communionem protracta, amplius evolvi poterit; ac pari modo crescere poterit cognitio et aestimatio magni doni quod Christus hominibus peccatoribus sacramento veniae ab ipsis accipiendae reconciliationisque cum Ecclesia largitus est [1].

Haec non impediverunt quin in quibusdam locis introducta sit praxis qua aliquot anni de more intercedant inter primam communionem et primam confessionem. In aliis vero locis innovatione cautiores factae sunt, sive quia prima confessio non adeo procrastinata est, sive quia ratio habetur iudicii parentum qui malunt ut pueri ante primam communionem ad sacramentum paenitentiae accedant.

5. *Praxis communis vigens magni facienda*—Summus Pontifex Pius X declaravit: «Consuetudo non admittendi ad confessionem pueros, aut numquam eos absolvendi, quum ad usum rationis pervenerint, est omnino improbanda» [2]. Vix autem consuli potest iuri quod pueri baptizati habent peccata sua confitendi, si ineunte aetate discretionis ad sacramentum paenitentiae non praeparantur suaviterque adducuntur.

Prae oculis etiam habenda est utilitas confessionis, quae virtutem suam retinet, etiam cum circa peccata tantum venialia versatur et quae gratiae et caritatis augmentum confert, bonas pueri dispositiones/ ad Eucharistiam accipien- 176
dam auget et ad christianam vitam perficiendam iuvat. Videtur proinde utilitatem confessionis excipi non posse nomine illarum formarum paenitentialium aut ministerii verbi, quibus apte virtus paenitentiae in pueris excolitur, quae tamen fructuose peragi possunt una cum paenitentiae sacramento, apta catechesi praeparato. Experientia pastoralis Ecclesiae, quae compluribus testimoniis etiam hodiernis illustratur, eam docet quantopere aetas, quae discretionis dicitur, idonea sit ad efficiendum ut gratia baptismalis puerorum ope receptionis bene praeparatae sacramentorum paenitentiae et Eucharistiae primos fructus, postea utique cum auxilio prolatae catecheseos augendos, edat.

Omnibus perpensis, prae oculis habita praxi communi et generali quae per se derogari nequit sine Sedis Apostolicae

[1] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 11 [LE 3232]. [2] Decr. *Quam singulari*, VII, *A.A.S.* 2 (1910), p. 583.

beneplacito, auditis Conferentiis episcopalibus, eadem Sancta Sedes expedire iudicat ut vigens in Ecclesia consuetudo praemittendi confessionem primae communioni servetur; quod minime impedit quin variis modis haec consuetudo perficiatur verbi gratia ope celebrationis paenitentialis communis quae praecedat aut sequatur accessum ad sacramentum paenitentiae.

Peculiares diversarum regionum rationes et adiuncta, Sancta Sedes non negligit, sed hortatur Episcopos ut in hoc non levi negotio ab usu vigenti non discedant, nisi sermone prius cum ipsa inito in spiritu hierarchicae communionis. Neque ipsi ullo modo sinant ut parochi aut educatores aut religiosa instituta usum vigentem derelinquere incipiant aut pergant.

In regionibus autem ubi novae praxes iam introductae sunt quae a pristina notabiliter discedunt, Conferentiae episcopales ista experimenta novo examini subicere velint; quod si deinde eadem longius protrahere cupiant, id ne faciant, nisi sermone cum Sede Apostolica prius habito atque cum eadem Sede, quae eas libenter audiet, animo uno.

Hoc Directorium Generale una cum Addendo Summus Pontifex Paulus Papa VI, Litteris suae Secretariae Status n. 177335 *diei 18 Martii* 1971, *approbavit et auctoritate sua confirmavit et publici iuris fieri iussit.*

Romae, die 11 aprilis 1971, in Resurrectione Domini.—Ioannes I. Card. Wright, *Praefectus*. Petrus Palazzini, *a Secretis*.

3966

1971 APR 11.-SC CULTUS, DECRETUM. AAS 63 (1971) 712

Latina editio libri Liturgiae Horarum iuxta ritum Romanum evulgatur et typica declaratur

Horarum Liturgia, quam ex antiqua consuetudine diei decursu celebrare consuevit, Ecclesia praeceptum Domini adimplet de oratione numquam intermittenda, simulque laudes Deo Patri persolvit et pro mundi salute interpellat.

Quapropter Concilium Vaticanum II, traditam Ecclesiae disciplinam plurimi faciens, eandemque renovare cupiens, sollicite curavit, ut huius precationis apta fieret instauratio, quo melius ac perfectius sive a sacerdotibus sive ab aliis Ecclesiae membris in hodiernis rerum adiunctis peragi posset (cfr. Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 84) [LE 3141].

Opere nunc instaurationis ad exitum perducto et a Paulo Pp. VI approbato per Constitutionem Apostolicam *Laudis canticum*, die 1 novembris 1970 signatam [LE 3914], Sacra haec Congregatio pro Cultu Divino librum, lingua Latina exaratum ad celebrandam Liturgiam Horarum iuxta ritum Romanum, evulgandum curavit, eiusque editionem, quae nunc exhibetur, typicam esse declarat.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 11 aprilis anni 1971, dominica Paschae in Resurrectione Domini.—Arturus Card. Tabera, *Praef.* H. Bugnini, *a Secretis*.

Adn. vide sub die 1971 Apr. 11: LE 3967.

3967

1971 APR 11.-SC CULTUS DIVINI, DECRETUM. PART.*

INSTITUTIO GENERALIS DE LITURGIA HORARUM

Caput I

De Liturgiae Horarum seu Officii Divini momento in vita Ecclesiae

1. Publica et communis oratio populi Dei inter munera Ecclesiae primaria merito habetur. Inde ab initio qui baptizati sunt «erant perseverantes in doctrina Apostolorum et communione, fractione panis et orationibus» (*Act* 2, 42). Pluries autem Actus Apostolorum testantur communitatem christianam unanimiter oravisse [1].

Singulos quoque fideles certis horis in orationem incubuisse Ecclesiae primaevae testimonia docent. In variis deinde regionibus consuetudo mox invaluit peculiaria tempora communi precationi destinandi, veluti postremam diei horam, cum advesperascit ac lucerna accenditur, vel primam, cum nox sub diurni sideris ortum vergit ad finem.

Decurrente autem tempore, precatione communi sanctificabantur ceterae quoque Horae, quas Patres in Actibus Apostolorum adumbratas legebant. Ibidem enim discipuli perhibentur hora tertia congregati [2]. Apostolorum Princeps «ascendit in superiora ut oraret circa horam sextam» (10, 9); «Petrus ... et Ioannes ascendebant in templum ad horam orationis

[1] Cf. *Act.* 1, 14; 4, 24; 12, 5, 12; cfr. *Eph.* 5, 19-21. [2] cf. *Act.* 2, 1-15.

nonam» (3, 1); «media ... nocte Paulus et Silas orantes laudabant Deum» (16, 25).

2. Huiusmodi orationes in communi peractae paulatim ad modum definiti Horarum cursus instruebantur. Haec Liturgia Horarum seu Officium divinum, lectionibus quoque ditata, est praecipue oratio laudis et deprecationis, et quidem oratio Ecclesiae cum Christo et ad Christum.

I. De oratione Christi

Christus exorator Patris

3. Cum venit ad Dei vitam hominibus impertiendam, Verbum quod a Patre procedit ut splendor gloriae eius, «summus Novi atque Aeterni Testamenti sacerdos, Christus Iesus, humanam naturam assumens, terrestri huic exsilio hymnum illum invexit, qui in supernis sedibus per omne aevum canitur» [3]. Exinde in corde Christi laus Dei resonat verbis humanis adorationis, propitiationis et intercessionis: quae omnia novae humanitatis princeps et Mediator Dei et hominum nomine et in bonum omnium Patri exhibet.

4. Ipse autem Filius Dei, «qui cum Patre suo unum» est (cf. *Io.* 10, 30) et ingrediens mundum dixit: «Ecce venio ut faciam, Deus, voluntatem tuam» (*Hebr.* 10, 9; cf. *Io.* 6, 38), orationis suae dignatus est etiam documenta concedere. Saepissime enim eum orantem referunt Evangelia: cum eius missio a Patre revelatur [4], antequam Apostolos vocet [5], cum Deum in panis multiplicatione benedicit [6], cum transfiguratur in monte [7], cum surdum mutumque sanat [8] et Lazarum resuscitat [9], antequam a Petro confessionem postulet [10], cum discipulos docet orare [11], cum discipuli a missione revertuntur [12], cum parvulos benedicit [13] et pro Petro rogat [14].

Cotidiana eius navitas arcte cum oratione nectebatur, quin etiam ex ea quasi fluebat, cum ipse in desertum vel in montem secedebat ut oraret [15], diluculo valde surgens [16] aut sero usque ad quartam vigiliam noctis [17] pernoctans in oratione Dei [18].

Ipse quoque, ut merito creditur, partem habuit in precibus tum iis, quae publice fundebantur et in synagogis, quas intravit die sabbati «secundum consuetudinem suam» [19], et in templo quod domum orationis appellavit [20], tum iis, quae privatim a piis Israelitis de more cotidie recitabantur. Proferebat etiam traditas benedictiones Dei in cenis, ut expresse narratur in multiplicatione panis [21], in Cena sua novissima [22], in cena Emmaus [23]; similiter cum discipulis hymnum dixit [24].

Usque ad extremum vitae, appropinquante iam Passione [25], in novissima Cena [26], in agonia [27] et in cruce [28] orationem divinus Magister ostendit id esse quod ministerium suum messianicum et paschalem exitum animaret. Ipse enim «in diebus carnis suae preces, supplicationesque ad eum, qui possit illum salvum facere a morte cum clamore valido et lacrimis offerens, exauditus est pro sua reverentia» (*Hebr.* 5, 7), et perfecta oblatione in ara crucis «consummavit in sempiternum sanctificatos» (*Hebr.* 10, 14); suscitatus denique a mortuis, semper vivit et orat pro nobis [29].

II. De oratione Ecclesiae

Praeceptum orationis

5. Iesus, quod ipse fecit, nobis quoque facere praecepit. «Orate» enim saepe dixit, «rogate», «petite» [30], «in nomine meo» [31] formam etiam precandi tradidit in oratione quae dominica dicitur [32], et orationem monuit esse necessariam [33], et quidem humilem [34], vigilantem [35], perseverantem et in bonitate Patris confidentem [36], intentione puram et Dei naturae consentaneam [37].

Apostoli vero, qui in Epistolis passim orationes, praesertim laudis et gratiarum actionis, nobis tradunt, et ipsi nos monent de orationis in Spiritu Sancto [38], per Christum [39] Deo oblatae [40], instantia et assiduitate [41] deque eius efficaci vi ad sanctificationem [42] necnon de oratione laudis [43], gratiarum actionis [44], petitionis [45] et pro omnibus intercessionis [46].

Orationem Christi Ecclesia continuat

6. Cum homo totus a Deo sit, hanc Creatoris sui dominationem agnoscere et fateri debet, quod pii homines omnium temporum orando revera fecerunt.

Oratio vero, quae ad Deum dirigitur, conectatur oportet cum Christo omnium hominum Domino, unico Mediatore [47], per quem solum habemus accessum ad Deum [48]. Ipse enim ita universam hominum communitatem sibi coagmentat [49]

[3] Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 83 [LE 3141]. [4] *Lc.* 3, 21-22. [5] *Lc.* 6, 12. [6] *Mt.* 14, 19; 15, 36; *Mc.* 6, 41; 8, 7; *Lc.* 9, 16; *Io.* 6, 11. [7] *Lc.* 9, 28-29. [8] *Mc.* 7, 34. [9] *Io.* 11, 41 ss. [10] *Lc.* 9, 18. [11] *Lc.* 11, 1. [12] *Mt.* 11, 25 ss.; *Lc.* 10, 21 ss. [13] *Mt.* 19, 13. [14] *Lc.* 22, 32. [15] *Mc.* 1, 35. [16] *Mc.* 1, 35; 6, 46; *Lc.* 5, 16 cf. *Mt.* 4, 1 par.; *Mt.* 14, 23. [17] *Mt.* 14, 23. 25; *Mc.* 6, 46. 48. [18] *Lc.* 6, 12. [19] *Lc.* 4, 16. [20] *Mt.* 21, 13 par. [21] *Mt.* 14, 19 par.; *Mt.* 15, 36 par. [22] *Mt.* 26, 26 par. [23] *Lc.* 24, 30. [24] *Mt.* 26, 30 par. [25] *Io.* 12, 27 s. [26] *Io.* 17, 1-26. [27] *Mt.* 26, 36-44 par. [28] *Lc.* 23, 34. 46; *Mt.* 27, 46; *Mc.* 15, 34. [29] Cf. *Hebr.* 7, 25. [30] *Mt.* 5, 44; 7, 7; 26, 41; *Mc.* 13, 33; 14, 38; *Lc.* 6, 28; 10, 2; 11, 9; 22, 40. 46. [31] *Io.* 14, 13 s.; 15, 16; 16, 23 s. 26. [32] *Mt.* 6, 9-13; *Lc.* 11, 2-4. [33] *Lc.* 18, 1. [34] *Lc.* 18, 9-14. [35] *Lc.* 21, 36; *Mc.* 13, 33. [36] *Lc.* 11, 5-13; 18, 1-8; *Io.* 14, 13; 16, 23. [37] *Mt.* 6, 5-8; 23, 14; *Lc.* 20, 47; *Io.* 4, 23. [38] *Rom.* 8, 15. 26; *1 Cor.* 12, 3; *Gal.* 4, 6; *Iud.* 20. [39] *2 Cor.* 1, 20; *Col.* 3, 17. [40] *Hebr.* 13, 15. [41] *Rom.* 12, 12; *1 Cor.* 7, 5; *Eph.* 6, 18; *Col.* 4, 2; *1 Th.* 5, 17; *1 Tim.* 5, 5; *1 Petr.* 4, 7. [42] *1 Tim.* 4, 5; *Iac.* 5, 15 s.; *1 Io.* 3, 22; 5, 14 s. [43] *Eph.* 5, 19 s.; *Hebr.* 13, 15; *Ap.* 19, 5. [44] *Col.* 3, 17; *Phil.* 4, 6; *1 Th.* 5, 17; *1 Tim.* 2, 1. [45] *Rom.* 8, 26; *Phil.* 4, 6. [46] *Rom.* 15, 30; *1 Tim.* 2, 1 s.; *Eph.* 6, 18; *1 Th.* 5, 25; *Iac.* 5, 14. 16. [47] *1 Tim.* 2, 5; *Hebr.* 8, 6; 9, 15; 12, 24. [48] *Rom.* 5, 2; *Eph.* 2, 18; 3, 12.

ut intima vigeat necessitudo inter orationem Christi atque orationem totius generis humani. Nam in Christo in eoque solo religio humana pretium salutiferum finemque attingit.

7. Specialis tamen atque arctissima necessitudo inter Christum intercedit illosque homines, quos tamquam membra in suum corpus, quod est Ecclesia, per sacramentum regenerationis assumit. Sic enim a capite in totum corpus diffunduntur omnes divitiae, quae sunt Filii: communicatio nempe Spiritus, veritas, vita et participatio eius divinae filiationis, quae in tota eius oratione, cum apud nos degeret, manifestabatur.

Sacerdotium etiam Christi a toto corpore Ecclesiae participatur, ita ut baptizati per regenerationem et Spiritus Sancti unctionem consecrentur in domum spiritualem et sacerdotium sanctum [50], fiantque capaces Novi Testamenti cultus, qui non e viribus nostris, sed e Christi merito ac donatione procedit.

«Nullum maius donum praestare posset Deus hominibus, quam ut Verbum suum, per quod condidit omnia, faceret illis caput, et illos ei tamquam membra coaptaret, ut esset Filius Dei et Filius hominis, unus Deus cum Patre, unus homo cum hominibus, ut et quando loquimur ad Deum deprecantes, non inde Filium separemus, et quando precatur corpus Filii, non a se separet caput suum, sitque ipse unus salvator corporis sui Dominus noster Iesus Christus Filius Dei, qui et oret pro nobis, et oret in nobis, et oretur a nobis. Orat pro nobis ut sacerdos noster, orat in nobis ut caput nostrum, oratur a nobis ut Deus noster. Agnoscamus ergo et in illo voces nostras et voces eius in nobis [51].

In eo igitur posita est christianae dignitas orationis, ut ipsam Unigeniti pietatem erga Patrem eamque orationem participet, quam ille in vita terrestri verbis expressit, quaeque nunc, nomine quoque et in salutem totius generis humani, in universa Ecclesia et in omnibus eius membris indesinenter perseverat.

Actio Spiritus Sancti

8. Unitas vero orantis Ecclesiae a Spiritu Sancto efficitur, qui idem est in Christo [52], in tota Ecclesia et in singulis baptizatis. Ipse «Spiritus adiuvat infirmitatem nostram» et «postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus» (*Rom.* 8, 26); ipse, utpote Spiritus Filii, ingerit nobis «spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba, Pater» (*Rom.* 8, 15; cf. *Gal.* 4, 6; 1 *Cor.* 12, 3; *Eph.* 5, 18; *Iud.* 20). Nulla ergo oratio christiana haberi potest sine Sancti Spiritus actione, qui, totam Ecclesiam uniens, per Filium ducit ad Patrem.

Indoles communitaria orationis

9. Exemplum proinde et praeceptum Domini atque Apostolorum semper et instanter orandi habenda sunt non tamquam regula mere legalis, sed pertinent ad intimam essentiam ipsius Ecclesiae, quae communitas est quaeque indolem suam communitariam orando quoque debet declarare. Hinc in Actibus Apostolorum, cum primum de communitate fidelium sermo fit, congregata ipsa in actu orationis apparet «cum mulieribus et Maria Matre Iesu et fratribus eius» (*Act.* 1, 14). «Multitudinis autem credentium erat cor unum et anima una» (*Act.* 4, 32), quorum unanimitas verbo Dei, communione fraterna, oratione et Eucharistia innitebatur [53].

Licet autem oratio, quae fit in cubiculo et clauso ostio [54], semper quidem necessaria et commendanda [55], a membris Ecclesiae per Christum in Spiritu Sancto peragatur, orationi tamen communitatis dignitas competit specialis, cum ipse Christus dixerit: «Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum» (*Mt.* 18, 20).

III. De Liturgia Horarum

Consecratio temporis

10. Cum Christus praeceperit: «Oportet semper orare et non deficere» (*Lc.* 18, 1), Ecclesia, huic admonitioni fideliter obtemperans, preces fundere numquam intermittit atque hisce verbis nos adhortatur: «Per ipsum (Iesum) offeramus hostiam laudis semper Deo» (*Hebr.* 13, 15). Huic praecepto satisfit non tantum Eucharistia celebranda, sed etiam aliis modis, praesertim Liturgia Horarum, cuius inter alias liturgicas actiones id ex antiqua traditione christiana proprium est, ut totus per eam cursus diei ac noctis consecretur [56].

11. Quoniam ergo sanctificatio diei totiusque operositatis humanae ad finem pertinet Liturgiae Horarum, eius cursus ita instauratus est, ut Horis veritas temporis, quantum fieri posset, redderetur, simulque ratio haberetur hodiernae vitae condicionum [57].

Quare «praestat sive ad diem revera sanctificandum, sive ad ipsas Horas cum fructu spirituali recitandas, ut in Horarum absolutione tempus servetur, quod proxime accedat ad tempus verum uniuscuiusque Horae canonicae [58]».

Ratio inter Liturgiam Horarum et Eucharistiam

12. Liturgia Horarum dilatat [59] ad varias diei horas laudes et gratiarum actiones, necnon memoriam mysteriorum salutis, deprecationes ac caelestis praelibationem gloriae, quae prae-

Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 83, [LE 3141]. [50] Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia, *Lumen gentium*, n. 10 [LE 3232]. [51] S. Augustinus, *Enarrat. in psalm.* 85, 1: CCL 39, 1176. [52] Cf. *Lc.* 10, 21, quando Iesus «exsultavit Spiritu Sancto, et dixit: 'Confiteor tibi, Pater...'». [53] Cf. *Act.* 2, 42 gr. [54] Cf. *Mt.* 6, 6. [55] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 12 [LE 3141]. [56] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 83-84 [LE 3141]. [57] Cf. *Ibid.*, n. 88. [58] *Ibid.*, n. 94. [59] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, n. 5 [LE 3365].

bentur in mysterio eucharistico, quod est «centrum et culmen totius vitae communitatis christianae» [60].

Eucharistiae vero celebratio per Liturgiam Horarum et ipsa optime praeparatur, cum dispositiones ad fructuosam Eucharistiae celebrationem necessariae, ut sunt fides, spes, caritas, devotio seseque abnegandi studium, ea congrue excitentur et alantur.

Christi sacerdotalis muneris exercitatio in Liturgia Horarum

13. «Humanae redemptionis et perfectae Dei glorificationis opus» [61] Christus in Spiritu Sancto per Ecclesiam suam exercet non tantum cum Eucharistia celebratur et sacramenta administrantur, sed etiam, prae ceteris modis, cum Liturgia Horarum persolvitur [62]. In ea ipse praesens adest, dum coetus congregatur, dum verbum Dei profertur, «dum supplicat et psallit Ecclesia» [63].

Sanctificatio hominis

14. Ita autem sanctificatio hominis efficitur [64] et Dei cultus exercetur in Liturgia Horarum, ut in ea quasi commercium instituatur seu dialogus ille inter Deum et homines, quo «Deus ad populum suum loquitur, ... populus vero Deo respondet tum cantibus tum orationes» [65].

Sanctificationem profecto uberrimam ex Liturgia Horarum assequi possunt participantes per salutare Dei verbum, quod in ea magnum momentum obtinet. Ex sacra enim Scriptura lectiones fiunt, Dei verba in psalmis tradita in conspectu eius canuntur, atque eius afflatu instinctuque aliae preces, orationes et carmina perfunduntur [66].

Non solum ergo quando leguntur ea quae «ad nostram doctrinam scripta sunt» (*Rom.* 15, 4), sed etiam dum Ecclesia orat vel canit, participantium fides alitur, mentes in Deum commoventur, ut rationabile obsequium ei praestent gratiamque eius abundantius recipiant [67].

Laus Deo tributa, in unione cum Ecclesia caelesti

15. In Liturgia Horarum Ecclesia, sacerdotale Capitis sui munus exercens, «sine intermissione» [68] Deo hostiam laudis offert, id est fructum labiorum confitentium nomini eius [69]. Haec oratio est «vox ipsius Sponsae, quae Sponsum alloquitur, immo etiam oratio Christi cum ipsius Corpore ad Patrem» [70]. «Omnes proinde qui haec praestant, tum Ecclesiae officium explent, tum summum Sponsae Christi honorem participant, quia laudes Deo persolventes stant ante thronum Dei nomine Matris Ecclesiae» [71].

16. Laudem in Horis Deo tribuens, Ecclesia illi concinendo laudis carmini consociatur, quod in supernis sedibus omne per aevum canitur [72]; praegustat simul caelestem illam laudem a Ioanne in Apocalypsi descriptam, quae assidue ante sedem Dei et Agni resonat. Arcta enim coniunctio nostra cum Ecclesia caelesti ad effectum deducitur, cum «divinae maiestatis laudem socia exsultatione concelebramus, et universi, in sanguine Christi ex omni tribu et lingua et populo et natione redempti (cf. *Ap.* 5, 9) atque in unam Ecclesiam congregati, uno cantico laudis Deum unum et trinum magnificamus» [73].

Quam caelestem liturgiam Prophetae in victoria diei sine nocte, lucis sine tenebris fere praeviderunt: «Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem, nec splendor lunae illuminabit te, sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam» (*Is.* 60, 19; cf. *Ap.* 21, 23, 25). «Erit dies una, quae nota est Domino, non dies neque nox, et in tempore vesperi erit lux» (*Zac.* 14, 7). Iam vero «fines saeculorum ad nos pervenerunt (cf. 1 *Cor.* 10, 11) et renovatio mundi irrevocabiliter est constituta atque in hoc saeculo reali quodam modo anticipatur» [74]. Nos ita per fidem de sensu etiam vitae nostrae temporalis edocemur, ut cum omnibus creaturis revelationem filiorum Dei exspectemus [75]. In Liturgia vero Horarum hanc fidem proclamamus, hanc spem exprimimus et alimus, gaudium perpetuae laudis et diei, qui nescit occasum, quodammodo participamus.

Deprecatio et intercessio

17. At praeter Dei laudem, Ecclesia in Liturgia vota et desideria omnium Christifidelium refert, immo pro totius mundi salute Christum et per eum, Patrem interpellat [76]. Quae vox non est tantum Ecclesiae, sed etiam Christi, cum preces proferantur Christi nomine, hoc est «per Dominum nostrum Iesum Christum», et sic Ecclesia eas preces supplicationesque facere pergat, quas Christus effudit in diebus carnis suae [77], quaeque idcirco singulari efficacitate pollent. Itaque non tantum caritate, exemplo et paenitentiae operibus, sed etiam oratione ecclesialis communitas verum erga animas ad Christum adducendas maternum munus exercet [78].

Quae res praesertim ad omnes attinet, qui ad Liturgiam Horarum persolvendam speciali mandato vocati sunt: episcopi

[60] Conc. Vat. II, Decr. de pastorali episcoporum munere in Ecclesia, *Christus Dominus*, n. 30 [LE 3332]. [61] Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 5 [LE 3141]. [62] Cf. *Ibid.*, nn. 83 et 98. [63] *Ibid.*, n. 7. [64] Cf. *Ibid.*, n. 10. [65] *Ibid.*, n. 33. [66] Cf. *Ibid.*, n. 24. [67] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 33 [LE 3141]. [68] 1 *Th.* 5, 17. [69] Cf. *Hebr.* 13, 15. [70] Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 84. [71] *Ibid.*, n. 85. [72] Cf. *Ibid.*, n. 83. [73] Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia, *Lumen gentium*, n. 50 [LE 3232]; cf. Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, nn. 8 et 104 [LE 3141]. [74] Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia, *Lumen gentium*, n. 48. [75] Cf. *Rom.* 8, 19. [76] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 83. [77] Cf. *Hebr.* 5, 7. [78] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de presby-

videlicet et presbyteri, pro plebe sua ac toto Dei populo ex officio precantes [79], aliique ministri sacri necnon religiosi [80].

Culmen et fons actionis pastoralis

18. Qui ergo in Liturgia Horarum partem habent, plebem dominicam arcana fecunditate apostolica dilatant; [81] labores enim apostolici ad id ordinantur, «ut omnes, per fidem et baptismum filii Dei facti, in unum conveniant, in medio Ecclesiae Deum laudent, sacrificium participent et cenam dominicam manducent» [82].

Sic fideles vivendo exprimunt et aliis manifestant «mysterium Christi et genuinam verae Ecclesiae naturam, cuius proprium est esse ... visibilem invisibilibus praeditam, actione ferventem et contemplationi vacantem, in mundo praesentem et tamen peregrinam» [83].

Vicissim lectiones et preces Liturgiae Horarum fontem vitae christianae efficiunt. E mensa enim sacrae Scripturae et verbis Sanctorum vita illa nutritur, precibus vero roboratur. Nam Dominus solus, sine quo nihil facere possumus [84], a nobis rogatus, operibus nostris efficacitatem et incrementum dare potest [85], ita ut cotidie aedificemur in templum Dei in Spiritu [86], usque ad mensuram aetatis plenitudinis Christi [87], simulque vires nostras roboremus ad Christum evangelizandum iis, qui foris sunt [88].

Mens concordet voci

19. Ut autem oratio illa sit propria uniuscuiusque eorum, qui eam participant, itemque fons pietatis et multiplicis gratiae divinae, atque orationis personalis actionisque apostolicae nutrimentum, oportet ut in ea digne, attente ac devote persolvenda mens ipsa voci concordet [89]. Supernae gratiae seduli omnes cooperentur, ne eam in vacuum recipiant. Christum quaerentes, eiusque mysterium oratione semper intimius penetrantes [90], Deum laudent supplicationesque fundant eadem illa mente, qua divinus ipse Redemptor precabatur.

IV. De iis qui celebrant Liturgiam Horarum

a) *De celebratione in communi agenda.*

20. Liturgia Horarum, sicut ceterae actiones liturgicae, non est actio privata, sed ad universum corpus Ecclesiae pertinet, illudque manifestat et afficit [91]. Eius vero ecclesialis celebratio tunc maxime elucet, ac proinde summopere suadetur, quando cum suo Episcopo, a presbyteris et ministris circundato [92], illam peragit Ecclesia particularis, «in qua vere inest et operatur una sancta catholica et apostolica Christi Ecclesia» [93]. Quae celebratio, etiam cum, absente Episcopo, a capitulo canonicorum vel ab aliis presbyteris peragitur, semper fiat veritate temporis servata ac, quantum fieri potest, cum populi participatione. Quod dicendum est etiam de capitulis collegialibus.

21. Alii fidelium coetus, inter quos eminent paroeciae, velut dioecesis cellulae, localiter sub pastore vices Episcopi gerente ordinatae, quique «quodammodo repraesentant Ecclesiam visibilem per orbem terrarum constitutam» [94], Horas praecipuas, ubi fieri possit, in ecclesia communiter celebrent.

22. Si ergo fideles ad Liturgiam Horarum convocantur et in unum conveniunt, corda et voces simul consociantes, manifestant Ecclesiam mysterium Christi celebrantem [95].

23. Munus autem eorum, qui sacro ordine insigniti vel peculiari missione canonica praediti sunt [96], est indicere et dirigere orationem communitatis: «laborem impendant ut omnes quorum cura sibi est commissa, unanimes sint in orationes» [97]. Curent ergo ut fideles invitentur et debita catechesi formentur ad celebrandas in communi, diebus praesertim dominicis et festis, potiores Liturgiae Horarum partes [98]. Eos edoceant sinceram orationem ex eius participatione haurire [99], ideoque per aptam institutionem illos dirigant ad psalmos sensu christiano intellegendos, ita ut gradatim ad ampliorem gustum et usum orationis Ecclesiae manuducantur [100].

24. Communitates canonicorum, monachorum, monialium aliorumque religiosorum, quae vi Regulae vel Constitutionum, sive communi sive particulari ritu Liturgiam Horarum integre

terorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, n. 6 [LE 3365]. [79] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia, *Lumen gentium*, n. 41 [LE 3232]. [80] Cf. *infra*, n. 24. [81] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, n. 7 [LE 3333]. [82] Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 10 [LE 3141]. [83] *Ibid.*, n. 2. [84] Cf. *Io.* 15, 5. [85] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 86 [LE 3141]. [86] Cf. *Eph.* 2, 21-22. [87] Cf. *Eph.* 4, 13. [88] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 2 [LE 3141]. [89] Cf. *Ibid.*, n. 90; S. Benedictus, *Regula monasteriorum*, c. 19. [90] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, n. 14 [LE 3365]; Decr. de Institutione sacerdotali, *Optatam totius*, n. 8. [91] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 26 [LE 3141]. [92] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 41 [LE 3141]. [93] Conc. Vat. II, Decr. de pastorali episcoporum munere in Ecclesia, *Christus Dominus*, n. 11 [LE 3332]. [94] Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 42; cf. Decr. de apostolatu laicorum, *Apostolicam actuositatem*, n. 10 [LE 3346]. [95] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, nn. 26 et 84. [96] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de activitate missionali Ecclesiae, *Ad gentes*, n. 17 [LE 3364]. [97] Conc. Vat. II, Decr. de pastorali episcoporum munere in Ecclesia, *Christus Dominus*, n. 15. [98] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 100. [99] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis* n. 5 [LE 3365]. [100] Cf. *infra*, nn. 100-109.

aut ex parte persolvunt, Ecclesiam orantem specialiter repraesentant: etenim exemplar Ecclesiae, quae sine intermissione concordi voce Dominum laudat, plenius exhibent et officium explent «adlaborandi», imprimis oratione, «ad aedificationem et incrementum totius mystici Corporis Christi et in bonum Ecclesiarum particularium» [101]. Quod dicendum est praesertim de iis qui vitam contemplativam agunt.

25. Sacrorum administri et clerici omnes, qui non sunt aliunde celebratione communi astricti, conviventes vel in unum convenientes, curent ut aliquam saltem Liturgiae Horarum partem in communi persolvant, praesertim Laudes mane et Vesperas sero [102].

26. Etiam religiosis utriusque sexus sodalibus, qui ad celebrationem in communi non obligantur, et cuiusvis Instituti perfectionis membris, enixe suadetur ut in unum conveniant, seorsum vel cum populo, ad hanc Liturgiam vel eius partem celebrandam.

27. Laicorum coetus ubivis congregati invitantur ut Ecclesiae officium expleant [103], Liturgiae Horarum partem celebrantes, quacumque de causa, orationis, apostolatus, aliusve rationis sunt adunati. Oportet enim discant praeprimis in actione liturgica Deum Patrem in spiritu et veritate adorare [104], meminerintque se publico cultu et oratione omnes homines attingere et ad totius mundi salutem non paulum conferre posse [105].

Expedit denique ut familia, quasi domesticum sacrarium Ecclesiae, non tantum communes preces Deo fundat, sed etiam partes quasdam Liturgiae Horarum pro opportunitate persolvat, quo Ecclesiae arctius se inserat [106].

b) *De mandato Liturgiam Horarum celebrandi.*

28. Sacrorum administris Liturgia Horarum tam peculiari modo concreditur, ut singulis, etiam cum populus abest, persolvenda sit, utique cum aptationibus exinde necessariis. Ecclesia enim illos ad Liturgiam Horarum deputat, ut munus totius communitatis certe et constanter saltem per eos adimpleatur, et oratio Christi indesinenter perseveret in Ecclesia [107].

Episcopus, utpote qui eminenti et aspectabili modo Christi personam gerat et sui gregis sacerdos magnus sit, a quo vita suorum fidelium in Christo quodammodo derivatur et pendet [108], primus in oratione inter Ecclesiae suae membra esse debet, eiusque oratio in Liturgiae Horarum recitatione semper Ecclesiae nomine ac pro Ecclesia sibi commissa peragitur [109].

Presbyteri, cum episcopo cunctoque presbyterio coniuncti, et ipsi personam specialiter gerentes Christi sacerdotis [110], idem munus participant, Deum deprecantes pro toto populo sibi commisso, immo pro universo mundo [111].

Hi omnes boni Pastoris ministerium adimplent, qui pro suis rogat, ut vitam habeant et ideo sint consummati in unum [112]. In Liturgia autem Horarum ab Ecclesia ipsis proposita non solum inveniant fontem pietatis et orationis personalis nutrimentum [113], sed etiam ex abundantia contemplationis actionem pastoralem ac missionalem alant foveantque in oblectamentum totius Ecclesiae Dei [114].

29. Episcopi ergo et presbyteri, aliique ministri sacri, qui mandatum ab Ecclesia acceperunt (cf. n. 17) Liturgiam Horarum celebrandi, integrum eius cursum cotidie persolvant, Horarum veritate, quantum fieri potest, servata.

Debitum in primis momentum tribuant Horis, quae huiusmodi Liturgiae sunt veluti cardo, id est Laudibus matutinis et Vesperis, caveantque ne has Horas omittant, nisi gravi de causa.

Officium quoque lectionis, quod est potissimum celebratio liturgica verbi Dei, fideliter peragant; ita munus, peculiari ratione sibi proprium, verbum Dei in seipsos recipiendi, cotidie adimplent, quo perfectiores fiant Domini discipuli et profundius sapiant investigabiles divitias Christi [115].

Quo melius totum diem sanctificent, cordi insuper ipsis erit recitatio Horae mediae et Completorii, quo ante cubitum integrum «Opus Dei» perficiant seseque Deo commendent.

30. Maxime decet stabiles diaconos aliquam saltem Liturgiae Horarum partem, ab Episcopali Conferentia definiendam, cotidie recitare [116].

31. *a)* Capitula cathedralia et collegialia illas partes Li-

[101] Conc. Vat. II, Decr. de pastorali episcoporum munere in Ecclesia, *Christus Dominus*, n. 33; cf. Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, nn. 6. 7. 15; cf. Decr. d activitate missionali Ecclesiae, *Ad gentes*, n. 15. [102] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 99. [103] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 100. [104] Cf. *Io.* 4, 23. [105] Cf. Conc. Vat. II, Declar. de educatione christiana, *Gravissimum educationis*, n. 2 [LE 3335]; Decr. de apostolatu laicorum, *Apostolicam actuositatem*, n. 16 [LE 3346]. [106] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de apostolatu laicorum, *Apostolicam actuositatem*, n. 11. [107] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, n. 13. [108] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 41; Const. dogm. de Ecclesia, *Lumen gentium*, n. 21. [109] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia, *Lumen gentium*, n. 26; Decr. de pastorali episcoporum munere in Ecclesia, *Christus Dominus*, n. 15. [110] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, n. 13. [111] Cf. *Ibid.*, n. 5. [112] Cf. *Io.* 10, 11; 17, 20, 23. [113] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 90. [114] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia, *Lumen gentium*, n. 41. [115] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de divina revelatione, *Dei Verbum*, n. 25; Decr. de presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, n. 13. [116] Paulus VI, Motu proprio, *Sacrum Diaconatus ordinem*, 18 iunii 1967, n. 27: *A. A. S.* 59

http://www.obrascatolicas.com

turgiae Horarum in choro persolvere debent, quae iis iure communi vel particulari imponuntur.

Singuli vero horum Capitulorum sodales, praeter Horas, quae omnibus sacrorum administris persolvendae sunt, illas Horas soli recitare debent, quae in eorum Capitulo persolvuntur [117].

b) Communitates religiosae Liturgia Horarum adstrictae, earumque singuli sodales, Horas celebrent ad normam iuris sui particularis, salvo praescripto n. 29 circa eos, qui Ordinem sacrum acceperunt.

Communitates vero choro adstrictae integrum cursum Horarum cotidie in choro persolvant [118]; extra chorum autem sodales Horas recitent ad normam iuris sui particularis, salvis semper praescriptis sub n. 29.

32. Ceterae religiosae Communitates, earumque singuli sodales, monentur ut, pro adiunctis, in quibus versantur, aliquas partes celebrent Liturgiae Horarum, quae est Ecclesiae oratio, omnes ubique dispersos efficiens cor unum et animam unam [119].

Eadem hortatio etiam laicis adhibetur [120].

c) *De structura celebrationis.*

33. Liturgia Horarum suis legibus ordinatur, peculiari modo componens ea elementa, quae in ceteris celebrationibus christianis inveniuntur, et ita instruitur, ut semper habeatur, praemisso hymno, psalmodia, deinde longior vel brevis lectio sacrarum Scripturarum, denique precationes.

Sive in celebratione communi, sive in recitatione a solo facta, essentialis structura huius Liturgiae manet, colloquium nempe inter Deum et hominem. Celebratio tamen communis clarius manifestat naturam ecclesialem Liturgiae Horarum, favet participationi activae omnium secundum unhusculusque condicionem per acclamationes, dialogum, alternam psalmodiam et alias res huiusmodi, et meliorem rationem habet variorum expressionis generum [121]. Proinde quoties celebratio communis cum frequentia et actuosa participatione fidelium fieri potest, ea praeferenda est celebrationi singulari et quasi privatae [122]. Praestat insuper Officium iuxta suam cuiusque partis naturam singularumque partium munus in choro et in communi pro opportunitate cantare.

Sic denique monitio adimpletur Apostoli: «Verbum Christi habitet in vobis abundanter, in omni sapientia docentes et commonentes vosmetipsos psalmis, hymnis et canticis spiritualibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Deo» (*Col.* 3, 16; cf. *Eph.* 5, 19-20).

Caput II

De sanctificatione diei seu de variis Horis Liturgicis

I. De totius Officii introductione

34. Totum Officium de more introducitur Invitatorio. Hoc constat versu *Dómine, lábia mea apéries*: *Et os meum annuntiábit laudem tuam*, et psalmo 94, quo cotidie invitantur christifideles ad laudes Dei concinendas et ad vocem eius audiendam, denique alliciuntur ad «requiem Domini» exspectandam [1].

Pro opportunitate tamen, loco psalmi 94, psalmi 99 vel 66 vel 23 adhiberi possunt.

Praestat psalmum invitatorium dicere prout describitur suo loco, more responsoriali, id est cum sua antiphona, quae statim proponitur ac repetitur, iterum post unamquamque strophan resumenda.

35. Invitatorium locum suum habet initio totius cursus orationis cotidianae, scilicet praeponitur aut Laudibus matutinis aut Officio lectionis, prout alterutra actio liturgica diem inchoat. Pro opportunitate tamen, psalmus cum sua antiphona omitti poterit, quando Laudibus praeponendus est.

36. Ratio variandi antiphonam ad invitatorium, iuxta diversitatem dierum liturgicorum, suo cuiusque loco indicatur.

II. De Laudibus matutinis et Vesperis

37. «Laudes, ut preces matutinae, et Vesperae, ut preces vespertinae, e venerabili universae Ecclesiae traditione duplex cardo Officii cotidiani, Horae praecipuae habendae sunt et ita celebrandae» [2].

38. Laudes matutinae ad sanctificandum tempus matutinum destinantur et ordinantur, sicut ex multis earum patet elementis. Quae indoles matutinalis optime exprimitur his sancti Basilii Magni verbis: «Matutinum quidem ut animi ac mentis nostrae primi motus Deo consecrentur, et nihil aliud prius curandum suscipiamus, quam exhilarati fuerimus Dei cogitatione, sicut scriptum est: «Memor fui Dei et delectatus sum» (*Ps.* 76, 4), neque corpus ante admoveatur operi, quam effecerimus quod dictum est: «Ad te orabo, Domine, mane exaudies vocem meam, mane astabo tibi et videbo» (*Ps.* 5, 4-5)» [3].

Haec Hora praeterea, quae nova diei luce recurrente persolvitur, resurrectionem revocat Domini Iesu, qui est lux vera, illuminans omnes homines (cf. *Io.* 1, 9) et «sol iustitiae» (*Mal.* 4, 2), «oriens ex alto» (*Lc.* 1, 78). Quapropter bene intelligitur sancti Cypriani monitum: «Mane orandum est, ut resurrectio Domini matutina oratione celebretur» [4].

39. Vesperae celebrantur, cum advesperascit et inclinata est iam dies, ut «de iis quae in ipsa data sunt nobis, aut recte a nobis gesta sunt, persolvantur gratiae» [5]. Redemptionem etiam recolimus per orationem, quam «sicut incensum in conspectu Domini» dirigimus et in qua «elevatio manuum nostrarum» fit «sacrificium vespertinum» [6]. Hoc autem «de illo quoque vero sacrificio vespertino sacratius intellegi potest, quod vel vespere a Domino Salvatore, cenantibus Apostolis, traditur, cum initiaret Ecclesiae sacrosancta mysteria, vel quod ipse die postero sacrificium vespertinum, in fine scilicet saeculorum, elevatione manuum suarum pro salute totius mundi oblatus est Patri» [7]. Ut denique ad lucem, quae nescit occasum, spem convertamus, «oramus et petimus ut super nos lux denuo veniat, Christi precamur adventum, lucis aeternae gratiam praebiturum» [8]. Demum in hac hora, cum Ecclesiis orientalibus consonamus invocantes: «Lumen hilarum sanctae gloriae aeterni Patris caelestis, beatum Iesum Christum; ad occasum solis perducti, videntes lumen vespertinum, canimus Patrem et Filium et Spiritum Sanctum Deum ...».

40. Maximi ergo faciendae sunt Laudes matutinae et Vesperae, ut oratio communitatis christianae: earumque celebratio publica vel communis foveatur praesertim apud eos qui communem vitam agunt. Immo earum recitatio commendetur etiam singulis fidelibus, qui celebrationem communem participare nequeunt.

41. Laudes matutinae et Vesperae inchoantur a versu introductorio *Deus, in adiutórium meum inténde*: *Dómine, ad adiuvándum me festína*, quem sequitur *Glória Patri* cum *Sicut erat* et *Allelúia* (quod omittitur tempore Quadragesimae). Quae tamen omnia supprimuntur ad Laudes, quando Invitatorium immediate praecedit.

42. Deinde statim dicitur hymnus congruus. Hymnus ita instruitur, ut det suum cuique Horae vel festo velut colorem et, praecipue in celebratione cum populo, initium facilius et iucundius orationi praebeat.

43. Post hymnum vero fit psalmodia, ad normam nn. 121-125. Psalmodia Laudum constat uno psalmo matutino, deinde cantico ex Vetere Testamento deprompto, et altero psalmo laudativo, secundum Ecclesiae traditionem.

Psalmodia Vesperarum constat duobus psalmis, vel duobus partibus psalmi longioris, aptis huic Horae et celebrationi populari, et uno cantico ex Apostolorum Epistolis vel Apocalypsi sumpto.

44. Absoluta psalmodia, habetur lectio, sive brevis, sive longior.

45. Lectio brevis ponitur pro qualitate diei vel temporis vel festi; legenda est et audienda, ut vera proclamatio verbi Dei quae vehementer aliquam sententiam sacram proponat, quaeque iuvet ad illustranda quaedam breviora dicta, quae in lectione continua Scripturarum minus forte attendantur.

Lectiones breves variantur per singulos dies cursus psalmodici.

46. Ad libitum vero, et praecipue in celebratione cum populo, longior lectio biblica eligi potest sive ex Officio lectionis, sive ex iis quae in Missa leguntur, praecipue ex textibus qui proferri, varia de causa, non potuerunt. Nihil praeterea impedit, quominus interdum etiam alia lectio aptior eligatur, ad normam nn. 248-249, 251.

47. In celebratione cum populo, pro opportunitate, addi potest brevis homilia ad praedictam lectionem illustrandam.

48. Post lectionem vel homiliam, pro opportunitate, spatium aliquod silentii servari potest.

49. Ad respondendum verbo Dei, praebetur cantus responsorialis seu responsorium breve, quod pro opportunitate omitti potest.

Alii cantus tamen eiusdem muneris et generis possunt in eius locum substitui, dummodo sint rite a Conferentia Episcopali ad hoc approbati.

50. Deinde sollemniter cum sua antiphona dicitur canticum evangelicum, scilicet ad Laudes matutinas canticum Zachariae *Benedictus*, ad Vesperas canticum B. Mariae V. *Magnificat*. Quae cantica, usu saeculari et populari Ecclesiae Romanae confirmata, laudem redemptionis et gratiarum actionem exprimunt. Antiphona ad *Benedictus* et *Magnificat* indicatur pro qualitate diei, temporis vel festi.

51. Absoluto cantico, in Laudibus matutinis fiunt preces ad diem opusque Domino consecrandum, in Vesperis vero intercessiones (cf. nn. 179-193).

52. Post praedictas preces vel intercessiones, *Pater noster* ab omnibus dicitur.

53. Dicto *Pater noster*, dicitur immediate oratio conclusiva, quae pro feriis ordinariis invenitur in Psalterio, pro aliis diebus in Proprio.

54. Deinde, si praest sacerdos vel diaconus, ipse populum dimittit per salutationem *Dóminus vobíscum* et benedictionem ut in Missa, quam sequitur invitatio *Ite in pace*, Ry. *Deo grátias*. Secus celebratio concluditur per *Dóminus nos benedícat*, etc.

III. De Officio lectionis

55. Officium lectionis eo spectat, ut uberior meditatio sacrae Scripturae auctorumque spiritualium optimae paginae

[117] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Inter Oecumenici*, 26 sept. 1964, n. 78 b: *A. A. S.* 56 (1964), p. 895 [LE 3217]. [118] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 95. [119] Cf. *Act.* 4, 32. [120] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 100. [121] Cf. *Ibid.*, nn. 26, 28-30. [122] Cf. *Ibid.*, n. 27.

[1] Cf. *Hebr.* 3, 7 - 4, 16. [2] Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 89 a [LE 3141]; cf. *Ibid.*, n. 100. [3] S. Basilius M., *Regulae fusius tractatae*, Resp. 37, 3: *PG* 31, 1014. [4] S. Cyprianus, *De oratione dominica* 35: *PL* 4, 561. [5] S. Basilius M., *op. cit.*: *PG* 31, 1015. [6] Cf. *Ps.* 140, 2. [7] Cassianus, *De institutione coenob.*, lib. 3, c. 3: *PL* 49, 124, 125. [8] S. Cyprianus, *De oratione dominica* 35: *PL* 4, 560. [9] Pontificale Romanum, *De ordinatione presbyterorum*, n. 14. [10] S. Ambrosius, *De officiis ministrorum* I, 20, 88: *PL* 16, 5; Conc. Vat. II, Const. dogm. de divina revelatione, *Dei verbum*, n. 25 [LE 3345]. [11] Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 89 c [LE 3141]. [12] *Sermo Guelferbytanus* 5: *PLS* 2, 550. [13] *Id. Ib*: *PLS* 2, 552.

proponantur populo Dei, praecipue autem iis qui modo peculiari sunt Domino consecrati. Etsi enim ditior sacrae Scripturae cursus in Missa cotidiana legitur, thesaurus ille revelationis et traditionis, qui in Officio lectionis continetur, in magnum spiritus profectum cedet. Has divitias imprimis quaerant sacerdotes, ut verbum Dei, quod ipsi acceperint, omnibus dispensare valeant suamque doctrinam facere «pabulum populo Dei» [9].

56. Cum vero oratio comitari debeat «sacrae Scripturae lectionem, ut fiat colloquium inter Deum et hominem, nam "illum alloquimur cum oramus, illum audimus cum divina legimus oracula"» [10], ideo Officium lectionis constat etiam psalmis, hymno, oratione aliisque formulis, ut indolem praese ferat verae orationis.

57. Officium lectionis, ex Constitutione *Sacrosanctum Concilium*, «quamvis in choro indolem nocturnae laudis retineat, ita accommodetur ut qualibet diei hora recitari possit et e psalmis paucioribus lectionibusque longioribus constet» [11].

58. Si ergo qui iure suo peculiari debent, et ii qui laudabiliter volunt huic Officio indolem nocturnae laudis servare, sive id dicunt noctu sive summo mane et ante Laudes matutinas, hymnum tempore per annum eligunt ex ea serie, quae huic fini destinatur. Praeterea, pro diebus dominicis, sollemnitatibus et quibusdam festis, animadvertenda sunt quae nn. 70-73 de vigiliis dicuntur.

59. Firma praedicta dispositione, Officium lectionis qualibet diei hora recitari potest, etiam horis nocturnis diei praecedentis, post peractas Vesperas.

60. Si Officium lectionis ante Laudes matutinas dicitur, tunc ei praemittitur invitatorium, ut supra (nn. 34-36) dictum est. Secus, incipit a versu *Deus, in adiutórium* cum *Glória, Sicut erat*, et, extra tempus Quadragesimae, *Allelúia*.

61. Deinde dicitur hymnus qui, per annum, eligitur aut ex serie nocturna, ut supra n. 58 indicatur, aut ex serie diurna, prout veritas temporis postulat.

62. Sequitur psalmodia constans tribus psalmis (vel partibus, si psalmi occurrentes sint longiores). In triduo paschali, diebus infra octavas Paschae et Nativitatis, necnon in sollenitatibus et festis, psalmi sunt proprii, cum suis propriis antiphonis.

In dominicis vero et in feriis, psalmi cum suis antiphonis sumuntur e Psalterio currente. Item e Psalterio currente sumuntur in memoriis Sanctorum, nisi forte adsint psalmi vel antiphonae propriae (cf. nn. 218 ss.).

63. Inter psalmodiam et lectiones dicitur de more versus, quo oratio transeat a psalmodia ad lectiones audiendas.

64. Duplex lectio adhibetur, quarum prior est biblica, altera vel ex operibus Patrum aut Scriptorum ecclesiasticorum deprompta, vel hagiographica.

65. Post vero unamquamque lectionem dicitur responsorium (cf. nn. 169-172).

66. Ea lectio biblica de more usurpanda est, quae occurrit in Proprio de Tempore, secundum normas infra, nn. 140-155, tradendas. In sollemnitatibus tamen et festis, lectio biblica sumitur e Proprio vel e Communi.

67. Lectio altera cum suo responsorio sumitur vel ex libro Liturgiae Horarum vel ex Lectionario ad libitum, de quo agitur infra n. 161. Ea est de more, quae occurrit in Proprio de Tempore.

In sollemnitatibus vero et festis Sanctorum, adhibetur lectio propria hagiographica, qua deficiente legitur lectio altera e respectivo Communi Sanctorum. In memoriis Sanctorum, quarum celebratio non impeditur, lectio hagiographica sumitur item loco lectionis alterius occurrentis (cf. nn. 166, 235).

68. In dominicis extra Quadragesimam, diebus infra octavas Paschae et Nativitatis, in sollemnitatibus et festis, post lectionem alteram cum suo responsorio, dicitur hymnus *Te Deum*, qui vero omittitur in memoriis et in feriis. Ultima pars hymni, scilicet a versiculo *Salvum fac pópulum tuum* usque ad finem, ad libitum potest omitti.

69. Officium lectionis concluditur de more oratione diei propria et, saltem in recitatione communi, acclamatione *Benedicámus Dómino*. Ry. *Deo grátias*.

IV. De Vigiliis

70. Vigilia paschalis a tota Ecclesia celebratur sicut in respectivis libris liturgicis describitur. «Huius noctis vigilia tanta est», ait sanctus Augustinus, «ut sola sibi etiam ceterarum commune nomen velut proprium vindicaret» [12]: «illam noctem agimus vigilando, qua Dominus resurrexit, et illam vitam... ubi nec mors ulla nec somnus est, in sua carne nobis inchoavit...; proinde, cui resurgenti paulo diutius vigilando concinimus, praestabit ut cum illo sine fine vivendo regnemus» [13].

71. Sicut in Vigilia paschali, mos fuit diversas diversis in ecclesiis sollemnitates vigilia inchoare: inter quas eminent Nativitas Domini et dies Pentecostes. Mos quidem ille servandus et fovendus est secundum usum proprium uniuscuiusque Ecclesiae. Sicubi alias forte sollemnitates vel peregrinationes vigilia ornari conveniat, observentur generales normae pro celebrationibus verbi divini propositae.

72. Patres vero atque spirituales auctores saepissime fideles, eos praecipue qui vitam contemplativam agunt, adhortati sunt ad orationem nocturnam, qua exprimitur et excitatur exspectatio Domini, qui redibit: «Media nocte clamor factus est: ecce sponsus venit, exite obviam ei» (*Mt.* 25, 6); «Vigilate ergo, nescitis enim quando dominus domus veniat: sero, an media nocte, an galli cantu, an mane, ne cum venerit repente, inveniat vos dormientes» (*Mc.* 13, 35-36). Laude ergo digni sunt omnes, qui Officio lectionis indolem nocturnam servant.

73. Praeterea, cum in Ritu Romano, respectu habito praesertim eorum, qui in opus apostolicum incumbunt, Officium lectionis eiusdem semper brevitatis sit, ii qui celebrationem vigiliae dominicalis, sollemnitatum et festorum protrahere, iuxta traditionem, cupiant, sequenti modo procedant.

Primo Officium lectionis celebretur sicut est in libro Liturgiae Horarum usque ad lectiones inclusive. Post vero ambas lectiones et ante *Te Deum* addantur cantica, quae ad hoc in Appendice eiusdem libri indicantur; deinde legatur Evangelium, de quo pro opportunitate fieri potest homilia, postea canitur hymnus *Te Deum* et dicitur oratio.

Evangelium vero in sollemnitatibus et festis sumatur e Lectionario Missae, in dominicis autem e serie de mysterio paschali, quae in Appendice libri Liturgiae Horarum describitur.

V. De Tertia, Sexta et Nona, seu de Hora media

74. Ex perantiqua traditione soliti sunt christiani privata devotione diversis per diem temporibus orare, medio etiam labore, ad imitandam Ecclesiam apostolicam; quae traditio, modis diversis et decursu temporis, liturgicis celebrationibus instructa est.

75. Mos liturgicus, tam Orientis quam Occidentis, retinuit Tertiam, Sextam et Nonam, praecipue quia iis horis adnectebatur memoria eventuum Passionis Domini et primae propagationis evangelicae.

76. Statuit autem Concilium Vaticanum II, ut Horae minores Tertia, Sexta et Nona in choro serventur [14].

Mos liturgicus dicendi has tres Horas retineatur, salvo iure particulari, ab iis qui vitam contemplativam agunt; suadetur etiam omnibus, iis praesertim qui recessum spiritualem vel conventum de re pastorali participant.

77. Extra chorum tamen, salvo iure particulari, ex tribus Horis unam seligere licet diei tempori magis congruentem, ita ut servetur traditio orandi per diem in medio opere.

78. Ita ergo componitur ordo dicendi Tertiam, Sextam et Nonam, ut ratio habeatur simul et eorum qui unam tantum Horam seu «Horam mediam» dicant, et eorum qui tres omnes Horas persolvere debeant aut velint.

79. Tertiae, Sextae et Nonae vel Horae mediae initium fit versu introductorio *Deus, in adiutórium*, cum *Glória, Sicut erat*, et *Allelúia* (quod omittitur tempore Quadragesimae). Deinde dicitur hymnus, Horae congruens. Postea fit psalmodia, deinde lectio brevis, quam sequitur versus. Hora concluditur oratione et, saltem in recitatione communi, acclamatione *Benedicámus Dómino*. Ry. *Deo grátias*.

80. Hymni et orationes pro singulis Horis ita proponuntur diversa, ut veritati temporis, iuxta acceptam traditionem, conveniant, atque aptius horarum sanctificatio procuretur; ideoque qui unam tantum Horam dicit, ea seligere debet elementa, quae ipsi Horae respondent.

Praeterea, lectiones breves et orationes variantur pro qualitate diei, temporis vel festi.

81. Duplex psalmodia proponitur: altera currens, altera complementaris. Qui unam tantum Horam dicit, psalmodiam currentem sumat. Qui vero plures Horas dicit, in una Hora psalmodiam currentem sumat, in ceteris complementarem.

82. Psalmodia currens constat tribus psalmis (vel partibus si agitur de psalmis longioribus) e textu Psalterii, qui adhibentur cum suis antiphonis, nisi aliter suo loco indicatur.

In sollemnitatibus, triduo paschali et diebus infra octavam Paschae, antiphonae propriae dicuntur cum tribus psalmis e psalmodia complementari seligendis, nisi adhibendi sint psalmi speciales, vel celebratio sollemnitatis occurrat die dominica, quo in casu sumuntur psalmi de dominica hebdomadae I. ca.

83. Psalmodia complementaris constat ternis psalmis, ex iis de more selectis qui «graduales» nuncupantur.

VI. De Completorio

84. Completorium est ultima diei oratio, ante nocturnam quietem facienda, etiam post mediam noctem si casus ferat.

85. Completorium inchoatur, sicut aliae Horae, a versu *Deus, in adiutórium*, cum *Glória, Sicut erat* et *Allelúia* (quod omittitur tempore Quadragesimae).

86. Deinde laudabiliter peragitur conscientiae discussio, quae in celebratione communi vel fit silentio, vel inseritur in actum paenitentialem secundum formulas Missalis Romani.

87. Deinde dicitur hymnus congruus.

88. Psalmodia constat, die dominica, post I Vesperas, psalmis 4 et 133; post II Vesperas, psalmo 90.

Ceteris diebus tales psalmi selecti sunt, qui fiduciam in Domino praecipue excitent; conceditur tamen, ut pro iis substituantur psalmi dominicae in commodum praecipue eorum, qui forte memoriter Completorium recitare velint.

89. Post psalmodiam, fit lectio brevis, quam sequitur responsorium *In manus tuas*; deinde dicitur cum sua antiphona canticum evangelicum *Nunc dimíttis*, quod est quasi culmen totius Horae.

[14] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 89 c [LE 3141].

http://www.obrascatolicas.com

90. Oratio conclusiva dicitur, sicut in Psalterio.
91. Post orationem dicitur, etiam a solo, benedictio *Nocem quietam*.
92. Demum dicitur una ex antiphonis de B. Maria Virgine. Tempore vero paschali, erit semper antiphona *Regina caeli*. Praeter antiphonas, quae in libro Liturgiae Horarum exstant, aliae possunt approbari a Conferentiis Episcopalibus [14].

VII. De modo uniendi pro opportunitate Horas Officii cum Missa vel inter se

93. In casibus particularibus, si adiuncta id requirant, fieri potest in celebratione publica vel communi arctior coniunctio inter Missam et Horam Officii, iuxta normas quae sequuntur, dummodo Missa et Hora de uno eodemque Officio sint. Cavendum tamen est, ne hoc in detrimentum operis pastoralis vertat, praesertim die dominica.

94. Cum Laudes matutinae in choro vel in communi celebratae Missam immediate praecedunt, actio incipere potest aut a versu introductorio et hymno Laudum, praesertim diebus ferialibus, aut a cantu Introitus cum processione ingressus et salutatione celebrantis, diebus praesertim festivis, in casu alterutro omisso ritu initiali.

Deinde prosequitur psalmodia Laudum more solito usque ad lectionem brevem exclusive. Post psalmodiam, omisso actu paenitentiali et, pro opportunitate, *Kyrie*, dicitur iuxta rubricas *Gloria in excelsis* et celebrans profert orationem Missae. Deinde sequitur liturgia verbi more solito.

Oratio universalis fit loco et forma, in Missa consuetis. Diebus tamen ferialibus, in Missa matutinali, loco formularii cotidiani orationis universalis, dici possunt preces matutinales de Laudibus.

Post communionem cum suo proprio cantu, canitur *Benedictus* cum sua antiphona de Laudibus; deinde dicuntur oratio post communionem et cetera more solito.

95. Si Hora media, scilicet Tertia, Sexta vel Nona, prout veritas Horarum requirit, publice celebrata, Missam immediate praecedit, actio incipere pariter potest aut a versu introductorio et hymno Horae, praesertim diebus ferialibus, aut a cantu Introitus cum processione ingressus et salutatione celebrantis, diebus praesertim festivis, omisso in casu alterutro ritu initiali.

Deinde prosequitur psalmodia Horae more solito usque ad lectionem brevem exclusive. Post psalmodiam, omisso actu paenitentiali et, pro opportunitate, *Kyrie*, dicitur iuxta rubricas *Gloria in excelsis* et celebrans profert orationem Missae.

96. Vesperae eodem modo, quo matutinae Laudes uniuntur cum Missa, quam immediate praecedunt. Primae tamen Vesperae sollemnitatum vel dominicarum vel festorum Domini, die dominica occurrentium, non possunt celebrari nisi iam peracta Missa diei praecedentis aut sabbati.

97. Cum autem Hora media, scilicet Tertia, Sexta vel Nona, aut Vesperae Missam sequuntur, tunc Missa celebratur more solito usque ad orationem post communionem inclusive.

Dicta oratione post communionem, absolute incipit psalmodia illius Horae. In Hora media, peracta psalmodia, statim, omissa lectione brevi, dicitur oratio et fit dimissio, ut in Missa. Ad Vesperas, peracta psalmodia et omissa lectione, additur statim canticum *Magnificat* cum sua antiphona et, omissis precibus atque oratione dominica, dicitur oratio conclusiva ac benedicitur populo.

98. Excepto casu noctis Nativitatis Domini, excluditur ex more coniunctio Missae cum Officio lectionis, cum Missa ipsa suum iam habeat cursum lectionum, ab altero distinguendum. Si quando tamen id per modum actus fieri oporteat, tunc statim post secundam lectionem Officii cum suo responsorio, ceteris omissis, incipit Missa ab hymno *Gloria in excelsis*, si dicendus sit, secus ab oratione.

99. Si Officium lectionis dicitur immediate ante aliam Horam Officii, tunc initio Officii lectionis praeponi potest hymnus, huic Horae congruus; deinde in fine Officii lectionis omittitur oratio et conclusio, atque in sequenti Hora omittitur versus introductorius cum *Gloria Patri*.

Caput III
De variis Liturgiae Horarum elementis

I. De psalmis deque eorum necessitudine cum oratione christiana

100. In Liturgia Horarum Ecclesia magna ex parte orat illis praeclaris carminibus, quae, divino afflante Spiritu, sacri auctores composuerunt in Vetere Testamento. Ex origine enim sua talem habent virtutem, qua hominum mentes ad Deum attollant, pios et sanctos in eis excitent affectus, in rebus secundis mire eos adiuvent ad gratias agendas, in adversis consolationem afferant animique firmitatem.

101. Psalmi tamen umbram tantum referunt illius plenitudinis temporum, quae apparuit in Christo Domino et ex qua vim suam accipit oratio Ecclesiae; quapropter fieri interdum potest ut, quamvis omnes christifideles in summa psalmorum aestimatione consentiant, quaedam tamen his difficultas occurrat, dum conentur veneranda illa carmina orando facere sua.

102. Sed Spiritus Sanctus, quo afflante psalmistae ceciderunt, semper eis gratia sua adest, qui bona voluntate credentes illa carmina psallendo proferunt. Insuper vero necesse est, ut «biblicam, praecipue psalmorum, institutionem sibi uberiorem comparent» [1] pro suis quisque viribus, ideoque intellegant quomodo quaque methodo recte orare queant illos recitantes.

103. Psalmi non sunt lectiones neque preces, oratione soluta compositae, sed poemata laudativa. Etsi ergo aliquando more lectionis proferri potuerunt, tamen e genere suo litterario recte in lingua hebraica vocantur «Tehillim», id est «cantica laudis» et in lingua graeca «psalmoi», id est «cantica ad sonum psalterii proferenda». Vere enim omnibus psalmis inest indoles quaedam musica, qua determinatur modus conveniens proferendi. Quare etsi psalmus sine cantu recitatur, immo a solo et in silentio, regatur oportet indole sua musica: praebens quidem textum menti fidelium, magis tamen tendit ad movenda corda psallentium et audientium, immo ludentium «psalterio et cithara».

104. Qui ergo psallit sapienter, meditando percurrit versum post versum, semper corde paratus ad respondendum, sicut Spiritus vult, qui inspiravit psalmistam idemque aderit piis hominibus, ad gratiam suam accipiendam paratis. Quare psalmodia, licet reverentiam exigat quae Dei maiestatem decet, ex gaudio animi atque caritatis dulcedine procedere debet, sicut sacrae poesi divinoque cantui convenit, maxime autem libertati filiorum Dei.

105. Saepe quidem verbis psalmi facilius et ferventius orare possumus, sive gratias agentes et magnificantes Deum in exsultatione, sive deprecantes de profundis angustiarum. Attamen —maxime si psalmus non immediate alloquitur Deum— difficultas quaedam aliquando exoritur. Psalmista enim, quippe qui poeta sit, saepe loquitur ad populum, revocans scilicet historiam Israel; aliquando alios interpellat ne exceptis quidem iis creaturis, quae rationis capaces non sunt. Immo Deum ipsum et homines inducit loquentes et etiam, sicut in psalmo secundo, inimicos Dei. Inde patet psalmum non eandem habere rationem orationis, quam precem seu collectam ab Ecclesia compositam. Praeterea cum poetica et musica indole psalmorum convenit, ut non necessario alloquantur Deum, sed ut cantentur ante Deum, sicut monet sanctus Benedictus: «Consideremus qualiter oporteat in conspectu Divinitatis et angelorum eius esse, et sic stemus ad psallendum, ut mens nostra concordet voci nostrae» [2].

106. Qui psallit, cor suum aperit iis affectibus, quos spirant psalmi, secundum peculiare litterarium genus, sive est genus lamentationis, fiduciae, gratiarum actionis, sive sunt alia genera, quae exegetae merito extollunt.

107. Adhaerens sensui verborum, psallens attendit ad momentum textus pro humana credentium vita.

Constat enim unumquemque psalmum in adiunctis peculiaribus compositum esse, quae tituli in psalterio hebraico praeposita adumbrare intendunt. Verum quidquid est de eius origine historica, quilibet psalmus habet sensum proprium, quem etiam nostris temporibus neglegere non possumus. Etsi illa carmina complura abhinc saecula apud Orientales exorta sunt, dolores et spem, miseriam et fiduciam hominum cuiusvis aetatis ac regionis apte exprimunt, fidemque praecipue in Deum, et revelationem atque redemptionem concinunt.

108. Qui psallit in Liturgia Horarum, non tam in propria persona psallit quam nomine totius Corporis Christi, immo et in persona ipsius Christi. Haec si quis prae oculis habet, evanescunt difficultates, si forte animadvertat sensus sui cordis, dum psallit, discrepare ab iis affectibus quos psalmus exprimit, quando nempe, tristi et maerore affecto psalmus obvenit iubilationis, felici autem psalmus lamentationis. Quod quidem in oratione mere privata facile vitatur, in qua facultas est eligendi psalmum congruum affectui proprio. In Officio autem divino haud privatim, sed nomine Ecclesiae publicus cursus psalmorum peragitur etiam ab eo, qui fortasse solus Horam persolvit. Qui autem Ecclesiae nomine psallit, semper causam laetitiae vel tristitiae invenire potest, quia etiam hac in re vim suam servat illud Apostoli: «gaudere cum gaudentibus et flere cum flentibus» (*Rom.* 12, 15), et ita humana fragilitas, amore sui sauciata, eo gradu caritatis sanatur, quo mens voci psallenti concordet [3].

109. Qui nomine Ecclesiae psallit, debet ad plenum sensum psalmorum, praesertim ad sensum messianicum, attendere, propter quem Ecclesia Psalterium induxit. Sensus ille messianicus in Novo Testamento factus est plene manifestus, immo declaratus est ab ipso Christo Domino dicente Apostolis: «Quoniam necesse est impleri omnia, quae scripta sunt in lege Moysis et prophetis et psalmis de me» (*Lc.* 24, 44). Cuius exemplum notissimum est ille dialogus apud Matthaeum de Messia, Filio David Dominoque eius [4], in quo psalmus 109 intellegitur de Messia.

Hanc viam prosecuti, sancti Patres totum Psalterium acceperunt et enarraverunt tamquam prophetiam de Christo et de Ecclesia; eademque ratione in sacra Liturgia psalmi electi sunt. Etsi aliquando quaedam interpretationes contortulae proponebantur, tamen generatim tam Patres quam Liturgia in psalmis legitime audierunt Christum clamantem ad Patrem, aut Patrem loquentem cum Filio, immo vocem agnoscebant Ecclesiae, Apostolorum vel martyrum. Haec methodus interpretationis etiam medio aevo floruit: in multis enim Psalterii codicibus ea aetate scriptis, titulo singulis psalmis praeposito sensus christologicus psallentibus proferebatur. Interpretatio christologica nequaquam refertur ad illos tantum psalmos, qui messianici existimantur, sed ad multos etiam extenditur, in quibus sine dubio sunt merae accommodationes, traditione tamen Ecclesiae commendatae.

[1] Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 90 [LE 3141]. [2] *Regula monasteriorum*, c. 19. [3] Cf. S. Benedictus, *Regula monasteriorum*, c. 19. [4] *Mt.* 22, 44 ss.

Maxime in psalmodia dierum festorum, psalmi ratione quadam christologica electi sunt, ad quam illustrandam plerumque antiphonae ex ipsis psalmis excerptae proponuntur.

II. De antiphonis deque aliis quae orationem psalmorum adiuvant

110. Tria in traditione latina multum contulerunt ad psalmos intellegendos vel in precationem christianam vertendos, scilicet tituli, orationes super psalmos et praecipue antiphonae.

111. In Psalterio Liturgiae Horarum, unicuique psalmo praemittitur titulus de eius sensu et momento pro humana credentis vita. Hi tituli in libro Liturgiae Horarum tantum ad utilitatem psallentium proponuntur. Ut autem foveatur oratio in lumine revelationis novae, additur sententia Novi Testamenti vel Patrum, invitans ad orandum sensu christologico.

112. Orationes super psalmos, quae recitantes adiuvent in eorum interpretatione praecipue christiana, in Supplemento libri Liturgiae Horarum pro singulis psalmis proponuntur et possunt ad libitum adhiberi ad normam veteris traditionis, ita scilicet ut, absoluto psalmo et aliquo silentii spatio observato, oratio psallentium affectus colligat et concludat.

113. Etsi Liturgia Horarum sine cantu persolvitur, suam quisque psalmus habet antiphonam, etiam a solo dicendam. Antiphonae enim adiuvant ad illustrandum psalmi genus litterarium; psalmum in orationem personalem vertunt; in luce meliore ponunt sententiam attentione dignam, quae potest, effugere; colorem quendam peculiarem alicui psalmo diversis in adiunctis tribuunt; immo, dummodo excludantur insolentes accommodationes, multum iuvant ad interpretationem typologicam vel festivam; incundam et variam reddere possunt recitationem psalmorum.

114. Antiphonae in Psalterio ita instructae sunt, ut possint in linguas vernaculas converti, immo post unamquamque strophan repeti, iuxta ea quae dicuntur n. 125. In Officio vero per annum sine cantu, loco harum antiphonarum, adhiberi possunt pro opportunitate sententiae psalmis adiunctae (cf. n. 111).

115. Quando psalmus pro sua longitudine in plures partes dividi potest intra unam eandemque Horam, singulis partibus apponitur propria antiphona ad varietatem inducendam, praesertim in celebratione cum cantu, necnon ad psalmi divitias melius percipiendas; licet tamen psalmum integrum sine interruptione persolvere, adhibita prima tantum antiphona.

116. Antiphonae propriae habentur pro singulis psalmis ad Laudes et Vesperas in triduo paschali, diebus infra octavas Paschae et Nativitatis, necnon in dominicis temporis Adventus, Nativitatis, Quadragesimae et Paschae, item in feriis Hebdomadae sanctae, temporis paschalis et diebus e 17 ad 24 decembris.

117. In sollemnitatibus, ad Officium lectionis, Laudes matutinas, Tertiam, Sextam, Nonam et Vesperas, antiphonae propriae proponuntur; secus sumuntur e Communi. In festis idem servatur ad Officium lectionis, Laudes matutinas et Vesperas.

118. Si quae memoriae Sanctorum antiphonas proprias habent, eas retinent (cf. n. 235).

119. Antiphonae ad *Benedictus* et *Magnificat*, in Officio de Tempore, sumuntur e Proprio de Tempore, si adsint, secus e Psalterio currente; in sollemnitatibus et festis, sumuntur e Proprio, si adsint, secus e Communi; in memoriis vero quae antiphonam propriam non habent, ad libitum dicitur antiphona vel de Communi vel de feria currente.

120. Tempore paschali, omnibus antiphonis additur *Alleluia*, nisi forte a sensu antiphonae discrepet.

III. De modo psallendi

121. Prout cuiusque psalmi genus litterarium vel longitudo postulat, utque ipse psalmus lingua vel latina vel vernacula dicitur, atque praecipue prout a solo vel a pluribus, vel cum populo congregato fit celebratio, alius alios psalmos recitandi modus proponi potest, quo facilius ii qui psallunt percipiant illam quasi fragrantiam spiritualem et venustatem psalmorum. Psalmi enim non adhibentur ut quantitas quaedam orationis, sed varietati consultum est et indoli propriae uniuscuiusque carminis.

122. Psalmi canuntur vel dicuntur aut uno tractu (seu «in directum»), aut alternis versibus vel strophis a duobus choris vel coetus partibus, aut modo responsoriali, secundum diversos traditione vel experientia probatos usus.

123. Sua semper psalmi cuiusque initio proferatur antiphona, ut supra dictum est nn. 113-120; in fine vero totius psalmi, servatur usus concludendi cum *Gloria Patri* et *Sicut erat. Gloria* enim ea est apta conclusio, quae traditione commendatur, quaeque tribuit orationi Veteris Testamenti sensum laudativum, christologicum et trinitarium. Post psalmum vero, pro opportunitate, repetitur antiphona.

124. Quando adhibentur psalmi longiores, tales partitiones psalmorum signantur in Psalterio, quae membra psalmodiae ita dividant, ut ternariam Horae structuram adumbrent, respectu tamen stricte habito sinceri eiusdem psalmi sensus. Quam divisionem convenit observare, praecipue in celebratione chorali lingua latina persolvenda, addito *Gloria Patri* in fine uniuscuiusque partis.

Licet tamen vel hunc modum traditum retinere, vel moram inter partes diversas eiusdem psalmi interponere, vel psalmum integrum uno tractu proferre cum sua antiphona.

125. Praeterea, quando genus litterarium psalmi id suadebit, divisiones strophicae ideo indicabuntur, ut, praesertim si psalmi lingua vernacula canantur, possint persolvi intericeta antiphona post unamquamque stropham, et tunc sufficiet *Gloria Patri* post finem totius psalmi adicere.

IV. Qua ratione Psalmi in Officio distributi sint

126. Psalmi distributi sunt per circulum quattuor hebdomadarum, ea tamen lege ut perpauci psalmi omittantur, alii vero traditione insignes frequentius repetantur, et Laudes matutinae, Vesperae ac Completorium psalmis respectivae Horae consentaneis instruantur [5].

127. Ad Laudes matutinas et Vesperas, utpote quae celebrationi populari magis destinentur, selecti sunt ii psalmi, qui aptiores sunt ad celebrationem cum populo.

128. Ad Completorium observata est norma descripta n. 88.

129. Die dominica, etiam ad Officium lectionis et ad Horam mediam, ii psalmi selecti sunt, qui ad mysterium paschale exprimendum traditione insignes sint. Feriae sextae aliqui psalmi assignati sunt vel paenitentiales vel de Passione.

130. Reservantur temporibus Adventus, Nativitatis, Quadragesimae et Paschae tres psalmi, scilicet 77, 104 et 105, qui historiam salutis Veteris Testamenti clarius patefaciunt ut praenuntiam illius, quae in Novo completur.

131. Tres vero psalmi 57, 82 et 108, in quibus praeponderat indoles imprecatoria, omittuntur in Psalterio currente. Item aliqui versus nonnullorum psalmorum praetermissi sunt, ut indicatur initio singulorum. Quorum textuum omissio fit ob quandam difficultatem psychologicam, etsi psalmi ipsi imprecatorii in pietate Novi Testamenti occurrunt, exempli gratia *Ap.* 6, 10, nulloque modo intendunt ad maledicendum inducere.

132. Psalmi qui longiores sunt quam ut in una Officii Hora contineantur, variis distribuuntur diebus in eadem Hora, ita ut integre recitari possint ab iis qui alias Horas haud dicere soleant. Sic psalmus 118 secundum suam propriam divisionem distribuitur per viginti duos dies ad Horam mediam, quippe qui horis diurnis traditione assignatus sit.

133. Cyclus quattuor hebdomadarum Psalterii ita cum anno liturgico conectitur, ut a prima hebdomada, omissis forte allis, resumatur dominica I Adventus, hebdomada I per annum, dominica I Quadragesimae, dominica I Paschae.

Post vero Pentecosten, cum tempore per annum cyclus Psalterii seriem sequatur hebdomadarum, ab ea Psalterii hebdomada resumitur, quae in Proprio de Tempore indicatur initio suae respectivae hebdomadae per annum.

134. In sollemnitatibus et festis, triduo paschali, diebus infra octavas Paschae et Nativitatis, ad Officium lectionis psalmi proprii assignantur ex iis, qui traditione probantur, eorumque aptitudo plerumque antiphona illustratur. Quod fit etiam ad Horam mediam in quibusdam sollemnitatibus Domini et in octava Paschae. Ad Laudes matutinas sumuntur psalmi et canticum de dominica I in Psalterio. Ad I Vesperas sollemnitatum psalmi sunt e serie *Laudate* secundum morem antiquum. Ad II Vesperas sollemnitatum et ad Vesperas festorum psalmi et canticum sunt propria. Ad Horam mediam sollemnitatum, exceptis iis de quibus supra dictum est et nisi occurrant die dominica, psalmi sumuntur ex gradualibus; ad Horam mediam festorum psalmi dicuntur diei currentis.

135. In ceteris casibus psalmi sumuntur e Psalterio currente, nisi forte adsint antiphonae propriae vel psalmi proprii.

V. De canticis Veteris et Novi Testamenti

136. In Laudibus, inter priorem et alterum psalmum, inseritur, ut mos est, canticum Veteris Testamenti. Praeter seriem antiqua traditione romana acceptam, alteramque a sancto Pio X in Breviarium insertam, ita plura Psalterio addita sunt cantica ex variis Veteris Testamenti libris excerpta, ut singuli dies feriales quattuor hebdomadarum suum proprium canticum habeant, diebus vero dominicis duae partes cantici trium Puerorum alternentur.

137. In Vesperis, post duos psalmos, inseritur canticum Novi Testamenti, ex Epistolis vel Apocalipsi excerptum. Septem indicantur cantica pro singulis uniuscuiusque hebdomadae diebus. In dominicis vero Quadragesimae, loco cantici alleluiatici ex Apocalypsi, dicitur canticum ex Epistola I Petri. Praeterea in sollemnitate Epiphaniae et in festo Transfigurationis Domini dicitur canticum, suo loco indicatum, ex Epistola I ad Timotheum.

138. Cantica evangelica *Benedictus*, *Magnificat* et *Nunc dimittis* eadem sollemnitate ac dignitate honestentur, quibus ipsum solet audiri Evangelium.

139. Sive psalmodia sive lectiones ea firma lege traditionis componuntur, ut primo Vetus Testamentum, deinde Apostolus, ultimo vero Evangelium proferatur.

VI. De lectione sacrae Scripturae

a) *De lectione sacrae Scripturae in genere.*

140. Lectio sacrae Scripturae, quae ex antiqua traditione fit publice in Liturgia, non tantum in celebratione eucharistica, sed etiam in Officio divino, omnibus christianis ideo maximi habenda est, quia ab ipsa Ecclesia proponitur, non singulorum electione vel propensione animi inclinatione, sed in ordine ad mysterium, quod Sponsa Christi «per anni circulum explicat, ab Incarnatione et Nativitate usque ad Ascensionem, ad diem Pentecostes et ad exspectationem beatae spei et adventus Domini» [6]. Insuper in celebratione liturgica lectionem sacrae

[5] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 91.
[6] Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 102.

http://www.obrascatolicas.com

Scripturae semper comitatur oratio, ita ut lectio pleniorem fructum afferat et vicissim oratio, praesertim psalmorum, ex lectione plenius intellegatur et pietate fiat impensior.

141. In Liturgia Horarum, sacrae Scripturae tum lectio longior, tum lectio brevior proponitur.

142. Lectio longior, in Laudibus matutinis et Vesperis ad libitum facienda, describitur supra, n. 46.

b) *De cursu lectionis sacrae Scripturae in Officio lectionis.*

143. In cursu lectionis sacrae Scripturae in Officio lectionis, ratio habetur tum eorum temporum sacrorum, quibus ex venerabili traditione certi quidam libri legendi sunt, tum cursus lectionis in Missa. Ita ergo Liturgia Horarum cum Missa componitur, ut lectio Scripturae in Officio compleat lectionem quae fit in Missa, utque conspectus praebeatur totius historiae salutis.

144. Firma exceptione, de qua in n. 73, Evangelium in Liturgia Horarum non legitur, cum in Missa quotannis integre legatur.

145. Duplex habetur cursus lectionis biblicae: alter, qui insertus est libro Liturgiae Horarum, unum tantum annum complectitur; alter, ad libitum adhibendus, qui in Supplemento continetur, est biennalis, sicut cursus lectionis per annum in Missa feriali.

146. Cursus biennalis lectionum ita instructus est, ut omnes fere libri sacrae Scripturae quotannis, atque textus longiores et difficiliores, qui vix in Missa locum obtinere possunt, Liturgiae Horarum assignentur. Dum tamen Novum Testamentum integre —partim in Missa, partim in Liturgia Horarum— quotannis legitur, ex libris Veteris Testamenti eae selectae sunt partes, quae ad intellegendam historiam salutis et ad pietatem alendam maioris momenti sunt.

Congruentia tamen inter lectiones Liturgiae Horarum et lectiones Missae, nedum eosdem textus iisdem diebus proponat, vel eosdem libros passim iisdem temporibus distribuat, quod Liturgiae Horarum relinqueret minoris momenti pericopas seriemque textuum perturbaret, necessario exigit, ut idem liber recurrat annis alternis in Missa et in Liturgia Horarum aut saltem, si eodem anno legitur, quodam temporis spatio interiecto.

147. Tempore Adventus, secundum antiquam traditionem, leguntur pericopae ex libro Isaiae excerptae, lectione semi-continua, et quidem alterna alternis annis. Adduntur liber Ruth et quaedam prophetiae ex libro Michaeae. Cum a die 17 usque ad diem 24 decembris legantur lectiones iis diebus specialiter assignatae, omittuntur eae lectiones hebdomadae III Adventus, quae locum non obtineant.

148. A die 29 decembris ad diem 5 ianuarii legitur anno I Epistola ad Colossenses, qua Incarnatio Domini consideratur intra fines totius historiae salutis, et anno II Canticum canticorum, quo adumbratur unio Dei et hominis in Christo: «Tunc enim Deus Pater Deo Filio suo nuptias fecit, quando hunc in utero Virginis humanae naturae coniunxit, quando Deus ante saecula fieri voluit hominem in fine saeculorum» [7].

149. A die 7 ianuarii ad sabbatum post Epiphaniam leguntur textus eschatologici, ex Isaia 60-66 et Baruch sumpti; lectiones vero, quae locum obtinere nequiverunt, eo anno omittuntur.

150. In Quadragesima anno I leguntur excerpta e libro Deuteronomii et Epistola ad Hebraeos. Anno II praebetur conspectus historiae salutis e libris Exodi, Levitici et Numeri. Epistola ad Hebraeos foedus antiquum luce mysterii paschalis Christi interpretatur. Ex eadem Epistola feria VI in Passione Domini, legitur excerptum de sacrificio Christi (9, 11-28), et Sabbato sancto de requie Domini (4, 1-16). Aliis vero diebus Hebdomadae sanctae anno I leguntur e libro Isaiae cantus tertius et quartus Servi Domini et pericopae e libro Lamentationum depromptae; anno II propheta Ieremias ut typus Christi patientis legitur.

151. Tempore paschali, exceptis dominicis I et II Paschae ac sollemnitatibus Ascensionis et Pentecostes, iuxta traditionem leguntur anno I Epistola I Petri, liber Apocalypsis et Epistolae Ioannis, anno II Actus Apostolorum.

152. A feria II post dominicam Baptismatis Domini usque ad Quadragesimam et a feria II post Pentecosten usque ad Adventum, currit series continua triginta quattuor hebdomadarum per annum.

Quae series interrumpitur a feria IV Cinerum usque ad diem Pentecostes: feria II post dominicam Pentecostes, resumitur lectio per annum ex ea hebdomada, quae sequitur hebdomadam occurrente Quadragesima interruptam, omissa vero lectione quae dominicae assignatur.

Annis autem, quibus numerantur tantum 33 hebdomadae temporis per annum, omittitur hebdomada quae incidit immediate post Pentecosten, ita ut semper legantur lectiones hebdomadarum ultimarum, quae sunt indolis eschatologicae.

Libri Veteris Testamenti distribuuntur secundum historiam salutis: Deus seipsum revelat decursu vitae populi, qui per gradus subsequentes ducitur et illuminatur. Ideo prophetae inter libros historicos leguntur ratione habita temporis, quo vixerunt et docuerunt. Quapropter anno I series lectionum Veteris Testamenti proponit insimul libros historicos et oracula prophetarum a libro Iosue ad tempus exsilii inclusive; anno II, post lectiones Genesis ante Quadragesimam peragendas, resumitur historia salutis post exsilium usque ad tempus Machabaeorum. Inseruntur eodem anno prophetae recentiores, libri sapientiales et narrationes librorum Esther, Tobiae et Iudith.

Epistolae Apostolorum, quae non leguntur temporibus specialibus, distribuuntur ratione habita tum lectionum Missae, tum ordinis chronologici, quo scriptae sunt.

153. Cursus vero unius anni ita abbreviatus est, ut quotannis partes selectae sarae Scripturae legantur, ratione habita utriusque cursus lectionum Missae, cui complemento sint.

154. In sollemnitatibus et festis lectio propria assignatur; secus sumitur e Communi Sanctorum.

155. Singulae pericopae, quantum fieri potest, unitatem quandam servant; ideo ne longitudo aequa, ceteroquin diversa secundum diversa genera litteraria librorum, superetur, interdum aliquot versus omittuntur, quod semper indicatur. Laudabiliter vero integre legi possunt in textu approbato.

c) *De lectionibus brevibus.*

156. Lectiones breves, seu «capitula», quarum momentum in Liturgia Horarum n. 45 descriptum est, ita selectae sunt, ut sententiam vel monitionem presse ac distincte exprimant. Varietati praeterea consultum est.

157. Constitutae sunt ergo quattuor series hebdomadales lectionum brevium per annum, quae inseruntur Psalterio, ita ut cotidie per quattuor hebdomadas varietur lectio. Series hebdomadales insuper habentur pro temporibus Adventus, Nativitatis, Quadragesimae et Paschae. Accedunt lectiones breves propriae pro sollemnitatibus et festis, et quibusdam memoriis, necnon series unius hebdomadae pro Completorio.

158. In seligendis lectionibus brevibus, servata sunt haec, quae sequuntur: *a)* secundum traditionem exclusa sunt Evangelia; *b)* quantum fieri potest, indoles diei dominicae vel etiam feriae VI et ipsarum Horarum observata est; *c)* lectiones ad Vesperas, cum sequantur canticum Novi Testamenti, e Novo tantum Testamento selectae sunt.

VII. De lectione Patrum
et Scriptorum ecclesiasticorum

159. Iuxta Ecclesiae Romanae traditionem, in Officio lectionum, post lectionem biblicam, habetur lectio Patrum vel Scriptorum ecclesiasticorum cum suo responsorio, nisi dicenda sit lectio hagiographica (cf. nn. 228-239).

160. In hac lectione proponuntur textus e scriptis sanctorum Patrum, doctorum aliorumque Scriptorum ecclesiasticorum, ad Ecclesiam pertinentium cum Orientalem tum Occidentalem, deprompti, ita tamen ut primae partes sanctis Patribus tribuantur, qui peculiari auctoritate in Ecclesia gaudent.

161. Praeter lectiones libro Liturgiae Horarum pro unoquoque die assignatas, habetur Lectionarium ad libitum, ubi maior copia lectionum praebetur, quo latius pateat iis qui Officium divinum persolvunt, thesauros Ecclesiae traditionis. Datur facultas unicuique lectionem alteram sumendi aut e libro Liturgiae Horarum aut e Lectionario ad libitum.

162. Praeterea Conferentiae Episcopales possunt alios etiam textus apparare, traditionibus et ingenio suae regionis congruentes [8], qui in Lectionarium ad libitum pro supplemento inserantur. Qui textus depromantur ex operibus Scriptorum catholicorum, doctrina et morum sanctitate excellentium.

163. Munus huiusmodi lectionis est praecipue meditatio verbi Dei, qualiter ab Ecclesia in sua traditione accipitur. Ecclesia enim necessarium semper duxit verbum Dei christifidelibus authentice declarare, ut «propheticae et apostolicae interpretationis linea secundum ecclesiastici et catholici sensus normam dirigatur» [9].

164. Ex assidua frequentatione documentorum, quae universalis traditio Ecclesiae perhibet, legentes ad pleniorem meditationem sacrae Scripturae eiusque suavem et vivum affectum ducuntur. Scripta enim sanctorum Patrum praeclara testimonia sunt illius meditationis verbi Dei, per saecula productae, qua Verbi incarnati Sponsa, Ecclesia nempe, «quae secum habet consilium et spiritum Sponsi et Dei sui» [10], ad profundiorem in dies Scripturarum sacrarum intellegentiam assequendam accedere satagit.

165. Lectio Patrum in sensum quoque temporum festorumque liturgicorum christianos inducit. Insuper eis patefacit accessum ad inaestimabiles divitias spirituales, quae Ecclesiae patrimonium egregium efficiunt, simulque vitae spiritualis fundamentum praebent atque uberrimum pietatis nutrimentum. Praecones autem verbi Dei praeclara exempla sacrae praedicationis ita in promptu cotidie habent.

VIII. De lectione hagiographica

166. Nomine lectionis hagiographicae appellatur sive textus alicuius Patris aut Scriptoris ecclesiastici, qui de Sancto celebrato proprie loquitur vel ad illum recte applicatur, sive excerptum ex scriptis ipsius Sancti, sive eius vitae narratio.

167. In conficiendis Propriis Sanctorum particularibus, consulendum est veritati historicae [11] et vero profectui spirituali eorum, qui lectionem hagiographicam legent vel audient; sedulo autem cavendum ab iis, quae solam mirationem moveant; in luce vero ponatur peculiaris indoles spiritualis Sanctorum, modo hodiernis condicionibus accommodato, necnon eorum momentum ad vitam et pietatem Ecclesiae.

168. Parva notitia biographica, quae notas mere historicas praebet et curriculum vitae breviter describit, ponitur ante lectionem ipsam ad instructionem tantum; non igitur proferenda est in celebratione.

[7] S. Gregorius Magnus, *Homilia 34 in Evangelia*: *PL* 1282. [8] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 38 [LE 3141]. [9] S. Vincentius Lirinensis, *Commonitorium*, 2: *PL* 50, 640. [10] S. Bernardus, *Sermo 3 in vigilia Nativitatis 1*, *PL* 183 (edit. 1879), 94. [11] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacro-*

IX. De responsoriis

169. Lectionem biblicam in Officio lectionis sequitur proprium eius responsorium, cuius textus ita e thesauro tradito selectus vel e novo compositus est, ut lucem novam afferat ad lectionem mox lectam intellegendam, vel lectionem inserat in historiam salutis, vel ex Vetere Testamento ad Novum perducat, vel lectionem vertat in orationem et contemplationem, vel denique pulchritudine sua poetica iucundam praebeat varietatem.

170. Similiter lectioni alteri idoneum apponitur responsorium, quod tamen cum textu lectionis minus arcte coniungitur, ideoque libertati meditationis magis favet.

171. Responsoria igitur cum partibus suis, repetendis etiam in recitatione a solo, suum retinent pretium. Pars vero, quae repeti solet in responsorio, in recitatione sine cantu omitti potest, nisi repetitio ipso sensu postuletur.

172. Simili sed simpliciore modo responsorium breve ad Laudes matutinas, Vesperas et Completorium de quo supra nn. 49 et 89, atque versus ad Tertiam, Sextam et Nonam respondent lectioni brevi, veluti acclamatio quaedam, qua verbum Dei altius penetret animum audientis seu legentis.

X. De hymnis aliisque canticis non biblicis

173. Hymni, iam perantiqua traditione in Officio locum obtinentes, nunc quoque locum suum retinent [12]. Revera, non solum sua natura lyrica ad Dei laudem nominatim destinati sunt, sed partem constituunt popularem, quin etiam plerumque Horarum vel singulorum festorum individuam indolem magis quam aliae Officii partes statim demonstrant, et ad piam celebrationem animos movent et alliciunt. Quam efficacitatem auget saepe litteraria pulchritudo. Praeterea in Officio hymni sunt veluti praecipuum poeticum elementum, ab Ecclesia conditum.

174. Hymnus doxologia terminatur ad normam traditionis, quae de more ad eandem personam divinam dirigitur, ad quam hymnus ipse.

175. In Officio temporis per annum, ad consulendum varietati, duplex cursus hymnorum ad omnes Horas institutus est, alternis hebdomadis adhibendus.

176. Praeterea in Officium lectionis duplex cursus hymnorum temporis per annum invectus est, prout hymni nocte vel die recitantur.

177. Hymni noviter inducti melodiis eiusdem numeri et metri adornari possunt, quae usu traditae sunt.

178. Ad celebrationem in lingua vernacula quod attinet, fit facultas Conferentiis Episcopalibus aptandi ad naturam propriae linguae hymnos latinos, necnon novas hymnodicas compositiones introducendi [13], dummodo spiritui Horae aut temporis vel diei festi prorsus congruant; sedulo praeterea cavendum est, ne cantiunculae populares admittantur, quae nullum artis pretium prae se ferant neque Liturgiae dignitati sint vere consentaneae.

XI. De precibus, de oratione dominica,
de oratione conclusiva

a) *De precibus seu intercessionibus in Laudibus et Vesperis.*

179. Liturgia Horarum laudes quidem Dei celebrat. Traditio tamen sive iudaica sive christiana a laude divina orationem petitionis non disiungit, hanc ab illa haud raro aliquomodo deducens. Apostolus quidem Paulus hortatur ut fiant «obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus: pro regibus et omnibus, qui in sublimitate sunt, ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate: hoc enim bonum est et acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire» (*1 Tim.* 2, 1-4). Quam monitionem Patres haud raro interpretati sunt, ut mane et vespere intercessiones faciendae essent [14].

180. Intercessiones, quae in Missa ritus Romani instauratae sunt, fiunt etiam ad Vesperas modo tamen diverso, ut infra describitur.

181. Cum insuper ea traditio orationis sit, ut mane Deo commendetur totus dies, in Laudibus matutinis fiunt invocationes ad diem Deo commendandum vel consecrandum.

182. Nomine precum appellantur tum intercessiones, quae fiunt ad Vesperas, tum invocationes ad diem Deo dicandum, quae fiunt ad Laudes matutinas.

183. Varietatis causa, maxime vero ad Ecclesiae hominumque necessitatum multiplicitatem melius exprimendam secundum diversos status, coetus, personas, condiciones et tempora, diversae proponuntur formulae precum pro singulis diebus cursus Psalterii per annum et pro sacris temporibus anni liturgici, necnon pro quibusdam celebrationibus festivis.

184. Praeterea Conferentiis Episcopalibus ius est tam aptandi formulas in libro Liturgiae Horarum propositas quam novas approbandi [15], servatis tamen normis quae sequuntur.

185. Ut in oratione dominica, petitionibus oportet coniungere laudem Dei, seu confessionem eius gloriae, vel memoriam historiae salutis.

186. In precibus Vesperarum ultima intentio semper est pro defunctis.

187. Cum Liturgia Horarum sit praecipue oratio totius Ecclesiae pro tota Ecclesia, immo pro totius mundi salute [16], oportet ut in precibus intentiones universales primum omnino locum obtineant, scilicet oretur pro Ecclesia cum eius ordinibus, pro potestatibus saecularibus, pro iis qui paupertate, morbo vel maerore laborant, pro orbis universi necessitatibus, nempe pro pace et aliis huiusmodi rebus.

188. Licet tamen, sive ad Laudes matutinas sive ad Vesperas, quasdam intentiones addere particulares.

189. Tali structura praeditae sunt preces in Officio adhibendae, ut possint aptari et celebrationi populari et celebrationi in parva communitate et recitationi a solo.

190. Preces igitur in recitatione cum populo vel communi introducuntur brevi invitatione, a sacerdote vel ministro facienda, in qua specimen responsionis, a congregatione invariabili modo repetendae, proponitur.

191. Intentiones praeterea enuntiantur sermone ad Deum directo, ita ut possint convenire tam celebrationi communi quam recitationi a solo.

192. Quaelibet intentionum formula duabus partibus constat, quarum altera potest adhiberi ut responsio variabilis.

193. Quare modi diversi adhiberi possunt, ita scilicet ut sacerdos vel minister utramque partem dicat et congregatio responsum uniforme vel pausam silentii interponat, aut sacerdos vel minister dicat tantum priorem partem et congregatio alteram.

b) *De oratione dominica.*

194. Ad Laudes matutinas et Vesperas, utpote Horas magis populares, post preces locum obtinet pro sua dignitate oratio dominica, ad normam venerabilis traditionis.

195. Oratio ergo dominica in posterum ter in die sollemniter dicetur, scilicet ad Missam, Laudes matutinas et Vesperas.

196. *Pater noster* ab omnibus dicitur, praemissa pro opportunitate brevi monitione.

c) *De oratione conclusiva.*

197. In fine totius Horae, ad complendum dicitur oratio conclusiva, quae in celebratione publica et populari, ad normam traditionis, sacerdoti aut diacono competit [17].

198. Haec oratio, in Officio lectionis, de more est diei propria. Ad Completorium, semper est in Psalterio.

199. Ad Laudes matutinas et Vesperas, oratio sumitur e Proprio in dominicis, in feriis temporis Adventus, Nativitatis, Quadragesimae et Paschae, necnon in sollemnitatibus, festis et memoriis. In feriis vero per annum, ea oratio dicitur, quae in cursu Psalterii indicatur ad indolem propriam harum Horarum significandam.

200. Ad Tertiam, Sextam et Nonam, seu ad Horam mediam, oratio sumitur e Proprio in dominicis et in feriis temporis Adventus, Nativitatis, Quadragesimae et Paschae, necnon in sollemnitatibus et festis. Aliis diebus dicuntur eae oraciones, quae cuiusque Horae indolem exprimunt et in Psalterio dispositae sunt.

XII. De sacro silentio

201. Cum generatim in actionibus liturgicis curandum sit, ut «sacrum quoque silentium suo tempore servetur» [18], in ipsa persolvenda Liturgia Horarum opportunitas silentii praebeatur.

202. Pro opportunitate ergo et prudentia, ad plenam vocis Spiritus Sancti in cordibus resonantiam assequendam, et ad orationem personalem arctius cum verbo Dei ac publica Ecclesiae voce coniungendam, spatium silentii interponi licet aut post singulos psalmos, repetita sua antiphona, secundum morem maiorum, et praecipue si, post silentium, additur oratio psalmica (cf. n. 112); aut post lectiones, sive breves, sive longiores, et quidem sive ante sive post responsorium.

Cavendum est tamen, ne tale silentium introducatur, quod structuram Officii deformet, aut molestiam seu taedium participantibus afferat.

203. In recitatione vero a solo, amplior facultas est moram faciendi in meditatione alicuius formulae, quae spiritualem affectum promoveat, neque hac de causa Officium suam publicam amittit indolem.

Caput IV

De variis celebrationibus per anni circulum

I. De celebratione mysteriorum Domini

a) *De die dominica.*

204. Officium dominicae incipit a I Vesperis, in quibus omnia sumuntur e Psalterio, iis exceptis quae ut propria assignantur.

205. Quando festum Domini die dominica celebratur, habet I Vesperas proprias.

206. De modo vigilias dominicales pro opportunitate celebrandi, dictum est supra n. 73.

207. Maxime convenit ut, ubi fieri potest, cum populo celebrentur saltem Vesperae, secundum perveterem consuetudinem [1].

sanctum Concilium, n. 92 c. [12] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 93. [13] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 38. [14] Sic ex. gr. S. Ioannes Chrysostomus, *In Epist. ad Tim. I*, Homilia 6: *PG* 62, 530. [15] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 38. [16] Cf. Conc. Vat. II Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, nn. 83 et 89. [17] Cf. *infra* n. 256. [18] Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium* n. 30 [LE 3141].

[1] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*,

http://www.obrascatolicas.com

b) *De triduo paschali.*

208. In triduo paschali Officium celebratur, sicut describitur in Proprio de Tempore.

209. Ii vero, qui Missam vespertinam in Cena Domini vel celebrationem Passionis Domini feria VI participant, Vesperas respectivi diei non dicunt.

210. Feria VI in Passione Domini et Sabbato sancto habeatur ante Laudes matutinas, quantum fieri potest, publica et popularis celebratio Officii lectionis.

211. Completorium Sabbati sancti ab iis tantum dicitur, qui Vigiliae paschali non intersunt.

212. Vigilia paschalis locum tenet Officii lectionis: qui ergo sollemni Vigiliae paschali non interfuerunt, ex ea legant saltem quattuor lectiones cum cantibus et orationibus. Expedit eligere lectiones Exodi, Ezechielis, Apostoli et Evangelii. Sequuntur hymnus *Te Deum* et oratio diei.

213. Laudes dominicae Resurrectionis ab omnibus dicuntur; convenit Vesperas celebrari modo sollemniore ad tam sacri diei occasum colendum et apparitiones commemorandas, quibus Dominus suis discipulis se ostendit. Diligentissime, ubi viget, servetur particularis traditio celebrandi, die Paschae, eas Vesperas baptismales, in quibus, dum cantantur psalmi, fit processio ad fontes.

c) *De tempore paschali.*

214. Indolem paschalem accipit Liturgia Horarum ex acclamatione *Alleluia*, qua concluduntur pleraeque antiphonae (cf. n. 120); insuper ex hymnis, antiphonis et precibus specialibus, denique e lectionibus propriis, cuique Horae assignatis.

d) *De Nativitate Domini.*

215. In nocte Nativitatis Domini, ante Missam convenit, ut sollemnis vigilia celebretur per Officium lectionis. Completorium ab iis qui huic vigiliae intersunt non dicitur.

216. Laudes in die Nativitatis de more dicuntur ante Missam in aurora.

e) *De aliis sollemnitatibus et festis Domini.*

217. Ad ordinandum Officium in sollemnitatibus et festis Domini, serventur ea quae dicuntur infra nn. 225-233, mutatis tamen rebus mutandis.

II. De celebratione Sanctorum

218. Ita componuntur Sanctorum celebrationes, ut diebus festis vel sacris temporibus ipsa mysteria salutis recolentibus non praevaleant [1], neve cursum psalmodiae et lectionis divinae passim deprimant aut repetitiones indebitas pariant, utque legitima veneratio uniuscuiusque opportune foveatur. Iis principiis innititur tum reformatio Calendarii, iussu Concilii Vaticani II peracta, tum ea ratio celebrandi Sanctos in Liturgia Horarum, quae sequentibus numeris describitur.

219. Celebrationes Sanctorum sunt aut sollemnitates, aut festa, aut memoriae.

220. Memoriae vero sunt aut obligatoriae aut, si nihil indicatur, ad libitum. Ad decernendum utrum conveniat necne talem memoriam ad libitum celebrari in Officio cum populo vel in communi persolvendo, ratio habeatur boni communis vel verae ipsius coetus devotionis, non solius praesidis.

221. Si eadem die plures occurrant memoriae ad libitum, una tantum celebrari potest, ceteris omissis.

222. Sollemnitates, eaeque solae, transferuntur ad normam rubricarum.

223. Normae quae sequuntur vim obtinent tam pro Sanctis, qui in Calendario Romano generali inscribuntur, quam pro iis, qui in calendariis particularibus recensentur.

224. Partes proprias, si forte desint, supplent respectiva Communia Sanctorum.

1. *Quomodo ordinandum sit Officium in sollemnitatibus.*

225. Sollemnitates habent I Vesperas die praecedente.

226. In Vesperis, tam primis quam secundis, hymnus, antiphonae lectio brevis cum suo responsorio, oratio conclusiva sunt propria; quod si propria deficiant, sumantur de Communi.

Uterque psalmus, in I Vesperis, sumitur de more ex serie *Laudate* (scilicet ex psalmis 112, 116, 134, 145, 146, 147) secundum antiquam traditionem; canticum Novi Testamenti indicatur suo loco. In II Vesperis psalmi et canticum sunt propria; preces sunt propriae vel de Communi.

227. In Laudibus matutinis hymnus, antiphonae, lectio brevis cum suo responsorio, oratio conclusiva sunt propria; quod si propria deficiant, sumantur de Communi. Psalmi vero sumendi sunt de dominica I in Psalterio; preces sunt propriae vel de Communi.

228. In Officio lectionis, omnia sunt propria, sive hymnus, sive antiphonae et psalmi, sive lectiones et responsoria. Lectio prior est biblica, altera hagiographica. Si vero agitur de Sancto, qui cultum localem tantum habet neque in Proprio quidem locali partes speciales obtinet, omnia sumuntur de Communi.

In fine Officii lectionis dicuntur hymnus *Te Deum* et oratio propria.

229. In Hora media, seu Tertia, Sexta et Nona, hymnus dicitur cotidianus, nisi aliter indicatur; psalmi sunt ex gradualibus cum antiphona propria; die tamen dominica psalmi sumuntur de dominica I in Psalterio, lectio brevis et oratio conclusiva sunt propriae. Attamen in quibusdam sollemnitatibus Domini proponuntur psalmi peculiares.

230. Ad Completorium, omnia sunt de dominica, respective post I et post II Vesperas.

2. *Quomodo ordinandum sit Officium in festis.*

231. Festa non habent I Vesperas, nisi agatur de festis Domini, quae occurrunt die dominica. Ad Officium lectionis, Laudes matutinas et Vesperas omnia fiunt ut in sollemnitatibus.

232. In Hora media, seu Tertia, Sexta et Nona, hymnus dicitur cotidianus; psalmi cum suis antiphonis dicuntur de feria, nisi ad Horam mediam ratio peculiaris vel traditio requirat, ut antiphona propria dicatur, quod suo loco indicabitur. Lectio brevis et oratio conclusiva sunt propriae.

233. Completorium dicitur sicut diebus ordinariis.

3. *Quomodo ordinandum sit Officium in memoriis Sanctorum.*

234. Inter memoriam obligatoriam et memoriam ad libitum, si haec reapse celebratur, nulla est differentia in ratione ordinandi Officii, nisi agatur de memoriis ad libitum, quae temporibus privilegiatis forte occurrant.

a) *De memoriis diebus ordinariis occurrentibus.*

235. In Officio lectionis, Laudibus matutinis et Vesperis: *a)* psalmi cum suis antiphonis sumuntur e feria currente, nisi forte adsint antiphonae propriae vel psalmi proprii, qui singulis locis indicantur; *b)* antiphona ad invitatorium, hymnus, lectio brevis, antiphonae ad *Benedictus* et ad *Magnificat*, preces, si sunt propria, dicenda sunt de Sancto; secus dicuntur aut de Communi aut de feria currente; *c)* oratio conclusiva dicenda est de Sancto; *d)* in Officio lectionis lectio biblica cum suo responsorio est de Scriptura occurrente. Altera lectio est hagiographica cum responsorio proprio vel de Communi; si autem non est propria, sumitur ex textibus Patrum diei currentis.

Non dicitur *Te Deum*.

236. In Hora media, seu Tertia, Sexta et Nona, et ad Completorium nihil fit de Sancto, sed totum de feria.

b) *De memoriis tempore privilegiato occurrentibus.*

237. In dominicis, sollemnitatibus et festis, necnon in feria IV Cinerum, in Hebdomada sancta et in octava Paschae, nihil fit de memoriis forte occurrentibus.

238. In feriis a die 17 ad diem 24 decembris, necnon in octava Nativitatis et in feriis Quadragesimae, nulla celebratur memoria obligatoria, ne in calendarii quidem particularibus. Quae vero accidentaliter tempore Quadragesimae occurrunt, habentur eo anno ut memoriae ad libitum.

239. Iisdem vero temporibus, si quis voluerit celebrare Sanctum, qui ea die ut memoria inscribitur. *a)* in Officio lectionis, post lectionem e Patribus in Proprio de Tempore cum eius responsorio, addat lectionem hagiographicam propriam cum eius responsorio et concludat cum oratione de Sancto; *b)* praeterea ad Laudes matutinas et Vesperas potest, orationem conclusivam, omissa conclusione, addere antiphonam (propriam vel de Communi) et orationem de Sancto.

c) *De memoria Sanctae Mariae in sabbato.*

240. Sabbatis per annum, quibus permittuntur memoriae ad libitum, celebrari potest, eodem ritu, memoria ad libitum Sanctae Mariae cum sua lectione propria.

III. De calendario adhibendo deque facultate eligendi aliquod Officium vel aliquam eius partem

a) *De calendario adhibendo.*

241. Officium in choro et in communi persolvendum est iuxta calendarium proprium, scilicet dioecesis, vel familiae religiosae, vel singularum ecclesiarum [2]. Sodales autem familiarum religiosarum cum communitate Ecclesiae localis funguntur in celebrandis dedicatione ecclesiae cathedralis et Patronis principalibus loci et amplioris dicionis, ubi degunt [3].

242. Quivis clericus aut religiosus, Officio divino quolibet titulo adstrictus, qui Officium participat in communi iuxta aliud calendarium aut alium ritum ac suum, hoc modo suo muneri quoad hanc partem Officii satisfacit.

243. In celebratione, quae, a solo fit, servari potest aut calendarium loci aut calendarium proprium, praeterquam in sollemnitatibus et festis propriis [4].

b) *De facultate eligendi aliquod Officium.*

244. In feriis, quae admittunt celebrationem memoriae ad libitum, iusta de causa celebrari potest, eodem ritu (cf. nn. 234-239), Officium alicuius Sancti inscripti eo die in Martyrologio Romano aut in eius Appendice rite approbato.

245. Extra sollemnitates, dominicas Adventus, Quadragesimae et Paschae, feriam IV Cinerum, Hebdomadam sanctam, octavam Paschae et diem 2 novembris, publicam ob causam aut devotionis gratia celebrari potest, sive in toto sive ex parte, aliquod Officium votivum: quod fieri potest ex. c. ratione peregrinationis, festi localis, sollemnitatis externae alicuius Sancti.

[1] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 111 [LE 3141]. [2] Cf. Normae universales de anno liturgico et de calendario, n. 52 [LE 3728] [3] Cf. *Ibid.*, n. 53 c. [4] Cf. Tabula dierum liturgicorum, nn. 4 et 8: *h.m.*, pp. 93-94.

c) *De facultate eligendi aliqua formularia.*

246. In quibusdam casibus particularibus eligi possunt in Officio formularia diversa ab iis quae occurrunt, dummodo ne laedatur ordinatio generalis uniuscuiusque Horae et serventur regulae quae sequuntur.

247. In Officio dominicarum, sollemnitatum, festorum Domini quae inscripta sunt in Calendario generali, feriarum Quadragesimae et Hebdomadae sanctae, dierum infra octavas Paschae et Nativitatis, necnon feriarum a die 17 ad diem 24 decembris inclusive, numquam mutare licet ea formularia, quae sunt propria vel huic celebrationi accommodata; cuius generis sunt antiphonae, hymni, lectiones, responsoria, orationes et saepissime etiam psalmi.

Pro psalmis vero dominicalibus hebdomadae currentis possunt pro opportunitate substitui psalmi dominicales alius hebdomadae, immo, si agitur de Officio cum populo, alii psalmi ita selecti, ut populus per gradus adducatur ad psalmos intellegendos.

248. In Officio lectionis, lectio currens de sacra Scriptura semper in honore habenda est. Pertinet etiam ad Officium votum Ecclesiae, «ut, intra praestitutum annorum spatium, praestantior pars Scripturarum sanctarum populo legatur» [1].

Iis attentis, temporibus Adventus, Nativitatis, Quadragesimae et Paschae, cursus lectionum de Scriptura, qui proponitur in Officio lectionis, ne derelinquatur; tempore per annum, iusta de causa, aliquo die vel paucis diebus continuis, eligi possunt lectiones inter eas, quae proponuntur pro aliis diebus, vel etiam inter alias lectiones biblicas, exempli gratia cum fiunt spirituales exercitationes vel conventus pastorales vel preces pro unitate Ecclesiae, et aliae res huiusmodi.

249. Si quando lectio continua ob aliquam sollemnitatem vel festum vel peculiarem celebrationem intermittitur, in eadem hebdomada licebit, prae oculis habita ordinatione totius hebdomadae, aut partes omissas cum aliis componere, aut quinam textus aliis praeferendi sint statuere.

250. In eodem Officio lectionis, loco lectionis alterius talli diei assignatae, eligi potest, iusta de causa, alia lectio eiusdem temporis, desumpta sive e libro Liturgiae Horarum sive e Lectionario ad libitum (n. 161). Insuper diebus ferialibus per annum et, si opportunum videtur, etiam tempore Adventus, Nativitatis, Quadragesimae et Paschae, fieri potest lectio quasi continua operis alicuius Patris, quod consonet cum mente biblica et liturgica.

251. Lectiones breves necnon orationes, cantus et preces, quae proponuntur pro feriis temporis peculiaris, dici possunt in aliis feriis eiusdem temporis.

252. Etsi unicuique observatio totius cursus Psalterii, per hebdomadas distributi, cordi esse debet [2], pro opportunitate tamen sive spirituali sive pastorali, loco psalmorum certo diei assignatorum dici possunt psalmi eiusdem Horae, alii diei assignati. Sunt etiam quaedam adiuncta per occasionem occurrentia, in quibus aptos psalmos et alias partes ad instar Officii votivi eligere licet.

Caput V

De Ritibus servandis in celebratione communi

I. De variis muneribus adimplendis

253. In celebratione Liturgiae Horarum non aliter atque in ceteris actionibus liturgicis «quisque, sive minister sive fidelis, munere suo fungens, solum et totum id agat, quod ad ipsum ex rei natura et normis liturgicis pertinet» [1].

254. Si praeest episcopus, praesertim in ecclesia cathedrali, a suo presbyterio et ministris circumdetur, cum plenaria et actuosa participatione plebis. Cuilibet vero celebrationi cum populo de more praesit sacerdos vel diaconus, et adsint quoque ministri.

255. Presbyter vel diaconus, qui celebrationi praesidet, super albam vel superpelliceum induere potest stolam; presbyter etiam pluviale. Nihil praeterea impedit, quominus in maioribus sollemnitatibus plures presbyteri induant pluviale et diaconi dalmaticam.

256. Sacerdotis vel diaconi praesidentis est, ad sedem suam, Officii initium facere versu introductorio, orationem dominicam inchoare, orationem conclusivam proferre, populum salutare, benedicere et dimittere.

257. Preces proferre potest vel sacerdos vel minister.

258. Deficiente presbytero vel diacono, is qui praeest Officio est tantum unus inter pares; presbyterium non ingreditur, nec salutat nec benedicit populum.

259. Qui munere lectoris funguntur, loco apto stantes proferunt lectiones, sive longiores sive breves.

260. Antiphonarum vel psalmorum vel aliorum cantuum inchoatio a cantore seu cantoribus fiat. Ad psalmodiam quod attinet, serventur ea quae dicta sunt supra, nn. 121-125.

261. Dum canticum evangelicum editur ad Laudes matutinas et Vesperas, altare, et deinde etiam sacerdos et populus, incensari possunt.

262. Choralis obligatio communitatem afficit, non vero locum celebrationis, qui non est necessario ecclesia, praesertim si agitur de illis Horis, quae sine sollemnitate persolvuntur.

263. Omnes participantes stant: *a)* dum introductio Officii et versus introductorii uniuscuiusque Horae dicuntur; *b)* dum dicitur hymnus; *c)* dum dicitur canticum ex Evangelio; *d)* dum dicuntur preces, oratio dominica et oratio conclusiva.

264. Omnes sedentes, praeterquam ad Evangelium, auscultant lectiones.

265. Dum psalmi et alia cantica cum suis antiphonis dicuntur, coetus vel sedet vel stat iuxta consuetudines.

266. Omnes signant se signo crucis, a fronte ad pectus et ab umero sinistro ad dexterum: *a)* in principio Horarum, cum dicitur *Deus, in adiutórium*; *b)* in principio canticorum ex Evangelio, *Benedictus*, *Magnificat* et *Nunc dimittis*.

Signo crucis os sibi signant in principio Invitatorii ad verba *Dómine, lábia mea apéries.*

II. De cantu in Officio

267. In rubricis et normis huius Institutionis verba «dicere» vel «proferre» intellegi debent aut de cantu aut de recitatione, iuxta principia quae infra ponuntur.

268. «Celebratio divini Officii in cantu, utpote quae huius precationis naturae magis congruat, et indicium sit plenioris sollemnitatis atque profundioris unionis cordium in laudibus Dei persolvendis, enixe commendatur iis, qui in choro vel in communi ipsum Officium divinum persolvunt» [2].

269. Sicut ad omnem actionem liturgicam, ita praecipue ad Liturgiam Horarum pertinent ea, quae de cantu liturgico declarantur a Concilio Vaticano II [3]. Quamquam enim omnes et singulae partes ita instauratae sunt, ut etiam a solo cum fructu recitari possint, plures tamen ex iis generis sunt lyrici ideoque pleniorem suum sensum nonnisi cantu exprimunt, in primis psalmi, cantica, hymni et responsoria.

270. Cantus ergo in Liturgia Horarum persolvenda non ut ornatus quidam habendus est, qui quasi extrinsecus ad orationem accedat, sed potius ex profunditate animae orantis atque Deum laudantis profluit et communitariam cultus christiani indolem plene ac perfecte patefacit.

Laude igitur digni sunt christiani coetus cuiuslibet generis, qui formam hanc precationis quam saepissime usurpare nituntur; ad hoc debita catechesi atque exercitatione tum clerici ac religiosi, tum fideles instruendi sunt, ut potissimum diebus festis Horas cum gaudio concinere valeant. Quia vero difficile est Officium integrum cum cantu proferre, et ceterum laus Ecclesiae neque ex sua origine neque ex sua natura censenda est propria clericorum vel monachorum, sed ad totam communitatem christianam pertinet, plura simul prae oculis habenda sunt principia, ut celebratio Liturgiae Horarum in cantu et fieri recte possit et veritate ac nitore fulgeat.

271. In primis convenit, ut saltem diebus dominicis et festis cantus adhibeatur, et ex eius usu varii sollemnitatis gradus dignoscantur.

272. Item cum non omnes Horae eiusdem sint ponderis, expedit, ut etiam per cantum illae prae ceteris extollantur, quae revera cardines sunt Officii, nempe Laudes matutinae et Vesperae.

273. Praeterea etsi celebratio, quae tota in cantu peragitur, commendatur dummodo arte et spiritu excellat, utiliter tamen principium «progressivae» sollemnitatis quandoque adhiberi potest, tum ex rationibus practicis, tum ex eo quod varia celebrationis liturgicae elementa non indiscriminatim aequiparantur, sed suum quodque nativum sensum munusque verum denuo recipere potest. Tali modo Liturgia Horarum non tamquam pulchrum aetatis praeteritae monumentum conspicitur, quod ut immutatum fere conservetur postulat ad admirationem sui excitandam, sed e contrario nova ratione reviviscere atque incrementa capere potest rursusque clarum testimoninm fieri alicuius communitatis, vitae alacritate praeditae.

Principium itaque «progressivae» sollemnitatis illud est, quod plures gradus medios admittit inter Officium ex integro cantatum et simplicem recitationem omnium partium. Haec ratio magnam gratamque varietatem praebet, cuius mensura aestimanda est ex colore diei vel Horae quae celebratur, ex natura singulorum elementorum quae Officium constituunt, ex numero denique vel indole communitatis, necnon ex cantorum numero qui suppetit talibus in adiunctis.

Per hanc maiorem variandi copiam publica laus Ecclesiae frequentius quam antea in cantu peragi ac multimode variis accommodari adiunctis poterit; neque spes modica affulget fore, ut novae viae novaeque formae inveniantur pro nostra aetate, sicut semper in vita Ecclesiae evenisse constat.

274. In actionibus liturgicis in cantu lingua latina celebrandis, cantus gregorianus, utpote Liturgiae Romanae proprius, principem locum, ceteris paribus, obtineat [4]. «Nullum» tamen «genus musicae sacrae Ecclesia ab actionibus liturgicis arcet, dummodo spiritui ipsius actionis liturgicae et naturae singularum eius partium respondeat et debitam actuosam populi participationem non impediat» [5]. In Officio cantato si deest melodia pro antiphona proposita, sumatur alia antiphona ex iis, quae sunt in repertorio, dummodo apta sit ad normam nn. 113, 121-125.

275. Cum autem Liturgia Horarum lingua vernacula persolvi possit, «congrua cura habeatur ut parentur melodiae,

[1] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 28 [LE 3141]. [2] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 99 [LE 3141]. [3] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 113 [LE 3141]. [4] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 116. [5] S. Congr. Rituum, Instr. *Musicam sacram*, 5 martii 1967, n. 9: *A. A. S.* 59 (1967), p. 303; cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra [LE 3141]. [1] S. Congr. Rituum, Instructio *Musicam sacram*, 5 martii 1967, n. 37: *A. A. S.* 59 (1967), p. 310 [LE 3541]; cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 99 [LE 3141]. [2] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 113 [LE 3141].

http://www.obrascatolicas.com

quae in cantu divini Officii lingua vernacula adhibeantur» [4].

276. Nihil tamen impedit, quominus in una eademque celebratione partes aliae alia lingua canantur [7].

277. Quaenam elementa sint praeprimis eligenda ut cum cantu proferantur, e genuina celebrationis liturgicae ordinatione deducitur, quae postulat, ut sensus et natura cuiusque partis et cantus probe serventur. Sunt enim, quae cantum per se requirant [8]: huismodi sunt imprimis acclamationes, responsiones post salutationes sacerdotis et ministrorum et in precibus litanicis, ac praeterea antiphonae et psalmi, necnon versus intercalares seu responsa repetita, atque hymni et cantica [9].

278. Psalmos constat (cf. nn. 103-120) arcte conecti cum musica, quod traditione tam iudaica quam christiana comprobatur. Revera ad plenam intellegentiam multorum psalmorum non parum confert quod ipsi canuntur vel saltem in hac luce poetica et musica semper perspiciuntur. Si igitur fieri potest, haec forma praeferenda videtur, saltem diebus et in Horis praecipuis atque secundum nativam indolem psalmorum.

279. Diversi modi psalmodiam exsequendi supra nn. 121-123 describuntur, inter quos varietas inducatur non tam ex externis adiunctis, quam ex diverso eorum psalmorum genere, qui in una celebratione occurrunt: ita melius fortasse erit audire psalmos sapientiales aut historicos, cum e contrario hymni aut gratiarum actiones per se cantum communem secumferant. Id unum autem maxime interest, ut celebratio neque durior sit neque nimium elaborata, seu de exsequendis tantummodo normis mere formalibus sollicita, sed rei veritati respondeat. Ad hoc enim primo enitendum, ut animi genuinae studio orationis Ecclesiae informentur et iucundum sit Dei celebrare laudem (cf. *Ps.* 146).

280. Hymni orationem etiam recitantis Horas alere possunt, si doctrinae et artis excellentia pollent; per se tamen ad cantum destinantur, ideoque suadetur, ut hac forma, quantum fieri potest, proferantur in celebratione communitaria.

281. Responsorium breve post lectionem ad Laudes et Vesperas, de quo n. 49, per se ad cantum, et quidem popularem, destinatur.

282. Responsoria etiam, quae lectiones sequuntur in Officio lectionis, ex sua indole atque munere cantum deposcunt. In cursu tamen Officii ita instructa sunt, ut etiam in recitatione a solo et privata vim suam retineant. Cantus vero frequentius adhiberi poterit in iis, quae modis musicis simplicioribus ac facilioribus ornati sunt, quam in iis, qui e fontibus liturgicis promanarunt.

283. Lectiones sive longiores sive breves per se ad cantum non destinantur; cum proferuntur, sedulo attendendum est, ut digne, clare et distincte legantur et ab omnibus reapse percipi ac probe intellegi possint. Ille ergo solus modus musicus in lectione accipi potest, quo auditio verborum et intellegentia textus melius obtineri valeant.

284. Textus qui singulatim a praeside proferuntur, velut orationes, decore et apte cani possunt, praesertim lingua latina. Hoc tamen difficilius fiet in quibusdam linguis vernaculis, nisi verba textu per cantum clarius ab omnibus percipi possunt.

Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 116. [4] S. Congr. Rituum, Instr. *Musicam sacram*, 5 martii 1967, n. 41; cf. nn. 54-61: *A. A. S.* 59 (1967), pp. 312, 316-317. [7] S. Congr. Rituum, Instr. *Musicam sacram*, 5 martii 1967, n. 51, *A. A. S.* 59 (1967), p. 315. [8] Cf. *Ibid.*, n. 6: p. 302. [9] Cf. *Ibid.*, nn. 16 a. 38: pp. 305, 311.

Adn. H. ASHWORTH in EL 85 (1971) 306-322; C. BRAGA in EL 85 (1971) 184-208; G. M. GARRONE in Semin. 24 (1972) 109-121; P. JOUNEL in EL 86 (1972) 31-40; A. LENTINI in Notit. 4 (1968) 99-113; E. LODI in EL 86 (1972) 61-73; A. G. MARTIMORT in Notit. 7 (1971) 218-240 et in Semin. 24 (1972) 65-85; T. MINISCI in Semin. 24 (1972) 163-174; B. NEWNS in CR 56 (1971) 604-611; J. PASCHER in EL 85 (1971) 260-280; J. E. PASCUAL in Confer 10 (1971) 529-550; M. PELEGRINO in Semin. 24 (1972) 122-140; A. RAES in Semin. 24 (1972) 175-184; V. RAFFA in EL 85 (1971) 208-259; 86 (1972) 41-60, in Me 97 (1972) 163-178, *La liturgia delle Ore*. Padova 1971; E. F. REGATILLO in Sal terrae 59 (1971) 702-718; 60 (1972) 53-62; I. ROGGER in Semin. 24 (1972) 141-153; A. M. ROGUET, *Liturgia delle Ore, il nuovo breviario*, Milano 1971; J. ROTELLE in Notit. 5 (1969) 100-112; A. ROSE in EL 85 (1971) 281-301; 86 (1972) 5-30; J. M. SUSTAETA in Sal terrae 60 (1971) 42-52; C. VAGAGGINI in Notit. 4 (1968) 380-387; W. G. WHEELER in Semin. Dieu n. 108 (1971) 2-202.

3968

1971 APR 18.-PAULUS VI, EPIST. AAS 63 (1971) 447-450

Epistula ad Reverendum P. Andream Poisso, Ordinis Cartusiensis Ministrum Generalem, ob universae religiosae communitatis Coetum habendum:

DE VALORE VITAE EREMITICAE IN ECCLESIA DEQUE EIUS CONIUNCTIONE CUM SACERDOTIO ET CULTU LITURGICO

Dilecti fili, salutem et Apostolicam Benedictionem. Optimam partem elegisse [1] merito dicuntur, qui, abstracti a fluxis saeculi rebus, Deo, cui sunt penitus consecrati, in

[1] Cfr. *Lc.* 10, 42.

solitudine corporis et mentis deserviunt. Cum igitur impedimentis, quibus in turba animus a divinarum veritatum contemplatione retardatur, se exuant, facilius id exsequuntur, quod monachi proprium esse Sanctus Theodorus Studita praeclare affirmavit: «Monachus enim est, qui in unum contuetur Deum, unius Dei cupidus est, uni est addictus Deo, unum colere satagit Deum, pacem habet ipse cum Deo, et aliis pacis auctor exsistit» [2]. Est profecto vitae forma singularis, qua civium patriae caelestis conversatio hic in terris quodam modo anticipatur. Ad eos ergo, qui hac solitaria professione commendantur, haec verba potissimum referri posse videntur, quae Sanctus Augustinus universe de continentibus dixit: «Quanto vos meliores, qui quod erunt homines post resurrectionem, hoc vos incipitis esse ante mortem [3].

Verumtamen eremi incolae non alieni a corpore Ecclesiae et societate hominum sunt putandi. Quemadmodum enim Concilium Vaticanum Secundum aperte asseruit, «vita contemplativa ad plenitudinem praesentiae Ecclesiae pertinet [4]; et, qui illam sectantur, «populum Dei.... exemplo movent necnon arcana fecunditate apostolica dilatant» [5].

Hanc segregem vitam cum Deoque coniunctam Ordo Cartusiensis quasi hereditatem a conditoribus acceptam per hominum aetates integram imminutamque raro exemplo servavit; quod quidem ei non parvae laudi vertit et commendationi. Totius autem Ecclesiae interest, ut is pergat vigere, scilicet ut eius sodales, Deo honorem debitum tribuere volentes, eius adorationi omnes vires perpetuo impendant. Quo cultu sincero et indiviso idem Ordo non solum Christifidelibus certas easque magnas affert utilitates, sed cunctis etiam hominibus non modica praebet / auxilia, quippe qui viam vitae exquirant gratiaque indigeant divina. Contemplatio enim et diuturna oratio munera primaria existimentur oportet, quae mundo prosint universi [6].

Haec autem intentio, quae, quantum humana sinit condicio, proxime et continenter fertur in Deum, eosdem monachos peculiarem in modum cum Beata Maria Virgine consociat, quam matrem singularem Cartusiensium solent appellare.

Iuvat igitur Nos paternum dilectionis affectum et egregiam existimationem Nostram isti Familiae religiosae testari. Quae, ut ad Nos est allatum, mox speciale Capitulum Generale celebrabit, quod, in ipsis horum temporum adiunctis, non levis erit momenti, siquidem de recognoscendis Ordinis legibus agitur. Impellimur ergo, ut per has Litteras nonnulla proferamus, quae Ecclesia a Cartusiensibus monachis exspectat et quae ad opus, in quod praedictum Capitulum incumbet, recte dirigendum utilia esse censemus.

Ordo vester, ut notum est, monachos choro astrictos et fratres conversos vel donatos complectitur; alteri cum alteris fraterna necessitudine, mutua reverentia, communi proposito Deo serviendi eique adhaerendi coniunguntur. In legibus igitur vestris, quibus manus admovetis, dilucide enuntietur oportet eiusdem veluti patrimonii spiritualis omnes esse participes, cum vocatio monastica et a sacerdotibus et a conversis vel donatis plene possit ad effectum deduci.

Monachi, qui chori obligatione tenentur, in Ordine Cartusiensi paene ab eius exordiis sacerdotes sunt vel religiosi, qui ad sacros ordines suscipiendos se componunt. Sunt autem hodie, qui opinentur minus convenire, ut coenobitae aut eremitae, qui numquam sacrum ministerium sint obituri, sacerdotio augeantur. Quae quidem sententia, ut iam alias diximus [7], certo caret ac firmo fundamento. Multi enim Sancti plurimique religiosi propterea vitae monasticae, etiam eremiticae, professionem cum sacerdotio copulaverunt, quod aptam convenientiam inter utramque consecrationem, id est presbyteri et monachi propriam, perspectam habebant. Re quidem vera solitudo, ubi Deo tantum vacatur, absoluta bonorum huius saeculi spoliatio, suae voluntatis abnegatio, quibus ii exercentur, qui monasterii moenibus se incluserunt, sacerdotis animum ad eucharisticum sacrificium, quod est «totius vitae christianae fons et culmen» [8], pie ardenterque immolandum prorsus singulariter praeparant. / Praeterea, cum ad sacerdotium plena illa sui ipsius donatio accedit, qua Deo religiosus se devovet, hic peculiari modo Christo configuratur, qui simul sacerdos est et hostia.

[2] *Parva catechesis*, ed. E. Auvray, Paris 1891, pp. 141-142. [3] *Sermo* 132, 3: *PL* 38, 736. [4] Cfr. Decr. *Ad gentes divinitus*, 18 [LE 3364]; cfr. etiam Instr. *Venite seorsum*: *A. A. S.* 61 (1969), pp. 689 [LE 3779]. [5] Decr. *Perfectae caritatis*, 7 [LE 3333]. [6] Cfr. Conc. Oecum. Vatic. II, *Perfectae caritatis*, 9; *Ad gentes divinitus*, 40. [7] Cfr. *A. A. S.*, 58, (1966), p. 1181. [8] Conc. Oecum. Vatic. II, Const. Dogm. *Lumen gentium*, 11 [LE 3332].

Concilium Vaticanum Secundum, ubi de presbyteris eorumque officiis dedita opera tractavit, merito statuit curam populi Dei eiusmodi contineri muneribus. Haec vero cura a vobismet ipsis geritur sacrificio eucharistico celebrando, quod cotidie agere consuevistis. Quam quidem celebrationem in oratoriis eremiticis vestris plerumque fieri contingit, in pio videlicet recessu, ubi monachi animus, in rebus supernis defixus, Spiritum amoris et luminis uberius haurit. Vocatio igitur Cartusiensis, dummodo ei fideliter inhaereatur, efficit, ut intentio universalis, quae in eucharistico inest sacrificio, fiat intentio uniusciuisque monachi sacris operantis. Hanc vero plenitudinem eucharisticae caritatis ipsum Concilium Vaticanum significantibus verbis declaravit: «In mysterio Sacrificii Eucharistici, in quo munus suum praecipuum sacerdotes adimplent, opus nostrae redemptionis continuo exercetur, et ideo enixe commendatur eius oblatio cotidiana, quae quidem etiam si praesentia fidelium haberi non possit, actus est Christi et Ecclesiae» [9].

Capitulum Generale vestrum sine dubio contendet, ut spiritus conditorum vestrorum sancte servetur et opera illa, quam, spiritualibus moti consiliis, per saeculorum decursum Statutis Ordinis impendistis, alacris perseveret. Hac mente ductis quidam loci Constitutionum ita vobis videntur esse exprimendi, ut planiores evadant et legentes scribendi genere magis directo attingant. Aeque aestimantibus de habitu mentis et corporis, qui ex progressione quadam nunc obtinet, auferenda vobis sunt nonnulla, quae iam obsoleverunt. Simul vero consuetudines quasdam antiquas apte in usum revocatis, si ex mutatione, quam illae postmodum habuerunt, earum efficacitas est deminuta aut vera earundem significatio offuscata. Quae praecipue ad sacram liturgiam, ut apud vos colitur, spectant. Normis igitur Apostolicae Sedis, ad rem pertinentibus, obsecuti, ritui Missae studetis veterem reddere simplicitatem, et, quod ad cyclum liturgicum, qui dicitur, attinet, pariter illam restituere rationem, ex qua plus tribuatur ordinario de tempore; atque id agitis, ut lectionarium vestrum ditescat.

Est cur, consulta Apostolicae Sedis observanter accipere parati, arbitremini eam vobis etiam hac in re benevolam se esse praebituram. Non enim eam latet monachis solitariis liturgia opus esse ipsorum vitae generi accommodata, in qua scilicet pars cultus interior et consideratio mysterii, / quam fides vivida alat, praeponderent. Eremitae liturgicas populi celebrationes potius mentis communione participant, quae etiam actuosam quandam secum fert consortionem, licet pars exterior et aspectabilis sit minus manifesta. Vocatio igitur vestra liturgiam peculiarem paulatim formavit, quam, utpote vitae contemplativae et solitariae vestrae consentaneam, tueri nitimini. Ecclesia autem quendam, ut aiunt, pluralismum in iis, quae ad sensus religiosi declarationem cultusque divini ostensionem spectant, non improbat, cum diversae rationes Deum quaerendi excolendique id suadeant. Favet ergo sanis traditionibus monasticis, quae, diligenter servatae, ad fidem et spiritualem alacritatem augendam, unde originem duxerunt, non modicum conferant.

Haec habuimus, quae amanti animo ad te et ad universum Ordinem Cartusiensem, Nobis carissimum, instante speciali Capitulo Generali, scriberemus. Patrem autem luminum enixe rogamus, ut iis, qui eidem conventui interunt, propitius adsit, hic ad profectum istius religiosae Familiae plurimum valeat eiusque decreta cum observantiae pacisque studio excipiantur. Haec vota Apostolica Benedictio confirmet, quam tibi, dilecte fili, cunctisque sodalibus, tuae moderationi commissis, volentes impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XVIII mensis Aprilis, anno MCMLXXI, Pontificatus Nostri octavo.—PAULUS PP. VI.

[9] Decr. *Presbyterorum ordinis*, 13 [LE 3365].

3969

1971 APR 22.-SC INSTITUTIONIS CATH., CIRC. PART.*

NORMAE PROPONUNTUR CIRCA ADSCRIPTIONEM ALUMNORUM SEMINARIORUM AD UNIVERSITATES CIVILES, ET CIRCA DOMUS UBI COMMORARI DEBENT CLERICI DUM STUDIA PERAGUNT APUD UNIVERSITATES ECCLESIASTICAS URBIS

Roma, 22 aprile 1971.

Reverendissimo Monsignore, ci permettiamo rivolgerci alla Signoria Vostra Reverma per attirare la Sua cortese attenzione su due problemi che sono per noi motivo di seria preoccupazione:

a) La iscrizione di seminaristi a università civili durante il periodo del sessennio filosofico-teologico.

b) Le irregolarità che si verificano nell'osservanza delle vigenti disposizioni riguardanti la dimora, in Roma, degli studenti, seminaristi o sacerdoti, iscritti presso i Pontifici Atenei Ecclesiastici dell'Urbe.

I—Siamo venuti a conoscenza che alunni di alcuni seminari, mentre frequentano i corsi filosofico-teologici, sono iscritti a facoltà di università civili. Si tratta —come è evidente— di una questione che tocca tanto da vicino la preparazione dei candidati al sacerdozio e la stessa concezione della formazione sacerdotale. Questo Sacro Dicastero, pertanto, che per il suo grave officio è particolarmente impegnato nel promuovere e incoraggiare tutti gli sforzi che si stanno compiendo —alla luce degli insegnamenti e delle direttive del Concilio Vaticano II e della *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* [LE 3817]— per rinnovare i seminari in modo che procedano con sicurezza e producano salutare incremento di pietà, scienza, fervore pastorale nei candidati al sacerdozio (cf. *Ratio fundamentalis*, Introduzione, pag. 9, Roma 1970, ed. it.), dopo avere esaminato il problema sopra menzionato nei vari aspetti, non può non disapprovare, come abuso contrario alle disposizioni vigenti e gravemente pregiudizievole alla formazione sacerdotale, tale simultanea iscrizione.

La *Ratio fundamentalis*, infatti, fra i vari esperimenti consentiti per una migliore formazione e per una più matura preparazione degli alunni agli Ordini sacri, prevede che, «dopo il primo anno di seminario maggiore, si può (...) concedere agli alunni o di iniziare il secondo anno, o di dedicarsi a studi profani nelle università» (n. 42 b, pag. 38). Resta quindi esclusa, in maniera esplicita, la contemporaneità dei due impegni scolastici. Poiché è ivi offerta una semplice alternativa, l'iscrizione ad università civili può essere concessa, ceteris servatis de iure servandis, soltanto a condizione che ci sia l'*interruzione* del corso filosofico-teologico da parte dell'interessato. Tale concessione tuttavia, come risulta dal contesto del n. 42, non contempla un ciclo completo di studi universitari, bensì piuttosto un certo periodo da concedersi in casi determinati, per risolvere dubbi circa la vocazione. Vero e primo scopo di un tale esperimento, quindi, non è quello di dare al candidato l'opportunità di acquistare un titolo accademico civile, ma —come dice espressamente la *Ratio fundamentalis*— «hoc modo, primis experientiis in Seminario expletis, candidato spatium verae libertatis interioris et exterioris [offerre] ad suam propriam vocationem solidius diligentiusque excolendam». Il conseguimento di un titolo accademico civile sarà pertanto da prendersi in considerazione, eventualmente, soltanto dopo l'ordinazione sacerdotale.

L'abuso sopra menzionato, inoltre, mentre è chiaro indice di poco impegno negli studi ecclesiastici, denota noncuranza per le stesse discipline ecclesiastiche e dimostra, nel contempo, scarsa sensibilità per le sempre crescenti esigenze della formazione sacerdotale. E' ovvia l'impossibilità oggettiva di attendere con la necessaria diligenza e serenità ai particolari impegni che la formazione sacerdotale comporta, quando si hanno altri interessi e preoccupazioni assorbenti, quali appunto gli studi presso università civili. Durante il periodo del seminario maggiore tutta l'educazione degli alunni, nelle sue varie componenti —spirituale, intelletuale, pastorale e disciplinare— dev'essere orientata nella direzione definitiva del sacerdozio; deve, cioè, «tendere allo scopo di formarli veri pastori d'anime, sull'esempio di Nostro Signore Gesù Cristo Maestro, Sacerdote e Pastore (*Optatam totius*, n. 4) [LE 3334]. Tale formazione pastorale —scopo di tutta la formazione sacerdotale— non è un aspetto affiancato a quello spirituale e a quello intellettuale, ma deve investire e compenetrare tutta l'azione educativa, la quale, per essere veramente valida ed efficace, ha bisogno di trovare respiro nelle dimensioni teologiche, mediante uno studio assiduo e una riflessione approfondita (cf. *Lineamenti per una Ratio institutionis sacerdotalis*, Conferenza Episcopale Italiana, pag. 54, Roma 1968).

II—Da più parti sono giunte a questo Sacro Dicastero segnalazioni e lamentele di irregolarità che si verificherebbero circa l'adempimento dell'obbligo della residenza da parte di studenti seminaristi e sacerdoti in Roma.

E' noto che le vigenti disposizioni relative all'iscrizione degli studenti del clero secolare (*seminaristi* o *sacerdoti*) ai Pontifici Atenei dell'Urbe prescrivono che gli stessi dimorino nei pii Istituti loro destinati (cf. *Circolare della S. C. dei Seminari e delle Università degli Studi*, in data 15 luglio 1964, Prot. N. 695.52.20, A) il cui elenco tassativo appare ogni anno nell'Annuario Pontificio, nel capitolo *Istituti Ecclesiastici di Educazione e di Istruzione*, alle due voci: «Seminari e Collegi per candidati al sacerdozio» e «Collegi e Convitti per alunni sacerdoti».

Se ne richiamano qui le prescrizioni essenziali.

A)—I *sacerdoti secolari* che compiono a Roma gli studi presso i Pontifici Atenei devono risiedere —come si è detto— nei Collegi e Convitti loro riservati. Per essi però è prevista, eccezionalmente ed a determinate condizioni, la dispensa di «Extracollegialità», che viene concessa, d'intesa con questo Sacro Dicastero, direttamente dal Vicariato dell'Urbe, dietro presentazione della domanda dell'Ordinario diocesano dell'interessato (cf. *Circolare* citata, B). Ilsacerdoti studenti non possono quindi risiedere in parrocchie o altri istituti religiosi senza l'esplicito permesso del Vicariato.

B)—Per gli *studenti seminaristi* questa Sacra Congregazione

http://www.obrascatolicas.com

non concede eccezioni dalla norma che li riguarda, se non in casi particolarissimi e per motivi gravi. Tutti i seminaristi, infatti, hanno il preciso obbligo di risiedere nei Seminari o Collegi per loro previsti, al fine di potervi ricevere la dovuta formazione sacerdotale (cf. *Ratio fundamentalis* IV, n. 20, pag. 29).

L'osservanza delle disposizioni sopra indicate è condizione indispensabile per la validità dell'iscrizione ai Pontifici Atenei Romani. I sacerdoti e i seminaristi, pertanto, che non risultassero in regola con esse, non potranno in nessun modo essere considerati, a qualsiasi effetto, alunni dell'Ateneo.

Nella speranza che Ella non mancherà di offrirci la Sua indispensabile collaborazione per assicurare l'esatta e fedele osservanza delle disposizioni summenzionate ai numeri I e II, La ringraziamo sinceramente fin d'ora, mentre La preghiamo di accogliere i sensi del nostro distinto ossequio con cui ci professiamo Suoi devotissimi.

* Ad Ordinarios locorum Italiae, Prot. N. 373/71/3: e documento originali.

3970

1971 APR 24.-SC GENTIUM EVANGEL., NORMAE. PART.*

DE RELATIONIBUS INTER ECCLESIAM UNIVERSALEM ET ECCLESIAS PARTICULARES, INTER S. C. PRO GENTIUM EVANGELIZATIONE ET CONFERENTIAS EPISCOPALES QUOAD ACTIVITATEM ECCLESIAE MISSIONARIAM

INTRODUZIONE - PRINCIPI GENERALI

A) *Scopo dell'attività missionaria.* «Fine specifico dell'attività missionaria è l'evangelizzazione e la fondazione della Chiesa in quei popoli e gruppi in cui ancora non esiste» (Decreto *Ad Gentes divinitus* n. 6) [LE 3364].

B) *Chiesa Universale e Chiesa Particolare.* Occorre dunque che nel mondo intero nascano e crescano Chiese particolari, poiché è in esse e per esse che la Chiesa può assumere nella pienezza cattolica, le persone, i gruppi umani e i popoli con le loro culture, le loro lingue e i loro costumi.

Queste Chiese particolari, d'altronde, sono veramente la Chiesa soltanto nella misura in cui esse assumono, nelle loro particolarità, la vocazione di annunziare a tutti la Fede della Chiesa Universale.

Questa responsabilità è condivisa dall'insieme della Chiesi sotto l'autorità del successore di Pietro il quale presiede all'assemblea della Carità. Ogni Chiesa particolare cosciente de questa «corresponsabilità» deve portare la sollecitudine di tutte le altre in modo che siano vissute, fra tutte, una comunione e una cooperazione effettiva.

C) *La S. C. «Pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide»* Poiché la S. C. «pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide» è stata incaricata dal Santo Padre, secondo i termini stessi del Concilio Vaticano II, «di regolare e di coordinare, in tutto quanto il mondo, sia l'opera missionaria in sé stessa sia la cooperazione missionaria» (Decr. *Ad Gentes divinitus* n. 29), spetta alla stessa emanare «norme direttive e principi adeguati in ordine alla evangelizzazione» *(ibid.)*.

Pertanto, questa S. C. pro Gentium Evangelizatione giudica opportuno impartire le seguenti direttive:

1.° RAPPORTI TRA CHIESA UNIVERSALE E CHIESE PARTICOLARI DAL PUNTO DI VISTA MISSIONARIO.

A) *Necessità di ravvivare un autentico spirito missionario.* 1) Nostro Signore Gesù Cristo ha prescritto alla sua Chiesa di evangelizzare e di battezzare tutte le nazioni, promettendole la sua assistenza fino alla fine dei secoli.

Dalla Pentecoste, lo Spirito Santo suscita nel cuore di tutti lo stesso spirito missionario che animava il Signore, e la Chiesa «non cessa di pregare, sperare e operare, ed essorta i figli a purificarsi e rinnovarsi, perché l'immagine di Cristo risplenda più chiara sul volto della Chiesa» (Costituzione dogmatica *Lumen Gentium* n. 15 [LE 3232]; vedere anche Decreto *Ad Gentes divinitus* n. 36) [LE 3364].

2) Pertanto, *bisogna avere la primordiale cura di ravvivare incessantemente l'autentico spirito missionario in ogni Chiesa particolare*, diocesana o parrocchiale (Decr. *Ad Gentes divinitus* n. 37), e nel cuore di tutti i cristiani: vescovi (Decr. *Ad Gentes divinitus* n. 6 e 38), sacerdoti *(ibid.* n. 39 e Decr. *Apostolicam actuositatem* n. 6) [LE 3346], religiose (Decr. *Ad Gentes divinitus* n. 40) e laici *(ibid.* n. 21 e Decr. *Apostolicam actuositatem* n. 6).

3) A tale scopo, l'Assemblea Plenaria *raccomanda di creare dei centri e di prevedere programmi (Esercizi spirituali, Sessioni, ecc...) per un rinnovamento apostolico e missionario con l'animazione spirituale di tutte le categorie di cristiani, soprattutto giovani.*

B) *Approfondimento teologico.* La riflessione teologica deve aiutare questo rinnovamento dello spirito missionario.

1) L'Assemblea Plenaria *raccomanda ai teologi di mettere in valore*, prima di tutto, la nozione autentica di missione così come è stata *presentata dal Decreto* Ad Gentes divinitus (dal n. 2 al 7 incluso) *e dalla Costituzione dogmatica* Lumen Gentium (nn. 13 e 17) [LE 3232], avendo cura di renderla intelligibile alla mentalità moderna; ciò chiederà un lavoro in gruppo e inter-disciplinare.

2) *In un contesto di secolarizzazione, si eviterà di confondere l'attività missionaria con lo sviluppo o, soprattutto, di ridurla a questo*, a rischio di dimenticare l'oggetto specifico della missione della Chiesa che è l'annunzio del Vangelo nella attesa della Gerusalemme celeste, e di affievolire, per tale fatto, lo spirito missionario facendogli perdere la sua efficienza.

Neanche la cura per il rispetto della libertà religiosa, un sano ecumenismo e un vero dialogo con i non cristiani e i non credenti devono affievolire e offuscare lo zelo per la propagazione della vera Fede e far perdere di vista l'urgenza, sempre attuale, del dovere missionario.

3) *Sarà utile, anche precisare, riguardo all'attività missionaria, un certo numero di nozioni come:* «Chiesa Universale», «Chiesa Particolare», «Comunione», «Cooperazione con reciprocità di scambi», «corresponsabilità» e «sussidiarietà».

C) *Diversità nell'unità.* 1) L'Assemblea Plenaria chiede *che sia fatto sforzo da parte di tutti, nel senso indicato dal Decreto* Ad Gentes divinitus *n. 22, perché la vita cristiana sia adattata al genio e al carattere di ciascuna cultura e perché le tradizioni particolari di ogni paese siano assunte nell'unità cattolica.*

2) In questo sforzo, *si avrà come prima cura quella di trasmettere la Fede in tutta la sua ricchezza: vi è un'affermazione del Mistero cristiano che è preliminare ad ogni sforzo per farlo assimilare in un determinato ambiente.* Ai nostri giorni, «mentre il silenzio avvolge a poco a poco alcuni misteri fondamentali del cristianesimo, vediamo delinearsi una tendenza a ricostruire, partendo dai dati psicologici e sociologici, un cristianesimo avulso dalla Tradizione ininterrotta che lo ricollega alla fede degli Apostoli, e ad esaltare una vita cristiana priva di elementi religiosi... *Se le inchieste sociologiche ci sono utili per meglio conoscere la mentalità dell'ambiente, le preoccupazioni e le necessità di coloro ai quali annunciamo la parola di Dio, come pure le resistenze che le oppone l'umana ragione..., le conclusioni di tali inchieste non potrebbero costituire di per sé stesse un criterio determinante di verità»* (Esortazione Apostolica, 8 dicembre 1970).

3) *Si farà attenzione affinché i sacerdoti* (Decr. *Ad Gentes divinitus* nn. 16 e 26), *i missionari (ibid.* n. 26): *membri degli Istituti religiosi e scolari, tanto maschili che femminili, e laici ricevano —se possibile in parte sul posto— una formazione che tenga conto dei valori culturali degli ambienti da evangelizzare: in particolare, una buona conoscenza delle lingue dei paesi ai quali sono destinati* consentirà loro di avere più facile accesso nel cuore degli uomini, di dedicarsi maggiormente alla loro missione e di raccogliere così più abbondanti frutti.

I laici, soprattutto quelli colti, devono impegnarsi a conoscere la cultura della loro patria per elevarla e conservarla e svilupparla in armonia con le nuove condizioni, e finalmente perfezionarla in Cristo» (Decr. *Ad Gentes divinitus* n. 21).

4) *Si favorirà la creatività e lo spirito di iniziativa delle Chiese particolari nella loro ricerca di nuove tecniche di apostolato ben adattate alle situazioni locali.* Si dovrà così tendere ad una presentazione della Fede che corrisponde meglio alle esigenze socio-culturali di ciascun ambiente.

Infine, quando le circostanze non consentono il pieno sviluppo di tutte le attività apostoliche, si potrà sempre esercitare un apostolato attraverso la preghiera contemplativa e una testimonianza di vita di lavoro in uno spirito di carità desinteressata, tenendo presente che i discepoli di Cristo non cercano soltanto il progresso e la prosperità materiale degli uomini, ma, innanzi tutto, di fare risplendere il Mistero di Cristo.

2.° RAPPORTI DELLA S. C. «PRO GENTIUM EVANGELIZATIONE SEU DE PROPAGANDA FIDE» CON LE CONFERENZE EPISCOPALI.

A) *Relazioni fondamentali con le conferenze episcopali.* 1) L'Assemblea Plenaria ritiene che *è un compito primordiale per la Congregazione continuare a stimolare, sostenere e incoraggiare la vita e il funzionamento delle Conferenze episcopali che raggruppano Ordinari di circoscrizioni missionarie.*

2) Essa giudica anche *necessario istituzionalizzare i rapporti della Congregazione con tutte le Comissioni episcopali per le missioni* (Motu Proprio «Ecclesiae Sanctae» III, n. 19) *stabilendo in seno al Dicastero un Ufficio a tale riguardo.*

B) *Relazioni con gli altri dicasteri.* L'Assemblea Plenaria chiede che la Congregazione, *per le materie che sono di sua competenza* (vedere Decr. *Ad Gentes divinitus* n. 29 e Costituzione Apostolica *Regimini Ecclesiae Universae* nn. 81 a 91) [LE 3588], *amplifichi le sue relazioni con gli altri Dicasteri* (Congregazioni, Segretariati, «Consilium de laicis», ecc.) soprattutto in vista di armonizzare le regole e i metodi (Motu Proprio *Ecclesiae Sanctae* III, n. 13, par. 1) [LE 3457] e di coordinare il calendario delle attività.

C) *Collaborazione con le conferenze episcopali nel campo della pastorale Missionaria.* 1) L'Assemblea Plenaria *raccomanda alla Commissione di esperti in pastorale missionaria, già istituita in seno alla Congregazione* (Decr. *Ad Gentes divinitus* n. 29), *di intensificare la sua attenzione alle situazioni locali delle diverse regioni, alla mentalità dei vari gruppi di uomini e ai metodi di evangelizzazione.*

2) La stessa chiede, inoltre, che tale Commmissione sviluppi un *servizio di informazioni da mettere a disposizioni delle Conferenze* episcopali delle varie aree socio-culturali (Decr. *Ad Gentes divinitus* n. 6 e Motu Proprio *Ecclesiae Sanctae* III, n. 18).

D) *Istituti scientifici missionari.* L'Assemblea Plenaria *chiede che la Congregazione continui ad incoraggiare gli studi di missiologia e delle altre discipline o arti utili alle missioni, come l'etnologia e la linguistica, la storia e la scienza delle religioni, la sociologia, le arti pastorali e altre simili* (Decr. *Ad Gentes divinitus* n. 34) *aiutando le Conference episcopali per realizzazioni concrete «eventualmente comuni»* (ibid.) *come Facoltà e Istituti scientifici de Missiologia, Seminari Maggiori, Centri di Studi o di Ricerche sulle culture locali* (Motu Proprio *Ecclesiae Sanctae* n. 18) e, se possibile, Cattedre di religione e di civiltà cristiana negli istituti non cattolici.

E) *Riparazione del personale missionario,* L'Assemblea Plenaria giudica che *conviene che la Congregazione instauri riunioni periodiche con i Superiori Generali degli Istituti Missionari, tanto maschili che femminili, per esaminare e risolvere, a richiesta delle Conferenze episcopali, i problemi dell'invio di personale nelle zone critiche,* vale a dire nei territori missionari, regioni intere o diocesi, che non possono essere provvisti con i mezzi ordinari del personale necessario all'evangelizzazione.

F) *Istituti missionari e conferenze episcopali. La ricerca dei mezzi più idonei per stabilire un legame* più stretto fra il missionario e la sua diocesi d'origine (Decr. *Ad Gentes divinitus* n. 38) *sarà affidata all'Ufficio creato per provvedere al miglioramento dei rapporti della Congregazione con le Conferenze episcopali* a proposito dell'attività missionaria.—Agnelo Card. Rossi, *Pref.* Sergio Pignedoli, *Secr.*

* Direttive approvate dalla Assemblea Plenaria della S. C. pro Gentium evangelizatione seu de Propaganda Fide (30 Marzo-2 Aprile 1971), Prot. N. 1955/71: BIM 35 (1971) 192-197.

3971

1971 APR 24.-SIGNATURA APOSTOLICA, RESCR. PART.*

FACULTAS DATUR UT TRIBUNAL UNIUS DIOECESEOS VIDERE POSSIT CAUSAS MATRIMONIALES FIDELIUM AD PAROECIAS ALTERIUS DIOECESEOS PERTINENTIUM

Emmus Archiepiscopus Paderbornen. petiit ut Tribunal Magdeburgense, Rescripto ex Audientia SSmi diei 28 Decembris 1970 [LE 3944], constitutum, ad pertractandas causas matrimoniales, in prima instantia, fidelium Archidioecesis Paderbornensis intra fines Germaniae Orientalis degentium, videre possit etiam causas matrimoniales fidelium quatuor paroeciarum (Blankenburg, Elbingerode, Hasselfelde, Hessen) Dioecesis Hildesien., in eodem territorio Germaniae Orientalis, positarum.

Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae, attentis expositis et perpensis omnibus circumstantiis in casu occurrentibus, decrevit: «*Consulendum SSmo pro gratia iuxta preces*».

SSmus autem D. N. Paulus Divina Providentia Papa VI, in Audientia impertita Em.mo Cardinali Secretario Status, attentis praesentibus peculiaribus circumstantiis temporum ac locorum, *benigne annuit pro gratia iuxta preces.* Praesentibus valituris donec aliter provideatur.

Datum Romae, ex Sede Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, die 24 Aprilis 1971.—Dinus Card. STAFFA, *Praef.* Ioannes M. Pinna, *Secr.*

* Ordinario Paderbornensi, Prot. N. 1127/69 V. T.: AKKR 140 (1971) 199-200.

3972

1971 APR 26.-SC CLERI, RESPONSUM. PART.*

SOLVITUR PER ARBITRATUM CONFLICTUS INTER ORDINARIUM LOCI ET NONNULLOS SACERDOTES QUI POENAS CANONICAS SUBIERANT OB PUBLICAM DISSENSIONEM DE DOCTRINA CIRCA USUM ANTICONCEPTIVORUM IN ENCYCLICA «HUMANAE VITAE» PROPOSITA

This Sacred Congregation for the Clergy received from the Secretariat of State of His Holiness on 21 July 1970, an appeal addressed to the Holy See by the Rev. Joseph Byron, acting as apokesman for a group of Priests in the Archdiocese of Washington. These Priests had been restricted in their faculties, though in varying degrees, by their Archbishop in reaction to their public «dissent» from the teaching of the encyclical «Humanae Vitae».

The appeal centered around the complaint that in two years the conflict arising from their dissent and the stand of their Ordinary had not received a canonical solution in the United States.

The Congregation, acting at the instance of the Holy Father, undertook to devise an acceptable procedure for the «fair and impartial hearings» which the Priests declared to be the substance of their appeal. It had been widely reported that canonical norms had not been observed prior to the imposition of individual «penalties» on the Washington Priests involved.

Official news agencies have carried detailed explanations of the procedure accepted by all the parties concerned early in January of this year. The names of the Proxies and the fact of their meeting in Rome were duly announced, together with their reactions to the two weeks of hearings conducted under the auspices of the Vatican.

Prior to these hearings evidence accumulated on both sides had been reviewed by qualified English speaking members of Vatican departments outside the Congregation for the Clergy. These authorities constituted a commission of three whose names were published and who participated as consultors in the «fair and impartial hearings» which brought together the Proxies for both sides.

The «findings» of the Congregation itself are based on these hearings and on the analysis by the commission of the accumulated evidence.

It was found that the Proxies for the Priests had not, in fact, seen the documentation which had accumulated in the proceedings in the Archdiocese as well as in the headquarters of the United States Catholic Conference. However, the Congregation made completely available to the Proxies for the Priests all the material in its possession for depth study. The final conclusion of this study by the Proxies for the Priests was that, under existing Church law, there was no canonical case against the procedures followed by Card. O'Boyle.

At this point, the Proxies for the Priests declared that they had come to Rome to secure a «fair and impartial hearing», but on the assumption that the case involved a primarily canonical problem. In the absence of such a canonical case they were willing, nonetheless, to collaborate in seeking a pastoral solution of the issue, while candidly expressing their hope that future legislation would provide improved procedures in cases of this kind, which might reduce misunderstandings.

Their agreement on this point was the more acceptable to the Congregation since its competence is not primarily doctrinal nor judicial, but is directly concerned with pastoral and catechetical problems. The Congregation concurred that a judicial or strictly theological process was not called for in this case, but that an «administrative review», following the «fair and impartial hearings», should yield the material for «findings» on the basis of which recommendations could be made.

The «findings» of the Congregation are the following:

FINDINGS

A) The Sacred Congregation for the Clergy found that the Committee of Concerned Canon Lawyers had entered the case without reference to any doctrinal preoccupation on their part or the slightest disrespect for the person and the office of the Holy Father. Their interest had been motivated by a fraternal desire as canon lawyers to discover whether, as commonly reported, the rights of brother priests ha been neglected.

B) The Congregation concurred with the dismissal, by agreement, of a supposed canonical case against Card. O'Boyle, and found that he had observed the requirements of existing law. The Congregation took due note of the expressed desire of the Proxies, recorded above, that relevant canonical procedures be improved.

C) The Congregation found that the National Conference of Catholic Bishops could not, for many reasons, accept competency in the case.

D) It was also found that the Priests' Senate of Washington, elected by the priets of the Archdiocese, had, at a meeting of 26 June 1969, unanimously appealed for the eliminatiou of divisions in the Archdiocese arising out of the dispute. The consequent efforts of a conciliation commitee to accomplish this purpose had proved insufficient, though some of the group had later responded positively to a special plea of the Holy Father that reconciliation be achieved.

E) The Congregation discovered that, despite the phrase «Washington Nineteen», none of the Proxies on either side could affirm with certainly how many priests were still actually included in the appeal to the Holy See, remained in the service of the Archdiocese, or would be open to the recommendations of this Congregation. At least two do not belong to the Archdiocese of Washington and some either already had, or have since, abandoned the exercise of their priesthood or forfeited their status in the Archdiocese on other grounds than the dispute which prompted the appeal to Rome.

F) In the course of the hearings, the Proxies for the Priests emphasized the climate of emotion and general confusion in which the socalled «Statement of Conscience» had

http://www.obrascatolicas.com

been issued by the Priests. As a result, the Proxies for the Priests, in consultation with Fr. Byron, present in Rome, agreed to the substitution of a more considered statement which would take into account the declared original intention of the Priests and the criticisms made of the controversial «Statement of Conscience».

G) The Proxies for the Priests argued that it was at no time the intention, at least of those for whom Fr. Byron spoke, to depart from or contradict the theology of Vatican Council II, and that they did not speak for any theological group or tendency, above all with respect to the nature of the Church or the Magisterium. The Congregation accepted this assurance as a fair statement of the position certainly of those Priests who had remained at their posts.

H) Having heard the arguments of the opposing sides and having in mind the authentic principles of faith and morals by which Catholics are bound, the Congregation outlined its theological and pastoral «findings» as follows:

STATEMENT OF THEOLOGICAL AND PASTORAL PRINCIPLES

I. Magisterium

1. The Ordinary Magisterium, i.e., the Pope and the Bishops in their local churches, has the duty and responsibility to teach on matters pertaining to faith and morals.

2. By virtue of the pastoral office proper to him, it is the duty and responsability of the Bishop in his local church to instruct his priests in their pastoral ministeries of preaching, teaching and counselling.

3. The encyclical *Humanae Vitae* [LE 3676], which declares without ambiguity, doubt or hesitation the objective evil of the contraceptive act, is an authentic expression of this Magisterium and is to be understood in accord with the dogmatic tradition of the Church concerning the assent due to the teachings of the Ordinary Magisterium (cf. *Lumen Gentium*, No. 25) [LE 3232].

4. Those who receive canonical faculties of a diocese are assumed to intend to communicate this teachiug, according to the traditional norms of the Church, to those under their care.

II. Conscience

1. Conscience is the practical judgment or dictate of reason by which one judges what here and now is to be done as being good, or to be avoided as evil.

2. In the light of the above, the role of conscience is that of a practical dictate, not a teacher of doctrine.

3. Conscience is not a law unto itself and in forming one's conscience one must be guided by objective moral norms, including authentic Church teaching (cf. *Gaudium et Spes*, No. 50) [LE 3366].

4. Particular circumstances surrounding an objectively evil human act, while they cannot make it objectively virtuous, can make it «inculpable, diminished in guilt or subjectively defensible». (For full context, confer *Human Life in Our Day*; Collective Pastoral of the American Hierarchy, Nov. 15, 1968, p. 12).

5. In the final analysis, conscience is inviolable and no man is to be forced to act in a manner contrary to his conscience, as the moral tradition of the Church attests *(Human Life in Our Day*, p. 14).

III. Pastoral practice

1. In the task of counselling married persons, either inside or outside the confessional, the pastoral counsellor may encounter a question concerniug the practice of contraception. The counsellor is obliged in conscience to follow the previously mentioned principles in accordance with the pastoral prudence and doctrinal truth required for guiding the person or persons who consult him.

2. While the counsellor has the obligation to render an objective judgment on the data presented to him, he should not too quickly presume either complete innocence, on the one hand, or, on the the other, a deliberate rejection of God's loving commands in the case of a person who is honestly trying to lead a good Christian life (cf. *Sex in Marriage, Love-giving, Life-giving*. Archdiocese of Washington. 1968, p. 2, No. 2).

3. Sound pastoral practice is always based upon firm faith in the mercy of God and the forgiving power of Christ, but also on the necessity and availability of God's grace to enable every person who remains open to that grace and faithful to the sacraments, which are channels of God's grace, to persevere in the friendship of Christ in all moral crises. (Cf. Jn 15, 5; 2 Cor. 12, 9; *Humanae Vitae*, No. 20; St. Thomas Aquinas, *Summa Theologica, Ia IIae* q. 109, a. 6.2).

RECOMMENDATIONS

Given the varied kinds and degrees of the differences which have arisen among the Priests formerly or presently parties to this appeal; given the basic priestly fidelity of those who

have remained at their posts despite those differences; given the long delay and painful misunderstanding endured by them and by the Cardinal Archbishop to whom they are bound in common love for the Church, priestly unity and zeal for souls; given the prayerful desire of all the Archdiocese that an unhappy crisis come to an early end; and, finally, given that the Holy Father himself has approved with prayerful hope the procedures provided in agreement with the parties seeking a «fair and impartial hearing»:—

Therefore, this Sacred Congregation for the Clergy urgently recommends that, without further delay, formality or necessity for written or oral explanations, each priest who accepts the «findings» set forth above present himself individually, at his earliest convenience, to his Ordinary and declare his desire to enjoy the full faculties of the Archdiocese.

This Congregation is confident that the Cardinal Archbishop of Washington will respond promptly and gladly to each request so made, just as we are confident that those, who with generous openness toward this Congregation agreed to our procedure, will, not less generously, accept the recommendations and «findings» which the Congregation has felt bound to make.

The so-called «Washington Case» has been a source of grave concern to all persons in the Archdiocese. It is the hope of this Congregation that the Catholics of Washington will not falsely conclude, because of the publicity tag «Washington Case», that their local crisis is either unique or a reflexion on the holy traditions, the spiritual stability and the high prestige of the Archdiocese of Washiugton. The members of the Archdiocese should be grateful for the sensitive, forthright leadership of their Cardinal and for the persevering commitment, on the deepest sacerdotal levels, of those priests who patiently awaited the hearing that is now concluded.—John Card. Wright, *Prefect*. Peter Palazzini, *Secretary*. Rome, 26 April 1971. Feast of Our Lady of Good Counsel.

* Ordinaro Washingtoniensi et cuidam coetui presbyterorum eiusdem Dioeceseos: L'Osservatore romano, editio anglica, n. 20 (164)- May 20, 1971. Adn. K. T. KELLY in CR 57 (1972) 108-120, 174-186, 283-275, 330-343.

3973

1971 MAI 3.-SC RELIGIOSORUM, NORMAE. PART.*

Normae pro sororibus professis in Monasteria Carmelitarum Discalceatarum ingredi optantibus

Romae, die 3 Maii 1971.

Reverendissime Pater, Haec Sacra Congregatio attente consideravit petitionem tuam circa Sorores a votis sive temporariis sive simplicibus perpetuis, quae ex aliis Congregationibus in Monasteria Monialium Carmelitarum Discalceatarum recipi expostulant.

Omnibus mature perpensis, Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis saecularibus pro universis Ordinis Carmelitarum Discalceatarum Monasteriis, in casibus transitus ab aliis Institutis, quae sequuntur decernit:

1. Quae vota perpetua vel etiam sollemnia emiserunt, novitiatu expleto, professionem sollemnem in Ordine Carmelitarum Discalceatarum emittere queunt exacto biennio.

De hac condicione, vero, Superiores alterius Instituti aperte praemoneantur.

2. Votum Capituli Monasterii deliberativum pro professione sollemni requiri potest, non obstante praescripto can. 575, par. 2.

Quae dum Tibi significo, fausta omnia a Domino apprecor, ac permaneo Paternitati Tuae Revmae addictissimus.

* Procuratori Generali O. C. D., Prot. N. 22669/71: e documento originali.

3974

1971 MAI 8.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

De nullitate matrimonii deque nullitate decisionis rotalis ex defectu citationis et contradictorii

Facti species. - Nuptiae inter Dñum T. et Dñam C. celebratae sunt anno 1948. Ante diem Nativitatis Domini eiusdem anni, mulier, iam praegnans, virum deseruit, nec amplius ad eum rediit. Post breve enim tempus, mulier alii viro diversae nationis et religionis adhaesit, et anno 1963 filiam genuit.

Haec unio adulterina, litibus saepe turbata, praesertim

de iure custodiendi filiam, tandem definitive cessavit. Statim mulier cum quodam iuvene vivere coepit, ex quo etiam filium genuit.

Interim primus vir matrimonium suum nullitatis accusavit «ob vim et metum mulieri a matre incussum», apud Tribunal Vicariatus Urbis, a quo favorabilem obtinuit sententiam. Interposita appellatione, Tribunal secundi gradus sententiam confirmavit.

Hanc sententiam, iam exsecutioni mandatam etiam quoad effectus civiles, secundus vir denunciavit Decano S. R. Rotae, utpote in artificio et mendacio fundatam. Decanus rem investigandam commisit Defensori Vinculi, qui, interrogatis et denunciante et testibus ab eo adductis, novum postulavit examen causae, atque institit et obtinuit ut Turnus-rotalis hanc quaestionem incidentem solveret.

Turnus rotalis die 22 iulii 1967 decrevit ut causa, «etsi duplici sententia conformi, assumptioni actoris favorabili, definita, iterum pertractetur». Contra hoc decretum, primus vir, ad normam can. 1603, nn. 3-4, ad Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal recursum interposuit, quaerens ut ipsum Supremum Tribunal videat: 1) de querela nullitatis contra sententiam interlocutoriam rotalem; et quatenus negative; 2) de restitutione in integrum adversus eandem; et quatenus negative; 3) de exceptione suspicionis contra Auditores S. R. Rotae, qui praefatam sententiam interlocutoriam pronuntiaverunt.

Mulier conventa, legitime citata, comparuit et rite interrogata fuit circa alterius viri asserta et facta ab eodem denunciata. Dein, praehabito voto Promotoris Iustitiae deputati, in Congressu diei 20 ianuarii 1970 decretum fuit: *«Recursum esse admittendum et procedendum ad ulteriora»*.

Dubium ergo concordatum fuit, prout sequitur: *An constet de nullitate decisionis rotalis, in casu.*

In iure.—Can. 1840, § 1 prudenti iudicis aestimationi relinquit, utrum causa incidens decidenda sit iudicii forma servata, an mero decreto, «attenta rei qualitate et gravitate»; proinde, ubi de quaestione incidenti agatur gravis momenti, eadem definienda est iudicii forma servata, ideoque sententia interlocutoria. Eadem confirmantur art. 110 Regularum S. R. Rotae.

Quoties autem forma iudicii servanda est, iudex procedere nequit nisi auditis partibus (c. 1839). Sententiae nullitas ex defectu legitimae citationis (cf. c. 1894, n. 1) est sanabilis: at si defectus citationis impossibilem reddat defensionem et ideo etiam disceptationem iudicialem, sententia est insanabiliter nulla ex ipsa natura rei, cum defuerit tunc verum iudicium, cuius notio est: «controversiae disceptatio ac definitio» (c. 1552).

Immo necessitas citationis quoad substantiam, non quoad modum et sollemnitatem, nititur iure naturali, quia iure naturali prohibetur, ne cui adimatur facultas sese defendendi; quae facultas non datur reo, si ipse ignoret causam petendi.

Ceterum, attento praescripto can. 1680, § 1, sententia absolute insanabiliter nulla est, si deficiant quae actum ipsum essentialiter, seu ex natura sua, constituunt.

In facto.—Iuxta ea quae in iure dicta sunt, impugnatum decretum S. R. Rotae tamquam sententia aestimandum est. Quaestio hoc decreto definita non erat minoris momenti: agebatur enim de retractanda causa decisa duplici sententia conformi, quae iam effectus civiles obtinuerat, post denuntiationem viri, qui haberi nequit omni exceptione maior, quique iudicibus ipsis Rotalibus videbatur zelotypia motus.

Turnus ergo rotalis iudicii formam servare tenebatur, prout can. 1839 praescribitur. Quaestio, contra, decisa est interventu unius Defensoris vinculi, non citatis nec auditis partibus, ideoque absque possibilitate contradictorii.

In decisione impugnata dicitur quod Turnus rotalis ideo citationem et notificationem partibus omisit, «quia... periculum erat in mora». At lex nullam admittit exceptionem quoad necessitatem citationis «alterius partis» (c. 1711, § 1), nec ullum periculum eximere potest a necessitate eandem audiendi, ita ut ipsa iure uti possit, quod ei a natura confertur sese defendendi.

Decisio. - Die 13 iunii 1970, Patres Cardinales, Membra Supremi Signaturae Apostolicae Tribunalis, in eiusdem S. Tribunalis sede congregati ad decidendam causam incidentem de qua supra, proposito dubio respondendum censuerunt atque responderunt: *Constare de nullitate insanabili decisionis S. R. Rotae diei 22 iulii anno* 1967; et ad mentem, id est petatur a Summo Pontifice commissio pro Signatura Apostolica, quae iterum iudicet de merito causae.

Hac autem Commissione Pontificia Signaturae Apostolicae concessa atque suppletiva instructoria peracta, sequens concordatum est dubium: *«An constet de matrimonii nullitate, in casu»*.

Emi Patres Cardinales Membra S. T. Signaturae Apostolicae, in eiusdem S. Tribunalis sede, die 8 maii 1971, congregati ad decidendam causam nullitatis matrimonii de qua agitur, proposito dubio responderunt: *Affirmative*, seu *constare de nullitate matrimonii ex capite vis et metus mulieri conventae a matre incussi, in casu.*

* Apoll. 44 (1971) 5[illegible]-572

3975

1971 MAI 14.-PAULUS VI, EPIST. AAS 63 (1971) 401-441

Epistula Apostolica ad Emum P. D. Mauricium S. R. E. Cardinalem Roy, Consilii de Laicis atque Pontificiae Commissionis Studiosorum a «Iustitia et pace» praesidem: octogesimo expleto anno ab editis Litteris Encyclicis e verbis appellatis «Rerum Novarum»:

Doctrina Ecclesiae de re sociali in rerum ac temporum novis vicissitudinibus

PAULUS PP. VI

Venerabilis Frater noster, Salutem et Apostolicam Benedictionem

1. Octogesima adveniens anniversaria memoria Litterarum Encyclicarum, a verbis «Rerum Novarum» incipientium, quarum nuntio animi ad agendum pro sociali iustitia pergunt incitari, Nos movet, ut nonnulla proferamus mentis cogitata; quod quidem eo facimus consilio, ut quaedam conferamus in medium, Decessorum Nostrorum persequentes doctrinam de re sociali atque normas suasionesque edicentes, quas necessitates postulant mundi, qui continenter mutatur. Namque Ecclesia una cum hominum societate peregrinatur, eiusdemque est particeps sortis in rerum ac temporum vicissitudinibus. Quamvis ipsa ad Dei amorem et ad salutem nobis a Christo allatam annuntianda incumbat, tamen Evangelii lumine humanam navitatem collustrat atque homines adiuvat ad Dei con/silium, amoris 402
plenum, exsequendum, eorumque desideria plene satianda.

2. Animadvertimus autem —quod Nostram alit fiduciam— Spiritum Domini in mortalium animis pergere operari et ubique communitates congregare christianas, quae officiorum suorum in societate sint consciae. In omnibus enim terris continentibus, in quovis hominum genere, in quavis natione cultusque ingenii forma, quibuscumque in vitae condicionibus, Dominus germanos Evangelii apostolos non desinit excitare.

Hos quidem datum est Nobis convenire et admirari et eorundem confirmare animos, cum recentiora Nostra itinera faceremus. Ad hominum multitudines accessimus, quarum audivimus postulationes atque clamores, qui simul erant inopiae ac spei indicia.

Tunc nova luce eminere Nobis visae sunt graves, quae nostra aetate agitantur, quaestiones, peculiares quidem cuique regioni, tamen communes universae hominum consortioni; hi enim se ipsi interrogant de sorte sua futura atque de cursu et significatione illarum, quas nunc fieri contingit, mutationum. Gravia exstant discrimina, si ad progressionem in re oeconomica, in ingeniorum cultu et in re politica apud varias nationes attendatur: aliae enim regiones machinariis industriis optime sunt instructae, aliarum regionum vero oeconomica ratio adhuc in agrorum cultura innititur; aliae nationes opibus affluunt, aliae inopia laborant; alii populi in disciplinarum artiumque cultu summum fastigium assecuti sunt, alii vero litterarum elementorum ignorantiam depellere adhuc nituntur. Ubique plus expetitur iustitiae et pax affectatur securior, mutua inter homines ac populos servata reverentia.

3. Profecto diversae sunt rerum condiciones, in quibus christiani, volentes aut inviti, secundum cuiusque regionem, instituta socialia-politica, formasque cultus humani versantur. Hic enim coguntur silere, suspecti habentur,
quasi in societatis / partes secundarias sunt detrusi, absoluto 403
civitatis imperio, libertate destituti, continentur. Illic vero, tenues inferioresque numero inveniuntur, quorum vox difficile audiatur. Aliis in nationibus, in quibus Ecclesia locum obtinet bene constitutum, interdum etiam legitimum ac publicum, ictibus est obnoxia ex illo orientibus discrimine, quo hominum societas concutitur, atque nonnulli eius sodales alliciuntur rationibus nodi expediendi turbulentis violentisque, unde prosperiores exitus se sperant consequi posse. Cum tamen nonnulli, iniustitiarum, quae nunc sunt, incuriosi, praesentem rerum statum prolatare nitantur, alii commentis irretiuntur seditiosorum, quae iis humanam consortionem perpetuo meliorem, falsa rei imagine fallente, promittunt.

4. Si tam diversae condiciones rerum considerantur, arduum profecto Nobis est unam enuntiare sententiam, qua solutio, omnibus locis congruens, proponatur. Verumtamen eiusmodi studio minime ducimur neque hoc est of-

http://www.obrascatolicas.com

ficii Nostri. Etenim ipsae christianae communitates id agere debent, ut propriae regionis statum ex rei veritate perscrutentur, ut eum luce immutabilium Evangelii verborum illustrent, ut principia cogitandi, iudicandi normas, regulas operandi e sociali doctrina Ecclesiae hauriant; doctrinam dicimus eam, quae temporum cursu est confecta, maxime vero hac machinaria aetate, ex illo scilicet die, historia digno, quo Leo XIII «de opificum conditione» nuntium edidit, cuius anniversariam memoriam recolere est Nobis hodie et honoris et laetitiae causa. Eiusmodi ergo christianarum communitatum est, adiuvante Spiritu Sancto, discernere —dum communione cum episcopis, ad quos pertinet, coniunguntur et cum ceteris christianis fratribus et omnibus bonae voluntatis hominibus colloquia serunt— quae viae ineantur et quae munia suscipiantur oporteat ad illas in rem socialem, politicam, oeconomicam inducendas mutationes, quae necessariae esse videntur, neque ullam
404 moram saepe patiuntur. /

Dum ergo eiusmodi promovere mutationes contendunt, christifideles imprimis fiduciam confirment, quam in efficacitate Evangelii atque in propria singularique indole eius postulationum habent collocatam. Non enim ideo obsoletum est Evangelium, quod annuntiatum est, scriptum et ad vitae usum deductum in prorsus diversis rei socialis animorumque cultus condicionibus. Ea quae docet ac suggerit, per illam vivam experientiam locupletata, quae in traditione christiana saeculorum cursu est habita, semper nova sunt, quod attinet ad conversionem hominum et progressionem vitae socialiter ducendae; quibus tamen non ita uti licet, ut ad peculiares causas temporales vertantur, oblitterato evangelico nuntio universali atque perenni [1].

5. In huius aetatis perturbatione rebusque incertis, Ecclesia singularem nuntium edere, nisusque hominum confirmare valet, qui ad propriam sortem futuram efficiendam admovent manus eandemque ad sua consilia student conformare. Ex quo tempore per Encyclicas Litteras, a verbis «Rerum Novarum» incipientes, vivaciter impenseque pronuntiata est indigna probrosaque opificum condicio in societate, quae oriebatur, quaestuosae industriae dedita, progressio rerum alia capita et alias rationes iustitiae socialis mentibus insinuavit, quemadmodum etiam per Litteras, a verbis *Quadragesimo Anno* [2] et *Mater et Magistra* [3] appellatas, iam est declaratum.

Recens autem Concilium Oecumenicum operam navavit hisce quaestionibus expediendis, praesertim in Constitutione Pastorali, quae a verbis *Gaudium et Spes* initium sumit. Ac Nosmet ipsi per Encyclicas Litteras, *Populorum Progressio* inscriptas, hasce agendi normas iam amplifica-
405 vimus: *Illud hodie / maxime interest omnes pro certo habere ac veluti sentire, socialem quaestionem nunc ad universam coniunctionem inter homines hominum magnopere pertinere* [4]. *Cum enim Ecclesia clarius etiam altiusque iudicavisset et expendisset quid hac de re Christi Iesu Evangelium flagitaret, suum esse duxit hominibus magis etiam egregiam navare operam, ut non modo gravissimae huius quaestionis ii momenta omnibus vestigiis indagarent, sed etiam sibi persuaderent, hac summi discriminis hora, communi omnium actione vehementer opus esse* [5].

Hoc officio, cuius penitus conscii sumus, Nos hodie impellimur, ut nonnulla cogitata suasionesque proponamus, quas amplissimae quaestiones hominibus hac aetate expediendae gignunt.

6. Ceterum proximae Synodo Episcoporum erit propositum, ut accuratius expendat altiusque perscrutetur munus Ecclesiae implendum in iis, quae ad graves spectant quaestiones, quas iustitia in mundo hodie ponit. At anniversaria memoria Litterarum Encyclicarum «Rerum Novarum» Nobis hodie opportunitatem praebet sollicitudines et cogitata Nostra de hac quaestione in te, Venerabilis Frater Noster, deponendi, utpote qui Commissionis Nostrae a «Iustitia et Pace» et Consilii de Laicis Praesidem agas.

Hoc modo Nobis perplacet etiam huiusmodi Sanctae Sedis Instituta adhortari ad opus efficaciter persequendum, quo Ecclesiae actionem pro hominibus promovere contendunt.

7. Verumtamen, non immemores quaestionum perennium, ad quarum studium Decessores Nostri se contulerunt, Nos de aliis volumus admonere quaestionibus, quae propter instantem necessitatem, amplitudinem, implica-

[1] Cfr. Conc. Oecum. Vatic. II, Const. Past. *Gaudium et spes*, 10: *A. A. S.* 58 (1966), p. 1033 [LE 3366]. [2] *A. A. S.* 23 (1931), p. 209 sq. [LE 1027]. [3] *A. A. S.* 53 (1961), p. 429 [LE 2984]. [4] 3: *A. A. S.* 59 (1967), p. 258 [LE 3547]. [5] *Ibidem*, 1: p. 257.

tionem in futuros annos habeant oportet christifideles sollicitos, ut una cum ceteris hominibus vires suas impendant
novis difficultatibus / expediendis, quibus ipsa hominum 406
sors futura in discrimen vocatur. Etenim quaestiones sociales, quas hodierna ratio oeconomica infert —cuius generis sunt condiciones humanae opum gignendarum, aequa bonorum permutatio ac divitiarum partitio, significatio et momentum auctarum rerum, quae necessitatis causa consumuntur, participatio munerum— in ampliore novi cultus civilis complexione collocentur oportet. In mutationibus, quae nunc tam vehementer tamque velociter fiunt, homo se cotidie denuo detegit seque interrogat de significatione sui ipsius ac de communi hominum superstite vita. Cum vero haereat, num documenta superioris aetatis, quam prorsus abiisse nimiumque iam discrepare arbitratur, sibi sint accipienda, homini tamen opus est futuram suam sortem —eam tam incertam esse animadvertit quam instabilem— illustrare per veritates immutabiles et aeternas, quae eum sine dubio transcendunt, sed quarum vestigia ipse, dummodo velit, potest reperire [6].

I

8. Maioris vero ponderis res eaque singularis hodie Nostrum animum tangit, id est nimis densatus urbium incolatus; quae res in cunctis accidit regionibus, sive in iis, quae quaestuosa industria iam sunt instructae, sive in iis, quae ad humani cultus progressum adhuc nituntur. Post longum cursum saeculorum civilis cultus agrarius iam imminuitur. Ceterum, num sufficiens cura intenditur in recte disponendam melioremque reddendam vitam agrestium, quorum condicio, quoad rem oeconomicam minor et interdum misera, causa est, cur in suburbia, tristes hominum coacervationes, illi commigrent, ubi neque opus faciendum inveniunt neque habitationem?

Continens haec e rure demigratio, incrementa machina-
riae / industriae, non intermissus populorum auctus, vis illa 407
attractiva magnarum urbium efficiunt, ut multitudines ibi conglobentur, quarum immensitas vix possit animo fingi; siquidem iam sermo fit de ingentibus urbibus, quae, «megalopoles» nuncupatae, a centies ac pluries centenis milibus hominum habitentur. Sunt quidem urbes, quarum amplitudo eiusmodi est, ut aequior habeatur incolarum dispositio. Quae, iis, qui propter agri culturae progressiones vacui sunt, copiam operis faciendi dantes, hominum convictum et societatem praebent, quibus proletariae condicionis inductio civiumque conglobatio devitentur.

9. Immodica autem harum urbium accretio ad auctus accedit quaestuosae industriae, non tamen par fit cum iisdem. Inductio enim machinariae industriae, in technologicis inquisitionibus naturaeque mutatione innixa, propositum sibi iter sine intermissione insistit, vim suam effectivam continenter demonstrans. Cum autem aliae societates in opibus gignendis amplificantur atque in unum se colligunt, aliae pereunt aut sede sua commoventur, novas afferentes difficultates sociales, videlicet invitam cessationem ab opere, sive ad artes sive ad regiones quod attinet, personarum ad alias artes accommodationem earumque mobilitatem, stabilem opificum aptationem, inaequalitatem condicionum, in quibus variae partes quaestuosae industriae versantur. Certatio omnem modum excedens hodiernisque instrumentis usitans ad res in vulgus suadendas aptis, novas semper, quas peperit, res in medium confert, illosque allicit, qui eas consumant, cum veteres officinae, quae rectum adhuc tenent cursum, inutiles reddantur. Dum permagnae populi partes praecipuis necessitatibus vitae consulere nequeunt, contenditur, ut appetitiones rerum supervacanearum excitentur; qua de causa non immerito ponitur quaestio, num homo, licet tanta sit assecutus, operositatis suae fructum in se ipsum retorqueat.
Postquam ergo naturae opes, ut par / est, in suum usum 408
convertit [7], nonne ipse servus efficitur operum a se fabricatorum?

10. Nonne vitae cultus, qui proprius est densati urbium incolatus et augescenti civili cultui, in machinaria industria posito, iungitur, reapse sapientiam hominis provocat, eius facultatem res disposite temperandi, eius praevidens ingenium? In ipso gremio societatis, quaestuosa industria florentis, nimium illud urbis incolendae studium convellit vitae consuetudines et instituta usu recepta, in quibus aevum transigi solet: familiam, vicinitatem, ipsius etiam christianae communitatis compages. Homo enim novam experitur solitudinem, non quidem ex natura sibi infensa, cui ut dominaretur, est per saecula annisus, sed

[6] Cfr. 2 Cor. 4, 17. [7] Cfr. Litt. Encycl. *Populorum Progressio*, 22: *A. A. S.*

in ipsa multitudine sibi ignota, qua circumfunditur et in qua se velut peregrinum esse persentit. Densatus urbium incolatus, qui est sine dubio quasi quidam gradus progredientis societatis humanae quique iam retroagi nequit, non facile expediendas quaestiones homini affert: scilicet quomodo urbium incrementa coerceat, earum temperet dispositionem, alacritatem civibus iniciat ad omnium bonum. In hac autem confusa accretione novi oriuntur proletarii; qui in media se collocant urbe, unde divites quandoque recedunt; qui in suburbiis considunt, quae, miseria squalentia, circumsaepiunt, adhuc tacita quasi cum expostulatione, urbes nimio luxu fruentes, ubi nempe bona effrenate consumuntur ac saepe dissipantur. Urbs non fraternas promovet congressiones nec mutuum auxilium, sed discrimina fovet atque etiam neglectionem; novas concitat formas immoderati quaestus ac dominationis, quatenus nonnulli, aliorum necessitates ad suum usum convertentes, inde lucra faciunt prorsus improbanda. Pone aedium frontes multae latent miseriae, quas etiam proxime habitantes vicini ignorant; aliae autem sunt apertae, videlicet ubi
409 dignitas / humana abicitur: cuius modi sunt delicta, scelera, medicamenta psychotropica, erotismus, qui dicitur.

11. Infirmiores autem cives illis vitae condicionibus conflictantur, quibus humanitas exuitur, deprimitur conscientia, damna familiae instituto inferuntur; promiscua domicilia popularia minimum quiddam intimae intra domesticos parietes consuetudinis haberi non sinunt; iuvenes recens matrimonio iuncti habitationem sibi consentaneam, cuius mercedi solvendae sint pares, frustra exspectantes, animos demittunt, quod etiam eorum unitatem in discrimen adducere possit; pueri puellaeque, e domo nimis angusta fugientes, in viis hac utuntur compensatione, ut sociis amicisque adhaereant nec sit, qui inspiciat et vigilet. Gravi ergo officio ii, ad quos pertinet, obstringuntur annirendi, ut eiusmodi rerum cursum moderentur ac recte dirigant.

Est ergo necessarium illam restitui socialis vitae veluti contextam rationem, qua quisque humanae personae iustis appetitionibus possit satisfacere, ac quidem quod pertinet ad urbis vias, ad regiones, ad civium universitatem. Instituendae sunt, ratione ducta communitatum et paroeciarum, sedes animis recreandis variaque eruditione excolendis idoneae, multiplici quidem consociationum forma servata; praeterea circuli honesto otio apti, loca coetibus agendis destinata, conventus, quae rei spiritualis causa celebrentur; ubi singuli, e solitudine evadentes, fraternas cum aliis necessitudines iungere possunt.

12. Est autem munus, quod christiani debent participare, eo videlicet pertinens, ut urbs aedificetur quasi locus, ubi homines eorumque communitates amplificatae exsistant, ut novae ineantur rationes vicinitatis aliusque necessitudinis, ut peculiares modi excogitentur iustitiam socialem ad effectum deducendi, ut sors futura, quae om-
410 nium est propria et / quam fore difficilem praesentitur, a cunctis in se recipiatur. Hominibus, in promiscua urbium confusione stipatis —quod tolerari iam nequit— afferendus est nuntius spei ope fraternitatis, quae vivendo exprimatur, et iustitiae visu manifestae. Christiani, huius novi, quo tenentur, officii conscii, ne deficiant animis in immensitate urbis, quae nota caret singulari, sed Ionae prophetae meminerint, qui Niniven, urbem magnam, diu perlustravit, ut faustum nuntium misericordiae divinae ibi annuntiaret, in infirmitate sua roboratus sola vi verbi Dei Omnipotentis. Re quidem vera in sacris Bibliis urbs saepe perhibetur locus peccati et superbiae, qua elatus homo sibi fidit vitam sine Deo se instituere posse, quin immo potentem adversus eum sese ostendere. Est tamen etiam Ierusalem, urbs sancta, locus, ubi Deo occurritur; quae est promissum civitatis descendentis de caelo [8].

13. Urbanae vitae ratio ac mutationes, per machinariam industriam inductae, quaestiones pleniore in luce ponunt, quae usque adhuc minus recte intellectae sunt. Exempli causa, in hominum societate, quae nunc oritur, quinam mulierum iuvenumque proprius erit locus?

Revera arduum ubique hodie est colloquium, quod cum adultis iuvenes habent, qui appetitiones rerumque novarum studia afferunt, atque etiam de futuri aevi sorte incerti penitus sunt. Quem effugit hinc graves oriri posse contentiones, discidia, munerum abdicationem, intra ipsa domestica saepta, immo in controversiam vocari sive auctoritatis exercendae rationes, sive institutionem ad libertatem, sive traditionem quorundam bonorum firmarumque opinionum, quae omnia humanae ipsius societatis fundamenta penitus attingunt?

59 (1967), pp. 269-70 [LE 3547]. [8] Cfr. Apoc. 3, 12; 21, 2.

Item apud plures nationes in id studia impenduntur —quod interdum acriter expostulatur— ut lex de mulierum statu sanciatur, quae quidem, iniusto quovis remoto
discrimine quod / obtineat inter utrumque sexum, mulieri 411
paritas iurium attribuatur, debita ratione eius dignitatis. Non equidem de commenticia illa loquimur paritate, quae differentias denegat a Creatore ipso statutas, ac muneri idcirco adversatur, praecipui sane momenti quod ad mulierem spectat in intimo domestico convictu haud secus ac media in societate. Leges, quae hac in re progressu temporis ferentur, ita erunt perficiendae, ut peculiare mulieris munus tutentur, ad quod ipsa suapte natura vocatur, eique simul agnoscant et iustam personae suae libertatem et iura aequalia, quibus partem habeat in civili cultu, in vita oeconomica et sociali atque in publicae rei administratione.

14. Ecclesia in recenti Oecumenico Concilio haec graviter affirmavit: *Principium, subiectum et finis omnium institutorum socialium est et esse debet humana persona* [9]. Unusquisque ergo homo iure est praeditus operis faciendi, facultatis habendae, ex qua ingenii dotes suamque personam in muneris exsecutione promoveat, aequae accipiendae mercedis, qua *suam suorumque vitam materialem, socialem, culturalem, spiritualemque digne excolat* [10], illis demum fruendi auxiliis, quibus indigeat tum ob aegritudinem tum ob provectam aetatem.

Si populares civitates ad huiusmodi iura tuenda principium de condendis opificum collegiis agnoscunt, eaedem tamen non semper promptas se praebent ad illius exercitationem. Profecto harum consociationum momentum magnum est: eo enim spectant, ut variarum opificum classium personam gerant, legitimam eorum sociam operam promoveant ad oeconomicam societatis prosperitatem, iidemque magis magisque conscii fiant suorum officiorum in communi bono procurando. Nihilominus actio collegiorum opificum difficultate non caret: nam voluntates cupi-
ditate inflammari, hic et illic, possunt, / cuiusdam domina- 412
tionis opportunitate utendi, ut, praesertim per operis desertionem —quae ut extrema ratio propria iura defendendi legitima sane habenda est— condiciones nimis graves imponantur generali rei oeconomicae vel toti corpori sociali, aut etiam expostulationes prorsus politicae fulciantur. Quodsi praesertim agitur de ministeriis, in publicam utilitatem exsequendis iisque cotidianae vitae totius communitatis necessariis, tunc fines sunt aeque aestimandi, qui si transcendantur, damna societati illata omnino sunt improbanda.

15. Ut breviter dicamus, quaedam iam progressiones factae sunt, quo plenior iustitia et maior munerum participatio in mutuas inter homines necessitudines inducerentur. Verumtamen, hac in amplissima provincia, multa adhuc sunt patranda. Quare in rebus perpendendis, indagandis, experiendis naviter perseverandum est, ne serius iustis operariorum appetitionibus prospiciatur; quae quidem eo magis invalescunt, quo magis eorum institutio, ipsorum dignitatis conscientia, eorundem vigor consociationum proficiunt atque augescunt.

Caecus propriae utilitatis amor dominandique studium indesinenter animos sollicitant; quare usque diligentius rerum iudicium necessario requiritur, ut iniustae rerum condiciones inde ab earum ortu perspectae penitus habeantur, atque ea gradatim iustitiae forma instauretur, quae minus ac minus manca evadat. Ac revera, si ad mutationes attendatur per machinales structuras invectas, quae postulant, ut iis vitae ratio cito assidueque accommodetur, facile cernimus eos, quibus inde nocumentum inferatur, numero fieri crebriores eosdemque minus valere ad vocem interponendam suam.

Ad hos recentiores «pauperes» —qui scilicet sunt vel corpore invalidi, vel minus apti ad se in societatem inserendos, vel senes, vel variis de causis socialis vitae segreges— Ecclesia suas convertit sollicitudines, ut eos reperiat, adiuvet locumque ipsis debitum eorumque dignitatem tuea-
tur in homi/num consortione, quae ob aemula certandi stu- 413
dia prosperique cupiditatem successus omnem veluti humanitatem exuisse videtur.

16. Hominum numero, qui in iniusta rerum condicione versantur, accensendi sunt —quamvis de re haud nova pro dolor agatur— ii quoque qui, stirpis, originis, coloris, civilis cultus, sexus vel religionis causa, iure aut re discrimini sunt obnoxii.

Discrimen autem, a stirpis diversitate quaesitum, im-

[9] Const. Past. *Gaudium et spes*, 25: *A. A. S.* 58 (1966), p. 1045. [LE 3386].
[10] *Ibidem*, 67: p. 1089.

http://www.obrascatolicas.com

pensiore hodie studio attenditur, quippe quod acres gignat animorum contentiones tum intra quasdam civitates, tum ad necessitudines quod attinet inter varias nationes. Iure homines arbitrantur nullo pacto probari posse, ac propterea prorsus reiciendam esse propensionem ad tolerandas vel sanciendas leges aut se gerendi rationes, quae constanter a praeiudicatis de stirpe opinionibus proficiscantur. Etenim humanae familiae membra eandem naturam, ideoque eandem dignitatem participant una cum iisdem iuribus iisdemque primariis officiis, quemadmodum ad eandem supernaturalem sortem vocati sunt. Quibus communis est patria, omnes aequales esse debent coram lege, iisdemque oportet pari iure pateat aditus ad vitam oeconomicam, ad animi culturam, ad rem politicam et socialem, nec non ad aequam civitatis opum partitionem.

17. Cogitatio Nostra convertitur etiam ad precarium statum, in quo magnus operariorum numerus versatur, qui ad exteras gentes migrarunt, et, cum sint illic alienigenae, difficilius legitima sua iura socialia valent vindicare, quamvis ad rei oeconomicae incrementum nationis, a qua sunt recepti, reapse conferant. Omnino necessarium est illam exsuperari agendi rationem, in nimio propriae nationis studio positam, ut lex de illorum statu condatur, qua ipsis migrandi agnoscatur ius, facilius iidem populi corpori inserantur, expeditius iis reddatur suae artis profectus, et
414 copia praebeatur convenienti domo utendi, / ubi familiae, data opportunitate, cum iis coniungi possint [11].

Cui hominum classi accensendae sunt gentes, quae ut opus quaerant, vel ut calamitatem quandam aut locum insalubrem fugiant, suas relinquunt regiones et alibi domo extorres degere coguntur.

Omnium profecto ac potissimum christianorum hominum [12] officium est alacriter allaborare, ut fraterna omnium gentium instauretur coniunctio, quae quidem necessarium verae Iustitiae fundamentum ac stabilis pacis condicio est existimanda: *Nequimus vero Deum omnium Patrem invocare, si erga quosdam homines, ad imaginem Dei creatos, fraterne nos gerere renuimus. Habitudo hominis ad Deum Patrem et habitudo hominis ad homines fratres adeo connectuntur, ut Scriptura dicat:* «*Qui non diligit, non novit Deum*» (*1 Io.* 4, 8) [13].

18. Ob natorum incrementa, praesertim apud novas nationes, proxima aetate augescet numerus eorum qui opere vacant, ac propterea miserorum aut parasitorum more vitam traducere coguntur, nisi forte homines, conscientia officiorum salutariter excitati, omnium vires voluntatesque coniungant, eo quod efficax promoveatur ratio pecuniae collocandae, recte ordinandi apparatus gignendarum, emendarum vendendarumque opum, itemque de cetero aptam institutionem impertiendi. Nobis plane compertum est, quam vigili cura apud Instituta internationalia huiusmodi quaestiones expendantur; quare vota ex animo proferimus, ut iis, quae ab eorum membris declarata sunt, quam primum facta iungantur.

Non sine trepidatione animadvertere est hac in re quendam fatalis necessitatis sensum etiam eorum animos invadere, penes quos est publica potestas. Qui sensus eo interdum impellit, ut remedia quaerantur a malthusianae doctrinae commentis, tam impense in vulgus praedicata, ut
415 tum proli im/pediendae tum abortibus faciendis faveatur. Verum in huiusmodi tam gravi rerum discrimine, id asserere oportet, familiam, sine qua nulla societas potest consistere, ius habere iis subsidiis utendi, quibus ad congruam perfectionem pervenire valeat. *Non est dubium* —ut in Encyclicis Litteris, «Populorum Progressio» inscriptis, monuimus— *quin potestates publicae, quantum ad eas pertinet, in haec se queant interponere, cives hac de re docentes et accommodata rei consilia capientes, dummodo haec praescriptis legis moralis congruant, et iusta coniugum libertas absolutissime servetur. Cum vero ius firmissimum matrimonii et procreationis demitur, actum est de humana dignitate* [14].

19. Profecto numquam apertius quam nostra aetate inducuntur homines ad socialia incepta excogitanda. Quare prorsus necesse est, ut ad id operis ingenii vires ac divitiarum copia impendantur, quanta in militares apparatus et in rei technicae experimenta insumuntur. Si homo oblatas agendi opportunitates praetermittit, ac nisi novas orituras de re sociali quaestiones tempestivo tempore prospicit, hae aliquando graviores sane fient quam ut liceat sperare eas pacate componi posse.

[11] Cfr. Litt. Encycl. *Populorum Progressio*, 69: *A. A. S.* 59 (1967), pp. 290-291 [LE 3546]. [12] Cfr. *Mt.* 25, 35. [13] Conc. Oecum. Vatic. II, Decl. *Nostra aetate*, 5: *A. A. S.* 58 (1966), p. 743 [LE 3336]. [14] 37: *A. A. S.* 59 (1967), p. 276 [LE 3546].

20. Praecipuas nostrae aetatis mutationes commemorantes, nolumus silentio praeterire augescens cotidie momentum instrumentorum communicationis socialis, eorumque efficacem vim ad mentis habitum, ad rerum cognitiones, ad humana instituta et ad societatem ipsam immutanda. Ipsa profecto bene multa afferunt commoda: eorum enim auxilio, notitiae undique terrarum ferme illico ad nos perferuntur, coniunctionem perficiendo, quae locorum longinquitates praetergreditur, et inter omnes homines unitatis causas promovendo, ita ut institutio optimarumque artium cultus latius propagari possint. Verumtamen huiusmodi communicationis socialis instru/menta, suapte operandi natura, novum quoddam dominatus genus pedetemptim efficiunt. Quidni igitur quaeritur de iis, penes quos est reapse horum instrumentorum moderatio, de propositis quae sibi constituant, de subsidiis ad eadem persequenda, de effectu demum, qui eorum opera consequitur, quod attinet ad singulorum libertatis exercitationem, itemque ad rerum politicarum doctrinarumque provinciam, sive etiam ad vitam socialem atque oeconomicam et ad animi culturam? In homines, horum instrumentorum potestate pollentes, praegrave recidit conscientiae onus, ratione habita sive veritatis nuntiorum ipsis evulgandorum, sive necessitatum et effectuum, quae sunt inde consecutura, sive denique vitae bonorum, quae proponuntur. Praeterea, televisifici instrumenti ope, singularis aperitur cognoscendi modus et lineamenta novi cuiusdam civilis cultus adumbrantur: qui ab imagine appellatur.

Potestatibus publicis, ut patet, non licet ignorare neque augescentem vim instrumentorum communicationis socialis, neque commoda aut pericula, quae eorum usus infert, quod ad verum progressum atque incrementum civilis societatis pertinet.

Unde earum munus est, ad serviendum bono communi suas recte obire partes, fructuosa incepta promovendo et auxilia praebendo singulis hominibus et coetibus, cum hi primaria bona personae et communitatis humanae defendere nituntur. Iis praeterea curae erit, ut, opportunis initis consiliis, arceatur id quod suapte natura communi noceat veluti patrimonio vitae bonorum, in quibus germana societatis progressio innititur [15].

21. Dum rerum conspectus, in quo homo ponitur, ita secundum imagines convertitur, quae selectae ei exhibentur, alia quoque animadvertitur immutatio, quae modo sane calamitoso et inopinato humanam consequitur navitatem. Cuius rei fere repentino conscii homines hodie fiunt: se scilicet ex rebus / naturae tam inconsiderate lucra fecisse, 417
ut periculum sit, ne eam destruant damnumque huiusmodi pravi usus in ipsos vicissim recidat. At non modo ea, quae circa hominem sunt, huic continenter infesta redduntur, cuius generis sunt naturae contaminationes, purgamenta, novi morbi absoluta delendi potentia; verum etiam ipsi humanae consortioni homo amplius non moderatur, ita ut vitae condiciones, in quibus in posterum conversabitur, sibi prorsus intolerabiles inducere possit. Agitur de quaestione sociali, quae tam late patet, ut universam humanam familiam attingat.

Ad huiusmodi novos rerum prospectus cogitationes suas christiani convertant oportet, ut una cum ceteris hominibus valeant in se recipere sortem, quae iam omnibus communis dicenda est.

II

22. Dum doctrinarum technicarumque artium progressus faciem terrestris hominum sedis maximopere permutat ac novas affert rationes cognoscendi, operandi, rebus utendi mutuasque ineundi necessitudines, homo in hodiernis hisce vitae condicionibus duplici se moveri studio demonstrat, et quidem eo vehementius quo magis ipsius rerum cognitio atque educatio proficiunt: studium scilicet aequalitatis assequendae et studium officia participandi; quae sunt duae formae dignitatis ac libertatis humanae.

23. Ut autem haec bina studia in rerum ordinem atque in publicas structuras insererentur, progressus facti iam sunt in definiendis hominis iuribus et in pactionibus inter nationes ineundis, quibus haec iura possent ad usum transferri [16]. Verumtamen iniqua discrimina, quae fiunt inter homines diversae stirpis, animi cultus, religionis, rerum publicarum formae, semper renascuntur. Revera saepius humana iura, si non spernuntur, adhuc tamen non agnoscuntur, vel externa tantum / coluntur observantia. Pluries 418
etiam accidit, ut serius leges condantur quam inductae rerum condiciones poscant. Quae leges, etsi necessariae,

[15] Cfr. Conc. Oecumenico Vatic. II, Decr. *Inter mirifica*, 12: *A. A. S.* 56 (1964), p. 149 [LE 3143]. [16] Cfr. Litt. Encycl. *Pacem in Terris*: *A. A. S.* 55

nihilominus satis non sunt ad necessitudines inter homines nectendas, quae vere in Iustitia et aequalitate nitantur. At Evangelii doctrina, cum nobis caritatem praescribat, docet etiam praecipuam reverentiam pauperibus deberi eosque in societate peculiarem obtinere locum: ac praeterea fortunatiores homines officio obstringi quibusdam suis iuribus abdicandi, quo liberalius bona sua in aliorum commodum impendant. Etenim si hominibus altior, quam iuris praecepta imperant, deest conscientia officii allos observantia colendi eosque adiuvandi, ipsa civium aequalitas, lege statuta, ut causa praetexi poterit iniqua et manifesta discrimina faciendi, aliena opera continenter male utendi, alios reapse contemnendi. Nisi renovato studio instituuntur animi ad mutuas hominum necessitudines fovendas, legis aequalitas, quae plus aequo urgeatur, vivendi genus inducere potest nimis privatis favens utilitatibus, quo sua quisque vindicet iura, communi bono posthabito.

Estne quin videat, quanti momenti sit hac in re christianae vitae sensus, qui ceterum cum intimis hominum appetitionibus congruit, qui diligi cupiunt? *Amor erga hominem, quod primarium est bonum in rerum natura*, pacis condiciones parat sive socialis sive internationalis, dum fraternam omnium hominum coniunctionem confirmat [17].

24. Duplex, quod diximus, studium assequendae aequalitatis et munerum participationis ad promovendum sane quoddam popularis societatis genus spectat. Varia autem huiusce proponuntur exempla, quorum aliqua iam sunt in usum traducta; sed eorum nullum omni numero probatur, adeo ut hac de re investigationes inter opiniones doctrinales et experiendi rationes adhuc esse pergant. Chri-
419 stianorum vero officium est / in huiusmodi inquisitione partem habere, haud secus atque in ordinatione et in vita civilis societatis. Cum enim sit animal sociale, homo suae faber fortunae est intra plures peculiares coetus, qui ut perficiantur ulteriusque provehantur, ampliorem necessario societatem, quae universalis indolis sit, politicam nempe societatem, postulant. In hac igitur prolata societate quaelibet singulorum hominum navitas est collocanda, et hac ipsa de causa indolem boni communis induit [18]. Quod idem valet ac dicere quantum momenti habeat ad vitam in societate agendam illa institutio, qua, praeterquam quod de uniusculusque iuribus tradatur notitia, in memoriam revocentur ea, quae cum ipsis necessario nexu cohaerent: agnitio scilicet officiorum, quibus alius erga alium tenetur. Conscientia autem et perfunctio iniuncti sibi muneris vicissim maximeque pendent ex sui animi moderatione, ex susceptione onerum necnon modorum, quibus certi libertatis termini sive singulis sive peculiaribus coetibus describuntur.

25. Politica actio —estne opus animadvertere hic de actione, non autem de composita quadam doctrina agi?— per adumbratam societatis figuram est suffulcienda, quae plane sibi constet in certis subsidiis adhibendis et in capiendis consiliis, e plenaria profluentibus notitia vocationis humanae et dissimilium pariter formarum, quas eadem vocatio in societate obtinet. Nunc autem neque ad civitates, neque ad politicas quidem factiones, quae in seipsas tantum omnem curam intendant, pertinet dare operam ad aliquam doctrinam imperandam, iis adhibitis, quae duram secumferant in animos dominationem, omnium sane pessimam. Illorum tantum coetuum, qui animi cultus et religionis vinculis coniunguntur, proprium est —salva, ut patet, libertate sodalium— alere ac fovere, sine sui studio
420 propriasque tenendo vias, in medio societatis corpore / hasce certas ac definitas persuasiones, quae hominis societatisque naturam, originem ac finem respiciant.

In hac porro provincia repetere iuvat principium illud, quod Concilium Vaticanum II renuntiavit: *Nec aliter veritatem sese imponere nisi vi ipsius veritatis, quae suaviter simul ac fortiter mentibus illabitur* [19].

26. Qui igitur christianus suam vivere fidem vult, politicam exsequendo actionem veluti ministerium in aliorum utilitatem, ne secum ipse pugnet, illis doctrinarum placitis nequit favere, quae, vel radicitus vel ob praecipua disciplinae capita, abhorreant a fide, quam profitetur, et ab iis, quae de homine sentit. Neque igitur marxianis favere ei licet doctrinis earumque materialismo atheo et dialecticae, qua violentiam asserunt, illi demum rationi, qua personae libertatem in communitate absorbent, cum interea quamlibet denegent transcendentem praestantiam homini atque rebus, sive a singulis sive ab universis gestis.

(1963), p. 261 sq. [LE 3110]. [17] Cfr. Nuntium ad universos homines, Calendis Ianuariis diem fovendae paci per totum terrarum orbem dicatum celebraturos: *A. A. S.* 62 (1970), pp. 5-[illegible]. [18] Cfr. Conc. Oecum. Vatic. II, Const. Past. *Gaudium et spes*, 74: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 1067-1068 [LE 3366]. [19] Decl. *Dignitatis*

Neque christianus liberalium, qui audiunt, favet doctrinis, quae personae libertatem extollere affirmant, eam a quavis regula seiungentes eamque exstimulantes ad rerum utilitatem et potentiam tantummodo conquirendas, ac demum sociales inter homines nexus ita aestimantes quasi facile paeneque sua sponte ex privatorum inceptis consequantur, non autem sint potius finis et primaria ratio, unde ordinatae societatis excellentia perpendatur.

27. Numquid est opus, quae subesse possint in sociali qualibet doctrina, ambiguitates explicare? Modo enim illa actionem sive politicam sive socialem eo perducit, ut simpliciter ad rerum ordinem accommodet abstrusum quoddam cogitatum, quod in mentis tantum sensu continetur; modo autem ipsum est cogitatum, quod patrando operi deservit tamquam nuda / callide agendi via. Nonne utroque 42
in casu, homo ita periclitatur, ut a semetipso paene abalienetur? Christiana fides hasce profecto doctrinas exsuperat iisque interdum adversa et contraria collocatur, quatenus Deum omnia transcendentem omniumque creatorem agnoscit, qui, per cunctos rerum creatarum gradus, et vocat et alloquitur hominem certa praeditum libertate certisque devinctum officiis.

28. Aliud etiam periculum oritur, cum alicui doctrinae penitus inhaeretur, quae verae omnibusque numeris expletae scientiae fundamento careat, ad eandemque confugitur quasi definita sit prorsusque sufficiens; atque adeo novum quoddam idolum effingitur, cuius quidem absoluta et coercens indoles, nonnumquam inscio animo, retineatur. In ea enim doctrina se quiddam invenire arbitrantur, unde suam, quamvis violentam, actionem defendant, pariterque magnanimo aliis ministrandi proposito satisfaciant; quod propositum certe permanet, sed tamen tali absorbetur doctrina, quae, etiamsi vias ad hominem liberandum suadeat, eum tandem aliquando in servitutem addicat.

29. Si autem in praesenti studiosi viri de huiusmodi doctrinarum regressione loqui coeperunt, id fortasse opportunitatem afferre potest, ut ad transcendentem soliamque christianae religionis praestantiam aditus aperiatur; simul tamen id contingere potest, ut mentes vehementiore motu in novam positivismi, ut aiunt, formam prolabantur: technicam dicimus artem, quae tam longe lateque est pervulgata, ut videatur quasi ratio praecipua humanae navitatis atque praeponderans vivendi consuetudo, immo etiam modus quidam loquendi; verumtamen reapse non quaeritur, quid ipsa significet.

30. Verum, eiusmodi positivismo praetermisso, qui in homine unam tantum partem seu mensuram considerat —quamvis eam hodie multum habere ponderis constet— eumque hac / de causa veluti detruncat, christianus, dum 42
suum persequitur opus, inter rerum ipsum cursum conspicit aliquot incepta, quae a compositis antea doctrinis profecta sunt, sed aliqua ex parte ab iisdem distinguuntur. Iam pridem Ioannes XXIII, Decessor Noster fel. rec., in Encyclicis Litteris, quae «Pacem in Terris» inscribuntur, inter ea distingui posse ostendit: *Par omnino est* —ut ait ipse— *a falsis philosophorum placitis de natura, de origine, de fine mundi et hominis plane incepta distinguere, quae sive res oeconomicas et sociales, sive ingenii cultum, sive civilitatis temperationem contingunt, etiamsi incepta hoc genus ab illis placitis originem et incitamentum ducant; quoniam, dum formula disciplinae, postquam definite descripta est, iam non mutatur, incepta illa, utpote quae in mutabilibus rerum condicionibus versentur, his non possunt quin sint admodum sane obnoxia. De reliquo quis eat infitias, in hisce inceptis, quatenus videlicet cum rectae rationis praeceptis congruant et iustas hominis appetitiones referant, posse aliquid boni et probandi inesse?* [20].

31. Hisce temporibus christifideles allicIuntur doctrinis socialismi eiusque variis formis, quae temporis decursu ortae sunt. In quibus studia aliqua ac proposita reperire conantur, quae in ipsorum animis, vi suae christianae fidei, insident. Existimant enim se in hanc historiae viam dirigi atque illuc cupiunt suam conferre operam. Illa autem historiae via, aliis in continentibus terris generibusque civilis cultus, alias prae se fert rationes sub eodem nomine, tametsi hic motus excitatus est atque excitatur saepius doctrinis, quae cum christiana fide componi nequeunt. Peracre igitur subtileque postulatur iudicium, quoniam crebrius christiani, socialismo allecti, eo inclinant, ut generatim quidem et universe illum sibi fingant tamquam aliquid omni ex parte perfectum: ex quo socialismus fit voluntas servandae Iustitiae, mutuae necessitudinis et ae- 42
quali/tatis. Ipsi praeterea agnoscere recusant violentas coercitiones motuum socialismi historicorum, qui ex iis doctri-

Humanae, 1: *A. A. S.* 58 (1966), p. 930 [LE 3363]. [20] *A. A. S.* 55 (1963),

http://www.obrascatolicas.com/

nis, unde exorti sunt, pendere pergunt. Inter varios illos modos, quibus socialismus declaratur —huius generis sunt magnanima cupiditas et inquisitio aequioris societatis, motus historici cum ordinatione ac proposito rei politicae, composita doctrina, quae se profitetur hominis considerationem exhibere integram liberamque prorsus —discrimina sunt instituenda, quibus ipsis rerum in adiunctis certa selectio fiat. Verumtamen discrimina haec efficere non debent, ut modi illi putentur inter se omnino separati ac seorsum consistentes. Vinculum definitum, quod pro re nata iis intercurrit, liquido denotari oportet; quae quidem perspicientia christianos comprehendere sinet, quousque liceat sese immiscere atque implicare his consiliis, iis servatis bonis praesertim libertatis et officiorum conscientiae et spatii vitae spiritus tribuendi, quae omnia plenum spondent hominis progressum ad perfectionem.

32. Alii autem christiani ex se exquirunt, utrum historica marxianae doctrinae explicatio iam permittat certum aliquem ad eam accessum. Namque ii percipiunt dissolutionem quandam marxismi, qui hucusque se praebuit unum doctrinarum corpus, unde homo totus atque mundus in suo progressionis cursu explanarentur, ac propterea atheus fuit. Praeter doctrinarum concertationem, quae publice dividit formas diversas marxismi-leninismi in ipsa interpretatione mentis conditorum, et extra apertas illas contentiones inter plura genera publicae rei administrandae, quae ab eadem doctrina hodie repetuntur, nonnulli discrimina ponunt inter multiplices declarandi marxismi modos.

33. Alii scilicet existimant marxismum potissimum manere actuosam exsecutionem illius pugnae, quae inter varias sociales classes pugnetur. Quoniam perpetuam vim semperque recrudescentem acerbitatem dominationis atque iniqui quae/stus ex hominibus facti experiuntur, nihil aliud marxismum esse arbitrantur nisi pugnam, interdum sine ullo alio consilio, certationem nempe, quam necesse sit ali et etiam continenter excitari. Aliis vero ipse in primis est exercitatio communis politicae atque oeconomicae potestatis sub unius factionis moderatione, quae se solam asseverat exprimere ac despondere bonum omnium, adempta sive singulis sive ceteris coetibus universa agendi eligendique potestate. Iuxta alios, tertio, marxismus —sive rerum potitus est sive minus— refertur ad doctrinam socialisticam, innixam in materialismo historico, quem vocant, atque in negatione omnium naturam transcendentium. Allis demum is apparet formam praeferens magis extenuatam, quae nostrorum temporum homines magis allicit: nempe habetur opera aliqua ad scientiae normas exacta, accuratissima via investigandarum rerum socialium ac politicarum, rationabile idemque iam historia probatum vinculum inter meram mentis notionem atque usum turbulentae rerum conversionis. Quamvis hic explicandi modus commendet nonnullas rei ipsius facies, ceteris neglectis, easdemque interpretetur secundum doctrinae placita, tamen idem quibusdam suppeditat, una cum operandi subsidio, firmam mentis persuasionem praeviam actioni, dum sibi sumit *scientifico* se modo dispicere impulsiones progredientis hominum societatis.

34. Si autem in illa marxiana doctrina, qualis in ipsius vitae actionem traducitur, hae variae distingui possunt facies atque quaestiones, quae inde christifidelibus proponuntur tum ad deliberandum tum etiam ad agendum, vanum profecto est atque periculosum eam ob causam oblivisci arctissimi illius vinculi, quod penitus easden coniungit; item diversa amplecti elementa marxianae investigationis, nulla habita ratione necessitudinis, quae cum doctrina ipsis intercedit; denique ingredi in mediam illam classium contentionem eius/que marxianam interpretationem, dum perspicere omittitur genus societatis violentae atque imperii absoluti, ad quae paulatim actio illa perducit.

35. Ex altera vero parte conspicitur renovatio doctrinarum liberalismi, quem vocant. Hic enim motus vigescit tum nomine oeconomicae efficacitatis, tum voluntate tuendi uniuscuiusque adversus dominatum magis magisque pervagatum institutorum atque etiam adversus proclivitates imperiosas publicarum auctoritatum. Incepta singulorum sunt quidem sustinenda atque provehenda; sed christiani, qui hanc ingrediuntur viam, nonne ita sibi fingunt liberalismum omni ex parte perfectum, qui ideo fit tamquam pro libertatis causa pronuntiatio? Ii exoptant novum huiusce doctrinae genus ad nostram aetatem accommodatius, attamen facile obliviscuntur liberalismum philosophicum, suapte origine et ortu, falsam esse asseverationem singulorum hominum autonomiae, quod attinet ad eorum navitatem, ad agendarum rerum causas atque ad libertatis exercitationem. Quod profecto significat liberalium doctrinam prudens iudicium a christianis pariter postulare.

36. Dum ergo variae doctrinae novo vigore ei occurrunt, christianus ex ipsis fidei suae fontibus atque ex Ecclesiae magisterio hauriat oportet principia opportunasque agendi normas ad id praecavendum, ne ipse alliciatur neve deinde includatur in aliquam doctrinarum compagem, cuius termini et absolutissima auctoritas fortasse serius apparebunt, nisi eas ipsis in radicibus dispiciat. Is enim, quodlibet systema praetergressus, neque tamen hanc ob causam ministerium pro fratribus omittens, in iis, quas eligit, viis peculiarem confirmabit operam, quam christiani ad societatem in melius vertendam conferunt [21]. /

426

37. His ceteroqui temporibus clarius deprehenditur doctrinarum debilitas per ipsa scilicet systemata, quibus ad effectum deduci nituntur. Etenim graphiocraticus socialismus, capitalismus, qui dicitur, technocraticus, imperiosum democratiae genus plane declarant, quam aegre ac difficulter magna illa hominum quaestio una simul vivendi solvi possit secundum iustitiam et aequalitatem. Quonam pacto poterunt illi revera effugere materialismum, nimium suarum utilitatum studium, vel crudelem etiam oppressionem, quam ea secum necessario inferunt? Unde illa repetenda est reclamatio, quae passim exoritur uti signum altae animorum anxitudinis, cum interea homines spectant resurgentes, ut vulgo aiunt, utopias, quae autumant se melius ceteris doctrinarum rationibus valere ad politicas expediendas hodierni temporis societatum quaestiones? Quod autem minus tutum est infitiari, provocatio ad aliquam commenticiam societatem saepius commoda excusatio illis est, qui vere instantia officia subterfugere cupiunt, ut in mundum quendam opinabilem fictumque recedant. Cum quis cogitatione in futuro tempore vivit, facile causam praetexere potest, cur praesentia munera deserat. Attamen, quod omnino agnoscendum est, haec ratio reprehendendi societatem, quae nunc est, crebro exsuscitat mentis motum prospicientis, quae una simul percipiat in his temporibus ea, quae forte ignorata ibi inveniuntur, atque etiam homines dirigat ad melius tempus futurum; item sustinet dynamicam societatis vim, per illam fiduciam, quam ingerit inventrici facultati spiritus cordisque humani; denique, si ad omnia patet, potest etiam christianae religionis invitamentis occurrere. Etenim Spiritus Domini, qui animat hominem renovatum in Christo, turbare non cessat fines illos, ubi eius saepe mens securitatis causa requiescere cupit, ac terminos ultimos, ubi libenter industria eius inclusa contineatur; vis aliqua eum revera pervadit, quae impellit, ut omne systema rationemque doctrinae praetergrediatur. In medio ipso mundo est positum mysterium / hominis, 427
qui se filium Dei esse agnoscit intra cursum quendam historicum et psychologicum, in quo certant vicesque variant oppressio et libertas, onus peccati et Spiritus afflatus.

Alacris tum fidei christianae vis ratiunculas omnino superat caeci propriae utilitatis amoris. Virtute Spiritus Iesu Christi, Salvatoris hominum, commotus et spe roboratus, christianus se devovet aedificandae civitati humanae, pacificae, iustae atque fraternae, quae evadat Deo accepta oblatio [22]. Reapse, *exspectatio... novae terrae extenuare non debet, sed potius excitare sollicitudinem hanc terram excolendi, ubi Corpus illud novae familiae humanae crescit, quod aliqualem novi saeculi adumbrationem iam praebere valet* [23].

38. Hoc in mundo, qui est obnoxius mutationi, disciplinis technicisque artibus invectae, quae eum in novam positivismi formam adducere potest, en alia movetur quaestio eaque multo maloris ponderis. Etenim, postquam rationis ope rerum naturam sibi subicere contendit, statim homo sese veluti inclusum deprehendit intra suae ipsius ratiocinationis limites: tum ipse vicissim scientiae materia fit. «Humanae scientiae» hodie significantem prorsus impulsionem experiuntur. Ex altera parte, criticae investigationi radicitus subiciunt cognitiones, quae hucusque de homine receptae sunt, utpote, quae appareant aut nimis in factis, aut nimis in cogitatis innixae. Ex altera vero parte humanae scientiae ob ipsam suae methodi necessitatem et ob praeiudicatas opinationes paulatim segregant, per rerum condiciones inter se discrepantes, quosdam certos aspectus hominis, iisdemque propterea tribuere student explicationem, quam universalem esse volunt, aut saltem interpretationem, quam omnia complecti defendunt, res considerando ex ratione tantummodo quantitatis vel phaenomenologiae. Qui nisus omnia scientiarum ope in unum redigendi, / consilium quoddam prodit, periculorum plenum. 428
Nam primarias partes investigationi seu analysi tribuere, idem est atque hominem detruncare et, specie alicuius viae *scientificae*, efficere, ut ipse non amplius se totum comprehendat.

[21] Cfr. Conc. Oecum. Vat. II, Const. Past. *Gaudium et spes*, 11: *A. A. S.* 58 (1966), p. 1033 [LE 3366]. [22] Cfr. *Rom.* 15, 16. [23] Conc. Oecum. Vat. II, Const. Past. *Gaudium et spes*, 39: *A. A. S.* 58

39. Necesse autem est haud minus attendere ad effectus, quos scientiae humanae gignere possint, quippe cum initium faciant elaborandorum socialium exemplorum, quae postea iniungantur tamquam agendi normae, ratione *scientifica* comprobatae. Tum homo fieri potest et ipse tractanda veluti materia, dum optata eius et necessitates reguntur, mores commutantur, ac vel ipse eius ordo bonorum afficitur. Nihil proinde dubitari potest, quin haec omnia in grave discrimen et periculum adducant venturas societates atque ipsum hominem. Etenim, si omnes inter se conveniunt de nova exstruenda societate, quae homini revera deserviat, id oportebit imprimis scire, quali de homine agatur.

40. De scientiis humanis suspicio magis quam alios christifidelem contingit, qui tamen inermis non deprehenditur. Etenim, sicut Nos ipsi scripsimus in Encyclicis Litteris, a verbis «Populorum Progressio» incipientibus, hac in provincia Ecclesia potest sua praestare peculiaria civili cuilibet cultui beneficia: *Hinc, siquidem Ecclesiae cum hominibus meliores appetitiones sunt coniunctae, eidemque magnus dolor inuritur, quod eorum spes saepe ad irritum cadunt, has ob causas iis adesse excupit, ut maximis auctibus crescant, cuius rei gratia, id ipsis proponit quod uni sibi est proprium, hoc est, universalem sive hominis sive rerum humanarum conspectum* [24]. Num igitur oportet Ecclesiam adversari scientiis humanis in progressionibus suis, eaque, quae sibi arrogant, vituperare? Quemadmodum se gerit erga naturales scientias, ita Ecclesia plane confidit eiusmodi investigationibus, atque adeo simul christianos incitat, ut actuosam iisdem operam navent [25]. Christiani ergo,
429 qui studiorum / necessitate ac voluntate melius cognoscendi hominis impelluntur, quique simul fidei suae lumine collustrantur, dum humanis scientiis se dedunt, colloquium instituere poterunt—quod iam nunc frugiferum fore videtur— inter Ecclesiam et eos, qui hac in nova inventorum provincia versantur. Profecto unaquaeque *scientifica* disciplina, vi particularis indolis suae, attingere non poterit nisi partem tantum, quamvis veram, hominis; at cunctarum comprehensio partium atque significatio eam praeterit. Verumtamen intra hos fines, scientiae humanae utile ac solidum explent officium, quod Ecclesia libenter agnoscit. Ipsae etiam possunt terminos ac modos libertatis humanae latius producere, quam iam cognitae condiciones prospicere sinunt. Eaedem insuper prodesse poterunt christianae de moribus socialibus doctrinae, quae provinciam suam tum certe definiri et coarctari intelleget, cum de aliquibus exemplis socialibus proponendis agitur; contra, eius munus res diiudicandi et ad altiorem ordinem revocandi valde confirmabitur, cum demonstrabit, quam incertae ac finitae illae regulae et bona sint, quae eadem illa societas exhibebat tamquam perfecta atque ipsi hominis naturae ingenita. Cum igitur sint condiciones pernecessariae quidem, simulque non omnino sufficiant, ut id, quod humanum est, convenientius pateat, hae scientiae sunt quodammodo sermo, qui implicatior fit in singulos dies, sed qui cordis humani mysterium amplificat magis quam explicat, quique non plane respondet appetitioni, ex intimis animi penetralibus exsurgenti.

41. Haec perfectior hominis cognitio sinit, ut melius perpendantur atque explanetur quaedam notio principalis, in qua hodiernae societates tamquam in sua causa et regula et meta innituntur: progressionis nempe notio. Etenim, iam inde ab undevicesimo saeculo, occidentales communitates aliaeque complures, cum ipsis necessitudine coniunctae, spem suam posuerunt in progressione quadam,
430 sine intermissione renovata ac veluti infinita. Quae progressio iis videbatur esse hominis nisus libe/randi a postulatis naturae socialisque vitae angustiis: in ea quippe condicio et norma erat libertatis humanae. Verum, dum instrumentis recentioribus communicationis itemque cupiditate sciendi resque magis ac magis consumendi propagatur, ipsa progressio fit quaedam composita doctrina, quae ubique viget. Quam ob rem hodie in dubium vocatur, quid valeat ipsa notio quorsusque spectet. Quid enim signficat implacabilis ista conquisitio progressionis, quae elabitur, quoties quis eam se esse adeptum arbitratur? Progressio, quae nulli est obnoxia normae, contentum haud plane reddit hominem. Sine dubio denuntiati sunt, iure quidem merito, termini et etiam damna incrementi oeconomici, quod sola opum magnitudine contineatur, et beneficia quoque exoptantur, quae ad ipsam rerum qualitatem pertineant. Modus et veritas necessitudinum inter homines, gradus participationis munerum et officiorum haud minoris signi ac momenti sunt, ad futuram societatem quod attinet, quam copia varietasque rerum confectarum atque consumptarum. Devicta cupiditate et voluntate omnia pendendi et metiendi ex rei oeconomicae efficacitate bonorumque commutatione et secundum vires et utilitates, homo in praesenti pro eiusmodi rationibus, e quantitate sumptis, substituere vult impensam communicandi copiam, doctrinarum cultusque humani formarum propagationem, aliorum erga alios ministerium, omnium ad commune opus conspirationem. Nonne veri nominis progressio in excolenda morali conscientia consistit, quae hominem adducit ad suscipienda amplificatae socialis vitae munia, atque ad sese tum aliis tum Deo libere promptum praebendum? Ei, qui christianus est, progressio ad eschatologicum mortis mysterium necessario pertingit: mors enim Christi eiusque resurrectio atque insinctus Spiritus Domini hominem adiuvant, ut, beneficiorum memor, procreatricem suam libertatem in cuiusvis progressionis veritate reponat atque in ea solummodo spe, quae non confundit [26]. /

III

42. Cum tot tantaeque occurrant novae quaestiones, Ecclesia perspicere conatur, qua ratione hominum exspectationi, intra fines suae actionis proprios, satisfacere possit. Si difficultates, quae hodie sunt, singulares esse videntur sive ob suam amplitudinem, sive quia ipsis properato respondendum est, numquid homo potestate earum solvendarum est destitutus? Socialis Ecclesiae doctrina, omni suopte intimo vigore, homines in huiusmodi inquisitione comitatur. Si eam operam non interponit ut iam stabilitam quandam structuram auctoritate sua confirmet vel praestitutum exemplum proponat, ea tamen non aliqua generalia principia in eorum mentem tantum revocat: sed cogitatione et studio, quae ad mutabilia huius mundi rerum adiuncta applicantur, ipsa crescit, impulsu scilicet Evangelii, renovationis fontis, quotiescumque eius nuntius, integra sua plenitudine suisque postulatis, affirmatur. Crescit praeterea socialis haec doctrina, ea sentiendi vi, quae Ecclesiae est propria, quaeque, remota quavis humana utilitate, serviendi officio et erga tenuiores caritate distinguitur; vires denique haurit ex habita experientia, per plurium saeculorum decursum ditata; id ideo ipsi permittit, ut, in continentibus perpetuisque eiusdem Ecclesiae sollicitudinibus, audaces creatricesque innovationes inducat, quas praesens mundi condicio postulat.

43. Plenior sane iustitia in partiendis bonis instauranda est, sive in singulis nationibus, sive inter omnes terrarum orbis civitates. Ad commercia in universo mundo quod spectat, rationes in potentia innixae superentur oportet, ut ad pactas consensiones, communis utilitatis gratia, perveniatur. Etenim hae potentiae rationes numquam durabilem veramque iustitiam constituerunt, etiamsi alternae a mutuis rationibus ortae vices fieri interdum sinant, quo faciliores colloquii condiciones inveniantur. Ceteroqui violentiae usus oppositas / excitat vires, unde quidam certationum status nascitur, quae ad effrenatas iniurias atque intemperantias ducunt [27]. Attamen, sicut Nos saepe affirmavimus, maximum iustitiae officium in eo consistit, ut unicuique populo fas sit propriam promovere progressionem, quae in communi adiutrice opera collocetur, cuilibet dominationi subducta, sive ad rem oeconomicam, sive ad rem politicam quod attinet. Profecto multae sunt eaeque implicatae difficultates, quae in hac materia exoriuntur, cum mutae rationes tam arcte hoc tempore conexae sint. Forti igitur animo opus est, ut praesentes necessitudines inter nationes recognoscantur, sive agitur de gignendarum opum inter populos partitione, sive de commerciorum structura, sive de emolumentorum inspectione, sive de rei nummariae ordinatione —neque praetermittenda sunt communia beneficentiae incepta— ideoque fiat, ut exemplaria, ad quorum mensuram ditiores nationes crescunt, in dubium revocentur, ut mentes animique convertantur atque aperiantur ad priores partes internationali iuri attribuendas, ut denique instituta inter nationes exstantia renoventur ad maiorem efficacitatem consequendam.

44. Novis efficiendarum rerum rationibus impellentibus, nationum fines quodammodo dehiscunt et novae oriuntur oeconimicae potestates, nempe incepta plures nationes attingentia, quae, ob opes in unum collectas simulque ad omnia efficienda aptas, gerendi modos habere possunt nemini obnoxios, magna ex parte a politicis nationum auctoritatibus immunes, atque adeo ab omni censura liberos, quod attinet ad bonum commune. Pro sua amplificata opera, privata huiusmodi instituta ad novam eamque illicitam oeconomicae dominationis formam in campo sociali,

[24] Cfr. Conc. Oecum. Vat. II, Const. Past. *Gaudium et spes*, 31: *A. A. S.* 58 (1966), p. 1054 [LE 3366]. [25] Cfr. *Rom.* 5, 5. [26] Cfr. Litt. Encycl. *Populorum*

http://www.obrascatolicas.com/

in ingeniorum cultu atque etiam in re politica pervenire possunt. Nimis coacervatae opes atque potestates, quas
433 iam Pius XI r. m., quadragesimo expleto anno / ab editis Litteris, quibus index «Rerum Novarum», reprehendit, novam definitamque induunt formam.

45. Nostro hoc tempore homines percupiunt, ut a necessitate atque ab aliena potestate liberentur. Huiusmodi autem liberatio initium ab interna libertate sumit, quam ipsi recuperare debent ad sua bona atque ad agendi facultatem quod spectat. Hanc autem nullo modo adipiscentur, nisi alios transcendenti hominem amore diligant, atque adeo nisi serviendi habitum revera alant. Alioquin, ut liquido patet, eae doctrinarum rationes, quae vel maxime rebus novandis perturbandisque student, ad nihil aliud quam ad aliquam dominorum mutationem perducunt; hi enim novi domini, vicissim dominationis potiti, privilegiis muniuntur, libertates imminuunt, atque permittunt, ut novae iniustitiae formae instaurentur.

Verum enimvero, inter plures nostri temporis homines de ipso civilis societatis exemplo quaeritur. Etenim multarum nationum ambitiosa voluntas inter certamina, quibus eae ducuntur vel inter se opponuntur, eo tendit, ut dominatum assequatur in rebus ad technicam artem, ad oeconomicam rem, ad militiam attinentibus; quam ob causam haec voluntas impedit, quominus eae structurae in effectum deducantur, quibus progressionis impulsio ad plenioris iustitiae normam potius temperetur, quam mutuae differentiae augeantur et homines in suspicione contentioneque vivant, quibus pax in discrimen continenter vocatur.

46. Ceterum, nonne angusti fines, quibus res oeconomica continetur, hic penitus apparent? Oeconomica navitas, cum necessaria sit, efficere quidem potest, dummodo humanae personae inserviat, ut *fraterna caritas quasi efflorescat providentisque Dei auxilium perspicue significetur* [28]; ea occasionem praebet, ut definita inter homines commer-
434 cia instituantur, ut / iura agnoscantur, ut beneficia dentur et accipiantur, ut humana affirmetur in labore dignitas. Res oeconomica, etsi quaedam sit veluti acies, ubi adversae militiae conferunt manus et dominantur, colloquia tamen promovere potest et consociatam auxiliatricem excitare operam. Attamen ipsa in periculo est, ne vires libertatemque immoderate absorbeat [29]. Haec ergo est causa, cur necesse sit, ut res oeconomica ad rem politicam transeat. Procul dubio, cum «res politica» nominatur, plures induci possunt opiniones, quae mentem perturbant quaeque ideo definiendae sunt; attamen inter omnes constat in campo sociali atque oeconomico —sive nationum proprio sive inter nationes exstante— extremam deliberationem ad politicam potestatem spectare.

Haec vero politica potestas, quae veluti vinculum e natura manans atque necessarium est, ut sociale corpus in se firmiter cohaereat, ad bonum commune procurandum tendere debet. Salvis legitimis personarum, familiarum et subsidiariorum coetuum libertatibus, ea valet ad vitae condiciones omnibus hominibus efficaci ratione procurandas, quae sane requiruntur, ut verum totumque attingatur hominis bonum, in quod ipsius quoque spiritualis destinatio includitur. Haec potestas operatur quidem intra suae dicionis fines, qui multum differre possunt apud singulas nationes atque populos. Suam ea semper interponit operam, studio iustitiae permota seseque devovendi communi bono, cuius summum onus et officium in se recipit. Ea tamen singulis hominibus et subsidiariis corporibus minime subtrahit propriam agendi provinciam propriaque officia, quibus ipsi ducuntur, ut adiutricem operam ad bonum commune procurandum navent. Profecto, *socialis quaevis opera vi naturaque sua subsidium afferre membris corporis*
435 *socialis debet, numquam vero eadem destruere et absorbere* [30]./ Exsequendo munus, ad quod proprie vocata est, politica potestas a particularibus utilitatibus oportet se liberet, ut in se ipsam onus recipiat omnium hominum bonum procurandi, etiam praeter ipsos nationum fines. Cum res politica acri quo par est studio pertractatur, varios suos spectando campos, qui locos, regiones, nationes ipsumque mundum comprehendunt, hoc idem est atque hominis officium asserere, et quidem uniuscuiusque hominis, cognoscendi quid reapse sit quantumque valeat libera optio, quae ipsi offertur, ut sociam conferat operam ad suae urbis, nationis, generisque humani bonum in rem deducendum. Ars politica difficilem severumque modum praebet —non tamen

Progressio, 56 sq.: *A. A. S.* 59 (1967), p. 285 sq. [LE 3546]. [28] Cfr. Litt. Encycl. *Populorum Progressio*, 86: *A.A.S.* 59 (1967), p. 299 [LE 3546]. [29] Cfr. Conc. Oecum. Vat. II, Const. Past. *Gaudium et spes*, 63: *A. A. S.* 58 (1966), p. 1085 [LE 3366]. [30] Litt. Encycl. *Quadragesimo anno*: *A. A. S.* 23 (1931), p. 203 [LE 1027]; cfr. Litt. Encycl. *Mater et Magistra*: *A. A. S.* 53 (1961), pp. 414, 428 [LE 2984]; Conc. Oecum. Vat. II, Const. Past. *Gaudium*

unicum— servandi grave illud officium, quo christianus homo aliis inservire tenetur. Quamvis omnes quaestiones ea plane solvere nequeat, nititur tamen, ut mutuae hominum necessitudines ad bonum exitum ducantur. Eius campi et fines, ampli sane atque multa complectentes, alios haudquaquam excludunt. Illud vero agendi propositum, quo res politica omnia invadat atque immoderata fiat, in maximum convertitur periculum. Quam ob rem christifideles, qui publicae rei operam dare contendunt, licet rationem politicam suis legibus regi oporteat, enitentur atque laborabunt, ut suae optiones cum Evangelio cohaereant atque, inter plura eaque legitima instituta et opiniones, suam christianam fidem, sive singuli sive simul collecti, esse veram atque sinceram testentur, per quam, aliorum, non sui commodi studiosi, efficaciter ad hominibus serviendum impellantur.

47. Transitus vero ad rei politicae campum id etiam declarat, quod hodierna aetate homines poscunt, maiorem nempe partem in officiis suscipiendis et in consiliis ineundis. Quae legitima eorum postulatio eo maior fit quo civilis cultus gradus augescit, libertatis sensus maturescit atque homines plenius animadvertunt, quantum ponderis, ad futurae vitae condiciones determinandas, iam nunc ea habeant, quae hoc tempore incer/tae spei eliguntur. Decessor 436
Noster f. r. Ioannes XXIII in Litteris Encyclicis, quibus initium «Mater et Magistra» [31], ostendit accessum ad munera et officia ab hominis natura praecipue efflagitari, eundemque esse certam definitamque libertatis exercitationem, simulque viam ad singulorum fovendam progressionem; atque rationes exposuit, quibus in rerum oeconomicarum provincia, ac praesertim in societatibus bonis gignendis, haec munerum participatio in tuto collocaretur [32]. Hodie tamen huiusmodi campi et fines latius patent atque ad res sociales civilesque pertinent, ubi aequabilis munerum et consiliorum partitio instituatur et augeatur oportet. Profecto optiones, de quibus deliberandum est, magis magisque implicantur, cogitationes vero prae oculis habendae multiplices sunt, praevisio denique effectuum aleae est plena, etiamsi novae disciplinae libertatem in luce collocare contendant in hoc temporis discrimine. Idcirco, quamquam limites interdum ponendi sunt, hae tamen difficultates nullo pacto moram inferre debent, quominus plures usque homines partem habeant in consiliis elaborandis, aeque atque in rebus decernendis iisque efficiendis. Ut vero gliscenti technicorum potestati obsistatur, novae popularis imperii formae inveniendae sunt, hodiernae vitae consentaneae, ita ut non modo cuique homini tribuatur facultas res cognoscendi suamque de iis opinionem exprimendi, verum etiam is communi munerum et officiorum susceptione obstringatur. Hac ratione, hominum coetus in quaedam participationis et vitae consortia gradatim convertuntur. Hac ratione, libertas, quae sua nulli obnoxia iura repetendo saepius contra aliorum libertatem invalescit, secundum intimam suam ipsius naturam, humanitati congruentem, crescit: eo scilicet spectans, ut unusquisque enitatur atque se impendat ad consociatas agendi et vivendi voluntates formandas. Sed tunc / solum, sicut christiani viri censent, 437
fit, ut homo, in Deum sese proiciens, qui eum liberat, veram inveniat libertatem, in Christi Iesu morte et resurrectione instauratam.

IV

48. In rerum socialium provincia Ecclesia duplici semper munere fungi voluit: tum hominibus lumen praebere, ad eos iuvandos, ut veritatem eruant, atque securam viam agnoscant inter varias doctrinas, quibus alliciuntur; tum operam dare Evangelii virtuti diffundendae, certa cum sollicitudine hominibus efficaciter serviendi. Nonne ut huic consilio fideliter obsequeretur, Ecclesia quosdam sacerdotes, apostolico munere praeditos, ad opifices misit, qui, horum condicione prorsus suscepta, testes inter eos forent suae ipsius curae atque studiosae voluntatis?

Quam ob causam, iterum atque impensius omnes e christiana familia ad agendum compellamus, iisdem verbis usi, quibus, Encyclicis datis Litteris de populorum progressione promovenda, omnes coetus ad opus aggrediendum hortati sumus: *Oportet laici suas esse partes sentiant temporalium rerum ordinem in melius convertere. Etenim, si sacrae Hierarchiae est leges praeceptaque moralia docere atque cum auctoritate explanare, quibus hac in re obtemperandum est, laicorum officium est suis liberis consiliis inceptisque id*

et spes, 74, 75, 76: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 1095-1100 [LE 3366]. [31] *A. A. S.* 53 (1961), pp. 420-422 [LE 2984]. [32] Cfr. Conc. Oecum. Vat. II, Const. Past. *Gaudium et spes*, 68, 75: *A. A. S.* 58 (1966), pp. [illegible] 1097

efficere —haudquaquam aliunde normis aut praescriptis desidiose exspectatis— ut non tantum hominum mores mentisque habitus, sed etiam civilis communitatis leges et structuras christiano vitae sensu imbuant [33]. Unusquisque igitur in se inquirat, ut probet, quid usque adhuc fecerit quidve sibi operandum sit. Satis quidem non est generalia quaedam praecepta in hominum mentes revocare, proposita tantum declarare, graves iniustitias condemnare, iudicia prophetico quodam ausu proferre: haec omnia nullius sane ponderis erunt, nisi in unoquoque / homine cum vividiore
438 proprii officii conscientia atque cum certa et definita actione coniungantur. Facilius procul dubio est alios de praesentibus iniquis rerum condicionibus culpare, nisi eo ipso percipiatur qua ratione nemo non sit eiusdem culpae expers atque adeo in primis requiratur a singulis hominibus emendatio. Haec autem demisse sentiendi ratio, quae primaria habenda est, omnem asperitatem atque cuiusque factionis studium ab actione removebit pariterque praecavebit, ne vires deficiant ob opus exsequendum prope immensum. Christi assecla spem ex eo imprimis alit, quod scit Dominum Iesum nobiscum operari in mundo, in suo Corpore, quod est Ecclesia —et, huius gratia, in universo hominum genere— Redemptionem persequentem, quae, sacrificio crucis parta, victrix illuxit mane diei resurrectionis [34]; quae spes praeterea in eo sita est, quod christianus homo perspectum habet ceteros etiam operam dare, ut iustitiae pacisque incepta suscipiant, eodem spectantia; nam in cuiusvis hominis pectore sub aliqua neglegentiae specie tum voluntas certe latet fraterno more vivendi tum iustitiae pacisque sitis, quae expleatur oportet.

49. Itaque, in diversitate rerum condicionum, munerum, institutorum, unusquisque officia sibi exsequenda decernere debet atque, bona motus conscientia, pervidere, ad quae agenda ipse vocetur. Vivens inter consuetudines sibi discrepantes, ubi, legitimis cum appetitionibus, quaedam circumferuntur animi propensiones valde perplexae, christifidelis diligenter vias elegere debet, atque cavere, ne se alliget ad adiutricem operam aliis inceptis conferendam, nullis obstrictam condicionibus atque verae humanitatis principiis contrariam, etiamsi id fiat ratione necessitudinum, quae penitus animis sentiantur. Si is reapse vult, qua christianus, partes agere proprias et sua cum fide congruere —quod quidem et Fidei expertes ab eo expsectant—
439 advigilare debet in operando, ut manifestas faciat suas / agendi rationes et ea, quibus insistit, consilia transcendat, ampliore rerum consideratione ductus, quae pericula singularium cupiditatum et absolutae dominationis, quae libertatem opprimit, vitet.

50. In certis definitisque rerum condicionibus, atque ratione habita necessitudinum, quas quisque experitur, optio vias sequendi legitimas easque varias, quae patent, est agnoscenda. Una enim eademque fides christiana ad diversa munera suscipienda potest adducere [35]. Ecclesia christianos omnes invitat, ut duplex impleant officium, scilicet mundum christiano afflatu animandi atque renovandi, ut structurae ad perfectiorem formam provehantur atque ad veras horum temporum necessitates accommodentur. A christifidelibus, qui, diversa eligentes, prima facie inter se dissentire videntur, Ecclesia postulat, ut aliorum opiniones harumque allatas rationes mutua cum benevolentia et aestimatione intellegere nitantur; quodsi uniuscuiusque agendi modi eorumque probitas sincere perpendantur, id profecto singulis suadebit, ut habitum induant impensioris caritatis, qua, licet diversitates agnoscant, haud minus tamen fieri posse confidant, ut consilia tandem conspirent atque unitas concilietur. *Fortiora enim sunt ea quibus uniuntur fideles, quam ea quibus dividuntur* [36].

Constat sane multos in hodiernas structuras vitaeque condiciones veluti insertos suis opinionibus suisque muneribus potissimum compelli, si non etiam studio privatas utilitates tutandi; alios vero tam alte sentire de coniunctionis vinculis, quae inter varios ordines variosque civiles cultus intercedunt, ut sine exceptione omnes sententias omnesque selectas agendi vias eorum sibi sumant, quibuscum communiter degunt [37]. Quapropter unicuique cu-
440 rae sit, ut semet ipsum probet, utque illa / vera in Christo libertas exoriatur, quae sinit, ut animi hominum, in condicionibus etiam prorsus singularibus constitutorum, aperiantur ad ea, quae sunt universalia, amplectenda.

51. Eodem modo christifidelium consociationes, ratione habita variarum, quae iis propriae sunt, formarum, actionis communis officium in se recipiunt. Se abstinentes, ne

[LE 3366]. [33] 81: *A. A. S.* 59 (1967), pp. 296-297 [LE 3546]. [34] Cfr. *Mt.* 28, 30; *Phil.* 2, 8-11. [35] Cfr. Conc. Oecum. Vat. II, Const. Past. *Gaudium et spes*, [illegible] 8 (1966), p. 1061 [LE 3366]. [36] [illegible] p. 1113. [37] Cfr. [illegible] *Thess.* 5, 21.

in locum institutorum civilis societatis substituantur, eae exprimere debent, sua quidem ratione et ea, quae ipsis sunt propria, superando, definitas postulationes christianae fidei in humana societate aequo modo eodemque necessario mutanda [38].

Nostris diebus, magis quam ullis numquam, Dei Verbum nuntiari atque intellegi non poterit, nisi id comitetur testimonium potentiae Spiritus Sancti, qui in ipsa actione christifidelium fratribus deservientium operatur, in illis rerum adiunctis, in quibus eorum vita futuraque sors periclitantur.

52. Haec Nostra cogitata dum tecum, Venerabilis Frater Noster, communicamus, probe novimus Nos non omnes quaestiones sociales attigisse, quae mentes hominum sive fide imbutorum sive bona voluntate praeditorum hodie occupant. Adhuc animis haerent ea, quae recens declaravimus, quibus addendus est nuntius abs te editus, cum secundum indiceretur decennium ad «Humanam Progressionem» fovendam; egimus enim de officiis, quibus omnes nationes tenentur ad gravem illam expediendam quaestionem de homine omni ex parte communique opera adiutrice promovendo. Ea autem, quae hic explicavimus, ideo ad te sunt scripta, ut Consilio de Laicis et Pontificiae Commissioni Studiosorum a «Iustitia et Pace» nova suppeditaretur materia, simulque ea confirmarentur ad persequenda munera sibi commissa; per quae scilicet iis propositum est
Populum Dei universum excitare ad plenam adi/piscendam 4
conscientiam muneris sibi hisce temporibus demandati atque apostolatum... in variis nationibus promovere [39].

Haec animo agitantes, tibi, Venerabilis Frater Noster, Apostolicam Benedictionem peramanter impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XIV mensis Maii, anno MCMLXXI, Pontificatus Nostri octavo.— PAULUS PP. VI.

[39] Cfr. Conc. Oecum. Vat. II, Const. Dogm. *Lumen gentium*, 31: *A. A. S.* 57 (1965), pp. 37-38 [LE 3322]; Decr. *Apostolicam actuositatem*, 5: *A. A. S.* 58 (1966), p. 842 [LE 3346].

Adn. F. BIFFI in **Apoll.** 44 (1971) 707-720; G. HIGUERA in **Sal terrae** 59 (1971) 403-417, 503-531; A. TILLET in **L'ami du clergé** 82 (1972) 49-55, 113-120.

3976

1971 MAI 20.-SC INSTITUTIONIS CATH., DECR. PART.*

CANONICE ERIGITUR «SECTIO THEOLOGIAE OECUMENICO-PATRISTICAE GRAECO-BIZANTINAE A SANCTO NICOLAO» IN PONT. UNIVERSITATE S. THOMAE AQUINATIS IN URBE, PENES INSTITUTUM OECUMENICUM BARENSE SITA.

Barium cum sit Italiae ad orientem janua venerabilesque custodiat Sancti Nicolai Episcopi exuvias, iure catholicorum quasi porrecta manus habetur in orientales separatos fratres. Provide itaque Barensis Archiepiscopus inde a plerisque annis, Episcopali consentiente Apuliae Conferentia, amicas cum Orthodoxis Patriarchis christifidelibusque rationes nexuit ad oecumenismum animo actibusque in dies pandendum augendumque.

Dominicianae etiam Familiae Provinciae Neapolitanae («Regni» quam dicunt) sodales, quorum curis Sancti Nicolai barensis Basilica committitur, suum esse duxerunt, probante Pontificia romana Universitate Sancti Thomae Aquinatis, ad docentes perquam in re versatos in perpetuum offerendos se perstringere ut, cum aliis etiam orientalibus magistris, de theologicis disciplinis sub oecumenico aspectu consideratis, ordinatum studiorum curriculum instrueretur.

Quae cum ad Sacram Congregationem pro Institutione Catholica significata essent, postquam romana eadem Pontificia Universitas de studiis ad normam academicarum vigentium Ecclesiae legum rigorose ordinandis rite spondisset consensusque obtentus fuerit Italiae Conferentiae Episcopalis, inceptum, ad Augustum Pontificem delatum, ab Ipso benevole probatum est.

Quapropter Sacra Congregatio pro Institutione Catholica, legibus attentis sub titulo *Normae quaedam* die XX m. maii a. D. MCMLXVIII a se promulgatis, prae oculis habitis tum fide ab eadem Sancti Thomae Universitate sollemniter facta, tum pecuniariis a laudato Rev.mo Archiepiscopo Barensi praestitis cautionibus, peculiarem *Sectionem Theologiae Oecumenico-Patristicae Graeco-Bizantinae a Sancto Nicolao* in Facultate S. Theologiae Pontificiae Universitatis Sancti Thomae Aquinatis in Urbe, penes tamen Institutum Oecumenicum Barense sitam, hoc Decreto *ad triennium et ad experimentum* erigit erectamque declarat, ita quidem ut studentibus qui academicum studiorum curriculum rite emensi fuerint omniaque praescripta pericula superaverint LICENTIAE gradum post prius biennium, DOCTORATUS vero post alterum, romana Facultas Theologica conferre valeat, servatis de iure servandis,

http://www.obrascatolicas.com

in primis peculiaribus Statutis, necnon speciali cum Pontificio Instituto Studiorum Orientalium in Urbe conventione inita, fidentique inducta cum Theologica Facultate Neapolitana seu Italiae Meridionalis cooperatione; contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Datum Romae, ex aedibus Sacrae Congregationis, die xx m. maii, in Ascensione Domini Nostri Jesu Christi, anno reparatae salutis MCMLXXI.—Gabriel Maria Card. GARRONE, *Praefectus*. Marchisano F., *a secretis*.

* AOP 79 (1971) 142-143.

3977

1971 MAI 21.-C. COM. SOC., INSTR. AAS 63 (1971) 593-656

INSTRUCTIO PASTORALIS AD DECRETUM CONCILII OECUMENICI VATICANI II DE INSTRUMENTIS COMMUNICATIONIS SOCIALIS RITE APPLICANDUM DE MANDATO EIUSDEM CONCILII EXARATA

PROŒMIUM

1. Communio et progressio convictus humani potissima sunt proposita communicationis socialis eiusque instrumentorum, ut preli, cinematographei, radiophonici et televisifici inventi. Horum vero augescens in dies perfectio, qua pluribus usque hominibus singulisque maiorem in modum facilius praesto sunt, eos omnes magis ac magis implicat affectione quadam animi vitaeque ratione, in quam eadem technica subsidia penitus permanant.

2. In iis reperit Ecclesia «dona Dei» [1], quippe quae secundum providentissimi Dei consilium homines inter se
594 fraterna necessitudine conci/lient ut hi cum salutifera Eius concurrant voluntate. Plenior autem comprehensio et intelligentia acrior communicationis socialis, ideo muneris etiam instrumentorum eius in hodiernae societatis commodum, aliquot attingitur Concilii Vaticani Secundi documentis, praesertim in Constitutione *De Ecclesia in mundo huius temporis* [2], tum quoque in Decreto *De Oecumenismo* [3], Declaratione *De Libertate religiosa* [4], Decreto *De activitate missionali Ecclesiae* [5], Decreto *De Pastorali Episcoporum munere in Ecclesia* [6]; et proprie Decreto illo, quod totum instrumentorum communicationis socialis rem pertractat [7]. Ille autem altior rerum intellectus Concilii afflatu et doctrina fretus Christianos posthac docebit quo animo sese gerant in communicationis subsidiis eosque incitabit, ut in iis impensius elaborent.

3. Haec demum Instructio Pastoralis, iussu ipsius Concilii emissa [8], doctrinae principia atque consilia pastoralia in universum explicat, singulis nimirum minutisque partibus praetermissis, quae ob rei perpetuam vicissitudinem et progressionem proxime definiri valent tantummodo secundum peculiaria temporis cuiusque et loci adiuncta.

4. Quapropter erit Episcoporum eorumque Conventuum, quemadmodum Synodorum in Ecclesiis Orientalibus, libenter uti adiumentis hominum vere peritorum necnon consiliorum dioecesanorum, nationalium, internationalium ac sic hanc instructionem industria operosa et collegiaria ad effectum adducere, dum pressius eam explanabunt et accommodabunt ad singulares condiciones populorum ac finium, quibus praesunt, Ecclesiae totius unitati simul prospicientes. Quo in opere conventus Episcoporum
595 adhibebunt beneficia, quae sacerdotes, religiosi, laici / pro certo munere suo hac in re poterunt afferre, quandoquidem congruens usus instrumentorum communicationis socialis recidit in totum Populum Dei.

5. Sperare denique licet fore ut Instructio haec in optimam partem ab iis recipiatur, quicumque in communicationis socialis provincia officio aliquo perfungantur, atque ab omnibus qui pro sua bona voluntate humanae familiae progressibus studeant. Ita enim fiet, ut per mutuo habitum sermonem operamque adiutricem illorum hominum uberrima emolumenta, quae his portendantur instrumentis, in omnium revera bonum percipiantur.

[1] Cfr. Pius XII: Litt. Encycl. *Miranda Prorsus*, *A. A. S.* 49 (1957), p. 765 [LE 2690]. [2] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, *A. A. S.* 58 (1966), pp. 1025-1120 [LE 3366]. [3] Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, *A. A. S.* 57 (1965), pp. 90-112 [LE 3235]. [4] Decl. de libertate religiosa *Dignitatis humanae*, *A. A. S.* 58 (1966), pp. 929-946 [LE 3363]. [5] Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, *A. A. S.* 58 (1966), pp. 947-990 [LE 3364]. [6] Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, *A. A. S.* 58 (1966), pp. 673-696 [LE 3332]. [7] Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, *A. A. S.* 56 (1964), pp. 145-157 [LE 3143]. [8] Cfr. Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, 23 [LE 3143].

PARS PRIMA

COMMUNICATIONIS SOCIALIS INSTRUMENTA IN CHRISTIANO RERUM PROSPECTU: ELEMENTA DOCTRINAE

6. Instrumenta communicationis socialis, tametsi ab ipsis communicatoribus ad homines singulos directa usurpentur, universam tamen hominum societatem reapse tangunt et movent [1], etenim plurimis hominibus celeriter perferunt cognitiones vitae mundi hodierni, praesentisque temporis animum aperiunt et mentem; plane idcirco necessaria sunt putanda ad intimas et saepius multiplicatas necessitudines atque opera nostrae societatis. Hanc ob causam in ipsa incidunt etiam ea principia, quae secundum prospectum christianum consortionem hominum moderantur. Excelso quidem proposito haec inventa eo spectant et ordinantur, ut quaestiones atque exspectationes humanae societatis in medium proferantur, quo citius eis satisfiat, utque homines in coniunctionem magis magisque arctam contrahantur. Quod quidem primarium est principium, unde proficiscitur aestimatio Christiana opportunitatum, quas hominum prosperitati instrumenta illa praebent. / 596

7. Ubicumque humana industria incumbit ad vitae terrestris condiciones in melius corrigendas, et imprimis quotiescumque aguntur recentissima scientiae humanae prodigia prosperrimique technicae artis successus, ibi profecto Christianorum visus atque existimatio de homine ipso, et necessitudinibus humanis, et tota mundi historia reperiunt aliquam responsionem —saepius vero inconsciam— illi praecepto divino ut homo «possideat et dominetur terrae» [2], eodemque tempore cernit participationem necnon productionem operis Dei rerum effectoris ac servatoris [3]. Atqui in eandem illam considerationem et mentem prorsus ingrediuntur communicationis socialis instrumenta, utpote quae ad scientiam inter homines communicandam ac proinde ad eorum mutuo praestitam effectricem operam valeant multum. Revera, cum hominem Deus fabricaretur ad imaginem suam, potestatem ei dedit simul partis capiendae in ipsa potentia creatrici, ut civitatem terrenam exstrueret [4].

8. Suapte natura id communicatio socialis efficere contendit, ut homines inter se commercia frequentantes maiore imbuantur vitae communis sensu. Ita quisque homo cum reliquis hominibus suis fratribus coniunctus ad consilium divinum in historia adimplendum confert tamquam Dei manu ductus [5]. Secundum fidem Christianam consortio hominum et communio, finis videlicet princeps omnis communicationis, primitus exoritur ipsa et veluti praemonstratur in mysterio summo aeternae societatis Dei inter Patrem et Filium et Spiritum Sanctum, qui unam agunt vitam divinam.

9. Plurimum sane adiuvare possunt communicationis instrumenta ad hominum coniunctionem; attamen si animi et mentes inscitia laborant sive bona voluntas desideratur, usus eorum contrarium perficere valet, ut nempe minus homines inter se intellegant magisque dissentiant; unde / mala complura gignantur. Etenim nimium crebro experi- 597
mur per eadem instrumenta negari vel adulterari potissima bona vitae humanae; quibus ex depravationibus Christiana mens concludit necesse profecto esse hominem liberari et eripi peccato, quod in generis humani historiam primigeno intraverit casu [6].

10. Cum propria culpa homo a suo Conditore avertitur, per illam turbationem quae delictum sequitur ipse in discordiam prolabitur, tum altercationem exitiosam cum fratribus suis, et tandem interpellationem communicationis [7]. Verumtamen Dei amor erga homines non patitur se repudiari. Ipse enim auctor fuit, ut ineunte historia salutis [8] commercium haberet cum hominibus, atque appetente iam temporis plenitudine seipsum communicavit cum eis [9], et «Verbum caro factum est» [10]. Dum morte sua et resurrectione genus humanum liberavit Christus Dei Filius Incarnatus, Verbum simulque Imago Dei invisibilis [11], cum omnibus partitus est veritatem et Dei ipsius vitam maiore

[1] Cfr. Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, 1 [LE 3143] [2] *Gn.* 1, 26-28; cfr. *Gn.* 9, 2-3; *Sap.* 9, 2-3 atque Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 34 [LE 3366]. [3] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 34. [4] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 57. [5] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 36; Ioannes XXIII: Litt. Encycl. *Pacem in terris*, *A. A. S.* 55 (1963), p. 257 [LE 3110] et passim. [6] Cfr. *Rom.* 5, 12-14. [7] Cfr. *Gn.* 4, 1-16; 11, 1-9. [8] Cfr. *Gn.* 3, 15; 9, 1-17; 12, 1-3. [9] Cfr. *Hb.* 1, 1-2. [10] *Io.* 1, 14. [11] Col. 1, 15; 2 Cor. 4, 4.

profecto ubertate geminataque copia. Ipse ut unus mediator inter Patrem et homines pacem seu communionem cum Deo stabilit fraternamque societatem inter homines comconit [12]. Quo ex tempore altissimum fundamentum atque primum exemplar coniunctionis inter homines invenitur in Deo, qui Frater Humanus est factus quique discipulis deinde praecepit, ut bonum nuntium universis hominibus perferrent cuiusvis aetatis ac regionis [13] pronuntiantes «in lumine» et «super tecta» [14].

11. Hisce commorans in terris Christus se ipse ostendebat Perfectum Communicatorem. Per «incarnationem» quidem naturam induit eorum, qui aliquando percepturi erant eius communicationem, quam et sermo/nibus et uni- versa vitae suae ratione peragebat. Ex interiore parte ille 598
loquebatur, id est e medio populo suo, proclamans nuntium divinum valide et tenaciter neque cum ulla exceptione; attamen sese aequabat eorum generi modoque loquendi et cogitandi rationi, cum ex ipsorum situ ac statu loqueretur. Ceterum plus secum infert communicatio quam cogitationum solam declarationem vel animi affectuum significationem; namque secundum reconditam suam naturam constat sui ipsius donatione ob amorem; et communicatio Christi spiritus est et vita [15]. Eucharistia autem sacra instituenda Christus nobis absolutissimam tradidit communionis formam, quae homini terrestri concedi poterat, communionem scilicet Deum inter et hominem, et hoc pacto proximam ac perfectissimam inter homines ipsos societatem. Christus denique nobis suum Spiritum Vivificantem communicavit, qui est principium congregationis et unitatis [16]. In Ecclesia, quae est Corpus Christi Mysticum et plenitudo abscondita Christi glorificati, Ipse complectitur universa [17]; sic fit ut in Ecclesia procedamus per verbum et sacramenta erecti ad spem novissimae coniunctionis, ubi «Deus erit omnia in omnibus» [18].

12. «Inter mirifica technicae artis inventa» [19], quibus socialis communicatio inter homines provehitur, Christifidelis reperit instrumenta illa provido Dei consilio excogitata ad hominum prosperandam consortionem his in terris peregrinantium. Novas enim pariunt illa necessitudines inter eos, et, ut aiunt, novam fabricantur linguam, quae homines sinit rectius se ipsos cognoscere ad aliosque facilius accedere. Quanto autem expeditius inter se comprehendunt et propensa voluntate utrimque inclinant, tanto vicissim celerius admoventur ad iustitiam et pacem, benevolentiam et beneficentiam, adiutorium mutuum, amorem ac tandem communionem. Quocirca communicationis instrumenta merito annumerantur inter validissimas opes atque facultates, quibus homo uti potest ad caritatis confirmationem, quae exprimit et progignit demum com- 599
munionem. /

13. Cuncti propterea bonae voluntatis homines magna cohortatione stimulantur ad coniuncte laborandum, ut instrumenta communicationis socialis veritati conquirendae et inveniendae necnon humanae progressioni amplificandae vere sint utilia. Ad illud autem faciendum christianus sua in fide confirmatur, quod Evangelii nuntius per eadem disseminatus huic proposito maxime proderit, cum fraternitatem hominum sub Dei paternitate efficiat. Mutua tamen communio et opera rerum effectrix inter homines denique reponuntur in eorum libera voluntate, quae autem movetur vicissim causis ex animo vel societate vel arte technica profectis. Itaque momentum suum et significatio ultima assignantur communicationis instrumentis, cum eadem adhibet humana libertas.

14. Ideo quoniam homo ipse constituit modum utendi communicationis inventis, principia moralia illuc spectantia inniuntur aequae considerationi dignitatis hominis, qui particeps reapse fieri debet communitatis filiorum Dei adoptivorum. Ex altera vero parte, haec principia manant ex intima natura communicationis socialis et qualitatibus cuiusque instrumenti propriis. Id quod colligitur etiam ex Constitutione *Gaudium et Spes*: «Ex ipsa enim creationis condicione res universae propria firmitate, veritate, bonitate propriisque legibus ac ordine instruuntur, quae homo revereri debet...» [20].

15. Quicumque ergo cupiverint communicationis subsidia eorumque usurpationem recte collocare in historia Creationis et Incarnationis Redemptricis atque iudicare eorum honestatem, iidem comprehendant necesse erit ho-

[12] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 3 [LE 3364]. [13] *Mt.* 28, 19. [14] *Mt.* 10, 27; *Lc.* 12, 3. [15] *Io.* 6, 63. [16] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, *A. A. S.* 57 (1965), n. 9, p. 14 [LE 3232]. [17] *Eph.* 1, 23; 4, 10. [18] 1 Cor. 15, 28. [19] Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, 1 [LE 3143]. [20] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 36.

minem integrum, et iam antea funditus perspexerint indolem socialis communicationis et eius instrumentorum. Sic pro sua quemque conscientia oportet omnes communicatores (i. e. illos qui pro munere suo communicationis subsidiis utuntur) studere sibi peritiam comparare ad munus rite obeundum necessariam [21]; hoc eo magis postulatur, quo gravius est onus cuiusque officii erga communicationis bonitatem. Eodem officio magis quidem obstringuntur ii, qui aliorum iudicium et arbitrium / illuminare atque edocere 600
debent, praesertim quorum maturitas vel animi cultura haud sufficit. Necessitas autem haec et obligatio ea omnia complectitur, quae uno aliove modo ditare valent aut vitiare humanitatem singulorum vel plurium hominum. Nihil deinde intentatum praetermittetur, ut receptores (i. e. illi qui legendo audiendo intuendo utilitates inde hauriunt) informentur tales, qui accurate interpretentur quidquid instrumenta haec praebuerint, qui plurimum inde emolumenti reportent, qui suas denique operosas partes in societatis vita expleant; namque hoc solo modo subsidia illa plenam suam assequentur efficacitatem.

16. Summa sive universitas cunctorum operum per varia ac diversa communicationis instrumenta in certo aliquo circumscripto loco confectorum, iudicari debet et aestimari, prout bono communi [22] ipsa inserviunt; srcilicet, per nuntios suos et artes et oblectamenta satisfacere illa decet eiusdem communitatis vitae atque progressibus. Afferendi sunt his instrumentis nuntii non tantum eventuum carptim evulsorum e rebus adiectis, verum etiam ipsorum adiunctorum, ut universi recipientes plane intellegant societatis quaestiones inque perfectionem eius suum quoque conferant studium et laborem. Aequam proinde proportionem conservari oportet inter nuntios publicos, instructionem scholasticam, oblectationes, inter otia liberaliora et vulgatiora.

17. Quaevis communicatio necesse est primariae legi sinceritatis, probitatis, veritatis obtemperet. Non sufficit igitur bonus animus et voluntas recta, ut communicatio evadat ilico honesta; opus est praeterea communicationem ex veritate referre res ipsas, hoc est, veram reddere imaginem rerum condicionis, atque praeditam esse propria sua interiore veritate. Laus et praestantia moralis alicuius communicationis non emerget ex solo argumento, neque ex doctrina eius mente tantum concepta, sed etiam / ex ra- 601
tione qua communicatur, ex modis et viis loquendi atque suadendi, ex rebus adiectis, ex ipsa illa hominum multitudine ad quam dirigitur [23].

18. Perfectior intellegentia maiorque inter homines indulgentia, consociatio adiutricis multorum et effectricis operae, quas socialis communicatio mirandum ad modum promovere valet, sunt quidem proposita consonantia cum ipsis finibus Populi Dei, qui suo tempore ea confirmant atque perficiunt. «Promotio enim unitatis cum intima Ecclesiae missione cohaeret, cum ipsa sit "in Christo veluti sacramentum seu signum et instrumentum intimae cum Deo unionis totiusque generis humani unitatis"» [24].

PARS SECUNDA

INSTRUMENTA SOCIALIS COMMUNICATIONIS UTI PARTES HUMANAE PROGRESSIONIS

CAPUT I

Actio Communicationis Instrumentorum in Hominum Societate

19. Recentiora artificia ad hominum provehendum commercium conglobant, ut dicitur, nostrae aetatis homines in aliquem circulum angustum, ut cuncti inter se colloquantur ad fraternitatem et communem omnium operam nitentes. Namque eisdem instrumentis resonant et excitantur ac per immensum iterantur collocutiones cotidianae singulorum hominum; ideoque publicum totius societatis colloquium per ea gignitur atque expeditur usquequaque.

[21] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 43. [22] Quod hisce verbis definiunt Encyclicae Litterae Ioannis XXIII *Mater et Magistra* inscriptae: «Summam... earum vitae socialis condicionum, quibus homines suam ipsorum perfectionem possint plenius atque expeditius consequi». *A. A. S.* 53 (1961), p. 417 [LE 2984]. Cfr. etiam Litt. Encycl. *Pacem in terris*, *A. A. S.* 55 (1963), pp. 272-274 [LE 3110]. Decl. de libertate religiosa *Dignitatis humanae*, 6 [LE 3363]; Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 26 et 74 [LE 3366]. [23] Cfr. Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, 4 [LE 3143]. [24] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 42 [LE 3366]; Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 1 [LE 3232].

http://www.obrascatolicas.com

Nuntiorum et opinionum profluentia, quae his rationibus perferuntur, revera facit ut totum per orbem terrarum universi homines illorum negotiorum ac difficultatum, quibus tam unusquisque eorum quam omne genus humanum afficitur, ita participes fiant ut condiciones simul impleantur necessariae ad mutuam comprehensionem et indulgen-
602 tiam omniumque inde progressum. /

20. Communicationis instrumenta adeo velociter perfecta evertunt et diruunt claustra, quae tempora et loca inter homines aliquando erexerant. Sese ergo praebent tamquam iunctioris propinquitatis firmiorisque consortionis artifices; etenim eorum beneficio cuiuslibet rei indicium seu cognitio continenter circuit orbis nostri extrema hominesque patitur vitam et eventa mundi hodierni multo magis actuose sectari. Utilitatem ex his instrumentis deportat traditio quoque doctrinae cuiusvis gradus; ceterum illa admodum prosunt dimicationis adversus plenam litterarum ignorantiam atque simul institutioni tum incipienti tum continuatae. Similiter conferre plurimum valent ad homines evehendos vereque liberandos praesertim in regionibus paulatim tantum progredientibus. Maiorem praeterea aequalitatem inter homines constituunt atque defendunt, in eam videlicet partem, ut cuncti societatis ordines sine discrimine iam perfrui possint bonis animi et oblectamentis. Mentes denique locupletant, dum eas per ipsius vitae sonos et imagines reducunt ad res aspectabiles et concretas eiusque pariter indicant maxime longinquas regiones atque tempora antiquissima. Ubicumque autem litterae paene omnino ignorantur, cives, quamvis culturae nativae et humanitatis mores magni existimare debeant, ad hodierni tamen mundi rationes et modos recentiores vitae cito suscipiendos adducuntur.

21. Adhortatur talium opportunitatum contemplatio, ut instrumenta communicationis socialis elementa validissima esse putentur, quibus et humana augeatur progressio et difficultates perseveranter superentur quas ipsa inferre possint. His vero incommodis tam communicatores quam receptores se intellegent provocari ad quaestiones multiplices resolvendas. Quomodo cavebitur certo, ut rerum nuntii, quos copiose et perpetuo, turbate saepius et plerumque summa celeritate diffundant, accurate aestimentur atque digerantur? Cum socialis communicationis instrumenta ex sua ipsorum natura ad quam plurimos illis utentes se dirigant ac, ne plures receptores offensa aliqua repellant, crebro faveant neutri parti, qua ratione in populis pluralisticis, quos dicunt, vera et falsa tuto discernentur honesta et prava? Quo pacto prohiberi potest, quominus, propter liberam competitorum aemulationem, ipsa captatio publici favoris cogat haec instrumenta aut compellat ad evocandas et inflammandas non tam generosas nec ho-
603 nestas impulsiones naturae humanae? Quomodo impe/dietur, ne nimis pauci homines ita instrumentis dominentur ut vera collocutio et consortio in societate exstinguatur? Quomodo adhibenda erunt haec subsidia ne communicationibus per artificia transmissis, praesertim si imaginibus efficiantur, necessitudines inter ipsas personas laedantur? Cum enim saepe eadem invitent hominem ad alio effugiendum per somnium quoddam, quid facere potest, ne eum ab ipsa vita absterreant in hoc praesenti tempore agenda? Qua ratione obstabitur, ne homines adigant ad desidiam et animi quandam lentitudinem? Quo denique pacto fiet, ne perpetua affectuum excitatio usum rationis praepediat?

22. Prolapsio regulae morum, quae in pluribus hodiernae vitae partibus deprehenditur, maximae curae est atque cordi universis bonae voluntatis hominibus; eiusdem autem demutationis signa facile notantur in omnibus instrumentis communicationis socialis. Quantum vero culpae harum rerum conferendum sit in illa, disputari quidem potest. Etenim plerique serio existimant per communicationis subsidia tantummodo relucere ac referri mores, qui in humana societate iam vigeant; alii contra arbitrantur ipsa confirmare latiusque propagare illas propensiones atque, dum eas exhibeant tamquam vitae humanae plane communes, paulatim efficere, ut usu tandem recipiantur; alii denique volunt culpam maximam transferri in eadem haec instrumenta. Quidquid id est, negari non potest ipsam societatem vitiis laborare atque, ut res in melius convertantur et restituantur, operam postulari parentum et magistrorum, animarum pastorum et eorum omnium, qui procurent bonum commune. In hoc autem laudabili conatu instrumenta communicationis haud mediocres sustinent partes, quamvis fieri nequeat, ut opus eorum ab ipsa vita et consuetudinibus populi seiungatur.

23. Quo melius agnoscantur certiusque colligantur beneficia humanae societati per socialem communicationem

oblata, quo insuper tutius eorundem obices supervadantur, aspectus praecipuos actionis instrumentorum in hominum commercio ponderari funditus oportet.

1. Publica Opinio

24. Forum aliquod publicum constituunt communicationis subsidia, ubi homines ultro citroque habeant sermones. Quo in colloquio enuntiatio / atque certatio diversarum 604
sententiarum quae pervulgantur ipsam societatis vitam penitus afficit et locupletat eiusque progressionem maturat.

25. Ex eo quod unusquisque sponte studet ita patefacere aliis sensus proprios, opiniones, affectiones animi, ut communes plurium evadant sententiae ac mores, exoritur «publica opinio», quae est hominum naturae socialis proprietas et nota. Iam pridem Pius XII publicam opinionem perspicue indicavit quasi quandam «imaginem naturalem vocis, communiter repercussam plus minusve spontaneam eventorum simul et conditionum actualium in animis atque iudiciis hominum» [1]. Propriae autem declarandae opinationis libertas est qualitas et pars pernecessaria in publica formanda opinione. Etenim sententiae propalam expressae aliis aperiunt mentem et iudicium circulorum maioris momenti in aliquibus certis adiunctis locorum, temporum, consuetudinum.

26. Illa libertas, qua valet sua quisque asseverare sensa et cogitata, prorsus necessario exposcitur ad recte convenienterque effingendam publicam opinionem. Oportet proinde una cum Concilio Vaticano II praedicare hanc libertatem, propriae eloquendae mentis, necessariam esse tam singulis quam consociatis hominibus intra honestatis bonique communis terminos [2]. Cum adiutrix omnium opera postuletur ut socialis vita revera proficiat, opus est comparatione quoque libera sententiarum, quae alicuius ponderis esse existimantur, ut —dum aliae concedantur vel assumantur, aliae vero repudientur vel perficiantur, aliae demum inter se concilientur vel accommodentur— solidiores quidem ex eis atque constantiores vere conspirare valeant ad commune quoddam agendi consilium.

27. Hinc elucet communicatorum munus sane esse gravissimum: ad opiniones nempe rite conformandas et colligendas et disseminandas maximam vim ipsi habent, dum uno tempore permittunt, ut libero acutoque rei iudicio inter se comparentur. / 605

28. Omnes autem cives rogantur ut publicae informandae opinioni conferant [3] etiam per legatos propriae mentis interpretes. Ii, qui ex officio vel propter dotes nativas aliamve ob causam magni aestimati plurimum in civitate possunt, sustinent partes magni quidem ponderis ad publicam gignendam opinionem, quoties suam indicant sententiam. Unde procedit officium quod tanto magis illos obstringit, quanto magis alios homines ipsi suo exemplo trahere valent.

29. Venditationem autem vel ostentationem (quam «propaganda campaign» vulgo nuncupant), tunc solummodo instrui licebit cum propositum eius et rationes homine sint dignae, cumque ipsi veritati prodesse contendat vel causis, quae communi emolumento favent sive illius nationis sive totius orbis, cum hominum singulorum tum coetuum eorum.

30. Attamen aliquod persuadendi consilium, quod bono communi adversatur, quod apertam et publicam responsionem impedire nititur, quod statum rerum detorquet vel hominum mentes praeiudiciis inficit —dimidiatis veritatibus seminandis vel secundum praestitutum finem selegendis vel etiam quibusdam gravioribus praetereundis— legitimam populi inhibet decernendi libertatem, et propterea nullo modo est ferendum. Id quod eo magis affirmari debet, quo humanarum disciplinarum, psychologiae cumprimis, et ipsorum communicationis socialis inventorum progressio maiorem semper potentiam tribuit huiusmodi publicis praeconiis ac nuntiis.

31. Non autem quaevis vulgatissima enuntiata continuo putanda sunt publica opinio, quae magnum hominum numerum complectitur. Namque populi iudicia inter se dissidentia nonnulla eodem tempore locoque exsistere possunt, quamvis aliquod saepe a pluribus proferatur. At maioris partis sententia non necessario optima est nec veritati proxima. Ceterum opinio publica crebrius mutatur, modo

[1] In allocutione ad Diurnarios Catholicos, die 17 februarii 1950. *A. A. S.* 42 (1950), p. 251; Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 59 [LE 3366]; Litt. Encycl. *Pacem in terris*, *A. A. S.* 55 (1963), p. 283

[2] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 59

[3] Cfr. Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, 8 [LE 3143].

augens modo amittens vim suam in vulgus. Has ob causas ne protinus homines sibi asciverint sententias, quae omnium sunt in ore ac manibus. Immo vero rationes praesto
606 esse possunt, cur eis directo obsistatur. /

32. Verum sententiae palam atque communiter dictae, quippe quae cogitationem et voluntatem populi recludant, sollerter sunt perpendendae, praesertim auctoritatibus tam religiosis quam civilibus.

2. Ius «informationis» consequendae atque impertiendae

33. Ut suo proprio modo emergat publica opinio, necesse est ipsi societati in antecessum tribuatur facultas adeundi originem et canales, ut aiunt, cognitionum, necnon libere suae patefaciendae mentis. Opinandi libertas atque ius rerum scientiae hinc acquirendae illinc participandae una simul consistunt. Ioannes XXIII [4], et Paulus VI [5], et Concilium Vaticanum II [6] hanc potestatem res comperiendi manifesto liquidoque praedicaverunt, quae quidem solidae necessitati innititur ipsius hominis et hodiernae societatis nostrae.

a) *Aditus ad fontes et vehicula notitiarum*

34. Opus est hominem nostri temporis probe et convenienter, plene et fideliter certiorem rerum fieri, primum ut mundum illum intellegat ubi versatur inter continuas huius aetatis vicissitudines, deinde ut sese rebus ipsis aequet ac mutantibus semper condicionibus quae iudicia eius et consilia cotidie postulant, tum ut partes actuosas et graves peragat in statu proprio sociali, postremo ut variis formis rei oeconomicae et politicae, societatis et humanitatis ac religionis huius temporis ipse intersit. Illi autem iuri, quod ex hisce requisitis procedit, officium vicissim respondet scientiae rerum praeripiendae; etenim ius illud impleri non poterit, nisi homo certior faciendus suam quoque operam praestiterit. Quem propterea oportet sua in potestate habere subsidia et instrumenta satis varii generis, ut libere seligat ea, quae propriis congruant necessitatibus tum privatis tum socialibus. Nam sine vera communicationis fontium diversitate exercitatio illius iuris inanis
607 erit et nulla. /

35. Societas etiam ipsa pro diversis suis ordinibus indiget talis rerum cognitionis atque similiter bene instructorum civium, recte ut sese gerat. Itaque ius istud comperiendi hodie videtur non solum potestas quaedam uniuscuiusque sed etiam boni communis postulatio.

36. Exinde homines, quorum est professio certius facere publicum forum, grave admodum et difficile explent officium, frequentibus conflicti molestiis. Crebro etiam ab iis vexantur, quorum interest obtegere et celare veritatem. Hoc praesertim in illos nuntiorum auctores cadit, qui ex propinquo referunt eventa, quique eam ob causam saepius itinera vel etiam in orbis extrema faciunt [7]. Dum autem ita conantur spectare «eventus, quemadmodum reapse contingunt» [8], saepenumero coguntur ut magnis se exponant periculis vitae; et plures quidem ita perierunt, cum tale suum officium exsequerentur. Quoniam ergo ius habent homines cognoscendi, praecipue statum rerum et condiciones in bellorum praeliorumque locis, quae ipsa sollicitant valde et angunt totum genus humanum, idcirco salus atque incolumitas eorum nuntiatorum semper est omnibus viribus protegenda. Quocirca deflet et improbat Ecclesia quamlibet vim his hominibus et cuivis alii generi communicatorum illatam, qui videlicet notitiis sibi comparandis aliisque recte ministrandis usum iuris illius hominum vindicent atque provehant.

37. Praeter communem hominis difficultatem veri integre percipiendi atque ostendendi, accedit etiam, ut ipsi nuntii, cum aliquid novi afferre debeant, suapte natura eas dumtaxat partes rerum illustrent, quae nuperrime mutatae ac praesentis utilitatis sint. Alia vero inde nascitur difficultas, quod narratores ex permagno nuntiorum congestu eos delibare oportet, quos alicuius ponderis esse existimaverint atque ad vulgus capiendum idoneos. Quo denique accidit, ut cognitiones receptae in frusta discerpantur nec necessario totam eventus gravitatem declarent.

38. Haec praeter, communicatores, cum res integras

[4] Cfr. Litt. Encycl. *Pacem in terris*, *A. A. S.* 55 (1963), p. 260 [LE 3110].

[5] Cfr. Allocutionem diei 17 mensis aprilis 1964 ad «Séminaire des Nations Unies sur la liberté de l'information» *A. A. S.* 56 (1964), p. 387 et ss.

[6] Cfr. Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, 5; 12.

[7] Pius XII in oratione habita ad Diurnarios Americanos, die 21 mensis iulii 1945: [illegible] -VII-45. [8] [illegible] aprilis 1946. [illegible] -IV-46.

intellectuque faciles celeriter pronuntiare debeant, ab horum negotiorum peritis com/mentarios magis magisque quaerunt, qui nuntiorum principia adiectaque explicent atque iudicia propria conferant. Huius modi autem commentationes saepius flagitantur cito, vel etiam interdum ante eventum iamiam instantem. Nihilominus homines fidissimi munerisque sui maxime conscii, praesertim cum imperia gerunt vel auctoritate praecellunt, iure meritoque cunctantur raptim enarrare et explicare cursim eventa, priusquam totum rerum statum et contextum fuerint perscrutati. Qua de causa, cum suapte natura poscant communicationis instrumenta notationes et commentarios repentinos, accidit saepe ut neglegentiores atque imperitiores narratores sese interponant, qui ceteroquin proclivius et libentius opus illud exsequantur. Quod ne eveniat, vere periti quaestionis tractandae diligenter cavebunt. Se ipsos nempe, quantum fieri potuerit, parare conabuntur assequenda ultimorum eventuum cognitione, ut munus hoc nuntiandi ipsi praeripiant rectiusque populum certiorem faciant.

39. Alia autem difficultas ex eo oritur, quod nuntii, ut viriditatem suam asservent vulgique audientiam faciant, quam citissime sunt dispergendi; huc etiam additur, quod eorum aemula festinatio mercatoriam necessitatem imponit. Ideoque contingit, ut necessaria ista celeritas accuratae rerum narrationi officiat. Praeterea communicatoribus necesse est rationem ducere populi ipsius et gustus atque animi culturae eius, eodemque tempore considerare, quid ante omnia cognoscere et audire concupiscat. Talibus in adiunctis sane difficilibus communicatores ad veritatem adhaerescere debent, cum nuntios diffundunt.

40. Praeter illa incommoda, quae ex ipsa nuntiationis et instrumentorum communicationis natura proficiscuntur, aliud narratoribus offertur: eos scilicet oportet res explicare alicui vulgo, quod saepenumero urgetur ac distrahitur, vivide et accommodate ad eorum animos pelliciendos captandosque; at ipsi ex altera parte vetantur, ne idem vulgus percellere vehementer penitusque commovere conentur inusitata ratione, quae propter alicuius rei segregationem, amplificationem, scaenicam paene expositionem facere possit ut ipsi nuntii depraventur.

41. Receptores autem, qui dispersa indicia conglutinant, notionem concipere possunt inaequalem vel deformem totius rei. Aequitas autem / poterit quadamtenus restitui et reconciliari continuata suppeditatione nuntiorum ex variis diversisque capitibus, quae tamen acriter diiudicare semper oportet. Deinde receptores perspicere convenit beneque comprehendere illorum hominum condicionem, qui pro munere ac professione annuntient neque perfectionem certam ab eis efflagitare vires humanas plane excedentem. Ius nihilominus habent et officium postulare, ut nuntii aliquando falsi vel vitiosi cito manifestoque castigentur, tum commonefacere quae sint forsitan praetermissa, tum reclamitare quoties communicationis socialis instrumenta deformaverint facta ipsa, vel evellendis eis ex comitante rerum statu vel maiore quam mereri videntur pondere assignando vel contra nimis exiguo et parvo attribuendo momento. Hoc igitur receptorum ius efficaciter valet in tuto collocari ex codicibus normarum agendi ab ipsis communicatoribus conscriptis aut, si desunt tales, secundum leges nationis vel pacta inter populos conventa.

42. Verumtamen cognitionis ius definitis continetur terminis, quotiescumque exercitationi eius alia iura adversantur, ut sunt: ius veritatis quod bonam famam hominum totiusque societatis tuetur; ius vitae privatae quod intimum familiarum atque singulorum circulum defendit [9]; ius secreti, si necessitates vel condiciones muneris suscepti aut ipsum commodum publicum exigunt. Quoties bonum commune agitur, prudenter valde nuntiandum est et intellegenter.

43. Aperta descriptio et expositio rerum saevarum violentarumque maximam diligentiam et acrem curam postulat. Absque dubio immanitas et crudelitas foedat vitam humanam atque conspicitur potissimum in novissimis temporum conversionibus, et ita revera describi potest ut receptores ab ea abhorreant. Attamen si res istae cruentae saepius quam opus est et nimium vividis demonstrantur imaginibus, periculum est ne species recta vitae humanae eiusque verae condiciones detorqueantur neve interdum gignantur —sic censent plures periti— aliqua psychosis / vel certae animi habitudines, secundum quas vis et violentia habentur tamquam viae consuetae dissolvendarum contentionum.

[9] «Quoad modum, sit honesta et conveniens (communicatio), scilicet leges morales hominisque legitima iura et dignitatem... in nuntiis quaeritandis... sancte servet». Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, 5.

b) *Communicandi libertas*

44. Ius illud congruenter rerum certiorem fieri arcte cohaeret cum ipsa communicandi libertate. Revera innititur tota socialis vita commercio et colloquio perpetuo inter singulos homines eorumque greges, quod quidem ad mutuam intellegentiam et sociam operam omnino deposcitur. Cum vero ad hoc colloquium vox ipsa instrumentorum communicationis accessit, novum quiddam exstat, quia cum pluribus hominibus vita ipsa participatur et profectus societatis.

45. Quoniam sociali sit homo natura, eum necesse est libere conferre suas cogitationes et comparare cum aliis; et hoc requiritur nostris diebus plus quam alias umquam, cum opera mentis et ingenii prosequuntur collegia potius et consociationes hominum, iam non singuli. Ceterum quoties homines, suae naturae proclivitatem sequentes, inter se rerum cognitiones permutant vel aliis suas declarant sententias, iure prorsus suo utuntur simulque satisfaciunt officio erga societatem.

46. Societates partium diversarum patientes (quas «pluralisticas» appelant) optime intellegunt quanti intersit libere posse nuntios et opiniones disseminari, ut cives revera actuosi versentur in vita sociali eandemque libertatem legibus ferendis tutentur. Illa Universalis Iurium Humanorum Declaratio cum hanc confirmaret ut primariam postulationem, implicite asseveravit necessariam libertatem instrumentorum communicationis socialis.

47. In usu vitaque communi licentia haec communicationis afferi quoque facultatem singulorum vel sociatorum hominum investigandi, scientiae rerum quoquoversus dispergendae, adeundi denique inventa socialis nuntiationis. Sed talis communicandi libertas, quae in ipsa sui exercitatione rationem non ducit genuinorum requisitorum illius iuris nuntios atque indicia recipiendi eiusque terminorum, plus certe oblectare studet communicantem vel annuntian-
11 tem quam vere prodesse populo audienti. /

3. Educatio, animi cultura et otium

48. Semper latiora et maiora officia obeunt communicationis socialis instrumenta in vasta provincia educationis humanae. Pluribus quidem in locis auditorii ac visifici apparatus, necnon et commodissimae sonorarum visualiumque taeniarum cistellulae («cassettes») atque scrinia radiophonica et televisifica iam evaserunt solita magistrorum utensilia ad doctrinas tradendas; quo etiam contingit, ut opera hominum in variis studiorum regionibus versatorum facilius praesto sint usque pluribus. Alibi autem communicationis socialis instrumenta comitantur atque opitulantur iam constitutae docendi rationi simulque adolescentibus et adultis occasiones praebent perficiendae eorum institutionis. Ubi vero didascalica subsidia haud sufficiunt, haec educationem religiosam afferunt et multiplices formas primariae educationis tamquam remedia ignorantiae plenae litterarum; tum etiam agri culturam docent, medicinam artem, valetudinis curandae disciplinam ac regulas complures prosperandae totius communitatis. Cum autem id fieri potuerit, talis industria per instrumenta communicationis explenda prae se feret indolem genuini colloquii, ut nempe per vim quandam effectricem discentes non solum doctrinis ornentur, verum etiam assuescant se ipsos iisdem instrumentis exprimere.

49. Insuper communicationis socialis instrumenta, quae ipsa iam sunt perspicua pars hodiernae culturae eiusque patefactio, singulari prorsus modo efficiunt, ut artis atque humanitatis monumenta suppeditentur maximae generis hominum parti, et mox forsitan toti. Hoc autem tam necessario pertinet ad germanos societatis humanae progressus quam ipsa amotio et abolitio oeconomicae socialisve inaequalitatis.

50. Cum inventa illa bene ditare valeant culturam huius temporis, sibi communicatores conscii erunt ius esse universis hominibus ut ad humanitatem informentur, ac propterea alacriter utentur praeclara opportunitate quam sumministrant ita dicta «Media multitudinis», quo maiores hominum numeros et coetus attingant. Eadem etiam permittunt obsequi et inservire necessitatibus studiisque variis
612 cultus humani, cum valenter et amoene pertractant opera ex omni artium liberalium pro/vincia. Cives proinde haec subdidia facile usurpare possunt ad ingenium expoliendum animumque perficiendum, dummodo suam deliberatam considerationem addiderint et frequentent cum aliis hominibus sermonis atque cogitationis commercium.

51. Exempla autem utilitatum, quas in genere culturae important communicationis instrumenta, deprehenduntur etiam in tralaticia humanitate et arte multarum gentium, in quibus scilicet narrationes et fabulae scaenicae, cantica et saltationes recludunt saecularem thesaurum culturae alicuius populi. Propter suam autem perfectionem technicam possunt illa instrumenta longe et late serere bona illa nativae humanitatis, conservare ea in receptaculis ut iterum atque iterum degustentur, perferre etiam in loca ubi iam pridem evanuerunt. Hoc pacto subsidia communicationis plurimum adiuvant ad inculcandam cuique nationi conscientiam proprietatis culturalis eamque indicandam aliis populis et nationibus, ut admirantes inde ditentur.

52. Oblivisci non licet complura opera magnae praestantiae in studiis ingenuis —potissimum in re musica, scaenica, litteraria— prius exhibita esse tamquam publicas oblectationes; unde apparet talia oblectamenta plurimum utilitatis animi culturae posse afferre [10]. Hisce autem diebus per communicationis subsidia excelsiores artis formae pollicentur maiori usque hominum numero relaxationem animi, plena intellectam verbi significatione, qua magis cotidie opus est in nostra admodum implicata societate. Simplex delectatio momentum suum etiam comprobat, cum onere sollicitudinis cotidianae mentem levat vel vacuum negotiis tempus utiliter implet. Propterea multiplex operum varietas, quae his inventis praebentur ad otium consumendum, hominibus nostrae aetatis valde proficiunt. Attamen satis sibi temperare posse debent receptores, ne ita venustate et pulchritudine operum exhibitorum vel ipsa curiosa quaerendi cupiditate patiantur se impelli, ut prementia officia deserant aut tempus inaniter profundant.

53. Ipsa communicationis instrumenta profecto novae partes sunt humanitatis nostri temporis, quandoquidem plurium hominum turmis / simul prospiciunt; illam vero 613
locupletare sane valent, sed etiam spoliare interdum ornatu suo et dignitate, quia crebro sese accommodant ad captum et intellectum infimi ordinis auditorum vel lectorum. Cumque homo tamdiu vacet his communicationis instrumentis facile prohiberi inde potest, ne consumens tempus in sui intellectus inferiore usu superiores utilioresve facultates neglegat. Continua denique spectatio operum leviorum facere vix potest, quin iudicium elegans et subtile deiciat eorum, qui superiorem culturam fuerint assecuti. Nihilominus pericula haec declinari valent et vitari, si communicatores ipsi non solum curae habent germana bona culturae, verum etiam ad optimam illam voluntatem adiunxerunt amplam cognitionem ipsius artis educandi. Sciendum insuper est instrumenta communicationis posse revera altissimos gradus excellentiae artis attingere, qui non necessario difficillimi sint neque omnino impervii plerisque hominibus.

4. Genera artis

54. Recentiores hi communicationis apparatus propagant per orbem terrarum veteres artis formas sed pariunt etiam nova artificiorum genera. Cum rete quoddam communicationum contegat universum mundum et rationes consuetudinis inter gentes duplicet, cumque in singula opera magis ac magis conferatur navitas et industria communicatorum variis ex gentibus, consentaneum est auctores et ipsos homines talibus artificiis utentes communiter quaerere universale aliquod iudicium et veluti characterem, non tantummodo ut et antiquiores et recentiores formae conservari valeant, verum ut observentur atque scienter admittantur artificia cunctarum gentium cuiuslibet cultus atque omnium minorum circulorum in eiusdem humanitatis regione.

55. Opera artis propter sua momenta et bona humana plurimi sunt aestimanda, etenim pulchritudo sua sponte attollit mentem eam contemplantem. Quodvis artificium referre potest et significare condicionem humanam usque in ultimum eius recessum, per sensum corporis aperire omnibus res spiritus et animi, tribuere homini meliorem sui cognitionem, id quod maxime optandum est non modo in litterarum et artium sed etiam morum et religionis provincia. «Verissimum autem illud est, cum vos scrip/tores 614
atque artifices ex condicione humana quantumvis humili et tristi elicere sciatis scintillam bonitatis, ilico aliquem pulchritudinis nitorem collustrare totum opus vestrum. Non sane rogamini, ut partes expleatis moralistarum; attamen adhuc creditur et confiditur arcanae potestati vestrae pandendi regionem illam lucis, quae post vitae humanae mysterium iacet» [11].

[10] Cfr. Litt. Encycl. *Miranda prorsus*, *A. A. S.* 49 (1957), p. 765 [LE 2690].
[11] Paulus VI: Allocutio habita permultis coram admissis... qui ludis scaenicis dant operam, vel arti cinematographicae [illegible] ad [illegible]

56. Quicumque igitur penitus comprehendere voluerit habitus animi et indolem alicuius certae aetatis, inspicere atque investigare oportebit, praeter historiam resque gestas eius, litteras quoque et universa artificia, quoniam ipsissima haec opera acriter et lucide, immo vero altius saepe et accuratius quam mentis descriptiones, ingenium alicuius populi, desideria eius et optata, cogitationes et sensus commonstrent. Etiam cum artifices animo evolantes ex hoc vero ac solido orbe persequuntur fictas mentis species, sinunt hominis naturam et proprietates utilissime introspici. Ipsae quoque fabulae, quas effinxit alicuius auctoris fervidum ingenium, cum simularent homines vivere et progredi in condicionibus rerum plene facticiis, suo proprio modo veritatem edocent. Licet non sint vera eventa, res tamen ipsas vitae eatenus tangunt, quatenus ex naturae humanae elementis componuntur [12]. Quin immo afficiunt istae fabellae origines vigoris atque ardoris humani: sic enim illustrant eas, ut homines sagaces inde perspiciant futuras inclinationes humanae progressionis animoque praesentiant.

57. Docet Summus Pontifex Pius XII vitam humanam: «Certe intellegi non posse, saltem in atrocibus eius et vehementibus certaminibus, si scelera illa ac vitia praetereantur, quae plerumque eorum sint causae et auctores... Atqui, nonne praestantissimum spectaculum cinematographicum explicare valet talia facta tamquam sibi propositum argumentum? Summi poetae et scriptores omnium temporum ac populorum hanc asperam et lubricam materiem
615 tractaverunt itemque facient posthac... / Quoties contentio haec cum malo, vel etiam temporalis victoria eius, una cum reliquo opere toto conducit ad vitam humanam eiusque rectam moderationem altius pervidendam et ad mores temperandos et ad probum iudicandi agendique modum illustrandum necnon confirmandum, toties elegi potest eiusmodi argumentum et intexi ut pars doctrinae in actione integra spectaculi. Huc igitur eadem norma ac iudicium adhibetur quod cuique operi litterario praeponi debet» [13]. Ibi nimirum deprehenditur opus ad profectum moralem admodum utile; namque illic germana excellentia artis et honestatis praestantia, quae liquido distinguuntur, non modo inter se minime adversantur, verum evocantur vicissim et corroborantur.

58. Difficultates interdum in re morali praebet artificium aliquod cum quidam spectatores aut omnino non valent aut aegerrime tantum comprehendere malum et pravitatem, quemadmodum oportet, vel propter aetatem vel animi inscitiam vel mancam institutionem. Artifici quidem obversatur ante oculos tota vita humana cum universis bonis malisve rationibus eius. Iudicium propterea et prudentia exiguntur, quotiescumque opus artis multiformem populum afficit, in quo nempe reperiuntur cives omnium ordinum societatis, et praesertim cum propositum argumentum est contentio hominis cum malo.

5. Nuntii laudativi

59. Momentum nuntiorum laudativorum in hominum nostrae aetatis consortione magis in dies augescit neque eorum vim refugere iam quisquam valet. Utilitates plurimas quidem sociales illi afferunt. Nam per eos emptor tum de bonis, quae ex necessitate quaeruntur, tum de ministeriis, quae in promptu sunt, certior redditur; ita evenit, ut iisdem larga distributio rerum arte effectarum promoveatur; quod cum agitur, quaestuosa industria adiuvatur ad progressus faciendos, qui tandem cedunt in bonum totius populi. Hoc nimirum probandum est, dummodo libertas emptoris in eligendo semper observetur —etiamsi suadeatur ei aliquid ad necessitates ipsius primarias pertinens ut desiderium cuiusdam rei procreatae excitetur—, et lauda-
616 tiones ipsae suo peculiari modo veritati consulant. /

60. Si tamen laudativis nuntiis bona noxia vel prorsus inutilia praedicantur in vulgus, si promissa falsa in rebus venditandis fiunt, si inferioribus hominum proclivitatibus obsecundatur, vulgatores huiusmodi praeconiorum societati humanae detrimentum important ac suam denique ipsorum fidem et auctoritatem amittunt. Singuli praeterea et familiae damno afficiuntur, cum falsae necessitates pariuntur, dum continenter instatur ut res voluptuariae emantur, quae forsitan eas comparantes impediant, ne occurrant, necessitatibus omnino primariis. Praesertim vitanda prorsus erunt praeconia, quae inverecunde torquent ac flectunt sexus libidinem ad pecuniae quaestum, vel quae recessus mentis humanae non conscios ita tangunt ut ipsa emptorum pericli/tetur libertas.

Quapropter sibimet ipsi vulgatores constituent fines necessarios, ne mercium venditatio laedat dignitatem humanam neve iniuriam communitati inferat.

61. Prudens ex contrario usus nuntiorum laudativorum civitates atque nationes progressum maiorem appetentes exstimulare potest, ut vitae suae condiciones ad altiorem statum evehere conentur. Nihilominus damnum grave afferatur, si laudis praedicatio et instans mercimoniorum suasio tam inconsiderate fiant, ut societates, praesertim quae ab inopia rerum ad consentaneam vitae instructionem progredi student, eiusmodi profectum suum contineri velint in satisfaciendo necessitatibus tantum commenticiis atque, ita praecipuam partem opum suarum missam facientes, veras necessitates et progressionem bonorum sibi propriorum illis posthabeant. 61

62. Copia tamen ingens pecuniarum nuntiis laudativis corrogatarum minitatur vicissim ipsis fundamentis communicationis instrumentorum, quoniam totum genus et rationes illorum praeconiorum periculum comparant, ne homines universe arbitrentur communicationes sociales paene solum dirigi ad naturae appetitus inflammandos, ut tandem alicuius rei usus propagetur. Praeterea ipsa libertas instrumentorum communicationis socialis propter vim atque impulsum commodorum oeconomicorum adduci revera potest in discrimen. Quoniam haec instrumenta eatenus exsistere valent, quatenus ope nummaria suffulciuntur, illa igitur sola per/manere valent, quae maiorem abun- 61
dantiam pecuniae ab his laudativis nuntiis perceptae pollicentur. Ita vero panditur via monopoliis, simulque ius nuntios accipiendi et reddendi necnon ipsum colloquium sociale difficultati obiciuntur. «Pluralismus», qui dicitur, in usu communicationis instrumentorum est omnino in tuto ponendus atque etiam aptis latis legibus, si necesse fuerit, adversus pericula muniendus inde nimirum orientia quod instrumentis validioribus globatim attribuuntur pecuniae ad nuntios laudativos pertinentes.

Caput II.

Condiciones aptissimae ad actionem congruentem

63. Ut instrumenta communicationis socialis hominibus reapse inserviant, ante omnia agnoscendum est momentum partis humanae in eorum functione, cuius quidem vis hoc in negotio multo maior est quam ipsa illa summe admiranda prodigia artis mechanicae et electronicae. Non enim ultro suaque sponte peragitur functio munerum, quae in hominum societate eiusmodi inventis communicationis sunt commissa. Qui propterea communicent et recipiant, oportet plane hac re sint instructi et eruditi, ut ex iisdem instrumentis utilitates omnes obtineantur. Cunctos ergo peculiarium partium sibi agendarum conscios esse penitus oportet atque ad hoc praeparari tam singulos quam ut sodales humanae communitatis. Et publicae auctoritates et ecclesiastici moderatores simulque educatores propria munia debent explere, ut bonum societatis, quod instrumenta illa egregie promittunt, plene efficiatur.

1. Institutio

64. Urget imprimis institutio, qua principia illa, quibus usurpatio communicationis socialis instrumentorum inter homines regitur, animis alte inculcentur; quae quidem praecepta ex hisce paginis iam innotuerint, ea omnibus hominibus necessaria esse hodie patet. Etenim communicationis subsidia mentem animumque hominis vere ditant, dummodo indoles eorum et usus probe comprehendantur; libertatem contra facile imminuunt eorum homi-
num, qui pondus eorum leviter tantummodo capiunt. Quapropter haec institutio complecti debet certa ac definita / 618
principia naturae singularis uniuscuiusque instrumenti communicationis, explicationem deinde praesentis eius status atque usus in quadam regione, et denique ea quae rectam applicationem tangunt; qua in re tota specialis respectus habeatur hominis et societatis.

a) *Receptorum*

65. Primaria institutione indigent receptores, ut ex instrumentis communicationis socialis maxima trahant be-

terisque communicationis socialis instrumentis, die 6 mensis Maii 1967. *A. A. S.* 59 (1967), p. 509.
[12] Cfr. Pius XII: Allocutio Cultoribus cinematographicae artis ex Italia Romae coadunatis. Die 21 mensis iunii 1955. *A. A. S.* 47 (1955), p. 509.
[13] Pius XII: Allocutio Cultoribus cinematographicae artis, ob Conventum [illegible] habitum, die [illegible] mensis octobris 1955. *A. A. S.* 47 (1955), pp. 822-823.

http://www.obrascatolicas.com

neficia non solum in proprium commodum sed eo etiam consilio, ut omnes suas partes exsequi valeant in colloquio seu dialogo societatis et in mutua illa adiutrici effectricique opera inter humanae communitatis membra, et ut aptissimas reperiant vias, quibus cuncta haec ad usum deducant, iustitiam propugnando in nationibus atque efficiendo, ut maximae inaequalitates inter populos opulentiores hinc et illinc egentiores debilioresque amoveantur.

66. Qua de causa receptoribus semper opus est cognitionibus progrediens tempus et aetates respicientibus, quae satis sint omnibusque in promptu ponantur. Homines igitur hac in re pro munere periti adiumenta praebebunt huic continuae institutioni per acroases, circulos, «fora» quae dicuntur, lectiones peculiares, conventus studio dicatos, instaurativa institutionis curricula.

67. Nemo poterit umquam incipere nimis mature in iuvenibus excolere atque acuere iudicium artis, subtilem aestimationem, proprii officii moralis conscientiam in delectu usuque scriptorum, ludorum cinematographicorum, trasmissionum radiophonicarum itemque televisificarum, quoniam pueri et adulescentes laedi facilius possunt et offendi, tum etiam quia stabilis animi habitus suique ipsius temperatio in teneriore aetate adepta proderunt eis certissime in omnem reliquam vitam. Infantes nimirum et adulescentes qualitates habent admirabiles liberalitatis et munificentiae, candoris et sinceritatis; verumtamen eaedem animi habitudines atque sui ipsius moderatio custodiri valent solummodo si ab ineunte aetate percoluntur et defenduntur. Parentes propterea aliique praeceptores cohortabuntur et dirigent pueros, ut inter communicationes proprio iudicio discernant et eligant, tametsi, ut decet interdum, ipsi sibi vindicent ultimum consilium hac in selectione.
619 Quod si oportere aliquando intel/lexerint se a filiis suis dissentire eorumque obstare iudicio cum eligantur atque adhibeantur communicationis instrumenta, curabunt diligenter et providebunt, ut rationes illius contrariae sententiae lucide explanentur. Namque plus revera efficitur persuadendo quam prohibendo, praesertim ubi hominum eruditio agitur. Reminiscentur similiter puerorum mentem et animum minime eandem esse atque adultorum, ac proinde communicationem aliquam, quae ipsis videatur omni carere iucunditate vel commoditate, pueris atque iuvenibus apprime congruere posse. Convenit autem ut plures adulescentes magistri fiant et institutores aequalium suorum. Eorum aetas sinit eos patere novis humanitatis formis aditumque facit ad coetum cuius sunt sodales. Talis industriae efficacitatem iam experimenta et usus comprobaverunt.

68. Magna deinde cum utilitate ipsi parentes et educatores spectabunt investigabuntque telehoramata, cinetographea, scripta, ad quae iuvenes animos maxime adiciunt, de quibus inde disputare valeant cum eis simul expolire studentes ingenium eorum criticum. Quoties opera artis dubia vel perplexa excutiuntur, parentes tempestive adiuvare filios debent manu veluti ducentes, ut bona eorum humana detegant simulque totum monumentum vel artificium contemplentur et singulas partes in totius operis compage reponant.

69. Haec quidem institutio stabili quadam et fixa ratione viaque tradenda est in scholis ipsis, ubi per omnes gradus discipuli paulatim sed certo perducantur ad principiorum cognitionem usumque vicissim, et ad librorum lectionem atque operum recentiorum interpretationem. In studiorum ratione definitum locum assumere debet ista doctrinae expositio, quae in auditoriis et congresibus seorsum enucleetur quaeque usurpetur exercitationibus ductu peritorum.

70. Liquet autem omnino nec parentes neque paedagogos his officiis satis facere valere, nisi et ipsi scienter versati sint in eadem aestimatione instrumentorum communicationis. At in hanc sententiam commonendum est parentes, qui nullis huius generis instrumentis circumdati adoleverint, eorum plerumque «linguam» difficilius intellegere quam iuvenes hodiernos. Iidem autem parentes idcirco
620 magis anguntur, quod commu/nicationis subsidia apertissime edisserunt universas quaestiones ac difficultates in cunctis tam civitatis quam Ecclesiae vitae provinciis. Quamquam proinde eorum tanti revera interest ut liberi sui probe utantur iisdem instrumentis, fidere tamen iis debebunt, dum sibi persuadent filios suos, natos et adultos et institutos alia in societate, aliter nimirum armatos esse atque instructos adversus multiplices variasque impulsiones quas ipsi patiantur.

b) *Communicatorum*

71. Plures inveniuntur administri, qui, licet incommunicationis socialis instrumentis expedite elaborent, consenmentius postulatur, quoniam monopoliorum proprium est in diverbii locum subdere soliloquium.

77. Communicatores qui studiis solummodo mercatoriis et nummariis vel cupiditate popularis aurae, quae levis est brevique transit, artificia sua et opera dedecorant, non tantum pessime provident clientibus suis, sed serius ocius de fama et existimatione professionis suae multum de- trahunt.

78. Ut proinde communicationes cuiusvis indolis semper versentur in summo honestatis utilitatisque gradu, et ut ipsi communicatores ad progressus faciendos adiuventur, critici iudices partes sustinent pernecessarias; hi enim sunt velut domestici censores ipsius professionis, cum et illi etiam communicent. Per hoc censurae agendae munus praecurrere valent cunctos impetus ab exteriore parte profectos. Intellegere omnes sibique persuadere oportet integritatem probitatemque esse huius artis animam. Ideoque iustitiae sensu ac veritatis amore semper pulsi, significabunt aequabili et vero iudicio cum laudes et virtutes tum vitia et errata variarum communicationum. Hac enim sola ratione receptoribus vere utiles erunt, ut hi probe sciant istarum merita diiudicare. Momentum autem eorum functionis reapse creatricis non est putandum aequo minoris, praesertim cum subtilitas eorum ingenii et scientiae in
623 artis opera pene/trantis valeat significationes et divitias detegere, quae fugere possunt ipsos artifices. Ita tamen demissos critici sese praebeant, ut oculos receptorum nolint ab ipsis operibus iudicatis ad se averti.

79. Consociationes communicatorum studiis, crebro commercio, et mutuo auxilio expeditius ac melius difficultatibus suo muneri insitis occurrere valebunt. Sic insuper in collegia conglobati poterunt, a principiis certis rerumque experimentis profecti, componere vel conscribere disciplinam aliquam et codicem morum, quibus opera et incepta omnium communicatorum ordinentur secundum postulata universalis communicationis socialis. Quae vero normae et regulae actionis magis affirmare debent quam negare, nec tantum notare evitanda verum facienda suadere ad commodius ministrandum hominibus.

80. Machinamenta communicationis flagitant collocationem maximarum pecuniarum, ut ipsa pariantur et administrentur et cum progrediente societate pariter ambulent. Cum igitur accidat ut instrumentorum possessores et moderatores pecunias publicas vel privatorum civium recte obliqueve conquirant, homines pecuniosi vim ad eadem instrumenta valde salutarem adhibere possunt, si ita decernunt quibus inceptis opes suas suppeditent, ut non lucro tantum et quaestui prospiciant, verum genuino hominum emolumento. Ceterum, si idem praedivites intellexerint instrumenta communicationis eodem tempore negotia meritoria esse atque ministeria socialis cultus et humanitatis, certo ipsi prohibebunt, ne in legitima sua libertate communicatores, effectores, receptores interpellentur.

b) *Receptorum*

81. Quae omnia receptores hac in re perficere valent revera sunt plura et maiora —proindeque officia eorum etiam graviora— quam plerumque existimatur. Magna ex parte verum et genuinum colloquium dependet ab ipsis receptoribus; quod si illi taciti prorsus et muti tantummodo patiendo subeant communicationum impulsum, in unam dumtaxat partem dirigatur locutio nec vera reciprocetur,
624 quatumvis enitantur communicatores dialogum instituere. /

82. At iidem receptores actuosos quidem sese praebebunt, si bene interpretabuntur nuntios allatos, ponderandis illis et aestimandis secundum originem et totum contextum, si diligenter cauteque seligant acriter iudicantes, si perlata indicia complebunt, cum necesse fuerit, aliunde repetitis notitiis, si denique non dubitaverint aperte significare assensionem suam vel exceptionem aliquam et condicionem, vel planam improbationem.

83. Si vero quispiam obiecerit cives, qui publicum illud forum impleant, singulos seorsum parum omnino valere, ne is obliviscatur conglomeratos eos et conglutinatos plurimum sane posse. Sicut ii qui pro munere suo communicationem socialem procurant, ita omnino vulgi cives debent se in circulos et sodalitates cum hoc solo fine colligare vel adiumentum adhibere aliorum institutorum, quae proposita consimilia sed ampliora persequuntur.

3. Consociata opera

a) *Inter cives et auctoritates*

84. Qu[illegible] progressioni totius societatis consulunt instrumenta communicationis; idcirco universi cives et ipsi magistratus certo officio hac in re obstringuntur. Eorum videlicet interest vindicare communicandi libertatem et procurare condiciones necessarias, ut omnes hac in provincia agant cum plena munerum suorum conscientia, tum etiam ut revereantur personam humanam atque observent bona nationis propriae et omnium gentium.

85. Politica namque communitas postulat ante omnia, ut homines singuli et consociati sint ipsi auctores inceptorum, utque sui ipsorum moderationem gerant ac temperantiam uti communicatores et receptores. Utile est crebroque necessarium institui sodalicia, quae ad tale aspirent propositum.

86. Partes vero magistratuum hac in re expleri oportet maxime affirmando, non negando dumtaxat; eorum scilicet finis non ilico sic intellegendus est, ac si cohibeant solum et reprimant, quamvis ad castigandum vel admonendum necesse sit intercedere nonnumquam. Concilium autem / Vaticanum Secundum explicat hominum libertatem, quantum fieri possit, percolendam esse et tutandam, atque tunc solum interpellandam, quoties et quatenus commune bonum id poposcerit [15]; censura proinde extremis solum continebitur casibus. Eaedem insuper publicae potestates obtemperare debent principio communicatae auctoritatis, seu subsidiarietatis, quam vocant, saepius a Magisterio Ecclesiae iterato: videlicet, ne ipsae suscipiant vel perficiant ea, quae singuli homines coetusve valent efficere et transigere tam bene, atque interdum melius, quam leges publicae.

87. Secundum hoc idem praeceptum leges ferantur oportet, quibus communicandi libertas protegatur una cum iure illo comperiendi, et quibus haec duo communiantur adversus vim et impetum oeconomicum, politicum, ideologicum, qui expeditam eorum exercitationem praepedire possunt. Leges item praestare debent et promittere civibus integram facultatem publice iudicandae totius administrationis instrumentorum communicationis, praesertim cum monopolium aliquod, maxime vero ipsius gubernii, ea regit. Dubium hodie non est quin subsidiorum usus disciplinam legum postulet, quae efficienter tutetur varietatem eorum et multitudinem a nimia coacervatione quam quaestuosa aemulatio urgeat et simul quoque defendat personarum atque consociationum dignitatem cultusque praestantiam, et operam denique det, ut condiciones impleantur quibus religiosa libertas per haec instrumenta exerceatur.

88. Praecipue suadetur, ut homines artem communicationis factitantes, vel aliae etiam hac in provincia sodalitates ultro ac sponte instituant conventus propriis normis firmatos, qui de cunctis rationibus huius operis consilia impertiant. Ad eosdem autem advocabuntur legati quoque variorum circulorum atque ordinum civium, qui in tota illa natione vel communitate inveniuntur. Sic fore speratur, ut ex altera parte arceatur interposita civitatis auctoritas et dominatus impulsionum oeconomicarum, ex altera vero mutua adiutrix opera ponatur inter ipsos communicatores, quo tandem plenius universa communicationis instrumentorum industria bono communi deserviat. Ve-
626 rumtamen aliquibus in locis ne/cesse fortasse erit ipsos magistratus publicos erigere huius generis consilia munere invigilandi instructa, quae autem ex lege ita ordinentur ut diversarum communitatis partium mens et voces attendantur.

89. Quantum in eis est situm, legis mandata defendent iuvenes a magnis aliquando detrimentis diuque mansuris, quae communicationes quaedam inferre valent eorum animis atque iudicio honestatis; in pueris et adulescentibus leges sustentabunt necessario auxilio operositatem didacticam familiae et scholae.

90. Similiter curabitur legibus aptis, ut congrue subveniatur inceptis, quae respiciunt usum instrumentorum communicationis socialis, quaeque manifesto prosunt bono communi —haec verbi gratia sunt varia instituta quae rerum nuntios disseminant, libri et scripta proprie ad docendum accommodata, cinematrographea et transmis·iones pro pueris confectae— quamquam ex talibus operibus vix expectari possunt lucra. Hoc tantumdem valet etiam ad ludos cinematographicos apparatissimos et primi ordinis, necnon scriptorum atque spectaculorum praestantes editiones, quae, quia definitis solum emptorum catervis dicantur, secus difficulter suscipi possunt.

91. Officia publicarum potestatum, ad communicationis instrumenta quod spectat, hodie iam amplectuntur totum orbem; etenim per conventa inter gentes prospicien-

[14] Paulus VI in Allocutione ad Consilium Primarium Consociationis Catholicae Scriptorum Diurnariorum Italicorum (U. C. S. I.), *L'Osservatore Romano*, 24 mensis ianuarii 1966.

[15] Cfr. Decl. de libertate religiosa *Dignitatis humanae*, 7 [LE 3393].

http://www.obrascatolicas.com

dum est, ut communicationis subsidia perficiantur ubique et instituantur sine stirpium discrimine nulloque arrogato monopolio. Arte facti satellites ad eadem pacta internationalia pertinebunt. Hac ratione impertiri poterit omnibus populis dignus conveniensque locus in illa sermocinatione seu collocutione totius mundi.

b) *Inter Nationes*

92. Inter multiplices formas adiumenti internationalis, quod ipsa natura instrumentorum communicationis instantius efflagitat, peculiare quidem momentum habent illa auxilia, quibus eadem subsidia apud progredientes populos instituuntur ac perficiuntur. Nam privatio vel inopia instrumentorum communicationis indicia sunt tardorum
627 societatis pro/gressuum, quorum eadem indigentia effectus est simulque causa. Nulla natio machinamentis communicationis socialis recentioribus vacua sibi comparare valet congruentem rerum cognitionem nec consentaneam institutionem, unde vicissim periclitatur rerum oeconomicarum, socialium, politicarum eius profectus.

93. «Progressio novum pacis est nomen» [16], edixit Summus Pontifex Paulus VI. Nationes ergo, quibus sint machinae et officinae opibus gignendis, oportet, sicut in aliis rebus ita in his subsidiis communicationis, subvenire populis inopibus atque egenis, ut ii ministros et curatores peritos praeparent, ac simul technicae artis auxilia suppeditare necessaria, quoniam in eos recidat non solum proprii boni et emolumenti onus, verum prosperitatis et commoditatis totius generis humani. Quod autem officium eo gravius premit, quo mirabilior et velocior increbrescit technicae potentiae auctus. Civitates illae ita aliis adiuvandae sunt, ut sedes institutionis de rebus communicationem attingentibus intra proprios fines exstruantur, ne videlicet istius disciplinae tironibus alio terrarum proficiscentibus magno cum patriae terrae detrimento illustria ingenia foris amittantur.

94. Hoc autem auxilium asseverare debet atque conservare plane tralaticios populorum mores et cultus consuetudines, rationes quoque sermonis et artis, quae tanta bona humana prae se ferunt. Opitulatio talis hac in re non quasi stips quaedam est nec eleemosyna, sed permutatio bonorum ad mutuo locupletandos omnes.

95. In gentibus, quae student prosperitatis augmento, et potissimum, ubi litterarum ignorantia plenum incrementum impedit, instrumenta ad auditum et visum nata valent felicissime partiri et dividere cognitiones utilissimas,
628 quae prosunt agrorum culturae, societatibus machinariis et / mercantibus, publicae saluti et valetudini, personarum instructioni familiarum confirmationi, necessitudini ac menti sociali illorum populorum. Cum autem huiusmodi industria vix quaestuosa sit ac lucrosa, invocari oportebit liberalitatem et munificentiam singulorum civium, sodalitatum privatarum, nationum opulentiorum, vel facultates institutorum ex omnibus gentibus.

c) *Inter cunctos christianos, credentes, homines bonae voluntatis*

96. Socialis communicationis instrumenta finem propositum minime assequentur —ut nempe suas conferant partes in hominum progressionem— nisi etiam cum instantibus generis humani quaestionibus et difficultatibus confligent atque spem nostri temporis firmabunt, simul provehentia amplissimam actionis communionem inter omnes homines qui credunt Deum viventem, praecipue vero, qui baptismate devinciuntur. Ita docet Concilium Vaticanum in documentis de oecumenismo et religionibus non-christianis [17].

97. Ceteroquin ipsi Christiani hodierna artis opera per communicationis instrumenta examinantes melius perspicere scient statum naturamque mundi huius temporis, qui a Deo est saepe disiunctus. Scaenici artifices et diurnarii hanc hominis alienationem significanter admodum depingunt, cum aptis ingenii et cogitationum viribus humanam libertatem extollunt. Quae quidem vis effectrix atque peritia eorum optima causa est, cur gratus erga eos declaretur animus [18].

[16] Paulus VI: Epistula ad Excellentissimum Virum U Thant, Consilii Nationum Unitarum Secretarium Generalem. *A. A. S.* 58 (1966), p. 480. Cfr. etiam: Allocutio Delegatis viris, qui interfuerunt Coetui secundo Mediolani habito a Consilio quod dicitur «Conseil d'administration du Programme des Nations-Unies pour le développement» *A. A. S.* 58 (1966), p. 589.

[17] Cfr. Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, *A. A. S.* 57 (1965), pp. 90-112 [LE 3235].
Cfr. etiam: Decl. *Nostra aetate*, *A. A. S.* 58 (1966), pp. 740-744 [LE 3336].

[18] Ita «Instructio» a Concilio Oecumenico Ecclesiarum Upsalae, 1968, emissa, p. 381.

98. Fide vero sua inflammati homines credentes totius mundi efficaciter auxiliari valent communicationis subsidiis, non tantum ut inde progressus humani in societatis animique ordine fiant constantes, sed ut, tutore Providentissimo Deo, in prosperis condicionibus apparetur ille dialogus quam maxime sublimis et universalis, qui adducat homines ad fraternitatem propria vita melius exprimendam sub Deo Aeterno omnium Patre. / 629

99. Adiutrix nimirum ista et communis opera plurimis rationibus significari ad effectumque deduci potest. Commemorantur nonnullae, quae statim omnibus praesto sunt: communes radiophonicae et televisificae transmissiones, suppeditata coniuncte instructio parentibus praesertim et iuvenibus, congressiones et collocutiones inter populos et ipsos communicationis procuratores, praemia communiter optimis operibus proposita, consortium inceptorum et pervestigationum scientiae; quae omnia eo spectant, ut quam sollertissime adhibeantur communicationis instrumenta, maxime vero ut informentur eorum administri et ut omnes gentes inter se iuribus aequentur.

100. Haec autem ut aliquando contingant, requiruntur commune agendi consilium et facultates opesque consociatae. In illam autem sententiam utilissimum quiddam suasit Concilium Vaticanum II, videlicet Diem Communicationis Universi Orbis. Homines cuncti, qui in Deum credunt, rogantur ut hanc ipsam diem precationis atque deliberationis studiose agant, utpote cum difficiliores quaestiones et exspectationes futurae instrumentorum communicationis perquirantur, variorum subsidiorum curatores pro munere inter se congrediantur, novae copiae ac viae reperiantur ad opera et incepta instimulanda sicque proficiant generi humano communicationis inventa. Populo autem Dei, tum pastoribus tum fidelibus, cordi erit alacriter conspirare cum conatibus illis et studiis, quibus homines bonae voluntatis enituntur, ut communicationis socialis instrumenta ad iustitiam, pacem, libertatem, humanam progressionem plurimum conferant.

Pars Tertia

NAVITAS CATHOLICORUM QUOD AD COMMUNICATIONIS INSTRUMENTA

101. Cohortatur et incitat Catholicos Concilium Vaticanum II, ut acrius et attentius reputent nova illa mandata atque officia, quae secundum fidei doctrinam eius iniunxerint recentiora communicationis socialis reperta. Sicut modo perstringebatur res breviter in parte prima, historia / salutis ipsa comprobat munus sane egregium atque 630
eximium socialis communicationis in Dei Conditoris et Redemptoris opere, quod homines prosequi oportet. Dum igitur Ecclesia suum officium hac in rerum provincia interpretatur, componere simul in mente sua conatur fidei principia cum ipsis legibus intimis communicationis socialis. Et eo quidem modo satisfacit divinitus concredito muneri, videlicet universali illi curae pastorali, quae duplicem exhibet faciem progressionis hominum et Evangelii nuntiationis. In secunda autem parte huius instructionis explicabatur, quo pacto communicationis subsidia progressibus humanis obsecundarent, faverent, prodessent. Quid vero ad eos progressus adiciat res Christiana et Catholica, summatim attingetur hoc capite partis tertiae, quae tota locum eorum instrumentorum particulatim enucleet in vita Catholicorum fidelium.

Caput I.

Catholicorum beneficia erga Communicationem Socialem

102. Si in animo habeant Catholici sociali communicationi per novissima instrumenta effectae revera deservire, quia haec vicissim ipsis hominibus famulentur, exstat atque apparet in animabus sane rebusque spiritus summa et maxima beneficia eis collocanda esse. Confidit enim Ecclesia spirituali sua praebenda utilitate futurum esse, ut primariae leges communicationis socialis clarius perviadeantur diligentiusque observentur, simul autem dignitas hominis tam communicatoris quam receptoris plenius cognoscatur sanctiusque tractetur, ut denique communicatio, qua homines fiant inter se proximi, reapse perducat ad communionem.

103. Quapropter ministri communicationis instrumentorum Catholici, qui perite artem suam factitant, ea re ipsa non solum implent egregium communicationis socialis officium, verum etiam defini/as exsequuntur partes mu-

neris, quod Christianos mundo addicit. Deinde, praeter hoc principale testimonium quod reddunt tamquam opifices atque administri in officinis vel consociationibus nulli religioni faventibus, sententias Catholicas aperient de omnibus causis hominum societatem sollicitantibus. Ita quoque ipsi adiuvare valent scriptores et praecones nuntiorum, / 631
ne vitae religiosae eventa, quibus afficitur totus populus, praetermittant sed ut partem seu faciem religiosam omnium eventorum illuminent. Manifestum est tales Catholicos ibi adesse, non quidem ut dominentur et imperent, sed ut sedulam operam navent, quae ob perspicuam excellentiam suam socios et collegas captet atque conciliet.

104. Communicatoribus Catholicis potestas est, ut auxilium spirituale ab Ecclesia recipiant, quod ad officium adeo grave et difficile omnino accommodatur.

105. Huius excelsae professionis eique insitarum difficultatum prorsus conscia Ecclesia cupit vehementer agere et colloqui cum communicatoribus cuiuslibet religiosae opinionis, ecquid ipsa possit conferre in communem illum conatum dissolvendi proprias eorum muneris quaestiones atque hominibus quam plurimum proficiendi.

106. Episcopi autem et sacerdotes, religiosi et laici, quicumque scilicet Ecclesiae veluti personam quovis modo gerunt, magis concitantur in singulos dies, ut litterariae operositati laborem suum impertiant, utque in emissionibus radiophonicis, televisificis, cinematographicis loquantur atque compareant. Hanc quidem operam, ad quam ceterum stimulandi sunt illi et excitandi assidue, effectus subsequi possunt omni opinione maiores. At ipsa communicationis instrumentorum natura efflagitat, ut qui ea adhibent scribendo loquendo agendo sint ipsi usquequaque exercitati in eadem illa arte. Officiorum propterea cuiusque nationis atque institutorum ad eum finem spectantium interest, ut hisce subsidiis utentes vel aliquando usuri tempestive ac funditus perdoceantur.

107. Ecclesia instanter necessarium esse intellegit se praebere Christianae institutionis opportunitatem ipsis receptoribus. Quo faciendo bene etiam de communicatione sociali meretur, quoniam receptores praeclare docti poterunt valide serere sermones una cum instrumentis communicationis, atque eodem tempore postulare communicationes nobiliores et praestantiores. Scholas demum aliaque instituta Catholica addecet gravissimum suum hac in regione officium impensius perficere. Quibus in studiorum
632 sedibus ita discipuli scientia exornabuntur, ut non / solum boni lectores auditores spectatores evadant, verum ut ipsi hac «lingua totali» utantur, quae iisdem instrumentis usurpatur; itaque iuvenes plane fient cives aetatis communicationum socialium, quam hoc tempus praesens incohare videtur.

108. Cunctae autem res et rationes communicationis socialis suum quaeque obtinebunt locum in disciplinis theologiae, praesertim moralis et pastoralis, quoties eo spectat argumentum tractatum, ac secundum sua praecipua lineamenta in libris etiam catecheticis. Hoc autem congruentius multo contingat, cum theologi ipsi ea, quae pars prima huius instructionis indicavit, altius subtiliusque pervestigaverint.

109. Parentes vero et institutores, sacerdotes et sodalitates Catholicae non dubitabunt ordinare et dirigere ad professionem communicationis socialis eos iuvenes, qui sibi eo inclinare ac propendere videntur necessariisque ingenii dotibus eminent. Ut talis praeparatio fructus afferat et meliores candidati provehantur, opus est auxiliis nummariis ad illud destinatis. In regionibus progredientibus summi interest, ut Episcopis nationum illarum succurratur adiumentaque sumministrentur ad candidatos rite instituendos et rerum ipso usu imbuendos eadem in regione.

110. Pro suo quemque officio necesse est Episcopos et sacerdotes, religiosos et religiosas, necnon laicorum coetus agere proprias partes ad Christianam institutionem hac in re, quae vero visionem socialem non praetermittat. Quam ob rem sua quoque sponte eos cognoscere atque continenter edoceri novissima oportet, id quod poscit familiaritatem quandam usumque directum subsidiorum communicationis socialis. Similiter eos una cum communicatoribus accuratius studebunt communicationis socialis quaestionibus, dum permutant inter se experientias rerum ac sententias.

111. Ne procul omnino a rebus vitae detineantur neve impares deinceps accedant ad munia apostolica, futuri sacerdotes et religiosi religiosaeque, cum in seminariis et collegiis instituuntur, recte addiscent quomodo haec subsidia humanam societatem efficient, quaque ratione technica usurpentur. Haec cognitio pars integralis [illegible] dictur,
erit illorum institutionis. Etenim est condicio sine qua non 6
potest quisquam efficaciter exercere apostolatum in hodierna mundi communitate, quae eis instrumentis plus movetur in singulos dies [1]. Necesse praeterea est sacerdotes et religiosi viri ac mulieres penitus noverint, quo pacto opiniones et sensus gignantur indeque aptentur huius aetatis adiunctis, siquidem Verbum Dei hodiernis nuntiatur hominibus et illa instrumenta eidem nuntiationi validissimum subsidium ministrant. Qui autem ex alumnis peculiarem proclivitatem et facultatem ostenderint haec inventa communicationis adhibendi, perfectius condocefient.

112. Aestimationes et iudicia transmissionum per radiophonium et telehorasim, necnon cinematographeorum et commentariorum imaginibus ornatorum utilissima esse possunt ad humanam atque Christianam institutionem absolvendam, tum etiam ad scienter decernendum instrumentorum usum praesertim in familiis. Qua in re maximi ponderis ducendae sunt aestimationes auctoritate ac scientia praeditae, quae iussu Episcoporum variis in locis ab institutis peculiaribus eduntur de momento, utilitate, honestate, bono Christiano taeniolarum et transmissionum et scriptorum.

113. Universitates denique studiorum et aliae institutiones Catholicae studiose magisteria sua excolent et perficient, in quibus opera atque investigationes docte peragentur de communicatione sociali. Propositum autem eorum erit, ut omnia doctrinarum reperta illuc pertinentia in unum congerantur, ut adiumenta ad inquisitiones facile suppeditentur, ut demum cognitiones comparatae pervulgentur in commodum eruditionis Christianae; quem ad finem ipsae universitates studiorum stipibus et pecuniis indigebunt aliorum, et cum ceteris institutis operabuntur. / 63

Caput II.

Communicationis instrumentorum beneficia erga catholicos

1. Publica opinio et mutua arctaque communicatio in vita Ecclesiae

114. Sedulo laborat Ecclesia, ut amplificetur et confirmetur consortionis vinculum inter fideles suos; quamobrem communicatio atque collocutio plane sunt Catholicis necessariae. Ceterum versatur Ecclesia intra ipsam hominum societatem, quacum altiore ratione iungatur oportet per dialogum et necessitudinem. Haec autem proposita sermonis et communionis assequitur Ecclesia nuntiis cognitionibusque rerum permutandis, publica opinione intus et extra animadvertenda, colloquio cum et in mundo huius temporis habendo, dum hominum solvendis difficultatibus communis tribuitur opera.

a) *Dialogus in Ecclesia ipsa*

115. Quoniam vivum est corpus Ecclesia, opinione publica eget, quae colloquio inter membra sustentatur; namque haec condicio est progredientis cogitationis atque actionis eius. «... Vitae eius aliquid desit, si publica opinio deficiat, cuius rei culpa in pastores ac fideles derivetur» [2].

116. Idcirco necesse est conscii penitus sint Catholici illius verae libertatis eloquendi cogitata mentis, quae quidem in «sensu fidei» et in caritate ponitur: in sensu fidei, qui a Spiritu veritatis excitatur et sustentatur, ita ut Populus Dei sub ductu sacri magisterii, cui fideliter obsequens semel traditae sanctis fidei indefectibiliter adhaereat, recto iudicio in eam profundius penetret eamque in vita plenius applicet [3]; in caritate autem, unde eadem libertas ad communionem libertatis Christi extollitur, qui nos peccatorum nexibus expediens idoneos fecit, ut libere iudicare / valeremus secundum eius voluntatem. Potestates, 63
quas penes hoc est, curabunt et providebunt, ut legitimarum opinionum commercium libertate sermonis mentisque intra Ecclesiam frequentetur; normas proinde constituent condicionesque edicent huic congruentes fini [4].

117. Latissimus revera patescit campus ille, ubi intima Ecclesiae collocutio explicatur. Tametsi veritates fidei ad ipsam attingunt essentiam eius neque ullo modo possunt

[1] Cfr. Sacra Congregatio pro Institutione Catholica: «Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis», *A. A. S.* 62 (1970), pp. 321-384 [LE 3817]. Ibidem vide potissimum par. 4, et num. 68.

[2] Pius XII: Allocutio Participantibus Conventui Internationali scriptorum ephemeridum, Romae habito. Die 17 mensis februarii 1950. *A. A. S.* 42 (1950), p. 256. [3] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 12 [LE 3232].
[4] Cfr. «Réflexions et suggestions concernant le dialogue oecuménique». *L'Osservatore Romano*, 21-22 mensis septembris 1970 [LE 3893].

http://www.obrascatolicas.com

permitti uniuscuiusque liberae interpretationi, tamen Ecclesia procedit per generis humani historiam; proinde ad peculiaria temporum locorumque adiuncta sese accommodare oportet necessariis capiendis consiliis, tum ut fidei veritates aeque demonstrentur diversis aetatibus atque humanitatis et cultus generibus, tum ut mutantibus temporibus atque condicionibus aptetur actuosa eius opera. Quamdiu ergo singuli Catholici Magisterium sequuntur, possunt illi et debent libere inquirere, ut veritates revelatas altius interpretentur vel melius variis mutabilibusque societatibus exponant. Haec vero libera sermocinatio in Ecclesia non tantum non nocet cohaerentiae et unitati eius, verum ob expeditum cursum publicae opinionis favere et proficere valet concordiae communique consilio. Ut autem rite alatur et prosperetur hoc colloquium, maximi refert caritatem percoli assidue in ipsa dissensione atque vehementem omnibus inesse cupiditatem firmandae et servandae consociationis omniumque conspirationis. Verumtamen agere oportet cum vera aedificandi non diruendi voluntate atque simul cum flagranti erga Ecclesiam amore et studio coniunctionis, quam Christus uti signum verae Ecclesiae indeque verorum fidelium habuit [5].

118. Hac de causa ne omiserint distinguere inter provinciam inquisitionis scientiae, ubi homines vere periti libertate fruantur suis operibus necessaria quaeque eis permittit ut pervestigationis fructus per commentationes suas et libros cum aliis communicent, atque provinciam eruditionis fidelium, ubi eas tantum doctrinas liceat proponi tamquam Ecclesiae proprias, quae a magisterio au-
636 thentico, quod appellatur, uti tales / denotentur, et praeterea illas sententias quae ut tutae proferri iam possint. Quoniam vero ex ipsa communicationis instrumentorum natura evenit, ut novae opiniones theologorum quandoque praematurae et saepius extra locum suum vulgentur, receptores illas opiniones, quae non sint confundendae cum doctrina authentica Ecclesiae, critice perpendere oportet; praeterea reminiscentur crebro sensum earundem opinionum ipso proponendi genere et lingua instrumentorum populari graviter detorqueri.

119. Sicut opinionis publicae incrementum in Ecclesia pernecessarium agnoscitur, ita vicissim fidelibus singulis potestas et facultas est omnino comperiendi universa illa, quae opus sunt ad actuosas partes in Ecclesiae vita sustinendas. Hoc autem poscit ut praesto sint communicationis instrumenta non tantum varia atque late divulgata, sed etiam, si necesse visum fuerit, Catholica, dummodo optime aptentur ad munus eorum adimplendum.

120. Consentanea vitae ac munerum perfunctio in Ecclesia postulat, ut cognitionum et indiciorum continuum flumen inter auctoritates ecclesiasticas cuiuslibet gradus et catholicorum instituta et ipsos fideles intercurrat in utramque partem idque fiat per totum mundum. Quod quo plenius contingat, opus sunt variae institutiones (ministeria nuntiorum, publici interpretes, congrediendi loca, consilia pastoralia) subsidiis necessariis dotatae.

121. Quotiescumque tractatio negotiorum in Ecclesia secretum exigit, normae generales, quae in civitatis institutis hanc rem tangunt, erunt pariter observandae. Ex altera vero parte divitiae spiritus, quas Ecclesia ipsa significat, expetunt ut nuntii quam integerrimi, verissimi, apertissimi proferantur de propositis eius et multiplici navitate. Ideo, cum religiosae auctoritates tales nuntios disseminare nolunt vel ex se ipsi non valent, ansam ilico dant ad rumores potius exitiosos circumferendos quam ad rei veritatem illustrandam. Secretum igitur continendum est et coarctandum solis necessitatibus famae existimationisque
637 alicuius hominis aut aliis iuribus singulorum vel coetuum. /

b) *Dialogus inter Ecclesiam et mundum*

122. Sermocinatio Ecclesiae non solos complectitur fideles, verum universum orbem. Doctrinam suam et res gestas oportet Ecclesiam ostendere ob ius cognoscendi omnibus filiis terrae tributum, quorum ipsa sit particeps fortunae, et ob clarum mandatum divinum [6]. Praeterea, ut docet Concilium Vaticanum II, debet ea «legere signa temporis», quippe quae modus sint etiam divinus loquendi et documentum Providentiae explicantis Historiam Salutis. Necesse igitur est Ecclesiam novisse quomodo cuncti coaetanei, non tantum Catholici, eventis et cogitationibus recentioribus respondeant. Quantum autem communicationis socialis instrumenta perferunt atque aperiunt responsiones illas, tantum conferunt in maiorem Ecclesiae scientiam.

123. Quicumque in Ecclesia potestatem gerant, eos per

[5] Cfr. 17, 21.
[6] Cfr. *Mt.* 28, 19.

communicationis socialis subsidia annuntiare veritatem plene et continenter oportet simulque contendere, ut genuina pingatur imago Ecclesiae eiusque vitae. Cum instrumenta haec saepe unicus sint trames et fons nuntiorum inter Ecclesiam et mundum, siquando ipsa neglegantur, tunc talenta a Deo tributa defodiantur revera in terris. Si confidit Ecclesia et sperat procurationes nuntiorum et ipsa communicationis instrumenta aliquando animos intentura esse ad argumenta religiosa eaque pertractatura esse omni cura quae naturae illius quaestionis congruat, ex sua parte notitias completas, accuratas, veras exhibere debet atque offerre hisce institutis, ut munere suo usquequaque bene perfungi valeant

124. Quae omnia supra [7] enuntiata sunt, hic de cognitionibus et commentariis rerum in vita Ecclesiae gestarum plenam vim suam exserunt. Unde sequitur, ut etiam experientes Ecclesiae rectores difficultati isti sua providentia antevertere debeant neve alios patiantur sibi primum motum et conatum eripere. Expedit denique consulta ecclesiastica et sententias maioris gravitatis certis quibusdam hominibus prius innotescere, qui autem vetentur ne ante tempus praestitutum divulgent, ut illa possint deinceps
ordinatim explanari et illuminari Ecclesiae commodi causa./ 638

125. Tribus itaque modis instrumenta communicationis socialis attinent ad Catholicos: adiuvant Ecclesiam ad sese mundo hodierno aperiendam; colloquium dein provehunt intra eam; eandem postremo commonent mentis et hominum nostrae aetatis, ad quos ipsa iussa est a Deo nuntium salutis perferre, eo autem utens sermone quem ii intellegerent illisque proficiscens a quaestionibus, quae genus humanum turbarent et angerent.

2. Instrumenta communicationis Evangelii propagationi utilia

126. Praecepit Christus Apostolis eorumque successoribus, ut docerent «omnes gentes» [8], ut essent «lux mundi» [9] ut Evangelium proclamarent omni tempore ac loco. Quemadmodum igitur Christus ipse prae se tulit perfectissimam formam et speciem «Communicatoris» in vita sua terrestri, et sicut Apostoli quoque usurpaverunt subsidia communicationis, quae tum praesto erant, ita omnino apostolicum munus nostro etiam tempore exsequendum est auxilio consiliorum atque instrumentorum, quae recentius inveteraverunt. Non igitur quisquam existimari poterit fidelis erga Christi mandatum, si opportunitates et utilitates praeterierit, quae importantur his instrumentis, ut scilicet ad homines quam plurimos perveniant instituta ac praecepta evangelica. Exinde Concilium Vaticanum II hortatur catholicos: «ut instrumenta communicationis socialis, nulla interposita mora et maxima adhibita industria, efficaciter in multiplicibus apostolatus operibus... usurpent» [10].

127. Quam sit necesse haec ita agere, apertius patebit cuilibet reminiscenti homines vere circumdari hodie et paene mergi abundantia communicationum socialium, quae perpetuo informent eorum opiniones animique habitus tam in provincia religiosa quam ceteris in rebus.

128. Recentiora inventa pandunt novas rationes et vias, quibus homines ipsi obviam ferantur nuntio evangelico, quibus dein permittatur Christianis procul etiam commo-
rantibus interesse sollemnibus ritibus / ecclesiasticis unde 639
tota Christianorum communitas propius cohaereat, quibus omnes postremo invitantur ut intimae participes fiant Ecclesiae vitae. Vix dicere attinet rationem haec omnia proponendi convenire oportere cum peculiari indole instrumenti usurpati. Alia namque est lingua instrumentorum, pulpitorum alia. Neque satis graviter instari potest et moneri praestantiam et excellentiam horum operum religiosorum aequandam esse omnino cum profanis operibus instrumentorum communium.

129. Utilissima praeterea haec instrumenta sunt ad omnibus Christianam facilius praebendam institutionem. Namque in auxilium peritos advocare valent educationis religiosae earumque causarum in quas pro re nata inquiritur; praesto similiter habere possunt omnem ornatum et apparatum technicum, quo res cum delectatione arteque recentissima exponantur. Pro sua etiam quodque natura conducere valent universae religiosae educationi renovandae conatibusque magistrorum ordinariorum adiuvandis. Quoniam deinde eadem subsidia usitatae sunt nuntiorum viae, qui animum ac mentem hominum istius aetatis recludunt, efficere simul possunt, ut, cotidianis eventis et quaestioni-

[7] Cfr. par. 38. [8] *Mt.* 28, 19. [9] *Mt.* 5, 14. [10] Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, 13 [LE 3143].

bus excutiendis, eximiae dentur occasiones perducendi Christifidelis ad fidei propriae fundamentorum contemplationem, unde intellegat quomodo ipsa applicetur praesentis vitae actioni.

130. Nostri temporis homines ita assuefacti sunt blandissimo maximeque ingenioso loquendi suadendique genere communicationis socialis, ut vix tolerent deterius genus in publicis spectaculis eoque minus in operibus religiosis uti ritibus liturgicis, contionibus, Christianae doctrinae institutionibus.

131. Ut ergo doctrinarum fidei traditio et explanatio consueta animos audientium revera alliciat teneatque potenter, communicationis instrumenta adhiberi convenit quantum fieri potest, atque ipsa ad linguam et modum hodiernae communicationis socialis accommodari.

132. Valet Ecclesia mentem suam et sententiam declarare tum per inventa communicationis, quae ipsa non possidet tamen usurpare potest quibusdam sub conditionibus, tum, si ita res sese habent, per ea, quae recta via administrat et moderatur. Aliae condiciones aliis in natio-
640 nibus / et instrumentis sunt implendae. Auctoritatum vero religiosarum est sodalibus sui operis recta consilia dare, postquam peritos illius loci et nationis et, si casus fert, ex pluribus gentibus sollerter consuluerunt.

133. Multiplex haec navitas et industria Catholicorum, qui incumbunt in progressionem humanam secundum Evangelii praecepta, quique communicationi sociali suffragantur atque libenter utuntur subsidiis a providentissimo Deo ministratis ad proprios fines, efflagitat opes quidem et facultates nummarias maiores. Catholici fideles rogantur, ut sui oneris et officii in re conscii semper sint eique satis faciant perseveranti liberalitate, «cum prorsus dedeceat Ecclesiae filios desides pati verbum salutis alligari ac praepediri...» [11].

134. Dum ponderant augescens in dies momentum instrumentorum socialis communicationis ad vitam generis humani universim et ad Ecclesiae vitam nominatim, Coetus Episcoporum obsecrantur ut multo magis quam nunc plerumque accidit attribuant his argumentis actionis pastoralis in regione communicationis principem locum in ordinanda illa «Summa Pastorali», atque, pro locis suis et omnium gentium necessitatibus, destinare eidem proposito pecunias congruentes.

Caput III

Industria et opera catholicorum in singulis instrumentis

135. Iam primum edisserta fuerat Catholicorum industria, quae ex uniuscuiusque conscientia munerum omnibus quidem communicatoribus communium proficiscitur atque religiosa fide stabilitur [12]. Ponderata deinde sunt generatim et universe officia proprie Catholica in eadem hac rerum provincia [13]. Nunc postremo restat, ut pro quo-
641 que communicationis sub/sidio singillatim eadem munia explicentur tam in ipsorum Catholicorum institutis quam in alienis, quae vero ad eiusdem generis opera peragenda suppeditant Catholicis sua instrumenta.

1. Scripta prelo edita

136. Opus preli ex sua ipsius natura atque proprietatibus vindicat sibi plurimum gravitatis et ponderis. Ob flexibilem suam varietatem et argumentorum ubertatem haec opera minutissimas eventuum res ac rationes pervestigare impigram legentis deliberationem cupidinemque discendi stimulat. Cum validissimum complementum est reliquorum instrumentorum visui audituique natorum, tum congruenter valet exacuere criticum sensum hominumque informare iudicium. Quoniam adeo varia tractare potest et rerum considerationem tam egregie sustentare, magni quidem momenti organum colloquii socialis est. Nostris praeterea diebus libelli exiles atque libri sola ex charta confecti universis hominibus porrigunt in manus monumenta religiosa, opera praestantissima ex omnium gentium litteris, scripta artis technicae et scientiarum, at potissimum lectiones ad animi oblectamentum apprime ordinatas. Imagines denique lineares atque narratiunculae speciebus collustratae summam pepererunt utilitatem, etiam in explicandis Libris Sacris et vitis Sanctorum enarrandis. Quae omnia preli beneficia studium merentur atque incitamentum.

137. Litteraria Catholicorum navitas, quae acta diurna, commentarios, alia scripta statis temporibus foras dan-

[11] Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, 17 [LE 3143]
[12] Cfr. par. 102-113. [13] Cfr. par. 116-134.

da complectitur, efficacissimum esse potest instrumentum, quo mundus Ecclesiam et Ecclesia vicissim mundum comprehendat cognitionibus permutandis atque ministeriis publicae opinionis adhibendis. Cavebitur tamen ne vis operum Catholicorum iam exstantium debilitetur multiplicatis inconsulte novis inceptis.

138. Catholicorum scriptorum opera contemplatur universum orbem et totum campum nuntiorum, commentariorum, opinationum de quovis latere aspectuque hodiernae vitae deque cunctis difficultatibus et quaestionibus, quibus obicitur homo nostri temporis, sed sub luce Chri-
stiani / vitae prospectus. Eius similiter interest conficere et, 6
si fuerit necesse, emendare relationes seu narrationes religionem atque Ecclesiae vitam spectantes. Eodem igitur tempore mundum referet tamquam speculum, ipsumque illuminabit tamquam lucerna; erit insuper locus congressionis atque commercii sententiarum. At necessariis facultatibus et opibus indigebit, ut peritiam muneris et excellentiam assequatur citra omnem controversiam.

139. Una autem cum hac Catholicorum litteraria professione exsistant oportet sedes seu procurationes apparatissimae notitiarum quas ipsi Catholici administrent ut sermoncinatio intra Ecclesiam atque inter mundum et Ecclesiam feliciter progrediatur, ut beneficia afferantur plane «professionalia», quae dicuntur, ut continenter nuntii praebeantur recentes completi fideles de vita Ecclesiae. Hae insuper nuntiorum procurationes opus suum exsequentur mutuo ferendo auxilio per universum orbem, ut videlicet res novae ubique locorum colligantur et quoquoversus diffundantur.

140. Admonentur et incitantur fideles ut pro more lectitent scripta officio Catholicorum exarata, modo sint nomine Catholico vere digna, non tantum ut omne novum Ecclesiae comperiant sed ut mentem Christianam hauriant ex eorum commentationibus. Nihil autem hinc detrahitur de cuiusque libertate legendi neque de legitima varietate consuetudinum loci et sententiarum aliorum scriptorum. Ut autem Catholici scriptores hunc favorem et benevolentiam mereantur, veram prae se ferant oportet perfectionem atque praestantiam artis.

141. Cum cotidiani eventus proponunt singulares quaestiones, quae ipsam naturam Christiani sensus afficiunt, eas interpretari conabuntur auctores Catholici secundum Ecclesiae magisterium. Ceterum clerus et laicorum ordo liberam fovebunt opinionum declarationem magnique facient multiplicem varietatem scriptionum atque cogitationum, non tantum quia variis negotiis et utilitatibus legentium respondent variisque eorum curis subveniunt, verum quod gignunt aluntque opinionem in Ecclesia et mundo [14].
Munus est commentariorum Catholicorum, qui tam/quam 6
publicae voces existimantur auctoritatum aut institutorum Ecclesiae, secundum usu receptas leges et consuetudines «preli» assidue contendere, ut illius sodalitatis vel instituti mentem enuntient et patefaciant, cuius ipsi sunt publici praecones. In aliquibus tamen cuiusque libelli paginis tribui potest libere scribendi copia et facultas, ubi liquido constat collegium vel sodalitatem, quae commentarios edat, sese haudquaquam admiscere ad aliquam quaestionem, de qua adhuc disceptetur.

2. Cinematographea

142. Ludi cinematographici locum suo prope iure obtinent suasque radices capiunt in ipsa vita hominum, magnamque vim adhibent ad eorum educationem, humanitatem, animi remissionem, rerum scientiam. In eis auctores taeniarum locum deprehendunt, ubi hodie mentem suam aptissime revelent de mundo universo. Technicae autem artis profectus qui spectatorum animos magis ac magis pelliciunt, necnon aucta facultas comparandorum parvo impendio apparatuum quasi praesagiunt et pollicentur multo frequentiorem ac latiorem usum taeniarum. Hinc pariter proficiscetur amplior cognitio et doctrina de argumentis cinematographicis.

143. Ad animarum curam quod spectat, huius generis progressiones sollertissime sunt ponderandae, quandoquidem maxime propter communem operam inter civitates et populos inferunt illae admirabilem opportunitatem instrumenta cinematographica ad incepta apostolica adhi-

[14] Cfr. superiores paragraphos 114-121 ubi sermo est de dialogo in Ecclesia. Confer etiam: Litteras Encyclicas Pauli VI *Ecclesiam suam* [LE 3211] inscriptas, necnon lineamenta principiorum de colloquio oecumenico, praecipue num. IV, 4, b et IV, 5 documenti «Réflexions et suggestions concernant le dialogue oecuménique». *L'Osservatore Romano* 21-22-IX-1970 [LE 3893].

http://www.obrascatolicas.com

bendi; citius enim et facilius quam ante taeniae ipsae conflantur, diversis hominum necessitatibus rerumque adiunctis dicantur, denique ostentantur non solum in magnis sed in parvis etiam conclavibus, quin immo inter parietes privatos.

144. Complures taeniae suam persuadendi vim comprobant ad illa enodanda argumenta, quae hominis prosperitatem maturant animumque eius ad superna extollunt. Id genus opera admodum digna sunt, quae ab omnibus animadvertantur laudibusque celebrentur. Item peculiares in / Ecclesia sodalitates hac in arte potissimum versatae auxilio et studio suo adstabunt iis, qui taenias eximias conficiunt easque promovebunt. Qua de re omnino reminiscendum est plurimas ex taeniis, quae omnium consensione habentur iam eximia monumenta artis, pertractavisse argumenta plane religiosa. Id quod sine dubio probat cinematographeum esse adiumentum omni ex parte accommodatum ad talia argumenta nobilius explicanda. Hoc tandem vehemens est incitamentum ad eiusdem generis spectacula apparanda.

145. Consociationes Catholicorum hac re cinematographica exercitatae consilia iungent operamque sociabunt cum reliquorum instrumentorum Officiis ut sollertius praeparentur, distribuantur, usurpentur spectacula, quibus nova inventa imbuantur principiis religiosis. Dum autem hoc facient scienter, adhibebunt etiam doctrinis religionis tradendis multiplicia nova reperta, quae minore comparantur pecuniae impendio, uti sunt phonographici orbes, taeniolae sonorae et visificae, apparatus imaginibus immotis vel mobilibus necnon vocibus asservandis iisque iterandis.

146. In regionibus, ubi illitterati plerumque incolunt homines, taeniae cinematographicae reapse efficiunt, ut non solum litterarum saltem elementa illi ediscant, verum religionis etiam disciplinas. Imaginibus enim vehementer commovetur et trahitur homo litterarum nescius, quoniam per eas facilius consequitur res et cogitationes. Conatus et studium humanae christianaeque nobilitatis provehendae nequit validissima haec instrumenta et subsidia neglegere. Elucet autem huius propositi gratia taenias rationem ducere debere singulorum populorum mentis et animi culturae.

147. Quoniam ii qui cinematographicam artem factitant haud parvis implicantur sui muneris difficultatibus, omnes Catholici cumprimisque Consociationes catholicae eidem proposito adlaborantes libenti animo colloquia frequentent cum eis. Hae familiaritates luculenter ostendent artem illorum hominum uti pulchram et praestantem professionem putari, cum omnes sibi persuaserint hoc artificium hominum utilitatibus summopere prodesse. /

3. Radiophonium et telehorama

148. Radiophonicum et televisificum inventum novam hominum societati facultatem attulit inter se communicandi novamque induxit vivendi rationem. Plures cotidie regiones mundi attingunt illae transmissiones atque puncto temporis veteres fines civitatum et humanitatis formarum transgrediuntur; in domos communicationes intrant et qui eas administrant innumerabilium hominum animos et mentes simul captant. Repentini artis technicae progressus, facticios, necnon potestas asservandi iterandique actas pridem transmissiones, liberaverunt haec instrumenta vinculis et limitibus locorum ac temporum. Spem insuper proponunt fore in posterum ut maiora eveniant et potentiora. Radiophonium ac telehorama copiam audientibus spectantibusque faciunt utendi otio atque eodem tempore animi culturae historiae universi orbis percipiendae. Telehorama autem praeprimis homines, eventus, res constituit ante oculos plurimorum tamquam si illi ipsi adsistant. In iisdem demum radiophonicis et televisificis communicationibus novae generantur formae artium, quae ipsum hominem immutare valent.

149. Rationes et aspectus religiosi vitae humanae suum pro re nata locum habebunt in transmissionibus cotidianis.

150. Variae emissiones religiosae, quas ipsamet radiophonii ac televisionis natura effici patitur, nova excitant inter fideles commercia eorumque pietatis ac religionis vitam mire locupletant. Vim etiam magnam habent ad eos religiose instruendos et adiuvandos, ut Ecclesiae et mundo strenue impenseque operentur. Iis etiam prosunt, qui ita aegri sunt aetateve provecti ut impediantur quominus ipsius Ecclesiae sint directo participes; necessitudinem tandem cum plurimis illis instituunt hominibus, qui, etsi ab Ecclesia eiusque compage distant vel etiam dislunguntur, spiritualem alimoniam inscii expetunt. Evangelicum denique nuntium in regiones perferunt, ubi Christi Ecclesia nondum explicat opus suum. Oportet proinde enixe operam det Ecclesia, ut tales transmissiones in singulos dies perficiantur novisque ditentur artificiis. / 646

151. Inter transmissiones religiosas optabiles quidem et consentaneas Missarum Sollemnia aliaque Sacra annumerantur. Necesse est tales quam maxima apparari diligentia, quod ad liturgiam videlicet atque dispositionem spectatorum generis, et, si transmissiones alicuius nationis fines transibunt, opinionum religiosarum et consuetudinum, quae in aliis locis obtinent. Harum emissionum numerus et longitudo morigerabuntur optatis etiam spectatorum.

152. Sermones sacri et orationes congruere debent cum peculiari usurpati instrumenti natura. Ii autem, qui ad hoc obeundum destinabuntur officium, prudentissime et accuratissime deligentur, nec vero antequam debitam sibi scientiam usum consuetudinem comparaverint.

153. Religiosae transmissiones, uti narrationes, commentationes, nuntii, disputationes radiophonicae atque televisificae, plurimum valent ad institutionem et collocutionem. Quod autem supra de litteraria Catholicorum opera praeceptum est, ad hanc partem est similiter applicandum. Normae universales de fideli sinceraque opinionum diversarum enuntiatione tunc praesertim ad effectum sunt deducendae, cum haec instrumenta in aliqua regione gubernantur et administrantur vero monopollo.

154. In horum instrumentorum administris et procuratoribus ecclesiasticis atque etiam laicis homines publici fori intuentur legatos et interpretes ipsius Ecclesiae. Quamobrem ii, qui partes gerunt in huius generis transmissionibus, cognitam habere debent hanc rerum condicionem et proclivem confusionem omnibus viribus e medio tollere conabuntur. Conscii sibi erunt officii sui gravitatis, quoad cogitationes quas declarant, et rationem qua illae exponuntur, et totum modum agendi. Eos denique oportet in consilium adhibere auctoritates ecclesiasticas legitimas, quoties hoc tempestive fieri potuerit.

155. Proprio significando iudicio auditores et spectatores in melius corrigere studebunt religiosas transmissiones.

156. Ut validae Ecclesiae navitati in radiophonii et televisionis usu prospiciatur, quod ad transmissiones universim spectat et religiosas prae/sertim, opus est consociata 647 opera mutuaque fiducia inter catholicos, huic muneri praepositos, et eos technicae artis peritos, quorum refert spectacula televisifica et nuntiationes radiophonicas fabricari vel disseminare.

157. In iis nationibus, in quibus prohibetur Ecclesia quominus socialis communicationis instrumentis utatur, auditio transmissionum religiosarum per undas radiophonicas unicum est Christifidelibus consilium, quo de vita universae Ecclesiae certiores fiant Deique verbum auscultent. Talis adversa conditio grave officium tum sacris animarum pastoribus tum ipsis fidelibus aliarum regionum iniungit, ut voluntates et animos cum iis alacriter socient, quemadmodum Christiana solidarietas, quam appellant, requirit, utque eisdem in Christo fratribus auxilientur apparandis emissionibus radiophonicis vel televisificis, quarum argumenta religiosa eorum necessitatibus respondeant.

4. Scaenici ludi

158. Scaena ac theatrum, quod unum est ex vetustissimis valentissimisque communicationis humanae generibus, maximam hodie assiduitatem et frequentiam ingentem spectatorum nanciscitur, qui et fabulis praesentes intersunt et per radiophonicum televisificumve instrumentum spectant. Nonnullae etiam fabellas scaenicae sunt iam in taenias cinematographicas relatae.

159. Opera theatri cum ceteris communicationis subsidiis coniuncta novas aperuit ludorum scaenicorum significationes quas iure «multi-media» saepius vocitant. Tametsi emanant ex communi colitoque theatro, aliquid tamen suum ostendunt et proprium. Praeterea quandam quasi conspirationem efficiunt inter multiplices facultates, quae praesto sunt cuique communicationis artificio.

160. Hodiernum denique theatrum crebro occupat provinciam cogitationum mentisque notionum fitque veluti officina, unde oriuntur novae atque audaces sententiae seu ideae de huius temporis hominibus eorumque conditione terrestri. Horum autem inceptorum et consiliorum vis maiores semper auditorum multitudines permovet, atque ad omnia se propagat socialis communicationis instrumenta. / 648

161. Ecclesia propensa voluntate et studio prosequitur scaenicam artem, quae videlicet ab initiis coniungebatur paene tota cum rebus et argumentis religiosis. Pristino illo favore hodiernos quoque Christianos fideles theatrum amplecti oportet similesque ex eo percipere utilitates omne genus. Scriptores vero scaenici adiuvandi sunt et cohortandi, ut religiosas sollicitudines nostrae aetatis in scaenam producant; quod inceptum saepenumero principium est latioris propagationis per reliqua communicationis subsidia.

Caput IV
Apparatus, ministri, ordinatio rerum

162. Tum locus, quem instrumenta communicationis socialis in hominum vita et fortuna obtinent, tum ea quae ipsis effici valent, tum etiam quaestiones quas conscientiae Catholicorum proponunt — haec omnia postulant, ut illa diligenter convertantur in curae pastoralis commoditatem et profectum, ut peritia et facultas administrorum exercitatissimorum adhibeatur, ut consentanea ordinatio consiliorum pastoralium provideatur, quae necessariis auxiliis iuribus opibus instruantur, ut denique variae consociationes devoveantur apostolatui formis specialibus exsequendo.

163. Cordi ceterum erit fidelibus universis, ut precibus suis atque adiumento singulari communique ad illud conducant, ut hisce temporibus munus Ecclesiae expediatur per instrumenta communicationis recentissima et usu sane optima ad Evangelium propagandum, conscientias hominum illuminandas, operam sociam disponendam, quae progressibus revera prosit, quoniam rerum temporalium ordinem Christiano impleat sensu.

164. Cum mente omnino pastorali interesse seseque addicere oportet congruenter institutos curatores seu ministros organis et inceptis ad communicationem socialem pertinentibus. Praeparatio administrorum laicorum atque ecclesiasticorum unum est ex officiis praecipuis eorum, qui 649 Ecclesiae munus hac in re communiter praestant. /

165. Diligens consideratio totius regionis instrumentorum communicationis socialis, prudens dispositio navitatis pastoralis, sciens ordinatio eorundem instrumentorum in omni apostolatus opere spectant, ut par est, ad curationem atque inspectionem ecclesiasticorum moderatorum, qui autem adniti debent ad monita et consilia peritorum in diversis partibus eximie experientium. Secundum normas Decreti «Inter Mirifica», hoc moderatorum munus competit Episcopis sua cuique in dioecesi [15], peculiari Episcoporum Coetui vel cuidam Episcopo ad idem officium delegato in quaque natione [16], Pontificio autem Consilio instrumentis communicationis socialis praeposito in universali Ecclesia [17].

166. Multiplicia coepta atque consociationes, quae munia apostolica obeant in re communicationis socialis, oportet incremento magno provehantur, et arcte inter se cooperentur [18]. Auctoritas ecclesiastica studiose et crebro incitabit Catholicos eorumque sodalitates ad opera libere sponteque ineunda; moderationem tamen talium coeptorum sibi reservabit, quae sacerdotio ministeriali suapte natura congruunt, sicut et eorum, quae secundum temporum locorumque adiuncta deposcunt hierarchicam muneris perfunctionem in commodum fidelium.

167. Ecclesiasticae auctoritates, quarum interest, de quibus agit numerus 165 supra, operam dabunt et auxilium iis omnibus, ad quos res spectat, ut quotannis praeparetur atque celebretur ubique terrarum dies peculiaris communicationum socialium, in quo gratiae quoque habebuntur et aestimatio significabitur iis, qui communicationis socialis subsidiis invigilant [19]; praeterea statis temporibus Conferentiis Episcopalibus exhibebunt sumptuum aestimationes ad opus apostolatus sustentandum in rebus communicationis socialis.

168. Episcopos locorum incumbere oportet operi apostolico in provincia communicationis, adhibito sacerdotum 650 vel laicorum consilio. Ubi / fieri potuerit, officium dioecesanum vel saltem interdioecesanum constituatur. Unum ex muneribus eius praecipuis erit rationes pastorales eo spectantes intra dioecesim componere atque etiam in paroeciis ipsis ordinare. Aliud autem erit memoratum diem pro communicationibus socialibus in dioecesis finibus parare.

169. In quaque natione esto aut unum officium nationale praefectum omnibus instrumentis communicationis peculiaribus cum officinis coniunctis aut sedes singillatim distributae cuique rerum provinciae (scriptis, cinematographeis, radiophonio, telehoramati), quae tamen arcte inter se operantur [20]. Quidquid est, totum opus subdetur unicae primariae temperationi.

170. Officiorum nationis et dioecesium intererit promovere, instimulare, apto nexu componere incepta et omnem operositatem Catholicorum in re communicationis. Peculiari ratione curabunt, ut fideles clerici et laici necessaria perdoceantur in lectionibus, scholis, disputationibus publicis, congressionibus studiorum, atque etiam operum aestimationibus, quas periti ex iisdem officiis secundum auctoritatem suam ediderint, ita ut illi fideles pro se ipsi rectum iudicium et prudentiam exercere sciant. Pariter dabunt consilia quibus rite praeparentur spectacula et transmissiones materiam religiosam tractantes.

171. Item officia nationalia et dioecesana necessitudine ac familiaritate utentur hominum artes communicationis pro munere exercentium atque eorum sodaliciorum; documenta et monita necnon adiumenta pastoralia suppeditabunt, quibus forsitan indigeant. Intra nationis ipsius fines Diem Mundialem Communicationis Socialis apparabunt stipesque corrogandas curabunt, quod suadet Concilii Decretum ut eo die fiat [21].

172. Coetum Episcoporum nationis communicationi sociali praepositum aut Episcopum delegatum pro suo officio intra propriam dicionem moderari oportet industriam officiorum nationalium et normas emittere generales, quibus temperetur omnis hac in re apostolica navitas. Mutuis / etiam rationibus consociabuntur cum Conventibus Episcopalibus aliarum nationum atque operam praebebunt Pontificio Consilio instrumentis communicationis socialis praeposito, cuius munia explicantur ibidem [22], et in Litteris Apostolicis Pauli VI a verbis *In fructibus multis* incipientibus [23].

173. In iis vero continentibus et regionibus, ubi ex pluribus civitatibus unus Conventus Episcopalis constituitur, huic praesto erit Officium Communicationis Socialis continentis vel regionis illius, auctoritati obnoxium unius pluriumve Episcoporum ad hoc munus destinatorum.

174. Episcopi singuli, unaquaeque Conferentia vel Conventus Episcopalis, necnon Apostolica Sedes suum habebunt interpretem seu nuntiatorem stabilem, qui ex officio rerum indicia et cognitiones pervulget, tum etiam documenta Ecclesiae brevi in vulgus proditura explanet, quo facilius certiusque intellegantur. Hi narratores celeriter et fideliter indicabunt res novas in Ecclesiae vita et opere, quantum ipsorum sinet officium. Magnopere etiam suadetur, ut dioeceses et sodalicia Catholicorum maiora habeant suos fixos et constantes interpretes, quibus similia demandentur munia. Universi illi ministri, sicut et ceteri qui publicae Ecclesiae vitae quasi personam gerunt, considerationem omnino intendent in ea omnia quae scientia ac disciplina rationum publicarum praecipit his de rebus, ut videlicet diversas ipsi agnoscant publici fori partes quas alloquantur, et ut cum eius frugiferas necessitudines coniungant fiducia mutua atque indulgentia subnixas. Haec vero reciproca fides et urbanitas tum tantum gigni possunt ac servari, cum homines ipsi inter se reverentur et observant cumque veritati semper paretur.

175. Praeter institutum illud publici interpretis, in tuto collocari oportet permutationem nuntiorum et notitiarum, quae veram Ecclesiae imaginem omnibus depingant quaeque excipiant motus, opinationes, desideria publici fori ut de eis certiores faciant ipsas auctoritates ecclesiasticas. Hoc autem flagitat, ut reverenter et amice intercedant rationes / 651 Ecclesiae cum variis hominibus eorumque circulis et coetibus. Ita enim incohari valet commercium perpetuum, quo utrimque dat alteruter et recipit [24].

176. Ut vero dialogus Ecclesiae, intra et extra saepta eius, prospere ac profluenter explicetur circa recentiora eventa secundum aspectum eorum religiosum, necessarii sunt commentarii publici id est «officiales», qui tempestive hoc est quam primum deferuntur ad legentes sub forma probata et perfecta ac per modos congruentes (libellos, telescriptiones, imagines luce pictas...), quique res explicant secundum necessitates causarum et nuntiorum.

177. Instituta religiosa animos attendent ad munera multiplicia et principalia Ecclesiae in iis quae ad communicationem socialem pertinent; simul perpendent quid agere possint, ut operas suas hoc in negotium conferant et certa munera exsequantur sed concordantia omnino cum

[15] Cfr. Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, 20 [LE 3143]. [16] Cfr. ... [17] Cfr. ... Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, 19 [LE 3134]. [18] Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, 18 [LE 3143]. [19] Cfr. Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, 21 [20] Cfr. Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, 18. [21] Cfr. Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, 19. [22] Cfr. *In fructibus multis*, *A. A. S.* 56 (1964), pp. 289-292. [LE 3179]. [23] Cfr. superiores paragraphos 138-141.

http://www.obrascatolicas.com

Constitutionibus propriis. Instituta autem eo consilio condita, ut in communicationes sociales tota incumberent, inter se arcte adiuvabunt atque cohaerebunt cum officiis dioecesium, nationis, regionis, continentis, quae communiter conficiant atque impleant rationes de operibus pastoralibus in re communicationis.

178. Primaria illa officia nationis, de quibus sermo fuit [25], et officia principalia Institutorum religiosorum adiutricem operam praebebunt consociationibus Catholicorum ex omnibus gentibus diurnariae navitatis (U.C.I.P.), rei cinematographicae (O. C. I. C.), radiophonicae et televisificae (UNDA), secundum statuta earundem Consociationum ab Apostolica Sede approbata [26].

179. Illae consociationes catholicae socialibus communicationibus deditae hoc munus prosequuntur —pro sua quaeque rerum provincia et secundum varietates statutis toleratas— ut subveniant in singulis nationibus has artes
653 pro officio vitae profitentibus. Propositum vero id est, / ut investigationibus et progressionibus instrumentorum communicationis consulatur, ut institutioni receptorum rite provideatur, ut sensus mutuae necessitudinis et beneficiorum vicissitudinis invalescat inter nationes, ut inquiratur in operam efficacem Catholicorum per subsidia communicationis socialis, ut inter se concilientur atque copulentur diversa incepta internationalia, ut nova ineantur consilia omnium gentium, quae visa sint utilissima nationibus ad progressionem conitentibus, ut artificia et opera nova stimulentur. Expedient similiter confectionem atque partitionem taeniarum cinematographicarum, transmissionum radiophonicarum et televisificarum, materiarum ad hoc genus artis auditoriae et visualis pertinentium, scriptorum denique, quae serviunt progressibus communitatis humanae et ipsi vitae Populi Dei. Hae tandem consociationes internationales Catholicorum rogantur, ut communibus studiis et investigationibus occurrant communibus quoque difficultatibus.

180. Conferentiae Episcopales, diligentia et sollertia praesertim officiorum nationis adiutae, necnon sodalitates Catholicorum has artes factitantium Consociationibus opitulabuntur pecuniis opibusque necessariis ad propositum earum assequendum.

Epilogus

181. Exsistit hoc loco quaestio perdifficilis simusne in limine atque initio novae prorsus aetatis communicationum socialium necne, agaturne scilicet de communicationibus quae non tantum rerum quantitatem verum qualitatem etiam afficiant. Cui interrogationi respondetur magis ac magis difficulter. Id nihilominus constat, propter disciplinarum et scientiae progressus tum etiam ob incrementa technicae artis praesertim per satellites arte factos mox esse futurum, ut eodem temporis momento nuntii per auditum visumque perferantur universis hominibus, qui vero in receptaculis variis asservari possint atque iterari cuiusvis arbitratu ad animi culturam vel oblectationem, qui etiam copiam dent potentioris dialogi inter homines, qui
654 denique secundum argumentum suum et usum / proficiant consortioni hominum astringendae, humanitati adaugendae, paci coagmentandae.

182. Sic repente augescit in dies conscientia officii, quo Populus Dei obligatur, quandoquidem maior et crebrior quam umquam alias conceditur opportunitas perficiendi, ut instrumenta communicationis socialis praesentem et efficacem vim adhibeant ad solidum totius humani generis profectum, ad plenam progressionem gentium tertii mundi, qui vocatur, ad communionem fraternam inter populos, atque etiam ad nuntiationem Evangelii Salutis, quo usque ad terras extremas testimonium perhibetur Christi Servatoris.

183. Hac proinde Instructione Pastorali consilia nonnulla et suasiones proferuntur universales quidem, cum status rerum in communicationibus socialibus minutiores ac subtiliores haud permittat. Christiana vitae notio ipsa iam immutabilia infert principia, quae nuntio amoris innituntur, qui videlicet «nuntius laetus» Evangelii est, atque hominis ipsius dignitate, qui nempe vocatur ut sit filius Dei adoptatus. Omnibus autem in promptu manifestumque esse intelligitur usus vel applicationes principiorum concretas atque formulas pastorales accommodandas esse hinc ad res condicionesque locorum aliorum in quibus alius obtinet status technicae artis et societatis

[25] Cfr. par. 169. [26] Cfr. Decr. de instr. communicationis socialis *Inter mirifica*, 22 [LE 3143].

et humanitatis, illinc autem ad mutabiles partes instrumentorum communicationis in hominum consortione legesque eorum proprias, ita ut ad perfectionem absolutionemque perducantur futuris commutationibus, quae certo evenient in hac socialis communicationis provincia. Quapropter indoles haec mutabilis et inconstans, quae aliqua est nota necessaria instrumentorum communicationis, facile persuadebit, quam sit necesse eos, in quos recidat officii cuiusdam pastoralis onus, libenter amplecti necessitatem perseverantis renovataeque semper eruditionis hisce in rebus.

184. Multa adhuc rimanda sunt et pervestiganda, ut communicationis instrumenta penitus cognoscantur eo quidem consilio, ut hominibus vere famulentur ac prosint, dum institutionem cuiusvis ordinis maxime vero scholastici impertiunt humanamque personam integre absoluteque excolunt. Altiora persequenda sunt studia de effectibus communicationis socialis ac vi in varias cultus humani formas deque hominibus diversi in/genii. Ut autem recte aestimen- 655
tur modus, quo instrumenta communicationis socialis propriis perfunguntur officiis, ut eorum facultates rationesque, quae nunc usurpantur, funditus comprehendantur accurateque cognoscatur multiplex potentia eorum in animum eiusque culturam, omnino oportet contemplari et ponderare inquisitiones vere proprieque scientificas, quae plus quam ante sunt omnibus viribus propugnandae. Studiorum deinde universitatibus recens conditis vel antiquitus iam exstantibus patet hic campus immensus argumentorum iis temporibus gravissimorum, quae merito aequant dignitatem cuiusvis tralaticiae et antiquae disciplinae. Ecclesia gestit confirmare ac persuadere investigatoribus omnium rerum ad communicationes sociales attinentium se suscepturam esse consectaria et conclusiones studiorum prompta alacrique voluntate, ut, quantum in se fuerit situm, plenissime eas ordinet dirigatque ad omnium hominum emolumentum.

185. Ad eam rem quod attinet, postulari videtur primum ut altiore scientiarum ratione inspiciatur quantum efficere valeat Ecclesia hac in provincia; deinde ut postulata ab Ea munera in toto terrarum orbe secundum suum quodque momentum disponantur; postremo ut Catholici ea coepta ingrediantur, quae semper augescenti horum instrumentorum ponderi prorsus respondeant.

186. Hanc Instructionem Pastoralem nulla mora tardari patiens, Ecclesia maiore in dies necessitate impellitur alloqui et convenire homines communicationis socialis artem profitentes, dum genuinam operam confert in omnia ea, quae eiusdem artis finibus continentur, et ipsa exhortatur cunctos homines, ut illa instrumenta efficiant reapse utilia progressioni generis humani et verae gloriae Dei. Pontificium Consilium Instrumentis Communicationis Socialis praepositum hanc Instructionem de mandato Concilii Vaticani II convenienter exaravit, postquam doctos peritosque totum terrarum orbem incolentes advocavit in consilium, ad id nempe aspirans atque laborans, ut foras danda illa principium quoddam inauguraret novi cursus potius quam veterem terminaret.

187. Populus Dei, per tempora procedens quae humanam constituunt historiam, tamquam communicator simul et receptor maxima fiducia / studioque flagranti iam in po- 656
sterum prospiciens ea contuetur, quae inita siderea aetas communicationis socialis plena manu promittit.

Hanc de Instrumentis Communicationis Socialis Instructionem Summus Pontifex Paulus Pp. VI in omnibus et singulis approbare atque auctoritate sua confirmare dignatus est, et promulgari iussit, ab omnibus ad quos spectat sedulo servandam. Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Datum Romae, Die V Mundiali Communicationis Socialis 23 *mensis Maii anno* 1971.—Martinus J. O'Connor, Archiep. tit. Laodicenus in Syria, *Praeses*. Augustinus Ferrari-Toniolo, Ep. tit. Tarasensis in Byzacena, *Pro-Praeses*. Andreas M. Deskur, *a Secretis*.

Adn. F. TIMMERMANS ind The Clergy Monthly 35 (1971 300-304; AOFMCap 87 (1971) 145.

3978

1971 MAI 27.-SC CULTUS DIVINI, RESCRIPTUM. PART.*

Facultas datur utendi in celebratione Missae paramentis sacris nova forma confectis

Rome, le 27 mai 1971

La S. Congrégation pour le Culte divin a bien reçu votre demande de pouvoir utiliser dans les célébrations liturgiques, conformément au numéro 304 de la *Présentation générale du*

Missel romain [LE 3840], un vêtement sacerdotal ayant une forme très ample, avec l'étole placée par-dessus: vêtement qui enveloppe tout le corps du célébrant et qui remplace également l'aube.

1. On peut estimer que ce projet est conforme aux principes généraux concernant les vêtements liturgiques, et fixés par le numéro 297 de la Présentation générale du Missel romain. En Effet:

a) L'importance donnée à l'étole, portée par-dessus le vêtement, met bien en valeur le ministère hiérarchique du prêtre, qui consiste à présider l'Assemblée *in persona Christi* (cf. *Proemium*, n. 4; *Institutio*, n. 60) [LE 3840];

b) Ce vêtement assez ample pour envelopper tout le corps du célébrant, pourvu qu'il soit confectionné avec art et dans un beau tissu, sauvegarde le caractère sacré des objets liturgiques et ajoute un élément de beauté.

2. Par conséquent, la S. Congrégation pour le Culte divin, considérant la variété des situations pastorales actuelles, autorise l'usage de ce vêtement aux conditions suivantes:

a) Pour la célébration ordinaire de la messe ,surtout dans un lieu sacré, on continuera à porter le vêtement liturgique traditionael: amict (lorsque c'est nécessaire pour bien couvrir le col), aube, étole et chasuble, conformément aux règles prescrites par la *Présentation générale du Missel romain* (n. 81 *a)*, 298 et 299. Il convient, en effet, de veiller d'abord au maintien de cette prescription, sans pourtant refuser de répondre aux justes nécessités du temps présent.

b) Pour la concélébration, la *Présentation générale du Missel romain* (n. 161) a confirmé la faculté, accordée aux concélébrants, à l'exception du célébrant principal, de mettre la seule étole sur l'aube. On garde ainsi une certaine simplicité, tout en respectant la dignité et le caractère sacré de l'action liturgique. Il convient que, dans ce cas, le célébrant principal porte le vêtement décrit ci-dessus, n. 2 *a)*.

c) Le nouveau vêtement sacerdotal peut être utilisé dans la concélébration, pour les messes de groupes particuliers, les célébrations en dehors d'un lieu sacré et dans les autres cas semblables où cette solution est à conseiller pour un motif de lieux ou de personnes.

d) En ce qui concerne la couleur, il est sculement exigé pour le nouveau vêtement que l'ètole soit de la couleur qui convient à la messe.

3. On notera que l'approbation d'un nouveau type de vêtement liturgique ne doit pas arrêter l'effort de recherche des artistes et des fabricants, en ce qui concerne tant la forme du vêtement sacré que la matière et la couleur du tissu employé, à condition que cette recherche ait toujours le souci de répondre à la double exigence formulée par le numéro 297 de la *Présentation générale du Missel romain* et rappelée ci-dessus, n. 1 *a)* et *b)*: mettre en valeur le ministère du célébrant, garantir le caractère sacré et la beauté du vêtement liturgique.

Je saisis cette occasion pour vous prier d'agréer l'assurance de mon religieux dévouement. Arturo, Card. Tabera, *préfet*. Rome, le 27 mai 1971.

* Praesidi Commissionis Conferentiae Episcopalis Galliae de re liturgica, Prot. N. 1937/71: Doc. Cath. 69 (1972) 736; Notit. 9 (1973) 96-98.

3979

1971 IUN 8.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

De nullitate sententiae ex eo quod iudex functus fuerat in eadem causa munere Promotoris iustitiae

Facti species. - Domina M. L., recurrens ac actrix in causa, libellum exhibuit Tribunali ecclesiastico primae instantiae, petens separationem ad tempus indeterminatum a marito, domino E. A., quocum matrimonium inierat canonicum.

Judex unicus primae instantiae, per sententiam diei 29 martii 1967, instantiam reiecit separationis. Appellavit actrix ad Tribunal superius, quod e propriis et peculiaribus normis procedit semper *collegialiter* quodque per sententiam diei 30 oct. 1969 decisionem iudicis primae instantiae confirmavit.

Proposuit actrix querelam nullitatis adversus sententiam diei 30 oct. 1969 coram eodem Tribunali appellationis, quod tamen nullitatis reiecit querelam. Tunc facultatem obtinuit eadem actrix denuo proponendi querelam nullitatis contra sententiam alterius instantiae apud Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae.

Fundatur pars recurrens in can. 1892 qui sententiam vitio insanabilis nullitatis laborare statuit, quando lata est in tribunali collegiali a non legitimo iudicum numero (cf. c. 1892, 1°), nam in casu judex J. J., unus e tribus iudicibus qui Tribunal appellationis efformavit, munere functus fuerat Promotoris iustitiae in eadem causa et in eodem Tribunali ideoque assumi non poterat in officium iudicis,

quatenus hoc officium est incompatibile cum officio Promotoris iustitiae in una eademque causa.

In iure.—Incompatibilitas iuridica inter Promotorem iustitiae et iudicem afficit directe officia, et indirecte mediante officio, ipsas personas; impeditque cumulationem *simultaneam* utriusque *officii* in *eadem* persona, non vero designationem *successivam* eiusdem personae in *distincta* officia, nisi ius, in casibus particularibus, aliud statuat.

Una eademque persona nequit explere *simul* officium Promotoris iustitiae et officium iudicis in eadem causa. Sed nullibi prohibetur *sub poena nullitatis* ut una eademque persona in una eademque causa fungatur, primo, officio Promotoris iustitiae, deponat deinde hoc officium et substituatur in eodem ab alia persona, et tandem assumatur in iudicem illius causae. Tunc enim officia ac personae Promotoris iustitiae et judicis vere distincta manent, et verificatur tantum mera substitutio seu successio personarum in officiis distinctis.

Poterat quidem ius inhabilem declarare ad officium iudicis eum qui functus fuerat in eadem causa officio Promotoris iustitiae; at ius canonicum nullibi hoc statuit. Iam vero, ex praescripto can. 1680 § 1, nullitas actus tunc *tantum* habetur, cum in eo deficiunt quae actum ipsum essentialiter constituunt, aut sollemnia seu conditiones desiderantur a sacris canonibus requisitae sub poena nullitatis (cf. etiam can. 11). Pars recurrens seu actrix allegat canonem 1613, qui tamen nullam clausulam irritantem vel inhabilitantem, expresse vel aequivalenter, continet.

Adest sane principium, in iure naturae fundatum, vi cuius nemo potest esse simul pars et judex in eadem causa. At hoc principium intelligitur de cumulatione *simultanea* utriusque figurae in una eademque persona et causa, non de successiva designatione personae, quae fuerat pars in causa et iam cessaverat ab hac condicione, quando assumpta est in officium iudicis pro eadem causa. Tunc enim eadem persona non est *simul* eodemque tempore pars et judex.

Promotor iustitiae, praeterea, nequit vocari ac retineri in iure canonico, ut pars simpliciter. «Est potius custos et vindex legis, promovens ac defendens iustitiam apud tribunalia, sed non constituit tribunal; immo potius partibus *assimilatur*. Nec tamen dicendum est pars simpliciter; immo Codex numquam ipsum partem appellat, sed *a partibus accurate secernit*, quia non sistit in iudicio ad defendendum interesse personale, sed publicum bonum» (F. Roberti, *De proces.*, Romae 1956, p. 298). «Munus enim promotoris iustitiae *officium publicum* est», ut declaravit ipsa Signatura Apostolica *(Tergestina* d. 15 mart. 1921: AAS 13 (1921) 271; *Leges Ecclesiae* n. 345 col. 383, n. 2).

Neque invocari potest can. 1613 qui praecipit ut judex cognoscendam ne suscipiat causam in qua antea advocatum aut procuratorem egerit (c. 1613 § 1). Nam praescriptum hujus canonis minime secumfert nullitatem sententiae (cf. c. 11 et 1680); neque Promotor iustitiae dici potest sensu proprio et stricto advocatus aut procurator in causa.

Negandum tamen non est valde expedire ut judex sese abstineat ab illa causa decidenda, in qua munere Promotoris justitiae functus est, nam partibus videri potest aliquo modo suspectus ac veluti praeoccupatus circa meritum ipsius causae. Quare optima retinenda est norma non assumendi in officium judicis eum qui prius functus est in eadem causa munere Promotoris iustitiae. Si vero de facto assumatur in judicem et ipse non se abstineat, partes in causa, post cognitum nomen judicis, possunt legitime proponere in quolibet momento ante sententiam, iuxta normas causarum incidentalium, exceptionem suspicionis vel recusationis contra ipsum. Talis «exceptio suspicionis potest proponi a partibus vel a *procuratoribus* sine speciali mandato. At nisi proponatur, non sequitur nullitas actuum» (F. Roberti, *op. et ed. cit.*, p 427 n. 173).

In facto.—Indubie constat dominum J. J. interfuisse ut Promotorem justitiae tribunalis appellationis in hac separationis causa votumque dedisse die 12 apr. 1969 petitioni actricis contrarium. Die vero 4 iunii 1969 ipse dominus J.J. cessavit a munere Promotoris justitiae et assumptus est in officium judicis eiusdem tribunalis, dum alius sacerdos constituebatur Promotor justitiae.

Die 23 oct. 1969 dominus J.J. designatur judex in hac causa separationis ut una cum aliis iam constitutis judicibus procederet usque ad causae definitionem. Die 24 oct. 1969 Praeses collegii iudicantis decrevit ut nomen novi judicis, domini nempe J.J., in hac causa «nuper designati, notum fiat *partibus* ut si *quid opponendum* habeant, intra triduum opponant» *(Ex Actis)*.

Constat etiam hoc decretum nomenque novi judicis notificatum fuisse die 27 eiusdem mensis et anni parti actrici ac recurrenti, cuius Procurator peractam et acceptam notificationem rite subsignavit. Hac eadem die, 27 oct. 1969, Praeses tribunalis notificavit partibus tempus pro ferenda sententia d. 30 oct. 1969 assignatum esse.

Optimum sane consilium fuisset si judex J.J. se abstinuisset a causa cognoscenda in qua votum, et quidem contrarium actrici, jam dederat ut Promotor justitiae; at de facto non se abstinuit, quin defectus abstensionis secumferret nullitatem designationis eius et assumptionem in officium judicis illius causae.

Pars actrix ac recurrens, quae certe sciebat novum judicem functum fuisse munere Promotoris justitiae in eadem causa, poterat legitime proponere exceptionem suspicionis vel recusationis contra judicem J.J., utpote iam praeoccupatum contra petitionem; at suam de facto exceptionem, dum poterat, non proposuit, quin ex hac omissione sequatur nullitas sententiae.

http://www.obrascatolicas.com

DECISIO. - In Congressu habito die 8 iunii 1971 coram Emo Cardinali Praefecto, proposita querela nullitatis a domina M. L., actrice in causa, interposita adversus sententiam Tribunalis appellationis diei 30 octobris 1969, decretum est: *Negative*, seu *sententiam Tribunalis appellationis diei* 30 *oct.* 1969 *nullitate non laborare.*

* Apoll. 44 (1971) 572-575.

3980

1971 IUN 14.-SC CULTUS, NOTIF. AAS 63 (1971) 712-715

NOTIFICATIO CIRCA USUM ET INITIUM OBLIGATIONIS NOVI MISSALIS ROMANI, LITURGIAE HORARUM ET CALENDARII

Instructione «de Constitutione Apostolica Missale Romanum gradatim ad effectum deducenda», ab hac Sacra Congregatione die 20 octobris 1969 edita, normae datae sunt, quibus peculiares casus et difficultates considerabantur circa usum novi
713 Missalis Romani atque Conferentiis/Episcopalibus facultas tribuebatur vacationem legis protrahendi ad diem 20 novembris 1971 [1].

Statutum quoque fuit ab hac Sacra Congregatione, ut Calendarium generale et Calendaria particularia «ad interim» in usu retinerentur etiam durante hoc anno 1971 [2].

His attentis, Sacra haec Congregatio pro Cultu Divino, approbante Summo Pontifice, quae sequuntur statuit normas de usu Missalis Romani, Liturgiae Horarum et Calendarii instaurati ac solutionem proponit quarundam difficultatum circa ordinationem Calendarii pro annis 1972.

1. *De Missali Romano et de Liturgia Horarum.*

1. Missale Romanum et Lectionarium Missae, ab hac Sacra Congregatione edita [3], in celebrationibus, quae lingua latina peraguntur, iam nunc adhiberi valent. Item Liturgiae Horarum libri statim usurpari poterunt atque in lucem editi fuerint.

2. Conferentiae Episcopales curent, ut eorundem librorum liturgicorum interpretatio popularis atque editio quamprimum perficiantur.

Attamen, attentis peculiaribus difficultatibus in iisdem conficiendis, diem definiant, quo eaedem interpretationes ab ipsis approbatae et ab Apostolica Sede confirmatae, sive ex toto sive ex parte in usum recipi possint vel debeant.

A die quo populares huiusmodi interpretationes, in celebrationes lingua vernacula peragendas assumi debebunt, tum iis etiam qui lingua latina uti pergunt, instaurata tantum Missae et Liturgiae Horarum forma adhibenda erit.

3. Iis vero, qui ob provectam aetatem vel infirmitatem graves experiuntur difficultates in novo Ordine Missalis Romani, Lectionarii Missae vel Liturgiae Horarum servando, licet, de consensu sui Ordinarii ac tantummodo in celebratione sine populo facta, Missale Romanum iuxta editionem
714 typicam anni 1962, a decretis annorum 1965 et 1967 accommodatum [4], vel Breviarium Romanum, quod antea in usum erat, sive ex toto sive ex parte retinere./

4. Ad usum linguae quod attinet:

a) Quoad Missas cum populo Conferentiae Episcopales ius habent decernendi de usu linguae vernaculae in quavis Missae parte.

Ad Missam conventualem monasteriorum quod attinet, servetur ius particulare.

Ordinarii locorum, bono fidelium praeprimis spectato, videant, utrum, inducto usu linguae vernaculae, opportunum sit, ut in aliquibus ecclesiis, praecipue vero quo fideles diversi sermonis frequentius conveniunt, una aut plures Missae lingua latina celebrentur, praesertim cum cantu [5]. In Missis, quae lingua latina celebrantur, lectiones e Sacra Scriptura et oratione universalem populari interpretatione proferre convenit, prae oculis insuper habita condicione participantium, qui diversi sint sermonis.

b) In Missis sine populo quivis sacerdos adhibere potest aut linguam latinam aut linguam vernaculam.

c) Liturgia Horarum sive a solo sive in communi sive in choro, de consensu Ordinarii, lingua vernacula celebrari potest.

2. *De Calendario.*

5. Conferentiae Episcopales, attento statu operis interpretationis popularis Missalis Romani et Liturgiae Horarum, diem statuant, quo Calendarium Romanum generale, Motu proprio *Mysterii paschalis* die 14 februarii 1969 promulgatum, in sua dicione in praxim deduci debeat [LE 3717].

[1] Cfr. *A. A. S.* 61 (1969), pp. 749-753 [LE 3789]. [2] Cfr. *Notificatio*, 17 maii 1970: *Notitiae* 6 (1970), p. 193 [LE 3855]. [3] Cfr. Decr. *Celebrationis Eucharisticae*, 26 martii 1970, *A. A. S.* 62 (1970), p. 554 [LE 3839]; Decr. *Ordine lectionum*, 30 sept. 1970, *A. A. S.* 63 (1971), p. 710 [LE 3905]. [4] S. Congr. Rituum Decr. *Nuper edita*, 27 ianuarii 1965, *A. A. S.* 57 (1965), pp. 408-409 [LE 3251]; *Instructio altera* ad exsecutionem Constitutionis de sacra Liturgia recte ordinandam, 4 maii 1967, *A. A. S.* 59 (1967), pp. 442-448 [LE 3555]. [5] Cfr. S. Congr. Rituum, Instr. *Musicam Sacram*, 5 martii 1967, n. 48, *A. A. S.* 59 (1967), p. 314 [LE 3541]. [6] Cfr. S. Congr. pro Culto Divino, Instructio *De calendariis particularibus atque Officiorum et Missarum propriis recognoscendis*, 24 iunii 1970, n. 4, *A. A. S.* 62 (1970), p. 652 [LE 3876]. [7] Cfr. *Calendarium Romanum*, Normae universales de anno liturgico et de calendario, n. 5, Typis Polyglottis Vaticanis, 1969, p. 12 [LE 3728].

Usque dum opus interpretationis perficiatur, eaedem Conferentiae opportunas edant normas de Calendario servando pro celebratione Missae et Liturgiae Horarum, linguis sive latina sive vernacula.

6. Qui Calendatio proprio utuntur, dum eiusdem instauratio exspectatur, in iis, quae sunt propria servare debent Calendarium hucusque vigens, mutato gradu celebrationum iuxta normas universales de Calendario et variationibus factis in iis, quae cum praedictis normis non cohaerent. In reliquis normas a Conferentia Episcopali datas servare tenentur.

Opus revisionis Calendariorum intra tempus ad id praefinitum ab Instructione de Calendario [6] peragi debet./ 715

7. *Anno* 1972, Sollemnitas S. Ioseph, in dominicam quintam in Quadragesima incidit. Proinde sabbato anticipatur nempe die 18 martii [7].

Ubi rationes pastorales id suadeant, Ordinarii locorum, permittere poterunt, ut etiam Missae vespertinae, quae sabbato 18 martii celebrantur, ad satisfaciendum praecepto de Missa die dominica participanda, sint de S. Ioseph.

8. *Anno* 1973, ob occurrentiam quarundam sollemnitatum, Calendarium ordinatur sequenti modo:

a) *Die* 24 *iunii*, dominica: *in Nativitate S. Ioannis Baptistae*, Sollemnitas.

In locis, ubi sollemnitas SS.mi Corporis et Sanguinis Christi ad hanc dominicam transfertur, sollemnitas S. Ioannis Baptistae die antecedenti, 23 iunii, celebratur.

b) *die* 29 *iunii*, feria VI: *Ss. Petri et Pauli, Apost.*, Sollemnitas et *SS.mi Cordis Iesu*, Sollemnitas.

Sollemnitas Ss. Petri et Pauli hac die celebratur et sollemnitas SS.mi Cordis Iesu ad dominicam sequentem transfertur. Ubi vero sollemnitas Ss. Petri et Pauli non est de praecepto servanda et generatim ad dominicam sequentem transfertur, die 29 iunii Sollemnitas SS.mi Cordis Iesu et die 1 iulii Sollemnitas Ss. Petri et Pauli celebrantur.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 14 iunii 1971.—ARTURUS Card. TABERA, *Praef.* H. Bugnini, *a Secretis.*

3981

1971 IUN 26.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

DE MASSAE CAPITULARIS CONSTITUTIONE ET DISTRIBUTIONE

FACTORUM ET IURIS DELINEATIO. - Decreto diei 1 iunii 1969, Episcopus Dioecesis X, ratione habita tum prioris decreti diei 14 augusti 1967 tum litterarum quas Sacra Congregatio pro Clericis die 28 novembris 1968 dedit, normas Capitulo Cathedrali impertiebat circa communis massae capitularis constitutionem eiusque inter membra Capituli distributionem.

Adversus hoc decretum canonicus D. F. recursum, a suo Patrono postea completum, die 1 iulii 1969 apud Sectionem Alteram Signaturae Apostolicae interposuit.

Die 7 iulii 1970, in Congressu habito coram Emo Cardinali Praefecto, decretum est: *Recursum esse admittendum ad disceptationem* [LE 3881].

Termini autem controversiae sequentes die 7 octobris 1970 definiti sunt:

«1) *Quibusdam reditibus componatur massa capitularis in casu;*

2) *Quomodo distribuenda sit massa capitularis, firmo manente canone* 395, § 1 *C. I. C., inter Capitulares;*

3) *Quodnam in specie emolumentum debeatur, in casu, canonico qui munere fungatur etiam parochi, quique pro hoc munere quandam accipit retributionem ex Municipio Z;*

4) *Quaenam consectaria oriantur ex responsionibus ad praecedentia dubia etiam quod attinet ad causae expensas et honoraria patronorum.»*

IN IURE ET IN FACTO.—Ex documentis exhibitis in causa certo constat massam capitularem, in casu, componi ex omnibus reditibus Capituli Cathedralis, quorum maxima pars constituitur ex integro supplemento congruae Canonicorum et Officialium nec non Dignitatum.

Item certo colligitur quod in Capitulo Cathedrali, inde ab initio, servatum est systema massae communis capitularis omnium redituum, inter Dignitates et Officiales atque Canonicos aequaliter quotannis dividendae. Statuta enim Capituli Cathedralis, die 4 aprilis 1900 ab Ordinario loci rite approbata, circa distributiones capitulares praescribunt: «Il Capitolo di X ha una sola massa di rendite; dalla quale, prelevati gli assegni ai Mansionarii ecc..., il rimanente in uguali rate va distribuito ai dodici Canonici [illegible]

delle Bolle Pontificie 25 giugno 1855... Gli altri due terzi della rendita netta è assegnata prebenda a ciascuna Dignità e Canonico ugualmente...». Illa autem statuta rite approbata, cum contra ius commune non sint, nec legitime mutata sint, abrogata dici non possunt. Ipsa S. Congregatio pro Clericis et Ordinarius loci expresse declarant Capitulum Cathedrale illis veteribus statutis anni 1900 adhuc regi.

Attamen firmum permanet praescriptum canonis 395 § 1 respiciens ad tertiam redituum Capituli partem, quae in distributiones quotidianas convertenda sit.

Ratio quoque habenda est Decreti a S. Congregatione Concilii die 10 iulii 1925 (AAS, vol. XVII, a. 1925, pp. 381-383) [LE 665] emissi, quod nonnullis quaesitis ad rem pertinentibus respondet.

Ad primum autem quaesitum respondetur supplementum congruae canonicalis subesse legi canonicae distributionum iuxta can. 395.

Dubio «IV. An quota peculiariter assignata Dignitatibus et Officiis immitti debeat in massam communem capitularem, in casu», S. Congregatio responderi mandavit: «Ad IV. In Capitulis ubi viget systema praebendarum separatarum, *negative*; in Capitulis vero ubi viget systema massae communis *affirmative*». Hinc huiusmodi immissio fieri debet in Capitulo Cathedrali X, ubi certo viget systema massae communis.

Quaestio autem «V. An et qua proportione Dignitates et Officia participare debeant de parte sibi peculiariter assignata quae sit immissa in massam communem capitularem in casu», responsum est: «Ad V. Non minori ea quantitate quam percipiebant ante assignationem supplementi congruae». Ex hoc clare patet minime statui ad Dignitates et Officia spectare ius participandi de massa communi capitulari in proportione ad partem supplementi congruae sibi peculiariter assignatam.

Postremum dubio «VI. An quota pars, peculiariter assignata Dignitatibus et Officiis, subsit legi canonicae distributionum ad tramitem can. 395, §§ 1, 2, in casu», responsio facta est: «Ad VI. *Affirmative*». Exinde autem deduci non potest quod ex massa communi distributiones Dignitatibus et Officialibus in quantitate maiore prae Canonicis fieri debeat.

Quid demum de causae expensis et Patronorum honorariis? Cum principalis quaestio agitata circa modum distributionis in Capitulo vertatur, cumque ipsa sit quaestio potius Capituli quam singulorum Capitularium, etiamsi modus distributionis Capitulum dividat in duas partes oppositas, expedit ut, pro iustitia et aequitate nec non pro amore pacis, illae expensae et honoraria ex massa communi Capituli solvantur. Nam quaestio solvenda Capituli est.

DECISIO. - Emi Patres Cardinales, Membra Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, in sede eiusdem Tribunalis legitime congregati, die 26 iunii 1971, ad decidendam causam de qua supra, propositis dubiis responderunt:

Ad I: *Massa capitularis, in casu, omnibus componitur reditibus, directis et indirectis —supplemento congruae non excluso—, qui Capitulo singulisque eius Capitularibus obveniunt;*

Ad II: *Massa capitularis sic efformata distribuenda est aequaliter inter omnes et singulos Capitulares, firmo praescripto canonis* 395, § 1 *et responsione Sacrae Congregationis Concilii diei* 10 *iulii a.* 1925 [LE 665];

Ad III: *standum esse iuri communi, statutis Capituli nec non eius praxi;*

Ad IV: *processuales expensas et Patronorum honoraria esse solvenda ex massa capitulari, in quam est immittenda pecunia, contra responsa ad nn. primum et secundum, retenta a die* 1 *ianuarii a.* 1964, *aucta foenore legali.*

* Apoll. 44 (1971) 622-625.

3982

1971 IUN 27.-PAULUS VI, MOT. pr. AAS 63 (1971) 665-669

DE PONTIFICIA COMMISSIONE BIBLICA ORDINANDA NOVAE LEGES STATUUNTUR

PAULUS PP. VI

Sedula cura, qua Ecclesia altiorem in dies Scripturarum Sacrarum intelligentiam consequi semper annisa est, ut filios suos divinis eloquiis indesinenter pasceret [1], nostris praesertim temporibus palam ostenditur, cum Concilium Oecumenicum Vaticanum II praescripserit, ut ad impensius fovendam christianam vitam amplissimae verbi Dei divitiae largius uberiusque christifidelibus paterent.

Excellens magnitudo ac momentum huius officii, in quod Christi Sponsa hodie renovata diligentia incumbit, ab ea sane postulat, ut Sacrarum Litterarum studia omni ope promoveat. Qua de causa eadem Oecumenica Synodus haec opportune commonuit: *Exegetae autem catholici aliique Sacrae Theologiae cultores, collatis sedulo viribus, operam dent [illegible]*

oportet, ut sub vigilantia Sacri Magisterii aptis subsidiis divinas Litteras ita investigent atque proponant, ut quam plurimi divini verbi administri possint plebi Dei Scripturarum pabulum fructuose suppeditare [2].

At cum horum temporum eruditio progrediens quaestiones in hisce disciplinis proponat cotidie novas easque ad explicandum non faciles, inde fit ut perarduum evadat munus iis concreditum, qui Sacris Litteris sint dediti; qui quidem, etsi opus habent haec studia excolere ratione ac via, quae cum recentioribus scientificis pervestigationibus congruant, norunt tamen Deum non privato doctorum iudicio, sed Ecclesiae suae Sacras commisisse Scripturas, quae proinde ad normam christianae/traditionis et hermeneuticae semper interpretandae erunt, sub tutela et custodia Magisterii ecclesiastici [3].

Consilio igitur permoti efficaciore ratione sanae doctrinae progressum in re biblica iuvandi et Scripturarum interpretationem a quavis opinionum temeritate servandi integram, necnon exegetarum et theologorum collaborationem cum Sancta Sede et ad invicem aptius coordinandi [4]; opportunum duximus curas cogitationesque Nostras peculiari modo conferre in Pontificiam Commissionem Biblicam, quae a Decessore Nostro Leone XIII per Apostolicas Litteras *Vigilantiae studiique*, die XXX Octobris anno MCMII datas, idcirco instituta est, ut Sacrarum Litterarum studia recte proveheret. Commoda enim, quae hucusque in biblicorum studiorum tutelam atque incrementum ex huius Commissionis opere inde ab eius ortu profecta sunt, Nostram de eius utilitate ac momento persuasionem confirmant. Quo vero maiores usque fructus exinde Ecclesia capere possit, nihil aptius ac validius videtur esse Nobis, quam Pontificiam hanc Commissionem novis aptioribusque legibus ordinare; ita quidem ut, quod attinet ad agendi rationem, ad quaestiones proponendas atque tractandas, ad varia officia assignanda, ad numerum denique atque delectum eorum ex quibus Commissio coalescat, ipsa expeditius atque secundum auctas christianae societatis necessitates opus suum exsequi pergat.

Itaque, omnibus mature perpensis, motu proprio ac Nostra Apostolica auctoritate novas leges de Pontificia Commissione Biblica ordinanda statuimus ac decernimus, quae sequuntur.

1. Commissio Biblica, quae pro suo munere pergit studia rei biblicae recte promovere atque auxiliatricem operam Magisterio Ecclesiae in Sacra Scriptura interpretanda praestare, secundum novas normas recognoscitur eademque cum Sacra Congregatione pro Doctrina Fidei colligatur./ 6

2. Munere Praesidis Commissionis Biblicae fungitur Cardinalis Praefectus Sacrae Congregationis pro Doctrina Fidei, qui adiuvari poterit a vices gerente, e membris Commissionis seligendo.

3. Commissio Biblica constat ex scientiarum biblicarum cultoribus e variis scholis et Nationibus, qui scientia, prudentia et catholico sensu erga Ecclesiae Magisterium excellant.

4. Commissionis Biblicae Membra a Summo Pontifice, cuius iudicio proponuntur a Cardinali Praeside post consultationem Conferentiarum Episcopalium, ad quinquennium nominantur, quo expleto, confirmari possunt. Numerus autem Membrorum summam XX ne excedat.

5. Secretarius Commissionis Biblicae, proponente eiusdem Commissionis Praeside, a Summo Pontifice ad quinquennium nominatur et inter Consultores Sacrae Congregationis pro Doctrina Fidei adnumeratur. Expleto quinquennio, confirmari potest. Expedit autem, ut Cardinalis Praeses, quantum fieri possit, inter Membra Commissionis consultationem instituat, antequam nomina ad hoc munus aptorum Summo Pontifici subiciat.

6. Coetus Plenarius Commissionis Biblicae saltem semel in anno convocatur.

7. Si studium peculiarium quaestionum id exigat, Cardinalis Praeses speciales Subcommissiones e Membris illius argumenti singulariter peritis instituere potest, quae, studio expleto, a munere suo cessant. Subcommissiones, annuente Praeside Commissionis, alios quoque peritos, et, si casus ferat, etiam non catholicos, consulere possunt. Qui ad hanc consultationem vocantur non fiunt Membra.

8. Commissionis Biblicae Membra etiam scripto consuli possunt. / 66

[1] *Ibid.*, n. 23.
[2] Cfr. Conc. Vat. I, sess. III, cap. II, *De revelatione*; Conc. Vat. II, Const. Dogm. *Dei Verbum*, n. 12 [LE 3345]. [3] Cfr. Const. Dogm. *Dei Verbum*, nn. 12 et 23. [4] Cfr. Const. Dogm. *Dei Verbum*, n. 23 [LE 3345].

http://www.obrascatolicas.com

9. Quaestiones et argumenta studio expendenda a Summo Pontifice aut a Praeside Commissionis designantur, proponentibus vel Sacra Congregatione pro Doctrina Fidei, vel Synodo Episcoporum, vel Conferentiis Episcopalibus, vel ipsa Commissione Biblica suggerentibus eiusdem Membris, vel etiam catholicis Studiorum Universitatibus et Societatibus Biblicis, salvo praescripto n. 136 Constitutionis Apostolicae *Regimini Ecclesiae universae* [LE 3588].

10. Conclusiones, ad quas Commissio Biblica in Sessione Plenaria pervenerit, praeviis, si casus ferat, Commissionibus specialibus, Summo Pontifici subiciantur atque in Sacrae Congregationis pro Doctrina Fidei usum tradentur.

11. Commissionis Biblicae est studia perficere, necnon instructiones et decreta parare, quae a Sacra Congregatione pro Doctrina Fidei publici iuris fieri possunt, speciali mentione Commissionis Biblicae facta, approbante Summo Pontifice, nisi aliter ipse Summus Pontifex in casibus particularibus statuerit.

12. Commissionis Biblicae cura erit necessitudines fovere cum variis bibli corum studiorum Institutis sive catholicis sive non catholicis.

13. Eadem Commissio consuli debet, antequam novae de rebus biblicis normae edantur.

14. Commissio Biblica pergit, donec aliter provideatur, gradus academicos in re biblica conferre, secundum speciales normas opportune recognoscendas.

15. Membra Commissionis Biblicae in rebus Commissionis tractandis secretum, secundum illarum naturam et momentum, religiose servabunt, normis obsequendo quae
369 circa idem secretum vigent. /

Quaecumque a Nobis hisce Litteris motu proprio datis decreta sunt, ea omnia firma ac rata esse iubemus suosque integros effectus obtinere a die VIII mensis Iulii huius anni, contrariis quibuslibet non obstantibus, etiam speciali mentione dignis.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XXVII mensis Iunii, anno MCMLXXI, Pontificatus Nostri nono.—PAULUS PP. VI.

Ada. A. L. DIEGUEZ in Sal terrae 60 (1972) 702-705.

3983

1971 IUN 29.-PAULUS VI, EXHORT. AAS 63 (1971) 497-526

Adhortatio Apostolica uniuscuiusque religiosae familiae in catholico orbe sodalibus:

DE RELIGIOSA VITA SECUNDUM CONCILII OECUMENICI VATICANI II RENOVANDA PRAECEPTIONES

PAULUS PP. VI

Dilecti in Christo filii et filiae,
Salutem et Apostolicam Benedictionem

1. Evangelica testificatio vitae religiosae oculis hominum aperte manifestat primas partes Dei amori tributas ac quidem tali cum vehementia, pro qua gratiae Spiritui Sancto agantur oporteat. Animo simplici —ut Ioannes XXIII, Decessor Noster rec. mem., fecit sub Concilii Oecumenici Vaticani II celebrationem [1]— vobis enuntiare velimus, quantam spem in Nobis excitet, perinde atque in cunctis Pastoribus et fidelibus Ecclesiae, spiritualis magnanimitas illorum, qui, sive viri sive mulieres, Domino vitam suam consecrarunt, consiliorum evangelicorum spiritum et usum servantes. Optamus etiam vos iuvare, ut,
498 doctrinae Concilii Vaticani II inhaerentes, iter Christi sectatorum, a vobis susceptum, pergatis. /

2. Quod quidem agentes, eo consilio ducimur, ut inquietudini, incerto animorum statui, inconstantiae occurramus, quae nonnulli ostendunt, et ut eos pariter confirmemus, qui veram expetunt vitae religiosae renovationem. Quaedam enim mutationes, audacius et ad arbitrium inductae, nimia diffidentia praeteriti temporis, etiamsi hoc sapientiam vigoremque traditionum ecclesialium testetur, habitus mentis plus aequo eo contendens, ut quis ad magnas immutationes, quibus aetas nostra concutitur, festinantius sese conformet: haec omnia nonnullos fortasse moverunt, ut peculiares vitae religiosae formas existimarent caducas. Nonne quidam eo sunt progressi, ut contra ius fasque ad Concilium provocarent, id intendentes, ut illam quoad ipsum eius principium in controversiam adducerent? Verumtamen constat omnino Concilium huic *peculiari dono* locum singularem in vita Ecclesiae tribuisse, quatenus illi, qui id acceperunt, eius ope magis conformantur *ad genus vitae virginalis et pauperis, quod sibi elegit Christus Dominus, quodque Mater eius Virgo amplexa est* [2]. Concilium praeterea vias ostendit, quibus idem donum secundum Evangelii praeceptiones renovaretur [3].

3. Traditio autem Ecclesiae —numquid in memoriam id redigere oportet?— ab ipsis suis initiis, hanc eximiam perhibet testificationem constantis Deum quaerendi studii, amoris unici et indivisi erga Christum, ardoris Regni eius incrementis absolutissime se devovendi. Hoc quidem demptо signo visu manifesto, periculum est, ne ipsa caritas, qua Ecclesia universa vegetatur, frigescat, mirabilis ille vulgarique opinioni contrarius hebescat nuntius salvificus Evangelii, *sal* fidei in mundo evanescat, qui hac aetate ad saeculares accedit condiciones.

Spiritus Sanctus a primis saeculis, praeter martyres Chri-/ 499
stum heroum in modum confitentes, discipulorum et virginum nec non eremitarum mirandam fortitudinem excitavit. Quod quidem fuit iam quaedam adumbratio vitae religiosae, quae magis in dies adducebatur, ut progressione quadam efflueresceret ac diversis distingueretur formis vitae communis aut solitariae, ut instanti Christi invitationi responderetur: *Nemo est, qui reliquit domum aut uxorem aut fratres aut parentes aut filios propter Regnum Dei, et non recipiat multo plura in hoc tempore et in saeculo venturo vitam aeternam* [4].

Quis audeat affirmare eiusmodi invitamento non amplius eandem vim atque vigorem inesse, Ecclesiam carere posse praestantissimis eiusmodi testibus Christi amoris naturam transcendentis, vel mundum sine sui detrimento pati posse haec lumina exstingui, quae Regnum Dei annuntiant ea cum libertate, quae non obstruatur impedimentis et cotidie a mille filiis eius filiabusque vivendo exprimatur?

4. Dilecti filii et filiae, qui, consilia evangelica perficientes, liberius Christum sectari ac pressius imitari voluistis —tota vita Deo devota per peculiarem consecrationem, quae in baptismali consecratione ut in radice fundatur eamque plenius manifestat— utinam mente complectamini egregiam existimationem ac dilectionis affectum, quo vos in nomine Christi Iesu prosequimur! Carissimis Fratribus in episcopatu vos commendamus, qui una cum presbyteris, suis in sacerdotio cooperatoribus, conscientiae officium circa vitam religiosam percipiunt. Omnes etiam laicos, quibus *proprie, etsi non exclusive, saecularia officia et navitates competunt* [5], rogamus, ut intellegant, quam valide a vobis impellantur, ut eam exquirant sanctitatem, ad quam et ipsi baptismo suo in Christo vocantur in gloriam Patris! [6]. / 500

5. Non paucas res externas, a Conditoribus Ordinum et Congregationum religiosarum mandatas, his ipsis temporibus obsoletas esse procul dubio apparet. Nonnullae, saeculorum decursu coacervatae, quibus vita religiosa onerata est atque obriguit, alleventur oportet. Sunt quidem efficiendae accommodationes, novae possunt, probante Ecclesia, formae inquiri atque induci. Hoc ipsum est propositum, quod plures iam annos maior Institutorum religiosorum pars alacriter persequitur, novi generis constitutionibus et regulis —interdum audentius— experimenti causa invectis. Hoc quippe compertum habemus hosque renovationis conatus, a Concilio expetitos [7], diligenter attendimus.

6. Quomodo vero in hac ipsa dynamica progrediente incitatione, in qua semper periculum est, ne spiritus saeculi cum actione Spiritus Sancti admisceatur, vobis opitulemur, ut recte, quemadmodum necesse est, res discernatis? Quomodo id, quod est essentiale, in tuto collocetur aut assequendo obtineatur? Quomodo in proprium usum convertatur experientia aetatum praeteritarum et id, quod his temporibus est recogitatum, ut haec evangelicae vitae forma corroboretur?

[1] Conc. Vat. II, Const. dogm. *Lumen gentium*, cap. VI, 46: *A. A. S.* 57 (1965), p. 52 [LE 3232]. [2] Conc. Vat. II, Decr. *Perfectae caritatis*: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 702-712 [LE 3333]. [3] *Lc.* 18, 29-30. [4] Cf. Conc. Vat. II, Const. past. *Gaudium et spes*, 43: *A. A. S.* 58 (1966), p. 1062 [LE 3366]. [5] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. *Lumen gentium*, cap. V: *A. A. S.* 57 (1965), pp. 44-49 [LE 3232]. [6] Cf. Litt. Apost. motu proprio datae *Ecclesiae Sanctae*: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 757 ss. [LE 3457]. [7] S. Congr. pro Religiosis et Institutis saecularibus, Instr. *Renovationis causam*: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 445 ss.

[1] Adhortatio ad universi orbis catholici sanctimoniales et sacras virgines *Il tempio massimo*: *A. A. S.* 54 (1962), pp. 508-517.

Pro singulari munere et officio, quod Deus Nobis in Ecclesia sua imposuit —ex eo enim *fratres Nostros confirmare* oportet [8]— vos pro parte Nostra adigere volumus, ut securioribus animis et laetiore cum fiducia in via procedatis, quam elegistis. In *perfectae caritatis prosecutione* [9], qua vestra regitur vita, quo alio modo vos geratis oportet nisi eo, quo parati sitis penitus obsequi Spiritui Sancto, qui,
501 in Ecclesia agens, in libertatem filiorum Dei vos vocat? [10]. /

I

7. Dilecti filii et filiae, invitamento Spiritus Sancti libere respondentes, Christum sequi statuistis, eidem vos prorsus devoventes. Consilia evangelica castitatis Deo consecratae, paupertatis, oboedientiae iam leges vitae vestrae evaserunt. Iamvero, quemadmodum Concilium monet, *ipsa... auctoritas Ecclesiae, duce Spiritu Sancto, ea interpretari, eorum praxim moderari et etiam stabiles inde vivendi formas constituere curavit* [11]. Ita vero ea agnoscit et authenticum reddit vitae genus, quod professione consiliorum evangelicorum efficitur: *Per vota aut alia sacra ligamina, votis propria sua ratione assimilata, quibus christifidelis ad tria praedicta consilia evangelica se obligat, Deo summe dilecto totaliter mancipatur... Per baptismum quidem mortuus est peccato, et Deo sacratus; ut autem gratiae baptismalis uberiorem fructum percipere queat, consiliorum evangelicorum professione in Ecclesia liberari intendit ab impedimentis, quae ipsum a caritatis fervore et divini cultus perfectione retrahere possent, et divino obsequio intimius consecratur. Tanto autem perfectior erit consecratio, quo per firmiora et stabiliora vincula magis repraesentatur Christo cum sponsa Ecclesia indissolubili vinculo coniunctus* [12].

Haec doctrina Concilii in claro lumine ponit huius doni magnitudinem, quod ipsi dare libere decrevistis, quodque —simile doni a Christo Ecclesiae suae impertiti— perinde ac hoc, absolutissimum est et irrevocabile. Propter ipsum Regnum caelorum Christo magnanimiter et sine ulla exceptione devovistis vires amandi, possidendi cupiditatem, liberam facultatem propriam vitam disponendi, quae tam praeclara sunt homini bona. Huiusmodi vestra est consecratio, quae in Ecclesia et per eius peragitur ministerium
502 sive eorum, qui illius / gerunt personam quique professionem religiosam accipiunt, sive communitatis christianae, quae amanter agnoscit, excipit, fovet, circumdat eos, qui in eius gremio se ipsos impendunt quasi vivum signum, *quod omnia Ecclesiae membra ad officia vocationis christianae impigre adimplenda efficaciter attrahere potest ac debet... siquidem status religiosus bona caelestia iam in hoc saeculo praesentia omnibus credentibus manifestat* [13].

8. Aliqui ex vobis ad vitam contemplativam, quae dicitur, sunt vocati. Vis alliciens, cui nequit resisti, vos trahit ad Dominum. A Deo apprehensi, eius actioni potentissimae vos permittitis, qua ad eum elevamini et transformamini in ipsum, dum eadem ad illam componimini aeternam contemplationem, quae communis est vocatio nostra. Quomodo fiet, ut in hac progrediamini via et gratiam, quae vos animat, fideliter custodiatis, nisi tota anima et vita vestra, dynamica vi, cuius impulsus est amor, permoti, huic obsequimini invitamento, quod stabili modo in Deum vos dirigit? Itaque aliam quamvis actionem proxime vobis utique exsequendam —cuius generis sunt necessitudines cum fratribus, opus gratuitum vel quaestuosum, necessaria animi remissio hisque similia— testimonium existimate intimae cum Deo coniunctionis, quod ei reddatis, ut vobis illam tribuat intentionis puritatem, in unum omnia redigentem, tam necessariam, ut ei quis iungatur tempore orationis. Sic operam ad Regnum Dei dilatandum conferetis ipso vitae vestrae testimonio atque *arcana fecunditate apostolica* [14].

9. Alii autem apostolatui sunt addicti ac quidem eius officio praecipue eo pertinenti, ut illis annuntient divinum verbum, quos Deus ipsis obviam mittit, eosdemque ad fi-
503 dem perducant. Eiusmodi gratia familiarem cum Deo consuetudinem postulat, / qua fulti nuntium Verbi Incarnati prodere possitis, sermone quidem usi, quem homines intellegere queant. Quantopere ergo necesse est, ut tota vita vestra consortes vos reddat eius passionum, mortis et gloriae! [15].

10. Quodsi vocatione vestra ad alias partes in hominum servitio obeundas adducimini —cuius modi sunt vita pastoralis, sacrae missiones, institutio scholastica, caritatis opera hisque similia— nonne ardor animi, quo Deo adhaereatis, ea munera fecunda imprimis efficiet ac quidem pro ratione huius cum Deo coniunctionis, quae fit *in abscondito*? [16]. Si Concilii doctrinam fideliter cupimus servare, nonne *cuiuslibet instituti sodales, Deum prae omnibus et unice quaerentes, contemplationem, qua ei mente et corde adhaereant, cum amore apostolico, quo operis Redemptionis adsociari Regnumque Dei dilatare nitantur, coniungant oportet*? [17].

11. Solum hoc modo animos hominum ad veritatem amoremque divinum amplectendum erigere poteritis secundum charisma Fundatorum vestrorum, quos Deus in Ecclesia sua excitavit. Concilium non aliter religiosis utriusque sexus officium iure merito inculcat fideliter servandi spiritum eorum Conditorum horumque proposita evangelica et exempla sanctitatis; quod unum e principiis agnoscere debent renovationis nunc perficiendae atque unam e rationibus certissimis operis, quod unumquodque Institutum aggrediatur oporteat [18]. Re enim vera charisma vitae religiosae, nedum impulsus quidam sit exortus *ex sanguinibus vel ex voluntate carnis* [19] aut ex habitu mentis, / 504
qui *huic saeculo conformatur* [20], fructus est Spiritus Sancti, in Ecclesia semper operantis.

12. Hinc profecto unaquaeque Familia religiosa propriam dynamicam vim hauriet, siquidem vocatio divina, licet secundum mutabilia locorum ac temporum adiuncta renovetur et distinguatur, semper tamen constantem quendam cursum exposcit. Ardor animi, ei congruens, in ipsa hominis vita quasdam primarias praecipuasque aperit vias, quae eligantur. Fidelitas autem iis rebus servata, quae per hasce vias postulantur, tamquam obrussa est authenticae naturae, qua vita religiosa commendetur. Ne hoc obliviscamur: quodlibet institutum humanum quasi illi morbo est obiectum, quo articuli durescunt, atque periculo vanae cuiusdam observantiae urgetur. Externa enim legum diligentia ad praestantiam alicuius vitae eiusque constantem rationem in agendo tuendam per se non sufficit. Qua de causa eiusmodi formae externae sine intermissione vivificentur oportet interna hac animi contentione, sine qua illae nimium onus confestim efficerentur.

In hac varietate formarum, quae unicuique Instituto indolem propriam tribuunt et in plenitudine gratiae Christi [21] nituntur, pro summa vitae religiosae regula et norma certissima habenda est sequela Christi secundum Evangelii doctrinam. Nonne huius studio per saeculorum cursum factum est, ut vita casta, pauper, oboedientiae dedita postularetur?

II

13. Unus amor in Deum —id repetere oportet— homines permovet modo maximum habente momentum ad castitatem amplectendam. Qui amor caritatem fraternam tam imperiose deposcit, ut religiosus altiore ratione in Christi corde cum / aequalibus vivat. Hac servata condicio- 505
ne, donum sui ipsius, quo quis Deo aliisque se devovet, fons erit pacis tranquillae. Nequaquam despecto amore humano et matrimonio —nonne hoc, secundum fidem, imago est et consortium unitatis amore effectae, qua Christus Ecclesiae iungitur? [22]— castitas Deo consecrata hanc unitatem propius revocat illamque perficit sui ipsius superationem, ad quam omnis amor humanus contendat oportet. Hac ipsa igitur aetate, qua is ut alias numquam *erotismo vastatore* [23] infestatur, castitas nunc cum maxime comprehendi debet et in vitae usu coli animo recto atque magnanimo. Castitas, virtus prorsus *positiva*, dilectionem testatur, qua ceteris Deus praefertur, ac modo praeclarissimo et absolutissimo significat mysterium coniunctionis Corporis mystici cum eius Capite necnon Sponsae cum Sponso eius aeterno. Ea denique hominem afficit, transformat, pervadit ad intima animi eius penetralia pertingens, per arcanam quandam similitudinem cum Christo.

14. Necesse igitur habetis, dilecti filii et filiae, christianae disciplinae spirituali castitatis Deo consecratae totam restituere efficaciam. Haec virtus enim, cum in vitae usu propter Regnum caelorum reapse servatur, cor hominis

Phil. 3, 10-11. [16] Cf. *Mt.* 6, 6. [17] Cf. Conc. Vat. II, Decr. *Perfectae caritatis*, 5: *A. A. S.* 58 (1966), p. 705 [LE 3333]. [18] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 45: *A. A. S.* 57 (1965), pp. 51-52 [LE 3232]. Decr. *Perfectae caritatis*, 2b: *A. A. S.* 58 (1966), p. 703 [LE 3333]. [19] Cf. *Io.* 1, 13. [20] Cf. *Rom.* 12, 2. [21] Cf. *1 Cor.* 12, 12-30.

[22] Cf. Conc. Vat. II, Const. past. *Gaudium et spes*, 48: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 1067-1069 [LE 3366]; cf. *Eph.* 5, 25 et 32.

[23] Cf. Allocutio ad sodales consociationum v. d. «Equipes Notre-Dame» e variis nationibus, habita die 4 mensis Maii, anno 1970, n. 4: *A. A. S.* 62 (1970), p. 429.

http://www.obrascatolicas.com

liberat atque sic *tamquam signum et stimulus caritatis*, ac *quidem peculiaris fons spiritualis fecunditatis in mundo* evadit [24]. Quamvis ab hoc non semper agnoscatur, ea nihilominus in mundo mysticam suam exserit efficientiam.

15. Ad nos autem quod attinet, animi nostri sententia firma et certa maneat oportet: nempe praestantiam ac fecunditatem castimoniae, propter Dei amorem in caelibatu religioso servatae, / in verbo Dei, in doctrina Christi, in vita Matris eius Virginis, necnon in traditione apostolica, ab Ecclesia constanter asseverata, ut in fundamento postremum inniti. Agitur enim de dono pretioso, quod Pater quibusdam largitur. Quod quidem fragile et facile vulnerari cum sit ob humanam infirmitatem, contradictioni rationis purae est obnoxium atque, ex parte, ab iis nequit comprehendi, quibus luce Verbi Incarnati non sit revelatum, quomodo is, *qui perdiderit animam suam* propter Ipsum, *inveniat eam* [25].

16. Casti qua Christi sectatores, pauperem etiam vitam ad eius exemplum intenditis degere quoad usum bonorum huius mundi, quae cotidianae sustentationi vestrae sunt necessaria. Ceterum hac de re aequales nostri peculiariter vos urgent interrogando, Institutis religiosis magni ponderis munus sine dubio est implendum in operibus misericordiae, auxilii aerumnosis praebendi, iustitiae socialis; quo in ministerio versantia, haec Instituta semper oportet ea attendant, quae Evangelium postulat, eo consilio ut praesentibus necessitatibus sese accommodent.

17. *Clamorem pauperum* [26], qui numquam fuit instantior, edi auditis ab iis, qui ipsi sunt indigentes et qui coniunctim miseria premuntur. Nonne ut invocationi eorum, Dei nempe filiorum quasi quodam iure praecipuo fruentium, obsecundaret, Christus venit [27], eo progressus, ut par fieret cum illis? [28]. In mundo, qui maxime progreditur, hae, quae permanent, multitudines et hi singuli homines miserabiles *mentis et habitudinis conversionem* [29] vehementi monitione deposcunt, quae ad vos potissimum pertinet, qui Christum propius in terrena eius / condicione exinanitionis sequimini [30]. Quod invitamentum in animis vestris —ut Nos minime ignoramus— resonat tam incitate acriterque, ut nonnulli ex vobis etiam ad actionem violentam interdum sollicitentur. Sed, ut Christi discipuli, quomodo viam ingrediamini aliam ab ea, qua ipse incessit? Haec enim, quemadmodum nostis, non est politica quaedam aut temporalis opinio ac navitas, sed hortatio ad cordis conversionem, ad liberationem a quovis impedimento terreno, ad amorem.

18. Quomodo ergo clamori pauperum in vita vestra respondebitis? Is vobis imprimis interdicat oportet, ne respectu cuiusvis iniustitiae socialis medium quiddam teneatis. Idem praeterea officio vos obstringit hominum conscientiam exsuscitandi, gravissimo casu miseriae ac postulationibus iustitiae socialis, quam Evangelium et Ecclesia docent, prae oculis habitis. Aliquos ex vobis ille clamor movet, ut pauperes in ipsa condicione eorum contingatis acerbosque eorundem participetis angores. Rursus non pauca e vestris Institutis vocat ad certa quaedam opera sua ita convertenda, ut pauperibus prosint; quod quidem a multis iam est generose peractum. Ille demum bonorum usum vobis imponit, terminis earum rerum circumscriptum, quae functione munerum, vobis implendorum, exiguntur. Oportet, ut in cotidiana vita vestra documenta, etiam externa, detis germanae paupertatis.

19. Quod vero testimonium perhibet religiosus, qui studio sui commodi se trahi patiatur cuique omnino consentaneum esse videatur, ut, sine ullo discrimine ac moderatione, sibi sumat, quidquid ei proponatur, idque in humana vitae cultu atque in mundo, qui mirando prorsus cursu incrementorum materialium paene infinitorum denotantur? Cum igitur multi maiore in periculo versentur, quo contingit, ut illecebra ac / securitate possessionis, scientiae, potestatis irretiantur, Dei invitamentum in summo veluti fastigio conscientiae christianae vos collocat, quatenus homines moneatis oportet veram et absolutam eorum progressionem in eo positam esse, ut vocationi suae respondeant, qua *non secus atque filii vitam Dei viventis, omnium hominum Patris, participent* [31].

20. Pariter querimoniam percipitis tot vitarum humanarum, quae quasi in turbine implacabili valutantur labo-

[24] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 42: *A. A. S.* 57 (1965), p. 48 [LE 3334]. [25] Cf. *Mt.* 10, 39; 16, 25; *Mc.* 8, 35; *Lc.* 9, 24; *Io.* 12, 25. [26] Cf. *Ps.* 9, 13; *Iob*, 34, 28; *Pr.* 21, 13. [27] Cf. *Lc* 4, 18; 6, 20. [28] Cf. *Mt.* 25, 35-40. [29] Conc. Vat. II, Const. past. *Gaudium et spes*, 63: *A. A. S.* 58 (1966), p. 1085 [LE 3366]. [30] Cf. *Mt.* 19, 21; 2 *Cor.* 8, 9. [31] Pauli VI, Litt. Encycl. *Populorum Progressio*, 21: *A. A. S.* 59 (1967) p. 268 [LE 3346].

ris ad quaestum faciendum, lucri ad voluptates comparandas, rerum, quae consumuntur, et quae vicissim virium contentionem interdum inhumanam imponunt. Una igitur e primariis rationibus paupertatis vestrae erit testificatio sensus humani labori proprii, qui cum animi libertate geratur atque naturae suae restituatur, ex qua est subsidium ad vitam sustentandam atque servitium. Nonne Concilium peropportune edixit vos necessario obnoxios esse *communi legi laboris*? [32]. Hoc ergo est officium, quo devincimini: vitae vestrae et fratrum aut sororum est vobis consulendum atque pauperes relevandi labore vestro. Sed non licet actionem vestram adversari vocationi variorum Institutorum vestrorum, ac labores ex more inferre, qui eiusmodi sint, ut pro peculiaribus muneribus, eorundem propriis, substituantur; ita enim necessario fiet, ut vos quodammodo ad saecularem vitae rationem ineundam, cum vitae religiosae detrimento, perducamini. Estote igitur de spiritu solliciti, qui vos movet; profecto quod naufragium pateremini, si solum mercede e profanis negotiis percepta vos commendari putaretis!

21. Necessitas, tam firmiter hodie asseverata, fraternae consortionis vim evangelicam suam retineat oportet. Ut in *Doctrina Duodecim Apostolorum* scriptum est: *... si in immortalibus consortes estis, quanto magis in mortalibus*? [33]. Paupertas, / quae vivendo reapse ad usum transfertur, prout 509
bona, mercede non excepta, in commune congeruntur, spiritualem communionem, qua coniungimini, testatur; ea veluti vehemens est hortatio, quae omnibus divitibus adhibetur, et levationem quoque fratribus vestris et sororibus affert, qui inopia vexantur. Studium, quo unusquisque legitime fertur, officia in se recipiendi, non propriis reditibus fruendo, sed communia bona fraterno animo participando manifestatur. Formae autem paupertatis singulorum et cuiusque Communitatis e natura Instituti et oboedientiae forma pendent, quae ibi servatur; ita, secundum peculiarem cuiusvis vocationem, indoles subiectionis, quae in omni inest paupertate, ad effectum adducitur.

22. Quemadmodum vos, dilecti filii et filiae, compertum habetis, hodiernae hominum consortionis necessitates, si eas cum Christo coniuncti experimini, paupertatem vestram magis urgent et perfectiorem reddunt. Quamquam ratio habenda est, ut patet, hominum, inter quos degitis, ut modum vitae vestrae iis aptetis, tamen paupertatem vestram non licet tantum ac simpliciter conformari ad eorum consortionem. Vis enim testificandi ei obvenit ex magnanima obtemperatione praecepto evangelico —dum plena cum fidelitate vocationi vestrae inhaeretis— non solum e quodam studio paupertatem ostendendi, quod nimis leve ac fluxum esse potest. Attamen vitandae sunt externae vitae rationes, quae cultum iusto mundiorem ac vanitatem redoleant. Quibusdam in rerum adiunctis —id agnoscimus quidem— probari potest formam vestis religiosae deponi; tamen silentio praeterire nequimus, quantopere conveniat, ut habitus religiosorum religiosarumque sit, quemadmodum Concilium voluit, signum consecrationis eorum [34], atque a formis aperte saecularibus quadamtenus distinguatur.

23. Nonne eadem fidelitas vestram professionem oboedientiae inspirat in lumine fidei et secundum ipsam vim impellentem / caritatis Christi? Hac quippe professione vo- 510
luntatem vestram integre immolatis atque certius et tutius in eius consilium salvificum penetratis. Exemplum Christi secuti, qui venit, ut faceret voluntatem Patris, et cum eo *et fratribus ministravit*, vos *Ecclesiae servitio* atque fratrum *arctius devincimini* [35].

24. Evangelica illa appetitio fraternitatis a Concilio significanter est expressa, siquidem Ecclesia se esse *Populum Dei* definivit, in quo Hierarchia membris Christi, eadem caritate inter se consociatis, deservit [36]. In statu religioso, perinde ac tota in Ecclesia, idem mysterium paschale Chri- 508
sti vivendo colitur. Altissimus oboedientiae sensus plenitudine huius mysterii mortis et resurrectionis declaratur, in quo supernaturalis sors hominis egregie prorsusque perficitur; etenim homo sacrificio, dolore, morte ad veram vitam accedit.

Auctoritatem igitur inter fratres vestros exercere idem est ac iisdem ministrare [37] exemplo eius, qui *dedit animam suam redemptionem pro multis* [38].

25. Auctoritas ergo et oboedientia, bono communi ser-

[32] Conc. Vat. II, Decr. *Perfectae caritatis*, 13: *A. A. S.* 58 (1966), p. 708 [33] IV, 8, *Patres Apostolici*, I, rec. Fr. X. Funk, Tubingae, 1901². [34] Cf. Conc. Vat. II, Decr. *Perfectae caritatis*, 17: *A. A. S.* 58 (1966), p. 710. [35] Cf. *Ibid.*, 14, p. 709; *Io.* 4, 34; 5, 30; 10, 15-18; *Hebr.* 5, 8; 10, 7; *Ps.* 40 (39), 8-9. [36] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. *Lumen gentium*, capp. I-III: *A. A. S.* 57 (1965), pp. 5-36 [LE 3232]. [37] Cf. *Lc.* 22, 26-27; *Io.* 13, 14. [38] *Mt.* 20, 28; cf. *Phil.* 2, 8.

vientes, tamquam duae rationes complentes eiusdem actus participandi Christi oblationem exercentur: ii, qui auctoritate praediti agunt, oportet in fratribus consilio Patris, amoris pleno, obsecundent; religiosi autem, eorum praeceptionibus obtemperantes, exemplum Magistri nostri sequuntur [39] atque operi salutis sociantur. Itaque auctoritas et cuiusque libertas nedum inter se repugnent, in voluntate Dei implenda una simul procedunt, quae fraterno more exquiratur per colloquium, fiducia / nixum, inter su- 511
periorem eiusque fratrem, cum de re personali agitur, aut per consensionem indolis generalis, cum res ad totam spectat Communitatem. In hac vestigatione religiosi abstineant tum nimia animorum concitatione, tum sollicitudine efficiendi, ut vis attractiva opinionum, quae in dies ventilantur, praevaleat altissimo sensui vitae religiosae. Unusquisque, praesertim vero superiores et quotquot inter fratres suos aut sorores munera gerunt, officio tenentur refovendi in Communitatibus fidei certitudinem, qua hae regantur oportet. Vestigationi enim illi propositum est, ut eiusmodi certitudo penitius percipiatur atque in vitae cotidianae usum transferatur secundum temporis necessitatem, nullatenus tamen ut ea in controversiam adducatur. Hoc opus communis perscrutationis finiendum est, si casus fert, iudicio ac voluntate superiorum, quorum praesentia, ut talis agnita, cuivis Communitati est prorsus necessaria.

26. Hodiernae condiciones vitae momentum habent, ut liquet, ad modum, quo oboedientiam exercetis. Multi enim ex vobis partem operum suorum extra domos religiosas exsequuntur atque munera obeunt, ad quae propter peculiarem peritiam sunt apti. Alii vero inducuntur, ut coetibus, certo cuidam operi addictis atque propriae moderationi obnoxiis, se socient. Nonne periculum, quod in eiusmodi imminet rerum adiunctis, suadet, ut sensus oboedientiae confirmetur ac diligentius excolatur? Ut autem hoc veram afferat utilitatem, nonnullae condiciones serventur oportet. Explorandum est enim imprimis, num opus susceptum cum Instituti vocatione congruat. Convenit etiam utramque provinciam accurate definire. Potissimum vero ab actione externa transeundum est ad ea, quae vita postulat communis; qua in re curae sit, ut in tuto ponatur plena efficacitas illorum veluti elementorum vitae religiosae, quae proprie vereque dicitur. Est enim unum e praecipuis, quibus superiores obstringuntur, officiis, eo 512
pertinens, ut fratribus aut / sororibus in religione illae provideantur condiciones, quae ad eorum vitam spiritualem sunt necessariae. Quomodo autem id agere possunt, nisi tota Communitas fidenter cooperetur?

27. Hoc etiam addere libet: quo magis muneris vestri partes obitis, eo magis necessarium est, ut donum vestri, quoad plenam eius significationem, renovetis. Dominus cuique praecipit, ut *perdat animam suam*, si vult post eum venire [40]. Hoc praescriptum observabitis, si normas superiorum vestrorum accipietis quasi praesidium professionis vestrae religiosae, quae est *plena propriae voluntatis dedicatio veluti sacrificium sui Deo oblatum* [41]. Oboedientia christiana est absoluta omnisque condicionis nescia obtemperatio divinae voluntati. Verumtamen vestra oboedientia est restrictior, quia per eam vos Deo specialiter dedidistis, atque vestra eligendi facultas officiis per vos susceptis quasi finibus continetur. Vestra autem condicio, in qua nunc versamini, originem ducit ab actu integro libertatis vestrae; quapropter eum oportet semper vividiorem reddatis sive ipso inceptu vestro sive assensu, quem praeceptionibus superiorum praebetis. Concilium in bonis status religiosi numerat *libertatem per oboedientiam roboratam* [42] atque haec verba proferens monet: *oboedientia religiosa, nedum dignitatem personae humanae minuit, illam, ampliata libertate filiorum Dei, ad maturitatem adducit* [43].

28. Attamen, nonne fieri potest, ut auctoritas superioris et religiosi conscientia, illud scilicet *sacrarium hominis, in quo solus est cum Deo, cuius vox resonat in intimo eius* [44], inter se confligant? Oportet hoc repetamus: conscientia non est una et sola arbitra qualitatis moralis actionum, 513
quas suggerit, sed / ad normas *obiectivas* debet referri, et, si necesse sit, corrigi recteque dirigi.

Praeterquam cum aliquid iniungitur, quod legibus divinis vel constitutionibus Instituti manifesto adversatur, aut quod malum grave et certum secumfert —tunc enim oboediendi obligatio deest— superioris deliberationes provinciam respiciunt, in qua aestimatio boni maioris secundum modum rem considerandi potest variari. Si autem colligi-

[39] Cf. *Lc.* 2, 51. [40] Cf. *Ibid.*, 9, 23-24. [41] Cf. Conc. Vat. II, Decr. *Perfectae caritatis*, 14: *A. A. S.* 58 (1966), p. 708 [LE 3333]. [42] Conc. Vat. II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 43: *A. A. S.* 57 (1965), p. 49 [LE 3335]. [43] Conc. Vat. II, Decr. *Perfectae caritatis*, 14: *A. A. S.* 58 (1966), p. 709 [LE 3333]. [44] Conc. Vat. II, Const. past. *Gaudium et spes*, 16: *A. A. S.* 58 (1966), p. 1037 [LE 3366]. [45] *Hb.* 5, 8. [46] Cf. *Lc.* 12, 49-50. [47] Cf. 1 *Cor.* 3, 18-19. [48] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 13: *A. A. S.*

tur, eo quod iussum ex veritate minus bonum appareat, id non esse legitimum et conscientiae contrarium, hoc idem foret ac non intellegere —modo quidem quo e re minus recte iudicatur— non pauca humana esse obscura atque in utramque partem valere. Praeterea oboedientiae recusatio crebro damnum grave infert ipsi bono communi. Ne facile igitur religiosus affirmet iudicium suae conscientiae a superioris sententia discrepare. Talis ceteroquin casus singularis nonnumquam verum animi dolorem commovebit secundum ipsius Christi exemplum, *qui didicit ex iis quae passus est oboedientiam.* [45]

29. Hoc ideo dicitur, ut recte intellegatur, quantam sui abdicationem exercitatio vitae religiosae postulet. Proinde experiri debetis quiddam illius ponderis, quo Dominus ad crucem suam alliciebatur, ad illum scilicet *baptismum, quo erat ipse baptizandus*, ubi ignis ille accenderetur, qui vos quoque inflammat [46]; quiddam etiam illius *insipientiae*, quam nobis omnibus S. Paulus exoptat, quippe quae sola nos reddat sapientes [47]. Esto igitur vobis crux id, quod Christo fuit: comprobatio summi amoris. Nonne arcana quaedam coniunctionis necessitudo inter renuntiationem atque laetitiam intercedit, inter sacrificium atque animi magnitudinem, inter disciplinam atque spiritualem libertatem? / 5

III

30. Confiteamur oportet, filii et filiae in Christo Iesu, hoc ipso tempore difficile reperiri vitae ducendae modum, qui cum hac necessitate congruat. Nimis multa enim contraria incitamenta vos impellunt, ut operam ex humana ratione efficacem imprimis conquiratis. Verumtamen nonne vestrae sunt partes, ut exemplum austeritatis laetae et aequabilis praebeatis, dum difficultates ipsi labori et necessitudinibus socialibus insitas amplectimini atque asperitates vitae cum omni eius sollicita incertaque condicione toleratis quasi totidem renuntiationes ad christianae vitae plenitudinem prorsus necessarias? Religiosi enim *arctiore via ad sanctitatem* contendunt [48]. In mediis ergo hisce curis et incommodis, magnis parvisve, intimus animi ardor vester facit, ut Christi crucem inveniatis, vosque adiuvat, ut eam cum fide et amore suscipiatis.

31. Hac vero condicione testimonium perhibebitis, quod Populus Dei exspectat: ex quo viri et mulieres incognitos casus paupertatis accipere valent, qui simplicitate et humilitate queunt capi, qui pacis amantes et a mediis consiliis alieni, absolutae sui rerumque abdicationi se devoventes, liberi simulque oboedientes, alacres ac tenaces, mites et fortes sunt in fidei suae soliditate. Haec quidem gratia vobis a Christo tribuetur pro ratione pleni doni, quo vos ipsos impenderitis, id numquam reposcendo. Cuius rei luculentum datur documentum recentioribus vicissitudinibus tot religiosorum ac religiosarum, qui magno promptoque animo in variis nationibus passi sunt pro Christo. Dum palam iis admirationem Nostram testamur, omnibus eos ad imitandum proponimus.

32. In hac autem via plurimum vobis adiumenti illae vitae formae suppeditant, quas experientia, charismatibus cuiusque / Instituti adhaerens, invexit, quas vario modo 51
compaginatas exhibuit quarumque continenter novas suadet progressiones. Quantumvis modi inter se discrepent, tamen haec veluti subsidia eo semper spectant, ut homo interior conformetur. Studium autem hunc corroborandi vos iuvabit ad dignoscendum, tot inter diversa incitamenta, quae sint vitae formae aptiores. Nimia enim cupiditas cuiusdam flexibilis mobilitatis et liberae facultatis effectricis inducere possunt, ut rigiditatis accusetur etiam minima pars constantis ordinis in consuetudinibus servandis, quam vita Communitatis et sodalium perfectio pro more expostulant. Mentes intemperanter incitatae, quae ad caritatem fraternam provocant vel ad ea, quae afflatu Spiritus Sancti insinuari putantur, Instituta ad interitum possunt perducere.

33. Quapropter —ut experiundo probe novistis— non est minoris aequo aestimandum pondus et momentum ipsius vitae consortionis tum ad consuetam rationem totum hominem, tam multiplicem ac divisum, secundum viam vocationis dirigendi, tum ad complementum spirituale eius proclivitatum. Nonne cor saepe trahitur rebus fluxis atque caducis? Iamvero multi ex vobis vitam transigere debent, saltem ex parte, in mundo, qui eo tendit, ut hominem a se ipso abalienet eiusque cum Deo coniunctionem, una cum spirituali eiusdem unitate, in discrimen adducat. Opus igitur est, ut etiam in eiusmodi vitae condicionibus eum

http://www.obrascatolicas.com

invenire discatis, quibus maior in dies concitatio, strepitus ac tumultus, rerum evanidarum illecebrae insunt.

34. Quis igitur non perspicit, quantopere ad illam coniunctionem assequendam fraterna adiuvet societas vitae constantis cum vivendi disciplina libere suscepta? Haec vero magis ac magis unicuique necessaria videtur, qui *revocat animum ad se* [49], secundum biblicam significationem huius locutionis, quae profundius quiddam nostrorum affectuum, cogitationum, consiliorum declarat, quaeque sensu infiniti, absoluti, sempiternae sortis nostrae pervaditur. In hodierna perturbatione religiosi sua testificatione hominem ostendant oportet, qui vitali ratione adhaerens proprio fini, qui est Deus vivens, reapse unificavit et patentem apertamque reddidit altitudinem et perseverantiam vitae suae in Deo per omnium facultatum coniunctionem, mentis purificationem, spiritualem sensuum conformationem.

35. Pro modo igitur, quo munera externa obitis, oportet ab eiusmodi actione ad vitam abditam divinisque rebus deditam transeatis, qua animae vestrae reficiantur. Si vero ad operam Dei causa incumbitis, ipsi necessitatem temporis in recessu traducendi animadvertitis, quod quidem una cum fratribus et sororibus vestris in tempus commutabitis bonis refertum. Quoniam nimiae sunt in vita hodierna occupationes contentionesque animorum, convenit, ut peculiare momentum hisce intervallis longioribus tribuatur, quae cotidiano precationum cursui adiunguntur; quae intervalla varie distribuantur in tempora, secundum condicionem et naturam vestrae vocationis. Quodsi domus, ad quas pertinetis, hospitalitatem fraternam ample exercent, vestrum erit assiduitatem et modum eius constituere, ut omnis inanis agitatio devitetur et expeditior hospitibus vestris reddatur intima cum Deo coniunctio.

36. Haec profecto est vis et significatio consuetudinum, quibus vitae vestrae cotidianae ordo disponitur. Conscientia vigil et attenta, nedum eas consideret tantum ex unica ratione regulae obligantis, eas ex utilitatibus, quas afferunt, pensitat, quatenus maiorem comparant plenitudinem spiritualem. Id autem necesse est affirmare: observantiae religiosae, potius quam institutionem rationi consentaneam vel voluntatis educationem, veram poscunt initiationem, eo pertinentem, ut homo, in intima etiam animi conscientia, ad christianam vitam secundum evangelicas beatitu-
517 dines conformetur. /

37. Concilium *doctrinam ad perfectionem prosequendam probatam* [50] quasi patrimonium Institutorum habet atque unum e maximis bonis, quae ea vobis debent impertire. Quoniam vero haec perfectio in iugiter augescente progressione ad amorem Dei fratrumque nostrorum consistit, ea *doctrina* intellegenda est modo prorsus certo ac definito, id est veluti doctrina vitae, ad usum revera adducenda. Unde efficitur, ut vestigationes illae, quibus Instituta insistant, nequeant solum in quibusdam accommodationibus verti, quae respectu habito mutationum mundi perpetrenda subsidia, quae omnino necessaria sunt ad vitam ducendam Dei hominumque amore penitus perfusam.

38. Quam ob rem necessitas tam Communitatibus quam personis, quae eas efficiunt, imponitur transeundi a statu *psychico*, ut aiunt, ad statum, qui vere sit *spiritualis* [51]. Nonne *novus homo*, de quo S. Paulus loquitur, tamquam ecclesialis plenitudo Christi est simulque participatio huius plenitudinis, ad unumquemque pertinens christianum? Talis vitae instituendae voluntas Familias religiosas vestras quasi loca efficiet vitalia, ubi germen vitae divinae efflorescat, unicuique vestrum insitum per baptismum, et, per consecrationem vestram, vivendo absolute expressam, fructus edi possint copiosissimi.

39. Licet imperfectione, ut quivis christianus, laboretis, tamen vitae condiciones inducere intenditis, quae aptae sint ad spiritualem profectum cuiusque sodalis fovendum. Quomodo vero hoc assequi datur, nisi arctiores in Domino reddantur rationes, etiam communes et usitatae, quibus cum singulis fratribus vestris coniungimini? Caritas enim —ne hoc obliviscamur— oportet sit veluti spes actuosa
518 illarum rerum, quibus alii adiumento nostro fraterno provehantur. Signum vero authenticae / eius naturae in laeta invenitur simplicitate, qua omnes ea intellegere nituntur, quae unicuique sint cordi [52]. Quodsi religiosi quidam tales apparent, ut vita sua communi oppressi esse videantur, quae, contra, eos debuit augere, nonne id propterea accidit quod ei deest illa benignitas et comitas, quibus spes alitur?

[49] 7 (1965), p. 18 [LE 3232]. [50] Cf. *Is.* 46, 8. [51] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 43: *A. A. S.* 57 (1965), p. 49 [LE 3232]. [52] Cf. *1 Cor.* 2, 14-15. [53] Cf. *Gal.* 9, 2.

Non autem est dubium, quin spiritus coetus cuiusdam proprius, amicitiae necessitudo, fraterna cooperatio in eodem apostolatu exercendo necnon mutuum auxilium in communione vitae, propterea electae, quo melius Christo serviretur, multum valeant ad hanc cotidianae consuetudinis viam.

40. E quarum rerum consideratione quaedam emergunt animi inclinationes ad minores constituendas communitates. Quasi quidam nisus, sponte erumpens, contra conglobationem hominum ignotorum in urbibus, item necessitas Communitatis domum ad parvae habitationis sedes in hodiernis urbibus accommodandi, voluntas propius contingendi, ipsis vitae condicionibus, populum Evangelii luce collustrandum: haec omnia in causis recensentur, quibus Instituta quaedam moventur, ut Communitates, parvo sodalium numero constantes, condere proponant. Hae profecto arctiores necessitudines inter religiosos et mutuam magisque fraternam officiorum susceptionem possunt fovere. Verumtamen, si adumbrata quaedam forma spiritualem convictum revera potest inducere, fallaciter aliquis credat illam satis esse ad hunc promovendum incrementisque augendum. Parvae enim Communitates, ut patefit, potius difficiliora a sodalibus poscunt, quam vitae genus praebent facilius.

41. Praeterea verum exstat multis religiosis Communitates membrorum numero frequentes peculiari modo convenire. Eaedem autem ut instituantur, exigi potest sive ipsa natura alicuius servitii ad caritatis officia pertinentis, sive operibus quibusdam, quae ingenio exercentur, sive etiam vitae contem/plativae vel monasticae institutione; 519
semper vero ibi perfecta unitas vigeat cordium et animorum, proposito spirituali et supernaturali plane congruens, quo contenditur. Ceterum, ut praetermittamus modum Communitatum, hae, sive parvae sunt sive magnae, sodales nequeunt adiuvare, nisi spiritu evangelico constanter vegetentur, precatione alantur atque veteris hominis mortificatione cum animi magnitudine distinguantur necnon disciplina ad novum hominem formandum necessaria et Crucis sacrificii fecunditate.

IV

42. Quomodo, dilecti religiosi et religiosae, Eum penitius cognoscere non exoptetis, quem amatis et hominibus vultis manifestare? Ipsi quippe vos iungit oratio! Cuius si gustatum non amplius habetis, eius desiderio exardescetis ad precationem vos humiliter revocando. Neque obliviscamini historiae testimonium, fidelitatem videlicet orationi servatam aut eius neglectionem esse veluti paradigma vigoris aut occasus vitae religiosae.

43. Est autem oratio intimae cum Deo consuetudinis inventio, adorandi studium, voluntas intercedendi: experientia sanctitatis christianae fecunditatem ostendit orationis, in qua Deus spiritui et cordi suorum famulorum se manifestat. Multiplicia quidem sunt Spiritus dona, sed semper efficiunt, ut hanc intimam veramque Dei cognitionem gustemus, sine qua neque bonum ipsum vitae christianae ac religiosae percipere possumus, neque viribus pollemus ad proficiendum in ea, gaudio spei, quae non fallit, perfusi.

44. Spiritus Sanctus sine dubio etiam gratiam vobis impertit Deum in cordibus hominum reperiendi, quos Ipse vos docet ut fratres diligere. Idem vos adiuvat ad significationes sui amoris in eventuum veluti intextu deprehendendas. Si humiliter ergo ad homines resque intendimus animos, Spiritus Iesu nos illu/minat suaque locupletat sa- 520
pientia, dummodo spiritu orationis penitus imbuamur.

45. Nonne una ex huius aetatis miseriis illa est inaequalitas *inter condiciones vitae collectivas et requisita cogitationis personalis, immo et contemplationis?* [53]. Multi hominum —in quibus iuvenes non pauci— sensum vitae suae amiserunt solliciteque rationem contemplativam sui ipsorum exquirunt, ignorantes Christum, per Ecclesiam suam, suae praestolationi posse respondere! Huiusmodi res vos impellere debent, ut serio de iis recogitetis, quae homines iure a vobis exspectant, qui expresse definiteque officium suscepistis vitam ducendi in famulatu Verbi, *lucis verae, quae illuminat omnem hominem* [54]. Conscii ergo sitis oportet momenti, quod oratio in vestra obtinet vita, in eamque alacriter discatis incumbere; etenim cotidiana precatio, fideliter facta, pro unoquoque et unaquaque vestrum, pri-

[53] Conc. Vat. II, Const. past. *Gaudium et spes*, 8: *A. A. S.* 58 (1966), p. 1030 [LE 3366]. [54] *Io.* 1, 9.

maria esse pergit necessitas; quapropter priores partes in vestris constitutionibus et vita ei sunt tribuendae.

46. Homo interior tempora silendi quasi requisita quaedam amoris divini esse animadvertit; cui quaedam solitudo pro more necessaria est, ut Deum audiat *ad cor suum loquentem* [55]. Est autem monendum silentium, quod non aliud sit quam rumoris sermonisque vacuitas et in quo anima nequeat recuperare vigorem, liquido omni vi carere spirituali, quin immo obesse posse caritati fraternae, si, eodem tempore, commercium cum aliis opus sit habere. Verum intimae cum Deo coniunctionis exquisitio necessitatem infert silentii totius hominis, sive agitur de iis, quibus Deus in strepitu et tumultu est inveniendus, sive de
521 iis, qui sunt contemplationi addicti [56]. Fides enim, spes, / Dei amor, dona Spiritus Sancti accipere paratus, necnon fraterna dilectio, mysterio aliorum patescens, important, ut postulatum quoddam, necessitatem silentii.

47. Num oportet denique momentum singulare in memoriam revocemus, quod in vita Communitatum vestrarum liturgia Ecclesiae habet, cuius centrum est Eucharisticum Sacrificium, in quo precatio interna cum cultu externo conectitur? [57]. In ipsa professione religiosa Deo ab Ecclesia estis oblati, cum Sacrificio Eucharistico arcte coniuncti [58]. Haec oblatio vestri singulis diebus veritas evadat oportet, reapse continenterque renovanda. Cuius renovationis fons praecipuus est communio Corporis et Sanguinis Christi, qua voluntas vestra vere amandi et usque ad vitae immolationem progrediens assidue vegetetur [59].

48. Communitatum vestrarum, eius in nomine congregatarum, centrum per se est Eucharistia, *sacramentum pietatis, signum unitatis, vinculum caritatis* [60]. Est igitur consentaneum, ut manifesto circa oratorium consocientur, in quo praesentia sanctissimae Eucharistiae id significat simulque efficit, quod potissimum munus cuiusvis Familiae religiosae esse debet, perinde ac christiani cuiusque conventus. Eucharistia, per quam non desinimus mortem et resurrectionem Domini annuntiare et ad eius reditum in gloria nosmet componere, in memoriam vestram indesinenter dolores corporis et animi redigit, quibus Christus est discruciatus, quos tamen libere subiit usque ad agoniam et mortem in cruce procedens. Acerbitates, quae vobis occurrunt, opportunitatem praebeant una cum Christo tolerandi Patrique offerendi tot calamitates et cruciatus iniustos, qui fratribus nostris infliguntur solumque e sacrificio Christi, fide praelucente, significationem possunt
522 accipere. /

49. Sic ergo etiam mundus praesens adest in intimo sinu vitae vestrae, orationi et immolationi deditae, ut Concilium vehementer asseruit: *Nec quisquam aestimet religiosos consecratione sua aut ab hominibus alienos aut inutiles in civitate terrestri fieri. Nam etsi quandoque coaetaneis suis non directe adsistunt, profundiore tamen modo eos in visceribus Christi praesentes habent atque cum eis spiritualiter cooperantur, ut aedificatio terrenae civitatis semper in Domino fundetur ad Ipsumque dirigatur, ne forte in vanum laboraverint qui aedificant eam* [61].

50. Haec vero participatio muneris Ecclesiae implendi —ita Concilium instantius monet— nequit haberi nisi religiosi amplectantur ac foveant eius *incepta et proposita ut in re biblica, liturgica, dogmatica, pastorali, oecumenica, missionali et sociali* [62]. Solliciti circa doctrinam et actionem pastoralem coniunctam, huic operam navabitis, semper quidem *salva Instituti indole*, memores exemptionem ordinem eius internum potissimum respicere neque vos eximere iurisdictione, cui subiaceatis, Episcoporum, ad quos pertinet, *prout horum pastorale munus perfungendum et animarum rite ordinanda curatio requirunt* [63]. Ceterum nonne vos magis quam alii constanter cogitare debetis actione Ecclesiae continuari actionem Christi in hominum commodum, tantummodo quatenus ipsum Christi cursum vivendi sequimini, qui omnia ad Patrem suum reducit: *Omnia enim vestra sunt... Vos autem Christi, Christus autem Dei* [64]. Vocatio enim Dei modo proximo et efficacissimo vos in viam dirigit ad Regnum aeternum ferentem. Per spirituales contentiones, quae in quavis vita, quae vere sit religiosa, nequeunt vitari, *praeclarum et eximium testimonium reddilis / mundum transfigurari Deoque offerri non* 523
posse sine spiritu beatitudinum [65].

V

51. Dilecti in Christo filii et filiae, vita religiosa, ut renovetur, formas accidentales ad quasdam mutationes debet accommodare, quae, augescente cum velocitate et amplitudine, condiciones cuiusvis vitae humanae afficiunt. Sed exsequi id non poteritis, *formas vivendi stabiles* [66], ab Ecclesiae agnitas, servantes, nisi renovatione germanae et integrae vocationis Institutis vestris propriae. Accommodatio enim cuiusvis animantis ad ea, in quorum ambitu degit, non est in eo posita, ut veram suam dimittat identitatem, sed in eo, ut se confirmet vitali vigore sibi peculiari. Hodiernas animorum propensiones et postulationes hominum, qui nunc sunt, alte percipientes, id agere debetis, ut e fontibus vestris veluti lymphae nova vi pollentes exsiliant. Huiusmodi officium aptum est ad animum accendendum, et quidem ratione habita difficultatum.

52. Quaestio acerrima nos hodie sollicitat, id est quomodo nuntius evangelicus in civilem cultum, multitudinum proprium, insinuetur; quomodo agendum sit iis in ordinibus et partibus, ubi nova animi cultura conficitur, in qua novum exemplum hominis instauratur, qui se iam non indigere redemptione arbitratur. Quoniam omnes vocati sunt ad mysterium salutis contemplandum, probe intellegitis, quam grave officium ad vitam cuiusque vestrum ducendam et qualis impulsio ad studium vestrum apostolicum exercendum ab hisce quaestionibus promanent! Dilecti religiosi et religiosae, secundum modos, quos divina vocatio a vestris Familiis spiritualibus postulat, intentis animis contueri debetis hominum necessitates, eorum difficultates et vestigationes, in medio eorundem precatione et ac/tione efficacita- 524
tem fausti nuntii amoris, iustitiae et pacis testantes. Studium, quo universa hominum familia vitam ducere exoptat magis fraterno amore perfusam, sive inter singulos sive inter nationes, imprimis postulat, ut mores, mentis habitus et conscientiae transformentur. Huiusmodi munus, quod universo Populo Dei est commune, ad vos peculiari ratione pertinet. Quomodo autem illud rite absolvi poterit, si deest rerum supernarum delectatio, quae ex quadam Dei experientia proficiscitur? Hoc manifesta in luce ponit germanam religiosae vitae renovationem praecipuum habere momentum ad ipsius Ecclesiae ac mundi renovationem peragendam.

53. Si alias umquam, hodie potissimum mundus viris ac mulieribus indiget, qui Verbo Domini, Resurrectioni eius ac vitae aeternae fidem praestiterunt, ita quidem, ut totam terrestrem suam vitam impendant ad veritatem testificandam huius amoris, qui omnibus hominibus offertur. Ecclesia, historiae suae decursu, numquam desiit vivificari ac recreari sanctitudine tot religiosorum religiosarumque, qui alii aliam evangelicae perfectionis formam sectantes, vita sua infinitum amorem Christum Dominum sunt attestati. Nonne haec gratia hominibus, qui hodie sunt, veluti divinus ac vivificans afflatus habendus est, ac veluti sui ipsius liberatio, quae aeternam absolutamque beatitatem portendit? Cum ad huiusmodi divinum gaudium prospicitis, iterum fidei veritates affirmantes atque ad earum normam christiano modo necessitates huius mundi interpretantes, generoso animo postulata vocationis vestrae in vitae usum traducite. Tempus est, ut maxima cum diligentia conscientiae vestrae reformandae, si opus fuerit, operam detis atque etiam toti vitae vestrae recognoscendae ad maiorem fidelitatem consequendam.

54. Suavi illo vos intuentes amore Christi, qui discipulos suos *pusillum gregem* appellavit ilsque nuntiavit complacuisse / Patri dare ipsis Regnum [67], vos enixe rogamus, 525
ut simplicitatem *minimorum*, de quibus in Evangelio agitur, servetis. Assequi eam studete in intima et familiarissima cum Christo necessitudine aut in commercio, quo fratres vestros proxime contingitis. Tunc enim gaudium animi *exsultantis Spiritu Sancto* experiemini, eorum proprium, qui in secreta Regni sunt introducti. Nolite niti numero aggregari illorum *sapientium et prudentium*, ad quos multiplicandos omnia conferunt, et a quibus eadem secreta sunt abscondita [68]. Estote revera pauperes, mites, sanctitatis sitientes, misericordes, mundi corde, tales denique, per quos mundus pacem Dei cognoscat [69].

[55] Cf. *Os.* 2, 14.
[56] Cf. S. Congr. pro Religiosis et Institutis saecularibus, Instr. *Venite seorsum*: *A. A. S.* 61 (1969), pp. 674-690 [LE 3779]; Nuntius Monachorum vitae contemplativae addictorum ad Synodum Episcoporum, datus die 10 mensis octobris anno 1967: *La Documentation Catholique*, t. 64, Paris, 1967, coll. 1907-1910. [57] Cf. Conc. Vat. II, Const. *Sacrosanctum Concilium*: *A. A. S.* 56 (1964), pp. 97-134 [LE 3141]. [58] Cf. *Ordo Professionis Religiosae* [LE 3826]. [59] Cf. Conc. Vat. II, Decr. *Perfectae caritatis*, 15: *A. A. S.* 58 (1966), p. 709 [LE 3333]. [60] Conc. Vat. II, Const. *Sacrosanctum Concilium*, 47: *A. A. S.* (1964), p. 113 [LE 3141]. [61] Conc. Vat. II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 46: *A. A. S.* 57 (1965), p. 52 [LE 3232]. [62] Conc. Vat. II, Decr. *Perfectae caritatis*, 2: *A. A. S.* 58 (1966), p. 703 [LE 3333]. [63] Cf. Conc. Vat. II, Decr. *Christus Dominus*, 35: *A. A. S.* 58 (1966), p. 691 [LE 3332]. [64] *1 Cor.* 3, 21-23; cf. Conc. Vat. II, Const. past. *Gaudium et*

spes, 37: *A. A. S.* 58 (1966), p. 1055 [LE 3366]. [65] Conc. Vat. II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 31: *A. A. S.* 57 (1965), p. 37 [LE 3232]. [66] Cf. *Ibid.* 43, p. 49. [67] Cf. *Lc.* 12, 32. [68] Cf. *Ibid.*, 10, 21. [69] Cf. *Mt.* 5, 3-11.

http://www.obrascatolicas.com

55. Gaudium, inde haustum quod in omne tempus Domini estis, incomparabilis est fructus Spiritus Sancti; quo gaudio frui iam datum est vobis. Hac laetitia perfusi, quam Christus vobis etiam inter asperitates servabit, fidenter ventura prospicite. Modus, quo haec laetitia e vestris Communitatibus emanat, omnibus est documento statum vitae, a vobis electum, vos adiuvare, per triplicem renuntiationem in professione religiosa vestra insitam, ad vitam vestram in Christo quam maxime dilatandam. Vos vitamque vestram conspicientes, iuvenes incitamentum recte capere poterunt, quod ut inter eos exsonet, Iesus numquam desinet curare [70]. Concilium autem de hoc ipso vos monet: *Meminerint vero sodales exemplum propriae vitae optimam commendationem esse sui instituti et invitationem ad vitam religiosam capessendam* [71].

Non est ceteroquin dubium, quin Episcopi, sacerdotes, parentes, educatores christiani, egregia existimatione et magno amoris affectu vos prosecuti, multos desiderio sint inflammaturi vobis se comites adiungendi, qui sic invita-
526 mento Christi, quod / in discipulorum eius animis resonare non cessat, obsecundabunt.

56. Amantissima Domini Mater, cuius exemplo vitam Deo consecrastis, vobis in cotidiano vivendi cursu illud impetret gaudium immutabile, quod Iesus tantum potest largiri. Utinam vita vestra, ad eius composita exemplum, testimonium reddat *materni illius affectus, quo cuncti in missione apostolica Ecclesiae cooperantes ad homines regenerandos animentur oportet* [72]. Dilectissimi filii et filiae, gaudium Domini vitam vestram ei consecratam transfiguret eiusque amor frugiferam efficiat. Cuius in nomine Benedictionem Apostolicam vobis ex animo impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XXIX mensis Iunii, in sollemnitate Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, anno MCMLXXI, Pontificatus Nostri nono.—PAULUS VI.

[70] Cf. *Ibid.*, 19, 11-12; *1 Cor.* 7, 34. [71] Cf. Conc. Vat. II, Decr. *Perfectae caritatis*, *A. A. S.* 58 (1966), p. 712 [LE 3333]. [72] Conc. Vat. II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 65: *A. A. S.* 57 (1965), p. 65 [LE 3232].

Adn. A. BANDERA in **Confer** 11 (1972) 179-204, 479-510; et in **Vita cons.** 8 (1972) 345-383, 441-471; O. DOMINGUEZ in **Confer** 10 (1971) 641-664; E. GAMBARI in **Vita cons.** 8 (1972) 191-201; C. GORRICHO in **Vida rel.** 31 (1971) 180-185; M. LINSCOTT in **Vita cons.** 8 (1971) 717-728 M. MARTIN in **Confer** 10 (1971) 665-675; M. NICOLAU in **Confer** 10 (1971) 621-640; P. R. REGAMEY in **Vie des comm. religieuses** 30 (1972) 23-28; C. ROJAS in **Vinculum** 20 (1972) 94-97; P. J. B. P. in **Consacrazione e servizio** 20 (1971) 483-490; AUCTORES VARII, in **Evangelica testificatio: Curso de Conferencias sobre la exhortación apostólica Evangelica testificatio**, Madrid 1971, 318 pág.

3984

1971 IUN 29.-PAULUS VI, LIT. AP. AAS 64 (1972) 447

IN REPUBLICA DAHOMEYANA APOSTOLICA NUNTIATURA CONSTITUITUR, CUIUS SEDES IN URBE DAKAR COLLOCABITUR

PAULUS PP. VI

Ad perpetuam rei memoriam.—Magnum semper ea res habuit momentum, ut Ecclesia sancta, populorum mater sollicita eademque quasi signum in salutem gentium elatum (cfr. *Is.* 11, 12), omnibus coniunctionis et amicitiae vinculis cum populis coniungeretur, quin immo et eos sibi arctius constringeret, si res posceret aut condicio ferret. Nam ubi iustae necessitudines nationes inter et Ecclesiam constitutae sunt, non modo ibi communis et tranquilla pax conciliatur, quae semper in se ipsa optatissima est, sed etiam et cives religiosae atque civilis vitae munera aequiore animo faciunt, et Ecclesia commodiore condicione praedicationis officium exsequitur.

Quam ob rem, volentes, iuxta ea quae diximus, amicitiam huius beatissimae Petri Sedis cum Republica Dahomeyana firmare et augere, simulque id efficere, ut Ecclesiae status ibi loci magis magisque floreat, bene fieri censuimus, si in ea Republica *Nuntiaturam Apostolicam* constitueremus; quod sane per has Litteras facimus, ea lege ut Sedes eius pro nunc, ut dicunt, in urbe Dakar collocetur, factis videlicet omnibus iuribus, quae huius instituti sunt propria.

Quae vero per praesentes Litteras statuimus, firma sint omnino nunc et in posterum, vimque suam habeant, contrariis nihil obstantibus.

Datum Romae, apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die XXIX mensis Iunii, anno MCMLXXI, Pontificatus Nostri nono.—Aloisius Card. TRAGLIA, *S. R. E. Cancellarius*.

3985

1971 IUL 1.-COM. INT. CONCILII, RESP. AAS 63 (1971) 860

RESPONSA AD PROPOSITA DUBIA: 1—DE POTESTATE EPISCOPORUM VI «PASTORALE MUNUS» REDUCENDI VEL EXTINGUENDI OBLIGATIONEM MISSARUM FUNDATARUM. 2—DE CONDITIONE DEVOLUTIVA VEL SUSPENSIVA RECURSUS AD SIGNATURAM APOSTOLICAM IN PROCESSU REMOTIONIS PAROCHI

Patres Pontificiae Commissionis Decretis Concilii Vaticani II interpretandis, propositis in plenario coetu quae sequuntur dubiis, respondendum esse censuerunt ut infra ad singula:

I. *(De indulto reducendi Missas fundatas)*

D.—Utrum vi facultatum concessarum per Litteras Apostolicas *Pastorale Munus* d. 30 novembris 1963, nn. 11-12, [LE 3139], Episcopi possint reducere, vel etiam, si casus ferat, extinguere obligationem Missarum fundatarum, cui in praeterito culpabiliter satisfactum non sit.

R.—*Affirmative* quoad reductionem Missarum fundatarum, servata, quantum fieri potest, fundatorum vel offerentium voluntate; *negative* quoad exstinctionem.

II. *(De recursu in casu processus remotionis parochi)*

D.—Utrum recursus qui, iuxta n. 106 Constitutionis Apostolicae *Regimini Ecclesiae Universae*, interponi potest a decisionibus SS. Dicasteriorum ad Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae, in casu processus remotionis parochi sit in devolutivo tantum vel etiam in suspensivo.

R.—*Negative* ad primum; *affirmative* ad secundum, seu recursum non esse tantum in devolutivo, sed etiam in suspensivo ex analogia cum canone 2146 § 3 C. I. C.

Ssmus Dominus Noster Paulus Pp. VI in Audientia die 1 iulii 1971 infrascripto impertita supradictas decisiones ratas habuit, adprobavit et publicari iussit.—Pericles Card. FELICI, *Praeses*.

Adn. D. GALEA in **Apoll.** 45 (1972) 77-83; G. LOBINA in **Apoll.** 45 (1972) 137-156.

3986

1971 IUL 3.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

DE CAPACITATE PROCESSUALI SEU LEGITIMITATE ACTIVA AD AGENDUM FRATRUM CONIUGIS DEFUNCTI

FACTI SPECIES. Die 20 decembris a. 1959 Titus N., post pauca momenta a celebratis nuptiis cum Lucia M., vita functus est.

Fratres eius, de matrimonii celebratione certiores facti, a civili magistratu appositionem sigilli obtinuerunt super defuncti bona, dein coram eodem iudice formalem oppositionem fecerunt, quominus procederetur in causa divisionis bonorum a domina Lucia M. promota, quoadusque resolveretur causa de matrimonii nullitate iampridem decem dierum ab ipsis coram tribunali ecclesiastico proposita, ad impugnandum postea Luciae ius ad hereditatem.

Cum enim hoc ius matrimonio, utpote valido, inniteretur, defuncti fratres, id est Maria, Paulus et Petrus N., libello die 30 aprilis a. 1960 Archiepiscopo dioecesis X. directo, matrimonium inter Titum N. et Luciam M. nullitatis accusaverant, vi can. 1081 § 1 et 2 et can. 1086 § 2.

Intervenientibus Promotore Iustitiae et Vinculi Defensore, die 3 maii a. 1960 libellus admissus fuit ac die 2 iulii eiusdem anni contestata est lis.

Constituto sibi Patrono, pars conventa, die 24 ianuarii a. 1961 excepit capacitatem processualem partis actricis atque postulavit ut, suspensis omnibus actis processus, a Tribunali formale decretum ederetur super proposita exceptione.

Disceptatione inter partes praehabita et auditis Promotore Iustitiae ac Vinculi Defensore, decreto diei 19 iunii a. 1961 Tribunal dioecesis X exceptionem propositam edixit non sustineri et ad ulteriora procedendum esse.

Conventae Patronus ad hoc Supremum Tribunal recursum interposuit ab eoque obtinuit ut causa deferretur ad Sacram Romanam Rotam.

Prior Turnus Rotalis, decreto diei 1 februarii 1964 infirmavit decretum Tribunalis dioecesani X diei 19 iunii anno 1961; superior autem Rotalis Turnus decreto diei 28 maii anno 1966 statuit decretum rotale diei 1 februarii an. 1964 esse infirmandum ac ideo agnoscendam esse actoribus

N. capacitatem processualem seu legitimationem activam ad promovendum processum nullitatis matrimonii initi inter Titum N. et Luciam M., in casu».

Contra hoc decretum partis conventae Patronus, die 29 iulii a. 1966, recursum interposuit ad N. S. T., cui per litteras Secretariae Status diei 14 ianuarii 1967, Summus Pontifex decisionem causae commisit.

Proposito dubio: «*Utrum dominis N. capacitas processualis seu legitimatio activa agnoscenda sit ad accusandam nullitatem matrimonii, initi inter Titum N. et Luciam M. in casu*», Commissio quinque Emmorum Cardinalium D. Staffa, *Ponens*, A. Traglia, C. Zerba, A. M. Larraona, et G. T. Heard, die 8 februarii 1969 respondit: «*Negative*».».

Instante patrono partis actricis, Summus Pontifex die 7 iulii 1969 novum causae examen Signaturae Plenariae commisit «quavis appellatione remota».

Tum actorum cum partis conventae defensionibus attente perlectis ac sedulo perpensis votis Defensoris Vinculi nec non Referendarii et votantis H. S. T., Nobis hodie decidendum est: «*Utrum sententia Signaturae Apostolicae diei 8 februarii 1969 confirmanda an infirmanda sit, in casu*».

IN IURE.—Accusatio matrimonii postuma, post, mortem nempe alterutrius vel utriusque coniugis, regitur canone 1972, cuius integer textus reproducitur ad litteram in art. 42 Instructionis «*Provida Mater*» [LE 1347].

Communi omnium sententia, textus huius canonis nimium concise atque generice praebetur a legislatore nostro in Codice, adeo ut eiusdem interpretatio et concreta applicatio, in qualibet facti specie adhibenda, gravibus semper scateat difficultatibus prudentemque iudicem incertum semper atque perplexum reddat, ob implexas quaestiones quae exinde oriuntur, quaeque sive in doctrina sive in iurisprudentia solutionem valde difformem atque discordem hactenus sortitae sunt. Revera, sive doctrina sive iurisprudentia in praecipuis quaestionibus ad rem solvendis, tot tantisque fluctuant opinionibus, ut vix tutum ex eis capi possit consilium.

Mirum esse nequit, proinde, si praesens de qua agimus causa, post longum iter quatuor instantiarum et spatium temporis undecim annorum, difformes decisiones in singulo gradu tulerit et nunc sive in allata doctrina sive in deducta iurisprudentia ita discordantibus solutionibus obruatur, ut merito censeri valeat verum labyrinthum opinionum.

Munus nobis commissum absoluturi, quo clarior fiat status quaestionis in limine theoriae iuris processualis, nonnulla praemittenda esse ducimus de natura actionis in accusatione incidentali postuma, de qua in can. 1972; deinde quatuor praecipuis quaestionibus conabimur respondere, nempe: 1) Utrum Promotor Iustitiae censendus sit titularis actionis postumae seu legitimatus ad agendum. 2) De natura causae principalis a qua pendet causa incidens in accusatione postuma. 3) Quinam habendi sint titulares accusationis postumae seu legitimati ad agendum. 4) De sede competenti quaestionis principalis.

Cum vi can. 1972 accusatio postuma naturam induat quaestionis incidentalis, seposito momento doctrinae atque iurisprudentiae quae ad rem valde discrepant adeo ut ex eis tuta conclusio adhuc desideretur, propositarum quaestionum solutionem praeprimis quaerendam esse videtur in ipsa natura et disciplina causarum incidentalium ad normam cann. 1837-1841, prae oculis habitis generalibus iuris principiis, nec non peculiariter attenta norma can. 18, leges ecclesiasticas intelligendas esse «secundum propriam verborum significationem in textu et contextu consideratam».

De natura actionis in accusatione postuma.

Actiones matrimoniales, cum sint actiones de statu personarum et qua tales nunquam exstinguantur (can. 1701), sunt de se actiones semper proponibiles, intra limites tamen a lege statutos (can. 1903). Quia vero sunt actiones personales, sunt eo ipso actiones personaliter propriae et exclusivae coniugum atque intransmissibiles, quae nempe experibiles sunt tantummodo a titularibus relationis substantivae (matrimonialis) et transmitti nequeunt heredibus iure successionis in lite. Eorum igitur proponibilitas supponit semper constantiam vinculi seu relationis inter coniuges, qua relatione eorum morte dissoluta, nemini prorsus fas erit eorum matrimonium accusare, nisi lex certis in casibus hoc fieri sinat, indirecte quidem et ad modum exceptionis (can. 1972). Ipsa sua natura, idcirco, actio matrimonialis, cum sit intransmissibilis, excludit suam proponibilitatem post mortem coniugum seu possibilitatem accusationis postumae.

Huic doctrinae plane consonat can. 1972, in quo ad instar principii statuitur praesumptio absoluta pro validitate matrimonii coniugum defunctorum, «quod, utroque coniuge vivente, non fuerit accusatum», adeo ut «contra hanc praesumptionem non admittatur probatio», indeque, vi eiusdem praesumptionis, transmissibilitas actionis absolute praecluditur.

In eodem tamen canone, ipse legislator canonicus, ne certis in casibus iura tertii sua tutela priventur, huic praeclusioni videtur derogare, statim subiciens: «nisi incidenter oriatur quaestio»; ex quo consequitur, actionem nullitatis, quae viventibus coniugibus nunquam poterat a tertiis personis ut actio propria directe proponi, post mortem coniugum proponibilem utique esse quoties exsurgit ut quaestio incidentalis,

quoties nempe inquisitio circa matrimonii validitatem praeiudicialem constituit quaestionem pro resolutione alius quaestionis, de qua principaliter agitur in iudicio.

Consulto dicimus «videtur derogare», re etenim probe attenta, vera derogatio non habetur seu nonnisi apparenter habetur, eo quod in accusatione postuma actio nullitatis incidentalis revera non est eadem actio quae a viventibus coniugibus proponi poterat, unde principium exclusivitatis et intransmissibilitatis actionis personalis coniugum adhuc remanet intactum. In resolvendis igitur quaestionibus quae interpretationem can. 1972 respiciunt, sedulo in primis cavendum est ne actio incidentalis postuma confundatur seu identificetur cum actione originaria quae erat propria et personaliter exclusiva coniugum defunctorum, ex hac sane confusione seu identificatione pendet plerumque ratio difformitatis in resolutionibus quae hactenus ad rem prolatae sunt.

In actione nullitatis originaria, materia contendendi est vinculum, sed in actione incidentali postuma vinculum non amplius attendi potest, saltem directe, quia ob mortem coniugum iam dissolutum est. Praeterea, distinctio inter utramque actionem clarius evincitur ob differens interesse ad agendum. Posito sane quod actiones individuantur per interesse ad agendum et interesse, ut iuridice configurari valeat, debet esse non modo legitimum, sed etiam directum et actuale, clare consequitur actionem originariam valde differre ab actione incidentali postuma. In actione originaria, interesse ad agendum, relate ad vinculum, est directum et actuale; e contra, in actione incidentali postuma non est nec directum nec actuale: non directum, quia titulares actionis incidentalis non sunt titulares relationis substantivae, uti sunt coniuges; non actuale, quia soli coniuges sunt titulares exclusivi relationis substantivae ipsisque tantummodo ius recognoscitur ad agendum (can. 1971); unde, si morte coniugum vinculum dissolutum est, iam nullus alius superest qui actuale interesse habeat et iure proprio potiatur ad directam vinculi impugnationem.

Demum, ipsa legitimatio ad agendum diverso nititur fundamento. In actione originaria nullitatis, legitimatio fundatur in vinculo, supponit constantiam matrimonii et respicit exclusive coniuges, utpote eiusdem actionis titulares exclusivi; e contra, in actione incidentali postuma, legitimatio fundatur in lege (can. 1972), vi cuius permittitur, ut is, qui est titularis actionis in causa principali, sese *substituat* coniugibus in indirecta vinculi impugnatione, ob interesse proprium quod directe prosequitur in causa principali, qui tamen ullatenus ingredi valeat in relationem substantivam quae erat propria et exclusiva coniugum defunctorum.

Propterea canon 1972 concedit simpliciter *substitutionem processualem*, vi cuius tertius non subintrat coniugibus in relatione substantiva, sed tantummodo in relatione processuali, ad exercendum ius alienum, pro interesse quidem proprio, quod directe prosequitur in causa principali, quin tamen vinculum directe afficiat.

1) *Utrum Promotor Iustitiae censendus sit titularis actionis incidentalis postumae seu legitimatus ad agendum.*

Ad normam can. 1971 § 1, praeterquam partes, etiam Promotor Iustitiae, titularis esse potest actionis nullitatis matrimonii, seu habilis ad accusandum, quoties agitur de «impedimentis natura sua publicis» et etiam, «praevia denuntiatione, in aliis impedimentis, si iure actionem instituendi ad obtinendam declarationem nullitatis sui matrimonii denuncians careat» (*Provida Mater*, art. 35 § 1, 2). «Reliqui omnes», ut statim subditur in citato canone, «non habent ius matrimonium accusandi, sed tantummodo nullitatem matrimonii Ordinario vel Promotori Iustitiae denuntiandi». Inde quaestio: Partes in causa principali, quae inter «reliquos» recensentur, valentne in causa incidentali postuma matrimonium accusare vel secus illud tantummodo denuntiare Promotori Iustitiae, cuius erit, proinde, eiusdem accusationem instituere?

Iurisprudentia S. R. Rotae Tribunalis duplicem ad rem praebet sententiam. Prior sententia docet, canonem 1972 coniunctim interpretandum esse cum can. 1971 ab eoque pendere et eiusdem canonis esse applicationem, ita ut etiam in accusatione postuma, de qua in praefato canone agitur, personae quae sunt partes in causa principali, cum non sint coniuges seu inter «reliquos» sint adnumerandae, carent iure accusandi, quod ideo ius, praevia denuntiatione, uni Promotori iustitiae reservatur. Hanc sententiam diserte profitentur:

Decretum *c. Jullien* 27 novembris 1937, in quo legitur: «Ius accusandi matrimonium in casu unice competit Promotori Iustitiae, non denunciantibus, etiam consanguineis» (S. R. Rotae *Decisiones*, 29, 1937, p. 717);

Decretum *c. Wynen*, 20 decembris 1938, quod refert: «Manifesto unius Promotoris iustitiae est hanc accusationem facere, si coniux superstes contra heredes coniugis defuncti recusat matrimonium suum accusare ne amittat ius hereditatis» (*Ibid.*, 30, 1938, p. 109).

Iuxta alteram sententiam, e converso, can. 1972, cum agat de accusatione postuma matrimonii iam dissoluti, nequit omnino intellegi ut dependens applicatio can. 1971, in quo statuitur quinam sint titulares legitimati ad accusandum matrimonium viventibus coniugibus. Agitur sane de situatione iuridica prorsus diversa. Can. 1972, cum relate ad can. 1971 aliquid speciale decernat, eidem canoni necessario derogat, nam «generi per speciem derogatur». Normae igitur can. 1971, quibus statuitur tertias personas non posse accusare matrimonium, sed tantummodo denunciare, quo in casu accusatio uni Promotori iustitiae exclusive reservatur, supponunt permanentiam vinculi, ideoque, vi can. 1972, nequeunt urgeri, cum heic agatur de accusatione vinculi coniugum morte iam dissoluti.

http://www.obrascatolicas.com

Hanc sententiam recepit recens S. R. Rotae Iurisprudentia, in Decretis *c. De Jorio*, 1 februarii 1964, et *c. Ewers*, 28 maii 1966, in hac ipsa nostra causa latis. Iam antea, tamen, decisio *c. Heard*, 20 iunii 1936, idipsum profitebatur, allata insuper auctoritate Card. *Gaspari*, qui ad rem docet: «publicum Ecclesiae officialem, ut est Promotor iustitiae, ad commodum privatum fidelium agere non debet» (*Decisiones* S. R. Rotae, 28, 1936, p. 399).

Haec est sententia sequenda, quin tamen ad eam probandam sufficiant rationes quibus ad hoc uti plerumque solent doctrina et superius allata iurisprudentia. Assumitur, in genere, Promotorem iustitiae ab accusatione incidentali postuma praecludi, sive quia, vinculo morte coniugum iam dissoluto, iam deest *ratio peccati* ad quam arcendam munus Promotoris iustitiae lege urgetur (can. 1585); sive quia Promotori iustitiae ius accusandi agnoscitur tantummodo in impedimentis natura sua publicis (can. 1971 § 1, 2°); sive quia in casu agitur de bono privato, cuius tutela ad munus Promotoris iustitiae non pertinet, et alia similia. Sunt quidem rationes, sed partiales tantum, immo explicationes potius quam rationes, quae etsi una simul adhibeantur, vere undequaque evincens argumentum vix praebent.

Vera ratio, e contra, stricte quidem iuridica et penitus exhaustiva profluit revera ab ipsa natura actionis seu accusationis incidentalis, attentis Codicis canonibus qui ad rem faciunt (cann. 1972, 1837), iuxta superius exposita.

Actio accusatoria quam Promotor iustitiae pro suo munere experitur vi can. 1971 § 1, n. 2°, est actio prorsus diversa ab actione quam promovet ille qui aliquod interesse habet, in causa principali, ad promovendam incidentaliter accusationem postumam coniugibus iam vita functis. Pro suo munere, Promotor Iustitiae concurrit cum ipsis coniugibus (in impedimentis natura sua publicis, can. 1971 § 1. 2°) vel eosdem supplet (si coniuges iure accusandi careant: *Provida Mater*, art. 35 § 1, 2°) in proponenda actione nullitatis, directe et immediate vinculum afficienti; quod si vinculum morte coniugum iam dissolutum est, res est prorsus diversa: ipse nec amplius concurrere potest, nec amplius supplere valet, cum ipsa ratio concurrendi aut supplendi (vinculum tuendum) iam plane desierit, eiusque munus exinde ipsa sui ratione iam inapplicabile factum sit, adeo ut legitimatione ad agendum sit ipse destitutus. Re enim vera, pro Iustitiae Promotore legitimatio ad agendum fundatur in vinculi ratione directa, nam interesse sua actione tutelabile est interesse quod vinculum directe et immediate respicit, non interesse quod prosequuntur partes in causa principali, quod est sua natura a vinculo alienum.

Exinde profluit diversitas actionis incidentalis postumae, ob diversitatem nempe in interesse, quod non est interesse vinculi et ideo interventum accusatorium Promotoris Iustitiae non exigit, immo excludit. Actio incidentalis postuma adeo diversa est ab actione originaria a Promotore Iustitiae tutelabili, ut rigore iuris vix dici possit vera *actio status*, cum potius confundatur cum actione seu cum interesse privato in causa principali, quod a munere Promotoris Iustitiae est prorsus alienum.

Ipsa denique vi substitutionis processualis quae ope legis (can. 1972) verificatur in accusatione incidentali postuma, excluditur interventus Promotoris Iustitiae, nam vi ipsius legis iam habetur legitimus actor seu accusator, ille nempe qui titularem iuris (coniugem vel coniuges) substituit (substitutus) etsi in mera relatione processuali tantum. Unde, alius actor (Promotor Iustitiae) nec concipitur nec admittitur, alioquin hoc sequeretur, quod Promotor Iustitiae se substituat ipsi substituto ad prosequendum eiusdem interesse privatum, non autem ad prosequendum interesse vinculi quod est sui muneris proprium.

Ergo, in accusatione incidentali postuma, interventus Promotoris Iustitiae non sustinetur, nisi aliunde requiratur ob evidentem boni publici rationem (can. 1586), ut puta si agatur de impedimentis et circumstantiis de quibus in can. 1990 et ex omissa accusatione, perpetua fieret manifesta Ecclesiae deceptio indeque exortum scandalum non rescinderetur.

2) *De natura causae principalis a qua pendet causa incidens in accusatione postuma.*

In can. 1972 expresse edicitur: «Matrimonium, quod, utroque coniuge vivente, non fuerit accusatum, post mortem alterutrius vel utriusque coniugis ita praesumitur validum fuisse, ut contra hanc praesumptionem non admittatur probatio, nisi incidenter oriatur quaestio».

Certum est igitur accusationem matrimonii in casu non posse admitti nisi per modum causae incidentalis, quae canone 1837 ita definitur: «Causa incidens habetur, quoties, incepto saltem per citationem iudicio, ab una ex partibus aut a Promotore iustitiae vel vinculi Defensore, si iudicio intersint, quaestio proponitur quae, tametsi libello, quo lis introducitur, non contineatur expresse, nihilominus ita ad causam pertinet ut resolvi plerumque debeat ante quaestionem principalem». Ex his logice consequitur, causam incidentem praesupponere principalem, a qua pendet.

Quaeritur in primis quaenam esse possint hae causae principales, ut matrimonium incidenter accusari valeat apud iudicem ecclesiasticum.

Quaestio est valde implexa et confusa, sive in fontibus sive in doctrina et iurisprudentia.

Decretales Gregorii IX, in libro IV, sub titulo XVII *qui filii sint legitimi*, quatuor referunt decretales in quibus est quaestio de valore matrimonii post mortem coniugum orta, quia quidam se heredes esse contendebant contra coniugum defunctorum filios vel contra coniugis defuncti viduam. In tribus prioribus, quae sunt Alexandri III (cc. 4, 5, 7, X, IV, 17), accusatio postuma ob causam hereditatis, admittitur; in quarta vero, quae est Caelestini III (c. 11, X, IV, 17) denegatur.

Alexander III, tamen, hanc rationem accusandi matrimonium post coniugum mortem vocat «incongruam» (c. 7, X, IV, 17), adeo ut habenda sit «non regularis», neque admittenda nisi «per exceptionem», exceptio revera aliquando admittitur (cc. 4, 5, 7, X, IV, 17), aliquando vero denegatur (c. 11, X, IV, 17).

Doctrina quaestionem haud efficit clariorem.

Decretalistae classici, praefatas decretales interpretantes, accusationem postumam in genere admittunt, licet eam et ipsi «incongruam» dicant, et quidem non modo ob causam directe respicientem legitimationem prolis vel viduae statum, sed etiam ob «causam hereditatis», ob «causam bonorum»; immo causarum numerum extendunt ad alias quoque causas, «discretas» quidem seu «iustas», quarum solutio praeiudicialiter exigit incidentalem inquisitionem de prolis legitimitate. Nonnulli tamen accusationem postumam coarctant ad certas factispecies tantum, sive etiam ad certam rationem probandi nec non ad certum tempus, v. g. «ad quinquennium».

Innocentius IV accusationem postumam admittit etsi «incongrua» dicatur ab Alexandro III, et quidem ob quodlibet interesse quod adsit in causa principali; ait sane: «Incongruum, prima facie, ius tamen agi permittit post mortem ratione bonorum, etc. (*In quinque libros Decretalium commentaria*, Venetiis 1578, p. 198 et ss., ad c. 7, X, IV, 17).

Verum, accusationem postumam non concedit si matrimonium «in facie Ecclesiae» fuit contractum. «Confitebantur matrimonium in facie Ecclesiae fuisse contractum; sed dicebant inter eos fuisse impedimentum consanguineitatis, vel aliud huiusmodi; et ideo *non sunt audiendi*, quia, hoc probato, non iudicarentur filii illegitimi; sed si diceretur non fuisse matrimonium contractum inter eos in facie Ecclesiae, sed more adulterorum vixisse, *bene essent audiendi*» (*Ibid.*, ad c. 11, X, IV, 17).

Hostiensis, vestigia Innocentii IV secutus, accusationem postumam admittit quidem, sed et ipse eam limitat et restringit ad matrimonia clandestina quae «in facie Ecclesiae» non fuerunt contracta, necnon ad ea quae mala fide «in facie Ecclesiae» contracta sunt; immo aliam coarctationem adiungit, quatenus admittit praescriptionem post quinquennium. «Si in vita parentum matrimonium impeditum non fuerit, adhuc *infra quinquennium* ratione bonorum de hoc quaeri potest, elapso vero quinquennio, non potest» (*Lectura in Decretales*, Venetiis, 1581, ad c. 11, X, IV, 17).

Ioannes Andreae retinet quidem doctrinam Innocentii IV et Hostiensis, verum quod attinet ad praescriptionem, notabiliter innovat: eam admittit si petitio haud favet legitimitati seu vertit ad rem revocandam «in peius», secus si favet seu vertit «in melius». Ait sane: «de statu defunctorum non quaeri post quinquennium, verum esse ut revocetur in peius, secus si in melius» (*Commentaria in quartum Decretalium*, Venetiis, 1581, p. 56, ad c. 11, X, IV, 17).

Demum, ad permittendum ingressum causae incidentalis de legitimitate natalium, requirit causam (principalem) quae sit «legitima», legitimam vero videtur censere quamcumque causam quae sit canonice rationabilis et non illicita. «Causa legitimationis non indifferenter tractatur, sed tunc demum cum subeat aliqua causa legitima, puta cum quaeritur de hereditate, beneficio ecclesiastico, ordinibus vel honoribus, et *incidit* haec quaestio (legitimationis)» (*Ibid.*, p. 55, ad c. 7, X, IV, 17).

Canonistae Codici anteriores fere unanimiter accusationem postumam admittunt, sed circa naturam causae (principalis) quae valeat incidentem legitimare, haud univoce sentiunt. Ex. g.:

E. González Téllez scribit, matrimonium post mortem coniugis accusari non posse «si nulla iusta causa interveniat; nam intercedente, etiam post mortem agi potest. Pone controversiam motam de successione inter filios, nepotes, aut cognatos, et ibi incidenter civili iudicio de viribus matrimonii quaestionem ortam fuisse: in qua specie, matrimonium accusari potest» (*Commentaria perpetua Decretalium in librum IV*, cap. VII, n. 3).

A. Barbosa cum aliis tenet «quod etiam post mortem patris de eius legitimitate, vel illegitimitate, atque ita de statu personae agi possit, si oportuerit ad decidendam quaestionem hereditatis» (*Collectanea doctorum in ius pontif. universum*, L. IV, tit 17°, cap. VII, causa n. 7).

F. Schmalzgrueber scribit, accusationem matrimonii praescribi non posse; si tamen mortui sint coniuges, «cum cesset periculum peccati, ob quod perpetua est actio contra matrimonium», nihil obstat quominus admittatur huius actionis praescriptio» (*Ius Ecclesiasticum Universum*, L. IV, tit. XVIII, n. 27).

D. Covarruvias, e contra, praescriptionem excludit. «Nec refert ad impediendam legitimae prolis controversiam quinquennium decursum esse a die mortis parentum..., licet Glossa, Host., Colle., et Henr. ibi velint, post quinquennium a morte parentum hanc quaestionem tractari non posse» (*In IV librum Decretalium epitome*, Venetiis, 1571, p. 231, nn. 1-2).

P. Gasparri paulo ante Codicem haec refert: «Si vero extranea persona habilis, accusare matrimonium velit post coniugis mortem ad habendam illius hereditatem, nonnulli putant non esse repellendam» (*De matrimonio*, ed. 1904, 2°, n. 1482).

F. X. Wernz, ipse quoque ante Codicem, ita de re sentit: «*Ex natura rei* accusatio matrimonii etiam post mortem non est exclusa (cfr. *Gregorium VII*, apud Jaffé, Reg. n. 3540), immo in causis extraordinariis etiam ex disciplina vigente, v. g. si cedat in favorem legitimitatis prolis aut ordinetur ad praeiudicium tollendum de nullitate alterius matrimonii»

(*Ius Decretalium*, tom. IV, *Ius matrimoniale*, ed. 1914, n. 743, nota 69, ubi alii citantur: cfr. etiam eiusdem, tom. V, *De iudiciis*, n. 172, nota 100; P. Gasparri, *De Matrimonio*, ed. 1904, n. 1482).

Iurisprudentia ante Codicem penitus difformis invenitur, ita ut nullum prorsus validum argumentum ex ea deduci valeat. Sex sunt resolutiones quae ad rem citantur, a S. C. Concilii latae, quarum duae tantum, nempe *Neapolitana*, 7 iulii 1736 (*Thesaurus resolutionum S.C.C.*, tom. VII, p. 424 ss.) et *Barcinonen.*, 6 maii 1893 (*Acta S. Sedis*, vol. XXVII, p. 416 ss.) impugnationem admittunt etiam in causa hereditatis; aliae duae, e contra, nempe *Januen.*, 17 septembris 1842 (*Thesaurus resolutionum S.C.C.*, tom. CII, p. 313 et seq.) et Resolutio 22 iunii 1844 (cfr. Lingen. et Reuss, *Causae selectae*, Ratisbonae 1871, p. 884) impugnationem postumam «ob quaestum et civiles effectus» respuunt. Ceterae duae quae solent citari, nempe *Caesaraugustana*, 10 martii 1770 (*Thesaurus resol. S.C.C.*, tom. XXXIX, p. 64 et ss.) et *Interamnen.* 21 aprilis 1842, per Commissionem particularem SS.mi tractata (eius decisio relata invenitur in praecitata *Januen.* 17 sept. 1842) erronee ad rem citantur, nam in eis res est non de impugnatione postuma, sed de prosecutione instantiae iam viventibus coniugibus instauratae.

Post Codicem, de natura causae principalis quae de se apta sit gignere accusationem incidentalem, adhuc valde disputatum est in doctrina et iurisprudentia, sed perperam plerumque et inutiliter, nam vera quaestionis solutio iam prostat clara et indubia in ipso Codice ex tenore cann. 1837-1841; etenim cum in can. 1972 accusatio postuma nonnisi ut causa incidens habeatur, patet ipsum can. 1972 et ipsam accusationem postumam regi communi disciplina causarum incidentalium, quae in praefatis canonibus sancitur.

Iamvero, can. 1972 de accusatione postuma nihil aliud requirit nisi «ut incidens oriatur quaestio», nihil vero dicit aut excipit de natura causae principalis in cuius ambitu causa incidens exoritur. Cum igitur lex non distinguat, nec nos distinguere debemus. Si legislator in re tanti momenti aliquid voluisset, circa causam principalem, excipere aut limitare, hoc profecto dixisset; sed nihil dicit, ergo consulto noluit sive excipere sive limitare. Legislator enim «quod voluit dixit, quod noluit reticuit». Exinde, inaequivocabilis fit quaestionis solutio. Utpote causa incidens, accusatio postuma excitari et pendere potest in ambitu cuiuscumque causae principalis cuiuscumque naturae, absque limite et specie, nedum igitur in limine causae principalis de legitimitate prolis vel viduae seu de statu personae, sed etiam in causa principali de hereditate, de bonis temporalibus et de quocumque alio interesse quod in ea agi contingat.

3) *Quinam habendi sint titulares accusationis postumae seu legitimati ad agendum.*

Alia quaestio quae Codicis interpretes dividit, est utrum accusatio matrimonii post coniugum mortem ad hereditatem vindicandam seu ad aliud quodcumque interesse prosequendum, exclusive reservetur filiis ex impugnato matrimonio natis, seu heredibus directis, an e contra possibilis sit cuilibet heredi, etiam conlaterali.

Iurisprudentia in hac quoque quaestione solvenda non est uniformis. Accusationem in casu reservari filiis affirmatur in una *coram Heard* diei 20 iunii 1936 (*Decisiones* S. R. Rotae, XXVIII, p. 401, n. 13) et in una *coram Wynen*, 20 decembris 1938 (*Ibid.*, XXX, p. 705-715); negari videtur *coram Prior*, 20 iulii 1922 (*Ibid.*, XIV, p. 194, n. 6) et *coram Jullien*, 11 ianuarii 1933 et 27 novembris 1937 (*Ibid.*, XXV, pp. 2-3, XXIX, pp. 717-718, n. 4).

Doctrina eamdem difformitatem exhibet. Solos filios posse accusare matrimonium in casu ad hereditatem prosequendam vel vindicandam tenuerunt: P. Gasparri (*De matrimonio*, ed. 1932, vol. II, n. 1262); P. Vidal (F. X. Wernz-P. Vidal, *De matrimonio*, n. 698, p. 908), et nunc tenent: E. F. Regatillo (*Institutiones Juris Canonici*, ed. 4ª, vol. II, n. 673); V. Bartoccetti (M. Lega-V. Bartoccetti, *De causis matrimonialibus*, 1951, vol. III, pp 107-108); R. Naz (*Traité de droit canonique*, vol. IV, Paris 1954, p. 438).

Praeterquam filiis, etiam aliis ius competere accusandi matrimonium, nec tantum ad hereditatem vindicandam, tenent: I. Noval (*De processibus*, pars I, ed. 1920, n. 851); A. Vermeersch - J. Creusen (*Epitome iuris canonici*, vol. III, n. 287); F. M. Cappello (*De matrimonio*, n. 879; cfr. Eiusdem, *Praxis processualis*, n. 879); M. Conte a Coronata (*Institutiones Iuris Canonici*, vol. III, ed. 1933, n. 1488, pp. 425-426); H. Jone (*Commentarium in Codicem J. C.*, vol. III, Paderborn, 1955, p. 288).

Quia iurisprudentia et doctrina constantes non sunt, nullum inde validum argumentum erui datur ad controversiam dirimendam; ceterum, notandum est, haec esse media suppletiva, non autem interpretativa legis, ad quam interpretandam attendenda est in primis propria verborum significatio in textu et contextu considerata, ad normam can. 18.

In casu, textus est can 1972, contextus vero can. 1837. His autem attentis canonibus, clare eruitur, legislatorem nihil aliud ad rem statuisse, nisi ut accusatio postuma excitari valeat ut causa incidens in ambitu causae principalis, de cuius natura tamen nihil ulterius dicit neque expresse excipit prout excipere debuisset si ei inerat intentio, litteralem praefatorum canonum tenorem utcumque limitare. Sed non excepit, nor limitavit, non distinxit: ergo nec nobis fas est proprio Marte distinguere nec consentire: quia can. 1972 personas habiles ad causam incidentem enumerat, nec limitat accusatio postuma nequit filiis atque heredibus necessariis exclusive reservari; sed aliis quoque, praeterquam filiis, competit, ut puta heredibus conlateralibus, nec non iis omnibus indistincte qui in causa principali aliquod legitimum interesse prosequuntur, cuiuscumque generis illud sit.

Concludendum est igitur, eosdem omnes censendos esse legitimatos ad agendum in causa incidentali postuma, qui sunt titulares actionis in causa principali a qua pendet incidentalis, qualibet limitatione exclusa, sive quoad eorumdem titularium qualitatem, sive quoad ipsius causae principalis naturam.

Nec obici potest can. 1972 pendere a can. 1971 § 2, ita ut extranei, utpote inter «reliquos» recensiti, non possent accusare, sed tantummodo denuntiare. Iam superius haec dependentia exclusa fuit. Revera, praecitatos canones comparando, statim apparet eosdem respicere casus toto caelo diversos: prior matrimonii accusationem utroque coniuge vivente, alter mortuo saltem alterutro; prior nullam matrimonii accusationem tertio concedit, sed tantum denuntiationem, alter regulariter neque accusationem neque denuntiationem «nisi incidenter oriatur quaestio», ut certis iuribus legitima non desit tutela.

Patet, e contra, can. 1972 regi cann. 1837-1841, prout superius explicavimus.

Sicut in veteri iure etiam in iure Codicis, accusatio post mortem coniugis «regulariter» non admittitur; exceptio tamen, secus ac antea, ita determinatur ut non concedatur «nisi incidenter oriatur quaestio».

Obicitur in dubio, num aliquod canonum praescriptum cum veteri iure discrepet, a veteri iure non esse recedendum (can. 6, n. 4).

Respondetur in primis ius antiquum non esse suppletorium iuris Codicis, quoties in eo inveniantur lacunae: hoc patet e textu can. 20, qui ius antiquum non recenset inter fontes suppletorias et hoc «insuper esset directe contrarium scopo codificationis et dispositioni can. 6, n. 6» (A. Van Hove, *De legibus ecclesiasticis*, n. 65). Praeterea, «ius novum a veteri dupliciter discrepare potest, positive scilicet et negative. Discrepat *positive*, si canon aliud atque ius vetus praescribit aut prohibet; *negative*, si praescriptum vel prohibitio iuris veteris in Codice neque explicite neque implicite continetur. Iamvero can. 6, n. 4 de dubio circa positivam discrepantiam agit...; de suppresso per silentium praescripto iuris agitur sub n. 6». Proinde, ubi dubia est omissio alicuius praescripti anterioris, seu eius insertio implicita, «non est asserenda eius permanentia ex hoc can. 6, n. 4» (A. Vermeersch-J. Creusen, *Epitome Iuris Canonici*, ed. 4ª, n. 76, 4°).

Can. 6, n. 6 decernit: «Si qua ex ceteris disciplinaribus legibus, quae usque adhuc viguerunt, nec explicite nec implicite in Codice contineatur, eam vim omnem amisisse dicenda est, nisi in probatis liturgicis libris reperiatur, aut lex sit iuris divini sive positivi sive naturalis».

Ceteras limitationes, veteri iurisprudentia vel antecedenti doctrina aliquando inductas, Legislatorem voluisse auferre, confirmant schemata praeparatoria can. 1972.

Schema I edicebat: «Can. 14: Soluto matrimonio per alterutrius vel utriusque coniugis mortem, nulli ius est matrimonium accusandi, excepto casu, quo de huius valore *non principaliter sed incidenter sit disceptandum, ad effectum legitimae filiationis vel legitimi coniugis cognoscendi* vel ad praeiudicium tollendum de nullitate matrimonii. Can. 15: In causis de quibus in can. praec. ii tantum actores sunt excludendi, qui unice ob lucrum temporale matrimonii validitatem accusant».

Shema II: «Can. 13 § 1: Matrimonium quod utroque coniuge vivente non fuerit accusatum post mortem alterutrius vel utriusque coniugis, praesumitur validum fuisse. Par. 2: Hic praesumptio non admittit probationem in contrarium, *nisi incidenter oriatur quaestio*, et argumenta afferantur omni exceptione maiora. Can. 14: In causis de quibus in can. praec. ii tantum actores sunt excludendi, *qui unice ob lucrum temporale* matrimonii validitatem accusant».

Schema III: «Can. 13 § 1: Matrimonium, quod utroque coniuge vivente non fuerit accusatum, post mortem alterutrius vel utriusque coniugis, praesumitur validum fuisse. Par. 2: Contra hanc praesumptionem ne admittatur probatio, nisi incidenter oriatur quaestio et argumenta afferantur omni exceptione maiora».

Schema IV: «Can. 494: Matrimonium, quod, utroque coniuge vivente, non fuerit accusatum, post mortem alterutrius vel utriusque coniugis ita praesumitur validum fuisse, ut contra hanc praesumptionem non admittatur probatio, nisi incidenter oriatur quaestio». Hic est canon qui translatus est in definitivam Codicis redactionem, nempe can. 1972.

His schematibus probe attentis, clare constat legislatorem consulto noluisse recipere limitationes, sive quoad causae naturam, sive quoad extraneos qui titulares sint actionis in causa principali.

Iure vigenti, igitur, ad hoc ut matrimonium accusari valeat post obitum alterutrius vel utriusque coniugis, requiritur tantum ut incidens oriatur quaestio.

4) *De foro competenti causae principalis.*

Quaeritur tandem utrum, pendente causa principali, puta de legitimitate filiorum aut hereditate, coram iudice laico in foro civili, causa incidens de validitate matrimonii iniri valeat coram iudice ecclesiastico in foro canonico.

Sub veteri iure, unanimis fuisse videtur sententia affirmans, innixa praecipue decretalibus Alexandri III, nempe c. 5, X, IV, 17 et praesertim c. 7, X, IV, 17 qui *filii sint legitimi*, in quo capite ad instar principii statutum est, ad regem spectare

http://www.obrascatolicas.com

«iudicium possessionum», Ecclesiae vero ius exclusivum esse de validitate matrimonii inquirere et iudicare (cfr. *Fontes Codicis* I. C., VII, n. 490 1°; *Instructio* de Propaganda Fide anni 1883, n. 1).

Inter Commentatores, *V. Pichler*, ex. g., postquam dixerat cognitionem et decisionem de nullitate matrimonii ad solum iudicem ecclesiasticum pertinere, animadvertit: «licet illa tantum incidenter et non principaliter esset in iudicium deducta, ita ut iudex saecularis, ad quem alia causa temporalis principaliter est deducta, incidenter vero mota quaestio super dictis, ista supersedere debeat, et ad iudicem ecclesiasticum illa remittere, non obstante quod alias causae adnexae non sint dividendae» (*Ius Canonicum*, tom. I, lib. IV, tit. XVIII, n. 7 in fine; cfr. etiam, ex. g. P. Fagnanus, *Commentaria in quartum Decretalium*, Romae, 1661, 85, *Qui filii sint legitimi*, n. 1; A. Barbosa, *Collectanea Doctorum*, tom. II, *In quartum librum Decretalium*, tit. XVII, cap. VII, nn. 1-3; D. Covarruvias, *Epitome de sponsalibus et matrimoniis*, Lugduni, 1545, part. II, cap. VIII, § 2, n. 1; A. Reiffenstuel, *Ius Canonicum universum*, lib. IV, tit. XVIII; n. 24; E. Pirhing, *Ius Canonicum*, lib. IV, tit. XVII, § IV, n. 27; etc.).

Post Codicem, difformem cursum exhibent sive iurisprudentia sive doctrina. Anteactam Commentatorum doctrinam retinet una *coram Wynen*: «Patet quod actio nullitatis matrimonii, supposito quod ex probabili capite validitas coniugii impugnetur, a limine reici nequit... si iudex civilis, apud quem pendet actio hereditatis, remittit litigantes ad Tribunalia ecclesiastica, ut ibi primum definiatur quaestio validitatis vel nullitatis matrimonii» (S. R. Rotae *Decisiones*, vol. XXX, p. 709, n. 5). Sed contraria occurrit sententia in una *Lycien. coram Heard*: «Nec dicatur actionem nullitatis matrimonii in casu, saltem post sententiam civilem (in qua lis de hereditate suspenditur, usque dum Tribunal ecclesiasticum de adserta matrimonii nullitate pronuntiaverit), tamquam causam incidentalem ad normam can. 1972 admitti posse. Sat dubitandum est, an causa nullitatis matrimonii in ecclesiastico tribunali instituta haberi possit tamquam incidentalis causae de hereditate in foro civili motae» (*Decisiones*, vol. XXVIII, p. 401, n. 13).

Solutio clare depromitur e litterali Codicis interpretatione, ad normam can. 18, circa naturam et disciplinam causarum incidentalium, quae in cann. 1837-1841 traditur. Quibus attentis, incontroversum est, causam incidentalem ita cum principali connecti atque subordinari debere, ut identitatem iurisdictionis et competentiae, idest iudicis ecclesiastici, evidentissime supponat et exigat. Unde clarissime elucet, tramque causam unico iudici subesse et ab uno eodemque iudice tractari et resolvi debere, quin possibilitas dari possit ut a iudice diverso, seu diversi ordinis, distincte tractentur et resolvantur. Iure etenim Codicis, causa incidentalis proponi potest non modo a partibus, sed etiam a Promotore Iustitiae vel vinculi Defensore si iudicio principali intersint (can. 1837); proponi autem debet apud iudicem causae principalis (can. 1838); praevium examen libelli introductorii peragendum est a iudice causae principalis, qui de eiusdem admissione vel reiectione pronuntiat (can. 1839); idem iudex causae principalis decernit quoque de procedura sequenda in tractatione causae incidentalis (can. 1840 § 1); in tractatione vero peragenda, eaedem regulae «servandae sunt quae in ordinariis iudiciis obtinent» (can. 1840 § 2); *ipse iudex causae principalis* quaestionem incidentalem cognoscit atque definit ac «iusta interveniente causa» decretum vel sententiam interlocutoriam valet «corrigere aut revocare» (cann. 1840 § 3, 1841).

Haec omnia nequeunt omnino intellegi, nisi admittatur causam incidentem necessario exigere identitatem fori cum causa principali, eumdem nempe iudicem canonicum eamdemque iurisdictionem ecclesiasticam; facultas proinde accusandi coram iudice ecclesiastico matrimonium post mortem, e. gr. testatoris, agnoscenda esset heredi, si lex civilis foro ecclesiastico remitteret iudicium quoque de hereditate seu testamento. Secus, praefatae omnes operationes poni deberent a iudice laico in foro civili, quod absonum est et penitus absurdum.

Iure Codicis, accusatio postuma nequit omnino censeri ut incidens, ad normam can. 1972, si causa principalis de hereditate pendet coram tribunale civili; fallit enim necessarius nexus ex identitate iudicis et iurisdictionis (can. 1838); sed est causa autonoma uti principalis proposita, quae ideo vi praesumptionis, in can. 1972 statutae, de matrimonii validitate post mortem coniugis, absolute praecluditur, ita ut non possit nec proponi nec a iudice admitti.

Nec in contrarium excipi valet, causas «de effectibus mere civilibus, si principaliter agantur», pertinere «ad civilem magistratum ad normam can. 1016» (can. 1961); inde sane minime deduci potest, causam incidentem institui posse coram iudice ecclesiastico respectu causae principalis quae pendeat apud iudicem civilem; esset enim illogica conclusio, extra praemissas.

Si alicui incidentali quaestioni definiendae obstet absoluta incompetentia iudicis, ambigendum non est processum esse suspendendum, donec quaestio incidentalis, a iudice competente definita fuerit (F. Roberti, *De processibus*, vol. I, n. 176); at haec referuntur ordini iudiciario ecclesiastico: iudex ecclesiasticus causae principalis proprio decreto causam incidentem teneretur admittere, simul quarens a iudice ecclesiastico competente ut eamdem definiat et eiusdem decisio sibi remittat.

Nec argui potest, in contrarium, ex iure Decretalium, quae ad rem citantur in notis ad can. 1972, et ex doctrina ante Codicem, nam sive ius Decretalium sive commentatorum doctrina inde secuta innitebantur intima relatione inter ordinem civilem et ecclesiasticum, qua alteruter, in quibus opus erat, completabatur altero.

Negandum est, huiusmodi systema inter iurisdictionem ecclesiasticam et civilem restauratum fuisse in Italia per Concordatum initum anno 1929.

Certo certius, vi art. 34 eiusdem Concordati aliquod systema coordinationis (collegamento), in re matrimoniali, reapse invaluisse tenendum est; ast eiusmodi coordinatio remanet coarctata ad ea tantum quae sunt in Pactis explicite conventa, idest ad normam art. 34, iuxta quem agnoscuntur effectus civiles matrimonio canonico et exclusivitas iurisdictionis ecclesiasticae circa causas matrimoniales quae vinculum spectant. Praeter hos limites, igitur, quaelibet alia mutuae integrationis forma est excludenda vi principii autonomiae supremae (sovranità) uniuscuiusque societatis, Ecclesiae nempe et Status. Equidem, praeter limites art. 34 signatos, unumquodque systema, canonicum et civile, permanent in proprio ambitu perfecte autonoma et independentia, prout aperte recognoscitur a lege constitutionali italica: «...sono, ciascuno nel proprio ordine, indipendenti e sovrani» (art. 7). Quia iuxta pacta conventa, Status italicus recipit vinculum matrimoniale canonicum et Sancta Sedes foro civili remittit effectus civiles matrimonii canonici et praeter hoc nulla alia coordinationis forma praevidetur, exclusa est quaevis alterutrius iurisdictionis facultas syndicandi super actus positos in materia quae alteri reservatur.

Ex parte Status Italici, art. 5 Legis 27 maii 1929, n. 847, edictum fuit matrimonium sic dictum concordatarium nec minores nec maiores effectus sortiri ac matrimonium mere civile; articulo vero 17 eiusdem Legis sententiam canonicam nullitatis matrimonii eosdem effectus sortiri ac sententiam civilem nullitatis matrimonii civilis. Congruenter cum hac lege, iurisprudentia italica censuit se ius non habere syndicandi seu invigilandi utrum impedimenta matrimonialia canonica componi possent cum iure civili, at vindicavit iurisdictioni civili exclusivam competentiam super effectus civiles matrimonii canonici.

Demum aliud quoque magni momenti consectarium profluit. Posito, per hypothesim, quod iudex ecclesiasticus admiserit in casu impugnationem incidentalem alicuius matrimonii, post mortem coniugum, dum causa principalis pendet in foro civili, huiusmodi iudicis ecclesiastici sententia nullum prorsus effectum sortiri potest in foro civili, nec ei ullus prorsus effectus civilis tribui potest a iudice causae principalis, eo quod art. 127 Codicis civilis italici expresse obstat quominus haec sententia transcribi possit ad effectus civiles obtinendos. Praefatus sane art. 127 expresse excludit proponibilitatem actionis nullitatis, ex parte heredum, post mortem coniugis vel coniugum, nisi fuerit ante eorum mortem proposita et de ea prosequenda postea agatur: «L'azione per impugnare il matrimonio non si trasmette agli eredi se non quando il giudizio è già pendente alla morte dell'attore».

In facto.—Patet ex dictis in iure petitionem Mariae, Pauli et Titi N. in causa admitti non posse. Ea enim de qua agimus non est revera causa incidens, quae in casu instituta non est nec instituti potest, sed causa principalis et independens de nullitate matrimonii, cuius praeiudicialis est quaestio de capacitate processuali activa fratrum N. ad accusandum matrimonium defuncti fratris Titi.

Diximus causam incidentem in casu ortam non esse nec oriri posse, quia causa principalis illa esset quam fratres N. instituerunt coram iudice civili, ad impugnandum Luciae ius ad hereditatem; at causa incidens in foro ecclesiastico non admittitur, nisi respectu causae principalis in eodem foro pendentis. Quod si, per absurdum, contraria sententia admitteretur, nulla pariter orta esset incidens quaestio, cum nulla petitio facta fuerit, quod sciamus, ad eam coram eodem iudice civili provocandam, antequam causa de matrimonii nullitate coram iudice ecclesiastico introduceretur. Fratres N. proprio marte iudicem ecclesiasticum adierunt, distinctam et independentem causam conantes instituere, ad quam tamen legitimatione carent activa, vi can. 1972. Ob eandem rationem neque Promotor Iustitiae in casu nullitatem matrimonii accusare poterat, et quidem non modo quia Fratres N. non erant legitimati ad accusandum, sed etiam quia in accusatione incidentali post mortem coniugis vel coniugum, ipse Promotor Iustitiae caret legitimatione ad agendum.

Ceterum, etiamsi data fuerit in casu sententia affirmativa a tribunali ecclesiastico, haec sententia nullum prorsus effectum poterat sortiri in foro civili nec ea iudex civilis poterat utcumque uti, utpote quae non poterat transcribi ad effectus civiles, vi art. 127 Codicis Civilis italici.

Decisio. His omnibus in iure et in facto perpensis, Nos infrascripti Cardinales, Membra Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, pro Tribunali sedentes, et Deum solum ante oculos habentes, Christi Nomine invocato, edicimus, declaramus et definitive sententiamus: «*Sententiam Signaturae Apostolicae diei* 8 *februarii* 1969 *esse confirmandam, in casu*», dubio Nobis proposito respondentes: «*affirmative ad primam partem, negative ad secundam*».

Expensae processuales praesentis instantiae solvantur a parte actrice.

Ita pronunciamus, committentes Ordinariis locorum et Ministris Tribunalium ad quos spectat, ut exsecutioni mandent hanc Nostram definitivam sententiam et adversus reluctantes procedant ad normam Lib. IV, tit. XVII Codicis I. C., iis quoque adhibitis mediis quae, attentis adiunctis, efficaciora et opportuniora videantur.

Romae, in sede Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, die 3 iulii 1971.—Dinus Card. Staffa, *Praef.* Aloisius Card. Traglia, *Ponens.* Hildebrandus Card. Antoniutti. Caesar Card. Zerba. Antonius Card. Samoré. Aegidius Card. Vagnozzi. Arturus Card. Tabera.

SSmus autem D. N. Paulus Divina Providentia Papa VI, in audientia die 12 iulii 1971 infrascripto impertita, habita relatione superioris decisionis, nihil obstare declaravit quominus eadem publicetur et ab omnibus quibus spectat ad normam iuris exsecutioni mandetur.

Ex sede Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, die 12 iulii 1971.—Dinus Card. Staffa, *Praef.*

* Apoll. 44 (1971) 587-607.

3987

1971 IUL 6.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

De restitutione in integrum adversus decretum Sacrae Romanae Rotae ob neglectum legis praescriptum

Facti species. - P. Provincialis Congregationis religiosae X, ab anno 1955 ad annum 1959, successive pecuniam mutuam sumit a Dño X usque ad summam 50.000.000 veterum francorum, foenore 10 %, singulis vicibus relativam apocham conscribens pro summa totali, praemissa declaratione de nullitate omnium praecedentium apocharum.

Defuncto P. Provinciali, mense septembri 1959, Oeconomus Provinciae per aliquot menses creditori solvit foenora; at paulo post ipse solutionem ipsius capitalis recusat asserens Congregationem religiosam per defunctum P. Provincialem summam inferiorem a creditore accepisse.

Creditor, libello diei 15 martii 1961, Provinciam religiosam convenit apud Tribunal dioecesanum petens restitutionem totius summae mutuatae (50.000.000) cum foenoribus. Lite pendente, Provincia religiosa, ad instantiam Officialis, creditori tradit duas tertias partes summae mutuatae, titulo solutionis non definitivae. Tribunal, die 13 martii 1964, sententiam emittit quae statuit Congregationem religiosam creditori debere summam totalem cum foenoribus.

Appellante Provincia religiosa deducitur ad Tribunal Sacrae Romanae Rotae, quod, praemisso novo instructionis supplemento et habito voto a quodam viro perito exarato, die 16 iulii 1966 confirmat Sententiam primi gradus quoad summam principalem debitam et quoad foenora statuit «solvendam esse summam foenorum causa, iuxta computationem primae instantiae».

Sententia in rem iudicatam transiit; difficultatibus vero exortis circa ipsius executionem, Turnus rotalis, Decreto diei 25 ianuarii 1969, statuit: *a)* petitionem anatocismi ex parte creditoris reiciendam esse; *b)* executorem sententiae constituendum esse iurisperitum ab Officiali dioecesano.

Contra secundam decisionem, die 10 martii 1969 Patronus Provinciae religiosae appellat ad sequentem Turnum rotalem petens emendationem Decreti diei 25 ianuarii 1969, iuxta tenorem can. 1884, quatenus Sententia rotalis iam executa censenda est per interpositam procuratricem societatem civilem religiosorum (in loco deest recognitio entium ecclesiasticorum ex parte Gubernii civilis), quatenus ista, deposita quadam summa oblaticia apud «Caisse des Dépots et Consignations» congruentes iuri civili territoriali, executionem Sententiae rotalis perfecerat, ideoque debitum totale ex Sententia emanans iam solverat.

Superior Turnus rotalis, Decreto diei 19 iulii 1969, statuit: *a)* Sententiam executam non esse sive ob foenoris computationem a solo debitore peractam, sive ob conditiones non praevisas allatas; *b)* executorem constituendum esse iurisperitum ab Officiali dioecesano deputandum, cuius sit omnes difficultates de solutione obligationis Provinciae religiosae erga creditorem, auditis partibus componere et praesertim computare ac determinare summam solvendam.

Contra hoc Decretum rotale, die 14 augusti 1969, iterum Provincia religiosa appellat ad superiorem Turnum rotalem contestans conformitatem inter duo Decreta praecedentia et simul obiciens Provinciam debitricem iam executam esse Sententiam rotalem, iuxta praescripta legis civilis territorialis, cui can. 1529 remittit pro contractibus et solutionibus.

Tandem alter Turnus rotalis, Decreto diei 11 iulii 1970, confirmat impugnatum Decretum explicite statuens: «Sententiam rotalem... executam non esse tenendum est...; ordinandum esse Decretum... de modalitate observandi in exequenda Sententia rotali, ubi explicite statuitur munus esse executoris constituendi «omnes difficultates de solutione obligationis Congregationis erga creditorem, auditis partibus componere et praesertim computare ac determinare summam solvendam».

Patronus Provinciae religiosae, die 7 augusti 1970, denuo appellat contra citatum Decretum rotale, contestans huius conformitatem cum Decreto praecedenti; deinde, appellatione reiecta ad normam cann. 1902, § 1, 1880, 4, ex mandato procuratorio P. Provincialis, ipse Patronus, die 15 octobris 1970, recurrit ad Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae petens restitutionem in integrum adversus Decretum rotale diei 11 iulii 1970 ob legis praescriptum evidenter neglectum (can. 1905, § 2, 4°), quatenus in ipso Decreto neglectus est can. 1529 et articuli codicis civilis consequenter recepti prae oculis habiti non sunt in ordine ad efficaciam solutionis per oblationem realem (offres réelles).

Visa instantia, Secretarius Signaturae Apostolicae statuit ad ulteriora procedendum iuxta ea quae ab art. 30 *Normarum Specialium* praescribuntur. Promotor Justitiae, posita sibi quaestione num recursus Provinciae religiosae admitti an reici debeat, respondit negative.

In iure et in facto.—Admissibilitas petitionis a Provincia religiosa exhibitae pendet a recta interpretatione canonum 1529 et 1905, § 1, 4°.

Limites receptionis seu canonizationis legum civilium definiuntur ex contrarietate cum iure divino, naturali vel positivo, et ex ipso iure canonico aliud vel etiam normas proprias statuenti. Ex limite cum iure divino evidenter sequitur quod non canonizantur leges civiles territoriales si contrariae sint e. gr. iustitiae commutativae; quoad autem secundum limitem, patet, quod non canonizantur leges civiles territoriales, ubi lacuna canonici iuris non verificatur, quatenus habentur in re normae positivae, e gr. in cann. 103, 104, 1680, 1684. Salva receptione canonica normarum civilium substantialium quoad solutiones, voluntarias vel coactas, prae oculis semper habendum est executionem sententiae canonicae sub aspectu formali pertinere ad ius canonicum, tamquam consectarium inseparabile sententiae, quae in rem iudicatam transierit (cc. 1917 ss.). Executio enim sententiae est actus iudicialis, ideoque, sicut sententia a publica auctoritate ferri debet, ita executio quoque fieri debet de mandato publicae auctoritatis. Solutio peracta a Provincia religiosa per depositum apud «Caisse des Dépots et Consignations», absque ministerio executoris, non fuit solutio voluntaria, sed potius arbitraria, quia effecta fuit neglecto legis canonicae praescripto ex parte debitricis, quae egit spreto vel saltem ignorato ministerio executoris, qui modo imperativo statuitur a can. 1920: «Sententiam executioni mandare *debet*... Ordinarius loci in quo sententia primi gradus lata est».

Remedium extraordinarium restitutionis in integrum —vi can. 1905, § 1, 4°— datur tantum si agatur de neglectu legis manifesto, ex quo sequatur gravis laesio; datur adversus sententiam quae in rem iudicatam transierit, non autem adversus decretum executorium. Adversus decreta non datur remedium extraordinarium restitutionis in integrum, sive quia haec generatim vim definitivam non habent, sive quia illa, si in casu peculiari vim definitivam habeant, per ordinaria remedia iuris corrigi et infirmari poterunt. Legislator statuit remedium extraordinarium adversus sententiam, ideoque nobis facultas non est illud extendendi ultra sententias.

Ex actis non constat neque de obiectivitate neque de evidentia neglectus legis (praescripti can. 1529) et consequenter legis civilis territorialis ex parte iudicum rotalium in decernendo executam non esse sententiam diei 16 iulii 1966 per oblationem realem, quatenus dubia censenda est canonizatio legum civilium quoad executionem sententiarum, sub aspectu formali. Etiam hypothetice admisso et non concesso neglectu legis (praescripti can. 1529) eoque vero ac evidenti, assertus neglectus non esset in sententia, sed in decreto executorio; remedium autem extraordinarium, de quo in can. 1905, statuitur explicite et taxative adversus sententias tantum, et quidem in casibus peculiaribus a legislatore praevisis.

Decisio. - In Congressu habito coram Emño Cardinali Praefecto die 6 iulii 1971, proposito recursu a Provincia X interposito ad obtinendam restitutionem in integrum adversus decretum a S. R. R. die 11 iulii 1970 latum, decretum est: *Recursum esse reiciendum.*

* Apoll. 44 (1971) 575-578.

3988

1971 IUL 6.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

De subsidio caritativo religiosis mulieribus dando quae e religione dimittuntur

Facti species. - Maria, religiosa a votis perpetuis in Congregatione iuris dioecesani, ad normam iuris e Religione dimissa est decreto Ordinarii loci, contra quod recursum legitime interposuit ad S. Congregationem pro Religiosis et Institutis saecularibus, sed reiectus est. Quia vero pror-

http://www.obrascatolicas.com

sus insufficiens ei videretur summa lib. it. 1.500.000 ab Ordinario determinata tamquam subsidium caritativum, de quo in can. 643 § 2, preces Romano Pontifici porrexit ut constitueretur: «a suo favore una rendita vitalizia di lire 70.000 mensili», vel ei daretur «una tantum la somma di lire 12.000.000 che le consentisse il realizzo, al tasso legale di lire 50.000 mensili», expresse declarando quod «non chiede la revoca del decreto di dimissione, perchè ha terrore di rientrare nella propria Congregazione, dove sarebbe oggetto di persecuzione». Huiusmodi recursus transmissus est ad Signaturam Apostolicam «per il competente esame», a qua interim statutum est: «solvendam esse pensionem urgentem a recurrente petitam, intra tamen limites summae lib. it. 60.000, idque usque ad definitionem praesentis causae».

In iure et in facto.—Cum recurrens expresse declaraverit quod rursum in Congregationem admitti non vult, e qua dimissa est, quaestio definienda unice vertitur circa subsidium ei dandum, et Signatura Apostolica enixe Ordinarium loci rogavit ut curam diligentem adhiberet ad huiusmodi controversiae solutionem pacificam obtinendam, attamen: «salvaguardando gli interessi legitimi della parte convenuta che non va sottoposta ad oneri troppo gravosi, ma nello stesso tempo le esigenze indispensabili della ricorrente nei limiti delle norme civili della previdenza sociale in casi analoghi». Itemque Signatura Apostolica idipsum scripsit ad Ordinarium loci ubi recurrens suam residentiam habet, et addidit: «Si prega tener presente che una eccessiva condiscendenza verso la ricorrente oltre a ledere gli interessi dell'altra parte, potrebbe nuocere alla disciplina dell'Istituto». Ordinarius autem loci, longas post moras, ad hoc Supremum Tribunal litteras recurrentis simpliciter transmisit, in quibus dicitur: «Propongo che l'Istituto versi la somma di lire 70.000 al mese (essendo assolutamente insufficiente la somma di lire 60.000 per vivere) sino al maturarsi della pensione. Quando mi sarà corrisposta la pensione, l'Istituto —per tutto il resto della mia vita— verserà la differenza tra le 70.000 lire e la somma che percepirò a titolo di pensione. Tale mia richiesta è fondata appunto sul can. 643, inteso nel suo giusto valore, sul diritto naturale, sulla Costituzione «*Gaudium et Spes*», n. 26, del Concilio Vaticano II».

Oportet itaque accurate determinare ad quid solvendum vere et proprie teneatur Religio mulierum cuilibet sodali quae ex ea egrediatur aut ex ea dimittatur.

In primis, certum omnino est quod, in casu, Religio nulla adstringitur obligatione ex iustitia. Id evidenter constat tum ex praescripto can. 643 § 1: «Qui è religione, expleto votorum temporariorum tempore aut obtento saecularizationis indulto, egrediantur vel ex eadem fuerint dimissi, nihil possunt repetere ob quamlibet operam religioni praestitam», tum etiam ex praescripto can. 580 § 2: «Quilibet professus quidquid industria sua vel intuitu religionis acquirit, religioni acquirit».

Praeterea, eadem recurrens, antequam in Religionem admitteretur, propria manu documentum subscripsit in quo litteris crassioribus notatur: «Quella che spontaneamente esce o viene licenziata dall'Istituto, non ha diritto a nessun compenso per qualsiasi lavoro prestato».

Quod Religio obligatione solummodo ex caritate, in casu, adstringatur, explicite edicitur in can. 643 § 2, ubi etiam determinatur mensura seu quantitas subsidii dandi necnon tempus ad quod suppeditari debet: «Si religiosa sine dote recepta fuerit nec ex propriis bonis sibimet providere valeat, religio ex caritate eidem dare debet ea quae requiruntur ut modo tuto ac convenienti domum redeat, ac providere ut naturali aequitate servata, per aliquod tempus, mutuo consensu vel in casu dissensus ab Ordinarii loci determinandum, honeste vivere possit». Excluditur ergo quod Religio, etsi tantummodo ex caritate, obligatione adstringatur curandi ut religiosa dimissa vel commode (v. agiatamente) vivere queat, vel toto vitae suae tempore —aut ad tempus longum seu indefinitum— necessaria habeat ad honeste (v. con decoro) vivendum. Nec aliud censendum est etsi agatur de religiosa dimissa quae iam senuerit et viribus sit destituta ac inhabilis ad laborandum. Qua de re in libro cui titulus: «Il diritto dei religiosi», anno 1961 Romae edito a Cl.mis *Tabera-Antoñana-Escudero* scite docetur: «Questo sussidio ha un carattere temporaneo, quindi non dovrà avere un carattere di pensione vitalizia, anche se la religiosa fosse inferma o di età avanzata. In tal caso, la secolarizzata dovrà accettare con rassegnazione di essere internata in qualche istituto opportuno» (n. 396, litt. c. pag. 537). Plura exstant huiusmodi instituta caritativa, sive publica vel privata, sive laicalia aut religiosa. Praeterea, plura exstant opera dioecesana vel paroecialia ad subvenien-dum pauperibus, senibus, infirmis.

In casu de quo agitur Maria, olim religiosa, subsidium caritativum lib. it. 1.500.000 accepit et insuper Religio pro ea solvit summam lib. it. 1.629.800, omnia simul computando quae a die 8 iulii 1968 ad diem 7 martii 1970 pro eius habitatione, mensa, curatione, vestibus, etc. expendit. Praeterea, Religio ei dedit summam lib. it. 540.000, portiones simul computando quas solvit pro menstrua pensione urgente eidem a Signatura Apostolica concessa. Quapropter summam revera ingentem lib. it. 3.669.800 Religio pro illa iam ex integro expendit, atque indubium videtur quod caritas et aequitas, de quibus in can. 643 § 2, perample servarentur, si Religio menstruam pensionem lib. it. 60.000 ei solveret solummodo usque ad finem huius decurrentis anni 1971.

Decisio. - In Congressu diei 6 iulii 1971, habito coram Emo Cardinali Praefecto, proposito recursu a Maria, olim religiosa, interposito ad obtinendam a Religione, e qua dimissa est, pensionem vitaliciam menstruam lib. it. 70.000, vel una tantum summam lib. it. 12.000.000, decretum est: *Recursum esse reiciendum; prorogandam tamen esse in favorem recurrentis, usque ad diem* 31 *decembris* 1971, *pensionem menstruam lib. it.* 60.000 *eidem recurrenti decreto diei* 31 *augusti* 1970 *assignatam.*

* Apoll. 44 (1971) 625-627.

3989

1971 IUL 7.-SC INST. CATH., DECR. AAS 63(1971)791-792

Facultas Iuris Canonici Orientalis in Pontificio Instituto Orientali erigitur

Canonicae Orientalium Ecclesiarum leges cum in Codice Iuris Canonici recipi nec expresse nec directe quiverint (cf. can. 1), Summus Pontifex Benedictus XV, fel. rec., brevi postquam Sacram Congregationem pro Ecclesia Orientali ad singularem dignitatem evexit, die xv m. octobris a. D. MCMXVII «Motu Proprio» dato «Orientis Catholici» (*A. A. S.* 9 [1917], pp. 531-533) [LE 54] Pontificium Institutum studiis rerum orientalium provehendis condidit atque constituit, non solum Latinis patens sed «etiam Orientalibus tum unitis tum orthodoxis qui appellantur». Cum autem hoc altiorum studiorum domicilium «et omni apparatu quem huius aetatis eruditio postulat ornatum, et doctoribus in uno quoque genere peritissimis Orientisque perstudiosis insigne», praeter alias disciplinas apprime «ius canonicum omnium Orientis christianarum gentium» excolat, Sacra Congregatio de Seminariis et studiorum Universitatibus, benigne favente Ssmo Dño Paulo div. Prov. Papa VI, re diligenter perpensa, aequum opportunumque duxit, Decreto «Quo arctior» diei II m. iulii a. D. MCMLXIII Sectionem Canonisticam in eodem Pontificio Instituto tamquam Facultatis Iuris Canonici Pontificiae Universitatis Gregorianae partem constituere ac declarare [LE 3119], cuius esset ordinarios Sectionis studentes gradibus academicis debitis expletis condicionibus exornare.

Cum autem Oecumenicum Concilium Vaticanum II sollemniter enuntiaverit «Ecclesias Orientis sicut et Occidentis iura pollere et officio teneri se secundum proprias disciplinas peculiares regendi» (Decr. *Orientalium Ecclesiarum instituta*, n. 5) [LE 3233], cumque interim feliciter interc-esserit octo annorum experimentum, pluribus visum est tempus advenisse Sectionem ipsam in proprie dictam Facultatem promovendi atque evehendi. Quae cum ad Augustum Pontificem, omnium prius accersitis quorum interest sententiis, delata essent, benevolam Ipse sententiam suam patefacere dignatus est. /

792

Quare Sacra Congregatio pro Institutione Catholica, quo aptius tum Orientalium Ecclesiarum peramplum ac praestantissimum rerum iuridicarum patrimonium maiore dignitate augeat tum Ecclesiae Occidentalis in Orientales fratres etiam seiunctos vividam dilectionem promat, petitionem Revmi Vice-Magni Cancellarii libenter excipiens, auctoritate a Ssmo Dño Nostro Paulo div. Prov. Pp. VI sibi concredita, *Facultatem Iuris Canonici Orientalis in Pontificio Instituto Orientali* hoc Decreto *in perpetuum erigit ereclumque declarat*, facta eidem potestate gradus academicos ad normam iuris conferendi, in primis documenti *Normae quaedam*» [LE 3652] inscripti ac peculiarium Statutorum ab eadem Congregatione approbandorum, adeo ut canonistarum agmen, qui Christiani Orientis Ecclesiarum consuetudines legesque addiscant interpretentur stabiliantque, plenius in dies crescat floreatque, quo promptiores tandem fiant omnes «solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis...: unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus et Pater omnium qui est super omnes et per omnia et in omnibus nobis» (*Eph.* 4, 3-6). Ceteris servatis de iure servandis; contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Datum Romae, ex aedibus Sacrae Congregationis, die VII m. iulii, in festo Ss. Cyrilli monachi et Methodi Ep., anno D. MCMLXXI.—Gabriel Maria Card. Garrone, *Praef.* Franciscus Marchisano, *Subsecr.*

3990

1971 IUL 7.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

De nullitate matrimonii inter duos orthodoxos ritus byzantini-romeni initi absque ritu sacro

Facti species. - Rainerius, in ecclesia orthodoxa russica baptizatus, et Eduarda, communitati presbyterianae adscripta, anno 1951 communi consilio matrimonium in Statibus Americae Septemtrionalis contraxerunt coram ministro presbyteriano, licet in loco adesset ecclesia orthodoxa russica.

Anno 1970 Eduarda a viro discessit et divortium obtinuit; Rainerius autem, ut possit uxorem ducere Valeriam, mulierem romano-catholicam, die 9 martii 1971 a Tribunali Metropolitano declarationem nullitatis sui matrimonii cum Eduarda petiit, non ex capite mixtae religionis, ad normam can. 72 Concilii Trullani, sed ex defectu formae seu ritus sacri.

Causa pertractata est processu ordinario et secundum proceduram specialem quae viget in Statibus Americae Septemtrionalis. Processu expleto, Tribunal exemplar authenticum actorum et sententiae pro nullitate matrimonii ad Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal misit, ut praescribit decisio eiusdem d. 28 novembris 1970.

In iure.—A primis Ecclesiae temporibus, in celebrandis fidelium nuptiis adhibebantur sacri ritus, idest orationes et benedictio sacerdotalis, ut Euchologia saeculi V iam demonstrant. Immo Ecclesia Constantinopolitana seu ritus byzantini omnibus christianis interdixit ne, benedictione sacerdotali et precibus praetermissis vel neglectis contra consuetudinem, coniugale foedus conciliare audeant. Agebatur tamen de forma ad matrimonii licelitatem tantum praescripta. Ideo Nicolaus I, in responsis ad consultationes Bulgarorum, dicit celebrationem matrimonii absque sacerdotis benedictione grave apud Graecos constituere peccatum.

Saeculo IX tamen videtur Ecclesia Constantinopolitana suam fecisse novellam 89 Leonis VI imperatoris, qui, sive ut ab omnibus christianis et in utroque foro —civili et ecclesiastico— forma canonica adhibeatur, sive ut Ecclesia exclusive possit exercere potestatem in materia matrimoniali, praescripsit ad matrimonii validitatem ut consensus manifestaretur τῇ μαρτυρίᾳ τῆς ἱερᾶς εὐλογίας, ideoque coram ministro sacro, presbytero vel saltem diacono, qui recitet orationes, sacram benedictionem impertiatur et ritum coronationis compleat.

Hanc normam acceptarunt non modo Ecclesiae particulares ritus byzantini, verum etiam ecclesia syriaca, chaldaea, coptica et armena; in omnibus matrimonium civile, etiam quando una pars tantum est orthodoxa, nullius est valoris. Hac de causa MP *Crebrae allatae* (can. 85 et 90 § 1, 2°) [LE 2029] ad valide contrahendum exigit ritum sacrum, idest praesentiam ministri sacri saltem benedicentis.

Ceterum, die 28 novembris 1970 Patres Cardinales, membra Sacri Tribunalis Signaturae Apostolicae, proposito dubio: *An constet de nullitate matrimonii inter duos orthodoxos ritus byzantino-romeni ob defectum formae seu ritus sacri*, respondendum decreverunt: *Affirmative*. Summus autem Pontifex die 28 decembris 1970 declaravit nihil obstare quominus haec decisio publicaretur [LE 3924].

Oportet tamen ut huiusmodi causae processu ordinario pertractentur, idest, praevia citatione partium et dubii concordatione, examine partium, auditione testium si qui sint, et collectis documentis. Praeterea, in causa instruenda inquiri debet an matrimonium celebrari potuisset coram ministro sacro citra grave incommodum; nam, si defectus benedictionis tribuendus sit impossibilitati inveniendi ministrum sacrum, tunc matrimonium etiam coram solis testibus initum valet.

In facto.—In casu Rainerius, utpote in ecclesia orthodoxa baptizatus, non poterat matrimonium validum contrahere absque praesentia et benedictione ministri sacri, quia facile poterat adire ecclesiam orthodoxam russicam in loco. Ex alia parte Communitas presbyteriana non habet Episcopos, ideoque non habet sacerdotes vel diaconos, qui possint sacram benedictionem sponsis impertiri.

Iudex ut potuit causam pertractavit. Interrogavit actorem, qui confirmat matrimonium unice in ecclesia presbyteriana initum fuisse, idest non petivisse deinde benedictionem a ministro orthodoxo. Mulier conventa noluit citationi respondere, sed scripto asseruit actoris declarationem falsam esse, nescitur quo sensu. Nullus testis inventus est. Patronus actoris et Defensor vinculi paucis sese expedierunt sive in iure sive in facto; essentialia tamen prae oculis habuerunt. Sententia bene exarata videtur: in iure allegatur decisio Signaturae Apostolicae d. 28 novembris 1970 [LE 3924]; in facto autem animadverti quod actor, si voluisset, facile potuisset obtinere benedictionem sui matrimonii a ministro sacro ecclesiae orthodoxae, in qua baptismum recepit, ideoque logice concludit: «Affirmative, seu constare de nullitate matrimonii, in casu».

Decisio. - In Congressu habito coram Emo Cardinali Praefecto, die 7 iulii 1971, proposita instantia ad obtinendam approbationem seu ratificationem sententiae nullitatis matrimonii de quo agitur die 27 maii 1971 latae, decretum est: *Approbatam seu ratam esse nullitatis sententiam, quae proinde exsecutioni mandari potest.*

* Apoll. 44 (1971) 618-620.

3991

1971 IUL 8.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

De mandato procuratorio non a curatore sed a parte conventa data deque querela nullitatis sententiae inde derivantis

Species facti. - Titius, qui matrimonium iniverat in dioecesi A., Italia, suum matrimonium accusavit nullitatis coram Tribunale Regionali B., ob amentiam mulieris. Parti conventae constitutus est curator, qui et Procuratorem nominavit. Hoc Tribunal sententiam tulit *affirmativam*, seu constare de nullitate matrimonii, in casu.

Appellatio prosecuta est apud S. R. Rotam. Ad prosequendam autem causam apud hoc Tribunal, pars conventa *personaliter, absque interventu curatoris*, Patronum et Procuratorem sibi nominavit Advocatum X.

Excmus Ponens de Turno per decretum iussit ut Adv. X «ante omnia provideat ad exhibendum novum mandatum procuratorium authentice subscriptum a curatore partis conventae». Advocatus autem X sese opposuit huic decreto et institit ut institueretur quaestio incidentalis cum recursu ad Collegium. Ponens ideo decrevit ut fieret quaestio incidens de curatore.

Turnus Rotalis propositae quaestioni «An valeat mandatum procuratorium non a curatore, sed a conventa datum, in casu», per decretum respondit: *negative*, seu mandatum a parte conventa datum *non valere* ad effectum, de quo agitur.

Tunc Adv. X recursum fecit ad Signaturam Apostolicam contra hoc decretum rotale, postulans praeterea ut «cum quaestione de curatore hoc Supremum Tribunal videat etiam de querela nullitatis sententiae Tribunalis» Regionalis B. Ratio enim nullitatis esset invalida constitutio curatoris conventae dati initio causae, eo quod pars conventa esset capax standi per se in iudicio.

Interim S. Rota ulterius procedendo in causa principali, sententiam tulit *affirmativam*, seu constare de nullitate matrimonii in casu, confirmans sententiam primae instantiae Tribunalis Regionalis B. Ideo causa duas sententias affirmativas obtinuit et facta est exsecutiva.

Sententia notificata est partibus, atque de hac notificatione informatum est Tribunal Regionale B. Eadem autem die huius informationis, Adv. X iterum ad Signaturam Apostolicam recurrit, instans in petitionibus recursus praecedentis atque postulans, praeterea, ut effectus civiles sententiae rotalis suspendantur usque ad decisionem Signaturae Apostolicae circa recursum pendentem, atque ut concedatur nova causae propositio ad explendam suppletivam inquisitionem iam propositam et numquam peractam.

Ideo quattuor sunt quaestiones solvendae: 1) An recursus contra decretum rotale in causa incidentali acceptandus sit; 2) An querela nullitatis contra sententiam primae instantiae Tribunalis Regionalis B. sit acceptanda; 3) An effectus civiles sententiae rotalis suspendendi sint; 4) An concedenda sit nova causae propositio.

In iure et in facto.—Imprimis solvenda est quaestio num Adv. X sit legitimus Procurator partis recurrentis ad recurrendum ad Signaturam Apostolicam. Ratio dubii est quia, interposita causa incidentali apud S. Rotam de valore mandati procuratorii huius Advocati eo quod mandatum subscriptum esset personaliter a parte conventa non vero a curatore qui ei datus est in prima instantia, Turnus Rotalis decrevit hoc mandatum non valere atque tum mandatum tum acta omnia ab Advocato X posita ex actis causae expungenda esse. Ad normam autem art. 190 § 1 Inst. *Provida Mater* [LE 1347], haec decisio Collegii est inappellabilis.

Attamen vi art. 17 § 1 Normarum Spec. Signaturae Apostolicae, contra sententias et decreta S. Rotae de quibus in citato art. 190 § 1, patet recursus ad Signaturam Apostolicam. Ex alia autem parte, cum quaestio incidentalis in casu fuerit praecise de valore mandati procuratorii Adv. X, non potest huic denegari ius recurrendi ad Signaturam Apostolicam contra illud decretum eaque omnia agendi coram ipso Tribunali quae ad suam suique clientis defensionem spectant.

Hoc posito, nunc de singulis quaestionibus. Cum solutio quaestionis de recursu pendeat a solutione quaestionis circa querelam nullitatis, haec imprimis examinanda est.

1) *De querela nullitatis sententiae Tribunalis Regionalis B.*

In primo recursu ad Signaturam Apostolicam petebatur ab Adv. X. ut cum quaestione de curatore Signatura videret etiam de querela nullitatis sententiae Tribunalis Regionalis B. ex capite invalidae constitutionis curatoris ideoque invalidae nominationis Procuratoris a curatore factae (cf. can. 1892, 3°).

http://www.obrascatolicas.com

Iam vero Signatura competens est per se tantummodo ad videndas querelas nullitatis contra sententias rotales (can. 1603 § 1, 3°, et *Normae Speciales*, art. 17 § 2, n. 1) [LE 3636]; non vero ad videndas querelas nullitatis contra sententias aliorum Tribunalium. Huiusmodi querelae proponendae sunt coram iudice qui sententiam tulit, ad normam can. 1893.

Attamen in casu habetur intima conexio inter recursum contra decretum rotale et querelam nullitatis ex invalida constitutione curatoris. Si enim invalide constitutus esset curator initio processus eo quod pars conventa esset capax standi per se in iudicio, rueret decretum S. Rotae contra validitatem novi mandati procuratorii a conventa —non ab eius curatore— subscripti. Ideo Signatura, admissa competentia ad videndum de recursu contra decretum rotale, potest et debet videre, in casu praesenti, etiam de querela nullitatis ob invalidam constitutionem curatoris.

Age vero: In Italia iuxta art. 14 Normarum pro exsequendis Litt. Apostolicis «*Qua cura*», 8 dec. 1938, de Ordinandis Tribunalibus Regionalibus Italiae (A. A. S., 30, 1938, 410-413) [LE 1458], Archiepiscopi Sedis Tribunalis Regionalis est tutorem aut curatorem admittere vel designare ad normam art. 78 Inst. *Provida Mater*, collatis consiliis cum Ordinario partis conventae cui tutor vel curator constituendus est (cf. A. A. S., 32, 1940, 306) [LE 1347].

Ex alia parte, iuxta Responsum Comm. Pont. ad Cod. interp. diei 25 ian. 1943, ad curatorem dandum non requiritur regulare iudicium, sed sufficit decretum Ordinarii praevia eiusdem inquisitione (cf. A. A. S., 35, 1943, 58 [LE 1729]; D. Staffa, *De constitutione Curatoris pro mente infirmis in Iure Canonico*, in *Apollinaris* 1943 pp. 63-81). Patet relinqui prudentiae Ordinarii, iudicium quousque huiusmodi inquisitio facienda sit. Nec, data natura administrativa actus, necesse est ut formalis et specifica investigatio instituatur, si Ordinario satis constat v. gr. ex scientia directa et personali vel ex documentis in ipsa praesentatione libelli exhibitis, partem non esse capacem standi per se in iudicio et indigere curatore.

In casu autem praesenti, hae normae iuris satis observatae sunt in constitutione curatoris partis conventae. Nam:

a) Nominatio facta est ab Ordinario loci Tribunalis Regionalis *sufficienter collatis consiliis* cum Ordinario partis conventae, ut patet ex litteris Ordinarii sedis Tribunalis Regionalis B. ad Ordinarium partis conventae A., atque ex huius ad illas litteras responsione, quae in Actis prostant.

b) Investigatio sufficiens habetur, in casu, ex elementis quae continentur in documentis exhibitis in ipsa praesentatione libelli: scl. ex cartellis clinicis —ex quibus constat de duabus degentiis conventae in «casa di cura» atque de diagnosi «schizofrenia»—, ex peritia extraiudiciali —sed valida ad hunc effectum— Professoris N. atque ex modo quo sese gesserunt familiares conventae. Ad litteras enim Tribunalis Regionalis B diei 14, 5, 1966, ad matrem conventae directas, quibus invitabatur ad acceptandum munus curatoris pro filia, respondet filius, simpliciter atque sine ulla obiectione: «Mia madre... mi ha consegnato la sua del 14, 5. 1966, in cui comunica l'istanza presentata da mio cognato... Per la nomina di un curatore, stante la sua [della madre] non giovane età, riterrei più idoneo il sottoscritto».

c) In prima instantia mulier conventa contulerat Adv. M. mandatum procuratorium, quod ratum habuit curator. At, excipiente parte actrice, mandatum conferendum esse absolute a curatore non autem a parte incapaci et postea ratificatum a curatore. Tribunal Regionale B. per decretum, respuit illam nominationem Procuratoris a conventa factam et postea a curatore ratificatam, et iussit novum mandatum conferri unice a curatore. Iam vero, in illa occasione nemo ausus est appellare contra hoc decretum; quod signum evidens est omnes existimavisse mulierem non esse capacem standi per se in iudicio, sed re vera indigere curatore.

d) Confirmatur ex eo quod sententia fuerit affirmativa seu constare de nullitate ex capite defectus consensus ob amentiam (schizofrenia) mulieris.

Nullum ergo dubium moveri potest circa validitatem nominationis curatoris in casu de quo agitur. Ergo neque de actibus legitimis ab eo positis in causa, ut puta nominatio Procuratoris, servatis ceteris de iure servandis.

Ideo querela nullitatis contra sententiam Tribunalis Regionalis B. ex capite invalidae constitutionis curatoris, reiicienda est in casu, utpote carens fumo boni iuris.

2) *De recursu contra decretum S. Rotae in causa incidentali.*

Curator semel constitutus, in suo munere perseverat in omnibus gradibus iudicii, nisi a munere cessaverit, servatis ad validitatem cessationis servandis. Patet autem, ex ipsa natura instituti curatoris, cum a munere non cessare ex mera voluntate vel declaratione illius, cuius est curator. Cum enim pupillus praesumatur incapax discretionis ad agendum per se, absonum prorsus esset ut ex eius discretione et voluntate penderet perseverantia curatoris in suo munere. Omnino necessarius est interventus auctoritatis competentis, quae iuridice agnoscat pupillum non amplius indigere curatore et eum posse per se ipsum stare in iudicio. Donec hic interventus locum non habuerit, ipse valide agere non potest, nisi mediante curatore, in causa pro qua datus est curator.

Per se auctoritas quae de actuali capacitate pupilli ad agendum per se iudicare debet, est eadem quae ei curatorem dedit scl. in Italia Ordinarius sedis Tribunalis Regionalis, qui quemadmodum via administrativa iudicavit, initio processus, de necessitate constituendi curatorem, potest postea, durante processu, facta investigatione de actuali capacitate discretionis pupilli ad standum per se in iudicio, revocare mandatum curatoris, qua revocatione pupillus recuperat capacitatem iuridicam ad agendum per se in causa.

Iudices quemadmodum non tenentur inquirere praeiudicialiter de legitimitate constitutionis curatoris, sed ipsis satis est praesumptio quae stat pro Ordinario, ita nec tenentur inquirere durante processu utrum incapacitas discretionis pupilli ad agendum per se adhuc perseveret necne. Nec possunt, ut patet, admittere pupillum ad standum per se in iudicio ex eo quod ipse asserat se capacem actu esse ad agendum per se sine assistentia curatoris, etiamsi attestationes extraiudiciales a se procuratas afferat ad hoc comprobandum.

In casu, ponens de Turno per decretum iussit Advocatum X. ante omnia providere debere «ad exhibendum novum mandatum procuratorium authentice subscriptum a curatore partis conventae». Quod facere Advocatus recusavit. Tunc quaestionem incidentalem cum recursu ad Collegium proposuit de validitate sui mandati subscripti non a curatore sed a parte conventa. Dubium autem quaestionis incidentalis sic propositum est: «An valeat mandatum procuratorium non a curatore, sed a conventa datum, in casu». Huiusmodi quaestioni nullum dubium esse potest quin responsio debeat esse negativa. Ideo putamus decretum S. Rotae, etsi nonnullas assertiones accidentales continet minus feliciter redactas, esse, sive in iure sive in facto, adeo bene fundatum, ut oppugnari non possit.

Ideo recursus contra hoc decretum est reiciendus, utpote carens fumo boni iuris.

3) *De suspensione effectuum civilium sententiae rotalis.*

Imprimis notandum est recursum ad Signaturam Apostolicam contra decretum circa causam incidentalem de qua supra, non afficere validitatem sententiae S. Rotae circa causam principalem. Nec iniuria facta est conventae, siquidem eius Advocatus potuisset viam iure praescriptam sequi, scl. providere ad validam nominationem Procuratoris, et eo magis quod, in casu, eius iura satis defenduntur a Publico Tutore Vinculi.

Ideo cum duae sententiae conformes pro nullitate matrimonii habeantur in casu, cumque tum querela nullitatis contra primam sententiam tum recursus contra decretum rotale in quaestione incidentali, reiicienda sint, nulla apparet ratio cur sententia S. Rotae quae exsecutiva iam est, debeat suspendi quoad effectus civiles. Huiusmodi suspensio laederet, et quidem graviter, iura partis actricis.

4) *De nova causae propositione.*

Cum causae de statu personarum, numquam transeant in rem iudicatam, pars conventa semper poterit, positis ponendis, novam causae propositionem postulare ad normam can. 1903 et 1989.

At non spectat ad Signaturam Apostolicam videre de nova causae propositione. Hoc enim Supremum Tribunal videt tantummodo de recursibus adversus sententias rotales in causis de statu personarum, quas ad novum examen Sacra Rota admittere renuit (can. 1603, § 1, 5° et *Normae Speciales* Sign. Apost., art. 17 § 2, n. 3).

Nec in casu praesenti adest ratio ulla, qua Signatura fiat competens ad hanc novam causae propositionem admittendam, ut patet ex solutionibus datis ad quaestiones praecedentes. Ratio adducta ab Advocato, scl. «ad explendam suppletivam inquisitonem iam propositam et numquam peractam», potest fortasse sufficere ad novum causae examen admittendum; at iudicare an sit admittendum necne, non spectat ad Signaturam Apostolicam sed ad S. Rotam.

Decisio. - Die 8 iulii 1971 in Congressu habito coram Emo Cardinali Praefecto, proposito recursu ab Advocato X pro parte conventa exhibito, decretum est:

1° - *Recursum contra decretum S. R. Rotae diei 7 octobris* 1970, *admittendum non esse.*

2° - *Querelam nullitatis, ob assertam invalidam constitutionem curatoris, contra sententiam Tribunalis Regionalis B. die* 16 *iunii* 1969 *latam, reiciendam esse.*

3° - *Attentis decisionibus* 1° *et* 2°, *exsecutionem civilem sententiae rotalis diei* 31 *martii* 1971 *non esse suspendendam.*

4° - *Quoad novam causae propositionem, pars conventa utatur iure suo coram quo de iure.*

* Apoll. 44 (1971) 581-587.

3992

1971 IUL 15.-PAULUS VI, EPIST. AAS 63 (1971) 669-673

Epistula ad Emum P. D. Ioannem S. R. E. Cardinalem Villot, a publicis Ecclesiae negotiis, qua:

Pontificium Consilium «Cor unum» de humana et christiana progressione fovenda, in Urbe conditur

PAULUS PP. VI

Venerabilis Frater Noster,
Salutem et Apostolicam Benedictionem

Amoris officio ducti ad universam hominum familiam per semitas mutuae sinceraeque necessitudinis incitandam, novum quoddam propositum diu mente alimus, quod plures etiam a Nobis postulaverunt; itque, cum maxime con-

sentaneum muneribus hodierno tempore Ecclesiae obeundis arbitremur, in animo Nobis est tecum sedulo communicare, Venerabilis Frater Noster, qui prae ceteris, Nostras sollicitudines novisti atque participas: propositum dicimus curandi ut, in latissimis finibus christianae populorum coniunctionis hominumque progressionis germana caritate fovendae, omnes vires et incepta quae in Ecclesia vigent, artiore inter se vinculo coniungantur; ut scilicet cum Romano Pontifice —qui certis Romanae Curiae Dicasteriis, sive antiquis sive recens conditis, universale sibi iniunctum
670 officium Evangelii prolatandi et humanae dignitatis / promovendae absolvere studet— hinc omnes ex universo terrarum orbe Episcopi, illinc catholica instituta, quae in beneficentiae et liberalitatis opera incumbunt, collatis viribus allaborent ad hosce nobilissimos persequendos effectus. Quare opportunum Nobis videtur quoddam condere Consilium, quod veluti congressionis facultatem cuncto praebeat Dei Populo ad supra memoratas quaestiones pertractandas de hominum coniunctione atque progressione secundum immutabilia Evangelii principia promovendis.

Id prorsus expostulatur gliscentibus necessitatibus, quas fuse in nuper data Epistula Apostolica, *Octogesima adveniens* [LE 3975] inscripta, exposuimus, ut inde ortis quaestionibus lumen afferretur, quod a Christi doctrina promanat, atque efficientiora usque hominibus praeberentur adiumenta, Deo opitulante, ad suas componendas difficultates, quibus hodie ipsi premuntur.

Sicut praeteritis saeculis, ita nostra aetate Ecclesia suum esse putat sedulo studio atque humanitatis plena voluntate hominibus inservire, quia a Dei Filio condita est, qui «non venit ministrari, sed ministrare» [1]; vult ipsius exemplis insistere, sicut scribit S. Ambrosius: «Hac servitute pollet populus christianus, sicut et Dominus ad discipulos suos ait: 'Qui vult inter vos primus esse, sit omnium servus' [2] ... hanc servitutem operatur caritas, quae et spe maior et fide est» [3]; vult fratribus prodesse, ea scilicet sentiendi vi, «quae Ecclesiae est propria quae, remota a quavis humana utilitate, serviendi officio et erga tenuiores caritate distinguitur», sicut in commemorata Epistula animadvertimus (n. 42), ita ut efficax suum hominibus praebeat auxilium, qui hodie maxime variis quaestionibus respondere debent, in quibus vires haud raro desunt vel animi concidunt,
671 quique saepe saepius doloribus, fame, / anxitudine afficiuntur, aut, calamitatibus acerbo vulnere percussi, omnibus rebus destituuntur vitamque degunt miserrimam.

Verum complura exstant in Ecclesia instituta, quae ad id efficiendum vires conferunt; haec sane amplissima laude sunt digna, siquidem sive ad promovendum integrum vitae condicionum progressum, sive ad damna reparanda maturo providoque nisu incumbunt. Neminem autem fugit, maxime convenire, ut mirifica illa incepta magis magisque inter se congruant et ita, consociata opera, aptiore modo in campo caritatis exercendae, adiumenti ferendi, et fovendae populorum progressionis sibi constitutos fines feliciter adipiscantur. Oportet pariter, ut horum institutorum agendi ratio mutua voluntatum conspiratione scite et accommode regatur, ne fortuita atque extemporalis sit, nec umquam virium opumque dispendia faciat. Quod Oecumenici Concilii Vaticani II votis plane respondet; etenim Patres, postquam in omnium memoriam revocarunt onus Populi Dei «miserias huius temporis pro viribus» sublevandi, «idque ut antiquus mos ferebat Ecclesiae, non ex superfluis tantum sed etiam ex substantia», haec adiecerunt: «Modus subsidia colligendi et distribuendi, quin sit rigide et uniformiter ordinatus, recto tamen ordine disponatur in dioecesibus, nationibus et universo mundo» [4].

Huiusmodi autem munus in hanc potissimum Petri Cathedram recidere, atque ad apostolicum mandatum, Nobis divinitus commissum, pertinere videtur, siquidem Dei voluntate uti Episcopus et Pastor Romanae praeficimur Ecclesiae, quae «praesidet... universo caritatis coetui» [5]. Praeterea firmiter putamus hoc Nostrum esse onus, ut omnes nationes commoneamus inter ipsas idem vigere coniunctionis officium, quod inter singulos homines intercedat: etenim, sicut in Encyclicis Litteris, a verbis «*Populorum*
672 *Progressio*» incipientibus, com/memoravimus, «quae in regionibus divitioribus supersunt ea indigentibus regionibus debent prodesse» [6]: id sane non solum poscit socialis iustitiae atque mutuae inter populos necessitudinis officium, sed potissimum munus universale caritatis, «qua pro omnibus consortio humanior promovetur, in qua cuncti dare debeant et accipere» [7].

[1] *Matth.* 20, 28. [2] *Matth.* 20, 27. [3] *De Paradiso*, 14, 72, *CSEL* XXXII, P. [illegible] 20. [4] *Gaudium et spes*, 88 [LE 3356]. [5] S. Ignat. Ant. *Ad Romanos* inscr.; [illegible] 25. [6] [illegible] 49, cf. 48-49 [LE 3546]. [7] *Ib.* 44.

Hisce igitur omnibus causis perpensis, Romae Pontificium Consilium «Cor Unum» de humana et christiana progressione fovenda condimus et instituimus, cuius te Praesidem eligimus atque renuntiamus. Eiusdem autem Consilii erit quae supra descripsimus proposita persequi, scilicet: operam dare omnium institutorum catholicorum, immo totius Populi Dei viribus et inceptis componendis per opportunum notitiarum commercium et augescens cooperationis studium, ita ut constanti ac recte ordinata ratione foveatur plena humana progressio, aptioribus usque ad id adhibitis instrumentis; praesto esse Episcopis et omnibus, qui publica munera obeunt, nectendo opportuna coniunctionis vincula cum catholicis beneficentiae institutis, atque, quantum fieri potest, aequiorem usque opum viriumque partitionem fovendo; cum seiunctis fratribus agere, ut, ubi fieri possit, populi per mutua caritatis incepta subleventur; faciliores reddere institutorum catholicorum necessitudines cum publicis atque internationalibus Consiliis, quae in eodem beneficentiae et progressionis campo allaborant; in repentinis ruinis efficere, ut singula Consilii membra concors, efficax celereque auxilium afferant, salvis propriis cuiusque iuribus agendique modis, ita ut Ecclesia, ad quam omnium oculis convertuntur, suum expectatum, etsi veris necessitatibus pro dolor semper impar subsidium, miseris praestare queat. Munus praeterea Consilii erit, quotiescumque Summo Pontifici in caritatis materie quaedam singularia facta et incepta suscipienda videantur, adiutricem operam Ipsi navare / Eiusque veluti instrumentum esse, ut ea ad promptum exitum deducantur.

Tibi igitur, Venerabilis Frater Noster, officium committimus novum huiusmodi Consilium ad rem quam primum perducendi, ratione quae magis accommodata videbitur. Tuum erit congruum catholicorum institutorum numerum ex universo terrarum orbe Nostro nomine deligere et in Consilium allegere, eorum auxilio agendi ordinem et vias eiusdem Consilii temperare, atque, ad hoc advocatis viris, qui horum institutorum partes agant, post congruum tempus experimenti causa aptas perficere et constituere normas, quas rerum usus suaserit.

Ut plane patet, magnam spem in orituro Consilio collocamus, atque vehementer optamus, ut ipsum in christiana communitate validum, etsi modicum, adiumentum suppeditare possit, cuius ope magis magisque promoveatur recte ordinata Ecclesiae actio in eorum omnium commodum, quotquot in mundo necessitate premuntur et iure sibi vindicant humaniores vitae condiciones.

Ut tibi tuisque in hac re adiutoribus caelestis aspiret gratia, Nostras ad Caelum fundimus preces atque, supernorum munerum auspicem Nostraeque singularis benevolentiae testem, Apostolicam Benedictionem peramanter impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die xv mensis Iulii, anno MDCCCCLXXI, Pontificatus Nostri nono.— Paulus Pp. VI.

Adn. H. CONDON in UISG n. 23 (1972) 30-32.

3993

1971 IUL 29.-PAULUS VI, LIT. AP. AAS 64 (1972) 16-17

Peculiaris Commissio Almo Collegio Capranicensi in Urbe gubernando constituitur

PAULUS PP. VI

Ad perpetuam rei memoriam.—Propenso et sollicito animo sedes adulescenti clero instituendo prosequitur, quippe in quibus spes Ecclesiae non paulum sit collocata. Inter Romana autem sacrorum eiusmodi alumnorum domicilia locum obtinet Almum Collegium Capranicense, quod non uno nomine commendatur, potissimum vero eo, quod antiquitate praecellit. Conditum enim est saeculo xv a Dominico Cardinali Capranica, qui studio erat incensus pauperes scholares scientia et moribus ad sacerdotale munus componendi. Ab hoc viro egregio idem Collegium certis est legibus ordinatum; quae quidem postea, prout temporum ac rerum adiuncta suadebant, mutatae sunt, praesertim per Pium VII, Decessorem Nostrum, qui eius regimen S. R. E. Cardinali ut Protectori commisit, derogans conditoris voluntati, ex qua id esset penes viros laicos auctoritate in Urbe praeditos. Verumtamen ea, quae haec aetas, praesertim post celebratum Concilium Oecumenicum Vaticanum Secundum, induxit ac postulat, considerantibus nova

http://www.obrascatolicas.com

dispositione prospiciendum Nobis videtur huic Collegio. Itaque, omnibus rei momentis attente perpensis, harum Litterarum vi et auctoritate Nostra haec, quae sequuntur, decernimus ac definimus: sublato munere Cardinalis Protectoris Almi Collegii Capranicensis, eius regimen tradimus Commissioni moderatrici, cuius Praeses sit unus e Patribus Cardinalibus in Urbe residentibus et cuius reliqua membra sint duo Episcopi residentiales, qui omnes olim oportet fuerint alumni eiusdem Collegii et a Romano Pontifici ad hoc officium gerendum nominantur; deinde, huius Commissionis erit modo collegiali et ratione superiore hoc Institutum regere, quod etiam ad administrationem pertineat; praeterea Moderatores Collegii, Rector imprimis, conspiranter cum praedicta Commissione agant, praesertim in rebus maioris momenti; demum, in coetu, quem Commissio saltem bis in anno habebit, Rector de statu generali Collegii eidem referet et quaestiones graviores proponet. Scriptam vero relationem exhibebit in fine cuiusdam anni scholaris, ac quidem de statu spirituali, disciplinari, scholastico, administrativo. Contrariis quibusvis non obstantibus. Haec edicimus, statuimus, decernentes praesentes Litteras firmas, validas atque efficaces iugiter exstare ac permanere; suosque plenos atque integros effectus sortiri et obtinere; enuntiatoque Almo Collegio Capranicensi in Urbe ceterisque, ad quos pertinent seu pertinere poterunt, nunc et
7 in poste/rum plenissime suffragari; sicque rite iudicandum esse ac definiendum irritumque ex nunc et inane fieri, si quidquam secus, super his, a quovis auctoritate qualibet scienter sive ignoranter attentari contigerit.

Datum Romae, apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die undetricesimo mensis iulii, anno Domini millesimo nongentesimo septuagesimo primo, Pontificatus Nostri nono.—Aloisius Card. Traglia, *S. R. E. Cancellarius.*

3994

1971 AUG 15.-PAULUS VI, CONST. AAS 63 (1971) 657-664

Constitutio apostolica de sacramento confirmationis, cuius «Ordo» recognitus approbatur

PAULUS EPISCOPUS

Servus servorum Dei- Ad perpetuam rei memoriam

Divinae consortium naturae, quo homines per Christi gratiam donantur, similitudinem quandam prae se fert ortus vitae naturalis, eius incrementi et allmonii. Etenim Baptismo renati fideles Confirmationis Sacramento roborantur ac tandem in Eucharistia cibo vitae aeternae vegetantur, ita ut hisce initiationis christianae Sacramentis thesauros vitae divinae magis magisque percipiant atque perfectionem caritatis progrediantur. Recte quidem haec verba sunt scripta: *caro abluitur, ut anima emaculetur; caro unguitur, ut anima consecretur; caro signatur, ut et anima muniatur; caro manus impositione adumbratur, ut et anima spiritu inluminetur; caro corpore et sanguine Christi vesci-tur, ut et anima de Deo saginetur* [1].

Concilium vero Oecumenicum Vaticanum II, pastoralis sui muneris conscium, hisce Sacramentis initiationis pecu-
658 liares / curas impendit, id praescribens, ut eorum ritus apte recognoscerentur atque adeo fidelium captui magis accommodarentur. Cum igitur *Ordo Baptismi Parvulorum*, ex eiusdem universalis Synodi praecepto in novam formam redactus et Nostro iussu editus [LE 3749], iam sit in usum receptus, expedit nunc ritum Confirmationis vulgari, ut unitas initiationis christianae in suo lumine collocetur.

Re quidem vera modo recognoscendo, quo hoc Sacramentum celebraretur, per hosce annos opera et studium diligenter navabatur; scilicet eo mens intendebatur, *ut huius Sacramenti intima connexio cum tota initiatione christiana clarius eluceret* [2]. Vinculum autem, quo Confirmatio cum reliquis eiusmodi Sacramentis sociatur, non solum ex eo apertius innotescit, quod ritus arctiore nexu dispositi sunt, sed apparet etiam e gestu et verbis, quibus Confirmatio ipsa confertur. Sic enim fit, ut ritus ac verba eiusdem Sacramenti *sancta, quae significant, clarius exprimant, eaque populus christianus, in quantum fieri potest, facile percipere atque plena, actuosa et communitatis propria celebratione participare possit* [3].

[1] Tertullianus, *De resurrectione mortuorum*, VIII, 3; *CCL*, 2, p. 931. [2] Cfr. Conc. Vat. II, Const. *Sacrosanctum Concilium*, 71; *A. A. S.* 56 (1964), p. 118 [LE 3141]. [3] *Ibidem*, 21, p. 106. [4] Cfr. Conc. Vat. II, Decr. *Ad gentes*

Ad eum finem Nos in hac recognitione includi voluimus etiam ea, quae ad ipsam essentiam ritus confirmandi pertinent, per quem christifideles ut Donum accipiunt Spiritum Sanctum.

In Novo Testamento declaratur, quomodo Spiritus Sanctus Christo ad munus messianicum implendum adfuerit. Iesus enim, baptismate Ioannis suscepto, vidit Spiritum descendentem in ipsum (cfr. *Mc.* 1, 10), qui mansit super eum (cfr. *Io.* 1, 32). Ab illo vero Spiritu est impulsus, ut, eiusdem praesentia et auxilio innixus, Messiae ministerium palam aggrederetur. Cum Nazarethanum populum salubriter erudiret, Isaiae oraculum *Spiritus Domini super me* ad se referri dicendo adumbravit (cfr. *Lc.* 4, 17-21). / 659

Promisit deinde discipulis suis Spiritum Sanctum ipsos quoque adiuturum esse, ut etiam coram persecutoribus fidem audenter testarentur (cfr. *Lc.* 12, 12). Pridie autem quam pateretur, asseveravit Apostolis se missurum esse a Patre Spiritum veritatis (cfr. *Io.* 15, 26), qui cum iis *in aeternum* maneret (*Io.* 14, 16) iisque auxilio esset ad perhibendum testimonium de ipso (cfr. *Io.* 15, 26). Demum postquam resurrexit, Christus pollicitus est proximum Spiritus Sancti descensum: *Accipietis virtutem supervenientis Spiritus Sancti in vos et eritis mihi testes* (*Act.* 1, 8; cfr. *Lc.* 24, 49).

Re quidem vera die festo Pentecostes Spiritus Sanctus mirabili prorsus modo descendit in Apostolos, cum Maria Matre Iesu coetuque discipulorum congregatos; qui ita tum eo *repleti sunt* (*Act.* 2, 4), ut divino impetu afflati *magnalia Dei* annuntiarent. Petrus autem Spiritum, qui sic super Apostolos descendit, donum aetatis messianicae habuit (cfr. *Act.* 2, 17-18). Tunc baptizati sunt ii, qui praedicationi apostolicae crediderunt, qui et ipsi acceperunt *donum Spiritus Sancti* (*Act.* 2, 38). Ex quo tempore Apostoli, Christi voluntatem implentes, Spiritus donum, quod Baptismi gratiam compleret, neophytis manuum impositione impertierunt (cfr. *Act.* 8, 15-17; 19, 5 sq.). Sic factum est, ut in Epistula ad Hebraeos, inter primae institutionis christianae elementa, recenseretur doctrina baptismatum et impositionis quoque manuum (cfr. *Hebr.* 6, 2). Quae manuum impositio ex traditione catholica merito agnoscitur initium Sacramenti Confirmationis, quod gratiam pentecostalem in Ecclesia quodam modo perpetuat.

Hinc patefit proprium Confirmationis momentum ad sacramentalem initiationem, qua fideles *ut membra viventis Christi, Ipsi per Baptismum necnon per Confirmationem et Eucharistiam incorporantur et configurantur* [4]. In Baptismo neophyti accipiunt remissionem peccatorum, adoptionem filiorum / Dei necnon characterem Christi, quo 660
Ecclesiae aggregantur ac primum participes fiunt sacerdotii Salvatoris sui (cfr. 1 *Petr.* 2, 5 et 9). Per Confirmationis Sacramentum Baptismo renati Donum ineffabile, ipsum Spiritum Sanctum, accipiunt, quo *speciali... robore ditantur* [5], atque, eiusdem Sacramenti charactere signati, *perfectius Ecclesiae vinculantur* [6] et *ad fidem tamquam veri testes Christi verbo et opere simul diffundendam et defendendam arctius obligantur* [7]. Demum Confirmatio cum Sacra Eucharistia ita cohaeret [8], ut fideles, iam Sacro Baptismate et Confirmatione signati, plene per participationem Eucharistiae Corpori Christi inserantur [9].

Spiritus Sancti doni collatio iam ab antiquis temporibus in Ecclesia variis ritibus est peracta. Qui quidem in Oriente et in Occidente multiplices mutationes habuerunt, ita tamen ut collationis Spiritus Sancti significatio servaretur.

In pluribus ritibus Orientis iam antiquitus praeponderasse videtur, ad conferendum Spiritum Sanctum, ritus chrismationis, a Baptismo nondum dilucide distinctus [10]. Qui ritus hodieque apud plurimas ex Orientalibus Ecclesiis viget.

In Occidente testimonia antiquissima circa christianae initiationis partem, in qua postea distinct eConfirmationis Sacramentum perspectum est, inveniuntur. Etenim post ablutionem baptismalem et ante refectionem eucharisticam, plura peragenda indicantur, ut unctio, manus impositio et consignatio [11], / quae continentur tam in documen- 661

tes divinitus, 36; *A. A. S.* 58 (1966), p. 983 [LE 3364]. [5] Conc. Vat. II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 11; *A. A. S.* 57 (1965), p. 15 [LE 3232]. [6] *Ibidem*, [7] *Ibidem*; cfr. Decr. *Ad gentes divinitus*, 11; *A. A. S.* 58 (1966), pp. 959-960 [LE 3364]. [8] Cfr. Conc. Vat. II, Decr. *Presbyterorum ordinis*, 5; *A. A. S.* 58 (1966), p. 997 [LE 3365]. [9] Cfr. *Ibidem*, pp. 997-998.
[10] Cfr. Origenes, *De Principiis*, I, 3, 2; *GCS*, 22, p. 49 sq.; *Comm. in Ep. ad Rom.*, V, 8; *PG*, 14, 1038; Cyrillus Hierosolymitanus, *Catech.* XVI, 26; XXI, 1-7; *PG*, 33, 956; 1088-1092.
[11] Cfr. Tertullianus, *De Baptismo*, VII-VIII; *CCL*, I, p. 282 sq.; B. Botte, *La tradition apostolique de Saint Hippolyte: Liturgiewissenschaftliche Quellen und Forschungen*, 39, Münster in W., 1963, pp. 53-54; Ambrosius,

tis liturgicis [12] quam in multis testimoniis Patrum. Exinde saeculorum decursu quaestiones dubitationesque ortae sunt de iis, quae ad essentiam ritus confirmandi certe pertinerent. Interest vero quaedam saltem commemorare eorum, quae inde a saeculo tertio decimo in Conciliis Oecumenicis necnon in Documentis Summorum Pontificum non paulum contulerunt ad momentum chrismationis illustrandum, ita tamen, ut impositio manuum non oblivioni daretur.

Innocentius III, Decessor Noster, haec scripsit: *Per frontis chrismationem manus impositio designatur, quae alio nomine dicitur confirmatio, quia per eam Spiritus Sanctus ad augmentum datur et robur* [13]. Innocentius IV autem, item Decessor Noster, memorat Apostolos tribuisse Spiritum Sanctum *per manus impositionem, quam confirmatio vel frontis chrismatio repraesentat* [14]. In Professione fidei imperatoris Michaëlis Paleologi, quae in Concilio Lugdunensi II lecta est, mentio fit de Sacramento Confirmationis, quod *per manuum impositionem episcopi conferunt, chrismando renatos* [15]. Decretum pro Armenis, a Concilio Florentino editum, affirmant *materiam* Sacramenti Confirma-
662 tionis esse *chrisma confectum ex oleo... / et balsamo* [16], atque, allatis verbis Actuum Apostolorum de Petro et Ioanne, qui manuum impositione dederunt Spiritum Sanctum (cfr. *Act.* 8, 17), addit: *Loco autem illius manus impositionis in ecclesia datur confirmatio* [17]. Concilium Tridentinum, etsi ritum essentialem Confirmationis minime definire intendit, eum tamen solo nomine sacri Confirmationis chrismatis designat [18]. Benedictus XIV haec edixit: *Quod itaque extra controversiam est, hoc dicatur: nimirum in Ecclesia Latina Confirmationis Sacramentum conferri, adhibito Sacro Chrismate seu Oleo Olivarum, Balsamo commixto, et ab Episcopo benedicto, ductoque signo Crucis per Sacramenti Ministrum in fronte suscipientis, dum idem Minister formae verba pronuntiat* [19].

Multi Sacrae Theologiae doctores, harum declarationum traditionumque rationem habentes, defenderunt ad Confirmationem valide conferendam solam unctionem chrismatis, in fronte manus impositione factam, requiri; nihilominus in Ecclesiae Latinae ritibus impositio manuum ante chrismationem super confirmandos semper praescribebatur.

Ad verba autem ritus Spiritum Sanctum communicandi quod attinet, est animadvertendum iam in Ecclesia nascente Petrum et Ioannem, ad initiationem baptizatorum in Samaria complendam, oravisse pro ipsis, ut acciperent Spiritum Sanctum ac tum imposuisse manus super illos (cfr. *Act.* 8, 15-17). In Oriente saeculo quarto et quinto prima in ritu chrismationis indicia apparent verborum *signaculum doni Spiritus Sancti* [20]. Quae verba cito ab
663 Ecclesia Constantinopolitana sunt / recepta, atque etiamnum ab Ecclesiis ritus Byzantini adhibentur.

In Occidente autem verba ritus, Baptismum complentis, usque ad saeculum duodecimum et tertium decimum minus definita sunt. Verum in Pontificali Romano saeculi duodecimi primum occurrit formula, quae postea effecta est communis: *Signo te signo crucis et confirmo te chrismate salutis. In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti* [21].

Ex iis, quae in memoriam revocavimus, liquet in actionconfirmandi in Oriente et Occidente, alia sane ratione, prie

De Sacramentis, II, 24; III, 2, 8; VI, 2, 9; *GSEL*, LXXIII, pp. 36, 42, 74-7 *De Mysteriis*, VII, 42; *ibidem*, p. 106.
[12] *Liber Sacramentorum Romanae Ecclesiae Ordinis Anni circuli*, ed. L. C. Mohlberg: *Rerum Ecclesiasticarum Documenta, Fontes*, IV, Roma, 1960, p. 75; *Das Sacramentarium Gregorianum nach dem Aachener Urexemplar*, ed. H. Lietzmann: *Liturgiegeschichtliche Quellen*, 3, Münster in W., 1921, p. 53 sq.; *Liber Ordinum*, ed. M. Férotin: *Monumenta Ecclesiae Liturgica*, V, Paris 1904, p. 33 sq.; *Missale Gallicanum Vetus*, ed. L. C. Mohlberg: *Rerum Ecclesiasticarum Documenta, Fontes*, III, Roma, 1958, p. 42; *Missale Gothicum*, ed. L. C. Mohlberg: *Rerum Ecclesiasticarum Documenta*, V, Roma, 1961, p. 67; C. Vogel-R. Elze, *Le Pontifical Romano-Germanique du dixième siècle, Le Texte*, II: *Studi e Testi*, 227, Città del Vaticano, 1963, p. 109; M. Andrieu: *Le Pontifical Romain au Moyen-Age*, t. 1, *Le Pontifical Romain du XIIe siècle: Studi e Testi*, 86, Città del Vaticano, 1938, pp. 247 sq. et 289; t. 2, *Le Pontifical de la Curie Romaine au XIIe siècle: Studi e Testi*, 87, Città del Vaticano, 1940, pp. 452 sq.
[13] *Ep.* «*Cum venisset*»; *PL*, 215, 285. Professio fidei ab eodem Pontifice Waldensibus imposita haec habet: *Confirmationem ab episcopo factam, id est impositionem manuum, sanctam et venerande accipiendam esse censemus;* *PL*, 215, 1511. [14] *Ep.* «*Sub Catholicae professione*»; Mansi: *Conc. Coll.*, t. 23, 579. [15] Mansi: *Conc. Coll.*, t. 24, 71.
[16] *Epistolae Pontificiae ad Concilium Florentinum spectantes*, ed. G. Hofmann: *Concilium Florentinum*, vol. I, ser. A, pars II, Roma, 1944, p. 128.
[17] *Ibidem*, p. 129. [18] *Concilii Tridentini Actorum pars altera*, ed. S. Ehses: *Concilium Tridentinum*, V, Act. II, Friburgi Br., 1911, p. 996. [19] *Ep.* «*Ex quo primum tempore*», 52; *Benedicti XIV... Bullarium*, t. III, Prati, 1847, p. 320.
[20] Cfr. Cyrillus Hierosolymitanus, *Catech.*, XVIII, 33; *PG*, 33, 1056; Asterius: Episcopus Amasenus, *In parabolam de filio prodigo*, in «Photii Bibliotheca», Cod. 271; *PG*, 104, 213. Cfr. etiam *Epistola cuiusdam Patriarchae Constantinopolitani ad Martyrium Episcopum Antiochenum*; *PG*, 119, 900.
[21] M. Andrieu: *Le Pontifical Romain au Moyen-Age*, t. 1, *Le Pontifical Romain du XIIe siècle: Studi e Testi*, 86, Città del Vaticano, 1938, p. 247.

mum locum obtinuisse chrismationem, quae apostolicam manuum impositionem quodam modo repraesentat. Cum autem ea chrismatis unctio spiritualem Sancti Spiritus, qui fidelibus datur, unctionem, apte significet, Nos confirmatam volumus eiusdem exsistentiam et momentum.

Quod ad verba attinet, quae in chrismatione proferuntur, dignitatem venerabilis formulae, quae in Ecclesia Latina adhibetur, aequa aestimatione perpendimus quidem; ei tamen praeferendam censemus antiquissimam formulam ritus Byzantini propriam, qua Donum ipsius Spiritus Sancti exprimitur atque effusio Spiritus die Pentecostes peracta recolitur (cfr. *Act.* 2, 1-4 et 38). Hanc ergo formulam, fere verbum pro verbo reddentes, accipimus.

Quapropter, ut ritus Confirmationis recognitio ad ipsam etiam ritus sacramentalis essentiam congruenter pertineat, Suprema Nostra Auctoritate Apostolica decernimus et constituimus, ut ea, quae sequuntur, in Ecclesia Latina in posterum serventur:

Sacramentum Confirmationis confertur per unctionem chrismatis in fronte, quae fit manus impositione, atque per verba: «Accipe signaculum Doni Spiritus Sancti». /

Impositio vero manuum super electos, quae cum praescripta oratione ante chrismationem fit, etsi ad essentiam ritus sacramentalis non pertinet, est tamen magni aestimanda, utpote quae ad eiusdem ritus integram perfectionem et ad plenlorem Sacramenti intellegentiam conferat. Patet eam manuum impositionem, quae praecedit, differre a manus impositione, qua unctio chrismatis fit in fronte.

His omnibus de essentiali Sacramenti Confirmationis ritu statutis ac declaratis, *Ordinem* etiam eiusdem Sacramenti a Sacra Congregatione pro Cultu Divino —collatis consiliis cum Sacris Congregationibus pro Doctrina Fidei, de Disciplina Sacramentorum atque pro Gentium Evangelizatione quoad materiam earum competentiae subiectam— recognitum, Nos Apostolica Nostra Auctoritate approbamus. Cuius *Ordinis*, novam formam continentis, editio Latina, statim ut prodierit, editiones vero vulgares, a Conferentiis Episcopalibus apparatae et ab Apostolica Sede confirmatae, die, quae a singulis eiusmodi Conferentiis statuetur, vigere incipient; vetus autem Ordo usque ad finem anni 1972 poterit adhiberi. A die tamen 1 mensis Ianuarii anni 1973 novo tantum Ordine omnibus, ad quos pertinet, erit utendum.

Nostra haec statuta et praescripta in Ecclesia Latina firma et efficacia esse et fore volumus, non obstantibus, quatenus opus sit, Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis a Decessoribus Nostris editis, ceterisque praescriptionibus etiam peculiari mentione dignis.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XV mensis Augusti, in Assumptione Beatae Mariae Virginis, anno MCMLXXI, Pontificatus Nostri nono.—Paulus Pp. VI.

Adn. vide sub die 1971 Aug. 22: LE 3996.

3995

1971 AUG 20.-PAULUS VI, RESCR. AAS 63 (1971) 702-704

Rescriptum ex Audientia Ssmi quo Ordo Synodi Episcoporum celebrandae recognitus et auctus nonnullis additamentis perficitur

I. Rescriptum ex Audientia

Secretariae Generalis Synodi Episcoporum excipiens sententiam et votum, expedire nempe ut «Ordo Synodi Episcoporum celebrandae recognitus et auctus», die 24 Iunii 1969 publici iuris factus (*A. A. S.* 61, 1969, pp. 525-539) [LE 3762], nonnullis commutationibus et additamentis perficeretur, Summus Pontifex ea adprobavit atque edi iussit.

Una cum ceteris partibus eiusdem «Ordinis», Summus Pontifex mandavit ut novi articuli, qui sequuntur, ab omnibus quorum interest, religiose serventur.

Datum ex Arce Gandulfi, prope Romam, die vigesima mensis augusti, anno Domini 1971.—I. Card. Villot, *a publicis Ecclesiae negotiis.*

II. Ordo Synodi Episcoporum celebrandae recognitus et auctus nonnullis additamentis perficitur

1. Post § 3 art. 6 eiusdem «Ordinis» addatur haec § 4:
Art. 6. § 4. «Conferentiae Episcopales et Unio Superio-

http://www.obrascatolicas.com

rum Generalium, de quibus in § 1 et 2, unum alterumve Sodalium Substitutum eligant, qui, Summo Pontifice approbante, solummodo partem in Synodo agere poterit, si Sodalis, cuius ipse vices gerit, adesse nequiverit.»

2. Articuli 11, 12 et 13, in capite VII eiusdem «Ordinis», abrogantur et articuli, qui sequuntur, loco ipsorum inducuntur:

CAPUT VII—DE SECRETARIA GENERALI SYNODI EPISCOPORUM

Art. 11 *(De Secretariae Generalis Synodi constitutione)*
§ 1. Secretaria Generalis Synodi Episcoporum est institutum permanens in servitium Synodi conditum ita ut sit inter diversos eiusdem coetus ligamen. /

§ 2. Secretariae Synodi partem, suo pro munere, habent Secretarius Generalis et Consilium Secretariae.

Art. 12 *(De Secretarii Generalis nominatione, muneribus et adiutoribus)* § 1. Secretarius Generalis a Summo Pontifice nominatur, ad Eiusque nutum munus suum exercet.

§ 2. Secretarii Generalis est iussa seu mandata Summi Pontificis exsequi Eique communicare omnia quae ad Synodum Episcoporum spectant.

§ 3. Secretarius Generalis coetus Synodi participat, officia Secretariae moderatur eiusque acta subsignat.

§ 4. Secretarii Generalis item est labores Consilii Secretariae praeparare et promovere nec non sessiones eiusdem Consilii moderari.

§ 5. Ad Secretarium Generalem quoque pertinet:
1. Mittere, de mandato Summi Pontificis, epistulas convocationis et ordinem rerum agendarum uniuscuiusque coetus Synodi Episcoporum, necnon documenta, instructiones et notitias ad eundem coetum spectantia;
2. Communicare cum omnibus, quorum interest, nomina Membrorum seu Sodalium libere a Summo Pontifice designatorum, ad normam n. X Litt. Apost. *Apostolica sollicitudo*, d. 15 sept. 1965 [LE 3318]; communicare item nominationem Secretarii Specialis uniuscuiusque coetus, a Summo Pontifice factam;
3. Summo Pontifici referre ea quae in laboribus Consilii Secretariae peracta sunt;
4. Ordinem uniuscuiusque coetus praeparare, Summo Pontifici subiciendo res in eo agendas et elenchum Membrorum, quae ratihabitione indigent;
5. Transmittere processum verbalem uniuscuiusque coetus Synodi Patribus Cardinalibus Dicasteriis Curiae Romanae praepositis, Patriarchis Archiepiscopis Maioribus et Metropolitis extra Patriarchatus Ecclesiarum Catholicarum ritus Orientalis, Praesidibus Conferentiarum Episcopalium, necnon Praesidi Unionis Superiorum Generalium;
6. Exsequi ea quae Synodus Episcoporum ipsi mandaverit;
7. Colligere, in ordinem disponere et asservare acta et documenta.

§ 6. Adiutores Secretarii Generalis nominantur, approbante Summo Pontifice, a Secretario Generali ex eoque dependent. /

§ 7. Iidem Adiutores eliguntur inter ecclesiasticos viros idoneos et aptos, scientia et prudentia praeditos.

§ 8. Si res postulet, periti in rebus technicis a Secretario Generali, approbante Summo Pontifice, eligi possunt.

Art. 13 *(De Consilii Secretariae Generalis constitutione, muneribus et conventibus)* § 1. Consilium Secretariae Generalis in fine cuiusque coetus generalis Synodi constituitur.

§ 2. Idem constat quindecim Sodalibus quorum duodecim ab ipsa Synodo eliguntur ratione habita repraesentationis Episcoporum in toto orbe diffusorum, et tres ab Ipso Summo Pontifice designantur.

§ 3. Electio Sodalium fit per scrutinium et vim habet iuris cum, demptis suffragiis nullis, parti absolute maiori eorum qui suffragium dederunt, placuerit, aut, post primum inefficax scrutinium, parti relative maiori in secundo scrutinio: quod si suffragia aequalia fuerint servabitur norma C. I. C. can. 101, § 1, 1°.

§ 4. Episcopi in Consilio Secretariae electi munus suum servant, donec in sequenti generali Synodo novum Consilium constituatur.

§ 5. Consilii Secretariae Generalis est adiutricem operam Secretario Generali praestare:
1. In examinandis omnibus quae a Synodis Ecclesiarum Catholicarum ritus Orientalis et Episcoporum conferentiis proponuntur quoad quaestiones in Synodo tractandas, ratione habita, art. 1, 3°;

2. In praeparandis laboribus in proximo Synodi coetu persolvendis;
3. In praebendis consiliis quoad ea quae a Synodo prolata et a Summo Pontifice approbanda ab Eodem exsecutioni mandentur;
4. In aliis demum quaestionibus quas Summus Pontifex ipsi commiserit.

§ 6. Sodales Consilii Secretariae Generalis a Secretario Generali convocantur bis in anno, et insuper quoties, de iudicio Summi Pontificis, id opportunum videbitur.

3996

1971 AUG 22.-SC CULTUS, DECR. AAS 64 (1972) 77

NOVUS ORDO CONFIRMATIONIS PROMULGATUR EIUSQUE EDITIO TYPICA DECLARATUR

Decretum approbationis

Peculiare Spiritus Sancti donum, a Christo Domino promissum et super Apostolos die Pentecostes effusum, ipsi Apostoli eorumque successores Episcopi baptizatis hominibus per Confirmationis Sacramentum tradiderunt. Cuius ope christianae vitae initiatio ita perficitur, ut fideles, superna corroborati virtute, Christi testes sinceri, tum verbis tum exemplis evadant, itemque arctiore cum Ecclesia vinculo astringantur.

Quo autem clarius «huius Sacramenti intima connexio cum tota initiatione christiana» elucesceret, Oecumenicum Concilium Vaticanum II decrevit, ut ritus Confirmationis recognosceretur [1].

Nunc vero, huiusmodi opere absoluto atque approbato a Summo Pontifice Paulo Pp. VI per Constitutionem Apostolicam *Divinae consortium naturae*, die 15 augusti 1971 signatam [LE 3994], Sacra Congregatio pro Cultu Divino, novum Ordinem Confirmationis, qui pro Ordine in Pontificali et Rituali Romano antehac usitato substituatur, evulgandum curavit, eiusque editionem, quae nunc exhibetur, typicam esse declarat.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 22 augusti anni 1971.—Arturus Card. TABERA, *Praef.* A. BUGNINI, *a Secr.*

[1] Cf. Const. *Sacrosanctum Concilium*, n. 71, *A. A. S.* 56 (1964), p. 118 [LE 3141].

Praenotanda *

I. DE CONFIRMATIONIS DIGNITATE

1. Baptizati iter christianae initiationis prosequuntur per sacramentum Confirmationis, quo effusum accipiunt Spiritum Sanctum, qui super Apostolos die Pentecostes a Domino missus est.

2. Hac donatione Spiritus Sancti fideles perfectius Christo conformantur et virtute roborantur, ut testimonium Christi perhibeant ad aedificationem Corporis eius in fide et caritate. Ipsis autem character seu signaculum dominicum ita imprimitur, ut sacramentum Confirmationis iterari nequeat.

II. DE OFFICIIS ET MINISTERIIS IN CELEBRATIONE CONFIRMATIONIS

3. Ad populum Dei summopere pertinet praeparatio baptizatorum ad Confirmationis sacramentum suscipiendum. Pastorum vero est curare, ut omnes baptizati ad plenam initiationem christianam perveniant, et proinde omni cura ad Confirmationem praeparentur.

Catechumeni adulti, qui statim post Baptismum Confirmationem sunt recepturi, auxilio fruuntur communitatis christianae et praesertim institutione, quae catechumenatus tempore ipsis tribuitur, ad quam operam conferunt catechistae, patrini et Ecclesiae localis membra, catechesi necnon celebrationibus ritualibus communibus. Eiusmodi catechumenatus ordinatio opportune aptabitur iis qui, infantes baptizati, aetate solummodo adulta ad Confirmationem accedunt.

Christianorum vero parentum est plerumque de puerorum initiatione ad vitam sacramentalem sollicitos se praebere, tum spiritum fidei in ipsis formando et gradatim augendo, tum eos, ope aliquando eorum institutorum, quae catecheticam formationem curant, praeparando ad fructuosam sacramentorum Confirmationis et Eucharistiae susceptionem. Quod parentum officium significatur quoque per ipsorum actuosam participationem sacramentorum celebrationis.

4. Curandum erit, ut actioni sacrae natura festiva et sollemnis tribuatur, quam eius significatio pro Ecclesia locali secumfert; quod obtinetur praesertim si candidati omnes

* Ordo Confirmationis, Editio typica, Typis Poliglottis Vaticanis 1971, p. 5 ss.

congregantur ad communem celebrationem. Universus autem populus Dei, confirmandorum familiis et amicis atque communitatis localis membris repraesentatus, ad hanc celebrationem participandam invitabitur; atque suam conabitur fidem manifestare fructibus, quos Spiritus Sanctus in ipso produxerit.

5. Singulis confirmandis patrinus de more adsit, qui illos ad suscipiendum sacramentum adducet, eosdemque ministro Confirmationis ad sacram unctionem praesentabit, necnon postea iuvabit ad promissiones, quas in baptismate protulerunt fideliter exsequendas, secundum Spiritum Sanctum quem acceperunt.

Attentis hodiernis pastoralibus adiunctis, expedit patrinum Baptismi, si adsit, esse etiam patrinum Confirmationis, abrogato can. 796, 1. Ita enim clarius significatur nexus inter Baptismum et Confirmationem, dum munus et officium patrini efficacius redditur.

Minime tamen excluditur facultas patrinum Confirmationis proprium eligendi. Fieri etiam potest, ut parentes ipsi pueros suos praesentent. Ordinarii autem loci erit, attentis rerum et locorum adiunctis, statuere quaenam ratio agendi in sua dioecesi sit servanda.

6. Animarum pastores curabunt, ut patrinus, a confirmando vel eius familia electus, officio quod sibi assumit sit spiritualiter idoneus, atque his dotibus praeditus: *a)* ad hoc munus implendum sit satis maturus; *b)* ad Ecclesiam catholicam pertineat, et tribus sacramentis Baptismi, Confirmationis et Eucharistiae sit initiatus; *c)* ab officio patrini implendo iure non prohibeatur.

7. Confirmationis minister originarius est Episcopus. Sacramentum ex more ab ipso administratur, quo apertius referatur ad primam effusionem Spiritus Sancti in die Pentecostes. Nam postquam repleti sunt Spiritu Sancto, Apostoli ipsi per manuum impositionem fidelibus Eum transmiserunt. Ita acceptio Spiritus Sancti per ministerium Episcopi arctius vinculum demonstrat, quod confirmatos coniungit Ecclesiae, necnon mandatum acceptum de Christo testimonium inter homines perhibendi.

Praeter Episcopum facultate confirmandi ipso iure gaudent: *a)* Administrator Apostolicus, qui non sit Episcopus, Praelatus vel Abbas nullius, Vicarius et Praefectus Apostolicus, Vicarius Capitularis, intra limites sui territorii et durante munere; *b)* presbyter, qui ex officio sibi legitime tributo adultum aut puerum aetatis catecheticae baptizat, vel adultum iam valide baptizatum in plenam communionem Ecclesiae admittit; *c)* In mortis periculo, dummodo Episcopus commode haberi non possit vel legitime impediatur, hi qui sequuntur: parochi et vicarii paroeciales, in quorum absentia, eorum vicarii cooperatores; presbyteri, qui peculiares paroecias rite constitutas regant; vicarii oeconomi; vicarii substituti et vicarii adiutores [1]. In absentia autem omnium praedictorum, omnis sacerdos nulla censura aut canonica poena irretitus.

8. Ex vera necessitate ac peculiari de causa, uti aliquando propter multitudinem confirmandorum accidit, Confirmationis minister, de quo in n. 7, necnon minister extraordinarius peculiari Apostolicae Sedis indulto vel a iure constitutus, presbyteros ad sacramentum ministrandum sibi sociare potest.

Necesse est ut hi presbyteri: *a)* aut peculiari munere vel officio in dioecesi fungantur, scilicet sint aut Vicarii Generales, aut Vicarii sive Delegati episcopales, aut Vicarii districtuales seu regionales [1], vel qui, Ordinarii mandato, iisdem pares ex officio habeantur; *b)* aut sint parochi locorum in quibus Confirmatio confertur, vel parochi locorum ad quae confirmandi pertinent, vel presbyteri qui peculiarem operam naverunt in praeparatione catechetica confirmandorum.

III. DE SACRAMENTI CELEBRATIONE

9. Sacramentum Confirmationis confertur per unctionem chrismatis in fronte, quae fit manus impositione, atque per verba: *Accipe signáculum Doni Spíritus Sancti.*

Impositio vero manuum, quae fit super confirmandos cum oratione *Deus omnípotens*, etsi ad validam sacramenti collationem non pertinet, magni tamen fiat ad integritatem ritus et pleniorem sacramenti intellegentiam assequendam.

Presbyteri, qui ministro principali aliquando sociantur in conferendo sacramento, manuum impositionem una cum ipso super omnes candidatos simul peragunt, nihil tamen dicentes.

Universus ritus duplicem significationem praebet. Per impositionem manuum supra confirmandos ab Episcopo ac sacerdotibus concelebrantibus factam, biblicus gestus exprimitur, quo Spiritus Sancti donum invocatur, modo optime optato intelligentiae pupuli christiani. In unctione chrismatis atque in verbis, quae illam comitantur, clare effectus doni Spiritu Sancti significatur. Oleo odorato per manum Episcopi signatus, baptizatus accipit caracterem indelebilem, signaculum Domini, una cum dono Spiritus, qui perfectius eum Christo configurat, atque gratiam ei confert «odorem bonum» inter homines effundendi.

10. Sacrum Chrisma consecratur ab Episcopo in Missa, quae ex more feria V Hebdomadae sanctae huius rei causa celebratur.

11. Catechumeni adulti necnon pueri qui aetate catecheseos tradendae baptizantur, simul ac Baptismum receperunt, ad Confirmationem quoque et Eucharistiam ex more admittantur. Quod si fieri nequit, Confirmationem recipiant in alia celebratione communi (cf. n. 4). Item in celebratione communi Confirmationem et Eucharistiam recipiant adulti, qui in infantia baptizati sunt, postquam opportune fuerint praeparati.

Ad pueros quod attinet, in Ecclesia latina Confirmationis administratio generatim ad septimum circiter aetatis annum differtur. Ob rationes tamen pastorales, praesertim ad vehementius inculcandam in fidelium vita plenam obtemperationem Christo Domino eiusque firmum testimonium, Conferentiae Episcopales possunt aetatem, quae magis idonea videatur, decernere, ita ut hoc sacramentum, post congruam institutionem, aetate maturiore conferatur.

Hoc in casu debitae adhibeantur cautelae, ut, si periculum mortis aut alius generis graves difficultates occurrant, pueri tempore opportuno confirmentur, etiam ante usum rationis, ne bono sacramenti priventur.

12. Ad Confirmationem recipiendam requiritur ut quis sit baptizatus. Praeterea, si fidelis usu rationis pollet, requiritur, ut in statu gratiae sit constitutus, sit convenienter instructus et promissiones baptismales valeat renovare.

Conferentiarum Episcopalium est subsidia pastoralia pressius definire, ut candidati, praesertim pueri, ad Confirmationem apte praeparentur.

Ad adultos autem quod spectat, principia serventur, opportune aptata, quae in singulis dioecesibus vigent pro admittendis catechumenis ad Baptismum et Eucharistiam. Provideatur praesertim ut apta catechesis praecedat ac conversatio candidatorum cum communitate christiana et cum singulis fidelibus efficax et sufficiens sit ad opportunum auxilium illis afferendum, ut ipsi candidati formationem assequantur ad testimonium vitae christianae reddendum atque apostolatum exercendum, eorumque desiderium participandi Eucharistiam sit verum (cf. *Praenotanda de Initiatione christiana adultorum*, n. 19) [LE 3749].

Praeparatio adulti baptizati ad Confirmationem aliquando incidit in eius praeparationem ad Matrimonium. Quoties, his in casibus, praevidetur condiciones, quae ad fructuosam Confirmationis receptionem requirantur, non posse impleri, Ordinarius loci iudicabit num magis opportunum sit ipsam Confirmationem in tempus post celebratum Matrimonium differre.

Si autem Confirmatio confertur fideli, rationis usu gaudenti et in mortis periculo versanti, praeparatio spiritualis singulis in casibus conveniens, ut fieri potest, praemittatur.

13. Confirmatio fit ex more intra Missam, ut magis eluceat fundamentalis connexio huius sacramenti cum tota initiatione christiana, quae culmen attingit in Communione corporis et sanguinis Christi. Hac ratione confirmati Eucharistiam participant, qua ipsorum initiatio christiana perficitur.

Si autem confirmandi sunt pueri qui nondum receperunt Ss.mam Eucharistiam neque in hac actione liturgica admittuntur ad primam Communionem, aut si peculiaria rerum adiuncta id suadent, conferatur extra Missam. Quoties vero Confirmatio sine Missa confertur, praecedat sacra verbi Dei celebratio.

Quoties Confirmatio intra Missam confertur convenit ut ipse minister Confirmationis Missam celebret, immo concelebret, praesertim cum presbyteris, qui forte ipsi sociantur in sacramento ministrando.

Si Missa ab alio celebratur, convenit ut Episcopus liturgiam verbi praesideat, in qua omnia peragat, quae ex more celebranti competunt, et in fine Missae det benedictionem.

Maximi facienda est celebratio verbi Dei, a qua initium sumit ritus Confirmationis. Etenim e verbi Dei auditione promanat multiformis actio Spiritus Sancti in Ecclesiam et in unumquemque baptizatorum seu confirmandorum, eaque voluntas Domini in vita christianorum manifestatur.

Magnum quoque momentum tribuendum est recitationi orationis dominicae quam confirmandi una cum populo persolvent, sive infra Missam ante Communionem sive extra Missam ante benedictionem habeatur, quia est ipse Spiritus qui orat in nobis, et christianus in Spiritu dicit: «Abba, Pater».

14. Nomina ministri, confirmatorum, parentum et patrinorum, diem et locum Confirmationis parochus inscribat in peculiari libro, praeter adnotationem in libro baptizatorum ad normam iuris faciendam.

15. Si proprius confirmati parochus non interfuerit, de collata Confirmatione minister vel per se ipse vel per alium quamprimum eundem certiorem faciat.

IV. DE APTATIONIBUS QUAE IN RITU CONFIRMATIONIS PERAGI POSSUNT

16. Conferentiis Episcopalibus competit, vi Constitutionis de sacra Liturgia (art. 63 b), in Ritualibus particularibus parare titulum, qui huic Pontificalis Romani titulo de Confirmatione respondeat, accommodatum singularum regionum necessitatibus, ut, actis ab Apostolica Sede recognitis, in regionibus ad quas pertinet adhibeatur [1].

17. Episcoporum Conferentia considerabit num, attentis locorum et rerum adiunctis necnon ingenio et traditionibus populorum, opportunum sit: *a)* convenienter aptare formulas, quibus promissiones et professiones baptismales renoventur, sive ad ipsum textum in Ordine Baptismi occurrentem attendendo, sive ipsas formulas accommodando, quo aptius confirmandorum condicioni respondeant; *b)* alium modum inducere ad pacem per ministrum dandam post unctionem sive singulis sive omnibus simul confirmatis.

18. Minister autem, singulis in casibus et attenta confirmandorum condicione, monitiones aliquas in ritum introducere poterit, atque iam exstantes opportune accommodare,

[1] Cf. *Ordo Baptismi parvulorum* (Typis Polyglottis Vaticanis 1969), Praenotanda generalia de Initiatione christiana, nn. 30-33, pp. 12-13 [LE 3749].

http://www.obrascatolicas.com

ex. gr. eas ad modum collocutionis, praesertim cum pueris, proponendo, etc.

Cum Confirmatio a ministro extraordinario, aut ex concessione iuris generalis aut ex peculiari indulto Sedis Apostolicae, confertur, convenit ut ipse in homilia mentionem habeat de Episcopo ministro originario sacramenti, ac rationem illustret cur etiam presbyteris facultas confirmandi a iure vel ab Apostolicae Sedis indulto tribuitur.

V. De iis quae praeparanda sunt

19. Ad Confirmationem administrandam parentur: *a)* sacrae vestes, quae ad Missae celebrationem requiruntur sive pro Episcopo, sive, si adsunt, pro presbyteris eum adiuvantibus, cum Confirmatio confertur intra Missam, quam ipsi concelebrant; si Missa ab alio celebratur, convenit ut Confirmationis minister et presbyteri, qui ei sociantur in sacramento ministrando, Missam participent sacris vestibus induti pro Confirmationis collatione praescriptis, scilicet alba, stola et, pro ministro Confirmationis, pluviali; quae vestes induuntur etiam cum Confirmatio extra Missam confertur. *b)* sedes pro Episcopo, et pro presbyteris eum adiuvantibus; *c)* vasculum (vel vascula) cum sacro Chrismate; *d)* Pontificale Romanum vel Rituale; *e)* ea quae necessaria sunt ad Missae celebrationem et, si sacra Communio hac forma distribuitur, pro Communione sub utraque specie, cum Confirmatio intra Missam confertur; *f)* ea quae necessaria sunt ad manus abluendas post unctionem confirmandorum.

[*sequitur ritus liturgicus*].

Adn. G. AUSTIN in EL 86 (1972) 214-224; U. BETTI in Notit. 7 (1971) 347-351 et in ME 96 (1972) 483-487; J. M. CANALS in Ilustración del clero 65 (1972) 262-270; J. C. R. GARCIA PAREDES in Ilustración del clero 65 (1972) 271-276; B. KLEINHEYER in La Maison-Dieu n. 110 (1972) 51-71; B. LEWANDOWSKI in EL 86 (1972) 110-127; B. NEWNS in CR 57 (1972) 41-48; A. NOCENT in NrT 104 (1972) 705-720; G. OURY in L'ami du clergé 82 (1972) 55-58; G. P. in Notit. 7 (1971) 352-363; J. PUTZ in The Clergy Monthly 36 (1972) 108-113; P. STELLA in EL 86 (1972) 182-213; A. M. TRIACCA in EL 86 (1972) 128-181; B. VIOLLE in La Maison-Dieu n. 110 (1972) 72-87.

3997

1971 SEP 18.-PAULUS VI, LIT. AP. AAS 64 (1972) 17

In Republica vulgo «Niger» Nuntiatura Apostolica constituitur

PAULUS PP. VI

Ad perpetuam rei memoriam.—Quantum utilitatis e publicis officiorum rationibus, quae Apostolicae huic Sedi cum Civitatibus intercedunt soleat exsistere, neminem latet estque iam dudum usu comprobatum. Quo firmiores ideo redderentur publicae necessitudines inter Sanctam Sedem et Rempublicam vulgo «Niger», atque aptius efficaciusque regimini et incremento in regione dioecesis Niameyensi consuleretur, visum est Nobis apostolicam nuntiaturam ibi erigi posse. Quae cum ita sint, Nos, motu proprio harumque Litterarum vi, apostolica Nostra potestate in Nigerensi Republica *Nuntiaturam Apostolicam* constituimus, cuius sedem «pro nunc» in urbe vulgo Dakar appellata collocamus. Eidem igitur Nuntiaturae omnia et singula deferimus officia, privilegia et indulta, quae huiusmodi apostolicarum legationum propria sunt. Haec statuimus, decernentes praesentes Litteras firmas, validas atque efficaces iugiter exstare ac permanere, suosque plenos effectus atque integros sortiri et obtinere. Contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum ex Arce Gandulfi, prope Romam, sub anulo Piscatoris, die duodevicesimo mensis septembris, anno Domini millesimo nongentesimo septuagesimo primo, Pontificatus Nostri nono.—Aloisius Card. Traglia, *S. R. E. Cancellarius.*

3998

1971 OCT 7.-SC CULTUS DIVINI, RESCRIPTUM. PART.*

Facultas datur universae Familiae religiosae dominicanae adoptandi Liturgiam Horarum ex decreto Conc. Vaticani II instauratam

Instante Revmo Patre Aniceto Fernández, Magistro Generali Ordinis Fratrum Praedicatorum, litteris die 29 septembris 1971 datis, vigore facultatum huic Sacrae Congregationi a Summo Pontifice Paulo VI tributarum, decretum Capituli generalis eiusdem Ordinis, annis 1968 et 1971 celebratis, probamus seu confirmamus, nempe: Pro universa Familia dominicana, quae «coalescit ex fratribus clericis et cooperatoribus, monialibus, sororibus, sodalibus institutorum saecularium atque fraternitatum sacerdotum et laicorum», Officium Divinum ex Decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum et auctoritate Pauli VI, per Const. Ap. *Laudis canticum* diei 1 novembris 1970 [LE 3914], promulgatum, adoptari valeat. Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Culto Divino, die 7 octobris 1971.—Arturus Card. Tabera, *Praef.* A. Bugnini, *a secretis.*

* Ordini Fratrum Praedicatorum, Prot. N. 1725/71: AOP 79 (1971) 231.

6149

3999

1971 OCT 25.-SIGNATURA APOSTOLICA, NORMAE. PART.*

De documentis producendis ad civiles effectus tribuendos sententiis nullitatis matrimonii in Italia post Motu proprio «Causas matrimoniales»

Con lettera circolare del 3 agosto 1929 (*A.A.S.*, vol XXI, p. 511) [LE 922] questo Supremo Tribunale dava istruzioni agli Eccmi Ordinari Diocesani d'Italia circa la documentazione da trasmettere al fine che le sentenze e i provvedimenti dichiaranti la nullità del matrimonio fossero resi esecutivi agli effetti civili.

Essendo recentemente entrato in vigore il M. P. *Causas matrimoniales* del 28 marzo 1971 (*A.A.S.*, vol. LXIII, pp. 441-446) [LE 3960] che ammette la possibilità di una semplice ratifica in secondo grado della sentenza affermativa di prima istanza, sembra necessario adattare le citate istruzioni a tale nuova procedura.

Pertanto, in caso di ratifica in grado di appello di una precedente sentenza dichiarante la nullità di un matrimonio (M. P., art. VIII, par. 3), quando questa sia già esecutiva agli effetti canonici, sarà cura della S. R. Rota o del Tribunale Regionale di Appello, trasmettere a questo Supremo Tribunale, oltre la documentazione consueta:

a) due copie integrali autenticate della sentenza di primo grado;

b) due copie integrali autenticate del decreto di ratifica emesso dal Tribunale di secondo grado, con aggiunta la formula di esecutività del provvedimento;

c) copia della notificazione del decreto di ratifica alle parti e al Difensore del Vincolo, con la dichiarazione di quest'ultimo di non voler ricorrere al Tribunale superiore (art. IX, par. 1).

Roma, 25 ottobre 1971.—Dino Card. Staffa, *Prefetto.* Aurelio Sabattani, Arciv., *Segretario.*

* Ad Excmos Archiepiscopos Moderatores Tribunalium Regionalium Italiae et ad Decanum S. Romanae Rotae, Prot. N. 2293/71 V. T.: Apoll. 44 (1971) 809-810.

6150

4000

1971 OCT 27.-PAULUS VI, DECLAR. AAS 63 (1971) 814-815

Declaratio communis a Summo Pontifice Paulo VI et a Sanctitate Sua Mar Ignatio Iacobo III, Patriarcha seiunctae Ecclesiae Antiochiae Syrorum, subscripta:

De ea quae communia sunt fidei utriusque ecclesiae, Catholicae et Antiochenae seiunctae

As they conclude their solemn meeting which marks a new step in the relations between the Roman Catholic Church and the Syrian Orthodox Church, His Holiness Pope Paul VI and His Holiness Mar Ignatius Jacob III humbly render thanks to Almighty God, for having made possible this historic opportunity to pray together, to engage in a fraternal exchange of views concerning the needs of the Church of God and to witness to their common desire that all Christians may intensify their service to the world with humility and complete dedication.

The Pope and the Patriarch have recognized the deep spiritual communion which already exists between their Churches. The celebration of the sacraments of the Lord, the common profession of faith in the Lord Jesus Christ, the Word of God made man for man's salvation, the apostolic traditions which form part of the common heritage of both Churches, the great Fathers and Doctors, including Saint Cyril of Alexandria, who are their common masters in the faith —all these testify to the action of the Holy Spirit who has continued to work in their Churches even when there have been human weaknesses and failings.

6150

The period of mutual recrimination and condemnation has given place to a willingness to meet together in sincere efforts to lighten and eventually remove the burden of history which still weighs heavily upon Christians.

Progress has already been made and Pope Paul VI and the Patriarch Mar Ignatius Jacob III are in agreement that there is no difference in the faith they profess concerning the mystery of the Word of God made flesh and become really man, even if over the centuries difficulties have arisen out of the different theological expressions by which this faith was expressed. They therefore encourage the clergy and faithful of their Churches to even greater endeavours at removing the obstacles which still prevent complete communion among them. This should be done with love, with openness to the promptings of the Holy Spirit, and with mutual respect for each other and each other's Church. They particularly exhort the scholars of their Churches, and of all / Christian communities, to penetrate more deeply into the mystery of Christ with humility and fidelity to the Apostolic traditions so that the fruits of their reflections may help the Church in her service to the world which the Incarnate Son of God has redeemed.

This world, which God so loved as to send His only begotten Son, is torn by strife, by injustice and by the inhumanity of man towards man. As Christian Pastors, the Pope and the Patriarch raise their common appeal to the leaders of the peoples to increase the efforts towards achieving lasting peace among nations and towards removing the obstacles which prevent so many men from enjoying the fruits of justice and religious freedom. Their appeal is directed to all areas of the world and in particular to that land hallowed by the preaching, the death and the resurrection of our Lord and Saviour Jesus Christ.

From the Vatican, 27 October, 1971.

4001

1971 OCT 29.-SC CULTUS DIVINI, LIT. CIRC. PART.*

Facultas datur et normae proponuntur ut Commissiones liturgicae regionum Americae quae lingua hispana utuntur, possint parare versiones vulgares proprias omnium textuum liturgicorum

Al comenzar los trabajos de la reforma litúrgica, cuando se trató de realizar las traducciones de los libros litúrgicos del latín a las diversas lenguas vulgares, la Santa Sede insistió en que se creasen Comisiones mixtas para los Países que tuviesen una misma lengua. Siguiendo esta norma se constituyó una Comisión entre España y los Países de lengua española del Continente latino-americano que forman el ambiente del CELAM. El trabajo de la Comisión mixta CELAM-España ha sido digno de alabanza sea por la celeridad de las traducciones y de las ediciones de los libros litúrgicos, sea por la colaboración fraternal que ha unido en un mismo ideal Obispos y Peritos de España y de la América latina en el esfuerzo de producir textos dignos de una noble tradición litúrgica y literaria.

Sin embargo, el progreso de la reforma litúrgica ha llegado a una evolución en el mismo trabajo de la preparación de los libros litúrgicos. De hecho, hoy, de la fase de una simple traducción se está pasando, y no solamente en el ámbito de los Países de lengua española, a una fase de adaptación de textos y de ritos que valoricen y expresen la mentalidad, las tradiciones y los valores positivos de los diversos pueblos y de las diferentes culturas bajo un aspecto esencialmente pastoral.

Así la Presidencia del CELAM, teniendo en cuenta el deseo expresado sea por el Departamento de liturgia sea por la mayoría de los Obispos que componen la Asamblea Plenaria del CELAM, reunida el pasado mes de mayo en San José de Costa Rica, ha hecho presente a esta Sagrada Congregación la oportunidad de una mayor independencia entre los Países de la América latina y España, en lo que respecta a las traducciones castellanas de los libros litúrgicos.

El problema ha sido examinado atentamente por esta Sagrada Congregación en contacto con las dos partes y en una reunión conjunta, aprovechando la presencia en Roma, con ocasión del Sínodo Episcopal, de los Obispos españoles y latino-americanos. Consecuentemente esta Sagrada Congregación puede comunicar cuanto sigue:

1. Considerando la evolución de la situación pastoral y las consecuencias que se derivan en el mismo campo litúrgico, en la preparación de los libros, y teniendo presente la evolución consiguiente de las normas relacionadas con el trabajo de la Comisión mixta, se reconoce útil y se concede que España y los Países de la América latina puedan proceder de forma autónoma en el trabajo de traducción y de preparación de los respectivos libros litúrgicos.

2. En cuanto a la situación que parecería oportuna que la América latina constituya, bajo la responsabilidad del CELAM

6151

y de su Departamento de liturgia, una Comisión encargada de preparar los libros litúrgicos para el Continente latino-americano. Esta Sagrada Congregación tiene completa confianza en que los nuevos textos, con la colaboración activa de los peritos, en las diversas disciplinas, serán dignos sea bajo el punto de vista litúrgico sea en el aspecto lingüístico.

3. Esta nueva situación no obsta para que en determinados textos litúrgicos, a juicio de la Santa Sede y, si se retiene oportuno, por convenio entre el CELAM y la Comisión de liturgia de la Conferencia Episcopal Española, se pueda llegar a un texto común, siguiendo los mismos o parecidos procedimientos utilizados hasta el presente, en una colaboración fraterna.

4. Para que esta colaboración discurra por los mejores cauces, se respetarán las autonomías y jurisdicciones de las Conferencias Episcopales que prevee la legislación de la Iglesia, en lo que respecta a los intereses pastorales, y los derechos de propiedad, según la legislación civil de cada País.

5. Las Conferencias Episcopales adoptarán solamente los libros preparados expresamente por sus respectivas regiones y que por tanto responden mejor a sus situaciones pastorales. Será conveniente insistir, oportunamente, en este sentido, iluminando y persuadiendo el clero; además las Comisiones nacionales prestarán su apoyo para que los Editores y Libreros de los diferentes Países respeten estos mismos intereses pastorales.

6. En cuanto a la propiedad y uso de los textos comunes hasta ahora existentes, así como sobre los futuros, los organismos interesados formularán los acuerdos económicos que crean convenientes.

Esta Sagrada Congregación tiene plena confianza de que la nueva situación favorecerá el trabajo más adecuado a las concretas exigencias pastorales de cada País, para una promoción cada vez más profunda de la participación consciente y fructuosa de los fieles en los sagrados Misterios de la Iglesia.

Ciudad del Vaticano, 29 de octubre de 1971.—Arturo Card. Tabera, *Prefecto.* A. Bugnini, *Secretario.*

* Ad Praesides Conferentiarum Episcopalium et ad Praesides Commissionum liturgicarum nationum quae lingua hispana utuntur: Notit. 8 (1972) 38-40.

6151

4002

1971 NOV 6.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 63 (1971) 831-837

Allocutio die 6 nov. 1971 habita Emis Patribus Cardinalibus et Excmis Praesulibus e Synodo Episcoporum, cum secundus ordinarius Coetus exitum haberet:

De fructibus Synodi, de caelibatu sacerdotali et de officio Ecclesiae quoad iustitiam in mundo

Venerabiles Fratres ac dilecti filii, Quod, Deum orantes, fidentibus animis ante nonnullas hebdomadas coepimus, id nunc, aucta per huius temporis experientiam fiducia, in nomine Domini laetantes complemus. Convenit vero in operis fine paulum de eo recogitare breviterque perpendere, quam vim haec Synodus Episcoporum habeat ad Ecclesiae vitam.

Re quidem vera hic fuit fraternus conventus, in quo delecti Episcopi, collegialis suae indolis memores, universalem Ecclesiam repraesentantes, caritatis vinculis inter se coniuncti, circa Nos congregati sunt, ut de argumentis peculiaris prorsus momenti, quibus hodie multi sollicitantur, agerent. Itaque Synodus, qua Episcopi Romano Pontifici prudentiae, usus rerum, consilii sui adiumenta praebent, sententiam gravem magnique faciendam Ecclesiae hierarchicae significat. /

Fateri sane possumus hos synodales coetus, qui a vobis multum laboris ac virium postulaverunt, frugiferos salutaresque Ecclesiae exstitisse. Scilicet dolores, gaudia, spes, necessitates, quibus hodie in variis terrarum orbis partibus christiana vita afficitur, per vos palam ac fere ante omnium oculos patuerunt. Non quidem semper eaedem omnium vestrum sententiae fuerunt, etiam quod attinet ad rationes ac vias ineundas, quibus propositae quaestiones dissolvantur. Attamen vos idem permovit religionis studium, idem Ecclesiae amor, idemque propositum eo spectans, ut, doctrina Concilii Vaticani Secundi fideliter servata, ad Evangelii nuntium nova in mundo aperiantur itinera, eaque spiritualibus nostrae aetatis necessitatibus accommodata. Ad Nos autem quod attinet, iam nunc vos certiores facere volumus, Nos, quemadmodum disceptationes vestras attento animo hucusque prosecuti sumus, ita pariter debitam habituros esse rationem sententiae vestrae, cum de iis decernendum erit, quae ad Ecclesiae universalis bonum pertineant. Item Nobis curae erit prospicere, ut in posterum Synodi ordo, quo ipsius labores reguntur, expeditior evadat. Quare, si quae normae hac in re minus ad id respondere videantur, vos hortamur, ut animadversiones vestras Secretariae Generali Synodi significetis.

6152

http://www.obrascatolicas.com

Interea autem liceat Nobis gratam profiteri voluntatem Nostram iis omnibus, qui ad felicem huius Synodi exitum sociam atque adiutricem operam contulerunt. Ac nominatim gratias imprimis referimus Consilio Secretariae ipsius Synodi, quod sapienter diligenterque in huiusmodi apparandos synodales coetus per hos annos incubuit. Item gratias persolvere placet Conferentiis Episcopalibus, quae in propositis quaestionibus sedulo studio versatae sunt; Cardinalibus Praesidibus Delegatis; sollerti Synodi Secretario Generali Ladislao Rubin; Relatoribus et Secretariis specialibus necnon ipsorum adiutoribus; atque omnibus hic praesentibus Cardinalibus, Episcopis, sacerdotibus, religiosis, laicis, qui in Synodi laboribus partem habuerunt. Nec silentio denique praeterire fas est alios Ecclesiae filios qui, licet hinc absentes, nihilominus consilio et opere hanc in re Conferentiis Episcopalibus valido adiumento fuerunt, suisque fusis Deo precibus Synodi causae valde profuerunt. Tantae molis tantique momenti opus, in Ecclesiae utilitatem generose susceptum, Deus gratiarum suarum ubertate benigne rependat.

Liceat nunc mentem Nostram aperire de duobus argumentis maximi ponderis, quae huic Synodo proposita sunt. Primum, ad sacerdotium ministeriale spectans, diu omni-
833 que ex parte excussum est et expensum. / Novimus sane, quemadmodum et vos qua pastores fere cotidie experimini, quam multiplex sit quaestio de vita sacerdotali in hodierna societate tantopere immutata et mutationibus continenter obnoxia. Non ignoratae sunt difficultates spirituales, psychologicae, sociales, materiales, quibus tot sacerdotes hac aetate premuntur. Non pauci ex iis anxie ac serio se interrogant, qui locus sibi tribuendus sit in mundo huius temporis.

Iure merito vos sedulo expendistis partes, quae ad presbyteros spectant in apostolico munere corporis episcopalis, necnon germanam sacerdotii ministerialis naturam, cum peculiare studium contulistis in Evangelii praedicationem, vi cuius sacerdos hominibus nostrae aetatis Christum annuntiat, mundi Salvatorem.

Ex vestris autem disceptationibus consequitur, ut Episcopi totius orbis catholici integre retinere velint donum illud absolutum, quo sacerdos Deo mancipatur; cuius quidem doni pars non levis —in Ecclesia Latina— est sacer caelibatus.

Itaque Patres huius Synodi, experientia quoque fulti quae post Concilium Vaticanum Secundum circa hanc rem hausta est, doctrinam eiusdem Concilii prorsus asseruerunt, quod docuit: «Caelibatus... multimodam convenientiam cum sacerdotio habet...» Per eum, «propter Regnum caelorum servatum, Presbyteri nova et eximia ratione Christo consecrantur, Ei facilius indiviso corde adhaerent, liberius in Ipso et per Ipsum servitio Dei et hominum se dedicant, Eius Regno ac operi regenerationis supernae expeditius ministrant, et sic aptiores fiunt qui paternitatem in Christo latius accipiant» [1].

Quod igitur Synodus sensit, Nos confirmamus, salva disciplina venerabilium ac nobis semper dilectarum Ecclesiarum Orientalium. Hoc edicentes, mentem ad omnes sacerdotes, quorum res interest, convertimus. Quot ex iis, etiam magnas inter difficultates, inconcussa cum fidelitate Domino servire et animarum salutem procurare student! Quot, in abscondito laborantes ac dolores et iniurias patientes, Ecclesiae maximas vires suppeditant! Expedit sane in fine huius Synodi tot veri nominis sacerdotum laudem celebrare! Noverint singuli universi Papam sibi adesse, se caritate sincera diligere, preces fundere pro ipsis.

Confidimus igitur fore, ut sacerdotes, supernaturali mente
834 ducti et / voci Ecclesiae dociles, in praeclara via, quam ex divina vocatione libere elegerint, alacres persistant. Iis cunctis salutem ex animo impertimus.

Alterum magni momenti argumentum, quod huic Synodo pertractandum commissum est, ad iustitiam spectat in mundo huius temporis instaurandam. E disceptationibus autem, a vobis per huius Synodi decursum habitis, manifesto apparet, quam late pateat et quot quantasque difficultates secumferat huiusmodi navitatis campus. Copiose profecto de hac re egit Oecumenicum Concilium Vaticanum Secundum; ac Nosmet ipsi mentem cogitationesque ad id saepe convertimus, praesertim in Encyclicis Litteris, quae «Populorum progressio» inscribuntur. Quodsi vos hoc ipsum argumentum aggressi estis, profecto minime vobis in animo fuit salebrosas huiusmodi quaestiones brevi temporis spatio plene enodare; verum testati estis Ecclesiam in difficillimis nostrae aetatis adiunctis consciam esse sibi renovato studio sociam operam dandam, ut iustitia inter homines perfectius instauretur, sive pleniorem notitiam assequando praesentium huius mundi necessitatum, sive exemplum per se ipsam praebendo, sive sollicitudines suas intendendo erga pauperes et oppressos, sive hominum conscientias excolendo ad agendum pro iustitia sociali, sive denique suscipiendo ac fovendo omne genus incepta ad miserorum levamen, quae quidem sint quasi aspectabile testimonium ipsius caritatis in mundo, aliosque ad hoc terendum iter exstimulent.

Supervacaneum sane non est in mentem revocare missionem propriam, a Christo Ecclesiae suae creditam, non esse quidem ordinis politici, oeconomici vel socialis, cum finis ei praefixus sit ordinis religiosi [2], tamen ea conferre potest ac debet ad instaurandam iustitiam etiam temporalem. Haec omnia non quidem plenus et absolutus finis ipsius Ecclesiae sunt, sed inservire debent ad Regnum Dei in terris constabiliendum, iuxta illam Christi Domini sententiam: «Quaerite primum regnum Dei» [3].

Actio Ecclesiae, si hoc necessario ac primigenio religioso afflatu destitueretur, ab Evangelii praeceptis profecto discederet et vim virtutemque suam ad terrestris civitatis bonum procurandum paulatim amitteret. Nam, ut Concilium Oecumenicum praeclare monet: «Ex... ipsa missione religiosa (Ecclesiae) munus, lux et vires fluunt quae / com- 835
munitati hominum secundum Legem divinam constituendae et firmandae inservire debent» [4].

Nunc autem, cum ad huiusce Conventus exitum pervenerimus, in quo germana cum animorum fraternitate una simul mirificum eventum experti sumus, quem numquam oblivisci poterimus, vehementer cupimus, ut pacis osculo caritatisque amplexu nos consalutemus. Uno inter nos devincti amore erga Christum atque Ecclesiam, intelleximus illam in nobis fuisse caritatem, quam ipse Christus, suprema sui sacrificii hora, nos iussit servare: «Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem sicut dilexi vos» [5]. Iam iam ad singulas quisque sedes reversuri, nos intimos communionis, fraternae necessitudinis, voluntatum conspirationis, concordiae, lucis pacisque sensus in vobis omnibus alatis atque foveatis oportet. Etsi locorum intervallis seiuncti, mutuum huiusmodi colloquium pergere debemus, in quo animi nostri in unum veluti concentum sese fuderunt.

Firmum pariter robur nobis habendum est, ut universae fratrum communioni posterum quoque serviamus, nova sumpta alacritate et constanti voluntate digne ambulandi «vocatione, qua vocati sumus» [6]. Hac quidem impellimur, ut exemplo simus clero et fidelibus, nostrae commissis curae, qui nos respiciunt ut spiritus hauriant ad Evangelium fideliter ad effectum deducendum. Oportet in nostro grege veluti fermentum simus, quod nos inducat ad vitam cum virtute plane ducendam atque ad Spiritus Sancti impulsionibus respondendum. E sacris precationibus atque e verbi Dei meditatione robur nobis sumendum est, ut ii ad Evangelii formam sese prorsus accommodent.

In hoc autem opere, quod hominum vires excedit, minime derelinquimur; Christus enim nobiscum est. Maxime igitur ipsi confidere debemus, quoniam «omnia possumus in eo, qui nos confortat» [7]. Christus enim, qui nos elegit quamvis infirmi simus, opportunum auxilium nobis deesse minime patietur, ut pastoris officium rite adimpleamus. Ab Ipso comprehendamur ut Paulus [8]; ad Ipsum mores nostros conformemus, ut tota nostra agendi ratio eius gratia perfundatur. Ipse aeternus est Sacerdos, exemplum et forma apostolicae vivendi rationis. S. Ambrosii verbis utimur, qui fuit admirabilis animorum Pastor: / «Luceat ergo 836
imago eius in confessione nostra, luceat in dilectione, luceat in operibus et factis; ut, si fieri potest, tota eius species exprimatur in nobis. Ipse sit caput nostrum quia 'caput viri Christus' [9]: ipse oculus noster, ut per illum videamus Patrem; ipse vox nostra, per quem loquamur ad Patrem; ipse dextera, per quem Deo Patri sacrificium nostrum deferamus» [10].

Ut haec ad effectum deducamus, nobis adiumentum praebet Deipara Virgo, Ecclesiae Mater, quae ut nemo unquam Filii imaginem in se expressit; nostram igitur certam et immotam fiduciam in ea collocemus, quae nobiscum, sicut olim cum Petro et discipulis [11], continenter orat, ut Ecclesiae sanctae novus affulgeat Pentecostes dies.

Denique amore opus est erga Ecclesiam et erga mun-

[1] Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, 16 [LE 3365].

[2] Cf. Conc. Vat. II, Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 42 [LE 3366]. [3] *Mt.* 6, 33. [4] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, l. c. [LE 3366]. [5] *Io.* 13, 34. [6] Cf. *Eph.* 4, 1. [7] Cf. *Phil.* 4, 13. [8] Cf. *Phil.* 3, 12. [9] *1 Cor.* 11, 3. [10] *De Isaac et anima*, 8, 75; ed. Schenkl, CSEL 32, 1, pp. 694. [11] Cf. *Act.* 1, 14.

dum, in quo haec ut salutis sacramentum adest! Ecclesia sancta, quae est Populus Dei iter faciens ad caelum, Verbi Dei revelati et Redemptionis instrumentorum custos, Christi Sponsa, eius pretioso Sanguine abluta, a nobis huiusmodi plenae fidelitatis testimonium exspectat. Nostrum est ei inservire, eam tutari, eam denique in mundum proferre; ipsa in unum corpus e nobis coalescit, qui homines sumus, in certis temporum et historiae condicionibus viventes, ideoque nostris infirmitatibus, nostris dubitationibus, nostrisque timoribus ita obducitur, ut non ita splendeat, quemadmodum Christus voluit, qui tamen «dilexit Ecclesiam et tradidit semetipsum pro ea, ut illam sanctificaret mundans lavacro aquae in verbo vitae» [12]. Nobis igitur ad perfectionem semper est contendendum, ut eam, quae nostra indiget opera, honore afficiamus; a nullo abstineamus sacrificio, ut ea vere sit illud signum elevatum in nationibus procul [13].

Cum Ecclesiam ita amaverimus, tunc mundum tali amore prosequemur, quem illi ob vocationem nostram debemus. Nostri temporis homines verbum exspectant, quod eorum animos liberet, qui in poenis et in anxitudinibus versantur: ii Ecclesiam respiciunt quaerentes, num adhuc exspectationi ipsorum respondere queat, aut alio sibi sit confugiendum. Omnibus viribus contendere debemus, ut homines nobis fidem habeant, praesertim eos patrum fra-
837 trumque caritate diligendo. /

Venerabiles Fratres filiique amantissimi!

Hac hora, qua inter nos salvere iubemur, haec verba concordiae, roboris, fiduciae erga Christum eiusque Matrem atque amoris erga ecclesiam et mundum veluti nostrum sint viaticum ad iter aggrediendum. Curate, ut vestri sacerdotes magis magisque conscii sui muneris fiant, cuius in locum nullum aliud substitui potest; vestrisque fidelibus serenitatem et gaudium afferte, gaudium dicimus, quo vivam Ecclesiae partem se esse sentiant; eosque omnes certiores facite Nos intueri ipsos, ipsisque una vobiscum benedicere. Et omnipotentis Dei auxilium et amor nos singulos universos semper complectatur. Amen.

[12] *Eph.* 5, 25-26. [13] Cf. *Is.* 5, 26.

4003

1971 NOV 11.-SC CULTUS DIVINI, NORMAE. PART.*

NORMAE CIRCA TEXTUS AD INTERIM ADHIBENDOS IN CELEBRATIONE ET CANTU OFFICII DIVINI ET MISSAE

I. *De Officio Divino*

Novo Liturgiae Horarum Libro in lucem edito, libri pro celebratione in cantu Officii divini, quae fit lingua latina, parari debent. Sacra Congregatio pro Cultu Divino in eiusmodi opus incumbit, sed aliquid temporis spatii ad id conficiendum necessario requiritur.

Interea nonnullae communitates canonicorum vel religiosorum, qui Officium Divinum aut eius partem in cantu lingua latina celebrare exoptant, petierunt num instaurata Liturgiae Horarum structura adhiberi possit, libros *Breviarium Romanum* et *Antiphonale sacrosanctae Romanae Ecclesiae pro diurnis Horis*, a S. Pio X editum, ad interim retinendo. Etiam alii qui editiones libri de Liturgia Horarum lingua vernacula apparatas exspectant aut libros lingua latina exaratos prae manibus habere non possunt, sed novum Liturgiae Horarum ordinem servare cupiunt, eandem petitionem, de qua supra, pro celebratione Divini Officii sive in communi sive a solo peragenda exhibuerunt.

Quapropter S. Congregatio pro Cultu Divino, ad celebrationem instauratae Liturgiae Horarum formae aptandam ab iis qui sive in choro sive in communi sive a solo veteres liturgicos libros ad interim adhibent, usque dum novi libri in lucem edantur, probante Summo Pontifice schema infra descriptum proponit.

Schema propositum pro aptatione veteris Officii ad novam Liturgiam Horarum solutio ad tempus omnino censenda est, eo consilio apparatum ut peculiari condicioni huius transitorii spatii provideatur. Minime vero aestimandum veluti substitutum in locum libri Liturgiae Horarum, cuius integra usurpatio, vixdum fieri poterit, necessaria erit, spiritualibus divitiis varietatibusque instaurati libri attentis necnon certa ac definita norma Ecclesiae (v. Const. Apost. *Laudis canticum*).

Etenim renovato operi non est propositum ut oratio brevior reddatur, verum ut deprecatio attenta ac devota, cum tranquillitate animi, momentis silentii interpositis, cum sollemni participatione communitatis foveatur, quatenus veritas temporis facilius servetur.

Praesertim communitates, in quibus facile aliquod saltem exemplar instaurati libri inveniri potest, novissima elementa Liturgiae Horarum, cuius modi sunt lectiones, orationes, preces, quae ab uno tantum ministro proferri possunt, ceteris participantibus, adhibere non omittant.

AD INVITATORIUM. Invitatorii locus est in ipso initio totius cursus orationis cotidianae, scilicet praeponitur aut Officio lectionis aut Laudibus matutinis, prout ab alterutra actione liturgica dies incipit. Invitatorium constat versu: *Domine labia* et psalmo cum sua antiphona.

AD OFFICIUM LECTIONIS. ℣. *Deus in adiutorium. Gloria. Alleluia* (quod omittitur tempore Quadragesimae). Si Officium lectionis ante Laudes matutinas dicitur, tunc ei praeponitur Invitatorium ut supra dictum est.

Hymnus matutini. Psalmodia: tres psalmi cum suis antiphonis. Versus introductorius ad lectiones, omisso *Pater noster*.

Lectiones sequenti modo componuntur:

a) Quando Officium tres habet nocturnos, lectio biblica coalescit ex unione trium lectionum primi Nocturni, lectio patristica ex unione trium lectionum secundi Nocturni.

Unamquamque lectionem sequitur Responsorium, ad libitum seligendum, quod post alteram lectionem dicitur etiam quando Hymnus *Te Deum* dicendus est.

b) Quando Officium unum tantum Nocturnum habet, legitur tantum lectio biblica, ut supra dictum est, et, quando habetur, lectio hagiographica.

Hymnus *Te Deum*, quod dicitur tantum in dominicis extra Quadragesimam, diebus infra octavam Paschae et Nativitatis, in sollemnitatibus et festis, finiri potest post versum *aeterna fac...*

Oratio diei. ℣. *Benedicamus Domino.* ℟. *Deo gratias.*

AD LAUDES MATUTINAS. ℣. *Deus in adiutorium. Gloria. Alleluia.*

Quae omnia omittuntur quando Laudes ut prima Hora diei celebrantur. Quo in casu dicitur Invitatorium. Hymnus. Psalmodia: unus e tribus primis psalmis, canticum et ultimus psalmus de Laudibus una cum suis antiphonis. Capitulum sine ℟. *Deo gratias.* Responsorium breve de Prima vel Tertia, omissis ℣. et ℟. *Benedictus* una cum sua antiphona. Pro precibus dicuntur quaedam invocationes seu versus e formulariis precum ferialium ad Laudes. *Pater noster.* Oratio diei sine «Oremus».

Sacerdos aut diaconus, si praesunt, ipsi populum benedicunt ut in Missa et dimittunt formula: *Ite in pace.* ℟. *Deo gratias.* Absente sacerdote aut diacono, et in recitatione a solo, sic concluditur: *Dominus nos benedicat, et ab omni malo defendat, et ad vitam perducat aeternam.* ℟. *Amen.*

AD HORAM MEDIAM. ℣. *Deus in adiutorium. Gloria. Alleluia.*

Hymnus, psalmi et capitulum de Tertia vel Sexta vel Nona, iuxta tempus celebrationis.

Non dicitur responsorium breve, sumuntur tantum ℣. et ℟. quae sequuntur.

Oratio diei, cui praeponitur «Oremus», cum breviore conclusione.

℣. *Benedicamus Domino.* ℟. *Deo gratias.*

AD VESPERAS. ℣. *Deus in adiutorium. Gloria. Alleluia.* Hymnus. Psalmodia: tres psalmi e quinque qui ponuntur, cum suis antiphonis.

In dominicis autem duo e tribus psalmis dicendi, erunt Ps. 109 *Dixit Dominus* et Ps. 113 *In exitu* (usque ad versum *non nobis, Domine* exclusive).

Capitulum, sine ℟. *Deo gratias.* Responsorium breve de Sexta vel Nona, omissis ℣. et ℟. *Magnificat* cum sua antiphona. Preces ex aliquibus invocationibus ultimae partis Litaniarum Sanctorum. *Pater noster*, oratio, benedictio et dimissio ut in Laudibus.

AD COMPLETORIUM. ℣. *Deus in adiutorium. Gloria. Alleluia.* Laudabiliter fit conscientiae discussio, quae in celebratione communi inseri potest in actum paenitentialem, iuxta formulas in Missa adhibitas. Hymnus: *Te lucis.*

Psalmodia: *a)* die dominica et in sollemnitatibus: primus et tertius (vel tantum secundus) psalmus de Completorio dominicae. *b)* Ceteris diebus: unus e psalmis Completorii diei. Attamen semper eligi possunt psalmi de dominica ad normam n. 88 Institutionis Generalis de Liturgia Horarum.

Capitulum, Responsorium breve omissis ℣. et ℟., antiphona et *Nunc dimittis*; et oratio, cui praeponitur «Oremus», cum breviore conclusione. Benedictio: *Noctem quietam*, ut in initio Completorii. Antiphona Beatae Mariae Virginis: tempore paschali antiphona *Regina caeli*. Extra tempus paschale seligitur una ex antiphonis: *Alma Redemptoris Mater*, *Ave Regina caelorum*, *Salve Regina*, *Sub tuum praesidium*, vel aliis a Conferentiis Episcopalibus probatis. Omittuntur versus, oratio et *Divinum auxilium*.

II. *De Missa*

Dum editio libri «Ordo cantus Missae» —iam typis imprimitur— exspectatur, ii qui Missam cum cantu gregoriano celebrare cupiunt, traditum repertorium, quod in *Graduali Romano* S. Pii X continetur, adhuc usurpare possunt.

Animadvertatur tamen:

1. Quoad ultimas dominicas «per annum»: loco cantuum, qui dominicae XXIII post Pentecosten assignantur, eligi potest schema uniuscuiusque dominicae temporis «per annum»; vel «Proprium» componi quit e cantibus variarum dominicarum eiusdem temporis.

Idem dicatur de dominicis, quae dominicam tertiam post Epiphaniam sequuntur.

2. Quoad celebrationes Sanctorum usurpari possunt cantus, qui inveniuntur in Graduali Romano vel cantus aptiores e Communi Sanctorum.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 11 novembris 1971, in memoria S. Martini episcopi Turonensis.— ARTURUS Card. TABERA, *Praef.* A. Bugnini, *a Secretis.*

* *Notit.* 7 (1971) 379-383. *Adn. Notit.* 7 (1971) 383-384.

http://www.obrascatolicas.com

4004

1971 NOV 14.-VICARIATUS URBIS, NORMAE. PART.*

NORMAE SERVANDAE IN CELEBRATIONE MATRIMONII PER DIOECESEOS ROMANAE TERRITORIUM

I. Approbatio Normarum

Ripetutamente mi pervengono lamenti sia da parte di ecclesiastici sia da parte di laici per inconvenienti o abusi che avvengono nella celebrazione dei matrimoni.

Già con due precedenti Notificazioni, del 4 dicembre 1968 [LE 3701] e del 15 febbraio 1969 [LE 3718], avevo provveduto a riordinare questo delicato settore della pastorale diocesana. Tuttavia è sembrato necessario rivederlo ancora profondamente e unificare le disposizioni esistenti.

Perché l'opera di rivisione fosse il più possibile aderente alla realtà della situazione, ho pensato di affidare la revisione della «Norme per la celebrazione dei matrimoni» agli stessi Prefetti della Diocesi di Roma, che le elaborassero in uno studio approfondito, d'accordo coi Parroci dell'Urbe.

Essi hanno lavorato bene, con diligenza, con attenzione, con senso di rispetto delle persone e delle istituzioni. La stesura fu ripetutamente sottoposta dai Prefetti ai Parroci ed ai Rettori delle Chiese, ottenendone alla fine largo consenso.

Persuaso che si tratta di argomento soggetto a mutevoli esigenze, mentre ringrazio i Prefetti per lo studio e le sagge proposte suggerite, ritengo doveroso approvarle per un triennio, promulgando le nuove «Norme» dall'inizio della Quaresima prossima, 16 febbraio 1972.

La loro osservanza, affidata soprattutto alle responsabilità ed al senso pastorale dei Parroci, correggerà certamente alcuni abusi finora lamentati e contribuirà alla celebrazione decorosa e spiritualmente degna anche da parte dei fedeli, del grande sacramento del Matrimonio.

Roma, 14 novembre 1971.—Angelo Card. DELL'ACQUA.

II. Normae servandae in celebratione matrimonii

Premessa.

Per contribuire ad una rinnovata pastorale nella celebrazione del matrimonio voluta dal Concilio Ecumenico e dal Nuovo Rito cominciando ad eliminare almeno alcuni inconvenienti, in attesa di un «Documento» completo sul Matrimonio e la Pastorale della famiglia, vengono rielaborate in un unico documento le Norme emanate del Vicariato il 4 dicembre 1968 [LE 3701] e il 15 febbraio 1969 [LE 3718], tenendo conto dei suggerimenti dati dai parroci, dai Rettori delle Chiese e dai sacerdoti.

Questa elaborazione presuppone già un nuovo spirito e mentalità da parte del clero nella loro osservanza.

Le seguenti disposizioni non sono una trattazione completa della pastorale matrimoniale ma vogliono essere norme pratiche per la celebrazione dei matrimoni, proposte dall'esperienza pastorale del clero di Roma e vanno interpretate nello spirito di fede richiesto dalla santità del grande sacramento del matrimonio, che costituisce la famiglia cristiana quale segno dell'amore di Gesù Cristo per la sua Chiesa.

Esse, pur attentamente ponderate, non presumono di prevedere e di risolvere tutte le possibili situazioni e difficoltà e sono proposte *ad esperimento per tre anni*, e quindi suscettibili delle modifiche che appariranno opportune per migliorare la coscienza ecclesiale sia nel clero che nel popolo di Dio.

E' superfluo aggiungere che nell'attuazione delle norme dovrà essere osservare una *certa gradualità*, richiesta dalla necessità di educare il popolo di Dio con carità, creando anzitutto in esso delle convinzioni.

I—*Preparazione dei fidanzati al matrimonio.*

1. La preparazione spirituale dei fidanzati al matrimonio è affidata allo zelo del parroco, specialmente a quello della sposa, come grave dovere pastorale.

2. L'incontro d'obbligo con i futuri sposi, motivato dalle procedure prematrimoniali, non si limiti ad adempimenti formali e burocratici, ma sia occasione di catechesi, di istruzione e di esortazione, che si protragga con senso di responsabilità, in ripetuti colloqui (cfr. *Direttorio Liturgico-Pastorale per l'uso del rituale dei Sacramenti e dei Sacramentali* a cura della Commissione Episcopale per la Liturgia, 1967, 121).

A questa necessaria e delicata azione pastorale devono affiancarsi i corsi di preparazione al matrimonio, comprendenti almeno tre istruzioni e conversazioni. Gli incontri saranno guidati da esperti, che tratteranno del sacramento del matrimonio, della natura e dei fini, e della necessità che ogni famiglia cristiana si inserisca attivamente nella comunità parrocchiale.

Nel caso che gli sposi per la celebrazione del matrimonio scegliessero la parrocchia dove andranno poi ad abitare, si

facilliterebbe l'inserimento attivo nella communità parrocchiale, soprattutto se si trattasse della parrocchia dove l'uno del due è cresciuto o è già conosciuto.

3. E' utile introdurre l'uso di iniziare i primi incontri con i fidanzati in vista del matrimonio possibilmente un anno prima della celebrazione del rito.

Questa prolungata preparazione alla famiglia può rappresentare per i fidanzati quasi «una forma di catecumenato per mezzo del quale le grandezze ed i valori, ma anche gli impegni e gli obblighi della vita cristiana e del nuovo stato di vita possano essere posti in luce adeguata» (cfr. *Documento pastorale dell'Episcopato Italiano* n. 17 del 15 novembre 1969).

4. Per favorire la partecipazione ai corsi e per introdurli alla loro comprensione, sarà opportuno dare ai fidanzati dei testi particolarmente semplici e adatti.

5. I corsi per i fidanzati possono essere organizzati tanto a livello di Prefettura quanto a livello parrocchiale. I corsi in parrocchia ben preparati possono essere certamente più immediati ed efficaci.

6. Per facilitare la frequenza ai corsi, è importante stabilire con cura il periodo e gli orari, in modo che possano essere comunicati tempestivamente e in modo preciso ai fidanzati. Normalmente è bene tenere almeno un corso bimestrale in ogni Prefettura.

La Commissione Diocesana per la Pastorale della famiglia mette a disposizione delle parrocchie tutta la sua competenza. Inoltre prepara dei corsi a livello diocesano e di settore anche per la preparazione specializzata degli operatori della pastorale della famiglia.

7. I rettori di chiese nel loro primo incontro con i fidanzati li esortino a presentarsi quanto prima al proprio parroco e li invitino a frequentare i corsi preparatori.

E' bene perciò che anche ai rettori siano comunicati i luoghi e i tempi dove si svolgono i corsi, mettendo a loro disposizione il materiale di propaganda necessario.

8. I parroci rilascino agli sposi un attestato di frequenza ai corsi e di sufficiente preparazione al matrimonio, che va allegato agli altri documenti.

II—*Preparazione del matrimonio.*

9. Pur riconosciuta la prevalenza dell'impegno per la preparazione spirituale dei futuri sposi (cfr. *Norme* n. 1, 2 e ss.), anche la procedura d'ufficio deve essere diligentemente espletata.

10. La parrocchia, come ha avuto premura di seguirli nella preparazione al sacramento, così ha desiderio e diritto di accogliere i novelli sposi nel giorno in cui la benedizione del Signore corona la loro aspirazione.

D'altra parte una celebrazione, di natura sua eminentemente comunitaria (cfr. *Costituzione sulla Sacra Liturgia*, n. 27), come il matrimonio, ha la sede più adatta nella parrocchia, presso l'altare, attorno al quale si riunisce la comunità, che è per ognuno la propria famiglia spirituale e che «rappresenta, in certo qual modo, la Chiesa visibile stabilita su tutta la terra» (*ibid.* 42) [LE 3141].

Per raggiungere tale osservanza è necessaria la collaborazione di tutti i parroci e rettori di chiese.

11. Le pratiche matrimoniali si svolgono secondo la prassi attuale, con esclusione di ogni tassa iniziale, e devono essere incominciate abitualmente dal parroco della sposa.

12. Quando la «Posizione matrimoniale» è completa, il parroco la porterà a mano al Vicariato, comunemente tramite i futuri sposi.

13. Nei casi in cui si domandasse al Vicariato l'applicazione degli artt. 12 o 13 o 14 della nota legge del 27 maggio 1929, esecutiva del Concordato, i parroci non prendano impegni prima che sia stata ottenuta la concessione richiesta.

14. Il cosidetto «modulo V», debitamente vistato dall'ufficio competente del Vicariato e da questo restituito, sarà portato direttamente al parroco o al rettore della chiesa ove avverrà la celebrazione del matrimonio; soltanto dopo la presentazione del documento in regola si potrà procedere alla benedizione delle nozze.

15. Per le pratiche isolate di stato libero e per quelle relative ai matrimoni da celebrarsi fuori della diocesi, rimangono immutate le norme vigenti. La quota per lo stato libero è di L. 500. La quota della licenza è di L. 5.000.

16. Per i matrimoni provenienti da fuori diocesi, nel richiedere il contributo per la celebrazione, dovrà essere dedotto il contributo dovuto al parroco della sposa.

III—*Norme per il giorno della celebrazione.*

17. Lo svolgimento esatto e decoroso della celebrazione è dovere tanto di colui cui spetta la responsabilità della chiesa quanto del sacerdote celebrante.

18. Il sacerdote officiante si studi sempre di dare un tono di fede autentica alla celebrazione dando rilievo alla «parola di Dio» anche con una appropriata omelia.

19. E' bene che durante lo svolgimento del rito siano a disposizione dei presenti i testi per seguirlo.

Perché tutto si svolga con proprietà e decoro, si consiglia di servirsi di una persona preparata che assista ed aiuti il celebrante. Sarebbe quanto mai opportuno che gli invitati al rito partecipassero con gli sposi anche alla S. Comunione. Si auspica un comportamento attento e edificante [illegible]

mento della sposa, degli invitati e delle invitate adatto al sacro tempio.

20. E' preferibile che la celebrazione del matrimonio abbia luogo nei giorni feriali per evitare che, sovrapponendosi alla liturgia festiva, possa essere di intralcio o, a sua volta, rimanga, in qualche misura, sacrificata.

Tuttavia «non è possibile negare il matrimonio nei giorni festivi a chi lo richiede per giusti motivi» (*Direttorio* citato, n. 25; cfr. anche *Lettera della S. C. del Concilio del 2 agosto 1965*) [LE 3311].

In tal caso, però, si provveda ad eliminare o a ridurre al minimo gli inconvenienti, che possono derivare de tale coincidenza, così che non ne risulti compromesso il regolare servizio religioso da offrire alla comunità dei fedeli.

La soluzione migliore, in giorno festivo, sembra essere quella di celebrare il rito nuziale in una cappella sussidiaria della parrocchia (cfr. *Direttorio* citato, n. 123).

E' utile stabilire sempre ad una stessa ora i matrimoni nei giorni di festa.

21. Tra l'una e l'altra celebrazione nuziale, anche nei giorni feriali, intercorra un congruo intervallo di tempo, possibilmente un'ora, che assicuri la preparazione e quindi il dignitoso svolgimento delle singole celebrazioni.

Il rito religioso deve sempre aver luogo entro i termini dell'orario regolare di apertura della chiesa.

22. Le chiese non accettino nei giorni feriali più di due celebrazioni quotidiane di matrimoni provenienti da fuori parrocchia; e nei giorni di sabato, domenica e festivi non più de quattro celebrazioni.

23. Gli sposi devono essere educati con garbo, ma con fermezza, alla puntualità di orario della cerimonia, specie nei giornidi festa.

IV—*Addobbo e fiori.*

24. Il parroco o il rettore della chiesa avrà cura che ogni celebrazione nuziale, indistintamente, nell'addobbo, nell'apparato e nello svolgimento del rito, abbia quella dignità e quella proprietà che conviene al Sacramento, a letizia ed edificazione degli sposi e dei partecipanti al rito.

25. In adempimento alla norma 24, per ogni celebrazione, oltre l'applicazione della S. Messa, dovrà predisporsi un addobbo che garantisca, secondo le caratteristiche del luogo, le esigenze di proprietà e di decoro. Si suggerisce come addobbo indispensabile: un inginocchiatoio drappeggiato per gli sposi con relative poltrone o poltroncine; due o quattro inginocchiatoi con relative sedie per i testimoni; un posto riservato e decoroso per i genitori o parenti degli sposi. Non si trascurino un tappeto normale, una guida, qualche vaso di fiori sull'altare, una conveniente illuminazione del presbiterio, paramenti festivi per il sacerdote, suono d'organo o di harmonium.

26. L'addobbo floreale non deve turbare la consueta, sobria armonia della chiesa. Perciò sia concentrato soprattutto verso l'altare e la sede degli sposi e contenuto nei limiti del doveroso rispetto della chiesa, che è la casa di tutti e non luogo privato a libera disposizione degli sposi. Esso sarà sempre direttamente a carico degli sposi che dovranno rispettare i limiti imposti dalle presenti Norme.

Si escluda da parte del clero ogni specie di commercio o di partecipazione di interessi. E' in facoltà degli sposi servirsi per questo addobbo di persone di loro scelta, che devono attenersi però alle direttive del parroco o del rettore della chiesa.

27. Il parroco o il rettore della chiesa a loro volta vigilino per eliminare inconvenienti ed educhino i fedeli, impedendo fermamente di trasformare la chiesa in un giardino.

28. La semplicità e la solennità del sacro rito del Sacramento, preparata con decoro e proprietà di addobbo, non si concilia con l'ostentazione del lusso, dello sfarzo, della profanità, che deve essere bandita dalla celebrazione del matrimonio religioso (*Lettera Pastorale* del Card. Montini per la quaresima 1960).

V—*Canto e suono.*

29. Il suono ed il canto devono confluire a suscitare la partecipazione dei presenti al rito. Si evitino perciò brani musicali e canti di semplice ascolto o godimento artistico, come pure quelli di indole più profana che sacra, eccessivamente rumorosi o leziosi.

30. Nei giorni festivi i canti sono quelli dell'assemblea. Nei giorni feriali si eseguano appropriate musiche di organo o di harmonium, che favoriscano ed accompagnino la partecipazione attiva dei fedeli al rito sacro.

VI—*Fotografie.*

31. Le riprese fotografiche si facciano con discrezione, senza disturbare il sacro rito.

I momenti per operare si limitino a: l'ingresso - il rito del matrimonio - la S. Communione - le firme - l'uscita.

32. Il fotografo sia uno solo e la sua scelta sia lasciata alla libertà degli sposi, escludendo da parte del clero ogni parvenza di commercio o di partecipazione.

Il parroco o il rettore lo istruiscano in precedenza sul comportamento da tenere durante il rito e sulle norme da rispettare durante il lavoro che svolge nella cerimonia nuziale, consegnandogli anche un foglio contenente le norme stampate a cura del Vicariato e approvate anche dall'Unione Provinciale Romana degli Artigiani.

I fotografi inadempienti o abusivi, possono essere esclusi da ulteriori servizi [1].

[1] L'Unione Provinciale Romana degli artigiani auspica che non vengano [illegible] a buon diritto agli sposi nelle chiese dove si celebrano i matrimoni [illegible] che sui cartoncini con le norme per i fotografi si scriva di

Anche le fotografie occasionali di parenti o di amici devono essere contenute nelle norme.

VII—*Le spese per la celebrazione.*

33. I fedeli devono essere educati alla necessaria sensibilità non solo di retribuire le spese vive sostenute da chi collabora alla preparazione del loro matrimonio, ma anche di aiutare la chiesa della propria comunità parrocchiale nella lieta circostanza del matrimonio. Si valutino però sempre con pastorale carità le varie situazioni, quando si deve chiedere il contributo per la cerimonia.

34. Nell'intento di garantire ad ogni celebrazione nuziale la conveniente solennità e di soddisfare agli oneri della chiesa, è indicato nella espressione massima, il contributo di L. 25.000 (venticinquemila) per la celebrazione del matrimonio nella chiesa parrocchiale; di L. 45.000 (quarantacinquemila) per la celebrazione in altra chiesa.

35. Ai fini della determinazione del contributo, di cui al numero precedente, per chiesa parrocchiale s'intende non solo la chiesa parrocchiale della sposa (dove comunemente si svolgono le pratiche matrimoniali) ma anche quella dello sposo, del domicilio futuro degli sposi e la chiesa nazionale per gli sposi di quella nazionalità. In questi casi il parroco della sposa riceverà poi, dal Vicariato, il contributo di L. 4.000.

36. Al contributo suddetto corrisponde ogni servizio di ufficio e di ministero, dalle pratiche prematrimoniali in parrocchia ed al Vicariato fino alla celebrazione nuziale stabilita al n. 34.

Le quote non vanno superate per alcun motivo. Sarà a discrezione del parroco e del rettore di chiesa ridurle, se il caso lo comporti, ma senza limitare per questo il decoro dell'accoglienza.

All'osservanza delle norme, relative ai compensi, è impegnata la solidarietà del clero della Diocesi, sia secolare che regolare.

Le chiese che non si attenessero alle disposizioni potranno essere private della facoltà di celebrare matrimoni.

37. Nella somma sopra indicata al n. 34 devono intendersi compresi anche i contributi per le Opere Diocesane pari a L. 2.000 per i matrimoni celebrati nella chiesa parrocchiale, e pari a L. 4.000 per i matrimoni celebrati in altra parrocchia; i contributi per la parrocchia da cui fosse stata rilasciata la licenza di celebrare altrove il matrimonio pari a L. 8.000 ed i contributi per la parrocchia da cui fosse stata rilasciata la delega pari a L. 2.000. Questi contributi, che corrispondono a diritti di terzi o ad un servizio caritativo diocesano, eccettuato il caso di vera povertà, devono essere sempre versati anche nel caso che il parroco od il rettore di chiesa riducessero le offerte o svolgessero gratuitamente la celebrazione.

Il parroco informi gli sposi anche della destinazione di questi contributi per le necessità della comunità cristiana, che possono essere utilmente specificati in un foglio da rilasciarsi come ricevuta.

38. L'intero contributo viene rimesso al parroco o al rettore della chiesa dove si celebra il matrimonio.

VIII—*Disposizioni particolari.*

39. I parroci e i rettori indicheranno in apposito modulo fornito dal Vicariato, i matrimoni celebrati nella loro chiesa e i relativi dati richiesti; alla fine di ogni trimestre, essi consegneranno alla amministrazione del Vicariato, insieme con il modulo debitamente compilato, le somme spettanti al Vicariato e, eventualmente, alle parrocchie che hanno rilasciato la licenza o la delega, alle quali il Vicariato stesso rimetterà le offerte dovute.

40. Copia delle Norme sia tenuta negli uffici parrocchiali, a disposizione anche di coloro che devono celebrare il matrimonio.

41. Una Commissione permanente di Prefetti avrà il compito di adeguare le Norme alle mutate situazioni e la mansione di vigilanza amichevole nell'osservanza delle medesime da parte di tutto il clero. Sarà necessario che la Commissione visiti le chiese dove si celebrano matrimoni per determinare in particolare l'applicazione di alcune norme.

La Commissione presterà ogni servizio fraternamente e nella forma pastoralmente più opportuna.

42. Per i casi che non rientrassero nei termini delle presenti norme o presentassero particolari difficoltà, si interpelli il Vicariato.

43. Si tengano periodicamente annuali incontri con i rettori delle chiese per trattare le questioni riguardanti la celebrazione dei matrimoni.

44. Le presenti norme diverranno obbligatorie per tutta la Diocesi a decorrere dal 16 febbraio 1972, inizio della santa Quaresima.

volta in volta il nome del fotografo autorizzato a lavorare, per volere degli sposi, durante la celebrazione del rito.

* Riv. dioc. Roma 13 (1972) 127-135.

4005

1971 NOV 15.-CONS. COMM. SOCIALIUM, NORM. PART.*

NORMAE SEU CRITERIA PROPONUNTUR QUAE INSPIRENT COLLABORATIONEM OECUMENICAM IN CAMPO ET USU MEDIORUM COMMUNICATIONIS SOCIALIS

1. Les modes et les formes de la collaboration catholique avec les initiatives entreprises par les associations chrétiennes

http://www.obrascatolicas.com

non catholiques s'inspireront des principes énoncés par le Concile oecuménique Vatican II (*Unitatis redintegratio*, surtout le numéro 12) [LE 3235].

2. La Commission pontificale pour les communications sociales encourage tous les efforts de collaboration oecuménique en vue de mieux accomplir la tâche du développement intégral des hommes grâce à un usage meilleur des moyens de communication sociale (cf. Instruction pastorale *Communio et progressio*, n. 96-100) [LE 3977]; il faudrait tendre, en ce domaine, à faire ensemble tout ce que notre foi ne nous oblige pas à faire séparément [1].

3. Dans l'application pratique de ce principe général, cette collaboration ne peut se faire que sur la base d'un «*partnership*» loyal réciproque.

4. Il est utile de signaler que l'instruction pastorale expose certaines applications possibles de cette collaboration. Nous rappelons ici le numéro 99: «Cette collaboration peut se manifester et se réaliser de diverses manières. En particulier au moyen d'émissions communes radio-télévisées, d'enseignement collectif (destiné aux parents, jeunes, etc.), de congrès et de colloques internationaux, d'attribution de prix aux meilleures productions, de consortiums d'entreprises et de recherches scientifiques concernant les mass media, et surtout pour la formation de ceux qui les dirigent et l'égalité des droits entre les nations.» Ce numéro s'inspire de la phrase suivante du décret conciliaire sur l'oecuménisme: «La collaboration de tous les chrétiens exprime vivement l'union déjà existante entre eux, et elle met en plus lumineuse évidence le visage du Christ serviteur.» (*Unitatis redintegratio*, n. 12.)

5. Par souci de fidélité à sa doctrine, il est toujours très nécessaire que l'Eglise catholique maintienne ses institutions propres qui sont directement orientées vers l'action pastorale dans le domaine des communications sociales.

6. Il y a lieu d'exhorter les institutions et les spécialistes catholiques dans le domaine des moyens de communication sociale d'adhérer aux organismes catholiques (OIC / MCS, Offices nationaux, Associations catholiques nationales...) à travers lesquels ils pourront contribuer à une collaboration oecuménique plus efficace et plus ordonnée. Ils aborderont ainsi la collaboration oecuménique en tant que groupes constitués en eux-mêmes.

7. Si l'on croyait devoir prendre une autre attitude, on ne pourrait le faire qu'avec l'accord de l'autorité ecclésiastique compétente.

[1] Tout usage fait en commun d'un moyen de communication sociale doit respecter la liberté pour l'Eglise catholique d'exposer, sans esprit de contention, ses positions propres en matière de doctrine comme dans le domaine de l'éthique familiale (mariage, divorce, contrôle des naissances, avortement, euthanasie) et sociale.

* Ad Praesides Conferentiarum Episcopalium orbis: Doc. Cath. 69 (1972)67. Haec criteria seu normae approbatae fuerunt ad quinquennium et ad experimentum in Congregatione generali VI Pontificii Consilii instrumentis communicationis socialis praepositi die 15 nov. 1971 habita.

4006

1971 NOV 16.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

PROMOTOR IUSTITIAE RECEDERE NEQUIT A CAUSA AB IPSO INTRODUCTA NISI TRIBUNAL RECESSUM VEL RENUNTIATIONEM ADMITTAT

FACTI SPECIES.—D.na Anna, per suum patronum, denuntiavit Promotori Iustitiae Tribunalis Vicariatus Urbis nullitatem sui matrimonii die 5 octobris 1969 initi, ob consensus simulationem totalem vel saltem partialem ex parte mulieris.

Promotor autem Iustitiae, tunc Rev.dus D.nus Titius, peracta praevia inquisitione, denuntiatum matrimonium die 22 iulii 1970 accusavit «visto che si realizzano le condizioni previste dall'art. 38, § 2 della Instructio "*Provida Mater*"...» [LE 1347].

Alius postea nominatus Promotor Iustitiae, Rev.dus D.nus Caius, sessioni pro litis contestatione adfuit quidem, sed post instructionem causae rite peractam, voto diei 30 aprilis 1971 declaravit se ab accusatione recedere. Attamen, die 14 maii 1971 addidit quod «non si oppone alla pubblicazione degli atti», quae revera, decreto Tribunalis diei 21 maii 1971, publicata sunt.

Patronus autem partis denuntiantis, instantia diei 16 octobris 1971 Supremo Signaturae Apostolicae Tribunali exhibita, petiit ut «mulieri concedatur habilitas ad accusationem nullitatis matrimonii, iam rite factam a Promotore Iustitiae, directe prosequendam, vel saltem Hoc Supremum Tribunal Promotori Iustitiae iubeat actionem prosequi».

IN IURE ET IN FACTO.—Promotor Iustitiae, Rev.dus Caius, ab accusatione recessit, quia mulier denuntians «ha fra l'altro deposto: «Voglio evidenziare che non faccio la causa quasi per liberarmi di Vincenzo come ladro, ma semplicemente perché non concepisco il vincolo matrimoniale, tanto più con un truffatore», da cui risulta evidente che la parte denunciante attualmente, «nullum resipiscentiae signum revera dederit», secondo l'art. 38, dela *Provida Mater*».

Ad rem nonnullae veniunt animadversiones.

In praesenti casu non agitur de recusatione accusationis denuntiati matrimonii ad normam art. 38, § 2 Instructionis «*Provida Mater*», sed de recessu, vigore art. 41, § 4 eiusdem Instructionis, ab accusatione iam facta.

Attento vero praescripto art. 38, § 1, Promotor Iustitiae non potest iudicare de resipiscentiae signis ex parte denunciantis; nam hoc iudicium, petente quidem Promotore Iustitiae, ad Ordinarium spectat.

Accusatio praesentis matrimonii iam a priore Promotore Iustitiae facta, assumpta est ab eius successore in munere, qui actionem usque ad actorum publicationem prosecutus est. Novus igitur Promotor Iustitiae invocare nequit art. 38, § 2 Instructionis «*Provida Mater*» quoad signa resipiscentiae, sed demostrare debet, iuxta art. 41, § 4, «factam accusationem sustineri non posse vel in iure vel in facto». Quod revera ipse non fecit.

Praeterea, Promotor Iustitiae accusator non potest sic et simpliciter ab actione recedere, sed requiritur acceptatio et decisio Tribunalis, ut clare dicit can. 1740, § 2 CIC, et art. 16 Instructionis «*Provida Mater*». Cum enim ipse personam standi in iudicio coniugis inhabilis compleat, personam actoris agit, ideoque ut recessus vel renuntiatio valeat, debet «a iudice admitti» (can. 1740, 2).

Insuper, cum vi can. 1971 § 2 Promotor Iustitiae vi muneris sui agat in iudicio (Resp. Pont. Commis. Interp., 17 iulii 1933, in AAS, 25, p. 345) [LE 1181], ipse non potest ab actione pro lubitu recedere, sed afferre debet rationes, quae recessum exigant. Tribunalis est iudicare utrum rationes allatae suadere valeant acceptationem recessus Promotoris Iustitiae annon, atque super re decretum ferre.

Denique, Promotoris Iustitiae est, vi muneris sui, qua tutoris boni publici, futilem denuntiationem repellere, convalidationem, si matrimonium sanabile sit, suadere, vel causam nullitatis introducere et prosequi. Cum autem in casu nec denuntiatio futilis nec sanatio possibilis videantur, recta Iustitiae administratio exigit ut Promotor Iustitiae causam usque ad sententiam definitivam prosequatur, eo magis quod acta, ipso favente, iam publicata sunt.

DECISIO.—In Congressu habito die 16 novembris 1971 coram Emo Cardinali Praefecto, proposito recursu a parte actrice in causa de qua agitur circa Promotoris Iustitiae Tribunalis primae instantiae Vicariatus Urbis recessum ab accusatione in eadem causa, decretum est: «*Tribunal causam prosequatur usque ad sententiam definitivam*».

* Apoll. 45 (1972) 381-383.

4007

1971 NOV 17.-CONS. ECCL. NEG., RESPONSUM. PART.*

IN DOCUMENTO CELEBRATI MATRIMONII CANONICI A PAROCHIS ITALIAE TRANSMITTENDO PRO EIUS TRANSCRIPTIONE IN REGISTRO CIVILI, EXPRIMENDUM EST ADHUC COGNOMEN PATRIS ET MATRIS CONTRAHENTIUM

Roma, 17 Nov. 1972

Ho avuto l'onore di ricevere il venerato Foglio numero 23-71 A-gll, in data 18 ottobre scorso, con il quale l'Eminenza Vostra Reverendissima sottoponeva alla considerazione di questo Consiglio —per le eventuali istruzioni da partecipare alla Conferenza Episcopale Italiana— il testo del Decreto del Ministro Guardasigilli del 13 agosto 1971 (n. 7682) che dispone la soppressione, nelle pubblicazioni come negli atti di matrimonio, dell'indicazione della paternità e maternità dei contraenti.

Atteso quanto le leggi di attuazione dell'Art. 34 del Concordato tra la S. Sede e l'Italia [LE 881] hanno stabilito in materia, appare superfluo rilevare che la disposizione del su citato Decreto Ministeriale non può estendersi automaticamente agli atti di matrimonio canonici che i Parroci, a norma dell'art. 34 del Concordato, devono trasmettere ai Comuni perché siano trascritti nei registri di stato civile. Lo Stato, pertanto, non ha facoltà di rifiutare —per disposizione unilaterale— la trascrizione di atti matrimoniali, canonicamente regolati, perché contengono dati che la legge statale impone di omettere nei corrispondenti atti civili.

Fino a che la Santa Sede —previa intesa con lo Stato Italiano— non disponga altrimenti, modificando eventualmente l'Art. 29, n. 2, dell'Istruzione emanata da codesta Sacra Congregazione il 1° luglio 1929 [LE 914], detti atti matrimoniali —da trasmettere agli uffici di stato civile— dovranno essere redatti secondo i moduli finora in uso, con l'indicazione cioè del nome, cognome e domicilio o residenza dei genitori dei contraenti.

Vostra Eminenza, se lo crederà opportuno, potrà riservatamente portare quanto sopra esposto a conoscenza della Conferenza Episcopale Italiana, pregandola anche di volere esaminare l'atteggiamento da assumere di fronte al caso di un contraente che si rifiutasse di fornire i dati di cui sopra, perché non più richiesti dalla legge civile.

Con sensi di venerazione mi confermo di vostra Eminenza Reverendissima dev.mo in Domino.—G. Card. VILLOT.

* Card. Praefecto S. Cong. de disciplina Sacramentorum, Prot. N. 6968/71: L'amico del clero 54 (1972) 152. Adn. L'amico del clero 54 (1972) 350-351.

4008

1971 NOV 18.-SC DOCTRINA FIDEI, RESPONSUM. PART.*

MODUS AGENDI PASTORALIS CUM POLYGAMIS CATHECUMENIS QUI ALIAS UXORES, PRAETER LEGITIMAM, DESERERE NON POSSUNT ABSQUE GRAVI INCOMMODO

Roma, le 18 novembre 1971

Excellence, En réponse à votre lettre du 1er. octobre dernier, Prot. N. 1936/71, cette Sainte Congrégation vous fait part que ce n'est pas sans compréhension pour les circonstances difficiles, où se trouvent les chefs polygames des Goutmantchés, qu'elle a pris connaissance de leur lettre émouvante dans laquelle ils manifestent leur désir de recevoir le baptême dans l'Eglise, mais disent qu'ils ne peuvent pas renvoyer leurs femmes.

Pourtant ce Dicastère ne voit pas comment sur ce point central de l'existence chrétienne l'Eglise pourrait revenir sur ce que la Tradition constante et séculaire a toujours proposé comme étant une exigence de la morale de la Nouvelle Alliance, enseignée par Notre Seigneur.

Nous vous prions de bien vouloir transmettre cette réponse à Son Excellence Mgr. Berlier, évêque de Niamey, pourqu'il la communique aux intéressés, et leur propose la solution traditionnelle qui consiste dans ce que chaque chef polygame prenne la première épouse légitime d'entre ses femmes (ou, au cas où il ne saurait plus qui est la première, celle qui lui semble bonne) et s'engage à ne plus avoir des rapports matrimoniaux avec les autres qui, normalement, devront quitter sa maison. Seulement pour des raisons sérieuses, et s'il n'y a pas danger de scandale, elles pourraient continuer à vivre sous le même toit.

Si les personnes en question ne peuvent, ou ne peuvent pas encore, se ranger à cette solution parfois difficile et lourde de conséquences sociales, on peut les accepter dans le catéchuménat, où les missionnaires doivent les éduquer dans la vie et la morale chrétiennes. Dans cette ligne se situent aussi les «confréries d'amis chrétiens» qu'on a organisées ici et là pour ces polygames de bonne volonté.

Veuillez agréer, Excellence, l'assurance de mes sentiments dévoués en Notre Seigneur.—Paul PHILIPPE, *Secr.*

* Legato Ap. in Africa occidentali, Prot. N. 196/71; e documento originali.

4009

1971 NOV 29.-PAULUS VI, CONST. AAS 64 (1972) 408-409

EPARCHIA DOMINAE NOSTRAE LIBANENSIS PRO MARONITIS IN BRASILIA CONDITUR

PAULUS EPISCOPUS

Servus servorum Dei-Ad perpetuam rei memoriam

Quod providenter Concilium Oecumenicum Vaticanum II suasit (cfr. Decr. *Orientalium*, 4) [LE 3233], ut videlicet ubique terrarum omnium orientalis ritus Ecclesiarum provideretur incremento ac propterea constituerentur paroeciae atque propria hierarchia, perficiendum iam esse censuimus, quantum fideles pertinet ritus antiocheni Maronitarum in Brasiliae finibus degentes: eorundem enim fidelium coetus tam numero catholicaeque rei inceptis floruerint, ut oporteret omnino peculiari eparchia seu dioecesi arctius inter se copularentur. Audito igitur quid hac super re sentirent Patriarcha Antiochenus Maronitarum, Episcoporum coetus Brasiliae atque eiusdem nationis Apostolicus Nuntius, de consilio Sacrae Congregationis pro Ecclesiis Orientalibus deque apostolica Nostra potestate sequentia decernimus ac iubemus. Eparchiam pro fidelibus Maronitis in Brasilia constituimus, cuius erit titulus *Dominae Nostrae Libanensis*; eadem suffraganea metropolitanae Sedi Sancti Pauli erit, in qua urbe et domicilium suum et eparchiale templum Eparchus habebit. Hic praeterea consultores eparchiales deligat, ut ei auxilio et consilio iuvent. Ad mensam quod attinet, eam efficient pecunia a fidelibus oblata, paroeciarum tributa ac bonorum redditus ad eparchiam pertinentium. Praecipus insuper ut conditae Sedis eiusque sacri Praesulis iura et officia ab Apostolicis Litteris desumantur *Cleri sanctitati* [LE 2664], a canone nempe 392 ad 526, servatis tamen decretis Concilii Vaticani II ceterisque Apostolicae Sedis praescriptis.

Hanc vero Constitutionem nunc et in posterum efficacem sese et fore volumus; ita quidem ut quae per eam decreta sunt ab iis quorum res est religiose serventur, atque igitur vim suam obtineant. Cuius Constitutionis efficacitati nulla, cuiusvis generis, contraria praescripta officere poterunt, cum per eam iisdem derogemus omnibus. Nemini praeterea / haec voluntatis Nostrae documenta vel scindere vel corrumpere liceat; quin immo huius Constitutionis exemplis et locis, sive typis impressis sive manu exaratis, quae sigillum viri praeferant in ecclesiastica dignitate constituti simulque ab aliquo publico tabellione sint subscripta, eadem omnino habenda erit fides, quae huic haberetur, si ostenderetur.

Datum Romae, apud S. Petrum, die undetricesimo mensis Novembris, anno Domini millesimo nongentesimo septuagesimo primo, Pontificatus Nostri nono.—Aloisius Card. TRAGLIA, *S. R. E. Cancellarius*. Maximilianus Card. DE FÜRSTENBERG, *S. Congr. pro Ecclesiis Orientalibus Praefectus*. Franciscus Tinello, *Apostolicam Cancellariam Regens*. Ioannes Galleri, *Proton. Apost.* Eugenius Sevi, *Proton. Apost.*

4010

1971 NOV 29.-PAULUS VI, CONST. AAS 64 (1972) 409-410

IN BRASILIA EPARCHIA DOMINAE NOSTRAE PARADISI CONSTITUITUR, PRO MELKITIS RITUS BYZANTINI

PAULUS EPISCOPUS

Servus servorum Dei-Ad perpetuam rei memoriam

Haec romana et apostolica Sedes, omnium Ecclesiarum, quotquot in orbe terrarum disseminatae sunt, mater sollicita, singulari semper studio et antiquissima cura ad Orientales Ecclesias respexit, quas nempe, christianae familiae partem nobilissimam, florentes ingenio, doctrina sancta abundantes, pietate castissima in Deum eiusque Matrem praestantes, per tot saeculorum intervalla experta est, easdemque firmum christianae veritatis praesidium. Accedunt sacrosancti Concilii Vaticani II decreta, patrimonium tantum Orientalium extollentia. Quam ob rem, cum Sacra Congregatio pro Ecclesiis Orientalibus, post venerabilem Fratrem Maximum V Hakim, Melkitarum / Patriarcham, sententiam rogatum, bene fieri censuerit, si in Brasiliana Re publica Eparchia conderetur pro fidelibus ritus Byzantini Melkitarum, Nos id censentes haud parum conferre ad bonum atque prosperitatem eius coetus fidelium, haec quae sequuntur decernimus atque iubemus. In Brasilia Eparchiam pro fidelibus ritus Byzantini Melkitarum constituimus, cuius erit titulus: *Dominae Nostrae Paradisi*, sedes in urbe S. Pauli. Eadem praeterea suffraganea subicietur Apostolicae Sedi, ac tamquam eparchiale templum illud habebit, quod est a populo appellatum «Igreja de Nossa Senhora do Paraiso». Consultores insuper eligantur, qui Eparcho assint consilio atque opera. Ad mensam eparchialem quod attinet, efficietur fidelium collationibus, statutis paroeciarum tributis, bonis ad Eparchiam pertinentibus. Eparchiae postremo eiusque Eparchi iura Litteris apostolicis continentur, quae *Cleri sanctitati* [LE 2664] inscribuntur, a canone nempe 392 ad 526, servatis decretis sacrosancti Concilii Vaticani II, ceterisque Sedis apostolicae praescriptis.

Hanc vero Constitutionem nunc et in posterum efficacem esse et fore volumus; ita quidem ut quae per eam decreta sunt ab iis quorum res est religiose serventur, atque igitur vim suam obtineant. Cuius Constitutionis efficacitati nulla, cuiusvis generis, contraria praescripta officere poterunt, cum per eam iisdem derogemus omnibus. Nemini praeterea haec voluntatis Nostrae documenta vel scindere vel corrumpere liceat; quin immo huius Constitutionis exemplis et locis, sive typis impressis sive manu exaratis, quae sigillum viri praeferant in ecclesiastica dignitate constituti simulque ab aliquo publico tabellione sint subscripta, eadem omnino habenda erit fides, quae huic haberetur, si ostenderetur.

Datum Romae, apud, S. Petrum, die undetricesimo mensis Novembris, anno Domini millesimo nongentesimo septuagesimo primo, Pontificatus Nostri nono.—Aloisius Card. TRAGLIA, *S. R. E. Cancellarius*. Maximilianus Card. DE FÜRSTENBERG, *S. Congr. pro Ecclesiis Orientalibus Praefectus*. Franciscus Tinello, *Apostolicam Cancellariam Regens*. Iosephus Del Ton, *Proton. Apost.* Iosephus Massimi, *Proton. Apost.*

4011

1971 NOV 29.-PAULUS VI, CONST. AAS 64 (1972) 411-412

APOSTOLICUS EXARCHATUS PRO FIDELIBUS UCRAINIS IN BRASILIA DEGENTIBUS, AD DIGNITATEM EPARCHIAE EVEHITUR

PAULUS EPISCOPUS

Servus servorum Dei-Ad perpetuam rei memoriam

Eius Vicarius, qui homo fieri voluit ut homines Dei filios faceret, maiore hac sollicitudine nulla afficimur, quam ut christiano populo subsidia apta comparemus ad

http://www.obrascatolicas.com

fidem suam augendam atque propagandam: nihil enim carius Nobis esse potest, quam illi, qui divino cruore re- dempti, ad aeternaque destinati, diligentiae Nostrae com- missi sunt, cui nullae parcimus. Quam ob rem, cum Apo- stolicus Exarchatus pro fidelibus Ucrainis in Brasilia, die tricesimo maii, anno MDCCCCLXI, conditus, post decem annos incrementa haud minima ceperit, atque maiora capturus esse videatur, bene fieri visum est, si ad digni- tatem Eparchiae tolleretur. Quare, tum Episcoporum coetu Brasiliano, seu Conferentia, sententiam rogato, tum Apostolico Nuntio, Sacra denique Congregatione pro Ec- clesiis Orientalibus, quid sentiret, apostolica Nostra po- testate Exarchatum illum ad gradum atque dignitatem Eparchiae evehimus, quae cognomine Eparchiae seu dioce- sis *Sancti Ioannis Baptistae Curitibensis Ucrainorum* ap- pellabitur, quaeque suffraganea constituetur metropoli- tanae Ecclesiae Curitibensis, donec provincia ecclesiastica Ucrainorum propria condatur. Eparchiae sedes erit in urbe Curitiba, in qua Eparchus domicilium suum colloca- bit, posita cathedra suae auctoritatis in templo quod ibi surgit. Mensam eparchialem efficient populi collationes. Ad cetera quod attinet, consultores eparchiales deligantur, qui Eparcho assistant; iuvenes qui ad sacerdotium Dei voce invitentur, ad id Seminarium mittantur, quod aptius Eparcho videatur, donec proprium condatur. Ad iura vero et onera quae tum constitutae Ecclesiae tum eius sacro Praesuli competunt, cogantur ex apostolicis Litteris de ritibus orientalibus et de personis, die altero datis mensis iunii, anno MDCCCCLXVII, a can. 392 ad 526 [LE 2664], itemque e Concilii Vaticani II decretis e ceterisque ab apostolica Sede factis. Ceterum hae Litterae Nostrae ad effectum deducantur a venerabili fratre Nuntio apostolico
412 in Brasilia, / cuius mentionem fecimus, vel ab eo qui
fuerit delegatus. Re vero acta documenta exarentur, quorum sincerae fidei exempla ad Sacram Congregationem pro Ecclesiis Orientalibus mittantur.

Hanc vero Constitutionem nunc et in posterum efficacem esse et fore volumus; ita quidem ut quae per eam decreta sunt ab iis quorum res et religiose serventur, atque igitur vim suam obtineant. Cuius Constitutionis efficacitati nulla, cuiusvis generis, contraria praescripta officere poterunt, cum per eam iisdem derogemus omnibus. Nemini praeterea haec voluntatis Nostrae documenta vel scindere vel corrumpere liceat; quin immo huius Constitutionis exemplis et locis, sive typis impressis sive manu exaratis, quae sigillum viri praeferant in ecclesiastica dignitate constituti simulque ab aliquo publico tabellione sint subscripta, eadem omnino habenda erit fides, quae huic haberetur, si ostenderetur.

Datum Romae, apud S. Petrum, die undetricesimo mensis Novembris, anno Domini millesimo nongentesimo primo, Pontificatus Nostri nono.—Aloisius Card. TRAGLIA, *S. R. E. Cancellarius*. Maximilianus Card. DE FÜRSTENBERG, *S. Congr. pro Ecclesiis Orientalibus Praefectus*. Franciscus Tinello, *Apostolicam Cancellariam Regens*. Iosephus Rossi, Ep. tit. Palmyrenus, *Proton. Apost.* Iosephus Massimi, *Proton. Apost.*

4012

1971 NOV 29.-PAULUS VI, CONST. AAS 64 (1972) 413-414

EXARCHATUS APOSTOLICUS PRO FIDELIBUS RITUS ANTIOCHENI MARONITARUM, IN FOEDERATIS AMERICAE SEPTEMTRIONALIS CIVITATIBUS, AD GRADUM EPARCHIAE EVEHITUR

PAULUS EPISCOPUS

Servus servorum Dei-Ad perpetuam rei memoriam

Quae spes atque exspectatio optima Nobis fuit cum, apostolicis Litteris *Cum supremi*, die decimo mensis Ianuarii, anno millesimo nongentesimo sexagesimo sexto, datis [LE 3387], exarchatum apostolicum condidimus pro fidelibus ritus Antiocheni Maronitarum in Foederatis Americae Septemtrionalis Civitatibus degentibus, eadem veluti multiplicata Nos hodie inducit ut eundem ad gradum eparchiae seu dioecesis attollamus: post sex enim annos in promptu omnium est magna non solum rei catholicae incrementa esse ibidem habita, sed maiora etiam in posterum futura. Auditis igitur hoc super negotio sive Patriarcha Antiocheno Maronitarum, sive Episcoporum coetu Foederatarum Civitatum Americae Septemtrionalis, sive Delegato Apostolico inibi insidente, de sententia praeterea venerabilis Fratris Nostri S. R. E. Cardinalis Praefecti Sacrae Congregationis pro Ecclesiis Orientalibus deque apostolica Nostra potestate, exarchatum apostolicum quem diximus ad dignitatem eparchiae evehimus, nomine *Sancti Maronis Detroitensis* pro Maronitis, quam Apostolicae Sedi directe subiectam constituimus, firma tamen declaratione Sacrae Congregationis pro Ecclesiis Orientalibus, die quinto et vicesimo mensis Martii, anno millesimo nongentesimo

septuagesimo, significata de rationibus habendis cum Patriarchatu. Sic conditae eparchiae sedes in urbe Detroito erit, in qua episcopus et domicilium suum et magisterii cathedram, templum videlicet eparchiale, habebit. Insuper eparchiales consultores deligendi sunt, qui sacro Praesuli consilio et auxilio de more adsint. Decernimus quoque ut eparchialis mensa efficiatur pecuniis sponte a fidelibus oblatis, paroeciarum tributis ac bonorum redditibus ad novam eparchiam pertinentium. Ad Seminarium autem maius quod attinet, nuper structum, magis ac magis illi consulatur, utpote in quo eparchiae spes fideliumque
expectationes / foveantur. Iura denique et munera, epar- 414
chiam spectantia atque eiusdem sacrorum Antistitem, a Litteris sumantur *Cleri sanctitati* [LE 2664], a canone nempe 392 ad 526, servatis praeterea decretis Concilii Vaticani II ceterisque Apostolicae Sedis praescriptis.

Hanc vero Constitutionem nunc et in posterum efficacem esse et fore volumus; ita quidem ut quae per eam decreta sunt ab iis quorum res est religiose serventur, atque igitur vim suam obtineant. Cuius Constitutionis efficacitati nulla, cuiusvis generis, contraria praescripta officere poterunt, cum per eam iisdem derogemus omnibus. Nemini praeterea haec voluntatis Nostrae documenta vel scindere vel corrumpere liceat; quin immo huius Constitutionis exemplis et locis, sive typis impressis sive manu exaratis, quae sigillum viri praeferant in ecclesiastica dignitate constituti simulque ab aliquo publico tabellione sint subscripta, eadem omnino habenda erit fides, quae huic haberetur, si ostenderetur.

Datum Romae, apud S. Petrum, die undetricesimo mensis Novembris, anno Domini millesimo nongentesimo septuagesimo primo, Pontificatus Nostri nono.—Aloisius Card. TRAGLIA, *S. R. E. Cancellarius*. Maximilianus Card. DE FÜRSTENBERG, *S. Congr. pro Ecclesiis Orientalibus Praefectus*. Franciscus Tinello, *Apostolicam Cancellariam Regens*. Iosephus Rossi, Ep. tit. Palmyrenus, *Proton. Apost.* Eugenius Sevi, *Proton. Apost.*

4013

1971 NOV 29.-SECRET. STATUS, NOTIF. AAS 63 (1971) 841

NOTIFICATIO QUA SUSPENDUNTUR AD TEMPUS OMNES FACULTATES, PRAETER ILLAS A MOTU PROPRIO «PASTORALE MUNUS» CONCESSAS, CIRCA ONERA MISSARUM

Quo clarius ordinaretur materia, gravis multumque prudentiae postulans, quae ad celebrationem et applicationem Missarum ad intentionem offerentium pertinet, utque pari et eadem ratione instituerentur criteria in perpendendis deliberandisque petitionibus, quae —in casibus extraordinariis— postmodum forte admovebuntur circa reducenda, condonanda et commutanda onera Missarum, Summus Pontifex statuit Sibimet Ipsi reservare, sed interim prorsus et ad tempus, totam deliberationem de hac re. Simul etiam decrevit, ut a prima die mensis Februarii anno 1972 omnes facultates, generales aut peculiares, antea, quovis tempore, quavis de causa et cuivis personae physicae vel morali concessae sive vi iuris, sive ab Ipso aut ab Eius Decessoribus, sive directe, etiam «vivae vocis oraculo», sive per Sacra Dicasteria, suspenderentur, firmis illis tantum facultatibus, quae per Apostolicas Litteras «Pastorale munus» die 30 mensis Novembris anno 1963 motu proprio datas, nn. 11 et 12 [LE 3139], Episcopis tribuuntur.

Haec, de mandato Beatissimi Patris, in notitiam omnium eorum opportune perferuntur, quorum quomodocumque haec dispositio intersit, quae praedicta die vigere incipit; contrariis quibuscumque, etiam speciali mentione dignis, minime obstantibus.

Die 29 mensis Novembris a. 1971.

Adn. C. G. in CpR 53 (1972) 78-79; D. GALEA in Apoll. 45 (1972) 783.

4014

1971 NOV 30.-PAULUS VI, RESCR. AAS 63 (1971) 897

SUMMUS PONTIFEX PUBLICI IURIS FACIT DOCUMENTA SYNODI II ORDINARIAE EPISCOPORUM, CUIUS NONNULLAS CONCLUSIONES APPROBAT, ALIAS SIBI EXAMINANDAS RESERVAT

Rescriptum ex Audientia. Die 30 *Novembris* 1971

Beatissimus Pater sedulo studio consideravit duos textus complectentes vota prolata ab altero Generali Coetu Synodi Episcoporum circa argumenta «De sacerdotio ministeriali» et «De iustitia in mundo», quae eidem Coetui pertractanda commissa erant.

Ut iam nuntiavit allocutione habita in generali Audientia die 24 novembris h. a., Summus Pontifex decrevit ut praedicta [illegible] publici iuris [illegible]

Sanctitas Sua iam nunc probat atque confirmat omnes conclusiones, quae in praedictis documentis cum vigentibus normis congruunt; peculiari autem modo confirmando statuit, ut in Ecclesia Latina integre observari pergat, Deo adiuvante, praesens disciplina de caelibatu sacerdotali.

Beatissimus Pater Sibi relinquit examen, postea omni cum diligentia instituendum, quo ponderabit, an et quas propositiones, quae in synodalis Coetus votis continentur, in praeceptiones vel agendi normas converti expediat.— I. Cardinalis VILLOT, *a publicis Ecclesiae negotiis*.

4015

1971 NOV 30.-SYNOD. EP., DECL. AAS 63 (1971) 898-922

DE SACERDOTIO MINISTERIALI, DEQUE PRINCIPIIS DOCTRINALIBUS ET RATIONIBUS PRACTICIS VITAE ET MINISTERII SACERDOTUM IN ECCLESIA

Prooemium

Ultimis temporibus, praesertim post Concilium Vaticanum II expletum, Ecclesia experitur profundum motum renovationis, quem christiani omnes magno gaudio ac fidelitate erga Evangelium prosequi debent. Adest enim virtus Spiritus Sancti ad nostram missionem illuminandam, roborandam perficiendamque.

Omnis veri nominis renovatio indubia necnon magni pretii beneficia Ecclesiae affert. Probe novimus per Concilium nuper celebratum sacerdotes novo ardore inflammatos esse et quotidiana sollicitudine ad fovendam hanc renovationem multum contulisse. Prae oculis habemus tot heroicos confratres, ministerio fideles, qui sive in populis, ubi Ecclesia duro subiacet iugo, sive in terris missionis, vitam Deo dicatam contentis animis degunt. Simul tamen et quaedam ardua illa renovatio secum fert, quae sacerdo- tes omnes sive episcopi sive presbyteri modo speciali per- sentiunt.

Nos omnes hac aetate renovationis signa temporum perscrutari et sub luce Evangelii interpretari debemus (cf. *GS* 4) [LE 3366], ut consociatis viribus discernamus spiritus, si ex Deo sint, ne ambiguitatibus unitas missionis Ecclesiae obscuretur, vel nimia uniformitate aptatio necessaria impediatur. Sic omnia probando et, quae bona sunt, tenendo, hodierna crisis occasionem praebere potest fidei incremento.

Pro rei gravitate Beatissimus Pater Synodo huius anni sacerdotium ministeriale tractandum proposuit. Multae Episcoporum Conferentiae hoc thema cum presbyteris et saepius cum laicis ante Synodum exploraverunt. Ad Synodum vocati sunt quidam presbyteri ut auditores, qui praesto essent episcopis de magni momenti quaestionibus acturis.

Officium nostrum adimplere volumus ea evangelica simplicitate, quae pastores Ecclesiae servientes decet. Per-
899 pensa / nostra *responsabilitate* pro fraterna communitate
Ecclesiae, fratrum nostrorum in sacerdotio ministeriali omniumque christianorum fidem cupimus confirmare, spem erigere, caritatem fovere. Possint verba nostra Populo Dei eiusque servitio deditis sacerdotibus solacium afferre et gaudium renovare!

Descriptio status rerum

1. Missionis Ecclesiae amplitudo a Concilio Vaticano II fusius explicata est, quin immo eius cum mundo consuetudo argumentum fuit praesertim Constitutionis Pastoralis *Gaudium et Spes* [LE 3366]. Multi fructus ex huius materiae impensiore consideratione promanarunt: clarius perspicitur salutem non esse *abstractam* quandam ac veluti *ahistoricam* vel *intemporalem* categoriam, sed ex Deo provenire et totum hominem totamque humanitatis historiam pervadere debere, eosdemque homines ad Regnum Dei libere ducere, ut tandem *sit Deus omnia in omnibus* (1 *Cor*. 15,28).

Difficultates tamen, ut facile intellegitur, etiam exortae sunt: quidam sacerdotes sese alienos sentiunt a motibus, qui ad hominum coetus pertinent, et impares ad quaestiones solvendas, quae hominibus cordi sunt. Saepe etiam problemata et perturbationes presbyterorum ex eo manant, quod in sua sollicitudine pastorali et missionaria, methodis nunc fortasse obsoletis, hodierno mentis habitui occurrere debent. Tunc gravia problemata et plures interrogationes exoriuntur, praeprimis e veris difficultatibus, quas presbyteri in munere suo fungendo experiuntur, et non (quod quidem verum est aliquando) ex spiritu exacerbato contendendi et controversiam inferendi vel ex curis personalibus tantum ob sui amorem habitis. Estne possibile laicos quasi ab extra exhortari? Estne Ecclesia aliquibus coeti-

bus satis praesens sine presbyteri actuosa praesentia? Si vero condicio propria presbyteri ea est, ut a saeculari vita segregetur, nonne melior est laicorum condicio? Quid sentiendum est de caelibatu sacerdotum Ecclesiae Latinae in hodiernis rerum adiunctis et de vita propria spirituali presbyteri in mundo immersi? /

2. Non pauci sacerdotes, in se ipsis contentiones *saecularizatione* mundi exortas sentientes, exigentiam experiuntur navitates profanas immediato exercitio sanctificandi necnon fermentum Evangelii medios in eventus inferendi. Similimodo augescit desiderium cooperandi cum coniunctis hominum conatibus, ut exstruatur societas magis iusta et fraterna. In mundo, ubi fere omnium problematum aspectus politici patent, participatio rei politicae, immo actionis ad rerum conversionem tendentis pernecessaria a nonnullis censetur.

3. Concilium extulit praecellentiam proclamationis Evangelii, quae per fidem ad plenitudinem celebrationis sacramentorum ducere debet, sed hodierna cogitatio circa phaenomenon religiosum in multorum animis alit dubia circa sensum ministerii sacramentalis et *cultualis*. Permulti sacerdotes vero, qui nullam patiuntur suae identitatis crisim, aliam quaestionem sibi ponunt: quibusnam agendi modis uti debent, ut praxis sacramentalis sit expressio fidei, quae revera totam vitam et personalem et socialem afficiat, ne cultus christianus perperam ad externum quendam *ritualismum* redigatur?

Sacerdotes valde attenti cum sint ad imaginem, quam sui ipsius Ecclesia coram mundo praebere videtur, simulque penitus conscii de dignitate singulari personae humanae, mutationem inducere cupiunt, intra ipsam Ecclesiam, in relationes inter personas, inter has et institutiones atque in ipsas structuras auctoritatis.

4. Relationes etiam inter episcopos et presbyteros atque inter ipsos presbyteros eo difficiliores fiunt, quo magis exercitium ministerii variatur. Societas enim hodierna dividitur in multos coetus, disciplinis diversis utentes, quae varias competentias et formas apostolicas expostulant. Exinde oriuntur problemata, quae ad fraternitatem, animorum coniunctionem et cohaerentiam in ministerio sacerdotali attinent.

Concilium recens feliciter in memoriam revocavit traditionalem et fecundam doctrinam de sacerdotio communi fidelium (cf. *LG* 10). Inde tamen, reciprocante quodam motu, quaestiones nonnullae oriuntur, quae condicionem sacerdotalis ministerii in Ecclesia videntur obscurare et
animos quorundam sacerdo/tum et fidelium vehementer 9
perturbant. Multae navitates, e. gr. catecheticae, administrationis communitatum, immo liturgicae, antea presbyteris reservatae, hodie a laicis saepius exercentur, cum ex altera parte multi sacerdotes, propter causas iam allatas, condicioni vitae laicorum sese inserere nitantur. Quo ex facto apud nonnullos plures quaestiones oriuntur: estne aliqua ratio specifica ministerii sacerdotalis necne? Estne necessarium hoc ministerium? Estne sacerdotium inamissibile? Quid sibi vult hodie: presbyterum esse? Nonne sufficeret habere pro servitio communitatum christianarum praesidentes designatos ad bonum commune servandum, citra sacramentalem ordinationem, munusque suum ad tempus exercentes?

5. Quaestiones adhuc graviores ponuntur, partim ex investigationibus exegeticis et historicis exortae, quae fiduciae crisim quoad Ecclesiam manifestant: num hodierna Ecclesia nimis longinqua est a suis originibus, ut credibiliter antiquum Evangelium hominibus huius aetatis nuntiare possit? Estne adhuc possibilis aditus ad *realitatem* Christi post tot criticas indagationes? Suntne essentiales structurae primaevae Ecclesiae nobis ita sufficienter notae, ut tamquam forma invariabilis pro omnibus saeculis, etiam nostro, retineri possint ac debeant?

6. Praedictae quaestiones, partim novae partim vero olim iam notae sed hodie novis formis indutae, extra totam regionem hodierni cultus humani, de sensu et valore suo valde dubitantis, intellegi nequeunt. Nova subsidia technica spem, mentium quodam aestu nimis innixam, simulque anxietatem profundam excitant. Merito quaeritur, num homo capax futurus sit suum opus dominandi et ad progressum dirigendi.

Alii, praesertim iuniores, de sensu huius saeculi desperant et salutem quaerunt in systematibus pure *meditativis*, in paradisis artificialibus et secundariis, communem conatum humanitatis deserentes.

Alii ardenti et *utopica* spe sine respectu ad Deum ducti alicui statui liberationis totalis adipiscendo sese devovent
et sensum totius suae vitae personalis de praesenti in futu- 90
rum transferunt. /
Ita profunde actio et contemplatio, labor et ludus, cul-

http://www.obrascatolicas.com

tus ingenii et religio, aspectus immanens et transcendens vitae humanae disiunguntur.

Sic mundus ipse solutionem huius dilemmatis subosbcure exspectat viamque sternit, qua Ecclesia Evangelium nuntians procedere possit. Profecto unica et integra salus hominibus oblata est Ipse Christus, Filius Dei et filius hominis, qui per Ecclesiam se ipsum in historia praesentem reddit: ille enim inseparabiliter conglutinat inter se caritatem erga Deum et Dei usque in finem, caritatem erga homines inter umbras viam quaerentes, et vim amoris humani, quo quis dat vitam pro amicis suis. In Christo et nonnisi in Ipso haec omnia in unum coalescunt et ex hac denique *synthesi* sensus vitae humanae tam *individualis* quam socialis elucet. Missio ergo Ecclesiae, quae est Corpus Christi, nequaquam obsoleta est, quin immo maxime consentanea tempori praesenti et futuro: Ecclesia tota huius unionis testis atque efficax signum exstat, peculiari modo per ministerium sacerdotale. Ministri enim in medio Ecclesiae munus proprium est repraesentare amorem Dei in Christo erga nos verbo et sacramento simulque excitare communionem hominum cum Deo et inter se. Quae omnia utique postulant, ut nos universi, praesertim qui sacro munere fungimur, quotidie secundum Evangelium nos renovare studeamus.

7. Scimus quidem esse mundi plagas, ubi illa profunda mutatio cultus humani usque adhuc minus sentiatur, et quaestiones supra propositas non ubique poni, neque ab omnibus sacerdotibus neque sub eodem respectu. Sed quia hodie communicationes inter homines et populos frequentiores factae sunt et celerrime procedunt, bonum et opportunum iudicamus, ut his quaestionibus sub lumine fidei prospiciamus et eisdem aliqua principia ad responsiones magis *concretas* inveniendas humiliter et in fortitudine Spiritus Sancti afferamus. Etiamsi hoc responsum diversimode secundum circumstantias uniuscuiusque regionis applicari debeat, vim tamen habebit veritatis pro omnibus fidelibus et sacerdotibus, qui in condicione maioris quietis versantur. Quapropter fidei testimonium ardenter cupientes ro-
903 borare, omnes christifideles / fraterne hortamur, ut Dominum Iesum in sua Ecclesia viventem contemplari studeant Eumque peculiari modo per suos ministros operari velle perspiciant, et sic persuasum habebunt communitatem christianam plenam missionem suam sine sacerdotio ministeriali adimplere non posse. Noscant autem sacerdotes Episcopos plane participare ipsorum anxietates magisque participare cupere.

Hoc desiderio moti, Patres Synodi, in spiritu Evangelii, doctrinam Concilii Vaticani II plane sequentes atque etiam documenta et allocutiones Summi Pontificis Pauli VI considerantes, capita quaedam doctrinae Ecclesiae de sacerdotio ministeriali hodie urgentiora nec non aliquas rationes directorias quoad praxim pastoralem breviter exponere intendunt.

Pars Prima

Capita Doctrinae

1. *(Christus Alpha et Omega).* Iesus Christus, Dei Filius et Verbum, quem Pater sanctificavit et misit in mundum (*Io.* 10, 36), plenitudine Spiritus Sancti signatus (cf. *Lc.* 4, 1. 18-21; *Act.* 10, 38), mundo annuntiavit Evangelium reconciliationis inter Deum et homines. Eius praedicatio prophetica, per signa confirmata, culmen attingit in mysterio paschali, supremo verbo amoris divini, quo Pater nos allocutus est. In cruce Iesus se ipsum quam maxime ostendit ut Pastorem bonum, qui vitam suam pro ovibus posuit, ut eas ad illam unitatem in Ipso consistentem congregaret (cf. *Io.* 10, 15ss.; 11, 52). Sui ipsius oblatione summum atque unicum exercens sacerdotium, omnia ritualia sacerdotia et sacrificia Veteris Testamenti immo et genium adimplendo superavit. In suo sacrificio hominum miserias et sacrificia cunctarum aetatum assumpsit, atque etiam conamina eorum, qui propter iustitiam patiuntur, vel infausta sorte quotidie premuntur, ac molimina eorum,
904 qui, mundo relicto, per ascesim et contemplatio/nem Deum attingere conantur, vel labores eorum, qui vitam suam in meliorem praesentem et futuram societatem animo sincero impendunt. Omnium nostrum peccata in cruce portavit, a morte resurgens et Dominus constitutus (cf. *Phil.* 2, 9-11), cum Deo nos reconciliavit et Populi Novi Foederis, qui est Ecclesia, iecit fundamentum.

Ille est unicus Mediator Dei et hominum, homo Christus Iesus (*1 Tim.* 2, 5), in Ipso condita sunt universa (*Col.* 1, 16; cf. *Io.* 1, 3 ss.) et in Eo omnia recapitulantur (cf. *Eph.* 1, 10). Cum sit imago Patris et manifestatio Dei invisibilis (cf. *Col.* 1, 15), per suam exinanitionem et exaltationem in communionem Spiritus Sancti, quam Ipse vivit cum Patre, nos introduxit.

Quando ergo loquimur de sacerdotio Christi, oportet prae oculis habere *realitatem* unicam, incomparabilem, in se includentem munus propheticum et regale Verbi Dei incarnati.

Ita Iesus Christus multifarie significat et manifestat praesentiam et efficaciam praevenientis amoris Dei. Ipse Dominus, permanenter influens per Spiritum suum in Ecclesiam, omnium responsiones hominum sese huic gratuito amoris offerentium suscitat et promovet.

2. *(De aditu ad Christum in Ecclesia).* Aditus ad personam et mysterium Christi semper in Spiritu Sancto per Scripturas, in viva Ecclesiae Traditione intellectas, patet. Scripturae omnes, praesertim Novi Testamenti, ut unica inspiratione intime inter se conexae et ad invicem ordinatae interpretandae sunt. Nec libri Novi Testamenti ponderis adeo diversi sunt, ut aliqui eorum ad mera figmenta seriora redigi possint.

Personalis et immediata relatio cum Christo in Ecclesia etiam pro hodierno fideli totam eius vitam spiritualem sustentare debet.

3. *(Ecclesia a Christo per Apostolos).* Ecclesiam suam, quam in B. Petro se aedificaturum nuntiaverat, Christus super Apostolos fundavit (cf. *LG* 18), in quibus iam duplex eius aspectus manifestatur: in duodecim enim Apostolorum coetu iam adsunt et communio in Spiritu et origo hierarchici ministerii (cf. *AG* 5). Quapropter scripta Novi Testamenti loquuntur de Ecclesia super Apostolos fundata (cf. *Apoc.* 21, 14; cf. *Mt.* 16, 18); quod / idem antiqua traditio 905
sic breviter expressit: «Ecclesia ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo» [1].

Ecclesia autem, super Apostolos fundata et in mundum missa, in eoque peregrinans, ad hoc instituta est, ut sacramentum illius salutis sit, quae a Deo in Christo ad nos usque pervenit. In ea Christus mundo ut Salvator praesens est et operatur, ita ut amor, a Deo hominibus oblatus, eorumque responsiones inter sese conveniant. Spiritus Sanctus excitat in Ecclesia et per eam impetus generosae libertatis, quibus homo ipsum opus creationis et redemptionis participat.

4. *(Ministerii hierarchici origo et ratio).* Ecclesia, per donum Spiritus *organica* compagine instructa, munera Christi Sacerdotis, Prophetae et Regis, diversimode participat, ut salutis missionem nomine ac virtute eius, qua populus sacerdotalis (cf. *LG* 10), exsequatur.

Ex Novi Testamenti scriptis patet ad originalem Ecclesiae structuram inalienabilem pertinere Apostolum et Communitatem fidelium, mutua sibi connexione sub Christo Capite et Spiritus eius influxu respondentes. Duodecim enim Apostoli missionem ac munera sua exercuerunt, et «non solum varios adiutores in ministerio habuerunt» (cf. *Act.* 6, 2-6; 11, 30; 13, 1; 14, 23; 20, 17; 1 *Thess.* 5, 12-13; *Phil.* 1, 1; *Col.* 4, 11 et passim), sed ut missio ipsis concredita post eorum mortem continuaretur cooperatoribus suis immediatis, quasi per modum testamenti, mandaverunt munus perficiendi et confirmandi opus ab ipsis inceptum (cf. *Act.* 20, 25-27; 2 *Tim.* 4, 6s.; *Col.* 1, 1; 1 *Tim.* 5, 22; 2 *Tim.* 2, 2; *Tit.* 1, 5; S. Clem. Rom. *Ad Cor.* 44, 3); monentes eos, attenderent universo gregi, in quo Spiritus Sanctus eos posuit pascere Ecclesiam Dei (cf. *Act.* 20, 28). Constituerunt ergo huiusmodi viros ac deinceps ordinationem iis contulerunt, ut cum decessissent, ministerium ipsorum alii viri probati exciperent (cf. S. Clem. Rom. *Ad Cor.* 44, 2) (*LG* 20). / 906

Epistulae S. Pauli monstrant eundem sibi conscium esse se missione ac mandato Christi agere (cf. 2 *Cor.* 5, 18ss.). Potestates, Apostolo pro Ecclesiis commissae, aliis viris, in quantum communicabiles, tradebantur (cf. 2 *Tim.* 1, 6), qui et ipsi easdem aliis tradere debebant (cf. *Tit.* 1, 5).

Illa Ecclesiae structura essentialis, e grege et pastoribus consulto deputatis (cf. 1 *Ptr.* 5, 1-4) constituta, secundum ipsius Ecclesiae Traditionem semper *normativa* fuit et manet; qua quidem structura fit, ut Ecclesia numquam in se ipsa clausa manere possit et semper Christo, tamquam suo origini et Capiti, subdatur.

Inter diversi generis charismata et ministrationes unum sacerdotale Novi Testamenti ministerium, quod Christi mediatoris munus continuat, a communi omnium fidelium sacerdotio essentia et non gradu tantum distinctum (cf. *LG* 10), perenne reddit Apostolorum opus essentiale: Evangelii etenim efficaci proclamatione, communitatis congregatione ac ductu, peccatorum remissione, et praesertim eucharistica celebratione, Christum, Caput communitatis, praesentem reddit in eius humanae redemptionis et perfectae Dei glorificationis opere exercendo.

[1] Tert.: *De Praescr. haer.* XXI, 4; cf. etiam I Ep. Clementis *Ad Cor.* XLII, 1-4; Ignatius Ant.: *Ad Magn.* IV *et passim*; Irenaeus: *Adv. haer.* 4, 21, 3; Origenes: *De Princip.* IV, 2, 1; Serapion: Ep. Ant. apud Eus. *Hist. Eccl.* VI, 12.

Episcopi enim et, subordinato quidem gradu, presbyteri, vi sacramenti Ordinis, quod unctionem Spiritus Sancti confert eosque Christo configurat (cf. *PO* 2), participes fiunt munerum sanctificandi, docendi et regendi, quorum exercitium hierarchica communione pressius determinatur (cf. *LG* 24, 27 et 28).

Ministerium sacerdotale culmen attingit in peragenda sacra Synaxi, quae et fons et centrum est unitatis Ecclesiae. Solus sacerdos in persona Christi agere valet ad praesidendum et perficiendum sacrificale convivium, in quo Populus Dei Christi oblationi consociatur (cf. *LG* 28).

Sacerdos signum est divini ac praevenientis propositi, hodie in Ecclesia proclamati et efficacis. Ipse Christum, totius hominis Salvatorem, inter fratres sacramentaliter praesentem reddit et quidem tam in eorum vita personali quam sociali. Ipse sponsor est tam primae Evangelii proclamationis ad Ecclesiam congregandam, quam indefessae renovationis Ecclesiae iam congregatae. Deficiente praesentia et actione illius mini/sterii, quod per impositionem 907
manuum cum oratione recipitur, Ecclesia plenam certitudinem de sua fidelitate ac de sua visibili continuitate habere nequit.

5. *(Permanens indoles sacerdotii).* Per manuum impositionem donum inamissibile Spiritus Sancti communicatur (cf. 2 *Tim.* 1, 6). Haec ipsa res ministrum ordinatum Christo Sacerdoti configurat et consecrat (cf. *PO* 2), eumdemque participem efficit Christi missionis sub duplici eius respectu, auctoritatis nempe et servitii. Ista auctoritas non est ministri propria: est enim manifestatio «exousiae» (i. e. potestatis) Domini, cuius virtute sacerdos legatione fungitur, in opere eschatologico reconciliationis (cf. 2 *Cor.* 5, 18-20). Ipse quoque inservit humanis libertatibus in Deum convertendis ad christianae communitatis aedificationem.

Permanens haec indoles per totam vitam huius *realitatis signantis*, quae ad fidem pertinet et in Traditione Ecclesiae nomine characteris sacerdotalis appellatur, id exprimit Christum Ecclesiam sibi modo irrevocabili consociasse pro mundi salute et ipsam Ecclesiam modo definitivo Christo dicari ad eius opus adimplendum. Minister, cuius vita obsignationem praesefert doni per sacramentum Ordinis accepti, Ecclesiae in memoriam revocat donum Dei definitivum esse. In medio communitatis christianae, quae Spiritu vivit, non obstantibus suis defectibus, pignus est salvificae Christi praesentiae.

Haec sacerdotii Christi peculiaris participatio minime evanescit, etiamsi sacerdos ecclesialibus aut personalibus ex causis ab exercitio sui ministerii dispensetur vel amoveatur.

6. *(In servitium communionis).* Sacerdos, licet ministerium suum in peculiari communitate exerceat, tamen in singularem fidelium coetum exclusive intentus esse nequit. Ministerium enim eius semper ad totius Ecclesiae tendit unitatem et ad omnes gentes in eam congregandas. Quaevis singularis fidelium communitas indiget communione cum Episcopo et Ecclesia universali. Hoc modo sacerdotale etiam ministerium essentialiter *communitarium* est in presbyterio et cum Episcopo, qui, communionem servans cum Petri successore, corpori Episcoporum est insertus. 908
Quod dicendum est etiam de sacerdo/tibus non immediate servitio alicuius communitatis addictis, aut de iis, qui in remotis ac seiunctis territoriis operantur. Religiosi presbyteri quoque, intra ambitum peculiaris finis atque structurae sui Instituti, modo indissolubili missioni ecclesialiter ordinatae inserti sunt.

Vita et navitas tota presbyteri imbuatur spiritu catholicitatis, sensu nempe universalis missionis Ecclesiae, ita ut omnia Spiritus dona illa libenter agnoscat, eis libertatis spatium aperiat eaque ad commune dirigat bonum.

Christi exemplum sequentes, presbyteri fraternitatem cum Episcopo et inter se excolant, in ordinatione et unitate missionis fundatam, qua credibilius fiat sacerdotale testimonium.

7. *(Sacerdos et res temporales).* Quaevis incepta vere christiana ordinantur ad hominum salutem, quae, cum indolis eschatologicae sit, res quoque temporales complectitur: omnis enim huius mundi *realitas* Christi dominatui est submittenda, quod tamen non significat Ecclesiam sibi vindicare technicam competentiam in ordine saeculari, huius autonomia neglecta.

Missio propria sacerdotis, sicut et Ecclesiae, quam Christus ei concredidit, non est ordinis politici, oeconomici vel socialis, sed religiosi (cf. *GS* 42), attamen secundum rationem sui ministerii multum conferre potest ad ordinem saecularem magis iustum instaurandum, ibi praesertim, ubi humana problemata iniustitiae et oppressionis graviora sunt, semper tamen communione ecclesiali servata et seposita violentia sive in dictis sive in factis, utpote quae non sit evangelica.

Referre verbum Evangelii, quod ipse annuntiat in no-

mine Christi et Ecclesiae, atque efficax gratia vitae sacramentalis, quam administrat, hominem a suis personalibus et socialibus *egoismis* liberare ac iustitiae condiciones inter homines promovere debent, quae signum sint caritatis Christi apud nos praesentis (cf. *GS* 58, in fine). /

Pars Altera

Directoriae rationes quoad vitam et ministerium sacerdotis

Sacerdotalem missionem considerantes sub lumine mysterii Christi et communionis Ecclesiae, Patres huius Synodi, cum Romano uniti Pontifice, conscii anxietatum, quas Episcopi et presbyteri ex difficultatibus in communi munere hodie fungendo experiuntur, sequentes exhibent directorias rationes ad nonnullas quaestiones apertius explicandas et ad illorum animos corroborandos.

I. Presbyteri in missione Christi et Ecclesiae

1. *(Missio: evangelizatio et vita sacramentalis). a)* «Presbyteri Novi Testamenti, vocatione quidem et ordinatione sua, quodam modo in sinu Populi Dei segregantur, non tamen ut separentur, sive ab eo sive a quovis homine, sed ut totaliter consecrentur operi ad quod Dominus eos assumit» (*PO* 3). Suam ideo identitatem inveniunt presbyteri, quatenus missionem Ecclesiae plene vivunt eamque diversis exercent modis in communione cum toto Populo Dei, ut pastores et ministri Domini in Spiritu, ad propositum salutis in historia opere complendum. «Cum autem Presbyteri per proprium suum ministerium —quod praecipue in Eucharistia, quae Ecclesiam perficit, consistit— cum Christo Capite communicent et alios ad hanc communionem adducant, non possunt non sentire quantum adhuc ad plenitudinem Corporis desit, et quantum proinde praestandum sit ut in dies crescat» (*AG* 39).

b) Ad omnes homi es mittuntur presbyteri eorumque missio a praedicatione verbi Dei initium sumere debet. «Presbyteri... primum habent officium Evangelium Dei omnibus evangelizandi... Verbo enim salutari in corde non fidelium suscitatur et in corde fidelium alitur fides» (*PO* 4). Evangelizatio ad id ordinatur, «ut omnes, per fidem et Baptismum filii Dei facti, / in unum conveniant, in medio Ecclesiae Deum laudent, Sacrificium participent et cenam dominicam manducent» (*SC* 10). Ministerium verbi, si recte intellegitur, ducit ad Sacramenta et ad vitam christianam, prout haec in visibili Ecclesiae communitate et in mundo ad praxim deducitur.

Sacramenta enim cum Verbi Dei proclamatione coniuncta celebrantur atque ita fidem provehunt, eam gratia corroborando. Non licet ergo parvipendi Sacramenta, quia per ea verbum ad suum pleniorem effectum pervenit, scilicet ad communionem mysterii Christi. Immo sacerdotes officium suum praestent ita ut fideles «ea Sacramenta impensissime frequentent, quae ad vitam christianam alendam sunt instituta» (*SC* 59).

Constans autem evangelizatio et ordinata vita sacramentalis communitatis postulant, natura sua, diaconiam auctoritatis, id est servitium unitatis et munus praesidendi caritatis. Ita relatio mutua inter evangelizationem et celebrationem Sacramentorum manifeste apparet in missione Ecclesiae. Divisio inter utramque ipsum veluti cor Ecclesiae divideret usque ad fidei discrimen et presbyter, qui servitio unitatis in communitate est mancipatus, ministerium suum graviter detorqueret.

Unitas inter evangelizationem et vitam sacramentalem semper est propria ministerialis sacerdotii et ab omni presbytero sedulo prae oculis habenda. Applicatio vero huius principii ad vitam et ministerium singulorum cum prudentia et moderatione fiat oportet; nam exercitium ministerii sacerdotalis saepe variari practice debet, quo melius respondeat rerum condicionibus peculiaribus vel novis, in quibus Evangelium nuntiandum est.

c) Quamvis paedagogia fidei exigat, ut homo vitae christianae gradatim initietur, Evangelium tamen mundo integre semper ab Ecclesia nuntiari debet. Quilibet presbyter speciale participat onus et officium praedicationis totius verbi Dei eiusdemque interpretationis iuxta fidem Ecclesiae.

Verbi Dei proclamatio, quae est in virtute Spiritus annuntiatio rerum mirabilium a Deo patratarum ac vocatio hominum ad paschale mysterium participandum idque ut fermentum inducendum in historiam *concretam* hominum, actio Dei est, qua virtus Spiritus Sancti Ecclesiam interius exteriusque con gregat. Minister verbi evangelizatione parat 9
vias Domini magna cum patientia et fide, variis condicionibus singulorum et populorum vitae, citius vel tardius pregraedientis, sese conformans.

http://www.obrascatolicas.com

Necessitate compulsa respiciendi aspectus sive personales sive sociales nuntii evangelici, ut eo simul respondeatur quaestionibus primariis hominum (cf. *CD* 13), Ecclesia non modo singulis hominibus conversionem ad Deum praedicat, verum etiam, pro parte sua, quasi conscientia societatis effecta, ipsam societatem alloquitur et munere prophetico circa eam fungitur, curans semper de sua propria renovatione.

Quod vero ad vitae experientias, sive hominum in genere sive presbyterorum attinet, quae prae oculis habendae sunt et semper sub lumine Evangelii interpretandae, eae non possunt esse neque sola neque principalis norma praedicationis.

d) Salus, quae per Sacramenta perficitur, non e nobis provenit sed desuper a Deo; quod demonstrat primatum actionis Christi, unici Sacerdotis et Mediatoris, in corpore Eius, quod est Ecclesia.

Sacramenta, cum revera sint fidei sacramenta (cf. *SC* 59), a quovis christiano, qui usu rationis capax est, consciam et liberam participationem exigunt. Hinc magnum patet momentum praeparationis atque dispositionis fidei pro eo, qui Sacramenta recipit; hinc etiam necessitas testimonii fidei, quod minister in tota vita sua perhibere debet, praesertim vero in modo aestimandi et celebrandi ipsa Sacramenta.

Episcopis et, in casibus iure statutis, Conferentiis Episcopalibus, munus committitur, iuxta normas a S. Sede datas, authentice promovendi actionem pastoralem et instaurationem liturgicam, magis unicuique regioni accommodatas, et etiam criteria definiendi circa admissionem ad Sacramenta. Quae criteria, a presbyteris applicanda, fidelibus quoque explicanda sunt, ita ut, qui sacramentum petit, proprii officii magis conscius fiat.

Presbyteri, conscii muneris sui reconciliandi omnes homines in Christi caritate et attento animo praecaventes pericula divisionum, magna cum prudentia caritateque pastorali satagant communitates zelo apostolico imbutas formare, quae spiritum missionarium Ecclesiae ubique ma-
912 nifestent. Parvae com/munitates, quae structurae paroeciali vel dioecesanae non opponuntur, ita inseri debent in communitatem paroecialem et dioecesanam, ut eidem tamquam fermentum spiritus missionarii inserviant. Necessitas inveniendi formas aptas, ut nuntium evangelicum omnibus hominibus, in variis adiunctis positis, modo quidem efficaci afferatur, locum praestat multiformi exercitio ministeriorum presbyteratu inferiorum.

2. *(Operositates profanae et politicae). a)* Ministerium sacerdotale, etiam si cum ceteris operositatibus conferatur, non modo ut navitas humana plene *valida* considerandum est, quin immo ceteris operositatibus praestantius, quamvis hoc eximium bonum tantum sub fidei luce prorsus intellegi possit. Itaque ex ordinaria rei ratione tribuatur ministerio sacerdotali tempus plenum. Minime enim participatio navitatum saecularium, quas homines exercent, praecipuus finis habenda est neque ad presbyterorum peculiarem *responsabilitatem* exprimendam sufficere potest. Presbyteri, cum de mundo non sint neque hunc quasi exemplar assumant, in mundo tamen vivere debent (cf. *PO* 3, 17; *Io.* 17, 14-16), testes existentes et dispensatores alterius vitae (cf. *PO* 3).

Ut in *concretis* adiunctis determinetur congruentia inter operositates profanas et ministerium sacerdotale, oportet inquirere, an et quo pacto illa officia et operositates inserviant tum missionis Ecclesiae, tum hominibus nondum evangelizatis, tum denique communitati christianae de iudicio Episcopi localis cum eius presbyterio, consulta, quantum opus sit, Conferentia Episcopali.

Quando huiusmodi operositates, quae ordinario modo laicis competunt, ipsa missione evangelizatrice presbyteri quasi postulantur, oportet ut eae cum aliis ministerialibus navitatibus componantur, siquidem iis in circumstantiis ut necessarii modi ac rationes veri ministerii considerari possunt (cf. *PO* 8).

b) Presbyteri, simul cum tota Ecclesia, debent omnibus, quibus possunt, viribus definitam agendi rationem seligere, cum agitur de primariis humanis iuribus defen-
913 dendis, de personis integre promovendis, de causa pacis et per quidem con/gruentibus. Quae omnia valent non tantum in ambitu *individuali*, sed etiam sociali; quocirca presbyteri laicos adiuvent, ut hi propriam conscientiam recte formare studeant.

In illis adiunctis, in quibus diversae optiones politicae aut sociales aut oeconomicae legitime exstant, presbyteri, sicut omnes cives, ius habent proprias optiones faciendi. Sed cum optiones politicae natura sua *contingentes* sint et Evangelium numquam omnino, congruentes et perenniter,

interpretentur, presbyter, qui testis est eorum, quae futura sunt, certa quadam ratione, se removeat a quolibet politico officio vel studio.

Ut autem signum *validum* unitatis maneat atque Evangelium in eius plenitudine nuntiare queat, presbyter quandoque obligatione teneri potest sese ab exercitio sui ipsius iuris hac in re abstinendi. Insuper curandum est, ne eius optio quasi unica legitima christianis appareat vel causa discidii inter christifideles fiat. Memores sint presbyteri maturitatis laicorum, quae magni facienda est, cum de ambitu peculiari, in quo versantur, agitur.

Assumptio muneris ad moderationem pertinentis *(leadership)* vel actuose militandi modus pro aliqua factione politica excludi debent a quolibet presbytero, nisi id in *concretis* extraordinariisque circumstantiis bono communitatis reapse postuletur, de consensu quidem Episcopi, consultis Consilio Presbyterali et —si casus ferat— Conferentia Episcopali.

Prioritas ergo missionis peculiaris, quae totam existentiam presbyterorum pervadit, prae oculis semper habenda est, ita ut ipsi magna cum fiducia, renovatam eorum, quae Dei sunt, experientiam habentes, ea hominibus, qui talia exspectant, efficaciter et cum gaudio nuntiare valeant.

3. *(Vita spiritualis presbyterorum).* Intimam rationem totius suae vitae in unitate et robore Spiritus ducendae inveniet quisque sacerdos in sua ipsa vocatione et ministerio. Vocatus enim, sicut et ceteri baptizati, ut conformis sit Christo (cf. *Rom.* 8, 29), presbyter insuper, sicut Duodecim, participat modo speciali consuetudinem cum Christo et Eius missionem ut Pastoris Supremi: «Et fecit Duodecim ut essent cum illo, et ut mitteret eos praedicare» *(Mc.* 3, / 14). Ideo in vita sacerdotali divisionem haberi 914
non licet inter amorem Christi et zelum animarum.

Sicut Christus, unctus a Spiritu Sancto, ex intimo suo amore ad Patrem impulsus est, ut propriam vitam pro hominibus daret, ita presbyter, a Spiritu Sancto consecratus et Christo specialiter configuratus se operi Patris per Filium patrato dedicat. Ideo tota regula vitae sacerdotalis his verbis Iesu exprimitur: «Pro eis ego sanctifico meipsum: ut sint et ipsi sanctificati in veritate» *(Io.* 17, 19).

Exemplo ergo Christi, qui continenter orabat, et Spiritus Sancti ductu, in quo clamamus «Abba, Pater», presbyteri contemplationi Verbi Dei incumbere debent et occasionem quotidie capere eventus vitae sub luce Evangelii perpendendi, ita ut, verbi auditores fideles atque attenti facti, veraces ministri sermonis evadant; in oratione personali, in Liturgia horarum, in sacramento Paenitentiae frequentius recipiendo, et praesertim in devotione erga mysterium Eucharistiae assidui sint. Eucharistica celebratio, etsi eam sine fidelium participatione fieri contingit, manet tamen centrum vitae totius Ecclesiae et veluti cor exsistentiae sacerdotalis.

Mente ad caelestia elata, communionis Sanctorum consors, presbyter saepius aspiciat Mariam Dei Genetricem, quae Verbum Dei fide perfecta suscepit, et quotidie ab ea imploret gratiam sese conformandi eius Filio.

Apostolatus navitates, pro sua parte, alimentum pernecessarium praebent ad vitam spiritualem presbyteri fovendam: «Boni Pastoris partes agendo, in ipso caritatis pastorali exercitio invenient vinculum perfectionis sacerdotalis ad unitatem eorum vitam et actiones redigens» *(PO* 14). Presbyter enim in suo ministerio exercendo illuminatur et roboratur actione Ecclesiae et exemplo fidelium. Abnegationes, ipsa vita pastorali impositae, semper ad profundiorem Christi crucis participationem ideoque ad puriorem caritatem pastoralem adipiscendam illum adiuvant.

Eadem caritas presbyterorum efficiet quoque, ut vitam suam spiritualem accommodent modis et formis sanctificationis, quae aptiores sunt et magis consentaneae hominibus propriae aetatis et cultus humani. *Omnibus omnia fieri* cupiens, *ut omnes faciat salvos* (cf. 1 *Cor.* 9, 22), attentus esse debet sacerdos afflatui / Spiritus Sancti hisce diebus. 915
Ita non solum humano conatu Dei verbum annuntiabit, sed ut instrumentum validum ab ipso Verbo assumetur, cuius sermo est «efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti» *(Heb.* 4, 12).

4. *(Caelibatus). a)* Fundamentum caelibatus. Caelibatus sacerdotum plene concordat cum vocatione ad apostolicam sequelam Christi necnon cum responso, omnis exceptionis nescio, hominis vocati, qui servitium pastorale assumit. Per caelibatum sacerdos Dominum suum sequens, se pleniore modo promptum et paratum demonstrat et, viam crucis aggrediens, cum gaudio paschali quodammodo eucharistice consummari cupit.

Si autem caelibatus in spiritu Evangelii, in oratione et vigilantia, cum paupertate, laetitia, honorum despectu, amore fraterno vivitur, signum est, quod dilatione non

potest, sed efficaciter Christum hominibus etiam nostrae aetatis proclamat. Nam verba hodie vix aestimantur, sed vitae testimonium, *radicalismum* evangelicum ostendens, virtutem habet vehementer trahendi.

b) Causarum in unum convergens ratio. Caelibatus uti optio personalis, pro aliquo bono maioris momenti etiam mere naturali, personae humanae plenam maturitatem et *integrationem* promovere potest; idque magis dicendum de caelibatu propter regnum caelorum assumpto, uti patet in vita tot sanctorum necnon fidelium, qui vitam caelibem viventes pro Deo et hominibus sese prorsus impenderunt progressum humanum et christianum promovendo.

In humano cultu hodierno, in quo valores spirituales valde obnubilantur, sacerdos caelebs praesentiam Dei absoluti significat, qui ut ad Eius imaginem nos renovemus invitat. Ubi autem valor *sexualitatis* ita exaggeratur, ut genuinus amor oblivioni tradatur, caelibatus propter Regnum Christi homines ad altitudinem amoris fidelis revocat et ultimum sensus vitae patefacit.

Recte insuper sermo fit de valore caelibatus uti signi
916 escha/tologici. Omnem *contingentem* valorem humanum superans, sacerdos caelebs Christo ut bono ultimo et absoluto speciali modo se consociat atque libertatem filiorum Dei anticipando manifestat. Plene agnito valore signi et sanctitatis matrimonii christiani, caelibatus propter Regnum clarius ostendit illam *pneumaticam* fecunditatem seu virtutem generatricem Novae Legis, qua Apostolus se in Christo patrem et matrem suarum communitatum esse novit.

Ex hac peculiari Christi sequela sacerdos vim et virtutem potiorem haurit ad Ecclesiam aedificandam; quae virtus nonnisi intima ac permanenti coniunctione cum Eius Spiritu servari et augeri potest. Hanc coniunctionem cum Christo fidelis Populus Dei in suis pastoribus agnoscere vult et discernere potest.

Per caelibatum sacerdotes facilius corde indiviso Deo servire possunt et pro ovibus sese impendere ita ut plenius promotores evangelizationis et ecclesiasticae unitatis esse queant. Ideo sacerdotes, etsi numero pauciores sed praeclaro hoc vitae testimonio fulgentes, maiore fecunditate apostolica pollebunt.

Caelibatus sacerdotalis est insuper testimonium non modo unius tantum personae, sed vi communionis peculiaris, quo membra Presbyterii inter se devinciuntur, etiam socialem notam induit, utpote testimonium totius ordinis sacerdotalis populum Dei ditans.

c) Caelibatus in Ecclesia Latina servandus. Salvae maneant Ecclesiarum Orientalium traditiones, prout nunc vigent, in variis territoriis.

Ecclesia ius habet et officium determinandi formam *concretam* ministerii sacerdotalis et proinde etiam seligendi candidatos aptiores, certis qualitatibus humanis et supernaturalibus insignitos. Cum Ecclesia Latina caelibatum ut condicionem *sine qua non* ad sacerdotium suscipiendum exigit (cf. *PO* 16), hoc non facit propterea quod putet hunc vitae modum esse unicam viam ad sanctificationem assequendam. Id facit sedulo considerans formam *concretam* ministerium exercendi in communitate ad aedificationem Ecclesiae.

Propter intimam et multiformem cohaerentiam inter munus pastorale et vitam caelibem, lex vigens sustinetur:
917 qui / enim libere vult *disponibilitatem totalem*, quae est nota distinctiva huius muneris, libere etiam suscipit caelibem vitam. Candidatus hanc vitae formam non ut *ab extrinseco* impositam, sed potius ut manifestationem liberae suae donationis, quae ab Ecclesia per Episcopum acceptatur et rata habetur, sentiat oportet. Hoc modo lex tutela et praesidium fit libertatis, qua sacerdos se Christo donat, et tamquam «iugum suave» evadit.

d) Condiciones caelibatui faventes. Novimus plane caelibatui in mundo hodierno difficultates peculiares undequaque impendere, quas ceterum per saeculorum decursum iam pluries sacerdotes experti sunt. Difficultates vero presbyteri superare possunt, si promoveantur condiciones aptae, nempe: vitae interioris incrementum ope orationis, abnegationis, caritatis ardentis erga Deum et proximum, aliisque subsidiis vitae spiritualis; aequilibrium humanum per ordinatam insertionem in compaginem socialium relationum; fraterna cum aliis presbyteris et cum Episcopo consuetudo et conversatio, pastoralibus structuris ad hoc melius aptatis, adiuvante quoque communitate christifidelium.

Fatendum est caelibatum ut Dei donum servari non posse, nisi candidatus ad eum congruenter praeparetur. Inde ab initio candidati attendant oportet ad rationes positivas pro caelibatu eligendo, neque se obiectionibus tur-

bari sinant, quarum cumulatio et continua oppositio potius est signum valorem pristinum in discrimine positum esse. Meminerint insuper virtutem, qua Deus nos confortat, semper adesse iis, qui Illi fideliter et integre servire contendant.

Sacerdos, qui exercitium ministerii reliquit, aeque et fraterne tractetur; etsi in servitio Ecclesiae adiutricem operam praebere potest, non tamen admittatur ad actus sacerdotales exercendos.

e) Lex caelibatus. Lex caelibatus sacerdotalis in Ecclesia Latina vigens integre servari debet [2]. /

f) De ordinatione virorum matrimonio iunctorum. Duae formulae propositae sunt suffragationibus Patrum:

Formula A: Salvo semper Summi Pontificis iure, ordinatio presbyteralis virorum matrimonio iunctorum non admittitur ne in casibus quidem particularibus.

Formula B: Solius Summi Pontificis est, in casibus particularibus, ob necessitates pastorales, attento bono universalis Ecclesiae, concedere ordinationem presbyteralem virorum matrimonio iunctorum provectioris tamen aetatis et probatae vitae [3].

II. Presbyteri in communione Ecclesiae

1. *(Relationes inter Presbyteros et Episcopum).* Sacerdotes eo fidelius suae missioni adhaerebunt, quo magis fideles se communioni ecclesiali et sciant et exhibeant. Ita enim ministerium pastorale, quod ab Episcopis et presbyteris et diaconis exercetur, evadit in Ecclesia signum eminens huius communionis ecclesialis, quatenus ipsi peculiare mandatum acceperunt huic communioni serviendi.

Ut vero hoc ministerium fiat revera communionis signum, censendae sunt maximi ponderis condiciones *concretae*, quibus exercetur.

Principium vero dirigens in Decreto *Presbyterorum Ordinis* a Concilio Vaticano II expressum, quo scilicet ipsa unitas consecrationis missionisque requirit hierarchicam presbyterorum communionem cum ordine Episcoporum, habetur fundamentale ad practice restaurandam vel renovandam, plena cum fiducia, mutuam relationem inter Episcopum et Presbyterium, cui ipse Episcopus praeest. Hoc autem principium in praxim / praesertim per Episcoporum sollicitudinem pressius deducendum est.

Servitium auctoritatis, ex una parte, et exercitium oboedientiae non mere passivae, ex altera parte, in spiritu fidei, mutua caritate, filiali atque amicali fiducia, constanti et patienti dialogo fieri debent, ita ut sociata opera et *responsabilis* cooperatio presbyterorum cum Episcopo sincera, humana simulque supernaturalis evadat (cf. *LG* 28; *CD* 15; *PO* 7).

Libertas autem personalis, propriae vocationi et charismatibus a Deo susceptis respondens, simul atque omnium ordinata mutua necessitudo in servitium communitatis et in bonum missionis adimplendae, sunt duae condiciones, quae modum proprium actionis pastoralis Ecclesiae efficere debent (cf. *PO* 73); quarum condicionum spontrix est auctoritas Episcopi in spiritu servitii exercenda.

Fraternitatis inter sacerdotes in sacramento Ordinis fundatae, Consilium Presbyterale, quod natura sua est dioecesanum, quaedam forma est *institutionalis* manifestationis.

Navitas huius Consilii lege plene definiri non potest; eius efficacia pendet praesertim ex iterato conamine omnium opiniones audiendi, ut ad consensum perveniatur cum Episcopo, cuius est decisionem finalem ferre.

Si haec fiant maxima cum sinceritate et humilitate, quavis ratione unam tantum partem spectandi superata, facilius ad bonum commune recte procurandum perveniri potest.

Consilium Presbyterale est institutio, in qua presbyteri, accrescente in dies varietate in exercitio ministeriorum, agnoscunt sese invicem compleri in serviendo uni eidemque Ecclesiae missioni.

Ei competit inter alia investigare fines certos et distincte circumscriptos, prioritates proponere, rationem agendi indicare, quidquid Spiritus per singulos et coetus excitare solet, adiuvare, vitam spiritualem fovere, ut necessaria unitas facilius attingi possit.

Communionis hierarchicae inter Episcopos et presbyteros (cf. *PO* 7) inveniendae sunt novae rationes, quibus

[1] Exitus suffragationis: *Placet* 163. *Non placet* 10. *Placet iuxta modum* 21. *Abstentiones* 3.

[2] Iuxta dispositiones a Praesidibus datas suffragationes habitae sunt non per *placet* aut *non placet*, sed electionem unius aut alterius formulae (Prima formula, seu *A*, obtinuit 107 suffragia, altera, seu *B*, 87. Abstentiones fuerunt 2 et 2 pariter vota nulla).

http://www.obrascatolicas.com/

Ecclesiae locales magis inter se pateant et agant, quaerendi sunt modi communis operare presbyterorum cum Episcopis in institutis et in inceptis plurium dioecesium. /

920 Presbyterorum religiosorum adiutrix opera cum Episcopo in Presbyterio necessaria est, etiamsi eorum actio Ecclesiae universali validum adiutorium praestat.

2. *(Relationes presbyterorum inter se).* Cum presbyter intima fraternitate sacramentali et munere consocientur inter se et ad idem opus annitantur et conspirent, quaedam communitas vitae vel aliquod vitae consortium, quod varias formas, etiam non *institutionales*, induere potest, inter eos excitetur et ipso iure, opportunis normis ac renovatis aut inventis novis pastoralibus structuris, sanciatur.

Consociationes sacerdotales etiam provehendae sunt, quae, in spiritu ecclesialis communionis, a legitima ecclesiastica auctoritate recognitae, «per aptam et approbatam vitae ordinationem et per iuvamen fraternum» *(PO 8)* fines suo muneri proprios necnon «sanctitatem sacerdotum in exercitio ministerii» *(PO 8)* promovere student.

Optandum est, ut, quantum fieri potest, requirantur modi, quamvis difficiliores evadant, quibus consociationes clerum fortasse in factiones dividentes ad communionem et structuram ecclesialem adduci valeant.

Maior habeatur communicatio sacerdotum religiosorum cum sacerdotibus dioecesanis, ut vera fraternitas sacerdotalis eos exsistat, et mutuum adiutorium sibi praebeant praesertim in rebus spiritualibus.

3. *(Relationes inter presbyteros et laicos).* Meminerint presbyteri «cum fiducia laicis in servitium Ecclesiae officia» committere, «eis agendi libertatem et spatium relinquentes, immo eos ut opera etiam sua sponte aggrediantur opportune invitantes» *(PO 9)*. Laici «item, eorum sollicitudinem participantes, oratione et opere, quantum fieri possit, auxilio sint suis presbyteris ut hi aptius difficultates superare et fructuosius officia sua adimplere valeant» *(PO 9)*.

Oportet semper prae oculis habere indolem communionis Ecclesiae propriam, ut tum libertas personalis, iuxta uniuscuiusque probata officia et charismata, tum unitas
921 vitae et actionis Populi Dei apte inter se componantur. /

Consilium Pastorale, in quo clerici, religiosi et laici delecti partes habent (cf. *CD* 27), suo studio et consideratione iudicia praebeat necessaria, ut communitas dioecesana munus pastorale tum *organice* praeordinare, tum efficaciter persolvere possit.

Quo vero magis in dies invalescit Episcoporum ac presbyterorum mutua *responsabilis* cooperatio praesertim ope Consiliorum Presbyteralium, eo magis desiderandum est, ut in singulis dioecesibus Consilium Pastorale constituatur.

4. *(Ratio oeconomica).* Quaestiones oeconomicae Ecclesiae congruenter solvi nequeunt, nisi bene perspiciantur ratione habita communionis et missionis Populi Dei. Nam omnium christifidelium est necessitatibus Ecclesiae inservire.

In his autem quaestionibus tractandis prae oculis habenda est non tantum solida necessitudo in sinu Ecclesiae localis aut dioecesis aut Instituti religiosi, sed insuper condicio dioecesium eiusdem regionis aut nationis, immo orbis universi, praesertim Ecclesiarum in territoriis missionum, quae dicuntur, atque aliarum pauperum regionum.

Remuneratio sacerdotum, certe in spiritu paupertatis evangelicae determinanda sed pro viribus aequa et sufficiens, est officium iustitiae et debet etiam socialem cautionem comprehendere. Auferendae sunt in hac re nimiae differentiae, praesertim inter presbyteros eiusdem dioecesis vel dicionis, attenta etiam communi gentis regionis conditione.

Valde optandum videtur, ut christianus populus ita pedetemptim formetur, ut proventus sacerdotum separentur ab actibus ministerii, praesertim sacramentalibus.

Conclusio

Sacerdotibus, ministerium Spiritus (cf. 2 *Cor.* 3, 4-12) in medio communionis totius Ecclesiae exercentibus, novae viae patent ad testimonium profunde renovatum in mundo hodierno exhibendum.

922 Christiana ergo cum fiducia futurum tempus aspicere opor/tet ac Spiritum Sanctum implorare, ut, non obstantibus periculis, quibus Ecclesia ope adminiculorum mere humanorum occurrere nequit, Suo ductu ac Sua inspiratione portae Evangelio aperiantur.

Apostolos, praesertim Petrum et Paulum, uti exempla imaginis renovandi sacerdotii, semper prae oculis habentes, gratias Deo Patri agamus, quod nobis occasio datur, ut maiore cum fidelitate omnes vultum Christi manifestemus.

Iam adsunt vera signa renascentis vitae spiritualis, dum homines ubique terrarum, in incertitudine huius temporis versantes, plenitudinem vitae exspectant. Haec renovatio certe fieri nequit sine participatione crucis Domini, quia «non est servus maior domino suo» (cf. *Io.* 13, 16). Obliviscentes ea, «quae retro sunt, nos ad ea quae sunt futura extendimus» (cf. *Phil.* 3, 13).

Vera cum audacia mundo ostendere plenitudinem mysterii a saeculis in Deo absconditi necesse est, ut homines per eius participationem in totam plenitudinem Dei intrare possint (cf. *Eph.* 3, 19).

«Annuntiamus vobis vitam aeternam, quae erat apud Patrem et apparuit nobis: quod vidimus et audivimus, annuntiamus vobis, ut et vos societatem habeatis nobiscum et societas nostra sit cum Patre et cum Filio eius Iesu Christo» *(1 Io.* 1, 2-3).

Adn. G. CAPRILE in NrT 104 (1972) 43-64; Ph. DELHAYE in L'ami du clergé 82 (1972) 65-71, 97-108, 161-169, 177-188; P. DE LETTER in The clergy Monthly 36 (1972) 16-24; The Clergy Monthly 36 (1972) 149-159.

4016

1971 NOV 30.-SYNOD. EP., DECL. AAS 63 (1971) 923-942

DE IUSTITIA IN MUNDO DEQUE MISSIONE ECCLESIAE QUOAD IUSTITIAE APPLICATIONEM IN HODIERNA SOCIETATE

Prooemium

Convenientes ex universo mundo, communione cum omnibus credentibus in Christum et cum tota familia humana coniuncti, atque cor nostrum aperientes ad Spiritum Sanctum Dei, nova facientem omnia, nosmet ipsos interrogavimus circa missionem Populi Dei, quod ad promotionem iustitiae in mundo attinet.

Signa temporum perscrutantes et sensum volventis rerum humanarum cursus perspicere nitentes, simul aspirationes et quaestiones participantes eorum, qui mundum humaniorem volunt aedificare, verbum Dei audire intendimus, quo ad impletionem consilii divini de salute mundi nos convertamus.

Etsi nostrum non est altius condicionem mundi perscrutari atque perpendere, potuimus tamen graves iniustitias percipere, quae circa terram hominum quodammodo texunt rete dominationum, oppressionum et malarum consuetudinum, libertatem suffocantium atque maiorem generis humani partem impedientium, quin accedat ad aedificandum aequiorem ac magis fraternum mundum et ad eius fruitionem.

Simul vero percepimus motum intimum ab imo impellere mundum. Adsunt nempe rerum adiuncta, quae ad promovendam iustitiam conferunt. Oritur in hominum coetibus et in ipsis populis nova conscientia, quae eos ab inerti rerum tolerantia, utpote e quodam fato orientium, excitat eosque movet, ut ab his condicionibus liberentur et propriae sortis conscientiam in seipsos recipiant. Animadvertuntur hominum motus, significantes melioris mundi spem et voluntatem ea omnia immutandi, quae ulterius tolerari non possunt.

Audientes clamorem eorum, qui violentiam patiuntur atque systematibus et mechanismatibus iniustis conculcantur, necnon interpellationem mundi, qui perversitate sua consilio Creatoris / contradicit, communem conscien- 924
tiam habuimus de Ecclesiae vocatione, ex qua praesens sit veluti in corde mundi praedicando pauperibus Bonum Nuntium, oppressis liberationem, gaudium afflictis. Spes et impulsiones, quae mundum funditus movent, non sunt alienae a dynamica vi Evangelii, per virtutem Spiritus Sancti liberantis homines a peccato personali et ab eius consectariis in vita sociali.

Historiae incertitudo et, quae cum dolore oriuntur, convergentia studia in itinere ascendente communitatis humanae, ad Historiam Sanctam nos adducunt, in qua Deus se ipsum nobis revelavit, nobis notum faciens consilium suum liberationis et salutis in eius progrediente effectione atque semel in omne tempus impletum in Paschate Christi. Actio pro iustitia et participatio transformationis mundi plene nobis apparent tamquam ratio constitutiva praedicationis Evangelii, missionis nempe Ecclesiae circa generis humani redemptionem et liberationem ab omni statu oppressionis.

I. Iustitia et societas mundialis

CRISIS SOLIDAE NECESSITUDINIS UNIVERSALIS

Mundus, in quo Ecclesia vivit et agit, captivus detinetur metuendae cuiusdam contradictionis. Vires enim, quae operantur pro adventu societatis mundialis in unum redigendae, numquam tam potentes ac dynamicae apparuerunt; radicantur enim in conscientia plenae aequalitatis fundamentalis atque etiam dignitatis humanae cunctorum hominum. Hi, cum sint membra eiusdem familiae humanae, vinculo insolubili sunt inter se coniuncti in una totius mundi destinatione, cuius responsabilitatem participant.

Novissimae facultates technologicae fulciuntur unitate scientiae, *globalitate* et *simultaneitate* communicationum necnon ortu cuiusdam *universi oeconomici*, ut aiunt, in quo omnia mutuo prorsus dependent. Homines praeterea intellegere incipiunt rationem quamdam novam ac profundiorem impensio/remque unitatis, eo quod percipiunt 425
proventus, sicut et pretiosissimos thesauros aëris et aquae, quibus vita carere nequit, ac parvam et fragilem *biosphaeram* totius complexus omnium, quae vivunt super terram, non esse infinita, sed e contra servanda ac praeservanda esse ad modum unici patrimonii totius humanitatis.

Contradictio in eo est posita, quod intra hunc unitatis prospectum, vires divisionis et contentionum oppositarum impetum suum hodie augere videntur. Antiquae divisiones inter nationes et imperia, inter stirpes et civium ordines, possident nunc nova technica instrumenta destructionis. Velox cursus ad arma apparanda minatur optimum hominis bonum, quod est vita; populos et homines pauperes miseriores reddit, tantummodo iam potentes locupletans; continuum periculum gignit conflagrationis et, si agitur de armis *nuclearibus*, totam vitam a facie terrae delere minatur. Simul autem novae divisiones exoriuntur, quibus homo separatur a proximo suo. Nisi oppugnetur et superetur per actionem socialem et politicam, influxus novae ordinationis industrialis et technologicae favet conglobationi divitiarum, potestatis, capacitatis ad decisiones spectantis, apud parvum moderatorum coetum, sive publicum sive privatum. Iniustitia oeconomica et defectus participationis socialis hominem a fundamentalibus iuribus humanis et civilibus consequendis arcent.

Spes, quae ultimis viginti quinque annis humanum genus pervasit —nempe oeconomicum incrementum tantam prolaturum esse bonorum quantitatem, ut pauperes saltem micis a mensa cadentibus ali permitterentur— vana evasit in regionibus parum progressis et in circumscriptis plagis paupertatis intra regiones ditiores, propter celerem naturum auctum et copiam opificum, propter immobilem agriculturae statum et agrariae reformationis defectum, et propter migratorum fluxum generalem versus urbes, ubi tamen quaestuosae industriae, etsi magnis nummorum summis donatae, adeo paucos suppeditant locos operis, ut non raro una ex quatuor operariorum partibus inactuosa maneat. Quae veluti suffocantes oppressiones constanter socialis vitae segreges turmatim gignunt, non satis nutritos, 426
inhumanarum domorum habitatores, litterarum inscios, / politica potentia orbatos sicut et congrua dispositione ad responsabilitatem et ad dignitatem moralem.

Praeterea, petitio opum et energiae, facta a nationibus ditioribus —sive *capitalisticis* sive *socialisticis*— talis est (perinde atque inquinamentum, quod ex earum usu tum in aëre terrae circumfuso tum in mari consequitur), ut essentialia vitae terrestris elementa, cuius generis sunt aër et aqua, irreparabiliter vastarentur, si taxationes altae consumptionis et contaminationis, constanter auctae, extenderentur ad totam humanitatem.

Validus impulsus ad unitatem mundialem et inaequalis distributio, quae efficit ut decisiones circa tres ex quattuor partibus redituum, collocationis pecuniae et commercii penes unam tantum ex tribus partibus generis humani sint, illius nempe, quae maiore progressione gaudet —atque simul inanitas progressus mere oeconomici una cum nova perceptione limitum materialium *biosphaerae*— nos ducunt ad conscientiam habendam huius facti, quod scilicet in hodierno mundo oriuntur novae dignitatem humanam concipiendi rationes.

IUS AD PROGRESSIONEM

Coram dominationis systematibus, quae inter nationes obtinent, effectio iustitiae magis magisque pendet e voluntate promotionis.

In nationibus, quae in via progressionis adhuc sunt, et in [illegible] *socialismi*, voluntas promotionis affir-

matur imprimis per pugnam pro formis illis expressionis et propriorum iurium vindicandorum, quam evolutio ipsius systematis oeconomici inducit.

Haec aspiratio ad iustitiam affirmatur, cum superatur illud veluti limen, a quo incipit conscientia, qua quis se *plus plusque valere* novit (Litt. Enc. *Populorum progressio*, n. 15: *A. A. A.*, LIX [1967], p. 265) [LE 3546], sive singulus integer homo consideratur, sive homines universi, ipsaque exprimitur conscientia iuris ad progressionem. Hoc ius perspiciendum est in mutua dynamica penetratione omnium illiorum fundamentalium iurium humanorum, in quibus aspirationes individuorum et nationum fundantur. /

Huiusmodi autem desiderium vota temporis nostri implere non poterit, si obiectiva obstacula ignoret, quae structurae sociales opponunt conversioni cordium vel etiam effectioni perfectae formae caritatis. Ipsum e contra exigit, ut superetur condicio illa generalis hominum quasi ad margines societatis degentium, utque tollantur saepta vel circuli vitiosi, quae iam in systemata conversa sunt, quaeque communitatis ascensum praepediunt ad perfruendam aequam remunerationem effectoribus opum debitam, atque adeo roborant inaequalitatis condicionem prohibentem, ne quis possit ad commoda et servitia collectiva accedere: quo fit ut magna civium pars ab illis aliena detineatur. Si nationes et regiones, quae in via progressionis sunt, non perveniunt ad sui liberationem per modum progressionis, periculum reapse est ne condiciones vitae, quas dominatio colonica praesertim creavit, in novam formam *colonialismi* evolvi possint, in qua eaedem progredientes nationes victimae forent vicissitudinum virium oeconomicarum internationalium. Tale ius ad progressionem ius est ante omnia ad spem secundum illam veram definitamque mensuram, quam hodie humanum genus nactum est. Ut huiusmodi spei respondeatur, liberanda est conceptio evolutionis ab illis mythis et falsis persuasionibus, quae adhuc secum fert mentis habitus obnoxius notioni cuiusdam progressus, qui in *determinismo* et processu quodam automatico fundatur.

Cum progredientes populi futurae suae sortis causam in se assumunt firma promotionis voluntate —etsi ipsi ad finalem exitum non perveniant—, suam ipsorum personalitatem authentice manifestabunt. Ut autem iidem iniustae inaequalitati relationum intra hodiernum mundi socialem complexum extantium respondeant, quidam *nationalismus responsabilis* hisce nationibus impulsum necessarium tribuit, quo ad propriam identitatem, ut aiunt, accedant. Ab hac autem *autodeterminatione* fundamentali manare poterunt sive conatus ad instaurationem novorum complexuum politicorum, qui eisdem populis plenam progressionem permittant, sive consilia necessaria ad inertiam vincendam, quae vanos huiusmodi nisus reddere possit —ut in quibusdam casibus ipsa impulsio demographica—, sive etiam nova sacrificia, quae incrementum praestitutae ordi/nationis postulat ab illa generatione, quae sortes suas futuras vult exstruere.

Ex altera parte, minime possibile est cogitare de vera societatis promotione, quin agnoscatur necessitas —intra rationem politicam electam— sive progressionis, quae coalescit simul ex incremento oeconomico et ex participatione; sive etiam auctus divitiarum, qui secum infert progressum socialem totius communitatis, quae quidem superet iniustas inter regiones inaequalitates et nimiam prosperitatem quibusdam locis circumscriptam. Ipsa vero participatio tale ius est, quod tam in campo oeconomico, quam in sociali atque politico applicari debet.

Dum iterum affirmamus ius populorum ad propriam identitatem servandam, clarius usque perspectum habemus, prorsus inefficacem fore luctam contra talem renovationis viam ac rationem, quae indolem nationum propriam tollat, provocando solummodo ad sacras consuetudines historicas et venerandos vitae modos. Iamvero, si ad nostrae aetatis rationem renovatio ea intentione accipiatur, ut bono nationis inserviat, tunc homines talem culturam creare valebunt, quae veram propriamque hereditatem constituat veluti quandam germanam *memoriam socialem*, quae actuosa est atque authenticam personalitatem creatricem in concentu nationum format.

IUSTITIAE VOCE DESTITUTAE

Nos percipimus in mundo complexum quemdam iniustitiarum, quae constituunt nucleum problematum nostri temporis et quarum solutio exigit labores et munera in omnibus gradibus societatis, etiam in illis, qui pertinent ad societatem mundialem, ad quam properamus hac novissima quarta parte saeculi XX. Proinde parati esse debemus ad suscI-

http://www.obrascatolicas.com

pienda nova munera et nova officia in omni provincia humanae navitatis, ac peculiari modo in ambitu societatis mundialis, si iustitia revera ad effectum deducenda est. Actio nostra imprimis dirigenda est ad illos homines illasque nationes, quae propter varias oppressionis formas et propter peculiares condiciones ingeniumque nostrae societatis, victimae iniustitiae manent ad silentium redactae, quinim-
429 mo ipso interpellandi iure destitutae. /

Sit in exemplum casus migrantium, qui saepe propriam relinquere patriam coguntur ad laborem quaerendum, quibus tamen multoties portae clauduntur propter praeiudicia socialis discriminis vel, si quando ipsis ingressus pateat, iidem non raro ad insecuram vitam ducendam adiguntur, aut inhumano modo tractantur. Item cum agitur de coetibus minore sorte in promotione sociali donatis, ut sunt operarii, praesertim agricolae, qui maiorem partem habent in evolutionis processu. Peculiari modo profecto lugenda est condicio, qua in exilio degunt tot millia hominum et cuiusvis coetus vel nationis persecutionem patientis —aliquando ex instituto decretam— sive ob originem stirpis aut generis, sive ob causam tribus. Haec ob causam tribus persecutio aliquoties veri genocidii nota signatur. In multis regionibus gravissime etiam laeditur iustitia contra eos, qui propter fidem persecutionem patiuntur, vel qui a factionibus politicis et publicis potestatibus iniqua actione oppressi ad atheismum indesinenter ac multimodis adiguntur aut libertate religiosa privantur: idque tum quia cultu publico Deum honorare impediuntur, tum quia fidem publice docere et propagare prohibentur, et ad suae ipsorum religionis principia temporales navitates peragere vetantur.

Iustitia violatur quoque antiquis novisque oppressionis modis, qui proficiscuntur ex personarum coartationibus iurium, tam repressione ex parte potestatis politicae, quam violentia privatae contentionis, usque ad extremum limitem condicionum integritatis personalis. Probe noti sunt casus torturae, praesertim contra captivos politicos, quibus praeterea multoties regularis processus denegatur, quive iniquis arbitriis in ipso iudicio subiciuntur. Neque illi in bello captivi praetereundi sunt, qui, posthabitis etiam conventis Genevensibus, inhumano modo tractantur.

Contentio contra abortum legalem et impositionem mediorum *anticonceptionalium*, necnon contra bellum pressiones, manifestae formae sunt vindicationis iuris ad vitam.

Praeterea, hominum nostri temporis conscientia exigit veritatem praeberi per instrumenta communicationis socialis; quod vero ius etiam includit ad genuinas imagines spectandas, quas ipsa instrumenta exhibent, et ad possi-
430 bilitatem corrigendi subversionem veritatis rerum. /

Id quoque efferendum est nostris iterum diebus ius, praesertim puerorum et iuvenum, ad educationem, ad vitae condiciones et ad instrumenta communicationis socialis moralia ac recta in periculum verti.

Familiarum actio in vita sociali raro, nec sufficienter ab reipublicae institutis agnoscitur.

Obliviscendus denique non est maior usque numerus personarum, quae a familia et a societate saepe derelinquuntur: senes, orphani, infirmi et omne contemptorum genus.

Necessitas dialogi

Ad veram unitatem propositorum obtinendam, quae ab universa humana societate postulatur, necessarium est munus mediationum, ut aiunt, ad superandas in dies oppositiones, obstacula et inveteratas emolumentorum rationes, quae in processu ad humaniorem societatem inveniuntur.

Sed *mediatio* effectiva secum fert creationem stabilium condicionum dialogi, ad cuius progredientem instaurationem conferre possint homines non coacti rationibus geopoliticis, ideologicis, socio-oeconomicis et differentiis, quae inter singulas generationes exstare solent. Ad restituendum vitae sensum per adhaesionem authenticis humanae vitae bonis, participatio atque testimonium surgentium iuvenum tam necessaria sunt quam inter populos communicatio.

II. Nuntium Evangelicum et Missio Ecclesiae

In tali mundi hodierni statu, qui magno iniustitiae peccato distinguitur, nostrum de illo officium necnon impotentiam ad eum nostris viribus vincendum experimur. Haec condicio nos incitat ad audiendum corde humili et aperto verbum Dei, qui patefacit nobis vias novas iustitiae instituendae in mundo.

Iustitia salvifica Dei per Cristum

In Vetere Testamento Deus nobis se ipsum praebet liberatorem oppressorum et defensorem pauperum, exigentem ab hominibus fidem in Ipsum et iustitiam erga proximum. Tan/tummodo in observantia officiorum iustitiae Deus vere 431
agnoscitur liberator oppressorum.

Actione et doctrina sua Christus coniunxit indivissibili modo necessitudinem hominis tum ad Deum, tum ad alios homines. Suam in mundo vitam Christus duxit uti donationem absolutam sui ipsius Deo Patri pro hominum salute et liberatione. Praedicatione sua proclamavit Dei paternitatem erga omnes homines et interventum iustitiae Dei pro indigentibus atque oppressis (*Lc.* 6, 21-23). Tali modo Christus se ipsum consociavit cum his suis *fratribus minimis*, ut asseruerit: *Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis (Mt.* 25, 40).

Ecclesia inde a primis suis initiis vixit et intellexit eventum Mortis et Resurrectionis Christi uti vocationem Dei ad conversionem in fide Christi et in amore fraterno, adimpleto per mutuum auditorium usque ad voluntariam bonorum materialium communionem.

Fides in Christum, Filium Dei et Redemptorem, et amor proximi constituunt argumentum primarium scriptorum Novi Testamenti. Secundum S. Paulum tota exsistentia christiana recapitulatur fide operante illum proximi amorem et servitium, quae observationem officiorum iustitiae inferunt. Christianus sub lege interioris libertatis vivit, nempe continenter vocatur ad conversionem cordis sive e propria sufficientia ad fiduciam in Deo, sive ex immoderato sui studio ad amorem sincerum proximi. Sic efficitur eius genuina liberatio ac donatio sui pro hominum liberatione.

Iuxta nuntium igitur christianum habitudo hominis ad homines ipsa eius habitudine ad Deum completur; eius responsio ad amorem Dei, salvantis nos per Christum, in amore et servitio hominum efficax manifestatur. Amor autem christianus proximi et iustitia separari inter se non possunt. Nam amor secum fert exigentiam iustitiae absolutam, nempe agnitionem dignitatis et iurium proximi. Iustitia autem plenitudinem suam interiorem in solo amore attingit. Quia revera omnis homo visibilis Dei invisibilis imago et frater Christi est, ideo christianus in quovis homine Deum ipsum eiusque propriam absolutam exigentiam iustitiae et amoris invenit.

Hodierna mundi condicio, in lumine fidei perspecto, im-
pel/lit, ut redeamus ad nucleum ipsum ac sucum nuntii 432
christiani, intimam in nobis exstimulans conscientiam de huius vero sensu et de eiusdem urgentibus exigentiis. Munus praedicandi Evangelium postulat praesenti tempore, ut nos ipsos iam nunc devoveamus hominis plenae liberationi, dum is in hoc mundo degit. Nisi enim nuntium christianum amoris et iustitiae efficaciam suam in actione pro iustitia in mundo ostendet, difficilius credibile apud homines nostri temporis fiet.

Missio Ecclesiae, Hierarchiae et christianorum

Ecclesia accepit a Christo missionem praedicandi nuntium evangelicum, quod continet vocationem hominis ad se convertendum a peccato ad amorem Patris, et fraternitatem universalem et proinde exigentiam iustitiae in mundo. Haec est ratio, quare Ecclesia habeat ius, immo et officium, proclamandi iustitiam in provincia sociali, nationali et internationali, necnon denuntiandi statum rerum iniustarum, quando iura primaria hominis et ipsa eius salus hoc postulant. Ecclesia non una prospicere debet iustitiae in mundo; habet tamen proprium et peculiare officium, quod idem est ac eius munus reddendi coram mundo testimonium de exigentia amoris et iustitiae, quae continetur in nuntio evangelico; haec vero testificatio in ipsis institutis ecclesialibus et in vita christianorum implenda est.

Ad Ecclesiam, prout est communitas religiosa et hierarchica, per se non pertinet afferre solutiones concretas in re sociali, oeconomica et politica pro iustitia in mundo. Eius vero missio secum fert defensionem promotionemque dignitatis et iurium primariorum personae humanae.

Membra Ecclesiae, quatenus sunt societatis civilis membra, ius et officium habent bonum commune persequendi, sicut alii cives. Christiani sua munera temporalia cum fidelitate et competentia implere debent. Operari debent ut fermentum mundi in vita familiari, professionali, sociali, culturali et politica. Ipsorum est proprium onus et officium in toto hoc ordine sub ductu spiritus evangelici et doctrinae Ecclesiae suscipere. Hoc modo potentiam Spiritus Sancti testificantur sua actione pro servitio hominum in

433 illis, quae ad existentiam et futuram sor/tem humanitatis certum ac definitum momentum habent. Et dum illas navitates exercent, suo ipsorum consilio generatim agunt, quin ecclesiasticae hierarchiae responsabilitatem afficiant; aliquo tamen modo afficiunt responsabilitatem Ecclesiae, cum eius membra sint.

III. Effectio iustitiae

Testimonium Ecclesiae

Plures christiani ducuntur ad veras *confessiones* iustitiae variis modis actionis pro iustitia, quae proficiscitur a caritate iuxta gratiam, quam a Deo acceperunt. Pro aliquibus eorum haec actio versatur in campo ad conflictus sociales et politicos spectante, in quibus christiani testimonium Evangelio reddunt, ostendentes in historia esse fontes progressionis diversos a pugna, nempe amorem et ius. Hic primatus amoris in historia alios christianos ducit ad praeferendam viam actionis non violentae et actionem in opinione publica.

Si Ecclesia testimonium iustitiae reddere debet, ipsa agnoscit eum iustum in primis esse debere ante aliorum oculos, quicumque loqui audeat de iustitia coram hominibus. Quapropter nosmetipsos examen instituere oportet de modis agendi, de possessionibus et de genere vitae, quae in ipsa Ecclesia habentur.

Servanda sunt iura in sinu Ecclesiae. Propterea, qualiscumque est modus quo quis Ecclesiae sociatur, nemo tamen privari debet iuribus habitualibus. Qui Ecclesiae proprio labore inserviunt —presbyteris et religiosis non exceptis— subsidia ad vitam sufficientia accipere debent et illis securitatibus socialibus frui, quae in usu sunt in unaquaque regione. Laicis tribuenda sunt aequum stipendium et conveniens promotionis ratio. Votum iteramus, ut laici potiora munera exerceant quod attinet ad bona temporalia Ecclesiae, et in iisdem administrandis partem habeant.

Contendimus quoque, ut mulieres propriam partem responsabilitatis et participationis in vita communitaria so-
434 cietatis et etiam Ecclesiae habeant. /

Proponimus, ut profundo studio hoc argumentum subiciatur congruentibus rationibus adhibitis, e. g. ope mixtae commissionis ex viris et feminis, ex religiosis et laicis, e diversis condicionibus et disciplinis.

Omnibus Ecclesia agnoscit ius ad congruam libertatem sermonis et cogitationum; quod etiam complectitur ius, ut quisque audiatur in spiritu dialogi, legitimam diversitatem in Ecclesia servantis.

Forma procedendi iudiciaria accusato tribuat ius accusatores cognoscendi, sicut et ius convenientis defensionis. Ut sit perfecta, iustitia includat oportet celeritatem processus. Quod speciatim requiritur in causis matrimonialibus.

Membra denique Ecclesiae aliquam participationem habeant in apparandis decisionibus, iuxta normas a Concilio Oecumenico Vaticano II et a Sede Apostolica datas, e. g. quod attinet ad constitutionem Consiliorum in omnibus gradibus.

Ad res temporales quod attinet, qualiscumque est earum usus, numquam eo perveniendum est, ut ambiguum reddatur testimonium evangelicum, quod Ecclesia praebere debet. Quodsi quorundam munerum vel dignitatum privilegia conservari expediat, id tamen continenter ad regulam huius principii expendendum erit. Et quamquam in genere difficile est fines statuere inter ea, quae sunt necessaria recto usui, et ea quae exiguntur testimonio prophetico, certe hoc principium firmiter retineri debet: fides nostra a nobis exigit aliquam parsimoniam in rerum usu; Ecclesia et vivere et propria bona ita administrare debet, ut Evangelium pauperibus nuntietur. Si, e contra, Ecclesia ex divitibus vel potentibus huius mundi apparet, minuitur eius credibilitas.

Nostra conscientiae discussio pertingat ad genus vitae omnium: episcoporum, presbyterorum, religiosorum religiosarumque et laicorum. In populis egenis interrogandum est, utrum ex eo quod aliquis ad Ecclesiam pertineat, iam ingrediatur in circumscriptum recessum quendam opulentum, dum circum homines paupertate premuntur. In societatibus ubi plus consumitur, quaerendum erit an proprium vitae genus exemplum praebeat illius parsimoniae —quod ad consumptionem attinet—, quam nos aliis prae-
435 dicamus necessariam, ut alantur tot milia millium famelicorum in universo mundo.

Institutio ad iustitiam

Vita quotidiana christifidelis, instar fermenti evangelici in familia, in schola, in opere, in vita sociali et civili agentis, adiumentum est peculiare, quod christiani iustitiae afferunt; ad hoc vero prospectivae rationes ac significatio accedunt, quas ipsi conaminibus humanis tribuere possunt. Proinde ratio educationis talis esse debet, ut doceat homines vitam gerere in tota eius *realitate*, et iuxta principia evangelica doctrinae moralis, personalis simul ac socialis, quae vitali testimonio christiano exprimatur.

Comperta autem sunt impedimenta progressus, quem pro nobismetipsis et pro hominibus exoptamus. Modus educationis, nostris temporibus persaepe adhuc vigens, angustum quendam *individualismum* fovet. Pars familiae humanae vivit tamquam immersa in illo habitu mentis, qui possessionem plus aequo extollit. Schola atque instrumenta communicationis socialis, saepe impedita ordine constituto, sinunt talem solummodo hominem formare, qui ipso ordine desideratur, hominem nempe ad suam imaginem; non hominem novum, sed iterationem eiusdem prorsus hominis.

Haec autem educatio postulat cordis renovationem, quae in eo innititur, quod peccatum agnoscitur tam singulorum hominum quam totius societatis. Ipsa inculcabit etiam modum vere et plene humanum vivendi in iustitia, in caritate, in simplicitate. Suscitabit similiter facultatem criticam, quae ducit ad cogitationem de societate, in qua vivimus, ac de eius bonis, quaeque homines parat ad eadem bona repudianda, cum haec iustitiam pro omnibus hominibus fovere cessaverunt. Cuius iustitiae educationis primarium propositum in nationibus, quae sunt in via progressionis, consistere videtur in nisu excitandae conscientiae, ut rerum condicio, prout est, cognoscatur, et in cohortatione ad meliorem statum plene assequendum; quo fit ut iam transformatio mundi inchoetur.

Haec autem educatio, utpote quae penitus humaniores efficiat omnes, iuvabit homines, ne deinceps velut res tractentur vel per instrumenta communicationis socialis vel per vires politicas; e contra idoneos illos reddet ad sortem propriam regendam et ad efficiendas communitates 436
vere humanas. /

Proinde haec educatio merito dicitur permanens, quae nempe ad universos homines et ad omnem aetatem spectat. Eadem etiam ad actionem rerumque usum pertinet, quia traditur per experimenta et participationem, necnon per ipsa iniustitiae exempla, directo usu vitali cognoscenda.

Educatio ad iustitiam primum impertitur in familia. Probe novimus non solum instituta Ecclesiae ad id consociatam operam collocare, sed etiam alias scholas, opificum collegia, factiones politicas.

Talis educationis materies necessario secum fert respectum personae eiusque dignitatis. Quoniam hic de iustitia in universo mundo agitur, ante omnia graviter affirmanda est unitas familiae humanae, in qua secundum Dei dispositionem homo nascitur. Signum huius communis solidaeque coniunctionis pro christianis illud erit quod omnes homines eo fine nascuntur, ut divinae naturae in Christo participes fiant.

Principia fundamentalia, quibus vis Evangelii vitam socialem nostro hoc tempore affecit, inveniuntur in illa summa organica doctrinae, quae inde ab Encyclicis Litteris *Rerum Novarum* inscriptis usque ad Epistulam Apostolicam *Octogesima Adveniens* [LE 3975] gradatim et opportune proposita est. Per Concilii Vaticani II Constitutionem *Gaudium et Spes* [LE 3366] Ecclesia, quam umquam alias melius intellexit, quaenam suae partes essent in mundo huius temporis, in quo videlicet christianus servando iustitiam salutem propriam operatur. Encyclicae Litterae *Pacem in Terris* [LE 3110] dederunt nobis *magnam chartam* iurium hominis. Iustitia inter omnes gentes et populos in Encyclicis Litteris *Mater et Magistra* [LE 2984] priorem locum obtinere coepit, eademque, dum in documento *Populorum Progressio* [LE 3546] accuratius forma veri tractatus de iure ad progressionem fovendam exprimitur, in Epistula *Octogesima Adveniens* [LE 3975] summa lineamentorum ad actionem politicam spectantium evadit.

Sicut Apostolus, opportune et importune exhortamur, ut Verbum Dei praesens adsit in mediis eventibus humanis. Sententiae, quas proferimus, exprimere volunt illam fidem, quae hodie obligat et nos et christifideles omnes. In votis omnium nostrum est, ut declarationes illae semper locorum et temporum adiunctis respondeant. Mandatum nostrum postulat, ut animo forti iniustitias denuntiemus cum 437
caritate, prudentia et / firmitate, sincerum colloquium ha-

http://www.obrascatolicas.com

bentes cum omnibus, ad quos spectat. Scimus enim reprehensiones nostras tantum assensum sibi conciliare posse, quantum cum ipsa nostra vita congruant atque in actione continua sese ostendant.

Liturgia, quae cor vitae Ecclesiae est cuique nos praesumus, valde inservire potest educationi ad iustitiam. Ipsa est enim gratiarum actio Patri in Christo, ante oculos ponens per suam communitariam formam vincula nostrae fraternitatis nosque iterum iterumque commonefacit de Ecclesiae munere. Liturgia Verbi, catechesis, celebratio Sacramentorum vim habent, ut nos ad reperiendam Prophetarum, Domini Iesu Christi et Apostolorum doctrinam de iustitia adiuvent. Praeparatio ad baptismum formationem conscientiae christianae inchoat. Paenitentiae praxis significationem socialem peccati et sacramenti conspicuam faciat. Eucharistia, denique, constituit communitatem eamque ad hominibus serviendum inducit.

Cooperatio inter ecclesias locales

Ecclesia, ut sit revera signum coniunctionis, quam familia nationum exoptat, in sua vita exhibere debet maiorem cooperationem inter ecclesias regionum ditiorum et ecclesias regionum pauperum in spirituali communione atque in partitione facultatum humanarum et materialium. Praesentes liberales animi inclinationes ad auxilium inter ecclesias ferendum efficaciores evadere possunt per *coordinationem realem* (v. g. S. C. pro Gentium Evangelizatione et Consilium Pontificium «Cor Unum»), per prospectivam rationem in administratione communi donorum Dei, per necessitudinem fraternam semper faventem autonomiae et responsabilitati beneficiariorum, quod attinet ad determinationem criteriorum atque propositorum concretorum electionem eorumque effectionem.

Haec autem praestituta ordinatio nullo modo circumscribenda est propositis oeconomicis; e contra, actiones stimulare debet, quae promovere possint illam formationem humanam ac spiritualem, quae fermentum ad progressionem
938 integram hominis necessarium suppeditent. /

Cooperatio oecumenica

Probe conscii eorum, quae in hac provincia peracta iam sunt, nos ad iustitiam in mundo promovendam, ad efficiendam populorum progressionem, ad pacem stabiliendam, cooperationem cum fratribus christianis seiunctis a nobis, una cum Concilio Oecumenico Vaticano II, maxime commendamus. Haec cooperatio imprimis operositates ad dignitatem hominis eiusque iura primaria tuenda respicit, praesertim ius ad libertatem religiosam; inde contentio communis contra inducta discrimina ob differentiam religionis, stirpis et coloris, culturae etc. Cooperatio etiam ad studium doctrinae Evangelii, quatenus totam navitatem christianam attingit, sese extendit. Hanc cooperationem oecumenicam Secretariatus ad christianorum unitatem fovendam et Pontificia Commissio Studiosorum a «Iustitia et Pace» communi consilio efficaciter provehere studeant.

Eodem spiritu ducti, pariter commendamus cooperationem cum omnibus iis, qui in Deum credunt, in iustitia sociali, pace et libertate fovendis; immo etiam cum iis, qui quidem Auctorem mundi non agnoscunt, tamen, bona humana aestimantes, sincere et honestis viis iustitiam quaerunt.

Actio internationalis

Cum Synodus indolem universalem prae se ferat, eas iustitiae quaestiones tractat, quae directe totam familiam humanam attingunt. Unde momentum agnoscentes cooperationis internationalis pro progressione sociali atque oeconomica, ante omnia inaestimabile opus laudamus, quod Ecclesiae locales, missionarii atque instituta eos sustinentia, in populis egentioribus effecerunt; et illa incepta illaque instituta promovere cogitamus, quae pro pace, pro iustitia internationali et progressione hominis operantur. Ideo catholicos homines hortamur, ut sequentes propositiones perpendant:

1. Agnoscatur fundamentum ordinis internationalis in-
939 niti in iuribus et in dignitate inamissibilibus hominis. Declaratio Iurium Hominis, facta a Nationibus Unitis, rata fiat ab illis omnibus guberniis, quae tali pacto convento nondum adhaeserunt; et plene ab omnibus servetur.

2. Nationes Unitae —quae secundum proprium finem participationem omnium nationum promovere debent —et Instituta internationalia sustineantur, quatenus sunt inimorum studium, dissuadere armorum commercium et cumulationem ac dirimere lites per pacificas vias actionis legalis, arbitratus et publicae disciplinae internationalis. Omnino necesse est, ne contentiones inter nationes bello solvantur, sed ut inveniantur aliae viae naturae humanae congruae. Foveatur insuper strategica ars abstinendi a vi, et singulae nationes obiectionem, quam appellant, conscientiae legibus agnoscant et moderentur.

3. Adiuventur proposita alterius *Progressionis Decennii*, inter quae translatio alicuius certae partis reditus annui nationum ditiorum ad nationes in via progressionis, aequiora pretia materiarum primarum, mercatus apertus nationum ditiorum, et, in quibusdam rebus, peculiaria iura exportandi merces manu factas e nationibus in via progressionis; agitur enim de primis lineamentis rationis contributionis progredientis, sicut et prospectivae rationis oeconomicae et socialis pro universo mundo. Lugemus, quoties nationes ditiores se removent ab hoc eximio bono expetendo, partitionis nempe et responsabilitatis mundialis. Fore speramus, ne ulla similis debilitatio communis solidaeque necessitudinis internationalis vigorem auferat disceptationibus de commerciis, quas Conferentia Nationum Unitarum de Commercio et Progressione (UNCTAD) praeparat.

4. Cumulatio potentiae, quae consistit in fere plena dominatione oeconomica et investigationis et collocationis pecuniae et traiectionis per maria et securitatum, paulatim exaequari debet per normas institutionales, quae roborent et auctoritatem et facultates quod attinet ad decisionem responsabilem nationum in via progressionis, et per plenam et aequalibilem participationem in Institutis internationalibus de progressione agentibus. Quod illae revera nuper prohibitae sunt, ne colloquiis de commercio mundiali atque etiam de decisioni/bus circa rem nummaria interessent, quae quidem graviter afficiunt earum sortem, hoc fuit exemplum defectus potentiae, quae in ordine mundiali iusto et responsabili tolerari nequit. 940

5. Etsi fatemur Instituta internationalia perfici ac corroborari posse, sicut et quodlibet instrumentum humanum, affirmamus quoque momentum coetuum peculiarium Nationum Unitarum, eorum praesertim, qui directe agunt de quaestionibus immediatis et acutioribus paupertatis in mundo, in campo agrariae reformationis et progressus agriculturae, sanitatis, educationis, locorum operis faciendi, hominum habitationis et urbium densissimi et celerrimi incolatus. Peculiari modo indicanda nobis videtur necessitas alicuius *fundi* seu aerarii, quo sufficientia alimenta et proteinae, quas vocant, suppeditentur ad plenam progressionem mentalem et physicam puerorum. De generis humani immenso incremento illa repetimus, quibus Summus Pontifex Paulus VI munera definivit publicae potestatis in Litteris Encyclicis, a verbis *Populorum Progressio* incipientibus: «Non est dubium quin potestates publicae, quantum ad eas pertinet, in haec se queant interponere, cives hac de re decentes et accommodata rei principia capientes, dummodo haec praescriptis legis moralis congruant, et iusta coniugum libertas absolutissime servetur» (n. 37: *A. A. S.*, LIX [1967], p. 276) [LE 3546].

6. Gubernia pergant sua tributa solvere, referenda in *fundum* seu aerarium progressionis, sed modum etiam inquirant, quo maxima horum conatuum pars sequatur vias *multilaterales*, plene servantes responsabilitatem nationum in via progressionis, quae sociandae sunt consiliis capiendis de prioritate et collocatione pecuniae.

7. Efferenda etiam nobis videtur nova sollicitudo mundi, de qua primum agetur in Conferentia de ambitu humano, Holmiae mense iunio anno 1972 celebranda. Intellegi non potest, quomodo nationes ditiores sibi sumere audeant ita bona materialia, quae expostulant, augere, ut vel reliquae nationes in misera paupertate persistant, vel periculum oriatur ne ipsa fundamenta physica vitae mundialis destruantur. Ii qui, iam sunt divites, debent suscipere genus vitae minus materiale, cum / minore rerum dissipatio- 941
ne, ut sic vitetur destructio patrimonii, quod ipsi absoluta ex iustitia participare debent cum omnibus aliis membris generis humani.

8. Ut ius ad progressionem opere compleatur:

a) populi ne impediantur progressionem assequi iuxta elementa humani cultus ipsis propria;

b) per mutuam cooperationem omnes populi principales artifices propriae progressionis oeconomicae et socialis fieri possint;

c) omnis populus, tamquam membrum actuosum et responsabile societatis humanae, cooperari possit ad bonum commune prosequendum aequo iure atque ceteri populi.

Optata Synodi ad effectum deducenda

Conscientiae discussio, quam omnes nos una simul instituimus, quaeque munus Ecclesiae in actione pro iustitia pertingit, inefficax manebit, nisi in vitam descendat nostrarum localium Ecclesiarum, in omnibus earum ordinibus. Conferentias Episcopales deprecamur, ut et ipsae pergant excolere prospectivas rationes, quas nos contemplati sumus diebus huius coetus et in praxim deducant, id, quod nos commendavimus, e. g. constitutionem sedium rei sociali-theologicae investigandae.

Rogamus etiam, ut Pontificiae Commissioni Studiosorum a «Iustitia et Pace», una cum Consilio Secretariae Synodi et Auctoritatibus competentibus commendentur descriptio, ponderatio atque altius studium sive votorum sive optatorum huius nostri coetus, ita quidem ut ea, quae
942 nos inchoavimus, felicem ad exitum deducant. /

IV. Spei Verbum

Potentia Spiritus, qui resuscitavit Christum a mortuis, continenter in mundo operatur. Populus Dei praesens est identidem, per generosos Ecclesiae filios, in medio pauperum et eorum qui oppressionem et persecutionem patiuntur, in propria carne et in proprio corde vivens Passionem Christi et testimonium reddens Ipsius Resurrectionis.

Omnis enim creatura ingemiscit et parturit usque adhuc et expectat revelationem gloriae filiorum Dei (cf. *Rom.* 8, 22). Persuasum ergo habeant christiani se fructus propriae naturae propriique conaminis ab omnibus sordibus purificatos deinceps inventuros esse in illa nova terra, quam Deus illis iam nunc parat, et in qua Regnum erit iustitiae et amoris: quod Regnum plene tunc complebitur, cum Dominus ipse veniet.

Spes Regni venturi properat habitare in spiritibus humanis. Absoluta et perfecta mundi transformatio per Pascha Domini plenitudinem sensus tribuit conatibus hominum, et nominatim iuvenum, ad minuendam iniustitiam, violentiam et odium, et ad efficiendum, ut omnes simul progrediantur in iustitia, libertate, fraternitate et dilectione.

Proclamans Evangelium Domini, Redemptoris et Salvatoris, simul Ecclesia omnes homines vocat, speciatim vero pauperes, oppressos et afflictos, ut cooperentur cum Deo ad liberandum ab omni peccato et exstruendum mundum, qui, tantum cum fiet opus hominis pro homine, perveniet ad plenitudinem creationis.

Adn. G. CAPRILE in NrT 104 (1972) 43-64; P. DE LETTER in The Clergy Monthly 36 (1972) 16-24; P. PAVAN in Apoll. 44 (1971) 187-200, 659-677.

4017

1971 DEC 3.-CONS. LAIC., NORM. AAS 63 (1971) 948-956

Directorium respiciens normas quibus Instituta Internationalia Catholica definiuntur

Introduction

Le Motu Proprio *Catholicam Christi Ecclesiam*, par lequel le Pape Paul VI fonde le Conseil des Laïcs, assigne à celui-ci comme la première de ses tâches, de: «promouvoir l'apostolat des laïcs au plan international ou réaliser la coordination de ce qui est déjà constitué et son insertion toujours plus grande dans l'apostolat général de l'Eglise» [LE 3515].

Ainsi est reconnu un aspect important de la vitalité de l'Eglise aujourd'hui: la qualité et la diversité des organisations internationales catholiques.

Ainsi est souligné le développement continu des institutions internationales dans le contexte du monde d'aujourd'hui.

A partir de ces réalités et se rappelant que «les laïcs exercent leur apostolat multiforme tant dans l'Eglise que dans le monde» *(A. A.*, 9) [LE 3346], le Conseil des Laïcs, en conformité avec sa mission, dégage les éléments qui permettent de déterminer les critères d'une définition des Organisations Internationales Catholiques afin d'assurer leur meilleure insertion à l'apostolat général de l'Eglise.

L'esprit et le but du document

Pour arriver à la détermination de ces critères, le Conseil a utilisé plusieurs données:

D'une part l'existence de nombreuses organisations qui reflète très largement les activités des membres du Peuple de Dieu.

Par la définition de leurs buts, par leur organisation interne et leurs structures, par la dimension et l'étendue de leurs activités, ces organisations fournissent l'apport indispensable de leur expérience.

D'autre part, les efforts déjà accomplis pour assurer à l'expérience des organisations ou mouvements internationaux, la reconnaissance institutionnelle de la part du Saint-Siège.

Ce sont: les dispositions adoptées par la Secrétairerie d'Etat pour / agréer les statuts des organisations internationales catholiques et quelques-unes des conditions posées par la Conférence des O. I. C. pour l'adhésion des organisations à son institution.

Enfin les documents nés du Concile Vatican II. Parmi eux le décret sur l'Apostolat des Laïcs *(A. A.)* [LE 3346], et la Constitution Pastorale *Gaudium et Spes* [LE 3366] sont une reference indispensable.

Pour déterminer les critères de définition, plusieurs possibilités s'ouvrent à partir de méthodes différentes. Ce qui guide le choix ici, c'est la nature même de ce document. Bien qu'il doive traiter d'aspects pratiques et juridiques, il se veut d'abord de portée apostolique et pastorale. Ce qui est en cause, c'est la confrontation entre une expression de vie à l'échelon international, son organisation et le lien qui s'établit avec la mission de l'Eglise: «faire participer tous les hommes à la rédemption et au salut» *(A. A.* ,2) [LE 3346].

Il s'agit donc bien ici, dans le cadre d'un règlement, de saisir le lien entre vie et foi, s'appliquant à des organisations ou mouvements.

Une double exigence s'impose:

Prendre en considération la réalité de ce qui existe, l'expérience du passé et les situations nouvelles qui se posent aux organisations et mouvements; c'est-à-dire envisager la situation avec souplesse dans une vision prospective et dynamique, notamment pour ne pas préjuger de l'avenir.

Exprimer aussi clairement que possible les éléments des critères à retenir pour permettre aux différents mouvements, organisations, associations et groupes de se situer par rapport à ces critères.

Il est important, en effet, de souligner que ce texte ne revêt pas le caractère d'un dispositif contraignant qui devrait s'appliquer sans nuances. Il laisse toute liberté aux initiatives des organisations dans leurs définitions et leurs buts, mais les convie à se situer elles-mêmes à partir des critères de définition retenus, si elles veulent être reconnues comme Organisations Internationales Catholiques.

Critères de définition proprement dits

Les observations ci-dessus conduisent à cerner le problème autour de l'explication, du sens de la dimension qu'il convient de donner aux trois termes qui constituent 95
l'expression «organisation internationale catholique». /

1. *Organisation.* Le mot «organisation» s'entend ici dans un sens large. Il signifie la mise en oeuvre coordonnée des efforts collectifs et des initiatives de personnes ou d'institutions sans préjuger de la forme pratique sous laquelle ils se manifestent. Il peut donc s'agir, selon les cas et les circonstances, de bureaux, services, mouvements, fédérations, organismes, etc...

A ce sujet, il paraît essentiel, au milieu de tant de possibilités et de choix dans les «multiples manières de participer à l'édification de l'Eglise, à la sanctification du monde et à son animation dans le Christ» *(A. A.*, 16), de retenir ce qui fait appel à une action d'ensemble, coordonnée au sein d'une organisation.

Le Concile rappelle d'ailleurs que cette forme d'action organisée «correspond bien à la condition humaine et chrétienne des fidèles; elle présente en même temps le signe de la communion et de l'unité de l'Eglise dans le Christ» *(A. A.*, 18). Dans *Gaudium et Spes* (n. 90), il dit également «de nos jours, l'efficacité et les nécessités du dialogue réclament des initiatives collectives».

A quels signes est-il possible de constater qu'il y a bien «organisation»?

a) En premier lieu, l'organisation doit exprimer clairement sa raison d'être, ce qui la caractérise, ce qui est son domaine spécifique.

Pour qu'une organisation se situe dans l'ensemble harmonieux des efforts et des activités des catholiques au

http://www.obrascatolicas.com

plan international, il convient qu'elle fasse apparaître clairement dans ses buts:

ce qui est son caractère spécifique, par exemple la catégorie de personnes qu'elle touche;

ce qui est son genre d'activité (spirituelle, intellectuelle, caritative, en milieu social, professionnel, etc.);

ce qui est sa raison d'être.

Une référence explicite aux descriptions données par le décret sur l'Apostolat des Laïcs, sur les buts et les champs d'apostolat, situe l'organisation dans le secteur d'activité qu'elle a choisi avec, éventuellement, ses extensions possibles.

b) En second lieu, l'organisation doit donner la preuve de son existence et de son activité par rapport à la finalité
951 et aux buts déterminés dans ses statuts ou son règlement. /

Pour cela il importe qu'elle ait une consistance numérique suffisante. On ne demande pas à tous un même nombre d'adhésions. Il s'agit là surtout d'une appréciation qualitative, en fonction du but poursuivi et pas seulement d'une appréciation quantitative. Autrement dit, l'organisation doit reposer sur une base réelle, s'appuyer, selon sa nature propre, sur des personnes ou des ensembles de personnes, sur des mouvements, des bureaux, des services.

Elle doit avoir des responsables de son animation et de son administration et posséder les moyens nécessaires à ses exigences de travail.

Elle doit faciliter les rencontres entre ses membres, notamment tenir à des intervalles réguliers des assemblées destinées: à faire le bilan de ses activités, à décider de son orientation en fonction des besoins et à procéder à la désignation de personnes appelées à en porter les responsabilités.

Elle doit assumer, par l'effort de ses membres, l'accomplissement de ses tâches et disposer d'une autonomie financière qui puisse être considérée comme gage suffisant de son indépendance. Ceci n'exclut pas qu'elle fasse appel à des dons ou des subventions.

2. *Caractère international.* S'il est évident que le caractère international doit être exprimé explicitement pour que l'organisation soit considérée comme telle, il convient de bien préciser les conditions auxquelles doit répondre cette intention:

a) Le caractère international se démontre. Il ne suffit pas de se déclarer «international» pour l'être. Ceci suppose plusieurs conditions concordantes.

L'organisation doit:

— avoir des membres dans différents pays;

— favoriser les échanges, communications et dialogues entre eux;

— former ses membres à un esprit international et développer chez eux le sens des responsabilités à ce niveau;

— avoir une visée universelle dépassant le cadre des nations et des régions, même si, pour des raisons de circonstances, elle se limite à ses débuts à plusieurs nations d'une même région; ceci ressort notamment d'un programme général rejoignant, sous un ou plusieurs aspects, les aspi-
952 rations des hommes de différents continents. /

Ces conditions sont nécessaires pour donner à l'organisation qui se réclame du caractère international, la consistance indispensable.

b) Le caractère international exige une mise en commun des activités, des initiatives, des apports de différentes composantes nationales ou régionales ainsi qu'une participation effective de la base au sommet dans une perspective internationale — le tout se faisant en vue du bien commun de l'organisation internationale. En effet une addition d'entités nationales ne suffit pas à faire une organisation internationale.

3. *Catholique.* Ce terme, dans ce cas, est le plus important, car il apporte à lui seul une spécificité toute particulière et il complète, en la précisant, la définition de l'organisation. En effet, il existe ou peut exister de nombreuses organisations internationales et il importe que, dans ce domaine aussi, l'Eglise, indépendamment de certains autres modes de présence, se manifeste au monde en tant que telle. Les organisations internationales catholiques sont une forme de présence. Il convient donc d'indiquer à quelles conditions une organisation internationale peut porter le titre de «catholique». Pour cela, il faut:

— Une référence précise de conformité à l'Evangile et à l'enseignement du Magistère.

— Une volonté de s'insérer dans l'effort pastoral de l'Eglise.

— Une préoccupation de l'éducation de la foi parmi ses membres.

— Une disponibilité de service dans des secteurs tels que: l'évangélisation et la sanctification, l'animation chrétienne de l'ordre temporel, la charité *(A. A.,* 6, 7, 8), ainsi que dans les milieux sociaux ou professionnels, famille, jeunesse, éducation, moyens de communication sociale, etc. *(A. A.,* 10 et suivants).

La référence «catholique», pour des organisations internationales, appelle en outre, les précisions complémentaires suivantes:

a) tenir compte de l'«ouverture» de l'Eglise dans l'esprit de Vatican II;

b) en tirer les conséquences au plan des rapports avec la hiérarchie ecclésiastique.

ad *a)* A l'heure actuelle il n'y a pratiquement pas d'organisation internationale catholique qui ne se pose des questions de rapports d'échanges, de collaboration avec d'autres chrétiens, des croyants d'autres religions et des non-croyants. / 953

Bien loin de gêner cette «ouverture» l'Eglise (cf. *Gaudium et Spes,* nn. 89 et 90) en souhaite le développement, mais dans l'absence de toute équivoque; elle le montre clairement, au plan institutionnel, en confiant à ses organismes compétents le soin d'orienter et de suivre les initiatives des catholiques, et donc des Organisations internationales catholiques en ce domaine. Si, dans certains cas, celles-ci peuvent accueillir des personnes chrétiennes non catholiques, voire même non chrétiennes, elles ne peuvent, sans changer leur caractère spécifique, se dégager de leur référence essentielle à l'Eglise catholique, à sa doctrine et à ses buts.

ad *b)* Comme le précise le décret sur l'Apostolat des Laïcs, «aucune initiative ne peut prétendre au nom de catholique sans le consentement de l'autorité ecclésiastique légitime» *(A. A.,* 24).

Au niveau international, la reconnaissance d'une organisation comme catholique implique l'agrément de celle-ci par le Saint-Siège qui authentifie ainsi sa participation à la mission de l'Eglise et de sa hiérarchie et confirme son adhésion à l'enseignement doctrinal de l'Eglise catholique.

A deux occasions précises *(L. G.,* 37 et *A. A.,* 24), le Concile a traité de la question en montrant dans quel climat de confiance et d'estime doivent s'établir les rapports avec la hiérarchie. Mais, tenant compte justement de la diversité des buts, le Concile dit que «les liens de l'apostolat des laïcs avec la hiérarchie peuvent revêtir des modalités différentes selon la diversité des formes et des buts de cet apostolat» *(A. A.,* 24). Il est opportun de constater ici que certaines des organisations existant au plan international furent crées par l'initiative directe de la hiérarchie ou regroupent des institutions ou organismes que celle-ci a pu susciter au plan national. La nature de leurs rapports avec l'autorité sera souvent différente de celle des associations promues par les fidèles.

Le Concile Vatican II reconnaît aux fidèles le «droit de fonder des associations» *(A. A.,* 19). La plupart des organisations internationales catholiques sont nées à partir de l'initiative des fidèles. Elles sont de par leur nature aptes à coopérer aux objectifs de la pastorale d'ensemble et à trouver ainsi une insertion toujours plus grande dans l'apostolat général de l'Eglise, sans pour autant se confondre avec ses organismes officiels et en gardant leur propre physionomie.

La hiérarchie veillera également à la «coordination des efforts» au plan international, dans l'esprit du par. n. 90 de *Gaudium et Spes,* et / elle s'assurera notamment que les 954
initiatives tendant à la création de nouvelles organisations ne fassent pas double emploi avec d'autres et que les forces existantes ne se dispersent pas inutilement.

De leur côté, les organisations entretiendront des relations de confiance et de collaboration non seulement avec le Saint-Siège mais aussi avec les Conférences épiscopales. Elles auront soin, notamment, d'obtenir leur accord préalable pour l'implantation d'un secrétariat international ou régional sur leur territoire, de les informer de la tenue d'un congrès ainsi que de leurs principales activités.

La reconnaissance par la hiérarchie du caractère «catholique» de l'organisation comporte:

— l'approbation des orientations fondamentales et des buts de l'organisation, normalement exprimés dans les statuts, de même que des modifications substantielles de ceux-ci;

— l'agrément des candidatures pour la présidence;

— la nomination des aumôniers ou assistans ecclésiastiques.

Il est évident que le caractère catholique de l'organisa-

tion internationale sera également garanti par le fait que ses responsables seront toujours des catholiques. Ceux-ci par ailleurs, étant placés à un niveau où l'Eglise se trouve nettement engagée, veilleront à se tenir sur la nécessaire réserve vis-à-vis de toute prise de position et activité publiques sur le plan politique ou syndical; leur abstention en ce domaine sera normalement l'attitude la plus indiquée durant l'exercice de leur mandat (cf. Lettre Apostolique *Octogesima Adveniens,* 50) [LE 3975].

Si, d'une manière habituelle, il n'y a pas de difficultés à prévoir pour que «l'autorité légitime», en l'occurrence la Secrétairerie d'Etat, donne son agrément à plusieurs noms en vue d'une élection ou nomination à la présidence d'une organisation et choisisse un aumônier ou assistant ecclésiastique parmi des personnes qui peuvent lui être présentées, il se peut qu'en certaines circonstances des questions se posent. Celles-ci trouveront d'autant mieux leur réponse qu'un dialogue habituel se sera instauré entre l'organisation et l'autorité ecclésiastique. Ce dialogue permettra en outre une plus grande souplesse dans l'exécution des normes concernant la nomination de personnes ou l'agrément
955 de candidatures. /

Registre permanent d'inscription

«Il y a dans l'Eglise diversité de ministères, mais unité de mission» *(A. A.,* 2).

Au plan international, cela veut dire que, tout en laissant à ses membres la liberté de leurs initiatives et en respectant son exercice, l'Eglise, par la voix du Saint-Siège, se réserve le droit de reconnaître comme liés à sa mission et à ses buts les organisations ou mouvements qui jugent opportun de lui demander cette reconnaissance.

En vue de constituer un inventaire précis et actuel des organisations catholiques agissant au plan international, le Conseil des Laïcs est chargé d'ouvrir un registre permanent d'inscription de ces organisations, c'est-à-dire des organismes, bureaux, services, associations ou mouvements ayant vocation internationale catholique. Cette disposition permettra aux organisations existantes de s'y faire inscrire en mettant à jour leurs statuts en fonction des critères de définition retenus et aux organisations nouvelles de se faire connaître et reconnaître.

Tout groupe qui dépasse les limites d'une nation et qui se constitue en vue d'une activité internationale, qu'il ait ou non l'intention de devenir une organisation internationale catholique, est invité à se faire porter sur ce registre afin d'établir un lien avec le Saint-Siège.

Au moment de leur inscription, les organisations précisent elles-mêmes leurs buts, leurs objectifs, ainsi que le caractère qu'elles se donnent, laïc ou mixte, de manière à clarifier la nature du rôle du Conseil des Laïcs à leur endroit.

L'inscription d'une organisation comme O. I. C. devient définitive après la reconnaissance de conformité de l'organisation ou mouvement avec les critères ci-dessus et après l'approbation de ses statuts par le Saint-Siège.

Dans ce cadre les rapports des organisations internationales catholiques tant avec la Secrétairerie d'Etat qu'avec le Conseil des Laïcs constituent le mode principal de leurs relations avec le Saint-Siège, sans pour autant gêner ceux qu'elles désirent établir avec d'autres instances, du fait de leurs objectifs particuliers.

A partir des éléments positifs émanant d'une connaissance détaillée de l'existence et des buts des organisations internationales catholiques, le Conseil des Laïcs assurera son rôle spécifique au service de l'Eglise et des organisations
956 en développant un dialogue constant entre elles et / le Saint-Siège et en les aidant à mieux s'insérer dans la mission d'ensemble de l'Eglise.

Mais il va sans dire que, comme par le passé, les organisations trouveront toujours dans la Secrétairerie d'Etat un interlocuteur disponible: c'est elle qui, notamment, a compétence pour apprécier en dernier ressort ce qui, dans l'activité de tout organisme catholique, engage l'Eglise au plan international.

Conclusion

C'est dans une perspective de dialogue et dans un esprit de communion que s'inscrit l'établissement de ce document d'orientation concernant les critères de définition des Organisations Internationales Catholiques. Ce document les précise et les rassemble en s'inspirant des textes conciliaires et de la pratique de longues années d'existence de diverses formes de la vie catholique organisée au plan international. Il exprime une réalité profondément ecclésiale

et pastorale. Il met en évidence les liens spirituels privilégiés qui unissent les diverses organisations à l'Eglise et au Pape en leur conférant le sceau d'authenticité de leur participation à l'apostolat général de l'Eglise.

3 Décembre 1971.

Adn. L. L. McREAVY in CR 57 (1972) 641-642.

4018

1971 DEC 7.-SC SACRAMENTORUM, INSTRUCTIO. PART.*

INSTRUCTIO AD LOCORUM ORDINARIOS DE CANONICA CELEBRATIONE MATRIMONII CORAM SOLIS TESTIBUS IN CASIBUS PARTICULARIBUS

Ad Sanctam Sedem haud ita pridem nonnulli Ordinarii dioecesani, sive singuli, sive in coetibus congregati, preces admoverunt ut, derogando Codicis Juris Canonici praescriptis (can. 1094-1103), in casibus particularibus, ob penuriam Sacerdotum et Diaconorum, concederetur facultas valide celebrandi canonicum matrimonium coram catholico fideli, a parocho vel loci Ordinario delegato, et duobus testibus.

Quarum precum studio sedulo peracto, consultisque Dicasteriis et Officiis competentibus aliisque, quorum quomodocumque interest, Sacra Congregatio de Disciplina Sacramentorum proposita examinavit in ordinario coetu die 18 Junii 1971 habito, in quo quidem, ut oportebat, perpensa sunt etiam de hac materia argumenta, allata a Pontificia Commissione Codici Juris Canonici recognoscendo [1].

Id autem sine dubio statim constitit preces supra memoratas ortas esse ex laudabili animarum zelo Pastorum quos urget timor ne gratia sacramenti destituantur illi qui christianam familiam legitime condere cupiant.

Id etiam animadverterunt Patres interdum matrimonium ineuntes non censere se uti posse canone 1098 C. J. C. —si modo eum cognoscunt—, cum desit huiusmodi celebrationi signum quodvis nuptiarum indolem sacram et religiosam ostendens.

1. Omnibus vero accurate consideratis, visum est non expedire ut iure statuatur, absente Parocho aut Sacerdote vel Diacono, sive a jure sive a Parocho vel loci Ordinario delegato, alium christifidelem religiosum aut laicum esse nominatim deputandum ad assistendum, duobus sane testibus comitantibus, canonicae matrimonii celebrationi.

Etenim:

Si huiusmodi assistendi ratio *ad validitatem* requireretur, vis memorati canonis 1098 coartaretur, quo statuitur validum esse matrimonium coram solis duobus testibus contractum. Itaque immutatio iuris nunc vigentis fieret non quidem in bonum, sed forte in damnum animarum, cum nempe suapte vi destituerentur plura matrimonia, quae secus essent valida. Difficilior revera fieret pro variis occurrentibus casibus usus canonis 1098.

Si e contra huiusmodi assistendi ratio ad solam *liceitatem* requireretur, expetita bona plerumque non acciperentur et aliquid amplius imponeretur quod can. 1098 praecipit.

2. Cum vero plurimi habeatur, ut addecet, pastoralis sollicitudo Ordinariorum qui memoratas preces exhibuerunt, haec, quae sequuntur, facienda magnopere commendantur:

a) Illis in locis, ubi ingens ambitus sive totius dioeceseos sive singularum paroeciarum id suadeat —tum accedente penuria in dies graviore Sacerdotum et Diaconorum, tum increbrescente populi frequentia a sede paroeciali et a parochi domicilio longius commorantis, atque deficientibus vel difficilibus exstantibus commeatibus— attente perspiciant Ordinarii an legitime declarari possit fidelibus, inibi residentibus, validum et licitum esse usum canonis 1098 (qua quidem in re, praeter ipsum tenorem canonis, prae oculis habendae sunt authenticae eiusdem interpretationes, datae a Pontificia Commissione ad Codicis canones authentice interpretandos die 10 Nov. 1925, die 10 Martii 1928 et die 25 Julii 1931, quae in Commentarium Officiale «Acta Apostolicae Sedis» relatae sunt) [2].

b) Iidem Ordinarii, aptis ad hoc institutis curriculis catecheticis, laicos instruendos curent, qui, descriptis locis assignati;

— catechesim celebrationi nuptiarum praeviam tradant, ita ut matrimonium ineuntes canonica praescripta discant et invitentur ad consequendum viis extraordinariis, quae praesto sunt fidelibus, statum gratiae necessarium pro salutari sacramenti matrimonii receptione;

[1] Cfr. Communicationes, III, 1 (1971) pp. 78-81.

[2] *A. A. S.* 17 (1925), p. 583, VIII [LE 673]; *A. A. S.* 20 (1928), p. 120, I [LE 822]; *A. A. S.* 23 (1931), p. 388, I [LE 1043].

http://www.obrascatolicas.com

—ad assistendum ipsi matrimonii celebrationi praesto sint, firma tamen sponsorum facultate coram quibuslibet testibus ad normam can. 1098 matrimonium valide contrahendi;

— debita forma et ad normam iuris documentum conficiant celebrationis matrimonii illudque curent in praescriptos libros paroeciales transcribendum.

Hac ratione —quae quidem praescriptum can. 1098 non immutat, quaeque fidelem «qualificatum» non facit testem canonicum cum auctoritate Ecclesiae, qui addatur duobus testibus requisitis in forma extraordinaria, sed efficit ut eorum alteruter, aptius edoctus, peropportunum opus ecclesiale agere queat— expetita bona videntur satis attingi. Praeterea «qualificatus» fidelis, qui opportune instructus celebrationi matrimonii assistit, poterit, iuxta Ordinarii praescripta, curare, ut ritus externam significationem religiosam et sacram induat (hac de causa, si fieri potest, idem in loco sacro peragatur et precationibus ditetur); expresse in praesentium notitiam afferre canonem 1098, publice declarans eiusmodi celebrationem esse legitimam formam, iure statutam et probatam, ineundi matrimonii sacramentum; se demum sponsorem praebere debitae transcriptionis in libros paroeciales.

Cura Ordinariis erit, ut ad munus hoc eligantur laici, qui spem faciant fore ut eo recte perfungantur. Imprimis igitur asciscantur, praeter candidatos Sacrorum Ordinum et alumnos theologici et philosophici Seminarii, catechistae, Actionis catholicae sodales aliique qui communi iudicio maturi censeantur.

SSmus Dominus Noster Paulus Div. Prov. Pp. VI die 26 Novembris 1971, hanc Instructionem approbavit et confirmavit, eamque ab omnibus quibus spectat servari mandavit.

Datum Romae, ex Aedibus S. Congregationis de Disciplina Sacramentorum, die 7 Decembris 1971.—Antonius Card. Samorè, *Praefectus*. Iosephus Casoria, *a Secretis*.

* E documento originali. Adn. F. TIMMERMANS in The Clergy Monthly 36 (1972) 167-168.

4019

1971 DEC 16.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECR. PART.*

DECLARATUR LIS FINITA IN RECURSU CONTRA TRANSLATIONEM PAROCHI OB DECRETI ORDINARII LOCI REVOCATIONEM

In causa de qua supra, promota a Rev.do D. X. Y. contra decisionem Sacrae Congregationis pro Gentium Evangelizatione diei 14 ianuarii 1969, confirmantem decretum Emi Ordinarii, diei 8 maii 1968, quo idem Sac. *transferebatur* a paroecia loci «M. P.» ad paroeciam loci «K.»;

Cum idem Emus Ordinarius per decretum diei 9 augusti 1971 revocaverit suum praecedens decretum translationis, de quo supra;

Attento quod per huiusmodi revocationem cessat obiectum contentionis agitatae coram Hoc Supremo Tribunali, *lis finita declaratur*. Et notificetur omnibus interesse habentibus.

Romae, die 16 decembris 1971.—Deinus Card. Staffa, *Praefectus*. Aurelius Sabattani, *Secretarius*.

* Apoll. 44 (1971) 627-628.

4020

1971 DEC 23.-SC GENTIUM EVANGEL., INSTR. PART.*

INSTRUCTIO DE ALUMNIS ADMITTENDIS IN PONTIFICIUM COLLEGIUM URBANUM IUXTA PERSPICUAS ET CERTAS NORMAS

Consuevit haec Sacra Congregatio de Propaganda Fide loca vacantia in Pontificio Collegio Urbano quotannis mense fere aprili novis alumnis assignare, ratione habita petitionum sibi ab iis qui missionibus praesunt oblatarum.

Cum autem in hac re, proximis praesertim annis, frequentes occurrerint errores, qui et aliquibus Revmis Ordinariis inexpertam causarint deceptionem, et ipsi Sacrae Congregationi non leve incommodum, opportunum et perutile visum est perspicuas et certas normas cum Revmis Ordinariis communicare, quibus in posterum alumnorum in Pontificium Collegium Urbanum admissio regatur.

Itaque:

1) Petitiones pro alumnis admittendis singulis annis ita tempestive mittendae erunt, ut ante finem mensis Februarii ad hanc S. Congregationem perveniant. De iis quae posteriore tempore pervenerint nulla ratio habebitur.

2) A Revmis Ordinariis eligendi sunt, prae caeteris, iuvenes bonae indolis, ipsis optime cogniti, qui signa supernae vocationis praebeant ita ut Ordinarii confidere omnino possint illos missionarios zelo animarum ferventes futuros esse.

3) Alumni bene sint selecti, scilicet, ad cursum universitarium sequendum vere idonei et maturiori iudicio praediti; optima fruantur valetudine nec ullo morbo laborent, nec nimis iuvenes sint.

4) Una cum petitione admissionis necesse est ut Ordinarii accurate atque fideliter respondeant omnibus et singulis interrogationibus, quae in quaestionario huic Instructioni adnexo continentur.

5) Postquam haec Sacra Congregatio petitiones et omnia documenta examinaverit et loca Collegii distribuerit, Ordinariis rescribet quinam nominatim admissi fuerint.

6) Quum die 15 mensis Octobris scholae principium habeant, curent Revmi Ordinarii ut ante diem 10 mensis Septembris alumni Romae sint.

7) Alumni qui non accepta designatione Romam nihilominus venerint, in Pontificium Collegium Urbanum non admittentur.

8) Petitiones quae acceptae non fuerint, nullam vim aut effectum habebunt pro anno subsequenti, etsi hoc fortasse in precibus adiunctum sit. Etenim pro anno academico sequenti nova postulatio, tempore statuto, facienda erit.

Datum Romae, ex Aedibus S. C. pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide, die 23 Decembris a. D. 1971.

* Ad omnes Ordinarios, Prot. N. 6704: BIM 35 (1971) 190-191.

4021

1971 DEC 30.-SIGNATURA APOSTOLICA, RESP. PART.*

DOCTRINA DE NATURA MATRIMONII A TRIBUNALIBUS ECCLESIASTICIS NEERLANDICIS SECUTA CONFUTATUR EADEMQUE TRIBUNALIA MONENTUR NE ALIA CAPITA NULLITATIS MATRIMONII, IN SPECIE IMPOTENTIAM MORALEM, ADMITTANT, PRAETER EA A IURE ET IURISPRUDENTIA CANONICA COMPROBATA

Roma, 30 dic. 1971

Eminentissimo Signore, Presso questo supremo tribunale della Segnatura Apostolica, al quale è affidato il compito di aiutare i Vescovi nella retta amministrazione della giustizia, sono stati interposti parecchi ricorsi, di cui ho già parlato apertamente e fiduciosamente con vostra Eminenza. Con la presente lettera vorrei notificarle alcune cose che devono essere urgentemente corrette e riformate nell'amministrazione della giustizia nella provincia ecclesiastica olandese.

I

E' in questione non solo l'osservanza del diritto processuale, ma la stessa dottrina riguardante la natura del matrimonio fra battezzati. Ecco alcune opinioni meno provate *(minus probatae)* che furono accolte in quelle sentenze contro le quali si fa appunto ricorso:

1) L'indissolubile unità del matrimonio sancita da Cristo viene detta «l'ideale», «il meglio», che in nessun modo deve essere ritenuto norma o legge per i coniugi cristiani.

2) Il consenso matrimoniale va considerato non staticamente ma dinamicamente: con esso i coniugi portano gradualmente a compimento il loro mutuo amore. Tale concetto si fonda sulla dottrina del concilio Vaticano II che designa il matrimonio non come patto o alleanza, ma come comunione di vita e di amore.

3) Si deve fare distinzione tra volontà di sposarsi e affetto con cui uomo e donna realizzano il loro matrimonio: costoro prendono conoscenza del valore del loro matrimonio nella misura in cui in seguito esso avrà esito felice o fallirà.

4) Per cui spetta innanzitutto ai coniugi giudicare del valore del loro matrimonio: essi possono stabilire con proprio giudizio se il matrimonio sia stato valido, perché felice, oppure nullo o sciolto, perché non ebbe successo.

5) Questo giudizio dei coniugi può, tutto considerato

venire sancito oppure riprovato dai giudici ecclesiastici che sono i tutori «dell'ordine ecclesiale».

6) Basandosi su queste e su altre simili opinioni, i giudici ecclesiastici di codesta provincia introdussero molte cose nel processo matrimoniale: *a)* vengono sentiti i coniugi allo scopo di fare l'esame psicologico dell'evoluzione del loro matrimonio e della loro sincerità; *b)* si domanda ai competenti in psicologia di esaminare la capacità dei coniugi di intrattenere relazioni interpersonali, con le quali possano giungere progressivamente ad una felice unione.

7) I coniugi che, a giudizio dei competenti, sono incapaci di tale relazione, sono dichiarati inabili a contrarre matrimonio valido; i coniugi che, colpevolmente o senza loro colpa, impediscono o interrompono l'evolversi della relazione interpersonale, vengono dichiarati sciolti dal matrimonio.

8) I coniugi che erano incapaci di relazione interpersonale o che interrompono senza loro colpa l'evolversi di tale relazione, possono celebrare nuove nozze nella Chiesa; ma ad essi non viene precluso il matrimonio soltanto civile, mediante il quale, come affermano, possano esercitare il diritto fondamentale di sposarsi. In ambedue i casi, se sono in buona fede, vengono ammessi ai sacramenti, necessari rimedi di salvezza. Invece i coniugi che interrompono colpevolmente l'evolversi della relazione interpersonale, anche se ormai non sono più legati dal matrimonio per essersi sciolto il vincolo dell'amore, tuttavia, come pena, vengono considerati ancora congiunti e non possono celebrare un nuovo matrimonio.

9) Simile modo di pensare e di procedere viene confermato, essi dicono, anche dal nuovo modello di Chiesa proposto dal Concilio Vaticano II, secondo il quale la Chiesa non è società di perfetti ma di peccatori, pellegrina sulla terra, anelante al meglio e al più perfetto.

10) Ne nasce comprensibilmente una crisi contro il diritto matrimoniale della Chiesa, che viene definito puramente formalistico perché attribuisce più forza alla istituzione che alla persona umana. Questa legislazione, aggiungono, offende il criterio pastorale che considera le situazioni umane e procura di apportarvi rimedio, e che preferenzialmente si fonda sul giudizio personale delle parti e sulla sollecitudine dei pastori.

II

Ciò premesso, a proposito della procedura e delle sentenze dei tribunali olandesi si deve notare quanto segue:

1) Il modo di procedere quale viene applicato oggi nei tribunali di questa provincia ecclesiastica, per rendere più spedita la sentenza, può essere così descritto: audizione delle parti e, se è necessario, di uno o due testi; giudizio sulla buona fede dei coniugi dedotta da una conversazione anche a lungo potratta; opinione circa il successo o l'insuccesso del matrimonio; parere dei periti circa l'attitudine psicologica dei coniugi alla relazione interpersonale; affermazione di impossibilità per i coniugi di ritornare ad amarsi o di restaurare la vita coniugale; riconoscimento della causa colpevole o non colpevole di tale fallimento; opinione del giudice a proposito dell'accordo dei coniugi nell'ammettere e riconoscere il fallimento con conseguente nullità del loro matrimonio; sentenza conclusiva di un giudice che dichiara lo stato di libertà, anche a insaputa di uno dei coniugi; o di tre giudici che stabiliscono che il matrimonio fu celebrato invalidamente, o che non debba protrarsi ulteriormente.

2) Questo modo affrettato di procedere che si pretende più psicologico e che è stato seguito più volte, ora si desidera che venga approvato «post factum» dalla suprema autorità. Tale petizione indica già per se stessa l'illegittimità della predetta prassi.

3) Questa prassi, anche introdotta a modo di esperimento in forza della dispensa concessa dai vescovi, non può essere ammessa, trattandosi di leggi costitutive e processuali che salvaguardano i diritti delle persone, e dalle quali, in forza del decreto «*Christus Dominus*», n. 3, b [LE 3332], e del m.p. «*Episcoporum muneribus*», n. IV [LE 3449], nemmeno i vescovi possono dispensare.

4) Non si può invocare la sentenza rotale nella causa di Québec del 22 luglio 1969, sotto la presidenza di Anné, trattandosi in questa di mancanza di discernimento a motivo di grave turba psichica precedente il matrimonio.

5) Nella sentenza dei giudici olandesi l'incapacità di contrarre matrimonio per difetto di relazione interpersonale e di maturità psicologica viene a torto invocata come impotenza morale precedente il matrimonio, con ciò stesso dimostrata. Tali difetti infatti, se compaiono dopo la celebrazione del matrimonio, non si possono ritenere con morale certezza come incapacità precedenti il matrimonio; l'impotenza morale si dà quando si abbia incapacità del coniuge di discernere l'oggetto del matrimonio o di emettere il consenso matrimoniale.

6) Prendendo visione delle sentenze già emesse, si nota inoltre che le perizie si contraddicono esse stesse, affermando l'assoluta incapacità dei coniugi al matrimonio, e poi dichiarando i medesimi capaci di contrarre un nuovo matrimonio.

III

Infine, a proposito di dottrina e di procedura c'è da aggiungere quanto segue:

1) La celebrazione del matrimonio non viene considerata come il contratto con il quale avviene il matrimonio, ma come l'iniziazione matrimoniale che dà inizio al rapporto coniugale e diventa matrimonio un po' alla volta. Tale affermazione sconvolge i fondamenti del diritto matrimoniale.

2) Inoltre, con questa erronea dottrina non si può mai stabilire se un matrimonio sia valido o no. E l'incertezza circa l'esistenza del matrimonio comporta necessariamente incertezza sociale.

3) Contrariamente alla prassi della Chiesa e alla comprovata giurisprudenza, i giudici olandesi applicano il concetto di impotenza morale, punto capitale della nullità del matrimonio, sia al timore sia all'omosessualità e ad altre condizioni del soggetto.

4) I giudici che, fondandosi solo sul suo fallimento, dichiarano nullo o sciolto il matrimonio anche dopo molti anni di coabitazione e di rapporto coniugale, ledono gravemente i diritti delle persone.

5) Una simile prassi dei giudici favorisce le unioni libere, nuoce alla dignità e alla stabilità del matrimonio e infirma il valore stesso dell'atto coniugale con cui i coniugi si uniscono in reciproco dono. La dottrina del matrimonio senza vincolo sconvolge il bene e l'ordine della società.

6) E' chiaro che una Chiesa particolare o locale non può agire contro la prassi e la dottrina della Chiesa universale, venendo riconosciuta solo quella Chiesa particolare nella quale è presente e opera la Chiesa una, santa, cattolica e apostolica. Anche se in tante cose si ammette il pluralismo, ve ne sono tuttavia di essenziali, nelle quali a nessuna Chiesa particolare è permessod i dissentire dalla Chiesa universale e dalle altre Chiese particolari.

7) L'azione pastorale alla quale spesso si riferiscono alcuni giudici olandesi, è da dirsi superficiale, mancando completamente di fondamento teologico, e più sollecita di rimediare in qualche modo alle situazioni umane che di conservare la fede rivelata.

8) Del resto gli stessi giudici riconoscono che il loro modo di giudicare viene difficilmente accolto in altre regioni, e che nel loro stesso paese viene rifiutato da alcuni fedeli, scandalizzati nel vedere con quanta audacia vengano lesi i diritti umani anche fondamentali.

Voglia l'Eminenza vostra benignamente considerare in coscienza tutto ciò e farne partecipi gli altri Vescovi olandesi, affinché si regolino presso i tribunali ecclesiastici di codesta nazione. Se qualche giudice rifiuterà di agire così deve essere rimosso dall'esercizio del suo officio dalla competente autorità, come è ovvio, e il compito di amministrare la giustizia venga senza indugio conferito a uomini provati.

Colgo l'occasione di augurarle dal Signore ogni bene, e mi professo, con tutta la dovuta venerazione, dell'Eminenza vostra devotissimo.—Dino Card. Staffa, *Prefetto*. Aurelio Sabattani, *Segretario*.

* Praesidi Conferentiae Episcopalis neerlandicae. Prot. N. 238/70 V. T.: Il regno documentazione 17 (1972) 232-233.

http://www.obrascatolicas.com

ANNUS 1972

4022

1972 IAN 6.-SC CULTUS, DECR. AAS 64 (1972) 252

ORDO INITIATIONIS CHRISTIANAE ADULTORUM NOVITER CONFECTUS PROMULGATUR ET NORMAE GENERALES NOVI ORDINIS PROPONUNTUR

Decretum de «Ordine initiationis christianae adultorum»

Ordinis Baptismi adultorum recognitionem Concilium Oecumenicum Vaticanum II praecepit, statuens ut instauraretur catechumenatus adultorum pluribus gradibus distinctus, quo fieret ut tempus catechumenatus, aptae institutioni destinatum, sacris ritibus, subsequentibus temporibus celebrandis, sanctificari posset. Idem autem Concilium pariter statuit ut, ratione habita catechumenatus instaurati, etiam ritus tum sollemnior tum simplicior baptizandi adultos recognosceretur.

Quibus decretis obsecuta, Sacra Congregatio pro Cultu Divino novum Ordinem initiationis christianae adultorum confecit, quem, a Summo Pontifice Paulo VI approbatum, evulgandum curavit, eiusque editionem, quae nunc exhibetur, typicam esse declarat, ut loco Ordinis Baptismi adultorum in Rituali Romano nunc exstantis assumatur. Statuit pariter ut novus hic Ordo statim adhiberi possit lingua latina; lingua autem vernacula a die quem Conferentia Episcopalis indicaverit, postquam popularem interpretationem confeceriteandemque ab Apostolica Sede confirmatam habuerit. Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus S. Congregationis pro Cultu Divino, die 6 ianuarii 1972, in sollemnitate Epiphaniae Domini.—Arturus Card. TABERA, *Praef.* A. Bugnini, *a Secr.*

DE INITIATIONE CHRISTIANA ADULTORUM*

Praenotanda**

1. Ordo initiationis christianae, qui infra describitur, adultis destinatur, qui, audita annuntiatione mysterii Christi, Spiritu Sancto cor ipsorum aperiente, scienter et libere Deum vivum quaerunt atque fidei et conversionis iter aggrediuntur. Cuius ope et in praeparatione sua auxilio spirituali munientur et tempore opportuno sacramenta ipsa fructuose recipient.

2. Ordo enim non constat e sola celebratione sacramentorum Baptismi, Confirmationis et Eucharistiae, sed omnibus etiam ritibus catechumenatus, qui, perantiquo Ecclesiae usu probatus, hodiernae operositati missionali omnibus in regionibus accommodatus, ita undequaque postulatur, ut Concilium Vaticanum II decreverit ipsum esse instaurandum et recognoscendum traditionibusque locorum aptandum [1].

3. Quo melius componatur cum labore Ecclesiae et cum condicione individuorum, paroeciarum et missionum, Ordo initiationis exhibet in primis formam completam seu communem, multorum praeparationi aptam (cf. nn. 68-239), ex qua pastores simplici accommodatione obtinent formam uni soli congruam. Deinde, pro casibus particularibus, praebetur tum forma simplicior, quae vel uno tractu (cf. nn. 240-273) vel pluribus celebrationibus absolvitur (cf. nn. 274-277), tum forma brevior pro iis qui versantur in periculo mortis (cf. nn. 278-294).

I. De structura initiationis adultorum

4. Initiatio catechumenorum fit progressione quadam in medio communitatis fidelium qui, una cum catechumenis pretium mysterii paschalis considerantes et propriam conversionem renovantes, exemplo suo inducunt eos ad liberalius Spiritu Sancto obsequendum.

* Rituale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli Pp .VI promulgatum: Ordo initiationis christianae adultorum, editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1972, p. 7-178.

** Praenotanda generalia de initiatione christiana inveniuntur in *Ordo Baptismi parvulorum*, Typis Polyglottis Vaticanis 1969, pp. 7-13 [LE 3749].

[1] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, nn. 64-66 [LE 3141]; Decr. de activitate missionali Ecclesiae, *Ad gentes*, n. 14 [LE 3364]; Decr. de pastorali Episcoporum munere, *Christus Dominus*, n. 14 [LE 3332].

5. Ordo initiationis aptatur spirituali adultorum itineri, quod varium est secundum Dei gratiam multiformem, liberam ipsorum cooperationem, actionem Ecclesiae et adiuncta temporis et loci.

6. In hac via, praeter tempora investigationis et maturationis (cf. infra n. 7), sunt «gradus» seu gressus, per quos catechumenus progrediens veluti portam transit vel gradum ascendit.

a) Primus habetur, quando, ad initialem conversionem accedens, vult christianus fieri et ab Ecclesia ut catechumenus recipitur.

b) Secundus, quando, provecta iam fide et catechumenatu fere absoluto, admittitur ad impensiorem sacramentorum praeparationem.

c) Tertius, cum, perfecta praeparatione spirituali, sacramenta accipit quibus christianus initiatur.

Tres ergo sunt gradus seu gressus vel portae, quae habenda sunt momenta maiora seu densiora initiationis. Qui gradus tribus ritibus liturgicis signantur, primus per Ordinem ad catechumenum faciendum, secundus per electionem, tertius per celebrationem sacramentorum.

7. Gradus autem adducunt ad «tempora» investigationis et maturationis vel per ea praeparantur:

a) Primum tempus, quod ex parte candidati investigationem exigit, ex parte Ecclesiae evangelizationi et «praecatechumenatui» tribuitur et per ingressum in ordinem catechumenorum clauditur.

b) Secundum tempus, quod ab hoc ingressu in ordinem catechumenorum incipit et plures annos perdurare potest, in catechesi ritibusque ipsi adnexis insumitur et absolvitur die electionis.

c) Tertium tempus, revera brevius, quod de more incidit in quadragesimalem praeparationem sollemnitatum paschalium et sacramentorum, purificationi et illuminationi assignatur.

d) Ultimum tempus, quod per totum tempus paschale perdurat, attribuitur «mystagogiae», id est tum experientiae et fructibus colligendis, tum commercio et vinculis cum societate fidelium arctius ineundis.

Quattuor ergo sunt tempora continua: «praecatechumenatus», prima evangelizatione distinctus, «catechumenatus» ad catechesim integram destinatus, «purificationis et illuminationis» ad impensiorem praeparationem spiritualem comparandam, «mystagogiae» nova tum sacramentorum tum communitatis experientia signatum.

8. Praeterea, cum initiatio christianorum nihil aliud sit quam prima sacramentalis participatio mortis et resurrectionis Christi, cum insuper tempus purificationis et illuminationis in tempus Quadragesimae de more incidat [2], et «mystagogia» in tempus paschale, ideo tota initiatio indolem paschalem prae se ferat oportet. Propterea Quadragesima plenam vim obtineat ad impensiorem electorum praeparationem et ipsa Vigilia paschalis habeatur tempus legitimum sacramentorum initiationis [3], veruntamen non vetatur eadem sacramenta, propter necessitates pastorales, extra haec tempora celebrari.

A) DE EVANGELIZATIONE ET DE «PRAECATECHUMENATU»

9. Etsi Ordo initiationis incipit admissione in catechumenatum, tempus tamen praecedens seu «praecatechumenatus» magnum momentum habet nec ex more praetermittendum est. In eo enim fit illa evangelizatio, qua fiducialiter et constanter annuntiatur Deus vivus et, quem ad omnium salutem misit, Iesus Christus, ut non Christiani, Spiritu Sancto cor ipsorum aperiente, credentes ad Dominum libere convertantur, eique sincere adhaereant qui, cum sit via, veritas et vita, omnes eorum exspectationes spirituales explet, immo infinite superat [4].

10. Ex evangelizatione cum auxilio Dei peracta oriuntur fides et conversio initialis, quibus se quisque sentit a peccato revocari et in mysterio dilectionis divinae proclivem. Cui evangelizationi integrum praecatechumenatus tempus tribuitur, ut maturescat vera voluntas Christum sequendi et Baptismum petendi.

11. Hoc igitur tempore candidatis apta fiat a catechistis, diaconis et sacerdotibus, immo et a laicis, explanatio Evangelii; attentum iis auxilium praestetur, ut ipsi purificata et clariore intentione cum divina gratia cooperentur, denique conventus candidatorum cum familiis et coetibus christianorum faciliores evadant.

12. Ad Conferentias Episcopales pertinet, praeter illam evangelizationem huic tempori propriam, providere, si casus ferat, et iuxta regionis adiuncta, primum modum recipiendi fautores (qui «sympathizantes» vulgo dicuntur), id est eos qui, etiamsi plene non credant, propensionem tamen exhibent in christianam fidem.

[2] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 109 [LE 3141]. [3] Derogatur can. 790 C. I. C. [4] Conc. Vat. II, Decr. de activitate missionali Ecclesiae, *Ad gentes*, n. 13 [LE 3364].

1) Eorum receptio, quae ad libitum ac sine ritu fiet, rectam eorum intentionem, nondum vero fidem, manifestat.

2) Condicionibus locorum et opportunitatibus aptabitur. Aliis enim candidatis exhibendus est praesertim christianorum spiritus, quem noscere et experire satagunt; aliis autem, quorum catechumenatus propter varias rationes differtur, convenit primus quidam vel ipsorum vel communitatis actus externus.

3) Receptio fiet inter communitatis loci adunationes et conventus, dato tempore opportuno amicitiae et colloquiis. Praesentatus ab amico, fautor («sympathizans») ille liberis verbis salutatur et recipitur a sacerdote vel ab aliquo membro communitatis digno et apto.

13. Durante eodem «praecatechumenatus» tempore, pastorum est «sympathizantes» orationibus aptis adiuvare.

B) DE CATECHUMENATU

14. Summi momenti est ritus «ad catechumenos faciendos» nuncupatus, quia tunc, publice primum convenientes, et candidati voluntatem suam Ecclesiae aperiunt, et Ecclesia, munere suo apostolico fungens, eos admittit, qui membra eius fieri intendunt. Quibus Deus gratiam suam largitur, cum illorum desiderium hac celebratione palam exhibeatur et eorundem receptio primaque consecratio ab Ecclesia significentur.

15. Ad hunc gressum faciendum requiritur ut in candidatis initialia vitae spiritualis et doctrinae christianae fundamenta condita sint: [5] prima scilicet fides tempore «praecatechumenatus» concepta, initialis conversio voluntasque vitam mutandi et commercium cum Deo in Christo ineundi, ideoque primus paenitentiae sensus incipiensque usus invocandi Deum et orandi, necnon prima experientia societatis et spiritus christianorum.

16. Auxiliantibus sponsoribus (cf. infra n. 42), catechistis et diaconis, ad pastores pertinet externa indicia harum dispositionum iudicare [6]. Eorundem praeterea munus est ut, virtuti sacramentorum iam valide acceptorum attenti (cf. *Praenotanda generalia*, n. 4), praecaveant ne quis, iam baptizatus, quacumque de causa, iterum baptizari velit.

17. Post celebrationem ritus, tempestive scribantur in libro ad hoc destinato nomina catechumenorum, addita mentione de ministro et sponsoribus, de die et loco ipsorum admissionis factae.

18. Exinde enim catechumeni, quos iam ut suos dilectione curaque complectitur Mater Ecclesia, quique cum ipsa coniuncti, iam de domo sunt Christi [7]: ab Ecclesia enim verbo Dei pascuntur et liturgicis subsidiis foventur. Ipsi proinde cordi habeant ut liturgiam verbi participent, benedictiones et sacramentalia recipiant. Quoties autem matrimonium contrahunt sive duo catechumeni inter se, sive catechumenus cum parte non baptizata, apto ritu utantur [8]. Si denique moriuntur durante catechumenatu, christianas obtinent exsequias.

19. Catechumenatus est tempus protractum, quo candidati institutione pastorali donantur et opportuna disciplina exercentur [9], cuius ope dispositiones animi, per ingressum manifestatae, ad maturitatem perducuntur. Quod quattuor viis obtinetur:

1) Apta catechesis, a sacerdotibus, diaconis vel catechistis et aliis laicis tradita, per gradus disposita et integre exhibita, anno liturgico accommodata et celebrationibus verbi fulta, eos adducit non solum ad congruam dogmatum et praeceptorum notitiam, sed etiam ad intimam cognitionem mysterii salutis, cuius applicationem desiderant.

2) In exercitio christianae vitae familiariter conversantes, adiuti exemplo et subsidio sponsorum et patrinorum, immo fidelium totius communitatis, assuescunt Deum facilius orare, fidem testificari, Christi exspectationem in omnibus servare, supernam inspirationem in operibus sequi, et ad caritatem proximi usque ad abrenuntiationem sui operari. Sic instructi, «neo-conversi spirituale iter aggrediuntur, quo, fide iam communicantes mysterio mortis et resurrectionis, transeunt a vetere homine ad novum hominem in Christo perfectum. Hic transitus, secum trahens progressivam sensus et morum immutationem, cum suis socialibus consectariis manifestus fieri et tempore catechumenatus paulatim evolvi debet. Cum Dominus, cui creditur, signum sit contradictionis, homo conversus rupturas et separationes non raro experitur, sed etiam gaudia quae non ad mensuram dat Deus» [10].

3) Liturgicis ritibus congruentibus a Matre Ecclesia in suo itinere iuvantur, iisque paulatim iam mundantur et benedictione divina sustentantur. Ad illorum usum celebrationes verbi opportune promoventur, immo ipsi ad liturgiam verbi iam accedere possunt una cum fidelibus, quo melius se praeparent ad futuram Eucharistiae participationem. Pro more tamen, quando congregationi fidelium adsunt, oportet ut, antequam celebratio eucharistica inchoetur, nisi difficultates urgeant, comiter dimittantur: debent enim exspectare Baptismum, quo, sacerdotali populo aggregati, deputabuntur ad novum cultum Christi participandum.

4) Cum vita Ecclesiae sit apostolica, catechumeni item discant testimonio vitae et fidei professione ad evangelizationem et Ecclesiae aedificationem actuose cooperari [11].

20. Temporis spatium, catechumenatui congruens, pendet tum e gratia Dei tum e variis rerum adiunctis, nempe e ratione institutionis ipsius catechumenatus, e numero catechistarum, diaconorum et sacerdotum, e singulorum catechumenorum cooperatione, e subsidiis necessariis ad sedem catechumenatus petendam ibique commorandum necnon ex auxilio communitatis localis. Nihil ergo «a priori» definiri potest. Ad Episcopum proinde spectat tempus determinare, sicut et disciplinam catechumenatus moderari. Opportune etiam Conferentiae Episcopales, attentis populorum et regionum condicionibus [12], rem pressius decernent.

[5] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de activitate missionali Ecclesiae, *Ad gentes*, n. 14. [6] *Ibid.*, n. 13. [7] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Ecclesia, *Lumen gentium*, n. 14 [LE [illegible]232]; Decr. de activitate missionali Ecclesiae, *Ad gentes*, n. 14. [8] [illegible] n. 55-56 [illegible]. [9] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de activitate missionali Ecclesiae, *Ad gentes*, n. [illegible] [LE [illegible]]. [10] Cf. [illegible]. [11] *Ibid.*, [illegible].

C) DE TEMPORE PURIFICATIONIS ET ILLUMINATIONIS

21. Tempus purificationis et illuminationis catechumenorum cum Quadragesima ex more congruit, quia Quadragesima tam in liturgia quam in catechesi liturgica, per memoriam vel praeparationem Baptismi et per paenitentiam [13], renovat communitatem fidelium una cum catechumenis, eosdemque disponit ad mysterium paschale recolendum, quod sacramenta initiationis singulis applicant [14].

22. Secundo gradu initiationis incipit tempus purificationis et illuminationis, tributum impensiori spiritus et cordis praeparationi. In hoc gradu fit ab Ecclesia «electio», seu delectus admissioque catechumenorum, qui propter dispositiones suas idonei sunt, ut in proxima celebratione partem habeant sacramentorum initiationis. Nuncupatur quidem «electio», quia admissio, ab Ecclesia facta, fundatur in electione Dei, cuius nomine agit Ecclesia; vocatur pariter «inscriptio nominum», quatenus candidati, in pignus fidelitatis, nomina sua in libro electorum inscribunt.

23. Antequam «electio» celebretur, requiritur ad catechumenos quod attinet conversio mentis et morum, sufficiens doctrinae christianae notitia, fidei caritatisque sensus; requiritur insuper deliberatio de ipsorum idoneitate. Postea in ipsa celebratione ritus manifestatio voluntatis eorum et sententia Episcopi vel delegati eius coram communitate habentur. Quapropter patet electionem, quae tanta sollemnitate ornatur, veluti cardinem esse totius catechumenatus.

24. A die «electionis» et admissionis suae catechumeni vocantur «electi». Dicuntur etiam «competentes», quia una simul contendunt seu competunt ut accipiant sacramenta Christi et donum Spiritus Sancti. Appellantur etiam «illuminandi», quia Baptismus ipse vocatur «illuminatio» et per eum neophyti luce fidei perfunduntur. Diebus autem nostris adhibere licet etiam alia verba, quae, pro diversitate regionum et civilis cultus, captui omnium ingenioque linguarum magis congruunt.

25. Hoc tempore, impensior animi praeparatio, quae ad recollectionem spiritualem potius quam ad catechesim pertinet, ordinatur ad corda et mentes tum purificanda per discussionem conscientiae et paenitentiam, tum illuminanda per altiorem Christi Salvatoris cognitionem. Quod variis ritibus perficitur, praesertim per scrutinia et traditiones.

1) «Scrutinia», quae sollemniter diebus dominicis celebrantur, ad duplicem supradictum finem spectant, nempe ad revelandum in cordibus electorum quod est debile, infirmum et pravum, ut sanetur; et quod est probum, validum et sanctum, ut firmetur. Scrutinia enim ordinantur ad liberationem a peccato et diabolo, et in Christo corroborant, qui est electorum via, veritas et vita.

2) «Traditiones», per quas Ecclesia electis mandat perantiqua fidei et orationis documenta, scilicet Symbolum et Orationem dominicam, ad illuminationem eorum tendunt. In Symbolo, quo magnalia Dei ad salutem hominum recoluntur, oculi eorum fide et gaudio perfunduntur. In Oratione autem dominica novum filiorum spiritum altius agnoscunt, quo Deum, in medio praesertim congregationis eucharisticae, Patrem vocabunt.

26. Ad proximam sacramentorum praeparationem:

1) Moneantur electi ut Sabbato sancto, quantum fieri potest ab opere consueto vacantes, tempus orationi et recollectioni mentis tribuant ieiuniumque pro viribus servent [15].

2) Eadem die, si qua fiat electorum congregatio, haberi possunt aliqui ritus proxime praeparatorii, v. g.: redditio Symboli, «Ephphetha», electio nominis christiani et, si casus ferat, unctio olei catechumenorum.

D) DE IPSIS INITIATIONIS SACRAMENTIS

27. Haec sacramenta, nempe Baptismus, Confirmatio et Eucharistia, sunt ultimus gradus, quo, accedentes electi, peccatis remissis, populo Dei aggregantur, adoptionem filiorum Dei accipiunt, a Spiritu Sancto inducuntur in promissam temporum plenitudinem, immo per sacrificium conviviumque eucharisticum ad regnum Dei praelibandum.

a) *De celebratione Baptismi adultorum.*

28. Baptismi celebratio, quae ablutione aquae cum invocatione SS.mae Trinitatis quasi ad fastigium perducitur, praeparatur benedictione aquae et professione fidei, quae cum ritu aquae intime conectuntur.

29. Etenim per benedictionem aquae, in qua dispensatio mysterii paschalis et electio aquae ad illud sacramentaliter operandum recoluntur et SS.ma Trinitas iam primum invocatur, creatura aquae significationem religiosam accipit et coeptum Dei mysterium coram omnibus illustratur.

30. Ritibus abrenuntiationis et professionis fidei, idem paschale mysterium, super aquam commemoratum, deinde breviter a celebrante in verbis Baptismi profitendum, actuosa

[12] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 64 [LE 3141]. [13] *Ibid.*, n. 109. [14] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de activitate missionali Ecclesiae, *Ad gentes*, n. 14. [15] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 110 [LE 3141].

baptizandorum fide profertur. Adulti enim non salvantur, nisi, sponte sua accedentes, donum Dei credendo velint accipere. Fides, cuius sacramentum recipiunt, non solius Ecclesiae, sed eorum etiam propria est, et exspectatur eam fore apud eos actuosam. Dum baptizantur, nedum passive tantum suscipiant sacramentum, sua voluntate cum Christo foedus ineunt, erroribus abrenuntiando, Deo autem vero adhaerendo.

31. Continuo, postquam viva fide paschale Christi mysterium confessi sunt, accedentes, mysterium illud ablutione aquae expressum accipiunt, et, postquam Ssñam Trinitatem professi sunt, ipsa Trinitas, a celebrante invocata, operatur, electos suos inter filios adoptionis annumerando et plebi suae aggregando.

32. Propterea ablutio aquae, cum mysticam participationem mortis et resurrectionis Christi significet, per quam credentes in nomine eius peccatis moriuntur et in vitam resurgunt aeternam, plenum suum momentum in celebratione Baptismi obtineat: seligatur proinde ritus vel immersionis vel infusionis, singulis casibus aptior, ut, pro variis traditionibus et rerum adiunctis, melius intellegatur eam ablutionem non esse mere purificationis ritum, sed sacramentum coniunctionis cum Christo.

33. Chrismatis unctio post Baptismum significat sacerdotium regale baptizatorum eorumque ascriptionem in populi Dei consortium. Vestis autem candida est symbolum novae ipsorum dignitatis, Cereus vero accensus illustrat eorum vocationem ambulandi ut filios lucis addecet.

b) *De celebratione Confirmationis adultorum.*

34. Secundum perantiquum usum in ipsa Liturgia Romana servatum, adultus ne baptizetur quin statim post Baptismum, dummodo ne obstent graviores rationes, accipiat Confirmationem (cf. n. 44). Hac conexione significantur unitas mysterii paschalis, necessitudo inter missionem Filii et effusionem Spiritus Sancti coniunctioque sacramentorum, quibus utraque persona divina cum Patre baptizatis advenit.

35. Propterea post ritus complementares Baptismi, omissa unctione post Baptismum (n. 224), confertur Confirmatio.

c) *De prima participatione eucharistica neophytorum.*

36. Denique habetur celebratio Eucharistiae, cuius neophyti hac die prima vice plenoque iure partem habent et in qua consummationem suae initiationis inveniunt. In ipsa enim iidem neophyti, ad dignitatem sacerdotii regalis provecti, partem actuosam habent et orationis fidelium et, quantum fieri poterit, ritus deferendi oblata ad altare; cum tota communitate participes fiunt actionis sacrificii et Orationem dominicam reddunt, qua spiritum adoptionis filiorum, Baptismate acceptum, patefaciunt. Denique, communicantes Corpori tradito et Sanguini effuso, accepta munera confirmant et aeterna praelibant.

E) DE TEMPORE «MYSTAGOGIAE»

37. Perfecto hoc ultimo gradu, communitas una cum neophytis tum meditatione Evangelii, tum participatione Eucharistiae, tum exercitio caritatis progreditur in mysterio paschali altius percipiendo et in vitae usum magis magisque traducendo. Hoc est ultimum tempus initiationis, id est tempus «mystagogiae» neophytorum.

38. Plenior revera et fructuosior «mysteriorum» intellegentia acquiritur novitate enarrationis et maxime sacramentorum acceptorum experientia. Neophyti enim mente renovati sunt, intimius gustaverunt bonum Dei verbum, Spiritui Sancto communicaverunt et exploraverunt quam suavis sit Dominus. Ex hac experientia, homini christiano propria et exercitio vitae aucta, hauriunt novum fidei, Ecclesiae et mundi sensum.

39. Nova sacramentorum frequentatio, sicut illuminat sacrarum Scripturarum intellectum, pariter adeo auget scientiam hominum et redundat in experientiam communitatis, ut neophytis facilius et utilius reddatur commercium ceterorum fidelium. Propterea tempus mystagogiae maximum momentum habet ut neophyti, a patrinis adiuti, intimiores relationes cum fidelibus ineant iisque renovatam visionem rerum novamque impulsionem afferant.

40. Cum indoles et vis propriae huius temporis procedant ex hac personali et nova experientia tum sacramentorum tum communitatis, praecipuus locus «mystagogiae» sunt sic dictae «Missae pro neophytis», seu Missae dominicarum paschalium, quia in eis, praeter adunatam communitatem et participationem mysteriorum, neophyti inveniunt, praesertim anno «A» Lectionarii, lectiones peculiariter sibi aptas. Propterea ad illas Missas invitanda est tota communitas loci una cum neophytis illorumque patrinis, earumque textus adhiberi possunt etiam quando initiatio extra tempora celebratur.

II. De ministeriis et officiis

41. Praeter ea, quae inter *Praenotanda generalia* (n. 7) dicta sunt, populus Dei, Ecclesia locali repraesentatus, intellegat semper et ostendat initiationem adultorum rem esse suam et negotium omnium baptizatorum [16]. Paratissimum ergo se praebeat ut, vocationem suam apostolicam adimplens, auxilium praestet iis qui Christum quaerunt. In variis adiunctis vitae cotidianae, sicut in apostolatu, cuilibet discipulo Christi onus fidei disseminandae pro parte sua incumbit [17]. Exinde candidatos et catechumenos iuvare debet toto curriculo initiationis, in praecatechumenatu, in catechumenatu et in tempore mystagogiae. In specie autem:

[16] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de activitate missionali Ecclesiae, *Ad gentes*, n. 14 [LE 3364]. [17] Cf. Conc. Vat. II, Const. de Ecclesia, *Lumen gentium*, n. 17 [LE 3232].

1) Tempore evangelizationis et praecatechumenatus mente recolant fideles apostolatum Ecclesiae, omniumque membrorum eius, imprimis dirigi ad nuntium Christi verbis et factis mundo patefaciendum gratiamque eius communicandam [18]. Faciles igitur se praebeant ad spiritum communitatis christianorum aperiendum, ad candidatos admittendos in familias, in colloquia privata, immo in quosdam communitatis coetus.

2) Celebrationibus catechumenatus, pro opportunitate, adesse velint et actuosi se praestent responsionibus, orationi, cantui et acclamationibus.

3) Die electionis, cum agatur de incremento ipsius communitatis, curam habeant testimonium opportune reddendi de catechumenis iustum et prudens.

4) Tempore Quadragesimae, id est tempore purificationis et illuminationis, assidui adsint ritibus scrutiniorum et traditionum, et catechumenis afferant exemplum propriae renovationis in spiritu paenitentiae, fidei et caritatis. In Vigilia paschali cordi habeant renovare promissiones Baptismi.

5) Tempore mystagogiae Missas pro neophytis participent, eosdemque caritate amplectantur auxiliumque eis praestent quo iucundius in communitate baptizatorum se sentiant.

42. Candidatum, qui postulat ut inter catechumenos admittatur, comitatur sponsor, nempe vir aut mulier, qui eum novit, adiuvit et testis est morum, fidei et voluntatis eius. Contingere potest ut hic sponsor officium patrini temporibus purificationis et illuminationis necnon mystagogiae non adimpleturus sit, sed tunc ab altero in hoc munere substituatur.

43. Patrinus autem [19], a catechumeno propter exemplum, dotes et amicitiam delectus, a communitate christiana loci delegatus et a sacerdote approbatus, candidatum comitatur die electionis, in celebratione sacramentorum et tempore mystagogiae. Illius est catechumeno familiariter ostendere usum Evangelii in vita propria et commercio societatis, iuvare in dubiis et anxietatibus, ei testimonium reddere et incremento vitae eius baptismalis invigilare. Iam ante «electionem» delectus, munus suum publice exercet a die «electionis», cum de catechumeno coram communitate testimonium dicit; et officium eius conservat momentum, quando neophytus, sacramentis acceptis, adiuvandus est ut fidelis promissionibus Baptismi permaneat.

44. Episcopi est [20] per se vel per delegatum institutionem pastoralem catechumenorum condere, moderari atque fovere, necnon candidatos ad electionem et ad sacramenta admittere. Optandum est ut, quantum fieri poterit, quadragesimali liturgiae praesidens, ritum electionis et in Vigilia paschali sacramenta initiationis ipse celebret. Denique, pro sua pastorali cura, Episcopus catechistis, qui revera digni sunt et opportune praeparati, tradat deputationem ad exorcismos minores celebrandos [21].

45. Presbyterorum est, praeter consuetum ministerium quod in qualibet celebratione Baptismi, Confirmationis et Eucharistiae gerunt [22], ut ad pastoralem personalemque catechumenorum curam attendant [23], de iis praesertim solliciti qui haesitantes et afflicti esse videantur, ut, auxiliantibus diaconis et catechistis, catechesi eorum provideant; ut patrinorum electionem approbent eosdemque libenter audiant et adiuvent; ut denique ad perfectum aptatumque usum rituum diligentiam adhibeant in decursu totius Ordinis initiationis (cf. infra n. 67).

46. Presbyter, qui adultum aut puerum aetatis catecheticae baptizat, absente Episcopo, Confirmationem quoque conferat, nisi hoc sacramentum alio tempore conferendum sit (cf. n. 56) [24].

Quando confirmandi numerosiores sunt, Confirmationis minister presbyteros ad sacramentum ministrandum sibi sociare potest.

Necesse est ut hi presbyteri:

a) aut peculiari munere vel officio in dioecesi fungantur, scilicet sint aut Vicarii Generales, aut Vicarii sive Delegati episcopales, aut Vicarii districtuales seu regionales, vel, qui Ordinarii mandato, iisdem pares ex officio habeantur;

b) aut sint parochi locorum in quibus Confirmatio confertur, vel parochi locorum ad quae confirmandi pertinent, vel presbyteri qui peculiarem operam naverunt in praeparatione catechetica confirmandorum [25].

47. Diaconorum, si adsunt, auxilium praesto sit oportet. Si Conferentia Episcopalis opportunum iudicaverit stabiles diaconos instituere, provideat etiam ut eorum numerus congruus sit, ut gradus, tempora et exercitia catechumenatus haberi possint omnibus locis, ubi necessitatibus pastoralibus requiruntur [26].

48. Catechistae, quorum officium ad progressum catechumenorum et incrementum communitatis momentum habet, teneant in ritibus, quotiescumque fieri poterit, partem actuosam. Dum edocent, attendant ut doctrina sua sit spiritu evangelico referta, symbolis liturgicis et curriculo anni accommodata, catechumenis aptata, et traditionibus loci, quantum fieri potest, locupletata. Immo, ab Episcopo deputati, possunt exorcismos minores (cf. supra n. 44) et benedictiones peragere [27], de quibus in Rituali nn. 113-124.

[18] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de apostolatu laicorum, *Apostolicam actuositatem*, n. 6 [LE 3346]. [19] Cf. Praenotanda generalia, n. 8. [20] Cf. *ibid.*, n. 12. [21] Abrogatur in hoc casu can. 1153 C. I. C. [22] Cf. Praenotanda generalia, nn. 13-15. [23] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de presbyterorum ministerio et vita, *Presbyterorum ordinis*, n. 6 [LE 3365]. [24] Cf. *Ordo Confirmationis*, Praenotanda, n. 7 b [LE 3996]. [25] Cf. *ibid.*, n. 8.
[26] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia, *Lumen gentium*, n. 26 [LE 3232]; Decr. de activitate missionali Ecclesiae, *Ad gentes*, n. 16 [LE 3364]. [27] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 79 [LE 3132].

http://www.obrascatolicas.com

III. De tempore et loco initiationis

49. Ordine initiationis pastores ita de more utantur, ut sacramenta celebrentur in Vigilia paschali et electio fiat prima dominica Quadragesimae. Ceteri autem ritus, ratione habita huius supradictae dispositionis (nn. 6-8, 14-40), distribuantur. Attamen, propter graviores necessitates pastorales, curriculum totius Ordinis aliter disponere licet, ut pressius infra dicetur (nn. 58-62).

A) TEMPUS LEGITIMUM SEU CONSUETUM

50. Quod attinet ad tempus celebrandi ritum ad faciendos catechumenos, haec notanda sunt:

1) Ne sit praematurum: exspectetur donec candidatis, pro dispositionibus et condicione, necessarium temporis spatium affuerit ad fidem initialem concipiendam et ad ostendenda prima conversionis indicia (cf. supra n. 20).

2) Ubi numerus candidatorum maior esse solet, exspectetur donec coetus efformetur sufficiens pro catechesi et liturgicis ritibus.

3) Statuantur in anno duae vel, pro necessitate, tres dies seu tempora opportuniora, in quibus de more ritus perficiatur.

51. Ritus «electionis» seu «nominis inscriptionis» de more celebretur prima dominica in Quadragesima. Pro opportunitate, paulo anticipari potest vel etiam celebrari infra hebdomadam.

52. «Scrutinia» locum habeant dominica III, IV et V in Quadragesima, pro necessitate aliis dominicis eiusdem Quadragesimae immo etiam in feriis hebdomadae magis congruis. Tria celebrentur «scrutinia»; attamen propter impedimenta gravia Episcopus potest ab uno vel etiam in extraordinariis adiunctis a duobus dispensare. Deficiente autem tempore, anticipata electione, anticipetur etiam primum scrutinium; attendatur tamen in hoc casu ne «tempus purificationis et illuminationis» protrahatur ultra octo hebdomadas.

53. Ab antiquitate «traditiones», cum post scrutinia fiant, pertinent ad idem tempus purificationis et illuminationis; celebrentur autem intra hebdomadam. Symbolum traditur in hebdomada post primum scrutinium; Oratio autem dominica, post tertium. Attamen, pro opportunitate pastorali, quo ditior fiat liturgia temporis catechumenatus, traditiones transferri possunt et celebrari intra catechumenatum ad modum «ritus transitionis» (cf. nn. 125-126).

54. Sabbato sancto, cum electi, a labore vacantes (cf. supra n. 26), meditationi se dedunt, peragi possunt varii ritus immediate praeparatorii: redditio Symboli, ritus «Ephphetha», electio nominis christiani, immo unctio cum oleo catechumenorum (cf. nn. 193-207).

55. In ipsa Vigilia paschali sacramenta initiationis adultorum celebrentur (cf. nn. 8 et 49). Si autem catechumeni permulti sunt, maior pars eorum hac ipsa nocte sacramentis donatur, ceteri autem ad dies infra octavam Paschae remitti possunt et sacramentis renovari vel in ecclesiis primariis vel etiam in stationibus secundariis. Quo in casu usurpetur vel Missa diei propria vel Missa ritualis pro initiatione christianorum, adhibitis etiam lectionibus Vigiliae paschalis.

56. Quibusdam in casibus collatio Confirmationis remitti potest circa finem temporis mystagogiae, v. g. in dominicam Pentecostes (cf. n. 237).

57. Omnibus et singulis dominicis post primam Paschae habeantur sic dictae «Missae pro neophytis», ad quas et communitas et noviter baptizati cum patrinis instanter invitantur (cf. supra n. 40).

B) EXTRA TEMPORA

58. Etsi Ordo inititationis ita de more disponendus est ut sacramenta in Vigilia paschali celebrentur, tamen, propter adiuncta insolita et necessitates pastorales, permittitur ut ritus electionis necnon temporis purificationis et illuminationis celebrentur extra Quadragesimam et sacramenta ipsa extra Vigiliam vel diem Paschae. In adiunctis etiam ordinariis, solummodo tamen propter graves necessitates pastorales, v. g. ubi permulti sunt baptizandi, seligere licet, praeter curriculum initiationis in Quadragesima de more peractum, aliud tempus, praeprimis tempus paschale, ad sacramenta initiationis celebranda. Quibus in casibus, mutatis momentis insertionis in anno liturgico, ipsa totius Ordinis structura, cum opportunis intervallis, eadem maneat. Accommodationes autem fiant prout sequitur.

59. Sacramenta ipsa initiationis, quantum fieri poterit, celebrentur die dominica, adhibita, pro opportunitate, aut Missa dominicae aut Missa rituali propria (cf. supra n. 55).

60. Ritus ad catechumenos faciendos locum habeat tempore congruo, uti dictum est n. 50.

61. «Electio» celebretur fere sex hebdomadis ante sacramenta initiationis, ita ut sufficiens adsit tempus pro scrutiniis et traditionibus. Caveatur ne celebratio electionis cadat in sollemnitatem anni liturgici. Pro ritu usurpentur lectiones in Rituali assignatae. Formularium autem Missae erit vel diei vel Missae ritualis.

62. «Scrutinia» non in sollemnitatibus, sed diebus dominicis vel etiam infra hebdomadam, servatis consuetis intervallis, celebrentur, lectiones usurpando in Rituali assignatas. Formularium Missae erit vel diei vel Missae ritualis, ut infra n. 374 bis.

C) DE LOCIS INITIATIONIS

63. Ritus [...] in locis congruentibus, prout significatur in Rituali. Ratio habeatur necessitatum peculiarium, quae oriuntur in stationibus secundariis regionum missionum.

IV. De aptationibus, quas Conferentiae Episcopales, hoc Rituali Romano utentes, facere possunt

64. Praeter aptationes in Praenotandis generalibus (nn.30-33) praevisas, Ordo initiationis adultorum alias accommodationes a Conferentiis Episcopalibus definiendas admittit.

65. Ad placitum illarum Conferentiarum haecstatui possunt:

1) Ante catechumenatum, ubi opportunum esse videtur, instituere modum quendam recipiendi fautores («sympathizantes») (cf. supra n. 12).

2) Sicubi cultus gentilitii passim floreant, inserere in Ordinem ad catechumenos faciendos, nn. 79 et 80, primum exorcismum primamque abrenuntiationem.

3) Statuere ut gestus frontem signandi fiat ante frontem, sicubi tactus decere non videatur (n. 83).

4) Ubi, iuxta praxim religionum non christianarum, initiatis nomen novum statim datur, statuere ut candidatis novum nomen imponatur in Ordine ad catechumenos faciendos (n. 88).

5) Secundum consuetudines locorum, admittere in eodem Ordine, n. 89, ritus auxiliarios ad significandam receptionem in communitatem.

6) Tempore autem catechumenatus, praeter ritus consuetos (nn. 106-124), instaurare «ritus transitionis», uti «traditiones» anticipandas (nn. 125-126), ritum «Ephphetha», redditionem Symboli vel etiam unctionem cum oleo catechumenorum (nn. 127-129).

7) Decernere omissionem unctionis catechumenorum (n. 218) vel eius translationem inter ritus immediate praeparatorios (nn. 206-207) vel eius usum intra tempus catechumenatus ad modum «ritus transitionis» (nn. 127-132).

8) Formulas abrenuntiationis pressiores et ditiores reddere (cf. nn. 217 et 80).

V. De iis quae ad Episcopum spectant

66. Episcopo autem, pro sua dioecesi, competit: 1) Institutionem catechumenatus condere et pro necessitatibus normas opportunas decernere (cf. n. 44). 2) Prout adiuncta ferunt statuere an et quando Ordo initiationis celebrari possit extra tempora (cf. n. 58). 3) Dispensare propter impedimenta gravia ab uno scrutinio vel etiam, in extraordinariis adiunctis, a duobus (cf. n. 240). 4) Permittere ut ex parte vel ex toto adhibeatur Ritus simplicior (cf. n. 240). 5) Catechistis, qui revera digni sunt et opportune praeparati, deputationem tradere ad exorcismos et benedictiones peragenda (cf. nn. 44 et 47). 6) Ritui «electionis» praesidere et ratam habere per se vel per delegatum admissionem electorum (cf. n. 44).

VI. De accommodationibus quae ministro competunt

67. Celebrantis est plene et intellegenter uti libertate quae ipsi sive in Praenotandis generalibus, n. 34, sive in rubricis Ordinis deinceps tribuitur. Multis in locis de consulto modus agendi et precandi non determinatus est vel duae solutiones oblatae sunt, ut celebrans ritum secundum prudens iudicium suum pastorale condicioni candidatorum et astantium possit accommodare. Maxima libertas relicta est in monitionibus et in supplicationibus, quae pro adiunctis semper abbreviari vel mutari possunt vel etiam ditari intentionibus, ut respondeant speciali condicioni sive candidatorum; (v. g. luctui vel gaudio quod alicui ex iis in familia occurrerit) sive astantium (v. g. luctui vel gaudio communi paroeciae aut civitatis).

Ipsius etiam celebrantis erit textus accommodare, mutatis genere ac numero, pro cuiusvis circumstantiae opportunitate.

Caput I — Ordo catechumenatus per gradus dispositus

Primus gradus
RITUS AD CATECHUMENOS FACIENDOS

68. Ordo, quo ii, qui christiani fieri intendunt, inter catechumenos annumerantur, celebratur cum, accepta prima Dei viventis annuntiatione, initialem iam fidem in Christum Salvatorem habent. Exinde praesupponitur absoluta prima «evangelizatio», initium conversionis et fidei ac sensus Ecclesiae praeviumque cum sacerdote vel aliquibus membris communitatis commercium necnon praeparatio ad hunc ordinem liturgicum.

69. Antequam candidati inter catechumenos admittantur, quod diebus determinatis inter annum iuxta locales condiciones fiet, tempus pro diversis casibus opportunum et necessarium exspectetur ad motiva conversionis investiganda et, si necesse est, purificanda.

70. Optatur ut vel integra christiana communitas vel aliqua eius pars, ex amicis et familiaribus catechistisque ac sacerdotibus constans, actuosam partem celebrationi habeant.

71. Adsint praeterea «sponsores», qui candidatos, ab ipsis adductos, nunc Ecclesiae praesentent.

72. Ritum, qui receptione candidatorum, liturgia verbi et dimissione eorum perficitur, Eucharistia etiam sequi potest.

73-97 [Sequitur *Ritus introductionis*].

DE TEMPORE CATECHUMENATUS EIUSQUE RITIBUS

98. Catechumenatus, seu pastoralis catechumenorum disciplina, ita protrahatur ut eorum conversio et fides mature-

scere queant, et si necesse est, etiam per plures annos. Etenim totius vitae christianae institutione et tirocinio debite producto catechumeni apte initiantur mysteriis salutis et exercitio morum evangelicorum sacrisque ritibus, subsequentibus temporibus celebrandis, et introducuntur in vitam fidei, liturgiae et caritatis populi Dei.

In casibus peculiaribus, attenta praeparatione spirituali candidati, de iudicio Ordinarii loci, tempus catechumenatus brevius esse potest, immo, in adiunctis omnino singularibus, uno tractu persolvi valet (cf. n. 240).

99. Intructiones intra illud tempus catechumenis tradantur, quibus, dum doctrina catholica ipsis omni ex parte exhibetur, fides illuminetur, cor in Deum dirigatur, participatio mysterii liturgici foveatur, actio apostolica excitetur vitaque tota secundum spiritum Christi nutriatur.

100. Celebrationes verbi Dei habeantur, tempori liturgico accommodatae, quae tum catechumenorum instructionibus, tum necessitatibus communitatis inserviant (cf. infra, nn. 106-108).

101. Exorcismi primi, seu minores, modo deprecatorio ac positivo instructi, ante oculos catechumenorum veram exhibeant condicionem vitae spiritualis, pugnam inter carnem et spiritum, momentum abrenuntiationis ad beatitudines regni Dei consequendas atque continuam divini auxilii necessitatem (cf. infra nn. 109-118).

102. Benedictiones etiam, quibus Dei caritas et Ecclesiae sollicitudo significantur, catechumenis offerantur, ut, dum ipsi gratia sacramentorum adhuc carent, animum tamen gaudiumque et pacem in labore et itinere persequendo ab Ecclesia accipiant (cf. infra nn. 119-124).

103. Per eosdem annos, dum catechumeni progredientes a primo coetu catechetico ad alios ascendunt, transitus occurrentes ritibus aliquoties significari possunt. Pro opportunitate ergo anticipare licet traditionem Symboli, immo Orationis dominicae, et ritum «Ephphetha», pro quibus tempus nonnumquam deerit in ultima competentium praeparatione (nn. 125-126). Provideri etiam possunt, pro locorum utilitate et voto, celebrationes ritus unctionis ope Olei catechumenorum (cf. infra nn. 127-132).

104. Catechumeni hoc tempore cogitent de illis patrinis inveniendis, a quibus Ecclesiae die electionis praesentabuntur (cf. *Praenolanda generalia de initiatione christiana*, nn. 8-10, et supra n. 43) [LE 3749].

105. Interdum in anno curetur, ut ad aliquas celebrationes catechumenatus, necnon ad ritus transitionis (cf. nn. 125-132), congregetur universa communitas, quae initiationis catechumenorum partem habet, nempe presbyteri, diaconi, catechistae, sponsores et patrini, amici ac familiares.

106-132 [Sequuntur *ritus liturgici*].

Segundus gradus:
RITUS ELECTIONIS SEU INSCRIPTIONIS NOMINIS

133. Ineunte Quadragesima, quae est proxima initiationis sacramentalis praeparatio, celebratur «electio» seu «nominis inscriptio», in qua Ecclesia, audito patrinorum et catechistarum testimonio, catechumenis voluntatem suam confirmantibus, de statu praeparationis ipsorum iudicat et statuit an possint ad sacramenta paschalia accedere.

134. Celebratione «electionis» concluditur catechumenatus ipse, ideoque longa mentis cordisque disciplina. Propterea, ut quis inter «electos» ascribi possit, requiritur ab eo fides illuminata deliberataque voluntas recipiendi sacramenta Ecclesiae. Electione autem facta, incitabitur ad Christum maiore cum liberalitate sequendum.

135. Ad Ecclesiam autem quod attinet, electio est veluti centrum attentae erga eosdem catechumenos sollicitudinis. Episcopus, presbyteri, diaconi, catechistae, patrini et tota loci communitas, suo quisque ordine et modo, de institutione et profectu catechumenorum, re diligentissime perpensa, sententiam ferant. Denique electos oratione amplectantur, ut tota Ecclesia eos secum obviam Christo conducat.

136. Tunc publice patrini, a catechumenis antea de consensu sacerdotis electi et, quantum fieri potest, a communitate locali accepti, ministerium suum primum exercent: iam nominantur in principio ritus et accedunt cum catechumenis (n. 143), pro his coram communitate testimonium dicunt (n. 144), et, pro opportunitate, cum eis nomen inscribunt (n. 146).

137. Ut autem rerum veritati satisfiat, oportet ut, ante ritum liturgicum, de idoneitate candidatorum habeatur deliberatio ab iis quorum interest, ab iis videlicet in primis qui institutioni catechumenatus praesunt, presbyteri, diaconi et catechistae, necnon a patrinis delegatisque communitatis loci; immo, si casus ferat, cum participatione coetus catechumenorum. Quae deliberatio, secundum condiciones regionis et postulata pastoralia, poterit varias formas exhibere. Ipsa autem acceptio postea intra ritum liturgicum a celebrante nota fiet.

138. Celebrantis munus est, scilicet Episcopi vel eius vice fungentis, quamvis remota vel proxima fuerit pars eius in deliberatione praevia, sive in homilia sive cursu ritus manifestare quae sit religiosa et ecclesiastica indoles «electionis». Ad illum ergo pertinet tum sententiam Ecclesiae proferre coram astantibus eorumque iudicium, pro opportunitate, audire, tum a catechumenis personalem voluntatis manifestationem exquirere, tum, nomine Christi et Ecclesiae agendo, admissionem «electorum» peragere. Praeterea omnibus aperiat divinum mysterium, quod in vocatione Ecclesiae et in eius celebratione liturgica continetur; fidelesque admoneat ut una cum electis, quibus exemplum praebeant, ad sollemnia paschalia se praeparent.

139. Cum sacramenta initiationis in sollemnitatibus paschalibus celebrentur eorumque praeparatio ad indolem Quadragesimae propriam pertineat, ritus electionis fiat ex more dominica prima in Quadragesima, et tempus ultimae competentium praeparationis conveniat cum tempore quadragesimali, cuius curriculum, sive propter structuram eius liturgicam sive propter participationem communitatis, electis proderit. Attamen, urgentibus causis pastoralibus (praesertim in stationibus secundariis missionum), ritum celebrare licet praecedente vel sequente hebdomada.

140-151 [Sequitur *ritus liturgicus*].

DE TEMPORE PURIFICATIONIS ET ILLUMINATIONIS EIUSQUE RITIBUS

152. Hoc tempore, quod ex more in Quadragesimam incidit et ab «electione» incipit, catechumeni una cum communitate loci recollectioni spirituali se dedunt, ut ad festa paschalia et ad sacramentorum initiationem se praeparent. Ad hunc finem eis offeruntur scrutinia, traditiones et ritus immediate praeparatorii.

Scrutinia et traditiones

153. In Quadragesima, quae sacramenta initiationis praecedit, fiunt scrutinia et traditiones. Quibus ritibus praeparati, spiritualis et catechetica electorum, seu «competentium»o completur et per totum tempus Quadragesimae protrahitur.

Scrutinia

154. Spiritualis praecipue est finis scrutiniorum, quae ope exorcismorum perficiuntur. Scrutiniis enim propositum est purificare mentes et corda, contra tentationes munire, intentiones convertere et voluntates excitare, ut arctius Christo adhaereant et suum catechumeni Dei diligendi studium fortius prosequantur.

155. A competentibus postulatur voluntas perveniendi ad sensum intimum Christi et Ecclesiae, et maxime profectus in sincera sui cognitione, seria animi discussione et vera paenitentia, exspectatur.

156. In ritu exorcismi, a sacerdotibus vel diaconis celebrato, electi, de mysterio Christi a peccato liberantis eruditi a Matre Ecclesia, solvuntur a sequelis peccati et a diabolico influxu, roborantur in itinere suo spirituali, et corda aperiunt ad dona Salvatoris recipienda.

157. Ad excitandum desiderium purificationis et redemptionis Christi, tria fiunt scrutinia, sive ut catechumeni paulatim doceantur de illo mysterio peccati, a quo mundus universus et quivis homo redimi exoptat, ut a sequelis eius praesentibus ac futuris liberentur; sive ut animi imbuantur sensu Christi Redemptoris, qui est aqua viva (cf. Evangelium de muliere samaritana), lux (cf. Evangelium de caeco nato), resurrectio et vita (cf. Evangelium de Lazaro suscitato). A primo usque ad ultimum scrutinium progressum fieri oportet in cognitione peccati et desiderio salutis.

158. Scrutinia celebrentur a sacerdote vel a diacono, communitati praesidente, ut ex liturgia scrutiniorum etiam fideles utilitatem capiant et in deprecationibus pro electis intercedant.

159. Scrutinia fiant in Missis scrutiniorum, quae habentur dominica III, IV et V in Quadragesima; seligantur lectiones seriei «A» cum suis cantibus, prout in Ordine lectionum Missae assignantur (nn. 745, 746, 747). Quae, si his dominicis propter rationes pastorales fieri nequeant, eligantur aliae dies dominicae in Quadragesima, vel etiam feriae magis convenientes. Semper tamen prima Missa scrutiniorum sit Missa de muliere Samaritana, secunda de caeco nato, tertia de Lazaro.

160-207 [Sequitur *Ritus liturgicus*].

Tertius gradus:
CELEBRATIO INITIATIONIS SACRAMENTORUM

208. Cum ex more initiatio adultorum in sancta nocte Vigiliae paschalis celebretur, sacramenta ipsa conferuntur post benedictionem aquae, ut in Ordine Vigiliae paschalis indicatur, n. 44.

209. Si autem extra tempora consueta peragitur (cf. *Praenolanda* nn. 58-59), curetur ut celebratio indole paschali refulgeat (cf. *Praelonanda generalia de initiatione christiana*, n. 6), [LE 3749], adhibita Missa rituali, quae in Missali proponitur, p. 732 (cf. etiam infra, n. 388).

Celebratio Baptismi

210. Etiam quando sacramenta initiationis celebrantur extra sollemnitatem paschalem, habeatur ritus benedictionis aquae (cf. *Praenolanda generalia de initiatione christiana*, n. 21), in quo per commemorationem magnalium Dei recolitur inde ab initio mundi et creatione generis humani mysterium caritatis Dei; ac deinde, per invocationem Spiritus Sancti et annuntiationem mortis et resurrectionis Christi, inculcatur novitas lavacri regenerationis Domini, quo mortem et resurrectionem eius participamus et divinam sanctitatem accipimus.

211. Abrenuntiatio Satanae et professio fidei unus ritus sunt, qui in adultorum Baptismo plenam vim consequitur. Cum enim Baptismus sit sacramentum fidei, qua catechumeni Deo adhaerent et insimul ab eo regenerantur, apte lavacro praemittitur singulorum actus, quo, sicut in primo patriarcharum foedere praefigurabatur, ita nunc peccato et Satanae prorsus abrenuntiant, ut in perpetuum promissioni Salvatoris et mysterio Trinitatis inhaereant. Hac professione, quam coram celebrante et communitate peragunt, significant voluntatem, tempore catechumenatus [illegible] cum

Christo foedus ineundi. In hac fide, quam, ab Ecclesia divinitus traditam, amplexi sunt baptizantur adulti.

212. Olei catechumenorum unctio, quae inter abrenuntiationem et professionem fidei occurrit, potest, pro necessitate pastorali et opportunitate liturgica, anticipari (cf. nn. 206-207). Quo in casu attendatur per eam significari necessitatem divini roboris, ut baptizandus, non obstantibus vitae praeteritae vinculis et superata diaboli adversitate, gressum professionis fidei strenue peragat eamque totius vitae decursu indefectibiliter teneat.

213-234 [Sequitur *ritus liturgicus*].

DE TEMPORE MYSTAGOGIAE

235. Ut primi gressus neophytorum firmiores sint, optatur ut in omnibus adiunctis a communitate fidelium, a patrinis suis et a pastoribus attente et familiariter adiuventur. Omnino curetur, ut plenam et iucundam insertionem in communitatem assequantur.

236. Per totum tempus paschale, in Missis dominicalibus, loca particularia neophytis propria inter fideles serventur. Omnes neophyti studeant Missas cum patrinis suis participare. In homilia et, pro opportunitate, etiam in oratione universali de illis ratio habeatur.

237. Ad claudendum tempus mystagogiae, in fine temporis paschalis, circa dominicam Pentecostes, habeatur aliqua celebratio, additis etiam externis festivitatibus iuxta consuetudines regionis.

238. In anniversario Baptismi optandum est ut neophyti iterum congregentur ad gratias Deo agendas, spiritualem experientiam inter se conferendam et novas sumendas vires.

239. Ad ineundum cum novis Ecclesiae suae membris pastorale commercium, curam habeat Episcopus, praesertim si ipse sacramentis initiationis praesidere nequierit, ut semel saltem in anno, quantum fieri potest, neophytos nuper baptizatos conveniat celebrationique Eucharisticae praesideat, in qua ipsis sub utraque specie communicare licet.

Caput II—Ordo simplicior initiationis adulti

240. In adiunctis extraordinariis, quando candidatus omnes gradus initiationis percurrere nequiverit, vel quando Ordinarius loci, de sinceritate conversionis christianae candidati de eiusque religiosa maturitate iudicans, decernit ut sine mora baptismum recipiat, ipse permittere potest pro singulis casibus ut usurpetur ritus hic simplicior, in quo vel omnia uno tractu absolvuntur (nn. 245-273), vel datur etiam facultas habendi, praeter celebrationem sacramentorum, unum vel alterum ritum sive catechumenatus sive temporis purificationis et illuminationis (nn. 274-277).

241. Antequam baptizetur candidatus, qui patrinum (vel matrinam) sibi elegerit (cf. *Praenotanda*, n. 43) communitatemque loci frequentaverit (cf. ib., nn. 12 et 19 § 2), oportet ut tempore congruo instructus et praeparatus sit, quo melius rationes propter quas Baptismum petierit purificentur et conversio fidesque eius maturescere queant.

242. Praeter praesentationem et receptionem candidati, ritus significat eius manifestam firmamque voluntatem petendi initiationem christianam necnon assensum Ecclesiae; deinde, post aptam liturgiam verbi, celebratio omnium sacramentorum initiationis peragitur.

243. Ritus ex more celebratur intra Missam, cuius lectiones apte seligantur, formularium autem sumatur e Missa initiationis vel ex alia; post Baptismum et Confirmationem, neophytus celebrationis eucharisticae primum partem habet.

244. Celebratio fiat, quantum fieri potest, die dominica (cf. *Praenotanda*, n. 59), cum actuosa participatione communitatis loci.

245-273 [Sequitur *ritus liturgicus*].

274. In adiunctis extraordinariis, uti sunt morbus, senium, mutatio commorationis, longa itinera, etc., quando: *a)* candidatus non potuit totum catechumenatum vel ritu apto, incipere vel inceptum persolvere cum omnibus ritibus; *b)* et aliunde de bono ipsius spirituali detrimento esset si, adhibito ritu priore, privaretur beneficiis longioris praeparationis, tunc magni refert ut, cum permissione Episcopi, ritus prior augeatur uno vel pluribus elementis Ordinis completi.

275. Hic ritus auctus praebet facultatem faciendi sive ut novus aliquis candidatus alios provectiores consequatur, additis opportune ritibus initialibus Ordinis completi (v. g.: ingressu in catechumenatum, exorcismis minoribus, benedictionibus, etc.); sive ut perficiat solus quod, inceptum cum aliis, non fuerit absolutum (v. g.: electio, ritus purificationis et illuminationis, sacramenta ipsa).

276. Accommodationes, prudentia pastorum faciendae, provideri possunt, collatione habita inter ritum priorem et ritum auctum, modo sequenti:

1) simpliciter addendo: v. g. ritus temporis catechumenatus (nn. 106-132), traditiones (nn. 183-192);

2) dividendo et ampliando vel ritum receptionis (nn. 245-251) vel liturgiam verbi (nn. 252-256). In ritu receptionis, nn. 245-247 augeri possunt ad instar Ritus ad faciendum catechumenum (nn. 73-97); ablatis autem pro opportunitate nn. 246-247, nn. posteriores 248-249 possunt dare locum ritui electionis. In liturgia verbi, nn. 253-255 aptari possunt ad unum vel alterum scrutinium (nn. 160-179), etc.;

3) adhibendo partem huius ritus simplicioris loco aliquorum rituum Ordinis communis seu completi; quando recipiuntur fautores (qui vulgo dicuntur «sympathizantes»)

(cf. *Praenotanda*, n. 12 § 3), coniungendo ritum ad catechumenos faciendos (nn. 73-97) et electionem (nn. 143-151).

277. In usu huius ritus aucti curetur: 1) ut catechesis candidati sit integra; 2) ut ritus celebretur cum actuosa participatione alicuius congregationis; 3) ut, sacramentis acceptis, neophyto tribuatur, quantum fieri potest, tempus mystagogiae.

Caput III—Ordo brevior initiationis adulti in proximo periculo vel in articulo mortis adhibendus

278. Qui proximo periculo mortis versatur, sive catechumenus sive non catechumenus baptizari potest ritu breviore infrascripto (nn. 283-294), dummodo, nondum in ipso mortis articulo degens, interrogationes audire iisque respondere valeat.

279. Si est catechumenus iam receptus, promittere debet se, post recuperatas vires, catechesim consuetam absoluturum esse. Si non est catechumenus, oportet ut seria signa ostendat conversionis ad Christum et abrenuntiationis gentilitiis cultibus, neque vitae moralis obicibus alligari videatur (v. g. polygamia «simultanea», etc.); praeterea promittat se, post restitutam sanitatem, totum curriculum initiationis sibi congruentis secuturum.

280. Hic ritus catechistis et laicis praesertim aptatur. Attamen etiam presbyter et diaconus, in casu urgentioris necessitatis, hoc ritu uti poterunt. De more tamen presbyter et diaconus adhibeant ritum qui simplicior appellatur (n. 240-273), inductis necessariis, pro loco et tempore, accommodationibus.

Presbyter autem qui baptizat, et sacrum Chrisma habeat tempusque supersit, ne praetermittat, post Baptismum, conferre Confirmationem, omissa hoc in casu chrismatione post Baptismum (n. 263).

Item, si fieri potest, tum presbyter tum diaconus, et, pro opportunitate, etiam catechista vel laicus, qui facultatem habeat sacram communionem distribuendi, Eucharistiam neophyto ministrent. Quo in casu, sacramentum ante ritus celebrationem deferri potest et, tempore ipsius celebrationis, super mensa, alba tobalea cooperta, honorifice collocatur.

281. In articulo autem mortis seu, morte imminente, quando tempus urget, minister, omissis ceteris, aquam, etsi non benedictam, sed naturalem, in caput infirmi infundit, formulam consuetam dicens (cf. *Praenolanda generalia de initiatione christiana*, n. 23) [LE 3749].

282. Pro iis, qui sive in proximo periculo sive in articulo mortis baptizati sunt, provideatur, si redeant ad sanitatem, ut catechesi apta instituantur, et, in ecclesiam tempore opportuno recepti, ceteris sacramentis initiationis donentur. Quo in casu serventur, cum debitis accommodationibus, principia, quae nn. 295-305 statuuntur.

283-294 [Sequitur *ritus liturgicus*].

Caput IV—De praeparandis ad Confirmationem et Eucharistiam adultis qui, infantes baptizati, catechesim non receperunt

295. Suasiones pastorales, quae sequuntur, eos adultos respiciunt, qui ut infantes baptizati, catechesim postea non receperunt neque proinde ad Confirmationem et Eucharistiam sunt admissi. Possunt tamen casibus similibus aptari, praesertim pro adulto qui in periculo vel in articulo mortis baptizatus est.

Etsi huiusmodi adulti nuntium mysterii Christi nondum audierunt, eorum tamen condicio a catechumenorum condicione eo differt quod iam sunt in Ecclesiam introducti et filii Dei per Baptismum effecti. Eorum proinde conversio fundatur in Baptismo iam accepto, cuius vim exinde explicare debent.

296. Eadem ratione ac pro catechumenis, praeparatio horum adultorum tempus protractum requirit (cf. *Praenotanda*, n. 21), quo fides in Baptismo ipsis infusa crescere, ad maturitatem pervenire et plene imprimi debet per pastoralem institutionem quae ipsis traditur; eorundemque vita christiana confirmetur oportet per opportunam disciplinam quae ipsis proponitur, per iis aptam catechesim, commercium cum fidelium communitate et quorundam liturgicorum rituum participationem.

297. Catecheseos ordo plerumque respondet ordini pro catechumenis proposito (cf. *Praenotanda*, n. 19 § 1); in ea tamen tradenda, sacerdos, diaconus vel catechista rationem habeat peculiaris condicionis horum adultorum qui Baptismo iam sunt donati.

298. Sicut catechumenis, ita et his adultis communitas fidelium opem suam afferat fraterna caritate et oratione, testimoniumque reddendo de eorum idoneitate cum ad sacramenta erunt admittendi (cf. *Praenotanda*, nn. 4, 19 § 2, 23).

299. Adulti a sponsore praesentantur communitati. Tempore vero suae formationis unusquisque illorum eligit, sacerdote approbante, patrinum, qui ut delegatus communitatis apud ipsum aget, et qui eadem munera erga ipsum habebit ac patrinus erga catechumenum (cf. *Praenotanda*, n. 43). Patrinus autem, hoc tempore electus, poterit esse etiam patrinus Baptismi, dummodo revera capax sit hoc munus implendi.

300. Praeparationis tempus actionibus liturgicis sanctificatur, quarum prima est ritus quo adulti in communitatem recipiuntur, et se, utpote iam Baptismo signatos, partem eius se habere agnoscunt.

301. Exinde celebrationes liturgiae verbi participabunt, tum eas ad quas fidelium coetus congregatur, tum eas quae catechumenis proxime destinantur.

http://www.obrascatolicas.com

302. Ad actionem autem Dei in hoc praeparationis opere significandam, opportune adhiberi poterunt quidam ritus catechumenatus proprii, qui horum adultorum condicioni et utilitati spirituali respondeant, cuiusmodi sunt traditiones Symboli, Orationis dominicae aut etiam Evangeliorum.
303. Catecheseos tempus anno liturgico apte inseratur, praesertim vero ad ultimam partem quod spectat, quae plerumque cum Quadragesima componetur. Huius vero temporis spatio ad actiones sacras paenitentiales ordinandas opportune conferent, quae ad celebrationem sacramenti Paenitentiae conducent.
304. Culmen vero totius formationis erit ex more Vigilia paschalis, in qua adulti fidem baptismalem profitebuntur, sacramentum Confirmationis recipient et Eucharistiam participabunt. Si Confirmatio in ipsa Vigilia paschali dari nequit, quia Episcopus vel minister extraordinarius Confirmationis abest, quam primum conferatur, et quidem, quantum fieri potest, tempore paschali.
305. Denique christianam formationem suam complebunt adulti suamque in communitatem perficient insertionem, tempus mystagogiae una cum neophytis viventes.

Caput V – **Ordo initiationis puerorum, qui aetatem catecheticam adepti sunt**

306. Ritus hic destinatur pueris, qui, tempore infantiae non baptizati et aetatem discretionis catechesisque adepti, ad initiationem christianam veniunt sive a parentibus vel a tutoribus adducti, sive cum eorundem permissione sponte moti. Iam idonei sunt qui fidem propriam concipiant ac nutriant et ipsi pro conscientiae officio aliquid in se recipiant. Attamen nondum tractari possunt ut adulti, quia, ornati cultura puerili, e parentibus vel e tutoribus pendent et influxu sodalium necnon societatis nimis moventur.
307. Initiatio illorum ante requirit tum conversionem propriam condicione aetatis, paulatim maturatam, tum auxilium educationis huic aetati necessariae. Exinde aptanda est et itineri spirituali candidatorum, nempe incremento eorum in fide, et institutioni catecheticae, quam audiunt. Propterea, ad instar adultorum, initiatio eorum etiam per plures annos, si necesse est, protrahitur antequam accedant ad sacramenta et variis gradibus temporibusque distinguitur atque ritibus est instructa.
308. Cum autem progressus puerorum in institutione accepta pendeat tam ex auxilio et exemplo sodalium quam e parentibus, utrorumque ratio habeatur.
a) Etenim cum pueri initiandi plerumque pertineant ad aliquem coetum sodalium iamdiu baptizatorum, qui ad Confirmationem et Eucharistiam catechetice praeparantur, initiatio progressione impertitur et in hoc ipso coetu catechetico velut in fundamento innititur.
b) Optatur autem ut iidem pueri, quantum fieri poterit, auxilium et exemplum inveniant pariter apud parentes suos, quorum permissio requiritur ad initiationem faciendam necnon ad futuram eorum vitam christianam ducendam. Praeterea tempus initiationis opportune familiae praebebit opportunitatem colloquendi cum sacerdotibus et catechistis.
309. Pro rerum adiunctis, non parvi refert plures pueros, in hac eadem condicione versantes, insimul consociari in celebrationibus huius Ordinis, ut mutuo exemplo in itinere catechumenatus se adiuvent.
310. Quod autem attinet ad tempus celebrationum, optatur ut, quantum fieri potest, ultimum tempus praeparationis cum Quadragesima conveniat et sacramenta ipsa celebrentur in Vigilia paschali (cf. *Praenotanda*, n. 8). Sed, antequam pueri in festis paschalibus admittantur ad sacramenta, attendatur tum an ipsi idonei facti sint, tum an tempus congruat ordini institutionis catecheticae, quam frequentant. Etenim, quantum fieri poterit, curandum est ut candidati ad sacramenta initiationis accedant dum eorum sodales iamdiu baptizati ad Confirmationem vel ad Eucharistiam admittuntur.
311. Celebrationes fiant cum actuosa participatione alicuius congregationis, quae, congruo numero fidelium constans, a parentibus familiaque, necnon a sodalibus coetus catechetici et a nonnullis adultis familiaribus afficiatur. Plerumque enim, quando initiantur pueri huius aetatis, optanda non est praesentia totius communitatis paroecialis: satis est ut haec repraesentetur.
312. Prout est concinnatus, hic Ordo a Conferentiis Episcopalibus opportunas accipere potest accommodationes et additamenta, quo plenius necessitatibus et adiunctis regionis opportunitatibusque pastoralibus respondeat. Inseri potest, pro aetate puerorum aptatus, ritus «traditionum», in usu pro adultis (cf. nn. 103, 125, 181-192). Praeterea, quando Ordo hic vertitur in linguas vernaculas, curandum est ut monitiones et deprecationes et orationes captui puerorum accommodentur. Pro opportunitate, v. g. cum oratio aliqua Ritualis Romani convertitur in linguam loci, approbari etiam potest a Conferentia Episcopali altera oratio, quae eadem argumenta congruentius pueris proponat (cf. *Praenotanda de initiatione christiana*, n. 32) [LE 3749].
313. Ministri, hunc Ordinem adhibentes, libenter et intellegenter utantur facultatibus quae sibi tribuuntur sive in Praenotandis generalibus (nn. 34 et 35), sive in Praenotandis particularibus Ordinis Baptismi parvulorum (n. 31) et Initiationis adultorum (n. 67).

Primus Gradus:
RITUS AD CATECHUMENOS FACIENDOS

314. Ritus hic in primis celebretur coram parva, etsi actuosa, congregatione, ne mens puerorum multitudine turbetur (cf. n. 311). Parentes vel tutores candidatorum, quantum fieri potest, adsint. Si autem venire nequeant, significent consensum pueris datum; et loco eorum adsint «sponsores» (cf. n. 42), nempe fideles idonei qui, pro casu, vicem parentum gerant et praesentent pueros.
315. Celebratio fit in ecclesia vel in loco tam apto ut, pro aetate et captu candidatorum, foveatur experientia intimae receptionis. Prima pars seu ritus introductionis fiat pro adiunctis, ad ingressum ecclesiae vel alius loci; altera pars seu liturgia verbi, in ipsa ecclesia vel in loco ad id electo.
316-329 [Sequitur *ritus liturgicus*].

Secundus gradus:
SCRUTINIA RITUS SEU PAENITENTIALES

330. Ritus hi paenitentiales, qui sunt inter tempora praecipua catechumenatus puerorum, attinent ad genus scrutiniorum, quae occurrunt in Ordine initiationis adultorum (nn. 152-180). Ideo, cum ad finem similem spectent, usurpare et accommodare licet normas, quae pro scrutiniis proponuntur (nn. 25 § 1, 154-159).
331. Cum scrutinia ex more ad ultimum tempus praeparationis ad Baptismum pertineant, ritus paenitentiales in pueris postulant ut fides eorum animique sensus iam accedant ad ea quae requiruntur ad Baptismum.
332. Hi ritus, quos una cum catechumenis patrini (matrinae) eorum et sodales coetus catechetici participant, omnibus astantibus aptantur, ita ut evadant celebrationes paenitentiales ad usum eorum etiam qui non sunt catechumeni. Revera, intra hanc celebrationem, nonnulli pueri iamdiu baptizati, coetui catechetico ascripti, possunt primum ad sacramentum Paenitentiae admitti. Quo in casu curetur ut in celebrationem tempestive inserantur monitiones, intentiones orationis et actiones, quae ad huiusmodi pueros spectant.
333. Ritus paenitentiales celebrantur in Quadragesima, si catechumeni in sollemniis paschalibus initiandi sunt; secus, tempore opportuniore. Unus saltem ritus habeatur. Si vero commode fieri potest, alter addatur. Cuius formulae instruentur ad instar prioris; pro deprecatione autem et oratione exorcismi, adhibentur textus nn. 164, 171, 178 exhibiti, opportune accommodati.
334-342 [Sequitur *ritus liturgicus*].

Tertius gradus:
CELEBRATIO INITIATIONIS SACRAMENTORUM

343. Ad illustrandam Baptismi indolem paschalem, suadetur ut hoc sacramentum in Vigilia paschali celebretur aut die dominica, in qua Ecclesia resurrectionem Domini commemorat (cf. *Praenotanda Ordinis Baptismi parvulorum*, n. 9) [LE 3749], attentis iis quae n. 310 proponuntur.
344. Baptismus celebratur in Miass, in qua neophyti primum Eucharistiae partem habent. Confirmatio una simul confertur vel ab Episcopo vel a presbytero qui Baptismum administrat.
345. Si Baptismus celebratur extra Vigiliam vel diem Paschae, adhibetur vel Missa diei vel Missa ritualis initiationis christianae. Lectiones seliguntur inter eas quae proponuntur n. 388; licet usurpare etiam lectiones dominicae vel festivitatis.
346. Unumquemque puerum catechumenum comitatur patrinus (matrina), ab ipso delectus et a sacerdote approbatus (cf. *Praenotanda* n. 43).
347-391 [Sequitur *ritus liturgicus*].

APPENDIX

Ordo admissionis valide iam baptizatorum in plenam communionem ecclesiae catholicae

Praenotanda

1. Ritus quo quis, in Communitate ecclesiali separata natus et baptizatus, in plenam communionem Ecclesiae catholicae, iuxta ritum latinum, recipitur [1], ita instruitur, ut ad communionem et unitatem instaurandam nihil ultra imponatur oneris, quam quae necessaria sunt [2] (cf. Act. 15, 28).
2. A christianis autem orientalibus ad plenitudinem communionis catholicae venientibus non plus exigitur quam quod simplex fidei catholicae professio exigit, etiamsi, vi recursus ad Sedem Apostolicam, eis permittatur transitus ad ritum latinum [3].
3. *a)* Ritus celebrationis appareat tamquam celebratio Ecclesiae, et culmen suum habeat in communione eucharistica. Inde generatim admissio peragatur intra Missam.
b) Sedulo tamen ea vitentur, quae quovis modo magnificentiae studium sapiant. Accurate definiendus est modus, quo haec Missa, attentis adiunctis, celebrabitur. Ratio habenda est tum boni oecumenici tum vinculi inter candidatum et communitatem paroecialem. Saepe opportunius erit Missam cum paucis tantum propinquis et amicis celebrare. Si autem gravi de causa Missa celebrari nequeat, admissio habeatur intra liturgiam verbi, quoties saltem haec sit possibilis. De forma autem eligenda audiatur et ipse admittendus.

[1] Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 69b [LE 3141]; Decr. de Oecumenismo, *Unitatis redintegratio*, n. 3 [LE 3235]; Secr. ad unitatem Christianorum fovendam, *Directorium*, n. 19: *A. A. S.* 59 (1967), p. 581 [LE 3558]. [2] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de Oecumenismo, *Unitatis redintegratio*, n. 18. [3] Cf. Conc. Vat. II, Decr. de Ecclesiis Orientalibus catholicis, *Orientalium Ecclesiarum*, n. 25 ... [LE ...].

4. Si admissio celebratur extra Missam, eius nexus cum communione eucharistica patefiat ex eo, quod celebratio eucharistica, quam noviter admissus primum inter fratres catholicos plene participat, sequatur quam primum.
5. Pro admissione iam baptizati ad plenam communionem Ecclesiae catholicae requiritur praeparatio candidati tam doctrinalis quam spiritualis secundum necessitates pastorales singulis casibus accommodatas. Discat candidatus magis magisque corde adhaerere Ecclesiae, in qua plenitudinem baptismi sui inveniet.
Tempore huius praeparationis iam aliqua communicatio in sacris, secundum normas in Directorio de re oecumenica statutas, fieri potest.
Vitetur omnino aequatio candidatorum cum catechumenis.
6. Ab eo qui natus et baptizatus est extra communionem Ecclesiae catholicae visibilem, non iam requiritur abiuratio haeresis, sed sola professio fidei [4].
7. Sacramentum Baptismi iterari nequit, ideoque Baptismum sub condicione iterum conferri non permittitur, nisi adsit prudens dubium de facto vel de validitate Baptismi iam collati. Si seria investigatione peracta, ob prudens dubium de facto vel de validitate Baptismi iam collati, necessarium videtur Baptismum sub condicione iterum conferre, minister opportune explicet rationes propter quas Baptismus, hoc in casu, sub condicione confertur et illum in forma privata ministret [5].
Ordinarius loci videat, singulis in casibus, quinam ritus in Baptismo sub condicione conferendo servandi, quinam praetermittendi.
8. Episcopi est candidatum admittere. Presbyter tamen, cui celebrationem peragendam committit, facultatem habet confirmandi candidatum in ipso ritu admissionis [6], nisi admittendus Confirmationem iam valide receperit.
9. Si professio et admissio fiunt intra Missam, admittendus, attenta sua personali condicione, confiteatur peccata sua, postquam confessarium de admissione mox instante certiorem reddiderit. Quam confessionem omnis confessarius rite approbatus recipere potest.
10. Admittendum comitetur, si casus fert, in ipsa admissione, sponsor, nempe vir (vel mulier) qui in adducendo vel praeparando candidato prae aliis maiorem partem habuerit; admitti etiam possunt duo sponsores.
11. In ipsa celebratione eucharistica, in qua fit admissio, vel, si haec fiat extra Missarum sollemnia, in Missa quae eam sequitur, licet non tantum ipsi admisso sacram communionem sub utraque specie recipere, sed etiam sponsoribus, parentibus, coniugi, si hi sunt catholici, catechistis laicis qui admittendum forte instruxerint, immo omnibus praesentibus catholicis, si numerus vel alia rerum adiuncta id suadeant.
12. Ritus admissionis a Conferentiis Episcopalibus, iuxta Constitutionem de sacra Liturgia (n. 63), variis rerum adiunctis accommodari potest. Insuper Ordinarius loci, attentis peculiaribus condicionibus personarum aut locorum, poterit ipsum ritum iis aptare, illum pro opportunitate ampliando vel breviando [7].
13. Nomina admissorum notentur in speciali libro, additis die et loco Baptismi.
14-31 [Sequitur *ritus liturgicus*].

[4] Cf. Secr. ad unitatem Christianorum fovendam, *Directorium*, nn. 19 et 20: *A. A. S.* 59 (1967), p. 581 [LE 4013]. [5] Cf. *ibid.*, nn. 14-15: *A. A. S.* 59 (1967), p. 580.
[6] Cf. *Ordo Confirmationis*, Praenotanda, n. 7 [LE 3996].
[7] Cf. Secr. ad unitatem Christianorum fovendam, *Directorium*, n. 19. *A. A. S.* 59 (1967), p. 581 [LE 3558].

Adn. R. BERAUDY in La maison-Dieu n. 110 (1972) 25-50; J. CELLIER in Doc. Cath. 69 (1972) 217-220 et in Riv. dioc. Roma 13 (1972) 471-477; A. DUVAL in La maison-Dieu n. 110 (1972) 16-24; A. HOUSSIAU in La maison-Dieu n. 110 (1972) 7-15; J.-B. MOLIN in Notit. 8 (1972) 87-95.

4023

1972 IAN 8.-SIGNATURA APOSTOLICA, RESP. PART.*

Civiles effectus tribui nequeunt decreto nullitatis matrimonii lato ab Episcopo cum nuptiae celebratae sunt extra Ecclesiam catholicam

Roma, 8 gennaio 1972.

Eccellenza Reverendissima, E' stato trasmesso a questo Supremo Tribunale, per l'esecuzione civile, il Decreto del 26 novembre 1971 con il quale l'Eccellenza Vostra Reverendissima dichiarava nullo, per difetto di forma, il matrimonio sopra indicato, celebrato in Svezia, secondo un rito non cattolico.

Mi reco a premura significarLe che nel caso non è possibile procedere alla esecuzione civile del Decreto perchè non si tratta di un matrimonio concordatario, cioè di matrimonio contratto «davanti un ministro del culto cattolico secondo le norme del diritto canonico» (Art. 5 della Legge 27 maggio 1929, n. 847) e trascritto poi nei registri dello stato civile.

Occorreva ricordare che casi del genere ordinariamente vanno risolti in via amministrativa nelle investigazioni prematrimoniali; si ricorre alla via giudiziaria soltanto quando dalle ordinarie investigazioni prematrimoniali non risulta sufficientemente chiaro il difetto di forma nel matrimonio impugnato (Cfr. *Resp. Pontificiae Commissionis ad Codicis Canones authentice interpretandos* del 16 ottobre 1919, *A. A. S.*, vol. XI, p. 479 [LE 210]; e la Instr. *Provida Mater* del 15 agosto 1936, art. 231) [LE 1347].

Qualora si accedesse alla richiesta esecuzione civile di tali decreti, ne deriverebbero gravi conseguenze. Difatti la stessa procedura potrebbe usarsi per tutti i matrimoni civili di cattolici italiani, perchè anch'essi celebrati senza la debita forma canonica.

Con ciò la Chiesa non solo interferirebbe indebitamente nella giurisdizione dello Stato, ma agevolerebbe cattolici male intenzionati a contrarre matrimoni civili che non avrebbero alcuna efficacia pratica nè davanti alla Chiesa nè davanti allo Stato: La Chiesa infatti giustamente li considera inesistenti, e lo Stato, tramite la Chiesa, si vedrebbe costretto a cancellarli ad arbitrio degli interessati.

Colgo volentieri l'occasione per professarmi con sensi di distinta stima, dell'Eccellenza Vostra Reverendissima dev.mo. Dino Card. Staffa, *Prefetto*. Aurelio Sabattani, *Segretario*.

* Prot. N. 2157/71 EC 1731: Apoll. 44 (1971) 608-609.

4024

1972 IAN 15.-SC RELIGIOSORUM, NOTIFICATIO. PART.*

Singula perfectionis Instituta exhibeant S. Congregationi de Religiosis elenchum facultatum omnium quibus gaudent circa reductionem, condonationem vel commutationem onerum Missarum

Roma, 15 gennaio 1972

Reverendo Padre, Mi reco a dovere comunicarLe che il Santo Padre ha disposto di riservare a Sé personalmente, in via del tutto provvisoria e temporanea, le facoltà di riduzioni, condonazioni e commutazioni, riguardanti gli stipendi di SS. Messe e gli obblighi relativi alla loro applicazione o celebrazione, sospendendone, in pari tempo, tutte le facoltà generali o particolari, precedentemente concesse, sia dalle norme del diritto, sia da Lui personalmente o dai Suoi Predecessorii direttamente o per tramite di Sacri Dicasteri, in qualsiasi tempo, per qualsiasi ragione e a qualsiasi persona, fisica o morale, ferme restando le sole facoltà, a favore dei Vescovi, previste dai nn. 11 e 12 del Motu Proprio *Pastorale Munus* [LE 3139].
Le pontificie disposizioni suddette avranno pieno vigore a partire dal 1° febbraio 1972, «contrariis quibuscumque, etiam speciali mentione dignis, minime obstantibus» [LE 4013].
In conformità con le citate deliberazioni i Superiori di tutti gli Istituti vorranno presentare a questo Sacro Dicastero, non oltre la Solennità di Pascua del corrente anno, una dettagliata relazione di tutte le facoltà, di cui essi o i loro Religiosi fossero in possesso, relative a riduzioni, condonazioni e commutazioni di stipendi di SS. Messe e di obblighi inerenti alla loro applicazione o celebrazione.
La prego, pertanto, di voler cortesemente portare quanto sopra a conoscenza dei Superiori Generali di codesta Unione. Profitto dell'incontro per professarmi con sensi di religioso ossequio devotissimo nel Signore.—I. Card. Antoniutti, *Prefetto*.

* Praesidi Unionis Superiorum Generalium. Prot. N. Sp. R. 161/72: CpR 53 (1972) 78. Adn. C. GORRICHO in CpR 53 (1972) 78-79.

4025

1972 IAN 20.-SC INST. CATH., DECR. AAS 64 (1972) 583-586

Facultas Theologica penes studiorum Universitatem Fluminis Ianuarii canonice erigitur

Sacra Theologia, quae saeculis ante actis ceteras disciplinas cuiusvis studiorum Universitatis excitabat atque provehebat, coepit temporibus proxime superioribus a publicis Athenaeis sensim removeri ob rationes, a quibus prope nunquam aliena fuit mens religioni infensa.

Hodie vero plures provide animadvertunt praecipuas scientiarum quaestiones non modo sine ea apte solvi non posse, sed immo homines universos adducere ad insanabilia sibi afferenda detrimenta. Ideo multi libenter pro-

http://www.obrascatolicas.com

bant, atque adeo necessarium censent, Theologiam, praesertim catholicam, Universitati studiorum esse restituendam, ut in ipso scientiarum sacrario ratio et divina revelatio inter se prudenter comparentur et salubriter compleantur, atque ita certam tutamque viam commonstrent hominibus ineundam. Nullibi enim melius quam in Universitate studiorum quaestiones attingi percipique possunt, quae nostra aetate agitantur, neque aptius potest necessitatibus subveniri, quas assidua variarum disciplinarum renovatio proponit.

Ideo Pontificia Universitas Catholica S. Sebastiani Fluminis Ianuarii impensius nunc quammaxime contendit
584 esse investigationis sedes, / in qua scientiae plenam in Christo lucem accipiant; officina formationis secundum spiritum Evangelii; locus in quo divinitus revelata conferantur et concilientur cum novissimis scientiarum repertis et cum doctrinis, quibus novae formae vitae socialis nituntur. Haec studiorum Universitas, a duobus condita brasiliensibus viris de patria optime meritis —Patribus Leonello Franca S.I. et Sebastiano Leme, qui postremus Archiepiscopus ipsius Fluminensis Dioecesis fuit et dein S. R. Ecclesiae Cardinalis —a Sancta Sede canonice erecta est die 20 ianuarii 1947 [LE 1904] et moderationi Societatis Iesu commissa.

Itaque brasilienses Episcopi, signa temporum interpretantes cupientesque doctis nostrae aetatis hominibus —et imprimis suae gentis— efficax exhibere instrumentum utilis comparationis cum scientiis congruensque cum severioribus hodiernae scientiae postulatis, oculos in Catholicum Fluminis Ianuarii Athenaeum iniecerunt, cum illud censerent idoneam esse posse sedem altiorem theologiae studiorum, quippe quod sufficienter sit illis didacticae et inquisitionis instrumentis ornatum, quae ad fructuosam actuositatem scientificam in Ecclesiae et societatis bonum requiruntur, ut hominum intellegentia et scientia ad Eum reducantur, qui «in historiam mundi intravit, eam in Se assumens et recapitulans» *(Gaudium et spes*, 38) [LE 3366]. Hac de causa Brasiliensis Episcoporum Conferentia, de re quid sentiret rogata, persuasum se habere significavit, in supra dicto Fluminis Ianuarii Athenaeo condiciones existere requisitas ad Theologicam Facultatem condendam.

Iam enim ab anno 1968 quaedam Sacrae Theologiae Sectio («Dipartimentum» vocant) in eo viget, quae et Professores numerat insignis doctrinae et frequentatur a studentibus sive laicis sive utriusque cleri candidatis ad sacerdotium. Die autem 10 februarii 1971 Societas Iesu, quae hanc partem in se recepit, petiit a Sacra Congregatione pro Institutione Catholica ut in hac studiorum Universitate canonice erigeretur proprie dicta facultas Theologiae, praedita igitur potestate concedendi congruentes academicos gradus ecclesiasticos.

Rebus omnibus perpensis habitaque ratione responsi tum Conferentiae Episcopalis Brasiliensis, tum Nuntii Apostolici in Brasilia, tum Archiepiscopi Fluminis Ianuarii, hoc ipsum Sacrum Dicasterium commune votum Summo Pontifici Paulo VI proposuit, qui illud benigne assensu suo probavit. Eadem igitur Sacra Congregatio, ad normas art. 1 Constitutionis *Deus scientiarum Dominus* [LE 1930], «Sectionem Theologicam» sic dicti «Centro de Teologia e
585 Ciencias Humanas (CTCH)» praesenti Decreto erigit et canonice erectam declarat in / *Facultatem Sacrae Theologiae Pontificiae Universitatis Catholicae Sancti Sebastiani Fluminis Ianuarii*, ius ei tribuens conferendi in Theologia gradus:

a) *Baccalaureatus*: studentibus qui, peracto curriculo philosophico-theologico saltem per quinquennium seu decem semestria et superatis examinibus scripto et ore habendis omnium eiusdem curriculi disciplinarum, felici exitu peculiare examen subierint de praecipuis quinquennii disciplinis theologicis;

b) *Licentia* seu *Prolytatus* («Mestrado»): studentibus qui saltem per aliud biennium seu quattuor semestria operam dederint cursibus monographicis et exercitio inquisitionis scientificae, idoneam dissertationem conscripserint, peculiareque examen de potioribus disciplinis in biennio traditis superaverint;

c) *Doctoratus*: studentibus qui, post congruum tempus a propriis statutis definitum, in accuratiores inquisitiones scientificas incubuerint typisque ediderint saltem partem dissertationis doctoralis «quae vere ad scientiae profectum conducat».

Facultatis autem structura, accuranda prout «Normae quaedam» praescribunt, Magni Cancellarii munus —quod substitui prorsus nequit— agnoscet in loci Archiepiscopo

«pro tempore», bene definitis normis ei praestituens ius officiumque invigilandi «nomine Sanctae Sedis» toti actuositati didactico-investigativae Facultatis, curando prudentem assiduamque doctrinae inspectionem, atque opportunis certisque normis indicando viam rationemque procedendi. Huiusmodi enim actuositas praecipue et natura sua ecclesialis est et proxime pertinet ad Magnum Universitatis Cancellarium qui, in casu de quo agitur, in se cumulat omnes auctoritatis partes Ordinario loci ex iure competentes.

Pertinebit igitur ad Ordinarium loci praevium dare asi sensum nominando —ex ternis designatis— Moderatori Sectionis seu Facultatis, ac pariter nominandis omnibus et singulis in ea Docentibus; eorum professionem fidei quotannis accipere; probare graviores Consilii Facultatis deliberationes, antequam subdantur Consilio «Centri Theologiae Scientiarumque Humanarum» vel Consilio Universitario vel «Conselho de Ensino e Pesquisa» Universitatis.

Quod denique attinet ad programmata rationesque studiorum, prae/sertim vero ad activam studentium partici- 586
pationem optimamque eorum formationem spiritualem, sacerdotalem et pastoralem, definietur quam primum in propriis peculiaribus Statutis —examini probationique Sacrae Congregationis subiciendis—, ita ut ipsi Facultati corpus normarum suppeditetur, quo illa possit totam Athenaei Fluminensis actuositatem religiosam excitare ac promovere, quasi sidus omnibus in Brasilia praelucens et proprium verae scientiae sacrarium.

Romae, ex aedibus Sacrae Congregationis, die 20 ianuarii, vigesimo recurrente anno a canonica Fluminensis Universitatis erectione, anno Domini 1972.—Gabriel Maria Card. GARRONE, *Praef.* Iosephus Schröffer, Archiep. tit. Volturnen., *a Secretis.*

4026

1972 IAN 20.-SC INSTITUTIONIS CATH., LIT. CIRC. PART.*

DE INSTITUTIONE PHILOSOPHICA SACRORUM ALUMNIS TRADENDA DEQUE MODO PHILOSOPHIAM DOCENDI HODIE APUD SEMINARIA DIOECESANA

A Leurs Excellences les Evêques sur l'enseignement de la Philosophie dans les Séminaires

Romae, 20 janvier 1972

Excellence, En cette période où la vie des séminaires connaît des changements de tout genre, la S. Congrégation pour l'Education catholique voudrait entretenir votre Excellence d'un sujet qui revêt à ses yeux une grande importance.

En effet, parmi les problèmes divers qui sont liés au renouvellement conciliaire des séminaires, le problème de la formation philosophique des futurs prêtres se pose, comme on le sait, avec une gravité particulière. Dans l'intention d'assurer une base solide aux études philosophiques et de préparer à une rencontre féconde entre l'Eglise et le monde, entre la foi et la science, entre le patrimoine spirituel chrétient et la culture d'aujourd'hui, le IIe Concile du Vatican a jugé opportun d'insister, entre autres choses, sur la nécessité d'une réforme profonde de l'enseignement philosophique, en offrant à cet effet un certain nombre d'orientations fondamentales (cf. décret *Optatam totius* [LE 3334] n. 15; Const. past. *Gaudium et spes* [LE 3366], n. 62 et passim; décret *Ad gentes*, n. 16) [LE 3364].

Il s'agit là d'un problème très vaste et qui exige un grand effort: il présente en effet, dans les circonstances actuelles, un caractère d'urgence et, d'autre part, il rencontre de sérieuses difficultés. La S. Congrégation pour l'Education catholique, qui suit avec un intérêt particulier la situation dans ce domaine, a pu en bien des occasions être témoin du travial accompli et des progrès réalisés, mais elle a pu aussi, et par contre, relever des signes inquiétants, capables d'engendrer quelquefois défiance et découragement.

A la distance de six ans du Concile, il paraît donc nécessaire de faire le point de la situation afin d'en tirer pour l'avenir des conclusions concrètes et précises. On ne peut en effet méconnaître les difficultés que rencontrent aujourd'hui les efforts de renouvellement philosophique, et la nécessité, pour les résoudre, d'un examen commun approfondi et d'une étude attentive des remèdes propres à les surmonter.

I.—*Difficultés actuelles des études philosophiques*

La réforme actuelle des études philosophiques dans les séminaires s'inscrit dans un climat spirituel qui, par rapport à la philosophie, est en même temps favorable et hostile: d'une part, en raison des nombreux changements sociaux et des mouvements d'idées, notre époque est riche d'appels dans le sens d'une réflexion philosophique [illegible] dans il

http://www.obrascatolicas.com

existe d'autre part une tendance à sous-estimer la philosophie, au point de la déclarer à la limite inutile ou même de l'éliminer. La culture moderne sans aucun doute, en se fermant toujours plus au problème de la trascendance, tend à s'opposer à la pensée philosophique authentique, seule capable cependant d'atteindre aux valeurs absolues.

A cet égard, il faut signaler avant tout l'esprit technologique qui porte aujourd'hui à réduire l' *«homo sapiens»* à l' *«homo faber»*. Bien qu'elle comporte pour l'humanité de nombreux et indéniables avantages, la technique ne favorise pas toujours dans l'homme le sens des valeurs spirituelles. Selon la remarque communément faite, la mentalité de l'homme semble se tourner de préférence vers le monde matériel concret, vers la maîtrise de la nature par le moyen du progrès scientifique et technique: la connaissance est ramenée ainsi au niveau des méthodes des sciences positives. L'accent mis exclusivement sur l'action et sur le futur, l'optimisme entretenu par une confiance sans réserve au progrès poussent aux transformations immédiates et radicales dans le domaine économique, politique et social; ils font du même coup oublier souvent le caractère permanent de certaines valeurs morales et spirituelles, donnant en particulier à la spéculation philosophique, qui devrait être considérée comme une base indispensable aux changements, le caractère d'une chose superflue ou même dommageable. Dans un tel climat, la recherche sérieuse de la vérité suprême est souvent dévaluée et les critères de la vérité ne sont plus cherchés dans les principes métaphysiques fermes et indiscutés, mais dans l'actualité et dans le succès. On comprend dès lors facilement que l'esprit de notre temps apparaisse comme antimétaphysique, ouvrant par conséquent la voie à toute forme de relativisme.

Dans un tel contexte, on ne pourra donc s'étonner que beaucoup ne voient plus de place pour une philosophie distincte des sciences positives. Et de fait, tandis qu'on note presque partout une diminution notable d'intérêt pour les disciplines philosophiques classiques, l'importance des sciences naturelles et anthropologiques ne cesse de grandir; souvent on veut y trouver une explication définitive de la réalité en éliminant complètement la philosophie comme une chose archaïque et destinée a disparaître. Par là, au lieu d'une rencontre souhaitable qui pourrait contribuer au véritable bien et progrès tant des sciences que de la philosophie s'affirme progressivement un antagonisme dont les conséquences sont fâcheuses pour l'un et l'autre des partis.

Les savants ne sont pas seuls à s'opposer, par un certain nombre d'entre eux, à une philosophie distincte des sciences positives, allant jusqu'à en contester l'existence: ce sont des théologiens eux-mêmes qui parfois considèrent la philosophie comme inutile et par conséquent dommageable pour la formation sacerdotale. Ils estiment que la pureté du message évangélique a été compromise dans le cours de l'histoire par l'introduction de la spéculation grecque dans les sciences sacrées; ils pensent que la philosophie scolastique a surchargé a théologie spéculative d'un grand nombre de faux problèmes; ils sont donc d'avis que les disciplines théologiques doivent être cultivées exclusivement suivant la méthode historique.

D'autres difficultés encore surgissent dans le domaine de la philosophie. En effet, quand la philosophie n'est pas contestée, on voit de plus largement s'ouvrir la route vers un pluralisme philosophique fondé non seulement sur la rencontre de cultures variées dans le monde, mais sur la diversité et la complexité des courants philosophiques et sur le pluralisme presque inépuisable des sources de l'expérience. Ce processus va s'accentuant malgré les louables efforts de plusieurs philosophes modernes pour arriver à une cohérence plus grande de leur système et à des positions plus équilibrées. L'ampleur et la profondeur de la problématique qui résulte de l'apparition de philosophies nouvelles et du progrès scientifique sont telles qu'elles rendent extrêmement difficiles non seulement une synthèse, mais encore l'assimilation de notions nouvelles que demanderait un enseignement philosophique vraiment vivant et efficace.

Cette situation ne peut que se répercuter gravement dans les études philosophiques des séminaires: professeurs et élèves en subissent le contrecoup. On sait combien lourds et nombreux sont les aspects que doit revêtir l'activité d'un professeur de philosophie aujourd'hui: il lui faut assimiler un grand nombre de notions nouvelles dérivant de la multiplicité des pensées philosophiques et du progrès des sciences; il doit affronter une problématique souvent entièrement neuve; il doit, dans son langage et ses méthodes didactiques, se soumettre à des ajustements inédits, etc. Et tout cela bien souvent dans des limites de temps relativement restreintes, dans un milieu pauvre de moyens, face à des élèves dont l'intérêt et la préparation ne sont pas toujours suffisants.

Les difficultés se rencontrent aussi, et nombreuses, du côté des élèves. Même s'ils montrent de l'intérêt pour certains problèmes vivants touchant l'homme et la société, le climat culturel d'aujourd'hui ne les encourage guère généralement aux études philosophiques. En effet, on est en général plus porté aux images qu'à la réflexion, et surtout la formation préalable est souvent de caractère surtout technique et tournée vers la pratique. D'autres circonstances encore rendent pour les élèves l'étude de la philosophie peu attrayante: ils restent perplexes devant la multiplicité des courants philosophiques contrastants, ils sont rebutés par une recherche désintéressée de la vérité qui leur semble trop exigeante et même impossible; ils répugnent aux systèmes fixes proposés avec autorité; l'enseignement qui leur est offert leur semble n'être pas à jour et répondre à une problématique vieillie, sans contact avec la vie; la philosophie parle un langage archaïque peu accessible à l'homme moderne. Enfin, le caractère abstrait de cette science empêche les étudiants de découvrir clairement le lien qui existe entre la philosophie et la théologie, et surtout entre la philosophie et l'activité pastorale à laquelle ils aspirent essentiellement.

De là, en plusieurs séminaires, un certain malaise, une désaffection à l'égard de la philosophie. On met en doute sa valeur et l'utilité pratique de ce genre d'étude. On finit par se relâcher et même par abandonner véritablement l'enseignement philosophique pour se porter vers les sciences qui semblent plus actuelles et orientées vers les exigences concrètes de la vie.

Comme on le voit, les principales difficultés qui mettent aujourd'hui les études philosophiques en question dans les séminaires semblent pouvoir se réduire aux trois points suivants:

1. La philosophie n'a plus d'objet propre: elle a été absorbée et remplacée par les sciences positives naturelles et humaines: celles-ci sont tournées vers les problèmes véritables et réels, elles les étudient à l'aide des méthodes reconnues aujourd'hui comme les seules valables. Cette attitude est celle qui s'inspire des courants positivistes, néo-positivistes ou structuralistes.

2. La philosophie a perdu toute importance pour la religion et pour la théologie: les études théologiques doivent se détacher de la spéculation philosophique comme d'un jeu inutile de paroles, elle doit se construire en pleine indépendance sur la base positive que lui offrent la critique historique et les méthodes exégétiques. La théologie de l'avenir sera la tâche spécifique des historiens et des philologues.

3. La philosophie contemporaine est devenue aujourd'hui une science ésotérique, inaccessible à la plus grande partie des candidats au sacerdoce: les écoles philosophiques modernes —phénoménologie, existentialisme, structuralisme, néo-positivisme, etc.— exercent leur activité à un niveau si élevé de technicité dans le vocabulaire, les analyses et les démonstrations, qu'elles deviennent un champ réservé à des hommes hautement spécialisés. On ne voit donc ni la convenance ni la possibilité d'insérer une science aussi difficile et complexe dans la formation normale des candidats au sacerdoce.

On peut comprendre que de tels obstacles semblent à beaucoup presque insurmontables et de nature à susciter en certains milieux un véritable et authentique découragement.

II. *La nécessité de la philosophie pour les futurs prêtres*

1. Même en tenant compte de tout ce qui vient d'être dit, nous restons convaincus qu'il est possible de surmonter toutes ces tendances qui vont vers un abandon de la philosophie ou une diminution de son importance, et qu'il n'y a pas lieu de se décourager. Même si les obstacles qui s'opposent aujourd'hui à l'enseignement philosophique sont nombreux et graves, on ne voit pas comment la philosophie pourrait être sous-estimée, voire supprimée, si l'on veut former à un véritable et authentique humanisme et en particulier quand il s'agit de former à la mission sacerdotale. En effet, de céder à ces tentations signifierait qu'on ignore tout ce qu'il y a de plus authentique et de plus profond dans la pensée contemporaine: les problèmes philosophiques les plus fondamentaux, il est impossible d'en douter, se trouvent aujourd'hui plus que jamais au centre des préoccupations des hommes, au point même d'envahir tous les domaines de la culture: littérature —romans, essais, poésie—, théâtre, cinéma, radio-télévision, et jusqu'à la chanson. On y trouve constamment évoqués les thèmes éternels de la pensée humaine: sens de la vie et de la mort; sens du bien et du mal; fondement des valeurs; dignité et droits de la personne humaine; confrontation des cultures et de leurs patrimoines spirituels; scandale de la souffrance, de l'injustice, de l'oppression, de la violence; nature et lois de l'amour; ordre et désordre dans la nature; problème de l'éducation, de l'autorité, de la liberté; sens de l'histoire et du progrès; mystère de l'au-delà; et enfin comme fond à tant de question: Dieu, son existence, son caractère personnel et sa Providence.

2. Aucun problème de ce genre ne peut évidemment trouver de solution adéquate au niveau des sciences positives, naturelles ou humaines, car leurs méthodes spécifiques ne leur donnent aucun moyen de les affronter de façon satisfaisante. De telles questions appartiennent à la sphère propre de la philosophie, laquelle, transcendant les aspects purement extérieurs et partiels des phénomènes, s'applique à la réalité entière pour tâcher de la comprendre et de l'expliquer à la lumière des causes suprêmes.

C'est ainsi que la philosophie, tout en ayant besoin de l'apport des sciences expérimentales, se présente comme une science distincte, autonome, capitale pour l'homme qui n'est pas seulement intéressé à enregistrer, décrire, ordonner les phénomènes, mais aussi et surtout à en comprendre la véritable valeur et le sens dernier. Toute autre connaissance de la réalité est incapable de porter les choses à ce niveau suprême d'intelligence qui est la prérogative caractéristique de l'esprit humain. Tant que la réponse n'est pas donnée à ces interrogations fondamentales, la culture entière demeure au-dessous des capacités de réflexion de notre esprit. On peut donc affirmer que la philosophie possède, du point de vue de la culture, une valeur irremplaçable: elle en est l'âme en tant qu'elle pose les questions qui concernent le sens des choses et de l'existence humaine d'une façon qui correspond complètement aux aspirations les plus intimes de l'homme.

3. On ne peut pas non plus prétendre toujours recourir à

la seule lumière de la Révélation. Une telle attitude d'esprit se révélerait radicalement insuffisante pour les motifs suivants:

a) L'adhésion bien comprise à la Révélation divine ne peut être conçue comme un acte de foi aveugle, comme un comportement fidéiste dépourvu de tout motif rationnel. L'acte de foi suppose, de par sa nature, des «raisons de croire», des «motifs de crédibilité», lesquels sont en grande partie de nature philosophique: connaissance de Dieu, idée de la création, providence, discernement de la vraie religion révélée, connaissance de l'homme en tant que personne libre et responsable. On peut dire que la moindre parole du Nouveau Testament suppose expressément ces notions philosophiques de base. Le prêtre a donc besoin de la philosophie pour assurer à sa foi personnelle les fondements rationnels de valeur scientifique qui soient au niveau de sa culture intellectuelle.

b) Le programme de la *fides quaerens intellectum* n'a rien perdu de son actualité: la vérité révélée continue de réclamer la réflexion du croyant; elle l'invite à un travail d'analyse, d'approfondissement et de synthèse, à savoir une «théologie spéculative».

Il ne s'agit évidemment pas de renouveler l'erreur des siècles passés en cultivant la spéculation théologique de façon exagérée et unilatérale, au point d'ignorer les études bibliques et patristiques. Il est nécessaire, au contraire, de rendre le primat à l'étude des sources de la Révélation, tout comme à l'étude de la transmission du message évangélique le long des siècles. Un tel primat n'est pas discutable et il ne doit jamais être diminué. Il ne faut pas moins condamner un emploi abusif de la philosophie dans le domaine qui est essentiellement celui de la science révélée. Mais aujourd'hui qu'un juste équilibre et des progrès considérables ont été réalisés dans les sciences bibliques, et dans des secteurs de la théologie positive, il est possible et il est nécessaire de compléter et d'achever ce travail historique par une réflexion rationelle sur les données de la Révélation. Disposant désormais d'éléments beaucoup plus sûrs et plus riches qu'autrefois, le théologien spéculatif doit soumettre à une critique intelligente les concepts et les catégories dans lesquels s'exprime la Révélation. Dans ce travail délicat, il devra profiter des découvertes accomplies dans le domaine des sciences naturelles et surtout des sciences humaines: psychologie, anthropologie, sociologie, linguistique, pédagogie. Mais il devra aussi recourir, et très spécialement, à l'aide d'une saine philosophie, pour que celle-ci apporte sa contribution de réflexion soit aux présupposés, soit aux conclusions des connaissances fournies par les disciplines positives. L'exégèse, l'histoire, etc., comportent déjà souvent dans leurs préliminaires des choix philosophiques implicites: une saine philosophie sera particulièrement nécessaire pour mettre au jour et pour apprécier critiquement de tels choix —qu'on pense à la méthode exégétique de Bultman où cet effort est si nécessaire,— tout cela, dans le respect du donné révélé.

Cette influence réciproque des deux sciences, philosophique et théologique, enracinée profondément dans leur nature même, est encore accentuée par la situation nouvelle qui s'est créée en ces dernières années dans le domaine théologique. La théologie cherche aujourd'hui à s'ouvrir à des dimensions nouvelles —historique, anthropologique, existentielle, personnaliste—; à se développer suivant de nouveaux aspects— psychologiques, sociaux-politiques, d'orthopraxie, etc. Elle cherche en outre à approfondir ses propres méthodes, dans la ligne de l'herméneutique. Il en résulte une problématique nouvelle qui atteint parfois les fondements mêmes de la connaissance théologique, par exemple la possibilité de définitions dogmatiques de valeur permanente, et requiert par conséquent une clarté et un approfondissement renouvelé d'idées telles que la vérité, la capacité et les limites de la connaissance humaine, le progrès, l'évolution, la nature et la personne humaine, la loi naturelle, l'imputabilité des actions morales, etc.

c) La philosophie offre enfin un terrain unique de rencontre et de dialogue entre croyants et non-croyants. Elle présente à cet égard une valeur pastorale évidente. Il serait donc absolument inadmissible qu'un prêtre catholique, appelé à exercer son ministère dans une société pluraliste où les problèmes philosophiques fondamentaux sont débattus à travers tous les moyens de communication sociale et à tous les niveaux de la culture, se trouve dans l'incapacité d'ouvrir avec des non-croyants un échange intelligent d'idées sur des questions essentielles touchant de près aussi bien sa foi personnelle que les problèmes les plus brûlants du monde.

d) Il faut relever enfin que toute orientation pastorale, tout choix pédagogique, les normes juridiques elles-mêmes, les réformes sociales, et bien des décisions dans l'ordre politique, comportent des présupposés et des conséquences de nature philosophique qui appellent un éclaircissement et une critique. On ne peut douter qu'une philosophie authentique puisse notablement contribuer à rendre le monde et sa culture plus parfaitement humains, en proposant une juste hiérarchie des valeurs nécessaire à une action valable.

III. *Quelques lignes directrices pour l'enseignement de la philosophie*

Nous avons cherché à mettre en relief et en évidence la nécessité plus urgente que jamais d'une solide formation philosophique pour les futurs prêtres. Nous avons voulu du même coup apporter une réponse aux objections qui sont soulevées contre la philosophie, soit du côté des sciences positives, soit même dans certains cercles théologiques. Il reste encore à répondre aux difficultés qui naissent de la situation

actuelle de cette même philosophie: du pluralisme philosophique actuel, du niveau élevé de technicité de son vocabulaire, etc.

Ces difficultés sont réelles, mais elles ne doivent pas être exagérées. Il est toujours bon de vouloir rester au niveau de son temps, mais il faut, d'autre part, être réaliste et ne pas viser à une perfection chimérique. Au milieu des difficultés actuelles, tout séminaire devra faire ce qui est en son pouvoir, en tenant compte de sa situation telle qu'elle est et des ressources locales, et sans prétendre rejoindre un idéal inaccessible.

1. Les premiers efforts doivent porter sur l'organisation concrète des études. Les objectifs qui s'imposent avant tout sont les suivants:

a) Pourvoir à une solide préparation professionnelle des maîtres. Etant donné les exigences nouvelles dans le domaine philosophique, il est absolument nécessaire d'assurer aux professeurs une sérieuse préparation spécifique obtenue dans des centres d'études qui, en outre de leur garantie doctrinale, soient reconnus au titre d'une recherche philosophique authentique.

b) Favoriser par tous les moyens une mise à jour permanente des professeurs, grâce à des sessions d'études et à des rencontres permettant un échange d'idées et d'expériences pédagogiques. Pour qu'un tel travail soit possible, on ne peut évidemment méconnaître l'importance d'un traitement convenable et d'une distribution raisonnable des cours qui permettent à chacun un travail personnel sérieux et systématique.

c) Aller au-devant des difficultés des élèves en améliorant les méthodes d'enseignement comme le souhaite le décret *Optatam totius* [LE 3334], n. 17, et la *Ratio Fundamentalis* [LE 3817], au chapitre 15, tout en maintenant intégralement le temps assigné à la philosophie, c'est-à-dire les deux ans prévus au n. 61 *c)*, de la *Ratio Fundamentalis*. Pour obtenir une formation plus sûre des élèves, il conviendra de promouvoir, dans le respect de chaque discipline, un dialogue entre professeurs de philosophie et de théologie, de façon que les deux domaines se trouvent en harmonie comme le demande une collaboration interdisciplinaire efficace (cf. *Ratio Fundamentalis*, n. 61 *b)*, chapitre 11, note 148 *a)* [LE 3817].

d) Renforcer les bibliothèques des séminaires pour offrir aux travaux des professeurs et des élèves la ressource des publications utiles.

e) Promouvoir une étroite collaboration entre séminaires et instituts de théologie en favorisant l'échange des professeurs.

Evidemment, il appartiendra aux autorités locales de juger de ce qui est opportun en ces matières, selon les nécessités concrètes. En toute hypothèse cependant, on ne perdra jamais de vue, en poursuivant ces buts, l'importance fondamentale des facultés de philosophie et des autres centres spécialisés d'études philosophiques: il appartient à ces institutions de préparer, tâche grave et délicate, les futurs enseignants, de soutenir le travail de formation grâce à des cours périodiques d'aggiornamento, d'assurer une bonne vulgarisation scientifique et surtout la publication de livres de cours répondant aux nécessités du temps. Ce sera l'une des principales préoccupations des autorités compétentes que d'organiser convenablement et de promouvoir l'activité de tels instituts.

2. Une fois assurée la bonne organisation des études, il faudra encore et surtout donner une solution aux problèmes encore plus importants et très délicats du contenu et des programmes de l'enseignement. Dans la solution à donner à ces problèmes, on tiendra compte comme il se doit de la finalité de ces études quand il s'agit de former les prêtres.

Le IIe Concile du Vatican a clairement tracé quelques lignes fondamentales en vue du renouvellement de l'enseignement philosophique. Cependant, à la distance de six années, il faut bien constater que tous les séminaires ne se trouvent pas dans la ligne voulue par l'Eglise. Bien des causes souvent complexes et difficiles à définir sont intervenues: il en est résulté que l'enseignement philosophique, au lieu de progresser, a perdu au contraire beaucoup de sa vigueur, et commencé de manifester, quant à son contenu et à sa fin, de nombreuses incertitudes. Devant cette situation, nous considérons comme nécessaire de préciser ce qui suit:

La formation philosophique dans les séminaires ne doit pas se borner à enseigner à des jeunes l'art de «philosopher». Il est certes important que de jeunes séminaristes acquièrent cet art, c'est-à-dire apprennent à rechercher la vérité d'un coeur sincère, avec persévérance; que leur capacité d'accueil et leur sens critique se développent; qu'ils reconnaissent les limites de la connaissance humaine et approfondissent les présupposés rationnels de leur propre foi, mais cela ne suffit pas. Il est nécessaire que l'enseignement de la philosophie comporte des principes et des données valables que les élèves puissent expressément discerner, chercher à apprécier, pour les assimiler graduellement. L'enseignement de la philosophie ne peut pas se réduire à une enquête où l'on recueille et décrit, avec l'aide des sciences humaines, les données de l'expérience. Une réflexion vraiment philosophique, menée à la lumière de principes métaphysiques sûrs, est absolument nécessaire pour arriver à des affirmations d'une valeur objective et absolue.

Dans ce but, l'histoire de la philosophie est certainement utile. Elle présente les solutions principales apportées par les grands penseurs de l'humanité au cours des siècles aux problèmes du monde et de la vie. En particulier l'histoire de la philosophie contemporaine et l'étude d'oeuvres choisies de la littérature permettront de mieux comprendre la problématique d'aujourd'hui. Mais l'enseignement de la philosophie ne peut se réduire à ce que les autres ont dit. Il faut aider le jeune à affronter directement les problèmes posés par la réalité, à chercher à confronter et à apprécier les solutions diverses, de façon à se former des convictions personnelles pour arriver à une vue cohérente de la réalité.

Il est clair, en outre, que cette vision cohérente de la réalité, à laquelle doit porter l'enseignement de la philosophie dans les séminaires, ne peut être en contradiction avec la Révélation chrétienne. Il n'y a aucune difficulté, certes, à admettre un sain pluralisme philosophique correspondant à la diversité des régions, des cultures, des mentalités. Il existe ainsi des voies multiples pour rejoindre les mêmes vérités qu'il est possible de présenter et d'exposer de diverses façons. Mais il est impossible d'admettre un pluralisme philosophique qui compromettrait le noyau fondamental des affirmations connexes à la Révélation: il ne peut y avoir en effet de contradiction entre les vérités naturelles de la philosophie et les vérités surnaturelles de la foi. A cet égard, on peut affirmer en termes généraux que la nature de la Révélation judeochrétienne est absolument incompatible avec tout relativisme, qu'il soit épistémologique, moral ou métaphysique, comme avec tout matérialisme, panthéisme, immanentisme, subjectivisme ou athéisme. Ce noyau fondamental de vérité consiste en particulier dans les éléments suivants:

a) Que la connaissance humaine est en état de tirer des réalités contingentes de vérités objectives et nécessaires; d'arriver ainsi à un réalisme critique, point de départ de l'ontologie;

b) Qu'il est possible de construire une ontologie réaliste qui mette en lumière les valeurs transcendentales et s'achève dans l'affirmation d'un absolu personnel et créateur de l'univers;

c) Qu'il est également possible d'établir une anthropologie qui sauvegarde la spiritualité authentique de l'homme, conduise à une éthique théocentrique qui, transcendant la vie terrestre, en même temps reste ouverte à la dimension sociale de l'homme.

Ce noeud fondamental de vérités, excluant tout relativisme historiciste et tout immanentisme matérialiste ou idéaliste, correspond à cette connaissance solide et cohérente de l'homme, du monde et de Dieu dont parle le IIe Concile du Vatican (décret *Optatam totius*, n. 15). Le Concile veut que l'enseignement philosophique dans les séminaires ne méconnaisse pas les richesses que le passé nous a transmises («*innixi patrimonio philosophico perenniter valido*», ibid.), mais qu'il n'en soit pas moins ouvert aux richesses que la pensée moderne continue d'apporter («*ratione habita quoque philosophicarum investigationum progredientis aetatis*», ibid).

En ce sens sont pleinement justifiées et continuent de demeurer valables les recommandations répétées de l'Eglise touchant la philosophie de saint Thomas dans laquelle ces premiers principes de vérité naturelle sont énoncés clairement et organiquement, en harmonie avec la Révélation, et dans laquelle se trouve en outre ce dynamisme créateur qui, tous les historiens en font foi, caractérise l'enseignement de saint Thomas et doit encore aujourd'hui caractériser l'enseignement de tous ceux qui veulent marcher sur ses traces, en opérant cette synthèse continue et nouvelle des conclusions valables reçues de la Tradition et des conquêtes nouvelles de la pensée humaine.

Tout cela doit se faire en tenant compte des problématiques et des caractéristiques propres des régions et des cultures: les élèves devraient acquérir une connaissance adéquate des conceptions majeures de la philosophie qui sont celles de leur milieu, en sorte que l'étude de la philosophie soit pour eux une véritable préparation à la vie et au ministère qui les attend, qu'elle les mette en condition de pouvoir dialoguer avec les hommes de leur temps, non seulement les croyants, mais ceux qui n'ont pas la foi (décret *Optatam totius*, ibid.).

Excellence Révérendissime, En appelant votre attention sur les problèmes de la formation philosophique des futurs prêtres, nous désirions vous présenter quelques éléments de réflexion, et surtout une aide pour le renouvellement qui s'impose en ce domaine, en raison des circonstances actuelles. Conscients des limites de notre lettre qui, volontairement, s'en tient à l'essentiel étant donné son but, nous voulons espérer qu'elle pourra néanmoins fournir, avec les textes du IIe Concile du Vatican et de la *Ratio Fundamentalis*, au moins quelques indications utiles et une orientation aux professeurs dans l'oeuvre d'éducation qu'ils accomplissent.

En vous exprimant, Excellence, à vous-même et à tous ceux qui se consacrent à la formation de vos séminaristes, nos meilleurs voeux, je vous prie d'agréer l'expression de nos sentiments d'estime et de respect.—Gabriel-Marie Card. GARRONE, *Préf.* Joseph Schroeffer, *Secrétaire*.

* Ordinariis locorum: Doc. Cath. 69 (1972) 282-287. Adn. A. M. LANZ in Pal. clero 51 (1972) 607-614, 653-661.

4027

1972 IAN 28.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 64 (1972) 202-205

Allocutio die 28 *ian.* 1972 *habita ad Praelatos Auditores et Officiales Tribunalis Sacrae Romanae Rotae, a Beatissimo Patre novo litibus iudicandis ineunte anno coram admissos:*

DE NECESSITATE IURIS CANONICI PRO ECCLESIA ET DE SPIRITU PASTORALI QUO IURIS APPLICATIO ET IUSTITIAE ADMINISTRATIO FIERI DEBET A IUDICE ECCLESIASTICO

È per noi sempre motivo di alti pensieri l'incontro personale con il nostro Tribunale della Sacra Romana Rota, in occasione della inaugurazione ufficiale del nuovo anno giudiziario; incontro distribuito nel suo triplice momento: dapprima con il venerato Decano in privato colloquio, poi con il Collegio dei Giudici, e quindi con tutti i membri del Tribunale stesso compresi gli Officiali e gli Avvocati nella piena sua assemblea, quale noi ora abbiamo davanti. Questo stesso modo di presentazione dimostra l'importanza attribuita nella Curia Romana a questo organo per il quale la Sede Apostolica esercita la sua potestà giudiziaria; e noi ricevendo la visita ch'esso ci rende, mentre ringraziamo dell'omaggio a noi espresso da così cospicua presenza e dalle nobili parole di Monsignor Decano, intendiamo onorare il Tribunale della Sacra Romana Rota, dimostrare la nostra stima alle persone che lo compongono, confermare la nostra fiducia nella funzione che gli è propria, rivendicare la competenza, che la costituzione della Chiesa nei termini della legge canonica, gli riconosce, e testimoniare con l'importanza da noi attribuitagli il culto alla giustizia, quale, in seno alla società ecclesiastica, è dovere, è amore, specialmente da parte nostra, professare.

Sì, noi onoriamo la vostra magistratura. La S. Scrittura, per le parole costitutive di S. Paolo, ce ne fa obbligo [1]; la tradizione, che rimonta a quella anteriore al nuovo Testamento, ci rende gelosi custodi ed esecutori del servizio, che nella Chiesa organizzata e visibile, qual è la nostra Chiesa cattolica, l'autorità responsabile, la gerarchia, deve prestare per la tutela del diritto d'ogni membro della comunità dell'amore quale appunto è la Chiesa come pure per l'osservanza d'ogni rispettivo dovere. E noi intendiamo oggi dare a questa Udienza precisamente questo riconoscimento del giusto rapporto fra Chiesa e Diritto canonico se pure qui ne restringiamo la considerazione alla vostra particolare provincia, quella giudiziaria, riaffermando la legittimità, / la dignità, l'importanza della vostra funzione, non tanto per la stretta e parallela analogia, che l'amministrazione della giustizia ecclesiastica ha con quella civile, quanto per la sua originale derivazione dal disegno costituzionale divino della Chiesa Corpo Mistico di Cristo, animato dallo Spirito di libertà, di amore, di servizio e di unità, al quale disegno il recente Concilio ci ha richiamati con la sua dottrina ecclesiologica.

Si è tanto discusso circa l'esistenza d'un Diritto canonico, cioè d'un sistema legislativo, in seno alla Chiesa, fino a qualificare, non senza qualche biasimo e qualche ironia, di «giuridismo» ogni sua sollecitudine normativa, a *squalificare* perciò questo aspetto della vita ecclesiastica, quasi che le espressioni difettose dell'attività legislativa nella Chiesa giustificassero la riprovazione e l'abolizione di tale attività, in virtù di inesatte interpretazioni di certi passi scritturali [2]. Non si riflette che «una comunità senza legge, lungi dall'essere o dal potere essere, in questo mondo, la comunità della carità, non è mai stata e non mai sarà altro che la comunità dell'arbitrio» [3]. E non si osserva poi il fatto che non mai forse come al nostro tempo, tanto mal disposto verso il Diritto canonico per una certa abusiva interpretazione del recente Concilio come se avesse allentato i vincoli giuridici e gerarchici essenziali nella Chiesa, si è pronunciata una tendenza proliferatrice legislativa ad ogni livello ecclesiale per un impellente bisogno di sigillare in canoni di nuova fattura le innovazioni più varie, talvolta perfino illogiche. Questo fatto, contenente senza dubbio anche propositi di sane riforme e di auspicabili aggiornamenti, che oggi la Chiesa non solo consente e guida, ma anche promuove, non ci lascia senza apprensione per le possibili incoerenze di queste novità giuridiche con la dottrina e con la norma vigenti nell'insegnamento della Chiesa; ad ancor più perché questa tendenza a mutare, secondo nuovi e discutibili principi, la prassi ecclesiale, passa facilmente dal campo giuridico al campo morale, e lo invade e lo sovverte con fermenti pericolosi; intaccando dapprima il concetto ovvio di diritto naturale, poi l'autorità della legge positiva, religiosa o civile che sia, perché esteriore all'autonomia personale o collettiva; e, affrancando in tal modo la coscienza da una chiara cognizione e da onesta ammissione dell'obbli/gazione morale oggettiva, la rende, diciamo, libera e sola, sì, ma cieco criterio, ahimé!, dell'operare umano, abbandonata così alla deriva, ed esposta all'opportunismo delle singole situazioni o agli impulsi istintivi, psico-somatici, senza più ordine autentico, né freno veramente personale, coonestati invece da un falso ideale di liberazione e da un sofistico attestato della così detta e dilagante moralità permissiva. Che cosa rimane del senso del bene e del male? che cosa rimane della nobiltà e della grandezza dell'uomo? Com'è vero che l'uomo senza legge non è più uomo! E

[1] *1 Cor* 6, 1-11; e cfr. *Mt.* 18 15-17. [2] Cfr. *Gal.* 2, 16, 18; *Rom.* 4, 15.
[3] L. Bouyer, *L'Eglise de Dieu*, p. 596.

http://www.obrascatolicas.com

com'è vero, praticamente, che la legge, senza un'autorità che la insegni, la interpreti e la imponga, facilmente si oscura, infastidisce e svanisce! E come la nostra libertà cristiana deve distinguersi da quella stigmatizzata dall'apostolo Pietro: «Liberi, sì, ma senza farvi della libertà un velo per coprire la malizia, ma come servi di Dio»! [4] Né valga a noi appellarci contro la necessità d'una legge alla libertà dello Spirito, o a «quella libertà (dalla legge giudaica) dalla quale Cristo ci ha liberati» [5]. Perché proprio Lui, Cristo, ci ha pur detto: «Non crediate ch'Io sia venuto a abolire la legge, o i profeti; non sono venuto per abolire, ma per compiere» [6]; e il compimento ne sarà l'assorbimento e l'esaltazione nel precetto che tutti li riassume, l'amore di Dio e l'amore del prossimo [7], e sarà il precetto nuovo, testamentario di Cristo: «Amatevi gli uni gli altri come Io vi ho amati» [8]. Facciamo eco, come vedete, alle sapienti affermazioni. testé pronunciate dal venerato Decano della Sacra Romana Rota.

Siamo arrivati alle sorgenti del Diritto canonico, che dovrà giustificarsi dal riferimento a questo principio evangelico, del quale tutta la legislazione ecclesiastica dovrà essere permeata, anche se l'ordine della comunità cristiana e la supremazia della persona umana, a cui tutto il Diritto canonico è rivolto, esigeranno l'espressione razionale e tecnica propria del linguaggio giuridico. Voi ne siete maestri.

E non vi sarebbe bisogno di aggiungere, dopo la difesa di prammatica, che abbiamo appena accennata per il Diritto canonico, al quale è dedicata la vostra austera funzione, se il Concilio non ci ricordasse una nota che deve
205 pur inserirsi, se non nella lettera, nello spirito del / suo esercizio, la nota pastorale, la quale ha caratterizzato quell'avvenimento e ne ha penetrato il grande tomo dei suoi documenti.

Anche il Diritto canonico, nella sua formulazione, nella sua interpretazione, nella sua applicazione, dovrà, dopo il Concilio, portare l'impronta di quella nota pastorale, che ci sembra debba imprimere alla legge della Chiesa un carattere più umano, ove ce ne fosse bisogno, più manifestamente sensibili alla carità, che tale legge deve promuovere e tutelare nella comunità ecclesiale e nei confronti della società profana; più chiaramente memore della natura dell'autorità ecclesiastica, essere cioè essa servizio, ministero, amore; e più esplicitamente rivolta alla difesa della persona umana ed alla formazione del cristiano alla partecipazione comunitaria della vita cattolica.

Tanto si è già scritto e discusso a questo riguardo; e voi certamente avrete già individuato i punti che, in virtù del Concilio, possono riguardare la prassi del vostro Tribunale e dell'esercizio della funzione giudiziaria in genere nella Chiesa; come pure i perfezionamenti legislativi circa il diritto matrimoniale, di cui principalmente si occupa la Sacra Rota, perfezionamenti a cui si è già posto mano, come, ad esempio, con le nuove norme relative ai matrimoni misti, senza per questo che menomamente le leggi inviolabili della famiglia siano alterate, ché anzi dalla sapiente tutela ed applicazione del vostro autorevole Tribunale, come da ogni altro nella Chiesa cattolica, devono avere, a bene di tutti, inalterato e provvido suffragio.

Che, se con la intemerata probità della vostra vita personale, con la consumata conoscenza delle scienze canoniche, con l'umano e cristiano interesse per la sollecita e rigorosa trattazione delle cause a voi affidate, e con la religiosa pietà con cui circondate questa Sede Apostolica, voi continuerete a compiere la vostra difficile e delicata funzione, una missione voi adempirete, una testimonianza darete alla giustizia e alla carità di questa Chiesa Romana, e sarà per voi, oltre che l'adesione ed il plauso del mondo cattolico, e quello, noi crediamo, del mondo forense, la nostra fiducia, la nostra riconoscenza, la nostra Apostolica Benedizione.

[4] *1 Pet.* 2, 16. [5] *Gal.* 5, 1. [6] *Mt.* 5, 17. [7] *Mt.* 22, 37-40. [8] *Io.* 13, 34.

4028

1972 FEB 2.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 64 (1972) 206-212

Allocutio die 2 *febr.* 1972 *habita Institutorum saecularium sodalibus qui Romae, coetui interfuerunt quinto et vigesimo exacto anno ab edita Constitutione Ap. «Provida Mater»:*

DE NATURA NOTISQUE PROPRIIS INSTITUTORUM SAECULARIUM IN ECCLESIA ET IN MUNDO

Carissimi figli, membri degli Istituti Secolari! In questo giorno, dedicato al ricordo liturgico della presentazione

di Gesù al Tempio, noi ci incontriamo volentieri con voi per ricordare insieme il XXV anniversario di promulgazione della Costituzione Apostolica *Provida Mater*, avvenuta appunto il 2 febbraio del 1947 [1]. Quel documento fu un evento importantissimo per la vita della Chiesa di oggi, perché il nostro Predecessore Pio XII di v. m. con esso accoglieva, sanciva e approvava gli Istituti Secolari, precisandone la fisionomia spirituale e giuridica. Giorno caro per voi, giorno significativo, in cui, a imitazione del Cristo che, venuto nel mondo, si offerse al Padre per fare la sua volontà [2], anche voi foste presentati a Dio, per brillare davanti a tutta la Chiesa, e per consacrare le vostre vite alla gloria del Padre e alla elevazione del mondo.

Siamo tanto lieti anche noi di questo incontro, perché ben ricordiamo le circostanze in cui maturò lo storico documento, vera *magna charta* degli Istituti Secolari, i quali, già lentamente preparati in antecedenza dallo Spirito che suscita i segreti impulsi nelle anime, videro in esso il loro accoglimento ufficiale da parte della Suprema Autorità, per opera specialmente del venerato Card. Larraona, il loro atto di nascita, e l'inizio di un nuovo slancio verso il futuro.

Venticinque anni sono un tempo relativamente breve; essi tuttavia sono stati anni di particolare intensità, paragonabili a quelli della giovinezza. È stata una fioritura magnifica, di cui sono conferma la vostra presenza qui, oggi, e la riunione dei Responsabili Generali di tutti gli Istituti Secolari, in programma per il prossimo settembre a Roma. Desideriamo pertanto rivolgervi la nostra parola di incoraggiamento, di fiducia, di esortazione, affinché l'odierna ricorrenza giubilare sia veramente feconda di risultati, per voi e per l'intero Popolo di Dio. / 207

A) Gli Istituti Scolari vanno inquadrati nella prospettiva, in cui il Concilio Vaticano II ha presentato la Chiesa, come una realtà viva, visibile e spirituale insieme [3], che vive e si sviluppa nella storia [4], composta da molti membri e da organi diversi, ma intimamente uniti e comunicanti fra sé [5], partecipi della stessa fede, della stessa vita, della stessa missione, della stessa responsabilità della Chiesa, e pur distinti da un dono, da un carisma particolare dello Spirito vivificante [6], dato non solo a beneficio personale, ma altresì di tutta la comunità. La ricorrenza della *Provida Mater*, che volle esprimere e approvare il vostro particolare carisma, vi invita dunque, secondo l'indicazione del Concilio a «ritornare alle sorgenti di ogni vita cristiana e al primigenio spirito degli istituti» [7], a verificare la vostra fedeltà al carisma originario e proprio di ciascuno.

Se ci chiediamo quale sia stata l'anima di ogni Istituto Secolare, che ha ispirato la sua nascita e il suo sviluppo, dobbiamo rispondere: è stata l'ansia profonda di una sintesi; è stato l'anelito alla affermazione simultanea di due caratteristiche: 1) la piena consacrazione della vita secondo i consigli evangelici e 2) la piena responsabilità di una presenza e di una azione trasformatrice al di dentro del mondo, per plasmarlo, perfezionarlo e santificarlo. Da una parte, la professione dei consigli evangelici —forma speciale di vita che serve ad alimentare e a testimoniare quella santità, a cui tutti i fedeli sono chiamati— è segno della perfetta identificazione con la Chiesa, anzi, col suo stesso Signore e Maestro, e con le finalità che Egli le ha affidate. Dall'altra parte, rimanere nel mondo è segno della responsabilità cristiana dell'uomo salvato da Cristo e perciò impegnato a «illuminare e ordinare tutte le realtà temporali..., affinché sempre si realizzino e prosperino secondo Cristo, e siano a lode del Creatore e Redentore» [8].

In tal quadro, non si può non vedere la profonda e provvidenziale coincidenza tra il carisma degli Istituti Secolari e quella che è stata una delle linee più importanti e più chiare del Concilio: la presenza della Chiesa nel mondo. In effetti, la Chiesa ha fortemente accentuato / 208 i diversi aspetti della sua relazione al mondo: ha chiaramente ribadito che fa parte del mondo, che è destinata a servirlo, che di esso dev'essere anima e fermento, perché chiamata a santificarlo e a consacrarlo, e a riflettere su di esso i valori supremi della giustizia, dell'amore e della pace.

La Chiesa ha coscienza del fatto che essa esiste nel mondo, che «cammina insieme con tutta l'umanità, e sperimenta insieme col mondo la medesima sorte terrena, ed è come il fermento e quasi l'anima della società umana» [9]; come il fermento e quasi l'anima della società umana» [9];

[1] Cfr. *A. A. S.* 39 (1947), pp. 114-124 [LE 1908]. [2] Cfr. *Ps.* 39, 9; *Hebr.* 10, 9. [3] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 8 [LE 3232]. [4] Cfr. ib. 3; 5; 6, 8. [5] Cfr. ib. 7. [6] Cfr. ib. 7, 12. [7] Decr. de accomm. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, 2 [LE 3333]. [8] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 31. [9] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 1 [LE 3236]. [10] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 4 [LE 3236]. [11] Cfr. Decr. de accomm. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, 1 [LE 3332]; Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 31 [LE 3233].

essa perciò ha una autentica dimensione secolare, inerente alla sua intima natura e missione, la cui radice affonda nel mistero del Verbo Incarnato, e che si è realizzata in forme diverse per i suoi membri —sacerdoti e laici— secondo il proprio carisma.

Il Magistero pontificio non si è stancato di chiamare i cristiani, specie negli ultimi anni, ad assumere validamente e lealmente le proprie responsabilità davanti al mondo. Ciò è tanto più necessario oggi quando l'umanità si trova a una svolta cruciale della propria storia. Sta sorgendo un mondo nuovo; gli uomini cercano nuove forme di pensiero e di azione, che determineranno la loro vita nei secoli venturi. Il mondo pensa di bastare a se stesso, e di non aver bisogno della grazia divina né della Chiesa per costruirsi e per espandersi: si è formato un tragico divorzio tra fede e vita vissuta, tra progresso tecnico-scientifico e crescita della fede nel Dio vivente. Non senza ragione si afferma che il problema più grave dello sviluppo presente è quello del rapporto tra ordine naturale e ordine soprannaturale. La Chiesa del Vaticano II ha ascoltato questa «vox temporis», e vi ha risposto con la chiara coscienza della sua missione davanti al mondo e alla società; essa sa di essere «sacramento universale di salvezza», sa che non si può dare pienezza umana senza la grazia, cioè senza il Verbo di Dio, che «è il fine della storia umana, il punto focale dei desideri della storia e della civiltà, il centro del genere umano, la gioia d'ogni cuore, la pienezza delle loro aspirazioni» [10].

In un momento come questo gli Istituti Secolari, in virtù del loro carisma di secolarità consacrata [11], appaiono come provvidi strumenti per incarnare questo spirito e trasmetterlo alla Chiesa intera. Se essi, già prima del Concilio, in certo modo hanno anticipato esistenzialmente questo aspetto, con maggior ragione debbono oggi essere
209 testi/moni specializzati, esemplari, della disposizione e della missione della Chiesa nel mondo. Per l'aggiornamento della Chiesa oggi non bastano chiare direttive o frequenti documenti: sono richieste personalità e comunità, responsabilmente consapevoli di incarnare e di trasmettere lo spirito voluto dal Concilio. A voi è affidata questa esaltante missione: essere modello di instancabile impulso alla nuova relazione, che la Chiesa cerca di incarnare davanti al mondo e al servizio del mondo.

B) In che modo? Con la duplice realtà della vostra configurazione.

Anzitutto, la vostra *vita consacrata*, nello spirito dei consigli evangelici, è espressione della vostra indivisa appartenenza a Cristo e alla Chiesa, della tensione permanente e radicale verso la santità, e della coscienza che, in ultima analisi, è soltanto Cristo che con la sua grazia realizza l'opera di redenzione e di trasformazione del mondo. È nell'intimo dei vostri cuori che il mondo viene consacrato a Dio [12]. La vostra vita garantisce così che l'intenso e diretto rapporto col mondo non diventi mondanità o naturalismo, ma sia espressione dell'amore e della missione di Cristo. La vostra consacrazione è la radice della speranza, che sempre vi deve sorreggere, anche quando i frutti esteriori siano scarsi, o manchino del tutto. La vostra vita, più che per le opere esterne, è feconda per il mondo soprattutto per l'amore a Cristo, che vi ha spinti al dono totale di voi stessi, da testimoniare nelle condizioni ordinarie della vita.

In tale luce, i consigli evangelici —pur comuni ad altre forme di vita consacrata— acquistano un significato nuovo, di speciale attualità nel tempo presente: la *castità* si converte in esercizio ed in esempio vivo di dominio di sé e di vita nello spirito, tesa alle realtà celesti, in un mondo che si ripiega su se stesso e libera incontrollatamente i propri istinti: la *povertà* diventa modello della relazione che si deve avere con i beni creati e col loro retto uso, con un atteggiamento che è valido sia nei paesi sviluppati, ove l'ansia di possedere minaccia seriamente i valori evangelici, sia nei paesi meno dotati, ove la vostra povertà è segno di solidarietà e di presenza con i fratelli provati; l'*obbedienza* diventa testimonianza dell'umile accettazione della mediazione della Chiesa e, più in generale, della sapienza di Dio che governa il mondo attraverso le cause seconde; e in questo momento di crisi di autorità, la vostra obbedienza si converte in testimonianza di ciò che è l'ordine cri-
210 stiano dell'universo. /

In secondo luogo, la vostra *secolarità* vi spinge ad accentuare specialmente —a differenza dei religiosi— la relazione col mondo. Essa non rappresenta solo una condizione sociologica, un fatto esterno, sì bene un atteggiamento: essere presenti nel mondo, sapersi responsabili per servirlo, per configurarlo secondo Dio in un ordine più giusto e più umano, per santificarlo dal di dentro. Il primo atteggiamento da tenere davanti al mondo è quello del rispetto verso la sua legittima autonomia, verso i suoi valori e le sue leggi [13]. Tale autonomia, come sappiamo, non significa indipendenza assoluta da Dio, Creatore e fine ultimo dell'universo. Prendere sul serio l'ordine naturale, lavorando per il suo perfezionamento e per la sua santificazione, affinché le sue esigenze siano integrate nella spiritualità, nella pedagogia, nell'ascetica, nella struttura, nelle forme esterne e nell'attività dei vostri Istituti, è una delle dimensioni importanti di questa speciale caratteristica della vostra secolarità. Così sarà possibile, com'è richiesto dalla *Primo feliciter* che «il vostro carattere proprio e peculiare, quello secolare, si rifletta in tutte le cose» (II).

Essendo molto variate le necessità del mondo e le possibilità di azione nel mondo e con gli strumenti del mondo, è naturale che sorgano diverse forme di attuazione di questo ideale, individuali e associate, nascoste e pubbliche, secondo le indicazioni del Concilio [14]. Tutte queste forme sono parimente possibili agli Istituti Secolari e ai loro membri. La pluralità delle vostre forme di vita [15] vi permette di costituire diversi tipi di comunità e di dar vita al vostro ideale in diversi ambienti e con diversi mezzi, anche là dove si può dare testimonianza alla Chiesa soltanto in forma individuale, nascosta e silenziosa.

Una parola ancora per i sacerdoti, che si uniscono negli Istituti Secolari. Il fatto è espressamente previsto dall'insegnamento della Chiesa, a partire dal Motu Proprio *Primo feliciter* e dal Decreto conciliare *Perfectae caritatis*. Di per sé, il sacerdote in quanto tale ha anch'egli, come il laico cristiano, una essenziale relazione al mondo, che egli deve esemplarmente realizzare nella propria vita, per rispondere alla propria vocazione, per cui è mandato nel mondo come Cristo è stato inviato dal Padre [16]. Ma, come sacerdote, egli assume una responsabilità specificatamente sacerdotale per la retta conformazione dell'ordine tempo-/ rale. A differenza del laico, —salvo in casi eccezionali, come ha previsto un voto del recente Sinodo Episcopale— egli non esercita questa responsabilità con una azione diretta e immediata nell'ordine temporale, ma con la sua azione ministeriale e mediante il suo ruolo di educatore alla fede [17]: ed è il mezzo più alto per contribuire a far sì che il mondo si perfezioni costantemente, secondo l'ordine e il significato della creazione.

Aggregandosi a Istituti Secolari, il sacerdote, proprio in quanto secolare, rimane collegato in intima unione di obbedienza e di collaborazione col Vescovo; e, insieme con gli altri membri del presbiterio, è di aiuto ai confratelli nella grande missione di essere «cooperatori della verità», curando i «particolari vincoli di carità apostolica, di ministero e di fraternità» [18] che debbono distinguere tale organismo diocesano. In forza della sua appartenenza agli Istituti Secolari, il sacerdote trova inoltre un aiuto per coltivare i consigli evangelici. Sappiamo bene che questo, dell'appartenenza di sacerdoti agli Istituti Secolari, è un problema sentito, profondo; esso deve essere risolto nel pieno rispetto del «sensus Ecclesiae». Sappiamo che, a tale proposito, voi siete alla ricerca di soluzioni adeguate; e incoraggiamo tale sforzo, che deve ritenersi valido, in un settore che è molto delicato.

Effettivamente, esiste un problema, che si pone nei termini di una triplice esigenza, ciascuna importantissima: vi è l'esigenza rappresentata dalla «secolarità» del sacerdote membro di un Istituto Secolare; l'esigenza, inoltre, che tale sacerdote mantenga un intimo contatto col proprio Istituto, dal quale egli si attende un alimento spirituale, un ristoro e un sostegno alla propria vita interiore; infine, l'esigenza di tenersi in stretta dipendenza dal Vescovo diocesano.

Sappiamo, come abbiamo detto, che state compiendo studi in merito, allo scopo di conciliare queste esigenze apparentemente contrastanti. Cercate liberamente, in questa linea, ponendo a servizio di tale approfondimento i talenti della vostra preparazione, della vostra sensibilità della vostra esperienza. Ci permettiamo soltanto di richia-

ium, 34 [LE 3232]. [12] Cfr. Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 36 [LE 3266]. [13] Cfr. Decr. de apostolatu Laicorum *Apostolicam Actuositatem*, 15-22 [LE 3346]. [14] Cfr. Voto sul Pluralismo, Congresso mondiale degli Istituti Secolari, Roma, 1970. [15] Cfr. *Io.* 20, 21. [16] Cfr. Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, 6 [LE 3265]. [17] Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, 8.

http://www.obrascatolicas.com

mare la vostra attenzione su questi punti, che ci sembrano degni di particolare considerazione:

a) Qualsiasi soluzione non deve intaccare minimamente l'autorità del Vescovo, il quale, per diritto divino, è l'unico e diretto responsabile del gregge, della porzione della
212 Chiesa di Dio [19]. /

b) Nelle vostre ricerche tenete presente inoltre, a tale riguardo, una realtà: che l'uomo è una unità personale, psicologica, attiva. Solo concettualmente si distinguono in lui la dimensione spirituale e quella pastorale.

Con questo non vogliamo —e ci permettiamo di sottolinearlo— condizionare né tanto meno porre termine alla ricerca, che state effettuando, indicandovi già una soluzione. Abbiamo voluto soltanto invitarvi a tenere particolarmente presenti, nella vostra ricerca, due punti che ci sembrano, in essa, d'importanza capitale.

Siamo così giunti al termine delle nostre considerazioni, anche se molte cose resterebbero ancora da dire, e molti sviluppi rimangono aperti. Ma con profonda letizia vi esprimiamo il nostro desiderio e la nostra speranza: che i vostri Istituti siano sempre più modelli ed esempi dello spirito che il Concilio ha voluto infondere nella Chiesa, affinché sia superata la minaccia devastatrice del secolarismo, che esalta unicamente i valori umani, distaccandoli da Colui che è la loro origine e dal Quale ricevono il loro significato e la loro finalità definitiva; e affinché la Chiesa sia veramente il fermento e l'anima del mondo.

La Chiesa ha bisogno della vostra testimonianza! L'umanità aspetta che la Chiesa incarni sempre più questo nuovo atteggiamento davanti al mondo, che in voi, in virtù della vostra secolarità consacrata, deve brillare in modo specialissimo. A tanto vi incoraggia la nostra Apostolica Benedizione, che di cuore impartiamo a voi qui presenti, e a tutti i membri dei cari e benemeriti Istituti Secolari.

[19] *Cfr. Act.* 20 28.,

Adn. A. GUTIERREZ in CpR 53 (1972) 105-123; P. NAU in L'ami du clergé 82 (1972) 449-457.

4029

1972 FEB 2.-SC RELIG., DECR. AAS 64 (1972) 393-394

DECRETUM CIRCA REGIMINIS ORDINARII RATIONEM ET RELIGIOSI SAECULARIZATI ACCESSUM AD OFFICIA ET BENEFICIA ECCLESIASTICA

Experimenta circa regiminis rationem inducta non pauca excitaverunt problemata et dubia, praesertim relate ad personalem Superioris auctoritatem.

Praeterea, his temporibus, opportunum visum est examini subicere prohibitiones can. 642, quae religiosos ad saeculum regressos afficiunt.

Praehabito consultorum studio, in Coetu Plenario dierum 24 et 25 Septembris 1971, Patres huius Sacrae Congregationis sequentia dubia perpenderunt:

1. An, contra can. 516, regimen collegiale ordinarium et exclusivum admitti fas sit, sive pro toto Instituto religioso, sive pro provincia, sive pro singulis domibus, ita ut Superior, si habetur, sit merus executor.

2. An can. 642 Codicis Iuris Canonici suspendi possit ita ut religiosi a votis rite soluti consequi aut retinere valeant, absque Sanctae Sedis speciali licentia, quaecumque officia, beneficia vel munera eccesiastica.

Omnibus debite ponderatis, Patres in praefato Coetu haec statuenda unanimiter censuerunt:

Ad primum: *Negative*. Ad mentem Concilii Oecumenici Vaticani II (Decr. *Perfectae caritatis*, 14) [LE 3333] et Adhortationis Pontificiae *Evangelica testificatio*, n. 25, (*A. A. S.* 63 (1971), p. 510) [LE 3983] ratione habita legitimarum consultationum necnon limitum a iure sive communi sive particulari receptorum, Superiores auctoritate frui debent personali.

Ad secundum: *Affirmative, ita ut praescriptum canonis suspensum habeatur.*

Summus Pontifex Paulus Pp. VI, in Audientia Secretario huius Sacri Dicasterii, die 18 Novembris 1971, concessa,
394 Plenarii Coetus sententias approbare dignatus est./

Quapropter Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis Saecularibus, praesentis decreti tenore, praedictas deliberationes publici iuris fieri decernit.

Haec autem quae decreta sunt statim vigere incipiunt, neque formula indigent quam exsecutoriam appellant.

Praesentibus valituris donec iuris canonici Codex recognitus vim obtineat.

Datum Romae, die 2 Februarii 1972.—Hildebrandus Card. ANTONIUTTI, *Praef.* Agustinus Mayer, O.S.B., *a Secretis.*

Adn. G. LOBINA in Apoll. 45 (1972) 613-627.

4030

1972 FEB 2.-SC RELIGIOSORUM, RESCRIPTUM. PART.*

NONNULLAE FACULTATES TRIBUUNTUR ABBATISSIS MONIALIUM ORDINIS CIST. STRICT. OBSERVANTIAE, EXCLUSA TAMEN FACULTATE PROROGANDI NOVITIATUM AD TRES ANNOS ET CONCEDENDI EMISSIONEM PROMISSIONUM, LOCO VOTORUM TEMPORARIORUM

PRECES—*Beatissime Pater*, Abbatissae Monasteriorum Monialium Ordinis Cisterciensis S. O. a Sanctitate Tua humiliter implorant ut praefata Monasteria facultates quae sequuntur experimenti causa exsequi valeant:

1) ut postulatus tempus ad duos annos differri possit;
2) ut in admissione ad novitiatum votum consultativum Capituli sufficiat;
3) ut in admissione ad professionem temporariam dimidia pars suffragiorum Capituli requiratur;
4) ut in admissione ad professionem sollemnem votum Capituli sit deliberativum ac per duas tertias partes suffragiorum expressum;
5) ut quoad stabilitatis mutationem votum adsit deliberativum Capituli, duobus tertiis suffragiorum partibus datum;
6) ut ad munus Abbatissae eligi valeant Moniales quae 35 aetatis annos attigerint et 10 professionis annos habeant;
7) ut quae vocationem monasticam demonstrant per aliquot dies in clausura degere queant ad vitam Monialium Cisterciensium S. O. aliquatenus experiendam;
8) ut visitatio regularis semel in biennio fiat;
9) ut novitiatus tempus, si casus ferat, tres annos perduret;
10) ut Abbas Generalis singulis Monasteriis id petentibus concedere possit ut loco votorum temporariorum promissio fiat, ad mentem Instructionis *Renovationis causam* nn. 34-36 [LE 3707]. Et Deus, etc.

RESCR.—Vigore facultatum a Summo Pontifice tributarum, Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis saecularibus, attentis expositis et audito voto Procuratoris Generalis, gratias iuxta preces concedit in omnibus, praeterquam ad Nonum et ad Decimum: nam, opportunum videtur ius vigens pro Monialibus non mutare; si vero casus ferat ut longior probatio requiratur, postulatus potius quam novitiatus prorogari poterit, servatis ceteris servandis. Contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, die 2 februarii 1972.—Aug. MAYER, O.S.B., *a Secretis.* Isidorus a S. Elia, O.C.D., *Ad. a st.*

* Prot. N. 28714/71: e documento originali.

4031

1972 FEB 5.-SC RELIGIOSORUM, RESCRIPTUM. PART.*

FACULTAS DATUR MONIALIBUS CONVERSIS DOMINICANIS GAUDENDI VOCE ACTIVA IN CAPITULIS COMMUNITATIS

PRECES—*Beatissime Pater*, Magister Generalis Ordinis Fratrum Praedicatorum a Sanctitate Tua humiliter implorat facultatem qua Monialibus Conversis Monasteriorum Dominicanorum, quae, non obstante Art. 194, § 1 novarum Constitutionum, in suo statu permanent, permittere possit ut in Capitulis Communitatis voce activa gaudeant. Et Deus, etc.

RESCR.—Vigore facultatum a Summo Pontefice tributarum, Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis saecularibus, attentis expositis, annuit pro gratia iuxta preces, servatis ceteris servandis. Contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, die 5 Februarii 1972.—D. M. HUOT, s.m.m., *Subs.* Isidorus a S. Elia, O. C. D., *Ad. a St.*

* Magistro Generali O. P., Prot. N. 30518/72: AOP 80 (1971-72) 359.
Adn. AOP 80 (1971-72) 358-359

4032

1972 FEB 9.-SC CLERI, NOTIFICATIO. PART.*

NONNULLAE ANIMADVERSIONES FIUNT IN CONCLUSIONES APPROBATAS A COETU MIXTO EPISCOPORUM ET PRESBYTERORUM IN HISPANIA HABITO

I. Litterae Sacrae Congregationis pro Clericis

Roma, 9 febbraio 1972

Signor Cardinale, questa Sacra Congregazione per il clero ha attentamente esaminato le sei pubblicazioni relative ai pro

posizioni riguardanti la vita e il ministero dei sacerdoti in Spagna, che sono state elaborate nell'assemblea congiunta di vescovi e presbiteri tenutasi a Madrid nel settembre 1971.

A conclusione di detto studio, questo sacro dicastero si premura d'inviare all'Eminenza Vostra Reverendissima l'unito documento, con preghiera di volerlo gentilmente trasmettere a tutti gli Ecc.mi membri della Conferenza episcopale spagnola, affinché dei rilievi e considerazioni che in esso si fanno si tenga il dovuto conto nella prossima assemblea plenaria della medesima Conferenza episcopale.

Profitto ben volentieri della circostanza per confermarmi con sensi di profonda venerazione dell'eminenza vostra reverendissima fedele nel Signore.—J. Card. WRIGHT, *Prefetto.*

II. Animadversiones in doctrinam et in singulas conclusiones

I. ANALISI D'INSIEME

1. L'insieme delle proposizioni e delle relazioni collegate mostra che è stato fatto un vasto lavoro, affrontando i principali problemi riguardanti la natura e il ministero del sacerdozio gerarchico, con particolare attenzione alle attuali necessità pastorali in questo paese.

2. Su un piano generale, le proposizioni approvate non si possono separare dalle rispettive relazioni, poiché in queste viene spiegato il vero significato delle varie proposizioni, talvolta in modo impreciso e ambiguo.

3. Forse a causa della vastità dei temi affrontati o per mancanza di tempo disponibile per il loro studio —benché la preparazione remota sia stata molto più accurata— l'insieme dei documenti appare nettamente immaturo, sia per quanto riguarda il contenuto come anche la sua formulazione.

4. Esaminando i vari documenti, si possono incontrare proposizioni e considerazioni molto positive, ispirate da una nobile preoccupazione pastorale e con buoni fondamenti. Tra le parti degne di lode sono quelle che riguardano l'unione del sacerdote e degli altri fedeli a Cristo per mezzo dell'Eucaristia, la necessità della preghiera, l'esigenza della rinuncia e la completa dedizione al retto esercizio del ministero sacerdotale, ecc.

5. Tuttavia, sparse un po' da per tutto nelle relazioni, si trovano orientamenti e affermazioni di fondo, che richiedono *gravi riserve dottrinali e disciplinari*. Solamente se queste linee direttrici saranno vagliate alla luce del magistero perenne della Chiesa, l'insieme dei documenti dell'assemblea potranno essere considerati come valido materiale di studio e di lavoro.

6. *Le idee fondamentali e affermazioni di base inesatte e, in vari casi, chiaramente erronee*, che condizionano gran parte dei documenti, possono essere riassunti nei punti seguenti:

A. Il contenuto della *rivelazione soprannaturale*, trasmesso dalla S. Scrittura e la tradizione della Chiesa e infallibilmente insegnato dal magistero, viene continuamente posto sul medesimo piano dei «*segni dei tempi*», in ordine alla ricerca della verità della fede e della manifestazione della volontà salvifica di Dio.

Potrebbe sembrare trattarsi semplicemente di adattare la modalità dell'azione pastorale alle mutanti circostanze sociali, culturali, ecc. degli uomini; ma in realtà si tratta di assumere, in maniera incondizionata postulati storicisti —materialisti o idealisti, a seconda dei casi— e il conseguente relativismo (pericolo già segnalato chiaramente nell'enciclica *Humani generis*, cf. *Dz.* 3.877-3.878) [LE 2147].

Questo conduce, per esempio, a dare ai «segni dei tempi» il carattere di fonte della rivelazione, insinuando che la rivelazione continua e che non si è conclusa con la morte dell'ultimo apostolo (cf. *Dz.* 3.420-3.422).

Similmente, si equipara la «fede della madre Chiesa e la ideologia del mondo moderno», affermando che è necessario giungere a una sintesi di tutte e due, tralasciando quello che non serve e assumendo quello che vi è di buono, sia nell'una come nell'altra. Analogamente viene posta sul medesimo piano la esigenza della «fedeltà a Cristo» e la «fedeltà al mondo» (il termine «mondo» è preso in senso chiaramente secolarizzato.) Le interpellanze del mondo moderno alla Chiesa (specialmente di ordine politico-sociale) vengono intese come «l'ora del giudizio di Dio», come la convalida divina all'autenticità della fede cristiana.

Tutto questo comporta una *concezione errata della fede*, poiché viene considerata esclusivamente come una adesione a Dio e al mondo; adesione i cui *contenuti* e forme sarebbero essenzialmente *variabili* insieme all'evoluzione stessa (storica e dialettica) del mondo, il quale s'incontrerebbe, ora, nel momento di un «salto di qualità», con tutta l'eterogeneità e la rottura che questo comporta, in modo tale da rendere necessario «un cambiamento fondamentale della situazione religiosa dell'uomo davanti a Dio».

In questo modo —dati simili presupposti teorici —la S. Scrittura, la tradizione e il magistero dogmatico della Chiesa vengono frequentemente soppiantati e sempre condizionati da ipotesi, teorie, dati —più o meno precari— della sociologia e della psicologia che [illegible] vengono conosciute e applicate con evidente [illegible]tantismo.

Di fatto, appare che con l'espressione «mondo moderno» si voglia intendere continuamente una specifica *Weltanschauung*, tipica di alcune correnti filosofiche del secolo scorso, che insinuandosi nell'ambito della teologia cattolica, ha provocato il fenomeno del modernismo e del neomodernismo. A questa visione del mondo sorprendentemente si conferisce un carattere universale, irreversibile, necessario e nettamente positivo.

B. Un'altra linea fondamentale dei documenti in questione è un'accentuata *concezione democratica della chiesa* (praticamente identica a quella del sinodo di Pistoia e già allora condannata; cf. *Dz.* 2602, 2677, ecc.), con un reale livellamento di tutti i fedeli (vescovi, presbiteri, laici) —livellamento almeno funzionale— attraverso riferimenti ambigui all' «unica missione della chiesa», alla «collegialità», alla «corresponsabilità», ecc. Di conseguenza, si sollecita che il Consiglio presbiterale e il Consiglio pastorale abbiano carattere deliberativo e non solo consultivo; si chiede insistentemente che il Consiglio pastorale —considerato «essenziale» e veramente «rappresentativo di tutto il popolo di Dio»— sia stabilito ovunque e a tutti i livelli (zonale, parrocchiale, diocesano, interdiocesano, nazionale), con funzione decisionale; si parla dell'inserimento dei laici in tutte le responsabilità della Chiesa, si allude ambiguamente a una certa parità della donna e dell'uomo nelle funzioni ecclesiastiche, ecc. Ugualmente si ha una certa tendenza a trasferire alla Conferenza episcopale la responsabilità e l'autorità di ciascun Vescovo nella sua diocesi.

C. Il totale livellamento «sociologico» tra preti e laici viene operato partendo dall'affermazione errata del «*definitivo superamento della distinzione tra sacro e profano* da parte del nuovo Testamento e del mondo moderno». E così, mentre si chiede per i sacerdoti un lavoro civile, la partecipazione alla vita politica, ecc., ai laici si chiede che entrino in tutte le strutture ecclesiastiche, che possano tenere omelie, che amministrino l'Eucaristia, ecc.

D. Si avverte similmente, in rapporto col governo pastorale, una *tendenza monolitica e totalitaria*: tutto dev'essere pianificato, controllato, organizzato. Le strutture ecclesiastiche —con giuridicismo soffocante e infondato, nonostante le apparenze democratiche— assorbirebbero, senza residuato alcuno, ogni azione apostolica personale e associativa (del clero diocesano, dei religiosi e dei laici) in un'organizzazione concentrica, mutuata da modelli imprenditoriali o derivata da *determinate concezioni dello Stato.*

E. In tutte le relazioni, e specialmente nella prima, si trova una continua *tendenza a ridurre la missione della Chiesa a un'azione socio-politica*, che condiziona le «altre» attività pastorali. Fra tutte le relazioni si giunge a una cinquantina di proposizioni che rientrano in questa visuale.

Partendo dalla considerazione che la «buona novella portata da Cristo è la liberazione integrale dell'uomo» (in cui inclusa in modo essenziale e costitutivo la liberazione politico-economica), si esige come *essenziale l'impegno* del ministro sacro —e della Chiesa in quanto tale— per raggiungere questa liberazione politico-economica, ammettendo, in qualche caso, l'azione politica di partito per i sacerdoti, azione che talvolta potrebbe avere anche un carattere violento.

Il primato che si concede continuamente a tale «liberazione», porta con sé anche una concezione *collettivista della morale e della salvezza*: il «bene supremo» è un'ambigua «comunione» sociale, il peccato frequentemente si riduce a ingiustizie (reali o presunte) di ordine politico-sociale, ecc.

Conseguentemente, si giunge a una *concezione fortemente orizzontalista della missione del prete*, in cui il servizio degli uomini (in termini intramondani e collettivi) ha la precedenza sul culto (quando questo non viene ridotto a superfluo e accidentale) e sul ministero strettamente spirituale (fede, sacramenti, ecc. che tendono ad essere strumentalizzati al servizio dell'azione politico-sociale, economica, ecc.).

F. Caratteristica importante di questi documenti, in senso negativo, è una *costante ambiguità*. Quando affiorano gli orientamenti di fondo segnalati, si fa in modo di unirli e attenuarli con generiche affermazioni di sana dottrina. Per esempio, quando viene presentata una pianificazione asfissiante e monopolizzatrice dell'azione pastorale, immediatamente prima si affermerà «rispettando sempre il pluralismo legittimo»; ma si tratta di un pluralismo che praticamente è già svuotato di contenuto. Tale apparente correzione dottrinale e alcune affermazioni calibrate sparse qua e là (evitare i radicalismi, ecc.), rendono necessario uno studio accurato dei documenti per poter cogliere le vere idee direttrici. La redazione è spesso così vaga e oscura, che una lettura non abbastanza attenta non può cogliere i punti inaccettabili e che insensibilmente portano a *prospettive che provocano una vera rovina dei punti fondamentali della fede, della morale e della disciplina della Chiesa!*

II. ANALISI DETTAGLIATA DELLE RELAZIONI

Prima Relazione

Chiesa e mondo nella Spagna di oggi

1. Tra i 60 punti di questa relazione vengono trattati, tra gli altri, i punti seguenti: esercizio della missione della Chiesa nel contesto di cambiamento del mondo moderno; squilibrio che i cambiamenti causano nella vita di fede nella Spagna; necessità del rinnovamento; necessità di una maggiore comprensione e dell'attuazione pratica nella società civile spagnola dei principi politico-sociali dell'enciclica *Pacem in terris* [LE 3110] e del Vaticano II; proiezione del vangelo

http://www.obrascatolicas.com

nell'ambito politico; azione pastorale della Chiesa in quell'ambito e scelte del prete come cittadino; piena indipendenza e cooperazione tra la Chiesa e lo Stato; rifiuto dei privilegi; revisione dell'attuale Concordato; fine della presenza del prete negli organismi ufficiali; povertà della Chiesa e delle sue istituzioni.

2. Benché tra le proposizioni approvate ve ne siano alcune corrette dal punto di vista dottrinale e pastorale, si deve dire che tutta la relazione e le annesse conclusioni sono *viziate alla radice* a causa dei presupposti e delle idee di fondo che sono stati già segnalati nell' «analisi dell'insieme», specialmente nei punti *A* e *E*: il risultato finale è una inversione e deformazione della natura e dei fini della chiesa e del ministero sacerdotale.

3. Da un punto di vista più formale, si vuole dare un fondamento nel magistero della Chiesa (come una dimostrazione «a posteriori» con argomenti «ex magisterio»). Questo viene fatto mettendo insieme una specie di mosaico di testi, tolti dalla *Gaudium et spes* [LE 3366], dalle encicliche *Pacem in terris* [LE 3110] e *Populorum progressio* [LE 3546] e della *Octogesima adveniens* [LE 3975], questi testi, citati alla rinfusa e fuori del loro contesto —dal quale ricevono senso e metodo— vengono a costituire un programma politico determinato, a favore del quale vengono citati i noti passi del vangelo che, da qualche anno, sono abusivamente utilizzati in questo senso.

4. Un forte argomento viene dedotto dalla sociologia, per mezzo di statistiche, inchieste, ecc. (quasi sempre della medesima fonte, la cui ispirazione è evidente), che ammassano «denunce profetiche di ingiustizie», colpe, difetti, ecc. di tipo strettamente economico. E' sorprendente —benché si tratti di cosa marginale— che, da una parte, non si parli altro che di questioni economiche, di mezzi materiali, di beni di consumo (e non sempre di primaria necessità: automobili, televisori, lavatrici, frigoriferi, ecc.), e, d'altra parte, si accusa il popolo spagnolo di materialismo, di non avere altra mèta che il benessere materiale: si ha l'impressione che ci si lamenti della diffusione di una certa mentalità capitalista (questo tipo di materialismo viene menzionato esplicitamente), *schierandosi, in contraccambio, per un materialismo socialista* (tentando di presentare la necessità di spartire come una nobile aspirazione di giustizia).

Gli innegabili difetti del capitalismo si considerano come il massimo peccato, come la causa di quasi tutti i mali sociali e personali, ecc., *mentre non si spende una parola per criticare il marxismo, l'ateismo*, ecc.

5. Un altro presupposto con cui si tenta di giustificare tale deformazione della natura e dei fini della Chiesa, della fede cristiana, del ministero sacerdotale, ecc. ha le caratteristiche del modernismo e del neomodernismo: la «radicale trasformazione» del mondo moderno, trasformazione che si considera come un valore assoluto, univoco e irreversibile.

Di qui si deduce l'alternativa che, o la Chiesa si adatta —nella sua dottrina e nella sua vita— a questa nuova situazione, assume il nuovo «valore», abbandonando tutto quello che non è compatibile con esso; oppure cessa di essere «credibile», rimane «estraniata», è infedele alla sua missione di essere il fermento evangelico e una presenza di liberazione, ecc.

6. Si richiede continuamente —con motivi di ogni genere, compresi apparentemente quelli soprannaturali e evangelici—, la necessità di separarsi radicalmente dall'ordine stabilito, dal potere temporale, ecc., mentre si propone —in continuità— come funzione principale della Chiesa, del sacerdote, della Gerarchia, quella di essere «la coscienza critica della società», la «denuncia profetica delle ingiustizie socio-politiche», l'«impegno politico», ecc. Appare evidente che si cerca di rivendicare effettivamente un'indipendenza totale dall'attuale potere civile in Spagna in tutti gli aspetti. *Tuttavia si finisce per sostenere implicitamente che il potere civile —la vita politica e sociale— deve dipendere dal clero*, attraverso il controllo delle motivazioni religiose, le determinazioni morali, l'illuminazione della fede del popolo (giudizio «cristiano» sulle situazioni concrete, formazione della coscienza, ecc.).

7. E' evidente, nella prima relazione, in modo particolare quanto è già stato indicato al punto *F* dell'«analisi dell'insieme». Perciò *non si tratta di rifiutare o correggere espressioni o proposizioni concrete: è proprio la base stessa del documento che è inaccettabile*. Tuttavia, citiamo alcuni esempi indicativi, che evidenziano più chiaramente l'ispirazione di base:

—p. 1, 1. 3. 1., par. 2: «Lo sviluppo delle scienze umane hanno infranto le infrastrutture di ordine sociologico, economico e sociologico su cui molti fondavano le loro credenze. Così la religione si trova allo scoperto, senza difese umane, e si vede obbligata a spiegare esattamente quale siano le sue proposte circa il problema uomo».

Questa presunta rottura, di ispirazione luterana, è caratteristica della cosiddetta «teologia della morte di Dio» o della «teologia della secolarizzazione», ecc.: rifiuto di un Dio tappabuchi, salto nel vuoto della fede, ecc. sono contrarie alle affermazioni della cost. dogm. *Dei Filius* del Vaticano I (cf. *Dz.* 3000-3045).

D'altra parte, viene disconosciuto il carattere soprannaturale della fede, sia nel suo contenuto o patrimonio, sia nel suo esercizio personale come virtù infusa. Così non è strano che nel documento si parli —come di due cose completamente diverse— di una «fede rurale» e di una «fede cittadina» (p. 5, 1.2.2., par. 2 e 3).

— p. 1, par. 4: «La voce di Dio non ci parla soltanto attraverso le pagine del Vangelo, ma anche per mezzo dei «segni dei tempi». Questo confronto ambiguo, che può giustificare qualunque cosa, è un elemento costante. Vedasi, per esempio, pagina 17, 2.2., parti 3 e 4, in cui si afferma la necessità di assumere dal cattolicesimo tradizionale e dal «pensiero moderno quanto in tutti e due vi è di buono e di abbandonare quanto vi è di male». Per questa via si viene ad affermare che la dottrina tradizionale ha presentato un «Dio alienante», lanciando ogni genere di accuse contro il cosiddetto «regime di cristianità», ecc.

— pp. 38 e 3, 3.1.: Il paragrafo, intitolato «missione di Gesù Cristo», presenta come elemento essenziale della missione salvifica di Cristo «la liberazione dei poveri e degli oppressi» (termini usati, come si vede dal contesto, in senso politico). Si afferma che «la salvezza, nel suo senso pieno e definitivo, non si raggiungerà in questa vita», però «è già operante in questo mondo», «la rielaborazione incomincia qui»; e questa presenza o attuazione anticipata s'intende come liberazione dalle oppressioni politico-economiche, violentando chiaramente gli stessi passi della S. Scrittura che vengono citati.

— p. 40, 3.2.1., pag. 2: «Il processo di liberazione, in cui (la Chiesa) è impegnata, comprende anche la liberazione da ogni schiavitù, sia economica, culturale o politica, e quindi dev'essere preparata a questo». Secondo una simile premessa, la missione della Chiesa viene vista soprattutto nell'ordine della liberazione politico-economica, che rappresenterebbe l'aspetto visibile di questo mondo. Di conseguenza, viene affermata la necessità dell'«impegno politico del prete» (cf. pp. 45-46).

«Qualche diocesi crede che non si debba scartare totalmente, come eccezione e per vocazione personale, nessun aspetto dell'impegno politico, compreso quello di partito, da parte di un sacerdote. Questa ipotetica opzione non dovrebbe essere assunta, senza un'analisi seria di tutta la situazione, non solo da parte dell'interessato, ma anche della comunità a cui serve e del suo Vescovo» (p. 45, par. ultimo, e p. 46).

— Il carattere essenziale che si attribuisce all'aspetto politico-economico, anche nella vita del sacerdote, conduce a sostenere che «convertirsi, per il cristiano di oggi, significa lavorare con tutte le sue forze e con uno stile inequivocabilmente evangelico, contro questa disuguale distribuzione dei beni». Similmente si afferma che la Chiesa dev'essere separata da ogni potere terreno, allo scopo di animare e partecipare nei movimenti storici della liberazione dell'uomo», ciò che risulta contradditorio, almeno che con «potere terreno» si voglia intendere l'autorità civile e le altre forze sociali marxiste, e con «movimenti storici di liberazione» intenda gli stati comunisti, i movimenti sovversivi di ispirazione marxista, ecc.

— Gli esempi potrebbero essere moltiplicati, prendendoli dal testo della relazione e dai suoi annessi.

Nelle proposizioni approvate:

— *Prop.* 1 *e* 2: è inaccettabile l'espressione che «lo Spirito di Dio» sta operando attraverso le trasformazioni (secolarizzanti e socializzanti) del mondo. Non si può ignorare che una buona parte di questi fenomeni sono radicalmente e essenzialmente contrari alla fede e alla morale cristiana.

— *Prop.* 7: i fattori che vengono enumerati come caratteristici del «cattolicesimo in Spagna», lasciano veramente perplessi. Come si può affermare che il popolo spagnolo possiede una religiosità pura, come fattore positivo, e affermare immediatamente dopo che si tratta di una religiosità «ufficiale e socio-culturale»?

Similmente *si afferma contemporaneamente l'ortodossia generale della fede del paese e la povertà teologica e la deficiente formazione cristiana di cui soffre: questo è contraddittorio, a meno che per teologia e formazione cristiana si intendano precisamente gli sviluppi ideologici estranei al dogma cattolico.*

Così, ad un certo punto del documento, con una sorprendente interpretazione dei dati statistici, si parla della necessità di liberarsi da un imperialismo teologico, esercitato in Spagna da alcuni paesi dell'Europa centrale, e nel medesimo tempo si accolgono teorie di teologi olandesi, tedeschi, francesi di dubbia ortodossia.

— *Prop.* 26: si afferma che la Chiesa compie la sua missione «liberando ''integralmente'' l'uomo da ogni schiavitù e, in ultima istanza, dal peccato». Nonostante la sua ambiguità, il peso che si vuole dare alla proposizione è evidente e inaccettabile: come «integrismo» e come inversione dei fini.

— *Prop.* 29: è incalcolabile il peso che può avere questa proposizione, che nella pratica equivale nel trasformare il sacerdote in un leader politico (cf. anche la *prop.* 58).

— *Prop.* 53: questa interpretazione potrebbe risultare *contraria all'insegnamento del Vangelo* (cf. *Mt.* 26, 6-13) *e alla tradizione della Chiesa, e come condanna demagogica di una prassi multisecolare che è fondata su solide basi teologiche* (cf. anche la *prop.* 58).

— Benché nella formulazione delle proposizioni si sia proceduto con maggiore cautela, anche qui si potrebbero moltiplicare gli esempi di pericolose ambiguità.

8. Di conseguenza, *la I relazione, e le sue rispettive proposizioni, risultano inaccettabili* e non possono costituire un materiale di lavoro valido. D'altra parte, il tema trattato è superfluo ai fini dello studio delle questioni che riguardano il sacerdozio ministeriale, oggetto diretto dell'assemblea. Proprio la presenza di questo tema, trattato con i criteri specificati prima e collocato come introduzione e fondamento, sembra essere stata la causa dei veri aspetti deformati che s'incontrano nelle relazioni successive.

Seconda Relazione

Il ministero sacerdotale e le forme di viverlo nella Chiesa

1. Tanto le proposizioni votate come la stessa relazione offrono un documento inesatto, molto meno elaborato che il testo sopra il sacerdozio ministeriale, votato nella recente sessione del Sinodo dei Vescovi. Questo è comprensibile e non impedisce di riconoscere lo sforzo notevole che è stato fatto dalla commissione incaricata di questa relazione.

2. I presupposti che hanno determinato tutto l'orientamento e il contenuto della prima relazione, si trovano ugualmente presenti, in buona parte, anche in questa seconda relazione e nelle sue proposizioni. Vi sono delle proposizioni molto ambigue che sembrano sostenere che la missione della Chiesa è di ordine politico, sociale e economico. Questo appare evidente soprattutto nelle proposizioni 34-37.

Si afferma che «tutto il lavoro ministeriale in ordine all'educazione della persona umana ha un valore politico» *(prop.*35*)*; che è «proprio del ministero procurare gelosamente l'educazione civica e politica» *(ibid.)*; sembra che si conceda ad ogni sacerdote la facoltà di determinare l'ambito della libertà dei fedeli in queste materie (cf. *prop.* 34), ecc.

Si potrebbe accettare l'espressione letterale di alcune proposizioni, in quanto ammettono un'interpretazione corretta; *ma il contesto del documento e quello della situazione reale rendono molto probabile e facile un'interpretazione contraria alla dottrina della Chiesa.*

3. Il ministero sacerdotale viene continuamente presentato come un servizio alla comunità; però manca un adeguato rapporto alla sua dimensione soprannaturale —«finis igitur quem ministerio atque vita persequuntur Presbyteri est gloria Dei Patris in Christo procuranda» *(P.O.* 2/1248)— nei suoi diversi aspetti: cultuale, di redenzione eterna, ecc. *Al contrario, si manifesta una certa tendenza ad assumere categorie e conclusioni delle attuali correnti desacralizzanti.*

4. Alcune riserve richiede anche la sottolineatura dell'esigenza di un esercizio collegiale del ministero presbiterale con il Vescovo, nella comunità particolare (cf. *prop.* 22). Non si fanno le debite distinzioni e si può intendere facilmente come una limitazione arbitraria dell'autorità del Vescovo: «haec potestas qua, nomine Christi personaliter funguntur, est propria, ordinaria et immediata» *(LG* 27/351).

La potestà del Vescovo nella sua diocesi è propria e ordinaria, inerente al «munus» e quindi alla persona che lo esercita; e è anche immediata: può rivolgersi a tutti i fedeli affidati alla sua cura pastorale, senza la necessità di intermediari. I Vescovi esercitano tale potestà personalmente in nome di Cristo e non come membri di un gruppo collegiale di governo presieduto da essi.

5. Similmente alle altre relazioni, anche in questa si avverte una terminologia teologia e giuridica molto imprecisa, che evitano termini già consacrati dall'uso del magistero, il cui significato non è equivoco. Talvolta, queste ambiguità giungono a creare evidenti difficoltà; come, per esempio, quando si afferma che «il ruolo proprio del ministero sacerdotale, in ordine alla celebrazione dell'Eucaristia, consiste nel fatto che, come segno di unità nella comunità, convoca e presiede l'assemblea eucaristica e attualizza il ''memoriale della pasqua del Signore'', ''in persona Christi''» *(prop.* 9*)*.

Si può ricordare, a proposito di questi aspetti, le chiarifiche dottrinali portate dal magistero (cf. Pio XII, *Mediator Dei*, Dz. 3850 [LE 1963]; *LG.* 10; *PO.* 2, 5; ecc).[LE 3232 et 3653]

6. Per quanto si riferisce all'opportunità di conferire l'ordinazione sacerdotale a uomini sposati *(prop.* 41*)*, si tenga presente che fu rifiutata nel recente Sinodo dei Vescovi.

7. In conclusione, appare opportuno che lo studio di questa materia venga fatto sul testo sinodale, recentemente pubblicato, che presenta una base più elaborata, sicura e approvata che non il testo e le proposizioni di questa relazione.

Terza Relazione

Criteri e modalità dell'azione pastorale della Chiesa

1. Si nota in questa relazione una nobile preoccupazione di dare impulso all'azione pastorale e di far sì che tutti i fedeli si sentano responsabili nell'assumersi la propria parte nella missione della Chiesa. E' degno di elogio anche il fatto di chiedere che la organizzazione e le strutture non soffochino, ma piuttosto favoriscano la vita cristiana e di esprimere il desiderio che i sacerdoti accrescano il loro spirito di servizio alla comunità ecclesiale, ecc.

2. Vi è, tuttavia, una carenza evidente soprattutto nel testo della relazione, in quello che concerne sia il tenore che il contenuto delle proposizioni. Si parte dal principio che è sostanziale alle strutture pastorali della Chiesa il carattere strumentale, contingente, provvisorio *(relaz.* III, 0, 2, 3), senza precisare che cosa si intende con l'espressione «strutture pastorali». Partendo da questa premessa, si considerano dette strutture *secondo criteri di organizzazione imprenditoriale o politica, con scarsi e ambigui riferimenti agli elementi di diritto divino nella struttura della Chiesa.* Così si dice che «per la Chiesa è un problema di vita o di morte che le strutture abbiano un carattere eminentemente funzionale a servizio della comunicazione tra le persone» *(relaz.* 1. 1); si cerca un modello di esercizio dell'autorità ecclesiastica nelle forme politiche democratiche (3. 2. 0.); mancano i criteri di ordine soprannaturale nei criteri di valutazione dell'idoneità per i fenomeni (4.3. 0); si assumono nella pianificazione pastorale schemi di tipo economico ([illegible]), ecc. Tutto questo dovrebbe essere rettificato mediante criteri teologici specifici.

3. Vi sono criteri di ordine puramente sociologico, che influiscono in maniera decisiva sui principi che, secondo la relazione, devono reggere la riforma dell'azione pastorale: il lavoro di équipe e la pianificazione pastorale. Riguardo al primo, fa meraviglia la perentorietà con cui si afferma che «si deve far sì che tutti i sacerdoti lavorino pastoralmente in équipe» *(prop.* 13*)*, che questo «lavoro di équipe» è oggi un'esigenza primordiale della Chiesa, richiesto dalla necessità di una «corresponsabilità ecclesiale» *(relaz.* 3. 1), che mediante esso, «la vocazione al ministero sacerdotale ha una nuova esigenza: l'attitudine a lavorare pastoralmente in équipe» (6. 1), ecc. Tutto ciò è già per se stesso sufficientemente ambiguo ed equivoco; ma se si tien conto di certe esperienze attuali chiamate con questi termini, *si vede facilmente* dove può condurre una tale mentalità, si nota la precarietà della sua base teologica e *come restino sottovalutati* i fattori soprannaturali (grazia, sacramenti, vita spirituale dei fedeli, ecc.).

4. Per quanto concerne le affermazioni circa la cosiddetta «pianificazione pastorale», bisognerebbe tenere presente, per evitare ambiguità e applicazioni pratiche pericolose, i seguenti criteri:

a) propriamente l'azione pastorale non si riferisce alla missione di tutti i fedeli nella Chiesa, ma all'azione specifica dei pastori, della Gerarchia;

b) per mezzo dei sacramenti del battesimo e della cresima, e non per delegazione della Gerarchia —nell'esercizio del proprio «munus» specifico— i laici ricevono dallo stesso Cristo il diritto e il dovere di fare apostolato, vale a dire, di prendere parte secondo la propria condizione e situazione alla missione salvifica totale della Chiesa (cf. *L.G.* 33; *A.A* 3). Nel rispetto della comunione con gli altri fedeli e in particolare con i pastori, i laici godono di un legittimo ambito di autonomia nell'esercizio dell'apostolato, sia individuale che collettivo, entro i limiti imposti dal diritto comune. In alcuni casi possono essere chiamati dalla Gerarchia a collaborare all'apostolato gerarchico o pastorale; *ma sarebbe un grave errore pretendere per tutto l'apostolato dai laici un coordinamento giurisdizionale imposto dall'autorità e il suo inserimento (assorbimento) nelle strutture organizzative della Chiesa.*

c) La direzione dell'attività pastorale ufficiale nella diocesi compete al Vescovo, la cui potestà di indole personale è irrinunciabile e non può essere sostituita da un sistema collegiale, da una presunta rappresentatività e da decisioni maggioritarie, ecc. E' evidente che il Vescovo ha il dovere morale di ricercare il consiglio opportuno sia degli organismi consultivi stabiliti dal diritto comune o particolare, sia di tutte quelle persone che ritenga conveniente in ciascun caso. Tuttavia la sua decisione non può essere vincolata dal consiglio ricevuto.

d) Il Consiglio presbiterale e il Consiglio pastorale sono organismi esclusivamente consultivi (cf. Paolo VI, *Ecclesiae sanctae*, 1, 15 par. 3, 16 par. 2) [LE 3457]. Inoltre non è obbligatorio costituire il Consiglio pastorale *(Christus Dominus*, 27 [LE 3332]; *Ecclesiae sanctae* 1, 16) [LE 3457].

Quarta Relazione

Relazioni interpersonali nella comunità ecclesiale

1. Si pone l'amore come fondamento delle relazioni interpersonali nella comunità ecclesiale —tema della relazione— e si tratta di dette relazioni tra Vescovo e presbiteri, dei presbiteri tra loro e con gli altri fedeli. La relazione contiene affermazioni molto opportune sulla carità, lo spirito fraterno che deve presiedere a tutte queste relazioni e su alcuni modi di favorire questa carità vicendevole.

2. Oltre alle ambiguità comuni a tutte le relazioni, si possono segnalare alcuni punti molto equivoci che in parte si riferiscono a questioni che non sembrano pertinenti al tema. A prescindere da un uso equivoco del termine «sacramentale» e da alcuni sconfinamenti —di evidente ispirazione— nel campo politico-sociale, si può rilevare un accenno ambiguo alla «reintegrazione» dei «sacerdoti che lasciano il ministero» *(relaz.* I. 7. 1), alla «abolizione delle categorie e degli onori» (III, 0. 3). Una «federazione nazionale di Consigli presbiteriali» (4. 0. 3); si mettono insieme «i sacerdoti secolarizzati, con gli anziani e quelli messi a riposo» (5. 0); c'è una petizione, affinché «l'assemblea congiunta di vescovi e sacerdoti continui» *(ibid.)*; per la «promozione del laicato» si chiede la selezione delle organizzazioni esistenti per non disperdere gli sforzi» (6. 0. 1); si chiede anche che per l'ordinazione dei presbiteri e per le nomine —Vescovi compresi— sia consultato il popolo di Dio (6. 0.3); si reclamano «assemblee di tutto il popolo di Dio» *(ibid.)*, ecc.

3. Sia la relazione che le rispettive proposizioni dovrebbero essere attentamente rivedute per evitare possibili errori dottrinali e pratici che i riferimenti ambigui sopracitati possono favorire.

Quinta Relazione

Il testo di questa relazione e le rispettive proposizioni non sono giunte alla S.C. per il clero. Pertanto si ignora il suo contenuto e il valore delle sue conclusioni.

Sesta Relazione

Esigenze evangeliche della missione del sacerdote nella Chiesa d'oggi

1. In questa relazione si affronta il tema delle esigenze evangeliche della missione del sacerdote nella Chiesa e nel mondo d'oggi. Si insiste sulla necessità della santificazione.

http://www.obrascatolicas.com

questa probabilmente la relazione dal contenuto più sicuro, retto dal punto di vista dottrinale e pratico. Senza dubbio no necessarie alcune osservazioni.

2. In primo luogo bisognerebbe tenere presente nello dio delle proposizioni ciò che dice su questo argomento il cumento sinodale sul ministero sacerdotale *(De sacerdotio nisteriali*, II, 3) [LE 4015]. Alle proposizioni 24-27 si doebbe aggiungere in modo più completo ciò che stabilisce il creto *Presbyterorum ordinis*, 18 [LE 3365].

3. Vi sono anche alcuni equivoci, del tipo di quelli segnai nei punti A ed E dell'analisi d'insieme. A titolo d'esempio possono citare queste due affermazioni:
— «La nostra fede esige da noi una risposta impegnata e carnata, come fu quella di Cristo al Padre in ordine alla erazione totale dell'uomo. In caso contrario non saremmo deli al mistero pasquale e la fede diventerebbe alienazione se stessi e dagli altri» *(relaz.* 1.2.2);
— «La capacità di rischiare significa a volte un salto nel oto, oltre l'oscurità della fede; al di là delle opzioni che sono ntrarie alla denuncia profetica e sostenute dalla società abilita» (3.3.1).

4. Di continuo si dà una valutazione del tutto positiva di pura convenienza— in riferimento agli aspetti molto egativi della crisi che colpisce una parte del clero, in ciò he riguarda la fede, la natura del sacerdozio, l'esercizio del inistero, ecc.

Settima Relazione

reparazione al sacerdozio ministeriale e formazione permanente del clero

1. La relazione tratta della «preparazione al sacerdozio inisteriale e formazione permanente del clero». In realtà, si mita sostanzialmente alla «formazione permanente». Essa ropone che si adottino pienamente la cosiddetta «metodoloia attiva» e diversi metodi educativi che non sembrano sufcientemente sperimentati e scientificamente provati: sarebbe esiderabile una maggiore prudenza in tutta questa materia. a relazione si limita quasi unicamente agli aspetti formali ella pedagogia, e c'è pure una tendenza ad assumere in maiera incondizionata —senza valutarli sufficientemente alla ce della fede— categorie e schemi di correnti filosofiche e deologiche che non sembrano facilmente conciliabili con il ogma cattolico; ci sono inoltre alcune allusioni ambigue ll'ordine politico-sociale.

2. Il principale difetto di tutto il documento è di avere gnorato del tutto le norme date recentemente dalla S.C. del lero circa la formazione permanente dei sacerdoti (S.C. del lero, *Litterae circulares de permanenti cleri institutione et ormatione*, 4 nov. 1969: AAS 62 [1970], pp. 123-134.) [LE 799]. Il loro contenuto dovrebbe essere incluso con chiarezza elle proposizioni riguardanti questo problema.

III. Conclusioni finali

1. Tanto l'analisi dell'insieme come quella di ogni relazione, sopra formulate, si riferiscono al *contenuto* dei documenti che si sono esaminati; contenuto che, per se stesso, è indifferente rispetto allo svolgimento dei testi e, in generale, al procedimento seguito nella sua preparazione, presentazione e votazione. Oltre a questo, sembra utile tener presente anche le ripercussioni che si sono avute tra i fedeli della Spagna, le accese polemiche suscitate e che continuano, messe ripetutamente in rilievo dalla stampa, con evidenti conseguenze.

E' stata negata a questi documenti la effettiva rappresentatività del clero del paese, adducendo dati concreti e verificati (giurisdizioni ecclesiastiche in cui si trovarono le assemblee diocesane previe; elezione di rappresentanti di giurisdizioni nelle quali non si erano tenute assemblee; proteste di numerosi gruppi di sacerdoti per i metodi seguiti nella nomina dei rappresentanti e i relatori delle assemblee diocesane; in generale, scarsa partecipazione del clero —attribuibile forse, in buona parte, al desinteresse causato dall'impianto dell'inchiesta e dalla tortuosità che stavano prendendo alcuni orientamenti dottrinali e disciplinari—; scarsità di tempo concesso ai partecipanti all'assemblea per lo studio dei testi presentati —la documentazione che si doveva studiare comprendeva 452 pagine e il numero delle proposizioni votate fu di 257: tutto in una sola settimana—; alcune irregolarità commesse nell'assemblea —come la reiterata presentazione della proposizione 33 della prima relazione, che, dopo essere stata respinta in due votazioni, riapparve altre due volte nella relazioue VI—; ecc.).

2. Naturalmente tutto questo impone un gran senso di prudenza per evitare l'azione di *gruppi di pressione*, che porterebbero a penose divisioni tra i fedeli e anche tra gli stessi pastori.

3. In accordo con questo e con tutto quanto abbiamo indicato precedentemente, sembra vivamente consigliabile:

a) prescindere, nella prossima riunione plenaria della Conferenza episcopale spagnola, dalla prima relazione e dalle sue proposizioni, che non sembrano accettabili sia dottrinalmente come pastoralmente, e che superano chiaramente i limiti dell'esame realizzato dalla commissione del clero, che ha preparato l'assemblea congiunta e che ora deve presentare la sua relazione alla Conferenza episcopale.

b) sostituire il testo della II relazione con il documento dell'ultimo Sinodo dei Vescovi sul sacerdozio ministeriale, la cui base teologica e le applicazioni pratiche si presentano molto più sicure e valide. Non si deve dimenticare che, oggi, qualunque documento ecclesiastico di un determinato paese desta ripercussioni immediate in altri: è una responsabilità universale dalla quale non si può prescindere neppure quando si trattano problemi locali.

c) Studiare le restanti relazioni, tenendo davanti agli occhi le osservazioni che sono state fatte in questo studio e i criteri dottrinali e disciplinari fondamentali che sono stati ricordati, in modo tale che si possano correggere le imperfezioni attuali.

Roma, 9-2-1972.

* Praesidi Conferentiae Episcopalis Hispaniae, Prot. N. 13562/I: Il regno documentazione 17 (1972) 234-239.

4033

1972 FEB 11.-COM. INT. CONC., RESP. AAS 64 (1972) 397

Responsa ad proposita dubia: 1—De dispensatione a forma canonica celebrationis matrimonii mixti. 2—De auctoritate competenti pro erectione Seminarii regionalis

Patres Pontificiae Commissionis Decretis Concilii Vaticani II interpretandis, propositis in plenario coetu quae sequuntur dubiis, respondendum esse censuerunt ut infra ad singula:

I. *(De dispensatione a forma canonica celebrationis matrimonii mixti) D*—Utrum ad normam Litterarum Apostolicarum *Motu proprio* datarum die 31 martii 1970, quae verbis incipiunt *Matrimonia mixta* [LE 3841], Ordinarius loci possit concedere dispensationem a forma canonica celebrationis matrimonii mixti si unus sit catholicus, alter vero fuit quidem baptizatus in ecclesia catholica, sed deinde a fide deficiens ad aliam confessionem non catholicam conversus sit.

R.—Affirmative, dummodo graves difficultates formae canonicae servandae obstent.

II. *(De Auctoritate competenti pro erectione Seminarii). D.*—Quaenam sit Auctoritas competens pro erectione Seminarii nationalis vel regionalis, de quo in n. 7 decreti de institutione sacerdotali, *Optatam totius* [LE 3334], Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II.

R.—Auctoritas competens est Conferentia Episcoporum cuius interest; eius tamen decisio a Sede Apostolica approbari debet.

SSmus Dominus Noster Paulus Pp. VI in Audientia die 11 februarii 1972 infrascripto impertita supradictas decisiones ratas habuit, adprobavit et publicari iussit.— Pericles Card. Felici, *Praeses*.

Adn. P. TOCANEL in Apoll. 45 (1972) 377-380.

4034

1972 FEB 20.-PAULUS VI, MP. AAS 29. II. 1972 N. 2 APP.

Normae pro solutione pensionis eorum qui ab Administratione bonorum Sanctae Sedis dependent, et a propriis muneribus quiescunt

Norme per la liquidazione nel trattamento di quiescenza

PAULUS PP. VI

Allo scopo di dare una più ampia articolazione al trattamento di quiescenza a favore dei dipendenti della Santa Sede e dello Stato della Città del Vaticano, abbiamo incaricato una speciale Commissione di studiare le modalità per introdurre il principio della liquidazione a perfezionamento e a modifica del trattamento di pensione.

Dopo di aver opportunamente valutato i risultati dello studio fatto e dopo aver sentito la Nostra Commissione per lo Stato della Città del Vaticano ed il Consiglio dei Padri Cardinali preposti all'Amministrazione del Patrimonio della Sede Apostolica, approviamo e promulghiamo le apposite Norme con cui introduciamo la liquidazione nel trattamento di quiescenza, stabilendo che esse siano pubblicate negli «Acta Apostolica Sedis» e disponendo che entrino in vigore il 1° marzo 1972.

Tali Norme si applicano a tutto il personale ecclesiastico e laico in servizio presso la Curia Romana, il Governatorato

dello Stato della Città del Vaticano, la Reverenda Fabbrica di San Pietro, gli Enti, Istituti, Commissioni, Uffici, organi ed attività aventi sede nella Città del Vaticano, le Tipografie Vaticane e gli altri Enti aventi sede in Italia, amministrativamente dipendenti dalla Santa Sede.

Rimangono abrogate tutte le disposizioni non conformi al presente «Motu Proprio» ed alle annesse Norme.

Tutto ciò abbiamo stabilito e stabiliamo, nonostante qualunque cosa in contrario, anche se degna di speciale menzione.

Dato dal Vaticano, il 20 Febbraio 1972, anno nono del Nostro Pontificato.—Paulus PP. VI.

NORME

Art. 1—Nel sistema di quiescenza dei dipendenti della Santa Sede e dello Stato della Città del Vaticano, è introdotta la liquidazione, a perfezionamento e a modifica dei vigenti Regolamenti per le Pensioni.

Art. 2—1. La liquidazione sarà corrisposta nella misura dell'ultimo stipendio mensile pensionabile per ogni anno di servizio.
2. La pensione spettante al dipendente che riceve la liquidazione sarà corrisposta nella misura dell'ottanta per cento.

Art. 3—Il personale dipendente, oltre alle ritenute previste dai Regolamenti per le Pensioni, rilascerà l'uno e cinquanta per cento dello stipendio mensile pensionabile.

Art. 4—La liquidazione di cui sopra, in caso di premorienza del dipendente, spetterà integralmente agli aventi diritto alla pensione indiretta, in conformità agli articoli dei citati Regolamenti per le Pensioni.

Art. 5—1. Al personale in servizio al momento dell'entrata in vigore delle presenti norme, è data facoltà, all'atto del collocamento a riposo, di optare per il solo trattamento di pensione, come previsto dai citati Regolamenti, o per il sistema misto di cui all'Art. 2, paragrafi 1 e 2.
2. La stessa facoltà è data agli aventi diritto alla pensione ndiretta.

Art. 6—Per il personale che opta per il predetto sistema misto, la liquidazione sarà calcolata: 1. nella misura del cinquanta per cento dell'ultimo stipendio mensile pensionabile, per gli anni di servizio prestati anteriormente all'entrata in vigore delle presenti norme; 2. nella misura dell'intero stipendio mensile pensionabile, per gli anni successivi, durante i quali ha effettuato il rilascio secondo quanto previsto dall'Art. 3.

Art. 7—Ai dipendenti in servizio è data altresì facoltà di ottenere ai fini della liquidazione, nella misura prevista dal precedente Art. 6, par. 2, il riconoscimento di un periodo massimo di dieci anni di servizio già prestato, effettuando un rilascio aggiuntivo dell'uno e cinquanta per cento dello stipendio mensile percepito, eventualmente da completare sulla pensione dopo il collocamento a riposo.

Art. 8—Al personale, che non opta per la liquidazione, sarà corrisposta la pensione spettante a norma dei citati Regolamenti per le Pensioni ed un importo pari all'uno e cinquanta per cento dell'ultimo stipendio pensionabile, senza altri interessi, per le mensilità degli anni di servizio assoggettati al predetto rilascio.

Art. 9—Ai dipendenti che cessino dal servizio senza avere acquisito il diritto a pensione, oltre all'indennità di cui all'articolo 2 del Regolamento per le Pensioni del 1963, sarà corrisposto un importo pari all'uno e cinquanta per cento dell'ultimo stipendio pensionabile, senza altri interessi, per le mensilità degli anni di servizio assoggettati al predetto rilascio.

Art. 10—Le presenti norme, a parziale modifica dei vigent Regolamenti per le Pensioni, vengono applicate, senza effetto retroattivo, a tutto il personale menzionato nel «Motu Proprio» «de Pensionibus iterum ordinandis», del 23 Dicembre 1963 [*].

[* *Litterae Ap. motu proprio datae huius erant tenoris*:]

3149n

1963 DEC 23.-PAULUS VI, AAS 55 (1963) APP. N. 17

I. De pensionibus iterum ordinandis eorum qui ab Administratione bonorum Sanctae Sedis dependent

PAULUS PP. VI

Con *Motu Proprio* del 31 Dicembre 1937 il Nostro Predecessore Pio XI di venerata memoria promulgò un «Regolamento per le pensioni del personale ecclesiastico e laico (civile e militare), dipendente dall'Amministrazione della Santa Sede e della Città del Vaticano [LE 1408]. Tali norme andarono in vigore col 1° Gennaio 1938.

Il volgere del tempo ha fatto sorgere l'esigenza di det-
tare un nuovo Regolamento, che, preparato da apposita
Commissione e riveduto dai Signori Cardinali preposti
alla Amministrazione dei Beni della Santa Sede, abbiamo
ora stabilito di promulgare e promulghiamo, sostituendo
così, per il personale ecclesiastico e laico civile, il Regola-
mento 31 Dicembre 1937 e stabilendo che il nuovo Rego-
lamento entri in vigore il decimo giorno dalla sua pub-
blicazione negli *Acta Apostolicae Sedis*.

Il Regolamento da Noi promulgato si applica a tutto il
personale ecclesiastico e laico civile della Santa Sede
(intesa nel senso di cui al canone 7 del *Codex Iuris Cano-*
nici), della Città del Vaticano, e degli Enti, Istituti, Com-
missioni, Uffici, organi ed attività aventi sede nella Città
del Vaticano, e di quelli aventi sede in Italia, da Noi am-
ministrativamente dipendenti.

Nulla è innovato circa l'onore del trattamento di quiescenza che rimane, come per il passato, a carico delle rispettive Amministrazioni.

Rimangono abrogate tutte le disposizioni contrarie al presente Nostro *Motu Proprio* ed all'annesso Regolamento per il personale ecclesiastico e laico civile.

Tutto ciò abbiamo stabilito e stabiliamo, nonostante qualunque cosa in contrario, anche se degna di speciale menzione.

Dato dal Nostro Palazzo Apostolico Vaticano, il 23 Dicembre 1963, anno primo del Nostro Pontificato.— Paulus Pp. VI.

II. Regolamento per le pensioni del personale ecclesiastico e laico civile

Capo I—Diritto a pensione o indennità

Art. 1. *Diritto alla pensione*. § 1. Ha diritto al tratta-
mento di pensione diretta il dipendente di ruolo, ecclesiastico
o laico, che, all'atto del collocamento a riposo, abbia raggiunto
sessantacinque anni di età e abbia compiuto almeno venti
anni di servizio, ovvero abbia compiuto quaranta anni di
servizio, qualunque ne sia l'età.

§ 2. Il trattamento di pensione diretta spetta altresì al
dipendente di ruolo, ecclesiastico o laico, che:
a) dopo almeno venti anni di servizio, sia stato esonerato
dall'impiego, ovvero sia stato dispensato dall'ufficio per man-
cata riassunzione trascorso il periodo della disponibilità;
b) dopo almeno trenta anni di servizio e sessanta anni
di età, abbia rinunciato volontariamente all'ufficio, e tale
rinuncia sia stata accolta dall'Amministrazione, secondo le
norme dei rispettivi regolamenti;
c) dopo almeno dieci anni di servizio, sia stato dispensato
per sopraggiunta inabilità fisica, permanente, non derivante
da causa di servizio;
d) qualunque sia la durata del servizio prestato, sia stato
dispensato per inabilità fisica permanente, derivante da causa
di servizio.

Art. 2. *Diritto alla indennità*. Al dipendente ecclesiastico
o laico, che, dopo almeno un anno continuato, cessi dal ser-
vizio per uno dei motivi previsti dalle lettere *a), b), c)* del
precedente articolo, senza avere acquisito il diritto a pensione,
spetta, in luogo della pensione, una indennità, nella misura
di cui al successivo articolo 8.

Art. 3. *Trattamento di quiescenza agli Ecclesiastici an-*
noverati fra i Cardinali di Curia o nominati Vescovi residen-
ziali. § 1. Nei confronti degli Ecclesiastici, che abbiano ma-
turato il diritto a pensione in conformità al precedente arti-
colo 1 e che lascino il servizio perchè elevati alla Sacra Porpora
e annoverati tra i Cardinali di Curia, viene sospeso il diritto
al trattamento diretto di quiescenza. Resta integro il diritto
alla pensione indiretta a favore dei superstiti indicati all'arti-
colo 9, alle condizioni e nella misura previste dai successivi
articoli del presente regolamento, tenendo conto del servizio
effettuato fino al momento della elevazione alla Sacra Porpora.
§ 2. Agli Ecclesiastici che lasciano il servizio perchè nomi-
nati Vescovi residenziali spetta il trattamento di cui all'arti-
colo 2 qualora non abbiano compiuto venti anni di servizio.
Se li abbiano compiuti, è concessa la facoltà di optare tra il
trattamento di cui all'articolo 2 e la pensione indiretta, in
rapporto al servizio effettuato sino al momento della nomina,
a favore dei beneficiari indicati all'articolo 9, alle condizioni e
nella misura previste dai successivi articoli del presente re-
golamento.

Art. 4. *Trattamento di quiescenza per gli Uditori della*
S. R. Rota. § 1. Gli Uditori della Sacra Romana Rota, i
quali intendono tramandare il diritto al trattamento di quie-
scenza (pensione o indennità) a favore dei superstiti indicati
nell'articolo 9, alle condizioni e nella misura previste dal
presente regolamento, debbono farne domanda al momento
della loro nomina e debbono rilasciare, sia durante il servizio

http://www.obrascatolicas.com

vo, sia durante la *giubilazione*, la ritenuta del cinque per
to sullo stipendio.
2. Agli Ecclesiastici che lasciano il servizio perchè no-
nati Uditori della Sacra Romana Rota non sarà corrisposta
sione o indennità per il servizio precedentemente prestato,
sarà loro riconosciuta l'anzianità maturata all'atto della
nina.

Capo II—Misura della pensione e dell'indennità

Art. 5. *Misura della pensione diretta e definizione dello stipendio pensionabile.* § 1. La pensione diretta è commisurata anti quarantesimi dell'ultimo stipendio mensile pensionabile per quanti sono gli anni di servizio prestato, fino ad un ssimo di quaranta quarantesimi.
§ 2. È valutabile, agli effetti della pensione, il solo sti-dio stabilito dalle tabelle organiche e sopra il quale il endente effettua il rilascio di cui all'articolo 16 del presente olamento, ivi compresi gli scatti di anzianità ed escluso alsiasi altro assegno, retribuzione o indennità fissi o varia-i, permanenti o temporanei.
§ 3. Nel computo dell'anzianità di servizio, la frazione di no è calcolata in dodicesimi, la frazione di mese per mese ero.

Art. 6. *Assegni familiari al pensionato.* § 1. Al pensio-to sono corrisposti gli assegni familiari nella misura del quanta per cento, alle condizioni e con le modalità stabilite r i dipendenti in attività di servizio.
§ 2. Per la concessione di borse di studio a favore dei li e delle figlie del pensionato, si applicano le norme in gore per i dipendenti in attività di servizio.

Art. 7. *Misura della pensione privilegiata.* § 1. La pensio-e conferita a tenore della lettera *d)* dell'articolo 1, sarà liqui-ata al dipendente in quaranta quarantesimi dell'ultimo sti-endio mensile pensionabile.
§ 2. Nel caso che la dispensa dal servizio sia dovuta ad fortunio sul lavoro, per il quale l'Amministrazione abbia tipulato a favore del dipendente una assicurazione, l'importo ella relativa indennità spetterà di diritto all'Amministrazio-e. Se l'importo fosse già stato liquidato al dipendente, questi i suoi aventi causa, che fruiscono della pensione privilegiata ndiretta, sono tenuti a restituire l'importo stesso all'Ammi-istrazione.
§ 3. L'inabilità permanente o la morte del dipendente, erivanti da causa di servizio, danno luogo da parte dell'Am-ministrazione unicamente alla concessione della pensione pri-ilegiata, escluso qualsiasi obbligo di risarcimento di danni a hiunque si ritenga leso.

Art. 8. *Misura dell'indennità.* § 1. L'indennità di cui all'articolo 2 è pari all'ultimo stipendio mensile pensionabile, aumentato di un dodicesimo, per ciascun anno di servizio.
§ 2. La frazione di anno è computata come anno intero.

Capo III—Pensione indiretta o di riversibilità e indennità alle famiglie

Art. 9. *Famigliari del dipendente ecclesiastico o laico celibe aventi diritto alla pensione.* § 1. Alla morte del dipendente, ecclesiastico o laico celibe, che abbia compiuto almeno dieci anni di servizio o che sia deceduto per causa di servizio, o del pensionato, ecclesiastico o laico celibe, hanno diritto alla pensione: *a)* i genitori; *b)* i fratelli minorenni, e anche maggiorenni se permanentemente inabili al lavoro; *c)* le sorelle nubili che non esercitino attività remunerata stabile.
§ 2. Il diritto alla pensione indiretta, o a quella di riversibilità, è subordinato alla condizione che i predetti famigliari fossero a carico del dipendente o del pensionato. Nel caso del dipendente o pensionato laico deve concorrere anche la condizione della convivenza.

Art. 10. *Famigliari del dipendente laico coniugato o vedovo aventi diritto alla pensione.* Alla morte del dipendente laico, coniugato o vedovo, che abbia compiuto almeno dieci anni di servizio, o che sia deceduto per causa di servizio, o del pensionato, coniugato o vedovo, hanno diritto alla pensione:
a) la vedova, purchè il matrimonio sia stato celebrato prima della cessazione dal servizio e purchè non sia stata pronunciata sentenza, passata in giudicato, di separazione per colpa di lei, delibata dalla autorità giudiziaria vaticana a cura del dipendente, o, dopo la sua morte, a cura della stessa Amministrazione;
b) i figli minorenni e figlie nubili minorenni, o anche maggiorenni se permanentemente inabili a qualsiasi lavoro, purchè nati da matrimonio celebrato dal dipendente prima della cessazione dal servizio, conviventi e a carico del dipendente o del pensionato; sono equiparati ai legittimi anche i figli e le figlie adottivi;
c) i genitori, purchè conviventi e a carico del dipendente o del pensionato;
d) in mancanza dei famigliari di cui alle lettere *a)*, *b)* e *c)* una sorella nubile, purchè convivente ed a carico del dipendente o del pensionato.

Art. 11. *Sussistenza delle condizioni per la pensione ai famigliari.* Le condizioni richieste per la concessione della pensione indiretta o di riversibilità debbono sussistere al momento del decesso del dipendente o del pensionato.

Art. 12. *Misura della pensione indiretta o di riversibilità e suddivisione delle aliquote.* § 1. Il trattamento di pensione indiretta o di riversibilità è commisurato alla corrispondente pensione diretta in base alle seguenti aliquote: —per un superstite il cinquanta per cento; —per due superstiti il sessanta per cento; —per tre superstiti il settanta per cento; —per quattro superstiti l'ottanta per cento; —per cinque superstiti il novanta per cento; —per sei o più superstiti il cento per cento.
§ 2. La pensione indiretta ai superstiti del dipendente morto per causa di servizio si calcola secondo le aliquote di cui al paragrafo precedente, sulla base della pensione diretta privilegiata a norma del primo paragrafo dell'articolo 7.
§ 3. La pensione indiretta o di riversibilità va divisa in parti uguali tra gli aventi diritto. La vedova percepisce anche le quote dei figli minorenni con lei conviventi.
§ 4. Diminuendo il numero dei compartecipi, la pensione viene ridotta in conformità a quanto previsto nel primo paragrafo.

Art. 13. *Assegni familiari.* § 1. Nel caso di pensione indiretta o di riversibilità, alla vedova con orfani minorenni o anche maggiorenni se permanentemente inabili al lavoro sono corrisposti, oltre la pensione, gli assegni familiari per gli orfani, nella misura e alle condizioni stabilite al precedente articolo 6.
§ 2. Per la concessione di borse di studio si applicano le norme in vigore per i dipendenti in attività di servizio.

Art. 14. *Concessione di indennità alle famiglie.* § 1. Se il dipendente muore in attività di servizio senza tramandare il diritto a pensione, alle persone indicate negli articoli 9 e 10 e in possesso dei requisiti previsti, spetta una indennità nella misura stabilita dall'articolo 8. Si considera in ogni caso una anzianità non inferiore a tre anni di servizio.
§ 2. In concorrenza di più aventi diritto, l'indennità è divisa in parti uguali.
§ 3. La vedova percepisce anche le quote dei figli minorenni con lei conviventi.

Art. 15. *Cessazione del diritto alla pensione.* Il diritto alla pensione indiretta o di riversibilità, di cui ai precedenti articoli 9 e 10, cessa: *a)* per la vedova, col passaggio a nuove nozze; *b)* per i figli, le figlie e i fratelli minorenni, con la maggiore età, o con il matrimonio, o con la professione in un Istituto religioso; *c)* per i figli, le figlie e i fratelli maggiorenni, con il matrimonio, o con la professione in un Istituto religioso; *d)* per le sorelle nubili, con il matrimonio, o con la professione in un Istituto religioso, o con l'esercizio di una attività remunerata stabile.

Capo IV—Ritenute

Art. 16. *Obbligo del rilascio sullo stipendio e sua misura.* § 1. Il personale soggetto al presente regolamento deve rilasciare il cinque per cento sullo stipendio pensionabile, per tutta la durata del servizio, quale contributo alla spesa per i trattamenti di quiescenza.
§ 2. Se nel computo degli anni di servizio sia stato compreso un periodo di tempo durante il quale non siano stati effettuati i rilasci sugli stipendi percepiti in attività di servizio, la pensione diretta, indiretta o di riversibilità, è, per un ugual periodo di tempo, sottoposta ad una ritenuta straordinaria del cinque per cento.

Capo V—Disposizioni generali

Art. 17. *Servizio utile al trattamento di quiescenza e suo computo.* § 1. I periodi di servizio utili al trattamento di quiescenza sono determinati dal regolamento cui era soggetto il dipendente all'atto della cessazione dal servizio.
§ 2. Il servizio utile complessivo si computa in anni e in mesi; la frazione di mese come mese intero.

Art. 18. *Valutazione di titoli di studi superiori.* Per gli impiegati provvisti di lauree nelle discipline ecclesiastiche, conseguite prima dell'assunzione in servizio in Istituti pontifici o dipendenti o riconosciuti dalla Santa Sede, si computa una aggiunta di tre anni al periodo di servizio prestato.

Art. 19. *Computo del servizio diplomatico prestato all'estero.* Il tempo di servizio prestato presso rappresentanze della Santa Sede all'estero si computa con l'aggiunta di un terzo del tempo stesso.

Art. 20. *Norme per la liquidazione delle pensioni e delle indennità.* § 1. Le pensioni e le indennità sono liquidate d'ufficio dall'Amministrazione presso la quale il dipendente prestava servizio all'atto del collocamento a riposo.
§ 2. La liquidazione delle pensione indirette e di riversibilità ha luogo d'ufficio, a seguito della comunicazione, da parte degli aventi diritto, del decesso del dipendente o del titolare della pensione diretta.
§ 3. La liquidazione deve essere effettuata entro un mese dalla data di cessazione dal servizio o dalla comunicazione del decesso del pensionato e deve essere sottoposta al visto del competente ufficio per la liquidazione delle pensioni, istituito presso l'Amministrazione dei Beni della Santa Sede.
§ 4. La liquidazione del trattamento di quiescenza, o il provvedimento che lo negase, sono comunicati per iscritto agli interessati.

Art. 21. *Procedure di reclamo e loro termini perentori.* § 1. Chiunque si ritenga leso nei suoi diritti può, entro il termine perentorio di sessanta giorni dalla comunicazione della liquidazione o del provvedimento negativo, esperire l'azione di cui all'articolo 15 della legge fondamentale della Città del Vaticano, 7 giugno 1929, n. 1, o proporre il reclamo di cui all'articolo 16 della medesima legge. Per il personale di rappresentanza della Santa Sede all'estero, detto termine è di novanta giorni [illegible]

§ 2. Agli effetti della comunicazione di cui al paragrafo precedente, gli interessati, che non siano domiciliati nella Città del Vaticano o in Roma, e che non vi eleggano domicilio con apposita dichiarazione, si considerano domiciliati presso l'ufficio dell'ultimo servizio loro o del loro dante causa.

Art. 22. *Corresponsione della pensione e sua decorrenza.* § 1. La pensione diretta decorre dal giorno del collocamento a riposo del dipendente; quella indiretta e di riversibilità dal primo giorno del mese successivo alla data della morte del dipendente o del pensionato, o dal giorno della perdita del diritto a pensione del dante causa.
§ 2. Le pensioni vengono corrisposte anticipatamente in dodici mensilità; la gratifica natalizia è corrisposta entro il mese di dicembre di ciascun anno.
§ 3. Le mensilità non riscosse entro cinque anni dalla loro scadenza sono prescritte.

Art. 23. *Commissione per la disciplina del trattamento di quiescenza nei confronti di persone immeritevoli.* § 1. Per la disciplina dell'eventuale trattamento di quiescenza del dipendente, al quale l'Amministrazione abbia inflitto il licenziamento, o nei cui confronti abbia dichiarato d'ufficio la rinunzia all'impiego, o del titolare di pensione diretta, indiretta o di riversibilità che l'Amministrazione consideri indegno o immeritevole, è istituita una Commissione, composta di cinque membri, scelti tra il personale dell'Amministrazione del Bene della Santa Sede, dei Dicasteri della Curia Romana e del Governatorio della Città del Vaticano, nominati ogni triennio dal Sommo Pontefice, su proposta del Cardinale Segretario di Stato.
§ 2. La Commissione si riunisce presso l'Amministrazione dei Beni della Santa Sede, ed usufruisce dei suoi servizi generali e d'ordine, e di un suo impiegato che funge da segretario.
§ 3. La Commissione, alla quale l'Amministrazione competente propone il caso, esaminato lo stato di servizio del dipendente e valutati i motivi del provvedimento di licenziamento, di rinunzia all'impiego dichiarata d'ufficio, o di deferimento alla Commissione se trattasi di pensionati, pronunzia sulla concessione, sul mantenimento, sulla perdita del trattamento di quiescenza, o sulla riduzione di esso in misura non minore di un ottavo nè maggiore di un quarto.

Art. 24. *Perdita o riduzione del trattamento di quiescenza.* § 1. La perdita o, quanto meno, la riduzione del trattamento di quiescenza deve essere inflitta quando il dipendente, o il titolare della pensione diretta, indiretta o di riversibilità sia stato colpito da condanna penale o canonica, passata in giudicato, per offesa alla Santa Sede, per delitti contro la religione cattolica, la moralità pubblica, il buon costume e il patrimonio ecclesiastico, o abbia dato notoriamente opera attiva a partiti politici o ad associazioni contrarie alla dottrina e alla disciplina della Chiesa.
§ 2. La perdita del diritto al trattamento di quiescenza o la sua riduzione decorrono, per il dipendente, dal giorno in cui avrebbe dovuto iniziarne il godimento, e, per il pensionato, dal primo giorno del mese successivo alla pronunzia della Commissione.
§ 3. Il trattamento di quiescenza di cui il dipendente o il pensionato fosse privato per effetto delle precedenti norme è riversibile a favore degli aventi diritto con le modalità e nella misura stabilite dai precedenti articoli 9, 10, 11, 12, 13 e 14.

Art. 25. *Modalità di notifica della pronunzia della Commissione, gravami e loro termine.* La pronunzia della Commissione deve essere comunicata per iscritto all'interessato; essa non è soggetta ad altro gravame all'infuori del ricorso per vizi di legittimità, da proporre, entro il termine perentorio di 60 giorni dalla comunicazione, con l'azione di cui all'articolo 15 della legge 7 giugno 1929, n. I, o con il reclamo di cui all'articolo 16 della legge medesima.

Art. 26. *Esame per l'eventuale ripristino del trattamento di quiescenza.* § 1. Su istanza diretta dall'interessato alla Commissione di cui all'articolo 23, questa, assunte le informazioni che reputa opportune e ascoltato il parere dell'Amministrazione da cui l'interessato dipendeva, potrà, entro centottanta giorni dalla ricezione della demanda, ripristinare il trattamento di quiescenza a favore dell'istante che se ne sia reso meritevole per prove effettive e costanti di buona condotta, o che, se condannato, abbia ottenuto anche la riabilitazione giudiziaria.
§ 2. Non può essere ripristinato il diritto alla indennità quando questa sia stata corrisposta alla famiglia a tenore del terzo paragrafo dell'articolo 24.

Art. 27. *Riconoscimento del servizio prestato presso altra Amministrazione in caso di trasferimento di un dipendente.* § 1. In caso di trasferimento di un dipendente da un Dicastero ad altro Dicastero o da uno di questi al Governatorato della Città del Vaticano, o viceversa, non sarà corrisposta al dipendente alcuna pensione, indennità o premio per il servizio prestato presso l'Ufficio di provenienza, ma gli sarà riconosciuta, a tutti gli effetti, l'anzianità maturata all'atto del trasferimento.
§ 2. Tale riconoscimento è subordinato al versamento da parte dell'Amministrazione di provenienza di un importo pari al dieci per cento dell'ultimo stipendio pensionabile del dipendente, moltiplicato per il periodo che gli deve essere riconosciuto.

Art. 28. *Casi di pignorabilità del trattamento di quiescenza e misura della ritenuta.* § 1. Le pensioni e le indennità non possono essere [illegible]
caso [illegible]
[illegible] per legge.
§ 2. La ritenuta per ciascuno dei detti motivi non può eccedere il terzo della pensione o dell'indennità ma, se i due motivi concorrono, la ritenuta complessiva non può eccedere la metà della pensione o dell'indennità, con precedenza della ritenuta per alimenti entro il limite del terzo.

Capo VI—Disposizioni finali e transitorie

Art. 29. *Applicabilità del regolamento.* § 1. Per il personale precedentemente soggetto a regolamenti di pensione diversi da quello del 1937, rimangono ferme le disposizioni dei regolamenti medesimi esclusivamente per quanto concerne la misura e la specie (pensione o indennità) del trattamento di quiescenza diretto, indiretto o di riversibilità, le ritenute e le condizioni per l'acquisto del diritto ai trattamenti stessi.
§ 2. È data tuttavia facoltà al personale soggetto a regolamenti di pensione diversi da quello del 1937 di optare per l'applicazione integrale del presente regolamento, nel termine perentorio di sei mesi dalla data di pubblicazione del regolamento stesso negli *Acta Apostolicae Sedis*.

4035

1972 FEB 21.-SC DOCT. FID., DECL. AAS 64 (1972) 237-241

Declaratio ad fidem tuendam in mysteria Incarnationis et Sanctissimae Trinitatis a quibusdam recentibus erroribus

1. Mysterium Filii Dei, qui homo factus est, et mysterium Sanctissimae Trinitatis, quae ad intima Revelationis pertinent, Christifidelium vitam incorrupta sua veritate illuminent necesse est. Cum autem recentibus erroribus haec mysteria concutiantur, Sacra Congregatio pro Doctrina Fidei traditam de eisdem mysteriis fidem recolere tutarique statuit.

2. *Fides catholica in Filium Dei, qui homo factus est.*—Iesus Christus, cum in terris versaretur, variis modis, verbo et opere, significavit adorabile suae personae mysterium. Postquam autem «obediens usque ad mortem» [1] factus est, gloriosa resurrectione divinitus exaltatus fuit, sicut conveniebat Filio «per quem omnia» [2] a Patre condita sunt. De eo S. Ioannes sollemniter pronuntiavit: «In principio erat Verbum et Verbum erat apud Deum et Deus erat Verbum... Et Verbum caro factum est» [3].
Ecclesia mysterium Filii Dei, qui homo factus est, sancte servavit atque «aetatum ac saeculorum gradibus» [4] sermone magis explicato ad credendum proposuit. In Symbolo enim Constantinopolitano, quod usque in hodiernum diem recitatur in celebratione eucharistica, ipsa confitetur «Iesum Christum, Filium Dei unigenitum et ex Patre natum ante omnia saecula, ... Deum verum de Deo vero, ... consubstantialem Patri, ... qui propter nos homines et propter nostram salutem, ... ho/mo factus est» [5]. 23 8
Concilium Chalcedonense confitendum decrevit Filium Dei ante omnia saecula de Patre genitum esse secundum deitatem, ac in tempore genitum esse ex Maria Virgine secundum humanitatem [6]. Insuper hoc Concilium unum eumdemque Christum Filium Dei nuncupavit personam seu hypostasim, eius autem deitatem necnon eius humanitatem nuncupavit naturam; atque per haec nomina docuit in unam Redemptoris nostri personam inconfuse, immutabiliter, indivise et inseparabiliter convenire utramque eius naturam, divinam et humanam [7]. Simili modo Concilium Lateranense IV credendum profitendumque docuit unigenitum Filium Dei, coeternum Patri, factum esse verum hominem ac unam in duabus naturis esse personam [8]. Ea est catholica fides, quam nuper Concilium Vaticanum II, constanti totius Ecclesiae Traditioni inhaerens, pluribus in locis perspicue expressit [9].

3. *Recentes errores circa fidem in Filium Dei hominem factum.*—Huic fidei aperte adversantur opiniones iuxta quas nobis revelatum notumque non esset Filium Dei ab

[1] Cfr. *Phil.* 2, 6-8. [2] *1 Cor.* 8, 6. [3] *Io.* 1, 1. 14 (cfr. 1, 18). [4] Cfr. Conc. Vat. I: Const. dogm. *Dei Filius*, c. 4; *Conc. Oec. Decr.*, Herder, 1962, p. 785; Dz.-Sch., 3020. [5] *Missale Romanum*, ed. typica, Typis Polyglottis Vaticanis, 1970, p. 389; Dz.-Sch., 150. Cfr. etiam Conc. Nic. I: [*Expositio fidei*]; *Conc. Oec. Decr.*, p. 4 s; Dz.-Sch., 125 s. [6] Cfr. Conc. Chalc.: [*Definitio*]; *Conc. Oec. Decr.*, p. 62; Dz.-Sch., 301. [7] Cfr. Ibid.; Dz.-Sch., 302. [8] Cfr. Conc. Lat. IV: Const. *Firmiter credimus*; *Conc. Oec. Decr.*, p. 206; Dz.-Sch., 800 s. [9] Cfr. Conc. Vat. II: Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, nn. 2, 3 [LE 3232]; Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, nn. 2, 3 [LE 3345]; Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 22 [LE 3366]; Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 1 [LE 3335]; Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 1 [LE 3332]; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 3 [LE 3364]; Cfr. etiam Paulus PP. VI, *Sollemnis professio fidei*, n. 11, *A. A. S.*

http://www.obrascatolicas.com

terno in mysterio Deitatis subsistere distinctum a Patre
Spiritu Sancto; itemque opiniones secundum quas eva-
nanda esset notio unius personae Iesu Christi, genitae a
atre ante saecula secundum divinam naturam et in
mpore ex Maria Virgine secundum naturam humanam;
denique assertio secundum quam humanitas Iesu exi-
eret, non ut assumpta in personam aeternam Filii Dei,
d potius in seipsa ut persona humana, ideoque myste-
um Iesu Christi in eo consisteret quod Deus se revelans
mmo modo praesens esset in persona humana Iesu.
Qui ita sentiunt, a vera fide in Christum longe remanent,
iam cum asserunt singularem Dei praesentiam in Iesu
ficere ut ipse summum ultimumque culmen sit divinae
evelationis; neque veram fidem in Christi divinitatem
cuperant, cum addunt Iesum dici posse Deum, eo quod,
eius humana, quam dicunt, persona, Deus summe
aesens sit. /

4. *Fides catholica in Sanctissimam Trinitatem ac spe-
atim in Spiritum Sanctum.*—Cum derelinquitur myste-
um personae divinae et aeternae Christi Filii Dei, veritas
Sanctissima Trinitate quoque pessumdatur et, cum ea,
eritas de Spiritu Sancto qui a Patre Filioque, seu ex
atre per Filium [10], ab aeterno procedit. Ideo, attentis
rroribus recentibus, quaedam de fide in Sanctissimam
rinitatem ac speciatim in Spiritum Sanctum recolenda
int.
Secunda Epistola ad Corinthios desinit admirabili illa
rmula: «Gratia Domini Iesu Christi et caritas Dei et
ommunicatio Spiritus Sancti cum omnibus vobis» [11].
Iandatum autem baptizandi, in Evangelio S. Matthaei
onsignatum, Patrem et Filium et Spiritum Sanctum
ominat uti tres qui ad mysterium Dei pertinent et in
uorum nomine novi fideles regenerentur oportet [12]. De-
ique in Evangelio S. Ioannis, Iesus de adventu Spiritu
ancti dicit: «Cum autem venerit Paraclitus quem ego
ittam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui a Patre
rocedit, ille testimonium perhibebit de me» [13].
Divinae autem Revelationis indicationibus innixum,
Iagisterium Ecclesiae, cui soli concreditum est «munus
uthentice interpretandi verbum Dei scriptum vel tradi-
um» [14], confessum est in Symbolo Constantinopolitano
Spiritum Sanctum, Dominum et vivificantem, ... qui cum
atre et Filio simul adoratur et conglorificatur» [15]. Pariter
oncilium Lateranense IV credendum profitendumque esse
ocuit «quod unus solus est verus Deus ... Pater et Filius
t Spiritus Sanctus: tres quidem personae, sed una es-
entia, ... : Pater a nullo, Filius a Patre solo ac Spiritus
anctus pariter ab utroque, absque initio semper ac sine
ne» [16].

5. *Recentes errores de Sanctissima Trinitate ac speciatim
e Spiritu Sancto.*—A fide igitur deerrat opinio secundum
uam Revelatio nos incertos relinqueret de aeternitate
rinitatis et speciatim de aeterna existentia Spiritus Sancti
t personae, in Deo, a Patre Filioque distinctae. Verum
st Sanctissimae Trinitatis mysterium nobis revelatum
sse in / oeconomia salutis, maxime in Christo, qui a Patre
n mundum missus est et qui cum Patre mittit in Populum
Dei Spiritum vivificantem. Sed hac Revelatione credentibus
liqua cognitio data est etiam vitae intimae Dei, in qua
Pater generans, Filius nascens et Spiritus Sanctus proce-
lens» sunt «consubstantiales et coaequales, coomnipotentes
t coaeterni» [17].

6. *Mysteria Incarnationis et Trinitatis fideliter servanda
et illustranda.*—Ea quae in allatis Conciliorum documentis
exprimuntur de uno eodemque Christo Filio Dei, genito
ante saecula secundum naturam divinam et in tempore
secundum naturam humanam, necnon de aeternis personis
Sanctissimae Trinitatis ad immutabilem fidei catholicae
veritatem pertinent.
Hoc sane non impedit quominus Ecclesia sui officii esse
existimet nisus non intermittere ut, spectatis novis quoque
modis cogitandi hominum, supradicta mysteria etiam atque
etiam inspiciantur contemplatione fidei et indagatione
theologorum aptaque ratione amplius explicentur. Sed
dum necessarium investigandi officium usurpatur, diligen-
ter cavendum est ne arcana illa mysteria unquam ab illo
sensu detorqueantur quem «intellexit et intelligit Ec-
clesia» [18].
Horum mysteriorum incorrupta veritas ad totam Re-
velationem Christi maxime interest, cum ad huius centrum
ita pertineant, ut, si labefactentur, reliquum Revelationis

60 (1968), p. 437 [LE 3671]. [10] Cfr. Conc. Flor.: Bulla *Laetentur caeli*;
Conc. Oec. Decr., p. 501 s.; Dz.-Sch., 1300 s. [11] *2 Cor.* 13, 13. [12] Cfr. *Mt.*
28, 19. [13] *Io.* 15, 26. [14] Conc. Vat. II: Const. dogm. de Divina Revelatione
Dei Verbum, n. 10 [LE 3345]. [15] Cfr. Conc. Lat. IV: Const. *Firmiter cre-
dimus*; *Conc. Decr.*, p. 206; Dz.-Sch., 800. [17] Cfr. ibid. [18] Conc. Vat. I:
Const. dogm. *Dei Filius*, c. 4, can. 3; *Conc. Oec. Decr.*, p. 787; Dz.-Sch.

thesaurum etiam adulteretur. Eorumdem mysteriorum veritas ad rationem christianam agendi non minus interest, tum quia nihil tantopere manifestat Dei caritatem, cui tota vita christiana respondeat oportet, quam Incarnatio Filii Dei, Redemptoris nostri [19], tum quoniam «homines per Christum, Verbum carnem factum, in Spiritu Sancto accessum habent ad Patrem et divinae naturae consortes efficiuntur» [20].

7. Circa veritates ergo quas praesens Declaratio tuetur, Ecclesiae Pastorum est unitatem in profitenda fide requirere a populo suo ac speciatim ab eis qui ex mandato a
Magisterio accepto scientias sacras / docent aut verbum 241
Dei praedicant. Hae partes Episcoporum pertinent ad munus illis divinitus creditum «depositum fidei» in communione cum Petri Successore «purum et integrum servandi» atque «Evangelium indesinenter annuntiandi» [21]; quo ex munere etiam tenentur minime pati ut ministri verbi Dei, a sana doctrina deflectentes, eam corruptam aut mancam tradant [22]. Populus enim curis Episcoporum commissus, «de quo» ipsis «Deo est ratio reddenda» [23], «iure sacro, de quo cedere nequit, fruitur accipiendi verbum Dei, totum scilicet verbum Dei, quod altius cognoscere Ecclesia non desinit» [24].

Christifideles autem —et in primis theologi, pro eorum magno munere necessarioque in Ecclesia servitio— fideliter confiteantur necesse est mysteria quae hac Declaratione recoluntur. Pariter, movente ac illuminante Spiritu Sancto, Ecclesiae filii toti doctrinae fidei inhaereant oportet sub ductu suorum Pastorum et universae Ecclesiae Pastoris [25], «ita ut in tradita fide tenenda, exercenda profitendaque singularis fiat Antistitum et fidelium conspiratio» [26].

Declarationem hanc ad fidem tuendam in mysteria Incarnationis et Sanctissimae Trinitatis a quibusdam recentibus erroribus Summus Pontifex Paulus div. Prov. Pp. VI in Audientia concessa infrascripto Praefecto Sacrae Congregationis pro Doctrina Fidei, die 21 februarii a. 1972 *ratam habuit, confirmavit atque evulgari iussit.*

Datum Romae, ex aedibus S. Congr. pro Doctrina Fidei, die XXI mensis februarii, in festo S. Petri Damiani, a. D. MCMLXXII.—Franciscus Card. SEPER, *Praef.* Paulus Philippe, Archiep. tit. Heracleopolitanus, *a Secretis.*

3043. Cfr. Ioannes XXIII, *Alloc in S. Conc. Vat. II inauguratione*, *A. A. S.* 54 (1962) p. 792 [LE 3083], et Conc. Vat. II: Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, n. 62. Cfr. etiam Paulus Pp. VI, *Sollemnis professio fidei*, n. 4, *A. A. S.* 60 (1968), 434. [19] Cfr. *1 Io.* 4, 9 s. [20] Cfr. Conc. Vat. II: Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, n. 2; cfr. *Eph.* 2, 18; *2 Petr.* 1, 4. [21] Cfr. Paulus Pp. VI, Adhortatio apostolica *Quinque iam anni*, in *A. A. S.* 63 (1971), p. 99. [22] Cfr. *2 Tim.* 4, 1-5. Cfr. Paulus Pp. VI, *ibid.*, p. 103 s. Cfr. etiam *Synodus Episcoporum* (1967): *Relatio Commissionis Synodalis constitutae ad examen ulterius peragendum circa opiniones periculosas et atheismum*, II, 3: *De pastorali ratione agendi in exercitio Magisterii*, Typis Polyglottis Vaticanis, 1967, p. 10 s.; (*L'Oss. Rom.* 30-31 oct. 1967, p. 3) [LE 3605]. [23] Paulus Pp. VI, ibid., p. 100. [24] Cfr. Paulus Pp. VI, ibid., p. 100. [25] Cfr. Conc. Vat. II: Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, nn. 12, 25; *Synodus Episcoporum* (1967): *Relatio Commissionis Synodalis*... II, 4: *De theologorum opera et responsabilitate*... p. 11; (*L'Oss. Rom.*, loc. cit.) [LE 3605]. [26] Conc. Vat. II: Const. dogm. de Civina Revelatione *Dei Verbum*, n. 10 [LE 3345].

Adn. U. BETTI in ME 97 (1972) 179-184; J. MOISER in CR 57 (1972) 710-712.

4036

1972 FEB 25.-SC RELIGIOSORUM, NOTIFICATIO. PART.*

CRITERIA AC NORMAE PROPONUNTUR CIRCA HABITUM RELIGIOSUM SODALIUM INSTITUTORUM PERFECTIONIS, PRAESERTIM MULIERUM

Roma, 25 Febbraio 1972.

Pervengono a questo Sacro Dicastero notizie da vari paesi secondo le quali religiosi e religiose sempre più numerosi abbandonano l'abito religioso e anche qualunque segno esterno distintivo. D'altra parte, molte domande giungono qui chiedendo quale è il pensiero della Santa Sede in proposito.

E' sembrato opportuno comunicare a Vostra Eccellenza il tenore della risposta che questa Sacra Congregazione dà in simili circostanze e che Vostra Eccellenza troverà modo di far conoscere quando le circostanze lo richiedono.

»Prima di tutto conviene rilevare che l'abito religioso è stato considerato dal Concilio Vaticano II come segno di consacrazione per coloro che hanno abbracciato in modo pubblico lo stato di perfezione dei consigli evangelici (*Perfectae caritatis*, 17) [LE 3333].

»Inoltre tale concezione è stata ribadita anche dalla recente Esortazione Apostolica di Sua Santità (*Evangelica testificatio*, n. 22 [LE 39[illegible]

»Pertanto gli Istituti religiosi, nei loro Capitoli Generali, potranno, e in qualche caso dovranno, modificare l'abito tradizionale, addattandolo alle esigenze della praticità e dell'igiene, ma non è loro concesso di abolirlo del tutto oppure di lasciarlo all'arbitrio delle singole Suore.

«Come criterio di massima si può ritenere che l'abito prescritto per gli Istituti religiosi, anche se modificato e semplificato, dovrà essere tale che permetta di distinguere la persona religiosa che l'indossa.

»D'altra parte l'abito puramente civile, senza alcun segno esteriore di riconoscimento, può essere permesso, per motivi particolari, dalle Superiore competenti a quelle Suore cui l'uso dell'abito religioso potrebbe recare impedimento o intralcio al normale esercizio delle attività che debbono svolgere in determinati ambienti. Tuttavia anche in questo caso l'abbigliamento delle Religiose non dovrebbe scostarsi dalle forme di povertà, semplicità e modestia proprie dello stato religioso; anzi deve sempre «differenziarsi in qualche modo dalle forme apertamente secolaresche» (*Evangelica testificatio*, n. 22).

Quanto sopra si applica, mutatis mutandis, anche ai Religiosi che devono sempre distinguersi dai secolari col collare romano o con qualche visibile e appropriato distintivo.

Nel comunicarLe queste direttive, ho il piacere di confermarmi con sensi di distinto ossequio devotissimo nel Signore. —I. Card. ANTONIUTTI, *Prefetto*. A. Mayer, *Segretario*.

* Ad Nuntios et Delegatos Apostolicos in singulis nationibus, Prot. N. Sp. R. 164/72: CpR 53 (1972) 179-180.

4037

1972 MAR 2.-SC RELIGIOSORUM, RESCRIPTUM. PART.*

INSTAURATIO DIACONATUS PERMANENTIS IN ORDINE FRATRUM MINORUM CONVENTUALIUM APPROBATUR

Romae, die 2 Martii 1972

Reverende Pater, Capitulum Generale Speciale Ordinis Fratrum Minorum Conventualium Diaconatus permanentis Ordinis instaurationem opportunam duxit, ita ut sodales Instituti Diaconi ordinari possint secundum normas ab eodem Capitulo Generali statutas.

Haec Sacra Congregatio, ad normam n. 32 M.P. *Sacrum Diaconatus ordinem* [LE 3571], omnibus quae ad rem pertinent rite servatis, eiusdem Capituli Generalis vota rata habet atque approbat.

Superiores quorum interest curam habeant ut deliberationes a competenti Auctoritate ecclesiastica prolatae circa candidatorum necessariam praeparationem et Diaconatus Ordinis exercitium adamussim serventur.

Occasionem nactus meam in Te observantiam profiteor ac libenter permaneo addictissimus in Domino—I Card. ANTONIUTTI, *Praef.* Aug. Mayer, *Secr.*

* Procuratori Generali O. F. M. Conv., Prot. N. Sp. R. 40/70: COFMConv 69 (1972) 186.

4038

1972 MAR 3.-SECRETARIA STATUS, NOTIFICATIO. PART.*

VALOR ET SENSUS EXPLICANTUR ANIMADVERSIONUM S. C. PRO CLERICIS IN DOCTRINAM ET CONCLUSIONES COETUS MIXTI EPISCOPORUM ET PRESBYTERORUM IN HISPANIA HABITI

Vaticano, 3 de marzo de 1972

Señor cardenal: No puede menos de lamentarse la confusión que se ha creado en torno a un estudio que la Secretaría de la Sagrada Congregación para el Clero ha realizado sobre los documentos de la Asamblea Conjunta Obispos-Sacerdotes, que tuvo lugar en septiembre del año pasado. La Secretaría de Estado, que no tenía conocimiento del estudio, agradece vivamente a Vuestra Eminencia las últimas informaciones que ha tenido la bondad de ofrecer durante su viaje a Roma, con ocasión de la reunión del Consejo de la Secretaría General del Sínodo.

Como Vuestra Eminencia bien sabe, la Santa Sede ha animado y sigue con sumo interés los trabajos del Episcopado español y las diversas iniciativas que ha ido llevando a cabo para la renovación de la Iglesia, de acuerdo con las directrices del Concilio Vaticano II y los Documentos Pontificios. Entre las reflexiones tenidas para estudiar los nuevos problemas que los cambios del mundo plantean a la Iglesia, esa Conferencia Episcopal ha querido también realizar la Asamblea Conjunta de Obispos y Sacerdotes, donde, en espíritu jerárquico, ha tenido lugar un diálogo cordial y un sincero intercambio de pareceres, que la misma Conferencia Episcopal ha considerado oportuno calificar como «un hecho positivo y dinámico de la vida de la Iglesia en España».

Por su parte, como queda dicho, la Sagrada Congregación para el Clero ha hecho realizar un trabajo sobre los documentos

http://www.obrascatolicas.com

de la misma Asamblea. Las consideraciones y las conclusiones de dicho estudio, por su misma naturaleza, no tienen carácter normativo ni han recibido una aprobación superior, es decir, de parte del Santo Padre, a quien por lo demás no habían sido sometidas.

Es ya sabido, por otra parte, que la misma Conferencia Episcopal había decidido espontáneamente confiar a una Comisión Especial el atento examen de todos los documentos de la Asamblea Conjunta, de manera que quedara facilitada la labor de perfeccionamiento, y ella misma ponía de relieve, ya desde aquel momento, que *tal perfeccionamiento se había de realizar* —son sus palabras—: «*Especialmente a la luz de los documentos que el Santo Padre nos ofrezca como fruto del Sínodo y habida cuenta de ellos*». En esta tarea que se han propuesto los obispos, en el ejercicio de la responsabilidad pastoral que les compete, la Santa Sede pone su confianza en Vuestra Eminencia y se siente vivamente complacida por la constante lealtad del Episcopado español, quien con la fidelidad siempre demostrada, *velará para que el trabajo se realice en conformidad con las normas vigentes, las enseñanzas conciliares y los documentos pontificios y del reciente Sínodo*. De este modo esa Conferencia Episcopal podrá elaborar las orientaciones pastorales que las circunstancias concretas aconsejen, de manera que el Pueblo de Dios se sienta ayudado y confortado para seguir con renovado espíritu evangélico el camino del Señor en su peregrinar por la historia.

El Santo Padre desea reiterar su afecto y confianza a Vuestra Eminencia y a todo el Episcopado español en este empeño común de autenticidad cristiana y revalorización de las tradicionales virtudes y reservas espirituales de la Iglesia en España. No faltan ni faltarán en esta noble tarea dificultades y tensiones, pero ellas mismas han de ser un estímulo para acrisolar los espíritus, aunar los esfuerzos y animar a todos a la generosidad, la valentía, la comprensión y el amor.

Al confirmar de esta manera sus sentimientos fraternos a los excelentísimos señores obispos, Su Santidad les ruega hacerse portadores de su especial bendición a toda la comunidad cristiana de sus diócesis: a los amadísimos sacerdotes, que tienen siempre un puesto singular en las plegarias y en el corazón del Vicario de Cristo; a los religiosos y religiosas, testimonio de una particular entrega al Señor; a todos los fieles de la queridísima España, que con su vida cristiana han de hacer presente a Cristo en todos los ambientes y en todos los momentos de la vida.

Me es grato unir mis mejores votos personales para Vuestra Eminencia y para todos los hermanos en el Episcopado, mientras aprovecho la oportunidad para reiterarle las seguridades de mi distinguida consideración y devota estima en Cristo.— J. Card. VILLOT.

* Praesidi Conferentiae Episcopalis Hispaniae, Prot. N. 205.083: Iglesia-mundo, num. 22 (13 marzo 1972), p. 32.

4039

1972 MAR 3.-SC CULTUS DIVINI, NORMAE. PART.*

DE LITURGIA HORARUM: FERIA V IN CENA DOMINI, FERIA VI IN PASSIONE ET MORTE DOMINI, SABBATO SANCTO ET OCTAVA PASCHAE, ORDINANDA ET CELEBRANDA AD INTERIM AB IIS QUI VETERES LIBROS RETINENT

Sacra Congregatio pro Cultu Divino, die 11 novembris 1971, *Normas* edidit circa textus *ad interim* adhibendos in celebratione Officii Divini ab iis, qui veteres libros liturgicos retinent [LE 4003].

Illae *Normae* servandae sunt etiam in peculiaribus Officiis feriae V in Cena Domini, feriae VI in Passione et Morte Domini, Sabbati Sancti et in octava Paschae.

Attamen, ut aptatio ad novam structuram Liturgiae Horarum praedictis diebus facilius evadat, schema Officii delineatur quod sequitur:

1. In omnibus Officiis semper servanda structura generalis Liturgiae Horarum, Institutione generali descripta.
2. Partes quae non habentur propriae sumuntur ex Ordinario temporis Passionis vel paschalis.
3. Ad Laudes, Vesperas, Completorium, loco responsorii brevis dicitur: in triduo paschali, antiphona *Christus factus est*; in octava Paschae, antiphona *Haec dies*.
4. Dominica II Paschae (in albis) dicitur Officium de octava, ut in Dominica Resurrectionis cum proprietatibus infra indicatis et partibus huius dominicae propriis.
5. Structura Officii:

A) Feria V in Cena Domini, feria VI in Passione et Morte Domini, Sabbato Sancto:

— Ad invitatorium - Antiphona: de tempore Passionis.

—Ad Officium lectionis - Initium: *Deus in adiutorium, Gloria* (vel invitatorium); Hymnus: *Pange lingua gloriosi*; Psalmi: tres psalmi cum suis antiphonis; Lectio I: coalescit ex coniunctione trium lectionum biblicarum I vel III nocturni, quam sequitur responsorium, ad libitum seligendum; Lectio II: coalescit ex coniunctione trium lectionum II nocturni, quam sequitur responsorium, ad libitum seligendum; Conclusio: oratio diei, *Benedicamus Domino, Deo gratias*.

— *Ad Laudes matutinas et Vesperas* - Initium: *Deus in adiutorium, Gloria* (vel invitatorium); Hymnus: ad Laudes: *Iustra sex*; ad Vesperas: *Vexilla regis*; Psalmi: ad Laudes: de feria cum antiphonis propriis; ad Vesperas: seliguntur ex iis qui Sabbato Sancto assignantur (Vesperae dicuntur tantum pro iis qui Missae vespertinae in Cena Domini, feria V, vel actioni liturgicae postmeridianae, feria VI, non intersunt); Capitulum: ex Ordinario temporis Passionis; Resp. breve: Antiphona *Christus factus est*; Canticum evangelicum: *Benedictus* vel *Magnificat* cum sua Antiphona; Preces, *Pater noster*, Oratio diei et conclusio.

— *Ad Horam mediam* - Initium: *Deus in adiutorium, Gloria*; Hymnus: de Tertia Sexta vel Nona iuxta tempus celebrationis; Psalmi: de dominica cum antiphona de tempore Passionis; Capitulum et Versus: ex Ordinario temporis Passionis; Conclusio: *Benedicamus Domino, Deo gratias*.

— *Ad Completorium* - Initium: *Deus in adiutorium, Gloria*; Conscientiae discussio (actus paenitentialis); Hymnus: *Te lucis*; Psalmi: primus et tertius (vel tantum secundus) psalmus Completorio dominicae cum sua antiphona; Capitulum: *Fratres autem*; Resp. breve: ant. *Christus factus est*; *Nunc dimittis* cum antiphona *Salva nos*, oratio, benedictio; *Noctem quietam*, Antiphona Beatae Mariae Virginis.

B) *In octava Paschae*:

— *Ad invitatorium* - Antiphona: *Surrexit Dominus vere, Alleluia*.

— *Ad Officium lectionis*:

a) *Dominica Paschae in Resurrectione Domini*: Qui solemni Vigiliae paschali non intersunt, ex ea legant saltem quattuor *lectiones*, cum *canticis* et *orationibus*. Expedit ut eligantur lectiones *tertia, septima, epistola* sancti Pauli ad Romanos et *Evangelium*; deinde dicitur *Te Deum*, oratio dominicae Resurrectionis, et fit conclusio; Hoc Officium incipit absolute a lectionibus.

b) *Ceteris diebus*: Initium: *Deus in adiutorium, Gloria, Alleluia* (vel invitatorium); Hymnus: *Rex sempiterne*; Psalmi: de dominica Resurrectionis cum suis antiphonis; Lectio biblica: in «Breviario Romano» non habetur. Suadetur lectio primae epistolae Petri secundum ordinem sequentem: feria II: 1 *Petr.* 1, 1-21: Salutatio et gratiarum actio; feria III: 1 *Ptr.* 1 22-2, 10: Vita filiorum Dei; feria IV: 1 *Ptr.* 2, 11-25: Christiani advenae in mundo; feria V: 1 *Petr.* 3, 1-17: De imitatione Christi; feriaVI: 1 *Petr.* 3, 18-4, 11: Exspectatio adventus Domini; sabbato: 1 *Petr.* 4, 12-5, 14. Hortationes ad seniores et fideles; Lectio patristica: coalescit ex tribus lectionibus «Breviarii Romani» cum responsorio ad libitum seligendo; *Te Deum*, oratio diei, conclusio.

— *Ad Laudes matutinas et Vesperas*: Initium: *Deus adiutorium, Gloria, Alleluia* (vel invitatorium); Hymnus: ad Laudes: *Aurora caelum purpurat*; ad Vesperas: *Ad regias agni dapes*; Psalmi: de dominica cum Ant. e dominica Resurrectionis; Capitulum: ex ordinario temporis paschalis; Resp. breve: ant. *Haec dies*; Canticum evangel. *Benedictus* vel *Magnificat* cum antiphonis propriis; Preces, *Pater noster*, oratio diei; Conclusio: formulis *Ite in pace* et *Deo gratias* adduntur duo *Alleluia*.

— *Ad Horam mediam et Completorium* - Omnia ut supra, exceptis iis quae sequuntur: psalmi de dominica; antiphona: *Alleluia, alleluia, alleluia*; Ad Completorium: Responsorium breve: Ant. *Haec dies*; Post Completorium: ant. B. Mariae Virginis *Regina caeli*.

Romae, die 3 martii 1972.—A. Bugnini, Archiep. tit. Dioeletianen., *a Secretis*. V. Noè, *Subsecretarius*.

* Notit. 8 (1972) 98-99.

4040

1972 MAR 4.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 64 (1972) 293-298

Allocutio diei 4 martii 1972 iis qui interfuerunt annuo plenario Coetui habito a Pontificio Consilio instrumentis Communicationis socialis praeposito:

De quaestionibus quae sub «communicatione sociali» comprehenduntur deque officiis Pontificii Consilii in efformanda opinione publica, praesertim quoad rem ecclesiasticam et religiosam

Siamo lieti di poter porgere il nostro deferente e cordiale saluto, e dire la nostra stima sincera e la nostra profonda riconoscenza, a voi, Membri, Consultori, Officiali della Pontificia Commissione per le Comunicazioni Sociali, che avete voluto questo incontro —tanto gradito—, al termine della vostra Plenaria annuale, per confermare fedeltà, adesione, generosa e fattiva collaborazione alla Sede Apostolica e alla missione che essa deve svolgere, a bene della Chiesa, a vantaggio di tutta l'umanità, nel campo della comunicazione sociale. /

Saluto e riconoscenza ai Signori Cardinali, ai Vescovi, al Presidente Mons. Heston, ancora nel vivo ricordo della sua ordinazione episcopale; a tutte le altre personalità, ecclesiastiche e laiche, che danno il prezioso contributo della loro competenza e della loro dedizione in qualità di Membri o di Consultori.

Una particolare intenzione di benvenuto e di apprezzamento rivolgiamo agli Incaricati della informazione religiosa presso le Conferenze Episcopali dell'Europa occidentale e dell'America del nord, rappresentanti di un settore della comunicazione sociale che interessa la Chiesa assai da vicino. Li ringraziamo della lodevole disponibilità con cui hanno accolto l'invito della Commissione a partecipare a riunioni congiunte di studio, dalle quali è legittimo attendersi dei buoni risultati in ordine al miglioramento di un servizio tanto delicato ed urgente.

Desiderando ora proporvi qualche riflessione e indicazione, anche se esse non tornano nuove alla vostra conoscenza ed esperienza in materia, cominceremo col rilevare la complessità e la vastità della problematica che va sotto il nome della comunicazione sociale.

1. Essa riguarda aspetti tecnici, psicologici e sociologici; si occupa delle regole della professione, considerata come arte, come mestiere, nonché delle leggi strutturali e funzionali del fenomeno «comunicazione-recezione» visto nel suo profilo scientifico; e comprende altresì questioni etiche, morali, ed anche religiose: giustamente la recente Istruzione Pastorale inserisce «la comunione e il progresso» —scopo primario della comunicazione sociale e dei suoi strumenti— nel disegno della Provvidenza creatrice e redentrice. Le accennate esigenze non sono opposte, conflittuali, ma intimamente coerenti, poiché il postulato morale penetra nei presupposti stessi della comunicazione sociale (si pensi al diritto attivo e passivo di informazione), e nel metodo che le è proprio in quanto arte e scienza —giustificandone e comandandone il rispetto—, mentre al tempo stesso si allarga ai contenuti, ai messaggi, alla considerazione delle varie e particolari categorie di recettori e di altre esigenze del bene comune: a tutto ciò, insomma, che deve rispondere ad imperative istanze deontologiche, se si vuole contribuire alla realizzazione di una autentica comunione, incentrata su valori genuini, e di un progresso degno di questo nome. Sono proprio le superiori esigenze morali e religiose —la loro osservanza, il loro accoglimento— a dare alla comunicazione sociale le ragioni più profonde e più valide del suo significato positivo e della sua attitudine ad essere valutata con ottimismo. / 295

2. Riprendendo, poi, un discorso iniziato con voi due anni fa, in occasione della Plenaria del 1970, aggiungeremo che tali problemi *devono essere continuamente studiati* dalla Pontificia Commissione. È vero: circa taluni di essi si sono già acquisite soluzioni non provvisorie, ma definitive, trattandosi di questioni di principio. Ma non per questo è preclusa la via ad ulteriori analisi, a successivi approfondimenti. Dei temi dottrinali e scientifici a cui abbiamo precedentemente accennato, si tornerà a parlare, a discutere, a scrivere. D'altra parte, in un'epoca di accelerato e continuo sviluppo tecnologico, novità e progressi si dovranno certamente registrare in futuro, per quanto riguarda gli strumenti della comunicazione. Quante questioni, dunque, meritevoli e bisognose di essere seguite: documentandosi, esaminando la relativa letteratura: con diligenza, passione e competenza di specialisti! Problemi tecnici, dell'arte o del mestiere, da considerare con preoccupazioni di verità e di correttezza formale per ciò che concerne la loro impostazione e la loro soluzione. Problemi morali connessi coi precedenti, e ancor più direttamente interessanti la Pontificia Commissione, dato il suo carattere e la sua funzione di organismo specializzato al servizio di tutta la Chiesa.

3. Particolare attenzione dovrà essere assiduamente dedicata ai *contenuti concreti*, sia della stampa come del cinema, delle trasmissioni radiofoniche e televisive, degli spettacoli teatrali, della pubblicità: contenuti da rilevare col metodo dell'indagine positiva, cogliendoli dagli organi e dalle correnti di opinione. E insieme occorrerà affrontare il problema del loro valore, informativo e formativo, educativo e ricreativo, culturale ed artistico, morale e religioso: da apprezzare alla stregua dei superiori criteri della verità, dell'etica, della sana filosofia, di un pensiero maturo, disciplinato, profondo e al tempo stesso intelligente ed aperto; alla stregua, ancora, delle salutari esigenze pastorali e di quelle, altamente nobilitanti, della morale e della religione cattolica.

Questo è certamente l'aspetto più importante della funzione affidata a questa Commissione dalla [illegible] organi e di attività che vi si riferiscono. Possiamo avvisare

in cotesta funzione il servizio che essa è chiamata a rendere nella Chiesa, anzi nella società; un servizio che possiamo definire missione, che si collega con quella dell'apostolato cattolico e che ne assume forse una parte preponderante, quella della diffusione della Parola, del messaggio famoso della salvezza. Non già che cotesto servizio-missione assuma le forme proprie del linguaggio / religioso; assume 296 quello specifico delle «comunicazioni sociali»; ma in questa sede tale linguaggio è qualificato da finalità educative caratteristiche. Vi accenniamo appena, perché esse richiederebbero lungo discorso.

Il vostro servizio, la vostra missione deve innanzi tutto, a noi pare, educare i vostri ascoltatori all'attenzione per l'avvenimento, per la storia che si distende davanti alla nostra esperienza, all'attualità; i giornalisti sanno bene questa esigenza quanto sia importante per la loro professione; tanto più per voi che intendete svegliare il mondo che vi ascolta all'attenzione, all'apprezzamento della realtà vissuta nel flusso degli avvenimenti, quasi come per una lettura non solo delle opere umane, ma per quella misteriosa presenza del governo divino nella vicenda umana, presenza che chiamiamo Provvidenza e che impegna, con l'attenzione, il compimento di tanti doveri inerenti alla storia, nella quale non è lecito al cristiano intelligente rimanere distratto e passivo. Educazione alla conoscenza dell'attualità. E questa conoscenza, per noi, per voi, per chiunque si dedica alle comunicazioni sociali, deve essere guidata da un altro scopo pedagogico: la verità, il rispetto alla realtà storica, all'esattezza delle notizie annunciate. E aggiungiamo subito un terzo scopo informatore della vostra attività: la formazione dell'ascoltatore al giudizio sui fatti, sulle notizie annunciate; è questa una delle finalità principali che qualifica il compimento dei vostri doveri professionali, in questa sede: insegnare a bene valutare le cose narrate; esse possono assumere significati diversi, certamente; voi dovete abituare l'ascoltatore a leggere le notizie in profondità e a scoprirvi l'aspetto morale, il riferimento ai punti cardinali della vita, al valore umano e cristiano che le notizie, gli avvenimenti, le cose annunciate rivestono alla luce dei principi morali e religiosi; è questo il punto più alto della vostra missione; molto delicato e difficile, che non deve certo soverchiare il carattere espositivo della comunicazione sociale e convertirla in un sermone moralistico, ma deve tuttavia essere sempre presente nell'annuncio e quasi trasparire dal discorso informativo, e qualche volta può e deve venire in evidenza con esplicita affermazione leale e coraggiosa.

Un ultimo compito dà merito in tal modo alla vostra assidua fatica, quella di formare una «opinione pubblica». È forse questo lo scopo terminale. Che cos'è l'opinione pubblica? e quale è la sua potenza nello svolgimento della vita sociale moderna? Tema questo interessantissimo, che 297 confidiamo alla vostra sperimentata riflessione; con/tentiamoci ora di indicare, quasi a tema di tale riflessione, la relazione che l'opinione pubblica, guidata da una sapiente comunicazione sociale, può avere col senso della vita, anzi, per noi, con quel «sensus Ecclesiae», nel quale circola quanto di meglio offre al Popolo di Dio la diffusione della Parola, il carisma segreto, ma operante dello Spirito animatore dell'umanità attratta nel piano della salvezza cristiana.

4. Parallelamente, si dovranno utilizzare, in maniera opportuna, *gli studi compiuti*: secondando, incoraggiando, suggerendo, eventualmente correggendo: a livello di pubblicazioni specializzate, di esercizio dell'attività professionale degli operatori della comunicazione, di volgarizzazione a vantaggio dei recettori; e contribuendo a dare sani orientamenti soprattutto all'opinione pubblica, sia generale come ecclesiale, in mutua collaborazione coi Vescovi dei diversi Paesi e sempre al loro servizio.

Sono prospettive di lavoro senza dubbio molto vaste e impegnative, ma che, lungi dallo scoraggiarvi, devono rafforzare il sicuro convincimento della bontà, dell'importanza, della necessità della vostra opera, e confortare i vostri fermi propositi per una efficienza sempre più adeguata e incisiva.

5. Una parola, infine, sull'informazione religiosa. Essendo un settore particolare della comunicazione sociale, pure ad essa sono ovviamente applicabili le indicazioni di carattere generale date in precedenza. Ma l'informazione religiosa merita una menzione esplicita e diretta, con qualche osservazione appropriata, per due ragioni: perché si riferisce immediatamente alla Chiesa, alla sua vita, alla sua immagine; e perché costituisce una delle principali competenze e responsabilità della Pontificia Commissione.

Le difficoltà non mancano, gli ostacoli da superare sono numerosi. Non tutti, anche tra gli informatori religiosi, conoscono la Chiesa nella sua vera natura, nella sua genuina missione, e ciò può danneggiare tanto l'accettazione come la presentazione delle informazioni che la riguardano. Di qui la necessità di un paziente e delicato lavoro di contatti, di comprensione, di prudente e leale dialogo, di intelligente illuminazione, per vedere di rimuovere gli accennati pregiudizi. Anche negli ambienti cattolici ci sono a volte degli equivoci pericolosi: quello, ad esempio, che riconosce all'informatore quasi la legittimità di una certa tensione tra le sue esigenze professionali, il suo dovere di andare incontro alle attese del Popolo di Dio, e il suo desiderio di essere fedele alle direttive e agli insegnamenti del Magistero ecclesiastico: come se, / invece, la Gerarchia 298 non fosse parte costitutiva del Popolo di Dio e suo organo essenziale, con precise e qualificate funzioni in ordine alla vita del Corpo mistico di Cristo; e come se tra le norme tecniche e morali della professione dell'informatore e la dottrina della Chiesa non fosse possibile e doverosa una intrinseca coordinazione, una integrazione essenzialmente ed esistenzialmente coerente, una armonizzazione proficua ai fini stessi di una informazione religiosa valida sotto ogni aspetto.

Ma le difficoltà non vi toglieranno lena e fantasia. Al contrario, esse stimoleranno la vostra riflessione, la vostra diligenza, la vostra capacità di escogitare e attuare nuove iniziative, adatte allo scopo. Vi incoraggi e conforti soprattutto, nell'ardua impresa, lo spirito di fede e di amore alla Chiesa, e la certezza che si tratta di una imprescindibile missione ecclesiale, pastorale e di apostolato.

Con la nostra Benedizione Apostolica.

4041

1972 MAR 7.-SC SACRAM., INSTR. AAS 64 (1972) 244-252

Instructio de quibusdam emendationibus circa normas in processu super matrimonio rato et non consummato servandas

Dispensationis matrimonii rati et non consummati petitionibus, a Christifidelibus Sedi Apostolicae porrectis, in dies percrescentibus, opportunum visum est Sacrae Congregationi de disciplina Sacramentorum, ad magis animarum bono favendum per sollicitiorem huiusmodi processuum instructionem et definitionem, a Summo Pontifice petere ut normis a iure statutis quaedam afferrentur emendationes.

Summus Pontifex, qui plenam habet potestatem dissolvendi vinculum matrimonii rati et non consummati [1], postquam vota Dicasterii ac instantias nonnullorum animarum Pastorum sedulo consideravit, eadem Plenario Coetui Patrum praefatae Congregationi praepositorum examinanda commisit.

Rogationibus autem in Plenario Coetu diligenter examinatis et / Episcopatu Catholico audito, Summus Pontifex 245 ea quae sequuntur statuere dignatus est:

I. *De facultate generali conficiendi processum super matrimonio rato et non consummato*

Ad S. Congregationem de disciplina Sacramentorum exclusive [2] cognoscere spectat de facto inconsummationis matrimonii non tantum inter partes catholicas, sive ad latinum ritum sive ad orientales ritus pertineant, verum etiam inter partem catholicam et acatholicam baptizatam atque inter partes baptizatas acatholicas, necnon de iustae seu proportionaliter gravis causae existentia pro concessione pontificiae gratiae dispensationis.

Vi huius Instructionis omnes Episcopi dioecesani [3], pro suo cuiusque territorio, facultate generali processum confi-

[1] Can. 1119; Pius XII, Motu proprio *Crebrae allatae*, 22 febr. 1949, can. 108 [LE 2029].

[2] Cann. 249 § 3, 1962; Pius XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 196 § 3 [LE 2664]; Pius XII, Motu proprio *Sollicitudinem Nostram*, 6 ian. 1950, can. 470 [LE 2098]; Paulus VI, Const. Ap. *Regimini Ecclesiae Universae*, 15 aug. 1967, n. 56 § 1: *A. A. S.* 59 (1967), p. 904 [LE 3388].

[3] Summus Pontifex, Sui Pontificatus exordio, confirmare solet S. R. Rotae Decano habitualem facultatem pertractandi, Turno id postulante, causas super matrimonio rato et non consummato, si et quatenus exoriantur e causis nullitatis matrimonii quae ad idem Tribunal fuerint legitime delatae, atque ad effectum ad finem praebendi Ipsi Summo Pontifici dispensandi consilium.

http://www.obrascatolicas.com

endi super matrimonio rato et non consummato fruuntur die a quo haec Instructio vigere incipit usque ad C.I.C. ecogniti promulgationem, ita ut ipsam non amplius a ede Apostolica postulare debeant [4]. Qua facultate utentes, dem Episcopi, prae oculis habitis artt. 7 et 8 *Regularum ervandarum*, praescripta quae sequuntur sedulo servent:

a) Processus super matrimonio rato et non consum- ato non est iudicialis, sed administrativus, ac proinde iffert a processu iudiciali pro causis nullitatis matrimonii. n processu, enim, super rato per supplicem petitionem nploratur gratia ex benigna Summi Pontificis conces- ione obtinenda. Nihilominus, propter rei gravitatem, acti sc. inconsummationis matrimonii, his in processibus eritas non minus / religiose ac sedulo inquirenda est quam n negotiis proprie iudicialibus, ut Summus Pontifex, re robe cognita, sua suprema potestate uti valeat.

Instructoris rite deputati, igitur, est in huiusmodi pro- essibus probationes colligere, quibus constare possit de nconsummationis matrimonii facto et de iustae seu pro- portionaliter gravis causae exsistentia pro gratiae conces- sione. Si autem ex actorum processus examine probationes collectae sufficientes non inveniantur, Congregatio, si ca- sus ferat, Episcopo suggerere poterit ut ipsae, per opportu- nas instructiones, compleantur.

b) Soli coniuges petere queunt dispensationem super matrimonio rato et non consummato [5]; potest autem illam petere sive uterque coniux, sive alteruter, invita etiam altera parte [6].

Quamvis cuilibet fideli integrum sit petitionem, quae tamen semper Summo Pontifici erit inscribenda [7], directe ad Sedem Apostolicam mittere, expedit vero et semper suadendum est ut eadem ad Episcopum porrigatur qui, omnibus in Domino perpensis, processum conficiendum curabit. Quoties autem unius tantum partis exstiterit petitio, altera quoque pars extraiudicialiter est audienda, antequam processus instruatur, nisi, peculiaribus in casibus, aliter opportunum videatur.

c) Episcopus, antequam processus instruatur, de iuridico precum fundamento ac de opportunitate conficiendi processum se certiorem reddere debet; idem pariter agere ne omittat, causis aversionis et animorum dissociationis remotis, ut coniugum reconciliationi, quantum fieri possit, faveatur, nisi rerum et personarum adiuncta huiusmodi experimentum inutile esse suadeant [8].

d) Casus vero inconsummationis matrimonii implicatos atque peculiaribus difficultatibus ordinis iuridici vel moralis aggravatos Episcopus Congregationi deferat, quae, omnibus mature diligenterque perpensis, quid et quomodo agendum sit cum eodem Episcopo communicabit.

e) Si fieri contingat ut ex petitionis dispensationis super rato et non consummato examine prudens quoque dubium oriatur circa ipsius matrimonii validitatem, tunc Episcopi erit aut parti oratrici consilium dare ut viam ineat iudiciariam ad nullitatis matrimonii, ad normam / iuris, declarationem obtinendam, aut, dummodo preces de matrimonii inconsummatione firmo ac iuridico fundamento nitantur, permittere ut processus instruatur super rato et non consummato.

Cum autem causa de nullitate matrimonii agitata fuerit ex capite impotentiae et ex actis et probatis, Tribunalis iudicio, non impotentiae sed nondum consummati matrimonii emerserit probatio, tunc accedente petitione unius vel utriusque partis de Apostolica dispensatione imploranda, acta omnia, una cum vinculi defensoris animadversionibus ac voto Tribunalis et Episcopi, argumentis firmato sive in iure sive praesertim in facto, ad Congregationem transmittantur ad causam super rato et non consummato definiendam. Ad votum vero quod attinet, nihil obstat quominus Episcopus sequatur ipsius Tribunalis votum, huic subscribendo, in tuto positis exsistentia iustae seu proportionaliter gravis causae pro dispensationis gratia et scandali fidelium absentia.

Quodsi, Tribunalis iudicio, probationes de non secuta matrimonii consummatione hactenus collectae, non sufficientes habeantur iuxta *Regulas Servandas* diei 7 Maii 1923, eaedem ab iudice instructore compleantur et acta plene instructa ad Congregationem cum vinculi defensoris animadversionibus ac voto Tribunalis et Episcopi, transmittantur.

Quatenus vero de alio nullitatis capite agatur (ex. gr. de defectu consensus, de vi et metu etc.) et, eiusdem Tribunalis iudicio, matrimonii nullitas evinci non possit, sed *incidenter* dubium valde probabile emerserit de non secuta matrimonii consummatione, tunc integrum est alterutri aut utrique parti petitionem porrigere Summo Pontifici de Apostolica dispensatione a matrimonio rato et non consummato et instructori ius est causam instruendi iuxta normas in praefatis *Regulis Servandis* definitas. Acta omnia deinde, ut supra, sc. cum suetis vinculi defensoris animadversionibus et voto Tribunalis et Episcopi, ad Congregationem transmittantur [9].

f) Episcopus vero vigilanti animo prospicere debet ne partes in causa aut testes aut periti quandoque falsum deponere vel veritatem reticere audeant. Scit enim, et per ipsum sciant omnes quorum interest, dispensationis gratiam concedi non posse nisi duo constent: matrimonium revera consummatum non fuisse et iustam seu proportionaliter gravem exstare causam; uno aut altero deficiente, rescriptum / gratiae, utpote obreptionis vitio affectum, 248
impetranti minime suffragari [10]. Pontificiam autem dispensationem nunquam in rem definitam transire perspicuum est ac novum matrimonium, forte post dispensationem initum, semper posse nullum declarari, si primum fuisse revera ratum et consummatum deinceps innotuerit.

II. *De instructione causae et actorum confectione*

Ad ipsam causae instructionem quod spectat, ut inquisitio ad veritatem de facto inconsummationis accuratius citiusque dignoscendam ac proinde ad matrimonii sanctitatem atque indissolubilitatem fovendam aptius conducat, has quae sequuntur emendationes in normas, pro hisce processibus in C.I.C. [11] ac in praefatis *Regulis Servandis* S. Congregationis de disciplina Sacramentorum statutas, inducere visum est:

a) Si, propter dioecesis seu eparchiae parvitatem et praesertim sacerdotum in iure canonico peritorum penuriam, non sine difficultate processus super rato confici queat in Curia vel in Tribunali, tunc Episcopus, prudenter harum rerum discrimine ponderato, potest competentiam instruendi processus super rato ministris Tribunalis regionalis aut provincialis aut interdioecesani aut interritualis (si adsint) vel Tribunalis dioecesis seu eparchiae vicinioris deferre, qui tali oneri sustinendo, praesertim in casibus difficilioribus, aptiores sint.

b) In causis inconsummationis matrimonii debet uterque coniux testes producere qui ipsorum coniugum probitatem et praesertim veridicentiam circa assertam matrimonii inconsummationem, testificari possint; quibus testibus instructor alios ex officio inducere valet [12]. Pauci sufficere possunt testes, dummodo eorum concors testimonium validam probationem atque moralem certitudinem afferre possint; quod quidem evenit, si personae omni exceptione maiores sunt, inter se firmiter cohaerent, testificantur sub fide iuramenti: referentes quando, quomodo et quid a coniugibus aut proximis propinquis de facto inconsummationis matrimonii audierint [13]. Obliviscendum non erit in huiusmodi causis argumentum morale permagni ponderis esse ad certitudinem moralem de matrimonii inconsummatione adipiscendam. / 249

c) Corporalis coniungum inspectio adhibenda est, si necessaria est ad iuridicam facti inconsummationis probationem assequendam; si vero, iuxta Decretum S. S. Congr. S. Officii diei 12 Iunii 1942, attenta partium et testium morali excellentia ac serio consideratis eorum animi dispositionibus necnon ceteris adminiculis aut argumentis, plena, Episcopi iudicio, habetur probatio assertae matrimonii inconsummationis [14], tunc omitti potest inspectio; caute vero omnia perpendantur antequam eam inutilem esse edicatur [15]. Si mulier autem inspectionem corporalem recuset, tunc, iuxta regulam per memoratum Decretum prolatam, «abstinendum est ab urgenda inspectione». De ceteris, quae ad hanc inspectionem attinent, facultate potiuntur Synodi Patriarchales et Conferentiae Episcopales ampliores normas exsecutorias statuendi, iuxta locorum ac rerum adiuncta.

d) Acta processualia scripto exarata esse debent aliisque cautelis sunt tutanda ope notariorum [16]. Curiae autem vel Tribunali in causis inconsummationis uti licet (consentiente Episcopo), iuxta hodiernos populorum mores et technicas progressiones, instrumento «magnetophonio», si eiusdem usus utilis atque idoneus revera est ad accuratiorem et certiorem actorum processus confectionem. Acta, tamen, fidem facere queunt tantum si licet ex taeniola magnetica exscripta, praescriptionibus a iure expresse requisitis congruant.

e) Secus atque in causis nullitatis matrimonii, in processibus super matrimonio rato et non consummato ob peculiarem eorum naturam, advocatorum et procuratorum opera postulari nequit. Votis, tamen, ac desideriis quorundam animarum Pastorum obsecundando, decernitur nihil obstare quominus partes —aut si petant aut Episcopus *ex officio* statuat— in his quoque causis consiliariorum vel peritorum, praesertim ecclesiasticorum, opera utantur sive in petitionibus gratiae dispensationis conscribendis sive in instruendo processu vel in ipsis actis processus complendis, ad eum finem ut, inconsummationis matrimonii veritate in tuto posita, animarum bonum certius foveatur [17]. Consiliariorum vel peritorum designatio, sive iidem *ex officio*, sive ad partis petitionem eligantur, ad Episcopum perti-
250 net, audito vinculi / defensore et praemonitis consiliariis vel peritis, per peculiare decretum, de secreto iurato servando [18], ne actorum processualium notitiae ad extraneorum aures perveniant.

f) Episcopi in voto «pro rei veritate» exarando, causae naturam et qualitates perpendant modo *concreto* et *practico*, scilicet consideratis adiunctis peculiaribus sive personarum sive facti inconsummationis sive opportunitatis gratiae.

In causis autem sive nullitatis matrimonii, quorum acta ad Congregationem pro dispensationis gratia transmittantur (cfr. n. I, *e*)) sive inconsummationis, quae cum competentiae prorogatione instruantur (cfr. n. II, *a*)), Archiepiscopus seu Metropolita sedis Tribunalis regionalis aut provincialis aut interdioecesani aut interritualis vel Episcopus dioecesis aut eparchiae vicinioris, antequam votum suum conscribat, opportune cum Episcopo partis oratricis, cui notae sunt suae dioecesis aut eparchiae condiciones, consilia conferat saltem de scandali absentia ex pontificiae dispensationis gratia forte orituri. Episcopus vero si iudicaverit scandalum sine fundamento seu arte oriri vel ortum esse, tunc pastorali cura opportunisque modis illud cohibere vel continere nitatur.

g) Omnia acta processualia, acta sc. sive causae sive processus [19], necnon alia documenta, praeterquam in lingua latina, vernaculis etiam linguis late cognitis confici queunt. Ipsorum actorum iudicialium necnon documentorum alio idiomate minus cognito confectorum in praedictas linguas translatio permittitur.

Quae acta processualia atque documenta in triplici exemplari, etiam photostatico, authenticitate praedito ad Congregationem transmittantur [20]; chirographicus textus (qui sc. vulgo dicitur «manoscritto») in Archivo Curiae vel Tribunalis servetur et transmittatur, adhibitis opportunis cautelis, tantummodo si expresse a Dicasterio requisitus fuerit [21].

Optandum est, cum hoc plurimum ad sollicitiorem expeditioremque causae definitionem valeat, ut omnium actorum iudicialium necnon documentorum exemplaria dactylographice exarentur et singula processus folia, numerata atque in fasciculis conglutinata, actuarii vel / notarii testi- 251
ficatione de eorum fideli transcriptione, integritate et authenticitate muniantur [22].

III. *De clausulis rescripto dispensationis forte appositis*

Concessa pontificia dispensatione super vinculo matrimonii non consummati, coniugibus ad alias nuptias transire fas est, dummodo transitus ille ne prohibeatur. Quae prohibitio duplici modo exprimi potest: clausula «ad mentem», (et hoc in casu «mens» diversa esse potest ac opportune explicatur) vel clausula «vetito».

a) Clausula verbis «ad mentem» expressa, quae prohibitoria est, apponi solet quoties factum inconsummationis e causis minoris momenti pendeat; eius remotio committitur Episcopo, ita ut fidelium pastoralibus necessitatibus expeditius provideatur. Episcopus autem partem, clausulae remotionem postulantem, ad novum coniugium ne admittat nisi, praescriptis regulis servatis, ipsa ad matrimonialia onera sustinenda revera apta inveniatur ac se in posterum honesto et christiano more officia coniugalia esse exsecuturam promiserit.

b) Peculiaribus autem in casibus, quando sc. inconsummationis ratio fuerit defectus physicus vel psychicus maioris momenti et gravitatis, «vetitum» pro aliis nuptiis apponi potest; quod, nisi expresse in rescripto dicatur, dirimens non est sed tantum prohibens, eiusdemque remotio Sedi Apostolicae reservatur. Venia autem alias nuptias ineundi conceditur si pars oratrix, praevia petitione Congregationi adhibita et impletis praescriptis condicionibus, idonea ad actus coniugales rite exercendos iudicetur.

Episcopi iudicio eiusque pastoralibus considerationibus relinquitur de hac vel illa clausula in rescripto dispensationis apposita ac postea remota certiorem reddere partem, quacum novum matrimonium iniri contenditur.

Omnia quae in hac Instructione continentur SSmus D.N. Paulus divina Providentia Papa VI, in Audientia die 30 Decembris 1971 infrascripto Congregationis Card. Praefecto concessa, benigne approbare et rata habere dignatus est, mandans ut ea in Officiali Commentario / 252
Acta Apostolicae Sedis publici iuris fiant et ab omnibus Episcopis sive latini ritus sive orientalium rituum, et a ceteris ad quos spectat, rite et religiose serventur, contrariis quibuscumque, etiam speciali mentione dignis, minime obstantibus.

Datum Romae, ex aedibus Sacrae Congregationis de disciplina Sacramentorum, die 7 m. Martii a. 1972.— A. Card. SAMORÉ, *Praef.* I. Casoria, *a Secretis*.

[4] Episcopi dioecesani intelleguntur non solum Episcopi residentiales, sed etiam alii ipsis in iure aequiparati: cfr. Conc. Vat. II, Decr. de past. Episc. munere in Ecclesia *Christus Dominus*, n. 21 *A. A. S.* 58 (1969), p. 683 [LE 3332]. Ad Episcopos rituum orientalium specifice quod attinet cfr. Paulus VI, Litt. Ap. *Episcopalis potestatis*, 2 maii 1967, n. 11: *A. A. S.* 59 (1967), p. 387 [LE 3553].

[5] Can. 1963 § 1; *Sollicitudinem Nostram*, can. 471 § 1 [LE 2098]; S. C. de disciplina Sacramentorum, *Regulae Servandae*, 7 maii 1923, art. 2: *A. A. S.* 15 (1923), p. 392 [LE 513]; S. C. pro Ecclesia Orientali, Instr. *Quo facilius*, 10 iun 1935, art. 4: *A. A. S.* 27 (1935), p. 334 [LE 1273].

[6] Can. 1973; *Sollicitudinem Nostram*, can. 480; *Regulae Servandae*, art. 5; *Quo facilius*, art. 1. [7] Can. 119; *Crebrae allatae*, can. 108. [7] *Regulae Servandae*, art. 6 § 1; *Quo facilius*, art. 1. [8] *Regulae Servandae*, art. 10; *Quo facilius*, art. 3.

[9] Can. 1963 § 2; *Sollicitudinem Nostram*, can. 471 §§ 2 et 3 [LE 2098]; S. C. de disciplina Sacramentorum, Instr. *Provida Mater Ecclesia*, 15 aug. 1936, art. 206: *A. A. S.* 28 (1936), pp. 553-554 [LE 1347]; *Quo facilius*, art. 4 [LE 1273].

[10] Can. 40; S. C. de disciplina Sacramentorum, Decr. *Catholica doctrina*, 7 maii 1923; *A. A. S.* 15 (1923), p. 390 [LE 513]. [11] Cann. 1960-1992; *Sollicitudinem Nostram*, cann. 468-500 [LE 2098]. [12] Can. 1975; *Sollicitudinem Nostram*, can. 482. [13] Can. 1789; *Sollicitudinem Nostram*, can. 312.

[14] S. S. C. S. Officii, Decr. *Qua singulari cura*, 12 iun. 1942: *A. A. S.* 34 (1942), p. 200 [LE 1689]. [15] *Regulae Servandae*, artt. 85-86; *Quo facilius*, art. 16. [16] Cann. 373 § 1, 1585, 1642; *Cleri sanctitati*, can. 440 § 1 [LE 2664]; *Sollicitudinem Nostram*, cann. 56, 157 [LE 2098].

[17] Pius XII, Alloc. *ad Praelatos Auditores ceterosque Officiales et administros Tribunalis S. Romanae Rotae*, 2 oct. 1944: *A. A. S.* 36 (1944), pp. 281-290 [LE 1805].

[18] Can. 1623 § 3; *Regulae Servandae*, artt. 46 et 93; *Provida Mater Ecclesia*, art. 130; *Sollicitudinem Nostram*, can. 138 § 3; *Quo facilius*, art. 9. [19] Can. 1642; *Sollicitudinem Nostram*, can. 157. [20] *Regulae Servandae*, art. 101 § 1; *Quo facilius*, art. 21. [21] *Provida Mater Ecclesia*, art. 105 § 1.

[22] Cann. 1643 § 1, 1644 § 1; *Regulae Servandae*, art. 30; *Sollicitudinem Nostram*, cann. 158 § 1, 159 § 1; *Quo facilius*, art. 23.

Quae sub hac litt. *g.* praescribuntur et pro tribunalibus valent, quae processus inconsummationis, vi can. 1963 § 2 et art. 206. *Provida Mater Ecclesia* necnon art. 4. *Quo facilius*, ut superius dictum est, pertractaverint [*]

Adn. M. DESDOUITS in **L'ami du clergé** 82 (1972) 617-620; B. MARCHETTA in **Apoll.** 45 (1972) 197-209; E. F. REGATILLO in **Sal terrae** 60 (1972) 638-645, 706-724.

[* *Prae oculis habeatur sequens Rescriptum Pontificium*].

1665n

1942 FEB 13.-PIUS XII, RESCRIPTUM PONT. PART.*

NOVA CAUSAE PROPOSITIO DE INCONSUMMATIONE MATRIMONII

Ex audientia SSmi diei 13 febr. 1942.

Istantibus sive Vinculi Defensore, sive actricis Patrono, proposito Sanctissimo quaesito:

«An, denegata definitive matrimonii nullitate, obtenta forte prius Apostolica facultas videndi etiam super inconsummatione ad dispensationem obtinendam adhuc perduret, ut vel si subordinato quoque huic dubio responsum semel fuerit negative, eadem quaestio proponi iterum possit».

Sanctitas Sua, audita infrascripti relatione, respondere dignata est: «Affirmative, audito tamen Vinculi Defensore et dummodo nova eaque gravia habeantur documenta et argumenta».—D. GRAZIOLI, *Decanus S. R. Rotae*.

* Decano Sacrae Romanae Rotae: Aeg. DEL CORPO, **De retractione causae matrimonialis**, Neapoli 1969, p. 170. Adn. Aeg. DEL CORPO, op. cit., p. 169-174.

http://www.obrascatolicas.com

4042

972 MAR 8.-SC RELIGIOSORUM, LITT. CIRC. PART.*

E RATIONE ET INTENTIONIBUS QUIBUS DIES MUNDIALIS PRECUM PRO VOCATIONIBUS CELEBRANDA EST

Roma, 8 marzo 1972

Reverendi Padri e Reverende Madri, Anche quest'anno, la acra Congregazione per i Religiosi e gli Istituti secolari com- e il gradito dovere d'informare per tempo che la prossima X Giornata Mondiale di preghiera per le Vocazioni» verrà lebrata la domenica 23 aprile, indicata nel nuovo Messale me quarta di Pasqua.

I Superiori e le Superiore Maggiori avranno così la pos- bilità di predisporre quanto necessario, affinché la celebra- one venga preparata in tutte le loro Case con profondo spirito fede e con opportune iniziative, come si conviene ad uno opo che tocca intimamente la vita e l'avvenire della Chiesa degli Istituti.

A tal riguardo sia consentito di richiamare le intenzioni, rmulate dal Santo Padre quando ha istituito la Giornata:
— sia una «giornata» di spiritualià, ossia di meditazione e preghiera per un approfondimento della libera risposta rsonale e comunitaria data alla chiamata di Dio verso una ta di speciale consacrazione. Il Decreto *Perfectae caritatis* LE 3333] (n. 24) fa infatti osservare che «l'esempio della opria vita costituisce il migliore invito ad abbracciare lo ato religioso»;
— sia dedicata a tutte le vocazioni di speciale consacra- one —sacerdozio, vita contemplativa, apostolato nei diversi tituti religiosi come in quelli di vita comune o secolari— orenti sulla base della comune vocazione alla santità *(Lumen ntium*», nn. 38 e ss.) [LE 3141];
— sia rivolta alle necessità della Chiesa intera, e particolar- ente ai paesi di missioni e a quelle regioni dove attualmente no più gravi le difficoltà.

La Giornata sia inoltre un'occasione per valutare le attività olte dagli Istituti e dalle Conferenze nazionali dei Superiori aggiori per la promozione delle vocazioni e per lo studio dei etodi più qualificati da seguire a questo scopo.

Con fervidi voti per un fiorente risveglio di vocazioni in tte le Famiglie consacrate, mi confermo devotissimo in omino.—I. Card. ANTONIUTTI, *Prefetto*. Agustinus Mayer, *grel.*

* Ad Superiores Maiores Institutorum perfectionis, Prot. N. AG. 00/63: CpR 53 (1972) 261-262.

4043

972 MAR 25.-CONS. EC. NEG., DEC. AAS 64 (1972)386-391

ECRETUM QUO NORMAE DE PROMOVENDIS AD EPISCOPALE MINISTERIUM IN ECCLESIA LATINA APPROBANTUR

I—DECRETUM APPROBATIONIS PONTIFICIAE

Episcoporum delectum ita faciendum ut ad regendam cclesiam praeficerentur Pastores «facti forma gregis ex nimo» (1 *Pt* 5, 3) Apostolica Sedes praeteritis temporibus uravit editis particularibus regulis ad varias Nationes pectantibus.

Cum autem necesse sit ut etiam in hac parte vim suam xerant Oecumenici Concilii Vaticani II praescripta, Sum- nus Pontifex Paulus VI, plurimorum in Episcopatu Fra- rum acceptis votis et competentium Romanae Curiae Dicasteriorum exquisita sententia, ad effectum adducere tatuit id quod Motu Proprio *Ecclesiae Sanctae*, n. 10 [LE 3457], edicitur, nimirum «Conferentiae Episcopales, uxta normas ab Apostolica Sede statutas vel statuendas, de viris ecclesiasticis ad Episcopatus officium in proprio territorio promovendis prudenti consilio sub secreto quo- tannis agant, et candidatorum nomina Apostolicae Sedi proponant». Itaque mandavit ut textus de hac re diligen- tissime appararetur et Conferentiarum Episcopalium exa- mini proponeretur.

Quibus absolutis, Summus Pontifex normas quae hic adnectuntur approbavit, quae de promovendis ad Episco- patum ecclesiasticis viris latini ritus agunt, non tangunt vero proprias Ecclesiarum Orientalium leges, quaeque vi- gere incipient a die XXI mensis Maii, anno MCMLXXII, simul abrogatis memoratis particularibus decretis.

Contrariis quibusvis non obstantibus.

Ex Aedibus Vaticanis, die XXV mensis Martii, anno MCMLXXII.—G. Card. VILLOT, *Praefectus Consilii pro Pu- blicis Ecclesiae Negotiis.*/

II—NORMAE DE PROMOVENDIS AD EPISCOPALE MINISTERIUM IN ECCLESIA LATINA

ART. I—1. Episcopis facultas et officium competit Apostolicae Sedi patefaciendi nomina presbyterorum quos episcopali munere dignos putant et ad illud idoneos, non solum in ambitu dioecesani Cleri, sed etiam religiosorum qui in Dioecesi ministerio sacro funguntur, et sacerdotum alius iurisdictionis quos bene compertos habeant.

2. Singuli Episcopi dioecesani et alii loci Ordinarii, non autem Vicarii Generales, satagent acquirere notitias et elementa omnia, quibus opus est ut tale praecipuum et haud facile munus adimpleatur, sive ipsi per se explo- rantes, sive pro opportunitate consulentes, intra terminos suae iurisdictionis, non quidem in coetu, sacerdotes e Capi- tulo Cathedrali vel e gremio Consultorum, e Consilio presbyterali, alios denique tum e Clero, sive dioecesano sive regulari, tum e laicorum ordine.

3. Quod attinet ad ecclesiasticas circumscriptiones con- creditas Missionalibus Institutis, respectivis Moderatori- bus Supremis agnoscitur, iuxta praxim vigentem in Sacra Congregatione pro Evangelizandis Populis, facultas pro- ponendi candidatos e proprio Instituto, salvo semper iure Apostolicae Sedis, si id opportunum censuerit, aliter pro- videndi.

ART. II—1. Nomina candidatorum episcopalium re- gulariter perpendantur et proponantur ab Episcopis in coetum coalescentibus. Singulis tamen Episcopis, aliisque Ordinariis ut supra, art. I, 2, fas est candidatos Apostoli- cae Sedi directe proponere.

2. Coetus seu conferentiae de quibus agitur sint de more provinciales, constent nimirum ex Episcopis aliisque Ordinariis ut supra pertinentibus ad eandem Provinciam Ecclesiasticam, nisi peculiaria locorum adiuncta coetus interprovinciales, vel regionales vel demum nationales suadeant, Apostolica Sede prius certiore facta. / 388

ART. III—1. Coetui iisdem cum iuribus intersunt om- nes Episcopi Provinciae, vel Regionis vel Nationis, qui iuxta respectiva statuta ad eamdem Conferentiam Epi- scopalem pertinent cum voto deliberativo.

2. Agendorum ordinem praeparare coetibusque praeesse est Metropolitae, eoque absente Suffraganei senioris, si agatur de coetu provinciali; Conferentiae vero Praesidis si agatur de coetu regionali vel nationali.

ART. IV—1. Coetus habeantur certis intervallis, iuxta praescriptum in Motu Proprio «Ecclesiae Sanctae», n. 10. Expedit ut celebrentur cum de more Episcopi conveniunt.

2. Coetus recurrente tempore congregantur eo consilio ut Episcopi candidatos proponant vel, si casus ferat, circa candidatos iam antea propositos ulteriores notitias sup- peditent. Fieri etiam poterit ut aliquis e candidatis alias propositis, in indice non sit retinendus vel ob progressam aetatem, vel ob morbum, vel ob aliam causam, unde ad episcopatum inhabilis factus sit.

ART. V—Congruo tempore ante coetus congregationem, nomina proponendorum ab iis, qui interesse ius et officium habent, mittantur Praesidi, qui cum iisdem integram no- minum seriem communicare sataget, opportunis adhibitis cautelis.

Ipsi autem candidatorum nomina perpendant, et de unoquoque quae sibi perspecta sint adnotent.

ART. VI—1. De singulis candidatis notitias et animad- versiones Episcopi secum communicent, explicantes utrum de propria scientia eas confirment an ex auditu referant.

2. Sic autem examinandi sunt candidati ut discernatur an polleant dotibus quibus necesse est adornetur bonus pastor animarum et doctor Fidei: an nimirum bona fama honestentur, an sint moribus irrepre/hensibiles, recto iudi- 389
cio et prudentia instructi, animo aequabiles, indole con- stantes; an sint orthodoxae Fidei tenaces, Apostolicae Sedi devoti et Ecclesiae Magisterio fideles, an dogmaticam et moralem theologiam ac ius canonicum penitus calleant, an pietate, spiritu sacrificii et pastorali zelo fulgeant, an aptitudine ad gubernandum donentur. Sed et attendi debent acies ingenii, studiorum curriculum, sensus socialis, spiritus dialogi conserendi et cooperationis, intellegentia signorum temporum, laudabile studium non favendi parti- bus, familiae genus, valetudo, aetas, habitus per succes- sionem hereditariam traditi.

ART. VII—1. Absoluta disceptatione orali, vota, aut abstentio a voto, scripto aliave apta ratione exprimantur pro singulis candidatis.

2. Vota secreto exprimantur, ut integra unicuique servetur libertas in suffragando. Expedit ut, praeter ipsum votum, distincte indicetur indoles dioeceseos vel officii cui aptior quisque candidatus videatur.

3. Post lata suffragia de singulis candidatis, ipsa reco- gnoscantur, modo apto ad exactam computationem eo- rundem.

4. Si expedire videatur, Praeses potest Episcopos invi- tare ad novam oralem disceptationem, circa unum candi- datum vel plures, et suffragia iterum ferenda curare, quo nempe peculiares notae alicuius candidati clarius ap- pareant.

ART. VIII—1. Ante coetus absolutionem elenchus con- ficiatur eorum qui, episcopali munere digni et idonei, Apostolicae Sedi proponendi erunt.

2. Itidem, ante coetus dimissionem ea omnia deleantur ex quibus dignosci posset qua ratione singulus quisque suffragium tulerit. De omnibus autem in coetu peractis acta conficiantur ad normam iuris.

3. Optandum est omnino, ne Episcopi discedant nisi actorum tabulis perlectis, probatis et subsignatis.

ART. IX—Praeses coetus integrum exemplar actorum et elenchi candidatorum ad Apostolicam Sedem mittat per
390 Pontificium Legatum. /

ART. X—1. Illis in Nationibus in quibus plures exstant Provinciae Ecclesiasticae et id, iudicio saltem duarum tertiarum partium eorum qui cum voto deliberativo perti- nent ad Conferentiam Episcopalem Nationalem, expedire videbitur, elenchus in Provinciali vel Regionali coetu con- fectus mittatur, pro opportuna cognitione, ad Praesidem Conferentiae Episcopalis Nationalis, qui animadversiones et notitias addere poterit, prae mente habens necessitates et adiuncta Ecclesiae in tota Natione.

2. Itidem, si maiori parti ut in praecedenti paragrapho membrorum Conferentiae Episcopalis Nationalis expedire videbitur, statui poterit ut vel Comitatus permanens Con- ferentiae, vel peculiaris non nimis ampla Commissio, con- stans membris ab ipsius Conferentiae plenario coetu ad certum tempus eligendis, cui praeerit ipse Praeses Natio- nalis Conferentiae, animadversiones et notitias ut supra n. 1 addat.

ART. XI—1. Cum agitur de indicandis Apostolicae Sedi candidatis pro aliquo officio episcopali, ratio habenda est indicum confectorum a coetibus provincialibus, vel a coetibus regionalibus sive nationalibus in casibus descri- ptis art. II, 2.

2. Indices autem non minuunt libertatem Romani Pontificis, cui pro suo munere semper integrum est eligere et instituere etiam viros aliunde sumptos.

ART. XII—1. Antequam quilibet candidatus Episco- pus renuntietur, Apostolica Sedes de eo diligentem et prolatam peragit inquisitionem, consultis singulatim perso- nis quae eum intime norint et de eo valeant quam absolu- tissimas notitias et prudens deliberatumque coram Deo proferre iudicium.

2. Haec inquisitio facienda committitur Pontificio Le- gato, qui quidem quaestiones ad hoc confectas tradit ec- clesiasticis viris: episcopis, presbyteris, religiosis; possunt quoque eumdem in modum interrogari laici prudentes et
391 vere probati, qui utilia scitu de candidato norint. /

ART. XIII—1. Cum de providenda aliqua dioecesi aut de constituendo Coadiutore cum iure successionis agitur, Pontificius Legatus a Vicario Capitulari vel ab Admini- stratore Apostolico aut ab ipso Episcopo dioecesano requi- ret amplam et diligentem relationem de Dioeceseos statu et necessitatibus; poterunt etiam clerus et laicorum ordo, praesertim per corpora ad normam canonum instituta eorumque personas agentia, necnon religiosi interrogari.

2. Salvis casibus particulari lege vel consuetudine vel alia ratione legitime exceptis, ad ternos, qui dicuntur, Apostolicae Sedi proponendos, Pontificii Legati est singil- latim requirere et cum ipsa Apostolica Sede communicare, una cum suo voto, quid suggerant Metropolita et Suffra- ganei Provinciae ad quam pertinet, vel quacum in coetum convenit, providenda dioecesis, necnon Conferentiae Epi- scopalis Nationalis Praeses. Pontificius Legatus, insuper, quosdam e Capitulo Cathedrali, vel e Consultoribus dioe- cesanis, aliosque ex utroque Clero, praesertim e Consilio Presbyterali sede plena exsistente, pro opportunitate audiet.

3. Congrua congruis referendo, similis procedendi modi ratio habeatur ab iis ad quos candidatos proponere perti- net cum agitur de nominandis Episcopis Auxiliaribus.

ART. XIV—In iis omnibus expediendis, sive Episcopis, sive Pontificiis Legatis, sive Presbyteris et fidelibus quo- modocumque partem habentibus, praescriptum secretum Pontificium, quod vocant, ad amussim servandum est, quod exigunt ipsa natura rei et observantia debita personis de quibus agitur.

ART. XV—Firmo manente voto Concilii Oecumenici Vaticani II in Decr. *Christus Dominus* [LE 3332], n. 20, de Episcopis libere eligendis, normae quae praecedunt legitima privilegia concessa vel iure quaesita specialesque procedendi modos ab Apostolica Sede inita pactione vel aliter approbatos non abrogant nec iisdem obrogant. /

Adn. M. DESDOUITS in **L'ami du clergé** 82 (1972) 403-408; E. F. REGATILLO in **Sal terrae** 60 (1972) 464-467; P. TOCANEL in **Apoll.** 45 (1972) 375.

4044

1972 APR 13.-PAULUS VI, LITT. AP. AAS 64 (1972) 471

NUNTIATURA APOSTOLICA REIPUBLICAE ALGERIENSIS CONSTITUITUR

PAULUS PP. VI

Ad perpetuam rei memoriam.—Cum sit e maioribus apo- stolici officii Nostri munus, hodierni temporis necessitati- bus ac postulationi consentaneum, Apostolicae Sedis nun- tios apud nationum rectores legare quorum prudenti fide- lique opera ea in primis agat quae salutem spectet animo- rum, commodum esse censuimus si Algeriensis Respublica atque Sancta Sedes arctius vinculis inter se coniungerentur, idque solemni iustrumento. Quae cum ita sint, Nos, re qua oporteret diligentia considerata, summa Nostra po- testate *Nuntiaturam Apostolicam* in Republica Algeriensi constituimus, simulque decernimus ut eiusdem sedes in urbe Icosio, seu gallice Alger, sit. Huius vero nuntiaturae Legato officia, iura et privilegia tribuimus quae, praeter pacta conventa peculiaria, huiusmodi muneris propria sunt, ad normam Litterarum Apostolicarum *Sollicitudo omnium Ecclesiarum* [LE 3761], quas motu proprio dedi- mus die XXV mensis Iunii, anno MDCCCCLXIX, quod videli- cet officia spectat Legatorum Romani Pontificis. Quae per praesentes Litteras statuimus, firma sint omnino nunc et in posterum, vimque suam habeant, contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die XIII mensis Aprilis, anno MCMLXXII, Pontificatus Nostri nono.—Aloisius Card. TRAGLIA, *S. R. E. Cancellarius.*

4045

1972 APR 13.-PAULUS VI, LIT. AP. AAS 64 (1972) 471-472

IN REPUBLICA TUNETANA APOSTOLICA NUNTIATURA CONSTITUITUR, CUIUS SEDES IN URBE ICOSIO SEU ALGER, UT GALLICA LINGUA, COLLOCATUR

PAULUS PP. VI

Ad perpetuam rei memoriam.—Quantopere aestimanda ac facienda sit amicitia inter sanctam Christi Ecclesiam atque singulos orbis terrae populos ac nationes, ille facile intelleget, qui secum reputet per eam, cum nempe animi religiosae sociantur pignore pacis, posse cives maiore facultate cum suam fidem alere, tum etiam officia civilis / 472
vitae aptius tueri. Accedit quod Ecclesia, firmo coniun- ctionis et amicitiae vinculo, praedicationis munere liberius fungitur, in qua re tota eius vis et efficacia consistit.

Quamobrem, cum inter apostolicam Sedem et Rempu- blicam Tunetanam publicae necessitudines feliciter iunctae sint, quo magis hae constringantur, visum est Nobis in ea Republica *Apostolicam Nuntiaturam* constituere, cuius Sedes in urbe Icosio, seu gallice Alger, collocaretur. Quod, post rem bene reputatam, per praesentes Litteras facimus, Legato Pontificio munera, iura, privilegia dantes, quae, praeter pacta conventa, apostolicae Litterae continent *Sollicitudo omnium Ecclesiarum* [LE 3761], die XXIV mensis Iunii, anno MDCCCCLXIX editae.

Contrariis nihil obstantibus.

Ceterum, hae Litterae Nostrae in perpetuum serventur, vimque suam omnem habeant, sive nunc sive in posterum.

Datum Romae, apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die XIII mensis Aprilis, anno MCMLXXII, Pontificatus No- stri nono.—Aloisius Card. TRAGLIA, *S. R. E. Cancellarius.*

http://www.obrascatolicas.com

4046

972 APR 18.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

ATRIMONIUM INTER PARTES GRAECO-ORTHODOXAM ET NGLICANAM CORAM MINISTRO ANGLICANO INITUM DECLARI POTEST NULLUM OB DEFECTUM RITUS SACRI SI PARTES NISTRUM ORTHODOXUM IN LOCO COMMODE ADIRE POTERANT

FACTI SPECIES.—Georgius, in Ecclesia graeco-orthodoxa ptizatus, et Helena, Communitati ecclesiali anglicanae iscripta, anno 1937 matrimonium mutuo affectu ac libero oluntatis consensu in Anglia, coram ministro anglicano ntraxerunt, licet in loco adesset ecclesia graeco-orthoxa sacerdotem proprium habens.

Anno 1956 Helena a viro discessit et divortium obtinuit; eorgius autem brevi post tempore matrimonium civile m Claudia, muliere catholica ritus latini, inivit. Idem r hanc illegitimam unionem coram Ecclesia catholica tificare volens, Tribunali ecclesiastico dioecesis S. supicem porrexit libellum, quo petiit declarationem nullitis sui matrimonii cum Helena ex defectu formae seu tus sacri.

Causa a Tribunali rite instructa et definita, Ordinarius ci exemplar authenticum actorum et sententiae pro ullitate matrimonii ad Supremum Signaturae Apostolicae ribunal misit ad obtinendam approbationem, uti statuit ecisio eiusdem Signaturae diei 28 novembris 1970.

IN IURE.—Uti notum est, die 28 novembris 1970, Patres ardinales, Membra Supremi Signaturae Apostolicae Tribualis, proposito dubio: *An constet de nullitate matrimonii inter uos orthodoxos ritus byzantino-romeni ob defectum formae seu itus sacri*, respondendum decreverunt: *Affirmative*. Summus utem Pontifex in audientia diei 28 decembris 1970, Cardinali raefecto eiusdem Supremi Tribunalis concessa, declaravit ihil obstare quominus haec decisio publicaretur [Cf. LE 3924].

Oportet tamen notetur, iuxta eamdem decisionem, in huiusodi causis instruendis inquirendum esse, praeter alia, an natrimonium celebrari potuisset coram ministro sacro citra rave incommodum, nam, si defectus benedictionis tribuendus it impossibilitati inveniendi ministrum sacrum, tunc matrionium etiam coram solis testibus initum valet.

Quaeritur tamen utrum minister protestanticus dici possit inister *sacer*. Communis fere sententia haec habet: Si ille inister vere est sacerdos, tunc procul dubio agitur de mistro sacro. Si vero charactere sacerdotali caret, tunc dici equit minister sacer, quia character sacerdotalis est effectus onsecrationis seu sacrae ordinationis; sed ad summum erit inister «a sacris» vel «ad sacra deputatus» sine ulla vera ordiatione; et quamvis in illa deputatione seu designatione «ad acra» aliquis ritus perficiatur, nullo modo hic ritus ut vera rdinatio haberi potest, qua deputato character ministri sacri letur. Ideo pastor protestanticus tamquam minister sacer aberi nequit, eiusque praesentia non sufficit ad matrimonii aliditatem. (Cf. C. PUJOL, *Decretum Concilii Vaticani II Orientalium Ecclesiarum». Textus et Comentarius*, Romae 970, p. 130).

Cum in casu praesenti agatur de ministro anglicano, ad mne rationabile dubium e medio tollendum, referre iuvat Litteras Apostolicas Leonis Pp. XIII *Apostolicae curae*, diei 13 septembris 1896. Summus Pontifex, definitive dirimere volens notam et tam acriter agitatam quaestionem de validitate ordinationum ritu anglicano peractarum, declaravit huiusmodi ormae et intentionis; requisita haec necessaria sunt, ut conferatur candidato ordo sacer, qui est Novae Legis sacramentum, quo traditur spiritualis potestas et confertur gratia ad debita obeunda munia ecclesiastica. «Itaque, concludit, omnibus Pontificum Decessorum in hac ipsa causa decretis usquequaque assentientes, eaque plenissime confirmantes ac veluti renovantes auctoritate Nostra, motu proprio, certa scientia, pronunciamus et declaramus, Ordinationes ritu anglicano actas irritas prorsus fuisse et esse, omninoque nullas» (Cf. *Acta Leonis XIII*, vol. 16, pp. 258-275; *Fontes* C.I.C., vol. 3, n. 631, pp. 494-502, ad 6, 10 et 12).

IN FACTO.—In casu, ex certo et authentico documento constat Georgium baptismum in Ecclesia graeco-orthodoxa recepisse; unde sequitur quod ipse non poterat matrimonium validum contrahere absque praesentia et benedictione ministri sacri, quia certo certius facile adire poterat ecclesiam graeco-orthodoxam in loco existentem, ubi etiam aderat sacerdos eiusdem ritus stabiliter constitutus. Ex alia parte, iuxta declarationem Leonis Pp. XIII, Communitas ecclesialis anglicana non habet veros sacerdotes, qui possint sacram benedictionem sponsis impertiri.

In pertractanda causa, Iudex diligenter se gessit, perpendens omnes casus circumstantias et faciens omnia quae humaniter possibilia erant. Etenim, interrogavit actorem, qui sub iuramento confirmavit matrimonium unice in ecclesia anglicana initum fuisse et nunquam deinde a ministro orthodoxo benedictionem petivisse. Praeterea, excussit aliquos testes, qui confirmarunt actorem esse virum honestum, veracem ideoque fide dignum. Mulier autem conventa audita non est, quia, non obstante debita ac diligenti inquisitione, inveniri non potuit. Immo, iuxta quasdam informationes receptas a competenti auctoritate civili, conventa probabiliter iam mortua est. Defensor Vinculi, omnibus attente perpensis, declaravit se nihil excipiendum habere contra petitionem actoris.

Sententia Tribunalis pro nullitate matrimonii, die 25 novembris 1971 prolata, recte exarata apparet: in iure enim allegatur decisio Signaturae Apostolicae d. 28 novembris 1970; in facto autem Iudex animadvertit quod actor, si voluisset, facile potuisset obtinere benedictionem sui matrimonii a ministro sacro ecclesiae graeco-orthodoxae in loco, in quo matrimonium inivit cum Helena, parte conventa in causa, ideoque logice concludit: «*Affirmative*, seu *constare de nullitate matrimonii ob defectum formae seu ritus sacri, in casu*».

DECISIO.—In Congressu die 18 aprilis 1972 habito coram Emo Cardinali Praefecto, proposita sententia in causa nullitatis matrimonii de quo agitur die 25 novembris 1971 lata, et ad Signaturam Apostolicam pro approbatione missa, qua nempe nullum declaratur matrimonium ob defectum formae seu ritus sacri, decretum est: «*Sententia de qua agitur approbatur et rata habetur ita ut exsecutioni mandari possit*».

* Apoll. 45 (1972) 383-385.

4047

1972 APR 21.-PAULUS VI, NUNT. AAS 64 (1972) 381-385

Nuntius scripto datus universis christifidelibus et bonae voluntatis hominibus, die recurrente recto instrumentorum communicationis socialis usui provehendo per totum terrarum orbem dicato:

DE STUDIO ET OFFICIO VERITATIS RECTE PERSEQUENDAE AC INTEGRE PROPONENDAE PER INSTRUMENTA COMMUNICATIONIS SOCIALIS

Fratelli e figli sparsi nel mondo, uomini tutti di buona volontà, L'uomo moderno può facilmente riconoscere che molti dei suoi atteggiamenti, giudizi, prese di posizione, adesioni e opposizioni sono dovuti alle sempre più vaste e rapide conoscenze di opinioni e di comporta/menti, a lui 382
pervenute tramite gli strumenti della comunicazione sociale.

La nostra vita pone giovani e adulti di fronte ad un flusso quasi incessante di notizie e interpretazioni, di immagini e suoni, di proposte e sollecitazioni. In questa situazione, l'essere ragionevole si sente stimolato all'interrogativo inquietante: dov'è la verità? Come attingerla o riscoprirla nella colluvie di comunicazioni che incalzano in ogni momento?

1. Ogni fatto ha la sua propria verità che comprende molti aspetti, non sempre facilmente percepibili nella loro completezza. Solo l'impegno congiunto e sincero del comunicatore e dei recettori può offrire una certa garanzia che il singolo evento sia percepito nella sua integra verità.

Qui appare l'eccellenza del compito dell'informatore, che consiste non soltanto nel rilevare ciò che è immediatamente riscontrabile, ma anche nel cercare elementi di inquadramento e di spiegazione circa le cause e le circostanze dei singoli fatti che egli deve segnalare. Questo lavoro si potrebbe in certo modo paragonare ad una «ricerca scientifica», per la serietà e l'impegno che esige nel controllo e nella valutazione critica delle fonti, nella fedeltà ai dati osservati, e nella trasmissione integrale di essi. La responsabilità è poi ancora più grave qualora il comunicatore sia chiamato, come spesso avviene, ad aggiungere, alla semplice relazione del fatto, elementi di giudizio e di orientamento.

2. Quanto precede va riferito anche, e con particolari applicazioni e caratteristiche, all'informazione religiosa, o a quelle circostanze che postulano una valutazione religiosa. L'evento religioso non può essere compreso adeguatamente se lo si considera soltanto nella sua dimensione umana, psicologicamente e sociologicamente rilevabile. Occorre scoprirne anche la dimensione spirituale, vale a dire la connessione e l'inserimento nel mistero della comunione dell'uomo con Dio, cioè nel mistero della salvezza. Ciò significa afferrare per quanto possibile la verità, appunto, «religiosa» di certi particolari avvenimenti, la quale potrà essere colta interamente solo se si terrà conto del contesto spirituale del fenomeno religioso a cui l'evento si riferisce e, al di là della sola competenza professionale, della luce della fede, che sola può offrire la piena intelligenza, specie in talune circostanze.

3. Tale impegno per la ricerca e il rispetto della verità riguarda con la stessa urgenza anche colo[illegible]

383 agli strumenti della / comunicazione sociale per attingere l'informazione e orientamenti di giudizio. È compito di tutti i recettori di essere sempre attivi e corresponsabili; il loro senso di responsabilità e la loro preparazione li renderà disponibili ad accogliere attivamente e criticamente quanto prospettato dall'esterno. L'uomo, e tanto maggiormente il cristiano, non abdicherà mai alla sua capacità di contribuire alla conquista della verità: non solo quella astratta o filosofica, ma anche quella concreta e quotidiana dei singoli accadimenti: se lo facesse, danneggerebbe con ciò stesso la propria dignità personale. Vogliamo perciò in questa occasione rinnovare il nostro invito perché ogni uomo si adoperi e sia adeguatamente favorito per il conseguimento della necessaria capacità di giudizio autonomo, dinanzi al messaggio degli strumenti della comunicazione sociale, in modo da potere liberamente scegliere fra le varie opinioni e dare alla migliore di esse la propria adesione.

4. La maggior parte degli uomini prendono oggi contatto con alcune forme di comunicazione sociale —stampa, radio, televisione, teatro, cinema, e registrazioni magnetiche— non solo a scopo informativo ma soprattutto a scopo ricreativo e culturale, dedicandosi a rivivere e a partecipare nello spirito fatti e situazioni, reali o immaginari, riprodotti da apposita creazione artistica, atti ad esprimere e ad insinuare determinati valori e sentimenti. Accedendo a tale genere di pubblicazioni e di spettacoli con disponibilità alla distensione e al divertimento, ma anche ad una migliore conoscenza dell'uomo e del mondo che lo circonda, la facoltà critica dell'individuo dovrà trovarsi sempre sufficientemente desta circa il riferimento alla verità, e quindi sempre riuscire a percepirne le eventuali deviazioni. D'altra parte va riconosciuta una libertà dell'artista il quale, proprio per esprimere «il bello» della realtà, ha diritto di servirsi dell'ausilio della fantasia dando così vita ad una nuova creazione. Tale creazione però, pur non coincidendo con la realtà concreta e ordinaria, non può essere del tutto altra cosa da essa; deve cioè restare fedele alla sua verità e a quella dei valori a cui è collegata. L'arte, infatti, se veramente tale, è una delle espressioni umanamente più nobili della verità. Per rendere quindi un servizio all'uomo, ed essere discepoli e ricercatori della verità, occorre contribuire alla ricerca e al godimento del vero, che ovviamente esclude ogni sfruttamento —per speculazione commerciale o per altri fini biasimevoli— della debolezza umana, o dell'insufficiente preparazione del pubblico.

5. Il nostro messaggio non può terminare, fratelli e 384 uomini del / mondo odierno, senza che noi vi additiamo una via ancora più alta, per conseguire la Verità più perfetta. Noi siamo cristiani, cioè i seguaci di Cristo, Colui che è «via, verità e vita» [1] per tutti gli uomini, anche per quelli che ancora non lo conoscono. Egli è il Figlio di Dio, venuto tra gli uomini per «rendere testimonianza alla verità» [2], e assicurarci che solo la verità ci farà liberi [3], affrancandoci da ogni schiavitù [4]. Noi cristiani vogliamo essere in mezzo al mondo, dentro le realtà umane di ogni giorno, gli umili ma convinti testimoni della verità nella quale crediamo. Gli odierni strumenti della comunicazione sociale sono le nuove grandi vie aperte anche ai cristiani per il loro compito di testimonianza e di servizio alla verità. Tali strumenti servono soprattutto all'espressione e alla diffusione della parola. Anche noi abbiamo una importantissima parola da dire e da affidare alla loro potenza: è la Parola sostanziale che Dio dice di Sé, il Suo Verbo, che è anche la Parola assoluta e definitiva che Dio dice sull'uomo, salvandolo continuamente attraverso le mille e mille vicende della cronaca quotidiana e della storia dei secoli. Noi cristiani sappiamo che gli avvenimenti concreti, che interessano ogni giorno la nostra vita personale e la vita del mondo, non sono fortuite coincidenze dovute all'arbitrio di un cieco e inesorabile destino, ma costituiscono la trama di un misterioso disegno a noi non completamente disvelato, ma con il quale Dio ad ogni istante ci raggiunge e ci interpella sollecitandoci alla Sua comunione salvifica; il che ci spinge alla accettazione morale e gioiosa di tutti gli eventi e alla dedizione piena d'amore.

Questa visione profonda delle cose è la verità incrollabile della quale vogliamo essere discepoli e testimoni —sia come comunicatori che come recettori—, e dalla quale sboccerà a poco a poco la vera libertà che cerchiamo: libertà dalle passioni umane e dai pregiudizi intellettuali; libertà dalla paura dell'insuccesso e della sconfitta; libertà da ogni asservimento a particolari gruppi di potere o di pressione, che impongono determinate interpretazioni della vita e della cronaca, svincolate da qualsiasi dipendenza dalla verità; libertà dall'arrivismo che spinge a nascondere e confondere la verità per coprire degradanti vergogne, e talvolta finalità persino inumane.

6. Fratelli e figli carissimi; vi affidiamo queste indica- 385
zioni circa la / verità che deve regolare, per comune ammissione, l'uso degli odierni strumenti della comunicazione sociale. La suprema Verità che è Dio, è fonte anche della verità delle cose. La Verità che è venuta tra gli uomini, si è fatta modello dell'agire umano. Il rispetto della finalità delle cose, e la fedeltà alla norma del nostro agire, saranno per noi garanzia per realizzare la verità in ogni singola circostanza.

Ai Pastori, ai sacerdoti, ai religiosi, ai laici che si dedicano al servizio dei fratelli per il tramite degli strumenti della comunicazione sociale, contribuendo così a guidarli all'incontro con «la vera luce che illumina ogni uomo» [5], esprimiamo il nostro più vivo incoraggiamento.

Con l'augurio che tutti, informatori, tecnici, produttori, educatori e recettori vogliano approfittare di questa Giornata per una fruttuosa riflessione su questi importanti argomenti, impartiamo di cuore e con grande fiducia la nostra Apostolica Benedizione.

Dal Vaticano, 21 aprile 1972.—PAULUS PP. VI.

[1] *Giov.* 14, 6. [2] *Giov.* 18, 37. [3] *Giov.* 8, 31-36.

[4] *Gal.* 5, 1. [5] *Giov.* 1, 9.

4048

1972 APR 25.-CONVENTIO SOLLEMNIS CUM AUSTRIA. AAS 64 (1972) 478-481

CONVENTIO INTER SANCTAM SEDEM ET REMPUBLICAM AUSTRIACAM DE SCHOLIS CATHOLICIS

ACCORDO ADDIZIONALE FRA LA SANTA SEDE E LA REPUBBLICA AUSTRIACA ALLA CONVENZIONE FRA LA SANTA SEDE E LA REPUBBLICA AUSTRIACA AL FINE DI REGOLARE QUESTIONI ATTINENTI L'ORDINAMENTO SCOLASTICO DEL 9 LUGLIO 1962

ZUSATZVERTRAG ZWISCHEN DEM HEILIGEN STUHL UND DER REPUBLIK ÖSTERREICH ZUM VERTRAG ZWISCHEN DEM HEILIGEN STUHL UND DER REPUBLIK ÖSTERREICH ZUR REGELUNG VON MIT DEM SCHULWESEN ZUSAMMENHÄNGENDEN FRAGEN VOM 9. JULI 1962

Fra la Santa Sede, rappresentata da Sua Eccellenza Rev.ma Mons. Dr. Opilio Rossi, Arcivescovo tit. di Ancira e Nunzio Apostolico in Austria,

E la Repubblica Austriaca, rappresentata dal Signor Dr. Rudolf Kirchschläger, Ministro Federale per gli Affari Esteri, e dal Signor Leopold Gratz, Ministro Federale per l'Istruzione e l'Arte,

viene concluso il seguente Accordo Addizionale alla Convenzione fra la Santa Sede e la Repubblica Austriaca al fine di regolare questioni attinenti l'ordinamento scolastico del 9 luglio 1962 [LE 3069]:

Zwischen dem Heiligen Stuhl, vertreten durch Seine Exzellenz, den Herrn Apostolischen Nuntius in Österreich, Titularerzbischof von Ancyra, Msgr. Dr. Opilio Rossi,

und der Republik Österreich vertreten durch Herrn Dr. Rudolf Kirchschläger, Bundesminister für Auswärtige Angelegenheiten, und Herrn Leopold Gratz, Bundesminister für Unterricht und Kunst, wird

nachstehender Zusatzvertrag zum Vertrag zwischen dem Heiligen Stuhl und der Republik Österreich zur Regelung von mit dem Schulwesen zusammenhängenden Fragen vom 9. Juli 1962 [LE 3069] geschlossen:

http://www.obrascatolicas.com

Articolo I—L'articolo II § 2 della Convenzione del 9 uglio 1962 viene modificato; ora esso è del seguente enore:

«1. Lo Stato concederà alla Chiesa Cattolica regolari ovvenzioni per gli stipendi del personale delle scuole attoliche che godono di diritto pubblico. La Santa Sede dichiara d'accordo, sotto riserva di quanto disposto l'Articolo V, sulla seguente regolamentazione.

2. Lo Stato metterà a disposizione di dette scuole attoliche quei posti d'insegnamenti richiesti per l'esecuione del loro programma scolastico, in quanto la relazione ra il numero degli insegnamenti delle medesime scuole orrisponda sostanzialmente a quella delle scuole pubbliche dello stesso genere o di genere analogo e in anaoghe condizioni di luogo.

3. Di regola queste sovvenzioni si effettueranno nella orma di assegnazione di insegnanti impiegati dallo Stato. Verranno assegnati solamente quegli insegnanti a cui assegnazione l'Ordinario diocesano richiede o contro a cui designazione egli non sollevi obiezioni. L'assegnaione sarà revocata se l'Ordinario diocesano dichiarasse nammissibile l'ulteriore destinazione dell'insegnante alla cuola e richiedesse perciò alla competente autorità staale la revoca dell'assegnazione».

Articolo II—Questo Accordo Addizionale, il cui testo taliano e tedesco sono autentici, sarà ratificato; gli Istrumenti di ratifica verranno scambiati quanto prima nella Città del Vaticano. Esso entra in vigore il 1 Settembre 1971.

In fede di che i Plenipotenziari hanno firmato il presente Accordo Addizionale in doppio originale.

Fatto a Vienna, l'8 Marzo 1971. Per la Santa Sede: Für den Heiligen Stuhl: O. Rossi.

Artikel I—Artikel II § 2 des Vertrages vom 9. Juli 1962 wird abgeändert und lautet nunmehr wie folgt:

«1. Der Staat wird der Katholischen Kirche laufend Zuschüsse zum / Personalaufwand der katholischen Schu- 479
len mit Öffentlichkeitsrecht gewähren. Der Heilige Stuhl erklärt sich vorbehaltlich der Bestimmungen des Artikels V damit einverstanden, dass hiefür die folgende Regelung gelten soll.

2. Der Staat wird für diese katholischen Schulen jene Lehrerdienstposten zur Verfügung stellen, die zur Erfüllung des Lehrplanes der betreffenden Schulen erforderlich sind, soweit das Verhältnis zwischen der Zahl der Schüler und der Zahl der Lehrer der betreffenden katholischen Schule im wesentlichen jenem an öffentlichen Schulen gleicher oder vergleichbarer Art und vergleichbarer örtlicher Lage entspricht.

3. In der Regel werden diese Zuschüsse in der Form der Zuweisung von staatlich angestellten Lehrern erfolgen. Es werden nur solche Lehrer zugewiesen werden, deren Zuweisung der Diözesan-ordinarius beantragt oder gegen deren Zuweisung er keinen Einwand erhebt. Die Zuweisung wird aufgehoben werden, wenn der Diözesanordinarius die weitere Verwendung des Lehrers an der Schule für untragbar erklärt und aus diesem Grunde die Aufhebung der Zuweisung bei der zuständigen staatlichen Behörde beantragt».

Artikel II—Dieser Zusatzvertrag, dessen italienischer und deutscher Text au/thentisch ist, wird ratifiziert; die 480
Ratifikationsurkunden werden sobald wie möglich in der Vatikanstadt ausgetauscht werden. Er tritt am 1. September 1971 in Kraft.

Zu Urkund dessen haben die Bevollmächtigten diesen Zusatzvertrag in zweifacher Urrschrift unterzeichnet.

Geschehen zu Wien, am 8. März 1971. Für die Republik Österreich: Per la Repubblica Austriaca: Leopold Gratz. Rudolf Kirchschläger.

DEINDE VERO DIE XXV MENSIS APRILIS ANNO MDCCCCLXXII AD EANDEM CONVENTIONEM HAEC ACCESSERUNT:

Protocollo all'Accordo Addizionale fra la Santa Sede e la Repubblica Austriaca alla Convenzione fra la Santa Sede e la Repubblica Austriaca al fine di regolare questioni attinenti l'ordinamento scolastico del 9 Luglio 1962

Articolo I—A conclusione dell'Articolo Addizionale fra la Santa Sede e la Repubblica Austriaca alla Convenzione fra la Santa Sede e la Repubblica Austriaca al fine di regolare questioni attinenti l'ordinamento scolastico del 9 Luglio 1962, vi è intesa sui seguenti punti:

1. La prestazione da parte della Repubblica Austriaca prevista all'Articolo I dell'Accordo Addizionale, che va oltre la prestazione prevista all'Articolo II § 2 della Convenzione del 9 Luglio 1962, verrà corrisposta per il periodo che corre dal 1 Settembre 1971 fino al 31 Agosto 1972 con il versamento della somma di Scellini 106.200.000.

2. Il versamento della somma menzionata al Punto 1, di Scellini 106.200.000,—, sarà effettuato il 1 Luglio 1972 alla Chiesa Cattolica.

Articolo II—Questo Protocollo, i cui testi italiano e tedesco sono autentici, costituisce parte integrante dell'Accordo Addizionale ed insieme ad esso avrà vigore dal 1 Settembre 1971.

Fatto a Vienna, il 25 Aprile 1972 in doppio originale. Per la Santa Sede: Für den Heiligen Stuhl: O. Rossi.

Protokoll zum Zusatzvertrag zwischen dem Heiligen Stuhl und der Republik Österreich zum Vertrag zwischen dem Heiligen Stuhl und der Republik Österreich zur Regelung von mit dem Schulwesen zusammenhängenden Fragen vom 9. Juli 1962

Artikel I—Bei Abschluss des Zusatzvertrages zwischen dem Heiligen Stuhl und der Republik Österreich zum Vertrag zwischen dem Heiligen Stuhl und der Republik Österreich zur Regelung von mit dem Schulwesen zusammenhängenden Fragen vom 9. Juli 1962 besteht Übereinstimmung über die folgenden Punkte: / 481

1. Die im Artikel I des Zusatzvertrages vorgesehene Leistung der Republik Österreich, die über die im Artikel II § 2 des Vertrages vom 9. Juli 1962 vorgesehene Leistung hinausgeht, wird für den Zeitraum vom 1. September 1971 bis zum 31. August 1972 durch die Bezahlung des Betrages von Schilling 106,200.000.—abgegolten.

2. Die Bezahlung des im Punkt 1. genannten Betrages von Schilling 106,200.000.— erfolgt am 1. Juli 1972 an die katholische Kirche.

Artikel II—Dieses Protokoll, dessen italienischer und deutscher Text authentisch ist, bildet einen integrierenden Bestandteil des Zusatzvertrages und tritt gemeinsam mit diesem mit 1. September 1971 in Kraft.

Geschehen zu Wien, am 25. April 1972 in zwei Urschriften. Für die Republik Österreich: Per la Repubblica Austriaca: Rudolf Kirchschläger. Fred Sinowatz.

Conventione inter Apostolicam Sedem et Republicam Austriacam rata habita, die X mensis Iulii anno MDCCCCLXXII Ratihabitionis Instrumenta accepta et reddita mutuo fuerunt. Exinde, i.e. a die X mensis Iulii anno MDCCCCLXXII, huiusmodi Conventio inter Apostolicam Sedem et Rempublicam Austriacam icta vigere coepit.

4049

1972 APR 26.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

De iure appellandi in causis matrimonialibus post inutiliter elapsos dies fatales ad proponendam vel prosequendam appellationem

Facti Species.—In causa nullitatis matrimonii apud Tribunal Vicariatus Urbis acta, adversus sententiam affirmativam die 3 martii 1971 latam atque die 28 aprilis 1971 publicatam, Defensor Vinculi ad Tribunal appellationis Vicariatus appellationem interposuit, quam patronus actoris, die 4 maii 1971, prosecutus est.

Patronus vero conventae, die 7 maii 1971 ad Sacram Romanam Rotam appellavit, sed tantum die 10 novembris 1971 instantiam prosecutionis exhibuit. Turnus autem rotalis, die 20 decembris 1971, decrevit: «appellationem a sententia Tribunalis primae instantiae Vicariatus Urbis, die 3 martii 1971 lata, coram N.A.T. prosequendam esse».

Contra hoc rotale decretum «*Incidentis: de appellatione*», die 7 ianuarii 1972 publicatum et appellatione non impugnatum, patronus actoris, instantia diei 3 februarii 1972 ad Signaturam Apostolicam recursum interposuit petens restitutionem in integrum, et invocavit interventum huius Supremi Tribunalis ob violatam a S. R. Rota legem, et propter Tribunalium conflictum.

In Iure et in Facto.—Turnus rotalis sic contrahit rationes, quae memoratum decretum determinasse videntur: «Consideratis praescriptis art. 216, § 2 Instructionis Sacrae Congregationis de disciplina Sacramentorum *Provida Mater* [LE 1347], can. 1736, necnon can. 1883, 1884 et 1886 C.J.C.; cum ex praxi non requiratur exhibitio libelli prosecutionis appellationis, si sententia primae instantiae et acta processus ad Tribunal Sacrae Romanae Rotae transmissa sint et intra annum actus processualis voluntatem prosequendi appellationem a parte positus sit; decreverunt...»

1. Art. 216, § 2 Instructionis «*Provida Mater*» statuit quidem exclusivitatem prosecutionis appellationis coram Tribunalibus Sanctae Sedis, at adhuc sumit servandas esse appellationis et prosecutionis condiciones, quae praecedenti articulo 215, § 1 praescribuntur: «Appellatio intra spatium decem dierum facienda est et intra mensem prosequenda ad normam can. 1881, 1882, 1883, 1884».

Interpositio igitur appellationis eiusque prosecutio sunt duo actus processuales formaliter distincti. Interpositio enim «coram iudice *a quo*» fit (can. 1881), dum prosecutio agitur directe «coram iudice *ad quem* dirigitur» appellatio (can. 1883). Haec ratio prosecutionis appellationis ab ipso appellante peragendae necessaria videtur in connexione logica ipsius processus, quia prosecutio est actus processualis, quo agens in iustitia et iudex appellationis invicem communicant ut actio processualis rite evolvatur.

2. Quoad modum autem prosequendae appellationis coram iudice superiore, satis est ut pars seu appellans ministerium eiusdem iudicis invocet, petitioni adiungens exemplar sententiae impugnatae et libelli appellatorii, quem iudici inferiori exhibuerat (can. 1884). Quae norma procedendi confirmat necessitatem rationis directe instituendae inter partem appellantem et iudicem appellationis.

Ad fatalia appellatoria quod attinet, can. 1883 statuit appellationem prosequendam esse coram iudice *ad quem* intra mensem ab eius interpositione, nisi iudex *a quo* longius tempus ad eam prosequendam parti praestituerit. Atqui non constat iudicem *a quo* in casu tempus utile prorogavisse.

Termini vero appellationis et prosecutionis aeque peremptorii sunt; nam «inutiliter elapsis fatalibus appellationis sive coram iudice *a quo*, sive coram iudice *ad quem*, deserta censetur appellatio» (can. 1886).

3. Contra istud clarum legis praescriptum, impugnatum decretum rotale praxim invocat, quae non requirit exhibitionem libelli prosecutionis et ad annum prorogat terminum pro appellatione prosequenda.

At «appellatio interponi debet intra decem dies a notificatione sententiae et prosequenda est coram Ponente subsequentis turni, ad quem dirigitur, intra mensem ab eius interpositione... Quibus (diebus fatalibus ad appellandum et ad prosequendam appellationem) inutiliter elapsis, deserta censetur appellatio» *(Normae S.R. Rotae Tribunalis*, art. 156).

Ceterum quaedam tolerantia, in terminis urgendis, erga appellationes obligatorias intelligi potest; non vero erga appellationes facultativas uti in praesenti casu. Etenim «quando *debet* (Defensor vinculi) appellare, non dantur fatalia; dantur vero si ius tantum appellandi habet» (A. Vermeersch - J. Creusen, *Epitome iuris canonici*, vol. III, n. 295).

Unius anni vero terminus, quem can. 1736 statuit ad peremptionem in gradu appellationis declarandam, sumit instantiam, quae perimi dicitur, iam apud tribunal appellationis incoepisse (cf. A. Vermeersch - J. Creusen, ibid., nn. 152, 154; *Normae S. R. Rotae Tribunalis*, art. 81, § 3). Instantia [illegible] incipit litis contestatione [illegible] autem litis seu exercitium actionis [illegible]

seu dubii concordatione. Quae, in praesenti casu, apud S. Romanam Rotam locum non habuit; nec igitur unius anni terminus invocari potest ad peremptionem instantiae declarandam. Sed adhuc in casu viget peremptorius mensis terminus ad appellationem prosequendam lege praefinitus.

Proinde videtur S. Romana Rota decreto suo contra canones 1883 et 1886 sese gessisse ad solvendum competentiae conflictum, quem ipsa provocaverat.

4. Sustinenda igitur esse videtur appellatio Defensoris Vinculi Tribunalis Vicariatus Urbis, qui litteris die 22 iulii 1971 S. Romanae Rotae missis, in sua appellatione insistit, atque addit rationem humanae aequitatis «al fine di evitare probabili aggravi di tempo e di spese che la ristampa degli atti e nuove esigenze processuali potrebbero richiedere, tanto nello spirito del Motu Proprio "*Causas matrimoniales*"».

Decisio.—In Congressu diei 26 aprilis 1972, habito coram Emo Cardinali Praefecto, proposito recursu a patrono actoris in causa de qua agitur exhibito adversus decretum a S. R. Rota die 20 decembris 1971 latum, decisum est: «*Causam pertractandam esse in secunda instantia a Tribunali Appellationis Vicariatus Urbis*».

* Apoll. 45 (1972) 385-388.

4050

1972 APR 29.-PAULUS VI, LIT. AP. AAS 64 (1972) 474-475

In Republica Sudanensi Apostolica Nuntiatura constituitur

PAULUS PP. VI

Ad perpetuam rei memoriam.—Maiores Nostri Romani Pontifices nuntiaturas apostolicas apud nationes constituentes, id sane sibi praestituebant, ut non solum gratiam et amicitiam peterent populorum aut confirmarent, quam rem profecto tum sanctissimae religioni nostrae, tum civilibus rebus multum utilitatis afferre cuique cognitum est, verum etiam ut per eas christianis populis Pontifices iidem cum suis procuratoribus quasi coram adessent, et, quantum possent maxime, iuvarent. Quem morem servantes, et ipsi Ecclesiae sanctae commodis consulere annitimur.

Quam ob rem, ut ea quae innuimus bona etiam in Sudanensi Republica christiana religio consequi posset, bene fieri visum est, si in ea natione apostolica nuntiatura conderetur, cuius sedes in urbe Khartum collocaretur, factis nempe omnibus iuribus atque oneribus, quae tali instituto sacri canones statuunt. / 475

Placet ergo in Republica Sudanensi *Apostolicam Nuntiaturam* statui, cuius sedes in urbe Khartum ponatur, iuxta ea quae diximus. Contrariis nihil obstantibus.

Haec autem, quae iussimus, sive nunc sive in posterum firma esse decernimus, vimque suam omnem habere.

Datum Romae, apud S. Petrum, sub Anulo Piscatoris, die xxix mensis Aprilis, anno mcmlxxii, Pontificatus Nostri nono.—Aloisius Card. Traglia, *S. R. E. Cancellarius.*

4051

1972 MAI 2.-SC CULTUS DIVINI, DECLARATIO. PART*

De particulis et fragmentis Hostiarum reverenter conservandis vel sumendis

Cum de fragmentis quae post sacram Communionem remanserint, aliqua dubia ad Sedem Apostolicam delata fuerint, haec Sacra Congregatio, consultis Sacris Congregationibus de Disciplina Sacramentorum et pro Cultu Divino, respondendum censuit:

Post sacram Communionem, non solum hostiae quae remanserint et particulae hostiarum quae ab eis exciderint, speciem panis retinentes, reverenter conservandae aut consumendae sunt, pro reverentia quae debetur Eucharisticae praesentiae Christi, verum etiam quoad alia hostiarum fragmenta observentur praescripta de purificandis patena et calice, prout habetur in *Institutione generali Missalis romani*, nn. 120, 138, 237-239, in Ordine Missae cum populo, n. 138 et sine populo, n. 31. Hostiae vero quae non statim consumuntur, a ministro competente deferantur ad locum sanctissimae Eucharistiae conservandae destinatum (Cf. *Institutio generalis Missalis romani*, n. 276) [LE 3840].

* Prot. N. 89/71: Notit. 8 (1972) 227. Adn. J. Lecuyer in Notit. 8 (1972) 227-230.

http://www.obrascatolicas.com

4052

1972 MAI 3.-SIGNATURA APOST., RESPONSUM. PART.*

ORDINARIUS COMPETENS IN ITALIA AD DECIDENDAS CAUSAS MATRIMONIALES IN CASIBUS EXCEPTIS EST ARCHIEPISCOPUS SEDIS TRIBUNALIS REGIONALIS, ETIAM POST MOTU PROPRIO «CAUSAS MATRIMONIALES» DIEI 28 MARTII 1971

Instantia diei 15 martii 1972 Curia Episcopalis Neocastrensis quaesivit utrum, post Litteras Apostolicas *Causas matrimoniales* [LE 3960] die 28 martii 1971 Motu Proprio datas, nomine «Ordinarii» in can. 1990 intelligendus sit Officialis Tribunalis Regionalis iuxta mentem Instructionis *Provida Mater* [LE 1347], an Episcopus dioecesanus.

Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal, visa instantia de qua supra;

attento art. 15 Normarum pro exsequendis Litteris Apostolicis *Qua cura* diei 8 decembris 1938 Motu Proprio datis (AAS., vol. XXXII, a. 1940, pag. 306) [LE 1457] «de ordinandis Tribunalibus ecclesiasticis Italiae pro causis nullitatis matrimonii decidendis», quo statuitur: «art. 15 - In casibus exceptis de quibus in cann. 1990-1992, quaelibet petitio remittatur ad Archiepiscopum tribunalis regionalis qui, praehabito voto Episcopi domicilii coniugum, de eadem videat ad normam tit. XV *Instructionis* citatae «*Provida Mater*». Officialis vero de quo in art. 228 *Instructionis* est officialis tribunalis regionalis»;

attento quod praefatae Litterae Apostolicae «*Causas matrimoniales*», nihil immutaverunt circa ordinationem Tribunalium italicorum pro causis nullitatis matrimonii;

r e s p o n d e n d u m d e c r e v i t: In pertractandis ac definiendis casibus exceptis seu «specialibus», de quibus in can. 1990-1992 C.I.C. et art. X et XI Litterarum Apostolicarum *Causas matrimoniales*, Ordinarius competens in Italia est Archiepiscopus Tribunalis regionalis, ad normam citati art. 15 Normarum pro exsequendis Litteris Apostolicis *Qua cura*.

Romae, e sede Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, die 3 maii 1972.—DINUS Card. STAFFA, *Praef.* Aurelius Sabattani, *a Secr.*

* Ordinario Neocastrensi: Apoll. 45 (1972) 388-389.

4053

1972 MAI 13.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 64 (1972) 360-370

Allocutio die 13 maii 1972 habita ad moderatores, doctores auditoresque Gregorianae studiorum Universitatis, quarto volvente saeculo ex quo Gregorius XIII Antistes sacrorum Maximus ad Summi Pontificatus fastigium evectus est:

DE OFFICIIS UNIVERSITATUM ECCLESIAE PROPRIIS IN HISTORIA, CULTURA ET PAEDAGOGIA PROMOVENDIS, PRAESERTIM IN RE THEOLOGICA ET ECCLESIALI

Si compie oggi il quarto centenario della elezione al Pontificato del grande Papa Gregorio XIII: e, per ricordare l'evento, il Corpo Accademico e gli Alunni dell'Ateneo, che da lui prende il nome, hanno desiderato un incontro col Papa, sottolineando così l'ideale continuità di fedeltà e di amore, che, in questi secoli, ha legato l'Università Gregoriana alla Cattedra di Pietro. Voi comprendete con quanta gioia noi abbiamo accolto l'invito; non solo perché ci ritroviamo in mezzo a voi, dopo più di otto anni da quando venimmo alla Gregoriana, il 12 marzo del 1964, a visitare quell'Alma Mater, ove anche noi, in anni ormai lontani, come voi sedemmo alunni e discepoli della Sapienza; ma anche perché possiamo dirvi che vi abbiamo seguiti, e vi seguiamo con interesse, con trepidazione, con speranza; che riponiamo in voi la nostra fiducia; e che in questa data —che voi commemorate con animo filialmente grato al Pontefice, il quale, con impegno lungimirante e acuto, volle trasformare e ampliare il Collegio Romano, fondato da Sant'Ignazio di Loyola— noi vediamo un chiaro significato di ritorno alle sorgenti, per trarvi l'ispirazione e la fermezza, necessarie al presente compito dell'Università.

Salutiamo perciò con vivissimo affetto il Signor Cardinale Gabriele M. Garrone, Gran Cancelliere; il Padre Arrupe, erede e successore di S. Ignazio, Vice Gran Cancelliere; il Magnifico Rettore e tutto il Corpo docente, che dà alto prestigio alla Università; e voi, soprattutto, carissimi giovani, sacerdoti e aspiranti al sacerdozio delle varie diocesi del mondo, ai quali si associano oggi, in numero crescente, anche i laici, desiderosi di acquistare una profonda conoscenza teologica.

Ma siamo in dovere di salutare anche gli Istituti consociati alla Gregoriana —peraltro autonomi nella loro autorità e competenza— i quali partecipano a questa Udienza: il Rettore, i Docenti e gli Alunni del Pontificio Istituto Biblico, che promuove nel modo più qualificato lo studio della Sacra Scrittura e di tutte le discipline orientali che ad essa fanno riferimento, costituendo in seno alle Facoltà Romane un / centro di fama internazionale, e di alto im- 361
pegno scientifico; così salutiamo il Pontificio Istituto Orientale, in tutte le sue componenti, che si dedica all'approfondimento, a livello universitario di riconosciuta validità, delle Scienze Ecclesiastiche Orientali —Patristica, Liturgia e Storia— e del Diritto Canonico Orientale; e infine salutiamo il Pontificio Istituto «Regina Mundi», istituito per la formazione teologica e professionale delle alunne, a cui conferisce l'abilitazione o il titolo di «Magistero in Scienze Religiose». A tutti il nostro benvenuto.

La vostra presenza, abbiam detto, si richiama al quarto centenario dell'inizio del Pontificato di Gregorio XIII, e rende omaggio a quell'immane e sapiente opera di recupero, in tutti i campi d'azione della Chiesa di quel periodo, che egli compì, nella severa coscienza del suo mandato apostolico. Come riconoscono gli storici, «è merito duraturo di Gregorio XIII di aver dato impulso alle forze rigeneratrici e di aver indirizzato le forze allora attuali proprio dove la loro presenza poteva esercitare il massimo influsso» [1]. Paragonato all'influsso che ebbero Sant'Ignazio e San Pietro Canisio per il rinnovamento del suo tempo [2], egli comprese il ruolo dello studio teologico con la fondazione di vari collegi, e della vostra Università, dando così «inizio ad un'evoluzione di portata immensa: Roma, che da sempre era il centro dell'amministrazione ecclesiastica, divenne allora anche il centro della scienza teologica e della formazione del clero per tutta la Chiesa» [3].

L'analogia tra il suo e il nostro tempo è notevolissima. Oggi, come allora, a qualche anno dalla celebrazione di grandi Concilii ecumenici come il Tridentino e il Vaticano II, le necessità e i compiti della Chiesa sono analoghi: la fede, talvolta messa in pericolo; il sacerdozio, al primo posto tra i valori da sostenere e da promuovere; necessità per la cultura teologica di essere elevata ad un livello superiore, non meno che la santità e la vita spirituale dei sacerdoti; chiari orientamenti da seguire; e, più che mai, esigenza di una lealtà a tutta prova verso il Magistero della Chiesa e, in primo luogo, verso la Sede di Pietro, come depositaria della Rivelazione, principio e fondamento visibile dell'unità della fede e della comunione [4]. / 362

L'Università Gregoriana è nata in tale contesto; e nello stesso contesto si spiega e si comprende la missione che, pur nei successivi adattamenti richiesti via via dalle rinnovantisi esigenze scientifiche e formative delle varie epoche —sempre in trasformazione, fino alla recente riforma degli studi e della vita in seno all'Ateneo— essa, insieme con gli Istituti a lei congiunti, ha svolto ed è chiamata a svolgere, se vuol rimanere fedele agli intenti per cui è stata fondata: ed è una triplice missione —storica, culturale e pedagogica— quella che ci pare di individuare, e su cui vogliamo trattenere la vostra attenzione.

La *missione storica* della Gregoriana non ha bisogno di parole: voi la conoscete bene, specialmente quanti di voi si dedicano allo studio della storia della Chiesa; sia pur brevemente, ne abbiamo già indicato il contesto, in cui ha preso forma e si è sviluppata. A tale missione essa ha bene risposto in questi quattrocento anni: ne fanno fede i nomi dei suoi illustri maestri, tra cui spiccano un de Toledo, un S. Roberto Bellarmino, un de Lugo, un Suárez, un Cornelio a Lapide, un Atanasio Kircher, un Segneri, e, nell'800, un Taparelli d'Azeglio, un Patrizi, un Franzelin; lo confermano le intere generazioni di uomini, che attinsero a Roma, alla scuola della Gregoriana, la solidità granitica della loro formazione ecclesiale, e ne riversarono i tesori nelle loro alte attribuzioni: tra essi è doveroso ricordare diciotto Santi, veintitré Beati, quindici Sommi Pontifici, e innumerevoli Cardinali e Vescovi di ogni provenienza, e benemeriti missionari. Ma faremmo un torto, non ricor-

[1] K. Eder, *Die Geschichte der Kirche im Zeitalter des konfessionnellen Absolutismus*, Wien 1949, p. 189 ss. [2] Cfr. ibid. [3] H. Jedin, *Handbuch der Kirchengeschichte* IV, Freiburg 1967, p. 5[illegible]7. [4] Cfr. Const. [illegible] Ecclesia *Lumen gentium*, [illegible] 18 [illegible]

dando tutte le schiere di alunni, che si formarono alla scienza e alla pietà tra le vostre mura, e lungo i secoli furono elementi preziosissimi nelle varie diocesi del mondo come uomini di provata fedeltà e di dedizione alla Chiesa, anime di preghiera e di studio, testimoni e custodi della sana dottrina, plasmatori di caratteri. Solo il Signore ne conosce il numero ed i meriti; e il loro nome è scritto nei Cieli.

Dalla proiezione di questo, diciamo così, panorama storico, risulta in piena luce la *missione culturale* che la vostra Università ha avuto ed ha la grande responsabilità di svolgere. È un problema generale, che non riguarda soltanto il vostro Ateneo e gli Istituti associati, ma anche tutti gli altri: esso, infatti, forma oggi il punto cruciale di ogni istituzione scientifica che, nella Chiesa, si attribuisce il nome cattolico e voglia ad esso rimanere fedele, nel
363 crogiuolo delle tensioni e degli / interrogativi, insorgenti più acuti che mai specialmente nella coscienza degli uomini di cultura.

Ora, pare a noi di dover sottolineare vivamente che il criterio generale, che deve distinguere questa missione culturale affidata ad ogni Università cattolica ecclesiastica, è questo: e cioè, docenti e alunni debbono essere in grado di realizzare sempre più espressamente, con l'aiuto della grazia di Dio, l'ideale di una Sapienza animata da un ardente spirito di fede, da una coscienza acuta dei problemi posti alla Chiesa, pur con quanto essi esigono di ripensamento e di rinnovamento, e da un amore fervente alla Chiesa stessa e a Colui che ne porta il carico tremendo, nella consapevolezza della propria umana fragilità. È uno spirito di fede, che si richiede; è un'atmosfera di fede, che deve, invisibilmente, ma saldamente guidare ogni sforzo personale e collettivo di studio e anche di ricerca scientifica, libera e onesta. Il carattere di una Università come la vostra non è primariamente e necessariamente determinato da strutture istituzionali o da rapporti con particolari enti o persone ecclesiastiche: l'elemento decisivo è una visione religiosa del mondo, una *Weltanschauung* ispirata dalla fede cattolica; questa è l'alta e indispensabile concezione di base, che stabilisce e sorregge tutto l'edificio universitario; e questa «atmosfera cattolica» derivante dalla fede vissuta e sofferta, garantisce e rispetta nella Università la serietà della ricerca scientifica, radicata nell'uomo e nel mondo umano [5]. In questa luce di fede si esplicano i due rami, in cui deve impegnarsi la missione culturale dell'Università: quella scientifica e quella più propriamente teologica.

a) Sul piano scientifico si tratterà non solo di non spezzare, ma di avvalorare, e scrutare, e capire i legami viventi e vitali con *la tradizione*: il patrimonio dei secoli ha la sua voce, che va ascoltata; è la voce della Chiesa, docente e orante, che nell'insegnamento del Supremo Magistero, nel pensiero dei suoi Padri e dei suoi Dottori, nella vissuta *regula fidei* della sua Liturgia —*lex orandi, lex credendi!*— nella fedeltà umile e gioiosa del *sensus fidei* dei semplici fedeli tuttora risuona, e va ascoltata, se non vogliamo recidere l'intimo nesso che, attraverso di essa, ci collega con la tradizione stessa degli Apostoli, e, per il loro tramite, con l'insegnamento di Cristo, Parola del Padre.

Ciò non vuol dire che *la ricerca* scientifica sia imbrigliata,
364 come / vorrebbero certe miopi obiezioni di spiriti superficiali e prevenuti: l'Università, che per definizione è *universitas scientiarum*, è il luogo ideale ove, nell'onesta libertà dei figli di Dio, si ricerca in una linea pienamente scientifica, si confrontano i nuovi problemi, ci si accosta ai fermenti che scuotono l'apparente sicurezza dell'uomo tecnicistico e spaziale di oggi, e si procede con metodo rigoroso nell'approfondimento e nella promozione degli studi. L'autorità divina della Rivelazione non frena, ma orienta questa ricerca; essa non la soffoca, ma la potenzia, perché il mondo infinito delle realtà divine, che si aprono a noi nella considerazione della storia della salvezza, è uno stimolo continuo all'esercizio della facoltà intellettiva; e come ogni ramo della scienza cerca di raggiungere la verità, così il dogma rivelato, e definito autoritativamente dalla Chiesa, ci offre la verità di Dio, ci infonde il senso di Dio, la cui azione dobbiamo vedere in trasparenza anche attraverso il groviglio dei problemi umani; ci guida alla scoperta «d'ogni verità» [6] per orientarci verso punti sicuri, nei quali la premessa del dato rivelato può esercitare tutto il suo benefico influsso sulla elaborazione di una sintesi armoniosa e stimolante dell'umano sapere.

In base a questa premessa, l'Università deve aiutare a vagliare con acuta maturità le correnti moderne del pensiero, nei suoi incontri e scontri con la verità di Dio rivelatore: essa deve formare alla *critica* [7], non lasciandosi abbagliare da tutte le novità, talvolta incontrollatamente accettate come scoperte rivoluzionarie, che del resto sono poi assai spesso superate dalle nuove opinioni, che continuamente si presentano all'orizzonte. Il pericolo, del resto, non è nuovo, e S. Paolo ne avvertiva già i cristiani di Efeso: *ut iam non simus parvuli fluctuantes et circumferamur omni vento doctrinae in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris; veritatem autem facientes in caritate crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus* [8]. Così, questo *habitus* critico deve essere un segno di equilibrio e di buon senso, prima ancora che un doveroso ancoraggio alla verità che non inganna, un approdo a quel Dio che illumina la nostra mente e la pasce di ineffabile esperienza spirituale, perché la teologia è per defi/nizione «scienza di 365
Dio», gnosi saporosa ed esaltante guidata dallo Spirito che scruta ogni cosa e anche le profondità di Dio [9].

b) Ecco dunque che la missione culturale, che svolge una Università come la vostra, acquista la sua fisionomia più propriamente teologica: e qui veniamo al nucleo centrale, alla ragion d'essere fondamentale che guida la vostra fatica quotidiana. Se l'atmosfera che vi deve regnare, come abbiam detto, è quella della fede, della *Weltanschauung* cristiana e cattolica, ogni giorno conquistata e vissuta, la sfera teologica dell'Ateneo dovrà essere anzitutto al servizio della fede: l'Università deve assicurare l'ortodossia della fede, di cui è garante il Magistero. Dio ha offerto all'uomo la conoscenza della propria vita trinitaria, e il suo Figlio Unigenito ci ha introdotti nel suo disegno di amore, comunicandoci la salvezza che dinamicamente si realizza nella Chiesa sul piano della storia. La fede ci apre a questo Dio che è Padre, Salvatore, Amico: non ci mette a contatto con concetti puramente astratti, ma, secondo lo stile di Gesù nel Vangelo, con tre persone viventi, nell'Unità divina, Padre, Figlio e Spirito Santo, cioè con la SS. Trinità, che ci ama e pensa a noi, creature da essa create a propria immagine e somiglianza. La teologia non è altro che la fede nell'ordine concettuale: come ha detto Agostino, è la *scientia, qua fides saluberrima nutritur, defenditur, roboratur* [10]. «Vi è una *scienza* teologica, e vi sono altresì *sistemi* teologici. Ma scienza e sistemi hanno il compito di captare una «storia sacra» non un ordine di essenze» [11].

Perciò, se il presupposto è la fede, la teologia fornisce, per sua vocazione, un insostituibile aiuto all'intelligenza della fede: *fides quaerens intellectum*, secondo il celebre aforisma di S. Anselmo. All'intelligenza umana la fede offre tutta la ricchezza delle dottrine fondamentali, che il *Simbolo* condensa come condizione indispensabile di salvezza: non per nulla le antiche catechesi ai battezzandi della Chiesa vertevano in primo luogo sulla spiegazione di queste dottrine, ch'essi dovevano ricevere con la *traditio Symboli*. Voi ne conoscete i celebri trattati; citeremo solo le parole di S. Ambrogio, nostro predecessore sulla Cattedra di Milano, che all'inizio della sua spiegazione così definisce il Simbolo: *spirituale signaculum, cordis nostri meditatio et quasi semper praesens custodia, certe thesaurus pectoris / nostri* [12]. Come l'ape si tuffa tra i fiori, così 366
l'intelligenza umana nutre di queste verità offertele dalla fede, le scruta, le approfondisce, le rumina continuamente, vi scava dentro come in una miniera: *thesaurus pectoris nostri*. «Percezione realista di Dio in una proposizione concettuale, la fede è luce divina dentro una intelligenza umana. Essa è posseduta dall'uomo e l'uomo pensa per mezzo di essa». La formula di S. Anselmo «rende felicemente conto di un pensiero (è la parola di Agostino, ripresa da Tommaso), in cui entrano in azione... tutte le ricorse dell'intelligenza, individuale o collettiva, secondo le tappe variabili e progressive dello spirito» [13].

È evidente che questa propedeutica alla intelligenza della fede dev'essere garantita dalla via che, per intervento stesso di Dio in Cristo, è stata indicata all'uomo assetato di verità: diciamo, anzitutto, il Magistero supremo di Pietro, che parla nei suoi successori; e, con esso in intima unione, il Magistero vivente degli Apostoli mediante i Vescovi. La teologia è profondamente connessa col Magistero della Chiesa perché la loro comune radice è la Rivelazione divina; la teologia deve mantenersi in stretto rapporto col Magistero, come pure con l'intera comunità dei fedeli, poiché essa *medium quodammodo obtinet locum inter fidem Ecclesiae atque eiusdem Magisterium*, come abbiamo

[5] Cfr. N. A. Luyten, *Pourquoi une université catholique*, in *Recherche et culture*, Fribourg 196[illegible], pp. 1[illegible], 27. [6] Cfr. Io. 16, 13.

[7] 1 Th. 5, 21. [8] Eph. 4, 14-15. [9] Cfr. 1 Cor. 2, 10. [10] *De Trinitate*, XIV, 1. [11] M. D. Chenu, *La foi dans l'intelligence*, Paris 1964, p. 129. [12] Explan. Symb. 1; Ed. Faller, CSEL, 73, 1955, p. 3. [13] Chenu, op. cit., pp. 134, 344.

http://www.obrascatolicas.com

to ai partecipanti al Congresso internazionale teologico 1966 [14]; e, in quella occasione, nel rilevare i doveri incombono alla teologia in questo delicatissimo campo, biamo altresì sottolineato quanto il Magistero stesso sia bitore agli studi della teologia, la quale *adiutricem dat eram, ut Magisterium pro suo munere sit semper lux et ula Ecclesiae»* [15]. Qui trovano spiegazione e composi- ne quei mutui rapporti, che una certa mentalità vorreb- artificiosamente contrapporre, ma che sono invece, ll'ordine storico, reciprocamente complementari e ausi- ri, salvo il carisma proprio del Magistero Supremo di nfermare i fratelli nella fede [16]. Seguendo questa linea mutua comprensione, di fiducia, di cooperazione, che n lede i legittimi diritti di ricerca e di libertà, come sopra biam detto, la teologia compie una funzione insosti- ibile nella Chiesa. /

Ma per ritornare alla vostra Università, si deduce, da anto precede, quale grande valore abbia la *missione dagogica della Gregoriana*: essa esercita una funzione di rmazione dell'uomo, in tutte le branche del sapere, alla ce della fede, che come il sole, per il fatto che illumina cose e le rende visibili nella loro realtà esterna, non ne olisce l'autonomia, non ne mortifica l'esistenza, non ne ncella la bellezza, sì bene le avvalora e nobilita incom- arabilmente.

Questa luce, che viene da Dio, non sia dunque mai elata da nessuno! In una Università come la vostra ogni ottrina incompatibile, o mal compatibile con la fede deve ntirsi nell'impossibilità di sussistervi, come, «per la ontradizion che nol consente» [17], non può esistere un aestro, il cui pensiero non sia perfettamente fedele al ensiero della Chiesa. Ecco pertanto la necessità di un'or- odossia gelosamente custodita e insegnata dai docenti: unità di volere e di pensiero dev'essere armoniosa in un orpo accademico, che non sappia ammettere divisioni elle questioni fondamentali. Ma al tempo stesso vi è il isogno di adattamento alle necessità didattiche di oggi, he l'odierno progresso degli studi ha enormemente accre- ciute: e a questo proposito ci è gradito dare atto alla Compagnia di Gesù per la generosità e per la dedizione on cui, dopo il Concilio, attraverso reali difficoltà di rdine materiale e spirituale, essa ha saputo far fronte alle ichieste, che le erano rivolte, perché fosse sistemata una rganizzazione complessa secondo le nuove Norme ispirate l Concilio medesimo, fosse elevato il livello scientifico ell'Università e adattato a un compito nuovo: e questo i è cercato di fare moltiplicando i Professori, gli Assistenti, umentando la dotazione delle biblioteche nei vari Istituti, viluppando la partecipazione degli alunni alla vita del- 'Università. Il grave peso assunto dalla Compagnia merita ogni lode.

Accanto alla perfetta ortodossia dei Maestri, è richiesto nell'Università l'impegno di assoluta serietà di studi da parte degli alunni, i quali debbono possedere una comple- tezza matura di formazione generale, essere dotati di una buon equilibrio umano, ed essere pienamente versati nelle dottrina teologiche fondamentali: solo partendo di qui si potrà procedere alle specializzazioni, che, se avulse da quel contesto, non permettono la visione globale della scienza alla luce di Dio, e possono essere di ostacolo più che di aiuto nella ricerca e nella assimi/lazione della verità totale: del resto, è legge comune di ogni Università procedere per gradi, e non iniziare le specializzazioni, in ogni campo, se prima non si sia avuta una piena e provata formazione nelle discipline generali.

In particolare, la vostra Università deve sentirsi re- sponsabile dei sacerdoti in via di formazione, i quali da Roma debbono portare con sè una conoscenza completa e solida della fede, bene orientata anche pastoralmente. Questo orientamento pastorale domanda pertanto una cooperazione fra l'Università e i Collegi Ecclesiastici, co- me pure fra i vari Atenei che esistono a Roma, affinché questa Città, che nell'intento di Gregorio XIII doveva essere il centro di formazione per il clero mondiale, possa prendere davanti alla Chiesa il ruolo che le compete, e a cui le enormi risorse scientifiche di cui dispone —Istituti, Biblioteche, ecc.— se opportunamente coordinate, offrono un incomparabile strumento di universale cultura.

Ma soprattutto sia sempre vivo in voi l'amore alla Chiesa, Cattolica, Apostolica, Romana: un amore vero, grande, sincero, che vede in essa la via voluta da Cristo per portare agli uomini la salvezza; un amore che gioisce delle sue gioie, che soffre per le sue sofferenze e per le

[14] *Insegnamenti*, IV, 1966, p. 445. [15] ibi Cfr. id. [16] Cfr. *Luc*. 22, 32. [17] Dante I, 27, 120.

defezioni che la feriscono; un amore che prega e si dona, affinché essa sia sempre luminosa davanti a Dio e agli uomini. *In omnibus cupio sequi ecclesiam Romanam*, af- fermava Sant'Ambrogio [18]. Essa è la chiave di volta del- l'unità e della comunione cattolica: *Totius orbis Romani caput Romana Ecclesia; ... inde enim in omnes venerandae communionis iura dimanant*, ha ancora scritto quel Pa- store, con gli altri Vescovi riuniti al III Concilio di Aqui- leia [19].

In questa comunione si raggiunge il possesso delle im- perscrutabili ricchezze di Cristo [20]: e di qui nasce la forza per garantire alla propria fede la sua fecondità in tutti i campi, nel dato intellettuale come nell'impegno quoti- diano, con l'assistenza dello Spirito Santo, verso il quale voi, come cultori delle scienze sacre, dovete avere una devozione, vorremmo dire una consacrazione tutta par- ticolare.

Carissimi Fratelli e Figli. Siate ben certi che non ci sfugge l'ampio e difficile compito, a cui voi docenti at- tendete con la vostra competenza dottrinale, e a cui voi alunni dedicate tutto l'entusiasmo della vostra / giovinezza 369 e l'acume della vostra intelligenza in via di maturazione. Ne siamo profondamente consapevoli. Siate lieti di vivere quest'ora tanto delicata, ma anche tanto grande ed esal- tante della vita della Chiesa! La Chiesa ha bisogno di voi: e voi dovete essere nelle prime linee della Chiesa, offrendole l'ardore della vostra convinta devozione.

È una fiducia reciproca, quella di cui abbiamo bisogno in questo momento: la Chiesa —è il Papa che ve lo dice con immensa speranza— la Chiesa ha fiducia in voi: nella vostra sincerità di intenzioni, nel vostro *sensus fidei*, nel vostro impegno di scrutare il mistero di Dio e le mirabili opere della sua Redenzione per essere domani un fermento, un lievito, una molla animatrice nelle vostre comunità ecclesiali: non seminatori di dubbio sistematico, non critici corrosivi del patrimonio ricevuto, non sperimentatori in- consulti di vie malcerte, non —Dio non voglia— demoli- tori della fede nell'animo degli alunni e dei fedeli; ma educatori, ma plasmatori, ma modelli di questa fede in- corrotta, e di una non inquieta vivacità intellettuale, colonne e sostegni della fede del Popolo di Dio nei compiti che vi saranno affidati. La Chiesa ha questa fiducia in voi, piena di commossa speranza e di ardente attesa.

Ma anche voi abbiate fiducia nella Chiesa: ve lo chiedia- mo in suo nome. Abbiate fiducia in questa Chiesa Madre e Maestra, che continua nel mondo la sua ardua missione di proclamare la verità di Dio, in un mondo che tuttora, come ai tempi di Isaia, come ai tempi di Cristo, sembra chiudersi ostinatamente a ogni possibilità di intervento divino nella storia: *auditu audietis et non intellegetis et videbitis et non videbitis* [21]. Nonostante tutto, la Chiesa non si stanca di rivolgersi agli uomini, perché per essi è stata fondata dal Cristo, per essi è nata dal suo costato aperto, come la novella Eva, Madre dei viventi [22]. In questa opera costante, che essa svolge a favore degli uomi- ni, per rendere loro accessibile la verità di Dio e comuni- care la Redenzione, essa ha bisogno di voi: essa attende il vostro contributo di studiosi e di pastori, che vivono e fanno vivere nella luce della Rivelazione, e ne arricchiscono continuamente il sacro deposito: essa vi ama, sì, come la pupilla degli occhi suoi. Guardatela così, questa Madre santa, questa Madre spesso dolente, il cui unico conforto è il Signore Risuscitato: abbiate fiducia in lei, perché in lei troverete sempre l'incoraggiamento, la simpatia, la speranza. Amatela, sostenetela nel suo sforzo immane; non indebolitela, / non dividete le sue membra, non sminuite 370 la sua unità. perché —ci sia ancora lecito citare S. Am- brogio— *quamdiu sententiis discrepamus, quodommodo regnum Christi minoramus; quia nondum ei subiecta sunt omnia, cuius regnum unitas est* [23].

Ecco quanto abbiamo desiderato di dirvi, in questa commemorazione storica, in cui, come dicemmo all'inizio, avete voluto attestare l'autenticità del vostro impegno presente riportandolo alle idealità delle sorgenti, da cui è nata la vostra Università. Avanti, sempre, nel nome del Signore! E mentre ancora vi ringraziamo per la gioia che stamane ci avete procurato, su tutti invochiamo —in questa novena dello Spirito Santo— la sua virtù che discende dal Cielo, affinché vi renda testimoni di Cristo *usque ad ultimum terrae* [24].

A voi tutti, la nostra Benedizione Apostolica.

[18] *De Sacramentis*, III, 1, 5; Faller, op. cit., p. 40. [19] Cfr. Ep. *Provisum*; Ep. XI, S. Ambrosii (Maur.); cfr. Ballerini, V, 270-271. [20] Cfr. *Eph*. 3, 8. [21] Cfr. *Is*. 6, 13-15. [22] Cfr. [illegible]; 5, 20. [illegible] 19, 34; cfr. S. Augustin., *Tract. in Io*. 120; [illegible] 1953. [23] *Enarr. in Ps*. 61, 8. [24] *Act*. 1, 8.

4054

1972 MAI 19.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 64 (1972) 425-428

Allocutio diei 19 maii 1972 Moderatoribus e singulis nationibus et membris summorum Consiliorum Pont. Operum Missionalium, Romae annuum Coetum habentibus:

De Pontificiis Operibus Missionalibus, quae praecipua constituunt instrumenta in manu Summi Pontificis et Episcoporum ad activitatem missionalem absolvendam, continuo renovandis et aptandis

Figli carissimi, La visita che annualmente siete soliti farci al termine delle riunioni del vostro Consiglio Generale delle Pontificie Opere Missionarie, è stata sempre per noi motivo di letizia. Ma quest'anno la nostra gioia nel salu- tarvi è ancora maggiore, perché venite a commemorare, insieme a noi, alcune importanti ricorrenze, le quali, se interessano tutta la Chiesa, in modo particolarissimo ri- guardano coloro che, come voi, dedicano all'attività mis- sionaria le loro migliori energie.

Il primo e più importante avvenimento che commemo- riamo è la fondazione, avvenuta trecentocinquant'anni fa, della Sacra Congregazione per l'Evangelizzazione dei Po- poli; il secondo, la fondazione, centocinquant'anni fa, nel 1822, dell'Opera della Propagazione della Fede; il terzo, 426 l'erezione delle Pontificie Opere Missionarie ad / opera di Pio XI, cinquant'anni or sono, nel 1922. Possiamo ag- giungere una quarta ricorrenza: il venticinquesimo an- niversario della fondazione del Collegio San Pietro Apo- stolo in Roma, nel 1947.

Sappiamo che nel vostro indefettibile amore per il Papa, per la Congregazione di Propaganda, per i vostri Vescovi e per tutta la Chiesa, avete voluto offrire loro, in questa molteplice ricorrenza, l'omaggio di un maggiore impegno nel vostro lavoro di dirigenti delle Pontificie Opere Mis- sionarie; ve ne esprimiamo la più profonda e sincera gra- titudine, a nome anche dei Vescovi del mondo intero, cor- responsabili con voi nella sollecitudine per tutte le Chiese.

Da quando, nel 1922, il nostro venerato Predecessore Pio XI elevò le Opere della Propagazione della Fede, di San Pietro Apostolo e della Santa Infanzia al grado de Pontificie Opere Missionarie, si sono andati sempre più chiarificando e arricchendo il concetto e la natura di dette Opere, di pari passo con il magistero missionario dei vari Pontefici che si sono succeduti e della Sacra Congregazio- ne «De Propaganda Fide», dalla quale tali Opere dipendono.

Già dall'esame dei primi documenti relativi a queste Opere appare il loro fine specifico; ma è stato soprattutto il Concilio Vaticano II a porre chiaramente in risalto che la precipua finalità delle Pontificie Opere Missionarie consiste nel promuovere lo spirito missionario tra il Popolo di Dio; aspetto, questo, talmente fondamentale per tutto il sistema della cooperazione missionaria, che, senza di esso, non può in alcun modo concepirsi un aiuto vocazio- nale, spirituale e materiale alle missioni nella misura e con la costanza richieste dall'attività missionaria della Chiesa [1].

Quando poi il Concilio aggiunge che le Pontificie Opere Missionarie costituiscono il principale mezzo a disposizione del Popolo di Dio, con ciò stesso viene assegnato a queste Opere un posto basilare, fondamentale, in seno alla nor- male azione pastorale dell'episcopato.

Possiamo perciò affermare che, secondo il Concilio Vaticano II, le Pontificie Opere Missionarie costituiscono il principale strumento, di cui dispongono il Romano Pontefice e tutti e ciascun Vescovo, perché l'intero Corpo ecclesiale e ciascuna delle Chiese locali cooperino in ma- niera efficace, permanente ed organica, con pieno senso di unità e di universalità, alla attività missionaria della 427 Chiesa. «Le Ponti/ficie Opere Missionarie —come già recen- temente ci siamo espressi— senza perdere la loro stretta unione con la Sede Apostolica, hanno acquistato una nuova e più autentica espressione di collegialità episco- pale» [2].

A voi, pertanto, figli carissimi, che in questo campo siete gli immediati collaboratori del Papa e dei Vescovi, spetta l'altissimo onore e il sacro dovere di mantener vivo e rafforzare sempre più lo spirito missionario in mezzo al Popolo di Dio. Sotto la direzione dei sacri Pastori e in

[1] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus* 6 [LE 3364].
[2] [illegible] alla Conferenza Episcopale degli Stati Uniti, 22 [illegible] 1972.

intima unione con i sacerdoti, i religiosi e i laici militanti delle vostre rispettive Nazioni, voi dovete far sì che questo stesso spirito si diffonda e penetri in tutti i settori della vita pastorale nazionale, diocesana e locale, in quelli specialmente della liturgia, della catechesi, dei movimenti de Azione Cattolica.

Non solo. Ma è necessario altresì rinnovare, conforme- mente alle norme conciliari, gli strumenti e i metodi dell'attuale pastorale missionaria. A tale scopo dovete usare tutte le risorse che i moderni mezzi di comunicazione sociale oggi ci offrono, e porre la loro efficacia a servizio dell'ideale missionario, presentandolo nella sua piena di- mensione universale e nella sua luce profondamente so- prannaturale.

C'è una realtà consolante che deve farci guardare al futuro della vostra propaganda missionaria con ottimismo. Papa Benedetto XV, nell'Enciclica «Maximum Illud», fin d'allora sottolineava il fatto singolare che «il popolo fedele ha una innata propensione a socorrere con larghezza le iniziative missionarie della Chiesa». Si potrebbe discutere se in questa propensione aveva o no parte l'eroismo dei missionari, lo spirito avventuroso di tali imprese o sempli- cemente la naturale socialità dell'uomo. Ma il Concilio Vaticano II ci offre, in una precisa formulazione teologica, la motivazione di questa propizia realtà: «Lo Spirito Santo infonde nel cuore dei fedeli quello spirito per la propria missione, da cui era stato spinto Gesù stesso» [3]. «Questo carattere di universalità che adorna e distingue il Popolo di Dio, è dono dello stesso Signore, e con esso la Chiesa cattolica efficacemente e senza soste tende ad accentrare tutta l'umanità, con tutti i suoi beni, in Cristo Capo nell'unità dello Spirito di Lui» [4].

Con la ferma fiducia che lo Spirito Santo vi sta sempre 428 preparando / il terreno per una semina feconda, tanto tra i fedeli cattolici come fra le istituzioni ecclesiali, proseguite instancabilmente il vostro lavoro di propaganda, e fate sì che il presente anno, tre volte giubilare per noi, per voi e per tutta la Chiesa missionaria, sia un anno decisivo per una più metodica, concorde e universale animazione mis- sionaria del Popolo di Dio e per una più decisa promozione e fioritura di tutte le Pontificie Opere Missionarie, non soltanto nei paesi di antica tradizione cristiana, ma anche in quelli in cui stanno sorgendo le nuove e giovani Chiese.

Vi conforti nel vostro lavoro il sapere che il Papa vi segue e vi incoraggia, e innalza preghiere per voi e per le difficoltà che incontrate; e in pegno di questa benevolenza, siamo lieti di impartire a voi e a tutti i vostri collaboratori, sul piano nazionale, diocesano e parrocchiale, la nostra Apostolica Benedizione.

[3] Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, 4 [LE 3364]. [4] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 13 [LE 3234].

4055

1972 MAI 20.-SC INSTITUT. CATH., DECRETUM. PART.*

Studium theologicum Ordinis F. M. Capuccinorum in Urbe tanquam sectio specializationis in theologia spirituali constituitur penes Facultatem theologicam Pont. Athenaei Antoniani in Urbe

Sacra Congregatio pro Institutione Catholica, attenta petitione Revmi Rectoris Pontificii Athenaei Antoniani in Urbe huiusque perspecta Facultatis Theologicae sen- tentia, cum comperERIT romanum Theologicum Studium Ordinis Fratrum Minorum Capuccinorum, ad mentem documenti *Normae quaedam* [LE 3652] die XX mensis maii a. D. MCMLXVIII promulgati, peculiarem sibi finem elegisse altiorem institutionem academicam iis praebendi qui, praesertim ex Institutis franciscalibus utriusque sexus, praeparantur ad diversa obeunda munera in Ecclesia, vel ut professores, vel ut magistri noviciorum iuvenumve reli- giosorum, vel ut directores animarum moderatoresve spiri- tualium exercitiorum similiumque apostolatus operum necnon scientificam investigationem altius provehendi in campo spiritualitatis, praeprimis franciscalis, petitionem laudati Rectoris libenter excipiens, idem *Studium Theolo- gicum Ordinis Fratrum Minorum Capuccinorum in Urbe* hoc Decreto *ad quadriennium et experimentum*, ad normam num. 35 memorati documenti *Normae quaedam*, tanquam sectionem specializationis theologicae (secundi scilicet ac tertii Facultatis cycli) in eadem Antoniana Theologica Facultate erigit atque constituit, eiusdem alumnis potesta-

http://www.obrascatolicas.com

e facta ab eadem Antoniana Facultate academicos S. Theogiae Licentiae et Doctoratus gradus *cum specializatione theologia spirituali* adipiscendi, omnibus fideliter adimletis quae in Athenaei Statutis ab hac S. Congregatione pprobatis praefiniuntur, in primis de studiorum ratione, e docentibus, de experimentis atque de examinibus, ecnon de arctis instaurandis relationibus cum ceteris nstitutis Spiritualitatis Romae vigentibus, ceteris servas de iure servandis; contrariis quibuslibet minime obtantibus.

Datum Romae, die 20 mensis maii, in vigilia Pentecotes, a. D. 1972.—Gabriel Maria Card. GARRONE, *Praef.*
. Marchisano, *Subsecr.*

* Prot. N. 1466/69: AOFMCap 88 (1972) 195.

4056

972 IUN 1.-SECR. UN. CHR., INST. AAS 64 (1972) 518-525

NSTRUCTIO DE PECULIARIBUS CASIBUS ADMITTENDI ALIOS HRISTIANOS AD COMMUNIONEM EUCHARISTICAM IN ECCLESIA CATHOLICA

1. *Quaestio*

In quibus rerum circumstantiis et sub quibus condicioibus fideles ceterarum Ecclesiarum vel Communitatum cclesialium admitti possunt ad Communionem eucharisticam in Ecclesia catholica? Hoc saepe a nobis quaeritur.

Quaestio haec non est prorsus nova. Iam enim Concium Oecumenicum Vaticanum Secundum (Decretum de Oecumenismo *Unitatis Redintegratio*) et Directorium Oecumenicum de hac re tractarunt [1]. /

Normae pastorales, quae hic proponuntur, nullatenus as quae nunc vigent, mutare sed tantum explicare inendunt, illustrando principia doctrinalia e quibus maant, ut ita exsecutio earum facilior reddatur.

2. *Eucharistia et Mysterium Ecclesiae*

Intimus exsistit nexus inter mysterium Ecclesiae et ysterium Eucharistiae.

a) Eucharistia re continet id, quod fundamentum est sius exsistentiae et unitatis Ecclesiae: Christi Corpus ut acrificium oblatum et fidelibus datum ut Panis vitae eternae. Sacramentum Corporis et Sanguinis Christi daum Ecclesiae, ut ipsa constituatur, suapte natura seumfert:

— potestatem ministerialem, a Christo collatam Apotolis suis eorumque successoribus, episcopis cum presbyeris, sacramentaliter exsequendi ipsius Actum sacerdoalem, quo Ipse semel in perpetuum semetipsum obtulit Patri in Spiritu Sancto, et fidelibus semetipsum dedit ut num sint in Ipso;

— unitatem huius ministerii, quod nomine Christi, Caltis Ecclesiae, exercendum est, ac proinde in hierarchica ommunione ministrorum;

— fidem Ecclesiae, quam Ecclesia in ipsa actione eucharistica profitetur et per quam in Spiritu Sancto respondet lono Christi prout hoc re vera est.

[1] Decr. de Oecumenismo *Unitatis Redintegratio*, n. 8: «Attamen communicationem in sacris considerare non licet velut medium indiscretim adhibendum ad Christianorum unitatem restaurandam. Quae communicatio a duous principiis praecipue pendet: ab unitate Ecclesiae significanda, et a participatione in mediis gratiae. Significatio unitatis plerumque vetat communicationem. Gratia procuranda quandoque illam commendat. De modo corum, prudenter decernat auctoritas episcopalis localis, nisi aliud a confesrentia episcopali, ad normam proprietum statutorum, vel a Sancta Sede statuatur» [LE 3235]. Cfr. etiam Decretum de Ecclesiis orientalibus catholicis *Orientalium Ecclesiarum*, n. 27 [LE 3233].

Directorium ad ea quae a Concilio Vaticano Secundo de re oecumenica promulgata sunt exsequenda (= Directorium oecumenicum), in *A. A. S.* 59 (1967), pp. 574-592 [LE 3558]:

1. *De communicatione in sacris cum Fratribus Orientalibus a nobis seiunctis.* «Praeter casus necessitatis, iusta causa communicationis in sacramentis suadendae aestimari potest impossibilitas, materialis vel moralis, accipiendi sacramenta in propria Ecclesia per nimium tempus ob peculiaria rerum adiuncta, ne fidelis, sine legitima ratione, spirituali fructu sacramentorum privetur» (n. 44).

2. *De communicatione in sacris cum aliis Fratribus seiunctis.* «Sacramentorum celebratio est actio Communitatis celebrantis in ipsa Communitate peracta, cuius unitatem in fide, cultu et vita significat. Unde ubi haec unitas fidei quoad sacramenta deficit, participatio Fratrum seiunctorum esum Catholicis, praesertim in sacramentis Eucharistiae, Paenitentiae et Unctionis Infirmorum, vetatur. Tamen, cum sacramenta sint tum signa

Sacramentum Eucharistiae, integre cum hisce tribus elementis ac/ceptum, significat unitatem realem per Ipsum 520
effectam, unitatem visibilis Ecclesiae Christi, quae amitti nequit [2].

b) «Celebratio Missae, ut actio Christi et pupuli Dei hierarchice ordinati, centrum est totius vitae christianae pro Ecclesia tum universa tum locali, ac pro singulis fidelibus» [3]. In Missae sacrificio Ecclesia, celebrando mysterium Christi, celebrat suimet ipsius mysterium atque concrete unitatem suam manifestat.

Christifideles ad altare congregati sacrificium offerunt per manus sacerdotis, qui nomine Christi agit, ac repraesentant communitatem populi Dei in professione unius fidei coniuncti. Illi hoc modo signum exstant et quasi delegatio cuiusdam amplioris praesentiae.

Missae celebratio in se ipsa est iam professio fidei, in qua Ecclesia tota se ipsam agnoscit et exprimit. Si enim considerantur tum mira precum eucharisticarum significatio, tum divitiae contentae in aliis quoque Missae partibus sive fixis sive iuxta cyclum anni liturgici variantibus, et animadvertitur liturgiam verbi et liturgiam eucharisticam constituere unam et unicam cultus actionem [4], facile hic patebit nihil verius illo principio esse: «lex orandi lex credendi» [5]. Sic Missa vim obtinet catecheticam, quam recens renovatio liturgica merito agnovit et extulit. Ceterum, Ecclesia, decursu saeculorum, sedule curavit, ut in liturgiae celebrationem induceret themata maioris momenti potioresque fidei communis acquisitiones experiendo factas. Quod fecit sive novorum ope textuum sive nova instituendo festa liturgica.

c) Relatio inter localem Eucharistiae celebrationem et communionem ecclesialem universam colligitur etiam ex peculiari mentione, quae in precibus eucharisticis fit Papae, episcopi loci et ceterorum episcoporum, qui ad collegium episcopale pertinent.

Quae hic de Eucharistia tanquam centro et culmine totius vitae christianae asserta sunt, referuntur quidem etiam ad totam Ecclesiam et quodlibet eius membrum, sed peculiariter ad eos qui in Missae celebratione activas partes habent et maxime ad illos, qui Corpus Christi in ea sumunt. Communio enim eucharistica in Missae celebratione re/vera ratio perfectissima est participandi Eu- 521
charistiam, cum hoc sit obsequi Domini verbis: «Accipite, comedite» [6].

3. *Eucharistia alimentum spirituale*

Eucharistiae effectus est etiam alere spiritualiter eos, qui eam sumunt qualis revera est secundum Ecclesiae fidem: Caro et Sanguis Domini, datus in cibum vitae aeternae (cfr. *Io.* 6, 54-58). Baptizatis enim Eucharistia est cibus spiritualis, quo ii vitam Christi ipsius vivunt, Ei penitius incorporantur atque impensius totius mysterii salutaris oeconomiae participes efficiuntur. «Qui manducat

unitatis tum fontes gratiae procurandae (cfr. Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 8), Ecclesia potest, propter rationes sufficientes, accessum ad haec sacramenta alicui Fratri seiuncto permittere. Qui accessus permitti potest in periculo mortis vel in urgente necessitate (in persecutione, in carceribus), si Frater seiunctus ad suae Communionis ministrum accedere non potest et sponte sua a sacerdote catholico sacramenta postulat, dummodo fidem consentaneam fidei Ecclesiae quoad haec sacramenta exprimat et rite dispositus sit. In aliis casibus huiusmodi urgentis necessitatis decernat Ordinarius loci vel Conferentia episcopalis.

Catholicus autem, similibus in rerum adiunctis, haec sacramenta petere nequit, nisi a ministro qui Ordinis Sacramentum valide suscepit» (n. 55).

Cfr. etiam *Una dichiarazione del Segretariato per l'Unione dei cristiani. La posizione della Chiesa cattolica in materia di Eucaristia comune tra cristiani di diverse confessioni*, in *L'Osservatore Romano*, die 12-13 ianuarii 1970 (in *A. A. S.* 62 [1970], pp. 184-188) [LE 3818].

[2] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 3 [LE 3232]; Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 4 [LE 3235]. [3] *Institutio generalis missalis romani*, cap. I, n. 1 [LE 3840]. [4] Cfr. Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 4 [LE 3365]. [5] Cfr. Pius XI, Enc. *Quas primas*, 28 dec. 1925: *A. A. S.* 17 (1925), p. 598 [LE 680]; Conc. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 5; Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, nn. 2, 6 [LE 3141].

[6] «Perfectior Missae participatio» (Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 55). Cfr. Instructio de cultu mysterii eucharistici *Eucharisticum mysterium*, die 25 maii 1967, n. 12 (*A. A. S.* 59 [1967], p. 549) [LE 3562].

Unum eumdemque baptismum accepisse non sufficit ut accessus pateat ad communionem eucharisticam. Revera, participatio in Eucharistia exprimit professionem integram fidei et plenam incorporationem in Ecclesiam, ad quas introducit sacramentum baptismi. Hoc sacramentum «igitur vinculum unitatis sacramentale constituit vigens inter omnes qui per illum regenerati sunt. Attamen baptismus per se dumtaxat initium et exordium est, quippe qui totus in acquirendam tendit plenitudinem vitae in Christo. Itaque baptismus ordinatur ad integram fidei professionem, ad integram incorporationem in salutis institutum, prout ipse Christus illud voluit, ad integram denique in communionem eucharisticam insertionem» (Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 22).

meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in illo» (*Io.* 6, 56).

a) Eucharistia igitur, prouti est sacramentum pleni foris unionis cum Christo [7] et perfectionis vitae spiritualis, necessaria est omni credenti, iuxta Domini verba: «Nisi manducaveritis carnem Filii hominis et biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis» (*Io.* 6, 53). Qui enim gratiae vitam impensius vivunt, imperiosam sentiunt necessitatem huius cibi spiritualis. Ceterum, Ecclesia ipsa cotidianam Eucharistiae susceptionem commendat.

b) Cum Eucharistia sit alimentum spirituale, cuius effectus est hominem christianum penitius coniungere cum Christo Iesu, nullo modo instrumentum est ad optata mere individualia, quamtumvis excelsa, explenda. Ex unione enim fidelium cum Christo, Capite corporis mystici, oritur mutua fidelium coniunctio. In communi panis eucharistici participatione, iuxta apostolum Paulum, initur unio omnium fidelium: «Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane participamus» 522
(1 *Cor.* 10, 17). Hulus ope sacramenti «homo / Christo incorporatur et membris eius unitur» [8]. Assidua enim Eucharistiae sumptione fideles semper magis Corpori Christi incorporantur et mysterium Ecclesiae semper magis participant.

c) Spiritualis igitur Eucharistiae necessitas non mere ad personale vitae spiritualis incrementum spectat, sed simul et coniunctissime, etiam ad nostram profundiorem insertionem in Christi Ecclesiam, «quae est corpus ipsius et plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur» (*Eph.* 1, 23).

4. *Normae generales pro variis casibus admissionis*

Quod ad membra Ecclesiae catholicae attinet, hi duo aspectus mysterii Eucharistiae prorsus inter se conectuntur, hoc est, Eucharistia, prout est celebratio totius integraeque communitatis ecclesialis in una eademque fide coniunctae, et Eucharistia, prout est alimentum respondens necessitatibus vitae spiritualis, personalis et ecclesialis, singulorum. Idem valebit quando, ex Dei voluntate, omnes discipuli Christi in una eademque Ecclesia coadunati erunt. Quae vero praesens condicio est in statu divisionis christianorum? In quovis baptizato consentanea est spiritualis necessitas Eucharistiae. Qui in plena communione cum Ecclesia catholica non inveniuntur, iubente conscientia, sacros propriae communitatis administros adeunt. Quid vero facient ex eis illi qui proprium ministrum adire nequeunt, vel qui ob alias rationes Eucharistiam a sacerdote Ecclesiae catholicae petituri veniunt?

Directorium Oecumenicum iam indicavit, quomodo sartam tectamque tueri oporteat duplicem exigentiam: integritatis communionis ecclesialis et boni animarum. Quae Directorii indicationes e duabus normis generalibus derivantur:

a) Arctam relationem inter mysterium Ecclesiae et mysterium Eucharistiae numquam adulterare fas est, quaecumque sunt industriae pastorales adhibendae in casibus bene definitis. Suapte enim natura, Eucharistiae celebratio significat plenitudinem professionis fidei et communionis ecclesialis. Hoc principium numquam obscurari licet, at vero debet hac in re nobis rationem agendi
523 ostendere. /

b) Hoc principium profecto non obscurabitur, si admissio ad catholicam communionem eucharisticam respiciat in casibus particularibus illos tantummodo fideles, qui fidem consentaneam fidei Ecclesiae quoad hoc sacramentum exprimunt ac veram necessitatem spiritualem sentiunt cibi eucharistici, sed nequeunt per longius tempus ad suae Communionis ministrum accedere et ideo sponte sua hoc sacramentum expetunt, et sunt ad illud rite dispositi et exhibent vitae modum homine christiano dignum. Quae necessitas eo sensu intellegi debet qui supra determinatus est (cfr. N. 3, *b* et *c*): necessitas incrementi vitae spiritualis et necessitas penitioris insertionis in mysterium Ecclesiae eiusque unitatis.

Insuper, pastorali cura invigilandum erit ne, etiamsi hae condiciones iam actu vigent, admissio aliorum christianorum ad communionem eucharisticam periculum afferat vel fidem conturbet fidelium catholicorum [9].

5. *Differentiae, ex principiis supra expositis, inter membra Ecclesiarum orientalium et ceteros fideles christianos*

Directorium Oecumenicum [10], quod attinet ad admissionem ad communionem eucharisticam in Ecclesia catholica, continet pro Orientalibus a nobis separatis normas distinctas ab iis, quae ad ceteros christianos pertinent. Ratio haec est: Orientalium Ecclesiae, etiamsi separatae, vera possident sacramenta —maxime, ob successionem apostolicam, Sacerdotium et Eucharistiam— quae eas nobiscum coniungunt nexu arctissimo, quo fit, ut pericu-
lum obscurandi relationem inter communionem eucha- 524
risticam et communionem ecclesialem aliquatenus extenuatur [11]. Recenter Romanus Pontifex admonuit inter «Eccle-/ siam nostram et venerabiles Ecclesias orthodoxas exsistere iam communionem fere totalem, etiamsi ea nondum perfecta sit, quae e communi nostra participatione in mysterio Christi eiusque Ecclesiae provenit» [12].

Cum vero sermo est de christianis qui ad communitates pertinent, quarum fides in Eucharistiam differt a fide Ecclesiae, quaeque sacramentum Ordinis non habent, horum admissio ad Eucharistiam catholicam periculum secumfert obscurandi habitudinem essentialem, quae inter communionem eucharisticam et communionem ecclesialem intercedit. Quapropter in Directorio hi casus diverso tractantur modo a casu Orientalium, neque admissio licet nisi in casibus sat raris, hoc est, «urgentis necessitatis». Tunc ab his fidelibus exposcitur, ut ipsi fidem suam in Eucharistiam manifestent consentaneam fidei Ecclesiae catholicae; id est sicut Christus illam instituit et Ecclesia catholica tradit; contra vero, quaestio haec fideli orthodoxo non ponitur, quia hic cuidam Ecclesiae adhaeret, cuius fides in Eucharistiam consentanea est nostrae fidei.

6. *Cui Auctoritati competat singulos perpendere casus. —Sensus numeri 55 in Directorio Oecumenico propositi*

Directorii numerus 55 sat amplam facultatem concedit auctoritati episcopali decernendi utrum condiciones requisitae ad eiusmodi rariores casus definiendos revera habeantur necne. Sine dubio, cum eiusmodi casus in quadam regione sat frequenter occurrunt, et modo quodam constanti, conferentiae episcopales poterunt quasdam certas normas constituere. Plerumque tamen ad Ordinarium loci deliberare pertinet, quid agendum sit. Tantum enim ille revera perpendere poterit omnes circumstantias casus particularis atque apte decernere, quid sit faciendum.

Extra periculum mortis, in Directorio duo casus ad modum exempli ponuntur, eorum nempe, qui in carcere detinentur et qui persecutione vexantur; sed mentio fit de «aliis casibus huiusmodi urgentis necessitatis». Huius- 525
cemodi vero casus non tantum circumstantiis / oppressionis et periculi circumscribuntur. Namque agi quoque potest de christianis, qui in gravi necessitate spirituali versantur quique suas communitates adire nequeunt. Sit pro exemplo diaspora: nostra aetate, qua amplae populorum migrationes fiunt, saepius quam anteacta aetate accidit, ut fideles christiani non catholici inveniantur hic illic dispersi in mediis regionibus catholicis. Hi fideles saepe carent quovis adiumento ex parte propriae communitatis, vel eius auxilium petere non possunt nisi magnis cum impensis et labore. Si ceteras condiciones in Directorio expositas expleverint, eiusmodi fideles admitti possunt ad communionem eucharisticam, sed episcopi locales erit singulos casus examinare.

[7] Cfr. Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 5.
[8] Concilium Florentinum, *Decretum pro Armenis*, DB 698; DS 1322. S. Thomas saepe utitur expressione *Sacramentum ecclesiasticae unitatis* (ex. gr.: Summa theol., p. 73, a. 3, sed c). Eucharistia efficit unitatem Ecclesiae, magis formaliter efficit corpus mysticum, quia ipsa continet reale corpus Christi.

[9] Cfr. Decr. de Eccl. Orient. Cath. *Orientalium Ecclesiarum*, n. 26. [10] Cfr. *Directorium*, nn. 44 et 55.
[11] En duo magni momenti textus *Directorii* (nn. 39, 40), partim ex documentis Concilii desumpti:
39. «Cum autem illae Ecclesiae (orientales), quamvis seiunctae, vera sacramenta habeant, praecipue vero, vi successionis apostolicae, Sacerdotium et Eucharistiam quibus arctissima necessitudine adhuc nobiscum coniunguntur, quaedam communicatio in sacris, datis opportunis circumstantiis et approbante auctoritate ecclesiastica, non solum possibilis est sed etiam suadetur» (Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 15). Cfr. etiam Decr. de Eccl. Orient. Cath. *Orientalium Ecclesiarum*, nn. 24-29.
40. Inter Ecclesiam catholicam et Ecclesias orientales a nobis seiunctas communio satis arcta in rebus fidei exstat (Cfr. Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 14), praeterea «per celebrationem Eucharistiae Domini in his singulis Ecclesiis, Ecclesia Dei aedificatur et crescit» et «illae Ecclesiae quamvis seiunctae, vera sacramenta habent, praecipue vero, vi successionis, apostolicae, Sacerdotium et Eucharistiam...» (*ibidem*, n. 15).
[12] Litterae missae ad Athenagoram Patriarcham die 8 februarii 1971. Datae sunt in manus Metropolitae Melitonis Chalcedonensis cum Pontificem eodem die invisit. Primo in lucem venerunt in *L'Osservatore Romano*, die 7 martii 1971.

http://www.obrascatolicas.com

Hanc Instructionem pastoralem Summus Pontifex Pau- *VI, cum litteris Em.mi Cardinalis a Secretis Status diei* *mensis Maii 1972 infrascripto Secretariatus Card. Prae-* *missis, approbavit et publici iuris fieri iussit.*

Datum Romae, ex aedibus Secretariatus ad christia-um unitatem fovendam, die 1 mensis Iunii 1972.—nnes Card. WILLEBRANDS, *Praeses*. Fr. Hieronymus mer, o. p., *a Secretis*.

dn. A. COQUART in An. can. 15 (1971) 145-154; P. GOUYON in . Cath. 70 (1973) 12-21; J. HAMER in Notit. 8 (1972) 277-280; P. TO-NEL in Apoll. 45 (1972) 597.

4057

72 IUN 9.-COM. INT. CONC., RESP. AAS 64 (1972) 526

SPONSUM AD PROPOSITUM DUBIUM CIRCA MODUM PERA-NDI CHRISMATIONEM A MINISTRO SACRAMENTI CONFIR-MATIONIS

Patres Pontificiae Commissionis Decretis Concilii Vati-i II interpretandis, proposito in plenario coetu quod uitur dubio, respondendum esse censuerunt ut infra:

D.—Utrum, iuxta Constitutionem Apostolicam *Divinae nsortium Naturae*, die 15 augusti 1971 publici iuris tam [LE 3994], minister Confirmationis manum exten-n super caput confirmandi imponere debeat gestum rismationis peragendo, an sufficiat chrismatio cum pol-e facta.

R.—Ad primum: *negative*; ad secundum: *affirmative* mentem: mens est: chrismatio ita peracta manus impo-ionem sufficienter manifestat.

Ssmus Dominus Noster Paulus Pp. VI in Audientia e 9 iunii 1972 infrascripto impertita supradictam deci-nem ratam habuit, adprobavit et publicari iussit.—ricles Card. FELICI, *Praeses*.

Adn. L. LIGIER in Gregorianum 53 (1972) 407-434; Notit. 8 (1972) -286.

4058

72 IUN 12.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 64 (1972) 436-440

locutio die 12 iunii 1972 habita Sodalibus ex Ordine Fra-um Minorum Conventualium qui generali Coetui religiosae suae Communitatis interfuerunt:

E RECTE INTELLEGENDA RENOVATIONE VITAE RELIGIOSAE CONCILIO VATICANO II PROPOSITA DEQUE SEQUELA IRISTI, PAUPERTATE ATQUE FIDELITATE SEDI APOSTOLI-CAE PERPETUO INTENDENDIS

Diletti Figli, Il nostro animo si apre al più cordiale saluto ll'accogliere in voi i degni rappresentanti dei Frati inori Conventuali. Vi siete radunati in Assisi, culla e iore dell'intera Famiglia francescana, per celebrare il ostro 187° Capitolo Generale. E dopo avere svolto le ostre laboriose consultazioni e deliberazioni vicino alle acre spoglie del vostro Santo Fondatore, avete voluto oronare le vostre fatiche portando la testimonianza della ostra fedeltà al Vicario di Cristo.

In questo atto significativo che stabilisce visibilmente no stretto rapporto tra la vostra filiale devozione al Padre dell'Ordine e il vostro forte attaccamento al Su-remo Pastore della Chiesa, ci piace vedere sottolineata ncora una volta la particolare fisionomia dei religiosi rancescani, che il vostro Fondatore —come è stato ricor-lato poc'anzi— volle «sempre sudditi e soggetti ai piedi lella Santa Romana Chiesa» [1].

Vi ringraziamo dunque della vostra presenza; ringra-iamo in par/ticolar modo il Padre Vitale Bommarco, letto Ministro Generale dell'Ordine, per le sue fervide arole, dalle quali abbiamo potuto apprendere con viva onsolazione i vostri intenti e i vostri propositi nel tenere l Capitolo Generale, mentre porgiamo il nostro riverente aluto al P. Basilio Heiser, compiacendoci per l'opera ntelligente e instancabile da lui svolta per il bene del-'Ordine e per la preparazione dei lavori capitolari. Il Signore entrambi li benedica!

[1] *Regola*, cap. 12.

Ma voi ora attendete anche una nostra parola di esorta-zione e di orientamento. Lo facciamo ben volentieri, limi-tandoci a qualche breve riflessione, anche se le vostre persone e le presenti circostanze meriterebbero un discorso molto più diffuso.

Vi diremo dapprima il nostro compiacimento nel con-statare come la nobile e pastorale ansia di spirituale rin-novamento, che sotto l'influsso dello Spirito Santo ha pervaso oggi il Popolo di Dio, sia stato il motivo ispira-tore di tutti i vostri lavori.

L'ora che viviamo oggi, nella Chiesa e nel mondo, è certamente grande, e diremmo decisiva. È un'ora di grazia che non facilmente potrà ripetersi; è un invito indeclina-bile a secondare l'opera dello Spirito Santo, che fa sentire nella coscienza dei credenti l'assillo di salvare il mondo e di prodigarsi per la sua evangelizzazione.

Per alcuni, purtroppo, quest'ansia di rispondere alle esigenze dell'ora si trasforma spesso in una agitazione febbrile che vorrebbe sganciarsi d'un tratto da tutto il passato per seguire vie del tutto nuove o non sufficiente-mente collaudate. Il rinnovamento della vita religiosa voluto dal Concilio tende, sì, a una più saggia disciplina e a una più moderna maniera di venire a contatto con la società di oggi, ma non a scapito del senso vero ed autentico della vita religiosa, che consisterà soprattutto in un pro-gredire continuo nella carità, nello spirito di sacrificio, nella adesione alla parola e alla Croce di Cristo. «Coloro che fanno professione dei consigli evangelici —così si espri-me il Concilio stesso— sopra tutto cerchino ed amino Dio che per primo ci ha chiamati, e in tutte le circostanze cerchino assiduamente di alimentare la vita nascosta con Cristo in Dio, donde scaturisce e riceve impulso l'amore del prossimo per la salvezza del mondo e l'edificazione della Chiesa. La stessa pratica dei consigli evangelici è animata e regolata da questa carità. Perciò i membri degli Istituti coltivino con assiduità lo spirito di preghiera e la preghiera stessa, alimentandosi alle fonti genuine della spiritualità cristiana» [2]. / 438

Siamo certi che le gravi parole del Concilio troveranno in voi un terreno preparato e un animo particolarmente disposto a comprenderle. Avete scelto una via difficile, la via insegnata dal vostro Fondatore che ha come cardine inconfondibile l'imitazione di Cristo Crocifisso. «A buon diritto —scrive S. Bonaventura— il Beato Francesco è apparso segnato dal sigillo privilegiato della croce, perché ogni sua occupazione esteriore e interiore non ha avuto altro oggetto che il Signore Crocifisso» [3].

La via della Croce: ecco il significato genuino della vita religiosa, intesa come *Christi sequela*, secondo gli esempi e la dottrina di Cristo che disse: «Qui vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam et sequatur me» [4]. San Francesco, specchio di Cristo, ne è la vivente testimonianza. E voi, che siete stati chiamati a seguire i suoi passi, avete il dovere sempre nuovo, sempre urgente di offrire l'attestazione autentica di questo ideale, ad esempio e a sostegno della Chiesa, in un tempo in cui è così forte la tentazione di togliere dal Vangelo la pagina della Croce.

E qui il discorso ci porta spontaneamente alla riflessione di un altro punto, che costituisce una delle note più carat-teristiche della spiritualità francescana: l'amore alla po-vertà evangelica. Non è infatti attraverso la spogliazione totale che S. Francesco, l'imitatore per eccellenza del Signore, trovò il modo di riprodurre in se stesso la vita sacrificata di Lui? Come scriveva la beata Angela da Foligno: «Il beato Francesco ci insegnò la povertà, il dolore, il disprezzo di sé, la vera obbedienza. Egli fu infatti la stessa povertà, interiormente ed esteriormente; per essa egli visse e in essa perseverò» [5]. Questo spirito di povertà che, come afferma il Concilio, «è la gloria ed il segno della Chiesa di Cristo» [6], si deve manifestare nella vostra au-sterità di vita. Si potrebbe mai pensare che un vero reli-gioso possa indulgere a comodità superflue e mondane? Anche tutte le opere che nascono da voi devono portare il segno visibile della povertà; nulla si ostenti, sia pure inconsciamente, anche sotto i più nobili pretesti, che possa velare agli occhi del mondo l'immagine di Cristo che si è vo-luto fare povero per noi [7]; / nulla faccia dimenticare che la 439
Chiesa è dei poveri sia nello spirito di distacco sia nella realtà cruda della penuria e della sofferenza. In tal modo le vostre opere saranno benedette da Dio, e vi concilierete

[2] Decr. de accom. renov. vitae religiosae *Perfectae caritatis*, 2 [LE 3333]. [3] *Legenda minor*, 6, 9. [4] *Mt.* 16, 24. [5] *Liber de vera fidelium expe-rientia.* [6] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 88 [LE 3366]. [7] Cfr. 2 Cor. 8, 9. Giuliano da Spira, ...

http://www.obrascatolicas.com

la stima e la fiducia di quelli stessi che non vi sanno imi-tare. Per voi la povertà è una forza, una dignità, è «la perfetta letizia» francescana. Questo gli uomini chiedono principalmente da voi; e bisognerà dire che l'ostilità di qualcuno è forse inconsciamente la delusione di chi, in-contrando sul suo cammino anime consacrate a Dio, non è riuscito a scorgere in esse i lineamenti di Cristo, come pure anelava nel fondo del cuore.

Un'ultima raccomandazione, figli carissimi, intendiamo affidare alla vostra riflessione: la fedeltà alla Sede Apo-stolica. Noi crediamo di poter fare assegnamento in modo tutto particolare a questo riguardo su di voi, che perpetuate nel mondo la testimonianza di San Francesco, il quale proprio per questa fedeltà alla «Santa Romana Chiesa», che prescrisse ai suoi seguaci nella Regola, fu chiamato «vir catholicus, totus apostolicus» [8]. Si tratta di una fedeltà che ha come fondamento non tanto i vincoli esterni del diritto canonico, quanto piuttosto un profondo amore e un sincero proposito di obbedire alla volontà di Cristo, il quale ha affidato a San Pietro e ai suoi Successori la sua Chiesa.

Abbiamo sempre davanti alla nostra mente il celebre affresco dove è rappresentato San Francesco che sorregge sulle sue spalle la Basilica Lateranense, cioè la Chiesa nella sua espressione visibile e umana. Ecco la vocazione e la missione propria della grande Famiglia Francescana! E noi speriamo che voi tutti, Figli di San Francesco, ci sarete sempre vicini e ci saprete sostenere col vostro aiuto, con noi soffrendo, con noi perseverando nel generoso ser-vizio di Dio e delle anime, con noi fermamente credendo che nessuna avversità potrà mai prevalere sulla stabilità dell'edificio perenne di Cristo, la Chiesa una, santa, cat-tolica, apostolica.

Con questa consegna di amore e di fedeltà alla Chiesa, noi formuliamo i migliori voti per i lavori del vostro Capitolo Generale, affinché dalle vostre sagge delibera-zioni l'intero Ordine attinga il necessario impulso per proseguire nella sua via luminosa.

Un fatto consolante conferma la nostra fiducia: l'esplicita dichiarazione da voi fatta di aver posto i lavori del vostro
440 Capitolo sotto la / protezione della Virgine Immacolata e del suo servo fedelissimo il Beato Padre Massimiliano Kolbe, che noi abbiamo avuto la gioia di innalzare al-l'onore degli Altari. Questo ci dice che l'amore a Maria Santissima, nota peculiare della vostra spiritualità, conti-nuerà a caratterizzare la vostra condotta, e che il vostro servizio nella Chiesa avrà come modello la testimonianza offerta da quel grandissimo Figlio di S. Francesco, gloria fulgidissima della Polonia e del vostro Ordine. Così sia sempre, figli carissimi!

E nel nome della Vergine Immacolata e del vostro Confratello Beato Massimiliano Kolbe, di cuore impartia-mo a voi e a tutta la vostra Famiglia Religiosa la propizia-trice Apostolica Benedizione.

4059

1972 IUN [15].-PAULUS VI, NOTIFICATIO. PART.*

NOTIFICATUR CONSTITUTIO PONTIFICIAE COMMISSIONIS IURI CANONICO ORIENTALI RECOGNOSCENDO

Il Santo Padre, in sostituzione della Pontificia Commis-sione per la redazione del Codice di Diritto Canonico Orientale, ha costituito la Pontificia Commissione per la revisione del Codice di Diritto Canonico Orientale, sia nelle parti in vigore sia nelle restanti, già ultimate, ma non ancora promulgate, alla luce soprattutto dei Decreti del Concilio Ecumenico Vaticano II.

* L'Osservatore romano, an. 112 n. 138 diei 16 iun. 1972.

4060

1972 IUN 16.-SC DOCT. FID., NOR. AAS 64 (1972) 510-514

NORMAE PASTORALES CIRCA ABSOLUTIONEM SACRAMENTA-LEM GENERALI MODO IMPERTIENDAM

Sacramentum Paenitentiae Christus Dominus instituit, ut fideles peccatores veniam offensionis Deo illatae ab Eius misericordia obtinerent et simul reconciliarentur cum

Ecclesia [1]. Quod quidem fecit, cum apostolis eorumque legitimis successoribus potestatem remittendi et retinendi peccata contulit [2].

S. Tridentina Synodus sollemniter docuit, ad integram et perfectam peccatorum remissionem tres actus in paeni-tente requiri tamquam partes sacramenti, videlicet con-tritionem, confessionem et satisfactionem; necnon absolu-tionem sacerdotis esse actum iudicialem iureque divino necessarium esse confiteri sacerdoti omnia et singula pec-cata lethalia et circumstantias quae peccatorum speciem mutant, quorum memoria post diligentem conscientiae discussionem habeatur [3].

Plures autem locorum Ordinarii, solliciti ex una parte de difficultate suorum fidelium accedendi ad confessionem individualem ob existentem sacerdotum penuriam in ali-quibus locis, ex altera vero, de quibusdam erroneis theoriis circa doctrinam sacramenti paenitentiae atque de inva-lescente propensione et praxi indebita absolutionem sacra-mentalem impertiendi una simul pluribus generice tantum confessis, Sanctam Sedem exorarunt ut p,ro vera natura sacramenti paenitentiae, condiciones necessarias ad rectum usum huius sacramenti in memoriam populi christiani revocaret utque normas quasdam in praesentibus rerum adiunctis emanaret.

Haec S. Congregatio, huismodi quaestionibus sedulo consideratis, habita ratione Instructionis .S Paenitentiariae Apostolicae diei 25 Martii 1944 [LE 1792], haec declarat: / 511

I. Firmiter tenenda et fideliter in praxi applicanda manet doctrina S. Concilii Tridentini. Reprobanda igitur est recens hic illicque exorta consuetudo, qua satisfacere praesumitur praecepto peccata mortalia sacramentaliter confitendi ad obtinendam absolutionem per solam confes-sionem generaliter vel, ut aiunt, communitarie celebratam. Praeter praeceptum divinum, in Concilio Tridentino decla-ratum, ad hoc urget maximum animarum bonum, quod saeculorum experientia, ex individuali confessione, recte facta et administrata, provenit. Individualis et integra confessio atque absolutio manent unicus modus ordinarius, quo fideles se cum Deo et Ecclesia reconciliant, nisi impossi-bilitas physica vel moralis ab huiusmodi confessione excuset.

II. Fieri enim potest, ob particularia rerum adiuncta quandoque occurrentia, ut absolutionem pluribus paeni-tentibus, sine praevia individuali confessione, generali modo impertire liceat vel etiam oporteat.

Quod contingere potest imprimis, quando imminet mortis periculum et tempus non suppetit sacerdoti vel sacerdotibus, etsi adsint, ad audiendas singulorum paeni-tentium confessiones. Quo in casu quivis sacerdos faculta-tem habet absolutionem generali modo pluribus impertien-di, praemissa, si tempus suppetat, exhortatione brevissima, ut actum contritionis quisque elicere curet.

III. Praeter casus in quibus agitur de mortis periculo, licet sacramentaliter absolvere una simul plures fideles generice tantum confessos, sed apte ad paenitentiam revo-catos, si adsit gravis necessitas, nimirum quando, attento paenitentium numero, confessariorum copia praesto non est ad rite audiendas singulorum confessiones intra con-gruum tempus, ita ut paenitentes —absque sua culpa— gratia sacramentali, vel sacra Communione diu carere cogantur. Quod evenire potest, praesertim in terris mis-sionum, sed in aliis etiam locis, necnon apud coetus perso-narum, in quibus illa necessitas constat.

Hoc vero non licet, cum confessarii praesto esse possunt, ratione solius magni concursus paenitentium, qualis verbi gratia potest haberi in magna aliqua festivitate aut pere-grinatione [4]. / 512

IV. Ordinarii locorum necnon, quantum ad eos attinet, sacerdotes, onerata conscientia cavere tenentur, ne confes-sariorum numerus exiguus fiat eo quod nonnulli sacerdotes neglegant hoc insigne ministerium [5], dum temporalibus negotiis implicantur, vel aliis ministeriis non adeo neces-sariis incumbunt, praesertim si ea a diaconis vel laicis idoneis praestari possunt.

V. Iudicium ferre an adsint condiciones, de quibus supra [6], ac proinde decernere quando liceat absolutionem sacramentalem generali modo conferre, reservatur Ordi-nario loci, collatis consiliis cum aliis membris Conferentiae Episcopalis.

[1] Cfr. Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 11 [LE 3232]. [2] Cfr. *Io.* 20, 22 s. [3] Cfr. Sess. XIV, Canones de sacramento paenitentiae 4, 6-9: DS 1704, 1706-1709. [4] Cfr. Prop. 59, ex damnatis ab Innocentio XI die 2 martii 1679: DS 2159. [5] Cfr. Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis* 5, 13. Cfr. Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus* 30 [LE 3365]; Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia *Christus Dominus* 30 [LE 3332]. [6] N. III.

Praeter casus ab Ordinario loci statutos, si qua alia
vis necessitas exsurgat sacramentalem absolutionem
a pluribus impertiendi, sacerdos praevie recurrere te-
ur, quoties possibile sit, ad loci Ordinarium, ut absolu-
nem licite impertiat; secus, de huiusmodi necessitate ac
data absolutione eundem Ordinarium quam primum
tiorem faciat.

VI. Ad fideles quod attinet, ut frui possint sacramen-
i absolutione una simul pluribus data, requiritur om-
o, ut sint apte dispositi, seu ut unumquemque paeniteat
missorum suorum, isque a peccatis abstinere proponat,
ndala et damna forte illata reparare statuat et simul
oponat singillatim confiteri debito tempore peccata
via, quae in praesens ita confiteri nequeat. De his
positionibus atque condicionibus, ad valorem sacra-
nti requisitis, fideles a sacerdotibus diligenter mo-
antur.

VII. Ii, quibus communi absolutione gravia peccata
nittuntur, ad confessionem auricularem accedant, an-
quam novam huiusmodi absolutionem sint recepturi,
i iusta causa impediantur. Omnino autem tenentur,
i obstet moralis impossibilitas, accedere ad confessarium/
ra annum. Viget enim etiam pro ipsis praeceptum, quo
nis christifidelis tenetur cuncta peccata sua, utique
avia, quae singillatim adhuc confessus non fuerit, sacer-
ti solus confiteri saltem semel in anno [7].

VIII. Sacerdotes doceant fideles prohibitum esse ne
, quos conscientia peccati mortalis gravat, habita copia
nfessarii, de industria aut ex neglegentia declinent satis-
cere obligationi confessionis individualis, occasionem
spectantes qua absolutio simul pluribus detur [8].

IX. Ut autem fideles obligationi peragendi individua-
n confessionem facile satisfacere possint, curetur ut
nfessarii in templis praesto sint, diebus et horis in fide-
m commodum statutis.
In locis autem dissitis et remotis, quo sacerdos raro intra
num accedere potest, res ita disponantur ut sacerdos,
atenus fieri potest, singulis vicibus audiat sacramenta-
confessiones aliculus coetus paenitentium, dum aliis
enitentibus, si adsint condiciones de quibus supra [9],
cramentalem absolutionem generali modo impertit; ita
men ut omnes fideles, si possibile sit, semel saltem in
no confessionem individualem perficere valeant.

X. Fideles enixe edoceantur celebrationes liturgicas et
mmunes ritus paenitentiales perutiles esse ad praepara-
onem magis fructuosae confessionis peccatorum et ad
tae emendationem. Caveatur autem, ne huiusmodi cele-
ationes vel ritus cum sacramentali confessione et absolu-
ne confundantur.
Si intra huiusmodi celebrationes paenitentes indivi-
alem confessionem perfecerint, unusquisque a confes-
rio, quem adit, singulariter absolutionem accipiat. In
su autem absolutionis sacramentalis una simul pluribus
ndae, haec impertiatur semper iuxta peculiarem ritum /
Sacra Congregatione pro Cultu Divino statutum [10].
ius ritus celebratio sit omnino distincta a Missae cele-
atione.

XI. Qui actu est scandalo fidelibus, potest quidem, si
t sincere paenitens et scandalum removere serio propo-
t, sacramentalem absolutionem una cum aliis accipere;
l S. Communionem tamen ne accedat, nisi postquam
andalum removerit iuxta confessarii iudicium, ad quem
rius personaliter recurrat.
Quoad absolutionem a reservatis censuris, serventur
ormae iuris vigentis, tempus recursus computando a
roxima individuali confessione.

XII. Ad confessionem frequentem seu «devotionis»
uod attinet, sacerdotes ne audeant ab ea dissuadere fi-
eles. E contra, uberes eius fructus pro vita christiana com-
nendent [11] seque ad eam excipiendam semper paratos
stendant, quotiescumque id a fidelibus rationabiliter pe-
itur. Omnino vitandum est, ne confessio individualis ad
ola peccata gravia reservetur; hoc enim fideles privaret
ptimo fructu confessionis, ac famae noceret eorum, qui
ingulariter ad sacramentum accedunt.

XIII. Absolutiones sacramentales modo generali im-

[7] Cfr. Conc. Lat. IV, c. 21, cum Conc. Trid., Doctrina de Sacramento Paenitentiae, c. 5 De confessione et can. 7-8: DS 812; 1679-1683 et 1707-1708; cfr. etiam Prop. 11 damnata a S. C. S. Officii in Decr. 24 Sept. 1665: DS 2031.

[8] Cfr. Instructio S. Paenit. Apost. diei 25 martii 1944 [LE 1792]. [9] Cfr. n. III. [10] Attamen, usque ad novi huius ritus promulgationem, ipsa absolutionis sacramentalis verba, nunc praescripta, adhibenda sunt, quae, ut patet, plurali numero aptentur. [11] Cfr. Litt. Encycl. *Mystici Corporis*, A. A. S. 35 (1943), p. 235 [LE 1759].

pertitae, nisi supradictae normae servantur, tamquam abusus graves habendae sunt. Quod pastores omnes sedulo arceant, conscii moralis oneris sibi iniuncti erga bonum ac dignitatem sacramenti paenitentiae tuendam.

Has normas Summus Pontifex Paulus Pp. VI, in audientia infrascripto Cardinali Sacrae Congregationis pro Doctrina Fidei Praefecto die 16 Iunii 1972 concessa, speciali modo adprobavit ac promulgari statimque valere iussit.

Romae, ex aedibus S. Congregationis pro Doctrina Fidei, die 16 Iunii 1972.—Franciscus Card. Seper, *Praefectus*. Paulus Philippe, *a Secretis*.

Adn. M. DESDOUITS in **L'ami du clergé** 82 (1972) 9-11; 83 (1973) 103-108; G. LOBO in **The Clergy Monthly** 38 (1972) 390-393; B. RUSSO in **Pal. clero** 51 (1972) 1095-1112; G. SESSOLO in **L'Osservatore romano**, diei 31 iul. -1 aug. 1972, p. 1-2; D. TETTAMANZI in **La Scuola cattolica** 100 (1972) 255-289; P. TOCANEL in **Apoll.** 45 (1972) 587; M. ZALBA in **Notit.** 8 (1972) 317-328 et in **PrM** 62 (1973) 193-213 et in **Rassegna di Teologia** 13 (1972) 17-39; **Doc. Cath.** 54 (1972) 1124-1125.

4061

1972 IUN 16.-SC CULTUS DIVINI, RESCRIPTUM. PART.*

ORDINARIUS LOCI CONCEDERE POTEST, IN ADIUNCTIS PARTICULARIBUS, CELEBRATIONEM UNIUS MISSAE IUXTA VETEREM RITUM ROMANUM

Preces—*Mon Révérend Père*, Le 19 mai dernier, j'ai eu l'honneur de solliciter un renseignement, et éventuellement une autorisation, au sujet de la Messe de Saint Pie V. Je me permets de renouveler, ce jour, mon instance.

Chaque année, la «Schola Saint-Grégoire» du Mans (Ecole technique et pratique de Chant Grégorien) organise une Session internationale pour ses élèves. Celle-ci s'achève par une messe radiodiffusée sur «France-Culture». Elle sera célébrée le 23 juillet, et, bien entendu, le nouvel «Ordo Missae» sera utilisé.

Mais, pour la Session, qui se déroule au Grand Séminaire du Mans, pour les seuls élèves, la directrice désirerait utiliser la Messe de Saint Pie V. S'agissant d'un groupe spécifique et restreint, compte tenu des règles en vigueur, peut-elle envisager cette messe? Si une autorisation est nécessaire, vu le cas précis, Son Excellence Monseigneur Alix peut-il l'accorder?

Avec ma gratitude, et celle des élèves de la Schola Saint-Grégoire pour l'intérêt que vous voudrez bien apporter à ma missive, je vous prie d'agréer, etc.».

Rescr.—*Sacra Congregatio die 16 iunii respondit:* «quaestionem proponendam esse Ordinario Dioecesano, qui pro sua prudentia pastorali iudicabit an opportunum sit concedere celebrationem *unius* sanctae Missae iuxta Missale romanum non instauratum, remoto quovis periculo dissentionis et turbationis in communitate fidelium».

* Cuidam sacerdoti dioecesis Cenomanensis, qui die 7 iunii 1972 praedictam miserat epistulam S. Congregationi pro Cultu Divino: Notit. 9 (1973) 48, ubi tamen adnotatur: «Quidam, neglegentes petitionem scribentis, deduxerunt Ordinarium loci concedere posse, de more, celebrationem Missae iuxta Missale non instauratum. Clarum est in petitione et in responsione agi de unica missa «pour un groupe spécifique et restreint», in quodam «cas précis». Quaevis alia illatio est inepta et falsa.»

4062

1972 IUN 17.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECR. PART.*

APPELLATIO APUD ROTAM NUNTIATURAE APOSTOLICAE HISPANIARUM PROPOSITA DEFERRI POTEST AD ROTAM ROMANAM ANTE CITATIONEM PARTIUM

Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal, visa instantia a Dño Paulo, actore in causa, die 27 aprilis 1972 missa ad obtinendum ut causa definita in prima instantia a Tribunali Metropolitano pertractari ac definiri possit in secunda instantia a Sacra Romana Rota potius quam a Rota Nuntiaturae Apostolicae in Hispania ad quam idem actor appellaverat; viso consensu partis conventae; attento art. 39 M.P. *Apostolico Hispaniarum Nuntio* [LE 1923], quo facultas datur partibus in hoc mutuo convenientibus causas directe ad Sacram Rotam per legitimam appellationem deferre; attento can. 1725, n. 2 (collato cum art. 216, § 3, Instructionis *Provida Mater* [LE 1347], vi cuius causa fit propria tribunalis cum citatio legitime peracta fuerit; consideratis notitiis ab Excmo Nuntio Apostolico missis, ex quibus constat citationes nondum factas esse, decrevit: «*Actor utatur iure suo appellationem prosequendi apud Sacram Romanam Rotam*».

Romae, e sede Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, die 17 iunii 1972.—Dinus Card. Staffa, *Praef.* Aurelius Sabattani, *a Secr.*

* Apoll. 45 (1972) 389

4063

1972 IUN 19.-PAULUS VI, LIT. AP. AAS 64 (1972) 545

In Republica Litoris Eburnei Apostolica Nuntiatura constituitur, cuius sedes in urbe Dakar collocatur.

PAULUS PP. VI

Ad perpetuam rei memoriam.—Iussum, quo Christus Dominus praecepit apostolis suis ut universum terrarum orbem peragrantes divina hominibus monita traderent (cf. *Mc.* 16, 15), tam instat, ut Nos, toto animo in eas rationes atque consilia incumbamus, quae ad sanctissimam religionem latius propagandam gentibusque inferendam conducant. Cui sane rei cum Romanae Sedis ceterarumque nationum mutua amicitia prosit admodum, idcirco sancta Christi Ecclesia curam hanc egit usquequaque ut cum populis necessitudines coniungeret. Cumque, opitulante Deo, qui omnia temperat, apostolica haec Sedes et Res publica Litoris Eburnei secundo rerum cursu in vicem voluntatem sibi conciliaverint, visum est cum utriusque commodo fieri, si ibi loci *Apostolica Nuntiatura* constitueretur, cuius sedes, nunc quidem, in urbe Dakar collocaretur. Quod per has Litteras facimus, datis iuribus omnibus. Ceterum quod iussimus sive nunc in posterum robur suum habeat, contrariis nihil obstantibus.

Datum Romae, apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die XIX mensis Iunii, anno MCMLXXII, Pontificatus Nostri nono.—Aloisius Card. Traglia, *S. R. E. Cancellarius*.

4064

1972 IUN 19.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

SACERDOS E SOCIETATE SINE VOTIS SAECULARIZATUS ET LEGITIME UXORATUS CARET IURE PERCIPIENDI REDITUS ET PENSIONEM CONSTITUTAM EX BONIS QUAE AD SOCIETATEM PERTINEBANT

Facti Species.—Dominus Paulus, olim sodalis Congregationis Religiosae in ditione Archidioecesis X, obtento indulto laicisationis, atque paulo post matrimonio rite celebrato, Superiori eiusdem Congregationis scripsit: «I once more make my claim against the Congregation for $ 8.865 (25 years 8 months of Masses at the rate of 6 Masses per week for 46 weeks of each year)». Superior autem respondit: «Your letter of 28th july last was discussed at a Chapter held recently. The decision reached was that you have no claim on the Congregation».

Tunc Dñus Paulus, die 8 decembris 1969, ad Summum Pontificem recurrit scribens: «For 25 years 8 months I was a member of the Congregation Y and as such contributed to the Congregation Fund all my Mass stipends and Stole dues. I am now reclaiming the amount contributed by me to this Fund by way of Mass stipends (scilicet $ 8.865 dollars) ... I have not claimed my Stoles dues which must be in the region of $ 25.000. I regard them as more than adequately covering any expenses incurred by the Congregation on my behalf such as one or two minor illnesses, my education for the Priesthood, etc.».

Hoc scriptum una cum adnexis documentis Secretaria Status transmisit Signaturae Apostolicae, quae «vorrà prenderne visione e sottoporlo all'esame di codesto Supremo Tribunale».

Duae quidem ponuntur quaestiones: I.—Quonam competentiae titulo hoc Supremum Tribunal praesentem causam cognoscat? II.—Utrum recursus valido fundamento nitatur, seu utrum recurrens ius habeat ad restitutionem cuiusdam summae pecuniae e parte Congregationis Y?

IN IURE ET IN FACTO

I.—De titulo competentiae.

Certe agi non potest de competentia n. 106 Constitutionis Apostolicae *Regimini Ecclesiae Universae* [LE 3588] statuta ad dirimendas contentiones ex actu potestatis administrativae ecclesiasticae ortas, quae Signaturae Apostolicae deferuntur ob interpositam appellationem seu recursum adversus decisionem competentis Dicasterii, quoties legis violatio allegetur (cf. *Normae Speciales*, art. 96, n. 1 [LE 3630]).

Nec agitur de negotio administrativo a Congregatione Romanae Curiae delato.

Quaestio quidem videtur Signaturae Apostolicae a Summo Pontifice commissa esse (Const. Apost. *Regimini*, n. 107). Quod patet ex ipsis Secretariae Status litteris, peculiari ratione habita instantiae recurrentis, qui a Summo Pontifice expresse imploravit: «I am most anxious, Your Holiness, that this matter be settled soon and that it be settled by the Holy See, not by Archidiocese X nor by an Civil Court».

Cum igitur Signatura Apostolica ex Pontificia Commissione casum cognoscat, de merito causae sine dubio iudicandum est.

II.—Quid de fundamento recursus?

1. Quoad petitum a recurrente postulatum, is, contra ac litteris diei 8 decembris 1969 asserebat, alia epistula die 11 ianuarii 1971 huic Supremo Tribunali missa, praeter summam $ 8.865 pro Missis, alteram pro iuribus Stolae postulat: «After taking into consideration the cost of my education to the Priesthood, my medical, dental and opticians expenses, and my monthly remuneration, I claim $ 8.865 for my Mass offerings and $ 11.320 for my Stole dues, making a total of $ 20.185.

2. Ad rationes seu motiva quod attinet, «in which I base the above claim, ait recurrens D.nus Paulus, they were: 1) There was no wow of Poverty. 2) I was a secular priest (as were all the Members of the Congregation) ordained under the tile of the Archdiocese X. 3) Each year the Archdiocese Year Book listed the members of the Congregation Y as Diocesan Clergy. 4) All offerings received while on vacation were the priest's own property. 5) There was no written or oral agreement that once hanted in the offerings were property of the Congregation. There was merely an understanding that the priest would be provided for especially in retirement. 6) The Congregation have no legal or moral right to retain the money I have handed in especially when this is against my will».

3. Quaestio fundamentalis canonica ponitur de iuridica natura Religiosae Congregationis Y, atque de iure quo regitur, ad bona peculiariter temporalia quod attinet.

1) «Ratio» autem praedictae Congregationis enuntiatur, quod haec «ex Clero coalescens Archidioeceseos X Societate continetur Sacerdotum saecularium, qui quum a reliquo Dioeceseos Clero divisi non sint, una cum eodem iurisdictioni Archiepiscopi subsunt: vitamque communem et quadamtenus regularem degentes in id incumbunt, ut ipsimet Archiepiscopo auxilio sint» *(Constitutiones)*.

Finis vero prior Congregationis statuitur «ad singulorum membrorum sanctificationem per vitam imprimis communem obtinendam» *(ibid.)*.

Inter conditiones admittendi socios in Congregationem asseritur quod «nihil tanquam conditio necessaria vel ad ingressum vel ad stabilitatem in Congregatione usque ad vitae exitum requiretur, nisi simplex in ea perseverandi promissum...» *(ibid.)*.

Congregatio Y igitur aequiparatur Societati virorum in communi viventium sine votis, quae praescriptis canonum 673-681 regitur.

Rationes proinde a recurrente D.no Paulo supra sub numeris 1-3 enumeratae revera comprobantur ac commode admittuntur.

2) Ad bona vero temporalia quod attinet, quae ceteris recurrentis sub nn. 4-6 rationibus vindicantur, perpendenda sunt super re iuris praescripta.

Iuxta autem Constitutiones memoratae Congregationis, sacerdotes qui uti socii admittuntur, «cautionem dabunt et pactum restituendi, quod in eos a Congregatione expensum fuerit, inibunt» *(Constitutiones)*. Cuius obligationis restituendi ipse D.nus Paulus conscius est, cum, litteris diei 8 decembris 1968, iura Stolae non vindicanda esse agnoverit, utpote quae habenda sunt tanquam «covering any expenses incurred by the Congregation on my behalf». Nec videtur, ex hoc capite, quomodo iustificari possit vindicatio iurium Stolae, quae recurrens, ulterius, litteris diei 11 ianuarii 1971, expostulavit.

Immo ad rem habetur textus explicitus capitis III Constitutionum «De bonorum ecclesiasticorum subiectione»: «Eleemosynae pro Missis acceptae, aliique reditus et fructus omnes qui ex exercitio ministeriorum ecclesiasticorum Sodalibus proveniunt, subiicientur Congregationi».

Ex hoc Constitutionum praescripto clare patet bona, quae Sodalibus obveniunt tum ex Missarum eleemosynis tum ex Stolae iuribus, Congregationi acquiri. Ac proinde rationes supra sub nn. 5 et 6 a recurrente allatae non sustineri videntur, videlicet quod non solum adest «written or oral agreement that once handed in the offerings were property of the Congregation», quin immo hoc pactum induit formam legis seu normae constitutionalis Societatis; atque D.nus Paulus, quo in Congregationem admitteretur, hanc «formulam oblationis» pronuntiare debuerit: «...oboedientiam ad praescriptum Congregationis offero et promitto».

Ideoque iuxta praescriptum Constitutionum, Congregatio habet «legal and moral right to retain the money», seu «reditus et fructus omnes, qui ex exercitio ministeriorum ecclesiasticorum Sodalibus proveniunt».

Quod vero «all offerings received while on vacation were the priest's own property», id validum pro Congregatione argumentum praestat, atque pro feriis affert exceptionem, quae confirmat normam generalem de ordinaria Congregationi subiectione omnium bonorum, quae Sodalibus sacerdotibus ex exercitio ministeriorum ecclesiasticorum proveniunt.

http://www.obrascatolicas.com

3) Manet quaestio de obligatione Congregationis, quod «the priest would be provided for especially in retirement».

Revera institutus est «Fundus Sodalium Congregationis» ad auxilium aegrotis et senibus Sociis praestandum. Ideo quaeritur utrum D.nus Paulus ius habeat ad restitutionem summarum ab ipso in hunc communem Fundum immissarum.

Ipse autem recurrens, vindicat summam § 20.185 Americanorum nummorum, «quae pecunia, scribit eius patronus, ei debetur cum ab eodem per 25 annos et 8 menses fructus e suo apostolico ministerio provenientes dedit ac remisit ad «Fundum Sodalium», intentione recipiendi debitam in senectute adsistentiam, quae ceterum est exsecutio ipsius fundi».

Pro casu autem, quo D.nus Paulus, e Congregatione egressus, ad Clerum Archioeceseos X simpliciter associari intendisset, Superior Congregationis eidem significaverat quod «it has been decided that the Community will help to provide for sickness and old age by paying your entrance fee to the Secular Clergy Common Fund or an alternative fund of a similar nature».

Quae Congregationis propositio revera componitur, ad normam rectae aequitatis, cum fine «Fundi Sodalium», eo quod is, cuius interest, permanet officio sacerdos in dioecesi. Aliter, «at no time, scribit Superior, has any priest who seceded from the Congregation been compensated for previous duties performed whilst Member of the Congregation».

At hanc propositionem D.nus Paulus recusavit, quia ministerium sacerdotale deserere intendebat, et nunc aliam vitam matrimonio gerit.

Tunc ad eiusdem vindicationes quod attinet, ex adhuc relatis sequentes deduci possunt animadversiones.

Ad normam Constitutionum Congregationis, D.nus Paulus non habet ius ad restitutionem redituum, qui ex exercitio ministerii ecclesiastici ei provenerint atque in Fundum Sodalium Congregationis immissi sint, utpote qui iam Congregationi subiciuntur. Aliunde computatio istorum redituum a recurrente exhibita sat arbitraria videtur.

Praeterea D.nus Paulus, cum Sodalis Congregationis non amplius sit, quin immo ad statum laicalem redactus, adsistentiam a Congregatione praetendere nequit, eo magis quod, de facto, nec aegrotus nec senex sit.

4. Demum, si ratio caritatis attendatur, ordo quoque caritatis servandus est, nec convenit ut fructus ministerii sacerdotalis tribuantur ei, qui sacerdotium deseruit ut aliam vitam matrimonio componeret. Aliter grave damnum Congregationi integrisque presbyteris inferretur. Proinde oportet illi reditus pro debita adsistentia fidelibus sacerdotibus, ceteroquin ad normam iuris, serventur atque impendantur.

DECISIO.—In Congressu habito die 19 Iunii 1972 coram Emo Cardinali Praefecto, proposito recursu a Dño Paulo interposito adversus Congregationem Y Archidioeceseos X ad obtinenda stipendia SS. Missarum a recurrente celebratarum ante reductionem ad statum laicalem, decretum est: «*Recursum esse reiciendum, utpote manifeste carentem fundamento*».

* Apoll. 45 (1972) 391-396.

4065

1972 IUN 21.-SC RELIGIOSORUM, RESPONSUM. PART.*

MONASTERIA MONIALIUM DOMINICARUM QUAE VOTA TANTUM SIMPLICIA ADHUC EMITTUNT, SERVARE TENENTUR CLAUSURAM «PAPALEM» AUT «CONSTITUTIONALEM»

Romae, die 21 Iunii 1972

Reverende Pater, Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis saecularibus, ad quaesita proposita circa Monasteria Monialium Dominicanarum quae vota tantum simplicia emittunt, omnibus attente consideratis, quae sequuntur respondendum putat:

1. post editam Constitutionem Apostolicam *Sponsa Christi* [LE 2167] et Instructionem *Inter cetera* [LE 2569], uti Moniales habeantur quae professae sunt in Monasteriis in quibus vota sollemnia vel actu emittuntur vel ex instituto emitti deberent;

2. Monasteria in quibus ob graves rationes vota sollemnia sucipi nequeant, simplicia adhuc retinere poterunt;

3. Clausura quae episcopalis dicitur pro Monialibus in posterum iam agnosci non poterit:

4. proinde, praefata Monasteria clausuram servare tenentur, quae erit «papalis», ad normam iuris et Instructionis *Venite seorsum* [LE 3779], si vitam unice contemplativam persequi desiderant, vel «constitutionalis», iuxta praescriptum Motu Proprio *Ecclesiae sanctae* [LE 3457], n. 32, si aliqua apostolatus opera exercent; quo in casu, Constitutiones Ordinis ad suam peculiarem condicionem aptare atque Statutum praeparare debent, examini et approbationi huius Sacrae Congregationis postea subiciendum.

Quae dum communico cum Paternitate Tua, cuncta fausta a Domino apprecor ac permaneo addictissimus in Domino—
AUG. MAYER, *Secr.*

* Procuratori Generali Ordinis Fratrum Praedicatorum, Prot. N. 33902/72: AOP 80 (1971-72) 860.

4066

1972 IUN 24.-SC CULTUS DIV., DECR. AAS 65 (1973) 274

ORDO CANTUS MISSAE SEU GRADUALIS ROMANI NOVA ORDINATIO PROMULGATUR CUM PROPRIIS RECOGNITIS NORMIS

I—DECRETUM PROMULGATIONIS

Thesaurum cantus gregoriani, quem traditio usque ad nostram aetatem transmisit, sancte esse servandum et opportune adhibendum Concilium Vaticanum II in Constitutione de sacra Liturgia (nn. 114 et 117) [LE 3141] expresse declaravit.

Ut haec ergo norma ad effectum deduceretur, praesertim post editos novos libros liturgicos, secundum mentem eiusdem Concilii Vaticani instauratos, Sacra haec Congregatio pro Cultu Divino opportunum duxit quaedam indicare, quibus Graduale Romanum novae rerum condicioni accommodaretur et nullus textus deperderetur thesauri authentici cantus gregoriani.

Statuit proinde Sacra haec Congregatio, de mandato Summi Pontificis Pauli VI, ut, qui celebrationem eucharisticam lingua Latina peragunt, in disponendis cantibus ad illam pertinentibus novam hanc ordinationem sequantur. Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 24 iunii 1972, in Nativitate sancti Ioannis Baptistae.—
Arturus Card. TABERA, *Praefectus*. A. Bugnini, Archiep. tit. Diocletianensis, *a Secretis*.

II—PRAENOTANDA GENERALIA*

I. *De instauratione Gradualis Romani*

Instauratio Calendarii generalis et librorum liturgicorum, praesertim vero Missalis et Lectionarii, id effecit ut nonnullae mutationes et accommodationes necessariae evaderent etiam in Graduali Romano. Etenim, suppressis quibusdam celebrationibus in anno liturgico, veluti tempore Septuagesimae, octava Pentecostes, Quattuor anni Temporibus, etiam Missae ipsis respondentes auferendae erant; quibusdam autem Sanctis ad aliud anni tempus translatis, opportunae aptationes faciendae erant; dum, e contra, novis Missis inductis cantus proprii erant providendi. Item nova ordinatio lectionum biblicarum requisivit ut nonnulli textus, ex. gr. antiphonae ad communionem, quae cum ipsis lectionibus arctius conectuntur, ad alios dies transferrentur.

Huiusmodi Gradualis Romani nova ordinatio facta est, prae oculis habitis iis quae n. 114 Constitutionis de sacra Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, praecipiuntur: «Thesaurus musicae sacrae summa cura servetur et foveatur». Authenticum enim repertorium gregorianum nullum detrimentum passum est; immo aliquo modo fuit instauratum, sepositis recentioribus imitationibus, textibus antiquis aptiore ratione dispositis, quibusdam adiectis normis, quae ipsius repertorii usum facilliorem et magis varium efficerent.

Imprimis ergo curae fuit thesaurum gregorianum authenticum integre servare. Proinde cantus ad Missas pertinentes, quae in anno liturgico locum iam non obtinent, ad alias Missas formandas adhibiti sunt (ex. gr. pro feriis Adventus, pro feriis inter Ascensionem et Pentecosten), aut pro aliis substituti sunt, qui pluries in anno occurrunt (ex. gr. tempore Quadragesimae vel in dominicis per annum) aut, eorum indole permittente, celebrationibus Sanctorum attributi sunt.

Sed et viginti fere textus gregoriani authentici, qui decursu temporum ob varias mutationes inductas e repertorio deciderant, iterum in ipsum assumpti sunt. Provisum est quoque ne ullus cantus authenticus deturparetur vel mutilaretur, demptis ex eo quibusdam elementis, quae cum aliquo tempore liturgico minus forsan conveniant, prouti sunt *Alleluia*, quae in ipso antiphonarum textu aliquando occurrunt cum notis, quae partem integram melodiae constituunt.

Sepositio autem partium, quae tardiores exhibent imitationes *neo-gregorianas*, praesertim in festis Sanctorum, id efficiet ut authenticae solummodo retineantur cantilenae gregorianae, quamvis semper liceat, iis, qui maluerint, easdem melodias *neo-gregorianas* retinere et cantare. Nulla enim ex his plane expungitur e Graduali Romano. Immo pro nonnullis, quae in usum universalem receptae sunt (ex. gr. in sollemnitatibus Ss.mi Cordis Iesu, D. N. Iesu Christi universorum Regis, Immaculatae Conceptionis B. M. V.), nulla alia substituta est. Loco aliarum, e contra, proponuntur cantus ex authentico repertorio selecti, eundem textum, quantum fieri potest, referentes.

Curae denique fuit authenticum repertorium gregorianum, melodiis non authenticis purgatum, aptius disponere, ut nimiae repetitiones eorundem textuum vitarentur, et eorum loco assumerentur aliae partes, optimae quidem formae, quae semel tantum in anno occurrunt. Hinc omnimoda industria est adhibita quo ditiora fierent Communia, omnibus collectis in iis cantibus qui alicui Sancto stricte proprii non sunt, et proinde pro omnibus Sanctis eiusdem ordinis possunt assumi. Communia insuper ditata sunt pluribus cantibus, e Proprio de Tempore derivatis, qui raro adhibebantur. Rubricae autem

* Notit. 8 (1972) 216-220.

ampliorem facultatem praebent hauriendi e Communibus noviter dispositis, ita ut necessitatibus quoque pastoralibus largius satisfiat.

Eadem fere ratione facultas tribuitur eligendi inter cantus ad Proprium de Tempore pertinentes: nam pro textu diei proprio alium textum eiusdem temporis licet pro opportunitate substituere.

Normae quoque pro cantu Missae, initio Graduali Romani exstantes, ita recognitae sunt atque emendatae, quo clarius munus uniuscuiusque cantus clarius appareret.

II. *De ritibus in cantu Missae servandis*

1. Populo congregato, et sacerdote cum ministris ad altare accedente, incipitur antiphona ad introitum. Eius intonatio brevior vel magis protracta pro opportunitate fieri potest, vel, melius, cantus potest ab omnibus simul inchoari. Asteriscus proinde, qui ad partem intonationis significandam in Graduali invenitur, signum habendum est solummodo indicativum.

Antiphona a choro decantata, versus a cantore vel a cantoribus proferatur, ac deinde antiphona resumatur a choro.

Huiusmodi antiphonae et versiculorum alternatio haberi potest quoties sufficit ad processionem comitandam. Attamen antequam antiphona in fine repetatur cantari potest, ut ultimus versus, *Gloria Patri, Sicut erat*, per modum unius decantatus. Si autem *Gloria Patri* peculiarem habet terminationem melodicam, haec eadem terminatio in omnibus versiculis adhibenda est.

Si contingat ex versu *Gloria Patri* et antiphonae iteratione cantum nimis protrahi, omittitur doxologia. Si autem processio brevior est, unus tantum psalmi versus adhibetur, vel etiam sola antiphona, nullo addito versu.

Quoties vero liturgica processio Missam praecedit, antiphona ad introitum canitur dum processio ingreditur ecclesiam, vel etiam omittitur, prout singulis in casibus in libris liturgicis providetur.

2. Acclamationes *Kyrie, eleison* inter duos vel tres cantores aut choros, pro opportunitate, distribui possunt. Acclamatio quaeque de more bis dicitur, non tamen excluso numero maiore, attenta praesertim ratione artis musicae.

Quando *Kyrie* cantatur ut pars actus praenitentialis, singulis acclamationibus brevis tropus praeponitur.

3. Hymnus *Gloria in excelsis* inchoatur a sacerdote vel, pro opportunitate, a cantore. Profertur autem aut alternatim a cantoribus et choro, aut a duobus choris sibi invicem respondentibus. Divisio versuum, quam significant geminatae lineae in Graduali Romano, non necessario servanda est, si quis aptior modus inveniatur, qui cum melodia possit componi.

4. Quoties sunt duae lectiones ante Evangelium, prima lectio, quae de more e Vetere Testamento depromitur, profertur secundum tonum lectionis seu prophetiae, ea terminatur consueta forma puncti. Etiam conclusio *Verbum Domini* cantatur eadem forma puncti, omnibus deinde acclamantibus *Deo gratias*, iuxta modum in fine lectionum consuetum.

5. Post primam lectionem dicitur Responsorium Graduale a cantoribus vel a choro. Versus autem a cantoribus profertur usque ad finem. Nulla proinde ratio habenda est asterisci, quo indicatur resumptio cantus a choro facienda in fine versus Gradualis, versus ad *Alleluia* et ultimi versus Tractus. Quando autem opportunum videtur, licet repetere primam partem Responsorii usque ad versum.

Tempore paschali, omisso Responsorio Graduali, cantatur *Alleluia*, prout infra describitur.

6. Lectio secunda, quae e Novo Testamento desumitur, cantatur in tono Epistolae, cum clausula finali propria. Potest etiam cantari in tono primae lectionis. Conclusio autem *Verbum Domini* cantatur secundum melodiam in tonis communibus notatam, omnibus deinde acclamantibus *Deo gratias*.

7. Secundam lectionem sequitur *Alleluia* vel Tractus. Cantus *Alleluia* hoc modo ordinatur: *Alleluia* cum suo neumate canitur totum a cantoribus et repetitur a choro. Pro opportunitate tamen cantari potest semel tantum ab omnibus. Versus a cantoribus profertur usque ad finem; post ipsum vero *Alleluia* ab omnibus repetitur.

Tempore Quadragesimae, loco *Alleluia* cantatur Tractus, cuius versus alternatim canuntur a duabus partibus chori sibi invicem respondentibus, vel alternatim a cantoribus et a choro. Ultimus versus ab omnibus cantari potest.

8. Sequentia, si casus fert, cantatur post ultimum *Alleluia* alternatim a cantoribus et a choro, vel a duabus partibus chori, omisso *Amen* in fine. Si non cantatur *Alleluia* cum suo versu, omittitur Sequentia.

9. Quoties una tantum fit lectio ante Evangelium, post eam cantatur Responsorium Graduale vel *Alleluia* cum suo versu. Tempore autem paschali canitur alterutrum *Alleluia*.

10. Ad cantum Evangelii, post clausulam finalem propriam, additur conclusio *Verbum Domini*, prout in tonis communibus notatur, omnibus deinde acclamantibus *Laus tibi, Christe*.

11. *Credo* de more aut ab omnibus aut alternatim cantatur.

12. Oratio universalis iuxta uniuscuiusque loci consuetudines peragitur.

13. Post antiphonam ad offertorium cantari possunt, iuxta traditionem, versiculi, qui tamen semper omitti possunt, etiam in antiphona *Domine non sum dignus*, in Missa pro defunctis. Post singulos versus resumitur antiphonae ad hoc indicata.

14. Praefatione peracta, omnes *Sanctus* cantant; post consecrationem vero, proferunt acclamationem anamneseos.

15. Expleta doxologia Precis eucharisticae, omnes acclamant: *Amen*. Deinde sacerdos solus invitationem profert ad Orationem dominicam, quam omnes cum ipso dicunt. Ipse autem solus embolismum subdit, quem omnes doxologia concludunt.

16. Dum fractio panis et immixtio peraguntur, invocatio *Agnus Dei* a cantoribus, omnibus respondentibus, cantatur. Haec invocatio repeti potest quoties necesse est ad fractionem panis comitandam, prae oculis habita eius forma musica. Ultima vice, invocatio concluditur verbis *dona nobis pacem*.

17. Dum sacerdos sumit Corpus Domini, inchoatur antiphona ad communionem. Cantus autem eodem modo peragitur ac cantus ad introitum, ita tamen ut cantores sacramentum commode participare possint.

18. Post benedictionem sacerdotis, diaconus profert monitionem *Ite, missa est*, omnibus acclamantibus *Deo gratias*.

III. *De modo Ordinem Cantus Missae adhibendi*

19. Lectionum magna varietate in Missale Romanum introducta, dum cantus Missae ex traditione recepti mutari non possint, idem formularium cantus componitur cum diversis lectionibus, iuxta cyclum trium annorum A, B, C Lectionarii pro dominicis statutum.

Item pro feriis resumuntur cantus dominicae praecedentis, qui componuntur tam cum lectionibus unicuique diei temporum peculiarum, nempe Adventus, Quadragesimae et Paschae, assignatis, quam cum lectione prima temporis per annum, iuxta cyclum duorum annorum I et II.

Patet cantus, qui relatione plus minusve stricta lectionibus uniuntur, eas in fortuitis translationibus comitari debere.

20. Mutationes forte inducendae in Proprium de Tempore in praesenti Ordine signantur, post unumquodque formularium fundamentale, per haec, quae sequuntur, scribendi compendia: A, B, C pro dominicis, sollemnitatibus et quibusdam festis; I et II cum numeris feriarum (sabbatum numero 7 indicatur) pro feriis per annum; soli numeri feriarum pro feriis ceterorum temporum.

Huiusmodi scribendi compendia remittunt ad alteram partem, in qua omnes mutationes conectuntur.

21. Norma praecipua, quam hic Ordo Cantus Missae sequitur, talis est, ut Missale Romanum quam maxime in eius ordinatione observare contendat. Quapropter quaedam formularia cantus translata vel commutata inveniuntur.

Psalmi ad communionem

22. Psalmorum versiculorumque numeri sumuntur ex editione appellata «nova Vulgata» (Typis Polyglottis Vaticanis, 1969). Hi versiculi ac versiculorum partes disponuntur ut in libro Liturgiae Horarum (Typis Polyglottis Vaticanis, 1971).

23. Asteriscus post numerum psalmi positus, indicat antiphonam non esse e psalterio sumptam, ideoque psalmum propositum esse ad libitum. Quo in casu, alius psalmus, si magis placuerit, substitui potest, exempli gratia psalmus 33, qui ad communionem ex antiqua traditione adhibetur.

Quando psalmus 33 indicatur ut psalmus ad communionem, nulli plerumque versus selecti proponuntur, quia singuli valde conveniunt.

Adn. J. CLAIRE in Notit. 8 (1972) 221-226; G. OURY in L'ami du clergé 82 (1972) 668-669.

4067

1972 IUN 26.-SC DOCT. FID, DECL. AAS 64 (1972) 641-643

DECLARATIO QUOAD INTERPRETATIONEM QUARUNDAM DISPOSITIONUM, QUAE NORMIS, DIE 13 IANUARII 1971 EDITIS, STATUTAE SUNT CIRCA REDUCTIONEM SACERDOTUM IN STATUM LAICALEM CUM DISPENSATIONE AB OMNIBUS ONERIBUS SACRIS

Die XIII Ianuarii 1971 hoc Sacrum Dicasterium novas *Normas* statuit ad apparandas sive in Curiis Dioecesanis sive in Curiis Generalitiis Religionum Clericalium causas reductionis sacerdotum ad statum laicalem cum dispensatione ab omnibus oneribus e Sacris Ordinibus manantibus [LE 3947].

Memorata publicatione peracta nonnulla dubia ac difficultates huic Sacrae Congregationi propositae fuerunt praesertim quoad interpretationem quarundam dispositionum in *Normis* statutarum.

Ad dicta dubia seu difficultates solvendas vel devincendas, hoc Sacrum Dicasterium, Ordinariorum sollicitudinis particeps, haec consideranda proponit authentico modo praedictas *Normas* interpretando in materia gravi et peculiariter ardua.

http://www.obrascatolicas.com

I. Hoc Sacrum Dicasterium Ordinarios enixe adhor-atur ut, pro eorum laudanda prudentia, «opportune et nportune» Sacerdotibus qui in crisi vocationis versantur aterne assistere velint ne in re tam gravis momenti, tum ro eorum ipsorum futuro, tum pro bono Ecclesiae, praeci-itanter agant, nec dispensationem sine gravibus obiectivis ationibus petant.

Revera praesertim his ultimis temporibus nonnulli qui b repentinam crisim dispensationem expostulaverant po-tea propriam petitionem revocabant cum iam Sacrum Dicasterium casum perpendebat.

Alii autem post communicatum Rescriptum gratiae am impertitae eam acceptare noluerunt ut sacerdotii xercitium servarent, divina gratia moti ac angoribus onscientiae cruciati.

Sunt denique et qui, dispensatione obtenta et matri-nonio coram Ecclesia celebrato, fidem etiam matrimo-ialem prodiderunt.

Novae *Normae* non eum finem habent ut gratia dispen-ationis cuicumque petenti indiscriminatim concedatur, ed tantum ut ad / simpliciorem formam investigationes b Ordinariis peragendae reducantur.

II. Ad n. II, 3, *b*, Normarum: «Causae et adiuncta seu ircumstantiae difficultatum quibus orator premitur», sunt lementa praecipua investigationis ab Ordinariis peragen-lae ut Sacro Dicasterio referre possint quibus rationibus ratoris petitio fulciatur. Hae autem rationes firmari de-ent etiam aliis notitiis et adiunctis ex ipsis investigatio-ibus forte manantibus (cfr. n. II, 3, *c*, *d*, *e*) et Voto quo pse Ordinarius circa ipsam petitionem propriam mentem nanifestat. Dispensatio autem non veluti «automatice» onceditur, sed rationes proportionate graves requiruntur.

Huius S. Congregationis est allatas rationes perpendere t in singulis sententiam dicere, considerando non tantum psius Oratoris bonum spirituale, sed et bonum Ecclesiae Universae, integra servata lege sacri coelibatus.

Hac de causa non quaecumque rationes propositae emper sufficientes seu validae censendae sunt ad implora-am gratiam obtinendam. Ita sufficientes dici nequeunt: *a)* simplex voluntas nubendi, *b)* legis sacri coelibatus contemptus, *c)* attentatum matrimonium civile vel prae-stituta dies pro matrimonii celebratione cum spe dispensa-ionem sic facilius obtinendi.

Petitiones igitur quae unice memoratis rationibus fulciri apparent Ordinarii huic Sacrae Congregationi ne mittant, praesertim dum agitur de sacerdotibus qui tantum a paucissimis annis Sacram Ordinationem acceperint.

III. Ad propositum dubium an Ordinarii applicare possint can. 81 CIC etiam cum de dispensatione a sacro coelibatu agitur, «Negative» respondendum est. Haec enim dispensatio unice et personaliter Summo Pontifici reser-vatur (cfr. *De Episcoporum muneribus*, n. IX, 1) [LE 3449].

Proinde matrimonium forte celebratum quin concessa fuerit ab ipsa Sede Apostolica dispensatio quavis validi-tate caret.

IV. Rescriptum reductionis ad statum laicalem et dispensationis ab oneribus suam vim plene exercet im-mediate a momento notificationis ex parte Ordinarii, nec ulla acceptatio ex parte Oratoris requiritur. Opportuna cautela, Sacra Congregatio numquam directe cum Oratore dispensationis Rescriptum communicat, sed semper Ordi-nario / id mittit, ut occasione Rescripti executionis, ipsum Oratorem modo magis personali moneat quoad vitam christianam ducendam ad animae propriae aeternam salu-tem promerendam et christifidelium aedificationem.

Si vero, Rescripto notificato, Orator poenitentia motus voluntatem manifestat perseverandi in exercitio sacerdotii, ipse pariter a quovis sacerdotali munere iure suspensus censendus est quia ipsa notificatione ad statum laicalem reductus est; attamen potest Sacrae Congregationi novam petitionem porrigere pro readmissione in statum clerica-lem. Ipsa autem Sacra Congregatio, post congruum pro-bationis tempus, attento favorabili Voto Ordinarii, decer-net de opportunitate proponendi novam gratiam Summo Pontifici.

V. Verbis «similibus Institutis» quae in n. VI, 4, *d*, «Normarum» inveniuntur, intelligi debent:

a) *Facultates, Instituta, Scholae etc., scientiarum ec-clesiasticarum vel religiosarum (v. g. Facultates Iuris Ca-nonici, Missionologiae, Historiae Ecclesiasticae, Philoso-phiae vel Instituta Pastoralia, Paedagogiae Religiosae, Catecheticae, etc.)*. Apud memorata Instituta nullum do-cendi munus sacerdotibus dispensatis committi potest, immo ipsi a dicto munere omnino recedant oportet ante dispensationis concessionem.

b) *Quaevis alia superiora studiorum centra, etiam ab Ecclesiae auctoritate stricte non dependentia in quibus etiam theologicae vel disciplinae doceantur*. Apud haec Instituta memoratis sacerdotibus dispensatis committi nequeunt disciplinae proprie theologicae vel ipsis intime conexae (e. g. paedagogia religiosa et catechetica). In dubio quoad disciplinas theologiae conexas, res a S. Congregatione pro Doctrina Fidei, collatis consiliis cum S. Congregatione pro Educatione Catholica, dirimetur.

VI. Haec Sacra Congregatio confidit nonnullorum expectationes explevisse ut, difficultatibus solutis, faci-liori via Normae datae integre servari possint.

Datum Romae, die 26 Iunii 1972.—Franciscus Card. Seper, *Praef*. Paulus Philippe, *a Secretis*.

Adn. E. F. REGATILLO in Sal terrae 61 (1973) 139-142; P. TOCANEL in Apoll. 46 (1973) 17-18.

4068

1972 IUN 27.-SC ECCL. OR., DECR. AAS 64 (1972) 738-743

Decretum quo nonnullae facultates Religiosis Orientalibus conceduntur et quidam canones de iisdem Religiosis mutantur vel suspenduntur

Orientalium Religiosorum Supremi Moderatores, reno-vationem vitae ac disciplinae religiosae ad mentem Conci-lii Vaticani II expeditius efficaciusque perficere cupientes, Apostolicae Sedi supplices porrexerunt preces ut ipsis quaedam ampliores facultates concederentur.

Quas preces Sacra Congregatio Ecclesiis Orientalibus praeposita, attentis Institutorum Religiosorum Orienta-lium diversitate atque rituum varietate, Summo Pontifici Paulo Pp. VI subiicere peropportune duxit, Qui statuit ut res examini Plenarii Patrum Coetus committeretur.

Propterea, Sacra Congregatio, auditis Supremis Modera-toribus atque opera Consultorum adhibita, elenchum fa-cultatum parare curavit, quo nonnullas normas iuris ca-nonici vigentis de Religiosis perficere necnon huius tem-poris necessitatibus aptare sategit, ut eae magis consonae congruentesque vitae et profectui Institutorum evangeli-cae perfectionis fierent, proponens mutationem vel su-spensionem quorumdam canonum, qui in Motu Proprio *Postquam Apostolicis Litteris* [LE 2263] continentur. Huiusmodi elenchum, a Plenario Patrum Coetu rite emen-/ 739
datum, Summus Pontifex benigne excipere dignatus est, ea tamen mente ut opportuna clausula, quoad Religiosarum confessiones, adnecteretur.

Quibus adamussim expletis, Summus Pontifex omnia quae acta sunt rata habuit atque adprobavit, simul man-dans ut integer elenchus facultatum publici iuris fieret, salvis Patriarcharum iuribus.

Quapropter, haec Sacra Congregatio pro Ecclesiis Orien-talibus, de mandato Summi Pontificis Pauli Pp. VI, has quae sequuntur, Religiosis Orientalibus facultates conces-sas, publici iuris facit:

1. Cuiusvis Instituti Religiosi iuris pontificii erit con-stitutas iam provincias coniungere vel aliter circumscribere, novas condere conditasve supprimere, firma manente pro prima divisione in provincias aut pro totali earumdem suppressione, obligatione recurrendi ad Sedem Apostoli-cam (cfr. M. P. *Postquam Apostolicis Litteris*, can 15, § 1). Synaxis seu Capitulum Generale statuat normas servandas in erectione et innovatione provinciarum Constitutionibus inserendas.

2. Pro Religionibus pontificia exemptione fruentibus, exceptis tamen Monasteriis, obligatio suspenditur Sedis Apostolicae beneplacitum petendi ad domum religiosam constituendam vel supprimendam (cfr. cann. 8, § 3; 10, § 2; 19, § 1, n. 2 et 20, § 1), salvis iis quae ad normam iuris Hierarchis locorum competunt.

3. Firmis proprii cuiusvis Instituti Constitutionibus, quae potiorem aetatem aliaque requisita exigant, ad mu-nus Supremi Religionis Moderatoris inhabiles sunt qui eandem Religionem professi non sint per decem saltem annos a prima professione computandos et annos triginta quinque non expleverint (cfr. can. 31, n. 2 et 5). Pro aliis Superioribus maioribus, praeter professionem perpetuam, sufficiunt triginta anni (cfr. can. 31, n. 3). Pro ceteris vero officiis ius particulare aetatis requisitum determinare valet, ita tamen ut pro Magistro Novitiorum, praeter profes-sionem perpetuam, aetas saltem triginta annorum re-quiratur (cfr. can. 92, § 1).

4. Supremis Moderatoribus Religionum laicalium iuris

pontificii facultas conceditur dispensandi, de consensu sui Consilii, admittendos in Religionem super illegitimitate natalium, dummodo ne sint sacrilegi vel adulterini.

5. Institutis Religiosis relinquitur facultas aptius de-terminandi tempus et locum praeviae probationis seu postulatus, etiam extra domum novitiatus, non exclusa facultate eam extra domum propriae Religionis peragendi
740 (cfr. cann. 71-73). /

6. Religiosi, de propria coniunctione cum Deo fovenda solliciti, bis saltem in mense ad Paenitentiae Sacramentum accedere satagant (cfr. can. 138, § 1, n. 3); Superiores vero frequentiam huiusmodi promovere studeant atque provi-deant ut sodales alternis saltem hebdomadis ac etiam saepius, si id cupiunt, sacramentalem confessionem pera-gere possint (cfr. can. 138, § 2).

7. Quod ad confessiones Religiosarum nominatim at-tinet, statuitur: *a)* Religiosae omnes atque novitiae, ut in hac re debita libertate fruantur, confessionem sacramen-talem valide et licite instituere possunt apud quemcumque sacerdotem ad confessiones audiendas in loco approbatum, firma semper disciplina religiosa communitatis; Hierarcha loci tamen invigilet ne in re abusus irrepant, quod si irrepserint, eos caute et prudenter eliminet, salva conscien-tiae libertate; *b)* Quo melius autem communitatum bono consulatur, Monasteriis vitae contemplativae, domibus formationis et communitatibus numerosioribus confes-sarius ordinarius detur; et saltem Monasteriis praedictis necnon domibus formationis etiam extraordinarius, nulla vero facta obligatione ad illos accedendi; *c)* Pro aliis com-munitatibus confessarius ordinarius nominari potest, si adiuncta peculiaria iudicio Hierarchae loci id suadeant; *d)* Hierarcha loci confessarios accurate seligat, qui con-gruenti maturitate aliisque necessariis qualitatibus pol-leant; ipse iudicet de numero, aetate et duratione in mu-nere, necnon ad illos nominandos vel ulterius confirmandos procedat collatis consiliis cum communitate cuius interest; *e)* Praescripta canonum, quae praecedentibus determina-tionibus contraria sunt, vel quae cum illis componi ne-queunt, vel quae, illis perspectis, ratione et applicatione carent, suspensa manent.

8. Quae praecedenti numero statuuntur, valent quoque pro communitatibus laicalibus virorum quatenus ipsis ap-plicari possunt.

9. Supremis Moderatoribus Religionum laicalium iuris pontificii facultas fit concedendi, de consensu sui Consilii, iusta de causa, ut bona propriae Religionis alienari, op-pignerari, hypothecae nomine obligari, emphyteusi redimi possint, utque personis moralibus propriae Religionis aes alienum contrahere liceat usque ad eam pecuniae summam quam Synodus Patriarchalis aut coetus Nationalis vel Regionalis Episcoporum proposuerit et Apostolica Sedes approbaverit.

10. Supremus Instituti Religiosi Moderator, de con-sensu sui Consilii, non requisito beneplacito Sedis Apo-
741 stolicae, valet: / *a)* sedem novitiatus constituere in aliqua domo Instituti Religiosi vel etiam plures in una provincia, servatis praescriptis iuris communis et particularis (cfr. can. 87, § 1, n. 3); *b)* transferre, vel in perpetuum vel ad tempus, sedem novitiatus, ad normam iuris iam erectam, in aliam domum, praemonitis Hierarchis locorum quorum interest et servatis de iure servandis; *c)* permittere ut no-vitiorum coetus, per certa temporis spatia, in alia Insti-tuti domo, a se designata, commoretur pro bono institu-tionis eorundem novitiorum; *d)* si exiguus novitiorum numerus ad vitam communem promovendam non aptus esse videatur, collocare novitiatum apud Instituti commu-nitatem quae ad formationem parvi eiusmodi coetus novi-tiorum fovendam idonea sit.

11. Circa tempus novitiatus, serventur praescripta Constitutionum proprii Instituti Religiosi. Attamen: *a)* Ad validitatem requiritur ut novitiatus 12 menses, non necessario continuos, complectatur, in domo ad hoc rite designata (cfr. can. 88, § 1, nn. 3 et 4); *b)* Absentia a coetu et a domo novitiatus, quae tres menses sive continuos sive intermissos superet, ipsum novitiatum invalidum reddit (cfr. can. 89, § 1); *c)* Absentia tribus mensibus brevior, apta prorogatione completur auctoritate Superioris Maioris audito Novitiorum Magistro; brevissima vero, dispositione Superioris Maioris solvitur (cfr. can. 89, § 2); *d)* Experi-menti causa, Synaxis seu Capitulum Generale maioritate duarum partium suffragiorum e tribus decernere potest ut, ad complendam novitiorum institutionem unum vel plura temporis spatia actuositati formativae, cum indole Instituti congruenti, tribuenda extra novitiatus domum peragantur, dummodo neque primos tres menses post in-tium, neque unum ante finem impediant, et novitiatus 2 annos non excedat. Quae spatia actuositatis formatviae 12 mensibus novitiatus adduntur (cfr. can. 89, §§ 3-4); *e)* Iusta de causa, Superior Maior permittere potest, ut prima votorum professio anticipetur, non tamen ultra 15 dies nec non ut extra novitiatus domum emittatur (cfr. can. 110, § 1).

12. Synaxeos seu Capituli Generalis est determinare tempus probationis ad emittendam professionem votorum perpetuorum, quod tamen tribus annis ne sit brevior, ne-que novem annos continuos excedat (cfr. can. 110, §§ 1-2). / 742

13. Supremus Instituti Religiosi Moderator, de con-sensu sui Consilii, potest sodalem, qui Religionem legitime deseruit sive expletis votis temporaneis sive ab eisdem exemptus, readmittere etiam sine obligatione iterum novi-tiatum peragendi, praescripto tamen quodam probationis tempore (cfr. can. 74, § 1, n. 6 et can. 191, § 2).

14. Ordinationibus particularibus cuiusque Instituti reliquitur recollectionis spiritualis temporis determinatio, antequam candidati novitiatum incipiant vel novitii vota temporaria nuncupent, de qua in canonibus 73 et 105, § 3, cauto tamen ut minimum quinque dierum statuatur.

15. Voluntatis explorationis obligatio, de qua in can. 84, suspenditur.

16. Testamenti condendi obligatio, quae nunc in can. 103, § 3 statuitur, ad tempus quod immediate vota perpe-tua praecedit transferri potest.

17. Synaxes seu Capitula Generalia Religionum cleri-calium possunt: *a)* concedere sodalibus non clericis perpe-tuo professis vocem activam et passivam ad Synaxes cuiusque gradus, sive electionum sive negotiorum, secun-dum condiciones a Synaxi Generali statuendas; *b)* statuere ut sodales non clerici perpetuo professi, admitti valeant ad munera excercenda mere administrativa quae cum mi-nisterio proprie sacerdotali relationem directam non ha-beant; *c)* statuere insuper, secundum condiciones ab ipsis determinatas, ut sodales non clerici perpetuo professi fungi valeant munere consiliarii cuiusque gradus, non autem munere Superioris vel Vicarii cuiusque gradus.

18. Supremis Moderatoribus Religionum laicalium iuris pontificii facultas fit, de consensu sui Consilii, concedendi suis subditis professione minore perpetua adstrictis, id petentibus, licentiam cedendi sua bona patrimonialia, iusta de causa et salvis normis prudentiae.

19. Supremi Moderatores Ordinum virorum, Monachis exceptis, propriam clausuram temperare possunt ad nor-mam canonis 150.

20. Vetitum ne religiosae singulae e domo exeant suspenditur, firmo tamen vigilandi onere ne incommoda oriantur (cfr. can. 153).

21. Supremis Moderatoribus Religionum laicalium vi-rorum et mulierum iuris pontificii facultas tribuitur, de consensu proprii Consilii, sodales vota temporaria profes-sos, id petentes, in saecularem conditionem restituendi: Quo in casu vota temporaria ipso facto cessabunt.

22. Religiosus qui cardinalatum, patriarchatum vel episcopatum di/miserit et in domum religiosam redierit, 743
voce activa gaudere potest (cfr. can. 178, § 2).

23. Sacerdotes religiosi, qui a Superiore Maiore Reli-gionis clericalis exemptae facultatem obtinuerint audiendi confessiones, ea uti possunt quoad religiosos et novitios in omnibus domibus Religionis et extra eas.

Datum Romae, ex Aedibus Sacrae Congregationis pro Ecclesiis Orientalibus, die 27 mensis Iunii, anno 1972.—M. Card. de Fürstenberg, *Praefectus*. Marius Brini, Archiepiscopus tit. Algizen., *a Secretis*.

Adn. C. GORRICHO in CpR 53 (1972) 358-359.

4069

1972 IUN 28.-SC RELIGIOSORUM, NOTIFICATIO. PART.*

Nova Statuta Unionis Superiorum Generalium approbantur

I—APPROBATIO PONTIFICIA

Roma, 28 giugno 1972

Reverendo Padre, Mi è gradito parteciparLe —in riscontro alla Sua pregiata lettera del 6 c.m.— che questo Sacro Dica-stero, prendendo atto delle modifiche di alcuni punti degli

http://www.obrascatolicas.com

tatuti di codesta Unione, come risultano nei fogli da Lei rtesemente allegati, ben volentieri le approva, con le seuenti osservazioni:

1. *Al n. 19, g (nuovo)*: L'aggiunta proposta sull'interprezione degli Statuti rende più evidente la lacuna in essi vvertita sulla maniera di procedere alle loro eventuali modiche. Converrà, dunque, colmarla, inserendo, o a continuazioe della predetta aggiunta, oppure altrove, che «ogni eventuale odifica degli Statuti dovrà essere approvata dall'Assemblea enerale e confermata dalla Santa Sede». [cfr. *Statuta, ad* . 35].

2. *Al n. 19 h (nuovo)*: Si ritiene conveniente inserire nel esto le parole sottolineate: «Promuovere, *d'accordo con la acra Congregazione per i Religiosi e gli Istituti Secolari*, i ontatti con le Conferenze Nazionali dei Superiori Maggiori». cfr. *Statuta, ad n.* 20, *h*].

Profitto volentieri dell'occasione per confermarmi con sensi i distinto ossequio di Lei devotissimo nel Signore.—Agostino MAYER, *Segr.*

I—STATUTA UNIONIS SUPERIORUM GENERALIUM

I. *Istituzione e fine*

1. Per promuovere la vita degli Istituti Religiosi o di Vita Comune al servizio della Chiesa per una più efficace collaboazione tra loro e per un più fruttuoso contatto con la Santa Sede e con la Gerarchia è costituita l'*Unione dei Superiori Generali.*

II. *Membri*

2. Sono membri di diritto di questa Unione tutti i Superiori Generali degli Istituti Religiosi o di Vita Comune di diritto pontificio. Tra questi Superiori Generali sono da considerarsi anche gli Abati Primate e Presidi delle Congregazioni Monastiche.

3. Possono aderire all'Unione, come membri aggiunti, anche i Superiori Generali degli Istituti di diritto diocesano purché comunichino per iscritto al Consiglio dell'Unione la loro adesione.

III. *Organismi*

4. L'Unione dei Superiori Generali comprende i seguenti organismi: *a)* L'Assemblea Generale; *b)* Il Consiglio dell'Unione; *c)* Il Consiglio per i Rapporti tra la Sacra Congregazione per i Religiosi e l'Unione; *d)* La Segreteria Generale; *e)* Le eventuali Commissioni.

IV. *Assemblea generale*

5. L'Assemblea Generale è costituita da tutti i Superiori Generali membri di diritto dell'Unione. I Superiori Generali, impossibilitati a partecipare personalmente alle Assemblee, potranno delegare il loro Vicario o un altro membro del Consiglio Generalizio o il Procuratore Generale o un altro religioso della stessa Religione. Tuttavia quando si tratta di votazioni e di elezioni, il delegato del Superiore Generale deve essere munito di delega scritta.

6. Oggetti dell'Assemblea Generale, tra gli altri, saranno: *a)* Comunicazioni da parte della Santa Sede; *b)* Scambio di informazioni e di idee di comune interesse, nonché il loro studio; *c)* Determinazione del punto di vista dell'Unione su argomenti in cui è necessario od opportuno che l'Unione adotti una presa di posizione collettiva; *d)* Creazione o soppressione di Commissioni; *e)* Elezioni dei delegati dell'Unione al «Synodus Episcoporum» e tutte le altre elezioni che a norma di questi Statuti competano all'Assemblea Generale; *f)* Esame e approvazione del bilancio finanziario annuale presentato dal Consiglio e determinazione del contributo dei membri dell'Unione per le spese dell'Unione stessa.

7. Quando viene debitamente convocata un'Assemblea Generale nella quale si dovrà discutere e votare una questione importante, la maggioranza dei presenti sarà sufficiente per rendere la decisione valida e lecita.

8. L'Assemblea Generale dovrà essere convocata almeno una volta all'anno e ogni volta che sorgerà una questione importante da discutere o un'elezione da fare.

V. *Il Presidente*

9. L'Unione ha un Presidente che esercita le sue funzioni a norma degli Statuti.

10. Il Presidente viene eletto dall'Assemblea Generale con votazione segreta per schede e sempre con maggioranza assoluta.

11. Tutti i membri di diritto dell'Assemblea Generale hanno voce attiva, mentre hanno voce passiva soltanto quelli residenti a Roma e dintorni.

12. Il Presidente dura nell'ufficio per tre anni ed è sempre rieleggibile. Cessando però di essere Superiore Generale cessa pur dall'ufficio di Presidente.

13. Spetta al Presidente: *a)* Rappresentare ufficialmente l'Unione; *b)* Convocare e presiedere l'Assemblea Generale e il Consiglio dell'Unione; *c)* Convocare e, direttamente o per mezzo di un suo delegato, presiedere le adunanze elettive dei gruppi previsti dagli Statuti; *d)* Nominare, udito il parere del Consiglio, uno dei membri del medesimo che tratti eventuali questioni di comune interesse, che possano intercorrere tra l'Unione dei Superiori Generali e quella delle Superiore Generali; *e)* Nominare, udito il parere del Consiglio, rappresentanti o delegati dell'Unione per particolari organizzazioni e circostanze; *f)* Nominare, con il consenso del Consiglio, il Segretario Generale e il Tesoriere dell'Unione e altri eventuali aiutanti permanenti di Segreteria.

VI. *Il Consiglio*

14. Il Consiglio è l'organo esecutivo dell'Unione dei Superiori Generali e deve essere convocato almeno quattro volte nell'anno.

15. E' composto dal Presidente dell'Unione, dal Vice-Presidente e da sette Consiglieri quali rappresentanti di sette gruppi d'Istituti Religiosi o di Vita Comune (cioè: Canonici Regolari; Monaci; Ordini Mendicanti; Chierici Regolari; Congregazioni Religiose Clericali; Società di Vita Comune; Congregazioni Religiose Laicali).

16. Il Vice-Presidente è eletto dall'Assemblea Generale con votazione segreta per schede a maggioranza a norma del can. 101.

17. Il Vice-Presidente sostituisce il Presidente assente o impedito temporaneamente e diventa Presidente 'ad complendum triennium' quando l'ufficio di Presidente diventi vacante. In questo caso, ed ogni qualvolta l'ufficio di Vice-Presidente diventa vacante, la successiva Assemblea Generale procede all'elezione di un nuovo Vice-Presidente 'ad complendum triennium'.

18. I Consiglieri sono eletti ciascuno rispettivamente dai Superiori Generali del gruppo che devono rappresentare con votazione sempre a norma del can. 101.

19. Il Vice-Presidente e i Consiglieri durano nell'Ufficio per il triennio in corso sempre che restino, actu, Superiori Generali. Nella eventuale vacanza di qualche Consigliere il gruppo rispettivo, legittimamente convocato dal Presidente, proced e entro tre mesi ad una nuova elezione 'ad complendum triennium'.

20. Sotto la direzione del Presidente, il Consiglio ha il compito di organizzare l'attività dell'Unione e in particolare: *a)* Esprimere i pareri o i consensi previsti dagli Statuti; *b)* Preparare le Assemblee Generali; *c)* Curare l'efficienza della Segreteria Generale; *d)* Nominare i membri delle Commissioni permanenti create dall'Assemblea Generale e curarne il funzionamento; *e)* Creare ed organizzare Commissioni temporanee; *f)* Trattare i casi urgenti che non permettano la convocazione dell'Assemblea Generale, con obbligo di riferirne all'Assemblea stessa; *g)* Se dovessero sorgere delle difficoltà in merito ai presenti Statuti, il Consiglio ha la facoltà di interpretarli con obbligo di riferire alla prossima Assemblea Generale; *h)* Promuovere, d'accordo con la Sacra Congregazione per i Religiosi e gli Istituti Secolari, i contatti con le Conferenze dei Superiori Maggiori; *i)* Controllare l'amministrazione finanziaria.

VII. *Segreteria Generale*

21. Sotto il controllo del Consiglio funzionerà una Segreteria Generale, composta dal Segretario Generale, dal Tesoriere e da eventuali loro aiutanti.

22. Il Segretario e il Tesoriere debbono essere religiosi ma non necessariamente Superiori Generali.

23. Compiti del Segretario Generale saranno: *a)* Curare l'organizzazione delle Assemblee Generali e delle riunioni del Consiglio e delle Commissioni; *b)* Redigere i verbali delle Assemblee Generali e delle riunioni del Consiglio, cui partecipa; *c)* Curare le comunicazioni ufficiali dell'Unione, la corrispondenza e l'Archivio dell'Unione; *d)* Dirigere il lavoro degli eventuali aiutanti.

24. Il compito del Tesoriere è di curare l'amministrazione finanziaria dell'Unione.

VIII. *Delle Commissioni*

25. Le Commissioni possono essere permanenti o temporanee.

26. Le Commissioni create dall'Assemblea Generale sono composte da un numero variabile di membri, scelti tra i Superiori Generali, che possono farsi sostituire da un loro delegato. Parimenti, ogni commissione può aggregarsi dei periti.

27. I membri di ogni Commissione permanente designano un Presidente che ne guida l'attività ed un segretario che ne redige gli atti e ne facilita in ogni modo il lavoro.

28. Le Commissioni permanenti trasmetteranno all'Assemblea Generale per mezzo di relazioni scritte o verbali, secondo i casi e le circostanze, i risultati del loro lavoro.

29. Le eventuali Commissioni temporanee nominate dal Consiglio potranno avere membri non Superiori Generali e procederanno secondo le indicazioni del Consiglio stesso.

IX. *Procedura nelle elezioni*

30. Ogni Assemblea Generale nella quale si tengano elezioni deve essere convocata per iscritto e, in quanto possibile, almeno con due mesi di anticipo.

31. All'Assemblea così convocata i membri di diritto dell'Unione possono partecipare personalmente o per mezzo del loro delegato a norma del n. 5 dei presenti Statuti, il quale però in questo caso deve essere munito di delega scritta.

32. Le elezioni si fanno secondo le norme del diritto comune e secondo quanto esplicitamente stabilito dai presenti Statuti.

33. Per le elezioni dei delegati al Sinodo dei Vescovi debbono osservarsi le norme sancite dallo «Ordo Synodi».

34. L'Assemblea convocata a norma del n. 30 dei presenti Statuti può procedere validamente e lecitamente alle elezioni previste senza tener conto degli assenti.

X. *Gli Statuti*

35. Ogni eventuale modifica degli Statuti dovrà essere approvata dall'Assemblea Generale e confermata dalla Santa Sede.

* Ad Praesidem Unionis Superiorum Generalium. Prot. N. AG. 2232/61: CpR 53 (1972) [illegible]

4070

1972 IUL 1.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

DE VI CAN. 72 § 1 CONCILII TRULLANI QUOAD DECLARATIONEM NULLITATIS MATRIMONII EX IMPEDIMENTO MIXTAE RELIGIONIS

Emmi Patres Cardinales, Membra Signaturae Apostolicae, die prima mensis iulii 1972, in sede eiusdem Supremi Tribunalis legitime congregati ad decidendam causam de qua agitur, proposito dubio: *An constet de nullitate, ob impedimentum dirimens mixtae religionis, vi can.* 72. § 1 *Concilii Trullani, matrimonii inter Paulum M., baptizatum in Ecclesia Methodista, et D.nam Mariam N., baptizatam in Ecclesia Orthodoxa, initi coram sacerdote orthodoxo die* 17 *aprilis* 1966 *in ecclesia orthodoxa Sancti Pauli*, respondendum censuerunt uti respondent: *Non constare de nullitate, ob impedimentum dirimens mixtae religionis, vi can* 72, § 1 *Concilii Trullani, matrimonii inter Paulum M., baptizatum in Ecclesia Methodista, et D.nam Mariam N., baptizatam in Ecclesia Orthodoxa, initi coram sacerdote orthodoxo die* 17 *aprilis* 1966 *in ecclesia orthodoxa Sancti Pauli.*

Romae, e sde Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, die 1 iulii 1972.—Dinus Card. STAFFA, *Praefectus et Ponens.*

* Apoll. 45 (1972) 390.

4071

1972 IUL 10.-CONV. CUM AUSTRIA AAS 64 (1972) 481

RATIHABITIO CONVENTIONIS INTER SANCTAM SEDEM ET REMPUBLICAM AUSTRIACAM DE SCHOLIS CATHOLICIS

Vide *textum* sub die 25 aprilis 1972: LE 4048.

4072

1972 IUL 11.-SIGNATURA APOSTOLICA, DECISIO. PART.*

DE RETRACTATIONE RENUNTIATIONIS CANONICATUI CATHEDRALI AB ORDINARIO LOCI ACCEPTATAE

FACTI SPECIES.—Rev.dus Canonicus Antonius, ob infelicem suae valetudinis conditionem, litteris diei 3 octobris 1969, ab Ordinario Dioecesis petebat: «di pormi —ut ait— nel costante stato di riposo-pensione».

Ordinarius autem statim, die 5 octobris 1969, instantiae Canonici respondit, eumdem a munere canonicatus solvit atque «in perpetuo stato di riposo» misit, ita ut ipse «abbia diritto alla pensione» ex parte Societatis «Mutuo Soccorso».

Accepto Ordinarii decreto, Rev.dus Antonius, litteris diei 15 octobris 1969, gratias egit atque pensionem (pensione) sollicitavit; sed post septem menses, die 17 maii 1970, recurrit adversus decretum Ordinarii ad Sacram Congregationem pro Clericis, quae, audito Ordinario, die 9 iulii 1970, respondit: «*Recursum esse reiciendum*».

Adversus hoc decretum S. Congregationis, Rev.dus Antonius scripto diei 30 octobris 1970 litteris diei 26 novembris renovato, recurrit ad hoc Supremum Tribunal asserens se, suo tempore, ab Ordinario rogavisse «liberazione da questo ufficio attuale i.e. pastorale, ma nessun modo dal mio canonicato», petensque: vel «di confermare la mia missione in pensione solo come sacerdote pastorale...», vel, «se questo non è possibile, prego che semplicemente il mio decreto della missione in pensione sia abolito, e così rimango il vero canonico del nostro Capitolo»

Postulatis a Signatura Apostolica documentis, quae Rev.dum Antonium praetento officio paroeciali vel pastorali in dioecesi usque ad diem 3 octobris 1969 functum esse comprobarent, responsiones partium pervenerunt, attamen quadam cum mora ex parte recurrentis.

IN IURE ET IN FACTO.—Patronus recurrentis agitatam quaestionem sic contrahit: «Nostro iudicio tota quaestio ad hoc reducitur: An petitio Rev. Antonii fuerit "renuntiatio" proprie dicta Canonicatui, vel, e contra, mera petitio ut ipse liberaretur ab oneribus curae pastoralis in paroeciis quibus addictus erat, ideoque poneretur in condicione pensionis statuta pro sacerdotibus sive ob aetatem ingravescentem sive ob statum infirmae valetudinis, non amplius habilibus ad officia exercenda».

Brevius quaeri potest utrum muneri canonicatus an alio cuidam officio pastorali Rev.dus Antonius renunciaverit.

Ad hanc quaestionem eliquandam diversa argumenta considerari possunt.

1) Imprimis perpendendae sunt instantia renuntiationis a Rev.do Antonio exhibita atque responsio Ordinarii.

Reverendus Antonius, ob gravem valetudinis infirmitatem («infranto così nel corpo, ma totalmente infranto pure nell'animo»), litteris diei 3 octobris 1969 Ordinarium rogavit «di pormi, uti ait, nel costante stato di riposo — in pensione... acciocché mi possa subito definitivamente orientarmi ad ulteriore, ma sicura ricerca almeno di qualche convalescenza e cura medica».

Absque mora Ordinarius, die 5 octobris 1969, respondit: «...Ho deciso di venire incontro alla sua istanza esposta nel detto scritto (del 3-X-1969). In relazione dunque, di ciò disciolgo dalla sua fin ad oggi carica di canonico del capitolo della diocesi e, secondo il Suo desiderio ed istanza, La pongo in perpetuo stato di riposo e ciò in tal modo che già in questo mese Lei abbia diritto alla pensione ed eventuale utilizzazione di altre agevolezze, che le prevede per i sacerdoti pensionati il nostro Regolamento della società «Mutuo Socorso». In questa occasione La ringrazio di tutto cuore per tutto il bene che durante il Suo ufficio sacerdotale in questa diocesi Lei ha prodigato per la gloria del Signore e per i veri interessi delle anime».

Huic decreto Ordinarii, Rev.dus Antonius die 15 octobris 1969 respondit: «Prego caramente di mandarmi regolarmente via postale la pensione ed il saldo per la cura medica... ringrazio cordialmente il Titolo (il vescovo) e la Direzione della Società «Mutuo Soccorso».

a) Ex his tribus connexis documentis sequens argumentum instrui potest:

Rev.dus Antonius, quando petiit ut poneretur «nel costante stato di riposo - in pensione», existimandus est officio, quod habebat, renuntiare.

Ordinarius, instantiae canonici obveniens, eundem «dalla sua fin ad oggi carica di canonico» solvit et «in perpetuo stato di riposo» posuit, ut is «abbia diritto alla pensione»; alia ex parte Rev.dus Antonius notitiam assumpsit decretae ab Ordinario solutionis sui officii canonicatus, pensionem sollicitavit atque gratias Ordinario et Societati «Mutuo Soccorso» egit.

Recte igitur deduci potest Rev.dum Antonium obtulisse canonicatui renuntiationem, quam Ordinarius acceptavit atque rite renuntianti significavit. Sic officium canonicatus Rev.di Antonii vacavit nec «datur amplius poenitentiae locus» (can. 190, 191).

b) Hoc argumentum aliis quoque indiciis corroboratur.

Tametsi decretum Ordinarii expresse solutionem officii canonicatus disposuit, tamen Rev.dus Antonius, post actas gratias, nullam per septem menses contradictionem opposuit.

«Immo —refert Exc.mus Ordinarius— statim post acceptum illud rescriptum, utpote munere canonici iam vacans, ipsemet (Rev. Antonius) Capituli tabulas, quae usque tunc ipsi commissae erant, ultro seu motu proprio Capituli decano ope huiusce Curiae tradere curavit, necnon insuper in iisdem tabulis proprio marte atque manu propria sequens commentariolum (ital.: pro-memoria) inscripsit: Per decretum Curiae Episcopalis n. 820/69 d. 5 octobris 1969, petitio canonici Antonii admissa est qua ipsemet expostulavit ut, valetudinis causa, a munere removeretur. Quod commentariolum in dictis tabulis cuicumque, id inspicere volenti, patet».

Ceterum, Rev.dus Antonius sciebat ex normis Statutorum sodalitatis dioecesanae «mutui adiutorii» cuius exemplar ipse possidet, nulli sacerdoti pensionem concedi posse «priusquam, uti Ordinarius scribit, a quolibet munere, quo forsan adhuc fungatur, removeatur. Unde Rev.di Antonii petitio et huius Curiae decretum, quo eadem petitio admissa est, nullum alium sensum admittere potuerunt praeterquam illum quem verba ipsa in iisdem adhibita exprimebant seu prodebant», videlicet quod Rev.dus Antonius canonicatui renuntiaverat.

2) Contra, Rev.dus Antonius contendit se canonicatui non renunciavisse, sed tantum et simpliciter petivisse ut exoneraretur a cura pastorali in paroeciis quibus addictus erat.

Ordinarius autem scribit: «Rev.dus Antonius eo momento quo petitionem, de qua supra, interposuit bene sibi conscius erat se iam per longum temporis spatium nullo alio praeterquam canonici munere functum esse».

Expostulanti Signaturae Apostolicae ut documenta mitterentur, Ordinarius respondit atque denuo confirmavit: «Documentum vero, quod comprobet Rev.dum Antonium usque ad diem 3 octobris 1969 quodam officio pastorali in hac dioecesi functum esse, nullum transmitto neque transmittere possum, et quidem ob hanc solam rationem quod eiusmodi documentum nullum existit. Nam Rev.dus Antonius iam per sat longum temporis spatium ante diem 3 octobris 1969 nullo officio pastorali, ab Ordinario ipsi commisso, fungebatur».

Reverendus vero Antonius, quo iura sua comprobaret, duo exhibuit decreta ab antecedente Ordinario dioecesis emissa. Decretum autem diei 13-11-1964 haec habet: «Con il presente decreto vi nomino parroco della città (vicarius paroecialis del Codice) con i diritti e i doveri annessi a questo ufficio». Alterum decretum diei 25-VIII-1964 disponit: «Con questo decreto La nomino decano del decanato X».

Omittente Rev.do Antonio exercitium officii canonicatus praetextu vel ratione ministerii pastoralis, Exc.mus Ordinarius, decreto diei 6-I-1965 eundem dimisit «dal servizio come di parroco così di decano».

http://www.obrascatolicas.com

Recursus adversus hoc decretum die 22-I-1965 apud S. Congationem Concilii interpositus nullum exitum habuit; et dinarius die 18 februarii 1965 eidem S. Dicasterio respondit: hac civitate Ordinarius considerabatur civitatis parochus... llum ius canonicus recurrens habet ad officium parochi mei officii est ut debeam ipsum ad hoc munus adsumere retinere».

Ceterum, Rev.dus Antonius duplex munus parochi et dei, de quo in documentis ab ipso exhibitis, amisit antequam n haberet Constitutio Apostolica «Regimini Ecclesiae Unirsae», ac proinde quaestio peculiaris huius duplicis muneris aetergreditur competentiam Signaturae Apostolicae, quae Sectionem Alteram videre potest solummodo recursus terpositos adversus decisiones vel decreta administrativa a post diem 1 martii 1968; atqui decretum remotionis v.di Antonii ab illo duplici munere die 6-I-1965 ab Exc.mo dinario emissum est.

Ex actis et probatis igitur non constat Rev.dum Antonium que ad diem 3 octobris 1969 officio quodam paroeciali vel storali in dioecesi rite ac legitime ipsi commisso functum esse. Manet tantum quod munere dumtaxat canonicatus illo mpore fungebatur. Renuntiatio igitur ab ipso exhibita ad ficium canonicatus spectans habenda est.

3) Ultima venit obiectio, quam Rev.dus Antonius Exc.mo rdinario his verbis significavit: «Canonicatui renuntians ego tentionem internam habui nonnisi officio et oneribus canoicatus renuntiandi, minime vero insignibus honorificis capilaribus, ad quae ceteroquin, postquam eadem semel accepi, ihi ius competit aeque ac episcopo, qui officio proprio reantiaverit, ius ad insignia pontificalia competit».

Clare patet ex actis Rev.dum Antonium cupidum esse rvandi insignia et honores canonicatus. Attamen eiusdem per his intentio interna non praesumitur, nec desumi potest x supra dictis circa modum, quo renuntiatio tempore suo xhibita est et decretum Ordinarii acceptum est.

Aliunde ius ad honores canonicatus absque oneribus seu unere ipsi non competit nec ex iure communi nec ex statuto articulari. Nam «iuxta Capituli statutum, uti scribit Ordiarius, eadem insignia nonnisi canonicis ordinariis, quos voant, et quidem durante munere tantum, necnon sic dictis anonicis "honorariis" competunt».

Decisio.—In Congressu diei 11 iulii 1972, coram Emo Cardinali Praefecto habito, proposito recursu a Rev.do D. Antonio interposito adversus decisionem a S. Congregatione pro Clericis die 9 iulii 1970 latam in causa de qua agitur, qua confirmabatur acceptatio ex parte Ordinarii renuntiationis canonicatui cathedralis a recurrente factae ac postea revocatae, decretum est: «*Recursum esse reiciendum utpote manifeste carentem fundamento*».

* Apoll. 45 (1972) 396-400.

4073

1972 IUL 19.-SC EPISC. ET CLERI, EPISTULA. PART.*

Recursus Capituli Cathedralis contra Episcopum Roermondensem reicitur atque regimen dioeceseos personali responsabilitati Episcopi commissum declaratur, ab aliis structuris superdioecesanis non substituendum

Du Vatican, le 19 juillet 1972

Révérendissime Chapitre cathédral, Le recours adressé au Saint-Père contre l'Ordinaire diocésain par le Chapitre cathédral de Roermond, en juin dernier, a été, par ordre supérieur, examiné conjointement par les deux S. Congrégations pour les Evêques et pour le Clergé, compétentes en la matière.

Après avoir pris en considération attentivement toute la documentation et avoir écouté aussi à ce sujet le Cardinal Alfrink et les trois représentants du Chapitre, nos deux dicastères sont maintenant en mesure de donner le jugement suivant.

Sous l'aspect strictement juridique, on ne peut rien objecter à la manière d'agir de S. Exc. l'Ordinaire de Roermond, qui a respecté les lois canoniques en vigueur.

De même, sous l'aspect doctrinal et pastoral —puisque c'est là que se situe principalement votre dissentiment—, on ne relève pas d'éléments qui soient de nature à justifier un recours contre l'évêque. En effet, dans son «Essai d'une vision de la proclamation de la Parole et de la manière de vivre le christianisme dans le cadre de l'Eglise catholique romaine, proposée au diocèse de Roermond», du 7 avril 1972, l'enseignement de l'évêque reflète fidèlement celui du magistère. Ce document comprend deux parties: la proclamation de la Parole et la manière de vivre le christianisme. Dans chacune des deux parties, l'évêque expose d'abord, en plusieurs paragraphes, les principes; ensuite il y ajoute des suggestions, des questions, ou ce qu'on appelle des «concrétisations». Ces «*concrétisations*», il les destine à un dialogue où elles pourraient faire l'objet d'une certaine révision. Quant aux *principes*, l'évêque s'appuie continuellement sur Vatican II et sur les enseignements du Pape Paul VI. Il admet lui-même que cette partie puisse être révisée sur des points secondaires (cf. discours

de présentation: Annexe n. 26); mais pour l'essentiel, comme il l'affirme, il s'agit bien de la doctrine catholique. Le devoir de tout évêque, successeur des apôtres, est de garder de tels principes et de les transmettre fidèlement.

On peut répondre de façon analogue en ce qui concerne le style de gouvernement adopté par Mgr Gijsen et son attitude pastorale. En nous basant sur les documents que vous avez joints à votre recours, nous avons dû constater que l'évêque a fait preuve de compréhension fraternelle, de patience et de dévouement au diocèse.

Mgr Gijsen a exercé légitimement un pouvoir de décision qui, dans la constitution divine de l'Eglise, est confié à l'évêque. Dans l'Eglise catholique —permettez-nous de vous le rappeler en toute franchise— les fidèles, le clergé, les organismes diocésains, et en premier lieu le Chapitre cathédral, sont appelés à *collaborer avec l'évêque* et sous sa direction, et non l'inverse.

On ne voit donc pas comment on peut imputer à l'Ordinaire d'avoir voulu choisir son vicaire général: il est parfaitement en droit de le faire (can. 366, § 2). Après la renonciation du vénéré prédécesseur de Mgr Gijsen, la juridiction des deux vicaires généraux avait expirée, elle aussi, et par conséquent l'office était vacant (can. 371). C'est d'ailleurs un fait très normal qu'un nouvel évêque choisisse un nouveau vicaire général: l'histoire des diocèses hollandais eux-mêmes confirme généralement cette praxis.

Il faut en dire autant de la décision de l'évêque de s'occuper plus directement des nominations. C'est là une fonction qu'un évêque peut, soit exercer par lui-même, soit déléguer à d'autres. Chaque Ordinaire est libre de choisir la solution qui lui semble répondre le mieux aux intérêts du diocèse en un moment historique donné: il décide selon sa science et conscience.

On affirme encore dans votre recours qu'il faut, pour gouverner un diocèse, «une certaine pluriformité» dans le collège des collaborateurs de l'évêque, et «une certaine continuité avec le passé». La pluriformité est sans doute utile dans la phase de recherche, d'étude, de consultation. Mais aucun gouvernement sérieux et efficace ne serait possible dans aucun type de société, si démocratique qu'on le suppose, si cette pluriformité devait se manifester aussi dans la phase de décision: elle engendrerait la paralysie de l'autorité et la dissolution du principe d'unité et de la société elle-même. Il est donc normal qu'un évêque cherche à s'entourer d'un collège de collaborateurs dont il juge qu'ils peuvent l'aider efficacement dans l'actuation de son plan pastoral.

Quant à la «continuité avec le passé», permettez-nous d'observer que ce n'est pas n'importe quelle expérience passée qui exige nécessairement d'être continuée. Chaque jour, dans notre vie personnelle et sociale, nous faisons un bilan des expériences passées, et tandis que nous retenons celles qui sont positives, nous écartons celles qui le sont moins, ou qui sont franchement négatives, selon l'évaluation que nous en faisons. Il en va de même dans la vie de l'Eglise: c'est à l'évêque, par une évaluation prudente et avec le sens de sa responsabilité, de juger ce qui est valable et ce qui ne l'est pas dans les expériences pastorales et dans les essais d'organisation du passé, et d'engager éventuellement la vie diocésaine sur de nouvelles voies.

Il nous semble nécessaire de remarquer, toujours à ce propos, qu'on ne peut invoquer comme unique critère valable pour soutenir ses propres thèses, les expériences et les structures analogues existant dans d'autres diocèses ou dans une province ecclésiastique déterminée.

Certes, il est bon que les évêques d'une même province ecclésiastique coordonnent certaines de leurs activités pastorales. Mais il reste que chacun d'eux est responsable de son diocèse. La tendance à supplanter l'Ordinaire et sa légitime autonomie dans le gouvernement diocésain, en recourant à des organismes interdiocésains ou à d'autres Ordinaires, va contre une exigence fondamentale de la vie et de la structure de l'Eglise.

De fait, la structure fondamentale des Eglises particulières est le diocèse, compris comme communauté de croyants rassemblés autour de son pasteur qui, en vertu de sa mission et de succession apostolique, a la triple charge «*docendi, sanctificandi, regendi*». Les autres structures ecclésiastiques interdiocésaines, provinciales, ou même nationales, ne peuvent jamais prétendre se superposer à l'autonomie de chaque diocèse et à la mission et responsabilité personnelles de chaque Ordinaire diocésain. Cette précision nous semble d'autant plus nécessaire à souligner que, dans l'une ou l'autre phase du différend avec l'Ordinaire, a prévalu chez certains une autre conception.

Nous devons préciser également que, dans la dynamique de la vie diocésaine au niveau de la direction ou du gouvernement, le dialogue ne peut et ne doit pas s'entendre comme un devoir de l'évêque d'abdiquer ses responsabilités personnelles en faveur d'un collège de collaborateurs. Il doit, certes, rechercher le conseil et la collaboration des personnes et des organismes les plus qualifiés: le Chapitre cathédral, le Conseil presbytéral, etc. Il doit apprécier à sa juste valeur une telle collaboration, écoutant même les avis les plus critiques. Mais, en définitive, c'est à lui qu'il revient de décider, en conformité avec la doctrine et la discipline de l'Eglise, ce qu'en conscience il estime le plus convenable pour le bien de l'Eglise locale confiée à son ministère pastoral. Du reste, là où existe le lien mutuel d'une sincère charité et de la recherche objective du bien commun, même les inévitables tensions que comporte la dynamique du dialogue peuvent et doivent être surmontées dans la synthèse de l'obéissance filiale à celui qui a le poids et la responsabilité de l' *auctoritas apostolica in servitium pastorale exercenda*, et cela conformément à la doctrine tradi-

tionnelle de l'Eglise qui a été réaffirmée dans les documents du Concile Vatican II.

En conséquence, ces deux S. Congrégations ne voient pas comment elles pourraient accueillir le recours du vénérable Chapitre cathédral; elles adressent à celui-ci une pressante invitation à surmonter, avec la générosité qui s'impose, les tensions et incompréhensions dues à un difficile mais nécessaire changement, et à collaborer de façon loyale et constructive avec l'Ordinaire, lequel, nous en sommes certain, est pleinement ouvert à votre collaboration dans le cadre de son programme pastoral. Ce qui compte, ce ne sont pas nos vues particulières des problèmes et de leurs solutions, mais le principe de la charité et de l'unité avec le pasteur du diocèse.

Nous avons confiance dans la sagesse du Chapitre et dans le sens de responsabilité sacerdotale de chacun de ses membres. Ils montreront leur amour pour le bien du diocèse en donnant le bon exemple à tous, prêtres et fidèles, par une sincère adhésion à leur Ordinaire et par une loyale collaboration à son programme pastoral, afin que, selon l'exhortation de Saint Paul, «*veritatem autem facientes in charitate, crescamus in Illo per omnia, qui est caput Christus* (Eph. 4, 15)».

Dans la confiance que cette décision du Saint-Siège marquera le début d'une vigoureuse reprise de vie chrétienne pour la vénérable Eglise de Roermond, nous exprimons au révérendissime Chapitre cathédral nos sentiments d'estime et de fraternelle charité dans le Christ Jésus.—J. Card. Wright, *Pref. della S. Congr. per il Clero*. Per il Cardinale Prefetto: Ernesto Civardi, *Segretario della S. Cong. per i Vescovi*.

* Capitulo Cathedrali Roermondensi, Prot. N. 139519: Doc. Cath. 69 (1972) 929-930.

4074

1972 IUL 19.-SC RELIGIOSORUM, RESPONSUM. PART.*

Facultas datur Ordini F. M. Capuccinorum convocandi Capitulum Generale extraordinarium ad mutationes inductas satis comprobandas ante approbationem definitivam Constitutionum

Roma, 19 luglio 1972

Reverendo Padre, E' qui giunta la Sua stimata lettera del 5 giugno u.s., concernente la convocazione di un Capitolo generale straordinario dell'Ordine nel 1974.

A tale riguardo, mi pregio significarLe che questa Sacra Congregazione, dopo aver attentamente esaminato la questione, è del parere che sia opportuno celebrare tale Capitolo, sia per la decisione presa dal Capitolo ordinario del 1970, sia per l'utilità di un esame e di una valutazione dei cambiamenti introdotti, soprattutto tenendo conto del modo con cui essi sono stati messi in pratica. Trattandosi di una fase sperimentale, è necessario dopo un certo tempo analizzare ed esprimere un giudizio sui risultati ottenuti, con lo scopo di correggere o migliorare quanto può essere emerso da tale studio.

Questo Sacro Dicastero, inoltre, ritiene che sia prematuro richiedere la approvazione definitiva delle nuove Costituzioni dopo soli 6 anni. Il Motu Proprio *Ecclesiae sanctae*, infatti, offre la possibilità di un periodo di esperimento che va al di là di un sessennio (II, n. 6) [LE 3457].

Mi valgo intanto della circostanza per porgerLe distinti ossequi. Devotissimo in Domino.—Agostino Mayer, *Segr.*

*Ministro Generali O. F. M. Cap., Prot. N. 2643/72: AOFMCap 88 (1972) 169.

4075

1972 IUL 22.-SC RELIGIOSORUM, FACULTATES. PART.*

Nonnullae facultates conceduntur, iuri communi contrariae, circa dimissionem sodalium a votis sollemnibus Ordinis Fratrum Praedicatorum

Romae, die 22 Iulii 1972

I. *Litterae S. C. pro Religiosis*

Reverende Pater, Litteris diei 21 aprilis currentis anni Paternitas Tua huic Sacrae Congregationi nonnullas postulabas facultates, iuri communi contrarias, circa dimissionem religiosorum a votis sollemnibus Ordinis Tui.

Eadem Sacra Congregatio, omnibus ad rem pertinentibus mature perpensis, facultates, prout in annexo folio continentur concedit, experimenti gratia, donec iuris canonici Codex recognitus vim obtinebit, contrariis praescriptionibus minime obstantibus.

Libenter demum hac utor opportunitate me Tibi addictissimum in Domino profitendi—Aug. Mayer, *Secr.*

II. *Facultates concessae*

1. Frater sollemniter professus ipso facto habendus est dimissus ob delicta pro quibus iure communi dimissio statuta est. Insuper tamquam legitime dimissi habendi sunt apostatae

a religione qui post binam invitationem a Superiore maiore factam non redierint vel respondere renuerint vel se redire nolle declaraverint, tribus expletis mensibus a die quo Ordinem sine debita licentia derelinquerunt.

2. In casibus de quibus supra, si de factis quae sunt dimissionis causa certo constiterit, sufficit ut Superior maior cum suo Consilio declarationem facti emittat; curet tamen declarationem huiusmodi fratri dimisso notificare et collectas probationes in archivio provinciae conservare. Haec notificatio cum summula documentorum Curiae generali transmittenda est.

3. Dimissi ob delicta, pro quibus iure dimissio ipso facto statuitur, liberantur ab obligationibus ex professione ortis, salvis oneribus Ordinibus sacris adnexis; et Ordo non tenetur eosdem iterum recipere.

Iidem vero religiosi, in sacris constituti, adscripti manent Ordini tamquam clerici, donec Episcopum benevolum receptorem invenerint, aut Sancta Sedes aliter disposuerit.

* Magistro Generali Ordinis Fratrum Praedicatorum, Prot.N. 2346/72: AOP 80 (1971-72) 670-671.

4076

1972 IUL 26.-SIGNATURA APOST., DECLARATIO. PART.*

Recursus ad Signaturam Apostolicam contra decretum S. C. pro Religiosis confirmantis dimissionem religiosorum a Superioribus decisam, effectum habet suspensivum

Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal, visa instantia diei 10 iulii 1972 patroni ex officio partis recurrentis, qua petit ut declaretur vis suspensiva recursus interpositi apud Hoc Supremum Tribunal, quae, ex documentis allatis, apparet denegata a parte resistente; Audito Promotore Iustitiae deputato in causa;

Considerato quod in can 647, § 2, n. 4 Codicis Juris Canonici, qui regit «religiosos qui vota temporaria nuncuparunt», ita legitur: «Contra dimissionis decretum est religioso facultas recurrendi ad Sedem Apostolicam; et, *pendente recursu, dimissio nullum habet iuridicum effectum*»; Perpenso quod eadem dispositio a fortiori urgeri debet relate ad religiosos qui vota perpetua nuncuparunt in religione clericali exempta (can. 666).

Statuta a Const. Apost. «*Regimini Ecclesiae Universae*» diei 15 augusti 1967 (art. 106) [LE 3578] possibilitate «appellationis seu recursus adversus decisionem competentis Dicasterii» ad Sectionem Alteram Signaturae Apostolicae «quoties contendatur actum ipsum legem aliquam violasse»; Visa decisione Huius Supremi Tribunalis diei 9 iunii 1971 circa effectum suspensivum recursus ad Signaturam Apostolicam ex parte parochi amoti a paroecia;

Attenta declaratione Pontificiae Commissionis Decretis Concilii Vaticani II interpretandis, diei 1 iulii 1971 (*A.A.S.*, Vol. LXIII, fasc. 11, p. 860) [LE 3985], qua edictum est, quoad processum remotionis parochi, recursum a decisione S. Dicasterii ad Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae «non esse tantum in devolutivo, sed etiam in suspensivo ex analogia cum can. 2146, § 3 C.J.C.»; cum eadem sit ratio decidendi relate ad quaestionem motam in causa de qua supra,

declarat recursum a Religioso Rev. P. Paulo interpositum apud Signaturam Apostolicam adversus decisionem S.C. pro Religiosis et Institutis Saecularibus, qua confirmatur dimissio contra ipsum pronuntiata a Moderatoribus sui Ordinis, habere vim suspensivam ex analogia cum can. 666 et 647, § 2, n. 4 Codicis Juris Canonici. Idque notificetur omnibus quorum interest.

Romae, e sede Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, die 26 iulii 1972.—Dinus Card. Staffa, *Praef.* Aurelius Sabattani, *a Secr.*

* Apoll. 45 (1972) 401-402.

4077

1972 AUG 6.-SC CULTUS DIVINI, NOTIFICATIO. PART.*

De Liturgia horarum pro quibusdam communitatibus religiosis quae maiorem psalmorum copiam desiderant per diem recitare

Universi qui Officium divinum iuxta novos Liturgiae Horarum libros celebrant, abundantiores divitias ad vitam spiritualem alendam —ipsis fatentibus— inveniunt, causam inde sumentes renovandi modum Dei laudes celebrandi.

http://www.obrascatolicas.com

Quaedam autem communitates religiosae, ex iis praesertim ae vitam contemplativam agunt, maiorem psalmorum coam per diem recitandorum, praesertim in Officio lectionis, siderant, itemque facultatem variandi psalmos ad tres oras minores exoptant; venia etiam servandi *«Breviarium manum»* a quibusdam petita est.

Iis optatis et votis annuens, quantum fieri potest, haec cra Congregatio, dum momentum eorum extollit qui in litudine ac silentio, in assidua prece et alacri paenitentia, eo eximium laudis sacrificium offerunt [1], Christum in monte ntemplantem commonstrantes [2], eosdem simul vehementer rtatur, ut colloquium inter Deum et hominem, ad quod et cclesiae instituto, deputati exsistunt [3], digne, attente et dete ineant, Sacram Liturgiam eo spiritus studio eaque mentis tentione celebrantes ut illam orantium communitatem re ra repraesentent, quae est Ecclesia [4].

Huc spectat etiam sollemnitas, cum qua et Liturgia Horam persolvitur; etenim per eam momentum dignoscitur quod ibuitur publicae precationi Ecclesiae cum Sponso Christo in piritu Sancto congregatae et ad Patrem conversae eumque udantis. Inde etiam perspicitur eos, qui quasi in corde sunt cclesiae, plurimi facere orationem Ecclesiae, nempe orationem Christi cum ipsius Corpore ad Patrem [5], eamque veluti ucharisticae celebrationis dilatationem et memoriam vere in ariis diei horis habere; itemque perspicitur eosdem censere ommercium seu dialogum inter Deum et homines per diem on esse intermittendum ac plenius officium exsequi adlabondi ad aedificationem et incrementum totius mystici Corporis hristi et in bonum Ecclesiarum particularium, quod ad eos, ui vitam contemplativam agunt, praesertim spectat [6].

I. Quo efficacius hoc ad effectum deducatur, Constitutio *acrosanctum Concilium* quaedam statuit, Liturgiae Horarum a vitae christianae compaginem inserandae apte accommodata t traditioni Ecclesiae congrua: 1) Cum sanctificatio diei sit nis Officii, Horis veritas temporis reddatur (n. 88); 2) Laudes, t preces matutinae, et Vesperae, ut preces vespertinae, ex enerabili universae Ecclesiae traditione duplex cardo Officii otidiani, Horae praecipuae habendae sunt et ita celebrandae n. 89a); 3) Hora quae Matutinum vocatur e psalmis pauciorius lectionibusque longioribus constet (n. 89c); 4) Hora Prima upprimatur (n. 84d); 5) Lectio Sacrae Scripturae ita ordietur, ut thesaurus verbi Dei in pleniore amplitudine expedite diri possit (n. 92a); 6) Lectiones de operibus Patrum, Dotorum et Scriptorum Ecclesiasticorum depromendae melius eligantur (n. 92b).

Institutio generalis de Liturgia Horarum mandatum Concilii ideliter implevit. Omnes, praesertim communitates religiosae, uae Ecclesiam orantem specialiter repraesentant, libenti nimo litterae et spiritui novae Liturgiae Horarum in celebraione Officii inhaerere deberent, nisi obstent iustae rationes in ecreto S. Congregationis pro Cultu Divino, die 11 novembris 971 dato, significatae.

Ne autem spiritus novae Liturgiae Horarum incomprehensiilis quibusdam fiat, omni cura perpendenda sunt elementa, n Institutione proposita, quae ad pleniorem celebrationem dipiscendam ducunt, cuiusmodi sunt:

a) Psalmorum intellegentia et spiritualis gustus (cfr. nn. 00-109), quibus fit ut eorum cantus vel recitatio talis evadat, t ii qui psallunt, percipiant illam quasi fragrantiam spiriualem et venustatem psalmorum.

b) Celebratio divini Offici in cantu, utpote quae huius recationis naturae magis congruat, et indicium sit plenioris ollemnitatis atque profundioris unionis cordium in laudibus Dei persolvendis, enixe commendatur iis qui in choro vel in communi ipsum Officium persolvunt (cfr. n 268); quod ad usum deducendum est iuxta uniuscuiusque communtatis leges et consuetudines, cura tamen adhibita ut principium «progressivae» sollemnitatis, saltem, inducatur (cfr. n. 273).

c) Sacrum silentium, pro opportunitate et prudentia, ad plene vocem Spiritus Sancti in cordibus resonantem percipiendam, et ad personalem orationem arctius cum verbo Dei ac publica Ecclesiae voce coniungendam (n. 202), post singulos psalmos, repetita propria antiphona, et post lectiones, sive breves, sive longiores, servetur.

d) Prout leges vel traditio singularum communitatum ferunt, Officium lectionis indolem nocturnae laudis retineat (cfr. nn. 57-58), etiam vigilia, quantum fieri poterit, dominicis et sollemnioribus diebus addita, quae maxime congruit iis, qui vitam contemplativam agunt: eos enim Patres et spirituales auctores saepissime exhortati sunt ad orationem nocturnam, qua exprimitur et excitatur exspectatio Domini, qui redibit. Laude ergo digni sunt omnes, qui Officio lectionis indolem nocturnam servant (cfr. n. 72).

e) Orationes super psalmos, ubi fieri poterit in usum inducantur, quae recitantes adiuvent ad eorum interpretationem praecipue christianam assequendam. Agitur de orationibus quae, ad normam veteris traditionis, absoluto psalmo et aliquo spatio silentii servato, dicuntur, ut psallentium affectus colligantur et concludantur (cfr. n. 112). Earundem collectiones apparari et Sanctae Sedi approbationi subici iam nunc possunt, antequam supplementum Liturgiae Horarum publici iuris fiat.

f) Praeter lectiones in Liturgia Horarum propositas, Lectionaria particularia confici possunt, praeevia Sanctae Sedis approbationi subicienda, peculiaribus spiritualibus communitatum exigentiis accommodata.

Ad lectiones autem quod attinet, animadvertendum est easdem et praesertim Sacrae Scripturae lectionem, ad cuius intellectum omnes aliae ducere debent, occursum et dialogum cum Deo esse, et laudem eius bonitatis, qui per verbum traditum in Christo et in Ecclesia in colloquium aeternum sui amoris nos introduxit. Quo facile intellegitur etiam lectiones, quae in Sacra Liturgia habentur, quasi ut Dei laudem accipi posse (cfr. nn. 140 et 29).

Ut lectio tamen vera oratio sit, cum profertur, sedulo attendendum est, ut digne, clare et distincte legatur et ab omnibus reapse percipi ac probe intellegi possit (cfr. n. 283). Ille ergo solus modus musicus in lectione accipi potest, quo auditio verborum et intellegentia textus melius obtineatur.

II. His praemissis, si peculiares coetus celebrationem Horarum, praesertim Officii lectionis, per tempus longius protrahere cupiunt, in structuram Liturgiae Horarum aptationes, quae sequuntur, inducere possunt:

A) AD OFFICIUM LECTIONIS: — *Per hebdomadam*: sex psalmi dici possunt, hoc modo; 3 psalmi hebdomadae primae (vel secundae), quos sequitur lectio biblica diei cum suo responsorio; 3 psalmi eiusdem diei hebdomadae tertiae (vel quartae), quos sequitur lectio patristica diei cum suo responsorio.

— *In dominicis et festis* dici possunt sex psalmi et tria cantica vigiliae protractae, modo supra descripto, scilicet: 3 psalmi, lectio biblica cum suo responsorio; 3 psalmi, lectio patristica cum suo responsorio; 3 cantica, evangelium, *Te Deum*.

B) AD HORAS DIURNAS: Institutio Liturgiae Horarum statuit ut tres Horae Tertia, Sexta et Nona retineantur ab iis, qui vitam contemplativam ducunt, salvo iure particulari (n. 76). Proinde, ii qui cotidie tres Horas minores celebrant, loco psalmodiae complementaris, diebus dominicis exceptis, psalmos adhibere possunt, qui sequuntur: *Ad Tertiam*: psalmos hebdomadae currentis ad Horam mediam; *Ad Sextam*: psalmos hebdomadae praecedentis ad Horam mediam; *Ad Nonam*: psalmos subsequentis hebdomadae ad Horam mediam.

Ad supradictas aptationes inducendas requiritur consensus communitatis, saltem per duas partes ex tribus suffragiorum secretorum faventes expressus.

Hae normae ab hac Sacra Congregatione apparatae, audita Sacra Congregatione pro Religiosis et Institutis saecularibus, a Summo Pontifice Paulo VI, die 5 augusti 1972, approbatae sunt, qui statuit ut publici iuris fierent. Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 6 augusti 1972, in festo Transfigurationis Domini.—Arturus Card. TABERA, *Praef.* A. Bugnini, Archiep. tit. Diocletianen., *a Secretis*.

* Notit. 8 (1972) 254-258. Adn. v. s. m. in Notit. 8 (1972) 258-284.

4078

1972 AUG 7.-SC CULTUS, DECL. AAS 64 (1972) 561-563

DECLARATIO DE CONCELEBRATIONE, IN QUA STATUITUR SACERDOTES, PRAETER MISSAM IN BONUM FIDELIUM CELEBRATAM, POSSE ETIAM CONCELEBRARE IN MISSA CONVENTUALI SEU COMMUNITARIA, AUT OCCASIONE PECULIARIS COETUS SACERDOTUM, NULLO PERCEPTO STIPENDIO PRO MISSA CONCELEBRATA

In celebratione Missae «unusquisque ius habet et officium participationem suam afferendi diverso modo pro diversitate ordinis et muneris ... ita ut ex ipsa celebrationis ordinatione appareat Ecclesia in suis diversis ordinibus et ministeriis constituta» [1]. Presbyteri, ob speciale sacramentum Ordinis, munere sibi proprio in celebratione Missae funguntur cum ipsi, sive singulariter sive una simul cum aliis presbyteris, sacrificium Christi actu sacramentali conficiunt et offerunt idemque per Communionem participant [2].

Consentaneum ergo est ut sacerdotes Missam celebrent aut concelebrent, quo plenius et modo sibi proprio Missam participent, nec tantum laicorum more communicent [3].

Cum vero plures petitiones delatae sint de recta interpretatione / Institutionis generalis Missalis Romani (nn. 562
76, 158), Sacra Congregatio pro Cultu Divino haec, quae sequuntur, declarat:

1. Capitulares atque sodales communitatum cuiusvis instituti perfectionis, qui officio in bonum pastorale fidelium celebrandi tenentur, Missam quoque conventualem

¹ Cfr. Conc. Vat. II, Decr. de religiosis *Perfectae caritatis*, n. 7 [LE 3333]. ² Cfr. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 46 [LE 3232]. ³ Cfr. Conc. Vat. II, Const. de sacra Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 84 [LE 3141]; *Institutio generalis de Liturgia Horarum*, nn. 17, 24, 316 [LE 3967]. ⁴ Cfr. *Institutio generalis de Liturgia Horarum*, nn. 9, 24. ⁵ Cfr. Conc. Vat. II, Constitutio de sacra Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 85 [LE 3141]. ⁶ Cfr. *Institutio generalis de Liturgia Horarum*, n. 24 [LE 3967].

¹ *Institutio generalis Missalis Romani*, n. 58 [LE 3840]. Cfr. Conc. Oec. Vat. II, Const. de sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium*, n. 28: *A. A. S.* 56 (1964), p. 107 [LE 3141].
² Cfr. S. Congr. Rituum, Decr. generale *Ecclesiae semper*, 7 martii 1965: *A. A. S.* 57 (1965), pp. 410-411 [LE 3270].
³ Cfr. S. Congr. Rituum, Instr. de cultu mysterii eucharistici, *Eucharisticum mysterium*, [illegible] maii 1967, n. 48: *A. A. S.* 59 (1967), p. [illegible] [LE 3562].

vel «communitatis» [4] eodem die concelebrare possunt. Magni enim aestimanda est concelebratio eucharistiae in communitatibus. Concelebratio fraterna presbyterorum inter se [5] atque totius communitatis vincula significat et firmat, quia in huiusmodi sacrificii celebratione, quam omnes conscie, actuose atque modo uniuscuiusque proprio participant, clarius apparet actio totius communitatis atque praecipua habetur manifestatio Ecclesiae in unitate sacrificii et sacerdotii, in unica gratiarum actione circa unum altare [6].

2. Qui in Missa principali occasione oblata visitationis pastoralis aut peculiaris coetus sacerdotum, v. gr. conventus de re pastorali, congressus, peregrinationis, ad mentem n. 158 Institutionis generalis Missalis Romani concelebrat, Missam ad utilitatem fidelium iterum celebrare potest.

3. Haec tamen quae sequuntur servanda sunt:

a) Episcopi et Superiores competentes [7] sedulo curent, ut concelebratio in communitatibus et in conventibus sacerdotum cum dignitate et vera pietate peragatur. Ad hunc finem et ad bonum spirituale plenius assequendum, concelebrantium libertati semper consulatur eorumque interior et exterior participatio foveatur per genuinam et integram celebrationis ordinationem iuxta normas Institutionis generalis Missalis Romani, omnium Missae partium secundum propriam earum naturam executionem [8], munerum et officiorum distinctionem, ad cantus et sacri si-
563 lentii momentum attendendo. /

b) Sacerdotibus, qui in bonum pastorale fidelium celebrant et alteram Missam concelebrant, nullo titulo pro Missa concelebrata stipendium percipere licet.

c) Quamvis concelebratio forma sit praeclara celebrationis eucharisticae in communitatibus habendae, ipsa quoque celebratio sine fidelium participatione «manet tamen centrum totius Ecclesiae et veluti cor exsistentiae sacerdotalis» [9].

Quapropter salva sit oportet cuique sacerdoti Missae singularis celebrandae facultas [10]; ad quam libertatem fovendam omnia illa praestentur, quoad tempus, locum, ministri auxilium et alia celebrationis adiuncta, quae hanc celebrationem facilem reddant.

Hanc declarationem, collatis consiliis cum Sacris Congregationibus, ad quas res pertinet, apparatam, Summus Pontifex Paulus VI, die VII mensis augusti, anno MCMLXXII, ratam habuit et confirmavit atque publici iuris fieri iussit.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 7 mensis augusti anno 1972.—Arturus Card. TABERA, *Praef.* H. Bugnini, Archiep. tit. Diocletianen., *a Secretis*.

⁴ Cfr. *Institutio generalis Missalis Romani*, n. 76 [LE 3840].
⁵ Cfr. Conc. Oec. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28: *A. A. S.* 57 (1965), p. 53 [LE 3232]; Decr. de presbyterorum ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 8: *A. A. S.* 58 (1966), pp. 1003-1005 [LE 3365].
⁶ Cfr. S. Congr. Rituum, Decr. gen. *Ecclesiae semper*, 7 martii 1965: *A. A. S.* 57 (1965), pp. 410-412 [LE 3270]; Cfr. S. Congr. Rituum, Instr. de cultu mysterii eucharistci, *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 47: *A. A. S.* 59 (1967), pp. 565-566 [LE 3562].
⁷ Cfr. *Institutio generalis Missalis Romani*, n. 155 [LE 3840].
⁸ Cfr. S. Congr. Rituum, Instr. de musica in sacra Liturgia *Musicam sacram*, 5 martii 1967, n. 6: *A. A. S.* 59 (1967), p. 302 [LE 3541].
⁹ Cfr. Synodus Episcoporum, *De sacerdotio ministeriali*, pars altera, n. 4: *A. A. S.* 63 (1971), p. 914 [LE 4014].
¹⁰ S. Congr. Rituum, Instructio de cultu mysterii eucharistici, *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 47: *A. A. S.* 59 (1967), pp. 565-566 [LE 3562].

Adn. GP in Notit. 8 (1972) 329-332; C. GORRICHO in CpR 53 (1972) 366-368; E. F. REGATILLO in Sal terrae 61 (1973) 228-229; P. TOCANEL in Apoll 46 (1973) 27.

4079

1972 AUG 9.-SIGNATURA APOST., DECLARATIO. PART.*

EFFECTUS SUSPENSIVUS RECURSUUM AD SIGNATURAM APOSTOLICAM INCIPIT DECURRERE A MOMENTO INTERPOSITIONIS IPSIUS RECURSUS LEGITIME FACTAE

Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal, super instantia Rev. D. Sac. Aloysii Rossi diei 8 augusti 1972, qua petit ut declaretur a quonam momento decurrat effectus suspensivus actus potestatis administrativae ecclesiasticae, contra quem propositus sit recursus ad Hoc Supremum Tribunal, declarat effectum suspensivum decurrere ab ipsa interpositione recursus legitime facta (art. 104-107 *Normarum Specialium* Huius Supremi Tribunalis) [LE 3636] et ideo vigere etiam antequam decernatur «utrum recursus admittendus sit ad disceptationem, an [illegible] quia manifeste ipse caret fundamento» (art. [illegible] *Normarum*).

Idque communicetur cum recurrente et cum Exc.mo Episcopo Dioecesis X.

Romae, e sede Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, die 9 augusti 1972.—Dinus Card. STAFFA, *Praef.* Aurelius Sabattani, *a Secr.*

* Apoll. 45 (1972) 402.

4080

1972 AUG 9.-SIGNATURA APOST., DECLARATIO. PART.*

DIACONUS ASSUMI POTEST AD OFFICIUM IUDICIS PRO CAUSIS MATRIMONIALIBUS DEFINIENDIS

Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal, super instantia Exc.mi Episcopi Dioecesis X diei 28 iulii 1972, qua petit facultatem nominandi Rev. D. Diaconum Petrum ad officium iudicis prosynodalis; attentis notitiis receptis circa aetatem, studia et longum exercitium muneris notarii eiusdem Diaconi apud Tribunal dioecesanum; cum canoni 1574 C.I.C., exigenti ordinem presbyteratus in iudicibus synodalibus aut prosynodalibus iam derogatum sit per Litteras Apostolicas motu proprio datas *«Causas matrimoniales»* diei 28 martii 1971, art. V, par. 1 [LE 3960], quo admittitur in Tribunali dioecesano et regionali collegium iudicans efformatum ex tribus *«clericis»*; declarat nihil obstare quominus Excmus Episcopus Dioecesis X, servatis ceteris de iure servandis, procedat ad nominationem Rev. D. Diaconi Petri ad officium iudicis prosynodalis.

Romae, e sede Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, die 9 augusti 1972.—Dinus Card. STAFFA, *Praef.* Aurelius Sabattani, *a Secr.*

* Ordinario dioecesis X: Apoll. 45 (1972) 390-391.

4081

1972 AUG 12.-SC DOCTRINA FIDEI, RESPONSUM. PART.*

ALIAS PRECES EUCHARISTICAS, PRAETER EAS IN MISSALI ADMISSAS, NON LICET INDUCERE AUCTORITATE PRIVATA IN CANONEM MISSAE

Rome, le 12 août 1972

Madame, Excusez-moi de la réponse tardive à la lettre que vous m'avez adressée le 13 juin. Votre lettre est arrivée pendant la haute saison de travail chez nous et c'est seulement maintenant que je trouve le temps libre pour vous écrire.

Vous demandez si l'on doit faire respecter l'*Ordo Missae* de Paul VI et agir pour que les quatre canons continuent à être utilisés à la messe.

La réponse est claire: seulement les quatre canons approuvées par le Pape peuvent être utilisés à la messe. La liturgie est le *public* de l'Eglise et le Pape est l'instance suprême pour régler la liturgie. D'autre part, le canon est en quelque manière le coeur de la liturgie. Tous les autres canons qui circulent dans différents pays sont *abusifs*. Certes, les prêtres qui les utilisent ne sont pas obéissants ni fidèles au Pape.

Agréez, Madame, mes sentiments dévoués en Notre Seigneur.—François Card. SEPER.

* Praesidi cuiusdam Unionis fidelium Galliae: Doc. Cath. 69 (1972) 919. Adn. Notit. 8 (1972) 132-134.

4082

1972 AUG 15.-PAULUS VI, MOT. PR. AAS 64 (1972) 529-534

DISCIPLINA CIRCA PRIMAM TONSURAM, ORDINES MINORES ET SUBDIACONATUM IN ECCLESIA LATINA INNOVATUR.

PAULUS PP. VI

Ministeria quaedam ad cultum Deo rite exhibendum et ad populi Dei servitium iuxta necessitates praestandum vetustissimis iam temporibus ab Ecclesia instituta fuerunt; quibus sacrae liturgiae et caritatis officia exercenda fidelibus committebantur, variis rerum adiunctis accommodata. Horum munerum collatio peculiari ritu saepius fiebat, quo fidelis, benedictione Dei impetrata, ad officium aliquod ecclesiasticum adimplendum in speciali classi seu gradu constituebatur.

Nonnulla ex his muneribus, cum actione liturgica arctius conexa praeviae institutiones ad sacros ordines recipiendos paulatim habita sunt, ita ut Ostiariatus, Lectora-

http://www.obrascatolicas.com

s, Exorcistatus et Acolythatus minores ordines in Ecsia Latina appellarentur respectu Subdiaconatus, Dianatus et Presbyteratus, qui ordines maiores vocati sunt , etsi non ubique, iis generatim reservabantur, qui per os ad Sacerdotium ascendebant.

Attamen cum ordines minores non semper iidem extirint ac plura munera ipsis adnexa reapse, sicut nunc ioque accidit, etiam / a laicis exerciti sint, opportunum detur praxim hanc recognoscere eamque hodiernis necesatibus accommodare, ita ut ea, quae in illis ministeriis soleta sint, dimittantur; quae utilia, retineantur; si quae cessaria, constituantur; itemque, quid a candidatis ad dinem sacrum exigendum statuatur.

Dum Concilium Oecumenicum Vaticanum II apparatur, haud pauci Ecclesiae pastores preces detulerunt, ut dines minores et Subdiaconatus recognoscerentur. Conlium autem, licet nihil de hac re pro Ecclesia Latina cerneret, enuntiavit principia quaedam, quibus aperitur via ad quaestionem enodandam, ac dubium non est, in normae a Concilio latae, generalem ordinatamque urgiae renovationem respicientes [1], ea quoque compleantur, quae ad ministeria in coetu liturgico spectant, a ut ex ipsa celebrationis ordinatione appareat Ecclesia suis diversis ordinibus et ministeriis constituta [2]. Proerea Concilium Vaticanum II statuit, ut *in celebrationis liturgicis quisque, sive minister sive fidelis, munere suo ngens, solum et totum id agat, quod ad ipsum ex rei natura normis liturgicis pertinet* [3].

Cum hac vero assertione arcte conectitur id, quod paulo te in eadem Constitutione scriptum est: *Valde cupit later Ecclesia ut fideles universi ad plenam illam, consciam que actuosam liturgicarum celebrationum participationem ucantur, quae ab ipsius Liturgiae natura postulatur et ad tam populus christianus «genus electum, regale sacerdotium, ns sancta, populus acquisitionis»* (1 Pt. 2, 9; *cf.* 2, 4-5), *Baptismatis ius habet et officium. Quae totius populi ena et actuosa participatio, in instauranda et fovenda sacra iturgia summopere est attendenda: est enim primus, isque cessarius fons, e quo spiritum vere christianum fideles auriant; et ideo in tota actione pastorali, per debitam instiionem ab animarum pastoribus est sedulo adpetenda* [4].

In officiis peculiaribus servandis et ad hodiernas necestates accommodandis, continentur ea, quae praesertim m ministeriis Verbi et Altaris arctius conectuntur et in cclesia Latina Lectoratus, Acolythatus et Subdiaconatus ocantur; quos ita servari et accommodari / convenit, ut uplex ex hoc tempore habeatur munus: *Lectoris* nempe *Acolythi*, quod et Subdiaconi partes complectatur.

Praeter officia Ecclesiae Latinae communia, nihil obstat, uominus Conferentiae Episcopales alia quoque petant ab postolica Sede, quorum institutionem in propria regione ecessariam vel utilissimam, ob peculiares rationes, indiaverint. Ad haec pertinent ex. gr. munera *Ostiarii, xorcistae* et *Catechistae* [5], necnon alia munera iis mananda, qui operibus caritatis sunt addicti, ubi hoc minierium diaconibus non sit collatum.

Congruit autem cum rei veritate et hodierno mentis abitu, ut ministeria, de quibus supra, non amplius ordines inores vocentur; eorum vero collatio non «ordinatio» sed nstitutio» appelletur; clerici autem proprie ii tantum sint t habeantur, qui Diaconatum receperunt. Hac ratione nelius etiam apparebit discrimen inter clericos et laicos; nter ea, quae clericis sunt propria et reservantur, atque a, quae christifidelibus laicis demandari possunt; ideo pertius apparebit mutua ratio, quatenus *sacerdotium ... ommune fidelium et sacerdotium ministeriale seu hierarchium, licet essentia et non gradu tantum differant, ad invicem amen ordinantur; unum enim et alterum suo peculiari nodo de uno Christi sacerdotio participant* [6].

Omnibus igitur mature perpensis, peritorum voto exquisito atque Conferentiis Episcopalibus consultis earumque ententiis attentis, necnon collatis consiliis cum Venerabilibus Fratribus Nostris membris Sacrarum Congregationum, ad quas res pertinet, Apostolica auctoritate Nostra decernimus ea, quae sequuntur, derogando —si et quatenus opus sit— praescriptis Codicis Iuris Canonici hucusque vigentis, eademque hisce Litteris promulgamus.

I. Prima Tonsura non amplius confertur; ingressus vero in statum clericalem cum Diaconatu coniungitur.

II. Ordines, qui hucusque minores vocabantur, «ministeria» in posterum dicendi sunt.

III. Ministeria christifidelibus laicis committi possunt, ita ut candidatis ad sacramentum Ordinis reservata non habeantur. / 532

IV. Ministeria in tota Ecclesia Latina servanda, hodiernis necessitatibus accommodata, duo sunt, *Lectoris* nempe et *Acolythi*. Partes, quae hucusque Subdiacono commissae erant, Lectori et Acolytho concreduntur, ac proinde in Ecclesia Latina ordo maior Subdiaconatus non amplius habetur. Nihil tamen obstat, quominus, ex Conferentiae Episcopalis iudicio, Acolythus alicubi etiam Subdiaconus vocari possit.

V. Lector instituitur ad munus, quod est ei proprium, legendi in coetu liturgico verbum Dei. Quapropter in Missa et in aliis sacris actionibus, lectiones (non autem Evangelium) e Sacra Scriptura proferat; deficiente psalmista, psalmum inter lectiones recitet; intentiones orationis universalis enuntiet, ubi diaconus vel cantor praesto non sint; cantum moderetur et populi fidelis participationem dirigat; fideles ad Sacramenta digne recipienda instituat. Poterit quoque —quatenus opus sit— praeparationem curare aliorum fidelium, qui ex temporanea deputatione in actionibus liturgicis Sacram Scripturam legant. Quo autem aptius atque perfectius hisce muneribus fungatur, Sacras Scripturas assidue meditetur.

Lector suscepti officii conscius, omni ope contendat atque apta subsidia adhibeat, quo plenius in dies sibi acquirat suavem et vivum Sacrae Scripturae affectum [7] atque cognitionem, quibus perfectior fiat Domini discipulus.

VI. Acolythus instituitur, ut Diaconum adiuvet ac Sacerdoti ministret. Eius igitur est servitium altaris curare, Diacono atque Sacerdoti opitulari in liturgicis actionibus, praesertim in Missae celebratione; eiusdem praeterea, qua ministri extraordinarii, est Sanctam Communionem distribuere, quoties ministri, de quibus in can. 845 C.I.C., desunt vel propter adversam valetudinem, provectam aetatem vel aliud pastorale ministerium impediuntur aut quoties numerus fidelium ad Sacram Mensam accedentium tam ingens est, ut Missae celebratio nimis protrahatur. Iisdem in extraordinariis adiunctis ei mandari licebit, ut SS. Eucharistiae Sacramentum fidelium adorationi publice exponat ac postea reponat; non autem ut populo benedicat. Poterit quoque —quatenus opus sit— aliorum fidelium institutionem curare, qui ex temporanea deputatione sacerdoti vel diacono in liturgicis actionibus opitulantur, missale, crucem, cereos etc. deferendo vel alia huiusmodi officia / exercendo. Quae munera dignius exse- 533
quetur, si SS. Eucharistiam flagrantiore in dies pietate participet, de ipsa enutriatur eiusque altiorem cognitionem adipiscatur.

Acolythus, servitio altaris peculiari modo destinatus, ea omnia, quae ad publicum cultum divinum pertinent, discat, eorumque intimum et spiritualem sensum percipere studeat, ita ut cotidie se totum offerat Deo atque omnibus gravitate et reverentia exemplo sit in templo sacro, necnon Christi corpus mysticum seu populum Dei, praesertim vero debiles et infirmos, sincero amore prosequatur.

VII. Institutio Lectoris et Acolythi, iuxta venerabilem traditionem Ecclesiae, viris reservatur.

VIII. Ut quis ad ministeria consequenda admitti possit, requiruntur: *a)* petitio ab adspirante libere exarata ac subscripta exhibenda Ordinario (Episcopo et, in institutis perfectionis clericalibus, Superiori Maiori), penes quem est acceptio; *b)* congrua aetas et peculiares dotes, a Conferentia Episcopali determinandae; *c)* firma voluntas fideliter Deo famulandi et christiano populo serviendi.

IX. Ministeria conferuntur ab Ordinario (Episcopo et, in institutis perfectionis clericalibus, Superiore Maiore) ritu liturgico «de institutione Lectoris» et «de institutione Acolythi» a Sede Apostolica recognoscendo.

X. Interstitia, a S. Sede aut a Conferentiis Episcopalibus statuta, serventur inter collationem ministerii Lectoratus et Acolythatus, quoties eisdem personis non unum tantum confertur ministerium.

XI. Candidati ad Diaconatum et ad Sacerdotium ministeria Lectoris et Acolythi recipere, nisi ea iam receperint,

[1] Cfr. Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 62: *A. A. S.* 56 (1964), p. 117; cfr. etiam n. 21: l.c., pp. 105-106 [LE 3141]. [2] Cfr. Ordo Missae, *Institutio generalis Missalis Romani*, n. 58, ed. typ. 1969, p. 29 [LE 3840]. [3] Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 28: *A. A. S.* 56 (1964), p. 107. [4] *Ibid.*, n. 14: l.c., p. 104. [5] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 15: *A. A. S.* 58 (1966), p. 965 [LE 3364];, ibid., n. 17: l.c., pp. 967-968. [6] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium* n. 10: *A. A. S.* 57 (1965), p. 14 [LE 3232]. [7] Cfr. Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 24: *A. A. S.* 56 (1964), p. 107 [LE 3141]; Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, n. 25: *A. A. S.* 58 (1966), p. 829 [LE 3345].

et per congruum tempus exercere debent, quo melius disponantur ad futura munera Verbi et Altaris. Dispensatio a suscipiendis ministeriis pro iisdem candidatis Sanctae Sedi reservatur.

XII. Collatio ministeriorum ius non confert ad sustentationem vel remunerationem ab Ecclesia praestandas.

XIII. Ritus institutionis Lectoris et Acolythi a competenti Romanae Curiae Dicasterio proxime publici iuris fiet.

Hae normae valere incipiunt a die 1 mensis Ianuarii,
534 anno MCMLXXIII. /

Quaecumque vero a Nobis hisce Litteris, motu proprio datis, decreta sunt, ea omnia firma ac rata esse iubemus, contrariis quibusvis non obstantibus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum die xv mensis Augusti, in sollemnitate Assumptionis B. Mariae Virginis, anno MCMLXXII, Pontificatus Nostri decimo.—PAULUS PP. VI.

Adn. G. M. GARRONE in Doc. Cath. 69 (1972) 974-976; Doc. Cath. 69 (1972) 858-859); G. RAMBALDI in PrM 62 (1973) 173-191; E. F. REGATILLO in Sal terrae 61 (1973) 62-65; Notit. 9 (1973) 16.

4083

1972 AUG 15.-PAULUS VI, MOT. PR. AAS 64 (1972) 534-540

NONNULLAE NORMAE AD SACRUM DIACONATUS ORDINEM SPECTANTES STATUUNTUR

PAULUS PP. VI

Ad pascendum populum Dei eumque magis magisque augendum a Christo Domino varia in Ecclesia ministeria instituta sunt, totius Corporis bono conducibilia [1].

Iam inde ab ipsa Apostolorum aetate eminet inter illa ministeria et conspicuus apparet Diaconatus, qui in Ecclesia magno semper in honore habitus est. Quod quidem expressis verbis testatur S. Paulus Apostolus sive in epistula ad Philippenses, ubi non modo Episcopis sed etiam Diaconis salutem nuntiat [2], sive in litteris ad Timotheum datis, quibus Diaconorum illustrat dotes et virtutes pernecessarias, ut ii proprio ministerio digni comprobentur [3].

Prisci deinde Ecclesiae scriptores, dum praedicant Diaconorum dignitatem, non omittunt, quominus animi ornamenta ac virtutes simul extollant, quae ad idem exsequendum ministerium postulantur, scilicet erga Christum fidelitatem, morum integritatem, Episcopo obtemperationem.

S. Ignatius Antiochenus Diaconi officium nihil aliud esse asseverat quam *ministerium Iesu Christi, qui ante saecula apud Patrem erat et in fine apparuit* [4], atque haec
535 animadvertit: *Oportet autem et Diaco/nos, qui sunt ministri mysteriorum Iesu Christi, omni modo omnibus placere. Non enim ciborum et potuum Diaconi sunt, sed ecclesiae Dei ministri* [5].

S. Polycarpus Smyrnaeus Diaconos adhortatur, ut sint *continentes omnibus, misericordes, seduli, incedentes iuxta veritatem Domini, qui omnium minister factus est* [6]. Auctor vero operis, quod *Didascalia Apostolorum* inscribitur, verba Christi commemorans: *Quicumque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister* [7], fraternam hanc adhortationem Diaconis adhibet: *Ita ergo et vos Diaconos oportet facere, ut, si necessitas vos exegerit et animam pro fratre ponere per ministerium vestrum, ponatis ... Si ergo Dominus coeli et terrae nobis servivit et omnia passus est propter nos et sustinuit, quomodo non magis nos oportet hoc facere pro fratribus, quia imitatores eius sumus et locum Christi sortiti?* [8]

Praeterea priorum saeculorum auctores, dum ministerii Diaconorum momentum animis inculcant, copiose etiam explicant multiplicia et gravia munera iis concredita, atque aperte declarant, quantum auctoritatis apud christianas communitates consecuti sint et quantopere ad apostolatum contulerint. Definitur Diaconus ut *Episcopi auris et os et cor et anima* [9]. Episcopo Diaconus praesto est, ut omni deserviat populo Dei curamque gerat infirmorum atque inopum [10]; recte igitur ac merito eum appellant *amatorem orphanorum, amatorem colentium pietatem, amatorem viduarum, ferventem spiritu, amatorem bonarum rerum* [11]. Officium insuper ei mandatur, ut aegris domi decumbentibus sacram Eucharistiam deferat [12], baptismum conferat [13], verbo Dei praedicando det operam ad voluntatem 536
nutumque Episcopi. /

Itaque Diaconatus in Ecclesia mirabiliter effloruit simulque insigne praebuit testimonium amoris erga Christum ac fratres in caritatis operibus exsequendis [14], in ritibus sacris celebrandis [15] atque in pastoralibus perfungendis muneribus [16].

Diaconali autem officio exercendo, qui presbyteri futuri erant, illud sui experimentum ac laborum merita praebebant atque eam praeparationem acquirebant, quae ad sacerdotalem honorem ac pastorale officium consequendum expetebantur.

Progredientibus vero aetatibus disciplina ad hunc spectans ordinem sacrum immutata est. Firmius quidem factum est vetitum ordinationes *per saltum* conferendi, at paulatim decrevit eorum numerus, qui per omnem vitam mallent diaconi permanere quam altius ascendere. Ita factum est, ut in Ecclesia Latina paene evanuerit Diaconatus permanens. Vix commemorare attinet ea, quae Tridentinum Concilium decrevit, cum sibi proposuisset ordines sacros secundum propriam eorum naturam redintegrare ut munia pristina in Ecclesia [17]; multo tamen serius mens maturuit, ut hic magni momenti ordo sacer etiam tamquam gradus vere permanens restitueretur. Rem celeriter attigit etiam Decessor Noster fel. rec. Pius XII [18]. Concilium denique Vaticanum II optatis et precibus suffragatum est, ut Diaconatus permanens, ubi id animarum bono conduceret, instauraretur veluti medius ordo inter superiores ecclesiasticae hierarchiae gradus et reliquum populum Dei, quasi interpres necessitatum ac votorum christianarum communitatum, instimulator famulatus seu *diaconiae* Ecclesiae apud locales christianas communitates, signum vel sacramentum ipsius Christi Domini, qui *non venit ministrari, sed ministrare* [19].

Quapropter tertia in Concilii sessione, mense Octobri anno MCMLXIV habita, ratum habuerunt Patres principium renovationis Diaconatus, atque insequenti mense Novembri promulgata est Constitutio Dogmatica *Lumen Gentium*, 537
cuius articulo 29 praecipua lineamenta illius sta/tus propria describuntur: *In gradu inferiori hierarchiae sistunt Diaconi, quibus «non ad sacerdotium, sed ad ministerium» manus imponuntur. Gratia etenim sacramentali roborati, in Diaconia liturgiae, verbi et caritatis Populo Dei, in communione cum Episcopo eiusque presbyterio, inserviunt* [20].

De stabilitate vero in diaconali gradu, eadem Constitutio haec declarat: *Cum vero haec* [*Diaconorum*] *munera, ad vitam Ecclesiae summopere necessaria, in disciplina Ecclesiae latinae hodie vigenti in pluribus regionibus adimpleri difficulter possint, Diaconatus in futurum tamquam proprius ac permanens gradus hierarchiae restitui poterit* [21].

Restitutio autem haec permanentis Diaconatus postulabat, ut Concilii mandata altius pervestigarentur atque ut mature deliberaretur de iuridica condicione Diaconi, tam caelibis quam matrimonio iuncti. Simul vero necesse erat, ut ea, quae ad Diaconatum eorum, qui Sacerdotes futuri sunt, spectant, ad hodiernas condiciones aptarentur, ut revera Diaconatus exercitium eam praeberet probationem vitae, maturitatis atque ad sacerdotale ministerium aptitudinis, quam vetus disciplina a candidatis ad Presbyteratum postulabat.

Quam ob rem Apostolicas Litteras, motu proprio datas, a verbis incipientes *Sacrum Diaconatus Ordinem*, die XVIII mensis Iunii anno MCMLXVII edidimus, quibus congruentes

[1] Cfr. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 18: *A. A. S.* 57 (1965), pp. 21-22 [LE 3232]. [2] Cfr. *Phil.* 1, 1. [3] Cfr. *1 Tim.* 3, 8-13. [4] *Ad Magnesios*, IV, 1: *Patres Apostolici*, ed. F. X. Funk, I, Tubingae, 1901, p. 235. [5] *Ad Trallianos*, II, 3: *Patres Apostolici*, ed. F. X. Funk, I, Tubingae, 1901, p. 245. [6] *Epist. ad Philippenses*, V, 2: *Patres Apostolici*, ed. F. X. Funk, I, Tubingae, 1901, pp. 301-303. [7] *Mt.* 20, 26-27. [8] *Didascalia Apostolorum*, III, 13, 2-4: [illegible] *Constitutiones Apostolorum*, ed. F. X. Funk, I, Paderbornae, 1906, p. [illegible]. [9] *Didascalia Apostolorum*, II, 44, 4: ed. F. X. Funk, I, Paderbornae, 1906, p. 138. [10] Cfr. *Traditio Apostolica*, 39 et 34: *La Tradition Apostolique de Saint Hippolyte. Essai de reconstitution* par B. Botte, Münster, 1963, pp. 87 et 81. [11] *Testamentum D. N. Iesu Christi*, I, 38; ed. et latine redd. I. E. Rahmani, Moguntiae 1899, p. 93. [12] Cfr. S. Iustini *Apologia* I, 65, 5 et 67, 5: S. Iustini *Apologiae duae*, ed. G. Rauschen, Bonnae, 1911², pp. 107 et 111. [13] Cfr. Tertullianus, *De Baptismo*, XVII, 1: *Corpus Christianorum*, I, *Tertulliani Opera*, pars I, Turnholti, 1954, p. 291. [14] Cfr. *Didascalia Apostolorum*, II, 31, 2: ed. F. X. Funk, I, Paderbornae, 1906, p. 112; cfr. *Testamentum D. N. Iesu Christi*, I, 31: ed. et latine redd. I. E. Rahmani, Moguntiae, 1899, p. 75. [15] Cfr. *Didascalia Apostolorum*, II, 57, 6; 58, 1: ed. F. X. Funk, I, Paderbornae, 1906, pp. 162 et 166. [16] Cfr. S. Cypriani *Epistolae* XV et XVI: ed. G. Hartel, Vindobonae, 1871, pp. 513-520; cfr. S. Augustinus, *De catechizandis rudibus*, I, cap. I, 1: *PL* 40, 309-310. [17] Sessio XXIII, capp. I-IV: Mansi, XXXIII, col. 138-140. [18] *Allocutio ad eos qui interfuerunt Conventui alteri catholicorum ex universo orbe pro Laicorum Apostolatu* Romae habita, die 5 Octobris anno 1957: *A. A. S.* 49 (1957), p. 925. [19] Cfr. *Mt.* 20, 28. [20] *A. A. S.* 57 (1965), p. 36 [LE 3232]. [21] *Ibidem.*

http://www.obrascatolicas.com

rmae canonicae de Diaconatu permanenti statutae
nt [22]. Die autem XVII Iunii anno sequenti, per Constitu-
nem Apostolicam *Pontificalis Romani recognitio* [23],
vum ritum sanximus conferendorum ordinum sacrorum
aconatus, Presbyteratus et Episcopatus, materia ac
rma ipsius ordinationis simul definitis.

Nunc autem, dum, ulterius procedentes, hoc ipso die
postolicas Litteras, a verbis *Ministeria quaedam* inci-
entes, promulgamus, expedire arbitramur certas edere
rmas circa Diaconatum; itemque volumus, ut candidati
Diaconatum noscant, quae ministeria ipsi exercere
beant ante sacram ordinationem, necnon quo tempore
qua ratione onera caelibatus et precationis liturgicae
bi assumenda sint.

Cum vero ingressus in statum clericalem ad Diaconatum
fferatur, non amplius habetur ritus primae tonsurae,
o laicus fiebat clericus. Attamen novus ritus inducitur,
o is, qui ad Diaconatum vel Presbyteratum adspirat,
blice manifestat suam voluntatem se Deo et Ecclesiae
ferendi, ut sacrum ordinem exerceat; Ecclesia vero, hanc
lationem accipiens, eum eligit et vocat, ut ad sacrum
dinem recipiendum se praeparet, et hac ratione inter
ndidatos ad Diaconatum et Presbyteratum rite coo-
etur.

Peculiari autem ratione convenit, ut ministeria Lectoris
Acolythi committantur iis, qui ut candidati ad ordinem
crum specialiter se Deo et Ecclesiae devovere cupiunt.
cclesiae enim, quippe quae *non desinat ex mensa tam verbi*
ei quam Corporis Christi panem vitae sumere atque fideli-
ts porrigere [24], valde opportunum existimat, ut sacrorum
dinum candidati tum studio tum exercitio, quod gra-
atim fiat, ministerii Verbi et Altaris, duplicem hunc
cerdotalis muneris aspectum familiari consuetudine per-
iciant atque meditentur. Ex quo fit, ut veritas mini-
erii maxima eniteat efficacitate. Candidati, enim, ad
cros ordines accedant, suae vocationis plane consci,
piritu ferventes, Domino servientes ... orationi instantes,
cessitatibus sanctorum communicantes [25].

Omnibus igitur mature perpensis, peritorum voto exqui-
lo atque Conferentiis Episcopalibus consultis earumque
ntentiis attentis, necnon collatis consiliis cum Venera-
libus Fratribus Nostris membris Sacrarum Congregatio-
um, ad quas pertinet, Apostolica auctoritate Nostra
cernimus ea, quae sequuntur, derogando —si et quate-
us opus sit— praescriptis Codicis Iuris Canonici hucusque
gentis, eademque hisce Litteris promulgamus.

I. *a)* Ritus inducitur admissionis inter candidatos ad
iaconatum et Presbyteratum. Ad quam admissionem rite
bendam requiritur libera adspirantis petitio, propria
anu exarata ac subscripta, necnon competentis Superio-
s ecclesiastici acceptio scripto data, vi cuius Ecclesiae
ectio efficitur.

Professi in religionibus clericalibus, ad Presbyteratum
ntendentes, hoc ritu non tenentur.

b) Superior competens pro hac acceptione est Ordina-
us (Episcopus et, in clericalibus institutis perfectionis,
uperior Maior). Acceptari possunt ii, qui signa verae
ocationis praebeant, atque, bonis moribus ornati et, a
entis corporisque defectibus immunes, vitam suam / Ec-
lesiae servitio dicare velint ad Dei gloriam animarumque
onum. Oportet, ut, qui ad Diaconatum transeuntem
dspirant, vigesimum saltem aetatis annum expleverint
t studiorum theologicorum curriculum coeperint.

c) Vi acceptionis candidatus vocationem suam pecu-
lari modo curare altiusque excolere debet; atque ius
equirit ad necessaria subsidia spiritualia, quibus vocatio-
nem suam colere atque Dei voluntati, nulla condicione
pposita, obtemperare possit.

II. Candidati ad Diaconatum, sive permanentem sive
ranseuntem, et ad Presbyteratum ministeria Lectoris et
Acolythi debent recipere, nisi ea iam receperint, et per
congruum tempus exercere, quo melius disponantur ad
futura munera Verbi et Altaris.

Dispensatio a recipiendis ministeriis pro iisdem candi-
datis Sanctae Sedi reservatur.

III. Ritus liturgici, quibus fit admissio inter candidatos
ad Diaconatum et Presbyteratum ac ministeria supra me-
morata demandantur, peragi debent ab Ordinario (Episco-
Maiore) adspirantis.

[22] *A. A. S.* 59(1967), pp. 697-704 [LE 3571]. [23] *A. A. S.* 60 (1968), pp. 369-373 [LE 3666]. [24] Const. dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum*, n. 21: *A. A. S.* 58 (1966), p. 827 [LE 3345]. [25] *Rom.* 12, 11-13. [26] Cfr. Paulus VI, Litt. Apost. motu proprio datae *Sacrum Diaconatus Ordinem*, n. 16: *A. A. S.* 59 (1967), p. 701 [LE 3571].

IV. Interstitia a S. Sede vel a Conferentiis Episcopalibus statuta, serventur inter collationem —per curriculum theologicum habendam— ministeriorum Lectoratus et Acolythatus, necnon inter collationem Acolythatus et Diaconatus.

V. Candidati ad Diaconatum, ante ordinationem, Ordinario (Episcopo et, in clericalibus institutis perfectionis, Superiori Maiori) tradant declarationem propria manu exaratam et subscriptam, qua testificentur se sponte ac libere sacrum ordinem suscepturos esse.

VI. Consecratio propria caelibatus, propter Regnum caelorum servati, huiusque obligatio pro candidatis ad Sacerdotium et pro candidatis non uxoratis ad Diaconatum reapse conectuntur cum Diaconatu. Publica ipsius sacri caelibatus assumptio coram Deo et Ecclesia etiam a religiosis celebranda est speciali ritu, qui ordinationem diaconalem praecedat. Caelibatus hoc modo assumptus impedimentum dirimens est ad nuptias ineundas.

Diaconi quoque uxorati, amissa uxore, ex tradita Ecclesiae disciplina ad novum matrimonium ineundum inhabiles sunt [26]. /

540

VII. *a)* Diaconi ad Presbyteratum vocati ne ordinentur nisi prius expleverint studiorum curriculum, Apostolicae Sedis praescriptionibus definitum.

b) Quod spectat ad theologicorum studiorum cursum, ordinationi Diaconorum permanentium praeponendum, Episcoporum Conferentiae, attentis locorum adiunctis, congruas normas tradant easque Sacrae Congregationi pro Institutione Catholica approbationi subiciant.

VIII. Ad normam nn. 29-30 Institutionis generalis de Liturgia Horarum:

a) Diaconi ad Presbyteratum vocati ex ipsa sacra ordinatione obstringuntur obligatione Liturgiam Horarum celebrandi;

b) maxime decet stabiles Diaconos aliquam saltem partem Liturgiae Horarum, ab Episcopali Conferentia definiendam, cotidie recitare.

IX. Ingressus in statum clericalem et incardinatio alicui dioecesi ipsa ordinatione Diaconali habentur.

X. Ritus admissionis inter candidatos ad Diaconatum et Presbyteratum necnon consecrationis propriae sacri caelibatus a competenti Romanae Curiae Dicasterio proxime iuris publici fiet.

NORMA TRANSITORIA.—Candidati ad sacramentum Ordinis, qui ante promulgationem harum Litterarum Primam Tonsuram iam receperunt, omnia officia, iura et privilegia clericorum propria retinent; qui vero ad ordinem Subdiaconatus sunt promoti, susceptis obligationibus sive circa caelibatum sive circa Liturgiam Horarum tenentur; at publicam sacri caelibatus assumptionem coram Deo et Ecclesia, novo speciali ritu, qui ordinationem Diaconalem praecedit, iterum celebrare debent.

Quaecumque vero a Nobis per has Litteras, motu proprio datas, decreta sunt, ea omnia firma ac rata esse iubemus, contrariis quibusvis nihil obstantibus. Statuimus autem, ut ea vigere incipiant a die 1 mensis Ianuarii, anno MCMLXXIII.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, die XV mensis Augusti, in sollemnitate Assumptionis B. Mariae Virginis, anno MCMLXXII, Pontificatus Nostri decimo.—PAULUS PP. VI.

Adn. G. M. GARRONE in Doc. Cath. 69 (1972) 974-976; Doc. Cath. 69 (1972) 858-859; G. RAMBALDI in PrM 62 (1973) 173-191; E. F. REGATILLO in Sal terrae 61 (1973) 62-65; Notit. 9 (1973) 16.

4084

1972 SEP 20.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 64 (1972) 615-620

Allocutio die 20 *sept.* 1972 *habita Institutorum saecularium Moderatoribus qui Romae internationali Coetui interfuerunt:*

DE RATIONE PROPRIA INSTITUTORUM SAECULARIUM IN ECCLESIA, QUAE PARI IURE CONSISTIT IN EORUM SODALIUM SAECULARITATE CONSECRATA AC IN IPSORUM CONSECRATIONE SAECULARI

Diletti Figli e Figlie nel Signore, Ancora una volta ci è data l'occasione di incontrarci con voi, Dirigenti degli Istituti Secolari, che siete e rappresentate una porzione fiorente e rigogliosa della Chiesa, in questo momento della storia. La circostanza che vi ha ricondotto davanti a noi questa volta il Congresso Internazionale [1] svoltosi

e state per concludere qui a Nemi, presso la nostra residenza estiva di Castel Gandolfo, e nel quale avete esaminato gli statuti della erigenda «Conferenza Mondiale degli Istituti Secolari» (C.M.I.S.).

Noi non vogliamo entrare nel merito dei vostri lavori, certamente condotti con profondità e impegno, sotto la vigile cura e con la partecipazione del Sacro Dicastero competente, ed ai quali auspichiamo frutti copiosi in ordine all'incremento delle vostre Istituzioni.

Desideriamo piuttosto indugiare in alcune riflessioni
616 circa quella / che potrebbe essere la funzione degli Istituti Secolari nel mistero di Cristo e nel mistero della Chiesa.

Quando guardiamo a voi, e pensiamo alle migliaia e migliaia di uomini e di donne di cui fate parte, non possiamo non sentirci consolati, mentre ci invade nell'intimo un vivo senso di gioia e di riconoscenza al Signore. Come forte e fiorente appare in voi la Chiesa di Cristo! Questa Madre nostra veneranda, che oggi taluni, anche tra i suoi figli, fanno bersaglio di critiche aspre e impietose; di cui qualcuno si diletta a descrivere fantasiosi sintomi di decrepitezza e a predire rovine; eccola, invece, divenire un gettito ininterrotto di gemme nuove, un fiorire insospettato di iniziative di santità. Noi sappiamo che dev'essere così, e non potrebbe essere altrimenti che così, perché Cristo è la divina inesauribile fonte della vitalità della Chiesa; e la vostra presenza ce ne offre una ulteriore testimonianza, ed è per tutti noi occasione di rinnovata consapevolezza.

Ma vogliamo guardare più da vicino il vostro volto, nella famiglia del Popolo di Dio. Anche voi riflettete un «modo proprio» in cui si può rivivere il mistero di Cristo nel mondo, e un «modo proprio» in cui si può manifestare il mistero della Chiesa.

Cristo Redentore è una tale pienezza, che noi non potremo mai comprendere né esprimere al completo. Egli è tutto per la sua Chiesa e, in essa, quello che noi siamo lo siamo proprio per Lui, con Lui ed in Lui. Anche per gli Istituti Secolari Egli resta dunque l'esemplare ultimo, l'ispiratore, la sorgente da cui attingere.

Basati su Cristo Salvatore e a suo esempio svolgete, in modo a voi proprio e caratteristico, un'importante missione della Chiesa. Ma anche la Chiesa, a suo modo, come Cristo, è una pienezza tale, è tale una ricchezza che nessuno da solo, nessuna istituzione da sola, potranno mai comprendere ed esprimere adeguatamente. Né sarebbe a noi possibile scoprirne le dimensioni, perché la sua vita è Cristo, che è Dio. Dunque anche la realtà della Chiesa, e la missione della Chiesa, possono essere espresse completamente solo nella pluralità dei membri. È la dottrina del Corpo Mistico di Cristo, la dottrina dei doni e dei carismi dello Spirito Santo.

Il discorso ci conduce qui, voi l'avete compreso, ad interrogarci sul modo a voi proprio di compiere la missione della Chiesa. Qual è il vostro dono specifico, il vostro ruolo caratteristico, il «quid novum» da voi apportato alla
617 Chiesa di oggi? Oppure: in che modo siete voi / Chiesa oggi? Voi lo sapete; l'avete ormai chiarito a voi stessi e alla comunità cristiana. Noi lo supponiamo.

Voi siete ad una misteriosa confluenza tra le due poderose correnti della vita cristiana, accogliendo ricchezze dall'una e dall'altra. Siete laici, consacrati come tali dai sacramenti del battesimo e della cresima, ma avete scelto di accentuare la vostra consacrazione a Dio con la professione dei consigli evangelici, assunti come obblighi con un vincolo stabile e riconosciuto. Restate laici, impegnati nei valori secolari propri e peculiari del laicato [1], ma la vostra è una «secolarità consacrata» [2], voi siete «consacrati secolari» [3].

Pur essendo «secolare», la vostra posizione in certo modo differisce da quella dei semplici laici, in quanto siete impegnati negli stessi valori del mondo, ma come consacrati: cioè non tanto per affermare l'intrinseca validità delle cose umane in se stesse, ma per orientarle esplicitamente secondo le beatitudini evangeliche; d'altra parte non siete religiosi, ma in certo modo la vostra scelta connviene con quella dei religiosi, perché la consacrazione che avete fatto vi pone nel mondo come testimoni della supremazia dei valori spirituali ed escatologici, cioè del carattere assoluto della vostra carità cristiana, la quale quanto più è grande tanto più fa apparire relativi i valori del mondo, mentre al tempo stesso ne aiuta la retta attuazione da parte vostra e degli altri fratelli.

Nessuno dei due aspetti della vostra fisionomia spirituale può essere sopravvalutato a scapito dell'altro. Ambedue sono coessenziali.

«Secolarità» indica la vostra inserzione nel mondo. Essa però non significa soltanto una posizione, una funzione, che coincide col vivere nel mondo esercitando un mestiere, una professione «secolare». Deve significare innanzitutto presa di coscienza di essere nel mondo come «luogo a voi proprio di responsabilità cristiana». Essere nel mondo, cioè essere impegnati nei valori secolari, è il vostro modo di essere Chiesa e di renderla presente, di salvarvi e di annunziare la salvezza. La vostra condizione esistenziale e sociologica diventa vostra realtà teologica, è la vostra via per realizzare e testimoniare la salvezza. Voi siete così un'ala avanzata della Chiesa «nel mondo»; esprimete
618 la / volontà della Chiesa di essere nel mondo per plasmarlo e santificarlo «quasi dall'interno a modo di fermento» [4], compito, anch'esso, affidato precipuamente al laicato. Siete una manifestazione particolarmente concreta ed efficace di quello che la Chiesa vuol fare per costruire il mondo descritto ed auspicato dalla *Gaudium et spes*.

«Consacrazione» indica invece l'intima e segreta struttura portante del vostro essere e del vostro agire. Qui è la vostra ricchezza profonda e nascosta, che gli uomini in mezzo ai quali vivete non si sanno spiegare e spesso non possono neppure sospettare. La consacrazione battesimale è stata ulteriormente radicalizzata in seguito ad una accresciuta esigenza di amore, suscitata in voi dallo Spirito Santo; non nella stessa forma della consacrazione propria dei religiosi, ma purtuttavia tale da spingervi ad una opzione fondamentale per la vita secondo le beatitudini evangeliche. Così che siete realmente consacrati e realmente nel mondo. «Siete nel mondo e non del mondo, ma per il mondo», come altra volta noi stessi vi abbiamo descritti [5]. Vivete una vera e propria consacrazione secondo i consigli evangelici, ma senza la pienezza di «visibilità» propria della consacrazione religiosa; visibilità che è costituita, oltre che dai voti pubblici, da una più stretta vita comunitaria e dal «segno» dell'abito religioso. La vostra è una forma di consacrazione nuova e originale, suggerita dallo Spirito Santo per essere vissuta in mezzo alle realtà temporali, e per immettere la forza dei consigli evangelici —cioè dei valori divini ed eterni— in mezzo ai valori umani e temporali.

Le vostre scelte di povertà, castità e ubbidienza sono modi di partecipazione alla croce di Cristo, perché a Lui vi associano nella privazione di beni altrove pur leciti e legittimi; ma sono anche modi di partecipazione alla vittoria di Cristo risorto, in quanto vi liberano dal facile sopravvento che tali valori potrebbero avere sulla piena disponibilità del vostro spirito. La vostra povertà dice al mondo che si può vivere tra i beni temporali e si può usare dei mezzi della civiltà e del progresso, senza farsi schiavi di nessuno di essi; la vostra castità dice al mondo che si può amare con il disinteresse e l'inesauribilità che attinge al cuore di Dio, e ci si può dedicare gioiosamente a tutti senza legarsi a nessuno, avendo cura soprattutto dei più abbandonati; la vostra ubbidienza dice al mondo che si
619 può essere felici pur senza / fermarsi in una comoda scelta personale, ma restando pienamente disponibili alla volontà di Dio, come appare dalla vita quotidiana, dai segni dei tempi e dalle esigenze di salvezza del mondo di oggi.

Così, dalla vostra vita consacrata, anche la vostra attività nel mondo —sia personale che collettiva, nei settori professionali in cui siete singolarmente o comunitariamente impegnati— riceve un più spiccato orientamento verso Dio, restando in certo qual modo anch'essa come coinvolta e trasportata nella stessa vostra consacrazione. E in questa singolare e provvidenziale configurazione, voi arricchite la Chiesa di oggi di una particolare esemplarità nella sua vita «secolare», vivendola come consacrati; e di una particolare esemplarità nella sua vita «consacrata», vivendola come secolari.

A questo punto vorremmo soffermarci su un particolare aspetto di fecondità delle vostre Istituzioni. Vogliamo alludere al folto gruppo di coloro che, consacrati a Cristo nel sacerdozio ministeriale e desiderando di unirsi a Lui con ulteriore vincolo di donazione, abbracciano la professione dei consigli evangelici, confluendo a loro volta

[1] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 31 [LE 3232].
[2] Paolo VI, Discorso ai Dirigenti e Membri degli Istituti Secolari nel XXV della «Provida Mater», *A. A. S.* 64 (1972), p. 208 [LE 4028].
[3] Paolo VI, Discorso ai partecipanti al Congresso Internazionale degli Istituti Secolari, 26 settembre 1970, *A. A. S* 62 (1970), p. 623 [LE 3900].
[4] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 31 [LE 3232].
[5] Paolo VI, Discorso ai partecipanti al Congresso Internazionale degli Istituti Secolari, 26 settembre 1970, *A. A. S* 62 (1970), p. 623 [LE 3900].

http://www.obrascatolicas.com

egli Istituti Secolari. Noi pensiamo a questi nostri fra-
lli nel sacerdozio di Cristo, e li vogliamo incoraggiare,
entre ammiriamo in loro, ancora una volta, l'azione dello
pirito, instancabile nel suscitare l'ansia di sempre mag-
ore perfezione. Quanto fin qui detto, vale certamente
nche per loro, ma abbisognerebbe di altri approfondi-
enti e precisazioni. Essi infatti pervengono alla consa-
razione nei consigli evangelici e all'impegno dei valori
ecolari» non già come laici, bensì come chierici, cioè
ortatori di una mediazione sacra nel Popolo di Dio. Oltre
l Battesimo e alla Cresima, che costituiscono la consa-
razione di base del laicato nella Chiesa, essi hanno rice-
uto una susseguente specificazione sacramentale nel-
Ordine Sacro, che li ha costituiti titolari di determinate
nzioni ministeriali nei confronti dell'Eucaristia e del
orpo Mistico di Cristo. Ciò ha lasciato intatta l'indole
ecolare» della vocazione cristiana, ed essi possono quindi
rricchirla, vivendola come «consacrati» negli Istituti Seco-
ri, ma ben diverse sono le esigenze della loro spiritualità,
onché certe implicanze esteriori nella loro pratica dei
onsigli evangelici e nel loro impegno secolare.

Vogliamo ora concludere rivolgendo a tutti un pres-
ante e paterno invito: quello di coltivare e incrementare,
i avere a cuore sempre e soprattutto, la comunione ec-
lesiale. Voi siete articolazioni vitali di questa comunione,
erché anche voi siete la Chiesa; non vogliate / giammai
ttentare alla loro efficienza. Non si potrebbe concepire
é comprendere un fenomeno ecclesiale al di fuori della
hiesa. Non vi lasciate mai sorprendere, neppure sfiorare
alla tentazione oggi troppo facile, che sia possibile un'au-
entica comunione con Cristo senza una reale armonia
on la comunità ecclesiale retta dai legittimi pastori.
arebbe ingannevole e illusorio. Che cosa potrebbe contare
n singolo o un gruppo, pur nelle intenzioni soggettiva-
nente più alte e perfette, senza questa comunione? Cristo
e l'ha chiesta come garanzia per ammetterci alla comu-
ione con Lui, allo stesso modo che ci ha chiesto di amare
l prossimo come documentazione del nostro amore per
ui.

Voi siete dunque di Cristo e per Cristo, nella sua Chiesa;
la vostra comunità locale, il vostro Istituto, la vostra
arrocchia, ma sempre nella comunione di fede, di Eucari-
tia, di disciplina e di fedele e leale collaborazione con il
ostro Vescovo e con la Gerarchia. Le vostre strutture e
e vostre attività non dovranno mai condurvi —siate
acerdoti o laici— ad una «bipolarità» di posizioni, né ad
n «alibi» di atteggiamento interiore ed esteriore, né tan-
omeno a posizioni antitetiche con i vostri pastori.

A questo vi invitiamo; questo vi auguriamo, perché pos-
iate essere in mezzo al mondo operatori autentici del-
'unica missione salvifica della Chiesa, nel modo a voi
roprio, a cui siete stati chiamati e inviati. Così il Signore
vi aiuti a prosperare e fruttificare ancora, con la nostra
Benedizione Apostolica.

4085

1972 SEP 23.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 64 (1972) 623-631

Allocutio die 23 *sept.* 1972 *habita iis qui adfuerunt sexagesimo internationali Conventui a publicis legumlatorum coetibus ex universis nationibus Romae celebrato:*

DE CRISI ACTUALI SYSTEMATIS ET OFFICII SENATUS SEU COETUS PUBLICI LEGUMLATORUM DEQUE MEDIIS AD HOC IURIDICUM INSTITUTUM APTANDUM ET IN PRIMAEVAM RATIONEM RESTITUENDUM

Mesdames et Messieurs, Cette rencontre Nous apporte une double satisfaction. Tout d'abord, Nous aimons voir, dans votre démarche, un témoignage rendu à l'action de ce Siège Apostolique, et de l'Eglise Catholique, en faveur de la paix dans le monde. Votre visite Nous offre, de plus, une occasion vraiment exceptionnelle de proposer certaines réflexions à un / groupe de personnalités hautement qualifiées, investies de responsabilités aussi nobles qu'importantes, puisqu'elles concernent l'action politique, dont l'objectif essentiel est la réalisation du bien commun.

Nous ne croyons pas nécessaire de Nous attarder à décrire les éléments qui composent ce bien commun, pour chaque peuple comme pour la famille humaine tout entière. Votre participation à un rassemblement de caractère international manifeste, en effet, que vous avez pleinement

conscience du lien entre le bien commun d'une nation et son accomplissement au niveau mondial. Comment pourrait-il en être autrement, puisque certains de ses éléments appartiennent au patrimoine des valeurs universelles, dont Nous trouvons une affirmation, sous une forme explicite ou implicite, dans la Déclaration Universelle des Droits de l'homme, aujourd'hui reçue par tous —ou presque tous—, au moins sur le plan des principes.

Jean XXIII, dans son Encyclique «Pacem in Terris» déclarait à ce propos: «Pour la pensée contemporaine, le bien commun réside surtout dans la sauvegarde des droits et des devoirs de la personne humaine; dès lors, le rôle des gouvernants consiste principalement à garantir la reconnaissance et le respect des droits, leur conciliation mutuelle, leur défense et leur expansion, et en conséquence à faciliter à chaque citoyen l'accomplissement de ses devoirs» [1]. Cette affirmation n'a rien perdu de son prix; mais si les droits de la personne, lorsqu'on les considère dans l'abstrait, demeurent invariables, leur contenu concret doit être déterminé suivant la diversité des situations, c'est-à-dire de peuple à peuple et, dans un même peuple, d'un moment à l'autre de sa vie, d'une période à l'autre de son histoire.

Il en est de même pour l'action politique qui, par définition, ne se développe pas dans l'abstrait, mais dans le contact avec la réalité humaine concrète pour y porter son empreinte. Aussi cette réalité doit elle être considérée avec la plus grande attention, pour être exactement comprise dans son existence actuelle, dans sa constante évolution, dans la totalité de ses dimensions, dans ses exigences du moment présent, dans les besoins aujourd'hui ressentis, compte tenu des aspirations et des attentes des hommes sur lesquels elle s'exerce, à travers le réseau des relations toujours plus complexe tissé entre eux par ces mêmes hommes. Car, Nous n'avons pas à vous le rappeler, l'action politique est menée dans le souci de contribuer à la satisfaction de ces / besoins et de ces exigences, de fournir une 625
réponse positive à ces aspirations et à ces attentes, de développer la qualité des relations pour les rendre toujours plus porteuses de valeurs humaines.

Une action politique détachée et comme étrangère à la réalité humaine sur laquelle elle prétend s'exercer n'est plus une action politique: c'est une action dans le vide, avec les périls qu'appelle ce vide: jamais les citoyens ne prennent autant conscience de la nécessité, de la fécondité et de la noblesse de l'action politique que lorsque celle-ci commence à perdre son identité ou l'a, de fait, déjà perdue. Et cependant des constatations s'imposent à l'observateur du monde contemporain: des changements importants se font jour, notamment dans la conception et le rôle des Parlements.

Chacun sait les principales fonctions qui constituent l'activité traditionnelle des Parlements:la représentation du pays et de la société nationale dans sa diversité; le contrôle de l'exercice de l'autorité gouvernementale; la délibération collégiale sur la vie de la nation, l'information du public; dans bien des cas, la création ou une participation à la création de l'autorité gouvernementale; la fonction législative enfin, à l'origine la plus importante au point que le Parlement est qualifié de «Pouvoir Législatif». Ces fonctions sont exercées diversement selon les Constitutions et les systèmes électoraux; selon le sens civique des Parlementaires; selon la conception que le Pouvoir Exécutif a lui-même de sa responsabilité.

Ce sont ces diverses fonctions que concernent, de manière certes différentes, les transformations de la société d'aujourd'hui.

Les tendances de l'évolution ne sont pas univoques. En tels cas, le Parlement occupe une place tout à fait prééminente dans le fonctionnement des pouvoirs. Cependant, l'emploi qu'on fait parfois de cette prééminence arrive à entraîner, remarquent certains, une faiblesse et jusqu'à une impuissance de tout l'organisme politique: en effet, les difficultés contemporaines de réaliser un consensus national affectent la capacité du Parlement, alors qu'il en est responsable, de donner une stabilité et une autorité suffisantes au pouvoir gouvernemental, surtout lorsqu'il est lui-même chargé de l'établir. Trop faible et menacé, le Pouvoir exécutif ne peut alors s'acquitter suffisamment de la tâche que lui reconnaissent les Constitutions et qu'attendent légitimement les peuples.

D'aucuns voudraient voir dans d'autres tendances et d'autres exemples les signes d'un déclin du rôle et de

[1] N. 60. *A. A. S.* 55 (1963) pp. 273-274 [LE 111].

l'autorité du Parlement au / profit du Pouvoir exécutif. 626
Dans son fonctionnement même, dit-on, le Parlement a souvent donné la preuve de son inefficience, se montrant incapable de définir et de promouvoir le bien réel du pays, par-delà les divisions des partis politiques et le jeu des intérêts particuliers ou locaux: le Parlement serait, à leur avis, inapte à provoquer le «consensus» de la nation et à soutenir une légitime continuité d'action gouvernementale. Le contre-coup des erreurs commises est un affaiblissement de l'Institution parlementaire.

Il arrive qu'on tente même de justifier cet affaiblissement par des raisons tirées de changements profonds de la vie politique et sociale qu'on ne peut ignorer: ces changements entraîneraient nécessairement la transformation de la fonction parlementaire elle-même.

Dans quelle mesure par exemple, le Parlement assure-t-il aujourd'hui la fonction de représentativité de la nation? La démocratie libérale, tout en proclamant l'égalité de tous les citoyens, ne réalise pas en fait cette égalité sur le plan économique et social: un vide se constituerait entre le Parlement et le peuple réel. Celui-ci, conscient de cette carence, se cherche alors, remarque-t-on, de nouveaux modes de représentation, qu'il juge plus authentiques: syndicats, organisations professionnelles, associations diverses. Il est vrai que ceux-ci peuvent se montrer plus efficaces, mieux organisés et plus proches des problèmes concrets des hommes. C'est une sorte de revanche des corps intermédiaires, trop négligés dans la démocratie représentative.

N'est-ce pas, ajoute-t-on encore, le devoir de l'Etat d'intervenir dans le domaine économique et social? Face à la technicité des questions nouvelles, le Parlement ne paraît plus en état, faute de compétence et de rapidité de réaction, d'intervenir efficacement. Trop lentes, mal équipées, trop nombreuses et souvent encombrées de procédures formalistes, les assemblées parlementaires laisseraient s'étendre le domaine d'intervention du Pouvoir exécutif qui sait s'entourer de technocrates et de méthodes modernes d'action.

L'on met enfin en parallèle la fonction d'information du public par le Parlement et l'efflorаison multiple des autres centres de discussion et de délibération: conférences de presse, débats télévisés, congrès divers, sondages d'opinion. Le Gouvernement, par les moyens de communication sociale, peut directement prendre contact avec l'ensemble du pays et pousser ses avantages sur le parlement.

Force est bien de concéder que la place des Parlements dans la vie publique s'est profondément modifiée au cours
627 d'un siècle. Presque / partout l'on constate une crise de fonction et d'identité. On voit mal d'ailleurs pourquoi la révolution scientifique dans laquelle sont entrées nos Sociétés modernes et qui transforme du tout au tout les instruments de la vie sociale, économique et culturelle, laisserait dans leurs formes actuelles les instruments de la vie politique.

Et comment la diversité des points de vue, fruit de la grande variété des situations sociales et professionnelles, de la multiplicité des idéologies, et, non moins, de la multiplicité des savoirs partiels, voire parcellaires, ne rendrait-elle pas malaisés la réalisation d'un accord national suffisant pour le fonctionnement harmonieux des Parlements?

* * *

Y-a-t-il des remèdes à cette crise, Mesdames et Messieurs? Nous n'avons pas compétence technique pour les présenter; Nous nous contenterons de poursuivre devant vous les réflexions que Nous a suggérées notre rencontre.

Nul ne devrait douter, Nous semble-t-il, du rôle salutaire d'une Institution comme le Parlement pour la sauvegarde de la démocratie: il lui revient d'équilibrer le Pouvoir exécutif, dont le domaine et les attributions peuvent tendre à s'élargir, comme de jouer un rôle compensateur du nouveau Puvoir technocratique dont l'influence ne cesse de croître. Sans nier les aspects positifs des instruments de démocratie directe comme des formules nouvelles de démocratie concertée, où le Gouvernement s'efforce d'établir le dialogue avec les «forces vives» de la nation, l'on voit difficilement les bénéfices de l'abandon de la voie de la démocratie représentative. Mais encore faut-il trouver des modalités d'exercice conformes aux exigences de la Société moderne et procéder à la rénovation adaptée qui s'impose.

L'une des formes sociales sur lesquelles Nous avons

voulu attirer l'attention dans notre Lettre Apostolique au Cardinal Roy, de l'année dernière, est la double aspiration à l'égalité et à la participation, que Nous présentions comme «deux formes de la dignité de l'homme et de sa liberté» [2]. Le monde actuel, si fortement opposé aux formalismes, met en cause un système où, dit-on, ne serait pas assurée la représentation de certains actes de sa vie concrète, au moyen d'un / dialogue constant, d'une présence plus im- 628
médiate et plus continue. Comme Nous le signalions plus haut, l'écart entre le peuple et le Parlement —ou plus encore la disparition de ce dernier— crée un vide qui appelle soit les régimes autoritaires, voire dictatoriaux, soit les soubresauts révolutionnaires, spontanés, ou préparés dans la clandestinité, ce qui, vous en conviendrez, n'est pas sans péril pour le bien public.

Pour prévenir ces dangers, il est donc du voir de l'institution parlementaire de s'entourer de moyens compétents et de donner les preuves de son efficacité. Elle s'imposera, en effet, tant au Gouvernement qu'à l'opinion publique, dans la mesure où l'un et l'autre expérimenteront le sérieux de ses connaissances et des ses débats.

L'objet principal qui doit se dégager de l'affrontement des perspectives doit être, il faut le répéter, le bien commun national. Qui pourrait nier que, trop fréquemment, les oppositions idéologiques, les querelles partisanes, le souci de prestige des personnes, la défense prioritaire d'intérêts particuliers, les vues à court terme et les motivations personnelles n'aient pas faussé les délibérations, au détriment de l'autorité du Parlement et des parlementaires? C'est pourquoi dans la crise actuelle, plus qu'en aucun autre moment, s'imposent un haut niveau de moralité à l'égard de l'avenir de la nation, la volonté d'aboutir à un «consensus» national. Le parlementaire doit apparaître comme l'artisan du bien de tous et non comme le porte-parole d'une clientèle. Résistant aux pressions de groupes d'intérêts privés, plus ou moins légitimes, dont l'ambition est parfois d'annexer le pouvoir à leur profit, sans cependant rompre le contact avec les forces vives de la nation, le parlementaire doit chercher à satisfaire la totalité des besoins du peuple, avec une attention particulière aux catégories défavorisées et silencieuses, fussent-elles de moindre poids électoral.

Il y aurait encore à rappeler la place de l'opposition dans un régime parlementaire, avec ses droits dans les limites du juste et de l'honnête, à l'expression, à l'exercice normal de sa participation à la mission de contrôle gouvernemental, à l'information de l'opinion publique. L'oubli de ces règles n'entraîne-t-il pas, presque fatalement, le recours de l'opposition aux moyens occultes pour faire valoir ses points de vue, au grand dommage du jeu régulier des institutions?

Comment ne pas relever l'importance croissante des nouvelles voies de représentation, où les citoyens se re- 629
groupent pour exprimer leurs / intérêts immédiats, leurs choix idéologiques et leurs projets d'avenir? De tels regroupements, lorsqu'ils se conforment aux règles démocratiques, sont légitimes. Sans pour cela céder aux pressions démagogiques ni abdiquer son autorité ou ses hautes responsabilités de défenseur du bien de tous, le Parlement n'a-t-il pas intérêt à prendre conscience de leur poids, engager avec eux le dialogue, suivre leurs recherches, comprendre leurs aspirations pour les aider à aboutir sur le plan législatif?

Nous ne voudrions pas terminer sans vous confier l'un des plus ardents souhaits de cette Eglise Catholique qui compte des membres dans toutes les parties du monde et vers laquelle converge l'expression du désarroi et de l'espérance d'une large fraction de l'humanité.

Ce souhait, Nous l'avons récemment exprimé au Secrétaire Général de la CNUCED à l'occasion de la 3ème Conférence Mondiale des Nations Unies sur le Commerce et le Développement: «Nous voudrions, écrivions-Nous, que soit entendue la voix des plus démunis, de ces centaines de millions d'hommes, de femmes et d'enfants vivant en marge de l'économie moderne, souvent affectés par la maladie, la malnutrition, les mauvaises conditions de logement et de travail, le sous-emploi, l'analphabétisme et tous ces autres maux qui les empêchent de participer en plénitude à une même condition humaine» [3].

A vous, parlementaires de tant de Nations du monde, Nous nous permettons de faire la même recommandation,

[2] Litt. Apost. *Octogesima adveniens,* n. 22. *A. A. S.* 63 (1971), p. 417 [LE 3975].
[3] *A. A. S.* 64 (1972), p. 381.

http://www.obrascatolicas.com

our qu'attentifs aux solidarités qui s'établissent de plus
n plus entre membres d'une même nation et membres
e l'humanité tout entière, vous travailliez à réduire les
ajustes disproportions économiques, sociales et cultu-
elles par une généreuse contribution aux efforts, nationaux
t internationaux, menés en ce sens. Notre humanité
'est-elle pas travaillée par un ferment qui la pousse à
econsidérer les rapports entre individus, groupes et peu-
les pour les rendre plus conformes aux exigences de la
ustice et à la dignité de la personne? Votre Conférence
nterparlementaire à Rome, et notre rencontre de ce jour,
'en sont-ils pas un signe, comme en témoignent aussi
es thèmes de votre Ordre du jour?

Nous nous faisons d'autant plus insistant que la famille
umaine dispose pas encore des moyens adéquats pour
nener avec efficience une action qui réponde aux exigences
u temps présent. Ce serait mal Nous comprendre que de
oir dans cette réflexion une moindre considération pour
es Organisations déjà en place. Nous avons donné, et
Nous ne cessons de donner, des signes non équivoques de
otre grande appréciation pour l'oeuvre qu'elles réalisent
t dont les fruits n'apparaissent pas toujours à un juge-
ent hâtif. Cependant, la réalité internationale est ce
u'elle est: ces Institutions disposent du pouvoir et des
oyens que veulent bien leur concéder les États membres.
'est assez souligner la responsabilité des hommes politi-
ues à qui incombe la tâche de régler les rapports entre les
euples ou de représenter leur pays au sein de ces Orga-
isations: la marche de notre monde vers le progrès et
'unité exigent que les vues particularistes et les volontés
'hégémonie cèdent le pas à la contribution pour réaliser
e bien commun universel.

Ces hommes politiques doivent avoir la nette conviction
que le bien public de leur peuple ne peut être authentique
que si, simultanément, il se traduit par un bénéfice pour
es autres peuples et la famille humaine. Cette terre, qui
est «une», demande de n'être plus exploitée égoïstement
ou arbitrairement, mais d'être aimée de chacun et de tous
pour le bien de chacun et de tous.

Pour conclure, Nous vous disons, Mesdames et Messieurs,
notre conviction que les Parlements gardent encore aujour-
d'hui un rôle important: ils sont, en effet, le seul lieu où
es conflits de groupes peuvent trouver leur solution par
a loi, et la loi juste, si elle est correctement conçue et
appliquée —et c'est encore le noble rôle du Parlement d'y
veiller—, assure à long terme l'égalité et la participation,
auxquelles nos contemporains aspirent comme irrésisti-
blement. Le Parlement, en permettant à la vie démocra-
tique de se dérouler —en son sein et à d'autres niveaux—
favorise la recherche, la vie et les affrontements pacifiques
dans un souci d'une meilleure justice. Le moment semble
vraiment venu pour l'action politique, pour souvegarder
ces valeurs, d'opérer les revisions souhaitées.

Seul, l'avenir dira si cette ouverture de l'Institution
parlementaire à certaines interrogations dispensera la So-
ciété en gestation d'expérimenter de nouveaux mécanis-
mes, institutions et systèmes de représentation.

Notre souhait, à vous, Mesdames et Messieurs, et à tous
vos collègues, est que votre activité soit menée dans le
sens du bien des hommes qui vous ont fait confiance en
vous chargeant de les représenter: elle sera alors indubi-
tablement porteuse de bien-être, de justice, de progrès / et
de paix. Nous assurons également tous les croyants de notre
prière pour que Dieu ToutPuissant les assiste de sa lumière
et de sa force.

4086

1972 OCT 2.-SC RELIGIOSORUM, RESPONSUM. PART.*

FRATRES NON SACERDOTES AD MUNUS SUPERIORIS LOCALIS PROMOVERI NEQUEUNT IN ORDINE FRATRUM MINORUM CAPUCCINORUM

Roma, 2 ottobre 1972

Reverendo Padre, Mi riferisco al Suo esposto del 3 giugno scorso, inviato in risposta alla lettera del Segretario (non del Prefetto) di questa Sacra Congregazione, in data 7 aprile c.a., concernente gli uffici da affidare ai fratelli laici di codesto Ordine.

Senza entrare in merito ai diversi aspetti della questione che saranno debitamente studiati, per ora la Sacra Congregazione si limita ai due seguenti punti:

1. Se nella citata missiva del 7 aprile è stata limitata la risposta ai superiori locali, mentre Ella, il 3 giugno scorso, scrive che «il problema, infatti, si estende a tutti gli uffici, eccetto quello di Superiore maggiore», ciò è avvenuto perchè, avendo lo stesso Capitolo generale speciale dell'Ordine escluso l'accesso dei fratelli laici all'ufficio di Superiore maggiore, nel quadro delle disposizioni del decreto *Clericalia Instituta* [LE 3808] non restava da considerare se non l'ufficio di Superiore (o vicario) locale precluso ai fratelli laici dell'Ordine.

2. La Paternità Vostra voglia poi prendere nota che non conviene presentare le istanze prospettate nel Suo foglio del 15 marzo c.a., perchè questo Sacro Dicastero nei riguardi di Istituti clericali le cui Comunità si dedicano ad opere di ministero sacerdotale, secondo la prassi attuale, si sente legato alle decisioni della Plenaria, approvate dal Santo Padre il 13 novembre 1969 e, in seguito a nuova consultazione, da Lui a voce confermate.

Con sensi di religioso ossequio, mi confermo della Paternità Vostra Reverenda devotissimo in Domino.—Agostino MAYER, *Secr.*

* Ministro Generali O. F. M. Cap., Prot. N. 31093/70/C. 37: AOFMCap 88 (1972) 237-238. Adn. B. FREI in AOFMCap 88 (1972) 238-237.

4087

1972 OCT 9.-SC CULTUS, DECR. AAS 64 (1972) 692-694

DE NOMINE EPISCOPI IN PRECE EUCHARISTICA PROFERENDO

Cum de nomine Episcopi in prece eucharistica proferendo nihil in Missali Romano indicetur, plures Ordinarii et etiam Conferentiae Episcopales ab hac Sacra Congregatione petierunt quinam essent in eadem prece nominandi.

Episcopus in prece eucharistica memoratur non tantum vel non praecipue honoris gratia, sed ob causam communionis et caritatis, sive ad significandum oeconomum gratiae summi sacerdotii [1], sive ad divina auxilia pro eius persona et ministerio impetranda in ipsa celebratione eucharistiae quae est totius actionis virtutisque Ecclesiae culmen et fons [2]. /

Patet profecto multas ex his rationibus pro iis quoque valere, qui, sive charactere episcopali insigniti sunt sive non, portionem populi Dei, non ut dioecesim ordinatam, gubernant. Quapropter sequentia statuuntur:

I. In prece eucharistica nominari debent: *a)* Episcopus dioecesanus; *b)* Episcopus, qui ad aliam sedem translatus, prioris retinet administrationem; *c)* Administrator Apostolicus «sede plena» aut sede vacante, tum permanens tum ad tempus constitutus, qui sit Episcopus et revera toto munere fungatur praesertim in spiritualibus; *d)* Vicarius et Praefectus Apostolicus; *e)* Praelatus et Abbas nullius cui commissa est iurisdictio in territorium ab aliqua dioecesi seiunctum.

II. Praeter supra dictos, nominari *licet* in prece eucharistica Episcopos Coadiutores et Auxiliares, qui Episcopo dioecesano in dioecesi regenda dant operam, aliosque, dummodo sint charactere episcopali insigniti. Qui si plures sunt, post nomen proprii Ordinarii, de quo in num. I, prolatum, omnes simul memorantur, reticitis nominibus.

III. In aliis omnino peculiaribus adiunctis Apostolica Sedes adeatur.

IV. Quoad formulas adhibendas:

a) formula in memoria agenda sive Episcopi sive Vicarii et Praefecti Apostolici, sive etiam Praelati et Abbatis nullius, erit iuxta varia adiuncta: «una cum Episcopo (Vicario, Praelato, Praefecto, Abbate) nostro N.»;

b) si simul sunt cumulanda nomina, nomen Episcopi dioecesani semper *prius* pronuntietur, deinde alterum nomen, hac formula: «una cum Episcopo nostro N. et ...» vel, quando plures sunt nominandi, formula generali: «una cum Episcopo nostro N. eiusque Episcopis adiutoribus»;

c) quando Missa celebratur a sacerdote in alieno territorio sed pro coetu fidelium propriae dioecesis (Vicariatus aut Praefecturae, Praelaturae aut Abbatiae nullius), verbi gratia occasione data peregrinationis, formula erit: «una cum Episcopo (Vicario, Praelato, Praefecto, Abbate) nostro N. et Episcopo huius Ecclesiae N.»;

d) Quando Missa celebratur ab Episcopo: —infra fines propriae Ecclesiae, Episcopos Coadiutores vel Auxiliares sibi sociare potest hac formula: «una mecum indigno famulo tuo et cum meis Episcopis adiutoribus»; —extra fines propriae Ecclesiae, formula erit: «una cum fratre

[1] Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 26: *A. A. S.* 57 (1965), pp. 31-32 [LE 3233].
[2] Cf. Conc. Vat. II, Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, n. 10: *A. A. S.* 56 (1964), p. 101 [LE 3241].

meo N., Episcopo (vel Praelato, Praefecto, etc.) huius Ecclesiae et me indigno famulo tuo».

Haec statuta, quae Sacra Congregatio pro Cultu Divino, collatis consiliis cum Sacra Congregatione pro Episcopis et cum Pontificia Commissione Codici Iuris Canonici cognoscendo, decrevit, Summus Pontifex Paulus VI, die v mensis Septembris, anno MCMLXXII, approbavit et auctoritate Sua confirmavit, mandans ut ab omnibus ad quos spectat servarentur. Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 9 mensis Octobris 1972.—Arturus Card. TABERA, *Praef.* H. Bugnini, Archiep. tit. Diocletianen., *a Secretis.*

Adn. CP. in Notit. 8 (1972) 349-353.

4088

1972 OCT 14.-SIGNATURA APOST., LITT. CIRC. PART.*

NORMAE ET TAXATIONES STATUUNTUR AD HONORARIA DETERMINANDA QUAE ADVOCATIS ET PERITIS DEBENTUR OB EXPLETUM MUNUS APUD TRIBUNALIA REGIONALIA ITALIAE

Excmæ ac Revmæ Domine, Sedes Apostolica semper sollicita fuit, ne occasione causarum, praesertim nullitatis matrimonii, partes nimiis gravarentur sumptibus, sive ob expensas Tribunalium sive ob honoraria patronis solvenda.

Notum est enim, quam saepe, propter abusus qui hac in re vel praesumuntur vel reapse acciderunt, longe lateque voces circumferantur, quae Ecclesiam vere offendunt.

Quapropter Augustus Pontifex mandatum dedit peculiari Commissioni —in quam cooptati sunt etiam nonnulli Advocati Sacrae Romanae Rotae, qui sui coetus partes agerent— ut proponeret clarum et perspicuum regimen oeconomicum harum causarum.

Conclusiones huius Commissionis excipiens, Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae, cui officium incumbit invigilandi in administratione iustitiae, ex peculiari commisso sibi munere, has, quae sequuntur, edicit normas et taxationes, spe ductum fore ut hoc modo fideles ad forum Ecclesiae accedentes dilucide cognoscant, quaenam sint onera sustinenda, ac proinde in re tam gravi omnia tuto procedant et in omnium oculis clarescant.

I—NORMAE

1. Firmo iure clientis seligendi patronum suum inter advocatos admissos in forum et firma pariter facultate advocati acceptandi vel minus mandatum a cliente, honorarium solvendum patrono illud erit, quod colligitur ex indicibus infra positis, quodque respondet cuncto labori in causam impendendo.

2. Non licet patrono honorarium et compensationem expensarum recipere directe a cliente.

3. Honorarium et expensae solvuntur a Tribunali eademque sumuntur e pecuniae summa, quam, iussu iudicis, pars actrix deponit in arca Tribunalis initio litis ac postea complet iuxta necessitatem decursu processus.

4. Expleto quolibet gradu iudicii, Tribunal reddit rationes accepti et expensi et, detractis honorariis patroni necnon expensis iudicialibus, residuam pecuniae summam parti restituit.

5. Pars conventa, quae velit active se gerere in causa eligendo suum patronum, poterit reductionem expensarum iudicialium obtinere usque ad unam ex tribus partibus, si actus instructionis non petat; alioquin non ultra dimidiam partem. Integrum tamen est tribunali ius partem conventam damnandi ad expensas, ad normam legis.

6. In causis, quae non respiciunt nullitatem matrimonii declarandam, honorarium patroni et expensae iudiciales augeri possunt usque ad unam ex tribus partibus.

7. Si in causa principali irrepserint causae incidentales, expensae iudiciales et honorarium patroni augentur iuxta numerum et difficultatem earundem causarum.

8. Initio causae a Tribunali in antecessum congrua detur patrono pecuniae summa, qua ipse sustinere possit necessarias expensas, dein Tribunali demonstrandas.

9. Parti omnino indigenti, quae agat causam non futilem, concedatur gratuitum patrocinium: quod beneficium secumfert exemptionem ab expensis iudicialibus et assignationem patroni ex officio. Quae concessio fit ab Officiali.

10. Parti non omnino pauperi, sed impari ad omnia onera sustinenda, concedi potest patronus ex officio atque etiam, si casus ferat, diminutio expensarum.

11. Tribunal primi gradus, cum summarium, defensiones et sententiam edit, curet ut tot exemplaria conficiantur, quot necessaria sint in ulterioribus quoque instantiis.

12. Summae infra relatae, ut semper respondeant necessariis vitae emolumentis, additamenta quolibet anno ex se recipient ex annonae caritate, quae colligitur ex indicibus officialibus editis ab Instituto Centrali Italico Statisticae. Tamquam necessaria basis accipiuntur pecuniae die 1 ianuarii anni 1972.

II—TAXATIONES

A) EXPENSAE PROCESSUALES

1. In I instantia: summa minima lib. it. 250.000; summa maxima lib. it. 350.000.

2. In II instantia cum processus evolvitur per ordinarium iudicium: summa minima lib. it. 180.000; summa maxima lib. it. 230.000.

3. In II instantia, cum processus concluditur per simplex decretum ratihabitionis (M. P. *Causas matrimoniales* [LE 3960], art. VIII, par. 3): summa minima lib. it. 100.000; summa maxima lib. it. 150.000.

4. Sive in I sive in II instantia, in casibus specialibus, cum processus evolvitur iuxta M. P. cit., art. X, XI, XII: summa minima lib. it. 100.000; summa maxima lib. it. 150.000.

5. Taxationes, de quibus supra, complectuntur omnes expensas Tribunalis (sessiones, notificationes, epistulas, servitia publici cursus et similia); non autem complectuntur honoraria peritorum, expensas accessuum iudicialium, translationes actorum ex aliis linguis, redactionem summarii et, in genere, servitia ordinis extraordinarii vel quae ab aliis Tribunalibus requiruntur per litteras rogatorias.

6. Taxationes supra relatae statuuntur pro omnibus Tribunalibus Regionalibus Italicis, non exceptis Tribunalibus Vicariatus Urbis.

7. Honoraria peritorum, quae infra indicantur, pariter statuuntur pro iisdem Tribunalibus. Intra mensuram minimam et maximam, Officialis seligit illam taxationem, quae aptius respondeat titulis academicis periti, minori vel maiori casus difficultati, dispositae inspectioni corporali directae, vel requisitae relationi tantummodo super acta causae, et similiter.

In relationibus peritalibus: *a)* circa impotentiam viri: summa lib. it. 80.000; summa maxima lib. it. 150.000. *b)* circa rem gynecologicam: summa minima lib. it. 70.000; summa maxima lib. it. 100.000. *c)* in re psychiatrica: summa minima lib. it. 100.000; summa maxima lib. it. 150.000. *d)* in re graphica: summa minima lib. it. 70.000; summa maxima lib. it. 150.000.

B) HONORARIA ADVOCATORUM

8. *a)* In I gradu instantiae: summa minima lib. it. 150.000; summa maxima lib. it. 300.000. *b)* In II gradu instantiae, cum patronus est idem ac in I instantia: summa minima lib. it. 80.000; summa maxima lib. it. 150.000. *c)* In II gradu instantiae, cum patronus est alius ab advocato I gradus: summa minima lib. it. 100.000; summa maxima lib. it. 200.000.

9. Intra summam minimam et maximam Officialis Tribunalis est, audito Praeside collegii iudicantis vel iudice unico, certum congruumque honorarium definire patrono tribuendum.

10. In taxationibus supra relatis non computatur honorarium pro consultatione initiali advocati, quod continetur intra lib. it. 20.000 et 50.000: id tamen debetur tantummodo, si illam praeviam percontationem non sequatur mandatum patroni eidem advocato collatum in causa.

11. Pro qualibet translatione patroni e sua ad aliam sedem, si ea agendae causae necessaria sit atque integram diem occupet, eidem debentur lib. it. 20.000, praeter expensas victus et itineris. Cliens tamen praemoneri debet.

12. Transmissio sententiae ad civiles effectus consequendos, ope Signaturae Apostolicae, fit plerumque ex officio a Tribunalibus. Attamen Romae, si advocatus reapse opus aliquod iuridicum vere necessarium praestiterit in tali stadio causae, poterit ipsi agnosci ius ad summam lib. it. 20.000-30.000.

III—DISPOSITIONES PRO EXSEQUTIONE

1. Taxationes de quibus supra, non proponuntur ad modum exempli, sed vim habent normae obligantis.

2. Omnes advocati apud Tribunal, in quod admissi sunt, subscribant formulam, in qua, sub fide iurisiurandi, promittant se servaturos esse normas et taxationes, de quibus supra.

3. Advocatus emolumenta exigens ultra statutas taxationes deferatur a cliente, vel a Promotore iustitiae, vel a iudice, ad Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal, apud quod instauratur procedura, de qua art. 17, par. 2, n. 6, et art. 78-82 *Normarum Specialium* eiusdem Supremi Tribunalis [LE 3636].

Sanctiones, quas Signatura Apostolica irrogaverit, audito, si casus ferat, voto Collegii Advocatorum Consistorialium, tenent omnes qui causas patrocinantur apud quaelibet Ecclesiae Tribunalia.

4. Normae et taxationes, de quibus supra, incipiunt vigere pro illis causis, quarum libellus introductorius praesentabitur inde a die 1 novembris 1972.

5. Praesentes litterae diriguntur ad omnes Exemos ac Revmos Archiepiscopos Moderatores Tribunalium Italiae, quibus demandatur cura de novis normis exsequendis; mittuntur quoque ad ceteros Exemos ac Rev.mos Archiepiscopos et Episcopos Dioecesium Italiae, ut ipsorum Curiae tempestivo tempore eos monere possint, qui causas proponere velint, et abusus, qui forte occurrant, denuntient.

6. Regimini oeconomico causarum quae aguntur apud Sacram Romanam Rotam et apud Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae providetur alio documento.

Supremum Tribunal libenter hanc nanciscitur occasionem, ut Excellentiae Tuae debitum obsequium exhibeat.

Datum Romae, die 14 octobris 1972.—Dinus Card. STAFFA, *Praef.* Aurelius Sabattani, *a Secretis.*

* Ad Exmos Archiepiscopos Moderatores Tribunalium regionalium et, ad rei notitiam, ad Exmos Archiepiscopos et Episcopos Dioecesium in Italia, Prot. N. 2101/71 Vat: e documento originali.

http://www.obrascatolicas.com

4089

972 OCT 19.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 64 (1972) 688-691

llocutio die 19 oct. 1972 habita ad Moderatores Nationa-um Coetuum Maiorum Antistitum Institutorum religioso-um, favente S. Congregatione pro Religiosis et Institutis saecularibus Romae coadunatos:

E ELEMENTIS QUAE CONSECRATIONEM RELIGIOSAM CON-ITUUNT DEQUE MOMENTO SPIRITUI RELIGIOSO ET MIS-ONARIO IN RENOVATIONE VITAE RELIGIOSAE TRIBUENDO, T IN PRAXIM SUB DUCTU EPISCOPORUM REDUCENDO, SALVA EXEMPTIONE INTERNA

Chers Fils et chères Filles, Laissez-Nous d'abord vous xprimer la joie et l'émotion que Nous éprouvons à vous ecevoir. Vous portez avec Nous l'honneur et le poids 'une grande responsabilité: celle de l'orientation, de authenticité, de la vie religieuse aujourd'hui. Au-delà e vos personnes, Nous évoquons ces milliers d'hommes t de femmes qui consacrent leur vie à suivre le Christ ans la pratique des conseils évangéliques. Ils représentent our Nous, pour l'Eglise entière, une immense espérance.

Vous avez répondu à l'appel de notre Congrégation pour es Religieux et les Instituts séculiers, afin de faire le oint, durant ces quelques jours, de «l'aggiornamento» que e Concile et vos chapitres ont suscité et mis en oeuvre, otamment sur le plan de la prière et de la vie commune. Vous avez cherché comment surmonter les tensions qui e font jour —et qui sont sans doute inévitables— au sein e vos diverses congrégations, comment vivre, dans un ertain pluralisme, l'unité profonde dont doivent témoi-ner les disciples du Christ. Nous nous félicitons de cette ollaboration avec le Dicastère chargé de veiller et de résider à la solution de ces problèmes, et en ce sens, de ous servir. Nous souhaitons qu'une telle collaboration oit de plus en plus fréquente, confiante et fructueuse.

Il n'est pas question pour Nous, dans le cadre de cette rève rencontre, de reprendre l'ensemble des questions que pose le renouveau adapté de la vie religieuse. Nous ous avons livré l'an dernier, dans notre Exhortation Apostolique «Evangelica testificatio», nos soucis et nos spoirs à ce sujet. Au nom du Seigneur, Nous avons dégagé es critères de discernement susceptibles de vous guider ur ce chemin exigeant, mais combien fascinant, d'une vie plus évangélique. Nous vous prions de garder devant es yeux, de méditer, ces divers éléments de la vie reli-gieuse que Nous avons mis en lumière, sans en négliger aucun. Ce matin, Nous voulons seulement raviver en vous l'«esprit reli/gieux» qui doit marquer vos personnes et vos communautés, ainsi que votre adhésion positive à l'Eglise.

Oui, vous avez choisi de vivre votre vocation baptisma-le dans le cadre particulier de la vie religieuse; ou plutôt, vous avez accepté de servir le Seigneur de cette façon radicale qui correspond profondément à un appel évan-gélique, qui a fait ses preuves dans l'Eglise depuis des siècles, et que celle-ci a authentifiée comme un témoignage hors pair et indispensable des béatitudes. Nous vous le disons sans ambage: soyez conséquents avec vous-mêmes, montrez-vous fidèles à votre vocation, ne laissez pas se dissoudre, en théorie comme en pratique, ce caractère essentiel de la vie religieuse, qui est votre lot. La plupart des chrétiens sont appelés à affirmer leur foi et à exercer leur charité comme laïcs, avec toutes les responsabilités temporelles qui leur incombent, et leur témoignage est essentiel, Nous l'avons souvent souligné; certains le font aujourd'hui, avec l'appui et selon les exigences d'un Institut séculier, et Nous avons récemment encore loué cette nouvelle initiative. Mais les uns et les autres ont précisément besoin de votre fidélité à votre vocation spécifique de religieux et de religieuses. Elle comporte, vous le savez, outre la profession des voeux de chasteté consacrée, de pauvreté et d'obéissance, une vie commune vécue dans une fraternité intégrale. Elle requiert une ascèse particulière qui vous fait renoncer librement et joyeusement aux biens de ce monde, comme signe de votre attachement au Seigneur Jésus aimé pour lui même, par-dessus tout et jusqu'à la Croix. Elle se manifeste dans une obéissance qui vous rend foncièrement disponibles à la volonté de notre Père des cieux, à travers les appels concrets de l'Eglise et de vos supérieurs, comme le Christ a vécu l'obéissance à son Père à travers les servitudes de son incarnation [1]. Bref, vous devez tendre à la perfection évangélique [2] de manière à être en permanence les signes vivants de la transcendance du Royaume de Dieu.

Certes ce signe ne sera pas toujours compris, non seulement du «monde» au sens où l'entend saint Jean, mais même des hommes de bonne volonté, voire de vos frères et soeurs chrétiens. Et vous en souffrirez. Car ce monde, non seulement subit l'attrait —et parfois l'esclavage— de l'avoir, du pouvoir et de la chair, mais il est devenu hypersensible à la requête de l'épanouissement personnel, dans le cadre / d'une autonomie complète. Votre vie peut 690
revêtir à ses yeux quelque chose de mystérieux, d'étrange, voire, selon certains, d'inhumain. Et pourtant, vous le savez, vous, ce qui est folie aux yeux des hommes est sagesse aux yeux de Dieu [3]. D'ailleurs, le vrai scandale ne serait-il pas de percevoir que, sous prétexte d'adaptation, vous renoncez à ces exigences de prière, d'humilité, de pauvreté, de partage, de pureté, de simplicité, de service désintéressé que le Christ a demandées à ses disciples?

Entendons-nous bien: la forme de vie religieuse ne doit pas faire fi des talents naturels ni des charismes personnels; elle doit servir la vocation de chaque personne. Et c'est une lourde charge pour vous, supérieurs, de veiller à ce que chacun de vos frères et soeurs s'y épanouisse, soit traité avec égard, y soit reconnu et aimé, et puisse apporter à sa communauté et au monde le meilleur de lui-même. Mais on ne saurait oublier le paradoxe de l'Evangile, que vous avez, plus que d'autres, la mission de réaliser pleinement: «Qui veut sauver sa vie la perdra, mais qui perdra sa vie à cause de moi la retrouvera» [4]. Soyez-en bien convaincus: cet amour du Seigneur, vécu jusqu'au renoncement de vous-mêmes, ne saurait demeurer sans fruit. En vous apportant une joie profonde et l'espérance de la vie éternelle, il frayera mystérieusement aux âmes le chemin vers le Dieu d'amour. Oui, en ce sens, ne craignez pas d'être pleinement religieux.

Nous abordons brièvement le deuxième thème de notre entretien. Un tel amour de Dieu ravivé dans une prière intime et stimulé par la vie fraternelle ne saurait vous éloigner, bien au contraire, du souci missionnaire qui vous anime aujourd'hui et qui Nous réjouit vivement. Que vous meniez une vie contemplative ou directement apostolique, l'amour de l'Eglise sera au coeur de vos préoccupations. Evidemment, vous adhérerez sans réserve à la foi véritable qu'elle professe; vous accueillerez avec confiance les orientations qu'elle précise, les décisions qu'elle prend, dans les divers domaines, pour le bien de tous: en cette heure, ce témoignage de fidélité de l'ensemble des religieux unis au Siège de Pierre Nous paraît capital. Regardez l'histoire: il fut toujours déterminant aux époques où l'Eglise entreprit ses grandes réformes. Mais vous partagerez aussi, selon le charisme propre de votre Institut, sa volonté de rejoindre en vérité ce monde, nouveau à tant d'égards; / 691
il ne s'agit pas de vous conformer à lui, mais de l'accueillir, de le comprendre et de l'aimer jusqu'au point de lui annoncer Jésus-Christ, avec la patience évangélique et selon les moyens adaptés à son entendement. Or, dans chacun de vos diocèses, de vos régions, de vos pays, les Evêques sont chargés, avec les conseils presbytéraux et pastoraux, de discerner les besoins prioritaires, d'orienter les efforts pastoraux, de les coordonner. Chaque Institut doit bien préciser son identité personnelle, pour s'insérer dans ce service avec sa vocation propre: il n'est pas question d'absorber cette richesse de vos charismes multiformes, traditionnels, dans un regroupement autoritaire ou un nivellement appauvrissant. Néanmoins, chacun doit participer, en toute disponibilité, à la mission de l'Eglise, en harmonie avec l'apostolat exercé dans l'ensemble du peuple de Dieu, sous la responsabilité de la Hiérarchie. Vous vous souviendrez toujours que l'«exemption» elle-même regarde surtout les structures internes de vos congrégations [5]: elle ne doit jamais faire obstacle à la réalisation d'une communion intime, profonde, cordiale, de sentiments et d'action, avec vos Evêques.

Chers Fils et chères Filles, Nous pensions à vous ces jours-ci en célébrant la messe en l'honneur de saint Luc. Vous êtes de ces disciples que le Seigneur envoie aujourd'hui devant lui. Nous prions le Maître de la moisson de vous adjoindre de nombreux compagnons et compagnes, d'une fidélité éprouvée. Et déjà, il Nous semble que le moment est venu d'une reprise en profondeur de la vie religieuse. Allez donc par le monde entier. Portez-y la paix du Christ. Annoncez sa bonne nouvelle, par votre propre vie

[1] Cf. Jacques Guillet, *Jésus-Christ hier et aujourd'hui*; Desclée de Brouwer 1963, pp. 109-125. [2] Cf. *Matt.* 5, 48. [3] Cf. *1 Cor.* 1, 21-27. [4] *Matt.* 16, 25. [5] Cf. *Evangelica testificatio*, [illegible] [LE 398[illegible]]. [6] *Luc* [illegible] 9.

consacrée: «C'est le Royaume de Dieu qui vient jusqu'à vous» [6]. Avec Marie, tournez-vous vers le Seigneur, dans l'action de grâces et avec une parfaite disponibilité. Et Nous, de grand coeur, Nous vous bénissons.

4090

1972 OCT 22.-PAULUS VI, NUNT. AAS 64 (1972) 725-735

Nuntius scripto datus ad Emum P. D. Alexandrum S. R. E. Cardinalem Renard, Archiepiscopum Lugdunensem, centesimo quinquagesimo exorto anno ex quo «Opus a Propagatione Fidei» constitutum est:

DE QUAESTIONIBUS ACTIVITATEM MISSIONALEM ECCLESIAE RESPICIENTIBUS APTE SOLVENDIS PER ASSECUTIONEM FINIUM QUI OPERIBUS MISSIONALIBUS PONTIFICIIS SUNT PROPRII

Monsieur le Cardinal, A l'occasion du cent-cinquantième anniversaire de la fondation de l'Œuvre de la Propagation de la Foi et du cinquantième anniversaire de son érection en Œuvre pontificale, vous avez la joie d'accueillir en votre ville épiscopale la Conférence Internatio-
726 nale Missionnaire. Le / choix de la cité lyonnaise qui vit naître et mourir Marie-Pauline Jaricot est un nouvel et légitime hommage à cette authentique fille de l'Eglise, si radicalement dévouée à la cause des Missions lointaines, et en même temps si préoccupée par les problèmes du monde ouvrier qui l'entourait.

Nous considérons comme un devoir de notre ministère apostolique de vous adresser, Monsieur le Cardinal, ainsi qu'aux participants nombreux et qualifiés qui vous entourent, notre salut affectueux et nos encouragements. Nous avons déjà souvent eu l'occasion, surtout cette année, d'exhorter tous nos Frères et Fils à ce sujet, mais cette importante commémoration nous incite, de façon particulière, à les confirmer dans cette foi et cet engagement missionaires, qui appellent aujourd'hui un ressaisissement de toute l'Eglise. Nous souhaitons ardemment que, dans une atmosphère de joyeuse fraternité, d'écoute attentive, de laborieuse réflexion, de vivante prière, ces assises internationales apportent à l'action missionnaire de l'Eglise les éclairages propres à susciter un élan nouveau. Et comment pourrions-Nous ne pas apprécier le thème que vous abordez: le rôle des Œuvres Pontificales Missionnaires comme instruments privilégiés du Collège épiscopal uni au Successeur de Pierre et responsable avec lui du Peuple de Dieu, lui-même tout entier missionnaire? Puisse le souvenir et l'intercession de saint Irénée et des martyrs de Lyon entraîner les congressistes à un sage discernement, au niveau de leurs responsabilités respectives, entre ce qui est essentiel, relié à la vivante tradition de l'Eglise et chargé d'avenir, et ce qui serait anachronique, ambigu, voire capable de faire obstacle à l'évangélisation!

Nous vous laissons le soin d'évoquer plus amplement la figure, la vie et le rôle spécifique de Marie-Pauline Jaricot. Cette jeune fille sut faire face, dès 1819, à un besoin pressant de l'Eglise et y associer tout le peuple de Dieu: ses vues se sont révélées perspicaces et véritablement prophétiques. A bon droit, l'Œuvre de la Propagation de la Foi, fondée en 1822, reconnaît aujourd'hui toute la part qui revient à l'intuition, à l'initiative et à la méthode de cette laïque lyonnaise. Et si, avec abnégation, elle laissa à d'autres le soin de développer cette Œuvre, elle n'en fut pas moins, selon ses propres paroles, «la première allumette pour allumer le feu».

Mais cette constatation ne saurait suffire. Encore fait-il discerner le source de cette flamme. On sait combien son zèle missionnaire s'alimentait à une vie intérieure profonde:
727 elle se voulait toute disponible / à l'amour de Dieu, avec un esprit d'enfance qui préfigurait celui de sainte Thérèse de Lisieux. Et cette générosité mystique, fruit d'une grâce du Sauveur, s'enracinait dans tout un contexte providentiel d'événements et de relations qui l'aidèrent à épanouir cette vocation. Elle lui permit de trouver et d'exécuter sans retard des gestes concrets et courageux: qui ne connaît l'adoption du «sou» sacrifié chaque semaine pour les missions, puis cette organisation géniale des donateurs par dizaines, par centaines, par milliers? Plus que bien d'autres enfin, elle devait rencontrer, accepter et dépasser dans l'amour une somme de contestations, d'échecs, d'humiliations, d'abandons, qui donnèrent à son oeuvre la marque de la croix et sa fécondité mystérieuse. Les Congressistes de Lyon sauront reconnaître, dans cette offrande au Christ, ce partage d'Eglise, cet engagement effectif et cette patience évangélique, les caractéristiques essentielles et irremplaçables de l'apostolat.

La semence, modestement jetée en terre par Marie-Pauline Jaricot, est devenue un grand arbre. L'Œuvre de la Propagation de la Foi s'est étendue sans cesse, avec le souci catholique, c'est-à-dire universel, de toutes les missions. Aujourd'hui, elle est organisée en plus de soixante-quinze pays, des cinq continents. C'est une entraide spirituelle et matérielle aux dimensions de l'Eglise. Avec les Œuvres pontificales de la Sainte-Enfance, de Saint-Pierre Apôtre et de l'Union missionnaire du Clergé, reliées à la Congrégation pour l'Evangélisation des peuples, elle constitue, sans exclusivisme, l'expression et l'instrument privilégié de la mission inaliénable de l'Eglise: «répandre sur tous les hommes la clarté du Christ qui resplendit sur le visage de l'Eglise» [1]. Le grand rassemblement de Lyon en prendra, Nous n'en doutons pas, une vive conscience, et Nous nous unissons de tout coeur à son action de grâces.

Mais vous n'êtes pas réunis seulement pour célébrer les mérites du passé. Avec la même ardeur et le même réalisme qui ont présidé à la naissance et au développement de ces Œuvres, il vous faut regarder en face la situation globale des problèmes missionnaires par rapport à ces Organisations internationales.

La Mission connaît aujourd'hui des difficultés sérieuses. Elle est bloquée en certaines régions, pour des causes extérieures à l'Eglise, qui n'y connaît pas la liberté religieuse qu'elle serait en droit d'attendre. Elle manque
aussi d'ouvriers et de ressources. Depuis la première pré-/ 728
dication apostolique, il est vrai, ces handicaps furent de tous les temps. Mais ce qui serait plus redoutable, ce serait l'affaiblissement de la conscience missionnaire du peuple chrétien lui-même, aggravé par une incertitude, voire par un criticisme exacerbés.

Dans la charge qu'il Nous est donné d'assumer, Nous n'ignorons rien en effet des griefs périodiquement formulés contre les activités missionnaires de l'Eglise et, par voie de conséquence, contre les Œuvres pontificales qui s'efforcent de les appuyer: un prosélytisme incompatible avec la liberté religieuse, une inattention aux valeurs socio-culturelles des jeunes nations, une sacramentalisation hâtive et excessive, une absence de formation d'un laïcat responsable, une assistance paternaliste, une occidentalisation imposée aux Eglises d'Afrique et d'Asie, etc... Si toutes ces accusations ne sont pas toujours totalement dénuées de fondement et méritent examen, elles ne vont pas non plus sans ambiguïté, parfois même sans injustice. Il est trop facile de juger le passé avec l'absolutisme de certaines analyses sociologiques modernes et, s'il y a crise dans le secteur missionnaire, beaucoup peuvent observer qu'elle se situe moins dans les pays dits de mission que dans les peuples de longue tradition chrétienne.

Pour notre part, grâce aux informations régulières de notre Dicastère pour l'Evangélisation des peuples, mais aussi par les confidences directes et nombreuses que Nous recevons, Nous avons des raisons sérieuses d'être rempli d'admiration et de reconnaissance pour le travail intense, rénové, concerté, persévérant de ceux qui se consacrent à l'apostolat missionnaire. Et notre gratitude est aussi vive pour les fidèles qui les aident de leur amitié, de leurs offrandes, de leurs prières, de leurs souffrances. Il serait singulièrement étrange que les chrétiens laissent à d'autres le soin de bien connaître l'histoire de leur Eglise, et d'apprécier tout le positif de ses activités.

Si l'on regarde maintenant les objectifs à promouvoir, la première fin des Œuvres Pontificales Missionnaires demeure la formation de la conscience missionnaire du Peuple de Dieu. Dans le contexte d'une dévaluation de cet apostolat et d'une intense diffusion d'idéologies et de moeurs qui ignorent l'Evangile ou même le combattent, les disciples du Christ gardent-ils suffisamment la certitude de foi qu'ils ont reçu une Bonne Nouvelle, salvatrice pour tous? Comment accepteraient-ils de la taire? [2] La Confé- 729
rence internationale de Lyon voudra / contribuer, Nous en sommes sûr, à remettre cette conviction au coeur de toute activité missionnaire. Il suffit de méditer la fin de chaque évangile [3] ou le début des *Actes*: l'envoi en mission, jusqu'aux extrémités de la terre, vers tous les peuples, jusqu'à la fin du monde, est présenté comme la conclusion nécessaire de l'expérience privilégiée que les apôtres ont

[1] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 1 [LE 3232]. [2] Cfr. *Actes* 4, 20. [3] Cfr. *Matth.* 28, 18-20; *Marc* 16, 15-20; *Luc* 24, 47; *Jean* 20, 21.

http://www.obrascatolicas.com

nnue avec leur Maître et Seigneur. Le récent Concile y
t si largement écho qu'il est superflu de le citer [4]. Oui,
Eglise est missionnaire par mandat de son Seigneur et
r sa nature même, comme sacrement universel de salut.
tte mission doit s'accomplir dans l'humilité et le respect
la liberté religieuse bien comprise [5]; elle n'est ni con-
inte ni propagande indiscrète; elle est témoignage actif.
le vise à susciter la foi, à rassembler les croyants en
mmunautés chrétiennes, les invitant à leur tour à té-
oigner, bref à enraciner l'Eglise dans tous les milieux.

Les Evêques, successeurs des Apôtres, ont une responsa-
lité de premier plan dans cette tâche missionnaire [6],
mme «les Douze» l'ont manifesté à l'aurore de l'Eglise [7].
n corps épiscopal, uni au Successeur de Pierre, incombe
nc la charge d'éduquer l'esprit missionnaire du Peuple
Dieu tout entier et de coordonner au mieux ses activités,
in d'annoncer l'Evangile à la totalité des hommes. C'est
urquoi Nous sommes reconnaissant à nos Frères dans
Episcopat d'avoir, au niveau des conférences épiscopales,
s régions apostoliques ou des diocèses créé des orga-
smes compétents et dynamiques, aptes à réveiller les
mmunautés chrétiennes mal informées ou assoupies, et
ouvrir celles qui sont trop uniquement soucieuses de
rs propres problèmes. Notre joie est d'autant plus
ande que Nous voyons des pays d'Afrique, d'Asie ou
Amérique latine, encore aux prises avec de grosses dif-
cultés d'évangélisation, apporter leur propre contribu-
on aux Œuvres Pontificales Missionnaires.

Souligner la charge particulière des Pasteurs, pour eux
rès importante et très sacrée» [8], ce n'est en rien diminuer
responsabilité / apostolique de tous et chacun des mem-
res du peuple de Dieu, prêtres, religieux, religieuses,
ics. Notre message pour la Journée missionnaire mon-
iale du 22 octobre de cette année le rappelait en termes
ressants. C'est avec l'appui de tous et le charisme spéci-
que de chaque catégorie de fidèles ou de «mouvements»
ue pourra s'accomplir la Mission de l'Eglise. Le baptême
la confirmation y appellent chaque membre de l'Eglise.
rop longtemps, et aujourd'hui encore, en s'en est remis
ux clercs ou aux âmes consacrées, aux missionnaires,
ui ont certes et doivent garder un rôle de premier rang.
lais dans la primitive Eglise, la Bonne Nouvelle a été
ouvent portée de ville en ville par des chrétiens impa-
ients de partager leur joie et d'aider leurs frères. Faut-il
ouligner que l'initiative de Marie-Pauline Jaricot était
elle d'une jeune fille laïque? Quand l'esprit missionnaire
ait défaut dans une communauté chrétienne, c'est non
eulement l'Eglise tout entière qui pâtit de ce manque de
outien et de communion, mais c'est cette communauté elle-
ême qui se voue à l'asphyxie spirituelle. Quels que soient
es autres tensions ou problèmes internes, raviver cette
lamme demeure un objectif pastoral prioritaire.

Cette urgence de la Mission requiert toutefois un appro-
ondissement continuel qui conduit aux adaptations néces-
aires de l'attitude missionnaire traditionnelle. Nous som-
nes l'heureux témoin de ces efforts et les encourageons
le grand coeur.

Tout d'abord, les chrétiens ont davantage pris conscien-
ce des «pierres d'attente» contenues dans les diverses
cultures ou religions. Ils ont appris à les apprécier; ils
réalisent mieux que c'est à travers ce contexte concret que
l'Esprit Saint appelle à la foi, bien plus, qu'il est déjà à
l'oeuvre d'une certaine façon chez ceux qui cheminent
loyalement «dans la nuit». Leur prédication, sans rien
voiler de la Révélation d'en haut, s'accompagne d'abord
d'une attention bienveillante à ce que vivent les personnes
et leurs milieux, et d'une patience évangélique pour ac-
compagner leurs longs cheminements et respecter l'au-
thenticité de leurs démarches. N'est-ce-pas le but que le
Concile fixait à la Mission de l'Eglise: «Tout ce qu'il y a
de germes de bien dans le coeur et la pensée des hommes
ou dans leurs rites propres et leur culture, non seulement
ne pas le laisser perdre, mais le guérir, l'élever, l'achever,
pour la gloire de Dieu, la confusion du démon et le bonheur
de l'homme» [9]. /

Par ailleurs, l'action missionnaire de l'Eglise ne saurait
demeurer insensible aux besoins et aspirations des peuples
en voi de développement. Les finalités religieuses ne peu-
vent faire abstraction des devoirs fondamentaux de la
justice et de la charité humaine [10]. L'histoire le montre
suffisamment: l'activité missionnaire s'est toujours préoc-
cupée de ceux qui avaient besoin de pain, de toit, d'in-
struction, de soins. Aujourd'hui cependant, il est demandé
aux chrétiens de collaborer avec les autres à ce gigantesque
effort de développement que Nous avons encouragé de
toutes nos forces dans l'encyclique *Populorum Progressio*.
Nul doute que l'activité missionnaire trouve là un champ
d'action plus étendu [11]: elle doit entraîner un authentique
développement.

Mais actuellement il serait aussi périlleux de confondre
évangélisation et développement que de les opposer. Toutes
les valeurs de justice, de paix, de respect des personnes et
des minorités, d'harmonisation des diversités culturelles
et raciales, que les chrétiens doivent reconnaître, admirer,
promouvoir avec les autres, sont susceptibles de conduire
à leur véritable source qui est Dieu. Et un développement
intégral postule cette dimension spirituelle. A quoi servirait
un progrès technique ou économique, s'il n'était lui-même
«converti» selon les principes évangéliques de dignité hu-
maine et d'union fraternelle, si l'homme y venait à «perdre
son âme» [12], s'il y oubliait sa vocation plénière, ouverte
sur l'absolu? Les pays en voie de développement, qui
correspondent souvent aux pays de mission, sont eux-
mêmes capables d'enrichir le patrimoine universel de la
qualité de leurs relations humaines et de leur sens de
Dieu. Limiter volontairement l'action missionnaire aux
seuls aspects économiques, sociaux ou culturels du déve-
loppement serait manquer gravement, non seulement à la
vocation de l'apôtre, mais aussi à l'aspiration qui surgit
des profondeurs du coeur humain, et en définitive mener
l'homme vers une impasse.

Est-il besoin de répéter ici ce que Nous étions amené à
préciser dans le message pour la journée missionnaire de
1970: «Nous ne saurions concevoir, nous autres croyants,
une activité missionnaire qui ferait de la réalité terrestre
son but unique ou principal, et perdrait de / vue sa fin 732
essentielle: porter à tous les hommes la lumière de la foi,
les régénérer par le baptême, les unir au Corps mystique
du Christ, l'Eglise, leur apprendre ce qu'est la vie chrétien-
ne, les ouvrir à l'espérance de la vie de l'au-delà» [13]. C'est
dire que l'évangélisation doit assurer ou rechercher une
annonce explicite de Jésus-Christ. L'assistance technique
ne remplace pas l'activité missionnaire. Bref, celle-ci,
sans préjuger de l'opportunité des méthodes et des délais,
garde comme «fin propre l'évangélisation et l'implantation
de l'Eglise» [14]; elle perdrait sa raison d'être si elle s'éloi-
gnait de l'axe religieux qui la conduit. Et les générations
qui viennent nous le reprocheraient à bon droit.

Si l'on envisage maintenant les réalisations pratiques,
la Conférence missionnaire internationale de Lyon va être
un moment privilégié pour partager les très nombreuses
expériences suscitées ou encouragées par les Œuvres Pon-
tificales Missionnaires.

Nous vous encourageons, entre autres, à donner une
place toujours plus grande aux journées missionnaires.
Sérieusement préparées, elles permettent aux chrétiens de
porter un regard neuf sur les missions, en font pressentir
les besoins, amènent à envisager l'évangélisation locale et
l'évangélisation lointaine comme intégrées dans une même
pastorale missionnaire dont la source unique est le Christ,
éveillent des vocations proprement missionnaires de plus
en plus diversifiées, prêtres, religieux, religieuses, mem-
bres d'instituts séculiers, laïcs célibataires ou foyers, ap-
pelés à coopérer selon la diversité et la complémentarité
des ministères et des dons spirituels [15].

Nous apprécions aussi les liens concrets qui vont se
multipliant entre les Eglises anciennes et celles qui vien-
nent de naître. Combien d'évêques ont communiqué le
souffle missionnaire à leurs diocésains, après être allés
partager quelques semaines la vie des communautés chré-
tiennes d'Afrique, d'Asie ou d'Amérique du Sud! Combien
de prêtres, répondant à l'appel de l'encyclique «Fidei
donum», de religieux, de laïcs missionnaires ou assistants
techniques, aident leurs pays d'origine à s'ouvrir aux
besoins matériels et spirituels des jeunes Eglises, tandis
que celles-ci communiquent de plus en plus aux Eglises
qui les ont initiées à la foi leurs propres richesses spiri-
tuelles. / 733

[4] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 17; Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, nn. 1, 29, 35 [LE 3364]. [5] Cfr. Decl. de libertate religiosa *Dignitatis humanae*, n. 14 [LE 3363]. [6] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 6. [7] *Actes* 2, 14. [8] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 29. [9] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 17. [10] Cfr. Message pour la Journée missionnaire mondiale du 18 octobre 1970, *A. A. S.* 62 (1970), p. 537; trad. dans *Documentation catholique* t. 67, Paris 1970, p. 810. [11] Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 12. [12] Cfr. Message aux peuples de l'Afrique. du 29 octobre 1967, n. 13 [LE 3606], et Litt. Encycl. *Populorum Progressio*, nn. 40 et 41 [LE 3546]. [13] *A. A. S.* 62 (1970), p. 537; trad. dans *Documentation catholique*, t. 67, Paris 1970, p. 810. [14] Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 6. [15] Cfr. *1 Cor.* 12, 4-11.

L'entraide spirituelle reprend alors toute sa vigueur, et
vous savez le rôle prépondérant, à cet égard, de l'Œuvre
de la Propagation de la Foi. Cette solidarité dans la prière
traduit, dans toute sa profondeur, la merveilleuse com-
munion des saints: c'est là que s'alimente la flamme mis-
sionnaire. Qui pourrait évaluer la fécondité mystérieuse
des prières montant chaque jour du coeur des fidèles ou
des âmes consacrées, des épreuves acceptées avec amour,
des renoncements volontaires offerts au Seigneur, pour
qu'il bénisse le travail inlassable des apôtres de l'Evangile,
pour que le règne de Dieu arrive en plénitude? Que les
Pasteurs ne cessent de rappeler aux Eglises particulières
cette communion dans l'intercession et l'action de grâces.
N'est-ce-pas l'exhortation que saint Paul adressait déjà
à ses correspondants dans chacune de ses épîtres [16]?

Enfin, au plan des ressources matérielles, les Œuvres
Pontificales Missionnaires n'ont pas à rougir de solliciter
les paroisses, les instituts religieux, les diocèses, qui ont
souvent de grandes facilités d'existence par rapport à ceux
qui sont dénués de tout, même du minimum indispensable
pour assurer le départ ou le soutien de la catéchèse. Il va
sans dire que ces collectes doivent être accomplies en
parfaite entente avec les responsables de ces communautés
et avec un souci de véritable éducation évangélique. A ce
niveau toujours délicat des appels à la charité concrète,
l'Eglise primitive nous donne encore de précieuses leçons.
L'annonce des insondables richesses du Christ ne fut-elle
pas la préoccupation majeure de saint Paul? Et pourtant,
qui fut plus soucieux d'entraîner ses communautés chré-
tiennes au partage de leurs biens temporels? [17] L'Apôtre,
dans son réalisme pastoral, estimait capital de susciter la
générosité joyeuse des premiers chrétiens, donnant selon
leurs moyens et même au-delà de leurs moyens, pour les
«saints» de Jérusalem, à l'image de la libéralité du Seigneur
Jésus. N'est-ce pas le même élan de solidarité qui anima
Marie-Pauline Jaricot, et les premiers collaborateurs de
la Propagation de la Foi, lorsqu'ils prirent conscience des
besoins des Eglises d'Extrême-Orient et d'Amérique du
Nord, grâce à la Société des Missions Etrangères et à la
Compagnie de Saint-Sulpice? A ce moment-là, comme
souvent aujourd'hui, les pauvres ont su sacrifier de leur
734 nécessaire, plus que les riches de leur superflu. /

Depuis lors —et c'est le mérite des premiers fondateurs
de la Propagation de la Foi dès 1822— le partage s'est
élargi à toutes les nations, et au bénéfice de toutes les
missions. S'il devait se ralentir, ce serait un grand dom-
mage pour la vitalité missionnaire, alors que le nombre
des diocèses pris en Charge par la Congrégation pour l'Evan-
gélisation des Peuples est passé, en l'espace de vingt-cinq
ans, de 560 à 840. Nous devons vous le confier: dans
l'exercice de l'année passée, faute de ressources, de très
nombreuses requêtes missionnaires ont dû être ajournées.
Une telle situation comporte, pour les diocèses et instituts
qui connaissent l'aisance, un appel évangélique à mesurer
encore davantage leurs propres dépenses. Nous les exhor-
tons de façon pressante à cette révision de vie; le Saint-
Siège lui-même, pour sa part, s'efforce et s'efforcera
toujours plus d'accorder cette aide prioritaire aux Mis-
sions. S'il s'avère difficile d'obtenir, au niveau du monde,
cette réduction des inégalités criantes, en faveur d'un
développement solidaire, comme nous l'avons souhaité
dans *Populorum Progressio* [18], serait-il donc impossible de
l'envisager entre frères chrétiens, membres du même Corps
mystique du Sauveur? [19] Dans le sillage de Marie-Pauline
Jaricot, toute l'Eglise est invitée à cet engagement con-
cret. Et les hommes croiront plus facilement à une Eglise
qui fait ce qu'elle dit [20].

C'est en définitive ce sens de l'universalisme que veulent
promouvoir les Œuvres Pontificales Missionnaires, réno-
vées dans leurs structures conformément aux orientations
pastorales du Concile Vatican II. C'est cet universalisme
que la Conférence internationale de Lyon est appelée à
mettre en lumière. N'est-ce pas la raison qui décida notre
Prédécesseur Pie XI, en 1922, à faire de l'Œuvre de la
Propagation de la Foi, déjà maintes fois encouragée, une
«Œuvre pontificale», un «organe propre du Siège Apos-
tolique» [21], manifestant ainsi son étroite union avec celui
qui porte, à la tête du Collège épiscopal, la sollici-
tude de toutes les Eglises? Et aujourd'hui plus que
jamais, dans le contexte des nations récemment parvenues
à l'indépendance —de très nombreux témoignages des
jeunes Eglises Nous le confirment— cette décision, ainsi
que le transfert subséquent à Rome du Siège de l'Œuvre, 735
se sont révélés d'une importance capitale. Une telle situa-/
tion permet en effet d'éviter des équivoques, de garantir
l'indispensable liberté des communautés chrétiennes au
plan national et ethnique, de recueillir et de répartir plus
équitablement l'ensemble des subsides, avec la gratuité,
le désintéressement, l'indépendance, l'universalisme qui
conviennent à l'Eglise. De notre côté, Nous avons tenu à
ce que les Œuvres Pontificales Missionnaires exercent ce
service en liaison avec tous nos Frères dans l'épiscopat, et
avec la participation active de leurs représentants.

Au terme de ce Message, où Nous avons voulu vous faire
partager simplement notre reconnaissance, nos soucis et
notre espérance de Pasteur universel, Nous invitons tous
les participants de la Conférence Internationale Mission-
naire à s'élever au-dessus des visions partielles, à surmon-
ter les difficultés inhérentes à la Mission et à regarder
ensemble l'oeuvre positive d'évangélisation que le Sei-
gneur confie aujourd'hui à toute son Eglise. Puissent-ils
raviver en eux les sentiments de l'Apôtre des Nations, au
seuil de la Macédoine! [22] Puissent-ils reprendre à leur
compte et redire à leur frères l'appel symbolique que Nous
lancions au monde des Iles Samoa, le 29 novembre 1970,
au milieu des valeureux missionnaires d'Océanie! [23] C'est
l'amour du Seigneur qui nous convoque et nous envoie,
comme en une nouvelle Pentecôte. «Caritas urget nos».

Nous vous remercions, Monsieur le Cardinal, d'être
notre fidèle interprète auprès de tous les Congressistes.
Avec nos voeux cordiaux, Nous vous adressons, comme à
tous ceux qui vous entourent et, à travers eux, à tous
ceux qui apportent leur généreuse collaboration aux
Œuvres Pontificales Missionnaires, notre Bénédiction Apo-
stolique.

Du Vatican, le 22 octobre 1972.—PAULUS PP. VI.

[16] Cfr. *Eph.* 6, 18-20. [17] Cfr. *Rom.* 15, 25-32; *1 Cor.* 16, 1-5; *2 Cor.* 8, 7-15; [illegible], 1-15. [18] Cfr. n. 54. [19] Cfr. [illegible] 21. [20] Cfr. *Matth.* 23, 1-4. [21] Motu proprio *Romanorum Pontificum*, *A. A. S.* 15 (1923), p. 32 [LE 414].

[22] Cfr. *Actes* 16, 9. [23] Cfr. *A. A. S.* 63 (1971), pp. 48-50; trad. dans *Documentation catholique*, t. 67, Paris 1970, p. 1122.

4091

1972 OCT 25.-SECRETARIA STATUS, RESPONSUM. PART.*

INTERPRETATIO AUTHENTICA DATUR NONNULLARUM NORMARUM QUAE SOLUTIONEM PENSIONIS RESPICIUNT EORUM QUI PENDENT AB ADMINISTRATIONE BONORUM SANCTAE SEDIS

Dal Vaticano, 25 Ottobre 1972

Signor Cardinale, è stato posto a questo Ufficio il quesito se la richiesta riguardante il riconoscimento di un periodo massimo di dieci anni di servizio già prestato-di cui all'art. 7 delle *Norme per la liquidazione nel trattamento di quiescenza*, annesse al *Motu Proprio* del 20 Febbraio 1972 [LE 4034]-debba essere presentata subito, oppure possa essere rinviata fino al momento del collocamento a riposo.

Allo scopo di dare una interpretazione autentica del citato art. 7, in risposta al quesito sopra formulato, il Santo Padre, nell'Udienza del 27 Settembre scorso, ha disposto di rendere nota la seguente dichiarazione:

«L'art. 7 delle 'Norme per la liquidazione nel trattamento di quiescenza' ha valore di norma transitoria e pertanto la facoltà di chiedere il riconoscimento di un periodo massimo di dieci anni di servizio già prestato deve essere fatta entro un termine determinato. A tale riguardo, è stabilito ora che tale termine ha scadenza il 31 Dicembre 1972.

»Resta fermo il dispositivo dell'art. 5 delle medesime *Norme* circa la facoltà di optare, al momento del collocamento a riposo, per il solo trattamento di pensione o per il sistema misto (pensione e liquidazione); come pure, nel caso in cui il dipendente non opti per la liquidazione, resta ferma la norma contenuta nell'art. 8, relativa alla restituzione di tutti e singoli gli importi versati durante gli anni soggetti a ritenuta, (compresi gli anni eventualmente riconosciuti), rapportati all'uno e cinquanta per cento dell'ultimo stipendio mensile pensionabile, goduto dal dipendente al momento del suo collocamento a riposo».

Con preghiera di voler portare a conoscenza degli interessati il testo della predetta dichiarazione, profitto volentieri della circostanza per confermarmi con sensi di profonda venerazione di Vostra Eminenza Reverendissima dev.mo in Domino.—G. Card. VILLOT, *Segretario di Stato*.

* Card. Praefecto S. C. pro gentium evangelizatione, Prot.N. 207305: e documento originali. Adn. Vide infra documentum sub die 1972 Oct. 27 positum: LE 4093.

http://www.obrascatolicas.com

4092

972 OCT 27.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 64 (1972) 712-718

llocutio diei 27 oct. 1972 Emis Patribus et Excmis Praesu-bus e Consilio Secretariae generalis Synodi Episcoporum, qui Conventui Romae habito interfuerunt:

E SYNODI EPISCOPORUM INDOLE PROPRIA DEQUE MUTA-IONIBUS IN EIUSDEM MODUM PROCEDENDI INDUCENDIS

Venerabiles Fratres, Libenter vos iterum salutamus, qui Urbem convenistis, ut negotia, ad Synodum Episco-orum pertinentia, simul tractaretis. Ex animo gaudemus e navitate vestra, quae etiam vigorem et efficacitatem onsilii vestri testatur.

Praedicta Synodus Episcoporum iam praeclarum quod-am evasit institutum ecclesiale: fruimur sane adhuc re-ordatione coetus anno praeterito celebrati, sed iam ad roximum eiusmodi conventum mens convertitur. Interest itur scire, qui sit exitus consultationis de definito tem-ore, quo hic agatur. Quo quidem in conventu Patres tiam sententiam rogabuntur circa certa intervalla inter aturos Synodi coetus interponenda.

Consultatio, cuius modo mentionem fecimus, spectat nsuper ad argumentum aut ad argumenta proximi eiusdem onventus et ad mutationes in methodum Synodi fortasse nducendas.

Ita profecto ad vitae usum deducitur collegialis indoles Episcoporum, qui «non solum —ut ait Concilium Vatica-um Secundum— pro aliqua dioecesi, sed pro totius mundi alute consecrati sunt» [1]. Sic episcopale munus extenditur t magis ministerium regendae Ecclesiae universalis quo-iam modo participat, quatenus Episcopi Romano Ponti-ici, ab eo asciti, arctius cooperantur in ipsius exercendo fficio.

Inde elucent et alia, quae sunt solacii causa, veluti naior mentium et voluntatum coniunctio in applicandis ormis canonicis, consensio in operando, adiumentum fra-ernum secundum illud: «alter alterius onera portate» [2], nitas spiritus in fide et caritate, optatissimus ille «sensus Ecclesiae», animi magis conscii nos esse «corpus mysticum» t Christum esse in nobis et inter nos.

Hic late patens prospectus nihil detrahit, ut liquet, de nomento, quod singulis Episcopis ut dioecesium modera-oribus iure meritoque / tribuitur; immo dignitas et pote-tas eorum, ad hoc quod attinet, a Concilio prorsus agni-ae sunt et in sua luce collocatae. Itaque mutua necessitu-lo mutuique auxilii ratio inter Ecclesiam particularem et niversalem ante oculos ponunt vitam ipsam corporis nystici Christi.

Hanc visionem Ecclesiae, modo tam egregio et vitali compaginatae, vos, Venerabiles Fratres, Nobis praebetis. Operi ergo, in quod nunc diligenter incumbitis, illum eventum precantes, qui in verum bonum et profectum Ecclesiae vertat, vobis amanti animo Benedictionem Apo-stolicam impertimus.

[1] Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus*, n. 38 [LE 3364].
[2] *Gal.* 6, 2.

4093

1972 OCT 27.-SECRET. STATUS, DECLARATIO. PART.*

MODUS DETERMINATUR MELIUS APPLICANDI NORMAS DA-TAS CIRCA SOLUTIONEM PENSIONIS EORUM QUI PENDENT AB ADMINISTRATIONE BONORUM SANCTAE SEDIS

Dal Vaticano, 27 Ottobre 1972

Signor Cardinale, come è noto all'Eminenza Vostra Reverendissima, il giorno 11 Settembre scorso si è tenuta presso questa Segreteria di Stato una adunanza fra i rappresentanti delle varie Amministrazioni della Santa Sede, per l'esame di alcuni quesiti riguardanti la interpretazione e la pratica applicazione delle *Norme per la liquidazione nel trattamento di quiescenza*, di cui al *Motu Proprio* del 20 Febbraio 1972 [LE 4034].

Mi reco ora a premura di comunicare all'Eminenza Vostra che il Santo Padre, alla Cui considerazione è stato sottoposto il Verbale di quella adunanza, ha approvato le seguenti conclusioni:

1) La facoltà relativa alla richiesta di riconoscimento di un periodo massimo di dieci anni di servizio già prestato, di cui all'art. 7 delle citate *Norme*, è da considerarsi disposizione transitoria; essa ha scadenza il 31 Dicembre 1972, come reso noto a tutti i dipendenti della Santa Sede con circolare n. 207395 in data odierna [LE 4091].

2) E' data facoltà al dipendente di pagare le ritenute, per il periodo degli anni riconosciuti, in una o più soluzioni, o, se necessario, col rateizzo sulla pensione, dopo il collocamento a riposo.

3) Entrano nel computo della liquidazione tutti gli anni di servizio effettivamente prestati, compresi cioè, quelli eventualmente compiuti oltre gli anni richiesti per il raggiungimento della pensione completa; tali anni continuano ad essere soggetti alla normale ritenuta.

4) Nel computo della liquidazione è riconosciuta, senza obbligo di ritenute, sia l'aggiunta di tre anni per i dipendenti provvisti di laurea, sia l'aggiunta di un terzo per il tempo di servizio prestato presso rappresentanze della Santa Sede all'estero, come previsto per il computo della pensione.

5) Le *Norme per la liquidazione* si applicano anche ai Prelati Uditori della Sacra Romana Rota.

6) Nel computo della liquidazione, come per la pensione, deve essere anche calcolato il rateo della 13ª mensilità. Non è invece computabile la indennità di scala mobile.

7) I dipendenti iscritti all'INPS, per i quali era stata già a suo tempo garantita una liquidazione al termine del servizio, continuano a non essere soggetti ad alcuna ritenuta per la liquidazione.

La liquidazione nel trattamento di quiescenza, di cui al citato *Motu Proprio*, non riguarda il personale «straordinario», assunto con contratto speciale; per tale personale, l'indennità di «buona uscita» è regolata dalle apposite norme e particolari disposizioni.

8) Coloro i quali, al momento del collocamento a riposo, optino per la sola pensione, avranno la restituzione di un importo pari all'1,50 % dell'ultimo stipendio mensile pensionabile per ogni mensilità degli anni di servizio assoggettati al rilascio per la liquidazione, compresi gli anni eventualmente riconosciuti, in virtù dell'art. 7 delle *Norme*.

Prego l'Eminenza Vostra di voler dare le opportune disposizioni affinché quanto sopra stabilito sia debitamente osservato de cotesta Amministrazione, in modo che i predetti criteri siano uniformemente applicati per tutti i dipendenti della Santa Sede.

Profito volentieri della circostanza per confermarmi con sensi di profonda venerazione di Vostra Eminenza Reverendissima dev.mo in Domino.—G. Card. VILLOT, *Segretario di Stato.*

* Card. Praefecto S.C. pro gentium evangelizatione. Prot. N. 207400: e documento originali. Adn. Vide documenta supra posita sub die 1972 Feb 20: LE 4034, et 1972 Oct 25: LE 4091.

4094

1972 NOV 20.-SC CULTUS DIVINI, EPISTULA. PART.*

DETERMINANTUR PARTES SACRAE LITURGIAE PRO QUIBUS UNICA HABENDA EST INTERPRETATIO POPULARIS IN TERRITORIIS AMERICAE QUAE LINGUA UTUNTUR HISPANA

El 6 de febrero de 1970, esta Sagrada Congregación, ratificando una disposición, dada ya en diversas ocasiones, subrayaba la necesidad de que para aquellos países que hablan la misma lengua, haya una única traducción de las fórmulas que requieren la participación directa del pueblo (cf. *Notitiae*, 1970, 84-85) [LE 3828].

En mi reciente visita a los diversos países de la América Latina he podido darme cuenta personalmente hasta qué punto se sabía esta disposición; por esta razón este Sagrado Dicasterio insiste en ella, con el fin de hacer posible y fácil la participación litúrgica, en el momento presente, en el que son tan frecuentes los viajes e intercambios entre los diversos Paises.

Me complazco en transmitir la lista de aquellas partes que deben ser idénticas en lo que a la Misa y Sacramentos se refiere.

Todas aquellas partes que comportan una directa participación de los fieles deben tener una igual traducción, para todos los países que hablan una misma lengua.

Concretamente:

1) *Para la Misa*: 1. El saludo inicial (En el nombre del Padre...; la fórmula de saludo y su respuesta). 2. El Acto penitencial. 3. Kyrie. 4. Gloria. 5. El diálogo introductorio al Evangelio. 6. Credo. 7. El Orad, Hermanos. 8. El diálogo del Prefacio y el Sanctus. 9. La narración de la Institución y las palabras de la consagración. 10. Las aclamaciones después de la consagración. 11. El Padre nuestro. 12. Las aclamaciones después del Libera nos. 13. El saludo de la paz. 14. Agnus Dei. 15. Domine, non sum dignus. 16. Las fórmulas de despedida.

2) *Para los Sacramentos*: 1. Las respuestas del pueblo. 2. Las fórmulas esenciales de los Sacramentos.—Arturo Card. TABERA, *Prefecto.*

* Ad Praesides Conferentiarum Episcopalium linguae Hispanicae in America Latina, Prot. N. 1540/72: Notit. 9 (1973) 70-71.

4095

1972 NOV 30.-PAULUS VI, CONST. AP. AAS 65 (1973) 5-9

CONSTITUTIO APOSTOLICA DE SACRAMENTO UNCTIONIS INFIRMORUM

PAULUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei - Ad perpetuam rei memoriam

Sacram unctionem infirmorum unum esse e septem Sacramentis Novi Testamenti profitetur et docet Ecclesia Catholica, a Christo Domino nostro institutum, «apud Marcum quidem insinuatum (*Mc* 6, 13), per Iacobum autem Apostolum ac Domini fratrem fidelibus commendatum ac promulgatum. *Infirmatur, inquit, quis in vobis? Inducat presbyteros Ecclesiae, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini; et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus; et si in peccatis sit, dimittentur ei* (*Iac* 5, 14-15)» [1].

Unctionis infirmorum iam ab antiquis temporibus habentur testimonia in Traditione Ecclesiae, praesertim liturgica, tum in Oriente tum in Occidente. Specialiter sunt
6 memorandae Epi/stula, quam Innocentius I, Decessor Noster, ad Decentium Episcopum Eugubinum conscripsit [2], necnon venerabilis illa oratio ad benedicendum Oleum infirmorum adhibita: «Emitte, Domine, Spiritum Sanctum tuum Paraclitum», in Precem Eucharisticam inserta [3] et hucusque in Pontificali Romano servata [4].

Decursu autem saeculorum in Traditione liturgica pressius definiebantur, vario quidem modo, eae partes corporis infirmi, quae sacro Oleo essent ungendae, adiectis pluribus formulis ad unctiones oratione comitandas, quae in libris ritualibus variarum Ecclesiarum continentur. In Ecclesia autem Romana medio aevo consuetudo invaluit ungendi infirmos in locis sensuum, adhibita formula: «Per istam sanctam Unctionem, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti», unicuique sensui aptata [5].

Praeterea doctrina de Sacra Unctione exponitur in documentis Conciliorum Oecumenicorum, Florentini scilicet, Tridentini praesertim et Vaticani II.

Postquam Concilium Florentinum descripsit elementa essentialia Unctionis infirmorum [6], Concilium Tridentinum divinam eiusdem institutionem declaravit et ea quae de Sacra Unctione in Epistula Beati Iacobi traduntur enucleavit, praesertim quoad rem et effectus sacramenti:
7 «Res etenim haec / gratia est Spiritus Sancti, cuius unctio delicta, si quae sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit, et aegroti animam alleviat et confirmat, magnam in eo divinae misericordiae fiduciam excitando, qua infirmus sublevatus et morbi incommoda ac labores levius fert, et tentationibus daemonis *calcaneo insidiantis* (*Gn* 3, 15) facilius resistit, et sanitatem corporis interdum, ubi saluti animae expedierit, consequitur» [7]. Pronuntiavit insuper Sancta Synodus illis verbis Apostoli haud obscure edici «hanc unctionem infirmis adhibendam, illis vero praesertim, qui tam periculose decumbunt, ut in exitu vitae constituti videantur, unde et sacramentum exeuntium nuncupatur» [8]. Denique ad proprium ministrum quod attinet, declaravit eum esse presbyterum [9].

Concilium vero Vaticanum II haec ulterius habet: «"Extrema Unctio", quae etiam et melius "Unctio infirmorum" vocari potest, non est Sacramentum eorum tantum qui in extremo vitae discrimine versantur. Proinde tempus opportunum eam recipiendi iam certe habetur cum fidelis incipit esse in periculo mortis propter infirmitatem vel senium» [10]. Ad sollicitudinem autem totius Ecclesiae usum huius Sacramenti pertinere his verbis ostenditur: «Sacra infirmorum unctione atque oratione presbyterorum Ecclesia tota aegrotantes Domino patienti et glorificato commendat, ut eos alleviet et salvet (cf. *Iac* 5, 14-16), immo eos hortatur ut sese Christi passioni et morti libere sociantes (cf. *Rom* 8. 17; *Col* 1, 24; 2 *Tim* 2, 11-12;
1 *Pt* 4, 13), ad bonum Populi Dei conferant» [11]. / 8

Quae omnia prae oculis habenda erant in ritu Sacrae Unctionis ita recognoscendo, ut quae essent mutationibus obnoxia, ad nostrae aetatis condiciones melius accommodarentur [12].

Formulam sacramentalem ita mutare censuimus ut, verbis Iacobi relatis, effectus sacramentales satius exprimerentur.

Cum autem oleum olivarum, quod hucusque ad valorem Sacramenti conficiendi praescribebatur, in nonnullis regionibus deficiat vel difficile comparetur, decrevimus, petentibus pluribus Episcopis, ut, pro opportunitate, etiam aliud oleum in posterum adhiberi possit, quod tamen e plantis sit expressum, utpote oleo ex oliva similius.

Ad numerum unctionum et ad membra ungenda quod attinet, opportunum visum est ritum simpliciorem reddere.

Quapropter, cum haec recognitio in quibusdam rebus ipsum etiam ritum sacramentalem tangat, Auctoritate Nostra Apostolica constituimus, ut ea, quae sequuntur, in Ritu Latino in posterum serventur:

SACRAMENTUM UNCTIONIS INFIRMORUM CONFERTUR INFIRMIS PERICULOSE AEGROTANTIBUS, EOS LINIENDO IN FRONTE ET IN MANIBUS OLEO OLIVARUM AUT, PRO OPPORTUNITATE, ALIO OLEO E PLANTIS, RITE BENEDICTO, HAEC VERBA, UNA TANTUM VICE, PROFERENDO: «PER ISTAM SANCTAM UNCTIONEM ET SUAM PIISSIMAM MISERICORDIAM ADIUVET TE DOMINUS GRATIA SPIRITUS SANCTI, UT A PECCATIS LIBERATUM TE SALVET ATQUE PROPITIUS ALLEVET».

In casu tamen necessitatis, sufficit, ut peragatur unica unctio in fronte vel, propter peculiarem infirmi condicio-
nem, in alia parte corporis aptiore, integra formula prolata. / 9

Hoc Sacramentum iterari potest, si infirmus, post susceptam Unctionem, convaluerit et rursus in morbum inciderit, aut si, eadem infirmitate perdurante, discrimen gravius fiat.

His de essentiali Sacramenti Unctionis infirmorum ritu statutis ac declaratis, *Ordinem* etiam *Unctionis infirmorum eorumque pastoralis curae*, a Sacra Congregatione pro Cultu Divino recognitum, Nos Apostolica Nostra Auctoritate approbamus, simul, si casus fert, derogando praescriptis Codicis Iuris Canonici aliisve legibus hucusque vigentibus, vel illa abrogando, ceteris vero praescriptis et legibus, quae eodem Ordine nec abrogantur nec mutantur, validis ac firmis manentibus. Cuius Ordinis, novam formam continentis, editio Latina, statim ac prodierit, editiones vero vulgares, a Conferentiis Episcopalibus apparatae et ab Apostolica Sede confirmatae, die quae a singulis eiusmodi Conferentiis statuetur, vigere incipient; vetus autem Ordo usque ad 31 diem mensis Decembris anni 1973 poterit adhiberi. A die tamen 1 Ianuarii 1974 novo tantum Ordine omnibus, ad quos pertinet, erit utendum.

Nostra haec statuta et praescripta in Ritu Latino firma et efficacia esse et fore volumus, non obstantibus, quatenus opus sit, Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis a Decessoribus Nostris editis, ceterisque praescriptionibus etiam peculiari mentione dignis.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XXX mensis Novembris anno MCMLXXII, Pontificatus Nostri decimo.— PAULUS PP. VI.

[1] Conc. Trid., Sess. XIV, *De extr. unct.*, cap. I (cf. *ibid.* can. 1): *CT* VII, 1: 355-356; Denz.-Schön. 1965, 1716. [2] Epist. *Si Instituta Ecclesiastica*, cap. 8, *PL* 20, 559-561; Denz.-Schön. 216. [3] *Liber Sacramentorum Romanae Aeclesiae Ordinis Anni Circuli*, ed. L. C. Mohlberg [*Rerum Ecclesiasticarum Documenta, Fontes*, IV), Roma 1960, p. 61: *Le Sacramentaire Grégorien*, ed. J. Deshusses)*Spicilegium Friburgense*, 16), Fribourg 1971, p. 172; cf. *La Tradition Apostolique de Saint-Hippolyte*, ed. B. Botte (*Liturgiewissenchaftliche Quellen und Forschungen*, 39), Münster in W. 1963, pp. 18-19; *Le Grand Euchologe du Monastère Blanc*, ed. E. Lanne (*Patrologia Orientalis* XXVIII, 2), Paris 1958, pp. 392-395. [4] Cf. *Pontificale Romanum: Ordo benedicendi Oleum Catechumenorum et Infirmorum et conficiendi Chrisma*, Città del Vaticano 1971, pp. 11-12 [LE 3928]. [5] Cf. M. Andrieu, *Le Pontifical Romain au Moyen-Age*, t. 1, *Le Pontifical Romain de XII*e *siècle* (*Studi e Testi*, 86), Città del Vaticano 1938, pp. 267-268; t. 2, *Le Pontifical de la Curie Romaine au XIII*e *siècle* (*Studi e Testi*, 87), Città del Vaticano 1940, pp. 491-[illegible] [6] *Decr. pro Armeniis*, G. Hofmann, *Conc. Florent.*, [illegible] p. 130 [illegible] Denz.-Schön. 1324 s. [7] Conc. Trid., Sess. XIV, *De extr. unct.*, cap. II: *CT* VII, 1, 356; Denz-Schön. 1696. [8] *Ibid.*, cap. III: *CT*, *ibid.*, Denz.-Schön. 1698. [9] *Ibid.*, cap. III, can. 4: *CT*, *ibid.*; Denz.-Schön. 1697, 1719. [10] Conc. Vat. II, Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, 73: *A. A. S.* 56 (1964), pp. 118-119 [LE 3141]. [11] *Ibid.*, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen Gentium*, 11: *A. A. S.* 57 (1965), p. 15 [LE 3232]. [12] Cf. Conc. Vat. II, Const. de S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, 1: *A. A. S.* 56 (1864), p. 97. [LE 3141].

Adn. vide sub die 1972 Dec 7: LE 4098.

http://www.obrascatolicas.com

4096

72 DEC 1.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 64 (1972) 773-776

locutio die 1 dec. 1972 habita Moderatoribus et membris ntificii Consilii «Cor unum» qui Romae alteri plenario Coetui adfuerunt:

E MUNERIBUS CONSILIO «COR UNUM» COMMISSIS RED-NDI CORAM HUMANA SOCIETATE TESTIMONIUM CARITA-S, NECESSITUDINIS ET IUSTITIAE IN ECCLESIAE MISSIONE SITUM, ILLUDQUE APPLICANDI SINGULIS ADIUNCTIS HO-MINUMQUE NECESSITATIBUS

Messieurs les Cardinaux, Messeigneurs, Chers Amis,

ous vous adressons la plus cordiale bienvenue à vous, embres, consulteurs et experts du conseil Pontifical or Unum» qui, pour la seconde fois, êtes réunis à Rome session plénière. Nous vous rappelions, en vous recevant début de l'année, les raisons qui Nous / avaient poussé nstituer cet organisme et les espoirs que Nous mettions lui. Tout au cours de l'an, le Conseil a fait ses premiers s; vous avez ces jours-ci l'occasion et le devoir de juger partir de cette jeune expérience, mais surtout à partir votre familiarisation progressive avec son sens, sa rtée, ses possibilités, comment contribuer à ce que Cor Unum» prenne consistance pour mieux assurer le moignage de toute l'Eglise engagée dans les tâches que mporte sa mission divine de charité, de solidarité et justice.

C'est sur cet aspect que Nous voudrions brièvement ous entretenir aujourd'hui avec vous. L'Eglise doit aux ommes le témoignage de l'Amour du Christ, témoignage it d'une abondante générosité mais aussi de l'unité de n inspiration et de la pleine concorde dans ses réalisa-ons. Aussi avons-Nous pu donner à votre concertation 'Eglise autour des actions d'aide, de secours et d'as-stance, le nom de «Cor Unum», «un sel Coeur», mais un eur qui batte au rythme de celui du Christ dont la pitié our les foules qui ont faim les atteint jusque dans leur im spirituelle. Sans mépris des autres, sans prosélytisme éplacé, sans le moindre refus de collaboration avec tous s hommes de bonne volonté, tout acte de solidarité du euple de Dieu ou d'une de ses parties revêt cette note ropre: la Bonne Nouvelle du Royaume est annoncée aux auvres, souvent de façon plus convaincante par le geste t l'action que par la parole. Mais de cette évangélisation ussi vaut le mot de l'Apôtre: «Malheur à moi, si je n'évan-élise pas...».

Or, la responsabilité du témoignage du Christ appartient l'Eglise et le témoignage ne revêt toute sa portée que 'il est rendu au nom du Christ dans l'Eglise. C'est pour-uoi, dans la Lettre d'Institution de votre Conseil, Nous Nous sommes dit mû par la conscience que Nous avions lu devoir qui pesait très particulièrement sur Nous à et égard: «Il Nous semble, en vérité, que ce devoir ap-artient au premier chef, au Successeur de Pierre et re-ève de la charge apostolique qui Nous a été confiée par a volonté divine, car celle-ci Nous a établi Pasteur de 'Eglise romaine qui préside à l'assemblée universelle de a charité». De cette Assemblée universelle vous êtes, à des titres divers, des membres particulièrement qualifiés pour traiter des meilleures réalisations du témoignage de la charité. Mais vos compétences ne prennent pas tout leur sens chrétien si vous n'en situez pas l'exercice aux dimensions du Corps du Christ qui est l'Eglise. Loin de Nous l'idée, —le Saint Siège n'a cessé de la répéter à propos de la/ création de «Cor Unum»—, que la splendide diversité des initiatives et des actions de la Charité chré-tienne ne vienne à être centralisée, uniformisée, voire gérée, d'en haut et d'un seul lieu. Mais combien Nous souhaitons que chacune de ses manifestations, dans leur originalité, dans leur cadre, dans leur forme, porte toujours la marque d'un engagement de l'Eglise tout entière et d'une fidélité pleine à tout le Message évangélique. C'est pour marquer effectivement cette présence de l'Eglise que par trois fois, au cours des mois écoulés, Nous avons voulu qu'un membre du Secrétariat de «Cor Unum» se rende sur les lieux mêmes où de grands malheurs avaient frappé nos frères. Et dans ce contexte, Nous pouvons vous re-péter à vous aussi ce que Nous disions de l'action mission-naire dans Notre récente lettre à l'occasion du cent-cinquantième anniversaire de l'Œuvre de la Propagation de la Foi: «Limiter volontairement l'action missionnaire», —disons ici l'action chrétienne de secours et d'assistance—, «aux seuls aspects économiques et sociaux ou culturels du développement serait manquer gravement, non seulement à la vocation de l'apôtre, mais aussi à l'aspiration qui surgit des profondeurs du coeur humain, et en définitive mener l'homme vers une impasse». Aussi, après avoir relevé avec intérêt que dans les Orientations de travail mises au point par votre Première session vous tombiez d'accord que le principe général de toute assistance était le développement de tout l'homme, Nous vous félicitons d'avoir prévu dans le plan de vos travaux une mise en commun de vos diverses conceptions du «développement intégral». Nous savons que c'est précisément le souci d'agir pleinement en chrétiens qui vous a amenés à inscrire ce point à votre Ordre du Jour.

A la lumière de telles concertations, vous arriverez progressivement à harmoniser sans imposer, à coordonner sans commander, à unir sans unifier, tâche paradoxale et seulement possible si, en fils d'une seule Eglise, en membres du même corps, vous vous témoignez une mutuelle sollicitude [1]. Et cela Nous le disons maintenant de vos plans et de vos projets, de vos aspirations et de vos intentions, des légitimes demandes des uns et des généreuses intentions des autres. Nous avons créé et mis à la disposition de tout le Peuple de Dieu ce cadre du Conseil «Cor Unum» afin que l'esprit de charité de tous permette de réaliser cette coordination fraternelle, condition de l'authen/ticité plus manifeste du témoignage auquel on reconnaît, dans l'exercice de la charité, les disciples du Christ. 776

Ce témoignage, ils sont nombreux ceux qui le portent en des activités trop diverses pour être énumérées ici; tous servent l'épanouissement de la charité chrétienne et Notre rencontre avec le Conseil «Cor Unum» est une occasion bienvenue de les féliciter et des les encourager. Notre pensée s'étend au-delà d'eux également à tous ceux, plus nombreux encore, qui leur fournissent de quoi aider. Ne perdons jamais de vue, dans l'exercice de la charité chrétienne, que seules la rendent possible d'infinies générosités dont il nous faut respecter toujours l'intention et le prix. C'est constamment, Nous le savons, que se répète dans l'Eglise l'obole de la veuve louée par le Seigneur.

Your presence here dear Sons is a manifestation of your deep desire to respond to Our invitation to render the Church ever more resplendent and effective in its mission of Charity. We thank you one and all for all your endeavours during these days to ensure that «Cor Unum» becomes towards that end, an efficient and harmonious instrument. Each of you will be contributing of his personal experience to the common exchange of views since you live in places so different and since your organisations have aims and objectives which reflect the different facets and concern of Christian Charity. It is by placing all this richness at the level of the universal Church that you give it its full value as an authentic witness. It is our fervent wish that the work of these days, like all the activities of «Cor Unum», be permeated by an anxious desire for all to act in common as brothers, members of the same People of God.

Dans la joie donc de vous trouver ici réunis pour un travail nécessaire mais fraternel, Nous vous accordons de tout coeur notre paternelle Bénédiction Apostolique.

[1] Cf. 1 *Cor.* 12, 25.

4097

1972 DEC 3.-SC CULTUS DIV., DECR. AAS 65(1973)274-275

RITUS DE INSTITUTIONE LECTORUM ET ACOLYTHORUM, DE ADMISSIONE INTER CANDIDATOS AD DIACONATUM ET PRESBYTERATUM, NECNON DE SACRO CAELIBATU AMPLECTENDO, IN EDITIONE TYPICA, PROMULGATUR

I—DECRETUM PROMULGATIONIS

Ministeriorum disciplina a Summo Pontifice Paulo VI instaurata per Litteras Apostolicas *Ministeria quaedam*, die 15 augusti 1972 Motu proprio datas [LE 4082], ac normis ad sacrum Diaconatus ordinem sive transeuntis sive permanentis spectantibus, eodem die statutis per Apostolicas Litteras *Ad pascendum* [LE 4083], Sacra Congregatio pro Cultu Divino ritus apparavit de institutione Lectorum et Acolythorum, de admissione inter candidatos ad Diaconatum et Presbyteratum, necnon de sacro caelibatu amplectendo.

Huiusmodi ritus Summus Pontifex Paulus VI auctoritate Sua approbavit evulgarique iussit, ita ut a die 1 ianuarii 1973 lingua latina adhibeantur, lingua autem vernacula a die quem Conferentiae Episcopales pro sua dicione statuerint, postquam translationes in linguas populares approbaverint confirmationemque ab Apostolica Sede obtinuerint.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 3 decembris 1972, in memoria sancti Francisci Xavier.—Arturus Card. TABERA, *Praefectus*. A. Bugnini, Archiep. tit. Diocletianen., *a Secretis*.

II—NORMAE GENERALES *

Caput I—De institutione lectorum

Praenotanda

1. Institutio Lectorum fit ab Episcopo aut a Superiore maiore clericalis Instituti religiosi, vel intra Missam, vel in celebratione verbi Dei.
2. Lectiones sumuntur, sive ex toto sive ex parte, e liturgia diei vel ex iis quae infra proponuntur. [*Sequitur ritus liturgicus*].

Caput II—De institutione Acolythorum

Praenotanda

1. Institutio Acolythorum fit ab Episcopo aut a Superiore maiore clericalis Instituti religiosi, intra Missam.
2. Lectiones sumuntur, sive ex toto sive ex parte, e liturgia diei vel ex iis quae infra proponuntur [*Sequitur ritus liturgicus*].
9. Acolythi communionem recipiunt statim post diaconos.
10. Episcopus mandare potest ut Acolythus, qui factus est minister extraordinarius Eucharistiae, auxilium praestet, in Missa institutionis, ad sacram Communionem fidelibus distribuendam.

Caput III—De admissione inter candidatos ad Diaconatum et Presbyteratum

Praenotanda

1. Ritus admissionis inter candidatos ad Diaconatum et Presbyteratum celebratur, cum adspirantium propositum, necessariis dotibus suffultum, ad sufficientem maturitatem pervenisse constat.

Professi in religionibus clericalibus hoc ritu non tenentur.

2. Propositum Ordinis sacri suscipiendi publice est ab adspirantibus manifestandum; Episcopus vero, vel Superior maior clericalis Instituti religiosi idem propositum publice acceptat.
3. Admissio celebrari potest qualibet die, praesertim vero diebus festivis, in ecclesia aut alio loco apto, aut intra Missam aut in celebratione verbi Dei. Propter suam indolem numquam cum sacris Ordinibus vel institutione Lectorum aut Acolythorum coniungitur.
4. Lectiones sumuntur, sive ex toto sive ex parte, e liturgia diei vel ex iis quae infra proponuntur [*Sequitur ritus liturgicus*].

Caput IV—De sacro caelibatu amplectendo

1. Publica caelibatus assumptio a candidatis ad Presbyteratum et a candidatis non uxoratis ad Diaconatum, etiam religiosis, fieri debet priusquam ad ritum Ordinationis Diaconorum procedatur.
2. Fit appellatio Electorum eorumque praesentatio, ut in Pontificali Romano, nn. 9-13.
3. Deinde, omnibus sedentibus, Episcopus homiliam habet, in qua, initium sumens e textu lectionum sacrarum quae in Missa lectae sunt, populum et Electos alloquitur de munere Diaconi et de momento atque significatione sacri caelibatus in Ecclesia (cf. *Pontificale Romanum*, n. 14).
4. Homilia expleta, Electi qui debent propositum sacri caelibatus assumendi manifestare surgunt, et coram Episcopo consistunt, qui eos alloquitur his vel similibus verbis:

Filii carissimi, Ad Ordinem Diaconatus libere accédere vultis. Ministérium vestrum, in caelibátu constitúti, exercébitis: est enim signum simul et stimulus caritátis pastorális atque peculiaris fons fecunditátis in mundo. Sincéra enim erga Christum Dóminum caritáte compúlsi et perfécta devotióne in hoc statu vivéntes, novo et eximio modo Christo conseciamini, ei facílius indiviso corde adhaerébitis, Dei et hóminum servítio libérius vacábitis et óperi regeneratiónis supérnae expeditius ministrábitis. Hac ratióne, móribus et vita frátribus indício éritis Deum esse super ómnia diligéndum, ipsíque prae ómnibus et in ómnibus serviéndum.

Proinde: Vultis, coram Dómino et Ecclésia, in signum ánimi vestri Christo Dómino dédíti, caelibátum propter regnum caelórum in Dei hominúmque servítio perpetuo custodire?

Electi respondent: *Volo.*

Sequitur deinde textus Pontificalis: *Vultis conversatiónem vestram...*

Episcopus subiungit: *Deus vobis Dóminus in sancto propósito perseverare.*

Electi respondent: *Amen.*

5. Accedunt deinde alii Electi ad Diaconatum, qui obligatione propositum sacri caelibatus assumendi non tenentur.

Et ea omnia peraguntur quae in Pontificali Romano pro Ordinatione Diaconorum notantur a n. 15.

Post tertiam interrogationem, additur: *Vultis spíritum oratiónis modo vestro vivéndi próprium custodire et augére, et in hoc spíritu Liturgiam Horárum, iuxta condiciónem vestram, pro Ecclésia, immo pro univérso mundo, fidéliter implére?*

℟. *Volo.*

Sequitur deinde textus Pontificalis: *Vultis conversatiónem vestram...*

* Prot. N. 1500-72: **Pontificale Romanum** ex decreto Sacrosancti oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli VI promulgatum: **De institutione Lectorum et Acolythorum. De admissione inter candidatos ad Diaconatum et Presbyteratum. De sacro caelibatu amplectendo**, Editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1972, Adn. GP in **Notit.** 9 (1973) 18-23.

4098

1972 DEC 7.-SC CULTUS DIV., DECR. AAS 65 (1973) 275

ORDO UNCTIONIS INFIRMORUM EORUMQUE PASTORALIS CURAE IN EDITIONE TYPICA PROMULGATUR UNA CUM NORMIS IN PRAXI SERVANDIS

I. DECRETUM PROMULGATIONIS

Infirmis cum Ecclesia adhibet curas, Christo ipsi deservit in Corporis mystici membris dolentibus, atque, exemplum Domini Iesu secuta, qui «pertransivit benefaciendo et sanando omnes» (*Act.* 10, 38), eius mandato aegros curandi (cfr. *Mc.* 16, 18) oboedit.

Quam quidem sollicitudinem Ecclesia ostendit non solum adversa valetudine laborantes invisendo, sed etiam allevando per sacramentum Unctionis, et Eucharistiae sacramento sive per tempus, quo morbo tenentur, sive cum in mortis periculo versantur reficiendo, ac denique pro iis preces fundendo, quibus eosdem, praesertim in ultimo vitae discrimine positos, Deo commendat.

Ut autem sacramenti Unctionis significatio apertior redderetur magisque perspicua, Concilium Vaticanum II haec statuit: «Unctionum numerus pro opportunitate accommodetur, et orationes ad ritum Unctionis infirmorum pertinentes ita recognoscantur, ut respondeant variis condicionibus infirmorum, qui Sacramentum suscipiunt» [1], praecepitque, ut conficeretur Ordo continuus secundum quem Unctio aegroto conferretur post confessionem et ante receptionem Viatici [2].

Summus igitur Pontifex Paulus VI novam formulam sacramentalem Unctionis per Constitutionem Apostolicam *Sacram Unctionem infirmorum* die 30 novembris 1972 editam [LE 4095] statuit, necnon *Ordinem Unctionis infirmorum eorumque pastoralis curae* approbavit, quem Sacra Congregatio pro Cultu typicam esse declarans, ut is pro titulis huc spectantibus, qui in Rituali Romano usque adhuc vigente exstant, substitueretur.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Culti Divino, die 7 decembris 1972.—Arturus Card. TABERA, *Praefectus*. A. BUGNINI, Archiep. tit. Diocletianensis, *a Secretis*.

[1] Conc. Vat. II, Const. *Sacrosanctum Concilium*, n. 75: AAS 56 (1964) 119 [LE 3141]. [2] *Cf. ibid.*, n. 74: l.c.

II. ORDO UNCTIONIS INFIRMORUM EORUMQUE PASTORALIS CURAE *

PRAENOTANDA

I. De infirmitate humana eiusque significatione in mysterio salutis

1. Hominum dolores atque infirmitates inter maximas semper habita sunt difficultates, quae eorum conscientiam angerent. Qui vero christianam fidem profitentur, etsi eadem

* **Rituale Romanum ex decreto sacrosancti oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli PP. VI promulgatum: Ordo Unctionis infirmorum eorumque pastoralis curae**, Typis Poliglottis Vaticani 1972, p. 13-58.

Textus Sacrae Scripturae e Novo Testamento excerpti citantur iuxta editionem Pontificiae Commissionis pro Nova Vulgata.

http://www.obrascatolicas.com

atiunt et experiuntur, fidei tamen lumine adiuvantur quo ius doloris mysterium percipiant et fortius dolores ipsos petiantur. Non solum enim noverunt ex verbis Christi quid sua et etiam pro mundi salute infirmitas significet et valeat, haud ignorant se infirmos ab ipso Christo diligi, qui in a sua pluries aegrotos invisit atque sanavit.

2. Infirmitas, etsi arcte cum hominis peccatoris condicione nexa, quasi poena plerumque haberi non potest, quae gulis pro peccatis propriis infligatur (cf. *Io*, 9, 3). Ipse uper Christus, qui est sine peccato, adimplens quae in ia propheta scripta sunt, quaevis in Passione sua vulnera it et omnibus hominum doloribus communicavit (cf. *Is.* 53,); quin etiam adhuc in membris suis sibi configuratis ciatur et angitur, quando nos dura patimur; quae tamen mentanea et etiam levia videntur, si referantur ad aeternae riae pondus, quod operantur in nobis (cf. 2 *Cor.* 4, 17).

3. Est in ipsa divinae providentiae dispensatione positum, homo contra quamvis infirmitatem strenue pugnet et num etiam sanitatis sollicita cura quaerat, ut in humana cietate et in Ecclesia officio suo fungi possit, dummodo ratus semper inveniatur ad ea implenda quae desunt pasnum Christi pro mundi salute, exspectans liberationem ius creaturae in gloria filiorum Dei (cf. *Col.* 1, 24; *Rom.* 8, -21).

Insuper in Ecclesia infirmorum officium est testimonio suo m ceteros monere ne rerum essentialium vel supernarum liviscantur, tum ostendere vitam hominum mortalem per ysterium mortis et resurrectionis Christi redimendam esse.

4. Nec infirmum tantum decet contra infirmitatem pugna- sed medici etiam et omnes qui infirmorum quovis modo nt addicti, ea omnia sibi facienda vel temptanda vel exrienda considerent, quae infirmorum animis corporibusque evandis prodesse videantur; haec enim facientes, verbum ud Christi adimplent quo ipse infirmos visitandos mandavit, asi diceret totum hominem visitantibus esse commissum, et physicis adiuvarent subsidiis et spiritali confortatione ficerent.

II. De Sacramentis infirmis conferendis

A. De Unctione infirmorum

5. Quantam vero Dominus infirmis corporalem atque spirilem curam ipse adhibuerit et fidelibus suis adhibendam aeceperit, Evangelia satis testantur atque potissimum osten- Unctionis sacramentum, quod ab ipso institutum et in ati Iacobi epistola denuntiatum, exinde Ecclesia pro memis suis unctione et oratione presbyterorum celebrare consue-, aegrotantes Domino patienti et glorificato commendans eos allevet et salvet (cf. *Iac.* 5, 14-16), immo eos adhortans sese Christi passioni et morti libere sociantes (cf. *Rom.* 8,)[1] ad bonum populi Dei conferant.[2]

Homo enim, periculose aegrotans, peculiari Dei gratia indi-t, ne, anxietate premente, animi demissione percellatur et, ntationibus subiectus, in sua ipse fide forsitan deficiat.

Quare Christus fideles suos infirmitate laborantes Unctionis cramento munit, tamquam firmissimo quodam praesidio[3].

Quae celebratio sacramenti in eo praesertim consistit, ut, anuum impositione ab Ecclesiae presbyteris praehabita, dei oratio proferatur et oleo, Dei benedictione sanctificato, niantur infirmi: quo ritu significatur atque confertur gratia cramenti.

6. Hoc sacramentum praestat infirmo gratiam Spiritus ncti, qua totus homo ad salutem adiuvatur, Dei fiducia blevatur et adversus tentationes maligni anxietatemque ortis roboratur, adeo ut mala non solum fortiter tolerare d etiam impugnare possit, et sanitatem, si saluti eius spiriali expedierit, consequatur; praebet etiam, si necesse est, eniam peccatorum et consummationem Praenitentiae chrianae[4].

7. In sacra Unctione, quae cum oratione fidei conectitur f. *Iac.* 5, 15), fides exprimitur, quae imprimis est excitanda, um in eo qui administrat tum praesertim in eo qui suscipit acramentum; infirmum enim salvabit fides eius et Ecclesiae, uae Christi mortem et resurrectionem respicit unde suam fficacitatem sacramentum haurit (cf. *Iac.* 5, 15)[5], et fuurum prospicit regnum, cuius pignus in sacramentis praebetur.

a) *De iis quibus Unctio infirmorum conferenda sit*

8. In epistola Iacobi declaratur Unctionem esse adhibenlam infirmis, ut eos allevet et salvet[6]. Omni ergo studio ac liligentia haec sacra Unctio conferenda est fidelibus qui ropter infirmitatem vel senium periculose aegrotant[7].

Ad gravitatem vero aegrotationis diiudicandam quod atinet, satis est ut prudens seu probabile de ea iudicium habeatur[8], quibusvis remotis anxietatibus et collatis consiliis, i casus ferat, cum medico.

9. Hoc sacramentum iterari potest si infirmus post susceptam Unctionem convaluerit, vel si, eadem infirmitate perdurante, discrimen gravius reddatur.

10. Ante sectionem chirurgicam (vulgo «operazione») sacra Unctio infirmo tribui potest quoties morbus periculosus causa est ipsius sectionis.

11. Senibus quorum vires multum debilitantur, etiam non perspecto morbo periculoso, sacra Unctio conferri potest.

12. Pueris etiam sacra Unctio eo iam tempore ministrari potest, cum talem habent usum rationis, ut hoc sacramento confortari possint.

13. In catechesi tum communi tum familiari tradenda fideles ita instituantur ut ipsi Unctionem expetant et statim ac tempus opportunum illam recipiendi datum fuerit, plena fide animique devotione suscipiant, neve pravo usui sacramenti procrastinandi indulgeant. Omnes vero qui infirmis assistunt de huius sacramenti natura edoceantur.

14. Infirmis, qui licet sensus vel usum rationis amiserint, sacram Unctionem, dum suae mentis compotes essent, ut credentes verisimiliter petiissent, sacramentum praeberi potest[9].

15. Sacerdos vocatus ad infirmum qui iam mortuus est, Deum pro illo deprecetur, ut a peccatis absolvat et in regnum suum clementer admittat; Unctionem vero sacerdos ne administret. Si vero dubitat num infirmus vere mortuus sit, potest hoc sacramentum ei sub condicione praebere (n. 135)[10].

b) *De ministro Unctionis infirmorum*

16. Minister proprius Unctionis infirmorum est solus sacerdos[11].

Episcopi, parochi et eorum cooperatores, sacerdotes quibus mandata est cura infirmorum vel senium in valetudinariis, et superiores communitatum religiosarum clericalium, huius ministerii munus ordinarie exercent[12].

17. Horum est tum infirmos et circumstantes ad sacramentum apta praeparatione disponere, auxiliantibus religiosis et laicis, tum etiam infirmis sacramentum conferre.

Ad Ordinarium loci pertinet moderatio illarum celebrationum in quibus forte infirmi diversarum paroeciarum vel valetudinariorum ad accipiendam sacram Unctionem adunantur.

18. Ceteri sacerdotes, assentiente ministro de quo supra, n. 16, Unctionem conferunt. In casu autem necessitatis, sufficit ut, assensu praesumpto, parochum vel cappellanum valetudinarii de Unctione facta certiorem reddant.

19. Quando duo vel plures presbyteri adsunt prope unum infirmum, nihil impedit quominus unus ex illis orationes dicat et Unctionem peragat cum sua formula, ceteri vero singulas alias partes ritus, veluti ritus initiales, lectionem verbi Dei, invocationes aut monitiones, inter se distribuant. Singuli insuper possunt manus imponere.

c) *De iis quae ad Unctionem celebrandam requiruntur*

20. Materia apta sacramenti est oleum olivarum aut, pro opportunitate, aliud oleum e plantis expressum[13].

21. Oleum in Unctione infirmorum adhibendum debet esse ad hoc benedictum ab Episcopo aut a presbytero, qui vi ipsius iuris aut peculiaris concessionis Sedis Apostolicae hac facultate gaudet.

Praeter Episcopum ipso iure Oleum adhibendum in Unctione infirmorum benedicere potest: *a)* qui iure Episcopo dioecesano aequiparatur; *b)* in casu verae necessitatis, quilibet presbyter[14].

Benedictio Olei infirmorum de more fit ab Episcopo feria V Hebdomadae sanctae[15].

22. Cum sacerdos, iuxta n. 21*b*, intra ritum Oleum benedicturus est, Oleum benedicendum potest aut ab ipso presbytero deferri aut a familiaribus infirmi in vasculo convenienti parari. Quod vero post celebrationem supererit Olei benedicti, addito bombacio igne comburatur.

Cum vero sacerdos Oleo iam ante ab Episcopo vel etiam sacerdote benedicto utitur, in vasculo, in quo illud servatur, id secum affert. Hoc autem vasculum, ex materia ad Oleum servandum apta, mundum sit et satis Olei, pro commoditate in bombacio diffuso, contineat. In hoc casu sacerdos, Unctione peracta, vasculum, ubi honorifice servatur, reportat. Curetur autem ut Oleum huiusmodi usui hominum aptum maneat et porro tempore opportuno renovetur, sive singulis annis post benedictionem Olei ab Episcopo feria V Hebdomadae sanctae factam, sive, pro necessitate, frequentius.

23. Unctio confertur infirmum liniendo in fronte et in manibus; formulam ita dividere convenit, ut prior pars dicatur dum fit unctio in fronte, altera vero dum fit unctio in manibus.

In casu tamen necessitatis sufficit ut peragatur unica unctio in fronte vel, propter peculiarem infirmi condicionem, in alia parte corporis aptiore, integra formula prolata.

[1] Cf. etiam *Col.* 1, 24; 2 *Tim.* 2, 11-12; 1 *Petr.* 4, 13. [2] Cf. Conc. Trid. Sessio XIV, *De extrema unctione*, cap. 1: Denz.-Schön. 1695; Conc. Vat. II Const. *Lumen gentium*, n. 11: AAS 57 (1965) 15 [LE 3232]. [3] Cf. Conc. Trid., Sessio XIV, *De extrema unctione*, cap. 1: Denz.-Schön. 1694. [4] Cf. *Ibid.*, *prooem.* et cap. 2: Denz.-Schön. 1694 et 1696. [5] Cf. S. Thomas, *In IV Sententiarum*, d. 1, q. 1, a. 4, qc. 3. [6] Cf. Conc. Trid., Sessio XIV, *De extrema unctione*, cap. 2: Denz.-Schön. 1698. [7] Cf. Conc. Vat. II, Const. *Sacrosanctum Concilium*, n. 73: AAS 56 (1964) 118-119. [8] Cf. Pius XI, Epist. *Explorata* res, 2 febr. 1923. [9] Cf. C.I.C., can. 943. [10] Cf. C.I.C., can. 941. [11] Cf. Conc. Trid., Sessio XIV, *De extrema unctione*, cap. 3 et can. 4: Denz.-Schön. 1697 et 1719; C.I.C., can. 938. [12] Cf. C.I.C., can. 938. [13] Cf. *Ordo benedicendi Oleum catechumenorum et infirmorum et conficiendi Chrisma*, Praenotanda, n. 3. Typis Polyglottis Vaticanis 1970 [LE 3923]. [14] Cf. *Ibid.*, Praenotanda, n. 8. [15] Cf. *Ibid.*, Praenotanda, n. ...

24. Nihil tamen impedit quominus, ingenio et traditionibus populorum attentis, numerus unctionum augeatur aut earum locus mutetur, quod praevidendum erit in Ritualibus particularibus conficiendis.

25. Formula qua secundum ritum Latinum Unctio infirmis confertur est haec: *Per istam sanctam unctionem et suam piissimam misericórdiam, ádiuvet te Dóminus grátia Spíritus Sancti, ut a peccátis liberátum te salvet atque propítius állevet.*

B. De Viatico

26. In transitu ex hac vita, fidelis, viatico Corporis et Sanguinis Christi roboratus, pignore resurrectionis munitur, iuxta verba Domini: «Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam et ego resuscitabo eum in novissimo die» (Io 6, 54).

Viaticum, si fieri potest, intra Missam recipiatur, ita ut infirmus sub utraque specie communicare possit, propterea etiam quod communio ad modum viatici suscepta peculiare signum habenda est participationis mysterii, quod in sacrificio Missae celebratur, mortis scilicet Domini eiusque transitus ad Patrem[16].

27. Obligatione Viaticum recipiendi tenentur omnes baptizati qui sacram communionem recipere possunt. Omnes enim fideles, in periculo mortis, quavis ex causa illud oritur, sacrae communionis recipiendae praecepto tenentur; pastores vero advigilare debent ne huius sacramenti ministratio differatur, sed eo fideles adhuc plene sui compotes reficiantur[17].

28. Expedit insuper ut fidelis in celebratione Viatici renovet fidem Baptismi, quo recepit adoptionem filiorum Dei et factus est coheres promissionis vitae aeternae.

29. Ministri ordinarii Viatici sunt parochus eiusque cooperatores, sacerdos cui mandatur cura infirmorum in valetudinariis, et superior communitatis religiosae clericalis. In casu necessitatis, quivis sacerdos, de licentia saltem praesumpta ministri competentis, Viaticum ministret.

Deficiente tamen sacerdote, Viaticum ad infirmum deferre potest diaconus vel alius fidelis, vir aut mulier, qui, auctoritate Sedis Apostolicae, ab Episcopo rite sit deputatus ad Eucharistiam fidelibus distribuendam. Hoc in casu, diaconus eodem ritu utatur qui in Rituali describitur, alii vero ritum sequantur quem in distribuenda sacra communione pro more adhibent, adhibita tamen formula propria quae ad Viaticum ministrandum in Rituali (n. 112) proponitur.

C. De ritu continuo

30. Quo facilius etiam casibus peculiaribus prospiciatur, quibus aut ex morbo repentino allisve de causis fidelis in proximo mortis periculo quasi ex improviso constituatur, est in promptu ritus continuus, quo infirmus sacramentis Paenitentiae, Unctionis et Eucharistiae ad modum Viatici muniatur.

Si vero, instante mortis periculo, tempus non suppetat omnia sacramenta modo superius descripto ministrandi, primum detur infirmo opportunitas confessionis sacramentalis, etiam pro necessitate generice peragendae, deinde ei praebeatur Viaticum, ad quod recipiendum quivis fidelis in periculo mortis tenetur. Postea, si tempus adhuc superest, sacra Unctio conferatur.

Si vero ob infirmitatem, sacram Communionem recipere nequit, sacra Unctio illi ministranda est.

31. Si infirmus sacramento Confirmationis muniendus sit, ea prae oculis habeantur quae infra indicantur nn. 117, 124, 136-137.

In mortis periculo, dummodo Episcopus commode haberi non possit vel legitime impediatur, facultate confirmandi ipso iure gaudent hi qui sequuntur: parochi et vicarii paroeciales, in quorum absentia, eorum vicarii cooperatores; presbyteri, qui peculiares paroecias rite constitutas regant; vicarii oeconomi; vicarii substituti et vicarii adiutores. In absentia autem omnium praedictorum, quivis sacerdos nulla censura aut canonica poena irretitus[18].

III. De officiis et ministeriis circa infirmos

32. In Corpore Christi, quod est Ecclesia, si patitur unum membrum, compatiuntur et omnia membra (1 Cor 12, 26)[19]. Quapropter misericordia erga infirmos atque sic dicta opera caritativa et mutui auxilii ad sublevandas omnimodas necessitates humanas, praecipuo in honore habentur[20], et omnia technicae artis molimina ad biologicam longaevitatem prorogandam[21] omnisque ex corde diligentia erga infirmos a quovis homine sint peracta, praeparatio evangelica aestimari possunt et aliquo modo participant ministerium allevationis[22] Christi.

33. Unde omnes baptizatos hoc ministerium mutuae caritatis in Corpore Christi participare maxime convenit, tam in lucta contra morbum et dilectione erga infirmos, quam in celebratione sacramentorum pro infirmis. Haec enim sacramenta, sicut et cetera, indolem communitariam prae se ferunt, quae in celebratione, quantum fieri potest, manifestetur oportet.

34. Peculiarem partem in hoc ministerio levationis habent familiares infirmorum vel horum quavis ratione curam habentes. Illorum in primis est infirmos verbis fidei et communi oratione roborare, eos Domino patienti et glorificato commendare, immo eos hortari ut sese Christi passioni et morti libere sociantes, ad bonum populi Dei conferant[23]. Ingravescente autem morbo, ipsorum est parochum praemonere, atque ipsum infirmum humanis verbis prudenter disponere ad sacramenta tempore opportuno recipienda.

35. Meminerint sacerdotes, maxime parochi ceterique de quibus in n. 16, suum esse officium aegrotos sedula cura per se ipsos invisere et effusa caritate adiuvare[24]. Praesertim vero in sacramentis ministrandis illorum est astantium spem erigere fidemque fovere in Christum passum atque glorificatum, ita ut, pium affectum matris Ecclesiae et fidei consolationem afferendo, credentes quidem allevent, ceteros vero ad superna erigant.

36. Quo autem melius ea quae de Unctionis et Viatici sacramentis dicta sunt, peripi possint, fidesque amplius nutriri, roborari et exprimi valeat, maximi est momenti ut apta catechesi tum fideles in genere tum potissimum infirmi manuducantur ad celebrationem praeparandam vel ad ipsam actu participandam, praesertim si in communi fiat. Oratio enim fidei quae sacramenti celebrationem comitatur, ipsius fidei professione fovetur.

37. In praeparanda et ordinanda sacramentorum celebratione, sacerdos de statu infirmi inquirat, ita ut huius rationem habeat in disponendo ritu, in lectione Sacrae Scripturae et orationibus eligendis, in Missa celebranda vel non, pro ministrando Viatico, etc. Quae omnia, quantum fieri potest, cum ipso infirmo vel eius familia antea disponat, explicans significationem sacramentorum.

IV. De aptationibus quae Conferentiis Episcopalibus competunt

38. Conferentiis Episcopalibus competit, vi Constitutionis de sacra Liturgia (art. 63 b), in Ritualibus particularibus parare titulum qui huic Ritualis Romani titulo congruat, accommodatum singularum regionum necessitatibus, ut actis ab Apostolica Sede recognitis, in regionibus ad quas pertinet adhibeatur.

Qua in re, Conferentiarum Episcopalium erit: *a)* Aptationes definire, de quibus in art. 39 Constitutionis de sacra Liturgia. *b)* Sedulo et prudenter considerare quid ex traditionibus ingenioque singulorum populorum opportune admitti possit; ideoque alias aptationes, quae utiles vel necessariae existimantur, Apostolicae Sedi proponere, de ipsius consensu inducendas. *c)* Quaedam propria Ritualium particularium circa infirmos iam exstantium elementa, si quae habentur, retinere, dummodo cum Constitutione de sacra Liturgia et necessitatibus hodiernis componi queant, vel ea aptare. *d)* Versiones textuum parare, ita ut indoli variorum sermonum atque ingenii culturarum vere accommodentur, additis, quoties opportunum fuerit, melodiis cantui aptis. *e)* Praenotanda, quae in Rituali Romano habentur, si casus fert, aptare et complere ad participationem fidelium consciam et actuosam reddendam. *f)* In editionibus librorum liturgicorum cura Conferentiarum Episcopalium parandis, materiam ordinare modo qui ad usum pastoralem aptissimus videatur.

39. Quando Rituale Romanum plures exhibet formulas ad libitum, Ritualia particularia possunt alias formulas eiusedm generis adicere.

V. De accommodationibus quae ministro competunt

40. Minister, prae oculis habens adiuncta aliasque necessitates necnon vota infirmorum aliorumque fidelium, variis facultatibus in ritu propositis libenter utatur.

a) Imprimis attendat defatigationi infirmorum et variationibus in statu illorum physico intra diem vel etiam horam. Propter hoc poterit, si casus ferat, celebrationem abbreviare.

b) Quando nullus adest coetus fidelium, sacerdos memor sit in se ipso et in infirmo iam esse Ecclesiam. Studeat igitur huic infirmo, tum ante celebrationem sacramenti tum post eam, communitatis dilectionem et adiumentum praebere, vel per se vel, si infirmus id admittit, per alium christianum communitatis localis.

c) Si post Unctionem infirmus convaluerit, opportune illi suadeatur ut debite gratias agat pro beneficio accepto, v. gr. participando Missam pro gratiis Deo reddendis, vel alio modo apto.

41. In celebratione proinde structuram ritus servet, accommodatam tamen adiunctis loci et personarum. Actus paenitentialis, pro opportunitate, initio ritus vel post lectionem Sacrae Scripturae fiat. Loco gratiarum actionis super oleum, monitione, si casus fert, utatur. Quod prae oculis habeatur

[16] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, nn. 36, 39, 41: AAS 59 (1967) 561, 562, 563 [LE 3562]; Paulus VI, Litt. Apost. *Pastorale munus*, 30 nov. 1963, n. 7: AAS 56 (1964) 7 [LE 3139]; C.I.C., can. 822, 4. [17] Cf. S. Congr. Rituum, Instructio *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 39: AAS 59 (1967) 562 [LE 3562]. [18] Cf. *Ordo Confirmationis*, Praenotanda, n. 7c. Typis Polyglottis Vaticanis 1971 [LE 3996]. [19] Cf. Conc. Vat. II, Const. *Lumen gentium*, n. 7: AAS 57 (1965) 9-10 [LE 3232]. [20] Cf. Conc. Vat. II Decr. *Apostolicam actuositatem*, n. 8: AAS 58 (1966) 845 [LE 3346]. [21] Cf. Conc. Vat. II, Const. *Gaudium et spes*, n. 18: AAS 58 (1966) 1038 [LE 3569]. [22] Cf. Conc. Vat. II, Const. *Lumen gentium*, n. 28: AAS 57 (1965) 34 [LE 3232]. [23] Cf. *Ibid.*, n. 21. [24] Cf. C.I.C., can. 468, 1.

http://www.obrascatolicas.com

necipue cum infirmus in valetudinario decumbit, et alii firmi qui in eodem loco forte decumbunt nullam partem bent celebrationis.

Caput I. De visitatione et Communione infirmorum

I. De visitatione infirmorum

42. Christifideles omnes, sollicitudinem et caritatem Chri- et Ecclesiae de infirmis participantes, aegrotantium, pro a condicione, sollicitam curam gerant, eos visitando et in mino confortando, eisque in necessitatibus fraterne subve- endo.

43. Praesertim vero parochi aliique infirmorum curam rentes verba fidei illis proferant, quibus edoceantur de signi- atione infirmitatis humanae in mysterio salutis; eos insuper rtentur, ut, fide illuminati, Christo patienti se coniungere iant, ac demum infirmitatem suam oratione sanctificare leant et ex ipsa oratione animi fortitudinem ad dolores rferendos haurire discant.

Cura autem ipsis erit, ut infirmi gradatim adducantur ad cramenta Paenitentiae et Eucharistiae rite et frequenter o cuiusque condicione participanda, et praesertim ad sacram nctionem et Viaticum tempore opportuno recipienda.

44. Expedit ut infirmi ad orationem, tum soli tum suis m familiaribus vel iis qui sibi ministrant consociati, ad- ucantur, eam potissimum hauriendo e Scriptura Sacra, sive meditando quae humanae infirmitatis mysterium in Christo usque opere illustrant, sive precationis formulas atque af- ctus de psalmis aliisque textibus depromendo. Ad hanc vero recationem debite faciendam opportunis subsidiis iuventur; mo sacerdotes aliquoties eandem precationem cum illis benter peragant.

45. In visitatione infirmorum sacerdos poterit ex elem entis otis communem precationem ad modum brevis celebrationis erbi Dei instruere, fraterno colloquio praeparandam. Lectioni item verbi Dei opportune iungatur oratio, e psalmis vel aliis rationibus vel litaniis haurienda; et in fine infirmo benedictio mpertiatur, si casus ferat, cum manuum impositione.

II. De communione infirmorum

46. Animarum pastores curent ut infirmis et aetate pro- ectis, licet graviter non aegrotent neque mortis periculum s immineat, frequenter, immo prout fieri potest cotidie, praesertim tempore paschali, praebeatur copia Eucharistiam mendi: quod fieri potest qualibet diei hora.

Infirmis, qui sub specie panis Eucharistiam recipere ne- ieunt, licet sub specie vini tantum eam ministrare, servatis quae infra, n. 95, dicuntur.

Ii autem qui infirmo assistunt, possunt sacram Communio- em cum illo recipere, servatis de iure servandis.

47. In deferenda sacra Eucharistia pro communione extra clesiam ministranda, sacrae species theca vel alio vasculo ausae afferantur, habitu et modo iuxta locorum adiuncta nvenientibus.

48. Il qui cum infirmo degunt aut eius curam habent prae- oneantur ut cubiculum infirmi debite paretur cum mensa nteo cooperta, super quam Sacramentum deponatur. Praevi- eantur etiam si est consuetudo, vas cum aqua benedicta et spersorium vel parvus ramus aspersioni aptus, necnon cerei per mensam.

1. *Ritus ordinarius Communionis infirmorum*

49. Accedens ad infirmum, sacerdos, veste huic sacro mi- isterio convenienti indutus, ipsum ceterosque astantes hu- aniter salutat, adhibens, si casus fert, salutationem: [*Sequitur ritus liturgicus*].

2. *Ritus brevior Communionis infirmorum*

59. Ritus hic brevior adhibetur quando sacra Communio anda est pluribus infirmis in variis cubiculis eiusdem do- us, ex. gr. eiusdem valetudinarii, degentibus, additis, si asus fert, aliquibus elementis e ritu ordinario desumptis. [*Sequitur ritus liturgicus*].

Caput II. Ordo unctionis infirmi

RITUS ORDINARIUS

De praeparatione celebrationis

64. Sacerdos, sacram Unctionem alicui infirmo ministra- turus, de eius statu inquirat, ita ut huius rationem habeat in disponenda celebratione et in lectione Sacrae Scripturae et orationibus eligendis. Quae omnia, quantum fieri potest, cum ipso infirmo vel eius familia disponat, explicans significatio- nem sacramenti.

65. Ad infirmi confessionem sacramentalem audiendam, quoties id necessarium fuerit, sacerdos accedat, si potest, iam ante celebrationem Unctionis. Si vero confessio sacramentalis infirmi tempore Unctionis facienda est, haec fiat initio ritus. Quando autem intra ritum ipsum non fit, actus paenitentialis opportune habeatur.

66. Infirmus, qui non decumbit, Sacramentum recipere potest in ecclesia vel alio loco convenienti, in quo adsit sedes apta pro ipso infirmo, et quo congregari possint saltem propinqui et amici, qui partem habebunt celebrationis.

In valetudinariis autem sacerdos rationem habeat aliorum infirmorum in eodem loco forte decumbentium, attendens nempe utrum aliquam partem in celebratione habere valeant, an vero forte defatigentur vel, si catholicam fidem non profitentur, quadam molestia affici videantur.

67. Ritus qui infra describitur servatur etiam cum Unctio pluribus infirmis simul confertur, factis super singulos impositione manuum atque unctione cum sua formula, ceteris vero semel tantum numero plurali recitatis.

Ritus initiales

68. Accedens ad infirmum, sacerdos, veste huic sacro mi: nisterio convenienti indutus, infirmum ipsum ceterosque praesentes humaniter salutat, adhibens, si casus fert, salutationem- [*Sequitur ritus liturgicus*].

Ordo Unctionis intra Missam

80. Quando status infirmi hoc permittit, et praesertim quando hic sacram Communionem est recepturus, sacra Unctio intra Missam conferri potest, sive in ecclesia sive etiam, de consensu Ordinarii, in domo infirmi vel in valetudinario, loco apto.

81. Quoties sacra Unctio intra Missam confertur, dicitur, sacerdote sacris vestibus coloris albi induto, Missa pro infirmis. Occurrente tamen dominica Adventus, Quadragesimae et Paschae, aliqua sollemnitate aut feria IV Cinerum vel feria Hebdomadae sanctae, dicitur Missa de die, servata, pro opportunitate, formula benedictionis finalis (nn. 79 et 237).

Lectiones sumuntur ex iis quae in *Lectionario Missae* (III, pp. 740-748) vel in *Ordine Unctionis* (nn. 133 ss.) proponuntur, nisi utilitas infirmi et astantium alias lectiones seligere suadeat.

Quando tamen Missa pro infirmis prohibetur, una e lectionibus sumi potest e textibus de quibus supra, nisi occurrat Triduum sacrum, sollemnitas Nativitatis Domini, Epiphaniae, Ascensionis, Pentecostes, Ssmi Corporis et Sanguinis Christi vel alia sollemnitas de praecepto servanda.

82. Sacra Unctio confertur post Evangelium et homiliam, hoc ordine:

a) Post lectionem Evangelii, sacerdos in homilia de textu sacro ostendat significationem infirmitatis humanae in historia salutis, et gratiam sacramenti Unctionis, attendens tamen ad statum infirmi et cetera personarum adiuncta.

b) Celebratio Unctionis incipit a litania (n. 73) vel, si ipsa litania aut oratio universalis habenda est post Unctionem, ab impositione manuum (n. 74). Sequitur deinde benedictio Olei, si iuxta n. 21 facienda est, aut oratio gratiarum actionis super ipsum Oleum (n. 75), et Unctio (n. 76).

c) Deinde, nisi litania praecesserit Unctionem, fit oratio universalis, quae concluditur oratione post Unctionem dicenda (nn. 77, 243-246). Missa autem continuatur de more cum praeparatione donorum. Infirmus atque astantes sub utraque specie communicare possunt.

De celebratione Unctionis in magno coetu fidelium

83. Ritus, qui infra describitur, adhiberi potest in adunationibus fidelium, cuiusmodi sunt peregrinationes vel alii coetus alicuius diocesis, civitatis vel paroeciae vel piae infirmorum consociationis.

Idem ritus aliquando sumi potest, pro opportunitate, etiam in valetudinariis.

Si autem, de iudicio Ordinarii loci, multi infirmi insimul sacram Unctionem accepturi sunt, Ordinarius vel eius delegatus invigilet ut accurate serventur normae omnes de disciplina sacrae Unctionis (nn. 8-9), de praeparatione pastorali et celebratione liturgica (nn. 17, 84, 85) editae.

Illius insuper est designare, si casus ferat, sacerdotes qui partem ministrationis sacramenti habeant.

84. Celebratio communis Unctionis in Ecclesia peragitur, vel in alio loco apto, quo infirmi aliique fideles facilius convenire possint.

85. Oportet tamen ut apta praeparatio pastoralis antea fiat tum infirmorum qui sacram Unctionem sunt recep turi, tum aliorum infirmorum forte praesentium, tum fidelium bene valentium.

Cura etiam adhibeatur plenae astantium participationi fovendae, cantus praesertim opportunos praevidendo, quibus fidelium unanimitas excitetur, oratio communis foveatur et paschalis laetitia manifestetur, qua ritum resonare convenit.

Celebratio extra Missam

86. Expedit ut infirmi Unctionem recepturi, qui peccata sua confiteri velint, ad sacramentum Paenitentiae accedant ante Unctionis celebrationem.

87. Ritus incipit ab infirmorum receptione, in qua humaniter manifestatur sollicitudo Christi de infirmitatibus hominis et pars infirmorum in populo Dei.

88. Deinde fit, pro opportunitate, actus paenitentialis (n. 71).

89. Sequitur celebratio verbi Dei, quae constare potest lectione unius vel plurium Sacrae Scripturae locorum, cantibus interiectis. Lectiones e lectionario pro infirmis (nn. 153 ss.) seligi possunt, nisi utilitas infirmorum vel astantium alias lectiones seligere suadeat. Post homiliam, breve tempus silentii servari potest.

90. Sacramenti autem celebratio incipit a litania (n. 73) vel ab impositione manuum (n. 74). Dum infirmorum unctio peragitur, formula ab astantibus saltem semel audita, edi possunt cantus apti. Oratio universalis, si fit post Unctionem, completur oratione post Unctionem dicenda (nn. 77), vel oratione dominica, pro opportunitate ab omnibus cantata.

Si plures adsunt sacerdotes, singuli super aliquos infirmos manus imponunt et Unctionem cum sua formula peragunt, orationibus a celebrante principali recitatis.

91. Ante ritum dimissionis datur benedictio (nn. 79, 237), et celebratio cantu apto laudabiliter perficitur.

Celebratio intra Missam

92. Receptio infirmorum fit initio Missae in monitione initiali.

Quoad rationem ordinandi liturgiam verbi et ipsius Unctionis celebrationem, ea serventur quae supra, nn. 89-91, indicantur.

Caput III. De Viatico

93. Parochi est aliorumque sacerdotum, quibus cura spiritalis committitur infirmorum, providere ut aegroti in proximo mortis periculo versantes sacro Viatico Corporis et Sanguinis Christi muniantur. Opportune proinde praeparatio pastoralis fiat, iuxta rerum et personarum adiuncta, tum infirmi tum eius familiae eorumque qui illius curam habent.

94. Viaticum infirmo ministrare licet sive intra Missam, si, de iudicio Ordinarii, eucharistica celebratio apud illum habeatur (n. 26), sive extra Missam, iuxta ritum et normas quae infra praebentur.

95. Licet Eucharistiam sub specie tantum vini iis ministrare, qui eam sub specie panis recipere nequeunt.

Si Missa apud infirmum non celebratur, Sanguis Domini in calice, debite cooperto et in tabernaculo reposito, post Missam servetur; ad infirmum vero ne deferatur nisi in vasculo ita clauso, ut periculum effusionis omnino vitetur. In administrando autem Sacramento, singulis in casibus, aptior modus eligatur ex iis qui in distribuenda communione sub utraque specie proponuntur. Si, communione delata, aliquid pretiosissimi Sanguinis remanserit, a ministro sumatur, qui etiam debitas ablutiones perficiendas curet.

96. Omnes, qui celebrationem participant, possunt et ipsi sacram Communionem sub utraque specie recipere.

De Viatico intra Missam ministrando

97. Quoties Viaticum intra Missam ministratur, dici potest, cum sacris vestibus coloris albi, aut Missa ad ministrandum Viaticum aut Missa de Ssma Eucharistia. Occurrente tamen dominica Adventus, Quadragesimae et Paschae, aliqua sollemnitate, aut feria IV Cinerum vel feria Hebdomadae sanctae, dicitur Missa de die, adhibita, pro opportunitate, formula propria benedictionis finalis (nn. 79, 237), vel formula, quae in fine Missae adhibetur.

Lectiones sumuntur ex iis quae in Lectionario Missae (III, pp. 820-840) vel infra (nn. 247 ss. vel 153 ss.) proponuntur, nisi utilitas infirmi et astantium alias lectiones seligere suadeat.

Quando tamen Missa votiva prohibetur, una e lectionibus sumi potest e textibus de quibus supra, nisi occurrat Triduum sacrum, sollemnitas Nativitatis Domini, Epiphaniae, Ascensionis, Pentecostes, Ssmi Corporis et Sanguinis Christi vel alia sollemnitas de praecepto servanda.

98. Si necesse sit, sacerdos sacramentalem infirmi confessionem excipiat ante Missae celebrationem.

99. Missa celebratur modo consueto; sacerdos tamen ad ea quae sequuntur attendat: *a)* Post lectionem Evangelii, brevem homiliam de textu sacro, pro opportunitate, habere potest, in qua, statu infirmi et ceteris personarum adiunctis prae oculis habitis, momentum et significationem Viatici (cf. nn. 26-28) exponat; *b)* Sub finem autem homiliae inducat, quoties facienda est, fidei professionem ab infirmo renovandam (n. 108). Haec autem fidei professio locum obtinet symboli in Missa; *c)* Oratio universalis huic celebrationi aptetur, textu sumpto etiam ex iis qui infra (n. 109) exhibentur; omitti vero potest si renovatio professionis fidei ab infirmo facta praecesserit, et si praevideatur fore ut infirmus nimis defatigetur; *d)* Loco in Ordine Missae statuto, sacerdos aliique astantes signum pacis infirmo dare possunt; *e)* Tum infirmus tum ceteri astantes sub utraque specie communicare possunt. In communione autem infirmi praebenda, sacerdos [illegible] pro Viatico ministrando proposita (n. 112); *f)* In fine Missae, sacerdos formulam peculiarem ad benedictionem impertiendam adhibere potest (nn. 79, 237) eique formulam indulgentiae plenariae in articulo mortis addere, quae incipit a verbis: Per sacrosáncta (n. 106).

De Viatico extra Missam ministrando

100. Si infirmus confiteri velit (ad quod sacerdos valde attentus esse debet), sacerdos confessionem eius audiat, si potest, iam ante Viatici ministrationem. Si vero confessio sacramentalis in ipsa celebratione facienda sit, fiat initio ritus. Quando autem intra ritum ipsum non fit, aut alii adsunt communicandi, actus paenitentialis opportune habeatur. [*Sequitur ritus liturgicus*].

Caput IV. Ordo praebendi Sacramenta infirmo qui est in proximo mortis periculo

Ritus continuus Paenitentiae, Unctionis et Viatici

115. Si infirmus confiteri velit (ad quod sacerdos valde attentus esse debet), sacerdos confessionem eius audiat, si potest, iam ante celebrationem Unctionis et Viatici. Si vero confessio sacramentalis in ipsa celebratione facienda sit, fiat initio ritus, ante Unctionem. Quando autem confessio sacramentalis infirmi intra ritum ipsum non fit, actus paenitentialis opportune habeatur.

116. Urgente periculo, infirmus cito ungatur unica Unctione, ac deinde Viaticum ei praebeatur. Instante mortis periculo, ad normam n. 30, statim ei Viaticum praebeatur, ita ut in suo transitu ex hac vita, Corpore Christi roboratus, pignore resurrectionis muniatur. Etenim fideles, in periculo mortis, sacrae Communionis recipiendae praecepto tenentur.

117. Confirmatio in periculo mortis et Unctio infirmorum, si fieri potest, ritu continuo non sunt conferendae, ne, cum in utraque Unctio habeatur, sacramenta diversa confundantur. Si tamen necessarium sit, Confirmatio immediate ante benedictionem Olei infirmorum conferatur, omissa illa impositione manuum quae pertinet ad ritum Unctionis.

Ritus initiales

118. Accedens ad infirmum sacerdos, veste huic sacro ministerio convenienti indutus, ipsum ceterosque astantes humanis verbis salutat, adhibens, si casus ferat, salutationem: [*Sequitur ritus liturgicus*].

De Unctione sine Viatico conferenda

134. Si, propter rerum adiuncta, Unctio tantum conferenda sit infirmo in proximo mortis periculo constituto absque ministratione Viatici, ritus servetur, qui supra nn. 119-129 indicatur, his exceptis: [*Sequitur ritus liturgicus*].

Caput V. De Confirmatione in periculo mortis

136. Quoties adiuncta id permittant, integer ritus servetur, prout in Ordine Confirmationis describitur. Urgente necessitate ritus ita disponitur: [*Sequitur ritus liturgicus*].

137. In casu extremae necessitatis, sufficit ut sacerdos peragat chrismationem cum formula sacramentali: *N., accipe signáculum Doni Spíritus Sancti.*

Caput VI. Ordo Commendationis morientium

138. Caritas erga proximum urget christianos ut exprimant communionem cum fratre vel sorore moriente, cum eo et pro eo misericordiam Dei et fiduciam in Christo implorantes.

139. Orationes, litaniae, formulae iaculatoriae, psalmi, lectiones verbi divini, in hoc capite pro commendatione animae propositae, eo praesertim contendunt, ut ipse moribundus, si adhuc sui ipsius conscius sit, anxietatem mortis homini innatam, imitando Christum patientem et morientem, acceptans in spe vitae caelestis et resurrectionis in virtute eius superet, qui mortem nostram moriendo destruxit.

Assistentes vero, etiamsi moribundus non iam sui conscius sit, ex his precibus consolationem haurient, discentes sensum paschalem mortis christianae. Quem sensum etiam signo visibili exprimere saepe expedit, signando moribundum signo crucis in fronte, in qua primum signatus est in baptismate.

140. Preces et lectiones ex iis quae sequuntur libere seligendae, additis, si casus fert, aliis, semper accommodentur statui spiritali et corporali moribundi et aliis circumstantiis loci et personarum. Recitentur lente, voce potius submissa et temporibus silentii interiectis. Saepius conveniet unam vel aliam ex orationibus iaculatoriis infra inveniendis eum moribundo recitare, si casus fert, bis vel ter eandem leniter repetendo.

141. Statim post exspirationem omnes opportune genuflectunt et unus ex assistentibus seu presbyter vel diaconus,

http://www.obrascatolicas.com

praesens sit, recitat orationem quae infra sub n. 151 in- nitur.

142. Sacerdotes et diaconi studeant, quantum fieri potest, oribundis ipsi cum propinquis assistere et preces commen- tionis et exspirationis recitare; sua enim praesentia clarius tendunt christianum mori in communione Ecclesiae. Cum men propter alia gravia officia pastoralia adesse nequeunt, omittant monere laicos, ut assistentes moribundis cum iis eces in hoc titulo collectas vel alias recitent; inde curetur laici textus eiusmodi precum et lectionum prae manibus beant. [*Sequitur ritus liturgicus*].

Adn. F. BOURASSA in **Science et esprit** 24 (1972) 335-392; T. M. GY Notit. 9 (1973) 108-118; A. G. MARTIMORT in **Notit.** 9 (1973) 66-89 in **Doc. Cath.** 55 (1973) 103-104; C. ORTEMAN, **Le sacrament des lades**, ed. du Chalet 1971; G. OURY in **L'ami du clergé** 83 (1973) 3-149.

4099

972 DEC 8.-PAULUS VI, NUNTIUS. AAS 64 (1972) 753-759

untius ad universos homines, praesertim Christifideles, lendis ianuariis diem fovendae paci per totum terrarum orbem celebraturos:

AX INTER NATIONES SEU TRANQUILLITAS ORDINIS INTER ONSORTIONEM HUMANAM, ETSI A PERICULIS NUMQUAM UTA, POTEST DE FACTO, IDEOQUE DEBET, FIRMA INSTITUI AC DURATURA

A voi, uomini responsabili degli interessi supremi del- umanità, governanti, diplomatici, rappresentanti delle azioni, politici, filosofi e scienziati, pubblicisti, industriali, ndicalisti, militari, artisti, operatori tutti nelle sorti elle relazioni fra i popoli, fra gli stati, fra le tribù, fra le assi, fra le famiglie umane.

A voi, uomini cittadini del mondo, a voi, giovani della enerazione che sale, studenti, maestri, lavoratori, donne; voi, gente che pensa, che spera e dispera, che soffre; a voi, overi e orfani e vittime dell'odio, dell'egoismo e dell'in- iustizia che ancora prevale.

Osiamo rivolgere ancora una volta la nostra voce, umile forte, profeta come siamo d'una Parola che ci sovrasta c'invade, avvocato vostro, e non d'alcun nostro interesse, atello d'ogni persona di buona volontà, samaritano ap- iedato accanto a chiunque piange e attende soccorso, ervo, come ci dichiariamo, dei servi di Dio, della verità, ella libertà, della giustizia, dello sviluppo e della speran- a, per parlarvi, anche in questo nuovo anno 1973, della ace. Sì, della Pace! non ricusate di ascoltarci, anche se i questo tema voi tutto conoscete, o credete conoscere.

Il nostro annunzio è semplice come un assioma: la pace possibile.

Un coro di voci ci assale: lo sappiamo; anzi ci incalza e i soffoca: non solo è possibile, è reale. La pace è già tabilita, ci si risponde. / Portiamo ancora il lutto per le nnumerevoli vittime delle guerre, che hanno insangui- ato, ancor più che i secoli passati, questo secolo apice el progresso; ancora sono solcate sul volto della nostra enerazione adulta le cicatrici orribili degli ultimi conflitti ellici e civili; e ancora le ultime piaghe rimaste aperte innovano nelle membra del popolo nuovo il brivido di pavento all'affacciarsi della sola ipotesi d'una guerra. a saggezza ha finalmente trionfato: le armi tacciono e si arrugginiscono nei depositi, come ormai inutili strumenti della demenza superata; istituzioni solenni e universali garantiscono a tutti l'incolumità e la indipendenza, la vita internazionale è organizzata con documenti ormai indiscussi e con strumenti subito operanti per risolvere con le tavole del diritto e della giustizia ogni possibile controversia; il dialogo fra i popoli è quotidiano e leale; e per di più un tessuto formidabile di comuni interessi rende solidali i popoli fra di loro. La pace è ormai acquisita alla civiltà. Non turbate la pace, ci si risponde, mettendola in discussione. Abbiamo altre questioni nuove ed originali da trattare; la pace è reale, la pace è sicura; ormai è fuori discussione!

Davvero? Così fosse!

Ma poi la voce di questi assertori della pace vittoriosa sopra ogni sua contraria realtà si fa più timida e incerta, e ammette che veramente, e purtroppo, vi sono qua e là situazioni dolorose, dove la guerra ancora divampa feroce. Ahimè! non si tratta di conflitti sepolti negli annali della storia, ma attuali; non sono episodi effimeri, perché si tratta di conflitti che durano da anni; non superficiali, perché incidono profondamente nelle file di eserciti armatissimi, e nelle folle inermi delle popolazioni civili; non di facile composizione, perché tutte le arti delle trattative e delle mediazioni vi si sono esaurite impotenti; non innocui all'equilibrio generale del mondo, perché covano un crescente potenziale di prestigio ferito, di vendetta implacabile, di disordine endemico e organizzato; non trascurabili, quasi che il tempo fosse loro naturale rimedio, perché il loro tossico penetra negli animi, corrode le ideologie umanitarie, diventa contagioso e si trasmette alle più giovani generazioni, con fatale impegno ereditario di riscossa. La violenza ritorna di moda, e si riveste perfino della corazza della giustizia. Si propaga come un costume, favorito da tutti gli ingredienti della delinquenza proditoria e da tutte le astuzie della viltà, del ricatto, della complicità, e si profila como un spettro apocalittico armato di inauditi strumenti di micidiali distruzioni. / 755

Rinascono gli egoismi collettivi, familiari, sociali, tribali, nazionali, razziali. Il delitto non fa più orrore. La crudeltà diventa fatale, come la chirurgia d'un odio dichiarato legittimo. Il genocidio si prospetta come il mostro possibile del rimedio radicale. È dietro questi orribili fantasmi si pianifica gigantesca, con impassibili e infallibili calcoli, l'economia degli armamenti e dei mercati affamatori. La politica allora riprende i suoi programmi irrinunciabili di potenza.

E la Pace?

Oh! sì, la pace. Essa, si sussume, può egualmente sopravvivere e convivere in qualche misura anche nelle più sfavorevoli condizioni del mondo. Anche nelle trincee della guerra, o nelle pause della guerriglia, o nelle rovine d'ogni ordine normale vi sono angoli e momenti di tranquillità; la pace subito vi si adatta, e, a suo modo, vi fiorisce. Ma è questo residuo di vitalità, che possiamo dire vera pace, ideale dell'umanità? È questa modesta e prodigiosa capacità di ricupero e di reazione, è questo disperato ottimismo che può placare la suprema aspirazione dell'uomo all'ordine e alla pienezza della giustizia? Chiameremo pace le sue contraffazioni? *Ubi solitudinem faciunt pacem appellant!* (C. Tacito). Ovvero daremo ad una tregua il nome di pace? Ad un semplice armistizio? ad una prepotenza passata in giudicato? ad un ordine esteriore fondato sulla violenza e sulla paura? oppure ad un equilibrio transitorio di forze contrastanti? ad un braccio di ferro nella tensione immobile di opposte potenze? Un'ipocrisia necessaria, di cui la storia è piena. Certo, tante cose possono pacificamente prosperare anche in precarie ed ingiuste situazioni. Bisogna essere realisti, dicono gli opportunisti: soltanto questa è la pace possibile; una transazione, un accomodamento fragile e parziale. Gli uomini non sarebbero capaci di pace migliore.

Dunque, alla fine del secolo ventesimo, l'umanità dovrebbe accontentarsi d'una pace risultante da un equilibrismo diplomatico e da una certa regolazione d'interessi antagonisti, e nulla più?

Noi ammettiamo che una perfetta e stabile *tranquillitas ordinis*, cioè una pace assoluta e definitiva fra gli uomini, anche se progrediti ad un alto e universale livello di civiltà, non può essere che un sogno, non falso, ma incompiuto; un ideale non irreale, ma da realizzarsi; perché tutto è mobile nel corso della storia, e perché la perfezione dell'uomo non è né univoca, né fissa. Le passioni umane non si spengono. L'egoismo è una mala radice, che non si riesce mai a svellere del tutto dalla psicologia dell'uomo. In quella dei popoli essa assume comu/nemente la forma 756
e la forza della ragion d'essere; funge da filosofia ideale. E perciò ecco per noi la minaccia d'un dubbio, che può essere fatale: è mai possibile la pace? e il dubbio si trasforma in taluni assai facilmente in disastrosa certezza: la pace è impossibile!

Una nuova, anzi una vecchia antropologia risorge: l'uomo è fatto per combattere l'uomo: *homo homini lupus*. La guerra è inevitabile. La corsa agli armamenti, come evitarla? è un'esigenza primaria della politica. E poi è una legge dell'economia internazionale.

È una questione di prestigio.

Prima la spada, poi l'aratro. Sembra che questa convinzione prevalga su ogni altra, anche per alcuni popoli, in via di sviluppo, che si inseriscono faticosamente nella civiltà moderna, e che s'impongono sacrifici enormi sul bilancio indispensabile alla vita elementare, lesinando in essi il nutrimento, la medicina, l'istruzione, la viabilità, l'abitazione, e perfino la vera indipendenza economica e politica, pur d'essere armati e di incutere timore ed im-

porre servitù ai propri vicini, spesso non più pensando ad offrire amicizia, non collaborazione, non comune benessere, ma un truce aspetto di superiorità nell'arte dell'offesa e della guerra. La pace, da molti si pensa e si afferma, sia come ideale, che come realtà, è impossibile.

Ecco invece il nostro messaggio; il vostro, o uomini di buona volontà, il messaggio dell'umanità universale: la pace è possibile! deve essere possibile!

Sì, perché questo è il messaggio che sale dai campi delle due guerre mondiali e dagli altri recenti conflitti armati da cui è stata insanguinata la terra; è la voce misteriosa e formidabile dei caduti e delle vittime dei conflitti passati, è il gemito pietoso delle tombe innumerevoli dei cimiteri militari e dei monumenti sacri ai Militi Ignoti: la pace, la pace, non la guerra. La pace è la condizione e la sintesi dell'umana convivenza.

Sì, perché la pace ha vinto le ideologie, che le sono contrarie. La pace è innanzi tutto una condizione di spirito. Finalmente essa è penetrata come una necessità logica ed umana nelle coscienze di tante persone e, in modo speciale, delle giovani generazioni: deve essere possibile, esse dicono, vivere senza odiare e senza uccidere. Una pedagogia nuova ed universale s'impone, la pedagogia della pace.

Sì, perché la maturità della saggezza civile ha espresso questo ovvio proposito: invece di affidare la soluzione delle
757 contese umane all'irra/zionale e barbaro duello della forza cieca ed omicida delle armi, fonderemo istituzioni nuove, dove la parola, la giustizia, il diritto si esprimano e facciano legge severa e pacifica fra i rapporti internazionali.

Queste istituzioni, prima fra esse l'Organizzazione delle Nazioni Unite, sono state fondate; un umanesimo nuovo le sostiene e le onora; un impegno solenne rende solidali i membri che vi aderiscono; una speranza positiva e universale le riconosce come strumenti di ordine internazionale, di solidarietà e di fratellanza fra i popoli. La pace vi trova la propria sede e la propria officina.

Sì, ripetiamo, la pace è possibile, perché in queste istituzioni essa ritrova i suoi caratteri fondamentali, che un'errata concezione della pace facilmente fa dimenticare: la pace dev'essere razionale, non passionale, magnanima, non egoista; la pace dev'essere non inerte e passiva, ma dinamica, attiva e progressiva a seconda che giuste esigenze dei dichiarati ed equanimi diritti dell'uomo ne reclamano nuove e migliori espressioni; la pace non dev'essere debole, inetta e servile, ma forte sia per le ragioni morali che la giustificano, e sia per il compatto consenso delle Nazioni che la devono sostenere. Questo è un punto estremamente importante e delicato: se questi moderni organi, da cui la pace deve avere ragione e tutela, non fossero idonei alla propria funzione, quale sarebbe la sorte del mondo? La loro inefficienza potrebbe generare una delusione fatale nella coscienza dell'umanità; la pace ne uscirebbe sconfitta, e con lei il progresso della civiltà. La nostra speranza, la nostra convinzione —la pace è possibile— sarebbe soffocata dal dubbio prima, dall'irrisione, dallo scetticismo poi, dalla negazione alla fine: quale fine! Ripugna pensare ad un simile crollo! Bisogna invece risollevare l'affermazione fondamentale circa la possibilità della pace in queste altre due affermazioni complementari: la pace è possibile, se veramente voluta; e se la pace è possibile, essa è doverosa.

Il che significa scoprire quali forze morali sono necessarie per risolvere positivamente il problema della pace. Occorre avere, noi altra volta dicemmo, il coraggio della pace. Un coraggio di altissima qualità: quello non della forza bruta, ma quello dell'amore: ogni uomo è mio fratello, non vi può essere pace senza una nuova giustizia, ripetiamo. Oh! uomini forti e coscienti, che, mediante la vostra collaborazione, avete il potere e il dovere di costruire e di difendere la pace! oh! voi specialmente, guide e maestri
758 dei popoli! se mai l'eco di questo cor/diale messaggio giunge ai vostri orecchi, scenda anche ai vostri cuori, e conforti insieme le vostre coscienze con rinnovata certezza circa la possibilità della pace. Abbiate la sapienza di fissare su questa paradossale certezza la vostra attenzione, impegnatevi la vostra energia, accordatele, nonostante tutto, la vostra fiducia, fatene tema con la vostra virtù persuasiva per la pubblica opinione, non per infiacchire gli animi della giovane generazione, ma per corroborarli a più umano e virile sentimento; fondate, costruite nella *verità*, nella *giustizia*, nella *carità* e nella *libertà* la pace per i secoli nuovi, cominciando dall'anno 1973 a rivendicarla possibile, col salutarla reale! Era il programma che tracciava il Nostro Predecessore Giovanni XXIII nella sua Enciclica «Pacem in terris», di cui si compirà il decennio nell'aprile del 1973: e come dieci anni fa ne avete accolto con rispetto e con gratitudine la voce paterna, così confidiamo che il ricordo di quella grande fiamma, ch'Egli accese nel mondo, conforti i cuori a nuovi e più fermi propositi di pace.

Noi siamo con voi.

E a voi, Fratelli e Figli nella comunione cattolica e a quanti ci sono uniti nella fede cristiana, ripetiamo l'invito alla riflessione sulla possibilità della pace indicando i sentieri lungo i quali tale riflessione può enormemente approfondirsi: sono i sentieri d'una realistica conoscenza dell'antropologia umana, nella quale le ragioni misteriose del male e del bene nella storia e nel cuore dell'uomo ci svelano perché la pace sia un problema sempre aperto, sempre minacciato di pessimistiche soluzioni, e insieme sempre confortato non solo dal dovere, ma altresì dalla speranza di felici soluzioni. Noi crediamo in un indecifrabile spesso, ma reale governo d'una Bontà infinita, che chiamiamo Provvidenza e che sovrasta le sorti dell'umanità; noi sappiamo le strane, ma stupende reversibilità d'ogni umana vicenda in una storia di salvezza [1]; noi portiamo scolpita nella memoria la settima beatitudine del Discorso della montagna: «Beati i promotori di pace, perché saranno chiamati figli di Dio» [2]; noi ascoltiamo, assorti in una speranza che non delude [3], l'annunzio natalizio di pace per gli uomini del buon volere [4]; noi abbiamo continuamente la pace sulle labbra e nel cuore come dono e saluto ed augurio biblico, derivante dallo / 759
Spirito, perché noi possediamo la fonte segreta ed inesauribile della pace, che è «Cristo nostra pace» [5], e se la pace esiste in Cristo e per Cristo, essa è possibile fra gli uomini e per gli uomini.

Non lasciamo decadere l'idea della pace, non la speranza della pace, non l'aspirazione, non l'esperienza; ma rinnoviamone sempre nei cuori il desiderio, a tutti i livelli: nel cenacolo segreto delle coscienze, nella convivenza familiare, nella dialettica dei contrasti sociali, nei rapporti fra le classi e fra le nazioni, nel sostegno alle iniziative e alle istituzioni internazionali che hanno la pace per loro bandiera. Rendiamola possibile, la pace, predicando l'amicizia e praticando l'amore del prossimo, la giustizia ed il perdono cristiano; apriamole le porte, ove fosse estromessa, con trattative leali e rivolte a sincere conclusioni positive; non rifiutiamo qualche sacrificio, che senza offendere la dignità di chi si fa generoso, renda la pace più rapida, cordiale e duratura.

Alle smentite tragiche e insuperabili, che sembrano costituire la spietata realtà della storia dei nostri giorni, alle seduzioni della forza pugnace, alla violenza cieca che colpisce gli innocenti, alle insidie nascoste ed operanti per speculare sui grossi affari della guerra e per opprimere ed asservire la genti più deboli, all'angosciosa domanda infine, che sempre ci incalza: è mai possibile fra gli uomini la pace? una vera pace? facciamo balzare dal nostro cuore, pieno di fede e forte d'amore, la semplice e vittoriosa riposta: Sì! Una risposta che ci spinge ad essere promotori di pace con sacrificio, con sincero e perseverante amore per l'umanità.

Eco alla nostra risposta, benedicente e beneaugurante nel nome di Cristo: Sì!

Dal Vaticano, 8 dicembre 1972.—PAULUS PP. VI.

[1] *Cf. Rom.* 8, 28. [2] *Mt.* 5, 9. [3] *Cf. Rom.* 5, 5. [4] *Cf. Lc.* 2, 14. [5] *Eph.* 2, 14

4100

1972 DEC 9.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 64 (1972) 776-779

Allocutio diei 9 dec. 1972 ad italicos iuris peritos catholicos qui XXIII Conventui, eorum favente Societate habito, interfuerunt:

FETUS HUMANI ABORTUS DIRECTE INTENTUS AUT LEGALITE R PROTECTUS IUS NATURAE HOMINUM OFFENDIT

Illustri Signori e Figli carissimi, Salutiamo con paterna effusione di stima e di affetto la vostra assemblea che partecipa in questi giorni al XXIII Convegno Nazionale della Unione Giuristi Cattolici Italiani. Questa visita ci offre la gradita / 777
opportunità di riprendere ancora una volta contatto con la vostra benemerita associazione e di compiacerci con voi, che nei vostri convegni nazionali e nelle vostre riunioni locali, sulla vostra rivista *Iustitia* e sui vostri bollettini mensili, seguite e trattate con spirito cristiano e con alta competenza scientifica i problemi del mondo contemporaneo.

http://www.obrascatolicas.com

Il desiderio che avete manifestato di ricevere da noi una arola che vi guidi e vi illumini nei vostri lavori e nella ostra opera, è la conferma della viva coscienza che voi vete degli obblighi a voi imposti dalla vostra professione i giuristi, e più ancora dei doveri che derivano dalla ostra fede cristiana.

Tanto più volentieri aderiamo al vostro desiderio, in uanto il tema dell'aborto che voi avete scelto quest'anno ome argomento del vostro Convegno Nazionale riveste un arattere di grande interesse ed attualità. Si tratta di un ema oggi molto discusso, ma assai spesso male impostato trattato; correttamente voi, perciò, avete dato ad esso a giusta impostazione *di difesa* del diritto alla nascita.

Voi ben sapete come la Chiesa abbia sempre condannato aborto, sì che gl'insegnamenti del nostro Predecessore di en. mem. Pio XII [1] e del Concilio Vaticano II [2] non an fatto che confermare la mai mutata ed immutaile sua dottrina morale. A voi pure è noto che contro le ecenti leggi o proposte di legge, che in vari Stati attuano o endono ad attuare la cosiddetta «liberalizzazione dell'aborto», si è levato l'Episcopato di tutto il mondo, proonendo rimedi più idonei per eliminare o contenere al nassimo questa così diffusa *piaga sociale*.

«L'aborto come l'infanticidio —ha ribadito il Concilio— ono abominevoli delitti» [3]. La ragione teologica fu ben recisata nel discorso sopra ricordato di Pio XII: «Ogni ssere umano, anche il bambino nel seno materno, ha diritto alla vita *immediatamente* da Dio, non dai geitori, né da qualsiasi società o autorità umana. Quindi on vi è nessun uomo, nessuna autorità umana, nessuna cienza, nessuna «indicazione» medica, eugenica, sociale, conomica, morale, che possa esibire o dare un valido titolo iuridico, per una *diretta* deliberata disposizione sopra una vita umana innocente, vale a dire una disposizione che niri alla sua distruzione, sia come a scopo, sia come a nezzo per un altro scopo, per sé forse in nessun modo llecito» /.

Nella Costituzione *Gaudium et spes* il Concilio, rivolgeniosi a tutti gli uomini e non ai soli cristiani, apporta anche e ragioni di diritto naturale e sociale. Anzitutto la dignità lella persona umana, che viene lesa non solo nella innocente vittima dell'uccisione, ma nella madre stessa che volonariamente a ciò si adoperi, ed in quanti —medici od nfermieri— cooperino all'aborto volontario. Non meno ravi, poi, sono le ragioni di diritto sociale, oggi particoarmente valide e di più stretta competenza di voi giuristi. Se, come ammonisce il Concilio, «Dio, padrone della vita, ha affidato agli uomini l'altissima missione di proteggere a vita: missione che deve essere adempiuta in modo legno dell'uomo» [4], su ogni uomo, sulle comunità internedie (a cominciare dalla famiglia) e soprattutto sulla omunità politica poggia questa missione, che è a un empo *dovere* e potere. Se lo Stato sociale contempoaneo va assumendo sempre più anche su di sé questo compito di protezione e di promozione della vita umana n modo degno dell'uomo, e ciò in conformità delle *Dichiarazioni universali dei diritti dell'uomo e del fanciullo*, nessun lubbio che tale protezione debba avere inizio, non dalla nascita o dalla maggiore età della persona umana, ma sin dal concepimento, come quello che è l'inizio di un solo ed univoco processo vitale, che si conclude nella nascita di un nuovo essere umano.

Nella civiltà occidentale questa protezione del nascituro ha inizio ben presto, sebbene a scopi particolari. Come in favore di lui sono i risalenti istituti del «curator ventris» [5], della mutazione delle successioni e della revoca delle donazioni, così oggi le disposizioni sul trattamento di favore fatto alle donne incinte, in caso di arresto o di condanna penale, dimostrano non solo l'interesse pubblico alla vita del concepito, ma che a lui lo stesso diritto positivo riserva dei *diritti*. Come negare, allora, che egli abbia sin dal primo istante di vita quella titolarità di diritti che oggi —ben distinta dalla semplice capacità de agire— coincide con lo stesso concetto giuridico di persona? Ora, il primo e più fondamentale dei diritti dell'uomo è quello alla vita, ossia alla protezione della sua vita; e nessuno può avere un diritto contrario, quando si tratta di un innocente. Più debole è il soggetto, più bisognoso di protezione egli è, e più incombe a tutti il dovere di proteggerlo, massimamente alla madre, finché lo ha nel suo seno ./

[1] Discorso del 26 ottobre. *A. A. S.* 43 (1951), pp. 835-854 [LE 2250].
[2] Const. past. de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, nn. 27 e 51 [LE 3366]. [3] *Loc. cit.*, n. 51. [4] *Loc. cit*, n. 51. [5] Cf. *Dig.* 26, 27, 42.

Falsi e alienanti sono in proposito certi distorcimenti dell'odierna e per sé giusta istanza della emancipazione femminile, o della cosiddetta libertà sessuale, come quelli che ripugnano non solo alla morale cattolica, ma alla stessa etica universalmente umana. Mentre il problema dell'aborto, come si è detto, non può venir impostato sulla sola considerazione individualistica della donna, ma deve esserlo anche sotto il profilo del bene comune e soprattutto sotto quello della personalità del nascituro, la vera emancipazione femminile non sta in una formalistica o materialistica eguaglianza con l'altro sesso, ma nel riconoscimento di ciò che la personalità femminile ha di essenzialmente specifico, la vocazione della donna ad essere madre. In tale vocazione, infatti, è implicito, è destinato a concretarsi il primo e più fondamentale dei rapporti costitutivi di personalità: il rapporto tra quel singolo nuovo essere umano e quella singola donna, come sua propria madre. Ora, chi dice *rapporto* dice *diritto*; chi dice rapporto fondamentale dice *correlazione tra un diritto e un dovere parimente fondamentali*; chi dice rapporto fondamentale umano, dice *valore umano universale*, degno di essere protetto come contenuto del bene comune appunto universale, giacché ogni individuo è anzitutto e costitutivamente *nato di donna*.

Su queste linee, pertanto, i giuristi hanno un compito a nessun altro inferiore di difendere nella società questo universale valore umano che è alle sorgenti stesse della vita, alle radici della civiltà non solo cristiana, ma semplicemente ed universalmente umana.

Tale è, del resto, la linea che voi vi sforzate di seguire, e noi ce ne congratuliamo con voi, facendo voti che i risultati del vostro Convegno sappiano dare alle questioni proposte le risposte adeguate, equilibrate, chiarificatrici, che le persone oneste e pensose del vero bene della Nazione oggi si attendono.

Con questi sentimenti, noi invochiamo con fiducia l'assistenza divina sui vostri sforzi, affinché la grazia del Signore li faccia fruttificare pienamente, mentre di gran cuore accordiamo a voi qui presenti e a tutti quelli che voi qui rappresentate la propiziatrice Apostolica Benedizione.

Adn. D. TETTAMANZI in La Scuola Cattolica 100 (1972) 163-190./

4101

1972 DEC 9.-PAULUS VI, MOTU PR. AAS 65 (1973) 148-149

SANCTUS GABRIEL ARCHANGELUS PATRONUS TABELLARIAE REI DECLARATUR

PAULUS PP. VI

Ad perpetuam rei memoriam.—Quandoquidem mortalium vita, tot undique prementibus difficultatibus, tot periculis ab omni parte imminentibus, est summe fragilis atque instabilis, idcirco homines de sua miseria conscii casusque adversos superare impotentes, semper nimirum auxilium et munimentum superum comparare studuerunt: hoc enim sibi persuasum habebant humana consilia felicius cedere, si tanto Dei amicorum praesidio tegi impetrassent. Sacrarum autem Litterarum paginae, certum divinae bonitatis documentum, haud semel de allato hominibus praesidio per caelestes docent, atque in medio sunt sanctorum angelorum missiones, maxime Gabrielis archangeli, rerum altissimarum nuntii. Qui sane, hoc ipso quod e stellato caelorum tabernaculo tanta in terram attulisset, anno MDCCCCLI, patronum «telecommunicationum», seu ut Italice loquamur, telecomunicazioni, populorum inter se electus est [LE 2186]: putabatur enim ille felix Dei angelus quam aptissime posse tanti momenti provinciae dari patronum, in qua res eventus cum hominibus homo omnium opinione celerius communicat, et continens cum continen/tibus, 149
et sidus cum sideribus. Atqui, cum res tabellaria, quam «poste» dicunt, similem cum telecommunicationibus naturam participet; atque ea de causa petiisset dominus Grimm, Sodalitatis omnium gentium a S. Gabriele archangelo Praeses, per venerabilem Fratrem Nostrum S. R. E. Cardinalem Franciscum König, Archiepiscopum Viennensem, ut hunc augustissimum Dei nuntium, praeterquam telecommunicationum, etiam rei tabellariae patronum declararemus, aeque Nobis fieri visum est, post auditam Sacram Congregationem pro Cultu Divino, si admotis precibus concederemus. Placet ergo S. Gabrielem archangelum rei tabellariae, Nostra apostolica potestate, caelestem apud Deum constitui ac declarari patronum, contrariis nihil obstantibus, cum iuribus et privilegiis iuxta rubricas.

Has vero Litteras firmas atque ratas esse decernimus, sive nunc sive in posterum.

Datum Romae, apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die IX mensis Decembris, anno MDCCCCLXXII, Pontificatus Nostri decimo.—Aloisius Card. TRAGLIA, S. R. E. Cancellarius.

4102

1972 DEC 13.-PAULUS VI, ALLOC. AAS 64 (1972) 780-782

Allocutio die 13 dec. 1972 habita iis qui in Gregoriana Studiorum Universitate «Cursui renovationis canonicae pro iudicibus aliisque Tribunalium administris» interfuerunt:

DE VI, MOMENTO NOTISQUE PROPRIIS IURIS CANONICI RECTE HODIE IN ECCLESIA PERPENDENDIS CONTRA NONNULLAS OPPOSITAS REICIENDAS DOCTRINAS

Dilecti filii, Iuvat Nos ex animo salutem vobis impertire, qui in hanc Urbem convenistis, ut operam daretis alteri «cursui renovationis canonicae pro iudicibus aliisque Tribunalium administris», a Nostra Universitate Gregoriana sollerter instituto. Quod quidem inceptum feliciter progredi videmus, ut ipsa praesentia vestra testatur: sunt enim inter vos vicarii generales, iudices, defensores vinculi, advocati aliique regionalibus iudiciis addicti, ac quidem ex Europa, America, Africa.

Hoc gaudii bonaeque spei praebet materiam, ac vota facimus, ut e seminibus, quae hic iaciuntur, laetissimi fructus ad utilitatem Ecclesiarum particularium, in quibus mandata vobis munera obitis, exoriantur.

Nos visendi causa adire voluistis hanc Apostolicam Sedem, cui supremum magisterium, atque adeo praecipua legum latio et custodia, a Christo Domino sunt commissa. Hoc opportunitatem Nobis dat vim et momentum iuris canonici breviter perpendendi; id enim, ut probe novistis, his temporibus saepe in discrimen vocatur. Num auferendum est? Sunt quidem nonnulli, qui eo progrediantur, ut Ecclesiam carere velint huiusmodi instituto.

Sunt autem et alii, qui id obtrectent, spernant, neglegant, immo nocivum arbitrentur. Hi errores a falsis opinationibus proficiscuntur, quae circa doctrinam de Ecclesia a quibusdam disseminantur, quasi haec sit solum charismatica ideoque legum vinculis, ut aiunt, non coercenda. Aliis autem nimius ille «iuridismus», quem vocant, sic praeponderare videtur, ut pars spiritualis Ecclesiae extenuetur; quapropter illi ius ipsum impugnant. Alii denique, amorem extollentes, affirmant leges cum eo non congruere posse, quasi iustitia, in iure fundata, non sit et ipsa virtus, cum caritate coniuncta, et reapse colenda.

Vos plane intellegitis haec omnia a vero esse prorsus aliena et fundamentum compaginis ecclesiasticae subvertere. Libet sententiam iterare, de doctrina Concilii Vaticani Secundi depromptam: «Unicus Mediator Christus Ecclesiam suam sanctam, fidei, spei et caritatis communitatem his in terris ut compaginem visibilem constituit... Haec Ecclesia, in hoc mundo ut societas constituta et
781 ordinata, subsistit in/ Ecclesia catholica, a successore Petri et Episcopis in eius communione gubernata...» [1]. Cum ergo sit societas visibilis, Ecclesia necesse est potestatem et officium habeat leges condendi et curandi, ut iis obtemperetur. Membra autem Ecclesiae obligatione conscientiae devinciuntur iisdem legibus obsequendi. Utrique, auctoritas et fideles, hoc modo Deo eiusque Ecclesiae deserviunt. Quod quidem ius est fundamentum naturale huiusce societatis visibilis, quo rectus eius ordo constituitur et sine quo perturbatio, confusio, modus ad cuiusvis arbitrium se gerendi irrepunt.

Ius autem canonicum est ius societatis visibilis quidem, sed supernaturalis, quae verbo et sacramentis aedificatur et cui propositum est homines ad aeternam salutem perducere.

Ipse conditor Dominus Iesus Christus voluit, ut eadem sic disponeretur et compaginaretur; quod ex verbis eius patefit, velut ex his, quibus Apostolos est allocutus: «Amen, dico vobis, quaecumque alligaveritis super terram, erunt ligata et in caelo, et quaecumque solveritis super terram, erunt soluta et in caelo» [2]; vel: «Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes... docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis» [3]

S. Paulus in prima Epistula ad Corinthios verum tractatum de hac re, divino afflante Spiritu, composuit [4].

Ex his consequitur, ut iuridica ordinatio et compages Ecclesiae ad Revelationem pertineant ideoque aboleri nullatenus possint, et ut doctrina iuris canonici sit disciplina cum theologia solido consociata foedere.

[1] Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 8 [LE 3232]. [2] *Matth.* 18, 18. [3] *Matth.* 28, 18-20. [4] [illegible] 5, [illegible]

Notum est praeterea Apostolos ius ecclesiasticum re vera exercuisse; satis est memorare Apostolum gentium, qui quendam gravissimo crimine foedatum iudicavit in eumque animadvertit [5], et negotia seu lites inter ipsos fideles seu «sanctos» voluit expediri [6].

Quapropter sive e Revelatione sive e iuris exercitatione, quae apud Apostolos cernitur, liquet ius canonicum esse ius sacrum, prorsus distinctum a iure civili. Est quidem ius generis peculiaris, hierarchicum, idque ex ipsa voluntate Christi. Id totum inseritur in actionem salvificam, qua Ecclesia opus redemptionis continuat. Quae cum ita sint, iuridica instituta societatis civilis nequeunt sine discrimine in Ecclesiam transferri. / 782

Quis denique ignorat ingens opus traditionis, quo factum est, ut per saeculorum decursum mirabile quoddam erigeretur monumentum, collectanea dicimus legum, quibus Ecclesia ut provida mater pro temporum necessitatibus bono fidelium consulere studuit?

Reverenter ergo intuemur illud veluti aedificium ordinationis, legibus innixae, qua haec societas visibilis simul et spiritualis regitur. Oportet autem ius canonicum instrumentum efficax et vitale evadat; quapropter animis penitus figamus hortationem Concilii Vaticani Secundi: «in iure canonico exponendo... respiciatur ad mysterium Ecclesiae» [7]. Renovato ergo spiritu opus est in iure canonico docendo et —hoc etiam addatur— ad usum deducendo, ita ut eiusmodi actio numquam careat vigore pastorali, quo serviatur populo Dei.

Si quid vero pro humana fragilitate minus rectum gestum est in legibus ferendis et applicandis, id humiliter libenterque emendare conemur. Eo profecto contendamus, ne charisma et ius, quorum utrumque ex uno supremo fonte, qui est Deus, provenit, sibi invicem adversentur, sed ut, illo impellente et hoc protegente, christiana familia troficiat in peregrinatione terrena et finem sibi praestitupum, aeternam beatitatem, consequi valeat.

Haec habuimus, quae vobis, iuris canonici studiosis et peritis, pro ipso iure canonico diceremus. Deum denique rogantes, ut vobis gratiae suae lumine et robore propitius adsit, singulis, qui adestis, nominatim etiam professoribus vestris, Benedictionem Apostolicam, amantis animi Nostri testimonium, in Domino largimur.

[5] Cfr. 1 *Cor.* 5, 3-5. [6] Cfr. 1 *Cor.* 6, 1. [7] Decr. deinstitutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 16 [LE 3334].

4103

1972 DEC 16.-SC CAUSARUM SANCT., NOTIF. PART.*

NOVUS MODUS PROCEDENDI IN DISCUTIENDO DUBIO NUM ALIQUID OBSIT CAUSAE SERVORUM DEI INTRODUCTIONI

(Ex Audientia Summi Pontificis diei 16 Decembris 1972)

Il Santo Padre, in deroga al prescritto della *Sacra Rituum Congregatio* [LE 3748] permette, «ad experimentum», che la concessione del «*Nihil obstat*» per l'introduzione di una Causa sia fatta con la seguente procedura:

1º—Il «*Supplex libellus*» viene esaminato nel Congresso ordinario e si domandano, se necessario, nuovi elementi.

2º—L'Ufficio giudiziale analizza l'incartamento e ne stende la Relazione; il Promotore generale della fede fa un voto «pro rei veritate». Relazione e voto vengono esaminati dal Congresso ordinario.

3º—Eventuali gravi difficoltà vengono comunicate agli Attori che possono rispondere; in questo caso la questione torna all'esame del Congresso.

4º—Il risultato della discussione viene sottoposto al Santo Padre.

* E foliis a S. C. pro Causis Sanctorum vulgatis.

4104

1972 DEC. 16.-SC CAUSARUM SANCT., NOTIF. PART.*

DE TRIUM CONSULTORUM VOTIS PRO DUBIIS MAIORIBUS DISCUTIENDIS IN CAUSIS SERVORUM DEI

(Ex Audientia Summi Pontificis diei 16 Decembris 1972)

Il Santo Padre, in deroga al disposto della *Sacra Rituum Congregatio* [LE 3748], approva, «ad experimentum»,

http://www.obrascatolicas.com

issione dei *Tria vota Consultorum* previsti per i dubbi
giori.
seguito a questa deroga, il Santo Padre approva che
nsultori del *Congresso speciale* vengano portati da tre a
ue.

foliis a S. C. pro Causis Sanctorum vulgatis.

4105

1972 DEC 23.-SC CULTUS, DECRETUM. PART.*

IATIONES IN INSTITUTIONEM GENERALEM MISSALIS ROMANI INDUCENDAE *

um, die 1 ianuarii 1973, nova disciplina circa primam
uram, ordines minores et subdiaconatum, per Lit-
s Apostolicas *Ministeria quaedam* die 15 augusti 1972
4082] statuta, vigere incipiat, subdiaconatus ordo
Ecclesia Latina non amplius habebitur. Officia subdia-
a lectore vel acolytho, etsi non rite institutis, pera-
ur.

um autem in celebratione Missae omnes ministri solum
otum id agere debeant quod ad eos pertinet iuxta or-
em receptum [1], ministri sacri Missam participent aut
celebrando, si sunt presbyteri, aut, si sunt diaconi,
isterium suum exercendo. Proinde officium subdiaconi
nino supprimitur; diaconi vero, si plures adsunt, varias
tes eiusdem ministerii inter se distribuire et peragere
sunt [2]; minime vero decet presbyterum officio diaconi
gi, vestibus huius ordinis indutum. Demum in me-
riam hoc revocandum est: «formam nobiliorem actio
rgica accipit cum in cantu peragitur, ministris cuiusque
dus ministerio suo fungentibus et populo eam parti-
ando» [3].

Ea, ergo, quae in Institutione generali Missalis Romani
subdiacono agunt, ex eiusdem Institutionis textu au-
enda sunt, qui in nonnullis partibus complendus vel
tandus est, ut novae disciplinae de ministeriis re-
ndeat.

Quapropter, Sacra Congregatio pro Cultu Divino varia-
nes, quae sequuntur, in editionem typicam Missalis
mani, anno 1970 publici iuris factam, inducendas
tuit:

I. IN INSTITUTIONE GENERALI:

n. 34. In lectionibus mensa verbi Dei paratur fidelibus thesauri biblici iis aperiuntur. Cum ex traditione ofum legendi lectiones non sit munus praesidentiale sed nisteriale, convenit ut, de more, diaconus vel, eo defite, alter presbyter legat Evangelium; [...] lector *vero* as lectiones. Deficiente tamen diacono vel alio presbyo, Evangelium a celebrante legatur.

n. 65. *Acolythus ad servitium altaris et in adiutorium erdotis et diaconi instituitur. Ipsius praecipue est altare ute vasa sacra parare et Eucharistiam, cuius est minister raordinarius, fidelibus distribuere.* (Totus textus Instionis omittitur).

n. 66. *Lector ad proferendas lectiones sacrae Scripturae angelio excepto, instituitur. Potest etiam intentiones oranis universalis proponere et, deficiente psalmista, psalmum ter lectiones proferre.*

Lector [...] proprium munus in celebratione eucharistica abet, quod ipse per se exercere debet, quamvis adsint inistri ordinis superioris.

[...]

Ut fideles ex auditione lectionum divinarum suavem ac ivum sacrae Scripturae affectum in corde concipiant, ecesse est ut lectores tale *ministerium exercentes, etsi*

* Litteris *italicis* indicantur verba seu partes in textum Institutionis ducta. Uncis quadris [...] significantur verba seu phrases, quae e textu stitutionis posthac omittenda sunt. Notae in calce ad textum Institutionis, rvantur, nisi aliter notetur.

[1] Cf. *Institutio generalis Missalis Romani*, n. 58 [LE 3840]. [2] Cf. *ibid.*, 71. [3] Cf. S. Congr. Rituum, Instr. de Musica in sacra liturgia, *Musicam sacram*, 5 martii 1967, n. 5: AAS 59, 1967, p. 301 [LE 3541].

[1] bis. Cf. S. Congr. pro Cultu Divino, Instr. tertia ad Constitutionem sacra liturgia recte exsequendam, *Liturgicae instaurationes*, 5 sept. 1970 7: AAS 62, 1970, pp. 700-701 [LE 3896].

institutionem non receperunt, revera apti sint et sedulo praeparati.

Conferentia Episcopalis permittere potest ut [...] mulier idonea [...] lectiones quae praecedunt Evangelium *et intentiones orationis universalis proferat et pressius determinare locum congruum, e quo verbum Dei in coetu liturgico annuntiet* ([51] *bis*).

n. 70. Omnia ministeria infra ea quae propria sunt *diaconi* [...] a viris laicis *etsi institutionem non receperunt*, exerceri possunt. Ministeria quae extra presbyterium peraguntur etiam mulieribus committi possunt, iuxta prudeus iudicium rectoris ecclesiae, attentis iis quae n. 66 dicuntur circa locum e quo lectiones sacrae Scripturae proferendae sunt.

n. 81. In sacrario, pro diversis formis celebrationis, parentur sacrae vestes sacerdotis et ministrorum: *a)* Pro sacerdote: alba, stola et planeta. *b)* Pro diacono: alba, stola et dalmatica, quae tamen, ob necessitatem vel minorem gradum sollemnitatis, omitti potest. [...]. *c)* Pro ceteris ministris: albae vel superpellicea.

Omnes qui albam induunt, cingulum adhibeant et amictu utantur, nisi aliter provideatur.

nn. 142-152. (Deleantur. Attamen numeri sequentes in margine scripti non mutantur; itaque post n. 141 ponitur n. 153, ut servetur prior numeratio).

n. 167. Ritibus offertorii peractis, concelebrantes ad altare accedunt et circa altare consistunt, ita tamen ut impedimento non sint in ritibus peragendis, et sacer ritus a fidelibus bene conspiciatur, neque impedimento sint diacono [...] quando ad altare, ratione sui ministerii, accedere de*bet*.

n. 199. Deinde celebrans principalis, ad altare conversus, secreto dicit: Corpus Christi custódiat me in vitam aetérnam, et Corpus Christi reverenter sumit. Similiter faciunt concelebrantes. Post eos vero diaconus [...] a celebrante principali Corpus Domini acci*pit*.

n. 203. Si Communio ad calicem fit cum cochleari, eodem modo ac in Communione cum calamo agitur; caveatur tamen ut, post Communionem, cochlear deponatur in aliquo vase cum aqua, quod, Communione expleta, *acolythus* ad appositam mensam transfert, ut cochlearia purificet et abstergeat.

n. 204. Ultimus acce*dit* diaconus. [...] Postquam Christi Sanguinem sibi hausit, totum Sanguinem qui remansit sumit, calicem ab abacum transfert, ibique *ipse vel acolythus* purificat [...] *atque abstergit, et de more componit.*

n. 206. Si Communio concelebrantium... Missae.

Per intinctionem Communionem acci*pit* etiam diaconus [...] qui Amen respond*et* concelebranti sibi dicenti: Corpus et Sanguis Christi. Diaconus autem ad altare totum Sanguinem qui remansit sumit, calicem ad abacum transfert, ibique purificat [...] *atque absterget et de more componit.*

n. 238. Vasa sacra purificantur a sacerdote vel a diacono *vel ab acolytho* post Communionem vel post Missam, quantum fieri potest ad abacum. Purificatio... detergeatur.

n. 242,7. Diacono [...] et ministris, officium suum in Missa cum cantu implentibus.

nn. 244, 246, 249, 251. (In prima linea, post verbum «assistens» adiungitur: *vel acolythus*).

nn. 245, 247, 250, 252. (In prima linea, post verbum «assistens» adiungitur: *neque acolythus*).

n. 301. (Deleatur, numeratio tamen sequens intacta manet).

II. IN TEXTU MISSALIS ROMANI:

1) In rubricis, quando dicitur: «Sacerdos et ministri sacri», v. gr. pp. 250, n. 4; 224, n. 3; 257, n. 15; 266, n. 6, patet agi solummodo de sacerdote et diacono.

Quandoque, tamen verbo «minister» significantur etiam lectores, acolythi, turiferarius aliique officium liturgicum infra ea quae sunt diaconi implentes, v. gr. pp. 229, n. 9; 233, nn. 13 et 14; 249, n. 18; 250, n. 5; 267, n. 7; 280, n. 37. Quod e contextu deprehenditur.

2) Quando sermo est de lectionibus, vox «Subdiaconus» omittatur vel, si casus fert, eius loco vox *Lector* ponatur, v. gr. p. 280, n. 33: «Deinde *lector* profert lectionem de Apostolo».

3) Aliae variationes in textu Missalis:

p. 234, n. 22: Historia Passionis Domini... Legi potest etiam a lectoribus [...] parte Christi, si fieri potest, sacerdoti reservata. Diaconi... Evangelium.

p. 243: Iuxta antiquissimum... Horis vespertinis, tempore magis opportuno, celebratur Missa in Cena Domini, cum plena participatione totius communitatis localis, omnibus sacerdotibus *et ministris officium* suum implentibus;

Huiusmodi variationes a Sacra Congregatione pro Cultu Divino confectas, Summus Pontifex Paulus VI, die 22 mensis decembris 1972 approbavit, mandans ut publici iuris fiant et in novas editiones Missalis Romani inducantur.

Contrariis quibuslibet non obstantibus.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 23 decembris 1972.—ARTURUS Card. TABERA, *Praefectus*. A. Bugnini, Archiep. tit. Diocletianen., *a Secretis*.

* Notit. 9 (1973) 34-38 ubi documento haec praenotantur:
«Suppresso Ordine subdiaconatus, supprimenda sunt omnia quae de eo habentur in Institutione generali Missalis Romani. Ideo Sacra Congregatio pro Cultu Divino «**Variationes in Institutionem generalem Missalis Romani inducendas**» apparavit.
Textus, qui hic refertur, paulisper differt in quibusdam a textu iam evulgato. Quaedam additiones factae sunt ad totam materiam plenius amplectendam. Clarius, praesertim, describitur munus acolythi quoad vasa sacra purificanda (cf. nn. 204 et 238).
Quidam quaerunt an in Missa sollemni adhunc possit haberi minister qui officio subdiaconi fungatur. Institutio generalis Missalis Romani, ob principium «veritatis» pluries repetitum, insistit ut in actione liturgica unusquisque participet iuxta Ordinem receptum. Nam ex ipsa celebrationis ordinatione apparere debet Ecclesia in diversis Ordinibus et muneribus distributa, absonum est ut sacerdos vel diaconus officium subdiaconi fungatur. Ergo, vel adhibentur plures diaconi, sicut habentur lectores, acolythi, etc., vel plures presbyteri concelebrantes, vel alter sacerdos qui celebranti assistat, alba et stola, more presbyterali, indutus.»

4106

1972 . . . -SC CAUSARUM SANCT., NORMAE. PART.*

DOCUMENTA QUAE PRAEREQUIRUNTUR AD CAUSAS SERVORUM DEI INTRODUCENDAS

I. *Supplex Libellus* del Postulatore o suo Vice al Vescovo per ottenere l'inizio del Processo della Causa di Beatificazione.

II. *Istanza del Vescovo* alla Sacra Congregazione per le Cause dei Santi per ottenere il Nulla Osta all'inizio di detto Processo. L'istanza sia accompagnata dal seguente incartamento:

a) Vita del Servo di Dio: s'intende una biografia seria, storica, ben documentata. Mancando questa biografia si può supplire con un buon prospetto cronologico della vita del Servo di Dio.

b) Esposto dello *stato testimoniale* della Causa: 1) se si dispone di buoni testimoni, quali e quanti; 2) grado della loro conoscenza del Servo di Dio; 3) quale periodo della vita del Servo di Dio essi possono coprire; 4) se vi siano testimoni contrari e quale sia la consistenza della loro opposizione.

c) Sebbene non strettamente necessarie, saranno utili buone *Lettere Postulatorie*, prima fra tutte quella della Conferenza Episcopale locale. Tali Lettere dovranno dimostrare: 1) l'interessamento dell'opinione pubblica alla Causa; 2) quali zone essa interessi; 3) se persone rappresentative l'abbiano a cuore; 4) se esiste presso i fedeli una vera fama di santità.

d) Gli *Articoli*.

e) Un buon saggio degli *scritti* del Servo di Dio.

f) Un esposto sull' *attualità della Causa*: quale vantaggio spirituale essa rappresenti per il popolo di Dio.

* E foliis a S. C. pro Causis Sanctorum vulgatis.

http://www.obrascatolicas.com

INDEX CHRONOLOGICUS DOCUMENTORUM

Documenta ante annum 1969 edita quae in hoc Volumine quarto referuntur

N.	An.	M.	D.		Columna
1665n	1942	Feb	13	PIUS XII, *Rescr.*, Nova causae propositio de inconsummatione matrimonii	6252
3149n	1963	Dec	23	PAULUS VI, Motu pr. *Con Motu proprio*, De pensionibus iterum ordinandis eorum qui ab Administratione bonorum Sanctae Sedis dependent, et a propriis muneribus quiescunt. *Regolamento per le pensioni del personale ecclesiastico e laico civile.*	6235-6240

Leges annis 1969-1972 editae

N.	An.	M.	D.		Columna
3707	1969	Ian	6	SC RELIGIOSORUM, Instr. *Renovationis causam*, Instructio de accommodata renovatione institutionis ad vitam religiosam ducendam.	5455-5465
3708	1969	Ian	14	SC RELIGIOSORUM, *Rescr.*, Facultas datur Ordini Fratrum Praedicatorum nonnullas innovationes inducendi contra ius commune. . .	5465
3709	1969	Ian	25	CONSILIUM LITURGIAE, Instr. *Comme le prévoit*, Normae proponuntur ad versiones vernaculas textuum liturgicorum recte apparandas.	5465-5470
3710	1969	Ian	27	PAULUS VI, *Allocutio* die 27 ianuarii 1969 habita ad Praelatos Auditores, Officiales et Advocatos Tribunalis Sacrae Romanae Rotae, novo litibus iudicandis ineunte anno coram admissos: *De exercitio iurisdictionis iudicialis intra ambitum ecclesiologiae generalis.* .	5470-5472
3711	1969	Ian	30	Ratihabitio Conventionis inter Apostolicam Sedem et Bavaricam civitatem circa nonnullas mutationes inducendas in Concordatum diei 29 martii 1924	5472
3712	1969	Ian	30	SC RELIGIOSORUM, Lit. Circ. *In seguito a*, Interdicitur participatio clericorum et religiosorum in activitatibus cuiusdam centri documentationis in civitate Cuernavacenci existentis	5472-5473
3713	1969	Feb	2	SECRETARIA STATUS, Lit. Circ. *L'année qui vient*, Sensus responsabilitatis Episcoporum urgetur circa quaestiones caelibatum sacerdotalem spectantes	5473-5474
3714	1969	Feb	7	SC RELIGIOSORUM, *Rescr.*, Facultas datur ut Fratres laici eligi possint Delegati ad Capitulum Provinciale	5475
3715	1969	Feb	8	PAULUS VI, Lit. Ap. *Sollicitudo illa*, In Civitate vulgo Kuwait Nuntiatura Apostolica constituitur	5475
3716	1969	Feb	10	SECRETARIA STATUS, *Rescr.*, Rescriptum Pontificium diei 16 oct. 1954 suspenditur, et causae nullitatis matrimonii appellari possunt in Italia aut ad S. R. Rotam aut ad Tribunal Regionale Appellationis.	5475-5476
3717	1969	Feb	14	PAULUS VI, Motu pr. *Mysterii paschalis*, Normae universales de anno liturgico et novum Calendarium Romanum generale approbantur.	5476-5478
3718	1969	Feb	15	VICARIATUS URBIS, Instr. *In conformità*, Criteria servanda in applicatione normarum circa matrimonii celebrationem in Urbe	5478-5479
3719	1969	Feb	18	SC RELIGIOSORUM, Decr. *Desde el año*, Nova Statuta generalia Conferentiae hispanae religiosorum approbata promulgantur	5479
3720	1969	Feb	24	SC PRO GENTIUM EVANGELIZATIONE, Instr. *Quo aptius*, De ordinanda cooperatione missionali Episcoporum quoad Pontificalia Opera Missionalia necnon circa incepta particularia Dioecesium pro Missionibus	5480-5483

http://www.obrascatolicas.com

N.	An.	M.	D.		Columna
	1969	Feb	24	SC pro Gentium evangelizatione, Instr. *Relationes in*, De quibusdam principiis atque normis circa relationes in territoriis Missionum inter Ordinarios locorum et Instituta Missionalia.	5483-5490
2	1969	Mar	6	Paulus VI, Const. Ap. *Summi Pastoris*, Vicariatus Castrensis Australiae erigitur	5490-5491
3	1969	Mar	8	Paulus VI, Lit. Ap. *Ex quo tempore*, Internuntiatura Apostolica Aethiopiae ad dignitatem et gradum Nuntiaturae evehitur	5491-5492
4	1969	Mar	8	SC pro Gentium evangelizatione, *Decl.*, Instructio «Renovationis causam» ad Instituta a S. C. pro Gentium evangelizatione dependentia extenditur	5492
5	1969	Mar	19	Paulus VI, Motu pr. *Sanctitas clarior*, Processus de Causis Beatificationis et Canonizationis aptius ordinatur	5492-5494
6	1969	Mar	19	SC Rituum, Decr. *Ordo celebrandi*, Ordo celebrandi matrimonium recognitus approbatur	5494-5496
7	1969	Mar	21	SC Rituum, Decr. *Anni liturgici*, Ordinatio anni liturgici et novum Calendarium liturgicum approbantur	5496-5497
8	1969	Mar	21	SC Rituum, *Normae*, Normae universales de Anno liturgico et de Calendario.	5497-5502
9	1969	Mar	24	Signatura Apostolica, *Decisio*, Signatura Apostolica competens est solummodo circa contentiones ortas ex actu potestatis administrativae ecclesiasticae eique delatas per recursum adversus decisionem competentis Dicasterii Curiae Romanae	5502-5503
10	1969	Mar	25	Secretaria Status, *Epist.*, De proxime constituendo coetu notitiis circa Synodum Episcoporum vulgandis	5503
11	1969	Mar	27	Paulus VI, *Allocutio* die 27 martii 1969 habita Praesidibus membrisque Commissionum Episcopalium ad Seminaria spectantium, qui Coetui interfuerunt de Ratione fundamentali institutionis sacerdotalis, iuxta placita Concilii Oecumenici Vaticani II: *De recta institutione ad vitam sacerdotalem tradenda deque novis methodis aptanda.*	5503-5505
12	1969	Mar	27	Secretaria Status, *Lit.*, Directorium generale pro ministerio sacerdotali circa «turismum» a Summo Pontifice approbatur	5505
13	1969	Mar	29	Paulus VI, *Allocutio* die 29 martii 1969 habita Sodalibus ex Ordine Cisterciensium Reformatorum, qui Romae speciali Coetui generali religiosae suae Communitatis interfuerunt: *De iis quae Ecclesia ab Institutis vitae contemplativae expectat hodie*	5505-5507
14	1969	Mar	31	Secretaria Status, Instr. *Ut sive sollicite*, Instructio circa vestes, titulos et insignia generis Cardinalium, Episcoporum et Praelatorum ordine minorum	5508-5511
15	1969	Apr	3	Paulus VI, Const. Ap. *Missale Romanum*, Missale Romanum ex decreto Concilii Oecumenici Vaticani II instauratum promulgatur	5511-5513
16	1969	Apr	4	Commissio Concilii decretis interpretandis, *Resp.*, Responsum ad propositum dubium circa delegationem Diacono factam pro assistendo matrimonio	5513
17	1969	Apr	6	SC Rituum, Decr. *Ordine Missae*, Ordo Missae et Institutio generalis Missalis Romani promulgantur	5514
18	1969	Apr	14	Secretaria Status, *Decl.*, Competentia Commissionis Decretis Concilii Vaticani II interpretandis extenditur ad documenta S. Sedis pro exsecutione Decretorum ipsius Concilii	5514
19	1969	Apr	15	Paulus VI, Motu pr. *Ad hoc usque*, Iuridicae quaedam Patrum Cardinalium rationes definiuntur quoad suos Titulos vel Diaconias in Urbe.	5514-5515
20	1969	Apr	16	Secretaria Status, *Notif.*, Privilegium imponendi biretum rubrum Cardinalibus novellis, olim concessum supremis Moderatoribus nonnullarum Nationum, cessare notificatur	5515
21	1969	Apr	21	Paulus VI, *Allocutio* die 21 aprilis 1969 habita moderatoribus ac sodalibus Societatis Iesu, qui Romae Coetui interfuerunt de quaestionibus ad Instituti regimen spectantibus: *De vocatione religiosa et apostolica sodalium Societatis Iesu in praesentiarum rerum Ecclesiae adiunctis explenda*	5515-5517
22	1969	Apr	25	Paulus VI, Lit. Ap. *Instans illa*, In Thailandia Nuntiatura Apostolica conditur, nomine Thailandensis	5518
23	1969	Apr	25	Consilium Liturgiae, *Decr.*, Quaedam aptationes genio et culturae Indiae in Liturgiam introducendae approbantur	5518-5520

N.	An.	M.	D.		Columna
3744	1969	Apr	29	Conventio inter Sanctam Sedem et Rhenaniam-Palatinatum circa nonnullas mutationes in Corcordatum introducendas	5519-5522
3745	1969	Apr	30	SC pro Clericis, Instr. *Peregrinans in*, Directorium generale pro ministerio pastorali quoad «turismum»	5521-5534
3746	1969	Apr	30	SC Sacramentorum, Instr. *Fidei custos*, De ministris extraordinariis Sacrae Communionis Eucharisticae administrandae	5535-5536
3747	1969	Apr	..	Consilium Liturgiae, *Decl.*, Declaratio circa interpretationes textuum liturgicorum «ad interim» paratas	5536
3748	1969	Mai	8	Paulus VI, Const. Ap. *Sacra rituum*, Sacra Rituum Congregatio in duas Congregationes dividitur, alteram pro Cultu divino, alteram pro Causis Sanctorum	5536-5540
3749	1969	Mai	15	SC pro Cultu divino, Decr. *Ordinem baptismi*, Ordo Baptismi parvulorum recognitus approbatur	5540-5547
3750	1969	Mai	15	SC pro Cultu divino, Instr. *Actio pastoralis*, Instructio de Missis pro coetibus particularibus	5547-5550
3751	1969	Mai	22	SC pro Doctrina Fidei, *Rescr.*, Impedimentum dirimens mixtae religionis a canone 72 Concilii Trullani sancitum, adhuc vim suam tenet post Motu proprio «Crebrae allatae»	5550
3752	1969	Mai	25	Secretaria Status, *Decl.*, Normae interinae Tribunalis Sacrae Romanae Rotae et Facultates Decano eiusdem Tribunalis concessae .	5550-5558
3753	1969	Mai	25	SC pro Cultu divino Decr. *Ordinem lectionum*, De Ordine lectionum Scripturae Sacrae in Missa adhibendo	5558-5559
3754	1969	Mai	26	Signatura Apostolica, *Decisio*, Acatholici occidentales valide baptizati subliciuntur legibus Codicis Iuris canonici, et eorum causae nullitatis matrimonii tractari possunt ut casus excepti ad normam can. 1990-1992 solvendae	5559
3755	1969	Mai	28	SC Religiosorum, *Monitum*, Normae circa administrationem et activitatem oeconomicam religiosorum confirmantur et prudentiae commituntur Antistitarum religiosarum	5559-5560
3756	1969	Mai	29	SC pro Cultu divino, Instr. *Memoriale Domini*, Instructio de modo Sacram Communionem ministrandi	5560-5563
3757	1969	Mai	31	SC Religiosorum, *Notif.*, Facultates dantur Ordinibus Mendicantibus introducendi recitationem communem loco recitationis choralis.	5563-5564
3758	1969	Iun	6	Signatura Apostolica, *Decisio*, De querela nullitatis et nova causae propositione	5564-5565
3759	1969	Iun	10	Paulus VI, *Allocutio* die 10 iunii 1969 a Beatissimo Patre habita Genavae, in Aedibus Nationum, ad Delegatos e variis Civitatibus, qui Coetui interfuerunt quinquagesimo anno volvente a condito Instituto quem v. «Organisation Internationale du Travail» appellant: *De mutuis relationibus inter officia Ecclesiae et Organizationis laboris*	5565-5571
3760	1969	Iun	10	Paulus VI, *Allocutio* die 10 iun. 1969 in aedibus Consilii Oecumenici Genavae habita: *Spem et votum pandit de redintegranda inter christianos unitate*	5572-5573
3761	1969	Iun	24	Paulus VI, Motu pr. *Sollicitudo omnium*, De muneribus Legatorum Romani Pontificis	5573-5579
3762	1969	Iun	24	Consilium pro publicis Ecclesiae Negotiis, *Rescr.*, Rescriptum ex Audientia Sanctissimi quo Ordo Synodi Episcoporum celebrandae recognitus et auctus approbatur	5579-5586
3763	1969	Iun	25	SC Sacramentorum, *Rescr.*, Facultas datur permittendi personis idoneis distributionem Ssmae Communionis in auxilium sacerdotis, ne Missa nimis protrahatur	5586
3764	1969	Iun	28	SC pro Episcopis, *Rescr.*, Facultas datur Conferentiae Episcopali Hispanae erigendi associationes fidelium pro toto Nationis territorio.	5586
3765	1969	Iun	29	SC pro Cultu divino, Instr. *Decreto Sacrae*, Instructio de Calendariis particularibus «ad interim» accommodandis	5587
3766	1969	Iul	1	SC pro Cultu divino, *Resp.*, Festum et cultus S. Christophori potest legitime celebrari	5587
3767	1969	Iul	3	Paulus VI, Lit. Ap. *Sollicitudo omnium*, In regionibus Maris Rubri Delegatio Apostolica constituitur	5587-5588
3768	1969	Iul	3	Commissio Concilii decretis interpretandis, *Responsum ad propositum dubium* circa auctoritatem competentem ad paroecias erigendas, supprimendas aut innovandas	5588

http://www.obrascatolicas.com

N.	An.	M.	D.		Columna
9	1969	Iul	3	SC pro Gentium evangelizatione, *Rescr.*, Facultas datur instituendi Diaconatum permanentem apud Societatem Missionariorum Africae	5588-5589
0	1969	Iul	7	Secretaria Status, *Notif.*, Religiosi Urbis tradere debent Vicariatui dimidiam summam eleemosynae quae pro Missis bis aut ter litatis acceptantur	5589
1	1969	Iul	10	SC pro Cultu divino, Decr. *Petentibus nonnullis*, De legis vacatione pro novo Ordine Baptismi parvulorum ulterius proroganda	5589
2	1969	Iul	12	SC pro Doctrina Fidei, *Normae*, Statuta «ad experimentum» Commissionis Theologicae	5589-5590
3	1969	Iul	17	SC Religiosorum, *Rescr.*, Facultas datur faciendi aliqua experimenta quoad novitiatum, professionem, Officium, etc., in Tertio Ordine saeculari S. Francisci	5590-5591
4	1969	Iul	25	SC pro Cultu divino, Instr. *Decreto quo*, Instructio de editionibus apparandis et de usu Novi Ordinis lectionum Missae	5591-5592
5	1969	Aug	8	Paulus VI, Motu pr. *Inclita loto*, Cardinalis Legatus Patriachali Basilicae a S. Francisco in urbe Asisio assignatur	5592-5593
6	1969	Aug	10	SC pro Doctrina Fidei, *Notif.*, Contumax declaratur M. L'Abbé de Nantes in doctrinis sustinendis contra Hierarchiam Ecclesiae	5593-5594
7	1969	Aug	11	SC Religiosorum, *Rescr.*, Nonnulla experimenta contra ius commune permittuntur in Ordine Fratrum Minorum Capuccinorum	5594-5595
8	1969	Aug	15	Paulus VI, Motu pr. *Pastoralis migratorum*, Novae normae de pastorali migratorum cura statuuntur	5596-5597
9	1969	Aug	15	SC Religiosorum, Instr. *Venite seorsum*, Instructio de vita contemplativa et de Monialium clausura	5597-5606
0	1969	Aug	15	SC pro Cultu divino, Decr. *Ritibus exsequiarum*, Novus Ordo Exsequiarum approbatur	5606-5609
1	1969	Aug	22	SC pro Episcopis, Instr. *Nemo est qui*, Instructio de pastorali migratorum cura	5609-5624
2	1969	Aug	..	SC pro Cultu divino, *Responsa ad proposita dubia:* 1—Ad Institutionem generalem Missalis Romani. 2—Ad Ordinem Missae. 3—Ad Calendarium. 4—Ad diversa	5624-5625
3	1969	Sep	29	Conventio inter Sanctam Sedem et Rempublicam Austriacam de re patrimoniali et oeconomica. *Accordo addizionale fra la Santa Sede e la Repubblica Austriaca alla Convenzione fra la Santa Sede e la Repubblica Austriaca per il Regolamento di rapporti patrimoniali del 23 Giugno 1960*	5625-5628
4	1969	Oct	4	Paulus VI, *Allocutio* diei 4 oct. 1969 iuris peritis, qui interfuerunt coetui decimo internationali de iure poenarum, Romae habito: *De momento iuris poenalis ad progressionis iuris, ad tuenda hominis iura, ad concordiam et pacem inter Nationes provehendam*	5627-5630
5	1969	Oct	10	Paulus VI, Lit. Ap. *Le incoraggianti*, Nova Statuta Actionis Catholicae Italiae approbantur	5630-5637
6	1969	Oct	10	SC pro Clericis, Lit. Circ. *I sacerdoti in virtù*, Natura, officia et ordinatio Consilii Presbyteralis tanquam senatus Episcopi in regimine dioeceseos	5637-5641
7	1969	Oct	11	Paulus VI, *Allocutio* diei 11 oct. 1969 in aede Sixtina habita a Beatissimo Patre Sacrum concelebrante, ineunte extraordinaria Episcoporum Synodo: *De variis modis quibus Sedes Apostolica exercitium collegialitatis episcopalis fovet deque normis ad illam exercendam*	5641-5644
8	1969	Oct	16	Paulus VI, Lit. Ap. *Quam multum*, In dicione Canadensi Nuntiatura Apostolica constituitur	5644
9	1969	Oct	20	SC pro Cultu divino, Instr. *Constitutione Apostolica*, De Constitutione Apostolica «Missale Romanum» gradatim in effectum deducenda.	5644-5646
0	1969	Oct	22	Commissio «Iustitia et Pax», *Decl.*, De mutuis officiis, activitate et collaboratione inter Pontificiam Commissionem «Iustitia et Pax», et Conferentias Episcopales in bonum familiae humanae, praesertim pauperum Christi	5646-5648
1	1969	Oct	22	Synodus Episcoporum, Decl. *Elapso Oecumenico*, Relatio doctrinalis circa collegialitatem episcoporum in Ecclesia	5648-5654
2	1969	Oct	24	SC Religiosorum, *Rescr.*, Consilium cui competit votum deliberativum in admissione ad professionem sollemnem determinatur ex commoratione candidati in conventu propriae Provinciae	5654-5655

N.	An.	M.	D.		Columna
3793	1969	Oct	25	Paulus VI, *Allocutio* die 25 oct. 1969 habita in Basilica Liberiana, cum coetus haberentur extraordinariae Episcoporum Synodi: *De relationibus inter Mariam et Ecclesiam*	5655-5656
3794	1969	Oct	27	Paulus VI, *Allocutio* die 27 oct. 1969 habita Emis Patribus Cardinalibus et Excmis Praesulibus e Synodo Episcoporum, laboribus iam ad finem vergentibus: *De Synodi celebratione singulis biennii deque Secretariae Synodi ampliore efficentia donanda*	5657-5659
3795	1969	Oct	27	Synodus Episcoporum, Decl. *Nunc nobis*, Relatio de arctiore coniunctione inter ipsas Episcoporum Conferentias	5659-5665
3796	1969	Oct	27	Synodus Episcoporum, Decl. *Pastor aeternus*, Relatio de arctiore coniunctione Episcoporum Conferentias inter et Sedem Apostolicam	5666-5670
3797	1969	Oct	..	SC pro Cultu divino, Decl. *Plures liturgicae*, Declaratio circa textus liturgicos integre referendos et vertendos in vernaculis interpretationibus conficiendis	5671
3798	1969	Oct	..	SC pro Cultu divino, *Responsa ad proposita dubia:* 1—Ad institutionem generalem Missalis Romani. 2—Ad Ordinem Missae. 3—Ad Calendarium. 4—Ad diversa	5671-5672
3799	1969	Nov	4	SC pro Clericis, Lit. Circ. *Inter ea quae*, Litterae circulares ad Conferentiarum Episcopalium Praesides de permanenti cleri, maxime iunioris, institutione et formatione secundum placita Congregationis Plenariae die 18 octobris anno 1968 habitae.	5672-5678
3800	1969	Nov	10	SC pro Cultu divino, *Normae*, In editionibus Missalis Romani addatur Appendix cum Ordine Missae et nonnullis formulariis in lingua latina	5679
3801	1969	Nov	11	Signatura Apostolica, *Decisio*, De remotione a paroecia, in qua, ad validam translationem parochi renuentis, normae Codicis hucusque vigentis servari debent	5679-5680
3802	1969	Nov	12	Conventio inter Apostolicam Sedem et Foederatam Civitatem Saravicam circa institutionem magistrorum in disciplinis religiosis. *Accordo fra la Santa Sede e il Saarland sulla formazione dei maestri*	5679-5684
3803	1969	Nov	12	SC pro Cultu divino, Decr. *Una cum Novo*, Quaedam aptationes Ordinis Missae conceduntur pro Iaponia, quae melius indoli et culturae illius regionis conveniunt	5683
3804	1969	Nov	18	SC pro Cultu divino, Decl. *Institutio generalis*, Declaratio circa valorem doctrinalem Institutionis generalis Missalis Romani	5684
3805	1969	Nov	21	Vicariatus Urbis, *Normae* pro recta applicatione instaurationis liturgicae in Urbe	5685-5686
3806	1969	Nov	25	SC Religiosorum, *Normae*, Approbatur novus modus procedendi in dimissione religiosorum a votis sollemnibus in Ordine Fratrum Minorum	5686-5689
3807	1969	Nov	27	SC Religiosorum, Decr. *Cum Superiores*, De facultate supremis Moderatoribus Religionum laicalium delegata sodalium votorum temporariorum saecularizationem concedendi	5689-5690
3808	1969	Nov	27	SC Religiosorum, Decr. *Clericalia Instituta*, De ratione qua sodales laici regimen Institutorum religiosorum clericalium participare possint	5690
3809	1969	Nov	30	Vicariatus Urbis, *Normae* pro Sacramentorum pastorali celebratione in Urbe.	5691-5692
3810	1969	Dec	6	SC pro Episcopis, Decr. *Romani Pontifices*, De facultatibus et gratiis pro America Latina et pro Insulis Philippinis	5692-5693
3811	1969	Dec	7	SC pro Institutione Catholica, Decr. *Superioris Italiae*, Interregionalis Facultas Theologica Mediolanensis erigitur	5693-5694
3812	1969	Dec	8	Vicariatus Urbis, *Decr.*, Novum Consilium Presbyterale dioeceseos Romanae constituitur novaeque normae pro membrorum electione proponuntur	5695-5698
3813	1969	Dec	24	Paulus VI, Epist. Ap. *En Novembre*, Nuntius scriptus datus Emo P. D. Bernardo Ioanni S. R. E. Cardinali Alfrink, Archiepiscopo Ultraiectensi, ceterisque Excmis Hollandiae Ordinariis, Pastoralem Coetum celebraturos: *De renovatione officii ministerialis, de religiosis deque sacro caelibatu*	5698-5700
3814	1969	..	..	SC pro Gentium evangelizatione, *Instr.*, Schemata contractuum inter Episcopos residentiales et alios Ordinarios locorum in terriis Missionalibus, et Instituta Missionalia	5700

http://www.obrascatolicas.com

N.	An.	M.	D.		Columna
5	1969	..	..	SC pro Cultu divino, *Epistula* quam S. Congregatio pro Cultu divino mittere solet Indultum petentibus distribuendi sacram Communionem in manu	5700
16	1970	Ian	2	SC Religiosorum, Decl. *Cum post edita*, Declaratio circa valorem Instructionis «Venite seorsum» et de potestate Episcoporum dispensandi a clausura Monialium	5701
17	1970	Ian	6	SC pro Institutione Catholica, Normae *In Synodo Episcopali*, Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis	5702-5735
18	1970	Ian	7	Secretariatus ad Christianorum unitatem fovendam, Decl. *Dans ces derniers*, Declaratio circa doctrinam et praxim Ecclesiae Catholicae in materia participationis communis S. Eucharistiae inter fideles diversas confessiones christianas profitentes. *Declaration sur la position de l'Eglise Catholique en matière d'Eucharistie commune entre chrétiens de diverses confessions*	5735-5738
19	1970	Ian	20	Paulus VI, *Allocutio* diei 20 ian. 1970 ad clarissimum virum Romanae Studiorum Universitatis Rectorem ceterosque iuris canonici peritos, qui coetui internationali interfuerunt Romae habito: *De natura et constitutione Ecclesiae recte perpendenda in iure canonico recognoscendo*	5738-5740
20	1970	Ian	29	Paulus VI, *Allocutio* diei 29 ian. 1970 ad Praelatos Auditores et Officiales Tribunalis Sacrae Romanae Rotae, a Beatissimo Patre novo litibus iudicandis ineunte anno coram admissos: *De officio iudicis in Ecclesia, in qua nec ius, nec auctoritas, nec exercitium potestatis iudicialis opponuntur verae libertati filiorum Dei*	5740-5744
21	1970	Ian	30	Consilium pro publicis Ecclesiis Negotiis, *Notif.*, Admissio divortii in legislatione italiana constituit violationem unilateralem Concordati vigentis	5744-5745
22	1970	Ian	..	SC pro Cultu divino, *Responsa ad proposita dubia:* 1—Ad institutionem generalem Missalis Romani. 2—Ad Ordinem Missae	5745-5746
23	1970	Ian	..	SC pro Cultu divino, *Resp.*, Solvitur dubium circa approbationem textuum liturgicorum in Neerlandia	5746-5747
24	1970	Feb	2	Paulus VI, Epist. Ap. *Le dichiarazioni*, Epistula Apostolica ad Emum P. D. Ioannem S. R. E. Cardinalem Villot, a publicis Ecclesiae negotiis: *De sacro ecclesiastico caelibatu*	5747-5750
25	1970	Feb	2	SC Religiosorum, *Decl.*, Normae particulares in novis Constitutionibus O. F. M. non receptae declarantur abrogatae, et nonnulla experimenta permittuntur in materia paupertatis franciscanae	5750-5751
26	1970	Feb	2	SC pro Cultu divino, Decr. *Professionis ritus*, Novus Professionis religiosorum ritus instauratus promulgatur	5751-5754
27	1970	Feb	2	SC pro Cultu divino, *Rescr.*, Facultas datur transferendi Sollemnitatem omnium Sanctorum et Commemorationem defunctorum ob aptationem liturgicam usibus popularibus regionis Laotiae et Cambogiae in honorem mortuorum	5754-5755
28	1970	Feb	6	SC pro Cultu divino, Instr. *In confirmandis*, De unica versione vernacula textuum liturgicorum pro nonnullis tantum textibus servanda	5755-5756
29	1970	Feb	14	SC pro Episcopis, Decr. *Germaniae dicionis*, Statuta de modo celebrandi Synodum communem omnium Dioecesium Germaniae approbantur	5756
30	1970	Feb	23	Ratihabitio Conventionis inter Sanctam Sedem et Rempublicam Austriacam in re patrimoniali et oeconomica	5756
31	1970	Feb	27	Ratihabitio Conventionis inter Sanctam Sedem et Rhenaniam-Palatinatum circa nonnullas mutationes in Concordatum introducendas	5756
32	1970	Mar	8	SC Religiosorum, *Decl.*, Supprimitur clausura papalis pro Regularibus, exceptis monachis	5756-5757
33	1970	Mar	9	Paulus VI, Lit. Ap. *Nulli non cognitum*, In Mauritio Apostolica Nuntiatura constituitur	5757
34	1970	Mar	10	SC Sacramentorum, Rescr. *Diligenti examini*, Facultas datur celebrandi Missam in Cena Domini horis vespertinis et etiam matutinis, cum facultate concelebrandi postea in Missa principali vespertina	5757
35	1970	Mar	12	SC Religiosorum, *Notif.*, Dies et modus liturgicus determinatur celebrandi Diem universalem pro vocationibus sacerdotalibus et religiosis	5758
36	1970	Mar	17	SC Religiosorum, *Resp.*, Interpretatio authentica Regulae Sancti Francisci reservata manet Sedi Apostolicae	5758-5759

N.	An.	M.	D.		Columna
3837	1970	Mar	19	Paulus VI, Motu pr. *Apostolicae caritatis*, Pontificia Commissio de spirituali migratorum atque itinerantium cura constituitur	5759-5760
3838	1970	Mar	25	SC pro Ecclesiis orientalibus, Decl. *Apostolica Sedes*, Declaratio de Hierarchis extra fines territorii Patriarchalis constitutis	5760-5761
3839	1970	Mar	26	SC pro Cultu divino, Decr. *Celebrationis eucharisticae*, Nova editio Missalis Romani promulgatur et typica declaratur	5761
3840	1970	Mar	26	SC pro Cultu divino, Normae *Cenam paschalem*, Institutio generalis Missalis Romani	5761-5791
3841	1970	Mar	31	Paulus VI, Motu pr. *Matrimonia mixta*, Normae de matrimoniis mixtis statuuntur	5791-5794
3842	1970	Mar	..	SC pro Cultu divino, *Responsa ad proposita dubia:* 1—Ad institutionem generalem Missalis Romani. 2—Ad diversa	5794-5795
3843	1970	Apr	3	SC pro Causis Sanctorum, Decr. *Ne ob diuturnum*, Novae de actorum scriptione normae	5795
3844	1970	Apr	9	Secretaria Status, *Decl.*, Ordines Militares qui a Sancta Sede recognoscuntur	5795
3845	1970	Apr	9	SC Religiosorum, *Rescr.*, Facultas datur introducendi nonnulla experimenta contra ius commune circa: Erectionem Provinciarum et domorum, admissionem ad Ordines et ad Professionem, dimissionem et dispensationem a votis temporariis, frequentiam confessionis, dispensationem clausurae, praecedentiam, vocem activam et passivam, modum exquirendi consensum vel consilium, qualitates Ministri Provincialis elegendi	5796-5797
3846	1970	Apr	11	SC pro Clericis, Lit. Circ. *Presbyteri sacra*, Litterae Circulares ad Praesides Conferentiarum Episcopalium de Consiliis Presbyteralibus iuxta placita Congregationis plenariae die 10 octobris 1969 habitae	5797-5800
3847	1970	Apr	16	Secretariatus ad christianorum unitatem fovendam, *Normae*, Directorium ad ea quae a Concilio Vaticano secundo de re oecumenica promulgata sunt exsequenda *(Pars altera)*	5081-5810
3848	1970	Apr	28	Consilium pro publicis Ecclesiae Negotiis, Rescr. *Attentis precibus*, Novus modus procedendi in causis nullitatis matrimonii approbatur pro Statibus Foederatis Americae Septemtrionalis	5810-5812
3849	1970	Apr	..	SC pro Gentium evangelizatione, *Decl.*, De figura, missione et qualitatibus catechistarum deque mediis ad eorum ministerium implendum	5812-5815
3850	1970	Mai	5	Vicariatus Urbis, *Lit. Circ.*, Supellex sacra et liturgica non debet arbitrarie alienari aut manumitti sub praetextu accommodatae renovationis liturgicae	5814
3851	1970	Mai	12	Paulus VI, *Decl.*, Declaratio communis a Summo Pontifice Paulo Pp. VI et Vasken I Catholicos, Patriarcha Supremo Armeniorum, subscripta: *Circa media unitatis christianorum procurandae*	5814-5815
3852	1970	Mai	17	SC pro Gentium evangelizatione, Lit. Circ. *Puisque la ratio*, De valore adspectus missionarii pro institutione sacerdotali perficienda	5815-5817
3853	1970	Mai	17	SC pro Gentium evangelizatione, Lit. Circ. *Notre temps*, De momento et officiis laicorum in activitate missionaria Ecclesiae	5817-5824
3854	1970	Mai	17	SC pro Gentium evangelizatione, Lit. Circ. *Nello studio*, De sensu et valore vocationis missionariae deque speciali institutione eorum qui ad gentes evangelizandas praeparantur	5824-5827
3855	1970	Mai	17	SC pro Cultu divino, *Notif.*, Calendarium «ad interim» retineatur pro anno 1971	5827
3856	1970	Mai	27	Vicariatus Urbis, Instr. *I principi*, Normae circa Expositionem annualem sollemnem S. Eucharistiae, hucusque XL Horarum dictam, in Urbe faciendam	5827-5829
3857	1970	Mai	31	SC pro Cultu divino, Decr. *Consecrationis virginum*, Novus consecrationis virginum ritus promulgatur	5829-5831
3858	1970	Mai	..	SC pro Cultu divino, *Decl.*, Versiones vernaculae textuum liturgicorum debent semper anonymae manere	5831
3859	1970	Iun	3	Ratihabitio conventionis inter Apostolicam Sedem et Foederatam Civitatem Saravicam circa institutionem magistrorum in disciplinis religiosis	5831
3860	1970	Iun	4	SC Religiosorum, Decl. *Clausuram papalem*, De clausura papali Ordinum religiosorum	5831-5832

http://www.obrascatolicas.com

N.	An.	M.	D.		Columna
1	1970	Iun	4	SC Religiosorum, Decr. *Ad instituenda experimenta*, Decretum quo nonnullae facultates Religiosis Institutis conceduntur	5832-5833
2	1970	Iun	6	Signatura Apostolica, *Decisio*, Romana - Nullitatis matrimonii: Beneficium novae causae propositionis conceditur	5833-5836
3	1970	Iun	6	Signatura Apostolica, *Decisio*, Romana - Nullitatis matrimonii: Novae causae propositionis	5836-5837
4	1970	Iun	8	SC Religiosorum, *Normae* circa habitum a novitiis aliisque ad vitam religiosam candidatis induendum, et circa tempus ritumque eiusdem vestitionis	5837-5838
5	1970	Iun	9	Signatura Apostolica, *Decisio*, De erectione Tribunalis interritualis secundae instantiae	5838-5839
6	1970	Iun	9	Signatura Apostolica, *Decisio*, Curien. - Nullitatis matrimonii: De recursu contra advocatum immodicum honorarium exigentem.	5839
7	1970	Iun	9	Signatura Apostolica, *Decisio*, Dioecesis A.—Iurium: De provisione parochi renuntiantis	5839-5841
8	1970	Iun	11	SC pro Cultu divino, *Resp.*, Circa obligationem sequendi normas Conferentiae episcopalis in materia liturgica	5841
9	1970	Iun	13	Secretaria Status, *Notif.*, Auctoritas civilis nequit introducere divortium in Italia quoad matrimonia canonica, inviolato manente Concordato cum Sede Apostolica	5841-5842
0	1970	Iun	13	SC Religiosorum, *Resp.*, Moniales novas formas vitae contemplativae introducere volentes, quae clausuram Instructionis «Venite seorsum» contradicunt, suadentur ut vota solemnia derelinquant . .	5842-5843
1	1970	Iun	17	Signatura Apostolica, *Decisio*, Impedimentum cognationis spiritualis datur inter baptizatum in secta anglicana et eiusdem matrinam etiam anglicanam; et causa nullitatis ex hoc capite proposita, ad modum casus excepti definiri potest	5843-5844
2	1970	Iun	19	Sacra Paenitentiaria, *Rescr.*, Facultas datur delegandi confessarios ad absolvendum pro utroque foro a censuris propter apostasiam, haeresim et schisma incursis	5844
3	1970	Iun	20	Signatura Apostolica, *Decisio*, De habilitate ad accusandum, seu cuinam competat concedere facultatem standi in iudicio, et de valore huius concessionis pro ceteris instantiis	5844-5845
4	1970	Iun	22	SC Religiosorum, *Rescr.*, Facultas datur Monialibus Ordinis Cisterciensis ordinandi collocutorium sine cratibus	5845
5	1970	Iun	22	Signatura Apostolica, *Decisio*, De iure retrocessionis proprietatis . .	5845-5846
6	1970	Iun	24	SC pro Cultu divino, Instr. *Calendaria particularia*, De Calendariis particularibus atque Officiorum et Missarum Propriis recognoscendis	5846-5853
7	1970	Iun	24	Vicariatus Urbis, *Normae* dantur circa administrationem baptismatis in Urbe iuxta novum ritum promulgatum	5853-5854
8	1970	Iun	26	Signatura Apostolica, *Resp.*, Solvitur dubium circa competentiam Tribunalis regionalis secundae instantiae, et circa cumulationem muneris Notarii in eadem persona et causa pro diversis instantiis, vel cum Defensore vinculi aut Advocato partis pro distinctis causis	5854
9	1970	Iun	29	SC pro Cultu divino, Instr. *Sacramentali Communione*, De ampliore facultate Sacrae Communionis sub utraque specie administrandae.	5855-5856
0	1970	Iun	..	SC pro Cultu divino, *Responsa ad proposita dubia:* 1—Ad institutionem generalem Missalis Romani. 2—Ad Ordinem Missae. 3—Ad diversa	5856-5857
1	1970	Iul	7	Signatura Apostolica, *Decisio*, Dioecesis P.—Iurium: Massa Capitularis: Vigor Statutorum usque dum eorum recognitio approbetur	5857-5858
2	1970	Iul	10	Secretariatus pro non credentibus, Instr. *Ampliores rationes*, Nota circa studium atheismi et institutionem ad dialogum cum non credentibus habendum, candidatis sacerdotii impertiendam . .	5858-5861
3	1970	Iul	11	SC Religiosorum, *Resp.*, Dubia solvuntur circa applicationem experimentorum in Institutis perfectionis et circa vigorem Regulae, experimentorum tempore perdurante	5862
4	1970	Iul	13	SC pro Doctrina Fidei, *Resp.*, De administratione baptismatis filii parentum non catholicorum	5862-5863
5	1970	Iul	15	SC Religiosorum, *Decl.*, Moniales Ordinis Cisterciensium Strictioris Observantiae nequeunt partem directam habere in Capitulo Generali Abbatum, sed propria gaudent autonomia sub auctoritate Abbatis Generalis totius Ordinis	5863
6	1970	Iul	15	SC pro Cultu divino, *Lit. Circ.*, Circa interpretationes vernaculas novi Ordinis Professionis religiosae	5863-5864
7	1970	Iul	15	SC pro Cultu divino, *Lit. Circ.*, Normae servandae in adaptando caeremoniali proprii ritus Professionis	5864-5866
8	1970	Iul	16	SC Religiosorum, *Resp.*, Facultas datur ut Sorores externae Monasteriorum Cisterciensium Strictioris Observantiae gaudeant voce activa ac vota sollemnia emittant, et ut servitium externum Monasterii per Moniales ordinetur	5866
9	1970	Iul	18	Sancta Sedes, *Notif.*, Restauratio privata Ordinis militaris Templariorum declaratur illegitima	5866
0	1970	Iul	19	Commissio Concilii decretis interpretandis, *Responsa ad proposita dubia:* 1—De delegatione generali Diacono conferenda pro assistendo matrimonio. 2—De facultate Episcopi dispensandi a defectu aetatis ordinandos Diaconos permanentes uxoratos . . .	5867
1	1970	Iul	23	SC Religiosorum, *Monitum*, Monentur religiosi de prudentia adhibenda in publicandis gratiis quae per Sanctorum intercessionem asseruntur acceptae	5867
2	1970	Iul	25	SC pro Clericis, Decr. *Litteris Apostolicis*, Decretum de obligatione Sacrum litandi pro populo, post novum Calendarium Romanum generale	5867-5868
3	1970	Aug	15	Secretariatus ad christianorum unitatem fovendam, *Instr.*, Principia et criteria proponuntur circa applicationem dialogi oecumenici in Ecclesia. *Réflexions et suggestions concernant le dialogue oecuménique. Document de travail à disposition des autorités ecclésiastiques pour l'application concrète du Décret sur l'oecumenisme.*	5868-5876
4	1970	Aug	19	SC pro Cultu divino, *Resp.*, Baptismus parvulorum administratur in paroecia; in valetudinariis, non nisi ex necessitate aliave gravi causa	5876-5877
5	1970	Aug	31	Consilium pro publicis Ecclesiae Negotiis, Rescr. *Attentis precibus*, Novus modus procedendi in causis nullitatis matrimonii approbatur pro Conferentiae episcopalis Australiae territorio	5877
6	1970	Sep	5	SC pro Cultu divino, Instr. *Liturgicae instaurationes*, Instructio tertia ad Constitutionem de sacra Liturgia recte exsequendam	5877-5884
7	1970	Sep	14	Paulus VI, Epist. Ap. *Nella sua qualità*, Epistula ad Emum P. D. Ioannem S. R. E. Cardinalem Villot, a publicis Ecclesiae negotiis, *cum pontificiae cohortes, helvetica excepta, dimitterentur*	5884-5886
8	1970	Sep	17	Conventio inter Apostolicam Sedem et Bavaricam civitatem circa sectionem Theologiae catholicae in Universitate studiorum Augustana. *Accordo fra la Santa Sede e lo Stato Bavarese circa il Dipartimento di Teologia cattolica dell'Università di Augusta* . . .	5885-5888
9	1970	Sep	23	SC pro Cultu divino, *Rescr.*, Conceditur ad experimentum celebratio communis Unctionis infirmorum	5887
0	1970	Sep	26	Paulus VI, *Allocutio* die 26 sept. 1970 in aede Clementina habita Institutorum saecularium sodalibus qui e plurimis nationibus primo Coetui interfuerunt: *De consecratione rationeque saeculari sodalium Institutorum saecularium propriis in Ecclesia*	5887-5890
1	1970	Sep	26	SC Religiosorum, *Rescr.*, Facultas datur percipiendi et retinendi stipendium pro Missis bis aut ter iteratis	5890
2	1970	Sep	27	Paulus VI, Lit. Ap. *Multiformis sapientia*, S. Teresia a Iesu, Virgo Abulensis, Doctor Ecclesiae universalis renuntiatur	5891-5894
3	1970	Sep	29	Vicariatus Urbis, *Normae* confirmantur et applicantur circa administrationem baptismatis in Urbe iuxta novum ritum	5894
4	1970	Sep	30	Paulus VI, *Allocutio* die 30 sept. 1970 habita Revmis Abbatibus et Prioribus Conventualibus universae Confoederationis Congregationum Ordinis S. Benedicti, ad communia consilia habenda Romae congregatis: *De sensu notisque propriis vocationis benedictinae.*	5894-5897
5	1970	Sep	30	SC pro Cultu divino, Decr. *Ordine lectionum*, Latina editio Lectionarii Missalis Romani evulgatur et typica declaratur novusque Ordo lectionum Missae cum normis propriis statuitur	5897-5905
6	1970	Oct	1	Vicariatus Urbis, *Decr.*, Constituitur Consilium administrationis bonorum temporalium Dioeceseos Romanae, et eiusdem Statuta promulgantur	5905-5906

http://www.obrascatolicas.com

	An.	M.	D.		Columna
7	1970	Oct	5	SC Religiosorum, *Rescr.*, Facultas datur percipiendi eleemosynam pro Missis bis aut ter litatis	5907
8	1970	Oct	12	SC Religiosorum, *Notif.*, Circa facultatem administrandi baptismum ex parte religiosorum laicalium et religiosarum	5907
9	1970	Oct	22	Signatura Apostolica, *Decl.*, Competentia determinatur S. Congregationis de disciplina Sacramentorum et Signaturae Apostolicae circa «quaestiones» de validitate matrimonii	5907-5908
10	1970	Oct	25	Signatura Apostolica, *Decisio*, Dioecesis R.—Nullitatis matrimonii ex capite metus utrique nupturienti incussi	5908-5910
11	1970	Oct	30	SC pro Clericis, Lit. Circ. *Per Instructionem*, De reformatione vestium choralium ad simpliciorem formam redigendarum	5910-5911
12	1970	Oct	31	SC pro Episcopis, *Decl.*, Episcopi dimissionarii ritus latini non amplius transferuntur in ecclesias titulares, sed titulum retinent Dioeceseos residentialis dimissae	5911
13	1970	Oct	31	Commissio Concilii decretis interpretandis, *Responsum ad propositum dubium* circa participationem Presbyterorum, religiosorum et laicorum in Conferentiis episcopalibus	5911-5912
14	1970	Nov	1	Paulus VI, Const. Ap. *Laudis canticum*, Officium divinum ex decreto Concilii Oecumenici Vaticani II instauratum, promulgatur	5912-5915
15	1970	Nov	1	Signatura Apostolica, *Decisio*, De recursu contra decretum remotionis a paroecia et de principio «Lite pendente, nihil innovetur» in processu administrativo coram Signatura Apostolica	5915-5916
16	1970	Nov	3	Ratihabitio Conventionis inter Apostolicam Sedem et bavaricam civitatem circa sectionem Theologiae catholicae in Universitate studiorum Augustana	5916
17	1970	Nov	7	SC Sacramentorum, *Rescr.*, Facultas datur Ordinario loci instruendi immediate causam de matrimonio rato et non consummato, sine praevio recursu ad S. C. de disciplina Sacramentorum	5916
18	1970	Nov	9	SC pro Cultu divino, Decr. *Abbatem et Abbatissam*, Benedictionis Abbatis et Abbatissae ritus recens instauratus promulgatur, una cum novi Ordinis normis generalibus	5916-5917
19	1970	Nov	9	Signatura Apostolica, *Decl.*, Declaratio de recursu adversus decisionem Dicasterii Curiae Romanae deque modo procedendi in recursibus solvendis apud Signaturam Apostolicam	5917-5918
20	1970	Nov	10	Signatura Apostolica, *Rescr.*, Nonnullae facultates tribuuntur Conferentiae episcopali Belgicae quoad modum procedendi in causis matrimonialibus relate ad numerum testium, ad peritos et ad processum in gradu appellationis	5918
21	1970	Nov	16	Paulus VI, *Allocutio* a Beatissimo Patre, die 16 nov. 1970 Romae habita, in aede Consilii v. d. «Food and Agriculture Organization» (F. A. O.), vigesimo anno ab illo instituto condito, in qua: *Laudat fines et activitatem huius institutionis et criteria moralia in illis obtinendis et explicandis proponit sequenda*	5919-5923
22	1970	Nov	17	Signatura Apostolica, *Decisio*, Nullitatis matrimonii - Incidentis: De iure appellandi a pronunciatione circa expensas et, subordinate, de causae commissione ad S. R. Rotam	5923-5925
23	1970	Nov	21	Paulus VI, Motu pr. *Ingravescentem aetatem*, Patrum Cardinalium aetas ad maioris momenti munera exercenda statuitur	5925-5927
24	1970	Nov	28	Signatura Apostolica, *Decisio*, Nullitas matrimonii inter orthodoxos absque ritu sacro initi declaratur, et modus procedendi in iisdem similibusque causis statuitur	5927
25	1970	Dec	1	Signatura Apostolica, *Decisio*, Crediti et damnorum: De commissione causae Sacrae Romanae Rotae	5928-5930
26	1970	Dec	1	Signatura Apostolica, *Decisio*, De factorum iuridicorum declaratione per decisionem iudicialem deque damnis ex actibus administrativis secutis	5930-5934
27	1970	Dec	1	Signatura Apostolica, *Decisio*, De querela nullitatis contra Decretum Decani S. R. Rotae negantis connexionem causarum et damna inde secuta	5934-5935
28	1970	Dec	3	SC pro Cultu divino, Decr. *Ritibus Hebdomadae*, Recognitus Ordo benedicendi Oleum catechumenorum et infirmorum, et conficiendi chrisma promulgatur, una cum novi Ordinis Normis generalibus.	5935-5936
29	1970	Dec	3	Secretariatus ad christianorum unitatem fovendam, *Resp.*, De patrinis christianis non catholicis admittendis in baptismo catholicorum	5936-5937

N.	An.	M.	D.		Columna
3930	1970	Dec	8	Paulus VI, Epist. Ap. *A mainles reprises*, Opus Ecclesiae in educatione et cultura universae consortionis humanae curanda et obtinenda	5937-5942
3931	1970	Dec	8	SC Religiosorum, Decr. *Dum canonicarum*, Novae normae circa usum et administrationem sacramenti Paenitentiae, praesertim apud religiosas, et circa exclusionem a professione perpetua emittenda ob infirmitatis causam	5943-5944
3932	1970	Dec	12	SC pro Causis Sanctorum, Instr. *Receptis sacrae*, Instructio servanda in recognitione canonica et tumulatione exuviarum Servorum Dei.	5944-5945
3933	1970	Dec	15	Signatura Apostolica, *Decisio*, De recursu ad sectionem alteram Signaturae Apostolicae et de remediis contra decisiones Congressus ipsius Signaturae	5945-5947
3934	1970	Dec	19	SC pro Episcopis, *Decr.*, Statuta Conferentiae episcopalis Statuum Foederatorum Americae Septemtrionalis approbantur ad quinquennium	5947-5948
3935	1970	Dec	26	Paulus VI, Lit. Ap. *Christi amor*, Apostolicae Nuntiaturae in Liberiana Republica quaedam territoria aggregantur	5948-5949
3936	1970	Dec	28	Signatura Apostolica, *Normae* pro Tribunalibus interdioecesanis et regionalibus aut interregionalibus erigendis et ordinandis	5949-5952
3937	1970	Dec	28	Signatura Apostolica, Lit. Circ. *Inter cetera novae*, Litterae circulares ad Praesides Conferentiarum episcopalium de Tribunalium ecclesiasticorum statu et activitate	5952-5955
3938	1970	..	..	SC Religiosorum, *Normae*, Documenta remittenda ad «nihil obstat» obtinendum pro erectione Congregationis iuris dioecesani vel ad Decretum laudis impetrandum	5955-5956
3939	1970	..	..	SC pro Cultu divino, *Responsa ad proposita dubia liturgica:* 1—Ad institutionem generalem Missalis Romani. 2—Ad Calendarium Romanum.	5956
3940	1971	Ian	1	SC pro Gentium evangelizatione, *Facultates*, Formula Facultatum decennalium Ordinariis locorum in territoriis Missionum tributarum	5955-5959
3941	1971	Ian	1	SC pro Gentium evangelizatione, *Facultates*, Index facultatum Nuntiis, Pro-Nuntiis et Delegatis Apostolicis in territoriis Missionum tributarum	5959-5961
3942	1971	Ian	1	SC pro Institutione Catholica, Decr. *Theologicas Collegii*, Facultas theologica «Marianum» in Urbe «Pontificio» titulo augetur	5961-5962
3943	1971	Ian	2	Signatura Apostolica, *Rescr.*, Nonnullae facultates tribuuntur circa modum procedendi in causis matrimonialibus pertractandis pro Conferentiae episcopali Angliae et Valliae territorio	5962-5963
3944	1971	Ian	2	Signatura Apostolica, *Rescr.*, Facultas datur constituendi alterum Tribunal primae et secundae instantiae in eadem Dioecesi pro causis matrimonialibus pertractandis	5963
3945	1971	Ian	11	Commissio Concilii decretis interpretandis, *Responsa ad proposita dubia:* 1—Circa eos qui Homiliam in sacra Liturgia habere possunt. 2—Circa competentiam et modum procedendi Signaturae Apostolicae	5963-5964
3946	1971	Ian	13	SC pro Doctrina Fidei, Lit. Circ. *Litteris Encyclicis*, Litterae circulares omnibus locorum Ordinariis et Moderatoribus Generalibus Religionum clericalium: *Circa reductionem sacerdotum ad statum laicalem cum dispensatione a lege caelibatus*	5964-5966
3947	1971	Ian	13	SC pro Doctrina Fidei, *Normae* ad apparandas in Curiis dioecesanis et religiosis causas reductionis ad statum laicalem cum dispensatione ab obligationibus cum sacra Ordinatione conexis	5966-5970
3948	1971	Ian	15	SC pro Doctrina Fidei, Normae *Sacra Congregatio*, Nova agendi ratio in doctrinarum examine	5970-5971
3949	1971	Ian	28	Paulus VI, *Allocutio* diei 28 ian. 1971 ad Praelatos Auditores, Officiales et Advocatos Tribunalis Sacrae Romanae Rotae, novo litibus iudicandis ineunte anno coram admissos: *De exercitio auctoritatis seu potestatis, praecipue iudicialis, Ecclesiae in praesentibus temporum adiunctis*	5971-5975
3950	1971	Ian	30	Vicariatus Urbis, *Normae* circa usum facultatis bis aut ter Missam celebrandi et circa applicationem harum Missarum	5975-5976
3951	1971	Feb	1	SC pro Institutione Catholica, Decl. *Instructio a*, Declaratio de coëducatione in scholis secundi ordinis sub religiosorum moderatione	5976-5977

http://www.obrascatolicas.com

N.	An.	M.	D.		Columna
3952	1971	Feb	2	SC pro Cultu divino, Decr. *Cum editio*, Institutio generalis de Liturgia Horarum divulgatur antequam editio typica promulgetur . . .	5977
3953	1971	Feb	10	Signatura Apostolica, *Decisio*, Nullitatis matrimonii et conformitatis sententiarum affirmativarum, quarum prima ex capite metus, altera vero ex capite simulationis	5977-5979
3954	1971	Feb	25	Secretaria Status, *Conventio*, Sedes Apostolica adhaeret Conventioni internationali de non usu vis nuclearis in armis bellicis	5979-5980
3955	1971	Feb	26	Ratihabitio Conventionis inter Apostolicam Sedem et Consilium Foederatarum Helvetiae Civitatum de separatione Administrationis Apostolicae Ticinensis a Dioecesi Basileensi eiusdemque in Dioecesim erectione	5980
3956	1971	Mar	2	SC Religiosorum, *Rescr.*, Nonnulla experimenta contra ius commune permittuntur Ordini F. M. Capuccinorum, praesertim quoad institutionem candidatorum ante professionem sollemnem	5981
3957	1971	Mar	12	SC pro Institutione Catholica, Decr. *Sacra Congregatio*, Studium theologicum Hierosolymitanum Ordinis Fratrum Minorum affiliatur Facultati Sacrae Theologiae Pontificii Athenaei Antoniani in Urbe	5981-5982
3958	1971	Mar	17	SC pro Causis Sanctorum, *Rescr.*, Facultas datur ut Emus Cardinalis, testis inductus, depositionem suam scripto facere valeat, et normae proponuntur in depositionibus scriptis servandae	5982
3959	1971	Mar	17	SC pro Causis Sanctorum, *Rescr.*, Facultas datur instruendi processus super virtutibus Servi Dei ubi omnes fere testes de visu commorantur, et extra locum vi iuris communis competentem	5982-5983
3960	1971	Mar	28	Paulus VI, Motu pr. *Causas matrimoniales*, Normae quaedam statuuntur ad processus matrimoniales expeditius absolvendos	5983-5985
3961	1971	Mar	..	SC pro Cultu divino, *Responsa ad proposita dubia liturgica* circa novum Ordinem consecrationis virginum	5985-5987
3962	1971	Mar	..	SC pro Cultu divino, *Responsa ad proposita dubia:* 1—Circa orationes in Missis de memoriis. 2—Circa symbolum in octava Paschae .	5987
3963	1971	Apr	6	Signatura Apostolica, *Decisio*, De iure partis conventae cognoscendi libellum	5987-5989
3964	1971	Apr	11	SC pro Clericis, Lit. Circ. *Opera artis*, De cura patrimonii historico-artistici Ecclesiae, ad Praesides Conferentiarum episcopalium.	59589-5990
3965	1971	Apr	11	SC pro Clericis, Normae-Instr. *Ad normam*, Directorium catechisticum generale	5991-6023
3966	1971	Apr	11	SC pro Cultu divino, Decr. *Horarum Liturgia*, Latina editio libri Liturgiae Horarum iuxta novum ritum Romanum evulgatur et typica declaratur	6023
3967	1971	Apr	11	SC pro Cultu divino, Decr. *Publica et communis*, Institutio generalis de Liturgia Horarum	6023-6045
3968	1971	Apr	18	Paulus VI, Epist. Ap. *Optimam partem*, Epistula ad Revmum P. Andream Poisso, Ordinis Cartusiensis Ministrum Generalem, ob universae religiosae communitatis Coetum habendum: *De valore vitae eremiticae in Ecclesia deque eius coniunctione cum sacerdotio et cultu liturgico*	6045-6047
3969	1971	Apr	22	SC pro Institutione Catholica, *Lit. Circ.*, Normae proponuntur circa adscriptionem alumnorum Seminariorum ad Universitates civiles, et circa domus ubi commorari debent clerici dum studia peragunt apud Universitates ecclesiasticas Urbis	6047-6049
3970	1971	Apr	24	SC pro Gentium evangelizatione, *Normae*, De relationibus inter Ecclesiam universalem et Ecclesias particulares, inter S. C. pro Gentium evangelizatione et Conferentias episcopales quoad activitatem Ecclesiae missionariam	6049-6051
3971	1971	Apr	24	Signatura Apostolica, *Rescr.*, Facultas datur ut Tribunal unius dioeceseos videre possit causas matrimoniales fidelium ad paroecias alterius Dioeceseos pertinentium	6051
3972	1971	Apr	26	SC pro Clericis, *Resp.*, Solvitur per arbitratum conflictus inter Ordinarium loci et nonnullos sacerdotes qui poenas canonicas subierant ob publicam dissensionem de doctrina circa usum anticonceptivorum in encyclica «Humanae vitae» proposita	6051-6054
3973	1971	Mai	3	SC Religiosorum, *Normae* pro sororibus professis in Monasteria Carmelitarum Discalceatarum ingredi optantibus	6054
3974	1971	Mai	8	Signatura Apostolica, *Decisio*, De nullitate matrimonii deque nullitate decisionis rotalis ex defectu citationis et contradictorii . . .	6054-6055

N.	An.	M.	D.		Columna
3975	1971	Mai	14	Paulus VI, Epist. Ap. *Octogesima adveniens*, Epistula Apostolica ad Emum P. D. Mauricium S. R. E. Cardinalem Roy, Consilii de Laicis atque Pontificiae Commissionis Studiosorum a «Iustitia et pace» praesidem: octogesimo expleto anno ab editis Litteris Encyclicis e verbis appellatis «Rerum novarum»: *Doctrina Ecclesiae de re sociali in rerum ac temporum novis vicissitudinibus.*	6056-6072
3976	1971	Mai	20	SC pro Institutione Catholica, Decr. *Barium cum sit*, Canonice erigitur «Sectio Theologiae oecumenico-patristicae graeco-byzantinae a Sancto Nicolao» in Pont. Universitate S. Thomae Aquinatis in Urbe, penes Institutum oecumenicum Barense sita	6072-6073
3977	1971	Mai	21	Consilium instrumentis communicationis socialis praepositum, Instr. *Communio et progressio*, Instructio pastoralis ad Decretum Concilii Oecumenici Vaticani II de Instrumentis communicationis socialis rite applicandum, de mandato eiusdem Concilii exarata	6073-6102
3978	1971	Mai	27	SC pro Cultu divino, *Rescr.*, Facultas datur utendi in celebratione Missae paramentis sacris nova forma confectis	6102-6103
3979	1971	Iun	8	Signatura Apostolica, *Decisio*, De nullitate sententiae ex eo quod iudex functus fuerat in eadem causa munere Promotoris iustitiae.	6103-6105
3980	1971	Iun	14	SC pro Cultu divino, *Notificatio* circa usum et initium obligationis novi Missalis, Liturgiae Horarum et Calendarii	6105-6106
3981	1971	Iun	26	Signatura Apostolica, *Decisio*, De massae capitularis constitutione et distributione	6106-6107
3982	1971	Iun	27	Paulus VI, Motu pr. *Sedula cura*, De Pontificia Commissione Biblica ordinanda novae leges statuuntur	6107-6109
3983	1971	Iun	29	Paulus VI, Adhort. *Evangelica testificatio*, Adhortatio Apostolica uniuscuiusque religiosae familiae in catholico orbe sodalibus: *De religiosa vita secundum Concilii Oecumenici Vaticani II renovanda praeceptiones*	6109-6121
3984	1971	Iun	29	Paulus VI, Lit. Ap. *Magnum semper*, In Republica Dahomeyana Apostolica Nuntiatura constituitur, cuius sedes in urbe Dakar collocabitur	6121
3985	1971	Iul	1	Commissio decretis Concilii interpretandis, *Responsa ad proposita dubia:* 1—De potestate Episcoporum vi «Pastorale munus» reducendi vel extinguendi obligationem Missarum fundatarum. 2—De conditione devolutiva vel suspensiva recursus ad Signaturam Apostolicam in processu remotionis parochi	6122
3986	1971	Iul	3	Signatura Apostolica, *Decisio*, De capacitate processuali seu legitimitate activa ad agendum fratrum coniugis defuncti	6122-6131
3987	1971	Iul	6	Signatura Apostolica *Decisio*, De restitutione in integrum adversus decretum Sacrae Romanae Rotae ob neglectum legis praescriptum.	6131-6132
3988	1971	Iul	6	Signatura Apostolica, *Decisio*, De subsidio caritativo religiosis mulieribus dando quae e religione dimittuntur	6132-6134
3989	1971	Iul	7	SC pro Institutione Catholica, Decr. *Canonicae Orientalium*, Facultas Iuris canonici orientalis in Pontificio Instituto Orientali erigitur.	6134
3990	1971	Iul	7	Signatura Apostolica, *Decisio*, De nullitate matrimonii inter duos orthodoxos ritus byzantini-romeni initi absque ritu sacro . . .	6135-6136
3991	1971	Iul	9	Signatura Apostolica, *Decisio*, De mandato procuratorio non a curatore sed a parte conventa dato deque querela nullitatis sententiae inde derivantis	6136-6138
3992	1971	Iul	15	Paulus VI, Epist. Ap. *Amoris officio*, Epistula ad Emum P. D. Ioannem S. R. E. Cardinalem Villot, a publicis Ecclesiae negotiis, qua: *Pontificium Consilium «Cor unum» de humana et christiana progressione fovenda, in Urbe conditur*	6138-6140
3993	1971	Iul	29	Paulus VI, Lit. Ap. *Propenso et sollicito*, Peculiaris Commissio Almo Collegio Capranicensi in Urbe gubernando constituitur	6140-6141
3994	1971	Aug	15	Paulus VI, Const. Ap. *Divinae consortium*, Constitutio Apostolica de sacramento Confirmationis, cuius «Ordo» recognitus approbatur.	6141-6144
3995	1971	Aug	20	Paulus VI, *Rescriptum ex Audientia Ssmi* quo Ordo Synodi Episcoporum celebrandae recognitus et auctus nonnullis additamentis perficitur	6144-6146
3996	1971	Aug	22	SC pro Cultu divino, Decr. *Peculiare Spiritus*, Novus Ordo Confirmationis promulgatur eiusque editio typica declaratur	6146-6149

http://www.obrascatolicas.com

N.	An.	M.	D.		Columna
997	1971	Sep	18	Paulus VI, Lit. Ap. *Quantum utilitatis*, In Republica vulgo «Niger» Nuntiatura Apostolica constituitur	6149
998	1971	Oct	7	SC pro Cultu divino, *Rescr.*, Facultas datur universae Familiae religiosae Dominicanae adoptandi Liturgiam Horarum ex decreto Concilii Vaticani II instauratam	6149-6150
999	1971	Oct	25	Signatura Apostolica, *Normae*, De documentis producendis ad civiles effectus tribuendos sententiis nullitatis matrimonii in Italia post Motu proprio «Causas matrimoniales»	6150
000	1971	Oct	27	Paulus VI, *Declaratio communis* a Summo Pontifice Paulo VI et a Sanctitate Sua Mar Ignatio Iacobo III, Patriarcha seiunctae Ecclesiae Antiochiae Syrorum, subscripta: *De ea quae communia sunt fidei utriusque ecclesiae, Catholicae et Antiochenae seiunctae*	6150-6151
001	1971	Oct	29	SC pro Cultu divino, *Lit. Circ.*, Facultas datur et normae proponuntur ut commissiones liturgicae regionum Americae quae lingua hispana utuntur, possint parare versiones vulgares proprias omnium textuum liturgicorum	6151-6152
002	1971	Nov	6	Paulus VI, *Allocutio* die 6 nov. 1971 habita Emis Patribus Cardinalibus et Excmis Praesulibus e Synodo Episcoporum, cum secundus ordinarius Coetus exitum haberet: *De fructibus Synodi, de caelibatu sacerdotali et de officio Ecclesiae quoad iustitiam in mundo*	6152-6155
003	1971	Nov	11	SC pro Cultu divino, *Normae* circa textus ad interim adhibendos in celebratione et cantu Officii Divini et Missae	6155-6156
004	1971	Nov	14	Vicariatus Urbis, *Normae* servandae in celebratione matrimonii per Dioeceseos Romanae territorium	6157-6160
005	1971	Nov	15	Consilium instrumentis communicationis socialis praepositum, *Normae* seu criteria proponuntur quae inspirent collaborationem oecumenicam in campo et usu mediorum communicationis socialis.	6160-6161
006	1971	Nov	16	Signatura Apostolica, *Decisio*, Promotor iustitiae recedere nequit a causa ab ipso introducta, nisi Tribunal recessum vel renuntiationem admittat	6161-6162
007	1971	Nov	17	Consilium pro publicis Ecclesiae Negotiis, *Resp.*, In documento celebrati matrimonii canonici, a parochis Italiae transmittendo pro eius transcriptione in registrum civile, exprimendum est cognomen patris et matris contrahentium	6162
008	1971	Nov	18	SC pro Doctrina Fidei, *Resp.*, Modus agendi pastoralis cum polygamis cathecumenis qui alias uxores, praeter legitimam, deserere non possunt absque gravi incommodo	6163
009	1971	Nov	29	Paulus VI, Const. Ap. *Quod providenter*, Eparchia Dominae Nostrae Libanensis pro Maronitis in Brasilia conditur	6163-6164
010	1971	Nov	29	Paulus VI, Const. Ap. *Haec romana*, In Brasilia Eparchia Dominae Nostrae Paradisi constituitur, pro Melkitis ritus Byzantini . . .	6164
011	1971	Nov	29	Paulus VI, Const. Ap. *Eius Vicarius*, Apostolicus Exarchatus pro fidelibus Ucrainis in Brasilia degentibus, ad dignitatem Eparchiae evehitur	6164-6165
012	1971	Nov	29	Paulus VI, Const. Ap. *Quae spes*, Exarchatus Apostolicus pro fidelibus ritus antiocheni Maronitarum, in Foederatis Americae Septentrionalis Civitatibus, ad gradum Eparchiae evehitur	6165-6166
4013	1971	Nov	29	Secretaria Status, *Notificatio* qua suspenduntur ad tempus omnes facultates, praeter illas a Motu proprio «Pastorale munus» concessas, circa onera Missarum	6166
4014	1971	Nov	30	Paulus VI, *Rescr.*, Summus Pontifex publici iuris facit documenta Synodi II ordinariae Episcoporum, cuius nonnullas conclusiones approbat, alias sibi examinandas reservat	6166-6167
4015	1971	Nov	30	Synodus Episcoporum, Decl. *Ultimis temporibus*, De sacerdotio ministeriali, deque principiis doctrinalibus et rationibus practicis vitae et ministerii sacerdotum in Ecclesia	6167-6178
4016	1971	Nov	30	Synodus Episcoporum, Decl. *Convenientes ex*, De iustitia in mundo deque missione Ecclesiae quoad iustitiae applicationem in hodierna societate	6178-6187
4017	1971	Dec	3	Consilium de Laicis, *Normae*, Directorium respiciens normas quibus Instituta Internationalia Catholica definiuntur	6187-6192
4018	1971	Dec	7	SC Sacramentorum, Instr. *Ad Sanctam Sedem*, Instructio ad locorum Ordinarios de canonica celebratione matrimonii coram solis testibus in casibus particularibus	6192-6193

N.	An.	M.	D.		Columna
4019	1971	Dec	16	Signatura Apostolica, *Decr.*, Declaratur lis finita in recursu contra translationem parochi ob decreti Ordinarii loci revocationem. .	6193
4020	1971	Dec	23	SC pro Gentium evangelizatione, Instr. *Consuevit haec*, Instructio de alumnis admittendis in Pontificium Collegium Urbanum iuxta perspicuas et certas normas	6193-6194
4021	1971	Dec	30	Signatura Apostolica, *Resp.*, Doctrina de natura matrimonii a Tribunalibus ecclesiasticis Neerlandicis secuta confutatur eademque Tribunalia monentur ne alia capita nullitatis matrimonii, in specie impotentiam moralem, admittant, praeter ea a iure et iurisprudentia canonica comprobata	6194-6196
4022	1972	Ian	6	SC pro Cultu divino, Decr. *Ordinis baptismi*, Ordo initiationis christianae adultorum noviter confectus promulgatur et normae generales novi Ordinis proponuntur	6197-6211
4023	1972	Ian	8	Signatura Apostolica, *Resp.*, Civiles effectus tribui nequeunt decreto nullitatis matrimonii lato ab Episcopo cum nuptiae celebratae sunt extra Ecclesiam catholicam	6211-6212
4024	1972	Ian	15	SC Religiosorum, *Notif.*, Singula perfectionis Instituta exhibeant S. Congregationi de Religiosis elenchum facultatum omnium quibus gaudent circa reductionem, condonationem vel mutationem onerum Missarum	6212
4025	1972	Ian	20	SC pro Institutione Catholica, Decr. *Sacra Theologia*, Facultas Theologica penes studiorum Universitatem Fluminis Ianuarii canonice erigitur	6212-6214
4026	1972	Ian	20	SC pro Institutione Catholica, *Lit. Circ.*, De institutione philosophica sacrorum alumnis tradenda deque modo Philosophiam docendi hodie apud Seminaria dioecesana	6214-6219
4027	1972	Ian	28	Paulus VI, *Allocutio* die 28 ianuarii 1972 habita ad Praelatos Auditores et Officiales Tribunalis Sacrae Romane Rotae, a Beatissimo Patre novo litibus iudicandis ineunte anno coram admissos: *De necessitate iuris canonici pro Ecclesia, et de spiritu pastorali quo iuris applicatio et iustitiae administratio fieri debet a iudice ecclesiastico.*	6219-6221
4028	1972	Feb	2	Paulus VI, *Allocutio* die 2 feb. 1972 habita Institutorum saecularium sodalibus qui Romae, coetui interfuerunt quinto et vigesimo exacto anno ab edita Const. Ap. «Provida Mater»: *De natura notisque propriis Institutorum saecularium in Ecclesia et in mundo.*	6221-6225
4029	1972	Feb	2	SC Religiosorum, Decr. *Experimenta circa*, Decretum circa regiminis ordinarii rationem et religiosi saecularizati accessum ad officia et beneficia ecclesiastica	6225-6226
4030	1972	Feb	2	SC Religiosorum, *Rescr.*, Nonnullae facultates tribuuntur Abbatissis Monialium Ordinis Cisterciensis Strictioris Observantiae, exclusa tamen facultate prorogandi novitiatum ad tres annos et concedendi emissionem promissionum, loco votorum temporariorum.	6226
4031	1972	Feb	5	SC Religiosorum, *Rescr.*, Facultas datur monialibus conversis Dominicanis gaudendi voce activa in Capitulis communitatis	6226
4032	1972	Feb	9	SC pro Clericis, *Notif.*, Nonnullae animadversiones fiunt in conclusiones approbatas a coetu mixto Episcoporum et presbyterorum in Hispania habito	6226-6234
4033	1972	Feb	11	Commissio Concilii decretis interpretandis, *Responsa ad proposita dubia*: 1—De dispensatione a forma canonica celebrationis matrimonii mixti. 2—De auctoritate competenti pro erectione Seminarii regionalis	6234
4034	1972	Feb	20	Paulus VI, Motu pr. *Allo scopo*, Normae pro solutione pensionis eorum qui ab Administratione bonorum Sanctae Sedis dependent, et a propriis muneribus quiescunt. *Norme per la liquidazione nel trattamento di quiescenza*	6234-6235
3149n	1963	Dec	23	Paulus VI, Motu pr. *Con Motu proprio*, De pensionibus iterum ordinandis eorum qui ab Administratione bonorum Sanctae Sedis dependent. *Regolamento per le pensioni del personale ecclesiastico e laico civile*	6235-6240
4035	1972	Feb	21	SC pro Doctrina Fidei, Decl. *Mysterium Filii*, Declaratio ad fidem tuendam in mysteria Incarnationis et Sanctissimae Trinitatis a quibusdam recentibus erroribus	6240-6242
4036	1972	Feb	25	SC Religiosorum, *Notif.*, Criteria ac normae proponuntur circa habitum religiosum sodalium Institutorum perfectionis, praesertim mulierum	6242-6243
4037	1972	Mar	2	SC Religiosorum, *Rescr.*, Instauratio Diaconatus permanentis in Ordine Fratrum Minorum Conventualium approbatur	6243

http://www.obrascatolicas.com

N.	An.	M.	D.		Columna
8	1972	Mar	3	Secretaria Status, *Notif.*, Valor et sensus explicantur animadversionum S. C. pro Clericis in doctrinam et conclusiones coetus mixti Episcoporum et Presbyterorum in Hispania habiti	6243-6244
9	1972	Mar	3	SC pro Cultu divino, *Normae*, De Liturgia Horarum: feria V in Cena Domini, feria VI in Passione et morte Domini, Sabbato Sancto et Octava Paschae, ordinanda et celebranda ad interim ab iis qui veteres libros retinent	6244-6245
0	1972	Mar	4	Paulus VI, *Allocutio* diei 4 martii 1972 iis qui interfuerunt annuo plenario Coetui habito a Pontificio Consilio instrumentis communicationis socialis praeposito: *De quaestionibus quae sub «communicatione sociali» comprehenduntur deque officiis Pontificii Consilii in efformanda opinione publica, praesertim quoad rem ecclesiasticam et religiosam*	6245-6248
1	1972	Mar	7	SC Sacramentorum, Instr. *Dispensationis matrimonii*, Instructio de quibusdam emendationibus circa normas in processu super matrimonio rato et non consummato servandas	6248-6252
5n	1942	Feb	13	Pius XII, *Rescr.*, Nova causae propositio de inconsummatione matrimonii	6252
2	1972	Mar	8	SC Religiosorum, *Lit. Circ.*, De ratione et intentionibus quibus dies mundialis precum pro vocationibus celebranda est	6253
3	1972	Mar	25	Consilium pro publicis Ecclesiae Negotiis, Decr. *Episcoporum delectum*, Decretum quo normae de promovendis ad Episcopale ministerium in Ecclesia latina approbantur	6253-6256
4	1972	Apr	13	Paulus VI, Lit. Ap. *Cum sit*, Nuntiatura Apostolica Reipublicae Algeriensis constituitur	6256
5	1972	Apr	13	Paulus VI, Lit. Ap. *Quantopere aestimanda*, In Republica Tunetana Apostolica Nuntiatura constituitur, cuius sedes in urbe Icosio seu Alger, ut gallica lingua, collocatur	6256
6	1972	Apr	18	Signatura Apostolica, *Decisio*, Matrimonium inter partes graeco-orthodoxam et anglicanam coram ministro anglicano initum declarari potest nullum ob defectum ritus sacri, si partes ministrum orthodoxum in loco commode adire poterant	6257-6258
7	1972	Apr	21	Paulus VI, *Nuntius scripto datus* universis christifidelibus et bonae voluntatis hominibus, die recurrente recto instrumentorum communicationis socialis usui provehendo per totum terrarum orbem dicato: *De studio et officio veritatis recte persequendae ac integre proponendae per instrumenta communicationis socialis* . .	6258-6260
8	1972	Apr	25	Conventio inter Sanctam Sedem et Rempublicam Austriacam de scholis catholicis	6259-6262
9	1972	Apr	26	Signatura Apostolica, *Decisio*, De iure appellandi in causis matrimonialibus post inutiliter elapsos dies fatales ad proponendam vel prosequendam appellationem	6263-6264
0	1972	Apr	29	Paulus VI, Lit. Ap. *Maiores Nostri*, In Republica Sudanensi Apostolica Nuntiatura constituitur	6264
1	1972	Mai	2	SC pro Cultu divino, Decl. *Cum de fragmentis*, De particulis et fragmentis Hostiarum reverenter conservandis vel sumendis	6264
2	1972	Mai	3	Signatura Apostolica, *Resp.*, Ordinarius competens in Italia ad decidendas causas matrimoniales in casibus exceptis est Archiepiscopus Sedis Tribunalis regionalis, etiam post Motu proprio «Causas matrimoniales» diei 28 martii 1971	6265
3	1972	Mai	13	Paulus VI, *Allocutio* die 13 maii 1972 habita ad moderatores, doctores auditoresque Gregorianae studiorum Universitatis, quarto volvente saeculo ex quo Gregorius XIII Antistes sacrorum Maximus ad Summi Pontificatus fastigium evectus est: *De officiis Universitatum Ecclesiae propriis in historia, cultura et paedagogia promovendis, praesertim in re theologica et ecclesiali*	6265-6270
4	1972	Mai	19	Paulus VI, *Allocutio* diei 19 maii 1972 Moderatoribus e singulis nationibus et membris summorum Consiliorum Pontificiorum Operum Missionalium, Romae annuum Coetum habentibus: *De Pontificiis Operibus Missionalibus, quae praecipua constituunt instrumenta in manu Summi Pontificis et Episcoporum ad activitatem missionalem absolvendam, continuo renovandis et aptandis*	6271-6272
5	1972	Mai	20	SC pro Institutione Catholica, Decr. *Sacra Congregatio*, Studium theologicum Ordinis Fratrum Minorum Capuccinorum in Urbe tanquam sectio specializationis in Theologia spirituali constituitur penes Facultatem theologicam Pontificii Athenaei Antoniani in Urbe	6273-6273

N.	An.	M.	D.		Columna
4056	1972	Iun	1	Secretariatus ad unitatem christianorum fovendam, Instr. *In quibus*, Instructio de peculiaribus casibus admittendi alios christianos ad Communionem eucharisticam in Ecclesia catholica .	6273-6277
4057	1972	Iun	9	Commissio Concilii decretis interpretandis, *Responsum ad propositum dubium* circa modum peragendi chrismationem a ministro Sacramenti Confirmationis	6277
4058	1972	Iun	12	Paulus VI, *Allocutio* die 12 iunii 1972 habita sodalibus ex Ordine Fratrum Minorum Conventualium qui generali coetui religiosae suae communitatis interfuerunt: *De recte intellegenda renovatione vitae religiosae a Concilio Vaticano II proposita deque sequela Christi, paupertate atque fidelitate Sedi Apostolicae perpetuo intendendis.*	6277-6279
4059	1972	Iun	15	Paulus VI, *Notif.*, Notificatur constitutio Pontificiae Commissionis iuri canonico orientali recognoscendo	6279-6282
4060	1972	Iun	16	SC pro Doctrina Fidei, *Normae* pastorales circa Absolutionem generali modo impertiendam	6279-6282
4061	1972	Iun	16	SC pro Cultu divino, *Rescr.*, Ordinarius loci concedere potest, in adiunctis particularibus, celebrationem unius Missae iuxta veterem ritum romanum	6282
4062	1972	Iun	17	Signatura Apostolica, *Decr.*, Appellatio apud Rotam Nuntiaturae Apostolicae Hispaniarum proposita deferri potest ad Rotam Romanam ante citationem partium	6282
4063	1972	Iun	19	Paulus VI, Lit. Ap. *Iussum, quo*, In Republica Litoris Eburnei Apostolica Nuntiatura constituitur, cuius sedes in urbe Dakar collocatur	6283
4064	1972	Iun	19	Signatura Apostolica, *Decisio*, Sacerdos e Societate sive votis saecularizatus et legitime uxoratus caret iure percipiendi reditus et pensionem constitutam ex bonis quae ad Societatem pertinebant.	6283-6285
4065	1972	Iun	21	SC Religiosorum, *Resp.*, Monasteria monialium Dominicarum quae vota tantum simplicia adhuc emittunt, servare tenentur clausuram «papalem» aut «constitutionalem»	6285
4066	1972	Iun	24	SC pro Cultu divino, Decr. *Thesaurum cantus*, Ordo cantus Missae seu Gradualis Romani nova ordinatio promulgatur cum propriis recognitis normis	6286-6288
4067	1972	Iun	26	SC pro Doctrina Fidei, *Declaratio* quoad interpretationem quarundam dispositionum, quae Normis, die 13 Ianuarii 1971 editis, statutae sunt circa reductionem sacerdotum in statum laicalem cum dispensatione ab omnibus oneribus sacris	6288-6290
4068	1972	Iun	27	SC pro Ecclesiis orientalibus, Decr. *Orientalium Religiosorum*, Decretum quo nonnullae facultates Religiosis Orientalibus conceduntur et quidam canones de iisdem Religiosis mutantur vel suspenduntur	6290-6292
4069	1972	Iun	28	SC Religiosorum, *Notif.*, Nova Statuta Unionis Superiorum Generalium approbantur	6292-6294
4070	1972	Iul	1	Signatura Apostolica, *Decisio*, De vi canonis 72 Concilii Trullani quoad declarationem nullitatis matrimonii ex impedimento mixtae religionis	6295
4071	1972	Iul	10	Ratihabitio Conventionis inter Sanctam Sedem et Rempublicam Austriacam de scholis catholicis	6295
4072	1972	Iul	11	Signatura Apostolica, *Decisio*, De retractatione renuntiationis canonicatui cathedrali ab Ordinario loci acceptatae	6295-6297
4073	1972	Iul	19	SC pro Episcopis et SC pro Clericis, *Epist.*, Recursus Capituli Cathedralis contra Episcopum Roërmondensem reiicitur atque regimen Dioeceseos personali responsabilitati Episcopi commissum declaratur, ab aliis structuris superdioecesanis non substituendum	6297-6209
4074	1972	Iul	19	SC Religiosorum, *Resp.*, Facultas datur Ordini Fratrum Minorum Capuccinorum convocandi Capitulum Generale extraordinarium ad mutationes inductas satis comprobandas ante approbationem definitivam Constitutionum	6299
4075	1972	Iul	22	SC Religiosorum, *Facult.*, Nonnullae facultates conceduntur, iuri communi contrariae, circa dimissionem sodalium a votis sollemnibus Ordinis Fratrum Praedicatorum	6299-6300
4076	1972	Iul	26	Signatura Apostolica, *Decl.*, Recursus ad Signaturam Apostolicam contra decretum S. C. pro Religiosis confirmantis dimissionem religiosorum a Superioribus decisam, effectum habet suspensivum.	6300

http://www.obrascatolicas.com

An.	M.	D.		Columna
1972	Aug	6	SC pro Cultu divino, *Notif.*, De Liturgia Horarum pro quibusdam communitatibus religiosis quae maiorem Psalmorum copiam desiderant per diem recitare	6300-6302
1972	Aug	7	SC pro Cultu divino, Decl. *In celebratione*, Declaratio de Concelebratione, in qua statuitur sacerdotes, praeter Missam in bonum fidelium celebratam, posse etiam concelebrare in Missa conventuali seu communitaria, aut occasione peculiaris coetus sacerdotum, nullo percepto stipendio pro Missa concelebrata	6302-6303
1972	Aug	9	Signatura Apostolica, *Decl.*, Effectus suspensivus recursuum ad Signaturam Apostolicam incipit recurrere a momento interpositionis ipsius recursus legitime factae	6303-6304
1972	Aug	9	Signatura Apostolica, *Decl.*, Diaconus assumi potest ad officium iudicis pro causis matrimonialibus definiendis	6304
1972	Aug	12	SC pro Doctrina Fidei, *Resp.*, Alias Preces eucharisticas, praeter eas in Missali admissas, non licet inducere auctoritate privata in Canonem Missae	6304
1972	Aug	15	Paulus VI, Motu pr. *Ministeria quaedam*, Disciplina circa Primam Tonsuram, Ordines Minores et Subdiaconatum in Ecclesia latina innovatur	6304-6307
1972	Aug	15	Paulus VI, Motu pr. *Ad pascendum*, Nonnullae normae ad sacrum Diaconatus Ordinem spectantes statuuntur	6307-6310
1972	Sep	20	Paulus VI, *Allocutio* die 20 sept. 1972 habita Institutorum saecularium Moderatoribus qui Romae internationali Coetui interfuerunt: *De ratione propria Institutorum saecularium in Ecclesia, quae pari iure consistit in eorum sodalium saecularitate consecrata ac in ipsorum consecratione saeculari*	6310-6313
1972	Sep	23	Paulus VI, *Allocutio* die 23 sept. 1972 habita iis qui adfuerunt sexagesimo internationali Conventui a publicis legumlatorum coetibus ex universis nationibus Romae celebrato: *De crisi actuali systematis et officii Senatus seu coetus publici legumlatorum deque mediis ad hoc iuridicum institutum aptandum et in primaevam rationem restituendum*	6313-6317
1972	Oct	2	SC Religiosorum, *Resp.*, Fratres non sacerdotes ad munus Superioris localis promoveri nequeunt in Ordine Fratrum Minorum Capuccinorum	6317-6318
1972	Oct	9	SC pro Cultu divino, Decr. *Cum de nomine*, De nomine Episcopi in prece eucharistica proferendo	6318-6319
1972	Oct	14	Signatura Apostolica, *Lit. Circ.*, Normae et taxationes statuuntur ad honoraria determinanda quae Advocatis et Peritis debentur ob expletum munus apud Tribunalia regionalia Italiae	6319-6320
1972	Oct	19	Paulus VI, *Allocutio* die 19 oct. 1972 habita ad Moderatores Nationalium Coetuum Maiorum Antistitum Institutorum religiosorum, favente S. Congregatione pro Religiosis et Institutis saecularibus Romae coadunatos: *De elementis quae consecrationem religiosam constituunt deque momento spiritui religioso et missionario in renovatione vitae religiosae tribuendo, et in praxim sub ductu Episcoporum reducendo, salva exemptione interna*	6321-6323
1972	Oct	22	Paulus VI, *Nuntius scripto datus* ad Emum P. D. Alexandrum S.R.E. Cardinalem Renard, Archiepiscopum Lugdunensem, centesimo quinquagesimo exorto anno ex quo «Opus a Propagatione Fidei» constitutum est: *De quaestionibus activitatem missionalem Ecclesiae respicientibus apte solvendis per assecutionem finium qui Operibus Missionalibus Pontificiis sunt propriis*	6323-6328
1972	Oct	25	Secretaria Status, *Resp.*, Interpretatio authentica datur nonnullarum Normarum quae solutionem pensionis respiciunt eorum qui pendent ab Administratione bonorum Sanctae Sedis	6328
1972	Oct	27	Paulus VI, *Allocutio* diei 27 oct. 1972 Emis Patribus et Excmis Praesulibus e Consilio Secretariae Generalis Synodi Episcoporum, qui conventui Romae habito interfuerunt: *De Synodi Episcoporum indole propria deque mutationibus in eiusdem modum procedendi inducendis*	6329
1972	Oct	27	Secretaria Status, *Decl.*, Modus determinatur melius applicandi normas datas circa solutionem pensionis eorum qui pendent ab Administratione bonorum Sanctae Sedis	6329-6330
1972	Nov	20	SC pro Cultu divino, *Epist.*, Determinantur partes sacrae Liturgiae pro quibus habenda est interpretatio popularis in territoriis Americae quae lingua utuntur hispana	6330-6331

N.	An.	M.	D.		Columna
4095	1972	Nov	30	Paulus VI, Const. Ap. *Sacram unctionem*, Constitutio Apostolica de Sacramento Unctionis infirmorum	6331-6332
4096	1972	Dec	1	Paulus VI, *Allocutio* die 1 dec. 1972 habita Moderatoribus et membris Pontificii Consilii «Cor unum» qui Romae alteri plenario Coetui adfuerunt: *De muneribus Consilio «Cor unum» commissis reddendi coram humana societate testimonium caritatis, necessitudinis et iustitiae in Ecclesiae missione insitum, illudque applicandi singulis adiunctis hominumque necessitatibus*	6333-6334
4097	1972	Dec	3	SC pro Cultu divino, Decr. *Ministeriorum disciplina*, Ritus de institutione Lectorum et Acolythorum, de admissione inter candidatos ad Diaconatum et Presbyteratum, necnon de sacro caelibatu amplectendo, in editione typica, promulgatur	6334-6336
4098	1972	Dec	7	SC pro Cultu divino, Decr. *Infirmis cum*, Ordo Unctionis infirmorum eorumque pastoralis curae in editione typica promulgatur una cum Normis in praxi servandis	6336-6345
4099	1972	Dec	8	Paulus VI, *Nuntius* ad universos homines, praesertim Christifideles, calendis ianuariis diem fovendae paci per totum terrarum orbem celebraturos: *Pax inter nationes seu tranquillitas ordinis inter consortionem humanam, etsi a periculis numquam tutam, potest de facto, ideoque debet, firma institui ac duratura*	6345-6348
4100	1972	Dec	9	Paulus VI, *Allocutio* diei 9 dec. 1972 ad italicos iuris peritos catholicos qui XXIII Conventui, eorum favente Societate habito, interfuerunt: *Fetus humani abortus directe intentus aut legaliter protectus ius naturae hominum offendit*	6348-6350
4101	1972	Dec	9	Paulus VI, Lit. Ap. *Quandoquidem mortalium*, Sanctus Gabriel Archangelus Patronus tabellariae rei declaratur	6350
4102	1972	Dec	13	Paulus VI, *Allocutio* die 13 dec. 1972 habita iis qui in Gregoriana studiorum Universitate «Cursui renovationis canonicae pro iudicibus aliisque Tribunalium administris» interfuerunt: *De vi, momento notisque propriis iuris canonici recte hodie in Ecclesia perpendendis contra nonnullas oppositas reiciendas doctrinas*	6351-6352
4103	1972	Dec	16	SC pro Causis Sanctorum, *Notif.*, Novus modus procedendi in discutiendo dubio num aliquid obsit Causae Servorum Dei introductioni	6352
4104	1972	Dec	16	SC pro Causis Sanctorum, *Notif.*, De trium Consultorum votis pro dubiis maioribus discutiendis in Causis Servorum Dei	6352-6353
4105	1972	Dec	23	SC pro Cultu divino, Decr. *Cum die*, Variationes in Institutionem generalem Missalis Romani inducendae	6353-6355
4106	1972	..	..	SC pro Causis Sanctorum, *Normae*, Documenta quae praerequiruntur ad Causas Servorum Dei introducendas	6356

http://www.obrascatolicas.com

INDEX INITIORUM ET DIOECESIUM

QUIBUS DOCUMENTA INTERDUM ALLEGANTUR

	N.	Columna
maintes reprises, Epist. Ap. 8 dec. 1970 Pauli VI: Opus Ecclesiae in educatione et cultura universae consortionis humanae curanda et obtinenda	**3930**	5937-5942
bbatem et Abbatissam, Decr. 9 nov. 1970 SC pro Cultu divino: Benedictionis Abbatis et Abbatissae ritus recens instauratus promulgatur, una cum novi Ordinis normis generalibus	**3918**	5916-5917
ctio pastoralis, Instr. 15 maii 1969 SC pro Cultu divino: Instructio de Missis pro coetibus particularibus	**3750**	5547-5550
d hoc usque, Motu pr. 15 apr. 1969 Pauli VI: Iuridicae quaedam Patrum Cardinalium rationes definiuntur quoad suos Titulos vel Diaconias in Urbe.	**3739**	5514-5515
d instituenda experimenta, Decr. 4 iun. 1970 SC Religiosorum: Decretum quo nonnullae facultates Religiosis Institutis conceduntur	**3861**	5832-5833
d normam, Normae-Instr. 11 apr. 1971 SC pro Clericis: Directorium catechisticum generale	**3965**	5991-6023
d pascendum, Motu pr. 15 aug. 1972 Pauli VI: Nonnullae normae ad sacrum Diaconatus Ordinem spectantes statuuntur	**4083**	6307-6310
d Sanctam Sedem, Instr. 7 dec. 1971 SC Sacramentorum: Instructio ad locorum Ordinarios de canonica celebratione matrimonii coram solis testibus in casibus particularibus	**4018**	6192-6193
llo scopo, Motu pr. 20 feb. 1972 Pauli VI: Normae pro solutione pensionis eorum qui ab Administratione bonorum Sanctae Sedis dependent, et a propriis muneribus quiescunt. *Norme per la liquidazione nel trattamento di quiescenza.*	**4034**	6234-6235
moris officio, Epist. Ap. 15 iul. 1971 Pauli VI: Epistula ad Emum P. D. Ioannem S. R. E. Cardinalem Villot, a publicis Ecclesiae negotiis, qua: Pontificium Consilium «Cor unum» de humana et christiana progressione fovenda, in Urbe conditur	**3992**	6138-6140
mpliores rationes, Instr. 10 iul. 1970 Secretariatus pro non credentibus: Nota circa studium atheismi et institutionem ad dialogum cum non credentibus habendum, candidatis sacerdotii impertiendam	**3882**	5858-5861
nni liturgici, Decr. 21 mart. 1969 SC Rituum: Ordinatio anni liturgici et novum Calendarium liturgicum approbantur	**3727**	5496-5497
postolicae caritatis, Motu pr. 19 mart. 1970 Pauli VI: Pontificia Commissio de spirituali migratorum atque itinerantium cura constituitur	**3837**	5759-5760
postolica Sedes, Decl. 25 mart. 1970 SC pro Ecclesiis orientalibus: Declaratio de Hierarchis extra fines territorii Patriarchalis constitutis	**3838**	5760-5761
ttentis precibus, Rescr. 28 apr. 1970 Consilii a publicis Ecclesiae Negotiis: Novus modus procedendi in causis nullitatis matrimonii approbatur pro Statibus Foederatis Americae Septemtrionalis	**3848**	5810-5812
ttentis precibus, Rescr. 31 aug. 1970 Consilii pro publicis Ecclesiae Negotiis: Novus modus procedendi in causis nullitatis matrimonii approbatur pro Conferentiae episcopalis Australiae territorio.	**3895**	5877
Barium cum sit, Decr. 20 maii 1971 SC pro Institutione Catholica: Canonice erigitur «Sectio Theologiae oecumenico-patristicae graeco-byzantinae a Sancto Nicolao» in Pont. Universitate S. Thomae Aquinatis in Urbe, penes Institutum oecumenicum Barense sita	**3976**	6072-6073
Calendaria particularia, Instr. 24 iun. 1970 SC pro Cultu divino: De calendariis particularibus atque Officiorum et Missarum Propriis recognoscendis	**3876**	5846-5853
Canonicae Orientalium, Decr. 7 iul. 1971 SC pro Ecclesiis orientalibus: Facultas iuris canonici orientalis in Pontificio Instituto Orientali erigitur	**3969**	6187

	N.	Columna
Causas matrimoniales, Motu pr. 28 mart. 1971 Pauli VI: Normae quaedam statuuntur ad processus matrimoniales expeditius absolvendos	**3960**	5983-5985
Celebrationis eucharisticae, Decr. 26 mart. 1970 SC pro Cultu divino: Nova editio Missalis Romani promulgatur et typica declaratur	**3839**	5761
Cenam paschalem, Normae 26 mart. 1970 SC pro Cultu divino: Institutio generalis Missalis Romani	**3840**	5761-5791
Christi amor, Lit. Ap. 26 dec. 1970 Pauli VI: Apostolicae Nuntiaturae in Liberiana Republica quaedam territoria aggregantur	**3935**	5948-5949
Clausuram papalem, Decl. 4 iun. 1970 SC Religiosorum: De clausura papali Ordinum religiosorum	**3860**	5831-5832
Clericalia Instituta, Decr. 27 nov. 1969 SC Religiosorum: De ratione qua sodales laici regimen Institutorum religiosorum clericalium participare possint	**3803**	5690
Comme le prévoit, Instr. 25 ian. 1969 Consilii Liturgiae: Normae proponuntur ad versiones vernaculas textuum liturgicorum recte apparandas	**3709**	5465-5470
Communio et progressio, Instr. 21 maii 1971 Consilii instrumentis communicationis socialis praepositi: Instructio pastoralis ad Decretum Concilii oecumenici Vaticani II de instrumentis communicationis socialis rite applicandum, de mandato eiusdem Concilii exarata	**3977**	6073-6102
Con Motu proprio, Motu pr. 23 dec. 1963 Pauli VI: De pensionibus iterum ordinandis eorum qui ab Administratione bonorum Sanctae Sedis dependent. Regolamento per le pensioni del personale ecclesiastico e laico civile	**3149n**	6235-6240
Consecrationis virginum, Decr. 31 maii 1970 SC pro Cultu divino: Novus consecrationis virginum ritus promulgatur	**3857**	5829-5831
Constitutione Apostolica, Instr. 20 oct. 1969 SC pro Cultu divino: De Constitutione Apostolica «Missale Romanum» gradatim in effectum deducenda	**3789**	5644-5646
Consuevit haec, Instr. 23 dec. 1971 SC pro Gentium evangelizatione: Instructio de alumnis admittendis in Pontificium Collegium Urbanum iuxta perspicuas et certas normas	**4020**	6193-6194
Convenientes ex, Decl. 30 nov. 1971 Synodi Episcoporum: De iustitia in mundo deque missione Ecclesiae quoad iustitiae applicationem in hodierna societate.	**4016**	6178-6187
Cum de fragmentis, Decl. 2 maii 1972 SC pro Cultu divino: De particulis et fragmentis Hostiarum reverenter conservandis vel sumendis	**4051**	6264
Cum de nomine, Decr. 9 oct. 1972 SC pro Cultu divino: De nomine Episcopi in prece eucharistica proferendo	**4037**	6318-6319
Cum die, Decr. 23 dec. 1972 SC pro Cultu divino: Variationes in Institutionem generalem Missalis Romani inducendae	**4105**	6353-6355
Cum editio, Decr. 2 feb. 1971 SC pro Cultu divino: Institutio generalis de Liturgia Horarum divulgatur antequam editio typica promulgetur	**3952**	5977
Cum post edita, Decl. 2 ian. 1970 SC Religiosorum: Declaratio circa valorem Instructionis «Venite seorsum» et de potestate Episcoporum dispensandi a clausura Monialium	**3816**	5701
Cum sit, Lit. Ap. 13 apr. 1972 Pauli VI: Nuntiatura Apostolica Reipublicae Algeriensis constituitur	**4044**	6256
Cum Superiores, Decr. 27 nov. 1969 SC Religiosorum: De facultate supremis Moderatoribus Religionum laicalium delegata sodalium votorum temporariorum saecularizationem concedendi	**3807**	5689-5690
Dans ces derniers, Decl. 7 ian. 1970 Secretariatus ad christianorum unitatem fovendam: Declaratio circa doctrinam et praxim Ecclesiae Catholicae in materia participationis communis S. Eucharistiae inter fideles diversas confessiones christianas profitentes	**3818**	5735-5738
Decreto quo, Decr. 25 iul. 1969 SC pro Cultu divino: Instructio de editionibus apparandis et de usu novi Ordinis lectionum Missae	**3774**	5591-5592
Decreto Sacrae, Instr. 29 iun. 1969 SC pro Cultu divino: Instructio de Calendariis particularibus «ad interim» accommodandis	**3765**	5587
Desde el año, Decr. 18 feb. 1969 SC Religiosorum: Nova Statuta generalia Conferentiae hispanae religiosorum approbata promulgantur.	**3719**	5479
Diligenti examini, Rescr. 10 mart. 1970 SC Sacramentorum: Facultas datur celebrandi Missam in Cena Domini horis vespertinis et etiam matutinis, cum facultate concelebrandi postea in Missa principali vespertina	**3834**	5757
Directorium, Normae 3 dec. 1971 Consilii pro Laicis: Directorium respiciens normas quibus Instituta Internationalia Catholica definiuntur	**4017**	6187-6192
Directorium catechisticum generale, Normae-Instr. 11 apr. 1971 SC pro Clericis	**3965**	5991-6023
Directorium de re oecumenica, Normae 16 apr. 1970 Secretariatus ad christianorum unitatem fovendam: Directorium ad ea quae a Concilio Vaticano II de re oecumenica promulgata sunt, prosequenda *(Pars altera)*	**3847**	5801-5810

http://www.obrascatolicas.com

	N.	Columna
pensationis matrimonii, Instr. 7 mart. 1972 SC Sacramentorum: Instructio de quibusdam emendationibus circa normas in processu super rato et non consummato servandas	4041	6248-6252
inae consortium, Const. Ap. 15 aug. 1971 Pauli VI: Constitutio Apostolica de sacramento Confirmationis, cuius «Ordo» recognitus approbatur	3994	6141-6144
m canonicarum, Decr. 8 dec. 1970 SC Religiosorum: Novae normae circa usum et administrationem sacramenti Paenitentiae, praesertim apud religiosas, et circa exclusionem a professione perpetua emittenda ob infirmitatis causam.	3931	5943-5944
s Vicarius, Const. Ap. 29 nov. 1971 Pauli VI: Apostolicus Exarchatus pro fidelibus Ucrainis in Brasilia degentibus, ad dignitatem Eparchiae evehitur.	4011	6164-6165
pso Oecumenico, Decl. 22 oct. 1969 Synodi Episcoporum: Relatio doctrinalis circa cellegialitatem Episcoporum in Ecclesia	3791	5648-5654
novembre, Epist. Ap. 24 dec. 1969 Pauli VI: Nuntius scriptus datus Emo P. D. Bernardo Ioanni S. R. E. Cardinali Alfrink, Archiepiscopo Ultraiectensi, ceterisque Excmis Hollandiae Ordinariis, Pastoralem Coetum celebraturos: De renovatione officii ministerialis, de religiosis deque sacro caelibatu.	3813	5698-5700
iscoporum delectum, Decr. 25 mart. 1972 Consilii pro publicis Ecclesiae Negotiis: Decretum quo normae de promovendis ad Episcopale ministerium in Ecclesia latina approbantur	4043	6253-6256
angelica testificatio, Adhort. 29 iun. 1971 Pauli VI: Adhortatio Apostolica uniuscuiusque religiosae familiae in catholico orbe sodalibus: De religiosa vita secundum Concilii Oecumenici Vaticani II renovanda praeceptiones	3983	6109-6121
quo tempore, Lit. Ap. 8 mart. 1969 Pauli VI: Internuntiatura Apostolica Aethiopiae ad dignitatem et gradum Nuntiaturae evehitur	3723	5491-5492
perimenta circa, Decr. 2 feb. 1972 SC Religiosorum: Decretum circa regiminis ordinarii rationem et religiosi saecularizati accessum ad officia et beneficia ecclesiastica	4029	6225-6226
acultates decennales, Facult. 1 ian. 1971 SC pro Gentium evangelizatione: Formula facultatum decennalium Ordinariis locorum in territoriis Missionum tributarum	3940	5955-5959
idei custos, Instr. 30 par. 1969 SC Sacramentorum: De ministris extraordinariis Sacrae Communionis Eucharisticae administrandae	3746	5535-5536
rmaniae dicionis, Decr. 14 feb. 1970 SC pro Episcopis: Statuta de modo celebrandi Synodum communem omnium Dioecesium Germaniae approbantur.	3829	5756
aec romana, Const. Ap. 29 nov. 1971 Pauli VI: In Brasilia Eparchia Dominae Nostrae Paradisi constituitur pro Melkitis ritus Byzantini	4010	6164
orarum liturgia, Decr. 11 apr. 1971 SC pro Cultu divino: Latina editio libri Liturgiae Horarum iuxta novum ritum Romanum evulgatur et typica declaratur	3966	6023
principi, Instr. 27 maii 1970 Vicariatus Urbis: Normae circa Expositionem annualem sollemnem S. Eucharistiae, hucusque XL Horarum dictam, in Urbe faciendam.	3856	5827-5829
sacerdoti in, Lit. Circ. 10 oct. 1969 SC pro Clericis: Natura, officia et ordinatio Consilii Presbyteralis tanquam senatus Episcopi in regimine dioeceseos.	3786	5637-5641
n celebratione, Decl. 7 aug. 1972 SC pro Cultu divino: Declaratio de Concelebratione, in qua statuitur sacerdotes, praeter Missam in bonum fidelium celebratam, posse etiam concelebrare in Missa conventuali seu communitaria, aut occasione peculiaris coetus sacerdotum, nullo percepto stipendio pro Missa concelebrata	4078	6302-6303
n confirmandis, Instr. 6 feb. 1970 SC pro Cultu divino: De unica versione vernacula textuum liturgicorum pro nonnullis tantum textibus servanda	3828	5755-5756
In conformità, Instr. 15 feb. 1969 Vicariatus Urbis: Criteria servanda in applicatione normarum circa matrimonii celebrationem in Urbe	3718	5478-5479
In quibus, Instr. 1 iun. 1972 Secretariatus ad unitatem christianorum fovendam: Instructio de peculiaribus casibus admittendi alios christianos ad Communionem eucharisticam in Ecclesia catholica	4056	6273-6277
In Synodo Episcopali, Instr. 6 ian. 1970 SC pro Institutione Catholica: Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis	3817	5702-5735
Inclita toto, Motu pr. 8 aug. 1969 Pauli VI: Cardinalis Legatus Patriarchali Basilicae a S. Francisco in Urbe Asisio assignatur	3775	5592-5593
Infirmis quo, Decr. 7 dec. 1972 SC pro Cultu divino: Ordo Unctionis infirmorum eorumque pastoralis curae in editione typica promulgatur una cum Normis in praxi servandis	4098	6336-6345
Ingravescentem aetatem, Motu pr. 21 nov. 1970 Pauli VI: Patrum Cardinalium aetas ad maioris momenti munera exercenda statuitur	3923	5924-5926

	N.	Columna
Instans illa, Lit. Ap. 25 apr. 1969 Pauli VI: In Thailandia Nuntiatura Apostolica conditur, nomine Thailandensis	3742	5518
Institutio generalis, Decl. 18 nov. 1969 SC pro Cultu divino: Declaratio circa valorem doctrinalem Institutionis generalis Missalis Romani	3804	5684
Institutio generalis de Liturgia Horarum, Decr. 11 apr. 1971 SC pro Cultu divino.	3967	6023-6045
Institutio generalis Missalis Romani, Normae 26 mart. 1970 SC pro Cultu divino.	3840	5761-5791
Instructio a, Decl. 1 feb. 1971 SC pro Institutione Catholica: Declaratio de coeducatione in scholis secundi ordinis sub religiosorum moderatione	3951	5976-5977
Inter cetera novae, Lit. Circ. 28 dec. 1970 Signaturae Apostolicae: Litterae circulares ad Praesides Conferentiarum episcopalium de Tribunalium ecclesiasticorum statu et activitate	3937	5952-5955
Inter ea quae, Lit. Circ. 4 nov. 1969 SC pro Clericis: Litterae Circulares ad Conferentiarum Episcopalium Praesides de permanenti cleri, maxime iunioris, institutione et formatione secundum placita Congregationis Plenariae die 18 octobris anno 1968 habitae	3799	5672-5678
Iussum quo, Lit. Ap. 19 iun. 1972 Pauli VI: In Republica Litoris Eburnei Apostolica Nuntiatura constituitur, cuius sedes in urbe Dakar collocatur	4063	6283
L'année qui vient, Lit. Circ. 2 feb. 1969 Secretariae Status: Sensus responsabilitatis Episcoporum urgetur circa quaestiones caelibatum sacerdotalem spectantes.	3713	5473-5474
Laudis canticum, Const. Ap. 1 nov. 1970 Pauli VI: Officium divinum ex decreto Concilii Oecumenici Vaticani II instauratum, promulgatur	3914	5912-5915
Le dichiarazioni, Epist. Ap. 2 feb. 1970 Pauli VI: Epistula Apostolica ad Emum P. D. Ioannem S. R. E. Cardinalem Villot, a publicis Ecclesiae negotiis: De sacro ecclesiastico caelibatu	3824	5747-5750
Le incoraggianti, Lit. Ap. 10 oct. 1969 Pauli VI: Nova Statuta Actionis Catholicae Italiae approbantur	3785	5630-5637
Litteris Apostolicis, Decr. 25 iul. 1970 SC pro Clericis: Decretum de obligatione Sacrum litandi pro populo, post novum Calendarium Romanum generale.	3892	5867-5868
Litteris Encyclicis, Lit. Circ. 13 ian. 1971 SC pro Doctrina Fidei: Litterae circulares omnibus locorum Ordinariis et Moderatoribus Generalibus Religionum clericalium: Circa reductionem sacerdotum ad statum laicalem cum dispensatione a lege caelibatus	3946	5964-5966
Liturgicae instaurationes, Instr. 5 sept. 1970 SC pro Cultu divino: Instructio tertia ad Constitutionem de sacra liturgia recte exsequendam	3896	5877-5884
Magnum semper, Lit. Ap. 29 iun. 1971 Pauli VI: In Republica Dahomeyana Apostolica Nuntiatura constituitur, cuius sedes in urbe Dakar collocabitur	3984	6121
Maiores Nostri, Lit. Ap. 29 apr. 1972 Pauli VI: In Republica Sudanensi Apostolica Nuntiatura constituitur	4050	6264
Matrimonia mixta, Motu pr. 31 mart. 1970 Pauli VI: Normae de matrimoniis mixtis statuuntur	3841	5791-5794
Memoriale Domini, Instr. 29 maii 1969 SC pro Cultu divino: Instructio de modo Sacram Communionem ministrandi	3756	5560-5563
Ministeria quaedam, Motu pr. 15 aug. 1972 Pauli VI: Disciplina circa Primam Tonsuram, Ordines Minores et Subdiaconatum in Ecclesia latina innovatur.	4082	6304-6307
Ministeriorum disciplina, Decr. 3 dec. 1972 SC pro Cultu divino: Ritus de institutione Lectorum et Acolythorum, de admissione inter candidatos ad Diaconatum et Presbyteratum, necnon de sacro caelibatu amplectendo, in editione typica, promulgatur	4097	6334-6336
Missale Romanum, Const. Ap. 3 apr. 1969 Pauli VI: Missale Romanum ex decreto Concilii Oecumenici Vaticani II instauratum promulgatur	3735	5511-5513
Multiformis sapientia, Lit. Ap. 27 sep. 1970 Pauli VI: Sancta Teresia a Iesu, Virgo Abulensis, Doctor Ecclesiae universalis renuntiatur	3902	5891-5894
Mysterii paschalis, Motu pr. 14 feb. 1969 Pauli VI: Normae universales de anno liturgico et novum Calendarium Romanum generale approbatur	3717	5476-5478
Mysterium Filii, Decl. 21 feb. 1972 SC pro Doctrina Fidei: Declaratio ad fidem tuendam in mysteria Incarnationis et Sanctissimae Trinitatis a quibusdam recentibus erroribus	4035	6240-6242
Ne ob diuturnum, Decr. 3 apr. 1970 SC pro Causis Sanctorum: Novae de actorum scriptione normae	3843	5795
Nella sua qualità, Epist. Ap. 14 sep. 1970 Pauli VI: Epistula ad Emum P. D. Ioannem S. R. E. Cardinalem Villot, a publicis Ecclesiae negotiis, cum pontificiae cohortes, helvetica excepta, dimitterentur	3897	5884-5886
Nello studio, Lit. Circ. 17 maii 1970 SC pro Gentium evangelizatione: De sensu et valore vocationis missionariae deque speciali institutione eorum qui ad gentes evangelizandas praeparantur	3854	5824-5827

http://www.obrascatolicas.com

	N.	Columna
emo est qui, Instr. 22 aug. 1969 SC pro Episcopis: Instructio de pastorali migratorum cura	3781	5609-5624
otre temps, Lit. Circ. 17 maii 1970 SC pro Gentium evangelizatione: De momento et officiis laicorum in activitate missionaria Ecclesiae	3853	5817-5824
ulli non cognitum, Lit. Ap. 9 mart. 1970 Pauli VI: In Mauritio Apostolica Nuntiatura constituitur	3833	5757
unc nobis, Decl. 27 oct. 1969 Synodi Episcoporum: Relatio de arctiore coniunctione inter ipsas Episcoporum Conferentias	3795	5659-5665
ctogesima adveniens, Epist. Ap. 14 maii 1971 Pauli VI: Epistula Apostolica ad Emum P. D. Mauricium S. R. E. Cardinalem Roy, Consilii de Laicis atque Pontificiae Commissionis Studiosorum a «Iustitia et pace» praesidem, octogesimo expleto anno ab editis Litteris Encyclicis e verbis appellatis «Rerum novarum»: Doctrina Ecclesiae de re sociali in rerum ac temporum novis vicissitudinibus	3975	6056-6072
pera artis, Lit. Circ. 11 apr. 1971 SC pro Clericis: De cura patrimonii historico-artistici Ecclesiae, ad Praesides Conferentiarum episcopalium	3964	5989-5990
ptimam partem, Epist. Ap. 18 apr. 1971 Pauli VI ad Revmum P. Andream Poisso, Ordinis Cartusiensis Ministrum Generalem, ob universae religiosae communitatis Coetum habendum: De valore vitae eremiticae in Ecclesia deque eius coniunctione cum sacerdotio et cultu liturgico	3968	6045-6047
rientalium Religiosorum, Decr. 27 iun 1972 SC pro Ecclesiis orientalibus: Decretum quo nonnullae facultates Religiosis Orientalibus conceduntur et quidam canones de iisdem Religiosis mutantur vel suspenduntur	4068	6290-6292
rdine lectionum, Decr. 30 sep. 1970 SC pro Cultu divino: Latina editio Lectionarii Missalis Romani evulgatur et typica declaratur novusque Ordo lectionum Missae cum normis propriis statuitur	3905	5897-5905
rdine Missae, Decr. 6 apr. 1969 SC Rituum: Ordo Missae et Institutio generalis Missalis Romani promulgantur	3737	5514
rdinem baptismi, Decr. 15 maii 1969 SC pro Cultu divino: Ordo baptismi parvulorum recognitus approbatur	3749	5540-5547
rdinem lectionum, Decr. 25 maii 1969 SC pro Cultu divino: De Ordine lectionum Scripturae Sacrae in Missa adhibendo	3753	5558-5559
rdinis baptismi, Decr. 6 ian. 1972 SC pro Cultu divino: Ordo initiationis christianae adultorum noviter confectus promulgatur et normae generales novi Ordinis proponuntur	4022	6197-6211
rdo celebrandi, Decr. 19 mart. 1969 SC Rituum: Ordo celebrandi matrimonium recognitus approbatur	3726	5494-5496
astor aeternus, Decl. 27 oct. 1969 Synodi Episcoporum: Relatio de arctiore coniunctione Episcoporum Conferentias inter et Sedem Apostolicam	3796	5666-5670
Pastoralis migratorum, Motu pr. 15 aug. 1969 Pauli VI: Novae normae de pastorali migratorum cura statuuntur	3778	5596-5597
Peculiare Spiritus, Decr. 22 aug 1971 SC pro Cultu divino: Novus Ordo Confirmationis promulgatur eiusque editio typica declaratur	3996	6146-6149
Per instructionem, Lit. Circ. 30 oct. 1970 SC pro Clericis: De reformatione vestium choralium ad simpliciorem formam redigendarum	3911	5910-5911
Peregrinans in, Instr. 30 apr. 1969 SC pro Clericis: Directorium generale pro ministerio pastorali quoad «turismum»	3745	5521-5534
Petentibus nonnullis, Decr. 10 iul. 1969 SC pro Cultu divino: De legis vacatione pro novo Ordine Baptismi parvulorum ulterius proroganda	3771	5589
Plures liturgicae, Decl. .. oct. 1969 SC pro Cultu divino: Declaratio circa textus liturgicos integre referendos et vertendos in vernaculis interpretationibus conficiendis	3797	5671
Presbyteri sacra, Lit. Circ. 11 apr. 1970 SC pro Clericis: Litterae circulares ad Praesides Conferentiarum episcopalium de Consiliis Praebyteralibus iuxta placita Congregationis plenariae die 10 octobris 1969 habitae	3846	5797-5800
Professionis ritus, Decr. 2 feb. 1970 SC pro Cultu divino: Novus Professionis religiosorum ritus instauratus promulgatur	3826	5751-5754
Propenso et sollicito, Lit. Ap. 29 iul. 1971 Pauli VI: Peculiaris Commissio Almo Collegio Capranicensi in Urbe gubernando constituitur	3993	6140-6141
Publica et communis, Decr. 11 apr. 1971 SC pro Cultu divino: Institutio generalis de Liturgia Horarum	3967	6023-6045
Puisque la ratio, Lit. Circ. 17 maii 1970 SC pro Gentium evangelizatione: De valore adspectus missionarii pro institutione sacerdotali pe[illegible]	385[illegible]	5[illegible]

	N.	Columna
Quae spes, Const. Ap. 29 nov. 1971 Pauli VI: Exarchatus Apostolicus pro fidelibus ritus antiocheni Maronitarum, in Foederatis Americae Septemtrionalis Civitatibus, ad gradum Eparchiae evehitur	4012	6165-6166
Quam multum, Lit. Ap. 16 oct. 1969 Pauli VI: In dicione Canadensi Nuntiatura Apostolica constituitur	3788	5644
Quandoquidem mortalium, Lit. Ap. 9 dec. 1972 Pauli VI: Sanctus Gabriel Archangelus Patronus tabellariae rei declaratur	4101	6350
Quantopere aestimanda, Lit. Ap. 13 apr. 1972 Pauli VI: In Republica Tunetana Apostolica Nuntiatura constituitur, cuius sedes in urbe Icosio seu Alger, ut gallica lingua, collocatur	4045	6256
Quantum utilitatis, Lit. Ap. 18 sep. 1971 Pauli VI: In Republica vulgo «Niger» Nuntiatura Apostolica constituitur	3997	6149
Quo aptius, Instr. 24 feb. 1969 SC pro Gentium evangelizatione: De ordinanda cooperatione missionali Episcoporum quoad Pontificalia Opera Missionalia necnon circa incepta particularia Dioecesium pro Missionibus	3720	5480-5483
Quod providenter, Const. Ap. 29 nov. 1971 Pauli VI: Eparchia Dominae Nostrae Libanensis pro Maronitis in Brasilia conditur	4009	6163-6164
Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis, Instr. 6 ian. 1970 SC pro Institutione Catholica	3817	5702-5735
Receptis sacrae, Instr. 12 dec. 1970 SC pro Causis Sanctorum: Instructio servanda in recognitione canonica et tumulatione exuviarum Servorum Dei	3932	5944-5945
Relationes in, Instr. 24 feb. 1969 SC pro Gentium evangelizatione: De quibusdam principiis atque normis circa relationes in territoriis Missionum inter Ordinarios locorum et Instituta Missionalia	3721	5483-5490
Renovationis causam, Instr. 6 ian. 1969 SC Religiosorum: Instructio de accommodata renovatione institutionis ad vitam religiosam ducendam	3707	5455-5465
Ritibus exsequiarum, Decr. 15 aug. 1969 SC pro Cultu divino: Novus Ordo Exsequiarum approbatur	3780	5606-5609
Ritibus Hebdomadae, Decr. 3 dec. 1970 SC pro Cultu divino: Recognitus Ordo benedicendi Oleum catechumenorum et infirmorum, et conficiendi chrisma promulgatur, una cum novi Ordinis Normis generalibus	3928	5935-5936
Romani Pontifices, Decr. 6 dec. 1969 SC pro Episcopis: De facultatibus et gratiis pro America Latina et pro Insulis Philippinis	3810	5692-5693
Sacra Congregatio, Normae 15 ian. 1971 SC pro Doctrina Fidei: Nova agendi ratio in doctrinarum examine	3948	5970-5971
Sacra Congregatio, Decr. 12 mart. 1971 SC pro Institutione Catholica: Studium theologicum Hiorosolymitanum Ordinis Fratrum Minorum affiliatur Facultati Sacrae Theologiae Pontificii Athenaei Antoniani in Urbe	3957	5981-5982
Sacra Congregatio, Decr. 20 maii 1972 SC pro Institutione Catholica: Studium theologicum Ordinis Fratrum Minorum Capuccinorum in Urbe tanquam sectio specializationis in Theologia spirituali constituitur penes Facultatem theologicam Pontificii Athenaei Antoniani in Urbe	4055	6272-6273
Sacra Rituum, Const. Ap. 8 maii 1969 Pauli VI: Sacra Rituum Congregatio in duas Congregationes dividitur, alteram pro Cultu divino, alteram pro Causis Sanctorum	3748	5536-5540
Sacra Theologia, Decr. 20 ian. 1972 SC pro Institutione Catholica: Facultas Theologica penes studiorum Universitatem Fluminis Ianuarii canonice erigitur	4025	6212-6214
Sacram Unctionem, Const. Ap. 30 nov. 1972 Pauli VI: Constitutio Apostolica de Sacramento Unctionis infirmorum	4095	6331-6332
Sacramentali Communione, Instr. 29 iun. 1970 SC pro Cultu divino: De ampliore facultate Sacrae Communionis sub utraque specie administrandae	3879	5855-5856
Sanctitas clarior, Motu pr. 19 mart. 1969 Pauli VI: Processus de Causis Beatificationis et Canonizationis aptius ordinatur	3725	5492-5494
Sedula cura, Motu pr. 27 iun. 1971 Pauli VI: De Pontificia Commissione Biblica ordinanda novae leges statuuntur	3982	6107-6109
Sollicitudo illa, Lit. Ap. 8 feb. 1969 Pauli VI: In civitate vulgo Kuwait Nuntiatura Apostolica constituitur	3715	5475
Sollicitudo omnium, Motu pr. 24 iun. 1969 Pauli VI: De muneribus Legatorum Romani Pontificis	3761	5573-5579
Sollicitudo omnium, Lit. Ap. 3 iul. 1969 Pauli VI: In regionibus Maris Rubri Delegatio Apostolica constituitur	3767	5587-5588
Summi Pastoris, Const. Ap. 6 mart. 1969 Pauli VI: Vicariatus Castrensis Austra[illegible] erigitur	3722	5490-5491

http://www.obrascatolicas.com

	N.	Columna
uperioris Italiae, Decr. 7 dec. 1969 SC pro Institutione Catholica: Interregionalis Facultas Theologica Mediolanensis erigitur	**3811**	5693-5694
heologicas Collegii, Decr. 1 ian. 1971 SC pro Institutione Catholica: Facultas theologica «Marianum» in Urbe «Pontificio» titulo augetur	**3942**	5961-5962
hesaurum cantus, Decr. 24 iun. 1972 SC pro Cultu divino: Ordo cantus Missae seu Gradualis Romani nova ordinatio promulgatur cum propriis recognitis normis	**4066**	6286-6288
Ultimis temporibus, Decl. 30 nov. 1971 Synodi Episcoporum: De sacerdotio ministeriali, deque principiis doctrinalibus et rationibus practicis vitae et ministerii sacerdotum in Ecclesia	**4015**	6167-6178
Una cum novo, Decr. 12 nov. 1969 SC pro Cultu divino: Quaedam aptationes Ordinis Missae conceduntur pro Iaponia, quae melius indoli et culturae illius regionis conveniunt.	**3803**	5683
Ut sive sollicite, Instr. 31 mart. 1969 Secretariae Status: Instructio circa vestes, titulos et insignia generis Cardinalium, Episcoporum et Praelatorum ordine minorum	**3734**	5508-5511
Venite seorsum, Instr. 15 aug. 1969 SC Religiosorum: Instructio de vita contemplativa et de Monialium clausura	**3779**	5597-5606

INDEX ANALYTICUS DOCUMENTORUM

(Dabitur in fine ultimi voluminis)

INDEX GENERALIS HUIUS VOLUMINIS

Littera autographa Cardinalis Villot, a publicis Ecclesiae negotiis . CCLV

Declaratio CCLVII

Leges Ecclesiae annis 1969-1972 editae 5455-6356

Index chronologicus documentorum . . . . . CCLIX-CCLXXVII

Index initiorum et dioecesium quibus documenta interdum allegantur. CCLXXVIII-CCLXXXIV

Index analyticus documentorum *(Remissive)* CCLXXXIV

Index generalis huius voluminis CCLXXXIV

SE ACABÓ DE IMPRIMIR ESTE LIBRO DE
"LEGES ECCLESIAE" EL DÍA 24
DE ABRIL DE 1974, EN LOS
TALLERES ALDUS, S. A.,
ARTES GRÁFICAS,
CASTELLÓ, 120
MADRID

LAUS DEO

http://www.obrascatolicas.com

LEGES ECCLESIAE

post Codicem iuris canonici editae

INDEX ANALYTICUS

http://www.obrascatolicas.com

INSTITUTUM IURIDICUM CLARETIANUM

LEGES ECCLESIAE

post Codicem iuris canonici editae

collegit, digessit notisque ornavit

XAVERIUS OCHOA

in Universitate Urbaniana Professor

INDEX ANALYTICUS

titulorum legum quattuor priorum voluminum

EDITOR

Commentarium pro Religiosis

1974

http://www.obrascatolicas.com

© 1974 by Commentarium pro Religiosis

ISBN 84 - 400 - 7187 - 6

ALDUS, S. A. - Artes Gráficas - Castelló, 120 - Madrid

Depósito legal: M. 7.904.-1969

DECLARATIO

Instantiis precibusque amicorum obrutus ac manifesta rei necessitate ipsemet compulsus, facere non potui quin tandem miterem ad lectores *Indicem analyticum titulorum legum* quattuor priorum voluminum. Praemonui, inde a primo volumine, propositum differendi in finem *ultimi* voluminis Indicem analyticum *totius* operis, at idem rerum status eaedemque rationes quae collectanea in plura volumina disperdere suaserunt, consilii quoque amicalis exsecutionem reddidere necessariam, ne operis imminueretur utilitas, et usus, legum mole ac numero implicatus, non facilis verteretur.

Vigilanti tamen cura usus sum, in describendo Indice analytico, verbo "*titulorum*" legum. Non enim praebere intendo instrumentum cognoscendi *singulas normas et materias* quae in legibus continentur, sed tantum inveniendi facile et cito *leges* et materiam generalem de qua leges statuunt normas. Index qui ad infimam analysim descendit, minorem plerumque offert utilitatem. Agitur praeterea de collectione *legum* et *normarum*, quarum Indicis munus et officium est lectorem quaerentem manuducere ad *legem* et *normam* intentam. Hac de causa numerus vocum seu verborum, quae in titulis legum prostant, multiplicatur quam maxime in Indice, ita ut singularum legum argumentum commode pateat.

Enuntiationes ac formulae, quas praebet Index, significationem et sensum *completum* fere semper exprimunt, at carent valore doctrinali. Non sunt conclusivae sed *indicativae*. Suscitant quaestionem, quin praebeant conclusionem. Adire debet lector, etiam quando relatio inter verbum Indicis et huius propositiones non statim appareat, legem ipsam vel documentum intentum, ut huius doctrinam et relationem clarius discernat.

Documenta, quae maioris sunt momenti, exhibentur *integra*, in formula seu enuntiatione originali, et non semel cum eorum indole seu condicione iuridica, an agatur nempe de *Constitutione Apostolica, Motu proprio, Decreto, Instructione*, etc.

Intra singulas Indicis voces ordo proponitur *chronologicus* documentorum. Si vero verba significationes varias seu materias distinctas offerant, appositae distinguuntur, typographice etiam perspicue signatae, *subdivisiones*, ordine saepe *alphabetico* dispositae, quae lectorem iuvent in legibus intentis reperiendis. Intra singulas subdivisiones, Index ad ordinem *chronologicum* revertit, quo possit lector *evolutionem* instituti seu materiae, modo quasi perspicuo, perpendere atque constatare.

Numeri indicant *romani* Volumen, *arabici* columnam. Ex apposito numero romano potest lector cognoscere, saltem circiter, *tempus* documenti, si prae oculis habeat *correspondentiam* inter Volumen et annos in singulis voluminibus contentos, scilicet Vol. I annos 1917-1941, Vol. II annos 1942-1958, Vol. III annos 1959-1968, Vol. IV annos 1969-1972.

Columnarum exprimitur plerumque numerus illius in qua *titulus* vel *summarium* invenitur, ubi, etiam, textus vel contextus normae sive doctrinae proprium docent sensum et significationem.

Praenuntio tandem utilitatem adeundi locos, verba et materias indicatas, cum signum apponitur remissivum "v. (ide) *singulas materias, singulas voces, voces substantivas*, etc.", nam hoc signum denuntiat agi, in casu, de verbis seu vocibus quae respectum *partialem* et tantum *incompletum* perhibent materiae, tractatus vel quaestionis.

Faxit Donator luminum ut Index analyticus ducat lectores pede aequo ad intentum locum vel quaesitam legem seu materiam.

Scribebam Romae, die 20 mensis decembris anni 1973, in anniversario meae sacerdotalis consecrationis.

XAVERIUS OCHOA

http://www.obrascatolicas.com

— A —

«A cunctis»: consuetudo addendi nomen Patroni in hac oratione I 1902.

Ab acatholicis natus: tenentur impedimento disparitatis cultus quoties contrahunt cum parte non baptizata I 1964; forma matrimonii canonici II 2133; nullitas matrimonii canonici II 2591 et civilis II 2394; datur «documentum libertatis» II 3030.

Abbas *regularis* seu de regimine: electio III 4673; benedictio I 397, IV 5916; celebrans pontificaliter extra monasterium II 2487; color pileoli I 1104; Capitulum generale Abbatum IV 5863;

— *Praeses* Congregationis monasticae: facultates III 4559; allocutio pontificia IV 5894; *Primas* O. S. B. Magnus Cancellarius Athenaei S. Anselmi I 1441;

— *Cisterciensis:* Capitulum generale IV 5863; *S. Hieronymi* in Urbe: locus in Capella papali I 1543; *parochus:* titulus et privilegia II 2410.

Abbatia *nullius* S. Mariae Montis Olivetti Maioris II 2111; — *Cryptoferratensis:* paroecia I 137; seminarium pro pueris italo-graecis I 138; — *S. Crucis de Valle occasorum* in Hispania: nomen et iura III 3834; — *S. Hieronymi* in Urbe: erectio I 1489; privilegia I 1519.

Abbatialis titulus ecclesiae paroecialis III 2410.

Abbatissa: electio I 1572, III 4673; benedictio IV 5916; — *monasterii* Ordinis Cisterciensis Strictioris Observantiae: facultates IV 6226.

Abbé de Nantes: declaratur contumax IV 5593.

Abiectio specierum consecratarum: sanctiones Codicis I 1571.

Abiuratio contra religiones non christianas in baptismo adultorum: formula III 3984.

Ablutio in Missa: locus II 2397; in Missa binationis II 2424, 3718; calicis II 2243; corporalium, purificatorii a laicis I 1112, II 2882, 2891.

Abolitio: associationis «Amici Israel» I 939; Magni Magisterii Ordinis Equestris S. Sepulcri I 924; privilegii Nobilitatis Ordinis piani I 1938; prohibitionis diarii «L'Action française» I 1927; differentiae habitus et classium inter monachos et moniales III 4629, 4674; v. **Suppressio.**

Abortus fetus humani offendit ius naturale IV 6348.

Abrogatio: *canonum* de forma matrimonii II 2510; de prohibitione librorum et de poenis relativis II 5054;

— *consuetudinis* addendi nomen Patroni in oratione «A cunctis» I 1902; *iuris optionis* in dioecesibus suburbicariis III 4166; *normarum* quae in novis Constitutionibus O.F.M. non recipiuntur IV 5750.

Absens a Choro ex indulto: distributiones I 361; v. **Absentia** *a Choro;* contrahens matrimonium: declaratio nullitatis II 2615, 2654; religiosus a domo II 3398.

Absentia *episcopi:* facultates in casu Legatorum Romani Pontificis II 2421; item sacerdotum II 2741;

— *a Choro:* legitima ex indulto I 418; Canonici theologi seu Lectoralis I 178; iudicis prosynodalis II 2113; Paenitentiarii II 3838; canonicorum in genere I 781, 873; modus eam computandi I 320; distributiones II 3771; *a domo religiosa* I 922; ob infirmitatem II 2126; *a novitiatu* in Societate Iesu III 3924; v. **Chorus, Domus Religiosa, Novitiatus.**

Absolutio impotentiae orta post matrimonium: sanatio in radice II 3144.

Absolutio *censurarum* in genere I 505; reservatarum ab Ordinario I 286; incursae ob peccata contra fidem I 910, 1514, III 4272, IV 5844; ob adhaesionem factioni «L'action française» I 973, 1930; facultates concessae confessariis: mexicanis I 921; Germaniae I 1890; Galliae I 1941; vi Bullae Cruciatae I 390; durante Iubilaeo I 746; durante bello I 1963;

— *Generalis* Tertiariorum S. Francisci I 48, 213, 1344, III 4350; in Ordine S. Trinitatis et S. Rosarii I 607, 652; occasione contionis menstruae III 4352; cum formula breviori III 4622;

— *sacramentalis:* durante Iubilaeo I 708, 1448, II 2610; in forma generali et communi: durante bello I 1963, 1996, 2023; instructio circa modum eam impertiendi II 2239; in vigiliis solemnitatum III 5022; normae pastorales circa modum generalem eam impertiendi IV 6279;

— *complicis:* facultates I 743; dubium I 1591; poenae Codicis latini extenduntur ad orientales I 1571; *sacerdotis* qui matrimonium civile attentavit I 1722; *in periculo mortis* I 920; v. **Periculum mortis**; *exsequialis* Abbatum: munerus absolutionum II 2487; *processus* seu causae iudicialis IV 5983.

Absolutismus Status civilis: allocutio pontificia ad iuris peritos II 2651.

Abstinentia *a carne* durante anni 1917 Quadragesima I 21; obligatio in universa Ecclesia I 103; in festis de praecepto I 108, 348; translatio et reductio dierum I 809; in pervilegio Nativitatis Domini I 1832, 2882, III 3998; in vigilia Omnium Sanctorum II 3443; in pervigilio Assumptionis et Imm. Conceptionis B.M.V. II 3723, III 4908; in America Latina I 174; in Insulis Philippinis I 235 in Australia et Nova Zelandia I 1832; pro 1943 in Italia I 2024; in huius nationis navibus II 3418; in Indiis Orientalibus I 309; in provincia ecclesiastica Agraënsi in India II 3820; in Germania I 423; et huius nationis navibus II 3420, 3515; pro peregrinis in locis privilegiatis I 651; pro maritimis et navigantibus III 4237; indultum generale durante bello I 2101; prorogatio indulti I 2321; decretum generale pro orientalibus I 2564, et latinis I 2565; pro lanionibus eorumque familiis II 3589; pro peculiarem allergiam patientibus III 4372; pro aëronauticis III 4480, 4663; variae conceduntur facultates dispendandi I 518, 1034, 1350, 2077; facultates Ordinarii Castrensis in S. F. A. S. I 2052; indultum Bullae Cruciatae hispanae I 2206; renovatio indultorum pro militibus hispanis I 2589; dispensatio communis et obligatio regulae religiosorum I 2044, 2102, 2153; reordinatio abstinentiae in Ecclesia III 4945; obligatio «substantialis» III 5110; dispensationes non amplius concedendae III 4999;

— *a laboribus* operibusque servilibus: translatio in sabbatum III 4944; *clericorum et religiosorum* a factionibus politicis I 499, 652.

Abulensis: S. Teresia, Doctor Ecclesiae renuntiatur IV 5891.

Abusus: in celebratione solemnitatum religiosarum I 856; in novis formis cultus et devotionis I 1826; in Communione quotidiana apud Seminaria, Collegia et communitates religiosorum I 1904.

Academia *Alfonsiana:* approbatio II 3597; schola

http://www.obrascatolicas.com

nterna publica II 3597; inseritur Universitati Laterahensi III 4097;
— *Mariana internationalis:* titulo Pontificiae decorur III 3998; Statuta approbata III 4056; approbatio lefinitiva III 4504;
— *missionaria* apud Seminaria: Statuta et normae II 2392;
— *Pontificia scientiarum:* constitutio I 1769; Statua I 1771; titulus Excellentiae sociis de numero I 2021;
— *Theologica romana:* nova Statuta II 3509.

Academicus v. **Gradus, Studia, Titulus.**

Acatholici baptizati subiiciuntur legibus Codicis iuris canonici IV 5559;
— *admissio:* filiorum in Seminarium, in Religionem vel ad Ordines I 231, III 4143, 4159, 4222, 4250, 4502, 4664, 4981; in Universitatem ecclesiasticam III 4224; adhaesio sectae acatholicae I 231; ponuntur sub speciali vigilantia episcoporum I 332; versiones S. Bibliae ab eis factae I 808, II 2504; conventus et relationes cum catholicis II 2504, III 4260; ordines sacri collati ab Episcopo acatholico III 3936; administratio baptismi filiis acatholicorum IV 5863; patrini in baptismo catholicorum IV 5987; sepulcrum catholici in coemeterio acatholicorum I 1713, 1721;
— *matrimonium:* forma et celebratio I 246, 1103, 1341, II 2591, 2601, 2650; valor nuptiarum cum catholico orientali I 743, 749, II 2133, 2276, 3130, III 5108; assistens matrimonio catholicorum II 2294, 3237, III 4690, 5169; matrimonium putativum II 3596; contrahens cum parte catholica II 2591, 3827, 3841, 4017, III 5064; sanatio in radice III 4216; matrimonium mixtum III 4316, 5169; renuens praestare cautiones matrimoniales III 5064; convalidatio matrimonii III 5144; quando subsunt impedimento disparitatis cultus I 1390; impedimento cognationis spiritualis II 3834;
— *causae nullitatis matrimonii:* competentia S. Officii I 930; ius accusandi et standi in iudicio I 1787, 1913, 1950, II 3038, 3624, III 4922, 4943; tribunal competens I 748, 1355, 1380, II 3420; nullitas ob defectum formae II 2394, 2591; normae servandae III 3900; definiri potest ad modum casus excepti II 3038, 3893, IV 5559;
— *solutio matrimonii*, etiam in favorem fidei I 679, 1468, 1941, II 3839, III 3932, 4035; documentum libertatis datur II 2230, 2294, 3030; usus privilegii paulini I 1828; v. **Pars** *acatholica.*

Acceptatio *baptismi* uxorum polygami III 5190; *bonorum* temporalium hereditatum, legatorum piorum, oblationum fidelium in O. F. M. et in O. F. M. Cap. I 1200, II 3391, III 3971, 4234, 4488; *indulti* seu *rescripti* saecularisationis religiosorum I 492; necessitas II 3291; implicita II 2886; oralis II 2938; *officiorum* ecclesiasticorum contra canones II 3583; *Ordinarii loci* ad quem emigrant clerici II 2425; *processus* dissolutionis matrimonii mixti II 3420; *renuntiationis* canonicatus IV 6295; *stipendii* Missarum infra eleemosynam dioecesanam III 4725; Missae binationis etiam in diebus feriatis, pro Seminario et sacerdotibus indigentibus I 1592, II 3540, III 4229, 4662, 4718.

Accessus *ad Communionem* sacramentalem: ritus liturgicus I 2134; sacerdotum adoratorum I 861; mitigatio ieiunii I 2042, 2062, II 3030, III 3968, 4133; v. **Ieiunium**; — *ad officia* ecclesiastica religiosi saeculari IV 6225.

Accommodatio *celebrationum* in honorem Sanctorum et Beatorum ad Codicem rubricarum III 4332; item servitii choralis III 4130; *calendarii* particularis IV 5587; — *dioeceseos* romanae III 4937; *disciplinae* de iubilaeo lucrando I 1456, 1530, 2630; *operum* missionalium IV 6271; — *rationis* studiorum apud Instituta perfectionis II 3593; v. singulas materias.

Accommodata renovatio *vitae religiosae:* principia, criteria, normae II 2835, 3087, 3475, 3813, III 4741, 5121; pericula III 5315; institutionis ad vitam religiosam IV 5455; *liturgica* IV 5814; v. **Renovatio, Restauratio.**

Accord, Accordo v. **Conventio.**

Accusatio nullitatis matrimonii I 1034, 1144, 1163, 1496, II 2136, 2231, 2292, 2319, IV 5844; ius et officium Promotoris iustitiae I 1894, 1913, 1931; interventus S. C. de Sacramentis I 1931; matrimonii mixti I 1352, 1787, 1913, II 3624, III 4922; v. **Ius** *accusandi* nullitatem matrimonii.

Acidus tartaricus in vino Missae II 2337.

A.C.L.I.: allocutio pontificia II 3393.

Acolytus: «parvus clerus» II 3234; ritus institutionis IV 6334.

Acquisitio: *domicilii* I 484; *indulgentiarum* I 1950, Rosarii I 1981, II 3036, III 4264; ope megaphonii vel radiophonii I 1380, 1620, II 3036; adorationis Sacramenti in Hebdomada Sancta I 1720; in sacello interno communitatis I 760; v. **Indulgentia, Lucratio;** *Iubilaei* I 728, 732, 745, 746, 1509; pro defunctis I 745, 746; pro peregrinis I 732, 746; v. **Iubilaeum, Lucratio;** *impotentiae* post matrimonium invalide contractum II 3144; *perfectionis christianae:* commissio peritorum pro Institutis saecularibus II 2411; alloc. pontificiae ad Instituta II 2835, 3800; v. **Instituta** *perfectionis.*

Acta *Apostolorum:* interpretatio cap. 2, 24-33; 13, 35-37 I 1493; *Capituli specialis* renovationis vitae religiosae III 5111, 5278; *causae:* transmissio II 2112; Servorum Dei: inscriptio IV 5795; *matrimonialia* ante nuptias II 2154; *processus* super rato et non consummato II 3159; *S.C. Rituum:* collectio authentica I 859.

Actio *Catholica:* fundamentum et principia I 963, 970; encyclica I 1316; praedilectio Romani Pontificis III 4011; normae pro adimplendis officiis assignatis I 1889; usus instrumenti televisifici II 3809; praecedentia quoad mulieres aliarum associationum I 1511; facultas celebrandi Missam media nocte II 2383, 2653; dispensatio a servitio chorali II 3441;
— *Catholica italiana:* Statuta generalia approbantur I 599, 600; pro dioecesibus Italiae I 849; Statuta Consiliorum paroecialium I 926; ordinatio generalis in Italia I 1363; variationes in Statutis generalibus I 1931; novum Statutum generale I 2027; activitas in factionibus politicis Italiae II 2318; nova approbata Statuta II 2366, 2367; nova Statuta generalia IV 5630; *collaboratio* cum coetibus universitariis I 445; cum religiosis I 655, 857, 1175, 1719, II 2403; cum collegiis religiosorum II 2880, 2946; cum Congregationibus marianis I 1431; cum Opere Vocationum ecclesiasticarum III 4111; — *Catholica schismatica* in Cecoslovachia II 2601;
— *chrismationis* a ministro extraordinario Confirmationis IV 6277; — *damnorum* ex sponsalibus I 125;
— *gratiarum* I 1715; — *iudicialis* contra Ordinariorum decreta I 585; apostatarum a fide I 1950; acatholici in causa nullitatis proprii matrimonii III 3038; fratrum coniugis defuncti IV 6122; — *liturgica* promovenda et ordinanda II 2233; — *missionalis* in paenultima octobris dominica I 827; v. **Missiones;** — *pastoralis* erga Eucharistiam III 5443; — *politica* clericorum I 868, II 2603.

«Action française»: damnatio ephemeridis seu diarii I 847, 864, 943; fautores I 866; damnatio opecessatio pro[illegible] I 927.

Activa *legitimitas* fratrum coniugis defuncti ad agendum in iudicio IV 6122; — *participatio* in rebus politicis II 3723; — *vox* Fratrum et Sororum conversorum in Capitulis negotiorum et electionis communitatis III 4673, IV 5466, 6226; experimenta contra ius commune IV 5796; necessitas cursus pastoralis III 4556.

Activitas *apostolica* Institutorum perfectionis et aliarum Institutionum: coordinatio regionalis III 4961; centri documentationis Cuernavacensis IV 5472; F.A.O. IV 5919; Unionis Cleri pro Missionibus apud Seminaria II 2392; Commissionis «Iustitia et Pax» et Conferentiae Episcoporum: collaboratio IV 5646; — *formativa* durante novitiatu III 4331; — *missionalis* Ecclesiae: decretum conciliare III 4811, 4822; exercetur praecipue per Pont. Opera Missionalia IV 6271, 6323; officia laicorum IV 5817, Conferentiarum Episcopalium et S.C. pro Gentium Evangelizatione IV 6049; — *oeconomica* religiosorum: suadetur prudentia IV 5559; *politica* in Italia: participatio II 2318; *Tribunalium* Ecclesiasticorum IV 5952.

Actus *administrationis* extraordinariae bonorum III 5289; — *civiles* circa bona temporalia in O.F.M. Cap. III 3971; — *confessionis* sacramentalis: facultates S. Paenitentiariae III 4018; — *dedicationis* generis humani Christo Regi III 3962; — *dominii* v. **Dominii** *actus*;
— *fidei:* doctrina Ecclesiae II 2112; — *humanus:* imputabilitas praesertim in re sexuali III 4223; — *potestatis* administrativae: obiectum competentiae Signaturae Apostolicae IV 5502, 5930.

«Ad coeli Reginam»: Encyclica qua festum B. M. Reginae instituitur II 3311.

Ad experimentum: exclaustratio religiosorum II 3239; approbatio statutorum III 3929, 4910, IV 5589; normae servandae: in Capitulis Provincialibus III 4023, in Signatura Ap. III 5321; competentia Curiae Romanae III 5446; nominatio parochi III 5149.

«Ad Gentes»: Decretum conciliare de activitate missionali Ecclesiae III 4822; normae exsecutoriae III 5016.

Ad interim: approbatio textuum liturgicorum III 5454, IV 6155; interpretatio popularis IV 5536; calendaria liturgica particularia IV 5587; universale pro anno 1971 liturgico IV 5827.

Ad libitum: celebratio Missae pro populo II 3264.

Ad mentem Summi Pontificiis: conditio pro indulgentiis lucrandis II 3277.

Ad nutum S. Sedis: commissio paroeciae Instituto religioso II 2439; conventio cum Ordinario loci II 3570, 3589; unio stationis missionalis domui religiosae II 2907; approbatio Statutorum Conferentiae episcopalis canadiendis II 3351.

«Ad Petri cathedram»: Encyc. de caritate et pace fovenda III 3944.

«Ad procurandam christianitatis unitatem»: participatio catholicorum in hac societate I 217.

Ad tempus: approbatio rationis studiorum III 4327; suspensio facultatum circa onera Missarum IV 6166.

Adaptatio caerimonialis ritus professionis IV 5864.

Addenda in formula facultatum decennalium S.C. de Propaganda Fide pro decennio 1960-1970 III 4010, 4248; ad Ordinem Concilii Vaticani II celebrandi III 4503; v. **Additamenta.**

Addictus fabricis: mitigatio ieiunii eucharistiei I 1910; laboribus militaribus I 1963; servitio feminco in bello I 2042; alumnorum Collegii Hispani Basilicae Vaticanae II 2431; curae militum II 2122; navibus II 3141; domesticae curae: Patrona II 3370; operibus socialibus III 402; servitio externo monasteriorum monialium I 781, III 4178, 4459; v. singulas materias.

Additamenta: in libris liturgicis II 3211; ad Ordinem Conc. Vat. II celebrandi III 4503; ad Ordinem Synodi Episcoporum IV 6144; v. **Addenda.**

Additiones *et variationes* ad Facultates Legatorum Romani Pontificis I 319; *verborum* salutationi angelicae in recitatione Rosarii I 328, 364; *invocationum* laudibus «Dio sia benedetto» I 370; «Regina in caelum assumpta II 2801 3100, III 4116; *in Litaniis* Sanctorum I 439; *variarum* lectionum in editionibus Bibliae I 414; *in Rituali Romano* I 494, III 4273; in *Breviario* II 3464; in *Ordine* Hebdomadae Sanctae II 3464; *in festis:* S. Ioannis a Cruce I 845, S. Antonii Patavini I 2347, novorum Ecclesiae Patronorum II 3211; *et cessatio* indulgentiarum I 1592; *orationum* in Missa I 1715, II 2320; nominis Patroni in oratione «A cunctis» I 1902; nominis S. Ioseph in Canone Missae III 4326; Appendicis Ordini Missae in lingua latina IV 5679; commemorationum in Sabbato Sancto et Vigilia Pentecostes II 2756; *in Ordine* Synodi Episcoporum IV 6144; *succheri* in vino pro Missa III 5189; *territorii* Delegationi Ap. Thailandesi et Malacensi II 3789, III 4472.

Addizionale *protocollo* v. **Conventio.**

Adhaesio: sectae acatholicae I 231, et ingressus in novitiatum III 4502; factioni «L'Action Française» I 973, 1930; S. Sedis, Conventioni internationali de non usu vis nuclearis in armis bellicis IV 5979.

Adhibitio v. **Usus.**

Adhortatio Ap. «Menti nostrae»: de vita sacerdotali II 2778; ad Ordinarios Italiae: de televisione II 3241; ad Ordinarios Sinarum: de officiis erga patriam in periculo autonomiae ecclesiae II 3308; ad Ordinarios: de Maria, Matre Ecclesiae III 5155; ad religiosos «Evangelica testimoniatio»: de renovatione vitae religiosae IV 6109.

Adiacensis *dioecesis:* ordinatio Tribunalium ecclesiasticorum III 4632, 4633.

Adiacentes Insulae Novae Guineae Orientalis: constitutio Hierarchiae episcoporum III 5053.

Adimpletio *praecepti paschalis:* quovis anni tempore ex indulto I 196, 858, III 4018, 4698; a feria IV Cinerum ad Dominicam S. Trinitatis I 1832, II 2166;
— *praecepti audiendi* Missam in sabbato vel vespere pridie festorum III 4503, 4667, 4718, 4726, 4940, 4975; per auditionem radiophonicam vel televisificam II 3244;
— *obligationis Chori* in oratorio interno III 3917; *officii* proprii: membrorum Actionis Catholicae I 1889; iudicis ecclesiastici II 2624; iurisperiti catholici III 3999; periti Concilii III 4454; catechistae missionarii IV 5812.

Aditus orientalium S. Paenitentiariam pro indulgentiis I 1633; mulierum gestantium Romam pro Iubilaeo II 2731; item operariorum II 2731.

Adiuncta *specialia:* impositio scapularii I 906; indulgentiae rosarii et exercitium Viae Crucis I 1515; recursus contra Ordinariorum decreta I 1827; omissio investigationis de natalibus ordinandorum I 1870; facultas sacerdotum audiendi confessiones I 2049; officia catholicorum in Sinis II 3308; religiosi manentes extra claustra II 3398; institutio alumnorum Seminariorum III 4225; ordinatio dioeceseos romanae III 4937; renovatio Seminariorum III 4345; officia Ecclesiae III 4509; vocatio sodalium Societatis Iesu IV 5515; exercitium potestatis iudicialis IV 5971; doctrina socialis Ecclesiae IV 6056; admissio acatholicorum ad Communionem eucharisticam IV 6273; munera Consilii «Cor Unum» IV 6333; — *Mexici:* facultates Ordinariorum I 869, 919, 920, 921, 1034; — *durante bello:* facultates Ordinariis Hispaniae I 1881; commutatio scapularii et cinguli pro alio pietatis obiecto pro Tertiariis II 2125; normae et facultates pro Ordinariis

http://www.obrascatolicas.com

Germaniae II 2336; forma matrimonii II 2503; v. **Facultates** bellicae; — *celebrationis matrimonii:* cum lex civilis praerequirit matrimonium civile I 475; forma matrimonii mixti II 2503; coram solis testibus IV 6192; — *liturgica:* celebratio Missae media nocte I 1522; usus olei, lucis electricae et numerus candelarum II 2115; usus antimensii pro sacerdotibus latinis II 3217; celebratio Missae iuxta veterem ritum romanum conceditur IV 6282;

— *temporum* in renovatione vitae religiosae: allocutiones pontificiae II 2835, III 4492, 5055; v. **Renovatio.**

Adiunctum membrum in S.C. pro Gentium Evangelizatione III 5317.

Adiutorium Actionis Catholicae praestandum Operi Vocationum ecclesiasticarum III 4111.

Adivinatio circa personas, circumstantias et eventus prohibetur clericis II 2120.

Adlaborantes v. **Operarii.**

Administer *Ecclesiae:* efformatio et institutio in Polonia III 4666; *Tribunalis:* cursus renovationis et alloc. pontificia IV 6351; v. **Minister.**

Administratio*: archivorum* ecclesiasticorum III 4130; — *bonorum ecclesiasticorum:* beneficialium et ecclesiasticorum Italiae I 1079; mensae episcopalis I 1567; consilium administrationis dioeceseos romanae IV 5905; alienatio donariorum votivorum I 219; — *bonorum missionum:* consilium administrationis I 176; bonorum Societatis Missionum Parisiensis I 719; — *bonorum religiosorum:* apud moniales I 348; eleemosynarum in ecclesiis paroecialibus quae religiosis committuntur II 2566; in paroeciis Ordini F. Minorum commissis II 3271; apud O.F.M. Cap. III 3971; apud religiosas feminas IV 5559; apud Collegium S. Anselmi in Urbe I 834; apud Unionem Missionariam Franciscanam I 1407; — *bonorum Sanctae Sedis:* normae pro pensionibus eorum qui ab ea dependent I 1837, 1838, IV 6234, 6235, 6329, 6328, 6328; — *bonorum Bullae Cruciatae* in Hispania II 2168; *fundationum* missarum I 415;

— *Collegii* S.F.A.S. in Urbe I 1532;

— *dioecesana* in Italia I 1242; mensae episcopalis in Italia I 1567; Burgendandensis in Austria III 4051, 4099; Oenipontana in Austria III 4503, 4533; Ticinensis in Helvetia III 5404, 5980;

— *extraordinaria* in Hispania: summa pecuniae ultra quam requiritur beneplacitum Apostolicum III 5289;

— *iustitiae:* modus recte eam exercendi III 4623; a iudice ecclesiastico IV 6219;

— *oeconomica* civilis in Italia ex parte clericorum I 585; — *religiosa* Civitatis Vaticanae I 1058; — *spiritualis* orientalium in S.F.A.S. I 1028, 2020; in regione Canadensi I 1170;

— SACRAMENTORUM *in genere:* concubinariis publicis I 508; usus Manualis Toledani I 778; ius cumulativum cathedralis et paroeciae I 933; usus linguae vernaculae in Gallia II 2479, 3213; usus linguae vernaculae II 3276, III 3917; in dioecesi Luganensi II 3412;

— *Baptismi* v. **Baptismus** administratio;

— *Communionis sacramentalis:* confessio infirmorum I 923; pluribus infirmis I 1002; vitanda et observanda I 1036; facultas eam ferendi catholicis in carceribus detentis I 1151; die Sabbati Sancti extra Missam I 1722; in altare ubi Sacramentum exponitur I 1878; horis postmeridianis I 2046, II 2418, 3715; infirmis in horis vespertinis III 4002, 4234; extra Missam II 3618; in Passione Domini III 4340; opera cuiusdam fistulae in stomachum derivantis III 4456; nova formula adhibenda III 4489; facultas Sororibus concessa III 4664, 4673; minister extraordinarius IV 5535; modus IV 5560; sub utraque specie IV 5955; v. **Communio** eucharistica;

— *Confirmationis:* a sacerdotibus I 641; pueris ante usum rationis I 1379; facultas specialis I 1463; ex delegatione S. Sedis I 1538; in mortis periculo: decretum II 2358, 2482; disciplina servanda II 2360; a capellanis iura parochorum habentibus II 2391; a capellanis castrensibus II 2393; fidelibus rituum orientalium II 2500; puerulis in periculo mortis constitutis II 2523, 2728; facultas et instructio pro Ordinario Castrensi Hispaniae II 3044, 3091; facultas capellanis Apostolatus Maris concessa II 3184; missionariis emigrantium II 3207; formula brevissima in mortis periculo II 3827; delegatio durante Conc. Vat. II celebratione III 4318; modus peragendi chrismationem IV 6277;

— *Extremae Unctionis:* usus linguae vernaculae II 3601; ultimorum sacramentorum I 1314; Unctionis infirmorum in communi IV 5887; — *matrimonii* II 3601; v. **Celebratio** matrimonii; — *Paenitentiae:* apud religiosos et religiosas IV 5943.

Administrativus *actus:* competentia Signaturae circa competentias ortas IV 5502; declaratio damnorum per decisionem iudicialem IV 5930; — *decretum:* competentia Signaturae III 5354; — *natura* processus de rato et non consummato II 3042; — *processus:* de nullitate matrimonii ex capite clandestinitatis I 693; super matrimonio rato et non consummato II 3042; applicatio principii «lite pendente, nihil innovetur» IV 5915; v. **Casus** exceptus, **Processus** documentalis.

Administrator *dioecesanus:* nominatio post Codicem in territorio Concilii Baltimorensis I 165; in dicione Canadiensi et Terrae Novae I 201; decretum generale de eorum nominatione I 183; in missionibus I 396; — *Ordinis* Equestris S. Sepulcri I 924; — *Basilicae* Lauretanae: extensio iurisdictionis I 1643.

Admissio *ad Archiconfraternitatem* Chordigerorum S. Francisci: sanationes I 507, et S. Rosarii durante bello I 1936; — *ad celebrationem* Missae in ecclesiis Urbis I 733; — *ad Collegium* Urbanum Romae: instructio et quaesita I 689; nova instructio et normae IV 6193; — *ad Communionem Eucharisticam:* opificum civilium mitigato ieiunio I 1996; christianorum non catholicorum: instructio IV 6273; — *Legatorum* ad exhibendas litteras sui muneris I 762, 766; — *ad matrimonium:* instructio et normae I 2064;

— *ad novitiatum:* taxa pro exploratione voluntatis I 438; saecularizati ante Codicem I 528; orientalium I 780; seminaristae II 2727; v. etiam **Ingressus**;

— *ad Ordines sacros:* instructio de scrutinio alumnorum peragendo I 1203; ad presbyteratum post tertium theologiae annum II 2259; ad tonsuram et ordines minores post explicitum cursum philosophicum III 3912; filiorum acatholicorum: modus procedendi III 4143, 4159, 4250, 4981; filiorum adulterinorum III 5252; experimenta contra ius commune IV 5796; ritus pro diaconatu et presbyteratu IV 6334;

— *ad Professionem religiosam:* sanatio defectuum in Tertio Ordine saeculari S. Francisci I 148; taxa pro exploratione voluntatis I 438; alumnorum in amentiam incidentium I 736; eorum qui servitio militari subiecti sunt III 4492; votum deliberativum IV 5654; experimenta contra ius commune IV 5796;

— *ad Religionem:* eorum qui e seminariis egressi sunt I 2082; filiorum acatholicorum III 4981; eorum qui a iudaeismo, mahumetismo convertuntur III 4956;

— *ad Sacramenta* sacerdotum qui actu caste convivunt cum muliere I 1722; — *ad Seminarium dioecesanum:* eorum qui Institutis religiosis ipsomet seminario egressi sunt I 2019, 2082, II 2727; interpretatio lata adhibenda II 2270; quando readmitti possunt dimissi e seminariis II 2[illegible]; applicatio normarum in casi

toriis S.C. de Prop. Fide subiectis II 3774, 3809; in Seminariis alterius dioeceseos II 3813; egressi e Societate Presbyterorum a S. Sulpicio III 3866; filiorum acatholicorum III 4143, 4159, 4250; dimissi nota haud severiori III 4350; manet obligatio obtinendi beneplacitum apostolicum post Motu pr. «De episcoporum muneribus» III 5145;

— *vexillorum* in ecclesia I 522, 668; in funeribus II 2407; testium in presbyterium pro matrimonii celebratione I 2019; instrumentorum phonographicorum et chori mixti intra functiones liturgicas II 3465; acatholicorum in Universitates ecclesiasticas III 4224; acatholici in Ecclesiam Catholicam: ritus III 5064; recursus contra decreta administrativa III 5354; divortii in legislatione italiana IV 5744; patrini christiani non catholici in baptismo catholicorum IV 5987; recessus vel renuntiationis Promotoris iustitiae a causa prosequenda IV 6161; novorum capitum nullitatis matrimonii, in specie impotentiae moralis IV 6194; v. singulas voces.

Adnexus: celebrationi Missarum cappellaniis I 882; onerum exercitio iuris Patronatus I 956; *indulgentiarum:* precibus piisque operibus et obiectis I 1027, 1462, III 4654; crucifixis I 1087, II 2141; ex materia plastica confectis III 3935; tactui virgae paenitentialis II 2135; diebus particularibus in dioecesibus et institutis perfectionis III 5282; «stationibus» I 1384, 1453; Rosario B.M.V. II 2502; recitationi in Officii divini et festo translato I 1836; *Instituti* missionalis scientifici, Athenaeo Urbaniano I 1646; «sanctuariorumç, domibus religionis II 3454; privilegiorum, titulo Basilicae Minoris III 5383.

Adnotatio *baptismi* collati I 484; extra propriam paroeciam I 859, 2093; solutio dubii II 3339; — *matrimonii:* conditio stirpis et nationalitatis contrahentium I 1957; in Italia II 2165.

Adnumeratio «motus pro mundo meliore» inter opera Societatis Iesu III 4911; Episcoporum inter membra Congregationum Curiae Romanae III 5221.

Adolescentes v. **Adulescentes.**

Adoratio Sacramenti durante Maiore Hebdomada: acquisitio indulgentiarum I 1720.

Adoratores *sacerdotes:* indultum circa ieiunium eucharisticum I 820, 861; circa celebrationem Missae qualibet media nocte I 935, II 2612.

Adoratrices *Ancillae* a Sanctissimo Sacramento et Caritate: Patronus Congregationis III 4490; *Cordis Eucharistici Iesu:* supressio cuiusdam consociationis huius nominis I 1185, 1450.

Adquisitio v. **Acquisitio, Lucratio.**

Adscriptio *alumnorum* Seminariorum Universitatibus civilibus IV 6047; — *clericorum* servitio militari durante bello hispano et promotio ad Ordines sacros I 2026; — *clericorum et laicorum* associationi «Rotary Club» II 2863; — *definitiva* Societati Parisiensi Missionum et excardinatio dioecesana I 536; — *fidelium* Societati Sanctae Viae Crucis: sanatio defectuum I 478, 896; piis associationibus in articulo mortis I 2052; Congregationibus Marianis: sanatio defectuum II 2756;

— *religiosorum* Operi a Propagatione Fidei I 931;

— *Sacerdotum* Consilio Operis a Propagatione fidei: indultum oratorii privati I 653; Unioni Cleri pro missionibus: facultates et favores II 2173, 2214, 3443;

— *sectae* atheisticae I 1572; sectae massonicae II 2595, III 5144; — *Societati* sine votis et titulus ordinationis I 1628; — *Sodalitati* B.M.V. de Monte Carmelo et privilegium sabbatinum II 2499; — *sodalium* tertio Ordini Franciscano II 3419; — *Studii Biblici* Hierosolymitani Facultas Theologiae Athenaei Antoniani III 4044; v. singulas materias

Adscriptus servitio militari v. **Servitium militare.**

Adsessor v. **Assessor.**

Adsistentes Episcopi consecrationi Episcopali II 2256; quando stare debent Officium divinum persolventes coram Ssmo Sacramento II 2385; v. **Assistentes.**

Adsistentia praestanda Episcopo a Canonicis I 649; *in choro* v. **Chorus**; — *matrimonii:* dubia circa licentiam II 2165; durante bello hispano II 2179; v. **Assistentia.**

Adspectus missionarius in institutione sacerdotali IV 5815; dogmaticus Liturgiae: alloc. II 3547.

Adstrictus religiosus servitio militari in Belgio I 478; obtinere potest a proprio superiore indultum exclaustrationis I 1915; v. **Servitium militare.**

Adulescentes: institutio religiosa I 694; S. Ioannes B. de la Salle, Patronus caelestis II 2754.

Adulterinus filius manet inhabilis ad munus Superioris maioris III 5110; admitti potest ad Ordines Sacros III 5252.

Adulterium formale ex utraque parte ad incurrendum impedimentum criminis III 3943; partis catholicae et solutio matrimonii III 5034.

Adultus *baptizatus* retinere potest mulierem qua cum nunc vivit III 3958, 4122; *Ordo baptismi:* delentur abiurationes contra religiones non christianas III 3984; decretum generale quo per varios gradus distribuitur cum additionibus et variationibus III 4273; *Ordo initiationis* christianae noviter confectus cum normis generalibus IV 6197.

Adunatio religiosorum II 2813; v. **Congressus.**

Advena: Commissio episcopalis pro illis II 3098.

Adventitium emolumentum post iubilationem I 783.

Adventus *clericorum* italorum in Urbem studiorum causa II 2344; v. **Studia** ecclesiastica; — *tempus:* color conopaei II 2482; praecedentiae Missae «Reginae Ordinis Minorum» supra Missam «Rorate» II 3601; Dominica IV incidens in Vigiliam Nativitatis Domini III 5281.

Advocatus *Curiae Romanae* et ius suscipiendi causas matrimoniales coram Tribunalibus dioecesanis I 612; proventus pro causis coram Rota Romana I 1923, II 2344, 2385, 2419, 2420; honoraria pro causis coram Tribunalibus regionalibus Italiae IV 6319; recursus contra immodicum honorarium exigentem IV 5839; potest esse sacerdos religiosus datus ex officio pro causis matrimonialibus II 3829; Sodalitas ex omnibus nationibus III 4665; exercitium rectum officii: alloc. pontificia III 4665; cumulatio officii cum munere notarii IV 5854; — *civilis* pro causis ecclesiasticis I 1113.

Aedes *Consilii Oecumenici Genavae:* alloc. pontificia IV 5572; — *Nationum* apud Genavam: alloc. pontificia IV 5565; — *Sapientiae aeternae* Romae donatur Studio Urbis pro cultu catholico II 2740;

— *sacra:* exemptio a taxis pro earum aedificatione et reparatione in Italia I 1635; tutela in Italia durante bello II 2163; reparatio damnorum in Italia durante bello II 2254; normae servandae a religiosis in reaedificatione et reparatione post bellum in Italia II 2351, 2356; distributio fructuum beneficiorum ad eas aedificandas vel reparandas III 4253; v. **Aedificatio, Reparatio.**

Aedificatio ecclesiarum, Seminariorum domuumque paroecialium in Italia: exemptio taxarum I 1635, 2086; aedium sacrarum in Italia post bellum II 2351, 2356; Collegii pro clericis efformandis S.F.A.S. II 2490; distributio fructuum beneficiorum pro aedibus sacris aedificandis III 4253.

Aemilianus: S. Hieronymus Patronus orphanorum constituitur I 937.

http://www.obrascatolicas.com

Aegrotus: dispensatio a ieiunio eucharistico II 2596.

Aegyptus: Missiones pertinentes ad Delegationem Apostolicam I 164; erectio tribunalis secundae instantiae pro Vicariatu Apostolico II 2207; erectio Internuntiaturae Apostolicae II 2432.

Aequator respublica: erectio Universitatis Catholicae Quitensis II 3292.

Aequiparatio doctoratus «in studiis ecclesiasticis orientalibus» doctoratui in Sacra Theologia III 4626.

Aequipollentes cautiones: in matrimoniis mixtis II 2567, 2591; in Iaponia I 1878, 1880; certitudo necessaria ad dispensandum impedimentum III 4182, 4621.

Aequivalentia summae pecuniae cum 30.000 libellis II 3422; v. **Alienatio** *bonorum*, **Pecunia, Summa.**

Aëria incursio: invocatio indulgentiis ditata II 2152; ieiunii eucharistici mitigatio II 2177; custodia et protectio Eucharistiae II 2212; facultas audiendi confessiones durante aërio itinere II 2482.

Aëronauticus: B.M.V. Lauretana declaratur Patrona I 291; dispensantur officiales et itinerantes a lege abstinentiae III 4480, 4663.

Aestimatio valoris in alienandis bonis ecclesiasticis I 324.

Aestivae coloniae infantium: celebratio Missae sub dio II 2427; item sodalium Congregationum marianarum II 2429.

Aetas *ad Confirmationem:* dubium I 1314, II 3029; instructio I 1400; — *ad matrimonium:* nullitas ob defectum declarari potest ad normam casus excepti III 4302; requisita ad convalidationem III 4690; — *ad Ordines Sacros:* facultas dispensandi I 820, 2045; pro presbyteratus ordine durante bello II 2170; suadentur religiosi ut dispensationem petere omittant III 4183; facultas Episcoporum dispensandi ordinandos diaconos permanentes uxoratos IV 5867; — *ad professionem religiosam:* solutio dubiorum I 144, 291; — *Cardinalium* ad maioris momenti munera exercenda IV 5925; — *senium* et ieiunium eucharisticum I 1780, 1781; — *temporis hodierni:* pondus in alumnorum seminariorum institutione III 4225; in collocutione Ecclesiae cum societate III 4398.

Aethiopia: erectio Internuntiaturae II 3616, et Nuntiaturae Ap. IV 5491.

Affidatio Seminarii regionalis Institutis religiosis vel missionalibus dependentibus a S. C. de Prop. Fide: normae I 1533.

Aethiopicus: *Collegium* I 1661; *ritus* II 3099, 3570.

Affiliatio Facultatis musicae Univ. Chicagiensis romano Instituto Musicae sacrae II 3716; Studii theologici Seminarii Alwayensis Univ. Lateranensi III 3974; Studii theologici Teutopolitani Athenaeo Antoniano Urbis III 4217; Instituti catechetici «Lumen Vitae» Univ. Gregorianae III 4408; Studii theologici Hierosolymitani Athenaeo Antoniano Urbis IV 5981; conventio et normae servandae in conventionis applicatione III 4134.

Affinitas: impedimentum matrimoniale necessarie inquirendum ante nuptias II 3422; contracta in infidelitate qua impedimentum pro matrimonio canonico II 3584.

Affirmativa sententia ex capite metus et ex capite simulationis: conformitas IV 5977.

«Affrancazione» canonum, censuum aliarumque praestationum super bona et beneficia ecclesiastica in Italia II 2269.

Africa: *Delegatio Apostolica:* erectio I 1148; mutatio tituli II 2393; *gentes:* officia Ecclesiae in hodierna evolutione III 5264; *Hierarchia episcoporum:* Epistula pontificia III 5264; *Missiones:* stipes colligenda I 226; non omnes tenentur observare decretum de cautionibus in mixtis nuptiis I 1591; facultas adhibendi Rituale in lingua vernacula II 2132; Encyclica de earum actuali condicione II 3602;

— *centralis:* erectio Delegationis Apostolicae III 4663; — *gallica:* Hierarchia ecclesiastica statuitur II 3401; — *Media occidentalis:* Delegatio Ap. erigitur III 4033; Nuntiatura Ap. III 5276;

— *Meridionalis:* erectio Delegationis Ap. I 519; Hierarchia episcopalis constituitur II 2860; Conferentia plenaria Episcoporum: normae et criteria proposita III 4250;

— *Occidentalis dicionis britannicae:* constitutio Hierarchiae episcopalis II 2744; nomen Delegationis Ap. mutatur III 4034; novus titulus novique fines Delegationis constituuntur III 4034;

— *Orientalis:* Delegatio Ap. erigitur I 1815; Hierarchia Episcopalis constituitur II 3136; nomen Delegationis mutatur novusque titulus ac fines statuuntur III 4034;

— *Societas Missionariorum:* facultas instituendi Diaconatum permanentem IV 5588.

Africana dicio Congolensis: erectio Universitatis Studiorum «Lovanium» II 3612.

Agendi modus mutatur in doctrinarum examine apud S.C. pro Doctrina Fidei IV 5970; in admittendis polygamis cathecumenis IV 6163.

Agentia Fides: constitutio et promotio I 884.

Aggregatio: facultas datur Collegio Angelico O.P. Urbis conferendi «aggregationis» gradum in Facultate iuris I 105; alumnorum, Societati Missionis vi iuramenti titulum mensis communis praestat pro sacra ordinatione I 1826; Confraternitatum, Archiconfraternitati Doctrinae Christianae ius tribuit gaudendi huius indulgentiis et privilegiis I 1947; religiosorum laicorum et sororum, Unioni Cleri pro Missionibus: decretum et Statuta II 2613; Institutorum, Pontificio Instituto «Regina Mundi»: decretum et normae II 3592; Congregationum quae Regulam Tertii Ordinis franciscalis non profitentur, Ordini Fratrum Minorum: effectus II 3770; Episcoporum, Conferentiis episcopalibus in casibus specialis difficultatis III 4476; Instituti Salisburgensis Philosophiae, Athenaeo S. Anselmi de Urbe II 3409; Scholae Matritensis «Regina Virginum», Instituto romano «Regina Mundi» III 3970; Instituti theologici Seminarii Tananarivensis, Facultati Theologicae Neapolitanae III 4024; Instituti Saecularis Presbyterorum «du Prado», Ordini Fratrum Minorum Conventualium III 4234; Studii theologici Bononiensis a S. Thoma, Athenaeo «Angelicum» de Urbe III 4327; Studii theologici «Claretianum», Universitati Lateranensi III 4380; domus generalis O.F.M. Conv., Operi Primario Vocationum religiosarum III 4508; Studii theologici «Augustinianum», Univ. Lateranensi III 4719; Studii Theologici «Sancti Augustini» in loco Siegburg, Athenaeo Anselmiano in Urbe III 4725; territorii novi cuiusdam, Nuntiaturae Ap. in republica Liberiana IV 5948.

Agonizantes: altare privilegiatum pro illis I 503.

Agraënsis Provincia ecclesiastica in India: indulta liturgica II 3820.

Alacoque v. **S. Margarita Maria.**

Alba Iulia: Statuta Consilii dioeceseos I 1392.

Albania: erectio Delegationis Apostolicae I 334.

Albiensis *Dioecesis:* Tribunalia III 4630, 4651.

Album *operis* a Propagatione Fidei: inscriptio omnium sodalium I 921; *Congregationum* Marianarum: sanantur defectus inscriptionis II 2756.

Albus *color* v. **Paramenta** *sacra.*

Alcoholismus: facultas concessa sacerdotibus hoc morbo laborantibus III 4053, 4218.

Alexandrinus *ritus* Coptorum: Ordo lampadis sive Unctionis infirmorum I 1492; novitii institui possunt in ritu latino I 3100; commoratio novitiorum et studentium cum sodalibus ritus latini II 3099; sacerdotes O.F.M. Cap. uti possunt ritu latino II 3570.

Alfaric P.: auctor operis damnati I 1490.

Alfonsiana Academia in Urbe: approbatio et confirmatio II 3597; constituitur tamquam schola interna publica II 3597.

Alger: Sedes Nuntiaturae Ap. Tunetanae IV 6256; Algeriensis Nuntiatura Ap. constituitur IV 6256.

Aliena *dioecesis:* admissio in Seminarium alumni e proprio seminario dimissi II 3813; *competentia* tribunalis in paroecias IV 6051; *ecclesia* v. **Ecclesia** *aliena.*

Alienus *ritus:* relatio annua mittenda a sacerdotibus ritus orientalis curam habentibus animarum extra fines sui Patriarchatus I 1900; sacerdotes quibus dignitates committuntur a Praelatis ritus orientalis I 1982.

Alienatio *bonorum ecclesiasticorum:* valor clausulae «in favorem maioris oblatoris» in rescriptis pontificiis appositae I 165; responsa ad proposita dubia I 349, 1103; declaratio II 2947; summa pecuniae ultra quam requiritur beneplacitum apostolicum: pro ecclesiis orientalibus II 3037; pro Italia II 3056; pro latinis II 3093, 3842, III 4379; pro Hispania III 4942; mutatur facultas Legatis Pontificiis concessa II 3139; aestimatio valoris I 324; collatio pecuniae perceptae I 283; sanationes conceduntur in materia I 205;

— *bonorum religiosorum:* consensus Capituli monialium I 837; formalitates servandae I 1776; summa pecuniae ultra quam requiritur beneplacitum apostolicum II 3133, 3422, III 4293; iuxta Rescriptum «Cum admotae» III 5078; — *donariorum votivorum:* resolutio I 219; dubium I 417; facultas Ordinariis Italiae concessa III 5051; — *suppellectilis* sacrae et liturgicae praetextu renovationis IV 5814.

Alienigenae: ius funerandi I 1736.

Alighieri Dante: Cathedra constituitur penes Universitatem Catholicam Mediolanensem III 4809.

Aliturgicus dies: facultas celebrandi sacerdotibus ritus orientalis Societatis Iesu concessa III 4251.

Allergia: facultas sumendi Communionem sub sola specie vini III 4002; dispensatio a lege ieiunii et abstinentiae III 4372.

Alleluia: in versu «Panem de coelo...» I 1919; omissio in Missis votivis I 2059.

Allocutio pontificia *ad Actionem Catholicam* Romanam III 4011; — *ad Cardinales* aliosque sacrorum antistites II 3273, 3320, III 3919; — *ad censores* librorum II 3460, III 3981;

— *ad Concilium Vaticanum II:* praeparatio III 4038; inauguratio III 4319; in altera sessione ineunda III 4398; altera exacta sessione III 4425; tertia periodo ineunte III 4534; dum versabatur de schemate missionum III 4556; tertia exacta sessione III 4610; in quartae sessionis initio III 4710; in paenultima sessione publica III 4789; in ultima publica sessione III 4811; in fine III 4903; ad commissionem de coordinandis laboribus et decretis Concilii interpretandis III 4979;

— *ad Consilium:* «Cor Unum» IV 6333; F.A.O. IV 5919; instrumentorum communicationis socialis IV 6245; liturgiae II 3547, III 5043; Nationum Unitarum III 4719; Oecumenicum Genavae IV 5572; Operum Missionalium IV 6271; «Organisation Internationale du Travail» IV 5565;

— *ad fideles* Christi III 4020, 5330, 5417; — *ad iuris peritos canonistas:* criteria et principia in recognitione Codicis III 4793; utilitas iuris in Ecclesia III 5378; natura iuris canonici IV 5738, 6351; — *ad iuris peritos* catholicos Italiae II 3326, 3358, 3619, III 3999, IV 6348; civiles de re poenali II 3199, IV 5627; sodalitatem advocatorum III 4665; legumlatores IV 6313;

— *ad medicos* catholicos II 2635, 3540; cardiologos III 5153; gynecologos et obstetrices II 2926, 3443, III 5046; nosocomiorum II 3786; urologos II 3208; universos II 3301;

— *ad Nobiles* romanos III 4457; — *ad operarios* italicos II 2270, 3393; universos III 4976, 5352; — *ad Ordinarios* Italiae II 3241; III 4799; — *ad religiosos* II 2813, 2835, 3800, 3813, III 4121, 4492, 5059, IV 6321, ad Cistercienses Reformatos IV 5505; ad Societatem Iesu III 5055, IV 5515; ad Benedictinos IV 5894; ad Fratres Minores conventuales IV 6277; — *ad Instituta* Saecularia IV 5887, 6221, 6310;

— *ad Rotam Romanam* II 2142, 2248, 2295, 2362, 2436, 2651, III 3975, 4117, 4240, 4623, 4932, 5097, 5295, IV 5470, 5740, 5971, 6219;

— *ad Seminariorum Rectores* III 4225; Commissiones Episcopales IV 5503; — *ad Sodalitatem Advocatorum* III 4665; «Fronte della Famiglia» II 2940; — *ad Synodum Episcoporum* IV 5641, 5655, 5657, 6152, 6329;

— *ad Tabularios ecclesiasticos* III 4557; — *ad theologos* III 4996; — *ad turismi conventum* III 4341; — *ad Universitatem* catholicam Mediolanensem III 4230; Gregorianam IV 6265, 6352; Romanam IV 5738; v. singulas personas, vel coetus.

Alonso Getino: auctor operis damnati I 1717.

Alma domus Lauretana: Praelatura nullius III 4674; v. **Lauretana.**

Alphonsus XIII Hispaniarum rex catholicus: Litterae Ap. eidem missae de Bulla Cruciata I 958.

Altare: *constitutio* materialis I 1350, II 2937; dubium circa celebrationem Missae III 4689; — *coemeteriorum:* distantia servanda a sepulcris I 1514, II 2144; celebratio Missae et color paramentorum II 2660;

— *consecratio:* est invalida si ex pluribus laminis lapidis componatur I 1350, formula adhibenda II 2916; concessio et promulgatio indulgentiarum I 1350; facultates concessae II 2433, 2937; amissio consecrationis et reconsecratio II 2209;

— *Expositionis Sacramenti:* celebratio Missae et distributio Communionis I 1878; facultas celebrandi Missam II 2758;

— *fractum:* consecratio I 1350; celebratio Missae I 1463; — *mensa:* compositio materialis II 2937; — *ad pedem:* omissio precum in initio Missae III 4765, 4940;

— *pontificium:* usus in basilicis patriarchalibus romanis III 4940; — *portatile* seu *mobile:* elementa definitionis II 2144; usus iuxta facultates decennales S. C. de Prop. Fide II 2317; instructio circa petitionem indulti II 2638; facultates concessae Capellanis Apostolatus maris II 3148; associatio «Deutsche Pfadfinderschaft St. Georg» II 3569; usus antimensii II 2409, 2758, 3217, 3291; v. **Antimensium.**

— *privilegiatum:* Missae celebrandae I 79; pro agonizantibus I 503; indulta concessa durante bello I 2055, II 2125, 2127, 2173; facultates Ordinariorum II 2891;

— *Sacramenti:* collocatio imaginis statuae Cordis Iesu I 828; — *septem altaria:* indulgentiae pii exercitii visitationis I 1639; — *servitium:* exemptio canonici iubilati I 231.

Altera Sectio Signaturae Ap.: recursus et remedia contra decisiones IV 5945; v. **Signatura Apostolica.**

Alternativa iuris servitii choralis I 873; v. **Servitium.**

Altioris Latinitatis Institutum v. **Latinitas.**

http://www.obrascatolicas.com

«Altitudo»: Const. Ap. Pauli III: interpretatio et praestatio cautionum I 1829, 1914, II 3030, 3031, 3958, II 4122.

Alumni *Actionis Catholicae:* indultum audiendi Missam sub dio II 2654; associationum «Oasis»: votum castitatis II 3044; v. **Actio, Associatio**;

— *Collegii* Urbani Romae: instructio de alumnis admittendis I 689; novae normae IV 6193; facultates proficiscentium I 1618, 1629; v. **Collegia**; — *externi* Instituti Spiritualitatis O.C.D. in Urbe III 3934;

— *Institutorum perfectionis:* Instructiones de eorum formatione et scrutiniis ante Ordinationem I 1355, III 4144; Commissio specialis penes S.C. de Religiosis instituitur II 2238; elenchus quaestionum circa institutionem II 2243; transitus directus in Seminaria dioecesana II 3293; schola «Mater Divinae Gratiae» pro eorum magistris et praefectis II 3595; Institutum «Iesus Magister» pro laicis II 3719; institutio sociologica et interdictio operum Teilhard de Chardin II 3783, 3790, III, 4292, et Ortega y Gasset III 4229, 4265; Ordinis Fratrum Minorum: promotio ad presbyteratum expleto tertio anno theologico I 694;

— *Missionum:* praeparatio idonea I 581; titulus ordinationis pro illis qui iuramento aggregationis Societati devinciuntur I 1826; formula iuramenti in Seminario Kandyensi I 1949; v. **Missiones**; — *mittendi* ad Institutum altioris latinitatis III 4620; Musicae Sacrae II 2886; — *Novitiatus* v. **Novitiatus**;

— *Ordinum sacrorum:* scrutinium peragendum I 1203, 1355, II 3435, IV 4144; normae pro illis qui studia perfecerunt extra Seminaria II 2336; admissio post expletum cursum philosophicum III 3912; v. **Candidatus** ad Ordines, **Formatio**; — *Orientales* e patria expulsi: normae II 2338; — *scholarum mediarum:* propagatio Operis a S. Petro Apostolo III 4635; media practica III 4661; — *scholarum seraphicarum:* acquisitio indulgentiarum I 760;

— *Seminariorum:* admissio I 2082, II 2270, 3867, III 4350; munere praefecti fungentes I 1707; institutio clericalis et scientifica II 2265, III 3939, 4425, 4410; liturgica III 4913; philosophica IV 6214; praxis vacandi laboribus manualibus in Gallia II 3159; in Hispania II 3839; adscriptio ad Universitates civiles IV 6047;

— *Societatum sine votis:* litterae dimissoriae et titulus ordinationis I 1609, II 2245; ex-alumnorum admissio in Seminarium dioecesanum II 2270.

Alwayense Seminarium in India: affiliatur Universitati Leteranensi III 3974.

Ambianensis *dioecesis:* Tribunal primi et secundi gradus pro causis nullitatis matrimonii: decretum III 5073; normae III 5074.

Ambrosianus: *Bibliotheca:* Patronus constituitur III 4028; *Institutum* Musicae Sacrae: erectio I 1956; *ritus:* nova editio Vesperalis I 1913; mutationes et simplicior forma rubricarum II 3419.

Amentia religiosi votorum temporariorum I 736.

America: facultates quinquennales Ordinariorum I 435, 626, 992, II 3101; dilatio relationis dioecesanae I 147; emigratio clericorum I 171, 1119, 1146, III 4022, 5278; facultates concessae Commissariis et Guardianis O.F.M. mittendi scripto suffragia ad Capitulum provinciale Europae I 936, et durante bello II 2123;

— *hispano-latina:* indultum de abstinentia et ieiunio I 174, 235; facultates, gratiae et privilegia decennales Ordinariis concessae I 1053, 1915, II 2589, III 3964, IV 5692; facultates Ordinariorum S.C. de Propaganda Fide subiectorum I 2059, III 2778; institutio Seminarii Veronensis pro clericis mittendis III 4181, 4328; interpretatio vernacula textuum liturgicorum IV 6151, 6330; revocatio privilegiorum O.P. quae sint contraria Constitutionibus I 1518; usus paramentorum caerulei coloris I 1981; emigratio clericorum III 4022;

— *septentrionalis:* immigratio clericorum ex America Latina et Insulis Philippinis III 4022; v. **Status** Foederati Americae Septentrionalis.

Americanum *Collegium* Pium Latinum: constitutio Commissionis Episcopalis III 5452; — *Confoederatio* latina religiosorum (CLAR): constitutio et Statuto rum approbatio III 3929.

«Amey-sur-Meuse»: monasterium O.S.B. I 888.

«Amici Israel»: consociatio abolenda I 939.

Amissio *consecrationis* altaris II 2209; — *distributionum* inter praesentes II 3441; — *indulgentiarum* ob mor dum exponendi Eucharistiam I 1403; — *officiorum* ecclesiasticorum I 484; — *pensionis* civilis et celebratio matrimonii absque ritu civili I 78, 213; v. singulas materias.

«Amor *infinitus»:* associatio operis Apostolorum declaratur soluta et vetita II 2864, 2892, 3570; — *misericors:* imago et devotio I 2054.

Amore annientato: forma devotionis I 1946.

Amotio *librorum* e bibliothecis Seminariorum domorumque religiosarum II 3783, 3790, III 4229, 4265, 4292. — *parochorum:* fatalia ad recurrendum contra decretum I 631; v. **Remotio.**

Amplexus reservatus: moralitas II 3050.

Ampliatio Facultatis Theologiae Univ. Cath. Insulensis III 4057; Sedis Instituti Biblici II 3273.

Amputatio foetus vel membrorum corporis humani III 5121.

Amsterdam: apparitiones et revelationes B. Mariae Virginis III 3943, 4248.

Analoga indulta adnectendi indulgentias I 1462.

Anatole France: damnantur opera omnia I 468.

Ancillae *Adoratrices* a SS. Sacramento et Caritate: S. Antonius M. Claret constituitur Patronus Instituti III 4490; — *mulieres* servitio domestico deditae: S. Zita Patrona caelestis II 3370.

Andegavensis Universitas Catholica: erectio Instituti Philosophici II 3515.

Angela Merici (S.): Societas Filiarum S. Ursulae ab ea dicta I 59.

Angelica *salutatio* v. **Salutatio** *Angelica.*

«Angelicum» Athenaeum et Collegium Urbis: privilegium conferendi «aggregationis» gradum in Facultate Iuris I 105; Magnus Cancellarius I 1460; erectio collegii internationalis I 1632; erectio Instituti scientiarum socialium II 3419; aggregatio Studii Theologici a S. Thoma Bononiae exsistentis III 4327; titulo et honore decoratur «Pontificiae Universitatis a S. Thoma Aquinate in Urbe» III 4348.

Angelorum: Ecclesia S. Mariae apud Asisium: lucratio Portiunculae I 1633.

Anglia: consuetudo addendi nomen patroni orationi «A cunctis» I 1902; Missa vespertina in portibus maritimis II 3475; Exarchatus pro ruthenis II 3714; extensio iurisdictionis Exarchi pro Ucrainis III 5124; facultates circa processus matrimoniales Conferentiae episcopali concessae IV 5962.

Anglicus: *Collegium* in Urbe: Constitutiones approbantur I 100; — *lingua:* usus in administrandis sacramentis et exsequiis defunctorum II 3276, III 3917.

Anglicanus: *matrina* contrahit impedimentum cognationis spiritualis cum baptizato anglicano et nullitas inde secuta IV 5843;

— *minister:* matrimonium initum coram IV 6257;

— *pars* contrahens matrimonium cum parte graeco-orthodoxa: [illegible] ex defectu ritus sacri IV 6247;

— *secta:* baptizatus contrahit impedimentum cognationis spiritualis cum matrina, et nullitas declarari potest ad modum casus excepti IV 5843.

Angustiae nostrae aetatis et officia catholicorum in Sinis II 3308.

Anhaltina dicio: conventio cum Sede Ap. I 1375.

Aniciensis Dioecesis Tribunalia III 5442.

Anima *Christi:* quaedam propositiones de scientia I 127; — *Mariae:* definitio dogmatis de Assumptione in caelum II 2801.

Animarum *cura:* facultas dispensandi a choro II 3441; loca ubi capellanus maris eam exercere potest II 3618; — *salus* inspirare debet administrationem iustitiae in Ecclesia III 4240.

Animadversiones *Defensoris Vinculi* legi possunt ab Episcopo ante votum de inconsummatione matrimonii I 2082; — *Rotae Romanae* circa materias iudiciales Tribunalium inferiorum II 2385; — *S.C. de Sacramentis* circa officium iudicis absolvendum in causis matrimonialibus II 2624; — *S.C. pro Clericis* in conclusiones coetus mixti Episcoporum et Presbyterorum in Hispania IV 6226; earum valor et sensus IV 6243.

Animi relaxatio *clericorum:* normae servandae I 836; *laicorum:* participatio ad Missam festivam III 4964.

Anneciensis: tribunalia ecclesiastica III 5442.

Annexus v. **Adnexus.**

Annua *confessio* et communio: tempus adimplendi praeceptum III 4018; — *inspectio* regestorum matrimonialium II 2440; — *Missa* in honorem B.M.V. Matris orphanorum II 3405; — *relatio* de collegiis Missionum I 1114; schema I 1852; de missionibus mittenda ab Ordinariis I 1170, 1544; de fidelibus orientalibus extra fines patriarchatus commorantibus I 1900.

Annualis expositio sollemnis Eucharistiae XL Horarum I 184, 873, II 2739; normae pro Urbe IV 5827.

Annuntiatio *B.M.V.:* nova Congregatio Benedictina efformatur I 284; *celebrationis* Synodi Romanae, Concilii et recognitionis Codicis Iuris Canonici III 3919.

Annus *a Beatificatione* vel Canonizatione Servorum Dei: triduum vel octiduum solemnitatum I 747; instructio III 4332, 5428; *a fide* vocatus III 5396; — *dominica per:* praefatio propria II 3564; — *an. 1899:* adnexae indulgentiae ab I 1027; — *an. 1925:* indictio Iubilaei I 694; monita de usu facultatum I 710; — *an. 1929:* Iubilaeum extra ordinem indicitur I 999; — *an. 1933:* aprilis dies 2, terminus a quo suspenduntur indulgentiae et facultates ordinariae I 1442; tribuuntur confessariis facultates extraordinariae I 1445; indulgentiae conceduntur monialibus I 1448; facultates confessariis peregrinis concessae I 1453; — *an. 1933-1934:* extensio iubilaei universalis ad orbem catholicum I 1523; — *an. 1940:* iubilaeum Sanctuarii Dominae Nostrae a Columna in civitate Caesaraugustana I 1955; — *an. 1941:* indultum Italiae concessum circa ieiunia et abstinentiam I 2024; — *an. 1943:* olea sacra hoc anno confecta II 2238; — *an. 1949:* duae Missae in Dominica Passionis celebrandae II 2566; celebratio Missae media nocte diei 31 decembris II 2654; — *an. 1950:* indictio Iubilaei II 2598; suspensio indulgentiarum et facultatum ordinariarum II 2605; facultates extraordinariae conceduntur confessariis II 2606; indulgentiae tribuuntur monialibus II 2610; celebratio Missae media nocte diei 31 decembris II 2834; extensio Iubilaei ad orbem catholicum II 2842; instructio ad Ordinarios locorum II 2847; — *an. 1953-1954:* celebratio Missae post mediam noctem diei 8 decembris II 3221; — *an. 1958:* dies 11 febr. initium indulgentiae iubilaris pro peregrinantibus ad Spicum B.M.V. Lapurdensem II 3775; — *an. 1959:* diei 11 febr.: finis indulgentiae iubilaris Lapurdensis II 3775; — *an. 1961:* servanda in calendariis particularibus III 4095; — *an. 1964:* dies 14 augusti: dispensatio abstinentiae III 4908; — *an. 1966:* dies 1 ian. ad 31 maii: tempus iubilaei extraordinarii pro orbe catholico III 4804; — *an. 1967:* celebratio festi S. Ioseph III 4975; exsecutio resolutionum Synodi Episcoporum datur III 5435; — *an. 1969:* dies convocationis Synodi extraordinarii Episcoporum III 5449; — *an. 1971:* Calendarius «ad interim» retinetur IV 5827;

— *Iubilaei Universalis* v. **Iubilaeum;** *Caesaraugustani:* Dominae Nostrae a Columna I 1955; *Compostellani:* indulgentiae II 2239; *liturgicus:* Motu proprio cum normis IV 5476; ordinatio generalis IV 5496; normae generales IV 5497;

— *Marianus:* ubique terrarum celebrandus saeculo exeunte a definito Dogmate Imm. Conceptionis B.M.V.: indictio II 3184; favores spirituales II 3214; celebratio apud Instituta perfectionis II 3215; modus illum celebrandi II 3215; Missa votiva B.M.V. Immaculatae in sabbatis II 3222; dubia circa indulgentias et conditiones II 3237; celebratio Missae Nominis B.M.V. in die dominico II 3300; *Caesaraugustanus* Dominae Nostrae a Columna I 1955; *Lapurdensis* II 3821;

— *Novitiatus:* responsa ad dubia I 505, 1608; instructio de secundo anno I 412; in Societatibus missionariis in communi viventibus II 2945; facultates circa prorogationem IV 6226; v. **Novitiatus;** — *pastoralis:* pro novellis sacerdotibus II 2592; v. **Cursus** *pastoralis*;

— *Sanctus seu sacer* v. **Iubilaeum;**

— *scholasticus:* Missa de Spiritu Sancto in initio II 2357; ritus privilegiatus II 3098;

— *singulus:* dies Operi a S. Infantia dicanda II 2834, 2841; mutatio mysteriorum Rosarii III 4264; quinto quoque anno mittenda est relatio Institutorum perfectionis ad S. Sedem II 2525; v. **Relatio;**

— *tempus:* extenditur facultas celebrandi horis vespertinis ad omnes dies I 2063; ad quod conceditur indultum altaris privilegiati II 2125; constitutio parochi ad sex annos III 5149; votorum temporariorum: prorogatio III 5223; — *tempus adimplendi* praeceptum paschale: quovis anni tempore occassione Missionum et exercitiorum spiritualium I 858, 1874, III 4698; in Aprutiis I 1947; facultas Societatis Iesu III 4018;

— *theologiae* ad presbyteratum in Ordine Praedicatorum I 608; in Ordine Fratrum Minorum I 694; limitatio facultatum II 2259; v. **Theologia;**

— *an. I* ab editis Litt. Enc. «Populorum progressio»: mens Ecclesiae in Encyclica edenda III 5339; — *an. XX* a condito Consilio «F.A.O.»: alloc. pontificia de finibus et activitate huius Instituti IV 5919; — *an. XXV* ab editis litteris Enc. «Vigilanti cura» de usu artis cinematographicae III 4219; ab edita Const. Ap. «Provida Mater»: alloc. pontificia de natura Institutorum saecularium IV 6221; — *an. XL* ab editis Litt. Enc. «Rerum novarum» de ordine sociali instaurando I 1246; *aetatis:* dispensatio a ieiunio eucharistico I 1780; *ab edita Epist. Ap.* «Maximum illud»: Encyclica de Missionibus catholicis III 3984; — *an. L a morte* Servi Dei: disceptatio super virtutibus ante praescriptum tempus III 4767; *a condita* Unione Cleri pro Missionibus: Epist. Ap. de munere Unionis Cleri pro Missionibus III 5029; *ab incoepta* veneratione B.M.V. de Fatima: indulta liturgica concessa III 5105; — *an. LXXX* ab editis Litt. Enc. «Rerum novarum»: Epist. Enc. de doctrina sociali Ecclesiae IV 6056; — *an. C* a condito opere S. Petri Apostoli: Epist. Ap. de huius operis laude et propagatione III 4635; — *an. CL* a constituto Opere de Propagatione Fidei: nuntius pontificius scriptus de activitate Missionali Ecclesiae IV 6323.

http://www.obrascatolicas.com

Anonyma *opera* damnantur II 4011; *versio* textuum liturgicorum IV 5431.

Anselmianum Institutum liturgicum: erectio III 3218; v. **Athenaeum** *Anselmianum* seu *S. Anselmi.*

Antenati: interventus catholicorum in caeremonias in eorum honorem III 5055; extensio facultatis et instructionis III 5216; in regione Laotiae et Cambodgiae IV 5754; v. **Caeremoniae.**

Anticipatio *abstinentiae* et ieiunii in pervigilio Nativitatis D.N. Iesu Christi III 3998; — *canonum* Codicis 89; — *Dominicae:* tertia oratio I 1715; — *Laudum* a tempore postmeridiano diei praecedentis III 4133;

— *Matutini cum Laudibus:* ab hora secunda post meridiem in recitatione chorali I 175, III 2126; ab hora prima post meridiem in recitatione privata I 378; privilegium sacerdotum Unioni Cleri pro Missionibus adscriptorum I 415, 1664; missionarii, statim post meridiem III 4144; privilegium Bullae Cruciatae manet in vigore III 4214; non impedit recitare postea Completorium II 3822;

— *Missae dominicae vel festi* de praecepto horis vespertinis sabbati vel diei praecedentis III 4503, 4667, 4718, 4940, 4975; v. **Celebratio** *Missae.*

Anticonceptivus: doctrina Enc. «Humanae vitae» circa usum horum mediorum III 5405, 5417, IV 6051.

Antillae: erectio Delegationis Ap. I 786; seiunctio territorii I 1634; suppressio I 1898.

Antimensium: usus a missionariis latinis II 2409; requiruntur specialissimae rationes II 2758; usus in diebus dominicis et festis de praecepto II 3217; in diebus ferialibus infra hebdomadam II 3291.

Antimodernisticum *iuramentum* in vigore post Codicem I 110; *formula* deinceps adhibenda III 5282.

Antiochenus *ritus:* delegatio parocho latino adsistendi matrimoniis maronitarum cum deficit Hierarcha vel parochus proprii ritus II 3095; constituitur Exarchatus in S.F.A.S. III 4927, qui postea evehitur ad gradum Eparchiae IV 6165.

Antiochia Syrorum: declaratio Patriarchae IV 6150.

Antiphona *finalis* B.M.V. in Officio divino: dubium I 548, II 2350; *Officii* divini integre recitanda III 4326.

Antiphonale Romanum diurnum: editio typica I 232; insertio cantus gregoriani ad Ordinem Hebdomadae Sanctae instauratum II 3460.

Antirari Dioecesis: formula Facultatum I 1231.

Antistes *Episcopus:* nomen in Canone Missae itinere maritimo perdurante II 3239; alloc. pontificia occasione: Canonizationis S. Pii X II 3273, novi festi Mariae Reginae II 3320; — *Maior religiosorum:* alloc. pontificia IV 6321.

Antistita religiosarum: electio in monasteriis monialium I 287, 348; vigilantia circa activitatem oeconomicam IV 5559; Consilium nationale in Germania eiusdemque Statuta II 3616; Unio internationalis erigitur et Statuta approbantur III 4910.

«Antonianum» Athenaeum O.F.M. in Urbe: canonice erigitur I 1467; titulo «Pontificii» decoratur I 1891; eius Sectio Biblica transfertur in Studium Bibliocum Hierosolymitanum III 4044; affiliatur eidem Studium theologicum Teutopolitanum III 4217; item Studium Biblicum Hierosolymitanum IV 5981; Studium theologicum O.F.M. Cap. in Urbe constituitur Sectio specializationis in Theologia Spirituali IV 6272.

Antuerpia in Belgio: Epistula Pontificia ad Congressum Actionis Catholicae iuvenilis I 963.

Anulus *Episcopi* ante communionem osculandus I 750; *nuptialis:* indulgentiae pro osculatione III 3983; usus Coronae hoc modo confecta et adquisitio indulgentiarum I 1981.

Apamiensis Dioecesis: Tribunalia III 4630, 4651.

Aperitio *aulae* cinematographicae in locis O.F.M. subiectis I 3272; *Instituti* Spiritualitatis O. C. D. in Urbe alumnis externis III 3934; *Tabernaculi* Eucharistiae a Sororibus III 4017.

«Apertis ianuis»: celebratio Missae in nocte Nativitatis Domini in religiosis piisque domibus II 3248.

Apis: pars cerae pro candelis liturgicis I 1985, II 2182, 3805; in Italia III 4159.

Aphrodisiacum medium rationis usum impediens et consummatio matrimonii II 2565, 2890; declaratio nullitatis ex capite impotentiae II 2890.

Apostasia: facultas absolvendi censuram propter hoc delictum incursam III 4272, IV 5844.

Apostata a fide: matrimonium filiorum I 1163; ius agendi in causis matrimonialibus I 1950; sanatio matrimonii civilis initi cum parte catholica III 4216; facultas Legatorum Romani Pontificis in Missionibus dispensandi pro Ordinibus suscipiendis III 4222.

Apostolatus *cinematographicus:* Instructio circa eius exercitium a religiosis praecipue in Italia II 3141; in aulis O.F.M. II 3272;

— *infirmorum:* Pia Unio in Primariam evehitur I 1573;

— *laicorum:* Fundatio Pii XII eiusdemque Statuta II 3212; «Cursillos de Cristiandad»: S. Paulus Patronus caelestis III 4453; Decretum «Apostolicam activitatem» Concilii Vaticani II: textus III 4774; vacatio legis III 4788; alloc. pontificia post decreti promulgationem III 4789; — *liturgicus:* in lingua latina et cantu gregoriano committitur cuidam Monasterio Cisterciensi III 5386;

— *maris:* Opus eiusque leges II 3777; Capellanus potest: indulto altaris portalis uti II 3148; administrare Confirmationem II 3184; normae et facultates generales concessae Directoribus et Capellanis operis II 3267; Missa propria «Stella Maris» II 3781; extensio facultatum ad Opus internationale II 3829; — *matrimonialis:* alloc. pontificia ad obstetrices Italiae II 2926; — *mulierum:* Institutum romanum «Regina Mundi» ad earum praeparationem II 3394; — «*Opus Dei*»: quaenam documenta exhibere debent sodales huius Instituti saecularis Ordinariis locorum II 2619; consensus Ordinarii requirendus II 2623;

— *orationis:* associatio eiusque Statuta II 2922; nova Statuta approbantur III 5341;

— *religiosorum:* opera externa: alloc. pontificia II 2835: fomentum et accretio II 3546; collaboratio et coordinatio cum aliis institutis regionalibus III 4961;

— *sacerdotum operariorum:* experimentum et formae III 3958; v. **Operarius, Sacerdotes** *operarii.*

Apostolica vocatio sodalium Institutorum saecularium: alloc. pontificia IV 5515.

Apostolicae *indulgentiae:* Dubium circa eas I 366; v. **Indulgentiae** Apostolicae; — *reservationes:* resolutio II 2151.

«Apostolicam actuositatem»: decretum Conc. Vat. II de apostolatu laicorum III 4774; v. **Laicus.**

«Apostolicum Opus» Hiberniae: indulgentiae et privilegia II 2442.

Apostolorum responsoria: occurrentia I 204.

Apparatio *Commissionum* Conc. Vat. II celebrandi III 4036; *versionis* vernaculorum textuum liturgicorum IV 5465; v. **Praeparatio.**

Apparatus *radiophonicus* loco campanarum I 2099; *gramophonii* I 1936, II 3465.

Apparitiones B. Mariae V. in loco *Amsterdam:* damnatur opus a L. Knuvelder conscriptum super materia III 3943; quaestio retractari non debet III 4248;

— *Ezquioga* dioecesis Victoriensis in Hispania: damnantur tres libri de hoc argumento 1845 — Fasc.

bandal dioecesis Santanderiensis: declarationes III 4691, 5121; — *Heroldsbach:* declaratio II 2912.

Appellatio NOVA *Delegationis* Ap.: Australasiae II 2422; Africae Orientalis et Occidentalis Britannicae III 4034; Australiae, Novae Zelandiae et Oceaniae III 5440; — *Facultatis* theologicae O.F.M. Conv. in Urbe II 3351; — *Mariae Virginis*, Matris Ecclesiae III 4610; — *Praelaturae nullius* Lauretanae III 4674; — *Sacrae Congregationis Sancti Officii* III 4807.

— TRIBUNALIUM: *constitutio* eorum v. **Erectio** Tribunalium; — *ad Rotam Romanam*, a Rota Nuntiaturae Hispaniae III 3911, ante citationem partium IV 6282; a Tribunalibus regionalibus Italiae II 3318, IV 5475;

— *ad Tribunal regionale* Italiae a tribunalibus regionalibus II 3318, IV 5475; — *contra expensas* iudiciales IV 5923; — *Defensoris vinculi* matrimonialis II 2422; — *in casibus exceptis* I 232; — *in causis matrimonialibus:* Defensoris vinculi II 2422; in dicione Canadensi III 4697; in Italia II 3318, IV 5475; in Belgio 5918; ius post elapsos dies fatales IV 6263; v. **Causae matrimoniales, Tribunal.**

Appendix II *operis* «Decreta authentica Congregationis S. Rituum» I 859; *Ritualis Romani* pro Germania II 2739; *Missalis Romani* cum Ordine et formulariis in lingua latina IV 5679.

Applicatio *canonum* 197, 199, 206-209 potestati dominativae II 3029; canonis 72 Conc. Trullani catholicis ritus byzantini III 3997, 4470; — *Conc. Vat. II:* voluntas Sedis Apostolicae III 4789; errores vitandi III 5077; dialogi oecumenici IV 5868; decreti de instrumentis communicationis socialis IV 6073; — *Concordati* Sedis Ap. cum Italia I 1156; cum Lusitania I 1996; — *conventionis* affiliationis Studii Theologici Facultati theologicae III 4134;

— *Decreti:* S.C. Rituum ad religiosos exemptos I 644; novi Codicis rubricarum III 4132; Const. Ap. «Missale Romanum» IV 5644; «Inter reliquas», ad servitium prae-militare laboris publici «Arbeitsdienst» I 1816; «De ratione qua dimissi e seminariis denuo admitti possint», in territoriis S.C. de Propaganda Fide II 3774, 3809; «De religiosis servitio militari addictis» sodalibus Societatis Iesu III 3913; — *doctrinae* circa matrimonium, a Tribunalibus III 4240;

— *experimentorum* in Institutis perfectionis IV 5862;

— *indulgentiarum* statuis, imaginibus materiae fragilis I 607; obiectis pietatis I 1911, II 2116; — *iuris* a iudice ecclesiastico IV 6219; Praefecti apostolici ad Superiores ecclesiasticos Missionum I 1112; — *iustitiae* in hodierna societate ex parte Ecclesiae IV 6172, 6333; a iudice ecclesiastico IV 6219;

— *Missae:* in favorem Seminariorum I 136; binationis IV 5975; pro populo: a curatis paroecialibus I 141, a vicariis oeconomis I 484, a rectoribus ecclesiarum «curatiarum» I 1379, a vicariis fixis paroeciarum II 2410; facultas reducendi has Missas I 697; — *normarum* circa: matrimonii celebrationem in Urbe IV 5478, administrationem baptismatis in Urbe IV 5894, solutionem pensionis IV 6329; — *poenarum*, sacerdotibus qui assumunt officia ecclesiastica in Hungaria contra ius II 3583; — *privilegii Paulini*, dispensatis interpellationibus I 2041;

— *restaurationis liturgicae:* ante vocationem legis III 4128; novi Codicis rubricarum III 4132; in Urbe III 4968; erratae interpretationes vitandae III 5077; gradatim Const. Ap. «Missale romanum» IV 5644; normae pro Urbe IV 5685; — *testimonii* caritatis, necessitudinis et iustitiae Ecclesiae singulis adiunctis hominumque necessitatibus IV 6333.

Appositio *cantilenarum* ut pars cantionis post so-

tionem matrimonii in favorem fidei novas nuptias mixtas contrahere possit III 4454;

— *clausularum* in rescriptis circa ieiunium eucharisticum II 2612; «praevio baptismo» in rescriptis solutionis matrimonii in favorem fidei III 4015; «promissio omnino cavendi», in rescriptis pro mixtis nuptiis III 5066;

— *conditionum* in asservatione Eucharistiae in oratorio navis II 3239; in assumptione officiorum ecclesiasticorum ex parte sacerdotum Hungariae II 3583; in novis nuptiis mixtis contrahendis post solutum matrimonium in favorem fidei III 4451; — *limitationum* in usu linguae vernaculae pro functionibus liturgicis dioecesium Germaniae II 3370, 3391, 3392; — *Statuae* Cordis Iesu super tabernaculum Ssmi Sacramenti I 1416; v. **Positio.**

Approbatio *ad andiendas* confessiones v. **Auditio** confessionum, **Confessio, Licentia** *ad confessiones;*

— *Calendarii* perpetui pro O.F.M. II 2756; novi calendarii Romani IV 5476; normae generales IV 5496; mutationes II 3476; — *Collectionis:* precum, piorum operum I 1027; rituum Ritualis Romani in lingua germanica II 2739; — *Confoederationis* Ordinis Canonicorum Regularium S. Augustini III 3932; — *conclusionum:* synodi Episcoporum IV 6166; coetus mixti Episcoporum et presbyterorum in Hispania IV 6226; — *conventionis* inter Ordinarium loci et familiam religiosam cui paroecia committitur ad nutum S. Sedis II 3570;

— *Diaconatus* permanentis religiosi in O.F.M. Conventualium IV 6243; — *Directorii* generalis circa «turismum» IV 5505; — *documentorum* a Concilio Vaticano II promulgatorum III 4789, 4811;

— *editionis novae:* Ritualis Romani I 755, Missalis Romano-Slavonici I 867, Psalterii Breviarii Romani cum nova Psalmorum versione II 2294, Officii Parvi B.M.V. ad usum sodalium laicorum Institutorum perfectionis II 3135; typica: Ritualis Romani II 2957, «Cantus gregoriani ad Ordinem Hebdomadae Sanctae instauratum pertinentes» II 3460, libri secundi Pontificalis Romani III 4480;

— *Facultatis* v. **Facultates** academicae; — *formae* devotionis in B. Mariam «Virginem-Sacerdotem» I 867;

— *formulae:* benedictionis nosocomiorum I 1929, benedictionis maris II 3392, benedictionis Lapicidinarum et marmoriae officinae II 3564, administrandi Confirmationem in periculo mortis II 3827, actus dedicationis humani generis Iesu Christo Regi III 3962;

— *Instituti saecularis* «Institutio Teresiana»; decretum laudis II 2909; — *Instituti scientiarum* et litterarum S. Clarae civitatis neapolitanae II 3055, 3976; Academiae alfonsianae in Urbe II 3597; Instituti spiritualitatis O.C.D. in Urbe III 3963;

— *Librorum liturgicorum:* Breviarii Bracarensis I 202, Vesperalis Ambrosiani I 1913, elogiorum in Martyrologio Romano II 2492, Rubricarum Breviarii et Missalis Romani III 4061, Gradualis simplicis in usum ecclesiarum minorum III 5248, Precum eucharisticarum et Praefationum III 5369; — *Litaniarum:* Spiritus Sancti II 3245, Pretiosissimi Sanguinis D.N.I.C. III 4024;

— *Missarum et Officiorum propriorum* v. **Missa, Officium** proprium;

— *modi procedendi:* in dimissione religiosorum a votis sollemnibus in Ordine Fratrum Minorum IV 5686; in causis nullitatis matrimonii: pro S.F.A.S. IV 5810, pro Australia IV 5877;

— *normarum* pro Cubiculariis ab ense et lacerna I 885; pro aggregatione ad Pontificium Institutum «Regina Mundi» II 3592; pro Conferentia Episcopali Columbiae II 3771; pro electione Delegatorum ad Capi-

http://www.obrascatolicas.com

lum Provinciales III 4023; pro commodandis operibus mmo artis merito confectis ad Sanctam Sedem perentibus III 4687; pro instauratione liturgica in Urbe 4968; pro exercitio iuris quaeritandi religiosorum Italia III 5353; de promovendis ad Episcopale misterium in Ecclesia latina IV 6253;
— *Operis* S. Petri Apostoli I 298; — *Ordinis liturgici:* rdo lampadis seu Unctionis infirmorum pro Alexinis Coptis I 1492; Ordo Hebdomadae Sanctae II 20; novus Ritus ad ordinationem Diaconi, Presbyteri Episcopi III 5386; Ordo celebrandi matrimonium IV 94; Ordo Baptismi parvulorum IV 5540; Ordo exseiarum IV 5606; Ordo Confirmationis IV 6141;
— *Ordinis Synodi* Episcoporum III 5066; recognitio rmarum IV 5579, 6144;
— *principiorum* ad Codicem iuris canonici recognendum III 5253;
— *rationis:* admissionis Legatorum primae classis ud Sedem Apostolicam I 762, et secundae classis I 6; institutionis et studiorum III 4327;
— *Regularum et Constitutionum:* sodalium SS. Crufixi ad S. Marcellum I 136; normae pro novis Constitionibus approbandis I 374; regulae Tertii Ordinis ecularis S. Dominici I 548; Regulae T. O. R. S. Franci I 902; textus unicus Constitutionum generalium ro monasteriis monialium T. O. R. S. Francisci II 70; legis propriae seu Constitutionum Confoederaonis Congregationum monasticarum O. S. B. II 3013; egulae et Constitutionum Tertii Ordinis saecularis Francisci II 3730; novi Codicis S. Ordinis Fratrum ilitum Hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani seu rdinis Melitensis III 4909; Decretorum Congregatios Generalis Societatis Iesu circa paupertatem III 4985; onstitutionum O.F.M. Cap.: capitulum generale exaordinarium ad mutationes comprobandas IV 6299;
— *Statutorum:* Actionis catholicae in Italia I 599, II 66, IV 5630; Sororum externarum monasteriorum onialium I 1331, III 4459; curae spiritualis militum ercitus Germaniae I 1635, III 4692; Athenaei Urbani Prop. Fide et Instituti Missionalis Scientifici I 1646; nionis Cleri pro Missionibus I 1816; Ordinis Equeris S. Sepulcri Hierosolymitani II 2629, III 4330; stituti canonistici Monacensis II 2627; «Apostolatus rationis» II 2922, III 5341; Conferentiae Episcopalis: sularum Philippinarum II 3047, Canadensis II 3351, atuum Foederatorum Americae Septentrionalis IV 47; Collegii Philippini in Urbe II 4221; Congregaonum Marianarum II 3151; Fundationis Pii XII pro postolatu laicorum II 3212; Confoederationis: Religiosorum in Lusitania II 3220, Superiorum maiorum in ispania II 3222, III 3918, IV 5479, religiosarum feminarum in Italia (C.I.S.) II 3566; Unionis seu Consilii uperiorum Generalium Urbis III 4320; IV 6292; Unionis internationalis Antistitarum Generalium III 910; Unionis Superiorissarum Maiorum Italiae III 349; Clausurae Ordinis Societatis Mariae Dominae Nostrae II 3335; Universitatis studiorum Niagarensis I 3513; Foederationis Internationalis «Pueri cantores» I 3872, III 4630; Officii «Filmoteca Vaticana» III 4980; Consilii ecclesiasticis Italiae Tabulariis curandis III 4025; Instituti S. Pii X Catechisticae et scientiarum sacrarum III 4030; Academiae Marianae Internationalis III 4056, 4504; Instituti spiritualitatis O.C.D. in Urbe III 4451; Instituti «Iesus Magister» III 4676; Instituti Matritensis «Regina Virginum» III 5223; Synodi communis Dioecesium Germaniae celebrandae IV 5756; Capituli Cathedralis IV 5857; Consilii administrationis bonorum temporalium Dioeceseos Romanae IV 5905; v. **Statuta;**

— *textuum liturgicorum* propriorum III 5049; pro India IV 5518; pro Neerlandia IV 5746; variationum in rubricas Missalis et Breviarii II 3419; in Ordinem Missae post alteram Instructionem liturgicam III 5170; ad interim textuum popularium III 5454.

Aprutium: adimpletio praecepti paschalis I 1947.

Aptatio *liturgica:* in India IV 5518; in regionibus Laotiae et Cambogiae IV 5754; Ordinis Missae pro Iaponia IV 5683; — *caeremonialis* ritus professionis religiosae IV 5864; — *methodorum* institutionis sacerdotalis IV 5503; studii religionis in scholis publicis Italiae II 3264; — *ordinationis* pastoralis Dioeceseos romanae III 4937; — *senatus* legum latorum civilium IV 6313.

Aqua: copia in calice ordinationis I 760, 1383; sumptio ante Communionem II 2418; inundatio in Italia III 5051.

Aquense Tribunal: dioecesanum III 4632, 4633; regionale secundi gradus pro causis nullitatis matrimonii III 4632, 4633.

Arabica Syriaca Respublica: erectio Nuntiaturae Apostolicae III 4939.

Arabica Unita Respublica: Nuntiarura Ap. III 4924.

Arbeitsdienst: servitium praemilitare I 1816.

Arbitratus inter Ordinarium loci et nonnullos sacerdotes qui poenas canonicas subierant IV 6031.

Arca nummaria: modus eam efformandi et augendi ad clericorum egestatem sublevandam II 2733.

Archeologia sacra et christiana: erectio Commissionis et Instituti I 795; normae Instituti I 799; normae Commissionis I 801.

Archiconfraternitas *Chordigerorum* S. Francisci: sanantur admissiones I 507; *Doctrinae christianae:* indulgentiae et privilegia I 1947.

Archidioecesis *Albiensis* et *Tolosana:* ordinatio Tribunalium III 4630, 5314; item *Parisiensis* III 5313.

Archiepiscopus *competens* ad decidendas causas matrimoniales in casibus exceptis in Italia IV 6265; *Constantinopolitanus* Armenorum: restitutio sedis et tituli I 953; *Leopolitanus* Ucrainorum: declaratio circa eius conditionem III 4454; *Mediolanensis:* Patronus Bibliothecae Ambrosianae III 4028.

Archipielagus Indonesianus: erectio Delegationis Apostolicae II 2425.

Archisodalitas Urbana a Doctrina Christiana: Patroni caelestes I 1385.

Archivistica ecclesiastica: cursus instituitur penes omnia Seminaria Maiora Italiae III 4374.

Archivum: *benedictio* I 706; — *ecclesiasticum:* conservatio et ordenatio I 544, 868; ratio pro regimine Ecclesiarum III 4557; in Italia: conservatio et ordinatio I 868, II 2146; normae circa concedendis et exsequendis exemplaribus fotographicis II 2831; praestatio materialis asservati II 3100; instituitur Consilium ecclesiasticis Italiae Tabulariis curandis cum Statutis propriis III 4025; instructio circa ordinationem et administrationem III 4130; cursus instituendus penes Seminaria III 4374; — *secretum dioecesanum:* dubia varia soluta I 429, 2085; — *secretum Vaticanum:* constitutio Scholae Paleographiae et Diplomaticae II 3234; normae eiusdem Scholae II 3235; v. **Tabularium.**

Arenatus ferro roboratus pro altaribus II 2937.

Arenula: Diaconia Ecclesiae S. Pauli in II 2321.

Argentaria mensa pro clero Italiae: statuta II 2181.

Argentina natio: erectio Vicariatus Castrensis II 3719, Ordinariatus ritus orientalis III 3925, Universitatis Catholicae studiorum III 4045; conventio cum Sede Ap. et eius ratihabitio III 5039, 5100; erectio Exarchatus Apostolici pro fidelibus ritus byzantini Ucrainorum II 5294;

Argumentum positionum seu articulorum pro testibus I 1034; Conc. Vat. II proponenda III 3962; «De virginitate B.M.V. in partu»: cautelae in eius tractatu III 4097.

Arma *Episcoporum:* usus titulorum Nobiliariorum II 2890; *bellica:* adhaesio Sedis Ap. conventioni de non usu vis nuclearis IV 5979.

Armenus *Archiepiscopus* Constantinopolitanus: restitutio sedis et tituli I 953; *Patriarcha* Supremus: declaratio communis cum Paulo Pp. VI de re oecumenica IV 5814; — *ritus catholicus:* matrimonium civile cum parte acatholica declaratur nullum ex defectu formae canonicae II 2761, III 4248; Exarchatus in Gallia III 4060.

Ars v. **Ioannes Baptista Vianney.**

Ars *cinematopgraphica:* exercitium apostolatus a sodalibus Institutorum perfectionis II 3141; Encyclica de eiusdem recto usu III 4219; — *medica:* quaestiones morales exercitii II 3301, 3540; — *obstetrix:* allocutio de partu sine dolore II 3443; — *telecommunicationum:* S. Gabriel Patronus caelestis II 2864.

Ars indigena fovenda: in Missionibus I 1778; in Sinis I 1404; stylus hinduisticus I 1959; in regionibus Iaponiae I 1623.

Ars sacra *in Ecclesia:* necessitas eam tuendi II 2390, 2406; normae pro restitutione operum ad Ecclesiam olim pertinentium II 2390; instructio ad Ordinarios locorum II 3048; normae de commodandis operibus ad Sedem Ap. pertinentibus III 4687; cura patrimonii Ecclesiae IV 5989;
— *in Italia:* Institutio Commissionis centralis in Urbe I 716; item Commissionis dioecesanae I 2649; modus conficiendi inventarium I 2650; conservatio et custodia operum I 957, 1922; durante bello II 2163; reparatio damnorum durante bello II 2254; variationes in Statutis et Constitutione Commissionis Centralis II 2649; normae pro committendis et exsequendis operibus in ecclesiis II 3038; normae ad recte custodiendum patrimonium artisticum III 4216.

Articulus: *12 Concordati* cum Italia interpretatur II 2385, 5428; — *art. 29 Concordati* cum Italia applicatio I 1156; — *art. 34 Concordati* cum Italia: exsecutio I 1094, 1105; — *art. IX Concordati* cum Rumania I 1390; — *art. XXV Concordati* cum Lusitania: applicatio I 1996; — *art. VI Concordati* cum Hispania: interpretatio II 3292;
— *iudicialis* argumentorum seu positiones pro partibus et testibus I 1034;
— *mortis:* professio religiosa novitiorum I 523; non extenditur ad postulantes I 748; inscriptiones piis associationibus I 2052; indulgentia plenaria Crucifixis adnexa II 2141.

Artificialis fecundatio: alloc. pontificia II 2635; onanismus seu usus mediorum artificialium contra prolis conceptionem damnatur II 3391.

Artis *opera* v. **Opera** *artis.*

Artistica *instructio* in scholis mediis ab Ecclesia in Italia dependentibus tradenda I 1178; — *patrimonium* Ecclesiarum v. **Patrimonium** *artisticum.*

Arzubide G. List: auctor operis damnati I 1724.

Ascensio *Domini:* Missa votiva de Ssmo Sacramento feria VI post Octavam I 1715; Ordo celebrationis Missae in locis ubi transfertur in Dominicam III 5440; — *Diaconi* ad sacerdotium III 5339; v. **Diaconus.**

Asia: Commissariis et Guardianis O.F.M. fit facultas mittendi scripto suffragia ad Capitulum Provinciales Europae I 936; normae pro sacerdotibus emigrantibus in Asiam III 5278.

Asisium *celebria* S. Mariae Angelorum: lucratio Portiunculae I 1033; alloc. pontificia ad Congressum de liturgia pastorali II 3547; *Basilica:* facultates Cardinalis Legati transferuntur in Ministrum Generalem O.F.M. III 4994; assignatio Cardinalis Legati IV 5592.

Asmara: erectio Instituti Magisterii a «Sancta Familia» III 4099.

Aspectus v. **Adspectus.**

Assecutio *Laureae* in theologia vel iure canonico: necessitas cursus philosophici I 874; *finium* qui operibus missionalibus sunt proprii IV 6323.

Asservatio *Eucharistiae:* solutio dubiorum I 126, 429, 484, 583; Instructiones de vitandis curaque observandis I 1036, 1882, 2046; in oratorio domus religiosae durante triduo Sacro I 1408; in ecclesiis et oratoriis in commodum fidelium I 1896; adversus incursus bellicos II 2212; in ecclesiis distantibus et in oppidis absque sacerdote II 2349; Instructio pro postulando indulto in sacellis privatis II 2638; in oratoriis navis: conditiones II 3239; custodia Tabernaculi II 3625; v. **Custodia** *Eucharistiae;* — *materialis* archivorum v. **Archivum.**

Assessor *Congregationum* Romanarum: insignia et privilegia I 1577; *iudicis* ecclesiastici pro causis non criminalibus I 204; facultas assumendi laicos III 5385.

Assignatio *Cardinalis* Legati pro Basilica S. Francisci in Urbe Asisio IV 5592; *diei* ad opus S. Infantiae promovendum II 2834; *finium* paroeciarum: facultas Ordinarii III 4483; *officiorum* Actionis Catholicae I 1889; *territorii* et officiorum Legationibus Pontificiis III 5416; *Tribunalium* pro causis nullitatis matrimonii: in insula Terra Nova II 2768, in Provincia ecclesiastica Sherbrookensi II 3027; v. **Tribunalia.**

Assistentes personae Synodo Romanae III 4016.

Assistentia *balnearibus* stationibus ex parte religiosorum I 837; *Capitulo generali* assistentis Generalis religiosi II 3822; *Choro* v. **Chorus;** *Conc. Vat. II* cum voto deliberativo Vicarii Generalis Societatis Iesu III 4553; *Exsequiis* haereticorum I 468, 488;
— MATRIMONIO: *latino* haereticorum et infidelium I 86, 468, 488; dubia soluta I 484, 583; in carceribus detentorum: facultas Capellani I 809; subdelegatio potestatis I 920; potestas Vicarii Cooperatoris I 1512, II 2112; valor matrimonii contracti in Hispania durante bello absque assistentia sacerdotis II 2179; dispensatio ab obtinendo «Nihil obstat» quoties nupturientes pertinent ad diversas dioeceses I 2440; officium et potestas Missionarii emigrantium II 3207, 3264; delegatio facultatis Missionario cooperatori emigrantium II 3264; facultas Diaconorum IV 5513; delegatio generalis Diacono conferenda IV 5867; — *militum:* iurisdictio Ordinarii Castrensis et praeferentia Capellanis militaris I 2060; potestas ordinaria Capellani III 5447; — *mixto:* facultas sacerdotis I 236, 954;
— *orientalium:* interpretatio authentica II 3052; contrahentes cum latinis extra territorio patriarchale II 3053; delegatio parocho latino cum maronitae carent Hierarchia et parocho ritus antiocheni II 3095; potestas sacerdotis latini cum contrahit catholicus orientalis cum acatholico et sacerdotis orientalis cum contrahit latinus cum acatholico II 3130; potestas parochi et Hierarchiae cum contrahunt fideles diversi ritus II 3140; v. **Matrimonium;**
— *Missae:* responsiones fidelium adstantium et lectio Canonis elata voce I 493; frequentia et devotio I 2080; locus pro adimplendo praecepto audiendi Sacrum II 3029; privilegia olim Germaniae concessa II 3877;
— *spectaculis* publicis ex parte clericorum et religiosorum Urbis I 123, 395, 1854, II 2851.

Assistentiae Pont. Opus in Italia: erectio in personam iuridicam II 3148; Statuta II 3148; v. **Opus.**

http://www.obrascatolicas.com

Assmus Burghard: operis damnati auctor I 1831.
Associatio *cadaveris* a parocho loci vel capella- I 8; *Instituti* religiosi, Provinciae O.F.M. III 5251.
Associatio: «Amici Israel» damnatur I 939; S. Fa-liae: constitutio I 940; «Missionarie adoratrici e ri-ratrici del S. Cuore Eucaristico di Gesu I 1185, 1450; a crociata mariana» reprobatur I 2052; mulierum et ellarum pro missionibus in Pfaffendorf-Koblenz, ti-o «pontificiae» decoratur II 2122; Filiarum Mariae: Maria Goretti cum S. Agnete declaratur Patrona II 30; «International Council of Christians and Jews»: tura et participatio catholicorum II 2849; «Rotary ub»: adscriptio clericorum et laicorum II 2863; nstitut des Apôtres de l'Amour infini» declaratur luta ac vetita II 2864, 2892, III 3570; «S. Caeciliae» Urbe: novum Statutum II 2905; «Apostolatus Ora-nis»: nova statuta II 2922; «Fronte della Famiglia»: oc. pontificia II 2940; «Oasis»: votum castitatis II 44; «Y.M.C.A. = Young Men's Christian Associa-n» II 3238, 3247; iuris peritorum catholicorum: oc. pontificiae II 3326, 3358, 3619, III 3999; «Leunis»: nsitus in Institutum saeculare II 3538; «Association ternationale des Médecins catholiques»: alloc. ponti-ia II 3540; «Deutsche Pfadfinderschaft St. Georg»: cultates II 3569; Apostolatus Maris: facultas conces-oratoriis II 3781; v. **Apostolatus** *maris;* Internatio-lis Musicae Sacrae: erectio canonica III 4419.
Associationes *dioecesanae:* Encyclica Pontificia I 5; Statuta I 638; *fidelium:* solutio dubiorum II 2319; scriptio in albo II 2756; inscriptio in articulo mortis 2052; relationes cum Actione Catholica I 1431; prae-dentia I 1511; competentia Curiae Romanae III 46; facultas Conferentiae episcopalis Hispaniae IV 86; *internae* Actionis catholicae I 963: II 2880, 2946; — *funebres:* interventus religiosorum I 408; *religiosae:* rsonalitas iuridica in Italia I 1156; *infirmariorum* ecularium: Patroni caelestes I 1191; *facultates:* cele-andi Missam media nocte II 2383, 2505; *usus* instru-enti televisifici II 3809; *biblicae:* instructio II 3424; — *communistarum:* monitum de puerorum puellarum-e institutione II 2765.
Assumptio B. Mariae V.: definitio dogmatis propo-tur Ordinariis II 2339; Bulla definitionis dogmaticae 2801; facultas liturgica concessa II 2808; nova Missa invocatio in Latiniis Lauretanis II 2801; novum Offi-um II 2889; nova invocatio in laudibus pro repa-tionem blasphemarum II 3100, 3139; translatio ieiu-i II 3723; dispensatio abstinentiae III 4908.
Asunción: Paraquariae caput, et sedes Universi-tis Catholicae a B.M.V. in caelum Assumpta III 4626.
Athea pars contrahens matrimonium civile cum tholica: sanatio in radice III 4216.
Atheismus: sectarum I 1572; communismi I 1789; elatio commissionis Synodi Episcoporum III 5260; udium candidatis sacerdotii impertiendum IV 5858.
Athenaeum Romanum *in genere:* constitutio Com-issionis ad rationem studiorum innovandam I 1155; ormae servandae a sacerdotibus qui studia ecclesiastica erficiunt I 744, II 2137, 2344, 2810, IV 6047; Instruc-io ad magistros de ethica situationis II 3453; — *Ange-icum* v. **Angelicum;** — *Anselmianum seu S. Anselmi* v. **Anselmianum;** — *Antonianum* v. **Antonianum;** — *Biblio-um:* unio cum Instituto Orientali I 495; — *Gregoria-um:* erigitur litterarum latinarum schola I 718; Epistu-a apostolica de eiusdem statutis I 691; v. **Universitas** Gregoriana; — *Heythropense* studiorum: erectio et acultates III 4617; — *orientale:* unio cum Instituto iblico I 495; — *Salesianum:* Institutum de scientiis aedagogicis erigitur II 3514;
— *Seminarii Romani:* Magnus Cancellarius constituitur I 1414; Statuta I 1694; titulo et honore Universitatis decoratur III 3936; v. **Universitas** Lateranensis,
— *Urbanianum* seu *Urbanum:* erectio canonica Instituti Missionalis Scientifici I 1511; Magnus Cancellarius datur I 1513; approbatio Statutorum I 1646; textus Statutorum I 1646; Statuta Instituti Missionalis Scientifici I 1656; titulo et honore Universitatis decoratur III 4317; v. **Universitas** *Urbaniana*, et singulas voces.
Athenagoras I Patriarcha Oecumenicus Constantinopolitanus: declaratio communis cum Paulo Pp. IV in ultima sessione Conc. Vat. II lecta III 4802; Epistula a Paulo Pp. VI eidem missa III 4802; altera declaratio communis cum Paulo Pp. VI circa unitatem ecclesiarum III 5259.
Attentatum matrimonium civile a sacerdote: absolutio et admissio ad sacramenta I 1722; sanatio in radice II 3728.
Attributio *beneficiorum* ecclesiasticorum in Urbe III 5401; *factorum* Patri Pio a Pietralcina I 706; *indulgentiarum* coronis Rosarii III 4254.
Auctoritas: *Abbatis Generalis* Ordinis Cisterciensis Strictioris Observantiae IV 5863; — *civilis publica Status:* occisio directa insontium I 2022; usurpatio et detentio bonorum ecclesiasticorum in Hispania III 4223; introductio divortii in Italia IV 5841; — *competens* ad innovationes liturgicas inducendas III 3937; ad paroecias erigendas, supprimendas aut innovandas IV 5588; ad erectionem canonicam et regimen Seminarii regionalis IV 6234; — *Delegati Ap.* in Sinis I 607; — *in Ecclesia in genere:* non opponitur libertati filiorum Dei IV 5740; exercitium in praesentibus adiunctis IV 5971; scholae et Instituta ab ea dependentia *in Italia:* normae servandae I 1936; ordinatio II 2345; novarum scholarum vel cursuum instauratio II 2355; modus tradendi disciplinas philosophicas III 3842; *in Hispania:* iura Ordinariorum in erectione scholarum III 2509; *ubique:* institutio promiscua utriusque sexus II 3797; — *legitima* in regimine Missionum I 1115; in promovenda actione legitima II 2233; IV 6304; — *Ordinarii* permittendi transitum monialium ab uno in aliud monasterium eiusdem Ordinis I 843; in proprios clericos et regimen internum Institutorum saecularium II 3120; — *privata* non sufficit ad inducendas novas Preces eucharisticas in Canonem Missae IV 6304; — *Romani Pontificis* in solvendis matrimoniis in favorem fidei I 1535, II 3354; v. singulas materias.
Audientia Romani Pontificis: ratio admissionis Legatorum I 762, 766.
Auditio *confessionum:* delegatio iurisdictionis paroecialis ad audiendas confessiones I 231; extra propriam dioecesim I 1348; in ecclesiis alterius ritus I 1409, 1432; peregrinorum I 1644; in carceribus detentorum I 2049; facultas sacerdotum quatenus conditio applicandas indulgentias obiectis religiosis II 2116; sodalium Congregationum Marianarum occasione excursionum, feriarum etc. II 2429; iter aërium arripientium II 2482; iuvenum associationis «Deutsche Pfadfinderschaft St. Georg» in excursionibus extra civitates II 3569; facultas Capellanorum militum extenditur III 4128; puellarum in sede confessionali III 4237; fidelium in proprios subditos III 5447;
— *Missae* ad implendum praeceptum: locus II 3029; radiophonica vel televisifica II 3244; horis vespertinis sabbati vel in vigilia festorum III 4503, 4667, 4718, 4940, 4975; quotidiana monialium: facultas binandi II 3295;
— *precum* ope «magaphonii» et adquisitio indulgentiarum I 1620.

Auditores *Rotae Romanae:* officia et privilegia Collegii I 1582; *Rotae Hispanae:* privilegia III 3899.
Augmentum *arcae* seu mensae nummariae pro egestate sublevanda cleri in Italia II 2733; *facultatum* circa indulgentiarum concessionem II 2135; *indulgentiarum* exercitii visitationis «septem altarium» I 1639; — *proventuum* Procuratorum et Advocatorum Rotae Romanae et aliorum Tribunalium v. **Advocati.**
Augusta *Bracara:* Facultas Philosophica Univ. Cath. Lusitaniae III 5258; — *Taurinorum:* erectio Instituti Internationalis «Schola Servitii Socialis» II 3452.
Augustana Universitas Studiorum: conventio cum Sede Ap. circa sectionem theologiae catholicae IV 5885; ratihabitio conventionis IV 5916.
«Augustinianum» Studium theologicum Urbis aggregatur Facultati Theologiae Lateranensis IV 4719.
Augustodunensis dioeceseos: Tribunalia III 5442.
Aula *cinematographica:* aperitio in locis O.F.M. subiectis II 3272; — *Pontificia:* competentia super causis civilibus personarum I 1786; locus Praefecti cohortis honorariae Palatinae II 3832.
Aureus torques: gradus in Ordine Piano II 3807.
Aurora Dominicae Resurrectionis: facultas celebrandi Vigiliam Paschalem III 3922.
«Auspicantibus Nobis»: dubium circa privilegium sacerdotibus concessum in hac Const. Ap. I 1033; prorogatio gratiarum spiritualium eiusdem I 1151.
Auspicia *Operis Assistentiae* super centris missionalibus in Italia II 3581; *S. C. de Religiosis* super Instituto «Sedes Sapientiae» III 4498; Univ. Comillensis super Instituto Pastorali Matritensi III 4973.
Australasia: mutatio nominis Delegationis Apostolicae II 2422.
Australia: clerici orientales immigrantes I 1119, 1146, II 2521, III 5278; tempus adimplendi praeceptum Paschale I 1832; dies festi sub praecepto I 1832; dies ieiunii et abstinentiae I 1832; nova Delegatio Ap. II 2422; mutatio denominationis III 5440; erectio Facultatis Theologiae II 3247; erectio Exarchatus Ap. pro ruthenis ritus byzantini II 3829; extensio iurisdictionis Exarchi II 3875; mutatio Sedis II 3876; erectio Vicariatus Castrensis IV 5490; novus modus procedendi in causis nullitatis matrimonii IV 5877.
Austria: *Concordatum* cum Sede Apostolica I 1469, ratihabitio I 1535; *conventio* in materia patrimoniali III 4045, ratihabitio III 4099; additio ad conventionem de re patrimoniali et oeconomica IV 5625; ratihabitio additionis IV 5756; *conventio* circa Administrationem Apostolicam Burgenlandensem III 4051, ratihabitio III 4099; *conventio* circa religionem docendam in scholis publicis III 4293, ratihabitio III 4311; *conventio* de Administratione Apostolica Oenipontana in dioecesim erigenda III 4503; ratihabitio III 4533; *conventio* de condenda «Feldkirchensi» dioecesi III 5429, ratihabitio III 5450; *conventio* de scholis catholicis IV 6259, ratihabitio IV 6295; *constitutio* tribunalis tertiae instantiae pro omnibus causis I 1908.
Authenticitas *Pentateuci* I 296; *Commatis* Iohannei I 884; *responsi* S.C. Rituum circa interruptionem Missae ex parte celebrantis I 1106; *reliquiarum* sacrarum I 1496; *rescripti* ante exsecutionem II 3393.
Authentica interpretatio: *vocis* «Districtus» in iure particulari O.F.M. I 1830; *circa assistentiam* matrimoniis orientalium II 3052, et dispensationem ab impedimentis et forma matrimonii II 3140; *Regulae* S. Francisci reservata manet Sedi Ap. IV 5758; *normarum* quae solutionem respiciunt pensionis eorum qui pendent ab Administratione bonorum Sanctae Sedis IV 6328.
Authochthonus *clerus* v. **Clerus** *authochthonus.*
Auto-organum Hammond in ecclesiis II 2163.
Autonomia *Commissionis* pro Russia a S.C. pro Ecclesia Orientali I 1167; *centrorum* Apostolatus Instituti saecularis «Opus Dei» II 2623; *Ecclesiae Sinarum:* Encyclica circa periculum II 3308; *Instituti Matritensis* «Regina Virginum» a Pont. Instituto romano «Regina Mundi» III 4921; *monialium* Ordinis Cisterciensis Strictioris Observantiae IV 5863.
Auxiliaris Episcopus Manguensis: status iuridicus definitur I 268.
Auxilium praestandum: *Operi* Vocationum religiosarum II 3450; *detentis* in carceribus II 3619; *sacerdoti* a personis idoneis in distributione Communionis durante Missae celebratione IV 5586.
Auxitanae dioeceseos Tribunalia III 4630, 4651.
Ave Maria v. **Salutatio angelica.**

— B —

Baccalaureatus: eum confert in Philosophia, Universitas Catholica Andegavensis II 3515; in scientiis religiosis cum specializatione catechetica, Institutum S. Pii X civitatis Salmanticensis III 4663; in Theologia, Studium Theologicum «Augustinianum» in Urbe III 4719, et Studium Theologicum «Sancti Augustini» in loco Germaniae Siegburg III 4725.
Baden: *Concordatum* cum Sede Ap. I 1415; aditio seu Protocollum additionale I 1426; ratihabitio I 1461.
Balneares *stationes* v. **Stationes** *balneares.*
Baltimorense Concilium: vis normarum post Codicem iuris canonici I 165.
Banjaluca dioecesis: formula facultatum I 1231.
Baptismalis *fons* v. **Fons** *baptismalis.*
Baptismus *administratio:* in domo extra mortis periculum I 776; extra propriam paroeciam I 859, 2093; filiis infidelium in familiam paganam postea redeuntibus I 1756, 46; in quibusdam sectis validitas II 2610; usus salivae II 2235; omissio unctionis in pectore et inter scapulas in feminis II 2880; mos illum differendi absque proportiona tacausa II 3820; usus linguae vernaculae II 3133; in valetudinariis: normae pro Urbe IV 5853; confirmatio normarum IV 5876, 5894; filiis acatholicorum IV 5862; a religiosis laicis et feminis IV 5907;
— *adnotatio* collati baptismi: dubium I 484, II 3339; collati extra propriam paroeciam I 859, 2093; *fons* baptismalis: ius cumulativum I 505; *patrini* I 776; munus patrini et cognatio spiritualis I 784; non catholici in baptismo catholicorum IV 5937; *ritus* obtinendus ratione baptismi I 231;
— *adultorum* v. **Adultus;**
— *parvulorum:* nos illum differendi absque proportionata causa II 3820; Ordo recognitus approbatur IV 5540; legis novi Ordinis vacatio IV 5589; administrari debet in paroecia: in valetudinariis nonnisi gravi de causa IV 5876, 5894;

http://www.obrascatolicas.com

– *infidelium:* filiorum familiae paganae I 1166, 1461, 5862; parentum qui educationem catholicam prolis omittere nequeunt I 1871; polygami et dimissio orum non legitimarum III 4122, IV 6163; facultas inendi uxorem quam maluerint II 3030, 3031, III 79; extensio Privilegii Piani retinendi ex variis illam orem quae baptismum acceptaverit ad regionem Conam III 5190; interpellatio coniugis infidelis ante bapmum alterius partis II 3030, 3031, III 4617; decretum cautionibus praestandis de universa prole catholice ptizanda et educanda II 2111; – *coniugis* et usus ivilegii Paulini III 4420; interpellatio alterius partis 4617; – *catechumeni* baptizandi Indiae: Privigium pianum II 3030, 3031; extensio ad Coream 5190;

– *dubius:* cum deficiunt documenta collationis II 29; cum de collatione non constat II 2294; usus in su Privilegii Paulini III 4265; retinendus est validus nec contrarium probetur III 5218;

– *in sectis:* responsum de validitate baptismi in quisdam sectis collati II 2660;

– *et matrimonium:* non conceditur usus Privilegii ulini cum una pars baptismum recepit extra Ecclesiam tholicam I 2102; celebratio matrimonii cum deficit cumentum recepti baptismi II 2229; documentum ertatis cum non constat de baptismo partis catholice ucatae II 2294; dispensatio super matrimonio consumato ante, sed non post baptismum II 3211; solutio atrimonii in favorem fidei non imposita obligatione ptismatis recipiendi II 3838; in dubio de validitate ptismi Ordinarii recurrere debent ad Sedem Ap. pro cto usu Privilegii Paulini III 4265; valor clausulae raevio baptismo» in rescriptis solutionis matrimonii positae III 4015.

Baptizata pars in iudicio v. **Pars** *baptizata.*

Baptizatus contrahens cum infideli I 700.

Baptizatus ACATHOLICE: non tenetur impedimento sparitatis cultus I 654, 734; usus Privilegii Paulini m dubie sunt baptizati I 1820; matrimonium consumatum non solvitur ab Ecclesia I 1941; forma canonicum contrahit cum parte maronita vel graecoelchita II 2276; contrahens cum parte catholica, etsi atholice baptizata, tenetur forma canonica II 2591; quiritur pro valore matrimonii, praesentia contrahenum quoties ineunt inter ipsos II 2601; tenetur forma nonica, quoties contrahit cum catholice baptizato, si a ministro episcopaliano II 2661; contrahens cum arte dubie in Ecclesia catholica baptizata obtinet doumentum libertatis II 3030; dubie, contrahens cum arte non baptizata, obtinet solutionem matrimonii in avorem fidei II 3391; facultas accusandi nullitatem atrimonii II 3624; contrahentes inter se, obtinent documentum libertatis» II 2230; contrahens cum arte in secta haeretica invalide baptizata: solutio atrimonii III 4471; decretum de matrimoniis mixtis atinis III 4962; item orientalibus III 5108; subiiciuntur egibus Codicis et eorum causae nullitatis matrimonii ractari possunt ut casus excepti IV 5559;

– *anglicanus* et eiusdem matrina anglicana contrahunt mpedimentum cognationis spiritualis IV 5843; – *epicopaliani:* non subsunt impedimento cognationis spiritualis quoties contrahunt inter se III 3974; – *haereticus* contrahens cum parte non baptizata: solutio matrimonii I 828; invalide baptizatus contrahens cum parte acatholice baptizata III 4471; – *orientalis* contrahens cum parte catholica orientali: valor matrimonii I 749; contrahens cum natis ab acatholicis et acatholice educatis tenetur forma canonica matrimonii II 2133; – *protestanticus* contrahens matrimonium cum parte schismatica Servia: forma canonica et disparitas cultus II 2278; – *in secta* «Jehovah»: solutio matrimonii in favorem fidei III 4969; in secta *methodistarum* contrahens matrimonium cum parte dubie baptizatam, obtinet «documentum libertatis» II 3588.

– CATHOLICE: etsi educatus acatholice tenetur impedimento disparitatis cultus I 445, 734; item forma canonica matrimonii II 2591, qua tenentur omnes in Ecclesia catholica baptizati II 2510; matrimonium consummatum non solvitur ab Ecclesia I 1941; forma canonica matrimonii coget omnes in Ecclesia catholica baptizatos II 2510; contrahens cum acatholico baptizato tenetur forma canonica etsi baptismum receperit a ministro episcopaliano II 2661; orientalis contrahens cum natis ab acatholicis et acatholice educatis tenentur forma canonica matrimonii II 2133; decretum de matrimoniis mixtis pro latinis III 4962; pro orientalibus III 5108;

– *adultus* in India: facultas olim concessa retinendi uxorem quacum nunc vivunt absque interpellatione uxoris infidelis suspenditur III 3958; iterum conceditur III 4122; v. **India;**

– *dubie:* usus Privilegii Paulini cum acatholicis I 1828; in Ecclesia catholica, obtinet documentum libertatis quoties contrahit cum parte acatholice baptizata II 3030; acatholicus contrahens cum parte non baptizata obtinet solutionem matrimonii in favorem fidei II 3394, 3770.

Barba: gestatio a clericis I 270.

Barcinonensis Facultas theologica seu Hispaniae septentrionalis erigitur III 5319.

Barense *Institutum* oecumenicum IV 6072; *Basilica* collegialis S. Nicolai exempta et Ordini Praedicatorum concredita: normae III 5293.

Basileensis *dioecesis:* Conventio inter Sedem Ap. et Helvetiam vi cuius separatur ab ea Administratio Ap. Ticinensis III 5404; ratihabitio conventionis IV 5980.

Basilianus Ordo S. Iosaphat: decretum I 1388.

Basilica: dispensatio a visitatione quattuor Basilicarum pro Iubilaeo lucrando I 728; constituuntur Canonici honorarii in Basilicis romanis III 4315; usus altaris Pontificii in Basilicis romanis III 4940;

– *Asisiensis* S. Mariae Angelorum: facultates Cardinalis Legati transferuntur in Ministrum Generalem O.F.M. III 4994; – *Lauretana:* extensio iurisdictionis Administratoris Pontificii I 1643;

– *Liberiana S. Mariae Maioris:* clericorum Collegium addigendum I 47; normae ab Hispanica natione et a Canonicorum Collegio servandae II 3162; series contionum quotannis habenda III 4929; alloc. pontificia in eadem habita IV 5655;

– *minor:* decretum de titulo deque conditionibus, officiis et privilegiis adnexis III 5383; titulus, dignitas ac privilegiis dantur Ecclesiae Imm. Cordi B.M.V. in Urbe dicatae III 3938, et ecclesiae S. Crucis de Valle Occasorum seu «Santa Cruz de los Caídos», apud Matritum III 4031;

– *Ostiensis:* Collegium Paenitentiariorum erigitur I 1464; alloc. pontificia in ea habita III 3919; – *Romana:* usus altaris Pontificii III 4940; – *S. Francisci in Urbe Asisio:* assignatur Cardinalis Legatus IV 5592; – *S. Nicolai* in urbe Bario, exempta et Ordini Praedicatorum concredita: normae novaque ordinatio III 5293;

– *Vaticana* seu *Apostolorum:* privilegium de Missis SS. Apostolorum Petri et Pauli extenditur I 398; quatuor Capellaniae Innocentianae I 1727; Capita Constitutionum ex Bullis et Constitutionibus Summorum Pontificum collecta et a Pio XI reformata I 1854; Collegium clericorum hispanum ibidem additur II 2431; alloc. pontificiae in eadem habitae II 3820, III 4078, 4739;

4976, 5339, 5352; sollemnis Professio fidei a Paulo VI pronuntiata ante Basilicam Petrianam III 5396.

Batava lingua: usus Parvi Breviarii II 2733.

Batistarum ecclesia: valor matrimonii initi inter partem huius ecclesiae et partem baptizatam in ecclesia separata graeca ante officialem civilem III 4265.

Bavaria: *Concordatum* cum Sede Ap. I 669, ratihabitio I 735; erectio Instituti iuris canonici in Univ. Monacensi II 3270; *conventio* cum Sede Ap. circa Universitates Ratisbonensem, Frisingensem et Monacensem III 5025, ratihabitio III 5046; *conventio* cum Sede Ap. circa mutationes introducendas in Concordatum III 5431, ratihabitio IV 5472; *conventio* cum Sede Ap. circa sectionem theologicam catecheticam in Univ. studiorum Augustana IV 5885, ratihabitio IV 5916.

Bayet A.: auctor operis damnati I 1490.

Beatificatio Servorum Dei: Instructio super privilegiis quae in triduo vel octiduo solemniter celebrando intra annun concedi solent I 747, 1240, III 4332, 5428; monitum circa causam Servi Dei Guy de Fontgalland II 2483; processus Pii XII et Ioannis XXIII instituendus III 4789; nova ordinatio processus de causis Servorum Dei IV 5492.

Beatus proprii Instituti: ubinam eius festum celebrari potest ritu duplici minori II 2732; solemnitates in triduo vel octiduo I 747, 1240, III 4332, 5428.

Beauvoir Simon de: auctor operis damnati II 3538.

Belgicus *Congo* (Zaïre): erectio Delegationis Ap. I 1147; constitutio Hierarchiae ecclesiasticae III 3977; – *exercitus* in Germania versans post bellum: facultates concessae Capellanis II 2362.

Belgium: dependentia monialium ab Ordinariis I 210, 592; religiosi servitio militari adscripti I 423, 478; facultates quinquennales Ordinariorum I 433, 621, 984, II 3104, III 5283; cessant facultates extraordinariae concessae durante bello II 2298; erectio Vicariatus Castrensis II 3749; nomen regis in Canone Missae III 4117; facultates tribuuntur circa modum procedendi in causis matrimonialibus pro territorio Conferentiae Episcopalis IV 5918.

Bellica arma: Sedes Ap. adhaeret conventioni internationali de non usu vis nuclearis IV 5979; v. **Bellum.**

Bellicencis dioecesis: Tribunalia III 5442.

Bellovacensis dioecesis: Tribunalia III 5073, 5074.

Bellum: provisio officiorum et beneficiorum I 184; promotio ad Ordines sacros: dispensatio ab irregularitatibus clericorum qui sponte arma susceperunt I 185, 2026; a defectu curriculi theologici et aetatis canonicae pro Presbyteratu II 2170; normae et facultates in extraordinariis adiunctis Germaniae post bellum II 2336; normae pro mobilizatione civili clericorum in Italia I 1990; ius funerandi iuvenem in bello interfectum I 633; Missae de requie pro defunctis durante bello I 1919; sanatio matrimonii militum contracti coram Capellanis Castrensibus I 222; celebratio matrimonii viduarum militum absque ritibus iuris civilis I 473; declarantur valida matrimonia mixta inita durante bello absque formali dispensatione impedimenti disparitatis cultus, et coram solis testibus II 2429; conceditur «documentum libertatis» in iisdem adiunctis II 2503; exercitium morale artis medicae durante bello II 3301; tutela artis II 2163; reparatio damnorum II 2254, 2351, 2356; custodia et protectio Eucharistiae II 2212; opus informationum penes Secretariam Status II 2109, 2121;

– MUNDIALE: *facultates concessae* durante bello: *Ordinariis locorum* I 145; cessatio facultatum extraordinariarum I 182; media recurrendi ad Sedem Apostolicam pro dispensationibus obtinendis II 2108; insultatio processus super rato et non consummato penes Tribunalia dioecesana S.F.A.S. II 2134; constituendi Tribunalia tertiae Instantiae pro causis matrimonialibus in S.F.A.S. II 2136; elenchus quaestionum pro relatione ad Sanctam Sedem mittenda II 2247; cessant facultates extraordinariae Ordinariis Belgii concessae II 2298;

– *fidelibus* in genere I 2042, 2046, 2063, 2079; concessae quoad: abstinentiam et ieiunium commune I 2101; Communionem horis vespertinis I 2042, 2046, 2079, II 2232; ieiunii eucharistici mitigationem I 2042, 2046, 2063, 2079, 2082, II 2109, 2137, 2177, 2232; indulgentias tempore incursionum aëriarum II 2152; valor matrimonii mixti durante bello initi absque dispensatione formali disparitatis cultus et coram solis testibus II 2429;

– *sacerdotibus concessae:* admittendi fideles in confraternitate S. Rosarii absque inscriptione in registris I 1936; celebrandi bis vel ter Missam I 1937; commutandi Officium divinum I 2019; celebrandi Missam sub vesperam Nativitatis Domini I 2021; celebrandi sine ministro I 2046; horis vespertinis I 2046, 2063, 2079; commutandi Scapularia et cingula pro Tertiariis saecularibus S. Francisci alio pietatis obiecto II 2125; celebrandi Missam sub dio II 2134; horis postmeridianis I 2046, 2063, 2079, II 2232;

– *militibus in genere:* absolutio generalis I 2023; audiendi Missam sub dio II 2134;

– *sacerdotibus et militibus* exercitus *Germaniae* I 1933, 1934, 1936, 2019; *Italiae:* retransmissio radiophonica celebrationis matrimonii militum per procuratorem I 2091; mitigatio ieiunii eucharistici pro militibus II 2137; celebratio Missae horis vespertinis et mitigatio ieiunii eucharistici II 2232; *Belgii:* versantis in Germania post bellum II 2362;

– *religiosis:* pecuniae obvenientes occasione servitii militaris in bello I 429; elenchus quaestionum pro relatione ad Sanctam Sedem mittenda II 2247; normae pro reaedificandis et reparandis aedibus sacris post bellum in Italia II 2351 2356; facultates concessae: Commissariis generalibus O.F.M. Cap. II 2146, quae extenduntur ad omnes Superiores II 2229; Superioribus Maioribus O.F.M. Conv. extra Italiam commorantibus II 2166; item O.F.M. II 2123, 2171, 2207; dilatio Capituli Generalis O.C.D. II 2153; item O. F. M. Capuccinorum II 2236;

– HISPANICUM: clerici redeuntes a servitio militari I 1881; promotio ad Ordines sacros I 2026; validitas matrimoniorum contractorum absque assistentia parochi II 2179; v. **Facultates** *bellicae.*

«Benedetta la sua gloriosa Assunzione»: invocatio addenda II 3100; ordo servandus inter varias invocationes II 3139.

Benedictina *Congregatio* titulo Anuntiationis B.M.V. conditur I 284; *ritus:* facultas concessa sacerdotibus confluentibus ad monasteria O.S.B. persolvendi Horas canonicas in choro iuxta ritum benedictinum I 226; *vocatio:* sensus notaeque propriae IV 5494; *coenobium* S. Pauli extra moenia Urbis: alloc. pontificia III 3919; v. **Ordo** *Sancti Benedicti.*

Benedictio: dubium de benedictionibus et sacramentalibus pro catechumenis I 185; de sacris benedictionibus I 1034;

– *Abbatis et Abbatissae:* mandatum generale Ordinariis locorum factum I 397; novus Ordo ritusque instauratus promulgatur IV 5916;

– *Apostolica seu Papalis:* solutio dubii I 1163; declaratio II 2246; delegatio concessa Episcopis I 458; transmissa ope radiophonii: adquisitio indulgentiarum I 1380, 1927; facultas eam impertiendi in fine contio-

http://www.obrascatolicas.com

m ad populum I 841; facultas tributa novensilibus erdotibus: III 4556; ritus servandus a sacerdotibus ultate gaudentibus I 1956; formula adhibenda in e Missionum, Exercitiorum etc. II 2756; imploratio a debet extendi ad causas et circumstantias non nsuetas III 4301;

– *Chrismatis* Missa in Feria V: communio sacerdotis celebratio Missae III 5291; IV 5935; – *cinerum* et positio extra feriam IV Cinerum I 480; in Missis tis I 778; in oratoriis et ecclesiis minoribus sine ntu II 2319; facultas eam iterandi in Missa vesper- a II 3813; v. **Cineres;**

– *Eucharistica:* dubium circa ministros Episcopi in nedictione solemni I 97; dubium de cereo paschali rante benedictione I 543; invocationes recitandae fine II 3100, 3139; v. **Invocationes;**

– *fontis baptismalis* I 472; – *gutturis* in festo S. Blasii 1707, 1715;

– *nuptialis:* formula extra Missam I 1331; in Missa ro sponsis I 1715; extra Missam pro sponsis: usus rmulae I 1911; in diebus dominicis vel de praecepto I 4697; in tempore clauso III 4797; v. **Celebratio;**

– *obiectorum* pietatis vel religionis cum adnexis ndulgentiis apostolicis I 424, 1911, II 3870, III 4375;

– *numismatis* Piae Unionis: subdelegatio facultatis I 32; sacerdotes adnectere possunt indulgentias nunc vientes III 4654; – *Oleorum* catechumenorum et infirnorum: novus Ordo recognitus promulgatur una cum ormis generalibus IV 5935; – *Palmarum* in unica Missa lecta ante Missam solemnem II 2500; – *Rosarii* eu coronae e funibus confectae II 2502; – *Scapularii:* rivilegium Unioni Cleri pro Missionibus concessum I 69; super quinque sub unica formula secundum ritum yzantinum II 2169;

– *Tertiariorum* saecularium v. **Absolutio** *generalis;*

– *Viae Crucis* in stationibus et oratoriis militum: acultas Ordinarii castrensis II 2125;

– *variae Rituales:* vexillorum in ecclesiis I 522, 668, II 2407, 2409; seismographi I 653; Bibliothecae et Archivi I 706; nosocomiorum: formula I 1929, dubium I 1995; Seminarii clericalis II 3144; maris II 3392; lapidicinarum et marmoriae officinae II 3564; Stationis radiophonicae II 3772.

«Benedictus qui venit...»: cantus I 361.

Benedictus *Papa XIII:* Const. Ap. circa admissionem in Ordinem Praedicatorum eorum qui ex iudaismo vel mahumetismo convertebantur II 4956;

– *Papa XIV:* Const. Ap. circa usum facultatum et indulgentias Iubilaei I 710, 1456, 1530, II 2630;

– *Papa XV:* Hospitium a Divina Providentia in Neptunia ab eo fundatum II 2178; annus quadragessimus a sua Epist. Ap. «Maximum illud» edita III 3984.

Beneficiales fodinae: resolutio de proventibus I 1362; bona I 1079; fructus I 1451, III 4253.

Beneficiatus: habitus choralis I 972; v. **Canonici.**

Beneficium ecclesiasticum: *canonica* institutio et provisio I 184; condicio civitatis I 751;

– *collatio* durante bello: revocatio decretorum I 184; collatio canonicatuum I 516; mansionariorum I 532; in ecclesiis collegialibus audiendum est Capitulum collegiale I 780; devolutio ad Sanctam Sedem I 349; impetratio facultatis a S. Sede ex parte Ordinariorum: normae servandae I 1195; facultas Ordinariis concessa conferendi libere beneficia Sedi Ap. reservata a iure I 1509; instructio servanda ab Ordinariis qui ab Ap. Dataria collationem petunt beneficiorum non consistorialium quae ad normam iuris sint reservata vel devoluta Sedi Ap. II 2105; reservatio in Urbe II 2180; decretum de canonica provisione II 2760; facultates Episcoporum conferendi beneficia non consistorialia olim Sanctae Sedi reservata etiam in locis ubi Concordatum viget III 5100; beneficiorum non consistorialium iis qui caractere episcopali ornantur III 5292; attributio in Urbe III 5401; sacerdoti religioso saecularizato IV 6225; conventio inter Sanctam Sedem et Gubernium hispanum I 2062; devolutio collationis beneficiorum ad Sedem Ap., collatio canonicatuum et reservatio beneficiorum in Hispania ante Concordatum II 2149; modus conferendi beneficia ecclesiastica in Hispania II 2177; conventio inter Sanctam Sedem et Hispaniam circa collationem beneficiorum non consistorialium II 2351; solutio dubiorum circa conventionem II 2483;

– *consistoriale et non consistoriale* v. **Beneficium;**

– *fundatio* I 138, 184, II 2760; – *Ius patronatus:* resolutio Melevitana I 248; solutio dubiorum I 505;

– *bona horumque administratio:* Instructio data Ordinariis Italiae circa applicationem Concordati I 1079; tributa extraordinaria II 2261; poena contra eos qui census et praestationes imponunt contra canones II 2269; – *fructus:* divisio I 1451; distributio ad aedes sacras aedificandas vel reparandas III 4253;

– *possessio* seu *institutio personalis:* dispensantur sacerdotes in Polonia II 3306; – *provisio* v. **Beneficium ecclesiasticum:** *collatio;* – *reservatio* v. **Beneficium ecclesiasticum***:* *collatio;* – *unio* paroeciae cum mensa episcopali I 1894.

Beneficium *propositionis* novae causae conceditur in causa nullitatis matrimonii IV 5833; v. **Propositio.**

Beneficentiae instituta apud O.F.M.: modus conciliandi reditus stabiles cum indole paupertatis franciscanae II 3270.

Beneficum opus ab Ecclesia dependens: conventio inter personas iuridicas civiles et ecclesiasticas III 4408.

Beneplacitum Apostolicum: *pro admissione* in Seminarium eorum qui e Seminariis collegiisque religiosorum egressi sunt I 2019, 2082, II 2727; item pro ex-alumnis Societatum in communi viventium sine votis II 2270; requiritur etiam post Motu pr. «De episcoporum muneribus» III 5145; transitus directus alumnorum Institutorum perfectionis in Seminaria dioecesana II 3293; v. **Admissio;**

– *pro alienatione* aliisque contractibus perficiendis circa bona ecclesiastica et religiosa ultra summam pecuniae a can. 534 § 1 et 1532 § 1 n. 2 Codicis statutam II 2912, 3093, 3133, 3842, III 4293, 4379; pro orientalibus II 3037; in Italia II 3056; in Hispania III 4942, 5289; pro religiosis iuxta Rescriptum «Cum admotae» III 5078; modus computandi summam aequivalentem II 3422;

– *pro erectione* primae domus religiosae Institutorum iuris dioecesani in novis circumscriptionibus S.C. de Prop. Fide subiectis II 3514; sanantur erectiones domorum religiosarum II 3874, III 3924; item novitiatuum in territoriis S.C. pro Gentium Evengelizationis subiectis III 5420; item monasteriorum monialium III 5420;

– *pro experimentis* contra ius commune introducendis in monialium monasteria III 5066; – *pro itinerantibus clericis* in Americam Septentrionalem III 4035; v. **Emigrantes;** in regiones communistarum dicioni subiectas III 5146, 5217; – *pro legatis piis* perpetuis acceptandis in O.F.M., III 4488; – *pro transitu* a proprio monasterio in aliud eiusdem Ordinis III 5277; – *Ordinarii loci* pro Laurea honoris causa in scientiis civilibus concedenda apud Universitates ab Ecclesia dependentes III 4507.

Benevolentia Summi Pontificis erga O.P. III 4967.

Bergmann Ern[illegible] opera I 1520, 1835.

Biblia: de magisterio huius disciplinae I 688; versiones a non catholicis factae I 808; authenticitas commatis Ioannei I 884; Cardinalis Praefectus S.C. de Seminariis cooptatur inter Patres Commissionis pro Studiis biblicis I 898; de falsa interpretatione textuum Act. 2, 24-33, 13, 35-37; Mt. 16, 26 I 1493; usus versionum in ecclesiis I 1535; studium in Seminariis I 2087; versiones in linguas vernaculas II 2209; Encyclica «Divino afflante Spiritu» de studiis biblicis provehendis II 2216; de tempore documentorum Pentateuchi et de genere litterario undecim priorum capitum Geneseos II 2485; modus eam docendi in Seminariis Collegiiisque religiosorum II 2748; normae pro periculis ad gradus academicos II 2132, 2907; exsecutio normarum pro religiosis II 2957; instructio de consociationibus et congressibus II 3424; non suaedetur opus «Introduction à la Bible» II 3821, 3831; monitum de veritate historica et obiectiva, etiam quoad dicta et facta Iesu Christi III 4219; instructio de historica Evangeliorum veritate III 4484; de veneratione tribuenda Sacrae Scripturae II 5292; v. **Scriptura** *Sacra.*

Biblicus: *Commissio:* experimenta ad Prolytatum II 2132; nova ordinatio et leges IV 6107; – *consociationes* et *congressus:* instructio ad Ordinarios locorum II 3424; privilegia II 2137; – *disciplina:* magisterium I 688; tituli academici II 2907, 2957; non suadetur opus «Introduction à la Bible» II 3821, 3831;

– *functiones:* facultas modumque eas celebrandi II 3823; – *Institutum:* unio cum Instituto Orientali I 495; consociatio cum Athenaeo seu Univ. Gregoriana I 965; ampliatio sedis II 3273; – *sectio* Athenaei Antoniani Urbis transfertur in Studium Biblicum Hierosolymitanum III 4044;

– *studia:* apud Commissionem Pont. experimenta ad lauream I 1929; ad prolytatum II 2132; generalis ratio periclitandae doctrinae ad gradus academicos II 2907; celebratio hebdomadarum et Congressuum: dispensatio a choro II 2137; Enc. «Divino afflante Spiritu» de studiis biblicis provehendis II 2216; non suadetur usus operis «Introduction à la Bible» II 3821, 3831; – *studium Hierosolymitanum* Facultati Theologiae Athenaei Antoniani adscriptum III 4044; – *textus Act.* 2, 24-33: 13, 35-37; *Mt.* 16, 26: interpretatio I 1493; commatis Iohannei I 884.

Bibliotheca *Ambrosiana:* Patronus constituitur in Archiepiscopo «pro tempore» Mediolanensi III 4028;

– *ecclesiastica:* conservatio I 544; praesertim in Seminariis Italiae I 868; benedictio I 706; inventarium II 2146; normae pro exsequendis exemplaribus fotographicis, praesertim in Italia II 2831; praestatio librorum II 3100; remotio a Seminariis et Collegiis Institutorum perfectionis operum P. Theihard de Chardin II 3783, 3790, III 4292, et scriptoris Iosephi Ortega y Gasset III 4229, 4265.

Biennium *specializationis:* Institutum Superius Pastorale Matritense in Facultate Theologica Universitatis Salmanticensis III 5189; *tempus* celebrandae Synodi Episcoporum IV 5657.

Bigi Frati: Institutum religiosum «Fratrum a Caritate» associatur Provinciae Neapolitanae Ordinis Fratrum Minorum III 5251.

Bilateralis vasectomia viri non impedit matrimonium I 1609.

Bilbao: Univ. studiorum Deustensis III 4379.

Binatio Missae: *facultates:* in prima feria VI cuiusvis mensis I 1608, II 2255; etiam in aliis diebus non festivis de praecepto I 1851, 1870, 2055, II 2494, 2522, 2881, 2190, 3295, 3820, III 4229, 4331; usus facultatis in [illegible] IV 59[illegible]; in Dominica Passionis anni 1969 II 2566, 2588; ut moniales quotidie Missam audire possint II 3295; sacerdotes possunt Missam in bonum fidelium celebrare et deinde concelebrare in Missa conventuali vel communitaria IV 6302; item in Coena Domini IV 5757; – *ieiunium* eucharisticum: facultas Ordinariorum dispensandi II 2433; – *rubricae:* purificatio calicis et ablutiones II 2424; sumptio vini in ablutionibus II 3718; instructio pro sacerdotibus byzantini ritus I 1450;

– *stipendium* I 429; facultas percipiendi stipendium I 1592; etiam in diebus feriatis III 4229, 4662, IV 5890, 5907; destinatio stipendii I 1833; in favorem Seminarii II 3540, III 4718; ad egestatem sacerdotum sublevandam III 4718; dimidia pars summae tradenda Vicariatui Urbis IV 5589; disciplina generalis in Urbe IV 5975; in Missa concelebrata IV 6302; applicatio Missae pro populo I 310.

Biretum: cessat privilegium imponendi novellis Cardinalibus supremis Moderatoribus nonnullarum nationum olim concessum IV 5515.

Birmania: Hierarchia episcopalis II 3347.

Bituricense Tribunal in Gallia III 5383.

Blasphemia: laudes et novas invocationes in reparationem earum introducuntur I 370, II 3100, 3139, III 4116, 4489; v. **Invocationes.**

Blenorragia: masturbatio ad eam detegendam non probatur I 1104.

Blesensis dioecesis: ordinatio Tribunalis III 5383.

Bohemia: schismatica sacerdotum coalitio I 273.

Bolivia: *conventio* cum Sede Ap. de rebus missionalibus II 3791; ratihabitio conventionis II 3813; *conventio* cum Sede Ap. de Vicaritu Castrensi III 3914; 4168; erectio Vicariatus Castrensis III 4173.

Bona fides coniugum conservanda post solutionem invalidam matrimonii in favorem fidei III 5218.

Bona ecclesiastica: *administratio:* Consilium in Missionibus I 176; ius Societatis Missionum Parisiensis I 719; *beneficialium* et ecclesiasticorum ad normam iuris communis et concordati cum Italia I 1079; *mensae episcopalis* in Italia I 1567; *bonorum Sanctae Sedis:* de pensionibus eorum qui ab ea dependent IV 5905, 6234, 6235, 6328, 6329; – *alienatio:* solutio dubiorum I 349, 1103; declaratio II 2947; facultas Legatis Pontificiis concessa II 3139; aestimatio valoris I 324; summa pecuniae ultra quam requiritur beneplacitum Apostolicum ad normam can. 534 § 1 et 1532 § n. 2 Codicis II 2912, 3093, 3133, 3842, III 4293, 4379; determinatio summae pro Orientalibus II 3037; in Italia II 3056; in Hispania III 4942, 5289; modus computandi summam aequivalentem II 3422; collocatio pecuniae ex alienatione percepta I 283; v. **Bona** religiosorum; – *census et praestationes* super bona et beneficia: recursus ad Sedem Ap. II 2176; poenae contra eos qui census et praestationes imponunt contra canones II 2269; – *usurpatio:* excommunicatio in conductores bonorum usurpatorum I 273; in ementes usurpata I 610; condonatio in Italia I 1055; modus distribuendi reditus in Hispania III 4223;

– *capitularia:* distributiones chorales quoad massam efformandam I 1395; v. **Capitulum;**

– *orientalium:* de bonis Ecclesiae temporalibus: canones Codicis orientalis II 2958; summa pecuniae ultra quam requiritur beneplacitum Apostolicum pro alienatione II 3037;

– *religiosorum:* dominium radicale bonorum mobilium post professionem simplicem I 176; formalitates servandae in alienandis bonis et debitis contrahendis I 1776; sonsensus Capituli monialium Ordinario loci subiectarum requiritur ad alienationem I 837; *tabella summae* pecuniae ultra quam requiritur beneplacitum apostolicum pro

http://www.obrascatolicas.com

enatione aliisque contractibus perficiendis II 2912, 93, 3133, 3842, III 4293, 4379; iuxta Rescriptum um admotae» III 5078; modus computandi summam cuniae aequivalentem II 3422; v. **Bona** *Alienatio; – dominium* radicale post professionem simpli- n I 176; testamentum novitiorum I 191, II 3598, 21; *cessio* bonorum: mutatio I 1725; facultas in n. 16 scripti «Cum admotae» tributa III 4689; modus nciliandi bona et reditus stabiles in O.F.M. cum pecu- re indole paupertatis franciscanae II 3270; admini- atio rerum temporalium in paroeciis O.F.M., di- ensata Regula franciscana II 3271; facultas Ministro enerali O.F.M. Cap. concessa ponendi actus civiles ca bona temporalia et administrandi pecuniam III 71; constitutio pensionis ex bonis Societatis sine tis et ius saecularizati eam percipiendi IV 6283; – *Sanctae Sedis:* pensiones eorum qui ab Admini- ratione bonorum Sanctae Sedis dependent: normae declarationes IV 6235, 5905, 6228, 6234.

Bonaërensis: *Seminarium:* erectio Facultatis Theo- gicae II 2257; *Universitas* Catholica III 4045.

Bonkamp Bernardus: declaratio Commissionis Bi- icae de eius opere «Die Psalmen» II 3148.

Bonna in Germania: Studium Theologicum «Sancti ugustini» in loco Siegburg III 4725.

Bononia: Studium Theologicum a S. Thoma Aqui- ate aggregatur Pontificio Athenaeo Angelico Urbis I 4327.

Bonum *coniugum et prolis:* curandum in solvendis matrimoniis in favorem fidei III 4479, et bona fides in ua possunt relinqui coniuges III 5218; – *familiae* hristianae tuendum a tribunalibus Ecclesiae III 3975; uaerendum simul a Commissione «Iustitia et Pax» et Conferentiis episcopalibus IV 5446; – *fidelium:* causa elebrationis Missae ut sacerdos possit postea conce- ebrare IV 6302.

Bonus Pastor: *festum* cum Officio et Missa in honorem D.N.I. Christi sub hoc titulo I 669; *dies* nundialis precum pro vocationibus statuitur celebranda Dominica II post Pascha, a Bono Pastore III 4460.

Boronat, P. Sanz: opera damnata I 521.

«Borse di studio»: facultas acceptandi oblationes fidelium in hunc finem pro Collegiis O.F.M. I 1200.

Borussia: *Concordatum* cum Sede Ap. I 1067; ra- tihabitio I 1106.

Bracara Augusta: Facultas Philosophica transit in Facultatem Universitis Cath. Lusitaniae III 5258.

Bracarense *Breviarium:* revisio et approbatio I 202; editio vaticana declaratur typica I 279.

Brachium *dextrum:* Instructio pro sacerdote eo carente, Missam ex indulto celebraturo I 275; dispen- satio ab irregularitate ex defectu mobilitatis I 1664; – *sinistrum:* Instructio pro sacerdote, eo carente, Missam ex indulto celebraturo I 277.

Brasilia: decretum circa proponendos ad episco- pale ministerium I 385; facultates Ordinariis locorum concessae post Concilium plenarium nationale: a S.C. de Sacramentis I 1949, a S.C. de Religiosis I 2045, a S.C. Rituum I 2048, a S.C. Concilii I 2049, a S.C. Sancti Officii I 2051; Epistula ad Ordinarios de recta clericorum institutione II 2733; erectio Universitatis studiorum Catholicae: S. Pauli II 2395, Portalegrensis II 2809, Campiensis II 3539; erectio Vicariatus Castren- sis II 2811; Ordinariatus pro fidelibus rituum orienta- lium II 2937; Exarchatus Ap. pro Ucrainis III 4291; Eparchia Dominae Nostrae Libanensis pro Maronitis IV 6163; Eparchia Dominae Nostrae Paradisi pro Melki- tis ritus byzantini IV 6164; Exarchatus Apostolicus pro Ucrainis evehitur ad dignitatem Eparchiae IV 6164.

Bratislaviensis Facultas Theologica erigitur apud Seminarium Maius Tyrnaviense I 1634.

Brephotrophium: facultas datur Capellanis administrandi Confirmationem puerulis in periculo mortis constitutis II 2523, 2728.

Breviarium *Ambrosianum:* mutationes ad simplicius redigendas rubricas II 3419; – *Bracarense:* revisio et approbatio I 202; editio typica vaticana I 279; – *Parvum* in lingua neerlandica editum: usus commendatur II 3095; in lingua batava II 2733; implet obligationem recitandi orationes «Pater Noster» II 3847; – *Romanum:* decretum circa rubricas I 25; Variationes faciendae in rubricis I 1351, 1605, 1897, II 2109, 2242; de initiis S. Scripturae omittendis vel transferendis II 2132; editio Psalterii cum nova Psalmorum versione II 2294; facultas edendi novam vel antiquam Psalterii versionem II 2356; usus novi Psalterii latini extra horas canonicas II 2434; facultas eum recitandi extra chorum in oratorio Communitatis II 2524; lectio nona Offiicii ritus simplicis II 2732; excerpitur Breviarium Parvum II 2733; rediguntur rubricae ad simpliciorem formam II 3372; additiones et variationes pro Hebdomada Sancta II 3464; commutatio pro fratribus laicis O.F.M. cum oratione dominica vel cum aliis officiis II 3822; commutatur obligatio recitandi orationes «Pater noster» cum recitatione Breviarii II 3847; novum rubricarum corpus approbatur III 4061, 4062; Ordinationes ad editores liturgicos III 4096; recitatio choralis in lingua vernacula III 4622, 5064, 5251; instauratio post Conc. Vat. II promulgatur IV 5912; editio latina typica institutionis generalis evulgatur IV 6023; v. **Liturgia Horarum, Officium Divinum.**

Brevis formula *administrandi* Confirmationem in periculo mortis II 3827; *impertiendi* Absolutionem generalem III 4622.

Britannia Magna: Delegatio Ap. constituitur I 1901; erectio Vicariatus Castrensis II 3217; Exarchatus Apostolicus pro ruthenis ritus byzantini II 3714.

Britannica Africa: constituitur Hierarchia episcopalis in Africa Occidentali dicionis britannicae II 2744; item in Africa Orientali II 3136; mutatio nominis Delegationis Ap. III 4034.

Brundusio, S. Laurentius a: Officium et Missa approbatur III 3961.

Bruxellensis *societas* v. **Societas** *Bruxellensis.*

Bulgaria: erectio Delegationis Ap. I 1349.

Bulla Cruciata *in Hispania:* interpretatio pro Fratribus Minoribus I 21; Litterae Ap. de ea ad Alphonsum XIII regem catholicum I 958; prorogatio I 2077; destinatio et administratio eleemosynarum II 2168; clerici uti possunt indultis circa abstinentiam II 2206; conditiones ad usufruendum indultis et determinatio eleemosynae tradendae II 3866; privilegium recitandi Matutinum cum Laudibus statim post meridiem manet in vigore post novum Codicem rubricarum III 4214; – *in Lusitania:* facultas absolvendi a censuris reservatis I 390.

Bulla Pontificia: *expeditio* pro nominandis Episcopis a S.C. de Propaganda Fide dependentibus I 73; pro erectione et mutatione circumscriptionum ecclesiasticarum I 1491; continens capita Constitutionum Basilicae Principis Apostolorum I 1854.

Buonaiuti Ernestus: damnantur duo opuscula I 167; opera omnia I 670; opera postea edita I 1442, 1710, II 2152; omnia opera usque ad 17 maii 1944 edita II 2246.

Burgenland: *conventio* cum Sede Ap. et Austriam quoad Administrationem Ap. Burgenlandensem III 4051; ratihabitio III 4052.

Burgensis Facultas Theologica Hispaniae Septentrionalis III 5102.

Burghard Assmus: opus damnatum I 1831.

Bursa corporalium pro eleemosynis I 196.

Burundia: erigitur Nuntiatura Ap. III 4340.

Byzantinus ritus: declaratio circa recitationem Rosarii pro fidelibus ritus rutheni extenditur ad fideles ritus byzantini slavici I 1238; instructio super liturgica binatione sacerdotum I 1450; forma matrimonii I 2043; ordo benedicendi et imponendi quinque scapularia sub inica forma II 2169; decretum de «Gonyklisia» seu de magna prostratione in huius ritus Missa II 2866; canon 72 Conc. Trullani non applicatur catholicis huius ritus III 3997; facultas datur adhibendi linguam vernaculam in liturgia III 4031, 4032; facultas concessa sodalibus huius ritus Societatis Iesu recitandi Officium divinum iuxta ritum latinum III 4262; nullitas matrimonii inter duos orthodoxos ritus byzantini-romeni initi absque ritu sacro IV 6135; erigitur: provincia ecclesiastica in dicione Canadesi pro ruthenis II 3564, Exarchatus in regionibus Angliae et Valliae pro ruthenis II 3714, Exarchatus in Australia pro ruthenis II 3829; Exarchatus in Germania III 3931; Exarchatus pro Ucrainis in Gallia III 4059; Exarchatus pro Melkitis in S.F.A.S. III 4926; Exarchatus pro Ucrainis in Argentina III 5292; Eparchia Dominae Nostrae Paradisi in Brasilia pro Melkitis IV 6164; sectio theologiae oecumenico-patristicae graeco-byzantinae a S. Nicolao penes Institutum oecumenicum Barense Universitati S. Thomae Aquinatis in Urbe incorporatum IV 6072.

— C —

Cabrini S. Francisca Xaveria constituitur Patrona emigrantium II 2777.

Cadaver: *funus:* associatio a parocho vel Capellano I 8; translatio et celebratio Missae in domo I 165; periculum offensionis ut causa excusans a translatione I 232; ritus exsequiarum cadavere non praesente I 286; Missa de requie in translatione cadaveris olim humati I 476; celebratio Missae in domo praesente cadavere I 829; Missa de requie praesente cadavere I 1878, in diebus festis I 2018; – *crematio* I 811; Instructio S. Officii I 835; altera Instructio III 4378; mens S.C. pro Doctrina Fidei III 5121; – *sepultura:* distantia inter sepulcra et altare II 2144; licentia sepeliendi in ecclesiis Hispaniae II 3441.

Cadurcensis dioecesis: Tribunalia III 4630, 4651.

Caecutiens sacerdos celebrans Missam ex indulto: Instructiones I 350; II 2139, 3806, III 4180.

Caelibatus *sacerdotum:* dubium de dispensatione II 2563; formula rescripti et conditiones quibus concedi solet dispensatio III 5101; Lit. Encyclicae III 5199; sensus responsabilitatis Episcoporum urgetur IV 5473; nuntius scriptus datus occasione Coetus pastoralis Hollandiae IV 5698; Epistula Ap. ad Cardinalem a publicis Ecclesiae negotiis IV 5747; de reductione sacerdotum ad statum laicalem cum dispensatione ab oneribus IV 5964; normae ad apparandas causas de reductione sacerdotum ad statum laicalem dispensatis oneribus IV 5966; declaratio circa interpretationem normarum IV 6288; alloc. pontificia Synodo Episcoporum habita IV 6152; ritus de sacro caelibatu amplectendo, in editione typica IV 6334.

Caelum: v. **Ascensio, Assumptio.**

Caeremoniae *antenatorum:* interventus catholicorum in eas quae celebrantur in eorum honorem in Thailandia III 5055, in regione Laosiana et Cambodgiana III 5216; – *funebrae* «matanga» dictae: expurgari debent a ritibus superstitiosis I 1895; – *liturgicae:* rubricae de assumptione sandaliorum et caligarum II 3097; monitum de novis ritibus non inducendis absque venia Sedis Ap. II 3819; v. **Liturgia, Ritus, Rubricae;** – *sinenses:* Instructio circa quasdam caeremonias et iuramentum super ritibus sinensibus I 1944.

Caeremoniale ritus professionis religiosae IV 5864; v. etiam **Ordines liturgici, Ritus.**

Caeruleus color paramentorum in Missa Imm. Conceptionis B.M.V. Virginis I 1981.

Caesaraugusta: facultates concessae sacerdotibus peregrinantibus ad Sanctuarium Dominae Nostrae a Columna durante anno Iubilaei I 1955; v. **Iubilaeum.**

Calamitas publica: facultas alienandi dona votiva in favorem civium Italiae qui inundationem aquarum subierunt III 5051.

Calendae *Ianuarii:* dies fovenda paci per totum terrarum orbem dicata: nuntii scripto dati a Summo Pontifice III 5279, 5450, IV 6345; – *Maii:* alloc. pontificia, et institutio festi S. Ioseph opificis II 3393; alia allocutio III 5352.

Calendarium *civile universale:* mens Sedis Ap. circa mutationem I 658; mens Conc. Vat. II circa eius introductionem III 4446;

– *liturgicum universale:* variationes I 1351, II 3476; non est necessario sequendum cum Vesperae canuntur in paroeciis cum populo II 2594; adhibendum in capella navis II 2756, 3239; in ecclesia alieni ritus II 3513; novum Calendarium Romanum generale approbatur IV 5476; ordinatio IV 5496; normae universales IV 5497; calendarium «ad interim» retineatur pro anno 1971 IV 5827; usus et initium obligationis novi calendarii IV 6105;

– *liturgicum particulare:* declaratio de normis inde ab anno 1961 sequendis III 4095; post Codicem rubricarum III 4160; Instructio de calendariis particularibus «ad interim» accommodandis IV 5587; responsa ad dubia IV 5624, 5671, 5956; Instructio de calendariis particularibus recognoscendis IV 5846; – *in ecclesiis* religiosorum Benedictinorum: usus ex parte sacerdotum in eorum monasteriis commorantium I 226; dubium circa calendarium proprium Congregationum religiosarum I 832; in Congregationibus mulierum I 583; novum calendarium perpetuum pro O.F.M. II 2756; in ecclesiis *Tertiariorum* S. Dominici adhibendum I 316, 1545; a Sororibus Tertiariis et in aliis Tertiariorum ecclesiis et oratoriis III 4167; mutatio circa dies Absolutionis generalis III 4352; – *in missionibus* adhibendum a sacerdotibus saecularibus et religiosis I 1389, 1427; in festo S. Teresiae a Iesu Infante I 1035; a religiosis I 1722; usus calendarii proprii I 1769; sequendum in quadam Praelatura Societatis SS. Cordis Iesu, postea ad clerum saecularem transitura II 2406.

Caligae: assumptio in caeremoniis sacris II 3097.

Calix: *consecratio* non officit validitatem ordinationis sacrae I 1785; facultas Superioribus religiosis

http://www.obrascatolicas.com

icessa II 2433; item sacerdotibus ob solam Episcopi entiam II 2741; — *forma:* dubium de novis quisdam formis I 479; usus novae formae permittitur 4261; — *ordinationis:* copia aquae infundendae I 760, 33; consecratio et valor ordinationis I 1785; — *puriatio* in Missa II 2243, binationis II 2424.

Camaldulenses: Congregatio monachorum unitur ngregationi Eremitarum de Etruria I 1627.

Cambariensis dioecesis: tribunalia III 5442.

Cambodgia: Delegatio Ap. III 4496; extenditur structio circa caeremonias antenatis tribuendas III 16; translatio sollemnitatis Omnium Sanctorum et mmemorationis defunctorum ob aptationem usibus pularibus regionis in honorem mortuorum IV 5754.

Cambria: abrogatio consuetudinis regionis addendi men Patroni orationi «A cunctis» I 1902.

Camera Apostolica: Ordo et privilegia Collegii ricorum I 1584.

Cammarunia: erectio Nuntiaturae Ap. III 5048.

Campana tubularis in organo I 59; sonitus luguis I 906; decretum de usu campanarum I 1241; usus paratus radiophonici in earum substitutionem I 2099; us electrophonicarum II 2865.

Campania in Gallia: *ordinatio* Tribunalium, regios pro causis matrimonialibus III 5073; *normae* pro secutione decreti III 5074; *extensio* Tribunalium ad nnes causas contentiosas et criminales III 5277.

Campanula pulsanda in celebratione Missae I 501.

Campiensis Universitas Studiorum Catholica eritur in Brasilia II 3539.

Campus: *praxis* permittendi alumnis Seminariorum ispaniae ut feriarum tempore laboribus manualibus cumbant II 3839; *mediorum* communicationis soalis IV 6160.

Canadensis dicio: decretum de proponendis ad piscopale ministerium I 187; de nominatione Administratorum in dioecesibus vacantibus I 201; constituo duorum Consiliorum centralium ad pecunias colgendas pro opere a Propagatione fidei I 523; Administratio Ordinariatus graeco-rutheni in regione I 1170; xtensio normarum ad fideles ritus graeco-rutheni .F.A.S. I 1177; facultates Capellanis militum concesae II 2140; mitigatio ieiunii eucharistici II 2172, 2215; ro infirmis degentibus in nosocomiis II 2215; ordinaio Tribunalium pro causis nullitatis matrimonii: deretum II 2328; normae pro exsecutione decreti II 2341; designatio tribunalium pro subditis Vicariatus Catrensis III 4326; ordinatio Tribunalium appellationis pro causis matrimonialibus III 4697; conventus et Statuta Conferentiae Episcopalis II 3351; erectio Universitatis Studiorum Catholicae Sherbrookensis II 3782; erigitur in eadem Universitate Facultas Theologiae III 4618; sufficit beneplacitum Ordinarii loci ad Lauream honoris causa concedendam in scientiis civilibus ab Universitatibus Ecclesiae III 4507; decretum erectionis Vicariatus Castrensis II 2866; ordinatio Vicariatus Castrensis II 3476; constitutio officii Capellani Generalis Vicariatus Castrensis III 4116; designatio Tribunalium pro subditis castrensibus III 4326; Exarchatus unicus pro Ruthenis dividitur et exinde Exarchatus centralis, orientalis et occidentalis constituuntur II 2492; Provincia ecclesiastica conditur pro ruthenis byzantini ritus II 3564; Nuntiatura Ap. IV 5644.

Cancellaria Ap.: innovatio plumbei sigilli I 1237.

Cancellarius *Curiae* excusatur a servitio chorali diebus et horis quibus officio proprio muneris vacat II 2741; facultates per Motu pr. «Pastorale munus» concessae possunt eidem delegari in S.F.A.S. III 4481; — *Magnus* Universitatis v. **Magnus Cancellarius.**

Candelae: facultas celebrandi Missam cum candelis ex quavis decenti materia confectis I 273; cum duabus cuiusvis generis et materiae I 285; diminutio numeri in functionibus liturgicis ob adiuncta tempora II 2115; usus cerae et numerus pro functionibus sacris II 2182; decretum de parte cerae apum aut olei in candelis pro usu liturgico II 3805; item in Italia III 4159; dubium de candelis adhibendis in festo S. Blasii I 643.

Candidatus *ad gradus academicos* v. **Gradus** academicus; — *ad politicam:* suffragium negandum eis qui doctrinas catholicas non favent III 3930;

— *ad Ordines sacros:* scrutinium peragendum ante Ordinationem I 1203; Instructio de eorum formatione clericali et religiosa I 1355; extenditur ad Societates Missionum I 1492, 2042; Epistula ad Ordinarios Brasiliae II 2733; Instructio de eorum selectione III 4144; institutio commendatur in recta doctrina sociali Ecclesiae III 4233; item in catechetica apud Seminaria Maiora Italiae III 4381; personae interrogandae ad idoneitatem investigandam III 4409; ius Ecclesiae vindicatur ad suos ministros instituendos III 4666; decr. Conc. Vat. II «Optatam totius» de institutione sacerdotali III 4747; ratio Seminarii minoris III 5371; divisio Seminariorum in parvas communitates III 5375; institutio cleri, praecipue iunioris IV 5672; ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis IV 5702; studium circa atheismum et institutio ad dialogum cum non credentibus habendum IV 5858; Ordo seu Ritus de admissione ad Diaconatum et Presbyteratum in editione typica IV 6334;

— *ad vitam religiosam:* Instructio de eorum formatione clericali et religiosa I 1355; extensio Instructionis ad alumnos Societatum Missionum I 1492, 2042; constituitur penes S.C. de Religiosis Commissio peculiaris de re II 2238; Const. Ap. «Sedes Sapientiae» II 3503; Statuta Generalia Constitutionis II 3516; Instructio de eisdem sedulo deligendis et instituendis III 4144; Instructio «Renovationis causam» IV 5455; commoratio in conventu propriae Provinciae ad determinandum Consilium cui competit votum deliberativum pro admissione ad professionem IV 5654; habitus induendus ante professionem IV 5837; experimenta contra ius commune permittuntur quoad eorum institutionem ante professionem IV 5981; v. **Alumnus, Formatio** religiosorum.

Canon *Missae:* lectio voce elata cum fidelibus adstantibus I 493; nomen Antistitis exprimendum I 186, itinere maritimo perdurante II 3239; item nomen regis belgarum III 4117; item nomen S. Ioseph III 4326; normae et criteria de versionibus in linguas vernaculas III 5223; novas Preces eucharisticas non licet inducere auctoritate privata IV 6304; — *emphiteuticus:* redemptio pro ecclesiis I 528.

Canon *72 Concilii Trullani* statuens impedimentum matrimoniale dirimens mixtae religionis non applicatur catholicis ritus byzantini III 3997; conditiones ad matrimonium declarandum nullum III 4419; declaratur nullum matrimonium mixtum et suadentur Ordinarii ut recurrant ad Sanctam Sedem in singulis casibus applicationis huius canonis III 4470; inter partem orthodoxam et partem haereticam habuit usque ad diem 2 maii 1949 valorem III 5041; nullitas matrimonii declarari potest ad modum casus excepti III 5190; impedimentum dirimens adhuc vim suam tenet post Motu pr. «Crebrae allatae» IV 5550; vis canonis quoad declarationem nullitatis matrimonii IV 6295.

Canones Codicis iuris latini: nonnullorum canonum praescripta anticipantur I 89; versiones canonum religiones laicales [illegible] I 193; de libris [illegible]

natis vel prohibitis, tenent etiam fideles ritus orientalis II 2234; poenae in sacerdotes Hungariae officia et munera politica detinentes contra canones II 3819; nonnulli de religiosis mutantur vel suspenduntur IV 5832; — *can. 197, 199, 206-209* de potestate iurisdictionis applicantur potestati dominativae II 3029; — *can. 209* de iurisdictione suppleta quoad matrimonii celebrationem II 3029; — *can. 300 et 340* de relatione singulis quinquennis S.C. de Propaganda Fide mittenda II 2322, III 3893; — *can. 459 § 3* de collatione paroeciarum I 1315; — *can. 504* de qualitatibus et requisitis ad munus Superioris Maioris III 5110; — *can. 534 et 1532 § 1 n. 2* de pecuniae summa ultra quam requiritur beneplacitum Ap. in alienandis bonis et in contractibus perficiendis II 2912, III 4379; — *can. 598 § 2* de ingressu in clausuram virorum II 3029; — *can. 849* de confessione et communione in domicilio privato I 682; — *can. 858 § 2* de modo cumputandi mensem de ieiunio eucharistico infirmorum I 915; — *can. 866* de Communione Paschali I 682; — *can. 881* de potestate audiendi confessiones I 682; — *can. 934 § 2* de cessatione indulgentiarum ob additionem, interpolationem etc. I 1592; — *can. 1020* de investigatione nupturientium peragenda ante matrimonium I 2064; — *can. 1061* de cautionibus praestandis de universa prole catholice baptizanda et educanda II 2111; — *can. 1099 § 2:* abrogatur alterum comma II 2510; — *can. 1127* de usu Privilegii Paulini cum acatholicis dubie baptizatis I 1828; — *can. 1139 § 2* de sanatione in radice matrimonii invalidi contracti ob impedimentum ligaminis II 3587; — *can. 1399* circa libros ipso iure prohibitos abrogatur III 5054; — *can. 1990-1992* de processu documentali matrimonia mixta applicandi I 1244; item matrimonium contractum cum impedimento disparitatis cultus I 1244; item acatholicos occidentales valide baptizatos IV 5559; v. **Processus** documentalis, **Casus** exceptus; — *can. 2101* de tempore ad disceptationem super virtutibus Servi Dei dispensatur III 4767; — *can. 2318* circa poenas in violationes legum de censura et prohibitione librorum abrogantur III 5054; — *can. 1319 § 1, 1.°* circa poenas in matrimonium contrahentes coram ministro acatholico II 3237; — *can. 2320* de poenis ob abiectas species consecratas extenditur ad orientales I 1571; — *can. 2343* de poenis ob violentas manus in Romanum Pontificem extenditur ad Orientales I 1571; — *can. 2367* de poenis ob absolutionem complicis et violatum sigillum sacramentale extenditur ad orientales I 1571; dubium de indirecte inducentibus in peccatum complicitatis I 1591.

— Codicis orientalis: *de matrimonio:* canon 85 authentice interpretatur circa assistentiam matrimonio II 3130; can. 96 § 1 n. 2 circa assistentiam matrimoniis II 3052; — *de iudiciis:* can. 72 § 1 n. 6 circa constitutionem Tribunalis appellationis II 3130; can. 151 § 1 circa exercitium potestatis iudicialis extra proprium territorium II 3130; — *de religiosis:* quidam canones mutantur vel suspenduntur IV 6290.

Canonica *aetas, erectio, ...* v. voces substantivas.

Canonicalis praebenda: ius patronatus Capituli circa eas I 1713.

Canonicatus: *ius optionis* et nominationis I 15; *collatio* I 468, II 2149; quando praeferendus est clerus indigena I 516; *retractatio* renuntiationis ab Ordinario acceptatae IV 6295; *theologalis:* conditiones pro collatione requisitae I 1858; collatio in Hispania ante Concordatum II 2149; conventio inter Sedem Ap. et Hispaniam I 2062, II 2351, 2483; v. **Canonicus, Capitulum.**

Canonici *Regulares* S. Augustini: confoederatio Congregationum approbatur II 3932; — *Sanctae Mariae Maioris* in Urbe: normae servanda quoad Hispanicam nationem II 3162.

Canonicus: *collatio, nominatio, optio:* ius optionis et nominationis I 15; disciplina in Urbe I 165; optio ad dignitates I 347; dubium de collatione canonicatuum I 516; collatio mansionariatuum I 532; ius optionis et electionis I 588; optio domorum iuxta ordinem specialem I 1432; ius nominandi canonicos I 1459; ius patronatus Capituli I 1713; ius Capituli eligendi canonicos et dignitates I 1984; reservatio dignitatum capitularium I 1983; — *praecedentia* inter varios ordines Capitularium I 113; inter canonicos parochos I 587; Vicarii Generalis non canonici I 611;

— *chorus:* absentia legitima ex indulto I 418; absentia a choro I 781; excusatio a choro I 1950; absentia ob exercitium muneris iudicis synodalis II 2113; excusatio ob munus docendi religionem in scholis publicis Status II 3087; dubia circa habitum choralem, absentiam et ius ad retributiones I 972, II 3771;

— *bona, fructus, proventus:* ius ad praebendas I 281; supplementum congruae et massa communis I 770; compensatio ob residentiam I 891; proventus fodinarum beneficialium I 1362; massa efformanda a distributionibus I 1395; optio domorum I 1432; divisio fructuum et distributionum I 1451;

— *distributiones:* conversio fallentiarum in distributiones inter praesentes I 388; habitus choralis ad lucrandas I 972, II 3771; vacationes et distributiones I 659, 1198; efformatio massae cum eis I 1395; divisio I 1451; Capitularis absentis dum munere iudicis synodalis fungitur II 2113; inter praesentes post iubilationem II 2114; canonici Paenitentiarii dum theologiam moralem docet in seminario II 3838; — *vacationes:* computatio per horas I 378; et absentia a choro I 781; et distributiones chorales I 659, 1198; — *substitutio choralis:* dubium I 1238; dignitatum per canonicos I 1382; Capitularis ingressus religionem I 1960;

— *iura et obligationes* variae: *ius* praesidendi coetibus capitularibus I 355; stalli choralis Decani I 480; compensationis ob residentiam I 891; *obligatio:* Missae conventualis inter dignitates et hebdomadarium I 380; onera ex iure particulari I 537; adsistentia Episcopo praestanda I 649; residentia per horas computanda I 659; residentia et ius compensationum I 891; Missa pro Episcopo celebranda II 2812;

— *hebdomadarius:* an teneatur redire ad Chorum post Missam I 781; — *honorarius:* ius funerandi I 1945; constituuntur in tribus Basilicis Romanis III 4315;

— *iubilatus:* exemptio a servitio altaris I 231; censetur inter praesentes ad duas tertias partes Capituli efformandas I 781; ius ad emolumenta adventitia I 782; distributiones inter praesentes II 2114; — *Paenitentiarius:* servitium chorale I 280; praesentia in Choro I 591; distributiones lucrandae dum Theologiam moralem in Seminario docet II 3838; — *Theologus* seu *Lectoralis:* servitium chorale et excusatio a choro dum docet theologiam vel ius canonicum in Seminario I 165, 178, 280, 347, 404, 526; conditiones requisitae pro collatione canonicatus theologalis I 1958.

Canonisticum Institutum Facultatis Monacensis: facultas conferendi gradus academicos II 2597; Statuta approbantur II 2616, 2627.

Canonizatio Servorum Dei: processus canonicus aptius ordinatur IV 5492; modus et formula intimationis pro earum celebratione I 286; privilegia et instructio circa celebrationes quae fieri solent in triduo vel octiduo intra annum a canonizatione I 747, 1240, III 4332, 5428.

Cantata *Missa* v. **Missa** *cantata.*

http://www.obrascatolicas.com

Cantica Officii divini: adsistentes stare debent
m canuntur vel recitantur coram Sacramento expo-
o II 2385.

Cantores pueri v. **Pueri** cantores; — *schola*: ef-
rmata a mulieribus I 953; v. **Schola cantorum.**

Cantus *Ecclesiae* seu *liturgicus:* usus «radio» I 939;
ulieres pulsantes organum vel scholam cantorum
ormantes I 952; facultas datur ut mulieres cantus
rigere possint in functionibus liturgicis III 5388;
— *gregorianus:* solutio dubiorum I 73; promoveri
bet apud religiosos I 861; Const. Ap. de cantu gre-
riano I 975; approbantur «Cantus gregoriani ad
rdinem Hebdomadae Sanctae instauratum pertinen-
s» II 3460; apostolatus liturgicus in cantu gregoriano
lingua latina constituitur proprius cuidam Mona-
erio Cisterciensi III 5386;
— *popularis:* utrum liceat Missam cantare lingua
rnacula II 3509, III 5023;
— *Missae:* Ordo cantus seu nova ordinatio Gradualis
omani promulgatur IV 6286; cantus «Benedictus qui
nit» in Missis cantatis I 361; cantus solemnior Prae-
tionum, «Gloria in excelsis», «Credo» et «Ite Missa
t» I 387; benedictio cinerum sine cantu in oratoriis
ecclesiis minoribus II 2319; ritus Missae vigiliae vel
ctavae simplicis pro Missa votiva solemni canenda
2320; Missa exsequialis necessario canenda II 2756;
acultas datur canendi Missam de B. V. Assumptione
festivitate Omnium Sanctorum ob dogmaticam As-
mptionis definitionem II 2800; usus linguae ver-
aculae in Missis cantatis II 3509; cantus Missalis
omani iuxta restaurationem liturgicam et ritus conce-
brationis eduntur III 4620; vestes quibus minister
acer cantare debet Evangelium in Missis cum populo
I 4928; cantus Missae in lingua vernacula III 5023;
— *Missae et Officii divini:* editio Vaticana Officii
Maioris Hebdomadae et Octavae Paschae cum cantu I
25; fideles adstantes stare debent dum Hymni, Cantica,
e Deum etc. canuntur II 2385; cantus Nonae in choro
t celebratio Missae votivae pontificalis II 2397; cantus
Vesperarum cum populo in paroeciis quin Officium
iei sequi debeat II 2594; textus ad interim adhibendi
n cantu Officii divini et Missae IV 6155;
— *Litaniae Lauretanae:* dubium circa modum eas
antandi I 330; ratio eas canendi I 414.

Capacitas *possidendi* dioecesium II 3151; *contra-
hendi* matrimonium illius qui morbo schizophrenico
laborat III 4251; *acatholicorum* accusandi nullitatem
proprii matrimonii standique in iudicio III 4922; *pro-
cessualis* seu legitimitas activa ad agendum fratrum
coniugis defuncti IV 6122.

Capella *pontificia:* locus Abbatis S. Hieronymi in
Urbe I 1543; item Commissarii Sancti Officii II
3831; — *navis:* calendarium adhibendum II 2756.

Capellaniae de iure patronatus I 248; cum adnexa
celebratione Missarum I 882; *Innocentianae* quattuor
in Basilica Vaticana I 1727.

Capellanus *in genere:* concurrentia cum parocho
in associatione cadaverum I 8; exemptio et ius ad
funera I 49; habens omnia iura sed non omnia officia
parochorum nequit esse minister extraordinarius Con-
firmationis II 2391;
— *Apostolatus maris:* celebrans in commodum fide-
lium uti potest indulto altaris portatilis II 3148; facultas
administrandi Confirmationem II 3184; normae li-
turgicae circa calendarium et nomen Antistitis in ca-
none Missae perdurante itinere maritimo II 3239;
normae et facultates pro Capellanis et pro Directoribus
Capellanorum operis II 3267; potestas dispensandi cum
navigantibus perdurante itinere maritimo II 3515; loca
ubi curam animarum exercere potest II 3618; — *car-
cerum:* praesertim quoad assistentiam matrimonio I 809;
— *castrensis* seu *militum:* sanantur matrimonia mili-
tum contracta coram capellanis castrensibus durante
bello I 222; ritus sequendus in Mediolanensi civitate
I 935; facultates castrenses exercitus S.F.A.S. I 1985;
facultas dispensandi a ieiunio eucharistico in S.F.A.S.
I 2053; facultates castrenses in dicione Canadensi quoad
Missam vespertinam et dispensationem ieiunii eucha-
ristici II 2140; constituitur Superior ecclesiasticus seu
Inspector capellanus pro exercitu gallico in Germania
versante II 2355; facultates pro exercitu belgico in
Germania versante post bellum II 2362; facultates
concessae Ordinario et Capellanis Castrensibus His-
paniarum II 2912, 2938, 2943; rescriptum concessionis
et index facultatum pro Hispania II 2943; facultas
capellanis Hispaniae concessa administrandi Confirma-
tionem et instructio Ordinarii Castrensis circa huius
indulti usum II 3044, 3091; constituitur Officium Ca-
pellani Generalis Vicariatus Castrensis in dicione Ca-
nadensi III 4116; item Capellani Directoris Generalis
in Gallia III 4482; de praeferenda assistentia Capellani
militaris parocho sponsae in matrimoniis militum I
2060; gaudent in proprios subditos facultatibus paroe-
cialibus cumulativae cum parocho loci II 2228; admi-
nistratio Confirmationis II 2393; instructio de Capel-
lanis militum religiosis II 3355; facultas audiendi con-
fesiones pro militum Capellanis extenditur III 4128;
gaudet potestate ordinaria in subditos determinate
concreditos quoad assistentiam matrimoniis et confes-
siones audiendas III 5447;
— *domus maternitatis*, nosocomii, brephotrophii: fa-
cultas administrandi Confirmationem puerulis in pericu-
lo mortis constitutis II 2523; in Germania II 2728;
— *hospitalium* pro morbis mortalibus: facultas dis-
pensandi a ieiunio eucharistico, servato ieiunio unius
horae a solido cibo III 4340;
— *maris:* loca ubi curam animarum exercere potest
II 3618; v. **Capellanus** Apostolatus maris; — *navis et
navigantium:* normae liturgicae servandae circa calen-
darium et nomen Antistitis in Canone Missae, itinere
maritimo perdurante II 3239; normae et facultates II
3248; potestas dispensandi cum navigantibus durante
itinere maritimo II 3515.

Capitini Aldus: auctor damnati operis II 3457.

Capitularia *statuta* v. **Statuta** *capitularia.*

Capitularis: praecedentia inter varios ordines I 113;
ingressus religionem quoad eius substitutionem I 1960;
reservationes Dignitatum I 1983; absens a choro dum
munere iudicis synodalis fungitur: ius ad distributiones
II 2113; docens religionem in Scholis publicis Status
non excusatur a Choro II 3087; — *deliberatio* de
substitutione magistralis I 35; ius providendi I 355;
— *massa:* constitutio et distributio I 770, IV 6106;
vigor Statutorum in materia usque dum eorum re-
cognitio approbetur IV 5857; — *Vicarius* I 1246.

Capitulationes: conventio cum Gallia pro locis ubi
non vigent vel non observantur I 846.

Capitulum CANONICORUM *cathedrale:* cura anima-
rum habitualis et actualis I 30; deliberatio de substitutio-
ne magistralis I 35; optio ad Dignitates I 231; ius prae-
sidendi coetus capitulares I 355; collatio paroeciae a
Capitulo vel Episcopo facienda I 368; ius funerandi
inter capitulum et parochos I 402; reservatio Digni-
tatum I 480; dubium de collatione canonicatuum I 516;
supplementum congruae et massa communis capitu-
laris I 770; constitutio massae e distributionibus chora-
libus I 1395, IV 6106; ius patronatus in praebendas I
1713; ius eligendi canonicos et dignitates I 1984; re-

cursus contra Episcopum Roërmondensem IV 6297;
v. **Canonici;** — *metropolitanum:* visitatio pastoralis I
23; Montis Regalis: restitutio Capituli I 149;
— *monialium:* requiritur consensus ad alienanda bona
monialium Ordinario loci subiectarum I 837; facultas
datur conversis gaudendi voce activa IV 6226;
— RELIGIOSORUM *Generale:* celebratio in Congrega-
tionibus iuris dioecesani I 399; indultum prorogandi
tempus celebrationis I 486, in Ordine Carmelitarum
Discalceatorum usque ad finem belli II 2153, in O.F.M.
Conv. ad annum II 2168, in O.F.M. Cap. usque ad
finem belli II 2236; facultas datur ut Adsistentes, impe-
dito Superiore Commissario, interesse possint pleno
iure II 3822; alloc. pontificia III 4492; *Abbatum* Ordi-
nis Cisterciensis Strictioris Observantiae: nequeunt par-
tem habere moniales eiusden Ordinis IV 5863; *Ordinis
Carthusiensis:* Epistula Ap. IV 6045 *Ordinis Frat. Min.
Conv.:* alloc. pontificia IV 6277; *extraordinarium* ad
mutationes inductas satis comprobandas aut approba-
tionem definitivam Constitutionum O.F.M. Cap. IV
6299; *speciale renovationis:* sessio altera Congregationis
Generalis S.I. respondet requisitis statutis pro Capitulo
speciali celebrando III 5052; electio Custodis Custodum
ad illud mittendi in O.F.M. Conv. III 5195; missio
actorum ad S.C. de Religiosis III 5111, 5278; alloc.
pontificia ad Capitulum speciale Ordinis Cisterciensium
Reformatorum IV 5505; *provinciale:* missio suffragio-
rum in scripto I 936; electio substituti I 1151; novus
ordo eligendi Delegatos et normae servandae III 4023;
in O.F.M. Cap. III 4495; tollitur «vetitum» ut Superior
Regularis Missionis habeat vocem activam III 4499;
fratres laici eligi possunt Delegati IV 5475.

Cappa episcopalis et Praelatitia II 3098.

Capranicense Collegium in Urbe: constituitur pe-
culiaris Commissio pro eius regimine IV 6140.

Caprara indultum pro ecclesiis Galliae: celebratio
Patronorum ante et post indultum II 2814.

Capsa defunctorum: consuetudo eam obvolvendi
ornamentis albis apud Sorores I 778.

Captivus *in castris:* absolutio generalis et dispen-
satio a ieiunio eucharistico I 1963; *in bello:* facultates
in eorum favorem concessae II 2232.

Capuccini sacerdotes ad ritum alexandrino-aethio-
picum pertinentes celebrare possunt ritu latino II 3570.

Caput *Iesu Christi:* de speciali devotione non intro-
ducenda I 1892; *Constitutionum* Basilicae Principis
Apostolorum I 1854; *Geneseos:* undecim priora genus
litterarium II 2485; — *impotentiae matrimonialis* viri
allegari nequit post consummatum, etsi mediis aphro-
disiacis, matrimonium II 2890; item in casu vasecto-
miae bilateralis III 4463; impotentia moralis non ad-
mittitur IV 6194; — *nullitatis matrimonii:* metus utrique
nupturienti incussus I 5908; cognatio spiritualis IV 5843;
metus et simulatio IV 5977; alia capita non admittun-
tur praeter ea comprobata IV 6194.

Caracter *episcopalis:* collatio beneficii non consi-
storialis personis eum habentibus III 5292; *supernaturalis* apparitionum v. **Apparitiones.**

Carcassonensis dioecesis: Tribunalia III 4630, 4651.

Carceres: de Capellanis praesertim quoad matri-
moniis assistentiam I 809; facultas laicis concessa fe-
rendi Eucharistiam detentis I 1151; facultas absolvendi
forma generali, et dispensandi a ieiunio eucharistitico
detentos I 1963; facultates sacerdotibus detentis con-
cessae I 2049; celebratio Missae vespertinae et miti-
gatio ieiunii eucharistici pro fidelibus carceratis II 2384;
alloc. pontificia de auxilio praestando carceratis II
2619; [illegible] ieiunii eucharistici pro fidelibus
ibi detentis II 4160, 4260.

Cardinalis *Praefectus* S.C. de Seminariis Studio-
rumque Universitatibus cooptatur inter Cardinales S.C.
S. Officii et Commissionis Biblicae I 898; item S.C.
de Propaganda Fide eligitur in Magnum Cancellarium
Athenaei Urbaniani I 1513;
— *caeremoniae, privilegia, vestes:* decretum de ritibus
peragendis Romae I 1201; de privilegiis I 1540; sta-
tuitur ut omnes episcopali dignitate augeantur III 4272;
locus Patriarcharum Orientalium in Collegio Cardina-
lium III 4629; impositio bireti rubri a supremis Mo-
deratoribus nationum supprimitur IV 5515; ut testes
inductus in causis Servorum Dei depositionem suam
scripto facere possunt IV 5982; Motu pr. de habitu II
3096; Instructio circa vestes, titulos et insignia IV 5508;
— *disciplina iuridica:* electio Decani et Subdecani III
4638; relationes iuridicae cum propriis Titulis vel
Diaconiis in Urbe IV 5514; aetas ad maioris momenti
munera exercenda statuitur IV 5925;
— *Legatus* Basilicae Asisiensis S. Mariae Angelorum:
facultates transferuntur III 4994; assignatur Patriarchali
Basilicae S. Francisci in Urbe Asisio IV 5592; — *Pro-
tector* Institutorum perfectionis non amplius nomi-
nandus III 4490; — *Vicarius Urbis:* facultates pro visi-
tatione pastorali Urbis tributae III 5142;
— *Tribunalia, Commissiones:* sententia definitiva data
in causa circa Ordinem militarem Hierosolymitanum
de Malta II 3131; declaratio de «Novo catechismo
Neerlandiae» III 5436.

Cardinalitius titulus tribuitur Templo Imm. Cordis
B.M.V. in Urbe III 4628.

Cardiologus: alloc. pontificia de modo conciliandi
iura individualia ad vitam cum exigentiis demogra-
phicis III 5153.

Caritas: in Civitate Vaticana erigitur Institutum
caritatis religionisque operibus tutandis II 2131; influxus
in veritatem, unitatem et pacem provehendas III 3944;
fundamentum pacis III 4353; erga Deum, Ecclesiam
et genus humanum qua labores conciliares prosequendi
sunt III 4710; officia erga Ecclesiam Constantinopoli-
tanam III 4810; ducit ad ecclesiarum unitatem III 5259;
testimonium coram societate reddendum et applican-
dum committitur Consilio «Cor unum» IV 6333.

Caritativum subsidium v. **Subsidium** caritativum.

Carmelitae *Discalceati:* habitus Fratrum dona-
torum I 897; Facultas theologica erigitur in Urbe I
1630; approbatur Institutum Spiritualitatis in Urbe
III 3963; v. **Ordo** Carmelitarum;
— *Discalceatae moniales:* usus ovorum et lacticiniorum
in sollemnioribus festis I 957; modus peragendi electio-
nes I 968; modus exponendi Ssmum Sacramentum I
1003; textus Constitutionum ab omnibus monasteriis
adhibendus I 1768; facultas utendi vestibus non laneis
in regionibus tropicalibus II 2600; item paramentis
gothicis iam confectis usque ad eorum per usum con-
sumptionem II 2635; instauratio votorum solemnium
et clausurae papalis maioris in monasterio «Nedlans»
II 2868; Statuta servanda a Sororibus externo Mona-
sterium servitio addictis III 4459; normae pro sororibus
professis in monasteria monialium ingredi optantibus
IV 6054; v. **Moniales** Carmelitae.

Carmelitanus *scapularis* v. **Scapularis** Carmelitanus.

Carmelus v. **Carmelitae, Mons** Carmelus, **Ordo**
Carmelitarum, **S. Maria de Monte Carmelo, Scapularis, Privilegium** sabbatinum.

Carnes in diebus solius ieiunii: facultas edendi I
233; dubium de earum usu I (n. 213) 233; ab eis qui
lege ieiunii non tenentur I 606.

Carthusianus Ordo: Epistula Ap. de valore vitae
eremiticae in Ecclesia IV 6045.

http://www.obrascatolicas.com

Cartutensis dioecesis: Tribunalia III 5383.

Casinensis Congregatio O.S.B.: facultas thurificandi Missis cantatis sine ministris I 1871.

«Cassa» pro Cleri saecularis Italiae sublevanda estate: statuta II 2181.

Castitas: mens Ecclesiae circa votum concedendum umnis associationum «Oasis» II 3044.

Castrensis iurisdictio: index facultatum Vicariis astrensibus concessarum I 1941; extensio iurisdictionis rdinarii Castrensis et de praeferenda assistentia Caellani militaris parocho sponsae in matrimoniis milim I 2060; capellani militum gaudent in proprios bditos facultatibus paroecialibus cumulative cum arocho loco II 2228; administratio Confirmationis a apellanis II 2393; Instructio de Vicariis Castrensibus 2887; formula pro relatione triennali de statu Viariatus Castrensis conficienda II 3556; decretum de acrorum Liminum visitatione a Vicariis III 3928; xtenditur facultas Capellanorum audiendi confessiones I 4128; facultates decennales et illas concessae per Pastorale Munus» extenduntur ad omnes Ordinarios Castrenses III 4507;

— *in Argentina* dicione: erectio Vicariatus Castrensis I 3719; — *in Australia:* erectio Vicariatus IV 5490;

— *in Belgio:* erectio Vicariatus II 3749; facultates oncessae Capellanis exercitus Belgii in Germania ersantis post bellum II 2362; — *in Bolivia:* conventio um Sede Ap. de Vicariatu III 3914; ratihabitio conentionis II 4168; decretum de erectione Vicariatus III 173; — *in Brasilia:* erectio Vicariatus II 2811;

— *in Canadensi* dicione: facultas concessa Capellanis nilitum celebrandi Missam horis vespertinis et dispenandi a ieiunio eucharistico II 2140; erectio Vicariatus I 2866; ordinatio II 3476; constitutio Officii Capellani Generalis Vicariatus III 4116; designatio Tribunalium pro subditis Vicariatus III 4326; — *in Chilena* dicione: decretum de Vicariatu II 3503; — *in Columbia:* erectio Vicariatus II 2648; regimen III 4003; — *in Dominicana* dicione: erectio Vicariatus II 3811;

— *in Gallia:* constituitur Superior ecclesiasticus seu Inspector Capellanus pro cura spirituali exercitus gallici in Germania versantis II 2355; erectio Vicariatus II 3056; constitutio Officii Capellani Directoris generalis Vicariatus III 4482; immutatio Vicariatus III 5145; causae iudiciales pertractari possunt a Tribunalibus Parisiensi et Versaliensi III 5355;

— *in Germania:* statuta ad curam spiritualem militum catholicorum exercitus spectantia I 1635; facultates concessae durante bello sacerdotibus penes exercitum laborantibus: a S.C. Rituum I 1933, a S.C. de Sacramentis I 1934, a S. Paenitentiaria I 1934; indultum altaris privilegiati I 2055; facultas celebrandi Missam ubi et quando possibile sit I 2058; nova Statuta approbantur de spirituali militum cura III 4692;

— *in Hispania:* subditi determinantur iurisdictionis castrensis I 821; renovantur indulta circa ieiunium et abstinentiam olim concessa II 2589; conventio inter Sedem Ap. et Gubernium circa iurisdictionem castrensem et curam spiritualem exercitus II 2765; litterae circulares de spirituali militum cura aptius gerenda II 2906; facultates concessae Ordinario et Capellanis: a S. C. Rituum II 2912, a S. C. de Sacramentis II 2912, a S. C. Consistoriali II 2938, a S. Paenitentiaria II 2943; rescriptum concessionis et index facultatum II 2943; indultum administrandi Confirmationem et Instructio de indulti usu II 3044, 3091; — *in Hollandia:* erectio Vicariatus II 3600;

— *in Italia:* notificatio de Ordinario I 536; decretum de Ordinario militari I 744; ritus sequendus a Capellanis militum in Mediolanensi civitate I 935; iurisdictio Ordinarii militaris I 1959; — *in Lusitania:* erectio Vicariatus III 4979; — *in Magna Britannia:* erectio Vicariatus II 3217; — *in Paraquaria:* conventio cum Sede Ap. de erigendo Vicariatu III 4125; ratihabitio conventionis III 4242; decretum de erectione Vicariatus III 4242; — *in Peruvia:* immutatio Vicariatus III 4539;

— *in Salvatoriana* dicione: conventio cum Sede Ap. de iurisdictione castrensi et cura spirituali exercitus III 5320; ratihabitio conventionis III 5403; decretum de erectione Vicariatus III 5337;

— *in Statibus Foederatis Americae Septentrionalis:* facultates concessae Capellanis exercitus I 1985; facultates Ordinario tributae: circa ieiunium eucharisticum I 2050, 2053, circa ieiunium et abstinentiam I 2052, circa Missae et matrimonii celebrationem et Eucharistiae conservationem I 2055; facultates Capellanis concessae dispensandi a ieiunio eucharistico I 2053; facultas celebrandi Missam horis postmeridianis, mitigato ieiunio eucharistico II 2122; benedicendi et erigendi stationes Viae Crucis II 2125; decretum de erectione Vicariatus II 3768; v. **Vicariatus** Castrensis.

Castrum: facultas absolvendi forma generali et dispensandi a ieiunio eucharistico fideles non militares ibi captivi vel detenti I 1963.

Casula ex una parte coloris nigri ex altera flavi: usus loco aliorum colorum liturgicorum I 531.

Casus *exceptus:* solutio dubii I 232; facultas procedendi summarie in causis etiam matrimonialibus III 3881; facultas data cuidam acatholico agendi summarie II 3038; hic modus adhiberi potest cum agitur de declaratione nullitatis matrimonii ex: aetatis defectu III 4302, ex canone 72 Conc. Trullani III 5190, e cognatione spirituali inter acatholicos baptizatos IV 5559, 5843; Ordinarius competens in Italia ad causas nullitatis matrimonii hoc modo decidendas IV 6265; obtentio effectuum civilium decreti Episcopi cum nuptiae irritae fuerunt extra Ecclesiam catholicam IV 6211; v. **Processus** documentalis;

— *celebrationis Missae et Officii defunctorum* sub ritu duplici II 2756; emissionis Professionis fidei et iuramenti antimodernistici: formula adhibenda III 5282;

— *moralis et liturgicus* seu collationes sic dictae morales I 1608; — *occultus:* monitum de litteris mittendis I 1707; — *readmissionis* in Seminarium eorum qui antea egressi sunt II 3813; v. **Admissio, Seminarium;**

— *reservatus:* dubium solutum I 780; — *singuli applicationis* canonis 72 Conc. Trullani: suadentur Ordinarii ut recurrant ad Sedem Ap. III 4470;

— *solutionis vinculi* matrimonii in favorem fidei: normae pro conficiendo processu I 1535, II 3354; transitus ad novas nuptias III 4256; — *specialis* in quo potest: omitti inquisitio de natalibus ordinandorum I 1870, uti linteo vel antimensio II 3217, celebrari matrimonium coram solis testibus IV 6192, admitti alius christianus non catholicus ad Communionem eucharisticam in Ecclesia catholica IV 6273; — *vasectomiae* bilateralis et celebratio matrimonii II 3770.

Catalaunensis dioecesis: Tribunalia III 5073, 5074.

Catechesis: nupturientibus tradenda et requirenda I 125; Motu pr. de christianae doctrinae institutione toto orbe ordinanda I 594; Epistula ad Ordinarios Italiae de pueris christiana catechesi imbuendis I 686; in Seminariis impensius excolenda I 1110; religiosi laici in ea rite instituendi I 1113; normae ad instaurationem liturgicam quoad catechesim in Urbe III 5443; Directorium generale IV 5991; v. **Catechetica, Catechismus.**

Catechetica *disciplina* in Seminariis impensius excolenda I 840, 1597; in Seminariis maioribus Italiae II

4381; in scholis publicis I 682; Directorium generale IV 5991; modus eam tradendi I 642; — *institutio* candidatorum ad sacerdotium I 840, 1597, III 4381;

— *Institutum* a S. Pio X nuncupatum prope Salmanticam: approbantur Statuta III 4030, includitur in Facultatem theologicae Univ. Salmanticensis iureque augetur conferendi gradus academicos Baccalaureatus et Licentiae scientiarum religiosarum III 4663; «Lumen vitae» in Belgio affiliatur Univ. Gregorianae III 4408;

— *officium dioecesanum:* normae circa constitutionem et evolutionem in Italia I 1118; modus subveniendi necessitatibus oeconomicis II 2850; normae pro coetibus catecheticis celebrandis I 682; — *specialisatio* inter Scientias religiosas Facultatis Theologiae Salmanticensis III 4663.

Catechismus: *modus docendi*, electio et praeparatio magistrorum in scholis publicis Italiae I 642;

— *Sancti Pii X:* novae formulae quoad matrimonium I 1345; quoad ieiunium eucharisticum II 3214, III 4674; — *neerlandicus:* declaratio Commissionis Cardinalitiae de «Nono catechismo» Neerlandiae III 5436.

Catechista: figura et qualitates in missionibus, et media ad eorum munus implendum IV 5812.

Catechisticus coetus vel conventus de religione in scholis docenda: normae pro eis inducendis I 682; Directorium generale IV 5991; v. **Catechesis, Catechetica, Catechismus.**

Catechumenus: benedictiones et sacramentalia pro ipsis I 185; baptizandus in India retinere potest uxorem quacum vivit, omissis interpellationibus primae uxoris II 3030, 3031; v. **India;** facultas datur celebrandi Missam cum matrimonium init cum parte catholica III 4044; gradus ad baptismum, iuxta Ordinem baptismi adultorum III 4273; *Ordo recognitus* benedicendi Oleum catechumenorum una cum normis generalibus IV 5935; *polygamus* qui alias uxores, praeter legitimam, deserere non potest absque gravi incommodo: modus pastoralis agendi cum eo IV 6163.

Cathedra *Dantis Alighieri:* constituitur penes Univ. Cath. Mediolanensem III 4809; *Theologiae catholicae* in Universitate Studiorum Saarlandensi: conventio inter Ap. Sedem et «Saarland» de eius institutione III 5347; ratihabitio conventionis III 5435.

Cathedralis *Ecclesia:* celebratio dedicationis I 357; cumulativum ius cum aliis paroeciis administrandi sacramenta I 933; festum titularis: symbolum Missae dicendum etiam in aliis dioeceseos ecclesiis I 1964; Iubilaeum extraordinarium lucrandum in aliis, praeter cathedralem, ecclesiis III 4913; — *canonicatus:* retractatio renuntiationis ab Ordinario loci acceptata IV 6295;

— *Capitulum* Roërmondense: recursus contra Episcopum IV 6297; v. **Capitulum** Ecclesiae.

Cathedraticum: natura et destinatio I 289; vacante sede episcopali I 87.

«Catholic Welfare Organization» seu Conferentia Episcopalis in Insulis Philippinis: statuta II 3047.

Catholica *actio* v. **Actio** Catholica; — *doctrina:* falsae opiniones quae eius fundamenta subruere minantur: Enc. «Humani generis» II 2769; non licet dare suffragia candidatis politicis qui ei de facto non favent III 3930; v. **Doctrina;**

— *Ecclesia universalis:* de russis redeuntibus ad fidem I 1002; non conceditur usus Privilegii Paulini cum pars recepit baptismum extra I 2102; viae per quas munus suum in praesenti exsequi oportet III 4509; ea quae communia habet cum ecclesia antiochena Syrorum IV 6150; v. **Ecclesia** catholica;

— *Ecclesia orientalis:* decretum Conc. Vat. II «Orientalium Ecclesiarum»: textus III 4595; vacatio legis III 4600; alloc. pontificia post decreti promulgationem III 4610; v. **Ecclesia** orientalis;

— *educatio prolis:* certitudo moralis necessaria ad sananda matrimonia mixta I 1185; cautiones praestandae ante nuptias mixtas contrahendas II 2111; cautiones aequivalentes minimae cum formales renuuntur III 5111; v. **Cautiones, Disparitas cultus, Matrimonium mixtum, Mixta religio;**

— *Instituta internationalia:* Directorium et normae quibus definiuntur IV 6187; — *missio* v. **Missiones** infidelium; — *opera* internationalia non instituenda nova, inconsulta Sede Apostolica II 2759; Directorium et normae quibus definiuntur IV 6187; — *regio* v. **Regio** in genere; — *schola:* officium centrale pro Italia constitutum penes S.C. de Seminariis, cui subiecta manent Instituta educationis religiosorum I 1385; v. **Schola;**

— *theologia:* cathedra instituitur penes Univ. studiorum Saarlandensem III 5347, 5435; sectio in Univ. Augustana IV 5885, IV 5916; — *Universitas* v. **Universitas** Catholica.

«Catholica Unio»: Societas et Statuta I 1235.

«Catholicum sacerdotium»: Enc. pontificia I 1670.

Catholicus: *associationes*, in specie motus «Oasis» II 3044; *baptismus:* admissio patrinorum non catholicorum IV 5937; *carceratus:* facultas laicorum ferendi S. Eucharistiam I 1151; *iuris peritus:* allocutiones pontificiae II 3199, 3326, 3358, 3619, III 3999, 4665, 4793, 5378, IV 5627, 5738, 6313, 6348, 6351; modus adimplendi officium III 3999; *matrimonium:* disparitas cultus eum tenet I 734; ordo servandus in celebratione matrimonii mixti ritus II 3140; non suedetur matrimonium mixtum ritu graeco non catholico III 4316; cum orientalibus baptizatis acatholicis III 5108; coram sacerdote catholico in ecclesia protestantium III 5169; *medicus:* allocutiones pontificiae II 2635, 2926, 3208, 3301, 3443, 3540, 3786, III 5046, 5153; *miles* v. **Castrensis** iurisdictio, **Vicarius** Castrensis; *officia:* erga patriam in Iaponia I 1725; in ferendo suffragio pro electionibus politicis II 2290; erga patriam in Sinis II 3308; *orbis:* extensio iubilaei I 805, 1523, 1530, II 2842, 2847;

— *orientalis:* valor matrimonii cum orientali baptizato acatholico I 749; assistentia sacerdotis ritus latini II 3130; ritus adhibendus in matrimoniis catholicis mixti ritus II 3140; canon 72 Conc. Trullani non applicatur catholicis ritus byzantini III 3997; *participatio:* societati «ad procurandam christianitatis unitatem» I 217; renovatio normarum I 871; dubium I 889; obsequiis Confucio praestandis I 1621; conventibus mixtis cum acatholicis II 2504; associationi «International Council of Christians and Jews» II 2849; «Young Men's Christian Association» II 3238, 3247; circumspecta et prudens cum acatholicis scriptoribus III 4260; caeremoniis in honorem antenatorum III 5055; v. **Acatholici, Antenati, Oecumenismus, Participatio;** *procurator* partis acatholicae in matrimoniis mixtis: ritus servandus II 2489; *rex* Hispaniae Alphonsus XIII: Lit. Ap. de Bulla cruciata I 958; *ritus:* in matrimoniis cum catholicis mixti ritus II 3140; adhiberi potest una cum ritu orthodoxo graeco in celebratione nuptiarum mixtae religionis III 4554, 4555, 4629; *sepultura* in coemeterio acatholico I 1713, 1721.

Causa *iusta* in sponsalibus I 125; emigrationis clericorum I 1146; in litteris commendatitiis quibus preces innituntur I 2103; *honoris:* titulus Ordinis Hospitalarii Equestris S. Ritae II 2595; *rusticationis,* et celebratio Missae sub dio II 2654; *sufficiens* ad dimissionem reputatur nocumentum communitati religiosae imminens ex sola in domo commoratione religiosi II 2658; *proportionata* in differenda collatio-

http://www.obrascatolicas.com

baptismatis II 3820; *implorandae* Benedictionis postolicae III 4301; *Laurea honoris* causa concedi test cum beneplacito Ordinarii loci III 4507; *gravis* baptismum parvulorum administrandum in valetu- nariis extra paroeciam IV 5876; *infirmitatis* et: ab- ntia religiosi a domo II 2126, egressus monialis O.P. clausura II 3405, 3867, exclusio a professione perpe- a emittenda IV 5943; *studiorum* v. **Athenaeum.**

Causae iudiciales CIVILES: constitutio Tribunalium modus procedendi in Statu Civitatis Vaticanae I 1412; ovus ordo iudiciarius servandus II 2340; competentia personas aulae pontificiae I 1786;

— ECCLESIASTICAE: munus determinatur assessoris Tribunali I 204; missio actorum causae II 2112; ordo rocedendi Tribunalis Rotae Nuntiaturae in Hispania I 3906; modus procedendi cum a Rota Hispana evolvitur causa ad Sedem Apostolicam pro nova stantia III 3911; substitutio iudicis vita functi me- o tempore inter decisionem et extensionem sen- ntiae definitivae II 3878; commissio ad Rotam omanam IV 5923, 5928; decretum Decani Rotae omanae negantis connexionem causarum et damna nde secuta IV 5934; nullitas sententiae ex eo quod udex functus fuerat in eadem causa munere Promo- oris iustitiae IV 6103; cumulatio muneris Notarii, Defensoris vinculi aut Advocati partis in diversis gra- ibus IV 5854; recessio Promotoris iustitiae post intro- luctionem causae IV 6161;

— *contentiosae et criminales:* constitutio et ordina- io tribunalium unius iudicis tantum III 3881; secundae nstantiae pro Vicariatibus Ap. in Aegypto II 2207; nius tantum iudicis in prima et altera instantia in nsula Madagascariana III 3912; Tribunalia regionalia Galliae: Tolosanum-Ruthenense III 4667, Rhemense-Ambianense III 5277, Bituricense-Senonense III 5383, Vicariatus Castrensis III 5355, Lugdunense primae et secundae instantiae III 5442; Tribunalia provincialia Columbiae III 5243, 5244; subsunt competentiae Signaturae III 5369;

— *Advocatus Curiae Romanae:* ius coram tribunalibus dioecesanis I 612; facultas data advocatis civilibus I 1113; proventus advocatorum coram Rota Romana I 1923, II 2344, 2385, 2419, 2420; coram Tribunalibus regionalibus Italiae IV 6319; v. **Advocatus.**

Causae matrimoniales — *disciplina:* forum competens I 484, 930, 1122, 1429, 1913, III 5096, IV 6265; iura Ordinarii et Officialis, processus documentalis et tribunal secundae instantiae I 609; Instructio in Sinis servanda I 1017; competentia ratione quasi domicilii I 1122; matrimonia mixta pertractari possunt processu documentali I 1244; idem tribunal nequit bis eamdem causam iudicare I 1314; transmittenda ad Rotam Romanam cum pars conventa est acatholica I 1380; litterae circulares de earum tractatione I 1401; domicilium legale I 1429; apostatae a fide prohibentur agere I 1950; curator dementis II 2164; alloc. pont. circa has causas II 2248; animadversiones circa transmissionem actorum a Tribunalibus dioecesanis ad Rotam romanam, circa proventus advocatorum et circa utilitatem frequentandi Studium Rotale II 2385; normae ut iudices munus suum perfectius obire possint II 2624; officia peritorum: alloc. pontificia II 3208; normae servandae a Tribunalibus Vicariatus Urbis II 3337; religiosi sacerdotes assumi possunt in munus Advocati vel Procuratoris ex officio dati II 3829; mutatio competentiae S.C. pro Doctrina Fidei III 5096; munus iudicis ecclesiastici III 5097; Instructio servanda in Sinis extenditur ad Vietnam III 5190; facultates circa modum procedendi concessae Conferentiae Episcopali: Statuum Foederatorum Americae Septentrionalis IV 5810, Australiae IV 5877, Belgii IV 5918, Angliae et Valliae IV 5962; normae ad processus expeditius absolvendos IV 5983; ius appellandi post elapsos dies fatales IV 6263; Ordinarius competens in Italia pro casibus exceptis IV 6265; diaconus assumi potest ad officium iudicis IV 6304;

— *constitutio et ordinatio Tribunalium* v. **Erectio** Tribunalium, **Tribunal** ecclesiasticum;

— NULLITATIS: ius accusandi I 1144, II 2291; significatio vocis «acatholici» in materia I 1787; ius Promotoris iustitiae I 1894; interventus S.C. de Sacramentis I 1931; denuntiatio II 2231; facultates Vicario Apostolico Sueciae concessae III 3893, cum Instructione et normis servandis III 3900; facultas agendi concessa acatholico II 3038; facultas standi in iudicio concedi potest acatholicis ab Ordinario III 4943; decisiones Signaturae Apostolicae in causis nullitatis matrimonii I 210, 515, 1429, IV 5564, 5833, 5836;

— *competentia tribunalium:* inter duos acatholicos I 748; requiritur venia S. C. S. Officii I 1355; responsum de competentia S. C. de Sacramentis I 1990;

— *constitutio et ordinatio Tribunalium:* in Italia I 1902, 1991; in Insulis Philippinis I 2024, 2056, II 3577, 3578; in dicione Canadensi II 2328, 2341, III 4326, 4697; in Insula Terrae Novae II 2768; in Vicariato Ap. Sueciae III 3893, 3900; in Provincia ecclesiastica Sherbrookensi II 3027; in Vicariatu Urbis II 3318, 3337; revocatur ordinatio IV 5475; in Provincia ecclesiastica Edmontonensi II 3423; in regione pastorali: Tolosana III 4630, 4651, Massiliensi III 4632, 4633, septentrionali Galliae pro Campania et Picardia III 5073, 5074, 5277; in dicione Columbiana III 5243, 5244; in Vicariatu Castrensi Galliae III 5355; in regione Parisiensi III 5313, 5314; in regione Bituricensi et Senonensi III 5383; in S.F.A.S. IV 5810; in Australia IV 5877; in Belgio IV 5918; in Anglia et Vallia IV 5962;

— *modus procedendi:* sententia incidentalis I 513; decisio causae a solo Ordinario I 616; via administrativa cum agitur de capite clandestinitatis I 693; item ex capite disparitatis cultus I 1244; fontes certitudinis ad declarandam nullitatem matrimonii in casibus exceptis I 1314; natura iudicialis et modus procedendi in casibus exceptis II 2231; Instructio «Provida Mater» servanda a Tribunalibus dioecesanis I 1739, 1740; iudex I 1767; solvuntur dubia circa interpretationem Instructionis I 1888; interventus Promotoris iustitiae I 1908; interventus S.C. de Sacramentis I 1931; munus iudicis: alloc. pontificia I 2094; cautelae adhibendae cum agitur de impotentia II 2127; datur «documentum libertatis» cum nullitas satis evinci non poterat via processuali ordinaria II 2230; appellatio Defensoris Vinculi II 2422; facultas Vicarii Ap. Sueciae pertractandi causas acatholicorum omissa forma stricte iudiciali III 3893; Intructio servanda III 3900; defectus constitutionis legitimae Procuratoris requirit processum ordinarium III 4015; facultas standi in iudicio concedi potest acatholicis ab Ordinario III 4943; facultas assumendi laicos ad munus iudicis, Promotoris iustitiae, Defensoris vinculi vel adsessoris III 5385; acatholicorum tractari possunt ad modum casus excepti IV 5559; novus modus procedendi in Statibus Foederatis Americae Septentrionalis IV 5810, in Australia IV 5877, in Belgio IV 5918, in Anglia et Vallia IV 5962; ex capite cognationis spiritualis inter baptizatum anglicanum et eius matrinam definiri potest ad modum casus excepti IV 5843; inter orthodoxos absque ritu sacro, et modus procedendi in similibus IV 5927; normae ad processus expeditius absolvendos IV 5983;

documenta producenda in Italia ad effectus civiles obtinendos IV 6150;

— SEPARATIONIS: via administrativa I 1399; via iudiciali non transeunt in rem iudicatam I 2054; in Hispania post Concordatum tractantur iudicialiter II 3847;

— SOLUCIONIS VINCULI matrimonialis in favorem fidei: normae et modus procedendi II 3354; modus redditur facilior et celerior II 5033; v. **Solutio** matrimonii;

— DE RATO ET NON CONSUMMATO: decretum S. C. de Sacramentis I 555; regulae servandae I 555; formulae actorum I 568; normae pro consultoribus S. C. de Sacramentis I 907; normae ad praecavendam personarum dolosam substitutionem I 1042; facultates Delegatorum Ap. in Missionibus concedendi Ordinariis instructionem processus I 1618; Instructio ad conficiendso processus I 1623; Episcopus legere potest Animadversiones Defensoris vinculi antequam votum promat I 2082; Defensor Vinculi concludere debet pro consummatione I 1782; formula sub qua definiuntur penes S.C. de Sacramentis II 2116; cautelae adhibendae in his processibus II 2127; facultas datur Tribunalibus S.F.A.S. conficiendi processum II 2134; conceditur «documentum libertatis» a matrimonio inter partes acatholicas cum factum inconsummationis satis evinci nequibat via processuali II 2230; natura administrativa processus de rato et non consummato II 3042; Instructio datur Hierarchis orientalibus ad hos processus conficiendos II 3155; normae servandae in confectione et transmissione actorum horum processuum II 3159; facultas concessa Tribunalibus Vicariatus Urbis videndi has causas II 3717, et instructio servanda II 3722; eadem facultas concessa Ordinario loci IV 5916; Instructio de quibusdam emendationibus circa normas servandas IV 6248; nova propositio causae inconsummationis IV 6252; v. **Dispensatio** a matrimonio rato et non consummato, **Processus** de rato et non consummato.

Causae Ordinationis et reductionis sacerdotum ad statum laicalem: normae ad parandas causas III 4463; novae normae IV 5964, 5966; interpretatio aliquarum normarum IV 6288.

Causae Servorum Dei: processus informativus I 1341; modus servandus in examinandis processibus informativis pro signanda Commissione super introductione causarum et pro causis confirmationis cultus I 1354; iudicium super martyrio I 1407; de postulatoriis litteris conficiendis I 1603; normae servandae in efformandis summariis I 1640; de officio Postulatoris I 1708; normae servandae in construendis processibus ordinariis super causis historicis I 1909; monitum circa causam Beatificationis Servi Dei Guy de Fontgalland II 2483; modus servandus in iudicio ferendo super revisione scriptorum in Congregatione ordinaria S.C. Rituum II 3599; facultas conficiendi ope dactylographicae machinae transumptum processus ordinarii III 4507; item modo xerographico III 4532; facultas datur inchoandi discussionem super virtutibus ante 50 annos a morte Servi Dei III 4767; processus servorum Dei Pii Pp. XII et Ioannis Pp. XXIII canonice instituendus III 4789; Motu pr. quo processus de causis canonizationis et beatificationis aptius ordinatur IV 5492; nova Congregatio romana instituitur «pro causis sanctorum» IV 5536; novae normae de actorum scriptione IV 5795; Instructio servanda in recognitione canonica et tumulatione exuviarum Servorum Dei IV 5944; facultas instruendi processum super virtutibus ubi omnes fere testes de visu commorantur et extra locum ii iuris communis competentem IV 5982; novus modus procedendi in dirimendo dubio num aliquid obsit causae Servorum Dei introductioni IV 6352; de trium Consultorum votis pro dubiis maioribus discutiendis IV 6352; documenta quae praerequiruntur ad causas introducendas IV 6356.

«Causas matrimoniales»: Motu pr. quo normae quaedam statuuntur ad processus matrimoniales expeditius absolvendos IV 5983, 6265.

Cautelae adhibendae: *in celebratione Missae* durante itinere maritimo I 522; *in causis matrimonialibus* impotentiae et inconsummationis II 2127; *in argumento de virginitate* B. V. Mariae in partu pertractando III 4097; *in novis nuptiis contrahendis* a parte catholica quae solutionem matrimonii obtinuit in favorem fidei cum parte acatholica III 4451; *in sumenda communione* ope cuiusdam fistulae in stomachum directe derivantis III 4456.

Cautiones *canonicae* in mixtis nuptiis praestandae: I 1377, 1409, 2061, II 2111, 2659; necessitas ad dispensationem impedimenti disparitatis cultus vel mixtae religionis I 1406, 1408, 1829, III 4182, 4621, 5064, 5111; excipiuntur nonnulla territoria Africae I 1591; modus eas praestandi a muliere infideli I 110; assistentia sacerdotis I 236; dubia circa obligationem I 1829; cum obstant leges civiles I 1871; cum conceditur dispensatio super rato et non consummato relate ad prolem ante nuptias ortam II 2239; in matrimoniis mixtis dicionis Sinensis II 2659; in sanatione in radice matrimonii a parte tantum catholica praestandae III 4994, 5096; cum pars acatholica cautiones praestare renuit III 5064, 5096; pars catholica, quamvis cautiones formaliter praestare renuat, parata esse debet ad procurandum baptismum et educationem catholicam prolis III 5111;

— *aequipollentes* in matrimoniis mixtis in genere II 2567, 2591; in Iaponia I 1878, 1880; certitudo moralis necessaria ad valide dispensandum impedimentum in matrimoniis mixtis aut ad validam matrimonii sanationem in radice III 4182, 4621.

Cazal Edmond: auctor damnati libri I 390.

Cecoslovachia: *modus vivendi* cum Sede Ap. I 931; schismatica «Actio Catholica» damnatur II 2601; declaratio de delictis illic patratis quae excommunicatione Sedi Ap. reservata, ipso facto incurrenda plectuntur II 2882.

Celebrans *Episcopus* et recitatio officii divini I 406; *sacerdos* in ecclesia alieni ritus: obligatio sequendi calendarium illius ecclesiae retento proprio ritu II 3513.

Celebratio *caeremoniarum* in honorem antenatorum in Thailandia: interventus catholicorum III 5055;

— *Capituli* religiosorum v. **Capitulum;** *centenariorum* variorum v. **Centenarium;**

— *Concilii Vaticani secundi* v. **Concilium;** — *Confirmationis* v. **Administratio** Confirmationis; — *Congressuum* variorum v. **Congressus;**

— *diei* Operis S. Infantiae dicatae tempore natalicio II 2841; *nationalis* pro vocationibus ecclesiasticis in Italia: dies et fines statuuntur III 4252, media et indulgentiae III 4254; *mundialis* precum pro vocationibus sacerdotalibus et religiosis fovendis: statuitur Dominica II post Pascha a Bono Pastore nuncupata III 4460, normae servandae III 4469, fines et ratio III 4625, novus et modus liturgicus determinantur IV 5758, ratio et intentiones IV 6253;

— *festorum et solemnitatum:* S. Iacobi Maioris Apostoli in Hispania festum de praecepto II 2239; abusus tollendi praecipue in Italia I 856; B.M.V. omnium Gratiarum Mediatricis I 1353; SS. Trinitatis feriae II, III et IV post Dominicam ipsius festi Trinitatis II 2245; Beatorum Instituti religiosi II 2732; Patronorum II 2814; S. Pii X in universa Ecclesia II 3368; S. Ioseph

http://www.obrascatolicas.com

ficis in dioecesibus S.F.A.S. II 3464; S. Iosephi in o 1967 III 4975; S. Christophori IV 5587; festi civilis rariorum in S.F.A.S. II 3464; — *Iubilaei et Anni* cti seu Iubilaris v. **Annus Sanctus, Iubilaeum;**
liturgica Dedicationis Ecclesiae cathedralis I 357; us aliturgicis pro sacerdotibus ritus orientalis So- atis Iesu III 4251; Dominicae infra Octavam fe- um in Gallia II 2397; functionum Hebdomadae ctae in privatis domibus durante persecutione mexi- a I 1034; biblico-liturgica seu paraliturgica II 3; in honorem Beatorum et Sanctorum intra um a Beatificatione vel Canonizatione v. **Beatifica- Canonizatio;** more monastico in lingua latina et u gregoriano committitur cuidam monasterio Ci- ciensi III 5386; Patronorum in Gallia ante et post ltum Caprara II 2814; Pontificaliter Missae voti- dum Nona in choro canitur, vel festi vel Dominicae slatae II 2397; Abbatum Regularium extra propria nasteria II 2487; sine ministris in India II 2882; pro lis III 4936; Quadraginta Horarum in feriis V et VI bdomadae Maioris II 2739; ritu alieno latino quoad rdotes Capuccinos ritus alexandrini aethiopici II 0; Vigiliae paschalis: decretum de eius instauratio- I 2865; prorogatio ad triennium II 2955, disciplina anda circa ieiunium eucharisticum II 3269; nova rogatio II 3351, facultas Vigiliam celebrandi ipsa urrectionis Dominica ante primam lucem seu auro- III 3922; matrimonii v. **Celebratio matrimonii;** sae v. **Celebratio Missae;** Octavarii pro Unione istianorum apud orientales I 1939; Officii divini Breviarii v. **Breviarium Romanum, Liturgia Hora- Officium Divinum;** *sacramenttorum* in Urbe: nor- pastorales IV 5691;
Synodi Episcoporum: Ordo procedendi III 5066; us Ordo recognitus et auctus IV 5579; nova addi- enta ad Ordinem IV 6144; tempus assignatur: ulis bienniis IV 5657;
Synodi Romanae Primae: praenuntiatur III 3919; ctio III 4016; interventus clericorum et laicorum 5380; *communis omnium dioecesium Germaniae:* sta- m et modus procedendi IV 5756;
Unctionis infirmorum in forma communi IV 5887; st. Ap. IV 6331; Ordo in editione typica et normae erales in praxi servandae IV 6336; v. **Unctio** in- orum.

Celebratio matrimonii: investigatio canonica prae- in documentis matrimonialibus non sunt notandae ditiones stirpis et nationalitatis contrahentium I 7; exprimendum est cognomen patris et matris trahentium IV 6162; Instructio de normis a parocho andis antequam nupturientes ad matrimonium ndum admittat I 2064; dubia circa iusiurandum nsorum II 2165; normae servandae cum defi- nt documenta baptismi et status liberi II 2229; pensationes concessae cum nupturientes diversis tinent dioecesibus II 2440; matrimonium non est pediendum in casu vasectomiae bilateralis I 1609, 3770, III 4482; in casu morbi schizophrenici III 4254; — *canonica ordinaria:* solutio dubiorum circa formam 80, 935, 1341, II 2291, 2505, 2563; monitum pro Or- nariis Italiae I 1925; delegatus Episcopalis quoad trimonia II 2164; licentia matrimonii adsistendi II 65; cum deficiunt documenta recepti baptismi et tus liberi II 2229; celebratio coram ecclesia pro trimonio putativo II 2563, 3583, 3596; iurisdictio ppleta II 3029; quaedam verba expunguntur a can. 19 § 1, n. 1 circa poenas contrahentium coram minis- acatholico II 3237; valor matrimonii coram diaco- s celebrati III 5368; delegatio diacono facta IV 5513;

— *canonica extraordinaria:* coram solis testibus cum lex civilis praerequirit matrimonium civile et matrimonium celebrandum est antequam formalitates civiles impleri possint I 475; absque assistentia parochi vel sacerdotis in Hispania durante bello II 2179; coram solis testibus: inter partes catholicam et non baptizatam durante bello absque formali dispensatione disparitatis cultus II 2429; item inter catholicum et mahumetanum II 2522; in regionibus Sinarum regimini communistarum subiectis, sine forma canonica et cum impedimentis a quibus Ecclesia dispensare solet II 2563; Instructio de canonica celebratione matrimonii coram solis testibus in casibus particularibus IV 6192;

— *liturgica:* formula benedictionis nuptialis extra Missam I 1331; in Missa pro sponsis I 1715; facultas adhibendi extra Missam formulam benedictionis nuptialis I 1911; testes tantum admitti possunt in presbyterio I 2019; permittitur Missa Vespertina diebus festis II 3716; celebratio Missae in matrimonio inter partem catholicam et cathecumenam III 4044; facultas adhibendi ritum catholicum et orthodoxum graecum in nuptiis mixtis III 4554, 4555, 4629; benedictio nuptiarum in diebus dominicis vel festis de praecepto III 4697; in tempore clauso III 4797; Ordinarii locorum possunt dispensare a ritu quo matrimonium mixtum celebrari debet ad normam iuris III 5101; criteria et normae pastorales et liturgicae pro Urbe III 5448, 5478; Ordo celebrandi matrimonium recognitus IV 5494; normae servandae in Dioecesi romana IV 6157;

— *civilis:* Instructio circa celebrationem matrimonii viduarum militum absque solemnitatibus iuris civilis I 213, 858; amissio pensionis non est causa sufficiens I 78; forma adhibenda cum praerequiritur matrimonium civile et formalitates civiles impleri nequeunt ante nuptias canonicas I 475; inter partem baptizatam in ecclesia Batistarum et baptizatam in ecclesia separata graeca ante Officialem civilem III 4265; v. **Civile** matrimonium.

— *cum impedimentis:* matrimonium viri qui subiit vasectomiam bilateralem non est impediendum I 1609, II 3770, III 4482; cum pars catholice educata, de cuius baptismo non constat, contrahit cum parte acatholica coram ministro acatholico II 2294; dispensatio formalis impedimenti disparitatis cultus durante bello: inter partem catholicam et partem non baptizatam II 2429, inter catholicam et mahumetanam II 2522, cum impedimento a quo Ecclesia dispensare solet in regionibus Sinorum regimini communistarum subiectis II 2563;

— *inter absentes et per procuratorem:* litterae circulares circa celebrationem matrimonii per procuratorem I 1386; militum Italiae durante bello I 2091, II 2173; solutio dubii II 2502; inter emigrantes italos II 3495; inter acatholicos II 2601; declaratio nullitatis ex defectu legitimi constituti Procuratoris requirit processum ordinarium iuris III 4015; inter absentes contractum potest declarari nullum ad tramitem iuris dummodo una saltem pars sit baptizata II 2615, aut per modum simplicis inquisitionis II 2654;

— *acatholicorum:* solutio dubii I 1341; declaratio nullitatis I 1355; facultas agendi in iudicio ecclesiastico et decidendi causam ad modum casus excepti II 3038; solutio in favorem fidei III 3932, 3935, 4969; inter duos orthodoxos ritus byzantini-romeni absque ritu sacro: nullitas IV 6135; civiles effectus tribui nequeunt decreto nullitatis matrimonii cum nuptiae celebratae sunt extra ecclesiam catholicam IV 6211;

— *comunistarum:* declaratio circa eorum nuptias II 2623;

— *emigrantium:* officia missionariorum Australasiae

stentiam matrimoniis II 3207; normae servandae inter italos, praecipue si contrahunt per procuratorem II 3495; inter italos emigrantes in Helvetiam II 3613;
— *infidelium:* inducit impedimentum affinitatis II 3584; quando subest Privilegio paulino et potest solvi in favorem fidei III 5034;
— *militum:* viduarum militum absque solemnitatibus iuris civilis I 78, 213, 858; transmissio radiophonica celebrationis per procuratorem durante bello I 2091; licentia necessaria in Italia II 2173; Instructio pro militibus S.F.A.S. contrahentibus matrimonium in Italia II 2279; facultates Ordinarii Castrensis S.F.A.S. I 2055;
— *mixti:* contracti coram solis testibus in ecclesia acatholica: valor I 743; cum impedimento disparitatis cultus: tractatur ad modum casus excepti I 1244; coram ministro acatholico inter partem acatholicam et partem catholice educatam de cuius baptismo non constat: datur documentum libertatis II 2294; initi durante bello absque formali dispensatione disparitatis cultus et coram solis testibus declarantur valida II 2429; in iisdem adiunctis, conceditur documentum libertatis parti catholicae quae nuptias inierat cum parte mahumetana II 2503; solvitur matrimonium in favorem fidei II 2522; valide contracti inter partes baptizatam et acatholice baptizatam, solvitur in favorem fidei II 2587; contrahentis cum parte acatholica post usum Privilegii paulini II 3294; inter partem catholicam, qui dissolutionem obtinuerat matrimonii mixti, et partem non catholice baptizatam II 3420; inter partem in secta methodistarum baptizatam et partem dubie baptizatam II 3588; inter virum dubie baptizatum et partem non baptizatam: datur «documentum libertatis» ut vir contrahat cum catholica III 3912; partis catholicae, post usum Privilegii Paulini cum parte acatholice baptizata II 3827; recurrendum est ad S. Officium quoties pars catholica, cuius matrimonium solutum fuerat in favorem fidei, novas nuptias inire intendit cum parte non catholice baptizata II 3841; partis non baptizatae post solutionem matrimonii in favorem fidei, contrahentis cum parte catholica II 3846; inter partem baptizatam et partem non baptizatam dispensato impedimento disparitatis cultus: solutio in favorem fidei III 3963; inter partem catholicam et iudaeam non baptizatam: «documentum libertatis» III 4020; inter partem catholicam et partem adhuc catechumenam: celebratio Missae III 4044; inter baptizatam in ritu armeno et baptizatum in secta protestantica: nullitas ex defectu formae III 4248; inter partem baptizatam in ecclesia Batistarum et baptizatam in ecclesia separata graeca ante officialem civilem: valor matrimonii ratione formae III 4265; in ritu graeco non catholico III 4316; conditiones et cautelae ut pars catholica quae matrimonii solutionem obtinuit in favorem fidei, novas nuptias inire possit cum parte acatholica III 4454; facultas adhibendi ritum catholicum et orthodoxum graecum III 4554, 4555, 4629; normae servandae cum matrimonium celebratur primo in ecclesia catholica et deinde coram ministro acatholico III 4690; Instructio de matrimoniis mixtis III 4962; Ordinarii locorum dispensare possunt a ritu quo matrimonium mixtum celebrandum esset ad normam iuris III 5101; Instructio de matrimoniis mixtis inter catholicos et orientales baptizatos acatholicos III 5108; coram sacerdote catholico in acatholica ecclesia Protestantium III 5169; dispensatio a forma matrimonii mixti IV 6234; inter partes graeco-orthodoxam et anglicanam coram ministro anglicano ; declaratio nullitatis ob defectum ritus sacri IV 6257;
— *orientalium:* matrimonium extra proprium Patriarchatum I 1692; melchitae cum parte presbyteriana absque forma canonica: valor II 2208; maronitarum et graeco-melchitarum contrahentium cum parte acatholice baptizata extra territorium patriarchale II 2276; solvuntur dubia de forma matrimonii canonica et de ritu servando in celebratione catholicorum mixti ritus II 3110; Instructio de matrimoniis mixtis inter catholicos et orientales baptizatos acatholicos III 5108; partis graeco-orthodoxae et anglicanae coram ministro anglicano IV 6257;
— *post praesumptam mortem coniugis:* datur «documentum libertatis» ad novas nuptias contrahendas cum parte catholica III 4270;
— *vi Concordati* inter Sedem Ap. et: Italiam I 1094, Lusitaniam I 1999, dicionem Dominicianam II 3375; confectio documenti celebrationis matrimonii in Italia pro eius transcriptione in registrum civile IV 6162; v. singulas nationes et **Concordatum;**
— *vi sanationis in radice:* matrimonii nulli ob defectum formae I 1933; pro foro interno, matrimonii civilis inter partes baptizatas contracti II 2948; nulli ob impedimentum iuris naturalis III 4004; nulli inter partem catholicam et acatholicam III 4455; matrimonii in casu impotentiae viri post initas nuptias adeptae III 4673; matrimonii nulli ob impedimentum ligaminis III 4956; matrimonii coram Diacono celebrati III 5368.

Celebratio Missae — *Rubricae:* Codex rubricarum Missalis romani: approbatio III 4061, decretum generale III 4062; Ordinationes pro editoribus pontificiis III 4096; accommodatio servitii choralis III 4130; responsa ad proposita dubia III 4132; «Ordo Missae», «Ritus servandus in celebratione Missae» et «De defectibus in celebratione Missae occurrentibus» eduntur III 4625; solutio dubiorum circa ritum servandum in celebratione Missae III 4669, 4698, 4764, 5049, 5049, 5065, 5247, IV 5856; Ordo celebrationis Missae in locis ubi sollemnitates Epiphaniae, Ascensionis et Corporis Domini in Dominicam transferuntur III 5440; novum Missale Romanum promulgatur IV 5511; Ordo Missae et Institutio generalis Missalis IV 5514; Instructio de Missis pro coetibus particularibus IV 5547; Ordo lectionum IV 5558; usus novi Odinis lectionum Missae IV 5591; solutio dubiorum circa Institutionem generalem Missalis et circa Ordinem Missae IV 5624, 5671, 5745, 5794, 5856, 5956, 5987; instauratio novi Missalis gradatim ad effectum deducenda IV 5644; in editionibus Missalis addatur appendix cum Ordine Missae in lingua latina IV 5679; aptationes concessae Iaponiae IV 5683; valor doctrinalis Institutionis generalis Missalis Romani IV 5684; nova editio Missalis Romani promulgatur et typica declaratur IV 5761; Institutio Generalis Missalis Romani IV 5761; recognitio «Propriorum missarum» IV 5846; editio latina Lectionarii Missalis novusque Ordo lectionum cum normis propriis statuitur IV 5897; usus et initium obligationis novi Missalis IV 6105; textus ad interim adhibendi in celebratione et cantu Missae IV 6155; celebratio iuxta veterem ritum romanum permitti potest ab Ordinario in adiunctis specialibus IV 6282; Ordo cantus Missae seu Gradualis romani promulgatur IV 6286; Variationes in Institutionem generalem Missalis romani inducendae 6353; usus pulsandi campanulam I 501; non probantur novi usus in ritu Offertorii II 2260; quaedam innovationes nuper inductas declarantur non probatae III 3937; decretum de precibus post Missam recitandis III 4028; interruptio Missae ex parte celebrantis I 1106; celebratio versus populum III 4689;

http://www.obrascatolicas.com

Antimensium: eius usus II 2409; v. **Antimensium;**
llaniae cum adnexa celebratione Missarum I
ieiunium servandum a sacerdotibus ante Mis-
I 1329, III 4457; v. **Ieiunium** eucharisticum;
vinum: usus filtrandi vinum pro Missa I 775, quanti-
quae infundenda in calicem pro ordinatione sacer-
I 1383; indultum celebrandi absque lumine, cum
colore paramentorum, super altari fracto I 1463;
tas addendi certam quantitatem zuccheri ad illud
us reddendum III 5189; *Calendarium* adhibendum
ligionibus mulierum I 583, in ecclesiis Tertiariorum
167; v. **Calendarium** liturgicum; *paramenta:* usus
s tantum coloris I 1463; coloris caerulei in festo
aculatae Conceptionis B.M.V. I 1981, coloris non
ondentis officio diei II 2660; discessus e choro ad
enda paramenta dum recitatur Officium in choro
477; nova forma paramentorum admittitur IV
; v. **Paramenta;** *lingua vernacula:* usus II 3556,
ntu Missae III 5023, in liturgia III 5032; v. **Lingua**
acula;
absque ministro: indultum concessum I 1397, 1463,
, 2053, III 4253; Instructio pro indulto postulando
638; durante itinere maritimo II 3424;
caecutientis sacerdotis: Instructiones I 350, II 2139,
s rubricis accommodatae II 3806, III 4180;
facultates sacerdotibus concessae: durante Anno
iano Lapurdensi II 3821; morbo alcoholismi la-
antibus III 4053, 4218; illi qui Communionem
pit in Vigilia Paschali, Feria V in Missa benedictio-
Chrismatis et in nocte Nativitatis Domini III 5291;
Cena Domini: privilegium celebrandi Missam pri-
m II 3821, facultas celebrandi horis vespertinis
matutinis et concelebrandi in Missa principali
ertina IV 5757;
locus: extra locum sacrum I 865, 1348; durante
o I 2058; in curribus viatorum viae ferratae II 2660;
in altari portatili v. **Altare** portatili; *in altari privile-*
o v. **Altare** privilegiatum; *in domo privata:* interpre-
o facultatis I 231; praesente cadavere I 829, facultas
cessa I 1397; dicendi tres Missas in nocte Nativi-
s Domini II 3441; *in navi:* facultas concessa durante
ere et cautelae adhibendae I 522; item durante
no Sancto II 2731; Missa propria «Stella Maris»
3781; v. **Navis;** *in Urbe:* admissio sacerdotum in
lesias I 733; *sub dio* ad normam canonis 822 Codicis
07, in militum commoditatem durante bello II 2134,
o sodalibus Actionis Catholicae II 2349, 2654, pro
antibus apud colonias aestivas degentibus II 2427,
o sodalibus Congregationum Marianarum II 2429;
tempus: cui competat illud statuere in ecclesiis
ligiosorum I 1543; dispensatio ab hora celebrationis
issae in India II 2889;
in nocte Nativitatis Domini: dubium circa horam
choandi Missam I 832; permittitur in pervigilio sub
sperem durante bello I 2021, conditiones II 3229;
lebrari potest apertis ianuis in religiosis piisque do-
ibus II 3248; facultas celebrandi tres Missas in do-
ibus privatis II 3441;
in nocte occasione extraordinariae solemnitatis I 683;
in media nocte: pro inservientibus apud tabernas et
spitia publica I 838, occasione vigiliae eucharisticae
935, II 2383, in Congressibus eucharisticis I 1925,
conventibus Actionis Catholicae aliarumque huius
neris associationum II 2383, 2653, diei 31 dec. 1949
2654, diei 31 dec. 1950 II 2834; *post mediam noctem:*
casione Missionum a sacerdotibus adoratoribus
eractarum II 2612, diei 8 dec. annorum 1953-1954 in
sto Immaculatae Conceptionis B.M.V. II 3221; *di-*
idia hora post mediam noctem: occasione specialium
functionum I 1522, pro membris associationum catholicarum II 2505;
in vespertinis horis durante bello: concessio facultatis I 2046; extensio ad alios dies I 2063; usus I 2079; facultas data sacerdotibus curam militum habentibus II 2122; item Capellanis militum in dicione Canadensi II 2140; in favorem operariorum, militum, captivorum aliorumque coacte detentorum in Italia durante bello II 2232; item *post bellum:* pro carceratis aliisque coacte detentis II 2384; pro operariis II 2396; pro omnibus fidelibus cuiusdam dioeceseos II 2418; pro dioecesibus Galliae II 2435; usus indultorum Galliae II 2436; in horis serotinis Vigiliae Nativitatis Domini II 3229; monitum circa Missas horis postmeridianis absque legitima causa non celebrandis II 3371; facultas data in commodum maritimorum portuum Angliae et Valliae II 3475; ratione itineris II 3868; in domibus et ecclesiis Societatis Iesu III 3963;
in vigilia Dominicae vel vespere festorum ad implendum praeceptum: facultates concessae III 4503, 4667, 4718, 4726, 4940, 4975; ordinatio liturgica Missae III 4718; cum Vigilia Nativitatis coincidit in Dominicam III 5281; Ordinarius nequit concedere tres Missas litare in sabbatis aut vigiliis festorum III 4993;
bis, ter aut quater in die: mens Sedis Ap. et conditiones circa facultatem tres Missas celebrandi I 871, 890; *binatio:* in prima feria VI cuiusvis mensis I 1608, II 2255; in aliis diebus non festivis de praecepto I 1851, 1870, 2055, II 2494, 2522, 2881, 2890, 3295, 3820, III 4229, 4331; in Dominica Passionis anni 1949 II 2566, 2588; ut moniales quotidie Missam audire possint II 3295; *trinatio* in diebus festis de praecepto I 1853, 1937, II 2435, 2881, 2890; non conceditur in sabbatis et vigiliis festorum de praecepto III 4993; *quater* in Dominicis diebusque de praecepto III 5096; *ieiunium* eucharisticum servandum II 2433; *rubricae* quoad purificationem calicis et ablutiones II 2424, 3718; pro sacerdotibus ritus byzantini I 1450; *stipendium* pro Missis bis aut ter litatis: acceptatio et destinatio I 429, 1592, 1833, II 3540, III 4229, 4662, 4718, IV 5890, 5907; disciplina servanda in Urbe circa usum facultatis bis aut ter Missam celebrandi et circa applicationem stipendii harum Missarum IV 5589, 5975; applicatio Missae pro populo I 310; sacerdotes, praeter Missam in bonum fidelium celebratam, possunt etiam concelebrare in Missa conventuali vel communitaria nullo percepto stipendio pro Missa concelebrata IV 6302; item in Cena Domini IV 5757;
conventualis, communitaria: potest celebrari post quamlibet Horam Minorem vel ante Primam II 3822; immediate post Primam III 4237; eiusdem loco, datur facultas celebrandi quasdam Missas Votivas III 4552; lingua adhibenda apud religiosos III 4795; concelebratio sacerdotum cum facultate alteram Missam litandi IV 6302;
coram Ssmo Sacramento exposito: I 895, 1878; facultas concedi non solet II 2785; in oratione XL Horarum I 873; in festo et Octava Corporis Christi II 3601;
Defunctorum seu de requie: dubia soluta I 476; praesente cadavere I 1878; in diebus festis I 2018;
dialogatae: moderatio I 1646; — *Gregorianae:* continuitas celebrationis III 5111;
in Cena Domini: privilegium celebrandi Missam privatam II 3821; facultas celebrandi Missam horis matutinis vel vespertinis et concelebrandi in Missa principali vespertina IV 5757; — *in nocte* Nativitatis Domini v. **Nativitas** Domini; — *Iubilaei* v. **Iubilaeum;**
nuptialis inter partem catholicam et partem adhuc catechumenam III 4044; v. **Missa** nuptialis;
pro Episcopo a Canonicis II 2812; — *pro populo* celebranda v. **Missa** pro populo; — *Votivae* v. **Missa** votiva.
«Celebrationis eucharisticae»: Decretum 26 Martii 1970 S.C. pro Cultu divino quo nova editio Missalis Romani promulgatur et typica declaratur IV 5761.
Celeritas processus: in causis dissolutionis matrimonii in favorem fidei II 3354, III 5033; in causis reductionis sacerdotum ad statum laicalem III 4463, IV 5964, 5966, 6288; in causis servorum Dei IV 5492, 5795, 5944, 5982, 6352, 6356; in causis nullitatis matrimonii IV 5983, 6265; in causis dispensationis super matrimonio rato et non consummato I 1623, IV 6248, 6252.
Cena Domini: dubium circa Missam vespertinam II 3136; dubium circa privilegium celebrandi Missam privatam II 3821; Missa dicenda ab Episcopo qui sacra Olea extra feriam V in Cena Domini conficit III 4120; facultas celebrandi Missam horis vespertinis vel matutinis, cum facultate concelebrandi postea in Missa principali Vespertina IV 5757; Liturgia Horarum ordinanda et celebranda ad interim ab iis qui veteres libros retinent IV 6244.
Censor *librorum:* subiectum censurae II 3460; gravitas officii III 3981; alloc. pontificiae coetibus ex utroque clero II 3460, III 3981.
Censura *librorum:* competentia attribuenda S. Officio I 37; monitum de praevia librorum censura I 2054; librorum pietatis II 2121; Instructio de prohibitione librorum II 2171; alloc. pontificia de subiecto censurae II 3460; item de gravitate officii censoris III 3981; observantia urgetur normarum de censura publicationum periodicarum III 4261; Index librorum prohibitorum legis ecclesiasticae amplius non habet III 4990; abrogati declarantur can. 1399 circa libros ipso iure prohibitos et can. 2318 circa poenas in violatores legum de censura et prohibitione librorum IV 5054; v. **Damnatio** operum, **Index** librorum prohibitorum.
Censurae canonicae *absolutio:* ex potestate confessariorum, etsi reservatae Ordinario I 286; vi Bullae Cruciatae pro Lusitania, quamvis reservatae I 390; in periculo mortis I 505; dubia circa facultatem confessariorum durante Iubilaeo I 746; incursae ob peccata contra fidem: facultas data confessariis I 910, 1514, III 4272, IV 5844; ob adhaesionem factioni «L'Action Française» I 973, 1930; facultates concessae confessariis mexicanis absolvendi a censuris latae sententiae in adiunctis extraordinariis I 921; Ordinariis Germaniae, delegandi potestatem absolvendi a censuris ob peccata contra fidem I 1514; confessariis Germaniae absolvendi ab omnibus censuris I 1890; item confessariis Galliae I 1941; durante bello, absolvendi fideles laboribus militaribus addictos vel in castris captivorum coadunatos I 1963.
Census *archivorum* et bibliothecarum ecclesiasticarum Italiae II 2146; — *et praestationes* super bona et beneficia ecclesiastica in Italia: necessitas recurrendi ad Sedem Ap. II 2176; poenae in eos qui census imponunt contra sacros canones II 2269.
Centenaria *consuetudo:* vis in celebrandis Patronis non de praecepto in Gallia ante et post indultum Caprara dictum II 2814.
Centenarium *primum* a definitione dogmatis Imm. Conceptionis B.M. Virginis: annus marianus indicitur II 3184; ab apparitionibus B.M.V. apud Lapurdum II 3775; ab obitu S. Johannis M. Vianney III 3939; — *tertium* ab obitu S. Vincentii a Paulo III 4100; *quartum* post constituta Seminaria dioecesana a Concilio Tridentino III 4345, 4410; *octavum* a Decreto Gratiani publicato II 3022.
Centralis *Exarchatus* pro ruthenis constituitur in dicione Canadensi II 2492; *Secretariatus* Congregationum Marianarum II 3151; *Seminaria* in Missionibus: erectio et ordinatio III 4332; *Africae* seu Yaundensis: Delegatio Ap. III 4663.
Centrum *non autonomum* Instituti saecularis «Opus Dei»: erectio II 2623; *missionale* a religiosis in Italia efformatum sub auspiciis Pont. Operis Assistentiae II 3581; *documentationis* in civitate Cuernavacensi existens: participatio clericorum et religiosorum interdicitur IV 5472.
Cera: facultas adhibendi non pura apum pro usu liturgico I 1985; usus pro functionibus sacris II 2182; decretum de parte cerae apum in candelis liturgicis II 3805; in Italia III 4159.
Cereus paschalis durante Benedictione cum Sanctissimo Sacramento I 543.
Certitudo moralis de catholica educatione universae prolis necessaria: ad sananda matrimonia mixta I 1185, 1349, III 4182, ad valide dispensandum impedimentum in matrimoniis mixtis III 4182, impedimentum disparitatis cultus cum cautiones praestantur aequipollentes III 4621, ad sententiam ferendam II 2142.
Cessatio *facultatum* quae sacerdotibus durante bello concessae sunt I 182; extraordinariae Ordinariis Belgii tempore belli tributae II 2298; *experimenti* apostolatus sacerdotum operariorum III 3958; *impedimenti* legaminis ad sanandum in radice matrimonium III 4456, 4956; *aetatis* ad convalidandas nuptias III 4690;
— *indulgentiarum* ob additionem, interpolationem etc. I 1592; *legis* ecclesiasticae librorum prohibitorum III 4990; *muneris:* Commissarii apud S.C. pro Doctrina Fidei III 4967; pendentis ab Administratione bonorum Sanctae Sedis IV 6234, 6235; *privilegii* imponendi biretum rubrum Cardinalibus novellis olim concessi Supremis Moderatoribus nonnullarum nationum IV 5515; *prohibitionis* diarii «L'Action Française» I 1927; *votorum* scholasticorum et Coadiutorum non formatorum Societatis Iesu eo ipso quo sodalis dimittitur III 3966.
Cessio *bonorum* patrimonialium religiosi: mutatio I 1725; facultas in n. 16 Rescripti «Cum admotae» intelligitur de religiosis qui vota perpetua nuncupant III 4689; *stipendii* Missae cantatae quando Missa concelebratur III 4971; Missae binatae I 1833, II 3540, III 4718; in Urbe IV 5589, 5975; Missae concelebratae IV 6302; *usus paroeciae* catholicae pro cultu luterano exercendo III 4228.
Chanson Paulus: opera e commercio auferuntur novaeque editiones prohibentur II 2776.
Chardin Teilhard de: eius opera auferri iubentur a bibliothecis Institutorum perfectionis II 3783, et Seminariorum II 3790; pericula quae oriri possunt pro iuvenibus clericis et religiosis ex eius operibus III 4292.
Charlier L.: auctor damnati libri II 2113.
Chenia: erectio Nuntiaturae Apostolicae III 4727.
Chenu M. D.: auctor damnati libri II 2113.
Chicagium: Universitas «De Paul» II 3716.
Chile: Vicariatus Castrensis II 3503; Universitas catholica Vallis Paradisi III 4235.
Chirotheca: usus apud «Parvum Clerum» II 3234.
Choralis *monialis:* differentia habitus cum conversis supprimitur III 4629; — *obligatio* Officii divini in oratorio privato facta III 3917; — *onera* seu praebendae I 79; — *recitatio Officii divini* v. **Chorus, Servitium** chorale.
Chordigerorum S. Francisci Archiconfraternitas: sanantur admissiones I 507.
Choreae: declaratio circa earum moralitatem I 98.

http://www.obrascatolicas.com

Chorus: *absentia* canonici theologi seu Lectoralis 78; modus eam computandi I 320; ex indulto quoad tributiones I 361, 418; conversio fallentiarum in tributiones inter praesentes I 388; et vacationes I ; ius alternativae I 873; capitularis iudicis synodalis 2113; Paenitentiarii II 3838; et distributiones II 1; *accommodandus* novo Rubricarum Codici III 0; *cantus* Nonae dum Missa votiva pontificaliter ebratur II 2397; *Decanus:* stallum chorale I 480; – *discessus* ad induenda paramenta sacra et obligatio itandi privatim Horam canonicam II 3477; *disci-na* in Urbe servanda I 230;

– *dispensatio* Capitularis hispani qui hebdomadas studiis theologicis et biblicis promovendis frequen- II 2137; capitularis qui curae animarum vel Actio- Catholicae incumbit II 3441; post meridiem, non-llis diebus festis exceptis II 3442;

– *distributiones et fructus:* quoad absentes ex indulto 361; conversio fallentiarum I 388; quoad massam ormandam I 1395; divisio I 1451; Capitularis absen- dum munere iudicis synodalis fungitur II 2113; du-um circa vestes chorales et absentiam relate ad distri-tiones II 3771; lucrandae a Paenitentiario dum eologiam moralem vel ius canonicum in Seminario cet II 3838;

– *excusatio* Canonici theologiam vel ius canonicum Seminario docentis I 165; Canonici theologi I 280, 4, 526; canonici Paenitentiarii I 280, 591, II 3838; anonici titularis paroeciae non capitularis I 1950; anonici dum munere iudicis synodalis fungitur II 13; Vicarii Generalis, Officialis et Cancellarii Curiae ebus et horis tantum quibus officiis propriis vacant II 41; non excusatur Capitularis qui religionem in holis Status docet II 3087; *experimenta* contra ius mmune vel particulare religiosorum quoad recita-nem choralem III 5242, IV 5563;

– *lingua* latina retinenda III 5018; facultates adhi-ndi linguam vernaculam III 4622, 5064; *onera* seu aebendarum I 79; *recitatio* extra Chorum in oratorio ommunitatis religiosae II 2524, III 3917; experimen- contra ius III 5242; communis pro chorali IV 63;

– *substitutio* in casibus particularibus I 839; cano-icorum vel beneficiariorum per eorum coadiutores I 238; Dignitatum per canonicos I 1382; Capitularis eligionem ingressi I 1960; recitationis choralis per illam ommunitariam IV 5563;

– *vacationes* et canonicorum absentiae I 781; per oras computandae I 378; *vestes* Episcopi Auxiliaris 755; ad lucrandas distributiones I 972, II 3771; re-ormatio et in simpliciorem formam reductio IV 5910.

Chorus mixtus cantorum: admissio in ecclesiis intra unctiones liturgicas II 3465.

Chrisma: confectio extra feriam V in Cena Domini ab Episcopo III 4120; Missa benedictionis in Cena Domini III 5291; Ordo recognitus illud conficiendi promulgatur una cum normis generalibus IV 5935.

Chrismatio a ministro Confirmationis: modus eam peragendi IV 6277.

Christian Brothers Institutum: aetas et dies pro-fessionis perpetuae I 291.

Christiana *ecclesia* et stylus hinduisticus in ea per-mittendus I 1593; *educatio:* declaratio Conc. Vat. II «Gravissimum educationis» III 4755; v. **Educatio;** *initia-tio* adultorum: Ordo noviter confectus et normae gene-rales promulgantur IV 6197; v. **Initiatio;** *progressio:* Consilium «Cor Unum» erigitur ad illam fovendam IV 6138; *schola popularis:* S. Iosephus Calasanctius Patronus constituitur omnium III 2513.

Christianitas: participatio catholicorum in socie-tatibus ad procurandam christianorum unitatem I 217, 871; dubium I 889; v. **Oecumenismus.**

Christianus in territorio missionum: formalitates civiles matrimonii implendae I 1892; *unitas* inter varias confessiones v. **Oecumenismus, Unitas** christianorum.

Christianus *non* v. **Non** christianus.

Christifideles v. **Fideles** Christi.

Christoliensis dioecesis: constitutio III 5038; ordi-natio tribunalium III 5313, 5314.

Christus: quaedam propositiones de scientia Ani-mae Christi I 127; principium, via et finis: alloc. pon-tificia in altera Conc. Vat. II sessione ineunda III 4398.

«Christus Dominus»: Const. Ap. de disciplina ser-vanda quoad ieiunium eucharisticum II 3123; varia-tiones in rubricis post illam II 3147; indulta in ea concessa extenduntur II 3596.

«Christus Dominus»: Decretum Conc. Vat. II de pastorali episcoporum munere in Ecclesia III 4728; vacatio III 4984; normae exsecutivae III 5002.

Cibus solidus: facultas datur accedendi ad Commu-nionem: transactis duabus horis a sumptione I 2062, II 4236, post quattuor horas II 2418, semel in hebdomada post unam tantum horam III 3968, 4133, 4167, 4340.

Cinematographiae Pont. Commissio: Epistula Praesidis II 3145; Epistula Pontificia eidem missa III 4219; statuta II 3334; leges eidem datae III 3926; Commissio dioecesana II 3145.

Cinematographica *ars:* Enc. «Vigilanti cura» I 1729; modus exercendi hunc apostolatum a sodalibus Institutorum perfectionis, praesertim in Italia II 3141; ordinatio Commissionis dioecesanae II 3145; statuta Commissionis Pontificiae II 3334, III 3926; Enc. «Miranda prorsus» II 3751; Epistula Ap. de huius artis recto usu III 4219; normae pro usu in Seminariis Italiae III 4497; – *Commissio* Pontificia: statuta II 3334, III 3926; dioecesana II 3145;

– *spectacula* publica prohibentur utrique clero Urbis I 123, 1854, II 2851; Encycl. «Vigilanti Cura» I 1729, et «Miranda prorsus» de re cinematographica II 3751; aperitio aularum in locis O.F.M. subiectis II 3272; normae pro seminariis Italiae III 4497.

Cineres: *benedictio* extra feriam IV Cinerum I 480, 643, 848; in Missis lectis I 778; sine cantu in oratoriis et ecclesiis minoribus II 2319; iteratio in Missa vesper-tina II 3813; *impositio* extra feriam IV cinerum I 480; in Dominica I Quadragesimae I 643, 848; *ordinatio* Officii in feria IV Cinerum cum aliud festum celebratur II 2397; *initium* temporis adimplendi Praeceptum paschale in Hispania I 727, in Australia et Neo-Zelandia I 1832, in archidioecesi Toletana II 2166.

Cingulum pro Tertiariis saecularibus S. Francisci: facultas eum commutandi cum alio pietatis obiecto durante bello II 2125; facultas dispensandi super usu quotidiano II 3726; restringitur interpretatio faculta-tis II 3729.

Circa auroram Dominicae Resurrectionis: cele-bratio Vigiliae paschalis II 3922.

Circumscriptio *ecclesiastica:* normae pro Bullis erectionis et mutationis expediendis I 1491; in terri-toriis S.C. de Prop. Fide subiectis: Instructio pro novis condendis II 2128; requiritur Beneplacitum Ap. solum pro prima domo religiosa Institutorum iuris dioecesani erigenda in novis territoriis II 3514; – *Edmondensis:* erectio Tribunalis provincialis pro causis nullitatis ma-trimonii II 3423; – *Provinciae religiosae* ad quam per-tinet Delegatus non limitat territorium Foederatio-num monialium II 3371; – *sententiae iudicialis* seu declaratio nullitatis I 62.

Circunstantiae *extraordinariae* regionis mexicanae I 919; v. **Adiuncta;** *personarum* nequeunt esse obiectum consultationis radiaesthesiae pro clericis II 2120; *con-suetae* pro Benedictione Ap. imploranda III 4301.

C.I.S. = Comitatus Italicus Superiorissarum Maiorum Institutorum perfectionis Italiae: Statuta generalia Foederationis II 3566.

Cistercienses: committitur cuidam monasterio apo-stolatus celebrationis liturgicae in lingua latina et canto gregoriano III 5386; Moniales: ordinatio collo-cutorii sine cratibus IV 5845;

– *Reformati seu Strictioris Observantiae:* abolitio differentiae habitus III 4674; distinctio classium sup-primitur III 4920; prorogatio ultra tempus praescriptae probationis eorum qui transeunt in hunc Ordinem III 5221; alloc. Pontificia Coetui generali Ordinis IV 5505;

– *Moniales Strictioris Observantiae:* abolitio habitus et classium III 4674; nequeunt partem directam habere in Capitulo Generali Abbatum et propria gaudent autonomia IV 5863; Sorores externae gaudent voce activa et vota sollemnia emittunt IV 5866; possunt ser-vitium externum monasterii per ipsas Moniales ordi-nare IV 5866; nonnullae facultates tribuuntur Abbatis-sis, exclusa prorogatione novitiatus ad tres annos, et promissionibus loco votorum temporariorum IV 6226.

Citatio *iudicialis:* nullitas sententiae ex defectu IV 6054; *partium* et delatio appellationis, coram Rota hispana praesentata, ad Rotam Romanam IV 6282.

Civilis *actus* circa bona temporalia ponendus a Ministro Generali O.F.M. Cap. III 3971; *administratio* a clericis non assumenda in Italia I 585; *auctoritas* quae bona ecclesiastica usurpavit in Hispania III 4223; nequit introducere divortium in Italia, inviolato ma-nente Concordato IV 5841;

– *effectus:* sententiarum Tribunalium Ecclesiae IV 6150, 6211; studiorum clericorum in Hispania III 4266, 4291; *festivitas* operariorum in S.F.A.S. et festum S. Ioseph opificis II 3464; *ius* et *leges* v. **Ius** civile.

– *matrimonium* viduarum militum in Italia I 78, 213, 473, 858; celebrandum ante nuptias canonicas, quin sollemnitates civiles impleri possint I 475, 858; initum anno 1922 inter catholicam et acatholicum baptizatum declaratur validum I 1281; attentatum a sacerdotibus: absolutio et admissio ad sacramenta I 1722; formali-tates matrimonii civilis a christianis in Missionibus implendae I 1892; initum inter duas partes catholice baptizatas sed acatholice educatas declaratur nullum ob defectum formae canonicae II 2394; item initum extra territorium patriarchale inter partem catholicam ritus armeni et partem acatholicam II 2761; initum inter partes baptizatas sanatur in radice pro foro in-terno II 2948; item contractum inter partem catholicam et partem catholice baptizatam sed apostatam seu atheam III 4216; initum inter partem acatholice bapti-zatam et partem ab acatholicis natam et dubie in Ecclesia catholica baptizatam obtinet «documentum libertatis» II 3030; v. **Matrimonium** civile; – *mobilisatio* clericorum in Italia durante bello I 1990;

– *Officialis:* valor matrimonii coram eo contractum inter partem baptizatam in Ecclesia Batistarum et partem baptizatam in Ecclesia separata graeca III 4265;

– *personae* Status Civitatis Vaticanae: ordinatio pen-sionum I 1937, 1838, IV 6234, 6235, 6328, 6329; personae iuridicae: conventio cum Ecclesia de aliquo opere educativo aut beneficio exercendo III 4408;

– *registrum* matrimoniorum: transcriptio in eo matri-monii canonici in Italia IV 6162, III 4507; *Tribunal* Status Civitatis Vaticanae non sube competentiae Signaturae III 5354; – *Universitas:* normae pro inscri-ptione: clericorum I 1347, II 2138, 2810, religiosorum II 2913, III 4928, alumnorum seminariorum IV 6047.

Cives itali: contrahentes matrimonium cum perso-nis ad exercitum S.F.A.S. pertinentibus in territorio Italiae II 2279; inundationem aquarum subeuntes et alienatio votivorum donatorum III 5051.

Civitas: *conditio* civitatis ad beneficia I 751; influ-xus societatum christianarum operariorum in ordinem socialem II 2270; dignitas et insignia Ordinum Eque-strium deferenda ad Supremos Praesides III 4971; in qua nullus sacerdos habitualiter commoratur: asser-vatio et custodia Eucharistiae II 2349; excursiones iuvenum extra civitates: usus altaris portatilis II 3569;

– *Asisiensis:* monasterium S. Clarae iuri communi subiectum declaratur III 4994; *Augustae Taurinorum:* erectio instituti internationalis «Scholae servitii socia-lis» II 3452;

– *Bavarica:* Concordatum cum Sede Ap. I 669, ra-tihabitio I 735; erectio Instituti iuris canonici in Univ. Monacensi II 3270; conventio cum Sede Ap. circa Univ. Monacensi II 3270; conventio cum Sede Ap. circa Univ. Ratisbonensem, Frisingensem et Mona-censem III 5025, ratihabitio III 5046; conventio cum Sede Ap. circa mutationes inducendas in Concordatum III 5431, ratihabitio IV 5472; conventio cum Sede Ap. circa sectionem theologiae catholicae in Univ. Stu-diorum Augustana IV 5885, ratihabitio IV 5916;

– *Cuernavacensis:* activitas cuiusdam centri docu-mentationis IV 5472; *Finnica:* erectio Nuntiaturae Apo-stolicae III 4944; *Flaviobrigensis:* erectio Univ. Deu-stensis III 4379;

– *Helveticae Foederatae:* conventio Consilii cum Se-de Ap. de separatione Administrationis Ap. Ticinensis a dioecesi Basileensi eiusdemque in Dioecesim erectione III 5404; ratihabitio IV 5980; *Kuwait:* erectio Nun-tiaturae Ap. IV 5475; *Lapurdensis:* facultates durante anno mariano II 3821; *Lauretana:* transit in iurisdi-ctionem Administratoris Basilicae Lauretanae I 1643;

– *Mediolanensis:* indulgentiae stationales Urbis ex-tenduntur ad nonnullas ecclesias I 1410; *Melitensis:* erectio Nuntiaturae Ap. III 4911; *Neapolitana:* In-stitutum scientiarum et Litterarum S. Clarae approba-tur II 3055, 3976, et titulo «Pontificii» decoratur III 4174; *Quitensis:* erectio Univ. Catholicae II 3292;

– *Saravica Foederatio:* conventio cum Sede Ap. circa institutionem magistrorum in disciplinis religiosis IV 5679, ratihabitio IV 5831;

– *Vaticana:* administratio religiosa I 1058; constitutio Tribunalium et ratio procedendi in causis civili-bus I 1412, II 2340; instituitur coetus super consulta-tionibus technicis I 1595; causae civiles quae personas Aulae pontificiae respiciunt, competentiae subiiciuntur Commissionis die 31 sept. 1932 institutae I 1786; ordi-natio pensionum I 1837, 1838, IV 6234, 6235, 6328, 6329; Academia Pontificia Scientiarum: titulus «Ex-cellentiae» sociis tribuitur I 2021; Institutum Caritatis religionisque Operibus tutandis: conditur II 2131, re-gimen II 2237; ordo iudicialis et ratio procedendi in causis civilibus II 2340; Opus constituitur operariis religione ac pietate excolendis III 4488; Corpus Con-sultorum constituitur pro recto regimine III 5347; Tribunalia civilia non subsunt competentiae Signaturae Apostolicae III 5354.

Civitates *Foederatae Americae* v. **Status** Foederati.

Clandestinitas: Ordinarius potest via administra-tiva nullitatem matrimonii ex hoc capite declarare I 693; impedimentum dirimens non extenditur ad Maro-nitas extra territorium patriarchale II 2172.

C.L.A.R. = Confoederatio Latino-Americana re-

http://www.obrascatolicas.com

sorum: constitutio et Statuta III 3929; collaboratio Consilio Episcopali Latino-Americano III 4618.
Claramontana dioecesis: Tribunalia III 5442.
Claret, S. Antonius Maria: definitur Patronus gregationis Sororum Adoratricum Ancillarum a Sacramento et caritate III 4490.
Claretiani: novum Officium Imm. Cordis B.M.V. andum approbatur eisque conceditur II 2341.
Claretianum *Studium Theologicum* Collegii Interonalis in Urbe, Facultati Theologiae Univ. Laterais aggregatur III 4380.
Clarissae: earum Foederatio in Gallia II 3092; rentia habitus religiosi inter chorales et conversas etur III 4629; monasterium S. Clarae civitatis iensis declaratur subiectum iuri communi III 4994; ationes in ritu vestitionis et Professionis III 5051.
Classis: *Legatorum prima* apud Sedem Ap.: admisin Audientiam ad exhibendas Litteras pro sui mus recognitione I 762; item *secunda* I 766;
liturgica dierum: Vesperae in concurrentia inter minicam II classis et fextum II classis II 3555; comnoratio feriae IV classis III 4216; Missa votiva II sis in Dominicis II classis III 4224; ordinatio OffiSantorum I classis III 4318; Missa iubilaris in die- I classis III 4956;
religiosorum: transitus ab una in alteram post ssam professionem II 2494, 2514; forma unica itus adhibendi pro utriusque classis sororibus Doicanis III 3973; item pro monasteriis Clarissis III 9; distinctio supprimitur inter moniales III 4674, monachos Cistercienses Reformatos III 4920;
militum Francorum: cura spiritualis clericorum itantium I 120.
Claustra: sodales religiosi Europae iniuria temum coacti degere extra II 3398; lucratio Iubilaei nialium intra III 4943; v. **Iubilaeum, Moniales.**
Claustrales: statutum particulare Foederationis licae «pro claustralibus» II 3868; v. **Moniales.**
Clausula: alienandi «in favorem maioris oblatoris» Rescriptis pontificiis apposita I 165; profitendi «doc in Congregatione vivam» I 373; dispensandi «cum nia sunt parata ad nuptias I 373; «visitandi ecclesiam oratorium» et «precandi ad mentem Summi Pontis» I 1512; indulti dispensationis a ieiunio eucharistico 2612; «praevio baptismo» in rescriptis solutionis atrimonii in favorem fidei III 4015; obligatio «subsntialis observantiae» novae legis paenitentialis III 72; «promissio omnino cavendi» in rescriptis pro ixtis nuptiis III 5066; can. 504 de qualitatibus ad unus Superioris Maioris suspenditur III 5110.
Clausura *monialium:* cum votis simplicibus I 373, 6285; cum votis solemnibus: Instructio I 647; ororum Dominicarum Prulianensium I 1597; mitiatio pro scholis regendis I 1692; itinerantium et ororum externarum monasterii I 1782; ingressus Soorum externarum ad exercitia spiritualia peragenda I 874; Const. Ap. «Sponsa Christi» et Statuta generalia e monialibus II 2815; Instr. «Inter praeclara» ad Const. ap. «Sponsa Christi» in praxim deducendam, id est, e monialium clausura maiori et minori II 2826; stauratio clausurae maioris in monasterio vulgo Nedlands» II 2868; facultas egrediendi concessa moialibus O.P., per breve tempus II 2938; item, ob aletudinis causam II 3405, 3867; facultas ingrediendi d funera peragenda II 3010; Instr. «Inter cetera» II 466; distributio Communionis feria VI in Passione t morte Domini extra sollemnem actionem liturgicam II 4340; facultas Magistro Generali O.P. data ingrediendi clausuram monialium S. Dominici III 5061; normae pro monasteriis nomialium quae hucusque opera externa habuerunt III 5147; Instr. «Venite seorsum» IV 5597; valor huius Instructionis et de potestate Episcoporum dispensandi IV 5701; moniales normas formas vitae introducentes quae clausuram Instr. «Venite seorsum» contradicunt suadentur ut vota solemnia derelinquant IV 5842; Dominicarum quae vota tantum simplicia adhuc emittunt IV 6258;
— *virorum:* interpretatio canonis de ingressu II 3029; facultas datur Superioribus maioribus ab ea dispensandi III 5217; experimenta contra ius commune III 5242, 5796; supprimitur clausura papalis pro Regularibus, exceptis monachis IV 5756; declaratio circa praedictam suppressionem IV 5831;
— *papalis* v. supra **Clausura** *monialium, virorum.*
— *maior et minor:* Const. Ap. «Sponsa Christi II 2815; Instr. «Inter praeclara» de monialium clausura II 2826; instauratio clausurae maioris II 2868;
— «*constitutionalis*» pro monialibus IV 6285;
— *egressus* monialium pro scholis regendis I 1692; per breve tempus II 2938; ob valetudinis causam II 3405, 3867; ob externa opera III 5147; potestas Episcoporum dispensandi IV 5701;
— *ingressus* in *clausuram monialium:* itinerantes moniales et sorores externae I 1782; sororum externarum ad exercitia peragenda I 1874; ad funera peragenda II 3010; facultas Magistri Generalis O.P. III 5061; in *clausuram virorum:* II 3029; facultas dispensandi Superiorum maiorum III 5217;
— *Statuta particularia:* clausura Ordinis Societatis Mariae Dominae Nostrae II 3335;
— «*Venite seorsum*» v. **Clausura** monialium.
Clausura Conc. Vat. II: Iubilaeum III 4925.
Clausum tempus nuptiarum: Benedictio sollemnis nuptiarum impertiri potest III 4797.
Clemens XII: Oratio universalis sub eius nomine vulgata, orationibus inseritur post Missam III 4024.
Clericalis *institutio:* scrutinium peragendum ante Ordines I 1203; Instr. «Quantum religiones» pro religiosis I 1355, pro alumnis Societatum Missionum I 1492, 2042; instituitur Commissio perculiaris penes Sacra Cong. de Religiosis II 2238; Epistula ad Ordinarios Brasiliae II 2733; Const. Ap. «Sedes Sapientiae» II 3503; Statuta generalia «Sedes Sapientiae» II 3516; litterae circulares occasione primi centenarii ab obitu S. Ioannis B. Vianney III 3939; in tertio anniversario ab obitu S. Vincentii a Paulo III 4100; pericula vitanda ex operibus Petri Teilhard de Chardin II 3783, 3790, III 4292, et ex operibus Iosephi Ortega y Gasset III 4229, 4265; vacatio laboribus manualibus in feriis II 3839; Instructio de candidatis sedulo seligendis et instruendis III 4144; mens S.C. pro Institutione Catholica circa Seminaria minora aliaque similia instituta III 5371, et divisionem Seminariorum in parvas communitates dispersas III 5372; valor adspectus missionarii IV 5815; experimenta contra ius commune in materia institutionis candidatorum IV 5981; adaptatio institutionis III 4225; institutio in doctrina sociali Ecclesiae III 4233, 4265, et in catechetica III 4381; vindicatur ius Ecclesiae instituendi proprios sacrorum alumnos in Polonia III 4666; decretum Conc. Vat. II «Optatam totius» de institutione sacerdotali III 4747; instituto liturgica III 4913;
— *Instituta religiosa clericalia* v. **Facultates** Supremis Moderatoribus iuris pontificii per Rescriptum «Cum admotae» concessae III 4559; participatio sodalium laicorum in regimine interno IV 5690; reductio sacerdotum ad statum laicalem IV 5964;
— *Instituta saecularia clericalia:* modus componendi

regimen internum cum auctoritate Ordinarii loci in proprios clericos II 3120.
Clerici: *obligationes* in genere I 124, 484; delicta contra obligationes I 126;
— *Collegia* pro Basilica Liberiana I 47; v. **Collegium, Seminarium;** *commoratio* in Urbe: Litteris circulares ad Ordinarios Italiae I 744; normae II 2137, 2344, 2810, IV 6047; in Germania II 2338; *conclavista* v. **Conclavista;**
— *emigrantes* in Italiam post bellum I 149; in Americam et Insulas Philippinas I 171; collatio canonicatuum I 516; in Germaniam II 2338; ex Italia in S.F.A.S. II 2425; ex Europa in Australiam vel Novam Zelandiam II 2521; ex America Latina et ex Insulis Philippinis in S.F.A.S. III 4022, 4035; v. **Clerici** Orientales;
— *facultates:* indulgentiae pro recitatione Officii divini coram Ssmo Sacramento I 1815; recipiendi Communionem horis postmeridianis mitigato ieiunio eucharistico I 1963; concessae per Bullam Cruciatae Hispaniae II 2206; *habitus - barba:* licentia gestandi barbam I 270; de habitu ecclesiastico deferendo I 1342; decor habitus in Italia servandus II 2618;
— *incardinatio:* resolutio I 538; e Societate sine votis egressi I 1494; apud Instituta saecularia II 3120; *indigentes:* media eos subveniendi I 216; institutio alicuius subsidii I 2075; mensa argentaria pro Italia II 2181; modus efformandi et augendi arcam seu mensam nummariam II 2733; tributa in eorum favorem II 2261, 3399; destinatio stipendii Missae binationis III 4718; institutio et formatio v. **Clericalis** institutio, **Formatio;**
— *interventus* in Synodum dioecesanam una cum laicis III 5380;
— *irregulares* ex defectu corporis I 136; ob participationem in bello I 125, 151, 170, 185, 192; qui arma sponte sua durante bello susceperunt I 185; redeuntes a bello hispano I 1881 , 2026; v. **Servitium** militare;
— *itinerantes* valetudinis aut rusticationis causa I 836; ducentes peregrinationes, itinera et rusticationes, praesertim si effomentur a mulieribus II 3010; in Americam Septentrionalem brevi temporis spatio III 4035; in regiones dicioni communistarum subiectas III 5146, 5217; v. **Clerici** emigrantes, orientales;
— *linguam* latinam callere debent II 2594; *munera* civilia publica: Sanatoris vel Deputati I 458; administratoris oeconomiae civilis I 585; directoris libellorum periodicarum I 969; Officialis civilis ex parte Missionariorum I 1892; *negotiatio* et mercatura vetita I 2740; *Officium divinum* v. **Officium Divinum;**
— *operarii* in *Gallia:* non probatur experientia sic dicta «stage» penes alios clericos aut directe penes portus et fabricas II 3164; revocantur a laboribus manualibus II 3193; in *Hispania:* applicantur normae pro Gallia datae II 3837, III 3924; *ubique:* experimentum cessare debet ab aliis formis substituendum III 3958;
— *Ordinatio* sacra v. **Ordines sacri;**
— *orientales* emigrantes in Americam vel Australiam I 1119, 1146; eleemosynas, pecuniam vel Missarum stipendia colligentes extra regiones proprias I 1145; versantes apud exteras nationes extra proprium Patriarchatum I 1413; peregrinantes extra fines proprii Patriarchatus I 1830; v. **Clerici** emigrantes, itinerantes;
— *participatio* et adscriptio societatibus quae «Rotary Club» inscribuntur I 1004, II 2863; consultationibus radiaesthesiae II 2120; conventibus MRA = Moral Réarmement II 2915, 3440; activitati cuiusdam centri documentationis civitatis Cuernavacensis IV 5472;
— *politicae factiones:* sese abstinere debent ab efformandis vel fovendis I 499; *profugi* in Italiam post bellum I 149; in Germaniam II 2338; *religiosi:* formula indulti saecularizationis I 616; v. **Religiosus;**
— *servitium militare:* Ordinatio sacra I 1; Inspectores instituuntur militantibus in Francorum exercitu I 96; horum cura spiritualis I 120; dubium de irregularitatibus I 125; decretum «Redeuntibus» I 151; declaratio huius decreti I 170, 192; dispensantur ab irregularitatibus clerici qui arma sponta sua durante bello susceperunt I 185; redeuntes a servitio militari durante bello hispano I 1881, 3026; mobilizatio civilis in Italia durante bello I 1990;
— *spectacula* publica interesse prohibentur in Urbe I 123, 395, 1854, II 2851; *studentes* apud Universitates ecclesiasticas: adventus et commoratio in Urbe I 744, II 2344, 2810, 3810, IV 6047; apud Universitates civiles aliasve scholas superiores Status: inscriptio et frequentatio I 120, 343, 1347, II 2138, 2810, 2913, IV 6047; gradus academicos obtinentes in Univ. Cath. Mediolanensi I 1880; *studia* v. **Studia** clericorum;
— *Unio* utriusque cleri saecularis et religiosi III 4121;
— *venatio* clericis prohibita I 395.
Clerus *autochthonus* seu *indigena:* collatio canonicatuum I 516; media et subsidia adhibenda pro eo instituendo I 521; de eo praeparando ac fovendo I 581; Statuta Operis a S. Petro Ap. pro eius institutione I 1091; territoria Iaponiae ei committuntur II 2764;
— *dioecesis Gedanensis* per orbem extorris ponitur sub iurisdictione personali cuiusdam Visitatoris Apostolici III 4481; *distributio* aequa per omnes dioeceses Italiae II 2921;
— *egestas* oeconomica: media eam subveniendi I 216; mensa argentaria pro Italia II 2181; modus efformandi arcam nummariam II 2733; tributa hunc in finem II 2261 3399; stipendium Missae binationis III 4718; *formatio* v. **Clericalis** institutio, **Formatio;**
— *missionum:* tenetur observare Instructiones S.C. de Sacramentis et S.C. de Religiosis de institutione clericali et religiosa I 2042; v. **Clericalis** institutio;
— *orientales:* de recta institutione clericali et religiosa in territoriis patriarchalibus I 1951; promulgatur pars Codicis iuris orientalis quae agit de personis pro Ecclesiis orientalibus II 3626;
— *parvus:* locus in processionibus liturgicis I 1899; usus gestandi tegmina digitorum seu chirothecas in sacris functionibus I I 3234; *penuria* in America Latina v. **America** Latina; *perfectio status* cleri saecularis et religiosi : relationes mutuae et valor vocationum II 3054; media provehendi mutuam perfectionem et apostolatum II 3546; de unione utriusque cleri alloc. pontificia III 4121; Congressus utriusque cleri ex universa Hispania II 3546;
— *religiosus:* perfectio status et vocationis II 3054; relationes cum clero saeculari II 3058; congressus Matriti habitus II 3546; unio cum clero saeculari III 4121;
— *saecularis:* perfectio status et vocationis II 3054; relationes cum clero religiosi II 3058; Congressus hispanus II 3546; unio cum clero religiosi III 4121; calendarium sequendum in Praelatura Societati SS. Cordis Iesu commissa, postea in clerum saecularem transitura II 2406; v. **Unio** cleri pro missionibus;
— *sanctitas:* votum ieiunandi ex consuetudine I 1708; adhortatio Ap. de sacerdotalis vitae sanctitate promovenda II 2778; v. **Sacerdos, Sacerdotium, Sanctitas.**
Club *Rotary* v. **Rotary** Club.
Coactiva potestas in Ecclesia I 484.
Coadiutor *Frater* in Institutis perfectionis: facultas abluendi purificatoria, pallas et corporalia I 1112; v. **Frater** laicus; *non formatus* in Societate Iesu: eius vota cessant cum dimittitur III 3966; *laicus* missionarius procurandus I 581.

http://www.obrascatolicas.com

Coalitio schismatica sacerdotum e clero bohemo nnatur I 273.

Cocles Angelus: auctor damnati operis I 1628.

Codex *iuris canonici latini:* promulgatio I 60; stula Ap. ad Card. Patriarcham Venetiarum qui promulgatione novi Codicis Summum Pontificem ulatus fuerat I 85; modus eum tradendi in scholis 6; vigor aliquorum canonum anticipatur I 89; nmissio instituitur ad canones authentice interpredos I 90; mendae corrigendae in editione officiali I dies festi, a Codice non expressi I 108;

- *post Codicem:* praescripta circa Consilium a vigiia et iuramentum antimodernisticum in vigore mat I 110; obligatio Const. Ap. «Provida» de forma rimonii I 110; quaedam facultates Ordinariorum penduntur I 118; modus procedendi in dimissione giosorum qui ante Codicem vota nuncuparunt I , 165; vis retroactiva Codicis quoad sponsalia et pedimenta matrimonialia I 125; vis normarum Conci- Baltimorensis I 165; versiones canonum religiones ales attingentium I 193; valor Brevis «Impensa» ecclesiis receptitiis I 210; natura quasi-paroeciarum missionum dioecesium quarundarum I 224; dimis- religiosorum qui vota simplicia perpetua ante Coem emiserunt I 230; declaratio circa Religionum nstitutiones Codici conformandas et revisioni S.C. Religiosis subiiciendas I 410; applicatio ad orientales 02; novitiatus saecularizatorum ante Codicem qui nuo admissi sunt I 528; nova formula concedendi ultum saecularizationis religiosis post Codicem I); Fratres Minores in Hispania reguntur in posterum normis Codicis et Constitutionum generalium Ordi-, sublato regimine singulari I 1434; sanctiones et enae Codicis ob nonnulla patrata delicta extenduntur Ecclesiam Orientalem I 1571; canones de libris mnatis vel ipso iure prohibitis tenent etiam fideles us orientalis II 2234; disciplina Codicis servanda in nfirmatione conferenda a sacerdote cui haec facul- concessa est II 2360; confirmantur normae Codicis ca sectas massonicas et ipsarum fautores II 2595; aescripta Codicis de pecuniae summa ultra quam quiritur beneplacitum Apostolicum II 2912, 3056, 93, 3133, III 4295, 4379, 4942, 5078, 5289; recognitio odicis praenuntiatur III 3919; criteria et principia in cognitione sequenda III 4793; a Synodo Episcorum probantur III 5253; acatholici occidentales vali- baptizati subiiciuntur legibus Codicis IV 5559; in motione a paroecia et translatione parochi normae odicis hucusque vigentis servari debent IV 5679;

- *iuris canonici orientalis:* vigor Codicis latini quoad rientales I 502; poenae canonicae ob aliqua paata delicta extenduntur ad ecclesiam orientalem I 571; item canones de libris damnatis vel ipso iure rohibitis II 2234; constitutio Commissionis: ad param Codificationem I 1142, ad redigendum Codicem I 631; «De disciplina Sacramenti matrimonii pro Eclesia orientali» II 2567; «De iudiciis pro ecclesia orienali» II 2661; «De religiosis, de bonis Ecclesiae temoralibus et de verborum significatione pro ecclesiis rientalibus» II 2958; «De ritibus orientalibus», «De ersonis pro ecclesiis orientalibus» II 3626; interpretatioes authenticae circa: assistentiam matrimoniis II 3052, 130, 3140, constitutionem Tribunalis appellationis et xercitium potestatis iudicialis extra proprium territoium II 3130, dispensationem a publicationibus matrimoialibus, modum computandi gradus consanguinutatis, otestatem dispensandi Hierarchae ab impedimentis marimonialibus, formam matrimonii, ritum servandum in elebratione matrimonii catholicorum mixti ritus II 3140;

- *legum Ordinis* Fratrum Militum Hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani nunc Ordinis Melitensis nuncupati, approbatur III 4909;
- *rubricarum* Breviarii et Missalis approbatur III 4061; decretum generale promulgationis III 4062; Ordinationes ad Librorum liturgicorum editores III 4096; accommodatio: servitii choralis III 4130, Calendariorum particularium cum Officiis et Missis propriis III 4095, 4160, Instructionis pro sacerdote infirmo vel caecutienti III 4180, sollemnitatum in honorem alicuius Sancti vel Beati intra annum a Beatificazione vel canonizatione III 4332; responsa ad proposita dubia circa eius applicationem III 4132, circa eius interpretationem III 4133, 4168, 4214, 4216, 4224, 4237, 4249, 4291, 4326, 4348.

Coenobium monachorum Benedictinorum ad S. Pauli extra moenia in Urbe: alloc. pontificia III 3919; Fratres Ordinis Minorum extra coenobium versantes possunt se hospitantium mensae conformari, tempore ieiunii Ordinis I 922.

Coëducatio: Instructio S.C. de Religiosis II 3797; in scholis publicis quae a feminis religiosis reguntur III 3983; in scholis secundi ordinis sub religiosorum moderatione IV 5976.

Coetus *advocatorum:* alloc. pontificia III 4665; *armenorum* in Gallia commorantium ab Ordinariatu pro fidelibus ritus orientalis separatur et in Exarchatus formam redigitur III 4060; *biblici:* Instructio ad Ordinarios locorum circa horum celebrationem II 3424; *Catechistici* pro scholis: normae pro eorum indictione I 682; *Concilii Vaticani II:* alloc. pontificia dum de schemate Missionum agebatur III 4556; *Consilii «Cor Unum»:* alloc. pontificia IV 6333; *Consilii instrumentis communicationis socialis* praepositi: alloc. pontificia IV 6245; *consultorum* technicorum Civitatis Vaticanae instituitur I 1595; *Institutorum saeculorum:* alloc. pontificiae IV 5887, 6221, 6310; *iuris canonici peritorum:* alloc. pontificia IV 5738; *legumlatorum Deputatorum et Senatus:* alloc. pontificia IV 6313; *mixtus* Episcoporum et presbyterorum in Hispania IV 6226, 6243; *notitiis evulgandis* circa Synodum Episcoporum proxime constituendus IV 5503; *Operum Missionalium:* alloc. pontificia IV 6271; *particulares fidelium:* Instructio de Missis pro eis IV 5547; *pastoralis Hollandiae:* nuntius pontificius scripto datus IV 5698; *religiosorum:* Ordinis Carthusiani: Epistula Ap. IV 6045; Ordinis Fratrum Minorum: alloc. pontificia IV 6277; Antistitum maiorum Institutorum religiosorum: alloc. pontificia IV 6321; *societatis:* nuntii nomine Concilii a Summo Pontifice missi ad varios III 4903; *Synodi Episcoporum:* alloc. pontificiae IV 5695, 6152; *Theologorum* v.d. «Simposio»: alloc. pontificia III 4996; *Unionis Cleri pro missionibus* apud Seminaria dioecesana: statuta et normae servandae II 2392.

Coemeterium: de lampadibus supra sepulcra defunctorum I 502; funera extra proprium I 913; paroeciale I 1330; distantia servanda inter altare et sepulcra in oratoriis coemeteriorum I 1514; sepultura personae catholicae in coemeterio acatholico I 1713, 1721; in catacumbis Romae: facultas celebrandi Missam cum paramentis coloris diei non respondentibus II 2660.

Cognatio spiritualis qua impedimentum matrimonii I 125; munus patrini et cognatio spiritualis I 784; impedimentum non oritur inter baptizatum acatholice et patrinum haereticum II 3834; nequit declarari nullum ex impedimento cognationis matrimonium inter partes in secta Episcopaliana baptizatas III 3974; datur impedimentum inter baptizatum in secta anglicana et eiusdem matrinam etiam anglicanam IV 5843.

Cogni G.: auctor damnati operis I 1828.

Cognitio *causarum* nullitatis matrimonii inter acatholicos fieri nequit a Tribunali dioecesano absque venia S. Officii I 1355; *libelli* a parte conventa: quid de iure IV 5987; *linguae* latinae declaratur necessaria pro clericis II 2594.

Cognonem patris et matris contrahentium est exprimendum in documento celebrati matrimonii canonici IV 6162.

Cohortes *palatinae honorariae:* locus Praefecti in Aula Pontificia II 3832; *pontificiae*, helvetica excepta, dimittuntur IV 5884.

Collaboratio inter: religiosas feminas et Actionem Catholicam I 655, 857, 1175, religiosos et Actionem Catholicam I 1719; Unionem cleri pro Missionibus et cetera Pontificia Opera Missionali II 2613, 2614; praestanda Operi Vocationum religiosarum II 3450, praesertim ab Actione Catholica III 4111; inter scriptores catholicos et acatholicos III 4260; inter Confoederationem Latino Americanam religiosorum et Consilium Episcopale Latino-Americanum III 4618; inter Instituta perfectionis et alias institutiones quae Apostolatum religiosorum fovent in singulis regionibus III 4961; inter religiosos et motum pro mundo meliore III 5034; missionalis Episcoporum cum Operibus Missionalibus Pontificiis IV 5480; inter Pontificiam Commissionem «Iustitia et Pax» et Conferentias Episcopales IV 5646; inter diversas Conferentias Episcoporum IV 5659; inter Conferentias episcopales et Sedem Ap. IV 5666; inter Ecclesiam universalem et ecclesias particulares, inter S.C. pro Gentium Evangelizatione et Conferentias episcopales quoad activitatem Ecclesiae missionariam IV 6049; oecumenica in usu mediorum communicationis socialis IV 6160; v. **Oecumenismus, Relationes** inter.

Collateralis linea v. **Linea** collateralis.

Collatio *baptismi:* adnotatio I 484, II 3339; in domo extra mortis periculum I 776; extra propriam paroeciam: adnotatio I 859, 2093; filiis infidelium in familiam paganam postea redeuntibus I 1166, 1461; usus salivae II 2235; in quibusdam sectis: validitas baptismi II 2660; omissio unctionis in pectore et inter scapulas cum agitur de feminis II 2880; mos differendi baptismum absque proportionata causa II 3820; usus linguae vernaculae II 3133; in valetudinariis: normae pro Urbe IV 5853, confirmatio harum normarum IV 5894; a religiosis laicis et feminis IV 5907; v. **Baptismus, Ordo** Baptismi;

- *beneficii* v. **Beneficium** ecclesiasticum; – *canonicatus* v. **Canonicatus;** – *Confirmationis* v. **Administratio** Confirmationis, **Confirmatio;** – *delegationis* generalis Diacono pro assistendis matrimoniis IV 5867; – *Extremae Unctionis* v. **Administratio, Extrema Unctio, Unctio infirmorum;** – *graduum academicorum* v. **Gradus** academicus;
- *Ordinis* sacri presbyteratus, exacto tertio theologiae cursu durante bello I 126; extra tempora cum dispensatione ab interstitiis et aetate I 820; primae tonsurae I 1163; extra tempora et dies praescriptos I 1980; tempus conferendi tonsuram et Ordines minores I 2043; a quodam Episcopo acatholico declaratur inefficax III 3936; ordinatio concelebrationis Missae pro conferendo Presbyteratu III 4798; v. **Ordines Sacri;**
- *paroeciae* non reservatae: dubium de taxis I 232; facienda a Capitulo vel ab Episcopo I 368; Praeposito Ecclesiae Cathedralis: ius praesentandi I 1177; in S.F.A.S. I 1315; – *tituli abbatialis* ecclesiae paroeciali et privilegia annexa II 2410; *tituli episcopalis* in regionibus S.C. de Prop. Fide subiectis I 1491.

Collationes morales: quinam excusentur quia «curam animarum habentes» I 1608; v. **Casus**.

Collecta *imperata* pro re gravi: dubium I 108; pro pace I 425; potestas Ordinarii in re I 910; in Missa rogationum I 1919; omissio II 2320; «De Spiritu Sancto» tempore Concilii III 4398; usus addendi collectas post «Tantum ergo» I 119; – *pecuniae* pro Missionibus transmittendae ad Opus a Propagatione Fidei I 523; pro Opere a S. Infantia: dies singulis annis assignanda II 2834; subsidia in singulis dioecesibus collecta nequeunt transmitti directe ad territoria Missionum II 3790.

Collectio *actorum* S. Congr. Rituum I 859; v. **Decreta** authentica; *Capitum* Constitutionum Basilicae S. Petri in Urbe ex Bullis et Constitutionibus Summorum Pontificum I 1854; *precum piorumque operum* quibus Romani Pontifices indulgentias adnexuerunt I 1027; novae editiones I 1844, II 2729, III 5393; *rituum* ex parte lingua vernacula exarata et ad instar appendicis Ritualis romani disposita pro dioecesibus Germaniae II 2739; *stipendiorum* Missarum, pecuniae et eleemosynarum a clericis orientalibus extra proprium territorium I 1145.

Collegialis *Basilica* S. Nicolai in Urbe Bario, exempta et Ordini Praedicatorum concredita III 5293; *persona iuridica* donatur Unioni Romanae Superiorum generalium III 3913; *Tribunal:* constituitur per turnum ab Officiali I 1407.

Collegialitas *episcoporum:* Const. «Lumen Gentium» Conc. Vat. II de Ecclesia III 4563; notificationes factae a Secretario Concilii circa qualificationem theologicam doctrinae cum Nota explicativa praevia III 4561; modi quibus Sedes Ap. exercitium collegialitatis episcopalis fovet deque normis ad illam exercendam IV 5641; relatio doctrinalis Synodi Episcoporum circa collegialitatem IV 5648; *Institutorum perfectionis* in regimine ordinario IV 6225.

Collegium *Aethiopicum:* constitutio I 1161; – *Angelicum* O.P. in Urbe: privilegium conferendi gradum «aggregationis» in Facultate Iuris I 105; Magnus Cancellarius assignatur Magister Generalis pro tempore O.P. I 1460; erectio canonica Collegii internationalis I 1632; v. **Athenaeum** Angelicum; – *Anglicum* in Urbe: Constitutiones I 100; – *Anselmianum:* consilium ordinarium et extraordinarium pro administranda re oeconomica I 834; – *Bedanum* in Urbe: Constitutiones I 101;

- *Canonicorum* S. Mariae Maioris: normae servandae cum natione hispanica II 3162; – *Capranicense:* addicitur Basilicae Liberianae S. Mariae Maioris I 47; Commissio peculiaris constituitur pro eius regimine IV 6140; – *Cardinalium:* locus Patriarcharum Orientalium III 4629; electio Decani et subdecani inter Cardinales III 4638; – *Carmelitarum:* facultas dicendi Missam conventualem post Tertiam et Nonam I 1517; Facultas theologica apud ipsum erigitur in Urbe I 1630;
- *Claretianum:* Studium Theologicum Facultati Theologiae Univ. Lateranensis aggregatur cum facultate gradus conferendi III 4380; – *clericorum* Camerae Apostolicae: officia et privilegia I 1584;
- *ecclesiastica:* privilegium ordinandi alumnos absque litteris dimissorialibus nonnullis iampridem concessum I 333; dies et conditiones pro concelebratione Missae in Collegiis Urbis III 5275; – *Hibernicum* in Urbe titulo «Pontificio» decoratur II 2487; – *Hispanum* addicitur Basilicae Vaticanae II 2431; – *Lituanum* a S. Casimiro in Urbe erigitur II 2502; – *Maronitarum* in Urbe restituitur I 330;
- *Missionum:* a S. Alexio de Falcuneriis O.S.M. in Urbe erigitur I 364; internationale a Consolata pro missionibus exteris erigitur in Urbe Taurinensi I 596;

http://www.obrascatolicas.com

um Missionarium Institutum ex unione Seminarii Apostolorum Petri et Pauli in Urbe et conlegii pro sionibus exteris Mediolanensis conditur I 833; Basilii Magni pro Oriente erigitur I 1606; relatio ua ad S.C. de Prop. Fide mittenda I 1114; schema relatione annua I 1852; formula iuramenti ab alum- Seminarii missionalis Kandyensis praestandi I 1949;
- *Neerlandicum* pianum in Urbe: erectio I 1192;
- *Nepomucenum* in Urbe I 1168;
- *Ordinis Fratrum Minorum:* facultas acceptandi ationes fidelium sub forma «borse di studio» I 1200; dus conciliandi bona stabilia et reditus in ea impe- dos cum paupertate franciscana II 3270;
- *Paenitentiariorum minorum* in perpetuum stabili- que conditur in Basilica Ostiensi I 1464; — *Philip- um* in Urbe sub titulo «De Nuestra Señora de la y buen viaje» erigitur III 4221; — *Pium Latinum- ericanum:* Commissio Episcopalis constituitur pro s regimine III 5452; — *Praelatorum:* Auditorum Ro- Romanae I 1582; Votantium Signaturae Apostoli- I 1587; Protonotariorum Apostolicorum de nu- ro participantium I 1578;
- *religiosorum:* instructio de Communione quoti- na et de abusibus praecavendis I 1904; modus recte endi S. Scripturam I 2748; de fovendis associatio- us internis Actionis Catholicae pro pueris in Italia 2880; interdicuntur opera: Teilhard de Chardin II 3, 4292, et Iosephi Ortega y Gasset II 4265; readmis- in Seminarium eorum qui e Collegiis religiosorum nissi fuerunt III 5145; — *Romenum* in Urbe consti- tur I 1823; — *Russicum* in Urbe conditur I 1107;
- *sacerdotum* pro italis ad extera emigrantibus I 393; Eugenii pro novellis sacerdotibus II 2592; — *Statuum ederatorum Americae Septentrionalis* in Urbe: ordi- tio et administratio I 1532; ampliori forma et loco struitur II 2490;
- *Urbanum* de Propaganda Fide in Roma: Instructio alumnis admittendis I 689; facultates pro alumnis oficiscentibus in territoria non dependentia a S.C. Prop. Fide I 1618, 1629; nova Instructio de alumnis mittendis IV 6193.

Collocatio *imaginum* et statuarum Cordis Iesu in tare Sacramenti I 828; *lucis* electricae in ecclesiis I 5; *pecuniae* ex alienatione rerum ecclesiasticarum rceptae I 283; *Tabernaculi* Eucharistiae in ecclesiis oratoriis II 3809.

Collocutio Ecclesiae cum hominibus nostrae aeta- s: alloc. pontificia III 4398.

Collocutorium sine cratibus permittitur apud mo- iales Ordinis Cisterciensis IV 5845.

Coloniae *aestivae:* facultas celebrandi Missam sub io pro infantibus in eis degentibus II 2427, 3569.

Color liturgicus *conopei* tempore Adventus et uadragesimae II 2482; — *paramentorum:* facultas ad- ibendi unum eundemque colorem I 1463; in Missa otiva Summi et Aeterni Sacerdotis I 1737; non respon- ens colori diei, durante Anno Sancto II 2660; — *aureus:* ubium I 429; — *caeruleus* in Missa Imm. Conceptionis .M.V. in provinciis hispanis et americanis O.F.M. ap. I 1981; — *niger* ex una parte et *flavus* ex altera ro casula ceteros colores supplente I 531;
— *violaceus* vere talis I 1491; v. **Paramenta;** — *pileoli* Abbatum Regularium I 1104; — *scapularis:* facultas lata sodalibus Tertii Ordinis S. Francisci utendi quo- umque colore II 2419.

Columbia: decretum de erectione Vicariatus Ca- trensis II 2648; normae conventus seu Conferentiae piscoporum II 3771; decretum de regimine Vicariatus astrensis III 4003; decretum de ordinatione Tribu- nalium provinciarum ecclesiasticarum III 5243; normae pro exsequendo decreto III 5244.

Columna B.M.V. a: facultates concessae sacerdo- tibus peregrinantibus ad sanctuarium in civitate Caesa- raugustana durante anno Iubilaei I 1955.

Comes *itineris* peregrinationis: facultas sacerdotum audiendi confessiones I 1644; *excursionis* iuvenum as- sociationis catholicae Germaniae: facultas adhibendi altare portatile et excipiendi confessiones II 3569.

Comillensis Universitas studiorum: Institutum Pa- storale Matritense ponitur sub eius auspiciis III 4973.

Comma *Iohanneum:* eius authenticitas I 884; — *al- terum* paragraphi 2 can. 1099 abrogatur II 2510.

Commemoratio *omnium fidelium defunctorum:* pri- vilegium trium Missarum de requie et alia concessa I 23; ordinatio et intentiones Missarum I 24; Missa exsequialis die 2 novembris I 173; Missa votiva omit- tenda in oratione XL Horarum hac die I 184; celebra- tio trium Missarum a sacerdote qui Missam votivam vel de requie celebrat quotidie ex indulto I 275; solutio dubii circa intentionem et stipendium Missarum I 609; recitatio Officii in Ordinibus vel ecclesiis quae ritum non romanum sequuntur I 728; indulgentia plenaria «toties quoties» lucrari potest etiam die Dominica subsequenti I 1909; preces mense octobris recitandae dici debent etiam die I et 2 novembris II 2424; facultas datur transferendi hoc festum ob aptationem liturgicam usibus popularibus regionis Laotiae et Cambodgiae in honorem mortuorum IV 5754;
— *liturgica* pro sponsis I 127; praefatio dicenda in Missis cum commemorationibus I 508; Praefatio in commemoratione omnium sanctorum Summorum Pon- tificum I 1715; dedicationis in Dominicam translatae I 1715; festi simplicis in officio S. Mariae in sabbato I 1919; versus adhibendus pro commemoratione I 1919; cum plures Missae canuntur II 2756; «Credo» in Sab- bato Sancto vel Vigilia Pentecostes ob additam com- memorationem II 2756; feriae IV classis III 4216.

Commendatur usus Parvi Breviarii lingua neerlan- dica editum pro religiosis et laicis II 3095.

Commendatitiae litterae precum: exponantur in eis causae quibus innituntur I 2103.

Commercium vetitum clericis et laicis II 2740; nonnulla opera Pauli Chanson e commercio auferuntur II 2776; inter credentes et non credentes: formae di- versae dialogi III 5421.

Commigrantes v. **Emigrantes.**

Commissariatus Americae et Asiae O.F.M.: fa- cultates concessae I 936, II 2171.

Commissarius *S. Officii:* locus in «Capella» Ponti- ficia II 3831; munus supprimitur apud S.C. pro Doctri- na Fidei III 4967;
— *O.F.M. in America et Asia:* conceditur ut suf- fragium mittere possit scripto ad capitulum provinciale Europae I 936; extenduntur facultates durante bello II 2207; — *generalis O.F.M. Cap.* in dissitis regionibus commorans: facultates speciales obtinet durante bello II 2146, 2229; eo impedito, Adsistentes interesse pos- sunt, pleno iure, Capitulo generali II 3822.

Commissio *Archeologiae:* institutio I 795; normae I 801; — *Artis sacrae:* centralis constituitur in Urbe pro conservando patrimonio artistico ecclesiarum I 716; committitur opus reparandi damna aedibus sacris illata durante bello II 2254; variationes in Statutis et constitutione pro Italia II 2649; dioecesana pro singulis ecclesiis II 2649;
— *biblica:* inter Patres cooptatur Card. Praefectus S.C. de Seminariis studiorumque Universitatibus I 898; de experimentis ad Lauream I 1979; experimenta ad

Prolytatum I I 2132; Instructio de modo tradendi S. Scripturam et de titulis academicis requisitis II 2748; exsecutio Instructionis pro scholis Institutorum per- fectionis II 2957; novis legibus ordinatur IV 6107;
— *in causis Servorum Dei:* modus servandus in exa- minandis processibus informativis pro signanda com- missione super introductione causae I 1354;
— *de cinematographia:* ordinatio Commissionum dioecesanarum in Italia II 3145; Statuta II 3334;
— *Conciliares Vaticani II:* praeparatoriae instituuntur III 4036; normae servandae a Commissione centrali praeparatoria in examinandis schematibus a Commis- sionibus singulis propositis III 4232; alloc. pontificia ad Commissionem Centralem «de coordinandis post Concilium laboribus et Concilii decretis interpretandis III 4979; constituitur Commissio Decretis Concilii interpretandis III 5217; extenditur huius competentia ad documenta post Concilium edita III 5514;
— *doctrinalis dioecesana:* Instructio ad orbis Episco- pos de eius institutione III 5109;
— *episcopalis:* pro advenis et emigrantibus in singu- lis dioecesibus II 3098; pro Collegio Pio Latino-Ameri- cano in Urbe III 5452; pro Seminariis: alloc. pontificia circa horum officium in Ecclesia IV 5503;
— *Interpres Codicis iuris canonici latini:* instituitur I 90; facultates Praesidis I 97; a quibus dubia proponi possunt I 98; responsio data a Praeside I 609; Com- missio centralis Concilii decretis interpretandis: alloc. pontificia III 4979; constituitur Commissio Decretis Vaticani II interpretandis III 5217; extenditur com- petentia IV 5514; *Codicis iuris canonici orientalis:* responsa authentica data II 3052, 3130, 3140;
— *Codici iuris canonici latini recognoscendo:* criteria et principia in recognitione Codicis sequenda: alloc. pontificia ad Commissionem III 4793; principia a Synodo Episcoporum probata III 5253; — *Codici iuris canonici orientalis* parando I 1142, redigendo I 1631, recognoscendo IV 7279;
— «*Iustitia et Pax*» constituitur III 5093, 5238; col- laboratio cum Episcoporum Conferentiis IV 5646; Epistula Ap. ad Praesidem circa doctrinam Ecclesiae de re sociali IV 6056;
— *liturgica* v. **Consilium;** regionum Americae quae lingua hispana utuntur IV 6151; — *postconciliares* quaedam constituuntur III 4923; officium proprium: alloc. pontificia III 4979; — *pro Russia* instituitur I 760; seiungitur a S.C. pro Ecclesia Orientali ac sui iuris constituitur I 1167; nova determinatio competentiae I 1594; — *Synodalis Episcoporum* ad examen ulterius peragendum circa «opiniones periculosas hodiernas necnon atheismum» III 5260; — *Theologica:* Statuta ad experimentum IV 5589;
— *variae speciales:* ad normas innovandas pro colla- tione graduum ac pro ratione studiorum in Athenaeis I 1155; internae speciales apud S.C. de Religiosis I 1239; ad causas civiles personarum Aulae Pontificiae decidendas I 1786; ad religiosam, clericalem et scien- tificam institutionem curandam alumnorum Institu- torum perfectionis penes S.C. de Religiosis II 2238; iurisperitorum pro Institutis saecularibus apud S.C. de Religiosis II 2411; Cardinalitia de «Novo catechismo Neerlandico» III 5436; de spirituali migratorum atque itinerantium cura IV 5759; pro Almo Collegio Capra- nicensi in Urbe gubernando IV 6140.

Commissio *causarum* iudicialium: I 1425; ad Rotam Romanam IV 5923, 5928; *paroeciae:* Praeposito ec- clesiae Cathedralis I 1177; Institutis religiosis ad nutum S. Sedis: conditiones II 2439; administratio eleemosy- narum in casu II 2566; consentio inter Ordinarium loci et Institutum religiosum II 3570, 3589; *Seminarii re- gionalis* Institutis religiosis vel Missionalibus depen- dentibus a S.C. de Prop. Fide I 1533; *Praelaturae* Societati SS. Cordis Iesu, postea in clerum saecularem transiturae: calendarium liturgicum sequendum II 2406; *dioecesium* vel Vicariatuum Apostolicorum Iapo- niae clero saeculari indigenae II 2764; *operum artis* pro locis sacris Italiae: normae II 3038; *apostolatus liturgici* in lingua latina et cantu gregoriano cuidam monasterio Cisterciensi III 5386; *regiminis* dioeceseos responsabilitati personali Episcoporum IV 6297.

Commodum spirituale fidelium causa: asservandi Eucharistiam in ecclesiis et oratoriis publicis I 1896, utendi altari portatili a Capellano Apostolatus maris II 3148, celebrandi Missam horis postmeridianis in portibus Angliae et Valliae II 3475.

Commorantes *alexandrini-aethiopici* O.F.M. Cap. in novitiatu et studiorum domibus cum sodalibus ritus latini II 3099; — *antiocheni ritus* maronitarum in S.F.A.S.: Exarchatus constituitur III 4927; — *armeni in Gallia:* erectio Exarchatus III 4060; — *byzantini* v. infra *Melkitae, Rutheni, Ucriani;* — *capellani* exercitus belgici in Germania post bellum: facultates concessae II 2362; — *fideles et clerici* dioecesis Gedanensis per orbem extorres III 4481; — *graeco-rutheni* v. infra Commorantes *Rutheni* ritus byzantini; — *infirmi* in vale- tudinariis: dispensatio a ieiunio eucharistico II 2330;
— *iuvenes in coloniis aestivis:* facultas celebrandi sub dio, praedicandi et audiendi confessiones extra terri- torium proprium II 2427, 2429, 2654; — *latini ritus* cum sodalibus ritus alexandrino-aethipici in domibus O.F.M. Cap. Missionis Erythreae II 3099;
— *maronitae* in S.F.A.S.: disciplina servanda I 974; extra proprium territorium: forma matrimonii I 1692; non subiiciuntur impedimento dirimenti clandestini- tatis II 2172; erigitur pro eis Exarchatus III 4927 et Eparchia IV 6165; in Brasilia: constituitur Eparchia IV 6163; — *melkitae ritus byzantini* in Brasilia: consti- tuitur Eparchia IV 6164; in S.F.A.S.: constituitur Exarchatus III 4926;
— *moniales* itinerantes extra propriam clausuram et intra clausuram alieni monasterii I 1782; — *novitii* So- cietatis Iesu per aliquod tempus ruri extra novitiatum III 3924; — *orientales* apud exteras nationes extra pro- prium Patriarchatum vel regionem: Instructio I 1413; e propria patria expulsi in Germania degentes II 2338; Ordinariatus conditur in Brasilia pro omnibus orienta- libus II 2937, et in Gallia, Ordinariatus II 3293; carentes proprio Ordinario, subsunt Ordinario ritus latini III 3964;
— *religiosi* Commissarii et Guardiani O.F.M. in America et Asia: facultas suffragium scripto mittendi ad Capitulum provinciale Europae I 936; Commissarii generales O.F.M. Cap. in dissitis regionibus: facultates durante bello II 2146; Superiores maiores O.F.M. Conv. extra Italiam: facultates durante bello II 2166; Superiores Maiores et minores in nonnullis Provinciis et Commissariatibus O.F.M.: prorogatio temporis re- giminis II 2171; extensio facultatum O.F.M. durante bello concessarum II 2207; concessae Commissariis generalibus O.F.M. Cap. durante bello extenduntur ad omnes superiores II 2229; religiosi qui iniuriam in- tulerunt pudori in domo: nocumentum communitatis censetur causa sufficiens ad dimissionem II 2658; so- dales O.F.M. Cap. Missionis Erythreae ritus latini et alexandrino-aethiopici in eadem domo novitiatus vel studiorum: normae II 3099; religiosi Europae iniuria temporum extra claustra: monitum II 3398; candidati ad professionem sollemnem in conventu propriae Pro- vinciae: votum deliberatibum pro admissione IV 5654;

http://www.obrascatolicas.com

– *rutheni ritus byzantini:* conditur pro eis Exarchatus Anglia et Vallia II 3714, in Australia II 3829, in rmania II 3931; graeco-rutheni in S.F.A.S. I 1177; – *sacerdotes et clerici* in Urbe ratione studiorum: rmae I 744, II 2137, 2344, 2810, 3810, IV 6047; ra suam dioecesim causa valetudinis vel rusticatio- I 836; sacerdotes aliique sacrorum alumni in Ger- nia e propria patria expulsi II 2338, 2491; in oppidis quibus nullus sacerdos habitualiter commoratur: ervatio Eucharistiae II 2349; itinerantes per breve nporis spatium in America Septentrionali: bene- citum apostolicum III 4035; clerici et fideles dioe- is Gedanensis qui per orbem extorres versantur 4481; – *sorores externae* monialium intra clausuram palem monasterii I 1782;

– *testes* de visu extra locum vi iuris communis com- tentem: facultas ibi instruendi processum Servi Dei ntra ius commune IV 5982;

– *Ucraini byzantini ritus*: Exarchatus pro eisdem nstituitur: in Gallia III 4059, in Brasilia III 4291, i ad dignitatem Eparchiae evehitur IV 6164.

Commoratio *extra claustra:* monialium itineran- m I 1782, religiosorum Europae iniuria temporum 3398; – *extra dioecesim:* sacerdotum valetudinis vel sticationis animique causa I 836; cleri et fidelium oecesis Gedanensis III 4481; – *extra domum:* alum- rum associationum catholicarum II 2427, 2429, 2654; vitiorum Societatis Iesu ruri per aliquod tempus III 24; – *extra Europam:* Superiorum maiorum reli- osorum cum facultatibus specialibus I 936, II 2146, 66, 2171, 2207, 2229; – *extra Italiam:* Superiorum aiorum O.F.M. Conv. durante bello: facultates spe- ales II 2166; – *extra locum* vi iuris communis compe- ntem testium in causis Servorum Dei IV 5982;

– *extra territorium patriarchale:* clericorum orien- lium apud exteras nationes I 1413; maronitarum: npedimentum dirimens clandestinitatis non extenditur d eos II 2172; orientalium qui carent Ordinario pro- rio subiiciuntur Ordinariis ritus latini III 3964; qui ossunt vi Facultatum quinquennalium cum eis di- pensare II 2507;

– *in Anglia et Vallia* ruthenorum ritus byzantini: Exarchatus II 3714; – *in Australia* ruthenorum ritus byzantini: Exarchatus II 3829; – *in Brasilia* fidelium ituum orientalium: Ordinariatus II 2937; Ucrainorum: Exarchatus III 4291, Eparchia IV 6164; Maronitarum: Eparchia IV 6163; Melkitarum ritus byzantini IV 6164;

– *in Europa:* religiosorum extra propria claustra II 3398; – *in Gallia:* fidelium ritum orientalium: Ordi- nariatus pro omnibus II 3293; Ucrainorum ritus byzan- tini: Exarchatus III 4059; Armenorum: Exarchatus III 4060; – *in Germania:* sacerdotum et religiosorum qui e patria expulsi sunt: normae II 2338; Capellanorum exercitus belgici post bellum: facultates eis concessae II 2362; Ruthenorum ritus byzantini: Exarchia III 3931;

– *in Italia:* fidelium qui contrahere intendunt matri- monium cum personis ad exercitum S.F.A.S. perti- nentes II 2279; – *in Roma* sacerdotum et religiosorum ob studiorum causam: normae servandae I 744, II 2344, 2810, 3810, IV 6047;

– *in S.F.A.S.:* Maronitarum I 974; clericorum brevi temporis spatio in America Septentrionali III 4035; Melkitarum ritus byzantini: Exarchatus III 4926; Maro- nitarum ritus antiocheni: Exarchatus III 4927; – *in dissitis regionibus* durante bello: Superiorum maiorum religiosorum cum facultatibus specialibus I 936, II 2146, 2171, 2207, 2229;

– *in domo:* religiosi qui iniuriam intulit pudori: nocumentum communitati inminens censetur causa sufficiens pro dimissione II 2658; religiosorum Missionis Erythreae O.F.M. Cap. ritus latini et ritus alexandrino-aethiopici: normae pro novitiatu et studiorum domibus II 3099; in domo propriae Provinciae candidati ad professionem sollemnem determinat Consilium cui competit votum deliberativum IV 5654;

– *in oppidis*, alicuius sacerdotis et asservatio Eucharistiae II 2349; – *in valetudinariis* ob infirmam valetudinem II 2330; – *intra clausuram:* Sororum externarum monasterii monialium I 1782.

Commune unius aut plurium Summorum Pontificium: mutationes in rubricis II 2109.

Communicatio *in sacris* cum schismaticis, praesertim morientibus I 2098; difficilis cum S. Paenitentiaria: Ordinarii locorum possunt concedere propriis subditis privilegia Unionis Cleri pro Missionibus II 3096; solutionis matrimonii in favorem fidei cum parte conventa III 4294; – *privilegiorum* inter religiones I 1836; facultatum Episcoporum I 843;

– *socialis* media: Agentia «Fides» constituitur I 884; S. Gabriel Archangelus eligitur Patronus artium vulto «telecomunicazioni» II 2864; Decr. «Inter mirifica» Conc. Vat. II de instrumentis communicationis socialis III 4447; constituitur Pont. Commissio seu Consilium instrumentis communicationis socialis praepositum III 4483; Instr. pastoralis ad decretum Conc. Vat. II de instrumentis communicationis socialis rite applicandam IV 6073; normae et criteria pro collaboratione oecumenica in campo et usu mediorum communicationis socialis IV 6160; de quaestionibus quae sub «communicatione sociali» comprehenduntur deque officiis Pont. Consilii in efformanda opinione publica: alloc. pontificia IV 6245; de studio et officio veritatis persequendae ac integre proponendae per instrumenta communicationis socialis: nuntius scripto datus IV 6258.

Communio eucharistica: *administratio et distributio:* in Missa noctis Nativitatis Domini I 219; durante expositione Ssmi Sacramenti I 195, 1878; osculatio manus vel annuli Episcopi ante Communionem I 750; de quibusdam vitandis et observandis I 1036, a diacono: ritus adhibendus I 1186, fidelibus, quoties infirmis administratur I 923; usus patinae I 1193, 1347; in nocte Nativitatis Domini I 1720; die Sabbati Sancti extra Missam I 1722; extra Missam horis postmeridianis II 3618; facultates speciales in civitate Lapurdensi anno mariano perdurante II 3821; decretum de distributione horis postmeridianis III 4029; monialibus clausurae subiectis feria VI in Parasceve et Morte Domini extra actionem liturgicam III 4340; nova formula in distributione III 4489; facultas data nonnullis religiosis feminis III 4664, 4673; distributio cum sola stola III 4765; in valetudinariis III 4944; a ministris extraordinariis IV 5335; Instructio de modo Communionem ministrandi IV 5560; facultas data personis idoneis distribuendi Communionem in auxilium sacerdotis ne Missa nimis protrahatur IV 5586; conditiones quibus conceditur indultum distribuendi Communionem in manu IV 5700; administratio christianis non catholicis IV 6273;

– *sub utraque specie:* ritus servandus III 4669; responsa ad dubia super ritu III 4685, 4764; sodalibus Institutorum saecularium die eorum consecrationis propriae III 4688; ampliores facultates conceduntur pro omnibus IV 5855;

– *iteratio* in Missa nocturna Vigiliae Paschalis et in Dominica Resurrectionis II 3030; in Vigilia Paschali, in Feria V in Cena Domini in nocte Nativitatis, si agitur de sacerdote postea celebraturo Missam III 5291;

– REQUISITA: *ieiunium eucharisticum:* facultas concessa

sacerdotibus Adoratoribus I 861; in horis postmeridianis I 1114; a tribus horis in diebus festis de praecepto I 1962; a quattuor horis pro clericis et religiosis I 1963; a quattuor horis pro opificibus civilibus I 1996; ab una hora tantum pro virginibus servitio femineo addictis in bello I 2042; mitigatio ieiunii durante bello I 2046, 2079; a duabus horis pro iis qui studiis vacant I 2062; a quattuor horis pro cibo solido et ab una a potu II 2418; facultas sumendi aquam usque ad unam horam ante Communionem II 2418; prorogatio facultatum concessarum Ordinariis locorum S.F.A.S. et extensio ad omnes aegrotos II 2596; Const. «Christus Dominus» de disciplina servanda quoad ieiunium eucharisticum II 3123; Instructio de nova disciplina applicanda II 3127; condicio liquidi et solidi relate ad ieiunium eucharisticum II 3718; ab una hora tantum a cibo solido semel in hebdomada III 3968, 4133, 4491; tempus eucharistici ieiunii servandi reducitur ad unam horam ante S. Communionem III 4616; – *status gratiae:* obligatio praemittendi sacramentalem Confessionem ante Communionem cum adest conscientia peccati mortalis III 5403; – *usus rationis* praescriptus I 285;

– *tempus:* cuinam competat illud statuere in ecclesiis religiosorum I 1543; notificatio de horis quibus distribui potest fidelibus III 3599;

– *horis postmeridianis:* indultum datum a commissione pro Russia I 1114; indulta varia concessa I 1962, 1963, 2046, 2079, II 2418; quavis hora diei I 2062; notificatio de horis quibus distribui potest II 3599, 3715; decretum de S. Communionis distributione postmeridianis horis III 4029; extra Missam II 3618; dubium circa horam Communionis vespertinae II 3718; pro infirmis III 4234; sacerdotis in Vigilia Paschali, in feria V in Cena Domini et in nocte Nativitatis Domini: Missae quas litare potest III 5291;

– *quotidiana habitualis* in seminariis, collegiis, communitatibus religiosis, et de abusibus I 1904;

– *minister:* a Diacono, et ritus sequendus I 1186; facultas datur nonnullis religiosis feminis III 4664, 4673; modus et ritus servandus a religiosis feminis ministrantibus III 4673; Instructio de ministris extraordinariis Communionis Eucharisticae administrandae IV 5335; Instructio de modo eam ministrandi IV 5560; facultas data personis idoneis distribuendi Communionem in auxilium sacerdotis, ne Missa nimis protrahatur IV 5586; distributio in manu IV 5700;

– *ritus:* durante Expositione Ssmi Sacramenti I 195; osculatio manus seu annuli Episcopi ante Communionem I 750; de Communione plurium infirmorum I 1002; adhibendus a Diacono ministrante I 1186; usus patinae I 1193, 1347; de genuflexionibus in accessu et recessu faciendis II 2134; in horis postmeridianis extra Missam II 3618; de nova formula in Communionis distributione III 4489; ritus Communionis sub utraque specie III 4655; dubia soluta circa praedictum ritum III 4669, 4685, 4764; servandus a Sororibus qui facultatem obtinuerunt eam distribuendi III 4673; distributio cum sola stola III 4765; de Communione in valetudinariis III 4944; conditiones quibus conceditur indultum distribuendi communionem in manu IV 5700;

– *infirmorum:* an fideles recipere possint Communionem quoties Eucharistia infirmis administratur I 923; facultates Ordinariorum S.F.A.S. dispensandi a ieiunio eucharistico extenduntur ad omnes aegrotos II 2596; delatio privata I 924; facultas datur eam sumendi sub specie tantum vini ob quamdam formam allergiae III 4002; facultas et modus eam sumendi ope cuiusdam fistulae in stomachum directe derivantis III 4232, 4456; denegatur facultas ope fistulae per viam nasi derivantis III 4481, 4767; administratio infirmis horis postmeridianis III 4234; in valetudinariis III 4944; – *in domo privata:* orientales non tenentur canonibus 849 et 881 de Communione in domicilio privato I 682;

– *Paschalis:* obligatio pro pueris admissis ad Communionem ante septennium I 103; orientales non tenentur can. 866 de Communione Paschali I 682; ipsi satisfaciunt Praecepto si communicant in alieno ritu I 735; facultas praeceptum adimplendi quocumque anni tempore occasione Missionum et Exercitiorum III 4018; v. **Praeceptum** Paschale.

Communio in sacris cum schismaticis, praesertim morientibus I 2098; peculiares casus admittendi alios christianos ad communionem Eucharisticam in ecclesia catholica IV 6273.

Communio *pars Missae:* locus ubi celebrans abluere debet pollices et indices post Communionem II 2397.

Communis *paroecia* territorialis substituens personalem pro nigris III 5033; *Schola* seu facultas theologica pro pluribus Institutis religiosis III 5170; *recitatio* Officii divini loco recitationis choralis IV 5563; *participatio* Eucharistiae inter fideles diversas confessiones christianas profitentes IV 5735; *celebratio* Unctionis infirmorum: ad experimentum IV 5887, Const. IV 6331, Ordo Unctionis infirmorum IV 6336; *declaratio:* Pauli Pp. VI et Athenagorae Patriarchae Constantinopolitani circa unitatem ecclesiarum III 4802, Pauli PP. VI et Vasken I Catholicos, Patriarchae Supremi Armenorum, circa media unitatis Ecclesiarum IV 5814, Pauli Pp. VI et Mar Ignatii Iacobi III, Patriarchae seiunctae Ecclesiae Antiochiae Syrorum, circa ea quae communia sunt fidei utriusque ecclesiae IV 6150; *vitae* societas v. **Societas** vitae communis.

Communismus atheus: Encyclica Pii XI «Divini Redemptoris» I 1789.

Communistae: valor matrimoniorum in Sinis contractorum sub eorum regimine II 2563; decretum S. Officii de nomen dantibus partibus communistarum vel ipsorum actioni patrocinantibus II 2603; de modo se gerendi eorum qui ratione officii, vendere vel distribuere debent folia et publicationes periodicas factionem communistarum foventes II 2620; declaratio de eorum matrimonio celebratione II 2623; monitum de nonnullis associationibus communistarum ad pueros puellasque instituendos II 2765; clerici in regiones eorum dicioni subiectas itinerantes III 5146, III 5217.

Communitaria *Missa* apud religiosos: lingua adhibenda III 4795; *concelebratio* permissa sacerdoti qui iam celebraverit Missam in bonum fidelium IV 6302.

Communitas *religiosa* monialium aliarumque piarum mulierum lucratur etiam indulgentiam plenariam pro Divini Officii recitatione coram Ssmo Sacramento I 1201; relationes inter Ordinarium loci et paroecias aliave pia instituta eidem in Italia commissa II 2439; vulgo «delle piccole Ostie» Crispiani in Archidioecesi Tarantina existens, supprimitur I 1425; communio quotidiana habitualis in eisdem et abusus praecavendi I 1904; recitatio Officii Divini extra chorum in oratorio domestico communitatis II 2524, III 3917; nocumentum eidem inminens ex sola in domo commoratione religiosi qui iniuriam intulit pudori, sufficiens causa reputatur ad dimissionem II 2658; lingua adhibenda in celebrandis Officio et Missa communitatis religiosae III 4795; omissio precum ad pedes altaris in initio Missae conventualis apud communitates mulierum III 4940; Liturgia Horarum pro quibusdam communitatibus religiosis quae maiorem Psalmorum copiam desiderant per diem recitare IV 6300;

– *pia mulierum:* indulgentia plenaria pro recitatione

http://www.obrascatolicas.com

ficii Divini coram Ssmo Sacramento I 1201; — *Semi-riorum:* mens S.C. pro Institutione catholica circa risionem Seminariorum in parvas communitates per ria loca dispersas III 5375; — *vitae christianae:* Foe-ratio mundialis Communitatum hucusque Congre-tionum Marianarum nuncupatarum: principia gene-ia et Statuta III 5332; v. **Congregationes** Marianae.

Commutatio *conditionum* ad lucrandum Iubilaeum o iis qui peregrinos iuvant I 732;

— *Officii Divini:* facultas data Superioribus maiori-s O.P. pro subditis propriis I 535; facultas concessa rdinariis mexicanis in extraordinariis adiunctis I 920; alias preces sacerdotibus Germaniae facta durante llo I 2019; Officii de feria cum Officio de Sancto, non pedit tempore Quadragesimae II 3822;

— *Scapularis et cinguli* Tertiariorum saecularium Francisci cum alio pietatis obiecto, durante bello 2125; — *tituli ordinationis* iam susceptae cum alio gitimo apud Societates vitae communis sine votis I 2; — *votorum* durante Iubilaeo a confessariis I 746; favore monialium I 1448, II 2610; v. **Iubilaeum.**

Compars matrimonii seu uxor cathecumeni bapti-ndi II 3030, 3031.

Compendium actorum matrimonialium a parocho nficiendorum I 2064, II 2154, 2165.

Compensatio ob residentiam inter canonicos I 891.

Competens v. **Competentia;** *forum* v . **Forum**

Competentia CURIAE ROMANAE: Normae quibus or-inantur personae ibi adlaborantes II 2869; Const. Ap. «Regimini Ecclesiae» de Romana Curia denuo ordi-anda III 5224; Ordinatio generalis nova promulgatur I 5298; normae quibus regitur competentia Curiae omanae in fidelium associationibus III 5446; — *Com-issionum:* Interpretis Codicis Iuris canonici I 90, 97, 8, 609; Centralis Concilii decretis interpretandis III 979; Decretis Concilii Vaticani II interpretandis III 217; extenditur ad documenta S. Sedis post Concilium ata IV 5514; — *Congregationum Romanorum:* Concilii 191, 520; Consistorialis I 520; de Religiosis I 191, 20; circa transitum associationum fidelium in Instituta aecularia II 3538; de Sacramentis I 520; in causis ullitatis matrimonii I 1990; circa«quaestiones» de vali-litate matrimonii IV 5907; de Seminariis et Universita-ibus I 520; pro Doctrina Fidei circa causas matrimo-niales I 748, 930, III 5096; pro Negotiis extraordinariis 761; pro Ecclesia Orientali I 1875; v. singulas Congre-gationes; — *Paenitentiariae* circa concessiones indul-gentiarum I 37; circa negotia fori interni orientalium I 1188; ordinatio nova et competentia I 1610; v. **Paeni-tentiaria;** — *Rotae Romanae* circa nonnullas causas ma-trimoniales olim S. Officii spectantes III 5096; — *Signa-turae Apostolicae:* Normae speciales III 5321; non comprehendit Tribunalia civilia Status Civitatis Vati-canae III 5354; respicit recursus contra decreta admi-nistrativa post diem 1 martii 1968 data III 5354, 5369; non comprehendit rehabilitationem post mortem sacer-dotis excommunicati III 5369; non afficit recursus adversus decisiones Officiorum quae non sint Dica-steria Curiae Romanae III 5415; respicit tantum con-tentiones ortas ex actu potestatis administrativae com-petentis Dicasterii Curiae Romanae IV 5502; circa «quaestiones» de validitate matrimonii IV 5907; respon-sum authenticum circa obiectum proprium competen-tiae Signaturae Apostolicae IV 5963;

— EPISCOPORUM ex divina institutione comprehendit: magisterum in Ecclesia II 3273, munera sacerdotii et regiminis II 3273;

— TRIBUNALIUM in causis nullitatis matrimonii inter duos acatholicos I 748, 930, 1913; in causis matrimo-nialibus ratione quasi-domicilii I 1122; Tribunalis in-ferioris ad recipiendas denuntiationes nullitatis matri-monii mixti I 1352; in causis civilibus quae personas Aulae Pontificiae respiciunt I 1786; in causis quae iura, bona aut mensam Episcopi spectant I 1964; extra pro-prium territorium II 3130; in concedenda facultate standi in iudicio IV 5844; Tribunalis regionalis secun-dae instantiae IV 5854; ratione loci ad excutiendos testes in causis Servorum Dei IV 5982; Tribunalis dioe-cesani in fideles paroeciarum quae ad alienam dioe-cesim pertinent IV 6051; in Italia ad decidendas causas matrimoniales in casibus exceptis IV 6265;

— *in re administrativa:* ad paroecias erigendas, sup-primendas aut innovandas IV 5588; voti deliberativi pro admissione ad Professionem sollemnem IV 5654; ad erectionem Seminarii regionalis IV 6234;

— *in re liturgica:* circa scamna fidelium in ecclesiis I 352; circa tempus celebrationis Missarum et Commu-nionis in ecclesiis religiosorum statuendum I 1543; ad permittendas Missas postmeridianas in navibus II 3515; ad innovationes liturgicas in celebratione Missae indu-cendas III 3937; v. **Liturgiae.**

Competitio politica: religiosi sese abstineant ab eis efformandis vel nutriendis I 652; v. **Politica.**

Completorium recitari potest etiam post anticipa-tionem Matutini et Laudum pro die sequenti II 3822.

Complicis *absolutio:* dubium circa facultatem ab-solvendi confessarium reum absolutionis proprii com-plicis I 743; poenae Codicis Iuris latini ob hoc delictum extenduntur ad Ecclesiam Orientalem I 1571; extensio canonis 2367 § 2 de indirecte inducentibus in peccatum complicitatis I 1591.

Complicitatis *peccatum* v. **Complicis** absolutio.

Compositio altaris ex pluribus laminis lapidis et consecratio I 1350; regiminis interni Institutorum sae-cularium clericalium, cum auctoritate Ordinarii loci in proprios clericos I 3120, cum incardinatione Dioecesi et subiectione Ordinario loci I 3120; recentioris proces-sus rerum socialium, cum praeceptis christianis: Enc. «Mater et Magistra» III 4184; decretorum Ordinarii loci in re liturgica, cum ritu dominicano III 4935.

Compostella in Hispania: indulgentiae, privilegia et favores spirituales concessi fidelibus ad sepulcrum S. Iacobi occassione anni Sancti seu Iubilaris compo-stellani peregrinantibus II 2239, 3340.

Comprobatio mutationum inductarum in Constitutiones religiosorum IV 6299.

Computatio *consanguinitatis* ut constituat impedi-mentum matrimoniale inter orientales II 3140; — *distan-tiae* inter sepulchra cadaverum et altare in ordine ad definitionem altaris mobilis seu portatilis II 2144;

— *summae pecuniae* aequivalentis 30.000 libellas apud religiosos, ultra quam requiritur Beneplacitum Ap. II 3422; v. **Alienatio, Beneplacitum** Apostolicum, **Bona;**

— *temporis* servitii militaris in tempus professionis temporariae I 860; mensis quoad ieiunium eucharisticum infirmorum I 915; temporis legalis relate ad Commu-nionem in Missa Vigiliae Paschalis et in Dominica Resurrectionis II 3030.

Concelebratio Missae: dubium de validitate cum unus tantum sacerdos verba consecratoria pronuntiat II 3618; concelebrationes Romani Pontificis III 4610, 4710, 4811; cantus iuxta ritum concelebrationis III 4620; ritus concelebrationis promulgatur III 4655; so-lutio dubiorum circa ritum III 4669, 4685, 4698, 4764; modus ordinandi Missam in qua ordinatio sacerdotalis confertur III 4798; iura Ordinarii loci et Superioris religiosorum in moderanda in propriis ecclesiis III 4928; cuinam cedendum est stipendium pro Missa cantata

cum Missa concelebratur III 4971; dies et conditiones quibus permittitur in Seminariis et Collegiis Urbis III 5275; facultas celebrandi Missam in Cena Domini cum facultate concebrandi in Missa principali IV 5757; declaratio de concelebratione in Missa conventuali vel communitaria, aut occasione peculiaris coetus sacer-dotum, nullo percepto stipendio, etiam si sacerdos iam celebraverit Missam in bonum fidelium IV 6302.

Conceptae prolis ius ad vitam: allocutio pontificia de hac materia II 2940.

Conceptio *Immaculata B.M.V.:* facultas utendi paramentis caerulei coloris in Missa I 1981; facultas celebrandi Missam votivam die Congregationum Ma-rianarum II 2588; Annus Marianus indicitur primo exeunte saeculo a definito Dogmate II 3184; celebratio Missae post mediam noctem d. 8 dec. annorum 1953-1954 in festo Imm. Conceptionis II 3221; Missa votiva in sabbatis per annum Marianum celebranda II 3222; obligatio ieiunii et abstinentiae in pervigilio festi II 3723; finis Concilii Vaticani II in hoc festo praesigna-tur III 4766;

— *prolis* v. **Proles.**

Concessio *expressa* facultatum II 2891; *nova* Sedis Ap. ut pars conventa quae solutum habuit matrimo-nium in favorem fidei ad alias nuptias transire possint cum parte catholica vel acatholica III 4256;

— *dispensationis* ab oneribus sacrorum Ordinum: formula rescripti et conditiones III 5101, IV 5964, 5966, 6288; — «*documentum libertatis*» a matrimonio inter acatholice baptizatos, quoties nullitas aut incon-summatio non satis evincuntur II 2230; a matrimonio civiliter inito inter partem acatholice baptizatam et partem ab acatholicis natam et dubie in ecclesia ca-tholica baptizatam II 3030; a matrimonio partis in secta methodistarum baptizatae cum parte dubie bapti-zata initi II 3588; viro in dubio usus validi Privilegii Paulini II 3777; — *exclaustrationis* qualificatae: formu-la II 3213; v. **Exclaustratio;** — *facultatum* v. **Facultates;**

— *indulgentiarum:* competentia transit in S. Paeni-tentiariam I 37; Portiunculae I 701; durante Anno Sancto vel Iubilaeo v. **Annus Sanctus, Iubilaeum;** Ordini Eremitarum S. Augustini: Summarium I 721; Ordini F.M. Cap. I 760; recitantibus Rosarium coram Ssmo Sacramento I 896; Ordini Fratrum Minorum I 969; omnibus religiosis exemptis I 1202; in consecratione al-taris I 1350; monialibus durante Anno Sancto I 708, 1448, II 2610; piis operibus aut obiectis devotionis I 1462; recitationi Rosarii et pio Viae Crucis exercitio I 1515; visitationi «Septem ecclesiarum» III 1604; precibus quas ope «megaphonii» audiuntur I 1620; adorationi Ssmi Sacramenti durante Hebdomada Maio-re I 1720; recitationi Officii Divini et festo translato I 1836; augentur facultates circa indulgentiarum conces-sionem II 2135; Congregationibus Marianis II 2510, 2588; Confraternitati Ssmi Rosarii II 3121; peregri-nantibus: ad Sanctuarium B.M.V. a Columna in Civi-tate Caesaraugustana I 1955, ad sepulcrum S. Iacobi in Compostella II 2239, 3340, ad Specum Massabie-lensem B.M.V. prope Lapurdum anno 1958-1959 per-durante II 3775; — *iurisdictionis* ad audiendas confes-siones in ecclesiias alterius ritus I 1409, 1432;

— *privilegiorum* sacerdotibus durante Iubilaeo ex-traordinario I 1033; v. **Annus Sanctus, Iubilaeum;** conclavistis ecclesiasticis I 428, 1914, II 3869, III 4377; Praelatis Curiae Romanae et variis eorum Ordinibus I 1574; Archiconfraternitati Doctrinae Christianae in Ecclesia S. Mariae de Planctu in Urbe I 1947; Abbati-parocho II 2410; Auditoribus Rotae Nunciaturae Ap. in Hispania III 3899;

— *tituli* dignitatis a Praelatis ritus orientalis, sacerdo-tibus alieni ritus I 1982; Missionarii Apostolici I 1982; abbatialis, ecclesiae paroeciali II 2410; honoris causa, a Supremo Ordine militari Hospitalario Equestri S. Ri-tae II 2595; v. **Ordines** Equestres; — *unionis* exstinctivae Instituti religiosi feminarum III 5102.

Concessio seu *praestatio* operum bibliothecae, ar-chivi et musaei ecclesiastici II 2831.

Conciliares Patres Vaticani II: alloc. pontificiae ad eos III 4319, 4425, 4534, 4556, 4610, 4710, 4789, 4811; Epistula Ap. III 4333, 4397; v. **Patres.**

Conciliatio inter facultatem acceptandi bona sta-bilia, et indolem paupertatis franciscanae II 3270; inter iura individualia ad vitam, et exigentias demographicas consotiationis humanae III 5153.

Concilium *Oecumenicum:* eius ratio in vita et histo-ria Ecclesiae III 4319; — *Baltimorense:* vis normarum post Codicem circa nominandos administratores dioce-sanos I 165; — *Brasiliae* plenarium nationale: facultates concessae post eius celebrationem: a S.C. de Sacramentis I 1949, a S.C. Rituum I 2048, a S.C. Concilii I 2049, a S. C. Sancti Officii I 2051; — *Italiae* regionale: decretum pro celebratione in regionibus Italiae I 181; exsecutio de-creti I 190; — *Sinense:* vota et postulata I 948; — *Tri-dentinum:* Epistula Ap. quarto exacto saeculo post cons-tituta Seminaria III 4410; celebratio IV centenarii huius Concilii III 4345;

— *Trullanum:* canon 72 non applicatur catholicis ritus byzantini III 3997; conditiones ad declarandam nulli-tatem matrimonii ex hoc canone III 4419; consilium Ordinariis datur recurrendi ad Sedem Ap. III 4470; usquedum hic canon valorem habuit dirimentem III 5041; nullitas vi huius canonis potest declarari ab Or-dinario loci ad modum casus excepti III 5190; vim suam tenet post Motu pr. «Crebrae allatae» IV 5550; vis canonis quoad declarationem nullitatis ex impedi-mento mixtae religionis IV 6295;

— *Westmonasteriensia* provincialia: dubium circa le-ges et decreta I 145.

Concilium Vaticanum II: *annuntiatio* eius proximae celebrationis III 3919;

— *praeparatio:* mens exquiritur Universitatum ec-clesiasticarum circa res et argumenta proponenda III 3962; Commissiones praeparatoriae instituuntur III 4036; alloc. pontificia de proxima celebratione III 4038; praesidium S. Ioseph Patroni universalis Ecclesiae imploratur III 4168; normae servandae a Commissione centrali in examinandis schematibus Commissionum singularum III 4232;

— *indictio* per Const. Ap. «Humanae salutis» III 4244; dies statuitur inchoandi III 4252;

— *ordo celebrandi* et disciplina servanda: normae statuuntur Concilii celebrandi III 4303; Ordo Concilii III 4304; facultas delegandi ministros extraordinarios ad Confirmationem conferendam tempore Concilii III 4318; de mozzetta in sessionibus deferenda III 4387; Ordo celebrandi recognitus III 4387; de collecta im-perata «de Spiritu Sancto» tempore Concilii III 4398; normae servandae a peritis Concilii in eorum officio fideliter adimplendo III 4454; additamenta ad Ordinem Concilii celebrandi III 4503; conceditur Vicario Ge-nerali S. I. facultas habendi partem in Concilio cum voto deliberativo III 4553;

— *inauguratio:* alloc. pontificia de ratione Conci-liorum in Ecclesia et praecipue huius occasione et mu-nere III 4319; nuntius ad universos homines a Patribus missus III 4324;

— *periodus altera:* Epistula Ap. ad Patres Conciliares in Epiphania Domini circa officia Patrum tempore ante

http://www.obrascatolicas.com

oximam continuationem III 4333; a Paulo VI indiur celebranda III 4375; Epistula Ap. de Patrum rdinalium convocatione ad alteram sessionem celendam III 4397; alloc. pontificia in altera sessione unda de Concilii prosequendi finibus III 4398; alloc. ntificia, altera exacta Concilii sessione, de fructibus ncilii iam adeptis aliisque secuturis III 4425;

– *documenta alterius periodi:* Const. «Sacrosanctum ncilium» de sacra Liturgia III 4430; Decr. «Inter rifica» de instrumentis communicationis socialis III 47; decernitur ut praescripta quaedam Constitutionis nciliaris de liturgica vigere incipiant III 4461;

– *periodus tertia* indicitur III 4504; alloc. pontificia tia periodo ineunte, de notis verae Ecclesiae Christi out in celebratione Concilii apparent III 4534; notiationes Secretarii Generalis Concilii circa qualificanem theologicam doctrinae in Schemate de Ecclesia ositae, cum Nota explicativa praevia III 4561;

– *documenta tertiae periodi:* Cont. dogmatica «Lun Gentium» de Ecclesia III 4563; qualificatio theolo-a et Nota explicativa praevia praecedentis Constiionis conciliaris III 4561; Decr. «Orientalium Ecsiarum» de Ecclesiis Orientalibus Catholicis III 4595; catio legis statuitur pro decreto conciliari de Ecclesiis ientalibus Catholicis III 4600; Decr. «Unitatis retegratio» de Oecumenismo III 4601; alloc. pontia tertia exacta Concilii periodo, de arctiore conactione Episcopatus cum Romano Pontifice in renine Ecclesiae deque Beata Maria Virgine Matre Ecsiae appellanda III 4610.

– *periodus quarta* indicitur III 4621; alloc. pontificia quarta periodo ineunte, de caritate qua labores ncilii prosequendi sunt deque proposito Synodum iscoporum instituendi III 4710;

– *documenta in initio huius periodi promulgata:* Decr. hristus Dominus» de pastorali Episcoporum mure in Ecclesia III 4728; Decr. «Perfectae Caritatis» accommodata renovatione vitae religiosae III 4741; cr. «Optatam totius» de institutione sacerdotali III 47; Decl. «Gravissimum educationis» de educatione ristiana III 4755; Decl. «Nostrae aetate» de Ecclesiae bitudine ad religiones non-christianas III 4761; vatio legis pro praecedentibus promulgatis decretis tuitur III 4764;

– *documenta in paenultima sessione promulgata:* notcatio facta a Secretario generali Concilii circa qualiationem theologicam doctrinae quae in schemate e divina Revelatione» exponitur III 4767; Const. gmatica «Dei Verbum» de divina Revelatione III 68; qualificatio theologica praecedentis Constitutios III 4767; Decr. «Apostolicam actuositatem» de ostolatu laicorum III 4774; vacatio legis huius decreti I 4788; allocutio pontificia post haec documenta romulgata de exsequendis intentis Concilii deque prossu Beatificationis Pii XII et Ioannis XXIII instiendo III 4789;

– *finis Concilii:* statuitur dies III 4766; allocutio ontificia ad Ordinarios Italiae de mente et spiritu quius decreta conciliaria exsequenda sunt III 4799; dearatio communis Pauli Pp. VI et Athenagorae Paiarchae Constantinopolitani in ultima sessione publia Concilii III 4802; Iubilaeum extraordinarium in toto rbe indicitur III 4804; Missa pro Iubilaeo III 4925; itterae Ap. in ultima sessione publica perlecta circa fficia erga Ecclesiam Constantinopolitanam III 4810; locutio-Homilia pontificia in ultima sessione plenaria, e fructibus a Concilio adlatis et adfuturis III 4811;

– *documenta in ultima sessione promulgata:* Decl. Dignitatis humanae» de libertate religiosa III 4815; Decr. «Ad gentes» de activitate missionali Ecclesiae III 4822; Decr. «Presbyterorum Ordinis» de presbyterorum ministerio et vita III 4842; Const. pastoralis «Gaudium et Spes» de Ecclesia in mundo huius temporis III 4859; vacatio legis pro decretis promulgatis III 4903; vacatio decreti «Christus Dominus» prorogatur pro Ecclesiis orientalibus III 4984; vacatio legis quorundam decretorum Concilii adhuc prorogatur III 4987;

– *conclusio Concilii:* Summus Pontifex post sacrificium Eucharisticum notos facit nuntios nomine Concilii mittendos distinctis coetibus societatis humanae III 4903; Litterae Ap. quibus Concilio finis imponitur III 4908; Missa pro Iubilaeo extraordinario parata approbatur III 4925;

– *interpretatio documentorum:* sensus verborum «patrimonio philophico perenniter valido» decreti de institutione sacerdotali III 4913; de initiatione aliquorum sodalium in Ordinibus sacris apud Instituta laicalia III 4942; alloc. pontificia de officio Commissionis centralis postconciliaris III 4979; circa delegationem potestatis legislativae Conferentiarum Episcopalium III 4988; Epistula S.C. pro Doctrina Fidei, de nonnullis erroribus ex falsa interpretatione documentorum Concilii insurgentibus III 5000; de criteriis ad reformationem liturgicam perficiendam III 5043; solvuntur dubia circa interpretationem decreti conciliaris de Ecclesiis orientalibus catholicis III 5064; constituitur Commissio decretis Concilii Vaticani II interpretandis III 5217; extenditur competentia ad documenta Sedis Ap. pro exsecutione decretorum Concilii edita III 5514; interpretiones authenticae datae III 5292, 5339, IV 5513, 5588, 5867, 5911, 5963, 6122, 6234, 6277; de recte intellegenda renovatione vitae religiosae a Concilio proposita IV 6277;

– *exsecutio documentorum:* Instructio prima ad executionem Const. de S. Liturgica III 4540; Instructio secunda III 5150; Instructio tertia IV 5877; institutio liturgica alumnorum in Seminariis ad mentem Concilii III 4913; alloc. pontificia de officio iudicis post Concilium III 4932; vacatio decreti conciliaris «Christus Dominus» prorogatur pro Ecclesiis Orientalibus III 4984; prorogatur vacatio legis quorundam Decretorum III 4987; Motu pr. «De Episcoporum muneribus» quo normae impartiuntur ad facultatem Episcoporum dispensandi a legibus generalibus Ecclesiae spectantes III 4991; Motu pr. «Ecclesiae Sanctae» ad quaedam exsequenda decreta III 5001; alloc. pontificia de activitate legislativa Ecclesiae post Concilium et de necessitate iuris canonici III 5020; Directorium ad ea quae a Concilio de re oecumenica promulgata sunt exsequenda III 5160, 5801; Const. Ap. «Regimini Ecclesiae» III 5224; alloc. pontificia de recta institutione ad vitam sacerdotalem ad mentem Concilii IV 5503; Missale Romanum ex decreto Concilii instauratum IV 5511; ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis IV 5702; Officium divinum ex Decreto Concilii instauratum IV 5912; Instructio pastoralis ad Decretum Concilii de instrumentis communicationis socialis rite applicandum, de mandato eiusdem Concilii exarata IV 6073; adhortatio Ap. de religiosa vita secundum Concilii renovanda praeceptiones IV 6109.

Conciones ad populum v. **Contiones.**

Conclavistae ecclesiastici: gratiae et privilegia varia eis concessa I 428, 1914, II 3869, III 4377.

Conclusio hymnorum Officii divini I 1919; orationum in Missa addendarum II 2320; Horae Primae et Horae ante Missam conventualem II 2350; precum in Rituali Romano III 4326; Concilii Vaticani secundi III 4811, 4908; v. **Concilium Vaticanum II;** conclusiones

quaedam Synodi Episcoporum approbantur, dum alias sibi examinandas reservat Summus Pontifex IV 6166; conclusiones approbatae a coetu mixto Episcoporum et Presbyterorum in Hispania IV 6226, 6243.

Concordatum: Episcopi facultates habent conferendi beneficia ecclesiastica non consistorialia, etiam in locis ubi Concordatum viget III 5100;

– SEDIS APOSTOLICAE cum Statibus vel Nationibus: – *Austria* I 1469; ratihabitio I 1535; v. **Conventio** cum Austria;

– *Baden* I 1415; additamentum (Protocollo addizionale) I 1426; ratihabitio I 1461; – *Bavaria* I 669; ratihabitio I 735; mutationes inducendae III 5431; ratihabitio 5472; – *Borussia* I 1067; ratihabitio I 1106;

– *Dominicana* dicione II 3277; ratihabitio II 3294; Instructio Ordinariis quoad celebrationem matrimonii II 3375; – *Germania* I 1495; ratihabitio I 1511;

– HISPANIA: *Conventio* circa nominationem Episcoporum et aliorum beneficiorum collationem I 2062; devolutio collationis beneficiorum ad S. Sedem, collatio canonicatuum et reservatio beneficiorum ante Concordatum II 2149; *Conventio* circa collationem Beneficiorum ecclesiasticorum non consistorialium II 2351; *Conventio* circa Seminaria et Universitates studiorum ecclesiasticas II 2386; dubia solvuntur circa conventionem de collatione beneficiorum non consistorialium II 2483; *Conventio* circa iurisdictionem castrensem et spiritualem curam exercitus Hispaniarum II 2765; ratihabitio II 2814; *Concordatum* II 3165; ratihabitio II 3212; solvuntur dubia circa preces liturgicas pro Supremo Hispaniae Moderatore recitandas vi Concordati II 3292; formula perorationis «Et famulos...» in Hispania vi Concordati recitanda II 3294; causae matrimoniales separationis tractandae, post Concordatum, via iudiciali coram Tribunalibus ecclesiasticis II 3847; *Conventio* circa validitatem quoad effectus civiles studiorum scientiarum non ecclesiasticarum quae apud Universitates Ecclesiae perficiuntur III 4266; ratihabitio huius Conventionis III 4291;

– ITALIA: *Conventio* internationalis I 1004; *Concordatum* I 1009; ratihabitio I 1066; administratio bonorum beneficialium et ecclesiasticorum ad normam Iuris Canonici et Concordati I 1079; Instructio circa exsecutionem art. 34 Concordati de matrimonii celebratione quoad effectus civiles I 1094; effectus civiles sententiarum nullitatis matrimonii ad normam Concordati I 1105; Instructio circa applicationem art. 29 litt. b) Concordati de recognitione personalitatis iuridicae associationum religiosarum I 1156; preces pro italica natione post Missam conventualem recitandae ad normam art. 12 Concordati II 2385, III 5428; introductio divortii in Italiam laedit Concordatum III 5021, 5108, IV 5744, 5841;

– *Lethonia* I 466; ratihabitio I 502; – *Lithuania* I 898; ratihabitio I 915;

– LUSITANIA: *Conventio* de circumscriptionibus ecclesiasticis Indiae dicioni Lusitaniae subiectis I 941; ratihabitio I 946; *Conventio* de dioecesi Meliaporensi I 1045; ratihabitio I 1094; *Concordatum* I 1965; et Conventio circa res missionales I 1975; ratihabitio conventionum I 1981; applicatio articuli 25 Concordati quoad exsecutionem civilem sententiarum vel decisionum tribunalis ecclesiastici in causis matrimonialibus ad normam Concordati I 1996; Instructio circa matrimonia celebranda iuxta Concordatum I 1999; *Conventio* de circumscriptionibus ecclesiasticis Indiae dicioni Lusitanae subiectis II 2761; ratihabitio II 2800;

– *Polonia* I 737; ratihabitio I 754; – *Rhenania Septentrionalis* atque *Westphalia* II 2572; ratihabitio II 3588; mutationes inducendae IV 5519; ratihabitio IV 5756; – *Romania* I 876; ratihabitio I 1103; *Conventio* circa «Statum Romano-Catholicum Transylvaniensem» substituendum a Consilio Dioecesis catholicae Alba Iuliensis ritus latini I 1390; Statuta Consilii Dioeceseos I 1392; – *Saxonia Inferiori* III 4637; ratihabitio 4724.

Concordia inter nationes provehenda a iure poenali civili: alloc. pontificia IV 5627.

Concubinariis publicis: administratio sacramentorum in casibus particularibus I 508.

Concurrentia liturgica: solutio dubiorum I 74; Officii S. Ioannae de Arc, et Dominicae infra octavam festorum in Gallia cum aliis Officiis II 2397; Dominicae II classis et festi II classis quoad Vesperas II 3555.

Concursus pro collatione beneficii paroecialis I 215; quoad beneficia iuris patronatus laicalis I 505; paroecialis I 1399.

Condamnatio v. **Damnatio.**

Condicio *rerum* in Hungaria I 186; *Superioris* maioris tribuenda Prioribus conventualibus I 521; civitatis ad beneficia I 751; *familiae* et societatis quoad matrimonia I 1208; *stirpis* et nationalitatis in documentis matrimonialibus contrahentium I 1957; *iuridica* professorum laicorum in scholis publicis Italiae ab Ecclesia dependentibus II 3191; *missionum* catholicarum praesertim in Africa II 3602; *liquidi et solidi* relate ad ieiunium eucharisticum II 3718; *personarum* relate ad usufruendum Bulla Cruciata in Hispania II 3866; *Archiepiscopi* Maioris Metropolitae Leopolitano Ucrainorum III 4454; *devolutiva vel suspensiva* recursus interpositi ad Signaturam IV 6122.

Conditiones pro: *absolutione* generali I 213; – *administratione* Confirmationis I 1463; – *assumptione* officiorum ecclesiasticorum in Hungaria II 3583; – *collatione* canonicatus theologalis I 1958; – *commissione* paroeciae saecularis Institutis religiosis ad nutum S. Sedis II 2439, 3589; – *gratiis et indultis* Bullae Cruciatae in Hispania II 3866;

– *indulgentiis* lucrandis I 1512; applicandis obiectis religiosis II 2116; pro indulgentiis Apostolicis I 424, 1911, II 3870, III 4375; pro indulgentiis Iubilaei: commutatio pro iis qui peregrinos iuvant I 732; dubium de confessione I 736; facultates confessariis concessae I 746, 746; neccessariae pro Iubilaeo Anni Sancti in Roma lucrando II 2729; Anni Mariani II 3237; pro indulgentia adquirenda durante Anno Iubilaei apud Specum Lapurdensem II 3775; Rosarii coram Ssmo Sacramento I 937; contentae in formula «suetis conditionibus» I 1512, II 3277; pro indulgentia Portiunculae ubique I 980; in ecclesia S. Mariae Angelorum apud Asisium I 1633;

– *quoad Liturgiam:* ad usum antimensii a missionariis latinis II 2409; ad titulum «Iesus operarius» cuidam ecclesiae romanae tribuendum II 2947; ad Missam ter litandam III 4269; ad concelebrationem Missae in Seminariis et Collegiis Urbis III 5275; ad titulum Basilicae Minoris concedendum III 5383;

– *quoad matrimonium:* ad novas nuptias mixtas contrahendas a parte catholica quae obtinuit solutionem matrimonii in favorem fidei III 4454; ad sanandum in radice matrimonium mixtum initum cum impedimento ligaminis III 4456; ad dispensandam formam canonicam matrimonii II 5050; – *quoad nullitatis* matrimonii declarationem ex conditione apposita I 146; vi canonis 72 Conc. Trullani III 4419; – *quoad praecedentiam* Tertiariorum S. Francisci I 748; – *quoad Privilegium Paulinum* et interpellationes dispensandas I 1591, II 2421; post adulterium partis catholicae III 5034;

– *in renuntiatione paroeciae* I 504; – *in Rescriptis*

http://www.obrascatolicas.com

pensationis ieiunii eucharistici II 2348; asservationis nae Eucharistiae in navibus II 3239; solutionis manonii in favorem fidei III 4454; reductionis sacerum ad statum laicalem, omnibus dispensatis oneri- III 5101; unionis exstinctivae cuiusdam Instituti giosi feminarum III 5102; unionis monasterii Tutini cum secundo Ordine monialium Minimarum 5252; — *in Viae Crucis* erectione I 1874.

Condomata copula et dispensatio matrimonii rati non consummati III 5023.

Condonatio *bonorum* Ecclesiae usurpatorum in lia I 1055; *Missarum IV* 6212; v. **Onera, Reductio.**

Conexio v. **Connexio.**

Confectio *actorum* processus: praematrimonialis pturientium II 2154, solutionis matrimonii in farem fidei I 1535, II 3354, super rato et non consumto I 1623, II 2134, 3159, Servorum Dei: litterae stulatoriae I 1603, usus machinae dactylographicae 4507 et xerographicae III 4532; *altarium* ex arenato borato ferro II 2937; *chrismatis* II 2238, III 4120; xta novum Ordinem IV 5935; *Constitutionum* Congationum iuris dioecesani III 3881; *inventarii* patrinii artistici Ecclesiae II 2649; *linteorum* pro ecclesiis: us gossypii I 349, «rami» I 2093; *obiectorum* piorum materia fragili I 607, coronae Rosarii e funibus II 02, Crucifixi ex materia «plastica» II 3925, oleorum crorum in Cena Domini II 2238, III 4120; *paramenrum* iuxta forman antiquam II 2293, gothicorum II 35, novae formae IV 6102; *rationis studiorum* apud stituta perfectionis II 3593; *relationis* de statu Vicatus Castrensis II 3556; *Statutorum* Capitularium I 7; *testamenti* novitiorum I 191, II 3598, 3821.

Conferentiae Episcoporum: normae circa aggregaonem Episcoporum cum locales exurgunt difficultas III 4476; delegatio potestatis legislativae III 4988; gor normarum olim ad interim statutarum III 5292; ctior coniunctio inter ipsas IV 5659, et cum Sede Ap. 5666; collaboratio cum Pont. Commissione «Iustitia Pax» IV 5646; obligatio sequendi normas ab ea datas materia liturgica IV 5841; participatio presbyterorum ligiosorum et laicorum IV 5911; relationes cum S.C. ro Gentium Evangelizatione in activitate missionaria xercenda et coordinanda IV 6049;

— *documenta ad Praesides directa:* de cleri, maxime nioris, institutione IV 5672; de Consiliis Presbyterabus ordinandis IV 5797; de Tribunalium ecclesiastiorum statu et activitate IV 5952; de cura patrimonii istorico-artistici Ecclesiae IV 5989;

— *Africae meridionalis:* normae ac criteria ei propountur circa praecipuas quaestiones Missionum III 250; *Angliae et Valliae:* facultates ei tribuuntur circa rocessus matrimoniales IV 5962; *Australiae* novus nodus procedendi in causis nullitatis matrimonii IV 877; *Belgii:* facultates quoad processum matrimoniaem IV 5918; *Canadensis:* constitutio et Statuta II 351; *Columbiae:* statuta approbantur II 3771; *Galliae:* tatuta III 5061; *Hispaniae:* statuta III 5079; facultas rigendi associationes fidelium pro toto nationis territorio IV 5586; coetus mixtus cum presbyteris IV 6226, 5243; *Insularum Philippinarum:* statuta II 3047; *Italiae:* normae I 1398; regionis Latii III 5220; normae circa xercitium iuris quaeritandi religiosorum III 5353; *Laino-Americanae:* collaboratio cum Confoederatione Laino-Americana religiosorum III 4618; *Malawi et Zamiae:* facultates admittendi ad ordines sacros filios adulerinos III 5252; *Statuum Foederatorum Americae Septentrionalis:* statuta IV 5947 v. **Conventus** Episcoorum;

— *Superiorum Maiorum:* munus et officium in singulis statuta IV 5479; — *S. Vincentii a Paulo:* dependentia ab Ordinario loci I 335.

Confessarius: pagella facultatum quam S. Paenitentiaria nonnullis tribuit I 193, II 2482, III 4018; facultas absolvendi a censuris reservatis ab Ordinariis I 286; consulens dimidiatam copulam I 510; facultas: absolvendi a censuris ob peccata contra fidem I 910, 921, III 4272, IV 5844; dispensandi ab irregularitatibus et absolvendi a censuris: in Mexico I 921, in Germania I 1890, in Gallia 1941; absolutio adhaerentium factioni «L'Action Française» I 973; facultas audiendi confessiones: extra propriam dioecesim I 1348, II 2349, in ecclesiis alterius ritus I 1409, eorum qui socii sunt in carceribus vel aliis custodiae locis I 2049, et in itineribus aëriis II 2482; Instructio et normae de prudentia in interrogationibus circa VI Decalogi praeceptum deque ratione agendi cum mulieribus paenitentibus II 2174; S. Alphonsus M. de Ligorio constituitur Patronus II 2746; manifestatio impedimenti ante matrimonium cuius dispensationem obtinuerat confessarius a S. Paenitentiaria II 3597;

— *Iubilaei:* facultates ordinariae et extraordinariae I 702, 730, 1445, II 2606; monita de usu facultatum I 710, 730, 1456, 1530, II 2630; facultas dispensandi, commutandi vota et conditiones Iubilaei, et absolvendi a censuris I 746, 1448, II 2610;

— *Palestinae:* facultates extraordinariae durante Anno Sancto Redemptionis I 1441; — *peregrini* durante Iubilaeo: facultates I 730, 1433, 1463, II 2633; — *Urbis:* facultates absolvendi a censuris I 286, III 5419;

— *complicis:* eius absolutio I 743; indirecte inducentis in peccatum I 1591; — *militum:* extenduntur facultates capellanorum III 4128; potestas ordinaria Capellanorum Castrensium III 5447; v. **Castrensis** iurisdictio; — *religiosorum:* Magister seu Praefectus Studentium I 150; — *religiosarum:* specialis singulis religiosis datus I 55; ordinarius dandus domibus, etsi parvis I 272; obligatio eum adeundi I 363; occasionalis I 415; officium potest exerceri a sacerdotibus religiosis saecularizatis III 4301.

Confessio sacramentalis: usus rationis praescriptus I 285; conditio ad Iubilaeum I 736; dum Eucharistia infirmis administratur I 923; extra propriam dioecesim I 1348, II 2349, 2429, 3569; in ecclesiis alterius ritus I 1409, 1432; facultas confessiones audiendi tamquam conditio ad applicandas indulgentias obiectis II 2116; usus facultatum «pagellae» I 193, II 2482, III 4018; puellarum extra sedem confessionalem III 4237; obligatio eam praemittendi ante Communionem III 5403;

— *praeceptum:* pro pueris ante septennium I 103; pro orientalibus I 682, 735; v. **Praeceptum** Paschale;

— *itinerantium* a sacerdote comite I 1644; per viam aëriam II 2482; per viam ferream II 2891; navigantium I 583, 1572; — *in carceribus detentorum* I 2049; — *militum:* extenditur facultas Capellanorum III 4128; potestas ordinaria Capellanorum castrensium III 5447; v. **Castrensis** iurisdictio; — *religiosorum* a Praefecto seu Magistro studentium I 150; experientiae contra ius commune IV 5796; normae novae circa usum et administrationem IV 5943; — *religiosarum:* locus I 348, 364, 920, 1608; usus et administratio IV 5943; — *in Urbe* iuxta veteres et novas normas I 286, III 5419.

Confessionalis sedis I 348; puellae non audiendae extra eam III 4237.

Confessiones christianae: participatio communis S. Eucharistiae inter fideles IV 5735; v. **Oecumenismus.**

Confirmatio SACRAMENTUM: Const. Ap. «Divinum consortium» de sacramento Confirmationis, et Ordo recognitus IV 6141, 6146; *aetas:* solutio dubiorum I

1314, II 3029; consuetudo eam administrandi pueris ante usum rationis I 1379; instructio de aetate I 1400;

— *minister extraordinarius:* sacerdos charactere episcopali carens I 641, 1463; Instructio pro simplice sacerdote delegato I 1538; nequeunt esse Capellani habentes omnia iura sed non omnia officia parochorum II 2391; administratio a Capellanis castrensibus II 2393; Presbyteri ritus latini pro fidelibus orientalium rituum II 2500; facultas datur Capellanis domorum maternitatis, nosocomiorum et brephotrophiorum pro puerulis in periculo mortis II 2523, 2728; indultum Capellanis militum concessum et instructio circa indulti usum II 3044, 3091; item Capellanis Apostolatus maris II 3184; item tempore Conc. Vaticani secundi III 4318;

— *in mortis periculo:* decretum «Spiritus Sancti munera» de Confirmatione administranda iis, qui ex gravi morbo in periculo sunt constituti II 2358; gravitas morbi et minister II 2408; extenditur decretum ad regiones S. C. de Prop. Fide subiectas II 2482; facultas data Capellanis nosocomiorum, pro puerulis in periculo mortis constitutis in S.F.A.S. II 2523; eadem facultas pro Germania II 2728; officia missionariorum emigrantium quoad Confirmationem II 3207; formula brevissima administrationis II 3827;

— *Ordo administrationis:* disciplina Codicis servanda a sacerdote qui hoc gaudet indulto, et ritus servandus II 2360; Const. Ap. de sacramento Confirmationis, et Ordo recognitus IV 6141; novus Ordo promulgatur in editio typica IV 6146; modus peragendi chrismationem a ministro confirmationis IV 6277;

— *liber confirmandorum* I 176; — *relatio* de Confirmatione non amplius mittenda II 3718.

— CANONICA seu *iuridica:* cultus in causis Servorum Dei I 1354; electionis I 148, 233, 416; Universitatis Catholicae Noviomagensis I 595; Institutorum saecularium I 2495; Statutorum Piae Unionis Excubiarum Imm. Cordis B.M.V. II 2946; Legis propriae seu Constitutionum Confoederationis Congregationum monasticarum O.S.B. II 3013; unionis utriusque partis Ordinis Filiarum Mariae Dominae Nostrae II 3574; Academiae Alfonsianae in Urbe II 3597; valoris matrimonii III 3808; iuris et praxeos S.I. circa cessationem votorum in momento dimissionis III 3966; normarum circa administrationem baptismatis in Urbe IV 5894; dimissionis religiosorum a Superioribus decisae IV 6300.

Confoederatio *Congregationum monasticarum* O.S.B. approbatur et confirmatur II 3013; Lex propria et Constitutiones II 3014; alloc. pontificia ad Abbates et Priores conventuales IV 5894; — *Congregationis Ordinis Canonicorum* Regularium S. Augustini constituitur et approbatur III 3932;

— *Superiorum Maiorum* Institutorum perfectionis constituitur in Hispania II 3222; Statuta II 3223; nova Statuta approbantur III 3918; CLAR = Confoederatio Latino-Americana religiosorum III 3929; collaboratio cum Consilio Episcopali Latino-Americano III 4618.

Conformitas sententiarum quae nullitatem matrimonii affirmant ex capite metus prima, altera, ex capite simulationis IV 5977; solutio in favorem fidei matrimonii cuius valor affirmatus fuerat per duas conformes sententias III 3808.

Confraternitates erectae in ecclesiis religiosorum: administratio fundationum Missarum I 415; praecedentia inter ipsas I 1619; habitus et insignia I 1930;

— *B.M.V. de Monte Carmelo:* sanatio erectionum I 1912; — *Doctrinae Christianae* aggregatae Archiconfraternitati ecclesiae S. Mariae de Planctu in Urbe: summarium indulgentiarum et privilegiorum I 1947; obligatio eam erigendi in singulis paroeciis II 3405;

— *Rosarii B.M.V.:* absolutio generalis et indulgentiae I 607; admissio absque inscriptione durante bello I 1936; summarium indulgentiarum II 3121; — *Ssmi Sacramenti:* obligatio eam erigendi in singulis paroeciis et aggregatio ad Archiconfraternitatem Primariam Romae I 865; — *Ssmae Trinitatis:* absolutio, indulgentiae I 607.

Confucius: participatio catholicorum in obsequiis ei praestandis I 1621.

Confutatio doctrinae Tribunalium Neerlandiae circa capita nullitatis matrimonii IV 6194.

Congregatio *generalis Conc. Vat. II* cum Notificationibus Secretarii generalis circa qualificationem theologicam doctrinae «de Ecclesia» III 4561, et «de Divina Revelatione» III 4767; — *Ordinaria S.C. Rituum* pro revisione scriptorum Servorum Dei II 3599; — *plenaria S.C. pro Clericis* die 18 oct. 1968 habita IV 5672, et die 10 oct. eiusdem anni IV 5797; — *Societatis Iesu:* decreta circa paupertatem, quae recedere videntur a «Formula Instituti» a Summo Pontifice approbantur III 4985; sessio altera respondet requisitis statutis pro Capitulo Speciali III 5052; alloc. pontificia eidem facta de renovatione interna Societatis Iesu III 5055; Summus Pontifex laudat opus legislativum atque criteria et pericula indicat accommodatae renovationis Institutorum perfectionis III 5315.

Congregationes MARIANAE: relationes cum Actione Catholica I 1431; nonnulae facultates tribuuntur Directoribus in favorem congregatorum II 2429; Summarium indulgentiarum et privilegiorum II 2510, 2588; Const. Ap. «Bis saeculari» de Congregationibus Marianis II 2516; supplementum ad «Summarium indulgentiarum » II 2588; facultas celebrandi Missam Imm. Conceptionis B.M.V. die in universo orbe eis dicato II 2588; Epistula Ap. de Congregationibus Marianis provehendis II 2742; sanantur defectus adscriptionis membrorum ob omissa nomina in albo II 2756; «Regulae communes» II 2948; constitutae Foederationis approbantur Statuta II 3151; Statuta Foederationis mundialis II 3153; mutatur nomen in «Communitates vitae christianae» III 5332; principia generalia et Statuta Foederationis mundialis Communitatum vitae christianae III 5332; v. **Communittes** vitae christianae;

— MONASTICAE: Prior claustralis et Superior non veniunt nomine superioris localis I 475; Prioribus conventualibus convenit condicio Superiorum maiorum I 521; *monachorum Camaldulensium* unitur Congregationi Eremitarum Camaldulensium de Etruria I 1627; *Ordinis Canonicorum Regularium S. Augustini:* Confoederatio III 3932; *Ordinis Sancti Benedicti:* transitus ab una in aliam I 172; nova efformatur sub titulo «Annuntiationis B.M.V.» e seiunctis Abbatiis Congregationis *Beuronensis* et *Brasiliensis* I 284; *Casinensis:* facultas thurificandi in Missis cantatis I 1871; *Confoederatio* confirmatur II 3013; Lex propria seu Constitutiones Confoederationis II 3014; *Solesmensis:* titulus Abbatia donatur monasterio S. Crucis de Valle Occasorum in Hispania II 3834; facultates quaedam delegantur a Sede Ap. Abbatibus Praesidibus Congregationum Monasticarum III 4559;

— RELIGIOSAE: electio Moderatricis generalis I 287; normae secundum quas S.C. de Rel. procedere solet in novis approbandis I 374; missionariorum Imm. B.M.V. de Scheut obnoxia fit S.C. de Prop. Fide I 384; Sororum a Missericordia: natura iuridica I 783; calendarium proprium Congregationum religiosorum I 832; Missa in honore Fundatoris vel Fundatricis I 1434; Ordo S. Hieronymi Congregationis B. Petri de Pisis supprimitur I 1439; Missionariorum Filiorum Imm. Cordis

http://www.obrascatolicas.com

M.V. (Claretiani): novum Officium Imm. Cordis M.V. eis conceditur II 2341; Congressus ex universis bis regionibus coadunatur Romae II 2813; alloc. ntificia in fine Congressus II 2835; effectus aggrega-nis ad Ordinem Fratrum Minorum illarum Congre-tionum quae Regulam Tertii Ordinis franciscalis non ofitentur II 3770; Sororum Adoratricum Ancillarum Ssmo Sacramento et Caritate eligunt S. Antonium . Claret Patronum praecipuum III 4490; — *iuris ecesani:* celebratio Capituli generalis I 399; decretum ca Congregationes religiosas aut pias Societates iuris ecesani distinguendas ac recognoscendas I 516; do-menta ad «nihil obstat» obtinendum pro erectione IV 55; — *indigenae in Missionibus:* Instructio de iisdem ndendis I 1807; normae de earum regimine I 1809; rmae pro Constitutionibus conficiendis III 3881; cessitas alicuius Superioris et Magistri novitiorum o eis erigendis III 5191; v. **Instituta** *perfectionis* et ngulas Congregationes;

— *Tertii Ordinis Saecularis S. Francisci:* sanantur fectus in erectione I 148, 599, 955, 1004;

— *vitae communis sine votis:* facultas dandi litteras missoriales et ordinandi alumnos titulo mensae com-unis I 1609; — *Missionis:* festum dedicationis om-um ecclesiarum I 1518; facultas addendi in Missa rationem pro gratiarum actione I 1715; Institutum liarum Caritatis subiicitur Superiori Generali cum emptione ab Ordinariis locorum II 2383; v. **Socie-tes** vitae communis.

Congregationes Romanae: competentia aliquarum 520; iura Advocatorum I 612; ordines Praelatorum 1575; iura, officia et privilegia Assessorum et Secre-riorum I 1577; normae quibus ordinantur personae Regolamento per il personale) II 2869, III 5298; non-ulli Episcopi dioecesani cooptantur inter membra III 221; Const. Ap. «Regimini Ecclesiae» de Romana uria denuo ordinanda III 5224; nova ordinatio gene-lis personarum III 5298; decisiones cadunt sub com-etentia Signatura Ap. III 5415, IV 5502; normae pro mpetentia in fidelium associationes III 5446; recursus ntra decisiones III 5415, IV 5502, 5917; duae no-ae ortae e divisione S. C. Rituum IV 5336; v. **Curia;**

— *pro Causis Sanctorum:* constitutio et competen-a determinatur propria IV 5536;

— *pro Clericis:* constitutio et competentia III 5233; cultates Ordinariis locorum tributae III 5283; con-regatio plenaria d. 18 oct. 1968, de formatione cleri V 5672; animadversiones in coetum mixtum Episco-orum et Presbyterorum in Hispania IV 6226, 6243; . etiam antiqua **Congregatio** Concilii;

— *Concilii:* competentia in quibusdam negotiis reli-iosorum I 191; «Studium» restauratur I 235; ordi-natio «Studii» I 248, III 3973; dubia solvuntur circa competentiam I 520; interventus cum agitur de censibus et praestationibus circa res et bona ecclesiastica perfi-ciendis in Italia II 2176; novae normae «Studii» III 3973; alloc. pontificia circa officia pastoralia erga uristas III 4341; v. **Congregatio** pro Clericis;

— *Consistorialis:* dubia solvuntur circa competen-tiam I 520; facultates Ordinario et Capellanis Castren-sibus in Hispania II 2943; conditiones quas solet ap-ponere in concedenda asservatione Ssmae Eucharistiae in oratorio navis II 3239; facultates quas Legatis Apo-stolicis procurat II 3340; v. **Legati** Romani Pontificis; normae «Sedes Sapientiae» tenet Instituta perfectio-nis ab ea dependentia III 3725; v. **Congregatio** pro Episcopis;

— *pro Cultu Divino:* constitutio et competentia IV 5536; Epistula quam mittere solet petentibus indultum distribuendi Communionem in manu IV 5700; v. etiam antiqua **Congregatio** Rituum;

— *de disciplina Sacramentorum:* facultates speciales quas tribuere solet Ordinariis circa dispensationes ma-trimoniales I 497; dubia soluta circa competentiam I 520; normae datae Consultoribus pro tractandis causis de matrimonio rato et non consummato I 907; regulae servandae in processibus super nullitate sacrae Ordi-nationis I 1282; interventus in processum nullitatis ma-trimonii per Promotorem Iustitiae accusati I 1931; facultates sacerdotibus et militibus germani exercitus concessae durante bello I 1934; responsa authentica de eius competentia in causis nullitatis matrimonii I 1990; Instructio de institutione clericali et religiosa I 1203, extenditur ad clericos S.C. de Prop. Fide subiectos I 2042; formula sub qua definit causas de matrimonio rato et non consummato II 2116; responsa data dubiis circa Instr. «Sacrosanctum» I 2064; de processu prae-matrimoniali nupturientium II 2154; facultates conces-sae Ordinario et Capellanis Castrensibus Hispaniarum II 2912; facultas administrandi Confirmationem con-cessa Capellanis militum Hispaniae II 3091; nova ordinatio et competentia III 5231; competentia circa «quaestiones» de validitate matrimonii IV 5907; facul-tatem dat Ordinario instruendi immediate, sine praevio recursu, causas de matrimonio rato et non consum-mato IV 5916;

— *pro Doctrina Fidei:* appellatio ordoque procedendi decernitur III 4807; munus Commissarii supprimitur III 4967; nova constitutio et competentia III 4807; mutatur eius competentia circa causas matrimoniales III 5096; mens circa amputationem foetus et mem-brorum corporis humani et circa cadaverum crema-tionem III 5121; nova determinatio competentiae III 5229; v. etiam **Congregatio** Sancti Officii;

— *pro Ecclesia Orientali:* constitutio et competentia I 57; Commissio pro Russia ab ea seiungitur I 1167; transmittit directe ad Rotam Romanam causas matri-moniales in quibus pars conventa est acatholica I 1380; modus inscribendi litteras ad eam missas I 1518; Motu pr. de eiusdem iurisdictione I 1875; relatio annua mit-tenda a sacerdotibus ritus orientalis curam animarum habentibus extra Patriarchatum sub iurisdictione Ordi-narii alieni ritus I 1900; facultas quas concedere solet Ordinariis sibi subiectis II 2156, III 4135; normae pro sacerdotibus e patria expulsis in Germania degentibus II 2338; v. **Congregatio** pro Ecclesiis Orientalibus;

— *pro Ecclesiis Orientalibus:* constitutio et compe-tentia III 5230;

— *pro Episcopis:* constitutio et competentia III 5230; v. etiam antiqua **Congregatio** Consistorialis;

— *pro Gentium Evangelizatione* v. **Congregatio** de Propaganda Fide;

— *pro Institutione Catholica:* constitutio et compe-tentia III 5235; mens circa Seminaria minora aliaque similia formationis clericalis instituta III 5371; item circa divisionem Seminariorum in parvas communita-tes per varia loca dispersas III 5375; v. **Congregatio** de Seminariis et studiorum Universitatibus;

— *pro Negotiis ecclesiasticis extraordinariis:* consti-tutio et competentia I 761; decretum «Maris Caribici» II 3245, III 5416; concedit licentiam clericis iter fa-ciendi in regiones communistarum III 5146, 5217; v. etiam **Consilium** pro Publicis Ecclesiae Negotiis;

— *negotiis religiosorum sodalium praeposita:* dubia circa competentiam una cum S.C. Concilii I 191, 520; normae secundum quas procedere solet in novis Reli-giosis Congregationibus approbandis I 374; revisio Constitutionum religionum Codici conformatarum I

410; commissiones internae instituuntur I 1239; In-structio de formatione clericali et religiosa d. 1 dec. 1931 edita I 1355, tenet etiam Societates Missionum depen-dentes a S.C. de Prop. Fide I 1492, 2042; decretum datum die 25 iulii 1941 una cum S.C. de Seminariis I 2082, non tenet eos qui e Seminariis exeunt ad ample-ctendam vitam religiosam II 2124, 2130; instituitur Commissio pro institutione alumnorum curanda II 2238; elenchus quaestionum pro relatione de statu reli-gionis durante et post bellum eidem mittenda II 2247; mens circa administrationem eleemosynarum in ec-clesiis paroecialibus quae religiosis committuntur II 2566; Epistula Ap. ad Card. Praefectum de proximo Congressu religiosorum Romae anno 1950 celebrando II 2813; instituitur «Studium seu Schola Practica de iure religiosorum» II 2919; formula qua utitur in exclaustratione qualificata concedenda II 3213; ap-probat Statuta Foederationis religiosorum in Lusitania II 3220; formula qua utitur: pro exclaustratione ad experimentum religiosorum sacerdotum II 3239, pro saecularizatione religiosorum non sacerdotum cum vo-tis simplicibus perpetuis II 3240, pro restauratione votorum sollemnium monialium quae vota simplicia emittebant II 3240; Epistula Ap. ad Card. Praefectum circa vocationem et apostolatum Institutorum docen-tium II 3264; formula qua utitur ad nominandum Dele-gatum pro Foederationibus monialium cum facultati-bus II 3339; competentia in transitum associationum fidelium in Instituta saecularia II 3538; ad eam transmit-tenda pro approbatione «Ratio studiorum» religiosorum II 3593; sanat canonicam erectionem domorum O.F.M. in locis Missionum ob defectum beneplaciti proprii II 3874; Institutum «Sedes Sapientiae» constituitur sub eius auspiciis III 4498; nova ordinatio ac competentia III 5235; v. **Congregatio** pro Religiosis et Institutis Saecularibus;

— *de Propaganda Fide:* revocat facultates Ordinariis Missionum concessas I 218; facultates decennales an-no 1920 concessae I 249; delimitatio paroeciarum eidem subiectarum I 350; Congregatio Missionariorum de Scheut declaratur eidem subiecta I 384; relatio quin-quennalis eidem exhibenda I 446; relatio annua ei mittenda a Collegiis Missionum I 1114; significatio vocis «ecclesiis» in suis facultatibus I 1153; territorio quae ab ea dependent considerantur terrae missionum I 1149; relatio statistica eidem quotannis transmittenda I 1186; formula «extra ordinem» facultatum decen-nalium pro dioecesibus: Sarajewo, Banjaluca, Mostar, Antirari, Scopia I 1231; decretum «Inter reliquas» tenet Societates Missionum ab ea dependentium I 1406; praxis sequenda in transitu Institutorum religiosorum in suam iurisdictionem I 1434; Missa pro populo in suis regionibus I 1466; normae pro expediendis Bullis erectionis vel mutationis circumscriptionum ecclesia-sticarum, et collationis tituli episcopalis in suis regio-nibus I 1491; Instructio S. Cong. de Religiosis de formatione clericali et religiosa I 1355, tenet etiam So-cietates Missionum I 1492; Card. Praefectus pro tem-pore eligitur Magnus Cancellarius Athenaei Urbani I 1513; normae pro Seminariis regionalibus quae com-mituntur Institutis religiosis vel Missionalibus ab ea dependentibus I 1533; annua relatio tenet Episcopos eidem subiectos I 1544; facultates quas tribuit alumnis proficiscentibus e Collegio Urbano in territoria eidem non obnoxia I 1618; item caeteris alumnis et Missionariis apostolicis I 1629; Statuta Athenaei Urbani I 1646; quaestiones pro relatione quinquennali eidem mittenda I 1845; schema pro relatione annua Collegiorum Missio-num quae ab ea dependent I 1852; normae pro conficien-dis Constitutionibus Congregationum iuris dioecesani ab ea dependentium III 3881; facultates Formulae Maioris et Minoris quas ipsa Ordinariis Missionum concedit I 2031, 2033, II 2851, III 4005, 4010, IV 5955; facultates speciales concessae Ordinariis Americae Latinae eidem subiectis I 2059; subiectio cuiusdam Instituti Sororum declaratur II 2151; interpretatio facultatis decennalis de usu altaris portatilis II 2317; Instructio de relatione quinquennali eidem exhibenda II 2322, III 3893; In-structio de collaboratione inter Unionem Cleri pro Mis-sionibus et cetera Pontificia Opera Missionalia II 2613; Epistula Ap. ad Card. Praefectum de assignanda die ad Opus Sanctae Infantiae singulis annis promovendum II 2834; beneplacitum Apostolicum pro prima domo religiosa Institutorum iuris dioecesani erigenda in novis circumscriptionibus eidem subiectis II 3514; Instituta perfectionis ab ea dependentia tenentur normis Const. «Sedes Sapientiae» II 3725; applicatio Decreti S.C. de Seminariis circa readmissionem eorum qui e Seminariis egressi sunt II 3774, 3809; sanantur erectiones do-morum O.F.M. in locis eidem subiectis invalide forsan factae II 3874, 3924, III 5420; facultas Superiorum S.I. erigendi Viam Crucis in territoriis eidem obnoxiis III 3929; facultates decennales 1960-1970 Ordinariis Mis-sionum concessae III 4005; mutanda et addenda in Facultatibus III 4010; facultates Nuntiis, Internuntiis et Delegatis Ap. in territoriis eidem subiectis III 4165; tollitur eius «vetitum» ut Superiori Regulari Missionis tribuatur vox activa in Capitulo Provinciali sui Ordinis religiosi III 4499; mutatio appellationis in S.C. pro Gentium Evangelizatione novaque eius ordinatio et competentia III 5236; facultates speciales tributae Insti-tutis religiosis mulierum iuris pontificii ab ea depen-dentibus III 5250; membra adiuncta et Consultores S.C. pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide III 5317; sanat erectiones domorum et novitatuum invalide forsan factae in suis territoriis III 5420; item monasteriorum monialium III 5420; Instructio «Reno-vationis causam» IV 5455, extenditur ad Instituta reli-giosa ab ea dependentia IV 5492; relationes cum Episco-porum Conferentiis quoad activitatem Ecclesiae mis-sionariam IV 6049;

— *pro publicis Ecclesiae negotiis* v. **Consilium**;

— *pro Religiosis et Institutis saecularibus;* denomina-tio, ordinatio et competentia III 5235; suspendit obli-gationem mittendi relationem quinquennalem et urget delationem actorum Capituli specialis de renovatione III 5278; facultates quinquennales tribuit Ordinariis locorum III 5283; exhibendus eidem est elenchus Fa-cultatum quas gaudent Instituta singula circa onera Missarum IV 6212; recursus ad Signaturam Ap. contra suum decretum confirmans dimissionem religiosorum a Superioribus decisam IV 6300; alloc. pontificia ad coetum Superiorum Maiorum Institutorum religioso-rum sub eius auspiciis coadunatum IV 6321; v. etiam supra **Congregatio** negotiis religiosorum;

— *Rituum;* applicatio cuiusdam Decreti ad religiosos exemptos I 644; mens quoad currus adhibendos in Processionibus I 654; privilegia quae concedere solet in triduo vel octiduo celebrando intra annum a Beati-ficatione vel Canonizatione Servi Dei I 747, 1240, III 4332, 5428; «Decreta Authentica» vol. VII Appendix II cum indice generali I 859; declaratio non authentica quaedam declaratio eidem tributa I 1106; quaedam sua declaratio d. 7 iun. 1919 de absolutione generali I 213, extendit ad Tertium Ordinem Regularem S. Francisci I 1344; facultates sacerdotibus exercitus germani con-cedit durante bello I 1933; Epistula Ap. ad Card. Pro-praefectum de novo Statuto consociationis S. Caeciliae

http://www.obrascatolicas.com

2905; respondit ad dubia circa decretum «De rubri- ad simpliciorem formam redigendis» II 3372, ab datum II 3395; facultates concedit Ordinario et apellanis Castrensibus Hispaniarum II 2912; Congre- tio ordinaria super scriptis Servorum Dei: modus rvandus II 3599; solvuntur dubia circa privilegia olim ermaniae concessae circa modus Missae adsistendi st novam eius Instructionem de musica sacra II 38, datam II 3877; tribuit facultates quinquennales rdinariis locorum III 5283; nova Ordinatio et compe- ntia III 5232; in duas Congregationes dividitur al- ram pro Cultu divino, alteram pro Causis Sanctorum 5536;

— *Sancti Officii:* competentia tribuitur in censuram rorum I 37; monitum circa modum eidem mittendi teras I 166; revocatur monitum I 840; inter eius mem- a adnumeratur Card. Praefectus S.C. de Seminariis udiorumque Universitatibus I 898; eius competentia causis matrimonialibus acatholicorum I 930, 1355; odus parandi preces eidem exhibendas I 1378; non- lla territoria Africae non tenentur observare eius ecretum de cautionibus in mixtis nuptiis I 1591; littera ecretarii ad urgendam Instructionem de confessario- m prudentia in interrogationibus faciendis deque sorum cum mulieribus paenitentibus agendi ratione 2174; responsum circa cathecumenos Indiae com- rtem quacum vivunt retinentes II 3031; interpretatur us Instructionem circa novam disciplinam ieiunii charistici II 3134; locus Commissarii in «Cappella» pompa Pontificia II 3831; recursus quoties pars tholica cuius matrimonium solutum est in favorem lei, novas nuptias mixtas contrahere intendit II 3841; hoc casu non solet dispensare a disparitate cultus II 67; eius nomen et ordo mutatur, in posterum «Con- egatio pro Doctrina Fidei» appellanda III 4807; v. pra **Congregatio** pro Doctrina Fidei;

— *de Seminariis et Studiorum Universitatibus:* Epistula p. ad Card. Praefectum circa Seminaria et studia ericorum I 488; dubia soluta circa eius competentiam 520; Card. Praefectus cooptatur inter Patres Cardi- les Congr. S. Officii et Commissionis Biblicae I 898; lotu pr. de eius sede I 909; constituitur penes eam Officium centrale pro scholis catholicis in Italia», cui bjecta notificantur Instituta educationis religiosorum 1385; Summus Pontifiex sibi reservat munus Praefecti 1831; Opus vocationum sacerdotalium constituitur pud ipsam I 2098; qui e Seminariis exeunt ad am- lectendam vitam religiosam non tenentur decreto d. 25 l. 1951, ab ea dato I 2082, II 2124, 2130, 2270, 3774, 809, 3813, 3867, III 4350, 5145; elenchus quaestionum ro relatione durante et post bellum eidem mittenda II 247; decretum ab ea datum de admissione ex-alum- orum seminariorum I 2082, late interpretandum est I 2270; Instituta ab ea probata pro commoratione lericorum et sacerdotum Romae studentium II 2344; esponsa tradit dubiis circa decretum de admissione x-alumnorum Seminariorum, I 2082, ab ea editum II 3809; ab eiusdem competentia pendet quaelibet stu- diorum Universitas in Ecclesia III 3981; mutatio ap- pellationis in «Sacram Congregationem pro Institu- tionem Catholicam III 5235; v. **Congregatio** pro Insti- tutione Catholica.

Congressus *Actionis Catholicae* Antuerpiae haben- dus I 963; celebratio Missae in media nocte II 2383, 2653; *biblici:* Instructio circa eorum celebrationem II 3424; *catechistici:* normae servandae I 682; *censorum librorum:* alloc. pontificia II 3460, III 3981;

— *Episcoporum* v. **Conferentia** Episcoporum; *Eucha- ristici:* indulgentiae, privilegia, indulta et dispensatio- nes concessae intervenientibus vel operam praestanti- bus I 656; celebratio Missae media nocte I 1925; Epi- stula circularis circa celebrationem I 2026;

— *Institutorum saecularium:* alloc. pontificiae I 5887, 6221, 6310; *iuris peritorum canonistarum:* ad cele- brandum octavum centenarium Decreti Gratiani II 3032; ex omnibus nationibus coadunati III 5378, IV 5738; *iuris peritorum civilium* de iure poenali: II 3199, 3358, IV 5627; sodalitatis ex iuris peritis catholicis Italiae II 3326, 3358, III 3999, IV 6348; *legumlatorum* ex universis nationibus IV 6313; *liturgicus* pastoralis Asisii habitus II 3547;

— *medicorum* catholicorum II 2635, 3540; obstetricum II 2926, III 5046; urologiae II 3208; sodalitatis univer- salis II 3301; universalis de fecunditate et sterilitate humana II 3499; Gynecologiae et obstetriciae III 5046; cardiologorum paediatrarum III 5153; *Moral* rearme- ment (MRA): participatio clericorum et religiosorum II 2915, 3440; *musicae* sacrae II 3301;

— *Oecumenici:* dubium I 889; monitum de mixtis conventibus acatholicorum cum catholicis II 2504; participatio catholicorum in conventibus «Internatio- nal Council of Christians and Jews» II 2849; *Pastoralis* Asisii II 3547; Hollandiae IV 5698;

— *Religiosorum* anni 1950 Romae habitus: Epistula Ap. II 2813; alloc. pontificia II 2835; circa accommo- datam renovationem Institutorum perfectionis: normae II 3475; utriusque cleri in Hispania II 3546; Romae anno 1957 celebratus II 3800; Olysiponi in Lusitania indictus II 3823; Superiorum Maiorum III 4121, 5059;

— *Signaturae Apostolicae:* recursus contra decisio- nes eiusdem Congressus IV 5945; *Synodi Episcoporum:* alloc. pontificia IV 6329; *Tabulariorum* ecclesiasticorum III 4557; *«Turismi et Pastoralis»:* alloc. pontificia III 4341; v. **Coetus.**

Congruae supplementum I 770.

Congus (Zaïre): erectio: Delegationis Ap. I 1147, Universitatis Catholicae «Lovanium» II 3612, Hierar- chiae ecclesiasticae III 3977, Nuntiaturae Ap. III 4341.

Coniugalis vitae quaestiones morales, et de iure ad vitam prolis conceptae II 2940.

Coniugium christianum: sanctitas III 4117.

Coniunctio mulieris legitima cum viro polygamo ad fidem catholicam convertentis I 1916; Corporis mystici Christi cum ipso Christo: Encyclyca Ap. II 2182; Episcopatus cum Romano Pontifice in regimine Ecclesiae III 4610; Conferentiarum Episcoporum inter se IV 5659, et cum Sede Ap. IV 5666; vitae eremiticae cum sacerdotio et cultu liturgico IV 6045.

Coniux: praesumptio mortis I 2, 341, III 4270; separatio coniugum via administrativa I 1399; causae separationis non transeunt in rem iudicatam I 2054; inhabilis ad accusandum matrimonium II 2231; datur documentum libertatis ob praesumptam mortem III 4270; baptismus alterius coniugis limitat usum Privi- legii Paulini III 4420; interpellatio coniugis infidelis ante baptismum alterius partis III 4617; dispensatio super rato et non consummato concedi non solet quoties coniuges copulam onanisticam vel condomatam exercuerunt III 5023; coniuges relinqui possunt in bona fide in casu solutionis invalidae matrimonii in favorem fidei et in casu baptismi dubii III 5218; capacitas pro- cessualis seu legitimatas activa ad agendum fratrum coniugis defuncti IV 6122.

Connexio *causarum:* querela nullitatis contra de- cretum Decani Rotae Romanae eam negantis IV 5934; *onerum* seu obligationum cum sacra Ordinatione: dispensatio IV 5966; v. **Reductio** sacerdotum ad statum laicalem.

Conopei materia I 1994; color tempore Adventus et Quadragesimae II 2482; obligatio III 4935.

Consanguinitas: dispensatio impedimenti in primo gradu lineae collateralis mixto cum secundo I 1342; computatio in iure orientali relate ad impedimentum constituendum II 3140; exsistentia impedimenti ac- curate inquirenda ante nuptias II 3422.

Conscientia: S. Paenitentiaria facultates tribuit confessariis pro hoc foro I 193, III 4018; peccati mor- talis ante Communionem sacramentalem III 5403.

Consecrata *species eucharistica:* poenae ob abie- ctionem extenduntur ad Orientales I 1571; *saecularitas* et natura Institutorum saecularium IV 6310.

Consecratio *altaris* ex plurimis laminis lapidis com- positi I 1350; indulgentiae conceduntur ab Episcopo delegante et promulgantur a delegato I 1350; amissio et reconsecratio II 2209; formula adhibenda II 2916;

— *calicis:* eius defectus non officit validitatem sacrae Ordinationis I 1785; facultas datur Superiori religio- sorum II 2433; ad concedendam facultatem sacerdoti non sufficit sola absentia Episcopi II 2741; — *Ecclesiae:* ieiunium I 1103; nequit eam facere valide Abbas nullius non Episcopus in alieno territorio I 1238; requisita ex parte mensae altarium II 2937; — *Episcopalis:* Const. Ap. de duobus Episcopis adstantibus II 2256; sine canonica provisione II 2885; — *Eucharistica:* nonnulla definienda in novis precibus eucharisticis quoad verba III 5442; — *familiarum* Cordi Iesu I 108; normae et ordinatio in Italia I 122; — *generis humani* seu mundi Cordi Iesu I 829; Cordi Imm. B.M.V. II 2145;

— *Institutorum saecularium:* Communio sodalium sub utraque specie in die uniuscuiusque propria III 4688; ratio ac natura propria in Ecclesia: alloc. pontificia IV 5887; consistit in saecularitate consecrata et in conse- cratione saeculari IV 6310:

— *oleorum sacrorum* pro anno 1943 conficienda II 2238; Missa dicenda ab Episcopo in Cena Domini, et ritus servandus a sacerdote III 4120; ab Ordinario non Episcopo III 4553; Ordo recognitus IV 5935; v. **Oleum** sacrum; — *religiosarum:* elementa IV 6321;

— *Virginum:* pro milieribus in saeculo viventibus I 869; facultas adhibendi ritum apud aliquas moniales S.F.A.S. II 2801; ritus apud moniales post Const. Ap. «Sponsa Christi» II 3091; novus ritus promulgatur IV 5829; usus novi ritus a religiosis feminis IV 5985.

Consensus *Capituli* monialium ad alienanda bona monasterii I 837; *Legati Pontificii* in regione pro usu facultatum specialium durante bello II 2229; *Ordinarii loci* ad centrum non autonomum constituendum Insti- tuti saecularis «Opus Dei» II 2623; *matrimonialis* vitia- tus acatholicorum qui conversionem catholicam volunt: Instructio pro causis pertractandis in Suecia III 3893, 3900; *renovatio* ad convalidandum matrimonium ex de- fectu aetatis III 4690; *modus exquirendi* apud religiosos: experimenta contra ius commune IV 5796.

Conservatio *bibliothecarum,* archivorum et mu- saeorum ecclesiasticorum I 544, praesertim in Seminariis Italiae I 868; *obiectorum* artis et historiae in Italia I 957, 1922; *linguae latinae* in chorali recitatione Officii divini III 5018; *particularum* et fragmentorum Ho- stiarum IV 6264.

Consideratio aliarum veritatum fidei ad lucrandas indulgentias Rosarii III 4020.

Consilia et *praecepta* pietatis: oppositio II 2532.

Consilium *administrationis* bonorum ecclesiastico- rum in Missionibus I 176, 396; ordinarium et extraor- dinarium bonorum Collegii S. Anselmi de Urbe I 834; bonorum dioeceseos romanae IV 5905; — *cinemato- graphicae* radiophonicae et televisionis: Epistula Praesi- dis II 3145; Statuta II 3334; novae leges III 3926; Epistula Ap. Praesidi missa III 4219; dioecesanum constituendum II 3145;

— «*Cor Unum*» de humana et christiana progressione fovenda in Urbe conditur IV 6138; alloc. pontificia de muneribus Consilio commissis IV 6333; — *Dioece- seos catholicae* ritus latini Albae Iuliensis iuxta initam Conventionem I 1390, I 1392; — *Episcoporum* v. **Con- ferentia** Episcoporum; — *F.A.O.* = Food and Agri- culture Organization»: alloc. pontificia recurrente vi- gesimo anno ab eius constitutione IV 5919; — *Helvetiae Civitatum Foederatarum:* conventiones cum Sede Ap. III 5404, IV 5980; — *Instrumentis communicationis so- cialis:* constituitur III 4483; Instructio pastoralis IV 6073; v. **Communicatio** socialis; — *de Laicis:* consti- tutio III 5093, 5238; Epistula Ap. Praesidi missa IV 6056;

— *Liturgiae ad exsequendam Constitutionem conci- liarem:* licentia ad experimenta liturgica inducenda III 4684; alloc. pontificia ei concessa III 5043; approbatio «ad interim» textuum liturgicorum in lingua vernacula III 5454; — *Missionariorum* qua Consilium administra- tionis bonorum in Missionibus I 176; — *Nationum Uni- tarum:* alloc. pontificia coram habita III 4719; — *Oecu- menicum Genavae:* alloc. pontificia in eius aedibus ha- bita IV 5572;

— *Operis a Propagatione Fidei:* constituitur centrale pro dioecesibus Italiae I 372; Statuta I 462; pecunia collecta in dioecesibus transmittenda est ad Opus Pon- tificium I 523; duo Consilia centralia constituuntur pro regione canadensi et fiunt nominationes I 523; indul- tum oratorii privati conceditur sacerdotibus adscriptis I 653; alloc. pontificia Moderatoribus et membris IV 6271; *Consilium generale* Operis Apostolici in Hibernia constituitur II 2241; — *paroeciale* Actionis Catholicae in Italia: Statuta I 926;

— *Pastorale* dioeceseos romanae: constitutio et ordi- natio III 5106; — *Presbyterale:* dioeceseos romanae constituitur et ordinatur III 5106; novum constituitur novisque normis instructum IV 5695; senatus Episcopi in regimine dioeceseos IV 5637; Litterae circulares de Consiliis Presbiteralibus IV 5787;

— *pro Publicis Ecclesiae negotiis:* constitutio et com- petentia III 5229; decretum «Maris Caribici» quo limi- tes Legationum recognoscuntur II 3245, III 5416;

— *Religiosorum:* nationale seu foederatio in Lusita- nia: Statuta II 3220; Superiorum generalium Urbis: Statuta III 4320; v. **Unio** Superiorum Generalium; De- finitorum pro admissione ad Professionem: sanantur defectus III 4668; cui competit votum deliberativum dare ad professionem sollemnem IV 5654; consilium vel consensus iuxta nova experimenta IV 5796; — *Se- cretariae Synodi:* alloc. pontificia IV 6329; — *Sodalitatis* Advocatorum: alloc. pontificia III 4665; — *Tabulariis* curandis Italiae praepositum: constitutio et statuta III 4025; — *Unionis cleri pro Missionibus:* Statuta II 2235; — *Vigilantiae* antimodernisticum manet in vigore post Codicem I 110.

«Consilium suum persequens»: decretum S. Pae- nitentiariae circa facultates adnectendi indulgentias piis obiectis I 1462, 1787.

Consistorialia *beneficia* v. **Beneficia** ecclesiastica.

Consociatio *iuvenum* Actionis Catholicae: congres- sus Antuerpiae I 963; *Instituti biblici et Orientalis* cum Athenaeo Gregoriano I 963; *dioecesanae* in Gallia: Encyclica I 635; *humana:* tutanda a Consilio Nationum Unitarum III 4719; modus conciliandi iura individualia cum exigentiis demographicis III 5153; v. **Associatio.**

Consolata: erectio Collegii internationalis pro Mis- sionibus exteris I 596.

http://www.obrascatolicas.com

Consortio humana: opus Ecclesiae in educatione cultura IV 5937; pax inter nationes debet institui ma ac duratura IV 6345.

Constantinianus Ordo S. Georgii I 706.

Constantinopolitanus: *Delegatio* Ap. et missiones eam pertinentes I 164; *Archiepiscopus* Armenorum: stitutio sedis et tituli I 953; *seminarium* interrituale Ludovici regis I 1535, et eiusdem Statuta I 1536; *clesia:* officia caritatis ecclesiae catholicae erga eam 4810; *Patriarcha* oecumenicus Athenagora I: deratio cum Paulo Pp. VI communis III 4802; et huius eum litterae circa unitatem ecclesiarum redintendam III 5219.

Constitutio *Tribunalis:* unius tantum iudicis pro nnibus causis cum modo procedendi summario III 81; *collegialis* I 1407; *in causis civilibus* Status Civiis Vaticanae I 1412; *pro causis matrimonialibus* in issionibus I 1466; *tertiae instantiae* pro Austria I 08; tertiae instantiae in S.F.A.S. pro causis matrionialibus II 2136; *appellationis* pro orientalibus III 30; v. **Erectio;** — *Patronorum* v. **Nominatio.**

Constitutiones *Apostolicae* Benedicti XIII de inessu iudaeorum et mahumetanorum in O.P. III 4956; nedicti XIV, Leonis XIII, Pii XI de ratione Iubilaei I 56, 1530, et Pii XII II 2630; «Altitudo» Pauli III I 29, 1914; «Auspicantibus Nobis» I 999, 1033; «Chriss Dominus» II 3123, 3147, 3596; «Deus scientiarum ominus» I 1272, III 5355; «Mirificus eventus» III 04, 4973; «Missale Romanum» IV 5511, 5644; «Proda» I 110; «Provida Mater» IV 6221; «Regimini Ecesiae» III 5224, 5281, 5321; «Romani Pontificis» ii V) I 1829, II 2285, 3030, 3031, 3876; «Sedes Saentiae» II 3503, 3516, 3597, 3725; «Sponsa Christi» 2815, 3091; «Vacante Sede Apostolica» I 425; «Veum sapientiam» III 4256, 4275;

— *Basilicae* Principis Apostolorum I 1854; — *Colvii* Anglici de Urbe I 100; item Bedani I 101;

— *Conciliares* Vaticani II: «*Sacrosanctum Concilium*» s. Liturgia III 4430; praescripta quaedam vigere cipiunt III 4461; vacatio legis III 4447; erratae apcationes III 5077; Instructiones ad illam exsequenm III 4540, 4620, 4684, 5150, IV 5877; «*Lumen ntium*» de Ecclesia III 4563; qualificatio theologica 4561; alloc. pontificia in sessione promulgationis 4610; «*Dei Verbum*» de divina Revelatione III 4768; alificatio theologica III 4767; alloc. pontificia in eius omulgatione III 4789; «*Gaudium et Spes*» de Ecclesia mundo huius temporis III 4859; alloc. pontificia in us promulgatione III 4811;

— *religiosorum:* reformandae post Codicem I 131, 2; normae secundum quas S.C. de Religiosis procere solet in approbandis I 376; approbationi S. C. de eligiosis subiiciendae I 410; generales O.F.M. vigent Hispania I 1434; O.P. revocant privilegia contraria I 18; obligatio penes moniales O.P. I 1537; textus nicus pro monasteriis Carmelitarum Excalceatarum 1768; monialium mutari possunt iuxta statuta pro ororibus externis I 1873; Institutorum saecularium uoad apostolatum secrete exercendum in dioecesibus 2430; Confoederationis Congregationum monasticaum O.S.B. II 3013, 3014; normae pro illis conficiendis Congregationibus iuris dioecesani a S.C. de Prop. Fie dependentibus III 3881; Ordinis Fratrum Minorum: ormae particulares in eis non receptae declarantur brogatae IV 5750; Ordinis F.M. Cap.: prorogatur empus experimenti ante approbationem definitivam IV 299; — *sodalium* S. Crucifixi ad Marcellum in Urbe I 36; — *Tertii Ordinis saecularis* S. Francisci: textus nicus II 2170; Regula et novae constitutiones II 3730.

Constitutionalis clausura IV 6285; v. **Clausura.**

Constructio *processus* v. **Instructio.**

Consuetudo obvolvendi capsam defunctorum ornamentis albis apud sorores I 778; lavandi manus post Missam I 1036; voti ieiunandi clericorum I 1708; administrandi Confirmationem pueris ante usum rationis I 1379; addendi nomen Patroni orationi «A cunctis» I 1902; centenaria celebrandi Patronos non de praecepto in Gallia II 2814; mutandi mysterium Rosarii quolibet anno III 4264.

Consultatio radiaesthesiae a clericis II 2120; technica Civitatis Vaticanae I 1595; v. **Consultores;** Sedis Ap. pro novis Operibus internationalibus catholicis instituendis II 2759.

Consultores *administrationis* in Missionibus I 396; *S.C. de Sacramentis:* normae pro tractandis causis de rato et non consummato I 907; *dioecesani:* an possint esse religiosi I 1238; *technici* Civitatis Vaticanae: institutio coetus I 1595; *Commissionis* Codicis iuris canonici recognoscendo: alloc. pontificia III 4793; *S.C. pro Gentium Evangelizatione:* designatio, tempus, officia III 5317; *Corpus* pro regimine Status Civitatis Vaticanae III 5347; tres pro dubiis maioribus discutiendis in causis Servorum Dei IV 6352.

Consummatio *matrimonii:* in his causis Defensor vinculi debet pro ea concludere I 1782; inter baptizatos, etsi acatholicos, impedit solutionem ab Ecclesia I 1941; notio iuridica I 2050; mens S.C. de Sacramentis circa notionem consummationis I 2051; adhibitis mediis aphrodisiacis usum rationis intercipientibus I I 2265, 2890; ante baptismum non obstat dispensationi super rato et non consummato II 3211; — *paramentorum* formae gothicae I 926; — *particularum* et fragmentorum Hostiarum IV 6264.

Consumptio per usum paramentorum forma gothica confectorum I 926.

Contemplativa *vita* v. **Vita** contemplativa.

Contentiones ortae ex actu potestatis administrativae cadunt sub competentia Signaturae Ap. IV 5502.

Contentiosae *causae* v. **Causae** iudiciales.

Continentia periodica: liceitas III 3881.

Continuatio *Concilii* Vat. II: Epistula Ap. III 4333; *Tricenarii* Gregoriani Missarum III 5111; *reformationis* liturgicae III 4681 v. **Instauratio** liturgica.

Contiones *ad populum:* facultas impertiendi Benedictionem papalem I 841; *menstruae* Tertiariis factae et absolutio generalis III 4352; *series* quotannis habendae in Basilica Liberiana S. Mariae Maioris III 4929.

Contractio *debitorum* a religiosis I 1776; *impedimenti* criminis III 3943; v. **Impedimenta** matrimonialia; *matrimonii* v. **Celebratio** matrimonii; *mutuorum* a religiosis I 1435.

Contractus mutuorum pro religiosis: formula Rescripti I 1435; summa pecuniae ultra quam requiritur beneplacitum Ap. ad eos perficiendos II 3037, 3056, 3093, 3133, 3139, 3422, 3842, III 4293, 4379, 4942, 5078; v. **Alienatio** *bonorum ecclesiasticorum* et *religiosorum;* inter Ordinarios locorum in territoriis Missionis et Instituta Missionalia IV 5700.

Contradictorium in processibus: nullitas decisionis ex eius defectu IV 6054.

Contrahentium *matrimonium:* non sunt notandae conditiones stirpis et nationalitatis in documentis I 1957; exprimendum est cognomen patris et matris IV 6162; *praesentia* pro valore matrimonii declaratur necessaria II 2601 v. **Celebratio** *matrimonii.*

Controversia inter Ordines Melitensem et Sancti Sepulcri I 1345.

Contumax declaratur «L'Abbé de Nantes» IV 5593.

Convalidatio *matrimonii* I 922; in casu impotentiae viri post initas nuptias adeptae III 4673; in casu defectus aetatis III 4690; inter partem acatholice baptizatam et catholicam sectae massonicae adscriptam absque praevia cum Ecclesia reconciliatione III 5144; cum non constat certe de impotentia viri III 5071.

Conventio inter Ordinarium loci et Instituta religiosorum cui paroecia ad nutum S. Sedis committitur II 3570, 3589; inter Studium Theologicum et Facultatem Theologiae cui affiliatur et norma pro conventionis applicatione III 4134; inter personas iuridicas civiles et ecclesiasticas de aliquo opere educativo aut benefico exercendo III 4408; ad pueros mittendos funeribus alienis III 4957; — *internationalis* de non usu vis nuclearis in armis bellicis: adhaesio Sedis Ap. IV 5979.

Conventio *Sedis Apostolicae* cum: *Anhaltina* dicione I 1375; *Argentina* III 5039, ratihabitio III 5100;

— *Austria* in materia patrimoniali III 4045, IV 5625; ratihabitio 4049; quoad Administrationem Ap. Burgenlandensem III 4051, ratihabitio III 4099; circa religionem docendam in scholis III 4293, ratihabitio III 4311; additamentum («Accordo addizionale») ad conventionem de re patrimoniali IV 5625, ratihabitio IV 5756; de Administratione Ap. Oenipontana in dioecesi erigenda III 4503, ratihabitio III 4533; de condenda «Feldkirchensi» dioecesi III 5429, ratihabitio III 5450; de scholis catholicis IV 6259, ratihabitio IV 6295;

— *Bavaria:* circa Universitates Ratisbonensem, Frisingensem et Monacensem III 5025, ratihabitio III 5046; circa nonnullas mutationes inducendas in Concordatum III 5431, ratihabitio IV 5472; circa sectionem theologiae catholicae in Univ. studiorum Augustana IV 5885, ratihabitio IV 5916; — *Bolivia:* de missionalibus rebus II 3791, ratihabitio II 3813; de Vicariatu castrensi II 3914, ratihabitio II 4168; — *Cecoslovacchia:* modus vivendi I 931; — *Gallia:* de honoribus liturgicis in regionibus ubi Gallia Protectoratum exercet I 845, et ubi Capitula sunt abrogata vel in praxim non deducta I 846;

— *Helvetia:* de separatione Administrationis Ap. Ticinensis a dioecesi Basileensi eiusdemque in Dioecesim erectione III 5404, ratihabitio IV 5980; — *Hispania* v. **Concordatum** cum Hispania; — *Italia* v. **Concordatum** cum Italia; — *Lusitania* v. **Concordatum** cum Lusitania;

— *Paraquaria* republica de erigendo Vicariatu Castrensi III 4125, ratihabitio III 4242; — *Romania* v. **Concordatum** cum Romania;

— *Salvatoriana* Republica de Vicariatu Castrensi III 5320, ratihabitio III 5403; — *Saravica* civitate (Saarland) de institutenda Theologiae catholicae cathedra in Studiorum Universitate III 5347, ratihabitio III 5435; circa institutionem magistrorum in disciplinis religiosis IV 5679, ratihabitio IV 5831; — *Tunete,* seu modus vivendi III 4499, ratihabitio III 4507; — *Venetiola* de nonnullis maioris momenti quaestionibus III 4475, ratihabitio conventionis III 4555.

Conventualis *Missa* v. **Missa** conventualis; — *Prior* Congregationum monasticarum: condicio Superioris Maioris I 521.

Conventa *pars* v. **Pars** conventa.

Conventus v. **Congressus, Domus** religiosa.

Conversi religiosi: abolitio differentiae habitus III 4629; vox activa in electione Abbatis vel Abbatissae III 4673, et in Capitulis communitatis IV 6226.

Conversio *ad Ecclesiam Catholicam:* acatholicorum, et disparitas cultus I 734; russorum I 1002, 1108; mulieres legitimae coniunctae cum viro polygamo I 1916; libertas religiosa in ea II 2112; acatholicorum qui causam nullitatis matrimonii instituere volunt ex consensu vitiatu III 3900; iudaeorum: formula deprecationis feria VI in Passione Domini III 3938; solutio matrimonii infidelium in favorem fidei absque neutrius partis conversiones III 3968, 3970, 4387, 4471; ex iudaismo vel mahumetismo, et ingressus in Ordinem Praedicatorum III 4956; v. **Reditus.** — *pecuniae* fallentiarum in distributiones I 388; — *latina nova* v. **Versio** latina.

Conviventes sacerdotes caste cum muliere: absolutio et admissio ad sacramenta I 1722.

Convocatio *Concilii* Vaticani II ad varias sessiones III 3919, 4244, 4252, 4375, 4397, 4504, 4621; *Synodi* extraordinariae Episcoporum III 5449; *Capituli* generalis extraordinarii in O.F.M. Cap. IV 6299.

Cooperatio v. **Collaboratio.**

Cooperator *Vicarius:* subdelegari potest ei facultas dispensandi a forma matrimonii I 1464; caret potestate ordinaria assistendi matrimoniis I 1512; *missionarius* emigrantium delegari potest pro assistendis matrimoniis II 3264.

Cooptatio Episcoporum dioecesanorum in Congregationes Romanas III 5221.

Coordinatio *Operum* Missionalium I 1089; *Unionis* Cleri pro Missionibus cum Operibus Missionalibus I 1787, 1821; *studiorum* Scholae mediae cum studiis seminariorum I 2047; apostolatus regionis III 4961; laborum post Conc. Vat. II: Commissio III 4979.

Copia *aquae* in calice Ordinationis sacrae I 760; *Psalmorum* in Liturgia Horarum pro quibusdam communitatibus religiosis IV 6300.

Copti: Ordo lampadis sive Unctionis infirmorum in Patriarchatu alexandrino I 1492.

Copula matrimonialis *dimidiata* a confessario consiliata I 510; amplexus reservatus II 3050; *onanistica* vel condomata et dispensatio super rato et non consumato III 5023.

Cor Iesu: *consecratio* familiarum: indulgentiae I 108, praxis I 122; generis humani I 829; imago vel statua in altari Ssmi Sacramenti collocata I 828, 1416; Enc. «Haurietisa quas» de eius cultu II 3477; — *festum:* in Lusitania I 862; Officium et Missa propria cum Octava I 1003; — *Missa votiva* prima feria VI mensis I 400, 476, 593, 915, 1878, II 2320; translatio in primam Dominicam I 778; iterum celebrari potest horis postmeridianis II 3267; facultas binandi I 1608, II 2255;

— *Eucharisticum* feria V post Octavam Corporis Christi celebrandum: Officium et Missa propria I 413; supressio consociationis mulierum reparatricum I 1185; — *scapularis parvus:* materia I 394; — *Universitas Catholica* erigitur I 358; alloc. pontificia III 4230; v. **Universitas Catholica** Mediolanensis; — *Institutum veronense* Filiorum Cordis Iesu in duas Congregationes separatur I 597; Institutum Ap. «Sacro Cuore» pro studiis superioribus Sororum in Italia I 1143; Societas Cordis Iesu: Praelatura ei commissa II 2406.

Cor Mariae: *consecratio* mundi II 2145; — *festum:* Missa et Officium proprium II 2242; variationes in rubricis ob introductum festum II 2242; novum Officium approbatur pro Filiis Imm. Cordis B.M.V. (Claretianis) II 2341; Missa votiva primo mensis sabbato III 3972; — *Templum* ei in Urbe dicatum: ad dignitatem Basilicae minoris evehitur III 3938; Diaconiae dignitate augetur III 4627; titulo Cardinalitio decoratur III 4628; — *Unio Excubiarum* honoris Imm. B.M.V. in archidioecesi Monacensi constituta cum propriis Statutis confirmatur II 2946.

«Cor Unum»: Pontificium Consilium de humana et christiana progressione fovenda in Urbe conditur IV 6138; munera eidem commissa IV 6333.

«Coram Ecclesia» *celebratio,* ut elementum ma-

http://www.obrascatolicas.com

monii putativi II 2563, 3583, 3596; in matrimonio xto III 3932; v. **Celebratio** matrimonii, **Putativum.**

Coram solis testibus: celebratio matrimonii in casi- particularibus IV 6192; v. **Celebratio, Forma** trimonii.

Corbiliensis dioecesis: erectio III 5038; ordinatio ibunalium III 5313, 5314.

Corea: Visitator Ap. Missionum potestate Delegati . praeditus II 2428; erectio Delegationis Ap. II 2593; erarchia episcoporum constituitur III 4263; Inter- ntiatura erigitur III 4452; Nuntiatura Ap. III 5027; enditur ad regionem privilegium Pianum retinendi variis uxoribus illam quae baptismum revera ac- otaverit III 5190.

Corona *precatoria:* adnexio indulgentiarum I 222; nfecta: ex vitro I 804, ad modum anuli I 1981, e nibus II 2502; nihil innovetur circa formam coro- e Rosarii II 3714; *Rosarium* seu Corona Marialis enda est extra Missam II 4018; indulgentiae insolitae ibusdam Rosarii coronis attributae III 4254.

Corporalia: usus pro colligendis eleemosynis I 196; cultas ea lavandi concessa sodalibus Tertii Ordinis gularis S. Francisci I 979; item Fratribus Coadiu- ribus laicis I 1112, II 2882, 2891.

Corporalis institutio beneficiorum dispensatur pro cerdotibus Poloniae II 3366.

Corpus *Christi Eucharisticum:* veneratio tribuenda 5292; *festum:* quando celebrandum I 413; Missa ram Ssmo exposito II 3601; ordo celebrationis m festum in Dominicam transfertur III 5440; *Mysti- m:* Enc. «Mystici Corporis Christi» II 2182; — *Mariae* caelum assumptum: definitio dogmatis II 2801; — *Consultorum* constituitur pro regimine Status Civi- is Vaticanae III 5347; — *humanum:* sepultura eorum qui crematione stae- runt exsequendam I 274; mens S.C. pro Doctrina lei circa amputationem foetus vel membrorum cor- ris, et circa crematione cadaverum III 5121; — *Rubricarum* v. **Codex** Rubricarum.

Correctio quorundam librorum religiosorum a C. de Religiosis perficienda I 192; mendorum in edi- ne officiali Codicis Iuris Canonici I 92.

Corrogatio eleemosynarum et stipendiorum Mis- um a clericis orientalibus facta extra regiones eorum oprias I 1145; stipis pro missionibus: modus eam ragendi II 3047.

Couchoud P.L.: auctor damnati libri I 1490.

Crates in collocutorio monialium Ordinis Ciste- nsis IV 5845.

Creatio v. **Erectio.**

«Crebrae allatae sunt»: Motu pr. Pii Pp. XII d. 22 b. 1949 de disciplina sacramenti matrimonii pro ecclesia Orientali II 2507; responsa authentica data 3052, 3130; an impedimentum dirimens mixtae reli- onis in can. 72 Concilii Trullani statutum vim suam neat post hunc Motu pr. III 5041, 5550, IV 6295.

Credentes: dialogus et forma commercii cum non redentibus III 5421, IV 5858; v. **Non credentes.**

«Credo» in Missa: dubia circa cantum I 387; in Missa titularis Ecclesiae I 1919; in Sabbato Sancto vel igilia Pentecostes II 2756.

Creditum: commissio causae iudicialis huius ge- eris ad Rotam Romanam IV 5928.

Crematio cadaveris: sepultura eorum qui proprium orpus mandaverunt cremationi tradi I 274; responsa Instructiones S. Officii I 811, 835, III 4378, 5121.

Crimen: *impedimentum* matrimoniale: dispensatio nplicita impedimenti matrimonialis provenientis ex dulterio cum promissione vel attentatione matrimo- nii in permissione facta a Sede Ap. vel ab Ordinario transeundi ad novas nuptias II 3029; requirit adulterium formale in utraque parte III 3943; *pessimum:* modus procedendi contra religiosos reos III 4302.

Criminales *causae* v. **Causae** iudiciales.

Crisis systematis parlamentarii IV 6313.

Crispiani: communitas religiosa ibi exsistens supprimitur I 1425.

Criteria *in re dogmatica* de peccato originali III 4996; — *in re iuridica:* pro conventionibus ineundis inter personas iuridicas civiles et ecclesiasticas de aliquo opere educativo aut benefico exercendo III 4108; pro recognitione Codicis iuris canonici sequenda III 3919, 4793, 5253; v. **Allocutio** *ad iurisperitos*, **Congressus** iuris peritorum;

— *in re liturgica:* pro instauratione prosequenda III 4930, 5043, 5196; in Italia III 5289; pro versionibus Canonis Romani in linguas vernaculas III 5223; pro indole precum eucharisticarum intellegenda III 5382; pro applicatione in Urbe normarum de celebratione matrimonii III 5448, 5449, IV 5478;

— *in re missionali:* pro modo procedendi Operis a Propaganda Fide in erogandis subsidiis I 1821; pro quaestionibus Missionum Africae Meridionalis III 4250; v. **Missiones, Opera** Missionalia;

— *in re morali:* pro activitate professionali medicorum et obstetricum II 2635, 2926, 3208, 3301, 3499, 3540, III 5046, 5153; pro activitate Instituti Internationalis F.A.O. IV 5919;

— *in re oecumenica:* pro conventibus cum acatholicis I 889, II 2504, 2849, III 4260; pro admissione acatholicorum in Universitates ecclesiasticas III 4224; pro applicatione dialogi oecumenici IV 5868; pro collaboratione in campo et usu mediorum communicationis socialis IV 6160;

— *in re pastorali:* pro indole Precum eucharisticarum recte intellegenda ac proponenda III 5382; pro applicatione in Urbe normarum circa matrimonii celebrationem III 5448, IV 5449, 5478;

— *in renovatione vitae religiosae:* pro Foederationibus monialium constituendis II 3370; pro accommodatione vitae et disciplinae II 3087, 3813; pro frequentandis Universitatibus civilibus a religiosis III 4928; criteria et pericula III 5315; pro habitu religioso, praesertim mulierum, gestando IV 6242.

Croce Benedictus: damnantur opera I 1404, 1546.

Crociata Mariana, La: associatio damnata I 2052.

Cruciata Bulla v. **Bulla** Cruciata.

Crucifixum: circa indulgentiam «toties quoties» adnexam I 1087, in articulo mortis lucrandam II 2141; ex materia v.d. «plastica» confectum III 3935.

Crucis reliquia: osculatio in Parasceve I 119.

Crypteferratensis Abbatia: paroecia I 137; Seminarium pro pueris italo-gracis instituendis I 138.

Cuba: Nuntiatura Ap. constituitur I 1634; huius territorium extenditur ad Antillas I 1898; nova territorii distributio II 3245; Univ. Catholica studiorum erigitur in Habana II 3614.

Cubicularius et lacerna: normae I 885.

Cuernavaca: interdicitur centrum documentationis IV 5472.

Culpa: de via quae ducit ad reatum et de statu culpae II 3326; liberatio II 3558; relatio cum poena iuridica II 3619.

Cultores *scientiarum* naturalium: Patronus declaratur S. Albertus Magnus I 2100; *iuris canonici:* alloc. pontificia III 5378.

Cultura *regionis* Indiae: aptatio liturgica IV 5518; Iaponiae: aptatio Ordinis Missae IV 5683; *humana:*

opus Ecclesiae in ea conservanda et curanda IV 5937, et Universitatum Ecclesiae IV 6265.

Cultus: *Congregatio Romana* instituitur nova e divisione S.C. Rituum IV 5536; v. **Congregationes Romanae;** — *catholicus:* ecclesia aeternae Sapientiae Studio Urbis pro eo donatur II 2740; *Cordis Iesu:* Enc. «Haurietis aquas» II 3477; *Eucharisticus:* dubia soluta I 126, 484; Enc. «Mysterium fidei» de doctrina et cultu SS. Eucharistiae III 4700; Instructio III 5170; dubia circa sensum Instructionis III 5350; normae Urbis in materia III 5443; *formae novae* non introducantur I 1826; *liturgicus:* Enc. «Mediator Dei» II 2444; circa praesentiam «mysteriorum» in cultu liturgico II 2523; et vita eremitica in Ecclesia IV 6045; *lutheranus:* usus paroeciae catholicae III 4228; *musicae* sacrae in functionibus liturgicis et in territoriis missionum III 4238; *organa* seu institutiones cultus in Italia I 1181; *patriae:* normae I 1664; *Servorum Dei:* causa confirmationis I 1354; *B.M. Virginis* v. **Apparitiones;** *S. Christophori* legitimus declaratur IV 5587; *Vulnerum Christi:* decretum I 1946, et eius vis I 2025; v. **Excultus.**

Cultus *disparitas* v. **Disparitas** cultus.

«Cum admotae»: Rescriptum Pont. quo Supremis Moderatoribus religionum clericalium iuris pontificii atque Abbatibus Praesidibus Congregationum monasticarum facultates quaedam ab Apostolica Sede delegantur III 4559; facultas n. 16 cedendi bona patrimonialia intelligitur de professis perpetuis III 4689; facultas dispensandi cum filiis acatholicorum III 4981; summa pecuniae ultra quam requiritur beneplacitum Apostolicum ad bona ecclesiastica et religiosa alienanda, iuxta Rescriptum Pont. III 5078.

«Cum de sacramentalibus» de confessariis religiosarum: interpretatio I 55.

«Cum omnia sunt parata ad nuptias»: dispensatio impedimentorum I 373.

«Cum Sanctissimus»: Instructio de Institutis saecularibus II 2497.

«Cum transactis»: decretum de quinquennali relatione Institutorum perfectionis II 2425; elenchus quaestionum pro relatione II 2525.

Cumulatio *impedimentorum* matrimonialium in dispensationibus I 104; *iurium:* ad fontem baptismalem I 505; ecclesiae Cathedralis et paroeciae circa administrationem sacramentorum fidelibus aliarum paroeciarum I 933; Capellani militum et parochi loci quoad usum facultatum paroecialium II 2228; *Missarum:* revocantur facultates II 2865, IV 6166, 6212; sanantur defectus II 3272; *munerum* notarii et Defensoris vinculi aut Advocati partis IV 5854, iudicis et Promotoris iustitiae in causis iudicialibus IV 6103.

Cura *animarum* et Missa pro populo I 26; habitualis et actualis Capituli I 30; renuntiatio iuri praesentandi Vicarium I 1994; S. Ioannes Baptistae Vianney constituitur Patronus parochorum seu animarum curatorum I 1051; extra fines Patriarchatus orientalis I 1900; causa dispensandi a servitio chorali II 3441; Capellani maris: extensio seu loca ubi exercere potest II 3618; — *Actionis Catholicae* et dispensatio a servitio chorali II 3441; — *catecheticae* institutionis impensius provehenda I 1597; — *domestica:* S. Zita declaratur Patrona ancillarum et mulierum addictarum II 3370; — *emigrantium:* clerici orientales in Americam vel Australiam demigrantes ut curam habeant fidelium proprii ritus I 1119, 1146; praestanda italis II 2423; Const. Ap. «Exsul Familia» de spirituali emigrantium cura II 3058; normae et facultates pro Missionariis et Directoribus eam exercentibus II 3333; erectio Missionum ac animarum cura pro emigrantibus III 5063; Motu pr. de novis normis de pastorali migratorum cura IV 5596; Instructio de eodem argumento IV 5609; Pont. Commissio constituitur IV 5759; — *Foederationis monialium:* criteria sequenda a Delegatis quibus ea committitur II 3370; — *infirmorum:* Ordo in editione typica IV 6336; — *Legatorum Romani Pontificis:* territoria concredita II 3245, III 5416; — *maritimorum:* normae et facultates pro Capellanis et Directoribus «Apostolatus maris» II 3267; extensio seu loca ubi Capellanus maris eam exercere potest II 3618;

— *militum:* clericorum ad exercitum Galliae pertinentium I 120; catholicorum exercitus Germaniae I 1635; facultas celebrandi Missam horis vespertinis II 2122; Superior ecclesiasticus seu Inspector Capellanus ad eam consulendam in exercitu Gallico in Germania versante II 2355; in Hispania II 2765, 2906; in Germania III 4692; v. **Castrensis** iurisdictio; — *navigantium:* normae et facultates pro Capellanis et horum Directoribus II 3248; — *Orientalium* quae a sacerdotibus S.I. geritur III 4230; — *patrimonii* historico-artistici Ecclesiae IV 5989; — *prolis* a mulieribus habenda et Iubilaeum lucrandum II 2731; — *Tabularii* ecclesiastici in Italia III 4025.

«Curatiarum» ecclesiarum rectores I 1379.

Curatio a psychoneurosi: doctrina et praxis II 3580.

Curator *animarum* v. **Cura** animarum; *dementis* II 2164; mandatum procuratorium datum a parte, non a suo curatore, et nullitas sententiae IV 6136.

Curatus paroecialis et Missa pro populo I 141.

Curia *Romana* v. **Congregationes Romanae, Consilium, Secretariatus, Tribunalia;** competentia aliquorum Congregationum I 520; iura advocatorum I 612; dies et tempus laboris et feriarum pro iis qui in ea adlaborant I 849; Ordines et Collegia Praelatorum cum propriis officiis, iuribus ad privilegiis I 1574; ordinatio generalis personarum II 2869, III 5298; cooptantur Episcopi inter eius membra III 5221; Const. Ap. «Regimine Ecclesiae» de Curia Romana denuo ordinanda III 5224; nova ordinatio generalis personarum III 5298; decisiones cadunt sub competentia Signaturae Ap. III 5415, IV 5502; normae quibus regitur eius competentia in fidelium associationes III 5446; recursus contra decisiones eiusdem III 5415, IV 5502, 5917;

— *dioecesana:* usus taxae maximae et minimae I 350; Vicarius Generalis, Officialis et Cancellarius quando excusantur a servitio chorali II 2741; Cancellarius et Vicecancellarius in S.F.A.S. quoad usum facultatum «Pastorale munus» III 4481; constitutio duorum tribunalium primi et secundi gradus apud Vicariatum Urbis II 3337, et apud Curiam Lugdunensem III 5442; normae ad apparandas causas reductionis sacerdotis ad statum laicalem III 4463, IV 5964, 5966, 6288.

Curriculum *studiorum:* facultas conferendi Presbyteratum exacto tertio anno Theologiae tempore belli I 126, II 2170; normae et criteria pro dispensationibus I 607; denegatur dispensatio I 1596; necessitas curriculi philosophici ad Lauream Theologiae vel iuris canonici I 874; de non petendis dispensationibus a S. Sede III 4183; cursus pastoralis partem efformat integrantem curriculi theologici III 4556; sexennii praescribitur in Facultate Theologica Hispaniae septentrionalis III 5102.

Currus in processionibus I 501; mens S.C. Rituum I 654; *viae ferratae:* facultates ibi celebrandi Missam et audiendi confessiones II 2660.

«Cursillos de Cristiandad»: S. Paulus Apostolus constituitur Patronus III 4453.

Cursus *studiorum:* Missa votiva in initio I 2357; normae pro novis cursibus instituendis II 2355; permittitur Missa paulo post mediam noctem occassione

http://www.obrascatolicas.com

rsuum pro viris Actionis Catholicae II 2653; *scholaicus* per semestres divisus fit invalidus ob intermisonem mensis unius cum dimidio II 3587; *archivisticus* Tabulariis ecclesiasticis ordinandis penes Seminaria laiora Italiae III 4374; *doctrinae socialis* Ecclesiae in eminariis Italiae III 4215; *latinitatis* apud Institutum tioris Latinitatis III 4620; *pastoralis* partem efformat tegrantem curriculi theologici III 4556; sanantur saationes electionum ob omissionem cursus pastoralis I 5072; *philosophicus:* admissio ad tonsuram et Ordies minores post expletum cursus III 3912; *renovaonis* canonicae pro iudicibus aliisque Tribunalium administris IV 6351; *S. Scripturae* de Psalmis explanandis in Seminariis regionalibus Italiae I 2084; v. singulas disciplinas.

Custodia *Eucharistiae* v. **Asservatio**; *legatorum* et piarum fundationum in O.F.M. III 4234; *patrimonii* sacri historico-artistici Italiae I 957, 1922, III 4216; — *locus detentionis:* facultas sacerdotibus data I 2049.

Custos custodum: electio mittendi ad Capitulum speciale in O.F. M. Conv. III 5195.

Custodes Nobiles Romani Pontificis: praecedentia inter Ducem supremum et Forerium Maiorem I 1571.

Cyprum: Delegatio Ap. constituitur II 2489.

— D —

Dactylographica *machina:* usus in causis Servorum ei transcribendis III 4507.

Dahomeyana *dicio:* Nuntiatura Ap. erigitur, cuius edes in urbe Dakar collocatur IV 6121.

Dakar: Delegatio Ap. constituitur II 2515, mutatur in «Delegationem Ap. Africae Occidentalis» III 034; sedes Nuntiaturae Ap. Dahomeyanae IV 6121; edes Nuntiaturae Ap. Litoris Eburnei IV 6283.

Dalatense *Seminarium* nationale Maius in Vietnaensi republica: Facultas Theologica erigitur III 4696.

Damna *belli:* reparatio in aedibus sacris Italiae II 245; *causa iudicialis* damnorum committitur Rotae omanae IV 5928; *ex actibus administrativis* secuta IV 930; *ex decreto Decani* Rotae Romanae IV 5934.

Damnatio *associationis:* «La crociata mariana» I 052, schismaticae «Actio Catholica» in Cecoslovachia 2601; *imaginum* cuiusdam novae scholae I 387; *milnarismi* I 2080; *onanismi* artificialis seu usus mediorum rtificialium contra prolis conceptionem II 3391; — *operum, librorum* scriptorum a: E. Buonaiuti I 57, 670, 1442, 1710, II 2152, 2246; Guidi da Verona I 97; tituli «Felix Timmermans, Pallieter» I 320; W. Wilrand I 334; T. Gallarati-Scotti I 358; E. Cazal I 390; l. Schlögl I 423, 465; S. Legueu I 430; omnium «Anale France» I 468; P. Sanz Boronat I 521; M. Mir et I. e Recalde I 554; «L'Apparition de la très Sainte Vierge e la Salette» I 581; «Manuel Biblique...» I 610; «L'esperienza etica dell'Evangelio» I 714; Ion. Hehn I 761; Wittit I 777; C. Maurras et «L'Action française» I 47, 864; «L'Action française et le Vatican» I 897; . Daudet I 918, 1378; trium librorum de «Action rançaise» I 930; «Le danger de l'Action française» I 932; D. Nielsen I 1104; E. Michel I 1113; M. Misiroli et ignoti auctoris: «Lo stato fascista, Chiesa e scuola» I 1153; omnium I. Turmel I 1194; P. Roué I 1200; G. Dellhora I 1201; L. Dennefeld I 1202; M. Lekeux I 1241; Th. H. Van de Velde I 1241; L. Daudit I 1378; F. Sartiaux I 1382; A. Loisy I 1399, 1493, 1896; S. Paglionica I 1399; B. Croce I 1404 et operum omnium eiusdem I 1546; P. Alfaric, P.L. Couchoud, A. Bayet I 1490; omnium C. Guignebert I 1493; A. Rosenberg I 1520, 1633; E. Bergmann I 1520, 1835; F. Schmidtke I 1521, 1522; trium librorum de apparitionibus in loco «Ezquioga» I 1545; operum omnium J. Gentile I 1546, et B. Croce I 1546; A. Cocles I 1628; L. G. Alonso Getino I 1717; P. H. Santangelo I 1721; J. F. Ponce I 1723; G. List Arzubide I 1724; G. S. Huber I 1729, 1738; L. Laberthonnière I 1783, 2053; C. Cogni I 1828; B. Assmus I 1831; P. Martinetti I 1835; R. Francé I 1836; G. Mensching I 1853; theses circa stirpem humanam (razzismo) reprobantur I 1879; O. Lamarié I 1892; opera A. Loisy I 1896; A. Piccareta I 1900; G. D'Annunzio I 1927; P. Ubaldi I 1938; E. Fleg I 1955; C. Pelz I 2018; Dain Cohonel, pseudonimus Dolindi Ruotolo I 2018; W. Stroothenke I 2049; G. Koepgen, M. Laros, H. Mulert I 2061; millenarismi I 2080; M. D. Chenu et L. Charlier II 2113; O. Karrer II 2118; J. Stephanos II 2165; omnia E. Buonaiuti II 2246; omnium J. P. Sartre II 2521; M. da Mourao de Freitas II 2739; C. Malaparte II 2758: libri «Bruno Ughi, La via» II 2763; opera P. Chanson e commercio auferuntur et novae editiones prohibentur II 2776; I. Klein II 2799; L. Seiller 2911; omnium A. Pincherle (V. Moravia) II 3037; omnium Andreae Gide II 3038; R. Morel II 3042; operum circa P. Pium de Pietralcina II 3057; M. Ernst II 3099; libri «Les évenements et la foi 1940-1952» II 3135; C. Müller II 3229; libri a Kazantzakis conscripti II 3245; J. Martin II 3245; B. Scheichelbauer II 3246; M. Oraison II 3350; J. Thomé II 3352; M. de Jouvenel II 3392; B. Piasecki, et hebdomadarii «Dzis i Jutro» II 3396; ephemeridum in Hungaria editarum II 3397; A. Hernard II 3451; A. Capitini II 3457; S. de Beauvoir II 3538; M. de Unamuno II 3584; opus manuale «Introduction à la Bible» non suadetur II 3821, 3831; H. Duméry II 3840; L. Knuvelder II 3943; operum anonymorum «Il Poema di Gesù» et «Il Poema dell'Uomo Dio» III 4011; I. Steinmann III 4219; lectio operum J. Ortega y Gasset interdicitur in studiorum domibus religiosorum III 4265; canones de libris damnatis vel ipso iure prohibitis tenent etiam fideles ritus orientalis II 2234; — *propositionum* quarundam de scientia animae Christi I 127; de re philosophica et theologica I 729; circa stirpem humanam (razzismo) I 1879; — *publicationum periodicarum:* «Religio» et «Rivista trimestrale di studio filosofici e religiosi» I 361; «Tednovata» I 474; «L'Action française» I 847, 864; «Terre nouvelle» I 1738; «Don Basilio» II 2384; «Bilten» II 2594; «La quinzaine» II 3358; «Dzis i Jutro» II 3396; «A Keresztz» et «Bulletin Catholique Hongrois» II 3397; «Katolicke Noviny» II 3399; v. **Index** *librorum prohibitorum.*

Dania: Delegatio Ap. erigitur III 4027.

D'Annunzio G.: dubium de huius auctoris libris I 954; damnatio libri «Solus ad solam» I 1927.

Dantes *nomen* communistis I 2603; v. **Communista.**

Dantis Alighieri: Cathedra instituitur penes Univ. Catholicam Mediolanensem III 4809.

Dataria Apostolica: collatio beneficiorum non consistorialium Sedi Ap. reservata vel devoluta II 2105.

Daudet Leo: auctor libri damnati I 918, 1378.

«De Episcoporum muneribus»: Motu pr. quo normae Episcopis impertiuntur ad facultatem dispensandi a legibus Ecclesiae generalibus spectantes III 4991; dat facultatem dispensandi a ritu matrimonii mixti III 5101; urget post ipsum obligatio obtinendi beneplacitum apostolicum ad readmissionem eorum qui e Seminario vel Collegiis religiosorum dimissi fuerunt III 5145.

«De facto» constituta paroecia: Missa pro populo an et a quo dicenda I 1380.

«De Nuestra Señora de la Paz y buen viaje»: titulus Pont. Collegii pro Philippinis in Urbe III 4221.

«De Paul»: Universitas studiorum Chicagii erigitur cum Facultate musicae sacrae II 3716.

«De ratione qua dimissi e Seminariis denuo admitti possint»: Decretum S.C. de Seminariis I 2019, 2082, II 2727; interpretatio II 2124, 2130, 2270, 3722, 3813, 3867, III 4350; applicatio ad Seminaria dependentia a S.C. de Prop. Fide II 3774, 3809; manet in vigore post Motu pr. «De Episcoporum muneribus» et Episcopi non possunt ab eo dispensare III 5145; v. **Admissio** in Seminarium.

«De rubricis ad simpliciorem formam redigendis»: Decretum S.C. Rituum II 3372; responsa ad dubia proposita II 3395, 3406, 3409, 3418, 3451, 3512, 3568, 3615; Additiones et variationes post decretum introducendae II 3464.

Debita *oeconomica* contrahenda a religiosis: formalitates servandae I 1776; *summa pecuniae* ultra quam requiritur Beneplacitum Ap. II 3037, 3056, 3093, 3133, 3139, 3422, 3842, III 4293, 4379, 4942, 5078.

Decades *Rosarii B.M.V.:* intersectio orationum et indulgentiae II 3451.

Decalogum: prudentia confessariorum in interrogationibus faciendis circa VI praeceptum II 2174.

Decanus *Cardinalium:* electio III 4638; *Canonicorum:* stallum in choro I 480; *Rotae Romanae:* facultates extraordinariae II 3092, IV 5550, querela nullitatis et damna ex eiusdem decretis secuta IV 5934.

Decennales Facultates quos S.C. de Prop. Fide concedere solet *Ordinariis Missionum:* Formulae Maiores et Minores cum supplemento I 249, 2033, II 2851, III 4005, 4010, IV 5955; extenduntur ad Ordinarios Castrenses III 4507; *pro America Latina* I 1053, 1915, 2059, II 2589, 2778, et Insulis Philippinis III 3968, IV 5692; v. **Facultates** *Americae Latinae, Missionales.*

Decimae cum paroecia dividitur I 1405.

Decisio *iudicialis* causarum nullitatis matrimonii a solo Ordinario loci I 616; munus iudicis I 2094; formulae pro causis de rato et non consummato II 2116; substitutio iudicis medio tempore inter decisionem causae et extensionem sententiae II 3878; nullitas ex cognatione spirituali inter anglicanos ad modum casus excepti IV 5843; declarans facta iuridica et damna secuta IV 5930; nullitas ex defectu citationis et contradictorii IV 6054; in casibus exceptis Italiae IV 6265; diaconus assumi potest ad officium iudicis pro causis matrimonialibus decidendis IV 6304; — *administrativa Dicasteriorum Curiae Romanae:* competentia Signaturae Ap. in recursus contra eas III 5369, 5415, IV 5502, 5917; modus procedendi Signaturae IV 5917; — *Congressus Signaturae Ap.:* remedia contra ipsas IV 5945.

Declaratio: *caracteris* apparitionum et revelationum: B.M.V. in loco «Ezquioga» I 1545, et in loco Garabandal III 5121; — *Commissionis Cardinalitiae* de «Novo Catechismo» Neerlandico III 5436; — *communis Pauli Pp. VI* et Athenagorae circa unitatem christianorum III 4802, 5259; Pauli Pp. VI et Vasken I Catholicos circa media unitatis inter christianos IV 5814; Pauli Pp. VI et Mar Ignatii Iacobi III de iis quae communia sunt fidei IV 6150; — *competentiae* S.C. pro Negotiis Ecclesiasticis extraordinariis I 761;

— *Concilii Vaticani II:* «Gravissimum educationis» de educatione christiana III 4755; «Nostra aetate» de Ecclesiae habitudine ad religiones non-christianas III 4761; vacatio legis pro his documentis III 4764; «Dignitatis humanae» de libertate religiosa III 4815; vacatio legis III 4903; — *contumaciae* contra M. l'Abbé de Nantes IV 5593;

— *Decretorum Curiae Romanae:* de choreis I 98; de «L'Action Française» I 943; de absolutione generali Tertiariorum I 1344; de indulgentiis «Stationibus» adnexis I 1453; «Lex sacri caelibatus» I 1822; de factione «sinistra catholica» II 2259; de Codice Rubricarum III 4249; de normis circa renovationem Postulatus et Novitiatus III 5257; de normis circa reductionem sacerdotum ad statum laicalem IV 6288;

— *excommunicationis* Iosephi Turmel I 1194; ob delicta patrata in Cecoslovachia II 2882; ob officia et munera politica a sacerdotibus Hungariae contra canones detenta II 3819; contra exercitium iurisdictionis ecclesiasticae impedientes in dicione Haitiana III 4144;

— *factorum iuridicorum* per decisionem iudicialem IV 5930; — *inefficacitatis* Ordinum sacrorum ab Episcopo acatholico collatorum III 3936; — *librorum* ipso iure prohibitorum: B. Croce I 1546, I. Gentile I 1546, E. Buonaiuti I 1710, B. Bonkampt II 3148;

— *nullitatis matrimonii:* via administrativa ex capite clandestinitatis I 693; certitudo necessaria in casibus exceptis can. 1990 I 1314; modus procedendi in iisdem casibus exceptis II 2231; civiliter initi inter partes catholice baptizatam et acatholice educatam ob defectum formae II 2394; item, inter partes baptizatas acatholice et catholice II 2591; inter partes orientales acatholice baptizatam et non baptizatam ob disparitatem cultus II 2596, 2743; inter absentes II 2615, 2654; inter partem acatholice baptizatam et partem in Ecclesia catholica baptizatam a ministro episcopaliano II 2661; inter partes orientales catholicam ritus armeni et acatholicam civiliter initi extra Patriarchatum II 2761; consummati mediis aphrodisiacis ex parte viri II 2565, 2890; inter partes catholicam et iudaicam non baptizatam ob disparitatem cultus II 3051; secundi, stante dubio positivo et insolubili matrimonii primi II 3613; inter partes non baptizatam et catholice baptizatam ob disparitatem cultus a solo parocho attestatam II 3817; inter partes in secta episcopaliana baptizatas, ob cognationem spiritualem III 3974; inter partes catholicam et methodistam ob defectum formae III 4003; ob defectum legitime constituti Procuratoris III 4015; inter baptizatam in ritu armeno et baptizatam in secta protestantica ob defectum formae III 4248; ob defectum aetatis ad normam casus excepti III 4302; vi can. 72 Conc. Trullani III 4419, 4470, 5190, IV 6295; ex capite impotentiae in casu vasectomiae bilateralis I 1609, II 3770, III 4463, 4482; inter orthodoxos absque ritu sacro initi IV 5927; inter partes graeco-orthodoxam et anglicanam coram ministro anglicano initi ob defectum ritus sacri IV 6257;

— *nullitatis usus Privilegii Paulini* post baptismum alterius partis III 4420; — *privilegiorum* Auditorum Rotae Hispaniae III 3899; — *suppressionis* associationum I 1450, II 2864, 2892, 3570;

— *valoris matrimoni:* civiliter initi anno 1922 inter partem catholicam et acatholicam baptizatam I 1281;

http://www.obrascatolicas.com

elchitae cum parte presbyteriana absque forma canoica II 2208; inter partem catholicam et non baptizam initi durante bello II 2429; inter partes baptizatam ecclesia Batistarum et baptizatam in Ecclesia separta graeca ante Officialem civilem III 4265.

Decor habitus a clericis servandus II 2618.

«Decorem domus Dei»: Decretum de disciplina norali in Urbe I 165; dubia soluta I 230.

Decreta *Authentica* Congregationis Sacrorum Riuum ex actis eiusdem collecta eiusque auctoritate romulgata, vol. VII, Appendix II cum indice I 859;

— *Concilii Vaticani II:* «Inter mirifica», de instrumentis communicationis socialis III 4447, normae exseutoriae IV 6073; «Orientalium ecclesiarum», de Ecclesiis Orientalibus Catholicis III 4595, vacatio legis II 4600; «Unitatis redintegratio», de Oecumenismo II 4601; alloc. pontificia in promulgatione horum doumentorum III 4610; «Christus Dominus», de pastorali Episcoporum munere in Ecclesia III 4728; «Perfectae charitatis», de accommodata renovatione vitae eligiosae III 4741; «Optatam totius», de institutione acerdotali III 4747; vacatio legis pro his decretis III 4764; «Apostolicam actuositatem», de apostolatu laicorum III 4774; vacatio legis huius decreti III 4788; alloc. pontificia de mente et spiritu quibus decreta Concilii exsequenda sunt III 4799; «Ad Gentes», de activitate missionali Ecclesiae III 4822; «Presbyterorum Ordinis», de presbyterorum ministerio et vita III 4842; vacatio legis pro ultimis decretis III 4903; sensus verborum «patrimonio philosophico perenniter valido» III 4913; Commissio centralis de Concilii decretis interpretandis III 4979, 5217, 5514; vacatio decreti «Christus Dominus» pro ecclesiis orientalibus III 4984; prorogatio vacationis legis III 4987; normae exsecutoriae aliquorum Decretorum Conc. Vat. II statuuntur III 5001; interpretatio Decreti de Ecclesiis Orientalibus III 5064; Missale Romanum a Concilio decretum promulgatur IV 5511; item Liturgia Horarum IV 5912, 5149; — *Concilii provincialis* Westmonasteriensis I 145;

— *Congregationum Romanarum:* «Cum de sacramentalibus», de confessariis religiosorum interpretatur I 55; «de choreis» declaratur I 98; «Redeuntibus» declaratur I 170, 175, 192; «pro Conciliorum celebratione in regionibus Italiae» exsequitur I 190; «Inter reliquas» de religiosis servitio militari adstrictis: responsa I 221, tenet Societates Missionum a S. C. de Prop. Fide pendentes I 1406, applicatur ad servitium praemilitare laboris publici I 1816; «de authenticitate commatis Ioannei», declaratur I 884; suppresionis cuiusdam consociationis religiosae mulierum I 1450; circa indulgentias «stationibus» adnexas, declaratur I 1453; «Consilium suum persequens», de facultatibus adnectendi indulgentias obiectis piis I 1462, dubia I 1787; «Lex sacri caelibatus», de absolutione sacerdotum ob attentatum matrimonium I 1722, declaratur I 1822; pro administratione Ordinariatuum Graeco-ruthenorum in S.F.A.S. I 1028, prorogatur I 2020; circa cultum sacris Vulneribus I 1946: vis 2025; de ordinandis Tribunalibus ecclesiasticis Insularum Philippinarum I 2024, II 3577, normae exsecutoriae I 2056, II 3578; «Sollemne habet», de alumnis admittendis in Seminarium vel in Familiam religiosam I 2019, 2082, interpretatur II 2124, 2130, 2130, 2270, 3722, 3774, 3809, 3813, 3867, III 4350, 5145; de commissione constituenda pro institutione religiosorum I 2238, elenchus quaestionum I 2243; «Nihil antiquius», de ordinando Studio rotali II 2292, normae exsecutoriae II 2273; de ordinandis Tribunalibus dicionis Canadensis II 2328, normae exsecutoriae II 2341; «Spiritus Sancti munera», de Confirmatione administranda iis qui ex gravi morbo in mortis periculo sunt constituti II 2358, responsa II 2408; «Cum transactis», de relatione quinquennali Instituorum perfectionis II 2425, elenchus quaestionum pro relatione II 2525; de cautionibus praestandis in matrimoniis mixtis dicionis Sinensis II 2563, natura II 2659; de causis nullitatis matrimonii in Vicariatu Ap. Sueciae III 3893, normae exsecutoriae III 3900; «De rubricis ad simpliciorem formam redigendis» II 3372, responsa ad dubia II 3395, 3406, 3409, 3418, 3451, 3464, 3512, 3568, 3615; «Militare servitium», de religiosis servitio militari adscriptis II 3724, applicatur ad sodales S.I. votorum simplicium III 3913; de ordinandis Tribunalibus in regione pastorali: Massiliensi III 4632, normae exsecutoriae III 4633; Tolosana III 4630, normae exsecutoriae III 4651; in dicione Columbiana III 5243, normae exsecutoriae III 5244; in regione pastorali Parisiensi III 5313, normae exsecutoriae III 5314; administrativa lata post diem I martii 1968 cadunt sub competentia Signaturae Ap. III 5354; «Maris Carabici», de ordinandis ibidem Legationibus Pontificiis II 3245, nova territoria assignantur III 5416; S.C. pro Religiosis confirmantis dimissionem religiosorum a Superioribus decisam: recursus ad Signaturam IV 6300;

— *Congregationis generalis S.I.* circa paupertatem approbata a Summo Pontifice III 4985; — *de interim* exsequendo: decisio Signaturae I 62; — *Decani* Rotae Romanae: querela nullitatis et damna inde secuta IV 5934; *Rotae Romanae:* restitutio in integrum IV 6131;

— *Gratiani:* alloc. pontificia occasione octavi centenarii: de eius valore et momento in historia iuris Ecclesiae II 3032;

— *Laudis:* Instituti saecularis «Missionariae Regalitatis «D.N.I.C.» II 2506; Instituti Saecularis «Societas S. Pauli» II 2760; documenta remittenda ad Sedem Ap. IV 5955; — *nullitatis matrimonii* latum ab Episcopo in casibus exceptis: effectus civiles IV 6211;

— *Ordinariorum:* recursus contra I 382; actio iudicialis adversus I 585; recursus ad Metropolitam I 1827; in re liturgica: modus ea componendi cum ritu dominicano III 4935; de remotione parochi: recursus ad Signaturam Ap. IV 5915, 6193.

Dedicatio *Basilicarum* SS. Petri et Pauli: festum III 4789; — *diei* v. **Dies;** — *Dominicae* paenultimae octobris Missionibus I 827;

— *Ecclesiae Cathedralis:* celebratio I 357; Praefatio et ultimum Evangelium in Missa I 1715; Missa votiva I.C. Summi et Aeterni Sacerdotis intra octavam I 1786; ecclesiarum omnium Congregationis Missionis die 22 oct. celebranda I 1518; — *generis humani* Cordi Iesu: nova formula III 3962.

Defectus *aetatis:* facultas dispensandi I 2045, II 2170; ad matrimonium: nullitas declarari potest ad normam casus excepti III 4302; ad convalidandum matrimonium debet prius cessare impedimentum et deinde renovari consensus III 4690; facultas Ordinariorum dispensandi pro ordinandis diaconis uxoratis IV 5867;

— *citationis et contradictorii:* decisionis rotalis nullitas IV 6054; — *Consilii Definitorum* pro admissione ad Professionem in O.F.M.: sanatio III 4668; — *constitutionis legitimae* Procuratoris ad matrimonium contrahendum: declaratio nullitatis III 4015; — *corporis:* oculi sinistri non constituit irregularitatem I 728; digiti indicis manus sinistrae et mobilitatis bracchii destri I 1664; primae partis digiti pollicis manus: dispensatur III 4697; — *curriculi theologici* ad Ordines sacros I 1596, II 2170; — *documentorum* baptismi et status liberi: normae pro celebrandis matrimoniis II 2229;

— *formae canonicae matrimonii:* sanatio in radice I

1933; declaratio nullitatis II 2394, 2591, 2661, 2761, III 4003, 4248; — *natalium* filii naturalis: irregularitas dispensatur ad Ordines sacros III 4043; — *Ordinarii* vel parochi proprii ritus orientalis: delegatio parocho latino facta pro assistendis matrimoniis II 3095; — *residentiae* in conventibus: sanatio Professionum Fratrum conversorum O.P. II 2177; — *ritus sacri* in matrimonio orientalium IV 5927, 6257; — *vocationum* religiosarum: remedia III 5098:

— *in erectione, admissione, adscriptione* ad Professionem: sanantur in Tertio Ordine saeculari S. Francisci I 148, 478, 599, 955, 1004; in societatibus Sanctae Viae Crucis I 478, 896; in Confraternitate Scapularis et Tertii Ordinis Carmelitici I 1912; in Congregationibus Marianis ob defectum adscriptionis in albo membrorum II 2756; in erectione domorum O.F.M. in locis S.C. de Prop. Fide subiectis II 3874, III 3924, 5420; — *in reductione* et cumulatione Missarum pro legatis: sanantur omnia quae sanabilia sunt II 3272; — *in celebratione* Missae occurrentes: editio III 4625.

Defensor vinculi: in casibus exceptis I 232, appellatio II 2422; assumptio laici ad officium III 5385; cumulatio muneris cum Notario IV 5854; in causis de rato et non consummato debet concludere pro consummatione I 1782; Episcopis legere potest eius animadversiones ante proprium votum in causis inconsummationis I 2082.

Definitio *altaris* portatilis II 2144; — *causarum* iudicialium v. **Decisio** iudicialis;

— *dogmatica Assumptionis corporeae B.M.V.:* consultatio Episcoporum II 2339; Const. Ap. «Munificentissimus Deus» qua fidei dogma definitur II 2801; facultas canendi Missam de Assumptione B.M.V., die festi Omnium Sanctorum II 2800; *Immaculatae Conceptionis B.M.V.:* Enc. «Fulgens corona» primo exeunte saeculo a eius definitiones II 3184;

— *Instituti catholici* internationalis: criteria, notae, conditiones IV 6187; — *Precum eucharisticarum* praesertim quoad verba consecrationis III 5442; — *rationum iuridicarum* Cardinalium quoad suos titulos seu diaconias in Urbe IV 5514.

Definitiva *approbatio* v. **Approbatio.**

Definitores O.F.M.: eorum votum in admissione ad Professionem religiosam III 4668.

Defuncti: *Commemoratio omnium fidelium* die 2 novembris: decretum I 23; numerus et intentio Missarum I 24, 275; Missa exsequialis hac die 2 novembris I 173; Missa in oratione XL Horarum hac die I 184; indulgentia plenaria «toties quoties» adquiri potest die Dominica sequenti I 1909; facultas transferendi hoc festum ob aptationem liturgicam usibus Laotiae et Cambodgiae in honorem mortuorum IV 5754; — *coniugis fratres:* capacitas agendi in iudicio IV 6122;

— *exsequiae:* usus obvolvendi capsam ornamentis albis I 778; normae pro functionibus tempore belli II 2123; usus linguae vernaculae II 2479, 3276, 3412; numerus Absolutionum pro Abbatibus regularibus II 2487; Missa exsequialis canenda ut addi possint Missae lectae II 2756; — *Iubilaeum pro defunctis* I 746; v. etiam **Iubilaeum;** — *iudices* tempore medio inter decisionem causae et extensionem sententiae II 3878;

— *Missa votiva de requie:* Praefatio propria approbatur I 195, 745; dubium de quotidianis et cantatis I 1715; in bello I 1919; v. **Missa** defunctorum; — *sepultura:* in ecclesiis debent apponi nomina tantum eorum ibi sepultorum I 500; in coemeteriis: lampades supra sepulcra I 502; — *suffragia:* expositio sollemnis Ssmi Sacramenti in suffragium defunctorum I 1917.

Degradatio sacerdotis J. Turmel I 1194.

Delatio *Communionis* ad infirmos I 924, ad catholicos in carceribus detentos a laicis I 1151; *processionalis* signorum Passionis Domini et statuae Virginis Perdolentis feria VI in Parasceve I 1176; *habitus ecclesiastici* a clericis I 1342; *mozzetta* in sessionibus Concilii III 4387; *olei sacri* infirmorum a sacerdotibus secum III 4654; *dignitatum* Ordinum Equestrium Ducibus civitatum III 4971; *actorum* Capituli specialis de renovatione religiosorum ad S.C. de Religiosis III 5111, 5278; *appellationis* a Rota Hispana ad Rotam Romanam ante citationem partium IV 6282.

Delectio candidatorum ad Instituta perfectionis et ad Ordines sacros I 1355, 1492, 2042, 3503, 3516, III 4144, 4409, IV 5455; v. **Clericalis, Formatio.**

Delegans Episcopus pro consecratione altaris: concessio indulgentiarum I 1350.

Delegatio *facultatis* Episcoporum impertiendi Benedictionem papalem I 458; Ordinariorum absolvendi a censuris ob peccata contra fidem I 1514, III 4272, IV 5844; erigendi Stationes Viae Crucis in O.F.M. III 4241; earum per «Pastorale munus» Episcopis concessarum III 4481, 4614; Rescripti Pont. «Cum admotae» III 4559; concedendi saecularizationem sodalium votorum temporariorum in religionibus laicalibus IV 5689;

— *potestatis* iurisdictionis paroecialis ad audiendas confessiones I 231; administrandi Confirmationem I 1538; adsistendi matrimoniis maronitarum parocho latino facta II 3095; adsistendi matrimoniis emigrantium a Missionario facta cooperatori II 3264; solvendi matrimonia in favorem fidei nequit fieri a Romano Pontifice II 3394, III 3917, 4057; item dispensandi a rato et non consummato III 3917; administrandi Confirmationem tempore Concilii III 4318; legislativae Conferentiarum Episcopalium III 4988; adsistendi matrimoniis Diacono facta IV 5513, 5867.

Delegationes Apostolicae: Constantinopolis, Aegypti, Mesopotamiae, Persiae et Siriae: Missiones ad eas pertinentes I 164; Albaniae I 334; Sinarum I 493, 607; Africae Meridionalis I 519; Indonesiae I 753, II 2738; Antillarum I 786; Congi belgici (Zaïre) I 1147; Africae I 1148; Bulgariae I 1349; Africae orientalis italicae I 1815; Antillarum supprimitur I 1898; Britanniae I 1901; Africae: mutatur titulus II 2393; Australasiae: mutatur titulus II 2422; Archipielagi Indonesiani II 2425; Palaestinae, Transjordaniae et Cypri II 2489; «Dakar» II 2515; pro Corea II 2593; «De Karachi» in «Pakistan» II 2762; Thailandensis II 3730, 3789; Indosinensis dividitur II 3730; Scandiae pro Norvegia, Suetia, Dania, Finnia et Islandia III 4027; Mediae Africae occidentalis III 4033; Insulae Madagascariae III 4333; Africae Orientalis et Occidentalis Britannicae: mutatur nomen III 4034; Africae Orientalis III 4034; «Dakar»: mutatur titulus III 4034; Africae Occidentalis III 4034; Indosinensis: dividitur III 4472; Thailandiae et Paeninsulae Maiacensis: extenditur ad regionem Laosiensem III 4472; Ruandensis III 4496; Indosinensis: dividitur III 4496; Vietnamensis et Cambodgiensis III 4496; Africae centralis seu Yaudensis III 4663; in Sanctuario Lauretano III 4674; in Australia, Nova Zelandia et Oceania: mutatur titulus III 5440; in Australia et Papua-Nova Guinea III 5440; in Nova Zelandia et Oceano Pacifico III 5441; Maris Rubri IV 5587; v. **Internuntiatura, Nuntiatura.**

Delegatus *Apostolicus:* Facultates I 196, 319, 973, 1618, 2020, II 3139, 3340, 3441, III 4165, 4222, 4994, 5284, IV 5959; in Sinis: extenditur iurisdictio I 607; concedit licentiam transeundi ad alium ritum I 973; facultas concedendi in Missionibus instructionem processus de rato et non consummato I 1618; in S.F.A.S.;

http://www.obrascatolicas.com

idem subiiciuntur Insulae Mariannenses II 2350; eius otestas confertur Visitatori Apostolico pro missio-ibus Coreae II 2428; mutatur facultas circa alienatio-em bonorum II 3139; dispensare possunt cum aposta-s a fide, haereticis, schismaticis et filiis acatholicorum I 4222; v. **Internuntius, Legatus, Nuntius;**

— *ad Congressus* delegati v. **Congressus.**

— *Episcopus* ad consecrationem altaris promulgat ndulgentias I 1350; *Episcopalis* quoad matrimonia 2164; — *Generalis* O.F.M. in America, in Oriente liisque dissitis regionibus obtinet facultates speciales urante bello II 2123, 2207;

— *Foederationis monialium:* facultates eis concessae 3092; normae generales ab eis observandae II 3229; ormula pro nominando et pro facultatibus II 3339; ius Provincia religiosa et territorium Foederationis: riteria II 3370, 3371; — *Religiosus* ad Capitulum Pro-inciale: ordo eos eligendi III 4023; in O.F.M. Cap. III 495; facultas eligendi Fratres laicos delegatos ad Ca-itula IV 5475; — *Vicarius* in Missionibus: natura iuris-ictionis I 1835.

Dellhora Guillermus: auctor damnati libri I 1201.

Deliberatio Capitularis de substitutione Canonici Magistralis I 35.

Deliberativum v. **Votum** deliberativum.

Delicta contra obligationes status clericalis et reli-iosi I 126; in Cecoslovachia patrata II 2882; iuris oenalis internationalis II 3199.

Demens: constitutio curatoris II 2164; mandatum rocuratorium ad lites IV 6136.

Demigrantes v. **Emigrantes.**

Demographicum incrementum, limitatio natalita-is et dignitas mulieris III 5046, 5153.

Denegatio *facultatis:* dispensandi a curriculo theo-ogico ad Ordines sacros I 1596; utendi Privilegio aulino cum una pars baptismum recepit extra Ec-lesiam catholicam I 2102; substituendi lanam cum lia materia pro Scapularibus O.C.D. II 2565; conse-randi calices et patenas a sacerdotibus ob solam bsentiam Episcopi II 2741; concedendi altare privile-iatum ab Ordinariis, et audiendi confessiones extra ropriam dioecesim a sacerdotibus per viam ferream inerantibus II 2891; acceptandi hereditates et legata ontra Regulam O.F.M. Cap. II 3391; celebrandi ali-uas Missas votivas III 4291; sumendi Communionem ope fistulae per viam nari derivantis III 4481, 4767; bsolvendi Officium Divinum in choro lingua ver-nacula III 4622; dispensandi a lege ieiunii et absti-nentiae III 4999; sanandi in radice matrimonium, si pars catholica renuit cautiones praestare III 5096.

Dennefeld Ludovicus: damnantur opera I 1202.

Denuntiatio *matrimonii* initi II 399; *nullitatis* ma-trimonii v. **Accusatio** nullitatis.

Dependentia *a S.C. de Prop. Fide:* territoria eidem subiecta considerantur Missiones I 1149; Societatum Missionum I 1406, 1492, 1845; Institutorum religiosorum vel missionalium I 1533, 1852, II 3514, 3725, 3774, 3809, III 3881, 3929, 5250, IV 5492; Episcoporum I 1544; territorii I 1618, II 3774, 3809, III 3929;

— *Conferentiarum S. Vincentii a Paulo* ab Ordinariis locorum I 335;

— *monialium* ab Ordinariis in Gallia et Belgio I 210, 292; in Hispania I 907, 1979; *personarum* ab Admini-stratione bonorum S. Sedis IV 6234, 6235, 6239; *schola-rum* ab auctoritate ecclesiastica I 1936, II 2345, 2355, 2509, 3191, 3842; *Universitatum* in Ecclesia a S.C. de Seminariis et Studiorum Universitatibus III 3981.

Depositio testis scripto facta in causis Servorum Dei permittitur observata Instructione IV 5982.

Deprecatio pro iudaeis v. **Iudaeus, Iudaica.**

Deputatus: munus publicum a clericis non assu-mendum I 459; alloc. pontificia IV 6313.

Designatio *Tribunalium* v. **Erectio** Tribunalium.

Destinatio eleemosynarum Bullae Cruciatae in Hispania II 2168; partis domus ad usus non profanos quoad erectionem Viae Crucis II 2746; sedis confes-sionalis pro mulieribus III 4237.

Detenti in carcere aliisque custodiae locis: delatio Eucharistiae a laicis I 1151; mitigatur pro eis ieiunium eucharisticum I 1963, II 2232, 2384, III 4167, 4236; Missa vespertina II 2232, 2384; lucrantur Iubilaeum, servatis conditionibus v. **Iubilaeum;** auxilium christia-num eis praestandum II 3619.

Detentio munerum politicorum contra canones a sacerdotibus Hungariae II 3819.

«Dei Verbum»: Const. dogmatica Conc. Vat. II de divina Revelatione III 4768; qualificatio theologica doctrinae III 4767; alloc. pontificia in eius promulga-tione III 4789.

«Deus qui de Beatae...»: oratio de tempore I 2100.

«Deus scientiarum Dominus»: Const. Ap. de Uni-versitatibus et Facultatibus Studiorum ecclesiasticorum I 1272; Ordinationes ad eam exsequendam I 1301; ef-fectus iuridici Licentiae post eam II 2502; Normae quaedam ad eam recognoscendam III 5355.

Deustensis Universitas studiorum Ecclesiae in ci-vitate Flaviobrigensi canonice constituta III 4379.

«Deutsche Pfadfinderschaft St. Georg»: associatio iuvenum cum facultatibus propriis II 3569.

Devolutio *collationis* beneficiorum ad S. Sedem I 349, II 2105, 2149; Instructio observanda ab Ordinariis qui collationem petunt a Dataria Ap. II 2105; *causae* indicialis Rotae Nuntiaturae Hispaniae ad Sedem Ap. pro nova instantia III 3911; *facultatis* olim concessae Ordinariis Indiae III 4122; v. **Restitutio.**

Devolutivus recursus ad Signaturam Ap. in pro-cessu remotionis parochi IV 6122.

Devotio *non approbatur:* in B. Mariam «Virginem-Sacerdotem» I 867; in Sacrum Caput D.N. Iesu Christi I 1892; quaedam formae novae non sunt introducendae I 1826; reprobantur: «Devozione all'Amore annientato di Gesù» et «Rosario delle Santissime Piaghe di N.S. Gesù Cristo» I 1946, 2025; in Sacra Vulnera Christi I 2025; in «Amorem misericordem» I 2054; non pro-batur quaedam forma in Divinam Misericordiam quae in certis revelationibus fundata asseritur II 3874, III 3930; *indulta* recurrente quinquagesimo anno ab in-coepta in B.M.V. de Fatima III 5105; *devotionis obiecta* pia quibus adnecti possunt indulgentiae I 1462; exhor-tatio in devotionem Missae I 2080; oppositio inter devotionem obiectivam et subiectivam II 2523.

Dextrum *brachium* v. **Irregularitas** ex defectu.

Diaconatus: Const. Ap. «Sacramentum Ordinis» II 2480; Motu pr. quo generales normae de Diaconatu permanenti in Ecclesia Latina restituendo feruntur III 5191; facultas eum instituendi apud Societatem Missio-nariorum Africae IV 5588; item in O.F.M. Conv. IV 6243; nonnullae normae ad sacrum Diaconatum Ordi-nem spectantes statuuntur IV 6307; ritus de admissione inter candidatos ad Diaconatum IV 6334.

Diaconia in ecclesia S. Hadriani in Urbe transfertur in ecclesiam S. Pauli in Arenula II 2321; hac dignitate decoratur Templum Imm. Cordis B.M.V. exstantis Romae III 4627; rationes iuridicae Cardinalium de-finiuntur quoad Diaconias in Urbe IV 5514.

Diaconus: extensio manus in Ordinatione I 536, 553; ministrans Communionem I 1186; forma ordina-tionis sacrae plurimorum I 1379; non requiritur ad

legendum Evangelium Passionis Domini III 4662; of-ficia et potestas Diaconi qui ad sacerdotium ascendere velit III 5339; valor et sanatio matrimonii coram Dia-conis celebrati III 5368; novus ritus ad Ordinationem III 5386; editio Pontificalis Romani de Ordinatione Diaconi III 5420; delegatio Diacono facta pro assisten-do matrimonio IV 5513; dubium circa delegationem generalem ei datam IV 5867; assumi potest ad officium iudicis in causis matrimonialibus IV 6304.

Dialogata Missa moderanda I 1646.

Dialogus: Instructio de natura dialogi cum non credentibus ab aliis formis commercii distinguendi III 5421; institutio ad dialogum cum non credentibus ha-bendum, candidatis sacerdotii impertienda IV 5858; principia et criteria circa applicationem dialogi oecu-menici in Ecclesia IV 5868.

Diaria publicatio v. **Ephemerices, Publicatio** diaria.

Dicasteria Curiae Romanae: recursus ad Signatu-ram Ap. contra eorum decisiones III 5415, IV 5502, 5917; v. **Curia** Romana, **Congregationes Romanae.**

Dicatio v. **Dedicatio, Dies.**

Dicio *Americae Latinae:* facultates decennales I 1053, 1915, II 2589, III 3964, IV 5692, missionales S.C. de Prop. Fide I 2059, II 2778; v. **America** Hispano-latina; — *britannica:* Hierarchia constituitur in Africa occidentali II 2744; — *canadensis* v. **Canadensis** dicio; — *Columbiana* v. **Columbia;** — *communistarum* par-tium: clerici itinerantes in eorum regiones quanam licentia indigeant III 5146, 5217; — *congolensis, cubana, hispanica* v. has voces et singulas nationes.

Dicta Iesu Christi: veritas historica III 4219.

Dies: Communio in qualibet hora I 2062; cele-bratio Missae vespertinae extenditur ad omnes I 2063; excusatio a choro valet pro diebus tantum quibus of-ficiis propriis vacatur II 2741; preces finales Missae omittuntur in diebus Homiliae II 3399; inchoandi Conc. Vat. II statuitur III 4252; Absolutionis generalis pro Tertiaris III 4352; concelebrationis Missae in Semi-nariis et Collegiis Urbis III 5275; inchoandi Synodum Episcoporum III 5449;

— *abstinentiae et ieiunii* v. **Abstinentia, Ieiunium;**

— *aliturgicus:* facultas S.I. concessa III 4251; — *Con-gregationum Marianarum:* Missa Votiva Imm. Con-ceptionis B.M.V. II 2588;

— *de praecepto:* in Australia et Nova Zelandia I 1832; facultas ter Missam litandi I 1853; trinatio Missae I 1937, II 2435, III 4269; Communio in horis vespertinis I 1962; Missa de requie, praesente cadavere I 2018; reductio pro Orientalibus II 2890; usus antimensii pro latinis II 3217; non solet dispensari servitium chorale post meridiem II 3442; Missa vespertina ratione matri-monii II 3716; reducuntur pro Hibernia II 3870; Be-nedictio nuptialis III 4697; facultas quater litandi Mis-sam III 5096; — *Dominica* v. **Dominica;**

— *fatales* ad proponendam et prosequendam appel-lationem IV 6263; — *festivus* non de praecepto: Missa pro populo I 1187; binatio Missae I 1870; — *ieiunii* v. **Ieiunium:** — *indulgentiae* plenariae v. **Indulgentia;** — *in-strumentis* communicationis socialis dicata IV 6258; — *li-turgicus* in quo Missa exsequialis prohibetur III 4725; Missa pro Iubilaeo in diebus primae classis III 4956;

— *Missae pro populo* v. **Missa pro populo;** — *non festivi:* binatio I 1851, 2055, II 2494, 2522, III 4331; usus anti-mensii pro latinis II 3291; eleemosynae pro binatione III 4229; — *Ordinum sacrorum:* collatio extra I 1980;

— *pacis fovendae* calendis ianuarii cuiusvis anni: nuntius scripto datus a Romano Pontifice III 5279, 5450, IV 6345; — *praecedens seu vigilia:* anticipatio Laudum III 4113; impletio praecepti audiendi Mis-sam III 4503, 4726, 4940, 4975; Missae exsequialis III 4725; — *primis novembris* diebus debent preces mensibus octobris recitari II 2424; — *Professionis religiosae* in Instituto «Christian Brothers» I 291; consecrationis Institutorum saecularium: Communio sub utraque spe-cie III 4688;

— *19 maii 1918:* initium vigoris Codicis iuris Cano-nici I 1724; *2 maii 1949:* finis valoris dirimentis cano-nis 72 Conc. Trullani III 5041; — *31 dec. 1949:* Missa media nocte II 2654; item anni 1950 II 2834; — *3 apr. 1949:* binatio Missae II 2588; — *8 dec. 1965:* finis Concilio Vaticano II imponitur III 4766; — *1 martii 1968:* initium competentiae Signaturae Ap. III 5369;

— *Sanctae Infantiae* assignatur II 2834, 2841; — *se-cunda* mensis novembris v. **Commemoratio** omnium defunctorum; — *vocationum ecclesiasticarum* III 4254, 4252, 4460, 4469, 4625, IV 5758, 6253.

Diffamatio sacerdotis ab Episcopo I 297.

Differentia: habitus religiosi inter chorales et con-versas abolenda apud Moniales Clarissas III 4629; inter monachos et moniales Ordinis Cisterciensis Re-formati III 4674.

Digitus: dispensatur irregularitas ex defectu ob vulnus bellicum I 93; item defectus indicis manus si-nistrae I 1664; usus gestandi tegmina apud parvum clerum II 3234; dispensatio irregularitatis ob defectum primae partis digiti pollicis III 4697; v. **Irregularitas.**

Dignitas *regalis* B.M.V.: festum instituitur II 3311; *episcopalis* pro Cardinalibus statuitur III 4272; *episco-palis* Ordinarii et consecratio oleorum III 4553;

— *Diaconiae* tribuitur Templo Imm. Cordis B.M.V. in Urbe III 4627; *tituli Cardinalitii* eidem templo III 4628; *Ordinum Equestrium* deferenda Ducibus civita-tum III 4971; *mulieris:* limitatio natalitatis et incre-mentum demographicum III 5046; *laboris humani* in societate et industria moderna: alloc. pontificia III 5352; *dignitates* a Praelatis ritus orientalis sacerdotibus alieni ritus concessis I 1982.

Dignitates in Capitulis: ius optionis I 231; Missa conventualis inter eas et hebdomadarium I 380; re-servatio I 480, 1983; substitutio per canonicos in choro I 1382; ius Capituli eligendi Dignitates I 1984.

«Dignitatis humanae»: Declaratio Conc. Vat. II de libertate religiosa III 4815; alloc. pontificia in pro-mulgatione III 4811.

Dilatio *baptismi:* monitum contra morem sne de-bita causa II 3820; *Capitulig* eneralis O.C.D. II 2153, et O.F.M. Cap. II 2236.

Dimidiata copula et confessarii consilium I 510.

Dimissio *religiosorum:* eorum qui vota nuncupa-runt ante Codicem I 123, 165, 230; eorum qui profi-tentur «donec in Congregatione vivam» I 373; tempus utile ad interponendum recursum contra decretum dimissionis professi temporarie I 596; dimissio ipso facto I 1572; religiosi qui iniuriam intulit vel insidias posuit pudori II 2658; scholastici vel coadiutoris non formati S.I. et cessatio votorum III 3966; novus modus procedendi: in O.F.M. IV 5686, in O.P. IV 6299; experi-menta contra ius concessa IV 5796; subsidium carita-tivum religiosis mulieribus dandum IV 6132; recursus ad Signaturam Ap. contra decretum S.C. de Religiosis confirmantis dimissionem a Superioribus factam, ef-fectum habet suspensivum IV 6300; — *e Societate* vitae communis sine votis I 373; — *e Seminario* vel Collegio religiosorum et readmissio in Seminarium dioecesanum I 2019, 2082, II 2124, 2130, 2727, 3722, 3774, 3809, 3813, 3867, III 4350, 5145;

— *cohortis pontificiae* cuiuslibet ordinis, helvetica ex-cepta IV 5884; — *dioeceseos* residentialis ab Episcopo

http://www.obrascatolicas.com

nissionario IV 5911; — *uxoris illegitimae* ante basmum polygami III 4122, IV 6163.

Dimissionarius Episcopus non trasfertur in ecclesias ulares, sed titulum retinet sedis dimissae IV 5911.

Dimissoriae *litterae* v. **Litterae** dimissoriae.

Dimissus v. **Dimissio.**

Diniensis *dioecesis:* Tribunalia ordinantur III 4632, m normis exsecutoriis III 4633.

Dio sub v. **Sub dio.**

«Dio sia benedetto» v. **Invocationes, Laudes.**

Dioecesanus *Archivum* v. **Archivum** dioecesanum; *erus* v. **Clerus** dioecesanus; *Commissio:* artis sacrae 2649, cinematographica II 3145 cum Statutis II 3334, ctrinalis III 5109, emigrantium II 3098, liturgica v. **turgia;** *Congregatio Religiosa* v. **Congregatio;** *consotiones* in Gallia I 635; *Curia* v. **Curia** dioecesana; — *directio* Pont. Operum Missionalium: iura Ordinarii ci eas visitandi III 4035; *Officium* catecheticum I 1118, 2850; *relatio* pro Episcopis Americae differtur I 147; — *stipendium Missae:* normae III 4725; *Synodus:* celeatio cum interventu laicorum III 5380; *taxa* v. **Taxa** oecesana; *Tribunal* nequit videre causas acatholicorum sque venia S. Officii I 1355, Instr. «Provida Mater» rvanda in causis nullitatis matrimonii I 1739, unius ntum iudicis pro omnibus causis III 3912; v. **Tribunal.**

Dioecesis: personalitas iuridica et capacitas posdendi bona II 3151; interpretatio popularis Offiorum Propriorum III 4672; dies proponendi quibus nnecti possunt indulgentiae plenariae III 5282; Conlium Presbyterale IV 5637, 5797; facultas constituendi terum Tribunal primae et secundae instantiae in ndem dioecesi II 3318, III 5442, IV 5963; Tribunal nius dioecesis videre potest causas fidelium ad paroeas alterius pertinentium IV 6051; regimen responsalitati personali Episcopi commissum declaratur, ab ructuris superdioecesanis non substituendum IV 6297; — *administratores:* vis Conc. Baltimorensis circa noinationem I 165; decretum generale de eis nominanis I 183; nominatio in dioecesibus vacantibus dicionis anadensis et Terrae novae I 201;

— *aliena:* ordinatio clerici pro aliena dioecesi I 225; piscopus proprius illius qui ordinatus fuit pro aliena 1361; documenta praematrimonialia II 2440; readmisio in Seminarium eorum qui egressi sunt e proprio II 813, 3867; v. **«De ratione qua...»**; competentia Tribunalis in paroecias alienae dioeceseos IV 6051;

— *Commissiones* v. **Commissio** dioecesana; — *Consilium* pastorale III 5106, et Presbyterale III 5106, IV 5637, 5695, 5797; — *ecclesiae:* Symbolum Missae in festo titularis ecclesiae cathedralis dicendum est in omnibus aliis I 1964; — *Europae:* usus Ritualis romani in lingua vernacula II 2131; clerici emigrantes e II 2521;

— *excardinatio* ob adscriptionem Societati Parisiensi Missionum vi retroactiva caret I 536;

— *extra dioecesim:* translatio Missarum I 367; sacerdotes commorantes causa valetudinis vel rusticationis I 836; clerici orientales corrogantes eleemosynas vel stipendia Missarum I 1145; auditio confessionum I 1348, II 2349, 2891; Seminarium situm I 1572; sacerdotes commorantes ob iniuriam temporum II 2491;

— *Galliae, Germaniae, Hispaniae, Iaponiae, Italiae* et aliarum v. voces proprias;

— *incardinatio* illius qui ordinatur servitio alius dioecesis I 225; tempus I 225; sacerdotis I 538; Episcopus proprius I 1361; sodalium Institutorum saecularium II 3120; — *Instituta* saecularia in dioecesi adlaborantia II 2430, 2619; incardinatio sodalium II 3120;

— *Missionum:* natura post Codicem I 224; limites paroeciarum I 350; Instructio de novis condendis II 2128; — *onera* Missarum: translatio extra dioecesim I 367; — *Opera Missionalia:* motus et instituta missionalia fovenda II 2867; subsidia collecta II 3790; incepta pro Missionibus et cooperatio cum operibus Missionalibus Pontificiis IV 5480; — *Ordo* seu *Hierarchia* episcopalis v. **Erectio** Hierarchiae episcopalis;

— *orientales:* clerici emigrantes in Americam vel Australiam I 1119, 1146, et corrogantes eleemosynas vel Missarum stipendia extra dioecesim I 1145; — *paroeciae:* natura quasi-paroeciarum et missionum post Codicem I 224;

— *particulares* singulas: *Meliaporensis* I 1045; *Americae Latinae:* facultates decennales I 1053, 1915, II 2589, III 3964, IV 5692, et missionales a S. C. de Prop. Fide concessae I 2059, II 2778; *Alba Juliensis* ritus latini: statutum I 1390, 1392; *Victoriensis:* assertae apparitiones B.M.V. in loco Ezquioga I 1545; *Trevirensis:* consociatio pro missionibus II 2122; *Luganensis:* usus Ritualis in lingua vernacula II 3412; *Romana:* praedilectio Romani Pontificis III 4011, prima Synodus III 4016, nova ordinatio accommodata III 4937, ordinatio pastoralis III 4958, Consilium pastorale III 5106, Consilium presbyterale III 5106, IV 5695, Consilium administrationis bonorum IV 5905, normae pro celebratione matrimonii IV 6157; *Insulensis:* Studium Philosophico-theologicum III 4057; *Gedanensis:* Visitator Ap. III 4481; *Oenipontana:* erectio III 4503, 4533; *Recinensis:* seiungitur Praelatura nullius Lauretana III 4674; *Basiliensis:* separatio Administrationis Ap. Ticinensis III 5404, 5980; *Ticinensis:* erectio III 5404, 5980; *Feldkirchensis:* erectio III 5429, 5450; *Roërmondensis:* recursus Capituli contra Episcopum proprium IV 6297; v. singulas voces;

— *relatio quinquennalis:* formula et modus I 154; elenchus quaestionum pro tempore belli et post bellum II 2247; — *Seminarium:* iurisdictio Episcopi in proprium extra dioecesim situm I 1592; — *S.F.A.S.:* translatio sollemnitatis externae S. Ioseph Opificis II 3464; Tribunal tertiae instantiae II 2136; — *Suburbicariae:* ius optionis abrogatur III 4166, regimen 4270;

— *titulus:* Episcopi dimissionarii retinent titulum dioecesis dimissae IV 5911; — *Tribunal* v. **Causae** matrimoniales, **Tribunalia;** — *vacantes* dicionis Canadensis et Terrae Novae: nominatio Administratorum I 201.

Diplomatica: Schola Vaticana apud Archivum secretum constituta II 3234; normae III 3235.

Directio *cantus* liturgici a mulieribus III 5388; *Collegii* Pio-latini Americani III 5452; item Capranicensis IV 6140; *publicationum* periodicarum: licentia Ordinarii I 969; *scholarum* a monialibus cum mitigatione clausurae I 1692.

Director *Capellanorum* navigantium: normae et facultates II 3248; item Apostolatus Maris II 3267; *Congregationum Marianarum:* facultates II 2429; *Generalis* Vicariatus Castrensis dicionis Canadensis III 4116, et in Gallia III 4482; *Missionariorum* Emigrantium: normae et facultates II 3333; *nationalis* et dioecesanus Pontificalium Operum Missionalium III 4035.

Directorium ad ea quae a Conc. Vat. II de re oecumenica promulgata sunt exsequenda: pars prima III 5160, pars altera IV 5801; — *generale* pro ministerio circa turismum IV 5505, 5521; *Catechisticum* generale IV 5991.

Directa sterilisatio I 1955; occisio insontium ex mandato auctoritatis I 2022; transitus alumnorum Institutorum perfectionis in Seminaria dioecesana non indiget beneplacito apostolico II 3293.

Dirimens v. **Impedimentum** dirimens.

Disceptatio *de Schemate Missionum* in Conc. Vat. II: alloc. pontificia III 4556; *super virtutibus* Servorum

Dei ante quinquaginta annos ab eorum morte permittitur contra ius commune III 4767; v. **Discussio.**

Discessus *a choro* v. **Absentia, Chorus.**

Disciplina DOCTRINALIS: *biblica:* magisterium I 688, in collegiis Institutorum perfectionis II 2957; *catechetica* in Seminariis colenda I 840; *iuris canonici:* alloc. ad cultores III 5378; v. **Ius;** *musica:* normae et ratio docendi in Seminariis Italiae II 3783; *philosophica:* in scholis mediis et superioribus Italiae I 3842, in Seminariis dioecesanis IV 6214; *Scienciarum Religiosarum* apud Civitatem Saravicam (Saarland) IV 5679, 5831; v. **Athenaeum, Erectio, Instituta, Universitates.**

— IURIDICA: *choralis* servanda in Urbe I 165, 230; *a maronitis* servanda in S.F.A.S. I 974; *hodierna accommodata* quoad Iubilaeum I 710, 1456, 1530, II 2630; *Codicis* servanda in Confirmatione a sacerdote administrator II 2360; *definitio* causarum nullitatis matrimonii ad disciplinae tramitem, omissa forma stricte iudiciali III 3893; *matrimonialis* pro Ecclesia orientali: canones II 2567, solutio dubiorum II 3130, 3140; *Institutorum perfectionis:* criteria sequenda II 3087; v. **Renovatio;** *circa ieiunium eucharisticum* v. **Ieiunium;** *circa indulgentias* v. **Indulgentiae;** *circa primam tonsuram,* Ordines Minores et subdiaconatum in ecclesia latina inducitur nova IV 6304.

Discus gramophonicus in ecclesiis I 1936.

Discussio *dubii* num aliquid obsit introductioni causae Servorum Dei: modus procedendi IV 6352;

— *dubii maioris* momenti in causis Servorum Dei: vota consultorum requisita IV 6352.

Dismembratio paroeciae I 420; S. Mariae Liberatricis in Urbe I 1360; v. **Divisio.**

Disparitas cultus: tenet baptizatos in infantia et acatholice baptizatos I 445; non viget inter baptizatum extra ecclesiam catholicam et non baptizatum I 654; tenet catholicos non vero acatholicos nisi baptizatos in ecclesia catholica vel ad eam conversos I 734; tenet partem non baptizatam et partem dubie baptizatam in secta acatholica ante diem 19 maii 1918: I 1724; tenet natos ab acatholicis quoties contrahunt cum parte non baptizata I 1964; inter partem russicam schismatice baptizatam et partem methodistam non baptizatam II 2277, vel partem religionis ignotae II 2278; item, inter partem schismatice baptizatam in ecclesia Serviae et partem baptizatam in secta protestantium II 2278, inter partem orientalem acatholice baptizatam et partem non baptizatam II 2596, 2743, inter partem non baptizatam et partem baptizatam in secta schismatica II 3808;

— *dispensatio:* cum utentibus Privilegio Paulino et contrahere cum parte pagana cupientibus I 319, II 2650, 3294; an secum ferat dispensationem impedimentorum a quibus exempta est pars acatholica infidelis I 518, 937, 1271, 1390, 1400; sensus verbis «iudaei» in facultate quinquennali n. 3 relate ad dispensationem huius impedimenti II 2206, 2276; exceptio cum parte hebraica cessat in facultatibus quinquennalibjs II 2276; *dubie* valida II 2412; *implicita* durante bello II 2429, 2522; dispensatio impedimenti ad novas nuptias mixtas contrahendas post solutionem prioris matrimonii mixti in favorem fidei II 3420, 3844, 3845, 3846, 3867; interpretatio exceptionis dispensandi cum parte mahumetana in facultatibus quinquennalibus III 4249; facultas «Pastorale Munus» in materia III 4452, 4795; cum pars acatholica cautiones praestare renuit III 5064; necesse est ut pars catholica, quamvis cautiones formaliter praestare renuat, parata sit ad procurandum baptismum et educationem catholicam prolis III 5064;

— *cautiones ad dispensandum:* necessitas I 1406, 1408; certitudo necessaria cum praestantur cautiones aequipollentes III 4621;

— *declaratio nullitatis* matrimonii ex hoc capite: ad modum casus excepti iuxta can. 1990-1992 I 1244; initi inter partem orientalem acatholice baptizatam et partem non baptizatam II 2596; inter partem orientalem acatholicam et partem iudaicam non baptizatam II 2743; inter partem catholicam et partem iudaeam non baptizatam II 3051; ob solam attestationem parochi de exsistentia impedimenti II 3817;

— *documentum libertatis* datur a matrimonio contracto cum dispensatione dubie valida huius impedimenti II 2412; a matrimonio cum parte mahumetana inito durante bello absque formali dispensatione impedimenti II 2503, 2522;

— *solutio in favorem fidei* matrimonii valide contracti cum dispensatione huius impedimenti II 2428, 2432, 2522, 2730, 3353, 3397, 3400, 3591, 3808, III 3925, 3963.

Dispensatio *in genere:* cum iis qui conventibus Eucharisticis celebrandis operam navant I 656; media quibus Ordinarii possunt recurrere ad Sedem Ap. pro dispensationibus obtinendis durante bello II 2108; Ordinarii latini possunt dispensare cum orientalibus extra Patriarchatum sine proprio Ordinario commorantibus II 2507; Ordinarii vi can. 81 nequeunt dispensare vota Sedi Ap. reservata, aut subdiaconos vel diaconos a caelibatu II 2563; facultas datur Legatis Pontificiis in Missionibus dispensandi cum apostatis a fide, haereticis, schismaticis et filiis acatholicorum quoad Ordines sacros suscipiendos III 4222; normae Episcopis impertiuntur ad facultatem dispensandi a legibus Ecclesiae generalibus III 4991; item pro Episcopis Ecclesiarum orientalium III 5147;

— *potestas:* quasi parochis concessa vi can. 1125 in favorem fidei I 224; Ordinariorum loci vi can. 81 Codicis latini II 2563, 3029; Hierarchae pro orientalibus II 3140; Capellani navis dispensandi navigantes II 3515, 3587; Episcoporum dispensandi pro ingressu in novitiatum eorum qui sectae acatholicae adhaeserunt III 4502; Episcoporum a clausura monialium IV 5701;

— *ab abstinentia et ieiunio* v. **Abstinentia, Ieiunium;**

— *ab aetate canonica* ad Ordines sacros I 820; ad Presbyteratum pro religiosis Brasiliae I 2045; durante bello II 2170; monitum de non petendis dispensationibus a S. Sede III 4183; facultates Episcoporum pro aetate diaconorum IV 5869;

— *a caelibatu clericorum:* Ordinarii vi can. 81 nequeunt dispensare II 2563; rescriptum et conditiones quibus concedi solet III 5101; novae normae dantur IV 5964, 6288; — *a consanguinitate:* in primo grado lineae collateris mixto cum secundo I 1342; — *a crimine,* implicita in permissione transeundi ad alias nuptias a S. Sede vel ab Ordinario facta II 3029; — *a curriculo* studiorum: normae et criteria I 607; denegatur facultas I 1596; durante bello II 2170; monitum de non petendis dispensationibus a S. Sede III 4183; — *a disparitate* cultus v. **Disparitas cultus;** — *a forma canonica* matrimonii: facultas subdelegabilis Vicariis cooperatoribus I 1464; dispensatio implicita in extraordinariis adiunctis II 2429, 2522, 2563; in provincia ecclesiastica Agraënsi II 3820; datur quibusdam sub conditionibus III 5050; a forma matrimonii mixti IV 6234; — *a ieiunio* eucharistico v. **Ieiunium eucharisticum;**

— *ab impedimentis matrimonialibus:* facultas cumulandi in dispensatione I 104; impedimentorum a quibus exempta est pars infidelis seu acatholica cum dispensatur a disparitate cultus I 518, 937, 1271, 1390, 1400; «cum omnia sunt parata ad nuptias I 373; formula

http://www.obrascatolicas.com

a S.C. de Sacramentos tribuere solet Ordinariis facul-
es speciales dispensandi I 497; quando censetur Or-
arium adiri non posse I 505; pro casibus occultis I
); impedimenti occulti quod ab Ecclesia difficulter
pensatur I 922; Instructio pro Italia I 1189; Ordi-
rii possunt dispensare vi can. 81 etsi non omnia
rata sint ad nuptias II 2136; impetrata pro deter-
nato impedimento valet etiam pro aliis eiusdem spe-
i in aequali vel inferiori gradu reticitis II 2505;
pensatio implicita impedimenti a quo Ecclesia dis-
nsare solet in extraordinariis adiunctis II 2563; po-
tas dispensandi Hierarchae pro orientalibus II 3140;
nifestatio ante nuptias impedimenti a S. Paeniten-
ria per confessarium iam dispensati II 3597; certi-
do circa cautiones ad valide dispensandum in matri-
oniis mixtis III 4182, 4621;
— *ab interpellationibus faciendis* in usu Privilegii Pauli-
I 1591, 1631, II 3827; praemisso processu summario
2041; conceditur nonnullis sub conditionibus II 2421;
piscopi vi «Pastorale Munus» dispensare possunt cum
possibiles aut damnosae videntur III 4687;
— *ab interstitiis* inter diversos Ordines interponendis
820; — *ab irregularitatibus* v. **Irregularitas;**
— *a matrimonio rato et non consummato:* processus in
usis dispensationis I 555; regulae servandae I 555;
rmulae I 568; normae servandae ad praecavendam
rsonarum dolosam substitutionem I 1042; facultas
struendi processum ab Ordinariis I 1618; Episcopus
tequam suum votum promat, potest legere animad-
rsiones Defensoris Vinculi I 2082; imponitur obliga-
o instituendae catholice prolis ante nuptias ortae II
39; conceditur post baptismum, partibus quae ante
ptias matrimonium consummaverant II 3211; pote-
as dispensandi a rato et non consummato delegari
quit a Romano Pontifice III 3917; concedi non solet,
m partes copulam onanisticam vel condomatam inter
exercuerunt III 5023; quaedam emendationes circa
rmas vigentes promulgantur IV 6248; — *a «Missa
o populo»* v. **Missa** pro populo;
— *a mixta religione* post usum Privilegii Paulini II
50, 3294, 3827; post solutionem matrimonii in fa-
rem fidei III 4017; vi n. 20 Motu pr. «Pastorale
unus» III 4795; datur absque cautionibus partis aca-
olicae III 5064; requiritur ut pars catholica parata
ad educandam catholice prolem III 5111; vi can. 72
onc. Trullani v. **Canon** 72, **Mixta** religio;
— *a possessione* seu institutione corporali beneficio-
m cum sacerdotibus Poloniae II 3366; — *a publicatio-
bus* matrimonialibus in iure orientali II 3140; — *a
tu* quo matrimonium mixtum celebrandum esset:
ispensatio vi Motu pr. «De Episcoporum muneribus»
II 5101; — *a servitio chorali:* beneficiatos ad hebdo-
nadas pro studiis theologicis et biblicis promovendis
oncurrentes II 2137; ob curam animarum vel Actionis
Catholicae II 3441; post meridiem II 3442;
— *a votis privatis:* a confessariis durante Iubilaeo I
746; — *a votis religiosis:* acceptatio rescripti saeculari-
zationis I 492; nequeunt dispensari ab Ordinariis II
2563; normae servandae in petendis dispensationibus
III 4460; a votis temporariis IV 5796; v. **Vota** religiosa;
— *quoad causas Servorum Dei:* a canone prohibente
disceptationem super virtutibus Servi Dei ante quinqua-
ginta annos ab eiusdem morte III 4767; — *quoad docu-
menta matrimonialia:* circa modum transmittendi docu-
menta praematrimonialia, obtinendi «nihil obstat» as-
sistendi matrimonio et circa annuam regestorum matri-
monialium inspectionem II 2440; — *quoad Iubilaeum*
vel occasione Iubilaei: a visitatione quattuor Basili-
carum I 728; facultates confessariis concessae I 746;

— *quoad Officium Divinum:* a recitatione Horae Primae III 4727; — *quoad Ordines sacros suscipiendos:* potestas Legatorum Pontificiorum in Missionibus dispensandi cum apostatis a fide, haereticis, schismaticis et filiis acatholicorum III 4222; usus dispensationis iam concessae pro novitiatu et ordinibus minoribus filiis acatholicorum III 4664; dispensatio cum filiis acatholicorum in Rescripto «Cum admotae» III 4981;
— *quoad religiosos:* a prohibitionibus Regulae O.F.M. circa administrationem rerum in paroeciis Ordini commissis II 3271; normae servandae in petenda dispensatione a votis perpetuis III 4460; cum filiis acatholicorum pro ingressu ad novitiatum III 4664; cum iisdem vi Rescripti Pont. «Cum admotae» III 4981; a lege clausurae papalis III 5213, IV 5701; experimenta contra ius commune IV 5796; a clausura IV 5796;
— *quoad Tertios Ordines saeculares:* usus quotidiani scapularis et cinguli in Tertio Ordine Saeculari S. Francisci II 3726.

Dispositio *usus et ususfructus* novitiis praescripta I 231; *Scapularii* Carmelitarum I 750; *collectionis* rituum in lingua vernacula ad instar appendicis Ritualis Romani II 2739.

Dissensio publica aliquorum sacerdotum a doctrina proposita in Enc. «Humanae vitae» IV 6051.

Dissitus locus v. **Distantia.**

Dissolutio *associationis* «Institut des apôtres de l'Amour infini» II 2864, 2892; v. **Supressio, Solutio.**

Distantia servanda inter altare et sepulcra in oratoriis coemeteriorum I 1514, II 2144; *ab ecclesia:* mitigatio ieiunii eucharistici I 2082; a *Roma:* facultates speciales II 2123, 2146, 2166, 2171, 2207; *a locis* habitatis: asservatio et custodia Eucharistiae III 2349.

Distinctio *classium* inter religiosos: transitus ab una in alteram II 2494, 2514; supprimitur apud moniales et monachos Cistercienses Reformatos Strictioris Observantiae III 4674, 4920; *habitus religiosi:* supprimitur apud Dominicanas III 3973, et Clarissas III 4639;
— *inter credentes* et non credentes quoad dialogum et commercium oecumenicum III 5421.

Distractio *territorii* v. **Divisio.**

Distributio oleorum sacrorum I 22; redituum intercalarium in Italia I 1199; subsidiorum pro Missionibus I 1821; foliorum et publicationum periodicarum factionem communistarum foventium II 2620; cleri per omnes dioeceses II 2921; territorii Legationum Pontificalium in mare Caribico II 3245; reditus bonorum ecclesiasticorum quae ab auctoritate civili hispana usurpata detinebantur III 4223; fructuum beneficiorum ad aedes sacras aedificandas vel reparandas III 4253; Ordinis baptismi adultorum in varios gradus catechumenorum III 4273; massae capitularis diversis modis efformatae IV 6106; v. **Divisio;** — *Communionis* eucharisticae v. **Administratio, Communio** eucharistica.

Distributiones quotidianae: conversio fructuum in eas I 231; quoad absentes a choro ex indulto I 361; conversio fallentiarum in distributiones inter praesentes I 388; vacationum tempore I 659, 1198; habitus choralis ad eas lucrandas I 972; quoad massam efformandam I 1395, IV 6106; divisio inter chorales I 1451; inter praesentes post iubilationem II 2114; pro Capitulari absente dum munere iudicis fungitur II 2113; pro dispensato a choro ob animarum vel Actionis catholicae curam II 3441; vestes chorales et absentiam quoad distributiones II 3771; pro Paenitentiario dum theologiam moralem docet in Seminario II 3838; massa capitularis IV 6106.

Districtus: sensus apud O.F.M. I 1830.

Diversitas confessionum christianarum et participatio Eucharistiae IV 5735; v. **Oecumenismus.**

Divinatio eventuum per radiaesthesiam prohibetur clericis I 2120.

Divina... v. voces substantivas.

«Divinae consortium»: Constitutio Ap. de sacramento Confirmationis IV 6141.

«Divini Redemptoris»: Encyclica Pii XI de communismo atheo I 1789.

«Divino afflante Spiritu»: Enc. de sacrorum bibliorum studiis opportune provehendis II 2216.

Divisio *Commissionis* pro Russia a S.C. pro Ecclesia Orientali I 1167; *C.C. Rituum* in duas: alteram pro cultu divino, alteram pro Causis Sanctorum IV 5536; *cursus* academici in semestres, et intermissio scholarum II 3587; *decimarum,* cum paroecia dividitur I 1405; *dioeceseom* in Missionibus I 224; Senonensis in Gallia II 3295; Recinetensis in Italia III 4674; Parisiensis et Versaliensis III 5035, 5038; *Exarchatus* canadensis pro ruthenis II 2492; *Ordinariatus* Galliae pro Orientalibus III 4060; *fructuum* et distributionum choralium I 1451; *Instituti Veronensis* in duas Congregationes I 597; Instituti «Regina virginum» ab eo Romano Regina mundi III 4921; *Legationum* Pontificalium: Antillarum I 1634, II 3245, Indonensis II 3730, III 4472, 4496, Indiae II 3789; *paroeciarum:* S. Mariae Liberatricis in Urbe I 1360; *Seminarii* in parvas communitates per varia loca dispersas III 5375.

Divortium civile in Italia constituit violationem unilateralem Concordati cum Sede Ap. vigentis III 5021, 5108, IV 5744, 5841.

Divulgatio *gratiarum* et oblationum in piis ephemeridibus I 1395; *decreti* suppressionis cuiusdam associationis mulierum I 1450; *normarum* de renovatione Postulatus et Novitiatus III 5257; *notitiarum* circa Synodum Episcoporum IV 5503; *Institutionis* generalis de Liturgia Horarum ante editionem typicam IV 5977, et *editionis* typicae IV 6023.

Docendi modus: ius canonicum I 86, 154; catechismum scholis publicis I 642; Scripturam Sacram in clericorum seminariis et religiosorum collegiis II 2748; musicam sacram in praedictis scholis II 3783; dogma de peccato originali III 4996; Philosophiam in Seminariis dioecesanis IV 6214; iuxta Const. «Deus scientiarum Dominus» I 1272, 1301, III 5355.

Docentes: doctrina tradenda de «ethica situationis» II 3453; Instituta docentia Ecclesiae: normae servandae I 1936; Foederatio Italica Religiosarum edocentium (F.I.R.E.) II 2916.

Doctor Ecclesiae universalis renuntiatur S. Teresia Abulensis IV 5891.

Doctoratus in studiis orientalibus aequiparatur illi in Sacra Theologia III 4626; v. **Gradus** academici.

Doctrina *catholica:* vigilantia Ordinariorum circa scriptores et opera I 541, 1891; circa libertatem religiosam in conversione veroque fidei actu II 2112; opponitur principiis factionis politicae «sinistra cattolica» in Italia II 2259; eius fundamenta minantur nonnullae falsae opiniones II 2769; suffragium candidatis politicis qui ei de facto non favent III 3930; circa matrimonium tutanda a Tribunalibus ecclesiae III 4240; circa Eucharistiam eiusque cultum III 4700; circa dogma peccati originalis III 4996; circa participationem Eucharistiae inter diversas confessiones christianas IV 5735, IV 6051; circa naturam matrimoni et capita nullitatis contra Tribunalia Ecclesiae Neerlandicae IV 6194; circa Incarnationem et Ssmam Trinitatem IV 6240;
— *christiana:* Archiconfraternitas in ecclesia S. Mariae de Planctu in Urbe erecta: Patroni constituuntur S. Carolus Borromaeus et S. Robertus Bellarmino I 1285; summarium indulgentiarum et privilegiorum Ii

1947; obligatio erigendi in paroeciis hanc Confraternitatem vel Piam Unionem II 3405; v. **Catechesis.**
— *examen:* ad gradus academicos in S. Scriptura II 2907; nova agendi ratio in doctrinarum examine IV 5970; — *falsa:* circa curationem psychoneurosi laborantium II 3580; circa Hierarchiam Ecclesiae IV 5593; circa vitam et ministerium sacerdotum in Ecclesia IV 6167; coetus mixti Episcoporum et Presbyterorum in Hispania IV 6243; circa ius canonicum in Ecclesia IV 6351; — *fidei:* S. Congregatio pro: erectio et competentia III 4807, 5096, 5229; v. **Congregationes** Romanae; — *qualificatio* theologica doctrinae in schemate Cons. Vat. II de Ecclesia propositae cum Nota explicativa praevia III 4561; item in schemate de divina Revelatione III 4767;
— *socialis Ecclesiae:* Enc. «Quadragesimo anno» de ordine sociali instaurando I 1246; Enc. «Mater et Magistra» de recentioribus rerum socialium processibus III 4184; cursus de ea in Seminariis Italiae instituendus III 4215; institutio in ea candidatorum ad sacerdotium in Institutis perfectionis commendatur III 4233; summa doctrinae ecclesiae: alloc. pontificia III 4976; Enc. «Populorum progressio» III 5124; Epist. Ap. «Octogesima adveniens»: doctrina Ecclesiae de re sociali in rerum ac temporum novis vicissitudinibus IV 6056.

Doctrinalis *Commissio* dioecesana constituenda III 5109; *relatio* Synodi Episcoporum circa collegialitatem Episcoporum in Ecclesia IV 5648; *valor* Institutionis generalis Missalis Romanis IV 5684.

Documenta *Concilii* v. **Concilium Vaticanum II:** documenta; — *Sanctae Sedis* pro exsecutione Conc. Vat. II: interpretatio IV 5514; v. **Commissio;**
— *matrimonialia:* ad nuptias opificum exterarum nationum celebrandas I 314; in eis non sunt notandae conditiones stirpis et nationalitatis contrahentium I 1957; normae servandae: cum deficiunt documenta baptismi et status liberi II 2229, pro celebratione matrimonii in territorio italico inter personas ad exercitum S.F.A.S. pertinentes, aut inter eas et cives italicos vel exteros in Italia commorantes II 2279; dispensationes dantur circa transmissionem documentorum praematrimonialium, circa «nihil obstat» assistendi matrimonio obtinendum, et circa annuam regestorum matrimonialium inspectionem II 2440; producenda ad civiles effectus tribuendos in Italia sententiis nullitatis matrimonii IV 6150; in documento celebrati matrimonii, a parochis Italiae transmittendo pro transcriptione in registrum civile, exprimendum est cognomen patris et matris contrahentium IV 6162; Instructio S. C. de Sacramentis in materia I 399; Instructio «Sacrosanctum» I 2064; compendium actorum II 2154;
— *varia:* restitutio documentorum ad ecclesias et instituta ecclesiastica olim pertinentium II 2390; Pentateuchi: tempus et genus litterarium II 2485; exhibenda ab Instituto saeculare «Opus Dei» Ordinariis locorum II 2619; remittenda ad «nihil obstat» pro erectione vel ad Decretum laudis Institutorum perfectionis obtinendum IV 5955; Synodi II ordinariae Episcoporum II 6166; v. **Synodus** *documenta;* ad introducendas causas Servorum Dei IV 6356.

Documentatio: centrum interdicitur in loco Cuernavaca exsistens IV 5472.

«Documentum libertatis» a matrimonio: inter duas partes acatholice baptizatas, in quo nec nullitas vinculi nec factum inconsummationis satis evinci poterat II 2230; inter partem catholice educatam sed de cuius baptismo non constat, et partem acatholicam, coram ministro acatholico initi II 2294; inter partem catholicam et partem non baptizatam initi cum dispensatione

http://www.obrascatolicas.com

bia disparitatis cultus II 2412; inter partem catholi-m et partem mahumetanam initi durante bello absque spensatione expressa disparitatis cultus et coram solis stibus II 2503; inter partem acatholice baptizatam et rtem ab acatholicis natam, dubie in ecclesia catholica ptizatam, civiliter initi II 3030; conceditur viro qui bie usus fuerat Privilegio Paulino, ut novas nuptias m parte catholica inire possit II 3777; inter duas rtes non baptizatas valide contracti II 3833; inter rtem in secta methodistarum baptizatam et partem bie baptizatam II 3588; inter virum dubie baptiza-m et mulierem non baptizatam III 3912; inter partem tholicam et partem iudaeam non baptizatam III 4020; tur ob praesumptam mortem coniugis, ad novas ptias contrahendas III 4270.

Dogma fidei *Assumptionis* corporeae B.M.V.: quae-io proponitur Ordinariis II 2339; definitur II 2801; lissa de festo permittitur II 2800; *Immaculatae Con-ptionis B.M.V.:* Enc. «Fulgens corona» qua annus arianus ubique celebrandus indicitur, primo exeunte eculo ab eius definitione dogmatica II 3184; *de pec-ato originali:* principia et criteria quibus debet hodie roponi III 4996.

Dogmaticus *adspectus* Liturgiae II 3547; *definitio* eritatis fidei v. **Dogma.**

Dolor in partu mulieris: alloc. pontificia II 3443.

Dolosa personarum substitutio I 1042.

Domesticum *oratorium* cum suis extensionibus: In-tructio ad eum postulandum II 2638; *servitium:* S. Zita, 'irgo Lucensis, declaratur Patrona II 3370.

Domicilium: acquisitio I 484; eis ratio circa fu-era I 586; *privatum:* confessio et communio ibidem I 82; *legale* in causis matrimonialibus I 1429; *emigran-ium* quoad adsistentiam matrimonis I 3264.

Domina nostra B.V. Maria: *Ordo* Societatis Mariae pprobatur propriaque clausura donatus II 3335; con-rmatur a Summo Pontifice I 3574; *Libanensis:* titulus parchiae pro maronitis in Brasilia IV 6163; *Paradisi:* itulus Eparchiae pro melkitis ritus byzantini in Bra-ilia IV 6164.

Dominativa potestas: praescripta canonum de iuris-lictione eidem applicantur II 3029.

Dominica *dies:* facultas celebrandi Missam de re-quie in ea I 227; *translatio in eam:* Missae votivae Cor-lis Iesu in prima feria VI mensis I 778, dedicationis Ecclesiae I 1715, indulgentiae plenariae die Comme-morationis fidelium defunctorum I 1909, festorum in Gallia I 2397, festorum cum Sequentiis I 2756, sollem-nitatis externae Patroni I 2814, festorum Ephiphaniae, Ascensionis et Corporis Christi III 5440; evangelium Dominicae in fine Missae I 803; translata vel impedita: dubia varia I 1607, 1919; facultas bis aut ter Missam litandi I 1937, III 4269, 5096; celebratio intra Octavam festorum in Gallia et occurrens vel concurrens cum aliis officiis I 2397; usus lintei seu antimensii pro latinis II 3217; facultas celebrandi in ea Missam Nominis B.M.V. durante Anno mariano II 3300; Vesperae in concur-rentia Dominicae II classis cum festo II classis II 3555; Praefatio Dominicarum per annum II 3564; Mis-sa votiva II classis in Dominicis II classis III 4224; anticipatio Missae ad horas vespertinas sabbati III 4667, 4975, 5281; Benedictio nuptiarum permittitur III 4697; — *paenultima* octobris: precibus et actioni pro Missionibus addicenda I 827;

— *Palmarum:* omissio lectionis Passionis I 1517; be-nedictio palmarum in unica Missa lecta ante sollemnem Dominicae II 2500; — *Passionis* anni 1949: facultas duas dicendi Missas II 2566; — *Prima Quadragesimae:* impositio cinerum I 848; — *Quarta Adventus:* ordina-tio Missae cum incidat in vigiliam Nativitatis Domini et pro die festo celebrandae III 5281;

— *Resurrectionis:* Communio eorum qui Missam nocturnam Vigiliae Paschalis participarunt II 3030; facultas celebrandi Vigiliam paschalem circa auroram ipsius Dominicae III 3922;

— *Sanctissimae Trinitatis:* finis temporis adimplendi praeceptum paschale I 1832, II 2166; facultas celebrandi Officium et Missam de Ssña Trinitate feriis II, III et IV post Dominicam ipsius festi II 2245; — *secunda* post Pascha a Bono Pastore nuncupata: dies mundialis pro vocationibus sacerdotalibus et religiosis celebranda in-dicitur III 4460; — *ultima octobris:* festum D.N.I.C. Regis I 804.

Dominicae orationes a Regula O.F.M. Cap. Fra-tribus laicis praescriptae suppleri possunt recitatione Officii cum clericis II 2938; item in O.F.M. II 3822.

Dominicale *praeceptum* transfertur in sabbatum praecedens III 4944.

Dominicana familia v. **Ordo** Praedicatorum.

Dominicanae moniales v. **Moniales** Dominicanae.

Dominicanus ritus: modus eum componendi cum decretis Ordinarii loci in re liturgica III 4935.

Dominiciana natio: *Nuntiaturae* Ap. territorium determinatur I 1898, II 3245; *Concordatum* cum Sede Ap. II 3277, ratihabitio II 3294; celebratio ma-trimonii ad normam Concordati II 3375; erectio Vica-riatus Castrensis II 3811.

Dominium: *actus* civiles a monialibus saepe po-nendi I 365; *radicale* bonorum mobilium post Profes-sionem simplicem I 176.

«Dominus meus et Deus meus»: verba in elevatio-ne Hostiae I 778.

Domus *privata:* celebratio Missae et translatio ca-daveris I 165; interpretatio facultatis celebrandi Mis-sam I 231; celebratio Missae in domibus privatis con-cessa religiosis e conventibus depulsis I 393; difficul-tas ab ea discedendi pro Iubilaeo lucrando I 745; admi-nistratio baptismi extra mortis periculum I 776; cele-bratio Missae praesente cadavere I 829; celebratio functionum Hebdomadae Sanctae in Mexico I 1034; celebratio Missae sine ministro I 1397; erectio Viae Crucis II 2746; facultas celebrandi tres Missas in Nocte Nativitatis Domini II 3441; v. **Oratorium** privatum;

— *Actionis Catholicae:* facultates pro sodalibus extra degentibus causa rusticationis II 2654; usus instrumenti televisifici II 3809; — *canonicorum:* ius optionis iuxta ordinem I 1432; — *clericorum* v. **Commorantes** sacerdo-tes et clerici; — *Congregationum Marianarum:* faculta-tes pro sodalibus extra degentibus rusticationis causa II 2429; usus instrumenti televisifici II 3809; — *Laure-tana:* festum translationis II 2319; — *maternitatis:* fa-cultas administrandi Confirmationem parvulis in pericu-lo mortis constitutis II 2523, 2728; v. **Valetudinarium;**

— *Pontificia:* ordinatio quadantenus mutatur III 5342; — *paroecialis:* exemptio taxarum pro eius aedi-ficatione vel reparationis in Italia I 1635, 2086; usus instrumenti televisifici II 3809; — *pia religiosorum:* an subiecta sit legi triennii Superioris localis I 124; custo-dia Eucharistiae I 126; Missae in Nocte Nativitatis Domini II 3248; usus instrumenti televisifici II 3809.

Domus religiosa: *erectio:* beneplacitum Ap. ad eri-gendam in novis circumscriptionibus S.C. de Prop. Fi-de II 3514; sanantur erectiones II 3874, III 3924, 5420; experimenta contra ius commune IV 5796;

— *filialis* seu *adnexa:* an teneatur lege triennii su-perioris localis I 124; Superior I 643; Sanctuarium ad-nexum: solutio tributi pro Seminario dioecesano II 3454; normae pro hospitiis peregrinorum gerendis in

http://www.obrascatolicas.com

Urbe III 4228; — *generalis* O.F.M. Conv. adgregatur Operi Vocationum religiosarum III 4508; — *monialium:* transitus ab una in aliam, etsi emittantur vota simpli-cia, requirit beneplacitum apostolicum I 1353;

— *novitiatus:* duo conventus Provinciae addicuntur novitiatui I 170; ordinatio ubi degunt novitii diversi ritus II 3099; facultas emittendi extra eam vota sim-plicia III 4021; sanantur erectiones III 5420;

— *paroecialis:* relationes cum Ordinario II 2439;

— *religiosarum:* confessarius ordinarius in domibus infra sex religiosas I 272; obligatio dandi confessarium I 363; confessarius potest esse sacerdos ab Institutis per-fectionis saecularizatus III 4301; — *stationis missionalis* unitae pleno iure ad nutum S. Sedis II 2907; regimen ubi pauci religiosi degunt II 2917; — *Studiorum:* ordi-natio ubi degunt religiosi diversi ritus II 3099; modus docendi «Ethicam situationis» II 3453; institutio socio-logica tradenda et interdictio operum Teilhard de Char-din, et Ortega y Gasset II 3783, III 4265;

— *Ecclesia et oratorium:* durante triduo sacro ve-nerari potest Ssmum Sacramentum in oratorio asser-vatum I 1408; festum titularis ecclesiae I 2100; Missae in nocte Nativitatis Domini, apertis ianuis II 3248;

— *celebratio Missae* et asservatio Eucharistiae: cultus et custodia I 126; Missa vespertina III 3963;

— *absentia a domo:* religiosi expulsi celebrare pos-sunt Missam in domibus privatis I 393; ob infirmitatis causam II 2126; — *residentia in domo:* sanantur Profes-siones Fratrum conversorum O.P. ob defectum II 2177; nocumentum Communitati ex sola residentia religiosi qui iniuriam intulit pudori II 2658; Consilium cui competit votum deliberativum determinatur ex com-moratione candidati in conventu propriae Provinciae religiosae IV 5654.

«Don Basilio»: damnatur publicatio II 2384.

Dona votiva: alienatio I 219, 417, in favorem ci-vium qui inundationem aquarum subierunt III 5051.

Donatio *aedis* Aeternae Sapientiae dicatae Studio Urbis pro cultu catholico II 2740; *authonomiae* Insti-tuto Matritensi «Regina Virginum» III 4921.

Donatus Frater in O.C.: habitus induendus I 897.

«Donec in Congregatione vivam»: Professio sub hac formula, et dimissio I 373.

Dos *paroecialis:* provisio paroeciae sine dote suf-ficienti I 111; — *religiosarum:* restitutio in casu egressus cum subsidio caritativo aliunde praestando I 655; dotes perpetuae I 1152.

Doxologia in festo Sanguinis Christi I 1715.

Dubia: a quibus proponenda Commissioni inter-preti I 98; de validitate primi matrimonii: modus de-clarandi nullitatem secundi II 3613; de usu valido Pri-vilegii Paulini: conceditur documentum libertatis II 3777; de recto usu Privilegii Paulini III 4265; de inter-pretatione decreti conciliaris de Ecclesiis orientalibus catholicis III 5064; num aliquid obstet introductioni causae Servorum Dei IV 6352; in causis Servorum Dei: numerus votorum Consultorum praerequirendus IV 6352;

— *liturgica varia:* circa decretum «De rubricis ad simpliciorem formam redigendis» II 3372, soluta II 3395, 3406, 3409, 3418, 3451, 3512, 3568, 3615; circa «Ordinem Hebdomadae Sanctae» II 3412, orta II 3463; circa «Codicem rubricarum» III 4062, proposita III 4132, 4249; circa Instr. d. 24 sept. 1964 «Inter oecume-nici» III 4540, soluta III 4685, 4698, 4764, 5049, 5065; circa «Ordinem Missae» III 4625, praesentata III 4685, 4698, 4764, 5049, 5065, 5247, IV 5624, 5671, 5745, 5856; circa «Ritum concelebrationis Missae» III 4655, soluta III 4685, 4764; circa «Ritum Communionis sub utraque specie» III 4655, proposita III 4685, 4764; circa parti-cipationem liturgicam monialium III 4685; circa ora-tionem fidelium III 4798; circa varias materias III 4764, 5350, IV 5624, 5671, 5794, 5856; circa Instr. «De cultu Mysterii eucharistici» III 5170, interpretationem III 5350; circa Institutionem generalem Missalis Romani IV 5684, soluta IV 5624, 5671, 5745, 5794, 5856, 5956; circa Calendarium IV 5624, 5671, 5956 ; circa Ordinem consecrationis virginum IV 5829, orta IV 5985.

Dubie *baptizatus* v. **Baptizatus** dubie.

Ductus *peregrinationum* mulierum, a clericis prae-sertim II 3010; *renovationis* vitae religiosae quoad apo-stolatum IV 6321.

Duellum seu mensura inter Universitatum studen-tes I 531, 757; poenae canonicae afficiunt etiam provo-cantes et acceptantes II 2423.

Dumery Henricus: damnatio operum II 3840.

Duo episcopi consecrationis episcopalis II 2256.

Duplex *I classis* v. **Festum.**

Duratio *muneris* Superioris generalis «ad vitam» constituti I 426; *experimentorum* renovationis vitae reli-giosae IV 5862.

Dux Supremus Nobilium Custodum Pontificis: praecedentia cum Forerio maiori I 1571.

— E —

Ebriocensis dioecesis: ordinatio Tribunalium III 5073, 5074.

Eburnei Litoris respublica: Nuntiatura Ap. erigi-tur cum sede in «Dakar» IV 6283.

Ecclesia *universalis:* poenae contra usurpatores bonorum I 273; extenduntur ad eam festa S. Teresiae a Iesu Infante I 890, S. Gabrielis a Virgine Perdolente I 1384, S. Ioannis Bosco I 1721, S. Ioannis Leonardi I 1957, S. Pii Pp. X II 3368; natura et finis eius potesta-tis iudicialis II 2295, 2362, 2436; impedimentum ma-trimoniale a quo solet dispensare II 2563; interpretatio effati «extra Ecclesiam nulla salus» II 2620; locus et munus religiosorum in ea II 2835; bona temporalia II 2958; momentum Decreti Gratiani in eius vita et historia II 3031; sollicitudo materna in emigrantes II 3058; auctoritas in re liturgica III 3937; pietas erga S. Ioseph Patronum III 4168; necessitas et munus Semi-nariorum in hodiernis Ecclesiae adiunctis III 4345; plenior Ecclesiae notio ac renovatio, atque collocutio cum hominibus nostrae aetatis, fines Conc. Vat. II proponuntur III 4398; officia Familiarum Nobilium in ea III 4457; de notis verae Ecclesiae Christi III 4534; ratio missionalis III 4556; ratio et munus archivorum pro eius regimine III 4557; Const. dogmatica Conc. Vat. II de Ecclesia III 4563; qualificatio theologica doctrinae huius documenti III 4561; coniunctio Epi-scopatus cum Romano Pontifice in regimine III 4610; Maria Mater Ecclesiae appellanda III 4610, 5155; ius proprium et nativum efformandi proprios alumnos III 4666; caritas erga Ecclesiam in laboribus Conc. Vat. II

sequendis III 4710; Synodus Episcoporum pro uni-
sa Ecclesia constituitur III 4715; decr. Conc. Vat. II
pastorali Episcoporum munere III 4728; declaratio
nc. Vat. II de Ecclesiae habitudine ad religiones non
istianas III 4761; alloc. pontificia in promulgatione
um documentorum III 4811; decr. Conc. Vat. II
activitate missionali Ecclesiae III 4822; Const.
toralis Conc. Vat. II de Ecclesia in mundo huius
nporis III 4859; alloc. Pontificia in praecedentium
cumentorum promulgatione III 4811; exercitium
enitentiae per ieiunium et abstinentiam ex integro
ea reordinatur III 4945; summa eius doctrinae so-
lis III 4976; facultas Episcoporum dispensandi a
ibus generalibus III 4991; necessitas iuris canonici
eius recto regimine III 5020; officia Ecclesiae in
dierna evolutione Africarum gentium III 5264; exer-
um potestatis iudicandi III 5295, quae non oppo-
ur libertati filiorum Dei IV 5740, et convenit praesen-
us temporum adiunctis IV 5971; mens in Enc. «Po-
lorum progressio», III 5124, edenda III 5339; neces-
as in ea iuris positivi III 5378, IV 6219, 6351; quid
die expectat ab Institutis vitae contemplativae IV
05; item a Sodalibus Societatis Iesu IV 5515; doctrina
ntra Hierarchiam IV 5593; relationes inter Mariam
Ecclesiam IV 5655; eius natura et constitutio recte
rpendenda in iure canonico recognoscendo IV 5738;
ficium iudicis in ea IV 5740; officia laicorum in eius
tivitate missionaria IV 5817; principia et criteria
ca applicationem dialogi oecumenici IV 5868; ratio
stitutorum saecularium in ea IV 5887, 6221, 6310;
Teresa Abulensis Doctor Ecclesiae renuntiatur IV
91; eius opus in educatione et cultura consortionis
manae IV 5937; cura patrimonii historico-artistici IV
89; valor et officium vitae eremiticae in ea IV 6045;
ationes inter Ecclesiam universalem et particulares
oad activitatem missionariam IV 6049; eius officium
oad iustitiam in mundo IV 6152, 6178; principia et
io vitae et ministerii sacerdotum in ea IV 6167;
ficia Universitatum studiorum Ecclesiae in scientiis
lendis IV 6265; quaestiones eius activitatem mis-
onalem respicientes IV 6323; testimonium caritatis et
stitiae in eius missione insitum IV 6333;

— *catholica:* baptizatus extra I 654; russi ad eam deuntes I 1108; non solvit matrimonium consumatum inter baptizatos, etsi acatholicos I 1941; usus rivilegii Paulini cum una pars baptismum recepit extra cclesiam catholicam I 2102; eius doctrina circa libertem in conversione et actu fidei eliciendo II 2112; octrina ab ea proposita II 2259; omnes in ea baptizati nentur ad formam canonicam matrimonii II 2510; natrimonium partis dubie baptizatae II 3030; ordo el series ecclesiarum constituitur v. **Erectio** Hierarchiae; iae quibus in praesenti munus suum exsequi oportet II 4509; normae servandae cum matrimonium mixtum elebratur primo in ea, et deinde coram ministro acatholico III 4690; officia caritatis Ecclesiae Catholicae rga Ecclesiam Constantinopolitanam III 4810; ritus catholici qui in eam postea admittitur III 5064; praevia reconciliatio massonis cum ea ad eius matrinonium convalidandum III 5144; unitas fovenda cum Ecclesiis Orientalibus non catholicis III 5219, 5259; doctrina et praxis in materia participationis communis Eucharistiae cum ecclesiis separatis IV 5735; applicatio dialogi oecumenici IV 5868; fides communis cum ecclesia seiuncta Antiochiae IV 6150; civiles effectus declarationis nullitatis matrimonii cum nuptiae celebratae sunt extra eam IV 6211; casus in quibus alii christiani admitti possunt ad Communionem Eucharisticam in ea IV 6273; v. **Ecclesia** universalis;

— *latina:* facultates de Missis moderandis II 2602; normae de Diaconatu permanenti restituendo III 5191; normae de promovendis ad Episcopale ministerium in ea approbantur IV 6253; disciplina circa primam Tonsuram, Ordines Minores et Subdiaconatum in ea innovatur IV 6304; v. **Ecclesia** universalis, Catholica;

— *orientalis:* S. Congr. pro Ecclesia orientali constituitur I 57; nonnullae poenae Codicis iuris cannocii latini ad eam extenduntur I 1571; disciplina matrimonii II 2567; facultates de Missis moderandis II 2601; disciplina de iudiciis II 2661; disciplina de religiosis, de bonis Ecclesiae temporalibus et de verborum significatione II 2958; alienatio bonorum II 3037; v. **Bona;** processus super matrimonio rato et non consummato II 3155; disciplina de ritibus et de personis II 3626; facultates Hierarchis concessae III 4135; decretum Conc. Vat. II de Ecclesiis orientalibus catholicis III 4595, vacatio legis III 4600, alloc. pontificia in eius promulgatione III 4610; vacatio decreti conciliaris «Christus Dominus» pro ea III 4984; solutio dubiorum circa decretum Conc. Vat. II de ecclesiis orientalibus III 5064; facultas Episcoporum dispensandi in legibus generalibus III 5147; unio fovenda inter Ecclesias orientales separatas et Ecclesiam catholicam III 5219, 5259;

— *particularis:* relationes cum Ecclesia universali in activitate missionali exercenda IV 6049; — *subterranea:* sepultura fidelium I 232; — *titularis:* Episcopi residentiales dimissionarii non amplius transferuntur IV 5911;

— *Universitates* v. **Erectio** Universitatum, **Universitas.**

— *Hispaniae:* erectio scholarum elementarium ab Ecclesia dependentium II 2509; sepultura cadaverum II 3441; effectus civiles studiorum non ecclesiasticorum qui apud Universitates Ecclesiae perficiuntur III 4266, 4291; v. **Hispania;** — *Hungariae:* condicio rei religiosae in illa ecclesia et natione I 186;

— *Antiochena seiuncta:* eius Patriarchae declaratio communis cum Paulo Pp. VI circa ea quae fidei utriusque ecclesiae sunt communia IV 6150; — *Batistarum:* forma matrimonii pro baptizatis III 4265; — *Constantinopolitana:* officia caritatis Ecclesiae catholicae in eam III 4810; Athenagora, eius Patriarcha oecumenicus III 5219, 5259; — *protestantium:* celebratio matrimonii mixti coram sacerdote catholico in Ecclesia protestantium III 5169; — *Serviae:* forma matrimonii partis schismaticae in hac Ecclesia baptizatae II 2278;

Ecclesia aedes sacra: custodia et cultus Eucharistiae I 126; appositio tabularum cum nominibus ibidem sepultorum I 500; de vexiliis admittendis vel benedicendis I 522, 668, II 2407, 2409; redemptio canonis emphyteutici I 528; collocatio lucis electricae I 605; Commissio centralis artis sacrae Romae constituta pro conservando patrimonio artistico I 716; sepultura I 916; mulieres organum pulsantes vel scholam cantorum efformantes I 952; sensus huius vocis in Facultatibus S.C. de Prop. Fide I 1153; exsecutio musicae sacrae I 1378; distantia servanda inter altare et sepulcra I 1514; usus versionum S. Scripturae I 1535; stylus hinduisticus in ecclesiis christianis I 1593; inventarium patrimonii artistici II 2650; asservatio Eucharistiae in commodum fidelium I 1896; usus organi «Hammond» pro musica sacra II 2169, 2170; mitigatio ieiunii eucharistici pro iis qui distant ab ea I 2082; pluralitas imaginum eiusdem mysterii prohibentur II 2133; translatio duorum festorum particularium eiusdem ecclesiae II 2279; an sepulcra Maiorum contineat electionem implicitam sepulturae II 2319; asservatio et custodia Eucharistiae cum procul distant a locis habitatis II 2349; restitutio operum artis pretiosarum vel

documentorum ad eas olim pertinentium II 2390; alienatio bonorum v. **Bona;** usus grammophoni, radiophonii aliorumque phonographicorum instrumentorum, necnon chori mixti pro functionibus liturgicis II 3465; locus ubi collocari debet Tabernaculum Eucharistiae II 3809; interdictum ab ingressu III 4160; ratio et fines archivi III 4557;

— *aliena:* facultas O.P. concessa dicendi Missam votivam «Salve radix» I 365; iurisdictio ad audiendas confessiones in ecclesiis alterius ritus I 1409, 1432; calendarium sequendum II 3513;

— *Cathedralis:* festum dedicationis I 1964; Iubilaeum extraordinarium III 4913; v. **Cathedralis**; — *coemeteriorum:* celebratio Missae cum paramentis officio diei non respondentibus II 2660; — «*curatia*»: applicatio Missae pro populo a rectoribus I 1379; — *minor:* benedictio cinerum sine cantu II 2319; Graduale simplex approbatur III 5248; — *paroecialis:* onus hypothecae I 128; collatio tituli abbatialis II 2410; administratio eleemosynarum in illis quae religiosis committuntur II 2566; v. **Paroecia;** — *receptitia:* valor brevis «Impensa» circa eas post Codicem I 210;

— *religiosorum:* fundationes Missarum administrandae a Confraternitatibus in illis erectis I 415; exemptorum: visitatio ab Ordinario loci I 681, Missa conventualis I 691, indulgentiae concessae ecclesiis seraphicis adquiri possunt in proprio oratorio I 760, 969; Rituale Romanum aut Slovenum a religiosis adhibendum I 1516; cui competat statuere tempus Missarum et Communionis I 1543; iura Ordinarii loci et Superioris religiosis in concelebratione Missae moderanda III 4928;

— *Tertiariorum:* calendarium adhibendum in ecclesiis ad Tertios Ordines pertinentibus I 316, 1545, III 4167;

— *Italiae:* Instructio circa eas I 1181; exemptio taxarum in aedificatione et reparatione I 1635, 2086; normae pro committendis et exsequendis operibus artis II 3038; — *Mediolanensis:* extensio indulgentiarum Stationalium Urbis I 1410; — *Romae:* admissio sacerdotum ad celebrationem Missae I 733; titulus «Iesus operarius» cuidam tribuendus II 2947;

— *singulae: S. Mariae Angelorum* in Portiuncula: subiicitur immediate Sedi Ap. I 96, conditiones ad Indulgentiam Portiunculae lucrandam I 1633; *S. Hadriani:* diaconia transfertur II 2321; *Imm. Cordis B.M.V.* in Urbe: titulus Basilicae minoris III 3938, Diaconia III 4627, titulus Cardinalitius III 4628; *S. Crucis de Valle* Occasorum seu «Santa Cruz de los Caídos»: titulus Basilicae Minoris III 4031;

— *consecratio:* ieiunium observandum I 1103; ab Abbate nullius in alieno territorio I 1238; Praefatio et ultimum Evangelium in Missa I 1715; requisita ex parte alterium II 2937; — *dedicatio* Ecclesiae cathedralis I 357; omnium Ecclesiarum Congregationis Missionis I 1518; Praefatio et ultimum Evangelium in Missa I 1715; — *titularis:* festum I 1607; ecclesiae Cathedralis: Symbolum in Missa dicendum I 1964; ecclesiae quorumdam religiosorum I 2100; titulus «Iesus Operarius» II 2947; — *visitatio:* ad lucrandas indulgentias «toties quoties» I 1185, 1512, II 3277.

«Ecclesiae Sanctae»: Motu pr. quo normae ad quaedam exsequenda Concilii Vaticani II decreta statuuntur III 5001.

«Ecclesiam suam»: Enc. de viis Catholicae Ecclesiae munus suum exsequendi III 4509.

Ecclesiasticus v. voces substantivas.

Ecclesiologia et exercitium potestatis iudicialis ex parte Tribunalium IV 5470.

Editio versionis vulgatae novi et veteris Testamenti: addita recognitio [illegible]; librorum liturgicorum ritus slavici I 1594; novae collectionis de precibus et piis operibus indulgentiis ditatis I 1844, II 2729; Vesperalis Ambrosiani I 1913; Psalterii Breviarii Romani cum nova Psalmorum versione II 2294; Breviarii cum nova aut antiqua Psalterii versione II 2356; decretum de facultate edendi libros liturgicos II 2357; operum Pauli Chanson prohibentur II 2776; nova «Regulae communes Congregationum Marianarum» II 2949; Enchiridion indulgentiarum II 3011; monitum de editione librorum prohibitorum II 3037; operum circa P. Pium de Pietralcina absque approbatione ecclesiastica II 3057; Parvi Breviarii lingua neerlandica II 3095; Officii Parvi B.M. Virginis ad usum sodalium laicorum Institutorum perfectionis II 3135; Breviarii ac Missalis Romani iuxta novum Rubricarum Codicem III 4096; cantus Missalis Romani iuxta ritum concelebrationis III 4620; variationum in Ordinem Hebdomadae Sanctae III 4660; Missae propriae S. Benedicti Abbatis, Europae patroni III 4669; de editionibus librorum liturgicorum III 4934; novi «Enchiridion indulgentiarum» III 5393; Instructio de editionibus apparandis novi Ordinis Lectionum Missae IV 5591; in editione Missalis Romani addatur Appendix cum Ordine Missae in lingua latina IV 5679; Institutionis generalis de Liturgia Horarum ante typicam IV 5977;

— *typica:* Antiphonalis diurni I 232; Memorialis rituum I 272; Breviarii Bracarensis I 279; Missalis Romani I 327; Martyrologii Romani I 417; Officii Hebdomadae Maioris I 425; Ritualis Romani I 755; Missalis Romano-slavonici I 867; nova Ritualis Romani II 2957; Ordinis Hebdomadae Sanctae instaurati II 3420; Cantus gregoriani ad Ordinem Hebdomadae Sanctae instauratum pertinentes II 3460; libri secundi Pontificalis Romani III 4180, 4249; primae partis Pontificalis Romani III 4261; Kyrialis simplicis III 4620; «Ordo Missae», «Ritus servandus in celebratione Missae», «De defectibus in celebratione Missae occurrentibus» III 4625; partis Pontificalis Romani de ordinatione Diaconi, Presbyteri et Episcopi» III 5420; Missalis Romani IV 5761; Lectionarii Missalis Romani IV 5897; Institutionis generalis Liturgiae Horarum IV 6023; novi Ordinis Confirmationis IV 6146; Ritus de institutione Lectorum et Acolythorum, de admissione inter candidatos ad Diaconatum et Presbyteratum necnon de sacro caelibatu amplectendo IV 6334; Ordinis Unctionis infirmorum IV 6336.

Editores Pontificii recipiunt: «Additiones et Variationes iuxta Ordinem Hebdomadae Sanctae instauratum» II 3464; Ordinationes circa editionem Breviarii et Missalis iuxta Rubricarum Codicem III 4096.

Edmontonensis *provincia:* erectio Tribunalis ecclesiastici II 3423; *Eparchia* constituitur II 3564.

Educatio *christiana* iuventutis: Enc. «Divini illius Magistri» I 1125; monitum de nonnullis associationibus communistarum ad pueros puellasque instituendos II 2765; religiosae feminae recte instituendae ad hunc apostolatum II 2913; Statuta Foederationis Italicae religiosarum reeducantium (F.I.R.E.) II 2918; aptior proponitur ratio pro religiosis educandae iuventutis II 3264; conventio cum auctoritate civili ineunda de aliquo opere educativo acceptando a personis ecclesiasticis III 4408; declaratio Conc. Vat. II «Gravissimum educationis» de educatione christiana III 4755; praxis interdicitur mittendi, mercede ex pacto conventa, pueros ad funera aliena III 4957; opus Ecclesiae in educatione christiana societatis humanae IV 5937;

— *catholica prolis:* necessaria eius certitudo ad sananda matrimonia mixta I 1185, 1349; baptismus parentum qui eam promittere nequeunt I 1871 et matri-

http://www.obrascatolicas.com

nium eorum qui ob leges civiles nequeunt eam red-
e tutam I 1871; cautiones praestandae II 2111;
onitur relate ad prolem ante nuptias susceptam in
pensatione super rato et non consummato II 2239;
edimentum mixtae religionis vel disparitatis cultus
conceditur nisi pars saltem catholica, quamvis
tiones formaliter praestare renuat, parata sit ad
holice educandam prolem III 5111; v. **Cautiones;**
— *catechetica* curanda et provehenda I 1597;
— *mixta* iuvenum utriusque sexus in scholis ab Ec-
sia rectis II 3797; in scholis secundi ordinis sub reli-
sorum moderatione IV 5976; — *sexualis:* decretum
ncti Officii I 1242;
— *Instituta religiosa educationis* subiecta declarantur
ficio centrali pro scholis catholicis in Italia penes
C. de Studiorum Universitatibus I 1385; Foederatio
Italia (F.I.R.E.) II 2918, in Hispania (F.E.R.E.) II
22; conventio ineunda cum auctoritate civili III 4408;
pueris non mittendis, mercede conventa, ad funera
ena III 4957; — *candidatorum* ad Ordines sacros et
Instituta perfectionis accurata v. **Clericalis** institu-
, **Formatio, Institutio.**

Educatores in Institutis perfectionis: principia et
atuta generalia eis praebentur II 3503, 3516.

Educatus *acatholice:* tenetur impedimento disparitatis cultus I 445; non tenetur forma canonica quoties
ntrahit cum orientali baptizato II 2133; declarari
otest nullum, ob defectum formae canonicae, matri-
onium civile initum inter duas partes catholice baptitas sed acatholice educatas II 2394; item inter partem
atholicam et partem catholice baptizatam, etsi ab
atholicis natam et acatholice educatam II 2591; sa-
tur in radice matrimonium civile initum inter partem
tholicam et partem catholice baptizatam sed aposta-
m III 4216; — *catholice,* sed de cuius baptismo non
nstat II 2294.

Effatum «extra Ecclesiam nulla salus» II 2620.

Effectus *litterarum* tantum testimonialium ad Ornes sacros II 2245; iuridici Licentiae post Const. Ap.
Deus scientiarum Dominus» II 2502; voti obedientiae
secundis Ordinibus mulierum II 2915; aggregationis
O.F.M. illarum Congregationum quae Regulam
ertii Ordinis Franciscalis non profitentur II 3770;
onst. Ap. «Missale Romanum» gradatim in effectum
educenda IV 5644;
— *civiles* matrimonii in Italia I 1094; sententiae nullatis matrimonii in Italia IV 6150; decreti nullitatis
atrimonii ab Episcopo dati cum nuptias celebratae
erunt extra Ecclesiam catholicam IV 6211; studiorum
cientiarum non ecclesiasticarum pro Hispanis penes
Universitates Ecclesiae II 4266, 4291;
— *suspensivus* recursus ad signaturam Ap. contra
ecretum remotionis a paroecia IV 5915; contra de-
retum S.C. de Religiosis confirmans dimissionem reli-
giosorum a Superioribus decisam IV 6300; incipit re-
currere a momento interpositionis recursus legitime
factae IV 6303.

Efficientia Secretariae Synodi Episcoporum au-
genda IV 5657.

Efformatio massae pro distributionibus choralibus
I 1395; arcae seu mensae ad clericorum sublevandam
egestatem oeconomicam II 2733; Summarii in causis
Servorum Dei I 1640; opinionis publicae praesertim
de re ecclesiastica et religiosa IV 6245.

Egestas cleri v. **Necessitas** oeconomica clericorum.

Egressus *e clausura* v. **Clausura;** — *e domo* religiosa
legitime v. **Absentia** *a domo;* — *e religione:* quis dat
indultum saecularizationis et quaenam conditiones imponi possunt I 505; eorum admissio in Seminarium
dioecesanum I 2019, 2082; — *e Societate vitae communis:* incardinatio sacerdotis egressi I 1494; admissio in Seminarium II 3866; — *e Seminario:* readmissio I 2082; ad amplectendam vitam religiosam II 2124, 2130; ad ingrediendum Seminarium alterius dioeceseos II 3813.

«Ehren wache des heiligsten Herzens Mariä»: Pia unio excubiarum honoris Cordis B.M.V. in Primariam erigitur eiusdemque Statuta approbantur II 2946.

«Eisenstadt» dioecesis: erectio III 4099.

Electio *canonica* concurrens cum postulatione I 480; facultas ferendi suffragium per schedas I 969; maioritas relativa quoties suffragium fit per schedulas I 1102; — *confirmatio eius:* facultas exercendi officium ante confirmationem electionis I 148; acceptatio et renuntiatio ante confirmationem I 233; — *intimatio* statim post electionem aut confirmationem I 233; in Ordine Praedicatorum I 233, 279; post factam confirmationem in Ordine Ssmae Trinitatis I 416; — *et postulatio:* quaenam maioritas requiritur et quomodo solvitur paritas I 480;
— *Abbatis et Abbatissae:* repetita eiusdem personae ad munus Antistitae monasterii monialium I 287; praesidentia in electione Abbatissae I 1572; vox activa Fratrum et Sororum conversorum III 4673; — *canonicorum,* et optio I 588; ipsorum et dignitatum a Capitulo I 1984; — *Consilii Presbyteralis* Dioeceseos romanae: normae IV 5695; — *Decani et Subdecani* Collegii Cardinalium III 4638; — *Delegatorum* ad Capitulum Provinciale: novus ordo et normae servandae ad experimentum III 4023, 4495; Custodis Custodum ad Capitulum generale speciale mittendi III 5195; vox passiva Fratrum laicorum IV 5475; — *Ecclesiae funerantis* II 2319; v. **Funera;** — *Episcoporum:* normae de promovendis ad Episcopale ministerium in Ecclesia latina IV 6253; v. **Episcopus;** — *Magni Cancellarii* Athenaei Urbani de Propaganda Fide I 1513; — *Patronorum* coetuum et activitatum v. **Nominatio;**
— *politica:* officia catholicorum Italiae II 2290, 2299; participatio religiosarum II 2338; obligatio utendi iure suffragii II 2412, praesertim a religiosis et monialibus ob adiuncta particularia II 2889;
— *religiosorum et monialium:* modus apud moniales Carmelitas I 968; item apud moniales O.P. I 2023; sanantur defectus vocis activae ob omissum cursum pastoralem III 5072;
— *Romani Pontificis,* I 425, II 2299, III 4311; — *substituti* ad Capitulum Provinciale I 1151; — *Superiorum* religiosorum: repetita eiusdem personae ad munus Moderatricis generalis I 187; — *Vicarii Generalis* in locis Missionum II 3246:

Electrica *candela:* facultas eas adhibendi in celebratione Missae I 273; *lux:* collocatio in ecclesiis I 605; usus pro lampade coram Ssmo Sacramento accendenda I 1982, II 2115.

Electrophonicus *organus* musicae: eius usus in liturgia II 2613; *campanae:* aerum usus II 2865.

Eleemosynae: usus corporalium pro colligendis I 196; specialis tradenda a sodalibus Operis a Prop. Fidei pro Iubilaeo lucrando I 1028; collectae a clericis orientalibus extra proprias regiones I 1145; evulgatio in piis ephemeridibus I 1395; Unionis Missionariae Franciscanae I 1407; oblatae paroeciis quae religiosis commissae sunt: administratio II 2566; facultas Ministri Generalis O.F.M. Cap. III 3971;
— *Bullae Cruciatae* Hispanae: destinatio et administratio II 2168; solvendae iuxta conditionem personarum II 3866;
— *Missarum:* integre tradendae I 93; qua merces Vicariorum paroecialium I 268; collectae a clericis

orientalibus extra proprias regiones vel dioeceses I 1145; binatarum I 1592, 1833, III 4229, IV 5907; ter dictarum IV 5907; infra taxam dioecesanam III 4725; normae Vicariatus Urbis pro Missis bis aut ter litatis IV 5589; v. **Stipendium** Missae;
— *Operum Missionalium:* modus et criteria procedendi in eis erogandis I 1821; interdicitur usus transmittendi eleemosynas directe in Missiones II 3790; Unionis Missionariae Franciscanae: usus et administratio I 1407.

Elementa consecrationis religiosae: alloc. pontificia IV 6321; v. **Instituta** saecularia.

Elenchus *quaestionum:* pro relatione quinquennali Missionum S.C. de Prop. Fide exhibenda I 447, 1845; pro relatione quinquennali Institutorum vota simplicia profitentium I 440; circa institutionem alumnorum Institutorum perfectionis II 2243; pro relatione de statu dioecesis et fidelium durante et post bellum II 2247; pro relatione quinquennali a Religionibus et Societatibus in commune viventibus peragenda II 2525; pro relatione Vicariatus Castrensis II 3556; — *facultatum* Legatorum et Ordinariorum v. **Facultates.**

Elevatio *Hostiae* in Missa: verba «Dominus meus et Deus meus» I 778; Patrum Cardinalium ad Episcopatum III 4272; Piae Unionis apostolatus infirmorum in Primam primariam I 1573; ritus festorum S. Ioseph Sponsi B.M.V. et dedicationis S. Michaelis Arch. I 98; Delegationis Ap. ad Internuntiaturam vel Nuntiaturam v. **Delegatio, Internuntiatura, Nuntiatura;** Ecclesiae Imm. Cordis B.M.V. in Urbe ad honorem Basilicae Minoris III 3938; Exarchatus in Eparchiam II 3564, IV 6164, 6165; v. **Exarchatus, Eparchia.**

Elnensis dioecesis: Tribunalia III 4630, 4651.

Elogium in Martyrologio Romano inserendum: S. Petri Canisii I 845; S. Ioannis M. Vianney I 938; S. Ioannis Eudes I 947; S. Margaritae M. Alacoque I 1093; Maternitatis B.M.V., S. Roberti Bellarmino et S. Alberti Magni I 1377; S. Antonii Patavini II 2347; variorum simul festorum et Servorum Dei II 2492, 3036; B.M.V. Reginae II 3395; S. Ioseph, Sponsi B.M.V. et opificis II 3476.

Emendatio: statutorum Capitularium I 597; libri secundi Pontificalis Romani III 4180; normarum in processu super matrimonio rato et non consummato servandarum IV 6248.

Ementes bona Ecclesiae usurpata: poenae I 610.

Emigrantes *clerici:* in Americam et Insulas Philippinas I 171; orientales in Americam et Australiam I 1119, vel apud exteras nationes extra Patriarchatum vel regionem propriam I 1413, 1830; ex Italia in S.F.A.S. II 2425; sacerdotes in Germaniam extra propriam dioecesim II 2338, 2491; ex Europa in Australiam vel Novam Zelandiam II 2521; Const. Ap. «Exsul familia» II 3058; ex America Latina vel ex Insulis Philippinis in Americam Septentrionalem III 4022; sacerdotes in Americam, Asiam, Insulas Philippinas vel Australiam III 5278;
— *fideles:* eorum filii optare possunt pro paroecia personali aut territoriali I 1852; S. Franciscae Cabrini constituitur Patrona II 2777; Const. Ap. «Exsul familia» de materna Ecclesia in emigrantes sollicitudine et de normis pro spirituali eorum cura II 3058; Commissio constituenda in singulis dioecesibus II 3098; administratio Confirmationis et adsistentia matrimonio II 3207; facultates missionarii emigrantium II 3264; normae et facultates pro missionariis et horum Directoribus II 3333; erectio paroeciarum personalium et Missionum cum animarum cura III 5063; novae normae IV 5596, et Instructio de pastorali eorum cura IV 5609; Commissio Pontificia constituitur pro emigrantibus et itinerantibus IV 5719;
— *itali:* constitutio cuiusdam Praelati pro emigratis Italiae I 331; Collegium sacerdotum pro Italis ad externa emigrantibus I 393; tessera ecclesiastica muniendi I 529; cura spiritualis eis praestanda II 2423; celebratio matrimonii, praecipue per procuratorem II 3495; celebratio matrimonii in Helvetia II 3613.

Emissio *Professionis religiosae:* transitus post eam ab una in alteram classem vel ab uno in alterum monasterium II 2514; sollemnis, ante exspirationem simplicis: sanationes II 3094; v. **Professio** religiosa; — *promissionum* loco votorum temporariorum denegatur monialibus O.C.S.O. IV 6226; — *votorum* simplicium a sollemnibus substituenda penes moniales II 3240; extra novitiatum apud S.I. III 4021; in monasteriis monialium Dominicarum IV 6285; sollemnium, restauranda penes Moniales I 1597, II 3240; sororum externarum monasteriorum O.C.S.O. IV 5866.

Emolumentum: recursus contra decreti Ordinarii I 382; ius ad emolumenta adventitia I 782.

Emphyteusis latifundi Curiae Episcopalis I 38; redemptio canonum emphyteuticorum I 528.

Enchiridion indulgentiarum: collectio de precibus et piis operibus indulgentiis ditatis I 1844; novae editiones II 3011, III 5393.

Encyclicae: *Leonis XIII:* «Rerum novarum», alloc. pontificia in quadragessimo anniversario III 4976; Litt. Ap. «Octogesima adveniens» in octogesimo anniversario IV 6056; *Benedicti XV:* «Humani generis» de praedicatione verbi Dei I 67;
— *Pii XI:* «Maximam gravissimamque» de consotiationibus dioecesanis in Gallia I 635; «Quas primas» de festo D.M.I.C. Regis I 787; «Rerum Ecclesiae» de missionibus I 811; «Divini illius magistri» de iuventutis educatione I 1125; «Casti connubii» de matrimonio I 1208; «Quadragesimo anno» de ordine sociali I 1246; «Non abbiamo bisogno» de Actione Catholica I 1316; «Ad catholici sacerdotii» de sacerdotio catholico I 1670; «Vigilanti cura» de cinematographicis spectaculis I 1729; «Divini Redemptoris» de communismo atheo I 1789;
— *Pii XII:* «Mystici Corporis Christi» de Mystico Iesu Christi Corpore II 2182; «Divino afflante Spiritu» de studiis biblicis II 2216; «Deiparae Virginis Mariae» de Assumptione corporea B.M.V. dogmatice definienda II 2339; «Mediator Dei» de S. Liturgia II 2444, de recta Encyclicae interpretatione II 2523, Instructio de eius exsecutione II 3838; «Humani generis» de nonnullis falsis opinionibus II 2769; «Evangelii Praecones» de missionibus provehendis II 2892; «Fulgens corona» de Anno mariano indicendo II 3184; «Sacra virginitas» de sacra virginitate II 3251; «Ad Sinarum gentes» de officiis catholicorum erga patriam et de periculo «authonomiae» ecclesiae Sinarum II 3308; «Ad caeli Reginam» de regali B.M.V. dignitate et festo II 3311; «Musicae sacrae» de musica sacra II 3426; «Haurietis aquas» de cultu Cordis Iesu II 3477; «Fidei donum» de missionibus Africae II 3602; «Miranda prorsus» de re cinematographica, radiophonica ac televisifica II 3751, Instructio pro Encyclicae exsecutione II 3838;
— *Ioannis XXIII:* «Ad Petri cathedram» de veritate, unitate et pace caritatis afflatu provehendis III 3944; «Princeps Pastorum» de missionibus III 3984; «Mater et magistra» de recentioribus rerum socialium processibus christiana praecepta componendis III 4184; «Pacem in terris» de pace omnium gentium III 4353;
— *Pauli VI:* «Ecclesiam suam» de quibus viis catholicam Ecclesiam in praesenti munus suum exsequi oporteat III 4509; «Mysterium fidei» de doctrina et cultu Eucharistiae III 4700; «Populorum progressio»

http://www.obrascatolicas.com

e progressione populorum promovenda III 5124, mens ecclesiae pro Encyclicae recta interpretatione III 5339; Sacerdotalis caelibatus» de sacerdotali caelibatu III 99; «Humanae vitae» de propagatione humanae pro- recte ordinanda III 5405, alloc. pontificia de huius ncyclicae sensu III 5417, publica dissensio quorum- am sacerdotum S.F.A.S. de doctrina huius Encyclicae conflictus inde secutus IV 6051.

Ense et lacerna: normae pro cubiculariis I 885.

Entia cultus in Italia: Instructio I 1181.

Eparchia *Edmondensis, Torontina* et *Saskatonen-* s eriguntur in dicione canadensi pro ruthenis ritus yzantini II 3564; *Brasiliae* pro ucrainis IV 6164; *Do- inae Nostrae Paradisi* pro melkitis byzantini ritus in rasilia IV 6164; *Dominae nostrae Libanensis* pro aronitis in Brasilia IV 6163; pro maronitis in S.F.A.S. onstituitur IV 6165.

Ephemerides: evulgatio gratiarum et oblationum I 395; damnata v. **Damnatio** publicationum periodicarum.

Epiphania Domini: Epistula Ap. hoc festo data II 4333; ordinatio Missae et Officii Divini pro locis bi hoc festum transfertur in Dominicam III 5440.

Episcopaliana secta acatholica: matrimonium par- is acatholice baptizatae cum baptizata in ecclesia ca- holica a ministro huius sectae declaratur nullum ob defectum formae canonicae II 2661; ex baptismo in hac ecta non oritur impedimentum matrimoniale cogna- ionis spiritualis III 3974.

Episcopatus: inquisitio circa promovendos ad I 54; Const. Ap. de sacro Ordine Episcopali II 2480; nio cum Romano Pontifice III 4610.

Episcopus: Visitator civitatis: praestationes ei fa- iendae I 52; duo instituuntur inspectores pro sacer- lotibus et clericis exercitus francorum I 96; eius mi- istri pro Benedictione sollemni cum Ssmo Sacramen- o I 97; relatio dioecesana ab Episcopis Americae mit- enda I 147; nomen exprimendum in Canone Missae I 86, II 3239, IV 6318; privilegia et insignia I 236, 320; ollatio paroeciae ab Episcopo vel Capitulo facienda I 68; celebrans, et recitatio Officii I 406; adsistentia ei raestanda a canonicis I 649; osculatio eiusdem manus el annuli ante Communionem I 750; inquisitio circa promovendos I 654; v. infra *Nominatio;* indulgentiae n consecratione altaris conceduntur a delegante et promulgantur a delegato I 1350; administratio mensae n Italia I 1567; iurisdictio in proprium Seminarium extra dioecesim situm I 1572; recursus contra eius decreta ad Metropolitam I 1827; potest legere animad- versiones Defensoris vinculi antequam votum proprium promat in causis de matrimonio rato et non consum- mato I 2082; sola eius absentia non sufficit ad conce- dendam sacerdotibus facultatem consecrandi calices et patenas II 2741; Missa pro Episcopo a canonicis celebranda II 2812; provisio canonica II 2885; usus Nobiliarium titulorum in armis et inscriptionibus II 2890; normae Motu pr. «Valde solliciti», II 3096, extenduntur ad Cappas et vestes episcopales II 3098; usus sandalium et caligarum in sacris caeremoniis II 3097; munera quae ei competunt ex divina institutione: magisterii II 3273, sacerdotii et regiminis II 3320; Or- dines sacri a quodam episcopo acatholico collati de- clarantur inefficaces III 3936; Missa dicenda ab eo qui sa craolea extra feriam V in Cena Domini conficit III 4120; conferentia plenaria Episcoporum Africae meri- dionalis III 4250; facultates quae episcopo residen- tiali competunt tribuuntur Vicario Capitulari III 4421; aggregatio ad Conferentiam episcopalem III 4476; con- iunctio cum Romano Pontifice in regimine Ecclesiae universalis III 4610; Decr. Conc. Vat. II «Christus Do- minus» de pastorali Episcoporum munere in Ecclesia III 4728; Motu pr. «De Episcoporum muneribus» quo normae eis impertiuntur ad facultatem dispensandi a legibus Ecclesiae generalibus iuris latini spectantes III 4991; item pro Episcopis orientalibus III 5147; non- nulli Episcopi dioecesani uti membra in Congregatio- nibus Romanis cooptantur III 5221; beneficia non consistorialia conferenda iis qui caractere episcopali ornantur III 5292; eorum sensus responsabilitatis urge- tur circa caelibatum sacerdotalem IV 5473; cooperatio eorum quoad Opera Missionalia Pontificia IV 5480; Instructio circa vestes, titulos, et insignia episcoporum IV 5508; Consilium presbyterale constituitur tamquam Senatus Episcopi in regimine dioeceseos IV 5637; schema contractus inter Episcopos residentiales alios- que Ordinarios locorum in territoriis Missionum et Instituta Missionalia IV 5700; dimissionarius non am- plius transfertur in ecclesias titulares IV 5911; eius decretum nullitatem matrimonii declarans, nequit ef- fectus civiles sortiri cum nuptiae celebratae fuerunt extra Ecclesiam catholicam IV 6211; in activitate mis- sionali absolvenda utuntur Operibus Missionalibus Pontificiis IV 6271; recursus Capituli contra Episcopum Roërmondense IV 6297; regimen dioeceseos commis- sum est responsabilitati personali Episcopi ab aliis structuris superdioecesanis non substituendum IV 6297; nomen Episcopi in prece eucharistica IV 6318; renovatio Institutorum perfectionis quoad apostola- tum exsequenda est sub ductu Episcoporum IV 6321;

— *Auxiliaris:* Managuensis datus Sedi vel personae I 268; ordinatio et facultates in dioecesi Romana III 4958; nomen in Canone Missae IV 6318; — *in terris Missionum:* expeditio Bullae nominationis I 73, 1491; relatio annua facienda I 1544; quaestiones de promo- vendis ad officium Episcopale Vicarii aut Praefecti Ap. I 1850; — *proprius:* ordinationis I 225, 1930; illius qui ordinatus fuit servitio alius dioecesis I 1361; — *Re- gularis:* usus rocheti I 297; — *suffraganeus:* praeceden- tia inter ipsos I 780;

— *nominatio:* secretum servandum de informationi- bus circa promovendos ad episcopatum I 56; expeditio Bullae pro territoriis S.C. de Prop. Fide I 73, 1491; normae circa proponendos ad Episcopatum: in dicione Canadensi et Terrae Novae insulis I 187, in Scotia I 344, in Brasilia I 385, in Mexico I 391, in Polonia I 408; processus inquisitionis circa promovendos I 654; in missionum territoriis I 1850; in Hispania: conventio inter Sedem Ap. et Gubernium I 2062; novae normae de promovendis ad Episcopale ministerium in Ecclesia latina IV 6253;

— *consecratio:* de duobus Episcopis adstantibus II 2256; sine canonica provisione II 2885; novus ritus Ordinationis Episcopi approbatur III 5386, 5420;

— *Conferentia* v. **Conferentia** Episcoporum; — *facul- tates* v. **Facultates Ordinariorum;** — *Ordo* seu series v. **Erectio** Hierarchiae; — *Synodus* v. **Synodus** Episcopo- rum; — *vestes pontificales* II 3096, 3097, 3098, IV 5508.

Epistula *in Missa:* facultas eam legendi lingua vernacula in Missis etiam sollemnibus II 2507, 3353, III 3923, 4339; — *S.C. pro Cultu* petentibus indultum distribuendi Communionem in manu IV 5700.

Equestres Ordines: relatio inter Hierarchiam Ec- clesiae et Ordines militares equestres II 2595; dignitas iis deferenda qui Civitatibus praesunt III 4971; — *S. Se- pulchri Hierosolymitani:* abolitio Magni Magisterii et unio cum opere a praeservatione fidei in locis Sanctis sub regimine Patriarchae Hierosolymitani, Rectoris at- que Administratoris Ordinis I 924; erectio in personam iuridicam et nova Statuta approbata II 2629; alia nova

Statuta III 4330; — *S. Ritae:* Supremus Ordo Militaris Hospitalarius: declaratio circa titulos honoris causa datos II 2595; — *insignia* et honorificentiae a B. Virgine de Mercede nuncupata I 1737.

Equorum usus in processionibus I 501.

Erectio *Agentiae* Fides I 884; — *associationum:* internationalis Musicae Sacrae III 4419; fidelium a Conferentia Episcopali Hispaniae IV 5586; — *canoni- corum* honorariorum in tribus Basilicis romanis III 4315; — *circumscriptionum* novarum in Missionibus: Praefecturae, Vicariatus, Dioeceseos II 2128; — *Col- legiorum* v. **Collegium;** — *coetus* super consultationibus technicis I 1595, et *Corporis* consultorum pro regimine Status Civitatis Vaticanae III 5347;

— *Commissionum:* pro Rusia I 760, 1167; ad Codifi- cationem iuris orientalis parandam I 1142, redigendam I 1631 et recognoscendam IV 7279; ad normas inno- vandas pro collatione graduum academicorum et pro ratione studiorum in Athenaeis ecclesiasticis I 1155; specialium internarum apud S.C. de Religiosis I 1239; ad institutionem curandam alumnorum Institutorum perfectionis apud S.C. de Religiosis II 2238; iurisperi- torum pro Institutis saecularibus penes ipsam S.C. de Religiosis II 2411; pro Arte sacra in Italia: variationes in Statutis II 2649; dioecesana pro advenis et emigran- tibus II 3098; pro Conc. Vat. II apparando III 4036; quarundam postconciliarium III 4923; studiorum a «Iustitia et Pace» appellata III 5093; doctrinalis in singulis dioecesibus III 5109; Decretis Conc. Vat. II interpretandis III 5217; episcopalis pro Collegio Pio Latino-Americano in Urbe dirigendo III 5452; pontifi- ciae de spirituali emigratorum atque itinerantium cura IV 5759; pro Collegio Capranicensi gubernando IV 6140;

— *Confraternitatis* Piae unionis Apostolatus infir- morum in Primam Primariam I 1573; Scapularis Car- melitici: sanatio defectuum I 1912; Piae Unionis Excu- biarum Imm. Cordis B.M.V. in Primariam II 2946; doctrinae christianae in singulis paroeciis II 3405;

— *Consilii:* centralis Operis de Propagatione Fidei pro dioecesibus Italiae I 372, 462; item pro regione canadensi I 523; ordinarii et extraordinarii pro admi- nistratione temporali Collegii S. Anselmi I 834; ge- neralis Operis Ap. in Hibernia II 2241; rei cinemato- graphicae, radiophonicae et televisificae III 3926; in- strumentis communicationis socialis praepositi III 4483; de Laicis III 5093; Presbyteralis dioeceseos romanae III 5106, IV 5695; item Pastoralis III 5106; item admi- nistrationis bonorum temporalium IV 5905; Pontificii «Cor unum» in Urbe IV 6138;

— *Delegationis* Pontificiae in Sanctuario Lauretano cum normis propriis III 4674;

— *Delegationis Apostolicae* iuxta ordinem chrono- logicum Albaniae I 334; in Sinis I 493; Africae Me- ridionalis I 519; Indonesiae I 753; Antillarum I 786; Congi Belgici I 1147; Africae I 1148; Bulgariae I 1349; Africae Orientalis italicae I 1815; Britanniae I 1901; Archipelagi Indonesiani II 2425; Palaestinae, Transjor- daniae et Cypri insulae II 2489; de «Dakar» II 2515; pro Corea II 2593; de «Karachi» in Pakistan II 2762; Thailandensis II 3730; Scandiae pro Novergia, Suetia, Dania, Finnia et Islandia III 4027; Mediae Africae occidentalis III 4033; Insulae Madagascariae III 4033; Africae Orientalis III 4034; Africae occidentalis III 4034; Ruandensis III 4496; Vietnamensis et Cambo- giensis III 4496; Africae Centralis seu Yaundensis III 4663; in Sanctuario Lauretano III 4674; in Australia et Papua, Nova Guinea III 5440; Novae Zelandiae et Oceani Pacifici III 5441; regionis Maris Rubri IV 5587;

— *Internuntiaturae Apostolicae:* Lemoniae I 778; Li- thuaniae I 859; in Sinis II 2350; Aegypti II 2432; Indiae II 2504; Liberianae II 2911; «Pakistan» II 2918; Iaponiae II 3032; Syriae II 3134; Iraniani imperii II 3139; Aethiopiae II 3616; in Turcarum dicione III 4025; pro Senegalensi regione III 4236; Coreae III 4452;

— *Nuntiaturae Apostolicae:* Italiae I 1088; Estonien- sis I 1512; «de Cuba» I 1634; Guatimalae I 1718; Uru- guayae I 1937; Libanensis II 2410; Insularum Philip- pinarum II 2885; Luxemburgensis III 3408; Burundiae III 4340; Congi (Zaïre) III 4341; Ruandensis III 4496; Cheniae III 4727; Zambiae III 4727; Melitensis III 4911; Pachistaniae III 4920; Reipublicae Arabicae Unitae III 4924; Arabicae Syriacae III 4939; Finnicae civitatis III 4944; Liberiae III 4957; Iranianae III 4966; Malaviensis III 4976; Iaponiae III 4990; Tur- carum dicionis III 5023; Ugandensis III 5026; Coreae III 5027; Iraquianae III 5045; Camaruniae III 5048; Sinarum III 5076; Madagascariae III 5095; Hollandiae III 5218; Lasotianae III 5242; Gabonensis III 5275; Africae mediae III 5276; Tanzaniae III 5349; «Kuwait» IV 5475; Thailandiae IV 5518; Canadensis IV 5644; Mauritii IV 5757; Dahomeyanae IV 6121; «Niger» IV 6149; Algeriensis IV 6256; Tunetanae IV 6256; Suda- nensis IV 6264; Litoris Eburnei in urbe Dakar IV 6283;

— *Dioeceseos:* normae pro expediendis Bullis in re- gionisbus S.C. de Prop. Fide obnoxiis I 1491; de Eisen- stadt (Sideropolitanae) III 4099; Oenipontanae III 4503; Nemptodurensis, S. Dionysii in Francia, Christo- liensis, Corbiliensis et Pontisarensis in regione parisien- si III 5038; Ticinensis in Helvetia III 5404; Feldkir- chensis in Austria III 5429, 5450; pro orientalibus extra proprium Patriarchatum v. singulos ritus vel nationes;

— *domorum Institutorum perfectionis:* monasteriorum monialium I 500; alterius novitiatus in eadem provin- cia I 598; Abbatiae S. Hieronymi in Urbe I 1489; centri authonomi Instituti saecularis «Opus Dei» II 2623; prima domus Institutorum dioecesani iuris in novis circumscriptionibus S.C. de Prop. Fide II 3514; sanantur ob defectum beneplaciti Ap. II 3272, 3874, III 5420; experimenta contra ius commune etiam pro Provinciis IV 5796;

— *Foederationum:* Universitatum Studiorum Catho- licarum II 2618; Confoederationis Congregationum monasticarum O.S.B. II 3013, 3014; Congregationum Marianarum II 3151; Superiorum Maiorum Institu- torum perfectionis in Hispania II 3222; Monasteriorum monialium II 3371; Confoederationis Latino-America- nae Religiosorum (CLAR) III 3929;

— *Hierarchiae Ecclesiasticae:* in Sinis II 2230; in Africa Occidentali ditionis britannicae II 2744; in Africa meridionali II 2860; in Kenia, Uganda, Tanga- nica II 3136; in unione foederali Birmana II 3347; in Rhodesia meridionali II 3349; in Africae Gallicae ter- ritoriis et in Insula Madagascaria II 3401; in Congo Belgico (Zaïre) et Ruanda Urundi III 3977; in Thail- landia III 4911; in regione Vietnamiensi III 4123; in natione Indonesiana III 4141; in Corea III 4263; in Insulis Oceaniae Meridionalis III 4995; in Nova Gui- nea Orientali et Insulis adiacentibus III 5053;

— *Hierarchiae ecclesiasticae Orientalis:* Ordinariatus pro Graeco-ruthenis in S.F.A.S. I 1024, 2020; pro graeco-ruthenis in regione Canadensi I 1170; pro fide- libus rituum orientalium: in Brasilia II 2937, in Gallia II 3293, in Argentina III 3925; Exarchatus Ap. pro Ruthenis in regione Canadensi II 2492, 3564; pro ruthenis ritus byzantini: in Anglia et Vallia II 3714, in Australia II 3829, 3875, 3876, in Germania III 3931, in Gallia III 4059; pro Armenis in Gallia III 4060; pro Ucrainis in Brasilia III 4291; pro melkitis ritus byzan-

http://www.obrascatolicas.com

ni in S.F.A.S. II 4926; pro maronitis ritus antiocheni S.F.A.S. III 4927, IV 6165; pro ucrainis ritus byzanni: in Scotia III 5124, in Magna Britannia III 5120, Argentina III 5292; Eparchiae pro ruthenis in regioe canadensi II 3564; pro maronitis in Brasilia IV 6163; ro melkitis ritus byzantini in Brasilia IV 6164; pro crainis in Brasilia IV 6164; pro fidelibus ritus antioheni Maronitarum in S.F.A.S. IV 6165; Provinciae ecclesiasticae cum sede Metropolitana pro ruthenis itus byzantini in regione canadensi II 3564;

— INSTITUTORUM CULTURAE: *Universitatis Catholicae.* Lublini I 328, Noviomagensis I 595, S. Iacobi de Chile I 1160, Fluminis Ianuarii II 2395, S. Pauli n Brasilia II 2395, Portalegressis in Brasilia II 2809, Quitensis II 3292, Niagarensis II 3513, Campiensis in Brasilia II 3539, «Lovanium» in Congo (Zaïre) II 3612, a S. Thoma de Villanova» Habanensis in Cuba II 3614, «De Paul» Chicagiensis in S.F.A.S. II 3716, Sherbrookensis in dicione canadensi II 3782, «S. Mariae Bonorum Aërum» in urbe capitali Argentina III 4045, Navarrensis in Hispania III 4098, Vallis Paradisi in dicione Chilena III 4235, Deustensis in civitate Flaviobrigensi (Bilbao) III 4379, a B.M.V. in caelum Assumptae Urbis «Asunción» III 4626;

— *Athenaeorum studiorum* v. **Athenaeum** Romanum;

— *Facultatum studiorum:* scientiarum ecclesiasticarum in Univ. Varsaviensi I 292; Theologiae in Univ. Noviomagensi I 595; Historiae ecclesiasticae et Missiologiae in Univ. Gregoriana I 1409; Theologiae apud Collegium O.C.D. in Urbe I 1630; Bratislaviensis Theologiae apud Seminarium Maius Tyrnaviense I 1634; Theologiae apud Studium Generale Washingtonense O.P. I 2098; Theologiae in Seminario Bonaërensi I 2257; Theologiae in Archidioecesi Sydneyensi II 3247; Theologiae Trevirensis II 3401; Theologiae «Marianum» in Urbe II 4321; Philosophiae in Univ. Salmanticensi II 3539; Medicinae in Univ. Catholica Peruviana II 3555; Theologiae in Univ. Cath. Tokyensi «Sophia» II 3565; Philosophiae in Univ. Cath. Quitensi I 3573; Theologiae in Univ. «Lovanium» II 3612; Musicae Sacrae in Univ. «De Paul» Chicagiensi II 3716; Theologiae et Philosophiae scholasticae penes «Athenaeum Heythropense studiorum ecclesiasticorum» III 4617; Theologiae in Univ. Cath. Sherbrookensi III 4618; Theologiae in Seminario maiori Dalatensi in Vietnamensi regione III 4696; Theologiae apud Seminarium Paderbornense III 4989; Theologiae Hispaniae Septentrionalis cum duplici sede Burgensi et Victoriensi III 5102; Philosophiae in civitate Bracara Augusta penes Univ. Cath. Lusitanam III 5258; Theologicae Barcinonensis seu Hispaniae Septentrionalis-orientalis III 5319; Theologicae interregionalis Mediolanensis IV 5693; Iuris canonici orientalis penes Institutum Orientale Urbis IV 6134; Theologiae penes Univ. Fluminis Ianuarii IV 6212; Studii Theologici O.F.M. Cap. in Urbe tamquam sectio specializationis in Theologia spirituali penes Athenaeum Antonianum in Urbe constituta IV 6272;

— *Institutorum studiorum:* Missionalis scientifici apud Athenaeum Urbanianum I 1511; Ambrosiani Musicae sacrae I 1956; Studiorum Ecclesiasticorum apud Collegium S.F.A.S. in Urbe II 2490; Superioris ad parandos Professores litterarum et scientiarum pro scholis internis religiosarum II 2939; iuris canonici in Facultate Theologica Univ. Monacensis II 3270; scientiarum sacrarum «Regina Mundi» in Urbe II 3394; socialium scientiarum in Philosophica Facultate Univ. Gregorianae II 3397; Philosophiae in Facultate Theologica Salisburgensi II 3409; socialium scientiarum in Philosophica Facultate Athenaei Angelici in Urbe II 3419; internationalis «Schola servitii socialis» apud Augustam Taurinorum II 3452; de scientis paedagogicis penes Facultatem Philosophicam Athenaei Salesiani II 3514; Philosophici in Facultate Theologica Univ. Andegavensis II 3515; «Iesus Magister» in Urbe II 3719; Pastoralis in Urbe II 3835; Instituti Superioris Theologiae in Seminario regionali Tananarivensi III 4024; Mariologiae in Facultate Theologicae «Marianum» III 4027; Theologiae Moralis seu Academiae Alfonsianae apud Facultatem Theologiae Univ. Lateranensis III 4097; Magisterii Universitarii a «Sancta Familia» in Amara III 4099; Litugici Anselmiani penes Facultatem Theol. Ath. S. Anselmi III 4218; Latinitatis altioris III 4472; «Sedes Sapientiae» sub auspiciis S.C. de Religiosis III 4498; Spiritualitatis in Facultate Theologica SS. Teresiae a Iesu et S. Ioannis a Cruce in Urbe III 4533; Pastoralis Matritensis sub auspiciis Univ. Comillensis III 4973; Pastoralis Matritensis tamquam biennium specialisationis Theologiae penes Univ. Salmanticensem III 5189; — *Musaei missionalis* ethnologici I 844;

— *Scholarum studiorum:* Pontificiae Urbanae de Musica sacra I 509; litterarum latinarum in Athenaeo Gregoriano I 718; elementariarum in Hispania ab Ecclesia dependentium II 2509; nationalis de sociali servitio pro religiosis in Italia II 2798; Vaticanae de Paleographia et Diplomatica apud Archivum Secretum Vaticanum II 3234; Scholae practicae de iure religiosorum penes S.C. de Religiosis I 2919; «Scholae servitii socialis» apud Augustam Taurinorum II 3452; «Mater Divinae gratiae» pro Magistris et Praefectis Institutorum perfectionis in Urbe II 3595; «Cathedrae Dantis Alighieri» penes Univ. Cath. Mediolanensem III 4809; Cathedrae Theologiae catholicae penes Univ. studiorum Saravicam III 5347, 5435;

— *Sectionis:* «historicae» penes S.C. Rituum I 1154; theologicae pro America Latina in Seminario maiore Veronensi III 4181; «Theologiae oecumenico-patristicae graeco-byzantinae a S. Nicolao» in civitate Barensi penes Univ. S. Thomae Aquinatis de Urbe IV 6072; specializationis in Theologia Spirituali penes Facultatem Theologiae Athenaei Antoniani in Urbe IV 6272;

— *Institutorum saecularium:* Societatis sacerdotalis S. Crucis seu «Opus Dei» II 2231; normae servandae ab Ordinariis locorum II 2488; Societatis «Leunis» non erigendae in Institutum saeculare II 3876; v. **Instituta** Saecularia; — *Missionis* cum cura animarum pro immigrantibus III 5063;

— *Officiorum:* Catechistici dioecesani in Italia I 1118; Centralis pro scholis catholicis in Italia penes S.C. de Seminariis et Studiorum Universitatibus I 1385; «Informationum» penes Secretariam Status durante bello II 2109, 2121; «Filmoteca Vaticana» III 3980; «Capellani Generalis» Vicariatus Castrensis in dicione Canadensi II 4116; «Directoris generalis» Vicariatus Castrensis in Gallia III 4482; «noticiis vulgandis» circa Synodum Episcoporum IV 5503;

— *Operum:* Vocationum sacerdotalium apud S.C. de Seminariis I 2098; «Instituti Caritatis religionisque Operibus tutandis» in Civitate Vaticana II 2131; Hospitii a Divina Providentia in urbe Neptunia II 2178; de novis operibus internationalibus catholicis non instituendis, inconsulta S. Sede II 2759; «Assistenza» in Italia II 3148; Apostolatus Maris II 3777; pro operariis religione ac pietate excolendis in Civitate Vaticana III 4488; contionum sacrarum in Basilica Liberiana seu S. Mariae Maioris in Urbe III 4929; — *Ordinis Equestris* S. Sepulcri Hierosolymitani II 2629; — *paroeciarum:* in S.F.A.S. I 410, 503; *religiosae* S. Sabae in Urbe I

1360; «de facto» I 1380; *personalis* pro emigrantibus III 5063; auctoritas competens IV 5588; *quaesi-paroeciarum* in territoriis missionum I 326; *stationis* missionalis II 2917; — *Praelaturae nullius:* Pontiniacensis seu Missionis Galliae II 3295; «ab Alma Domo Lauretana» III 4674; — *Rotae* Nuntiaturae Apostolicae in Hispania II 2413.

— *Secretariatus* ad christianorum unitatem fovendam III 5237; pro non christianis III 4491, 5238; pro non credentibus III 5238; — *Seminariorum:* normae servandae in erigendis seminariis centralibus aut regionalibus in Missionibus III 4332; auctoritas competens pro erectione Seminarii regionalis IV 6234; — *Societatis* Sanctae Viae Crucis: sanatio I 478, 896; — *Stationis* missionalis a paucis religiosis efformatae II 2917; — *Synodi* Episcoporum III 4710; Motu pr. III 4715; — *Tertii Ordinis* saecularis S. Francisci: sanantur erectiones invalide factae I 148, 599, 1004;

— *Tribunalium ecclesiasticorum:* appellationis in Italia I 181, 190; pro causis matrimonialibus in Italia I 1902, 1991; tertiae instantiae pro Austria I 1908; pro causis matrimonialibus in Insulis Philippinis I 2024, 2056, II 3577, 3578; unius secundae Instantiae in Aegypto II 2207; tertiae instantiae in S.F.A.S. pro causis matrimonialibus durante bello II 2136; in dicione Canadensi pro causis nullitatis matrimonii II 2328, 2341; in Insula Terrae Novae pro iisdem causis II 2768; in nova Provincia ecclesiastica Sherbrookensi II 3027; apud Orientales II 3130; Rotae Nuntiaturae in Hispania III 3906; appellationis in Vicariatu Urbis pro causis matrimonialibus II 3318; dioecesani unius tantum iudicis et interdioecesani alterius instantiae in Madagascariana Insula pro omnibus causis III 3912; pro subditis Vicariatus Castrensis Canadensis III 4326; Tolosani primi gradus, et Ruthenensis alterius pro causis matrimonialibus regionis pastoralis tolosanae in Gallia III 4630, 4651; Massiliensis in primo et Aquensis in altero gradu iurisdictionis pro causis matrimonialibus regionis pastoralis Massiliensis III 4632, 4633; regionalis Tolosani et Ruthenensis pro omnibus causis contentionis et criminalibus regionis pastoralis Tolosanae III 4667; appellationis pro causis matrimonialibus dicionis canadensis III 4697; Rhemensis in primo et Ambiensis in altero iurisdictionis gradus pro causis nullitatis matrimonii regionis pastoralis septentrionalis Galliae III 5073, 5074, et pro omnibus causis contentionis et criminalibus III 5277; Provincialium pro primo gradu et unius nationalis pro altero in Columbia III 5243, 5244; Parisiensis in primo, et Versaliensis in altero iurisdictionis gradu pro causis nullitatis matrimonii regionis Parisiensis III 5313, et pro subditis Vicariatus Castrensis in Gallia III 5355; Biturícensis primi gradus, et Senonensis alterius iurisdictionis gradus pro omnibus causis illius regionis pastoralis et Missionis Galliae III 5383; duorum regionalium apud Curiam Lugdunensem, quorum unum in prima, alterum in secunda instantia pro omnibus causis illius regionis pastoralis III 5442; interritualis secundae instantiae IV 5838; normae pro Tribunalibus interdioecesanis et regionalibus aut interregionalibus erigendis IV 5949; primae et secundae instantiae in eadem dioecesi pro causis matrimonialibus IV 5963; v. **Constitutio;**

— *Unionis* Superiorum Generalium III 3913; internationalis Antistitarum generalium III 4910;

— *Viae Crucis:* facultas subdelegandi potestatem I 518; sanantur defectus I 896; conditiones ad validam erectionem I 1874; facultas Ordinario Castrensi data pro oratoriis militum II 2125; in domo II 2746; in territoriis Societatis Iesu commissis et dependentibus a S.C. de Prop. Fide III 3929; facultas delegandi potestatem in O.F.M. III 4241;

— *Vicariatus Castrensis:* in Columbia II 2648, et decretum de eius regimine III 4003; in Brasilia II 2811; in Insulis Philippinis II 2841; in dicione Canadensi II 2866, 3476, III 4116, 4326; in Gallia II 3056; in Magna Britannia II 3217; in Chilena dicione II 3503; in Hollandia II 3600; in Argentina II 3719; in Belgio II 3749; in S.F.A.S. II 3768; in republica Dominicana II 3811; in Paraquaria: conventio cum Sede Ap. II 4125, 4242, decretum III 4242; in Bolivia III 3914, 4165, 4173; immutatur in Peruvia III 4539; in Lusitania III 4979; immutatio in Gallia III 5145, 5355; in republica Salvatoriana III 5320, 5337; in Australia IV 5490; v. **Vicariatus** Castrensis.

Eremitae Camaldulenses de Etruria: Congregatio monastica cui unitur Congregatio Monachorum Camaldulensium I 1627.

Eremitica vita: valor in Ecclesia IV 6045.

Erythrea: missio O.F.M. Cap. II 3099.

Errores circa matrimonium et familiam christianam I 1208; circa interpretationem aliquorum documentorum Conc. Vat. II III 5000; circa applicationem Const. Conc. Vat. II de Liturgia III 5077; circa mysteria Incarnationis et Ssmae Trinitatis IV 6240.

Erus: conflictus inter opificies herosque operarum in regione Insulensi I 1060.

Estonia: Nuntiatura Ap. erigitur I 1512.

«Et famulos»: peroratio in Hispania vi Concordati dicenda II 3294; mutatio nonnullorum verborum in formula II 3319; recitanda in Missis quae celebrantur in dicione Lusitana II 3790.

Ethica situationis: doctrina moralis tradenda in centris studiorum Ecclesiae II 3453.

Ethnici: forma matrimonii I 246.

Ethnologicum musaeum missionale I 844.

Etruria: Congregatio monachorum Eremitarum Camaldulensium I 1627.

Eucharistia: cultus et asservatio in variis ecclesiis vel oratoriis eiusdem domus I 126; usus adhibendi hostias a duobus mensibus confectas I 166; expositio sollemnis in festo et octava Corporis Christi in locis ubi Eucharistia habitualiter asservatur I 486; imago seu statua Cordis Iesu in altare Ssmi Sacramenti collocata I 828, 1416; Confraternitates Ssmi Sacramenti in singulis paroeciis constituendae: conditio iuridica et aggregatio I 865; indulgentia plenaria recitantibus Rosarium coram Ssmo Sacramento concessa I 896, servatis conditionibus I 937; oratio Ssmi Sacramenti dicenda in Missis I 929, et in Missa Sabbati Sancti I 947; facultas concessa laicis ferendi Eucharistiam catholicis in carceribus detentis I 1151; indulgentia plenaria concessa pro recitatione Officii Divini coram Ssmo Sacramento I 1192, ad alias personas extenditur I 1429, 1467; Missa Votiva de Ssmo Sacramento feria VI post Octavam Ascensionis I 1715; usus olei vegetalis et lucis electricae pro lampada coram Ssmo Sacramento I 1928; decretum de lampada Ssmi Sacramenti II 2117; Praefatio propria in Missa de Ssmo Sacramento II 3564; locus ubi collocari debet Tabernaculum in ecclesiis et oratoriis II 3809; Enc. «Mysterium fidei» de doctrina et cultu Ssmae Eucharistiae III 4700; Instructio de cultu Mysterii Eucharistici III 5170; solutio dubiorum circa Instructionem III 5350; veneratio tribuenda Corpori Christi eucharistico et Sacris Scripturis III 5292; normae quoad catechesim, cultum et actionem pastoralem erga Eucharistiam III 5443; doctrina et praxis Ecclesiae catholicae in materia participationis comumnis Eucharisticae inter fideles diversas confessiones christianas profitentes IV 5735;

http://www.obrascatolicas.com

— *administratio* v. **Communio**; — *asservatio* v. **Asservatio** Eucharistiae; — *Benedictio* cum Ssmo Sacramento v. **Benedictio** Eucharistica; — *custodia* v. **Custodia** Eucharistiae; — *distributio* v. **Communio**; — *Expositio* v. **Expositio** eucharistica.

«Eucharisticum Mysterium»: Instructio in applicationem Encyclicae «Mysterium fidei» III 4700, de cultu Eucharistiae III 5170; solutio dubiorum circa Instructionem III 5350.

«Eugenica» seu sexualis educatio I 1242.

Europa: facultates quinquennales Ordinariorum pro Europa I 433, 618, 621, 623, 980, 984, 988, II 3101, 3104, 3108; extra Europam I 435, 626, 992, II 3113; datur facultas mittendi scripto suffragium ex America et Asia ad Capitulum provinciale Europae celebrandum I 936; religiosi Europae iniuria temporum extra Australia degentes II 3398; nonnullis dioecesibus concedetur usus Ritualis bilinguis II 2131; S. Benedictus Abbas eligitur Patronus totius Europae III 4554, cum Missa propria III 4669; clerici ex Europa emigrantes I 2425, 2521, 3058.

«Evangelica testificatio»: adhoratio Ap. de religiosa vita secundum Conc. Vat. II renovanda IV 6109.

«Evangelii praecones»: Enc. de missionibus II 2892.

Evangelium *Christi:* statuit normas pro ordine sacerdotali perficiendo I 1246; Instructio de historica Evangeliorum veritate III 4484;

— *in Missa:* in fine Missae legendum I 458, 476, coram Ssmo Sacramento solemniter exposito I 531; in festo S. Pauli Ap. I 778; Dominicae in fine Missae I 1003; ultimum in Missa consecrationis et dedicationis ecclesiae I 1715; proprium Missae Summorum Pontificum II 2319; facultas illud legendi lingua vernacula I 2507, 3353, 3923, III 4339; facultas legendi Evangelium Passionis ab iis qui in Diaconatu non sunt constituti III 4662; vestes quibus minister cantare debet Evangelium in Missis cum populo III 4928.

Evangelistarum festa: occurrentia Responsoriorum tempore paschali cum illis de tempore I 204.

Evangelizatio *infidelium* requirit ut missionarii abiiciant curas rerum saecularium I 266; *Iaponiae:* modus eam curandi I 1664; motus et Instituta missionalia in singulis dioecesibus ad hunc finem fovenda II 2867; *S.C. pro Gentium Evangelizatione:* nomen novaque ordinatio et competentia III 5236, 5317; *specialis institutio* eorum qui ad gentes evangelizandas praeparantur IV 5824.

Eventuum divinatio per radiaesthesiam prohibetur clericis II 2120.

Evolutio Officii catechetici dioecesani in Italia I 1118; recta instituti monialium II 2878; hodierna africanarum gentium III 5264.

Evulgatio v. **Divulgatio.**

Ex alumni Seminariorum v. **Alumni.**

Ex officio: Advocati et Procuratores religiosi apud Tribunalia ecclesiastica II 3829.

Examen ad gradus academicos in iure canonico assequendos I 154; parochorum I 347; processus informativi pro signanda commissione super introductione causarum Servorum Dei et pro causis confirmationis cultus I 1354; apud Universitates ecclesiasticas: modus exprimendi vota I 1435; in studiis biblicis coram Commissione Biblica: ad Lauream I 1929, ad Prolytatum II 3132; ad gradus academicos in genere II 2907; schematum a Commissionibus singulis Conc. Vat. praeparatorum III 4232; circa «opiniones periculosas hodiernas necnon atheismum» apud Synodum Episcoporum III 5260; doctrinarum apud S.C. pro Doctrina Fidei IV 5970; conclusionum Synodi Episcoporum ex parte Romani Pontificis IV 6166.

Exarchatus Apostolicus *in dicione Canadensi:* unicus pro Ruthenis, dividitur in Centralem, Orientalem et Occidentalem pro ipsis II 2492; Winnipegensis pro ruthenis ritus bizantini II 3564; in *Anglia et Vallia* pro ruthenis ritus byzantini II 3714; constitutus pro ucrainis, extenditur ad Scotiam appellandus «pro ucrainis in Magna Britannia» III 5124; in *Australia:* pro ruthenis ritus byzantini II 3829, cuius iurisdictio extenditur II 3875 sedesque commutatur II 3876; in *Germania* pro Ucrainis ritus byzantini III 3931; in *Gallia* pro ucrainis ritus byzantini III 4059 et pro armenis III 4060; in *Brasilia*, constitutus pro ucrainis III 4291, elevatur ad dignitatem Eparchiae IV 6164; in *S.F.A.S.* constituitur pro melkitis ritus byzantini III 4926, et pro maronitis ritus antiocheni III 4927, qui evehitur ad Eparchiam IV 6165; in *Argentina* pro ucrainis ritus byzantini III 5292.

Excardinatio dioecesana ob adscriptionem definitivam Societati Parisiensi Missionum I 536.

Excellentiae Reverendissimae titulus I 1230; titulus «Excellentiae» tribuitur sociis Academiae Pontificiae Scientiarum Civitatis Vaticanae I 2021.

Exceptiones in facultatibus quinquennalibus Ordinariorum quoad dispensandum disparitatem cultus cum hebraicis II 2276, et mahumetanis III 4249; in diebus festis, in quibus dispensatur servitium chorale post meridiem II 3442; in dimissione cohortum pontificiarum IV 5884.

Exceptus casus v. **Casus** *exeptus*, **Processus** documentalis.

Excerptum Parvum Breviarium lingua batava conscriptum II 2733.

Exclaustratio religiosorum a votis perpetuis servitio militari subiectorum a propriis Superioribus concessa I 1915; *qualificata:* formula qua utitur S.C. de Religiosis in ea concedenda II 3213; *ad experimentum* religiosis sacerdotibus concessa: formula II 3239.

Exclusio a professione ob infimitatem IV 5943.

Excommunicatio: in conductores bona Ecclesiae usurpata I 273; in sacerdotes participes damnatae societatis «Iednota» I 474; in ementes bona Ecclesiae usurpata I 610; in sacerdotes matrimonium etiam civile tantum attentantes I 1722; reservata Sedi Ap. ipso facto incurrenda ob delicta patrata in Cecoslovachia II 2882; in sacerdotes dicionis Hungariae officia et munera publica contra canones detinentes II 3819; in exercitium iurisdictionis ecclesiasticae impedientes in republica Haitiana III 4144.

Excommunicatus vitandus declaratur Iosephus Turmel I 1194; rehabilitatio post mortem sacerdotis excommunicati III 5369.

Excubiae honoris Sacratissimi et Immaculati Cordis B.M.V.: Pia Unio in «Primariam» erigitur II 2946.

Excultus *linguae* latinae II 3772, III 4256, 4275; *operariorum* Civitatis Vaticanae in operibus religionis et pietatis III 4488.

Excursio extra civitatem sodalium: *Actionis Catholicae:* facultates II 2383, 2653; *Congregationum Marianarum:* facultates II 2429; *associationis* «Deutsche Pfadfinderschaft St. Georg»: facultates II 3569; *turistica:* participatio ad Missam festivam III 4964.

Excusatio *a choro* Canonici Theologiam vel ius canonicum in Seminario docentis I 165, 178; Canonici iubilati I 231; Capellani vel clerici secreti Romani Pontificis I 583; titularis paroeciae non capitularis I 1950; Vicarii Generalis, Officialis et Cancellarii Curiae II 2741; Capitularis qui religionem in scholis status docet II 3087; v. **Chorus**; — *a poenis* latae sententiae ob metum gravem I 1837.

Exeq... v. **Exseq...**

Exemplar *photographicum* operum ad bibliothecas, Archiva et Musaea ecclesiastica Italiae pertinentium: normae II 2831; *xerographicum* transumpti Processus ordinarii informativi in causis Servorum Dei III 4532; — *virtutum* omnium proponitur Beata Maria Virgo, Mater Ecclesiae III 5155.

Exemptio: *a servitio altaris* canonici iubilati I 231; ab impedimentis matrimonialibus partis infidelis I 937, 1390, 1400; a taxis in aedificandis vel reparandis ecclesiis, seminariis, domibusque paroecialibus in Italia I 1635, 2086; — *ecclesiarum* ab Ordinario loci: S. Mariae Angelorum in Portiuncula I 96; Basilicae collegialis S. Nicolai in Urbe Bario III 5293; — *hospitalis* a parocho vel capellano I 49; — *Praefecti* Ap. a Superioribus propriae religionis I 349:

— *monialium* Hispaniae a Superioribus regularibus et earum subiectio Ordinariis locorum I 907, 1979; in Belgio et Gallia I 210, 592;

— *religiosorum* ab Ordinario loci: applicatio decreti circa ritum festi cuiusdam Sancti in ecclesiis exemptorum I 644; visitatio ecclesiarum ab Ordinario loci I 681; Institutum Filiarum Caritatis declaratur subiectum Superiori Generali C.M. et exemptum ab Ordinariis locorum II 2383; dimissio religiosi exempti et non exempti ob iniuriam pudori illatam II 2658; quoad renovationem internam vitae religiosae IV 6321;

— «*Sanctuarii*» domui religiosae exemptae adnexi a tributo pro Seminario dioecesano II 3454; — *Seminariorum* Societatum pro Missionibus exteris a iurisdictione paroeciali II 3030.

Exercitia spiritualia: S. Ignatius de Loyola declaratur Patronus I 487; facultas adimplendi Praeceptum paschare eorum occasione I 858, III 4018; ante S. Ordinationem I 945; Sorores externae ingredi possunt clausuram papalem monasterii ad ea peragenda I 1874; sodalium Actionis catholicae: facultates concessae II 2653; formula Benedictionis papalis adhibenda in eorum fine II 2750.

Exercitium *apostolatus:* Unionis cleri pro Missionibus apud Seminaria dioecesana II 2392; Instituti saecularis «Opus Dei» in dioecesibus II 2619, 2623; artis cinemathographicae a religiosis II 3141; activitatis formativae externae durante novitiatu III 4331: educationis vel beneficentiae personis ecclesiasticis ab auctoritate civili commissum III 4408; —*collegialitatis* episcopalis a Sede Ap. exercendum IV 5641; — curae animarum a Capellano maris II 3618; — *cultus* luterani in paroecia catholica III 4228; — *facultatum* extra territorium quibus gaudet missionarius emigrantium in proprio territorio II 3264; — *hospitii* peregrinorum apud sororum domos III 4228;

— *iuris patronatus:* onera adnexa I 956; super paroeciis I 1164; *suffragii* a religiosis et monialibus in electionibus politicis Italiae II 2889; *quaeritandi* religiosorum in Italia: normae Conferentiae episcopalis III 5353;

— *medicinae* in pace et in bello: quaestiones morales II 3301; — *muneris* vel *officii:* Officiales civilis a missionariis I 1892; lanionis: mitigatio abstinentiae II 3589; confessarii in domibus religiosarum a sacerdotibus e perfectionis Institutis egressis III 4301, IV 6225; iudicis ecclesiastici III 4623, 5295, IV 5470, 5740, 5971; advocati III 4665; Patris Cardinalis ab aetate limitatum IV 5925;

— *paenitentiae* in Ecclesia, praecipue per ieiunium et abstinentiam ex integro reordinatur III 4945; — *potestatis: iudicialis* ecclesiae extra proprium territorium pro orientalibus II 3130; in Ecclesia in genere III 5295; intra ambitum ecclesiologiae generalis IV 5470; non exponitur crisis libertatis filiorum Dei IV 5740; in praesentibus temporum adiunctis IV 5971; *dispensandi* cum navigantibus II 3587; *poenae* in exercitium iurisdictionis ecclesiasticae impedientes III 4144; — *protectoratus* religiosi galli I 845.

Exercitium pium *Viae Crucis:* indulgentiae concessae I 1515: modus illud peragendi II 2329, 3291; *visitationis* «septem altarium»: indulgentiae I 1639, et «septem ecclesiarum» I 1604; *per mensem* protractum I 2052.

Exercitus *Belgii* in Germania versans post bellum: facultates II 2362; — *Galliae:* duo instituuntur Episcopi inspectores pro sacerdotibus et clericis I 96; cura spiritualis clericorum ad illum pertinentium I 120; Inspector ad consulendum curae spirituali militum in Germania versantium II 2355; — *Germaniae:* statuta ad curam spiritualem gerendam adprobata I 1635; facultates concessae sacerdotibus penes milites laborantibus durante bello I 1933, 1934; indultum altaris privilegiati in Missis pro militibus mortuis I 2055; facultas celebrandi Missam ubi et quando possibile est I 2058; — *Pontificis Romani:* praecedentia inter Ducem supremum Custodum et Forerium Maiorem I 1571; dimissio cohortum, helvetica excepta IV 5884; — *Hispaniae:* indulta olim concessa renovantur II 2589; conventio inter Sedem Ap. et Gubernium Hispanicum circa spiritualem curam exercitus II 2765; — *S.F.A.S.:* facultates concessae Capellanis I 1985; celebratio matrimonii in territorio italico II 2279; v. **Castrensis** iurisdictio.

Exhibitio: *documentorum* a sodalibus Instituti saecularis «Opus Dei» Ordinariis locorum ubi apostolatum exercent II 2619; ad civiles effectus tribuendos sententiis nullitatis matrimonii in Italia IV 6150; *litterarum* pro recognitione muneris Legati apud Sedem Ap. primae I 762, et secundae classis I 766; *precum* S.C.S. Officii I 1378; *relationis* quinquennalis missionum II 2322, 3893; v. **Praesentatio.**

Exigentiae demographicae consociationis humanae et iura individualia ad vitam III 5153.

Exiguitas stipendiorum, et peregrinatio ad Urbem Iubilaei lucrandi causa II 2731.

Exitus v. **Egressus.**

Expeditio Bullae unicae pro nominandis Episcopis S.C. de Prop. Fide subiectis I 73, 1491; *causarum* iudicialium apud Rotam Hispanam III 3906; definitionis causarum matrimonialium IV 5983.

Expensae iudiciales: ius appellandi IV 5923.

Experientia dicta «stage» pro clericis II 3164.

Experimentum *praevium* ad saecularizationem concedendam religiosis in Ordinibus maioribus constitutis I 616; *apostolatus* sacerdotum operariorum III 3958; — *externum* seu activitas formativa durante novitiatu III 4331; *liturgicum:* licentia necessaria ad inducendum III 4684; tempus ad quod protrahi potest circa textus populares «ad interim» approbatos III 5454; *contra ius commune:* monialium requirit beneplacitum Ap. III 5066; religiosorum quoad varias materias a S. C. de Religiosis concessa III 5242, IV 5590, 5594, 5750, 5796, 5862, 5981, 6299; — *approbatio, legislatio* etc. «ad experimentum» v. **Ad experimentum**; — *ad gradus* academicos assequendos v. **Examen, Gradus.**

Explanatio Psalmorum in Seminariis I 2084.

Explicativa *nota* v. **Nota** explicativa.

Exploratio *voluntatis religiosarum* pro admissione ad habitum et professionem: consuetudo exigendi taxam I 438; cessat obligatio IV 5832.

Expositio *sollemnis Eucharistiae* seu Ssmi Sacramenti: celebratio Missae et distributio Communionis durante ea I 195; ubi potest fieri durante festo et Octava Corporis Christi I 484; Evangelium ultimum Missae

http://www.obrascatolicas.com

uae durante dicitur I 531; quid veniat nomine «exposi-onis publicae» Eucharistiae I 865; celebratio Missae oram Sacramento velato vel in pyxide exposito non robatur I 895; modus expositionis faciendae coram ionialibus Carmelitis I 1003; celebratio Missae voti-ae SS. Sacramenti occasione Expositionis sollemnis er tredecim tantum horas I 1163; modus peculiaris xponendi sine amissione indulgentiarum I 1403; de esperis coram Sacramento solemniter exposito I 1425; cquisitio indulgentiarum pro adoratione Ssmi Sacra-enti durante Hebdomada Sancta I 1720; celebratio Missae et distributio Communionis in altare Exposi-onis sollemnis I 1878; ad modum suffragii pro de-unctis facta I 1917; oratio addenda quoties celebratur Missa coram Sacramento exposito I 1919; adsistentes ebent stare dum hymni, cantica, Te Deum, etc., can-antur vel recitantur coram Sacramento exposito II 385; usus superpellicei in sermonibus ad populum Expositione durante II 2488; genuflexiones faciendae n Missa coram Sacramento exposito II 2756; facultas elebrandi Missam in altari Expositionis Sacramenti oncedi non solet II 2758; ordinatio invocationum uae post Benedictionem Eucharisticam solent reci-ari II 3139; celebratio Missae coram Sacramento xposito in festo Corporis Christi et per octo sequentes ies post suppressam Octavam festi II 3601; facultas latur nonnullis sororibus aperiendi Tabernaculum pro Eucharistia exponenda III 4017; normae circa Exposi-ionem annualem sollemnem S. Eucharistiae, hucusque XL Horarum dictam in Urbe IV 5827; — *causarum* quibus preces innituntur in litteris postulatoriis vel ommendatitiis I 2103.

Expunctio verborum a can. 2319 § 1, 1.° circa oenas contrahentium matrimonium coram ministro catholico II 3237.

Expulsi *religiosi* a domibus propriis I 393; in Europa iniuria temporum versantes II 3398; *sacerdotes* et clerici in Germania degentes II 2338, 2481; clerus et fideles Gedanensis dioecesis per orbem extorres: onstitutio Visitatoris Apostolici III 4481.

Exsecutio *Concordatorum* et Conventionum inter Sedem Ap. et nationes: *Dominicanam* quoad celebra-ionem matrimonii II 3375; *Hispaniam* quoad preces iturgicas II 3292, 3294, causas separationis II 3847; *Italiam* quoad administrationem bonorum ecclesiasti-corum I 1079, celebrationem matrimonii I 1094, effectus civiles sententiarum I 1105, personalitatem iuridicam associationum I 1156, preces post Missam II 2385, III 5428, indissolubilitatem matrimonii canonici III 5021, 5108, IV 5744, 5841; *Lusitaniam* quoad effectus civiles sententiarum I 1996, celebrationem matrimonii I 1999;

— *documentorum Pontificis et Curiae Romanae:* Const. Ap. «Deus scientiarum Dominus», I 1272, de studiis ecclesiasticis I 1301; Motu pr. «Qua cura, I 1902, de ordinandis Tribunalibus in Italia pro causis matrimo-nialibus I 1991; Decreti d. 20 dec. 1940, I 1024, de ordinandis Tribunalibus in Insulis Philippinis I 2056; Statutorum, II 2210, Operis Vocationum Sacer-dotalium II 2211; Decreti «Nihil antiquius», II 2292, de ordinando Studio Rotae Romanae II 2273; Decreti d. 28 ian 1946, II 2328, de ordinandis Tribunalibus in dicione canadensi II 2341; Const. Ap. «Sponsa Christi», II 2815, de monialium clausura et foederationibus II 2826; normarum circa frequentandas Universitates ci-viles a clericis et religiosis II 2913; Instr. d. 13 maii 1950, II 2748, de titulis academicis ad disciplinas biblicas tradendas II 2957; Statutorum, II 3367, Operis Vocationum Religiosarum II 3367; Decreti d. 31 dec. 1956, II 3577, de ordinandis Tribunalibus Insularum Philippinarum II 3578; Const. Ap. «Veterum Sapientiam», III 4256, de latina lingua excolenda III 4275; Decr. d. 17 feb. 1965, II 4632, de ordinandis Tribunalibus regionis pastoralis Massiliensis III 4633; Decr. d. 17 feb. 1965, II 4630, de ordinandis Tribunalibus regionis pastoralis Tolosanae III 4651; Decr. 22 de. 1966, III 5073, de ordinandis Tribunalibus in regione Campaniae et Picardiae in Gallia III 5074; Decr. 22 aug. 1967, III 5243, de ordinandis Tribunalibus Columbiae III 5244; Decr. 22 febr. 1968, III 5313, de ordinandis Tribunalibus regionis Parisiensis III 5314;

— *documentorum Concilii Vaticani II:* Const. «Sacrosanctum Concilium», III 4430, de Sacra Liturgia III 4540, 4620, 4684, 5043, 5150, IV 5877; Decr. «Christus Dominus», III 4728, de Episcoporum munere in Ecclesia III 5002, et «Presbyterorum Ordinis», III 4842, de Presbyterorum ministerio et vita III 5002; Decr. «Perfectae caritatis», III 4741, de accommodata renovatione vitae religiosae III 5011; Decr. «Ad gentes», III 4822, de activitate missionali Ecclesiae III 5016; Decr. «Unitatis redintegratio», III 4601, de Oecumenismo III 5160, IV 5801; v. **Concilium Vaticanum II:** exsecutio documentorum; — *documentorum Synodi* Episcoporum III 5435; — *decreti* Ordinarii «de interim exsequendo» I 62; — *muneris* v. **Exercitium;** — *musicae* sacrae in ecclesiis I 1378; — *operum* artis in ecclesiis: normae II 3038; — *photographica* documentorum vel operum ad bibliothecas, archiva et musaea ecclesiastica pertinentium in Italia II 2381; — *Rescriptorum* antequam exsecutor litteras authenticas recipiat II 3393.

Exsequiae *defunctorum:* Missa exsequialis die 2 novembris I 173; ritus, cadavere non praesente I 286; officium funebre sollemne I 348; assistentia exsequiis haereticorum I 468, 488; usus linguae vernaculae I 1245; linguae gallicae II 2479; linguae anglicae II 3276; in dioecesi Luganensi: rituale in quattuor linguis II 3412; Missa de requie, praesente cadavere I 1878, etiam in diebus festis I 2018; caeremonia funebris «matanga» expurgari debet a ritibus superstitiosis I 1895; numerus Absolutionum in exsequiis Abbatum Regularium II 2487; Missa exsequialis necessario canenda ut addi possit Missa lecta pro eodem defuncto II 2756; casus in quibus Missa et Officium defunctorum celebrantur sub ritu duplici II 2756; Missa dici potest in pervigiliis dierum liturgicorum in quibus Missa exsequialis prohibetur III 4725; praxis interdicitur mittendi pueros ad funera aliena, mercede ex pacto conventa III 4957; novus Ordo Exsequiarum approbatur IV 5606; normae generales Ordinis exsequiarum IV 5606; v. **Funera.**

Exstintiva unio Institutorum perfectionis III 5102.

Extensio *Benedictionis* Ap. ad causas et circumstantias non consuetas III 4301; — *manus* in Ordinatione diaconorum I 536, 553; — *sententiae* iudicialis: substitutio iudicis vita functi tempore medio inter decisionem causae et extensionem sententiae II 3878;

— *disciplinae:* normarum de festis pro graeco-ruthenis canadensibus ad eiusdem ritus fideles in S.F.A.S. I 1177; declarationis circa recitationem Rosarii pro ruthenis, ad fideles ritus byzantini slavici I 1238; item declarationis circa Absolutionem generalem, ad sodales Tertii Ordinis Regularis S. Francisci I 1344; sanctionum Codicis latini pro nonnullis delictis, ad fideles orientales I 1571; Instructionum de institutione clericali et religiosa ad clericos subiectos Sacrae C. de Prop. Fide I 2042; impedimentum dirimens clandestinitatis non extenditur ad maronitas extra Patriarchatum II 2172; indulti oratorii domestici I 2638; normarum de associationibus internis Actionis Catholicae II 2946; normarum pro Cardinalibus, ad vestes Episcoporum

et Praelatorum II 3098; normarum pro sacerdotibus operariis Galliae, ad Hispaniam II 3837, 3924; Instructionis pro causis matrimonialibus in Sinis, ad Vietnam III 5190; Instructionis circa caeremonias antenatis tribuendas, ad regionem Laosianam et Cambodgianam III 5216; Instructionis «Renovationis causam», ad Instituta dependentia a S.C. pro Gentium Evangelizatione IV 5492;

— *facultatum:* Societatis Bruxellensis lucrandi Iubilaeum, reductis et mitigatis conditionibus, ad omnes peregrinos I 746; celebrandi Missam votivam D.N.I.C. Summi et Aeterni Sacerdotis I 1717; adhibendi Rituale Romanum in lingua vernacula, ad territoria Missionum II 2131; celebrandi Missam horis vespertinis, ad omnes anni dies durante bello I 2063; adhibendi Rituale Romanum in lingua vernacula, ad Missiones Africae II 2132; dispensandi a ieiunio et abstinentia, ad religiosos II 2153; mitigandi ieiunium eucharisticum in S.F.A.S., ad dicionem Canadensem II 2172; Unionis Cleri pro Missionibus olim concessarum, ad sacerdotes Unioni adscriptos II 2173; Delegatorum generalium O.F.M. in regionibus transoceanicis, ad alias dissitas regiones II 2207; mitigandi ieiunium eucharisticum infirmis, ad ministros infirmorum II 2215, 2405, 2596; Commissariorum Generalium O.F.M. Cap., ad omnes Superiores II 2229; indultorum Const. Ap. «Christus Dominus» circa ieiunium eucharisticum II 3596; capellanorum militum audiendi Confessiones III 4128; sacerdotum morbo alcoholismi laborantium pro Missae celebratione III 4218; Episcopi residentialis, ad Vicarium Capitularem III 4421; decennalium et illarum Motu pr. «Pastorale Munus», ad Ordinarios castrenses III 4507, et ad alios locorum Ordinarios III 4616; Galliae circa ieiunium eucharisticum, ad alios dies et personas III 4508;

— *iurisdictionis* Delegati Apostolici in Sinis I 607; Administratoris Apostolici Basilicae Lauretanae, ad civitatem Lauretanam I 1643; Ordinarii castrensis I 2060; Capellanorum maris II 3618; Exarchi Ap. por ruthenis in Australia II 3875; Exarchi Ap. pro ucrainis in Anglia III 5124;

— *privilegiorum:* novitiorum profitendi in articulo mortis non extenditur ad postulantes I 748; privilegii Piani, ad regionem Coreanam III 5190;

— *festorum ad Ecclesiam universalem:* S. Teresiae a Iesu Infante I 890, S. Gabrielis a Virgine Perdolente I 1384, S. Ioannis Leonardi I 1957; — *indulgentiarum:* pro recitatione Officii Divini ad moniales aliasque mulieres in communi viventes I 1201; Stationalium Urbis ad certas ecclesias Mediolanenses I 1410; plenariae, recitationi Officii Divini coram Ssmo Sacramento adnexae, ad alias personas I 1429, ad omnes clericos, novitios et studentes religiosos I 1815; —*Iubilaei:* anni 1925, ad orbem catholicum I 805; extra ordinem annorum 1933-1934, ad orbem I 1523, 1530; anni 1950, ad orbem catholicum II 2842, 2847; — *Propriorum* liturgicorum Officii et Missae I 810.

Exterae *nationes:* documenta obtinenda ad nuptias opificum exterarum nationum I 314; *gentes:* natura Societatis Parisiensis Missionum ad I 315; *personae* in Italia commorantes et matrimonia cum militibus S.F.A.S. contrahentes II 2279.

Externa *sollemnitas:* festi B.M.V. a Sacro Numismate II 2141; Patroni in Dominicam translati II 2814;

— *alumni* Instituti Spiritualitatis O.C.D. in Urbe III 3934; *experimentum* seu activitas formativa durante novitiatu III 4331; *opera* monialium et clausura servanda III 5147; Sorores externae monasteriorumCisterciensium Strictioris Observantiae IV 5866; v. voces substantivas.

Extinctio onerum Missarum: potestates Episcopis concessae IV 6122.

Extra *chorum:* recitatio Officii Divini II 2524; *civitatem:* excursiones iuvenum catholicorum II 3569; *claustra* v. **Extra** domum; *dioecesim:* facultas audiendi confessiones I 1348; iurisdictio in Seminarium situm I 1572; praedicandi et audiendi confessiones II 2349; clerici commorantes II 2491; auditio confessionum II 2891; *domum, claustra vel monasterium:* Congregationum Marianarum II 2429; celebratio Pontificalium Abbatum Regularium extra monasterium II 2487; religiosi in Europa II 3398; *Ecclesiam:* usus privilegii Paulini I 2102; «extra Ecclesiam nulla salus» II 2620; celebratio nuptiarum IV 6211; *Europam:* facultates Ordinariorum I 435, 626, 992, II 3113; feriam V in Cena Domini: Missa Episcopi conficientis olea Sacra III 4120; *Italiam:* Superiores maiores O.F.M. Conv. commorantes II 2166; *liturgicas* functiones et orationes II 3094; *locum sacrum:* celebratio Missae I 1348; competens vi iuris communis ad excutiendos testes IV 5982;

— *Missam:* Benedictio nuptialis I 1331, 1911; administratio Communionis I 1722, II 3618; recitatio Rosarii III 4018; *Novitiatum:* emissio primorum votorum simplicium in S.I. III 4021; *ordinem:* Iubilaeum I 999, 1437, 1523; formula Facultatum decennalium I 1231; *Orientem:* fideles orientales commorantes II 2507; *paroeciam* inscriptio baptismi collati I 2093;

— *Patriarchatum orientalem:* normae pro clericis orientalibus commorantibus I 1413, 1830; forma matrimonii maronitarum degentium I 1692, II 2276; sacerdotes curam habentes orientalium commorantium extra: relatio annua I 1900; impedimentum dirimens non extenditur ad maronitas commorantes II 2172; forma matrimonii graeco-melchitarum contrahentium extra II 2276; nullitas matrimonii initi extra II 2761; assistentia matrimonii orientalium cum latinis extra contrahentium II 3053; exercitium potestatis iudicialis II 3130; orientales commorantes extra et Ordinario proprii ritus carentes subsunt Ordinario ritus latini III 3964; declaratio de Hierarchis extra fines territorii Patriarchalis constitutis IV 5760;

— *Quadragesimam:* usus indultorum Bullae Cruciatae Hispaniae in feriis VI temporum extra II 2206; — *sedem confessionalem:* auditio confessionum puellarum III 4237; — *Seminarium:* studia ad sacros ordines peracta II 2336; — *tempora* et dies a lege praescriptos: collatio Ordinum I 820, 1980.

Extraordinarius: *Consilium* pro administranda re temporali Collegii S. Anselmi de Urbe I 834; *circumstantiae* in Mexico: facultates I 869, 920, 921; *forma* matrimonii I 1620, IV 6192; *facultates* concessae confessariis durante Iubilaeo II 2606; *Iubilaeum:* ab ineunte mense Ianuario ad exeuntem mensem Maium anni 1966 celebrandum III 4804; indulgentiae lucrandae III 4913, 4925; Missa Iubilaei III 4925; normae pro eo lucrando intra claustra monialium III 4934; *Minister* Communionis eucharisticae administrandae IV 5535, et Confirmationis v. **Confirmatio;** *Capitulum* generale O.F.M. Cap. ad mutationes Constitutionum comprobandas IV 6299.

Extrema Unctio in casu necessitatis conferenda I 25; iterandae lingua vernacula orationes in eius administratione II 3601; v. **Unctio infirmorum.**

«Exsul Familia»: Const. Ap. Pii XII de spirituali emigrantium cura, id est de materna Ecclesiae in emigrantes sollicitudine, et de normis pro spirituali emigrantium cura gerenda II 3058; v. **Emigrantes.**

Exuviae Servorum Dei: instructio servanda in earum recognitione et tumulatione IV 5944.

Ezquioga: assertae apparitiones B.M.V. declarantur quovis caractere supernaturali destitutae et tres libri, qui de iisdem agunt, ipso iure prohibiti I 1545.

http://www.obrascatolicas.com

— F —

Fabrica: mitigatio ieiunii eucharistici pro operariis 10; labor manualis clericorum normis circumscri- r II 3159, 3164, 3839; v. **Sacerdotes** operarii.
Facta Patri Pio a Pietralcina tributa I 706; *Christi:* as historica et obiectiva III 4219; *iuridica:* declara- per decisionem iudicialem IV 5930.
Factio *politica:* abstinentia clericorum a I 499; tion française» I 866, 973, 1930; «Sinistra cattolica» talia damnatur II 2259; normae pro sodalibus onis Catholicae Italiae eas efformare volentibus II ; vexillorum benedictio et admissio in ecclesiis et ribus I 522, 668, II 2407, 2409; *communistarum:* ia de nomen dantibus vel actionem patrocinantibus 603; venditio et distributio publicationum perio- rum II 2620.
Facultates AMERICAE LATINAE: Ordinariis, sacer- bus et christifidelibus dioecesium ac dicionum, ilegia ac facultates ad decennium I 1053; speciales essae a S.C. Concilii I 1915; revocantur privilegia concessa Ordini Praedicatorum I 1518; speciales essae Ordinariis S.C. de Prop. Fide subiectis I , II 2778; decretum de facultatibus et gratiis tri- s II 2589, pro America Latina et Insulis Philippinis essae III 3968, IV 5692.
— APOSTOLATUS MARIS: pro Capellanis et Directoribus ris II 3267; conveniunt etiam ad Opus internatio- II 3829;
— BELLICAE seu ob causam belli concessae: extensio ltatum Ordinariorum I 145; cessatio quarundam ltatum sacerdotibus concessarum I 182; Ordinariis aniae concessae I 1881; Capellanorum exercitus maniae I 1933, 1934, 1934; admittendi fideles in raternitatem Rosarii absque inscriptione in re- is I 1936; celebrandi tres Missas diebus dominicis estis I 1937; commutatio Officii Divini in alias es pro Germania I 2019; celebrandi Missam in e Nativitatis Domini sub vesperam pervigilii I ; absolvendi generali modo milites «imminenti aut misso praelio» I 2023; circa promotionem ad Or- s sacros eorum qui servitio militari durante bello ano adscripti fuerunt I 2026; accedendi ad Com- ionem mitigato ieiunio eucharistico I 2042, 2046, , 2079, 2082, II 2109, 2137, 2177, 2232; celebrandi am sine ministro I 2046; accedendi ad S. Com- ionem horis vespertinis I 2042, 2046, 2079, II 2232; randi Missam horis vespertinis I 2046, 2063, 2079, 232; transmissio radiophonica celebrationis matri- ii militum per procuratorem I 2091; indultum ge- le super abstinentia et ieiunio I 2101; media Ordi- orum recurrendi ad Sedem Ap. pro dispensationi- obtinendis II 2108; facultates pro Delegatis gene- ous O.F.M. in America et Orientis regionibus con- entibus II 2123, 2171, 2207; item Commissariis neralibus O.F.M. Cap. II 2146; item Superioribus ioribus O.F.M. Conv. extra Italiam commorantibus 2166; commutandi scapularia et cingula pro alio tatis obiecto apud Tertiarios saeculares S. Francisci 2125; celebrandi Missam sub dio II 2134; conficiendi cessum de matrimonio rato et non consummato es Tribunalia dioecesana S.F.A.S. II 2134; consti- ndi Tribunal tertiae instantiae pro causis matrimo- libus in S.F.A.S. II 2136; differendi celebrationem pituli generalis O.C.D. II 2153, et O.F.M. Cap. II 6; facultates Commissariorum Generalium O.F.M. p. extenduntur ad omnes Superiores II 2229; di- nsandi a curriculo theologico et ab aetate pro Presby- teratus Ordine II 2170; usus indulti circa ieiunium eucharisticum perdurantibus aëriis incursibus II 2177; elenchus quaestionum pro relatione mittenda ad Sedem Ap. II 2247; cessant facultates bellicae Ordinariis Belgii concessae II 2298; normae servandae in studiis alumnorum sacrorum perficiendis extra Seminarium in Germania post bellum, et Ordinibus sacris ascendentibus II 2336; valor matrimonii mixti durante bello initi absque dispensatione expressa disparitatis cultus et coram solis testibus II 2429;
— CASTRENSES: index facultatum Vicariis castrensibus concessarum I 1941; extensio iurisdictionis Ordinarii Castrensis et de praeferenda assistentia Capellani militaris parocho sponsae in matrimoniis militum I 2060; Capellani militum gaudent in proprios subditos facultatibus paroecialibus cumulative cum parolo loci II 2228; administratio Confirmationis II 2393; Instr. de Vicariis Castrensibus II 2887; formula pro relatione triennali II 3556; visitatio Sacrorum Liminum III 3928; extenditur facultas audiendi confessiones pro militum capellanis III 4128; facultates decennales et illae concessae per «Pastorale munus» extenduntur ad Ordinarios castrenses III 4507; *in dicione canadensi:* facultas permittendi Capellanis militum celebrationem Missae horis postmeridianis, et dispensandi a ieiunio eucharistico II 2140; *in Belgio:* concessae Capellanis exercitus Belgici in Germania versantis post bellum II 2362; *in Gallia:* facultates Superioris ecclesiastici seu Inspectoris Capellani ad consulendum curam spiritualem exercitus gallici Germaniae versantis II 2355; *in Germania:* statuta ad curam spiritualem militum exercitus spectantia I 1635; durante bello sacerdotibus penes exercitum laborantibus: a S.C. Rituum I 1933, a S.C. de Sacramentis I 1934, a S. Paenitentiaria I 1934; indultum altaris privilegiati I 2055; celebrandi Missam ubi et quando possibile sit I 2058; nova Statuta III 4692; *in Hispania:* subditi determinantur iurisdictionis castrensis I 821; renovantur indulta circa ieiunium et abstinentiam II 2589; conventio inter Sedem Ap. et Gubernium circa iurisdictionem castrensem II 2765; de cura militum aptius gerenda II 2906; concessae Ordinario et Capellanis castrensibus: a S.C. Rituum II 2912, a S.C. de Sacramentis II 2912, a S.C. Consistoriali II 2938, a S. Paenitentiaria II 2943; rescriptum concessionis generalis et index facultatum II 2943; administrandi confirmationem cum instructione circa usum facultatis II 3044, 3091; *in S.F.A.S.:* concessae Capellanis exercitus I 1985; circa ieiunium eucharisticum I 2050, 2053; circa ieiunium et abstinentiam I 2052; circa Missae et matrimonii celebrationem et Eucharistiae asservationem I 2055; dispensandi a ieiunio eucharistico I 2053; celebrandi Missam et matrimonium horis postmeridianis, mitigato ieiunio eucharistico II 2122; benedicendi et erigendi Stationes Viae Crucis II 2125; erectio Vicariatus castrensis II 3768; v. etiam **Facultates** bellicae;
— CONFERENTIAE EPISCOPALIS: *Thailandiae* permittendi catholicis interventum in caeremonias in honorem antenatorum III 5055; *de Malawi* et *de Zambia* admittendi ad Ordines sacros filios adulterino III 5252; *Hispaniae:* erigendi associationes fidelium pro toto Conferentiae territorio IV 5586; *Belgii* circa modum procedendi in causis matrimonialibus IV 5918; v. singulas;
— CONFESSARIORUM: pagella facultatum quam S. Paenitentiaria tribuere solet I 193, II 2482, III 4018; absolvendi in Urbe a censuris reservatis ab Ordinariis I 286; absolvendi a censuris incursis ob peccata contra fidem I

910, 921, III 4272, IV 5844; dispensandi in Mexico ab irregularitatibus et absolvendi a censuris latae sententiae I 921; audiendi confessiones extra propriam dioecesim et celebrandi extra loca sacra I 1348, II 2349; concedendi iurisdictionem ad audiendas confessiones in ecclesiis alterius ritus I 1409; audiendi confessiones peregrinorum quibus comites sunt itineris I 1644; absolvendi in Germania ab omnibus censuris et dispensandi ab irregularitatibus I 1890; item in Gallia I 1941; audiendi confessionem eorum qui socii sunt in custodiae locis I 2049; audiendi confessiones quatenus condicio est ad applicandas indulgentias obiectis piis II 2116; audiendi confessiones in itineribus aëriis II 2482; normae circa facultates audiendi confessiones in Urbe recognoscuntur III 5419;
— DECENNALES: v. **Facultates** Missionales; — LAICORUM: ferendi Ssmam Eucharistiam catholicis in carceribus detentis I 1151; — pro INSULIS PHILIPPINIS v. **Facultates** Americae Latinae, Missionales;
— LEGATORUM *Romani Pontificis:* anno 1919 datae I 196; additiones et variationes I 319; concedendi transitum ad alium ritum I 973, 2020; concedendi Ordinariis Missionum instructionem processus super rato et non consummato I 1618; mutatur facultas circa alienationem bonorum ecclesiasticorum II 3139; formula anno 1954 concessa II 3340; Nuntii Ap. in Hispania permittendi sepulturas cadaverum in ecclesiis II 3441; concessae in territoriis S.C. de Prop. Fide subiectis III 4165; dispensandi in Missionibus cum apostatis a fide, haereticis, schismaticis et filiis acatholicorum quoad Ordines sacros III 4222; Cardinalis Legati in Basilicam Asisiensem S.M. Angelorum transferuntur in Ministrum Generalem O.F.M. III 4994; Index facultatum anno 1968 concessarum III 5284; item anno 1971 in territoriis Missionum IV 5959;
— MISSIONARIORUM EMIGRANTIUM II 3268, 3333, et Directorum missionariorum II 3333;
— MISSIONALES decennales: revocantur illae speciales a S.C. de Prop. Fide Ordinariis Missionum concessae I 218; nominandi Vicarium Delegatum I 247; *decennales:* Formulae Maiores et Minores et supplementum formularum I 249; dispensandi super disparitate cultus cum utentibus Privilegio Paulino et novas nuptias inire cupientibus cum parte pagana I 319; dispensandi ab abstinentia et ab impedimentis matrimonialibus, et subdelegandi potestatem erigendi Viam Crucis I 518; nominandi Officialem Curiae I 870; alumnorum e Collegio Urbano proficiscentium I 1618, 1629; sensus vocis «ecclesiis» in facultatibus decennalibus I 1153; instruendi processum super rato et non consummato I 1618; notificatio circa Formulas Maiores et Minores I 2031; Formula Maior et Minor I 2033; adhibendi Rituale in lingua vernacula II 2131, 2132; interpretatio facultatis de usu altaris portatilis II 2317; celebrandi in India Pontificalia sine ministris, omittendi lectiones Missae et lavandi purificatoria a laicis II 2882; Vicarii Apostolici Sueciae videndi causas matrimoniales acatholicorum III 3893; Formula Maior et Minor pro decennio 1915-1960 data II 2851; retinendi unam ex uxoribus vi Const. Ap. «Romani Pontificis» II 3876; Formula facultatum pro decennio 1960-1970 III 4005; mutanda et addenda III 4010, 4248; recitandi Matutinum cum Laudibus statim post meridiem III 4144; permittendi infidelibus polygamis retinendi post baptismum uxorem quam maluerint III 4179; facultates decennales et illae «Pastorale munus» extenduntur ad Ordinarios castrenses III 4507; facultates speciales tribuuntur Institutis religiosis mulierum dependentibus a S.C. de Prop. Fide III 5250; Formulae Facultatum decennalium pro 1971-1980 annis IV 5955; v. **Facultates** Americae Latinae et pro Insulis Philippinis;
— NAVIGANTIUM Capellanis et horum Directoribus concessae II 3248; — ORDINARIORUM CASTRENSIUM v. **Facultates** castrenses;
— ORDINARIORUM LOCORUM et *quinquennales:* suspendendae post Codicem I 118; extensio durante bello I 145; prorogatio I 185; nova ordinatio I 378; *quinquennales* I 431, 618, 980, II 3101, III 5283; Formula I, pro Italia I 431; II, pro Europa I 433; III, pro America, Russia et locis extra Europam I 435; delegatio facultatis impertiendi Benedictionem Ap. I 458; circa matrimonia mixta I 496; circa dispensationes matrimoniales I 497; circa matrimonium a S. Paenitentiaria concessae I 498; Motu pr. de Ordinariorum Facultatibus quinquennalibus I 547; Index facultatum quinquennalium I 618, 980, II 3101; Formula I, pro Italia I 618, 980, II 3101; II, pro Belgio, Gallia, Hispania et Lusitania I 621, 984, II 3104; III, pro caetera Europa I 623, 988, II 3108; IV, pro America et locis extra Europam I 626, 992, II 3113; dubium de communicatione Facultatum I 843; Ordinariorum Mexici I 869, 919, 920; pro Sarajewo, Banjaluca, Mostar, Antirari, Scopia I 1231; conferendi libere beneficia Sedi Ap. reservata I 1509; delegandi in Germania potestatem absolvendi a censuris ob peccata contra fidem I 1514; significatio vocis «impedimenti» in Formulis I 1788; Ordinariorum Hispaniae pro rerum adiunctis I 1881; item Americae Latinae I 1915; Ordinariorum Brasiliae I 1949, 2045, 2048, 2049, 2051; sensus vocis «iudaei» in n. 3 Facultatis II 2206, 2276; Ordinariorum S.F.A.S. dispensandi a ieiunio eucharistico II 2348; dispensandi a ieiunio eucharistico cum sacerdotibus Missam bis aut ter litantibus II 2433; Ordinariorum ritus latini dispensandi cum orientalibus Ordinario proprio carentibus II 2507; decretum circa facultates de Missis moderandis in Ecclesia latina II 2602; celebrandi Pontificalia sine ministris, omittendi lectionem Prophetiarum et Passionis et permittendi fratres laicos lavare corporalia et purificatoria in India II 2882; Index Facultatum quinquennalium II 3101; transferendi in S.F.A.S. solemnitatem externam S. Ioseph Opificis II 3464; dispensandi a disparitate cultus cum parte catholica post huius solutionem matrimonii in favorem fidei, concedi non solet II 3867; permittendi in India baptizandis polygamis ut retineant uxorem quam maluerint, suspenditur III 3959, et restituitur III 4122; excipitur facultas dispensandi a disparitate cultus cum parte mahumetana III 4249; tribuuntur Vicario Capitulari facultates quae Episcopis residentialibus competunt III 4421; facultates et privilegia per Motu pr. «Pastorale munus» concessa III 4421; dispensandi a disparitate cultus cum mahumetanis III 4452; facultates quinquennales manent in vigore post Motu pr. «Pastorale munus» III 4453; facultates «Pastorale munus» possunt delegari Cancellario Curiarum S.F.A.S. III 4481; assignandi novos fines paroeciarum III 4483; dispensandi pro ingressu ad novitiatum eorum qui sectae acatholicae adhaeserunt III 4502; consecrandi Olea sacra ab Ordinario dignitate episcopali carente III 4553; facultates «Pastorale munus» extenduntur ad alios Ordinarios cum potestate eas delegandi III 4616; permittendi sacerdotibus deferre secum oleum infirmorum III 4654; dispensare possunt vi «Pastorale munus» ab interpellationibus quae impossibiles vel damnosae videntur III 4687; dubium circa facultatem dispensandi ab impedimento disparitatis cultus et mixtae religionis III 4795; facultates Parochis-Praefectis et Episcopis Auxiliaribus Urbis concessae III 4958; normae «De

http://www.obrascatolicas.com

piscoporum muneribus» ad facultates Episcoporum
pensandi a legibus Ecclesiae generalibus spectantes
4991; erigendi paroecias personales et missiones
m animarum cura pro immigrantibus III 5063; con-
endi beneficia ecclesiastica non consistorialia olim
Sedi reservata, etiam in locis ubi Concordatum
et III 5100; dispensandi a ritu quo matrimonium
xtum celebrandum esset ad normam iuris communis
5101; pro Visitatione Ap. in Urbe peragenda III
42; Facultates quinquennales anno 1968 concessae
5283; dispensandi a clausura monialium IV 5701;
pensandi a defectu aetatis ordinandos Diaconos
rmanentes uxoratos IV 5867; reducendi vel extin-
endi obligationem Missarum fundatarum IV 6122;
– ORDINARIORUM MISSIONUM seu *decennales* v. **Fa-**
tates Missionales;
– ORDINARIORUM ORIENTALIUM quas S.C. pro Ecclesia
entali concedere solet II 2156, III 4135; moderandi
ssas II 2601; dispensandi ab Ecclesiae legibus ge-
ralibus III 5147; facultates concessae Religiosis orien-
ibus IV 6290; concedendi iurisdictionem ad audien-
s confessiones in ecclesiis alterius ritus I 1409; con-
lendi transitum ad alium uni Sedi Ap. reservatur I
3, 2020; concedendi dignitates sacerdotibus orien-
ibus alieni ritus I 1982;
– PRAESIDIS Commissionis interpretis I 97;
– INSTITUTORUM PERFECTIONIS ritus *latini:* commu-
ndi Officium divinum in O.P. I 535; concedendi lit-
as dimissorias pro Ordinibus in Societate vitae com-
unis et sanandi praecedentes concessiones I 733; Or-
nis SS. Trinitatis I 860; lucrandi indulgentias Ordini
M. concessas in oratoriis internis I 969; ferendi suf-
gium per schedas I 969; formula concedendi in-
ltum saecularizationis I 980; acceptandi oblationes
collegiis seraphicis O.F.M. I 1200; Ordinis F.M.
p. a Paenitentiaria concessa I 1515; conceden-
exclaustrationem religiosis votorum perpetuorum
vitio militari subiectis I 1515; dicendi Missam
nventualem post Tertiam vel Nonam in Colle-
s Ordinis Carmelitarum I 1517; concedendi Sororis
s vasa sacra tangere et supellectilem purificare I
10; addendi in Missa orationem pro gratiarum actio-
I 1715; usus facultatum Sedis Ap. vel Ordinariorum
orum in materia ieiunii a regula O.F.M. impositi I
25, 2050; Delegatis Generalibus O.F.M. in America
Oriente concessae durante bello II 2123, 2171, 2207;
m Commissariis Generalibus O.F.M. Cap. II 2146,
ae extenduntur ad omnes Superiores Ordinis II 2229,
ad Superiores Maiores O.F.M. Conv. II 2166;
nsecrandi calices, patenas et lapides altarium Su-
riori religioso concessa II 2433; utendi apud mo-
ales Carmelitas discalceatas paramentis gothicis usque
horum consumptionem II 2635; revocantur conces-
e circa reductionem Missarum II 2865; ingrediendi
ausuram monialium ad funera peragenda II 3010;
ncessa Delegatis pro Foederatione exsequenda mo-
alium S. Clarae in Gallia II 3092; permittendi experi-
entum sacerdotum operariorum non amplius conce-
itur II 3183; Delegatorum pro Foederationibus mo-
alium II 3339; acceptandi hereditates et legata in
.F.M. Capuccinorum denegatur II 3391; permittendi
noniales O.P. egrediendi e clausura ob valetudinis
ausam II 3405; variae facultates conceduntur sodali-
us O.F.M. in materia liturgica II 3822; admittendi ad
onsuram et Ordines minores post cursum philosophi-
um III 3912; concessa Superioribus S.I. erigendi sta-
iones Viae Crucis in territoriis S.C. de Prop. Fide
ubiectis III 3929, et concedendi sodalibus qui curam
erunt orientalium, usum utriusque ritus, etiam in Officio Divino III 4230, 4262; admittendi ad Profes-sionem perpetuam religiosos servitio militari subiectos III 4492; concessae Vicario generali S.I. habendi par-tem in Concilio oecumenico cum voto deliberativo III 4553; Rescr. Pont. «Cum admotae», quo Supremis Moderatoribus Religionum clericalium iuris pontificii facultates quaedam delegantur III 4559; administrandi Communionem a nonnullis religiosis feminis III 4664, 4673; facultas cedendi bona patrimonialia intelligitur de religiosis votorum perpetuorum III 4689; dispen-sandi cum filiis acatholicorum pro Ordinibus sacris et in religionem admissione III 4981; decretum «Religio-num laicalium», quo facultates tribuuntur Supremis Moderatoribus Religionum laicalium iuris pontificii III 4982; facultates vicennales Praepositi Generalis Socie-tatis Iesu III 4984; dispensandi a clausura papali vi-rorum 5217; facultates speciales conceduntur Institutis religiosis mulierum iuris pontificii dependentibus a S.C. de Prop. Fide III 5250; introducendi apud mendicantes recitationem communem loco recitationis choralis IV 5563; instituendi Diaconatum permanentem apud So-cietatem Missionariorum Africae IV 5588; introducendi experimenta nonnulla contra ius commune in Tertio Ordine saeculari S. Francisci IV 5590; concedendi saecularizationem sodalium votorum temporariorum a Supremis Moderatoribus religionum laicalium IV 5689; nonnullae facultates Religiosis Institutis conceduntur IV 5832; administrandi baptismi a religiosis laicis viris et feminis IV 5907; religiosi exhibere debent S.C. de Religiosis elenchum facultatum circa onera Missarum IV 6212; facultates tributae Abbatissis monialium Or-dinis Cisterciensis Strictioris Observantiae IV 6226; circa dimissionem sodalium O.P. a votis sollemnibus IV 6299; *ritus orientalis:* nonnullae facultates conceduntur et quidam canones mutantur vel suspenduntur IV 6290; concedendi sodalibus S.I. qui curam gerunt orienta-lium usum utriusque ritus etiam in Officio divino III 4230, 4262;

– ROTAE *Romanae:* facultates extraordinariae Deca-no concessae II 3092, IV 5550; – *Hispanae:* privilegia Auditoribus tributa III 3899; eidem Tribunali III 3911;

– SACERDOTUM qui morbo alcoholismi laborant III 4053, 4218; v. **Facultates** circa liturgiam;

– TERRAE SANCTAE: vigor facultatum Operi Terrae Sanctae concessarum I 1958; extraordinariae pro Anno Sancto I 1441; novae facultates conceduntur sacerdo-tibus peregrinantibus III 4687;

– TERTIORUM ORDINUM: permittendi professionem temporariam ad triennium III 4059; circa Absolutionem generalem III 4350; impertiendi Absolutionem occasio-ne contionis menstruae III 4352; introducendi experi-menta contra ius commune IV 5590;

– TRIBUNALIUM: videndi causas de matrimonio rato et non consummato apud Vicariatum Urbis II 3717; v. **Facultates** Rotae;

– UNIONIS CLERI PRO MISSIONIBUS: benedicendi et im-ponendi scapularia aliisque privilegiis utendi I 869; dispensandi a ieiunio et abstinentia II 2153; facultates favoresque olim revocati, iterum conceduntur II 2173, 2214; concedi possunt ab Ordinariis locorum ubi com-municatio cum S. Paenitentiaria est difficilis II 3096;

– VICENNALES Praepositi generalis Societatis Iesu recognitae confirmantur III 4984;

– circa *abstinentiam a carne:* dispensandi I 518, 1034, 1350, 2052, 2077; transferendi a sabbato in feriam IV durante Quadragesima, et reducendi dies per annum I 809; v. **Abstinentia** a carne;

– circa *Benedictionem Papalem:* delegatio facta Epi-scopis I 458; in fine contionum ad populum I 841;

sacerdotibus novellis concessa III 4556; v. **Benedictio** Apostolica seu Papalis;

– circa *bis aut ter celebrandam Missam:* resolutio circa facultatem tres Missas celebrandi I 871, 890; Ordinarius loci nequit concedere ter Missam litare in sabbatis aut vigiliis festorum de pracepto III 4993;

– circa *celebrationem* Missae v. **Celebratio** Missae;

– circa *Communionem* v. **Communio** eucharistica;

– circa *Confirmationem* v. **Confirmatio;** – circa *dispensationem* v. **Dispensatio;** – circa *ieiunium* commune et eucharisticum v. **Ieiunium;** – circa *indulgentias* v. **Absolutio** generalis, **Indulgentiae;** – circa *Iubilaeum* et circa Annos Sanctos v. **Annus Sanctus, Iubilaeum;**

– circa *iudicia ecclesiastica:* advocatorum civilium, patrocinandi causas ecclesiasticas I 1113; acatholicorum, standi in iudicio III 4943; assumendi laicos ad munus iudicis ecclesiastici, Promotoris iustitiae, Defensoris Vinculi vel Assessoris in causis nullitatis matrimonii implorari debet a Summo Pontifice III 5385; standi in iudicio: cuinam competit eam concedere IV 5844; circa modum procedendi in causis matrimonialibus in S.F.A.S. IV 5810; in Australia IV 5877; in Belgio IV 5918; in Anglia et Vallia IV 5962;

– circa *liturgiam:* utendi casula coloris nigri et flavi alios colores supplente I 331; celebrandi festum B.M.V. Omnium gratiarum Mediatricis I 1353; omittendi lectionem Passionis in Dominica Palmarum I 1517; adhibendi Rituale Romanum lingua vernacula exara-tum II 2131, 2132; utendi altare privilegiato II 2125; 2127; celebrandi Missam concessa sacerdotibus caecu-tientibus I 350, II 2139, 3806, III 4180; edendi Bre-viarium cum nova aut antiqua Psalterii versione II 2356; edendi libros liturgicos II 2357; legendi lingua vernacula Galliae Epistulam et Evangelium in Missis sollemnibus II 2507; consecrandi calices et patenas propter solam absentiam Episcopi non conceditur sa-cerdotibus II 2741; celebrandi Vigiliam Paschalem II 2865, 2955, 3351, 3922; utendi lingua vernacula v. **Lingua** *vernacula;* utendi antimensio a latinis II 2409, 2758, 3291; formula concessionis dispensationis a ser-vitio chorali post meridiem II 3442; adhibendi thurifi-cationem in Missis cantatis sine ministris II 3514; be-nedicendi iterum cineres in Missa vespertina II 3813; celebrandi functiones biblico-liturgicas seu paralitur-gicas II 3823; permittendi usum linguae vernaculae in liturgica byzantina III 4032; concelebrandi et impertiendi Absolutionem generalem III 4622; legendi Evan-gelium Passionis Domini a non Diaconis III 4662; concessae recurrente L anno a B.M.V. de Fatima III 5105; celebrandi Missam iuxta veterem ritum roma-num IV 6282;

– circa *matrimonium* v. **Celebratio** matrimonii, **Ma-trimonium;** – circa *Missas votivas* v. **Celebratio** Missae votivae, **Missa** votiva; – circa *Officium Divinum* v. **Of-ficium** divinum; – circa *onera Missarum:* suspensio fa-cultatum I 2083; item praeter illas in Motu pr. «Pasto-rale Munus» contentas IV 6166; v. **Onera** Missarum;

– circa *Ordines sacros:* promovendi cum solis lit-teris testimonialibus absque dimissorialibus I 535; concedendi litteras dimissorias in Societate vitae com-munis, et sanandi praecedentes concessiones I 733; conferendi extra tempora et dispensandi ab inter-stitiis et ab aetate canonica I 820; ordinandi titulo mensae communis vel missionis cum solis litteris testi-monialibus I 1181; dispensandi super defectu curriculi theologici, denegatur I 1596; perficiendi studia extra Seminaria et promovendi ad Ordines in Germania post bellum II 2336; dispensandi cum filiis acatholicorum ad Ordines maiores III 4664;

– circa *praeceptum festivum* in vigilia implendum III 4503, 4726, 4940; – circa *Privilegium Paulinum* v. **Pri-vilegium Paulinum;** – circa *stipendia Missarum:* appli-candi Missas in favorem seminariorum I 136; reci-piendi in Missis binationis ad fines varios I 429, 1592, 1833, II 3540, III 4229, 4662, 4718, IV 5890, 5907, 6302; in Urbe IV 5589, 5975.

Facultates academicae Universitatum studiorum: Const. Ap. «Deus scientiarum Dominus» de ecclesiasti-cis Facultatibus I 1272; Ordinationes ad praedictam Const. exsequendam I 1301; dubium de laurea con-gruenti ad docendum in Facultate theologica II 2294; conventio ad affilianda Studia theologica alicui Facul-tati theologicae III 4134; religiosi studia clericalia per-agere possunt etiam apud Facultates vel Scholas theologicas alius Instituti vel pluribus Institutis reli-giosis communes III 5170; Normae quaedam ad Const. «Deus scientiarum Dominus» de studiis academicis ecclesiasticis recognoscendam III 5355;

– *Historiae ecclesiasticae* apud Univ. Gregorianam I 1409; – *iuris canonici* apud «Angelicum»: collatio gradus aggregationis I 105; apud Institutum orientale III 4377, IV 6134; – *medicinae* Univ. Catholicae Peru-vianae II 3555; – *musicae sacrae* Univ. Chicagiensis «De Paul» quae Pontificio Instituto Romano Musicae sacrae affiliatur II 3716;

– PHILOSOPHIAE: *Univ. Gregorianae:* potestas renun-tiandi «magistros aggregatos» I 479; erectio Instituti scientiarum socialium II 3397; *Athenaei S. Anselmi* in Urbe: aggregatio Instituti Philosophiae Salisburgensis II 3409; *Athenaei Angelici:* erectio Instituti Scientiarum Socialium II 3419; *Athenaei Salesiani:* erectio Instituti de scientiis paedagocicis II 3514; *Univ. Salmanticensis* II 3539; *Univ. Catholicae Quitensis* II 3573; *Athenaei Heythropensis* III 4617; *Bracarae Augustae* penes Univ. Catholicam Lusitanam III 5258; – *scientiarum ecclesia-sticarum* apud Univ. Varsaviensem I 292;

– THEOLOGIAE: *Univ. Gregorianae* cum potestate re-nuntiandi «magistros aggregatos» I 479; *Univ. Cath. Noviomagensis* I 595; *Collegii Internationalis Carmeli-tarum Excalceatorum* in Urbe seu S. Teresiae a Iesu et S. Ioannis a Cruce: erectio I 1630, titulus «Ponti-ficius» datur III 4373, erigitur Institutum Spiritualita-tis III 4533; *Bratislaviensis* apud Seminarium Maius Tyrnaviense I 1634, III 5316; *Studii generalis Washingto-nensis O.P.* I 2098; *Seminarii Metropolitani Bonaërensis* II 2257; *Moncensis:* Institutum canonisticum II 2597, 2616, 2627, 3270; *Sydneyensis* II 3247; *O.F.M. Conc.* in Urbe in posterum appellanda «S. Bonaventurae» II 3351; *Trevirensis* II 3401; *Salisburgensis:* Institutum Philosophiae II 3409; «*Marianum*» in Urbe: erectio II 4321, erectio Instituti Mariologiae III 4027, facultas conferendi Doctoratum III 4661, titulo «Pontificio» augetur IV 5661; *Univ. Cath. Andegavensis:* erectio Instituti philosophici II 3515; *Univ. Cath. Tokyensis* «Sophia» II 3565; *Univ. Cath. «Lovanium»* in Congo (Zaïre) II 3612; *Univ. Lateranensis* affiliatur: Studium theologicum Seminarii Alwayensis III 3974, Acade-mia Alfonsiana Theologiae moralis III 4097, aggre-gatur: Studium Theologicum «Claretianum» II 4380, et «Augustinianum» III 4719; *Neapolitana:* aggregatio Instituti superioris S. Theologiae Seminarii Tananari-vensis III 4021; *Athenaei Antoniani:* adscriptio Studii biblici Hierosolymitani III 4044, affiliatio Studii Theo-logici Hierosolymitani O.F.M. IV 5981, item Studii theologici O.F.M. Cap. in Urbe tamquam sectio spe-cializationis theologiae spiritualis IV 6272; *Univ. Cath. Insulensis:* novae leges datae et incorporatio Studii Philosophico-Theologici Seminariorum dioecesis Insu-

http://www.obrascatolicas.com

sis III 4057; *Athenaei S. Anselmi* in Urbe: erectio stituti Liturgiae III 4218, aggregatur Studium Theo- gicum «Sancti Augustini» in loco Siegburg III 4725; henaei *Angelicum* in Urbe: aggregatio Studii theolo- i a S. Thoma Aquinate Bononiensis III 4327; *Athe- ei Heythropensis* III 4617; *Univ. Sherbrookensis* III 18; *Univ. Salmanticensis:* aggregatio Instituti scien- rum religiosarum a S. Pio X nuncupati III 4663, item stituti Superioris Pastoralis Matritensis tamquam nnium specializationis III 5189; *Seminarii Maioris latensis* in Vietnamensi natione III 4696; *Semi- rii Metropolitani Paderbornensis* III 4989; *Hispaniae otentrionalis* in duplice Sede Burgensi et Victoriensi 5102; *Vratislaviensis* I 1634, III 5316; *Hispaniae otentrionalis-orientalis* seu Barcinonensis III 5319; *erregionalis Mediolanensis* IV 5693; *Univ. Fluminis uarii* IV 6212.

Faits de Loublande: decretum S. Officii I 288, 289.

Fallentiae: conversio in distributiones inter prae- ntes I 388.

Familia *christiana:* consecratio Cordi Iesu I 108, 2; condicio, necessitates, errores, vitia I 1208; alloc. ntificia ad sodalitatem «Fronte della Famiglia» II 40; eius bona et iustitia tutantur a Tribunalibus ec- siae III 5975; eius sanctitas III 4117; mitigatur lex stinentiae pro familiis operariorum I 809 et lanio- m II 3589;

— *humana:* mutua officia Commissionis «Iustitia et x» et Conferentiarum episcopalium in eius bonum ercenda IV 5646; — *Nobilium:* sensus et officia in clesia nostrae aetatis III 4457; — *pagana:* collatio ptismi filiis infidelium in eam postea redeuntibus I 66, 1461;

— *religiosa* seu *Institutum perfectionis:* Instr. ad Mo- ratores supremos Institutorum laicalium I 1113; de mnis admittendis I 2082; conventio inter eam et dinarium loci cum paroecia committitur ad nutum Sedis II 3570, 3589; alloc. pontificia ad earum Su- riores Provinciales III 4121; Officia liturgica Propria 4672; *dominicana:* facultas ei datur adoptandi Li- gicam Horarum IV 6149; v. **Instituta** religiosa.

F.A.O.: alloc. pont. in XX anniversario IV 5919.

Fatalia *ad recurrendum* contra decretum amotionis rochorum I 631; *ad appellandum* in causis matrimo- libus IV 6263.

Fatima: intersertio «orationis Fatimae» inter de- las Rosarii II 3451; indulta concessa L anno recur- te a veneratione B.M. Virginis de Fatima III 5105.

Fautores *factionis* «L'Action française»: modus nfessariorum agendi cum eis I 866; *sectarum* mas- nicarum: normae Codicis confirmantur II 2595.

Favor fidei: facultas dispensandi pro novo matri- onio quasi parochis concessa in Const. Pauli III Altitudo», S. Pii V «Romani Pontificis» et Gregorii III «Populis» I 224; dubium circa usum dispensandi nculum matrimoniale in favorem fidei I 176; extra rivilegium Paulinum I 700; de usu favoris quo gaudet rivilegium fidei in matrimonio, et de usu Const. Pii V Romani Pontificis» II 2285; recurrendum est ad Officium quoties pars catholica, cuius matrimonium olutum fuit in favorem fidei, novas inire intendit uptias cum parte non catholice baptizata II 3841, 844, 3845; S. Officium concedere non solet Ordinariis ocorum facultatem dispensandi ab impedimento di- paritatis cultus, quoties matrimonium partis catholicae olutum iam fuerat in favorem fidei II 3867; valor lausulae «praevio baptismo» quae apponi solet in Rescriptis solutionis matrimonii in favorem fidei III 015; conditiones et cautelae ad novum matrimonium mixtum contrahendum III 4454; matrimonium in favorem fidei nequit valide solvi ab Ordinariis locorum III 5218; potestas solvendi matrimonia in favorem fidei delegari nequit a Romano Pontifice II 3394, III 3917, 4057; gratia solutionis intelligitur communicanda cum parte conventa iuxta iudicium Ordinarii III 4294; in casibus solutionis curandum est etiam bonum partium et prolis III 4479; redditur facilior et celerior modus procedendi in causis solutionis matrimonii in favorem fidei III 5033;

— *casus solutionis* in favorem fidei vinculi matrimonii per supremam Summi Pontificis auctoritatem: normae pro conficiendo processu II 3354; casus solutionis vinculi: *naturaliter validi* I 1784, II 3827, 3830, 3838, 3845, III 3932, 3935, 3968, 3970, 4387, 4420, 4471; inter *partem catholicam et partem non baptizatam* cum dispensatione a disparitate cultus II 2428, 2432, 2730, 3353, 3397, 3400, 3591, III 3925, 3963; inter *partem non baptizatam et partem acatholice baptizatam* I 828, II 2587, 2748, 3369, 3563, 3571, 3839, III 4035; inter *partem non baptizatam et partem acatholicam dubie baptizatam* II 3391; inter *partem catholicam et partem non baptizatam mahumetanam* absque dispensatione disparitatis cultus, et coram solis testibus in adiunctis extraordinariis II 2522; inter duas *partes acatholicas* II 3728; inter *partem catholicam et partem non baptizatam* cum dispensatione disparitatis cultus et post duas sententias validitatem matrimonii confirmantes II 3808; inter *partes non baptizatas*, non imposita obbligatione recipiendi baptismum II 3838; conceditur facultas parti catholicae, cuius prius matrimonium solutum fuerat in favorem fidei, ineundi novas nuptias cum parte non baptizata II 3844; inter *partes non baptizatas* ut una pars contrahere possit cum parte catholica II 3845; inter *acatholice baptizatam et partem in secta haeretica* invalide baptizata III 4471; inter *duas partes in secta «Jehovah»* baptizatas III 4969; matrimonium in infidelitate contractum, post adulterium partis catholicae, potest solvi in favorem fidei III 5034;

— *post solutionem* in favorem fidei: pars non baptizata contrahit cum parte catholica, dispensata disparitate cultus II 3846; conceditur dispensatio mixtae religionis III 4017; conditiones et cautelae quas S. Sedes apponere solet ut pars catholica quae matrimonii solutionem obtinuit in favorem fidei, novas nuptias contrahere possit cum parte acatholica III 4454.

Favor *iuris* quo gaudet semper matrimonium II 2423; *Seminarii:* stipendia Missae binatae II 3540.

Favores spirituales *Unionis Cleri* pro Missionibus I 823, 826, 1820, II 2173, 2173, 2214; *Operis* Ap. Hiberniae II 2442; *Anni* Mariani: caesaraugustan I 1955, universalis II 3214, Lapurdensis II 3775, 3821, Fatimensis III 5105; Anni Iubilaris S. Iacobi de Compostella II 3340; *Servorum Dei:* prudentia in eorum publicatione IV 5867.

Fecondatio artificialis: alloc. pontificia II 2635.

Fecunditas humana: alloc. pontificia II 3499.

Feldkirchensis dioecesis: erectio II 5429, 5450.

«Felix Timmermans, Pallieter» damnatur I 320.

Feminae universitariae: relationes cum Actione Catholica feminina I 445, 655; mos inhonestus vestiendi I 1149; Actionis Catholicae: Statuta pro Unione mulierum I 1368, et pro sectione iuvenili feminarum I 1371; servitium praestantes in bello: mitigatio ieiunii eucharistici I 2042; omissio unctionis in pectore et inter scapulas in earum baptismo II 2880; iura et officia propria in hodierna societate III 4230;

— *religiosae:* relationes cum Actione Catholica feminina I 857; normae pro itineribus II 2348; recte instituendae ad munus educandae iuventutis II 2913;

coëducatio in scholis publicis quae ab eis reguntur III 3983; facultas nonnullis datur administrandi Communionem III 4664; unio exstinctiva cuiusdam Instituti religiosi feminarum III 5102.

Feria: Missa conventualis in feriis cum Missa propria I 743; commutatio Officii de feria cum de Sancto, tempore Quadragesimae II 3822;

— *II, III et IV* post Dominicam Ssmae Trinitatis: facultas celebrandi de festo II 2245; *II mensis septembris:* sollemnitas externa S. Ioseph Opificis conceditur celebranda pro S.F.A.S. II 3464;

— *IV Cinerum:* benedictio et impositio cinerum extra hanc feriam I 480; incipit tempus adimplendi Praeceptum paschale: pro Hispania I 727, pro Australia et Neo-Zelandia I 1832, pro Archidioecesi Toletana II 2166; facultas transferendi abstinentiam a sabbato in feriam IV durante Quadragesima I 809;

— *V post Octavam* Corporis Christi: festum et Officium proprium Cordis Iesu eucharistici I 413; *in Cena Domini:* celebratio supplicationum XL horarum II 2739, Missae Vespertinae II 3136, privilegium celebrandi Missam privatam II 3821, Missa dicenda ad conficienda Olea sacra extra hunc diem III 4120, celebratio Missae sacerdotis qui Communionen recepit in feria V in Missa benedictionis chrismatis III 5291, Liturgia Horarum in Cena Domini ordinanda ab iis qui veteres libros liturgicos adhuc legitime retinent IV 6244;

— *V post cineres:* dubia liturgica II 2397;

— *VI infra hebdomadam:* dispensatio a lege abstinentiae pro navigantibus et maritimis II 3418, 4237, III 4372; *VI cuiusvis mensis:* Missa votiva Cordis Iesu I 400, 476, 593, 915, 1878; transferenda in primam mensis Dominicam I 778; facultas binandi I 1608, II 2255; iterum celebrari potest horis vespertinis II 3267; *VI Hebdomadae Sanctae in Parasceve* seu *in Passione Domini:* modus deferendi processionaliter signa Passionis et statuam Virginis Perdolentis I 1176; sensus verborum «perfidi iudaei» et «iudaica perfidia» in liturgia huius diei II 2504; usus celebrandi supplicationem XL Horarum hac die II 2739; mutatur formula deprecationis pro iudaeis III 3938; distributio Communionis monialibus hac die extra actionem liturgicam III 4340; ordinatio Liturgiae Horarum pro iis qui veteres libros liturgicos retinent IV 6244; excipitur haec feria a diebus concessae dispensationis ab abstinentia carnis III 4237, 4372; *VI post octavam Ascensionis:* dubia liturgica I 1715; *sabbatum post primam feriam VI cuiusvis mensis:* Missa votiva Summi et Aeterni Sacerdotis permittitur I 1783; — *Rogationum:* commemorationes in Missa faciendae I 476.

Ferialis *Missa* votiva substituitur a Missa Patroni I 1919; *dies:* facultas binandi II 2494, 2522, III 4331, cum percepto stipendio III 4229; usus antimensii in his diebus II 3291.

Feriarum tempus: pro Officialibus Sanctae Sedis I 849; v. **Curia** romana; facultates concessae sodalibus Actionis Catholicae II 2349, 2654, coloniarum aestivarum II 2427, Congregationum Marianarum II 2429; labor manualis clericorum apud fabricas, portus etc. II 3159, 3839.

Ferrata via: facultas celebrandi Missam in curribus durante Anno Sancto II 2660; facultas data sacerdotibus audiendi confessiones II 2891.

Ferrum in confectione mensae altaris II 2937.

Festivus dies: binatio in diebus non festivis I 1851, 2055; item in festivis non de praecepto I 1870; facultas ter Missam dicendi I 1937; celebratio Missae de requie praesente cadavere I 2018.

Festum: ieiunium in regula O.F.M. I 387; abusus tollendi in celebratione solemnitatum, praecipue in Italia I 856; conceditur monialibus Carmelitis usus ovorum et lacticiniorum in nonnullis solemnioribus festis I 957; normae de festis incidentibus pro graeco-ruthenis canadensibus, extenduntur ad S.F.A.S. I 1177; praestantia ob maiorem solemnitatem I 1738; celebratio Dominicae infra octavam festorum in Gallia II 2397; facultas ter sacrum litandi II 2435; Provincia religiosa ubi festa Beatorum Instituti celebrari possunt II 2732; litterae circulares de festis sanctificandis II 3028; dispensatio abstinentiae et ieiunii in diebus a fidelibus uti festis celebratis in navibus Germaniae II 3420; excipiiuntur nonnulli dies festi in dispensatione a servitio chorali post meridiem II 3442; Missa vespertina permittitur his diebus ratione matrimonii celebrandi II 3716; novus index dierum quibus inest obligatio Missis pro populo III 4129; participatio ad Missam festivam eorum qui vulgo dicuntur turistae III 4964; facultas impertiendi Absolutionem sacramentalem generalem in vigiliis magnarum solemnitatum III 5022;

— *civile* operariorum in S. F. A. S. II 3464; — *impeditum:* lectio nona I 778; duorum in eadem ecclesia II 2279; — *particulare:* obligatio Missae pro populo I 108, 291, 1187; — *simplex:* eius commemoratio in Officio S. Mariae in Sabbato I 1919; — *suppressum* a Codice non expressum I 108; abstinentia I 108; obligatio Missae pro populo I 108, 1187, 1593; index festorum in universa Ecclesia suppressorum I 249; Missa pro populo cum stipendio I 1593; — *translatum* I 24, indulgentiae festis translatis adnexae I 367, 1836; Missa pro populo I 953; dubia liturgica I 1919; duorum festorum particularium quae in eadem ecclesia impediuntur II 2279; solemnitatis externae B.M.V. a Sacro Numismate II 2141; festi, in Dominicam II 2397; solemnitatis externae Patroni vel titularis II 2756; festorum, in Dominicam: «Sequentia» II 2756; solemnitatis externae S. Ioseph Opificis II 3464;

— *concurrentia* I 74; Officii S. Ioannae de Arc II 2397; Dominicae cum aliis festis II 2397; Vesperae in concurrentia Dominicae II classis cum festo II classis II 3555;

— *extensio ad Ecclesiam universalem* nonnullorum festorum I 411; S. Teresiae a Iesu I 890; S. Gabrielis a Virgine Perdolente I 1384; S. Ioannis Bosco I 1721; S. Ioannis Leonardi I 1957; S. Pii X Summi Pontificis II 3368; — *occurrentia:* dubia liturgica circa I 24, 74, 1607, 1919; Dominicae cum aliis festis II 2397; — *reductio* festorum de praecepto I 372, 1832, II 2890; in Hibernia II 3870; — *restauratio* festorum de praecepto II 2881;

— *Ssmae Trinitatis:* celebratio in feriis II, III et IV post Dominicam festi II 2245; — *dedicationis:* omnium ecclesiarium Congregationis Missionis I 1518;

— *de praecepto:* index in India britannica I 372, in Australia et Nova Zelandia I 1832; binatio Missae in festis non de praecepto I 1870; distributio Communionis horis postmeridianis mitigato ieiunio I 1962; S. Iacobi Maioris Apostoli in Hispania II 2239; restauratio II 2881; reductio II 2890; facultas utendi linteo seu antimensio II 3217; index pro Hibernia II 3870; facultas ter litandi Sacrum III 4269; novus index dierum quibus inest obligatio Missae pro populo III 4129; facultas satisfaciendi praecepto festivo audiendi Missam in horis postmeridianis vigiliae festorum III 4667, 4718, 4726, 4940; benedictio nuptiarum non debet impediri his diebus III 4697; ordinatio Missae quae celebratur in vigilia festi ad implendum praeceptum III 4718; Ordinarius loci nequit concedere ter Missam litare in vigiliis festorum III 4993; facultas celebrandi quater Missam in his diebus III 5096; ordinatio Missae matutinae et

http://www.obrascatolicas.com

ertinae cum Dominica IV Adventus incidat in
iliam Nativitatis Domini III 5281;
- DOMINI N. IESU CHRISTI: *Boni Pastoris:* Officium et
sa I 669; *Regis:* instituitur I 787; assignatur ultimae
ninicae octobris I 804; *Cordis Iesu:* in Lusitania I
; Officium et Missa propria cum Octava I 1003;
iosissimi Sanguinis:* Officium et Missa I 1533; doxolo-
et Praefatio I 1715, II 3564; *Nativitatis:* hora Missae
nae ubi ex indulto celebratur horis serotinis vigiliae
229; *Nominis Iesu, SS. Eucharistiae et Transfiguratio-*
Praefatio propria II 3564; *Summi et Aeterni Sacerdo-*
Praefatio propria II 3564; *Corporis Christi:* celebra-
Missae coram Ssmo Sacramento exposito in festo et
octo sequentes dies II 3601; ordinatio Missae et
cii ubi transfertur in Dominicam III 5440; *Epipha-*
et *Ascensionis:* ordinatio Officii et Missae cum
sferuntur in Dominicam III 5440; v. singula festa;
- MARIAE VIRGINIS: *omnium Gratiarum Mediatricis*
353; *de Guadalupe*, titularis ecclesiae religiosorum I
0; *a Sacro Numismate:* translatio solemnitatis exter-
II 2141; *Cordis B.M.V.* v. **Cor** Mariae; *Assumptio-*
Officium et Missa nova II 2889; translatio ieiunii
abstinentiae II 3723; *Imm. Conceptionis:* annorum
3-54: Missa post mediam noctem II 3221; ieiunium
vigilia II 3723; *Reginae:* instituitur II 3311; alloc.
tificia II 3320; Officium, Missa et elogium pro-
um II 3395; *Purificationis:* Praefatio propria II 3564;
- *Patroni* principalis eiusque octava I 476; plurium
oeciarum: Missa pro populo I 911; translatio solem-
tis externae II 2756; ritus et omissio Missae pro
ulo in festis vulgo Patronorum III 4168;
- *Sanctorum* in particulari: S. Ioannis a Cruce: ad-
ones et variationes I 845; S. Teresiae a Iesu: Missa
Officium proprium I 890; calendarium et festum in
ssionibus I 1035; S. Ioannis Eudes: Officium et
sa I 947; S. Margaritae M. Alacoque: Officium et
sa I 1093; S. Roberti Bellarmino et S. Alberti Magni:
icia, Missae et elogia I 1377; S. Gabrielis a Virgine
dolente: Officium et Missa I 1384; S. Blasii: bene-
tio gutturis I 1707, 1715; S. Ioannis Bosco: Officium
Missa I 1721; omnium Summorum Pontificum I
7; S. Ioannis Baptistae titularis ecclesiae I 1919;
Ioannis Leonardi cum Officio et Missa I 1957;
nium Sanctorum anni 1950: Missa de Assumptione
M.V. II 2800, ieiunium et abstinentia in vigilia II
3; S. Pii X cum Officio et Missa II 3368; S. Ioseph
ificis: institutio II 3393, solemnitas externa II 3464,
oc. pontificia hoc festo recurrente III 5352; ordina-
Officii Sanctorum I classis III 4348; S. Ioseph anno
57 celebrandi III 4975; S. Christophori potest legi-
e celebrari IV 5587;
- *titularis* ecclesiae I 1607; ecclesiae cathedralis:
mbolum Missae dicendum est in omnibus ecclesiis
oeceseos I 1964; «Credo» in festum S. Ioannis Bapti-
ae titularis ecclesiae I 1919; B.M. Virginis de Guada-
pe titularis ecclesiae religiosorum I 2100; translatio
lemnitatis externae II 2756.

Fetus humani *amputatio:* mens S.C. pro Doctrina
idei III 5121; *abortus* offendit ius naturae IV 6348.

«Fidei donum»: Encyclica de catholicarum mis-
onum conditionibus in Africa II 3602.

Fideles Christi: respondentes sacerdoti celebranti
Missam I 366, 371; impositio scapularii magno numero
554, et modus illum imponendi I 1059; fit eis facultas
nponendi sibimetipsis scapularii in adiunctis extraor-
inariis I 906; confessio sacramentalis et Communio
uoties Eucharistia administratur infirmis I 923; pri-
ilegia et facultates eisdem concessa ad decennium in
America Latina I 1053; v. **Facultates** Americae; modus
imponendi numisma miraculosum pluribus simul I 1059;
oblationes sub forma «borse di studio» pro collegiis
O.F.M. I 1200; piae peregrinationes in celebriora
Sanctuaria I 1710; annum LX aetatis attingentes, in-
firmi, praegnantes: dispensatio a ieiunio eucharistico I
1780, 1781, II 2596; asservatio Eucharistiae in ecclesiis
et oratoriis publicis in eorum commodum I 1896;
dispensationes ieiunii et abstinentiae eis datae et li-
beratio a ieiunio Regulae religiosorum I 2044, 2050;
exhortantur ut Missae frequenter et devote in-
tersint I 2080; mitigationes ieiunii fidelium S.F.A.S.
extenduntur ad canadenses II 2172; indulgentiae con-
cessae peregrinantibus in sepulchrum S. Iacobi Maioris
Apostoli II 2239; elenchus quaestionum pro relatione
de statu fidelium II 2247; participatio et activitas in
factionibus politicis Italiae II 2318; decretum de absti-
nentia et ieiunio pro latinis II 2565; confessio sacra-
mantalis durante itinere per viam ferream II 2891; in
eorum commodum celebrans capellanus Apostolatus
maris uti potest altare portatili II 3148; emigrantes v.
Emigrantes; exercentes munus lanionum: mitigatio
abstinentiae II 3589; Visitator Ap. datur fidelibus dioe-
cesis Gedanensis qui per orbem extorres versantur III
4481; invocatio «pro pace» in oratione fidelium inseren-
da III 4956; normae circa facultates audiendi confes-
siones fidelium in Urbe III 5419; participatio communis
S. Eucharistiae inter fideles diversas confessiones chri-
stianas profitentes IV 5735;
— *addicti militaribus officiis:* absolutio sacramentalis
in forma generali, et dispensatio a ieiunio eucharistico
I 1963, 2042, II 2109; — *defuncti* v. **Defuncti;** — *detenti*
in carceribus vel captivorum castris: absolutio sacra-
mentalis forma generali durante bello et dispensatio a
ieiunio eucharistico et celebratio Missa horis vespertinis
1963, II 2384, III 4167, 4236;
— *ritus orientalis:* acquisitio indulgentiarum I 79;
emigratio clericorum curam spiritualem eorum gerendi
causa I 1119, 1146; recitatio Rosarii pro ruthenis I
1169, extenditur ad byzantinos slavicos I 1238; adire
debent S. Paenitentiariam pro indulgentiis I 1633;
preces et pia opera indulgentiis ditata II 2208; tenentur
legibus Codicis latini de libris damnatis vel prohibitis
II 2234; administratio Confirmationis a Presbyteris
ritus latini II 2500; decretum de abstinentia et ieiunio
II 2564; Ordinariatus, Exarchatus, Eparchiae pro eis in
regionibus latinis constituti v. **Erectio** Hierarchiae Ec-
clesiae Orientalis; sacerdotes S.I. curam eorum haben-
tes uti possunt utroque ritu in Officio divino III 4230;
— *Sinenses:* facultas imponendi sibimetipsis scapula-
rem B.M.V. a Monte Carmelo II 2891;
— *associationes, Confraternitates:* admissio in Con-
fraternitatem Rosarii absque inscriptione in registris
durante bello I 1936; inscriptiones in articulo mortis
factae non observatis statutis sunt invalidae I 2052;
exsecutio piorum operum praescriptorum ad fruenda
privilegia II 2319; transitus in Instituta saecularia II
3538; usus instrumenti televisifici II 3809; normae
quibus regitur competentia Curiae Romanae in fidelium
associationes III 5446.

«Fidelium animae...»: omissio I 527, III 4765.

«Fides» Agentia: constitutio I 884.

Fides bona in qua relinquendi sunt coniuges post
solutionem invalidam matrimonii per dispensationem
in favorem fidei III 5218.

Fides *catholica* per orbem propaganda I 239; vigi-
lantia Ordinariorum circa nova acatholicorum moli-
mina contra eam I 332; russi ad eam redeuntes I 1002;
conversio ad eam mulieris legitime coniunctae cum
viro polygamo I 1916; libertas actus fidei et conversio-

nis: doctrina catholica II 2112; de Assumptione B.M.V.
II 2339, 2801; conversio ad eam acatholicorum qui
vitiatum consensum dederunt suo matrimonio III 3900;
consideratio veritatum fidei ad indulgentias Rosarii
adquirendas necessaria III 4020; tuitio adversus errores
circa mysteria Incarnationis et Ssmae Trinitatis IV
6240; — *communis* ecclesiarum Catholicae et Antioche-
nae seiunctae IV 6150;
— *Annus a fide* vocatus, idest annus 1968 recurrente
saeculo XIX a martyrio SS. Petri et Pauli III 5396;
— *apostatae a fide* prohibentur agere in causis matri-
monialibus I 1950; — *bonum fidei* quaerendum in sol-
vendis matrimoniis III 4479; — *favor* v. **Favor** fidei;
— *peccata contra fidem:* absolutio a censuris hac ratio-
ne incursis I 910, 1514, III 4222; — *praeservatio fidei*
in Locis Sanctis: unio Operis cum Ordini Equestri
S. Sepulchri I 924; — *privilegium fidei:* usus favoris quo
gaudet in matrimoniis II 2285; — *professio fidei* emitti
debet a Superioribus Societatis clericalis vitae com-
munis sine votis I 839; professio sollemnis fidei a
Paulo VI pronuntiata III 5396.

Fiduciaria hereditas in opus Patronati I 872.

Figura, missio et qualitates catechistae IV 5812.

Filiae *S. Ursulae:* societas a S. Angela Mericia con-
dita I 59; *Caritatis:* subiectio Instituti Superiori Gene-
rali Congregationis Missionis et exemptio ab Ordinariis
locorum II 2383; *Mariae:* S. Maria Goretti constituitur
Patrona sodalitatis II 2830; *Mariae Dominae Nostrae:*
unio utriusque partis Ordinis sub titulo: «Ordo Socie-
tatis Mariae Dominae Nostrae» II 3574.

Filialis *domus* v. **Domus** religiosa.

Filii *Cordis Iesu:* Institutum veronense in duas
Congregationes separatur I 597; *Immaculati Cordis*
Mariae seu *Claretiani:* Novum Officium Imm. Cordis
Mariae eidem conceditur II 2341; *Dei:* exercitium po-
testatis iudicialis in Ecclesia non opponitur verae eorum
libertati IV 5740.

Filii *acatholicorum:* admissio ad Ordines sacros I
231; impedimentum ad Ordines afficit tantum descen-
dentes in linea paterna usque ad primum gradum I
485; modus procedendi in illis admittendis ad Semi-
narium et Ordines III 4143, 4159; facultas datur Le-
gatis Pontificiis in Missionibus dispensandi cum eis
quoad Ordines sacros suscipiendos III 4222; usus fa-
cultatis dispensandi ad Ordines maiores cum illis qui
iam obtinuerant dispensationem ad novitiatum et Ordi-
nes minores III 4664; facultas per Rescr. «Cum admo-
tae» concessa dispensandi cum eis quoad ingressum
et Ordines sacros III 4981; administratio baptismatis
filiis parentum non catholicorum IV 5862;
— *adulterini:* sunt inhabiles ad munus Superioris
Maioris III 5110; facultas eos admittendi ad Ordines
sacros III 5252; — *apostatarum:* eorum matrimonium
I 1163; — *emigrantium* optare possunt pro paroecia
personali aut territoriali I 1852; — *illegitimi,* exceptis
adulterinis et sacrilegis, non amplius sunt inhabiles ad
munus Superioris Marioris III 5110; — *infidelium* in
familiam paganam redeuntes: collatio baptismi I 1166,
1461, IV 5862; — *legitimati* per subsequens parentum
matrimonium habendi sunt ut legitimi ad omnes ef-
fectus iuris, nisi contrarium expresse dicatur I 1186;
— *naturales:* dispensatur irregularitas ex defectu na-
talium ut promoveri possint ad Ordines sacros III
4043; — *sacrilegi* sunt inhabiles ad munus Superioris
maioris in Religionibus III 5110.

«Filmoteca Vaticana»: Officium erigitur eiusdem-
que Statuta approbantur III 3980.

Filtratio vini in Missa adhibendi I 775.

Fines *Concilii Vaticani II* indicantur III 4398; *diei*
mundialis precum pro vocationibus sacerdotalibus et
religiosis III 4252, 4625; *Institutionis* Internationalis
«F.A.O.» IV 5919; *Operum Missionalium* in Ecclesia IV
6323; *matrimonii* II 2240; *potestatis iudicialis* in Ec-
clesia II 2436; *vitae christianae* et renovationis Ec-
clesiae III 4398.

Finis seu terminus *anni scholastici:* Missa votiva
cum ritu privilegiati II 3098; *Concilii Vaticani II* as-
signatur festo Imm. Conceptionis B.M.V. 1965 III
4766, 4908; *litis* in recursu adversus translationem
parochi IV 6193; *Missae:* additiones in invocationibus
recitandis II 3100, 3139; omissio precum quoties Ho-
milia habetur II 3399; *territorii* Delegationis Ap. Afri-
cae orientalis III 4034 et Occidentalis melius determi-
nantur III 4034; *paroeciarum* ab Ordinario determi-
nandus III 4483; *Patriarchatus:* Hierarchae constituti
extra IV 5760; *vacationis legis* aliquarum normarum
liturgicarum III 4128.

Finnia: Delegatio Ap. erigitur III 4027, 4944.

F.I.R.E. = Foederationis italicae religiosorum
edocentium Statuta II 2916.

F.I.R.R. = Foederationis Italicae Religiosorum
reeducantium Statuta II 2918.

Fistula in stomachum directe derivans ad S. Com-
munionem sumenda, permittitur III 4232, 4456; per
viam nasi derivans ad idem, denegatur III 4481, 4767.

Flaviobrigensis civitas (= Bilbao) sedes Universi-
tatis Deustensis III 4379.

Flavus color casulae alios colores supplentis I 531.

Fleg Edmundus: auctor libri damnati I 1955.

Flumen Ianuarii: erigitur Pontificia Universitas
Studiorum II 2395, eiusdemque Facultas theologica
constituitur IV 6212.

Fodinarum beneficialium proventus I 1362.

Foederatio *Civitatum* Germaniae v. **Germania** Foe-
derata; *Helvetiae* v. **Helvetia:** — *mundialis* Communi-
tatum vitae christianae hucusque Congregationum
Marianarum nuncupatarum: principia et Statuta III
5332; — *Congregationum Marianarum:* erectio II 3151;
Statuta II 3153;
— *monasteriorum monialium:* Const. Ap. «Sponsa
Christi» II 2815; Instr. «Inter praeclara» II 2826; mo-
nialium S. Clarae in Gallia: facultates Delegatis concessae
II 3092; Statuta II 3231; normae generales a Dele-
gatis observandae II 3229; formula qua S. C. de Reli-
giosis uti solet ad nominandum Delegatum et ad facul-
tates ei tribuendas II 3339; criteria servanda in Foede-
rationibus constituendis, praesertim quoad territorium
II 3370, 3371; — «*pro claustralibus*» seu monialibus
Italiae: Statutum particulare II 3868; — «*Pueri can-
tores*» internationalis: approbatio et Statuta II 3872;
approbatio definitiva Statutorum II 4630;
— *Religiosarum docentium* in Italia (F.I.R.E.): Sta-
tuta II 2916; item reeducantium (F.I.R.R.) II 2918;
Statuta generalia Foederationis religiosarum feminarum
in Italia (C.I.S.) II 3566; — *religiosorum* in Lusitania:
Statuta Consilii Nationalis II 3220; v. **Conferentia,**
Confoederatio religiosorum; — *Universitatum* studiorum
Catholicarum erigitur II 2618.

Foetus v. **Fetus.**

Fogazzo Antonio, *La vita di:* damnatur I 358.

Folia periodica: evulgatio gratiarum et oblationum
I 1395; factionem communistarum foventia: venditio
et distributio II 2620; v. **Publicatio** periodica.

«Fondazione Premio Internazionale della Pace
Giovanni XXIII»: constituitur praemium et Statuta
approbantur III 4372.

Fons baptismalis: materia I 429, benedictio I 472,
ius cumulativum I 505.

http://www.obrascatolicas.com

Fontgalland, Guy de II 2483.
«Food and Agriculture Organisation» (F.A.O.): c. pontificia de finibus et activitate huius Instituti rnationalis IV 5919.
Foraneus Vicarius: praecedentia statuitur I 780.
Forerius Maior: praecedentia definitur I 1571.
Forma *Absolutionis generalis* a peccatis et censuris lium laboribus paramilitaribus addictorum durante o I 1963; item opificum civilium I 1996; — *allergiae* a panem: S. Communio sub specie vini tantum III 2; peculiaris: dispensatio a lege ieiunii et abstinen- III 4372; — *apostolatus* sacerdotum operariorum sare debet III 3958; v. **Sacerdotes** operarii; — *calicis* a I 479; permittitur usus novae formae III 4261; - *devotionis novae:* in B.M.V. «Virginem-Sacerdo-» non probatur I 867; non introducendae, et abusus re tollendi I 1826; erga Sacrum Caput D.N. Iesu risti non introducenda I 1892; reprobantur «Devo- ne all'amore annientato di Gesù» et «Rosario le santissime Piaghe di N. Signor Gesù Cristo» I 6; quaedam erga Divinam Misericordiam non pro- atur II 3874, 3930; — *electionum* apud Moniales rmelitas I 968; — *habitus religiosi* unica pro utraque sse sororum vel monialium III 3973; v. **Habitus** giosi; — *humana* pro repraesentando Spiritu Sancto 38; — *iudicialis* stricta omittitur in causis nullitatis tractandis a Vicario Ap. Sueciae III 3893;
- *matrimonii canonica ordinaria:* obligatio Const. rovida» post Codicem I 110; viduarum militum que sollemnitatibus iuris civilis I 213; pro ethnicis et otestantibus I 246; facultas dispensandi a forma sub- egari potest Vicariis Cooperatoribus I 1464, qui ent potestate ordinaria I 1512; sanatio in radice trimonii nulli ob defectum formae I 1933; in cele- tione admitti possunt in presbyterio tantum testes I 9; ab acatholicis nati et acatholice educati non te- atur forma canonica matrimonii quoties contrahunt n Orientalibus baptizatis II 2133; inter duas partes holice baptizatas et acatholice educatas II 2394; ni contrahentis cum orientale II 2505, 3140; omnes Ecclesia catholica baptizatos teneri ad formam cano- am matrimonii decernitur II 2510; inter absentes II 5; assistentia Ordinarii latini matrimonio duorum entalium II 3140; abrogantur poenae in contrahentes trimonium coram ministro acatholico II 3237; in- lta concessa Provinciae Agraënsi in India circa for- m matrimonii II 3820;
- *matrimonii canonica extraordinaria:* coram solis tibus I 780, 935; cum obstat lex civilis I 1620; ando adest grave incommodum II 2291; coram solis tibus inter partes catholicam et partem non bapti- tam durante bello II 2429; in regionibus Sinarum gimini communistarum subiectis II 2563; inter absen- s II 2615; Instr. de canonica celebratione matrimonii ram solis testibus in casibus particularibus IV 6192;
— *matrimonii mixti:* assistentia sacerdotis I 236; pro hnicis et protestantibus I 246; coram solis testibus in cclesia catholica I 743; celebratio Missae I 780; ram solis testibus durante bello II 2429, 2503, 2522; ter partem acatholicam et partem catholice baptiza- m etsi ab acatholicis natam et acatholice educatam II 591; pro valore matrimonii inter acatholice baptiza- os requiritur etiam praesentia contrahentium II 2601; artis acatholice baptizatae contrahentis cum parte atholice baptizata a ministro episcopaliano II 2661; artis catholicae ritus armeni cum parte acatholica ontrahentis extra Patriarchatum II 2761; inter partem on baptizatam et partem baptizatam in secta schisma- ica II 3808; inter baptizatam in ritu armeno et bapti- zatum in secta protestantica III 4248; inter baptizatam in ecclesia Batistarum et baptizatum graecum separatum III 4265; inter partem catholicam et methodistam III 4003; dispensatio a forma canonica matrimonii mixti III 5050, IV 6234; inter partes graecam orthodoxam et anglicanam coram ministro anglicano, cum partes adire possunt ministrum orthodoxum loci absque incommodo IV 6257;
— *matrimonii orientalium:* maronitarum extra proprium Patriarchatum I 1692; fidelium ritus byzantini I 2043; eorum qui contrahunt cum natis ab acatholicis et acatholice educatis II 2133; melchitae contrahentis cum parte presbyteriana II 2208; maronitarum et graeco-melchitarum contrahentium extra territorium patriarchale cum parte acatholice baptizata II 2276; russici schismatice baptizati contrahentes cum methodista non baptizata II 2277, vel cum parte religionis ignotae II 2278; partis schismatice baptizatae in Ecclesia Serviae cum parte baptizata in secta Protestantium II 2278; orientalis contrahentis cum latino II 2505, 3140; partis catholicae ritus armeni et partis acatholicae contraentium extra Patriarchatum II 2761; applicatio iurisdictionis suppletae celebrationi matrimonii II 3029; sufficit simplex benedictio absque ritu speciali II 3140; assistentia Hierarchae matrimonio duorum latinorum II 3140; inter baptizatum ritus armeni et baptizatum in secta protestantica III 4248; inter partem baptizatam in ecclesia Batistarum et partem baptizatam in ecclesia graeca separata III 4265; inter partem graeco-orthodoxam et anglicanam coram ministro anglicano si partes ministrum orthodoxum adire poterant IV 6257;
— *matrimonii civilis:* omissio ob non amittendam pensionem civilem I 78; pro viduis militum I 213;
— *ordinationis sacrae* plurimorum diaconorum I 1379; Const. Ap. de forma Ordinum Diaconatus, Presbyteratus et Episcopatus II 2480; variationes in Pontificali Romano ut forma Ordinum melius determinetur II 2732; — *paramentorum:* dubium I 786; gothica I 926, 1079; usus eorum iuxta formam antiquam confectorum II 2293; dubium circa formam II 3729; facultas utendi paramentis nova forma confectis IV 6102; — *Rosarii* B.M.V.: nihil innovetur II 3714; — *rubricarum:* simplicior redigitur II 3372, 3395, 3406, 3409, 3418, 3451, 3464, 3512, 3568, 3615; — *scapularis:* Carmelitani I 750; eius protectio materialis I 754; — *vestium choralium* simplicior redigitur IV 5910; — *vitae contemplativae* nova contra clausuram Instructionis «Venite seorsum» IV 5842.

Formale adulterium pro impedimento criminis requiritur in utraque parte III 3943.

Formalitates *canonicae* pro alienandis bonis et debitis contrahendis I 1776; v. **Bona; *civiles*** matrimoniales praemittendae matrimonio canonico I 475, 1620; in missionibus et circa munus Officialis civilis a missionariis hac occasione exercendum I 1892.

Formatio *clericalis:* scrutinium peragendum ante Ordines I 1203; Instr. «Quantum religiones» de formatione clericali et religiosa I 1355, quae extenditur ad Societates in communi viventes I 1492, 2042; Opus S. Petutis I 1091; de recta cleri orientalis institutione in territoriis patriarchalibus I 1951; cursus de Psalmis explanandis in Seminariis Italiae I 2084; de ampliori exstruendo Collegio in Urbe ad efformandos clericos S.F.A.S. II 2490; alumnorum Seminariorum proficua recitatio Officii divini II 2265; alumnorum extra Seminarium commorantium II 2336; Epistula ad Ordinarios Brasiliae de recta clericorum institutione II

2733; interdicuntur alumnis opera Teilhard de Chardin II 3783, 3790, III 4292; in musica sacra II 3783; in catechetica I 840, 1597, III 4381; de recta sacrorum alumnis in Seminariis tradenda institutione III 3939, 4100; cursus de doctrina sociali Ecclesiae III 4215, 4233, 4265; alloc. pontificia de sacrorum alumnis ad praesentes aetatis rationem instituendis III 4225; cursus de Tabulariis seu archivis ecclesiasticis instituuntur III 4374; de Seminariorum necessitate deque institutione alumnis tradenda III 4410; ius proprium et nativum Ecclesiae suos alumnos efformandi in Polonia vindicatur III 4666; decretum «Optatam totius» de institutione sacerdotali III 4747; de «patrimonio philosophico perenniter valido» decreti Conciliaris praecedentis III 4913; institutio liturgica tradenda III 4913; mens S.C. pro Institutione catholica circa Seminaria minora aliaque similia instituta III 5371, et circa divisionem Seminariorum in parvas communitates per varia loca dispersas III 5375; alloc. pontificia de recta institutione ad vitam sacerdotalem deque novis methodis aptanda IV 5503; litterae circulares de permanenti cleri, maxime iunioris, institutione IV 5672; ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis IV 5702; valor adspectus missionarii pro institutione sacerdotali IV 5815, 5824; circa studium atheismi et institutionem ad dialogum cum non credentibus IV 5858; de institutione philosophica deque modo Philosophiae hodie docendi apud Seminaria dioecesana IV 6214;
— *religiosorum:* Instr. «Quantum religiones» de formatione clericali religiosa I 1355, ad Societatis vitae communis extendenda I 1492, 2042; rituum orientalium in Seminariis patriarchalibus I 1951; instituitur penes S.C. de Religiosis Commissio peculiaris II 2238, quae elenchum quaestionum parat de institutione alumnorum II 2243; institutio temporaria in ritu latino novitiorum O.F.M. Cap. ad ritum alexandrinum pertinentium II 3100; transitus directus alumnorum religiosorum in Seminaria dioecesana II 3293; Institutum Romanum «Regina Mundi» ad feminas religiosas in disciplinis sacris instituendas II 3394; Const. Ap. «Sedes Sapientiae» II 3503, et adnexa Statuta generalia II 3516; normae pro «Ratione studiorum et institutionis» conficienda II 3593; schola «Mater Divinae gratiae» pro Magistris Praefectisque alumnarum II 3595; Institutum «Iesus Magister» pro religiosis laicis II 3719, III 4676; interdicuntur opera Teilhard de Chardin II 3783, 3790, III 4292; Instr. «Religiosorum institutio» de candidatis sedulo deligendis et instituendis III 4144; institutio sociologica et prohibitio operum Iosephi Ortega y Gasset III 4215, 4233, 4265; ratio studiorum ad tempus approbata prorogatur et Ratio institutionis urgetur III 4327; facultas datur peragendi experimenta externa seu activitatem formativam durante novitiatu III 4331; cursus pastoralis partem constituit integrantem curriculi theologici III 4556; remedia ad defectus vocationum minuendos et aptior institutio alumnorum in Postulatu et Novitiatu proponitur III 5098; normae pro renovatione Postulatus et Novitiatus III 5121, 5257; Scholae ubi studia ecclesiastica peragi possunt III 5170; Instr. «Renovationis causam» de renovatione institutionis ad vitam religiosam IV 5455; ratio fundamentalis Institutionis sacerdotalis IV 5702; adspectus missionarius IV 5815, 5824; institutio ad dialogum cum non credentibus IV 5858; experimenta contra ius commune permittuntur O.F.M. Cap. in materia IV 5981; institutio philosophica IV 6214.

Formativa activitas durante novitiatu III 4331.

Formula abiurationis contra religiones non christianas in «Ordine baptismi adultorum» III 3984;
— *Absolutionis generalis* pro Tertiariis saecularibus. S. Francisci I 213; formula brevior permittitur III 4622;
— *actorum processualium:* pro causis dispensationis super matrimonio rato et non consummato I 568, 580;
— *Benedictionis nuptialis* extra Missam I 1331, 1911; Ordinis lampadis seu Unctionis infirmorum penes Coptos I 1492; nosocomiorum I 1929; quinque scapulariorum sub una formula secundum ritum byzantinum II 2169; papalis in fine Missionum, Exercitiorum etc. II 2756; Seminarii clericalis novi II 3144; maris II 3392; officinae lapidicinarum et marmoriae II 3564; stationis radiophonicae II 3772;
— *catechismi S. Pii X:* circa matrimonium eiusdemque effectus civiles in Italia I 1345; circa ieiunium eucharisticum II 3214, III 4674; — *Communionis* distribuendae III 4489; — *Confirmationis* administrandae in periculo mortis II 3827; — *consecrationis* mundi Imm. Cordi B.M.V. II 2145; altarium ecclesiarum II 2916; generis humani Iesu Christo Regi III 3962;
— *definitionis* causae dispensationis super rato et non consummato penes S.C. de Sacramentis II 2116; — *dispensationis* a servitio chorali post meridiem III 3442;
— *Facultatum decennalium* S.C. de Prop. Fide: Formulae Maiores et Minores cum supplemento die 1 ian. 1920 datae: prima Maior I 249; secunda Maior I 252; tertia Maior I 254; supplementum ad Formulam maiorem I 257; Formula prima Minor I 258; secunda Minor I 260; tertia Minor I 263; supplementum ad Formulam Minorem I 266; Formula «extra ordinem» pro dioecesibus Sarajewo, Banjaluca, Mostar, Antirari, Scopia I 1231; pro decennio 1941-1951: Formula Maior I 2033; Minor I 2037; notificatio circa praecedentes Formulas I 2031; item pro decennio 1951-1960: Formula Maior II 2851; Minor II 2855; pro decennio 1960-1970: Formula Facultatum decennalium III 4005; mutanda et addenda III 4010, 4248; Formula Facultatum pro decennio 1970-1980 IV 5956;
— *Facultatum Nuntiorum,* Internuntiorum aliorumque Legatorum Apostolicorum in dicione sua I 196, 319, II 3340, III 5284; in territoriis Missionum III 4165, IV 5959;
— *Facultatum quinquennalium Ordinariorum locorum:* Formula I pro Ordinariis Italiae I 431, 618, 980, II 3101; *II,* pro Ordinariis Europae, exceptis Italia et Russia I 433, pro Ordinariis Belgii, Galliae, Hispaniae, Lusitaniae I 621, 984, II 3104; *III,* pro Ordinariis Americae, Russiae aliorumque locorum extra Europam I 435, pro Ordinariis Europae, exceptis Belgio, Gallia, Hispania et Lusitania I 623, 988, II 3108; *IV,* pro Ordinariis Americae aliisque extra Europam I 626, 992, II 3113; *Formula unica* III 5283; — *Facultatum vicennalium* Praepositi Generalis S.I. III 4984:
— *impositionis* scapulariorum quinque sub unica formula secundum ritum byzantinum II 2169; — *indultorum* v. infra *Rescriptorum;* — *Instituti* Societatis Iesu III 4985; — *intimationis* pro canonizationibus I 286;
— *iuramenti* alumnorum Seminarii Kandyensis I 1949;
— *perorationis* «Et famulos...»: in Hispania II 3294, in Lusitania II 3790;
— *precum* Orientalium ad lucrandum Iubilaeum Redemptionis I 1528; pro conversione iudaeorum feria VI in Passione Domini III 3938; — *professionis fidei:* brevior pro missionibus III 5052, 5078; adhibenda, quoties praescribitur a iure professio fidei III 5282; professionis religiosae sollemnis II 2915; — *relationis* quinquennalis dioecesanae I 154; triennalis de statu Vicariatus Castrensis II 3556;
— RESCRIPTORUM: concessionis *facultatum* circa dispensationes matrimoniales I 497; *saecularizationis:* pro

http://www.obrascatolicas.com

ricis Ordinum maiorum I 616, pro clericis Ordinum iorum praevio experimento I 617, pro non ordinatis sacris I 617, pro monialibus I 617, pro religiosis a is simplicibus perpetuis I 617, pro sororibus a votis plicibus perpetuis I 617, pro fugitivis I 618, post dicem I 980; *saecularizationis* religiosorum mutan I 1355; *contrahendi mutuum* pro religiosis I 1435; cularizationis dictae «pure et simpliciter» religioso n I 1436; *exclaustrationis* qualificatae II 3213, et ad perimentum pro religiosis sacerdotibus II 3239; *saecu izationis* religiosorum laicalium a votis perpetuis II 40; *restaurationis* votorum sollemnium pro monialibus 3240; *nominationis Delegati* pro Foederationibus mo alium parandis cum facultatibus tributis II 3339; luctionis sacerdotum ad statum laicalem dispensato elibato III 5101, 5968, 5969; — *Tridentina* profes nis fidei III 5282.

Formularia in lingua latina addenda ut Appendix editionibus vernaculis Missalis Romani IV 5679.

Foroiuliensis dioecesis: Tribunalia III 4632, 4633.

Forum *competens:* ratione contractus I 486; in usis matrimonialibus ratione domicilii vel quasi micilii uxoris I 486; — *internum* orientalium: com tentia Paenitentiariae Ap. I 1188; sanatio in radice atrimonii civiliter tantum initi inter baptizatos pro ro interno II 2948; facultates v. «Pagella» quas Pae tentiaria Ap. solet confessariis concedere pro foro terno I 193, II 2482, III 4018; — *privilegium fori:* l incurrendam excommunicationem ob huius vio tionem sufficit ut quis, ausu temerario, conveniat ram iudice laico, quin requiratur citatio iudicis II 00; — *utrumque:* facultas data confessariis absol ndi pro utroque foro a censuris ob delicta contra lem I 910, 921, III 4272, IV 5844.

Fotographicum exemplar: operum ad bibliothecas, chiva et musaea Ecclesiae pertinentium: normae II 31; transumpti processus ordinarii informativi Ser rum Dei III 4532.

Fovenda *opera* artis christianae indigenae: in mis nibus I 1778, in Sinis I 1404, in Iaponia I 1623; *gentia* «Fides» I 884.

Fractio altaris et celebratio Missae I 1463.

Fragilis materia ad applicandas indulgentias I 607.

Fragmenta Hostiarum accurate conservanda vel menda IV 6264.

Francé Raoul: auctor operis damnati I 1836.

Franciscana *paupertas* concilianda cum bonis sta libus et reditibus pro collegiis et operibus O.F.M. II 270; experimenta concessa in hac materia Ordini ratrum Minorum IV 5750; *Regula* et acceptatio paroe arum in O.F.M. II 3271.

Fratres *coniugis* defuncti: eorum capacitas proces ualis seu legitimitas activa ad agendum IV 6122; — *Conversi* O.P.: sanantur professiones sollemnes avalidae ob defectum residentiae in conventibus I 2177; O.F.M. Cap. et O.F.M. satisfaciunt regulae le orationibus dominicis recitantes Officium Divinum um clericis II 2938, 3822; gaudent voce activa in Capitulis III 4673; nequeunt promoveri ad munus Superioris localis IV 6217; v. infra *laici; — donati* Ordinis Carmelitarum Discalceatorum: habitus I 897; — *laici* Institutorum perfectionis: facultas datur abluendi purificatoria, pallas et corporalia I 1112, II 2882; possunt elegi Delegati ad Capitulum IV 5475; — *«a Charitate»* v.d. Fratri Bigi: eorum Institutum associatur Provinciae Neapolitanae O.F.M. III 5251; — *Bigi* seu Fratres a Charitate III 5251; — *Instructionis* Christianae a S. Gabriele: decretum de eorum Fundatore determinando II 2418; — *Milites* Ordinis Hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani, seu Ordinis Melitensis: novus Codex legum III 4909; — *Minores* seu O.F.M. in Hispania: interpretatio pro eis Bullae Cruciatae I 21; cessat eorum regimen speciale I 1434; facultas eis datur vendendi obiecta pia utilitatem missionum I 1957; v. **Ordo** Fratrum Minorum; — *Paenitentiae de Iesu Nazareno:* eorum Ordo supprimitur I 1644; — *Scholarum Christianarum:* eius Institutum Catechisticae et scientiarum sacrarum III 4030; — *Tertii Ordinis saecularis S. Dominici:* eorum Regula I 548.

Freitas M. da Mourão: operis damnatio II 2739.

Frequentatio *Missae* a fidelibus I 2080; *Studii Rotalis* a futuris Officialibus Tribunalium Ecclesiae II 2385; *Universitatum civilium* a clericis I 120, 343; normae II 2810; a religiosis II 2913, III 4928.

Frequentia confessionis a religiosis: experimenta permittuntur contra ius commune IV 5796; decretum circa usum sacramenti Paenitentiae IV 5943.

Frisingensis Universitas: conventio cum Sede Apostolica III 5025, 5046.

«Fronte della Famiglia»: alloccutio pontificia huic sodalitati II 2940.

Fructus *beneficiales:* conversio in distributiones quotidianas I 231; divisio I 1451; distributio ad aedes sacras aedificandas vel reparandas III 4253; — *Concilii* Vaticani II: alloc. pontificia III 4425, 4811; — *Synodi* Episcoporum: alloc. pontificia IV 6152.

Fruitio vacationum ab officialibus Sanctae Sedis statuitur per rnnum I 849.

Fugitivus religiosus: monitiones faciendae I 359; formula rescripti saecularizationis I 618.

«Fulgens corona»: Encyclica primo exeunte saeculo a definitione dogmatis Immaculatae Conceptionis Beatae Mariae Virginis II 3184.

Functiones *liturgicae:* Episcoporum I 236; Hebdomadae Sanctae in domibus privatis ob adiuncta specialia I 1034; numerus candelarum et qualitas cerae II 2115, 2117, 2182, 2628; ritus sequendus in Missionibus a religiosis qui proprium habent II 2396; usus gestandi tegmina digitorum seu chirothecas apud «Parvum clerum» inservientem II 3234; usus grammophonii, scrinii radiophonici aliorumque huius generis instrumentorum et de choris mixtis admittendis II 3465; musica sacra III 4238; facultas datur ut mulieres legere cantusque dirigere possint III 5388; — *extraliturgicae:* usus novae Psalterii versionis II 3094; — *paraliturgicae:* facultas et modus eas celebrandi II 3823; — *speciales:* facultas celebrandi Missam dimidia hora post mediam noctem I 1522; pro defunctis: decretum II 2123; «Tridui Sacri» secundum Ordinem Hebdomadae Sanctae instauratum II 3466.

Fundamenta *Actionis Catholicae* I 970; *doctrinae* catholicae II 2769.

Fundamentalis institutio sacerdotalis ratio: alloc. pontificia Commissionem IV 5303; normae IV 5702.

Fundatio *beneficiorum* I 138; *Missarum:* applicatio iuxta peculiares leges fundationum I 123; administrata a Confraternitate erecta in ecclesia religiosorum I 415; reductio vel exstinctio obligationis IV 6122; v. **Onera** Missarum; *Pii XII pro apostolatu laicorum:* statuta II 3212; *Ioannis XXIII pro pace* III 4372; *Operis a S. Petro Ap.:* Epistula in LXXV anniversario fundationis III 4635.

Fundationes piae: in insula Melevitana I 228; normae pro acceptatione in O.F.M. III 4234; facultas reducendi onera I 234, 317, IV 6122.

Fundator vel Fundatrix cuiuslibet Congregationis: dubium de Missis celebrandis in eius honorem I 1434;

Fratrum Instructionis Christianae a S. Gabriele determinantur II 2418; Associationis «Opus Apostolorum Amoris infiniti» monetur II 2864, 2892, III 3570.

Funebres associationes: inscriptio et interventus religiosorum I 408.

Funera *iuridica:* exemptio a parocho vel capellano I 49; ius parochi quasi-domicilii I 65; ius inter capitulum et parochos I 402; ius ratione domicilii et quasi domililii I 586; iuvenis in bello interfecti I 633; index taxarum I 865; peragenda extra proprium coemeterium I 913; ius funeris seu ad sepulturam et portionem paroecialem I 1196; ius funerandi alienigenas I 1736; item canonicos honorarios I 1945; ius invitandi clericos ecclesiae I 2055; ius funerandi cum interventu religiosorum I 2077; ius funerandi moniales II 2112; sepulcrum maiorum in ecclesia et electio ecclesiae funerantis II 2319; admissio vexillorum factionum politicarum II 2407; ingressus in clausuram monialium ad funera peragenda II 3010; obligatio Regularium solvendi portionem paroecialem II 3161; — *liturgica* v. **Exsequiae.**

Funes in confectione coronarum Rosarii: harum benedictio et indulgentiae II 2502.

— G —

Gabonensis natio: Nuntiatura Ap. erigitur III 5275.

Gabriel d'Annunzio: omnia opera damnantur I 954.

Gallarati Scotti Tommaso: operis damnatio I 358.

Gallia: sollemnitates translatae I 3; abstinentia in festis particularibus de praecepto suppressis I 108; dependentia monialium ab Ordinario loci I 210, 592; natura et destinatio cathedratici I 289; facultates quinquennales Ordinariorum locorum I 433, 621, 984, II 3104, III 5283; consociationes dioecesanae I 635; conventio cum Sede Ap. circa honores liturgicos in regionibus Protectoratus religiosi gallici I 845, et ubi Capitulationes sunt abrogatae aut non observatae I 846; facultas confessariis concessa absolvendi a censuris et dispensandi ab irregularitatibus I 1941; dubia liturgica solvuntur praecipue quoad Officium S. Ioannae de Arc, S. Clotildis, et festa propria II 2397; mitigatur ieiunium eucharisticum pro eius dioecesibus II 2434, 2436; conceditur celebratio Missarum horis postmeridianis II 2435, 2436; usus linguae vernaculae in administratione quorumdam sacramentorum et in exsequiis defunctorum II 2479; facultas legendi Epistulam et Evangelium lingua vernacula in Missis solemnibus II 2507; solvuntur dubia liturgica diversa, praesertim quoad Patronos ante et post indultum Caprara II 2814; Foederatio monialium S. Clarae et facultates Delegatis concessae II 3092; non probatur praxis alumnorum Seminariorum vacandi tempore feriarum, laboribus manualibus apud portus, fabricas aliave huiusmodi officia II 3159; item experientia sic dicta «stage» alumnorum Institutorum perfectionis penes sacerdotes operarios II 3164; novae concessiones circa usum linguae vernaculae in administratione sacramentorum II 3213; Praelatura Nullius de Pontigny cui nomen Missio Galliae Pontiniacensis erigitur propriisque Statutis instructa II 3295; normae pro sacerdotibus et clericis operariis in Gallia extenduntur ad Hispaniam II 3837, III 3924; indulta Galliae circa ieiunium eucharisticum extenduntur ad alios dies et personas III 4508; Statuta Conferentiae Episcopalis III 5061; Ecclesiis Parisiensi et Versaliensi divisis, novae quinque Dioeceses constituuntur: Nemptodurensis, S. Dionysii in Francia, Christoliensis, Corbillensis atque Pontisarensis III 5035, 5038;

— *Castrensis iurisdictio:* duo instituuntur Episcopi Inspectores pro sacerdotibus et clericis in exercitu degentibus I 96; clericorum militum cura spiritualis gerenda I 120; Superior ecclesiasticus seu Inspector Capellanus constituitur pro cura spirituali exercitus gallici in Germania versantis II 2355; decretum de erectione Vicariatus Castrensis II 3056; Officium Capellani Directoris generalis Vicariatus Castrensis constituitur III 4482; decretum de immutatione Vicariatus Castrensis III 5145; causae iudiciales deferri possunt ad Tribunalia Parisiense et Versaliense III 5355;

— *orientales:* Ordinariatus pro omnibus instituitur II 3293; Exarchatus pro Ucrainis byzantini ritus III 4059, et Exarchatus pro Armenis III 4060;

— *Tribunalia ecclesiastica* ordinantur: in *regione pastorali Tolosana*, Tribunal Tolosanum primi et Ruthenense secundi gradus pro causis nullitatis matrimonii dioecesium Tolosanae, Albiensis, Auxitanae, Carcassonensis, Montis Albani, Apamiensis, Elnensis, Ruthenensis, Cadurcensis, Mimatensis, Tarbensis et Lapurdensis III 4630, 4651; in *regione pastorali Massiliensi*, Tribunal Massiliense primi et Aquense secundi gradus pro decidendis causis nullitatis matrimonii dioecesium Massiliensis, Aquensis, Adiacensis, Foroiuliensis-Tolonensis, Niciensis, Diniensis et Vapincensis III 4632, 4633; in *regione pastorali septemtrionali* pro partibus tantum Campaniae et Picardiae, Tribunal Rhemense primi et Ambiense secundi gradus pro causis nullitatis matrimonii dioecesium Rhemensis, Ambiensis, Bellovacensis, Catalaunensis, Ebriocensis, Suessonensis et Trecensis III 5073, 5074, quorum competentia extenditur ad omnes causas contentiosas et criminales III 5277; in *regione pastorali Parisiensi*, Tribunal Parisiense primi et Versaliense secundi gradus pro causis nullitatis matrimonii dioecesium Parisiensis, Versaliensis, Meldensis, Pontisarensis, Corbiliensis, S. Dionysii in Francia, Christoliensis et Neptodurensis III 5314, 5314; in *Vicariatu Castrensi* cuius causae iudiciales pertractari possunt a Tribunalibus Parisiensi et Versaliensi III 5355; in *regione Bituricensi*, Tribunal Bituricense primi, et Senonense secundi gradus pro omnibus causis contentiosis et criminalibus dioecesium Bituricensis, Senonensis, Turonensis, Blesensis, Cartutensis, Molinensis, Nivernensis, et Praelaturae Missionis Galliae III 5383; in *Curia Lugdunense*, duo Tribunalia regionalia in prima et secunda instantia pro omnibus causis contentiosis et criminalibus dioecesium Lugdunensis, Camberiensis, Aniciensis, Augustodunensis, Bellicensis, Claramontanae, Gratianopolitanae, Valentinensis III 5442.

Gallica *Africa:* statuitur Hierarchia ecclesiastica II 3401; *lingua* in liturgia dioecesis Luganensi II 3412.

Garabandal: apparitiones Beatae Mariae Virginis in loco III 4691, 5121.

«Gaudium et Spes»: Const. pastoralis Conc. Vat. II de Ecclesia in mundo huius temporis III 4859; alloc. pontificia in die promulgationis III 4811.

Gedanensis dioecesis: Visitator Ap. constituitur pro clero et fidelibus per orbem extorribus III 4481.

Genavae: alloc. pontificia in aedibus Nationum IV 5565; item in aedibus Consilii Oecumenici IV 5572.

http://www.obrascatolicas.com

Generalis *absolutio* sacramentalis: modus eam impertiendi pluribus II 2239; *Facultas* datur eam impertiendi in vigiliis solemnitatum III 5022; normae parochiales IV 6279; *Abbas, Superior, Vicarius* etc. v. verba substantiva.

Genesis: genus litterarium libri II 2485.

Genium Indiae: aptationes liturgicae variae permittuntur ob hanc causam IV 5518.

Gentes *totius orbis:* pax in caritate III 4353; *Africae:* officia Ecclesiae in eorum evolutione perpendunda III 5264; *infideles:* evangelizatio v. **Evangelizatio** fidelium, **Infideles.**

Gentile Ioannes: opera omnia damnantur I 1546.

Genuflexiones in Communionis accessu et recessu II 2134; in Missa vigiliae communis pro Missa Votiva solemni canenda II 2320; in Missa coram Ssmo Sacramento exposito II 2756.

Genus *humanum* consecratur: Cordi Iesu I 829, Cordi Mariae II 2145, Christo Regi III 3962; redimitur: edictio Iubilaei I 1437; iura quae ad illud spectant III 450; *litterarum* sensuale et sensualem-ysticum I 874; — *undecim priorum capitum* Geneseos II 2485; *monachorum* unum apud Ordinem Cisterciensium Reformatorum restituitur III 4920.

Germania: dies ieiunii et abstinentiae determinandi I 423; facultates quinquennales Ordinariorum I 383, 623, 988, II 3108, III 5283; Concordatum cum Sede Ap. I 1495, ratihabitio I 1511; facultas Ordinariorum delegandi potestatem absolvendi a censuris ob peccata contra fidem I 910, 1514, III 4272, IV 5844; facultas confessariorum absolvendi a censuris et ab irregularitatibus dispensandi I 1890; commutatio Officii divini in alias preces durante bello I 2019; indultum itaris privilegiati pro defunctis militibus I 2055; normae circa sacerdotes extra proprias dioeceses ibi commorantes II 2338, 2491; facultas data Capellanis dolorum maternitatis, nosocomiorum etc. administrandi Confirmationem infantibus in periculo mortis II 2728; ollectio rituum ex parte lingua vernacula exarata ad ustar appendicis Ritualis Romani approbatur II 2739; mitationes in usu linguae vernaculae II 3370, 3391, 392; Rituale in lingua germanica datur dioecesi Luanensi II 3412; facultas dispensandi a ieiunio et abtinentia itinerantes maritimos et navigantes in navibus Germaniae II 3420, 3515; Consilium Antistitarum religiosarum eiusdemque Statuta II 3616; privilegia olim oncessa circa modum assistendi Missae II 3877; Studium Theologicum «Sancti Augustini» aggregatur Facultati Theologiae Athenaei Anselmiani in Urbe III 725; facultas satisfaciendi praecepto Missae festivae espere sabbatorum vel vigilia festorum III 4726; modus celebrandi Synodum communem omnium dioeceium approbatur IV 5756; v. singulas civitates Germanas;

— *castrensis iurisdictio:* Statuta curae spiritualis militum catholicorum exercitus adprobantur I 1635; facultates concessae sacerdotibus penes exercitum adlaborantibus durante bello I 1933, 1934, 1934; facultas celebrandi ubi et quando possibile sit I 2058; Superior ecclesiasticus seu Inspector Capellanus constituitur pro exercitu gallico in Germania versante II 2355; facultates Capellanis exercitus belgici in Germania commorante post bellum II 2362; Statuta approbantur curae spiritualis militum Reipublicae Foederatae Germaniae III 4692;

— *orientales fideles:* normae circa alumnos clericos et sacerdotes orientalium rituum extra patriam in Germania degentes II 2236, 2338, 2491; Exarchatus pro ruthenis ritus byzantini III 3931.

Gestatio *numismatis* loco scapularis nigri S. Benedicti I 1890; *prolis* a mulieribus et lucratio Iubilaei II 2731; *tegminum* digitorum seu chirothecarum a pueris sacris functionibus inservientibus II 3234.

Getino, Luis G. Alonso: operis damnatio I 1717.

Gide Andrea: opera omnia damnantur II 3038.

Giovanni XXIII: fundatio pro pace mundi III 4372.

«Gloria in excelsis»: dubia circa eius cantum I 387.

«Gonyklisia» seu magna prostratio in Missa byzantina II 2866.

Goretti S. Maria: Patrona Filiarum Mariae constituitur una cum S. Agnete II 2830.

Gossypii usus pro linteis sacris I 344, 349.

Gothica paramenta: usus usque ad eorum consumptionem permittitur I 936, II 2635.

Graduale Romanum: cantus gregoriani Hebdomadae Sanctae instauratae II 3460; novus Ordo cantus Missae seu Gradualis Romani recognitus promulgatur IV 6286; simplex in usum minorum Ecclesiarum III 5248; eius versio in linguas vernaculas III 5289.

Gradus ACADEMICUS: «aggregationis» in Facultate iuris Collegii «Angelici» O.P. I 105; experimenta ad illos assequendos in iure canonico I 154; facultas Instituti Orientalis conferendi «Lauream» I 329; «magistri aggregati» in Philosophia vel Theologia penes Univ. Gregorianam I 479; facultas «Studiorum formalium» O.P. eos conferendi in Philosophia I 542; laurea in Theologia ad illos assequendos in S. Scriptura I 864; necessitas curriculi philosophici ad Lauream in Theologia vel in iure canonico I 874; Laurea in iure canonico I 941; Commissio constituitur ad innovandas normas eos conferendi in Athenaeis ecclesiasticis I 1155; Const. Ap. «Deus scientiarum Dominus» de collatione graduum academicorum I 1278; Ordinationes circa eandem materiam I 1308; «magisterii» ab Instituto Musicae Sacrae conferendus I 1718; obtinendi a clericis et religiosis feminis apud Univ. Cath. Mediolanensem I 1880; experimenta ad Lauream in S. Scriptura coram Commissione Biblica I 1929; item ad Prolytatum seu Licentiam coram ipsa Commissione II 2132; Laurea congruens ad docendum in Facultate theologica II 2294; effectus iuridici Licentiae post Const. Ap. «Deus scientiarum Dominus» II 2502; nova ratio periclitandae doctrinae candidatorum ad gradus academicos in S. Scriptura coram Commissione Biblica II 2907; exsecutio pro Collegiis religiosorum Instructionis Commissionis Biblicae de titulis academicis ad docendas disciplinas biblicas II 2957; doctoratus in «Studiis ecclesiasticis orientalibus» aequiparatur, ad finem docendi, doctoratui in «S. Theologia» III 4626;

— *collatio* eorum conceditur: Instituto Missionali scientifico penes Athenaeum Urbanianum I 1511; Facultati Theologiae Bratislaviensi penes Seminarium Maius Tyrnaviense I 1634, III 5316; Instituto canonistico Facultatis Theologiae Monacensis II 2597; Instituto scientiarum socialium penes Univ. Gregorianam II 3397; eidem Instituto penes Athenaeum «Angelicum» II 3419; Facultati de scientiis paedagogicis penes Athenaeum Salesianum II 3514; Instituto Philosophico penes Univ. Andegavensem, Baccalaureatus II 3515; Facultati Theologicae «Marianum» II 4321; Facultati Philosophicae penes Univ. Salmanticensem II 3539; Facultati Theologiae penes Univ. Tokyensem «Sophia» II 3565; Instituto orientali in iure canonico III 4377, IV 6134; Instituto Mariologiae, doctoratus in S. Theologia III 4661; Instituto scientiarum religiosarum a S. Pio X penes Univ. Salmanticensem, Baccalaureatus et Licentiae scientiarum religiosarum cum specializatione catechetica III 4663; Studio theologico «Augustinianum» in Urbe penes Univ. Lateranensem, Baccalaureatus et Licentiae Theologiae III 4719; Studio theologico «Sancti Augustini» penes Athenaeum Anselmianum, Baccalaureatus et Licentiae sacrae Theologiae III 4725;

— CONSANGUINITATIS: Instructio quoad dispensationes impedimenti consanguinitatis in primo gradu lineae collateralis mixto cum secundo I 1342; modus eos computandi ut constituat impedimentum matrimoniale in iure orientali II 3140;

— DELEGATIONUM Ap. v. **Erectio** Delegationis, **Internuntiaturae, Nuntiaturae;** — *honorificentiae:* novus gradus seu Torques aureus instituitur in Ordine Piano II 3807; — *Ordinis baptismi adultorum* iuxta cathecumenorum instructionem III 4273; — *Sedis* episcopalis et Metropolitanae v. **Erectio** Hierarchiae ecclesiasticae;

— TRIBUNALIUM: *primi gradus* iurisdictionis: inItalia I 1902, 1991; in Insulis Philippinis I 2024, 2056, II 3577, 3578; in dicione canadensi II 2328, 2341; in Insula Terrae Novae II 2768; in provincia Sherbrookensi II 3027; Rotae Nuntiaturae in Hispania III 3906; in Insula Madagascariana III 3912; pro Vicariatu Castrensi canadensi II 4326; Tolosani III 4630, 4651, 4667; Massiliensis III 4632, 4633; Rhemensis III 5073, 5074, 5277; in Columbia III 5243, 5244; Parisiensis III 5313, 5355; pro subditis Vicariatus Castrensis Galliae III 5355; Bituricensis III 5383; Lugdunensis III 5442;

— *secundi* gradus: in Italia I 181, 190, 1902, 1991; pro causis matrimonialibus per processum documentalem solvendis I 609; in Insulis Philippinis I 2024, 2056, II 3577, 3578; in Vicariatu Ap. Aegypti II 2207; in dicione Canadensi II 2328, 2341, III 4697; in Insula Terrae Novae II 2768; in provincia Sherbrookensi II 3027; Rotae Nuntiaturae Ap. in Hispania III 3906; in Vicariatu Urbis II 3318; in Insula Madagascariana III 3912; pro subditis Vicariatus Castrensis canadensis III 4326; Ruthenensis III 4630, 4651; Aquensis III 4632, 4633, 4667; Ambiensis III 5073, 5074, 5277; unius pro dicione Columbiae III 5243, 5244; Versaliensis III 5313, 5355; pro subditis Vicariatus Castrensis in Gallia III 5355; Senonensis III 5383; Lugdunensis III 5442; interritualis IV 5838;

— *tertii* gradus: in Austria I 1908; in S.F.A.S. durante bello II 2136; Rotae Nuntiaturae Ap. in Hispania III 3906; v. **Instantia** iudicialis.

Graecus *orthodoxus* contrahens cum parte baptizata ecclesiae Batistarum coram Officiali civili: forma III 4265; idem contrahens cum anglicana coram ministro anglicano: forma IV 6257; — *ritus:* non expedit celebrare matrimonium mixtum ritu graeco non catholico III 4316; facultas datur adhibendi ritum catholicum et ritum orthodoxum graecum in matrimoniis mixtis III 4554, 4555, 4629.

Graeco-byzantina theologia oecumenico-patristica apud Institutum oecumenicum Barense IV 6072.

Graeco-italus: Seminarium pro pueris italo-graecis in Monasterio Cryptoferratensi instituitur I 138.

Graeco-melchita contrahens cum parte acatholice baptizata extra Patriarchatum: forma II 2276.

Graeco-ruthenus: administratio eorum Ordinariatuum in S.F.A.S. I 1028, 2020; constituitur Ordinariatus pro eis in regione canadensi I 1170; normae de festis incidentibus pro commorantibus in dicione Canadensi extenduntur ad fideles eiusdem ritus S.F.A.S. I 1177.

Gramophonium: usus in ecclesiis gramophonicorum discorum I 1936, et instrumentorum II 3465.

Gratia *accepta:* eius evulgatio in ephemeridibus I 1395; gratiarum *actio* pro condita Congregatione Missionis: oratio addenda in Missa I 1715; *solutionis* matrimonii in favorem fidei intelligitur communicanda cum parte conventa III 4294.

Gratia et privilegia concessa conclavistis I 428, 1914, II 3869, III 4377; *associationibus* fidelium II 2319;

— *Americae Latinae* et Philippinis I 1053, 1915, II 2589, III 3964, IV 5692; v. **America** hispano-latina; *Bullae Cruciatae* v. **Bulla** Cruciata; — *spirituales* et indulgentiae Tertii Ordinis S. Francisci obtineri possunt ab eiusdem Moderatoribus I 365; concessae in Const. Ap. «Auspicantibus» I 999, prorogantur I 1151; tributae associationibus fidelium II 2319; Unionis Cleri pro Missionibus v. **Unio** *Cleri;* aggregatio Instituti saecularis «du Prado» Ordini F.M. Conv. quoad indulgentias et gratias spirituales III 4234.

Gratianopolitana dioecesis: Tribunalia II 5442.

Gratianum: momentum eius Decreti in vita historia et iure Ecclesiae II 3032.

Gratulatio Patriarchae Venetiarum et doctorum iuris canonici Romano Pontifici propter Codicis promulgationem I 85.

«Gravissimum educationis»: declaratio Conc. Vaticani II de educatione christiana III 4755.

Gravitas *morbi* pro Confirmatione administranda a ministro extraordinario II 2408; *officii* cursoris librorum III 3981.

Gregoriana *Universitas* v. **Universitas** Gregoriana.

Gregorianus *cantus* liturgicus: dubia I 73; promovendus apud religiosos I 861; Const. Ap. «Divini cultus» de liturgia deque cantu Gregoriano et musica sacra I 975; in celebratione liturgica comittitur, ut apostolatus proprius, cuidam monasterio Cisterciensi III 5386;

— *tricenarium* Missarum: continuitas eiusdem celebrationis III 5111.

Gregorius XIII: alloc. pontificia quarto volvente saeculo ab eius elevatione ad Solium Pontificium: de munere Universitatum studiorum in Ecclesia IV 6256.

Guadalupe, B.M.V. de: titularis cuiusdam ecclesiae religiosorum I 2100.

Guamensis Vicariatus Ap. subiicitur Delegato Apostolico S.F.A.S. II 2350.

Guardia Nobile: praecedentia ducis I 1571; suppressio IV 5884.

Guardianus O.F.M. in regionibus dissitis I 938.

Guatimala: Nuntiatura Ap. erigitur I 1718.

Gubernandae Missiones a propria legitima auctoritate Vicariorum et Praefectorum Ap. necnon Superioris Ecclesiastici religiosi I 1115.

Gubernium Collegii Capranicensis committitur peculiari Commissioni IV 6140.

Guido da Verona: opera omnia damnantur I 297.

Guignebert Carolus: opera omnia damnantur I 1493.

Guinea Nova v. **Nova Guinea.**

Gutturis benedictio in festo S. Blasii I 1707, 1715.

Guy de Fontgallant: monitum circa eius Beatificationem I 2483.

Gynecologia: alloc. pontificia de partu sine dolore II 3443; item de dignitate mulieris et limitatione natalitatis III 5046.

http://www.obrascatolicas.com

— H —

Habana: erectio Univ. Catholicae II 3614.

Habilitas ad accusandum seu cuinam competat cedere facultatem standi in iudicio et de valore is concessionis pro ceteris instantiis IV 5844.

Habitudo et relationes inter Opera Missionalia tificia et Instituta Missionalia in Italia II 2883; laratio «Nostra aetate» Conc. Vat. II de Ecclesiae itudine ad religiones non-christianas III 4761.

Habitus *Cardinalium:* Motu pr. «Valde solliciti» S.R.E. Patrum Cardinalium habitu II 3096; Instr. a eorum vestes, titulos et insignia IV 5508;

- *ecclesiasticus* a clericis deferendus I 1342; moni- n circa eius decorem II 2618;

- *choralis* Episcopi Auxiliaris I 755; ad distributio- lucrandas I 972, II 3771; reformatio et simplificatio 5910; — *Confraternitatum* proprius I 1930; — *Fra- m* donatorum in O.C.D. I 897; — *novitiorum* ge- ndusne a transeunte ad aliam Religionem I 581; rmae circa obligationem, tempus et ritum eiusdem stitionis IV 5837;

— *religiosorum:* consuetudo exigendi taxam pro ex- oratione conscientiae ante eius susceptionem I 438; icus decernitur pro utraque classe Dominicarum III 73; item apud Clarissas III 4629, et apud monachos moniales Cistercienses III 4674; experimenta contra III 5242; criteria et normae proponuntur, praeser- n pro religiosis mulieribus IV 6242; sanantur de- tus in Tertio Ordine saeculari S. Francisci I 1004.

Haeretici: facultas dispensandi eos ab irregulari- ibus I 329, 1240, III 4222; item absolvendi a censuris cursis I 910, 1514, III 4272, IV 5844;

— *matrimonium et exsequiae:* de assistentia mis- onariorum eorum matrimonio civili vel recitationi ationum post mortem haereticorum vel infidelium I , 468, 488; impedimentum cognationis non oritur er baptizatum acatholice et patrinum haereticum 3834; canon 72 Conc. Trullani v. **Concilium** Trulla- m; solutio matrimonii valide initi inter partem non ptizatam aut invalide in secta haeretica baptizatam partem haeretice baptizatam I 828, III 4471; v. aeterea **Infidelis, Pars** acatholice baptizata.

Haiti: Nuntiatura Ap. I 1898, III 3245; declaratio communicationis contra exercitium iurisdictionis ec- siasticae impedientes in illa dicione III 4144.

Hammond (= organum): usus in ecclesiis et fun- ionibus liturgicis II 2169, 2170.

Hasta publica: clausula alienandi «in favorem aioris oblatoris» in rescriptis apposita I 165.

«Haurietis aquas»: Enc. de Corde Iesu II 3477.

Hebdomada: facultas diebus infra hebdomadam inandi II 2494, 2522, et utendi linteo seu antimensio a acerdotibus latinis II 3291; facultas semel in hebdo- nada: accedendi ad Communionem servato ieiunio nius horae III 3968, 3969; celebrandi Missam con- entualem III 5032;

— *Sancta* seu *Maior:* approbatur editio Vaticana Of- icii I 425; acquisitio indulgentiarum pro adoratione Ssmi Sacramenti concessarum I 1720; facultas cele- brandi functiones in domibus privatis I 1034; sensus verborum «perfidi iudaei» et «iudaicae perfidiae» in Liturgia huius temporis II 2504; celebratio XL Hora- rum his diebus II 2739; decretum generale quo litur- gicus Hebdomadae Sanctae Ordo instauratur II 3412; Instr. de Ordine Hebdomadae Sanctae instaurato rite peragendo II 3415; editio typica Ordinis II 3420; «Cantus gregoriani ad Ordinem instaurandum perti- nentes II 3460; solvuntur dubia circa interpretationes novi Ordinis II 3463; «Additiones et variationes» iuxta novum Ordinem II 3464; declaratio circa functiones «Tridui Sacri» iuxta Ordinem instauratum II 3466; Ordinationes et declarationes II 3584; facultas adhibendi linguam vernaculam in Officiis III 3930; excipitur feria VI in dispensatione a ieiunio et abstinentia III 4237; Va- riationes novae in Ordine Hebdomadae Sanctae III 4660;

— *studiorum* theologicorum et biblicorum: dispen- satur servitium chorale II 2137.

Hebdomadarius: Missa conventualis inter digni- tates et hebdomadarium I 380.

Hebraica *pars* et dispensatio a disparitate cultus II 2276; *lingua* in illa *regione* permittitur pro recitatione Officii divini III 4260; v. **Iudaeus, Iudaica.**

Hehn Ioannes: auctor operum damnatorum I 761.

Helvetia: celebratio matrimonii italicorum ibi in- migrantium II 3614; conventio inter Sedem Ap. et Consilium Foederatarum Helvetiae Civitatum de se- paratione Administrationis Ap. Ticinensis a Dioecesi Basileensi eiusdemque in dioecesim erectione, et ra- tihabitio conventionis III 5404, IV 5980.

Helvetica cohors Pontificia retinetur IV 5884.

Hereditas fiduciaria in Opus Patronati I 872; causa iudicialis iurium (Pou de Foxà - Card. Vidal y Barra- quer) I 1047; acceptatio in O.F.M. Cap. contra prae- scripta Regulae II 3391.

Heroldsbach: apparitiones B.M.V. II 2912.

Herus v. **Erus.**

Hernard B.: auctor operum damnatorum II 3451.

Heythropense Athenaeum studiorum III 4617.

Hibernia: index indulgentiarum et privilegiorum «Operis Apostolici» concessarum a Pio XI II 2442, et a Prop. Fide II 2442; Consilium generale «Operis» constituitur II 2241; Collegium Hibernicum Urbis ti- tulo «Pontificio» decoratur II 2487; dies festi de prae- cepto reducuntur II 3870.

Hierarcha: delegatio parocho latino facta adsis- tendi matrimonio maronitarum cum Hierarcha ritus antiocheni deficit II 3095; potest dispensare a publi- cationibus et ab impedimentis matrimonialibus II 3140; assistentia matrimoniis diversi ritus II 3140; Instr. ab eo servanda in conficiendo processu de rato et non consummato II 3155; facultates a S. C. pro Ecclesia Orientali eis concessae III 4135; declaratio de Hierar- chis extra fines territorii Patriarchalis permanenter constitutis IV 5760.

Hierarchia *Ecclesiae:* relationes inter eam et Ordi- nes Militares Equestres III 2595; locus religiosorum in Ecclesia et in huius Hierarchia II 2835; obligatio Mis- sae pro populo et electio Vicarii Capitularis in locis Missionum ubi Hierarchia recenter constituta est II 3246; nuntius pontificius Hierarchiae episcoporum in Africa datus III 5264; doctrinae contra Hierarchiam reprimuntur IV 5593;

— *Episcoporum Ecclesiae latinae* instituitur: in Sinis II 2230, in Africa Occidentali dicionis britannicae II 2744, in Africa meridionali II 2860, in Kenia, Uganda et Tanganica II 3136, in Unione foederali Birmana II 3347, in Rhodesia meridionali II 3349, in Africae Gal- licae territoriis et in Madagascaria Insula II 3401, in Congo belgico (Zaïre) et Ruanda Urundi III 3977, in regione Vietnamensi III 4123, in dicione Indonesiana III 4141, in Corea III 4263, in Thailandia III 4911, in Insulis Oceaniae Meridionalis III 4995, in Nova Gui- nea Orientali et Insulis adiacentibus III 5053;

— *Ecclesiae Orientalis* extra proprium Patriarchatum constituta v. **Erectio** Hierarchiae ecclesiasticae orientalis.

Hierosolymitanus *Ordo Equester S. Sepulcri:* abo- lito Magno Magisterio, unitur cum Opere a Praeser- vatione fidei in Locis Sanctis sub regimine Patriarchae Hiersolymitani I 924; erigitur in personam iuridicam cum novis Statutis II 2629; alia Statuta III 4330;

— *Ordo Fratrum Militum* Hospitalis S. Ioannis Hiero- solymitanus: sententia definitiva a Tribunali speciali Patrum Cardinalium data II 3131; chirographus ponti- ficius circa eum II 3352; novus legum Codex appro- batur III 4909;

— *Patriarcha:* rector et administrator Ordinis Eque- stris S. Sepulchri I 924; — *Studium* biblicum et theolo- gicum O.F.M. adscribitur Facultati Theologiae Athe- naei Antoniani III 4044, IV 5981.

Hinduisticus stylus in ecclesiis christianis I 1593.

Hispania: deliberatio Capitularis de substitutione Magistralis I 35; dies S. Iacobi Maioris Ap. declaratur de praecepto II 2239; tempus adimplendi Praeceptum paschale I 196, 727; facultates quinquennales Ordina- riorum I 433, 621, 984, II 3104, III 5283; exemptio monialium a Superioribus regularibus et subiectio Or- dinariis locorum I 907, 1979; supprimitur regimen singulare O.F.M. I 1434; apparitiones B.M.V. loco «Ezquioga» I 1545 et Garabandal III 4691, 5121; fa- cultates Ordinaris concessae durante bello I 1881; facultates utendi paramentis coloris caerulei in Missa Imm. Conceptionis B.M.V. I 1981; dispensatio a ser- vitio chorali pro beneficiatis ad hebdomadas studiorum convenientibus II 2137; devolutio collationis benefi- ciorum ad S. Sedem, collatio Canonicatuum et reser- vatio Beneficiorum ante Concordatum II 2149; modus conferendi Beneficia II 2177; Collegium clericorum in Urbe addicitur Basilicae Vaticanae II 2431; iura Ordi- nariorum locorum normaeque servandae in erectione scholarum elementarium ab Ecclesia dependentium II 2509; normae servandae ab Hispania et Canonicorum collegio S. Mariae Maioris in Urbe II 3162; Confoe- deratio Superiorum Maiorum Institutorum perfectionis et eiusdem Statuta II 3222, 3223; nova Statuta III 3918; privilegia, indulgentiae et favores Anni Sancti Compostellani II 3340; facultas datur Nuntio Ap. per- mittendi ut cadavera in ecclesiis sepeliantur II 3441; congressus de perfectione et apostolatu religioso et sacerdotali II 3546; monasterium cum templo S. Crucis de Valle Occasorum nomine et iure Abbatiae donatur II 3834; normae pro sacerdotibus et clericis operariis II 3837, III 3924; causae matrimoniales separationis tractari debent via iudiciali coram Tribunalibus ec- clesiasticis II 3847; Universitas Catholica Navarrensis erigitur III 4098; distributio reditus bonorum ecclesia- sticorum quae ab auctoritate civili adhuc detinebantur III 4223; facultas adhibendi linguam vernaculam in li- turgia III 4339; summa pecuniae ultra quam requiritur beneplacitum Ap. ad bona ecclesiastica alienanda III 4942, 5289; Statuta Conferentiae Episcopalis III 5079; eriguntur Facultates Theologicae: Hispaniae Septen- trionalis cum sede Burgensi et Victoriensi III 5102, Hispaniae septentrionalis orientalis seu Barcinonensis III 5319; Statuta Conferentiae religiosorum IV 5479; facultas Conferentiae Episcopalis erigendi associationes fidelium pro toto nationis territorio IV 5586; Commis- siones liturgicae regionum Americae quae lingua hispa- na utuntur, possunt parare versiones vulgares proprias textuum liturgicorum IV 6151, 6330; coetus mixtus Episcoporum et presbyterorum IV 6226, 6243;

— *Bulla Cruciata:* interpretatio pro Fratribus Ordi- nis Minorum I 21; Litt. Ap. ad Alphonsum XIII regem catholicum I 958; prorogatur I 2077; destinatio et administratio eleemosynarum II 2168; indulta circa abstinentiam II 2206; conditiones et eleemosynae ad usufruendum gratiis et indultis II 3866;

— *Castrensis iurisdictio* prorogatur et subditi decla- rantur I 821; clerici a servitio militari redeuntes durante bello I 1881, et eorum promotio ad Ordines I 2026; indulta circa ieiunium et abstinentiam concessa mili- taribus II 2589; conventio cum Sede Ap. circa iuris- dictionem castrensem et curam spiritualem exercitus II 2765, 2814; Epist. ad Ordinarios de spirituali militum cura aptius gerenda II 2906; facultates concessae Or- dinario et Capellanis II 2912, 2938, 2943; rescriptum et index facultatum II 2943; facultas administrandi Confirmationis et Instructio circa usum facultatis ab Ordinario Castrensi data II 3044, 3091;

— *Concordatum et conventiones cum Sede Ap.:* circa nominationem Episcoporum et collationem Beneficio- rum I 2062, etiam non consistorialium II 2351, 2483; circa Seminaria et Universitates studiorum ecclesiasti- cas II 2386; circa iurisdictionem castrensem et spiri- tualem curam exercitus II 2765, 2814; Concordatum II 3165, 3212; interpretatio art. VI circa preces liturgicas pro Supremo nationis Moderatore recitandas II 3292; formula perorationis «Et famulos...» vi Concordati re- citandae II 3294, 3319; effectus civiles studiorum scien- tiarum non ecclesiasticarum apud Universitates Ec- clesiae III 4266, 4291;

— *Rota Nuntiaturae Ap. Matritensis:* supprimitur I 1510; Motu pr. de ea denuo constituenda et de normis servandis II 2413; privilegia Auditorum III 3899; Ordo pro causis iudicialibus expediendis III 3906; ab ea non datur appellatio directa ad Rotam Romanam III 3911; modus procedendi cum aliqua causa iudicialis devolvitur ad Sedem Ap. pro nova instantia III 3911; appellatio apud eam proposita deferri potest ad Rotam romanam ante citationem partium IV 6282.

Historia *ecclesiastica:* erigitur Facultas penes Univ. Gregorianam I 1409; *humana* promovenda ab Universi- tatibus Ecclesiae IV 6265; *iuris canonici:* momentum Decreti Gratiani III 3032; *sacra:* obiecta et monumenta custodienda I 1922, IV 5989; v. **Patrimonium.**

Historica *veritas* S. Scripturae, praecipue Evange- liorum II 2485, III 4219, 4484; *patrimonium* IV 5989.

Hodierna *disciplina* de usu facultatum confessariis per Annum Sanctum tributarum I 710, 1456, 1530, II 2630; *adiuncta* Ecclesiae in renovatione Seminariorum cavenda III 4345; *societas:* iura et officia mulieris III 4230; *applicatio* iustitiae ab Ecclesia IV 6178; *officia* Familiarum Nobilium in Ecclesia III 4457; *evolutio* gentium Africanarum III 5264; *methodus* docendi Phi- losophiam apud Seminaria dioecesana IV 6214.

Hollandia: Collegium clericorum Urbis I 1192; Parvum Breviarium lingua vernacula editum II 3095; alloc. pontificia Congressui VII medicorum catholi- corum II 3540; erectio Vicariatus Castrensis II 3600; Internuntiatura Ap. ad gradum Nuntiaturae evehitur III 5218; novus catechismus III 5436; coetus pastoralis: alloc. pontificia IV 5698; approbatio textuum litur- gicorum lingua vernacula IV 5746; non probatur do- ctrina de natura et nullitate matrimonii a Tribunalibus ecclesiasticis neerlandicis secuta IV 5194.

Homilia in Missa: omittuntur preces finales cum habetur II 3399; quibus competit eam in ecclesia ha- bere IV 5963.

Homo: via ad reatum et statum culpae et poenae II 3326, 3358; eius collocutio cum ecclesia III 4398;

http://www.obrascatolicas.com

tii Conc. Vat. II ad varios coetus in societate missi 4903; ius poenale tuetur hominis iura IV 5627; nera Ecclesiae quoad eius necessitates IV 6333; rtus fetus humani directe intentus offendit ius na- e IV 6348; v. **Humanus.**

Honor *liturgicus:* conventiones cum Gallia I 845, ; tribuendus: Patronis Missionum I 1035, Funda- bus Institutorum perfectionis I 1434, novis Beatis Sanctis I 747, 1240, III 4332, 5428; Litaniae in norem Spiritus Sancti II 3245; — *Basilicae minoris* uitur: ecclesiae Imm. Cordis B.M.V. in Urbe III 8, et S. Crucis de Valle Occasorum in Hispania pro- Matritum III 4031;

— *Laureae* in studiis civilibus concedi potest ab Or- ariis locorum III 4507; — *Universitatis* conceditur: henaeo Seminarii Romani seu Lateranensi III 3936, baniano III 4317, Angelico III 4348; — *tituli «Pon- cii»* tribuitur Athenaeo Antoniano I 1891, Facultati eologicae SS. Teresiae a Iesu et Ioannis a Cruce C.D. III 4373, Facultati «Marianum» IV 5661; da- s a Supremo Ordine Militari Hospitalario Equestri Ritae II 2595; — *antenatorum:* interventus catholi- rum in caeremonias III 5055; *mortuorum* in regione aotiae et Cambodgiae IV 5754.

Honoraria advocatorum: recursus contra immo- ca exigentes IV 5839; normae et taxationes apud ribunalia regionalia Italiae IV 6319; v. **Proventus.**

Honorarius *Canonicus:* ad quem spectat ius eos nerandi I 1945; *Collegium* constituitur in tribus Basi- cis romanis III 4315; *Cohors Palatina:* praecedentia raefecti in Aula Pontificia II 3832, suppressio IV 5884.

Honorificentiae et insignia equestria a B. Virgine e Mercede nuncupatae I 1737; Ordinis Militaris Ho- pitalarii Equestris S. Ritae II 2595; novus gradus seu orques aureus in Ordine Piano instituitur II 3807.

Hora: computatio residentiae I 659; beneficiati xcusantur a servitio chorali horis quibus propriis of- ciis vacant II 2741; notificatio de horis quibus Com- nunio distribui potest II 3599, 3618, 3715, 3718, III 029; administratio Communionis infirmis horis post- neridianis III 4234;

— *canonica:* antiphona B.M.V. post Horas II 2350; sus novi Psalterii latini II 2434; — *celebrationis* Mis- ae v. **Celebratio** Missae; — *dimidia* post mediam noctem: facultas celebrandi Missam I 1522, II 2505;

— *Liturgiae* v. **Liturgia** Horarum; — *Missae* conven- ualis I 1517, II 2350, 3822; — *Nona:* Missa conven- ualis post I 1517; Missa pontificalis dum ea canitur n choro II 2397; — *oratio* XL Horarum v. **Oratio** XL Horarum;

— *Parva* Officii divini: recitatio privata a beneficiatis II 3477; — *Prima:* modus eam concludendi II 2350; Missa conventualis ante II 3822; facultas dispensandi ab eius recitatione III 4727; — *recitationis* Matutini et Laudum I 175, 378, 415, 1668, II 2126, 3822, III 4144, 4214; — *vespertina:* Missae et communionis I 1114, 1962, 1963, 2046, 2063, 2079, II 2122, 2140, 2232, 2396, 2418, 2435, 3371, III 4029; in vigilia Nativitatis Domini II 3229; Missae Votivae Cordi Iesu II 3267; administratio Communionis horis postmeridianis extra Missam II 3618, 3715, 3718; ratione itineris II 3868; infirmis III 4234; celebratio Missae in Cena Domini IV 5757; — *vespertina sabbati* et festorum pro adimplendo praecepto festivo III 4503, 4667, 4718, 4726, 4940, 4975; — *Tertia:* recitatio versiculi «Fidelium animae...» I 527; Missa Conventualis post I 1517;

— *servandi ieiunium eucharisticum:* a quatuor horis I 1963, 1996, II 2418; a tribus horis in diebus festis de praecepto I 1962; a duobus horis I 2062, III 4236; ab una hora I 2042, II 2418, 2418, 2889, III 3968, 4133, 4167, 4340, 4491; tempus reducitur ad unam horam ante Communionem III 4616.

Hospitalarius *Ordo Militaris:* Equestris S. Ritae II 2595; S. Ioannis Hierosolymitanus seu Melitensis II 3131, 3252, III 4909.

Hospitale religiosis commissum: regimen I 124; facultas concessa Capellanis dispensandi a ieiunio eucharistico III 4340; v. **Hospitalarius.**

Hospitantium mensae aptantur Mendicantes I 922.

Hospitium *publicum:* facultas celebrandi Missam media nocte pro inservientibus I 838; *a Divina Providentia* in Urbe Neptunia a Benedicto XV fundatum: normae regiminis II 2178; *peregrinorum* apud religiosarum domos exercendum III 4228.

Hostia: a duobus mensibus confecta pro S. Eucharistia I 166; verba «Dominus meus et Deus meus» dicenda durante eius elevatione in Missa I 778; de particulis et fragmentis Hostiarum reverenter conservandis vel sumendis IV 6264.

Huber Georgium Sebastianus: auctor cuiusdam libri damnati I 1729.

«Humanae vitae»: Encycl. de propagatione humanae prolis recte ordinanda III 5405; alloc. pontificia III 5417; publica dissensio aliquorum sacerdotum a doctrina Encyclicae IV 6051.

«Humani generis»: Encycl. de nonnullis falsis opinionibus quae catholicae doctrinae fundamenta subruere minantur II 2769.

Humanus: *genus* consecratur Cordi Iesu I 829, Cordi Mariae II 2145, Christo Regi III 3962; *forma* iu repraesentando Spiritu Sancto I 938; theses circa *stirpem* humanam reprobantur I 1879; *proles:* ordinatio propagationis III 5405; *fecunditas* et sterilitas: alloc. pontificia II 3499; *consortio* educanda et colenda IV 5937; *progressio* fovenda a Consilio «Cor unum» IV 6138; *fetus:* eius abortus directe intentus aut legaliter protectus ius naturae hominum offendit IV 6348.

Hungaria: condicio rei religiosae I 186; prohibitio ephemeridum ibi conscriptorum II 3397; conditiones apponendae et poenae applicandae sacerdotibus qui officia ecclesiastica assumpserunt contra canones II 3583; participatio activa sacerdotum in politica prohibetur II 3723; declaratio excommunicationis contra sacerdotes officia et munera politica contra canones detinentes II 3819.

Hypotheca: onus ecclesiae paroecialis I 128.

Hymnus: eius conclusio in liturgia I 1919; dum canuntur vel recitantur adstantes stare debent II 2385.

Iactura indulgentiarum ex additis orationibus inter decadas Rosarii I 3451.

Iaculatoria prex: indulgentiae I 1516.

«Ianuis apertis» durante Missa in nocte Nativitatis Domini in domibus religiosis et piis I 3248.

Ianuarius *mensis* anni 1966: initium Iubilaei extraordinarii III 4804; *calendae:* dies paci fovendae dicatus III 5279, 5450, IV 6345; *Flumen Ianuarii* in Brasilia v. **Flumen Ianuarii.**

Iaponia: ars indigena fovenda I 1623; modus ibi evangelizandi et de cultu patriae I 1664; Instructio de catholicorum officiis erga patriam I 1725; cautiones aequipollentes in matrimoniis mixtis I 1878, 1880; dioecesis et Vicaritatus Ap. committuntur clero indigenae II 2764; erectio Internuntiaturae II 3032, et Nuntiaturae Ap. II 4990; aptationes Ordinis Missae indoli et culturae regionis IV 5683.

Icosium seu Alger: sedes Nuntiaturae Ap. in dicione Tunetana IV 6256.

Idoneitas v. **Alumnus, Candidatus, Formatio.**

«Iednota»: societas damnata I 474.

Ieiunium COMMUNE: obligatio in universa Ecclesia I 103; quoad mulieres I 104; cessant indulta olim Americae Latinae concessa I 174; facultas edendi carnes in diebus solius ieiunii I 233, 233, 606; in festo anticipato vel translato et in illo S. Ioseph I 348; indulta particularia concessa: pro *America Latina* et *Insulis Philippinis* I 235; pro *Australia et Nova Zelandia* dies determinantur I 1832; pro *Germania:* dies determinantur I 423; pro itinerantibus et viatoribus in suis navibus II 3420, 3515; pro *Hispania:* indulta olim concessa militibus restituuntur II 2589; pro *Indiis Orientalibus* I 309; pro *Italia* durante bello I 2024; pro *S.F.A.S.* I 1350; facultates Ordinarii Castrensis I 2052; de ieiunio vi regulae O.F.M. in die festo I 387; facultas O.F.M. se conformandi hospitantium mensae I 922; usus ovorum et lacticiniorum conceditur monialibus O.C.D. in nonnullis festis I 957; dispensatio in casu magni concursus populi I 1034; in consecratione ecclesiae I 1103; votum cleri ieiunandi ex consuetudine I 1708; in pervigilio Nativitatis Domini I 1832; usus concessionis S. Sedis aut Ordinariorum locorum in diebus ieiunii vi Regulae O.F.M. I 2025, 2050; dispensatio fidelibus concessa non liberat religiosos a ieiuniis Regulae I 2044, 2050; facultas generalis dispensandi durante bello I 2077; indultum generale tempore belli I 2101; facultas O.F.M. Cap. data utendi concessionibus Sedis Ap. I 2102, religiosis in genere I 2153; prorogatur indultum generale II 2321; decretum generale pro fidelibus rituum orientalium II 2564, et pro latinis II 2565; in vigilia Omnium Sanctorum II 3443; facultas Capellani maris dispensandi perdurante itinere maritimo II 3515; ieiunium Vigiliae Assumptionis transfertur in Vigiliam Imm. Conceptionis B.M.V. II 3723; anticipatio ieiunii Vigiliae Nativitatis Domini III 3998; facultas dispensandi cum maritimis et navigantibus III 4237; dispensatio ob peculiaris formam allergiae III 4372; Const. Ap. «Paenitemini» qua exercitium paenitentiae in Ecclesia, praesertim per ieiunium et abstinentiam, ex integro reordinatur III 4945; privilegia et dispensationes non amplius concedendae III 4999; sensus et obligatio «substantialis» observantiae legis paenitentialis, praecipue ieiunii et abstinentiae III 5110;

— EUCHARISTICUM: ante celebrationem Missae I 542; dispensatio ante Missam I 607; pro sacerdotibus adoratoribus I 820, 861; modus computandi mensem pro infirmis I 915; in Missis et Communione postmeridianis I 1114; normae pro dispensationibus ante Missam I 1329; dispensatio cum mulieribus praegnantibus I 1723, 1780; item cum fidelibus LX aetatis annorum vel infirmis I 1780, 1781; cum operariis metallis vel permagnis fabricis addictis I 1910; cum operariis laboribus militaribus addictis durante bello I 1963; facultates concessae Ordinario Castrensi S.F.A.S. I 2050, 2053; extenduntur facultates dispensandi durante bello I 2063; dispensatio cum longe ab ecclesiis commorantibus I 2082; usus facultatum pro horis postmeridianis I 2079; dispensatio cum fidelibus operibus securitatis nationalis noctis tempore intentis durante bello II 2109; cum sacerdotibus curae militum addictis II 2122; cum militibus Italiae durante bello II 2137; facultas concessa Capellanis militum dicionis canadensis II 2140; mitigationes concessae fidelibus S.F.A.S. extenduntur ad canadenses II 2172; usus indulti concessi aëriis incursionibus perdurantibus II 2177; mitigationes concessae fidelibus canadensibus extenduntur ad infirmorum ministros noctis tempore inservientes II 2215; mitigationes dantur pro infirmis nosocomiorum canadensium II 2215; pro captivis et coacte detentis II 2232, 2384, pro fidelibus post mediam noctem laborantibus vel infirma valetudine praeditis II 2330; normae et conditiones ad dispensandum in S.F.A.S. II 2348; mitigatio: pro operariis II 2396, pro sacerdotibus infirmis et sodalibus Institutorum perfectionis curae infirmorum addictis II 2405, pro sacerdotibus bis aut ter Missam celebrantibus II 2433, pro dioecesibus Galliae II 2434, 2436, pro omnibus aegrotis S.F.A.S. II 2596, 2612, pro fidelibus Indiae II 2889, pro medicis et infirmorum ministrantibus II 2890, pro nautibus et operariis apud naves et portus S.F.A.S. laborantibus II 3027; conceditur observantia ieiunii eucharistici:

— *a quatuor horis* pro clericis et religiosis I 1963, pro operariis civilibus I 1996; a cibo solido II 2418; *a tribus horis* in diebus festis I 1962; *a duobus horis* pro iis qui studio vacant I 2062; pro detentis in carceribus, a cibo solido III 4236; *ab una hora* pro virginibus servitio femineo addictis durante bello I 2042; a potu II 2418; a sumptione aquae II 2418; a cibo solido III 3968, 4133, 4167, 4340, 4491; a potu late accepto et medicinis pro infirmis II 2881;

— *Const. Ap.* «*Christus Dominus*» de disciplina servanda quoad ieiunium eucharisticum II 3123; Instructio in applicationem data Const. Ap. II 3127; natura incommodi pro mitigatione ieiunii II 3132; interpretatio praecedendis Instructionis II 3134; novae formulae de ieiunio in catechismo S. Pii X inserendae II 3214; in Vigilia paschali servandum II 3269; indulta Const. Ap. «Christus Dominus» extenduntur II 3596; condicio liquidi et solidi relate ad ieiunium II 3718; servandum a sacerdotibus Missam litantibus III 4457; indulta Galliae extenduntur III 4508; tempus reducitur ad unam horam ante Communionem III 4616; nova formula quoad ieiunium eucharisticum in catechesim S. Pii X inserenda III 4674.

Iesu Cor v. **Cor** Iesu.

Iesus Christus sub titulo et festo: *Boni Pastoris:* Officium et Missa I 669; *Regis:* Encycl. de festo constituendo I 787, ultima octobris Dominica celebrando I 804; nova formula dedicationis generis humani III 3962; *Pretiosissimi Sanguinis:* Officium et Missa I 1533;

http://www.obrascatolicas.com

xologia et Praefatio I 1715; — *Nazarenus:* Ordo Fra-
m Paenitentiae de Iesu Nazareno supprimitur I
4; — *Summus et Aeternus Sacerdos:* Missa votiva I
91; extenditur facultas eam celebrandi I 1717;
— *Corpus Mysticum:* Encyc. Ap. II 2182; responsa
dubia I 1778; — *Caput:* devotio in eius caput sacrum
n introducenda I 1872; — *Institutum* saeculare Mis-
nariae Regalitatis D.N.I.C. II 2506 et eius vincula
2597; — «*Iesus operarius*»: titulus cuidam ecclesiae
bis tribuendus II 2947, II 3719; — *Nativitas* Domini
I.C. v. **Nativitas;** monitum de veritate historica et
iectiva dictorum et factorum Christi Iesu III 4219;
singula festa et mysteria.

«Iesus Magister»: Pont. Institutum pro alumnis
stitutorum perfectionis in Urbe erigitur II 3719;
atuta approbantur III 4676.

Ignatius *de Loyola*, S.: Patronus Exercitiorum spi-
ualium constituitur I 487; — *Iacobus* III Patriarcha
clesiae seiunctae Antiochiae IV 6150.

Ignotus: *religio* v. **Religio** ignota; *auctor* dam-
tur I 1153; v. **Anonyma.**

Illatio iniuriae pudori II 2658.

Illegitimus filius assumi potest ad munus Superioris
aioris III 5110.

Imagines sacrae cuiusdam scholae pictoricae dam-
ntur I 387; non conficiendae ex materia fragili pro
dulgentiis applicandis I 607; Cordis Iesu in altari
cramenti collocandae I 828; repraesentans «Amorem
lisericordem» I 2054; plures in eadem ecclesia idem
ysterium repraesentantes prohibentur II 2133.

Imitatio B.M.V. Matris Ecclesiae III 5155.

Immaculata Conceptio v. **Conceptio** Immaculata.

Immobilis altaris consecratio II 2209.

Impartitio... v. **Absolutio, Benedictio.**

Impedientes exercitium iurisdictionis ecclesiasticae
republica Haitiana III 4144.

Impedimentum: significatio huius vocis in Faculta-
bus quinquennalibus Ordinariorum I 1788;
— *matrimonii* quod vigebat ante Codicem: eius valor
applicatio post Codicem I 125; convalidatio matri-
onii initi cum impedimento occulto dirimente I 922;
uando retinetur publicum I 1399; vasectomia bila-
ralis non impedit matrimonium I 1609, II 3770, III
482; dispensatum ante nuptias a S. Paenitentiaria vel
ccultum: eius manifestatio ante parochum II 3597,
598; sanatur in radice matrimonium cum impedimen-
o iuris naturalis contractum III 4004; statutum a sola
ege civili non afficit matrimonia canonica III 4166;
latutum a can. 72 Conc. Trullani v. **Canon** 72 Conc.
Trullani; *cessatio* v. **Cessatio** impedimenti; *dispensatio:*
etatis v. **Aetas** ad matrimonium; *affinitatis* v. **Affinitas;**
clandestinitatis v. **Clandestinitas;** *cognationis spiritualis*
v. **Cognatio** spiritualis; *consanguinitatis* v. **Consangui-**
nitas; *criminis* proveniens ex adulterio cum promissio-
ne vel attentatione matrimonii: dispensatio implicita
in permissione transeundi ad alias nuptias II 3029;
requirit adulterium formale in utraque parte III 3943;
v. **Crimen, Dispensatio** ab impedimentis matrimonialibus,
— *disparitatis cultus* v. **Disparitas** cultus; *impotentiae*
post nuptias initas adeptum et convalidatio matrimonii
III 4673; v. **Impotentia;** *ligaminis* v. **Ligamen;** *mixtae reli-*
gionis vi can 72 Conc. Trullani v. **Canon** 72 Conc.
Trullani, **Dispensatio, Mixta religio;** *publicae* honesta-
tis I 1034 v. **Publica honestas;**
— *novitiatus:* adhaesio sectae acatholicae I 231; fa-
cultas Episcoporum dispensandi III 4502; v. **Novi-**
tiatus; — *nuptiarum* celebrandarum in die dominico
vel festo III 4697;
— *Ordinationis sacrae:* simplex eorum qui servitio
militare explere debent, non afficit inhabiles vel alias
certe non vocaturos I 125; filiorum acatholicorum I
231, comprehendit tantum descendentes in linea pa-
terna usque ad primum gradum I 484; v. **Ordinatio**
sacra;
— *pro lucrandis indulgentiis Iubilaei* ob laborem, ob
difficultatem discendendi a domo I 745, ob clausuram
monialium aliudve stabile impedimentum I 1448, II
2610; v. **Annus Sanctus, Iubilaeum;** Rosarii vel Viae
Crucis I 1515.

Impeditus *dies festi:* nona lectio I 778; in eadem
ecclesia vel monasterio e translatione duorum festorum
particularium II 2279; dies Dominica I 1607; v. **Festum;**
— *Superior* Commissarius: ius interveniendi Capi-
tulum generale II 3822.

«Impensa»: Breve Ap. de ecclesiis receptitiis: eius
valor post Codicem I 210.

Imperata *collecta* v. **Collecta** imperata; *conditiones*
ad lucrandas indulgentias apostolicas a Summis Ponti-
ficibus concessas I 424, 1911, II 3870, III 4375.

Imperium *aethiopicum:* erectio Internuntiaturae
Apostolicae II 3616; *iranianum:* erectio Internuntiatu-
rae Apostolicae II 3139.

Impertitio v. **Absolutio, Benedictio.**

Impetratio... v. singulas materias.

Impletio v. **Adimpletio, Satisfactio.**

Implicitus v. voces substantivas.

Imploratio *praesidii* S. Ioseph, Ecclesiae Patroni,
pro Conc. Vat. II celebrando III 4168; Benedictionis
Ap. III 4301; v. **Petitio.**

Impositio *biretti* rubri novellis Cardinalibus: sup-
primitur privilegium olim concessum nonnullis Supre-
mis Moderatoribus nationum IV 5515; *censuum* et
praestationum super bona et beneficia ecclesiastica in
Italia II 2269; *cinerum* extra feriam IV Cinerum I 480;
in Dominica I Quadragesimae I 643, 848; *interdicti* ab
ingressu Ecclesiae III 4160; *manus* in Ordinatione dia-
conorum I 536, 553; *numismatis miraculosi* pluribus
simul fidelibus I 1059; *obligationis* recipiendi baptismum
cum matrimonium solvitur in favorem fidei inter non
baptizatos III 3838; v. **Favor** fidei; *poenarum* v. **Ap-**
positio, Inflictio; *scapularis:* facultates concessae I 869;
sibi ipsis fidelibus in adiunctis extraordinariis I 906, II
2891; quinque scapularia sub unica formula secundum
ritum byzantinum II 2169; *tributorum* super beneficia
ad sublevandam egestatem oeconomicam cleri et se-
minariorum II 2261, 3399.

Impossibilitas interpellationum III 4687.

Impotentia *coniugum:* cautelae adhibendae in causis
nullitatis matrimonii ex hoc capite II 2127; sanatio in
radice matrimonii post ademptam impotentiam abso-
lutam et perpetuam II 3144; — *viri* qui consummat ma-
trimonium adhibitis mediis aphrodisiacis II 2565, 2890;
matrimonium viri impotentis sanari nequit III 4375;
convalidatio matrimonii viri qui impotentiam adeptus
est post initas nuptias III 4673, aut dubiam tantum habet
III 5071; in casu vasectomiae bilateralis matrimonium
nequit declarari nullum ex capite impotentiae I 1609,
II 3770, III 4463, 4482; *impotentia moralis* admitti
nequit a Tribunalibus IV 6194.

Imputabilitas actus humani in re sexuali III 4223.

Inauguratio Conc. Vat. II: alloc. pontificia III 4319.

Incardinatio *religiosi* saecularizati I 11, II 2136;
clerici qui ordinantur servitio alius dioecesis I 225, et
tempus quo fieri debet I 225; *sacerdotis* ab una in
aliam dioecesim transeuntis I 538, qui in aliena dioecesi
munere Curati functus erat I 771; *sodalis Societatis*
in communi viventis sine votis I 592, Societatis vitae
communis de Maryknoll per iuramentum perpetuum

praestitum I 1394; sacerdotis egressi e Societate vitae
communis sine votis I 1494; modus componendi re-
gimen internum *Institutorum saecularium* cum incardi-
natione dioecesi II 3120.

Incarnatio Domini: errores IV 6240.

Incepta dioecesana pro Missionibus IV 5480.

Inchoatio *Missae* in nocte Nativitatis Domini:
hora I 832; *Conc. Vat. II:* dies III 4252; *disceptationis*
super virtutibus in causis Servorum Dei III 4767; v.
etiam vocem **Initium.**

Incidens festum pro graeco-ruthenis I 1177.

Incidentalis sententia in causa nullitatis I 513.

Incommodum quoad mitigandum ieiunium eucha-
risticum II 3132; grave in deserendis uxoribus polygami
cathecumeni IV 6163.

Inconsummatio matrimonii v. **Causae** de rato et non
consummato, **Consummatio** matrimonii.

Incrementum demographicum et limitatio natali-
tatis: quaestio moralis III 5046.

Incursio *aëria:* indulgentiae concessae piam invo-
cationem recitantibus II 2152; mitigatio ieiunii eucha-
ristici II 2177; *bellica:* custodia et protectio Eucharistiae
II 2212; in *excommunicationem* Sedi Ap. reservatam
II 2882; in *impedimentum* criminis III 3943.

Incussio metus et nullitas matrimonii IV 5908.

Index *digitus* manus sinistrae I 1664; ablutio in
Missa post Communionem II 2397.

Index *dierum* quibus inest obligatio Missae pro
populo I 1187, III 4129; *Facultatum* Ordinariorum
locorum, Legatorum Romani Pontificis, Ordinariorum
Castrensium v. **Facultates, Castrensis** iurisdictio; *fe-*
storum v. **Festum;** *generalis* vol. VII seu Appendicis II
operis «Decreta authentica Congr. S. Rituum I 859;
— *indulgentiarum* et privilegiorum Operis Ap. in Hi-
bernia II 2442; *librorum prohibitorum:* Instructio II 2171;
non habet amplius vim legis III 4990; abrogantur cano-
nes circa libros prohibitos et contra violatores legum III
5054; v. **Damnatio** operum, librorum, publicationum
periodicarum; *taxarum* in funeribus I 865; *proventuum*
Advocatorum v. **Advocatus, Proventus.**

India: festa de praecepto stabiliuntur I 372; dispen-
satio a lege ieiunii et abstinentiae I 309; iuramentum
super ritibus malabaricis a missionariis non praestandum
I 1958; erigitur Internuntiatura Ap. II 2504, a qua
seiungitur paeninsula Malacensis II 3789; versio Ri-
tualis Romani in linguam vernaculam II 2604; facultas
data episcopis celebrandi Pontificalia sine ministris,
permittendi omissionem lectionis Prophetiarum et Pas-
sionis II 2882; dispensatio a ieiunio eucharistico II
2889; facultas catechumenis baptizandis retinendi com-
partem quacum vivunt, omissis interpellationibus pri-
mae uxoris, conceditur II 3030, 3031, suspenditur III
3958, restituitur III 4122; indulta liturgica Provinciae
Agraënsis II 3820; Studium Theologicum Seminarii
Alwayensis affiliatur Facultati Theologicae Univ. La-
teranensis III 3974; aptationes genio et culturae in
Liturgiam introducendae approbantur IV 5518.

Indictio *Anni Mariani* primo exeunte saeculo a de-
finitione dogmatica Imm. Conceptionis B.M.V. II
3184; *Concilii Vat. II*, III 4244, periodi alterius III
4375, tertiae III 4504, quartae III 4621; *congressuum*
de religione pro scholis I 694, de renovatione vitae reli-
giosae II 3475; *Iubilaei* Anni Sancti 1925 I 694, extra
ordinem 1929 I 999, extra ordinem Redemptionis I
1437, Anni Sancti 1950 II 2598, extraordinarii 1966
post Conc. Vat. II clausum III 4804; *Synodi* primae
dioecesis Romanae III 4016; *Visitationis* pastoralis Ap.
Urbis III 5103.

Indigena *ars, clerus* v. **Ars, Clerus** indigena...

Indigentia materialis cleri: media eam sublevandi I
216, II 3399, III 4718; v. **Egestas, Necessitas.**

Indoles *apparitionum* B.M.V. v. **Apparitiones;** *cul-*
turae Iaponiae cui aptatur Ordo Missae IV 5683;
— *paupertatis* franciscanae II 3270; *precum* eucharis-
sticarum III 5382; *Synodi* Episcoporum IV 6329.

Indolorus partus: alloc. pontificia II 3443.

Indonesia: erigitur Delegatio Ap. II 2425, Inter-
nuntiatura II 2738, Hierarchia Episcoporum III 4141,
Nuntiatura Apostolica III 4803.

Indosinensis: erigitur Delegatio Ap. I 753, a qua
seiungitur Delegatio Ap. Thailandensis II 3730, et
Laosiensis III 4472; appellatur deinde «Vietnamensis
et Cambogiensis» III 4496.

Indulgentiae: de attribuenda Paenitentiariae Ap.
concessio indulgentiarum I 37; quoad fideles ritus
orientalis I 79; modus quo mutilati possunt eas lucrari
I 92; adnexae festis quae transferuntur I 367; non
applicandae statuis, imaginibus obiectisque ex materia
fragili confectis I 607; alumni scholarum seraphicarum
adquirere possunt in proprio sacello indulgentias ec-
clesiis Ordinis concessas I 760, 969; collectio precum
piorumque operum quibus adnexae sunt indulgentiae I
1027; declaratio circa indulgentias «toties quoties»
Crucifixis adnexas I 1087, et «toties quoties» pro qui-
bus requiritur visitatio alicuius ecclesiae I 1185; Episco-
pi possunt eas concedere Ecclesiis et religiosis exemptis
I 1202; facultates adnectendi indulgentias operibus aut
devotionis obiectis ab una Paenitentiaria Ap. in po-
sterum concedendae I 1462; dubium de indulgentiis
iaculatoriarum precum I 1516; cessio ob additionem,
interpolationem etc. I 1592; adquisitio cum preces ope
megaphonii audiuntur I 1620; orientales adire debent
Paenitentiariam Ap. pro indulgentiis I 1633; nova
collectio indulgentiarum editur I 1844; confessarii pos-
sunt commutare visitationem ecclesiae I 1950; facultas
audiendi confessiones, quatenus conditio ad indulgen-
tias applicandas obiectis religiosis II 2116; augentur
facultates eas concedendi II 2135; indulgentiae pro
orientalibus II 2208, et lingua ab iis adhibenda II 2391;
decretum de precibus et piis operibus indulgentiis di-
tatis, nova collectione seu «Enchiridion» editis II 2729;
«Enchiridion indulgentiarum» denuo editur II 3011;
ad indulgentiam plenariam praeter orationem ad men-
tem Romani Pontificis, alia addenda est oratio in Visi-
tatione ecclesiae II 3277; aggregatio quoad indulgen-
tias Ordini F.M. Conv. III 4234; sacerdotes qui obiecta
pietatis rite benedicunt, adnectere possunt indulgentias
nunc vigentes III 4654; Const. Ap. «Indulgentiarum
doctrina» qua sacrarum indulgentiarum recognitio
promulgatur III 5083; normae pro diebus particulari-
bus proponendis quibus Dioeceses et Instituta perfectio-
nis indulgentiam plenariam annectere volunt III 5282;
novum «Enchiridion indulgentiarum» editur et normae
referuntur circa indulgentiarum disciplinam III 5393;
— *Anni Sancti* seu *Iubilaei* v. **Indulgentiae** Iubilaei; iubi-
laris Compostellani v. **Indulgentiae** Iubilaei Compostella-
ni; Mariani: conditiones II 3237; Lapurdensis I 3775;
— *Apostolicae:* dubium circa indulgentias vulgo
«apostolicas» I 366; concessae a Pio XI I 424, dubium
circa eas I 475, a Pio XII I 1911, a Ioanne XXIII II
3870, a Paulo VI III 4375;
— *Archiconfraternitatis* Doctrinae Christianae in ec-
clesia S. Mariae de Planctu in Urbe et Confraterni-
tatum eidem aggregatarum I 1947; — *Benedictionis Ap.*
seu Papalis ope radiophonii transmissae I 1380;
— *Confraternitatis* Ssmi Rosarii B.M.V.: summarium
II 3121; — *Congregationum Marianarum:* Summarium
II 2510; supplementum II 2588; — *Congressum* eucha-

http://www.obrascatolicas.com

icorum I 656; — *consecrationis* altaris concedutur ab iscopo delegante et promulgatur ab Episcopo dele- o I 1350; — *consecrationis* familiarum Cordi Iesu seu hronizationis I 108; — *coronae* v. **Indulgentiae** Rosa- — *Crucifixis* adnexa I 1087; in articulo mortis II 41; ex materia plastica confectis III 3935; — *diei* tionalis vocationum ecclesiasticarum: summarium 4254, et omnium fidelium defunctorum: plenaria ties quoties» die 2 nov. vel Dominica sequenti randa I 1909;

— *Expositionis* Ssmi Sacramenti: modus peculiaris positionis absque amissione indulgentiarum I 1403; rante Hebdomada Sancta I 1720; — *festi* translati I 36, I 1909; — *iaculatoriarum* precum I 1516; — *invo- tionis* tempore incursionum aëriarum II 2152;

— *Iubilaei:* vertente anno 1925 suspenduntur I 699; ncessae omnibus I 694; monialibus aliisque impe- nento detentis I 708; conditiones ad lucrandas I 710; spensatio a visitatione quatuor Basilicarum I 728; mmutatio conditionum cum peregrinis I 732; du- um circa confessionem I 736; pro impeditis adeundi rbem ob laborem vel difficultatem discedendi a do- o I 745; vertente Iubilaeo Redemptionis anni 1933- 34 suspenduntur I 1442; concessae omnibus I 1437; onialibus aliisque impedimento detentis I 1448; con- tiones ad lucrandas I 1456; extensio ad orbem catho- um I 1530; formula precum ab orientalibus adhi- nda ad Iubilaeum Redemptionis lucrandum I 1528; rtente anno 1950 suspenduntur II 2605; concessae nnibus II 2598; monialibus aliisque impedimento tentis II 2610; conditiones II 2630; extraordinarii st clausum Conc. Vat. II; concessio III 4804, con- tiones III 4913, 4925; — *Iubilaei Compostellani* II 39; aliud summarium II 3340; Anni Mariani II 3237, purdensis II 3775; — *Litaniae* Lauretanae I 223;

— *Officii Divini* coram Ssmo Sacramento recitati: dulgentia plenaria I 1192, extenditur ad moniales asque pias mulieres in communi viventes I 1201, ad as personas I 1429; decretum de indulgentiis per citationem Divini Officii coram Ssmo Sacramento randis I 1467; extenditur ad omnes clericos, novitios studentes Institutorum perfectionis I 1815; conces- e recitationi Officii Divini I 1836; — *Operis Apostolici* berniae II 2442, cum indice summario earum II 2442;

— *osculationis* anuli nuptialis singulatim vel una simul 3983; — *pii exercitii* per mensem peragendi I 2052;

— *Portiunculae:* normae pro concedenda et lucranda 01; conditiones I 980; dubia solvuntur I 1150; condi- nes in ecclesia S. Mariae Angelorum apud Asisium I 33; novum decretum I 1916; confessarii possunt mmutare visitationem ecclesiae I 1950; — *Religio- rum:* summarium Ordinis Eremitarum S. Augustini I 1; candidati adquirere possunt in proprio sacello dulgentias ecclesiis Instituti concessas I 760, 969;

— *Rosarii, Coronae* precatoriae, etc: potestas eas dnectendi I 222; mos addendi quaedam verba saluta- oni angelicae I 328; plenaria illud recitantibus coram smo Sacramento I 896, conditiones I 937; in qui- usdam adiunctis impedientibus lucrandae I 1515; dquisitio cum quis utitur corona ad modum anuli onfecta I 1981; coronae e funibus confectae re- ipere possunt indulgentias Rosario adnexas II 2502; dquisitio cum Rosarium recitatur radiophonice vel lio simili modo II 3036; summarium Confrater- itatis S. Rosarii II 3121; intercalatio orationis Fati- nae inter decadas sine iactura indulgentiarum II 3451; equiritur meditatio mysteriorum quae usu recepta sunt quim sufficiant aliae veritates fidei III 4020; insolitae quibusdam coronis Rosarii tributae III 4254; consue- tudo mutandi mysterium quolibet anno non impedit acquisitionem III 4264;

— *salutationis angelicae* iuxta textum ab orientalibus adhibitum II 2241; — *Scapularis* O.C.D.: lana substi- tui potest ab alia materia II 2565; — «*Stationum*» I 1384, 1453; illae Romae extenduntur ad certas ecclesias mediolanenses I 1410; — *tactus* virgae paenitentialis augentur II 2135; — *Tertii Ordinis saecularis* S. Fran- cisci: lucrandae a Moderatoribus I 365; facultas con- cessa circa Absolutionem generalem III 4350;

— *Viae Crucis* ab infirmis lucrandae I 1243, vel in quibusdam adiunctis impedientibus I 1515; dubia de exercitio Viae Crucis II 2329; requisita ad valide pera- gendam indulgentiarum adquisitionem II 3291; — *visi- tationis* sic dictae «septem ecclesiarum» I 1604, et «septem altarium» I 1639.

«Indulgentiarum doctrina»: Const. Ap. de recogni- tione indulgentiarum III 5083.

Indulta v. **Facultates, Indulgentia, Privilegia.**

Indultum prorogandi Capitulum generale I 486; formula illud concedendi circa dispensationes matri- moniales I 497; *altaris* portatilis, privilegiati v. **Altare** portatile, privilegiatum; *Bullae Cruciatae* v. **Bulla** Cru- ciata; *Caprara* v. **Caprara;** *celebrandi* Missam sine mini- stro II 2638; v. **Celebratio** Missae; *circa ieiunium* com- mune et eucharisticum v. **Abstinentia, Ieiunium;** *circa causas matrimoniales* in Sinis I 1017, extenditur ad Viet- nam III 5190; *circa Ordines sacros:* concedendi litteras dimissorias alumnis Societatum in communi viventium sine votis I 733; v. **Litterae;** — *exclaustrationis religiosi* durante servitio militari I 1915;

— *liturgica varia:* celebrandi festum B.M.V. Omnium Gratiarum Mediatricis I 1353; adhibendi Rituale Ro- manum in lingua vernacula II 2131; celebrandi Missam a sacerdote caecutiente, accommodatis rubricis I 350, II 2139, 3806, III 4180; *asservandae* Eucharistiae v. **Asser- vatio** Eucharistiae; provinciae ecclesiasticae Agraënsis in India II 3820; concessa percurrente anno quinquagesimo a B.M.V. de Fatima incepta veneratione III 5105; condi- tiones pro usu indulti distribuendi Communionem in manu IV 5700; — *oratorii privati* pro sacerdotibus Operi a Propagatione fidei adscitis I 653; pro fidelibus II 2638; v. **Oratorium.**

— *reductionis sacerdotum ad statum laicalem:* acce- ptatio ex parte oratoris II 3291; cum dispensatione caelibatus IV 5964, 5966, 6288; v. **Caelibatus;**

— *saecularizationis pro religiosis:* clericis Ordinum Maiorum I 616; pro iisdem ad experimentum I 617; pro iisdem non ordinatis in sacris I 617; pro monia- libus I 617; pro religiosis a votis simplicibus perpetuis I 617; pro sororibus a votis simplicibus perpetuis I 617; pro fugitivis I 618; nova formula post Codicem I 980; acceptatio implicita I 2886; oralis II 2938; formula pro religiosis non sacerdotibus votorum simplicium perpetuorum II 3240; v. **Rescriptum, Saecularizatio.**

Inductio in peccatum complicitatis I 1591.

Industria: valor laboris humani III 5352.

Inefficentia Ordinationis sacrae a quodam Episco- po acatholico collatae III 3936.

Infantes apud colonias aestivas: facultates II 2427; in periculo mortis: administratio Confirmationis a mi- nistro extraordinario II 2523, 2728; v. **Pueri.**

Infideles *gentes:* assistentia matrimonio a Mis- sionario munere Officialis civilis fungente I 86; modus praestandi cautiones a muliere infideli I 110; propa- gatio fidei per orbem terrarum I 239; forma matri- monii I 246; de baptismo conferendo filiis infidelium in familiam paganam postea redeuntibus I 1166, 1461; motus et Instituta missionalia fovenda in dioecesibus

ad eas evangelizandas II 2867; de affinitate in infideli- tate contracta qua impedimento pro matrimonio II 3584; interpellatio primae uxoris infidelis adulti bapti- zati III 3958, 4122, 4617; solvitur in favorem fidei eorum matrimonium absque neutrius praevia conver- sione III 3968, 3970, 4387; matrimonium in infidelitate contractum non subest Privilegio Paulino post adul- terium partis catholicae III 5034; *missiones* v. **Missiones.**

Infirmarius: S. Ioannes de Deo et S. Camillus de Lelis declarantur Patroni I 1191; mitigatur pro eis ieiunium eucharisticum II 2215, 2405, 2890.

Infirmitas: causa absentiae religiosorum a domo II 2126; de quibusdam falsis doctrinis circa curationem psychoneurosorum II 3580; causa pro monialibus egre- diendi e clausura monasterii II 3867, et excludendi reli- giosos a Professione perpetua IV 5943.

Infirmus: *Communio sacramentalis:* utrum peragi possit Confessio, et Communio sacramentalis recipi a fidelibus quoties infirmis administratur I 923; delatio privata Communionis I 924; de Communione plurium infirmorum I 1002; administratio horis postmeridianis III 4234; — *cura pastoralis:* Ordo et normae practicae IV 6336; — *causa* egrediendi e clausura monialium: facultas II 3867; non emittendi professionem perpe- tuam apud religiosos IV 5943; mitigandi pro eis ieiu- nium eucharisticum: modus computandi mensem pro ieiunio eucharistico infirmorum I 915; pro degentibus in nosocomiis II 2215, 2330, 2596;

— *oleum infirmorum:* Missa dicenda ab Episcopo qui olea sacra extra feriam V in Cena Domini conficit, et ritus servandus a sacerdote Oleum infirmorum confe- cturo III 4120; sacerdotes possunt illud secum deferre III 4654; Ordo recognitus benedicendi Oleum cate- chumenorum et infirmorum IV 5935; — *Pia Unio* Apostolatus infirmorum in Primariam evehitur I 1573;

— *sacerdos:* mitigatur pro eo ieiunium eucharisti- cum I 2405; Instructio circa Missae celebrationem eidem infirmo vel caecutienti ex indulto concessam I 350, II 2139, 3806, III 4180; — *servitium* eis, praesertim viris, praestandum a religiosis feminis: normae I 1997;

— *Via Crucis:* indulgentiae ab eis lucrandae I 1243;

— *Unctio infirmorum:* Ordo lampadis approbatur pro coptis I 1492; conceditur ad experimentum cele- bratio communis Unctionis infirmorum IV 5887; Const. Ap. de Sacramento Unctionis infirmorum IV 6331; Ordo Unctionis infirmorum eorumque pastoralis cura cum Normis in praxi servandis IV 6336.

Inflictio poenarum canonicarum sacerdotibus qui publice dissenserunt a doctrina exposita in Encyclica «Humanae vitae» IV 6051.

Influxus societatum christianorum operariorum in ordinem socialem II 2270.

Informationes circa promovendos ad Episcopatum: secretum servandum I 56; circa clericos e militia re- deuntes I 151; *Officium* constituitur penes Secretariam Status Romani Pontificis durante bello II 2109, 2121.

Informativus *processus* in causis Servorum Dei I 1341; facultas peragendi modo xerographico exemplar transumpti processus III 4532.

Infra hebdomadam: binatio Missae II 2494, 2522; usus lintei seu antimensii a latinis II 3291.

Infusio aquae in calice pro Ordinatione sacra: quantitas I 1383.

Ingressus *in Ecclesiam:* interdictum impositum III 4160; — *in clausuram papalem* monialium ad exercitia spiritualia peragenda a sororibus externis I 1874; ad funera peragenda II 3010; facultas data Magistro Generali O.P. III 5061; uxorum Praesidum singulorum statuum Foederatorum cum comitatu in regularium virorum clausuram II 3029; — *in monasteria* Carmeli- tarum Discalceatarum: normae pro Sororibus professis ingredi optantibus IV 6054; — *in novitiatum* eorum qui sectae acatholicae adhaeserunt III 4502; — *in Religio- nem:* testimoniales iuratae requisitae I 236; Capitularis, et eius substitutio I 1960; — *in Seminarium,* eorum qui egressi sunt a Seminario vel Instituto perfectionis I 2082, II 2272, 3867, III 4350; v. etiam **Admissio.**

Inhabilitas ad accusandam nullitatem matrimonii I 1144; v. **Accusatio** *nullitatis;* filiorum illegitimorum ad munus Superioris Maioris III 5110.

Inhonestus vestiendi mos I 1149, 3299.

Initiatio *sodalium* aliquorum in Ordinibus Sacris apud Instituta laicalia religiosorum III 4942; *christiana:* Ordo noviter confectus publicatur una cum normis generalibus IV 6197.

Initia Scripturae sacrae transferenda vel omittenda in Officio Divino I 1784, II 2132.

Initium *anni scholastici:* Missa votiva sollemnis Spiritus Sancti II 2357; apud Institutum altioris lati- nitatis III 4620; *Concilii Vat. II:* statuitur dies III 4252; alloc. pontificia III 4319; alterius sessionis III 4375; alloc. pontificia III 4398; testiae periodi III 4504; alloc. pontificia III 4534; quartae periodi III 4621; alloc. pontificia III 4710; praescripta quaedam Cons. conci- liaris de S. Liturgia vigere incipiunt III 4461; *disceptationis* super virtutibus ante quinquaginta annos a morte Servi Dei III 4767; *effectus suspensivi* recursuum ad Signaturam Ap. IV 6303; *Missae* in nocte Nativitatis Domini I 832; Missae conventualis apud communitates mulierum omissis precibus ad pedem altaris III 4940;

— *obligationis* Missalis Romani, Liturgiae Horarum et calendarii IV 6105; *processus* Beatificationis Pii Pp. XII et Ioannis Pp. XXIII in Urbe instituendi III 4789; *venerationis* B.M.V. de Fatima III 5105.

Inito *matrimonio* v. **Celebratio.**

Iniuria *temporum* cogens sacerdotes manendi extra proprias dioeceses II 2491, et religiosos extra proprias domos II 3398; *pudori* est causa sufficiens dimittendi religiosum non exemptum II 2658.

Innocentianae Capellaniae quattuor in Basilica Va- ticana I 1727.

Innovatio Const. pianae «Vacante Sede Apostolica» I 425; sigilli plumbei Cancelleriae Ap. I 1237; normae coronae Rosarii II 3714; ritus celebrationis Missae III coronae Rosarii II 3714; iuris particularis et communis apud O.P. IV 3937; iuris particularis et communis apud O.P. IV 5465; paroeciae ab auctoritate competenti IV 5588; disciplinae circa Primam Tonsuram, Ordines Minores et subdiaconatum IV 6304; v. **Reformatio.**

Inquisitio circa promovendos ad Episcopatum I 654; de natalibus Ordinandorum I 1870; nullitatis ma- trimonii canonici inter absentes contracti II 2654; praematrimonialis circa impedimentum consanguini- tatis et affinitatis II 3422.

«Insciis partibus»: sanatio matrimonii III 4956.

Inscriptio *fidelium* in albo Pont. Operis a Propaga- tione Fidei I 921; in registro Confraternitatis Rosarii durante bello: omissio I 1936; in piis associationibus, non observatis statutis, est invalida etiam in articulo mortis facta I 2052; in albo Congregationum Maria- narum: sanantur defectus ex omissione II 2756;

— *baptismi* quod extra propriam paroeciam confer- tur I 2093; v. **Adnotatio;** *clericorum* in societatem «Rota- ry Club» I 1004, et in Universitates civiles I 120, 343, 1347, II 2138, 2810, 2913, IV 6047; in Universitates et Athenaea Romana II 2344, 2810, 3810, IV 6047; *Epi- scoporum:* omissio titulorum Nobiliorum et armorum II 2890; *litterarum* ad S.C. Orientalem I 1518; *sacerdo- tum* Unioni Cleri pro Missionibus II 2173.

http://www.obrascatolicas.com

Insertio *novarum formularum* in Catechismum S. X circa matrimonium I 1345, et ieiunium euchari-um II 3214, III 4674; *Communis* unius aut plurium nmorum Pontificium in Breviarium et Missale II 9; *elogiorum* v. **Elogia;** *orationis* sub Clemente XI gatae inter eas pro sacerdotis opportunitate dicen-; III 4024; *Litaniae* Pretiosissimi Sanguinis in Rituale 4024; *nominis* S. Ioseph in Canonem Missae III 4326; ocationis «pro pace» in orationem fidelium III 4956.

Inservientes *apud tabernas* et hospitia publica: ce-ratio Missae media nocte pro eis I 838; *Missae:* ultas celebrandi absque ministro I 2053; durante iere maritimo I 3424; *pueri* seu parvus clerus: usus tandi chirothecas in sacris functionibus II 3234.

Insidia pudori est causa sufficiens ad dimittendum igiosum non exemptum II 2658.

Insignia *Episcoporum* I 236, IV 5508; *confraternita-n* I 1930; *Pontificalia:* usus recognitus III 5389; in nplioriem formam reducta III 5390; Instructio ca vestes, titulos et insignia Cardinalium, Episco-rum et Praelatorum ordine minorum II 3096, 3098, 5508; *equestria* a B.M. Virgine de Mercede nuncu-ta I 1737; *Ordinum Equestrium* deferenda iis qui Ci-atibus praesunt III 4971.

Insontes: directa occisio ex mandato auctoritatis blicae I 2022.

Inspectio *registrorum* matrimonialium annua di-ensatur II 2440; *litterarum* religiosorum a Superio-us II 2479.

Inspectores *Episcopi* duo instituuntur pro clericis ercitus francorum I 96; *Capellani* cum iurisdictione dinaria pro cura exercitus Gallici in Germania santis II 2355.

Instantiae *iudicialis:* modus procedendi cum causa isa a Rota Nuntiaturae Matritensis devolvitur ad dem Ap. pro nova instantia III 3911; valor concessae bilitatis ad accusandum standique in iudicio, pro eris instantiis IV 5844; *Tribunalium:* secundae in-ntiae in eadem Sede Tribunalis primae instantiae IV 54; facultas constituendi alterum Tribunal primae secundae instantiae in eadem dioecesi pro causis trimonialibus IV 5963; v. **Gradus** *Tribunalium.*

Instauratio *Diaconatus* permanentis in O.F.M. nv. IV 6243; *liturgica:* normae et criteria ad recte plicandam et prosequendam II 3218, III 4681, 4930, 43, 5196; applicatio in Italia III 5289, in Urbe III 4968, 43, IV 5685; *Missalis Romani* IV 5511; v. **Mis-e** Romanum; *Officii Divini* ex decreto Concilii t. II facta IV 5912; *Ordinis liturgici* Hebdomadae nctae: decretum II 3412, Instructio II 3415, editio pica Ordinis II 3420, cantus gregoriani II 3460, claratio circa functiones «Tridui sacri» iuxta Ordi-m instauratum II 3466, Ordinationes et declarationes rca Ordinem II 3584; *Ordinis socialis:* Enc. «Quadra-simo anno» I 1246; *Ritus Benedictionis* Abbatis et bbatissae IV 5916; *Ritus* seu *Ordinis Professionis* ligiosae: decretum I V 5751, novus Ordo editur IV 5752; *torum sollemnium* et clausurae papalis in monasterio Nedlans» II 2868; *Vigiliae Paschalis:* decretum I 2865, rorogatio II 2955, ieiunium eucharisticum servandum 3269, ulterior prorogatio II 3351.

Instituta: *beneficentiae* O.F.M.: modus conciliandi ona stabilia et eorum reditus cum indole paupertatis anciscanae II 3270; — *clericalia* seu pro commoratio-e clericorum in Roma I 744, II 2344, 2810, 3810, IV 047; v. **Commorantes** Sacerdotes et clerici; — *ecclesia-ica:* restitutio operum artis et documentorum ad ea lim pertinentium II 2390; condendum in Urbe ad ltiora sacerdotum studia II 2490;

— *educationis mediae:* institutio tradenda in Italia I 1178; omnia manent subiecta «Officio centrali pro Scholis catholicis in Italia» penes S.C. Studiorum consti-tuto I 1385; normae servandae in Italia I 1936; normae pro eorum ordinatione in Italia II 2345; prae-paratio theologica requirenda a professoribus religio-nis, et de iuribus Ordinarii loci nominandi magistros II 2508; praxis interdicitur mittendi pueros, mercede ex pacto conventa, ad exequias et funera aliena III 4957;

— *missionalia:* natura iuridica Societatis Parisiensis Missionum ad exteras Gentes I 315; novum conditur ex unione Seminarii SS. App. Petri et Pauli de Urbe et Collegii Mediolanensis pro missionibus exteris I 833; Instructio de propria et legitima in gubernandis missionibus auctoritate I 1115; tenentur instructione S.C. de Religiosis de formatione clericali et religiosa I 1492; normae pro Seminariis eisdem comissis I 1533; elenchus quaestionum pro relatione quinquen-nali I 1845; fovenda in singulis dioecesibus ad gentes evangelizandas II 2867; relationes cum Pont. Operibus Missionalibus in Italia II 2883; relationes in territoriis Missionum cum Ordinariis locorum IV 5483, et sche-mata contractuum IV 5700; — *pia* religiosis commis-sa: relatio cum Ordinario loci et parocho II 2439;

— *religiosa:* obligatio imbuendi sodales in doctrina christiana I 1113; recognitio personalitatis iuridicae ab auctoritate civili Italiae I 1156; praxis sequenda in transitu ad iurisdictionem S.C. de Prop. Fide I 1434; indulgentiae pro recitatione Officii Divini coram Ssmo Sacramento I 1815; communicatio privilegiorum I 1836; facultates circa ieiunium eucharisticum v. **Fa-cultastes** circa ieiunium eucharisticum, **Ieiunium** eucharisticum; admissio in Seminarium dioecesanum eorum qui egressi sunt Institutis religiosis, et in Institutum religiosum eorum qui egressi sunt Seminario dioecesa-no I 2019, 2082, II 2130, 3809; studia religiosorum in Italia I 2044; sodalium institutio v. **Formatio** religio-sorum, **Institutio;** relatio quinquennalis ab eis mit-tenda II 2425; conditiones ad paroecia saecularia conferenda religiosis ad nutum S. Sedis II 2439; festa propriorum Beatorum a Provinciis celebranda II 2732; usus tabaci II 2859; tituli academici ad disciplinas bi-blicas tradendas in scholis theologicis religiosorum II 2957; criteria sequenda in accommodate renovanda vita et disciplina religiosorum II 3087; Officium Par-vum B.M.V. in editione nova ad eorum usum probatur II 3135; exercitium artis et apostolatus cinematrogra-phici in Italia II 3141; non probatur experientia sic dicta «stage» penes sacerdotes-operarios II 3164; de religiosis sacerdotibus-operariis revocandis et de tali licentia in posterum deneganda II 3183; celebratio anni Mariani II 3215, modo apto II 3215; transitus directus alumnorum in Seminaria dioecesana non in-diget beneplacito Ap. II 3293; normae quoad conven-tus qui accommodatam renovationem respiciunt II 3475; beneplacitum Ap. requiritur solum ad primam domum Institutorum iuris dioecesani erigendam in novis circumscriptionibus S.C. de Prop. Fide II 3511; schola «Mater Divinae Gratiae» pro Magistris Prae-fectisque religiosarum constituitur Romae II 3895; dependentia a SS. CC. Consistoriali et de Prop. Fide tenentur normis Const. Ap. «Sedes Sapientiae» II 3725; usus instrumentorum radiophonicorum et televisifico-rum II 3726; opera a Teilhard de Chardin scripta auferri iubentur ab eorum bibliothecis II 3783, 4292; alloc. pontificia Congressui religiosorum de materia perfectionis et de modo eam obtinendi II 3800; alloc. pontificia ad Moderatores generales de principiis et criteriis sequendis in renovatione vitae religiosae II

3813; Epist. Ap. ad Congressum Lusitanum religio-sorum II 3823; facultas datur religiosis saecularizatis exercendi officium confessarii in domibus religiosarum III 4301; Cardinalis Protector non amplius nominan-dus III 4490; alloc. pontificia ad Moderatores de valore vitae religiosae in praesentium temporum adiunctis III 4492; interpretatio popularis «Propriorum» textuum liturgicorum III 4498; Rescriptum «Cum admotae» quo facultates conceduntur Supremis Moderatoribus III 4559; decretum Conc. Vat. II «Perfectae caritatis» de renovatione vitae religiosae III 4741, cum normis exsecutoriis III 5011; initiatio aliquorum sodalium in Ordinibus sacris apud Instituta laicalia religiosorum III 4942; collaboratio cum aliis institutionibus quae apo-stolatum fovent in singulis regionibus III 4961; condi-tiones quibus conceditur Unio exstinctiva Institutorum feminarum III 5102; studia clericalia peragi possunt etiam penes Facultates et scholas theologicas alius Instituti vel pluribus communes III 5170; facultates speciales conceduntur Institutis religiosis mulierum III 5250; dies quibus annectere volunt indulgentiam ple-nariam II 5282; criteria et pericula accommodatae re-novationis: alloc. pontificia III 5315; ea quae Ecclesia ab Institutis vitae contemplativae expectat hodie IV 5505; Instructio «Renovationis causam» IV 5455, ex-tenditur ad Instituta quae dependent a S.C. de Prop. Fide IV 5492; de ratione qua sodales laici regimen Institutorum clericalium participare possunt IV 5690; decretum quo nonnullae facultates conceduntur et ca-nones suspenduntur vel mutantur de Institutis religiosis latinis IV 5832, et orientalibus IV 6290; applicatio experimentorum et valor Regulae IV 5862; documenta ad erigendam Congregationem iuris dioecesani IV 5955; adhortatio Ap. «Evangelica testificatio» de vitae religiosae renovatione IV 6109; exhibere debent S.C. de Religiosis elenchum facultatum quibus gaudent circa reductionem, vel mutationem onerum Missarum IV 6212; criteria et normae circa habitum religiosum, praesertim mulierum IV 6242;

— *religiosa missionalia:* relationes cum Pont. Opere a Propagatione Fidei I 955; normae pro seminariis eiisdem commissis I 1533; instructio pro religiosis mu lieribus ad tuendam puerorum matrumque vitam in missionibus I 1711; normae de regimine Congrega-tionum Sororum I 1809; elenchus quaestionum pro relatione quinquennali I 1845; subiicitur Institutum Sororum Congregationi de Prop. Fide II 2151;

— *Saecularia:* Const. Ap. «Provida Mater» de Insti-tutis saecularibus perfectionis christianae adquirendae et de lege peculiari ipsorum II 2398; Commissio peri-torum constituitur pro iisdem II 2411; relatio quin-quennalis ab eis mittenda II 2425; secretum servandum ab Ordinariis circa eorum exsistentiam et apostolatum in dioecesi II 2430; normae servandae ab Ordinariis locorum in eorum erectione canonica II 2488; Motu pr. «Primo feliciter» de eorum laude et confirmatione II 2495; Instr. «Cum Sanctissimus» de iisdem Institutis saecularibus II 2497; natura et obligatio vinculorum II 2597; Congressus ex universo orbe delegatorum Romae habitus: Epist. et alloc. pontificia II 2813, 2835; modus componendi regimen internum cum incardinatione dioecesi et subiectioni Ordinario loci II 3120, et cum huius auctoritate in proprios clericos II 3120; transitus associationum fidelium in Instituta saecularia sub de-pendentia S.C. de Religiosis II 3538; Societas «Leunis» in Institutum saeculare non erigenda II 3876; Instructio de candidatis sedulo diligendis et instituendis II 4144; Communio sub utraque specie conceditur in die eorum consecrationis propriae III 4688; alloc. pontificia de eorum consecratione rationeque propria in Ecclesia IV 5887; de eorum natura notisque propriis IV 6221; de eorum saecularitate consecrata et consecratione saecu-lari IV 6310;

— *Saecularia* singula: *Institutionis Teresianae:* appro-batio definitiva II 2909; *Missionariae Regalitatis D.N.I.C.:* decretum laudis II 2506, natura promissio-num paupertatis et obedientiae II 2597; *«Opus Dei»:* decretum erectionis dioecesanae II 2231, documenta quae exhibere debet Ordinariis locorum II 2619, con-sensus Ordinarii loci ad centrum non autonomum constituendum II 2623; *Presbyteri «du Prado»* aggre-gatur O.F.M. Conv. in spiritualibus III 4234; *Societatis S. Pauli:* decretum laudis II 2760.

Institutio *Academicarum, Commissionis, Institu-torum,* etc. v. **Erectio;** *canonica* officiorum et benefício-rum: decretum II 2760; corporalis seu possessio bene-ficiorum dispensatur in Polonia II 3366; *catechetica* impensius curanda et provehenda I 840, 1113, 1597, III 4381; *cleri indigeni* v. **Clerus** authoctonus; *cleri* orientalis, clericalis et religiosa, in territoriis patriarcha-libus I 1950; *clericalis* v. **Clericalis** institutio; *communi-sta* puerorum puellarumque II 2765; *contionum* quo-tannis habendarum in Basilica Liberiana III 4929;

— *Diaconatus* permanentis v. **Diaconatus;** *divina* mu-neris et potestatis in Episcopis magisterii II 3273, sa-cerdotii et regiminis II 3320; *doctrinae christianae* in orbe ordinanda I 594; S. Carolus Borromaeus et S. Robertus Bellarmino constituuntur Patroni I 1385; in Institutis religiosis I 1113; *festorum* v. **Festum;** *gradus* honorifici novi seu Torques aureus, in Ordine Piano II 3807; v. **Gradus;** *lectorum, acalythorum:* ritus in editione typica IV 6334;

— *missionariorum:* abiicienda rerum saecularium cu-ra I 266; de sensu et natura vocationis missionariae deque speciali institutione eorum qui ad gentes evan-gelizandas praeparantur IV 5824; *novitiorum* ritus ale-xandrini temporaria in ritu latino II 3100; v. **Novitiatus;**

— *processus* Beatificationis Pii Pp. XII et Ioannis Pp. XXIII in Urbe II 4789; *prolis* v. **Educatio** prolis;

— *religiosa in scholis publicis:* in Italia I 314; puero-rum et adolescentium I 698; in scholis mediis I 714, 1178, et publicis I 842; modestia christiana in vestibus puellarum quae apud religiosas formantur I 964; con-stituitur Officium centrale pro scholis catholicis in Italia I 1385; Patroni dantur S. Carolus Borromaeus et S. Robertus Bellarmino I 1385; normae pro scholis ape-riendis vel cursibus instituendis II 2355; religiosae fe-minae recte instituendae ad munus educandae iuven-tutis II 2913, sicut etiam religiosi viri II 3264; Institu-tum «Regina Mundi» ad mulieres pias apostolatui dicatas recte instituendas in disciplinis sacris II 3394; Instr. de iuvenum utriusque sexus promiscua institu-tione in scholis II 3797; Institutum «Sedes Sapientiae» constituitur sub auspiciis S.C. de Religiosis III 4498; institutio magistrorum Civitatis Saravicae in disciplinis religiosis IV 5679, 5831; v. **Educatio;**

— *religiosorum* v. **Formatio** religiosorum; *subsidii* pro sacerdotibus invalidis vel in necessitate constitutis I 2075.

Institutio generalis *Liturgiae Horarum:* divulgatur ante editionem typicam IV 5977; latina editio declara-tur typica et evulgatur IV 6023; decretum et textus Constitutionis IV 6023;

— *Missalis Romani:* Ordo Missae et Institutio IV 5514; declaratio circa eius valorem doctrinalem IV 5684; Responsa ad proposita dubia IV 5624, 5671, 5956, 5745, 5794, 5856; textus Institutionis promulgatur IV 5761; variationes in Institutionem generalem indu-cendae IV 6353.

http://www.obrascatolicas.com

Institutores puerorum: S. Ioannes Baptista de la lle declaratur Patronus II 2754.

Institutum: *Ambrosianum* Musicae Sacrae erigitur 1956; — *Angelicum* v. **Angelicum, Athenaeum** Angeli-m; — *Anselmianum* v. **Athenaeum** Anselmianum; — *Apostolorum Amoris infiniti* («Institut des Apôtres de Amour infini») declaratur solutum ac vetitum II 2864, 92; — *Archeologiae* christianae: erectio I 795, nor-ae I 799; — *Biblicum:* unio cum Pont. Instituto Orien-li I 495, et Athenaeo Gregoriano I 965; sedes am-iatur II 3273;

— *Canonisticum* Facultatis Theologiae Monacensis; cultas conferendi gradus academicos II 2597, Statu-II 2616, nova approbatio Statutorum II 2627, erectio approbatio definitiva II 3270; — *caritatis Religio-sque Operibus* tutandis in Civitate Vaticana: erectio 2131, regimen II 2237; — *catecheticum* «Lumen vi-e» affiliatur Univ. Gregorianae III 4408; — *catechi-icae* et scientiarum sacrarum S. Pii X Fratribus Scho-rum Christianarum concreditum approbatur cum tatutis propriis III 4030, et includitur in Facultatem heologiae Univ. Salmanticensis cum iure conferendi radus academicos III 4663; — *de scientiis paedagogicis* enes Facultatem Philosophicam Athenaei Salesiani rigitur cum iure gradus conferendi II 3514;

— *Filiarum Caritatis* subiicitur Superiori Generali Congregationis Missionis, exemptum ab Ordinariis ocorum II 2383; — *«Formula Instituti»:* decreta Con-regationis generalis S.I. circa paupertatem quae vi-entur recedere a formula, approbantur a Summo ontifice III 4985; — *«Fratres a Caritate»* seu Fratri igi, associatur Provinciae Neapolitanae O.F.M. III 251; — *«Iesus Magister»* pro alumnis Institutorum aicorum in urbe erigitur II 3719, Statuta III 4676;

— *internacionale catholicum:* Directorium respiciens ormas quibus ea definiuntur IV 6187;

— *Latinitatis altioris* conditur in Urbe III 4472; ini-ium cursuum et alumni in illud mittendi III 4620;

— *Legumlatorum* seu Deputatorum Parlamenti: crisis t media renovandi institutum IV 6313; — *Liturgicum* nselmianum III 4218;

— *«Mariologiae»* in Facultate Theologica «Maria-um» erigitur III 4027, cum facultate conferendi do-toratum III 4661; — *Missionale scientificum* erigitur enes Athenaeum Urbanianum cum iure conferendi radus I 1511, Statuta I 1646, 1656; — *Monialium:* Const. «Sponsa Christi» de sacro monialium institutum romovendo et de Statutis generalibus monialium II 2815, recte fovendum ac evolvendum II 2878, 3012;

— *Musicae Sacrae:* instituitur I 509; magisterium conferendum I 1718, de alumnis adlectis eidem mit-endis II 2886, eidem affiliatur Facultas Musicae Univ. Chicagiensis «De Paul» II 3716, Epist. Ap. de musica sacra praesertim in Missionibus, Praesidi data III 4238;

— *Oecumenicum* Barense IV 6072; — *Ordinis* S. Hie-ronymi Congr. B. Petri de Pisis supprimitur I 1439;

— *Orientale* pro studiis rerum orientalium provehendis I 91, facultas conferendi Lauream I 329, unio cum Instituto Biblico I 495, et Athenaeo Gregoriano I 965, facultas conferendi gradus academicos in iure cano-nico III 4377, Facultas Iuris canonici orientalis eri-gitur IV 6134;

— *Pastorale Matritense* constituitur sub auspiciis Univ. Comillensis III 4973, erigitur Superius, tamquam biennium specializationis Facultati theologicae Salman-ticensi inclusum III 5189; — *Pastorale Romanum* con-ditur II 3835; — *Philosophicum* in Facultate theologica Univ. Cath. Andegavensis erigitur cum iure conferendi gradus II 3515;

— *«Regina Mundi»* scientiarum sacrarum in Urbe ad religiosas aliasque mulieres apostolatui dicatas in sacris disciplinis instituendas II 3394, Motu pr. erectio-nis et approbationis II 3455 statuta II 3457, normae quae moderantur aggregationes ad ipsum II 3592, ag-gregatur schola Matritensis «Regina virginum» III 3970, quae ab eo deinde seiungitur III 4921; — *«Regina virginum»* Matritense aggregatur Instituto Romano «Re-gina Mundi» III 3970, seiungitur et propria autonomia donatur III 4921, nova Statuta approbantur III 5223;

— *S. Eugenii* pro novellis sacerdotibus constituitur II 2592; — *«Sacro Cuore»* pro studiis Sororum in Italia fo-vendum I 1143; — *«Schola Servitii socialis»* apud Augu-stam Taurinorum II 3452; — *Scientiarum* atque Lit-terarum S. Clarae in civitate Neapolitana, ad parandos magistros pro scholis internis religiosorum: opportu-nitas illud constituendi II 2939, approbatur II 3055, definitiva approbatio III 3976, titulo «Pontificii» de-coratur III 4174; — *Scientiarum socialium* erigitur in Facultate Philosophica Univ. Gregorianae cum iure conferendi gradus II 3397, et in Athenaeo Angelicum II 3419; — *«Sedes Sapientiae»* constituitur sub auspiciis S.C. de Religiosis III 4498; — *Spiritualitatis O.C.D.* in Urbe approbatur III 3963, alumnis externis aperitur III 3934, Statuta approbantur III 4451, erectio canonica eiusdem III 4533; — *Superius Theologiae* in Seminario Tananarivensi aggregatur Facultati Theologicae Nea-politanae III 4024;

— *Theologia Moralis* seu Academia Alfonsiana ap-probatur II 3597, ut Schola interna publica II 3597, inseritur Univ. Lateranensi III 4097; — *Universitarium* Magisterii a «Sancta Familia» in civitate Asmara eri-gitur III 4099; — *Veronense* Filiorum Cordis Iesu in duas Congregationes separatur I 597.

Instructio *christiana* v. **Educatio, Institutio;** *Fratres* Instructionis Christianae a S. Gabriele: decretum de eius Fundatore II 2418; *cathecumenorum* per varios gradus usque ad baptismum III 4273; *processus* super rato et non consummato I 1623, II 3155, 3722, IV 5916, 6248; *nullitatis matrimonii* I 1739, solvuntur dubia I 1888; *super causis historicis* Servorum Dei I 1909.

Instructio: *«Quam ingens»* I 1203 extenditur ad clericos subiectos S.C. de Prop. Fide I 2042; *«Quantum religiones»* I 1355 extenditur ad religiosos qui pendent a S.C. de Prop. Fide I 2052; *«De Ssma Eucharistia* sedulo custodienda» I 1882, studiosius servanda I 2046; *«Sacrosanctum»* de investigationibus praematrimonia-libus I 2064, compendium actorum a parocho confi-ciendorum II 2154, et interpretatio II 3339; *Commis-sionis Biblicae* de titulis academicis ad disciplinas bi-blicas tradendas II 2907, applicatur pro scholis religio-sorum I 2957; *S. Officii* de nova disciplina ieiunii eucharistici II 3127, interpretatur II 3134; *de musica sacra* II 3838, dubia soluta II 3877, III 3961; *«In-ter oecumenici»* ad exsecutionem Const. Conc. Vat. II de S. Liturgia III 4430, ordinandam III 4540, cantus Missalis Romani ab Instructione praescripti eduntur III 4620, et circa eam solvuntur plura proposita dubia III 4669, 4685, 4698, 4764, 5049, 5065; *Instr. altera* ad Const. Conc. Vat. II de S. Liturgia III 4430 exse-quendam III 5150, variationes in Ordienm Missae ab ea inductae approbantur III 5170; *de causis matrimo-nialibus* pro Sinis I 1017, extenditur ad Vietnam III 5190; *Instr. circa caeremonias* antenatis tribuendas III 5055, extenditur ad regionem Laosianam et Cambo-gianam III 5216; *Instr. de cultu Mysterii* eucharistici III 5170, solvuntur dubia III 5350; *«Renovationis causam»* de institutione ad vitam religiosam ducendam IV 5455, extenditur ad Instituta a S.C. pro Gentium Evangeliza-

tione dependentia IV 5492; *«Venite seorsum»* de clau-sura monialium» IV 5597, valor declaratur IV 5701, quae eam contradicunt, suadentur ut vota solemnia derelinquant IV 5842; v. singulas materias.

Instrumenta *communicationis socialis:* decretum Conc. Vat. II «Inter mirifica» III 4447; Pont. Consilium eisdem praepositum constituitur III 4483; Instr. pasto-ralis ad decretum Conc. Vat. II applicandum IV 6073; alloc. pontificia de quaestionibus quae sub «communi-catione sociali» comprehenduntur IV 6245; nuntius scripto datus die usui horum instrumentorum dicato IV 6258; — *Romani Pontificis et Episcoporum* ad activi-tatem missionalem Ecclesiae absolvendam sunt Opera Missionaria Pontificia IV 6271.

Instrumentum *musicum* dictum «Campani tubu-lari» pro organo I 59; *radiophonicum* ad cantus liturgi-cos I 939, II 3465, 3726; *grammophonium* et, in genere, phonographicum in functionibus liturgicis II 3465; — *organum* a mulieribus in ecclesia pulsatum I 952; *te-levisificum:* usus in Seminariis Italiae II 3721, in Institutis perfectionis II 3726 et in domibus paroecialibus, ora-toriis iuvenum, sedibus Actionis Catholicae aliarumque associationum II 3809; v. singula instrumenta.

Insula *Cypri:* Delegatio Apostolica constituitur II 2489; — *Madagascaria:* Hierarchia Episcoporum erigi-tur II 3401; Tribunalia dioecesana unius tantum iudicis, et interdiocesana ordinantur pro omnibus causis III 3912; erigitur Delegatio Ap. III 4033 et Nuntiatura III 5095; — *Melevitana* v. **Melitensis;** — *Terrae Novae:* Tribunalia assignantur pro causis nullitatis matrimo-nii II 2768.

Insulae *adiacentes Novae Guineae Orientalis:* Hie-rarchia constituitur III 5053; — *Mariannenses* subiiciun-tur Delegato Ap. in S.F.A.S. II 2350; — *Maris Carabici* assignantur novis Delegationibus Pontificiis II 3245, III 5416; — *Oceaniae Meridionalis:* Hierarchia ecclesia-stica erigitur III 4995.

Insulae Philippinae: clerici et sacerdotes ibi emi-grantes I 171, III 5278; indultum de abstinentia et ieiunio I 235; ordinatio Tribunalium pro causis nulli-tatis matrimonii: decretum I 2024, normae exsecuto-riae I 2056; nova ordinatio Tribunalium: decretum II 3577, normae exsecutoriae II 3578; erectio Vicariatus Castrensis II 2841; erigitur Nuntiatura Ap. II 2885; Conferentia Episcopalis cum Statutis approbatur II 3047; facultates et gratiae decennales II 3964, IV 5692; clerici emigrantes in Americam Septentrionalem III 4022; Collegium pro sacrorum alumnis in Urbe condi-tur sub titulo «de nuestra Señora de la Paz y buen viaje» III 4221.

Insulensis *Episcopus:* notificatio eidem facta circa conflictum inter operarios herosque operarum in re-gione ortum I 1060; *Dioecesis:* Studium Philosophi-cum-theologicum Seminariorum incorporatur Facultati Theologiae Univ. Cath. Insulensis III 4057; *Universitas* Catholica: Facultas Theologiae III 4057.

Integritas *eleemosynae* Missarum celebrantibus tra-denda I 93; *curriculi theologici* et cursus pastoralis III 4556; *textum liturgicorum* in vernaculis interpretatio-nibus IV 5671.

Intentio *abortus* directa offendit ius naturae IV 6348; *diei mundialis* pro vocationibus IV 6253.

«Inter cetera»: Instructio circa monialium clau-suram papalem II 3466.

«Inter mirifica»: Decr. Conc. Vat. II de instru-mentis communicationis socialis III 4447.

«Inter praeclara»: Instr. de monialium clausura maiori et minori II 2826.

Inter praesentes v. **Distributiones.**

«Inter reliquas»: Decr. de religiosis servitio mili-tari adstrictis: responsa I 221, 246; tenet sodales Socie-tatum Missionum dependentium a S.C. de Prop. Fide I 1406; applicatur ad servitium prae-militare laboris publici «Arbeitsdienst» I 1816.

Intercessio Servorum Dei: prudentia in publicandis gratiis qui eisdem attribuuntur IV 5867.

Interdictio v. **Prohibitio.**

Interdictum ab ingressu ecclesiae III 4160; actionis politicae clericis I 868.

Interdioecesanum *Tribunal* v. **Tribunal.**

Interfectus in bello: ius funerandi I 633.

«Interim»: decretum de interim exsequendo I 62.

Internationalis v. voces substantivas.

Internuntiatura Apostolica erigitur: in Lethonia I 778, in Lithuania I 859, in Sinis II 2350, in Aegypto II 2432, in India II 2504, 3789, in Liberiana dicione II 2911, in «Pakistan» II 2918, in Iaponia II 3032, in Syria II 3134, in Iraniano imperio II 3139, in Aethiopia II 3616, in Turcarum natione III 4025, in Senegalensi dicione III 4236, 4961, in Indonesia II 2738, III 4803, in Republica Arabica Unita evehitur ad Nuntiaturam Ap. III 4924, in Hollandia evehitur etiam ad Nuntiatu-ram Ap. III 5218; v. **Delegatio Ap., Legatio, Nuntiatura.**

Internuntius Apostolicus: facultates II 3340, III 4165, 5284; v. **Delegatus Ap., Legatus, Nuntius.**

Internus v. voces substantivas.

Interpellationes in Privilegio Paulino: quibus sub conditionibus dispensari solent I 1591, 1631, 2041, II 2421, 3827; Episcopi vi Motu pr. «Pastorale munus» dispensare possunt ab interprellationibus quae impos-sibiles aut damnosae videntur III 4687; declaratio de interpretatione huius facultatis III 4617; necessitas interpellationum ad usum licitum et validum Privilegii Paulini III 4767; usus Const. Pauli III «Altitudo» absque interpellatione primae uxoris I 1829, 1914; catechumeni baptizandi Indiae retinere possunt compartem quacum vivunt, omissis interpellationibus primae uxoris II 3030, 3031; haec facultas suspenditur III 3958, et iterum restituitur III 4122; solvitur dubium circa interpreta-tionem Const. Ap. S. Pii V «Romani Pontificis» seu circa facultatem retinendi unam ex uxoribus, non interpellata uxore legitima II 3876.

Interpollatio verborum et indulgentiae I 1592.

Interpositio *recursus* contra decretum dimissionis religiosi a votis temporariis: tempus utile I 596; item ad Signaturam Apostolicam: quando incipit effectus suspensivus IV 6303.

Interpres v. **Commissio** *Interpres.*

Interpretatio voluntatis ultimae I 4; Bullae Cru-ciatae pro Fratribus Minoribus in Hispania I 21; de-creti «Cum de sacramentalibus» I 55; Codicis iuris canonici v. **Commissio** *interpres;* facultatis celebrandi domo I 231; decreti circa «Les faits de Loublande» I 288; novarum rubricarum Missalis Romani I 606; Privilegii Paulini I 838; v. **Privilegium Paulinum;** verbi «ecclesiis» in Facultatibus S.C. de Prop. Fide I 1153; art. IX Concordati inter Sedem Ap. et Romaniam I 1390; textuum biblicorum: Act. 2, 24-33, 13, 35-37, Mt. 16,26 I 1493; Const. Ap. Pauli III «Altitudo» I 1829, 1914, II 3030, 3031, 3958, III 4122; verbi «mis-sionis» in art. 13 Statutorum Unionis Cleri pro Missio-nibus I 1829; vocis «districtus» in iure particulari O.F.M. I 1830; Instr. «Provida Mater» I 1738, de causis nullitatis matrimonii I 1888; decreti circa cultum sacris Vulneribus I 2025; decreti de readmissione ex-alumnorum seminariorum et Institutorum perfectionis I 2019, 2082, II 2270, 2727, 3722, 3774, 3809, 3813, III 3866; facultatis decennalis de usu altaris portatilis I

http://www.obrascatolicas.com

317; Enc. «Mediator Dei» II 2523; effati «extra Ecesiam nulla salus» II 2620; canonum v. **Canones;** str. circa novam disciplinam de ieiunio eucharistico 3131; art. VI Concordati Hispani II 3292; num. 11 str. «Sacrosanctum» de adnotatione baptismi II 3339; ecreti «De rubricis ad simpliciorem formam redigens» II 3395, 3406, 3409, 3418, 3451, 3464, 3512, 3568, 515; novi Ordinis Hebdomadae Sanctae II 3463; decr. onc. Vat. II de Ecclesiis orientalibus catholicis III 5064; dulti dispensandi ab usu quotidiano Scapularis et nguli Tertii Ordinis Saecularis S. Francisci II 3729; onst. Ap. S. Pii V «Romani Pontificis» I 1829, II 876; Instr. de musica sacra III 3961; Codicis rubrirum III 4132, 4133, 4168, 4214, 4216, 4224, 4237, 249, 4291, 4326, 4348; exceptionis dispensandi a isparitate cultus cum parte mahumetana III 4249; um. 23 Motu pr. «Pastorale munus» III 4617; decreorum Conc. Vat. II v. **Commissio** *interpres;* falsa ocumentorum Conc. Vat. II: Epist. Ap. III 5000; nc. «Populorum progressio» III 5339; Regulae S. rancisci reservata manet Sedi Ap. IV 5758; normarum e reductione sacerdotum in statum laicalem IV 6288; ormarum de pensionibus IV 6328; — *popularis* seu ernacula textuum liturgicorum v. **Versio** vernacula.

Interregionalis *Facultas* Theologica Mediolanensis rigitur IV 5693; *Tribunalia:* normae pro illis erigendis t ordinandis IV 5949:

Interrituale *Seminarium* S. Ludovici in civitate Constantinopolitana: erectio I 1535, Statuta I 1536; — *Tribunal* secundae intantiae: erectio IV 5838.

Interrogationes: *iudiciales*, positiones seu argumena proponenda I 1034; *faciendae a confessario* circa VI ecalogi praeceptum II 2174; *in administratione baptisni* II 3133; *nupturientium* ante matrimonium faciendae parocho II 3598; ante sacros Ordines III 4409; v. ingulas materias.

Interruptio *Missae* ex parte celebrantis I 1106; *notitiatus* in transitu ab una in aliam domum I 1186; acultas Societatis Iesu III 3924; v. singulas materias.

Interstitia ad sacros Ordines dispensantur I 820.

Interventus Promotoris iustitiae in causis nullitatis natrimonii apud Rotam Romanam I 1908; S.C. de acramentis in processu nullitatis matrimonii per Prootorem iustitiae accusati I 1931; religiosorum in uneribus I 2077; clericorum et religiosorum in spectaulis publicis II 2851; catholicorum in caerimoniis quae elebrantur in honorem antenatorum III 5055, 5216; lericorum in Synodum Romanam III 4016; clericorum eligiosorum et laicorum in Synodum dioecesanam III 380; v. **Concilium, Synodum.**

Inthronizatio seu opus consecrandi familias Cordi esu: indulgentiae I 108; Opus in Italia I 122.

Intimatio *electionis* in O.P. I 279; consuetudo in Ordine S. Trinitatis intimandi electo electionem post factam confirmationem I 416; *pro Canonizationibus:* modus et formula I 286.

Intra *clausuram, Missam* etc. v. voces substantivas.

Introductio causae Servorum Dei I 1354; Unionis Cleri pro Missionibus ubicumque I 1821; novae formae cultus et devotionis I 1826; devotionis in Caput D.N.I.C. I 1892; vexillorum factionum politicarum in ecclesias vel funera II 2407; novorum rituum, caeremoniarum aut lectionum in liturgiam absque venia Sedis Ap. II 3819; item innovationum et mutationum in celebrationem Missae III 3937; in Ordinem Hebdomadae Sanctae III 4660; in Liturgiam generalem III 4684; Precum eucharisticarum in Canonem Missae IV 6304; Variationum in Institutionem generalem Missalis IV 6353; divortii in Italiam contra Concordatum adhuc in vigore III 5021, 5108, IV 5744, 5841; experimentorum contra ius commune in monialium monasteria III 5066; in ius particulare O.P. IV 5465; in ius religiosorum IV 5796; in clausuram monialium IV 5842; mutationum in Concordatum Bavaricum III 5431, IV 5472 et Renaniae-Palatinati IV 5519, 5756; recitationis communis Officii loco illius choralis in Ordines Mendicantes IV 5563; causae iudicialis a Promotore Iustitiae IV 6161; causae Servorum Dei I 1354, novus modus procedendi in discutiendo dubio IV 6352; documenta quae praerequiruntur IV 6356; mutationum in Ordinem celebrationis Synodi IV 6329.

«Introduction à la Bible» non suadetur II 3831.

Introitus Missae: modus illum canendi II 2397.

Innundatio *aquarum* causa alienationis donorum votivorum III 5051.

Invalidus *actus* v. **Nullitas;** *sacerdos:* institutio subsidii in eius favorem I 2075; v. **Egestas, Necessitas.**

Inventarium patrimonii ecclesiastici II 2650.

Investigationes *canonicae* peragendae a parocho antequam nupturientes ad matrimonium admittat I 2064; *psychoanalyticae* ante Ordines sacros et Professionem religiosam III 4223; *circa idoneitatem* candidatorum ad Ordines sacros III 4409; *circa dogma* de peccato originali III 4996.

Invocationes *in reparationem blasphemiarum:* addenda invocatio S. Ioseph I 370; item «Benedetta la sua gloriosa Assunzione» II 3100, ordine servato II 3139; item «Benedictus Sanguis eius pretiosissimus» III 4116; item «Benedetto lo Spirito Santo» III 4489; — *piae* tempore aëriarum incursionum: indulgentia plenaria II 2152; «Regina in caelum Assumpta» Litaniis Lauretanis addenda II 2801; «pro pace» in oratione fidelium inserenda III 4956.

Ioannes *Baptista Vianney* constituitur Patronus parochorum et animarum curatorum I 1051; litterae in primo eiusdem mortis centenario III 3939; — *Papa XXIII:* indulgentiae Ap. II 3870; «Fondazione Premio internazionale della Pace Giovanni XXIII» cum Statutis III 4372; eius Beatificationis processus III 4789; — *Stephanus* Ioannes: auctor libri damnati II 2165.

Ipso facto v. **Poena** canonica, **Censura.**

Iranianum imperium: erigitur Internuntiatura Apostolica II 3139, et Nuntiatura III 4966.

Iraquiana dicio: erigitur Nuntiatura Ap. III 5045.

Irregularitas ad Ordines *ex defectu corporis:* digiorum causa vulneris in bello accepti I 93; ex rescissione integrae manus dexterae cum arteriis ob vulnus bellicum I 104, 136, 226; oculi sinistri I 728; digiti indicis manus sinistrae et mobilitatis bracchii dextri I 1664; primae partis digiti pollicis III 4697; — *ex defectu natalium* filii naturalis: dispensatio III 4043; — *ex delicto* cum haereticis eorumque descendentibus: facultas dispensandi I 329, 1240; — *simplex* e militia seu servitio militari I 125; decretum de clericis e militia redeuntibus I 151; dispensatur cum clericis qui arma sponte sua durante bello susceperunt I 185; v. **Bellum;** e filiis acatholicorum descendentibus in linea paterna usque ad primum gradum I 485; facultates dispensandi concessa confessariis Mexici I 921, Germaniae I 1890, Galliae I 1941.

Islandia: Delegatio Ap. erigitur III 4027.

Israël: consociatio «Amici Israël» aboletur I 939.

Italia: datur unus Ordinarius clericis profugis I 149; celebratio Conciliorum et ordinatio appellationum I 181, 190; Consilium centrale Operis Propagationis fidei constituitur I 372; clerici assumere non debent officia oeconomica civilia I 585; facultates quinquennales Ordinariorum locorum I 431, 618, 980, II 3101,

III 5283; facultas celebrandi Missam sub dio I 707; abusus in modo celebrandi sollemnitates religiosas I 856; conservatio et ordinatio Archivorum, Bibliothecarum, Musaeorum artis I 868, 957, 1922, II 2146, 2163, III 4130, 4216; normae pro exsequendis exemplaribus photographicis II 2831 et operibus artis in ecclesiis II 3038; erigitur Nuntiatura Ap. I 1088; Institutum Ap. «Sacro Cuore» pro studiis superioribus Sororum I 1143; dispensatio impedimentorum matrimonialium I 1189; distributio redituum intercalarium I 1199; relationes inter Ordinarios loci et paroecias aliave Instituta religiosis commissa II 2439; tributum pro administratione dioecesana I 1242; normae circa Conferentias episcopales I 1398; exemptio taxarum in aedificandis vel reparandis ecclesiis, seminariis domibusque paroecialibus I 1635, 2086; Delegatio Ap. Africae orientalis italicae I 1815; monitum quoad celebrationem matrimonii I 1925; indultum super ieiunio et abstinentia I 2024; normae circa studia religiosorum I 2044; normae pro clericis qui studia academica perficere intendunt apud Universitates civiles II 2138, 2913, III 4928; mitigatio ieiunii eucharistici tempore belli II 2137, 2232; normae pro sacerdotibus italis qui studia perficere intendunt apud Athenaea Romana II 2137, 2344; iusiurandum sponsorum, licentia matrimonii adsistendi, notificatio et adnotatio celebrati matrimonii II 2165; facultates speciales Superioribus Maioribus religiosorum extra Italiam commorantibus durante bello II 2166; necessitas recurrendi ad S.C. Concilii in censibus et praestationibus circa res et bona ecclesiastica II 2176, et poenae contra transgressores II 2269; facultas celebrandi Missam horis postmeridianis II 2232; committitur Commissioni pro arte sacra opus reparandi damna aedibus sacris illata durante bello II 2254; normae servandae a religiosis in reparandis damnis II 2351, 2356; alloc. pontificia ad operarios Romae coadunatos II 2270, 3393; celebratio matrimonii inter personas ad exercitum S.F.A.S. pertinentes et cives italicos vel exteros in Italia commorantes II 2279; damnatur publicatio «Don Basilio» II 2384; decor habitus clericorum II 2618; variationes in Statutis et constitutione Commissionis pro arte sacra II 2649; erigitur «Schola nationalis de servitio sociali pro religiosis» cum Statutis II 2798; relationes inter Pont. Opera Missionalia et Instituta missionalia II 2883; novum Statutum consociationis italicae S. Caeciliae II 2905; Statuta Foederationis Italicae religiosarum edocentium (F.I.R.E.) II 2916, et reeducantium (F.I.R.R.) II 2918; aequa distributio cleri per omnes dioeceses II 2921; alloc. pont. ad Unionem Catholicam obstetricum II 2926; litt. circ. de festis sanctificandis II 3028; praestatio materialis archivorum II 3100; usus linguae vernaculae in Liturgia II 3133, 3412; exercitium apostolatus cinematographici a sodalibus religiosis II 3141; ordinatio Commissionis dioecesanae de re cinematographica II 3145; alloc. pont. ad medicos ex Italia II 3208, III 5046; de televisione II 3241; allocutio pont. ad iurisperitos ex Italia II 3326, 3358, 3619, III 3999, IV 6348; dispensatio abstinentiae cum navigantibus et maritimis navibus italicis utentibus II 3418; publicationes matrimoniales et inquisitio circa consanguinitatem et affinitatem II 3422; Statuta generalia Foederationum Sororum (C.I.S.) II 3566; Statutum «pro Claustralibus» II 3868; celebratio Missae votivae Imm. Cordis Mariae primo cuiusvis mensis sabbato III 3972; Consilium ecclesiasticis Italiae Tabulariis curandis erigitur cum Statutis propriis III 4025; pars cerae apum aut olei in candelis liturgicis III 4159; dies nationalis pro vocationibus ecclesiasticis statuitur III 4252, mediis et indulgentiis propriis instructus III 4254; alloc. pont. ad Ordinarios Italiae III 4799; alienatio donorum votivorum in favorem civium qui inundationem aquarum subierunt III 5051; normae ad instaurationem liturgicam prosequendam III 5289; Statuta Unionis Superiorissarum Maiorum III 5349; exercitium iuris quaeritandi religiosorum III 5353; documenta producenda ad effectus civiles tribuendos sententiis nullitatis matrimonii IV 6150; in documento celebrati matrimonii canonici exprimendum est cognomen patris et matris contrahentium IV 6162:

— *Actio Catholica:* Statuta I 599, 600, 846, 926; ordinatio generalis cum Statutis singularum sectionum propriis I 1363; variationes in Statutis Generalibus I 1931; novum Statutum generale I 2027; Epist. Ap. ad Praesidem Commissionis Episcopalis qua nova Statuta approbantur II 2366; textus Statutorum II 2367; normae pro participatione in factionibus politicis II 2318; facultates pro sodalibus, rusticationis causa, extra domos commorantibus II 2654; associationes internae pro pueris in collegiis religiosorum fovendae II 2880, 2946; nova Statuta IV 5631;

— *Castrensis iurisdictio:* nominatio Ordinarii I 536, 744; iurisdictio I 744; ritus sequendus a Capellanis castrensibus in civitate Mediolani I 935; iurisdictio Vicarii seu Ordinarii militaris I 1959; mobilizatio civilis clericorum durante bello I 1990; transmissio radiophonica celebrationis matrimoniorum militum per procuratorem durante bello I 2091; licentia militibus necessaria pro matrimonio contrahaendo II 2173;

— *Conventiones et Concordatum cum Sede Ap.:* Conventio internationalis I 1004; Concordatum I 1009, 1066; applicatio Concordati: condonatio bonorum Ecclesiae usurpatorum I 1055; administratio bonorum beneficialium et ecclesiasticorum I 1079; erigitur Nuntiatura Ap. I 1088; celebratio matrimonii I 1094; preces pro rege et populo I 1102, II 2385; exsecutio sententiarum nullitatis matrimonii I 1105; recognitio personalitatis iuridicae associationum religiosarum I 1156; institutio religiosa in scholis publicis I 1178; instructio circa ecclesias aliasque institutiones cultus I 1181; introductio divortii in Italia laedit Concordatum adhuc in vigore III 5021, 5108, IV 5744, 5841;

— *documenta aliqua* ad Ordinarios locorum Italiae circa varias materias missa I 744, 1079, 1094, 1105, 1925, 2087, II 2146, 2649, 2650, 3028, 3241, III 4130;

— *egestas cleri:* media eam subveniendi I 216; Statuta mensae argentariae II 2181; tributa extraordinaria super beneficia ecclesiastica II 2261; modi arcam efformandi et augendi II 2733;

— *emigrantes:* constituitur Praelatus emigrationis I 331; conditur Collegium sacerdotum pro italis ad externa emigrantibus I 393; tessera ecclesiastica pro eis I 529; cura spiritualis emigrantibus italis praestanda II 2423; clerici emigrare cupientes in S.F.A.S. indigent acceptatione Ordinarii ad quem emigrant II 2425; normae pro celebratione matrimonii inter emigrantes italos, praesertim per procuratorem contrahendi II 3495, et in Helvetia II 3613;

— *factiones et electiones politicae:* principia factionis politicae «Sinistra cattolica» reprobantur II 2259; officia determinantur catholicorum in ferendo suffragio II 2290; de recte instituendis fidelibus in materia II 2299; participatio in activitate politica II 2318; participatio Actionis Catholicae II 2318, et religiosorum II 2338; obligatio utendi iure suffragii in electionibus politicis II 2412, praecipue a religiosis, non exceptis monialibus II 2889;

— *Pont. Opus Assistentiae pro Italia:* constituitur in

http://www.obrascatolicas.com

rsonam iuridicam II 3148; Statuta II 3148; normae
o centris missionariis a religiosis efformatis sub
spiciis Pont. Operis II 3581;
— *scholae publicae:* institutio religiosa et catechesis
ádenda I 314, 686, 1178, 1118; constituitur «Officium
ntrale pro scholis catholicis» I 1385; constitutio et
olutio Officii catechistici dioecesani I 1118; normae
o Institutis docentibus quae ab Ecclesia pendent I
36; normae pro ordinatione ecclesiastica scholarum
iae pendent ab Ecclesia II 2345; modus subveniendi
cessitatibus oeconomicis Officii catechistici dioece-
ni II 2850; retributio oeconomica et conditio iuridica
rofessorum in scholis Ecclesiae II 3191; modus tra-
ndi disciplinas philosophicas II 3842;
— *Seminaria dioecesana et regionalia:* ordinatio I
98; normae pro alumnis qui munere funguntur Prae-
cti I 1707; de coordinandis studiis scholae mediae
m studiis Seminariorum I 2047; cursus de Psalmis
rplanandis I 2084, studium S. Scripturae I 2087, et
aedagogiae II 2257; Statuta Seminariorum regiona-
m II 2261; usus instrumenti televisifici II 3721, III
497; institutio in musica sacra II 3783; cursus de doc-
ina sociali Ecclesiae III 4215; allocutio pont. ad Recto-
s III 4225; cursus de Tabulariis seu Archivis Ecclesias-
cis ordinandis III 4374; institutio catechetica tradenda
I 4381; usus cinematographaei et televisionis III 4497;
— *Tribunalia:* ordinatio appellationum I 181; Motu
r. «Qua cura» de ordinandis Tribunalibus por causis
ullitatis matrimonii I 1902; normae exsecutoriae I
991; supprimitur facultas appellandi ad Rotam ro-
anam pro altera instantia et constituitur Tribunal
ppellationis in Vicariatu Urbis II 3318; restituitur
acultas appellandi ad Rotam Romanam IV 5475;
ocumenta producenda ad civiles effectus tribuendos
ntentiis nullitatis matrimonii IV 6150; Ordinarius
ompetens ad decidandos causas matrimoniales in casi-
us exceptis est Archiepiscopus Sedis Tribunalis regio-
alis IV 6265; normae et taxationes statuuntur ad
onoraria quae advocatis et peritis debentur ob exple-
um munus apud tribunalia regionalia IV 6319.

Itali-graeci pueri: Seminarium I 138.

«Ite Missa est»: cantus I 387.

Iter: facultates religiosorum Ordinis Ss. Trinitatis
inerantium I 860; facultas sacerdotibus facta audiendi
onfessiones comitum itineris I 1644; commoratio mo-
ialium itinerantium intra clausuram papalem I 1782;
ormae pro religiosis feminis itinerantibus II 2348;
acultas datur sacerdotibus per viam ferream itineranti-
us confessiones fidelium audiendi II 2891; normae
ro peregrinationibus et itineribus praesertim mulierum
ub clericorum ductu II 3010; celebratio Missae horis
respertinis ratione itineris II 3868; clerici itinerantes
n Americam septentrionalem III 4035, et in regiones
dicioni communistarum subiectas III 5146, 5217; Pont.
Commissio de spirituali migratorum atque itinerantium
cura constituitur IV 5759; v. **Turismus;**
— *aëronauticum:* dispensatio a lege abstinentia pro
officialibus atque itinerantibus III 4480, 4663;
— *maritimum:* facultas dicendi Missam eo durante I
522; Missa vespertina pro operariis qui navibus ad-
dicuntur II 3141; calendarium nomenque Antistitis in
canone Missae nominandum II 3239; dispensatio a
ieiunio et abstinentia cum maritimis et navigantibus in
navibus Italiae II 3418, Germaniae II 3420, 3515; cele-
bratio Missae absque inserviente II 3424; potestas
Capellani navis dispensandi et Ordinarius competens
ad Missas postmeridianas permittendas II 3515; re-
sponsa ad dubia circa exercitium potestatis dispensandi
navigantes durante itinere maritimo II 3587.

Itinerantes v. **Iter.**

Iteratio *benedictionis* cinerum in Missa vesperti-
na II 3813; *Missae* v. **Binatio, Trinatio.**

Iubilaeum *ordinarium universale anni 1925:* indi-
ctio I 694; suspenduntur indulgentiae et facultates an-
no sancto vertente I 699; Paenitentiariis aliisque in
Urbe confessariis facultates extraordinariae conceduntur I 702; indulgentiae conceduntur monialibus aliisque
stabili impedimento detentis cum opportunis facultatibus circa absolutiones et votorum commutationes I
708; monita de usu facultatum confessariis tributarum
deque ratione indulgentiae Iubilaei lucrandae I 710;
facultas dispensandi a visitatione quatuor Basilicarum
I 728; facultates omnibus confessariis peregrinis et
aliquibus tantum concessae cum monitis de usu facultatum I 730; commutatio conditionum pro iis qui peregrinos iuvant I 732; dubium circa conditionem confessionis I 736; dubia circa impeditos ab Urbe adeunda ob
cotidianum laborem aut difficultatem discedendi a domo et an pro se vel pro defunctis consequi valeant
indulgentiam I 745; dubia circa facultatem confessariorum dispensandi, commutandi vota et conditiones,
atque absolvendi a censuris I 746; de Iubilaeo pro
defunctis lucrando I 746; ad totum orbem Iubilaeum
extenditur I 805;
— *extraordinarium universale anni 1929:* indicitur I
999; sodales Pont. Operis a Propagatione Fidei indigent eleemosyna ad lucrandum Iubilaeum I 1028;
dubium de privilegio concesso sacerdotibus I 1033;
— *extra ordinem universale anni 1933-1934,* exeunte
undevicesimo saeculo a generis humani Redemptione:
indicitur I 1437; indulgentiae et facultates suspenduntur a die 2 aprilis 1933 ad diem usque 2 aprilis 1934 I
1442; Paenitentiariis aliisque in Urbe confessariis extraordinariae conceduntur facultates I 1445; facultates
speciales quae omnibus confessariis peregrinis, et quae
decem tantum confessariis tribuuntur cum monitis de
usu facultatum I 1453; monita de usu facultatum confessariis tributarum deque ratione indulgentiae lucrandae I 1456; dubia circa facultates confessariis peregrinis concessas I 1463; de non permiscendis operibus
pro multiplici Iubilaei acquisitione I 1509; ad totum
orbem extenditur I 1523; de formulis precum ab orientalibus adhibendis ad lucrandam indulgentiam I 1528;
monita de usu facultatum confessariis tributarum per
Annum Sanctum ad orbem propagatum deque ratione
indulgentiae lucrandae I 1530;
— *ordinarium universale anni 1950:* indicitur II 2598;
indulgentiae et facultates suspenduntur II 2605; Paenitentiariis aliisque in Urbe confessariis extraordinariae
conceduntur facultates II 2606; monita de usu facultatum confessariis tributarum deque ratione indulgentiae lucrandae II 2630; facultates confessariis peregrinis
concessae, et monita de facultatum usu II 2633; facultas
datur celebrandi Missam in viatorum viae ferratae
curribus II 2660; conditiones necessariae ad Iubilaeum
Romae lucrandum II 2729, praesertim a mulieribus
quae propter gestationem vel curam prolis Romam
adire nequeunt II 2731; item ab operariis qui ab exiguitate stipendiorum impediuntur II 2731; ad orbem
extenditur II 2842; Instructio de Iubilaei anno qui ad
universum orbem extenditur II 2847;
— *extra ordinem in toto orbe celebrandum post clausum
Conc. Vat. II:* a primo Ianuarii ad 31 Maii 1966 indicitur III 4804; decretum circa indulgentias lucrandas
in aliis, praeter cathedralem, ecclesiis III 4913; declaratio circa Iubilaei extraordinarii indulgentias III 4925;
Missa pro Iubilaeo approbatur III 4925; modus conficiendi intepretationes vernaculas Missae pro Iubi-

laeo III 4929; normae pro Iubilaeo lucrando intra
claustra monasteriorum monialium III 4934, 4943;
facultas celebrandi Missam Iubilaei etiam in diebus
liturgicis primae classis III 4956; prorogatur III 4973;
— *Dominae Nostrae a Columna in civitate Caesarau-
gustana anni 1940:* facultates concessae sacerdotibus
peregrinantibus ad Sanctuarium I 1955;
— *S. Iacobi de Compostella in Hispania:* indulgentiae
concessae fidelibus ad sepulcrum S. Iacobi Maioris
Apostoli in civitate Compostellana II 2239; privilegia,
indulgentiae et favores spirituales II 3340;
— *Dominae Nostra Lapurdensis:* indulgentia iubilaris
iis qui Massabielensem Specum inviserint a die 11 febr.
1958 ad diem 11 febr. 1959 conceditur II 3775.

Iubilatio canonici et ius ad emolumenta adventitia
I 782; ius ad distributiones inter praesentes post iubilationem II 2114.

«Iudaeus» in n. 3 Facultatum quinquennalium Ordinariorum II 2206, 2276; «iudaeus perfidus»: sensus
in liturgia feriae VI in Parasceve II 2504; natura associationis «International Council of Christians and
Jews» II 2849; mutatur formula pro eorum conversione
in liturgia feriae VI in Parasceve III 3938; verba de
iudaeis supprimuntur in formula actus dedicationis
generis humani Christo Regi III 3962.

Iudaica *origo* in Facultatibus quinquennalibus Ordinariorum II 2276; *perficia:* sensus horum verborum in liturgia feriae VI in Parasceve II 2504; *pars* v. **Pars** iudaica.

Iudaismus: Ingressus illius qui ex eo convertebatur in O.P. III 4956.

Iudex: eius officium et munus in Ecclesia IV 5740,
post Conc. Vat. II III 4932, praecipue in causis matrimonialibus I 2094, IV 5097; normae ut munus suum
aptius obire possit II 2624; unus tantum in prima instantia pro omnibus causis, etiam matrimonialibus III
3881, 3912, cum potestate procedendi summarie III
3912; assumptio in officium iudicis: laicorum I 167,
III 5385, et diaconorum IV 6304; competentia in causis
matrimonialibus ratione quasidomicilii I 1122; distributiones capitularis absentis a choro dum munere
iudicis synodalis fungitur II 2113; substitutio iudicis
vita functi medio tempore inter decisionem causae et
extensionem sententiae definitivae II 3878; nullitas
sententiae ex eo quod iudex functus fuerat in eadem
causa munere Promotoris iustitiae IV 6103; spiritus
pastoralis quo ius applicare debet iudex IV 6219.

Iudicialis actio v. **Actio** iudicialis; *causa* v. **Causae**
iudiciales; *decisio* v. **Decisio** iudicialis; *forma* stricta III
3893; *ordo* v. **Ordo** iudicialis; *potestas:* origo et natura
II 2295, obiectum II 2362, finis II 2436, exercitium
extra proprium territorium II 3130, intra ambitum ecclesiologiae generalis IV 5470, non contrarium verae
libertati filiorum Dei IV 5740; v. **Potestas;** *via* in
causis separationis II 3847.

Iudicium super martyrio I 1407, et scriptis Servorum
Dei II 3599; Ordinarii loci de capacitate schizophrenici
ad nuptias III 4254, et de communicanda solutione
matrimonii in favorem fidei parti conventae III 4294;
— *processus:* Motu pr. «Sollicitudinem nostram» de
iudiciis pro Ecclesia orientali II 2661; constitutio Tribunalis appellationis et exercitium potestatis iudicialis
extra proprium territorium in iure orientali II 3130;
missio actorum causae II 2112; capacitas acatholicorum
standi et agendi in iudicio II 3038, 4922; Ordinarius
loci concedere potest hanc facultatem, etiam pro causis
matrimonialibus II 4943, et valor concessionis pro aliis
instantiis IV 5844; assignatio et ordinatio tribunalium
per varias regiones v. **Tribunalia.**

Iura v. **Ius.**

Iuramentum *antimodernisticum* manet in vigore
post Codicem I 110; nova formula adhibenda cum a
iure requiritur III 5282; *de statu libero* a nupturientibus
exigendum I 279; *suppletorium* de statu libero I 313;
— *aggregationis* Societati in communi viventi producit
incardinationem canonicam I 1394 titulumque ordinationis alumnis praestat vitae communis I 1826; *super ritibus sinensibus* I 1944; *praestandum* ab alumnis Seminarii Kandyensis: formula I 1949; *super ritibus malaboribus* a missionariis non praestandum I 1958; v.
etiam vocem **Iusiurandum.**

«Iure pleno»: assistentia Capitulis religiosorum II
3822, et Concilio Vat. II, III 4553; unio stationis missionalis domui religiosae ad nutum Sanctae Sedis II
2907; v. **Ad nutum, Domus** *religiosa,* **Unio.**

Iuridicus v. voces substantivas.

Iurisdictio: applicatio canonum de supplenda
iurisdictione ad potestatem dominativam II 3029;
— *coactiva:* subiectum ei obnoxium I 484; *cumulativa*
v. **Cumulatio;** iurium *personalis* Visitatoris Ap. in clerum
et fideles dioecesis Gedanensis III 4481; *suppleta* quoad
matrimonii celebrationem II 3029; canones de iurisdictione suppleta applicantur ad potestaten dominativam II 3029;
— *exercitium:* ad incurrendas poenas contra impedientes, recursus ad auctoritatem civilem effectum suum
sortiri tenetur I 839; declaratio excommunicationis
contra impedientes in dicione Haitiana III 4144;
— *extensio* iurisdictionis Vicarii Castrensis I 2060;
Exarchi Ap. pro ruthenis in Australia II 3875, et pro
ucrainis in Anglia III 5124; — *gradus* primi et secundi
in Tribunalibus v. **Instantia** Tribunalis;
— *ad audiendas confessiones* v. **Licentia;** — *Administratoris* Basilicae Lauretanae extenditur ad civitatem I
1643; — *Episcopi* in proprium Seminarium extra dioecesis territorium positum I 1572; — *Exarchi Ap.* pro
ruthenis in Australia extenditur II 3875, et pro Ucrainis
in Anglia III 5124; — *Ordinarii loci* in fideles alius ritus
I 1900; in moniales v. **Moniales;** — *parochi* cumulativa
cum Capellano militum II 2228; exemptio ab ea Seminarii Societatum pro missionibus exteris II 3030;
— *S.C. de Prop. Fide:* transitus Institutorum religiosorum sub eius iurisdictione I 1434; — *S.C. Orientalis*
melius determinatur I 1875; — *Tribunalium* primae et
secundae instantiae v. **Instantia;** — *Vicarii Delegati* in
Missionibus: natura eiusdem I 1835.

Iurisperitus: Commissio instituitur penes S.C. de
Religiosis pro Institutis saecularibus II 2411; alloc.
pontificia ad eos II 3326, 3358, 3619, III 3999, IV 5627,
6348, 5738; v. **Peritus.**

Iurisprudentia canonica sequenda in admittendis
capitibus nullitatis matrimonii IV 6194.

Ius, iura: favor iuris quo gaudet matrimonium II
2423; positivismus iuridicus refutatur: alloc. pontificia
II 2651; apostolatus circa iura et officia matrimonialia
II 2926; ius prolis conceptae ad vitam II 2940, et abortus directe intentus declaratur illicitus IV 6348; iura
et officia mulieris in hodierna societate III 4230; modus
conciliandi iura individualia ad vitam cum exigentiis
demographicis societatis III 5153; iura artis medicorum
II 3540; ius nativum Ecclesiae instituendi proprios
ministros III 4666; iura et officia Commissarii Episcopalis in regimine Collegii Pii Latini Americani III 5452;
— *canonicum positivum* proprium Ecclesiae: valor et
momentum Decreti Gratiani in eius historia II 3032;
quando admittit matrimonium putativum II 3583,
3596; necessitas et utilitas pro recto Ecclesiae regimine
III 5020, 5378, IV 6219, 6351; respondere debet naturae
et constitutioni Ecclesiae IV 5738; non opponitur verae

http://www.obrascatolicas.com

ertati filiorum Dei IV 5740; alia capita nullitatis trimonii non admittit praeter ea a legibus et iurisdentia canonica comprobata IV 6194; spiritus storalis quo applicari debet a Tribunalibus IV 6219; mentum et notae propriae IV 6351; — *canonicum* dicis Latini v. **Codex** Iuris canonici; — *canonicum* dicis Orientalis v. **Codex** iuris canonici orientalis; — *canonicum in scholis tradendum:* normae methodoloae I 86, 154; excusatio a choro Canonici ius docentis Seminario I 165;

— *missionarium:* iura Praefecti Ap. applicantur ad periores ecclesiasticos Missionum, in specie ius nonandi Vicarium Generalem I 1112; sensus verbi clesiis» in Facultatibus S.C. de Prop. Fide I 1153; io Stationis missionalis pleno iure domui religiosae nutum S. Sedis II 2907;

— *gradus academici* in iure canonico: «aggregationis» Facultate iuris Collegii Angelici I 105; experimenta beunda ad eos assequendos I 154; Laurea iuris canoci I 941; necessitas curriculi philosophici ad Lauream 374; Instituti canonistici Facultatis Theologicae Mocensis II 2597, 2616, 2627, 3270; Instituti Orientalis Urbe III 4377, IV 6134;

— *iuris dioecesani* Congregationes, Instituta: celebratio apituli generalis I 399; recognitio iuridica I 516; normae o conficiendis Constitutionibus III 3881; erectio dous in territoriis S.C. de Prop. Fide II 3514; documenexhibenda ad Decretum laudis impetrandum IV 5955;

— *civile* observandum in testamento novitiorum I 1, II 3598, 3821; eius observantia ante celebrationem atrimonii canonici I 475; matrimonium canonicum duarum militum absque sollemnitatibus civilibus I 8; prohibens reddere tutam promissionem educane prolis catholice I 1871; formalitates a christianis plendae ante matrimonium canonicum I 1892; *Italiae:* exemptione taxarum in aedificandis vel reparandis clesiis aliisque domibus I 1635, 2086; de divortio introcendo laedit Concordatum III 5021, 5108, IV 5744, 41; *impedimentum* a sola lege civili statutum non afficit atrimonium canonicum III 4166; *gentium* quoad pacem endam III 4353, 5450, IV 5627; *naturale:* defenditur ure poenali IV 5627; offenditur per abortum IV 6348; *enale:* momentum et natura II 3199, 3358, IV 5627;

— *accusandi nullitatem matrimonii:* quid veniat noine «impedimenti» I 1034; in casu appositae condionis I 1144; ius denuntiandi nullitatem Ordinario vel romotori iustitiae I 1163, 1496; in casu metus, coactios, causae culpabilis honestae, licitae I 1496; significao vocis «acatholicorum» quoad ius accusandi I 1787; s Promotoris iustitiae I 1894, quoad acatholicos I 913; apostatae a fide prohibentur agere in causis marimonialibus I 1950; causa directa et dolosa II 2136; uemnam Ordinarium vel Promotorem Iustitiae adire ebeant inhabiles II 2231; ius partis inhabilis appelandi contra sententiam negativam nullitatis II 2292; us accusandi, inhabilitas standi in iudicio, et valor ententiae II 2319; cuinam competat concedere faculatem IV 5844; *accusandi nullitatem matrimonii mixti* 1352, 1787, 1913, 1950, II 3634, III 4922, IV 5844;

— *ad emolumenta* v. **Emolumenta;** — *alternativum* in servitio chorali I 873; — *appellandi* in causis matrimonialibus: circa expensas IV 5928; dies fatales ad proponendam vel prosequendam appellationem observandi sunt IV 6263; — *cognoscendi libellum* a parte conventa IV 5987; — *cumulativum* v. **Cumulatio** iurium; — *funerandi,* v. **Funera** iuridica; — *conferendi* beneficia, gradus academicos v. **Beneficia, Gradus** academici;

— *matricitatis* I 1166; — *optionis* in dioecesibus suburbicariis abrogatur III 4166; — *patrimoniale* Ecclesiae oeconomico-artisticum v. **Patrimonium** Ecclesiae; — *pensionis* sacerdotis saecularizati e Societate in communi vivente sine votis egressi IV 6283; — *praecedentiae* inter varios ritus I 1166; v. **Praecedentia;** *praesentandi* ad paroeciam I 1177; Vicarium curatum I 1994; — *retrocessionis* proprietatis IV 5845; — *suffragii* in electionibus politicis II 2290, 2299, 2412, 2889; — *accommodatio* iuris v. **Accommodatio, Renovatio;** — *Advocatorum* Curiae Romanae v. **Advocatus;** — *canonicorum* v. **Canonicus;** — *Capituli* cathedralis v. **Capitulum** Cathedrale;

— *novitiorum* v. **Novitius;**

— *Officialis Tribunalis* in causis matrimonialibus per processum documentalem seu casus excepti solvendis I 609; — *Ordinarii loci* in causis matrimonialibus per processum documentalem seu casus excepti solvendos I 609; interdicendi actionem politicam clericis I 868; nominandi Professores religionis in scholis mediis religiosorum II 2508, 2509, III 3921; visitandi Directionem nationalem et dioecesanam Operum Missionalium III 4035; moderandi concelebrationem Missae in ecclesiis religiosorum III 4928; — *Parochorum* v. **Parochi;**

— *Patronatus* in Insula Melevitana I 228, 248; ius patronatus popularis I 282; suadentur Patroni ut loco iuris praesentandi acceptent ius ad suffragia etiam perpetua I 506; praesentatio ad beneficium iuris patronatus laicalis et concursus I 506; obligationes et onera adnexa exercitio I 956; paroecialis et modus illud exercendi I 1164; ius praesentandi ad paroeciam Praeposito commissam I 1177; Capituli in praebendas canonicales I 1713; renuntiatio iuri praesentandi Vicarium curatum I 1994, et reservationis apostolicae II 2254; — *Promotoris iustitiae* v. **Accusatio** mullitatis, **Ius** accusandi;

— *religiosorum* votorum temporariorum ad suffragia post mortem I 231; sensus vocis «Districtus» in O.F.M. I 1830; ius Superioris inspiciendi litteras subditorum II 2479; «Studium seu Schola practica de iure religiosorum» apud S.C. de Religiosis II 2919; solvendi vota scholasticorum et Coadiutorum non formatorum S.I. cum sodalis dimittitur III 3966; experimenta contra ius commune et particulare v. **Experimentum** et singulas materias; exercitium iuris quaeritandi III 5353; — *Societatis Missionum Parisiensis* possidendi et admittendi bona oeconomica I 719; clericorum dandi litteras dimissorias ad Ordines II 2430.

Iusiurandum sponsorum ante nuptias: valor et amplitudo II 2165; v. **Iuramentum.**

Iustitia: defenditur a Tribunalibus III 3975; pax omnium gentium in ea constituitur III 4353; *in mundo* obiectum alloc. pontificiae IV 6152, et declarationis Synodi Episcoporum IV 6178; obligatio Ecclesiae reddendi testimonium iustitiae IV 6333:

— *administratio* a Tribunalibus III 3975; ministerium nobile in Ecclesia III 4623; spiritus pastoralis quo fieri debet IV 6219.

«Iustitia et Pax»: Pont. Commissio studiorum: erectio, competentia, munus III 5093, 5646, 6056.

Iuvenis in bello interfectus: funera I 633; *Actionis Catholicae:* Congressus Antuerpiae I 963, Sectiones in Italia masculini et feminini sexus cum Statutis propriis I 1366, 1371, facultates pro iis qui, rusticationis causa, degunt extra domos II 2654; *Congregationum Mariarum:* facultates occasione excursionum, feriarum etc. II 2429; *associationis* «Deutsche Pfadfinderschaft St. Georg»: facultates eorum Capellanis concessae II 3569; Instructio de iuvenum utriusque sexus promiscua institutione in scholis ab auctoritate ecclesiastica rectis II 3797, IV 5976; *educatio sexualis:* decretum S. Officii I 2142; v. **Institutio** religiosa, **Educatio;** *clerici:* mittendi Romam studiorum causa selecti II 3810; pericula quae

eis oriri possunt ex operibus Petri Teilhard de Chardin II 3783, 3790, III 4292, et Iosephi Ortega y Gasset III 4229, 4265; eorum formatio recta ac permanens IV 5672; v. **Clericalis** institutio; egressus e Societate S. Sulpicii: eius admissio in Seminarium dioecesanum II 3868, v. **Egressus.**

Iuventus: Enc. «Divini illius Magistri» de eius christiana educatione I 1125; religiosae feminae recte instituendae ad munus educandae iuventutis II 2913; Epist. Ap. de aptiore ratione ad iuventutem a sodalibus religiosis rite instituendam II 3264; v. **Educatio, Iuvenis.**

— J —

J... v. **I...**

«Jehovah»: solvitur in favorem fidei matrimonium initum inter partes huius sectae III 4969.

Jouvenel, Marcelle de: liber ab eo scriptus damnatur II 3392.

— K —

Kalendarium v. **Calendarium.**

Kandyense Seminarium: formula iuramenti ab alumnis praestandi I 1949.

Karachi: Delegatio Ap. «De Karachi» appellanda constituitur in Statu «Pakistan» II 2762.

Karrer Otto: auctor libri damnati II 2118.

Katechismus v. **Catechismus.**

Kazantzakis Nico: auctor libri damnati II 3245.

Kenia: constituitur Hierarchia II 3136.

Klein Ioseph: auctor libri damnati II 2799.

Knuvelder L.: auctor libri damnati III 3943.

Koblenz dioecesis Trevirensis II 2122.

Koepgen Georgius: auctor libri damnati I 2061.

Konkordat v. **Concordatum.**

Kuwait: Nuntiatura Ap. erigitur IV 5475.

Kyriale simplex editur III 4620.

— L —

La Quinzaine: ephemeridis damnatio II 3358.

Laberthonnière L.: opera damnata I 1783, 2053.

Labor *quotidianus* impediens adire Romam ad Iubilaeum I 745; *Officialium* S. Sedis: normae I 849, 1963; publicus praemilitaris vel militaris I 1816, 1963;

— *monasticus* monialium II 2826; *manualis* clericorum apud fabricas etc. I 3159, 3183, 3839; *conciliaris* Vaticani II: prosecutio III 4710; *abstinentia* a laboribus in diebus festivis de praecepto III 4944; *humanus:* valor et dignitas in societate et industria moderna III 5352; «Organisation International du travail»: alloc. pontificia in L anno ab eius fundatione IV 5565; *Synodi* Episcoporum IV 5657; v. **Laborantes, Operarii.**

Laborantes *noctis tempore:* mitigatio ieiunii eucharistici II 2215, 2330; item, apud portus et naves S.F.A.S. II 3027; *Instituta* saecularia in dioecesibus et iura Ordinarii loci II 2430; *in Curia Romana:* normae II 2869, III 5298, ordinatio pensionum I 1838, IV 6234, 6235, 6329, 6328, 6328; v. **Operarii.**

Lacerna: cubicularii ab ense et I 885.

Lacticinia: usus pro monialibus Carmelitis I 957.

L'action française v. **Action** française.

Laesio *Concordati* v. **Concordatum** Italiae.

Laicalis *Religio* seu Institutum religiosum: Instr. de obligatione sodalibus tradendi doctrinam christianam I 1113; initiatio aliquorum sodalium in Ordinibus sacris III 4942; facultates supremis Moderatoribus iuris pontificii tributae III 4982; delegatio eisdem facta concedendi saecularizationem subditorum votorum temporariorum IV 5689; — *Patronatus:* concursus quoad beneficia huiusmodi iuris I 505; — *status:* reductio sacerdotum in v. **Saecularizatio** *sacerdotum.*

Laicus *fidelis:* assumptio in officium iudicis ecclesiastici I 167 III 5385; *coadiutor* in missionibus procurandus I 581; *facultas:* recitandi preces Viae Crucis I 895, ferendi Eucharistiam detentis in carceribus I 1151; receptio sacramentorum more laicorum I 1722; normae pro pensionibus illorum qui laborant in Civitate Vaticana I 1838, IV 6234, 6235, 6329, 6328, 6328; adscriptio associationi «Rotary Club» II 2863; commendatur eis usus Parvi Breviarii lingua neerlandica editi II 3095; conditio iuridica Professorum laicorum in scholis publicis Italiae ab Ecclesia dependentibus II 3191; Statuta Fundationis Pii XII pro apostolatu laicorum II 3212; S. Paulus Ap. declaratur Patronus apostolatus laicorum, qui «Cursillos de cristiandad» appellantur III 4453; Decr. «Apostolicum actuositatem» Conc. Vat. II de apostolatu laicorum III 4774; vacatio legis huius decreti III 4788 et alloc. pontificia in die promulgationis III 4789; Consilium de Laicis et Pont. Commissio studiorum a «Iustitia et Pace» constituitur III 5093; interventus eorum in Synodo dioecesana III 5380; momentum et officia laicorum in activitate missionaria Ecclesiae IV 5817; participatio in Conferentiis episcopalibus IV 5911;

— *religiosus:* professio in Ordinibus regularibus I 227; facultas abluendi purificatoria, pallas, et corporalia I 1112, II 2891; praeparatio theologica requirenda a magistris religionis in scholis publicis II 2508; aggregatio Unioni Cleri pro Missionibus II 2613; reci-

http://www.obrascatolicas.com

s Officium cum clericis non tenetur recitare orationes minicas a Regula praescriptas: in O.F.M. Cap. II 38, in O.F.M. II 3822; nova editio Officii Parvi M.V. ad eorum usum II 3135; Institutum Pont. esus Magister» pro alumnis Institutorum perfectionis calium in Urbe erigitur II 3719; facultas adhibendi guam vernaculam quoties religiosi laici recitationi ficii divini interveniunt III 5251; facultas eligendi atres laicos delegatos ad Capitulum provinciale IV 75; decretum de ratione qua laici regimen Institurum religiosorum clericalium participare possint IV 90; administratio baptismi ex parte religiosorum calium IV 5907; fratres non sacerdotes nequeunt omoveri ad munus Superioris localis in O.F.M. ap. IV 6217; v. **Fratres** conversi.

Lamina lapidis in compositione altaris I 1350.

Lampas *coram Ssmo Sacramento:* facultas adhibendi olea et lucem electricam II 2115; decreta de mpade II 2117, 2628; Ordo lampadis sive Unctionis firmorum pro coptis alexandrinis I 1492; *pro Missae* elebratione: numerus et materia determinatur I 285; **Candela, Lumen;** *supra sepulcra* defunctorum in oemeteriis I 502.

Lana non substituenda ab alia materia pro scapuaribus O.C.D. II 2565; permittitur monialibus Carmetis uti vestibus non laneis in regionibus tropicalibus liisque similibus II 2600.

Lanionis officium exercentibus conceditur mitigalo abstinentiae II 3589.

Laosiana dicio seiungitur a Delegatione Ap. Indoinensi ac Delegationi Ap. Thailandiae et Paeninsulae Malacensis addicitur III 4472; Nuntiatura Ap. erigitur II 5242; usus Instructionis circa caeremonias antenatis ribuendas extenditur ad illam III 5216; sollemnitates Omnium Sanctorum et Commemoratio defunctorum ransfertur ob aptationem liturgicam usibus popularibus llius regionis IV 5754.

Lapicidinarum officinae benedictio II 3564.

Lapis altaris consecrati I 1350; facultas datur conecrandi lapides altarium II 2433, et ecclesias in quibus nensae altarium non sunt lapideae II 2937.

Lapurdensis *civitas* et *Specus:* indulgentiae iubilaris conceditur a die 11 febr. 1958 ad diem II febr. 1959 bie visitantibus II 3775; facultates concessae occasione nuius anni mariani II 3821; *Dioecesis:* ordinatio Tribunalium III 4630, 4651.

Laros Matthias: auctor libri damnati I 2061.

Latae sententiae: *censurae:* facultas absolvendi in adiunctis specialibus I 921; *poenae:* excusatio ab eis I 1837; v. **Poena.**

Lateranensis: *Athenaeum* Seminarii Romani: Magnus Cancellarius praeficitur I 1414; Statuta I 1694, titulo Universitatis decoratur III 3963;

— *Pacta* I 1004, 1009; v. **Pacta** Lateranensia;

— *Universitas:* titulus III 3936; eidem affiliantur vel aggregantur Studium Theologicum Seminarii Alwayensis in India III 3974, Institutum Theologiae Moralis seu Academia Alfonsiana III 4097, Studium theologicum Collegii internationalis «Claretianum» III 4380, Studium Theologicum «Augustinianum» III 4719.

Latino - Americana *Confoederatio religiosorum* (CLAR): constitutio cum Statutis propriis III 3929; normae ad collaborationem fovendam inter Confoederationem Religiosorum (CLAR) et Conferentiam Episcopalem Latino-Americana (CELAM) III 4618; Collegium clericorum in Urbe regitur a Commissione Episcopali III 5452.

Latinus *Codex iuris canonici* v. **Codex** iuris canonici latini; *coniux* contrahens cum Orientali: assistentia matrimonio II 3053; cum acatholico II 3130; *Ecclesia* v. **Ecclesia** latina; *lingua* v. **Lingua** latina; *Missionarius:* usus antimensii orientalis in celebratione Missae II 2409; *parochus* assistens matrimoniis fidelium orientalium II 3095; *Psalterium* v. **Psalterium;**

— *ritus:* monasterium O.S.B. a monachis ritus latini et orientalis efformatur I 888; institutio temporaria novitiorum O.F.M. Cap. ritus alexandrini in ritu latino II 3100, 3090, 3570; sacerdotes qui licite administrant Confirmationem, possunt idem facere cum fidelibus orientalibus II 2500; abstinentia et ieiunium observandum a fidelibus huius ritus II 2565; orientales extra Patriarchatum absque proprii ritus Ordinario commorantes subsunt Ordinario ritus latini III 3964; facultas data sodalibus ritus byzantini S.I. recitandi Officium iuxta ritum latinum III 4262; Episcopi dimissionari ritus latini non transferuntur in ecclesias titulares IV 5911; v. **Ritus** latinus; — *sacerdos:* usus antimensii II 2758, 3217, 3291; assistens matrimonio orientalium II 3130.

Latium: Conferentia episcoporum regionis III 5220.

Laudes *Officii Divini* v. **Anticipatio** Laudum, Matutini cum Laudibus; *Decretum* v. **Decretum** laudis;

— *in reparationem* blasphemiarum v. **Additiones** invocationum, **Invocationes, Laus.**

Laurea: facultas fit Instituto Orientali illam conferendi I 329; *in Theologia:* ad gradus obtinendos in S. Scriptura I 864; necessitas cursus philosophici praecedentis I 874; congruens ad docendum in Facultate theologica II 2294; *in iure canonico:* necessitas cursus philosophici I 874; declaratio de laurea iuris canonici I 941; *in S. Scriptura:* experimenta penes Commissionem Biblicam I 1929;

— *honoris causa* in scientiis civilibus ab Universitatibus catholicis concedenda III 4507; v. **Gradus** academicus.

Lauretana: *Beata V. Maria* declaratur Patrona aëronautarum I 291; *Basilica* et Sanctuarium: iurisdictio Administratoris Ap. extenditur ad civitatem I 1643;

— *Civitas* sub iurisdictione Administratoris Ap. posita I 1643; constituitur Delegatio Pontificia cum territorio a dioecesi Recinetensi seiuncto et in Praelaturam nullius ab Alma Domo Lauretana nuncupanda erecto III 4674;

— *Domus:* festum translationis II 2319; denominatio Praelaturae nullius III 4674; *Litania* v. **Litania** Lauretana.

Laus: artis indigeni Iaponiae I 1623; Institutorum saecularium II 2495; Parvi Breviarii lingua neerlandica editi II 3095; Operis a S. Pedro Ap. III 4635; Unionis internationalis «Pro Deo» III 4655; v. **Laudes, Invocationes.**

Lavatio v. **Ablutio.**

Lectio *critica:* additio in editionibus versionis vulgatae S. Scripturae I 414; *librorum prohibitorum* v. **Damnatio** operum, **Libri** prohibiti; — *liturgica:* novae non inducendae absque venia Sedis Ap. II 3819; facultas datur ut mulieres perlegere possint in functionibus liturgicis III 5388; decr. de Ordine lectionum S. Scripturae in Missa IV 5558, et de usu huius Ordinis IV 5591; editio latina Lectionarii declaratur typica novusque Ordo lectionum cum Normis propriis statuitur IV 5897; — *Canonis* elata voce I 493; — *Epistulae et Evangelii* lingua vernacula in Missis, etiam sollemnibus II 2507, 3353, III 3923, 4339; — *Passionis Domini:* facultas eam omittendi I 1517, II 2882; facultas eam legendi ab iis qui in ordine Diaconatus non sunt constituti III 4662; — *Prophetiarum:* facultas eam omittendi II 2882; — *nona* in Officio Divino: festi impediti I 778, translationis Almae Domus Lauretanae II 2319, Officii ritus simplicis II 2732.

Lectionarium *Missalis Romani* typice editur una cum Normis novi Ordinis IV 5897; v. **Lectio** liturgica.

Lecta Missa v. **Missa** lecta.

Lector: *ritus* de institutione Lectorum et Acolythorum in editione typica promulgatur IV 6334; — *seu Professor* S. Scripturae II 2748, in domibus studiorum religiosis II 3453; v. **Docentes, Magistri.**

Lectoralis seu Canonicus Theologus: excusatio a choro I 178; v. **Canonicus** Theologus.

«Leunis» societas in Institutum saeculare non erigenda II 3538, 3876.

Legalis v. voces substantivas.

Legatio Ap. v. **Delegatio, Internuntiatura, Nuntiatura.**

Legatum *pium:* causa iudicialis nullitatis et restitutionis in integrum seu legati pii I 293; causa item iudicialis legatorum piorum inter parochum et Fratres O.E.S.A. in Philippinis I 463; sanatio defectuum in materia reductionis et cumulationis Missarum pro legatis II 3272; indultum generale acceptandi legata in O.F.M. Cap. non expedire concedere declaratur II 3391; normae pro acceptatione legatorum in O.F.M. III 4234, praemisso Beneplacito Ap. III 4488.

Legatus *Apostolicus* seu *Pontificius:* Facultates ipsis concessae I 196, 319, 973, 1618, 2020, II 3139, 3340, 3441, III 4165, 4222, 4994, 5284, IV 5959; concedit veniam transeundi in alium ritum I 973; Commissarii generales O.F.M. Cap. in usu Facultatum specialium non tenentur exquirere consensum Legati Ap. in regione II 2229; privilegia utendi throno, praesente et absente Ordinario aut Metropolita loci II 2421; recursus ad S. Sedem non est «difficilis» quoties facile recurri potest ad Legatum Pontificium in regione II 2423; praecedentia inter Patriarchas et Legatos Pontificios II 3841; Motu pr. de muneribus Legatorum Romani Pontificis IV 5573; — *Cardinalis* Basilicae Asisiensis S. Mariae Angelorum: eius facultates transferuntur in Ministrum Generalem O.F.M. III 4994; Cardinalis Legatus Basilicae S. Francisci in Asisio assignatur IV 5592; v. **Delegatus, Internuntius, Nuntius;**

— *diplomaticus* apud S. Sedem: ratio eorum admissionis in sacram audientiam ad exhibendas litteras pro muneris recognitione I 762, 766.

Legge 27 maggio 1929 v. **Concordatum, Italia.**

Legislatio italiana v. **Concordatum** cum Italia.

Legislativa *potestas* Conferentiarum Episcoporum III 4988; *activitas* Ecclesiae post Conc. Vat. II: alloc. pontificia III 5020; *opus* Congregationis generalis Societatis Iesu III 5315.

Legitima uxor v. **Interpellationes, Proles.**

Legitimatio *filiorum* per subsequens matrimonium I 1186, 1202, 1518; *prolis* ante nuptias habita per subsequens matrimonium non fit legitima sed legitimata I 1202.

Legitimitas *activa* ad agendum seu capacitas processualis fratrum coniugis defuncti IV 6122; *natalium* ordinandorum: inquisitio omittenda in nonnullis casibus et regionibus I 1870.

Legitimus v. voces substantivas.

Legumlatores deputati: allocutio pont. IV 6313.

Lekeux Martialis: auctor libri damnati I 1241.

Lellis v. **Camillus** de Lellis.

Lemariè O.: auctor libri damnati I 1892.

Leo XIII: Const. Ap. de ratione Iubilaei I 710, 1456, 1530, II 2630; Encyclica «Rerum novarum» I 1246, III 4976; omissio precum Leonis XIII dictarum in Missa I 1919.

Leonianum Opus de Praeservatione fidei I 1189.

Leopoldopolis (Kinshasa) urbs caput Congi (Zaïre), sedes Nuntiaturae Ap. III 4341 et Universitatis Catholicae «Lovanium» II 3612.

Leopolitanus Archiepiscopus Maior Metroplitao Ucrainorum: condicio ei agnoscenda III 4454.

Le Roy Eduardus: auctor librorum prohibitorum I 1315.

Lethonia: Concordatum cum Sede Ap. I 466, ratihabitio I 502; Internuntiatura Ap. erigitur I 778.

Lex, Leges *abstinentiae* v. **Abstinentia;** *annuae relationis,* v. **Relatio** annua; *caelibatus* v. **Caelibatus;** *civilis* v. **Ius** Civile; *Codicis* v. **Codex** iuris canonici, **Ius;** *Clausurae* v. **Clausura;** *Commisionum,* Institutorum, Operum v. **Statuta;** *Conciliorum* provincialium Westmonasteriensium I 145; *ecclesiastica* de libris prohibitis rationis Congregationum monasticarum Ordinis Sancti Benedicti II 3013, 3014;

— *generales Ecclesiae:* potestas Episcoporum eas dispensandi III 4991, 5147; *ieiunii* v. **Ieiunium;** *paenitentialis* Ecclesiae III 4945, 4972, 5110; *peculiaris* Institutorum saecularium II 2398; v. **Instituta** saecularia;

— *processualis:* restitutio in integrum ob eius neglectum IV 6131; — *propria* seu Constitutiones Confoederationis Congregationum monasticarum Ordinis Sancti Benedicti II 3013, 3014;

— *vacatio legis:* de non applicandis normis liturgicis ante finem vacationis III 4128; *documentorum* Conc. Vat. II: Const. de S. Liturgia III 4447, decr. de Ecclesiis orientalibus III 4600, promulgatarum in sessione VII Concilii III 4764, decr. de Apostolatu laicorum III 4788, promulgatorum in sessione IX Concilii III 4903, prorogatio vacationis quorundam decretorum Concilii III 4987, Const. Ap. «Regimini Ecclesiae III 5281, novus Ordo Baptismi Parvulorum prorogatur IV 5589.

«Lex sacri caelibatus»: declaratio I 1822.

Libanensis: Eparchia Dominae Nostrae pro Maronitis in Brasilia IV 6163:

Libanus: Nuntiatura Ap. erigitur II 2410.

Libellae 30.000: summa pecuniae ultra quam requiritur beneplacitum Ap. II 3422; v. **Alienatio, Bona.**

Libelli *periodici:* directio a clericis I 969.

Libellus *iudicialis:* ius partis conventae illum cognoscendi IV 5987.

Libera *dispositio* v. **Dispositio.**

Liberatio a statu culpae et poenae II 3358.

Liberatrix: paroecia S. Mariae in Urbe I 1360.

Liberia: erigitur Internuntiatura II 2911, et Nuntiatura Apostolica III 4957, cui territoria aliqua aggregantur IV 5948.

Liberiana Basilica v. **Basilica** Liberiana.

Libertas *filiorum Dei* non opponitur exercitio postatis iudicialis IV 5740; *a matrimonio* v. **Documentum** libertatis; *religiosa* quoad conversionem et verum fidei actum: doctrina Ecclesiae II 2112; est fundamentum pacis inter omnes gentes III 4353; declaratio «Dignitatis humanae» Conc. Vat. II de libertate religiosa III 4815; alloc. pontificia in huius documenti promulgatione III 4811.

Libri: *confirmatorum* I 176; *paroeciales* et archivum dioecesanum I 429; *adnotatio* v. **Register;** *religiosarum* correctioni et revisioni S.C. de Religiosis subiiciendorum post Codicem I 192;

— *censura:* attribuenda S. Officio I 37; monitum de praevia librorum censura I 2054, in specie librorum pietatis II 2121; subiectum censurae II 3460; gravitas officii censoris librorum III 3981;

— *vigilantia:* obligatio Ordinarii I 1891;

— *prohibiti:* declaratio de prohibitione librorum quoad orientales I 947; Instructio de prohibitione librorum II 2171; monitum de editione librorum pro-

http://www.obrascatolicas.com

pitorum II 3037; Index librorum prohibitorum vim
is ecclesiasticae amplius non habet III 4990; abro-
ti declarantur can. 1399 circa libros ipso iure prohi-
os, et can. 2318 circa poenas in violatores legum
censura et prohibitione librorum III 5054; v. **Cen-
ra, Damnatio** *operum* ubi recensentur auctores et
era damnata, **Editio, Index;**
— *liturgici* ritus slavici I 1594; decretum de facultate
endi eos II 2357; additamenta facienda in eis ob
nuntiatos novos Patronos II 3211; omissio verborum
Mysterium fidei» in nonnullis II 3847; Ordinationes
Editores circa editiones Breviarii et Missalis ad
vum Codicem rubricarum accommodatas III 4096;
cr. de editionibus librorum liturgicorum III 4934;
o iis qui adhuc retinent veteres libros liturgicos IV
44; v. **Editio, Editio** typica, **Editores** Pontificii pro
ngulis liturgicis libris.

Liceitas continentiae periodicae III 3881.

Licentia gestandi barbam clericis concessa I 270;
audiendas confessiones v. **Auditio** confessionum;
— *Ordinarii:* ad transferendas Missas extra dioecesim
367; ad transitum monialium ab uno in aliud mona-
erium eiusdem Ordinis I 843; ad dirigendas a clericis
ublicationes periodicas I 969; ad impertiendam tem-
ore clauso benedictionem nuptiarum III 4797;
— *Sedis Ap.* ad transitum ab uno ad alium ritum I 973;
d cognoscendam causam nullitatis matrimonii inter
catholicos penes Tribunal dioecesanum I 1355;
d inducendos novos ritus, caeremonias, lectiones li-
urgicas II 3819, et experimenta nova admittenda III
684; ad itinera clericorum in regiones dicioni com-
nunistarum subiectas III 5146, 5217; v. **Permissio,**
ingulas materias;
— *assistendi* matrimoniis v. **Assistentia.**

Licentia *academica* seu **Prolytatus:** experimenta
oram Commissione Biblica II 2132; effectus iuridici
Licentiae» post Const. Ap. «Deus scientiarum Domi-
us» II 2502; in scientiis religiosis cum specializatione
Catecheticae III 4663; in sacra Theologia III 4719,
725; v. **Gradus** *academicus.*

Ligamen: sanatur in radice matrimonium invalide
ontractum cum impedimento ligaminis inter duos ca-
holicos II 3587, III 4420, inter partes catholicam et non
aptizatam III 4456, insciis partibus III 4956.

Limina: visitatio peragenda a Vicariis Castrensi-
us III 3928.

Limitatio *facultatis:* admittendi ad Presbyteratum
ost tertium annum Theologiae II 2259; utendi lingua
ernacula in liturgia II 3370, 3391, 3392; — *natalitatis:*
Enc. «Humanae vitae» III 5405; mens Summi Ponti-
ficis in Encyclica edenda III 5417; v. **«Humanae vitae»;**
dignitas mulieris, incrementum demographicum et limi-
tatio natalitatis III 5046.

Limites *paroeciales* definiendi in dioecesibus S.C.
de Prop. Fide subiectis I 350; *territoriales* Provinciarum
religiosorum in Foederationibus monialium constituendis II 3370, 3371; v. **Foederatio.**

Linea collateralis primi gradus mixti cum secundo
consanguinitatis I 1342.

Lingua: facultas datur constituendi alterum novi-
tiatum in eadem provincia ob diversitatem linguae et
nationum I 598; facultas Missionarii emigrantium
admittendi matrimoniis fidelium eiusdem linguae, etsi
non subditorum ratione territorii II 3264; in regionibus
eiusdem linguae unitas textuum servetur III 4553;
— *latina:* schola peculiaris litterarum latinarum con-
stitutitur in Athenaeo seu Universitate Gregoriana I
718; usus in vestitione et Professione Tertiariorum
S. Francisci II 2168; nova versio Psalmorum pro usu
liturgico II 2274, 2434; eius cognitio declaratur neces-
saria praesertim pro regione sinensi II 2594; usus in
S. Liturgia II 3301; in Rituali dioecesis Luganensis II
3412; Epist. ad Ordinarios locorum de latina lingua
excolenda II 3772; Const. Ap. «Veterum sapientia» de
latinitatis studio provehendo III 4256; Ordinationes ad
praecedentem Const. Ap. exsequendam III 4275; con-
ditur Romae Pont. Institutum altioris latinitatis III
4472; nuntius de proximo cursus initio et de alumnis
tempestive mittendis III 4620; usus in Officio chorali
III 5018; apostolatus liturgicus in lingua latina com-
mittitur cuidam monasterio Cisterciensi III 5386; in
editionibus Missalis Romani addatur Appendix cum
Ordine Missae et formulariis in lingua latina IV 5679;
editio latina: Lectionarii Missalis Romani evulgatur IV
5897; Liturgiae Horarum typica declaratur IV 6023.
— *vernacula* in *S. Scripturae* versionibus: responsum
S. Officii II 2209; *in indulgentiis:* textus et lingua pro
indulgentiis lucrandis ab orientalibus II 2391;
— *vernacula* in *Liturgia:* in exsequiarum Ordine I
1245; in Rituali Romano pro territoriis missionum
praecipue Africae II 2131, 2132; in administratione
sacramentorum, sacramentalium, in exsequiis defun-
ctorum, in Epistula et Evangelio Missae pro Gallia II
2479, 2507, 3213, 3353; pro Sinis II 2594; pro India:
normae ad vertendum Rituale Romanum in linguas
vernaculas II 2604, 3820; pro Germania II 2739, 3370,
3391, 3392; pro Hispania III 4339; pro Italia II 3133;
solvuntur dubia circa usum linguae vernaculae in Missis
cantatis II 3509; usus linguae vernaculae in celebra-
tione Missae II 3556; iteratio orationum lingua ver-
nacula in celebrandis Extrema Unctione et matri-
monio II 3601; in Officiis Hebdomadae Sanctae
III 3930; in Epistula et Evangelio II 2507, 3353, 3820,
3923, III 4339; in Parvo Breviario II 2733, 3095; in
vestitione et Professione Tertii Ordinis Saecularis
S. Francisci II 2168, III 4032; in Breviario seu Officio
divino III 4260, 4622, 4795, 5064, 5251; in Ordinatione
sacra III 4689; in regionibus eiusdem linguae, unitas
versionis textuum servetur III 4553; de lingua in cele-
brandis Officio divino et Missa conventuali seu com-
munitatis apud religiosos III 4795; an liceat Missam
cantare lingua vernacula III 5023; facultas utendi
lingua vernacula in Liturgia III 5032; normae pro
textibus liturgicis vertendis in linguam vernaculam III
5049; normae circa versiones Canonis Romani in lin-
guam vernaculam III 5223; usus linguae vernaculae
quoties religiosi laici interveniunt recitationi III 5251;
normae pro versione «Gradualis simplicis» III 5289;
conceditur ut regiones Americae quae utuntur lingua
hispana possint parare versiones proprias IV 6151,
6330; usus linguae vernaculae in liturgia byzantina
determinatur III 4031, 4032;
— *Anglica:* usus in liturgia II 3276, III 3917; *batava:*
Parvum Breviarium II 2733; *emigrantium* II 3264;
Gallica II 2479, 2507, 3213, 3353, 3412; *Germanica* II
2739, 3370, 3391, 3392, 3412; *hebraica:* Officium divi-
num III 4260; *hispana* III 4339, IV 6151, 6330; *Indiae*
II 3820; *Italica* II 3133, 3412; latina II 3301, 3412,
5386; v. **Lingua** latina; *neerlandica:* Parvum Breviarium
II 3095; *sinensis* II 2594.

Lintea sacra: *usus* gossypii in illis conficiendis I
344, 349; usus «rami» I 2093; *usus* lintei seu antimensii
pro latinis II 3217, 3291.

Liquidatio proventuum Procuratorum et Advoca-
torum Rotae Romanae II 2420; v. **Advocatus, Proven-
tus;** *pensionis* v. **Pensio.**

Liquidum: condicio quoad ieiunium eucharisticum
definitur II 3718.

Lis finita declaratur in recursu administrativo re-
motionis parochi IV 6193; v. **Lite.**

List Arzubide German: liber damnatus I 1724.

Litania *Lauretana* seu *Marialis:* additur invocatio
«Regina Pacis, ora pro nobis» I 58; indulgentiae ad-
nexae I 223; modus eas canendi vel recitandi I 330,
414, 779; additur invocatio «Regina in caelum as-
sumpta» II 2801; in honorem Spiritus Sancti adpro-
bantur II 3245; — *Pretiosissimi Sanguinis D.N.I.C.* ad-
probantur III 4024; — *Sanctorum:* additio invocationis
«ut omnes errantes...» I 439; modus eas recitandi vel
canendi Sabbato Sancto vel Vigilia Pentecostes I 1920,
cum omittitur Processio III 4765.

Litare Missam v. **Celebratio** Missae.

«Lite pendente nihil innovetur»: applicatio princi-
pii in processu administrativo coram Signatura Apo-
stolica IV 5915.

Lithuania: *Concordatum* cum Sede Ap. I 898, ra-
tihabitio I 915; *Internuntiatura* Ap. erigitur I 859;
Collegium lithuanum a S. Casimiro in Urbe erigitur
pro sacrorum alumnis II 2502.

Litoris Eburnei dicio: Nuntiatura Ap. constituitur
cum Sede in Dakar IV 6283.

Litterae *ad S. Officium:* modus eas mittendi I 166,
840; *ad S.C. Orientalem* I 1518; *ad S. Paenitentiariam*
pro casu occulto I 1707; *authenticae* rescribentis II
3393; — *commendatitiae* quibus preces innituntur de-
bent exprimere rationes I 2103;
— *dimissoriae* ad Ordines sacros: privilegium non-
nullis Seminariis seu Collegiis concessum ordinandi
absque illis proprios alumnos I 333; in monasteriis
Congregationum monasticarum I 521; facultas pro-
movendi ad Ordines sacros cum solis litteris testimo-
nialibus absque dimissoriis I 535; facultas Societati in
communi viventi data illas concedendi I 733, 1609;
Provicarius Ap. intra annum a sede vacante potest eas
concedere I 1103; ius eas dandi sodalibus Societatum
clericorum in communi viventium sine votis II 2430;
— *genus* sensuale vel sensuale mysticum litterarum I
874; — *Institutum Superius* litterarum S. Clarae apud
Neapolim II 2930, 3055, III 3976, 4174; — *latinae* v.
Lingua latina; — *Legatorum* pro recognitione sui mu-
neris I 762, 766; — *postulatoriae* in causis Servorum Dei:
modus eas conficiendi I 1603; — *religiosorum:* ius Su-
periorum illas subditorum inspiciendi II 2479;
— *testimoniales* pro alumnis minoris Novitiatus I
144; iuratae pro ingressu Institutum religiosum I 236;
facultates concessae Societatibus in communi viventibus
sine votis promovendi proprios sodales ad Ordines
sacros cum solis litteris testimonialibus I 535, 592,
1181, 1628; effectus harum litterarum II 2245.

Litterarium genus Genesis II 2485; v. **Scriptura S.**

Liturgia *in genere:* Const. Ap. «Divini cultus» de
Liturgia I 975; usus cerae non purae apum I 1985,
II 3805, III 4159; Enc. «Mediator Dei» de S. Liturgia
II 2444; aliquae non rectae interpretationes huius
Encyclicae circa oppositionem inter devotionem obie-
ctivam et subiectivam, inter consilia et praecepta pie-
tatis, circa praesentiam «mysteriorum» in cultu liturgico II 2523; normae ad restaurationem liturgico-
musicalem in Ecclesia promovendam II 3218; normae
liturgicae servandae a capellanis navium I 3239; usus
linguae latinae II 3301; v. **Lingua** *latina;* usus linguae
vernaculae v. **Lingua** *vernacula;* adspectus dogmatici
et pastorales Liturgiae II 3547; monitum de novis ri-
tibus, caerimoniis aut lectionibus non inducendis in
Liturgiam absque venia Sedis Ap. II 3819; Instr. de
musica sacra et S. Liturgia II 3838, 3961; monitum
de non applicandis normis liturgicis iam promulgatis
ante finitam vacationem legis III 4128; Const. Conc.
Vat. II «Sacrosanctum Concilium» de S. Liturgia II
4430; vacatio legis III 4447; decernitur ut quaedam
praescripta huius Const. vigere incipiant III 4461;
Instr. prima «Inter oecumenici» ad exsecutionem Cons.
Conciliaris de S. Liturgia recte ordinandam III 4540;
cantus Missalis eduntur ad mentem huius Instructionis
III 4620; litterae circulares Praesidis Consilii Liturgiae
ad reformationem et restaurationem liturgicam recte
ordinandam ac prosequendam III 4681, 4930, 5196;
experimenta induci nequeunt absque venia Sedis Ap.
III 4684; responsa Consilii Liturgiae ad proposita du-
bia in materia liturgica III 4685, 4935, 4936, IV 5956,
5963, 5985; v. **Dubia** *liturgica;* religiosi uniformitatem
liturgicam ubique foveant salvis ritibus propriis III
4910; Litt. Ap. de lingua latina in chorali Officio reti-
nenda III 5018; criteria ad reformationem liturgicam
perficiendam: alloc. pontificia III 5043; declaratio
circa nonnullas erratas applicationes Const. Ap. con-
ciliaris de S. Liturgia III 5077; Instructio de musica
sacra in Liturgia III 5112; Instr. altera «Tres abhinc
annos» ad exsecutionem Const. Conciliaris de S. Li-
turgia rite ordinandam III 5150; apostolatus celebra-
tionis liturgicae in lingua latina et canto gregoriano
committur cuidam monasterio cisterciensi III 5386;
Instr. de normis ad versiones vernaculas textuum li-
turgicorum recte apparandas IV 5465; interpretatio
textuum liturgicorum «ad interim» IV 5536, integre
facienda IV 5671; unica versio vernacula pro nonnullis
tantum textibus servanda IV 5755, 5831; obligatio
normarum Conferentiarum episcopalium in materia
liturgica IV 5841; Instr. tertia «Liturgicae instaurationes» ad Const. conciliarem de s. Liturgia recte exse-
quendam IV 5877; vita eremitica et liturgica in Ec-
clesia IV 6045; — *byzantina:* usus linguae vernaculae
III 4031, 4032; — *slavica:* editio librorum liturgicorum
praecipitur I 1594;
— in *India:* aptationes textuum liturgicorum genio
et culturae regionis IV 5518; — in *Italia:* criteria et nor-
mae ad instaurationem liturgicam prosequendam III
5289; — in *Laotia* et *Cambodgia:* aptationes Liturgiae
usibus popularibus IV 5754; — in *Neerlandia:* dubium
circa approbationem textuum liturgicorum IV 5746;
— in *Urbe Roma:* normae circa applicationem instau-
rationis liturgicae III 4968, IV 5685; quoad catechesim,
cultum et actionem pastoralem erga S. Eucharistiam
III 5443; quoad celebrationem matrimonii III 5448;
supellex sacra et liturgica non debet arbitrarie alienari
aut manumitti sub praetextu renovationis liturgicae
vel alius speciosae rationis IV 5814.

Liturgia Horarum: Const. Ap. qua Officium divi-
num ex decreto Conc. Vat. II instauratum promulgatur
IV 5912; Institutio generalis de Liturgia Horarum di-
vulgatur antequam editio typica promulgetur IV 5977;
latina editio Liturgiae Horarum evultatur et typica
declaratur IV 6023; Institutio generalis de Liturgia
Horarum IV 6023; usus et initium obligationis IV 6105;
Ordo Praedicatorum obtinet facultatem adoptandi Li-
turgiam Horarum IV 6149; textus ad interim adhibendi
in celebratione et cantu Officii divini et Missae IV 6155;
de Liturgia Horarum feria V in Cena Domini, feria VI
in Passione Domini, Sabbato Sancto et Octava Paschae
ad interim ordinanda pro iis qui veteres libros retinent
IV 6244; Liturgia Horarum pro quibusdam communi-
tatibus religiosis quae maiorem copiam Psalmorum
desiderant per diem recitare IV 6300; v. **Breviarium,
Officium Divinum;** — *Hebdomadae Sanctae* v. **Hebdo-
mada** Sancta.

Liturgicus v. voces substantivas.

http://www.obrascatolicas.com

Localis *motus* in Via Crucis I 895; *difficultas* in
egatione Episcoporum Conferentiis III 4476.
Loca *missionum* v. **Missiones;** *privilegiata,* et ab-
ntia peregrinorum I 651; *sacra:* normae pro exse-
dis operibus artis III 3038; *Sancta:* opus a Praeser-
ne Fidei et Ordo Equester S. Sepulcri uniuntur
egimine Patriarchae Hiersolymitani I 924; *subiecta*
de Prop. Fide: sanantur erectiones domorum
M. II 3874, III 3924; *Ordinis Fratrum Minorum:*
cinematographicae II 3272.
Locus *ablutionum* post Missam II 2397; *adsistendi*
e, legis de audiendo sacro implendae causa II
associationis fidelium destinatus: usus instru-
televisifici II 3809; *celebrationis matrimonii:* faci-
dire ministrum orthodoxum IV 6257; *celebrationis*
e sub dio vel extra locum sacrum I 865, 1348,
commorationis sacerdotis et asservatio Eucharis-
2349; *Concordati* cum Sede Ap.: facultas Episco-
conferendi beneficia non consistorialia III 5100;
onfessionis sacramentalis licite et valide audiendae
sarum I 364, puellarum III 4237; *curae animarum*
lani maris extenditur II 3618; *detentionis* fidelium:
as celebrandi Missam vespertinam II 2384;
raecedentiae: Abbatis S. Hieronymi Urbis in ca-
papalibus I 1543; cleri parvi in processionibus litur-
1899; Commissarii S. Officii in Capella et pompa
icia II 3831; Praefecti cohortis Palatinae in Aula
icia II 3832; Patriarcharum Orientalium in Cardi-
Collegio III 4629; *religiosorum* in Ecclesia et in Hi-
ia II 2835; *Seminarii* in parvas communitates divisi
5; *Tabernaculi* Eucharistiae in ecclesiis et oratoriis
; *Tridentinae formulae* Professionis fidei III 5282.
oisy Alafridus: opera damnata I 1399, 1493, 1896.
otio v. **Ablutio.**
oublande, Les faits de: I 288, 289.
Lovanium»: Universitas Cath. studiorum in Urbe
ldopolitana (Kinshasa) dicionis Congolensis (Zaï-
cultate theologica instructa II 3612.
oyola v. **S. Ignatius** *de Loyola.*
ublinum: Univ. Cath. studiorum erigitur et eius-
tatuta approbantur I 328.
ucemburgensis Nuntiatura Ap. erigiitur I 3408.
ucratio *indulgentiarum:* Ecclesiis O.F.M. conces-
in oratoriis internis I 969; decretum circa indul-
plenarias, quas vocant «toties quoties» cum
visitatione alicuius ecclesiae I 1185; recitationi
i coram Ssmo Sacramento adnexarum I 1467,
«toties quoties» die 2 nov. I 1909, et commutatio
onis ecclesiae I 1950; plenariae crucifixis adne-
articulo mortis II 2141; recitationi salutationis
cae iuxta textus orientales II 2241; textus et
pro lucrandis ab orientalibus II 2391; plenariae
conditionibus: oratio ad mentem Romani Pon-
cui addenda est visitatio ecclesiae II 3277;
Anni Sancti Mariani universalis: conditiones et
gentiae II 3237; v. **Annus Sanctus;**
Portiunculae: normae in concedenda et lucranda I
conditiones in ecclesia S. Mariae Angelorum apud
um I 1633; commutatio visitationis ecclesiae I
— *Rosarii marialis:* requiritur meditatio myste-
m quae usu recepta sunt, non aliarum veritatum
III 4020; — *Viae Crucis* ab infirmis I 1243; in
ictis specialibus I 1515; v. **Indulgentia;**

— *Iubilaei:* ratio et conditiones I 710, 1456, 1530, II 2630; conmutatio conditionum I 732, 746; conditio confessionis I 736; ab impeditis Romam adeundi ob laborem, difficultatem discendendi a domo I 745, ob exiguitatem stipendiorum II 2731, ob statum gestationis mulieris vel curam prolis II 2731, ob clausuram III 4933, 4934; extenditur reductio et mitigatio conditionum I 746; pro defunctis I 746; eleemosyna specialis tradenda a sodalibus Pont. Operis a Prop. Fidei I 1028; formulae precum adhibendae ab orientalibus I 1528; declaratio circa conditiones necessarias in Urbe II 2729; extraordinarii lucrandi in aliis, praeter cathedralem, ecclesiis III 4913; v. **Iubilaeum.**

Luganensis *dioecesis:* usus Ritualis in lingua latina, itala, germanica et gallica II 3412.

Lugdunensis Curia et dioecesis: duo constituuntur Tribunalia primae et secundae instantiae, pro universis tractandis causis dioecesium illius regionis pastoralis III 5442; nuntius pontificius Ordinario datus occasione CL anni a condito Opere a Propagatione fidei IV 6323.

Lugubris sonitus campanarum I 906.

«Lumen gentium»: Constitutio dogmatica Conc. Vat. II de Ecclesia III 4563; qualificatio theologica doctrinae et Nota explicativa praevia III 4561; alloc. pontificia in die promulgationis III 4610.

«Lumen vitae»: Institutum catecheticum Universitati Gregorianae affiliatum III 4408.

Lumina *in sacris functionibus adhibenda:* decreta II 2117, 2628; usus cerae et numerus II 2182; facultas celebrandi Missam absque luminibus I 1463; *ante Ssmum Sacramentum accedenda:* usus olei vegetalis lucisque electricae I 1982; v. **Candela, Cera, Lux.**

Lusitania: provisio paroeciarum sine dote sufficienti I 111; facultas absolvendi censuras reservatas iuxta Bullam Cruciatam propriam I 390; facultates quinquennales Ordinariorum locorum I 433, 621, 984, II 3104, III 5283; festum Cordis Iesu I 862; Statuta Consilii nationalis seu Foederationis religiosorum II 3220; peroratio «Et famulos...» iuxta novam formulam recitanda II 3790; Epist. Ap. religiosis e Lusitania qui interfuerunt Congressui de religiosae perfectionis Institutis II 3823; Facultas philosophica Bracarae Augustae, prima Facultas constituitur Universitatis Catholicae Studiorum Lusitaniae III 5258;

— *Conventiones et Concordatum cum Sede Ap.:* conventio: circa dioeceses territorii Indiae I 941, ratihabitio I 946; circa dioecesim Meliaporensem I 1045, 1094; Concordatum I 1965, ratihabitio I 1981; conventio de rebus et personis missionalibus I 1975, ratihabitio I 1981; normae circa applicationem art. XXV Concordati circa exsecutionem civilem sententiarum et rescriptorum Tribunalium Ecclesiae et Congregationum Romanarum I 1996; Instructio circa matrimonia celebranda ad normam Concordati I 1999; Conventio circa dioeceses Indiae dicioni Lusitaniae subiectas II 2761, ratihabitio II 2800; — *Vicariatus castrensis* erigitur III 4979.

Luteranus cultus: facultas datur cedendi usum paroeciae catholicae III 4228.

Lux *electrica:* collocatio et usus in ecclesiis I 605; usus pro lampade coram Ssmo Sacramento I 1982, II 2115; *prima* Dominicae Resurrectionis: faculta celebrandi Vigiliam Paschalem ante primam lucem seu circa auroram III 3922; v. **Lampas, Lumina.**

— M —

Machina dactylographica pro conficiendo processu ordinario in causis Servorum Dei III 4507.

Madagascariana Insula v. **Insula** Madagascariana.

Magna Britannia v. **Britannia** Magna.

Magister *«aggregatus»* Philosophiae vel Theologiae: gradus academicus Univ. Gregorianae I 479; — *Generalis O.P.:* constituitur Magnus Cancellarius Athenaei «Angelicum» I 1460; gaudet facultate ingrediendi clausuram Monialium S. Dominici III 5061; *novitiorum:* eius necessitas pro Congregationibus dioecesani erigendis III 5191; *religionis* in scholis religiosorum: ius Ordinarii eum nominandi III 3921; eorum institutio in civitate Saravica IV 5679, 5831; *Scholarum publicarum* S. Ioannes B. de la Salle constituitur Patronus II 2754; — *Scholarum internarum religiosorum:* Institutum S. Clarae pro eis praeparandis II 3055, 3976; *Scholarum superiorum:* doctrina tradenda de ethica situationis II 3453;

— *Spiritus:* et confessio subditorum I 150; schola «Mater divinae gratiae» pro illis instituendis erigitur in Urbe II 3595.

Magisterium disciplinae biblicae I 688; sacerdotes hoc munere fungentes in scholis publicis I 863; *Magnum* Ordinis Equestris S. Sepulchri aboletur I 924; *musicae sacrae* conferendum ab Instituto Musicae sacrae I 1718;

— *Ecclesiae* competit Episcopis ex divina institutione II 3273; *a «Sancta Familia»* in civitate Asmara erigitur Institutum Universitarium III 4099.

Magistralis *Canonicus:* deliberatio capitularis de eius substitutione I 35; *Schola:* normae pro institutione religiosa curanda I 1178.

Magnus *Cancellarius* atribuitur in Urbe: Universitati Gregorianae I 1397, Athenaeo Seminarii Romani seu Universitati Lateranensi I 1414, Athenaeo S. Anselmi, Abbas Primas O.S.B. I 1441, Athenaeo Angelico seu Universitati S. Thomae Aquinatis, Magister Generalis O.P. I 1460, Athenaeo Urbano de Pro. Fide seu Universitati Urbanianae, Cardinalis Praefectus S.C. de Pro. Fide I 1513; —*Magisterium* Ordinis Equestris Sancti Sepulcri cessat I 924.

Mahumetanus obtinet «documentum libertatis» a matrimonio cum parte catholica II 2503, et solutionem matrimonii in favorem fidei II 2522; interpretatio exceptionis in Facultatibus quinquennalibus Ordinariorum locorum appositae dispensandi a disparitate cultus cum parte mahumetana III 4249; Episcopi vi motu pr. «Pastorale munus» dispensare possunt a disparitate cultus cum mahumetanis III 4452; revocatur Const. Ap. Benedicti XIII declarans invalidam admissionem in O.P. eorum qui e mahumetismo convertebantur ad fidem III 4956; — *pars* v. **Pars** mahumetana.

Maior *clausura* monialium v. **Clausura** monialium maior; — *Formula* in Facultatibus decennalibus S.C. de Prop. Fide I 249, 2031, 2033, II 2851; v. **Formula;** — *Hebdomada* v. **Hebdomada** Sancta seu Maior; — *Seminarium* v. **Seminarium;** *Superior* retinendus Prior conventualis in Congr. monasticis I 521; prorogatur tempus regiminis durante bello II 2171; v. **Superior** religiosus.

Maiores: an eorum sepulcrum in aliqua ecclesia constituat electionem ecclesiae funerantis pro descendentibus II 2319.

Maioritas relativa in electionibus quoties licite exprimatur votum per schedulas I 1102.

Maius mensis 1966 signat finem Iubilaei extraordinarii post Conc. Vat. II clausum III 4801.

Malabares *ritus in Indiis:* iuramentum a missionariis non praestandum I 1958.

Malacensis Paeninsula seiungitur ab Internuntiatura Ap. in India et adicitur Delegationi Ap. Thailandensi II 3789; eiusdem Delegationi Ap. adicitur Laosiensis regio III 4472.

Malaparte Curtius: auctor libri damnati II 2758.

Malaviensis dicio: Nuntiatura Ap. III 4976.

Malawi Conferentiae Episcopali facultas fit admittendi filios adulterinos ad Ordines sacros III 5252.

Malta v. **Melitensis** Insula.

Managuensis Episcopus Auxiliaris I 268.

Mandatum *Apostolicum* generale seu commune fit semel pro semper locorum Ordinariis pro Benedictione Abbatum O.S.B. I 397; *auctoritatis* publicae de insontium directa occisione I 2022; *procuratorium* non a curatore, sed a parte conventa datum IV 6136.

Mansionariatus: collatio I 532.

Manuale Toletanum pro Sacramentis I 778.

Manualis labor v. **Labor** manualis.

Manumissio supellectilis sacrae IV 5814.

Manus *defectus:* dispensatio irregularitatis: ob eius rescissionem I 104, 136, 226, ob defectum digiti I 93, 1664, vel partis digiti pollicis III 4697; v. **Digitus;** *distributio* Communionis in manu IV 5700; *extensio* in Ordinatione Diaconorum I 536, 553; *lotio* post Missam I 1036; *osculatio* Episcopi ante Communionem I 750; — *unctio* in sacra Ordinatione I 1; *violentas* iniicientes in Romanum Pontificem: poenae Codicis extenduntur ad orientales I 1571.

Marcelle de Jouvenel: auctor libri damnati II 3392.

Mar Ignatius Iacobus, Patriarcha seiunctae Ecclesiae Antiochiae Syriorum: declaratio communis cum Paulo Pp. VI circa communem fidem IV 6150.

Mare: *Capellanus* Apostolatus maris uti potest indulto altaris portatilis II 3118, administrat Confirmationem II 3184, extenditur eius cura animarum II 3618; maris *benedictio:* formula II 3392; dispensatio ab abstinentia et ieiunio cum navigantibus et maritimis II 3418; v. **Abstinentia, Ieiunium;** — *Opus Apostolatus* maris: leges seu Statuta approbantur II 3777; facultates et privilegia II 3781, 3829; — *«Stella Maris»:* Missa propria B.M.V. sub hac titulo approbatur I 3781, celebrari potest in oratoriis navium et Operis Apostolatus maris nationalis II 3781 et internationalis II 3829.

Maris *Caribici:* determinatio territorii Delegationum Romani Pontificis in illa regione II 3245, III 5416; — *Rubri:* Delegatio Apostolica constituitur pro illis regionibus IV 5587.

Maritimum iter v. **Iter** maritimum.

Maria Beata Virgo: antiphonae finales in Officio divino I 548, II 2350; non probatur devotio in B. Mariam «Virginem-Sacerdotem» I 867; statua Virginis Perdolentis in processione feriae VI in Parasceve I 1176; orationes in consecratione ecclesiae in eius honorem I 1715; oratio de tempore «Deus qui de Beatae...» I 2100; de eius regali dignitate et festo II 3311; monitum de cautelis adhibendis in argumento «de virginitate B.V. Mariae in partu» pertractando III 4097; de Maria Virgine Matre Ecclesiae appellanda III 4610; veneranda atque virtutum omnium exemplari imitanda III 5155; relationes inter Mariam et Ecclesiam exponuntur IV 5655;

— *apparitiones et revelationes* v. **Apparitiones;** — *Annus Marianus* v. **Annus** Marianus; — *Assumptio in*

http://www.obrascatolicas.com

m v. **Assumptio B.M.V.**; — *Cor* v. **Cor** Mariae; *aculata Conceptio* v. **Conceptio** Immaculata B.M.V.
FESTA ET INVOCATIONES: *Mediatricis* omnium gra-
n I 1353; *Maternitatis:* Officium, Missa et elo-
I 1377; *de Mercede:* honorificentiae et insignia
tria nuncupata I 1737; *a Columna* I 1955; *de*
lupe: titularis ecclesiae I 2100; *a S. Numismate:*
atio solemnitatis externae II 2141; *«Reginae Or-*
Minorum»: Officium et Missa II 2615; *Nominis*
00; *Reginae* mundi: institutio festi II 3311;
um, Missa et elogium II 3395; *Matris orphanorum:*
propria II 3405; *Purificationis:* Praefatio propria
4; *Lapurdensis* III 3775, 3821; *«Stella maris»:* Missa
a II 3781; *de Fatima* III 5105; *Lauretana* domus
retana; *Montis Carmeli* v. **Mons** *Rosarii:* sollemni-
Rosarium; — *Officium Parvum* v. **Officium** Parvum.
Iarialis... v. voces substantivas.
Iarianus... v. voces substantivas.
Iariannenses *Insulae* subiiciuntur Delegationi Apo-
e in S.F.A.S. III 2350.
Marianum»: Facultas Theologica in Urbe erigi-
m iure gradus academicos conferendi II 4321;
tum Mariologiae in eadem Facultate constituitur
27, cum iure conferendi Doctoratum sacrae Theo-
III 4661; titulo «Pontificio» augetur IV 5961.
ariologiae *Institutum* penes Facultatem «Maria-
erigitur III 4027, cum iure conferendi doctora-
I 4661; v. «**Marianum**».
arillac, S. Ludovica de: Patrona operum socia-
hristianorum declaratur III 4021.
aritimus v. voces substantivas.
armorariae officinae benedictio II 3564.
aronitae: *Collegium* in Urbe pro eis restituen-
330; *disciplina* servanda a commorantibus in
. I 974; *forma celebrationis matrimonii* extra
m Patriarchatum I 1692; quando contrahunt
catholico baptizato II 2276; impedimentum
s clandestinitatis non extenditur ad commoran-
ra territorium patriarchale II 2172; delegatio
o latino facta assistendi eorum matrimonii cum
ha et parochus ritus antiocheni deficiunt II
Exarchatus Ap. constituitur pro maronitis ritus
eni in S.F.A.S. III 4927, qui ad gradum Epar-
vehitur IV 6165; Eparchia Dominae Nostrae
sis pro maronitis conditur in Brasilia IV 6163
F.A.S. IV 6165.
artin J.: auctor libri damnati II 3245.
artinelli Petrus: auctor libri damnati I 1835.
artyres: responsorii occurrentia I 204.
artyrium *SS. Petri et Pauli App.:* Professio fidei
o Pp. VI, saeculo XIX completo ab eorum
io III 5396; *Servorum Dei:* iudicium super illo
m I 1407.
artyrologium Romanum: nova editio approbatur
nseruntur elogia: S. Petri Canisii I 845, S. Ioan-
des I 947, S. Ioannis M. Vianney I 938, S. Mar-
M. Alacoque I 1093, festi Maternitatis B.M.V.,
erti Bellarmino, S. Alberti Magni I 1377, S. An-
atavini II 2347, variorum Servorum Dei II 2492,
festi B.M.V. Reginae II 3395, S. Ioseph Opificis
lesiae Patroni II 3476.
laryknoll: sodales huius Societatis incardinantur
amentum perpetuum I 1394.
lassae communis capitularis bonorum constitutio
ributio I 770, 1395, IV 5857, 6106; vigor Statu-
in materia IV 5857.
lassabielensis specus prope Lapurdum II 3775.
lassiliensis *Dioecesis* et *Tribunal* primi gradus pro
sibus illius regionis pastoralis III 4632, 4633.

Massonica secta: confirmantur normae Codicis circa illam ipsiusque fautores II 2595; convalidatur matrimonium inter partem catholicam sectae massonicae adscriptam et partem acatholice baptizata absque praevia illius reconciliatione cum Ecclesia III 5144.

Masturbatio ad detegendam blenorragiam I 1104.

«Matanga» caeremonia funebris expurgari debet a superstitiosis ritibus I 1895.

Mater *Ecclesiae* B. Maria V. appellanda III 4610, veneranda atque imitanda III 5155; *orphanorum:* Missa B. Mariae V. quoatannis celebranda II 3405; *humana:* eius vita protegenda in missionibus I 1711; de eius partu sine dolore II 3443; eius cognomen exprimendum est in documento contrahentium matrimonium IV 6162.

«Mater divinae gratiae»: schola pro Magistris Praefectisque institutioni alumnarum Institutorum perfectionis in Urbe II 3595.

«Mater et Magistra»: Enc. Ioannis XXIII de recentioribus rerum socialium processibus christiana praecepta componendis III 4184.

Materia *candelorum* et lampadum pro functionibus liturgicis v. **Candela, Lampas;** *scapularis* Cordis Iesu I 394; forma protegendi illud I 754; facultas utendi qualibet materia et colore pro Sodalibus Tertii Ordinis S. Francisci II 2419; denegatur substitutio lanae cum alia materia pro scapulare O. C. D. II 2565; *fontis* baptismalis I 429; *fragilis* et *plastica* in conficiendis statuis, Crucifixis cum adnexis indulgentiis I 607, III 3935; *conopaei* I 1994; *Ordinum* Diaconatus, Presbyteratus et Episcopatus II 2480; *Archivii ecclesiastici:* praestatio II 3100; *patrimonialis:* conventio Austriae cum Sede Ap. III 4045, 4099; *paupertatis* franciscanae IV 5750; *liturgica:* obligatio normarum Conferentiae episcopalis IV 5841; *dubiorum* de materiis variis v. **Dubia** liturgica varia.

Maternitas *B.M.V.:* Officium, Missa et elogium I 1377; *domus:* facultates concessae Capellanis administrandi Confirmationem puerulis in periculo mortis constitutis II 2523, 2728.

Matthaei Evangelium: interpretatio textus *16,26* praebetur I 1493.

Matricitatis inter varios ritus I 1166; inter paroecias varias I 1312.

Matrimonialis v. voces substantivas.

Matrimonium *canonicum:* iura orta ex sponsalibus, actio reparationis damnorum, ignorantia doctrinae christianae, attestatio status libertatis, dubium de occulta consanguinitate, ius retroactiva Codicis quoad sponsalia et impedimenta, matrimonia nulla ob impedimenta abrogata in Codice, cognatio spiritualis ante Codicem contracta I 125; valor conditionis appositae I 146; iuramentum de statu libero a nupturientibus exigendum I 279; Instructio super probatione status liberi et denuntiatione matrimonii initi I 399; facultates Ordinarii locorum concessae a S. Paenitentiaria circa matrimonia I 498; Enc. «Casti connubii» de matrimonio christiano spectatis praesentibus familiae et societatis conditionibus, necessitatibus, erroribus, vitiis I 1208; praxis continentiae periodicae in usu matrimonii III 3881; legitimatio prolis per subsequens matrimonium I 1518; decretum de finibus matrimonii II 2240; favor quo gaudet matrimonium II 2423; disciplina sacramenti matrimonii pro Ecclesia Orientali II 2567; de apostolatu circa iura et officia matrimonialia II 2926; matrimonium inter duas partes non baptizatas vel acatholice baptizatas nequit esse putativum in iure canonico II 3583, 3596; de recta Ecclesiae doctrina circa matrimonium tutanda et a Tribunalibus sapienter applicanda III 4240; criteria et normae circa celebrationem matri-

monii in Urbe III 5448, IV 6157; Ordo celebrandi matrimonium recognitus approbatur IV 5494; competentia circa «quaestiones» de validitate matrimonii IV 5907; transcriptio matrimonii in Italia IV 6162;

— *civile* v. **Celebratio** matrimonii civilis, **Civile** matrimonium.

— *mixtum:* assistentia sacerdotis 236, 468, 488, 954; facultates concessae Ordinariis circa matrimonia mixta I 496; valor celebrati coram solis testibus in ecclesia acatholica I 743, vel inter catholicam orientalem et orientalem baptizatum acatholice I 749; de Missa in matrimoniis mixtis I 780; de matrimoniis mixtis illicitis I 935; de matrimonio acatholicorum I 1103, 1241, et filiorum apostatarum I 1163; ad sananda matrimonia mixta requiritur certitudo moralis de catholica educatione universae prolis I 1185, 1349; pertractari possunt processu documentali ut casus excepti I 1244; competentia Tribunalis inferioris ad videndum nullitatem matrimonii mixti I 1352; de cautionibus praestandis I 1377, 1409, 2061, II 2111, 2659; harum necessitas ad dispensandum impedimentum disparitatis cultus vel mixtae religionis I 1406, 1408, 1829, III 4182, 4621, 5064, 5111; excipiuntur nonnulla territoria Africae I 1591; cautiones aequipollentes I 1878, 1880, II 2567, 2591; certitudo moralis necessaria ad dispensandum aut sanandum in radice matrimonium mixtum III 4182, 4621; ritus servandus cum pars acatholica legitime repraesentatur per procuratorem catholicum II 2489; non expedire declaratur matrimonium mixtum ritu graeco non catholico celebrare III 4316; facultas datur adhibendi ritum catholicum et orthodoxum graecum in celebratione matrimonii mixti III 4554, 4555, 4629, et normae servandae cum celebratur primo in ecclesia catholica et deinde coram ministro acatholico III 4690; Instructio de matrimoniis mixtis pro latinis III 4962, et pro orientalibus III 5108; sanatur matrimonium mixtum praestitis cautionibus a parte tantum catholica III 4994; Ordinarii locorum dispensare possunt a ritu matrimonii mixti III 5101; Motu pr. quo normae de matrimoniis mixtis statuuntur IV 5791; dispensatio a forma canonica matrimonii mixti IV 6234; v. **Cautiones** canonicae, **Celebratio** matrimonii, **Mixtus** ritus;

— *consummatum* v. **Consummatio** matrimonii; — *ratum et non consummatum* v. **Causae** matrimoniales de rato, **Dispensatio** de rato et non consummato, **Processus, Ratum** et non consummatum;

— *accusatio* nullitatis v. **Accusatio, Ius** accusandi nullitatem; — *assistentia* v. **Assistentia;** — *celebratio* canonica v. **Celebratio;** — *dispensatio* et solutio in favorem fidei v. **Favor** fidei; — *forma* v. **Celebratio, Forma** canonica; — *impedimenta* v. **Dispensatio** impedimentorum, **Impedimenta** singula;

— *convalidatio* v. **Convalidatio** matrimonii; — *nullitas* matrimonii v. **Causae** nullitatis, **Nullitas;** — *sanatio* v. **Sanatio** matrimonii; — *emigrantium* v. **Celebratio** matrimonii emigrantium, **Emigratio;** — *militum* v. **Celebratio** matrimonii militum, **Milites.**

Matrina baptismi anglicani contrahit impedimentum cognationis cum baptizato in eadem secta anglicana IV 5843.

Matritum: suppressio Tribunalis Rotae Nuntiaturae I 1510; Congressus utriusque cleri de perfectione religiosa et sacerdotali II 3546; Schola «Regina virginum» aggregatur Pont. Instituto «Regina mundi» III 3970, et ab eo seiungitur III 4921, novisque instructum Statutis III 5223; Basilica Ecclesiae «Santa Cruz de los Caídos» apud Matritum III 4031; Institutum Pastorale Matritense constituitur sub auspiciis Univ. Comillensis III 4973, et deinde erigitur tamquam biennium specializationis Facultatis Theologiae Univ. Salmanticensis III 5189.

Matutinum: *responsoria* primi Nocturni I 803; *anticipatio* v. **Anticipatio** Matutini cum Laudibus; a Laudibus separari potest II 3822.

«Maximum illud»: Epist. Ap. Benedicti XV de fide catholica per orbem propagandam I 239; quadragesimo exacto anno ab eius publicatione, eduntur Litt. Enc. «Princeps pastorum» III 3984.

Mauricius natio: Nuntiatura Ap. erigitur IV 5757.

Maurras Carolus: auctor operis damnati I 847.

Media *Africa Occidentalis* v. **Africa** media occidentalis; *America* v. **America** media;

— *nox:* celebrari potest Missa in Congressibus eucharisticis I 1925, occasione Missionum a sacerdotibus adoratoribus praedicatarum II 2612, vel exercitiorum spiritualium aliorumque conventuum Actionis Catholicae II 2653; diei 31 dec. 1949 II 2654; *Schola:* institutio religiosa tradenda I 1178, modumque Philosophiam docendi II 3842.

«Mediator Dei»: Enc. Pii XII de sacra Liturgia II 2444; interpretationes non rectae II 2523; Instr. de musica sacra ad mentem Encyclicae II 3838.

Mediatrix omnium gratiarum B.M.V. I 1353.

Medicinae Facultas erigitur in Univ. Catholica Peruviana II 3555.

Medicus: mitigatio pro eis ieiunii eucharistici II 2890; quaestiones morales exercitium artis medicae respicientes II 3301; iura et moralitas artis medicorum II 3540; alloc. pontificiae eisdem habitae II 2635, 3301, 3443, 3540.

Mediolanum: Universitas Catholica Cordis Iesu erigitur I 358; gradus academici obtinendi a clericis et religiosis feminis apud illam I 1880; Cathedra Dantis Alighieri penes illam constituitur III 4809; Pontificium Institutum pro Missionibus exteris ex unione Seminarii SS. Petri et Pauli de Urbe et Collegii pro missionibus exteris Mediolanensis ortum I 833; ritus sequendus a Capellanis Castrensibus I 935; indulgentiae stationales Urbis ad certas ecclesias Mediolanenses extenduntur I 1410; Archiepiscopus «pro tempore» constituitur Patronus Bibliothecae Ambrosianae III 4028; Interregionalis Facultas Theologica Mediolanensis IV 5693.

Meditatio Mysteriorum Rosarii III 4020.

Medium: in spiritismo I 56; subveniendi necessitatibus oeconomicis cleri I 216; v. **Clerus;** instituendi clerum indigenam I 521; adhibenda contra opium aliaque narcotica I 1236; Ordinariorum recurrendi ad Sedem Ap. ad dispensationes obtinendas durante bello II 2108; aphrodisiacum rationis usum intercipiens ad consummationem matrimonii adhibitum II 2565, 2890, aut artificiale per onanismum II 3391; adquirendae perfectionis christianae a religiosis II 2835, 3800; transvectionis aëronauticae: dispensatio abstinentiae pro illis utentibus III 4663; implendi officium catechistae in missionibus IV 5812; unitatis christianorum procurandae IV 5814; v. **Oecumenismus;** communicationis socialis v. **Communicatio** socialis.

Megaphonum: adquisitio indulgentiarum precum quae huius ope audiuntur I 1620.

Melchitae: Seminarium pro eis a S. Anna nuncupatum I 1056; validum declaratur matrimonium melchitae cum parte presbyteriana absque forma canonica initum II 2208; forma canonica matrimonii graeco melchitae contrahentis extra Patriarchatum cum acatholice baptizato II 2276; constituitur pro melchitis ritus byzantini: Exarchatus in S.F.A.S. III 4926, et Eparchia titulo Dominae Nostrae Paradisi in Brasilia IV 6164.

http://www.obrascatolicas.com

Meldensis Dioecesis: Tribunalia III 5313, 5314.
Melitensis seu **Melevitana** *Dioecesis:* titulus ordionis, piae fundationes et ius patronatus in Insula I beneficia, capellaniae et patrimonium sacrum de patronatus I 248; — *Ordo:* Decretum super controa inter Ordinem Melitensem et Sancti Sepulcri I ; sententia definitiva Tribunalis Patrum Cardina- circa Ordinem Militarem Hierosolymitanum de a II 3131; Chirographus de Ordine Supremo Mili- Hierosolymitano Melitensi II 3352; novus Codex m Ordinis Fratrum Militum Hospitalis S. Ioannis osolymitani approbatur III 4909; — *Civitas:* Nunra Ap. constituitur III 4911.
Meliaporensis dioecesis: conventio Lusitaniae cum Apostolica circa eam I 1045.
Membrum: *associationis* catholicae II 2505; v. **Sodales**; *Congregationum Marianarum* II 2756; *corporis humani:* mens Sacrae Congregationis pro rina fidei exponitur circa amputationem eorum 121; *Congregationum Curiae Romanae:* cooptannonnulli Episcopi III 5221; *adiuncta* membra onsultores S.C. de Prop. Fide III 5317; *Consesbyteralis* Dioecesis Romanae: normae pro eorum ione IV 5695; *Conferentiae Episcopalis* IV 5911.
Memoria *initii* Congregationis Missionis celebra- 1715; *liturgica:* orationes in Missa IV 5987.
Memoriale Rituum: editio typica I 272.
Mendae in editione officiali Codicis iuris canonici gendae I 92.
Mendicantes Ordines: ius stipem petendi I 231; ae pro Italia III 5353; facultas introducendi recitam communem loco recitationis choralis IV 5563.
Mens *Ecclesiae* circa votum castitatis alumnis astionum concedendum II 3044; *Romani Pontificis:* s pro indulgentiis adquirendis I 1512, quibus ada est visitatio ecclesiae II 3277; in Encyclicis eden- «Mediator Dei» III 3838, «Humanae vitae» III «Populorum progressio» III 5339; *Sedis Ap.* mutationem calendarii universalis I 658; *Concilii II* circa institutionem liturgicam III 4913; *Congrenum Romanarum:* Rituum, circa currus adhiben processionibus I 654; de Sacramentis, circa nom consummationis matrimonii I 2051; de Reli-, circa administrationem eleemosynarum in ec- paroecialibus quae religiosis committuntur II pro Doctrina Fidei, circa amputationem foetus membrorum corporis humani et circa cadaverum ationem III 5121; pro Institutione catholica, circa naria minora III 5371, et circa divisionem Semirum in parvas communitates II 5375; Universitacirca res et argumenta Concilio Vaticano II proda III 3962.
Mensa: *altaris* non lapidea in ecclesiis consecrandis 937; *argentaria* seu nummaria ad egestatem cleri evandum in Italia II 2181, 2733; *communis:* titulus inationis pro sodalibus Societatum vitae communis votis I 1181, 1609, 1628, 1826; v. **Titulus** mensae munis; *Episcopalis*, normae pro eius administrae I 1567; unita paroecia: Missa pro populo Vicarii 94; *hospitantium:* facultas O.F.M. sese conformandi pore ieiunii Ordinis I 922.
Mensching G.: editor libri damnati I 1853.
Mensis *cuiusvis:* Missa Votiva Cordis Iesu prima a VI mensis I 400, 476, 593, 915, 1878, II 2320; um celebrari potest horis vespertinis II 2367; fas illam transferendi in primam mensis Dominicam 78; facultas binandi I 1608, 2255; modus compudi mensem pro ieiunio eucharistico infirmorum I ; Missa Votiva Summi et Aeterni Sacerdotis sabbato post primam feriam VI mensis I 1783; Missa votiva Cordis Mariae, primo cuiusvis mensis sabbato III 3972; — *Ianuarius* ad Maium 1966: Iubilaeum extraordinarium post Conc. Vat. II clausum III 4804; *septembris:* translatio festi S. Ioseph Opificis ad feriam II septembris in S.F.A.S. II 3464; *octobris* et *novembris:* preces mense octobris recitandae dici debent etiam die 1 et 2 novembris II 2424; *december* anni 1950: facultas celebrandi Missam media nocte II 2834; intermissio studiorum *per integrum mensem cum dimidio*, reddit semestrem invalidum II 3587; clerici ex Italia in S.F.A.S. emigrare cupientes pro tempore *infra sex menses* indigent acceptatione Ordinarii ad quem II 2425.
Menstrua concio in calendario statuta: Absolutio generalis impertienda III 4352.
«Mensura academica» seu duellum inter studentes Germaniae I 531, 757.
«Menti nostrae»»: Adhort. Ap. de sacerdotalis vitae sanctitate promovenda II 2778.
Mercatura clericis et religiosis prohibita II 2740.
Merces: *Maria V. de Mercede:* honorificentiae et insignia equestria I 1737; *Vicariorum paroecialium* in stipendiis Missarum I 268; *ex pacto conventa* pro pueris mittendis ad funera aliena III 4957.
Mericia Angela v. **S. Angela** Mericia.
Meridiem post v. **Anticipatio** Matutini, **Vespertina.**
Meridionalis *Africa:* Delegatio Ap. erigitur I 519, Hierarchia episcopalis constituitur II 2860; *America:* emigratio clericorum orientalium I 1119, 1146.
Mesopotamiae: missiones concreditae Delegationi Apostolicae I 164.
Metalla: mitigatio ieiunii eucharistici pro operariis I 1910.
Methodista *secta:* forma canonica et impedimentum disparitatis cultus inter partem russicam schismatice baptizatam et partem methodistam non baptizatam II 2277; conceditur «documentum libertatis» parti in secta methodistarum baptizatae quae cum parte dubie baptizata contraxerat matrimonium II 3588; declaratur nullum, ob defectum formae, matrimonium initum inter partem catholicam et methodistam III 4003.
Methodus *docendi* catechismum in scholis publicis I 642; *evangelizandi* Iaponiam I 1664; *instituendi* sacerdotes novis artibus aptanda IV 5503.
Metropolita: recursus ad eum contra decretum episcopi I 1827; praecedentia inter eos I 2085; usus throni a Legato Pontificio, praesente vel absente Metropolita II 2421; *Leopolitanus Ucrainorum:* condicio Archiepiscopi Maioris ei agnoscenda III 4454.
Metropolitanum *Capitulum:* eius visitatio ab Episcopo I 23; *sedes:* assignatur Exarchatui Ap. Winnipegensi II 3564; *Seminarium* Paderbornense dotatur Facultate Theologica III 4989.
Metus ut caput nullitatis matrimonii IV 5908, 5977.
Mexicum: promovendi ad episcopalem ministerium I 391; in extraordinariis regionis adiunctis conceduntur: facultates speciales Ordinariis I 869, 919, commutatio Officii divini I 920, dispensatio a Missa pro populo I 920, dispensatio ab irregularitatibus et absolutio a censuris latae sententiae I 921, celebratio functionum Hebdomadae Sanctae in domibus privatis I 1034.
Michel Ernestus: liber damnatus I 1113, II 3099.
Migrantes v. **Emigrantes.**
Miguel de Unamuno: auctor libri damnati II 3584.
Milites: Absolutio generali modo eis impertienda imminenti aut commisso proelio I 2023; Capellani eorum habent potestatem cumulativam cum parocho loci II 2228; Instructio de Capellanis militum religiosis II 3355; Capellanus militum gaudet potestate ordinaria in subditos quoad assistentiam matrimonio et audiendas confessiones III 5447; v. **Castrensis** iurisdictio;
— *cura spiritualis:* clericorum exercitus gallici I 120; catholicorum exercitus Germaniae: Statuta I 1635; aptius gerenda quoad milites Hispaniae II 2906; Statuta pro cura spirituali militum Germaniae III 4692;
— *Facultates concessae:* sacerdotibus et militibus exercitus Germaniae I 1934; absolvendi modo generali I 2023; utendi altare privilegiato pro Missis in suffragium defunctorum militum I 2055; celebrandi Missas horis postmeridianis mitigato ieiunio eucharistico II 2122, 2232; benedicendi et erigendi stationes Viae Crucis in oratoriis militum II 2125; celebrandi Missam sub dio II 2134; mitigandi ieiunium eucharisticum I 2137; Capellanus gaudet in proprios subditos facultatibus paroecialibus cumulative cum parocho loci II 2228; renovantur indulta olim concessa militibus hispanis II 2589; administrandi Confirmationem militibus Hispaniae II 3044, 3091; audiendi confessiones militum extenditur III 4128; v. **Facultates** bellicae;
— *matrimonium:* sanantur matrimonia militum contracta coram Capellanis castrensibus durante bello I 222; extensio iurisdictionis Ordinarii Castrensis et assistentia Capellani militaris praeferenda est parocho sponsae I 2060; transmissio radiophonica celebrationis matrimonii per procuratorem initi durante bello in Italia I 2091; licentia militibus necessaria ad contrahendum in Italia II 2173; Capellanus gaudet potestate cumulativa cum parocho loci II 2228; celebratio matrimonii militum S.F.A.S. in Italia commorantibus occasione belli II 2279; v. **Celebratio** matrimonii militum;
— *viduae militum:* matrimonium absque ritibus iuris civilis I 78, 213, 473, 858;
— *Fratres Ordinis* Hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani: Codex legum III 4909.
Militaris *iurisdictio* v. **Castrensis** iurisdictio; — *Ordinarius* v. **Castrensis** Ordinarios, **Ordinarius** Castrensis;
— *Ordo* v. **Ordo** militaris; — *personae* Civitatis Vaticanae: pensio I 1838; v. **Vaticana Civitas, Pensio;**
— *fideles* non militares addicti laboribus militaribus: facultas eos absolvendi forma generali et dispensandi a ieiunio eucharistico I 1963; — *servitium* v. **Servitium** militare.
Militia *Mariae Immaculatae:* Statuta huius Piae Unionis II 2118; *Pontificia:* dimittuntur omnes cohortes, helvetica excepta IV 5884; *clericorum*, missionariorum, religiosorum v. **Servitium** militare.
Millenarismus: systema damnatur I 2080, et mitigatus tuto doceri non posse declaratur II 2246.
Mimatensis dioecesis: Tribunalia III 4630, 4651.
Minimae *moniales* v. **Ordo** monialium Minimarum.
Minister: ius proprium et nativum Ecclesiae vindicatur efformandi proprios ministros in Polonia III 4666;
— *Episcopi* in solemni Benedictione cum Ssmo Sacramento I 97; — *functionum sacrarum* seu Parvus clerus: usus gestandi tegmina digitorum seu chirothecas appellatas II 3234; — *infirmorum* v. **Infirmarius, Ieiunium** eucharisticum;
— *Generalis O.F.M.* habet translatas facultates Cardinalis Legati Basilicae S. Mariae Angelorum in Asisio eique subiectum declaratur monasterium S. Clarae eiusdem civitatis II 4991; — *Generalis O.F.M. Cap.:* facultas ponendi actus civiles circa bona temporalia III 3971; — *Provincialis:* qualitates in eligendo IV 5796;
— *Missae:* facultates celebrandi sine ministro I 278, 1397, 1463, 2046, 2053, II 3424, III 4253; Instructio ad hoc indultum obtinendum II 2638; an fideles respondere possint coiunctim pro ministro I 493; facultas legendi Epistulam et Evangelium Missae sollemnis lingua vernacula II 3353; vestes ministri cantantis Evangelium in Missis cum populo III 4928; Missa cantata sine ministris: facultas thurificandi I 1871, 1954, 3514; Missa Pontificalis sine ministris: facultas Episcopis Indiae concessa II 2882;
— Sacramenti *Communionis:* laicus ferens Eucharistiam fidelibus in carcere detentis I 1151; Diaconus potest impertiri benedictionem cum manu I 1186; Instructio de ministris extraordinariis S. Communionis Eucharisticae administrandae IV 5535; facultas permittendi personis laicis distributionem Communionis in auxilium sacerdotis IV 5586;
— Sacramenti *Confessionis* durante itinere maritimo et consistentia navis in portibus I 584;
— Sacramenti *Confirmationis* dignitate episcopali carens I 641; extraordinarius I 1463; Instructio pro sacerdote Confirmationem administrante I 1538, 2360; Capellanus habens omnia iura sed non omnia officia parochorum non potest eam ministrare II 2391; gravitas morbi et minister II 2408; durante Conc. Vat. II celebratione III 4318; v. **Confirmatio;**
— Sacramenti *Matrimonii:* acatholicus II 2294; episcopalianus II 2661; poenae abrogantur in eos qui matrimonium contrahunt coram ministro acatholico II 3237; normae servandae cum matrimonium mixtum celebratur primo in Ecclesia catholica et deinde coram ministro acatholico III 4690; anglicanus et orthodoxus minister IV 6257;
— *Sacramentorum ultimorum:* Viatici et Extremae Unctionis in religione clericali I 1314.
Ministeriale *sacerdotium* v. **Sacerdotium** ministeriale.
Ministerium *Catechistarum:* qualitates et media IV 5812; *Episcoporum* v. **Episcopus, Nominatio;** *iudicis:* modus recte illud exercendi III 4623; v. **Iudex;** *presbyterorum* seu *sacerdotum:* decr. Conc. Vat. II de eorum ministerio et vita III 4842; Directorium generale pro ministerio circa turismum IV 5505, 5521; Epist. Ap. de renovatione officii ministerialis IV 5698; declaratio Synodi Episcoporum de sacerdotio ministeriali deque principiis doctrinalibus et rationibus practicis vitae et ministerii sacerdotum in Ecclesia IV 6167; *pastorale:* Directorium Generale pro ministerio pastorali quoad turismum IV 5505, 5521.
Minor *clausura* monialium v. **Clausura** maior et minor; *Ecclesia:* Graduale Simplex in earum usum III 5248; *Formula* facultatum v. **Formula** minor; *ordo* Praelatorum v. **Praelati;** *Seminarium* v. **Seminarium;** *Superior* religiosus v. **Superior.**
Mir M.: auctor operis damnati I 554.
Miraculosum *Numisma* v. **Numisma.**
«Miranda prorsus»: Enc. Pii XII de re cinematographica, radiophonica ac televisifica II 3751.
«Mirificus eventus»: Const. Ap. quo Iubilaeum extraordinarium post Conc. Vat. II indicitur III 4804; prorogatio III 4973.
Misericordia *divina:* quaedam forma devotionis in eam non probatur II 3874, III 3930; *Sorores* a Misericordia: natura iuridica Instituti I 783.
Missa *in genere:* occurrentia Vigiliae cum alio Officio et Missa I 174; nomen Antistitis exprimendum in Canone I 186; celebratio cum candelis cuiuslibet materiae, aut electricis I 273, 285; Instructio pro sacerdote qui celebrat carens bracchio dextro I 275, vel sinistro I 277; Instructio pro sacerdote caecutiente I 350, aliae instructiones II 2139, 3806, etiam pro infirmo III 4180; fideles respondentes sacerdoti celebranti Missam I 366, 371, 493; translatio Missarum extra dioecesim sine Ordinarii licentia I 367; de Evangeliis stricte dictis in fine Missae legendis I 458; infra Octavam privilegiatam

http://www.obrascatolicas.com

ordinis I 484; usus vini ex musto sulphurato I 492; atio campanulae I 501; Praefatio in Missa cum com- norationibus I 508; usus filtrandi vinum I 775; ngelium Dominicae in fine Missae I 803; consuetu- avandi manus post Missam I 1036; de vitandis et ervandis in celebratione Missae I 1036; interruptio sae ex parte sacerdotis I 1106; preces post Missam andae I 1431; praxis «Quadragintaquattuor Mis- m» reprobatur I 1522; omissio precum Leonis XIII 919; omissio «Alleluia» in Missis votivis I 2059; r. de fidelibus hortandis ut Missae frequenter et te intersint I 2080; decretum de vino in purifica- e et ablutione calicis II 2243; Benedictio Apostolica Missam extra Urbem II 2246; novi usus peragendi rtorium non probantur II 2260; genuflexiones fa- dae in Missa Vigiliae communis II 2320; dubium ino valide adhibendo II 2337; decretum circa facul- de Missis moderandis in Ecclesia orientali II 2601, atina II 2602; Missae pro Episcopo a canonicis randae II 2812; «Gonyklisia» seu magna pro- io in Missa ritus byzantini II 2866; invocationes ne Missae II 3100; praeceptum audiendi sacrum adimpletur per auditionem Missae radiophonicam elevisificam II 3244; omissio precum in fine Missae ies habetur Homilia II 3399; modus adsistendi ae in Germania II 3877; facultas legendi Epistulam vangelium in lingua vernacula III 3923; Rosarium ur extra Missam III 4018; decretum de precibus Missam recitandis III 4028; novum Rubricarum iarii et Missalis Romani Corpus approbatur III ; decernitur ut in territorio Belgarum, nomen regis inetur in Canone Missae III 4117; nomen S. Ioseph Canonem inserendum III 4326; «Ordo Missae», us servandus in celebratione Missae» et «De de- bus in celebratione Missae occurrentibus» eduntur 625; dubium circa altare et celebrationem Mis- II 4689; responsa ad proposita dubia circa ritum rationis et concelebrationis Missae III 4698, 5049, , IV 5624, 5671, 5745; vestes quibus minister can- debet Evangelium in Missis cum populo III 4928; cipatio ad Missam festivam eorum qui animi rela- i causa (v. Turistae) ad alias regiones se conferunt 964; Variationes in Ordinem Missae III 5170; tas addendi certam succheri quantitatem ad vinum us reddendum III 5189; Missae quas litare potest dos qui Communionem recepit in Vigilia Paschali, eria V in Missa benedictionis chrismatis, et in nocte vitatis Domini III 5291; Ordo celebrationis Missae Epiphania, Ascensio Domini et Corpus Domini in inicam transferuntur III 5440; promulgantur: um Missale Romanum IV 5511, Ordo Missae et itutio generalis Missalis IV 5514, Intructio de sis pro coetibus particularibus IV 5547, Ordo lectio- Missae IV 5558, 5591; personae idoneae distri- re possunt Communionem, ne Missa nimis pro- atur IV 5586; instauratio novi Missalis gradatim effectum deducenda IV 5644; solvuntur dubia circa linem Missae et Institutionem generalem Missalis 5624, 5671, 5745, 5794, 5856, 5956, 5987; in editio- us vernaculis Missalis addatur Appendix cum Ordi- Missae et nonnullis formulariis lingua latina IV 79; aptationes Ordinis Missae concessae Iaponiae IV 83; valor doctrinalis Instructionis Generalis Missalis 5684; nova editio Missalis promulgatur typica IV 51, et Institutionis generalis Missalis IV 5761; editio ina Lectionarii Missalis novusque Ordo lectionum n normis propriis statuitur IV 5897; orationes in issis de Memoriis et Symbolum in Octava Paschae IV 87; textus ad interim adhibendi IV 6155; celebratio iuxta veterem ritum romanum permitti potest ab Ordinario in casibus specialibus IV 6282; Ordo cantus Missae seu Gradualis Romani IV 6286; alias Preces Eucharisticas non licet inducere auctoritate privata IV 6304; Variationes in Institutionem generalem Missalis IV 6353; v. **Celebratio** Missae, **Concelebratio** Missae, **Institutio generalis** Missalis, **Missale** Romanum, **Ordo** Missae;

— *binata*, et pro populo I 310; receptio stipendii I 1592, 1833, II 3540, III 4229, 4662, 4718; diebus ferialibus infra hebdomadam II 2494, 2522, 2522, 2588, III 4331; decretum de duabus Missis in Dominica Passionis anni 1949 celebrandis II 2566, 2588; facultas concessa II 2881, 2890, ut moniales possint quotidie audire Missam II 3295; sumptio vini in ablutionibus Missae binatae II 3718; indulta provinciae Agraënsis II 3820; dimidia pars stipendii tradenda Vicariatui Urbis IV 5589; facultas fit retinendi stipendium IV 5890, 5907; in Roma IV 5975; praeter Missam in commodum fidelium, sacerdotes possunt concelebrare in Missa conventuali, communitaria aliusve generis IV 6302;

— *cantata:* cantus «Benedictus qui venit ...» I 361; stipendia Missarum quas aliis traduntur cantandae I 401; defunctorum I 1715; thurificatio in Missis sine ministris I 1871, 1954; votiva sollemnis canenda II 2320; modus canendi Introitum II 2397; Commemorationes cum plures Missae canuntur II 2756; Exsequialis necessario canenda ut addi possint Missae lectae pro eodem defuncto II 2756; usus linguae vernaculae II 3509; thurificatio in cantatis sine ministris II 3514; indulta provinciae Agraënsis II 3820; cuinam cedendum est stipendium cum Missa cantata concelebratur III 4971; an liceat Missam lingua vernacula cantare III 5023; — *celebrata* v. **Celebratio** Missae; — *concelebrata* v. **Concelebratio** Missae;

— *Conventualis* inter Dignitates et Hebdomadarium I 380; versiculum «Fidelium animae» post Horam Tertiam ante Missam Conventualem I 527; in ecclesiis religiosorum dicenda I 691; in feriis cum Missa propria I 743; facultas illam dicendi post Tertiam vel Nonam in Collegiis Ord. Carm. I 1517; modus concludendi Horam ante Missam Conventualem II 2350; preces recitandae pro Italia II 2385, III 5428; obligatio celebrantis recitandi privatim Horam si e choro discedat ad induenda paramenta II 3477; celebrari potest post quamlibet Horam Minorem vel ante Primam II 3822; substituitur a Missa votiva III 4552; immediate post Primam III 4237; lingua adhibenda III 4795; omissio precum ad pedem altaris in initio Missae Conventualis apud communitates mulierum III 4940; facultas datur celebrandi semel tantum in hebdomada Missam Conventualem III 5032; qui iam Missam celebraverit in commodum fidelium, potest concelebrare in Conventuali IV 6302;

— *communitaria:* lingua adhibenda III 4795; sacerdos potest binare si Missa concelebretur IV 6302; — *consecrationis* et dedicationis Ecclesiae: Praefatio et ultimum Evangelium I 1715;

— *defunctorum* seu *de Requie* in Commemoratione omnium fidelium defunctorum I 24; exsequialis hac die I 173; Paefatio approbatur I 195; in Dominicis I 227; tres Missae die 2 nov. I 275; in translatione cadaveris olim humati I 476; pro die obitus vel anniversarii I 476; quotidianae et cantatae I 1715; de requie, praesente cadavere I 1878; pro defunctis in bello I 1919; praesente cadavere in diebus festis I 2018; exsequialis necessario canenda ut addi possint aliae lectae pro eodem defuncto II 2756; casus ubi Missa et Officium defunctorum celebrantur sub ritu duplici II 2756; exsequialis potest dici in pervigiliis dierum in quibus Missa exsequialis prohi-

betur III 4725; — *dialogata:* moderatio I 1646; — *festiva* v. infra *Praeceptum Missae;*

— *fundata:* die 29 iunii 1918 dicenda I 123; reductio onerum I 234, 317; administranda a Confraternitatibus erectis in ecclesiis religiosorum I 415; potestas Ordinarii reducendi onera si id expresse caveatur in tabulis fundationis I 484; decreta pro Ecclesia Orientali II 2601, et latina II 2602; revocantur facultates reducendi vel cumulandi II 2865; sanatio defectuum in materia reductionis et cumulationis Missarum pro legatis II 3272; potestas Episcopi vi «Pastorale munus» reducendi vel exstinguendi obligationem Missarum fundatarum IV 6122; suspenduntur ad tempus omnes Facultates, exceptis illis «Pastorale munus», circa onera Missarum IV 6166, et elenchus Facultatum religiosorum mitti debet ad S.C. de Religiosis IV 6212; — *Gregorianae:* die 29 iunii 1918 I 123: continuitas celebrationis Missarum tricenarii gregoriani III 5111;

— *ieiunium* ante Missam v. **Ieiunium** eucharisticum;

— *in Cena Domini* v. **Cena** Domini;

— *in domo:* in translatione cadaveris I 165; interpretatio facultatis obtentae I 231; facultas concessa religiosis e conventibus expulsis I 393; praesente cadavere I 829; facultas tribuitur pro domibus privatis I 1397; facultas tres Missas dicendi in nocte Nativitatis Domini II 3441;

— *in Nativitate Domini:* dubia circa tres Missas celebrandas I 275; declaratio circa primam Missam quae ex indulto celebratur horis serotinis Vigiliae II 3229; cum Dominica IV Adventus incidat in Vigiliam Nativitatis Domini Missa dicitur de Vigilia et Missa sabbati ad satisfaciendum praeceptum festivum dicitur de Dominica III 5281;

— *in Nocte Nativitatis Domini:* distributio Communionis I 219; hora inchoandi Missam I 832; dici potest in pervigilio sub vesperam durante bello I 2021; prima Missa dicenda in hoc casu II 3229; Missae celebrari possunt apertis ianuis in religiosis piisque domibus II 3248; Missae quas litare potest sacerdos qui Communionem recepit hac nocte III 5291;

— *itinere maritimo perdurante:* cautelae adhibendae I 522; normae liturgicae circa calendarium et nomen Antistitis in Canone Missae II 3239; Missa vespertina pro operariis navium II 3141; Ordinarius competens ad permittendas Missas postmeridianas in navibus determinatur II 3515;

— *Iubilaei* extraordinarii post Conc. Vat. II clausum III 4925; modum conficiendi interpretationes vernaculas Missae III 4929; celebrari potest in diebus primae classis III 4956; v. **Iubilaeum;**

— *lecta:* Benedictio Cinerum I 778, Palmorum II 2500; plures pro eodem defuncto permittuntur si exsequialis canitur II 2756:

— *locus* Missae: celebratio in loco non sacro I 865, vel *sub dio:* facultates concessae II 2134, 2349, 2427, 2429, 2654; *in navi:* facultates concessae II 2731, 3145, 3781; locus adsistendi Missae, legis de audiendo sacro implendae causa II 3029;

— *minister* v. **Minister** Missae;

— *nocturna* pro inservientibus apud tabernas et hospitia publica I 838; pro sacerdotibus adoratoribus I 935; in vigiliis eucharisticis et conventibus Actionis Catholicae II 2383; qui intra Missam nocturnam Vigiliae Paschalis Communionem accedunt, nequeunt iterum mane sequenti in Dominica Resurrectionis Communionem recipere II 3030; post mediam noctem d. 8 dec. 1953 et 1954 in festo Imm. Conceptionis II 3221;

— *nuptialis* in matrimoniis mixtis I 780; — *onera* Missarum v. **Missa** fundata; — *Ordinationis* sacerdotum: quantitas aquae infundendae I 1383; — *Pontificalis* Votiva dum canitur Nona in Choro I 2397; alicuius festi ad Dominicam translati II 2397;

— *praeceptum* Missae festivae implendum vespere sabbati vel vigilia festi: facultates concessae III 4503, 4667, 4726, 4940, 4975; ordinatio Missae Dominicae vel festivae quae celebratur vespere in vigilia III 4718; Ordinarius nequit concedere ter Missam litare in sabbatis aut vigiliis festorum de praecepto III 4993; cum Dominica IV Adventus incidit in Vigiliam Nativitatis Domini Missa sabbati ad implendum praeceptum festivum dicitur de Dominica III 5281; — *pro agonizantibus* I 503; — *pro necessitatibus* societatis die 29 iunii 1918 celebranda I 121, 123;

— *Missa pro populo:* cura animarum et Missa pro populo I 26; applicata a parochis per turnum I 105; in festis suppressis cum obligatione applicandi I 108; die 29 iunii 1918 I 123; a curatis paroecialibus I 141; in festis particularibus suppressis I 291; Missa binata ac pro populo I 310; a Vicariis oeconomis I 484; reductio applicandarum pro populo I 697; in festo Patroni plurium paroeciarum I 911; facultas dispensandi Ordinariis Mexicanis concessa I 920; in festis translatis I 953; diebus olim ex iure particulari festis I 1187; a Rectoribus ecclesiarum «curatarum» I 1379; in paroeciis «de facto» constitutis I 1380; in regionibus S.C. de Prop. Fide subiectis I 1466; a Superiore ecclesiastico Missionis I 1590; cum stipendio in festis suppressis I 1593; per alios sacerdotes celebranda I 1593; dispensatio ab obligatione I 1670; a Vicario paroeciae mensae Episcopali unitae I 1894; a Vicariis fixis paroeciarum II 2410; in locis Missionum ubi Hierarchia recenter constituta est II 3246; a missionario emigrantium II 3264; novus index dierum festorum quibus inest obligatio III 4129; omissio in festis quae vulgo dicuntur Patronorum III 4168; decretum de obligatione post novum Calendarium Romanum generale IV 5867;

— *pro Seminario* I 136; — *pro sponsis:* Votiva vel commemoratio I 127; Benedictio nuptialis in Missa I 1715; permittitur Missa vespertina II 3716;

— *Propria:* nonnulla festa cum Missis propriis ad universam Ecclesiam extenduntur I 411; Cordis Iesu Eucharistici I 413; Boni Pastoris I 669; feriarum I 743; normae ad impetrandas Missas proprias et earum extensionem I 810; S. Petri Canisii I 845; S. Teresiae a Iesu Infante I 890, 938; S. Ioannis M. Vianney I 938; S. Ioannis Eudes I 947; Cordis Iesu I 1003; S. Margaritae M. Alacoque I 1093; Maternitatis B.M.V., S. Roberti Bellarmino, S. Alberti Magni I 1377; S. Gabrielis a Virgine Perdolente I 1384; Pretiosissimi Sanguinis D.N.I.C. I 1533; S. Ioannis Bosco I 1721; S. Ioannis Leonardi I 1957; Imm. Cordis B.M.V. II 2242; Ssmae Trinitatis II 2245; S. Antonii Patavini II 2347; Mariae «Reginae Ordinis Minorum» II 2615; Assumptionis B.M.V. II 2801; S. Pii Pp. X II 3368; B.M.V. Reginae II 3395; B.M.V. Matris orphanorum II 3405; S. Ioseph Opificis II 3476; B.M.V. «Stella Maris» II 3781; S. Laurentii a Brundusio III 3961; normae pro Missis propriis revisendis ad normam Codicis Rubricarum III 4160; S. Benedicti Abbatis, Europae Patroni III 4669; de Missis Propriis recognoscendis IV 5846; recognitio «Propriorum» post editum novum Missale IV 5846; — *Rogationum* I 1607; omissio Collectae imperatae I 1919; oratio in festo duplici I classis II 2320; — *solemnis* Dominicae Palmarum II 2500; facultas legendi Epistulam et Evangelium lingua vernacula II 2507, 3353;

— *stipendium* seu *eleemosyna:* integre tradendum I 93; pro mercede Vicariorum paroecialium I 268; inte-

http://www.obrascatolicas.com

radendum celebranti I 388; Missae quae aliis tra-
canenda I 401; die 2 nov. I 609; summa pecuniae
; clerici orientales ea colligentes I 1145; in Missa
ionis I 1592, 1933, II 3540, III 4229, 4662, 4718;
issis ter litatis III 4662; normae circa acceptatio-
et satisfactionem Missarum infra eleemosynam
esanam oblatarum III 4725; cuinam cedendum
m Missa cantata concelebratur III 4971; dimidia
a Missae bis aut ter litatae tradenda est Vicaria-
rbis IV 5589; facultas datur retinendi stipendium
Missis bis aut ter iteratis IV 5890, 5907; applicatio
dii in Roma IV 5975; pro Missae concelebratione
a, sacerdos nequit percipere stipendium IV 6302;
Summorum Pontificium: Evangelium proprium II
in Octava privilegiata II 2320;
empus Missae: cuinam competat illud statuere in
iis religiosorum I 1543; v. **Missa** Vespertina, **Mis-**
raeceptum;
rinata: facultas I 871, 890; in festis et diebus de
epto I 1853, II 2435, 2881, 2890, III 4269; cum
dio III 4662; in sabbatis aut vigiliis festorum III
dimidia pars stipendii tradi debet Vicariatui Urbis
589; facultas retinendi stipendium IV 5890, 5907,
oma IV 5975;
espertina seu *horis postmeridianis:* ieiunium eu-
sticum I 1114; facultates concessae II 2232, 2384,
2435, 2436, 2505; in navi II 3141, 3145; feria V
na Domini II 3136; monitum de Missis non cele-
lis horis postmeridianis absque legitima causa II
in partibus Angliae et Valliae II 3475; Ordi-
s competens ad permittendas Missas postmeridia-
navibus II 3515; de numero et hora Missarum
rtinarum II 3715; permittenda ratione matrimonii
randi II 3716; iteratio Benedictionis cinerum in
vespertina II 3813; in domibus S. I. III 3963;
na Domini v. **Cena** Domini;
Votiva Cordis Iesu v. **Cor** Iesu; — *Votiva Iesu*
i Summi et Aeterni Sacerdotis: approbatur I 1691;
litur facultas eam dicendi I 1717; color para-
rum I 1737; solutio dubiorum I 1778, 1781,
dicenda sabbato post primam feriam VI cuiusvis
s I 1783, intra octavam Dedicationis ecclesiae I
omissio orationis Ssmi Sacramenti expositi II
— *Votiva pro fidei propagatione* semel in anno
la I 439; declaratio circa ipsam I 507; solutio
rum I 906;
Votiva sollemnis coram Ssmo Sacramento exposito
nda in oratione XL Horarum die Commemora-
omnium defunctorum I 184; celebratio Missae et
nunio I 195; Evangelium in fine Missae I 531;
ıtione XL Horarum celebranda I 873; solutio
I 895; oratio Ssmi Sacramenti I 929; occasione
ae solemnis I 935; oratio Ssmi Sacramenti si
XL Horarum habeatur Sabbato Sancto I 947;
ione Expositionis solemnis per tredecim tantum
I 1163; dubia soluta I 1919; genuflexiones fa-
ae II 2756; in festo Corporis Christi et per octo
ntes dies II 3601; — *Votiva Ssmi Sacramenti*
VI post Octavam Ascensionis I 1715;
Votivae variae: «Salve radix» pro sacerdotibus
etiam in alienis ecclesiis dicenda I 365; SS. Petri
uli Ap. in Basilica Vaticana extenditur I 398; in
rem Fundatoris vel Fundatricis Institutorum I
; S. Pauli in Congregatione Missionis, addita ora-
pro gratiarum actione I 1715; de Patrono, dicta
Votivae ferialis I 1919; Summi Pontificis in
va privilegiata II 2320; ritus Missae Vigiliae vel
vae simplicis pro Missa votiva solemni canenda,
nuflexiones faciendae II 2320; solemnis de Spiritu Sancto in initio anni scholastici II 2357; bis potest dici II 2588; quotidiana II 2588; Imm. Conceptionis in die mundiali Congregationum Marianarum II 2588; Assumptionis B.M.V. in festivitate Omnium Sanctorum occasione definitionis dogmaticae II 2800; ineunte vel exeunte anno scholastico II 3098; «Stella Maris» in oratoriis et associationibus maris II 3781; Imm. Conceptionis in sabbatis per Annum Marianum II 3222; praecedentia inter Missam «Regina Ordinis Minorum» supra Missam «Rorate» tempore Adventus II 3601; Imm. Cordis Mariae primo cuiusque mensis sabbato II 3972; Missa votiva II classis in diebus Dominicis II classis III 4224; facultates denegantur celebrandi aliquas Missas votivas III 4291; celebratio Missae votivae loco Missae Conventualis III 4552.

Missale *Romanum:* editio typica anni 1920 I 327; interpretatio novarum rubricarum I 606; nova editio Missalis Romano-Slavonici I 867; variationes in rubricis I 1351, 1605, 1897; novum Commune unius vel plurium Summorum Pontificum inserendum et mutationes faciendae II 2109; Variationes: ob festum Imm. Cordis Mariae II 2242, post Const. Ap. de ieiunio eucharistico II 3147; novum rubricarum Breviarii et Missalis Corpus approbatur III 4061; decretum generale quo novus Codex rubricarum promulgatur III 4062; Ordinationes ad Editores Pontificios circa novas editiones Missalis III 4096; Cantus qui in Missali Romano desiderantur post reformationem liturgicam conciliarem eduntur III 4620; Const. Ap. «Missale Romanum» qua Missale Romanum ex decreto Conc. Vat. II instauratum promulgatur IV 5511; Ordo Missae et Institutio generalis Missalis Romani promulgantur IV 5514; de Const. Ap. «Missale Romanum» gradatim in effectum deducenda IV 5644; in editionibus vulgatis Missalis addatur Appendix cum Ordine Missae et nonnullis formulariis in lingua latina IV 5679; valor doctrinalis Institutionis generalis Missalis Romani IV 5684; nova editio Missalis Romani promulgatur et typica declaratur IV 5761; Institutio generalis Missalis Romani IV 5761; latina editio Lectionarii Missalis Romani evulgatur typica novusque Ordo lectionum Missae cum normis propriis statuitur IV 5897; responsa ad proposita dubia circa Institutionem generalem Missalis Romani IV 5624, 5671, 5745, 5794, 5856, 5956; usus et initium obligationis novi Missalis IV 6105; alias Preces Eucharisticas non licet inducere in Missale auctoritate privata IV 6304; Variationes in Institutionem generalem Missalis Romani IV 6353;

— *Ambrosianum:* mutationes ad rubricas simplicius redigendas II 3419; — *Parvum* fidelium post reformationem liturgicam III 4936; — *Slavonicum:* nova editio I 867.

Missio *actorum* v. **Acta;** *alumnorum* ad Athenaea Romana studiorum causa II 2810, 3810, ad Institutum Romanum Musicae Sacrae II 2886, ad Institutum Pontificium Altioris Latinitatis III 4620; *litterarum:* ad S. Officium I 166, 840, ad S.C. pro Ecclesia Orientali I 1518, ad S. Paenitentiariam pro casu occulto I 1707; *nuntiorum* Conc. Vat. II ad varios coetus societatis humanae II 4903; *relationis* v. **Relatio;** *versionis* popularis textuum liturgicorum III 5049; — *Ecclesiae* v. **Officium** Ecclesiae; — *Galliae* seu Praelatura nullius Pontiniacensis cum Statutis propriis constituitur II 3295; ordinatio Tribunalium III 5383; — *cum cura animarum* pro fidelibus immigrantibus erigi potest ab Episcopis III 5063.

Missiologia: Facultas studiorum erigitur apud Univ. Gregorianam I 1409.

Missionalis *activitas* Ecclesiae: decretum Conc. Vat. II «Ad Gentes» III 4822; Summi Pontificis et Episcoporum IV 5480, 6049, 6271; *ratio* universae Ecclesiae III 4556; — *Instituta, opera, Statio, Seminaria,* etc. v. voces substantivas.

Missionarius: assistentia matrimoniis haereticorum et infidelium tamquam Officialis civilis I 86, 1892; decretum de missionariis e militia redeuntibus I 175; Consilium Missionariorum qua Consilium administrationis ad alienanda bona ecclesiastica I 176; abiicere debet curas rerum saecularium I 266; Societatis Missionum Parisiensis: ius possidendi et administrandi bona oeconomica I 719; suppressio consociationis mulierum vulgo «Missionarie Adoratrici e Riparatrici del Sacro Cuore Eucaristico di Gesù» I 1185, 1450; latinus potest uti antimensio orientalium II 2409; Decretum laudis Instituti saecularis «Missionariae Regalitatis D.N.I.C. II 2506; Societates in communi viventes sine votis: annus novitiatus seu probationis II 2945; centrum Pont. Operis Adsistentiae: Statuta seu normae generales II 3581; activitas Ecclesiae, Pontificis et Episcoporum III 4556, 4822, IV 5480, 6049, 6271, laicorum IV 5817; adspectus formationis clericorum et sacerdotum IV 5815; vocatio: sensus et valor IV 5824;

— *Apostolicus:* concessio et usus huius tituli I 1982; ius praecedentiae revocatur I 635; facultates eis concessae I 1629;

— *emigrantium:* officia quoad administrationem Confirmationis et adsistentiam matrimoniis II 3207; iura et facultas II 3264; normae et facultates pro missionariis emigrantium et Missionariorum Directoribus II 3333; — *Cooperator emigrantium:* iura et facultates II 3264.

Missiones *infidelium:* natura quasi-paroeciarum vel missionum post Codicis promulgationem I 224; Epist Ap. «Maximum illud» de fide catholica per orbem terrarum propaganda I 239; administratiores in regionibus missionum I 396; litt. circ. ad Superiores Religionum quae Missionibus infidelium se devovent, de idonea praeparatione alumnorum, de regimine Missionis per substitutos parando, de clero autochthono fovendo, de Coadiutoribus laicis procurandis I 581; Enc. «Rerum Ecclesiae» de sacris missionibus provehendis I 811; paenultima Octobris Dominica Missionibus peculiariter addicenda I 827; Musaeum missionale ethnologicum I 844; S. Teresia a Iesu Infante Patrona constituitur I 918; honores liturgici Patronis Missionum tribuendi I 1035; calendarium et festum S. Teresiae a Iesu Infante in Missionibus I 1035; iura Praefecti Ap. conveniunt Superioribus ecclesiasticis Missionum, in specie ius nominandi Vicarium generalem I 1112; Instr. ad Ordinarios Missionum et ad Superiores Institutorum Missionalium de propria et legitima in gubernandis Missionibus auctoritate I 1115; omnia territoria dependentia a S.C. de Prop. Fide considerantur terrae Missionum in favorabilibus I 1149; calendarium adhibendum a sacerdotibus saecularibus in Missionibus I 1389, 1427, 1722, 1769; Superior ecclesiasticus Missionis tenetur Missa pro populo I 1590; participatio catholicorum in obsequiis Confucio praestandis I 1621; Instr. pro religiosis mulierum Institutis ad tuendam puerorum matrumque vitam in locis Missionis I 1711; subiectio Sororum Ordinariis Missionum I 1779; interpretatio verbi «Missionis» in art. 13 Statutorum Unionis Cleri pro Missionibus I 1829; v. **Unio Cleri** *pro Missionibus;* natura iurisdictionis Vicarii Delegati in Missionibus I 1835; formalitates matrimonii civilis a christianis in missionibus implendae I 1892; caeremonia funebris «Matanga» I 1895; prudentia in rebus missionalibus tractandis I 1926; facultas datur O.F.M. vendendi obiecta pia in Missionum utilitatem I 1957; iuramentum super ritibus malabaricis a Missionaris in Indiis orientalibus non praestandum I 1958; Rituale Romanum lingua vernacula exaratum, extenditur ad territoria Missionum II 2131, Africae II 2132; Instr. de novis Praefecturis aut Vicariatibus Ap. aut Dioecesibus condendis II 2128; ritus sequendus in Missionibus a religiosis proprium habentibus II 2386; Visitator Ap. potestate Delegati Ap. praeditus, constituitur pro Missionibus Coreae II 2428; Enc. «Evangelii praecones» Pii XII de sacris missionibus provehendis II 2892; de regimine constituendo apud Stationes missionales a paucis religiosis efformatas II 2917; Instr. de apto modo pro Missionibus stipem corrogandi II 3047; obligatio Missae pro populo et electio Vicarii Capitularis in locis Missionum ubi Hierarchia recenter instituta est II 3246; Enc. «Fidei donum» Pii XII de catholicarum Missionum condicionibus praesertim in Africa II 3602; interdicitur usus adoptandi territoria Missionum cum onere ad ea directe transmittendi subsidia collecta in dioecesibus II 3790; Enc. «Princeps Pastorum» Ioannis XXIII de catholicis Missionibus III 3984; de musica sacra in functionibus liturgicis recte excolenda, etiam in territoriis missionum III 4238; normae et criteria pro solvendis quaestionibus praecipuis Missionum III 4250; normae pro erigendis et ordinandis Seminariis centralibus aut regionalibus in Missionibus III 4332; alloc. pontificia dum de schemate Missionum disceptabatur in Conc. Vat. II circa rationem missionalem universae Ecclesiae III 4556; Formula brevior professionis fidei pro locis Missionum III 5078, et eiusdem usus III 5052; ordinatio cooperationis missionalis Episcoporum quoad opera Missionalia Pontificia et incepta particularia dioecesium pro Missionibus IV 5480; principia et normae circa relationes in territoriis Missionum inter Ordinarios locorum et Instituta Missionalia IV 5483; et schemata contractuum ineundorum IV 5700; figura, missio et qualitates catechistarum pro missionibus et media ad eorum ministerium implendum IV 5812; sensus et valor vocationis missionariae et institutio specialis eorum qui ad gentes evangelizandas praeparantur IV 5824;

— *America Latina* pendens a S.C. de Propaganda Fide v. **America** Hispano-latina, **Facultates** Americae Latinae;

— *ars* indigena fovenda in Missionibus I 1404, 1593, 1623, 1778; v. **Ars** indigena; — *associatio* mulierum et puellarum pro missionibus in Pfaffendorf-Koblenz dioecesis Trevirensis, titulo «Pontificiae» decoratur II 2122;

— *Collegia, Instituta, Societates* Missionum *in genere* seu *in communi:* relationes inter Pont. Opus a Propagatione fidei et Instituta religiosa missionalia I 955; relatio annua mittenda ad S.C. de Prop. Fide I 1114; prospectus relationis annuae I 1170; decr. «Inter reliquas» de servitio militari tenet sodales Societatum et Instituta missionum dependentium a S. C. de Prop. Fide I 1406; item Instr. S.C. de Religiosis de formatione clericali et religiosa I 1492; item Instr. SS.CC. de Sacramentis et de Religiosis de institutione clericali et religiosa I 2042; exemptio Seminariorum Societatum pro Missionibus exteris a iurisdictione paroeciali II 3030; ordinatio Novitiatus aliarumque studiorum domorum in Missionibus ubi sodales ad diversos ritus pertinentes commorantur II 3099;

— *in specie* seu singula: *Parisiensis Missionum ad exteras gentes:* natura iuridica I 315; excardinatio dioecesana ob adscriptionem huic Societati vi retroactiva caret I 536; ius possidendi et administrandi bona oeconomica I 719; *Collegium Missionum a S. Alexio de Fal-*

http://www.obrascatolicas.com

riis O.S.M. in Urbe erigitur I 364; *Collegium inter-nale a Consolata* pro missionibus exteris erigitur rbe Taurinensi I 596; *Pont. Institutum pro Missio-exteris* conditur ex unione Seminarii SS. App. et Pauli de Urbe et Collegii Mediolanensis I 833; *Institutum Missionale Scientificum* cum iure gra-conferendi erigitur penes Ath. Urbanianum I 1511, ita I 1646; *Collegium Missionariorum S. Basilii ni* pro Oriente erigitur I 1606; *Collegium Urbanum rop. Fide:* facultates concessae alumnis proficiscen-I 1629; v. **Collegia** Missionum;
Conventiones Sedis Ap. de Missionibus et rebus onalibus cum Lusitania I 1975, cum Bolivia II ; — *Facultates* Ordinariorum et Legatorum Ro-Pontificis v. **Facultates** *Missionales*, **Legati; Opera Pontificia Missionalia** v. **Opera** Missionalia ificia;
relatio annua: mittenda a Collegiis Institutisque ionum ad S.C. de Prop. Fide I 1114; ab Ordinariis ionum: prospectus I 1170, etiam si sint Episcopi I ; *quinquennalis* ab Ordinariis Missionum S.C. de Fide exhibenda I 446; Instr. circa ipsam II III 3893; — *territorium* Missionis v. **Territoria; titulus** Missionis pro Ordinandis sodalibus Societa-et Institutorum in communi viventium sine votis 2, 1181; v. **Titulus** Missionis;
Tribunalia in Missionibus: constitutio Tribunalium causis matrimonialibus I 1466; Delegati Ap. con-re possunt Ordinariis Missionum facultatem in-ndi processum super rato et non consummato I ; v. **Erectio** Tribunalium, **Tribunalia;** — *Unio Cleri Missionibus* v. **Unio Cleri** pro Missionibus.
Missiones Populares: S. Leonardus a Portu Mauri-declaratur Patronus I 541; facultas adimplendi eptum Paschale quovis anni tempore occasione onum I 858, 1874, 1947, III 4018; facultas cele-di Missam post mediam noctem occasione Mis-m a sacerdotibus adoratoribus peractarum II formula Benedictionis adhibenda in fine Mis-m II 2756.
Missiroli Mario: auctor libri damnati I 1153.
Mitigatio *abstinentiae* v. **Abstinentia;** *Clausurae* alium v. **Clausura** monialium; *conditionum* Iubilaei nni Sancti v. **Iubilaeum;** *ieunii* eucharistici II 2079, 2137, 2172, 2215, 2215, 2232, 2384, 2396, 2434, 2881, 2890, 3027, 3132; *millenarismi* II 2246.
Mixta religio: dispensatur impedimentum matrimo-cum iis qui Privilegio Paulino utentes, contrahere nt cum parte acatholica II 3294, III 4017; facultas endi ritum catholicum et ritum orthodoxum grae-in celebratione nuptiarum mixtae religionis III 4555, 4629; facultas Episcoporum dispensandi oc impedimento concessa in n. 20 «Pastorale mu-III 4795; datur facultas dispensandi etsi pars aca-ca cautiones canonicas praestare renuat III 5064, equiritur ut pars saltem catholica, quamvis cautiones aliter praestare renuat, parata sit ad procurandum ismum et educationem catholicam prolis III 5111; *in canone 72 Conc. Trullani* statutum impedimen-dirimens: non applicatur catholicis ritus byzan-III 3997; conditiones ut matrimonium mixtae reli-is declarari possit nullum ex hoc capite et canone 4419; inter partem orthodoxam et partem haereti-valorem habuit usque ad 2 maii 1949 diem III ; canon 72 vim dirimentem adhuc retinet post tu pr. «Crebrae allatae» IV 5550; decisio Signaturae de vi huius canonis quoad declarationem nullitatis rimonii IV 6295; v. **Cautiones, Celebratio** matrimo-mixti.

Mixtus *coetus* Episcoporum et presbyterorum in Hispania: animadversiones in conclusiones IV 6226, et harum valor et sensus IV 6243; *chorus musicus* in ecclesiis intra functiones liturgicas II 3465; *conventus* acatholicorum cum catholicis: monitum S. Officii II 2504; v. **Oecumenismus;** *matrimonium* v. **Matrimonium** mixtum;
— *ritus celebrationis matrimonii* catholicorum mixti ritus II 3140; *matrimonii mixtae religionis:* declaratur non expedire illud celebrare ritu graeco non catholico III 4316; facultas adhibendi ritum catholicum et ritum orthodoxum graecum conceditur III 4554, 4555, 4629; *matrimonii mixti:* normae cum celebratur primo in Ecclesia catholica et deinde coram ministro acatholico III 4690; Instr. de matrimoniis mixtis pro latinis III 4962, et inter catholicos et orientales baptizatos acatholicos III 5108; Ordinarii locorum dispensare possunt a ritu quo matrimonium mixtum celebrandum esset ad normam iuris communis III 5101; Motu pr. quo normae de matrimoniis mixtis statuuntur IV 5791; dispensatio a forma canonica celebrationis matrimonii mixti IV 6234.
Mobile altare v. **Altare.**
Mobilitas bracchii v. **Irregularitas.**
Mobilizatio civilis clericorum in Italia I 1990.
Moderatio *aggregationum* v. **Aggregatio;** *Collegii* Capranicensis in Urbe IV 6140; *Concelebrationis* in ecclesiis religiosorum III 4928; *Missarum* dialogatarum I 1646; decretum de Missis moderandis in Ecclesia Orientali II 2601, et latina II 2602; *peregrinationum* fidelium ad Sanctuaria I 1710, praesertim cum mulieribus II 3010.
Moderator Supremus *Institutorum perfectionis:* monitum circa repetitam electionem eiusdem personae ad hoc munus I 287; duratio muneris «ad vitam» I 426; Rescr. «Cum admotae» quo Supremis Moderatoribus religionum clericalium iuris pontificii Facultates quaedam ab Ap. Sede delegantur III 4559; decr. «Religionum laicalium» de Facultatibus quae Supremis Moderatoribus Religionum laicalium iuris pontificii tribuuntur III 4982; Facultates vicennales recognitae Praepositi Generalis S.I. III 4984; item Institutorum dependentium a S.C. de Prop. Fide III 5250; facultas concedendi saecularizationem sodalium votorum temporariorum Religionum laicalium IV 5689; v. **Facultates** *Institutorum perfectionis;* Instructiones et praecipua documenta eisdem data I 661, 1113, 1845, II 2748, 2859, III 4144, IV 5964; allocutiones pontificiae quaedam II 3813, III 4492, IV 6321;
— *nationum:* preces recitandae vi Concordati pro Supremo Moderatore Hispaniae II 3292; dignitas Ordinum Equestrium eis deferenda III 4971; cessat privilegium nonnullis concessum imponendi biretum rubrum Cardinalibus novellis IV 5515.
Modernismus: iuramentum antimodernisticum manet in vigore post Codicem I 110; formula III 5282.
Modestia christiana tutanda I 964; v. **Vestes.**
Modus *agendi* Ordinariorum erga clericos qui inscribuntur societati «Rotary Club» I 1004; erga vendendes et distribuentes publicationes communistarum II 2620; S.C. pro Doctrina Fidei in doctrinarum examine IV 5970; pastoralis cum polygamis IV 6163; chrismationem a ministro Confirmationis IV 6277; celebrandi Annum Marianum II 3215; functiones biblico-liturgicas seu paraliturgicas II 3823; Synodum communem omnium dioecesium Germaniae IV 5756; et celebrandi diem universalem pro vocationibus IV 5758;
— *colligendi* stipem pro Missionibus II 3047; *componendi:* regimen internum Institutorum saecularium

cum auctoritate Ordinarii loci II 3120, et cum incardinatione Dioecesi II 3120; bona stabilia cum reditibus et paupertate franciscana II 3270; decreta liturgica Ordinario loci cum ritu Dominicano III 4935; iura individuali cum exigentiis demographicis III 5153;
— *computandi* absentiam a choro I 320; mensem ieiunii eucharistici infirmorum I 913; distantiam inter sepulcra cadaverum et altare II 2144; gradus consanguinitatis II 3140; summam ultra quam requiritur beneplacitum Ap. ad alienanda bona ecclesiastica v. **Alienatio, Bona;** *conferendi* Officia et beneficia ecclesiastica ab Episcopis II 2177;
— *distribuendi* reditus bonorum ecclesiasticorum in Hispania III 4223; *docendi* ius canonicum Codicis in scholis I 86, catechismum in scholis publicis I 642, 1178, disciplinas biblicas II 2957, et philosophicas in scholis publicis II 3842, IV 6214, et in Seminariis III 3939, IV 6214; institutionem clericalem in Seminariis III 4410;
— *efformandi* arcam seu mensam nummariam ad egestatem cleri sublevandam II 2733; Commissionem episcopalem pro advenis et emigrantibus II 3098;
— *eligendi* candidatos ad munera I 968, 2023; *evangelizandi* gentes I 1664; *examinandi* alumnos in scholis et Universitatibus I 1435; nupturientes ante matrimonium II 3422; *exercendi* ius patronatus paroecialis I 1164; officium iurisperiti catholici III 3999; officium iudicis ecclesiastici III 4623; Collegialitatem episcopalem IV 5641; participationem regiminis religiosorum a laicis IV 5690;
— *exponendi* Eucharistiam I 1003, 1403; *gerendi* curam spiritualem emigrantium II 3058; *impertiendi* Absolutionem generalem sacramentalem IV 6279; *mittendi* acta, litteras v. **Missio;** documenta praematrimonialia II 2440;
— *procedendi* Operis a Propagatione Fidei I 512, 1821; in causis Servorum Dei I 1354, II 3599, III 4532, IV 6352; a tribunali Rotae Nuntiaturae Hispaniae III 3911; in causis nullitatis matrimonii II 3613, IV 5810, 5877, 5918, 5927, 5962; in admittendis filiis acatholicorum ad Seminarium et ad Ordines Sacros III 4143, 4159, 4250; contra religiosos reos criminis pessimi III 4302; in causis solutionis matrimonii in favorem fidei III 5033; in dimissione religiosorum IV 5686; in exquirendo consensu vel consilio IV 5796; in Signatura Ap. IV 5917, 5963; in Synodo Episcoporum IV 6329;
— *sumendi* Communionem ope alicuius fistulae III 4232, 4456, 4481, 4761; *vertendi* textus liturgicos in linguas vernaculas III 4929; *vivendi* inter Sedem Ap. et Cecoslovachiam I 931; inter S. Sedem et dicionem Tunetanam III 4499, 4507; v. **Concordatum, Conventio.**
Moïses: authenticitas Pentateuci I 296, II 2485.
Molinensis Dioecesis: Tribunalia III 5383.
Momentum studii Paedagogiae in Seminariis II 2257; Decreti Gratiani II 3032; iuris poenalis II 3199, IV 5627, et canonici IV 6351; laicorum in activitate Missionali Ecclesiae IV 5817; spiritus religiosi in renovatione Institutorum perfectionis IV 6321;
— *temporis* cessationis impedimenti pro sanatione in radice matrimonii III 4456; effectus suspensivi recursus ad Signaturam Ap. IV 6303.
Monacensis *Archidioecesis:* erectio Piae unionis Excubiarum Immaculati Cordis B.M.V. in Primariam II 2946; *Facultas theologica:* eius Institutum canonisticum II 2597, 2616, 2627; *Universitas studiorum* II 3270, III 5025, 5046.
Monachus: transitus consentientum ab una in alteram Congregationem monasticam I 195; cohabitatio monachorum ritus latini et orientalis I 888; labor monasticus II 2826; conservant clausuram papalem IV 5756; Camaldulensis I 1627; Cisterciensis Strictioris Observantiae III 4674, 4920.
Monasterium: translatio festorum particularium quae in eodem monasterio impediuntur II 2279; Abbates Regulares celebrantes Pontificaliter extra proprium monasterium II 2487; transitus post emissam professionem ab uno in alterum monasterium eiusdem religionis II 2494, 2514; facultas datur transeundi a proprio monasterio sui iuris in aliud eiusdem Ordinis absque Beneplacito Ap. III 5277;
— *monachorum:* condicio Superioris Maioris convenit Prioribus monasteriorum Congregationum monasticarum I 521; *Benedictinorum:* in loco «Amey-sur-Meuse» I 888; «S. Crucis de Valle Occasorum» in Hispania, Abbatiae nomine et iure donatur II 3834; *Cisterciense* cui Apostolatus liturgicus more monastico in lingua latina et cantu gregoriano committitur III 5386;
— *monialium* v. **Moniales.**
Moniales: dependentia ab Ordinariis in Gallia et Belgio I 210, 592; ritus in Professione servandus I 218; electio repetita eiusdem Antistitae I 287; actus dominii ab eis ponendi I 365; Superior ad Professionem recipiendam et de clausura earum quae vota simplicia emittunt I 373; fundationes earum monasteriorum I 500; formulae indulti saecularizationis I 616; requiritur consensus Capituli monialium ad alienanda bona etsi subiectae sint Ordinario loci I 837; transitus ab uno in aliud monasterium eiusdem Ordinis I 843; indulgentia plenaria pro Divini Officii recitatione coram Ssmo Sacramento extenditur ad eas I 1201; mitigatur clausura et normae dantur pro scholis regendis a monialibus I 1692; itinerantes commorari possunt intra clausuram papalem monasterii I 1782; mutare possunt proprias Constitutiones ut conformentur Statutis Sororibus externis datis I 1873; subiiciuntur Ordinario loci in Hispania I 907, 1979; ius funerandi moniales II 2112; eorum aggregatio ad Unionem Cleri pro Missionibus II 2613; ritus Consecrationis virginum restauratur apud nonnullas moniales in S.F.A.S. II 2801; Const. Ap. «Sponsa Christi» de sacro monialium instituto promovendo et de Statutis generalibus monialium II 2815; Instr. «Inter praeclara» ad praedictam Const. Ap. exsequendam, in specie de clausura, Foederationibus et labore monastico II 2826; monasterium «Nedlands» restaurat vota solemnia et clausuram papalem maiorem II 2868; de fovendo recte ac evolvendo instituto monialium II 2878; de iure suffragii exercendo ab eis in electionibus politicis Italiae II 2889; ingressus in clausuram ad earum funera peragenda II 3010; de monialium instituto aptius fovendo et renovando II 3012; usus ritus consecrationis virginum apud moniales post Const. Ap. «Sponsa Christi» II 3091; formula qua S.C. de Religiosis concedere solet restaurationem votorum sollemnium II 3240; facultas binandi ut moniales quotidie possint audire Missam II 3295; de Communione distribuenda Monialibus feria VI in Passione Domini extra actionem liturgicam III 4340; participatio liturgica monialium III 4685; monasterium S. Clarae in civitate Asisiensi declaratur subiectum iuri communi III 4994; ad experimenta contra ius commune introducenda in earum monasteria requiritur Beneplacitum Ap. III 5066; normae de unico Nocturno cum tribus Psalmis non coget moniales III 5252; sanantur erectiones monasteriorum monialium in territoriis S.C. pro Gentium evangelizatione factae absque beneplacito huius S. Congregationis III 5420; Instr. «Venite seorsum» de vita contemplativa et de monialium clausura IV 5597; valor huius Instructionis IV 5701; moniales novas formas vitae contemplativae introducere volentes quae clausuram Instructionis «Venite seorsum» contradicunt, suadentur ut vota solemnia derelinquant IV 5842;

http://www.obrascatolicas.com

lausura v. **Clausura** monialium; — *Foederationes* **derationes** monasteriorum monialium; — *Iubilaeum* ndulgentiis et facultatibus circa absolutiones et m commutationes I 708, 1448, II 2610, III 4934, v. **Iubilaeum;** — *Sorores* externae v. **Sorores**; *Carmelitae* v. **Carmelitae** Discalceatae moniales; *Cistercienses* v. **Cistercienses;** — *Clarisae* v. **Clarisae;** *Dominicanae:* obligatio Constitutionum et vo- sollemnium apud eas, et ipsorum subiectio ario loci aut regulari I 1537; monasterium Pruliae restaurat vota solemnia et clausuram papalem ; modus peragendi electiones apud eas I 2023; as egrediendi e clausura per breve tempus II 2938, valetudinis causam II 3405, 3867; una forma habio utraque monialium classe III 3973; facultas Ma- generalis O.P. ingrediendi earum clausuram III conversae gaudent voce activa in Capitulis comatis IV 6226; servare tenentur clausuram «papaaut «constitutionalem» etsi vota tantum simplicia emittant IV 6285; — *Minimae:* eis unitur Monasn Tudertinum Tertii Ordinis S. Francisci de Paula 52; — *Tertii Ordinis Regularis S. Francisci:* textus s Constitutionum pro omnibus monasteriis II 2170.

Monitiones religiosis fugitivis faciendae I 359.

Monitum de v. singulas materias.

Mons Carmelus: *Sodalitas* B.M.V. III 2499; *scae* II 2891; v. **Ordo** *Carmelitarum*, **S. Maria de e Carmelo, Privilegium Sabbatinum.**

Montis *Albani* Dioecesis: ordinatio Tribunalium 630, 4651; — *Oliveti Maioris* Abbatia nullius ariae: regimen II 2111; — *Regalis* Capitulum Melitanum restituitur I 149.

«Moral Rearmement» participatio clericorum et osorum II 2915, 3440.

Moralis *impotentia*, ut caput nullitatis matrimonii dmittitur IV 6194; *Theologia* v. **Theologia** Moralis, ; *causa, criteria*, etc. v. voces substantivas.

Moralistae: S. Alphonsus Maria de Ligorio conur Patronus II 2746.

Moralitas *vitae* coniugalis II 2940, III 5153; *exer*rtis medicorum II 3301, 3540; *activitatis* socialis riorum IV 5919.

Moravia seu Albertus Pincherle: auctor operis ati II 3037.

Morbus *alcoholismi:* facultates dantur sacerdotibus norbo laborantibus pro Missae celebratione III 4218; *gravis* qui mortis periculum determinat pro nistranda Confirmatione II 2358, 2408, 2482; *mentalis* et mitigatio ieiunii eucharistici III 4340; *schizophrenicus:* capacitas ad contrahendum manium eorum qui hoc morbo laborant III 4251.

Morel Robertus: auctor libri damnati II 3042.

Mors *praesumpta coniugis:* resolutiones I 2, 341; documentum libertatis ob hanc causam III 4270; *articulus* v. **Articulus** mortis; — *periculum* v. **Periculum** mortis; — *rehabilitatio* post mortem sacerdotis exmunicati III 5369; — *Domini:* distributio Communis extra actionem liturgicam III 4340; Liturgia arum IV 6244; — *iudicis* tempore medio inter sionem et extensionem sententiae II 3878; *iuve- in bello:* funera I 633, Missa de requie I 1919; *parochi d'Ars:* primum centenarium III 3939; *schisici:* communio in sacris cum eis morentibus I 2098; *Servi Dei* et disceptatio super eius virtutibus definitum tempus III 4767.

Mortale peccatum v. **Peccatum** mortale.

Mortui v. **Antenati.**

Mos *vestiendi* feminarum inhoneste improbatur I 9, 3299; *laicorum* participandi Sacramenta I 1722; — *differendi* baptismum II 3820; *monasticus* celebrandi liturgiam III 5386.

Mostar Dioecesis: Formula «extra ordinem» Facultatum decennalium pro ea I 1231.

Motio oecumenica II 2655; v. **Oecumenismus.**

«Motu Proprio»: «*Summo solacio*» de facultate altaris privilegiati II 2125, solutio dubii II 2127; — «*Crebrae allatae sunt*» de matrimonio orientalium II 2567, interpretationes authenticae II 3052, 3130, IV 5550; «*Valde solliciti*» de Cardinalium habitu II 3096, extenditur ad Episcopos et Praelatos II 3098; «*Sollicitudinem nostram*» de iudiciis pro Ecclesia orientali II 2661; interpretationes authenticae II 3130; «*Pastorale munus*» quo facultates et privilegia quaedam Episcopis conceduntur III 4421, interpretationes III 4452, 4453, 4481, 4616, 4617, 4687, IV 6166; «*Ecclesiae Sanctae*» quo normae ad quaedam exsequenda Conc. Vat. II decreta statuuntur III 5001; «*De Episcoporum muneribus*» de potestate Episcoporum dispensandi a legibus generalibus III 4991, interpretationes III 5101, 5145; «*Causas matrimoniales*» quo normae quaedam statuuntur ad processus matrimoniales expeditius adsolvendos IV 5983, applicationes, interpretationes et effectus IV 6150, 6265.

Motus *localis* pro singulis stationibus Viae Crucis: necessitas pro indulgentiis I 895, II 2329; *oecumenismus* v. **Oecumenismus;** *ad gentes evangelizandas* fovendus in dioecesibus II 2867; «*Oasis*» appellatus II 3044; «*pro mundo meliore*» III 4911, 5034.

Mourão de Freitas, M. da: liber damnatus II 2739.

Mozzetta in Conc. Vat. II sessionibus III 4387.

MRA = Moral Rearmement: participatio clericorum et religiosorum II 2915, 3440.

Mulert, Hermannus: auctor libri damnati I 2061.

Mulier: dubium de lege ieiunii quoad ipsam I 104; infidelis et cautiones praestandae I 110; consecratio virginum pro eis I 869; pulsantes organum in ecclesia vel scholam cantorum efformantes I 952; convivens caste cum sacerdote qui matrimonium civile cum ea attentavit I 1722; praegnans dispensatur a ieiunio eucharistico I 1723, 1780; coniuncta legitime cum polygamo ad fidem catholicam conversa I 1916; v. **Polygamus, Uxor;** interrogationes circa VI Decalogum in confessione eis faciendae II 2174; audiendae sunt, etiam puellae, in sede confessionali III 4237; peregrinantes sub ductu clericorum II 3010; inhoneste vestientes I 1149, 3299; domesticae curae addictae: S. Zita declarata eorum Patrona II 3370; iura et officia mulieris in hodierna societate III 4230; eius dignitas tutanda in incremento demographico et limitatione natalitatis III 5046; possunt lectiones perlegere et cantus dirigere in functionibus liturgicis III 5388;

— *Actionis Catholicae:* Statuta pro earum unione et sectione iuvenili in Italia I 1368, 1371; earum praecedentia in processionibus liturgicis relate ad alias associationes mulierum I 1511;

— *piae* associationum vel Societatum: indulgentia plenaria pro recitatione Officii Divini ad viventes in communi extenditur I 1201; praecedentia in processionibus I 1511; consociatio quaedam pro Missionibus dioecesis Trevirensis titulo «Pontificiae» decoratur II 2122; Instit. «Regina Mundi» erigitur Romae ad illas, apostolatui dicatas, instituendas in disciplinis sacris II 3394; consociatio vulgo «Missionarie Adoratrici e Riparatrici del S. Cuore Eucaristico di Gesù» suppressa declaratur I 1185, 1450;

— *religiosae* Institutorum perfectionis v. **Instituta** *perfectionis mulierum*, **Moniales, Ordines secundi** mulierum, **Religiosae Sorores.**

Muller Carolus: auctor libri damnati II 3229.

Mundialis v. voces substantivas.

Mundus: consecratio mundi Cordi Immaculato Mariae II 2145; v. **Cor** Mariae; Const. Pastoralis Concilii Vaticani II de Ecclesia in mundo huius temporis III 4859; «Motus pro mundo meliore» annumeratur inter opera Societatis Iesu III 4911, collaboratio aliorum religiosorum III 5034; alloc. pontificia de officio Ecclesiae quoad iustitiam in mundo IV 6152; declaratio Synodi Episcoporum de iustitia in mundo IV 6178; Instituta saecularia in mundo IV 6221; v. **Instituta** saecularia.

Munus: *Assessoris* in Tribunali pro causis non criminalibus I 204; *advocati* hocie recte exercendum III 4665, IV 5854, honoraria IV 6319; *Cancellarii* Curiae II 2741; *Cardinalium* limitatum ab aetate IV 5925; *Commissarii* apud S.C. Sancti Officii seu pro Doctrina Fidei supprimitur III 4967; *Consilii* «*Cor Unum*» pro humana societate IV 6333;

— *Defensoris vinculi:* cumulatio IV 5854; v. **Defensor** Vinculi; *Deputati* vel *Senatoris:* non assumendum a clericis I 458, II 3819; hodierna crisis et remedia IV 6313; *Ecclesiae* in praesentiarum adiunctis III 4509;

— *educatoris* iuventutis II 2913; *Episcoporum* ex divina institutione eis competens magisterii II 3273, sacerdotii et regiminis II 3320; pastorale in Ecclesia III 4728;

— *iudicis ecclesiastici* I 2094, II 2113, 2624, III 5097, 5385; *lanionum* II 3589; *Legati civilis* apud Sedem Ap.: ratio admissionis in Audientiam Sacram pro sui muneris recognitione tam primae I 762 quam secundae classis I 766; *Pontificii:* Motu pro. de eorum muneribus IV 5573; *magisterii* a sacerdotibus expletum in publicis scholis I 863; *Notarii* tribunalis: cumulatio cum aliis officiis IV 5854; Officialis civilis a missionariis exercendum I 1892; Officialis Curiae seu Tribunalis II 2741;

— *patrini* baptismi et cognationis spiritualis impedimentum I 784; *periti* Concilii III 4454, Tribunalium: honoraria IV 6319; *politicum* a clericis exercendum I 458, II 3819; *Praefecti* S.C. de Seminariis et Universitatibus studiorum sibi reservat Summus Pontifex I 1831; *Promotoris* iustitiae: cumulatio IV 5854, 6103; *Superioris religiosi:* Supremi ad vitam I 426; Maioris: requisita III 5110; localis a sodalibus non sacerdotibus in religione clericali IV 6217; *Unionis* cleri pro Missionibus III 5029;

— *Vicarii* aut *Praefecti Ap.:* promovendi ad I 1850;

— *Vicarii Generalis* Curiae II 2741; v. **Officium** et singulas voces.

Musaeum *ecclesiasticum:* conservatio I 544; normae pro concedendis exemplaribus fotographicis II 2831;

— *missionale* ethnologicum constituendum I 844.

Musica *sacra:* de instrumentis «campane tubulari» in organo I 59; de usu «radio» ad cantos liturgicos I 939; mulieres organum pulsantes in ecclesia vel scholam cantorum efformantes I 952; Const. Ap. «Divini cultus» de Liturgia deque cantu Gregoriano et Musica sacra I 975; de exsecutione musicae sacrae in ecclesiis I 1378; usus organi «Hammond» pro musica sacra in ecclesiis non probatur II 2170; usus discorum gramphonicorum I 1936; Encycl. «Mediator Dei» II 2444; musica sacra apud Seminaria promovenda II 2623; de novo statuto dato consociationi italicae a S. Caecilia II 2905; normae ad restaurationem liturgico-musicalem promovendam II 3218; Congressus internationalis de musica sacra II 3301; de principiis et normis servandis in renovanda musica sacra II 3319; Enc. «Musicae Sacrae» Pii XII de musica sacra II 3426; usus grammophonii, scrinii radiophonici aliorumque instrumentorum phonographicorum et de choris mixtis in ecclesiis intra liturgicas functiones admittendis II 3465; normae circa institutionem musicae sacrae in Seminariis Italiae et ratio proponitur huiusmodi tradendae disciplinae II 3783; Instr. de Musica sacra et de Liturgia II 3838; responsa ad proposita dubia circa hanc Instructionem III 3961; Enc. «Iucunda laudatio» Ioannis XXIII de musica sacra in functionibusl iturgicis recte excolenda, etiam in territoriis missionalibus III 4238; consociatio internationalis musicae sacrae canonice instituitur III 4419; Instr. de musica in sacra liturgia III 5112;

— *Gregoriana:* de cantu liturgico gregoriano I 73; promovenda apud religiosos I 861; Const. Ap. «Divini cultus» de cantu gregoriano I 975; v. **Cantus** Gregorianus;

— *Instituta, Scholae:* de Urbana Musicae Sacrae altiore Schola Pontificia I 509; de Magisterii titulo ab Instituto Musicae sacrae conferendo I 1718; erigitur Institutum Ambrosianum Musicae Sacrae I 1956; de adlectis alumnis mittendis ad Institutum Musicae Sacrae in Urbe II 2886; Facultas Musicae Sacrae Universitatis studiorum «De Paul» in civitate Chicagiensi affiliatur Instituto Romano Musicae sacrae II 3716.

Mustum sulphuraturm pro Missa I 492.

«Mutanda» et addenda in formula Facultatum decennalium pro 1960-1970 annis III 4010, 4248; v. etiam **Addenda, Additiones, Variationes.**

Mutatio calendarii v. **Calendarium;** Superiorum religiosorum I 839; Operis Leoniani de Fidei praeservatione I 1189; formulae rescripti saecularizationis I 1355; circumscriptionum ecclesiasticarum in regionibus S.C. de Prop. Fide subiectis I 1491; cessionis bonorum religiosorum I 1725; Constitutionum monialium I 1873; Facultatum Legatis Pontificiis concessarum circa alienationes bonorum II 3139; sedis Exarchatus Ap. pro ruthenis in Australia II 3876; tituli Delegationis Ap. Africae II 2393, Africae orientalis et occidentalis Britannicae III 4034; praxis de admittendis filiis acatholicorum III 4250; Mysteriorum Ssmi Rosarii III 4264; Vicariatus Castrensis: Peruviae III 4539, Galliae III 5145; formularum catechismi S. Pii X I 1345, II 3214, III 4674; nominis et ordinationis S.C. S. Officii III 4807; paroeciae personalis in communem territorialem III 5033; ritus vestitionis et professionis Monialium S. Clarae III 5051; competentia S.C. pro Doctrina Fidei circa nonnullas causas matrimoniales III 5096; ordinationis Domus Pontificalis III 5342; Concordati Sedis Ap. cum Bavaria III 5431, IV 5472, cum Rhenania-Palatinato IV 5519, 5756; canonum Codicis de religiosis latinis IV 5832 et orientalibus IV 6290; Ordinis Synodi Episcoporum IV 6144, 6329; onerum Missarum IV 6212; v. **Onera** Missarum; Constitutionum O.F.M. Cap. IV 6299; v. singulas materias.

Mutationes in Breviario et Missali II 2109, 3419, in peroratione «Et famulos...» II 3319, in calendario liturgico II 3476, in formula deprecationis pro conversione iudaeorum III 3938.

Mutilatus quomodo lucretur indulgentias I 92.

Mutui contrahendi formula Rescripti I 1435.

Mysterium: celebratio liturgica I 1240; repraesentatio eiusdem mysterii a pluribus imaginibus in eadem ecclesia II 2133; praesentia «mysteriorum» in cultu divino II 2523; — *Eucharisticum:* Instr. de eius cultu III 5170, et solutio dubiorum circa Instructionem III 5350; — *Incarnationis* tuendum a quibusdam erroribus IV 6240; — *Rosarii:* meditatio requiritur ad indulgentias III 4020; consuetudo illa mutandi quolibet anno non impedit indulgentias III 4264.

«Mysterium fidei»: Enc. Pauli VI de doctrina et cultu Eucharistiae III 4700; omissio horum verborum in nonnullis libris liturgicis improbatur II 3847.

Mystico-sensuale genus litterarum I 874.

«Mystici Corporis Christi»: Enc. Pii XII de Mystico Iesu Christi Corpore deque nostra in eo cum Christo coniunctione II 2182.

http://www.obrascatolicas.com

antes, L'Abbé de: declaratur contumax IV 5593.
arcoticus: media contra I 1236.
asus: Communio ope fistulae per viam nasi deri-
denegatur III 4481, 4767.
atales: facultas omittendi inquisitionem de na-
Ordinandorum I 1870; dispensatur irregularitas
turalis ad Ordines III 4043; v. **Irregularitas.**
atalicium tempus: celebratio diei Operi Sanctae
ae dicatae II 2841.
atalitatis limitatio: Enc. «Humanae vitae» III
quaestiones de incremento demographico com-
do cum iuribus humanis III 5046.
ationes exterae: documenta obtinenda ad nuptias
m contrahendas I 314; alter novitiatus consti-
ob diversas nationes novitiorum I 598; clerici
les versantes apud illas extra Patriarchatum I
missionarius emigrantium adsistere potest ma-
iis fidelium eiusdem nationis II 3264; v. **Emi-**
s; Moderatoribus Supremis conceditur dignitas
um Equestrium III 4971, et revocatur privilegium
endi biretum rubrum Cardinalibus novellis IV
ubi Concordatum viget III 5100; sub dicione
unistarum III 5146, 5217; alloc. pontificia in
io Nationum Unitarum habita III 4719; item in
s Nationum Genavae IV 5565; ius poenale
nit earum concordiam IV 5627; pax inter eas
firma instituti IV 6345; *Hispaniae:* normae quas
e debet in Basilica S. Mariae Maioris Urbis II
Conferentia Episcopalis erigit associationes fi-
pro toto nationis territorio IV 5586.
ationalis v. voces substantivas.
ationalitas contrahentium matrimonium cano-
non exprimenda in documentis I 1957.
ativitas Domini N.I.C.: *Vigilia:* abstinentia et
m I 1832, II 2881; anticipatio abstinentiae et
III 3998; Missa noctis anticipatur durante bello
; ordinatio Missae in hoc casu II 3229; si Domi-
V Adventus incidit in Vigiliam, Missa dicitur de
, sed Missa Sabbati ad implendum praeceptum
minica III 5281;
octe: distributio Communionis in Missa I 219,
inchoatio Missae I 832; Missae celebrari possunt
ianuis in religiosis piisque domibus II 3248; fa-
celebrandi tres Missas in domibus privatis II 3441;
ies: dubia circa tres Missas celebrandas I 275;
sacerdotis qui Communionem recepit in functio-
rgica noctis III 5291.
datura iuridica *Congregationis* Sororum a Miseri-
I 783; *iurisdictionis* Vicarii Delegati in Missio-
I 1835; *societatum* christianarum operariorum II
potestatis iudicialis in Ecclesia II 2295; *promis-*
m paupertatis et oboedientiae Instituti saecularis
litatis D.N.I.C. II 2597; *Decreti* S. Officii circa
ones praestandas in matrimoniis mixtis dicionis
sis II 2659; *associationis* «International Council of
stians and Jews» II 2849; *administrativa* processus
matrimonio rato et non consummato II 3042;
incommodi pro ieiunio eucharistico II 3132; *iuris*
alis internationalis II 3199; *perfectionis* obti-
ae in Institutis perfectionis II 3800; *dialogi* cum
credentibus III 5421; *Consilii Presbyteralis* in re-
ne dioeceseos IV 5637; *Ecclesiae* recte perpendenda
re canonico recognoscendo IV 5738; *Instituto-*
saecularium IV 5887, 6221, 6310; *matrimonii* a
unalibus ecclesiasticis tenenda IV 6194; *hominis*
eiusque ius offenditur in abortu directe intento vel legaliter admisso IV 6348.

Naturales scientiae: S. Albertus Magnus declaratur Patronus earum cultorum I 2100; v. **Ius, Matrimonium.**

Natus ab acatholicis et forma canonica matrimonii servanda II 2133, 2394, 2591.

Nauticus et ieiunium eucharisticum II 3027.

Navarrensis Universitas Catholica studiorum erigitur in Hispania III 4098.

Navigantes: eorum confessiones I 1572, et cura spiritualis a Capellanis et Capellanum Directoribus gerenda II 3248; potestas Capellani dispensandi cum eis II 3587, 3515; dispensantur ab abstinentia et ieiunio II 3418, 3420, 3515, III 4237.

Navis: facultas celebrandi Missam durante anno Sancto II 2731; calendarium adhibendum in Capella II 2756, 3239; mitigatio ieiunii eucharistici II 3027; Missa vespertina: solutio dubii II 3141, decretum II 3145; nomen Antistitis in Canone Missae exprimendum II 3239; asservatio Eucharistiae in oratorio II 3239; facultates concessae dispensandi ab abstinentia et ieiunio II 3418, 3420, 3515, III 4237; potestas Capellani dispensandi durante itinere maritimo II 3515; Ordinarius competens ad permittendas Missas vespertinas II 3515; facultas celebrandi Missam «Stella maris» II 3781.

Neapolitana *civitas:* Institutum Superius Scientiarum et Litterarum apud S. Claram adprobatur II 3055, III 3976, et titulo «Pontificio» decoratur III 4174; alloc. pontificia conventui de fecunditate et sterilitate humana ibi indicto II 3499; *Facultas* Theologica aggregatum habet Institutum Theologiae Seminarii Tananarivensis III 4024; *Provincia O.F.M.* associat Institutum religiosum «Fratres a Caritate» III 5251.

Necessitas *societatis in genere:* Missa die 29 iunii 1918 pro necessitatibus societatis celebranda I 121; et sensus matrimonii I 1208; aptatur eisdem ordinatio Dioecesis Romanae III 4937, et missio Ecclesiae ad eas sublevandas attendit IV 6333;

— *acceptationis* Rescripti reductionis ad statum laicalem II 3291; — *cautionum* et *interpellationum* v. **Cautiones, Interpellationes;** — *iuris* canonici in Ecclesia pro huius regimine III 4793, 5020, 5378, IV 6219.

— *oeconomica clericorum:* media eam subveniendi I 216; institutio alicuius subsidii I 2075; arca nummaria seu mensa argentaria pro eis instituenda II 2181, et modus eam efformandi II 2733; tributa in eorum favorem imposita II 2261, 3399; destinatio in hunc finem stipendii binationis II 4718; Officii catechistici II 2850; Seminariorum III 4718;

— *Sacramentorum:* administratio in casu necessitatis: Extremae Unctionis I 25, Baptismi infantibus IV 5876;

— *Seminariorum* in Ecclesia III 4345, 4410; — *Superioris* alicuius et *Magistri* novitiorum pro erigenda Congregatione dioecesana III 5191.

Nedlands Monasterium monialium Carmelitarum restaurat vota sollemnia et clausuram II 2868.

Neerlandia v. **Hollandia.**

Negatio v. **Denegatio.**

Neglectus legis processualis et restitutio in integrum IV 6131.

Negotiatio vetita clericis et religiosis II 2740.

Negotium fori interni orientalium: competentia Paenitentiariae Ap. I 1188.

Nemptodurensis Dioecesis: erectio III 5038; ordinatio Tribunalium III 5313, 5314.

Neo-Zelandia v. **Nova Zelandia.**

Nepomucenum Collegium Urbis I 1168.

Neptunia civitas: Hospitium II 2178.

Niagarensis Universitas studiorum II 3513.

Niciensis Dioecesis: Tribunalia III 4632, 4633.

Nielsen Ditlef, auctor libri damnati I 1104.

«Niger» *natio:* erigitur Nuntiatura Apostolica IV 6149; — *color* casulae colores liturgicos supplentis I 531; — *scapularis* S. Benedicti I 1890; *homo:* mutatio paroeciae personalis pro nigris in communem territorialem III 5033.

Nigritae Africae: collectio stipis pro eis I 226.

«Nihil obstat» assistendi matrimonio, quoties nupturientes diversis pertinent dioecesibus II 2440; pro erectione Congregationis iuris dioecesani IV 5955; pro introductione causae Servorum Dei IV 6352.

«Nihil antiquius»: Decretum de ordinando Studio Rotae Romanae II 2292; normae exsecutoriae II 2273.

Nihil innovetur lite pendente IV 5915.

Nivernensis Dioecesis: Tribunalia III 5383.

Nobiles *custodes* Pontificis I 1571; *Tituli* civiles Episcoporum II 2890; *Familiae:* sensus et officia in hodierna Ecclesia III 4457.

Nobilitatis privilegium Ordinis piani 1938.

Nocte *Nativitatis Domini* v. **Nativitas Domini.**

Noctis tempus v. **Nox.**

Nocturna *Missa, Vigilia* v. **Missa, Vigilia** nocturna.

Nocturni primi Responsorium ad Matutinum Officii divini I 803; norma de unico cum tribus Psalmis non coget moniales III 5252.

Nocumentum communitati religiosae imminens ex commoratione in domo religiosi qui iniuriam intulit pudori est causa sufficiens dimissionis II 2658.

Nomen *Antistitis* seu *Episcopi* in Canone Missae exprimendum I 186; in itinere maritimo II 3239; in nova Prece eucharistica IV 6318; *Abbatiae* donatur monasterio «S. Crucis de Valle Occasorum» in Hispania II 3834; *Clementis Pp. XI:* oratio universalis sub eius nomine vulgata III 4024; *dantes* partibus communistarum II 2603; *Delegationis Ap.* mutatur III 4034 v. **Mutatio;** *Iesu:* Praefatio propria festi II 3564; *Mariae* Virginis: Missa in die dominico II 3300; *regis* Belgarum nominandum in Canone Missae III 4117; *S. Officii* mutatur in «pro Doctrina fidei» III 4807; *S. Ioseph* in Canonem Missae inserendum III 4326; *sodalium* Congregationum Marianarum in albo associationis inscribendum II 2756.

Nominatio *Administratoris* dioecesani seu Apostolicus in dioecesibus vacantibus I 165; in dominiis Canadensis et Terrae Novae I 201; *Advocati ex officio* inter religiosos pro causis matrimonialibus dati II 3829;

— *canonici* v. **Canonicatus, Canonicus;** *Cardinalis* Protectoris Institutorum perfectionis non amplius facienda III 4490; *Consiliorum* Operis a Propagatione Fidei I 523;

— *Delegati* pro Foederationibus monialium II 3339; *Doctoris* Ecclesiae IV 5891; *Episcoporum* v. **Episcopus** Nominatio; *Magni Cancellarii* Athenaei Seminarii Romani I 1414, S. Anselmi I 1441, Angelici I 1460, Urbani de Prop. Fide I 1513; *Officialis Curiae* a Vicario Apostolico in Missionibus I 870; *Parochi* ad periodum et experimentum sex annorum III 5149;

— *Patronorum:* Missionum gentium I 918, parochorum seu animarum curatorum I 1051, scholarum popularium II 2513, confessariorum et moralistarum I 2746, magistrorum pueris adulescentibusque instituendis I 2754, emigrantium II 2777, sodalitatis Filiarum Mariae II 2830, artium vulgo «telecomunicazioni» eorumque opificum et ministrorum II 2864, puerorum cantorum II 3511, televisifici inventi II 3818, operibus socialibus christianis addictorum III 4021, Bibliothecae Ambrosianae III 4028, Unionis Cleri pro Missionibus III 4351, Apostolatus laicorum «Cursillos de Cristiandad» III 4453, Europae III 4554, tabellariorum IV 6350;

— *Superioris ecclesiastici* exercitus Gallici in Germania II 2355; *Superioris religiosi* localis I 192, 839;

— *Vicarii Cooperatoris* inaudito parocho I 339; *Vicarii Delegati* I 247, et *Generalis* in Missionibus I 1112;

— *Visitatoris Ap.* cum potestate Delegati pro Missionibus Coreae II 2428; pro missionibus regionis Sinensis I 223; pro Clero et fidelibus dioecesis Gedanensis III 4481; v. **Constitutio, Electio, Erectio** et singulas voces.

Non-autonomum centrum «Operis Dei» II 2623.

Non-baptizatus contrahens matrimonium: cum baptizato acatholice I 654, 679, 828, II 2277, cum dubie baptizato III 3912, cum non baptizato solvitur matrimonium in favorem fidei II 3830, III 4420; a Romano Pontifice qui non potest hanc potestatem aliis delegare III 4057; cum catholico cuius matrimonium fuerat prius solutum in favorem fidei II 3844.

Non-catholicus: versiones Biblicae ab eis factae I 808; patrinus in baptismo catholicorum IV 5937; v. etiam **Acatholicus.**

Non-christianus: Secretariatus erigitur pro eis III 4491; religio: abiuratio contra eas in «Ordine baptismi adultorum» III 3984; habitudo Ecclesiae circa eas: declaratio Conc. Vat. II «Nostra aetate» III 4761.

Non-consistorialia beneficia III 5292; v. **Beneficium.**

Non-credentes: natura dialogi, ab aliis formis commercii inter credentes et non credentes distinguendi accurate III 5421, IV 5858.

Non-formatus Coadiutor Societatis Iesu III 3966.

Non-sacerdos religiosus saecularizatus II 3240.

Normae Servandae ab *Actione Catholica:* in adimplendis officiis I 1889; in participanda activitate politica II 2318; — ab *Advocatis* et *Peritis* in determinandis honorariis IV 6319;

— *a Canonicis* Basilicae Sanctae Mariae Maioris in Urbe II 3162; —a *clericis* in mobilisatione civili I 1990; studentibus II 2137, 2138, 2344, 2010, 2913, IV 6047; extra proprias dioeceses emigrantibus vel commorantibus II 2491; circa assistentiam spectaculis publicis II 2851; circa participationem in conventibus «Moral Rearmement» II 3440; operariis II 3837, III 3921; in Seminariis quoad usum cinematographi et televisionis III 4497; itinerantibus in regiones communistarum III 5146, 5217; — a *Commissionibus* Conc. Vat. II in examinandis schematibus III 4232;

— a *Conferentiis Episcopalibus* nationum: Italiae, I 1398, Columbiae II 3771, Africae meridionalis III 4250, in aggregandis Episcopis III 4476, Latino-Americanae in collaboratione statuenda cum CLAR III 4618; vigor normarum pro Conferentiis olim ad interim statutarum III 5292; obligatio sequendi normas Conferentiae Episcopalis in re liturgica IV 5841; — a *Curia et Officialibus* S. Sedis: circa tempus vacandi labori et feriis I 849; pro cubiculariis ab ense et lacerna I 885; circa competentiam in fidelium associationes III 5446;

— ab *emigrantibus* clericis et fidelibus II 2491, 3058, 3248, 3267, 3333; in matrimonio contrahendo II 3495; novae normae de pastorali migratorum cura IV 5596;

— ab *Episcopis* in dispensandis legibus generalibus Codicis latini III 4991 et Orientalis III 5147; — ab *Hispanicis* in Basilica S. Mariae Maioris II 3162; — ab *Institutis* Archeologiae christianae I 799; *schola* Vaticana Paleographiae et Diplomaticae II 3235; — a *mensa* episcopali Italiae I 1567;

— ab *Officiis et Operibus:* ab Officio catechistico dioecesano in Italia I 1118; Officio informationum penes Secretariam Status durante bello constituto II

http://www.obrascatolicas.com

; Hospitio a Divina Providentia in Urbe Neptunia
178; Opere Vocationum sacerdotalium II 2211,
; Opere Assistentiae in Italia II 3581; Opere edu-
o aut beneficio civili acceptando III 4408;
ab *Ordinariis* in erectione Institutorum saecula-
II 2488, et scholarum elementarium in Hispania
09; in erigendis et ordinandis Seminariis centrali-
et regionalibus in Missionibus III 4332;
ab orientalibus graeco- ruthenis extra territorium
ntibus I 1177, 1830, II 2336, 2338; — a *peritis* Conc.
II in officio adimplendo III 4454;
a *religiosis:* pro regimine Congregationum Soro-
a S.C. de Prop. Fide dependentium I 1809, III
; ad servitium militare vocatis I 1951; studen-
in Italia I 2044; a feminis pro itineribus arri-
is II 2348; in aedificandis et reparandis propriis
iis vel aedibus post bellum II 2351; a Foederatio-
monialium II 2329; a conventibus de renovatione
religiossae indicendis II 3475; diversis ritibus
ibus II 3570; pro ratione Studiorum conficienda
93; pro ordinatione institutionis II 3725; pro
tandis peregrinis in Urbe III 4228; in petenda
nsatione a votis perpetuis III 4460; in renovando
latu et Novitiatu III 5121, 5257; in servanda
ura monialium III 5147; in exercitio iuris quaeri-
III 5353; in administratione oeconomica bonorum
59; in habitus vestitione quoad tempus et ritum IV
in adaptando caeremoniali proprii ritus profes-
IV 5864; in usu et administratione Sacramenti
tentiae IV 5943; pro sororibus professis in Mo-
ria Carmelitarum Discalceatarum ingredi optan-
IV 6054; circa habitum, praesertim mulierum,
dum IV 6242; — ab *Unione Cleri* pro Missioni-
2392;
Tribunalibus: Rotae Romanae I 1547, IV 5550;
rotalis II 2273; Regionalibus Italiae I 1991;
rum Philippinarum I 2056, II 3578; dicionis Cana-
II 2341; Rotae Nuntiaturae Hispaniae II 2413;
atus Urbis in causis matrimonialibus II 3337;
is pastoralis Galliae: Massiliensis III 4633, Tolo-
III 4651, Campaniae et Picardiae III 5074; Co-
ae III 5244; regionis Parisiensis III 5314; a Signa-
apostolica III 5321; interdioecesanis et regionali-
ut interregionalibus IV 5949; a civilibus Civitatis
nae I 1412;
S.C. de Prop. Fide in expediendis Bullis I 1491,
ficiendis Constitutionibus religionum iuris dioe-
III 3881, in admittendis alumnis in Collegium
um Romae I 689, IV 6193; — a *S.C. de Religio-*
novis Congregationibus religiosis approbandis I
II 3881; — a *scholis publicis:* circa institutionem
sam I 714, 1936, II 2345; in aperiendis novis
s II 2355;
irca *Absolutionem* sacramentalem generali modo
tiendam IV 6279; — circa *aggregationem:* Insti-
um ad Romanum «Regina Mundi» II 3592; Studii
logici ad Facultatem Theologicam III 4134;
oporum ad Conferentias episcopales III 4476;
circa *artem sacram:* pro committendis et exsequen-
peribus artis in ecclesiis II 3088; pro custodia patri-
i artistici III 4216; pro commodandis operibus
ni artis III 4687;
circa *beneficia* ecclesiastica: in impetranda colla-
a Sede Ap. I 1195; — circa *bibliothecas*, archiva,
a: exsecutionem exemplarium photographicorum
31; — circa *censuram* librorum III 4261; — circa
itionem Instituti internationalis catholici IV 6187;
Diaconatum restituendum III 5191, IV 6307;
circa *electiones:* Delegati ad Capitulum religioso-
rum III 4023; membrorum Consilii Presbyteralis IV 5695; — circa *exercitium* Collegialitatis Episcoporum IV 5641; — circa *facultatem:* audiendi confessiones in Urbe III 5419; bis aut ter Missam celebrandi IV 5975;

— circa *gradus academicos:* instituitur Commissio ad illas parandas I 1155, 1272; penes Commissionem Biblicam II 2957;

— circa *ieiunium* eucharisticum: pro petendis dispensationibus I 1329, II 2348; — circa *indulgentias:* Portiunculae I 701, Iubilaei I 1530, intra monasteria monialium III 4931, 4943, in diebus propriis dioecesium vel Institutorum perfectionis III 5282; Enchiridion cum novis normis editur III 5393; — circa *Liturgiam:* in capella navis II 3239; versiones in lingua vernacula: Canonis Romani III 5223, Gradualis simplicis III 5289, textuum liturgicorum in lingua hispana IV 6151; usum Precum eucharisticarum et Praefationum III 5369; annum liturgicum et Calendarium IV 5476, 5497; obligatio sequendi normas Conferentiae Episcopalis uniuscuiusque nationis IV 5841;

— circa *matrimonium:* in peragendis investigationibus canonicis a parocho ante nuptias I 2064; cum deficiunt documenta baptismi et status liberi II 2229; emigrantium II 3495; in Urbe IV 5478, 6157; *mixtum*: normae de matrimoniis mixtis III 4690, IV 5791; — circa *Missam:* pro acceptatione et satisfactione Missarum quae infra eleemosynam dioecesanam offeruntur III 4725; — circa *Missiones:* pro participatione catholicorum in obsequiis Confucio praestandis I 1621; circa relationes inter Ordinarios locorum et Instituta Missionalia in territoriis missionum IV 5483; — circa *musicam sacram:* renovandam II 3319;

— circa *oecumenismum:* pro participatione catholicorum in societatibus erectis ad procurandam unitatem christianorum I 871; pro admissione acatholicorum in Universitatibus ecclesiasticis III 4224; pro collaboratione in campo et usu mediorum communicationis socialis IV 6160; — circa *Ordines liturgicos:* normae generales: Ordinis exsequiarum IV 5606, Ordinis Lectionum Missae IV 5897, Ordinis benedictionis Abbatis et Abbatissae IV 5916, Ordinis benedicendi Oleum catechumenorum IV 5935, Ordinis initiationis Christianae adultorum IV 6197, Ordinis cantus Missae seu Gradualis Romani IV 6286; Ordinis Unctionis infirmorum recogniti IV 6336;

— circa *patronatus* ius I 956; — circa *praedicationem* Verbi Dei I 74; — circa *processus:* super rato et non consummato I 907, II 3159, IV 6248; in causis solutionis vinculi in favorem fidei I 1535, II 3354; in causis Servorum Dei I 1640: in causis historicis I 1909, in inscriptione actorum IV 5795, in depositione scripta testium IV 5980; in causis *nullitatis matrimonii:* Instructio «Provida Mater» I 1738, pro interventu Promotoris Iustitiae I 1908, pro officio iudicis implendo II 2624; pro expeditius absolvendis processibus IV 5983; in causis *dispensationis ab oneribus* Ordinationis sacrae III 4463, IV 5966, 6248, 6288; — circa *promovendos* ad Episcopale ministerium in Ecclesia latina IV 6253;

— circa *restaurationem* liturgicam II 3218; non applicandae ante finitam vacationem III 4128; circa prosecutionem renovationis III 4681, 4930, 5196, 5289; in Roma III 4968, 5443, 5448, IV 5478, 5685, 5691, 5894, IV 5827; — circa *sectas* massonicas II 2595; — circa *solutionem pensionis* eorum qui ab Administratione bonorum S. Sedis pendent IV 6234, 6328; — circa *studia ecclesiastica:* Const. Ap. «Deus scientiarum Dominus» I 1272, cum Ordinationibus I 1301; Normae quaedam ad praedictam Const. recognoscendam III 5355; — circa *translationem* parochorum IV 5976;

— *exsecutoriae:* Const. Ap. «Sponsa Christi» de clausura monialium et de earum foederationibus II 2826; decretorum Conc. Vat. II «Ecclesiae Sanctae» III 5001; de re oecumenica III 5160;

— in *Concilio Vaticano II* celebrando II 4303; — in *divisione* dioecesis Parisiensis III 5035; — in *recitatione* Officii Divini loco Officii Parvi III 5100; — in *Synodo* Episcoporum celebranda III 4715; v. materias varias.

Normales scholae civiles pro Clericis I 343.

Norvegia: Delegatio Ap. erigitur III 4027.

Nosocomium: benedictionis formula I 1929, 1995; pro infirmis mitigatur ieiunium eucharisticum II 2215, 2330; Capellanus administrare potest Confirmationem infantibus in periculo mortis II 2728; quaestiones de «reanimatione» eorum II 3786.

«Nostra aetate»: Declaratio Conc. Vat. II de Ecclesiae habitudines ad religiones non christianas III 4761.

Nota *explicativa* praevia circa qualificationem theologicam doctrinae in Schemate de Ecclesia Conc. Vat. II propositae III 4561; *severior* in dimissione alumnorum e Seminariis III 4350; v. **Notificatio.**

Notae *propriae* seu *peculiares:* Actionis Catholicae III 4011, Ecclesiae Christi III 4534, Institutorum saecularium IV 5887, 6221, vocationis benedictinae IV 5894, iuris canonici IV 6351.

Notarius: cumulatio muneris cum Defensore vinculi aut Advocati partis IV 5854.

Notificatio celebrati matrimonii in Italia II 2165; factae a Secretario Conc. Vat. II circa qualificationem theologicam doctrinae schematis de Ecclesia III 4561, et de divina revelatione III 4767.

Notio *consummationis* matrimonii in iure canonico I 2050, 2051; *Sanctuarii* II 3454; *Ecclesiae* a Conc. Vat. II prosequenda III 4398.

Notitiae circa Synodum Episcoporum IV 5503.

Nova Guinea Orientalis: constitutio Hierarchiae ecclesiasticae III 5053; Delegatio Ap. «in Australia et Papua-Nova Guinea» appellanda erigitur III 5440.

Nova Zelandia: tempus adimplendi praeceptum paschale I 1832; dies festi de praecepto statuuntur I 1832; dies ieiunii et abstinentiae I 1832; erigitur: Delegatio Ap. II 2422, quae mutat appellationem III 5440; nova Delegatio Ap. III 5441, Facultas Theologiae pro alumnis Novae Zelandiae II 3247; clerici ex Europa in Novam Zelandiam demigrantibus II 2521.

Novelli sacerdotes: Institutum S. Eugenii pro eis in Urbe II 2592; facultas impertiendi benedictionem papalem III 4556:

November die 2 v. **Commemoratio** omnium fidelium defunctorum; preces mense octobris recitandae debent etiam dici die prima et secunda novembris II 2424.

Novensilis *sacerdos* v. **Novelli.**

Noviomagensis Universitas Catholica erigitur cum Facultate philosophica I 595.

Novitiatus: media ad aptiorem institutionem alumnorum obtinendam III 5098; novae normae proponuntur III 5121, et harum normarum valor III 5257; Instructio «Renovationis causam» de accommodata renovatione institutionis ad vitam religiosam ducendam IV 5455; facultas faciendi aliqua experimenta contra ius commune quoad novitiatum IV 5590; — *minor:* litterae testimoniales pro alumnis I 144;

— *impedimenta:* adhaesio sectae acatholicae I 231; facultates Episcoporum dispensandi ab hoc impedimento III 4502; orientalium qui praeponuntur ad primam constituendam domum I 780; in missionibus II 3100, 3099; dispensatio cum filiis acatholicorum et effectus circa impedimenta ad Ordines sacros III 4664;

— *annus integer* modus annum computandi I 506; canonicus est primus, non secundus I 1609; *secundus:* Instructio I 412, et dispensatio I 1609;

— *domus:* facultas destinandi duos conventus eiusdem Provinciae in locum novitiatus I 170; ob diversitatem linguae et nationum I 598; facultas S.I. emittendi prima vota simplicia extra domum novitiatus III 4021; sanantur erectiones domorum Novitiatus factae in territoriis S.C. pro Gentium Evangelizatione absque beneplacito huius S. Congregationis III 5420;

— *activitas formativa:* facultates concessae III 3924, 4331; — *interruptio* ob transitum in aliam domum I 1186; facultas data novitiis S.I. commorandi ruri per aliquod tempus III 3924; — *locus* v. *domus;* — *numeris* in eadem provincia I 170, 598; — *prorogatio:* negatur facultas prorogandi novitiatum ad tres annos in monasteriis monialium O.C.S.O. IV 6226; — *ritus diversi:* facultas datur ut novitii ritus latini et orientalium missionis Erythraeae O.F.M. Cap. instituantur in eiusdem novitiatus domo II 3100; normae II 3099; — *secundus annus:* Instructio S.C. de Religiosis I 412; an possit dispensare ab eo Ordinarius si non requiritur ad validitatem I 1609;

— *Oblatorum O.S.B.:* facultas sanandi defectus tributa Abbati Primati I 341; — *orientalium* qui praeponuntur domibus ritus latini I 780; saecularizati ante Codicem qui denuo admittitur I 528, — *sodalium* Societatum in communi viventium II 2945.

Novitius: *institutio* v. **Formatio** *religiosorum;* extenduntur ad eos indulgentiae pro recitatione Officii divini I 1815; facultas commorandi ruri sodalibus S.I. concessa III 3924; necessitas alicuius magistri III 5191;

— *habitus* novitii transeuntis ad aliam religionem I 581; normae circa habitum induendum a novitiis et circa tempus ritumque eiusdem vestitionis IV 5837; *bona:* libera dispositio usus et ususfructus I 231; *testamentum* cum solemnitatibus civilibus I 191, II 3598, 3821;

— *professio in articulo mortis* I 523; *suffragia* post mortem I 144, 231; v. **Institutio, Novitiatus.**

Novus: *calendarium* liturgicum generale Romanum IV 5476, 5496, 5867; particulare perpetuum pro O.F.M. II 2756; *catechismus* neerlandicus III 5436; *circumscriptiones:* Praefecturae, Vicariatus et Dioeceses condendae in Missionibus II 2128, 3514; *Codex legum:* rubricarum Breviarii et Missalis Romani III 4061, 4062, 4096, 4130, 4132, 4214, 4332; Ordinis Fratrum Militum Hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani III 4909;

— *Congregatio* Benedictina Annuntiationis B.M.V. I 284; *Consilium* Presbyterale dioeceseos romanae IV 5695; *Constitutiones* Tertii Ordinis saecularis S. Francisci II 3730, Ordinis Fratrum Minorum IV 5750;

— *Delegatio Ap.* in territorio Maris caribici II 3245, in Insula Madagascaria III 4033, in Nova Zelandia et Oceano Pacifico III 5441; *Dioecesis:* in Missionibus II 2128; in regione Parisiensi III 5035, 5038; *editio:* Vesperalis Ambrosiani I 1913, collectionis de precibus et piis operibus indulgentiis ditatis II 2729, «Regulae communes Congregationum Marianarum» II 2948, Ritualis Romani II 2957, Enchiridion indulgentiarum II 3011, III 5393, Officii Parvi B.M.V. II 3135, primae partis Pontificalis Romani III 4261, Missalis Romani typica IV 5761;

— *forma:* calicis III 4261, paramentorum IV 6102, vitae contemplativae IV 5842; *formula* Rescripti contrahendi mutuum pro religiosis I 1435 et saecularizationis «pure et simpliciter» I 1436; Catechismi S. Pii X: circa matrimonium I 1345, circa ieiunium eucharisticum II 3214 III 4674; actus dedicationis Christo Regi III 3962; distributionis Communionis III 4489; *gradus* in Ordine Piano II 3807; *Index* dierum festorum quibus

http://www.obrascatolicas.com

obligatio Missae pro populo III 4129; — *invocatio* v. **Invocationes;**
Missae, Officium et elogium pro Assumptione V. II 2801, 2889, 3036; *modus:* agendi in doctri- n examine apud S.C. pro Doctrina Fidei IV 5970, dendi in dimissione religiosorum apud O.F.M. 586, in causis nullitatis matrimonii pro S.F.A.S. 10 et pro Australia IV 5877, pro universa Ecclesia 83, in causis Servorum Dei IV 5492, 5795, 6352; *ormae* circa Postularum et Novitiatum III 5121; de rali migratorum cura IV 5596; de actorum scri- e in causis Servorum Dei IV 5795; Commissionis ae IV 6107;
uptiae: suadentur Ordinarii ne acceptent proces- issolutionis matrimonii, ut pars catholica novas nuptias cum parte non catholice baptizata II 3420; acta post documentum libertatis» cum parte ca- a II 3777; viri dubie baptizati cum catholica III ob praesumptam mortem legitimi coniugis III post solutionem matrimonii in favorem fidei: parte non catholice baptizata II 3841, III 4017, cum parte non baptizata II 3844, cum parte lica III 3932; casus in quibus pars novas nuptias potest cum parte catholica vel non catholica absque concessione vel interventu S. Sedis III 4256; condi- et cautelae ut pars catholica novas nuptias inire cum parte acatholica III 4454;
Opera internationalia catholica II 2759; *ordinatio* eseos romanae III 4958, Curiae Romanae III Gradualis Romani IV 6286; *Ordo:* eligendi Dele- ad Capitulum III 4023; Ordinationis Diaconi, rteri et Episcopi III 5386; celebrandi matrimo- IV 5494; Baptismi parvulorum IV 5540, 5589, Lectionum Missae IV 5558, 5591; Exsequiarum 06; ritus Professionis religiosorum IV 5751, 5863; narii Missae IV 5897; benedicendi Oleum Cate- norum et infirmorum IV 5935; Consecrationis vir- IV 5985; Liturgiae Horarum IV 6023; Confir- is administrandae IV 6141, 6146; initiationis anae adultorum IV 6197; *propositio* causae iudi- de inconsummatione matrimonii IV 6252; de te matrimonii IV 5564, 5823, 5836; *ritus* in Li- n inducendus requirit veniam S. Sedis II 2260, *Seminarium:* formula benedictionis II 3144; *atuta* Sororum externarum I 1331, 1873, III 4459; is Catholicae italianae I 2027, IV 5630; Ordinis ris S. Sepulchri II 2629, III 4330; consociationis e a S. Caecilia II 2905; Academiae Theologicae nae II 3509; Confoederationis Hispaniae reli- um III 3918, IV 5479; Apostolatus orationis III Instituti matritensis «Regina virginum» III 5223; is Superiorum Generalium Romae IV 6292; *Summarium* indulgentiarum et privilegiorum Con- ioni Marianae Primae romanae concessarum II *Testamentum* v. **Testamentum** *novum; Versio* rii II 3094, III 4326.
Nox *Nativitatis Domini:* distributio Communionis , 1720; hora inchoandi Missam I 832; facultas s celebrandi in pervigilio sub vesperam durante I 2021; Missae celebrari possunt apertis ianuis in osis piisque domibus II 3248; facultas celebrandi s in domibus privatis II 3441;
nedia nocte: celebratio Missae vi facultatis conces- pro inservientibus apud tabernas et hospitia pu- I 838; occasione vigiliae eucharisticae I 938; in ressibus eucharisticis I 1925, II 2383; in conven- Actionis Catholicae II 2383; diei 31 dic. 1949, 54, et 1950 II 2834;
dimidia hora post mediam noctem: celebratio Missae ex facultate: occasione specialium functionum I 1522; pro membris associationum catholicarum II 2505;
— *post mediam noctem:* celebratio Missae ex facultate occasione: extraordinariae solemnitatis I 683; Missionum ad populum II 2612; cursuum studiorum, exercitiorum spiritualium, aliorumque conventuum huius generis II 2653;
— *mitigatio ieiunii* pro adlaborantibus noctis tempore in rebus variis II 2109, 2215, 2330.
Nuclearis vis pro armis bellicis IV 5979.
Nullitas *cursus academici* ob intermissionem studiorum et scholarum per determinatum tempus II 3587; *erectionis* domorum religiosarum in territoriis S.C. de Prop. Fide III 3924; *inscriptionis* in pias associationes ob non servata Statuta I 2052; *Ordinationis sacrae:* regulae servandae in processibus super nullitate S. Ordinationis vel onerum sacris Ordinibus inhaerentium I 1282; *Professionis religiosae* sollemnis ob emissionem ante exspirationem temporis Professionis simplicis II 3094; ob defectum Consilii duorum Definitorum III 4668;
— *sententiae iudicialis* I 42, 210, 293; ex eo quod iudex functus fuerat in eadem causa munere Promotoris Iustitiae IV 6103; ex defectu citationis et contradictorii IV 6054; ex defectu mandati procuratoris IV 6136; *decreti* Decani Rotae romanae IV 5934; — *usus* Privilegii Paulini III 4420.
Nullitas matrimonii: decisiones Signaturae Ap. I 146, 210, 513, 1429; competentia Tribunalis inferioris ad recipiendas denuntiationes nullitatis matrimonii mixti I 1352; domicilium legale non attenditur I 1429; interventus S.C. de Sacramentis in processum I 1931; munus Iudicis I 2094; conceditur «documentum libertatis» post non demonstratam nullitatem via processuali II 2230; matrimonium inter absentes declarari potest nullum ad tramitem iuris, dummodo una saltem pars sit certe baptizata II 2615, 2654; modus declarandi nullitatem secundi matrimonii, stante dubio positivo et insolubili de validitate primi II 3613; declaratur ob solam attestationem parochi II 3817; facultas assumendi laicos ad munus iudicis, Promotoris iustitiae, Defensoris vinculi vel Assessoris in his causis decidendis III 5385; novus modus procedendi in his causis pro S.F.A.S. IV 5810, pro Australia, IV 5877, pro Belgio IV 5918; modus procedendi cum nullitas allegatur ex defectu ritus sacri pro orientalibus IV 5927; Motu pr. «Causas matrimoniales» ad processus matrimoniales expeditius absolvendos IV 5983; documenta producenda ad civiles effectus tribuendos sententiis nullitatis in Italia IV 6150; monentur Tribunalia Neerlandica ne alia capita nullitatis admittant, in specie impotentiam moralem IV 6194; civiles effectus tribui nequeunt decreto nullitatis dato ab Episcopo cum nuptiae celebratae sunt extra Ecclesiam catholicam IV 6211;
— *nullitas* ex capite: conditionis appositae I 146; defectus: aetatis III 4302, 4690, constitutionis procuratoris III 4015, formae II 2394, 2591, 2661, 2761, III 4003, 4248, ritus sacri pro orientalibus IV 5927, 6135, 6257; clandestinitas declarari potest via administrativa I 693; cognationis spiritualis III 3974, IV 5843; disparitatis cultus II 2596, 2743, 3817; impotentiae II 2890, III 4463; impotentiae moralis IV 6194; invalidae dispensationis impedimentorum II 3051; ligaminis II 3587, III 4420; metus IV 5908, 5977; mixtae religionis vi can. 72 Conc. Trullani v. **Canon 72** Concilii Trullani, **Mixta religio;** simulationis IV 5977;
— *causae* v. **Causae** nullitatis matrimonii; — *accusatio* nullitatis v. **Accusatio** nullitatis, **Ius** accusandi matrimonium; — *sententiae* nullitatis datae a Signatura Ap-

I 146, 210, 513, 1429, IV 5833; in Italia iuxta Concordatum I 1105;
— *declaratio* via processuali ordinaria v. **Causae** nullitatis matrimonii; via administrativa, omissa forma stricte iudiciali I 232, 693, III 3893, II 2654, III 4302, 5190, IV 5559, 5843; matrimonii contracti extra Ecclesiam catholicam IV 6211; in casibus exceptis: modus procedendi pro eius declaratione I 232, 693, II 2654, III 4302, 5190, IV 5559, 5843; effectus civiles cum matrimonium contractum fuit extra Ecclesiam catholicam IV 6211;
— *nova* causae nullitatis propositio v. **Nova** propositio causae; — *Tribunalia* v. **Causae** nullitatis matrimonii, **Erectio** Tribunalium, **Tribunalia** ecclesiastica;
— *sanatio in radice* nullitatis: ob defectum formae I 1933; ob impedimenta II 3587; v. **Sanatio** in radice.
Numerus *absolutionum* in exsequiis Abbatum Regularium II 2487; *candelarum* in functionibus liturgicis II 2115, 2182; *Missarum* vespertinarum II 3715; *participantium:* Protonotarii Ap. de numero participantium I 1578; *testium* in causis matrimonialibus IV 5918; *num. 20 et num. 16* Rescr. «Cum admotae» III 4687; *num. 20 et 23* Motu pr. «Pastorale munus» III 4617, 4795.
Numisma: substituendum parvo habitui seu scapulari pro Tertio Ordine S. Francisci et aliis I 444; usus loco scapularis I 1618, loco scapularis nigri S. Benedicti I 1890; benedictio numismatis Piae Unionis: subdelegatio I 932; — *miraculosum:* modus illud imponendi pluribus simul fidelibus I 1059; translatio solemnitatis externae festi B.M.V. a S. Numismate II 2141.
Nummaria mensa pro clero II 2733.
Nuntiatura Apostolica erigitur: in Italia I 1088; in Cubana dicione I 1634, cum adnexo novo territorio I 1898; in Guatimala natione I 1718; in Haiti et Dominicana obtinent nova territoria I 1898; in Uruguaia I 1937; in Libano II 2410; in Insulis Philippinis II 2885; in Lucemburgensi civitate II 3408; in Burundia III 4340; in Ruandensi dicione III 4496; in Chenia III 4727; in Zambia III 4727; in Indonesia III 4803; in Melitensi Insula III 4911; in Pachistania III 4920; in Arabia unita III 4924; in Arabica Syriaca unione III 4939; in Finnia III 4944; in Liberia III 4957; in Senegalensi natione III 4961; in Iraniana regione III 4966; in Malaviensi dicione III 4976; in Iaponia III 4990; in Turcarum gentibus III 5023; in Uganda III 5026; in Corea III 5027; in Iraquiana regione III 5045; in Cammarunia dicione IV 5048; in Sinarum gentibus III 5076; in Madagascaria Insula III 5095; in Hollandia III 5218; in Lasothiana dicione III 5242; in Gabonensi natione III 5275; in Africa Media III 5276; in Tanzania III 5349; in Aethiopia IV 5491; in Canadensi dicione IV 5644; in Mauritio IV 5757; in Liberiana natione nonnulla territoria annectit IV 5948; in Dahomeyana dicione cum sede in urbe Dakar IV 6121; in «Niger» IV 6149; in Algeria IV 6256; in Tunetana natione cum sede in urbe Icosio seu Alger IV 6256; in Sudanensi regione IV 6264; in dicione Litoris Eburnei cum sede in urbe Dakar IV 6283;
— *Matritensis:* Tribunal Rotae supprimitur I 1510, et restauratur cum propriis normis II 2413; privilegia Auditoribus concessa III 3899; Ordo pro causis iudicialibus expediendis III 3906; a Rota Matritensi non datur appellatio directa ad Rotam Romanam III 3911; modus procedendi cum aliqua causa iudicialis Rotae Nuntiaturae devolvitur ad Sedem Ap. pro nova instantia IV 3911; appellatio apud Rotam Matritensem propositam deferri potest ad Rotam Romanam ante citationem partium IV 6282.
Nuntius Apostolicus: Facultates eis concessae I 196; additiones et variationes ad Facultates I 319; formula Facultatum quas eis procurat S.C. Consistorialis II 3340; facultas Nuntio Ap. in Hispania tributa permittendi ut cadavera in ecclesiis sepeliantur II 3441; Facultates quas eis tribuit S.C. de Prop. Fide III 4165; Index facultatum eis tributarum a S.C. pro Episcopis III 5284; Index Facultatum eis in territoris Missionum concessarum IV 5959.
— *Concilii Vat. II:* in initio ad universos homines ineunte Concilio III 4324; in fine, ad varios coetus societatis III 4903;
— *Romani Pontificis* ad Hierarchiam Africae III 5264; ad omnes «bonae voluntatis» homines pro die calendis iannuariis paci fovendae dicata III 5279, 5450, IV 6345; ad Ordinarios Hollandiae pastoralem Coetum celebraturos IV 5698; ad universos homines die recurrente recto usui instrumentorum communicationis socialis dicato IV 6258; ad Ordinarium Lugdunensem recurrente anno CL a quo «Opus a Propagatione Fidei constitutum est IV 6323.
Nuptiae v. **Matrimonium.**
Nuptialis *benedictio* v. **Benedictio** nuptialis; *anulus:* indulgentia concessa osculationi III 3983.
Nuptiarum *benedictio:* facultas utendi formula extra Missam in tempore clauso I 1331; in diebus Dominicis vel festis de praecepto III 4697, tempore clauso absque Ordinarii licentia III 4797.
Nupturientes: iuramentum de statu libero exigendum I 279; Instr. «Sacrosanctum matrimonium» de normis a parocho servandis in peragendis canonicis investigationibus antequam nupturientes ad matrimonium ineundum admittat I 2064; dispensationes concessae circa modum transmittendi documenta praematrimonialia, obtinendi «nihil obstat», assistendi matrimonio, quoties nupturientes diversis pertinent dioesecibus II 2440; manifestatio ex parte nupturientium impedimenti matrimonialis dispensati antea a S. Paenitentiaria II 3597, vel occulti II 3598.
Nutum S. Sedis, ad: v. **Ad nutum S. Sedis.**

— 0 —

«Oasis»: motus ita appellatus qua vita perfectionis in Ecclesia II 3044.
Obedientia: *promissio* in Instituto Saeculari Regalitatis D.N.I.C. II 2597; *votum:* eius effectus in Secundis Ordinibus mulierum II 2915.
Obiectiva *devotio* II 2523; *veritas* S. Scripturae, praecipue dictorum et factorum Christi III 4219.
Obiectum *artis sacrae:* conservatio et custodia I 957, 1922; *pietatis:* facultas adnectendi indulgentias I 1462, concessa omnibus sacerdotibus qui illa obiecta rite benedicunt III 4654; facultas audiendi confessiones, ut conditio praerequisita ad indulgentias adnectendas II 2116; supplere potest scapularium et cingula pro Tertiariis II 2125; indulgentiae Apostolicae eis annexae I 424, 1911, II 3870, III 4375; *pium* vendendum in missionum utilitatem I 1957; — *potestatis* iudicialis: allocutio pontificia II 2362.
Obitus S. Vincentii: centenarium III 4100.
Oblati O.S.B.: facultas Abbatis Primatis sanandi defectus circa eorum novitiatum I 341.

http://www.obrascatolicas.com

Oblationes fidelium sub forma «borse di studio» ollegiis O.F.M. I 1200; prudenter evulgandae in phemeridibus I 1395.
Oblator maior in alienatione I 165.
Obligatio *baptismatis* ad solvendum matrimonium vorem fidei II 3838; *calendarii liturgici* v. **Calen**n liturgicum; — *cautionum* v. **Cautiones;** *celebrandi* m conventualem v. **Missa** Conventualis; *chori* v. s; *Codicis* Iuris Canonici v. **Codex** Iuris; *Confes- sacramentalis* ante Communionem III 5403; *Con- nitatis* vel Piae Unionis doctrinae christianae in lis paroeciis II 3405; *conopei* III 4935; *Constitu- n* religiosorum et votorum solemnium apud ales O.P. I 1537; *educationis* prolis v. **Cautiones** nicae, **Educatio** prolis;
ferendi suffragium in electionibus politicis II 2412, *formae* canonicae matrimonii v. **Forma** canonica; *Ieiunii* v. **Ieiunium;** *Institutorum saecularium:* earum tas et natura II 2597; *iuris* Patronatus I 956; *legis* tentialis III 4972; sensus «substantialis observan- III 4972, 5110; *Missae pro populo* v. **Missa** pro lo; *Missalis Romani* novi, Liturgiae Horarum et ndarii IV 6105; *Normarum* Conferentiae Episco- in materia liturgica IV 5841;
Ordinariorum locorum: invigilandi circa libros et cationes periodicas I 1891; *Ordinationis sacrae* v. ae reductionis ad statum laicalem; *religiosorum:* endi proprios alumnos in doctrina christiana I ; Regularium solvendi portionem paroecialem pro ibus II 3161; recitandi orationes «Pater noster» gulae II 3847; *solvendi portionem* paroecialem pro ibus II 3161; tributum pro Seminario II 3454;
status clericalis: solutio dubii I 124; delicta et ae contra has obligationes extenduntur ad Socie- vitae communis I 126; an obligatio examinum t etiam parochos religiosos I 484; abstinentia a nibus politicis I 499; absentia e dioecesi ratione dinis vel rusticationis I 836; ius Ordinarii inter- di clericorum actionem politicam I 868; habitus a s deferendus I 1342; eis vetantur spectacula pu- I 1854; munus Officialis civilis a missionariis endum I 1892; — *versionis* Psalterii in Rituali no III 4326.
Obsequium Confucio praestandum I 1621.
Observanda in Missa et Communione I 1036.
Observantia *decreti* S. Officii de cautionibus prae- is I 1591; *clausurae* papalis monialium v. **Clausura** alium; *Instructionis* de custodienda Eucharistia I et Sancti Officii circa prudentiam in interrogatio- super VI decalogi praeceptum II 2174; *legum* ci- n Italiae de exemptione taxarum I 2086; legis absti- ae et ieiunii v. **Abstinentia, Ieinnium;** *ieiunii* eucha- i v. **Ieiunium** eucharisticum; *praecepti* audiendi sa- : per auditionem Missae radiophonicam vel tele- cam II 3244; in sabbato vel vigilia festi III 4503, 4940; v. **Adimpletio;** *Praecepti* Paschalis quovis tempore III 4698; *normarum* de censura publica- um periodicarum III 4261; «*observantia substan- »* novae legis poenitentialis III 4972, 5110; *Codicis* in translatione parochorum IV 5679.
Obstetrices: allocutiones pontificiae circa materias m officium spectantes II 2926, 3443, III 5046.
Obvolvitio capsae defunctorum ornamentis albis d sorores I 778.
Occasionalis v. **Confessarius.**
Occasorum Vallis in Hispania II 3834, III 4031.
Occidentalis *Exarchatus* pro ruthenis in dicione adensi constituitur II 2492; *Africa* dicionis Britan- nicae: erectio Hierarchiae Episcopalis II 2744; *Media* Africa: Delegatio Ap. erigitur III 4033, mutatur nomen Delegationis Ap. III 4034, et constituitur Delegatio Ap. Africae Occidentalis III 4034; *Ecclesia* fovet cum Orientali unitatem christianorum III 5219; *acatholici* valide baptizati subiiciuntur legibus Codicis IV 5559.
Occisio insontium ex mandato I 2022.
Occultus *casus:* missio litterarum ad Paenitentiariam I 1707; *impedimentum:* manifestatio ante nuptias in adiunctis specialibus II 3598.
Ocurrentia *festorum* I 24, 74, 1607, 1919; *Vigiliae* cum alio Officio I 174; *Dominicae* cum aliis Officiis II 2397; *responsoriorum* de tempore cum aliis de festis Apostolorum vel Martyrum I 204.
Oceania: *Delegatio* Ap. conditur II 2422, et mutat nomen III 5440; *Facultas* Theologiae pro eius alumnis erigitur II 3247; *Hierarchia episcopalis* in Insulis Oceaniae Meridionalis constituitur III 4995.
Oceanus Pacificus: Delegatio Ap. III 5441.
Octava *simplex:* dubia varia I 105, II 2320; *privilegiata:* Missa infra illam dicenda I 484, II 2320; *Ascensionis:* feria VI post I 1715; *Cordis Iesu:* Officium et Missa I 1003; *Corporis Christi:* in feria V reponitur festum Cordis Iesu Eucharistici I 413; celebratio Missae coram Ssmo exposito II 3601; *Dedicationis:* Missa votiva Summi et Aeterni Sacerdotis I 1786; *festorum* in Gallia: celebratio Dominicae II 2397; *Paschae:* Officium proprium cum cantu I 425, Symbolum in Missa IV 5987, Liturgia Horarum pro iis qui veteres libros liturgicos retinent IV 6244; *Patroni* principalis I 476.
Octavarium pro unione christianorum I 1939.
Octiduum in honorem novi Beati vel Sancti: privilegia et I 747, 1240, III 4332, 5428; intra octiduum festivitatum potest dari benedictio seu absolutio Tertiariis saecularibus S. Francisci I 48.
October: in Dominica ultima ponitur festum D.N.I.C. Regis I 804; Dominica paenultima addicitur precibus et actioni pro Missionibus I 827; preces durante mense recitandae II 2424.
«Octogesima adveniens»: Epist. Ap. octogesimo expleto anno ab edita Enc. «Rerum novarum» de doctrina sociali Ecclesiae IV 6056.
Oculus sinister: eius defectus non constituit irregularitatem canonicam I 728.
Oeconomicus: *administratio* civilis non convenit clericis I 585; bonorum religiosorum et prudentia Antistitum religiosorum IV 5559; — *bona* Societatis Parisiensis Missionum I 719; — *egestas* seu *necessitas:* cleri et media eam sublevandi : Statuta mensae argentariae II 2181; tributa extraordinaria super beneficia II 2261; efformatio arcae seu mensae mummariae II 2733, stipendium binationis III 4718; Officii catechistici dioecesani in Italia et modus eam subveniendi II 2850; — *res et patrimonialis:* conventio inter Sedem Ap. et Austriam de materia IV 5625, 5756; — *retributio* professorum laicorum in scholis publicis Italiae quae pendent ab Ecclesia II 3191.
Oeconomus Vicarius: Missa pro populo I 484; v. etiam **Vicarius** oeconomus.
Oecumenicus v. **Concilium Vaticanum II, Oecumenismus.**
Oecumenismus: participatio catholicorum societati et conventibus «ad promovendam christianitatis unitatem» I 217, 871, 889; celebratio Octavarii pro unione Christianorum I 1939; communio in sacris cum schismaticis, praesertim morientibus I 2098; monitum de mixtis conventibus acatholicorum cum catholicis II 2504; Instr. de motione oecumenica II 2655; natura associationis «International Council of Christians and

Jews» et participatio catholicorum in eiusdem conventibus II 2849; facultas datur cedendi usum paroeciae catholicae pro cultu luterano exercendo III 4228; monitum circa operam circumspecte prudenterque sociandam a catholicis cum acatholicis scriptoribus III 4260; alloc. pontificia de christianorum unitate redintegranda III 4398; Decretum «Unitatis Redintegratio» Conc. Vat. II de oecumenismo III 4601; alloc. pontificia in promulgatione Decreti III 4610; facultas adhibendi ritum tum catholicum et ritum graecum orthodoxum in celebratione nuptiarum mixtae religionis III 4629; declaratio communis Pauli Pp. VI et Athenagorae Patriarchae Constantinopolitani ad unitatem christianorum fovendam III 4802; Directorium ad ea quae a Conc. Vat. II de re oecumenica promulgata sunt exsequenda III 5160, IV 5801; litterae Pauli Papae VI ad Athenagoram I de initis inter Ecclesiam Occidentis et Ecclesiam Orientis rationibus unitatis III 5219; Instr. de natura dialogi cum non credentibus ab allis formis commercii inter credentes et non credentes distinguendi III 5421; alloc. pontificia in aedibus Consilii oecumenici Genavae in qua spem et votum pandit de redintegranda inter christianos unitate IV 5572; declaratio circa doctrinam et praxim Ecclesiae catholicae in materia participationis communis S. Eucharistiae inter fideles diversas confessiones christianas profitentes IV 5735; declaratio communis a Paulo Pp. VI et Vasken I Catholicos, Patriarchae Supremi Armeniorum, circa media unitatis christianorum procurandae IV 5814; Instr. in qua principia et criteria proponuntur circa applicationem dialogi oecumenici in Ecclesia IV 5868; erigitur «Sectio Theologiae oecumenico-patristicae graeco-byzantinae a S. Nicolao» in Univ. S. Thomae Aquinatis de Urbe, penes Institutum oecumenicum Barense sita IV 6072; declaratio communis a Paulo Pp. VI et Mar Ignatio Iacobo III, Patriarcha seiunctae Ecclesiae Antiochiae Syrorum, subscripta, de ea quae communia sunt fidei utriusque ecclesiae IV 6150; normae circa collaborationem oecumenicam in campo et usu mediorum communicationis socialis IV 6160.
Oenipontana Dioecesis: Conventio inter Sedem Ap. et Austriam de eius erectione III 4503, 4533.
Offensa *pudoris* et dimissio religiosis I 232; *iuris* naturalis in abortu humano intendendo IV 6348.
Offertorium Missae: novi usus non introducendi absque venia S. Sedis II 2260.
Officialis *aëronautica* dispensatur ab abstinentia III 4480; *civilis* assistens matrimoniis catholicorum I 86, III 4265; *Curiae* et *Tribunalis* potest constitui a Vicario Ap. I 870; excusatur a choro dum munere suo fungitur II 2741; iura Ordinarii et Officialis in causis matrimonialibus ad modum casus excepti solvendis I 609; Studium Rotale pro futuris Officialibus Tribunalium II 2385; *Sanctae Sedis:* tempus vacanti laboribus et feriis I 849; v. **Pensio.**
Officina marmoria: benedictio II 3564.
Officium *ecclesiasticum in genere:* exercitium ante illus confirmationem I 148; provisio durante bello I 184; decretum de ecclesiasticis officiis canonice instituendis seu providendis II 2760; amissio I 484; conditiones apponendae et poenae applicandae iis sacerdotibus Hungariae qui officia ecclesiastica assumpserunt contra praescripta canonum II 3583, 3819; accessus religiosi saecularizati ad officia ecclesiastica IV 6225; cessatio ab officio quoad pensionem eorum qui pendent ab Administratione bonorum S. Sedis v. **Pensio;** — *episcopale* conferendum v. **Episcopus;** quaestiones de promovendis ad officium episcopale aut ad munus Vicarii aut Praefecti Ap. I 1850;
— *catecheticum* dioecesanum in Italia I 1118; modus subveniendi eiusdem necessitatibus II 2850; *centrale* pro scholis catholicis in Italia I 1385; *civili* clericis interdictum I 124, 585, etiam alumnis Seminariorum et sacerdotibus operariis II 3159, 3164, 3839; «*Filmoteca Vaticana*» erigitur in personam iuridicam cum propriis Statutis III 3980; *informationum* penes Secretariam Status Romani Pontificis durante bello I 2109, 2121;
— *manualia* clericorum et sacerdotum v. supra *civile* et **Operarii;** *matrimonialia:* apostolatus in materia II 2926; *ministeriale* sacerdotum apte renovandum IV 5698; *pastorale* erga turistas III 4341; *ratio officii* seu ex officio vendentes et distribuentes folia periodica communistarum II 2620; Advocati vel Procuratoris religiosis commissum II 3829; *veritatis quaerendae* per media communicationis socialis IV 6258;
— *Actionis Catholicae:* normae pro adimpletione I 1889; *Advocati* et *Procuratoris:* assumi potest a religiosis II 3829; recte exercendum hodie III 4665; *Basilicae* Minoris III 5383; *Capellani generalis* Vicariatus Castrensis in dicione Canadensi III 4116, in Gallia III 4482; *caritatis* erga Ecclesiam Constantinopolitanam III 4810; *catholicorum* erga patriam I 1725; in rebus politicis II 2290, 2299; *censoris librorum* III 3981;
— *Commissionis* centralis postconciliaris III 4979; episcopalis in directionem Collegii Pii Latino-Americani in Urbe III 5452; «Iustitia et Pax» in bonum familiae humanae IV 5646; *Conferentiarum episcopalium* in bonum familiae humanae IV 5646; *confessoris* in domibus religiosarum III 4301; *Consilii:* Nationum Unitarum in consociatione humana tutanda III 4719; Presbyteralis in regimine dioecesis IV 5637; instrumentis communicationis socialis praepositi in efformanda opinione publica IV 6245; *Curiae Romanae* non cadit sub competentia Signaturae Apostolicae III 5415;
— *Deputatorum* seu Senatorum in legis ferendis IV 6313; *Diaconi* qui ad sacerdotium ascendere velit III 5339; *Ecclesiae:* erga Africanas gentes III 5264, erga operarios IV 5565, erga iustitiam in mundo IV 6152, 6178, 6333; *Familiarum nobilium* in Ecclesia III 4457;
— *iudicis ecclesiastici:* a laicis assumendum I 167; post Conc. Vat. II exercendum III 4932; in Ecclesia IV 5740; assumi potest a Diaconis IV 6304; *iuris periti* catholici III 3999; *laicorum* in activitate missionaria IV 5817;
— *missionariorum* emigrantium II 3207; *mulieris* in hodierna societate III 4230; *parochorum* II 2391; *Patrum* Conc. Vat. II tempore medio inter diversas sessiones III 4333; *periti* in causis matrimonialibus II 3208, et in Conc. Vat. II laboribus III 4454; *Promotoris iustitiae* IV 6103; *Superiorum Maiorum:* facultas exercendi officium ante confirmationem in O.F.M. Cap. I 148;
— *Superioris localis:* tempus maximum ad quod constituitur I 112; *Universitatum Ecclesiae* in historia, cultura et paedagogia promovendis IV 6265.
Officium Divinum *in genere:* occurrentia Vigiliae cum alio Officio I 174; recitandum ab Episcopo celebrante I 406; versiculum «Fidelium animae» finita Hora ante Missam Conventualem I 527; antiphona finalis B.M.V. I 548; in Commemoratione omnium fidelium defunctorum I 728; responsoria primi Nocturni I 803; Officia propria et eorum extensio I 810; parochus, duas regens paroecias tenetur recitare Officium utriusque titularis I 1052; Commune unius vel plurium Summorum Pontificum II 2109; de initiis S. Scripturae omittendis vel transferendis II 2132; facultas celebrandi Officium Ssmae Trinitatis feriis II, III et IV post Dominicam ipsius festi II 2245; institutio alumnorum Seminariorum in recitatione II 2265; usus novae Psalmorum versionis latinae II 2274, prout apparet in nova

http://www.obrascatolicas.com

one Breviarii approbata II 2204; dum Hymni, tica, Te Deum, etc., canuntur vel recitantur coram o Sacramento exposito, omnes stare debent II 2385; currentia Officii S. Ioannae de Arc, textus orationis Officio S. Clotildis, Missa pontificaliter celebrata Nona in choro canitur II 2397; Tertiarii: fas illud recitandi extra chorum in oratorio dotico communitatis II 2524; Fratres laici O.F.M. qui una cum clericis Officium persolvunt non ntur recitare orationes dominicas a Regula ipsis scriptas II 2938, 3847; item in O. F. M. II ; satisfactio obligationis choralis in oratorio in- o e rationabili causa III 3917; conceditur sodalibus usus utriusque ritus in recitatione III 4230, 4262; atio Officio Divini loco Officii Parvi B.M.V. III ; nonnulla experimenta contra ius commune vel iculare religiosorum permittuntur quoad recitaem choralem Officii divini III 5242; ordo celebris in locis ubi sollemnitates Epiphaniae, Ascensiot Corporis Christi in Dominicam transferuntur III ; facultates dantur Ordinibus mendicantibus introndi recitationem communem loco recitationis choIV 5563; experimenta quoad Officium permitur in Tertio Ordine saecularis S. Francisci IV 5590; st. Ap. qua Officium divinum ex decreto Conc. II instauratum promulgatur IV 5912; normae a textus ad interim adhibendos in celebratione et u Officii Divini IV 6155; v. **Breviarium, Liturgia arum;**

Chorale v. **Chorus, Servitium** chorale; — *Defunum:* casus in quibus celebratur sub ritu duplici II ; v. **Commemoratio** omnium fidelium defunctorum, **ncti;** — *de Feria:* commutatio cum Officio de cto durante Quadragesima II 3822; — de Sancto Officii de feria durante Quadragesima II 3822; untur dubia de Officio ordinando in festis Sancto- I classis III 4348; — *funebre* sollemne I 348; v. n **Defuncti, Exsequiae;**

Parvum B.M.V.: recitatio «Te Deum» I 691; nova liorque editio approbatur ad usum praecipue so- m laicorum Institutorum perfectionis II 3135; ltas illud substituendi cum Officio Divino III 5100; *Proprium:* Cordis Iesu Eucharistici I 413; Maioris domadae et Octavae Paschae I 425; Boni Pastoris ; declaratio circa Officia propria eorumque extenem I 810; S. Petri Canisii I 845; S. Teresiae a Iesu nte I 890, 938; S. Ioannis M. Vianney I 938; annis Eudes I 947; Cordis Iesu et Octavae I 1003; largaritae M. Alcoque I 1093; Maternitatis B.M.V., Roberti Bellarmino et S. Alberti Magni I 1377; abrielis a Virgine Perdolente I 1384; Pretiosissimi guinis D.N.I.C. I 1533; S. Ioannis Bosco I 1721; oannis Leonardi I 1957; Imm. Cordis B.M.V. II ; Imm. Cordis B.M.V. pro Filiis ipsius Imm. dis II 2341; S. Antonii Patavini II 2347; Mariae ginae Ordinis Minorum» II 2615; Assumptionis .V. II 2889; S. Pii X Papae II 3368; B.M.V. Reae II 3395; S. Ioseph Opificis II 3476; S. Laurentii rundusio III 3961; Instr. de propriis revisendis ad mam Codicis rubricarum III 4160; Instr. de Officiis priis recognoscendis IV 5846;

Sanctae Mariae in Sabbato cum commemoratione i simplicis I 1919;

anticipatio Laudum III 4133; Matutini cum Lauus v. **Anticipatio** Matutini; — *commutatio:* facultas a Superioribus Maioribus O.P. pro subditis I 535; n Ordinariis mexicanis I 920; in alias preces concessa rante bello I 2019; Officii de feria cum Officio de cto in Quadragesima II 3822; — *extensio* Officiorum ad Ecclesiam universalem I 411; S. Teresiae a Iesu Infante I 890; S. Gabrielis a Virgine Perdolente I 1384; S. Ioannis Bosco I 1721; S. Ioannis Leonardi I 1957; S. Pii X Papae II 3368;

— *indulgentiae concessae* eius recitationi coram Ssmo Sacramento: indulgentia plenaria I 1192, extenditur ad moniales aliasque pias mulieres in communi viventes I 1201, magis adhuc extenditur I 1429, etiam ad omnes clericos, novitios et studentes Institutorum perfectionis I 1815; decretum de indulgentiis per recitationem coram Ssmo Sacramento lucrandis I 1467; responsum de indulgentiis recitationi concessis I 1836; Tertiarii S. Francisci adscripti sodalitati B.M.V. de Monte Carmelo frui possunt privilegio sabbatino absque recitatione Officii II 2499;

— *lingua vernacula:* in Officio Hebdomadae Sanctae III 3930; facultas illud recitandi in lingua hebraica III 4260; denegatur usus linguae vernaculae pro recitatione chorali III 4622; Instructio de lingua in Officio divino recitando adhibenda a religiosis III 4795; Litt. Ap. de lingua latina in recitatione chorali retinenda III 5018; facultas datur adhibendi linguam vernaculam in celebratione chorali Officii III 5064; facultas adhibendi linguam vernaculam quoties religiosi laici interveniunt recitationi III 5251; — *Variationes* in rubricis I 1351, 1605, 1897, II 2109, 2347, 3419;

— *Completorium* recitari potest post anticipatum Matutinum cum Laudibus II 3822; — *Hora Parva* ante Missam Conventualem: obligatio illam recitandi a sacerdote discedenti e choro ad induenda paramenta pro Missa II 3477; quaelibet recitari potest ante Missam Conventualem II 3822; — *Lectio Nona* Officii ritus simplicis II 2732; — *Nona:* cantus in choro dum Missa votiva pontificaliter celebratur II 2397; — *Prima* ante Missam conventualem II 3822; v. **Hora** Prima, **Prima;**

— *Vesperae* in Triduo Sacro I 1919; cani possunt cum populo quin Officio diei necessario respondere debeant II 2594.

Oleum *Sacrum:* provisio et distributio I 22; decretum de eorum confectione anno 1943 II 2238; Missa dicenda ab Episcopo qui sacra Olea conficit extra feriam V in Cena Domini, et ritus servandus a sacerdote Oleum infirmorum confecturo III 4120; facultas data Ordinario non Episcopo consecrandi Olea sacra III 4553; facultas permittendi sacerdotibus oleum infirmorum secum deferendi III 4654; Ordo recognitus benedicendi Oleum catechumenorum et infirmorum et conficiendi Chrisma promulgatur una cum normis gener - libus novi Ordinis IV 5935;

— *liturgicum:* permittitur usu olei vegetalis I 1982, vel cuiuslibet olei pro luminaribus ante Sacramentum II 2115; decreta de parte olei in candelis pro functionibus liturgicis II 3805, III 4159.

Olisipo: Congressus de religiosis II 3823.

Olivetti mons: Abbatia nullius II 2111.

Omissio *publicationum* praematrimonialium I 751; *motus localis* in Via Crucis I 895; *lectionis* Passionis in Dominica Palmarum I 1517, II 2882, et Prophetiarum II 2882; *inquisitionis* de natalibus ordinandorum I 1870; *precum* Leonis XIII in Missa I 1919, II 3399, et Missae ad pedem altaris III 4765, 4940; «*Alleluia*» in Missis votivis I 2059; *initiorum* S. Scripturae in Officio divino II 2132; *inscriptionis* nominis in albo associationis II 2756; *orationum* de Tempore vel collectae imperatae, II 2320, aut de Sacramento exposito in Missa de Summo et Aeterno sacerdote II 2756; *unctionis* in pectore et inter scapulas in baptismo feminarum II 2880; *interpellationum* primae uxoris in baptismo polygami II 3030, 3031, III 3958; *verborum* «*Mysterium fidei*» in libris liturgicis II 3847; *Missae pro populo* in festis vulgo dictis Patronorum III 4168; — *versus* «Fidelium animae» I 527, III 4765; *Processionis* et recitatio Litaniarum Sanctorum III 4765; *sanationis* in radice cum certe non constat de impotentia viri III 5071; *cursus pastoralis* et ius vocis activae in electionibus III 5072:

Omnium fidelium defunctorum v. **Commemoratio.**

Omnium Sanctorum: *festum:* Missa cantata permittitur de B.M.V. Assumptione occasione definitionis dogmaticae ipsius Assumptionis II 2800; ieiunium et abstinentia in vigilia II 3443.

Onanismus artificialis seu usus mediorum artificialium contra prolis conceptionem damnatur II 3391.

Onanistica vel condomata copula disuadere solet dispensationem de rato et non consummato III 5023.

Onera *canonicalia* seu *choralia* I 79; ex iure particulari I 537; *hypothecae* Ecclesiae paroecialis I 128; — *Missarum* et *Fundationum:* reductio I 317, 484, 2083; Capellania cum adnexa celebratione Missae I 882; reductio et satisfactio I 2083; sanantur defectus reductionis et cumulationis Missarum pro legatis II 3272; revocantur vel suspenduntur ad tempus omnes facultates circa onera Missarum II 2865, IV 6166; exstinctio onerum IV 6122; religiosi exhibeant elenchum harum facultatum IV 6212; *Ordinationis sacrae:* regulae servandae in processibus super nullitate s. Ordinationis vel onerum sacris Ordinibus inhaerentium I 1282; normae ad causas parandas de S. Ordinatione eiusdemque oneribus III 4463; dispensatio ab oneribus s. Ordinum: formula Rescripti et conditiones III 5101; interpretatio normarum IV 6288; *Patronatus:* normae circa obligationes et onera adnexa exercitio iuris I 956.

Opera *artis:* tutela II 2163; restitutio II 2390; exemplaria fotographica II 2831; commissio et exsecutio II 3038; commodatio III 4687; cura patrimonii IV 5989; v. **Ars, Obiectum** artis; — *damnata* v. **Damnatio** operum, publicationum, **Vigilantia;** — *externa* monialium et clausura servanda III 5147; v. **Clausura** monialium, **Moniales;** — *institutionis* christianae religiosae v. **Doctrina** Christiana; — *internationalia* catholica non instituenda nova, nisi consulta Sede Apostolica II 2759; Directorium et normae quibus ipsa definiuntur IV 6187;

— *Missionalia Pontificia:* coordinatio I 1089; in specie cum Unione Cleri pro Missionibus I 1787, 1821, II 2614, 2613; relationes cum Institutis missionariis in Italia II 2883; iura Ordinarii loci quoad visitationem Directionis nationalis et dioecesanae Operum III 4035; Instr. de ordinanda cooperatione missionali Episcoporum quoad Pontificalia Opera Missionalia necnon circa incepta particularia Dioecesium pro missionibus IV 5480; alloc. pontificia: de Pont. Operibus Missionalibus continuo renovandis et aptandis IV 6271; de finibus Operum Missionalium propriis IV 6323; v. singula Opera sub voce **Opus;**

— *pia* cum adnexis indulgentiis: collectio I 1027; facultas indulgentias eis adnectendi a Paenitentiaria Ap. tantum concedenda I 1462; nova collectio I 1844; per mensem agenda I 2052; ditata indulgentiis pro orientalibus II 2208; praescripta ad fruendas gratias associationum II 2319; v. **Preces;**

— «*pro Deo*», idest «Unio Internationalis» et alia quae sub hoc nomine veniunt III 4655; — *pro operibus* caritatis et religionis tutandis: Institutum Civitatis Vaticanae II 2131, 2237; v. **Institutum** caritatis; — *religiosorum* in apostolatu exercendo propria II 2835;

— *Securitatis* nationalis: mitigatio ieiunii eucharistici pro addictis tempore noctis II 2109; — *socialia:* constituitur Patrona III 4021; — *socianda* inter scriptores catholicos et acatholicos III 4260; — *Societatis Iesu:* motus pro mundo meliore III 4911; v. **Opus.**

Operarii *laborantes* apud exteras nationes: documenta obtinenda ad nuptias I 314; mitigatur pro eis lex abstinentiae et ieiunii I 809; item ieiunium eucharisticum I 1910, 1963, 1996, II 2215, 2232, 2330, 2396, 3027; facultas eos absolvendi sacramentaliter forma generali durante bello I 1963, 1996; item celebrandi Missam vespertinam II 2232, 2396, 3141; solutio conflictus inter operarios et heros in regione Insulensi I 1060; alloc. pontificiae ad eos: de natura societatum christianarum operariorum, de earum relationibus cum aliis societatibus similibus deque ipsorum influxu in ordinem socialem civitatum II 2270, de festo liturgico S. Ioseph Opificis instituendo II 3393, de summa doctrinae socialis Ecclesiae III 4976; Patronus constituitur S. Gabriel Archangelus opificum et ministrorum artium vulgo «telecomunicazioni» II 2864; de valore et dignitate humani laboris III 5352; Iubilaei condictiones mitigantur ob exiguitatem eorum stipendiorum II 2731; opus in Civitate Vaticana constituitur ad eorum religionem et pietatem excolendam III 4488;

— *S. Ioseph Opifex:* instituitur festum liturgicum II 3393; facultas transferendi sollemnitatem externam ad feriam II mensis septembris in S.F.A.S., qua festum civile operariorum ibi recolitur II 3464; Officium, Missa et Elogium pro martyrologio II 3476;

— *sacerdotes et religiosi:* non probatur usus permittendi sodalibus Institutorum perfectionis experientiam sic dictam «stage» penes sacerdotes-operarios, aut directe penes portus, fabricas aliave officia publica in Gallia II 3164; notificatio de religiosis sacerdotibus-operariis a laboribus manualibus revocandis et de tali licentia in posterum non concedenda II 3183; praedictae normae extenduntur ad Hispaniam II 3837, praesertim pro alumnis Seminariorum II 3839, III 3924; experimentum apostolatus sacerdotum operariorum cessare debet, ab aliis formis substituendum III 3958.

Opifices v. **Operarii.**

Opiniones *falsae* circa fundamenta doctrinae catholicae: Enc. «Humani generis» II 2769; *periculosae* hodiernae: relatio Commissionis Synodi Episcoporum circa illas III 5260; *publica* efformanda praesertim quoad rem ecclesiasticam et religiosam IV 6245.

Opium: remedium contra illud I 1236.

Oppida in quibus nullus commoratur sacerdos: asservatio et custodia Eucharistiae II 2349.

Oppositio inter devotionem obiectivam et subiectivam, inter consilia et praecepta pietatis II 2523.

«Optatam totius»: Decretum Conc. Vat. II de institutione sacerdotali III 4747.

Optatio filiorum emigrantium pro paroecia personali aut territoriali I 1852.

Optio *inter Canonicos:* optio et nominatio ad canonicatus I 15; ad Dignitates in Capitulis I 231; ius optionis et electionis Canonicorum I 588; optio ad praebendas I 1163; optio ad domos canonicales I 1163, 1432;

— *inter Dioeceses et Episcopos* suburbicarios: ius optionis abrogatur III 4166.

Opus «*Apostolatus maris*» v. **Apostolatus** maris opus; — «*Apostolicum*» in Hibernia: Consilium generale constituitur II 2241; facultates ei concessae II 2442; v. **Hibernia;** — «*Apostolorum amoris infiniti*» supprimitur et eiusdem auctor monetur II 3570; — «*Assistentiae*» in Italia constituitur Pontificium in personam iuridicam erectum II 3148; Statuta Operis II 3148; normae generales seu Statuta pro centris missionariis, religiosorum qui sub auspiciis Operis laborant II 3581; — *civile*

http://www.obrascatolicas.com

tivum vel beneficum personis ecclesiasticis com-
m: conventio ineunda III 4408; — *consecrationis*
iarum Cordi Iesu I 108, 122; — *Ecclesiae* in educa-
et cultura universa consortionis humanae curanda
937; — *informationum* penes Secretariam Status
ite bello I 2109, 2121; — *legislativum* Congrega-
Generalis S.I. laudatur III 5315; — *operariis*
one ac pietate excolendis Civitatis Vaticanae III
— *Patronatus:* hereditas fiduciaria in Opus I 872;
Praeservationis Fidei in Locis Sanctis unitur cum Or-
Equestre S. Sepulcri sub regimine Patriarchae Hie-
ymitani I 924; Opus a Leone XIII conditum muta-
novum constitutum «Pontificium Opus praeservan-
idei novisque Romae templis exstruendis» I 1189;
Propagationis Fidei: Consilium centrale consti-
pro Italia I 372; amplificatio Operis I 459; Sta-
Operis I 461;Statuta Consilii Superioris generalis
; Missa votiva I 507; modus procedendi I 512;
ta circa pecuniam collectam et transmittendam
ont. Opus, constitutio duorum Consiliorum cen-
m pro regione canadensi et nominationes I 523;
tum Oratorii privati conceditur sacerdotibus in
ilia Operis adscitis I 653; privilegium pauperum
scriptio sodalium in albo I 921; adscriptio soda-
religiosorum I 931; relationes inter hoc Opus et
tuta religiosa missionalia I 955; sodales indigent
ali eleemosyna ad lucrandum Iubilaeum I 1028;
us et criterium procedendi in erogandis subsidiis I
; apud Orientales ordinandum I 1939; nuntius
mi Pontificis CL anno exorto a fundatione Operis
s IV 6323;
Sanctae Infantiae: dies assignatur singulis annis ad
precibus et collata stipe promovendum II 2834;
indicitur quotannis tempore natalicio II 2841;
Sancti Petri Apostoli pro Cleri indigenae institu-
: adprobatur I 298; Statuta propria I 1091; Epist.
anno LXXV exeunte a condito Opere in qua Opus
atur et inter alumnos scholarum mediarum totius
propagandum proponitur III 4635; media diffus-
s inter alumnos scholarum indicantur III 4661;
Terrae Sanctae: facultates ei tributae et earum
I 1958;
Vocationum religiosarum Primarium: erectio II
; Statuta II 3367; normae ad Statuta exsequenda
67; auxilium et collaboratio Operi praestandum II
; aggregatur Domus generalis O.F.M. Conv. Operi
ario III 4508;
Vocationum sacerdotalium apud S.C. de Seminariis
udiorum Universitatibus constituendum I 2098;
ta II 2210; et normae pro eorum exsecutione II
; auxilium ei praestandum a sodalibus Actionis
olicae III 4111.

«Opus Dei» seu Societas sacerdotalis Sanctae Cru-
erectio in Institutum saeculare II 2231; quaenam
menta exhibere debeat Ordinariis locorum ubi
stolatum exercet II 2619; consensus Ordinarii loci
centrum non autonomum constituendum et aposto-
m exercendum Instituti II 2623.

Oraison Marc: auctor libri damnati II 3350.

Oralis acceptatio rescripti II 2938.

Oratio *XL Horarum:* celebratio Missae durante
tione I 173, 184, 1163; in feriis V et VI Maioris
bdomadae II 2739; normae recognitae servandae in
be IV 5827;
— *in Missis: Ssmi Sacramenti* dicenda in Missa:
positionis solemnis I 929, Sabbati Sancti I 947, Sum-
et Aeterni Sacerdotis II 2756; *S. Pauli* pro gratiarum
ione I 1715; consecrationis ecclesiae in honorem
M.V. I 1715; de *memoriis* IV 5987; — *tertia* in Do-
minica anticipata vel reposita I 1715; — «*A cunctis*»:
consuetudo addendi nomen Patroni I 1902; — *de tem-
pore* «Deus qui de Beata» I 2100; omittenda vel adden-
da sub una conclusione II 2320; — *collecta imperata*
v. **Collecta** imperata; — *Rogationum* in duplici I classis
II 2320; — *Officii* S. Clotildis II 2397;
— *dominicae* a Fratribus laicis O.F.M. Cap. recitan-
dae vi Regulae: omittuntur cum Officium persolvunt
cum clericis II 2938; item in O.F.M. II 3822; obligatio
religiosorum eas recitandi, impletur per recitationem
Officii Parvi vel Breviarii II 3847;
— *extraliturgica:* usus Psalterii iuxta novam latinam
versionem II 3094; — *Extremae Unctionis* in lin-
gua vernacula II 3601; — «*Fatimae*» inter decades
Rosarii B.M.V. II 3451; — «*fidelium*»: solvuntur dubia
III 4798; invocatio peculiaris «pro pace» inserenda III
4956; — ad *mentem* Romani Pontificis pro lucrandis
indulgentiis II 3277; — pro *opportunitate* sacerdotis seu
«universalis» Papae Clementis XI dicta III 4024.

Oratoris Rescripti acceptatio II 3291.

Oratorium *cultus:* custodia et cultus Eucharistiae
I 126; sepultura in eisdem I 916; clausula «visitandi
ecclesiam vel oratorium» pro indulgentiis I 1512; bene-
dictio cineris sine cantu II 2319; locus ubi debet collo-
cari tabernaculum Eucharistiae II 3809; *coemeterio-
rum:* distantia inter altare et sepulchra I 1514; *militum:*
erectio Viae Crucis II 2125; *navis:* asservatio Eucha-
ristiae II 3239; celebratio Missae «Stella maris» II 3781;
— *privatum* conceditur sacerdotibus Operis a Propaga-
tione Fidei I 653; *publicum:* asservatio Eucharistiae in
commodum fidelium I 1896; *religiosorum:* acquisitio in
eis indulgentiarum ecclesiis Ordinis concessarum I 760,
969; Ssmum Sacramentum venerari potest ibi asserva-
tur durante Triduo Sacro I 1408; facultas recitandi in
illo Officium chorale II 2524, III 3917; *Tertiariorum:*
calendarium adhibendum et Missa celebranda III 4167;
— *recreationis:* pro associationibus catholicis: usus
instrumenti televisifici II 3809.

Orbem: extensio Iubilaei ad I 805, 1523, II 2842;
ratio et usus indulgentiae Iubilaei I 1530, II 2847.

Ordinariatus Orientalis: pro graecis-ruthenis in
S.F.A.S. I 1028, 2020, et in regione canadensi I 1170;
pro fidelibus rituum orientalium in Brasilia II 2937, in
Gallia II 3293, a quo separatur coetus armenorum in
Exarchatus formam ordinatus III 4060, in Argentina
dicione III 3925.

Ordinarius: *Consilium administrationis* rei tempo-
ralis Collegii S. Anselmi I 834; *potestas* Vicarii Coopera-
toris I 1512 et Capellani militum III 5447; *processus*
super causis historicis Servorum Dei I 1909; nullitatis
ex capite Procuratoris non legitime constituti III 4015;
Servorum Dei III 4507, 4532; *servitium* militare ordi-
narium v. **Servitium** militare.

Ordinarius *loci:* in decreto «Redeuntibus» I 175;
Facultates quinquennales v. **Facultates** Ordinariorum;
dependentia monialium ab eis in Gallia, Belgio I 210,
592, in Hispania I 907, 1979; item Conferentiarum
S. Vincentii a Paulo I 335; confessarii Urbis absolvere
possunt a censuris reservatis ab Ordinariis I 296;
mandatum Ap. semel pro semper eis datum pro Bene-
dictione Abbatum O.S.B. I 397; actio iudicialis contra
eorum decreta I 585; auctoritas permittendi transitum
monialium ab uno in aliud monasterium eiusdem Ordi-
nis I 843; modus se gerendi erga adscriptionem cleri-
corum societatibus «Rotary Clubs» I 1004; normae
quas servare debent in beneficiorum collatione impe-
tranda a Sede Ap. I 1195; relationes inter Ordinarium
loci et paroecias aliave pia Instituta religiosis in Italia
commissa II 2439; subiectio monialium O.P. I 1537;

usus concessionum Ordinariorum locorum circa ieiu-
nium in diebus ieiunii Regulae I 2025, 2102; Instr. de
observandis cum petunt a Dataria Ap. collationem be-
neficiorum non consistorialium, reservata vel devoluta
Sedi Ap. II 2105; media recurrendi ad Sedem Ap.
praesertim pro dispensationibus durante bello II 2108;
exemptio Instituti Filiarum Charitatis II 2383; usus
throni a Legatis Pontificiis, praesente vel absente Ordi-
nario II 2421; clerici emigrantes indigent acceptatione
Ordinarii ad quem II 2425; normae ab eis servandae
in erectione Institutorum saecularium II 2488; latini
possunt dispensare cum orientalibus proprio Ordina-
rio carentibus II 2507; documenta Instituti «Opus Dei»
exhibenda Ordinariis locorum ubi apostolatum exer-
cent II 2619; auctoritas in proprios clericos et regimen
internum Institutorum saecularium II 3120; horum
subiectio II 3120; suadentur ut non acceptent proces-
sus dissolutionis matrimonii quoties pars catholica in-
tendit novas nuptias contrahere cum acatholicis II
3420, 3867; competens ad permittendas Missas Vesper-
tinas II 3515; conventio inter Ordinarium loci et Insti-
tutum religiosum cui paroecia committitur ad nutum
S. Sedis II 3570, et conditiones II 3589; orientales, ca-
rentes proprio Ordinario subsunt latinis extra proprium
Patriarchatum III 3964; suadentur ut recurrant ad Se-
dem Ap. in dubio de recto usu Privilegii Paulini III
4265; item in applicatione canonis 72 Conc. Trullani
III 4470; potest concedere acatholicis facultatem standi
in iudicio ecclesiastico, etiam in causis nullitatis ma-
trimonii III 4943; nequit concedere ter Missam litare
in sabbatis aut vigiliis festorum de praecepto III 4993;
potest declarare nullitatem matrimonii ex can. 72
Conc. Trullani ad modum casus excepti III 5190;
nequit valide solvere matrimonium in favorem fidei III
5218; Instructio de relationibus in territoriis Missionum
inter Ordinarios locorum et Instituta missionalia IV
5483, et schemata conventionis in materia IV 5700;
potest instruere immediate causam de rato et non
consummato IV 5916; solvitur per arbitratum conflictus
inter Ordinarium loci et nonnullos sacerdotes qui poe-
nas canonicas subierant ab eo impositas IV 6051; de-
claratur lis finita in recursu coram Signatura Ap. ob
decreti Ordinari loci revocationem IV 6193; Ordina-
rius competens in Italia ad decidendas causas matri-
moniales in casibus exceptis est Archiepiscopus Sedis
Tribunalis regionalis IV 6265; potest concedere in
adiunctis particularibus celebrationem unius Missae
iuxta veterem ritum romanum IV 6282; retractatio
renuntiationis canonicatui ab Ordinario loci acceptatae
IV 6295; v. **Episcopus.**
— *Facultates* v. **Facultates** Ordinariorum locorum;
— *iura:* deferendi iuramentum suppletorium de statu
libero I 313; in causis matrimonialibus per processum
documentalem ut casus excepti, solvendis I 609, 616;
visitandi ecclesias religiosorum exemptorum I 681;
declarandi via administrativa nullitatem matrimonii ex
capite clandestinitatis I 693; interdicendi actionem
politicam viris ecclesiasticis I 868; imponendi collectas
imperatas I 910; quoad professores religionis in scholis
mediis religiosorum II 2508, 2509, III 3921; permittendi
coëducationem in scholis publicis religiosarum femi-
narum III 3983; visitandi Directionem nationalem et
dioecesanam Operum Missionalium Pontificalium III
4035; iudicandi de capacitate ad matrimonium con-
trahendum illius qui morbo schizophrenico laborat III
4254; moderandi concelebrationem Missae in ecclesiis
religiosorum III 4928; v. singulas materias;
— *licentia:* pro translatione Missarum extra dioece-
sim I 367; pro clericis partem efformantibus directionis
publicationum periodicarum I 969; pro centro non
autonomo Instituti «Opus Dei» constituendo et pro
apostolatu exercendo II 2623; pro laurea honoris causa
concedenda in scientiis civilibus III 4507; benedictio
nuptialis impertiri potest tempore clauso absque li-
centia Ordinarii III 4797;
— *obligationes:* imbuendi pueros in catechesi chri-
stiana I 686, et curandi eorum et adulescentium insti-
tutionem I 698; invigilandi circa libros et periodicas
publicationes I 1891, erga sacerdotes et fideles alieni
ritus commorantes in loco I 1900;
— *Americae Latinae* v. **America** Hispano-latina, **Fa-
cultates** Americae;
— *Castrensis:* facultates v. **Facultates** castrenses; con-
stitutio v. **Erectio** Vicariatus Castrensis; iurisdictio
v. **Castrensis** iurisdictio; in singulis nationibus v. voces
uniuscuiusque nationis;
— *Missionum:* Facultates decennales v. **Facultates**
missionales; subiectio eidem Sororum in Missionibus I
1779; relatio quinquennalis S.C. de Prop. Fide mit-
tenda III 3893; v. **Missiones;**
— *Orientales* v. **Clericus** orientalis, **Emigrantes** Orien-
tales, **Iurisdictio;** facultates Ordinariorum Orientalium;
— *Regularis:* exemptio monialium ab eorum iurisdi-
ctione in Gallia et Belgio I 210, 592, in Hispania
I 907; subiectio monialium I 1537;
— *specialis* constitutus pro clericis profugis in Ita-
liam I 149.

Ordinatio Sacra *in genere:* clericorum militare ser-
vitium obeuntium I 1; unctio manus in ordinatione I 1;
episcopus proprius I 225, 1361; incardinatio illius qui
ordinatur servitio alius dioeceseos I 225; dubium de
incardinatione I 225; privilegium ordinandi absque
litteris dimissoriis I 333; copia aquae in calice ordina-
tionis I 760, 1383; exercitia spiritualia praemittenda I
945; Instr. «Quam ingens» de scrutinio praemittendo
ante Ordines I 1203; defectus curriculi theologici I
1596; tempus Ordinationis sacrae I 1725; non consecra-
tio calicis et patenae non officit validitatem I 1785;
facultas omittendi inquisitionem de natalibus Ordinan-
dorum in nonnullis casibus et regionibus I 1870; de
Episcopo proprio Ordinationis I 1930; collatio extra
tempora et dies praescriptos I 1980; extenduntur ad
clericos et religiosos S.C. de Prop. Fide subiectos
Instructiones S.C. de Sacramentis et de Religiosis de
institutione clericali et religiosa Ordinandorum I 2042;
tempus conferendi Tonsuram et Ordines minores I
2043; effectus litterarum tantum testimonialium in
Societatibus quae hoc privilegio gaudent II 2245; alum-
norum extra Seminaria per Germaniam commoran-
tium post bellum II 2336; ius dandi litteras dimissorias
sodalibus Societatum in communi viventium I 2430;
scrutinium urgetur peragendum ante Ordines II 3435;
Ordinatio a quodam Episcopo acatholico collata de-
claratur inefficax III 3936; facultas admittendi filios
adulterinos III 5252; v. **Clericalis** institutio, **Formatio;**
— *Diaconi:* extensio manus I 536, 553; forma Ordi-
nationis plurimorum I 1379; novus ritus III 5386, 5420;
facultas Episcopi dispensandi a defectu aetatis Diaco-
nos ordinandos permanentes uxoratos IV 5867; — *Epi-
scopi:* de duobus Episcopis adstantibus II 2256; novus
ritus III 5386, 5420; — *presbyteri:* modus ordinandi
concelebrationem Missae ordinationis sacerdotalis III
4798; novus ritus III 5386, 5420;
— *irregularitates* v. **Irregularitas;** — *litterae* dimis-
soriae v. **Litterae** dimissoriae; — *titulus* ordinationis I
592: mensae communis I 592, 641, 1181, 1609, 1628,
missionis I 592, 1181:
— *ritus Ordinationis:* partes quae lingua vernacula

http://www.obrascatolicas.com

ssunt III 4689; modus ordinandi concelebratio-
Missae in qua ordinatio sacerdotalis confertur III
novi ritus ad Ordinationem Diaconi, Presbyteri
scopi III 5386, 5420;
rocessus de causis Ordinationis: Regulae servan-
processibus super nullitate S. Ordinationis vel
n sacris Ordinibus inhaerentibus I 1282; normae
usas parandas de S. Ordinatione eiusdemque
us III 4463; novae normae ad apparandos causas
ionis ad statum laicalem cum dispensatione ab
us Ordinatione connexis IV 5964, 5966, 6288;
um Servorum Dei IV 5492.
rdinatio: *Academiae*, Collegii, Scholae etc. v.
ae; *Actionis Catholicae* in Italia I 1363; *activitatis*
nalis IV 5480; — *Anni* liturgici IV 5496; — *Archi-*
ecclesiasticorum III 4130, 4374; *Basilicae* Colle-
S. Nicolai in Urbe Bario III 5293;
Cantus Missae seu Gradualis Romani post in-
tionem liturgicam IV 6286; *Civitatis Vaticanae:*
istratio religiosa I 1058; *Collegii* S.F.A.S. in
I 1532; *collocutorii* monialium IV 5845; *Com-*
nis dioecesanae de re cinematographica in Italia
45; biblicae IV 6107; *Consilii* Presbyteralis III
IV 5637, Pastoralis III 5106;
Curiae Romanae iuxta Ordines Praelatorum eius-
1574; ordinatio personarum apud illam adlabo-
m II 2869; Const. Ap. «Regimini Ecclesiae» de
denuo ordinanda III 5224; nova ordinatio per-
um statuitur III 5298;
Dioecesis Romanae III 4937, 4958, et Parisiensis III
5038; *Doctrinae* christianae I 594; *Domus* Ponti-
III 5342; *Institutionis* clericalis et religiosa v.
alis institutio, **Formatio, Institutio;** *Liturgiae:*
liturgica recte promovenda et ordinanda II 2233;
utionis Constitutionis conciliaris de S. Liturgia
40, 4620, 5150; *Liturgiae Horarum* in Hebdomada
a et tempore paschali pro iis qui veteres libros
nt IV 6244; *Missae* quae celebratur vespere sab-
el festorum III 4718; *novitiatus* et *domorum stu-*
n cum sodalibus ad varios ritus pertinentibus II
Operum «Pro Deo» III 4655; *pensionum* apud
Ap. I 1837; nova ordinatio IV 6235; v. **Pensio;**
gationis prolis humanae III 5405; *scholarum pu-*
um: normae II 2345; *Seminariorum* in Italia I 298;
lia et regionalia in Missionibus III 4332; *Studii*
S.C. Concilii I 235, Statuta seu normae I 248,
973; penes Rotam Romanam II 2273, 2292;
li Episcoporum III 4715; v. singulas materias;
Tribunalium: civilium Civitatis Vaticanae I 1412;
iasticorum pro causis nullitatis in Italia I 1902,
in Insulis Philippinis I 2024, 2056, II 3577, 3578;
cione canadensi II 2328, 2341, III 4697; in Insula
e Novae II 2768; in Provincia ecclesiastica Sher-
ensi II 3027; in regione pastorali: Tolosona III
4651, Massiliensi III 4632, 4633, Campaniae et
rdiae III 5073, 5074, Parisiensi III 5314; pro
ibus causis: in regione Tolosana III 4667, Cam-
ae et Picardiae III 5277; dicionis Columbia-
III 5243, 5244; normae pro Tribunalibus inter-
cesanis et regionalibus aut interregionalibus erigen-
et ordinandis IV 5949; v. **Constitutio, Erectio** Tri-
alium, **Tribunalia** Ecclesiastica.
Ordinationes ad exsequendam: Const. Ap. «Deus
ntiarum Dominus» I 1301, Const. Ap. «Veterum
entia» III 4275, ad novum Ordinem Hebdomadae
ctae II 2955, 3584, ad editores liturgicos III 4096.
Ordinatus in sacris v. **Ordinatio, Ordines** et singulos
ines; *servitio* alius dioecesis I 1361; v. **Ordinatio.**
Ordines Equestres: Ordo Equestris S. Sepulcri
Hierosolymitani: abolitio Magni Magisterii et unio cum Opere a Praeservatione fidei in Locis Sanctis sub regimine Patriarchae Hierosolymitani Rectoris et Administratoris Ordinis I 924; controversia cum Ordine Melitensi I 1345; erigitur in personam iuridicam et nova Statuta eidem dantur II 2629; nova Statuta recognita III 4330; S. Ritae v. **Ordines Militares;**
— *dignitas:* Motu pr. de Ordinum Equestrium dignitate iis deferenda qui Civitatibus praesunt III 4971.
Ordines Militares: relationes inter Hierarchiam Ecclesiae et Ordines Militares Equestres II 2595; Ordines militares qui a Sede Ap. recognoscuntur IV 5795;
— *Ordo Constantinianus S. Georgii:* eius conditio militaris negatur I 706;
— *Ordo Fratrum Militum Hospitalis S. Ioannis Hierosolymitanus*, nunc *Ordo Melitensis* nuncupatus: controversia cum Ordine S. Sepulcri I 1345; sententia definitiva Cardinalium in causa circa Ordinem II 3131; Chirographus Ap. II 3352; novus Codex legum ei datur III 4909;
— *Ordo Supremus Militaris Hospitalarius Equester S. Ritae:* declaratio circa titulos honoris causa ab hoc Ordine datos II 2595;
— *Ordo Militaris Templariorum:* restauratio privata declaratur illegitima IV 5866.
Ordines liturgici: *Ordo Baptismi adultorum:* delentur formulae abiurationis contra religiones non christianas III 3984; Decretum generale quo Ordo in varios gradus distribuitur per quos catechumeni progrediente instructione usque ad baptismum perducuntur III 4273; Additiones et variationes circa veterem Ordinem III 4273; v. **Ordo** initationis christianae;
— *Ordo Baptismi parvulorum:* recognitus approbatur IV 5540; vacatio legis pro novo Ordine IV 5589; normae pro Urbe IV 5876, 5894;
— *Ordo Benedictionis:* quinque scapularia sub unica formula pro byzantinis II 2169; *Abbatis et Abbatissae* promulgatur una cum Normis IV 5916; *Olei catechumenorum et infirmorum* et conficiendi chrisma cum Normis propriis IV 5935;
— *Ordo Cantus Missae*, seu Gradualis Romani recognitus cum Normis IV 6286; — *Ordo Communionis sub utraque specie* III 4655; — *Ordo concelebrationis* Missae promulgatur III 4655; dubia circa illum soluta III 4669, 4685, 4698, 4764; v. **Concelebratio** Missae;
— *Ordo Confirmationis* recognitus approbatur IV 6141: editio typica IV 6146; — *Ordo consecrationis virginum:* promulgatur IV 5829; solvuntur dubia IV 5986;
— *Ordo exsequiarum:* usus linguae vernaculae I 1245; novus Ordo approbatur cum normis generalibus propriis IV 5606; — *Ordo Extremae Unctionis:* pro coptis I 1492; v. infra *Ordo Unctionis Infirmorum:*
— *Ordo Hebdomadae Sanctae:* novus instauratur II 3412; Instructio de Ordine rite peragendo II 3415; editio typica II 3420; eduntur «cantus gregoriani» novi Ordinis II 3460; solvuntur dubia circa eius interpretationem II 3463; Additiones et Variationes II 3464; functiones «Tridui sacri» iuxta Ordinem II 3466; Ordinationes et declarationes circa ipsum II 3584; variationes in Ordinem inducendae III 4660;
— *Ordo initiationis christianae* adultorum noviter confectus promulgatur cum Normis propriis IV 6197;
— *Ordo Lampadis* seu *Unctionis infirmorum* pro coptis I 1492; — *Ordo Lectionum Missae* adhibendus IV 5558; eius usus IV 5591; novus Ordo cum normis propriis statuitur IV 5897; — *Ordo matrimonii* celebrandi recognitus IV 5494;
— *Ordo Missae:* decretum quo editur III 4625; variationes inducendae III 5170; solvuntur dubia circa ipsum

III 4669, 4698, 5049, 5065, 5247, IV 5856; novus Ordo Missae et Institutio generalis Missalis Romani promulgatur IV 5514; solvuntur dubia IV 5624, 5671, 5745, 5856, 5987; in editionibus Missalis Romani addatur Appendix cum Ordine Missae et nonnullis formulariis in lingua latina IV 5679; quaedam aptationes Ordinis conceduntur pro Iaponia IV 5683;
— *Ordo Professionis religiosae* instauratus promulgatur IV 5751; interpretationes vernaculae IV 5863; normae pro adaptando caeremoniali proprii ritus Professionis IV 5864;
— *Ordo sepeliendi parvulos* III 4326;
— *Ordo Unctionis infirmorum* pro coptis I 1492; Decretum quo Ordo Unctionis infirmorum eorumque pastoralis curae in editione typica promulgatur una cum normis servandis IV 6336;
Ordines religiosi: Professio religiosorum laicorum in Ordinibus Regularibus I 227; Episcopi religiosi possunt uti rocheto I 297; Instructio circa recognitionem iuridicam civilem acquirendam in Italia post Concordatum I 1156; facultas datur ut Adsistentes interesse possint Capitulo generali Ordinis II 3822; tollitur «vetitum» S.C. de Prop. Fide ut Superiores Regulares Missionum habeant vocem activam in Capitulo Ordinis III 4499; curent uniformitatem liturgicam ubique, salvo ritu Ordinis proprio III 4910; facultas transeundi a proprio monasterio sui iuris in aliud eiusdem Ordinis absque Beneplacito Ap. III 5277; facultas datur Ordinibus Mendicantibus introducendi recitationem communem pro chorali IV 5563; clausura papalis Ordinum religiosorum, exceptis Monachis, supprimitur IV 5756, 5831; alloc. pontificiae v. **Allocutiones** ad religiosos, **Congregationes** Religiosae, **Institutum** perfectionis religiosae, **Religiosus.**
— *Ordo Basilianus S. Iosaphat* I 1388;
— *Ordo Canonicorum Regularium S. Augustini:* approbatur Confoederatio Congregationum III 3932;
— *Ordo Carmelitarum:* Epist. Ap. ad Moderatorem generalem labente saeculo sexto a «Privilegio sabbatino» circa devotionem in B.M.V. de Monte Carmelo I 438;
— *Ordo Carmelitarum Discalceatorum:* FRATRES: habitus Fratrum Donatorum I 897; facultas dicendi Missam Conventualem post Tertiam vel Nonam in Collegiis studiorum I 1517; facultas differendi Capitulum generale ad finem belli II 2153; denegatur facultas substituendi lanam cum alia materia pro scapularibus O.C.D. manentibus indulgentiis II 2565; Institutum Spiritualitatis in Urbe alumnis externis aperitur III 3934; eiusdem approbatio III 3963, una cum definitiva Statutorum III 4451; Facultas Theologica SS. Teresiae a Iesu et Ioannis a Cruce in Urbe, titulo «Pontificiae» decoratur III 4373; MONIALES v. **Carmelitae** Discalceatae moniales;
— *Ordo Carthusianus:* Epist. Ap. Ministro Generali missa de valore vitae eremiticae et de ius coniunctione cum sacerdotio et cultu liturgico IV 6045; — *Ordo Cisterciensis Strictioris Observantiae:* facultas transeundi a proprio monasterio sui iuris in aliud eiusdem Ordinis absque Beneplacito Ap. III 5277; v. **Cistercienses;**
— *Ordo Clericorum Regularium a Somascha:* S. Hieronymus Aemilianus declaratur Patronus orphanorum I 937; — *Ordo Eremitarum S. Augustini:* causa legatorum piorum inter parochum et Ordinem in Philippinis I 463; summarium indulgentiarum, privilegiorum et indultorum Ordinis I 721;
— *Ordo Fratrum Minorum:* ieiunium vi Regulae in die festo I 387; facultates: promovendi ad presbyteratum post tertium annum theologiae I 694, adquirendi in oratorio proprio indulgentias concessas ecclesiis Ordinis I 760, 1969, conformandi se hospitantium mensae tempore ieiunii Ordinis I 922, mittendi scripto suffragium Commissariorum et Guardianorum Americae et Asiae ad Capitulum Provinciale Europae I 936, acceptandi oblationes fidelium sub forma «borse di studio» pro collegiis internis I 1200, vendendi obiecta pia in utilitem Missionum I 1957; utendi indultis S. Sedis vel Ordinariorum locorum in diebus ieiunii Ordinis I 2025, 2050; Athenaeum Antonianum v. **Antonianum** Athenaeum; interpretatio vocis «districtus» in iure particulari I 1830; facultates speciales concessae Delegatis Generalibus in Americae et Orientis regionibus durante bello II 2123, extenduntur II 2207; prorogatur tempus regiminis Superiorum Maiorum et minorum in nonnullis Provinciis, tempore belli II 2171; novum calendarium perpetuum II 2756; modus conciliandi bona stabilia et reditus in Collegia interna, scholas aliaque instituta benefica cum paupertate franciscana II 3270; facultas dispensandi in paroeciis a prohibitionibus Regulae circa administrationem rerum et redituum temporalium II 3271; aperitio aularum cinematographicarum in locis Ordini subiectis: ratihabitio et dispensatio II 3272; effectus aggregationis ad Ordinem illarum Congregationum quae Regulam Tertii Ordinis Franciscalis non profitentur II 3770; facultates variae conceduntur Ordini quoad Officium chorale II 3822; sanantur erectiones domorum in locis S.C. de Prop. Fide subiectis ob defectum Beneplaciti huius S. Congregationis II 3874; normae pro acceptatione, custodia et implemento legatorum et piarum fundationum III 4234; facultas delegandi potestatem erigendi Stationes Viae Crucis III 4241; requiritur Beneplacitum Ap. ad legata pia perpetua acceptanda III 4488; sanantur Professiones invalidae ob defectum consilii petiti duorum saltem Definitorum III 4668; variationes in ritu vestitionis et Professionis III 4724; facultates Cardinalis Legati in Basilicam Asisiensem S. Mariae Angelorum transferuntur in Ministrum Generalem, cui monasterium S. Clarae eiusdem civitatis subiectum declaratur III 4994; Institutum religiosum «Fratres a Caritate» v.d. Fratri Bigi associatur Provinciae Neapolitanae III 5251; nonnulla experimenta permittuntur contra ius commune IV 5594; novus modus procedendi in dimissione religiosorum a votis sollemnibus IV 5686; normae particulares in novis Constitutionibus non receptae declarantur abrogatae, et experimenta permittuntur in materia paupertatis IV 5750; Studium Theologicum Hierosolymitanum affiliatur Athenaeo Antoniano IV 5981;
— *Ordo Fratrum Minorum Capuccinorum:* facultas Ministri Provincialis exercendi officium ante confirmationem electionis I 148; facultas frequentandi Universitates civiles Status I 150; facultates Ordini concessae a Paenitentiaria Ap. I 1515; institutio temporaria in ritu latino novitiorum et studentium ritus alexandrini aethiopici in Missione Erythraeae II 3099, 3100; usus paramentis coloris caerulei in Missa Imm. Conceptionis B.M.V. Provinciis hispanis et americanis concessus I 1981; usus concessionum Sedis Ap. vel Ordinariorum locorum in ieiuniis et abstinentiis Regulae I 2102; facultates speciales concessae Commissariis Generalibus in dissitis regionibus commorantibus durante bello II 2146, quae extenduntur ad omnes Superiores quin debeant consensum Legati Ap. in regione exquirere II 2229; facultas differendi Capitulum generale ad finem belli II 2236; Fratres laici Officium divinum una cum clericis persolventes non tenentur recitare orationes dominicas Regulae II 2938; indultum generale acceptandi hereditates et legata contra Regulam declaratur non expedire concedere II 3391; facultas datur Ministro Generali ponendi actus civiles circa bona temporalia

http://www.obrascatolicas.com

recipiendi, expendendi et administrandi pecu- et eleemosynas III 3971; novus modus eligendi atos ad Capitulum provinciale III 4495; experi- contra ius commune permittuntur quoad insti- em candidatorum ante Professionem sollemnem 981; convocatio Capituli generalis extraordinarii utationes inductas satis comprobandas ante ap- tionem definitivam Constitutionum IV 6299; Stu- Theologicum Urbis tamquam sectio specialisa- in theologia spirituali constituitur penes Fa- em theologicam Athenaei Antoniani IV 6272; es non sacerdotes ad munus Superioris localis overi nequeunt IV 6317;

Ordo Fratrum Minorum Conventualium: Faculta- eciales conceduntur Superioribus maioribus extra m commorantibus durante bello II 2166; celebra- Capituli Generalis prorogatur II 2168; Facultas logica Ordinis in Urbe in posterum appellabitur tificia Facultas Theologica S. Bonaventurae» II Institutum saeculare Presbyterorum «du Prado» gatur Ordini quoad indulgentias et gratias spiri- s III 4234; Domus Generalis Ordinis adgregatur i Primario Vocationum religiosarum III 4508; uratio Diaconatus permanentis approbatur IV ; alloc. pontificia ad Capitulum generale IV 6277;

Ordo Fratrum Paenitentiae de Iesu Nazareno ex ro supprimitur I 1644;

Ordo Praedicatorum: FRATRES: Collegium «Angeli- O.P. v. **Angelicum, Athenaeum** Angelicum; dubium re stipem petendi I 231; ius de electione, confirma- et postulatione canonica I 233; intimatio electio- 279; facultates: dicendi Missam votivam «Salve » I 365, Superiorum commutandi Officium divi- subditis I 535, concedendi gradus academicos in sophia pro Studiis formalibus propriis I 542, ovendi ad presbyteratum post tertium annum logiae I 608; Magister Generalis pro tempore ituitur Magnus Cancellarius Athenaei Angelici I revocantur privilegia olim concessa in America a contraria Constitutionibus I 1518; Facultas logica erigitur apud Studium Generale Washingto- I 2098; sanantur Professiones sollemnes Fratrum ersorum ob defectum debitae residentiae in con- bus II 2177; item ob emissionem Professionis nnis ante finitum tempus illius simplicis II modus componendi Decreta Ordinarii loci in re ica cum ritu Dominicano III 4935; munus Com- rii apud S.C. Sancti Officii seu pro Doctrina fidei ni attributum supprimitur III 4967; facultas Ma- Generalis ingrediendi clausuram Monialium O.P. 061; novae normae de Basilica Collegiali S. Nico- Urbe Bario exempta et O.P. concredita III 5293; tas inducendi nonnullas innovationes contra ius mune IV 5465, et adoptandi Liturgiam Horarum uratam IV 6149; facultates concessae iuri com- i contrariae circa dimissionem sodalium a votis mnibus IV 6299; — MONIALES: obligatio Constitu- um et votorum solemnium apud eas, et ipsarum sub- o Ordinario loci aut Regulari I 1537; modus gendi electiones I 2023; exire possunt e clausura breve tempus II 2938, et ob valetudinis causam II 5, 3867; Magister Generalis O.P. potest ingredi um clausuram III 5061;

Ordo Sancti Benedicti: facultas datur transferendi nachos consentientes ab una in alteram Congrega- em Monasticam I 195; facultas Abbatis Primatis andi defectus circa novitiatum Oblatorum O.S.B. I. ; facultas promovendi alumnos ad presbyteratum t tertium Theologiae annum I 370; Benedictio Ab- batum ab Ordinariis locorum I 397; monasterium «Amey-sur-Meuse» a monachis ritus latini et orientalis efformatum I 888; Abbas Primas pro tempore constituitur Magnus Cancellarius Athenaei S. Anselmi in Urbe I 1441; facultas thurificandi in Missis cantatis sine ministris concessa Congregationi Casinensi I 1871; Lex propria seu Constitutiones Confoederationis Congregationum monasticarum O.S.B. approbantur et confirmantur II 3013, et ipsarum textus II 3014; monasterium cum templo «S. Crucis de Valle Occasorum» in Hispania Abbatiae nomine et iure donatur II 3834; alloc. pontificia ad Conventum universae Confoederationis, de sensu notisque propriis vocationis benedictinae IV 5894;

— *Ordo Sancti Hieronymi* Congregationis B. Petri de Pisis supprimitur I 1439; — *Ordo Ssmae Trinitatis:* consuetudo intimandi electo electionem post factam confirmationem I 416; Absolutio generalis in Ordine I 652; facultates tributae sodalibus itinerantibus I 860;

— *Ordo Servorum Mariae:* Collegium Missionum a S. Alexio de Falcuneriis in Urbe erigitur I 364; v. etiam **«Marianum»**; — *Ordo Societatis Mariae Dominae Nostrae:* approbatio et Statuta clausurae II 3335; confirmatio definitiva Unionis II 3574;

— *Ordo secundus mulierum:* dubia circa formulam Professionis solemnis, circa Superiorem professionem recipientem et circa effectus voti oboedientiae II 2915; — *Monialium Minimarum:* eis unitur monasterium Tudertinum Tertii Ordinis a S. Francisco a Paula III 5252; v. **Carmelitae, Clarissae.**

Ordines sacri: filii acatholicorum quoad Ordines suscipiendos I 126; saecularizatio religiosi cum Ordinibus maioribus, I 616, praevio experimento I 616; collatio extra *tempora*, et dispensatio ab interstitiis et aetate I 820, 1980; promotio clericorum durante bello servitio militari adscriptorum I 2026; tempus conferendi tonsuram et ordines minores I 2043; Const. Ap. «Sacramentum Ordinis» de Diaconatu, Presbyteratu et Episcopatu II 2480; variationes in Pontificali Romano ut forma sacramentalis Ordinum melius determinetur II 2732; facultas in perpetuum datur admittendi ad tonsuram et Ordines minores post expletum cursum philosophicum III 3912; Ordines sacri a quodam Episcopo acatholico collati declarantur inefficaces III 3936; facultas ordinandi filios naturales III 4043; item admittendi filios acatholicorum III 4143; horum modus admissionis statuitur III 4159, et mutatur III 4250; dispensationes quoad aetatem et cursus studiorum, theologiae vitentur III 4183; facultas data Legatis Pontificiis in missionibus dispensandi cum apostatis a fide haereticis, schismaticis et filiis acatholicorum quoad Ordines suscipiendos II 4222; dispensatio ad Ordines maiores filiorum acatholicorum qui dispensationem obtinuerunt ad novitiatum et Ordines minores III 4664; initiatio aliquorum sodalium in Ordinibus sacris apud Instituta laicalia religiosorum III 4942; circa facultatem Rescr. «Cum admotae» dispensandi cum filiis acatholicorum III 4981; Formula rescripti et conditiones quibus concedi solet sacerdotibus dispensatio ab oneribus Ordinum sacrorum non excepto caelibatu III 5101, et novae normae IV 5964, 5966, 6288; facultas admittendi ad Ordines filios adulterinos III 5252; experimenta concessa contra ius commune in materia admissionis ad Ordines IV 5796; Motu pr. «Ministeria quaedam» quo disciplina circa primam tonsuram, Ordines Minores et Subdiaconatum in Ecclesia latina innovatur IV 6304; Motu pr. «Ad pascendum» quo nonnullae normae ad sacrum Diaconatum Ordinem spectantes statuuntur IV 6307;

— *scrutinium praemittendum* Instr. «Quam ingens» I 1203; Instr. «Quantum religiones» I 1355; extenduntur Instructiones ad subditos S.C. de Prop. Fide I 2042; litt. circ. quibus urgetur scrutinium ante Ordines II 3435; Instr. «Religiosorum Institutio» de candidatis ad statum perfectionis et ad Sacros Ordines sedulo deligendis et instituendis III 4144, investigatio psychoanalytica ante Ordines et Professionem III 4223; de personis interrogandis ad idoneitatem candidatorum investigandam III 4409; v. **Causae** Ordinationis et reductionis, **Diaconatus, Episcopatus, Irregularitas, Litterae** dimissoriae et testimoniales, **Ordinatio, Presbyteratus, Processus, Titulus** ordinationis.

Ordines varii: Ordo *canonicorum* pro optione domorum I 1432; *Concilii Vat. II celebrandi:* normae statuuntur III 4303; ordo promulgatur III 4304; Ordo recognitus III 4387; additamenta ad Ordinem III 4503;

— *Congregationis S. Officii* immutatur III 4807; *Dioecesium* seu *Episcoporum* instituitur v. **Erectio Hierarchiae** *ecclesiasticae;* Iubilaei: indicitur «extra ordinem» pro anno 1929 integro I 999; item pro annis 1933-1934 Redemptionis I 1437, 1523; — *iudicialis* in causis civilibus Status Civitatis Vaticanae II 2340; in Tribunali Rotae hispanae observandus III 3906; — *Octavarum* I 484; — *Pianus:* de nobilitatis privilegio iam Ordinis piani proprio abolendo I 1938; novus gradus seu Torques Aureus in Ordine Piano instituitur II 3807; — *Praelatorum* minorum IV 5508; — *scholarum* publicarum IV 5976; — *socialis:* Enc. «Quadragesimo anno» de ordine sociali instaurando I 1246; de influxu operariorum christianorum in ordinem socialem II 2270; pax seu tranquilitas ordinis inter consortionem humanam IV 6345; — *Synodi Episcoporum* celebrandae: promulgatur III 5066; recognoscitur IV 5579, et additamentis perficitur IV 6144.

Ordo *socialis* v. **Doctrina** socialis.

«Organisation international du Travail»: alloc. pontificia in Aedibus Nationum Genavae habita de mutuis relationibus inter officia Ecclesiae et Organisationis laboris IV 5565.

Organum *musicae:* de instrumentis «campanae tubulari» in organo I 59; dubia circa mulieres organum pulsantes in ecclesia I 952; usus organi «Hammond» pro musica sacra in ecclesiis II 2169, 2170, 2613; usus organi electrophoni II 2613; — *vitale humanum:* alloc. pontificia de eorum transplantatione II 3208.

Oriens v. **Orientales.**

Orientales: applicatio Codicis latini I 502; non tenentur canonibus de Communione paschali, et de confessione et Communione in domicilio privato I 682; satisfaciunt Praecepto paschali si communicent in alieno ritu I 735; admissio ad novitiatum I 780; monasterium O.S.B. a monachis ritus latini et orientalis efformatum I 888; monitum de queritantibus stipem pro Orientalibus I 940; prohibitio librorum quoad eos I 947; de studiis rerum orientalium in Seminariis impensius excolendis I 1110; de clericis eleemosynas vel Missarum stipendia colligentibus extra dioeceses orientales I 1145; competentia Paenitentiariae Ap. circa negotia fori interni orientalium I 1188; formulae precum ab eis adhibendae pro Iubilaeo Redemptionis lucrando I 1528; poenae Codicis latini ob abiectas Species consecratas, ob violentas manus in Romanum Pontificem, ob absolutionem complicis et ob violatum sigillum sacramentale extenduntur ad Ecclesiam Orientalem I 1571; erectio Collegii Missionarii S. Basilii Magni pro Oriente I 1606; orientales adeant pro indulgentiis Paenitentiariam Ap. I 1633; Opus Propagationis Fidei apud Orientales I 1939; de recta cleri orientalis saecularis et religiosi institutione in territoriis patriarchalibus I 1951; institutio temporaria in ritu latino novitiorum ritus aethiopico-alexandrini I 3099, 3100; dignitates a Praelatis ritus orientalis sacerdotibus alieni ritus concessae I 1982; facultates speciales concessae Delegatis Generalibus O.F.M. in Oriente durante bello II 2123; preces et pia opera indulgentiis ditata pro orientalibus II 2208; canones Codicis latini de libris prohibitis tenent etiam orientales II 2234; indulgentiae salutationis angelicae iuxta textum ab orientalibus usitatum II 2241; textus et lingua pro indulgentiis lucrandis ab orientalibus II 2391; decr. de Confirmatione administranda etiam orientalibus a Presbyteris ritus latini, qui hoc indulto gaudent pro fidelibus sui ritus II 2500; decr. de abstinentiae et ieiunii lege observanda ab orientalibus II 2564; summa pecuniae ultra quam requiritur Beneplacitum Ap. pro alienandis bonis ecclesiasticis Ecclesiae orientalis II 3037; exercitium potestatis iudicialis Orientalium extra proprium territorium II 3130; facultates concessae Hierarchis orientalibus III 4135; conceditur sacerdotibus S.I. curam orientalium habentibus usus utriusque ritus III 4230, et celebratio diebus aliturgicis III 4251; decretum «Orientalium Ecclesiarum» Conc. Vat. II de Ecclesiis orientalibus catholicis III 4595; vacatio legis huius decreti III 4600; doctoratus «in studiis ecclesiasticis orientalibus» aequiparatur ad finem docendi, doctoratui in Theologia III 4626; de loco Patriarcharum orientalium in Cardinalium Collegio III 4629; normae Episcopis Ecclesiarum Orientalium impertiuntur ad facultatem dispensandi spectantes III 5147; Litterae Pauli VI ad Athenagoram I Patriarcham Constantinopolitanum, de initis inter Ecclesiam Occidentalem et Orientalem rationibus unitatis redintegrationi fovendae III 5219; vacatio decreti conciliaris «Christus Dominus» prorogatur pro Ecclesiis Orientalibus III 4984; solvuntur dubia circa decretum conciliare de Ecclesiis orientalibus catholicis, praecipue quoad ritum acatholici qui in Ecclesiam catholicam admittitur III 5064; declaratio de Hierarchis extra fines territorii Patriarchalis constitutis IV 5760; notificatur constitutio Commissionis iuri canonico orientali recognoscendo IV 7279; decretum quo nonnullae Facultates religiosis orientalibus conceduntur, et quidam canones de iisdem religiosis mutantur vel suspenduntur IV 6290; v. **Erectio** Hierarchiae orientalis, **Ritus** et voces singulorum Rituum;

— *clerici emigrantes* saeculares vel religiosi qui e territoriis aut dioecesibus orientalibus demigrant in Americam vel Australiam ut spiritualem curam praestent emigrantibus proprii ritus I 1119, vel ob aliam causam oeconomicam vel moralem, vel ut inibi per breve tempus versentur I 1146; Instr. de clericis orientalibus apud exteras nationes versantibus I 1413; normae servandae a clericis extra proprium Patriarchatum peregrinantibus I 1830; relatio annua mittenda ad S.C. pro Ecclesia orientali a sacerdotibus orientalibus curam spiritualem habentibus extra fines sui Patriarchatus sub iurisdictione Ordinarii alieni ritus I 1900; declaratio de Hierarchis extra fines territorii Patriarchatus consti tutis IV 5760;

— *fideles extra proprium Patriarchatum commorantes:* normae de festis incidentibus pro graeco-ruthenis canadensibus datae extenduntur ad fideles eiusdem ritus S.F.A.S. I 1177; Ordinarii latini possunt dispensare cum orientalibus proprio Ordinario carentibus extra Orientem II 2507; constituitur pro eis Ordinariatus, Exarchatus, Eparchia v. **Ordinariatus, Exarchatus, Eparchia;** subsunt Ordinario latino si carent proprio orientali III 3964;

— *Codex iuris canonici orientalis:* de matrimonio II 2567, de iudiciis II 2661, de religiosis, de bonis Ecclesiae

http://www.obrascatolicas.com

alibus et de verborum significatione II 2958, us orientalibus, de personis II 3626; v. **Codex** anonici orientalis; — *Institutum* v. **Institutum** le; — *Ius canonicum orientale* v. **Codex** Iuris i orientalis.

atrimonium: valor matrimonii initi inter catholi- rientalem et orientalem baptizatum acatholice I forma matrimoniali pro fidelibus ritus byzanti- 43; ab acatholicis nati et acatholice educati non r forma canonica matrimonii quoties contrahunt rientalibus baptizatis II 2133; ius canonicum de onio II 2567; declaratur nullum ob disparita- ltus matrimonium civiliter initum inter orienta- atholice baptizatum et iudaeum non baptizatum ; assistentia matrimonio orientalium cum latinis erritorium patriarchale et circa ritum prolis ex atrimoniis susceptae II 3053; assistentia sacerdotis matrimonio inter catholicum orientalem et aca- m, et sacerdotis orientalis matrimonio inter la- et acatholicum II 3130; dispensatio a publica- s matrimonialibus, de modo computandi con- nitatem pro impedimento, de potestate Hierar- ispensandi ab impedimentis matrimonialibus, de matrimonii, de potestate parochi et Hierarchae ndi matrimoniis diversi ritus, de ritu servando ebratione matrimonii catholicorum mixti ritus II Instructio ad conficiendos processus super ma- io rato et non consummato pro orientalibus II decretum de matrimoniis mixtis inter catholicos ntales baptizatos acatholicos III 5108; nullitas ma- ii inter orthodoxos absque ritu sacro initi decla- et modus procedendi in iisdem similibusque causis ur IV 5927, 6135, 6257; — *Oecumenismus* v. **Oecu- nus;** — *ritus* v. **Ritus** orientales; — *Sacra Congre- pro Ecclesia Orientali* v. **Congregationes** Romanae. **Orientalis** *Africa* II 3136, III 4034; *Ecclesia* ca- a v. **Orientales;** *Hispania* III 5319.

«Orientalium Ecclesiarum»: decretum Conc. Vat. II de Ecclesiis orientalibus catholicis III 4595; alloc. pontificia in sessione promulgationis III 4610; vacatio legis decreti III 4600; dubia soluta circa interpretationem decreti III 5064.

Originale peccatum: principia et criteria quibus hoc dogma debet hodie proponi ac investigari III 4996.

«Origo *iudaica*» significatio horum verborum II 2276; *potestatis* iudicialis in Ecclesia et in Statu civili explicatur II 2295.

Ornamenta sacra v. **Paramenta** sacra.

Orphanorum *Mater B.M.V.:* facultas celebrandi Missam in eius honorem II 3405; Patronus declaratur S. Hieronymus Aemilianus I 937.

Ortega y Gasset, Iosephus: eius scripta removeri debent e bibliothecis Seminariorum III 4229, et Institutorum perfectionis III 4265.

Orthodoxus ritus graecus adhibetur una cum catholico in nuptiis mixtae religionis III 4554, 4555, 4629; nullitas matrimonii initi absque ritu sacro: inter orthodoxos IV 5927, inter duos orthodoxos ritus byzantini-romeni IV 6135, inter graeco-orthodoxum et anglicanam coram ministro anglicano IV 6257; valor matrimonii, quando minister orthodoxus potest adiri commode IV 6257; canon 72 Conc. Trullani statuens impedimentum dirimens matrimoniale inter partem orthodoxam et partem haereticam valorem usque ad diem 2 maii 1949 habuit III 5041.

Osculatio *reliquiae* S. Crucis feria VI in Parasceve I 119; *manus* vel *anuli* Episcopi ante sacram Communionem I 750; *anuli nuptialis* ditatur indulgentiis III 3983.

Osculum v. **Osculatio.**

Ostiensis Basilica Patriarchalis: collegium Paenitentiariorum minorum in perpetuum stabiliterque in ea conditur I 1464.

Ovorum usus conceditur Monialibus Ordinis Carmelitarum in nonnullis solemnioribus festis I 957.

— P —

«Pacem in terris»: Enc. Ioannis XXIII de pace um gentium in veritate, iustitia, caritate, libertate ituenda III 4353.

Pachistania: erigitur Delegatio Ap. «De Karachi» anda II 2762, Internuntiatura II 2918, Nuntiatura tolica III 4920.

Pacta Lateranensia: inter S. Sedem et Italiae re- conventio internationalis I 1004, sollemnis con- o seu Concordatum I 1009; v. **Italia.**

Paderbornense Seminarium: eius Facultas theolo- erigitur III 4989.

Paedagogiae *studium* apud Seminaria II 2257; *itutum* penes Facultatem Philosophicam Athenaei siani II 3514; *labor* ab Ecclesia exercitus IV 6265.

Paediatriae medicus: alloc. pontificia III 5153.

Paena v. **Poena.**

Paeninsula Malacensis seiungitur ab Internuntia- Indiae et adiicitur Delegationi Apostolicae Thai- densi II 3789.

«Paenitemini»: Const. Ap. qua exercitium paeni- iae in Ecclesia, praecipue per ieiunium et absti- tiam, ex integro reordinatur III 4945.

Paenitentis mulieris confessio: prudentia adhiben- in faciendis interrogationibus II 2174.

Paenitentiae *sacramentum:* absolutio sacramentalis generali modo pluribus impertienda: facultates concessae durante bello I 1963, 1996, 2033; Instructio circa modum eam impertiendi generali modo II 2239; in vigiliis sollemnitatum III 5022; normae pastorales circa administrationem generali modo peragendam IV 6279; usus et administratio praesentim apud religiosos et religiosas IV 5943; v. **Absolutio** sacramentalis, **Confessio** sacramentum; — *exercitium* in Ecclesia, praecipue per ieiunium et abstinentiam III 4945; — *Ordo* Fratrum Paenitentiae de Iesu Nazareno ex integro supprimitur I 1644.

Paenitentialis *virga:* indulgentiae tactui adnexae II 2135; *lex* nova: Const. Ap. «Paenitemini» III 4945, sensus et obligatio «substantialis observantiae» III 4972, 5110.

Paenitentiaria *Apostolica:* attribuitur concessio indulgentiarum I 37; pagella facultatum quam solet distribuere nonnullis confessariis I 193, III 4018; facultates ab ea concessae: Ordinariis locorum circa matrimonia I 498, Ordini F.M. Cap. I 1515, sacerdotibus aliisque exercitus Germaniae durante bello I 1934, Paenitentiariis, aliisque in Urbe confessariis, durante Anno Sancto 1950 II 2606, Ordinario et capellanis

Castrensibus Hispaniae II 2943, sodalibus adscitis Unioni Cleri pro Missionibus II 3443; competentia eius circa negotia fori interni orientalium I 1188; facultates adnectendi indulgentias piis operibus et obiectis concedendae sunt in posterum a Paenitentiaria I 1462; Const. Ap. de Paenitentiaria Ap. I 1610; orientales adeant illam pro indulgentiis I 1633; modus eidem mittendi litteras pro casu occulto I 1707; absolutio sacerdotis qui matrimonium civile attentavit, Paenitentiariae Ap. reservatur I 1722; facultates Ordinariorum locorum ubi communicationem cum Paenitentiaria est difficilis II 3096; manifestatio impedimenti matrimonialis iam dispensati a Paenitentiaria per confessarium II 3597; indulgentiae Apostolicae I 424, 1911, II 3870, III 4375.

Paenitentiarius *Urbis:* facultates eis concessae durante Iubilaeo I 702, 1445; v. **Iubilaeum;** *Collegium* Paenitentiariorum Minorum conditur in Basilica Ostiensi I 1464; *Canonicus* v. **Canonicus** Paenitentiarius.

Paganus: baptismus conferendus filiis infidelium in familiam paganam postea redeuntibus I 1166, 1461.

Pagellam facultatum quam Paenitentiaria tribuit nonnullis confessariis I 193, III 4018.

Paglionica Salvator: auctor libri damnati I 1399.

«Pakistan» v. **Pachistania.**

Palaestina: facultates extraordinariae concessae confessariis illius regionis durante Anno Sancto I 1441; Delegatio Ap. constituitur II 2489.

Palatinae cohortis Pontificiae Praefectus II 3832.

Palatinatum: mutationes in Concordatum cum Sede Apostolica IV 5519, 5756.

Palaeographia: Statuta Scholae Vaticanae II 3234 et Normae quibus regitur II 3235.

Palla: facultas eas lavandi I 979, 1112.

Pallotti S. Vincentius eligitur Patronus Unionis cleri pro Missionibus III 4351.

Palmarum *benedictio* in unica Missa lecta ante Missam solemnem Dominicae Palmarum II 2500; *Dominica:* facultas omittendi lectionem Passionis I 1517.

«Panem de caelo»...: alleluia I 1919.

Papalis v. verba substantiva.

Papua - Nova Guinea: Delegatio Ap. III 5440.

Paradisi: Eparchia Dominae Nostrae in Brasilia constituitur melkitis ritus byzantini IV 6164.

Paraliturgicae functiones: facultas modusque illas celebrandi II 3823.

Paramenta sacra: dubium de eorum colore aureo I 429; facultas utendi casula ex una parte coloris nigri, ex altera flavi, ceteros colores liturgicos supplente I 531; consuetudo sororum obvolvendi capsam defunctarum ornamentis albis I 778; dubium de forma paramentorum I 786, 1079, II 3729; facultas utendi paramentis formae gothicae usque ad eorum consumptionem I 926, II 2635; facultas adhibendi unum tantum colorem paramentorum I 1463; decretum de colore violaceo vere tali adhibendo I 1491; color in Missa votiva Summi et Aeterni Sacerdotis I 1737; facultas utendi paramentis coloris caerulei in Missa Imm. Conceptionis B.M.V. concessa nonnullis Provinciis hispanis et americanis O.F.M. Cap. I 1981; usus «raml» in confectione linteorum pro Ecclesiis I 2093; usus paramentorum iuxta formam antiquam confectorum II 2293; facultas celebrandi Missam cum paramentis coloris diei non respondentibus II 2660; discessus e choro ad induenda paramenta dum recitatur Hora Parva Officii II 3477; facultas utendi in Missa paramentis novae formae confectis IV 6102; v. **Lintea** Sacra.

Paraquaria *dicio:* Conventio cum Sede Ap. de erigendo Vicariatu castrensi III 4125, ratihabitio III 4242; decretum erectionis canonicae Vicariatus Castrensis III 4242; *Universitas* Catholica de B.M.V. in caelum Assumpta in urbe Asunción erigitur III 4626.

Parasceves dies: usus deosculandi Reliquiam S. Crucis I 119; processio cum signis Passionis et statua B.M.V. Perdolentis I 1176; sensus verborum «perfidi iudaei» et «iudaica perfidia» in liturgia huius diei II 2504.

Paratio v. **Praeparatio.**

Parentes: baptismus eorum qui educationem catholicam prolis nequeunt promittere I 1871; administratio baptismi filiis parentum non catholicorum, iis contradicentibus IV 5862.

Parisiensis *dioecesis:* dividitur in septem novas dioeceses III 5035, 5038; *Tribunalia* ordinantur III 5013, 5014, quae vident etiam causas iudiciales Vicariatus Castrensis Galliae III 5355;

— *Societas* Missionum ad exteras gentes: eius natura iuridica I 315; excardinatio dioecesana ob adscriptionem eidem I 536; ius missionariorum eiusdem possidenti et administrandi bona I 719.

Parlamentum legum latorum: crisis systematis et remedia IV 6313.

Paroecia: onus hypothecae ecclesiae paroecialis I 128; paroecia Abbatiae Cryptoferratensis I 137; limites paroeciarum in dioecesibus S.C. de Prop. Fide subiectis I 350; festum Patroni: Missa pro populo I 911; ius cumulativum ecclesiae cathedralis administrandi sacramenta fidelibus aliarum paroeciarum I 933; parochus duas paroecias regens, tenetur recitare Officium utriusque titularis I 1052; ius matricitatis inter paroecias I 1312; Missa pro populo in paroeciis «de facto» constitutis I 1380; item Vicarii paroeciae unitae mensae episcopali I 1894, et Vicarii fixi paroeciarum II 2410; inscriptio baptismi extra paroeciam collati I 859, 2093; ius cumulativum Capellani militum cum parocho loci in proprios subditos II 2228; collatio tituli abbatialis ecclesiae paroeciali, et privilegia Abbatis-parochi II 2410; cantus vesperarum cum populo potest fieri quin officio diei respondere debeant II 2594; obligatio erigendi in paroeciis Confraternitatem vel Piam Unionem doctrinae christianae II 3405; usus paroeciae catholicae pro cultu lutherano III 4228; facultas Ordinarii assignandi pro suo iudicio novos fines paroeciarum III 4483; baptismus parvulorum administratur in paroecia et in valetudinariis non nisi ex gravi causa IV 5876; facultas datur Tribunali videndi causas fidelium ad paroecias alterius dioecesis pertinentium IV 6051;

— *erectio* in S.F.A.S. I 410, 503; auctoritas competens IV 5588; *collatio* a Capitulo vel Episcopo facienda I 368; taxae paroeciis non reservatis I 232; collatio in S.F.A.S. I 1315; concursus paroecialis I 1399;

— *dismembratio* seu *divisio* I 420; paroeciae romanae S. Mariae Liberatricis I 1360; decimae cum paroecia dividitur I 1405; *praesentatio:* ad paroeciam Praeposito commissam I 1177; renuntiatio iuris praesentandi I 1994; *provisio* sine dote sufficiente I 111; cum adsunt peculiaria rerum ac personarum adiuncta II 2291;

— *renuntiatio:* sub conditione I 504; iuris praesentandi Vicarium curatum I 1994; *remotio:* observari debent praescripta Codicis hucusque vigentis IV 5679; recursus ad Signaturam Ap. contra decretum remotionis est in suspensivo IV 5915, 6122;

— *nationalis* seu *personalis:* dubia soluta I 583; filii emigrantium optare possunt pro paroecia personali aut territoriali I 1852; facultas mutandi paroeciam personalem pro nigris in territorialem communem III 5033; facultas Episcoporum erigendi paroecias personales in proprio territorio III 5063;

http://www.obrascatolicas.com

eligiosa: dubia soluta I 839; constitutio paroeciae
osae in Urbe I 1360; conditiones quae solent
ni cum paroeciae saeculares committuntur reli-
ad nutum S. Sedis II 2439; relationes inter Ordi-
n loci et Institutum religiosum cui paroecia com-
ur II 2439; mens S.C. de Religiosis circa admini-
onem eleemosynarum in paroeciis religiosis II
facultas datur administrandi bona temporalia in
ciis O.F.M. II 3271; conventio inter Ordinarium
t Institutum religiosum cui paroecia committitur
tum S. Sedis II 3570: conditiones quibus commis-
let fieri, inita prius conventione II 3589:
erritorialis: optio inter personalem et territoria-
1852; personalis mutatur in territorialem III 5033.
Paroecialis: *curatus* et Missa pro populo celebranda
; *Consilia* Actionis catholicae I 1164; *ius* patro-
et modus illud exercendi I 1330; *domus:* exemptio
m I 1635 2086, usus instrumenti televisifici II
Congressus eucharisticus: Missa media nocte I
iurisdictio: exemptio Seminarii Societatis pro Mis-
us II 3030; *portio* in funeribus I 1196, a Regula-
solvenda pro funeribus II 3161; *libri* v. **Libri**
ciales et voces substantivas.
Parochus: associatio cadaveris a parocho vel ca-
o I 8; ius exemptionis et funera a parocho vel
ano I 49; ius funerandi parochi quasi-domicilii
Missa pro populo applicata a parochis loci
rnum I 105; concursus et translatio parochorum
delegatio iurisdictionis parochorum ad audiendas
ssiones I 231; nominatio Vicariorum cooperatorum
ito parocho I 339; de examine parochorum I 347;
io parochorum I 349; de fatalibus ad recurrendum
decretum remotionis I 631; recursus ad Signa-
est in suspensivo IV 5915; lis finita declaratur
ecreti Ordinarii revocationem IV 6193; ius fu-
di inter Capitulum et parochos I 402; causa
lis inter parochum et Fratres Ord. Erem. S. Au-
i circa legata pia I 463; unitas parochi in singulis
iis I 485; ius parochi quoad processiones I 505;
dentia inter canonicos parochos I 587; reductio
rum pro populo a parocho applicandarum I 697;
nnes M. Vianney constituitur Patronus I 1051;
uas paroecias regit, tenetur recitare Officium
que ecclesiae titularis I 1052; exsecutio ex parte
iorum Italiae art. 34 Concordati circa celebra-
matrimonii I 1094; facultas datur parocho cele-
Missam pro populo per alios sacerdotes I 1593;
eferenda assistentia Capellani militum parocho
e in militum matrimoniis I 2060; normae ser-
e a parochis in peragendis canonicis investiga-
us antequam nupturientes ad matrimonium ineun-
dmittat I 2064; compendium actorum matrimo-
m a parocho conficiendorum et solutio dubiorum
investigationes praematrimoniales II 2154; valor
monii in Hispania durante bello initi absque
entia parochi II 2179; capellani militum gaudent
oprios subditos facultatibus paroecialibus cumula-
um parocho loci II 2228; capellani habentes omnia
sed non omnia officia parochorum nequeunt esse
tri extraordinarii Confirmationis II 2391; privi-
Abbatis-parochi II 2410; delegatio parocho latino
adsistendi matrimoniis maronitarum cum deficit
rcha vel parochus ritus antiocheni II 3095; po-
s parochi orientalis assistendi matrimoniis diversi
II 3140; manifestatio, cum nupturientes interro-
ur a parocho ante nuptias, impedimenti iam di-
sati a Paenitentiaria per confessarium II 3597, vel
lti II 3598; ob solam parochi attestationem decla-
nullum matrimonium initum inter partem non
baptizatam et partem catholice baptizatam absque dispensatione II 3817; facultates concessae Parochis-Praefectis Urbis III 4958; facultas datur constituendi parochum ad periodum et experimentum sex annorum III 5149; ad validam translationem parochi renuentis normae Codicis hucusque vigentis sunt servandae IV 5679; provisio parochi renuentis IV 5839; de conditione devolutiva vel suspensiva recursus ad Signaturam Ap. in processu remotionis parochi IV 5915, 6122; parochi Italiae exprimere debent cognomen patris et matris in documento celebrati matrimonii IV 6162.

Pars *ab acatholicis* nata: matrimonium II 2133, 2394, 2591, documentum libertatis II 3030; v. **Ab acatholicis** natus;

— *acatholice baptizata:* solvitur eius validum matrimonium initum: cum parte infideli I 679, 828, 1468, II 2587, 2748, 3369, III 3563, 3571, 3839, 4035, cum acatholico II 3728; solvitur matrimonium inter partem acatholicam dubie baptizatam et infidelem II 3394, 3770; matrimonium civile inter catholicum et acatholicum baptizatum ante an. 1922 initum declaratur validum I 1281; matrimonium inter infidelem et partem acatholicam dubie baptizatam ante d. 19 maii 1918 subsit impedimento disparitatis cultus I 1724; usus Privilegii Paulini eis non conceditur I 2002; *documentum libertatis* conceditur: a matrimonio inter duos acatholice baptizatos II 2230, a matrimonio inter catholicum de cuius baptismo non constat et acatholicum II 2294, 3030; *forma eius matrimonii* cum maronitis et graeco-melkitis II 2276, cum catholicis baptizatis et catholice educatis II 2591, cum catholico baptizato ab acatholicis II 2661, cum catholico armeno extra Patriarchatum II 2761, cum acatholico schismatico II 2278;

— *disparitas cultus:* inter partem schismaticam ecclesiae Serviae et baptizatam in secta Protestantica II 2278, inter orientalem acatholice baptizatum et infidelem II 2596, 2743; contrahens matrimonium cum catholico post usum Privilegii Paulini II 3294, 3827; *solvitur in favorem fidei* eius matrimonium initum: cum alio acatholico baptizato II 3728, cum parte haeretica invalide baptizata III 4471, inter duas partes in secta «Jehovah» baptizatas III 4969; *ritus servandus* in matrimoniis mixtis cum pars acatholica legitime repraesentatur per procuratorem catholicum II 2489; suadentur Ordinarii ut non acceptent processus dissolutionis matrimonii contracti dispensata disparitate cultus, cum pars catholica novas vult inire nuptias cum acatholice baptizato II 3420; recurrendum est ad Sedem Ap. cum pars catholica post solutum matrimonium in favorem fidei, novas nuptias inire intendit cum acatholice baptizato II 3841, quae licentiam concedit III 3932, 4017; determinantur casus, conditiones et cautelae quibus talis concedi potest licentia III 4256, 4454; matrimonium invalidum inter partes acatholice baptizatas nequit esse putativum II 3596; *sanatur in radice* matrimonium: inter partes acatholicas attentatum II 3728, inter partes catholicam et acatholicam III 4455; *convalidatur* matrimonium inter partem acatholice baptizatam et catholicam III 5144;

— *anglicana* baptizata contrahens cum infideli: solutio matrimonii I 720, vel cum graeco-orthodoxo coram ministro anglicano IV 6257; — *armena* baptizata contrahens cum parte protestantica III 4248;

— *baptizata* contrahens matrimonium cum parte absente II 2615; sanatur in radice eius matrimonium initum cum alia parte baptizata II 2755, 2948; solvitur in favorem fidei eius matrimonium validum cum parte non baptizata III 3963; in solvendis matrimoniis in favorem fidei perpendendum est etiam bonum partium III 4479; ad impedimentum criminis requiritur adulterium formale in utraque parte III 3943;

— *Batista baptizata* contrahens matrimoniçm cum parte baptizata in ecclesia graeca separatam coram officiale civili III 4265;

— *catechumena* contrahens cum catholica III 4044;

— *catholice baptizata:* eius matrimonium civile declaratur *validum:* initum anno 1922 cum acatholico I 1281, durante bello cum infideli coram solis testibus II 2429; eius matrimonium declaratur *nullum* ob defectum formae: cum alia parte catholice baptizata sed acatholice educata II 2394, 2591, initum civiliter extra Patriarchatum inter partem catholicam ritus armeni et partem acatholicam II 2761, initum inter partem catholicam et methodistam III 4003; eius matrimonium declaratur nullum ex *disparitate cultus* initum cum parte iudaica non baptizata II 3051, cum parte non baptizata ex sola attestatione parochi II 3817; facultas celebrandi Missam cum init matrimonium cum parte adhuc catechumena III 4044; *sanatur in radice* eius matrimonium: civiliter initum cum parte catholice baptizata sed apostata III 4216, initum cum parte acatholica III 4455, cum parte infideli III 4456; sanatur matrimonium mixtum praestitis cautionibus a sola parte catholica III 4994, 5096, quae, etsi cautiones formales dare nequeat, parata esse debet ad educandam catholice prolem III 5111; *convalidatur* matrimonium inter partem acatholice baptizatam et catholicam massonicam sine praevia huius reconciliatione cum Ecclesia III 5144; post partis catholicae adulterium matrimonium solvi nequit Privilegio Paulino III 5034; post usum Privilegii Paulini contrahit cum acatholice baptizato II 2650, 3827; «*documentum libertatis*» obtinet a matrimonio inito: cum parte non baptizata post dubie dispensatam disparitatem cultus II 2412, cum parte mahumetana durante bello II 2503, inter virum dubie baptizatum et infidelem ut nuptias ineat cum parte catholica III 3912, post usum Privilegii Paulini ad nuptias ineundas cum parte catholica II 3777, inito cum parte iudaea non baptizata III 4020, et coram ministro acatholico inter partem catholice educatam de cuius baptismo non constat, et partem acatholicam II 2294; *solvitur in favorem fidei* eius matrimonium initum valide cum parte infideli I 700, II 2428, 2730, 3353, 3397, 3400, 3808, 3925, cum parte mahumetana durante bello II 2522; solvitur matrimonium, ut alteruter contrahat cum parte catholica, inter duos infideles III 3932, inter infidelem et acatholice baptizatum III 4035; suadentur Ordinarii ut non acceptent processus solutionis in favorem fidei matrimonii legitimi mixti cum pars catholica novas nuptias inire intendit cum acatholice baptizata II 3420, sed recurrant prius ad Sedem Ap. II 3841; dispensatur disparitas cultus post solutionem matrimonii in favorem fidei II 3846, III 4017; Sedes Ap. non solet concedere Ordinariis facultatem dispensandi in his casibus II 3868; casus, conditiones et cautelae quibus Sedes Ap. novum matrimonium mixtum concedit post solutum primum in favorem fidei III 4256, 4454;

— *communistarum* v. **Communistae;**

— *conventa in iudicio:* Tribunal competens pro acatholicorum causis matrimonialibus I 1380; an ius habeat cognoscendi libellum IV 5987; morbo mentis laborans quae Procuratorem ad lites constituit IV 6136; quae solutum habuit matrimonium in favorem fidei: casus in quibus transire potest ad novas nuptias, inconsulta Sede Ap. III 4256; quando ei est communicanda gratia pontificia III 4294; — *haeretica* baptizata contrahens cum parte orthodoxa III 5041; — *in Capitulo Generali* Abbatum O.C.S.O. IV 5863; — *in causa* iudiciali; advocatus pro diversis instantiis IV 5854; eius citatio firmat competentiam tribunalis IV 6282;

— *infidelis* seu *non baptizata:* dispensatio ab impedimentis a quibus illa exempta est cum dispensatur disparitas cultus I 518, 937, 1390, 1400; eius matrimonium *solvitur in favorem fidei* I 679, 700, 720, 828, 1468, II 2428, 2522, 2587, 2730, 2748, 3353, 3369, 3394, 3397, 3400, 3563, 3571, 3591, 3770, 3808, 3839, 3845, III 3925, 3963, 4035; solvitur in favorem fidei matrimonium validum duorum infidelium II 3837, 3830, 3838, III 3932, 3935, 4471, 4471; datur parti infideli «*documentum libertatis*» II 2412, 3833, III 3912, 4020; eius matrimonium *sanatur in radice* III 4456; matrimonium infidelis cum dubie baptizato in secta acatholica initum ante diem 19 maii 1918 cadit sub impedimento disparitatis cultus I 1724; exceptio dispensandi a disparitate cultus cum parte hebraica supprimitur II 2276; item cum parte mahumetana III 4452; eorum matrimonium declaratur *nullum* ob disparitatem cultus II 2596, 2743, 3817; declaratur *validum* durante bello initum absque dispensatione formali disparitatis cultus et coram solis testibus II 2429; facultas datur parti catholicae ut novas nuptias inire possit cum infidele post solutum primum matrimonium in favorem fidei II 3844, 3846; matrimonium invalidum inter duos infideles nequit esse putativum in iure canonico II 3583; forma canonica cum ipsa contrahit cum parte baptizata in secta schismatica II 3808;

— *iudaica* contrahens cum parte catholica II 3051; obtinet documentum libertatis a matrimonio cum catholico III 4020; v. **Iudaeus, Iudaicus;**

— *mahumetana* contrahens cum parte catholica durante bello II 2503, III 4249; v. **Mahumetanus;** — *methodista:* obtinet «documentum libertatis» a matrimonio cum dubie baptizato II 3588; contrahens cum catholico III 4003; — *presbyteriana* contrahit valide cum melchita absque forma canonica II 2208; — *protestantica* contrahens: cum parte schismatica baptizata in ecclesia Servia II 2278, cum parte baptizata armena III 4248; — *religionis ignotae* contrahens nuptias cum parte schismatica russa II 2278;

— *schismatica:* baptizata russica contrahens cum methodista non baptizato II 2277, vel cum parte religionis ignotae II 2278; baptizata in ecclesia Servia contrahens cum Protestante II 2278; baptizata contrahens cum non baptizata II 3808; baptizata in ecclesia graeca contrahens cum parte Batista coram officiale civili III 4265; orthodoxa contrahens cum parte haeretica III 5041;

— *cerae* apum aut olei pro candelis liturgicis II 3805, III 4159; v. **Candela, Cera;** — *curriculi* theologici integrans est cursus pastoralis etiam quoad vocem actiavam et passivam III 4556; — *digiti* pollicis v. **Irregularitas** ex defectu corporis; — *domus* destinata usibus non profanis: erectio Viae Crucis II 2746; — *Liturgiae* ubi adhiberi potest lingua vernacula II 2594, III 4689, IV 6330; v. **Lingua** vernacula; — *Pontificalis Romani* in editione typica promulgata III 4180, 4261; dubia circa editionem typicam III 4249.

Participantes: Collegium Protonotariorum Ap. de numero I 1578; in congressibus v. **Congressus.**

Participatio seu divisio summae I 82; *catholicorum:* societati «ad promovendam christianitatis unitatem» I 217, societatibus ad procurandam unitatem christianorum I 871, associationi «International Council of Christians and Jews» II 2849, consociationi Y.M.C.A. II 3238, 3247, obsequiis Confucio praestandis I 1621, factionibus politicis Italiae II 2318; *clericorum et reli-*

http://www.obrascatolicas.com

rum: in electionibus Italiae II 2338, 2915, in con-
bus MRA II 3440, in rebus politicis Hungariae II
in activitatibus centri documentationis Cuerna-
sis IV 5472; in sacramentis more laicorum I 1722;
liturgica monialium III 4685, turistarum, praeser-
n Missa III 4964; *sodalium laicorum* in regimine
utorum perfectionis IV 5690; *acatholicorum* in
: doctrina Ecclesiae circa IV 5735; *presbyterorum,*
osorum et laicorum in Conferentiis episcopali-
V 5911.

Particulae hostiarum colligendae IV 6264.

Particularis v. voces substantivas.

Partus *sine dolore:* allocutio pontificia circa ma-
n II 3443; *B. Mariae V.:* cautelae in argumento
actando III 4097.

Parvula corona ad modum anuli I 1981.

Parvulorum *baptismus:* Ordo baptismi parvulorum
nitus IV 5540; vacatio legis novi Ordinis IV 5589;
nistratur in paroeciis, et in valetudinariis non nisi
avi causa IV 5876; *sepelium:* dubia circa ritum
endi parvulos III 4326.

Parvus: *domus* religiosarum et confessarius ordi-
s I 272; *clerus* v. **Clerus** parvus; *Breviarium* in
a batava II 2733; *Missale:* eorum usus in restaura-
liturgica III 4936; *communitas* Seminarii dioece-
per varia loca dispersi III 5375.

Pascha Domini: Officium cum cantu in editione
a pro Octava I 425; Symbolum in Missa durante
va IV 5987; ordinatio Liturgiae Horarum pro iis
eteres liturgicos libros retinent IV 6244; Dominica
da post Pascha seligitur diei mundiali pro vocatio-
dicata III 4460.

Paschalis *Communio et Confessio* seu *Praeceptum*
ale: pro Orientalibus I 682, 735; facultas illud
ndi quolibet anni tempore, occasione praedica-
n I 1947, III 4698; v. **Praeceptum** Paschale;
Vigilia: decretum de solemni vigilia paschali instau-
II 2865; prorogatio II 3351; *Communio* in Missa
ae et in Dominica Resurrectionis repetita II 3030;
um eucharisticum servandum II 3269; — *Cereus*
alis v. **Cereus** paschalis.

Passio Domini: modus deferendi processionaliter
Passionis feria VI in Parasceve I 1176; facultas
ndi lectionem in Dominica Palmarum I 1517,
3, et illam legendi a non diaconis III 4662; *Domi-*
de Passione an. 1949: permittitur celebratio
m Missarum II 2566; *feria VI* in Passione Domini:
ur formula deprecationis pro iudaeis III 3938;
outio Communionis monialibus extra functionem
icam III 4340; dispensatur ieiunium et abstinen-
formam peculiaris allergiae III 4372; ordinatio
giae Horarum pro iis qui veteres libros retinent
legitime IV 6244.

Passiva vox in electionibus religiosorum ob de-
m cursus pastoralis III 4556; permittuntur experi-
a contra ius IV 5796.

Pastor Bonus seu Dominica II post Pascha: dies
dialis pro vocationibus III 4460.

«Pastorale munus»: Motu pr. quo facultates et pri-
ia quaedam Episcopis conceduntur III 4421; tri-
facultatem dispensandi impedimentum disparitatis
is contrahentibus cum parte mahumetana III 4452;
aufert «facultates habituales» Ordinariorum III
; eius facultates possunt delegari Cancellario
ae in S.F.A.S. III 4481; extenditur ad Ordinarios
renses III 4507 et ad alios Ordinarios cum po-
te eas delegandi III 4616; declaratio circa facul-
n dispensandi ab interpellationibus III 4617, 4687,
ensandi a disparitate cultus et mixtae religionis III 4795, reducendi vel exstinguendi obligationes Missarum fundatarum IV 6122, et onera Missarum IV 6166.

Pastoralis *annus* seu *cursus* partem constituit curriculi theologici etiam quoad vocem activam et passivam III 4556; sanantur electiones invalide factae ob huiusmodi omissionem III 5072; *celebratio* matrimonii aliorumque sacramentorum in Urbe III 5448, IV 5691;

— *coetus* Hollandiae habitus: epistula pontificia IV 5698; *Consilium* Dioeceseos romanae: ordinatio III 5106; *Constitutio* Conc. Vaticani II de Ecclesia in mundo huius temporis III 4859; *criteria* ad catechesim liturgicam fidelibus tradendam III 5382; *cura emigrantium:* Const. Ap. «Exsul Familia» II 3058; Motu pr. «Pastoralis migratorum» IV 5596; Instructio de pastorali migratorum cura IV 5609; v. **Emigrantes;** *cura infirmorum:* Ordo Unctionis infirmorum eorumque pastoralis curae IV 6336; *Institutum* S. Eugenii pro sacerdotibus novellis II 2592; Pont. Institutum Pastorale in Urbe constituitur II 3835; Institutum Pastorale Matritense ponitur sub auspiciis Universitatis Comillensis III 4973, et erigitur tamquam biennium specializationis Facultatis Theologicae Univ. Salmanticensis III 5189; *Liturgia:* congressus Asisiensis II 3547; *ministerium* erga turistas: alloc. pontificia III 4341; Instructio seu Directorium generale IV 5521; *modus agendi* cum polygamis cathecumenis IV 6163; *munus* Episcoporum in Ecclesia: decretum Conc. Vat. II «Christus Dominus» III 4728; *ordinatio* Dioeceseos Romanae a Summo Pontifice decernitur III 4958;

— *regio* Galliarum Tolosana III 4630, 4651, et Septentrionalis III 5071; *spiritus* in applicando iure et administranda iustitia in Ecclesia IV 6219; *Theologiae:* Academia Alfonsiana ad illam excolendam approbatur II 3597; *Visitatio* Apostolica indicitur in Urbe III 5103.

Patenae consecratio: non afficit valorem S. Ordinationis I 1785; facultas eam consecrandi conceditur sacerdotibus II 2433, sed denegatur ob solam Episcopi absentiam II 2741.

«Pater noster» seu oratio dominica recitanda a Fratribus conversis Ordinum religiosorum loco Officii Divini II 3847; v. **Officium** divinum.

Patinae usus in Communione I 1193, 1347.

Patratio delictorum in Cecoslovachia II 2882.

Patres *Cardinales* v. **Cardinales** Patres; *Conciliares* Vat. II: mittunt nuntium ad universos homines ineunte Concilio III 4324; eorum officia tempore inter diversas Concilii sessiones III 4333; convocantur ad alteram sessionem III 4397; allocutiones pontificiae ad eos: exacta altera sessione III 4425, ineunte tertia periodo III 4534, dum schema de missionibus disceptabatur III 4556, tertia exacta sessione III 4610, quarta ineunte III 4710, in paenultima publica sessione III 4789 et in ultima III 4811; *contrahentium* matrimonium: eorum cognomina exprimenda sunt in documentis IV 6162.

Patria: modus se habendi circa cultum patriae in Iaponia I 1664; officia catholicorum erga patriam I 1725; normae pro clericis e patria expulsis II 2338; officia catholicorum Sinarum erga propriam patriam servanda II 3308.

Patriarcha: dubium de praecedentia inter Patriarchas et Legatos Romani Pontificis II 3841; de loco Patriarcharum Orientalium in Collegio Cardinalium III 4629; *Armenorum* Vasken I Catholicos IV 5814; *Antiochiae* Syrorum Ecclesiae seiunctae Mar Ignatius Iacobus III: declaratio IV 6150; *Constantinopolitanus* Athenagora I: declarationes circa unitatem christianorum III 4802, 5259; *Hierosolymitanus* pro tempore constituitur Rector et Administrator Operis a Praeservatione fidei in Locis Sanctis I 924; *Lisbonensis* I 1996.

Patriarchalis *Basilica* Ostiensis: conditur collegium Paenitentiariorum minorum I 1464; de altaris pontificii usu in Patriarchalibus Basilicis Romanis III 4940; S. Francisci in Urbe Asisio IV 5592; *territorium:* forma matrimonii orientalium extra II 2276, 2761; declaratio de Hierarchis extra fines territorii Patriarchalis constitutis IV 5760; v. **Patriarchatus, Territorium.**

Patriarchatus *orientalis:* Instructio de clericis extra proprium Patriarchatum versantibus I 1413, et aliae pro iisdem normae I 1830, 1900; institutio clericorum et religiosorum in territoriis patriarchalibus I 1951; Maronitarum extra Patriarchatum commorantium: forma celebrationis matrimonii I 1692, impedimentum clandestinitatis II 2172; orientales extra Patriarchatum commorantes absque Ordinario proprio, subsunt Ordinariis ritus latini III 3964; *Alexandrinus* Coptorum: Ordo lampadis seu Unctionis infirmorum I 1492.

Patricii Nobilesque Romani: alloc. pontificia circa sensum et officia hodierna harum familiarum in Ecclesia III 4457.

Patrimonialia *iura:* conventio Sedis Ap. cum Austria in materia III 4045, 4099, IV 5625, 5756; *bona* religiosorum: facultas ea cedendi in n. 16 Rescripti Pont. «Cum admotae» concessa III 4689.

Patrimonium *artis sacrae:* instituitur Commissio centralis in Urbe pro illo conservando I 716; forma conficiendi inventarium eiusdem II 2650; Commissiones dioecesanae instituendae pro eiusdem tutela II 2649; normae pro eius custodia in Italia III 4216; *historico-artisticum:* eius cura committitur Conferentiis episcopalibus IV 5989; *philosophicum* perenniter validum iuxta decretum conciliare de institutione sacerdotali III 4913; *sacrum:* ius patronatus circa illud I 248.

Patrinus baptismi: resolutio de eisdem I 776; munus patrini et cognatio spiritualis I 784; haec non oritur inter baptizatum acatholice et patrinum haereticum II 3834; de patrinis christianis non catholicis admittendis in baptismo catholicorum IV 5937.

Patristica graeco-byzantina theologia IV 6072.

Patrocinium *causarum* ecclesiasticarum ad tempus conceditur exercendum ab advocatis civilibus I 1113;

— *partium* communistarum II 2603; v. **Communistae.**

Patronatus: resolutio hereditatis fiduciariae in opus Patronati I 872; obligationes et opera adnexa exercitio iuris patronatus I 956; iuris patronatus paroecialis et modus illud exercendi I 1164; iurispatronatus Capituli in praebendas canonicales I 1713; reservationes Apostolicae in casu iurispatronatus II 2254; — *laicalis:* concursus quoad beneficia huius patronatus I 505.

Patronus *principalis:* festum et Octava I 476; Missa pro populo in festo Patroni plurium paroeciarum I 911; consuetudo abrogatur addendi nomen Patroni orationi «A cunctis» I 1902; Missa de Patrono dicta loco Missae votivae ferialis I 1919; solemnitas externa translata II 2756; celebratio Patronorum in Gallia ante et post Indultum Caprara II 2814; ritus festorum quae vulgo dicuntur Patronorum et omissio Missae pro populo in iisdem festis III 4168;

— *declaratur Patronus:* Beata Maria Virgo Lauretana, aëronautarum I 291, S. Ignatius de Loyola, exercitiorum spiritualium I 487, S. Leonardus a Portu Mauritio, Missionum popularium I 541, S. Teresia a Iesu Infante, missionum infidelium I 918, et honores liturgici qui Patronis Missionum debentur I 1035, S. Hieronymus Aemiliani, orphanorum I 937, S. Ioannes M. Vianney, parochorum et animarum curatores I 1051, S. Ioannes de Deo et S. Camillus de Lellis, infirmariorum saecularium et horum associationum I 1191, S. Carolus Borromaeus et S. Robertus Bellarmino, archisodalitatis Urbanae a doctrina christiana I 1385, S. Albertus Magnus, cultorum scientiarum naturalium I 2100, II 3211, S. Iosephus Calasanctius, omnium scholarum popularium II 2513, S. Alphonsus M. a Ligorio, Confessariorum et moralistarum II 2746, 3211, S. Ioannes Baptista de La Salle, magistrorum pueris adulescentibusque instituendis II 2754, 3211, S. Francisca Xaveria Cabrini, omnium emigrantium II 2777, S. Maria Goretti, sodalitatis Filiarum Mariae una cum S. Agnete II 2830, S. Gabriel Archangelus, artium «telecomunicazioni» eorumque opificum et ministrorum II 2864 et rei tabellariae IV 6350, S. Zita, ancillarum mulierumque domesticae curae addictarum II 3370, S. Dominicus Savio, puerorum cantorum II 3511, S. Clara, inventi televisifici II 3818, S. Ludovica de Marillac, omnium operibus socialibus addictarum III 4021, S. Vincentius Pallotti, Unionis cleri pro missionibus III 4351, S. Paulus Apostolus, apostolatus laicorum «Cursillos de cristiandad» III 4453, S. Antonius M. Claret, Congregationis Sororum Adoratricum Ancillarum a Ssmo Sacramento et caritate III 4490, S. Benedictus, totius Europae III 4554 cum Missa propria III 4669; additamenta facienda in libris liturgicis de novis Ecclesiae Patronis II 3211; — *Bibliothecae* Ambrosianae constituitur Archiepiscopus pro tempore Mediolanensis III 4028; — *Ecclesiae universalis,* S. Ioseph, cuius invocatur praesidium pro Conc. Vat. II celebraturo III 4168.

Paulinum Privilegium v. **Privilegium** Paulinum.

Paulus *Papa III:* Const. Ap. «Altitudo» et obligatio cautionum I 1829; — *Papa V:* Capita Constitutionum Basilicae Principis Apostolorum ex eius mandato collecta I 1854; — *Papa VI:* Indulgentiae Apostolicae III 4375; eius declaratio commuis cum Patriarcha Athenagora circa unitatem christianorum III 4802, 5259; eius Litterae ad Athenagoram missae circa idem argumentum III 5219; sollemnis professio fidei recurrente XIX saeculo a martyrio SS. Petri et Pauli Apostolorum III 5396; declaratio circa unitatem ecclesiarum cum Vasken I, Patriarcha Armenorum IV 5814, et cum Mar Ignatio Iacobo III, Patriarcha Antiochiae Syriorum IV 6150.

Pauperes: privilegium pauperum et inscriptio sodalium in albo Operis a Propagatione Fidei I 921;

— *Christi:* obiectum praecipuum officiorum Commissionis «Iustitia et Pax» IV 5646.

Paupertas *franciscana* O.F.M. concilianda cum oblationibus fidelium sub forma «borse di studio» I 1200; cum bonis et redditibus stabilibus pro collegiis II 3270; nonnulla experimenta permittuntur in materia IV 5750; — *in O.F.M.:* facultates Ministro Generali concessae III 3971; — *in O.F.M. Conv.* fideliter intendenda in renovatione Ordinis IV 6277; — *in Institutis saecularibus,* praecipue in Regalitate D.N.I.C. II 2597; — *in Societate Iesu:* decreta Congregationis generalis quae recedere videntur a «Formula Instituti» circa paupertatem approbantur a Romano Pontifice III 4985.

Pax a Cristo impetranda per B. Mariam V. cuius invocatio «Regina Pacis» additur Litaniae Lauretanae I 58; dubium de «collecta impetrata pro pace» I 425; exercitium artis medicorum in pace sub respectu morali II 3301; Encycl. «Ad Petri Cathedram» de pace provehenda III 3944; item «Pacem in terris» de pace omnium gentium III 4353; invocatio «pro pace» in orationem fidelium III 4956; calendis ianuariis dies foventidae paci per orbem dicatus: nuntii Romani Pontificis III 5279, 5450, IV 6345; ius poenale internationale provehit pacem inter nationes IV 5627; quid est pax inter nationes et necessitas illam instituendi firmam et duraturam IV 6345.

http://www.obrascatolicas.com

Peccatum *contra fidem:* facultas datur confessariis solvendi a censuris ob tale delictum incursis I 910, 14; — *complicitatis:* de indirecte inducentibus in illud 591; — *absolutio* forma generali a peccatis I 1963, 6279; v. **Absolutio;** — *originale:* principia et criteria ibus hoc dogma proponi debet III 4996.

Pectoris unctio in baptismo feminarum potest omit-egitime II 2880.

Peculiaris v. voces substantivas.

Pecunia *ex alienatione* rerum ecclesiasticarum pro-iens: collocatio I 283; religiosis obveniens occasione vitii militaris I 429; colligenda et transmittenda eri a Propagatione Fidei I 523; collecta a clericis entalibus extra regiones proprias I 1145; summa cuniae seu tabella ultra quam requiritur beneplaci-n Ap. pro bonis ecclesiasticis alienandis aliisque tractibus perficiendis II 2912, 3093, 3842, III 4379; n pro bonis religiosorum II 3133, 3422, III 4293; n pro bonis ecclesiasticis et religiosis apud ecclesias entales II 3037; item pro Italia II 3056; item pro usu ultatis per Rescriptum Pont. «Cum admotae» con-sa III 5078; item pro Hispania III 4942, 5289; fa-tas datur Ministro Generali O.F.M. Cap. admini-ndi pecuniam contra praeceptum Regulae III 3971.

Pelz Carolus: auctor libri damnati I 2018.

Pensio *civilis* non est causa sufficiens ad celebran-n matrimonium canonicum absque ritu civili I 78, ; *ecclesiastica* reservata ad vitam pensionarii super eficio paroeciali I 585; *vaticana* eorum qui ab ministratione bonorum Sanctae Sedis dependent: tu pr. Pii XI de pensionibus ordinandis I 1837 cum uliaribus normis I 1838; Motu pr. Pauli VI de sionibus iterum ordinandis IV 6235, cum normis earum solutione IV 6234; interpretationes authen-e et solutio dubiorum circa praedictas normas IV 8, 6329; — *saecularizatus* sacerdos vel religiosus et iure percipiendi pensionem constitutam ex bonis ietatis ad quam pertinebat IV 6283.

Pentateucum: *authenticitas* mosaica I 296; *tempus* umentorum et genus litterarium II 2485.

Pentecostes: «Credo» in Vigilia II 2756.

Penuria *cleri:* facultas ter sacrum litandi ob hanc am II 2435; *cleri Americae Latinae:* instituitur Se-arii Veronensis sectio specialis ad illam sublevan-III 4181, 4328.

Perceptio eleemosynae seu stipendii pro Missis bis ter celebratis III 4229, IV 5890, 5907; reditus et sionis a sacerdote saecularizato IV 6283.

Perdolentis v. **Virgo** Perdolens.

Peregrinatio *fidelium* ad Sanctuaria I 1710, ad ulcrum S. Iacobi de Compostella in annis iubilaribus: ulgentiae II 2239; sodalium Actionis Catholicae: fa-ates II 2454; *sacerdotum* ad Sanctuarium Dominae strae a Columna apud Caesaraugustam durante o iubilari: facultates I 1955; item ad Terram San-m III 4687; *mulierum* sub ductu clericorum II 3010.

Peregrinus quoad reservationes loci I 225, 348; an eatur lege abstinentiae in locis privilegiatis I 651; — *confessarius* Iubilaei: facultates eis concessae I 730, 53, 1463, II 2633; commutatio conditionum Iubilaei o iis qui peregrinos iuvant I 732, 746; facultas sacer-otibus facta audiendi confessiones peregrinorum qui-s comites sunt itineris I 1644; *sacerdos* in Urbe eunda ob Iubilaeum potest navi celebrare Missam 2731; *hospitium* peregrinorum apud religiosarum mus exercendum III 4228; v. **Emigrantes.**

«Perfectae caritatis»: Decretum Conc. Vat. II de commodata renovatione vitae religiosae III 4741; rmae pro Decreti exsecutione III 5011.

Perfectio christiana adquirenda in statibus canonicis Institutisque saecularibus II 2398, 2411; professio publica in Ecclesia II 2835; relationes inter perfectionem status cleri saecularis et religiosi II 3054; principia quibus informari debent ii qui vocantur ad statum perfectionis adquirendae II 3503; Congressus matritensis de perfectione religiosa et sacerdotali II 3546; natura perfectionis adquirendae in Institutis perfectionis II 3800; epistula pontificia Congressui Olysipone habito ab Institutis perfectionis religiosae II 3823.

Perfidia iudaica: sensus horum verborum in liturgia feriae VI in Parasceve II 2504.

Periclitatio doctrinae ad gradus academicos in Sacra Scriptura assequendos II 2907; v. **Examen.**

Periculum *offensionis* ut causa excusante a cadavere transferendo I 232; — *mortis* quoad baptismum conferendum domi I 776; quoad absolutionem sacramentalem etiam pro foro externo I 920; quoad Confirmationem administrandam a ministro extraordinario: decretum generale II 2358, in territoriis Missionum II 2482, in domibus maternitatis a Capellanis II 2523, 2728, formula brevissima pro his casibus II 3827; — «*autonomiae*» ecclesiae Sinarum II 3308; — *in operibus* P. Teilhard de Chardin pro clericis et religiosis II 3783, 3790, III 4292; — *opinionum* quarumdam theologiae III 5260; — *accommodatae* renovationis Institutorum perfectionis III 5315; — *pacis* insitum in consortione humana IV 6345.

Periodicus *libellus, ephemerides* seu *publicatio:* ecclesiastici indigent licentia Ordinarii ad partem efformandam directionis I 969; distributio eorum qui factionem communistarum fovent II 2620; normae urgentur de eorum vigilantia et censura a Codice statutae I 1891, III 4261; v. **Damnatio** publicationum;

— *continentia:* liceitas praxis continentiae periodicae in usu matrimonii III 3881.

Periodus Conc. Vat. II indicitur celebranda altera III 4375, tertia III 4504 cum allocutione pontificia III 4534, quarta III 4621.

Peritus *in causis matrimonialibus:* alloc. pontificia circa eorum officia II 3208; facultates circa eos concessae IV 5918; normae et taxationes statuuntur ad eorum honoraria determinanda IV 6319; — *iuris:* allocutiones pontificiae eis factae II 3199, 3326, 3358, 3619, III 3999, 4665, 4793, 5378, IV 5627, 5738, 6313, 6351; — *Concilii* Vat. II: officium III 4454; — *medicus:* allocutiones pontificiae II 2635, 2926, 3208, 3301, 3443, 3540, 3786, III 5046, 5153.

Permanens diaconatus v. **Diaconatus.**

Permissio: transitus monialium ab uno in aliud monasterium eiusdem Ordinis I 843; benedictionis nuptialis extra Missam I 1331; experientiae sic dictae «stage» penes sacerdotes-operarios II 3164, 3839; egressus monialium e clausura ratione valetudinis II 3405; Missae vespertinae v. **Missa** Vespertina; novae formae calicis III 4261; experimentorum contra ius commune apud religiosos IV 5594, 5981; v. **Facultas, Licentia** et singulas materias permissionum.

Permixtio operum vitanda pro multiplici Iubilaei acquisitione I 1509.

Peroratio «Et famulos...» v. **«Et famulos».**

Perpetuus v. **Impotentia, Professio, Votum.**

Persia: Missiones ad Delegationem Apostolicam pertinentes I 164.

Persona: *substitutio* dolosa in processibus super rato et non consummato I 1042; — *catholica:* eius sepultura in coemeterio acatholico I 1713, 1721; — *Aulae pontificiae:* ordinatio competentiae iudicialis pro eis I 1786; — *Civitatis Vaticanae:* pensiones v. **Pensio;**

— *humana:* earum circumstantiarum et eventuum per radiaesthesiam divinatio II 2120; — *iuridica* tri-buitur: Ordini Equestri S. Sepulcri Hierosolymitani II 2629, Operi «di assistenza» in Italia II 3148, Unioni Romanae Superiorum Generalium III 3913, Officio «Filmoteca Vaticana» III 3980; — *Curiae Romanae:* or-dinatio I 1574, II 2869, III 5224, 5298; — *Codex* iuris canonici orientalis de personis II 3626; — *conditio* personarum in Bulla Cruciata II 3866; — *personae* cum iure interveniendi Synodo Dioeceseos Romanae III 4016; conventio ineunda inter personas iuridicas civiles et ecclesiasticas de aliquo opere educativo vel benefico exercendo III 4408; — *personae* interrogandae circa idoneitatem candidatorum ad ordines sacros III 4409; — *cumulatio* muneris Notarii in eadem persona pro diversis instantiis eiusdem causae IV 5854.

Personalis *paroecia* pro emigrantibus I 1852 et facultas illam erigendi III 5063; pro nigris mutatur in communem III 5033; v. **Paroecia;** — *iurisdictio* Visitatoris Ap. III 4481; — *responsabilitas* dioeceseos manet penes Episcopum IV 6297.

Personalitas iuridica associationum religiosarum in Italia I 1156; item Dioecesium II 3151.

Pertractatio *causarum* de nullitate matrimonii: Instructio «Provida Mater» I 1739; de inconsummatione matrimonii penes Tribunal Vicariatus Urbis e facultate speciali II 3722; v. **Causas** iudiciales, **Tractatio.**

Peruvia: Facultas medicinae erigitur in Universitate Catholica II 3555; immutatio Vicariatus Castrensis III 4539.

Pervigilium *Nativitatis Domini:* abstinentia et ieiunium I 1832; permittitur celebratio Missae media nocte dicenda, bello perdurante I 2021; facultas anticipandi abstinentiam et ieiunium huius pervigilii III 3998; — *Assumptionis B.M.V.:* obligatio ieiunii et abstinentiae transfertur in pervigilium Imm. Conceptionis III 3723; — *dierum liturgicorum* quibus Missa exsequialis prohibetur: celebratio Missae exsequialis III 4725; — *festorum* de praecepto: adimpletio praecepti audiendi Missam III 4503, 4667, 4718, 4940, 4975.

Pes altaris: omissio precum ad III 4765.

Petitio quorumdam religiosorum e militia redeuntium I 170; — *dispensationis:* a ieiunio eucharistico pro sacerdotibus: normae I 1329; ab aetate et cursu studiorum Theologiae pro Ordinibus non petenda III 4183; a votis perpetuis religiosorum III 4460; — *indultorum* oratorii domestici, altaris portatilis, litandi Missam sine ministro et asservandi Eucharistiam in sacellis privatis II 2638.

Petrus de Pisis (B.): Ordo S. Hieronymi Congregationis B. Petri de Pisis supprimitur I 1439.

Pfaffendorf-Koblenz Dioecesis Trevirensis: consociatio mulierum pro missionibus II 2122.

Philippinae Insulae v. **Insulae Philippinae.**

Philosophia: *doctrina* propositiones damnatae de re philosophica I 729; necessitas cursus philosophici ad Lauream in Theologia vel iure canonico I 874; facultas admittendi ad tonsuram et Ordines minores post expletum cursum philosophiae III 3912; sensus verborum «patrimonio philosophico perenniter valido» decreti Conc. Vat. II de institutione sacerdotali III 4913; de institutione philosophica sacrorum alumnis tradenda deque modo Philosophiam docendi hodie in Seminariis IV 6214; — *Facultates* seu *Instituta Philosophiae:* Univ. Gregoriana «magistros aggregatos» renuntiat I 479 et aggregat Institutum scientiarum socialium II 3397; erigitur Institutum Philosophiae in Facultate theologica Salisburgensi aggregatum Facultati Philosophiae Athenaei S. Anselmi II 3499; erigitur Institutum scientiarum socialium penes Facultatem philosophicam Athenaei Angelici II 3419; erigitur altius de scientiis paedagogicis Institutum penes Facult. philosophicam Athenaei Salesiani II 3514; erigitur Institutum philosophicum penes Facultatem theologicam Univ. Andegavensis cum iure gradus conferendi in Philosophia II 3515; erigitur Facultas in Univ. Salmanticensi II 3539; erigitur Facultas in Univ. Catholica Quitensi II 3573; Studium Philosophico-Theologicum Seminarii dioecesis Insularis incorporatur Facultati theologicae Univ. Cath. Insulensis III 4057; Facultas Philosophiae et Theologiae eriguntur in «Athenaeum Heythropense» III 4617; Facultas philosophica Bracarae Augustae constituitur prima Facultas Universitatis Cath. Lusitanae III 5258; — *gradus academicus* Philosophiae concedi potest a Studiis formalibus Ordinis Praedicatorum I 542.

Phonographica instrumenta in ecclesiis II 3465.

Pia v. voces substantivas.

Piaghe di Nostro Signore Gesù Cristo: reprobatur «Rosario delle...» I 1946.

Pianus *ordo:* introducitur novus gradus: Torques aureus II 3807; v. **Ordo;** — *privilegium* v. **Privilegium** Pianum.

Picardia: ordinantur Tribunalia in regione pro causis matrimonialibus aliisque contentiosis et criminalibus III 5073, 5074, 5277.

Piccaretta Aloysia: libri damnati I 1900.

«Piccole Ostie»: communitas suppressa I 1425.

«Piccolo clero» v. **Clerus** parvus.

Pictoricae scholae novae cuiusdam imagines prohibentur I 387.

Pietatis *obiectum* benedictum: indulgentiae Ap. I 424, 1911, II 3870, III 4375; commutans Scapularium vel cingulum Tertiariorum II 2125; a sacerdote benedictum adnexas habere potest indulgentias nunc vigentes III 4654; *libri:* eorum censura II 2121; *consilia* et *praecepta:* erronea oppositio II 2523; *renovatio erga S. Ioseph* Ecclesiae Patronum occasione Concilii III 4168; *excultus* ab operariis civitatis Vaticanae: opus constituitur III 4488.

Pietralcina v. **Pius** a Pietralcina.

«Pilar» B.M.V. v. **Columna.**

Pileolus Abbatum regiminis I 1104.

Pincherle Albertus: damnantur opera II 3037.

Pisa v. **Petrus** de Pisis.

Pius a Pietralcina: monitum circa facta ei tributa I 706; notificatio circa opus «a Patre Pio di Pietralcina» I 1271; damnantur octo opera circa eum absque approbatione ecclesiastica edita II 3057.

Pius *Papa V:* eius Const. Ap. «Romani Pontificis» et obligatio cautionum I 1829; usus huius Constitutionis absque interpellatione primae uxoris I 1914, II 2285; applicatio Constitutionis conceditur Indiae II 3030, 3031; — *Papa X:* Catechismus sub eius nomine notum v. **Catechismus** Pii X; — *Papa XI:* indulgentiae Apostolicae I 424; solvitur dubium circa illas I 475; edere iubet accommodata Monita de facultatibus confessariorum durante Iubilaeo I 710, 1456, 1530, II 2630; reformat capita Constitutionum Basilicae Principis Apostolorum I 1854; commemoratur eius Encyclica «Vigilanti cura» III 4219; — *Papa XII:* indulgentiae Ap. I 1911; edit acommodata Monita de facultatibus confessariorum durante Iubilaeo II 2630; Statuta eius fundationis pro apostolatu laicorum approbantur II 3212; eius commemoratur Encyclica «Musicae sacrae disciplina» et «Mediator Dei» II 3838; eius causa Beatificationis instituitur III 4789; — *Latinum Collegium* hispano-americanum v. **Collegium** Pium Latinum.

http://www.obrascatolicas.com

Placita *modernorum* circa artem sacram II 2390, ; *Congregationis plenariae* pro Clericis circa insti- nem cleri praecipue iunioris IV 5672, et circa Con- Presbyteralia IV 5797.
«Plastica» materia in Crucifixis conficiendis et xio indulgentiarum Viae Crucis III 3935.
Plenarius v. voces substantivas.
«Pleno iure» unio: stationis missionalis domui iosae II 2907.
Plumbeum sigillum Cancellariae innovatur I 1237.
Pluralitas *novitiatuum* v. **Novitiatus;** — *imaginum* mysterium repraesentantium in eadem ecclesia ibentur II 2133; — *absolutionis* sacramentalis I , 1996, 2033, II 2239, III 5022, IV 6279.
«Poema di Gesù, Il»: opus damnatur III 4011.
Poena: via quae ducit hominem ad reatum et sta- culpae et poenae II 3326, et liberatio ab hoc sta- I 3358; relatio inter culpam et poenam II 3619; *canonica* ob nonnulla delicta extenditur ad orien- s I 1571; contra eos qui census et praestationes im- unt super bona ecclesiastica II 2269; contra delicta Cecoslovachia patrata II 2882; contra matrimonium trahentes coram ministro acatholico II 3237; contra rdotes in Hungaria officia ecclesiastica assumentes tra canones II 3583; contra violatores legum de sura et prohibitione librorum III 5052; ob publicam rdotum dissensionem de doctrina in Enc. «Huma- vitae» proposita IV 6051; — *latae sententiae:* excu- ab ea I 1836; — *internationalis* II 3199.
Poenale ius v. **Ius** poenale.
Politicae *factiones:* prohibentur clericis I 499, et iosis I 652; «sinistra cattolica» in Italia declaratur raria doctrinae Ecclesiae II 2259, 2259; — *electiones* talia: determinantur officia catholicorum in feren- suffragio II 2290, 2299; participatio religiosorum onialium II 2338, 2889; obligatio utendi suffragio 412; non licet catholicis suffragium dare candidatis doctrinae catholicae non favent III 3930; — *vexilla* benedicenda nec admittenda in funeribus II 2407 ; — *res* in Hungaria: participatio activa sacerdo- in iisdem prohibetur II 3723; — *officia* et *munera* cerdotibus detenta in Hungaria: excommunica- contra eos declaratur II 3819; — *actio* v. **Actio** ica.
Pollices digiti: ablutio post Communionem I 2397.
Polonia: decretum circa proponendos ad mini- um episcopale I 408; Concordatum cum Sede Ap. 7, et ratihabitio I 754; dispensatur lex possessionis institutionis corporalis beneficiorum pro sacerdo- s II 3366; damnantur nonnulli libri et ephemerides 396; vindicatur ius proprium Ecclesiae efformandi orum alumnos III 4666.
Polygamus: conversio mulieris legitime ei coniun- I 1916; nequit baptizari nisi retineat veram uxorem lias illegitimas dimittat III 4122; facultas ex privi- o piano retinendi post baptismum uxorem quam luerit III 4179, 5190; v. **Privilegium** pianum; modus ndi pastoralis cum polygamis cathecumenis qui s uxores deserere non possunt IV 6163.
Pompa pontificia: praecedentia II 3831.
Pompeiana Praelatura: regimen II 2117.
Ponce J. F.: auctor libri damnati I 1723.
Pontificale Romanum: variationes in rubricis indu- dae ut forma sacramentalis Ordinum melius deter- netur II 2732; editio typica emendata partis seu ri secundi approbatur III 4180; solvuntur dubia circa nc editionem typicam III 4249; nova editio typica rtis primae III 4261; editio typica partis «de ordina- ne Diaconi, Presbyteri et Episcopi» III 5420.
Pontificalia *celebrare:* Missa votiva pontificaliter celebrata dum Nona in choro canitur II 2397; ab Abbatibus Regularibus extra propria monasteria II 2487; facultas datur Episcopis Indiae celebrandi Pontificalia sine ministris II 2882; — *insignia:* eorum usus recognoscitur III 5389; Instructio de ritibus et insignibus Pontificalibus simplicioribus reddendis III 5390.
Pontificalis Domus aliter ordinatur III 5342.
«Pontificius» titulus donatur: Athenaeo S. Anselmi I 1442, Athenaeo Antoniano I 1891, consociationi feminarum catholicarum pro missionibus in Pfaffendorf-Koblenz dioecesis Trevirensis II 2122, Collegio Hibernico in Urbe II 2487, Facultati Theologicae S. Bonaventurae II 3351, Academiae Marianae Internationali III 3998, Instituto Superiori Scientiarum atque Litteraturae S. Clarae III 4174, Facultati Theologicae SS. Teresiae a Iesu et Ioannis a Cruce III 4373, Facultati Theologicae «Marianum» IV 5961; — *Aula*, «Cappella» et pompa: locus Commissarii Sancti Officii II 3831, et Praefecti cohortis Palatinae honorariae determinatur II 3832;
— *altare* in Patriarchalibus Basilicis romanis: usus denuo determinatur III 4940; — *cohortes*, helvetica excepta, dimittuntur IV 5884; — *Commissio* v. **Commissio.**
Pontiniacensis Praelatura nullius seu Missio Galliae erigitur cum Statutis propriis II 3295.
Pontisarensis dioecesis constituitur in regione Parisiensi III 5038, cum suis Tribunalibus religionalibus III 5313, 5314.
Popularis *iurispatronatus* I 282; *scholae* Patronum habent S. Iosephum Calasanctium II 2513; *usus* regionis Laotiae et Cambodgiae in honorem mortuorum IV 5754; *Missiones* v. **Missiones;** *interpretatio* seu versio textuum liturgicorum v. **Versio** vernacula.
«Populorum progressio»: Encycl. Pauli VI de populorum progressione promovenda III 5124; mens Ecclesiae in Encyclica edenda III 5339.
Populus: Benedictio papalis in fine concionum ad populum I 841; preces pro populo Italiae I 1102; ritus servandus a sacerdotibus in Benedictione papali elargienda super populum I 1956; Vesperae cum populo cani possunt in paroeciis quin Officio diei respondeant II 2594; Missa cum populo: vestes quibus minister cantare debet Evangelium III 4928; progressio populorum promovenda III 5124; Missa pro populo celebranda v. **Missa** pro populo.
Portalegrensis Universitas Catholica in Brasilia erigitur II 2809.
Portatile altare v. **Altare** portatile.
Portio paroecialis in funeribus I 1196; an teneat etiam Regulares II 3161.
Portiuncula *Basilica* S. Mariae Angelorum declaratur immediate subiecta Sedi Ap. I 96; — *indulgentia:* normae pro concedenda et lucranda I 701; conditiones I 980, 1633; dubia solvuntur I 1150; decretum de Portiunculae indulgentia I 1916; v. **Indulgentia** Portiunculae.
Portus: mitigatur ieiunium eucharisticum cum operariis ibi adlaborantibus II 3027; item lex abstinentiae et ieiunii II 3515; non probatur labor manualis clericorum apud portus II 3159, 3164; permittitur Missae vespertinae celebratio II 3475.
Positio statuae v. **Appositio.**
Positiones seu articuli iudiciales I 1034.
Positivismus iuridicus vitandus II 2651.
Positivum dubium de valore matrimonii II 3613.
Possessio beneficii in Polonia II 3366.
Possidendi bona capacitas iuridica Societatis Missionum Parisiensis I 719, et Dioecesium II 3151.

Post *Conciliares* Commissiones constituuntur quaedam III 4923; — *Missam* predes III 4028; — *nuptias:* impotentia viri adepta III 4673.
Postmeridiana v. **Vespertina** et voces substantivas.
Postulantes excluduntur a Professione religiosa emittenda in articulo mortis I 523, 748; adquirere possunt in oratorio interno indulgentias concessas ecclesiis Ordinis religiosi I 760.
Postulata Concilii Sinensis I 948.
Postulatio canonica concurrens cum electione: suffragia requisita I 233, 480; indultorum oratorii privati, altaris portatilis, litandi sine ministro, asservandae Eucharistiae in sacellis privatis II 2638.
Postulator in causis Servorum Dei I 1708.
Postulatoriae litterae conficiendae I 1603.
Postulatus ad vitam religiosam ducendam: aptior institutio tradenda III 5098; normae quaedam proponuntur circa illius accommodatam renovationem III 5121, harum normarum valor III 5357; Instr. «Renovationis causam» IV 5455.
Potestas *coactiva:* subiectum I 484; *delegata* absolvendi a censuris I 1514; v. **Delegatio;** *dominativa* suppleri potest ad modum potestatis iurisdictionis II 3029; *iudicialis:* origo et natura in Ecclesia et Statu civili II 2295; obiectum II 2362; finis II 2436; exercitium extra proprium territorium II 3130; eius rectum exercitium in Ecclesia III 5295, IV 5470, 5971; non opponitur verae libertati filiorum Dei IV 5740; *iurisdictionis* suppleta II 3029; v. **Iurisdictio;** *legislativa* Conferentiarum Episcoporum III 4988; *ordinaria* assistendi matrimoniis I 1512, II 3140, III 5447; *suppleta* quoad matrimonii celebrationem II 3029;
— *absolvendi* a censuris I 1514; v. **Absolutio;** *audiendi* confessiones III 5447; v. **Confessio;** *benedicendi* obiecta pietatis vel religionis cum adnexis indulgentis II 3870; v. **Benedictio;** *conferendi* gradus academicos II 3514, III 4719, 4725; *delegandi* facultatem erigendi stationes Viae Crucis III 4241 et facultates «Pastorale Munus» III 4616; *dispensandi* ab impedimentis matrimonialibus II 3140; a clausura monialium IV 5701; v. **Dispensatio;**
— *erigendi* Viam Crucis I 518; in Ordine Fratrum Minorum III 4241; v. **Via Crucis;** *solvendi* matrimonium in favorem fidei vel matrimonium ratum et non consummatum delegari nequit a Romano Pontifice II 3394, III 3917, 4057; v. **Matrimonium, Solutio;**
— *Capellani navis* dispensandi cum navigantibus II 3515, 3587; *militum* assistendi matrimoniis et audiendi confessiones III 5447; v. **Capellanus;** *Delegati Ap.* conceditur Visitatori Ap. II 2428; *Diaconi* qui ad sacerdotium ascendere vult III 5339; v. **Diaconus;** *Episcoporum* quasdam facultates communicandi I 843; dispensandi a clausura monialium IV 5701; reducendi vel exstinguendi onera Missarum IV 6122; v. **Episcopus;**
— *Hierarchae* dispensandi ab impedimentis matrimonialibus II 3140, et assistendi matrimoniis diversi ritus II 3140; v. **Hierarcha;** *Ordinarii* circa collectas imperatas I 910; v. **Ordinarius;** *parochi* assistendi matrimoniis diversi ritus II 3140; v. **Matrimonium, Parochus;**
— *Vicarii* Cooperatoris assistendi matrimoniis in paroecia sua I 1512; v. **Facultas** et singulas voces.
Potus ante Communionem v. **Ieunium** eucharisticum.
«Prado»: Institutum saeculare III 4234.
Praebenda: onera choralia seu praebendarum I 79; iura canonicorum praebendalium I 281; ius patronatus Capituli in praebendas canonicales I 1713.
Praecedentia inter *Canonicos:* inter varios ordines Capitularium I 113; inter canonicos parochos I 587; inter *Vicarium Generalem*, etsi non canonicum, et Canonicos I 207, 611; privilegium praecedentiae titulo Missionarii Apostolici adnexum I 635; conditiones ut Tertiarii S. Francisci frui possint iure praecedentiae I 748; — inter *Episcopos suffraganeos* I 780; *Vicarii foranei* I 780; inter varios *ritus* I 1166; inter *associationes* pias mulierum et *Actionem Catholicam* I 1511; inter «Cappellam» papalem: locus *Abbatis* S. Hieronymi in Urbe I 1543; item *Commissarii* S. Officii II 3831, et Praefecti cohortis Palatinae honorariae II 3832; inter *Forerium* maiorem et *Ducem* supremum Nobilium Custodum Pontificis I 1571; inter *confraternitates* I 1619; parvi cleri in processionibus I 1899; inter *Metropolitanos* I 2085; inter *Missam* B.M.V. «Reginae Ordinis Minorum» et Missam «Rorate» tempore Adventus II 3601; inter *Patriarchas* et *Legatos* Romani Pontificis II 3841; inter *religiosos:* experimenta permittuntur contra ius IV 5796.
Praeceptum *Decalogi sextum:* prudentia confessariorum in interrogationibus faciendis circa illum II 2174; *pietatis* tamquam oppositum consilio II 2523;
— *Regulae* Ordinum Franciscalium circa paupertatem III 3971; *christianum* componendum cum ordine sociali III 4184; *validum* Sede Ap. vacante III 4311;
— *dies* seu *festa de praecepto* determinantur pro India I 372, pro Australia et Nova Zelandia I 1832, pro Hibernia II 3870; dies S. Iacobi Maioris Ap. declaratur de praecepto pro Hispania II 2239; celebratio Patronorum qui non erant de praecepto in Gallia II 2814; restaurantur nonnulla festa de praecepto II 2881; facultas datur ea reducendi II 2890; facultates concessae bis aut ter celebrandi Missam in diebus de praecepto I 1853, 1870, III 4269, 4993; facultas quater celebrandi Missam III 5096; facultas utendi his diebus linteo seu antimensio II 3217; permittitur benedictio nuptiarum III 4697;
— *dominicale* seu *festivum audiendi Missam:* locus adsistendi Missae ad implendum praeceptum II 3029; praeceptum non impletur per auditiones Missae radiophonicam vel televisificam II 3244; facultas datur implendi praeceptum Missae festivae vespere sabbati vel vigiliae festorum III 4503, 4667, 4718, 4726, 4940; ordinatio Missae cum Dominica IV Adventus incidat in Vigiliam Nativitatis Domini III 5281; facultas datur transferendi praeceptum dominicale et abstinentiam a laboribus ad sabbatum praecedens III 4944;
— *paschale* seu *Confessionis* et *Communionis annuae:* obligatio pro pueris ad Communionem admissis ante septennium I 103; facultas illud adimplendi quovis anni tempore occasione Missionum vel specialium praedicationum ad populum I 196, 858, 1874, 1947, III 4018, 4698; hispani illud adimpleri valent a feria IV cinerum I 727, 2166; in Australia et Neo-Zelandia I 1832; Orientales illud adimplent si Communionem recipiunt in alieno ritu I 735; v. **Orientales.**
Praedicatio verbi Dei: Encycl. «Humani generis» de praedicatione divini Verbi I 67; normae pro sacra praedicatione I 74; ad populum: adimpletio praecepti paschalis v. **Praeceptum** paschale; facultas praedicandi extra dioecesim II 2349, 2429; usus superpellicei in sermonibus coram Ssmo Sacramento exposito II 2488; absolutio generalis Tertiariis occasione contionis menstruae III 4352.
Praedicator verbi Dei: electio, idoneitas, materia, praeparatio I 67,74; Homiliae IV 5963.
Praedictio eventuum per radiaesthesiam II 2120.
Praedilectio Romanorum Pontificum in Actionem Catholicam III 4011.
Praefatio: cantus sollemnior I 387; dicenda in Missis cum commemorationibus I 508; dubia circa

http://www.obrascatolicas.com

fationem in festo Sanguinis D.N.I.C., in Missa ecrationis et dedicationis ecclesiae, in commemone omnium Sanctorum SS. Pontificum I 1715; *propria:* in festis S. Ioseph I 194, in Missis defuncto- I 195, in festis Nominis Iesu, SS. Eucharistiae, Tranrationis Domini, Purificationis B.M.V., Sacrae Fae, Pretiosissimi Sanguinis, Missae Summi et Ae- Sacerdotis, Dominicarum per annum II 3564; etum quo Praefationes novae approbantur iuxta s normas adhibendae III 5369.

Praefectura Ap.: erectio quasi paroeciarum I 326.

Praefectus *Apostolicus:* possunt nominare Vicarium gatum I 247; eximitur a potestate Superioris pro- religionis I 349; eius iura applicantur ad Supes ecclesiasticos I 1112; Instructio de propria et ma in gubernandis missionibus auctoritate I 1115; stiones de promovendis ad hoc officium I 1850; *Congregationum Romanorum:* Congreg. de Stcooptatur inter Patres Congregationis S. Officii et missionis Biblicae I 898; Summus Pontifex sibi vat munus Praefecti huius Dicasterii I 1831; Conationis de Prop. Fide eligitur Magnus Cancellarius naei Urbaniani I 1513; — *studentium religiosorum* et essio subditorum I 150; schola «Mater divinae ae» instituitur pro illis in Urbe II 3595; — *Semi-* regionalis Italiae ex alumnis assumptus I 1707; *cohortis Palatinae honorariae:* eius locus in Aula ficia II 3832; — *parochus* in nova ordinatione ceseos romanae III 4958.

Praeferentia danda Capellano militum super pam sponsae in militum matrimoniis I 2060.

Praegnans mulier dispensatur a lege ieiunii euchai I 1723, 1780, et modus specialis ei conceditur ndi Iubilaeum II 2731.

Praelatitiae vestes Episcoporum aliorumque Praeim minorum reformantur II 3098.

Praelatura «*nullius*» *Pompeiana:* regimen II 2117; *Pontiniacensis* seu *Missio Galliae* constituitur cum is II 3295; ordinatio tribunalium III 5383; *ab Domo Lauretana* constituitur III 4674; — *mis-* Societati Cordis Iesu commissa et in clerum arem transitura II 2406.

Praelatus: *pro emigrantibus* italis constituitur I . **Emigrantes;** *Curiae Romanae* iuxta varios ordiCongregationum, Tribunalium et Officiorum I *ritus orientalis* concedens dignitates sacerdotibus ritus I 1982; *Missionis Galliae* et ordinatio Trium III 5383; *ordinis minoris:* instructio circa eius titulos et insignia IV 5508.

Praelectiones biblicae: non suadetur opus «Introon à la Bible» pro eis tradendis in Seminariis giisque religiosorum II 3821, 3831.

Praematrimonialis v. voces substantivas.

Praemilitaris labor et decr. «Inter reliquas» I 1816.

Praemium constituitur v.d. «Fondazione Premio nazionale della Pace Giovanni XXIII» cum proStatutis III 4372.

Praeparatio *alumnorum* in Missiones mittendoI 581, IV 5824; *precum* S. Officio exhibendarum I ; *summarii* in causis Servorum Dei I 1640, IV 6356, causis de sacra ordinatione eiusdemque oneribus 463; *Professorum* religionis pro scholis mediis relirum II 2508, et litterarum atque scientiarum pro lis internis II 2939, 3055; *Concilii Vat. II* per Comones III 4036; *versionum* textuum liturgicorum IV , 5536, 6151.

Praepositus *paroeciae:* ius eum praesentandi legiI 1177; *Generalis* Societatis Iesu: Facultates vicen- III 4984.

Praescriptum *canonum* aliquorum Codicis anticipatur I 89; *canonum* 534 et 1532 § 1 n. 2 circa pecuniae summam ultra quam requiritur beneplacitum apostolicum in contractibus perficiendis II 2912, III 4379; v. **Pecunia;** can. 1139 § 2 circa sanationem matrimonii II 3587; *iuris* canonici circa officia ecclesiastica II 3583; iuris processualis neglectum et restitutio in integrum IV 6131; *Regulae* O.F.M. Cap. circa hereditates et legata II 3391; *Constitutionis* Conc. Vat. II de Liturgia III 4461.

Praesentatio *canonica* ad paroeciam I 1177, ad Vicarium curatum I 1994; *documentorum* ad civiles effectus matrimonii obtinendos in Italia IV 6150.

Praesentia *choralis* et distributiones fallentiarum I 388; canonici Paenitentiarii I 591; post iubilationem et distributiones II 2114; *cadaveris* et celebratio Missae in domo vel de requie I 829, 1878, 2018; *Ordinarii* aut Metropolitae loci et usus throni a Legatis Pontificiis II 2421; «*mysteriorum*» in cultu liturgico explicatur II 2523; *contrahentium* pro valore matrimonii II 2601.

Praeservatio *fidei in Locis Sanctis:* Opus unitur cum Ordine Equestri S. Sepulcri sub regimine Patriarchae Hierosolymitani I 924; de novo Opere in locum Leoniani Operis de fidei praeservatione sufficiendo I 1189.

Praeses *Commissionis Interpretis:* facultates I 97, 609; *Capituli canonicorum:* de iure praesidendi coetibus capitularibus I 355; *Congregationum monasticarum:* facultates eis tributae in Rescr. «Cum admotae» III 4559; *Conferentiarum Episcopalium:* documenta quaedam eis missa III 5000, IV 5672, 5797, 5952, 5989.

Praestatio *Episcopo* visitanti civitatem I 52; adsistentia eidem praestanda a canonicis I 649; *obsequii* Confucio a catholicis I 1621; *iuramenti* super ritibus malabaricis a Missionariis Indiae I 1958; *servitii* infirmis, praesertim viris, a religiosis feminis I 1997; *bonorum* ecclesiasticorum in Italia II 2176, 2269; *operum* bibliothecarum et archivorum ecclesiasticorum Italiae II 2831, 3100; *auxilii* et collaborationis Operis Vocationum II 3450, III 4111; *operum artis* ad Sedem Ap. pertinentium III 4687;

— *cautionum canonicarum in mixtis nuptiis:* decretum S. Officii I 1377, 1409; nonnulla territoria Africae excipiuntur ab observantia decreti I 1591; solvuntur dubia circa obligationem illas praestandi I 1829, 2061; decretum S. Officii de cautionibus ad normam can. 1061 praestandis de universa prole catholice baptizanda et educanda II 2111; responsa circa cautiones aequipollentes praestandas II 2567, 2591; natura praecedentis decreti S. Officii et eius applicatio praesertim in ditione Sinensi II 2659; certitudo necessaria in dispensante ad valide dispensandum cum praestantur cautiones aequipollentes pro matrimonio contrahendo vel sanando in radice III 4182, 4621; facultas datur sanandi in radice matrimonium mixtum et dispensandi a disparitate cultus vel mixtae religionis, praestitis cautionibus a sola parte catholica III 4994, 5064, etiam si pars acatholica cautiones praestare renuit III 5096; requiritur saltem ad dispensandum vel contrahendum ut pars catholica, quamvis cautiones formaliter praestare renuat, parata sit ad procurandum baptismum et educationem catholicam prolis III 5111.

Praestantia festorum ob sollemnitatem I 1738.

Praestites tutelares v. **Patronus.**

Praesumptio *mortis* coniugis I 2, 341; datur documentum libertatis ob hanc causam III 4270.

Praevia *censura* librorum I 2054, II 2121; v. etiam **Censura** librorum; *conversio* infidelis non requiritur ad solvendum matrimonium in favorem fidei III

3968, 3970, 4387, 4471; *nota* explicativa circa qualificationem theologicam doctrinae Conc. Vat. II de Ecclesia III 4561; *reconciliatio* partis massonicae cum Ecclesia ad recte convalidandum matrimonium III 5144; v. **Reconciliatio.**

Praevidentia socialis cleri variis modis efformatur I 2075, II 2181; v. **Clerus:** egestas oeconomica, **Necessitas.**

«Praevio baptismo»: valor huius clausulae cum apponitur in Rescriptis solutionis matrimonii in favorem fidei III 4015.

Praxis *continentiae* periodicae in usu matrimonii declaratur licita III 3881; *sequenda* in transitu Institutorum religiosorum in iurisdictionem S. C. de Prop. Fide I 1434; «*Quadraginta quattuor Missarum*» reprobatur I 1522; *mittendi* alumnos seminariorum clericos vel religiosos ad labores manuales absolvendos penes portus, fabricas, etc. II 3159, 3164, 3839; *circa curationem* psychoneurosis sequenda II 3580; *solvendi vota* scholasticorum et coadiutorum non formatorum S.I. ipso facto dimissionis confirmatur III 3966; *admittendi* filios acatholicorum ad Seminarium et Ordines sacros mutatur III 4250; v. **Acatholicus;** *mittendi pueros* Institutorum catholicorum ad funera aliena, mercede conventa, interdicitur III 4957.

Preces: commutatio Officii divini per alias preces durante bello I 2019; dubium circa preces breviter concludendas in Rituali Romano III 4326;

— *ad mentem Romani Pontificis* pro indulgentiis lucrandis: valor huius conditionis I 1512; *ad pedem altaris* ante Missam recitandae: quando possunt omitti III 4765; in Missa conventuali III 4940; *collectio precum* piorumque operum cum adnexis indulgentiis I 1027; nova editio I 1844; pro fidelibus rituum orientalium II 2208; nova editio pro latinis II 2729; v. etiam **Collectio, Enchiridion;** *Eucharisticae* approbantur iuxta normas adhibendae III 5369; criteria pastoralia ad eas recte intellegendas et proponendas fidelibus III 5382; de nonnullis definiendis, praesertim quoad verba consecrationis III 5442; alias Preces Eucharisticas non licet inducere IV 6304; de nomine Episcopi in eis proferendo IV 6318; *iaculatoriae* cum adnexis indulgentiis I 1516; *Leonis XIII* v. **Preces** post Missam; *mense octobris* dicendae recitari debent etiam diebus 1 et 2 novembris II 2424;

— *post Missam* recitandae I 1431; earum omissio I 1919; omitti possunt cum habetur Homilia II 3399; decretum de precibus post Missam recitandis III 4028;

— *pro Hispaniae* Supremo Moderatore liturgicae dicendae II 3292; *pro indulgentiis* lucrandis recitandae: ab orientalibus I 1528; quae ope «megaphonii» audiuntur I 1620; *pro Missionibus* in paenultima octobris Dominica I 827; die ad opus S. Infantiae promovendum dicato II 2834; *pro rege* populoque Italiae I 1102; nova formula II 2385; formula nova accommodata III 5428; *pro Rescriptis* impetrandis: modus eas exhibendi S. Officio I 1378; exponantur in litteris commendatitiis causae quibus preces innituntur I 2103; *pro vocationibus* ecclesiasticis dies mundialis precum III 4460, 4469, 4625, IV 6253; *Viae Crucis:* a quanam persona dicuntur, etiam omisso moto locali I 895.

Presbyter: minister extraordinarius Confirmationis II 2500; decretum «Presbyterorum Ordinis» Conc. Vat. II de presbyterorum ministerio et vita III 4842, Homilia pontificia in die promulgationis III 4811, normae pro exsecutione decreti III 5001; editio partis Pontificalis Romani de ordinatione Presbyteri III 5420; novi ritus approbantur ad ordinationem Presbyteri III 5886; participatio Presbyterorum in Conferentiis episcopalibus IV 5911; declaratio Synodi Episcoporum circa ministerium sacerdotalem IV 6167; animadversiones fiunt in conclusiones a coetu mixto Episcoporum et Presbyterorum in Hispania habito IV 6226; valor et sensus harum animadversionum determinatur IV 6243; v. **Sacerdos;**

— *Societatis* a Sancto Sulpicio II 3866; *Institutum saeculare* Presbyterorum «du Prado» aggregatur O.F.M. Conv. quoad indulgentias et gratias spirituales III 4234.

Presbyterale Consilium *Dioeceseos Romanae:* constitutio et ordinatio III 5106; novum Consilium constituitur IV 5695; *omnium Dioecesium:* litterae circulares de Consiliis Presbyteralibus IV 5797, et de natura, officiis et ordinatione Consilii Presbyteralis tamquam Senatus Episcopi in regimine Dioeceseos IV 5637.

Presbyteratus: facultas illum conferendi exacto tertio cursu Theologiae I 126, 370, 608; limitatur haec facultas II 2259; facultas dispensandi cum religiosis a defectu aetatis pro Presbyteratu in Brasilia I 2045; item dispensandi a defectu curriculi theologici et aetatis durante bello II 2170;

— *ritus Ordinationis:* quantitas aquae infundendae in calice pro Missa Ordinationis I 1383; Const. Ap. de Presbyteratus Ordine II 2480; editio partis Pontificalis Romani de Ordinatione Presbyterorum III 5420; novi ritus Ordinationis approbantur III 5886; ritus de admissione inter candidatos ad Presbyteratum, necnon de sacro caelibatu IV 6334; v. **Presbyter, Sacerdos.**

Presbyterianus: valor eius matrimonii cum melchita absque forma canonica II 2208.

Presbyterium: testes admitti non debent in illo durante matrimonii celebratione I 2019.

«Presbyterorum Ordinis»: Decretum Conc. Vat. II de presbyterorum ministerio et vita III 4842; Homilia pontificia die promulgationis III 4811; normae exsecutoriae III 5001.

Pretiosa res v. **Res** pretiosa.

Pretiosissimus Sanguis v. **Sanguis** Pretiosissimus.

Primas Abbas v. **Abbas** Primas.

Prima Primaria *Unio* «apostolatus infirmorum» erigitur I 1573; *Congregatio* Romana: indulgentiae et privilegia II 2588; *Unio* Excubiarum honoris sacratissimi et Immaculati Cordis B.M.V. constituitur II 2946.

Prima *domus* religiosa erigenda in territoriis S.C. de Prop. Fide II 3514; — *Hora* Officii divini: Missa conventualis potest celebrari ante illam II 3822; celebratio immediate post Primam III 4237; facultas datur dispensandi ab eius recitatione III 4727; *instantia* seu gradus Tribunalis v. **Gradus, Instantia, Tribunal;** *lux* diei seu circa auroram Dominicae Resurrectionis: facultas celebrandi Vigiliam paschalem III 3922; *matrimonium* primum dubium et declaratio nullitatis secundi II 3613; *Missa* Nativitatis Domini cum celebratur horis serotinis vigiliae II 3229; *Romana Synodus* promulgatur III 4053; *tonsura:* disciplina nova pro Ecclesia latina circa illam IV 6304, 6334; *uxor* polygami et huius baptismi III 4122; v. **Baptismus.**

Primarium Opus Vocationum religiosarum II 3366.

«Primo feliciter»: Motu pr. Pii XII de Institutorum saecularium laude atque confirmatione II 2495.

«Princeps Pastorum»: Encyclica Ioannis XXIII de catholicis Missionibus III 3984.

Principia *Actionis Catholicae* I 970; *factionis* politicae «sinistra cattolica» II 2259; *renovationis* musicae sacrae II 3319, et Institutorum perfectionis II 3813;

— *institutionis* alumnorum religiosorum II 3503; *recognitionis* Codicis Iuris canonici III 4793, 5253; *investigationis* de peccato originali III 4996; *Communitatum vitae christianae* III 5332; *relationum* inter Ordinarios Missionum et Instituta Missionalia IV 5483; *applica-*

http://www.obrascatolicas.com

s dialogi oecumenici in Ecclesia IV 5868; *vitae* et
sterii sacerdotum in Ecclesia IV 6167.
Principium *obligationis* Constitutionis Conc. Vat. II
iturgia III 4461, novi Missalis, Liturgiae Horarum
alendarii IV 6105; *devotionis* in B.M.V. de Fatima
5105; *«lite pendente nihil innovetur»:* applicatio in
essu administrativo coram Signatura Ap. IV 5915.
Prior conventualis in Congregationibus monasticis
venit nomine Superioris localis I 475, sed Superio-
Maioris I 521.
Privatus v. voces substantivas.
Privilegia: communicatio inter religiosos I 1836;
gantur nonnulla particularia celebrandi aliquas
as votivas III 4291; v. **Facultates;**
Abbatiae S. Hieronymi in Urbe I 1519; *Abbatis-*
chi II 2410; *Americae Latinae* v. **America** Hispano-
a, **Facultates** Americae latinae; *Anni iubilaris*
V. de Fatima III 5105; *Anni Sancti* seu Iubilaris
cobi de Compostella in Hispania II 3340; *«Apo-*
us Maris» II 3829; *Archiconfraternitatis* Doctrinae
tianae I 1947; *associationum* fidelium christiano-
II 2319; *Auditorum* Rotae Nuntiaturae Ap. in
ania III 3899; *Bullae Cruciatae* hispanae III 4214;
Cardinalium Patrum I 1544; *circa ieiunium* et
nentiam v. **Abstinentia, Ieiunium;** *Conclavistarum*
ssa post electionem a Pio XI I 428, a Pio XII I
a Ioanne XXIII II 3869, a Paulo VI III 4377;
Congregationum Marianarum II 2510, 2588; *Con-*
ium eucharisticorum I 656; Episcoporum quaedam
320; per Motu pr. «Pastorale Munus» concessa
421; v. **«Pastorale munus»;** *Germaniae* varia II
Legatorum Romani Pontificis: usus throni II 2421;
Operis Apostolici» in Hibernia II 2442, 2444;
Ordinis Eremitarum S. Augustini I 721; *Ordinis*
icatorum: revocantur olim concessa in America
I 1518; *Praelatorum* Curiae Romanae iuxta di-
ordines I 1574; *tridui* post Beatificationem et
izationem Servorum Dei I 747, 1240, III 4332,
Unionis Cleri pro Missionibus I 869; anticipandi
inum cum Laudibus I 1664.
rivilegiatus *locus* et abstinentia I 651; *altare* v.
privilegiatum; *ritus* Missae votivae ineunte vel
e anno scholastico II 3098.
rivilegium *altaris* privilegiati I 1033; v. **Altare**
giatum; *Basilicae Minoris* III 5383; *dandi litteras*
oniales v. **Litterae** testimoniales; *fidei* in matri-
II 2285; *fori* II 2500; *imponendi* biretum rubrum
alibus novellis IV 5515; *Nobilitatis* olim Ordinis
proprium I 1938; *Missam* privatam celebrandi
/ in Cena Domini II 3821;
aulinum: facultas dispensandi disparitatem cultus
tentibus hoc privilegio et contrahere cupientibus
arte pagana I 319; solutio matrimonii inter par-
aptizatam et partem infidelium extra hoc privi-
I 700; interpretatio et usus I 838; quibus sub
tionibus dispensari solet ab interpellationibus fa-
s I 1591; facultas datur dispensandi I 1631; usus
acatholicis dubie baptizatis I 1828; dispensantur
ellationes praemisso processu summario I 2041;
conceditur usus cum una pars baptismum recipit
Ecclesiam catholicam I 2102; dispensantur inter-
iones certis sub conditionibus II 2421, 3827;
ditur ut pars catholica, post usum Privilegii Pauli-
dispensatis impedimentis, contrahere possit cum
olice baptizato II 2650, 3294, 3827; conceditur
umentum libertatis» in casu usus dubii Privilegii
ni II 3777, et suadentur Ordinarii ut in dubio de
usu huius privilegii recurrant ad Sedem Ap. III
; usus post baptismum alterius coniugis declaratur
nullus, et matrimonium solvitur in favorem fidei III 4420; necessitas interpellationum ad usum licitum et validum III 4767; matrimonium in infidelitate contractum non subest Privilegio Paulino post adulterium partis catholicae III 5034;

— *pauperum* et inscriptio in Opere a Propagatione Fide I 921;

— *pianum* retinendi ex variis uxoribus illam quae baptismum acceptaverit, extenditur ad regionem Coreanam III 5190; v. **Pius** Papa V; — *praecedentiae* tituli Missionarii Apostolici revocatur I 635;

— *sabbatinum* et devotio in B.M.V. de Monte Carmelo inculcatur I 438; Tertiarii S. Francisci adscripti sodalitati B.M.V. de Monte Carmelo frui possunt hoc privilegio sine Officii recitatione II 2499.

Pro *Deo:* Unio internationalis et opera pia quae hoc nomine veniunt ordinantur III 4655; — *claustralibus* seu *monialibus:* Statutum particulare datur huic Foederationi italicae monialium II 3868; — *Nuntius* Apostolicus v. **Delegatus** Ap., **Nuntius, Legatus.**

Probatio *status liberi* pro futuro matrimonio I 399; *candidatorum* v. **Novitiatus;** *tempus* probationis in Societatibus missionariis in communi viventibus II 2945, et eorum qui transeunt in Ordinem Cisterciensium Reformatorum III 5221; *validitatis* baptismi III 5218.

Processio sacra: dubium circa usum currus et equorum I 501, 654; ius parochi ducendi processiones I 505, etiam religiosorum I 780; modus deferendi processionaliter signa Passionis et statuam Virginis Perdolentis feria VI in Parasceve I 1176; praecedentia inter Associationes pias mulierum et Actionem Catholicam in processionibus I 1511; locus a «clero parvo» servandus in illis I 1899; Litaniae Sanctorum dicendae cum omittitur processio III 4765.

Processus ECCLESIASTICUS: ius Advocatorum Curiae Romanae suscipiendi causas coram tribunalibus dioecesanis I 612; missio actorum causae II 2112; Codex iuris can. «de iudiciis pro Ecclesia orientali» II 2661; Ordo pro causis iudicialibus expediendis in Tribunali Rotae Nuntiaturae Hispanae III 3906; modus procedendi cum aliqua iudicialis causa de Rota Hispana devolvitur ad Sedem Apostolicam pro nova instantia III 3911; competentia et modus procedendi Signaturae Ap. IV 5963; capacitas processualis seu legitimitas activa ad agendum fratrum coniugis defuncti IV 6122; restitutio in integrum adversus decretum Rotae Romanae ob neglectum legis praescriptum IV 6131; civiles effectus nequeunt tribui decreto nullitatis matrimonii lato ab Episcopo cum nuptiae celebratae sunt extra Ecclesiam catholicam IV 6211;

— *admissionis* filiorum acatholicorum ad Seminarium et Ordines Sacros III 4143, 4159; mutationes inducendae III 4250;

— *appellationis* in causis nullitatis matrimonii aliquatenus innovatur IV 5810, 5817, 5918, 5962, 5983;

— *contentioso-administrativus* penes sectionem alteram Signaturae Ap.: an recursus sit in suspensivo vel devolutivo, et de applicatione principii «lite pendente, nihil innovetur» in his processibus IV 5915; modus procedendi in recursis solvendis IV 5917; de conditione devolutiva vel suspensiva recursus in processu remotionis parochi IV 6122;

— *criminalis:* modus procedendi contra religiosos reos criminis pessimi III 4302;

— *dimissionis religiosorum:* modus procedendi cum agitur de illis qui ante Codicem vota nuncupaverunt I 123; novus modus procedendi in dimissione religiosorum a votis sollemnibus in O.F.M. IV 5686 et in Ordine Praedicatorum IV 6299;

— *dispensationis super matrimonio rato et non consummato:* regulae servandae I 555; normae pro tractandis his causis ex parte Consultorum S.C. de Sacramentis I 907; normae servandae ad praecavendam dolosam personarum substitutionem I 1042; facultas datur nonnullis Delegatis Ap. concedendi Ordinariis instructionem processus I 1618; Instructio ad conficiendos processus in ecclesiis Orientalibus I 1623; nova causae propositio de inconsummatione IV 6252; facultas datur Tribunalibus dioecesanis S.F.A.S. conficiendi processum durante bello II 2134; datur «documentum libertatis» a matrimonio in quo nec nullitas nec inconsummatio satis evinci poterat processu ordinario II 2230; natura administrativa huius processus II 3042; Instructio ad conficiendos processus super rato et non consummato pro Ecclesia Orientali II 3155; normae servandae in confectione et transmissione actorum processus in his causis II 3159; Instructio servanda a Tribunalibus Vicariatus Urbis in his causis pertractandis II 3722; facultas datur Ordinario loci instruendi immediate causam sine praevio recursu ad S. C. de Sacramentis IV 5916; Instructio de quibusdam emendationibus circa normas in processu super matrimonio rato et non consummato servandas IV 6248;

— *documentalis* seu *in casibus exceptis:* dubium circa declarationem nullitatem matrimonii absque strepitu processuali in casibus exceptis I 232; iura Ordinarii et Officialis in causis matrimonialibus hoc modo decidendis, et tribunal secundae instantiae instituendum I 609; potestas Ordinarii declarandi nullitatem matrimonii via administrativa ex capite clandestinitatis I 693; causae nullitatis matrimonii a solo Ordinario loci solvendae I 616; matrimonia mixta hoc modo pertractari possunt I 1244, 1244; facultas Vicarii Ap. Sueciae videndi hoc modo omnes causas nullitatis acatholicorum III 3893, et Intructio servanda in his causis pertractandis III 3900; facultas data acatholico agendi in iudicio ecclesiastico in causa nullitatis cum alio acatholico, definienda per processum summarium casus excepti II 3038; declaratur hoc modo nullitas ex defectu aetatis canonicae III 4302; item ex canone 72 Concilii Trullani III 5190; causae nullitatis acatholicorum ut casus excepti possunt tractari ad normam iuris IV 5559; nullitas ex cognatione spirituali ad modum casus excepti declarari potest IV 5843;

— *inconsummationis matrimonii* v. **Processus** dispensationis super matrimonio rato et non consummato, **Modus** procedendi; — *inquisitionis* circa promovendos ad Episcopatum I 654;

— *matrimonialis:* Litt. circulares de tractatione harum causarum I 1401; normae et animadversiones ut Iudices perfectius obire possint munus suum in his causis pertractandis II 2094, 2624; constitutio Tribunalis pro his causis v. **Erectio** Tribunalium; normae servandae a Tribunalibus Vicariatus Urbis in causis matrimonialibus II 3337; matrimoniales de separatione tractantur in Hispania post Concordatum via iudiciali coram Tribunalibus Ecclesiae II 3847;

— *nullitatis matrimonii:* Instructio «Provida Mater» a Tribunalibus dioecesanis servanda I 1739; interventus S.C. de Sacramentis in processum nullitatis matrimonii per Promotorem iustitiae accusati I 1931; munus iudicis in his causis decidendis I 2094; datur «documentum libertatis» postquam nullitas demonstrari non poterat via ordinaria II 2230; facultas concessa Vicario Ap. Sueciae videndi causas nullitatis acatholicorum summarie, ommissa forma stricte iudiciali III 3893; matrimonium inter absentes declarari potest nullum ad tramitem iuris, dummodo una pars sit certe baptizata II 2615; declaratio nullitatis ex defectu legitime constituti Procuratoris requirit processum ordinarium iuris III 4015; novus modus procedendi approbatur pro territorio Conferentiae episcopalis S.F.A.S. IV 5810, Australiae IV 5877; nonnullae facultates tribuuntur circa modum procedendi in his causis Conferentiae Episcopali Belgii IV 5918, Angliae et Valliae IV 5962; Motu pr. «Causas matrimoniales» quo normae quaedam statuuntur ad processus matrimoniales expeditius absolvendos IV 5983; v. **Erectio** Tribunalium;

— *nullitatis Ordinationis* vel *onerum* Ordinibus inhaerentium: regulae servandae I 1282;

— *separationis* in Hispania tractatur via iudiciali coram Tribunalibus Ecclesiae II 3847;

— *Servorum Dei:* processus informativus I 1341; modus servandus in examinandis processibus informativis pro signanda Commissione super introductione causae et pro causis confirmationis cultus I 1354; de litteris postulatoriis conficiendis I 1603; normae servandae in constituendis processibus ordinariis super causis historicis I 1909; facultas conficiendi transumptum processus ordinarii ope machinae dactylographicae III 4507, et xerographico modo III 4532; instituitur processus Beatificationis Pii XII et Ioannis XXIII in Urbe III 4789; Motu pr. «Sanctitas clarior» quo processus de causis Beatificationis et Canonizationis aptius ordinatur IV 5492; facultas datur instruendi processum super virtutibus ubi omnes fere testes de visu commorantur IV 5982; novus modus procedendi in discutiendo dubio: num aliquid obsit causae introductioni IV 6352; de trium Consultorum votis pro dubiis maioribus discutiendis IV 6352; documenta quae praerequiruntur ad causas Servorum Dei introducendas IV 6356;

— *solutionis matrimonii in favorem fidei:* normae pro conficiendo processu I 1535, II 3354; suadentur Ordinarii ut non acceptent hos processus cum matrimonium celebratum fuit cum dispensatione disparitatis cultus, et pars catholica novas inire nuptias intendit cum non baptizato II 3420; facilior et celerior redditur modus procedendi in his causis III 5033;

— *summarius:* facultas datur constituendi Tribunal unius tantum iudicis pro omnibus causis, etiam matrimonialibus, cum potestate procedendi summarie, sola substantia servata III 3881; in applicatione Privilegii Paulini, dispensatis interpellationibus I 2041; facultas datur Vicario Ap. Sueciae causas nullitatis acatholicorum pertractandi summarie, omissa forma stricte iudiciali III 3893; v. **Causae** iudiciales;

— *socialis* consortionis humanae componendus cum praeceptis christianis III 4184;

— CIVILIS in Statu Civitatis Vaticanae servandus: constitutio Tribunalium et modus procedendi iuxta novas normas ordinatus I 1412; causae civiles quae personas Aulae Pontificiae respiciunt, subsunt competentiae Commissionis die 21 sept. 1932 institutae I 1786; Motu pr. de ordine iudiciali, et de ratione procedendi in causis civilibus Civitatis Vaticanae servanda II 2340; v. **Civitas** *Vaticana.*

Procurator *ad lites* in causis coram Rota Romana: proventus I 1923, II 2344, 2419; regulae servandae in liquandis proventibus II 2420; religiosi assumi possunt in Procuratores ex officio datos pro causis canonicis matrimonialibus II 3829; declaratio nullitatis matrimonii ex defectu legitime constituti Procuratoris requirit processum ordinarium III 4015;

— *ad matrimonium celebrandum:* litt. circulares circa celebrationem matrimonii per Procuratorem I 1386; transmissio radiophonica celebrationis matrimonii mitium per Procuratorem durante bello I 2091; ritus

http://www.obrascatolicas.com

ndus in matrimoniis mixtis cum pars acatholica
ne repraesentatur per Procuratorem catholicum
39; debet designari a parte contrahente II 2502;
ratio matrimonii inter emigrantes italos, praecipue
Procuratorem contrahendi II 3495; — *Generalis*
osorum constitui debet in Urbe I 316.

Procuratorium mandatum ad lites non a curatore
parte conventa datum et querela nullitatis IV 6136.

Professio FIDEI: emitti debet a Superioribus Socie-
clericalium I 839; facultas utendi formula bre-
in terris missionum III 5052; formula brevior pro
onibus III 5078; formula deinceps adhibenda cum
aescribit professionem fidei, substituens formulam
tinam et iuramentum antimodernisticum III 5282;
nnis professio fidei a Paulo VI pronuntiata recur-
saeculo XIX a martyrio SS. Petri et Pauli Ap. III
— *publica perfectionis:* natura et valor in Ecclesia
35; — *Regulae* Tertii Ordinis franciscalis: effectus
provenientes II 3770.

RELIGIOSA: sodalium laicorum in Ordinibus reli-
I 227; dies in Instituto «Christian Brothers» I
eorum qui profitentur «donec in Congregatione
» I 373; de superiore ad illam recipiendam apud
osas I 373; exploratio voluntatis ante Professio-
in religionibus mulierum I 438; normae pro reli-
ad servitium militare vocatis post Professionem I
transitus ab una in alteram classem, et ab uno in
m monasterium eiusdem Religionis post Profes-
n religiosam II 2494, 2514; formula, Superior
ens et effectus voti oboedientiae in secundis Ordi-
mulierum II 2915; facultas datur Societati Iesu
ndi primam Professionem extra domum novi-
III 4021; monitum circa investigationem psychoa-
cam ante Professionem III 4223; alloc. pontificia
relationem inter Professionem et sacerdotium III
experimenta permittuntur contra ius commune in
a Professionis IV 5590, 5796; exclusio a Profes-
perpetua ob infirmitatis causam IV 5943;
ffectus: circa dominium radicale bonorum mobi-
ost Professionem simplicem I 176; voti oboedien-
secundis Ordinibus mulierum II 2915; quoad
um ab una in alteram classem aut ab uno in
n monasterium eiusdem Ordinis II 2494, 2514;
articulo mortis novitiorum I 523, non extenditur
stulantes I 748; — *invalida* ob defectum debitae
tiae in conventibus II 2177; ob emissam sol-
n ante exspirationem Professionis simplicis II
— *novitiorum* v. **Professio** in articulo mortis;
rpetua: aetas requisita I 291; exclusio ab ea emit-
ob infirmitatis causam IV 5943;
tus seu *Ordo:* ritus servandus apud moniales I
sus linguae latinae et vernaculae apud Tertiarios
ncisci II 2168, III 4032; variationes in ritu apud
I. III 4724, et apud moniales S. Clarae III 5051;
Professionis religiosorum ritus seu Ordo in-
tus promulgatur IV 5751; Ordo Professionis IV
interpretationes vernaculae novi Ordinis IV 5863;
ae servandae in adaptando caeremoniali proprii
IV 5864;
implex: effectus circa dominium bonorum mo-
n I 176; praecedere debet emissionem professionis
nnis II 3094;
anatio: in Tertio Ordine saeculari S. Francisci I
599, 955, 1004; Professionis sollemnis Fratrum
ersorum O.P. ob defectum residentiae in conven-
II 2177; Professionis sollemnis in O.P. emissa
exspirationem temporis Professionis simplicis II
; Professionum in O.F.M. ob defectum consilii
um saltem Definitorum III 4668;
— *sollemnis:* aetas requisita I 144, 291; restauratur apud moniales Dominicas Prulianenses I 1597; dubia circa formulam huius Professionis in secundis Ordinibus mulierum II 2915; formula qua solet concedi restauratio Professionis sollemnis apud moniales II 3240; Consilium cui competit votum deliberativum in admissione ad Professionem sollemnem determinatur ex commoratione candidati in conventu propriae Provinciae IV 5654; facultas datur ut sorores externas monasteriorum monialium Cisterciensium Strictioris Observantiae vota sollemnia emittant IV 5866; experimenta permittuntur in O.F.M. Cap. quoad institutionem candidatorum ante Professionem sollemnem IV 5981;
— *temporaria* eorum qui in amentiam incidunt I 736; computatio servitii militaris in tempus huius Professionis I 860; facultas permittendi Professionem ad triennium in tertio Ordine saeculari S. Dominici III 4059.

Professor *religionis* in Institutis religiosis laicis et in scholis mediis religiosorum: praeparatio theologica et iura Ordinarii circa eorum nominationem et vigilantiam II 2508, III 3921; *litterarum et scientiarum* pro scholis internis religiosorum: Institutum Superius pro eorum praeparatione II 2939; v. **Institutum** scientiarum atque litterarum; *laicus* in scholis publicis Italiae ab Ecclesia dependentibus: retributio oeconomia et condicio iuridica II 3191.

Professus *temporarius:* ius ad suffragia post mortem I 231; tempus ad interponendum recursum contra decretum dimissionis I 596, et declaratio circa eumdem recursum I 596; *normae* pro sororibus professis ingredi optantibus in monasteria monialium Carmelitarum Discalceatarum IV 6054.

Progressio promovenda populorum III 5124, iuris IV 5627, humana et christiana IV 6138.

Prohibitio *actionis politicae* clericorum I 868, II 3723; *consultationis* radioesthesiae II 2120; *cultus* et formae devotionis II 2912, III 3930; — *librorum* quoad orientales I 947, II 2234; Instructio S. Officii II 2171; abrogantur canones circa libros ipso iure prohibitos et circa poenas contra violatores ipsorum canonum III 5054; Index librorum prohibitorum vim legis ecclesiasticae amplius non habet III 4990; v. **Damnatio** operum, publicationum; — *participationis* clericorum et religiosorum in activitatibus centri documentationis Cuernavacensis IV 5472; — *Regulae Franciscanae* circa administrationem rerum temporalium II 3271.

Prolis *conceptio:* ius ad vitam prolis conceptae II 2940; onanismus artificialis seu usus mediorum artificialium contra prolis conceptionem iterum damnatur II 3391; Encycl. «Humanae vitae» de propagatione humanae prolis recte ordinanda III 5405; dissensio publica nonnullorum sacerdotum a doctrina huius Encyclicae et conflictus inde ortus IV 6051;
— *educatio:* ad celebranda senanda et convalidanda matrimonia mixta requiritur certitudo moralis de baptismo et educatione catholica universae prolis orta ex cautionibus praestitis I 1185, 1349, 1871, II 2111, III 5111; ad dispensandum super rato et non consummato imponitur obligatio quoad prolem ante nuptias susceptam II 2239; v. **Cautiones, Praestatio** cautionum; lucratio Iubilaei a mulieribus quae propter gestationem vel curam prolis Romam adire nequeunt pro Iubilaeo II 2731; v. **Educatio;** — *legitimatio* per subsequens matrimonium I 1202, 1518; — *ritus* prolis susceptae a matrimoniis orientalium cum latinis extra Patriarchatum contractis II 3053; — *bonum prolis* curandum cum matrimonium solvitur in favorem fidei III 4479.

Prolytatus v. **Licentia** academica.

Promiscua educatio v. **Educatio.**

Promissio *cautionum* v. **Cautiones, Praestatio** cautionum; natura et gravitas promissionum, praecipue paupertatis et obedientiae in Institutis saecularibus et, in concreto, in illo Regalitatis D.N.I.C. II 2597; promissiones loco votorum temporariorum denegantur Monialibus Cisterciensibus Strictioris Observantiae IV 6226; sensus verborum «promissio omnino cavendi» quae in Rescriptis pro mixtis nuptiis apponi solet aliquando III 5066.

Promotio *ad Episcopatum:* secretum servandum circa requisitas informationes I 56; processus inquisitorius circa promovendos I 654; quaestiones de promovendis ad officium episcopale vel ad munus Vicarii vel Praefecti Ap. I 1850; normae de promovendis ad Episcopale ministerium in Ecclesia latina dantur IV 6253; v. **Episcopus;** — *ad Dignitatem* v. **Elevatio;**
— *ad munus Superioris localis* IV 6217; *ad Ordines sacros* v. **Admissio** ad Ordines, **Alumni, Institutio, Ordines;**
— *activitatis missionalis Ecclesiae* I 811, II 2834, 2867, 2892; cantus gregoriani et musicae Sacrae I 861, II 2623; institutionis catecheticae I 1597; studiorum clericorum et religiosorum II 2216, 2733, 3597; actionis et restaurationis liturgicae II 2233, 3218; sanctitatis sacerdotalis II 2778; instituti monialium II 2815, 2878, 3012; Congregationum Marianarum II 2742 et Actionis Catholicae II 2880, 2946; linguae latinae III 4256; veritatis, unitatis, pacis III 3944, et progressionis populorum III 5124; uniformitatis liturgicae inter Regulares III 4910; collegialitatis Episcoporum IV 5641; v. singulas materias.

Promotor iustitiae: ius accusandi nullitatem matrimonii I 1894; normae circa eius interventum in causis nullitatis matrimonii apud Rotam Romanam I 1908; ius accusandi matrimonia acatholicorum I 1913; interventus S.C. de Sacramentis in processu nullitatis matrimonii per Promotorem iustitiae accusati I 1931; facultas assumendi laicos ad hoc munus III 5385; nullitas sententiae ex eo quod iudex functus erat in eadem causa munere Promotoris iustitiae IV 6103; nequit recedere a causa ab ipso introducta, nisi Tribunal recessum vel renuntiationem admittat IV 6161.

Promulgatio: monitum de non applicandis normis liturgicis iam promulgatis ante earum vacationem legis III 4128; — *Codicis iuris canonici* per Const. Ap. «Providentissima mater» I 60; litterae congratulatoriae Patriarchae Venetiarum I 85; — *Codicis rubricarum* Breviarii et Missalis Romani III 4062; — *Directoriorum:* de re oecumenica III 5160, IV 5801; circa turismum IV 5505, 5521; catechistici generalis IV 5991;
— *documentorum Conc. Vat. II:* Const. de S. Liturgia III 4430; Decreti de instrumentis communicationis socialis III 4447, et allocutio pontificia in die promulgationis III 4425; Const. dogmaticae de Ecclesia III 4563; Decr. de Ecclesiis orientalibus catholicis III 4595, 4600; Decr. de Oecumenismo III 4601, et alloc. pontificia in die eorum promulgationis III 4610; Decr. de pastorali Episcoporum munere in Ecclesia III 4728; Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae III 4741; Decr. de institutione sacerdotali III 4747; Declarationis de educatione christiana III 4755; Decl. de Ecclesiae habitudine ad religiones non christianas III 4761, vacatio legis pro his documentis III 4764, alloc. Pontificia in die eorum promulgationis III 4789; Decl. de libertate religiosa III 4815; Decr. de activitate missionali Ecclesiae III 4822; Decr. de Presbyterorum ministerio et vita III 4842; Const. pastoralis de Ecclesia in mundo huius temporis III 4859, vacatio legis horum documentorum III 4903, alloc. pontificia in die eorum promulgationis III 4811;
— *indulgentiarum* in consecratione altaris ab Episcopo delegato I 1350;
— *Librorum liturgicorum:* ritus Concelebrationis et Communionis sub utraque specie III 4655; Gradualis simplicis III 5248; Missalis Romani instaurati IV 5511; novae editionis eiusdem Missalis IV 5761; Ordinis Missae et Institutionis generalis Missalis Romani IV 5514; ritus seu Ordinis Professionis religiosorum III 5160, IV 5751; novi ritus consecrationis virginum IV 5829; ritus Benedictionis Abbatis et Abbatissae IV 5916; Officii Divini instaurati seu Liturgiae Horarum IV 5912; Institutionis generalis de Liturgia Horarum IV 6023; novi Ordinis Confirmationis IV 6146; Ordinis initiationis christianae IV 6197; Ordinis cantus Missae seu Gradualis Romani iuxta novam ordinationem IV 6286; ritus de institutione Lectorum et Acolythorum, de admissione inter candidatos ad Diaconatum et Presbyteratum, necnon de caelibatu amplectendo IV 6334; Ordinis Unctionis infirmorum eorumque pastoralis curae IV 6336;
— *Ordinis Synodi Episcoporum* III 5066; — *Statutorum* v. **Statuta;** *Synodi* Romanae primae III 4053.

Pronuntiatio circa expensas IV 5923.

Propaganda Fide v. **Congregationes Romanae.**

Propagatio *fidei:* de fide catholica per totum orbem propaganda I 239; celebratio Missae votivae pro fidei propagatione semel in anno in qualibet dioecesi I 439; declaratio de hac Missa votiva I 507, 906; *Opus* a Propagatione Fidei v. **Opus** Propagationis Fidei; — *Operis* a S. Petro inter alumnos scholarum mediarum III 4635, 4661; — *vitae humanae* III 5405; v. **«Humanae vitae».**

Prophetiarum lectio omittitur II 2882.

Proponendi ad Episcopatum v. **Episcopus.**

Propositio *appellationis* in causis matrimonialibus post elapsos dies fatales IV 6263, apud Rotam Hispanam ante citationem partium IV 6282; — *dubiorum* Commissioni Interpreti Codicis I 98; — *novae causae iudicialis:* de inconsummatione matrimonii IV 6252; in causis nullitatis matrimonii IV 5564, 5833, 5836.

Propositiones de re philosophica et theologica damnatae I 729.

Propria *liturgica:* declaratio circa Officia propria et Missas, eorumque extensionem I 810; interpretationes populares Propriorum dioecesium et religiosorum III 4672, et normae pro eorum versionibus III 5049; instructio de Propriis recognoscendis IV 5846; normae pro adoptando caeremoniali proprii ritus Professionis IV 5464; *Missa* v. **Missa** propria; **Officium** v. **Officium** proprium;
—*potestas* Romani Pontificis solvendi matrimonia in favorem fidei III 4057; ius Ecclesiae efformandi suos ministros III 4666; v. **Ius.**

Proprietas Sedis Ap. super opera artis et harum commodatio III 4687; ius retrocessionis proprietatis determinatur IV 5845.

Proprietates *Institutorum saecularium* IV 5887, 6221, 6310; *iuris canonici* IV 6351.

Prorogatio *Bullae Cruciatae* in Hispania conceditur I 2077; *celebrationis* Capituli religiosorum: indulta prorogandi Capitulum generale I 486; Capituli generalis O.F.M. Conv. prorogatur ad annum II 2168;
— *celebrationis* Vigiliae Paschalis II 2955, 3351; *exemptionis* monialium Hispaniae a Superioribus Regularibus I 907; *Facultatum* Ordinariorum I 185, et Praepositi Generalis Societatis Iesu III 4984; *gratiarum* spiritualium in Constitutione Ap. «Auspicantibus» concessarum I 1151;
— *indulti* altaris privilegiati I 1151, II 2173; circa ieiunium et abstinentiam II 2321; circa ieiunium eucha-

http://www.obrascatolicas.com

n II 2405; v. **Ieiunium;** *Iubilaei* extraordinarii oncilium Vat. II clausum III 4973; *iurisdictionis* nsis in Hispania I 821; Ordinariorum locorum in les Hispaniae I 907, 1979; *Novitiatus* seu tem- robationis eorum qui transeunt in O.C.S.O. III lenegatur facultas prorogandi novitiatum ad tres IV 6226; *Rationis studiorum* ad tempus approba- religiosis III 4327;
mporis regiminis Superiorum religiosorum du- bello II 2171; *temporis votorum* temporariorum nnos a iure permissos III 5223; *vacationis legis* conciliaris «Christus Dominus» pro Ecclesiis alibus III 4984; quorundam aliorum Decretorum Concilii III 4987; novi Ordinis baptismi parvu- IV 5589; v. singulas materias.
rosecutio *appellationis* iudicialis in causis matri- ibus post elapsos dies fatales IV 6263; *instaura-* iturgicae: normae et criteria III 4930, 5196, 5289.
rospectus relationis annuae de Missionibus con- ae I 1170; v. **Schema.**
rostratio magna in ritu byzantino II 2866.
rotectio *materiae* scapularis I 754; *Eucharistiae* bellicos incursus II 2212; *legalis* abortus fetus i IV 6348.
rotector Cardinalis non nominandus III 4490.
rotectoratus religioso-politicus I 845.
rotestantes baptizati: forma eorum matrimonii I um schismatice baptizato in ecclesia Serviae II cum baptizato in ritu armeno III 4248; denegatur is celebrandi matrimonium mixtum coram sacer- atholico in ecclesia protestantium III 5169.
rotocollum v. **Concordatum, Conventio.**
rotonotarius Ap.: iura et privilegia I 1578.
rotractio *experimentorum* circa textus liturgicos res III 5454; *Missae* et distributio Communionis Diaconis IV 5586.
rovectus aetate, et ieiunium eucharisticum I 1781.
roventus et emolumenta clericorum I 382, et fo- m beneficialium I 1363; *Advocatorum* et *Procu- n* pro causis coram Rota Romana statuuntur I I 2344, 2385, 2419, 2420; recursus contra Advo- immodicum honorarium exigentem IV 5839; atorum et Peritorum pro causis coram Tribuna- egionalibus Italiae IV 6319.
Provida»: Constitutio Ap. de forma matrimonii ta manet post Codicem I 110.
Provida Mater»: *Instructio* a Tribunalibus dioece- ervanda in causis nullitatis matrimonii I 1739; tur dubia circa eam I 1888, — *Constit. Ap.* I de statibus canonicis Institutisque saecularibus anae perfectionis acquirendae II 2398; alloc. cia exacto XXV anno ab edita hac Constitutione olica IV 6221.
rovidentia Divina: Hospitium a II 2178.
rovincia ECCLESIASTICA: obligatio decretorum liorum Westmonasteriensium circa earum divi- n I 145; *Edmontonensis:* Tribunalia II 3423; pro alibus in dicione Canadensi II 3564; *Agraënsis* dia: indulta liturgica II 3820;
RELIGIOSA: facultas constituendi duos novitiatus adem Provincia I 170, 598; usus paramentorum is caerulei in nonnullis Provinciis hispanis et ame- is O.F.M. Cap. I 1981; prorogatur tempus regi- Superiorum in nonnullis Provinciis O.F.M. du- bello II 2171; determinantur Provinciae ubi festa rum Instituti proprii celebrari possunt II 2732; erationes monasteriorum monialium non debent sario circumscribi intra limites territorii Provin- religiosae Delegati II 3370, 3371; Institutum religiosum «Fratres a Caritate» associatur Provinciae Neapolitanae O.F.M. III 5251; experimenta conceduntur contra ius in materia erectionis Provinciarum IV 5796; novae normae circa erectionem Provinciae religiosae statuuntur IV 5832.
Provinciale *Capitulum:* electio substituti I 1151, et Delegatorum III 4023; novus modus eligendi Delegatos in O.F.M. Cap. III 4495, etiam inter Fratres laicos IV 5475; v. **Capitulum;** *Tribunal* in dicione Columbiana III 5243, 5244, in regione Parisiensi III 5313, 5314.
Provisio *paroeciae* sine dote sufficienti I 111, et in peculiaribus locorum et personarum adiunctis II 2291; provisio *parochi* renuntiantis IV 5839; *officiorum* et *beneficiorum* durante bello I 184; decretum de ecclesiasticis officiis et beneficiis canonice instituendis seu providendis II 2760; consecratio Episcopi sine canonica provisione II 2885; — *provisio et distributio* sacrorum oleorum I 22.
Prudentia in rebus missionalibus tractandis I 1926; in interrogationibus circa VI Decalogi praeceptum mulieribus faciendis a confessoribus II 2174; in socianda opera inter scriptores catholicos et acatholicos III 4260; in administratione et activitate oeconomica religiosorum IV 5559; in publicandis gratiis quae intercessioni Servorum Dei tribuuntur IV 5867.
Prulianenses moniales vota sollemnia restaurant in monasterio I 1597.
Psalmi: cursus instituendus de Psalmis explanandis in Seminariis Italiae I 2084; Motu pr. de novae Psalmorum conversionis latinae usu in Officio divino II 2274; approbatur nova versio II 2294; facultas edendi Breviarium cum nova aut antiqua versione II 2356; dubium circa usum novae tantum versionis in Rituali Romano III 4326; normae de unico Nocturno cum tribus Psalmis non cogit moniales III 5252; conceditur maior Psalmorum copia in Liturgia Horarum quibusdam Communitatibus IV 6300.
Psalterium cum nova versione latina: approbatur editio II 2294; uti potest una cum antiqua in editione Breviarii II 2356; usus extra Horas canonicas II 2434, in functionibus extraliturgicis II 3094, in Rituali Romano III 4326.
Psychoanalysis: investigatio ante Ordines et Professionem religiosam III 4223.
Psychoneurosis: falsae doctrinae et praxis circa eius curationem II 3580.
Publica *honestas* qua impedimentum matrimoniale I 125, 1034; *officia* a sacerdotibus et religiosis operariis non exercenda II 3164, 3839; *schola* interna constituitur Academia Alfonsiana in Urbe II 3597; media et superior in Italia: modus tradendi disciplinas philosophicas II 3842; v. **Schola** publica; *dissensio* aliquorum sacerdotum a doctrina exposita in Encyclica «Humanae vitae» IV 6051; *opinio:* munus eam recte efformandi officiis committitur Consilio instrumentis communicationis socialis IV 6254.
Publicationes *matrimoniales:* earum omissio I 751; dispensatio apud orientales II 3140; modus eas rediendi in Italia II 3422; *gratiarum et oblationum* in ephemeridibus: prudentia adhibenda I 1395, IV 5867; v. etiam **Divulgatio;** *periodicae* damnatae v. **Damnatio;** modus agendi cum iis qui vendere vel distribuere debent folia et publicationes communistarum II 2620; urgetur observantia normarum de earum censura III 4261; *Librorum liturgicorum* v. **Libri;** *documentorum* Synodi Episcoporum IV 6166.
Pudori iniuria vel insidia ut causa sufficiens dimissionis religiosorum II 2658.
Puellae: modestia in vestibus tutanda earum quae

apud religiosas instituuntur I 964; consociatio pro Missionibus in Germania II 2122; monitum de assotiationibus communistarum ad puellas instituendas II 2765; locus ad earum audiendas confessiones III 4237.
Pueri: obligatio Praecepti paschalis pro illis qui Communionem receperunt ante septennium I 103; eorum educatio in catechesi christiana I 686, in religiosa pietate I 698; administratio Confirmationis pueris ante usum rationis I 1379; eorum vita tuenda a religiosis mulieribus in locis Missionum I 1711; conceditur facultas celebrandi Missam sub dio pro illis apud colonias aestivas degentibus II 2427, et administrandi Confirmationem illis in periculo mortis constitutis II 2523, 2728; S. Ioannes Baptista de la Salle eis instituendis datur Patronus II 2754; monitum de associationibus communistarum ad illos instituendos II 2765; associationes internae Actionis Catholicae pro eis II 2880; inservientes sacris functionibus: usus gestandi tegmina digitorum seu chirothecas II 3234; praxis eos mittendi mercede conventa ad funera aliena interdicitur III 4957;
— *cantores:* S. Dominicus Savio eligitur eorum Patronus II 3511; approbatio et textus Statutorum Foederationis internationalis «Pueri cantores» II 3872, III 4630.
Pulsatio campanulae in celebratione Missae I 501; organi a mulieribus in ecclesiis I 952.
«Pure et simpliciter»: Rescripti saecularizationis sic dicti nova formula I 1436.
Purificatio *Mariae:* Praefatio propria in festo II 3564; *supellectilis* sacrae a religiosis feminis permittitur I 1710; *calicis* in Missa: usus vini II 2243, 2424.
Purificatoria lavare conceditur Tertiariis Ordinis Regularis S. Francisci I 979, Fratribus Coadiutoribus laicis I 1112, II 2882, laicis orientalibus II 2891.
Putativum matrimonium: requirit ut sit coram Ecclesia celebratum II 2563; nequit esse tale quod celebratur invalide inter duas partes non baptizatas II 3583, aut acatholice baptizatas II 3596.

— Q —

«Qua cura»: Motu pr. de ordinandis Tribunalibus ecclesiasticis in Italia pro causis nullitatis matrimonii I 1902; normae exsecutoriae I 1991.
Quadragesima: lex abstinentiae durante anni 1917 Quadragesima I 21; facultas transferendi abstinentiam a sabbato in feriam IV, et reducendi dies pro operariis I 809; facultas imponendi cineres die Dominica prima I 848; indultis Bullae Cruciatae Hispanae circa abstinentiam extra Quadragesimam uti possunt omnes clerici II 2206; color conopaei durante hoc tempore II 2482; non expedit commutare Officium de feria cum Officio de Sancto tempore Quadragesimae II 3822.
Quadraginta *Horarum* exercitium pium: Missa dicenda cum habetur die Commemorationis omnium defunctorum I 184; Instructio circa Missas durante hac oratione celebrandas I 873; usus non recipitur celebrandi supplicationem feriis V et VI Maioris Hebdomadae II 2739; normae circa Expositionem annualem sollemnem S. Eucharistiae, hucusque XL Horarum dictam, in Urbe faciendam IV 5827; — «*Quadraginta quattuor Missarum*» praxis reprobatur I 1522.
Quaesita alumnis admittendis in Collegium Urbanum proponenda I 689; de «reanimatione» quibus Summus Pontifex in sua allocutione respondit II 3786.
Quaestiones quibus respondere debent Instituta perfectionis et missionalia v. **Elenchus** quaestionum; — *de promovendis* ad officium episcopale vel huic aequiparatum I 1850; — *de Assumptione corporea B.M.V.* definienda proponuntur Ordinariis II 2339; — *morales* de vita coniugali II 2940; in exercitio artis medicae II 3301, et gynecologicae III 5046; — *de indole apparitionum* Amstellodamensium non retractandae III 4248; — *sociales* v. **Doctrina** socialis; — *missionales:* normae et criteria proponuntur pro eorum solutione III 4250; officia commissa Operibus Missionalibus Pontificiis in illis solvendis IV 6323; *de incremento demographico* et limitatione natalitatis III 5046; — «*quaestiones*» de validitate matrimoni: competentia S.C. de Sacramentis et Signaturae Ap. I 1990, IV 5907; — *quae* sub «communicatione sociali» comprehenduntur IV 6245.
Quaestua *religiosorum:* normae Conferentiae episcopalis Italiae circa huius exercitium iuris III 5353.
Qualificatio *theologica* doctrina in Schemate Conc. Vat. II propositae de Ecclesia III 4561, et de divina Revelatione III 4767.
Qualificata exclaustratio: formula II 3213.
Qualitates *Superioris Provincialis,* obiectum experimenti contra ius concessi IV 5796; *catechistarum* in missionibus IV 5812.
Quantitas *aquae* in calice pro Missa Ordinationis sacerdotalis I 1383; *succheri* addenda vino pro Missa inserviendo III 5189.
Quarta Concilii Vat. II sessio seu periodus indicitur III 4621; alloc. pontificia in eius initio III 4710.
Quasi domicilium: ius funerandi a parocho illius I 65, 586; Instructio de competentia iudicis in causis matrimonialibus ratione quasi domicilii I 1122; emigrantes subsunt missionario emigrantium, quamvis non sint eius subditi ratione domicilii vel quasi domicilii II 3264.
Quasi paroecia: eius natura post Codicem I 224; instructio circa eius erectionem in Missionibus I 326.
Quasi parochus: eius facultas dispensandi I 224.
Quater Missam celebrare v. **Celebratio** Missae bis, ter, quater.
Querela nullitatis sententiae vel decreti proposita Signaturae Ap. IV 5564, 5934, 6136.
Queritantes stipem pro orientalibus I 940.
Quies a munere v. **Pensio.**
Quinquaginta anni a morte servi Dei: facultas datur disceptandi super virtutibus ante hoc tempus a iure statutum III 4767.
Quinquennales: *Facultates Ordinariorum:* nova ordinatio I 547; Formulae I 431, 618, 980, II 3101, III 5283; v. **Facultates** quinquennales Ordinariorum; — *relatio* v. **Relatio** quinquennalis.
Quitensis Universitas catholica II 3292, 3573.
Quotannis relatio mittenda I 1186; v. **Relatio.**
Quotidianus: distributiones I 231; v. **Distributiones** quotidianae; *Missa* defunctorum I 1715, monialium et facultas binandi II 3295; — *Communio:* Instructio de abusibus praecavendis I 1904; — *binatio* Missae II 3295; — *usus* Scapularis et cinguli a Tertiariis Ordinis Saecularis S. Francisci: facultas dispensandi II 3726; interpretatio restringitur huius facultatis II 3729.

http://www.obrascatolicas.com

— R —

Radiaesthesia: prohibetur clericis II 2120.
Radicale dominium bonorum mobilium post pro-nem votorum simplicium I 176.
Radice, *sanatio in* v. **Sanatio** in radice.
Radiophonicus: *instrumentum* seu *radiophonium:* ad cantus liturgicos I 939, ad transmittendam Be-tionem Ap. cum adquisitione indulgentiarum I loco campanarum I 2099; intra functiones litur- II 3465, apud Instituta perfectionis II 3726; *eceptio* Benedictionis Papalis I 1380, 1927; — *trans-* celebrationis matrimonii I 2091, et recitationis rii II 3036, 3867; — *auditio* Missae ad satisfacien-praeceptum II 3244; — *Commissio Pont.:* Statuta 34, novae leges III 3926; — *ars et res:* Encycl. nda prorsus» II 3751; rectus usus huius artis 219 — *Statio:* formula benedictionis II 3772.
«Ramí»: usus pro linteis sacris I 2093.
Ratihabitio Concordati vel Conventionis inter Se-Apostolicam et: Lettoniam I 502, Bavariam I 735, 946, IV 5472, 5916, Poloniam I 754, Lithuaniam I Lusitaniam I 946, 1094, 1981, II 2800, Italiam I Romaniam I 1103, Borussiam I 1106, Badensem nem I 1461, Germaniam I 1511, Austriam I 1535, 099, 4311, 4533, 5450, IV 5756, 6295, Hispaniam 14, 3212, III 4291, Dominicianam nationem II Rhenaniam Septentrionalem et Westphaliam II Boliviam II 3813, III 4168, Paraquariam III 4242, anam dicionem III 4507, Venetiolam III 4555, iam inferiorem III 4724, Argentinam III 5100, orianam dicionem III 5403, Saravicam (Saarland) em III 5435, IV 5831, Rhenaniam-Palatinatum IV Helvetiam IV 5980.
atio *activitatis* missionalis III 4556; *admissio-* Seminarium eorum qui antea dimissi fuerint 9, 2082, II 2124, 2130, 2727, 3722, 3774, 3813, 3867, III 4350, 5145; *archivorum* in Ecclesiae ne III 4557; *Conciliorum* oecumenicorum in a III 4319; *diei mundialis* pro vocationibus sacer-ous et religiosis III 4625, IV 6253; *docendi* disci- v. **Docendi** modus; *fundamentalis* institutionis otalis IV 5702;
dulgentiarum Iubilaei I 1456, 1530, II 2630; *ionis* clericorum et religiosorum II 3593; in mu-cra II 3783; accommodanda III 4225; eius trans- ab Institutis perfectionis ad S.C. de Religiosis r III 4327; ratio fundamentalis institutionis sa-alis IV 5702; *Institutorum perfectionis* vitae reli- I 661; Institutorum saecularium IV 5887, 6221, *inter Cardinales* et proprios titulos in Urbe IV *inter Ecclesiam Occidentalem et Orientalem* ad em redintegrandam III 5219; *inter societatem* t Sedem Ap. in praesentibus Ecclesiae adiunctis 55; *itineris* pro Missa Vespertina celebranda II *ministerii* sacerdotalis in Ecclesia IV 6167; *officii* tribuione publicationum prohibitarum II 2620; *rocedendi* in causis civilibus Status Civitatis Vati- I 1412; *regiminis* ordinarii religiosorum IV 6225; *lis* pro concedendo usu antimensii sacerdotibus II 2758; *studiorum:* instituitur Commissio ad eam andam I 1155; normae ad eam conficiendam et mittendam ad S.C. de Religiosis II 3593; ad tem-pprobata, prorogatur III 4327; *temporum* praesen- in instituendis clericis III 4225; *usus rationis* criptus ad Confessionem et Communionem I 285; consummatione matrimonii II 2565; v. singulas rias et voces.

Ratisbonensis *Universitas studiorum:* conventio circa eam inter Sedem Ap. et Bavaricam civitatem III 5025, ratihabitio III 5046.

Ratum et non consummatum matrimonium: *concep-tus* v. **Consummatio** matrimonii; *Causae* v. **Causae** iudiciales de rato et non consummato; *dispensatio* a matrimonio rato et non consummatio v. **Dispensatio.**

«Razzismus» reprobatur I 1879.

«Raermement moral» v. **Moral** Rearmement.

Readmissio in Seminarium v. **Dimissio** e Seminario.

Reanimatio: quaesita moralia II 3786.

Recalde, I. de: auctor libri damnati I 554.

Recensio *periodica:* vigilantia Ordinarii in eas I 1891; v. **Censura** libri, **Publicatio.**

Receptio *baptismi, Communionis, habitus, indulgentiarum, Professionis, Rescripti, Stipendii* Missae v. singulas voces.

Receptitiae ecclesiae post Codicem I 210.

Recessus *a Communione:* genuflexio II 2134; *a causa iudiciali:* Promotor iustitique nequit recedere, nisi Tribunal recessum admittat IV 6161.

Recinetensis dioecesis cedit territorium Praelaturae nullius Lauretanae III 4674.

Recitatio *Breviarii, Invocationum, Horarum, Litaniae, Officii Divini, Orationis Dominicae, Perorationis, Rosarii* v. singulas voces.

Recognitio *Codicis Iuris canonici:* annuntiatur III 3919; principia quae eam dirigant III 4793, 5253; constitutio Ecclesiae perpendenda IV 5738; Commissio pro recognoscendo iure canonico orientali IV 7279; — *Congregationum* religiosarum iuris dioecesani post Codicem I 516; *exuviarum Servorum Dei:* Instructio IV 5944; *indulgentiarum* III 5083; *muneris* Legatorum nationum I 762, 766; *ordinis* Conc. Vat. II celebrandi III 4387; *Ordinis Synodi* Episcoporum IV 5579, nova additamenta IV 6144; *Ordinum liturgicorum:* celebrandi matrimonium IV 5494, baptismi parvulorum IV 5540, calendarii particularis atque Propriorum IV 5846, benedicendi Oleum catechumenorum et infirmorum et conficiendi Chrisma IV 5935, Confirmationis administrandae IV 6141; *Ordinum militarium* a Sede Ap.: enumeratio IV 5795; *personalitatis iuridicae* civilis associationum religiosarum in Italia post Concordatum I 1156; *Societatum piarum* iuris dioecesani post Codicem I 516; *Statutorum* Unionis Cleri pro Missionibus I 1816, Capitularium IV 5857; *studiorum* academicorum ecclesiasticorum: normae III 5355; *usus* insignium pontificalium III 5389; v. singulas materias.

Reconciliatio massonis cum Ecclesia III 5144.

Reconsecratio altaris immobilis II 2209.

Rector *Ecclesiae* «curatiae»: obligatio Missae pro populo I 1379; *Seminarii:* alloc. pontificia ad eos II 2748, III 4225; *Operis* a Praeservatione fidei et Ordinis Equestris S. Sepulchri I 924.

Recursus *ad Sedem Ap.:* pro restitutione in integrum I 131; media proponuntur recurrendi durante bello ad dispensationes praesertim obtinendas II 2108; necessitas recurrendi ad S.C. Concilii in censibus et praestationibus perficiendis in Italia circa res et bona ecclesiastica II 2176; per Legatum Romani Pontificis II 2423; cum pars catholica, quae solutum habuit matrimonium in favorem fidei, novas inire nuptias intendit cum parte acatholica II 3841; in dubio de recto usu Privilegii Paulini III 4265; in applicatione can. 72 Conc. Trullani III 4470; contra Advocatum immodicum honorarium exigentem IV 5839; facultas datur Ordinario

instruendi processum de rato et non consummato sine praevio recursu ad S.C. de Sacramentis IV 5916;
— *contra decreta Ordinariorum:* in materia proventus et emolumentorum I 382; fatalia ad recurrendum contra decretum amotionis parochorum I 631; facultas datur recurrendi contra decreta Episcopi ad Metropolitam in specialibus adiunctis I 1827; recursus Capituli Cathedralis contra Episcopum Roërmondensem propositus reiicitur IV 6297;
— *contra decretum dimissionis* religiosi temporarie professi: tempus ad illum interponendum utile I 596; declaratio circa hunc recursum I 596;
— *contentioso-administrativus* ad Sectionem alteram Signaturae Ap.: admittuntur tantum contra decreta administrativa lata post diem 1 martii 1968 III 5354, 5369; excluduntur recursus contra decisiones Officiorum quae non sint Dicasteria Curiae Romanae III 5354, 5415, IV 5502; recursus contra decretum remotionis a paroecia et applicatio perpenditur principii: «lite pendente nihil innovetur» in processu administrativo IV 5915; modus procedendi in recursibus solvendis apud Signaturam IV 5917; de remediis contra decisiones Congressus Signaturae IV 5945; conditio devolutiva vel suspensiva recursus in processu remotionis parochi IV 6122; declaratur lis finata in recursu contra translationem parochi ob decreti Ordinarii loci revocationem IV 6193; recursus contra decretum S. C. pro Religiosis confirmantis dimissionem religiosorum a Superioribus decisam habet effectum suspensivum IV 6300; effectus suspensivus recursuum ad Signaturam Ap. incipit recurrere a momento interpositionis ipsius recursus legitime factae IV 6303.

Redemptio *canonis* emphytheutici pro Ecclesia I 528; *generis humani:* indictio Anni Sancti seu Iubilaei extra ordinem undevicesimo exeunte saeculo a peracta Redemptione I 1437; facultates confessariorum I 1463; formula precum pro orientalibus I 1528; v. **Iubilaeum.**

Redintegratio unitatis v. **Oecumenismus.**

Reditus *ad fidem catholicam:* russorum I 1002, instructio ad locorum Ordinarios I 1108; *ad familiam paganam:* filiorum infidelium baptizandorum I 1166, 1461; v. **Conversio** ad fidem; *clericorum* et *religiosorum* a servitio militari I 1881; v. **Clerici, Servitium** militare;
— *bonorum:* distributio redituum intercalarium in Italia I 1199; divisio redituum beneficiorum I 1451; v. etiam **Beneficia, Fructus;** stabiles et paupertas franciscana II 3270, 3271; distributio redituum bonorum ab auctoritate civili usurpatorum III 4223; sacerdos saecularizatus et legitime uxoratus caret iure percipiendi reditus bonorum quae ad Societatem, cui adscriptus fuerat, pertinebant IV 6283.

Reductio *ad statum laicalem* religiosi vel sacerdotis: necessaria est acceptatio Rescripti ex parte oratoris II 3291; cuidam sacerdoti iam reducto interdicitur ingressus ecclesiae III 4160; litt. circulares circa reductionem sacerdotum cum dispensatione caelibatus IV 5964; normae ad apparandas causas IV 5966; interpretatio quarundam dispositionum normarum IV 6288; — *conditionum* Iubilaei v. **Iubilaeum;** — *dierum* abstinentiae I 809; v. **Abstinentia;** festorum de praecepto II 2890, 3870; v. etiam **Festum;** Missae pro populo I 697; v. **Missa** pro populo;
— *onerum* Missarum fundationum et legatorum: facultas tribuitur I 234, 317; ab Ordinario, si in tabulis fundationis haec facultas praevidetur I 484; decretum de Missarum reductione et satisfactione I 2083; revocantur facultates concessae circa reductionem et cumulationem Missarum II 2865; sanantur omnes defectus qui sanabiles sunt in materia II 3272; de potestate in materia Episcopis concessa per Motu pr. «Pastorale munus» IV 6122; notificatio qua suspenduntur ad tempus omnes facultates, praeter illas a «Pastorale munus» tributas, circa onera Missarum IV 6166; Instituta perfectionis exhibere debent S.C. de Religiosis elenchum facultatum circa onera Missarum IV 6212.

Reeducatio iuventutis: F.I.R.R. II 2918.

Referendarius Praelatus Signaturae Ap.: officia et privilegia I 1587.

Reformatio *sigilli* plumbei Cancellariae Apostolicae I 1237; *formulae* perorationis «Et famulos...» in Hispania II 3790; *Liturgiae* in Ecclesia v. **Instauratio** liturgica; *vestium* choralium IV 5910 v. **Vestes.**

Regalis dignitas v. **Regina, Rex.**

Regalitas D.N.I.C.: Institutum saeculare quorum vinculorum natura, gravitas et obligatio promissionum, praesertim paupertatis et oboedientiae, authentice explicatur II 2597.

Regesta *ecclesiastica* Confraternitatum: inscriptio sodalium I 1936; matrimoniorum: inspectio praescripta II 2440; *civilia:* transcriptio matrimonii canonici in Italia IV 6162.

Regimen Episcopis competit ex divina institutione II 3320; arctior coniunctio Episcopatus cum Romano Pontifice in regimine Ecclesiae III 4610; necessitas iuris pro Ecclesiae regimine III 5020;
— *Abbatiae* «nullius» S. Mariae Montis Oliveti Maioris II 2111; Praelaturae «nullius» Pompeianae II 2117; Basilicae S. Nicolai in Urbe Bario O. P. concreditae III 5293; *castrense* v. **Castrensis** *iurisdictio; collegiorum* ecclesiasticorum: Collegii Neerlandici I 1192, Collegii Pii Latini Americani III 5452, Collegii Capranicensis IV 6140; *communistarum* in Sinis II 2563;
— *Dioecesium:* suburbicariarum III 4270; Consilium Presbyterale ut senatus Episcopi pro regimine dioeceseos IV 5637, quae responsabilitati personali Episcopi est commissa IV 6297; *ecclesiarum* et ratio archivorum III 4557; *internum* Institutorum saecularium et iura Ordinariorum II 3120; *Instituti* caritatis et religionis operibus tutandis Civitatis Vaticanae II 2237;
— *Missionis* per substitutos parandum I 581; auctoritas cui concreditum est gubernium I 1115; superior ecclesiasticus tenetur Missa pro populo I 1590; constituendum in stationibus missionalibus quae a paucis religiosis efformantur II 2917; *Patriarchae* Hierosolymitani I 924; *patrimoniale* v. **Patrimonium;**
— *religiosorum:* Superiores ad quos applicatur lex triennii I 124; cessat regimen singulare O.F.M. in Hispania I 1434; regimen Congregationum Sororum in Missionibus I 1809; prorogatur tempus in munere durante bello II 2171; de ratione qua sodales laici regimen participare possunt in Institutis clericalibus IV 5690; decretum circa regiminis ordinarii rationem singularem IV 6225;
— *scholarum* quae a monialibus reguntur I 1692; Scholae Vaticanae de Paleographia et Diplomatica II 3235; *Status Civitatis Vaticanae:* Corpus Consultorum constituitur III 5347.

«Regimini Ecclesiae»: Const. Ap. de Romana Curia denuo ordinanda III 5224; vacatio legis III 5281.

Regina *B. Maria V.:* Encycl. «Ad coeli Reginam» de regali B. Mariae V. dignitate eiusque festo instituendo II 3311; alloc. Pontificia occasione novi festi II 3320; Officium, Missa et Elogium in festo B.M.V. Reginae III 3395.

«Regina coeli»: Abbatia nova Congr. Benedictinae tituli Annuntiationis B.M.V. I 284.

«Regina in coelum assumpta»: nova invocatio Litaniis Lauretanis inserenda II 2801.

http://www.obrascatolicas.com

Regina mundi»: Romanum Scientiarum sacrarum ıtum ad religiosas aliasque mulieres apostolatui s in sacris disciplinis instituendis II 3394; Motu ectionis II 3455; Statuta II 3457; normae quae rantur aggregationem aliorum Institutorum II Schola Matritensis «Regina Virginum» aggre- III 3970, et postea seiungitur III 4921.

Regina Ordinis Minorum»: Officium et Missa a B.M.V. sub hoc titulo II 2615; huius Missa dentia supra Missam «Rorate» tempore Adven- 3601.

Regina pacis, ora pro nobis»: nova invocatio s Lauretanis addita I 58.

Regina virginum»: Schola Matritensis theologiae is religiosisque feminis: aggregatur Instituto ro- «Regina Mundi» III 3970; ab hoc seiungitur aque autonomia donatur III 4921; nova Sta- I 5223.

egionale *Seminarium:* normae pro illis commissis tis religiosis vel missionalibus dependentibus a e Prop. Fide I 1533; Statuta Seminariorum Ita- 2261; Institutum Superius Theologiae Seminarii alis Tananarivensis aggregatur Facultati Theolo- Neapolitanae III 4024; normae servandae in eri- et ordinandis Seminariis centralibus aut regio- in Missionibus III 4332; auctoritas competens ectione Seminarii regionalis IV 6234;

ribunal: eriguntur pro causis matrimonialibus in: 1902, 1991, in Philippinis I 2024, 2056, II 3577, n dicione Canadensi II 2328, 2341, 2768, 3027, 6, 4697, in regione Tolosana pro causis matri- ibus III 4630, 4651 et pro ceteris contentiosis et libus III 4667, in regione Massiliensi III 4632, n regione Campaniae et Picardiae pro causis onialibus III 5073, 5074 et pro ceteris causis iosis et criminalibus III 5277, 5278, in regione si III 5313, in regione Lugdunensi pro universis II 5442; Rescriptum Pont. de causis nullitatis onii a Tribunalibus regionalibus Italiae deci- I 3318, IV 5475; competentia Tribunalis regio- cundae instantiae IV 5854; normae pro Tribu- interdioecesanis et regionalibus aut interregio- erigendis et ordinandis IV 5949; Archiepiscopus ribunalis regionalis est competens in Italia pro matrimonialibus in casibus exceptis IV 6265; et taxationes statuuntur ad honoraria Advo- et Peritorum apud Tribunalia regionalia V 6319; v. **Tribunalia.**

giones: omittitur inquisitio de natalibus ordinan- in nonnullis I 1870; Superioribus commoran- dissitis a Roma regionibus conceduntur fa- speciales durante bello II 2146, 2207, quin consensum exquirere Legati Ap. in regione II n illis eiusdem linguae unitas textuum vernacu- servetur III 4553; coordinatio activitatis inter institutiones apostolicas regionis III 4961; par- o ad Missam festivam eorum qui turismi gratia s se conferunt regiones III 4964; ordinatio Mis- Officii in regionibus ubi nonnullae festivitates runtur in Dominicam III 5440;

mericae I 171, II 2123, IV 6151; *Angliae et Valliae* ; *Cambodgiana* III 5216, IV 5754; *Campaniae* III 074, 5277; *Canadensis* I 523, 1170, 1177, II 3564; *nistarum* III 5146, 5217; *Coreana* III 5190; *ae* IV 5683; *Insularum Philippinarum* I 171; II 3136; *Laosiensis* III 4472, 5216, IV 5754; in Italia III 5220; *Maris Rubri* IV 5587; *ana* I 869, 919; *Orientalis* I 1145, 1146, 1413, II *Parisiensis* III 5035, 5038; *pastoralis* Tolosana II 4630, 4651, septentrionalis Galliae III 5073, 5074, Picardiae III 5073, 5074, 5277; *Rhodesiae meridionalis* II 3349; *Sacrae C. de Prop. Fide subiectae* I 1466, 1491, 1870; *S.F.A.S.* II 3464; *Sinensis* II 2563, 2891; *Tanganica* II 3136; *tropicalis* II 2600; *Uganda* II 3136; *Vietnamensis* III 4123.

«Regolamento»: *Instituti* Pontificii Archeologiae I 799; *pensionum* v. **Pensio;** *Seminariorum* regionalium Italiae II 2261; *personarum* Curiae Romanae II 2869, III 5298; *Studii* penes S.C. de Sacramentis III 3973.

Regulae *communes* Congregationum Marianarum denuo promulgantur II 2948;

— RELIGIOSORUM ad normam Codicis reformandas I 131; dispensationes a ieiunio et abstinentia concessae fidelibus non afficunt Regulam religiosorum propriam I 2044, nisi expresse contrarium dicatur II 2153; vigor Regulae, experimentorum tempore perdurante IV 5862;

— *Franciscana:* eius interpretatio authentica manet reservata Sedi Ap. IV 5758; *O.F.M.:* ieiunium vi Regulae in die festo I 387; usus concessionis Sedis Ap. in materia ieiunii I 2025, 2050; administratio rerum temporalium in paroeciis II 3271; praeceptum Regulae de orationibus dominicis recitandis a Fratribus laicis II 3822; *O.F.M. Cap.:* praeceptum de orationibus dominicis cum Fratres laici Officium divinum persolvunt cum clericis II 2938; denegatur facultas acceptandi hereditates et legata contra praescriptum Regulae II 3391; facultas datur Ministro Generali administrandi bona contra Regulam III 3971; v. **Constitutiones** religiosorum;

— TERTIARIORUM: *S. Dominici:* approbatio et textus Regulae I 548; *S. Francisci:* approbatio et textus Regulae Tertii Ordinis Regularis I 902; Regulae et novae Constitutiones Tertii Ordinis Saecularis II 3730; effectus aggregationis ad O.F.M. illarum Congregationum quae regulam Tertii Ordinis franciscalis non profitentur II 3770; — *servandae* v. **Normae, Statuta.**

Regulares: obligatio solvendi portionem paroecialem pro funeribus II 3161; supprimitur clausura papalis pro Regularibus, exceptis monachis IV 5756; Confoederatio Congr. Ordinis Canonicorum Regularium S. Augustini approbatur III 3932.

Rehabilitatio post mortem sacerdotis excommunicati non pertinet ad Signaturam III 5369.

Relatio: Commissionis synodalis episcoporum circa «opiniones periculosas hodiernas necnon atheismum» III 5260, circa collegialitatem episcoporum in Ecclesia IV 5648, circa arctiorem coniunctionem inter ipsas Episcoporum Conferentias IV 5659, et inter Conferentias et Sedem Ap. IV 5666;

— *Castrensis* triennalis II 2887; formula servanda II 3556; — *de Confirmatione* non amplius mittenda ad Sanctam Sedem II 3718;

— *dioecesana* quinquennalis: formula I 154; differtur pro Episcopis Americae I 147; elenchus quaestionum de Statu Dioecesis et fidelium durante et post belli tempus II 2247;

— *Missionum quinquennalis* S.C. de Propaganda Fide exhibenda I 446; elenchus quaestionum pro relatione I 1845; instructio de hac relatione II 2322, III 3893;

— *annualis et statistica:* prospectus I 1170, quotannis transmittenda I 1186, ab omnibus Episcopis dependentibus a S.C. de Prop. Fide I 1544, et a sacerdotibus orientalibus qui curam habent animarum sub iurisdictione Ordinarii ritus latini I 1900; *annua* a Collegiis missionum ad S.C. de Prop. Fide mittenda I 1114; schema relationis I 1852;

— *religiosorum aliorumque Institutorum perfectionis quinquennalis:* decretum I 427; elenchus quaestionum

pro Institutis votorum simplicium I 440; decretum «Cum transactis» II 2425; elenchus quaestionum pro singulis Institutis perfectionis II 2525; suspenditur obligatio eam mittendi III 5111, 5278; — *Seminariorum* triennalis I 644.

Relationes inter: *Actionem* catholicam et coetus universitarios feminarum I 445, et alias associationes catholicas, praesertim Congregationes Marianas I 1431, et religiosos II 2403; — *Opera Missionalia Pontificia* et Instituta religiosa missionalia I 955, II 2883; — *Ordinarios Missionum* et Instituta Missionalia ibi adlaborantia I 1115, IV 5483;

— *Ordinarium loci* et paroecias aliave pia Instituta religiosis commissa II 2439; — *societates operariorum* christianorum et alias societates similes operariorum II 2270; — *Hierarchiam Ecclesiae* et Ordines Militares II 2595; — *perfectionem* status cleri saecularis et status cleri religiosi II 3054; — *Professionem religiosam* et sacerdotium III 5059; — *Foederationes monialium* et territorium Provinciae religiosae Delegatorum II 3370; — *culpam* et poenam II 3326, 3358, 3619; — *Societatem Iesu* et «Motum pro mundo meliore» III 4911; — *officia Ecclesiae* et Organizationis Internationalis laboris IV 5565; — *Mariam* et Ecclesiam IV 5655; — *ipsas Episcoporum Conferentias* IV 5659; — *Conferentias Episcoporum* et Sedem Ap. IV 5666; — *Ecclesiam universalem* et Ecclesias particulares quoad activitatem missionalem IV 6049.

Relaxatio animi v. **Animus.**

Religio *christiana* vel *non christiana:* libertas religiosa quoad conversionem ad eam II 2112; forma canonica matrimonii inter partem russicam schismatice baptizatam et partem religionis ignotae II 2278; delentur formulae abiurationis contra religiones non christianas in Ordine baptismi adultorum III 3984; declaratio Conc. Vat. II de Ecclesiae habitudine ad religiones non-christianas III 4761; v. **Oecumenismus;**

— *disciplina scholarum:* indictio Congressuum de «religione» tradenda in scholis I 682; institutio religiosa I 842; modus eam docendi I 1178; praeparatio theologica et nominatio Professoris in scholis religiosorum II 2508; Capitulares qui religionem docent in scholis Status non excusantur a servitio chorali II 3087; ius Ordinarii loci designandi magistrum in scholis publicis religiosorum III 3921; conventio inter Sedem Apostolicam et Austriam circa religionem docendam in scholis publicis Status III 4293, 4311;

— *obiectum religionis* vel pietatis cum indulgentiis apostolicis I 366, 424, 475, 1911, II 3870, III 4375;

— *Opus religionis:* in Civitate Vaticana Institutum caritatis religionisque operibus tutandis conditur II 2131; item Opus operariis religione ac pietate excolendis III 4488.

Religio seu *Institutum religiosum perfectionis:* de obligatione sodales in doctrina christiana rite imbuendi I 1113; communicatio privilegiorum inter religiones I 1836; v. **Institutum** religiosum;

— *clericalis:* facultates «Cum admotae» III 4559; reductio sacerdotum ad statum laicalem, dispensato caelibatu IV 5964; v. **Clericalis;** — *indigena* in Missionibus: de Congregationibus religiosis indigenis condendis I 1807; — *laicalis:* quidam canones italice vertuntur pro his religionibus I 193; facultates «Religionum laicalium» III 4982; facultas delegata concedendi saecularizationem sodalibus votorum temporariorum IV 5689; — *mulierum:* consuetudo exigendi taxam pro exploratione voluntatis reprobatur I 438; ordinatio celebrationis Missae in Religionibus femeninis I 583; — **Religiosae feminae;**

— *Regulae et Constitutiones* Codici accommodandae I 410; v. has voces; — *regimen* v. **Regimen;** — *relatio* quinquennalis v. **Relatio;**

— *ingressus* Capitularis et eius substitutio in Capitulo I 1960; eorum qui e Seminariis egressi sunt I 2082, II 2727; filiorum acatholicorum III 4981; v. **Admissio;**

— *transitus:* habitus novitiorum transeuntium ad aliam religionem I 581; ab una in alteram classem, et ab uno in alterum monasterium eiusdem religionis I 2494, 2514; v. **Transitus;** — *eggressus:* obligatio deponendi habitum I 505; subsidium caritativum religiosis feminis dandum dimissis IV 6132; v. **Dimissio, Egressus.**

Religiosa *institutio, libertas, Professio* v. has voces.

Religiosae feminae: de quibusdam eorum libris revisioni S.C. de Religiosis subiiciendis I 192; collaboratio cum Actione Catholica feminina I 655, 857, 1175; fovere debent modestiam in vestibus puellarum quae in earum collegiis instituuntur I 964; instructio ad tuendam puerorum matrumque vitam in locis missionum I 1711; de gradibus academicis obtinendis apud Univ. Cath. Mediolanensem I 1880; normae circa servitium infirmis, praesertim viris, praestandum I 1997; normae servandae in itineribus II 2348; instituitur pro eis «Nationalis Schola de sociali servitio» in Italia cum Statutis propriis II 2798; recte instituendae ad munus educandae iuventutis II 2913; Statuta Foederationis Italicae religiosarum reeducantium (F.I.R.R.) II 2918; erigitur Institutum «Regina mundi» ad illas instituendas in sacris disciplinis II 3394; Statuta Generalia Foederationum religiosarum feminarum in Italia II 3566; Ordinarius loci permittere potest coëducationem apud scholas publicas a religiosis feminis rectas III 3983; normae circa hospitium peregrinorum apud domos religiosarum exercendum III 4228; facultas datur nonnullis religiosis feminis administrandi Communionem III 4664; facultates speciales conceduntur Institutis religiosis mulierum iuris pontificii dependentibus a S.C. de Prop. Fide III 5250; administratio et activitas oeconomica IV 5559; facultas administrandi baptismum ex parte religiosarum IV 5907;

— *Antistitae et Superiorissae:* electio repetita eiusdem personae ad munus Moderatricis generalis et Antistitae in monasteriis I 287, 348; modus eligendi Abbatissam I 1572; Statuta Consilii Antistitarum religiosarum in Germania II 3616; vigilantia eis committitur circa actividatem oeconomicam Instituti IV 5559; Unio internationalis constituitur cum propriis Statutis IV 4910;

— *Congregationes* sororum v. **Congregationes** Religiosae; — *Foederationes* monialium v. **Foederationes;**

— *habitus:* de differentia habitus inter chorales et conversas abolenda III 4629; criteria et normae circa habitum religiosum, praesertim mulierum IV 6242;

— *Professio* v. **Professio;** — *dos* exigua allata et eiusdem restitutio in casu egressus I 655; responsum circa dotes perpetuas I 1152;

— *confessarii:* interpretatio decreti «Cum de sacramentalibus» I 55; obligatio dandi confessarium ordinarium singulis domibus I 274, 363; confessarius occasionalis I 348, 415, 920; locus ubi peragenda est confessio I 348, 364, 415, 920, 1608; munus confessarii exerceri potest a religioso saecularizato III 4301;

— *saecularizatio:* formula Rescripti pro monialibus et sororibus votorum perpetuorum I 616; v. **Saecularizatio;** — *subsidium caritativum* cum dos exigua allata fuit I 655; decisio Signaturae IV 6132; — *vocationes* v. **Opus** vocationum, **Vocatio.**

Religiosus *in genere:* custodia et cultus Eucharistiae I 126; interventus in funebres associationes I 408; applicantur eis decreta S.C. Rituum I 644; Epist. Ap.

http://www.obrascatolicas.com

ecta vitae religiosae ratione I 661; promovendus us religiosus I 861; adscriptio Operi a Propaga- e fidei I 931; eorum Instituta educationis in Italia ciuntur Officio centrali pro scholis catholicis S.C. iorum I 1385; Instructio de Congregationibus reli- s indigenis condendis in Missionibus I 1807; uctio reservata de communione quotidiana I 1904; ıae pro reaedificandis vel reparandis aedibus sacris alia post bellum II 2351, 2356; adscriptio Unioni pro Missionibus II 2613; modus docendi S. Scri- ım in suis collegiis II 2748; erigitur pro eis «Na- lis schola de sociali servitio pro religiosis» in Ita- ım propriis Statutis II 2798; locus religiosorum in sia et in Hierarchia, de modis adquirendae per- nis deque eorum apostolatu mutatis temporum icionibus accommodato II 2835; instituitur «Stu- seu Schola practica de iure religiosorum» II 2919; tutum superius ad Professores litterarum et scien- m parandos pro scholis internis II 2939, 3055, III 4174; Codex Iuris orientalis: «De religiosis» II ; solutio dubiorum circa ingressum in clausuram um II 3029; relationes inter clerum saecularem igiosum II 3054; de aptiore ratione qua instituere nt iuventutem II 3264; Const. Ap. «Sedes Sa- iae» II 3503 et adnexa Statuta generalia II 3516; ctio religiosa, sacerdotalis et apostolatus II 3546; ıae pro centris missionariis a religiosis in Italia atis sub auspiciis Pont. Operis Adsistentiae II 3581; a et modus adquirendae perfectionis apud reli- s II 3800; unio utriusque cleri saecularis et reli- III 4121; Instr. de candidatis sedulo deligendis et uendis III 4144; pondus et valor vitae religiosae iunctis hodiernis III 4492; decr. Conc. Vat. II ectae caritatis» de accommodata renovatione vitae osae III 4741; v. **«Perfectae caritatis», Renovatio** mmodata; collaboratio in operibus apostolatus liis regionis institutionibus III 4961, praesertim Motu pro mundo meliori III 5034; remedia contra um vocationum III 5098; aptior proponitur ac- odata renovatio Postulatus et Novitiatus III 5098; e divulgantur III 5121, 5257; Instr. «Renovatio- usam» III 5455; studia ecclesiastica peragere pos- pud Facultates vel Scholas Theologicas commu- I 5170; tradere debent Vicariatui Urbis dimidiam am eleemosynae pro Missis bis aut ter celebratis 39; clausura papalis Ordinum, exceptis monachis, mitur IV 5756, 5831; decretum quo nonnullae ates religiosis Institutis conceduntur et quidam es Codicis de religiosis mutantur vel suspendun- V 5832; prudentia eis suadetur in publicandis quae Servis Dei tribuuntur IV 5867; participatio osorum in Conferentiis Episcopalibus IV 5911; um de novis normis circa usum et administra- n sacramenti Paenitentiae, praesertim apud reli- s, et circa exclusionem a Professione perpetua enda ob infirmitatis causam IV 5943; normae ad randas in Curiis religiosis causas reductionis ad m laicalem cum dispensatione ab obligationibus sacra ordinatione connexis IV 5964, 5966, 6288; ratio de coëducatione in scholis secundi ordinis eligiosarum moderatione IV 5976; adhortatio Ap. ngelica testimoniatio» de religiosa vita secundum cilii Vat. II renovanda praeceptiones IV 6109; etum circa regiminis ordinarii rationem et religiosi ılarizati accessum ad officia et beneficia ecclesia- IV 6225; decretum quo nonnullae facultates reli- s orientalibus et quidam canones de iisdem reli- s mutantur vel suspenduntur IV 6290;
absens e domo: facultas celebrandi Missam in domibus privatis concessa illis e conventibus expulsis I 393; ob infirmitatis causam II 2126; extra claustra per Europam degentes II 3398;

— *admissio* in Religionem, Seminarium v. **Admissio, Religio, Seminarium;** — *Bona* v. **Bona** religiosorum; — *clausura* v. **Clausura;** — *collaboratio* cum Actione Catholica v. **Actio** Catholica; — *Confessarii:* Praefectus vel Magister pro studentibus suis subditis I 150; — *Congressus* v. **Congressus** religiosorum; — *dimissio* religiosorum v. **Dimissio;** — *domus* v. **Domus** religiosa; — *egressus:* accessus ad officia et beneficia ecclesiastica I 348; — *emigrantes* v. **Emigrantes;** — *exclaustratus* v. **Exclaustratio;** — *exemptus* v. **Exemptio;** — *experimenta* quaedam contra ius commune vel particulare religiosorum concessa III 5066, 5242, IV 5590, 5594, 5750, 5796, 5862, 5981, 6299; — *facultates* et indulta varia v. **Facultates** Institutorum perfectionis; — *Foederationes* v. **Conferentia, Confoederatio, Foederatio;** — *fugitivus:* monitiones faciendae I 359; formula saecularizationis I 616; *formatio* v. **Formatio;** — *habitus* v. **Habitus** religiosorum;

— *institutio* v. **Formatio** religiosorum; — *itinerantes:* Ordinis Sanctissimae Trinitatis I 860; religiosae feminae II 2348; in regiones communistarum III 5146, 5217; — *iura:* mendicantium petendi stipem I 231; funerandi cum interventu religiosorum I 2077; normae pro exercitio iuris queritandi in Italia III 5353;

— *laicalis:* praeparatio theologica ad docendam religionem in scholis propriis et iura Ordinarii in materia II 2508; initiatio aliquorum in Ordinibus sacris III 4942;

— *liturgia:* Missa conventualis et «Te Deum» in Officio Parvo I 691; calendarium proprium Congregationum I 832, adhibendum in Missionibus I 1389, 1427, 1722, 1769; durante Triduo Sacro venerare possunt Ssmum Sacramentum in oratorio domus I 1408; usus Ritualis Romani vel Sloveni in propriis ecclesiis I 1516; cui competat statuere tempus celebrationis Missarum et Communionis in ecclesiis propriis I 1543; ritus sequendus in Missionibus II 2386; commendatur usus Breviarii Parvi lingua neerlandica editum II 3095; Missae in nocte Nativitatis Domini celebrari possunt apertis ianuis in eorum domibus II 3248; interpretatio vulgaris Propriorum III 4672, 5049; v. **Proprium** religionum; lingua in celebrando Officio et Missa conventuali vel Communitatis III 4795; uniformitas liturgica curanda, salvo proprio ritu III 4910; usus linguae vernaculae in Officio quoties interveniant laici III 5251; novus ritus seu Ordo professionis IV 5752; facultas datur administrandi baptismum laicis religiosis IV 5907; Liturgia horarum pro quibusdam communitatibus quae maiorem copiam Psalmorum desiderant IV 6300; v. singulas voces et materias liturgicas;

— *obligationes:* delicta contra obligationes status religiosi I 126; abstinentia ab activitate et factionibus politicis I 652; assistentia ad Stationes balneares I 837, II 2917; nova formula pro contrahendis mutuis I 1543; participatio in electionibus politicis Italiae II 2338, 2889; recitatio Officii v. **Officium** Divinum; negotiatio et mercatura eis vetita II 2740; usus tabacci II 2850, 2859; adsistentia spectaculis publicis II 2851; participatio in conventibus «Moral Rearmement» II 2915, 3440; assuim possunt in Advocatos et Procuratores officio datos apud Tribunalia ecclesiastica pro causis matrimonialibus II 3829; modus procedendi contra reos criminis pessimi III 4302; participatio in activitatibus centri documentationis Cuernavacensis civitatis IV 5472;

— *operarii* v. **Operarii** Sacerdotes et religiosi; — *Ordinis* Ssmae Trinitatis, Praedicatorum etc. v. **Ordines**

religiosi; — *Orientalium* v. **Orientales;** — *paroecia* religiosa v. **Paroecia** religiosa, — *Professio* religiosorum laicorum in Ordinibus I 227; — *Provincia* v. **Provincia** religiosa; — *renovatio* accommodata v. **Renovatio** accommodata religiosorum;

— *saecularizatus:* eius incardinatio Dioecesi I 11; formula rescripti pro ordinatis in sacris, non ordinatis in minoribus, pro religiosis a votis perpetuis, pro fugitivis I 616; mutatio formulae rescripti I 1355; determinatio Ordinarii I 1930; incardinatio II 2136; acceptatio implicita Rescripti II 2886, 2938; nova formula pro laicis votorum simpliciorum perpetuorum II 3240; normae pro petenda dispensatione a votis perpetuis III 4460; accessus ad officia et beneficia ecclesiastica IV 6225; v. **Saecularizatio;** — *servitium* militare ab eis praestandum v. **Servitium** militare religiosorum;

— *studentes* penes Universitates, scholas civiles: facultas data I 150; studia media licealia in Italia I 2044; normae pro frequentandis Universitatibus civilibus Italiae II 2913; criteria sequenda in his frequentandis III 4928; — *Superiores* v. **Superiores;** — *vocationes* religiosae v. **Opus** vocationum; — *votorum temporariorum:* in amentiam incidentes I 736; v. **Vota** religiosa.

Reliquia *S. Crucis:* usus eam deosculandi die Parasceves I 119; *authenticitas* earum I 1496.

Remedia contra opium aliaque narcotica I 1236; contra egestatem oeconomicam cleri II 2181; v. **Egestas, Necessitas** oeconomica; iuris poenalis internationalis II 3199; contra defectus vocationum religiosarum III 5098; contra decisiones Congressus ipsius Signaturae IV 5945.

Remotio *parochorum* I 349; observari debent normae Codicis hucusque vigentis ad validam translationem IV 5679; recursus contra decretum remotionis IV 5915; condicio devolutiva vel suspensiva recursus ad Signaturam Ap. in processu remotionis parochi IV 6122;

— *librorum* Teilhard de Chardin e bibliothecis clericorum et religiosorum II 3783, 3790, III 4292; item operum Ortega y Gasset III 4229, 4265.

Renovatio *accommodata vitae religiosae:* allocutio Pii XII de studio religiosorum sese accommodandi temporum mutatis condicionibus II 2835; criteria sequenda in accommodanda vita et disciplina II 3087; normae circa Congressus qui hanc renovationem respiciunt II 3475; de criteriis et principiis firmandis dum vita Institutorum perfectionis renovatur II 3813; decretum Conc. Vat. II «Perfectae caritatis» de accommodata renovatione vitae religiosae III 4741; de modo perficiendi renovationem internam in praesentibus adiunctis III 5055; renovatio Postulatus et Novitiatus III 5121, 5257; acta Capituli de renovatione ad S.C. de Religiosis sunt deferenda III 5278; criteria et pericula in accommodata renovatione peragenda III 5315; Instr. «Renovationis causam» de accommodata renovatione institutionis ad vitam religiosam ducendam IV 5455; Epist. Ap. ad Hollandiam de religiosorum renovatione IV 5698; Adhortatio Ap. «Evangelica testificatio» de religiosa vita secundum Conc. Vat. II renovanda praeceptiones IV 6109; de recte intelligenda renovatione vitae religiosae a Conc. Vat. II proposita IV 6277; de momento spiritui religioso et missionario in renovatione vitae religiosae tribuendo IV 6321; — *monialium:* de instituto monialium fovendo ac renovando II 2878, 3012; v. **Moniales;**

— *consensus* ad convalidandum matrimonium III 4690; v. **Consensus, Convalidatio, Matrimonium, Sanatio;**

— *Ecclesiae* inter fines numeratur Concilii Vat. II celebrandi III 4398; — *Facultatum, indultorum* v. **Facultates, Indulta;** — *iuris* canonici v. **Codex** Iuris canonici; — *Liturgica:* suppellex sacra et liturgica non debet arbitrarie alienari aut manumitti sub praetextu renovationis IV 5814; v. **Instauratio** liturgica; — *musicae* sacrae II 3319; v. **Musica** sacra; — *Operum Missionalium* IV 6271; — *votorum religiosorum* v. **Vota** religiosa.

«Renovationis causam»: Instructio de accommodata renovatione institutionis ad vitam religiosam ducendam IV 5455, quae extenditur ad Instituta dependentia a S.C. de Prop. Fide IV 5492.

Renuntiatio *paroeciae* sub conditione I 504; provisio parochi renuntiantis IV 5839; *iuri* praesentandi Vicarium curatum I 1994; *causae iudiciali* ex parte Promotoris iustitiae IV 6161; *retractatio* renuntiationis canonicatui cathedrali ab Ordinario loci iam acceptatae IV 6295; *Doctoris, Patroni* etc. v. **Nominatio.**

Reordinatio *paenitentiae* in Ecclesia III 4945; *Curiae Romanae* IV 5224; v. singulas materias.

Reparatio *aedium* sacrarum in Italia: exemptio taxarum I 1635, 2086; normae pro illis reparandis post bellum II 2254, 2351, 2356; distributio fructuum beneficiorum in hunc finem III 4253; *blasphemiarum:* novae invocationes in earum reparationem I 370, II 3100, 3139, III 4116, 4489; v. **Invocationes.**

Reparatrices Sorores Sacri Cordis Eucharistici Iesu supprimuntur I 1185, 1450.

Repositio Dominicae II 1715.

Repraesentatio *Spiritus Sancti* sub forma humana I 938; *eiusdem mysterii* per plures imagines in eadem ecclesia II 2133; *Misericordiae Divinae* quaedam prohibentur III 3930; *partis acatholicae* per Procuratorem catholicum in nuptiis contrahendis II 2489; v. **Procurator;** — *publica* seu spectacula: normae pro interventu et adsistentia clericorum II 2851; v. **Spectacula.**

Reprobatio praxeos «Quadraginta quattuor Missarum» I 1522; Theseom circa stirpem humanam I 1879; quarundam formarum devotionis I 1946; associationis cuiusdam I 2052; v. **Condemnatio, Damnatio, Prohibitio, Vetitum** et singulas materias.

Requisita *ad exercitium* Viae Crucis II 3291; *ad Capitulum* speciale religiosorum III 5052; v. singulas materias.

«Rerum novarum»: Pius XI edit Encycl. «Quadragesimo anno» de ordine sociali instaurando recurrente anno XL post editas Leonis XIII Litteras Encyclicas I 1246; allocutio Pauli VI de summa doctrinae socialis Ecclesiae anno LXXV vertente III 4976; Epist. Ap. «Octogesima adveniens» de Ecclesiae doctrina sociali in novis rerum ac temporum vicissitudinibus, anno LXXX expleto IV 6056.

Res *cinematographica* I 1729, II 3145, 3751, III 3926, III 4219; *ecclesiastica* IV 6245; *gravis:* Missa votiva pro II 2357; *liturgica* III 4935; *missionalis* I 1926, II 3791; *oecumenica* III 5160, IV 5801; *patrimonialis* IV 5625, 5756; *politica* II 3727; *pretiosa* II 2390; *sexualis* III 4223; *socialis* III 4184, IV 6056; *tabellaria* IV 6350; *temporalis* I 834, II 2176, 3271; v. singulas materias.

Rescriptum: in litteris commendatitiis exponantur causae quibus preces innituntur I 2103; facultas exsequendi Rescriptum antequam exsecutor litteras authenticas recipiat II 3393; valor clausularum quae apponuntur in nonnullis Rescriptis: «in favorem melioris oblatoris» I 165, «praevio baptismo» cum solvitur matrimonium III 4015, «promissio omnino cavendi» in mixtis nuptiis contrahendis III 5066;

— *Pontificium: «Per apostolicas»* de causis nullitatis matrimonii a Tribunalibus Italiae in primo gradu tractatis non appellandis pro secunda instantia ad Rotam

http://www.obrascatolicas.com

nanam, et de institutione Tribunalis Appellationis
riatus Urbis II 3318; Instructio data in eius exse-
nem II 3722; suspenditur Rescriptum quoad veti-
appellationem ad Rotam Romanam IV 5475;
«*Cum admotae*» quo Moderatoribus supremis Reli-
um clericalium facultates quaedam a Sede Ap.
gantur III 4559; declaratur: facultas cedendi bona
monialia III 4689, et dispensandi cum filiis acatho-
um III 4981, et summa pecuniae ultra quam re-
itur beneplacitum apostolicum pro bonis aliendan-
II 5078; — «*Cum notae*» de vacatione legis Const.
«Regimini Ecclesiae» III 5281; — *ex Audientia*
i quo Ordo Synodi Episcoporum recognitus non-
s auctus additamentis perficitur IV 6144;
contrahendi mutuum pro religiosis: nova formula I
; *exclaustrationis:* novae formulae quibus utitur
pro Religiosis I 492, 616, 1355, 1436; *dispensationis*
um sacrorum Ordinum, non excepto caelibato III
; *unionis exstinctivae* Institutorum religiosorum III
; v. **Formula** et singulas materias.
Reservatio *Apostolica* beneficiorum II 2151; iuris-
onatus II 2254; *absolutionis* sacerdotis ob attenta-
matrimonium, Paenitentiariae Ap. I 1722; *appro-*
nis documentorum Synodi episcoporum, Summo
tifici IV 6166; *beneficiorum* in Urbe III 2180; *colla-*
s beneficiorum, Sedi Ap. I 1509, II 2105; *Canoni-*
um et Beneficiorum in Hispania ante Concordatum
149; facultas data Episcopis, etiam in locis ubi
cordatum viget III 5100; *casuum* ratione peccati
ratione censurae, Ordinariis vel Sedi Ap. I 780;
censurarum ab Ordinariis: potestas confessariorum
s eos absolvendi I 286; excommucationis Sedi Ap.
382; *Dignitatum* Capitularium I 480, 1983; *facul-*
concedendi transitum ad alium ritum I 2020; *in-*
etationis Regulae S. Francisci, Sedi Ap. IV 5758;
locorum, et peregrini I 225, 348; *numeris* Praefecti
de Seminariis, Summo Pontifici I 1831; *pensionis*
siasticae I 583; v. singulas materias.
Reservatus amplexus II 3050.
Residentia *Canonicorum* per horas I 659; compen-
I 891; *clericorum* in dioecesi I 836; *religiosorum*
nventibus II 2177.
Residentialis v. **Dioecesis, Episcopus.**
Resolutiones Synodi Episcoporum anno 1967 ha-
III 5435.
Responsa ad dubia v. **Responsio,** et singulas ma-
.
Responsabilitas *Episcoporum:* urgetur circa caeli-
n sacerdotalem IV 5473; *personalis* relate ad re-
n dioeceseos IV 6297.
Responsio *quaedam S.C. Rituum* circa interruptio-
Missae ex parte sacerdotis declaratur non authen-
I 1106; *ad quaestiones* relationis quinquennalis,
alis, etc. v. **Elenchus, Relatio;** *fidelium:* in Missa I
371, 493, in administratione sacramenti baptismi
33; *datae a S.C. de Sacramentis* circa investigatio-
praematrimoniales a parocho peragendas II 2154.
Responsoria: de tempore occurrentia cum illis de
stolis, Evangelistis, vel Martyribus tempore pas-
i I 204; primi nocturni Officii I 803.
Restauratio *Diaconatus* permanentis III 5191, IV
3; v. **Diaconatus;** *festorum* nonnullorum de praecep-
I 2881; *Liturgiae:* ante et post Concilium Vati-
um II: normae, criteria, principia II 3218, III 4968,
3, 5196, 5289, 5443, IV 5685; *musicae sacrae* II 3218;
Musica sacra; *Ordinis Hebdomadae Sanctae* v. **In-**
ratio Ordinis; *Ordinis Militaris Templariorum* IV
5866; *Rotae Nuntiaturae Ap.* in Hispania II 2413;
Universitatis Salmanticensis I 2017; *Vigiliae Pas-*
chalis II 2865, 2955, 3351; *votorum sollemnium* in mo-
nasteriis monialium II 3240; v. **Instauratio,** et singu-
las materias.
Restitutio *Capituli* metropolitani Montis Regalis I
149; *Diaconatus* permanentis v. **Diaconatus;** *facultatis*
olim concessae Ordinariis Indiae III 4122; *operum*
artis rerumque pretiosarum atque documentorum olim
ad Ecclesiam pertinentium II 2390; *Sedis et tituli* Ar-
chiepiscopalis Constantinopolitani Armenorum I 953;
v. singulas materias.
Restitutio in integrum: recursus varii ad Signatu-
ram Ap. I 131, 210, 293, 382, IV 6131.
Resurrectio D.N.I.C.: Communio in Vigilia Pas-
chali et in Missa Dominicae II 3030; celebratio Vigiliae
circa horam aurorae Dominicae III 3922.
Retentio *linguae* latinae in Officio et recitatione
chorali III 5018; *paramentorum* formae gothicae usque
ad eorum consummationem I 926; *stipendii* pro Missis
bis aut ter celebratis III 4662, IV 5890; *votorum* durante
servitio militari religiosorum I 478; *uxoris* quam ca-
techumenus baptizandus maluerit, non interpellata
uxore legitima II 3030, 3031, 3876, III 3958, 4122,
vel illius quae baptismum acceptaverit III 5190;
polygamus primam veram uxorem retinere debet, ce-
teris illegitimis dimissis III 4122, IV 6163; v. **Conser-**
vatio, et singulas materias.
Retractatio *quaestionis* de indole apparitionum
Amstellodamensium III 4248; *renuntiationis* Canoni-
catui cathedrali ab Ordinario loci iam acceptatae IV
6295; v. **Revocatio.**
Retributio *Missarum* v. **Stipendium;** *oeconomica*
Professorum laicorum in scholis ab Ecclesia dependen-
tibus in Italia II 3191.
Retroactiva vis v. **Vis** retroactiva.
Retroactivitas Codicis quoad impedimenta matri-
monialia I 125; v. singulas materias.
Retrocessio proprietatis IV 5845.
Reus *delicti* absolutionis proprii complicis I 743;
item *criminis* pessimi III 4302.
Revelatio *divina:* Const. dogmatica Conc. Vat. II
de divina Revelatione II 4768; qualificatio theologica
doctrinae in Constitutione Conciliari expositae III 4767;
alloc. pontificia in promulgatione Constitutionis con-
ciliaris III 4789; — *B. Mariae Virginis* v. **Apparitiones;**
— *privata:* quaedam forma devotionis erga Divinam
Misericordiam in certis revelationibus fundata non
probatur II 3874.
Revisio *Breviarii* Bracarensis I 202; *calendarii*
particularis et Propriorum ad normam Codicis rubri-
carum III 4160; *Constitutionum* Institutorum perfectio-
nis post Codicem I 192, et post Conc. Vat. II clausum
III 5012; *scriptorum* Servorum Dei II 3599; *Statuto-*
rum Unionis Cleri pro Missionibus I 1816; v. **Reco-**
gnitio, et singulas materias.
Revocatio *Constitutionis Ap.* Benedicti XIII de
admissione invalida in O.P. eorum qui ex iudaismo vel
mahumetismo convertebantur III 4956; *decreti* Ordi-
narii loci transferentis parochum IV 6193; *facultatum*
Unionis Cleri pro Missionibus II 2173, 2214, et circa
reductionem et cumulationem Missarum II 2865, IV
6166, 6212; *moniti* circa modum mittendi litteras ad
S. Officium I 840; *privilegii* praecedentiae titulo Mis-
sionari Apostolici adnexi I 635, et eorum Ordini
Praedicatorum in America Latina olim concessorum
I 1518; *sacerdotum et religiosorum* operariorum II
3183; v. singulas materias.
Rex *Iesus Christus:* Encycl. de festo constituendo I
787, ultima Dominica octobris celebrando I 804; nova
formula dedicationis III 3962; — *Belgii:* eius nomen in

canone Missae nominandum III 4117; — *Hispaniarum*
catholicus I 958; — *Italiae:* preces liturgicae I 1102.
Rhemensis dioecesis: Tribunalia pro causis eccle-
siasticis ordinantur III 5073, 5074, 5277.
Rhenania Septentrionalis: Conventio seu Concor-
datum cum Sede Ap. II 3572, ratihabitio conventionis
II 3588; *Rhenania-Palatinatum:* conventio cum Sede Ap.
circa mutationes in Concordatum introducendas IV
5519, ratihabitio IV 5756.
Rhodesia *meridionalis:* Hierarchia Episcoporum
instituitur II 3349.
Riarmo v. **Moral** Rearmement.
Rituale *Romanum:* additiones faciendae I 494;
nova editio approbatur I 755; aut Slovenum a Religio-
sis in propriis ecclesiis adhibendum I 1516; versio
vernacula, nonnullis dioecesibus Europae concessa,
extenditur ad territoria Missionum II 2131, in specie
ad illas Africae II 2132; normae ad illud vertendum in
linguas vernaculas Indiae II 2604; Appendix in lingua
vernacula additur pro dioecesibus Germaniae II 2739;
nova editio typica approbatur II 2957; variationes in
rubricas introducendae post Const. Ap. de ieiunio
eucharistico II 3147; facultas datur Dioecesi Lugа-
nensi adhibendi Rituale in lingua latina, itala, germa-
nica et gallica pro nonnullis Sacramentis et exsequiis
defunctorum II 3412; inseruntur Litaniae Pretiosissimi
Sanguinis D.N.I.C. III 4024; additiones et variationes
circa Ordinem baptismi adultorum III 4273; dubium
circa preces breviter concludendas in Rituali, et circa
obligationem adhibendi novam tantum versionem
Psalmorum III 4326; — *Slovenum* alternative adhiben-
dum cum Romano I 1516; — *Toletanum:* eius usus in
Sacramentorum administratione I 778.
Ritus *in genere:* ritus obtinendus ratione baptismi I
231; licentia transitus ad alium ritum I 973, 1964, 2020;
ius praecedentiae inter varios ritus I 1166; concessio
iurisdictionis ad audiendas confessiones in ecclesiis
alterius ritus I 1409, 1432; Seminarium interrituale
S. Ludovici regis Constantinopolitanum I 1535, 1536;
calendarium sequendum in ecclesia alieni ritus II 3513;
ritus acatholici qui in Ecclesiam catholicam admittitur
determinatur III 5064;
— *ambrosianus:* an sequendus sit a Capellanis ca-
strensibus in civitate Mediolanensi I 935; nova editio
Vesperalis I 1913; mutationes ad simplicius redigendas
rubricas Missalis et Breviarii II 3419;
— *benedictinus:* facultas datur sacerdotibus ad mo-
nasteria Benedictinorum confluentibus Horas canonicas
persolvendi in choro iuxta ritum benedictinum I 226;
— *civilis* matrimonii v. **Forma** matrimonii civilis;
— *dominicanus:* modus componendi decreta Ordi-
narii loci in re liturgica cum ritu dominicano proprio
III 4935; facultas utendi Liturgia Horarum IV 6149;
— *latinus:* monasterium benedictinum a monachis
latinis et orientalibus efformatum I 888, item novitiatus
et studiorum domus regularis II 3099, 3100; status
Consilii Dioeceseos catholicae Albae Iuliensis I 1392;
facultas datur instituendi novitios alexandrinos in ritu
latino II 3100, cum normis propriis II 3099; decretum
de abstinentia et ieiunio pro latinis II 2565; assistentia
sacerdotis ritus latini matrimoniis orientalium, et sa-
cerdotis ritus orientalis matrimoniis latinorum II 3130;
conceditur sacerdotibus latinis usus lintei seu antimensii
cun nonnullis conditionibus II 2409, 2758, 3217, 3291;
facultas data religiosis Capuccinis alexandrinis cele-
brandi in ritu latino II 3570; item sodalibus Societatis
Iesu ad ritus orientales pertinentibus III 4262; orienta-
les extra Patriarchatum commorantes absque proprio
Ordinario subduntur Ordinario latino III 3964; Epi-
scopi dimissionarii latini non amplius transferuntur in
ecclesias titulares IV 5911; editio latina Liturgiae Ho-
rarum IV 6023; v. **Liturgia** Horarum; Ordinarius loci
concedere potest in adiunctis particularibus celebra-
tionem Missae iuxta veterem ritum latinum IV 6282;
— *liturgicus:* editio typica Memorialis Rituum I 272;
de ritibus a Cardinalibus Romae peragendis I 1201;
ritus Benedictionis papalis super populum a sacerdo-
tibus servandus I 1956; de novis ritibus in liturgiam
non inducendis absque venia Sedis Ap. II 3819; ritus
servandus a sacerdote Oleum infirmorum confecturo
III 4120; Instructio de ritibus et insignibus Pontifica-
bus simplicioribus reddendis III 5390; v. **Ordines** li-
turgici;
— *consecrationis virginum:* facultas datur eum adhi-
bendi apud moniales nonnullas S.F.A.S. II 2801; ritus
post Const. «Sponsa Christi» II 3091; novus ritus conse-
crationis virginum promulgatur IV 5829;
— *exsequiarum* cadavere non praesente I 286; casus
ubi Missa et Officium defunctorum celebrantur sub
ritu duplici II 2756; ritus sepeliendi parvulos recognitus
III 4326; v. **Exsequiae** defunctorum;
— *festorum:* elevatio ritus ad duplicem I classis festi
S. Ioseph et S. Michaelis Arch. I 98; duplex minor
S. Ioannis Leonardi I 1957; lectio nova Officii ritus
simplicis et festa Beatorum Instituti religiosi ritu du-
plici minori celebranda II 2732; ritus festorum quae
vulgo dicuntur Patronorum III 4168; v. **Festum;**
— *in Missionibus:* ritus sequendus a religiosis pro-
prium ritum habentibus II 2386; v. **Missiones;**
— *Missae:* de novis ritibus non introducendis in ritu
Offertorii II 2260; ritus Missae Vigiliae vel Octavae
simplicis II 2320; ritus concelebrationis promulgatur
III 4655, et dubia circa illam solvuntur III 4669, 4685,
4698, 4764; cantus Missae iuxta ritum Concelebrationis
instauratum III 4620; ritus servandus in celebratione
Missae editur III 4625, et dubia circa illum solvuntur
III 4669, 4685, 4698, 4764;
— *Professionis et vestitionis:* ritus servandi in Profes-
sione monialium I 218; usus linguae vernaculae in
ritu vestitionis et Professionis Tertiariorum Ordinis
Saec. S. Francisci III 4032; variationes in ritu vestitionis
et Professionis in O.F.M. III 4724, et in monialibus
S. Clarae III 5051; novus ritus instauratus Professionis
religiosorum IV 5751; normae circa ritum vestitionis
habitus novitiorum IV 5837; interpretatio vernacula
novi ritus Professionis IV 5863; normae pro adaptando
caeremoniali proprii ritus Professionis IV 5864;
— *religiosorum* in Missionibus sequendus II 2386;
foveant religiosi uniformitatem liturgicam, salvo ritu
proprio III 4910; ritus Benedictionis Abbatis et Ab-
batissae IV 5916;
— *Sacramentorum:* ritus servandus a sacerdote Con-
firmationem administrante II 2360, in matrimoniis
mixtis cum pars acatholica repraesentatur per Procura-
torem catholicum II 2489; in matrimoniis catholicorum
orientalium mixti ritus II 3140; novus Ordo seu ritus
celebrandi matrimonii IV 5494; ritus servandus: in
Communione sub utraque specie III 4655, et solvuntur
dubia circa illum III 4669, 4685, 4764, a Sororibus
Eucharistiam distribuentibus III 4673; partes ritus
Ordinationum quae lingua vernacula dici possunt III
4689; Episcopi dispensare possunt a ritu quo matri-
monium mixtum celebrandum esset III 5101; novi
ritus ad Ordinationem Diaconi, Presbyteri et Episcopi
III 5386; ritus celebrandi Baptismi v. **Baptismus;** ritus
de institutione Lectorum et Acolythorum, de admis-
sione inter candidatos ad Diaconatum et Presbytera-
tum, necnon de sacro caelibatu amplectendo IV 6334;

http://www.obrascatolicas.com

Orientalis: modus lucrandi indulgentias iuxta di-
s ritus I 79; satisfaciunt Praecepto paschali si
nunionem accipiunt in alieno ritu I 735; mona-
m benedictinum efformatum a monachis latinis
ientalibus I 888; clerici demigrantes ut curam
ent fidelibus proprii ritus I 1119; normae pro
s ritus orientalis extra fines Patriarchatus pere-
tibus I 1830; annua relatio mittenda a sacerdo-
ritus orientalis qui curam animarum gerunt sub
ctione Ordinarii alieni ritus I 1900; dignitates a
tis ritus orientalis sacerdotibus alieni ritus conces-
1982; preces et pia opera indulgentiis ditata pro
2208; canones Codicis latini de libris damnatis
ohibitis tenent fideles ritus orientalis II 2234;
entiae salutationis angelicae iuxta textum in ri-
orientalibus usitatum II 2241; presbyteri latini,
dulto gaudeant pro ritu proprio, possunt admi-
e Confirmationem fidelibus ritus orientalis II
decretum de abstinentia et ieiunio II 2564; as-
a sacerdotis latini matrimoniis orientalium, et
otis orientalis matrimonio latinorum II 3053,
ritus prolis susceptae ex matrimoniis orien-
cum latinis extra Patriarchatum II 3053; ritus
dus in matrimoniis acatholicorum orientalium
itus II 3140; v. **Mixtus** ritus; Codex iuris cano-
entalis «de ritibus orientalibus» II 3626; Orien-
ommorantes extra Patriarchatum absque Ordi-
proprii ritus subsunt Ordinario latino III 3964;
itur sodalibus S.I. qui curam gerunt orientalium
riusque ritus in Officii divini recitatione III
262, et celebrare Missam diebus etiam alitur-
I 4251; nullitas matrimonii inter orthodoxos
ur ob defectum ritus sacri IV 5927;
hiopicus v. **Ritus** alexandrinus;
xandrinus: institutio novitiorum in ritu latino
commoratio in eodem novitiatu et domo stu-
cum sodalibus ritus latini II 3099; sacerdotes
ni huius ritus possunt etiam celebrare ritu
I 3570;
iochenus: celebratio matrimonii maronitarum
icit Ordinarius vel parochus proprius II 3095;
enus: declaratur nullitas matrimonii ob de-
formae inter baptizatum in ritu armeno et
um in secta protestantica III 4248;
antinus: modus recitandi Breviarium I 1238;
o super binatione liturgica I 1450; forma
nii I 2043; Ordo benedicendi et imponendi
scapularia sub unica formula II 2169; magna
io seu «Gonyklisia» in Missa huius ritus II 2866;
es S.I. ritus byzantini recitare possunt Officium
iuxta ritum latinum III 4262; nullitas matri-
iti absque ritu sacro IV 6135; declaratur nullitas
nii inter duos orthodoxos ritus byzantini-ro-
iti absque ritu sacro IV 6135;
eco-ruthenus v. **Ritus** ruthenus; — *graecus or-*
s seu non catholicus: declaratur non expedire
e hoc ritu matrimonium mixtum III 4316, at
conceditur in casibus particularibus III 4555,
ullitas matrimonii initi absque ritu sacro inter
n-orthodoxum et partem anglicanam si partes
dire poterant ministrum orthodoxum IV 6257;
uronita: celebratio matrimonii coram parocho
um deficit Hierarcha et parochus ritus antioche-
095; — *romenus-byzantinus:* forma matrimonii
5; — *ruthenus:* recitatio Rosarii apud illos I
238; normae de festibus incidentibus datae pro
s canadensibus extenduntur ad fideles S.F.A.S.
— *slavicus:* Motu pr. de edendis libris liturgicis
s I 1594; — *slavicus byzantinus* v. **Ritus** byzan-
tinus; — *sacer* pro matrimonio orientalium celebrando IV 5927, 6135, 6257; — *erectio* Ordinariatus, Eparchiae etc. pro fidelibus ritus orientalis v. **Erectio** Hierarchiae Orientalis;

— *pagani: malabaricus:* de iuramento super ritibus malabaricis a missionaris in Indiis orientalibus non praestando I 1958; «*matanga*» expurgari debet a ritibus superstitiosis I 1895; *sinenses:* decretum de his ritibus I 1185; iuramentum praestandum a missionariis I 1944.

Rocheti usus ab Episcopis Regularibus I 297.

Roërmodensis Episcopus: recursus Capituli cathedralis contra ipsum reiicitur IV 6297.

Rogationes: commemorationes speciales in Missa I 476; Missa et cantus Litaniarum I 1607; Missa rogationum et Missa pro populo I 1919; oratio Rogationum in duplici I classis II 2320.

Roma: Visitatio Apostolica indicitur III 5103, cum opportunis facultatibus Cardinali Vicario concessis III 5142; constitutio et ordinatio Consilii presbyteralis cum propriis normis III 5106;

— *Abbatia* S. Hieronymi I 1489, 1519, 1543; — *Archiconfraternitates*, Confraternitates, Sodalitia: Doctrinae Christianae I 1385, 1947;

— *Athenaea, Universitates, Facultates Academicae, Instituta culturalia superiora:* «*Angelicum*» seu Universitas studiorum S. Thomae Aquinatis I 105, 1460, 1632, II 3419, III 4327, 4348, IV 6072; *Anselmianum* I 1441, 1442, II 3409, III 4218, 4725; *Antonianum* I 1467, 1891, III 4044, 4217, IV 5981, 6272; *Biblicum* I 495, 965, II 3273; *Claretianum* III 4380; *Gregorianum* seu Universitas Gregoriana I 479, 691, 718, 1397, 1409, II 3397; «*Iesus Magister*» II 3719, III 4676; *Latinitatis* altioris III 4472, 4620; *Liturgicum* Anselmianum III 4218; «*Marianum*» seu Mariologiae III 4027, 4321, 4661, IV 5961; «*Mater Divinae Gratiae*» II 3595; *Missionale scientificum* I 1511; *Musicae Sacrae* (Schola, Institutum Pont.) I 509, 1718, II 2886, 3716, III 4238; *Orientale* I 91, 329, 495, 965, III 4377, IV 6134; *Pastorale* II 3835; «*Regina Mundi*» II 3394, 3455, 3457, 3592, III 3970, 4921; *S. Bonaventurae* II 3351; *SS. Teresiae a Iesu et Ioannis a Cruce* III 4373, 4533; «*Sedes Sapientiae*» III 4498; *Seminarii Romani* seu Universitas Lateranensis I 1414, 1694, III 3936, 3974, 4719; *Spiritualitatis O.C.D.* III 3934, 3963, 4451, 4533; *Theologiae Moralis* seu Academia Alfonsiana II 3597, 3597, III 4097; *Urbanum, Urbanianum* seu de Propaganda Fide seu Universitas Urbaniana I 689, 1511, 1513, 1646, 1656, III 4317;

— *Basilicae, ecclesiae, paroeciae:* paroecia S. Mariae Liberatricis dividitur I 1360, et paroecia S. Sabae erigitur I 1360; normae pro Collegio Canonicorum S. Mariae Maioris quoad Hispanicam nationem II 3162; Ecclesia et Basilica Imm. Cordis B.M.V. III 3938,4627; series contionum instituitur in Basilica Liberiana III 4929; definiuntur iuridicae rationes Cardinalium in suos titulos vel diaconias IV 5514;

— *Collegia* et *Seminaria* ecclesiastica: *Aethiopicum* I 1161; *Angelicum* O.P. I 105, 1460, 1632; *Anglicum* I 100; *Anselmianum* seu *S. Anselmi* I 834, 1442; *Bedanum* I 101; *Capranicense* I 46, IV 6140; *Carmelitarum* I 1517, 1630; *Claretianum* III 4380; *Hibernicum* II 2487; *Hispanum* II 2431; *Lithuanum* II 2502; *Maronitarum* I 330; *Neerlandicum* I 1192; *Nepomucenum* I 1168; *Philippinum* III 4221; *Pium Latinum Americanum* III 5452; *Romanum* I 1823; *Russicum* I 1107; *S. Eugenii* II 2592; *Statuum Foederatorum Americae Septentrionalis* I 1532, II 2490; *Urbanianum* seu *Urbanum* seu de *Propaganda Fide* I 689, 1511, 1618, 1629, IV 6193; v.

Roma, *Athenaea, Universitates, Facultates, Instituta* culturalia;

— *Collegia Missionum:* S. Alexii de Falcuneriis O.S.M. I 364; Seminarii SS. Apostolorum Petri et Pauli I 833; S. Basilii Magni I 1606;

— *Congressus:* Institutorum perfectionis II 2813, 2835, 3800, 3813, III 4121; Sodalitatis «Fronte della famiglia» II 2940; iuris canonici ad celebrandum Decretum Gratiani II 3032; iuris civilis II 3199; medicorum II 3208; ad promovendos Tabularios III 4557; v. etiam **Congressus;** *Commissiones:* centralis artis sacrae I 716;

— *administratio Sacramentorum:* normae pro Sacramentorum celebratione in genere IV 5691; circa facultates audiendi confessiones III 5419; circa celebrationem matrimonii III 5448, IV 6157; circa administrationem baptismatis IV 5853, 5894;

— *disciplina ecclesiastica:* spectacula publica utrique clero prohibentur I 123, 1854, II 2851; disciplina choralis I 165, 230; admissio sacerdotum ad celebrationem Missae in ecclesiis I 733; reservatio beneficiorum II 2180; dies quibus Concelebratio Missae permittitur in Collegiis et Seminariis III 5275; atributio beneficiorum III 5401; normae circa facultates audiendi confessiones III 5419;

— *clerici studentes* penes Athenaea Romana: normae I 740, II 2344, 2810, 3810, IV 6047;

— *confessarii:* potestas absolvendi a censuris reservatis ab Ordinariis I 286; facultates durante Iubilaeo I 702, 1445, 1453, 1523, II 2606; normae pro facultatibus audiendi confessiones III 5419;

— *Iubilaeum* I 694, 708, 728, 745, 805, 999, 1437, 1523, II 2598, 2729, 2731, 2731, 2731, 2842.

— *Liturgia:* de ritibus a Cardinalibus peragendis I 1201; instauratio liturgica III 4968, 5443, 5448, IV 5685; quoad catechesim et cultum Eucharistiae III 5443; quoad Expositionem annualem XL Horarum IV 5827;

— *religiosi:* obligatio habendi Procuratorem Generalem I 316; paroecia religiosa constituitur I 1360; Consilium seu Unio Superiorum Generalium III 4320; tradere debent Vicariatui dimidiam summam eleemosynae pro Missis bis aut ter celebratis IV 5589; — *Stationes* I 1410.

Romana *Dioecesis:* Prima Synodus indicitur III 4016; v. **Romana** Synodus; ordinatio ad horum dierum necessitates aptius accommodatur III 4937; nova ordinatio pastoralis et facultates concessae Parochis-Praefectis et Episcopis Auxiliaribus III 4958; Consilium Presbyterale et normae pro membrorum electione IV 5695; Consilium administrationis bonorum temporalium constituitur cum propriis statutis IV 5905; v. etiam **Roma;** — *Athenaea* v. **Athenaea, Roma** Athenaea;

— *Basilicae:* in tribus Basilicis romanis Canonici honorarii constituuntur III 4315; usus altaris Pontificii in Patriarchalibus Basilicis Romanis III 4940:

— *Synodus prima:* praeannuntiatur eius celebratio III 3919, indicitur III 4016, personae cum iure interveniendi III 4016, promulgantur decreta et decisiones Synodi III 4053;

— *Universitas studiorum:* aedes Aeternae Sapientiae dicata, Studio Urbis a Summo Pontifice donatur pro cultu catholico II 2740.

Romania: Conventio cum Sede Ap. I 876, ratihabitio I 1103; nova conventio circa Dioecesim catholicam ritus latini Albae Iuliensis I 1390, et Statuta Consilii huius Dioecesis I 1392.

«Romani Pontificis»: Const. Ap. S. Pii V: interpretatio I 1829; usus absque interpellatione primae uxoris I 1914, II 2285; usus extenditur ad Indiam II 3030, 3031, suspenditur III 3958; restituitur III 4122; solvitur dubium circa facultatem retinendi unam ex uxoribus non interpellata legitima II 3876.

Romanus *Pontifex:* collectio precum et operum quibus Romani Pontifices adnexuerunt indulgentias I 1027; eius electio vacante Sede Ap. II 2299; nequit delegare potestatem solvendi matrimonia in favorem fidei II 3394, III 4057; eius praedilectio erga Actionem Catholicam III 4011; arctior cum eo instauranda coniunctio Episcopatus in regimine Ecclesiae III 4610; instituit diem fovendae paci in orbe dicatum III 5279; transitum ad alium ritum concedit per suos legatos I 973; horum determinat munera IV 5573; publici iuris facit documenta Synodi II ordinariae Episcoporum, cuius nonnullas conclusiones approbat, alias sibi examinandas reservat IV 6166; Opera Pontificia Missionaria constituunt instrumenta in manu Romani Pontificis ad activitatem missionalem absolvendam IV 6271; v. nomina singulorum;

— *Missale* v. **Missale;** — *Rituale* v. **Rituale** Romanum;

— *ritus* v. **Ritus** latinus; — *Scientiarum sacrarum Institutum* v. **«Regina mundi», Sedes Sapientiae»;** v. voces substantivas.

Romenum Collegium Pontificium in Urbe I 1823; ritus byzantino-romenus et forma matrimonii IV 6135.

«Rorate» Missa tempore Adventus II 3601.

Rosarium B.M.V.: potestas adnectendi indulgentias I 222; mos addendi quaedam verba salutationi angelicae in eius recitatione I 328, 364; indulgentia plenaria conceditur illud recitantibus coram Ssmo Sacramento I 896, nonnullis observatis conditionibus I 937; indulgentiae non applicandae coronis ex materia fragili confectis I 607; dubium circa coronas ex vitro confectas I 804; coronae e funibus confectae recipere possunt benedictionem et indulgentias Rosario adnexas II 2502; recitatio Rosarii apud fideles ritus rutheni I 1169, et ritus byzantini slavici I 1238; decretum circa indulgentias recitationi Rosarii concessas quibusdam in adiunctis impedientibus lucrandas I 1515; adquisitio indulgentiarum per recitationem radiophonicam vel alio simili modo transmissam II 3036, 3867; inter decades interseri potest «Oratio Fatimae» absque indulgentiarum iactura II 3451; nihil innovandum circa formam coronae Rosarii II 3714; Rosarium recitandum est in ecclesiis extra Missam 4018; III ad lucrandas indulgentias requiritur meditatio mysteriorum quae usu recepta sunt, quin sufficiat consideratio aliarum veritatum fidei III 4020; de indulgentiis insolitis quae Rosarii quibusdam coronis attribuuntur III 4254; consuetudo mutandi mysteria Rosarii quolibet anno non impedit acquisitionem indulgentiarum III 4264;

— *festum* seu *sollemnitas* Ssmi Rosarii I 292; — *Confraternitas* Ssmi Rosarii: facultas durante bello admittendi in eam absque inscriptione in registris I 1936; summarium indulgentiarum Confraternitatis II 3121;

— *Sanctuarium* Pontificium B. Mariae V. a Ssmo Rosario cuius regimen concreditur Praelaturae «nullius» Pompeianae II 2117; — *delle santissime Piaghe* di N.S. Gesù Cristo reprobatur I 1946.

Rosenberg A.: auctor libri damnati I 1520, 1633.

Rota Nuntiaturae Ap. in Hispania, seu *Hispana* vel *Matritensis:* supprimitur I 1510; denuo constituitur cum propriis normis II 2413; nonnulla privilegia Auditoribus conceduntur vel melius declarantur III 3899; Ordo pro causis iudicialibus expediendis III 3906; non datur appellatio directa ad Rotam Romanam III 3911; modus procedendi cum aliqua causa iudicialis devolvitur ad Sedem Ap. pro nova instantia III 3911; appellatio interposita ante Rotam Hispanam deferri potest ad Rotam Romanam ante partium citationem IV 6282.

http://www.obrascatolicas.com

Rota Romana: causae matrimoniales cum parte
nta acatholica transmittuntur directe a S.C. pro
sia Orientali ad Rotam Romanam I 1380; nor-
Sacrae Romanae Rotae Tribunalis I 1547; privi-
collegiis Praelatorum Auditorum I 1582; normae
interventum Promotoris Iustitiae in causis nul-
matrimonii apud hoc Tribunal I 1908; decretum
linando Studio Romanae Rotae II 2292 et normae
ecreti exsecutione II 2273; animadversiones circa
m transmittendi causas matrimoniales a Tribu-
is dioecesanis ad Rotam Romanam et utilitatem
ntandi Studium Rotale II 2385; facultates extraor-
ae Decani II 3092; a Tribunali Rotae Nuntia-
Ap. Hispanae non datur appellatio directa ad
n Romanam III 3911; nonnullae causae matri-
les, quae pertinebant ad S.C. pro Doctrina Fidei,
a competentia, transeunt in Rotam Romanam
096; causae nullitatis a Tribunalibus regionalibus
e decisae in prima instantia nequeunt appellari
ecunda instantia ad Rotam Romanam II 3318;
nditur haec norma et deinceps patet appellatio
d Rotam Romanam aut ad Tribunal regionale
lationis IV 5475; novae normae interinae Rotae
anae et facultates Decani IV 5550; causae iudicia-
ommissio ad Rotam Romanam IV 5923, 5928;
la nullitatis contra Decretum Decani negantis
exionem causarum et damna inde secuta IV 5934;
la nullitatis decisionis Rotae Romanae ex defectu
onis et contradictorii IV 6054; restitutio in inte-
adversus decretum Rotae Romanae ob neglectum
praescriptum IV 6131; appellatio proposita apud
m Nuntiaturae Ap. Hispanae deferri potest ad
m Romanam ante citationem partium IV 6282;
llocutiones Romani Pontificis ad Auditores, Officia-
dministros, Advocatos et Procuratores Tribunalis
e Romanae annorum: *1942* II 2142; *1944* II 2248;
II 2295; *1946* II 2362; *1947* II 2436; *1949* II 2651;
III 3975; *1960* III 4117; *1961* III 4240; *1965* III
1966 III 4932; *1967* III 5097; *1968* III 5295; *1969*
70; *1970* IV 5740; *1971* IV 5971; *1972* IV 6219;
roventus et honoraria Procuratorum et Advoca-
n pro causis coram Rota Romana actis determi-
r I 1923, II 2344, 2385, 2419, 2420.

Rotary Club: modus se gerendi Ordinariorum erga
orum huic societati inscriptionem I 1004; decre-
de adcriptione clericorum et laicorum huic asso-
ni II 2863.

Roué P.: Auctor libri damnati I 1200.

Ruanda Urundi: erigitur Hierarchia episcopalis III
et Nuntiatura Ap. III 4496.

Rubricae RITUS ROMANI: decretum quoad rubricas
ssumptione sandalium et caligarum in sacris caere-
iis II 3097; decretum de rubricis ad simpliciorum
am redigendis II 3372; solvuntur dubia circa huius
eti interpretationem II 3395, 3406, 3409, 3418,
, 3512, 3568, 3615; mittitur decretum de rubricis
licioribus ad Editores Pontificios II 3464; novus
ricarum Breviarii et Missalis Romani Codex ap-
atur III 4061, et per decretum generale promul-
r III 4062; Ordinationes ad Editores circa editiones
as Breviarii et Missalis III 4096; de servitio chorali
o Rubricarum Codici accommodando III 4130; re-
nsa ad proposita dubia circa applicationem novi Co-
s III 4132, 4249; de calendariis particularibus, et Of-
rum Missarum Propriis ad normam et mentem Co-
s rubricarum revisendis III 4160; instructio circa cele-
brationes intra annum a Beatificatione vel Canonizatione Servorum Dei ad novum Rubricarum Codicem accommodata III 4332;

— *Breviarii Romani:* decretum circa rubricas I 25;

— *Missalis Romani:* solvuntur dubia circa interpretationem rubricarum I 606; variationes in rubricis post Const. Ap. de ieiunio eucharistico II 3147; — *Breviarii et Missalis Romani:* variationes inducendae I 1351, 1605, 1897; ob festum Imm. Cordis B.M.V. II 2242; post instauratam Vigiliam Paschalem II 2955; — *Calendarii Romani:* variationes in huius rubricas I 1351;

— *Pontificalis Romani:* variationes in eum inducendae ut forma sacramentalis Ordinum melius determinetur II 2732; — *Ritualis Romani* post Const. Ap. de ieiunio eucharistico II 3147;

— RITUS AMBROSIANI: decretum quo adprobantur aliquae mutationes ad simplicius redigendas rubricas Missalis ac Breviarii huius ritus II 3419.

Ruotolo Dolindi: auctor libri damnati I 2018.

Ruri commoratio novitiorum per aliquod tempus absque detrimento valoris novitiatus Societatis Iesu conceditur III 3924.

Russia: facultates quinquennales concessae Ordinariis I 435; instituitur Pont. Commissio pro Russia I 760; notificationes ad russos spectantes I 955; de russis ad catholicam fidem redeuntibus I 1002, 1108; de Seminario Russico in Urbe I 1107; Commissio pro Russia seiungitur ac sui iuris constituitur I 1167; de Commissione pro Russia deque liturgicis ritus slavici libris edendis I 1594; de forma matrimonii et de impedimento disparitatis cultus inter partem russicam schismatice baptizatam et partem methodistam non baptizatam II 2277, vel partem religionis ignotae II 2278.

Russicus, Russus v. **Russia.**

Rusticatio: de sacerdotibus extra suam dioecesim se conferentibus rusticationis causa I 836; facultates concessae pro alumnis Actionis Catholicae ob hanc causam extra domos degentibus II 2654; normae circa rusticationes, praesertim mulierum, sub ductu clericorum conducendas II 3010.

Ruthenus: administratio Ordinariatuum graeco-ruthenorum in S.F.A.S. I 1028, quae paucis mutatis prorogatur ad decennium I 2020; recitatio marialis Rosarii apud fideles huius ritus I 1169, 1238; decretum de Administratione Ordinariatus graeco-rutheni in regione canadensi I 1170; normae de festis incidentibus data pro graeco-ruthenis canadensibus extenditur ad eiusdem ritus fideles S.F.A.S. I 1177; Exarchatus Ap. Canadensis tripartite dividitur, et exinde Exarchatus centralis, orientalis et occidentalis pro ruthenis constituitur II 2492; in regione canadensi conditur Provincia ecclesiastica pro ruthenis byzantini ritus, evehitur Exarchatus Ap. Winnipegensis ad gradum et dignitatem Sedis Metropolitanae, extolluntur Exarchatus Edmontonensis, Torontinus et Saskatoonensis ad gradum et dignitatem Eparchiae II 3564; in regionibus Angliae et Valliae Exarchatus Ap. conditur pro ruthenis ritus byzantini II 3714; in Australia conditur pro iisdem fidelibus Exarchatus Ap. II 3829, cuius iurisdictio extenditur II 3875, et Sedes mutatur II 3876; in Germania constituitur pro iisdem Exarchia III 3931.

Ruthenensis *Dioecesis:* ordinatio Tribunalium pro causis matrimonialibus III 4630, 4651, et pro universis causis contentiosis et criminalibus III 4667; *Tribunal* secundi gradus pro causis universae regionis pastoralis Tolosanae III 4630, 4651, 4667.

— S —

S. Agnes: Patrona Filiarum Mariae I 2830.

S. Albertus Magnus: *Officium*, Missa et Elogium I 1377; *Patronus* cultorum scientiarum naturalium I 2100; additamenta in libris liturgicis II 3211.

S. Alexius de Falconeriis I 364.

S. Alphonsus de Ligorio constituitur *Patronus* confessariorum et moralistarum II 2746; additamenta in libris liturgicis II 3211.

S. Andrea de «Zevenkerken»: *Abbatia* I 284.

S. Anna: *Seminarium* pro Melchitis I 1056.

S. Anselmus: *Collegium* et *Athenaeum* I 834, 1441, 1442, II 3409, III 4218, 4725; v. **Anselmianum, Athenaeum** Anselmianum.

S. Antonius Maria Claret: declaratur *Patronus* Congr. Sororum Adoratricum Ancillarum a Ssmo Sacramento et caritate III 4490.

S. Antonius Patavinus: additiones et variationes in Missa, Officio et Elogio II 2347.

S. Augustinus: *Confoederatio* Congr. Ord. Canonicorum Regularium III 3932; v. **Ordo** Eremitarum S. Augustini; *Studium* Theologicum III 4725.

S. Basilius Magnus: *Collegium* missionariorum pro Oriente I 1606.

S. Beda: Constitutiones *Collegii* I 101.

S. Bellarminus v. **S. Robertus.**

S. Benedictus: *Scapulare* I 1890; *Confoederatio* Congr. Monasticarum O.S.B. II 2014; elegitur *Patronus* principalis Europae III 4554 cum Missa propria Patronorum III 4669.

S. Blasius: candelae in *festo* I 643 et benedictio gutturis I 1707, 1715.

S. Bonaventura: *Facultas* Theologica II 3351.

S. Camillus de Lellis: declaratur *Patronus* infirmariorum saecularium eorumque associationum I 1191.

S. Carolus Borromaeus: tribuitur *Patronus* Archisodalitati Urbanae a Doctrina Christiana I 1385.

S. Casimirus: *Collegium* Lituanum II 2502.

S. Christophorus: *cultus* liturgicus declaratur legitimus IV 5587.

S. Clara: *Institutum* Scientiarum et litterarum II 2939, 3055, III 3976, 4174; *Patrona* inventi televisifici II 3818; *Foederatio* monialium II 3092, 3231; *monasterium* Asisiense III 4994; novus ritus vestitionis et professionis *monialium* III 5051; v. **Clarissae.**

S. Clotildis: *oratio* in Officio II 2397.

S. Crucifixus ad S. Marcelli: Constitutiones I 136.

S. Crux de Valle Occasorum seu «Santa Cruz de los Caídos»: *Monasterium* et *Abbatia* cum Templo II 3834, quod *Basilica Minor* declaratur III 4031.

S. Dionysius in Francia: nova *dioecesis* III 5038 cum Tribunalibus provincialibus III 5313, 5314.

S. Dominicus: *Tertius Ordo* saecularis I 316, 548, 1545; *moniales* III 5061; v. **Tertius** Ordo.

S. Dominicus Savio: *Patronus* puerorum cantorum constituitur II 3511.

S. Eugenius: *Collegium* pro sacerdotibus II 2592.

S. Familia: *consociatio* I 940; Praefatio propria in *festo* II 3564; *Institutum* Universitarium Magisterii sub hoc nomine III 4099.

S. Franciscus Asisiensis: *Ordo* v. **Ordines** Religiosi; *Tertius Ordo Saecularis* I 213, 955; *Tertiarii* v. **Tertius** Ordo; — *Tertius Ordo Regularis:* Regulae I 902; *Archiconfraternitas* Chordigerorum I 507; *Basilica* Asisiensis IV 5592; *Regula* IV 5758.

S. Franciscus a Paula: *Ordo* religiosus Secundus et Tertius III 5252.

S. Gabriel Archangelus eligitur Patronus artium «telecomunicazioni» II 2684 et rei tabellariae IV 6350.

S. Gabriel a Virgine Perdolente: *festum* cum Missa et Officio I 1384.

S. Gabriel: *Fundator* Fratrum Instructionis christianae II 2818.

S. Georgius: *Ordo* Constantinianus I 706; *associatio* iuvenum II 3569.

S. Hadrianus: *Diaconia* Urbis transfertur in ecclesiam S. Pauli in Arenula II 2321.

S. Hieronymus: *Abbatia* in Urbe erigitur I 1489; privilegia I 1519; locus Abbatis in Cappella papali I 1543; — *Ordo:* supprimitur I 1439;

S. Hieronymus Aemiliani: *Patronus* orphanorum declaratur I 937.

S. Iacobus Maior Ap.: *festum* de praecepto in Hispania II 2239; indulgentiae concessae peregrinantibus in eius *sepulcrum* Compostellanum II 2239; privilegia et favores spirituales Annis Sanctis seu Iubilaribus concessi II 3348.

S. Iacobus Compostellanus v. **S. Iacobus Maior.**

S. Iacobus de Chile: *Universitas* Catholica erigitur in ea civitate I 1160.

S. Infantia: *Opus missionale* Pontificium II 2834. dies indicitur quotannis tempore natalitio celebranda II 2841.

S. Ioanna de Arc: concurrentia *Officii* II 2397.

S. Ioannes, Ap. et Evang.: authenticitas *commatis* Ioannei I 884.

S. Ioannes a Cruce: additiones et variationes in *festo* I 845; *Facultas Theologica* III 4373, 4533.

S. Ioannes Baptista *titularis* ecclesiae I 1919.

S. Ioannes Baptista de la Salle: *Patronus* magistrorum puerorum et adulescentium II 2754; additamenta in libris liturgicis II 3211.

S. Ioannes Bosco: *festum* ad universam Ecclesiam extenditur I 1721.

S. Ioannes de Deo: *Patronus* infirmariorum saecularium eorumque associationum I 1191.

S. Ioannes Eudes: *Officium*, Missa, Elogium I 947.

S. Ioannes Hierosolymitanus: *Ordo* Fratrum Militum Hospitalis seu Melitensis III 4909.

S. Ioannes Leonardus: *festum* ad universam Ecclesiam extenditur I 1957.

S. Ioannes Maria Vianney: *Officium*, Missa, Elogium I 938.

S. Iosaphat: Ordo Basilianus I 1388.

S. Ioseph seu **S. Iosephus,** *Sponsus B.M.V.:* ritus *festi* evehitur ad duplicem I classis I 98; Praefatio propria I 194; *sollemnitates* in L anniversario a quo renuntiatus est Patronus Ecclesiae I 325; eius invocatio addenda in laudibus ad blaphemias reparandas I 370; eius praesidium invocatur pro Conc. Vat. II celebratione III 4168; eius nomen in Canone Missae inserendum III 4326; eius festum in calendario liturgico pro anno 1967 ordinatur III 4975; — *Opifex:* instituitur festum liturgicum II 3393, alio die celebrandum in S.F.A.S. II 3464; Officium, Missa et elogium II 3476; alloc. pontificia ad operarios christianos hoc die festo recurrente III 5352.

S. Iosephus Calasanctius: *Patronus* Scholarum popularium christianorum II 2513; additamenta in libris liturgicis II 3211.

http://www.obrascatolicas.com

S. Laurentius a Brundusio: *Officium* et Missa nova obatur III 3961.
S. Leonardus v. **S. Ioannes Leonardus.**
S. Leonardus a Portu Mauritio: *Patronus* Missio- popularium I 541.
S. Ludovica de Marillac: *Patrona* operibus socia- addictorum III 4021.
S. Ludovicus: *Seminarium* interrituale I 1535, 1536.
S. Marcellus: Constitutiones Sodalium *S. Crucifixi* Marcellum I 136.
S. Margarita Maria Alacoque: *Officium*, Missa et um pro eius festo I 1093.
S. Maria Beata Virgo: pax per eius intercessionem randa I 58; v. singula festa, invocationes; — *Ange-* ecclesia Sedi Ap. immediate subiecta I 96; in- ntia Portiunculae I 1633; Facultates Cardinalis i III 4994; — *Bonorum Aërium:* Universitas catho- Urbe Argentinae III 4045; — *de Planctu:* ecclesia confraternitatis Doctrinae christianae I 1947; *n Sabbato:* Officium in festo simplici I 1919; — *Lau-* Patrona aëronautarum I 291; — *Liberatrix* Paroe- rbis I 1360; — *Maior:* Ecclesia Basilica Liberiana 029; — *Montis Olivetti Maioris:* regimen Abbatiae ius» II 2111.
S. Michaël Archangelus: ritus *festi* evehitur ad dupli- classis I 98; additamenta in libris liturgicis II 3211.
S. Nicolaus Barensis: *Basilica* Collegialis III 5293; Theologica oecumenico-patristica in eius Insti- erigitur IV 6072.
S. Officium v. **Congregationes** Romanae: S. Officii.
S. Paulus Ap.: Evangelium proprium in eius *festo*; oratio addita in eius *Missa* I 1715; *Patronus* illos de cristiandad» III 4453.
S. Paulus in Arenula: *Diaconia* II 2321.
S. Paulus in Brasilia: *Universitas* Catholica erigi- 2395.
S. Paulus: *Monasterium* Benedictinorum extra a III 3919.
S. Paulus: «*Societas*»: decretum laudis huius In- Saecularis II 2760; v. **S. Petrus et Paulus.**
S. Petrus Apostolus: *Basilicae* Constitutiones et sacer I 1854, III 4038, 5396; — *Opus* approbatum laudatur a Summo Pontifice III 4635; propa- m inter alumnos scholarum mediarum III 4661.
S. Petrus Canisius: *Officium*, Missa et Elogium antur I 845.
S. Petrus et Paulus Ap.: *Missa* votiva privilegiata ; — *Seminarium* Pont. pro Missionibus I 833; Dedicationis *Basilicarum* III 4789; — *Martyrium* emoratur III 5396.
S. Pius *Papa V:* Const. Ap. «Romani Pontificis» , 1941, II 2285, 3030, 3031, 3876, III 3958, 4122.
S. Pius *Papa X: Catechismus* I 1345, 3214, III 4674; *izatio* II 3273; *festum* cum Officio, Missa et Elo- oprio extenditur ad universam Ecclesiam II 3368; *utum* catecheticae III 4030, 4663.
S. Rita: *Ordo* militaris II 2595.
S. Robertus Bellarmino: *Officium*, Missa et Elo- I 1377; *Patronus* Archisodalitatis Doctrinae tianae I 1385.
S. Sabba: *paroecia* religiosa in Urbe I 1360.
S. Scapulare v. **Scapulare.**
S. Sepulcrum: *Ordo* Equester Hierosolymitamus , II 2629, III 4330.
S. Sulpicius: *Societas* Presbyterorum II 3866.
S. Teresia a Iesu: *Facultas Theologica* III 4373, *Doctor* Ecclesiae renuntiatur IV 5891.
S. Teresia a Iesu Infante: eius *festum* extenditur niversam Ecclesiam I 890; *Patrona* Missionum I 918; *Officium* et Missa propria I 938; calendarium et festum in Missionibus I 1035.
S. Thomas Aquinas: *Studium Theologicum* III 4327, et *Universitas* Studiorum III 4348, IV 6072.
S. Thomas de Villanova: *Universitas* Catholica in Urbe Habanensi II 3614.
S. Trinitas: *festum* seu Dominica I 1832; *Officium* et Missa feriis II, III et IV post Dominicam festi celebrandum II 2245; *Confraternitas* I 607; *Ordo* religiosus I 652; v. etiam **Ordo SS. Trinitatis**; *mysterium* tuendum contra errores IV 6240.
S. Vincentius a Paulo: *Conferentia* I 335; *centenarium* III ab eius obitu III 4100.
S. Vincentius Palloti: *Patronus* Unionis Cleri pro Missionibus III 4351.
S. Zita: *Patrona* mulierum curae domesticae declaratur II 3370.
Saarland: Conventio cum Sede Ap. de instituenda Theologiae catholicae cathedra in studiorum Universitate III 5347, 5435, et circa institutionem magistrorum in disciplinis religiosis III 5679.
Sabbatinus v. **Privilegium** sabbatinum.
Sabbatum *dies:* translatio abstinentiae durante Quadragesima I 809; Missa votiva Imm. Conceptionis B.M.V. durante anno mariano II 3222; — *primum cuiusvis mensis:* Missa votiva Summi et Aeterni Sacerdotis I 1783; Missa votiva Imm. Cordis Mariae III 3972; — *Officium* S. Mariae in Sabbato in festo simplici I 1919; — *Sanctum:* oratio Ssmi Sacramenti I 947; administratio Communionis extra Missam I 1722; de «Credo» ob additam commemorationem II 2756; Liturgia Horarum pro iis qui veteres libros retinent IV 6244; — *Vespere Sabbati:* auditio Missae pro Dominica III 4503, 4667, 4726, 4940, 4975; ordinatio huius Missae III 4718, etiam cum Dominica IV Adventus incidit in Vigiliam Nativitatis Domini III 5281; Ordinarius nequit concedere ter Missam litare propter Missam vespertinam pro Dominica III 4993; translatio praecepti dominicalis cum abstinentia a laboribus ad sabbatum praecedens III 4944.
Sacellum proprium Communitatis pro indulgentiis lucrandis I 760; v. **Oratorium** privatum.
Sacer *ritus* v. **Ritus** *sacer.*
Sacerdos: accedens ad monasterium Benedictinorum recitare potest Horas canonicas iuxta ritum Benedictinum I 226; schismatica e clero bohemo coalitio damnatur I 273; versantes extra Dioecesim, valetudinis vel rusticationis causa I 836; absolutio a censuris eorum qui post matrimonium civile vivunt caste cum muliere I 1722; custodia Eucharistiae ubi nullus sacerdos habitualiter commoratur II 2349; commorantes in Germania extra dioeceses ob iniuriam temporum II 2491; commorantes in Polonia dispensantur a lege possessionis seu institutionis corporalis beneficiorum II 3366; oratio universalis «Clementis XI» pro opportunitate sacerdotis dicenda post Missam III 4024; interdictum ab ingressu ecclesiae imponitur sacerdoti ad statum laicalem reducto III 4160; eorum officia erga turistas III 4311; possunt secum deferre Oleum infirmorum III 4654; itinerantes in regiones communistarum III 5146, 5217; rehabilitatio post mortem sacerdotis excommunicati exulat competentiam Signaturae III 5369; adspectus missionarius in intitutione sacerdotali perficienda IV 5815; declaratio Synodi Episcoporum de principiis doctrinalibus et rationibus practicis vitae et ministerio sacerdotum in Ecclesia IV 6167; concelebratio occasione peculiaris coetus sacerdotum IV 6302; v. **Clerici, Ecclesiastici, Formatio** clericorum, **Institutio, Presbyteri;**

— *Adoratores* v. **Adoratores;** *docentes* in scholis publicis magisterii I 863; *emigrantes* v. **Clerici** emigrantes; *Hungariae* v. **Hungaria;** *Missionum:* calendarium adhibendum I 1389, 1427, 1722, 1769, II 2406; v. **Missiones;** *novelli:* Institutum conditur S. Eugenii in Urbe pro eis II 2592; facultas eis tribuitur impertiendi Benedictione papalem III 4556; *operarius* v. **Operarii** sacerdotes et religiosi; *orientales:* Instructio pro liturgica binatione ritus byzantini I 1450; annua relatio mittenda ab illis qui curam orientalium habent extra Patriarchatum I 1900; itinerantes per viam ferream extra dioecesim nequeunt audire confessiones fidelium absque expressa concessione II 2891; v. **Orientales;** *religiosus* exclaustratus, saecularizatus v. **Exclaustratio, Saecularizatio;** O.F.M. Cap. ritus alexandrini celebrare potest ritu latino II 3570; item sacerdos S.I., qui curam habet orientalium III 4230, 4262, quique celebrare potest etiam diebus aliturgicis III 4251; assumi potest in Advocatum et Procuratorem in causis matrimonialibus II 3829; saecularizatus, potest exercere officium confessarii in domibus religiosarum III 4301 et accedere ad beneficia ecclesiastica IV 6225; v. **Religiosus;** *saecularizatus* seu *reductus ad statum laicalem* dispensato caelibato v. **Reductio** ad statum laicalem; caret iure percipiendi pensionem constitutam ex bonis quae Societatem egressam pertinebant IV 6283; v. **Saecularizatio;**
— *assistens matrimoniis* v. **Assistentia** matrimonio;
— *benedicens obiecta* sacra adnectere potest indulgentias Ap. I 366, 424, 475, 1911, II 3870, III 4375, et omnes nunc vigentes III 4654; v. **Benedictio;**
— *celebrans Missam* carens brachio dextro I 275 vel sinistro I 277; caecutiens: instructiones variae I 350, II 2139, 3806, III 4180; in ecclesiis Urbis I 733; mitigatio ieiunii eucharistici I 542, 607, 820, 861, 1114, 1329, II 2122, 2140, 2405, 2433; Missam pro popolo loco parochi I 1593; Missam votivam quotidie, intendens bis celebrare die 3 apr. 1949 ex concessione generali II 2588; Missam Conventualem et obligatio recitandi Horam Parvam quae recitatur in choro dum ipse induit paramenta II 3477; calendarium sequendum cum celebrat in ecclesia aliena vel alieni ritus v. **Calendarium;** Missae quas litare potest qui Communionem recepit in Vigilia Paschali, in feria V in Missa benedictionis Chrismatis et in nocte Nativitatis Domini III 5291; habere potest personam idoneam non Diaconum in auxilium distribuendae Communionis IV 5586; celebrans in bonum fidelium potest deinde concelebrare in Missa conventuali seu communitaria aut occasione coetus sacerdotum IV 6302; — *caelibatus* v. **Caelibatus** sacerdotum;
— *facultates, privilegia:* oratorii privati pro partem efformantibus Consilii Operis a Propagatione Fidei I 653; in America latina v. **Facultates** Americae latinae; altaris privilegiati I 1033, II 2125, 2127, 2173; audiendi confessiones peregrinorum quibus sunt comites I 1644; concessae eis durante bello v. **Facultates** bellicae; item peregrinantibus in Sanctuarium Dominae Nostrae a Columna civitatis Caesaraugustanae I 1955; audiendi confessiones eorum qui socii sunt in carceribus aliisque custodiae locis I 2049; elargiendi Benedictionem papalem: ritus I 1956; qui frequentant Hebdomadas studiorum ecclesiasticorum dispensationem obtinent a servitio chorali II 2137; concessae inscriptis Unioni Cleri pro missionibus v. **Unio** cleri pro Missionibus; ter sacrum litandi ob sacerdotum penuriam II 2435; audiendi confessiones concedenda illis qui iter aërium arripiunt II 2482; celebrandi Missam cum paramentis colori diei non respondentibus in altaribus coemeteriorum II 2660; celebrandi Missam in mari cum adeunt Romam durante anno Sancto II 2731; non expedit eis concedere facultatem consecrandi calices et patenas ob solam absentiam Episcopi II 2741; utendi antimensio v. **Antimensium;** eorum qui spiritualem gerunt curam navigantium v. **Navis, Navigantes,** vel maritimorum v. **Apostolatus** Maris, **Maritimi,** vel emigrantium v. **Emigrantes, Missionarius** emigrantium; adhibendi altare portatile et audiendi confessiones cum ducit excursiones vel rusticationes iuvenum associationum catholicarum II 3569; quaedam tribuuntur illis qui morbo alcoholismi laborant III 4053, 4218; novae conceduntur peregrinantibus in Terram Sanctam III 4687; — *incardinatio* dioecesi v. **Incardinatio;**
— *minister* Confirmationis I 641, 1463, 1538, II 2360, 2391, 2408, III 4318; — *necessitatem oeconomicam* patientes v. **Necessitas** oeconomica clericorum; — *ordinatio* v. **Ordinatio, Ordines** sacri; — *studentes penes Athenaea Romana:* normae I 744, II 2137, 2344, 2810, 3810, IV 6047; — *studentes penes scholas et Universitates civiles* I 150, 343, 1347, 2044, II 2138, 2810, 2913, III 4928, IV 6047; — *Aeternus:* Missa votiva D.N.I.C. Summi et Aeterni Sacerdotis v. **Missa** votiva Iesu Christi Summi, **Summus** et Aeternus Sacerdos.
Sacerdos - Virgo Maria: non probatur devotio sub hac denominatione I 867.
«Sacerdotalis caelibatus»: Encyclica de sacerdotali caelibatu III 5199; v. **Caelibatus.**
Sacerdotalis *institutio:* decretum Conc. Vat. II «Optatam totius» III 4747, 4913; *ratio fundamentalis* IV 5503, 5702; v. **Clericalis** institutio, **Formatio, Institutio;** *ministerium, perfectio* v. voces substantivas; *vocatio* v. **Opus** Vocationum sacerdotalium.
Sacerdotium: formatio alumnorum I 1203, 1355, III 4144; Encycl. de sacerdotio catholico I 1670; adhortatio Ap. «Menti nostrae» II 2778; competit Episcopis ex divina institutione II 3320; candidati accurate instituendi in doctrina sociali Ecclesiae III 4233, in catechetica III 4381, in dialogo cum non-credentibus IV 5858; de Diacono qui ad sacerdotium ascendere vult III 5339; relatio inter Professionem religiosam et sacerdotium III 5059, inter vitam eremiticam et sacerdotium IV 6045; declaratio Synodi Episcoporum de sacerdotio ministeriali IV 6167; v. **Clericalis** institutio, **Formatio, Ministerium, Presbyteri, Sacerdos.**
Sacra v. voces substantivas.
«Sacra virginitas»: Encycl. de virginitate II 3251.
Sacramentalia pro catechumenis I 185.
Sacramentum: eorum administratio concubinariis publicis in casibus particularibus I 508; ius cumulativum ecclesiae Cathedralis administrandi sacramenta fidelibus aliarum paroeciarum I 933; admissio et participatio sacerdotum more laicorum I 1722; usus linguae vernaculae permittitur in quorundam administratione II 2479, 3213, 3276, 3412, III 3917; normae pro sacramentorum pastorali celebratione in Urbe IV 5691;
— *Baptismi, Confessionis* seu *Paenitentiae, Confirmationis, Eucharistiae, Ordinis, Matrimonii, Unctionis infirmorum* v. voces singulas; — *Sanctissimum* v. **Eucharistia;** — *ultima* v. **Ultima** Sacramenta.
Sacrificium eucharisticum v. **Eucharistia, Missa.**
Sacrilegus filius et Superior maior III 5110.
«Sacrosanctum Concilium»: Const. Conc. Vat. II de sacra Liturgia III 4430; vacatio legis III 4128; exsecutio aliquarum normarum III 4461; Instructiones ad eius exsecutionem ordinandam III 4540, III 5150, IV 5877; erratae applicationes III 5077; v. **Liturgia.**
«Sacrosanctum matrimonii»: Instructio de normis a parocho servandis in peragendis canonicis investigationibus ante matrimonium I 2064; compendium actorum et solutio dubiorum II 2154, 3339.

http://www.obrascatolicas.com

ecularis v. voces substantivas.
ecularitas v. **Instituta** saecularia.
ecularizatio *religiosorum* et incardinatio I 11, ; acceptatio rescripti I 492; acceptatio implicita et oralis II 2938; novitiatus eorum qui ante m saecularizati sunt denuoque admittendi I 528; indulti pro clericis Ordinum maiorum, pro praevio experimento, pro non ordinatis in sacris, nialibus, pro religiosis a votis simplicibus per- item pro sororibus et pro fugitivis I 616; novae e I 980, 1355; formula rescripti saecularizatio- et simpliciter» I 1436; in religionibus iuris dioe- ndultum datur ab Ordinario loci commorationis religiosi I 1930; formula pro religiosis non tibus votorum simplicium perpetuorum II 3240; rizatus exercere potest officium confessarii in s religiosarum III 4301, et accedere ad officia ficia ecclesiastica IV 6225; facultas Moderato- eligionum laicalium delegatur concedendi saecu- onem sodalium votorum temporariorum IV saecularizatus e Societate sine votis et legitime s caret iure percipiendi reditus et pensionem utam ex bonis quae ad Societatem pertine- V 6283; — *sacerdotum* v. **Reductio** ad statum n.
eculum: consecratio virginum pro mulieribus in viventibus I 869; — *primum* a definito dogma- . Conceptionis B.M.V. II 3184; — *quartum* post uta Seminaria a Conc. Tridentino III 4410; item atione Gregorii XIII ad Summum Pontificatum 5; — *septimum* ab ortu Dantis Alighieri III 4809; *devicesimum* a peracta humani generis Redem- I 1437, a martyrio SS. Petri et Pauli III 5396; cclesiastica ab auctoritate civili durante saeculo urpata III 4223.
lesianum v. **Athenaeum.**
lisburgensis Facultas Theologica II 3409.
iva: usus in baptismo II 2235.
le v. **S. Ioannes Baptista** de la Salle II 2754.
manticensis *Universitas* studiorum: restauratur erigitur Facultas Philosophica II 3539; includit nstitutum Scientiarum religiosarum a S. Pio X re gradus conferendi cum specialisatione cate- III 4663, et Institutum superius Pastorale Ma- tamquam biennium specializationis III 5189.
lus: sensus effati «extra Ecclesiam nulla salus» I — *animarum* inspirare debet administrationem in Ecclesia III 4240.
lutatio angelica: mos addendi quaedam verba tatione Rosarii I 328, 364; indulgentiae cum r iuxta textum rituum orientalium II 2241.
lvatoriana dicio: Conventio cum Sede Ap. circa tum Castrensem III 5320, ratihabitio III 5403; um erectionis Vicariatus Castrensis III 5337.
Salve radix»: Missa votiva I 365.
anatio *admissionis* in Archiconfraternitatem chor- rum S. Francisci I 507; *alienationum* I 205; *sionum* litterarum dimissoriarum I 733; *defectuum* ctione, admissione et Professione Tertii Ordinis aris S. Francisci I 148, 478, 599, 955, 1004, in atu Oblatorum O.S.B. I 341, in erectione Statio- et adscriptione Societatibus Viae Crucis I 478, n erectione Confraternitatis Scapularis et Tertii is Carmelitici I 1912, in materia reductionis et ationis Missarum pro legatis II 3272, 3870, 3924, 20, in adscriptione in Congregationes Marianas 56; *electionum* ob electorum omissionem cursus alis III 5072; *rectionis* domorum in locis S.C. de Prop. Fide sub- iectis ob omissum beneplacitum huius Congregationis II 3874, III 3924, 5420; item monasteriorum monialium III 5420; *Professionis religiosae* conversorum O.P. ob defectum residentiae in conventibus II 2177, et Professionis solemnis emissae ante exspirationem temporis Professionis simplicis II 3094, vel ob defectum consilii duorum Definitorum III 4668.

Sanatio in radice *matrimonii:* militum coram Capellanis durante bello contracti I 222; nulli ob defectum formae I 1933; inter duas partes baptizatas II 2755; civilis inter baptizatos et pro foro interno II 2948; post adeptam impotentiam absolutam et perpetuam II 3144; contracti invalide ob impedimentum ligaminis II 3587, III 4420, 4956; ob impedimentum iuris naturalis III 4004; viri impotentis sanari potest III 4375; cum certe non constat de impotentia viri, matrimonium convalidari potest simpliciter, quin requiratur sanatio in radice III 5071; sanatio matrimonii coram Diaconis celebrati III 5368;

— *matrimonii mixti:* requiritur certitudo moralis de educatione catholica universae prolis I 1185, 1349; sanatur matrimonium post solutionem prioris in favorem fidei II 2522, 3728; cautiones aequipollentes et certitudo necessaria ad haec matrimonia sananda in radice III 4182; sanatur matrimonium civile inter partem catholicam et catholice baptizatam sed apostatam vel atheam III 4216; facultas datur sanandi in radice, insciis partibus, matrimonium mixtum invalide contractum III 4455; item post cessationem impedimenti ligaminis III 4456; sanatur in radice matrimonium mixtum, praestitis cautionibus a parte tantum catholica III 4994, etiam si pars acatholica, cautiones praestare renuit III 5096.

Sancta Agnes... v. **S. Agnes.**

Sancta Crux: Societas sacerdotalis v. **«Opus Dei».**

Sancta Sedes v. **Sedes Apostolica.**

Sanctissimum Sacramentum v. **Eucharistia.**

Sanctitas promovenda vitae sacerdotalis II 2778, familiae christianae III 4117; v. **Perfectio.**

Sanctuarium: notio et obligatio, etiam religiosorum, solvendi tributum pro Seminario dioecesano II 3454; de peregrinationibus ad celebriora Sanctuaria moderandis I 1710; — *Dominae Nostrae a Columna* seu «Pilar» Caesaraugustae I 1955; — *B.M.V. a Ssmo Rosario* loci Pompeiani II 2117; — *Lauretanum* III 4674.

Sanctus Albertus... v. **S. Albertus.**

Sanctus: *sollemnitas* post Canonizationem v. **Canonizatio;** *Commemoratio* omnium Sanctorum SS. Pontificum I 1715; ordinatio Officii in festis Sanctorum I classis III 4348; *causae* Sanctorum v. **Causae** Servorum Dei; *sollemnitas* Omnium Sanctorum transfertur ob optationem usibus regionis IV 5754.

Sandaliarum assumptio in caerimoniis II 3097.

Sanguis Pretiosissimus: *Officium et Missa* pro festo die I 1533; *Litaniae* inseruntur in Rituale III 4024.

Santangelo Hector: auctor libri damnati I 1721.

Sanz Boronat P.: auctor libri damnati I 521.

Sapientia Aeterna: aedes romana II 2740.

Sarajewo *dioecesis:* formula «extra ordinem» Facultatum decennalium I 1231.

Saravica civitas v. **Saarland.**

Sartiaux Felix: auctor libri damnati I 1382.

Sartre Joannes Paulus: damnantur eius opera omnia II 2521.

Saskotoonensis Eparchia ruthenorum II 3564.

Satisfactio *Missarum* I 2083, infra eleemosynam dioecesanam III 4725; *obligationis choralis* v. **Servitium** Chorale; *Praecepti festivi* v. **Adimpletio, Festivum** praeceptum, **Praeceptum;** *Regulae* II 3822.

Savio Dominicus eligitur Patronus puerorum cantorum II 3511.

Saxonia inferior: Conventio cum Sede Apostolica III 4637, 4724.

Scamnum fidelium in ecclesiis I 352.

Scandia: erigitur Delegatio Ap. III 4027.

Scapulae unctio in baptismo feminarum omittitur II 2880.

Scapularis: impositio magno fidelium numero I 554; forma protegendi eius materiam I 754; facultas illum benedicendi et imponendi Unioni Cleri pro Missionibus concessa I 869; facultas fidelibus tributa sibimetipsis illum imponendi in specialibus adiunctis I 906; usus numismatis loco scapularis I 1618; ordo benedicendi et imponendi quinque scapularia sub unica formula secundum ritum byzantinum II 2169;

— *Carmelitanus:* forma eum disponendi I 750; sanatio defectuum in erectione Confraternitatis Scapularis Carmelitici I 1912; denegatur facultas substituendi lanam cum alia materia, manentibus indulgentiis II 2565; facultas data sinensibus sibimetipsis eum imponendi II 2891; — *Cordis Iesu:* materia parvi scapularis I 394; — *Tertii Ordinis Saecularis S. Francisci:* postulatum circa numisma substituendum parvo habitui seu scapulari I 444; commutatio cum alio pietatis obiecto concessa durante bello II 2125; facultas data ferendi scapularem quacumque materia et colore confectum II 2419; dispensatio ab usu quotidiano II 3726 cum interpretatione restrictiva II 3729; — *S. Benedicti:* facultas gestandi numisma loco scapularis nigri I 1890.

Scheda pro ferendo suffragio I 969; facultas adhibendi in electionibus maioritatem relativam quoties licitum sit votum exprimere per schedas I 1102.

Scheichelbauer B.: auctor libri damnati II 3246.

Schema *relationis* annuae pro Missionibus I 1170, 1852; *praeparatoria* Conc. Vat. II: normae pro eorum examine III 4232; *Missionum* in Conc. Vat. II discussum III 4556; *qualificatio* schematis Conc. Vat. II de Ecclesia III 4561, et de divina Revelatione III 4767;

— *contractus* inter Ordinarios locorum Missionis et Instituta missionalia IV 5700.

Scheut: *Congregatio Missionariorum* obnoxia fit S.C. de Propaganda Fide I 384.

Schisma: facultas absolvendi a censuris ob hoc delictum incursis III 4272, IV 5844.

Schismaticus: clerus bohemus damnatur I 273; communicatio in sacris cum illis, praesertim morientibus I 2098; Actio Catholica schismatica in Cecoslovachia damnatur II 2601; forma matrimonii et disparitas cultus inter partem schismatice baptizatam et partem religionis ignotae II 2278, vel partem methodistam non baptizatam II 2277, 3808, vel partem baptizatam in secta Protestantium II 2278; facultas Legatis Ap. data dispensandi cum schismaticis ad Ordines sacros suscipiendos III 4222.

Schizophrenicus morbus et capacitas ad contrahendum matrimonium III 4254.

Schloegl Nivardus: auctor libri damnati I 423, 465.

Schmidtke Fridericus: auctor libri damnati I 1522.

Schola: modus tradendi ius canonicum in scholis I 86; intermissio scholarum per integrum mensem cum dimidio reddit invalidum semestrem studiorum II 3587; *catholica* in

— *cantorum:* a mulieribus efformata I 952; *catholica* in Italia: constituitur Romae «Officium centrale» pro eis I 1385; *civilis* Status: assistentia clericorum I 343;

— *«de sociali servitio pro religiosis»* in Italia: erectio et Statuta II 2798; *elementaris:* iura Ordinariorum quoad eorum erectionem in Hispania II 2509; *Fratres Scholarum Christianarum* v. **Fratres** Scholarum;

— *interna religiosorum:* praeparatio magistrarum in scientis et litteris v. **Institutum** scientiarum et litterarum; constituitur Academia Alfonsiana II 3597; *latinitatis* in Athenaeo Gregoriano constituenda I 718;

— *«Mater Divinae Gratiae»* erigitur Romae pro Magistris Praefectisque institutioni alumnarum addictis apud Instituta perfectionis II 3595; *media:* de coordinandis studiis cum Seminariis clericalibus I 2047; iura Ordinarii loci quoad Professores religionis in scholis mediis religiosorum II 2508, III 3921; propagatio Operis a S. Petro Ap. inter alumnos III 4635, 4661; *musicae* sacrae condenda Romae I 509; v. **Institutum** Musicae sacrae; *pictorica* nova: damnantur imagines I 387;

— *popularis:* declaratur Patronus omnium S. Iosephus Calasanctius II 2513; *practica* de iure religiosorum instituitur penes S.C. de Religiosis II 2919;

— *publica:* modus docendi catechismum I 642; indictio coetuum catechisticorum de religione docenda in scholis I 682, 1178; normae circa institutionem religiosam I 714; sacerdotes magisterium in eis exercentes I 863; mitigatur clausura monialium quae scholas regunt cum normis propriis I 1692; normae servandae in illis quae ab Ecclesia pendent I 1936, II 2345, 2355; praeparatio theologica requirenda a Professoribus religionis in Institutis religiosis laicis II 2508; Capitulares qui religionem docent non excusantur a servitio chorali II 3087; retributio oeconomica et condicio iuridica Professorum laicorum in scholis publicis ab Ecclesia dependentibus II 3191; institutio promiscua iuvenum utriusque sexus II 3797, IV 5976; modus tradendi disciplinas philosophicas II 3842; iura Ordinarii loci circa designationem professorum religionis in scholis publicis religiosorum III 3921; Ordinarius loci permittere potest coëducationem in scholis publicis per religiosas feminas rectis III 3983; conventio inter Sedem Ap. et Austriam circa religionem docendam in scholis III 4293, 4311, et circa scholas catholicas IV 6259, 6295;

— *religiosorum:* an Directores veniant nomine Superioris localis I 124; *seraphica:* facultas adquirendi in sacello proprio indulgentias concessas ecclesiis Ordinis I 760; modus conciliandi paupertatem franciscanam cum bonis stabilibus pro his scholis II 3270; *«servitii socialis»* erigitur apud civitatem Taurinensem II 3452;

— *Theologiae* Matritensis «Regina Virginum» v. **«Regina Virginum»**; pro Institutis perfectionis: modus docendi disciplinas biblicas II 2957; communis pro variis Institutis perfectionis III 5170; *Vaticana* Paleographiae et Diplomaticae apud Archivum Secretum constituitur II 3234; normae quibus regitur II 3235.

Scholasticus *annus:* Missa votiva in eius initio et fine II 2357, 3098; divisio per semestres II 3587;

— *Societatis Iesu:* ius et praxis cessandi vota in momento dimissionis III 3966.

Scientia *Animae Christi:* propositiones I 127; *Academia* Scientiarum v. **Academia;** *naturalis:* S. Albertus declaratur Patronus earum cultorum I 2100; *Institutum* scientiarum et litterarum v. **Institutum** Scientiarum; *socialis* v. **Institutum** socialium scientiarum; *paedagogica* v. **Institutum** de scientiis paedagogicis II 3514; *sacra* v. **Institutum** scientiarum sacrarum; *non ecclesiastica:* Conventio inter Sedem Ap. et Hispaniam circa validitatem quoad effectus civiles earum studiorum apud Universitates Ecclesiae III 4266, 4291; *civilis:* Laurea honoris causa III 4507.

Scientificus v. voces substantivas.

Scopia Dioecesis: Facultates decennales I 1231.

Scotia: proponendi ad Episcopatum I 344.

Scotti, Tommaso Gallarati: auctor libri I 358.

Scrinium radiophonicum: usus in ecclesiis II 3465.

http://www.obrascatolicas.com

criptio actorum in Causis Servorum Dei IV 5795.
criptores: vigilantia Ordinariorum erga eos ada I 541; opera socianda inter catholicos et acaos III 4260.
criptum suffragium I 936; v. **Scheda.**
cripta *damnata* v. **Damnatio;** *depositio* testis Car- in causis Servorum Dei: normae IV 5982; *ervorum Dei:* modus servandus in iudicio ferendo illis II 3599.
criptura Sacra: versiones factae ab acatholicis I gradus academicus obtinendus: requiritur Laurea eologia I 864; experimenta ad Lauream I 1929; periclitandae doctrinae II 2907; usus versionum esiis I 1535, et aliubi II 2209; de initiis Scripturae erendis in Officio divino I 1784, II 2132; de studio rae in Seminariis fovendo I 2087; Encycl. «Difflante Spiritu» II 2216; de tempore Pentateuchi genere litterario Geneseos II 2485; modus docen- in clericorum seminariis et religiosorum col- I 2748, et tituli academici requisiti II 2957; sedes ti Biblici ampliatur II 3273; associationes et con- biblici II 3424; opus «Introduction à la Bible» adetur tamquam liber manualis II 3821, 3831; historica et obiectiva S. Scripturae III 4219; ctio de historica Evangeliorum veritate III 4484; tio tribuenda S. Scripturae III 5292; Ordo lectioScripturae Sacrae in Missa adhibendus IV 5558; m **Biblia, Lectionarium.**
crutinium candidatorum ad Ordines sacros I 1203, I 3435; v. **Clericalis** institutio, **Formatio** clericalis.
ecretaria *Status:* opus Officii informationum dubello II 2109, 2121; *Synodi Episcoporum* am- efficientiam obtinet IV 5657; allocutio ponti- V 6329.
cretariatus *de non christianis* erigitur III 4491.
cretarius *in Congregationibus Romanis:* officia legia I 1577; *Congr. S. Officii:* litterae circa pru- confessariorum in faciendis interrogationibus tim mulieribus II 2174; *Concilii Vat. II:* noties III 4561, 4767; *Consilii ad unitatem christiafovendam* III 4802.
cretum servandum ab iis qui de informationibus ntur circa promovendos ad Episcopatum I 56; hivo secreto dioeceseos I 2085; servandum circa a saecularia adlaborantia secrete in dioecesibus ; opusculum «secretum felicitatis» II 3247.
cta *acatholica:* eidem adhaesio I 231; validitas i in quibusdam collati II 2660; *anglicana:* solatrimonium inter partem huius sectae et partem ptizatam I 720; datur impedimentum cognatioritualis inter baptizatum in hac secta et eiusdem m etiam anglicanam IV 5843; *atheistica:* eidem tio I 1572; Encycl. «Divini Redemptoris» I *Episcopaliana:* matrimonium initum inter partes secta baptizatas nequit declarari nullum ex ione spirituali III 3974; *haeretica:* solvitur in m fidei matrimonium initum inter baptizatum lice et partem in secta haeretica invalide bapti- III 4471; «*Jehovah*»: solvitur in favorem fidei nonium initum inter duas partas in hac secta atas III 4969; *massonica:* normae Codicis circa t ipsius fautores confirmantur II 2595; convalimatrimonium partis huic sectae adscriptae absque a eius reconciliatione in Ecclesia catholica III *methodistica:* conceditur «documentum liberparti in hac secta baptizatae II 3588; *presbyteria*ntrahens cum melchita II 2208; *protestantica* hens: cum parte schismatice baptizata in EcServiae II 2278; cum baptizata in ritu armeno III 4248; celebratio matrimonii prohibetur coram sacerdote catholico in huius sectae ecclesiis III 5169; — *schismatica:* forma matrimonii et disparitas cultus cum pars non baptizata contrahit cum baptizata in secta schismatica II 3808; v. singulas voces.
Sectio *Actionis Catholicae* iuvenilis feminarum: Statuta I 1371; *altera Signaturae Ap.:* recursus et remedia contra decisiones Congressus ipsius Signaturae IV 5945; *biblica* Athenaei Antoniani III 4044; v. **Athenaeum** Antonianum; *historica* S.C. Rituum instituitur I 1154; *theologica* pro America latina in Seminario Maiore Veronensi instituitur III 4181; *Theologiae catholicae* in Universitati Augustana: conventio circa eam inter Sedem Ap. et Bavariam IV 5885, 5916; «*Sectio theologiae oecumenico-patristicae* graeco-orthodoxae a S. Nicolao» penes Institutum Barense erigitur IV 6072; — *specializationis* in Theologiae spirituali penes Athenaeum Antonianum IV 6272.
Secundus *annus* novitiatus I 412; *Ordo* mulierum: effectus voti oboedientiae II 2915; *matrimonium* declaratur nullum stante dubio positivo et insolubili de valore primi II 3613; *gradus* seu *instantia* Tribunalis in Insulis Philippinis II 3577, Ruthenensis III 4630, 4651, Aquensis III 4632, 4633, Ambianensis III 5073, 5074, unici Columbiae III 5244, Versaliensis III 5313, 5314, Senonensis III 5383, Lugdunensis III 5442, interritualis IV 5838, pro eadem dioecesi IV 5963.
Securitas nationalis: mitigatur ieiunium eucharisticum pro addictis II 2109.
Sedes Apostolica: ecclesia S. Mariae Angelorum in Portiuncula ei immediate subiecta declaratur I 96; eius mens circa mutationem calendarii universalis I 658; admissio Legatorum apud Sedem Ap. primae et secundae classis I 762, 766; normae servandae ab Ordinariis in impetranda a Sede Ap. collatione beneficiorum I 1195, II 2105; usus concessionum S. Sedis in materia ieiunii ex parte religiosorum qui dies ieiunii habent a Regula impositos I 2025, 2050, 2102; media quibus Ordinarii possunt recurrere ad Sedem Ap., praesertim pro dispensationibus obtinendis II 2108; recursus ad Sedem Ap. per Legatos Romani Pontificis II 2423; de novis Operibus internationalibus catholicis non instituendis, inconsulta S. Sede II 2759; relationes mittendae ab Ordinariis, Institutis perfectionis, Missionibus etc. v. **Relatio;** de non petendis a Sede Ap. dispensationibus super aetate vel cursu studiorum theologiae ad Ordines suscipiendos III 4183; casus in quibus pars conventa, post solutum matrimonium in favorem fidei, convolare potest ad novas nuptias, absque nova concessione S. Sedis III 4256; recursus in dubio de recto usu Privilegii Paulini III 4265, et in declarando nullo matrimonio mixto ex can. 72 Conc. Trullani III 4470; conditiones quas apponere solet in concedendo novo matrimonio mixto post solutionem prioris in favorem fidei III 4454; normae pro dispensationibus a votis perpetuis religiosorum petendis III 4460; Rescriptum Pontificium quo nonnullae facultates delegantur a Sede Ap. Supremis Moderatoribus religiosis III 4559; commodatio operum artis ad Sedem Ap. pertinentium III 4687; de relatione quinquennali religiosorum et de actis Capituli Speciali non mittendis ad Sedem Ap. III 5111; competentia Commissionis Decretis Concilii Vat. II interpretandis extenditur ad documenta S. Sedis pro executione ipsius Concilii IV 5514; Ordines Militares qui a S. Sede recognoscuntur IV 5795; Sedes Ap. adhaeret conventioni internationi de non usu vis nuclearis in armis bellicis IV 5979; fidelitas erga Sedem Ap. fovenda perpetuo a religiosis IV 6277;
— *ad nutum S. Sedis* commissio: paroeciae saecularis

Institutis religiosis II 2439; conventio in casu inter Ordinarium loci et Institutum religiosum II 3570; conditiones quibus haec commissio fieri solet, praemissa conventione II 3589; v. **Ad nutum S. Sedis;**
— *Concordata* inter Sedem Ap. et... v. **Concordatum,** et singulas nationes; — *conventiones* inter Sedem Ap. et... v. **Conventio,** et singulas nationes; — *devolutio beneficiorum ad Sedem Ap.* I 349; normae pro eius collatione obtinenda ab Ordinariis II 2105; devolutio in Hispania II 2149; — *devolutio causarum iudicialium:* modus procedendi cum aliqua causa de Rota Hispana devolvitur ad Sedem Ap. pro nova instantia III 3911;
— *facultates* quas solet concedere: sacerdotibus novellis elargiendi Benedictionem papalem I 1956; dispensandi legem ieiunii communis I 2025; — *modus vivendi* inter Sedem Ap. et... v. **Modus vivendi,** et singulas nationes;
— *Officiales:* normae circa tempus vacandi labori et usufruendi feriis I 849; de pensionibus ordinandis I 1837, 1838; vis normae IV 6235; solutio pensionis IV 6234, 6328, 6329, 6328:
— *relationes inter Sedem Ap.* et Societatem Iesu III 5055, et Conferentias Episcoporum IV 5641, 5666;
— *reservatio beneficiorum:* facultas datur Ordinariis conferendi beneficia Sedi Ap. reservata a iure I 1509; normae ad petendam collationem beneficiorum non consistorialium quae Sedi Ap. reservata sunt vel devoluta II 2105; reservatio et collatio in Hispania II 2149; reservationes apostolicae II 2151; Episcopi possunt conferre beneficia non consistorialia olim Sedi Ap. reservata, etiam in locis ubi Concordatum viget III 5100; — *reservatio facultatum:* transeundi ab uno in alium ritum I 2020; inducendi novos ritus, caeremonias aut lectiones liturgicas II 3819; approbandi versiones populares textuum liturgicorum III 5049; interpretandi authentice Regulam S. Francisci IV 5758; — *reservatio poenarum:* excommunicatio ob delicta patrata in Cecoslovachia reservata manet Sedi Ap. II 2882;
— *vacatio Sedis Ap.:* Const. Ap. de Sede Apostolica vacante et de Romani Pontificis electione II 2299; Motu pr. quo quaedam praecipiuntur vacante Sede Apostolica valitura III 4311.
Sedes *Actionis Catholicae* II 3809; *Archiepiscopi* Constantinopolitani armenorum I 953; *confessionalis* I 348; de puellis non audiendis in confessione extra sedem confessionalem III 4237; *Congregationis Romanae* de Seminariis atque Studiorum Universitatibus I 909;
— *Delegationis Ap.* Litoris Eburnei IV 6283; *episcopalis:* cathedraticum, vacante sedi episcopali I 87; *Exarchatus* pro ruthenis in Australia commutatur II 3876; *Facultatis* theologicae Hispaniae Septentrionalis III 5102;
— *Instituti* Biblici ampliatur II 3273; *Metropolitana* II 3564; *Nuntiaturae Ap.* Dahomeyanae IV 6121 et Tunetanae IV 6256; *Tribunalis* regionalis IV 6265.
«Sedes Sapientiae»: *Const. Ap. Pii XII* qua principia dantur et Statuta Generalia probantur quibus informari regique debent ii qui vocati sunt ad statum acquirendae religiosae perfectionis amplectendum eorumque educatores II 3503; Statuta generalia II 3516; extenditur ad Instituta dependentia a SS.CC. Consistoriali et de Prop. Fide II 3725; schola interna publica religiosorum ad normam huius Constitutionis II 3597;
— *Institutum Romanum* «Sedes Sapientiae» constituitur sub auspiciis S.C. de Religiosis III 4498.
Seiller Leo: auctor libri damnati II 2911.
Seiuncta Ecclesia Antiochena IV 6150.
Seiunctio beneficii etc. v. **Divisio.**
Seismographum: benedictio I 653.
Selectio candidatorum v. **Delectio.**
Semestris scholaris: divisio cursus II 3587.
Seminarium *dioecesanum:* facultas applicandi Missam in eius favorem I 136; Epist. Ap. de Seminariis et studiis clericorum I 488; relatio de eius statu singulis trienniis mittenda I 644; conservatio archivi et bibliothecae praesertim in Italia I 868; visitatio canonica I 1245; iurisdictio episcopi in proprium Seminarium extra dioecesis territorium situm I 1572; exemptio taxarum in eis aedificandis vel reparandis I 1635, 2086; de Communione quotidiana habituali et de abusibus in ea praecavendis I 1904; facultas imponendi tributa pro Seminario II 2261; recta institutio alumnorum et proficua recitatio Officii Divini II 2265; activitas Unionis Cleri pro Missionibus apud Seminarium II 2392; exemptio Seminariorum Societatum pro missionibus exteris a iurisdictione paroeciali II 3030; Benedictio novi Seminarii II 3144; non probatur praxis mittendi alumnos tempore feriarum, ad labores manuales apud portus, fabricas aliave publica officia in Gallia II 3159 et in Hispania II 3839; obligatio «Sanctuariorum», etiam domibus religiosis exemptis adnexorum, solvendi tributum pro Seminario II 3454; stipendium binationis in favorem Seminarii II 3540; de recta institutione alumnis tradenda III 3939, 4100, 4410; de alumnis ad praesentis aetatis rationem instituendis III 4225; necessitas et munus Seminariorum in hodiernis Ecclesiae adiunctis III 4345, 4410; ius proprium et nativum Ecclesiae vindicatur efformandi sacros administros in Polonia III 4666; mens S.C. pro Institutione Catholica circa Seminaria minora aliave similia formationis clericalis instituta III 5371, et circa divisionem Seminariorum in parvas communitates per varia loca dispersas III 5375; ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis IV 5702, 5503; v. **Clericalis** institutio, **Formatio** clericalis, **Presbyter, Sacerdos;**
— *Missionum* v. **Instituta** missionalia;
— *regionale* vel *centrale:* ordinatio Seminariorum in Italia I 298; Statuta Seminariorum regionalium Italiae II 2261; normae servandae in erigendis et ordinandis Seminariis regionalibus aut centralibus in Missionibus III 4332; auctoritas competens ad erigendum Seminarium regionale IV 6234;
— *Congregatio Romana* de Seminariis et Studiorum Universitatibus I 488; v. **Congregationes** Romanae;
— *admissio* eorum qui egressi sunt Institutis religiosis I 2019, 2082, II 2124, 2130, 2270, 2727, 3813, 3866, 3867; applicatio huius disciplinae seminariis dependentibus a S.C. de Prop. Fide II 3774, 3809; transitus directus alumnorum Institutorum perfectionis in Seminarium dioecesanum non indiget beneplacito apostolico II 3293; filiorum acatholicorum III 4143, 4159, 4250; eorum qui nota haud severiore fuerunt dimissi III 4350; urget post Motu pr. «De Episcoporum muneribus» obligatio obtinendi beneplacitum Ap. ad readmissionem eorum qui e Seminariis Collegiisve religiosorum dimissi sunt III 5145;
— *disciplina:* instructio circa alumnos qui munere funguntur Praefecti apud Seminaria regionalia Italiae I 1707; usus instrumenti televisifici et cinematographaei II 3721, III 4497; dies et conditiones determinantur quibus concelebratio Missae in Seminariis et Collegiis Urbis permitti potest III 5275; — *facultates, privilegia:* ordinandi absque litteris dimissoriis I 333;
— *ratio studiorum:* excusatio a Choro Canonici Theologiam vel ius canonicum docentis I 165; de studiis in Seminariis I 488; catechetica disciplina impense excolenda I 840, 1110, III 4381; de coordinandis studiis scholae mediae et studiis Seminariorum in Italia I 2047; cursus de Psalmis explanandis I 2084; studium S. Scripturae I 2087 et Paedagogiae II 2257; normae

http://www.obrascatolicas.com

pro studiis perficiendis extra Seminaria II 2336; io inter Sedem Ap. et Hispaniam circa Semi- 2386; musica sacra promovenda II 2623, 3783; docendi S. Scripturam II 2748, et Ethicam si- s II 3453; amovenda sunt e bibliothecis opera ard de Chardin II 3790 et Ios. Ortega y Gasset ; distributiones lucrandae a Paenitentiario dum iam moralem docet II 3838; cursus de doctrina Ecclesiae III 4215; cursus de Tabulariis seu s III 4374; adscriptio alumnorum Seminariorum itatibus civilibus IV 6047; modus docendi Philo- IV 6214;

manum: Magnus Cancellarius praeficitur I 1414; I 1694; v. **Athenaeum, Universitas** Lateranensis. *gula Seminaria:* pro pueris italo-graecis in mo- Cryptoferratensi I 138; pro melchitis a S. Anna atum I 1056; pro russis I 1107; pro aethiopicis I nterrituale S. Ludovici regis constantinopolita- 535, 1536; *Tyrnaviense Maius* Facultate theolo- natur I 1634; *Kandyense:* formula iuramenti ab praestandi I 1949; *Bonaërense* dotatur Facul- ologica II 2257; *Alwayense:* eius Studium Theo- affiliatur Univ. Lateranensi III 3974; *Tananа-* eius Institutum Theologicum aggregatur Facul- eologiae Neapolitanae III 4024; *Insulense:* eius n Philosophico-Theologicum incorporatur Fa- Theologicae Univ. Catholicae III 4057; *Vero- laius:* erectio Sectionis theologicae pro America II 4181, 4328; *Dalatense Maius* Facultate Theo- instruitur III 4696; *Paderbornense* donatur te theologica III 4989; *Vratislaviense Maius* at adhuc Facultatem Theologicam Universitatis Civitatis III 5316.

atoris munus a clericis non exercendum I 458. **atus** *Episcopi* in regimine dioeceseos seu Consi- esbyterale IV 5637; — *legumlatorum* civilium: pontificia IV 6313.

egalensis erigitur Internuntiatura III 4236 et ura Ap. III 4961.

osensis *Archidioecesis* territorium cedit Praela- ullius Missionis Galliae II 3295; *Dioecesis:* Tribunalium III 5383; *Tribunal* secundi gra- 5383.

sualis litteratura I 874.

sus *effati* «extra Ecclesiam nulla salus» explica- 20; *Familiarum* Nobilium III 4457; *gratitudinis* Pontificis erga O.P. ob expletum munus Com- rum apud Congregationem pro Doctrina Fidei ; *observantiae* substantialis legis paenitentialis III rmarum circa renovationem Postulatus et Novi- I 5257; *responsabilitatis* Episcoporum circa caeli- acerdotalem IV 5473; *vocationis* missionariae IV Benedictinae IV 5894; *animadversionum* S.C. ricis in doctrinam coetus mixti Episcoporum et erorum in Hispania IV 6243; — *verborum* et arum in rescriptis v. **Significatio** verborum.

ntentia *iudicialis:* certitudo moralis necessaria enda II 2142; substitutio iudicis vita functi medio e inter decisionem causae et extensionem sen- II 3878;

llitatis matrimonii I 210; subsignationes neces- I 484; incidentalis in causa nullitatis I 513; exse- n Italia I 1105; post duas sententias conformes liditate, solvitur matrimonium in favorem fidei 8; conformitas sententiarum affirmativarum, n prima ex capite metus, altera ex capite simula- IV 5977; documenta producenda ad effectus ci- ribuendos sententiae nullitatis in Italia IV 6150; *llitas et querela nullitatis sententiae rotalis* I 42, 293; nullitas: ex defectu citationis et contradictorii IV 6054; ex eo quod iudex functus fuerat in eadem causa munere Promotoris Iustitiae IV 6103; ex defectu mandati procuratorii non a curatore sed a parte conventa IV 6136;

— *definitiva* a Tribunali Patrum Cardinalium data in causa circa Ordinem militarem Hierosolymitanum de Malta II 3131.

Separatio *administrationis* Ap. Ticinensis a Dioecesi Basileensi III 5404, IV 5980; *coniugum:* causae separationis definiri possunt via administrativa I 1400, et non transeunt in rem iudicatam I 2054; in Hispania post Concordatum definiuntur via iudiciali II 3847;

— *Laudum* a Matutinis II 3822; v. **Laudes;**

— *Officii, Congregationis, Instituti,* etc. v. **Divisio.**

Separata Ecclesia v. **Ecclesia, Oecumenismus.**

Sepelium parvulorum: ritus III 4326; v. **Sepultura.**

«Septem *altaria»:* indulgentiae pii huius exercitii I 1639; — *«ecclesiae»:* visitatio cum indulgentiis adnexis huic pio exercitio I 1604.

Septembris prima feria II celebratur sollemnitas externa S. Ioseph Opificis in S.F.A.S. II 3464.

Septentrionalis *America* v. **Status** Foederati Americae Septentrionalis; — *Rhenania:* conventio cum Sede Apost. II 3572, 3588.

Sepulcrum: causa iurium de sepulcris I 42; de lampadibus supra sepulcra defunctorum elucentibus in coemeteriis I 502; distantia servanda inter altare et sepulcra in oratoriis coemeteriorum I 1514, 2144; sepulcrum Maiorum et ius funerum II 2319; — *S. Iacobi Ap. in Compostella:* indulgentiae concessae peregrinantibus II 2239; v. **S. Iacobus.**

Sepultura eorum qui corpus mandarunt cremationi tradi I 274, 780; fidelium in ecclesiis subterraneis I 232; in templis non sunt apponendi tabulae cum nominibus defunctorum ibi non sepultorum I 500; in ecclesiis et oratoriis I 916; novitiorum et postulantium I 1103; ius ad sepulturam et portio paroecialis I 1196; catholici in coemeterio acatholico I 1713, 1721; facultas data Nuntio Ap. in Hispania permittendi ut cadavera in ecclesiis sepeliantur II 3441; parvulorum III 4326.

Sequela Christi a religiosis IV 6277.

«Sequentia» festi in Dominicam translati II 2756.

Series concionum in Basilica liberiana IV 4929.

Sermo ad populum coram Ssmo Sacramento solemniter exposito II 2488.

Serviae Ecclesia schismatica II 2278.

Servientes v. **Inservientes.**

Servitium *alienae dioecesi:* incardinatio illius qui hoc titulo ordinatus est I 225, et eius Episcopus proprius I 1361;

— *chorale:* Canonici Theologi et Paenitentiarii I 280; modus computandi absentiam I 320; officia Canonici Theologi I 404, 526; absentia ex indulto legitima I 418; ius alternativae, et absentia I 873; dispensatur cum iis qui hebdomadas theologicas vel biblicas concurrunt II 2137; Vicarius Generalis, Officialis et Cancellarius Curiae excusantur diebus et horis quibus officiis proprii muneris vacant II 2741; non excusatur Capitularis qui docet religionem in scholis civilibus II 3087; facultas dispensandi ob animarum vel Actionis Catholicae curam, amissis distributionibus inter praesentes II 3441; dispensatio pro horis vespertinis nonnullis diebus festis exceptis II 3442; accommodatio novo Rubricarum Codici III 4130;

— *domesticum:* S. Zita declaratur Patrona ancillarum mulierumque domesticae curae addictarum II 3370;

— *externum* monasteriorum monialium v. **Sorores** externae;

— *hospitiale* apud tabernas et hospitia publica: Missa media nocte pro inservientibus I 838; normae pro illo exercendo a sororibus in favorem peregrinorum in propriis domibus IV 4228;

— *infirmorum,* praesertim virorum, a feminis religiosis praestandum I 1997;

— MILITARE *clericorum:* ordinatio eorum qui illud obeunt I 1; duo Episcopi Inspectores pro militibus francorum exercitu degentibus I 96; irregularitates et impedimenta contracta durante militia I 125; decr. «Redeuntibus» de clericis e militia redeuntibus I 151; declaratio circa hoc decretum I 170, 175, 192; dispensantur ab irregularitatibus clerici qui arma sponte susceperunt I 185; redeuntes e servitio militare durante bello hispano I 1881, et eorum promotio ad Ordines sacros I 2026; mobilizatio civilis clericorum durante bello I 1990;

— — *missionariorum:* decr. de missionariis e militia redeuntibus I 175;

— — *militare religiosorum:* solutio data iis qui, e militia redeuntes, se impares dicunt ad onera sustinenda vitae religiosae I 170; decr. «Inter reliquas» de religiosis servitio militari adstrictis viget post Codicem I 221, et tenet sodales Societatum Missionum dependentium a S.C. de Prop. Fide I 1406; applicatio decreti I 246, 1816; de religiosis servitio militari adscriptis in Belgio I 423, qui retinere et renovare possunt vota temporalia I 478; pecuniae religiosis obvenientes occasione servitii militaris praestiti tempore belli I 429; compensatio servitii militaris in tempus Professionis temporariae I 860; servitium praemilitare laboris publici cadit sub normis I 1816; religiosis votorum perpetuorum servitio militari subiectorum concedere possunt Superiores indultum exclaustrationis I 1915; normae pro religiosis professis ad servitium militare vocatis durante bello I 1951; decretum de religiosis servitio militari adscriptis II 3724; applicatio huius decreti sodalibus votorum simplicium S.I. III 3913; facultas datur Superioribus Maioribus admittendi ad vota perpetua religiosos servitio militari ordinario subiectos III 4492;

— — *militare feminarum:* mitigatio ieiunii I 2042;

— *sociale:* erigitur «Nationalis schola de sociali servitio pro religiosis» in Italia cum propriis Statutis II 2798, et Institutum internationale «Schola servitii socialis» in Augusta Taurinorum II 3452.

Servus Dei: prudentia in evulgatione eleemosynarum et gratiarum quae per eorum intercessionem asseruntur acceptae I 1395, IV 5867; — *causae* Beatificationis et Canonizationis v. **Causae Servorum Dei; Triduum** vel octiduum post eorum Beatificationem vel Canonizationem v. **Beatificatio, Canonizatio.**

Sessiones *Concilii Vaticani II:* de mozzetta deferenda illis durantibus III 4387; *secunda:* convocatio III 4397; alloc. pontificia in initio III 4398 et in fine III 4425; *tertia:* alloc. pontificia dum schema de Missionibus disceptabatur III 4556, et in fine III 4610; *quarta:* alloc. pontificia in initio III 4710; *septima:* vacatio legis decretorum huius sessionis III 4764; *paenultima* seu octava: alloc. pontificia III 4789; *ultima:* declaratio communis Pauli Pp. VI et Athenagorae Patriarchae Constantinopolitani III 4802; litterae lectae Pauli VI circa officia caritatis erga Ecclesiam Constantinopolitanam III 4810; alloc. pontificia in fine III 4811; vacatio legis statuitur pro decretis in hac sessione *nona* promulgatis III 4903;

— *Congregationis Generalis S.I.:* sessio altera respondet requisitis statutis pro Capitulo speciali III 5052.

Sexennium curriculi studiorum in Facultate theologica praescribitur III 5102.

Sexta hora v. **Hora** Sexta.

Sextum praeceptum decalogi: prudentia in interrogationibus mulieribus faciendis a confessariis II 2174.

Sexualis *educatio* I 1242; *res:* imputabilitas actus humani II 4223.

Sexus *utriusque* promiscua educatio in scholis Ecclesiae II 3797, III 3983, IV 5976; *masculinus* sectionis iuvenilis Actionis Catholicae: Statuta I 1366.

Sherbrookensis *Provincia* ecclesiastica: ordinatio Tribunalium II 3027; *Universitas* Catholica erigitur II 3782, cum Facultate Theologica III 4618.

Sideropolitana Dioecesis: erectio III 4099.

Siegburg: Studium Theologicum «S. Augustini» aggregatur Athenaeo Anselmiano III 4725.

Sigillum *plumbeum* Cancelleriae Ap. innovatur I 1237; *sacramentale:* poenae ob violationem tenent etiam orientales I 1571.

Signa Passionis in Processione feriae VI in Parasceve deferenda I 1176.

Signatio Commissionis super introductione causarum Servorum Dei et pro causis confirmationis cultus I 1354.

Signatura Apostolica: *officia et privilegia* Praelatorum votantium et Referendariorum I 1587; *normae* speciales ad experimentum servandae III 5321.

— *competentia:* comprehendit tantum recursus contentiosos adversus decisiones post diem 1 martii 1968 datas III 5369, 5354; non comprehendit Tribunalia civilia Status Civitatis Vaticanae III 5354; rehabilitatio post mortem sacerdotis excommunicati exulat suam competentiam III 5369; recursus adversus decisiones Officiorum quae non sint Dicasteria Curiae Romanae non cadunt sub eius competentia III 5415, IV 5502; competentia circa «quaestiones» de validitate matrimonii IV 5907; eius competentia respicit violationem legis sive in procedendo sive in decernendo IV 5963;

— *modus procedendi:* recursus contra decretum remotionis a paroecia et principium «lite pendente nihil innovetur» in processu administrativo IV 5915; recursus adversus decisionem Dicasteriorum Curiae Romanae et modus procedendi in recursibus solvendis apud Signaturam IV 5917; recursus ad Sectionem alteram et de remediis contra decisiones Congressus ipsius Signaturae IV 5945, 5963; condicio devolutiva vel suspensiva recursus contra decretum remotionis parochi IV 6122; recursus contra decretum S.C. de Religiosis confirmantis dimissionem religiosorum a Superioribus decisam habet effectum suspensivum IV 6300; effectus suspensivus incipit decurrere a momento interpositionis ipsius recursus IV 6303.

Significatio *verborum:* vocis «ecclesiis» in Facultatibus S.C. de Prop. Fide I 1153; «acatholicorum» quoad ius accusandi nullitatem matrimonii I 1787; «impedimenti» in Facultatibus quinquennalibus I 1788; «missionis» in Statutis Unionis Cleri pro Missionibus I 1829; «districtus» in iure particulari O.F.M. I 1830; «iudaeis» et «originis iudaicae» in Facultatibus quinquennalibus Episcoporum I 2206, 2276; «perfidi iudaei», «iudaica perfidia» in Liturgia feriae VI in Parasceve II 2504; effati «extra Ecclesiam nulla salus» II 2620; de verborum significatione pro Ecclesiis orientalibus II 2958; clausulae «praevio baptismo» quae apponi solet in rescriptis solutionis matrimonii in favorem fidei III 4015; verborum «patrimonio philosophico perenniter valido» decreti conciliaris Vat. II de institutione sacerdotali III 4913; «substantialis observantiae» novae legis paenitentialis III 4972, 5110; clausulae «promissio omnino cavendi» quae apponitur in rescriptis pro mixtis nuptiis III 5066.

http://www.obrascatolicas.com

mon de Beauvoir: opera damnata II 3538.
mplex v. voces substantivas.
mulatio ut caput nullitatis IV 5977.
nae, Sinenses: nominatio Visitatoris Apost. I
rigitur: Delegatio Ap. I 493, eius auctoritas ex-
r I 607, Internuntiatura II 2350, Nuntiatura Ap.
/6; vota et postulata Concilii Sinensis I 948; in-
o pro causis matrimonialibus ex indulto ser-
I 1017, quae extenditur ad Vietnam III 5190;
m de ritibus sinensibus I 1185, et instructio
uasdam caeremonias et iuramentum super ritibus
bus I 1944; de arte christiana indigena fovenda I
nstituitur Hierarchia episcopalis II 2230; matri-
in regionibus regimini communistarum subiectis
retinere possunt, etsi contracta absque forma
ca et cum impedimento a quo Ecclesia solet
sare II 2563; usus permittitur linguae sinensis
nnullis partibus Missae, sed clericis necessaria
tur cognitio linguae latinae II 2594; natura et
tio decreti S. Officii circa cautiones praestandas
rimoniis mixtis dicionis Sinensis II 2659; facultas
fidelibus imponendi sibimetipsis Scapularem
litanum II 2891; Encycl. «Ad Sinarum gentem»
fficia catholicorum erga Patriam et circa peri-
«autonomiae» ecclesiae Sinarum in praesentibus
angustiis II 3308.
nister *oculus:* eius defectus non constituit irre-
atem I 728; *manus:* defectus digiti indicis huius
I 1664.
Sinistra cattolica» damnatur II 2259, 2259.
tuationis Ethica: prohibetur doctrina II 3453.
avicus byzantinus ritus: recitatio Rosarii I 1238;
librorum liturgicorum I 1594.
ovenum Rituale in ecclesiis religiosorum I 1516.
cialis v. voces substantivas.
cietas *humana:* Missa pro eius necessitatibus
iunii 1918 celebranda I 121; matrimonium chri-
n in societatis condicionibus, necessitatibus, er-
et vitiis I 1208; iura et officia mulieris propria
erna societate III 4230; nuntii a Conc. Vat. II
d varios coetus societatis III 4903; valor et digni-
oris humani in societate moderna III 5352; mis-
lesiae quoad iustitiae applicationem in hodierna
e IV 6178; munera Consilii «Cor unum» red-
coram humana societate testimonium caritatis,
udinis et iustitiae IV 6333.
cietas Iesu: Epistula Ap. ad Praepositum Ge-
n I 495, 691, II 2742, 2922; applicatio decreti
ligiosis servitio militari addictis» sodalibus vo-
simplicium III 3913; facultas data novitiis com-
di ruri per aliquod tempus absque detrimento
novitiatus III 3924; facultates concessae: eri-
stationes Viae Crucis in locis dependentibus
a C. de Prop. Fide III 3929, celebrandi Mis-
espertinam in propriis domibus III 3963, uten-
e et praxi secundum quam vota scholastico-
t Coadiutorum non formatorum cessant eo ipso
odalis dimittitur III 3966, adimplendi a fidelibus
ptum Paschale quovis anni tempore occasione
onum et Exercitiorum a sodalibus S.I. traditorum
18, emittendi extra novitiatus domum prima vota
cia III 4021, utendi utroque ritu in Officio divino
qui fidelium orientalium curam spiritualem gerunt
30, 4262, celebrandi diebus etiam aliturgicis pro
orientalibus III 4251; conceditur ut Vicarius
alis partem habeat in Conc. Vat. II cum voto
rativo III 4553; relationes inter Societatem Iesu
otum pro mundo meliore», qui inter Opera S.I.
neratur III 4911; Facultates vicennales Praepositi
Generalis recognitae prorogantur III 4984; decreta Congregationis Generalis circa paupertatem, quae recedere videntur a «Formula Instituti», approbantur a Summo Pontifice III 4985; alloc. pontificia Congregationi Generali de modo perficiendi renovationem internam et de rationibus Societatis Iesu cum Sede Ap. in praesentibus adiunctis III 5055; sessio altera huius Congregationis Generalis respondet requisitis Capituli specialis III 5052; Summus Pontifex laudat opus legislativum Congregationis Generalis, commendat unitatem internam et pericula indicat accommodatae renovationis Institutorum perfectionis III 5315; alloc. pontificia de vocatione religiosa et apostolica sodalium S.I. in praesentiarum rerum Ecclesiae adiunctis IV 5515.

Societates MISSIONUM: Decretum «Inter reliquas» de servitio militari» tenet sodales harum Societatum a S.C. de Prop. Fide dependentium I 1406; item Instructio S.C. de Religiosis de formatione clericali et religiosa I 1492; dubia circa annum novitiatus seu probationis in his Societatibus II 2945; exemptio Seminariorum harum Societatum a iurisdictione paroeciali confirmatur II 3030;

— *Parisiensis ad exteras gentes:* natura iuridica I 315, excardinatio dioecesana ob adscriptionem definitivam I 536; iura missionaiorum possidendi et administrandi bona I 719;

— *Missionariorum Africae:* facultas instituendi Diaconatum IV 5588;

— VITAE COMMUNIS SINE VOTIS: dimissio alumnorum I 373; facultates: incardinandi sodales Societati, eos promovendi ad Ordines cum solis litteris testimonialibus et cum titulo mensae communis vel missionis, commutandi titulum ordinationis iam susceptae in alium I 592, promovendi ad Ordines titulo «mensae communis» I 641, concedendi litteras dimissorias et sanandi praecedentes concessiones I 733, ordinandi titulo mensae communis vel missionis cum solis litteris testimonialibus I 1181; sodales Societatis de Maryknoll incardinantur canonice per iuramentum perpetuum I 1394; incardinatio sacerdotis egressi e Societate I 1494; facultas tribuitur dandi litteras dimissoriales et ordinandi alumnos titulo mensae communis I 1609, 1628, 1826; elenchus quaestionum ad quas respondere debent Moderatores Societatum a S.C. de Prop. Fide dependentium in relatione quinquennali I 1845; effectus litterarum tantum testimonialium ad Ordines sacros in his Societatibus II 2245; ex-alumni harum Societatum indigent beneplacito apostolico ad Seminarium dioecesanum ingrediendum II 2270; decretum de relatione quinquennali ab his Societatibus facienda II 2425; responsum authenticum circa ius dandi litteras dimissorias sodalibus II 2430; elenchus quaestionum pro nova relatione quinquennali II 2525; congressus internationalis Romae anno 1950 indictus II 2813 et alloc. pontificia II 2835; Instructio de candidatis sedulo deligendis et instituendis II 4144; dubia circa annum novitiatus seu probationis II 2945; sacerdos e Societati saecularizatus et legitime uxoratus caret iure percipiendi reditus et pensionem constitutam ex bonis quae ad Societatem pertinebant IV 6283; v. **Communitas;**

— VARIAE SINGULAE: de *Spiritismo* I 56; *Filiarum S. Ursulae* a S. Angela Mericia I 59; de *oecumenismo* fovendo et unitate christianorum: participatio catholicorum I 217, 871; «*Iednota*» damnatur I 474; *Sanctae Viae Crucis:* sanatio defectuum I 478, 896; *piae* iuris dioecesani recognoscendae I 516; pia «*Catholica Unio*» cum propriis Statutis I 1235; *Bruxellensis* I 746; «*Rotary Club*» I 1004, II 2863; sacerdotalis *Sanctae Crucis* seu *Opus Dei* II 2231, 2619, 2623; *operariorum christianorum* seu syndicatus: natura, relationes cum aliis societatibus eiusdem generis et influxus in ordinem societatibus eiusdem generis et influxus in ordinem socialem II 2270, 3393; *SS. Cordis Iesu:* Praelatura Socialem II 2270, 3393; *SS. Cordis Iesu:* Praelatura Societati commissa, in clerum saecularem postea transicietati commissa, in clerum saecularem postea transitura II 2406; *Sancti Pauli:* erectio huius Instituti saecutura II 2406; *Sancti Pauli:* erectio huius Instituti saecularis II 2760; *Ordo Societatis Dominae Nostrae:* approlaris II 2760; *Ordo Societatis Dominae Nostrae:* approbatio et clausura II 3335; «*Leunis*»: natura II 3538; batio et clausura II 3335; «*Leunis*»: natura II 3538; non erigenda in Institutum saeculare II 3876; *Presbynon erigenda in Institutum saeculare II 3876; Presbyterorum a S. Sulpicio* II 3866; *aëronautica* III 4480, 4663. *terorum a S. Sulpicio* II 3866; *aëronautica* III 4480, 4663.

Sociologica institutio in Seminariis III 4265.

Socius de munero Academiae Pont. I 2021.

Sodales v. singula Instituta, Societates, Tertios Ordines.

Sodalitas *B.M.V. de Monte Carmelo* II 2499; *Filiarum Mariae:* Patrona datur II 2830; «*Fronte della famiglia*»: alloc. pontificia II 2940; *medicorum:* allocutiones pontificiae II 3208, 3301; *religiosorum* v. **Instituta** religiosa; *Advocatorum:* alloc. pontificia III 4665; v. singulas voces.

Solemnis v. **Sollemnis.**

Solesmensis Congregatio benedictina II 3834.

Solidus cibus pro ieiunio eucharistico distinguitur II 2062, 2418; dubium circa condicionem liquidi et solidi II 3718; facultates variae concessae III 3968, 4133, 4167, 4236, 3340; v. **Ieiunium** eucharisticum.

«Sollemne habet»: decretum de ratione qua dimissi e Seminariis denuo admitti possint II 3722; applicatur in territoriis a S. C. de Prop. Fide II 3774; respicit tantum alumnos qui aliud Seminarium et aliam Dioecesim ingredi petunt II 3867; v. **Admissio, Seminarium.**

«Sollemne semper»: Instructio de Vicariis Castrensibus II 2887; v. **Castrensis** iurisdictio.

Sollemnitas *liturgica* Rosarii I 292; facultas celebrandi nocte occasione extraordinariae sollemnitatis I 683; abusus tollendi in earum celebratione, praesertim in Italia I 856; praestantia festorum, ob eorum maiorem sollemnitatem I 1738; facultas impertiendi absolutionem sacramentalem modo generali in vigilis magnarum sollemnitatum III 5022; — *externa translata* I 429; festi B.M.V. a Sacro Numismate I 2141; Patroni vel Titularis translati II 2756, 2814;

— *translatio festorum* in Gallia I 3; externa I 429, 548, II 2141, 2756, 2814; Epiphaniae, Ascensionis et Corporis Christi in Dominicam III 5440; Omnium Sanctorum et Commemorationis Defunctorum IV 5754; S. Ioseph Opificis, Sponsi B.M. Virginis: approbatur et in calendarium introducitur II 3476; eius sollemnitas externa transfertur in S.F.A.S. ob consuetudines locales II 3464; — *iuris civilis* v. **Ius** civile.

«Sollicitudinem Nostram»: Motu pr. quo Codex iuris canonici orientalis de iudiciis pro Ecclesia orientali promulgatur II 2661; solvuntur dubia II 3130.

Sollicitudo Ecclesiae pro emigrantibus I 3058.

Solutio in favorem fidei *matrimonii:* usus facultatis dispensandi vinculum matrimoniale in favorem fidei I 176; quasi-parochis concessa I 224; consummatum inter baptizatos, etsi acatholicos, non solvitur ab Ecclesia I 1941; normae pro conficiendo processu in casibus solutionis vinculi in favorem fidei per supremam Summi Pontificis auctoritatem I 1535, II 3354; facilior ac celerior redditur modus procedendi III 5033; potestas solvendi matrimonia in favorem fidei delegari nequit a Romano Pontifice II 3394, III 3917; suadentur Ordinarii ne acceptent processus dissolutionis matrimonii mixti, ut pars catholica novas ineat nuptias mixtas II 3420; recurrendum est ad Sedem Ap. quoties pars catholica, post solutum matrimonium in favorem fidei, novas nuptias mixtas inire intendit II 3841; Sedes Ap. concedere non solet Ordinariis facultatem dispensandi a disparitate cultus cum parte catholica quae iam habuerat solutum prius matrimonium in favorem fidei II 3867; soluto matrimonio in favorem fidei dispensatur disparitas cultus ut pars non baptizata contrahat cum parte catholica II 3846; item dispensatur mixta religio ut pars catholica novas nuptias ineat cum parte acatholice baptizata III 4017; conditiones et cautelae quas Sedes Ap. solet apponere ut pars catholica, quae solutum habuit matrimonium, novas nuptias mixtas contrahere possit III 4454; valor clausulae «praevio baptismo» quae apponi solet in Rescriptis solutionis in favorem fidei III 4015; casus in quibus pars conventa, post solutionem matrimonii in favorem fidei, novas nuptias mixtas contrahere potest absque nova concessione vel interventu S. Sedis III 4256; in casibus solutionis in favorem fidei, gratia pontificia intelligitur communicanda cum parte conventa iuxta prudens iudicium Ordinarii loci III 4294; in solvendis matrimoniis in favorem fidei curandum est, praeter fidem, bonum partium et prolis III 4479; matrimonium infidelitate contractum, post adulterium partis catholicae, non subest Privilegio Paulino, at solvi potest in favorem fidei III 5034;

— *matrimonii validi inter duos non baptizatos* I 1784, II 3827, 3830, III 3935, 4420; non imposita obligatione baptismatis recipiendi II 3838; absque neutrius praevia conversione III 3968, 3970, 4387, 4471, ut una pars, praevia dispensatione impedimenti disparitatis cultus, contrahere possit cum parte catholica II 3845, etiam si baptizata fuerat acatholice post solutionem matrimonii III 3932;

— *matrimonii validi inter partem non baptizatam et partem acatholice baptizatam* I 679, 700, 720, 828, 1468, II 2587, 2748, 3369, 3563, 3571, 3728, 3839, ut pars non baptizata contrahere possit novas nuptias cum parte catholica III 4035; item inter partem non baptizatam et acatholicam dubie baptizatam II 3391, 3770;

— *matrimonii validi inter partem acatholice baptizatam et partem in secta haeretica* invalide baptizatam III 4471, vel inter duas partes in secta «Jehovah» baptizatas III 4969:

— *matrimonii validi cum dispensatione disparitatis cultus* inter partem catholicam et partem non baptizatam II 2428, 2432, 2730, 3353, 3397, 3400, 3591, III 3935, 3963, et partem mahumetanam absque dispensatione disparitatis cultus durante bello II 2522; solvitur post duas sententias validitatem matrimonii confirmantes II 3808.

Solutio *causarum* nullitatis a solo Ordinario loci I 616; v. **Casus exceptus, Processus** matrimonialis; *portionis* paroecialis II 3161; *tributi* pro Seminario II 3454; *conflictus* per arbitratum IV 6051; *pensionis* v. **Pensio.**

Sonitus lugubris campanarum I 906.

«Sophia»: Univ. Catholica Tokyensis II 3565.

Sorores: formula saecularizationis pro illis a votis simplicibus perpetuis I 616; consuetudo obvolvendi capsam defunctarum ornamentis albis apud illas I 778; fovere debent studia superiora apud Institutum Ap. «Sacro Cuore» in Italia I 1143; dotes perpetuae I 1152; Dominicanae Prulianenses restaurant vota sollemnia et clausuram papalem I 1597; facultas eis datur tangendi vasa sacra et suppellectiles purificandi I 1710; instructio datur ad tuendam puerorum matrumque vitam in Missionibus I 1711; earum subiectio Ordinariis locorum in Missionibus I 1779; normae de regimine Congregationum Sororum a S.C. de Prop. Fide dependentium I 1807, 1809, III 3881; subiectio cuiusdam Instituti sororum Congregationi de Prop. Fide declaratur

http://www.obrascatolicas.com

1; unica forma habitus conceditur pro utraque
m classe III 3973; facultas nonnullis tribuitur
ndi Tabernaculum pro Eucharistia exponenda
17; Adoratrices Ancillae a S. Sacramento et
e seligunt praecipuum Patronum S. Antonium
ret III 4490; vox activa conversis conceditur in
ne Abbatissae III 4673; facultas eis datur distri-
Eucharistiam ritusque determinatur sequendus
3; notificatio circa facultatem eis datam admini-
baptismum IV 5907; normae circa usum et
stratione sacramenti Paenitentiae apud illas IV
normae pro sororibus in Monasteria Carmeli-
Discalceatarum ingredi optantibus IV 6054;
ternae: Statuta approbantur I 1331; commora-
a clausuram papalem monasterii I 1782; facultas
li constitutiones monialium ut concordent cum
Statutis Sororum I 1873; ingressus in clausuram
n permittitur ad exercitia spiritualia peragenda
Instructio et nova Statuta III 4175; approbantur
Statuta pro Sororibus servitio monasteriorum
litarum addictis III 4459; facultas datur ut
s externae monasteriorum Cisterciensium Stric-
Observantiae gaudeant voce activa et vota sol-
emittant IV 5866;
ertii Ordinis saecularis S. Dominici: Regula I 548;
larium adhibendum a sacerdotibus in earum
is I 1545, III 4167.

pecializatio catechetica III 4663; theologica pa-
s III 5189, in theologia spirituali IV 6272.

pecies consecratae: poenae in delictum abiectio-
1571; Communio sub specie tantum vini ob for-
peculiaris allergiae III 4002; Communio sub
ne specie v. **Communio** sub utraque specie.

pectacula publica, in specie cinematographica,
entur utroque clero I 123, 1854, II 2851; Encycl.
anti cura» de cinematographicis spectaculis edi-
1729.

pecus Massabielensis prope Lapurdum II 3775.

pes in christianorum unitate redintegranda IV 5572.

piritismus I 56.

Spiritualis v. voces substantivas.

Spiritualitatis Institutum O.C.D. in Urbe: aperitur
nis externis III 3934; approbatur Institutum III
et eius Statuta III 4451; erigitur canonice in Fa-
te Theologica SS. Teresiae a Iesu et Ioannis a
e III 4533.

Spiritus *Sanctus:* repraesentatio sub forma humana
; Missa votiva sub initio anni scholastici II 2357;
iae approbantur II 3245; collecta imperata durante
cilii Vat. II celebratione III 4798; nova invocatio
us laudem III 4489;
exsecutionis documentorum a Conc. Vat. II datorum
799; *pastoralis* quo ius canonicum applicari debet in
inistranda iustitia IV 6219; *religiosus* et *missionarius*
renovatio vitae religiosae perficienda est IV 6321.

«Spiritus Sancti munera»: decretum de Confirma-
e administranda iis qui ex gravi morbo in mortis
culo sunt constituti II 2358; solvuntur dubia circa
vitatem morbi et ministrum Confirmationis iuxta
retum II 2408.

Sponsa: praeferendus est Capellanus militum pa-
no sponsae in matrimoniis militum I 2060.

«Sponsa Christi»: Const. Ap. de sacro monialium
ituto promovendo et de Statutis generalibus mo-
ium II 2815; Instr. «Inter praeclara» ad Const. in
xim deducendam II 2826; instauratio votorum sol-
nium et clausurae papalis maioris post Const. Ap.
2868; usus ritus consecrationis virginum apud mo-
es post editam Const. II 3091.

Sponsalia: effectus iuridici I 125.

Sponsus: *Missa* votiva vel commemoratio pro sponsis I 127; *iusiurandum* ante nuptias II 2165; — *Mariae* v. **S. Ioseph.**

Stabiles v. voces substantivas.

«**Stage**» penes sacerdotes-operarios II 3164.

Stallus choralis Decani I 480.

Stare *in iudicio:* capacitas acatholicorum III 4922; Ordinarius potest eam iisdem concedere III 4943; cuinam competat concedere facultatem standi in iudicio et de valore concessionis pro ceteris instantiis eiusdem causae IV 5844; — *in actione liturgica* II 2385.

Stationes *balneares:* assistentia religiosorum ad eas regulatur I 837;

— *missionales* unitae pleno iure domui religiosae ad nutum S. Sedis II 2907; de regimine constituendo cum a paucis religiosis efformantur II 2917; — *radiophonicae:* formula benedictionis II 3772; — *Urbis:* indulgentiae eis adnexae I 1384, quae extenduntur ad aliquas ecclesias Mediolanenses I 1410; declaratio circa indulgentias adnexas I 1453;

— *Viae Crucis:* facultates Ordinariorum subdelegandi potestatem habitam eas erigendi I 518; facultas omittendi motum localem pro singulis in exercitio peragendo I 895; sanantur defectus in erectione I 896; conditiones ad validam earum erectionem ex novo statuuntur I 1874; facultates concessae: Ordinario Castrensi eas erigendi in oratoriis militum II 2125, eas erigendi in domus partibus usibus profanis non destinatis II 2746, Superioribus S.I. eas erigendi in territoriis a S.C. de Prop. Fide III 3929, delegandi potestatem eas erigendi in O.F.M. III 4241.

Statistica relatio v. **Relatio.**

Statua *ex materia fragili* confecta non debet applicatas habere indulgentias I 607; *Cordis Iesu* in altare Sacramenti collocata I 828, vel super Tabernaculum I 1416; *Virginis Perdolentis* processionaliter delata feria VI in Parasceve I 1176.

Status CANONICUS: *perfectionis* v. **Status** perfectionis; *clericalis* v. **Clericalis, Clerici, Clerus;** *culpae et poenae* in homine: incursus II 3326, et liberatio II 3358; *Dioecesis:* relatio et elenchus quaestionum II 2247; *Episcopi* Auxiliaris Managuensis I 268; *laicalis* v. **Reductio** ad statum laicalem; *liber* nupturientium I 125, iuramentum exigendum I 279, 313, instructio super probatione status liberi I 399, normae servandae cum deficiunt documenta status liberi II 2229; *perfectionis acquirendae:* delicta contra obligationes proprias huius status I 126; Const. Ap. Provida Mater» de statibus canonicis perfectionis adquirendae II 2398; relationes inter statum cleri saecularis et cleri religiosi II 3054; natura perfectionis et modus eam adquirendi in statibus perfectionis II 3800; renovatio accommodata v. **Accommodata** renovatio; Const. Ap. «Sedes Sapientiae» de principiis quibus informari regique debent vocati ad huius statum II 3503; v. **Instituta** perfectionis; *religiosus* v. **Instituta** religiosa, **Religiosus;** *Seminarii:* relatio singulis trienniis mittenda super eorum statu I 644; *Tribunalium* ecclesiasticorum IV 5952; *Vicariatus Castrensis:* relatio triennalis de eius statu conficienda II 3556; v. **Relatio.**

— CIVILIS: origo et natura eius *potestatis* iudicialis II 2295, *obiectum* II 2362 et *finis* ipsius explicatur II 2436, 2651; *Universitates* quas clerici frequentare intendunt: normae II 2810, 2913; *scholae* publicae v. **Schola;**

— *Civitatis Vaticanae* v. **Civitas** Vaticana.

Status Foederati Americae Septentrionalis: de nominandis Administratoribus dioecesanis I 183; modus erigendi paroecias I 410, 503 easque conferendi I 1315;

ordinatio et administratio Collegii ecclesiastici in Roma I 1532; Epist. Encycl. Episcopis huius nationis de cinematographicis spectaculis I 1729; facultas datur Tribunalibus conficiendi processum de rato et non consummato durante bello II 2134, et constituendi Tribunalia tertiae instantiae pro causis matrimonialibus II 2136; mitigationes ieiunii eucharistici concessae II 2172, 2348, 2596, 2612, 3027; celebratio matrimonii in territorio italico personarum ad exercitum S.F.A.S. pertinentium II 2279; Mariannenses Insulae subiiciuntur dicioni Delegati Ap. II 2350; clerici ex Italia migrare cupientes in S.F.A.S. indigent acceptatione Ordinarii ad quem II 2425; facultates concessae sacerdotibus peregrinantibus ratione Iubilaei II 2731; facultas datur adhibendi ritum consecrationis virginum apud nonnullas moniales II 2801; distributio minorum territoriorum quae Legationibus Pontificiis in regione maris Caribici assignantur II 3245; transfertur sollemnitas externa S. Ioseph Opificis ad feriam II mensis septembris II 3464; erigitur Univ. Catholica «De Paul» Chicagii cum Facultate Musicae Instituto Romano musicae sacrae affiliata II 3716; clerici ex America latina vel Insulis Philippinis emigrantes in S.F.A.S. III 4022; si brevi temporis spatio consistunt non indigent clerici itinerantes beneplacito ap. III 4035; Studium Theologicum Teutopolitanum affiliatur Athenaeo Antoniano Urbis III 4217; facultates «Pastorale munus» possunt delegari Cancellario, non vero Vicecancellario Curiae III 4481; Laurea honoris causa in scientiis civilibus concedi potest ab Universitatibus cum solo beneplacito Ordinarii loci III 4507; novus modus procedendi in causis nullitatis matrimonii approbatur pro S.F.A.S. IV 5810; Statuta Conferentiae Episcopalis IV 5947;

— *Castrensis iurisdictio* I 1985; facultates Capellanis exercitus concessae I 1986, circa ieiunium eucharisticum I 2050, 2053, circa ieiunium et abstinentiam I 2052, circa celebrationem Missae et matrimonii atque asservationem Eucharistiae I 2055; celebratio matrimonii in territorio italico inter personas ad exercitum S.F.A.S. pertinentes II 2279; decretum de erectione Vicariatus Castrensis II 3768;

— *Orientalium ordinatio:* disciplina servanda a Maronitis ibi commorantibus I 974; administratio Ordinariatuum pro graeco-ruthenis I 1028, I 2020; clerici emigrantes e territoriis orientalibus in S.F.A.S. ad curam spiritualem praestandam fidelibus proprii ritus I 1146; norma de festis incidentibus data pro graeco-ruthenis canadensibus extenditur ad eosdem fideles in S.F.A.S. commorantes I 1177; constituitur Exarchatus Ap. pro melkitis ritus byzantini III 4926, et pro maronitis ritus antiocheni III 4927, qui ad gradum Eparchiae evehitur deinde in loco IV 6165; v. **America.**

Statuta *Academiae:* Pontificiae scientiarum I 1771, Pontificiae Theologiae Romanae II 3509, Marianae Internationalis III 4056, 4504;

— *Actionis Catholicae Italiae* I 599, 600; Dioecesanae I 849; nationalis: Statuta generalia I 1363, pro Unione hominum I 1365, pro sectione iuvenili masculini sexus I 1366, pro Unione mulierum I 1368, pro sectione iuvenilis feminarum I 1371; variationes in Statutis generalibus I 1931; novum Statutum generale I 2027; nova Statuta dantur II 2366, 2367; nova Statuta generalia approbantur IV 5630;

— *associationis:* consociationum dioecesanarum I 638; «Catholicae Unionis» I 1235; inscriptiones, non observatis statutis, sunt invalidae I 2052; Foederationis Congregationum Marianarum II 3151, 3153; consociationis italicae a S. Caecilia II 2905; Apostolatus orationis II 2922; nova Statuta III 5341; Foederationis mundialis Communitatum vitae christianae III 5332;

— *Athenaei Romani* Gregoriani I 691, Urbani seu Urbaniani de Propaganda Fide I 1646, eiusdem Instituti Missionalis scientifici I 1656; Seminarii Romani seu Athenaei Lateranensis I 1694;

— *Capitularia:* de eorum confectione et emendatione I 597; vigor Statutorum usque ad eorum recognitionem IV 5857; — *Collegii* pro Philippinis III 4221; — *Commissionum:* centralis pro arte sacra in Italia II 2649; Pontificiae de re cinematographica, radiophonica et televisifica III 3334; nova Statuta III 3926; Commissionis Theologicae IV 5589; Commissionis biblicae IV 6107; — *Conferentiarum episcopalium:* in Insulis Philippinis II 3047; Conferentiae canadensis II 3351, in Columbia II 3771, in Hispania III 5079, in Gallia III 5061, in S.F.A.S. IV 5947; — *Consilii:* Pontificii ecclesiasticis Italiae Tabulariis curandis III 4025; Superiorum Generalium III 4320, 5187, IV 6292; Consilii administrationis bonorum temporalium Dioeceseos Romanae IV 5905;

— *Foederationum monialium:* S. Clarae II 3231; Italicae «pro claustralibus» II 3868; — *Foederationum religiosorum:* Foederationis Italicae religiosarum docentium (F.I.R.E.) II 2916; italicae religiosarum reeducantium (F.I.R.R.) II 2918; Foederationis seu Consilii Generalis in Lusitania II 3220; in Hispania II 3222, 3223; Statuta Generalia Foederationum religiosarum in Italia (C.I.S.) II 3566; Consilii seu Foederationis Antistitarum religiosarum in Germania II 3616; nova Statuta Confoederationis Hispaniae III 3918; Confoederationis Latino-Americanae (CLAR) III 3929; Nova Statuta Conferentiae Hispanae Religiosorum IV 5479;

— *Fundationis:* Pii XII pro apostolatu laicorum II 2212; «Premio internazionale della Pace Giovanni XXIII» III 4372;

— *Instituti:* canonistici Facultatis Theologicae Monacensis II 2616, 2627; Superioris Scientiarum et Litterarum S. Clarae prope Neapolim II 3055; Instituti «Regina Mundi» II 3457; Catechisticae et Scientiarum sacrarum a S. Pio X III 4030; Spiritualitatis O.C.D. in Urbe III 4451; Instituti «Iesus Magister» III 4676; Instituti matritensis «Regina virginum» III 5223; — *institutionis religiosorum:* Statuta Generalia Const. Ap. «Sedes Sapientiae» adnexa II 3503, 3516; — *monialium:* Statuta generalia II 2815; — *Officii* «Filmoteca Vaticana» III 3980; — *Operis:* a Propagatione fidei I 461 et eiusdem Consilii Superioris generalis I 462; a S. Petro Apostolo I 1091; Vocationum Sacerdotalium II 2210 cum normis exsecutoriis II 2211; Operis Assistentiae in Italia II 3148 et pro Centris missionariis religiosorum II 3581; Operis Vocationum religiosarum II 3367 cum normis exsecutivis II 3367; Operis Apostolatus Maris II 3777; — *Ordinis:* Equestris S. Sepulcri II 2629; nova Statuta III 4330; Ordinis Melitensis III 4909;

— *Scholae:* nationalis de Servitio Sociali pro religiosis in Italia II 2798; Vaticanae Paleographiae et Diplomaticae II 3234; — *Seminarii:* interritualis S. Ludovici Constantinopolitani I 1536; Seminariorum regionalium Italiae II 2261; — *Sororum externarum* I 1331, 1873; nova Statuta III 4175, 4459; — *Studii* seu *Scholae practicae* penes S.C. Concilii seu pro Clericis I 235, 240, III 3973; Rotalis seu Rotae Romanae II 2273, 2292; Studii seu Scholae practicae penes S.C. de Religiosis II 2919, 3973;

— *Unionum:* Unionis cleri pro missionibus I 823, 824, nova Statuta I 1816, 1817, interpretatio num. 13 Statutorum I 1829; Statuta Consilii internationalis Unionis II 2235; Statuta servanda a coetibus Unionis apud Seminaria dioecesana II 2392; Statuta aggregationis religiosorum laicalium II 2613; Unionis «Militia

http://www.obrascatolicas.com

e Immaculatae» II 2118; Unionis Primariae Excu-
Ssmi et Imm. Cordis B.M.V. II 2946; Unionis
itionalis Antistitarum Generalium III 4910; Unio-
periorum Generalium III 4320, 5187, IV 6292;
s Superiorissarum Maiorum Italiae III 5349;
ersitatis catholicae: Lublini I 328, Gregorianae I
agarensis II 3513, Insulensis III 4057; — *Vicaria-*
strensis: exercitus Germaniae I 1635, nova Sta-
I 4692;
ria peculiaria: Consilii Dioecesos Catholicae ri-
ni Albae Iuliensis I 1392; Mensae argentariae ad
em oeconomicam cleri sublevandam in Italia II
Praelaturae nullius Missionis Galliae II 3295;
ae Ordinis Societatis Mariae Dominae Nostrae
; Foederationis internationalis «Pueri cantores»
, III 4630; Synodi communis Dioecesium Ger-
IV 5756.
einmann Ioannes: auctor libri damnati III 4219.
Stella maris»: Missa votiva B.M.V. II 3781, pro
is navium et Apostolatus maris II 3781.
emma Episcoporum: inscriptio II 2890.
ephanos Ioannes: auctor libri damnati II 2165.
erilitas humana: Congressus II 3499.
erilizatio directa: decretum S. Officii I 1955.
ipendium *Missae* integre tradendum celebranti-
388; Missae cantatae ab aliis canenda I 401;
novembris in commemoratione omnium defun-
I 609; Missae fundatae I 952; de clericis orientali-
colligentes extra Patriarchatum I 1145; facultas
ndi Missam pro populo cum stipendio in festis
ssis I 1593; notificentur fidelibus normae circa
ationem Missarum infra stipendium dioecesa-
blatarum III 4725; cuinam cedendum est sti-
m pro Missa cantata cum haec concelebra-
4971; sacerdos concelebrans in Missa communi-
st celebratam Missam in bonum fidelium, nequit
e stipendium pro Missa concelebrata IV 6302;
ductio et satisfactio v. **Reductio** onerum; — *Missae*
ter celebratae: dubium circa stipendium binatio-
9, 1833; facultas recipiendi stipendium in Missis
nis I 429, 1833; facultas recipiendi stipendium in
binatis I 1592, cedendum in favorem Seminarii II
II 4718, vel ad sacerdotes indigentes adiuvandos
8; etiam cum binatio fit diebus feriatis III 4229;
s datur retinendi stipendium pro Missis bis aut ter
III 4662, IV 5890, 5907; religiosi Urbis tradere
Vicariatui dimidiam summam stipendii pro
bis aut ter litatis IV 5589; normae circa usum
tis bis aut ter Missam celebrandi in Urbe et circa
ationem harum Missarum IV 5975; — *laboris* exi-
mpediens Romam adire ad lucrandum Iubilaeum
; — *Advocatorum* et Procuratorum v. **Proventus.**
ips, stipites: ius religiosorum Mendicantium sti-
etendi I 231; normae pro Italia III 5353; stipes
ndae pro nigritis Africae I 226, pro orientalibus
pro S. Infantia II 2834, pro Missionibus: instru-
e apto modo stipem corrogandi II 3047.
tirps humana: damnantur theses eirca eam (raz-
) I 1879; notanda non est in documentis matri-
alibus canonicis I 1957.
Stola sola pro Communione distribuenda III 4765.
Stomachus: facultas et modus sumendi Commu-
m ope alicuius fistulae III 4232, 4456.
Stroothen∅e Wolfang: auctor libri damnati I 2049.
Structura superdiocesana et responsabilitas regimi-
ioeceseos IV 6297.
Studentes *laici:* duellum «mensura academica»
n I 533, 757, II 2423; mitigatur pro eis ieiunium
aristicum I 2062; *religiosi* v. **Instituta** religiosa.

Studia *Biblica:* Commissio biblica v. **Commissio** Biblica; in Seminariis Italiae I 2087; dispensatio servitii choralis ad haec studia peragenda II 2137; Encycl. «Divino afflante Spiritu» de studiis biblicis provehendis II 2216; in Seminariis et Collegiis religiosorum recte docenda II 2748; ratio periclitandae doctrinae ad gradus academicos penes Commissionem II 2907;

— *catechetica* in Seminariis Italiae impense excolenda I 840, 1110; *civilia* clericorum et religiosorum apud Universitates civiles I 150, 343, 1347, 2044, II 2138, 2810, 2913, III 4928, IV 6047; effectus civiles studiorum scientiarum non ecclesiasticarum apud Universitates Ecclesiae in Hispania III 4266, 4291; *ecclesiastica* penes Athenaea Romana: normae I 744, II 2137, 2344, 2810, 3810, IV 6047;

— *latinitatis* v. **Lingua** Latina; *missionalia* v. **Athenaeum** Urbanianum, **Institutum** Missionale scientificum, **Universitas** Urbaniana; *orientalia:* Institutum pro studiis orientalibus conditur Romae I 91; v. **Institutum** orientale; excolenda apud Seminaria Italiae I 1110; doctoratus «in Studiis ecclesiasticis Orientalibus» aequiparatur Doctoratui in S. Theologia III 4626; *paedagogica* in Seminariis Italiae II 2257; *Theologica:* dispensatur a servitio chorali ad ea fovenda II 2137; Theologiae moralis et pastoralis promovenda ab Academia Alfonsiana II 3597; *superiora* sororum I 1143; v. **Regina Mundi, Regina Virginum, Sedes** Sapientiae; sacerdotum S.F.A.S. in Urbe II 2490;

— *Academia* studiorum v. **Academia, Athenaeum;**

— *Congregatio* Romana de Studiis v. **Congregationes** Romanae; *curriculum studiorum* theologicum: declaratio circa dispensationes a curriculo studiorum pro religiosis I 607; derogatur facultas dispensandi I 1596, et suadentur religiosi ut dispensationes in materia non amplius petant a Sede Ap. III 4183; praescribitur sexennii studiorum curriculum in Facultate theologica Hispaniae septentrionalis III 5102.

Studium seu *Schola practica:* de iure *administrativo* penes S.C. *Concilii* seu pro Clericis: restituitur I 235; ordinatio seu Statuta I 248: reordinatur III 3973;

— *Rotae Romanae:* restituitur II 2292; normae seu Statuta II 2273; utilitas illud frequentandi II 2385; de iure *religiosorum* penes S.C. de Religiosis: instituitur II 2919, normae seu Statuta II 3973; — *Generale* O.P. concedere potest gradus academicos in Philosophia I 542; *Washingtonense* O.P. donatur Facultate theologica I 2098;

— *Urbis* accipit aedem Aeternae Sapientiae II 2740;

— *Biblicum* Hierosolymitanum adscribitur Athenaeo Antoniano in Urbe III 4044; — *Philosophico-theologicum* Seminariorum dioecesis Insulensis incorporatur Facultati theologiae Universitatis catholicae Insulensis III 4057; — *Theologicum:* conventio ad quoddam Studium theologicum alicui facultati theologiae affiliandum et normae servandae in applicatione III 4134;

— *Seminarii Alwayensis* affiliatur Univ. Lateranensi III 3975; *Seminarii Insulensis* incorporatur Univ. Catholicae Insulensi III 4057; *Teutopolitanum* affiliatur Athenaeo Antoniano III 4217; *Bononiense a S. Thoma Aquinate* adgregatur Athenaeo «Angelicum» III 4327; *Claretianum* aggregatur Univ. Lateranensi III 4380; «*Augustinianum*» aggregatur Univ. Lateranenssi III 4719; «*Sancti Augustini*» aggregatur Athenaeo Anselmiano III 4725; *Seminarii Vratislaviensis* conservat Facultatem theologicam III 5316; *Hierosolymitanum O.F.M.* affiliatur Athenaeo Antoniano IV 5981; *O.F.M. Cap. in Urbe* constituitur tamquam Sectio specializationis in Theologia Spirituali penes Facultatem Theologicam Athenaei Antoniani IV 6272.

Studium *perfectionis* et *renovationis* accommodatae

Institutorum religiosorum II 2835; *Atheismi* impartiendum candidatis ad sacerdotium IV 5858; *veritatis* persequendum ab instrumentis communicationis socialis adhibendis IV 6258;

— *cursus studiorum* instituendi in scholis publicis ab Ecclesia dependentibus: normae II 2355; pro sodalibus Actionis Catholicae: facultates II 2653; — *domus studiorum:* Institutorum perfectionis: facultas dicendi Missam Conventualem post Tertiam vel Nonam I 1517; pro sodalibus ritus orientalis et latini II 3099; doctrina tradenda circa «Ethicam situationis» II 3453; interdicenda opera P. Teilhard de Chardin II 3790 et Iosephi Ortega y Gasset III 4229; — *Institutum* studiorum v. **Institutum;**

— *ratio studiorum ecclesiasticorum:* experimenta ad gradus academicos assequendos in iure canonico I 154; Commissio instituitur ad rationem innovandam I 1155; Const. Ap. «Deus scientiarum Dominus» de Universitatibus et Facultatibus studiorum ecclesiasticorum I 1272 et Ordinationes ad Const. exsequendam I 1301; studia in Seminariis coordinanda sunt cum illis scholae mediae civilis I 2047; facultates et normae pro illis peragendis extra Seminaria vel Collegia ob causam belli II 2336; necessitas mittendi Romam iuvenes electos studiorum causa II 3810; intermissio studiorum per integrum mensem cum dimidio reddit invalidum semestrem scholarem II 3587; ratio institutionis et studiorum mitti debet ad S.C. de Religiosis pro eius approbatione, et normae proponuntur ad eam conficiendam II 3593; ratio studiorum ad tempus approbata prorogatur pro religiosis III 4327, qui studia ecclesiastica possunt etiam peragere apud Facultates vel Scholas Theologiae alius Instituti vel pluribus Institutis communes III 5170; normae quaedam ad Const. Ap. «Deus scientiarum Dominus» de studiis academicis ecclesiasticis, recognoscendam III 5355; v. **Ratio** studiorum;

— *Schola studiorum* v. **Schola;** — *Universitates studiorum* v. **Erectio** Universitatum, **Universitas** studiorum.

Stylus hinduisticus in ecclesiis I 1593.

Sub utraque specie v. **Communio** sub utraque.

Subdecanus Collegii Cardinalium: electio III 4638.

Subdelegatio potestatis erigendi Stationes Viae Crucis I 518; assistendi matrimoniis I 920; benedicendi numisma Piae Unionis I 932; dispensandi a forma matrimonii in favorem Vicarii Cooperatoris I 1464.

Subdiaconatus disciplina in Ecclesia latina innovatur IV 6304.

Sub dio: facultas celebrandi Missam I 707, II 2134, 2349, 2427, 2429; v. **Celebratio** Missae sub dio.

Subditus *castrensis:* determinatur in Hispania I 821; capellani militum gaudent in proprios subditos facultatibus paroecialibus cumulative cum parocho loci II 2228, in specie potestate ordinaria assistendi matrimonio et audiendi confessiones III 5447; designatio Tribunalium pro subditis Vicariatus Castrensis Canadensis III 4326, et Galliarum III 5355; missionarii emigrantium ratione linguae, nationis, territorii II 3264; Ordinarii locorum II 3096; religiosus imbuendus in doctrina christiana I 1113; ius Superioris religiosi inspiciendi subditorum litteras II 2479.

Subiectio *acatholicorum* occidentalium valide baptizatorum, legibus Codicis IV 5559; *aularum* cinematographicarum, O.F.M. II 3272; *clericorum* et *religiosorum*, Congregationi de Prop. Fide I 2042; *ecclesiae* S. Mariae Angelorum in Portiuncula, immediate Sedi Ap. I 96; *Institutorum religiosorum* educationis, Officio centrali pro scholis catholicis in Italia I 1385; *Instituti Filiarum Caritatis*, Superiori Generali Congregationis Missionis II 2383; *Institutorum saecularium*, Ordinario loci II 3120; *monialium* Belgii et Galliae I 210, 592, atque Hispaniae, Ordinariis locorum I 907, 1979; monialium O.P. I 1537; Monasterii Asisiensis S. Clarae, Ministro Generali O.F.M. III 4994; *Ordinariorum loci*, Congregationi de Prop. Fide I 2033, 2059, et Congregationi pro Ecclesia Orientali II 2156; *orientalium*, Ordinario latino III 3964; *regionum*, Congregationi de Prop. Fide I 1466, 1491, II 3514, 3874, III 3924, Delegationi Ap. in S.F.A.S. II 2350, communistis II 2563, III 5146, 5217; *religiosorum*, servitio militari I 1715, III 4492; v. **Servitium** militare; *Sororum*, Ordinariis Missionum I 1779, Congregationi de Prop. Fide II 2151; v. etiam **Dependentia** et singulas voces.

Subiectiva et obiectiva devotio II 2523.

Subiectum *potestatis* coactivae I 484; *censurae* canonicae in Ecclesia II 3460; v. singulas materias.

Sublevatio v. **Necessitas** oeconomica, **Remedium.**

Subprior in Congregationibus monasticis non venit nomine superioris localis I 475.

Subsequens matrimonium v. **Legitimatio, Proles.**

Subsidium *caritativum* pro religiosis dimissis I 655, IV 6132; *pro clero* indigena instituendo I 521; *pro missionibus:* modus et criterium Operis a Propagatione fidei in subsidiis erogandis I 1821; interdicitur usus Dioecesium transmittendi directe in Missiones subsidia collecta II 3790; *pro sacerdotibus invalidis* v. **Necessitas** oeconomica clericorum.

Substantia processus servata III 3881.

«Substantialis observantia» novae legis paenitentialis: sensus et obligatio III 4972, 5110.

Substitutio *choralis* seu in servitio chorali: deliberatio Capitularis de substitutione Magistralis I 35; in casibus particularibus I 839; non extenditur ad coadiutores Canonicorum vel Beneficiatorum I 1238; substitutio Dignitatum per Canonicos I 1382; Capitularis qui religionem ingreditur I 1960; *formae apostolatus* sacerdotum-operariorum III 3958; *formularum* catechismi S. Pii X per alias accommodatas I 1345, II 3214, III 4674; *iudicis* vita functi inter decisionem causae et extensionem sententiae II 3878; *lanae* per aliam materiam in scapularibus O.C.D. denegatur II 2565;

— *personarum* in processibus super rato et non consummato: normae ad praecavendas dolosas substitutiones I 1042; *regiminis* Missionis per alias personas I 581, vel Dioeceseos per alias structuras superdioecesanas legitimas IV 6297.

Substitutus parandus in regimine Missionis I 581; eligendus ad Capitulum Provinciale I 1151; *Vicarius* v. etiam **Vicarius** substitutus.

Subterranea ecclesia I 232; v. **Coemeterium.**

Suburbicariae *dioeceses:* ius optionis abrogatur in posterum III 4166; novae normae regiminis III 4270.

Succheri quantitas in vino Missae III 5189.

Sudanensis dicio: erigitur Nuntiatura IV 6264.

Suecia vel **Suetia:** facultas datur Vicario Ap. causas matrimonii nullitatis acatholicorum pertractandi ad disciplinae tramitem, omissa forma stricte iudiciali III 3893; Instructio cum normis servandis in praedictis causis decidendis III 3900; Delegatio Apostolica erigitur in regione III 4027.

Suetae conditiones pro indulgentiis II 3277.

Suessionensis Dioecesis: Tribunalia III 5073, 5074.

Sufficiendus v. **Mutatio.**

Suffraganeus Episcopus: praecedentia I 780.

Suffragium *pro defunctis:* iura ad suffragia religionis novitiorum I 144, 231, et professorum a votis temporariis I 231; expositio Eucharistiae ad modum suffragii I 1917; *pro electione canonica:* facultas ferendi suffragium per schedas I 969, et adhibendi maioritatem relativam quoties licitum sit votum exprimere per

http://www.obrascatolicas.com

as I 1102; *pro electionibus politicis in Italia:* officia licorum in eo ferendo II 2290, 2299, 2412; officia osarum et monialium II 2889; non licet catholicis gium dare candidatis qui doctrinae catholicae non t III 3930; *pro gradibus academicis:* modus illud nendi apud Universitates ecclesiasticas I 1435.

«Sui iuris» constituitur *Commissio* pro Russia I *domus religiosorum* votorum simplicium, si con- nem habeant sui iuris, indigent beneplacito Ap. ransitu sodalium ab una in aliam domum I 1353; *nonasterium:* facultas transeundi ab uno in aliud em Ordinis III 5277; v. **Autonomia.**

Sulphuratum mustum pro vino Missae I 492.

Summa *pecuniae* ultra quam, ad normam can. 1 et 1532 § 1 n. 2 Codicis, requiritur beneplaci- apostolicum pro bonis ecclesiasticis vel religiosis ndis aliisque contractibus perficiendis II 2912, 3842, III 4379; pro religiosis II 3133, 3422, III pro orientalibus II 3037; in Italia II 3056; iuxta iptum Pontificium «Cum admotae» III 5078; pro nia III 4942, 5289; — *participanda* seu dividenda Canonicos I 82; — *eleemosynae* pro Missa v. **Stipendium** Missae; — *doctrinae socialis* Ecclesiae itur III 4976.

Summarium *indulgentiarum,* privilegiorum alia- ie gratiarum: Ordinis Eremitarum S. Augustini I Unionis Cleri pro Missionibus I 823, Archiconfra- atis Doctrinae Christianae in ecclesia S. Mariae nctu erectae I 1947, Congregationum Marianarum 0, 2588, Confraternitatis Ssmi Rosarii B.M.V. 1; — *causarum* Servorum Dei: normae pro eo ndo I 1640.

Summarius *processus* in applicatione Privilegii i I 2041; in causis nullitatis matrimonii II 3038; icariatu Ap. Sueciae III 3893, 3900; facultas endi summarie III 3881; v. **Casus** exceptus, **sus** documentalis.

«Summo solatio»: Motu pr. quo singulis sacerdo- acultas tribuitur ad annum altaris privilegiati II nterpretatio privilegii II 2127.

Summus Pontifex: clausula «precandi ad mentem Pontificis» pro indulgentiis acquirendis I 1512, 7; solutio matrimonii in favorem fidei per su- m suam auctoritatem I 1535, II 3354, quae, una la solvendi matrimonium ratum et non consum- , nequit aliis delegari II 3394, III 3917; poenae lentas manus in Romanum Pontificem, exten- ad orientales I 1571; eius Forerius Maior et Supremus Nobilium Custodum I 1571; festum m Summorum Pontificum I 1607; Praefatio e I 1715; sibi reservat munus Praefecti S.C. de ariis I 1831; Bullae et Constitutiones Summorum icum circa Basilicam Principis Apostolorum I officium informationum durante bello penes eius ariam II 2109, 2121; novum Commune unius aut m Summorum Pontificum in Breviario et Missali no inserendo cum mutationibus in rubricas fa- is II 2109; Missa Votiva Summi Pontificis in a privilegiata II 2320; Evangelium proprium huius ae II 2319; Legati Summi Pontificis v. **Legati;** gentiae Apostolicae concessae I 366, 424, 475, II 3870, III 4375; arctior coniunctio Episcopatus Summo Pontifice in regimine Ecclesiae III 4610; facit nuntios nomine Conc. Vat. II mittendos ad s coetus societatis III 4903; sensus benevolentiae atitudinis promit erga O.P. ob expletum munus missariorum Congr. Doctrinae catholicae III 4967; utiones variae v. **Allocutiones.**

Summus et aeternus Sacerdos D.N.I.C.: Missa votiva approbatur I 1691; extenditur facultas eam celebrandi I 1717; color paramentorum I 1737; solvuntur dubia circa ordinationem Missae I 1778, 1781, 1784; dicenda sabbato post primam feriam sextam cuiusvis mensis I 1783; dubium circa eius celebrationem intra octavam Dedicationis Ecclesiae I 1786; omissio orationis Ssmi Sacramenti expositi in hac Missa II 2756; Praefatio propria II 3564.

Sumptio *cibi* solidi ante Communionem: dubia circa conditionem liquidi et solidi II 3718; *aquae* simplicis usque ad unam horam ante Communionem II 2418; v. **Ieiunium** eucharisticum; *particularum* et fragmentorum Hostiarum IV 6264; *Communionis* v. **Communio.**

Supellex sacra: facultas conceditur Sororibus illam tangendi et purificandi I 1710; non debet arbitrarie alienari aut manumitti sub praetextu accommodatae renovationis liturgicae IV 5814.

Superdioecesanae structurae non liberant Episcopum a responsabilitate personali dioecesis IV 6297.

Superior *ecclesiasticus:* Castrensis seu Inspector Capellanus cum iurisdictione ordinaria pro cura spirituali exercitus Gallici in Germania II 2355; *dioecesanus:* secretum ab eo servandum circa Instituta saecularia in Dioecesi adlaborantia II 2430; *Missionis:* conveniunt ei iura Praefecti Ap. in specie ius nominandi Vicarium Generalem I 1112; tenetur celebrare Missam pro populo I 1590; habet vocem activam in Capitulo Provinciali propriae religionis III 4499; — *Institutorum missionalium:* cuinam competat legitima auctoritas in regimine Missionis I 1115; — *schola, studia, Institutum Tribunal* v. voces substantivas.

Superiores religiosi: obligatio constituendi Procuratorem Generalem I 316; Praefectus Ap. eximitur a potestate Superiorum propriae religionis I 349; Superior competens ad recipiendam Professionem religiosarum I 373, II 2915; lex de mutatione Superioris comprehendit etiam Societates vitae communis I 839; obligatio imbuendi subditos in doctrina christiana I 1113; prorogatur tempus eorum mandati et regiminis durante bello II 2123, 2146, 2166, 2171, 2207, 2229; ius inspiciendi litteras subditorum II 2479; facultates eis tributae per Rescriptum Pont. «Cum admotae» III 4559, et per decretum «Religionum laicalium» III 4982; eorum iura quoad moderandam concelebrationem Missae in propriis ecclesiis III 4928; necessitas alicuius Superioris pro Congregationibus dioecesanis erigendis, etiam in Missionibus III 5191; recursus ad Signaturam contra decretum S.C. de Religiosis confirmantis dimissionem religiosorum a Superioribus decisam habet effectum suspensivum IV 6300;

— *Maior:* conditio Superioris maioris tribuenda Prioribus conventualibus Congregationum monasticarum I 475, 521; in O.P. habet facultatem commutandi Officium divinum I 535; filii illegitimi exceptis adulterinis et sacrilegis, non sunt amplius inhabiles III 5110; possunt dispensare a clausura papali propria III 5217; nonnulla experimenta contra ius in materia qualitatum ad munus Superioris maioris IV 5796;

— *Generalis* seu *Supremus:* repetita eiusdem personae electio in Congregationibus religiosis et in monasteriis monialium I 287; Institutum Filiarum Caritatis, subiicitur Superiori Generali Congr. Missionis II 2383; facultas delegata concedendi saecularizationem sodalibus votorum temporariorum in Religionibus laicalibus IV 5689;

— *Provincialis:* facultas datur Ministris Provincialibus O.F.M. Cap. officium exercendi ante confirmationem electionis I 148;

— *localis:* tempus ad quod constituitur: I 112, 192;

sub hoc nomine non veniunt Prior claustralis et Superior in Congregationibus monasticis I 475, 521; dubium de Superioribus domorum filialium I 643, 839; Fratres non sacerdotes nequeunt promoveri ad munus Superioris localis in O.F.M. Cap. IV 6217;

— *Regularis:* moniales Hispaniae sunt exemptae ab eo I 907; an ei subiiciantur moniales O.P. I 1537; in Missionibus habere potest vocem activam in Capitulo Provinciali III 4499;

— *allocutiones* quaedam pontificiae eisdem habitae II 3813, III 4121, IV 6321; — *documenta* eis directa I 581, 1156, 1355, III 4130, 4144, 5000; — *facultates* eis concessae v. **Facultates** Institutorum perfectionis;

— *Foederationes, Uniones* etc.: Confoederatio Superiorum Maiorum in Lusitania II 3220, in Hispania II 3222, 3223, III 3918, 5479; Antistitarum religiosarum in Germania II 3616; Unio Romana Superiorum Generalium III 3913, 4320, 5187, IV 6292; Unio Internationalis Antistitarum Generalium III 4910, 5349; munus Conferentiae Superiorum Maiorum in coordinanda activitate et collaboratione quoad apostolatum in singulis regionibus III 4961.

Supernaturales apparitiones v. **Apparitiones.**

Superpellicei usus in sermonibus coram Sacramento sollemniter exposito II 2488.

Superstitiosus ritus «matanga» I 1895.

Supplementum *congruae* I 770; *summarii* indulgentiarum II 2588.

Supplentes Vicarii v. **Vicarii.**

Suppleta iurisdictio pro orientalibus II 3029.

Suppletorium iuramentum I 313.

Supplicatio XI Horarum II 2739.

Suppressio *asociationis:* mulierum vulgo «Missionarie Adoratrici e Riparatrici del S. Cuore Eucaristico de Gesù» I 1185, 1450; dictae «Institut des Apôtres de l'Amour infini» II 2864, 2892, 3570; *canonum* de religiosis pro latinis IV 5832, pro orientalibus IV 6290;

— *classium* monachorum in O.C.S.O. III 4920; *clausurae* papalis pro Regularibus, exceptis monachis IV 5756, 5871; *cohortium* Romani Pontificis, helvetica excepta IV 5884; *Communitatis* religiosae vulgo «Delle Piccole Ostie» I 1425; *consuetudinis* addendi nomen Patroni Orationi «A cunctis» I 1902; *differentiae* habitus inter moniales chorales et conversas apud Clarissas III 4629; inter monachos et moniales Ordinis Cisterciensis Reformati III 4674; *exceptionis* in Facultatibus quinquennalibus quoad dispensationem disparitatis cultus in matrimonii mixtis cum hebraeis II 2276; *festorum particularium:* de quibus Codex nihil expresse dicit I 108; index festorum suppressorum I 249; Missa pro populo in festis suppressis I 291, percepto stipendio I 1593; *formulae* abiurationis contra religiones non christianas in Ordine baptismi adultorum III 3984; *iuris* optionis in Dioecesibus Suburbicariis III 4166; *Legationis* Ap. Antillarum I 1898; *muneris* Commissariorum apud Congregationem pro Doctrina Fidei III 4967; *Ordinis religiosi:* S. Hieronymi Congregationis Beati Petri a Pisis I 1439, et Ordinis Fratrum Paenitentiae de Iesu Nazareno I 1644; *paroeciae:* auctoritas competens IV 5588; *privilegii* Nobilitatis Ordinis piani I 1938; *regiminis* singularis Fratrum Minorum in Hispania I 1434;

— *Tribunalis* Rotae Nuntiaturae Matritensis I 1510;

— *verborum* de iudaeis in formula dedicationis generis humani Christo Regi III 3962; «*vetiti*» S.C. de Prop. Fide ut Superiori regulari tribuatur vox activa in Capitulo Provinciali sui Ordinis religiosi III 4499; v. etiam **Abolitio, Abrogatio.**

Supputatio *temporis:* tempus zonarium, dummodo sit legale, potest quis sequi I 780; mutari potest in actionibus formaliter diversis, quae non retinentur tres Missae noctis Nativitatis Domini II 2422; v. **Tempus.**

Supremus Ordo Melitensis II 3352.

Surdus: celebratio liturgica pro eis III 4936.

Susceptio *Ordinum, prolis* v. **Ordo, Proles.**

Suspensio *canonum* de religiosis pro latinis IV 5832 et pro orientalibus IV 6290; *clausulae* canonis 504 de qualitatibus ad munus Superioris maioris III 5110;

— *facultatum* Ordinariorum post Codicem I 118; concessarum Ordinariis Indiae III 3958; circa onera Missarum IV 6166; *Iubilaei* v. **Iubilaei;** *indulgentiarum* et facultatum durante Iubilaeo I 699, 1442, II 2605; v. etiam **Indulgentiae;**

— *poenae* suspensionis pro clericis venationi vacantibus I 395; *relationis* quinquennalis pro religiosis III 5111;

— *Rescripti* Pontificii quo prohibebatur appellatio in causis matrimonialibus a Tribunalibus regionalibus Italiae ad Rotam Romanam IV 5475.

Suspensivus *effectus* recursus ad Signaturam in processu remotionis perochi IV 6122, vel dimissionis religiosi a propriis Superioribus IV 6300; tempus in quo incipit recurrere effectus suspensivus IV 6303.

Sydneyensis Archidioecesis: Facultas theologica erigitur II 3247.

Symbolum *in Missa:* omnium Sanctorum Summorum Pontificum I 1715; in festo titularis ecclesiae cathedralis dicendum est etiam in aliis dioeceseos ecclesiis I 1964; in octava Paschae IV 5987.

Symposium de peccato originali III 4996.

Synodalis iudicis absentia a choro II 2113.

Syndicatis operariorum: alloc. pontificia II 2270.

Synodus *Episcoporum:* institutio praeannuntiatur III 4710; constituitur propriis ordinata normis III 4715; Ordo Synodi celebrandae promulgatur III 5066; probat principia Codicis iuris canonici recognoscendi III 5253; exsecutio resolutionum quas Synodus anni 1967 approbavit III 5435; dies statuitur convocationis Synodi extraordinariae anno 1969 inducendae III 5449; de constituendo Officio notitiis Synodalibus vulgandis IV 5503; Rescriptum ex Audientia quo Ordo Synodi Episcoporum celebrandae recognitus et auctus approbatur IV 5579; alloc. pontificia, ineunte extraordinaria Episcoporum Synodo IV 5641, et cum coetus haberetur eiusdem Synodi in Basilica Liberiana IV 5655; allocutio pontificia laboribus Synodi iam ad finem urgentibus, de Synodi celebratione singulis bienniis deque Secretariae Synodi ampliore efficientia donanda IV 5657; Rescriptum ex Audientia quo Ordo Synodi Episcoporum celebrandae recognitus et auctus nonnullis additamentis perficitur IV 6144; alloc. pontificia die 6 nov. 1971 habita, cum secundus ordinarius Coetus Synodi haberet exitum, de fructibus ipsius Synodi iam adlatis vel adfuturis IV 6152; Summus Pontifex publici iuris facit documenta Synodi II ordinariae Episcoporum, cuius nonnullas conclusiones approbat, alias sibi examinandas reservat IV 6166; alloc. pontificia ad Secretariam generalem Synodi habita, de Synodi Episcoporum indole propria deque mutationibus in eiusdem modum procedendi inducendis IV 6329;

— *documenta Synodi:* relatio circa opiniones periculosas hodiernas nenon atheismum III 5260; relatio doctrinalis circa collegialitatem episcoporum Ecclesiae IV 5648; relatio de arctiore coniunctione inter ipsas Episcoporum Conferentias IV 5659; relatio de arctiore coniunctione Episcoporum Conferentias inter et Sedem Ap. IV 5666; declaratio de sacerdotio ministeriali, deque principiis doctrinalibus et rationibus practicis vitae et ministerii sacerdotum in Ecclesia IV 6167; declaratio de iustitia in mundo deque missione Eccle-

http://www.obrascatolicas.com

uoad iustitiae applicationem in hodierna socie- / 6178.
ynodus *Dioecesana* cum interventu clericorum et m celebranda: normae III 5380; *interdioecesana:* a de modo celebrandi Synodum communem om- dioecesium Germaniae approbatur IV 5756; *omana prima:* praeannuntiatur eius celebratio III indicitur celebranda III 4016; personae cum iure eniendi III 4016; decreta promulgantur a Romano ice III 4053.

Syria: notificatio circa Missiones ad Delegationem Ap. illius regionis pertinentes I 164; erigitur Internuntiatura II 3134 et Nuntiatura Ap. III 4939; declaratio communis Pauli VI et Mar Ignatii Iacobi III, Patriarchae seiunctae Ecclesiae Antiochiae Syriorum, circa ea quae communia sunt fidei utriusque Ecclesiae IV 6150.

Systema *millenarismi* damnatur I 2080; decretum de systemate millenarismi mitigati II 2246; *parlamentarium* in crisim vertitur IV 6313.

— T —

abella summae pecuniae v. **Summa.**
abaci usus apud religiosos II 2850, 2859.
abellariae rei Patronus S. Gabriel IV 6350.
abernae: Missa nocturna pro inservientibus I 838.
abernaculum Ssmi Sacramenti: statua Cordis Iesu posita I 1416; caute custodiendum II 3625; locus ollocari debet in ecclesiis et oratoriis II 3809; as datur nonnullis Sororibus illud aperiendi pro aristia exponenda III 4017.
abula cum nominibus defunctorum ibi non se- rum non debet in templis apponi I 500.
abularium: Pont. Consilium ecclesiasticis Italiae ariis curandis cum Statutis propriis instituitur 25; instructio circa ordinationem et administra- n archivorum ecclesiasticorum Italiae III 4130; de Tabulariis seu Archivis ordinandis (v. Archi-) instituitur penes Seminaria Maiora Italiae III alloc. pontificia de ratione archivorum in regi- ecclesiarum III 4557; v. **Archivum.**
actus virgae paenitentialis II 2135.
ananarivense Seminarium regionale: eius Institu- heologicum aggregatur Facultati theologicae Nea- nae III 4024.
anganica: instituitur Hierarchia episcopalis in cione II 3136.
antum ergo: additio collectarum I 119.
anzania: Nuntiatura Ap. erigitur III 5349.
arantina Archidioecesis I 1425.
arbensis Dioeceseos Tribunalia III 4630, 4651.
artaricus acidus in vino Missae II 2337.
aurinensis civitas sedes erectionis Collegii inter- alis a Consolata pro Missionibus exteris I 596, tituti Internationalis «Schola servitii socialis» pro sis feminis II 3452.
axa in collatione paroeciarum non reservatarum ; usus taxae maximae et minimae in Curiis I 350; as datur Ordinario loci statuendi taxas pro sua esi I 389; uniformitas in taxis dioecesanis I 429; uetudo exigendi taxam pro exploratione voluntatis osarum mulierum ante novitiatum et professionem batur I 438; index taxarum funeralium I 865; ptio taxarum in aedificandis vel reparandis ecclesiis, nariis domibusque paroecialibus in Italia I 1635, ; Advocatorum v. **Proventus.**
Te Deum in Officio Parvo B.M.V. I 691; canentes ecitantes «Te Deum» stare debent II 2385.
Technica *consultatio:* instituitur Coetus pro Civi- Vaticana I 1595, III 5347; *institutio* tradenda in lis mediis Italiae I 1178.
Tegmina digitorum pro parvo clero II 3234.
Telecommunicationis artis Patronus eligitur S. Ga- Archangelus II 2864.

Televisio: adhortatio Ap. Pii XII ad Ordinarios Italiae de argumento II 3241.

Televisificus: *instrumentum* eius usus apud Oratoria, domos paroeciales, sedes Actionis catholicae aliave loca associationum fidelium II 3809, apud Seminaria maiora Italiae II 3721, III 4497, apud Instituta perfectionis II 3726; *auditio Missae* non satisfacit praecepto audiendi Sacrum II 3244; *Commissio* de re cinematographica, radiophonica et televisifica: Statuta II 3334; Encycl. «Miranda prorsus» de eadem re II 3751; S. Clara eligitur Patrona huius inventi II 3818; novae leges Pont. Commissionis III 3926; Epist. Ap. Ioannis XXIII de recto usu huius artis III 4219.

Teilhard de Chardin, P.: eius opera auferri iubentur a Bibliothecis praesertim Institutorum perfectionis II 3783 et Seminariorum II 3790; pericula quae oriri possunt pro iuvenibus clericis et religiosis ex operibus huius auctoris III 4292.

Templariorum restauratio illegitima IV 5866.

Templum: tabulae cum nominibus defunctorum in eo non sepultorum prohibentur I 500; — «*S. Crucis de Valle Occasorum*» in Hispania II 3834, titulo Basilicae Minoris decoratur III 4031; — *Imm. Cordis B.M.V.* in Urbe augetur dignitate Basilicae Minoris III 3938, Diaconiae III 4627 et tituli Cardinalicii III 4628; v. etiam **Aedes** sacra, **Ecclesia.**

Temporalia bona v. **Bona, Res.**

Temporarius v. voces substantivas.

Tempus zonarium, dummodo legale, quis sequi potest I 780; mutari potest eius supputatio in actionibus formaliter diversis, quae non retinentur tres Missae nocte Nativitatis Domini II 2422; normae pro sacerdotibus extra proprias dioeceses commorantes ob iniuriam temporum II 2491, et monitum pro religiosis ob eamdem causam extra claustra degentibus II 3398; facultas egrediendi e clausura monialium per breve tempus II 2938; computatio temporis legalis quoad duplicem Communionem II 3030; sanatio concessionis quoad tempus praeteritum et dispensatio quoad futurum II 3272; substitutio iudicis vita functi medio tempore inter decisionem causae et extensionem sententiae II 3878; Const. Pastoralis Conc. Vat. II «Gaudium et Spes» de Ecclesia in mundo huius temporis III 4859; sanatio in radice matrimonii, insciis partibus et a tempore cessati impedimenti III 4956; determinatur, in praesentibus temporum adiunctis, missio Ecclesiae in exercitio potestatis iudicialis IV 5971, in applicatione doctrinae socialis IV 6056, 6152, 6178, 6333;

— *ad recurrendum:* utile ad interponendum recursum contra decretum dimissionis religiosi temporarie professi I 596; — *Adventus:* color conopei II 2882; Missa «Rorate» II 3601; — *belli* v. **Facultates** bellicae;

— *celebrationis Capituli* Generalis prorogatur ad annum in O.F.M. Conv. II 2168; — *celebrationis Missae:* cui competat illud determinare in ecclesiis religiosorum I 1543; facultas datur sacerdotibus exercitus germani celebrandi ubi et quando possibile sit I 2058; v. **Celebratio** Missae; — *clausum:* benedictio sollemnis nuptiarum impertiri potest absque Ordinarii licentia III 4797; — *Communionis:* cui competat illud determinare in ecclesiis religiosorum I 1543; — *Concilii:* administratio Confirmationis Concilio perdurante III 4318; officia Patrum tempore ante Concilii continuationem III 4333; collecta imperata «de Spiritu Sancto» III 4398;

— *emigrationis* infra sex menses II 2425, III 4035;

— *experimentorum* in re liturgica III 5454, in Institutis perfectionis quo durante, affirmatur vigor Regulae IV 5862; — *extra Quadragesimam:* abstinentia in feriis VI iuxta Bullam Cruciatam Hispaniae II 2206; — *extra Tempora:* collatio Ordinum I 820, 1980; — *feriarum:* nequeunt alumni clerici vel religiosi vacare laboribus manualibus II 3159, 3839;

— *ieiunii eucharistici* v. **Hora, Ieiunium** eucharisticum;

— *ieunii Regulae:* facultas concessa Fratribus Ord. Min. extra coenobium versantibus I 922; — *incardinationis* dioecesi cuius servitio quis ordinatur I 225; — *liturgicum:* Responsoria de tempore I 204; omissio orationum de tempore II 2320;

— *muneris* Superioris religiosi localis I 112, 192, prorogatur durante bello II 2171; muneris parochi ad sex annos constituti III 5149; — *Natalicium:* dies Operi S. Infantiae dicata quotannis celebranda II 2841;

— *noctis* v. **Nox;** — *Novitiatus:* annus integer I 505; facultas datur illum prorogandi ultra tempus a iure concessum quoad religiosos transeuntes ad O.C.S.O. III 5221; — *Ordinationis* sacrae I 1725; conferendi Tonsuram et Ordines minores I 2043;

— *Paschalis:* occurrentia Responsoriorum de tempore cum aliis de Sanctis tempore paschali I 204;

— *Pentateuci* II 2485; — *postmeridianum* Matutini vel Laudum diei praecedentis v. **Anticipatio;** — *Praecepti Paschalis:* facultas illud adimplendi quolibet anni tempore occasione specialium praedicationum I 196, 858, 1874, 1947, III 4018; quovis anni tempore III 4698;

— *Professionis religiosae:* an computetur tempus servitii militaris I 860; sanatur sollemnis emissa ante exspirationem temporis professionis simplicis II 3094; prorogatur ultra annos a iure permissos tempus professionis temporariae III 5223;

— *Quadragesimae:* color conopei II 2882; commutatio Officii de tempore non expedit II 3822; — *utile ad recurrendum* I 596; v. **Dies, Recursus, Termini;**

— *vestitionis* habitus candidatorum ad vitam religiosam IV 5837; v. singulas materias.

Ter Missam celebrare v. **Trinatio** Missae.

Termini ad proponendam vel prosequendam appellationem in causis matrimonialibus IV 6263; v. **Appellatio, Dies, Fatalia** legis, **Recursus.**

Terra Nova: circa proponendos ad episcopale ministerium I 187; nominatio Administratoris in dioecesibus vacantibus I 201; assignantur Tribunalia pro causis matrimonialibus II 2768.

Terra *Missionis:* omnia territoria dependentia a S.C. de Prop. Fide considerantur terrae missionum in favorabilibus I 1149; v. **Missiones, Territorium;** — *Sancta:* vigor facultatum Operi Terrae Sanctae concessorum I 1958; novae facultates conceduntur sacerdotibus ibi peregrinantibus III 4687.

Territorialis paroecia filiorum emigrantium I 1852; communis pro nigris III 5033; v. **Paroecia.**

Territorium *Conferentiae* Episcopalis Hispaniae IV 5586, Australiae IV 5877, Angliae et Valliae IV 5962;

— *Delegationis* Ap. Antillarum dividitur vel mutatur inter alias Nuntiaturas I 1898; item Maris Caribici II 3245, III 5416, Indosinensis II 3730, Liberianae IV 5948; — *dioecesanum:* iurisdictio Episcopi in proprium Seminarium extra dioecesis territorium situm I 1572; dividitur ad Praelaturam efformandam Galliae II 3295, Lauretanam III 4674; divisio territorii dioeceseos Romanae IV 6157; — *Missionarii emigrantium:* quomodo determinatur, et facultates quas exercere potest tam intra quam extra proprium territorium II 3264;

— *belgicum:* nomen regis in Canone Missae dicendum III 4117; — *italicum:* matrimonia ibi contrahenda a personis pertinentibus ad exercitum S.F.A.S. II 2279;

— *hispanum:* associationes fidelium eriguntur pro toto nationis territorio a Conferentia Episcopali IV 5586;

— *Missionis* seu *dependens a S.C. de Prop. Fide:* in favorabilibus omnia territoria dependentia a S.C. de Prop. Fide considerantur Missionis I 1149; eorum Episcopi tenentur lege annuae relationis I 1544; nonnulla territoria Africae non tenentur observare Decretum S. Officii de cautionibus mixtis II 1591; Facultates alumnorum Collegii Urbani proficiscentium extra territoria dependentia a S.C. de Prop. Fide I 1618; Facultates concessae Ordinariis Americae Latinae huic S.C. subiectis I 2059; v. **America, Facultates;** usus Ritualis Romani in lingua vernacula extenditur ad territoria missionum II 2131; non tenetur observare decretum de readmissione eorum qui dimissi sunt e Seminariis vel Collegiis religiosorum II 3774; interdicitur usus adoptandi territoria missionum cum onere transmittendi directe ad ea subsidia in dioecesibus collecta II 3790; sanantur erectiones domorum religiosarum in illis territoriis factae III 3924, 5420, 5420; nonnullae Facultates conceduntur Legatis Ap. in his territoriis III 4165; de musica sacra ibi excolenda III 4238; determinantur relationes ibi instituendae inter Ordinarios locorum et Instituta missionalia IV 5483, 5700; Facultates decennales Ordinariis concessae v. **Facultates** Missionales; Facultates pro Legatis Pontificiis v. **Facultates** Legatorum Romani Pontificis;

— *Orientale* seu *Patriarchale:* clerici et religiosi ex illis territoriis emigrantes I 1119, 1146; recta institutio cleri saecularis et religiosi intra territorium Patriarchale I 1951; forma matrimonii pro contrahentibus extra II 2276, 2761, 3053; exercitium potestatis iudicialis extra II 3130; commorantes extra sine proprio Ordinario subsunt Ordinariis latinis III 3964; declaratio de Hierarchis extra fines territorii Patriarchalis constitutis IV 5760;

— *Provinciae* religiosae Delegatorum coincidere non debet necessario cum territorio *Foederationum* monialium II 3370, 3371.

Tertia *instantia* Tribunalis conceditur Austriae I 1908, S.F.A.S. durante bello II 2136, Hispaniae III 3906; v. **Gradus** Tribunalium, **Instantia** tertia; *Hora canonica* I 527, 1517; *Instructio* ad exsequendam Constitutionem Conc. Vat. II de S. Liturgia IV 5877; *oratio* in Dominicis anticipatis vel repositis I 1715.

Tertiarii *saeculares S. Francisci:* facultas recipiendi benedictionem vel absolutionem intra octiduum festivitatum quibus est adnexa I 48; formula et conditiones absolutionis generalis I 213; conditiones ad fruendum ius praecedentiae I 748; facultas commutandi Scapularem et cingulum pro alio pietatis obiecto durante bello II 2125; usus linguae latinae et vernaculae in vestitione et professione II 2168; adscripti sodalitati B.M.V. de Monte Carmelo frui possunt privilegio sab-

http://www.obrascatolicas.com

absque recitatione Officii II 2499; facultas ndi Tertio Ordini Franciscano sodales ad alios Ordines pertinentes II 3419; calendarium li- adhibendum a Sororibus Tertiariis et Missa da in harum ecclesiis et oratoriis III 4167; non- acultates concessae circa absolutionem genera- 4350, quae impertiri permittitur occasione con- enstruae III 4352; — *Tertiariae S. Dominici:* ium adhibendum in suis ecclesiis I 316, 1545. **tius Ordo** *Saecularis S. Francisci:* sanantur de- erectione, admissione et professione I 148, , 1004; Moderatores obtinere possunt gratias gentias quibus sodalitas gaudet I 365; postu- rca numisma substituendum parvo habitui seu i pro hoc et aliis Tertiis Ordinibus I 444; ap- et textus Regulae I 902; facultas sodalibus lavandi purificatoria, pallas et corporalia I enditur ad eius sodales declaratio S.C. Rituum bsolutionem generalem I 1344; facultas ferendi rem quacumque materia et colore confectum adscribendi sodales ad alios Tertios Ordines tes II 3419, et dispensandi super usu quotidia- ularis et cinguli II 3726; interpretatio restrictiva acultatis II 3729; Regulae et novae Constitu- pprobantur II 3730; effectus aggregationis ad illarum Congregationum quae Regulam T.O. calis non profitentur II 3770; usus linguae ver- in vestitione et professione sodalium III 4032; inducendi aliqua experimenta contra ius quoad um, professionem, Officium etc. IV 5590; *gularis S. Francisci:* approbatio et textus Re- 902; approbatur textus unicus Constitutionum um pro monasteriis monialium II 2170; *cularis S. Dominici:* Regula Fratrum et Soro- 48; calendarium adhibendum in ecclesiis I 316, cultas permittendi professionem temporariam nium III 4059; — *Carmeliticus:* sanatio defe- n erectione I 1912; — *S. Francisci de Paula:* onasterii Tudertini cum secundo Ordine mo- Minimarum III 5252.

ssera» ecclesiastica pro emigrantibus I 529.

tamentum *novitiorum:* dubium de eius forma lida I 191; fieri debet valide ad normam legis 3598, 3821; — *novum et vetus* D.N.I.C.: ad- iarum lectionum in editionibus vulgatis I 414. **les** *in causis matrimonialibus:* facultates conces- ferentiae episcopali belgicae circa eorum nu- IV 5918; *in causis Servorum Dei:* facultas ut ardinalis inductus depositionem scripto facere xta statutas normas IV 5982; facultas instruen- essus super virtutibus ubi omnes fere testes de nmorantur IV 5982; *in celebratione matrimonii:* io canonica coram solis testibus in peculiaribus is I 475, II 2429, 2503, 2522; valor matrimonii oram solis testibus in ecclesia acatholica initi I structio ad locorum Ordinarios de canonica cele- e matrimonii coram solis testibus in casibus laribus IV 6192; in celebratione liturgica testes admitti possunt in presbyterio I 2019.

stimoniales v. **Litterae** testimoniales.

stimonium caritatis et iustitiae ab Ecclesia in reddendum IV 6333.

utopolitanum Institutum Theologicum in S.F.A.S. ur Athenaeo Antoniano Urbis III 4217.

xtus *Bibliae:* recta duorum (Act. 2, 24-33; 13, Mt. 16,26) interpretatio I 1493; *Constitutionum* orum: textus unicus adhibendus ab omnibus eriis Carmelitarum Discalceatarum I 1768, et ium Tertii Ordinis Regularis S. Francisci II 2170; *liturgici:* unitas versionis vernaculae pro regionibus eiusdem linguae III 4553; Propriorum religiosorum in linguam vernaculam vertendorum III 5049; populares «ad interim» approbati: tempus ad quod protrahi potest experimentum III 5454, IV 5536; normae circa versiones vernaculas apponendas IV 5465; integre referendi et vertendi in vernaculis interpretationibus IV 5671; declaratio circa approbationem textuum liturgicorum in Neerlandia IV 5746; unitas versionis vernaculae pro nonnullis tantum servanda textibus IV 5755; versiones vernaculae debent anonimae manere IV 5831; normae circa textus ad interim adhibendos in celebratione et cantu Offfcii divini et Missae IV 6155; *orationis* ab Orientalibus adhibendus pro indulgentiis lucrandis II 2391; in Officio S. Clotildis II 2397; *Regulae:* Fratrum et Sororum Tertii Ordinis saecularis S. Dominici I 548, Tertii Ordinis Regularis S. Francisci I 902; — *salutationis angelicae* in ritibus orientalibus adhibendus pro lucrandis indulgentiis II 2241; *Statutorum* Foederationis «Pueri Cantores» II 3872; v. singulas materias.

Thailandia: erigitur Delegatio Ap. II 3730 cui adicitur Malacensis paeninsula II 3789 et regio Laosiensis III 4472; constituitur Hierarchia episcopalis III 4911; facultas datur Conferentiae Episcopali permittendi catholicis interventum in caeremonias quae celebrantur in honorem antenatorum III 5055; conditur Nuntiatura Ap. IV 5518.

Theologia: facultas conferendi Presbyteratum post tertium cursum Theologiae I 126, 370, 608, 694; limitatur facultas II 2259; denegatur I 1596; conceditur durante bello II 2170; excusatio a Choro Canonici Theologiam docentis in Seminario I 165; v. **Theologus;** propositiones damnatae de re theologica I 729; dispensatur a Choro ut concurrere possint Hebdomadis pro studiis theologicis fovendis II 2137; praeparatio theologica requirenda a Professoribus religionis in Institutis religiosis laicis II 2508; conventio ad quoddam Studium theologicum alicui Facultati theologicae affiliandum, et normae servandae in conventionis applicatione III 4134; de non petendis a S. Sede dispensationibus a cursibus Theologiae pro Ordinibus III 4183; sectio theologica pro America latina in Seminario Maiori Veronensi instituenda III 4181; qualificatio theologica doctrinae in schemate Conc. Vat. II propositae de Ecclesia III 4561; et «de divina Revelatione» III 4767; Symposium a theologis habitum de peccato originali III 4996; religiosi studia clericalia peragere possunt etiam apud facultates vel scholas theologicas alius Instituti, vel pluribus Institutis communes III 5170; Statuta «ad experimentum» Commissionis Theologicae IV 5589; conventio inter Sedem Ap. et Civitatem Saravicam de instituenda cathedra Theologiae Catholicae in studiorum Universitates III 5347, 5435; Conventio inter Sedem Ap. et civitatem Bavaricam circa sectionem theologiae catholicae in Universitate studiorum Augustana IV 5885, 5916, officia Universitatum Ecclesiae in re theologica promovenda IV 6265;

— *moralis:* assistentia collationibus moralibus I 1608; S. Alphonsus M. de Ligorio constituitur Patronus omnium moralistarum II 2746; Academia Alfonsiana in Urbe ad Studia theologiae moralis et pastoralis promovenda II 3597, 3597, III 4097; distributiones a Canonico Paenitentiario lucrandae dum theologiam moralem docet in Seminario II 3838;

— *oecumenica:* erigitur «Sectio Theologiae oecumenico-patristicae graeco-byzantinae a S. Nicolao» in Univ. S. Thomae Aquinatis in Urbe, penes Institutum oecumenicum Barense IV 6072;

— *pastoralis:* Academia Alfonsiana ad eam promovendam I 3597, 3597, III 4097; annus seu cursus III 4556, 5072; Instituta II 2592, 3835, III 4973, 5189;

— *spiritualis:* Studium Theologicum O.F.M. Cap. in Urbe constituitur tamquam Sectio specializationis in Theologia spirituali penes Facultatem Theologicam Athenaei Antoniani IV 6272;

— *Academia* Theologiae v. **Academia;** — *Commissio* Theologica v. **Commissio** Theologica; — *Facultates academicae* Theologiae v. **Facultates** academicae Theologiae; — *gradus* academicus: facultas conceditur Univ. Gregorianae renuntiandi «magistros aggregatos» S. Theologiae I 479; Laurea in Theologia requisita ad gradus in S. Scriptura I 864; necessitas curriculi philosophici ad Lauream Theologiae assequendam I 874; dubium de Laurea congruenti ad docendum in Facultate Theologica II 2294; gradus requisiti ad docendas disciplinas biblicas in Scholis theologicis II 2957; Doctoratus «in studiis ecclesiasticis orientalibus» aequiparatur Doctoratui in S. Theologia III 4626; v. **Gradus** Academici; — *Institutum* Superius Theologiae v. **Institutum** Superius; — *Schola* Theologiae v. **Schola** Theologiae.

Theologicus v. **Theologia.**

Theologus *Canonicus* seu *Lectoralis:* excusatio a choro I 178, 280, 347, 404, 526; conditiones ad conferendum Canonicatum theologalem requisitae I 1958.

Theosophismus: responsum S. Officii I 222.

Theses damnatae circa stirpem humanam I 1879.

Thomé Josef: auctor libri damnati II 3352.

Thronus: privilegium Legatorum Romani Pontificis eo utendi, praesente et absente Ordinario aut Metropolita loci II 2421.

Thurificatio in Missis cantatis sine ministris: facultates concessae I 1871, II 3514.

Ticinensis Administratio Ap. in Dioecesim erigenda: conventio inter Sedem Ap. et Helvetiam III 5404, IV 5980.

Titularis *ecclesiae festum:* parochus duas regens paroecias recitare tenetur Officium Titularis utriusque I 1052; dubium liturgicum solutum I 1607; «Credo» in Missa I 1919; festum B.M.V. de Guadalupe, Titularis ecclesiae cuiusdam conventus religiosorum I 2100; sollemnitas translata Titularis II 2756; *cathedralis:* Symbolum Missae dicendum est in omnibus dioeceseos ecclesiis in festo eius titularis I 1964; *ecclesiae episcopalis:* Episcopi dimissionarii ritus latini non amplius transferuntur in ecclesias titulares IV 5911.

Titulus *Abbatialis* confertur: ecclesiae paroeciali, et privilegia huic titulo adnexa II 2410; monasterio «S. Crucis de Valle Occasorum» in Hispania II 3834; — *academicus* v. **Gradus** academici; — *Archiepiscopi Constantinopolitani* Armenorum constituitur I 953; — *Basilicae minoris* donatur Ecclesiae «S. Crucis de Valle Occasorum» prope Matritum III 4031, Templo Imm. Cordis B.M.V. III 3938; decretum de titulo Basilicae Minoris deque eiusdem conditionibus, officiis et privilegiis adnexis III 5383; — *Boni Pastoris* D.N.I.C.: festum cum Officio et Missa propria I 669;

— *Cardinalicius* conceditur Templo Imm. Cordis B.M.V. in Urbe III 4628; — *Cardinalium:* instructio circa eorum vestes, titulos et insignia IV 5508; iuridicae quaedam rationes Cardinalium definiuntur quoad suos Titulos vel Diaconias in Urbe IV 5514;

— *Delegationis Ap.* Africa mutatur II 2393; item «de Dakar» in «Delegationem Ap. Africae Occidentalis» III 4034; — *Diaconiae* in Urbe: definiuntur rationes iuridicae Cardinalium circa hos titulos IV 5514;

— *Dioecesis* residentialis retinetur ab Episcopis dimissionariis IV 5911;

— *Episcopalis:* normae pro eius collatione in regionibus S.C. de Prop. Fide I 1491; Instructio circa vestes, titulos et insigna Episcoporum IV 5508; Episcopi dimissionarii retinent titulum dioeceseos residentialis dimissae IV 5911; — *Excellentiae Reverendissimae* quibus convenit I 1230; tribuitur sociis de numero Academiae Pontificiae scientiarum Civitatis Vaticanae I 2021;

— *honoris causa* datus a Supremo Ordine Militari Hierosolymitano Equestre S. Ritae II 2595; — *«Iesus Operarius»* cuidam Ecclesiae Romanae tribuendus: conditiones II 2947;

— *Missionarii Apostolici:* revocatur privilegium praecedentiae huic titulo adnexum I 635; concessio et usus huius tituli I 1982; — *Nobiliarius* civilis omittendus in Episcoporum inscriptionibus et armis II 2890;

— *ordinationis:* in Insula Melevitana I 228; *mensae communis:* facultas fit Societati vitae communis ordinandi sodales hoc titulo et commutandi titulum ordinationis iam susceptae I 592, 641, 1181, 1609; sodales in perpetuum adscripti Societati sine votis ordinari possunt hoc titulo I 1628; hic titulus ordinationis congruit alumnis iuramento aggregationis Societati devinctis I 1826; *missionis* in Societatibus vitae communis I 592, 1181; *servitium alienae dioecesis:* incardinatio illius qui hoc titulo ordinatur I 225; item Episcopus proprius I 1361;

— *«Pontificii»* v. **Pontificius** titulus; — *Praelatorum* ordine minorum: Instructio circa eorum vestes, titulos et insignia III 5508; — *Universitatis* tribuitur: Athenaeo Seminarii Romani seu Lateranensi III 3936; Athenaeo Urbaniano seu de Prop. Fide III 4317, Athenaeo Angelico III 4348.

Tokiensis Universitas catholica studiorum «Sophia» erigitur II 3565.

Toletanus: *manualis* seu *Rituale:* usus in administratione sacramentorum I 778; *Archidioecesis:* tempus adimplendi praeceptum paschale II 2166.

Tolonensis Dioeceseos Tribunalia III 4632, 4633.

Tolosanus: *regio pastoralis:* ordinatio Tribunalium pro causis matrimonialibus III 4630, 4631, pro omnibus causis contentiosis et criminalibus III 4667;

— *Tribunal* primi gradus regionis pastoralis pro causis matrimonialibus III 4630, 4631, et pro ceteris causis contentiosis et criminalibus III 4667.

Tonsura clericalis: collatio primae I 1163; tempus eam conferendi I 2043; facultas perpetua admittendi ad tonsuram post expletum cursum Philosophiae III 3912; disciplina circa primam Tonsuram, Ordines Minores et Subdiaconatum in Ecclesia latina innovatur IV 6304.

Torontinus Exarchatus pro ruthenis byzantini ritus ad gradum Exarchiae evehitur II 3564.

Torques aureus seu novus gradus in Ordine Piano instituitur II 3807.

«Toties quoties»: indulgentiae ita Crucifixis adnexae I 1087; decretum circa has indulgentias plenarias, pro quibus lucrandis visitatio alicuius ecclesiae iniungitur I 1185; concessae indulgentiae diei 2 nov. lucrifieri possunt die Dominica subsequenti I 1909.

Tractatio *causarum* v. **Processus** ecclesiasticus.

Tractatus de rebus missionalibus prudenter faciendus I 1926; item de virginitate Beatae Mariae Virginis in partu III 4097.

Tradendi ratio v. **Modus** docendi.

Transcriptio matrimonii canonici in registrum civile Italiae IV 6162; v. **Matrimonium, Italia.**

Transfiguratio Domini: Praefatio propria II 3564.

Transitus *Institutorum religiosorum* in iurisdictionem S.C. de Prop. Fide: praxis sequenda I 1434;

http://www.obrascatolicas.com

raelaturae Societatis S. Cordis Iesu in clerum saen II 2406; *alumnorum* Institutorum perfectionis s in Seminaria dioecesana non indiget beneplap. II 3293; *associationum* fidelium in Instituta ria sub competentia S.C. de Religiosis II 3538; *l aliam classem* religiosorum II 2494, 2514; *l aliam Congregationem monasticam:* facultas datur nsentientibus I 195; — *ad aliam domum:* relivotorum simplicium si domos habeant sui iuris, venia Sedis Ap. ad transitum ex una in aliam n I 1353;

l aliam Religionem: habitus novitiorum gestanreligioso transeunte ad aliam religionem I 581; atur tempus probationis pro iis qui transeunt in m Cisterciensium Reformatorum III 5221; norro sororibus professis transire optantibus in teria Carmelitarum Discalceatarum IV 6054;

l alium monasterium: auctoritas Ordinarii loci tendi transitum monialium in aliud monasterium n Ordinis I 843; post emissam Professionem II 2514; facultas datur transeundi a proprio monasui iuris in aliud eiusdem Ordinis absque bene- Ap. III 5277;

l alium ritum: concedi potest a Legatis Romani cis I 973; forma celebrandi matrimonii mulieris quae declarat se velle transire in matrimonio o ad ritum orientalem viri I 1964; facultas con- transitum deinceps uni Sedi Apostolicae reser- 2020.

anslatio *abstinentiae et ieiunii:* sabbati durante gesima I 21, 809; Vigiliae Nativitatis Domini , 3998; Vigiliae Assumptionis B.M.V. II 3723; *daverum* I 165; periculum offensionis ut causa exa cadavere tranferendo I 232; Missa de requie in ione cadaveris olim humati I 476; *Diaconiae* ab S. Hadriani in ecclesiam S. Pauli in Arenula II *Dominicae* I 1607; *Episcoporum* in ecclesias tiIV 5911; *Facultatum* Cardinalis Legati in Basiliensi S. Mariae Angelorum in Ministrum Ge- O.F.M. III 4994; *festorum* in Gallia I 3; occa et translatio I 24; indulgentiae adnexae festis nsferuntur I 367, 1836; Missa pro populo in nslatis I 953; festi Dedicationis in Dominicam: norationes I 1715; rubricae I 1919; duorum n particularium qui in eadem ecclesia vel mo- impediuntur II 2279; Almae Domus Laureta-M.V.: lectio nona II 2319; festi in Dominicam i: Missa Pontificalis II 2397, et «Sequentia» II 2756; *ieunii* v. **Translatio** abstinentiae; *iniS.* Scripturae in Officio Divino I 1784, II 2132; *issarum* extra dioecesim sine Ordinarii venia Missae votivae Cordis Iesu a prima Feria sexta in Dominicam mensis I 778; *monachorum* ab una n Congregationem monasticam I 195; v. **Tran***arochorum* et concursus I 215; requirit ad validiobservantiam normarum Codicis hucusque urIV 5679; lis finita declaratur in recursu contra tionem parochi ob decreti Ordinarii revocatioV 6193; v. **Parochus;** *praecepti* dominicalis et ntiae a laboribus ad sabbatum praecedens III *sectionis* Biblicae Athenaei Antoniani Urbis in m Biblicum Hierosolymitanum III 4044; *sollem*externae I 429, 548, festi B.M.V. a Sacro nute II 2141; Patroni vel Titularis II 2756; in Dom proximam II 2814; festi S. Ioseph Opificis in II mensis Septembris II 3464; Epiphaniae, ionis et Corporis Domini in Dominicam: ordo et Officii III 5440; Omnium Sanctorum et Comrationis defunctorum ob aptationem liturgicam usibus popularibus regionis IV 5754; v. singulas materias.

Transjordania: Delegatio Ap. erigitur II 2489.

Transmissio *actorum* causarum matrimonialium in quibus pars conventa est acatholica, directa a S.C. pro Ecclesia Orientali ad Rotam Romanam I 1380; a Tribunalibus dioecesanis ad Rotam Romanam II 2385; normae pro transmissione actorum processus super rato et non consummato II 3159; *Benedictionis Ap.* ope radiophonii et acquisitio indulgentiarum I 1380; *celebrationis* matrimonii militum per procuratorem ope radiophonii I 2091; *documentorum* postmatrimonialium quoties nupturientes diversis pertinent dioecesibus II 2440; matrimonii canonici celebrati pro eius transcriptione in registrum civile Italiae IV 6162; *pecuniae* collectae pro Missionibus ad Pont. Opus a Propagatione Fidei I 523; *rationis* studiorum II 3593; *recitationis* Rosarii ope radiophonii aliove simili modo II 3036, 3867; *relationis* v. **Relatio,** et singulas materias.

Transoceanica regio: facultates II 2207.

Transplantatio organorum hominis II 3208.

Transumptum processus ordinarii Servorum Dei: usus machinae dactylographicae III 4507, et xerographicae III 4532.

Transvectio aëronautica: abstinentia III 4480, 4663.

Tranquilitas ordinis v. **Pax.**

«Trattamento» v. **Pensio, Retributio.**

«Trattato» v. **Concordatum, Conventio.**

Trecensis dioeceseos Tribunalia III 5073, 5074.

Tres Missae v. **Nativitas** Domini.

«Tres abhinc annos»: Instructio altera ad Constitutionem Concilii Vaticani II de S. Liturgia exsequendam III 5150.

Trevirensis *dioecesis:* consociatio mulierum et puellarum pro missionibus decoratur titulo «Pontificiae» II 2122; *Facultas* theologica erigitur II 3401.

Tribunal *Cardinalium* in causa circa Ordinem militarem Hierosolymitanum de Malta II 3131; *civile* Status Civitatis Vaticanae v. **Civitas** Vaticana;

— *ecclesiasticum:* competentia Tribunalium in causa nullitatis matrimonii inter duos acatholicos I 748, 930; ad recipiendas denuntiationes nullitatis matrimonii mixti I 1352; Tribunal dioecesanum nequit absque venia S. Officii cognoscere causam nullitatis matrimonii celebrati inter acatholicos I 1355; quaedam causae civiles, quae personas aulae pontificiae respiciunt, competentiae subiiciuntur Commissionis die 21 Sept. 1932 institutae I 1786; dubia de competentia in causis matrimonialibus acatholicorum I 1913; in causis de iuribus, bonis temporalibus Episcopi, mensae vel Curiae cum Episcopus convenit et convenitur I 1964; facultas datur Tribunalibus S.F.A.S. durante bello conficiendi processum de rato et non consummato II 2134; facultas tribuitur Tribunalibus Vicariatus Urbis videndi causas de rato et non consummato II 3717; causae de separatione coniugum in Hispania tractari debent, post Concordatum, via iudiciali coram Tribunalibus Ecclesiae II 3847; competentia Tribunalis regionis pastoralis Tolosanae extenditur ad omnes causas contentiosas et criminales III 4667; tribunalia civilia status Civitatis Vaticanae non subsunt competentiae Signaturae Ap. III 5354; competentia tribunalis regionis Parisiensis extenditur ad causas iudiciales Vicariatus Castrensis Galliae III 5355; solvitur dubium circa competentiam Tribunalis regionalis secundae instantiae IV 5854; facultas datur cuidam Tribunali dioecesano videndi causas matrimoniales fidelium ad paroecias alienae dioecesis pertinentium IV 6051; Ordinarius competens ad decidendas causas matrimoniales in casibus exceptis IV 6265;

— *constitutio Tribunalis:* assumptio laicorum in officium iudicis ecclesiastici I 167; munus adsessoris in Tribunali pro causis non criminalibus I 204; facultas tribuitur constituendi Tribunalia unius tantum iudicis pro omnibus causis cum potestate procedendi summarie sola substantia servata III 3881; secundae instantiae pro causis matrimonialibus per processum documentalem seu per casum exceptum solvendis I 609; constitutio Tribunalis collegialis ab Officiale per turnum inter iudices synodales I 1407; pro causis matrimonialibus in missionibus I 1466; tertiae instantiae pro Austria I 1908; Tribunalis appellationis in iure canonico orientali II 3130; constituuntur Tribunalia dioecesana primae instantiae unius tantum iudicis et interdioecesana alterius instantiae pro omnibus causis in Insula Madagascariana III 3912; constitutio Tribunalis primae et secundae instantiae in eadem dioecesi pro causis matrimonialibus II 3318, IV 5963;

— *erectio et institutio* v. **Erectio** Tribunalium;

— *normae, modus* et *ordo procedendi:* Normae Rotae Romanae vigentes I 1547, interinae IV 5550 et facultates Decani II 3092, IV 5550; Instructio «Provida Mater» servanda a Tribunalibus dioecesanis in pertractandis causis de nullitate matrimoniorum I 1739; nonnullae animadversiones circa transmissionem causarum matrimonialium a Tribunalibus dioecesanis ad Rotam Romanam et circa utilitatem frequentandi Studium Rotale pro futuris Officialibus Tribunalium II 2385; Ordo pro causis iudicialibus expediendis in Tribunali Rotae Nuntiaturae Ap. in Hispania III 3906; a Rota Nuntiaturae Hispanae non datur appellatio directa ad Rotam Romanam III 3911; modus procedendi cum aliqua iudicialis causa decisa a Tribunali Rotae hispanae devolvitur ad Sedem Ap. pro nova instantia III 3911; appellatio a Tribunalibus regionalibus Italiae ad Rotam Romanam pro altera instantia in causis matrimonialibus suspenditur II 3318; iterumque restituitur IV 5475; normae servandae a Tribunalibus Vicariatus Urbis in causis matrimonialibus pertractandis II 3337; facultas datur acatholice baptizato accusandi nullitatem sui matrimonii penes Tribunal ecclesiasticum II 3624; instructio servanda a Tribunalibus Vicariatus Urbis in pertractandis causis de inconsummatione matrimonii II 3722; religiosi sacerdotes assumi possunt in Advocatos et Procuratores ex officio datos in causis matrimonialibus penes Tribunalia ecclesiastica II 3829; Tribunalia Ecclesiae sunt tutores iustitiae et bonorum familiae christianae III 3975; de recta doctrina Ecclesiae circa matrimonium a Tribunalibus sapienter tenenda et applicanda III 4240; normae pro ordinandis Tribunalibus regionalibus v. **Erectio** Tribunalium, **Ordinatio** Tribunalium; Ordinarius loci concedere potest acatholicis facultatem standi in iudicio coram Tribunali ecclesiastico, etiam in causis nullitatis matrimonii III 4943; normae pro Tribunalibus interdioecesanis et regionalibus aut interregionalibus erigendis et ordinandis IV 5949; animadversiones de Tribunalium statu et activitate IV 5952; Promotor iustitiae recedere nequit a causa ab ipso introducta nisi Tribunal recessum vel renuntiationem admittat IV 6161; normae et taxationes statuuntur ad honoraria determinanda quae Advocatis et Peritis debentur ob expletum munus apud Tribunalia regionalia Italiae IV 6319; allocutio pontificia alumnis qui «Cursui renovationis canonicae pro iudicibus aliisque Tribunalium administris» interfuerunt IV 6351;

— *Neerlandica:* doctrina de natura matrimonii ab his Tribunalibus secuta confutatur et monentur ne alia capita nullitatis admittant, praeter ea comprobata a iure et sana iurisprudentia IV 6194;

— *ordinatio* v. **Ordinatio** Tribunalium;

— *regionale* vel *interregionale* v. **Erectio** Tribunalium;

— *Rotae hispanae, Romanae, Signaturae* Ap., *Advocati et Procuratores* v. singulas voces.

Tributio factorum v. **Attributio.**

Tributum: redemptio canonum emphyteuticorum pro Ecclesia I 528; tributa pro administratione dioecesana Italiae I 1242; facultas datur imponendi tributa ad sublevandam egestatem oeconomicam sacerdotum et Seminariorum II 2261, 3399; obligatio Sanctuarii, etiam domui religiosae exemptae adnexi, solvendi tributum pro Seminario dioecesano II 3454.

Tricenarium Gregorianum I 123, III 5111.

Tridentinum *Concilium:* Epist. Ap. quarto exacto saeculo post constituta a Conc. Tridentino Seminaria III 4411; Formula professionis fidei tridentina substituitur ab alia pro casibus in quibus ius professionem fidei praescribit III 5282.

Triduum celebrandum intra annum a Beatificatione seu Canonizatione Servorum Dei: privilegia concessa et Instructio I 747, 1240, III 4332, 5428; — *Sacrum:* eo durante adorari potest Eucharistia in oratorio domus religiosae asservata I 1408; Vesperae I 1919; declaratio circa functiones «Tridui sacri» secundum Ordinem Hebdomadae Sanctae instauratum II 3466; v. **Hebdomada** Sancta seu Maior, **Ordo** Hebdomadae Sanctae.

Triennalis relatio de statu Seminariorum I 644; de statu Vicariatus Castrensis: formula servanda II 3556.

Triennium professionis temporariae in Tertio Ordine Saeculari Sancti Dominici III 4059 v. **Professio** temporaria.

Trinatio Missae: resolutio circa facultatem tres Missas celebrandi I 871, 890; conceditur facultas: in diebus dominicis et festis de praecepto I 1937, durante bello I 1937, II 2435, III 4269, in locis S.C. de Prop. Fide subiectis II 2881, pro orientalibus II 2890; mitigatio legis ieiunii eucharistici pro tres Missas litantibus II 2433; Ordinarius nequit concedere ter Missam litare in sabbatis et vigiliis festorum de praecepto III 4993; facultas datur accipiendi ac retinendi stipendium pro Missis ter litatis III 4662, IV 5890, 5907; religiosi Urbis tradere debent Vicariatui dimidiam summam eleemosynae pro Missis ter litatis IV 5589; normae pro usu facultatis tres Missas celebrandi et pro harum Missarum applicatione in Urbe IV 5975.

Tropicalis regio: moniales Carmelitae possunt uti vestibus non laneis II 2600.

Trullanum v. **Concilium** Trullanum.

Trumel Iosephus declaratur excommunicatus vitandus, degradatur et eius opera damnantur I 1194.

Tudertinum monasterium Tertii Ordinis a S. Francisco de Paula unitur cum secundo Ordine monialium Minimarum III 5252.

Tuitio *artis* sacrae in Ecclesia contra nonnulla modernorum placita II 2390, 2406; *fidei* catholicae in mysteria Incarnationis et Trinitatis a quibusdam recentibus erroribus IV 6240; *iurium* hominum per institutiones iuris poenalis internationalis IV 5627; *vitae* puerorum et matrum in Missionibus I 1711.

Tumulatio exuviarum Servi Dei IV 5944.

Tunetana *Natio:* modus vivendi cum Sede Ap. III 4499, 4507; *Nuntiatura* Ap. constituitur cum sede in urbe Icosio seu Alger IV 6256.

Turcarum regio: erigitur Internuntiatura III 4025, et Nuntiatura Ap. III 5023.

Turismus: alloc. pontificia iis qui interfuerunt Congressui primo de «Turismo e Pastorale», circa pastoralia officia sacerdotum erga turistas III 4341;

http://www.obrascatolicas.com

patio ad Missam festivam eorum qui animi rela-
causa (v. Turiste) ad alias regiones se conferunt
64; Directorium generale pro ministerio sacerdo-
ca turismum: approbatur IV 5505, textus prae-
IV 5521.
ronensis Dioeceseos Tribunalia III 5383.
rnus in applicatione Missae pro populo a paro-
105; in constitutione Tribunalis collegialis ab
li inter iudices synodales I 1407.
tela *aedium* operumque artis sacrae in Italia
e bello II 2163; *consociationis* humanae a Consi-
tionum Unitarum III 4719; *doctrinae* Ecclesiae
matrimonium a Tribunalibus ecclesiasticis III
4240; *modestiae* christianae in vestibus puellarum quae
apud religiosas instituuntur I 964; *operum* caritatis et
religionis: regimen Instituti ad hoc conditi in Civitate
Vaticana II 2237; *patrimonii* artistici Ecclesiae a Com-
missionibus dioecesanis artis sacrae II 2649; *veritatis*
historicae et obiectivae S. Scripturae quoad dicta et
facta Christi III 4219; v. **Custodia.**

Tutores iustitiae et bonorum familiae christianae
sunt Tribunalia in Ecclesia III 3975.

Typica editio v. **Editio** typica.

Tyrnaviense Seminarium Maius: erigitur in eo
Facultas theologica Vratislaviensis I 1634.

— U —

aldi Petrus: auctor libri damnati I 1938.
rainus: declaratio circa condicionem Archiepi-
Maioris Metropolitae Lopolitano Ucrainorum
ndam III 4454; Exarchatus Ap. constituitur
ainis ritus byzantini in Gallia III 4059, in Bra-
4291, qui ad dignitatem Eparchiae evehitur IV
Argentina III 5292; iurisdictio Exarchi Ap. pro
in Anglia extenditur III 5124.
anda: constituitur Hierarchia episcopalis II
Nuntiatura Ap. III 5026.
ima *dominica* Octobris assignatur festo Christi
804; *voluntas:* clausulae canonis circa ultimas
es sunt praeceptivae I 1163; *Sacramenta* mini-
iura Superioris attingit religiosos etiam extra
religiosam in nosocomiis degentes I 1314.
a summam v. **Summa** pecuniae.
muno Miguel de: auctor libri damnati I 3584.
tio *feminarum* in pectore et inter scapulas omitti
2880; *manus* in sacra Ordinatione I 1.
tio infirmorum: Ordo lampadis sive Unctionis
um in Formula maiore pro coptis alexandrinis I
ebratio communis Unctionis infirmorum conce-
experimentum IV 5887; Const. Ap. de Sacramen-
onis infirmorum IV 6331; Ordo unctionis infir-
orumque pastoralis curae in editione typica pro-
r una cum Normis in praxi servandis IV 6336.
ca *dies* mundialis pro vocationibus ecclesiasticis
alibus et religiosis III 4625; *versio* vernacula
liturgicorum pro regionibus quae eadem utun-
ua II 4553, saltem nonnullorum IV 5755.
formitas *in taxis* dioecesanis I 429; *liturgica*
a religiosis, salvo ritu proprio III 4910.
lateralis violatio Concordati italiani IV 5744.
io *Actionis Catholicae* in Italia: Statuta pro
hominum I 1365 et mulierum I 1368; — *catho-
la* inter obstretrices: alloc. pontificia II 2926;
istianorum v. **Oecumenismus;**
eri pro Missionibus: privilegium anticipandi Ma-
cum Laudibus I 415, 1664; Statuta generalia
marium spiritualium favorum quibus sodales
r I 823, 824, 826; facultas benedicendi et im-
i scapularia et alia privilegia concessa I 869;
atio Unionis cum Operibus Missionalibus I
821; Statuta generalia recognita I 1816, 1817;
tio de collaboratione inter Unionem cleri pro
nibus et cetera Opera missionalia pontificia II
514; favores spirituales sodalibus concessi I 1820;
que introducenda, coordinata cum Operibsu
andae fidei I 1821; interpretatio verbi «missio-
nis» art. 13 Statutorum I 1829; facultates et favores spi-
rituales olim revocati, iterum conceduntur Unioni II
2173, 2173, 2214; Statuta Consilii internationalis Unio-
nis cleri pro Missionibus II 2235; Statuta et normae
servandae in coetibus et activitate Unionis exercenda
apud Seminaria dioecesana II 2392; Statuta de religio-
sis laicis et Sororibus Unioni aggregandis II 2613;
Ordinarii locorum ubi communicatio cum Paenitentiaria Ap. est difficilis possunt subditis concedere facultates et gratias Unionis II 3096; facultates quas Paenitentiaria Ap. solet concedere adscitis Unioni II 3443;
S. Vincentius Pallotti eligitur in Patronum principalem III 4351; Epist. Ap. exeunte L anno a condita Unione: de praecipuo munere Unionis Cleri pro Missionibus concredito III 5029;

— *Conferentiarum Episcopalium* inter se IV 5659 et cum Sede Ap. IV 5666, cum Commissione «Iustitia et Pax» IV 5646, cum S.C. pro Gentium Evangelizatione IV 6049; — *Episcopatus* cum Sede Ap. in regimine Ecclesiae III 4610, IV 5666; — *Foederalis Birmana:* Hierarchia episcopalis instituitur II 3347;

— *Institutorum culturalium:* Instituti Orientalis cum Athenaeo seu Instituto biblico I 495; — *Institutorum perfectionis:* rescriptum et conditiones quibus concedi-tur unio exstinctiva cuiusdam Instituti religiosi femi-narum III 5102; unio Congregationis monasteriorum Camaldulensium cum Congregatione Eremitarum Camaldulensium de Etruria I 1627; unio utriusque partis Ordinis Filiarum Mariae Dominae Nostrae sub appellatione «Ordinis Societatis Mariae Dominae Nostrae» II 3574; unio monasterii Tudertini Tertii Ordinis a S. Francisco de Paula cum secundo Ordine monialium Minimarum III 5252; — *internationalis* Antistitarum Generalium: erigitur et eius Statuta approbantur III 4910; — *internationalis* «*Pro Deo*» laudatur aptiusque ordinatur III 4655;

— *Missionalia* Franciscana: usus et administratio eleemosynarum I 1407; — *Ordinis Equestris* S. Sepulcri cum Opere a Praeservatione fidei sub regimine Patriarchae Hierosolymitani I 924; — *paroeciae* cum Mensa episcopali: Missa pro populo Vicarii I 1894;

— *Pia:* subdelegatio ad benedicendum eius Numisma I 932; Pia Unio Apostolatus infirmorum in Primam Primariam evehitur I 1573; Statuta Piae Unionis «Militiae Mariae Immaculatae» II 2118; Pia Unio Excubiarum honoris Ssmi et Imm. Cordis B.M.V. in Archidioecesi Monacensi constituta evehitur in Primariam et eiusdem Statuta confirmantur II 2946; Pia quaelibet Unio Doctrinae christianae erigenda in parpeciis II 3405;

— *Romana Superiorum Generalium* erigitur in personam iuridicam collegialem III 3913; Statuta generalia III 4320; nova Statuta III 5187; Statuta recognita IV 6292; — *Seminarii* SS. App. Petri et Pauli de Urbe et Collegii Mediolanensis pro Missionibus exteris in novum condendum Pontificium Institutum Missionale I 833; — *stationis missionalis* domui religiosae pleno iure ad nutum S. Sedis II 2907; — *Superiorissarum Maiorum* Italiae: approbantur eius Statuta III 5319; — *utriusque cleri* saecularis et religiosi II 3054, 3059, 3546, III 4121.

Unitas *christianorum* et *Ecclesiarum:* participatio catholicorum societatibus «ad procurandam christianitatis unitatem» I 217, 871, 889; eius *redintegratio:* assignatur finis Conc. Vat. II proprius III 4398; obiectum declarationis communis Pauli Pp. VI et Athenagorae Patriarchae Constantinopolitani in ultima Conc. Vat. II sessione III 4802, Epist. Pauli Pp. VI ad ipsum Patriarcham Athenagoram III 5219, et alterius declarationis communis III 5259; Decretum Conc. Vat. II de oecumenismo III 4601; argumentum allocutionis Romani Pontificis Genavae factae in aedibus Consilii oecumenici IV 5572, et declarationis communis Pauli Pp VI et Vasken I Catholicos IV 5814; v. **Oecumenismus;**

— *humanitatis* in veritate, pace et caritate III 3944;

— *interna* Societatis Iesu III 5315; — *versionis* vernaculae textuum liturgicorum in regionibus quae eadem utuntur lingua III 4553.

«Unitatis redintegratio»: Decretum Conc. Vat. II de oecumenismo III 4601; alloc. pontificia in eius promulgatione III 4610; v. **Oecumenismus.**

Universalis v. voces substantivas.

Universitarius: *coetus* feminarum et Actio catholica feminina I 445; *Institutum* magisterii a «Sancta Familia» in civitate Asmara erigitur III 4099.

Universitas studiorum: S. Congr. de Seminariis et Studiorum Universitatibus v. **Congregationes** Romanae: *De Seminariis et studiorum Universitatibus, pro Institutione Catholica;* quaelibet studiorum Universitas in Ecclesia dependet a S.C. de Seminariis et Studiorum Universitatibus III 3981;

— CATHOLICA: ad Lauream honoris causa concedendam in scientiis civilibus sufficit beneplacitum Ordinarii loci III 4507; Foederatio catholicarum studiorum Universitatum constituitur II 2618;

— *Andegavensis:* erigitur Institutum Philosophicum in Facultate theologica II 3515; Assumptionis in urbe capitali Paraquariae erigitur III 4626; *Beatae Mariae* Dominae Nostrae in coelum assumptae in urbe Asunción dicionis Paraquariae constituitur III 4626; *Bonaërensis* «S. Mariae Bonorum Aërium» in Argentina erigitur III 4045; *Campiensis* in Brasilia erigitur II 3539; *Chicagiensis* «De Paul» erigitur cum Facultate musicae affiliata Instituto musicae sacrae Urbis II 3716; *Cordis Iesu* v. **Universitas** Catholica Mediolanensis; «*De Paul*» in civitate Chicagiensis erigitur cum Facultate musicae affiliata Instituto Musicae Sacrae Urbis II 3716;

— *Deustensis* in civitate Flaviobrigensi constituitur III 4379; *Fluminis Ianuarii* erigitur II 2395, cum Facultate Theologica IV 6212; *Habanensis* «S. Thoma de Villanova» erigitur II 3614; *Insulensis* includit Studium philosophico-Theologicum Seminariorum dioecesis Insulensis cum peculiaribus legibus datis III 4057; «*Lovanium*» in Urbe Leopoldopolitana (Kinshasa) cum Facultate Theologiae II 3612; *Lublinensis* erigitur cum Statutis approbatis I 328; *Lusitana:* prima Facultas constituitur Facultas Philosophica Bracarae Augustae III 5258; *Mediolanensis* seu *S. Cordis Iesu:* erigitur I 358; in ea acquirere possunt gradus academicos clerici et religiosae feminae I 1880; alloc. pontificia III 4230; Cathedra Dantis Alighieri constituitur III 4809; *Navarrensis* in Hispania erigitur III 4098; *Niagarensis* erigitur et Statuta approbantur II 3513; *Noviomagensis* confirmatur et Facultas theologiae in ea erigitur I 595; *Peruviana:* erigitur Facultas medioinae II 3555; *Portalegrensis* in Brasilia erigitur II 2809;

— «*Pro Deo*»: Unio internationalis et Universitas studiorum socialium laudatur novisque normis instruitur III 4655; *Quitensis* erigitur II 3292 cum Facultate philosophiae II 3573; «*Sanctae Mariae Bonorum Aërium*» erigitur in urbe capitali Argentinae III 4045; *Sancti Iacobi in Chile* erigitur I 1160; *Sancti Pauli* in Brasilia erigitur II 2395; «*Sancti Thomae de Villanova*» in civitate Habanensi erigitur II 3614; *Sherbrookensis* in Canadensi dicione erigitur II 3782, cum Facultate Theologiae III 4618; «Sophia» in civitate Tokyensi erigitur cum Facultate theologica II 3565; *Tokyensis* «Sophia» II 3565;

— *Vallis Paradisi* in dicione Chilena III 4235; *Varsaviensis:* erigitur cum iure conferendi triplicem lauream I 292.

— CIVILIS: normae circa frequentiam clericorum et religiosorum I 120, 150; inscriptio clericorum I 1347; duellum seu mensura inter Universitatum studentes I 531, 757 et poenae contra provocantes vel acceptantes II 2423; relationes inter Actionem Catholicam universitariam et alias associationes catholicas, praesertim Congregationes Marianas I 1431; normae pro ecclesiasticis qui eas frequentare intendunt II 2138, 2810, 2913, 2138; aedes Aeternae Sapientiae in Urbe dicata Studio Urbis donatur pro catholico cultu II 2740; criteria servanda a religiosis qui eas frequentare volunt III 4928, et normae circa adscriptionem alumnorum Seminariorum IV 6047;

— *Augustana:* conventio inter Sedem Ap. et civitatem Bavaricam circa sectionem Theologiae catholicae IV 5885, 5916; *Frisingensis:* conventio inter Sedem Ap. et civitatem Bavaricam circa ipsam III 5025, 5046;

— *Monacensis:* erigitur Inst. iuris canonici in Facultate theologica II 3270; conventio inter Sedem Ap. et civitatem Bavaricam circa eam III 5025, 5046; *Ratisbonensis:* conventio inter Sedem Ap. et civitatem Bavaricam circa eam III 5025, 5046; *Saravica:* conventio inter Sedem Ap. et civitatem Saravicam de instituenda cathedra Theologiae catholicae III 5347, 5435; *Vratislaviensis:* eius Facultas Theologica perseverat in Studio Theologico Seminarii Maioris eiusdem urbis III 5316;

— ECCLESIASTICA: de experimentis ad gradus in iure canonico assequendos I 154; intituitur Commissio Pont. pro collatione graduum et pro ratione studiorum I 1155; Const. Ap. «Deus scientiarum Dominus» de Universitatibus et Facultatibus studiorum ecclesiasticorum I 1272, et Ordinationes ad Const. Ap. exsequendam I 1301; modus exprimendi vota pro examinibus I 1435; experimenta ad Prolytatum coram Pont. Commissione Biblica II 2132; normae pro sacerdotibus italis qui eas frequentare volunt II 2137; conventio inter Sedem Ap. et Hispaniam circa Seminaria et Universitates studiorum ecclesiasticas II 2386; doctrina tenenda circa «Ethicam situationis» II 3453; mens exquiritur Universitatum circa argumenta Concilio Vat. II proponenda III 3962; omnes pendent a S.C. de Seminariis et studiorum Universitatibus III 3981; normae et criteria adhibenda in admissione acatholicorum III 4224; conventio inter Sedem Ap. et Hispaniam circa validitatem quoad effectus civiles studiorum scientiarum non ecclesiasticarum quae apud Universitates Ecclesiae perficiuntur III 4266, 4291; normae circa domus ubi commorari debent clerici dum studia peragunt apud Universitates ecclesiasticas Urbis IV 6047; alloc. pon-

http://www.obrascatolicas.com

officiis Universitatum Ecclesiae in histo-
et paedagogia promovendis, praesertim in
ca et ecclesiali IV 6265;
lensis: constituitur sub eius auspiciis Insti-
torale Matritense III 4973;
riana in Urbe: Facultas renuntiandi «magi-
gatos» Philosophiae et Theologiae I 479;
de Athenaeo et Sodalicio Gregoriano et de
utis I 691; constituitur Schola peculiaris
latinarum I 718; de consociandis Institutis
Orientali cum Athenaeo Gregoriano I 965;
ancellarius ei attribuitur I 1397; eriguntur
Historiae ecclesiasticae et Missiologiae I
titutum socialium scientiarum in eius Facul-
phica cum iure conferendi gradus acade-
97; Institutum catecheticum «Lumen vitae»
I 4408; alloc. pontificia ad Moderatores,
uditoresque, quarto volvente saeculo ex quo
XIII ad Summi Pontificatus fastigium eve-
6265, et ad eos qui interfuerunt «Cursui re-
canonicae pro iudicibus aliisque Tribuna-
istris» in hac Universitate habito IV 6351;
nensis seu *Athenaeum Seminarii Romani:*
ncellarius praeficitur I 1414; Statuta I 1694;
ersitatis decoratur III 3936; Studium Theo-
eminarii Alwayensis in India affiliatur III
m inseritur Institutum Theologiae Moralis
Alfonsianae III 4097, aggregatur Studium
n Internationale «Claretianum» III 4380,
theologicum «Augustinianum» III 4719;
nticensis: erigitur restituta I 2017; consti-
ltas Philosophiae II 3539; includitur in ea
utum Scientiarum religiosarum a S. Pio X,
radus academicos conferendi cum speciali-
echeticae III 4663, et Institutum Superius
Matritense tamquam biennium specializa-
189;
omae Aquinatis in Urbe olim *Athenaeum*
privilegium conferendi «aggregationis gra-
acultate iuris I 105; Magnus Cancellarius
1460; titulo Universitatis decoratur III 4348;
ectio theologiae oecumenico-patristicae grae-
iae a S. Nicolao» penes Institutum oecume-
ense IV 6072;
iana seu *Athenaeum Urbanum* vel *Urbania-*
tur Institutum Missionale scientificum cum
s conferendi I 1511; Magnus Cancellarius
513; Statuta Athenaei et Instituti Missionalis
1646; titulo Universitatis decoratur III 4317;
iles voces ut **Athenaeum, Facultates, Studium.**
rsus v. voces substantivas.
ium vel **Urbanianum** *Athenaeum:* erigitur
Missionale Scientificum cum iure gradus
I 1511; eligitur Magnus Cancellarius I 1513;
thenaei et Instituti Missionalis Scientifici I
lo Universitatis decoratur III 4317;
gium: instructio de alumnis admittendis et
eisdem proponenda ante admissionem I 689;
ructio de admittendis IV 6193; facultates pro
proficiscentibus e Collegio I 1618, 1629;
ersitas: constituitur III 4317.
Roma v. **Roma**; *S. Iacobi de Chile* I 1160;
inopolitana I 1536; *Fluminis Ianuarii* II 2395;
II 3292; *Lepoldopolitana* II 3612; *Bonorum*
II 4045; *Asunción* III 4626; *Barensis* III 5293;
iensis III 5316; v. **Civitas.**
logiae Congressus: alloc. pontificia II 3208.
ula Sancta: Societas Filiarum a Sancta Angela
I 59.

Uruquaria: erigitur Nuntiatura Ap. I 1937.

Urundi Ruanda: constituitur Hierarchia episcopalis III 3977.

Usurpatio *bonorum* ecclesiasticorum: excommunicatio in ementes bona usurpata I 273, 610; instructio circa condonationes bonorum usurpatorum in Italia I 1055; modus distribuendi in Hispania reditus bonorum quae ab auctoritate civili adhuc detinentur III 4223.

Usurpator v. **Usurpatio.**

Usus *bonorum:* libera dispositio illius novitiis praescripta I 231; eleemosynarum Unionis Missionariae Franciscanae I 1407; *documentorum:* Const. Pauli III «Altitudo» I 1914; S. Pii V «Romani Pontificis» II 2285; Instructionis circa caeremonias antenatorum III 5216;

— *facultatum* confessariis per annum Sanctum Iubilaei tributarum I 710, 730, 1456, 1530, II 2630, 2633; Sedis Ap. vel Ordinariorum a religiosis in materia ieiunii communis I 2025, 2050, 2102; celebrandi et accedendi ad Communionem horis vespertinis I 2079, II 2436; circa mitigationem ieiunii eucharistici II 2177, 2436, 3132; facultatum castrensium II 3044; missionariorum emigrantium II 3264; dispensandi cum filiis acatholicorum ad Ordines suscipiendos III 4664; facultates bis aut ter Missam litandi IV 5975; *favoris iuris* quo gaudet privilegium fidei II 2285; *formularum:* Benedictionis nuptialis extra Missam I 1331, consecrationis altaris II 2916; formulae brevioris Professionis fidei III 5052, 5282;

— *instrumentorum* musicorum in ecclesiis: «radiophoni» I 939; campanarum I 1241; organi «Hammond» II 2169, 2170, 2613; discorum gramophonicorum I 1936; apparatus radiophonicus loco campanarum I 2099, II 2865; grammophonii, scrinii radiophonici, aliorum instrumentorum phonographicorum II 3465; *iurium:* iuris suffragii in electionibus politicis II 2412;

— *librorum liturgicorum:* Manualis seu Ritualis Toletani in administratione sacramentorum I 778; Ritualis Romani vel Sloveni I 1516; calendarii I 1546, 1769, II 2756, III 4167; Ritualis in lingua vernacula II 2132, 3412; Pravi Breviarii in lingua vernacula II 2733, 3095; Officii Parvi B.M.V. in editione ampliore II 3135; Gradualis simplicis III 5248; novi Ordinis Lectionum Missae IV 5591; novi Missalis, Liturgiae Horarum et calendarii IV 6105; *linguae* vulgaris seu vernaculae v. **Lingua** vernacula in Liturgia;

— *linteorum et paramentorum liturgicorum:* gossypii in linteis conficiendis I 344; paramentorum formae gothicae I 926; coloris violacei I 1491; paramentorum coloris caerulei I 1981; «ramí» pro confectione linteorum I 2093; paramentorum iuxta formam antiquam II 2293, 2635, et nova forma confectorum IV 6102;

— *liturgici:* currus et equorum in processionibus I 501; filtrandi vinum Missae I 775; novi ritus in Offertorio Missae perficiendo II 2260; celebrandi supplicationem XL Horarum feriis V et VI Maioris Hebdomadae II 2739; gestandi tegmina digitorum a parvo clero II 3234; usuum populorum in honorem mortuorum in liturgia IV 5754;

— *mediorum* communicationis socialis IV 6160, 6258;

— *morales:* matrimonii et continentiae periodicae III 3881; mediorum aphrodisiacorum pro consummatione matrimonii II 2565, 2890; mediorum artificialium contra prolis conceptionem II 3391, IV 6051;

— *obiectorum liturgicorum:* patenae in Communione distribuenda I 1193, 1347; numismatis loco scapularis I 1618; parvulae coronae ad modum anuli confectae I 1981; olei vegetalis et lucis electricae pro luminaribus liturgicis I 1982, II 2115, 2117, 2628; cerae non purae apum pro usu liturgico I 1985, II 2182, 2628, 3805, III 4159; salivae in administratione baptismi II 2235; altaris portatilis II 2317, 3569; antimensii II 2409, 2758, 3217, 3291; throni II 2421; superpellicei in sermonibus ad populum II 2488; scapularis et cinguli II 3726, 3729; paroeciae catholicae pro cultu lutherano III 4228; conopei III 4935; altaris Papalis in Basilicis Romanis III 4940; novae formae calicis III 4261;

— *permittendi* etc. v. **Praxis; *Privilegii*** Paulini v. **Privilegium** Paulinum; *profanus* domus II 2746; *rationis* praescriptus ad Communionem et Confessionem I 285; ad Confirmationem I 1379; ad consummandum matrimonium II 2565, 2890; *rituum:* consecrationis virginum de monialibus II 2801, 3091; latini et orientalis in Officio Divino III 4230; catholici et orthodoxi graeci in nuptiis mixtis ineundis III 4554, 4555, 4629; *Sacramenti* Paenitentiae ex parte religiosorum IV 5943; *titulorum:* Missionarii Ap. I 1982; Nobiliarium civilium ab Episcopis II 2890, III 5389; *versionum* S. Scripturae in ecclesiis I 1535; novae latinae Psalmorum II 2274, 2434, 3094, III 4326;

— *rerum variarum:* ovorum et lacticiniorum in monasteriis monialium Carmelitarum I 957; vestis non lanei a monialibus Carmelitanis in regionibus tropicalibus II 2600; tabaci apud religiosos II 2850, 2859; adoptandi a dioecesibus territoria Missionum II 3790; televisionis cinematographiae et radiophonii II 3809, 3721, 3726, III 4219, 4497; insignium pontificalium III 5389; vis nuclearis in armis bellicis IV 5979; v. singulas materias.

Ususfructus bonorum: eius libera dispositio novitiis praescripta I 231.

«Ut omnes errantes...» additur Litaniis Sanctorum I 439.

Uterque *clerus* III 4121; *ritus* III 4230; *sexus* II 3797; *forum* IV 5844.

Utraque *pars* Instituti religiosi II 3574; coniugum III 3943; *species* pro Communione III 4655, 4669, 4685, 4688, IV 5855.

Uxor *prima:* eius interpellatio post baptismum polygami I 1914, II 3030, 3031, 3876, III 3958, 4122; facultas retinendi uxorem quacum polygamus vivit I 1914, II 3030, 3031, 3876, III 3958, 4122, 4179, vel illam quae baptismum acceptaverit III 5190; responsum circa mulierem legitime coniunctam cum viro polygamo ad fidem catholicam conversa, I 1916; polygamus primam veram uxorem retinere debet, et nequit baptizari nisi alias illegitimas dimiserit III 4122; modus agendi pastoralis cum polygamis cathecumenis qui alias uxores praeter legitimam deserere non possunt absque gravi incommodo IV 6163.

Uxoratus *Diaconus:* facultas Episcopi dispensandi cum eo a defectu aetatis IV 5467; *sacerdos* Societatis vitae communis et ius ad pensionem IV 6283.

— V —

«Vacante Sede Apostolica»: Motu pr. Pii XI de praescriptionibus huius Constitutionis pianae aliqua ex parte innovandis I 425.

«Vacantis Apostolicae Sedis»: Const. Ap. Pii XII de Sede Ap. vacante et de Romani Pontificis electione II 2299.

Vacatio *legis:* monitum de non applicandis normis liturgicis iam promulgatis ante finitam vacationem legis III 4128; vacatio legis statuitur pro Concilii Vat. II: Constitutione de S. Liturgia III 4447, decreto «de Ecclesiis Orientalibus catholicis» III 4600, decretis in sessione VIII promulgatis III 4764, decreto de apostolatu laicorum III 4788, decretis in sessione IX promulgatis III 4903; prorogatur vacatio: decreti conciliaris «Christus Dominus» pro Ecclesiis Orientalibus III 4984, quorundam Decretorum ipsius Concilii III 4987, Const. Ap. «Regimini Ecclesiae» III 5281, novi Ordinis baptismi parvulorum IV 5589;

— *Sedis Apostolicae:* Motu pr. Pii XI quo praescriptiones in materia vigentes aliqua ex parte innovantur I 425; Const. Ap. Pii XII de Sede Ap. vacante et de Romani Pontificis electione II 2299; Motu pr. Ioannis XXIII quo praecipiuntur quaedam vacante Sede Ap. valitura III 4311.

Vacationes *chorales:* de modo eas computandi per horas resolutio: Toletana I 320, De Zacatecas I 378, Abulensis I 659, Cauriensis I 781, Malacitana I 1198; distributiones in vacationibus I 659; — *clericorum* extra propriam dioecesim I 836; praxis vacandi laboribus manualibus II 3159, 3839; v. **Operarii** sacerdotes et religiosi; — *Officialium S. Sedis:* normae circa tempus vacandi labori et usufruendi feriis I 849; v. **Feriarum** tempus.

«Valde solliciti»: Motu pr. Pii XII de Patrum Cardinalium habitu II 3096, cuius dispositiones extenduntur etiam cappis et vestibus Episcopalibus et Praelatitiis II 3098.

Valentinensis dioecesis: tribunalia III 5442.

Valetudinarium: administratio Communionis III 4944, et baptismi in casu necessitatis aliusve causae gravis IV 5876; v. singulas materias.

Valetudo: de sacerdotibus hac de causa extra dioecesim se conferentibus I 836; facultas dispensandi ob valetudinem infirmam a ieiunio eucharistico II 2330, 2596, et a clausura monialium II 3405, 3867.

Validitas v. **Valor.**

Validus: *concelebratio* Missae II 3618; *erectio* stationum Viae Crucis I 1874; *exercitium* Viae Crucis II 3291; *testamentum* novitiorum I 191, II 3598, 3821; v. voces substantivas.

Valliae v. **Anglia.**

Vallis Occasorum v. **S. Crux** de Valle Occasorum.

Vallis Paradisi: Universitas Catholica in dicione Chilena III 4235.

Valor *adspectus* missionarii pro institutione sacerdotali IV 5815; *animadversionum* S.C. pro Clericis in doctrinam et conclusiones coetus mixti Episcoporum et Presbyterorum in Hispania IV 6243;

— *baptismi* in quibusdam sectis acatholicis collati II 2660; et usus validus Privilegii Paulini II 3777; baptismus retinendus est validus donec contrarium probetur III 5218; *canonis* 72 Concilii Trullani III 5041; v. **Canon** 72 Concilii Trullani; *clausulae* v. **Significatio** verborum; *concessionis* habilitatis standi in iudicio pro ceteris instantiis eiusdem causae IV 5844; *Decreti Gratiani* in historia iuris et vita Ecclesiae II 3032;

— *dispensationis* disparitatis cultus cum cautiones praestantur aequipollentes III 4621; v. **Cautiones; *doctrinalis*** Institutionis generalis Missalis Romani IV 5684;

— *Instructionis* «Venite seorsum» IV 5701; *laboris* humani in societate et industria moderna III 5352;

— *matrimonii* mixti coram solis testibus in ecclesia acatholica contracti I 743; initi inter partem orientalem catholicam et orientalem baptizatam acatholice I 749;

http://www.obrascatolicas.com

r initi anno 1922 inter catholicam et acatholicum
atum I 1281; in Hispania initi durante bello
e assistentia sacerdotis II 2179; inter partem
tam et presbyterianam absque forma canonica II
mixti durante bello initi absque formali dispen-
e disparitatis cultus et coram solis testibus II
in regionibus Sinarum contracti regimini com-
tarum subiectis absque forma canonica ordina-
cum impedimento a quo Ecclesia solet dispensa-
2563; inter partem baptizatam in Ecclesia bati-
n et partem baptizatam in ecclesia saparata
a ante Officialem civilem III 4265; pro valore ma-
nii inter acatholice baptizatos requiritur etiam
entia contrahentium II 2601; modus declarandi
atem secundi matrimonii, stante dubio positivo
solubili de valore primi II 3613; valor matrimonii
n Diaconis celebrati III 5368; competentia deter-
ntur S.C. de Sacramentis et Signaturae Ap. circa
estiones» de validitate matrimonii IV 5907;
normarum circa renovationem Postulatus et Novi-
s III 5257; *novitiatus* si novitii commorentur ruri
aliquod tempus III 3924; *oeconomicus:* aestimatio
ris in alienandis bonis ecclesiasticis I 324; *Ordina-*
s sacrae si deest consecratio calicis vel patenae I
; *studiorum* clericorum apud Universitates Ec-
ae quoad effectus civiles III 4266, 4291; *vitae*
niticae in Ecclesia et eiusdem coniunctio cum sa-
otio et cultu liturgico IV 6045, et *religiosae* in
sentium temporum adiunctis III 4492; *vocationis*
ionariae IV 5824, et benedictinae IV 5894.

Van de Velde Th.: auctor libri damnati I 1241.

Vapicensis dioecesis: tribunalia III 4632, 4633.

Variationes in Facultatibus Legatorum Aposto-
um: I 319; v. **Addenda;** *in festis:* S. Ioannis a
e I 845, S. Antonii Patavini II 2347; *in Ordine*
ismi adultorum III 4273, Hebdomadae Sanctae II
, III 4660, Missae III 5170, Synodi Episcoporum
randae IV 6144; *in ritu* vestitionis et Professionis
d O.F.M. III 4724; *in rubricis* Breviarii I 1351,
, 1897, II 2242, 3464, Calendarii I 1351, Missalis
nani I 1351, 1605, 1897, II 2242, 3147, III 5170, IV
3, Pontificalis II 2732, Ritualis II 3147, III 4273,
iliae Paschalis instauratae II 2955; *in Statutis* ge-
alibus Actionis Catholicae italianae I 1931, Com-
sionis pro Arte Sacra in Italia II 2649; *liturgicae*
uci nequeunt absque approbatione competentis auc-
itatis Ecclesiae III 3937; v. **Additiones.**

Varsaviensis Universitas Catholica erigitur I 292.

Vasa sacra: facultas ea tangendi I 1710; v. singula.

Vasectomia bilateralis non impedit matrimonium
609, II 3770, III 4482, nec constituit caput declaran-
ae nullitatis ex impotentia III 4463.

Vasken I Catholicos, Patriarcha Supremus Arme-
orum: declaratio communis cum Paulo Pp. VI circa
edia unitatis christianorum procurandae IV 5814.

Vaticana *Basilica* v. **Basilica** Vaticana; *Civitas* v.
Civitas Vaticana; *editio* Breviarii Bracarensis I 279,
Officii Hebdomadae Maioris I 425; v. **Editio** typica;
— *Filmoteca* III 3980; *Schola* Paleographiae et Di-
lomaticae II 3234, 3235; v. **Schola** Vaticana.

Vaticanum *Archivum* Secretum: ordinatio II 3234,
3235; — *Concilium II* v. **Concilium** Vaticanum II.

Vegetale oleum pro luminaribus ante Sacramen-
tum I 1982.

Venatio clericis prohibita I 395.

Venditio obiectorum piorum in Missionum utili-
tatem I 1957; foliorum et publicationum periodi-
carum II 2620.

Veneratio *Eucharistiae* durante Triduo Sacro in
oratorio domus religiosae I 1408, III 5292; *B.M.V. de*
Fatima III 5105, et Mariae, Matris Ecclesiae commen-
datur III 5155; *S. Scripturae* et Corpori Christi Eucharis-
tico tribuenda III 5292.

Venetiola: territorium Legationis Ap. noviter de-
terminatur II 3245; Conventio cum Sede Apostolica
III 4475, 4555.

Venia v. **Licentia, Permissio.**

«Venite seorsum»: Instructio de vita contemplati-
va et de Monialium clausura IV 5597; valor huius
Instructionis IV 5701; introductio novae formae vitae
contemplativae quae clausuram Instructionis contra-
dicunt IV 5842.

Verba quaedam expunguntur a can. 2319 § 1, 1.° circa poenas contrahentium matrimonium coram ministro acatholico II 3237; nonnulla in peroratione «Et famulos...» mutanda II 3319; «Mysterium fidei» non omittenda in libris liturgicis II 3847; quaedam supprimenda in formula actus dedicationis Christo Regi III 3962; consecrationis in Precibus eucharisticis clare definienda III 5442; sensus, significatio, valor, interpretatio v. **Significatio** verborum.

Verbi Divini *praedicatio:* Encycl. «Humani generis» I 67; normae pro sacra praedicatione I 74; facultas praedicandi extra dioecesim II 2349; v. **Praedicatio;** *Liturgia* III 4936; v. **Liturgia.**

Veritas *promovenda* aflatu caritatis III 3944; est fundamentum pacis III 4353; recte persuadenda et integre proponenda per instrumenta communicationis socialis IV 6258; *fidei* consideranda ad lucrandas indulgentias Rosarii III 4020; *historica* et obiectiva S. Scripturae, etiam quoad dicta et facta Christi Iesu debite tutanda, III 4219; instructio de historica Evangeliorum veritate III 4484.

Vernacula *lingua, versio,* v. **Lingua, Versio** vernacula.

Veronense *Institutum* Filiorum Cordis Iesu dividitur in duas Congregationes I 597; *Seminarium Maius:* conditur in eo Sectio theologica pro America latina cum statutis normis III 4181, 4328.

Versaliensis *Dioecesis* dividitur III 5038; *Tribunal* secundi gradus III 5313, 5314, competens etiam pro causis Vicariatus Castrensis Galliae III 5355.

Versiones *Bibliae* seu *S. Scripturae* in lingua vernacula imprimi nequeunt nisi cum licentia auctoritatis ecclesiasticae et cum adnotationibus I 584; a non catholicis factae I 808; usus versionum in ecclesiis I 1535, II 2209, et pro lectione privata II 2209; — *canonum* Codicis Religiones laicales attingentium I 193; — *Psalterii* seu *Psalmorum:* Motu pr. de novae latinae versionis usu II 2274, approbatur pro Breviario Romano II 2294, 2356, usus in functionibus extraliturgicis II 3094 et in Rituali Romano III 4326; — *Ritualis Romani:* normae ad illud vertendum in lingua vernacula Indiae II 2604; — *textuum liturgicorum* in linguas vernaculas: Instructio de interpretationibus popularibus Propriorum dioecesium et religiosarum Familiarum III 4672; novae formae pro religiosis et obligatio mittendi versiones ad S. Sedem pro earum approbatione III 5049; modus vertendi Missam pro Iubilaeo extraordinario III 4929; normae et criteria pro versione Canonis Romani III 5223, et Gradualis simplicis III 5289; tempus ad quod protrahi potest experimentum liturgicum versionum «ad interim» approbatarum III 5454; normae ad versiones vernaculas textuum liturgicorum recte apparantes IV 5465; declaratio circa interpretationes ad interim paratas IV 5536, et circa textus liturgicos integre referendos et vertendos IV 5671; de unica versione vernacula pro nonnullis tantum textibus servanda IV

5755; versiones vernaculae debent manere anonymae IV 5831; interpretatio vernacula novi Ordinis Professionis religiosae IV 5863; Commissiones liturgicae regionum Americae, quae lingua hispana utuntur, possunt parare versiones vulgares proprias IV 6151, et determinantur partes Liturgiae pro quibus habenda est interpretatio communis aut propria in iisdem territoriis IV 6330.

Versus «*Fidelium animae*» finita Hora Tertia ante Missam Conventualem I 527; quando omittitur versus III 4765; — *adhibendus* pro commemoratione, et Alleluia in versu «*Panem de caelo*» I 1919.

Vesperae coram Ssmo Sacramento sollemniter exposito I 1425; in Triduo Sacro I 1919; cantus in paroeciis interveniente populo II 2594; concurrentia inter Dominicam II classis et festum II classis II 3555.

Vesperale Ambrosianum approbatur I 1913.

Vespere sabbati vel diei festivi: adimpletio praecepti audiendi Sacrum III 4503, 4667, 4718, 4726, 4940, 4975, 5281; vespere pervigilii Nativitatis permittitur durante bello celebratio Missae quae alias dicenda esset media nocte I 2021, II 3229.

Vespertina *Communio* v. **Communio** horis postmeridianis; — *hora* v. **Hora** vespertina; — *Missa et Communio:* ieiunium eucharisticum servandum: indultum pro Russia I 1114; permittitur mitigato, per varia indulta, ieiunio I 1962, 1963, 2046, 2063; normae circa usum harum facultatum durante bello I 2079; facultates concessae: militibus aliisque laboribus militaribus addictis II 2140, 2232, operariis II 2396, omnibus II 2418; indulta concessa Galliae II 2435, 2436; feria V in Cena Domini II 3136, IV 5757; in navibus vel in portibus pro operariis ibi adlaborantibus II 3141, 3145, 3475, 3515, et Ordinarius competens ad tales Missas permittendas II 3515; Votiva Cordis Iesu prima feria cuiusvis mensis II 3267; monitum circa Missas horis postmeridianis absque legitima causa non celebrandas II 3371; numerus et hora Missarum vespertinarum cum distributione Communionis II 3715; permittenda diebus festis ratione matrimonii celebrandi II 3716; benedictio Cinerum in Missa vespertina II 3813; permittitur ratione itineris II 3868, in domibus Societatis Iesu III 3963; decretum S. Officii de Communionis distributione postmeridianis horis III 4029, et de eiusdem administratione infirmis III 4234; facultas conceditur celebrandi Missam in Cena Domini horis vespertinis vel matutinis et concelebrandi postea in Missa principali IV 5757; v. **Missa** vespertina; — *recitatio* Matutini et Laudum v. **Anticipatio;** Officii Divini in choro dispensatur, nonnullis diebus festis exceptis II 3442.

Vestes *Cardinalium* et Praelatorum reformantur II 3096, IV 5508; *Carmelitarum* in regione tropicali II 2600; *chorales:* resolutio S. C. Concilii I 755; vestes chorales, absentia a choro et retributiones II 3771; reformatio vestium choralium ad simpliciorem formam redigendarum IV 5910; *episcopales* redduntur simpliciores II 3098, IV 5508; *feminarum:* Instructio de inhonesto feminarum vestiendi more I 1149; normae pro tutanda modestia in vestibus puellarum I 964; litterae de inhonesto vestiendi more II 3299; *liturgicae* inducendae a ministro sacro dum cantat Evangelium in Missa cum populo III 4928; *Praelatorum* ordine minorum ad simpliciorem formam redigendae II 3098, IV 5508.

Vestitio *habitus religiosi:* variationes in ritu apud O.F.M. III 4724, et moniales Clarissas III 5051; normae circa habitum a novitiis aliisque ad vitam religiosam candidatis induendum et circa tempus ritumque eiusdem vestitionis IV 5837; *habitus in Tertio Ordine* saeculari S. Francisci: sanantur defectus I 599, 955; usus linguae vernaculae III 4032; v. **Habitus.**

Veteres libri liturgici IV 6244.

«Veterum sapientia»: Const. Ap. Ioannis XXIII de latinitatis studio provehendo III 4256; Ordinationes ad Const. Ap. rite exsequendam III 4275.

Vetita *associatio, negotiatio...* v. voces substantivas.

«Vetitum» S.C. de Prop. Fide tollitur ut Superiori tribuatur vox activa in Capitulo provinciali sui Ordinis religiosi III 4499.

Vetus *Testamentum* v. **Testamentum;** *ritus* romanus in celebratione Missae IV 6282.

Vexilla: Instructio de vexillis in ecclesia admittendis vel benedicendis I 522, 668; responsum et decretum S. Officii de vexillorum factionum politicarum benedictione, et admissione in funeribus II 2407, 2409.

Via *ad reatum* culpae et poenae in homine declaratur II 3326; *administrativa* v. **Processus;** *Ecclesiae* in proprio munere exsequendo III 4509; *ferrata* seu *ferrea:* celebratio Missae in viatorum curribus occasione Anni Sancti II 2660; auditio confessionum itinerantium II 2891; *iudicialis* sequenda in Hispania post Concordatum in causis matrimonialibus separationis II 3847; *nasi:* Communio ope fistulae ibi derivantis III 4481, 4767; via *nostra* ad Deum est Christus III 4398.

Via Crucis: sanantur defectus in erectione stationum I 478, 896; subdelegatio potestatis erigendi stationes I 518; facultas recitandi preces a persona laica et omittendi motum localem pro singulis stationibus I 895; decretum circa indulgentias Viae Crucis lucrandas ab infirmis I 1243, et in quibusdam impedientibus adiunctis I 1515; conditiones ad validam stationum erectionem ex novo statuuntur I 1874; facultas datur Ordinario Castrensi stationes erigendi in oratoriis militum II 2125; facultas datur stationes erigendi in domus partibus usibus profanis non destinatis II 2746; solvuntur dubia circa requisita ad exercitium Viae Crucis valide cum indulgentiis peragendum II 3291; facultas data Superioribus S.I. stationes erigendi in territoriis dependentibus a S.C. de Prop. Fide III 3929; indulgentiae Viae Crucis adnecti possunt Crucifixis ex materia v.d. plastica confectis III 3935; facultas datur delegandi potestatem erigendi stationes in O.F.M. III 4241; — *Societas* Sanctae Viae Crucis: sanantur defectus in erectione et adscriptione sodalium I 478, 896.

Vianney v. **S. Ioannes Maria Vianney.**

Viatores *in curribus* viae ferratae seu ferreae: facultates quoad Missae celebrationem et confessionum auditionem II 2660, 2891; *in navibus:* facultates II 3420; v. **Navis.**

Vicaria potestas Romani Pontificis dispensandi matrimonium ratum et non consummatum et solvendi matrimonium in favorem fidei nequit aliis personis delegari III 3917, 4057.

Vicariatus *Apostolicus:* erectio quasiparoeciarum in iisdem I 326; instructio de novis condendis II 2128; erigitur Tribunal secundae instantiae pro Vicariatibus Ap. in Aegypto II 2207; Mariannenses Insulae, Vicariatui Ap. Guamensis adnexae, subiiciuntur Delegati Ap. S.F.A.S. dicioni II 2350; Vicariatus Apostolici Iaponiae clero saeculari indigenae committuntur II 2764; facultates processuales concessae Vicariatui Ap. Sueciae circa causas matrimoniales acatholicorum decidendas III 3893, 3900;

— *Castrensis:* Instructio de formula servanda in relatione triennali de statu Vicariatus Castrensis conficienda II 3556; facultas audiendi confessiones pro militum Capellanis extenditur III 4128; in *Argentina* erigitur II 3719; in *Australia* erigitur IV 5490; in *Belgio*

http://www.obrascatolicas.com

3749; in *Bolivia:* conventio cum Sede Ap. tu Castrensi III 3914, ratihabitio conventio- 58, decretum erectionis III 4173; in *Brasiliana* ratione erigitur II 2841; in *Canadensi* dicio- ur II 2866, immutatur II 3476, constituitur Capellani Generalis Vicariatus Castrensis III ignatio Tribunalium pro eiusdem subditis in *Chilena* natione erigitur II 3503; in *Co-* rigitur II 2648, decretum de regimine ipsius in *Dominiciana* republica erigitur II 3811; erigitur II 3056, constituitur Officium Ca- irectoris generalis III 4482, immutatur Vica- strensis III 5145, designantur Tribunalia III *Insulis Philippinis* erigitur II 2841; in *Lusitania* II 4979; in *Magna Britannia* erigitur II 3217; *uaria:* conventio cum Sede Ap. de erigendo Castrensi III 4125, ratihabitio conventionis decretum erectionis III 4242; in *Peruvia* im- Vicariatus Castrensis III 4539; in *Salvatoriana* conventio cum Sede Ap. de Vicariatu Castrensi ratihabitio conventionis III 5403, decretum III 5337; in *S.F.A.S.* erigitur II 3768;
is seu *Romae:* instituitur Tribunal appellatio- causis matrimonialibus II 3318; normae ser- Tribunalibus in causis matrimonialibus per- s II 3337; conceditur eius Tribunalibus facul- di causas de matrimonio rato et non consum- 3717, et instructio servanda in his causis per- s II 3722; religiosi Urbis tradere debent Vica- rbis dimidiam summam eleemosynae pro Mis- ut ter celebratis IV 5589.
rius: *Apostolicus:* potest nominare Vicarium m I 247, et Officialem Curiae cum omnibus ous a iure concessis I 870; eius auctoritas pro- egitima in gubernandis Missionibus I 1115; es de promovendis ad hoc munus et officium acultates concessae Vicario Ap. Sueciae circa atrimoniales III 3893, 3900;
itularis et Vicarius generalis I 1246; eius ele- cis Missionum ubi Hierarchia recenter consti- I 3246; ei tribuuntur facultates quae Episcopis alibus competunt III 4421;
trensis: index facultatum eis concessarum I us iurisdictio in Italia I 1959; Instructio de Castrensibus II 2887; decretum de Sacrorum n visitatione ab illis peragenda III 3928;
perator: eius nominatio inaudito parocho I subdelegari potest facultas dispensandi a forma nii I 1464; caret potestate ordinaria assistendi niis I 1512; eius facultates quoad matrimo- 2112; — *curatus:* renuntiatio iuris illum praesen- 1994; — *Delegatus* in Missionibus: nominari Vicariis et Praefectis Ap. I 247; natura eius tionis I 1835; — *foraneus:* praecedentia I 780; *neralis:* eius praecedentia I 207, etsi non sit cus I 611; nominari potest a Praefecto Ap. et riore ecclesiastico Missionis I 1112; Vicarius lis et Capitularis I 1246; excusatur a servitio diebus et horis tantum quibus officiis proprii s vacat II 2741; — *Generalis Societatis Iesu:* ei s conceditur partem habendi in Concilio Vat. II oto deliberativo III 4553;
economus: applicatio Missae pro populo I 484; *uroecialis:* retributio per stipendia Missarum I Missa pro populo Vicarii paroeciae unitae Mensae pi I 1894; Vicarii fixi paroeciarum tenentur ap- Missam pro populo II 2410; — *substitutus:* ntia matrimoniis I 484; — *supplens:* assistentia noniis I 484.

Vice Cancellarius Curiarum dioecesanarum S.F.A.S. non habet delegatas facultates «Pastorale Munus» III 4481.

Vicennales Facultates Praepositi Generalis Societatis Iesu III 4984.

Victoriensis *Dioecesis* cui pertinet locus «Ezquioga» I 1545; *civitas* constituitur sedes Facultatis Theologicae Hispaniae Septentrionalis III 5102.

Vidal y Barraquer, Card.: causa hereditatis I 1047.

Viduae militum: instructio et quaestiones circa earum matrimonii celebrationem absque sollemnitatibus iuris civilis ut iura pensionis, quae eis competunt, non amittant I 213, 473, 858.

Vietnamensis *dicio:* constituitur Hierarchia episcopalis III 4123, et Delegatio Ap. III 4496; *Facultas Theologiae* erigitur in Seminario nationale Maiori Dalatensi III 4696; extenditur ad regionem Instructio pro causis matrimonialibus quae ex indultu in Sinis servatur III 5190.

«Vigilanti cura»: Encycl. Pii XI de cinematographicis spectaculis I 1729; Epist. Ap. Ioannis XXIII recurrente anno XXV ab eius publicatione circa rectum usum artis cinematographicae III 4219.

Vigilantia *Consilii* antimodernistici manet in vigore post Codicem I 110; *Ordinariorum* circa quaedam molimina contra fidem I 332, circa scriptores et opera Doctrinae catholicae contraria I 541; item circa libros et periodicas recensiones I 1891; *Legatorum* Romani Pontificis in propria territoria II 3245.

Vigilia: occurrentia cum alio Officio et Missa I 174; ritus et genuflexiones faciendae in Missa Vigiliae pro Missa votiva sollemni canenda II 2320;

— *Assumptionis B.M.V.:* transfertur ieiunium II 3723; pro anno 1964 dispensatur abstinentia III 4908; *Dominicae* v. **Vigilia** festi; *Eucharistica:* facultas celebrandi Missam media nocte I 935, II 2383;

— *festorum:* facultas absolvendi praecepto Missae III 4503, 4667, 4726, 4940, 4975, 5281; modus ordinandi Missam III 4718; Ordinarius loci nequit concedere ter Missam celebrare in his vigiliis III 4993;

— *Nativitatis Domini:* abstinentia et ieiunium I 1832; Missa quae media nocte celebrari solet, permittitur celebranda, durante bello, sub vesperam pervigilii I 2021; translatio ieiunii et abstinentiae II 2881; notificatio circa primam Missam quae ex indulto celebratur in horis serotinis Vigiliae II 3229; cum Dominica IV adventus incidit in Vigiliam, Missa dicitur de Vigilia, Missa vero sabbati ad satisfaciendum praeceptum festivum dicitur de Dominica III 5281; *Omnium Sanctorum:* ieiunium et abstinentia II 3443;

— *Paschalis:* decretum de instauranda II 2865; prorogatur ad triennium facultativa celebratio II 2955; disciplina ieiunii eucharistici II 3269; ulterius prorogatur celebratio II 3351; facultas datur celebrandi Vigiliam ipsa Resurrectionis Dominica ante primam lucem seu circa auroram III 3922; solvuntur dubia circa Missas quas potest litare sacerdos qui Communionem recepit in Vigilia Paschali III 5291; *Pentecostes:* «Credo» in Missa ob additam commemorationem II 2756;

— *Sollemnitatum magnarum:* facultas impertiendi absolutionem sacramentalem modo generali III 5022.

Vigor *facultatum* pio Operi Terrae Sanctae concessarum I 1958; *privilegii* Bullae Cruciatae recitandi Matutinum cum Laudibus statim post meridiem III 4214; quorundam *praescriptorum* Const. Conc. Vat. II de S. Liturgia III 4461; *normarum* pro Conferentiis Episcopalibus olim ad interim statutarum III 5292; *Statutorum* Capitularium usque dum eorum recognitio approbetur IV 5857; *Regulae* et Constitutionum religiosorum tempore perdurante experimentorum IV 5862.

Villanova v. **S. Thoma de Villanova.**

Vinculum *Institutorum perfectionis:* iuramentum perpetuum I 1394; natura et gravitas in Institutis saecularibus II 2597; promissio paupertatis et oboedientiae II 2597; Instructio «Renovationis causam» IV 5455; promissiones loco votorum temporariorum denegantur monialibus Cisterciensibus Strictioris Observantiae IV 6226; — *matrimoniale* v. **Nullitas, Solutio.**

Vinum *Missae* ex musto sulphurato I 492; usus illud filtrandi I 775; quantitas aquae infundendae in calice pro Ordinatione sacerdotis I 1383; decretum de vino in purificatione et ablutione calicis II 2243; usus acidi tartarici II 2337; sumptio vini in ablutionibus Missae binationis II 3718; facultas datur addendi certam succheri quantitatem ad illud firmius reddendum III 5189; — *species* vini pro Communione fidelium ob quandam formam allergiae III 4002; v. **Communio** sub utraque specie.

Violaceus color vere talis paramentorum I 1491.

Violatio *sigilli sacramentalis:* poenae extenduntur etiam ad Ecclesiam Orientalem I 1571; *legum* de censura et prohibitione librorum: abrogantur canones et poenae III 5054; *Concordati* italici ob introductam divortii legem civilem III 5021, 5108, IV 5744, 5841.

Violentae manus in Romanum Pontificem I 1571.

Vir qui subiit vasectomiam bilateralem contrahere potest matrimonium I 1609, II 3770, III 4482, et nequit, ex hac ratione, impotens declarari III 4463; *polygamus* v. **Polygamus;** *Actionis Catholicae* v. **Actio** Catholica;

— *ecclesiasticus* v. **Clericus;** *impotens* declarari nequit qui matrimonium mediis aphrodisiacis adhibitis consummavit II 2565, 2890; matrimonium viri impotentis sanari nequit III 4375, sed potest convalidari si impedimentum impotentiae adeptus sit post nuptias III 4673, aut non constat certe de eius impotentia III 5071; virorum *clausura* v. **Clausura** virorum.

Virga paenitentialis: augentur indulgentiae II 2135.

Virgines: Consecratio virginum pro mulieribus in saeculo viventibus I 869; facultas datur illis, servitio femineo addictis in bello, accedendi ad Communionem servato ieiunio ab una hora I 2042; facultas datur adhibendi ritum Consecrationis virginum pro nonnullis monialibus S.F.A.S. II 2801; usus ritus Consecrationis virginum apud moniales post editam Const. Ap. «Sponsa Christi» II 3091; novus ritus seu Ordo Consecrationis virginum promulgatur IV 5829; solvuntur dubia quoad novum Ordinem, praesertim circa eius usum a religiosis feminis IV 5985.

Virginitas *B.M.V.:* monitum de cautelis adhibendis cum argumentum de virginitate B.M.V. in partu pertractatur III 4097; — *sacra:* Encyclica Pii XII de sacra virginitate II 3251.

«Virgo-sacerdos B.M.V.: improbatur devotio I 867.

Virtutes Servorum Dei: dispensato iure communi, conceditur disceptatio super virtutibus ante quinquaginta elapsos annos a Servi Dei morte III 4767, et facultas instruendi processus ubi omnes fere testes de visu commorantur IV 5982.

Vis *canonis* 72 Conc. Trullani quoad orientales et declarationem nullitatis matrimonii ex impedimento mixtae religionis III 3997, 4419, 4470, 5041, 5190, IV 5550, 6295; *Concordati* v. **Concordatum;** *consuetudinis* centenariae in celebrandis Patronis non de praecepto II 2814; *documentorum:* declarationis circa «L'Action Française» I 943, decreti circa cultum sacris Vulneribus I 2025, Motu pr. «Pastorale Munus» III 4452, 4687, IV 6122; v. **«Pastorale munus»;** Motu pr. «De Episcoporum muneribus» III 5101; *iuris canonici* de libris prohibitis III 4990, de competentia instruendi processum super virtutibus Servorum Dei IV 5982, in Ecclesia hodie IV 6351; v. **Ius** canonicum; *nuclearis:* Sedes Ap. adhaeret Conventioni internationali de non usu in armis bellicis IV 5979; *retroactiva* excardinationis dioecesanae I 536.

Visio *B.M.V.* v. **Apparitiones;** *causarum* v. **Causae.**

Visitatio *Basilicarum* pro Iubilaeo lucrando: facultas dispensandi ab hac conditione I 728; *Capituli* Metropolitani I 23; *civitatis* ab Episcopo: praestationes a Capitulo peragendae I 52;

— *ecclesiae* pro indulgentiis lucrandis: decretum circa indulgentias plenarias «toties quoties» quae visitationem alicuius ecclesiae requirunt I 1185, 1512; *ecclesiarum religiosorum* ab Ordinario loci: ius Ordinarii loci visitandi ecclesias religiosorum exemptorum I 681;

— *Liminum sacrorum* a Vicariis Castrensibus peragenda III 3928; *monialium* I 348; *Operum Missionalium Pontificalium:* ius Ordinarii loci visitandi Directionem nationalem et Directionem dioecesanam III 4035;

— *Pastoralis Urbis:* indicitur III 5103; facultates tributae pro Visitatione Ap. peragenda III 5142; *Seminarii* canonica I 1245; *«septem altarium»:* novae concessae indulgentiae I 1639; *«septem ecclesiarum»:* indulgentiae concessae I 1604; *Specus* Massabielensis prope Lapurdum II 3775.

Visitator *Apostolicus* nominatur: pro Missionibus Sinensibus et finitimarum nationum I 223, pro Missionibus Coreae cum potestate Delegati Ap. II 2428, pro clero et fidelibus dioecesis Gedanensis qui per orbem extorres versantur III 4481.

Visu: testes de visu IV 5982.

Vita: instructio ad tuendam puerorum matrumque vitam in Missionibus I 1711; substitutio iudicis vita functi medio tempore inter decisionem causae et extensionem sententiae definitivae II 3878; modus conciliandi sub adspectu morali iura individualia ad vitam cum exigentiis demographicis humanis III 5153;

— *christiana:* principia generalia et Statuta Foederationis Mundialis Communitatum vitae Christianae hucusque Congregationum Marianarum nuncupatarum III 5332; v. **Congregationes** Marianae, **Communitas;**

— *communis* v. **Communitas, Societates** vitae communis sine votis; *coniugalis:* quaestiones morales II 2940;

— *contemplativa:* norma de unico nocturno non coget moniales vitae contemplativae III 5252; alloc. pontificia de iis quae Ecclesia ab Institutis vitae contemplativae exspectat hodie IV 5505; instructio «Venite seorsum» de vita contemplativa IV 5597; moniales novas formas vitae contemplativae introducere volentes IV 5842; *Ecclesiae:* valor et momentum Decreti Gratiani in historia iuris et vita Ecclesiae II 3032; v. **Ecclesia;**

— *eremeticae* in Ecclesia: eius valor hodie IV 6045;

— *religiosa* seu *perfectionis:* de recta vitae religiosae ratione I 661; de iis qui Seminariis exeunt ad amplectendam vitam religiosam II 2124, 3130; criteria sequenda in ea renovanda accommodate II 3087; normae pro conventibus qui eius renovationem persequuntur II 3475; principia et criteria tenenda in renovatione II 3813; eius pondus et valor in praesentium temporum adiunctis III 4492; decretum Conc. Vat. II «Perfectae caritatis» de accommodata renovatione vitae religiosae III 4741, et normae pro exsecutione Decreti III 5011; Instructio «Renovationis causam» de accommodata renovatione institutionis ad vitam religiosam IV 5455; normae circa habitum induendum a novitiis aliisque candidatis ad vitam religiosam IV 5887; Adhortatio Ap. «Evangelica testificatio» de vita religiosa secundum Conc. Vat. II praescriptiones IV 6109; renovatio ac-

http://www.obrascatolicas.com

ta recte intelligenda IV 6277, et de elementis
et missionario fovendis IV 6321;
dotalis seu *Presbyterorum:* sanctitas huius
novenda II 2778; decretum Conc. Vat. II de
orum ministerio et vita III 4842, et normae
ti executione III 5002; ratio fundamentalis
is ad vitam sacerdotalem IV 5503, 5702;
Synodi Episcoporum de principiis doctri-
rationibus practicis vitae sacerdotum IV 6167;
Presbyter, Sacerdos; *status* vitae in Ecclesia:
3054; v. **Status.**
da et observanda in Missae celebratione, et
istia distribuenda et asservanda I 1036.
dus excommunicatus declaratur I 1194.
m in conficiendis coronis I 804.
tio *benedictina:* sensus et notae propriae IV
sionaria: sensus et valor IV 5824; *religiosa:*
marium religiosarum vocationum instituitur
Statuta II 3367; v. **Opus** vocationum reli-
; principia dantur et Statuta generalia pro-
ibus informari regique debent ii qui vocati
statum religiosum II 3503; remedia propo-
l defectus vocationum religiosarum minuendos
em institutionem alumnorum in Postulatu et
obtinendam III 5098; sensus et valor in
Ecclesiae adiunctis vocationis religiosae et
ae sodalium Societatis Iesu IV 5515, et voca-
nedictinae IV 5894;
rdotalis: Opus vocationum sacerdotalium con-
I 2098; Statuta II 2210; normae ad Statuta
da II 2211; collaboratio et adiutorium Operi
lo ab Actione Catholica III 4111; v. **Opus**
um Sacerdotalium;
siastica: de relationibus inter perfectionem
ri saecularis et cleri religiosi deque vocatio-
hos status vitae in Ecclesia II 3054; dies et
uuntur celebrandi «Diem nationalem pro vo-
s ecclesiasticis» in Italia III 4252; media pro-
et indulgentiae concessae pro «Die nationali»
lo III 4254; «Dies mundialis precum» pro
bus sacerdotalibus et religiosis statuitur cele-
Dominica II post Pascha, a Bono Pastore
ta III 4460; criteria et media indicantur pro
ndiale precum pro vocationibus» celebrando
; de unica die mundiali precum pro vocationi-
rdotalibus et religiosis celebranda deque fini-
atione spirituali huius celebrationis III 4625;
nodus liturgicus determinatur hanc diem cele-
V 5758, una cum ratione et intentionibus pro-
6253;
ricorum et *religiosorum* ad servitium militare I
51; v. **Servitium** militare.
lumen VII operis cui titulis «Decreta Authentica
gationis Sacrorum Rituum» I 859.
luntas *pia, ultima* v. **Pia, Ultima** voluntas.
luntatis *exploratio* v. **Exploratio** voluntatis; *in-
tio* I 4.
ta religiosa *in genere:* dimissio religiosorum
a nuncuparunt ante Codicem I 165, 230; ac-
o rescripti saecularizationis vel dispensationis
n I 492, II 2886, 2938, 3291; nequeunt dispen-
Ordinariis locorum vi horum potestate dispen-
legibus generalibus Ecclesiae II 2563; confir-
ius et praxis secundum quam vota Scholasti-
et Coadiutorum non formatorum S.I. cessant
quo sodalis dimittitur III 3966;
rpetua: dimissio eorum qui talia vota simplicia
nt ante Codicem I 230; formula indulti saecu-
onis pro religiosis viris et feminis votorum sim-
plicium perpetuorum I 616; Superiores possunt concedere indultum exclaustrationis religiosis votorum perpetuorum servitio militari subiectis I 1915; formula saecularizationis pro religiosis non sacerdotibus votorum simplicium perpetuorum II 3240; normae pro petendis dispensationibus a votis perpetuis III 4460; facultas datus admittendi ad vota perpetua religiosos servitio militari ordinario subiectos III 4492;

— *simplicia:* dominium radicale bonorum mobilium I 176; dimissio eorum qui ea perpetua emiserunt ante Codicem I 230; clausura monialium cum votis simplicibus I 373; religiosae votorum simplicium, si domos habeant sui iuris, indigent venia S. Sedis ad transitum ex una domo in aliam I 1353; formula qua conceditur restauratio votorum sollemnium apud moniales quae simplicia tantum emittunt II 3240; dubia circa applicationem sodalibus votorum simplicium S.I. decreti de religiosis servitio militari addictis III 3913; facultas datur emittendi extra Novitiatus domum prima vota simplicia III 4021; moniales quae adhuc emittunt vota simplicia servare tenentur clausuram papalem aut constitutionalem IV 6285;

— *sollemnia:* obligatio apud moniales O.P. I 1537; Sorores Dominicae Prulianenses vota sollemnia sponte restaurant I 1597; instaurantur in monialium monasterio «Nedlands» Carmelitarum Discalceatarum II 2868; formula qua restauratio votorum sollemnium conceditur monialibus II 3240; Consilium cui competit votum deliberativum ad vota sollemnia determinatur ex commoratione candidati in conventu propriae Provinciae IV 5654; novus modus procedendi in dimissione religiosorum a votis sollemnibus in O.F.M. IV 5686, et in O.P. IV 6299; Moniales quae clausuram Instructionis «Venite seorsum» contradicunt, suadentur ut vota sollemnia derelinquant IV 5842; facultas datur sororibus externis monasteriorum O.C.S.O. emittendi vota sollemnia IV 5866;

— *temporaria:* ius ita professorum ad suffragia post mortem I 231; facultas datur religiosis servitio militari in Belgio adscriptis retinendi et renovandi vota temporaria I 478; declaratio de recursu contra decretum dimissionis religiosi votorum temporariorum I 596; dubium de religiosis votorum temporariorum in amentiam incidentibus I 736; facultas emittendi prima vota extra Novitiatus domum III 4021; facultas prorogandi tempus votorum temporariorum ultra annos a iure permissos III 5223; facultas datur Supremis Moderatoribus Religionum laicalium delegata concedendi saecularizationem sodalium votorum temporariorum IV 5689; experimenta permittuntur contra ius commune quoad dimissionem et dispensationem a votis temporariis IV 5796; exclusio a Professione perpetua ratione infirmitatis durantibus votis temporariis contractae IV 5943; denegatur monialibus Cisterciensibus Strictioris Observantiae facultas emittendi promissiones loco votorum temporariorum IV 6226;

— *castitatis* concedendum alumnis associationum catholicarum: II 3044; — *oboedientiae* in secundis Ordinibus mulierum: effectus II 2915; — *vota et postulata* Concilii Sinensis I 948.

Votantes Praelati Signaturae Apostolicae I 1587.

Votiva *donaria:* eorum alienatio I 219, 417; facultas datur ea alienandi in favorem multitudinis civium qui inundationem aquarum subierunt III 5051; *Missa* sub variis respectibus v. **Missa** votiva.

Votum *Consultorum* pro dubiis maioribus discutiendis in causis Servorum Dei IV 6352; *deliberativum* in Concilio Vat. II conceditur Vicario Generali Societatis Iesu III 4553; in admissione ad Professionem sol-

lemnem IV 5654; *Episcopi* in causis de rato et non consummato I 2082; *et postulata* Concilii Sinensis I 948; *ieiunandi* a clero ex consuetudine I 1708; *in electionibus* et in examinibus academicis v. **Suffragium;** — *privatum:* facultas data confessariis dispensandi et commuandi vota durante Iubilaeo I 746, 1448, II 2610; vt **Iubilaeum;** *Romani Pontificis* de unitate redintegranda inter christianos IV 5572.

Vox *activa:* tollitur «vetitum» S.C. de Prop. Fide ut Superiori Regulari tribuatur vox activa in Capitulo Provinciali sui Ordinis III 4499; plerumque requirit integrum curriculum theologicum III 4556; conceditur Fratribus et Sororibus conversis in electione Abbatis et Abbatissae III 4673; permittuntur nonnulla experimenta contra ius commune circa vocem activam IV 5796; ccoceditur sororibus externis monasteriorum Cisterciensium Strictioris Observantiae IV 5866, et monialibus conversis Dominicanis in Capitulis Communitatis IV 6226; — *passiva* requirit non semel integrum curriculuu theologicum in religionibus clericalibus III 4556; experimenta contra ius commune in materia IV 5796; — *elata* in legendo Canone Missae I 493; — *significatio* nonnullarum vocum v. **Significatio** verborum.

Vratislaviensis *Universitas:* eius Facultas Theologica perseverare agnoscitur in Studio Theologico Seminarii Maioris eiusdem civitatis III 5316; v. **Bratislaviensis.**

Vulgata versio *S. Scripturae:* additio variarum lectionum in editionibus I 414; v. **Biblia, Scriptura** Sacra, **Versiones;** *textuum liturgicorum* v. **Versiones.**

Vulgatio *normarum* circa renovationem Postulatus et Novitiatus II 5257; *notitiarum* circa Synodum Episcoporum IV 5503; v. **Divulgatio.**

Vulnera Sacra D.N.I.C.: cultus I 1946, 2025.

— W —

Washingtonense Studium generale O.P.: erigitur in eo Facultas Theologica I 2098.

Westmonasteriensia Concilia provincialia: dubium circa vigorem legum et decretorum I 145.

Westphalia: Conventio cum Sede Ap. II 3572, ratihabitio II 3588; v. **Rhenania** Septentrionalis.

Wilbrand W.: auctor operis damnati I 334.

Winnipegensis Exarchatus Ap. pro ruthenis byzantini ritus ad gradum et dignitatem Sedis Metropolitanae evehitur II 3564.

Wittig Ioseph: auctor operis damnati I 777.

Wratislaviensis v. **Vratislaviensis.**

— X —

Xerographicus modus perficiendi exemplar transumpti processus ordinarii informativi in causis Servorum Dei III 4532.

— Y —

Yaundensis Delegatio Apostolica erigitur III 4663.

Y.M.C.A.: «Young Men's Christian Association»: participatio catholicorum II 3238, 3247.

— Z —

«**Zaire**» v. **Congus.**

Zambia: erigitur Nuntiatura Ap. III 4727; facultas datur Conferentiae Episcopali admittendi ad Ordines sacros filios adulterinos III 5252.

Zaragoza: Sanctuarium Dominae Nostrae a Columna seu «del Pilar» I 1955.

Finis

http://www.obrascatolicas.com